1466 r. v. N. d. 2. 4°

4° IV.

Pars IV, alterae Sent.

Iste Liber est Conuentus B. M. Annunciatae
Labacensis ord. Erem. S. Augustini

Quartus sententiarum doctoris subtilis Scoti

K
LYCEAL
BIBLIOTH
LAIBACH

Incipit liber quartus de sacramentis ⁊ signis sacramentalibus.

Di. 1.

Amaritanus enim vulnerato appropians curationi ei⁹ sacramentorum alligamenta adhibuit: quia contra originalis peccati ⁊ actualis vulnera: sacramentorum remedia dedit instituit. De quibus quattuor primo ꝓsideranda occurrunt. Quid sit sacramentum? Quare institutum. In quibus ꝓsistat. ⁊ conficiatur. Et que sit distantia inter sacramenta veteris ⁊ noue legis.

De sacris vbi q̃ttuor ꝓsiderãda sunt.

Amaritanus ille pijssimus spoliatum videns hominem ⁊ attrociter saucium: miserationis affectu cõpatiẽs: medicinam attulit efficacem: q̃ curat ipsi⁹ vulneribus ac plena reddita sanitate: in sui principium a quo descendẽs ab hierusalem deuiauerat: finaliter reducatur. De ista sanatione salubri ac deuij reductione finali tanquam de pedibus sedentis super solium excelsum: magister hoc opere finali determinat: vt sicut ex primo ⁊ secõdo. claruit deum esse alpha: tam in se ens inter omnia primum q̃ omnium aliorum originale principium. sic ex tertio ⁊ quarto appareat ipsum esse ⁊ o. tam in se finem vltimum q̃ creature sue p seipm in seipsum finaliter reductivum. hanc aũt reductionẽ finalem precedit curatio semiplena ⁊ plena comitat. Scõm hanc di. igit̃ põt dividi 4⁹ iste. dicendo q magr primo agit de hois sauci curatione salubri. secõdo de homis deuij reductione finali curatur. n. hõ salubriter in susceptione deuota sacrorum veraciu. ⁊ reducit finaliter in preceptione iocunda premiorum celestiũ. Sacra. n. disponunt ⁊ pparant. premia vero perficiũt ⁊ consumãt. Vel potest dici q primo agit de curatione semiplena seu dispositiua. ⁊ secũdo de curatione plena seu perfectiua. ⁊ vtraq̃ diuisio redit in idẽ. Nam curatio semiplena fit per gram sacrorum q̃ sũt medicine salubres. plena curatio seu finalis reductio fit per collationem premiorũ que sũt iocunde refectiones.

In prima igitur parte agit de sacramẽtis per que curatur languidus a modo culpe. Jn secũda de premijs per que liberat a languore pene. Et incipit secũda in pncio di. 43. Postremo tẽ. Prima dividit in duas. primo nãq̃ determinat de sacro in generali. secõ in speciali. secunda in pncipio distin. 2. Jam ad sacra. Prima dividit in. 2. in prooemiũ ⁊ tractatũ. que incipit ibi. Sacramẽtuz ẽ sacre tẽ. Et illa in q̃ttuor ꝑm quattuor q̃ in prooemio proponit pertractanda. primum est quid sit sacramentum. secundũ quare institutũ ibi. Triplici ex cã. Tertiũ iquo ꝓsistat. ibi. Duo aũt sũt tẽ. 4m de differentijs sacrorum ibi. Jã videre restat. Et ista in. 2. in principalẽ ⁊ incidentalẽ que incipit ibi fuit tamẽ. Et illa incidentalis in tres q̃ primo agit de sacramẽto precipuo legis mosaice. 2° quid sibi correspondeãt in lege nature ibi. Querit aũt. 3° reddit ad declarandũ quedam dubia de circuncisione. ibi. Hic dicendũ est. de sacramento igit̃ in cõmuni hoc primo tanq̃ notuz occurrit ꝓsiderantibus sacra menta. s. q sacramentũ spetialiter ad gratiã ordinatur qõ verũ generale si particulari⁹ ⁊ clarius ⁊ planius explicẽt: patebit veritas illorũ que de sacramento in generali cõiter inquiruntur. Sed an ordo iste fuerit causa ad causatũ. vel signi tantũ ad significatũ difficultas orit principaliter ex duob⁹. quorũ vnum est generaliter s. de potentia creature ad creandũ gratiã. 2m speciale. s. p pria ratio ⁊ excellentia sacramenti ad scificandũ animã. Scõm hoc igit̃ in hac prima di. vbi de sacramento agit̃ i cõmuni. ⁊ per cõsequẽs de ordine eius ad gratiã principaliter est tractandũ. Primo queritur in cõi an creatura possit habere aliquã actionẽ respectu termini creationis. Secundo de propria rõne sacramenti ⁊ eius instõe. Tertio ex istis si sacramentũ põt habere respectu gratie creande aliquã cãlitatem.

Primum sic. pcedit ⁊ arguit q̃ creatura possit habere actionẽ respectu termini creationis primo q̃ Augu. super Joh. omel. 80. ⁊ ponitur in can̄ prima. q. prima. Detrahe. Que ẽ ista virtus aque tanta vt corpus tangat ⁊ corabluat. Sed nõ abluit cor id est anima nisi per gratiã ğ aqua baptismalis effectuẽ se habet ad gratiã qua corabluitur. Jtẽ. 83. q. q. 7d. Artifices iõ de nihilo nõ possunt aliquid fabricare quia per corpus operant̃ ergo per oppositũ creatura spiritualis põt aliquid de nihilo pducere: q̃ nõ operat̃ per corpus. Et confirmat̃. q̃ sicut actio transiens requirit passuz in qõ agit ita videt̃ q̃ actio imanẽs nõ requirit passuz ergo agens actione imanente põt agere ⁊ nõ de aliquo passo. ⁊ ita creare. Jtez rõne sic. Effectus nõ adequans virtutez agentis superioris põt ab agente inferiori produci. Sed nullus effect⁹ inferiõ supremã creatura adequat virtutẽ dei nec adequatione simplicit̃. qõ pz necetiã in rõne effectus: q̃ adhuc aliqd superius eo põt esse effect⁹ dei ergo qõlibet inferius supma creatura põt ab aliquo agente 2°. pduci. aliqõ aũt tale est qõ nõ põt. pduci nisi per creationẽ. ğ tẽ. maior probat̃. q̃ si effectus in rõne effectus nõ adequat virtutem agentis ğ agens nõ secundũ totã potentiã suã producit illũ. ⁊ per ꝑs minor potentia sufficeret ad producendũ illum. Et cõfirmat̃ ⁊ probat̃ hec cõsequentia in probatione maioris. q̃ si ꝑm totaz potentiã. pduceret effectũ inferiorẽ. ğ superior effect⁹ nõ ostenderet potentiã maiorem in causa q̃ inferior. q̃ inferior oñdit totã erquo nõ põt. pduci nisi ꝑm totã potentialitatẽ ei⁹. ꝑs est falsuz nã ex effectu perfectiore plus relucet potentia cãe. Jtẽ agẽs creatũ põt aliquid annihilare ergo creare. ꝓña probatur. q̃ equalis est distantia a nihilo ad aliquid. sicut ab aliquo ad nihil vt patet p phm. 3. phi. Eadẽ est distãtia ab atheũ. tẽ ğ equalis virtus põt sup hãc distantiaz ⁊ illã. pbatio antecedent̃ tũ q̃ agẽs creatuz põt destruere formã nãlẽ totaliter ita q̃ nihil eius remaneat talis aũt destructio est illi⁹ annihilatio. tuz q̃ qõ põt esse cã effectiua vnius oppositi eo mõ quo cõuenit sibi habere cãm effectiuã: põt cẽ cã destructiua alteri⁹ oppositi. ꝑz pp incõpossibilitatẽ oppositorũ. Sed anima põt cẽ cã infidelitatis desperationis ⁊ aliorũ peccatorum mortaliũ que repugnãt gratie ⁊ charitati ⁊ hoc cãu dico eo mõ quo istis ꝙuenit hãe cãm. s. in deficiendo. pz enim q̃ ista pñt inesse anime ⁊ nõa deo vt a cã: q̃ deus nõ est cã peccati ergo anima põt cẽ cã corruptiua fidei spei ⁊ charitatis siue gratie. horũ aũt omniũ destructio ẽ annihilatio sicut eorũ pductio ẽ creatio. vniuersaliter enim qõ nõ põt. pduci nisi creet: nõ destruit nisi annihilet̃ q̃ aũt fides ⁊ infidelitas opponitur ⁊ spes ⁊ desperatio videtur manifestum.

Consimiliter probatur de gratia seu de charitate ⁊ de quolibet peccato mortali quia amicitia dei et inimicitia formalit̃ opponũt. pctõ ẽ formalit̃ inimic⁹ dei. hñs aũt gram vel charitatẽ est formalit̃ amic⁹. ğ. tẽ. Jtẽ cã fœda plus põt in virtute cãe ꝑme q̃ in virtute propria aliogn nõ depẽderet eẽtialit̃ i cãndo a cã prima. nec eet ordo eẽtialis cãrum in causando quod est inconueni-

ens. Sed in qõcũqz ens ꝓducibile nõ ꝓ creationez põt aliqua cã ſeda in virtute ꝓpria. ꝙ in terminũ creationis põt in virtute cãe prime. Contra Augu. ſup Geñ. li. 9. c. 21. Angeli nullã oĩno pñt creare nãm. Et ibidez c. 22. Creare naturaz tã nullus angelus põt: ꝯz nec creare ſeipſum. Itez dañ. c. 18. Quidcũt angelos eſſe creatores alicui⁹ nãe ſunt oẽs filii patris ſui diaboli. Itẽ Auguſti. 12. de ci. c. 24. loquẽs de angelis. Tam neceos dicimus creatores anialium: ꝯz nec agricolas frugum. Itẽ 3. de tri. c. 9. Ita nõ poſſumus dicere angelos creatores fuiſſe. ſicut nec poſſumus dicere boẽs eſſe ſegetum creatores. Et. c. 16. Non ẽ creator niſi qui principaliter iſta formatꝑ penes quem primitus ſunt omnium que ſunt menſure numeri ⁊ pondera.

In iſta queſtione theologi cõiter tenent ptem negatiuã: ⁊ ad hoc ponũtur rõnes ad pñs quattuor. ꝓma ſumit⁹ ex pte termini creationis ꝙ talis eſt. Effectus vltiores opz in cãs vltiores reducere.

Tho. j. pte ſumme. q. 9 5. ar°. 5

Sz inter oẽs effectus vltimus ẽ ipm eẽ. ꝙ eſt ꝓprius effectus cãe vltime. vñ dz in li. de cãis. ꝙ nec intelligẽtia nec aĩa rõnalis dat eſſe niſi in⁹tũ operatur operatione diuina. Ex hoc vlteri⁹ cum producere eſſe abſolute nõ inquãtum hoc vel illud ptineat ad rõnem creatiõis. ꝙ ſequit⁹ ꝙ creatio eſt ꝓpria actio dei. Et addit⁹ ꝙ nec creatio poteſt cõpetere creature myſterialiter vel inſtrumentaliter: cuius rõ eſt. quia cauſa inſtrumentalis nõ participat actionem cauſe ſuperioris niſi ꝓ aliqđ ſibi ꝓpriũ operetur ad effectũ ꝓpriuz ꝓncipalis agẽtis. Probatio. qz ſi nihil ageret ꝯz aliqđ ſibi ꝓpriũ frustra adhiberet⁹ ad agendũ. nec oz eẽ determinata inſtra determinatarum actionum: qz neque poſſet ꝓncipale agens in actionẽ ſuam idifferenter ꝙ quodcũqz inſtrm. Hoc declarat⁹ ꝙ exm de ſecuri ꝙ ꝙ formã ſibi ꝓpriam diuidit ⁊ ſcidit ligna ꝙ eſt diſpõ imediata ad formam ſcãni: quam intẽdit ꝓncipale agens. Sz ſic nõ põt eẽ in creatiõe: qz creatio non eſt ex aliquo ꝓſuppoſito qõ poſſit diſponi per actionem agentis inſtrãlis: qz eſſe abſolute quod eſt effectus ꝓprius dei creantis ꝓſupponitur oĩbus aliis. 2ª ratio ꝓncipalis ſumitur ex diſtantia terminoz ⁊ ẽ talis. ſuper diſtantiã infinitam nõ põt niſi virtus infinita. ſed inter terminos creatiõis a quo ⁊ ad quẽ puta nihil ⁊ ens eſt diſtantia infinita. ꝙ. ⁊c. Probõ maioris. qz quanto diſtãtia ẽ maioz. tanto tranſit⁹ ẽ difficilioz ⁊ maiorẽ virtutẽ regrit in agẽte: qz videm⁹ vl⁹ ꝙ ꝯz to potẽtia plus diſtat ab actu: tãto regrit⁹ maioz potẽtia in agente ad reducendum ad actũ. Probõ minoris: qz oĩ diſtãtia finita ꝓtingit intelligẽ maiorẽ. Sz nulla maioz põt intelligi ꝯz illa ꝙ eſt inter nihil ⁊ ens. Et cõfirmat⁹ ẽt hec minor: qz inter ꝯcũqz ꝓdictoria eſt diſtãtia equalis: ꝙ eſt eq̃lis diſtantia inter nihil ⁊ aliqđ. ⁊ inter deũ ⁊ nõ deũ. ſed inter deũ ⁊ non deum eſt diſtantia infinita. ꝙ inter alia.

Itẽ alr cõfirmat⁹ minor: quia equalis eſt diſtãtia iter duo contradictoria ⁊ inter omnia: ſed inter totum ens ⁊ purum nihil eſt infinita diſtantia eo modo quo poſſibile eſt ſubeſſe creabili contineri infinitas: intiñ ꝙ ſuper illam non poteſt niſi virtus infinita. ergo equalis eſt inter animaz ⁊ nõ animam. ſiue inter quodcũqz creabile ⁊ eius negationem. Ex iſto medio format⁹ ratio ad cõcluſionem aliter ſic. Nõ eſt aliqua ꝓportio nulli⁹ potentie ad aliquaz potentiaz: ſicut nec non entis ad ens ergo nec eſt aliqua ꝓportio diſtantie que eſt inter potentiam ⁊ actum ad illam que eſt inter nullã potentiaz ⁊ actum. ergo non erit ꝓportio virtutis que poteſt ſuper illam diſtantiam ad virtutem que poteſt ſuper illã ergo eſt infinita. qz oĩ finito põt finitũ qõlz ꝓportiõari ẽ. rõ ex ordine cauſarũ agentiũ ⁊ eſt talis. Agens inferius preſupponit in agendo effectũ ſuperioris agentis. ꝯz inductiue. qz ars ꝓſuppõit effectũ nãe circa quez agit. ⁊ nã aliquid potẽtiale. ſ. materiã que eſt effectus ꝓ-

Rõ Hẽrici qt° 4. q. vltima.

Et Ri. i. 2° di. j. arti° 4. q. q.

Thom. vbi ſup. ſol. 3ᵐ ar°.

Tho. pª pte ſũ. q 44. ar. 5. i ſolone. 3. articuli.

Egidi⁹ qt° 5. q. pri. Et Pe. de taranta

mi agentis. Si hoc requirit vniuerſaliter ordo agentiũ ⁊ nõ põt eſſe aliquod agens creatũ quin ſubordinet⁹ deo in agendo. ergo neceſſario in agendo preſupponit effectũ dei ⁊ ꝓ ꝑns non põt agẽ nullo ꝓſuppoſito ergo nec creare. 4ª ratio ſummit⁹ ex potentialitate agentis creati. ⁊ eſt talis. nullũ agẽs creatũ eſt purus act⁹ ſiue purũ eẽ ergo nec actio eius eſt actus purus. ꝯz aliquid potẽtialitatis hũs taĩ aũt nõ eſt ſine motu ⁊ mutatione. ꝙ nullũ agens creatũ põt agere ſine motu ⁊ mutatione ergo nec creare qz creare eſt de nilõ. motus aũt in ſbo eſt.

Egi. ubi ſupra q. q. li. p° q. 4.

Sed iſte rõnes nõ vident⁹ neceſſario cõcludere. ꝓma nõ ꝓſiſtit. n. in his duab⁹ ꝓpositionib⁹ eẽ ſimpl'r eẽ ꝓp⁹ effect⁹ dei ⁊ eẽ ſimpl'r eẽ ꝓp⁹ tmin⁹ creatiõis ꝓma vr eẽ falſa. qz a quocunqz efficiente generat⁹ cõpoſitũ ab eodẽ effectiue eſt eſſe cõpoſiti. ſed aliqđ compoſitũ generat⁹ a cã aliqua creata niſi tollat⁹ omniſactio creature ꝙ. ẽ. Probõ ma. tũ qz ꝯz ꝓbz generatio eſt ad eẽtum per rationẽ. qz a quocunqz generat⁹ cõpoſitũ per e⁹ actionẽ forma eſt in materia. formã aũt eſſe in materia cõpoſitũ habere eſſe. qz ſi nõ aut ergo eſſe ſequit⁹ naturaliter ipſuz cõpoſitũ qđ eſt terminus generationis. aut precedet naturaliter ſi precedat. ergo prius eſt eſſe cõpoſiti ꝯz ipſuz cõpoſitũ qđ non eſt intelligibile: ſi ſequat⁹. ꝙ ſine ꝓtradictiõe poſſet cõpoſitũ produci ab agẽte. abſqz hoc ꝙ deus daret illi cõpoſito producto eẽ immõ ſimpliciter poſſet deus non dare eẽ illi cõpoſito ꝓducto cũ nõ agat extra ſe niſi contingent. Nec valet fingere ꝙ eſſe non eſt a generante cõpoſitũ ⁊ tamẽ neceſſario ꝓcomitatur ipm. qz nõ cõcomitat⁹ vt terminus actionis generantis per te. ſi ergo vt terminus agentis primi ⁊ non precedẽs ꝓpoſitũ. ergo ſequens. ⁊ ita ſine ꝓdictione põt nõ ſequi. Itez pbõnes illius ꝓpõis im probate nunc nõ valẽt nã ratio ad bocadducta peccat ſecundũ equiuocationẽ vel altera premiſſaruz eſt falſa. dupliciẽ. n. põt itelligi cã vniuerſaliter. ſ. ꝯz virtutem ſeu pfectionẽ vel ſm predicationẽ. ⁊ ſimiliter effectus poteſt dici vniuerſaliter dupliciter. ſ. põe. ⁊ virtute ſeu perfectione vniuerſalius põe dicit illud cuius rõ dicit⁹ de pluribus vniuerſalius autez perfectionez cui⁹ pfectio ẽ maior in ſe ⁊ perfectionũ pluz ꝓtentiua. ſi ꝙ in maiori ſumat⁹ vniformiter vniuerſalius ex parte cãe ⁊ effect⁹ cõcedo ma. quia cõior effect⁹ põt reduci in cãm communiorẽ ⁊ perfectior effect⁹ requirit cãz pfectiorẽ ſi põt eſſe cauſa perfectior. Sed ſi accipiat⁹ in maiori vtrobi que vniuerſalius perfectiõe. equiuocatio eſt vel minõ eſt falſa. minor enim nõ eſt vera niſi de vniuerſali ſm põdicationẽ. ꝯz nõ. n. eẽ eſt perfectiſſimus effect⁹ quia qõ includit⁹ in multis nõ põt eẽ pfectius quocunqz illorũ in quo includit⁹. ſequit⁹ ergo ꝓclu ſio ꝙ reducit⁹ i cãz vltimã põdicatiõe. Sz tũc vltra Deu⁹ ẽ hi⁹. falſa ẽ immo ẽ cã vltima perfectione ens aũt ẽ cã vltima predicatione. ⁊ tũc nõ põt cõcludi niſi ꝙ eẽ nõ põt eẽ effect⁹ niſi entis ⁊ hꝓcedo. Si ergo ſumat⁹ vtobiqz vl⁹ in maiori ꝓ vltiori ſm pfectionẽ. ma. ẽ vera ⁊ minor falſa. vtz ex dãs. immo effect⁹ ſic vltimus ẽ nobiliſſimũ creabile.

Si vo i maioze accipiat⁹ diffoꝛmiter rõ vltis ex pte cãe ⁊ effectus puta ex parte effect⁹ p vniuerſaliori predicatiõe ⁊ exꝑte cãe vniuerſalius ſcõz pfectionẽ ma. ẽ falſa nã effect⁹ vltim⁹ põdicatiõe põt eẽ a cã ipfecta qz ſaluat⁹ i plrib⁹ effectib⁹ ipfectis. Ellia ꝓbõ que adducit⁹ ꝙ auctorem de cãis ꝓcludit opp^m. nã nõ negat absolute ab intelligẽtia dare eẽ alicui immo magis affirmat. qz dicit⁹ qz nõ ꝓtit ſibi dare ẽe niſi in⁹tũ opat⁹ opatiõe diuina. Si ẽt adduceret⁹ ad ꝓpo^m illõ de cãis ꝓpõe. 4. pª rerũ creatarẽ eẽ nõ ꝓcludit⁹ qz ſit põciſe termin⁹ creationis qz ꝯz aliquos ibi ſumit⁹ ẽe ꝙ pª itelligẽtia prima deo vel ibi accipit⁹ creatõ extẽdendo ad ꝓmã. ꝓductionẽ ꝯz rationẽ ⁊ ꝓmitas entis ſumit⁹ ſecundũ diſtinctionẽ rõnuz formaliũ i effectu. ⁊ ꝯz originẽ nõ ſm pfectõẽz vt ſit ſenſus qz eo mõ quo eẽ in effectu diſtinguit⁹ a pfe-

trionibus ẽntialib⁹ ip̃m est terminus p̃me ꝓductionis p̃m rationẽ. Hic dẽ cõfirmando illã rationẽ de causa ⁊ effectu vlioꝛi.q⁹ debet intelligi ꝺ effectu vnuẽ saliozi per p̃cõem. ⁊ hic iñ3tũ bi⁹. nunq3.n. effect⁹ vlioꝛ ꝓdicatiõe iñ3tũ bi⁹ põt esse nisi cã vlioꝛi p̃m perfectionẽ. Iꝫ.n. hõ possit cẽ ab homine nõ tamen iñ3tũ hõ põt cẽ nisi a causa perfectioꝛe tota spẽ hois. ꝯa simili cẽ iñ3tũ bi⁹ nõ põt cẽ nisi a causa vlioꝛi p̃m perfectionẽ toto cẽ creabili. cẽ aũt iñ3tũ bi⁹ est termin⁹ creationis vnde p⁹ dictũ est q⁹ cẽ nõ iñ3tũ hoc vel tale iꝫ simpliciter terminus creationis. Ista cõfirmatio non vꝫ hãc. n. rõnez ponit doctoꝛ ille cuius est in illa. q. vtruꝫ soli⁹ sit creare. suppono. n. q⁹ nõ intendit querere vtruꝫ solius dei sit creare oẽ creabile. q⁹ tunc ista qõ includeret an aliquid aliud a deo possit creare seiꝫ de quo nullus vnq3 dubitare potuit p̃m Augu. p̃mo. de trinitate. c. p̃mo. ꝯ intendit querere aliq3. q. dubitabilez. ſ. an aliquid aliud a deo possit creare ſaltẽ aliquid inferi⁹ se ⁊ sic ĩtellecta qõe iꝫ partẽ negatiuã ꝓpter rõnez istaz posita. Accipiaꝫ ergo maioꝛ p̃m expositionẽ ista. effectus vniuersalissim⁹ ꝓdicatiõe iñ3tũ bi⁹ est a cã vlioꝛi secundũ pfectionẽ cẽ est bi⁹. sequit ista cõclusio ergo esse iñ3tũ bi⁹. vel vt plus deſ eis ad p̃positũ ꝯ cẽ creabile ĩ iñ3tũ bi⁹ nõ põt cẽ nisi a cã vniuersaliozi p̃m pfectionez toto cẽ creabili ex hoc nõ sequit. ꝯ nec cẽ bui⁹ creabilis põt cẽ nisi a cã tali. p3. n. q⁹ in illa illatione est fallatia ꝓntis. ꝯ p̃m istã expositionẽ p̃me rõnis vel qõ nulla ẽ vel si sit dubitabilis ⁊ teneaꝫ pars negatiua ꝓpter rõnez sic intellectã rõ erit sophistica p̃m ꝓns. Ad si dicas ẽ considerare in isto ꝓducto cẽ bi⁹ ⁊ cẽ simpliciter ⁊ 2° mõ est effect⁹ dei vel cãe vlissime p̃m pfectionẽ. p̃mo aũt modo est effectus cãe particularis. Hoc nõ soluit q⁹ cẽ simpliciter in isto ⁊ cẽ bi⁹ nõ sic distinguit q⁹ ab alia cã possit esse cẽ bi⁹ quin ab eadẽ sit esse simpliciter qđ est in isto q⁹ sine sit distinctio rõnis in intellectu vel qualitercunq3 qđ dat isti cẽ h⁹ dat sibi cẽ simplicit qđ est in isto. Ad etiã addit de instrumẽto. dico q⁹ maioꝛ põt bñ velle male intelligi nõ. n. debet intelligi q⁹ instrumentũ habeat actionẽ ꝓpriã. ſz q⁹ per aliq3 sibi ꝓpriũ agat ⁊ ad hec adducũt pbationes suas que p̃t ꝓcedi. nec tñ p illud ꝓpriũ agit nisi in virtute p̃ncipalis agentis. q⁹ in quacũque actiõe quã haberet nõ in virtute p̃ncipalis agẽtis ĩ illa nõ eẽt instrumentũ p̃m p̃ncipale agẽs. accipit ergo q⁹ instrumentũ agit dispositiue. qđ si intelligaꝫ vlr falſuz est. nã possit est secunduz ip̃m alibi instrumẽtũ attingere effectũ p̃ncipalis agentis. ⁊ p3 in multis actiõ⁹ artis in quib⁹ artifex q3q3 per instrumentũ inducit terminũ p̃ncipaliter intentũ. sic monetarius per instrumentum inducit formam in monetam ⁊ sigillatoꝛ in ceraz nec vnquam oporteꝛet istũm ad effectũ p̃ncipalẽ disponere. nisi sit instrumentuz in actione que disponit ad effectũ istũ qđ nõ est vniuersaliter necessariũ iꝫ solũ qñ ſt plures actiões ordiate q̃rũ vna ad aliã dispõit absolute aũt põt cẽ istiꝫ i p̃ncipali actiõe: iꝫ nõ cõcurrat in aliqua alia precedente. Nõ potest ꝯ maioꝛ suã hẽre veritatẽ nisi sic ĩtellecta q⁹ instrumẽtuz per aliqđ sibi ꝓpriũ cãt dispositiones ad terminũ p̃ncipalẽ qñ hõ p̃t virtute p̃incipalis agẽtis attingere illũ terminũ p̃ncipalez ⁊ tũc oporteꝛct supponere in mioꝛi q⁹ creatura nõ possit in virtute dei attingere terminũ creatiõis que minoꝛ nõ est probata nisi per rõnez illã p̃mioꝛez de cẽ de qua iã visuz est q⁹ ipa nõ ꝓcludit. Nec illud ex^m de securi vel pbatiões ille alie que adducũtur ad hec q⁹ instrumentuz habeat aliquid ꝓpriũ per quod agit pbãt vlr q⁹ instiꝫ agat dispositiue iõ. n. p̃cise securis agit dispositiue ad archã q⁹ est instumẽtũ ĩ incisione ligno⁹ que incisio p̃cedit inductiõez formẽ. si ãt artifex vteꝛet securi vel alio instrumento in p̃ncipali actione nõ oporteret q⁹ instrumẽtũ illud inquãtũ est instrumentũ ad formã archẽ haberet aliquã actionẽ dispositiuã. Ex talib⁹ ergo exemplis vbi accipit q⁹ instrumentũ disponit ad terminũ p̃ncipalẽ nõ põt inferri ꝺ vlr de instrumẽto nisi fiat fallacia ꝓntis. ſz nisi accipiaꝫ vlr nõ põt remoueri a creatura rõ creationis. nã ex maioꝛi particulari in 2ª figura nihil sequit̃ p̃opter fallaciã consequentis.

Ratio secunda p̃ncipalis nõ vꝫ concludẽ. q⁹ qñ extrema sunt ĩmediata tanta p̃cise ẽ coꝛ distantia ẽztum est extremũ alteꝛ n3ius: p3 in simili. q⁹ tãra ẽ distantia dei a creatura etiã sup̃ma possibili foꝛe ẽztus ẽ deus. ⁊ iõ si poneꝛet sup̃ma creatura possibilis adhuc deus distaret ab illa in infinitũ. q⁹ est infinitus. p3 etiã p exẽplũ in opposito. in quãtitatib⁹ enim est distãtia ꝑpter aliquod medium interiacẽs. ⁊ iõ p̃m ẽztitatem spacij interiacẽtis ẽ distantia illa quãta. ꝯ oppositũ ꝺ bi nõ est medius interiacẽs distantia nõ erit quãta nisi ſz ẽztitatez alteri⁹ extremi. Hoc etiam p3 rõne. q⁹ nihil aliud est distantia ĩ nisi excessus vni⁹ sup alterũ qñ autez excedẽs est ĩmediatũ excesso quãtitas excessus crit p̃m quãtitatem excedẽtis. suppositis ꝯ maioꝛe sequit q⁹ cũ affirmatio aliqua entis creabilis sit finita q⁹ distantia ĩ affirmatiõis ad negationẽ sit finita. p3 etiã q⁹ ista distantia sit ĩmediata. q⁹ per p̃hm p̃mo posterioꝛ. ꝺictio est oppositio cẽ non ẽ mediũ p̃m se. Nõ si fingas infinitatem ex pte nihili ĩ nl ẽ. q⁹ nl nõ distat ab aliquo nisi deficiendo nõ plus aũt deficit nihil ab ente ẽz ens illõ ponat. hẽt p3 q⁹ cõparãdo nihil ad nihil nulla ẽ distantia Sic ꝯ minoꝛ 2ª rõnis falsa ẽ intelligẽdo distantiã infinitã positiue. hoc ẽ in infinitũ excedentẽ oẽm finitã distantiaz. ⁊ sic oz intelligere distãtiam infinitã in maioꝛ read hoc q⁹ ipa sit vera. nõ. n. põt aliter ꝓcludi infinitas virtuꝫ agẽtis q̃ põt sup̃ illaz distantiaz. Preterea minoꝛ ip̃obaꝫ sic: q⁹ in vna ꝺictione ẽ maioꝛ ꝺictio ẽz in alia. q⁹ plus distat deus a non deo. ẽz aia a non anima. q⁹ nulla virt⁹ põt facere de nõ deo deũ. nec econuerso. Aliqua aũt põt facere de nõ anima aiam. si aũt quelibet esset infinita. nulla posset esse maioꝛ. q⁹ infinitum non põt excedi. Preterea illa virt⁹ põt super distantiã que potest sup totum terminus ad quẽ illius distantie. quia termino ad quem posito destruitur termin⁹ a quo p̃ terminum ad quem succedentem. Sed terminus ad quez creationis est finitus. ergo nõ potest concludi ex hoc q⁹ super ipsum possit virtus finita. ergo ⁊ super distantiam. Preterea. 5. phȳsicoꝛum. Generatio naturalis est inter p̃uationem ⁊ formaz. Sed p̃uatio includit negationem liez in subiecto. ⁊ per consequens quando transitur de p̃uatione ad formam trãsitur a negatione ad affirmationẽ. Sed patet q⁹ illa generatio naturalis est per virtutem creatam: ergo illa distantia nõ obstat. Qualiter ergo saluabitur dictuz cõmune q⁹ iter cõtradictoria ẽ distantia infinita. Respõdeo simplicit falsum est accipiẽdo infinitum p̃o excedẽte simpliciter quantumcunq3 finitum in infinitum. Sed alio modo infinitũ põt accipi p indetermiato. ⁊ sic verũ ẽ. nulla. n. distãtia ẽ ita pua qn sufficiat ad ꝺictionẽ. ẽztũcunq3. n. modicũ recedat ab vno ꝺictoꝛio⁹ statiẽ sub altero. nec est distãtia aliqua tã magna ẽt si posiz cẽ ĩfinitũ maioꝛ maria qn ad illã ⁊ ei⁹ extrema se extẽdat ꝺictio. ⁊ isto⁹ accipiẽdo infinitũ in maioꝛe. maioꝛ ẽ falsa. Ad pbones ergo mioꝛis. Ad p̃mã dicitur q⁹ nõ ꝓtigit ĩtelligere maioꝛẽ ista dico q⁹ falsuz ẽ positiue. vez ẽ aũt p̃missiue. hoc est dictũ. q⁹ aliq3 distãtia ponit maioꝛẽ remotionem ẽz ista. ⁊ vna ꝺictio ẽz alia. ſz ista p̃mittit quãcunq3 mariã. q⁹ in maria saluaꝫ. Ex^m. p̃s pfectiõis põt asinus ĩtẽsiue. ẽz aial. tñ aial plus p̃mittit siue saluari põt ĩ ali quo pfectioꝛi ẽz sit asin⁹. q⁹ in boie. ⁊ qõ sic ẽ maxi^m. ſ. p̃missiue nõ ẽ formaliter maxima. Ad alia ꝓbationez de q̃buscunq3 ꝺictoꝛijs. dico q⁹ iz q̃cunq3 ꝺictoria sint eq̃ ĩ cõpossibilia inẽ se: nõ tñ eq̃ distãtia. plus. n. distat

Ad sãcto tho. vbi sup̃ sol. p̃mũ ar.

Tho. in 4. di. p°

Instrumẽ refutatur

deꝰ̄s a nō deo ꝯ albū̄ a nō albo. sic̄ ꝓcessit ꝑma rō. q: extremū positū ē mai⁹ i ꝓgatiōe ad negationē. ℙ Per idē ꝑz ad aliā ꝓbationē q̄ totū ens creatū plus excedit nihil ꝯ aīa excedit nō aīaꝫ sic̄ totuꝫ ens creabile in se ē pfecti⁹ ꝯ aīa: tñ eq̄ incōpossibilis ē nō aīa. cū aīa sic̄ nihil cū toto ente. sz h nō arguit ꝓpositū. Ad rōnēꝫ iuxta h factam d̄ ip̄oportiōe nullius potētia ad aliquā potētiā cōcedo q̄ distāta nulli⁹ potētie ad actū nō hz ꝓportionē aliquā ad illā q̄ est alicui⁹ potētie ad actū: sz h est q: vna ē distātia positiua inter extrema positiua exns. alia aūt nō ē positiua q: ei⁹ altex extremū ē nihil. positiui āt ad nō positiuū nulla ē ꝓportio. sicut nec entis ad nihil. Dz ex ista ip̄oportiōe non segt̄ q̄ virt⁹ q̄ pōt sup ista sit ip̄oportionalis vtuti q̄ pōt sup illā. q: positiuū non ē ip̄oportionabile alteri positiuo nisi ꝓpter infinitatē in altero. i alijs ät distātijs fuit ip̄oportio. ñ q: fuerat infinita i altero: sz q: alia nō habuit aliquā quātitatem ꝑm quaꝫ potuit ꝓportiōari. Ex⁹ᵐ h⁹ ꝑuct⁹ ē imp̄oportiōalis linee. q: nō quāt⁹. g̃ virt⁹ q̄ pōt sup h ē ip̄oportionata virtuti q̄ pōt sup iª nō segt̄. nā virt⁹ ⁊ vtus nate sūt hē re ꝯtitatē vtutis. ⁊ p ons ꝓportionē sm vtutē nisi alia sit infinita. ex alia aūt pte ē defect⁹ ꝓportiōis ꝓpter defectū ꝯtitatis in alio extremo.

Tertia ratio p̄cipalis nō ꝓcludit. q: aut itellr i maiori q̄ agēs sc̄dariū ꝑsuppōit effectū ꝑmi agētis vt passuꝫ ī q̄ agat. ⁊ tunc petit p̄cipiū. s. q̄ oē agēs aliud a deo agit i passū ꝑsuppositū aut itelligit absolute. q. s. absolute ꝑsuppōat effectū ꝑmi agētꝫ. q̄ ꝓcedo. q: s. ꝑsuppōit sciꝑm. sic̄ agēs ꝑsuppōit eē ⁊ ipz ē effect⁹ ꝑmi agētis. Ad illā itroductiōēꝫ q̄ vr̄ ꝓbare minoꝛē ꝛz p⁹ᵐ inteᵐ. dico q̄ ars si ꝑt in aliq̄ forma nō tñ nisi in accñtalē tñ: accñtalis autez nēcio regrit sbaz. p sbo. nō segt̄ g̃ q̄ artifex q: ē agēs sub ordiatū regrat vel ꝑsuppōat effectū nāe vt passū suū: sz q: agit ad talē ꝑmi⁹ᵐ q regrit sbam i quā sbam ꝓducendā ñ pōt ars. Q̄d ät h nō sit ex ordie agētiū ꝑz manifeste. q: nā in actiōe sua ꝑsuppōit effectū nāe vt passū sic̄ i alt̄atiōe ꝑsuppōit sbaz. ē g̃ cā cōis ex pte nāe ⁊ artis i ꝑsupponēdo sōam. q̄. s. agūt ad accñs q̄ nō ꝑt ꝓduci nisi i sōa. si ät aliq̄ sba cōpozea eēt imediate ꝓducta a deo absq̄ actiōe nāe. nihilomin⁹ posꝛz ars circa istō passuꝫ agē si eēt capax ēmi⁹ art⁹. ac si effect⁹ nāe p̄cessisset in eo. Silr ꝑz q: rō ex isto ordie agētiū nō vz distiguēdo ꝑles ordies agēciū. nā i ordie agētiū nālr pōt iueniri agens māle q̄ ē iferi⁹ ⁊ agēs imālr q̄ ē supi⁹. ñ tñ seq̄ q: agēs māle ꝑsupponat effectū agētꝫ imālis creati. nec seq̄ si māle ꝑsuppōat effectū dei imediate. g̃ agēs imāle q̄ ē supi⁹ nihil p̄supponit.

Quarta ratio nō ꝓcludit. q: illa potētialitas q̄ ē cōis creature siue i telligat obiectiua respectu eē creature siue itelligatur sbiua ad recipiēdū sic̄ potētiale vel ad iherēdū sicut forma. vl' act⁹. nō sufficit ad iferēdū q̄ actio ei⁹ sit cū motu vl' mutatiōe: sz q̄ actio illa si ē imanēs hz potētialitatē illā ꝑdictā vel vtrāq. si ēt ē trāsiēs eo⁹ q⁹ ē in illo in q̄ trāsit vl' ī ēmio hz potētialitatē altēam vl' vtrāq. nec ꝓ h tñ ē fluēs vl' rapti trāsiēs sic mot⁹ vl' mutatio.

Opinio Aluice. **Pro parte** opposita cōnis vr̄ ē opi. Aluic. q ꝓcedit creaturā posse creare vt pz. 9. meta. c. 4. vbi pōit itelligētiā sc̄dam eē cāz ꝓductiuā ⁊tie ⁊ tiā q̄rte. ⁊ sic deiceps. alia ät itelligētia 2° l' 3° ꝓducta. creatura ē ⁊ ꝓdu⁹ vtriuslibet creat⁹ ē eo⁹ q⁹ ipe logt̄ dr creatiōe ⁊ creatura. 6. met. put. s. creat⁹ ē ꝓdu⁹ ō nihilo. i. p⁹ nl'ñ ordie duratiōis sz nē. put ipe expōit ibi dez vl' ō nihilo. i. nō de aliq̄ ipi⁹ ꝓducti. s. ꝑsupposito. h mō pōit ipe sc̄dam itelligētiā ꝓductā a deo: ⁊ tiam a sc̄da nullo ꝑsuppo⁹. ⁊ p⁹ nō eē ordis nāe lz nō duratio nis. q: nō pōit nouitatē. ℙ Rō p eo pōt talis colligi a cā oio vna ñ ē imediate effect⁹ nisi vn⁹. pbō. q: alr nō erit rō quare esset distinctio in effectu. quare: n. istō ꝓductuꝫ est aliud ab illo si cā oio est vna h⁹ ⁊ illius sz ꝑmū est oino vnū in se. ergo cū intelligentie sint plures non erūt imediate ab vno. ergo vna est ab altera ⁊ si Aristo. hō cōcordaret cū ipo in istis duabus ꝓpositionib⁹. s. intelligētia est ꝓducta. iens ab alio lz sine novitate ⁊ non pōt ab omnino simplici imediate eē nisi vᵐ haberet cōcordare secū in cōclusione. ℙ Pro hac ctia op. pōt sic argui q: primo mth. dicit pbs perfectū ē vnūq̄dq̄z cū potest ꝓducere sibi simile Sed intelligētie sunt longe perfectiores sbijs corporalibus ergo cū corpus possit ꝓducere cor⁹ multomagis intelligentia poterit ꝓducere intelligentiā Sed intelligentia nō pōt ꝓduci nisi creatiōe cū nō beat materiaꝫ partem sui ergo ⁊ cetera.

A sancto tho ꝑma pte sum me. q. 45. ar⁹. 5.

Contra istā opi. arguit̄ sic. ℙ Participans aliq̄z naturā nō ꝓducit sibi similē ꝛz illa nisi applicando illā ad aliud nō. n. pōt eē hō cā nature humane absolute q: sic eēt cā sui. sz est cā q̄ nā hūana sit i h hoi ne generato. ⁊ sic ꝑsupponit materiā per quā est hic hō q̄dcunq̄z aūt creatū participat nām essendi. q: solus de⁹ est suū eē ergo nullū creatū pōt ꝓducere aliquod ens nisi p̄intelligat aliquid actioni sue. per quod ꝓductū sit h. tle aūt nō pōt intelligi in sēa imateriali q: ipa est h per formā suā per quā habet eē ergo sba immaterialis nō pōt ꝓducere aliā substātiā materialē ꝯtū ad simplicit̄ eē eius. Istā rō aliqua imꝓbata alibi ꝑsupponit. vnū s. q̄ nō sit h homo nisi per materiaꝫ. aliud q̄ angelus q suā formā sit hic. Silr q̄ accipit in maiori. q̄ participans aliq̄z nām nō pōt ꝓducere ⁊ē. aut hic est iō q: necesse ē illā nāz participari a ꝓducto. ⁊ ex h q̄ pticipat ab eo oz aliqd ꝑsupponi cui applicet. ⁊ tūc sequeret̄ q̄ deus nō posset creare angelū. tuꝫ q: angelus ille participaret ec. ⁊ p ons oporteret ꝑsupponē aliquid cui applicaretur eē qō est ꝛ rōnēꝫ creatiōis. tum q: vt declarat ꝓbatio maioris per illud ꝑsuppositū oporteret ꝓductū eē hic. sz per eos angelus nō pōt esse per aliquid suppositū quia p formā suā est hic. ℙ Nō ergo pōt maior est vera propter h q̄ natura illa communicanda participetur a ꝓducto Si vero dicatur maiorē esse vera propter hoc q̄ agens cōicans nām participat eaz. h nō ꝑt eē rō q: in ipo agente nō ꝑsupponit aliquid ipi eē tūc. n. ipm ꝓducēs nō posset creari. ergo nec oz in illo qō assimilat ꝓducenti ꝛz eē aliqō tle ꝑsupponi. Itē aut eē participat tā quā act⁹ aliqui alius ab essentia posteriorꝫ. aut tāq̄z idē ip si ēntie siue ꝑm⁹ actus rei. si ꝑmo mō nō ꝓbat ꝓductū nō posse creari. q: ⁊ si eē ꝑsupponat aliqd in quo recipiat tamē ēntia nihil ꝑsupponit. ⁊ ita lz participās eē non creet ꝑm eē nō ꝓbat quin posset creari ꝑm ēntiā que ꝑsupponit si 2° mō minus bē ꝓpositū quin eē possit creari. ⁊ ita a participāte ipm sicut ab alio q: in istis iferioribus qōlibz indiuiduū ꝓticipat nāz spēi. ⁊ tñ illa nā pōt esse in vno figlari ꝑm⁹ terminus ꝓductiōis ⁊ in aº fin gulari ꝓncipiū ꝓducēdi. Si ät ibi ꝓsupponat materia hoc nō est ꝓpter naturā illā participatā. sed q: forma illa que est pars nature participate ē forma materialis.

Ista ergo rōne ꝑmissa sic arguo ℣ auice. ex. z. ꝓpositionibus quarū ꝑma ē nullus act⁹ accñtal necessario requirit in creante sbaz tāq̄z ꝓnecessario ipo termino creatiōis. 2ª est ista Intellectio angeli est sibi actualis ex quib⁹ sequit̄ q̄ itellectio ñ necessario requirit ī āgelo p̄cedens sbaz creandā. 3ª ꝓpō ē ista. Ad quodcūque ꝓducendū extra angelū necessario requirit intellectio angeli tanq̄z ꝓuia. ⁊ sequit̄ p̄ncipale intētū. s. q̄ nulla sba pōt creari ab angelo. ꝑma ꝓpō ꝓbat. q: ille actus necessario ꝓuius termin⁹ creationis aut requirit tanq̄z act⁹ ꝓductiu⁹ termini. aut tanq̄z formale p̄ncipiū ꝓductiuū termini. Exemplū ꝑmi calefactio respectu caloris geniti in ligno. Exᵐ secundi. calor in igne respectu calefactionis ligni non requirit ꝑmo⁰. q: act⁹ ꝓductiuus alicuius ⁊ actus formalis ꝓducti sunt in eodez ergo ad ꝓducendū aliquid extra nō requirit act⁹ ima-

nēs agēti tāq̄ act⁹ ꝓductiu⁹ nec 2°. q: act⁹ accīt̄alis nō
pōt ee ſormale ꝑncipiuz ꝓducēdi ſbam. tū q: accīs ne
ceſſario requirit pōz receptiuā in eēn°. ois aūt ſorma re-
quirēs pōz receptiuā in eēn° ſi eſt actua nēcio requirit
pōz paſſiuā in agē°. aliogn forma terminās actionē eſ-
ſet abſolutio: a mā q̄ forma ꝑncipās actū qđ ē icōueni
ens q: abſolutio a mā pfectionē arguit. ſz formalis ter
minus actiōis nō pōt ee pfectio: formali ꝑn°. agendi. tū
q: accīs ē impfecti⁹ q̄ ſba. 7. met. nil aūt ē formale ꝑn-
cipiū. ꝓducēdi aliqd perfecti⁹ ſeipo. ſi. n. vniuoce. ꝓdu-
cat eſt eq̄ pfectū. ſi equoce o: q ſit perfectius. Sz nunq̄
imperfecti⁹ ꝓducere pōt perfecti⁹ ſe. Rndet̄ b q accīs
in vtute ſōe ꝑt ee ꝑn^m. ꝓducendi ſbaz tanq̄ inſtrumen
tū ſōe. ſz nō poſſit in. ꝑpria vtute. Ex^m de calore qui eſt
inſtrumētū aie i gnān° carnē. 2. de aīa. ꝯ b arguo ſic.
Oē inſtrumentū vel agēs in vtute alteri⁹ aut attigit effe
ctū ꝑncipalē vel diſpōit ad ꝑncipalē ermīnū. Sz i. ꝓpo°
neutrū ꝑt dari. ſi. n. ꝑt accīs attiger effectū ꝑncipalē agē
tis vel ꝓducentis creātis ſbaz. q: ſi ꝑncipale agens eſſet
agēs vniuocū: tūc nō neceſſario requireret aliqd agens
mediū inter formā ſuā ⁊ effectū agēs aūt equocū eſt per-
fecti⁹ vniuoce ergo nō nēcio regrit tale mediū. ⁊ ꝑ ꝯſs ñ
bz inſtrumentū ꝑ qđ attingat terminū. nec pōt accīs
ee tanq̄ diſpō ꝓuia. q: nibil ꝓſupponit creationi qđ diſ
ponatur. Cōfirmatur iſtud. quia vbi accidentia
ſunt inſtrumenta ſubſtātie gnāntis non attigūt termi
nū ꝑncipalē ſz tm̄ q̄ndā diſpoſitionez ꝓuiā. vt pz de q̄li
tatib⁹ alteratiuis eloz q̄ nō attingūt formā ſbalez. alio
qn q̄litas eēt ꝑncipiū actiuuz imediate in mā receptiua
forme ſbalis. qđ eſt inconueniens cū nō poſſit recipi ni
ſi in ſba ꝓpoſita. eēndo nec ꝯ pōt agere accīs niſi in ſbā
ꝓpoſitā. rita nō in māz ꝑmā vel ꝑurā. Per hoc ꝓpz
ad illō qđ dicit. 2. de aīa. de calore. Calor eni dī inſtru
mentū aie in gnān° carnē aiātā. ꝑ q̄ſto eſt ꝑn^m alt⁹ran-
di in alteratiōe ꝓuia ad gnātōz. nō āt q: in iſtāti gnātōis
attingat formā carnis tanq̄ terminū. ſicut nec attingit
māz ſbalē carnis tq̄ paſſū. Contra iſtā reſpōez in-
ſtat ꝑ illō. 7. met. c. 5. Dom⁹ extra fit a domo in mente
⁊ tū dom⁹ ex hz vi⁹ ee dom⁹ q̄ dom⁹ i mēte q: dom⁹ in
mēte hz eē diminutū reſpectu dom⁹ extra ſic ens cognitū
eſt diminutū ens reſpectu entis realis. ꝯ imperfectius
ſ. hñs eē in ꝓgne pōt ee ꝑn^m ꝓducēdi pfectius. Et ap
plicat iſtud ex^m ad ꝓpoſitū ſic. ſicut ſe hz dom⁹ in men-
te ad domū extra ita ſe hz angelus cognitus in cognitio
ne angeli ad angelū extra. ꝟm ꝑbm. a domo in mente fit
domus extra. ergo ab angelo cognito in intellectu alteri
us angeli pōt fieri angelus extra. nō ergo accīdtalitas co
gnitiōis angelice. ꝓbiz ſbe intellecte creatōez. Ad ꝑi
mū dico q aliō ē loqui de viori ſeu pfectiori eē ſimplr̄. ⁊
de viori ſeu pfectiori eē h⁹. lapis. n. in mente diuia hz
eē ſimplr̄ vius ⁊ pfecti⁹ q̄ lapis extra. q: obm vt co-
gnitū dī hīc illō eē q hz ipa cognitio vñ ꝟm Augu. ſup
illud Jo. i. Qđ fēm eſt in ipo vi. e. Res cognita eſt in
verbo vita creatrix. ⁊ b iō q: cognitio eius ē realit̄ vita
creatrix. qđ eni de cognito dī obiectiue b̄ ipa cognitio
ne oz inueniri realr̄ lapis tū in intellectu diuino nō habz
vius eē lapidis q̄ lapis extra. alioquin aliqd ītrinſecū
realr̄ deo eēt formalr̄ ⁊ ꝓpzie lapis. Ad ꝓpo^m domus
in intellectu artificis dī hīc illō eē qđ formalr̄ hz ipa co-
gnitio dom⁹. Sz ipſa cognitio ē ſimplicit pfectōz q̄ fō
ma ē domus extra q: cognitio ē quedā pfectio nālis ai
me. forma aūt dom⁹ extra vel nō realis vel ſi ē multo eſt
impfectior q̄ illa cognitio. Sic. ego pz ad ar^m. q: dñs
extra dī fieri a domo in mente. q: fit a cognitione dom⁹
in mente tanq̄ a ꝑncipio formali. ⁊ illa cognitio dom⁹
eſt ſimplicit pfectior domo extra ipſa ēt dom⁹ intra. ꝑ
q̄ro ꝑticipat eē cognitionis pfectior eſt ſe ipſa extra.
Et cū dī q eſt ens diminutū ⁊ dom⁹ extra eſt ens reale

Dico q cognitio ei⁹ eſt ens reale ⁊ pfectius ens q̄
domus extra dom⁹ etiā in mente ꝑticipat nobilius eē

reale q̄ ſit illud eſſe extra. Et ſic intelligenduz eſt illud
Auguſti. 9. de. tri. 8. ſ. q ſuper⁹ hz nobilius eſſe in ſe
q̄ i intellectu. 2° aūt inferius hz nobili⁹ eſſe in intelle-
ctu q̄ in ſeipſo. hoc intelligendum eſt de illo eſſe quod
formaliter eſt ipſius cognitonis ⁊ participatiue ipſi⁹
cogniti. verum ē tamen q dom⁹ extra hz verius eſſe
dom⁹ q̄ dom⁹ i itellectu cuiuſcūq̄z. ſz b ē ee ſm qd.
i. eē tale limitatū. nobili⁹ aūt ſimplr̄ eē bēt in itellectu
marie diuio. Ex hoc pz ad illud ar^m a ſili. nego. n. illō
ſile. q: ſi cog dom⁹ ſit nobilior domo extra. tū cog angе
li ſalio angelo nō ē nobilior ipo angelo i ſe: q: accīs nō
ē nobili⁹ ſba. Et ſi arguas q ſit ſile. q: obm vtrobiq̄z ſi
mili mō ſe hz ad ſuā cognez. q: natū eſt eſſe cā cognis ſue.
ita. ſ. dom⁹ cognis de ſe ſicut angls de ſe. cā aūt ſi ē eq
uoca pfectior ē ſuo effectu. Sili⁹ dom⁹ ē mēſura itelle
ctiōis de ipa. ſicut angls de ipo. mēſura āt ē pfectior mē
ſurato. q: mēſuratū depēdet a mēſura. 5. meta. nō ē⁹°.
ſz°. q dom⁹ ſi ē nata hīe rōnē obi reſpectu ſue cognis
q̄ztū ad iſtas ꝓdones cāre. ſ. notitiā vel mēſurare. q: in
tellect⁹ q mouet ab ente vel qđditate in ſenſibilib⁹ nō
mouet ab artificiali vt artificiale ē. q: ſic nō eſt ens nec
hz qđ. ſz tm̄ dom⁹ ē obm q̄ztū ad ītiā ꝓdonē. ſ. eminare
actū: ⁊ iſta ꝓdō obi nō oñdit maiorē pfectionē i obo q̄ in
actu. Et ſi q̄ras. qđ ē obm cātiuā ⁊ mēſuratiuū cognis
dom⁹ vel alt⁹ artificiati. ſz°. q aliq̄ō ens nāle. vel aliq̄
entia nālia ex qb⁹ mouet itellect⁹ ad cognoſcēduz ordi-
nem vel figurā quā artificiale ſuperaddit nālib⁹. angls
aūt ē oi mō obm intellectiōis de ſeipo itellectu alt⁹ an
geli. ⁊ iō ꝑt dom⁹ ee a ſua cogne: non ſic aūt angls a ſua.

Ex hoc pz q iſtud argu^m nō valet obm cognitū habz
eē diminutū. obm aūt extra hz eē ſimplr̄ ⁊ reale. ꝯ illud
intra nō pōt ee ꝑncipiū ꝓducēdi obz extra. tū iſta rō bñ
ꝓcludit: ſi cognitio ſit minus nobilis q̄ forma extra. ꝯ
cogſcēs p illā cognitionē non ꝑt ꝓducere obm extra.

Secunda propoſitio ꝑncipalis ſupi⁹ poſi

ta oñdit ſic. q: ſi. 2. di. 3. ꝓbat q nō repugnat itellectui
āgeli diſtincte itellīre qđcūq̄z itelligibile. Et ſi itelligibilia
pūt ee infinita ⁊ alti⁹ rōnis. Et adeo diſpata q nullū eoz
ē ꝑncipiū cogſcēdi alt⁹uz: nā iſtis poſitis ex pte itelligi-
bilis nō ꝯuenit repugnātia ex pte itell⁹ gn poſſit oia iſta
ſeu qōlibz iſtoz diſtincte ⁊ pfecte itelligere. ſz repugnātia
eſt q itellect⁹ angeli p vnicū actū itelligēdi diſtincte itel
ligat illa ſi eēnt infinita diſpata mō ꝓdicto. ꝯ nō repugnat
illi itellectui hīe itellectionē aliā ⁊ aliā realr̄ hz repugnet
ſbe ee aliā ⁊ aliā realr̄. ꝯ nō oē itelligere poſſibile illi itel
lectui pōt ee idē illi ſbe. ꝯ ē accīs. Diſſupta videt pla
na ꝑter illud. ſ. q vnice itellectiōi finite repugnet q ipa
poſſit ee diſtincte infinitoz oboz diſpatoz. Hāc ꝓbo tri-
plicit. ꝑ° ex infinitate itellectiōis i ſe. 2° ex finitate itellus
āgelici. 3° ex finitate ēntie āgli. Ex ꝑ° dupl̄r. ꝑ° ſic. itel
ligere vnicū ſi eēt infinitoz oboz diſperatoz icluderet i
ſe eminēter pfectiōes infinitaz itellcōnuz q̄ nate ſūt bēri
reſpectu illoz oboz. nō aūt poſſet illa eminēter ꝓtinē in
ſe niſi eēt infinitū intēſiue. qđ ꝑz: q: vbi ille itellectiōes
eēnt. ꝟm ꝓprias rōnes ibi eēt infinitas pfectiōis altius
rōnis ꝓpoba q̄ poſita ſūt infinita diſpata. ꝯ vbi ſunt mō
eminētiori ibi oz q ſit aliq̄ infinitas nō extēſiua. q: illaz
tollit vnitas h⁹ i q̄ ꝓtinet ꝯ itēſiua. 2° ſic. Oē itelligē
finitū determinat ad certū itelligibile vl ad aliq̄ certa i
telligibilia ita q ſibi ex ſe repugnat q ſit alioz ab illis
vel ab illo. ſz iſtud itelligere ſi pōeret i anglo reſpectu
infinitoz itelligibiliū diſpatoz ſi eēt nō ſic determiaret.
ꝯ nō eēt finitū. 2° ꝓbat ex pte itell⁹ angeli ſic. quoz ꝑt
ee vnū itelligere illa pūt ſil̄ itelligi: ſz itell⁹ finitus ñ ꝑt
diſtincte ſimul̄ itelligere infinita oba diſpata. q: maioris
virtutis ē diſtincte itelligere pla diſpata ſil̄ q̄ pauca. ꝯ ſil̄
itelligere diſtincte infinita diſpata ē virtutz infinite intēſiue
3° ꝓbat dupl̄r ex pte obi ſiue rōnis itelligēdi. ꝑ° ſic.
vna itellectio regrit vnā rōnē itelligēdi obiuā formalē

ꝛ vnū obm ꝑmū. qz si pla sint ꝯba ꝑma numerabūt intellectiões ꝑm numerꝫ illoꝝ obozꝝ. sicut mēsurata numerant mēsuris nūeratis pp depēdētiā actualē. g̃ istius ītellectiōis vnice opteret dare vnū obm cognitu ꝛ vnā rōnē intelligēdi formalē. ñ ꝑnt aūt ee aliqua alia ḡz cētia āgeli itelligētis. illa. n. vt pz in intellectiõe sui ē ꝑmuz obm ꝛ ꝑma rō intelligēdi: ꝛ si nō sit filr i intellectiõe cuiuscūqz alti⁹ dabis pla ꝑma obā. g̃ oz concedē plures itellectiones. vel oꝑtet ponere q essentia ei⁹ sit primum obiectum ꝛ formalis ratio intelligendi qđcunqz quod potest intelligi ab ipso. sed ꝑns est falsū pp duo. primo qz aliquod eius infinitū est intelligibile ab isto intellectu. nullum autem finitum potest ee ꝑma rō intelligendi infinitum obm pfecte. 2° qz nihil potest ee rō cognoscendi plura alteri⁹ rōnis nisi eminenter contineat in se oīa illa ꝑm cognoscibilitatem. ꝛ ꝑr ꝛsequēs ꝑm entitatem. ergo nihil potest ee p̄incipiū cognoscēdi infinita dispata si eēnt nisi eminenter in se cōtineat illa. ergo essentia angeli cū sit finita non potest ee ratio cognoscēdi talia infinita oīa: sic ergo suppōsita tam finitate intellectionis angelice q̃z intellectus eiusdem ꝛ essentie. ꝛ hoc ex di. 2. primi. q. de vnitate dei. sequitur q̄ in angelo potest esse aliud ꝛ aliud intelligere realiter ꝛ non nisi vnica substantia. ergo eius itelligere non est idem sue essentie. ergo est accidens. 3ª ꝓpositio ē ꝓcessa ab auic. vt patet ꝑm modum ponendi ipsius ibidem. 9. meta. c. 2. ꝛ tamen hoc potest declarari. quia natura mere intellectualis nihil producit nisi intelligendo et volendo. seu per actum intellectus vel voluntatis vel alterum vel vtrunqz. non curo. vnde ēt ꝑsona diuina nihil producit ad extra vel extra sine actu illaꝝ potētiaꝝ si. n. natura vt est p̄ior intellectu eēt p̄ncipiū ꝓducēdi personaz eēt in diuinis aliqua persona ꝓducta ꝑ verbo. ꝛ sic quattuor. si enim ponatur in angelo aliqua pō secūda executiua ꝛ alia ab itellectu ꝛ voluntate hoc non impedit propositum: quia per illam nihil potest ꝓduci nisi virtute intellectus ꝛ voluntatis ꝓ eo q̄ omne per se agens agit ꝓpter finem quam cognoscit. vel in quantum dirigit a cognoscente. ꝛ ita omne p̄ncipiuz p se actiuum. quod nō est cognitiuum vī dirigi in actiõe sua a principio cognitiuo. saltem hoc planum est q̄ illa tertia potentia si esset subordinata in agēdo intellectui ꝛ voluntati. ꝛ sic non posset per ipam aliquid produci sine actu voluntatis vel intellectus. ꝛ stat ratio. Ad secundam tamē ꝓpositionē rñdetur. q̄ itelligere non est pfectius. qz pluriuz. nam intellectio collativa lapidis ad lignum non est pfectior cognitione absoluta lapidis. ꝛ tñ intellectio illa comparativa lapidis includit intellectionem plurium. quia comparatorum. Hec responsio supponit falsuz. ex cuius improbatiõe pz ꝓpositum nostrum. non enim potest intellectus habere intellectionē comparativam lapidis ad lignuz nisi habeat rationes cognoscēdi vtrūqz obiectū. intellectio aūtem absoluta vnius illoꝝ potest haberi per rationem ꝓpriam vni⁹ soli⁹ tñ. ergo intellectio cōparativa requirit nēcio perfectionē maiorem in formali principio intelligendi q̃z itellectio ei⁹ absoluta. effectus autem nō maiorem perfectionem requirit in causa nisi in effectu fit maior pfectio. saltē in effectib⁹ eiusdē rōnis. g̃ rē.]

Ad rationes ꝓ opi. Unic. ad primam illa ꝓpositio. a ꝑncio oīno vno non ꝓssunt esse imediate plura. falsa ē si intelligat de oīo vno in re. sufficit. n. in agēte p intellectū ꝛ volūtatez distinctio cognitoꝝ siue dicta cognitio pliū ad b̄ q̄ pla imediate ꝓducāt ab ipo. ꝛ ita sufficit b̄ si i⁹ cog̃ ē sba cogitēt. ꝛ p ꝑns ñ nūerata sic si ñ ē sba opāt ꝛ accñs ꝛ nūerata. Ad. 2. rōez dō q̄ ꝓpō phi vā ē i illꝫ vbi nō repugnat nēcōicari a sibi ī spē. ꝛ ñ qđcūqz pfēz ī spē cōicare naturā. qz nec ipsa natura est cōmunicabilis extra ab aliquo simili in specie. Et si arguas. saltem illa erunt perfectiora que possunt cōmunicare suaz speciem q̃z q̄ nō possūt sic. q̄ imo in ꝓposito ꝑfectiora. qz ꝓp perfectionē nē est q̄ nō pōt cōmunicari nisi ab agēte pfectissimo. ꝛ mō cōmunicādi cōuenienti soli ꝑmo agēti pfecti⁹ ē aūt hic talē nām sic pfectā q̄ ꝓp suā pfectionē nō pōt ꝓduci nisi ab ipso deo immediate q̃z habere naturam possibilē cōicabilē nā creata ꝓpter sui imperfectionem

Ad questionē ergo qz fit difficultas de creare instrumētalit ꝛ p̄ncipaliter. ō primo sciendū est q̄ aliquid agere p̄ncipaliꝫ pōt itelligi duplicit vno⁰ excludēdo oēz cām superiorez agētez vt sic agere p̄ncipaliꝫ sit agere indepēdent a cā superiore agēte. Illo mō pōt intelligi agere p̄ncipaliꝫ. i. p formā ꝓpriā ꝛ intrinsecā agēti ꝛz in agēdo ꝓ eā sit ꝑordinata cāe superiori agenti.

Si ꝛtra cāz p̄ncipalē ꝑmo mō dictā distinguat instrumētū: sic ois cā sēda pōt dici instrumētal si aūt ꝑ b̄z modū distinguat instrumētū tūc illō pōt dici instrumētuz q̄ nō b̄z in se formā actuā in suo ordine ēt dependēdo i actiõe sua ab alio superiore. ꝛz tñ agit p actualē motionē alicuius alteri⁹ mouētis. vt pz de instrumētis artificis. vt securi serra ꝛ hi⁹. q̄si instrumentū ponat ꝓ prie actuū ad aliquē terminū ngcesse est ipz hꝫ formā aliq̃z intrinsecā actuā vel in eē geto añ oēz motōz alteri⁹ agētis. vel infieri q̄n totaliꝫ mouet a superiore agēte si. n. neutro mō hēat formā actuā nullo mō ꝓpe agere cū. n. act⁹ ꝑm⁹ fit p̄ncipiū act⁹ scđi q̄ nullū actū ꝑm b̄z in se actuū in suo ordine in nullū actū 2ᵐ pōt in illo ordine aliqn qđz possz poni instrm respectu cui⁹ ꝛz ꝛ posset dici q̄ deus p multā vt p instrm crearet angelū. qđ nihil ē si. n. nē alicui repugnat q̄ sit p̄ncipiū actuū aliq̃z actionū nō ē possi⁹ q̄ ꝑ pōz q̃z cuncqz sit p̄ncipiū illaruz ꝛ si. n. posset de⁹ absolute creare frigus nō tñ possz ꝑ calorē. itaq̄ calor sit in aliquo ordie cā actiua respectu frigoris vel i aliquo a⁰ ex⁰ vbi tal ēet repugnātia ad agendū. Exb pz q̄ instrm si ponat ꝓprie agere ad effectū vl b̄z in se formā actuā in eē geto an motionē. sic cā 2ª. vel saltē i motiõe actuali recipit formā actuā q̄ agit in suo ordine agēdi. ꝛ b̄ vel ad terminū p̄ncipale vel ad aliq̃z dispositionē puiā vt sic vlr sit ista. ꝓ vera oē instrm qđ ē ꝓprie actuū vel agit ad aliq̃z dispositionē puiā termino pncipali vel aliq̃z formā itrinsecā attingit terminū p̄ncipalē. ꝛz in vtute p̄ncipal agentis. ꝛ hoc siue illa forma intrinseca ꝓcedit motionē siue tñ insit sibi duz actualr mouet. Ad ꝓpm pz q̄ nihil aliud a deo pōt ēn cipaliꝫ agere in quacunqz actiõe sumēdo p̄ncipalr primo mō. ꝛ b̄ planū est ꝑm theologos qui dicūt deuz p̄incipaliter agere in omni actione. Sed sumēdo scđo nō triplex ē mod⁹ dicēdi. vnus q̄ ꝛclusio ista negatiua tenet sola fide ꝓpter auctoritates scōz. nec pōt rōne ꝓbari. nō enim patz euident quare repugnat creature ꝓduc cere aliquez effectum totum ꝛ totaliter nullo eius ꝓsuppōsito. cum quilibet effectus sit imperfectior tali cā agente ꝛ per cōsequens possit ꝓtineri in ea eminenter ac per hoc virtualiter ꝛ actiue. Hoc patet explicando causas effectus. nam illud qđ est perfectius forma est etiam perfectius materia. quia forma est perfectior q̃z materia. 7. met. ergo si causa ꝑtest habere in virtute sua actiua formam non videtur repugnare perfectioni eius q̄ in virtute sua habeat materiam. ꝛ sic totum effectum si etiam plures angeli possint esse eiusdem speciei. vt dicitur in scđo li. non apparet quare angelus non potest angelum producere sicut ignis ignem. naz vtro biqz ꝓductum habet ꝓportōz producentis. Illo mō ponitur q̄ ꝛclusio negatiua potest ostendi per rationē ꝛ hoc vniuersaliter de qualibz creatura. qz sicut cā māl is ꝛ formal ꝑm totū genus suū necessario requirit seinuicē i cāndo rē in eē. nnn q̃z. n. forma ē cā formalis alicui⁹ nisi mā insil sit cā mālis eiusdē. sic totū genus efficiētis cāe qđ iclusdit oē efficiens litatū b̄z nēciā ꝓportiōnatā cū mā q̃z ad fieri rei sicut. n. forma ꝛ materia sūt

Barro. li. 2° di. p̄ª. q. 6.

Landul. fus i p̄ª q. q̄li. i. segē hē moduz.

cãe in esse sic efficiens ⁊ materia in fieri impossibile ẽ ergo aliquod efficiens limitatum agere ad effectum producendum nisi simul concurrat materia quasi principium ex quo requisitum in fieri in quo recipiat forma que est terminus formalis actionis. ⁊ ex qua vt ex parte constituitur compositum. quod est primo productum. deus autem non requirit in actione sua materiam concomitantem. quia est supra totum genus cause efficientis. quia ẽ agens illimitatum. Ratio ista ꝫ dicat propter quid conclusionis. scilicet limitationem efficientis que determinat ipsum ad regrendum materiam in agendo. tamẽ istud propter quid non est multum euidẽti. ꝓclusione. vt patet intuenti.

Ideo dici potest tertio mo do ꝙ creatura non potest creare principaliter modo predicto. scilicet per formam intrinsecam actiuam respectu termini in suo ordine agendi. ⁊ hoc probatur per rationem sed non communem omni creature. sed per plures de diuersis creaturis speciales. vt sit prima conclusio ista. Nulla natura mere intellectualis creata potest creare substantiã. hec fuit probata supra in improbando op. Aluic. quia cuiuslibet talis nature intellectõ est accidens ⁊ nihil potest producere nisi per actum intelligendi ⁊ volendi qui non esset necessario prius si posset creare substantiam. nam inter ꝑncipium actiuum perfectũ in supposito perfector substãtiam terminantem actionem nõ necessario mediat aliquod accidens. secus autem est de deo cuius intellectio ⁊ volitio sunt essentia eius. ⁊ ideo per intellectionem ⁊ volitionem potest substantiam producere. creatura autem non sic. secunda conclusio est. Nulla forma materialis potest creari a creatura. que ꝓbatur sic. forma que creatur ꝑius naturaliter est a causa efficiente ꝯz materiam informet. forma materialis nõ potest esse ab aliqua creatura ꝑius naturaliter ꝯz informet materiam suam vel potentiale suum. ergo tẽ. ꝓbatio maioris. quia si non prius naturaliter. ergo nõ accipit esse a causa nisi illa actione qua subiectum informatur. sed illa informatio est mutatio proprie dicta. ⁊ ita nõ creatio. probatio minoris. Nulla creatura potest forme materiali dare esse absolutum in se. hoc est absꝙ hoc ꝙ informet suum potentiale. quia si posset sic dare esse posset ⁊ illud conseruare vt realiter virtute creature maneret in aliqua duratione talis forma sine materia. formam autem materialem dico esse omnez illam que ex natura sua necessario inclinatur naturaliter vt sit actus materie. siue sit substantialis siue accidentalis. tertia conclusio est Nulla forma materialis potest esse principium creandi aliquid. que probat. quia sicut in essendo presupponit materiam in qua sit. ita in agendo presupponit materiam in quam agat. alioquin terminus actionis eius cẽt absolutior a materia ꝯz ipsa forma. Ex his concluditur propositum sic. Nullus angelus potest substantiaz creare ex ꝑma. nec accidens aliquod ex secũda. quia accidens a creatura creari non potest. ergo angelus non põt creare nec substantia materialis potest aliquid creare. qa non potest agere nisi per formam suam accidentalem : vel substantialem. non curo. nam materia ⁊ si aliquod ens sit tamen ita infimum est. ꝙ non est ꝓncipiuz alicuius actionis productiue. forma autem materialis nõ potest aliquid creare. nec accidens aliquod potest eẽ ꝑncipium creandi aliquid ex secũda conclusione. ergo substantia materialis nihil potest creare. ergo nec immaterialis nec materialis potest aliquid creare. nec accidens aliquod potest esse principiũ creandi vt dictum est ex tertia. ꝓ potest etiam specialiter probari. quia substantia materialis non potest produtere materiam ⁊ per consequens nec totum effectum producere nullo presupposito. hoc probatur sic. quia quando aliqua ꝑm totum genus suum habent aliquem ordinem ad inuicem quodlibet vnius habet similem ordinem ad quodlibet alterius. exemplum. si albedo ꝑm totam speciem sit prior nigredine. ⁊ quelibet qualibet. quelibet forma materialis ꝑm totum genus suum est posterior origine tota materia sua receptiua. ergo quelibet talis forma est posterior ad quamlibet materiam. sed posterius origine vel generatione non est principium producendi modo illo prius. ergo forma substantialis non potest creare materiam.

Confirmatur istud: quia forma materialis dependz in essendo a materia. ergo in agendo non potest esse principium producendi aliquid eiusdem rationis cum materia. videtur enim repugnantia ꝙ in agendo per se dependeat ab aliquo eiusdem rationis cum termino quez producit. Si instes de forma substantiali ⁊ qualitate consequente eam. ꝙ illa qualitas sequatur formam substantialem generantis. ⁊ tamen aliquo modo est causa forme substantialis ipsius geniti. ꝫ ergo forma substantialis ⁊ qualitas propria ꝑm genus suum habeant ordinem quia forma substantialis est prior. non tamen quelibet qualibet. immo tantum modo in quocũqz eodem forma substantialis est prior sua qualitate. ꝫ in alio ⁊ alio potest qualitas precedere formam substantialem. Et confirmatur per illud philosophi. 9. methaphy. t. 7. de potentia ⁊ actu. vbi vult ꝙ actus simpliciter precedit potentiam tempore. ⁊ tamen in eodem potẽtia precedit actum tempore. Respondeo ꝙ quelibet substantia eius de specie precedit qualitatem quamlibet eodem modo quo substantia ꝑm totum genus suum precedit qualitatẽ ꝑm genus suum. scilicet diffinitione cognitione ⁊ tempore. hoc est separabilitate quantum in se est. ⁊ sic tripliciter substantia geniti precedit qualitatem generantis ꝫ non tempore. idest tempozali vel actuali duratiõe extra causam. nec sic intelligit philosopbus vt supponis. Et cum dicis qualitatem generantis precedere substantiaz geniti vt causa effectum falsum est. sed solum huiusmodi qualitas est causa qualitatis disponentis ad formaz substantialem. ⁊ pro tanto dicitur quodammodo esse causa geniti ꝫ hoc sit valde extensiue auctoritas philosophi nõ est ad propositum. quia actus qui est prior tempore omni potentia non est aliqs actus mãlis. ꝫ simplr mãlis vt ꝓz ibidẽ in fine capli. Rõ aũt ꝓcedit de illo actu qui posterior est secundum genus suum totum ipsa potentia receptiua. ideo non valet. Et iterum istud de materia ⁊ conclusio secunda manifesta sunt apud philosophos qui posuerunt ordinem secundarum causarũ simpliciter necessarium. ita ꝙ forma materialis non potest ab alio agẽte produci. nisi ꝓcurente materia tanqz causa necessaria presupposita termino productionis. Si queras an ex dictis potest haberi propositum de anima intellectiua. ꝓ quicquid philosophi senserint õ ea an creetur vel non. tangetur di. de resurrectione. ꝫ ex conclusionibus predictis ostenditur propositum de ipsa. non enim potest creari ab angelo patet ex prima nec a quacunqz natura mere intellectuali creata. patet per idem nec ab aliqua corporali substantia siue per formam substantialem siue per accidentalem quia ipsa aĩa est nobilior quacunqz forma substantiali vel accidentali forma autem ignobilior non est principium actiuum ad producendum nobiliorem. sic patet propositum scilicet ꝙ nulla creatura potest principaliter creare. Dico etiam ꝙ nec instrumentaliter ita ꝙ sit instrumentum proprie actiuum quod pro tanto dico. quia forte non omne instrumentum est proprie actiuum. vt diceretur inferius non enim potest esse actium nisi vt ad dispositionem prelium vel ad ipsum terminum. i creatione nihil potest procedere quod disponatur nõ potest autem agere ad terminum nisi habeat formam actiuam in suo ordine que licet in virtute alterius possit attingere totum effectum ⁊ totaliter talis autem non est aliqua virtus actiua alicuius creature vt ei

Varro. li. 2° di. p^a. q. 6.

Landul. fus ip^a q. qli. i segẽ bẽ moduz.

supra ostensum. Intelligẽdum tamen est pro op. magri di. 5. q'si forma accntalis creet vt ponit de gratia 7 cha ritate bene potest aliquod subiectum precedere quod dis ponat ad illum terminum. sicut hic precedit anima. 7 ly i tali subiecto non possit esse aliqua dispositio simpliciter necessitans. tamen põt esse dispositio necessitans fm gd 7 hoc est ex diuina dispositione. 7 sic potest exponi magi ster q deus posset dare talem potestatem ministro. vt ipse aliquam dispositionem causaret in anima que esset necessitas ad gratiam hoc modo q deus disposuisset vni uersaliter sic disposito dare gratiam. sicut organizatio corporis est dispositio ad animam intellectiuam necessitans. 7 hec potestas est superior ꝯ aliqua alia que sit iam data ministro ecclesie. nihil enim operatur minis ter in anima mediate vel immediate ad quod simplici ter necessario conferatur gratia. sicut in alia parte dicti mationc. nec oportet imponere magistro q senserit deum posse dare ministro vt ageret ad gratiam attingẽdo istum effectum. quia minister non est capax istius vir tutis actiue. quia per gratiam vel charitatem est anima formaliter accepta deo acceptatione speciali: tanquam digna vita eterna. creatura autem non potest habere vir tutem actiuam vt faciat aliquid dignum huiusmodi. vel sit acceptum deo. Hoc etiam patet quia finis 7 ef ficiens respiciũt se mutuo. ita q superius agens efficit ppter finem superiorem. ergo quod immediate dispo nit vel ordinat ad finem vltimum immediate est a pri mo efficiente. huiusmodi est gratia. Confirmatur quia si posset esse ab aliquo agente inferiori videretur posse es se ad aliquem finem inferiorem. Sed iste rationes nõ multum cogunt. pma non. quia creatura potest esse for malis ratio talis acceptationis vt conceditur de chari tate. quare ergo non ita effectiua ratio acceptationis nõ videtur ratio. Secundo non: quia 7 si agens primus non agat nisi propter finem vltimum. tamen non opor tet omne agens inferius in quacũq; actione agere ppter finem inferiorem vltimo. angelus enim si elicit actum beatificum non elicit propter finem inferiorem vltimo ita ergo posset gratiam immediate creari propter finem vltimũ. 7 tñ ab agente inferiori.

Ad argumenta principalia

ad pmum dicitur inferius in di. ista. q. 7. Ad secũdum dicendum q illa est aliqua causa quam ponit Augu⁹. 7 manifestior sed non precisa. Ad confirmationem dico q actiones immanentes habent aliquod passum. quia ipsamet potentia cui immanet est potentia receptiua eorum. Ad rationem de adequatione dico q non ar guitur de equalitate effectus ad causam. quia impossi bile est aliquem effectum esse equalem deo. sed adequãs potest intelligi ibi fm proportionem precisam. hoc est ef fectus habens talem proportionem ad causam qualem nul lus alius potest habere. puta quia primus possibilis ipsi cause. si sic intelligatur non adequans in maiori ne go eam. tñ enim valet ac si diceretur effectus inferior. pmo possibili potest produci a supremo possibili. quod ideo negandum est. quia aliquis inferior non potest to tus. 7 totaliter produci nisi a supremo simpliciter.

Ad probationem maioris dico q non fm totam po tentiam suam producit. non enim oportet agens fm to tam virtutem suam producere quantum posset fm il lam producere quando est agens libere non necessitate nature. Et cum vlterius dicitur tunc perfectior effe ctus non manifestaret maiorem perfectionem cause.

Concedo q quicũq; effectus productus totus 7 tota liter manifestat equalem potentiam cause. sed effectus p fectior eminentius manifestat. Exemplum. si ab eo dem principio descendant multe conclusiones ordinate to ta veritas principii causa est veritatis conclusionis cuius libet. 7 tamen vna illarum est altera verior. 7 eminenti us manifestat veritatem principii. Ad aliud de annihi lare. dico q solius dei est annihilare. quia annihilare ñ est agere positiue. sed non agere. idest non conseruare so lius autem dei est conseruare totam creaturam. 7 totali ter 7 breuiter. sicut quelibet creatura requirit secum causã concausantem in fieri. scilicet pncipium potentiale. ita su per illud non potest destruendo sicut nec producendo. et per consequens necessario aliquid relingt sicut necessario presupponit. Sicut autem creatio proprie dicta est pro ductio de nihilo. idest non de aliquo q sit pars primi pducti. 7 receptiuum forme inducte. ita annihilatio est de structo in nihil vtroq; mõ. Ad pbatiõem pmam de forma naturali. patet di. i. scõi li. q. 1 ly nulla pars forme mancat. manet tamen aliquid forme receptiuum. quod fuit aliquid compositi. Ad illam probationem de virtu tibus respondeo q nulla virtus infusa potest corrumpi in nobis per aliquem actum nostrum quasi per natu ram repugnantie. sed solum per causam demeritoriam. anima enim peccans demeretur q gratia non conseruet in ea. 7 sic in secundo instanti nature ppter tale demeri tum quasi precedens deus non conseruat gratiam. 7 sic annihilatur. Ad pbationes illas de amicitia 7 inimi citia dico q per peccatum non est aliquis formaliter ini micus. sed tantũmodo demeritorie. Similiter ad illas probationes de fide 7 spe dico q fides 7 spes infuse non corrumpuntur per actum infidelitatis 7 desperationis: nisi demeritorie. 7 si velis habere aliquid quod corrum patur per illos actus tanꝯ repugnans formaliter. di co q illud non est nisi fides 7 spes acquisite. 7 bene possi bile est per actus nostros induci aliquid repugnans for maliter illis habitibus acquisitis. Ad vltimum cum dicitur in virtute 7c. Ad intellectum huius verbi 7 illo rum que dicta sunt de instrumento. intelligendum est q nihil potest agere in quocũq; ordine agendi nisi ppria virtute. sicut enim dictum est supra q nisi habeat for mam actiuam 7 intrinsecam non potest omnino agere. ita etiam nisi habeat propriam virtutem intrinsecam. quia illa forma est virtus. q si ꝑus non habuit formam. vel virtutem 7 nunc agit in aliquo ordine oportet q nũc de nouo habeat formam 7 virtutem in illo ordine. cadez enim natura manens absq; omni mutatione nullo mo do est nunc actiua nunc non actiua. sed tamen agens de pendens ab alio dicitur agere in virtute alterius. q vir tus agentis dependentis non sufficit sine illa virtute a qua dependet. magis tamen dicitur instrumentum age re in virtute alterius ꝯ causa alia. quia plus dependet ab agente superiori illud quod non habet formam acti uam in esse quieto. sed tñ recipit in actuali motione ꝯ illud quod habet formam actiuaz in esse quicto. Cau sam etiam secũdam. idest que habet formam actiuam in esse quieto agere in virtute alterius non est recipere tũc aliquid ab illo altero. sed tñ habere ordinem inferiorem ad illud alterum agens in suo ordine simul. Sed instru mentum idest recipiens formam actiuam in motione: agere in virtute alterius est tunc actualem accipere for maz ab eo per quam agit. 7 ex hoc patet q cause prime in causam secũdam ppric dictam quando simul agunt nõ est influentia noua que sit creatio alicuius inherentis cau se secũde. sed influentia ibi est determinatus ordo istarum causarum in agendo effectum communem. Instrumen tum autem quando agit recipit influentiam proprie ab ab eo cuius est instrumentum: quia motionem actualez 7 in motione formam per quam agit in suo ordine.

Ex istis patet intellectus maioris. bene enim verum est q causa secunda 7 instrumentum plus potest in virtu te alterius quam propria supple sola prescindendo vir tutem alterius. quia virtus eius propria est diminuta: 7 subordinata alterius virtuti. ita q sine illa altera vir tute agente virtus eius non potest in effectum. tamen non potest in virtute alterius plusꝯ in propria virtute

idest aliquid aũ quod virtus eius nullo modo se extẽdit in suo ordine causandi. nunc autem minor si accipiat virtutem propriã prescindẽdo virtutem cause superioris falsa est. in nihil enim potest creatura sine virtute dei pncipalis agentis ideo non valet.

Quid sit sacramentum.

Aug. in li. 10. de ciui. dei

Sacramentum est sacre rei

signum. Dicitur tamen sacramentum etiaz sacrum secretum. sicut sacramentum diuinitatis vt sacramentum sit sacrum signans ⁊ sacruz signatum. sed nunc agitur de sacramento secũdm qđ est signum. Item sacramentum est inuisibilis gratie visibilis forma. Signum vero ẽ res

Aug. in li. de doctr. xpi. qđ sit signũ.

preter speciem quam ingerit sensibus aliquid aliud ex se faciens in cognitionẽ venire. Signorum vero alia sunt naturalia vt fumus significans ignem alia data. Et eorum que data sunt quedam sunt sacramenta quedam nõ.

Nõ differant signũ ⁊ sacramẽtũ

Omne enim sacramentum est signum sed non econuerso. Sacramẽtuz eius rei similitudinez gerit cuius signum est. Si enim sacramenta ñ haberent similitudinem rerum quarum sacramenta sunt proprie sacramenta nõ dicerentur

Quid ꝓ prie dr sacrm.

Sacramentum eniz ꝓprie dicitur quod ita signum est gratie dei. ⁊ inuisibilis gratie forma. vt ipsius imaginem gerat ⁊ causa existat. Nõ ergo significandi tm̃ gratia sacra instituta sunt: sed etiam significandi. Que enim significãdi

Nõ legalia meri dñr signa: ꝫ sacra.

gratia tãtum instituta sunt solum signa sunt. ⁊ non sacramẽta. sicut fuerunt sacrificia carnalia ⁊ obseruãtie cerimonialis veteris legis q̃ nunqꝫ poterãt iustos facere offerentes. Quia vt ait apostoluſ. Sanguis hircoꝝ ⁊ thauroꝝ ⁊ cinis vitule aspersus. inquinatos sanctificabat ad emũdationẽ carnis nõ aie. Nam ingnatio illa erat ○tactus mortui. Añ Aug. Nihil aliud intelligo ingnationẽ quam lex mũdat nisi ○tactum mortui hominis. quem qui tetigerat immundus erat septem diebus. sed purificabatur ꝺm legem die tertio ⁊ septimo ⁊ ita mundus erat vt iam intraret in templum. ℳundabãt eti.

Aug. super epla ad hebr.

am interdũ a corporali lepra illa legalia. Sed nunqꝫ ex opibus legis aliqs iustificatus ẽ. vt ait apostolus etiaz si in fide ⁊ charitate fierent. Quare qz imponit ea deꝰ in seruitutẽ nõ in iustificationẽ ⁊ vt figuraz futuri eẽnt volens sibi ipsi potius offerri ea qꝫ idolis. Illa ergo signa erãt sz tm̃ sacra alz min⁹ ꝓprie in scripturis sepe vocanꝫ qz signa erãt rei sacre qꝫ vtiqꝫ ñ presta

Que dicant ops legis.

bãt. Illa añt apostolus opa legis dicit que tm̃ significãdi gra vel in onus instituta sunt.

Trum hec sit ratio

diffinitiua sacramenti quam ponit magister. sacramentum est inuisibilis gratie visibilis forma. q̃ non videtur. qa diffinitio non est nisi eius quod est per se vnum. 7. metha. Augu. super Jo. omel. 81. ⁊ ponitur.

j. q. j. detrahe. Accedit verbum ad elemẽtum ⁊ fit sacramentum. sed verbum ⁊ elemẽtum non faciunt aliquid per se vnum. quia vnum est permanens aliud succeſſiuum. Secundo si est forma. aut ergo forma que est altera aut forma exemplaris. Dz non primo modo patet: quia sacramentum non est pars gratie. nec secũdo mõ ga exẽplatũ imitat exẽplar ⁊ participat ipsũ. nõ sic añt gratia sacramentum. tertio sic. Quia in quibusdam sacramẽtis non est nisi verbum tm̃ qđ non est signum visibile. sed audibile tm̃. vt probatur inferius in sacramento penitentie ⁊ matrimonij. ergo male dicitur visibile. quarto sic. Unius rei tm̃ est vna diffinitio propria. Sacramenti autem assignantur alie diffinitiones. patet ꝑ magistrum in littera. ⁊ Aug. ⁊ per illud Augu. io. de trinita. c. 5. Sacramentum est sacre rei signum. Contra magister in littera. ⁊ de conse. di. 2. sacrificium.

Hic primo uidẽdum est cu

ius possit esse diffinitio ⁊ cuius non. secũdo ex hoc si sacramenti possit esse aliqua diffinitio. tertio si h̃ de qua q̃ritur. Quantum ad ꝑmum notandum est q̃ cuiuſcũqz siue entis siue non entis quod potest cõcipi ⁊ signari potest esse aliqua ratio nominis. que sz explicet explicite ⁊ distincte illud quod nomen importat implicite ⁊ confuse ⁊ quelibet ratio talis potest dici diffinitio: extendendo nomen diffinitionis. sed diffinitio proprie dicta non est nisi oratio verum significans ꝺm phz. ꝑmo. topi. ⁊ ideo non est quecũqz ratio nominis. sed ratio per quam distincte indicatur verum quid est esse rei: non est ergo ꝓprie non entis. ⁊ hoc siue non ens accipiatur ꝓprie pro impossibili quod includit cõtradictionem. siue pro pura negatione vel priuatione q: non ens non habet quid est.

Nec est ratio eius quod non est per se vnum. vt patet. 7. metha. c. 3. vt argutum est in oppositum. intelligo autem per se vnum. s. q̃ est simplex vel compositũ. qđ est ex per se actu ⁊ per se potentia. Nec ista vnitas impedit quin diffinitum includat aliquid tanquã terminum per se dependentie siue vt accidens includit subiectum: vel sicut aliquid quod simul est secum natura vt relatiuum includit correlatiuum. sed prohibet q̃ nihil includatur tanquam per se pars in ipso quod non se habeat ad aliud in eodem sicut per se actus ad se per potentiaz vel pars eiusdem actus vel eiusdẽ potentie ad aliã partẽ

Nec est tertio entis rationis. quod est tm̃ ens diminutum. quia proprie quid sicut ⁊ ens nõn competit nisi enti reali. patet. 5. ⁊. 6. metha. nec intelligo hic ens rationis quod ẽ in intellectu obiective. qz sic omne vniuersale est in anima. nec illud quod est tm̃ in intellectu subiective. quia sic intentio ⁊ scientia sunt in anima que tamen sunt formе reales. ⁊ in genere qualitatis. sed intelligo ens in anima tanqꝫ secũdo consideratum. non tanqꝫ ꝑmo consideratum. ad quod cõsiderandum mouetur ꝑ mo anima a re extra. sed tanqꝫ ens in primo considerato inquantum consideratum ⁊ tale sit in summa sit dicere non est nisi relatio rationis: qz nihil habet precise esse in considerato vt considerato nisi comparatio qua cõsideratum cõparatur ad aliud per actum cõsiderantis. ens ergo diminutum vt hic accipitur vniuersaliter est ens rationis. Quarto non est quid expressibile per diffinitionẽ de quo non potest haberi nisi conceptus simpliciter simplex. qz ꝺm phm. 8. metha. c. 3. diffinitio est oratio lõga ⁊ oportet terminum esse orationem longam exprimentem qđ ⁊ quale. distincte enim explicat qđ diffinitum importat implicite. ergo oportet q̃ de diffinito possent plures cõceptus formari quidditatiuus. s. ⁊ qualitatiu⁹ ꝑ quos explicatur. Quinto nõ est singularis. qz non potest esse ratio omnino exprimens quidditatem eius: quia illa explicet aliud quod nõ pertiet ad qđ qđ erat eẽ. vt pz. 2. li. q. de indiuiduatione. Ex his sequit q̃ diffinitio ꝓpe dcã ẽ entis positiui ꝑ se vni⁹ realis cõpositi realiter vel

quãtum ad cõceptus vlis ꝛ solius talis.

De secundo principali ui/

dendum est per ordinem an aliquod istorum. 5. excludat a sacramento habere diffinitionem proprie dictam. ꝛ ꝑm hoc iste secundus articulus habet. ꝯ. ꝑmum non impedit. quod ostendo per conclusiones ordinatas pri ma est ista. ¶Possibile est deum aliquem effectum inuisibilem creare pertinentem ad salutem hominis viatoris hanc non oportet probare. quia theologo est manifesta ex omnipotentia diuina. secundo dico ꝙ possibile est deum imponere aliquod signum ad signandum istum effectum inuisibilẽ. hoc patet qz nos possumus imponere signa ad signandum quodcũqz intelligibile a nob cum autẽ signum diuidat in rememoratiuum qõ est ꝑteriti. ꝛ prosticum qõ est futuri. ꝛ demõstratiuũ quod ẽ ꝓntis. possibile est deũ instituere quodcũqz istoꝝ signoꝝ ad signã dum nr̃os effectus. sic enim instituta sunt a nobis iuramẽta ꝓmissiones ꝛ signa huius obligatoria ad signã dum nr̃m effectũ futurum vel assertoria ad signanduꝫ effectuꝫ ꝑteritum vel ꝓntez. Ulterius suppono ꝙ pos sibile est deũ determinare se ꝛ disponere: vt cooperet ad aliquod signum ab eo instituũ ad cãndum effectum signatum nisi impediat indispositio eius cui adhibetur patet qz sic esset possibile in nobis: ꝙ aliquis instituens signum effectus sui disponeret se semꝑ cooparj huiusmo di signo nisi impediret ille cui adhiberetur. puta siquis instituat pro signo pacis vel beniuolentie tactum manꝰ vel elcuationem digiti vel huiusmodi. posset instituẽs tale signum determinare se ad semꝑ coopandum ad ef fectum signatum nisi indispositio eius cui adhiberet signum impediret. tale autẽ signũ cui instituẽs disponit regulariter cooparj põt dici signũ verax vel certuꝫ ad di stinctionẽ signi incerti vel equoci. qõ equaliter hꝫ secuꝫ signatum concomitãs vel oppositũ ꝓprie tamen dicit signum efficax si adhibito signo sequit signatũ ordine na ture ꝛ non econuerso. qz si signũ sequeret signatũ suum or dine nature. sic posset cẽ signum certum si nunq̃ careret illo signato ꝓcedente non tamen eẽt efficax. qz nullo mo do eius positio efficaciã hẽret respectu signati. sed econ uerso. Ultimo dico ꝙ est possibile deum ad signandum effectum ꝓdictum ꝛ modo predicto. s. certitudinaliter ꝛ efficaciter instituere signũ aliqõ sensibile. hoc apparet qz ꝛ nos possumus aliquod signum sensibile instituẽ ad signandum effectum nostrum cum illis cõditionibus ꝓ dictis. nec solum potuit institui vnũ solum signum sen sibile: sed etiam sensibile plura sensibilia includẽs in se ꝛ hoc vel eiusdem sensus vel diuersoꝝ sensuum. sicut. n. ad signandum perfectionẽ diuinam que ẽ essentia sim pliciſſima possumus instituere istam oronem: deus est infinitus perfecte que cõstituitur ex multis syllabis au dibilibus. ita possumus instituere ꝙ aliqua audibilia et aliqua visibilia simul signarent cõceptũ nostrum. puta ꝙ actum beniuolentie signarent aliqua verba certa cum aliquo actu manus vel oculo. Existis sequit ista cõclu sio ꝙ ista ratio totalis nõ est in se falsa eo modo quo phi losophus loquit de oratione in se falsa. 5. meth. c. de fal so. s. signum sensibile gram dei vel eius effectum gratui tum ex institutione diuina efficaciter signãs. effectuꝫ in quã ordinatuꝫ ad salutem hois viatoris. pz enim ex ꝓdi ctis ꝙ nulla particula istius oronis repugnat alteri. nõ est autẽ in se rõ falsa ꝑm pbm ibi nisi partes inter se con tradicant. Ista ergo ratio non est pure nõ entis. puta pu ri impossibilis. qz nihil est purum impossibile nisi cuius ratio est in se falsa. vt patet ꝓmo libro di. 43. ¶Patet etiaꝫ ꝙ ista ratio non est pure negationis vel ꝓuationis. qz in cludit in se aliqua positiua ꝙ si supponatur istam rõneꝫ esse huius nominis sacramẽtum. sequitur ꝙ sacramen-

tum non est purum non est. neqz sicut impossibile. neqz sicut negatio. ꝙ autem ista ratio sit huius nominis sa cramentũ probari non potest. sed oportet supponere ex vsu loquentium de sacramento. sicut oportet suppone re signata vocabulorum ex vsu. Uidendum est ergo de secunda cõditione. s. de per se vnitate. vtrum impe diat diffinitionem proprie a sacramento vel ab baben te huius rationem nominis. Nõ aũt ens non vnuꝫ ꝙ se non sit diffinibile potest intelligi duobus modis. sez vel ꝙ cõsistat ex entibus eiusdem generis vel alterius que tamen non sunt nata cõstituere per se vnum. ꝓmũ tenet nomen entis aggregati. vt cumulus vel acerũus. secũdum dicitur proprie ens per accidens. ¶Patet. 5ᵒ metha. c. de ente ꝛ de vno. neutrum autem horꝝ est pro prie diffinibile. ꝓmum non. patet. 8. metha. c. 4. nec se cundum vt patet. 7. metha. c. 2. Et dicitur ꝙ sacramẽ tum proprie non habet vnitatem. ideo non est diffinibi le ꝓprie. includit enim multa vt tangit primum argu mentum ad oppositum ex quibus non potest fieri per se vnum. Sed contra hoc. Iz enim vnum accidens es set in pluribus subiectis: nihilominus illud esset diffi nibile proprie. sicut aliud accẽs qz illa plura nõ pertinẽt per se ad rationem accidentis sed tanq̃ additamenta. In ista autem ratione nominis ꝓdicta patet ꝙ illud qõ di cit sensibile ponitur respectu signi sicut additum. ergo quantumcũqz in illo non sit vnitas dum tamen illa alia que pertinent ad rationem formalem nominis non im pediant vnitatẽ per se. non propter hoc sacramentũ erit non diffinibile. ita ꝙ pluralitas de qua arguitur est illo rum que concurrunt in sensibili signante fundamentuꝫ illius relationis formalis quam importat sacramentuꝫ

Dico ergo ꝙ cum in ratione predicta formale intelli gatur esse signum. ꝛ etiam illa que per se determinãt rõ nem signi. cuiusmodi sunt ex institutione ꝛ efficacit. alia duo que sunt ibi. s. sensibile ꝛ effectum dei gratuitum sũt ibi vt additamenta. ꝓmum vt subiectum siue vt funda mentum. secũdum autem vt correlatiuum. pluralitas autem quccũqz vel subiecti in se vel correlatiui ad corre latiuum non ꝓhibet relationez esse diffinibilem simpli citer ergo nec excludit a sacramento habere diffinitiõez ꝓpter non vnitatem. Ita enim est iste conceptus per se vnus apud intellectum signuꝫ ad placitum efficax si cut est conceptus paternitatis. ꝛ sicut paternitas posset diffiniri ꝓprie non obstante nõ vnitate per se subiec ti si paternitas esset in duobus subiectis ꝛ illa ponerẽ tur vt additamen ta. poneret etiam correlatiuũ pater nitatis. ita in ꝓposito. Tertio dico ꝙ in ratione no mis predicta includit aliquid quod dicit ens rationis s. hoc quod est signum ex institutione. nam ista relatio ñ cõsequitur fundamẽtuꝫ ex natura rei. quia ꝛ si in re sit aptitudo ad signandum effectum signatum. tamen ac tualis signatio non conuenit sibi nisi per actum impo nentis. restringendo ergo diffinitionem ad quid ꝓprie dictum extra animam. ista diffinitio non exprimit quid sacramenti. ergo non potest esse diffinitio eo modo quo est ratio entis completi extra animam. sed eo modo quo diffinitio exprimit vnum conceptum per se in intellectu siue ille conceptus sit rei extra siue rationis bene potest diffiniri. ꝛ hoc modo tñ. ꝛ non aliter diffiniunt omnes intẽtiones logicales. non enim signant quidditates ex tra animam. sed tãtum modo cõceptus in anima scilicet per se vnos. ꝛ sic habere diffinitionez sufficit ad scientiaꝫ ꝓprie dictam. alioquin logica non esset scientia. in ta libus diffinitionibus etiam inuenitur genus differen tia ꝛ proprium eo modo quo logicus loquitur de genere differentia ꝛ proprio. quia inuenitur predicatum in qd ꝛ in quale essentiale ꝛ in quale accidentale cõuertibile. ꝛ sic in ratione predicta ponitur signum: vt genus ex in stitutione ꝛ efficax vt dria. sensibile vo vt fundamẽtũ rõ nis. gratia vero vel effectus dei gratuit⁹ vt correlatiuũ

De quarta ⁊ quinta cõditione nõ opꝛ imoꝛari. pꝛ. n. q̃ sacr̃m p̃m rõnez nois p̃dictãnõ hꝫ pcep̃m simplr̃ simplicem. nec pcep̃m singularem sed vniuersalẽ.

Ex predictis patet seccun/ dus articulus q̃ sacr̃m suppoſito q̃ eius ſit rõ nominis que ſupꝛa poſita eſt põt simplr̃ ⁊ per ſe diffiniri eo modo quo intẽtiones ſcõe ſunt per ſe diffinibiles. ⁊ q̃ abſolute nihil repugnat gn̄ abſolute ⁊ veriſſime diffiniaꝫ. niſi qꝛ ꝓpꝛiũ eius formale eſt ens rõnis. vel niſi qꝛ includit aliquid qõ eſt pꝛeciſe ens rõnis. Ex iſto articulo pꝫ corꝛelarie quõ ſe hñt cognitio q̃d eſt ⁊ ſi eſt oꝛdinate. in cognitione nãq̃ ſi eſt p̃m q̃ pcedit cognitionẽ q̃d eſt. nõ intelligit̃ de actuali exiſtia. aliogn demõſtratio cuius mediuꝫ eſt diffinitio nõ poſſꝫ bẽri de nõ exiſte. cui ꝰ oppoſitũ vult phs p̃mo poſteriozꝝ. ⁊. 7. metb. ſed intelligit̃ ſi eſt de ente cui nõ repugnat eẽ in effectu. In p̃ma ꝯditione iſtaruꝫ 5. applicãdo ad ꝓpoſitũ oñſum eſt de ſacro ſi eſt iſto mõ qꝛ oñſum eſt ſacr̃m eẽ tale cui nõ repugnat eſſe in effectu. ⁊ hoc ſuppoſito ingrebat in ſpãli q̃d eſſet. Apparꝫ ẽt oꝛdo cognitionis eius qõ dicit̃ per nomẽ ad ſi eſt. qꝛ i p̃ma cõditione iſtarũ. 5. pꝛeſupponit̃ q̃d dꝫ per nomen. ⁊ ex illa rõne p̃ſuppoſita cõcludit̃ ſi eſt. Et hꝫ idẽ ſit q̃d nominis, ⁊ quid rei in hñtib⁹ quid rei. tñ p̃us cognoſcit̃ aliquid eẽ q̃d nois dꝫ quid rei. p̃mum enĩ cognoſcit̃ cognoſcẽdo illud nomẽ eẽ intelligibile ⁊ ſignificabile. 2ᵐ cognoſcendo iſtud eẽ alicuius poſſibilis eẽ in effectu. ⁊ ex rõne eius poſſibili ⁊ ſignari põt cõcludi aliquid poſſe ſubeſſe illi conceptui. ⁊ per ꝓñs illam rationem exp̃imere verum quid eſt.

De tertio principali dico q̃ eo modo quo põt eẽ diffinitio ſacri vt pꝫ ex. 2. ar. h enĩ eius diffinitio. ſ. ſignũ ſenſitiue gr̃am dei vel effectũ dĩ gratuitũ ex inſtitutione diuina efficaciter ſignificãs oꝛdinatum ad ſalutẽ hoĩs ⁊ viatoꝛ. ⁊ in hoc efficaciter includit̃ tam certitudinaliter q̃ꝫ pꝛoſtice. ⁊ hoc accipiẽdo pꝛoſticũ pꝛo ſigno nõ tñ pꝛi duratione ſignato ſed etiam nã. hoc pbaꝫ vniuerſalr̃ in bis que põt bẽre diffinitionem. eadem enim eſt rõ exp̃imẽs quid dicitur p nomen ⁊ vera diffinitio. nam p̃m pbm. 4. metba. rõ quã ſignat nomẽ eſt diffinitio. Ex hoc apparet per ratõez quia nomen imponitur ad ſignandum eẽntiam rei. ergo ratio que exp̃imit quid dicitur per nomen diſtincte ⁊ per partes exp̃imit diſtincte per partes conceptus eſſentie rei. Iſta autem ratio que poſita eſt. ſcilꝫ ſignum ſenſibile ⁊c. eſt ratio huius nominis, ſacramẽtum vt ſuppoſitum eſt ſupꝛa ex vſu loquentium de ſacramẽto. ⁊ ſacramentum poteſt habere diffinitionem eo modo quo entia rationis diffiniunt̃. ergo iſta ratio eſt eius diffinitio. ſic ergo pꝛobatur qꝛ ita eſt. Qualiter autez hoc poſſit eſſe faciliter pꝫ. quia ibi ponit̃ aliquid pertinens ad genus relationis que eſt genus in illo genere eo modo quo in relationibus rationis ponitur genus ⁊ ſpecies. puta hoc quod eſt ſignum. ⁊ illud determinaꝫ per differentias huius generis. ſcilꝫ ſigni que ſunt ex inſtitutione. ⁊ efficaciter. ⁊ ponuntur ibi dño addita. ſicut vniuerſaliter in diffinitionibus relationum ⁊ relatiuoꝝ. ſ. ſubiectum vel fundamentum quod intelligitur per hoc quod dẽ ſenſibile. alterum etiam. ſ. corꝛelatiuum qõ notatur p dõ qõ eſt gr̃am. vel effectum gratuitum.

Ex his patet ſolutio queſtionis. dicẽdum eſt enim q̃ illa ratio de qua queriẽ ſi recte intelligaꝫ ⁊ per alia non explicata ſuppleatur eſt pꝛopꝛia ratio diffinitiua ſacramẽti eo modo quo ſacramẽtũ eſt diffinibile. eſt enim illa ratio ſic intellecta ⁊ ſuppleta eadem cum ratione pꝛedicta. q̃ enim ponit̃ forma debꝫ intelligi pꝛo ſigno inuiſibili eo modo quo imago herculis dicit̃ forma herculis. q̃ ibi addit̃ viſibile. debet intelligi pꝛo ſenſibili in communi ⁊ pꝛo tanto debet intelligi viſibile poni pꝛo ſenſibili cuiuslibet ſenſus. quia viſus ẽ excellentioꝛ omni ſenſu ⁊ plurium differentiaruꝫ cognoſcitiuus p̃m pbm. pꝛimo metba. ponitur etiam ibi viſibile pꝛo ſenſibili ſiue vno ſiue pluribus. ⁊ hoc pluribus pertinẽtibus ad eundem ſenſum vel alium ⁊ aliuꝫ Ponitur autem ibi gratia inuiſibilis pꝛo effectu dĩ gratuito interioꝛi oꝛdinato ad ſalutem hominis viatoꝛis. vtrum autem gratia ibi ſumaꝫ vniuerſaliter pꝛo gratia inherente anime ſubiectiue an generaliꝰ vt exp̃reſſi ſupꝛa: vt. ſ. ſignificet effectum dei gratuitum ⁊c. In materia de euchariſtia patebit. quia ibi res ſacramenti nõ eſt aliqua gratia accidentalis inherens anime. ſuppleri autem debent differentie ſpecificãtes ſignum puta ex inſtitutione contra ſignum ſignans naturaliter ⁊ efficacit̃ cõtra ſignum equiuocum ⁊ ſignum ſequens naturaliter ſignatum.

Ad primum argumentum dico q̃ hꝫ fundamentum huius relationis plura icludat ex quibus non ſit per ſe vnum. vt pꝛobatur de ſucceſſiuo ⁊ permanente. tamen non ſequit̃ quin ſacramentuꝫ quantum ad ſuam formalem rationem ſit per ſe vnum. Et ſi arguit̃ contra hoc. quia relatio non eſt per ſe vna niſi habeat fundamentum vnum. Reſpondeo q̃ ſi forte hoc eſſet verum de relationibus realibus de quibus eſt dubium. qꝛ forte in multis trahentibus vnam nauez eſt vna relatio trahentium ad vnum tractum. tamen in relationibus rationis ꝓpoſitio eſt manifeſte falſa. qꝛ quantumcuq̃ diuerſa poſſunt concurrere in fundamento vnius relationis rationis. non enim oportet niſi q̃ mẽta ibi concipiantur quaſi vnum in oꝛdine ad aliqđ ſignatum. Hoc patet quia huius relationis vnius que eſt ſignare muſtum bonum. bene poteſt eſſe fundamentuꝫ totum iſtud. ſ. circulus cooperꝰ foliis hedere in cruce poſitis ⁊c. ita etiam multe oꝛationes conterte. vel vna ratio ex multis ſyllabis que nihil vnum per ſe faciũt ſunt fundamentum vnius relationis huius que eſt ſignare deo ineſſe aliqua que ſibi intrinſece ſunt cum tamen illud ſignatum ſit vnum ⁊ idem ſimpliciſſimum. Ad argumentum ſecũdum ⁊ tertium patet ex dictis in explicatione diffinitionis magri. Ad quartum põt patere ex illis: qꝛ quod vna diffinitio nõ exp̃imit. alia exp̃mit. vt ſic ex omnibus colligendo qõ ſparſim inuenitur in ſingulis poſſit haberi vna diffinitio completa qualis eſt illa ſupꝛa poſita.

De cauſa inſtitutionis ſacramentoꝝ.

Triplici autem de cauſa ſacramenta inſtituta ſunt. pꝛopter humiliationem. eruditionem. exercitationem. Pꝛopter humiliationem quidem vt dum homo in ſenſibilibus rebus que natura infra ipſuꝫ ſunt ex pꝛecepto creatoꝛis ſe reuerendo ſubiicit. vt ex hac humilitate et obedientia deo magis placeat ⁊ vt apud eum mereatur cuius imperio ſalutem querit in inferioꝛibus ſe. et ſi non abilis ſed per illa a deo. Pꝛopter eruditionem etiam inſtituta ſunt. vt per id quod foꝛis i ſpecie viſibili cernitur ad inuiſibilem virtutẽ que intus eſt agnoſcendã mens eruditaꝫ Homo enim qui ante peccatum ſine medio deũ videbat per pctm̃ adeo habuit vt nequaq̃ diuina nequeat capere niſi humanis exercitatus. Pꝛo-

p⁹ cauſa

Seda.

3ª ratio.

pter exercitationez similiter instituta, sūt. qz cū homo ociosus esse non possit proponī ei vtilis z salubris exercitatio in sacramētis qua vanam z noxiam declinet occupationem. nō. n. facile capitur a tentatore qui bono vacat exercitio. Unde Hieronymus monet. Semper aliquid boni operis facito vt te occupatuz dyabolus inueniat.

De triplici genere exercitationis.

Sunt autem exercitationuz tres species, vna ad edificationem anime pertinet. alia ad corporis fomentum. alia ad vtriusq; subuersionem. Luz igitur absq; sacramētis quibus non alligauit potentiam suam deus homini gratiaz donare posset predictis ō causis sacramēta instituit. Duo autez sunt in quibus sacramētum cōsistit. s. verba z res. Uerba vt inuocatio trinitatis. res vt aqua oleū z huiusmōi

In quibus consistit sacrm.

b

Abito de sacramenti

quidditate. quero de ei⁹ institutiōe. vtrū p tpe cuiuscūq; legis a deo date debuerit institui aliqō sacrm. q nō. qz nō legimus de aliquo sacro instituto a deo p tpe legis nāe. sacrm aūt nō pōt institui nisi a deo fm ei⁹ diffinitionē. ergo zc. Confirmaī per Gre. moz. 4. li. z ponit de pse. di. 4. Nō apud nos valet aq baptismi hoc egit apud veteres vel p paruulis sola fides. vel p maioriz⁹ virt⁹ sacrificii: ergo nō fuit apud eos sacrm. Sed maior videt cē necessitas p aliq̄ lege rō sacri contra morbū q̄z aliqō aliud. Itē de⁹ nō est cā nec dat; directe occasionē creādi homini. Sz in sensibilib⁹ cē salutē ē directe occasio errandi. qz. s. credendi aliqd numinis esse in talibus sensibilibus. z per ꝓns idolatrādi. ergo de⁹ non instituit aliqō sensibile vt in eo vel per illud cēt salus querenda. Itē deus nō imediate sed p ministrū aliquam legē dedit. pz de lege mosayca per totū. g silr ō lege euāgelica videt q instituī potuit vel ordinari illud sacramētū per aliū ministrū z nō necessario imediate a deo.

Item cum plures leges fuerint a deo date si cuiuslibet tpe fuerit sacrm a deo institutū. ergo aliud z aliud qz si sacrm legis ꝓoris remāsisset tpe legis posterioris nō fuisset aliud institutū p lege posteriori. Sed ons ē inconueniēs. qz vox semel imposita ad significādū semper manet significativa eiusdē. ergo multo magis signū sel a deo impositū semp manet significativū eiusdē. Cōtra augu. cōtra faustū. 19. In nullū nomē religionis coagulari pñt boies nisi aliquoz signoz velut sacramētoz visibiliū consortio colligentur.

Hic quattuor sunt videnda.

Primo q sacrm aliqō fuit institutū. Secūdo a quo imediate a deo. Tertio an p tpe cuiuscūq; statꝰ vie post lapsū. Quarto an aliud z aliud p statu alterius z alterius legis. De ꝓmo dico q sacrm debere istitui nō pōt pbari necessario neq; a ꝓori. qz de⁹ ex se nihil agit necio: neq; a posteriori siue a fine: qz absolute possibile cēt effectū inuisibilē haberi sine tali signo. Sed q cōgruū fuerit sacrm institui pbat rōne sili illi que posita est in precedente. q. in. 2. arti. pbante possibilitatem sacramēti. Congruū enim est effectū inuisibilē causanduz a deo ordinantē boiem ad salutez signari per aliqō sigm sensibile vt viator ingrens cognitionē ex sensibilibus effectū illū inuisibilē certius cognoscat. nec solum ꝓgruit esse signum huius effect⁹ quasi speculatiuū per quod. s. possit haberi cōceptus in intellectu de illo signato. vt bō signat nām humanā. sed signū quasi practicū. s. qō signat signatū cē vel fieri. nec adhuc signū practicū dubium seu equocū vel incertū: qz z si p tale signuz duceret bō in cognitione fieri hui⁹ effectus. nō tñ appeteret illud signū sibi adhiberi ꝓpter incertitudinē signi respcū fieri signati. g talē effectū significari p signū practicū certū z efficax fuit cōgruū vt z bō ex tali signo effectū cognoscat z in tali signo effectū ardēter q̄rat. nec tamen congruit signū illud cē certum certitudine demonstratiua. sed quasi vt in pluribꝰ. Sicut enī in speculabilibus aliquod signum est certum z necessariū aliqō vt in pluribus. primo posterioz. sic posset signuz practicū habere certitudinem quasi necessariā si ipsum vniuersal⁹ z quasi necessario cōmitteret fieri effect⁹ vel certitudinē vt in pl⁹bus si ipsum cōcomitaret effectus vt in pluribus. nō fuit aūt ꝓgruū cē signuz aliqō certū sensibile ꝓmo modo q; cum illud signū sensibile debeat adhiberi ab boie seq̄ret q in ptāte boīs eēt signū aliqō ad qō de⁹ vniuersalit cāret illū effectū inuisibilē. qō auferget a suscipiēte debitam ꝓparationē. sufficeret enim sibi q qualitercūq; indispositus illud signū susciperet. Lōgruit igit effectū talez inuisibilē significari per signū sensibile practicū certū certitudine vt in pluribus. idest semper nisi indispositio z quasi dispō ad signatū. Has aūt ons ꝓditiones q. s. sit practicū certū vt in pluribus z precedēs näliter fieri signati intelligo per hanc ꝓditionem efficax tale ät signū nō pōt esse aliquod sensibile significās näliter q; nullū sensibile habet efficatiā naturalē ad effectū inuisibilez ergo cōgruit q sit signū institutū siue impositū. Sic ergo habet secūdū totā rōnez sacramenti q congruū fuit saramentū institui ꝓpter cognitionē z desideriū cāndū in viatore respectu effect⁹ inuisibilis. z h est ratio quam tangit magister in littera scilicet propter eruditionem alias duas rationes tangit propter. s. exercitationem et humiliationem quam expōnez tangit i littera z iste tres rationes concludūt rationem institutionis sacramenti ex parte cuiuscūq; persone private. Est etiam alia ratio que tangit illam congruitatem ex parte totius communitatis. Congruum est enim omnibus viatoribus vnius secte aliquibus signis exterioribus cōmunicare z conuenire. per que etiam ab aliis alterius secte distinguatur. Nam ex talibus signis noscit homo quis cē sue secte z quis alterius. hoc autem expedit qui a qui sciunt se eiusdem secte iunant se mutuo ad obseruationem eius z qui sciunt se dissimilis secte vitant se mutuo tanquaz mutuo se impedientes. tale autem signum vnitiuum eoz q sunt eiusdē secte z distinctiuuz ab alius expedit cē practicum respectu alicuius effectus inuisibilis ptinētis ad obseruationē secte. Sic ergo patet q necessitas ꝓbari non potest: sed congruitas ꝓbatur per rationez. factum autem ꝓbatur per auctoritatem vt tangetur in quarto articulo. qz auctoritates non loquūtur de sacramento in cōmuni sumpto sicut h adhuc tractatur. sed loquuntur in speciali de tali z tali sacramento talis vel talis legis.

De secundo dico quod alii

unde signum practicum habet q significet practice signatum. z aliunde q sit certum signum: quod patz. ga possibile est quandoq; aliquem non veracem vti illo signo. signationem enim habet ex institutione sed q sit certum non habet nisi ex determinatione alicuius cause cooperantis illi signo ad cātū significatū. vbi gza. si ab aliq⁹ legislatore istituat in policia sua ꝓ signo pacis tact⁹ manꝰ vl bi⁹. z si ex ista ipōne bz istū qō pctice significet pacē: tamē si ali⁹ nō verax pōt vti isto signo: istud signū nō est certū ex ipōne legislatoris: sz remanet cognitū. q̄q; s

verum quãdo habet concomitans signatũ. qñqz falsum. falsus enim vtiť iſto ſigno ſiue ſignato ſicut vteretur ſigno ſpeculatiuo beniuolentie ſine ſignato. dicendo concedo tibi dilectionem meã hñs aliud. ſ. oppoſitũ in mente. Ad oppoſitũ ſacr̃m ⁊ practice ſignificat effectum practicũ cãri in illo cui adhibeť. ⁊ ſic ſignat q̃ ẽ ſignum certũ vt in pluribus ſiue regulariter q̃tum eſt ex parte eius. Quantum ad ſignationẽ autẽ poſſibile eſſet q̃ inſtitueret ab aliqua creatura qz ſicut poſſet homo imponere ſignũ ſpeculatiuũ effectꝰ dei. vt p̃z de iſta oõne. deus cãt gr̃am in aia. ita poſſet imponere ſignum qõ practice ſignaret deũ inuiſibiliť agere. ſed non poſſz dare illi ſigno q̃ eẽt regulariter certũ. nullus enim poteſt dare certitudinẽ alicui ſigno practico niſi in cuius ptãte eſt poſſe cãre ſignatum illius ſigni. ſolus autẽ deus poteſt ſe determinare ad cãndum effectũ ſibi ꝓpriũ ergo ſolus deus põt dare certitudinẽ ſigno practico ſui effectus. ſic ergo p̃z q̃ a ſolo deo põt inſtitui ſacr̃m q̃ tum ad ſignum certũ. inquantũ aũt abſolute eſt ſignũ practicũ poſſet inſtitui ab aliquo alio. ſed nõ cõgruit qz inſtitutio talis ſigni eſſet omnino fruſtra cum ex impoſitione nunqz ſine aliquo extrinſeco poſſet habere veritatem cum non ſit in poteſtate impoñtis nec vtentis

Nec cõgruit q̃ deus cõmittat inferiori ſe inſtituere ſacr̃m inquantũ certum ſignũ ne deus eẽt approbator ſigni falſi vel equiuoci. põt tñ ſacr̃m inquãtũ ſignũ ⁊ inquantũ certũ ab alio a deo ꝓmulgari vt a ꝑcone. ſed iſta ꝓmulgatio nõ eſt inſtitutio ſed ꝓſupponit inſtitutionẽz

Ex iſto p̃z an ſacr̃m ex inſtitutione ſua hẽat efficaciaz ſi. n. itelligať inſtitutio poſſe ipõ ad ſignãduz practice. dico q̃ nõ. ⁊ patet ex dictis. ſi autem intelligať inſtitutio determinatio quedã volũtatis ipſius inſtituentis ad coopandum illi ſigno. que inſtitutio nõ ẽ ꝑciſa ipoſitio ad ſignandũ practice. ſed cum hoc determinatio ſigni ad veritatẽ et ad certitudinẽ. hoc mõ ex inſtitutione habet efficaciã hoc eſt q̃ ſignatũ concomitet iſtõ ſigm Et ſicut in hoĩe eẽt alius actus realiter quo inſtitueret oſculũ vt ſit ſignũ recõciliationis ⁊ alius actus quo determinaret voluntatẽ ad iſtud ſignatum cãndũ ſigno exhibito. ita eſt in deo alius actus rõnis ad inſtituẽdum ſignũ ſenſibile ad practice ſignãduz effectũ dei. ⁊ alius quo determinat ſe realr̃ ad coopandũ tali ſigno regliter. i. ſemper quando indiſpoſitio ſuſcipientis non impedit. iſti tamẽ duo actꝰ ſimul cõcurrentes poſſunt dici vna ſacramenti inſtitutio cõpleta inquantũ eſt ſignũ certum ⁊ diſtinctũ a ſigno equiuoco. q̃ ſi hoc eſt de ratiõe ſacramenti vt videť ex illa particula efficax. ſequiť de rõne ꝓpꝛie dicta eſt q̃ a ſolo deo põt inſtitui ſi aũt nõ eſt de rõe eius: qz accidit ſigno vtrũ ſignatũ concomiteť ipſum vl nõ ſaltẽ ipſa perfectio ſuperaddita ratiõi ſacramẽti que ẽ veritas vel cõformitas in ſignãdo ad rem ſignatã requirit q̃ inſtituatur a deo ſiue q̃ deus determinat ſe regulariter cooperari illi ſigno.

De tertio articulo apparet ex primo. Naz ꝓ quocunqz ſtatu in quo eſt morbus neceſſaria eſt medicina. ⁊ ꝓ quocunqz ſtatu vie maxime poſt lapſuz cõgruũ eſt homĩnẽ manuduci ad inuiſibilia per aliquod ſenſibile. ſed in omni ſtatu vie maxime pꝰ lapſũ morbus eſt in nã ergo ꝓ omni illo cõgruũ eſt aliquod inſtitui ſacramentũ. In ſpeciali autẽ an plura ꝓtempore eiuſdẽ legis ⁊ que vel quot tangeť inferius. h enim tantũ queriť in generali de qũ ſicut de alijs cõditionibus ptinẽtibus ad inſtitutionẽ. Ex hoc apparet q̃ in ſtatu p̃ie nullũ cõgruit ſacr̃m qz tunc nõ idiget homo ſenſibilibus vt cognoſcat intelligibilia ptinentia ad ſalutem ſuam. neqz tũc indiget excitari ad querendum ptinẽtia ad ſalutẽ. qz eſt perfecte cõſecutus ſalutem.

Pro ſtatu ẽt innocẽtie nõ fuit cõgruũ inſtitui ſacr̃m ſicut poſt lapſum. qz ⁊ ſi tunc homo non potuit niſi ex ſẽſibilibus cognoſcere intelligibilia: tñ nullũ ſẽſibile fuit neceſſariũ tanquã cõferens ad ſalutẽ remouẽdo aliq̃ impedimẽtum ſalutis vt. ſ. poſſet dici ꝓpꝛie medicina

Ln vero mr̃imonium quod certũ eſt fuiſſe in ſtatu innocentie fuerit ſacramẽtum. de hoc inferius.

De quarto Primo oportet videre quo modo ſacr̃m poſſit diſtingui ⁊ ſecũdo ad ꝓpoſitũ. De ꝑmo ſciendũ q̃ ſacramentuz vno modo diſtinguiť quaſi vox in ſignificationes ſacramẽtum ꝓpꝛie ⁊ impꝛopꝛie dictũ. Alio mõ diſtinguitur quaſi ſuperius in inferiora. ⁊ hoc qdẽ triplr̃. cum. n ſit ſenſibile ſignãs aliq̃d vel põt eẽ aliud ⁊ aliud ſacr̃m qz aliud ⁊ aliud ſenſibile vel aliud ſacr̃m qz aliã ſignationem hñs. ⁊ hoc duplr̃ vel ſimplr̃ aliã reſpectu alterius ⁊ alterius ſignati. vel ꝑm qd ſeu imꝑfecte aliã reſpectu eiuſdẽ variati ꝑm magis ⁊ minus. Ad ꝓpoſituz dico q̃ in quacũqz lege põt inueniri ſacr̃m diſtinctũ ꝑmo modo. In qualibet enim lege ſicut fuit ſacr̃m ꝓpꝛie dẽz aliq̃d ex tertio articulo. ſic fuit ſacr̃m impꝛopꝛie dictum ꝑmo multa talia. puta a ꝓncipio genuflexiones inclinationes ⁊ ꝓſtrationes ad terrã ⁊ huiuſmodi. q̃ põt gnãliter dici ſacra ſigna. ⁊ ita impꝛopꝛie ſacra. hic ẽt poterant eẽ eadem ⁊ multa alia in lege moyſi ⁊ euãgelij. Sz loquendo de ſacro ꝓpꝛie dicto dico q̃ debuit cẽ aliud ⁊ aliud in alia ⁊ alia lege. ⁊ hoc nõ curando h de alijs ſacris. ſaltem hoc fuit cõgruũ de eo qõ inſtituebať vt medicina: ꝓtra morbũ originalis pcti. debuit ẽt eẽ aliud in rõne ſignis. ⁊ rõne ſenſibilis inſtituti ad ſignãdũ. Primuz ꝓbať. nõ qdẽ q̃ ſignatio eẽt ſimplr̃ alia ⁊ alia reſpectu alterius ſimplr̃. nãer quo in qualibet lege fuit medicina ꝺ eũdem morbũ nõ fuit ſimplr̃ aliud qõ ſignabať ꝓ tale ſacramentũ in alia ⁊ alia lege ſed debuit ſignificatio eẽ alia reſpectu alteriꝰ ꝑm minus ⁊ magis varisti. Qõ ꝓbatur. qz in ꝓceſſum generationis humane ſemꝑ creuit notitia vitatis. vt p̃z ꝑ Greg. ſup Ezechi. ergo cõgruuz fuit in lege poſteriori ſignũ inſtitutũ euidẽtius aſſignare ſignatum. lex autem poſterior ſemꝑ fuit ꝑfectior qz deus ordinate agẽs ꝓcedit de imꝑfecto ad ꝑfectũ. lex autez ꝑfectior requirit adiutoria perfectiora ad ſui obſeruationẽ. ergo lex poſterior debuit hẽre ſacramẽtũ ſignãs ꝑfectiorẽ gr̃am. ſic ergo cõgruũ fuit in alia ⁊ alia lege eſſe ſignationẽ aliã ⁊ aliã manifeſtiorẽ in poſteriori ⁊ reſpectu ſignati ꝑfectioriſ. Ex hoc ſequiť q̃ docuit eẽ aliud ⁊ aliud ſacr̃m quãtum ad ſenſibile ſignans. nam magis cgruum eſt ad ſignãdũ perfectiorem gr̃am ⁊ manifeſtiꝰ ſignandum nouum ſignum imponi q̃z antiquũ remanere. antiquuz enim ex ꝑma impoſitione nullo modo potuit aliud ſignare q̃z ꝑmo: ipſum autẽ ꝑmũ ſeu idem ſenſibile poni in ſecũda lege ad aliud ſignandũ q̃z ꝑmo. vel alio modo ſignandũ nõ erat ita congruũ ſicut aliud imponi. vt patet etiam in ſignis practicis inſtitutis a nobis: qõ rõnabilius eſt ad ſignificãdum perfectiorẽ effectũ nouum ⁊ manifeſtius imponere nouum ſignum q̃z antiquum remanere aut aliud ꝑius impoſitum de nouo imponere.

Ad argumenta ad primũ

dico q̃ deus non erat cauſa directe nec occaſio idolatrãdi. non enim inſtituit illa ſenſibilia quaſi in eis ſit. vel crederetur aliquid numinis ſed inſtituit illa tanq̃z ſigna effectus ſui creandi. ex quibus cognitio ⁊ directio viatoris poſſit haberi ad querendam ſalutẽ. Ad ſecũduz argumẽtuz inferius patebit. Ad tertiũ dico q̃ nullus alius a deo erat legiſlator: niſi ſicut preco pꝛenuncians legem ⁊ ita potuit eſſe ꝓnunciator ſacramẽtoꝝ huius legis ſed non inſtitutor. Ad quartum patet ex quarto articulo q̃ aliud ⁊ aliud fuit inſtitutũ ſacramẽtum ꝓ tempore alterius ⁊ alterius legis: ſaltem de illo ſacramento per quod fiebat ꝓncipalis diſtinctio legis a lege: quia in illo debuerunt homines eiuſdem legis ⁊ inter ſe conuenire et ab alijs alterius legis diſtingui.

De differentia sacrorum veterū ⁊ nouorum.

Jam uidere restat de differentia sacramentorum veterū ac nouorum vt sacramenta vocemus que antigtus res sacras signabant vt sacrificia ⁊ oblationes ⁊ huiusmodi. Eorum autem differentiā breuiter augus. assignat dicens: qz illa promittebāt tm̄ ⁊ significabant. hec autem dant salutem.

Truz sit possibile

aliqō sacrm̄ quantūcūqz perfectum habere cālitatem actiuā respectu gre conferēde. q̄ sic Aug. sup Jo. omel. 80. ⁊. j. q. j. detrahe. Que est virtus ista aq̄ vt corpus tāgat ⁊ cor habilitat, loquit de aquā baptismali. ergo illa cor abluit, cor autē. i. aīa non abluit nisi per gr̄am. vel gre cām. g̃ rē.

Item magist̄r ponit in littera rōnē sacramēti. i. signū gratie. i. vt eius similitudinem gerat ⁊ cā cristat. ⁊ per hō assignat dr̄iam sacror noue legis ⁊ veteris. qz illa veteris erāt tm̄ signa gre. ista noue le. non sunt solum signa sed cāe. ergo cē cām gre est cōditio cōplectiua in diffinitione sacri perfecti. Item in quadā oīone petit ecclesia. Perficiant in nobis dñe tua sacra que cōtinent. Ex hoc arguit duplr. p̄mo qz petit gr̄a ⁊ nō petit impossibile. ergo est possibile sacra efficere gr̄am. Secundo qa inuit sacra ptingere qō petitur. s. gr̄am. Non autez obtinent eam formaliter. pz ergo virtualiter aut causaliter

Contra Ber. in sermone de cena dñi. Sicut inuestitur canonicus per libz̄. abbas per baculū. epūs per aīnulum. sic diuisiones gr̄arum diuerse sunt tradite a sacramentis. pz q̄ illa de q̄bus exēplificat sunt tm̄ signa ⁊ nō cāe. Item aug. 83. q. q. 35. Quedam sūt que deus efficit per seip̄m sicut est illuminare aīas. ergo ⁊ sic causat gr̄am. Item si sacrm̄ eēt causa gre aut vniuoca, aut equoca. non vniuoca pz: qz nō pōt esse gr̄a formalr in sacro nec equoca. qz cā equoca est simplr perfectior suo cāto. nobilius autem aliqd vel eminētius gr̄a: non pōt eē in re sensibili vt in subiecto ei⁹.

Arta hoc queritur

vtrum possibile sit in aliquo sacro eē aliquam virtutē supnaturalē. q̄ sic. Per aug. auctoritate supradicta. Que est ista virtus aque rē. Item medicina cōtinet formaliter aliquā virtutem actiuā respectu sanitat̄ Sacrm̄ est medicina aīe ⁊ hoc perfecta. g̃ rē. Itez noua relatio nō aduenit alicui sine nouo fundamēto. pz ga. 5 phȳsicor. ⁊. 7. Non est motus neqz mutatio ad relationem, nisi quia ad absolutum. Nunc autem illud quod ponit signū sensibile in sacro habet relationez nouā g̃ in illo est aliqua forma absoluta noua. illā dico supernaturalē virtutē noua Ad oppositum Si ponat talis virtus non pōt poni pertinere ad aliquod genus entis omnis aūt forma absoluta pertinet ad aliquod genus entis. ergo ꝓbatio p̄me qz discurrendo per oīa genera non posset pertinere nisi ad genus qualitatis. Sz nec ad illud patet discurrendo p oēs species eius non enīz est habit⁹ vel dispō, nec nālis potētia vel impotētia. nec passio vel passibilis qualitas nec forma vel figura g̃ rē. Preterea ad idē sacramentū q̄nqz ꝯcurrunt diuersa sensibilia vt infra patebit in sacrāmētis noue legis. Sed idez accidēs reale absolutuz non pōt esse in diuersis sūis g̃ nō pōt esse aliqua vna virtus que sic sit forma absoluta realis in tali sacrāmēto. Unius autez sacramenti est vna virtus rē. Itez oē accidens reale spirituale est simpliciter perfectius quocumqz accidente nāli. probat. qz in illud nō potest causa nālis, in istud pōt. ⁊ ista impotentia nō videt eē nisi propt eminentiā effectus. si ergo in sacramētis esset aliqua virt⁹ supernaturalis: illa esset simpliciter nobilior omni q̄litate nāli. g̃ in verbis sacramētalib⁹ alicuius sacramenti esset aliquod accidēs absolutū simpliciter perfectius oī pfectiōe intellectualis creature qō ē incōueniēs.

Jn istis questionib⁹ est vna opinio tenēs partem affirmatiuā quantū ad p̄mā questionē dicit. q̄ oēs cogunt ponere sacramenta no. le. esse aliquo mō cās gratie tū ꝓpter auctoritatē sanctor̄ s. Augu. adductā ad principale ⁊ aliorū. tū ꝓpter communes dictū q̄ sacramēta no. le. hoc efficiūt qō figurāt ⁊ p̄m istos sacramēta nō possunt poni causa gratie sine qua nō tantū. qz cā sine qua nō que nihil pōt facere ad effectum efficiendo vel disponendo nihil causalitatis habet supra rem nisi sicut causa per accidens. sacramentū autem non est causa gratie per accidens tum quia non poneretur in eius diffinitione: cum tamen hic ponat magr̄ in diffinitione sacri. tum qz illud qō est per accn̄s non ptinet ad artē in porphyrio. Sci aūt de sacramētis tractātes p̄cise vel p̄cipue tractāt de cālitate eorum respectu gre. pz qz per hoc sacra no. le. ⁊ ve. distinguuntur vt dicitur in littera. si aūt ⁊ hec ⁊ illa tm̄ significarent gr̄am. Iz ista possent pfectius signare q̄z illa: tm̄ non eēt distinctio in rōne cāe ⁊ nō cāe. non enīz eēt distinctio nisi per aliam ⁊ aliā rōnem signādi. qō nullo modo tribuit rōnem cāndi ⁊ non cāndi. Qualiter ergo sacramētum sit cā gre ponit sic. qz efficiens distinguit dupliciter. vno modo ex parte effectus in dispositiū qō inducit effectū p̄uiū ⁊ ipfectū qō iducit effectū p̄ncipalē. alio⁹ ex parte efficientis in p̄ncipale ⁊ instr̄ale. Instrumentum aūt duplicem hz actionē. vnam ex natura ppria. aliā put motū est a p̄ncipali agente. ⁊ qñ hz secūdam simul hz ⁊ p̄mam ⁊ per scām attingit ad aliqd vltra illō ad qō attingit per p̄mam. alis nō eēt instr̄m. ⁊ illud ad qō attingit p scāz q̄ ē eius inquātū motū est vel instr̄m aliqñ est terminus p̄ncipalis agētis. aliqñ est tm̄ dispō ad illum terminū. Ald ꝓpositū aqua p formā suaz naturalem hz opationē ppriā. s. abluere vel madefacere corpus. Ulterius aūt inquātum est instr̄m diuine miserior̄die habet effectū vltriorē. nō gdem ad gr̄am tanquam eam attingat etiā in virtute p̄incipalis agentis sed ad dispōnem p̄uiā que in q̄busdā sacramētis est character. in q̄busdā est aliqs ornatus aīe ꝓportionatus caracteri. Sic ergo sacramētum nō agit ad gr̄am sz dispositue. qz nec per actionē que est eius tanq̄z instr̄m attingit illā sed dispōnem p̄uiā. ⁊ p̄m istos istud ē cōsonū dcō magr̄i in littera qui dicit q̄ homo nō querit salutē a sacramētis quasi ab eis: sed per ea a deo. hec. n. ꝓpositio denotat cām agētem. per vō notat cām instr̄alē.

Secundum istam opposi. dicitur ad secūdam questionē q̄ in sacris est aliqua virtus supernaturalis que non tm̄ est ordo ad effectū. qz virtus semp̄ noīat p̄ncipiū agendi. p̄ncipiū aūt actionis vt ꝓbatur. 5. phȳsi. est aliqua forma absoluta. Qualis aūt sit illa virtus oñditur per distinctionē. Nam virtus q̄ ē p̄ncipiū agendi semp̄ ꝓportionat agenti. agens autē p̄ncipale p̄m exigentiam sue forme: ideo virtus actiua in eo est forma habēs cōpletum cē. Instrumētum autem agit vt motum ab alio. ⁊ ideo competit sibi virtus vt ꝓportionata motui, motus aūt est ens incōpletum quasi ens mediū inter potētiā ⁊ actū, z. phi. ⁊ ideo virtus instrumenti inquātum est huiusmodi hz esse incompletum, nō fixum in natura. sicut virtus imutādi visum in aere inquātum est instrumētum motū a corpore, sed hm̄⁹ entia imperfecta que sunt in fieri solent intētiones cōmuniter noīari eo modo quo virtus in aere ad imutandum visum dicitur intentio colozis. virtus ergo spiritualis

q̄ ē in sacramēto in q̄tū instrumentū est in eo/quasi in fieri tanq̄ ens incōpletū siue intentiōale. Et si arguitur q̄ in corpore nō pōt ee aliqua virtus spiritualis respondeť ꝑm dicta. q̄ licet non posset ibi esse virtus spiritualis ꝓ̄z ee cōpletū. pōt tn̄ ibi esse ꝓ̄z ee incompletuz per modū intentiōis sicut exemplificať in multis ¶Primo quidē qa sic sermo audibilis cā existens discipline. ꝑm phm in ꝑncipio de sensu ⁊ sen. cōtinet qōdammō intentiones cuius cōceptus quodāmodo exprimiť per sermonē. Scdo sic. Virtus artis est quodāmodo in instrumēto moto ab artifice. Tertio sic. In motu corporis celestis est quodāmodo virtus substantie seꝑate mouentis ꝑm phos. Quarto sic. semen agit in virtute anie. vt dr. xi. de aialib⁹. ⁊ tāgitur a. Cōsi. 7. met. c. xi.

Contra istā opi. Quantū ad illa q̄ ponit ad primā questionē arguiť primo sic. Creatura non pōt agere instrumentaliť ad terminū creationis ꝑm ipsum. ⁊ hoc vt dicit alibi maxime verū est de substantia corporea cuiusmodi est sacramētū dispositō autez proxima ad gratiaz qualez ponit est terminus creationis. minor probať. quia illa dispositio est simpliciť forma supernaturalis. ⁊ quelibet talis eque nō est educibilis de potentia naturali subiecti recipientis. eque etiā subiectū est in potentia obedientiali ad quācunq̄ talez formam. Itez ista dispositio respectu gratie cum secunduz ipsum sit necessitans respectu gratie quando nō ē ipedimentuz in suscipiente sequiť q̄ simul fiant in anima non indisposita ista dispositio ⁊ gratia. ista ergo dispositio fit in instanti sicut ⁊ gratia. Hoc etiaz patet. quia non est successio in inductione alicuius forme nisi penes partes mobilis. vel penes partes ipsius forme neutruz autē est hic primum non quia subiectum est indiuisibile. Scōm non quia tunc gradus forme non posset esse nisi talis dispositio fieret continue maior ⁊ minō sed possibile est in aliquo suscipiente sacramentū minimaz dispositionē induci sicut ⁊ minimā gratiaz infundi ad istaz autē gratiā non requiriturnisi minima dispositio. non ergo ibi successio penes gradus ꝑm quos dispositio successiue inducať. ¶Patet etiā tertio illa proꝓ̄positio quia instrumentū non agit nisi in virtute ꝑncipalis agentis ergo si instrumētū potest agere in tempore ad istaz dispositionē: sequiť q̄ deus aget in tempore vel successiue ad eandem. consequens videtur inconueniens. tum propter infinitatem potentie agentis tum propter summam capacitatem suscipientis non habentis contrarium. sic ergo supponatur ex istis trib⁹ ꝓ̄positionibus. q̄ illa dispositio ꝓ̄uia ad gratiam q̄z ponunt inducatur vel induci possit in instanti. sacramēta autem non possunt habere actionem suam in instanti probatio. quia communiter in sacramentis requiruntť verba multa vt patebit inferius. illa autem non possūt habere se in instanti. ergo in tempore. quare nec agere actione sua naturali. ergo nec supernaturali. quia secundū eos quando instrumentum habet actionem excedentem suam virtutem habet etiam actionem ꝓ̄priam.

Si autem fingatur aliquaz vnam syllabam totius orationis instrumentalem habeť esse in instanti quod ideo fictio est. quia formatio huius syllabe est cum motu locali aeris ⁊ motus non est in instanti. Adhuc non saluatur ꝓ̄positum. q̄ aut illa eēt ꝓ̄ima syllaba. aut vltima. aut intermedia quecunq̄ ponať: ex quo illa hēt actionē ⁊ dispositionem illam que cātur in instanti. ⁊ nulla alia. sequiť q̄ illa sola sufficeret. ⁊ inter omnes alias haberet rōnem sacramēti. q̄ omnes alie ꝓ̄ter illam nec instrumētaliter nec quocūq̄ modo agūt dispositionem illā ꝓ̄uiam. quod ē inconueniens. q̄ in tali oratiōe sacramentali nulla vna syllaba ponit sacramētum. sed tota oratio. Nō si vltra fingas vltimaz syllabaz ee sacramētum cōpletiue ⁊ hēre actionē istā que attribuitur sacramēto non in virtute ꝓ̄pria sed in virtute omnium ꝓ̄cedētium. sicut vltima gutta in virtute oīum ꝑcedentium cauat lapidē. ꝯ. phi. ¶Hoc nihil ē. nū q̄ enī in talibus vltimū cōpletiue causat effectum i virtute ꝓ̄cedētiuz. nisi q̄ ꝓ̄cedentia derelinquerūt aliq̄z dispositionez ꝓ̄uiā ad illū terminuz. hic autē syllabe ꝓ̄cedētes nullā dispositionē talē relinquunt ante vltimaz. q̄ ē. Itē in aliq⁹ sacramēto. s. eucharistie non videtur ista causalitas ee possibilis. ⁊ hoc siue loquamur de sacramēto pleno. s. eucharistia iā consecrata. vel de ipa consecratione sacramētali. que ē via ad sacramētuz nam ꝓmo modo loquēdo spēs illa panis nō videtur ee cā instrumentalis attingēs effectuz. s. existentiā realez corporis xp̄i hic. neq̄ hēt aliquā dispositionē ad illū effectū. ¶De consecra. etiā patet. q̄ illa ꝫba ꝓ̄lata non attingūt trāsubstātiationē qui ē termin⁹ ꝑncipalis huius consecratiōis. cum illa transubstātiatio nō fiat nisi virtute dei infinita. qō eque vel magis patet q̄z de creatione. neq̄ attingit aliquā dispositionez ꝓ̄uiaz ad illam transubstātiationez. q̄ aut illa dispositio ē in pane aut in christi corpore. neutro mō potest dari. nō enim in corpore: quia iam nō esset dispositio nec in pane. q̄ cuz illa dispositio esset necessitans ad transubstantiationem esset in eodem instanti cum transubstantiatione. ⁊ tunc in illo instanti esset panis. quia quādo est dispositio ad eius subiectum. simul ergo esset panis in eodem instāti in quo ē illa dispositio ⁊ transubstantiatio. quod includit contradictionem. Similiter pura fictio videtur esse q̄ per ista verba. hoc est corpus meū. magis alteretur realiter panis. q̄z per alia verba ꝓlata scilicet iste panis ē albus. ⁊ huiusmodi. cū sonus nō habeat virtutez activam ad causanduz alterationem realē in pane. ¶Possz etiaz argui vt ꝓ̄ius. q̄ illa verba sacramentalia habēt esse in tēpore. ergo ⁊ actionem suam ꝓ̄cise in tempore. Illa autē dispositio ad eucharistiā si fingatur non potest poni causari in tempore ꝓ̄pter similes ꝓ̄positiones que supra tacte sunt in tertio articulo. In ꝓ̄posito etiaz est ratio specialis. quia verba consecrationis eucharistie non possunt habere actionem respectu transubstātiationis seu dispositionis necessarie ad transubstantiationem. quia non ꝓ̄ius agunt circa passum q̄z tangant ipsum secūdum eos. ⁊ secundum philosophum. 7. physi eorum ꝺe simultate agentis ⁊ passi. nunc autez in instāti complete ꝓ̄lationis nondum species illorum verborum tangunt speciem panis. quia multiplicatio soni fuit nisi in tempore secundum philosophum in de sensu ⁊ sensato obiectione penultima. ergo per tempus post instans vltimum complete ꝓ̄lationis verborum non dum transubstantiatio facta est. nec dispositio ꝓ̄uia ad ipam. ergo panis per totum illud tempus permāet. quod est contra communem opinionem de eucharistia⁹.

Quarto arguitur q̄ ista opinio ponit pluralitatem sine necessitate. quod est contra doctrinam philosophorum patet ꝓ̄imo physicorum de opinione Melissi. ⁊ eius commendatione vltra Aristo. t. 3°. de anima. ⁊. 7. physicorum q̄ natura nihil facit frustra. semper enim si sufficit paucitas ad saluandum apparentia est magis ponenda. sed talem dispositionez fieri in sacris oīo videť superfluum. nec h⁹ pluralitatis videtur esse aliqua necessitas vt patet in eucha⁹. quia purissima fictio videtur esse ponere ibi aliquam dispositionem ꝓ̄cedentem. vt inter species panis que sunt sacramentum. ⁊ inter existentiam corporis christi que est res signata⁹. In alijs ēt sacramentis hoc probatur nam in illis/que non imprimunt characterem nulla necessitas videtur ponendi/lam dispositionem que dicitur ab illis ornatus. immo hoc videtur esse contra communem doctrinam theologorum. In quibuscunq̄z enim sacramentis imprimitur dispositio ad effectum ꝑncipalem. si ꝓ̄pter obicē in suscipiente non causatur tunc effectus ꝓ̄ncipalis cessante obice sufficit dispositio ad illum effectum ꝓ̄nci

palem. apparet in sacramentis imprimentibus charac terem. que propter hoc non sunt iterabilia. sed in ficto penitente cessante fictione nihil est quod sufficiat ad effectum vere penitentie. alioquin non oporteret talem fictе confessum de eisdē peccatis iterum confiteri als ergo in tali sacramento nulla imprimitur dispositio quasi necessitans ad effectum sacramenti.

Contra opinionem istam.

Quantum ad secundam questionem arguo sic. primo. Illa virtus supernaturalis si sit in sacramento. aut est ibi indiuisibiliter. id est aut tota in toto ⁊ ī qualibet parte. aut tota in toto. ⁊ pars in parte. non primo modo qz inter omnes formas perficientes materiam. sola intellectiua ponitur talis. Non secundo modo quia tunc extenderetur per accidens in subiecto. quod est contra rationem virtutis spiritualis. Item in sacramentis communiter requiruntur verba multa vt patebit inferius vel ergo in qualibet syllaba esset eadem virtus omnino. vel in alia esset alia ⁊ alia virtus. Si primo modo oporteret dicere q̄ idem accidens migraret de subiecto in subiectum ⁊ maneret postq̄z subiectū deficit. Si secundo modo. sequeretur q̄ sacramentum consistens in tota oratione non haberet aliquam virtutem vnaz. Et si dicas q̄ hz aliquam virtutē aggregatam ex multis virtutibus multarum partium. hoc improbatur p argumentum tertium contra opi. ad questionem precedentem. non enim esset dare quelibet arum virtutum esset principium causandi illum effectum spiritualem in anima. nec videtur probabile q̄ sacramentuz vnū formaliter cum hoc ratio formalis sit ex ratione virtutis supernaturalis. habeat tot virtutes supernaturales aggregatas. Item quero quando ista virtus supernaturalis causatur in isto sensibili pertinente ad sacramentū aut ante applicationem ad actum siue vsuz. aut in ipa applicatione. si ante. ergo causatio eius est pure miraculosa. quia est per actum diuinum. ⁊ non per aliquam dispositionem puram siue firmatam cum ecclesia. naz non sequitur ad aliquid propter quod possit dici qualiter consequens naturaliter sine miraculo. sicut de animatione. si vero causetur in applicatione ad vsum videtur ī conueniens. nullum enim instrumentum formaliter est ideo aptum ad vsum: quia aliquis vtitur eo vt instrumento. patet hoc inductiue ⁊ ratione. Nam idoneitas instrī precedit naturaliter vsum instrī: vt instrīm ē non enim quia immergo pueruum siue vtor aliquo sensibili ad actum sacramenti ideo recipit illam virtutem spiritualem. non est ergo dare quando recipiat. Ultimo arguitur sicut prius. q̄ hic ponitur pluralitas sine necessitate. non enim patet aliqua necessitas talis virtutis q̄ fingit in sacro. neqz hz rōez nāle māi^m ē. nz hm fidez. qz sicut sequēti rōnem nālem non sunt ponenda plā nisi que rō naturalis cōcludit. ita sequēti fidem nō sunt ponenda plura hz veritas fidei requirat. veritas aūt fidei nō requirit ponere talē virtutem supernālem in aqua vel in verbis. patebit inferi^o. nec aliqua rō cogit ad istam pluralitatem. ergo. ⁊c. Exempla q̄ adducta sunt de virtute recepta in instro non cōcludūt. pri^m de sensibili hm one accipit manifeste falsum. naz sermo audibilis nō habet in se formaliter aliquā intentionem anime. quod probatur qz sermo non ipositus ad signādum nullam talem formam habet in se. patet hoc in omnibus. p ipositionez aūt non recipit aliquam absolutā formam nec relationem nisi forte rationis. Hoc etiaz probatur aliter. qz eodem existente agente principali. instrumento sufficiente sequitur eadem actio. Sed si latinus proferat verba latina greco idem ē agens principale ⁊ instrumētuz. qō esset si loqueretur alij latino. tamen nō sequitur effectus. qz nullus conceptus causatus in greco audiente. ergo ille sermo non erat istīm

ex se ad causandū anime conceptum in audiente. fallit ḡ ex^m p tātoq̄ sermo audibilis ē signū rememorationū respectū precepti. ita q̄ scā immutatiōe sēsus ab ipo hmōe et vltiº itellecta natura eiº in hz^m tal' nā ē itellectus cognoscens ipsum esse impositum ad significandum talem naturam. ex collone eius ad illud aliud. intelligit illud aliud non ita q̄ sermo per aliquam formam causet conceptum de aliqua re sed sermo est ptius ad conceptum de re qui causatur per propriam speciez rei vel fantasma in anima. quod patet quia quantuncunque sermo proferetur si audiens non haberet in se speciem rei prolate nullus cōceptus causaretur in eo de illa re. vnde per voces non intelligimus res nisi quaz habemus species sed q̄ actualiter eas consideremus hoc est propter cōclusionem signi ad signatum. 2^m ex emplum de instrumento artificis non concludit. valde. n. improbabile videtur q̄ aliqua forma spiritualis totiēs cāret in serra quotiēs mouet ab artifice ⁊ totiēs d̄ sinat cē q^tiēs dsinit actu moueri. 3^m ex^m d̄ motu non cogit: qz quomodocūqz substāt se causent a celo saltē motus localis celi non pōt cē formale pncipium pducēdi eas. Et similiter de quarto exēplo de generatione aialiū quere. 2. li. di. 8.

Ad primam ergo questionem est alia opi. quere in benī. quolibet. 4. q. vltima.

Contra istam opi. deus non est aliter hm cētiaz presentiam ⁊ potentiam in sacramento hz in alio corpore. ergo si ponaī aliter hoc non est nisi ad aliquem effectum causandum. sed q̄ sic sit ibi non potest esse per aliquaz causalitatem sacramēti. sacramētum' aūt nullo modo ē causa deum determinās ad causandum effectū sibi ppium. ergo tñ est ibi hōc modo aliter hz in alio corpore ex determinatione ppie voluntatis qua dispōit sic opari. hec aūt dispositio manifestata ecclesie dicitur promissio vel pactio. ergo nihil aliud dicit ista opi. hz illud de opinione alia. s. de pactione.

Ad primam ergo questionem dico q̄ cum necessitas eorum que sunt ad finez sumatur a fine ⁊ hm oēs loquentes de sacramentis finis sacramenti est gratia vel aliquis effectus dei inuisibilis disponens hominem ad salutem ⁊ iste finis possit sufficienter haberi eo modo quo habetur per sacramētū absqz hoc q̄ dicatur sacramentum habere aliquaz actiōez ppie dictam siue respectu gratie quam non potest attingere cum illa creet. siue respectu dispositiōis supernaturalis prenie qz illa etiam crearetur sequit q̄ nō sit ponenda talis actio. cum nec ista plura sint necessaria: nec manifeste ponibilia. Qualiter autez cum hoc saluetur q̄ sacra sunt causa gratie non tñ per accidens. et q̄ per sacramenta habetur gratia sicut sancti loquunt. dico breuiter q̄ omnis dispositio necessitans ad formam que non est ratio receptiui pōt dici quodāmodo causa actiua siue causa instrumentalis respectu forme. ipsum autem sacramentum siue susceptio sacramenti est talis dispositio ⁊ immediata non causans aliam dispositionem mediam inter se ⁊ gratiam. ergo ipsa potest dici quodā mō causa actiua vel instralis respectu gre. maior. pbat p exēpla ⁊ prōnem. Pri^m ex^m istius est. quia absolute cōcedit q̄ merita sunt causa instrumentalis respectu premij. ⁊ q̄ p merita acquirit premiū. tñ merituz non causat actiue pmiū in se. nec aliquaz dispositionem mediaz. sed solūmō ipmmet est dispō prenia ad primum nō tñ ratio receptiui. Aliud exemplum. motº aliqº modo ponit cā respectu termini. ⁊ vere ⁊ proprie cōceditur q̄ per motum acquirat terminus. ⁊ tamen non motus habet actionem aliquam ad causandum terminum. neqz etiam dispositionem intermediam. sed ipse met est dispositio proxima ad terminum. non tamen ra

tio receptiui. Item maior eadem probatur ratione qđ est causa prioris non propter hoc est causa posterioris nisi illud medium sit causa tertij, & hoc aliquo modo in eodem ordine cause, agens causans dispositionē proximam ad formam secundum eos conceditur esse aliquo modo causa respectu forme. oportet ergo q dispositio proxima ad formam reducatur ad genus cāe efficientis respectu forme. Est ergo modus iste. q susceptio sacramenti est dispositio necessitans ad effectū signatū p sacramentū ñ qdez per aliqđ formā intrinsecā p quā necessario cāret terminū. vel aliqđ dispositionē p uiā. sz tm̄ p assistentiā dei causātis illū effectū. nō necessario absolute. sz necessitate respiciente potētiā ordinatā. disposuit. n. vlr. & de hoc ecclesiā certificauit q susscipienti tale sacramentū ipe ꝓferret effectū signatū. nec obstat q susceptio sacramēti est aliquid circa corp⁹ ipius susscipientis. gratia aūt cātur in aia. qz sufficit q dispō & forma sint in codē suppposito. & maxime qñ dispō nō est dispō ex pte rei. sz in ordine ad agens volūtarie causās terminū. Ad intellectū h⁹ sciendū q instrumentū cō munissime acceptū extēdit qđqđ ad cām scđam. vt tactus est in ꝑma. q. ꝓprie aūt vt distinguit ꝑ cām scđam qđqđ vero accipitur ꝑ eo qđ est ps per quaz totū agit & sic loquit phs vocās. 2. de aīa organa sensuum & aliarū potentiarū istarū instrumenta siue partes per quas totū operat tales operatiōes. Alio mō instrumentū dr cā actiua ad dispositionē puiā. 3° mōdo instrumentuz sicut instrumentū in arte, & ab isto ꝑmo tractū est hoc vocabulū. De isto aūt dubiū est an sit actiuuz ꝓprieꝛ vl ꝓbabilius q nō. Serra. n. nō hz in se nisi q̄titatē figurā & motū localē. de quib⁹ oīb⁹ pz q nō sūt forme actiue & ꝓbat qz alr mathematicus ꝯsiderādo q̄m figuratū ñ abstraheret a motu si aūt ponat q duricies sit q̄litas actiua. hoc nihil est. qz si deus de potentia absoluta aliqđ quantū molle ꝓseruaret in eadē q̄litate & figure mouendo ipm localit eque diuideret aliqđ corpus sicut modo instrumentuz duz diuidit ergo duricies que est qualitas nō est formale ꝓncipiū agendi. apparet tm̄ eē ꝑ q̄ est q̄ dā impassibilitas resistens corrūpenti. manente aūt q̄titate corporis & figura nō mutato a⁹ nec corrupto si localit moueā oz q expellat aliud ꝓportionatū q̄titatis siue & figure qđ nō oporteret si eius q̄titas nō maneret sed cederet. sicut ē de molli. ℔ ꝓbat ēt ꝓpo⁹. qz vbicunque ē formalis incompassibilitas inter aliqua vnū illorū nō expellit aliud actiue sz tm̄ formali. agēs aūt inducens vnū esse ectiue expellit aliud effectiue. corpora ät videnē hīe incōpossibilitatez respectu vbi eiusdē. sicut q̄litates ꝺ̄rie respectu eiusdē ſbi. sicut ergo idē agēs effectiue inducit calorē. ita frigus expellit. nō aūt effectiue calor expellit frigus. sed tm̄ formaliť. Ita in ꝓpō de expulsione corporis ad vbi per aliud corpus. diuisio aūt ligni per serrā vel securiz nō est nisi quedā expulsio partū ab vbi ad qđ mouet securis ab ipo artifice cedēdo.

Tenendo igit q instrumēta artificialia non sūt formaliť actiua sz tm̄ sunt receptiua cuiusdā effect⁹ prioris ordinati ad effectū vltimuz apparet magis ꝓpo^m quō sacramentū pōt dici instrumentū sz nō bēat virtuē actiuam ꝓprie respectu termi. sz sit quidā effect⁹ p̄or ordinatus ad gram. Et si dicat nō eē sile. qz sacramētū nō suscipit illū effectuz p̄orē sicut securis recipit motionē. hoc non obstat. qz sicut totū illd qđ recipit effectū p̄orē pōt dici instrumentū. ita & quodāmodo iste effect⁹ pōt dici instrumentū. vere. n. pōt dici q ꝑ motionē serre lignuz diuidit. sacramentū ät siue susceptio sacramēti ē effect⁹ ille p̄or in ꝓposito. ergo &c.

Ad questionem secundam patet per idem q necmanifeste possibile nec neciuz est ponere illā vtutē q̄ sit forma realī sacfor: vt quid. n. toties generaret & corrumperetur: nec per illam si poneretur aliquid causaretur in anima: nec causaretur ipsa regulariter nisi ex pactione diuina cū ecclesia: & sic sine tot superfluis in aq & anima intermediis potest saluari q pactio diuina sit immediata respectu effectus conferendi recipienti sacramenta. Si tamen fiat alter creatio propter auctoritates de isto vocabulo virtus potest dici q virtus vno modo est vltimum de potentia. secundo celi & mundi. vltimum aūt potentie signi practici est q significet efficaciter hoc est prouie & certitudinaliter. nam non posset signo inquantum practicum est competere maior potentia talis virtus potest concedi esse in sacramēto. sed ista non ē aliqua forma absoluta. sz tm̄ relatio cō formitatis signi ad signatū. Et siue ista ptineat ad eēntiaz sacramenti. & tunc oporteret q sacramentū non tantū includat rōnē signi cum suis differentijs. sz etiā aliqđ rationē cōformitatis ad signatū. que dicitur veritas in signo. & pz q istarū relationū vna accidit alteri & quasi posterior fundat in alia p̄or formitas. n. in signo fundat & posset esse signū sine ea siue ista non ptineat ad rationē sacramēti sed sit accidēs cōcomitās vt in pluribus. saltē ista rō est illud vltimum de potentia signi practici. & sic virtus.

Ad primuz autez dico q aqua abluit cor .i. anīmā nō quidē cāndo dispositionē mediā inter ipsaz gratiā & abluentem. sed abluit tanqđ dispositio proxima & ūmediata ad gratiam eo modo quo dicit q meritū inducit beatitudinem. vel q ſfectio siue alia h⁹ ꝓparatio inducit sanitatez. si enī causaret dispositionē ad gratiā & sic diceret abluere ad hoc oporteret illā dispositionē imediatius abluere. sicut argutuz est supra ordine causaruz respectu tertij. Ad 2^m dico q magister in diffinitione sacramenti per hoc quod addit: & causa existit. nihil aliud intelligit nisi q est signum efficax. per quod intendit q sit practicum certum & verum & prouium naturaliter ad suū signatum. ℔ per idem dico ad illud de distinctione sacramentorum no. le. & ve. non enim distinguūt per illud quod neutri illorum potest conuenire. s. actiue agere aliquid spirituale in anima. sed ista no. le. gratiam causant tanqđ signum efficax. illa autem ve. le. non loquendo de sacramentis. i. de cerimonijs illius. De hoc patebit in sequenti questione. Ad aliud dico. q si motio serre esset dispositio prioris ad inductionem alicuius forme. & non ex natura alicuius motionis agentis simul cooperantis: posset ratiōabiliter peti ab illo agente q illa motio perficeret id qđ continet hoc est dictum. q sicut continet illud tanqđ dispositio p̄cuia: sic perficiat illud. hoc est ad ipsam immediate sequitur illud. hoc mō ē ei in ꝓposito.

Ad illa que adducuntur in prima opinione patet ex istis. sacramentum enim non est tantum causa per accidens sicut nec ipse poncret ornatū vel charaterem esse causam per accidens respectu gratie immo sicut poneret illud causatum a sacramento esse per se dispositionem ad gratiam ita dico q sacramentum vel e⁹ susceptio est dispositio prioria ad gratiam. & per hoc patet quomodo ponitur in diffinitione eius. & quomodo pertinet ad artem tractantium de sacramentis si enim aliquis considerarer incisionem vel aliquid huiusmodi inquātum ordinatur ad sanitatem humanam diffiniret ipsam & differentiam assignaret per ipsum ordinem licet ipe ordo accideret nature rei in se. hoc mō sancti doctores non curantes de baptismali ablutione quantum ad naturam in se. non magis q̄ de natura balneationis cuiuscunq per se considerant illud inq̄tum ex institutione diuina habet ordinem ad gratiā. & ideo sic diffiniunt & differentias assignāt.

Ad primum argumentum secunde. q. patet q v̄tus illa est efficatia signi respectu signati. q̄ efficatia non est forma realis maxime absoluta. sed est veritas signi practici virtualiter precedentis signatū.

Ad 2m si sanitas non posset nisi ab agente voluntario induci, & ab ipso institueretur aliquod signum quod esset efficax seu dispositio necessitans ipsum ad inducendum sanitatem. illud signum esset medicina virtuosa non tamen per aliquam formam absolutam que esset principium sanandi. sed tantum per ordinem efficacem. ad sanitatem. Ad 3m potest dici q quotiens sacramentum est nouum totiens fundamentum est nouum. & tunc non est ibi noua relatio sine mutatiõe fundamenti. sed illa mutatio non est ad aliquod absolutum in fundamento, sed ad esse fundamenti. Uel aliter dici potest q relatio rationis potest esse noua in aliquo absq omni nouitate absoluti in ipso, sufficit. n. noua comparatio absoluti ad alterum per actum intellectus. hoc modo potest de9 dici dominus de nouo sine nouo absoluto in ipso. vel magis ad propositu potest numus dici precium de nouo. esse enim precium non dicit nisi relationez rationis. sicut nec esse cõmutatum p alio esse. esse enim commutatum non magis dicit relationem realem q esse datum. datum autez vt manifestuz est cum dicat habitudinem obiecti ad voluntatem. nõ dicit nisi rationis relationem in ipso dato. sicut nec intellectum esse in obiecto intellecto.

De circumcisione.

Fuit tamen inter illa sacramẽta sacrm quoddã. s. circũcisiõis idẽ oferẽs remediũ ẽtra pcm̃ qõ nũc baptism9. Añ augu. Ex quo instituta ẽ circũcisio i pplo dei querat tũc signaculũ iusticie fidei ad purgationẽ valebat magnis & puulis orgialis veteris q peccati: sicut baptism9 ex illo valere cepit ad innouationẽ hois. ex quo institut9 ẽ. Itez Beda. Idẽ salutifere curatiõis auxiliũ circũcisio in lege ẽtra orginalis pci vuln9 agebat: qõ baptism9 agere reuelate gre tpe ꝛsueuit. excepto q regni celestis ianuã nõdũ itrar poterãt Tñ i sinu abrae post mortẽ rege beata ꝛsolati supne pacis igressũ spe felici expectabãt. Mis apte tradit̃ p circũcisionẽ ex quo instituta fuit s. remissionẽ pci orgialis & actualis puulis et maiorib9 a deo ꝓstitã, sicut nũc p baptismum datur.

Augu9. ad valerium ꝛ iulianũ.

Beda sup euãgelium.

Fit tamẽ. Hec est pars incidẽtalis h9 di. in qua magister determinat de circumcisiõe: circa quã querit vtruz in circunciſiõe ex vi circũcisiõis cõferebat̃ gra. q nõ. pbatõ. Ro. 4. Signaculũ accepit circumcisiõis. glo. Pcta ibi solũ dimittebant̃ ſz gra ad bñ operãdũ adiutrix nõ prestabatur. Itẽ August. in psal. Ut qd de9 repulisti in si. Illa ingt de sacramentis de. le. tñ. pmittebãt & signabãt. hec aũt dãt salutẽ. s. sacramenta no. le. Itẽ circũcisio nõ apiebat ianuã sicut vlt Beda sup illud. Lu. 2. Postq ꝛsumati sunt dies octo. Habẽti graz pz ianua regni. q ei9 ẽ heres. ſm aug. ꝺ tri. li. i. 5. c. 19. Ipsa diuidit inf filios regni & pditõnis. Itẽ prõez sic. Sacramentũ nõ cãt nisi qd signat. Circumcisio tñ signat ablonez & nõ aliqd positiuũ q: nõ est ibi nisi ablatio pctis a toto g &c. Cõtra. aug. li. 2. de nup. & cup. & ponit̃ de ꝛse. di. 4. Ex quo instituta ẽ circũcisio in pplo dei ad purgatiõez h9 pcti veteris valebat magnis & paruis. sicut bap9 valere cepit ex quo institut9 est hoc nõ ee nisi ibi cõferret̃ gra g &c.

Itẽ Beda sup illꝺ Lu. 2. Postq ꝛsumati sunt dies octo. Idẽ salutifere curatiõis auxiliũ circumcisio in lege agebat: qꝺ baptism9 tpe gre agere cõsuenit.

Hic supponendũ est tanq certũ q per circumcisionẽ pctm̃ orginale delebat qꝺ pz per auctoritates sanctoz. Et ad hoc est rõ ꝓgrua. q: de9 nullo tpe religt gen9 humanũ sine remedio necessario ad salutez: maxime illos quib9 ipse legẽ dedit vt per ci9 obseruantiã pertingerẽt ad salutẽ. frustra. n. fuisset data talis lex sine tali rmedio. g tpe le. mosayce dedit aliquod tale remediũ obseruantib9 hi9 le. Non pst aũt attigere ad salutẽ sine deletõe orginalis culpe. qꝺ supponit̃ ex 2. li. g in illa lege instituit aliqꝺ remediũ ꝛ illã culpã istꝺ & nõ aliud vꝫ esse ibi institutũ tanq tale remediũ ꝛ illã iurta illud gñ. 17. Masculus cui9 caro ꝓpucij &c.

Et si obijciat q circũcisio sit ex pfib9 nõ ex lege: q: data ẽ Abrae circuncisio & hoc p multos annos. s. 400. ante le. mosayca datã in monte synai. Hoc nõ obuiat qui sit remedium ꝛ orginale pctm̃. q aũt deus voluit illꝺ instituere ante le. moysi arguit q nõ sit remediũ precise b9 le. sed nec lex illud euacuauit ſz confirmauit. Sed inquirẽduz est an ex isto supposito sequat necessario graz in circunciſiõe ꝓferri. & q: dimissio culpe & collatio gre siue ꝓiuncti siue separatiz nõ respiciũt nisi potentiã diuinã aliqꝺ aũt dr possibile deo duplicit. s. ſm potẽtiã absolutã vel ordinatã. Ideo p° videndũ est an possibile sit deo de potẽtia absoluta delere culpã orginalẽ sine infusione gre. 2° an h sit sibi possibile pz põz ordinatã.

Quantum ad primũ videnẽ aliqui dicere q nõ. & si rões concludunt. videndũ est ꝓma est talis. Non põt de anima pctm̃ deleri: nisi de immũda fiat munda. Sed h nõ põt fieri nisi p aliquã mutationẽ factam in anima. illa aũt mutatio erit necessario ad aliquã formã positiuã repugnantẽ culpe. & h absolutã. q: ad relationez nõ est motus nec mutatio. 5. phi. huiꝰ formaz absolutã repugnantez culpe in anima dico gram. g &c. 2a ratio talis est. In pctõ disformitas opponitur gre vt priuatio habitui. Sed ꝓpria tio non potest tollia subiecto nisi per collationez habit9 oppositi. ergo &c. Et h est qꝺ aug. arguit q culpa & gra opponunt̃ sicut tenebra & lux in aere. 3a ratio Culpa nõ põt deleri nisi nõ imputet̃ ad penã. Si aũt deordinatio eius maneret necessario imputaret̃ ad penaz q: ipa manẽs non potentialit̃ ordinari q̃z per penaz inflictã. g culpa dimitti nõ potest nisi deordinatio eius tollat̃. illa aũt nõ tollitur nisi per gratiã. g &c. 4° si culpa dimittitur diuina offensa remittit̃ g peccato: deo reconciliatur. g per cosequens a deo acceptat̃. null9 aũt a deo acceptatur sine gratia. ergo &c. Et confirmatur: si non est inimicus. ergo amicus.

Rica. li. 4. di. p4 q. 3. ar. 6

Contra istam conclusionez arguo primo sic. Quecũq sibi inuicem repugnãt circa idem mutuo se excludũt circa illꝺ. g cui plura repugnãt circa aliqꝺ ſbm illud põt p qõlibet illoz excludi ab illo ſbo. Sed culpe orgiali repugnat rectitudo in puris nãlibus ẽt sine gra. pz de facto ſm magrm ponẽtẽ boiem a deo sic cõditũ. pz ẽt de possibili rõne. q: si nõ possz nã fieri recta rectitudine nãli & sine gra. tũc gra esset nãlis: lz nõ nature lapse. tñ nãe in rectitudie pria institute. illud. n. est nãle qꝺ cõsegtur nãm ſm se. g segt̃ q per solã rectitudinẽ nãlez & sine gra põt culpa expelli. Si dicat̃ q rectitudo absolute potuit esse i nã absq gra. tñ p9 culpã nõ põt restitui nisi collata gra. Cõtra istud & simꝫ ad ꝓclonem pncipalẽ arguo sic. Forma nõ bñs ee alteri us rõnis in ſbo nõ bz inſepabilitatẽ aliã a quocũq. quan. ẽ talis forma & tale ee bñs. iõ ẽ sepabilis vel inſepabilis a quocũq. Si forma nõ bz ee alteri9 rõnis in ſbo. ex h q eius oppositũ pcessit in eo. vt pz de frigore & calore circa aquã. g forma nõ bz aliã isepabilitatẽ a quocũq p hoc q ei9 oppom̃ pcessit in ſbo. Sz rectitudo nãlis si nõ pcessiffet suũ oppom̃ posset separi a gra per te. g &c.

Jtem qualēcunqz ſm formā abſolutā pōt deꝰ hominē
ꝛcreare. talē ⁊ pciſe pōt reparare poſt culpā ſm formam
abſolutā. Sz in pura rectitudine nālī pōt boiez creare
g ꝛc. maioꝛ. pbat. qz culpa nō facit nām eſſe aliā in ſe. g
nec gn ſit capax eiuſdem cuiꝰ fuit pius capax. agens aūt
diuinuz pōt illi ipzimere qdcūqz cui ꝰ eſt capax. ⁊ b ſine
quocūqz qđ non icludit un rōne illi ꝰ impreſſi: ⁊ marie
ſi id incluſuz ſit poſteri ꝰ ipa forma impſſa. Nōa eſt b ꝰ
reſpectu iuſticie vel rectitudis nālis. g ꝛc. Si iſtek
ō maioꝛē ꝙz Hier. qꝰ deꝰ nō pōt de nō virgine facē vgi
nez ⁊ tñ a pncipio pōt creare virginez. ꝛc. accepi i ma
ioꝛe qualēcūqz ſm formā abſolutā: ⁊ ſic nō eſt inſtantia
qz accipiēdo qdcūqz abſolutū importatū p vgitatē. ſine
ſit pfectio in mēte ſiue diſpō in carne totū pōt deus re
parare: ſz vltra iſta virgitas dicit negationē quādā actꝰ
pteriti. vt. ſ. nūqz cecidiſſe mente vel carne in peīn car
nis: ex quo. n. actꝰ pteriit nō pōt deꝰ facē gn pteriit. vñ
pbus. 6. etbi. c. ij. cōmendat dictū Agatonis recte di
centi. b ſolo pōt deꝰ ingenita facere q facta ſūt. ⁊ rō eſt
qz nulla factio pt eē ñ entis de aliq ñ ente. qz marie extē
dēdo factionē ꝙz ē vel entis de ñ ente. vel non entis de
ente. ſic i ānihilatiōe vel entis de ente. pteritum aūt nō
eſt ens. ⁊ ipm non pteriſſe eſt aliud non ens. g nō pōt ex
pterito fieri qđ nō ſit pteritū. Si obijciat. ſi deꝰ totum
illud abſolutū qđ eſt i virgitate pōt reſtituere. g ⁊ aure
olā reddere. nā aureola videt correſpōdere alicui perfe
ctioni abſolute in vgitate pōt dici qꝰ aureola virgis eſt
gaudiū accītale de ſua innocētia. i. de nūqz cecidiſſe in
illud peīn ad qđ cōit nā. pna ē marie in adoleſcētia. Et
ſi obijciē qꝰ iſta neꝰ nō ē mā gaudij multū excellētis vel
ſpālis. Rꝰ. ſicut affirmatio ē fugibilis ſeu odibilis:
ſic neꝰ amabilis. Sicut g excellēs odibile ē fuiſſe lapſuz
i tale peīn. ita ex charitate amabile ⁊ delectabile ē nūqz
cecidiſſe. Et ſi g gaudiū ēntiale ē de bono poſitiuo im
mo mario. tñ nō ē icōueniēs vltra illud addi aliqđ gau
diū accītale ō negatiōe cui oppōit affirmaꝰ odibil. mul
tū eni addit ō gaudio ſi cecidiſſe i culpā vltra id qđ aligs
hz ō b qꝰ pꝰ culpā ſurrexit ad graz. Cōcedo g pclones viti
maz rōnū qꝰ ō potētia abſoluta poſſet deꝰ dimittē cul
pā originalem nō ꝓferēdo graz. ⁊ b marie cū gra ñ oppo
nat formaliē pcō originali nec imō dimittat illud peīn p
collōz gre niſi qz gra icludit qualēt i acceptōe diuia iu
ſtitiam originalē q formaliē oppōit pcecato originali.

Ad argumenta pro op. pcedēte. Ad
pmuz cōcedo qꝰ
pōt fieri ō imūda mūda mūdicia oppoſita ſi reſtituat iu
ſtitia originalis qua pūat pctū originale. ſiue illō ſit do
nū ſupaddituū nature ſiue ſit rectitudo nālis. i. pſcindens
oēm ōformitatē pcti. Ad 2m pz q falſa ē ppō ō appōne
iſti ꝰ culpe ad gram. imo ſic opponit culpa iſta iuſtitie
originali ⁊ nō gre niſi qz ipa i acceptiōe diuia equalet iu
ſticie originali. ſz nullo mō oppōit gre vt ppzie ⁊ pciſe p
uatio eiꝰ. Ad 3m duꝰ ē vtz poſſit ñ ipūtari ad penā
de ordinatiōe eiꝰ vo ablata. ſz b ꝓceſſo oppoſita deordi
natio iſta pōt auferri abſq collōne gre. Ad 4. concedo q
diuina offenſa placat ⁊ iſte cui dimittit peīn recōciliat
ſz ñ ſeqt. g ē acceptꝰ deo iſta acceptiōe ſpāli q ē acceptꝰ p
gram. bō. n. in puris nālibꝰ eēt placidꝰ deo. nō tñ acce
ptꝰ ſpāliter. b ē dignꝰ vita etna. par. n. ⁊ reconciliatio nō
dicūt niſi deū nolle vidicare culpā iſtā. ſz acceptare plꝰ
dicit. ſ. iſtū ordiare tāqz dignū vita etna. Pz ēt i nobis
poſſū. n. alicui q offēdit me placari vt nō ſiz ſibi inimi
cus neqz velit vidicare cōmiſſū abſq b q recipiā euz
ad amicitiā ſpāle ſm quā ordiet ad aliqđ bonū ſpāle.

Sed adhucreſtat dubium vtrum deus de potentia
abſoluta poſſet dimittere peccatum originale abſq col
latione cuiuſcunqz poſitiui repugnantis illi pcō. puta
iuſtitie originalis vel alicui ꝰ hmōi. Et vz q non p tres
rationes prius factas de pūatione ⁊ mutatione ⁊ deor
dinatione. ⁊ ſpecialiē per b q bō nō hūs iuſtitiā origi-
nalē neceſſario hz carentiā iſtius iuſtitie ⁊ etiā debitum
hūdi ſi eſt propagatꝰ ab adā. b pbo. Jō eſt eni debitor hꝰ
iuſtitie qz accepit in adā debitū ab ipo nāliter ppagatꝰ
ſed carentia huiꝰ iuſtitie cū debito hūdi eā cōpleт ratio
nē pctī illiꝰ originalis g ſimpliciē neceſſariū eſt ppaga
tuz ab adā hre pctū originale ſi nō. deē originalis iu
ſtitia in ſe vel in aliquo equivalenti. Jtē di. 17. pmi li.
pbatū eſt caritatē eſſe in anima p mutationē illā que fit
in iuſtificatiōe pctōis. Si aūt pctor poſſit iuſtificari ſu
reconciliari deo ſine mutatione eiꝰ. illa mea nō cōclude
rent. g dīdo ꝓter hīs que dicta ſunt ibi neēe eſt pone
re qꝰ pctor nō poſſit recōciliari deo ſine mutatione ad
formā abſolutā. ⁊ illa repugnabit termino a quo. ⁊ per
ꝓns erit gra ſicut pri eſt argutū. Primuz arm requirit
difficultatē tangendā inferius di. 14. an. ſ. pctū poſſit
deleri abſq pductiōe forme noue in aīa. qꝰ ſi poneretur
qꝰ ſic de originali. ſicut forte ibi dicek de actuali. poſſet
dici ad arm. qꝰ nō omnis ppagatꝰ ab adā: qz ppagatus
eſt debitor iuſtitie originalis: ſed cū b qz deꝰ vult talez
teneri ad illā iuſtitiā pōt aūt nō velle iſtuz teneri ad illā
iuſtitiaz abſq mutatiōe aliq poſitiua ⁊ abſoluta in iſto
vt tangek ibi. Ad 2m iurta b ꝓter pōt dici qꝰ in iuſti
ficatione pctōis eſt vna mutatio pūatiua qz de inimi
co fit nō inimicus. eſt etiā alia poſitiua qua de indigno
vita eterna fit dignꝰ vita eterna. ⁊ de nō potēte mereri
re agere fit potēs agere meritorie. ſz g ex pma mutatio
ne nō poſſit cōcludi aliqua forma noua in iuſtificatiōe
tamē ex ſcda pōt. ⁊ ſic argutū eſt ibi. di. 17. pmi. nō eni
eſt nunc dignus de nouo vita eterna. neqz nunc de no
uo pōt meritorie agere niſi formā aliqz nouā hēat qua
ſit dignus ⁊ qua poſſit agere.

De potentia vero ordinata peniē qꝰ etiaz
de facto in circuciſione de
let culpā originalē ſine infuſione gre. ppter auctoritatem
ſcōz que videntur negare gratiā a ſacramentis le. ve.
vt deductū ē opponendo. Alij dicūt qꝰ pncipaliter
inſtituta fuit propter dimiſſionē originalis. ex pñti aūt
ad gratiā cōferendā. ⁊ pro tāto dr nō ꝓferre gratiā. qz
nō ex pncipali inſtōe. ſed cōcomitanter. Quo ad hoc
teneo qꝰ nō eſt poſſibile de potentia ordinata culpā origi
nalē nec aliqz aliā mortalē dimitti ſine infuſione gre
qz ſz abſolute ſine cōtradictiōe poſſit eē mediū in ſpē hu
mana inter filiū regni ⁊ filiū pditōis. ſ. hō in puris nā
libus. tū ſm le. ſapie dīne poſt lapſū. nullū ē mediū inter
gratū quietē filius regni ⁊ pctōē qui eſt filius carceris
nec pōt eē loquēdo de potētia ordinata. i. cōformi legi
bus a ſapia ⁊ volūtate diuina determinatis. ⁊ iō nul
lū liberat nec ſic liberare poteſt a culpa niſi cui dat gra
tiā. Addo etiā ꝯ. 2. oē. qꝰ principaliter intēdit gratia
in circuciſione: qđ pbo. qz agens ſm rectā rationē pn
cipalius intendit perfectionē qz carētiā defect ſiue im
perfectionis qz nō intēdit ille carentiā niſi propt pfecti
onē. deus ergo in inſtituendo circuciſionē cū ſit agens
ſm rectā rationē pncipali ꝰ intēdit perfectionē poſitiuā
puta gratiā qz carentiā imperfectionis. i. pcti originalis

3° propt ꝓfirmationē pme oē. ⁊ auctoritates ſcōz. D
co qualiter ſancti intelligūt ſacramenta ve. le. nō ꝓtuliſ
ſe gram. ſacramētū eniz vt dictū eſt pius pōt accipi im
proprie ⁊ proprie. ⁊ quidē illa in lege fuerunt multa di
cta ipropē. ⁊ ſacramēta. ſ. purgatiōes ab immūdiciis ꝰ
ctis ꝙz le. vt pz in leuitic. de purgatiōe a tactu mortui
niſi p aquā expiatōis ⁊ de purgatiōe a lepra ⁊ aliis hu
iuſmōi erāt etiā ibi ſacramenta improprie dicta alia ab
iſtis: tū plus accedētia ad perfectionē cuiuſmodi erant
oblationes hoſtiarum. b enim pertinebant ad cultuz
latrie. p tempore in quo deus voluit ſic coli. hec ⁊ illa
ſcilicet purgationes ⁊ ſacrificia ſiue oblationes dicebān
tur cerimonie ⁊ improprie ſacramenta. ⁊ de iſtis conce
do qꝰ non cābāt gratiā tāqz ſigna efficacia reſpectu gre eo
mō quo expoſitū eſt i diffinitiōe ſacramēti ſz tñ i illis cō

Rica. li. 4. di. 4° q. 3. ar. 6

Opinio magri. 4. b° qli

Varro. li. 4. di. pma. q. ſcda.

ferebat gra p modu3 meriti l3 aliqui negare videnf qp it alibus ex charitate fact3 pferet gra h cni vi nimis du3 f. qp aliquis ex charitate 7 obediẽtia seruãs di pceptũ 7 nõ mereaf. h etiã vi irrationabilit dictũ qp deus alicui dederit pceptũ nolẽs observantez pceptũ mereri: ẽtũcunqz ex charitate 7 obediẽtia observaret nũc autẽ de istis cerimonijs tã purgationib9 ẽ oblationibus pcepta data erãt in illa lege. p3 in multis locis. 7 qñqz videf ex textu qp sunt pcepta necessaria ad salutẽ: puta qui pterierit se lustrari de aqua pdicta peribit aĩa illa d populo suo. que cõminatio nunqz ponit nisi ad designandã transgressionez pcti mortalis. g̃ iudei ex charitate obseruantes sacramẽta i impropie dcã meruerunt gr̃am vel augmentũ eius si eã iaz hẽbant sed nõ propt h illa erãt ppie sacramẽta. sacramẽtũ. n. ex vtute operis operati cõfert gr̃am. ita qp nõ requirit ibi bonus motus interior qui mereaf gratiã sed sufficit qp suscipiens nõ ponat obiecẽ sed in illis actibus nõ cõferebatur ex h solo qp offerens nõ poneret obiceẽ. sed tñ conferebatur ex virtute boni mot9 interioris tanqz meriti Sed pter ista in illa lege erat circumcisio que fuit p prie sacramentũ. vñ magister ab illa vñ regla aug. sup̃. 7 3. Excepit circumcisionez h. n. per modu3 sacramenti cõtulit gratiã ex virtute operis operati. non tantu3 ex virtute operis operãtis. s. ex motu interiori. 7 tamen si sint aliqua dcã sanctorũ gratiã negantiũ ab illis sacramentis loquendo non tantum de cerimonijs sed etiã de circũcisione. 8o tripliciter possũt intelligi. vl qz paruã gratiã contulit circumcisio respectu baptismi cuius ratio dicetur. i. q. di. sequentis. vel quia non contulit gratiam vt dispositionẽ imediataz ad gloriã. quia non aperuit ianuam. sed h non fuit ex defectu eius: sed quia fluxit tempore quo preciũ non fuit solutuz vel tertio modo non contulit gratiam quia non vniuersaliter cuicunqz suscipienti. determinabatur autez forte ex institutione sua ad certu3 gradum gratie. ita qp vltra illu3 graduz non posset. nec intendendo nec inducendo. 7 ita si tantu3 gradum inueniret in suscipiente: nihil sibi cõferret. 7 iste vltimus modus apparet esse de intentiõe magistri. dicit eniz. c. penul. qp solũ peccata ibi dimittebantur: nec gratia ibi dabatur. 7 subdit statim: vt in baptismo 7 mo[m] statim exprimit. quia quantuncũqz iust9 accedat ad baptismũ vberiore. i. recipit gratiaz vnde baptismus generaliter intendit gratiam iam habitam vel inuentam: sed non est ita in circumcisione. Unde, Abraciam iustificato signaculum tantũ fuit. nihil eniz sibi int cri9 cõtulit. qz gratia Abraciam attingerat vl transcenderat illũ graduz ad quem determinata fuerat circumcisio. 7 intelligo nihil ei p̃cie intus cõtulit p moduz sacramenti siue virtute operis operati. sed credo qp ei cõtulerit per moduz meriti siue virtute operis opanti. qz credo qp act9 circumcidendi se ex obedientia dei 7 ex charitate procedẽs ei fuit meritor9 sicut 7 immolatio Isaac. Et sic obijcit qp circumcisio nõ est ppie sacramentũ: qz nõ est certũ signuz: quia nõ semp hz collationem gratie cõcomitantez ex vi operis operati. &c. qp sacramẽtũ certitudinaliter significat vel gratiã tunc in fieri si nõ sit obex: vel tũc ineẽ. sicut si beata virgo fuisset in conceptiõe filij in sũma plenitudine gr̃e ad quã deus disposuit eam peruenturaz si postea fuisset baptizata nullaz ibi gr̃az recepisset de nouo tñ baptismus nõ fuisset in signũ falsũ vel incertũ. qz gratiã significaret: vel tũc fieri vel pri9 datã tunc inesse.

Erista p3 ad oẽs auctoritates adductas arguendo ad p̃cipale vel eniz loquũf de sacramentis ve. le. ut propie dictis. s. de cerimonijs. vel fi loquaf de circũcisione que fuit ppe sacramentũ negãt eã gr̃az cõferre sm aliquẽ intellectũ p̃dictũ. Ad 3m 5 apitiõe ianue dico qp nõ fuit defect9 circũcisionis qp non apuit ianuã, sed quia eucurrit tpe quo p̃ciuz non fuit solutũ. nã p9 solutũ p̃ciũ potuit alicui apiri ianua q non fuisset baptizat9 sed soluz circumcisus 7 in gratia. baptizato vero defuncto ante passionem nõ patuisset ianua p tunc. Ad vltimum dico qp baptismus ẽtuz ad actum exteriorem nõ significat nisi quandam deletiõez immundicie corporalis. 7 tñ nullus negat aliquid eẽ ei9 effectum positiuum. Dico ergo ad maiorem qp sacramentum magis propie significat illum effectuz in anima ad quem confert gratia in sacramento ẽ signet ipaz gratiaz: vnde gratia exite vna in anima. sacrã tñ diuersa distinguuntur penes diuersa significata propria q̃ sunt diuersi effectus eiusdem gratie. sicut dicetur post. effectus tamen gratie taz in circumcisione ẽ in baptismo proprius est ablutio anime a peccato: l3 cõcomitez alius. s. acceptatio ad vitam eternam.

De viris qui fuerunt ante circũcisionez 7 de feminis que fuerunt ante 7 post

Queritur etiaz de viris qui fuerunt ante circũcisionem: 7 de feminis que fuerunt ante 7 post. quod remediũ contra peccatum habuerint. Quidam dicunt sacrificia 7 oblationes eis valuisse ad remissionem peccati. Sed melius est dicere illos qui de abraã prodierunt per circũcisionem iustificatos: mulieres vero per fidem 7 operationem bonam vel suam si adulte erant vel parentuz si paruule. Eos vero qui fuerunt ante circũcisionem. paruulos in fide parentum. parentes vero p virtutes sacrificiorum. s. quam intelligebant spiritualiter in illis sacrificus iustificatos. Ita Greg. Greg9 in moralibus. Ad apud nos valet aqua baptismi. hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides. vel pro maiorib9 virtus sacrificii: vel p his qui ex abrae stirpe prodierunt mysteriũ circumcisionis.

De institutione 7 causa circumcisionis.

Hic dicendum est quo instituta fuerit circumcisio. Et quare 7 cur mutata per baptismum. Abraam primus mandatum circũcisionis habuit ad probationẽ obedientie: nec ei soli pcepta fuit circumcisio sed 7 semini eius. i. omnibus hebreis: que fiebat sm legem octauo die lapideo cultro in carne prepucij. Data autez fuit circumcisio pluribus de causis. s. vt per obedientiã mandati abraã placeret deo. cui per preuaricationem adaz displicuerat. Data etiam fuit in signum magne fidei abraae qui credidit se habiturum filium in quo fieret benedictio omnium. Deinde vt hoc signo a ceteris nationibus discerneretur populus ille. In carne vero prepucii ideo iussa est fieri circũcisio: quia in remedium instituta est originalis peccati quod a parentib9 trahimus per concupiscentiam. que in parte illa magis dominatur. 7 qz in parte illa culpaz in obedientie primus homo sensit: decuit vt ibi

Qd data fuit circũcisio.

Qd caro ppucij.

signum obedientie acciperet.

Quare die. viii. ꝛ petrino cultro.

Fiebat autem octaua die et petrino cultro: qz ꝛ in resurrectiõe communi octaua die erate futura per petraz xpm ois ab electis abscidetur corruptio ꝛ p xpi resurrectõnez octaua die factã circũciditur a peccatis aĩa cuiusqz in eũ credentis. Que ergo res sunt illiꝰ sacramenti.

Quare in baptismũ mutata sit circũcisio.

Ideo autem mutata est cir cũcisio p baptismũ. qz sacramẽtũ baptisini, cõmuniꝰ est ꝛ pfectius qz plenioꝛi gratia accumulatum. Ibi. n. peccata soluz dimittebãtur sed nec gratia ab bene operandũ adiutriꝛ. nec virtutũ possesio vel augmentuz ibi pstabaẽ vt i baptismo: vbi nõ tm̃modo abolẽtur peccata sz ẽt gratia adiutriꝛ cõferẽ ꝛ virtutes augentur. Añ aqua refectiõis vel regeneratõis dr. qz aridos fecũdat. ẽt fructificãtes amplioꝛi vbertate donat. qz q̃tũcunqz p fidẽ ꝛ charitatez añ habitã aligs iustus ad baptismũ accedit: vberioꝛez ibi recipit gr̃am: sed nõ ita i circũcisione. Añ abrae p fidem iaz iustificato signaculum tm̃ fuit. nihil ei intus obtulit.

De paruulis defunctis añ diem octauuz.

Greg⁹ in moralibus.

Si vero queritur de paruu lis qui añ diẽ octauũ moriebãt ante qꝫ fiebat circũcisio ex lege. Utꝛ saluarent vel nõ. Idẽ põt responderi qõ sentitur de paruulis añ baptismũ defunctis quos perire constat. Unde

Beda. Beda. Qui nũc per euangelium suum terribiliter ꝛ salubriter clamat. Nisi quis renatꝰ fuerit ex aqua ꝛ spũsancto nõ intrabit in regnuz dei: ipe dudũ clamat p suã legem. anima cuiꝰ prepucii caro circũcisa non fuerit pibit de populo suo. qz pactũ meũ irritum fecit. Forte tm̃ sub lege ingruẽte necessitate mortis ante octauum diem circũcidebant sine peccato filios: sicut modo fit in ecclesia de baptismo.

Qr dr ta fuit circũcisio.

Urta hoc Quero vtrum in tẽpore le. nãe fuit aliquod sacramẽtũ coꝛrespõdens circũcisioni. videt qꝫ nõ de cõ. di. 4. qõ apud. ꝛ est Greg. moralis 4. li. qõ agit apõ nos aqua baptismi hoc legi apud veteres pro paruulis sola fides vel pro maioꝛibꝰ vius sacrificij. nõ ergo sacramẽtuz. Itez sacramentũ non põt institui nisi imediate a deo. ptz in. q. de sacramẽti institutiõe. Sed nõ legit deũ tpe illiꝰ legis saltẽ vsqz ad Abraaz instituisse aliqõ sacramentũ Lõtra aug. 19. otra Faustuz In nullũ nomẽ religionis spũt hoies coagulari nisi aliquoꝛ signoꝛ velut sacramentorũ visibiliũ cõsortio colligant.

Qr ca ne ppu cij.

Respondeo nullo tpe dimisit deus cultoꝛes suos sine remedio necessario ad salutẽ. sed oi tpe post lapsuz fuit necessaria ad salutem deletio originalis. ℊ quocunqz tpe aliquod remediuz efficax erat ad hoc. ꝛ si potuit deleri in adultis p motũ bonũ intrinsecuz. tm̃ in paruul' in quibꝰ tal' motus fuit impossibilis nõ potuit deleri p actuz suũ p priuz ℊ per actuz aliquẽ alioꝛuz circa ipos vel ad ipos relatuz. Iz nõ poterat ee certũ qꝫ actꝰ alterius relatus ad paruulũ sufficeret sibi nisi hoc eẽt institutuz a deo nullus enĩ põt ee certus qꝫ per aliqd attingat ad salutem nisi sit certus qꝫ deꝰ acceptauit illud tanqz sufficiẽs ad talẽ finẽ. Luz ergo nõ soluz adultis cultoꝛibus suis p uidit deus de remedio necessario ad salutẽ. sed ẽt paruul' eoꝛ: ꝛ h de remedio de quo parentes possunt esse certi p paruulis. sequit qꝫ tpe illius le. nãe erat a deo õstitutũ aliqd remediuz vel signuz certũ ꝛ efficax delctõnis originalis pcti. Et magis probabile est qꝫ signuz sensibile q̃z aliqd signũ intelligibile tm̃. qz pro toto statu nãe lapse congruunt hoi signa sensibilia respectu spiritualiũ. ℊ rationabile est aliqd sacramentuz saltẽ ꝺ originale fuisse in tẽpoꝛe le. nãe si autẽ aliqd aliud puta mr̃imoniuz vel aliquod coꝛrespondẽs alicui sacrameto no. le. fuerit illo tpe de h inferius in tractatibus õ illis sacramẽtis.

Ad primũ argumẽtũ dico qꝫ Gre. nõ itelligit solã fidẽ p solo hitu nec forte tm̃ p actu interioꝛi sz p actu exterioꝛi sensibili pestãte fidẽ. ille aũt actꝰ sufficiẽter potuit hre rõez sacramẽti. ꝛ vt sic distinguit fides sola. i. fides solitaria sm̃ sacrificijs otra fidẽ in sacrificio ptestatã. ꝛ pmũ posuit ipe sufficere p paruul'. forte aũt ista ptestatio fiebat in verbo aliquo invocãdi deũ. vel offerendi paruulũ deo. 2m aũt. s. fidẽ cũ sacrificijs pro adultis fuisse necessariã posuit. Ad 2m põt dici vno modo qꝫ potuit deꝰ tale sacramẽtũ revelasse alicui patrũ cuz quo tunc frequẽtiꝰ loquebaẽ Iz cui ꝛ qm̃ scriptura nõ dicat que ab Adã vsqz ad abrahã satis succincte ptransit. Vel põt dici qꝫ expsse hr̃ ex scriptura qꝫ p tpe illo placuerunt ꝺo sacrificia qõ nõ eẽt nisi a deo fuissẽt instituta. imo reputarẽt fatui ꝛ plumptuosi si talia sine diuino precepto vel inspiratione fecissent tuz gen̄. 4. de oblatiõe Abel Chaiz tum ex oblatiõe Noe postqz exiuit de archa. gen̄. 8. tuz ex oblatiõe Melchisedech qui sacerdos excelsi dei. vt dr gen̄. i 4. tũ ex oblatiõe abrae diuidentꝭ vaccã. ℊ. Et istud fuit rõnabile. qz hoies tpis illiꝰ fuerũt pni ad idolatriã vt pz ex tãta multitudine que tpe illo defluxit adẽã. fuit ℊ pgruũ i remedium ne ad istã defluerẽt qꝫ deꝰ suis cultoꝛibꝰ istituret sacrificia sibi offerẽda. Possibile aũt ẽ qꝫ aliqd determinatũ sacrificiũ forte sacramẽtũ, nõ ẽ. n. otra rõnẽ sacrificij qꝫ ipsũ vel oblatio eiꝰ fit sacramẽtũ ꝛ tũc Iz indistincte hr̃ de tali sacrameto in diuersis locis scripture qꝫ sit institutuz a deo in le. na.

In precedẽtibus libris ma gister determinauit de rebꝰ. Hic vero in hoc quarto determinat de signis sacramentalibꝰ. Et diuidit iste liber in duas partes pncipales. Primo. n. determinat õ sacramẽtis. Secũdo de resurrectiõe ꝛ de gloria resurgentium. ꝛ hoc in pncipio. xliij. distin. que incipit ibi. Postremo de cõditione resurrectionis. Prima ps ad huc dividit in duas. In pma determinat de sacris i generali. Secũdo prosequitur de sacramentis in speciali ꝛ hoc in pncipio secunde distinctionis. ibi. Jam ad sacramenta. In prima igit pte que est prima distinctio huius quarti libri magister tria facit. Nam primo ponit sacramenti diffinitionem. Secundo insinuat sacramentoꝛ causam ꝛ necessitatem. ꝛ eoꝛum integritatem. Tertio declarat quomodo circũcisio inter sacramenta veteris legis maioꝛem inter alia cum sacramentis noue legis beat assimilationem. Primum facit a principio distinctionis vsqz ibi. Triplici autem de causa. Secundũ ab inde vsqz ibi. Fuit tm̃ inter illa. Tertium vsqz ad finẽ

distinctionis. In speciali sententia magistri stat in trib⁹ ꝓpositionibus quarum ꝓma est hec. Sacramentū est gratie inuisibilis forma visibilis eiusq; similitudinem gerens cuius est signum causaq; existens. Hanc magister ꝓbans proponit ꝓmo sub parabola saucia ti. q; saluator humano generi per incarnationem appo pinquans sacramentalem medicinam adhibuit. ⁊ cōtra peccatorum vulnera instituit sacramentorum remedia Circa que sacramenta quattuor considerare intendit. s sacramenti diffinitionem. institutionem. integritatem ⁊ distinctione ȝ. Postea diffinit sacramentum dicēs. q; ē sacre rei signum. Cuius etiam posset dici sacramē tum sacrum secretuȝ vel sacruȝ signās seu signatuȝ. In tendit autez magister de coniunctim qđ ē signum. Diffinit etiā aliter dicens. Nđ ē inuisibilis gratie visibilis forma. Ad declarationem autem ꝓme diffinitionis ostendit quid sit signum. q; est res ꝓter speciem quam sensibus ingerit faciens aliud ex se in cognitiōez venire. Ad complementum autem diffinitionis sacramenti. diuidit signum. q; quoddā est naturale naturaliter significās. vt fumus respectu ignis. quoddā vero ē datum ex institutione repꝛesentans. ⁊ tale signum est sacramentum. Item signum datum. quoddaȝ vero nō gerit sui signati similitudinem. quoddā vero rei cuius ē signuȝ gerit similitudinem. ⁊ tale ē sacramentū. Itez signū gerens sui signati similitudinez. quoddā ē signū tm. quoddā vero ē signuȝ ⁊ causa. ⁊ tale signū est sacramentum. Ex qb⁹ bētur pfecta sacramēti diffinitio. s. inuisibilis gre visibilis forma. ita vt imaginē gerat ⁊ cā existat. ⁊ ideo sacra veteris le. que solū significabāt non sunt nec dicunt ꝓprie sacra. Scōa ꝓpō ē hec. Sacra tri plici de cā ꝓmulgata existunt ⁊ in rebus ⁊ i verbis ꝓn cipaliter cōsistunt. Hāc magī insinuans ꝓponit q; tri plex fuit eā seu ratio institutionis sacramētoꝝ. Prima quidē fuit būiliatio hois. q; p sacra rebus corporalib⁹ que natura ipo hoie inferiora sunt subdit. Secūda est eruditio. q; hō de visibilib⁹ p ea erudit. Tertia vero ex ercitatio vt ociositas ⁊ occupatio noxia vitaretur. vbi subdit q; q̄dā exercitatiōes ad bonū corpis sūt. quedam ad bonū aīe. quedam vero ad vtrusq; detrimētuȝ or dinantur. Addit ēt q; de⁹ sine sacramentis potuit hominē iustificare seu saluare: q; eis suā potentiam nō al ligauit. Tamen ex dictis causis sacramenta instituit. Postea ponit sacrm integritatem dicens q; sacramēta ex duobus constant. s. ex rebus ⁊ verbis. Ultimo diui dit sacramenta dicens q; quedaȝ sunt sacramenta vete ra que significāt ⁊ ꝓmittunt solum. quedā vero sunt no na que significant ⁊ causant salutem. Tercia ꝓpositio ē hec. Inter sacramenta veteris legis sola circūcisio ori ginaleȝ culpam delebat. ⁊ tñ celestis regni ianuam non aperiebat. Hanc magister ponēs proponit ꝓmo q; sa cramentum circūcisionis cuius sit idem cum sacramen tis veteribus. tñ antiquis idem remedium conferebat cōtra pcm qđ mō baptismus. nō tñ aperiebat ianuaȝ re gni celestis. qđ auctoribus ꝓfirmat. Postea q̄rit qđ reme diuȝ hēbāt viri ꝫ pcm añ circūcisionē ⁊ femīe añ ⁊ post. Et rndet q; hi q; de stirpe Ade descēderūt p circūcisionē iustificabātur. q; aūt ante circūcisionez fuerūt paruuli in fide parentum iustificabantur. Parentes vero virtu te sacrificiorum. Mulieres autem ante circuncisionez ⁊ post per fidem ⁊ operationem bonam: per suam si erāt adulte. vel p fidē parentū si erant paruule. quod confir mat auctoritate. b. Greg. Postea determinat de insti tutione circuncisionis q̄tum ad quattuor. ostendens cui data sit. q; abrae ⁊ ꝑr semini suo. Secūdo quare data ē q; ꝓpter tria. s. i meritū obedientie. in signum fidei. ma gnē. ⁊ i distinctionem populi iudaici a ceteris gentibus Tertio in qua pte fiebat. certe i carne ꝓpucij. Et dupli ci rōne. primo q; ꝓpria p quā pcm originale contrahi tur a pentibus i cui⁹ remediū instituta ē circuncisio. in

illā parte magis dominat. Secūda vt in illa bō signū obedientie acciperet in q̄ primus homo culpaȝ inobe dientie primo sensit. Quarto ostendit quo tempoze ⁊ quo instrumento certo dicens q; octauo die lapideo cultello. ⁊ hoc ad designandum duo. Primo resurrectionem carnis communem in octaua etate finiendam per petram christum. in quo omnis corruptio ab electis tollet ur Secundo octaua die facta est per quam omnia cuiuslibet in ipsum credentis circumciditur a peccatis Ex quibus concludit q; sunt due res huius sacramen ti. Postea dicit q; ideo circumcisio per baptismum mu tata est quia sacramentum baptismatis est communi us ⁊ perfectius. in circūcisione solummodo peccata di mittebantur nihil tamen cōferebatur. In baptismo nō solum peccata abolentur sed etiam gratia ad operanti. um bonum ⁊ bene adiuuans ⁊ virtutum possessio ⁊ ar gumentum confertur. Ultimo querit vtrum paruuli q morietbantur sine circuncisione ante octatum diez salua bantur. Et respondet q; non sicut nec mō sine baptis mo. ex quo patet necessitas circuncisionis. Subdit q; forte ꝓpter necessitatem licebat ante octauum diē circumcidi. igitur ⁊ cetera. Et tantum in speciali.

De sacramentis noue legis.

Di. 2.

Iam ad sacramenta noue legis accedamus que sunt baptismus. confirmatio panis benedictionis .i. eucharistia. penitentia. vnctio extrema. ordo. cōiugium. Quorum alia remedium contra peccatum ꝓbent ⁊ gratiam adiutricem conferunt vt baptismus. alia in remedium tantum sūt. vt coniugium. alia gratia ⁊ virtute nos fulciūt vt eucharistia ⁊ ordo.

Quare mox ꝓ⁹ hois casū nō fuerūt instituta.

Si vero queritur quare non fuerint hec sacramenta instituta mox post hominis lapsum. cum in his sit iustitia ⁊ sal⁹ Dicimus q; non ante aduentum christi qui gratiam attulit gratie sacramēta fuisse dancia que ex ipsius morte ⁊ passione virtutem sorti ta sunt. Christus autem venire voluit anteq; homo de lege naturali ⁊ scripta conuincere tur. quod neutra iuuare posset.

Quod sacramentuȝ coiugii fuit ante pcm.

Fuit tamen coniugiuȝ an te peccatum institutum. non vtique per re medium. sed ad sacramentum ⁊ ad officium post peccatum vero fuit ad remedium contra carnalis concupiscentie corruptelam. de quo suo loco tractabimus.

Iam ad sacramenta noue legis accedamus. In prima distinctione egit de sacramento legis mosaice ⁊ legis nature in in hac 2ª distin. incipit agere de sacramentis noue legis. Hec pars diuiditur in .2. partes primo namq; determinat de eis coniunctim. 2° ō singul sepati. ibi. Hūc vo ō baptismi. Prima hȝ duas ptes ꝓm q; ꝓmo dīnsat q̄ ⁊ q°t sit sacra no. le. 2°

ō tpe institutiōis ⁊ efficacia eozūdē. ibi. ſi vo q̄rit. Circa hāc di. q̄o vtrū ſacra no. le. hēant efficaciā a xp̄i paſſiōe ⁊ videtur q̄ non. quia. 5. metpha. ⁊. 2. phyſico. dicitur q̄ cauſa in actu ⁊ effectus in actu ſimul ſunt ⁊ non ſunt. Sed paſſio xp̄i nō eſt in actu. g̃ nec effectus aliq̄s in actu. g̃ ⁊c. Itē aut ab illa tanq̄ p̄uiſa futura. aut vt exhibita. non p̄mo modo. q⁹ tūc potuiſſent ſacra vete. le. habuiſſe efficaciā per eā. tpe enī illius le. illa paſſio fuit p̄cauſa ⁊ p̄dicta. ſed ꝓns eſt inconueniēs. q⁹ ꝫ ſanctos illa trīa permittebāt gr̃am. Nō vt exhibita. q⁹ tūc baptiſmus ⁊ euchariſtia non hērent efficaciā p ea. erāt enim inſtituta ante paſſionē xp̄i vt patebit inferius.

Itē aut ab illa tanq̄ a cā p̄ncipali aut tanq̄ meritoria. non p̄mo modo: q⁹ nihil pōt eē cā p̄ncipalis ſacramenti niſi qō pōt eē cā p̄ncipalis effect⁹ ſignificati p ſacramētū. Sed ḥ nō pōt eē niſi ſolus de⁹ imediare. Nō ſcōo mō q⁹ reſpectu gr̃e nulla ē cā meritoria. ſi enim eſt ex meritis iā nō ex gr̃a. Ro. 9. Item ſi ab aliq̄ paſſione ḥ maxime fuiſſet a laterali vulnere p illud Aug. 15. de ci. c. 26. Loqtur de archa Noe d. Nō hoſtiū in latere arche. pfecto illud ē vuln⁹ qñ latus crucifixi perforatū eſt lācea. ḥ ggpe ad illū veniētes ingrediūtur. q⁹ ide ſacra manarūt qbus credētes initiant. ſed ab illo vulnere non pōt aliq̄ ſacr̃m habere efficaciā. ergo ⁊ē. pbō mi. q⁹ illud vuln⁹ fuit inflictū corpoꝝ iam mortuo. vt p̄z Jo. 19. Ad ieſum aūt cū veniſſent ⁊ vidiſſent iā mortuum ⁊c. Sed corpus xp̄i poſt mortē non erat cā meritoria alicuius gratie. Contra in littera. ⁊ Aug. de ci. vbi p̄ius.

Reſpondeo hic prima conclūſio ſit hec q⁹ legē euāgelicā cōgruum fuit ſacr̃is perfectiſſimis adornari. pbō. ḥ eſt lex pfectiſſima quātrinitas diſpoſuit dare hoī p̄o ſtatu vie. eſt enim vltima ꝫ illud Mat. 26. Noui ⁊ eterni teſti. i. poſt qō nullū aliō ē futurū. in p̄ceſſu vō ab impfecto ad perfectū poſteriora ſunt pfectiora. iſtud ēt ē primū pfectiſſimo. ſ. ſtatui finalis bītudinis. ergo cōpetebat hoi in ſtatu illius legis pfectiſſimis adiutoriis ad gr̃am p̄parari cuiuſmodi ſunt pfectiſſima ſacra. ergo ⁊ē. Itē. pbaf ſecūdo ſic. ℣ Perfectiſſima cā meritoria gr̃e quā trinitas diſponit dare generi humano erat xp̄s cōplēs curſum ſuum in hac vita nobiſcū. cauſa aūt meritoria iuſte inclinat deū ad p̄ferendū bonū illi p̄o quo talis cauſa meret. cauſa etiam illa exhibita plus impetrat q̄ p̄uiſa. ergo p paſſionem xp̄i exhibitā ⁊ cōfirmatiuam le. no. cōgruuꝫ fuit maxima adiutoria ad gr̃am hoibus cōferri p̄o tēpore illius legis obſeruāde. ergo ⁊ē. Concluſio iſta exponit perfectiſſime ⁊ quantum ad intēſionez perfectionis ⁊ quantū ad extēſionem p̄mum q⁹ perfectio ſacramenti cōſiſtit in perfecte ſignificando vere quantū ad cognitionem ⁊ in gr̃am perfectam cāndo. ergo ſacramēta no. le. debuerūt eſſe perfectiſſima. p̄mo modo q⁹ ē lex veritatis. ſecūdo modo q⁹ eſt lex gratie. vnde Joān. 1. Gr̃a ⁊ veritas per ieſum xp̄m facta eſt. Secundum ſ. pfectio maxima quātum ad extēſionem declarat. qa ſicut in vita nāli p̄mum eſt generatio. deīnde ſequit nutritio ⁊ corroboratio ⁊ ſanitatis p̄dite repatio. ⁊ ḥ quattuor ptinent ad quālibet pſonā ſingularē. p̄ter ḥ autem requirit aliq̄ pertinens ad cōmunitatem quo aliq⁹ cōſtituatur in gradu neceſſario ad aliquez actū neceſſariū cōitati. ⁊ ita ſpiritualiter ad cōpletā pfectionē extenſiue p̄z eē adiutorium aliq̄ pertinens ad generationē ſpūalem. ⁊ ſcōo aliqd ptinēs ad nutritionē. tertio ptinēs ad roborationē. q⁹ to ad repationē poſt lapſū. ℣ Preterhec aūt. qnto regrit ad aliqd eē quo exiēs finaliter p̄pareſ q⁹ vita iſta ſpūalis q̄dā via ē ordinās vt bñ viuens in ea de ipſa ſine impedimēto trāſeat ad aliā. p quā p̄parat. Hec g̃. 5. regrunt tanq̄ adiutoria neceſſaria p̄ſōe cuiuſq⁹ p ſe. Ad bonū aūt cōitatis obſeruātis iſtā legē ⁊ multiplicatio carnalis. q⁹ iſta p̄ſupponit bono ſpūali. ſicut nā gr̃e ⁊ multiplicatio ſpūalis aliquoꝝ in iſta lege. ſic g̃ ꝓgruū fuit ſeptē adiutoria cōferri obſeruatoribus legis euāgelice in qbus eēt pfectio nō tñ intēſiua: ꝫ ēt extenſiua ⁊ ſufficiens ad omnia neceſſaria p̄o obſeruantia huius legis. hic autem ſunt vt dicit magiſter in littera. baptiſmus pertinens ad generationem ſpiritualem. euchariſtia neceſſaria ad nutritionem. confirmatio ad roborationem. penitentia ad lapſi reparationem. extrema vnctio ad finalem p̄parationem. matrimonium ad multiplicationem in eſſe nature vel carnali: ⁊ ordo ad multiplicationem in eſſe gr̃e vel ſpūali ſit hec. Oia ſtituta ſunt a chriſto. vel a deo. p tēpore iſti⁹ legis. qō breuit oſtendo ḥ ga de ſingulis in locis eoꝝ pp̄riis plenī⁹ apparebit. De baptiſmo p̄z: q⁹ fuit inſtitut⁹ a xp̄o viuēte: q⁹ diſcipuli baptizabāt. vt p̄z Jo. 3. ⁊ p̄ceptū fuit vt publice p̄dicaretur Mat. vl. Jte docete oēs gentes baptizātes eos ⁊c. De euchariſtia p̄z eius p̄dicatio diffuſa. Jo. 6. ſed inſtitutio in cena Mat. 26. De cōfirmatione p̄z inſtitutio. Jo. 20. Accipite ſpūm ſcīm ⁊ē. vel in die pentheoſtes. act̃. 2. De pnia dī q⁹ eſt inſtituta. Jacobi. 5. Cōfitemini alterutrū ⁊c. ſed hoc nō videf pbabile ex proceſſu lr̃e: q⁹ ſtatim ſeqtur. Orate p inuicē ⁊c. manifeſtū ē enim q⁹ per illud ſeqēs nō intēdebat aliqd ſacr̃m inſtituere nec p̄mulgare. nec ēt erat apud Jacobū auctoritas inſtituēdi aliq̄ ſacr̃m ſicut poſt tanget in rōne ponēda ad iſtā cōcluſionez. Melius ergo ē vt dicat iſtitutū fuiſſe. Jo. 20. Accipite ſpūm ſcīm quoꝝ remiſeritis pec. ⁊c. ⁊ p̄miſſū Matt. 16. Tibi dabo claues regni ce. qōcūq⁹ liga. ⁊c. Iſta enim ptās nō erat p̄ncipaliꝝ dimittendi ptā qō eſt dei. p̄riū: ſed arbitrādi de dimiſſione pcti arbitrio app̄obādo a deo. ſic aūt arbitrari ē in foro pnie ſoluere vel ligare. De extrema vnctione dicit q⁹ Jaco. v. Infirmat qs in vobis ⁊c. ſed ꝫ ibi p̄mulgauerit illud ſacr̃m ē melius dicere q⁹ fuerit inſtitutum a xp̄o. Legim⁹ enim Mat. 6. q⁹ ap̄li vngebāt oleo multos infirmos ⁊ ſanabant. cōſtat q⁹ ḥ nō fecerūt niſi in virtute xp̄i q⁹ inſtituerat illā vnctionez virtuoſam. De mr̃imonio apparet Mat. 19. Nō legiſtis ait xp̄s. qnia maſculū ⁊ feminā fecit eos. ſupple de⁹. ⁊ dixit ſupple p̄ os ade. Quāobrē relinquet hō ⁊c. vbi xp̄s app̄obat et ratificat id qō de⁹ in ſtatu innocētie p̄os Adē publicauit. De ordine Matth. 26. Hoc facite in meā cōmemorationē. ⁊ Jo. 20. Quoꝝ remiſeritis pcta ⁊c. Nec. n duo ptinēt ad ordinē ſacerdotalē. ſ. ptās reſpectu corporis xp̄i veri. ⁊ ptās reſpectu corpis xp̄i myſtici: vt dicet in mā de ordine. Nō aūt hec oia a ſolo deo fuerint inſtituta. p̄z per illud qō tactū eſt in generali de inſtitutione ſacr̃i. nulli enim cōpetit ſignū inſtituere p̄ncipū niſi vel reſpectu alicuⁱ⁹ actus ſui p̄p̄ii. vel reſpectu alicuius qui ſubeſt ſibi quātū ad illū actū. ſacr̃m aūt ē ſignuz p̄ncipū reſpectu effect⁹ dei p̄p̄ie. ⁊ de⁹ non pōt in actu ſibi p̄op̄rio alicui alii ſubeſſe. ergo ⁊ē.

Ex his duabus concluſionibus p̄z ſolo qōnis expoſito p̄mo intellectu qōnis. qa ſacr̃m bñe efficaciā eſt ipſū bñe regulariter effectū ꝓcomitātē. g̃ ab illo bz efficaciā a quo ē q⁹ effect⁹ cōcomitetur Nō aūt ſic cōcomitet pōt eē ab aliquo duplr. vel tanq̄ a cā p̄ncipali p̄ncipaliꝝ cānte huius cōcomitātiā vel tanq̄ a cā meritoria que. ſ. meret vt ſit talis ꝓcomitantis.

Et ſm ḥ dico q⁹ ſacramēta no. le. a ſolo deo hñt efficaciam tanquam a cauſa p̄ncipali. a chriſto autem patiente ſiue a paſſione chriſti habent efficaciā tanquam a cā meritoria. p̄mū iſtoꝝ pbaf ex ſecūda concluſione p̄habita. ſolus enī de⁹ inſtituit ḥ ſacra. ⁊ efficacia ſacramenti non poteſt eſſe ab alia cauſa inferiore eam inſtituente. ḥ ēt p̄z ſic. Solus deus determinat ſe ad effectū

cãndum sibi ꝓpoꝛtium. si enim posset ab alio determinari ad agendum iam eẽt causa secũda respectu eius effectus autem significati per sacramenta sunt ꝓpꝛii soli deo. ꝯ solꝰ deꝰ pt determinare se ad cãndũ effectꝰ sacramentoꝝ regulariter ꝓcõitantes sacramẽta. hẽ aũt sacramenta hãẽ efficaciã. s. hãe effectꝰ regulariter ꝓcomitantes. ꝯ a sola volũtate diuina hñt determinate sacramẽ taefficatiã tãꝯ a cã ꝑncipali. 2m pꝫ ex di. 19. 3. li. 7 ꝯtuꝫ ad pñs breuiẽ oñdit sic. hoifcõ dei inimico ꝓ culpã disposuit deꝰ nõ remittere illã culpã nꝫ aliqõ adiutoꝛium dare ad talẽ remissionẽ siue ad ꝓsecutionẽ habitudis nõ per aliquid sibi oblatũ qõ gratꝰ acceptaret ꝯ offẽsa iª eẽt sibi displicens vel ingrata nihil aũt põt inueniri gratius trinitati ꝯ sit tota culpa 7 offensa gñis humani displicẽs vel ingrata: nisi sit aliqõ obsequiũ pſõe magis dilecẽ ꝯ tota cõmunitas illa que offendit per vniuersalẽ offensã fuerat vel debebat eẽ chara si nõ offendisset talẽ pſonã sic dilectã. non potuit genus humanuꝫ ex se hãe qꝛ totũ fuit inimicũ de vna massa pditiõis. ꝯ disposuit trinitas pſonã sic dilectã sibi ꝓpare generi hũano ac ipsa ad h inclinare vt ipsa offeret obsequiũ ꝓ toto illo genere. talis pſona nõ est nisi xps cui nõ ad mensurã dedit deus spũ charitatis 7 gre. Jo. 3. 7 tale obsequiuꝫ est illud in quo maxia apparet charitas qõ est offerre se vsque ad mortẽ ꝓ iustitia ꝯ trinitas nullũ adiutoꝛiũ pertinẽs ad salutẽ cõtulit hõi viatoꝛi nisi in virtute huius oblationis xꝑi in cruce facte 7 a pſona dilectissima 7 ex maxima charitate: 7 per hoc passio illa fuit meritoꝛia cã respectu boni meritoꝛij collati hoi viatoꝛi.

Hic sequit coꝛrelatiuũ quõ in collatiõe talium remedioꝝ necessarioꝝ gñi humano cõcurrunt 7 misericoꝛdia 7 vitas maxie. n. misericoꝛdie opꝰ est homini inimico tanta remedia cõcedere. sed etiã maxime iusticie est ꝓpt obsequiuꝫ tã gratũ pſone tã dilecte tãtuꝫ remediũ cõferre illis ꝓ quibꝰ illa persona obtulit illud obsequiũ. Justũ eniꝫ est acceptare obsequiũ persone taꝫ dilecte ꝓ illo ꝓ quo offert obsequiũ. maxima etiam fuit misericoꝛdia in pſona offerente sic se offerre ꝓ inimicis trinitatis quã sũme dilexit. sꝫ ẽt maxime iustitie tam in cõparatione ad deũ ꝯ ad hoiem lapsum. qꝛ nõ videreẽ maxime diligere deũ 7 ꝓximũ nisi ꝓ tãto bono cõi. s. btitudine hois ad quã deꝰ ꝑdestinauerat eum 7 disposuerat eũ nõ alr puẽturũ ꝯ per istud obsequiuꝫ vellet istud obsequiũ exhibere. Existis pꝫ aliõ coꝛrelariũ qõ suppositũ fuit in. q. de circuncisione. qꝛ passio xꝑi cũ eẽt cã meritoꝛia respectu efficacie sacꝝ veterũ 7 etiã respectu gre collate antigs patribꝰ. tñ maioꝛe efficaciã hꝫ respectu nꝝ sacꝝ 7 gre nũc ꝓferẽde: qꝛ iuste obsequm exhibitum ad bonũ maius acceptat ꝯ ꝓuisũ trinitas aũt nũc ꝓfert tanꝯ ꝓpter passionẽ xꝑi exhibitã ẽt a nobis creditã vt exhibitã. tũc aũt cõtulit vt ꝓpt eam a seipso ꝓuisã 7 ab alijs fidelibꝰ ꝓcreditã vt exhibẽ dam. Hinc ẽt apparet ꝙ gre baptismꝰ apit ianuã. non aũt circũcisio. nõ quidẽ ex pte meritoꝛia. qꝛ quãtũcũqꝫ magna gra collata fuisset in virtute passionis xꝑi pꝛeui se non cõferebaꝫ vt efficax ad finẽ gre. s. ad btitudinem nisi ꝓus obsequm illud eẽt solutũ. minima aũt si cõferretur nũc in virtute bui obsequii iam soluti cõferreẽ tamẽ vt sufficiẽter disponẽs ad btitudinẽ. Exẽm in nobis maius bonũ conferimus ꝓpter obsequium exhibitum ꝯ speratum.

Ad primum argumentũ dico ꝙ 7 si passio xꝑi nõ sit nunc in effectu ẽ tñ in acceptione diuina. 7 h sufficit vt sit cã meritoꝛia. pꝫ eniꝫ ꝙ nos cõferimus multa ꝓpter aliqõ bonũ nõ pñs in se sed pñs in memoꝛia nꝛa si sit ꝓteritũ vel in op̃. si sit futurũ. Ad 2m põt dici ꝙ oĩa sacꝛa no. le. hñt a passione xꝑi vt exhibita efficaciã nõ qdẽ in actu exteꝛioꝛi sed interioꝛi exhibitã. ab instãti eniꝫ cõceptionis xps habuit meritũ passionis, 7 in illo interioꝛi actu cõstitit ꝑncipalioꝛ rõ meriti ei quicqd instituit tpe vite sue. potuit ẽt hẽre tũc efficaciã a passione volita ꝑfecte ab ipso xꝑo in qua voluitione erat ꝑncipalis oblatio 7 ꝑncipalis oblatio grata fã deo. Nec põt dici ꝙ si passio illa accepta fuisset añ incarnationẽ vel passionẽ: qꝛ 7 si deꝰ eã fuidit nõ tamẽ fuit oblata actu interioꝛi neqꝫ exteꝛioꝛi. Vel põt dici ꝙ sacramẽta no. le. viuẽte xꝑo oĩa minoꝛẽ hũerũt efficaciam ꝯ post eiꝰ passionẽ. 7 tñ nõ fuit inconueniẽs ꝙ instituereẽ ipso viuẽte. qꝛ erãt instituta nõ vt p tũc: sꝫ vt p tpe post eiꝰ mortẽ habitura ꝑncipalẽ efficaciã. Ad tertium dico ꝙ inteꝰ apli ẽ ꝙ gra nõbꝫ cãm meritoꝛiã d cõdigno in illo cui cõfertur. tamen potest habere causam meritoꝛiam de congruo in eodem. 7 cãm meritoꝛiaꝫ de condigno extrinsecam. maxime si illa cã meritoꝛia extrinseca gratuita sit data illi ꝓ quo est causa meritoꝛia. vt sit ei talis causa. Et si obijcis. Gratia data ꝓ tali causa cõdigna non est gratia. qꝛ aliquibus meritis ẽ debita. 7 si nõ meritis recipiẽtis. Posset dici ꝙ in vniuersis operibus dei non fuit aliqd opus mere gre: nisi sola incarnatio filii dei. 7 h si ad illã nulla merita ꝓcesserunt: qd vtiqꝫ verũ est in ordinatione diuina de illa incarnatione. qꝛ si tpe ꝯceptionis precesserũt aliqua merita. Marie: tñ nõ erant bona absolute respectu incarnationis sed forte accelerationis vt impleretur illa incarnatõ ꝓordinata. Bñ ꝙ ait Aug. 13. de tri. c. 19. In reb ꝓ tẽpꝰ ortis ẽc. Ad vltimũ dico ꝙ si illud vulnꝰ fuit iflictũ xꝑo post mortẽ vt narrat euãgeliũ sacra nõ fluxerũt ab illo tanꝯ a cã meritoꝛia. sed dicunt spãliter inde fluxisse ꝓpter quãdam silitudinẽ expssionẽ eoꝝ que ibi fluxerunt ad sensibilia que sunt in quibusdam sacramentis sanguis enim specialius assimilatur speciei sub qua est sanguis 7 eucharistia 7 aqua specialius assimilatur materie baptismi que sunt duo principalia sacramenta. et iste intellectus potest haberi extra de cele. mis. in fi. vbi dicitur ꝙ in illis duobus. s. aqua 7 sanguine duo maxima sacramenta redemptionis 7 regeneratiõis relucent

De baptismo.

Nunc vero de baptismi sacramẽto videamus quod inter noue gratie sacramenta ꝓmum est. Baptismum christi ioannes suo baptismo pꝛenunciauit. qui ꝓmus baptizasse legitur. sed in aqua non in spiritu sicut ipse ait. Ego baptizo vos in aqua. i in pniam. Sola eniꝫ coꝛpoꝛa abluebat. a peccatis vo nõ mundabat. Baptismus ioãnis erat in penitentiã non in remissionem. baptismus vero xꝑi in remissionem. Quia ioãnes baptizans homines ad penitẽtiam vocabat. 7 quos baptizabat penitere docebat ꝑm illud Veniebant ad ioannem in iordanem confitentes peccata sua. Sed in baptismo ioannis non dabatur peccatoꝛum remissio que data est in christi baptismo.

De baptismo ioãnis. De diꝛia baptismi xꝑi 7 Jo.

Quid vtilitatis. habeat baptismus ioãnis

Ad quid ergo vtilis erat baptismus ioãnis qꝛ hoies vsu baptizãdi ꝓparabat ad baptismuꝫ xꝑi. Sed queritur quare dictus est baptismus ioãnis. sicut veritas dicit baptismus ioannis vnde est. Quia ibi

Quare dicꝰ est baptismus ioannis.

Joannis operatio tñ visibilis erat exterius lauantis nō inuisibilis gratia dei vtutis operātis interius. Sed tamen ꝛ illa Joānis operatio a deo erat ꝛ baptismus ille a deo erat nō ab homine sed hominis dictus est. qz nihil gerebatur quod non ageret homo. Si vero queritur an sacramentum fuerit. Satis potest concedi ex eo sensu quo legalia signa dicūtur sacramenta. Significabat enim baptismꝰ Joannis esse rem sacrameti scilicet baptismū xpi: qui non tātuz est penitētie sed ꝛ remissionis peccatorum.

Si fuerit sacrm baptismus ille

De forma baptismi Joannis ꝛ de baptizatis ab eo.

Hic considerandum est si baptizati a Joanne iterum baptizati sunt baptismo christi. ꝛ qua forma verborum vsus sit Joannes. Illi qui baptizati sunt a ioanne nescientes spiritum sanctum esse ac spem ponentes in illius baptismo. postea baptizati sunt baptismo christi. Baptismus autez Joannis in nomine venturi tradebatur. Unde

Hiero⁹.

Hieronymus super Johelem. Qui dicit se in christum credere: non credit in spiritum sanctum nondum habet claros oculos. Unde baptizati a Joanne in nomine venturi. i. domini iesu. qz dixerunt. Sed neqz si spiritꝰ sanctus est audiuimus: iterum baptizabantur immo verum baptisma accipiebant. Illi vo qui spem non ponebant in baptismo. Joannis ꝛ patrem ꝛ filiū ꝛ spūm sanctuz credebāt non baptizati fuerunt sed impositione manuum ab apostolis super eos facta spiritum sanctum receperunt. Alii vero qui non ita credebant baptizati sunt baptismo christi vt predictum est. Unde

Dicñ te nec mgr

Hiero. in epla de vnius vxoris viro.

De baptismo ioānis. Dicit baptizādos xpi? ꝛ

Hieronymus. Quidam nescierunt se scire spiritum sanctum cum baptizatos se dicerēt baptismo ioannis qui aduenientis iesu non in suo baptizauit nomine.

Ambr. in li. de spū sancto.

Isti ergo quia nec in christi nomine nec cū fide spūs sancti baptizati fuerāt nō potuerūt accipere baptismi sacrm. Baptizati sunt ergo in nomine christi. nec itetatum est in his: baptisma sed nouatum.

Nunc de baptismi

n sacro. hic agit magr de sacris nouele. de singulis sigillatim. ꝛ primo de baptismo qđ ē primū sacrm ꝛ ianua aliorū in. z. diuidit. primo agit de quodā ꝓambulo ad verū baptismū. s. de Jo. bap. Et secdo de vo xpi baptismo in pn. di. 3. ibi. post hoc videndum est.

Circa istam partez quero

vtrū baptizatꝰ baptismo ioānis necessario teneat baptizari baptismo xpi. videt qꝫ nō. qz magr in li. c. vlti. dicit. Qui spez nō posuerūt in baptismo io. ꝛ patrez ꝛ fi. ꝛ. s. credebāt nō sūt postea rebaptizādi. Itez in receptione sacroꝝ qđ dat nō est iterādū. sed si aliquid omittat caute ē supplēdū ex de clerico per saltū pmoto. c. vnico. ꝛ de sacris nō iterādis. c. j. Sed in baptis. ioā. dabat ablutio exterioꝝ. ꝫ si defuit interioꝝ illa fuit supplēda sed nō exterioꝝ iterāda. Cōtra de cō. di. 3. alīđ. ꝛ accipit ab Aug. sup ioā. ome. 5. Si quos baptizauit ioā. iterū sunt baptizādi. plane dicit iterū sz nō iterato bapᵒ: nō aūt quos baptizauit iudas. quos enim iudas baptizauit ꝛ xps quos baptizauit Jo. nō ꝛ. Itē Augu. de baptismo cōtra donatistas li. 5. Xps tali baptismo mūdat eccliaz quo accepto alterū nō erat necessarium. Jo. aūt tali baptismo ptingebat quo accepto esset baptismū dūicum necessariū.

Respondeo potest intelligi

dupliꝛ Jo. baptizauisse. vno mō in forma baptismi xpi quā potuit scire a discipulis xpi ve ab alijs audictibꝰ eos baptizare. ꝛ tūc nō diceret ꝓprie baptismus Jo. sicut nūc nō dr baptismꝰ petri vel pauli. Istū enim errorē reprēdit apls. 1. ad coī. 3. c. ꝛ si isto mō baptizarz Joā. planū ē qꝫ talis nō eēt iterū baptizādus. Alio⁹ pōt intelligi ioā. baptizasse nō in forma baptismi xpi. sz vel in aq̄ alia forma ꝓpria. s. in noie vēturi vel absqz alia forma. ꝛ sic de baptizato satis vī manifestū qꝫ erat baptizādus baptismo xpi. tū ꝓpter p̄ceptū ei⁹ generale obligāt oēs qđ p̄ceptū nō ipleuerat baptizatꝰ a ioā. Istō aūt p̄ceptū gnāle fuit rōnabile: qz rōnabile fuit omnes obligari ad hoc qꝫ eēnt mēbra eccliē ꝛ ad suscipiendū signū illud cōe oībus ingrediētibꝰ eccliam. tū qz medicina ꝓparatiua suscepta ꝛgruū ē recipe medicinā curatiuā. disponēt inducta cōgruū ē adhuc induci formam ꝑncipalē: sed ille baptismꝰ Jo. erat sicut dispō mera ꝓparatiua ad baptismū xpi vt per illā ablutionē faciliꝰ inclinarent boies ad suscipiēdū ablutionē sibi salutarem. nec eēt molestū ipsis iam ad filē exercitatis. Et bāc rōnē innuit Joā. bap. Jo. i. Baptizo vos aq̄. supplet tū: Medꝰ aūt vīm stetit quē vos nescitis. g supplet baptizauit vos nō in aq̄ tñ sz in spū ꝛ vitate. Si dicat qꝫ magr loqtur de baptizatis a Jo. ꝑmo mō vt dente s. forma xpi in baptizādo. h nō pōt stare: qz infidelitas suscipiētis baptismū nō ē cā sufficiēs qꝫ oporteat cū alis baptizari dū tñ assit intētio suscipiēdi illud qđ cōfert eccliā. ꝛ si g a ioā. baptizatꝰ nō habuisset fidē trinitatis dū tñ intēderet recipe illū baptismū quē ioā. intēdebat dare q sic intelligēdo poterat eē verus baptismꝰ xpi. non erat ille postea baptizādus. cuiꝰ oppositū dicit magr de postea baptizādis.

Ad primum argumentum

dico qꝫ nō tenet magr nec arᵐ qđ sumit exactibꝰ. i 9. cōcludit. verū enī ē qꝫ nō hītes fidē fuerūt baptizādi baptismo xpi. sz nō sequit. g hītes fidē nō erāt postea baptizādi. iste modus arguēdi nō tenet nisi in causis ꝑcisis. qđ nō ē in ꝓposito. infidelitas. n. nō erat cā ꝑcisa rebaptizationis baptismo xpi. imo magis qz ꝑsus nō receperant gram baptismi. Ad 2cōm arᵐ dico qꝫ maioꝝ ē vā qñ aligd sacri baptismi cōferꝫ. in baptismo aūt ioā. nihil sacri baptismi cōferebat: ablutio enīz exterioꝝ sine determinatis vbis ꝛ determinata intētione platis oīno nihil ē sacri baptismi sicut q̄cūqz alia balneatio.

Et si obuicias. vbi g hz vitatē illa maxima vbi omissū ē aligd caute supplēdū ē. Rº vel nō pōt hīe locū in sacro vno: qz duobꝰ ꝑurrētibꝰ ad istud sacrm: alteruz sine altero nihil est sacramenti; quia alterum sine altero

nec significat gr̃am nec efficit. ⁊ tñc exponẽda ẽ illa ma
xima de diuersis sacr̃is ordinatis cuiusmodi sunt ordi
natio in diaconũ ⁊ subdiaconũ ⁊ hꝰi. ⁊ de talib⁹ ẽ ibi ꝑ-
mo. vel si possibile est in aliquo sacr̃o vere vno vnã par
tem eẽ sine alia. puta in eucharistia loquẽdo de spẽbus
panis ⁊ vini. ibi locũ hz illud qđ omissũ ẽ: ẽ supplẽduz
sed in ꝓpositio non. qz ablutio Joã. nihil erat sacr̃i ba
ptismi ideo non valet.

Jsta est distin. scđa huiꝰ quarti libri. In qua magister postq̃z determinauit de sacramentis in cõi tã ve. q̃z noue le. Hic agit de sacra mẽtis noue legis in speciali. Circa qđ tria fac̃. Primo. n. numerũ sacramẽtorũ noue le. ⁊ eoꝝ efficaciã oñ dit. Scđo qñ ⁊ ad quid ꝓtiugiũ institutũ sit. subdit. Ter tio q baptismꝰ ioannis ꝓnunciauit baptismũ xp̃i. Primũ facit ā ꝓncipio distinctiõis vsq; ibi. fuit tũ ꝓtiugium. Scđm vsq; ibi. Hñc vero de baptismi sacramẽ to videamus. Tertiũ vsq; ad finẽ dis. In speciali sñia magistri stat in tribꝰ ꝓpositionibꝰ. q̃ruz ꝑma est hec. Septẽ sunt noue le. sacramẽta. quoꝝ aliq̃ dimittũt pec cata. ⁊ gratiã adiutricẽ ꝓferunt. aliqua in remedium tiñ sunt aliq̃ gr̃a ⁊ virtute nos fulciunt. Hãc magister insinuãs. ꝓponit ꝑmo septẽ ẽe sacramenta noue le. ⁊ ea enumerat. quoꝝ quedã in remediũ dicit fore instituta vt cõiugiũ. Aliqua vero in remediũ ꝓtra petiñ vt. s. gratiã adiutr. ꝓferant vt baptismꝰ. Aliqua vero gr a tia ⁊ virtute nos fulciũt. vt eucha⁹. alia vero ad vtrum que. Postea dicit q qz ista sacramẽta salutis collatiua nõ debuerũt añ tp̃us salutis. i. añ tp̃s xp̃i institui. a cuiꝰ passione ⁊ morte virtutẽ sortita sunt. Subdit ãt q xp̃s venire distulit: donec hõ de insufficientia legis vere ⁊ legis scripte cõuinceret. qz neutra earũ adiuuare posset Scđa ꝓpositio est hec. Cõiugium ante petiñ fuit institutuz ad generationis officium. postea vero fuit datuz in remedium. Hãc magister insinuãs dicit q coniugi um fuit ante petiñ institutũ in officiũ ⁊ sacramentũ. pos stea vero in remediũ. Tertia ꝓpõ est hec Baptismus Joãnis exterius corpus lauabat, sz interius gr̃az nõ cõ ferebat. Hãc mgr insinuãs dicit q baptismꝰ ioannis pre nunciabat baptismũ xp̃i. a quo tñ differebat. qz baptis mus Joãnis fuit i aqua solũ. ⁊ ad xp̃i baptismũ ꝓparãs ⁊ dispoñs nõ añt remissionẽ pctoꝝ dabat Sed baptis mus xp̃i fuit in in aqua ⁊ spiritusancto ⁊ in ipo ꝓferebaꝫ remissio pctoꝝ. Postea ꝓponit huiꝰ baptismi cõ ditiones. ⁊ ꝑmo quãtũ ad vtilitatẽ. Vtilitas eni fuit pre paratio ad baptismũ xp̃i. Scđo quãtũ ad noiationẽ qz dictꝰ ẽ baptismꝰ ioãnis eo q nihil ibi gr̃ebaꝫ qđ ioãnes nõ faceret. Tertio quãtũ ad genꝰ: qz põt large dici sacr̃z eo q rẽ sacr̃i. i. xp̃i baptismũ significabat. Ultimo q̃rit Utrũ baptizati a btõ ioãne iterũ sunt baptizãdi baptis mo xp̃i. ⁊ subdit qua forma vboꝝ baptizabat ioannes. Et rñdet q illi q spem ponebãt in baptismo ioãnis ⁊ p fectã fidẽ de diuinis psonis hẽbãt nõ sũt. s. iterũ bapti zãdi. sed ꝓfirmati per aplos manuũ impõnẽ receperũt spũm scm. Illi vo q spem nõ ponebãt in baptismo ioan nis ⁊ pfectã fidẽ diuinarũ psonarũ nõ hẽbãt. tales fue rũt iterũ baptizati baptismo xp̃i. Ad scõm rñdet q ioã nes baptizabat in noie futuri. Et tñ in speciali.

Quid sit baptismus.

Di.3. **Ost hec videduz** p ẽ gd sit baptismꝰ ⁊ q̃ sit forma ⁊ qñ institutꝰ ⁊ cã institutiõis Baptismꝰ dr̃ intinctio. idest ablutio corpis exteriꝝ fcã sub forma vboꝝ ꝓscripta. Si eniz ablutio fiet si ne vbo nõ est ibi sacr̃m. Sed accedẽte verbo ad elemẽtũ fit sacr̃m. sed ablutio facta in elem to. Añ aug. Verbo baptisma cõsecraẽ detra he vbũ ⁊ quid ẽ aqua nisi aqua. accedit vbũ ad elemẽtũ ⁊ fit sacr̃m. Añ ẽ hec tanta virtus aq̃ vt corpus tãgat ⁊ cor abluat nisi faciẽte v bo. nõ qz dr̃: sed qz credit. Nã ⁊ in ipso ver bo aliud est sonus trãsiens. aliud est virtus in tus manens. In duobus ergo cõsistit sacr̃m baptismi. s. in verbo ⁊ elemento. ergo ⁊ si alia desũt que ad decorez instr̃i instituta sũt. non iõ minus est verũ sacramentũ ⁊ scñ si vbuz sit ibi ⁊ elementũ. Nã ⁊ in hoc sacõ ⁊ in aliis quedã solent fieri ad decorez ⁊ honestatez sa cramenti quedã ad sbam ⁊ eam spẽi ptinen tia. Be substãtia huiꝰ sacr̃i sũt vbũ ⁊ elemen tũ. cetera ad solemnitatem eius pertinent.

Aug. su per Joã.

Dñs; i aliis sa cramẽtis q̃dã fiũt ad decoꝛ rẽ q̃dam ad nece sitatẽ ad sacr̃m et cã sacr̃p tinentia.

Ost hec uidendũ p est qđ sit baptismꝰ. Supp magister egit de quodã pambulo ad baptismũ xp̃i. h agit de sacõ baptismi. ⁊ diuidit in duas: in pemiuz ⁊ tractatum. q incipit ibi. Baptismꝰ dr̃ ꝑma diuidit in partẽ ꝓnci palem ⁊ incidẽtalẽ q incidẽtalis incipit. c. 4. Principalis diuidit in tres partes. ꝑmo agit de paribꝰ intrinsece ptinẽtibꝰ ad baptismũ. scđo de suscipiẽte baptismuz 4. di. tertio de ministro di. 5. Post h sciẽdũ. ꝑma q̃ pti net ad pritẽ lectionẽ diuidit in tres. ꝑmo agit de qđdita te baptismi siue qđ sit baptismꝰ. scđo de forma eiꝰ. ibi. Dz qđ ẽ illud vbũ. tertio de instõne eiꝰ. ibi. De instõe Et in illa tertia parte iterseꝛit de mã baptismi. ibi. Le ebraẽ autem ⁊c.

Jrca istam di. terti c am q̃rẽdũ ẽ de q̃ttuoꝝ. ꝑmo de baptis mi diffinitione: an illa ꝓpria sit eiꝰ quã ponit magr̃. Baptismꝰ ẽ tinctio. idest ablutio corporis exterioꝝ facta sub forma vboꝝ ꝓscripta 2ᵒ de forma baptismi: an h sit ꝑcisa forma eiꝰ. Bapti zo te in no. pa. ⁊ fi. ⁊. s. s. amẽ. 3ᵒ de mã. an sola aq̃ nãlis pura sit mã cõueniẽs baptismo. 4ᵒ de instõne. vtrum institutio baptismi euacuet circũcisionem.

Ad primum arguitur q nõ q: ps nõ ꝓdicaẽ de suo toto. Ablutio ẽ ps sacr̃i baptis mi. q: ẽm Aug. j. q. j detrabe. Accedit vbũ ad elm et fit sacr̃m. Sacr̃m g̃ sicut nõ ẽ vba ita nec ablutio ipsa.

Contra magr̃ in di. i. In solone huiꝰ. q. põt ꝓcedi sicut supra di. i. de diffinitione sacr̃i. Supponẽdo eni ex vsu loquẽtiũ significatu nois baptismi. s. q baptis mus significat qđdã spãle sacr̃m vt si baptismꝰ significat ablutionẽ sicut apud iudeos erãt baptismata corporuz ⁊ vasoꝝ. i. ablutões. tũc h qđ erit sacr̃z baptismi itelligẽ do ibi cõstructõez ĩtrãsitiuã significat sacr̃z spãle. ⁊ bt ã specificando significationẽ ⁊ effectũ significatũ. puta pu rificationẽ anime a pctõ originali q̃z specificando fun damentũ talis significationis ⁊ relationis. Ex h inquã supposito apparet q̃liter baptismus põt habere diffini tionez. Cum. n. diffinibile oz ẽ ens positiuũ p se vnũ ⁊ reale cõpositiuuz ⁊ cõe, vt hẽtur. s. baptismus non ẽ pure nõ ens. sicut ipossibile. ⁊ ꝓbaẽ eo modo quo. s. de sacro. qz rõ eius non ẽ in se falsa. nulla. n. ẽ repugnan tia qđcũq̃z sensibile vel gẽũq̃z sensibilia istituia deo ad significãdũ efficaciter ablutionẽ aie a peccato. neq̃z etiã ẽ puz nõ ens sicut negatio vel ꝓuatio. pz ẽ etiam per se vnũ q̃tũ ad illud qđ ꝓncipaliter significat. qđ ẽ talis relatio signi ad tale significatũ. Nec huic obstat qđ con

notat correlatiuū suū ⁊ fundamētuz. qz sic relatio q̄cūq; cōnotat. nec q̄ i fundamēto sunt multa cōnotata. qz vt dictū ē. s. vna relatio rōnis pōt fundari in quātūcunq; distinct̄. in re. talis tñ cōnotatio bñ p̄hibet hīe diffinitionē p̄mo. nihil. n. bz diffinitionē p̄mo nisi sūa que nō diffinit̄ per aliq̄ō addituz. neq; sicut correlatiuū additur i diffinitiōe correlatiui. neq; sicut sōm in diffinitione accīt̄is. multa. n. bñt diffinitionē ſz nō p̄mo. pz 7. met. ſ. illud aūt palā. Sola ḡ tertia p̄ditio. s. q̄ oportet diffinibile cē ens reale excludit a sacramento baptismi q̄ non bēat omnino pfectam diffinitionē: habet tñ eo mō quo secūde intētiōes vel quecūq; relationes rationis diffiniunt̄ quod sufficit quantum ad intellectuz habentem sciētiā per diffinitionem. eodem. n. modo ē diffinitio sicut illa cui correspondet quidditas est in re. 2° p̄ncipalr ē videndū an b̄ sit ei⁹ diffitio quā pōit magr vbi nōndū ē q̄ duob⁹ modis pōt de fūdamēto relōnis pōi. quā iportat baptism⁹. vno⁹ q̄ i⁹ fūdet in toto isto. s. ablutiōe sil ⁊ vbis tāḡ i vno fūdamēto. ⁊ b̄ ē bñ possibile nō ob. vnitate ei⁹ cū sit relo rōnis. Allio mō q̄ eius fundamētū sit sola ablutio. sola in quā. i. nihil aliō fundet neq; vt totū fundamētū. neq; vt pars fūdamenti. sed nō sola. i. ipsa sine q̄buscūq; alijs. ūmo opz eā bēre multa alia cōcomitātia ad b̄ vt fundet. s. verba. ⁊ q̄ sit a tali ministro sic intendēte. nec istud ē inconueniēs q̄ respectus reales p̄cedāt in fūdamēto rōnē rōis tanq̄ p̄suppositi illi relationi rōnis. Et sic in ista ablutione p̄cedit bitudo ad vba cōcomitātia ⁊ ad psonā suscipiēte aliqualiter cōsentiēte. ⁊ sic in oibus relationibus talibus p̄cedētibus in fundamēto sic relato p ipsas posset poni relationē significationis illius: quā importat baptismus fundari. Si p̄terea istoz poneret tūc cuz in diffinitione accīt̄is in cōcreto p̄dicaī totū suū subm ⁊ nō pars p̄dicē. sicut nec ipsum in cōcreto p̄dicaī de parte sui subi sed de toto nō eēt baptism⁹ siue sacm baptismi ablutio. sed ablutio ⁊ vba sūt. Sicut econuerso ablutio nō eēt baptism⁹. qz ablutio sola nō est sōm vel fūdamentum huj⁹ relationis. sed ambo simul. s. ablutio et vba. ḡ nec alterū eoz denoīat̄ p̄r se ab isto. Si aūt sōm poneret tūc sicut de ablutione denoīatiue p̄dicaret diffinitio baptismi ſz illa ablutio intelligat circunstātiata multis rōnib⁹ realib⁹ ad b̄ vt sibi q̄ueniat illa relatio. sic ⁊ econuerso in diffinitione huius rōnis i concreto accepte posset poni ablutio solūmō in recto ⁊ omnia alia in obliquo cū q̄busdā determinationib⁹ significātib⁹ illa determinare siue circūstātiare ipam ablutōez

Istoz duoz p̄mum videret verius: qz vba non videnī eē simplr necessaria nisi eēnt signū vel ps signi. si tñ diceret q̄ eēnt q̄dā determinatio ipsius ablutōis que est signū. ⁊ sufficit ponere illud vnū cē sicut magis q̄z duo qñ in vno pōt inueniri ratio sufficiens significādi. ablutio aūt exterior satis pōt poni significare ablutionem interiorē. Hoc ponēdo posset poni talis ratio baptismi q̄ baptismus est ablutio bois aliq̄liter cōsentiens facta ab alio in aqua simul vba certa cū intētōe debita. pferente significās efficaciter ex institutione diuina ablutionē aie a pctō. Nō si teneret alia via. s. q̄ vba sūt pars fūdamēti. tūc posset poni alia rō baptismi. q̄ baptismus ē sacm ablutionis aie a pctō cōsistens in ablutione bois aliq̄liter p̄sentientis facta in aq̄ ab alio abluēte ⁊ in vbis certis sil ab eodē abluēte cū debita intētione. platis. Qualr aūt pticule posite in vtraq; rōne sūt necessarie ad rōnē baptismi bñ patebit speciali⁹ de singulis in cōnibus sequētibus. Nec est differenti a inter istas rōnes qn eadē p̄m vtraq; sint necessaria ad baptismū. sed vna ponit in diffinitione ei⁹ solā ablutionē in recto. alia ponit ablutionē ⁊ vba in obliquo ex equo ad eius rōnē ptinere. que dūa p̄surgit ex diuerso opinādi mō de fūdamēto huj⁹ rōnis an sit sola ablutio circūstātiata an sil ablutio ⁊ vba. Pz ḡ solo q̄ō nis. qz magr vr loq̄ p̄m illā opinionē q̄ ablutio circūstātiata sit baptism⁹. ⁊ sic ponēdo tāgit ea q̄ p̄ncipalr ptinēt ad rōnē baptismi ſz multa cōcomitātia debeāt sub intelligi que exp̄mit rō illa ablutio bois ⁊c. Ad arm dī q̄ de re artificiali bñ p̄dicaī mā cū sit tota sūa artificiati. vñ archa nō tñ ē lignea sed lignū. sacm aūt q̄ ē res rōnis assimilat artificiali. Sz b nihil ē. qz pars māe nō p̄dicaī de artificiato. nō enim dom⁹ ē lapides. sed ad eē domus regrīt illud cū lapidib⁹. qz vt dictum ē p̄us nihil ponit in cōcreto in diffinitione accīt̄is p̄reti nisi illud de quo accīs p̄dicaī in cōcreto. nullū aūt accidēs p̄dicaī de pte sui sbi. Opz ḡ dicere sustinēdo diffinitionē magri q̄ ablutio nō est ps fundamēti rōnis quā includit baptism⁹ ſz ē totū fundamētūlz remotuz inter qō ⁊ relationē signi mediāt q̄dā rōnes reales vt dictū ē. Si obijciaī q̄ neq; sic neq; sic pōt describi. qz formalr iportat rōnē rōnis. illa aūt nō est aliq̄d reale neq; alia realia. ḡ ⁊c. Rn. sicut rō rōnis in cōcreto dī ō re extra quēadmodū b ē vba. hec vox bō ē nomē vel signuz nāe humane. ita ei⁹ in diffinitione talis cōcreti potest poni res extra vt additū tanq̄ fundamētū rōnis. iō n valet sic de p̄mo.

Ric. lib. 4. di. 3. q. ſ. ⁊ ar. primo.

De forma baptismi.

Sed quod est illud uerbuz quo accedēte ad elemētū fit sacm vitasq̄ docet hui⁹ sacri formā tradēs ait discipulis. Ite docete oēs gētes baptizātes eos in noie p̄ris ⁊ filii ⁊ spūs sci. Inuocatio igit̄ trinitatis vbū dī quo baptisma cōsecraī ⁊ hec ē forma vboz sub qua tradit̄ baptism⁹. Aū bonifacio ep̄o zacharias papa ait. Firmissime p̄ceptuz ē in synodo anglor vt q̄cūq; sine inuocatōne trinitatis mersus fuisset q̄ sacm regenerationis nō bēret q̄d oīno vez ē. q̄ si mersus in fōtem baptismi quis fuerit sine inuocatōe trinitatis p̄fectus xp̄ianus nō ē nisi in nomine patris ⁊ filii ⁊ spūs sancti fuerit baptizatus. Legit̄ tñ in actib⁹ apostolor apostolos baptizasse in noie xp̄i. sed in hoc nomine vt exponit Ambr. tota trinitas intelligit̄. Intelligit̄. n. cū xp̄m dicis ⁊ p̄a quo vnct⁹ ē ⁊ ipse q̄ vnct⁹ ē. ⁊ spūs scūs p̄ quē vnct⁹ ē. Aū Nicola⁹ papa ad p̄sulta bulgaror. Al quodā iudeo multos baptizatos asseritis ⁊ qd inde agēdū sit cōsulitis. Hi p̄fecto ñ in nomine scē trinitatis. vel in nomine xp̄i sicut in actib⁹ apostolorum legim⁹ baptizentur baptizati sūt. vnum enim idēq; est vt exponit ambro.

Dō apli i xp̄i noie baptizauerunt.

Nicola⁹ papa ad p̄sulta bl̄ garor.

Si in nomine patris tñ vel spiritus sācti posit tradi baptismus.

Hic queritur an baptismus esset verus si diceretur in nomine patris tātū vel spiritus sancti tñ. vt cum dicitur in nomine christi. Ambrosius videtur dicere q̄ si fide mysterium trinitatis teneatur: ⁊ vna persona tātum nominetur plenum est sacramentum. Et econuerso si tres nominentur: ⁊ non recte de aliquo illorum sentiatur vacuuz fieret mysterium trinitatis. Ait enim sic. Ubi non est

Ambz. in li. ō spū sancto.

plenum baptismi sacramentum. nec principium nec species aliqua baptismi estimatur. Plenum autem est si patrem ⁊ filium ⁊ spiritum sanctum fatearis. Si vnum neges totuz subrues. ⁊ si vnum in sermone comprehēdas vel patrem vel filium vel spiritum sanctum. fide autem nec patrem nec filium nec spiritū sanctum abneges. plenum est fidei sacramentum Ita etiam lz patrem ⁊ filium ⁊ spiritum scūm dicas. ⁊ patris ⁊ filii ⁊ spiritus sancti minuas potestatem vacuum est omne mysteriū. Cuz enim dicitur in nomine christi. per virtutem nominis impletum est mysterium. nec a christi baptismate spiritus separatur: qꝛ xp̄s baptizauit in spiritu.

Questio ambrosii.

Nunc consideremus vtruz sicut christi nomine legimus baptismi plenū esse sacramentum. ita etiam spiritu sancto nuncupato nihil desit ad mysterii plenitudinem. Rationem sequimur. qui vnum dixerit: trinitatem significauit. Si christum dicas ⁊ patrem a quo vnctus est filius ⁊ ipsum qui vnctꝰ est scilicet filium ⁊ spiritum sanctum quo vnctus est designasti. Scriptum est enim hunc esse. Jesum a nazareth quem vnxit deus spiritu sancto. ⁊ si patrem dicas. filium eius ⁊ spiritum oris eius pariter indicas si tamen id etiam corde comprehendas. Et si spirituz sanctuz dicas deum patrem a quo procedit ⁊ filium eius cuius est spiritus nuncupasti. Unde vt rationi copuletur auctoritas dominus dicit. Vos autem baptizabimini in spiritu sācto ex quo indicat nos recte posse baptizari in spiritu sancto.

Ambr.

Solo.

Perstringit premissorum intelligentiā cū determinatione cuiusdam dicti.

Ex his aperte intellexisti in nomine christi verum baptisma tradi. vnde nihilominus insinuari videtur verum baptisma dari posse in nomine patris tantum. vel spiritus sancti. si tamen ille qui baptizat fidem trinitatis teneat. que trinitas in quolibet horum nominum intelligitur. Si autem aliquis peruerse credens et errorem inducere intendens vnum de tribus tm̄ nuncupet. nō impleuit mysterium. Quod vero ait nominatis tribus vacuum esse mysteriuz si baptizans minuat potestatem patris ⁊ filii vel spiritus sancti. i. male sentiat de potentia alicuius horum. non credens vnam potentiam trium intelligendum est hoc super eum qui non intendit: nec credit baptizare qui non tātum caret fide. sed etiam intentionem baptizandi non habet.

Ecce qd opz determinari.

Qui ergo baptizat in nomine christi baptizat in nomine trinitatis quando ibi intelligitur. tutius est tamen tres personas ibi nominare. vt dicatur in nomine patris ⁊ filii ⁊ spiritꝰ sancti. non in nominibus sed in nomine. idest in uocatione vel in confessione patris ⁊ filii ⁊ spiritus sancti. Inuocatur enim ibi tota trinitas: vt inuisibiliter ibi operetur per se sicut extra visibiliter per ministerium. Si aūt dicatur in nominibus non est ibi sacramētum qꝛ nō seruatur forma baptismi.

Ambr. i li. d tri. qd est in noie p̄ris ⁊ filii et spūs sci.

De institutione baptismi.

De institutione baptismi quādo ceperit varie sunt estimatiōes. Alii dicunt tunc esse institutum cū Nichodemo xp̄s ait. Nisi qs renatꝰ fuerit ex aqua ⁊ spū scō ⁊c. Alii dicūt institutionē baptismi factā cū apl'is dixit. Ite docete oēs gentes baptizantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūs sci. Sed hoc dixit eis post resurrectionē p̄cipiens eis de vocatione gentiū quos añ passionem binos miserat ad predicandū in iudea ⁊ ad baptizādū dicēs. In viā gentiū ne abieritis. Jam ergo istitutus erat baptismus. qꝛ baptizabant simul ⁊ predicabant.

De forma in qua baptizauerūt apostoli ante passionem christi.

Si vero queritur i qua forma tunc baptizauerūt. Sane dici pōt in noie trinitatis. s. in ea forma in qua baptizauerunt. postea gentes que ante passionē pōt intelligi fuisse tradita lz nō sit scriptū. Nō ergo tūc illā formā xp̄s p̄us tradidit cū ad euāgelizanduz gentibus misit. sed quā ante tradiderat mittēs eos in iudeā post iterauit cum ad gentes misit Cōmodius ergo dr̄ institutio facta qñ xp̄s a Joāne baptizatus est in iordane qd̄ dispensauit. nō qꝛ mūdari voluit cū sine pctō fuerit. lz qꝛ ꝯtactꝰ mūde carnis sue vim regenerativam cōtulit aqs. vt q postea imergeret̄ inuocato nomine trinitatis a pctis purgaret̄. Tūc ergo institutus est baptismus xp̄i in quo trinitas cuius mysterium ibi innotuit interius hominē baptizat.

Ad secundum principale sic ꝓcedit̄. Et hic arguit̄ ꝙ hec ñ sit forma baptismi. Ego baptizo te i nomine p̄ris ⁊ filij ⁊ spūs sci. ꝑmo qꝛ cuiuscūqꝫ hñtis mām ⁊ formā forma eiꝰ ē in mā. Sz h̄ v̄ba ñ sūt in aq̄ nec in ablutione in sb̄o. pz. 2. qꝛ xp̄s Mat. vl. exprimens formā baptismi nō exp̄ssit istā. Sed ab ipso habet̄ forma sacramētoꝝ que instituit. ḡ ⁊c. 3º si ista ē forma. aut vt vera. aut vt falsa. non vt falsa: quia nihil falsitatis est in sacramētis veritatis. non vt vera qꝛ veritas eius sequit̄ ordine nature collationē sacra

menti baptismi. veritas. n. orationis sequit esse eius qđ significatur per ipsã. ista aũt oratio significat colationez sacramenti baptismi. forma aũt eo q est forma non est posterior eo cuius est forma naturaliter sed p̃ or. 7. met. Itẽ de partibus istis forme arguit p̃mo si Greci vere baptizãt & baptizati ab eis q̃ veniunt ad nos nõ rebatizant nõ aũt seruãt nostrã formã sed hanc baptizet seruus xp̃i in noĩe. p. & f. & s. Itez ꝑm Prisianũ verbũ p̃me persone dat intelligere nomina tiuz. g̃ sufficeret dicere. Baptizo te absq; ꝓnomine qđ ẽ ego. Et confirmat p illud: ex̃ de bapti. & eius effe. Si quis. vbi dicit glosa q ꝓnomẽ nõ est de substantia forme q: plenuz sensũ generat h̃ vox baptizo sine ꝓnoĩe. Itẽ arguit de ꝑse. dis. 4. retulerũt. vbi dr Si quis dicit te baptizo. & ẽ. baptizat⁹ ẽ ex quo baptizare intẽdit. Sed ibi non ponit ꝓnomẽ. Item ambr. de cõse. di. 4. a quodã. Si in noĩe trinitatis vel in noĩe xp̃i baptizati sunt nõ debẽt rebaptizari. q: sic apli baptizabant vt habet act. 2. & 19. Itẽ. 5. de tri. ca. 7 Idẽ ẽ p̃rem ẽ & genitorẽ ẽ. ergo eque valeret dicere in noĩe genitoris & geniti sicut p̃tis & filii. Item Ambr. de spiratõe spi. s. c. 4. & ponit illa. Si fide ministeriuz trinitatis tenet & vna tm̃ p̃ma noĩe plenũ ẽ sacr̃m. Itẽ 2. perier. Hoĩa & vba trãsposita idẽ significãt. ergo equa lent si ista vba cẽnt trãspositã. g̃ ista forma nõ est precisa

Contra de baptismo & eius effectu. extra sigs. Sigs puer ter in aqua merserit in noĩe pa. & fi. & s. s. amẽ. & nõ dixerit: ego baptizo te in noĩe pa. & fi. & s. s. amẽ. nõ ẽ puer baptizatus. Dic p̃mo videndũ est si aliqua vba pũt cẽ forma huius sacr̃i. vbi aduertendũ est q ꝓprie loquendo de forma. put est altera para cõpositi forma sacr̃i est ipsa relatio signi que formalr̃ est in sacr̃m. & materia est totũ fundamẽtum ipsius relationis. Verũtamen si in fundamento isto sint plura ex q̃bus aliquo modo fit vnuz sacramẽtum q̃ nõ oĩno equalr̃ hñt sed alterũ fit quasi p̃uium & determinabile. alterũ quasi posteri⁹ & determinatio p̃cedẽtis. p̃mum põt dici quasi mã per quãdã similitudinẽ ad mãm & alterũ forma. mãe enim ẽ p̃cedere & fm originem & determinari. forme aũt seq & determinare. similiter illud qđ est p̃cipalius & actuali⁹ põt dici forma respectu potẽtialioris. filr̃ qđ est spũalius põt dici forma: respectu eius qđ est minus spũale. Ad ꝓpositũ in fũdamẽto relationis baptismi occurrũt ablutio & vbafluctã quã ꝓtes fundamẽti fm vnã opinionẽ sine tanq̃ fundamentum & circũstatie fundamẽti fm aliã. Si p̃mo modo pars p̃cipalior in significãdo sunt vba. q: fm Aug. 2. ꝺ doc. xp̃ia. c. 1. b. vba inter boles obtinuerũt p̃cipatuz in significãdo. & silem sentẽtiam dicit. 15. de tri. ca. 6.

Tunc ꝓpter istã p̃cipalitatẽ significandi vba possent dici forma respectu alterius. secundo modo p̃z q verba sunt determinata respectu ablutionis. & sueſic sue sic. patet q verba sint magis spũalia ablutione. Sic ergo fm istas metbaphoras p̃dictas p̃z q vbi aliq̃ signuz concurrit sensibile in fundamẽto alicuius rõnis sacr̃i & aliq̃ vba simul. verba semp dicunt forma. ꝺ de primo.

De secundo videndum est

q verba sint forma isto mõdo. vbi sciẽdum est q in sacramẽtis est aliqd necessariũ simplr̃. s. ex parte sacramẽti. quo. s. nõ exĩte oĩno nõ est sacr̃m. aliqd est necessariuz aliqualiter. s. ex parte ministri sine quo minister dispẽsãdo sacr̃m nõ põt vitare pctũ. Si queratur de forma secũdo modo necessaria: hoc est de forma necessario obseruanda a ministro. dico q in tota ecclesia romana forma necessaria. hoc est de qua querit. ista enim est forma necessaria ministro de qua querit questio. s. ꝓpposita. & hec loquendo de ministro cui competit ex officio baptizare. q: sit ille dicet ꝺ. 5. nam istũ non põt ignorãtia excusare. q: tenet scire illa que sunt sui officii ad qđ deputatur. Probatio. q: qlibet minister in ecclia romana: tenet necessario illã formã seruare quam talis ecclia imposuit ministris. huius est ista de qua querit. vt p̃z extra de in arguendo. s. ad oppositũ in illo. c. figs. Si queras de forma necessaria ministro apud grecos dici põt q quantuz ad aliqua verba nõ p̃cipalia. in forma. s. illa in quibus exp̃rimit⁹ suscipiens & act⁹ fiue minister. eccl̃ia greca quã doq; nõ voluit formã istam seruare. cuius cãm tangit apls. 1. cor. 1. ꝺ Hoc aũt dico q vnusq̃sq; vestrũ dic. ego qdem sum Pauli &c. Bl̃iabant enim de ministris baptizãtibus q̃si eis ascriberet baptismus. & redarguit eos & ista cor cõtẽtionẽ dicẽs. Diuisus est xp̃s. & ꝓpter hoc ortũ fuit inter eos scisma & ordinatũ fuit inter eos ad istõ scisma tollẽdũ ne minister exp̃meret in ꝓpria ꝑsona nec actus in indicatiuo mõ sed optatiuo. q: tũc minister nõ significat eẽ acto: baptismi: sed tm̃ minister desideranz & orãs effectũ baptismi ꝑferẽdũ a deo. & suscipiẽs ẽt non exp̃meret in secũda ꝑsona s̃z in tertia q̃si nõ ꝑtiser reciperz qđ recipit ab aliquo sermone sibi dirigẽte. verũtm̃ melius potuisset suscipiẽs fuisse exp̃ssus q̃z p hoc seruus xp̃i. s. noĩe ꝓprio. nõ enim iam seru⁹ xp̃i baptizat. s̃z baptizat vt sit seruus xp̃i loqnẽdo de sermitio spũali quo xp̃ianus est seruus xp̃i. De hac forma põt dici q ex̃dm tollerata fuit ab ecclesia romana licita fuit eis. & ꝓ tempore p quo instituta fuit rõnabilis fuit durãte eã ꝓdicta. s̃z cessante iã eã rõnabiliter potuit forma cõis fuisse eis imposita. vel ergo romana ecclia. ꝑbuit illã formã quãtũ ad eos. & tũc peccant seruãdo. qđ expresse non inuenitur in aliquo caplo spãlẽ mẽtionẽ faciẽte de eis. vel si permisit fiue concessit licitũ videt eis illam formã cõtinuare. & si tali permissione seu licentia stãte in cõciliis suis particularibus ordinauerũt inter se talẽ formã eẽ seruãdam: videt q minister eoz tenet eam seruare sicut stãte ista p missione eccl̃ie romane q alicubi fiat trina imersio: alicubi vna in illa eccl̃ia que determinauit trinã imersionẽ seruandã. sic faciendum est & est de necessitate ministri preceptum & modũ ꝓnis eccl̃ie seruare. ꝺ forma necessaria ex parte sacr̃i. p̃z q ista nõ est talis quãtũ ad oĩa verba. ex̃ h̃ q dictũ ẽ q greci vere baptizabãt. nõ tm̃ sub eadem forma. Etm̃ aduertẽdum ẽ q in ista forma sint aliqua vba p̃cipaliter ptinẽtia ad cã. aliq̃ aũt nõ p̃cipaliꝝ pertinẽt q: exp̃mũt minister actũ & suscipientẽ. ministrũ enim nõ est simplr̃ necessariũ aliquo vbo exp̃mi neq; ꝓnomie cuiuscũq; ꝑsone q: nõ est in verbis xp̃i. Mat. vlt. Alia autẽ duo. s. actũ & suscipiẽtẽ necesse est exp̃mi. sed nõ determinate eodẽ modo quo istis verbis exp̃munt. s. act⁹ vbo indicatiui modi & suscipiens p noĩe scdẽ ꝑsone. s̃z potest actus exp̃mi vbo alterius modi. & suscipiens verbo alterius ꝑsone vt greci exp̃munt. nõ aũt necessitatis: q: ista duo sic vel sic exp̃merent sumit ex illo Matt. vlti. Baptizantes eos &c. vbi exp̃mit act⁹ et suscipiens.

De verbis autem p̃cipalibus que sunt in nomine patris & filii & spiritus sancti: an ista sint p̃cise pertinentia ad formam. videndum est ad cuius intellectuz aduertenduz est q fm philosophũ. 5. phi. quadrupler ẽ mutatio. s. s̃z substãtiã q̃litatẽ. q̃titatẽ & vbi sic ꝙ ista vba p̃t fieri q̃drupler variatio. s. secũdũ substãtiã alia vba ponendo pro istis vel aliud verbũ pro isto scdm quãtitatez apponendo vel subtrahendo. & si apponendo vel transponendo vel anteponendo vel postponendo vel interponendo. Secundũ qualitatẽ. s. auferendo aliquã terminationem requisitã ad ꝓgruã locutiõz. Scõz vbi transponendo Et de q̃cunq; istarũ variationũ. dico q si varians intẽdit vti verbis quibus vtit eccl̃ia forma ecclesie precisa nõ baptizat. q: deficit sibi intentio vtendi verbis quibus vtitur eccl̃ia forma ecclesie intendit enim vti illis verbis aliqualiter variatis tanq̃ forma precisa baptismi. Supposito g̃ q

non'deficiat intentio. queramus ex parte verborum in se que istarum variationū pōt stare cum forma ⁊ que nō ⁊ ꝺ de singulis per ordinem. De ꝓma dico q̄ pōt intelligi duplr. vel q̄ aliud verbum ꝑm quid ponatur in loco alicuius verborum illorum. puta alia vox. tñ idē ⁊ ꝺ eadem ratione significās. vel aliud verbū simplr. sz alia vox aliud significatū bñs. ⁊ si secūdo modo adhuc dupliciter. q̄ vel illud significatū est oīno disperatū a significato vocis pro qua ponit. vt si poneret lapis loco huius qō est pater. vel est significatum cōueniens oīno habens idem subtractū in re. ⁊ ꝺ ꝓtingit duplr. vel q̄ exp̄mit distincte tres personas sub alijs rōnibus significatas q̄z significant per ꝺ pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus. ⁊ sic est de istis noībus genitoris geniti ⁊ spirati: ista enim significant personas sub rōne ꝓprietatum. nō aūt sub ratione subsistentium ⁊ hypostasum. vel ille persone significantur implicite. ⁊ ꝺ vel tanq̄z in toto collectiuo quō significat eas ꝺ nomen sancta trinitas. vel implicite vt in quodam importāte personas per correspondentiā effect⁹ ad causam. ⁊ sic important per hoc nomē xp̄s. Hoc enī nomen significat filiū ꝑm nām humanā qui vnctus est et dat intelligere p̄rem a quo vnctus est. ⁊ spūm scīm quo vnctus est. sic ergo habemus quantū ad istud mēbrū hoc nomen aliud trin ꝑm vocē. vel nomē aliud habēs significatum oīno desperatū. vel noīa significātia tres personas non sub rōne personaruz vt genitor ⁊ genitus. vel nomen significans ista collective vt trinitas. vel nomen cōnotans personas sicut effectus cām. De istis quinq̄. de ꝓmo p̄z q̄ manet eadē forma. q̄ in q̄libet lingua pōt fieri baptismus. forte tamē non licet baptizanti ex officio ⁊ solēniter vti verbis cuiuslibet lingue. sicut nec in cōfectione eucharistie. q̄ ordinauit ecclesia romana q̄ officia eccl̄iastica dicant ⁊ sacra ministrent in latino grāmatico ⁊ hoc rationabiliter. q̄ istud distinctius pōt scribi ⁊ ꝓferri. De omnino imptinente p̄z q̄ oīno forma non seruat. De noibus significātibus ꝓprietates ⁊ non personas vt genitor ⁊c. dico q̄z non seruat in eis forma. q̄ xp̄s voluit personas vocari noibus personarū. ⁊ rationabiliter ꝑm illud qō tactū est in ꝓmo li. di. 22. vt sic̄ideis datū erat aliq̄ nomen significās ēntiam diuinā ꝓpria rōne quod ipsi vocabant nomē de tetragrāmatō ita xp̄s dedit eccl'e noia significātia psonas sub ꝓprijs rationibus si ctiaz nō sic dederit. tñ bñ ꝓbabileē in aliq̄ inuocatione nomen pſone habere aliquā efficaciā quā non hz nomē ꝓprietatis pſone. petendo enim aliq̄ ꝺ donum ab aliquo pro amore Joānis citius impetraret q̄z si loco nominis ꝓprii poneret nomen significās ꝓprietatē supposīti. De noie trinitatis p̄z q̄ xp̄s intellexit illas psonas explicādas. in hoc aūt nomine trinitatis tñ ipor tant implicite. ⁊ ideo qō dicit illud caplm a quodā trinitas ꝺz intelligi explicite pro tribus personis. De gto. s. de noie xp̄i patet q̄ aliquādo licitū fuit baptizare. actꝫ. 2. 7. 9. 7. 10. cornelium. Sed an modo eēt babtizatus si sic traderet ꝺ dubiū est. videt q̄ sic. baptizans peccaret mortaliter. immo omnino non baptizaret. ꝓmū. ꝓbatur. q̄ legem superioris nullus inferior pōt reuocare nec simplr nec ad tps. lex de baptizando in ista forma cōmuni. In noie p̄ris ⁊ filij ⁊c. ꝓmulgata fuit a cbristo. Matth. vlti. ergo eam pro tempore ꝓ quo xp̄s nō reuocauit nullus alius pōt reuocare. sed ꝛz dispensauerit in illa lege pro tempore ꝓmitiue ecclie. q̄ fuit ratio dispensandi vt diuulgaret nomen xp̄i. tamen illa ratione cessāte non dispensauit. ergo nullus inferior pro tempore illo posteriori pōt aliqualr a lege illa absolui. Consimiliter ꝓbat secūdum. q̄ forma tradita cōmuniter semper manet forma nisi per formeinstitutorem pro aliquo tempore fiat aliqua dispēsatio. Sz forma nō fuit dispensatiue tradita nisi pro tempore pro quo fuit dispensandi ratio. s. in ecclesia ꝓmitiua. vt nomen xp̄i diuulgaret. ergo tempore illius dispensationis cessante forma illa so-

la manet que fuit forma ex institutione. Quid ergo: si audeo dicere q̄ baptizatus hodie in nomine xp̄i esset baptizatus. sed nec audeo dicere q̄ non esset baptizatus q̄z non lego vbi fuerit illa dispensatio reuocata. in hoc ergo casu reputo dubium an talis sit baptizatus. Circa istum autē tale remediū habendū est sicut vniuersaliter in alijs dubijs adhibet. de qua extra de baptismo ⁊ eius effe. de q̄bus dubium est an baptizati fuerint baptizentur verbis istis premissis. si baptizatus es non baptizote. sed si non es baptizatus ego te baptizo in nomine patris ⁊ filii ⁊c. Et vniuersaliter in omnibus dubijs quātum ad mām ⁊ formā sunt tres maxime. ꝓma est ista. si possibilitas adest via tutissima est eligenda. secūda si nō adest possibilitas via tutissime proxima est tenenda. Tertia est ista. Cessante impossibilitate caute est supplendū qō impossibilitas prohibebat.

De secunda variatione' principali. s. ꝑm quātitatē: dico q̄ si aliq̄d addatur repugnāt verbis ꝓncipalibus forme vel diminuens verba illa nihil fit: q̄z non seruat forma. ver. gra. de ꝓmo si dicat in nomine patris maioris ⁊ filii minoris ⁊c. de secundo si ꝓmittatur vel disiūgatur vel interponatur aliqua cōditio que non existat. vtpote si ego sum eps ego te ba. ⁊c. vel si aliqua ratio disiungat vt in nomine patris cogniti ⁊ filii opinati ⁊c. vel aliqua ratio disiūctiua ꝓtra rationem forme. q̄z disiunctiua non ponit determinate alteram partem. ⁊ eodē modo de ſimilibus. De interpositione tñ esto q̄ nō sit alicuius distrabentis vel repugnantis est speciale ꝺ q̄ si interrumpat vnitatē debitaz forme non manet forma. quādo aūt talis vnitas necessaria interrūpatur iudicet ex alijs actibus humanis. q̄z do enim ex cōmuni loq̄ele intercmptione vel interpositione impertinētis non iudicat quin posset poz sermo cōtinuari. cōsimiliter nec debet in ꝓposito iudicari. vt pote si quis inciperet oz̄ationem ⁊ diceret. tacete vel recedite. non ꝓpter hoc esset necessariuz incipe oz̄atione sed non obstante tali interruptione posset eandē continuare ⁊ complere. De subtractione ꝺo si subtrahat aliquod verbum de non ꝓncipalibus dictuz est ꝓus. Si autez de ꝓncipalibus aliq̄ subtrahat nihil fit. q̄z quolibet ꝺbum illorum est per se necessariū ad formam: sed si subtrahatur aliqua syllaba per syncopā non ꝓpter ꝺ destruitur forma. non enim voluit deus oīno determinare hominem ad verba in sacramētis vltra illū modū quo verba sufficiūt ad exp̄mendū cōceptuz. sed cum syncopa bene intelligit audiēs cōceptū loquētis. hoc aūt magis cauēdum est q̄z in aliis verbis ꝓpter reuerētiā sacri. nec tamen auderem dicere q̄ non vitans eam peccet mortaliter si non vitat non ex cōtemptu: ſz ex quadā infirmitate vel inconsideratione humana que non p̄recauet omnibus quantum posset.

De tertia uariatione ꝓncipali quantū ad qualitatē. i. terminationes que ꝓtinent ad cōgruitatē p̄z per illud. c. de cō. di. 4. retulerūt. vbi papa rñdet de sacerdote qui baptizauit in nomine ꝓria ⁊ filia ⁊ spū sancta. q̄ si hoc fecit ex impicia lingue latine non intendēs inducere errorem vere baptizauit. Nō intelligendū est q̄ñ est talis incōgruitas in fine dictionis q̄ non ꝓhibet q̄n possit capi cōceptus significat⁹ per dictionem. Et quomodo ꝺ sit possibile bñ experiunt aliq̄ audientes quosdā illiteratos qui loquunt incōgrue. ⁊ tamen bene cōcipiunt q̄d volunt dicere etiam quantuz ad singula verba.

De quarta uariatione ꝓncipali. s. vbi dico q̄ aliqua transpositio omnino variat sniam: vt si diceret. Ego patris baptizo te in noie filii ⁊c. aliqua autē trāspositio ꝑmittit vt transposita teneat

quasi candē virtutez in ipsa forma: vt si diceret. In nomine filij ⁊ patris sic. ⁊ prima transpositio impedit q; aufert cōceptū orationis vt instituta est: 2ª nō impedit ⁊ si cōgruū esset seruare ordinē proferendo per sonas qui est personaz ꝑm originē ⁊ necessariū sit h quantū ad ministrū. tū nō videt oīo necessariū ex parte sacramenti. q; persone quocunqz ordine nominate sunt vnuz efficiens principale in baptismo ⁊ vt sic inuocanē.

Ad primuz argumentū pz ex primo articulo quid sit proprie forma h, ⁊ qualiter verba sunt forma. Ad 2m pz ex scdo articulo q xps expressit verba que sunt principalia in forma illa, ⁊ que nō principalia s. actū ⁊ suscipientē: sed potestate ecclesie fuit determinare quib⁹ verbis ꝑme vel tertie persone ⁊ indicatiui vel optatiui modi exprimerent suscipiens ⁊ actus, ⁊ ecclesia latina elegit exprimere suscipientē in scda persona ⁊ actū indicatiue, ⁊ rōnaliter vt notaret ministrū vere coferre sacramentū. Ecclesia aūt greca elegit aliē ⁊ rōnabiliter ꝑ tpe vt dictū est: vt auferret scisma gloriantiū de baptizantib⁹ ministris. Ad 3m pōt dici q diuisio nō est sufficiēs, q; bene possibile ē q verba aliqua mäliter sumpta sint forma in aliquo sacramento imo potuit deus instituisse verba nō significatiua ꝑ forma.

Aliter pōt dici q oīo vt vera ꝑ tpe, platiōis sed ꝑ vltiō instanti complente, plationē sicut dicē inferius in mä de eucaristia ⁊ tūc cuz arguit vt vera sequit actuz rei verū est q ꝑsequit ipsaz absolutionē ⁊ ipa absolutio importat per hoc vbū baptizo. ⁊ tunc nō erit sensus baptizo. i. sacramentū baptismi cōfero. sz baptizo h est abluo. Ad 4m de grecis pz Ad 5m de pronomine ego verū est q nō est simpr̄ iter ō necessitate forme neqz expressū neqz vt implicitū in verbo prime persone. sed ꝯtū ad ecclesiā latinaz admimus post tēp⁹ alexandri necesse est ministrū exprimere ego. ⁊ glo, illa si quis cū probatiōe sua retulerūt pōt intelligi ꝑ tpe p̄cedente illā constitutionē Alexan. tertij, si quis. Ad illud de trinitate ⁊ xpo. pz in dictis de prima variatione verborū. Ad illud de genitoris cē. dō q Augu. ibi intelligit q idē est genitor ⁊ pater quantū qd h q̄ ē dici ad alterū. siue iportare ꝓprietatē eiusdē psone, sed nō sūt idē quantū ad ꝓmuz ꝓceptū significatū vbiqz q; pat significat primo ⁊ per se suppositū in nā diuina aliud autez significat primo ⁊ per se ꝓprietatē ⁊ non est eadē vis nominis ꝓprij ⁊ ꝓpetatis nominis in inuocatiōe facta alicuius persone ad aliquē effectum.

Ad vltimū dico q ꝓpositio phi, vera est absolute d nominib⁹ transpositis: sed non sequit q cōcept⁹ toti⁹ orationis ex talib⁹ nominibus sic ⁊ sic transpositis sit idez forma aūt nō consistit tm̄ in significatione incomplexorū: sed in significatione totius orationis.

Quare in aqua tantum fiat.

Celebratur autem hoc sacramentum tm̄ in aqua non in alio liquore vt ait christus, Nisi qs renatus fuerit, cē. Ideo vniformiter id fieri in aqua ꝓcipitur vt intelligatur. q; sicut aqua sordes corporis ac vestes abluit. ita baptismus maculas anime sordesqz viciorum emundando abstergit. Vel ideo vt nullum inopia excusaret. quod potest fieri si i vino vel oleo fieret. ⁊ vt cōmunis materia baptizādi inueniretur apud omnes. quod aqua signauit que de latere christi manauit: sicut sāguis alterius sacramenti signuz fuit. Non ergo in aliquo liquore potest consecrari baptismus nisi in aqua.

Ambr. sup epl'ā ad Romanos.

De immersione quotiens fieri debeat.

De imersione vero si queritur quomodo fieri debeat ꝓcise respōdem⁹ vt semel vel tertio ꝓ vario more ecclesie. Unde Greg. De trina immersiōe baptismi nil verius responderi pōt q; qd̄ vos ipsi sensistis. q; i vna fide nihil officit ecclesie sancte cōsuetudo diuersa. Qz. n. m trib⁹ sōsistētiis vna substantia est. reprehensibile esse nullaten⁹ potest infantem in baptismo ter vel semel mergere: q; ⁊ in tribus mersionibus personaruz trinitas. ⁊ i vna pōt diuinitatis singularitas designari. Nos vero qui tertio imergimus etiam triduane sepulture sacramentuz signam⁹. Scdm hoc ꝯz non modo ter sed etiam semel mergere tm̄. Ibi tamen dumtaxat mergere semel licet. vbi ꝑsuetudo ecclesie talis existit. Si quis vero id facere incipiat vbi consuetudo talis non est. vel semel tm̄ mergendum asserat: reprehensibilem se esse ꝓstituit. Aū May mo. In suo sensu abundabat Cyprianus cuz semel mergebat i baptismo paruulos qui q̄d intelligebat studiose implebat bonis operib⁹ abundando. ꝯz in hoc neīcius delinqueret. sz quia bonis operibus abundabat postea correct⁹ a deo ambulauit altiori sensu ter illos mergendo. Ecce habem⁹ quia deliquit qui semel mersit. Sed hoc ideo. quia aliter se habebat consuetudo illius ecclesie. vel quia vnam tm̄ faciendam mersionē asserebat. De trina mersione Augu. ait. Post q̄ nos credere ꝓmisimus. tertio capita in sacro fonte dimersum⁹ qui ordo baptizandi duplici mysterii significatione celebratur. Recte enim tertio immersi estis quia accepistis baptismum in nomie trinitatis. Recte tertio immersi. quia accepistis baptismum in nomine christi. qui die tertia resurrexit a mortuis. Illa enim tertio repetita immersio typum dominice exprimit sepulture. Constat ergo baptizandos tertio debere immergi. ⁊ tamen si semel tātum immergantur: verū baptisma accipiunt: ⁊ qui semel immersit tantum non peccat: nisi cōsuetudo ecclesie obsistat. vel hoc modo tantum debeā fieri asserat.

Haimo sup epl'ā ad Ro.

Augu⁹. i quadaz omelia.

Ad tertiū principale sic ꝓceditur. ⁊ arguit q; nō soluz aqua naturalis pura sit ꝓueniens materia baptismi quia aqua artificialis habet accidentiam cū aqua naturali. s. humiditatē: frigiditatē: perspicuitatē ⁊ hui⁹. Sed ex accidētib⁹ cognoscit̄ sba. ex. premio primi de anima. Item mixtū est grosius aqua clari aqua autē artificialis est subtilior vel saltez non grossior ergo non est aliquod mixtū. ego clm. ⁊ nō nisi aqua. ergo cē. Item miscibilia possunt separari a mixto. primo de generatiōe ergo aliquis pōt adhibere actū passiuo ad faciendū talez separationē. ergo aqua artificialis potest esse aqua elementaris separata a mixto. Lon-

firmat p illud exo .7. de anis. vbi ars demonuz adhi buit actiuū passiuo ad pducendū statiz ex aqua fluuij ranas. ḡ eq possibile e ex° p artē adhiberi actiuū passiuo vt fiat spatio elementi a mixto. maxime cū resolutio sit facilioꝛ q̄z gnātio vel cōpositio. Itē q̄ztuz ad illā partē pura aqua nālis ex .2°. metb. e subtilioꝛ q̄z vsual'. ⁊ pz per expientiā. qz per decoctionē vel depurationez sepaꝛ terra ab aq̄ vsuali q̄ residet in fundo. Item ex latere xp̄i fluxit aqua in qua institut⁹ est baptismus ſm illud ex de celebratiõe missaruz. in quadā. Sed illud qõ ibi fluxit nõ fuit aqua elemētaris sed fleuma. qz i corpore mortuo nõ stati ē aliquis humoꝛ q sit aqua elemētaris. nec p vulnerationē exist aligs humoꝛ nisi qui tpe aptionis erat in corpore. Sz nūc nõ erat in corpore aq̄ pura: ḡ ⁊c. Cõtra. Jo. 3. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spũsancto. ⁊c. Itē p Arist. Sciant artifices alchimie spēs p artē pmutari ñ posse. 4. metb. ḡ nõ pñt mixtum resoluere in puram aquam.

Hic dicendum est pportionabiliter ad illud qõ dictũ ē in pncipio pceden. q. mā. n. pprie accipiēdo sicut illõ in quo ē forma rei ē totum illud qõ ē ibi sensibile i quo fundaꝛ relatio signi qõ ē formale in baptismo. sz sicut in illo toto sensibili aliquid ē pncipali⁹ vt vltimate determinans. ⁊ ideo dz forma. ita aliqd ē minus principale vel determinabile. ⁊ illud dz mā. sed tale pōt intelligi vel primū ad significādum vel remotū. primum est ipa ablutio visibilis. ipa. n. cum verbis tāq̄z signū pri muz significat effectū baptismi. ⁊ iō nō vrget nos illa dubitatio. de pma. q. j. de trahe. ne forte asinus bibat sacrm. q vere ē dubitatio asinina. qz illa ablutio nõ durat nisi in fieri. ⁊ qtūcunq̄z aqua posset bibi vel hui⁹ vt illuc trāsfūdi. ipa ablutio non. ⁊ intelligit ablutio h nõ tm̄ sicut aq̄ dicitur lauare corpus quasi formal'. sz sicut bõ dz lauare corp⁹ cū aq̄ q̄si pprie actiue. Mā solus cõtactus corpis ab aq̄ q̄ ē quasi ablutio formalis nõ ē instituta tāq̄z signū vel ps signi. sz ipa lotio effectiue fcā ab aliquo abluẽte. Necꝛ q sit ibi ablutio put distinguit ꝛ lotionē: ⁊ icludit amotionē sordiū a corpe p cõtactuz aq̄. sed sufficit lotio i cõi dcā corporis ab aqua. alioꝛ agẽte qõ nihil aliud ē nisi q oportet istuz cõtactū corporis ab aq̄ fieri ⁊ ab aliq° cãnte ptactū istuz: ⁊ isto mõ itelligẽdo ablutionē ⁊ lotionē. lotio ē mā. prima q̄si per se fundamẽtum vel ps fundamẽti ist⁹ significatiõis aq̄ aūt ē mā remota q̄ applicat corpori in ista lotiõe. Et hui⁹ pbatio nõ est alia: nisi qz sic institutum ē: vt pz Jo. 3°. ⁊ Matth. 3. Quare aūt sit sic, institutum sunt aperte cõgruentie: qz aqua ē frigida. fluida. lucida. nectia. ⁊ cõis. ⁊ hec oẽs pprietates ꝓueniūt illi humori i quo dz fieri baptism⁹ q est ad repꝛimendū estū cõcupie. ad flectendū rigoꝛē inobedictie ad illustrãdū claritatē fidei ad introducendū i viã salutis. ⁊ h est cõe omnibus sicut lex ista cuius hoc sacramentum est iniciatiuū cõmunis ē omnibus ad salutem.

Quod autem in questione ponitur naturalis ad distinguẽdum aquam artificialẽ dz° q aque ille q̄ cõiter dicũtur artificiales sunt corpora quedam mixta ⁊ nõ dicuntur aque ille equiuoce. qõ pz primo. qz ita ē ex qualitatibus ꝓtibus totam speciem q vna qualitas similis nõ ꝓcludit idẽtitatem sbe. sed vna dissimilis in tota specie nõ cõcludit aliam esse sbam. Ille autẽ que dicunt aque artificiales habẽt a tota spẽ aliquã qualitatem dissimilem aque elementari.

Hoc pz 2° ex modo gnãtionis istarum. nã impossibile est toti nature create ex vno generare aliud. nisi seruando determinatum processum per media determinata. tota. n. natura creata non posset ex aceto generare vinum statim. sed oꝛ redire ad materiam primã cõmunez eis q̄ ē aqua q̄ attracta in stipite vitis tandē in vua conuertitur in vinuz. ⁊ ista sententia ponitur a pbõ. 8. metba. ⁊ pz ad sensum q ita ē. sed iste aque artificiales ex quocũq̄z fiunt fiũt nõ seruato processu nature per media determinata ordinata. ista etiam vniuersaliter fiũt per actionem ignis decoquentis ⁊ resoluentis. ignis autem nõ videtur esse sufficiens in virtute activa ad corrũpendum vel conuertendum quecunq̄z mixta in aquam elementarem. propter quod vniuersaliter concedi potest q aque ille que dicuntur artificiales non sunt conueniens materia baptismi. quia non sunt i specie aque elementaris.

Quod additur in questione pura' est intelligendum q impuritas in aqua potest intelligi duobus modis. vel propter mixtionez secũdũ iuxta positionez: vt aqua lutosa dicitur impura vel propter mixtionem alterantem a' specie sicut humõ mixtus dicitur non esse aqua pura. ⁊ prima quidẽ impuritas non prohibet: dum tamen non excludat ab aq̄ quin sit conueniens ad lauandum vel abluendum. nec est alia ratio nisi quia sic institutum est vnde aqua imbibita farine in pasta vel in spongea dum ibi ē vel imbibita in spisso luto. et sic de alijs si contingant carnez nõ sunt conueniens materia baptismi tales aq̄. qz tal' cõtact⁹ ñ ē lotio sz tm̄ aq̄ fluide libẽ cõiũgẽtes esse cuti vel separantis inter cutẽ ⁊ aliud corpus. Jn 2° mõ dico q aliqua impuritas pōt eẽ manente aqua int speciez sicut forte si incipiat inspissari tendendo ad generationē elementi grossioris ista nõ prohibet duz tm̄ sit fluida qõ p tanto dico qz in glacie niue ⁊ grandine que tamẽ sunt imperfecta vel in via ad mixtionez dũ talia sunt non pōt in eis fieri ablutio sm⁹ qz ibi nõ est lotio sicut nec in duro. Si aūt per illā alterationē iã sit extra speciem aqua omnio nõ est mā baptismi. ⁊ de quibus dã alterationib⁹ satis pz qz cõstituunt alteratũ extra speciẽ aq̄. puta de humoꝛib⁹ nãliter resolutis p digestionẽ vt saliua vrina ⁊hui⁹. iuxta illud extra de baptismo ⁊ ei⁹ effec. Nõ vt apponere. De alijs aūt nõ est ita manifestũ. puta de decoctõib⁹ ⁊ admixtionib⁹ ſm sensũ in quib⁹ nõ apparet euidẽter q sit altera species vt patet de brodio carniũ ⁊ farinato ⁊ hui⁹. ⁊ cerusia ⁊ medone. nõ. n. manifestũ est q sit ibi aliqd actiuuz corrũpens speciez aq̄ tm̄ h disutere nõ pertinet ad theologũ determinantem materiam baptismi in q̄ztũ haberi pōt ex canone biblie neq̄z ad canonistã determinatẽ cõditiones materie. put determinantur ab ordinatione ecclesie: sed pertinet ad pbm nãlẽ cui⁹ est inquirere que alteratio transferat aquaz a specie sua ⁊ que nõ qz si de aliquib⁹ sit dubium ⁊ in talibus fuerit baptismus factus vtendũ est ibi illis tribus maximis positis in solutiõe precedentis. q. de remedijs adhibendis circa eos de quibus ꝓbabiliꝛ dubitaꝛ.

Ad primuz argumentũ dico q aqua artificialis ⁊ si bẽat aliqua accidentia similia. tm̄ aliqd vel aliqua dissimilia habet a tota specie ex quibus sequit⁹ distinctio sbe. Ad 2m dñdum q ⁊ si aliqua aq̄ artificial' videaꝛ subtilioꝛ q̄z elemẽtaris. qz magis penetratiua ista tamẽ subtilitas nõ est sũbtilitas simplicitatis sed virtutis actiue. ⁊ h mõ vinũ est subtile vel subtilius aq̄ subtilitas aūt ꝓueniens aque elemẽtari est subtilitas simplicitatis eo mõ quo elementuz est simplicius mixto. Ad 3m cõcedo q possibile eẽt angelum bonũ vel malũ adhibere aliqua activa mixto in passo per q̄ resolueret ab eo aliqua elementaris. nõ enim negaui aq̄z artificialẽ esse aquaz elementarẽ. qz ars ibi cõcurrit: qz nõ cõcurrit vt pducẽs terminũ sed vt adhibẽs actiuũ passiuo. sed dico q nulla ars pōt adhibere idẽ actiuum puta ignez quantũcunq̄z diuersis mixtis vt passis ita q per illud agẽs fiat ĩmediate resolutio in aquã. s. elemẽtareꝛ. qz illõ idẽ agẽs nõ potest habere virtutẽ vt sit sine formis intermedijs mutandi. neq̄z etiam ita tali

ter diuersa in eundē terminū corrumpendi. Ad 4m
pz ex dictis de impuritate per iuxta positionē. Ad
5m rñdet Innocentius ibi q illa aqua que fluxit de late
re saluatoris nō fuit fleuma sed vera aqua qō ꝓbat ex v̄
bis euangeliste. Et qui vidit testimoniū perhibuit veri
tati. pfecto nō aquā sed fleuma dixisset si nō fuisset aq̄
sed fleuma. Probat etiaz a posteriori per materiā sacra
menti baptismi. nec in hoc inquit verum regenerationis
sacramentū fuissz oñsuz. cuz per sacramentuz baptismi
non regenerenē in fleumate sed in aqua. ꝓbat etiā p aq̄
miscendā in sacramento eucharistie probabetiā quar
to per figuraz que precessit super hoc in veteri testō. quā
do Moyses percussit silicē z ex ea nō fleuma sed aqua
manauit ad probationem rñdet ibi q vel illa aqua fuit
ibi de nouo creata miraculose. vel de cōponentib⁹ reso
luta. Sed qualitercunqz dicaur de aqua lateris christi
qz fluxit sicut sibi placuit nō propter h̄ sacramenta ibi
susceperunt efficatiā vt supra dictū est sed propter quā
daz similitudinē perfectiorē ad baptismuz z eucaristiaz
certū est tñ q baptismus non pōt fieri nisi in aqua vsu
ali. qz xps homo instituit.

Quando circuncisio amisit vim suam.

Solet ét queri si circuncisio amisit statum ab institutione baptismi. Ad quod dicimus in christi morte terminata eē legalia omnia. Ex tunc ergo circumcisio perdidit vim suam ita q̄ ꝑ ea non profecerit. sz potius obfuit obseruatoribus suis. Sed vsque ad oblationem vere hostie potuit prodesse. Si enim ante passionem legalia finem habuissent non ea imminente vetus pascha cuz discipulis māducasset.

De causa institutionis.

Cā vero institutionis baptismi est innouatio mentis. vt homo qui per peccatum vetus fuerat: per gratiam baptismi renouetur. quod fit depositione z viciorum z collatione virtutum. Sic enim fit quisque nouus homo. cum absolutis peccatis ornat virtutibus. Abolitio peccatorum pellit feditatem. Appositio virtutum affert decorem. z hec est res huius sacramenti. s. interior mundicia.

Queritur an baptismus aperuit celum qō non aperuit circuncisio.

Si queritur vtrum baptismus aperuit celū qō non aperuit circūcisio. Dicimus quia nec baptismus nec circūcisio regni nobis aditum aperuit sed hostia saluatoris. que si tempore circumcisionis oblata fuisset: illius temporis homines in regnum introissent. Res ergo huius sacramenti iustificatio est.

De quartuz principale sic ꝓceditur z arguit. q̄ institutio baptismi nō euacuauit circūcisionē. qz Matth. 5. Nō veni soluere legē sed adimplere. hz circūcisio erat ꝓcepta in lege. geñ. 17. g̃ xps nō euacuauit eaz instituēdo baptismū. Cōfirmat. qz ipe xps in seipso eam susceꝑit. Item Geñ. 17. Data fuit abrae circūcisio in fedus sēpiternū. g̃ ad semp pmansurā. alioquin non fuisset sempiternū. Itē nullus iferior hz auctoritatē reuocandi legē instituta a superiore. Sed certū ē q̄ dns i stituit legē mosaycā z circūcisionē: z nō inuenit vbi eaz reuocauerit. etiā in nouo testō. imo xps toto tēpore vite sue mortalis eā seruauit. etiā añ cenā comedēdo agnū paschalem. Discipuli aūt nō hūerūt auctem reuocandi g̃ rē. Cōtra. io. 3. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua rē. g̃ baptismus p⁹ fui institōnez erat simplr necius ad salutē. ergo circūcisio ē euacuata. qz nō sit cōcurrūt duo remedia necia z sufficiētia. ꝯ idē. Itē. Gal. 5. Si circūcidamini nihil xps vobis ꝓdest. Ista qō supponit baptismū isti tutū fuisse in le. no. quod vex est z rōnabile verū sicut pz ex multis auctoritatib⁹ noui testamēti z xpi z aplox in quib⁹ ꝓbatur necessitas baptismi. qō nō esset nisi eēt institutus in lege illa legitime. quādo tamen primo fuit institutus dubium est. non quidē quādo xps baptizabatur a ioāne. qz ille non fuit baptismus xpi. i. in forma xpi sz in forma io. tñ xps dedicauit tunc aquā tanqz materiā idoneaz suo baptismo ex contactu sue mundissime carnis. qz in legislatore cōfirmat⁹ ē vsus aque. i. vt ministeriū. Nec ét in illo verbo io. 3. dicto Nicodemo. Nisi qs rē. qz nō ē verisile tam necessariū sacrz in pclaui. corā ꝑsona ꝑuata institui que nō debuit eē ꝑco institōnis illi⁹. neqz ét differebat institui vsqz ad tps ascēsionis. Matth. vl. Mā discipli xpi añ passionem baptizabāt baptismo xpi. Jo. 3. Dicūt discipuli ioan. ad ipm. Rabi cui testimoⁿ phibuisti. Ecce ipse baptizat z oēs veniūt ad eū. z segtur. c. sequēti q̄nqz. Jesus ñ baptizaret sz discipli ei⁹ quinciē. g̃ tps institutiōis fuisse añ illud tps quo discipli xpi baptizabāt. hz ꝑcisa hora institutiōis nō legat in euāgelio. Istud aūt suppositum est rōnabile qz sacrm principale legis euāgelice ꝓ quod. s. intratur in eius obseruantiā debuit eē nouū z ꝓpriū illi legi. vt ꝑius dictū ē in. q. de institōne sacrī i cōi di. j. Debuit etiam istud sacrm eē euidens i significatiōe. qz ista ē lex veritatis euacuās vmbrā. Et debuit eē copiosū in gr̃e collone qz h̄ ē lex gr̃e. ioan. j. Gr̃a z veritas p Jesū xp̃m fcā ē. Debuit ét eē facile. qz iugū xpi suaue ē z on⁹ eius leue. Matth. 7. Itē debuit eē cōe. qz de⁹ ad legez moysi elegit vnū populum tñ. sed ad nouā legē totuz mūduz. In omnē terrā exiuit rē. hec ꝯttuor inueniūtur in vno. s. in ablutiōe cū verbis. qz h̄ euidenter significat mundationem anime que ē effectus principalis z dat gratiam copiose. vnde in ps. dicitur aqua refectionis Super aquam refectionis educauit me. Et est facilis qz nullo modo periculosa sicut fuit circūcisio z cōmunis omni sexui z etati.

Hoc ergo supposito tāqz vero z rationabili videndū ē primo vnde erat susceptō baptismi simplr necessaria. 2° an ex eodē fuerit circūcisio euacuata. Quantum ad primuz dico q̄ institutio precessit promulgationez: nō enim promulgatur lex. nisi primo sit determinata a legislatore a quo habeat firmitatem. z ista determinatio potest dici institutio. nisi etiam ab ipo sit reuelata alicui tanqz preconi solēni. z h̄ si per preconem illam voluerit promulgari. De hac institutione dico duo. primo q̄ ꝑpter eam nō erat necius simplr baptizari. qō pz Jo. 15. Si nō venissez z locut⁹ eis non fuissez pcm nō haberent. Ex quo dicto accipio istaz ꝓpōnem q̄ nullus tenetur ad aliqō ꝓceptum diui

num nisi p aliquē idoneū ⁊ auctenticū sibi ꝓmulgetur vel fāme vindica ⁊ testimonio bonor: eui dz glibz rōnabiliter credere. ⁊ h̄ intelligo de lege positiua que nō ē nota itēri⁹ i corde. nō g̃ p solā istam inistōnez p̄cedētem ꝓmulgationē obligat pplus nēcio ad bap^{m}. ⁊ h̄ maxie de isto p̄cepto. qz erat tm̄ modo positiuū. illud aūt positiuuz qđ p̄cessit de circūcisione nō debuit statiz dimitti. exquo certū fuit q a deo fuerat institutuz nisi etiā certitudo fieret illud 2^{m} fuisse dātū a deo. h̄ aūt certitudo de facto nō poterat h̄i sine ꝓmulgatiōe auctētica. 2° dico q ꝓmulgatio i⁹ fieri poterat poni duplex. vna p modum cōsilij. alia p modū p̄cepti. h̄ aūt fuit ꝓgruū qz ꝓmo ꝓmulgaret p modū cōsilij pp duo. ꝓmo qz lex euāgelica q ē pfectissima nō debuit p̄cipitanter ponit: sed hoies ꝓmo ad illā allici cadētez adh̄ sub cōsilio vt postea exercitati possent sub p̄cepto ponī. 2° qz lex vet⁹ nō erat mala sicut ē idolatria. ⁊ ideō nō debuit subito repelli. in h̄. n. fuisset repulsa quasi mala. sed debuit synagoga cuz honore sepeliri vt oñderet fuisse bona p tpe suo. Impō autez baptismi p modū p̄cepti euacuatio fuit circūcisiōis saltez q̃ntū ad necitatē. Debuit aūt aliqñ seq; ꝓmulgatio p modum p̄cepti. qz alr nūq̃ h̄ret lex ista firmitatē vel necitatez saltez q̃ntuz ad illud factū. Et nōndū gnāliter q ꝓmulgatio facta ō ꝓsilio diuio obligat ad nō cōtēnendū. q. n. ꝓsilium cōtēnit. cōtēnit ꝓsulentē. in q̃ntū ꝓsulentez. ⁊ iō nolens seruare ꝓsilium diuinū euāgelicum quasi cōtēnens illud tanq̃ irrōnabile ⁊ infructuosuz. peccat mortaliter. vnde videāt mordētes pauptatē euāgelicā. ne forte cū nolint seruare qđ non ē necium cōtēnāt. qz tales cōtemnentes vel puipēdentes ꝓtēnunt xp̃m q hāc suasit obseruari tāq̃ meritoriā ⁊ vtilē ad vitā eternaz vt h̄i in 6. li. de verbo. sig. Promulgatio aūt p modū p̄cepti obligat nō solū ad nō ꝓtenendū sed etiā ad obseruandū si ē affirmatiuū. vel cauēduz si ē negatiuū. Hec aūt dixi de ꝓsilio ⁊ p̄cepto diuio. qz sec⁹ ē de būano etiā loquēdo de ꝓsilio seu p̄cepto hois supioris seu prelati: licet enim tam consilium q̃ p̄ceptum alicuius superioris contemnere. id est irrationale ⁊ infructuosum iudicare. sed non licet dum est prelatus contemnere non obseruando. quia dicitur Matth. 23. Sup cathedraz Moysi sederunt, ⁊c. Istud de contēptu consilij vel p̄cepti superioris probatur. qz non tenentur necessario bēre falsam opinionem de suo superiore. sed monitio eius vel p̄ceptuz potest in se eē irratiōabile ⁊ infructuosū ⁊ irrōabiliter ⁊ vtiliter: tunc laborauduz est ad eius reuocationem ⁊ ad correptionem vel amotionem talis prelati fatue p̄cipientis. ergo non tenetur subditus reputare p̄ceptum eius tanq̃ rationabile ⁊ fructuosum. sz potest oppositum reputare sicut est. ⁊ sic cōtemnere nō approbando. Sic ergo patet q p̃ma obligatio baptismi per modum consilij obligauit omnes ad non contēnendum, secunda autem per modum p̄cepti obligauit omnes ad quos legitime venit ad suscipiendum.

De secundo principali scili

Ricar. i 4. di. 3. ar. 5. b. 3

cet an ex eodez fuerit circūcisio euacuata. exquo fuit susceptio baptismi simpliciter necessaria. Dicitur q christus quo baptismus fuit sub consilio erat a prima publicatione eius vsqz ad christi passionem. ⁊ hoc nō euacuauit circuncisionem etiam quantum ad necessarium illo enim tempore necessarium erat iudeo circuncidere paruulum suum. quia nondum fuit illa lex reuocata sicut nec alia imposita. A tempore autem passionis vsqz ad tempus publicationis euangelij fuit circuncisio licita: sed nec necessaria nec vtilis. quia i christi morte legalia sunt ꝓsumata. qđ ꝓbatur ex illo Jo. 19. Morte imminente dixit Jesus consumatum est. Et si queritur quid erat paruulo iudei in remediū cōtra originale a passione vsqz ad publicationē euangelij dicit q nō circuncisio sed fides parentū vt tpe le. ꝓa. Tertio vero

tpe post publicationē euangelij circuncisio fuit mortifera p̄o quo tpe loquit Paulus ad gal. 5. Nō si circuncidimini ⁊c. Contra p̄imū arguit sic. Si vnū p̄ceptuz impositū totaliter reuocat aliud consiliuz seu monitio ō vno facit aliud nō necessariū. qz cui⁹ actus p̄cepti est alterius p̄hibiti o: eius act⁹ consiliuz est licentia de nō obseruando reliquū g̃ si p̄ceptū de baptismo erat p̄hibitio circuncisionis quantū ad fructū ⁊ consilium de baptismo reddens circuncisionē nō necessariā. Hoc cōfirmatur. qz si ante passionē aliquis iudeus ad predicationē xp̃i vel Petri paruulū suū baptizasset ⁊ nō circūcidisset: si paruulus fuisset mortuus: saluatus fuisset: qz recipit gratiā in baptismo. a ꝓma. n. institutione baptismus cōtulit gratiā. Et si dicit q verum est q paruulo sufficisset baptismus: sed pater peccasset nō circuncidēdo. Contra. qz ante octauū diē potuit baptizare paruuluz: ⁊ ex quo ille habuit iam remediū cōtra originale ⁊ hoc credit pater. nā credidit baptismū efficacē ad hoc tunc videt q non tenebat necessario p̄uidere paruulo de alio remedio. Contra 2^{m} qđ dicit de tpe inter passionē xp̃i ⁊ ꝓmulgationē euangelij: arguit sic. qz nullus aliter se hz nunc q̃ prius ad aliquā legez. nisi qz est sibi aliter ꝓmlgata. Sed post passionē xp̃i anq̃ apli baptismuz p̄dicarēt nō fuit baptismus aliter populo ꝓmulgat⁹ q̃ ante. g̃ nō aliter obligabat aliquis post passionē ad baptismū q̃ ante nec per ꝓs ad circuncisionē aliter se habuit. Itē ab eodē habuit circuncisio vim obligandi ⁊ medendi seu curandi p̄z per Bedam super illud Jo. 3. ⁊ ponit in littera di. i. Nisi quis renatus ⁊c. Qui nūc per euangeliū suū clamat terribiliter ⁊ salubriter nisi quis renat⁹ ⁊c. Terribiliter dicit propter artā obligationē: salubriter ꝓpter efficacē medelā. ille dudū clamabat per legē: masculus cuius p̄puci⁹ circuncisa nō fuerit peribit anima eius de p̄pulo suo. Sed circuncisio habuit vim obligādi vsqz quo reuocaret. ergo per idez habuit vim medendi vsqz ad illā reuocationez. Sed p̄ solaz xp̃i mortē nō est aliter reuocata q̃ prius vt p̄z ex ratione precedente qz nulla lex est aliter ꝓmulgata ⁊c. Item post mortē xp̃i vsqz ad ꝓmulgationis tēpus iudei tenebantur circuncidere paruulos suos. quia nullo modo cōstabat eis de reuocatione circuncisionis. nō aūt contulit eam paruulo nisi vt vtilē ⁊ necessariā sibi ad salutez. qz tenebat ponere spē in ea sicut ⁊ prius ergo tenebatur de necessitate habere falsā opinionē de circuncisione. qđ nihil est dictū qz deus nullū decipit nec obligat necessario ad decipiendū. Itē numq̃ fuit homo reductus sine remedio certo ⁊ de quo nō eēt certus quia erat remediū certū. Sed in illo tēpore post passionē ante publicationē nullū aliud certū nouū remediū datū eis quia nec publicatū. ergo remansit idem quod prius: ⁊ eque certū remediū. ergo eque circuncisio remansit sicē prius. Contra 3^{m} quod dicitur de tempore post publicationez euangelij apparet actu. 21. c. vbi legitur de Paulo qui ascendit ihrl'm: ⁊ ibi de consilio Jacobi ⁊ aliorum fratrum post quartam synodum habitam in hierosolymis purificatus secundum legem ascendit tēplum ⁊ obtulit p̄o se sacrificium: quanuis solēniter ante iam ibi fuerat euangelium publicatuz. patet actu. 21. c. quia ibidem dixit Jacobus Vide quot milia hominū in iudea crediderunt ⁊ omnes emulatores sunt legis ergo stante tanta publicatione euangelij ibi ⁊ in ipso Paulo ⁊ in iudeis conuersis app: obabatur obseruatio legis. Et ipse Paulus ibidem inter tot christianos opus legis implebit. Quo autem tempore facta fuerit ista Pauli purificatio ⁊ oblatio secundum legem cōstare potest partim ex textu actuum. ⁊ partim ex magistro hist⁹iarum. istud enim fuit ante captionem Pauli p̄ septem dies sicut patet actu. 21. dicti. Illa autem captio fuit circa p̄incipium regni Neronis quia tertio anno regni Neronis venit Romam secundum magistrum

hiſtoziarum. Nero autem incepit regnare circa viceſimum annum poſt chriſti paſſionem. In tanto autem tempore videtur euangelium ſatis publicatuz fuiſſe ⁊ maxime in iudea. vbi tamē paulus obſeruauit legalia.

Quantum ergo ad iſtuz articuluz dico q̄ in baptiſmo nō eſt diſtinguere niſi duo tempora. ſ. tempus quo erat ſub p̄filio: ⁊ tempus quo erat ſub p̄cepto: ⁊ primuz durauit a principio exquo p̄dicabatur euangelium vel baptiſmus per chriſtum vel per ap̄los vſq̄ ad p̄dicationē ſolēnē ⁊ auctenticam eiuſdē poſt aſcēſionem xp̄i: ita q̄ primum tempus nullā habet differentiam p̄ mortē chriſti nec poſt eā ex hoc ſolo q̄ aliter cucurrit poſt baptiſmus q̄z ante. 2m āt temp⁹ vt credo incepit in die penth̄. in birſm. q: vſq̄ ad illum diem apoſtoli nō p̄dicauerunt publice. iuxta illud verbū chriſti. Vos autez ſedete in illa ciuitate donec induamini virtute ex alto. Sz in die penth̄. miſſo ſpiritu ſancto ſolēniter p̄dicauerunt. ⁊ appoſite ſunt illo die circiter tria milia ⁊ baptizati ſunt. act̄. 2°. Jude autem ad alias ciuitates ſm ordinem cuilibet loco vt genti erat tempus. Secundum quando ibi publice ⁊ ſolēniter p̄dicabatur lex euangelica. ita q̄ temp⁹ nō incepit ſimul apud quoſcunq̄z. ſed de ſyon exibat lex ⁊ verbum domini de hieruſalem iuxta p̄ophetiaz Eſa. ⁊ quibuſdam incepit tempus. Secundum ad menſez poſt penth̄. ⁊ aliquibus ad annum. aliquibus poſt decem annos. ⁊ ſic deiceps ſicut eis p̄dicabatur. Sz quantum ad circumciſionem diſtinguo quattuoz tempora. p̄o primo erat neceſſaria. p̄o ſecundo vtilis non neceſſaria. p̄o tertio nec vtilis nec neceſſaria. tamen licita. p̄o quarto omnino illicita ⁊ mortifera: primum tempus circumciſionis p̄ceſſit vtrunq̄z tempus baptiſmi. ſecundum tempus circumciſionis comitabatur primum tempus baptiſmi. Nam ſicut argutum fuit prius ex quo primo conſulebatur baptiſmus. non fuit circumciſio neceſſaria volenti baptizari. ſed tunc cucurrit vtrūq̄z ſub diſiūctiōe vt iude⁹ eligeret q̄cūq̄z vellet. licuit enim ⁊ profuit ſibi circuncidi ſi voluit. nec enim fuit tunc reuocata quantum ad vtile nec quantū ad licitum. licuit etiam ſibi imo laudabile fuit baptizari. ⁊ hoc etiam ſatis congruum fuit q̄ in tempore intermedio inter duas leges quando non ſubito prima tollitur nec ſecunda imponitur: illo inquam tempore ſimul currant ambe ſub diſiunctione. Tertium autem tempus circumciſionis cucurrit cum ſecundo tempore baptiſmi. ⁊ hoc quantum ad iudeos vſque ad illud tēpus pauli de quo argutum eſt prius. imo veriſimile eſt q̄ bene vltra. quia tempore purificationis pauli videbantur fratres in hieroſolymis appobare obſeruantiam legis. ⁊ de ea conſulere paulo. ſed quantum ad gentiles conuerſos ad fidem ſecundum tempus baptiſmi ⁊ quartum circumciſionis ſimul concurrerūt ſaltez poſt quatuordecim annos a paſſione chriſti vel circiter quā do ſcilicet paulus aſcendit hieroſolymam ad ſeniores ſuper illa queſtione conſulens de qua habetur actuum c. 15. f. vbi primo allegat Petrus factum Corneli. de quo habetur actum. 10. ⁊ deinde Jacobus tanquam epiſcopus in hieroſolymis profert ſententiam ſecundum magiſtrum hiſtoriarum dicens. Ego iudico non inquietare eos qui ex gentibus conuertuntur ad deuz. ⁊ ſcriber ead eos vt abſtineant ſe a contaminationibus ſimulacrorum. ⁊ de illis quattuoz duo ſcilicet abſtinere ab idolatria ⁊ fornicatiōe ſunt neceſſaria. Et ideo ſpecialiter eis ſcribenda. quia de illis gentes minus curabant duo alia. ſcilicet q̄ abſtineant a ſuffocato ⁊ a ſanguine non erant neceſſaria. ſed bene congruebant vt gentes cōuerſe ab ipſis abſtinerent ne eſſent abominabiles iudeis. ſicut in ſocietate bene decet q̄ homo abſtineat a quibuſdaz que ſunt abominabilia ſocijs. lz non ſint ſimpliciter illicita. ergo ſecundum tempus baptiſmi a principio fuit taliter fecit circumciſionem illiciram quantum ad gentes conuerſas. vel ſaltem poſt tempus tertij concilij in hieroſolymis de quo nūc tactū ē. d̄ quo ſeniores d̄creuerunt legē nō debere īponi gētib⁹ q̄uerſis. 14. vel. 15. anno poſt paſſionem chriſti. Sed quantum ad iudeos conuerſos 2m tempus baptiſmi nec a principio ſui nec poſt concilium illud tertium apoſtolorum excluſit omnino circumciſionem tanq̄z illicitam nec alia legalia. ſed multo poſt tempore licite ſeruabantur. Si obiciē q̄ Paul⁹ reſtitit Petro in ātiochia vt ipſe ſcribit Gal. 2. Cum veniſſet inquit Cephas in faciem ei reſtiti. quia reprehenſibilis erat ⁊ reddit cauſam prius eniz q̄z veniſſent quidam a Jacobo edebat. p. cum gentib⁹ Cum autem veniſſent ſubtrahebat ⁊ ſegregabat ſe ab illis timens eos qui ex circumciſione venerant ⁊ ſimulationi eius conſenſerunt ceteri iudei. ⁊ ſequitur ibidem reprehenſio. Si tu iudeus cum ſis gentiliter ⁊ non iudaice viuis quomodo gentes cogis iudaizare. Iſtud autem non erat diu poſt illud tertium concilium in hieroſolymis. vt patet ſecundum magiſtrum hiſtoriarum. Nam quarto Claudij anno venit Petrus Romam: ⁊ in illa via verſus Romam cum tranſiret antiochiam facta ſunt iſta. hoc autem erat ſatis cito poſt concilium ſupradictum quod fuit decimoquarto āno vel decimo quinto poſt paſſionem chriſti. Reſpondeo q̄ de iſto facto Petri ſi peccauerit vel non videbatur controuerſia inter duos egregios apoſtolos. ſ. Petrum ⁊ Paulum ⁊ poſtea inter duos doctores famoſos. Augu. ⁊ Hie. Salua reuerentia aliorum teneo cum Paulo ⁊ Augu. licet enim apoſtoli in actibus vel verbis que dixerunt vt homines potuerunt errare: tamen nullus apoſtolus vel p̄opheta inquantum ſcriptor alicuius partis ſcripture aliquo modo errauit. quia ſecundum Augu. in epiſtola ad Hieronymum: ⁊ ponitur in canone dionona. Si ad ſcripturas diuinas admiſſum fuerit aliq̄ mendatium quantuncunq̄z paruum ſeu officioſum nihil remanet in ea ſolide veritatis qua conuincatur auctoritas. quicquid enim contra ipſum allegatū fuerit reſpondebit illud mendaciter eſſe dictum iocoſe vel officioſe: vt eſt illud aliud quod conceditur ita eſſe dictum vnde dicit ibidem Auguſtinus. His ſolis libris vel viris qui canonici nominantur hanc didici ferre reuerentiam q̄ nullum eorum in ſcribendo errāſſe firmiſſime credam. Cum ergo Paulus ad Gal. que eſt pars ſcripture canonice: h̄ ſcribat. in faciez eius reſtiti. quis reprehenſibilis erat ⁊ ſubdit. Cum autem vidiſſem q̄ non recte ambularet ad veritatem euangelij. neceſſe eſt dicere iſta verba eſſe ſimpliciter vera. vel totā ſcripture auctoritas auferretur. Querendum eſt ergo quis ſit intellectus iſtorum verborum vt vera ſint. nō enīz poteſt dici q̄ tunc reprehenſibilis erat. quia ſeruabat tē legem. Nam poſt illud factum etiam Paulus circuncidit Thimotheum. iſtud enim fuit factum cito poſt tertium concilium Barnaba adhuc exiſtente cum Paulo in antiochia poſt reuerſionem eorum de hieruz. vt magiſter hiſtoriarum narrat quando. ſ. Petrus pergens romam traſiuit per antiochiam Paulus autem circuncidit Thimotheum poſt ſeparationez eius a Barnaba quādo ſumpto Syla profectus eſt ad viſitandum fratres quibus prius p̄dicauerat vt patet actu. 16. Poſt illud etiam tempus bene ad quattuor annos Paulus purificatus eſt ſecundum legem ⁊ tota multitudo conueſa in iudea obſeruabat legem. actu. 21. nec videtur q̄ reprehenſibilis erat. quia ſic obſeruabat legez. ſ. in diſcernendo cibos quia ⁊ hoc non magis fuit mortiferum q̄z alia legalia. ſ. purificatio ⁊ huiuſmodi. Vel ergo dicet reprehenſibilis fuiſſe. quia in illo actu obſeruabat legē ſubtrahendo ſe a gentibus in cibo ⁊ potu ⁊ q̄ hoc non erat faciendum videtur prius ſibi fuiſſe dictum a deo

actu, io. de Cornelio vel quia p ri^m non obseruās legē in hoc coram gentibus: postea venientibus iudeis etiā in ꝫ obseruabit. Et vtrunq; istorum duorum posset poni multipliciter. primuz enim poterat dici reprehensibile. quia ad quancunq; ecclesiam veneris: illi te conformes, ait Ambro. Aug. ergo reprehensibile fuit in ecclesia gentium non conformare se modo eorum viuendi. vel quia in hoc dabat occasionem gentibus euandi legem. vel quia ostendens facto illud esse necessarium. vel saltem necessarium ad hoc vt conuersi ex iudeis vellent communicare cum eis. z sepe inferiores facerent aliqua difficilia ne excluderentur a cōmunione superiorum. Ad istum intellectum potest referri illa reprehensio Pauli Quare cogis iudaizare. Gal. 2. c. vt ostendendo eis exemplo necessarium simpliciter fore eis seruare legem vel fore necessarium eis vt sint digni communione iudeorum fidelium. vel saltez laudabilius eis fore exempla maiorum imitando ꝫ foret oppositus. Secundum etiam potest intelligi: vel quia simulabat non reputans hoc corde esse faciendum quod fecit in opere ex primo enim facto quod fecit in absentia nunciorum Jacobi apparuit q̄ non sensit fore abstinendum a gentibus conuersis ad fidem in secundo facto ostendit q̄ hoc esset faciendum ad istum intellectum potest referri illud verbum Pauli. Simulationi eius consenserunt ceteri. Gal. 2. d. 2ē. Vel posset 2^m dici reprehensibile. quia non vtebatur auctoritate prelati. cum enim esset superiorillis nuncijs Jacobi magis debebat ipse veritatem constanter tenere in opere z eos adducere ad rectitudinē suam ꝫ propter timorem eorum flecti ad illud qō erat eis placitum vel magis acceptum. z talis remissio seu timiditas prelati est pro tempore reprehensibilis. z ad istum intellectum potest referri quod ait Paulus Segregabat se ab alijs timens circuncisos non enim erat ibi vere timor. quia simpliciter licitum erat iudeis nō seruare legem. z maxime quando erat inter gentes z debuit Petrus exemplo suo ostendere nuncijs illis tā ꝫ suis inferioribus. De singulis istorum quattuor posset discuti qualiter vel quantum esset reprehensibile z si possint verba Pauli in scriptura saluari ibidem. c. 2. melius est dicere q̄ quodcunq; istorum ibi fuisset: fuisse veniale ꝫ mortale. Nec pōt excusari petrus q̄ hoc faceret propter scandalum iudeorum vitandum quia non erat ibi materia scādali perfectis neq; paruulis. ſz tñ phariseis de q^o nō eē curādū docet christus. Matth. 15. Qui cum dixissent discipuli. Scis quia audito hoc verbo pharisei scandalizati sunt. s. de comedēdo absq; lotione manuum. Respondit. quod. n. intrat in os non coinquinat hominē ⁊c. quasi diceret. non curetis de illo scandalo. Sinite illos. ceci sunt duces ceco rum. Tale autem scandalum fuisset hic. q̄ ex genere actus nullus debuit scandalizari nisi male sentiens de libertate euangelica. nec per similem rationem de scandalo vitando potest excusari Paulus in circuncidendo Thimotheum vel purificando se. quia nullum illicitū est committendum propter scandalum quodcunq; vitandum. vnde extra de verborum significationib^9 vtilius scandalum nasci permittitur ꝫ veritas relinquatur. aqminus hoc verum est pro veritate vite in preceptis negatiuis semper z pro semper. z in affirmatiuis pro tēpore pro quo sunt adiplenda. Breuiter ꝫ paulus licite inter iudeos seruauit legalia etiā multo tempore post tertium concilium z hoc fuit licitum. dū tamen ipe non poneret in eis speciem. ſz non esset vtile nec necessarium. Inter gentes autem gentibus se cōformauit. ga licuit sibi legē non seruare pro illo secundo tempore baptismi. Petrus autē in hierosolyma seruans legē non peccauit. q̄ licuit iudeo z inter iudeos legē seruare tūc. In antiochia autem inter gentiles conuersos non seruans legem non peccauit. sed se conformans eis in cibis z potibus non peccauit. sibi enim licuit non seruare legem. peccauit autez postea segregans se ab eis in cibis z potibus propter aliquam quattuor rationuz predictaruz: vt verba pauli predicta saluentur. Et si queras quando fuit circuncisio simpliciter illicita etiam iudeis conuersis. respondeo q̄ tempus illud nō habem^9 in scriptura aliqua quia historica scriptura non perducit ecclesiam vltra quintum annum Hieronis. scilicet non vltra tricesimum annum a passione christi. z toto illo tempore etiam iudei conuersi obseruabant legem. quod eis licuit. nec credo q̄ hoc fuerit omissum vsque ad euersionem hierusalem siue ad dispersionem iudeorum cum gentibus inter iudeos conuersos. tunc enim forte conformabant se gentibus inter quas dispersi. et sic paulatim cessauit etiam apud eos obseruatio. Vel potest dici aliter q̄ deus per apostolos vel successores eorum determinato tempore simpliciter prohibuit legalia seruari. Iz de hoc non habeamus in scriptura. quia historia scripture non datur. vl durat vsq; ad illud tēpus. illud autem est probabile. quia ecclesia nunc tenet q̄ heresis est dicere legalia currere cum lege euangelica vt habetur extra de baptismo z eius effectu. maiores. vbi dicit Inno. Absit. vt in illam damnatam heresim incidamus. que perperam affirmabat legem cum euangelio z circuncisionem cum baptismo seruandam. Hō autez videtur q̄ ecclesia ꝫ iudicaret heresiz ex sola omissione iudeorum quadā necessitate dispersiōis seu hui^9 non seruātium legem. sed videt q̄ hoc fuit propter aliquam reuocationem simpliciter factam a deo.

Ad argumēta pro opinione precedente. Ad primū dicitur q̄ circuncisio nō fuit ante mortem christi reuocata. verum est tamen inutilis z illicita. sed bene tacite relaxata vt iam non esset necessaria. quia consilium de alio remedio laxauit preceptum de priori. Exquo enim secūdum fuit remedium simpliciter z consulebatur. licuit. imo laudabiliter licuit non vti remedio priori circa idem. Ad illud Jo. 19. Cō sumatum est. dico q̄ hoc intelligitur de bis que scripta sunt de filio hōinis. iuxta illud. Lu. i. Ecce ascēdim^9 hierosolymam z consumabuntur omnia que scripta sūt per prophetas de filio hominis. Vel si illud referatur ad antiquam legem sic debet intelligi. consumatum est in causa. nam mors christi causa erat confirmatiōis legis euangelice. sed illa non fuit confirmata tanquam necessaria ad obseruandum ante predicationez, eius publicam quem^9 non incepit in passione. sed in penth. tempore enim intermedio sederunt in cenaculo, nemini solenniter vel publice predicantes.

Ad argumenta principalia Ad primum dico q̄ in lege erant moralia siue legalia. iudicialia z cerimonialia z quantum ad quodlibet istorum potest intelligi verbum christi. Non veni soluere ⁊c. quia decalogus simpliciter manet. sed perfectius exponitur ꝫ iudei intelligant vt patet Mat. 5 Audistis quia dictum antiquis: nō occides. Ego aūt dico vobis quicunq; dixerit fratri suo racha ⁊c. z non mecaberis ⁊c. Ego autem dico vobis. Quicunq; viderit mulierem ad concupiscendum eam ⁊c. Judicialia autem manent. non in se sed in equipolenti quantum ad finem. finis enim iudicialium erat pacifica cohabitatio hominum mozes autem euangelici plus valent ad pacificam conuersionem ꝫ lex talionis magis enim seruatur pax si non percutias percutientem quam si oculus pro oculo z dens pro dente reddatur. vnde breuiter nullum iudiciale illius legis quia illius legis ligat nunc licet tamen bene principibus nunc statuere aliqua que erant in lege Moysi z illa ligant auctoritate principis nunc statuentis. non auctoritate le. ve. sicut licet vni regni in regno suo statuere legem que est in alio regno, sed illa non ligat ibi. q̄

lex est alterius regni. sed quia instituta hic ab isto rege. Ceremonialia autem non manent in se ꝛ in suis significatis. quia vmbra transijt ꝛ veritas successit. Omnes enim ille purificationes significabant purificationem a peccato. ꝛ ille oblationes figurabant oblationem perfectā xp̄i act⁹ quosdā latrie: fidei spei ꝛ charitatis in deū ꝛ ꝫ sunt completa hostia illa iam oblata ꝛ per eam peccatis purgatis ꝛ mentibus in cultum dei directis Dico ergo q̄ non venit soluere legem vel circuncisionem quantum ad fructum ad quem erat instituta imo perfecit eam copiosius remedium ꝛ longe perfectius instituendo. dictum est in declarando suppositum istius q̄stionis. Ad confirmationem cum dicitur christus in se fuit circuncisus. ℞o. non oportuit legislatorem statum circa natiuitatem suam legem ferre. Et ideo i⁹ principio sui tp̄is lex p̄or adhuc durauit vñ ꝛ illa q̄ fuerunt legis nature fuerunt obseruanda circa Moysem vsq̄ ad tempus dationis legis in monte synai ita hoc ꝛ eodez modo potest dici de agni paschalis commestione in cena quia in morte christi causaliter expirauit lex vetus licet non p⁹o tunc sed p⁹o tempore publicationis huius cause ꝛ legis euangelice. Et ideo vsq̄ ad mortem potuit christus licite illa cerimonialia seruare. Ad secundum potest exponi fedus sempiternum in se vel in im equiualente. vel forte magis ad intellectum littere q̄ erat fedus sempiternum inter deuz ꝛ abraam ꝛ specialiter eius semē quia nunquam fuit aliquod aliud signū specialiter inter deum ꝛ illud genus. ꝛ tamen futuruz erat aliquod signū federis iter dum ꝛ totū gen⁹ humanum ꝛ melius erat semini abrae transire in illud fedus commune q̄ remanere sub isto federis specialis quia melius est partem esse in toto cui simpliciter bene sit q̄ esse distinctam a ceteris partibus vt sibi aliqualiter bene sit ꝛ alijs male. Ad tertium patet. quia quantum ad gentiles cōuersos p̄ceptuz de circumcisione erat reuocatum in tercio scilio auctoritate. ℣ Petri ꝛ Jacobi. imo spiritus sancti quia ait Jacobus. Visum est nobis ꝛ spiritui sancto. quantum autem ad iudeos supponitur aliquando reuocata. licet tempus reuocationis non fuerit simpliciter explicitum in scriptura.

Ista est distinctio tertia huius quarti lib. In qua magister postquaz determinauit in quibusdam preambulis ad sacramenta. In hac tertia distinctione incipit determinare de sacramentis Et primo de sacramēto baptismi. Circa q̄ tria facit. primo enim quiditatem. formam ꝛ institutionem baptismi exprimit. Secundo eius materiam ꝛ modum subdit. Tertio eius efficatiam ꝛ effectū adijcit. primum vsq̄ ibi celebratur hoc sacramentum. Secundum vero ab inde vsque ibi. Causa vero institutionis. Tertium vero vsq̄ ad finem distinctionis. In speciali sententia magistri stat in tribus propositionibus quarum prima est hec. Baptismus est exterior ablutio corporis sub debita fōma verborum. i. cum expressa inuocatione sanctissime trinitatis. Hanc magister insinuās diffinit baptismū dicens q̄ baptismus est exterior ablutio corporis cum forma prescripta vrborum. accessus enim verbi ad elementum facit sacramentum vt ait beatus augustin⁹ Cetera vero ad decorez ꝛ honestatem petinent. postea dicit q̄ forma est inuocatio trinitatis. quam formam tradidit christus in euangelio Mathei cum dixit Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. Tamen in actib⁹ apostolorū legitur quosdā baptizatos in noīe xp̄i tm̄ fuisse ꝛ bñ ꝫ Ambro. q̄z in nomine christi quod est vnctus tota trinitas intelligitur. q̄z pater vngens ꝛ filius vnctus: ꝛ spiritus sanct⁹ vnctio. Unde huiusmodi occasiōe querit si vna persona tm̄ nominetur ꝛ fides trinitatis in corde teneatur sit verus baptismus. Respondet s̄m Ambr. q̄ sic. propter quod scriptura dicit quosdam baptizatos in nomine christi ꝛ in spiritusancto. quia tota trinitas i quolibet illorum nominum intelligitur. Si vero fides desit ꝛ intentio faciendi. quod facit ecclesia irritum est sacramentum. Subdit tamen s̄m Ambr. q̄ tutius sit tres personas nominare dicendo. In nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. Inuocatur etiam tota trinitas vt ibi visibiliter operetur. Non autem debet dici in nominibus. quia non seruatur debita forma baptismi. ꝛ hoc ē ideo. quia vna est inuocatio ꝛ confessio trium personarum. postea querit quando institutus sit baptismus. Circa quod sunt varie opiniones. Quidaz enim dicūt q̄ sit institutus cum dominus dixit Nicodemo. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spiritusancto. Alij dicūt q̄ post resurrectionem. cum dominus dixit: Ite ꝛ baptizate omnes gentes. Sed hoc non videtur verum. quia etiam ante resurrectionem baptizauit. Et ideo dicit magister q̄ saluator suo baptismo baptismum instituit. in quo trinitas innotuit. que interius baptizat. q̄z pater in voce. filius in carne. spiritussanctus in spe columbe apparuerunt. Tunc enim contactu sue munde carnis christus vim regeneratiuam contulit aquis. vt qui postea in eā mergerentur. inuocato nomine trinitatis a peccato purgarentur. Dicit etiaz q̄ apostoli in eadem forma baptizauerunt ante xp̄i passionē. ꝛ p⁹ passionem eius que ante passionem potest intelligi esse tradita. ℞uis non sit scriptum. Secūda propositio est ꝫ Materia baptismatis dz esse aqua pura. ꝛ vtile ē puerū mergi sub triplici mensura. Hāc magr insinuās dicit q̄ aqua est materia huius sacramenti. quod ostendit factum christi. q̄z ipemet in aqua baptizatus est: ꝛ verbū xp̄i quod dixit. nisi quis renat⁹ fuerit. ꝛc. Et passio xp̄i. q̄z de latere ei⁹ manauit aqua que significauit baptismū. ꝛ sanguis q̄ significauit eucharistiā. Est. n. aq̄ cōueniens mā hui⁹ sacri ꝓpter sui copiā ꝛ cōitatem. q̄z hoc sacrm cōe est. tū etiā ꝓpter ꝓuenientiā signi ad signatū. q̄z sicut aqua abluit exteri⁹ sordes corporis. sic baptismus interi⁹ mūdat sordes anie. Postea querit an vna vel tria imersio fieri debeat. Et tridet q̄ pōt fieri vna vel trina s̄m diuersas locoz cōsuetudines. quia vna imersio vnitatez trinitatis. trina vero trinitatem ꝓsonaruz designat. ꝛ triduana xp̄i sepultura exprimit Subdit autez q̄ nō peccat semel imergens nisi vel consuetudo ecclesie obstat. vel semel esse tm̄ mergendum doceat ꝛ asserat. ꝛ omnia auctoritatibus cōfirmat. Postea querit an circuncisio amisit vim suā. Et respondet q̄ in morte xp̄i sicut ꝛ tunc omnia legalia terminata sūt ꝛ non ante. Tertia ꝓpositio ē hec. Causa institutionis hui⁹ sacri ē expiatio a macula peccati. Hāc mgr insinuans dicē. q̄ cā istōnis baptismi. ē inuocatio bois q̄ p petrū vel⁹ fuerat. Et ꝫ mūdatio iteriox ē res sacri hui⁹. Ultimo dicit q̄ nec baptism⁹ nec circūcisio regni celestis ianuā apuit sz hostia saluatoris q̄ si oblata fuisz tpe circūcisiōis illi⁹ tp̄is hoies regnū celoz itrassēt. Et ꝓcludit q̄ res sacri baptismi ē iustificatio a peis. Et tm̄ in spāli.

Q̄ dā alii suscipiunt sacramentum ꝛ rem. Alii sacramentum ꝛ non rem. alii rem ꝛ non sacramentum.

Dic dicendum est aliquos suscipe sacramentum ꝛ rem sacramēti. aliquos sacramentum ꝛ non rem: aliquos rem ꝛ non sacramentum. Sacramentum ꝛ rē simul suscipiunt omnes paruuli qui in baptismo ab originali mūdantur peccato. Quāuis quidam diffiteantur illis q̄ Di. 4. De errore q°rūdam.

periturī sunt paruulis i baptismo dimitti pec cata innitētes illi verbo augustini. Sacramē ta in solis electis efficiunt quod figurant. non intelligentes illud ita esse accipiendum. qz cū in aliis efficiant sacramenta remissionem: nō hoc eis faciunt ad salutem sed solis electis.

Augu⁹. i libr. de baptis⁹.

Nam q omnibus paruulis in baptismo re- mittatur peccatum per baptismum. Augu⁹. euidenter dicit. A paruulo inquit recenter na to vsqz ad decrepitum senem. sicut nullus p hibetur a baptismo. ita nullus est qui nō pec cato moriatur in baptismo. Sed paruuli tm originali. maiores vero etiam omnibus que male viuendo addiderūt ad illud nisi enormi tas vite impediat id est ficto. Adulti vero q cum fide baptizantur. sacramentum ⁊ rem su scipiunt.

Jc dicendum est

Postqz magister egit de baptismo qz tum ad ei intrinseca. hic agit de suscipi entibus baptismum. ⁊ consistit tota dē terminatio istius di. in declarando quandaz distinctio nem trimembrem de suscipientibus. que est q aliqui recipiunt sacramentum ⁊ rem. aliqui sacramentum ⁊ non rem. aliqui rem ⁊ non sacramētum. ⁊ diuidit in tres. In prima huius diuisionem ponit. In secūda eaz exponit. In tertia circa eam dubitationes mouet ⁊ po- nit. secunda ibi. Sacramentum ⁊ rem. tertia ibi. So- let queri de illis. Prima pars manet indiuisa. Secū da diuiditur in tres ꝑm tria membra que declarat. se- cundum membrum ibi. Si vero sine fide. tertium ibi Sunt ⁊ alij. Et vtraqz istarum partium habet duas quia primo declarat veritatem. secūdo obijcit ⁊ soluit. ⁊ contradicta in declaratiōe secundi membri ponit du as obiectiones. prima est ex auctoritate Augusti. ibi. Videtur tamen. Augu. secunda ex auctoritate aposto li ibi. Queritur quē. Contra etiā dicta in declaratione secundi membri ponit duas dubitatiōes primam ibi. Eis autez videt. secunda ibi. Sed dicunt alig. Ter- tia pars principalis diuidit in duas ꝑm duas dubita- tiones quas mouet. prima mouet circa tertium mem. brum. ⁊ ponitur ibi. Solet queri. ⁊c: secūda mouet cir ca secūduz membr. Solet etiā queri. Primū membr ſ. suscipere rem ⁊ sacramentū. certū est q cōuenit par- uulis. Secūduz. ſ. recipere sacrm ⁊ non rem. certum ē q tm conuenit adultis. Tertium membrum potest cō petere vtriqz. qz vtriqz possunt habere baptismum san guinis ⁊ flaminis. Scōm hoc ergo primo querenduz est de paruulis. scōo de adultis. tertio simul de vtriqz Quantum ad paruulos tria quero. primo vtrum par uuli sint baptizandi secundo vtrum paruuli baptizati recipiant effectū baptismi. tertio vtrum paruulus exi stens in vtero matris possit baptizari.

Ad primum

arguit qz nō. quia baptism⁹ ē reme- diuz ꝓ pcō. Sed paruuli nō hnt peccatū qz nec vsuz rōnis vel volūtatꝭ ⁊ ꝑm Aug. de vera religiōe. Scīm a deo ē volūtariū q si nō fit volūtariū nō ē pcō. ꝯ ⁊c. Item Matth: vlti. Qui non crediderit. condemnabitur. Paruulus non potest credere. ergo per baptismum non potest saluari. ꝯ frustra baptizatur

Contra

Augu de fide ad petrum. firmissime tene paruulos qui sine sacramento ba- ptismi de hoc seculo trāseunt eterno supplicio puniēdos qz originale pcm in carnali cōceptione cōtraxerunt.

Hic

fuit error pelagij q paruuli non habent pecca tuz originale. de hoc ⁊ eius improbatione ta ctuz est libro secundo. di. 30. Tenendo oppositū. qz cum secundum scripturam ⁊ fidem paruuli trahant ori ginale ad eius delectionem que necessaria est ad salutē sunt baptizandi. quia tempore legis euangelice baptis mus institutus est in remedium contra illam culpam

Ad primum argumentum illa auctoritas Augusti ni debet de actuali peccato intelligi. ⁊ isto modo pecca tum originale fuit in primo parente voluntarium. non tamē oportet q quodcunqz peccatum sit voluntarium voluntate illius in quo est. Ad aliud patet q debet intelligi de adultis: per illō quod precedit. Qui credi derit ⁊ baptizatus fuerit. Vel potest dici q qui non crediderit nec actu nec habitu condemnabitur. quia se cundum apostolum. Hebreorum. xi. Sine fide impos- sibile est placere deo. credere enim oportet accedentē ad deum. Paruuli autez ⁊ si non possunt habere actū credendi possunt tamen habere habitum: vt inseque- ti. q. dicetur. ideo non valet.

Ad secundum

sic ꝓceditur. ⁊ arguitur q paruuli baptizati non recipiunt effe- ctum baptismi quia talis effectus est gra tia. Paruuli non recipiunt gratiaz quia non infunditur sine fide quia sine fide impossibile est placere deo: vt habetur Hebre. xi. Sed paruuli non recipiunt fidem. qō probo. primo auctoritate apostoli Ro. io. Fides ex auditu paruuli nō possunt sic accipere fidez 2° probo rōne qz habitus habituz pōt vti eo cum voluerit nō impedit⁹. paruulus baptizatus cuz vene- rit ad vsuz rōnis non pōt vti habitu fidei. quia non pt exire in actuz credendi articulos fidei. E confirmatur istud quia habens habituz se habet aliter ad actuz ꝯ nō habens. aliquo enim mō habitus se habet ad ad actum. ⁊ ꝑm illum modū differt habens a nō habente sed paruu- lus baptizatus nullo mō aliter se habet ad actuz credē- di ꝯ si nō fuisset baptizatus qz si baptizatus nutriatur inter infideles ⁊ ab eis doceatur similiter acquiesceret er rori eorum sicut alius non baptizatus. si etiā non bap tizatus nutritur inter fideles ⁊ in lege eoz doceatur: si milit acquiesceret illi legi sicut aliquis baptizatus. Si ꝯ nullo mō alit se habet ad actuz credendi baptizat⁹ ꝯ nō baptizatus nullo⁹ habet habitū fidei. Si vero respō deat q habit⁹ acquisitus aliquo mō se haber ad actum non sic autez infusus. Contra hō ⁊ ad confirmationē ꝑncipalis argumēti. qz si deus infunderet alicui habi- tuz geometrie concurrentib⁹ sibi rationibus termino- rum geometrialium posset ex illo habitu assentire veri tatib⁹ geometricis. ꝯ a simili in proposito ex fide infusa si adesset posset habēs assentire occurrentib⁹ rōnib⁹ ter minorū ita apꝓbensa rōne mortui ⁊ resurrectionibus posset aliquis assentire huic veritati mortui resurgent cuius opposituz exprimur. Tandez ꝓfirmat propositū quia cum habitus det aliquā facultatez ⁊ delectationē in opere ex secundo ethicorum. Nullus autem facil⁹ nec delectabilius operatur contra habitum suum ꝯ se cundū eū. Sz paruulus baptizat⁹ postqz fuerit adult⁹ facilius dissentit a credibilibus qz cōsentiat vt experi mur. ꝯ ⁊c. Item ad principale. Nullus recipit grati am a deo nisi aliquo modo sibi coniungatur. nam actu aliter auerso ⁊ omnino indisposito deus non dat grati am. prima autem coniunctio ad deum fit per fidem. ꝯ non habenti illam non datur gratia. Paruulus nō ha bet eam ante baptismum. ꝯ non datur ei in baptismo. Contra. Aug. in eneh. A paruulo recenter nato vsqz ad decrepituz sicut nullus prohibetur a baptismo: ita nullus est qui non moriatur peccato in baptismo. Sed nullus⁹ moritur peccato nisi recipiat gratiam. ꝯ. ⁊c.

Ad questionem dico q̄ sicut ē creditū puulo i baptismo originale dimitti: ita ⁊ creditū ē sibi grā infūdi q; vt dictū est in q̄one de circūcisiōe. Deus ꝑ statu nāe lapse nulli remittit culpā nisi cui dat grām. nullū enī liberat a perditiōe nisi quē ordinat ad ħ vt sit filius regni. Ad primū argumentū. ꝯ de⁹ de potētia absoluta posset dare gratiā sine fide ponendo q̄ sint duo absoluta simpliciter distincta. tñ q; dei perfecta sunt opera. Deutro. xxx. Et quādo hominem sanat totaliter sanat. Ideo concedit q̄ nō infundit gratiā parulo sine fide ⁊ sine spe. Ille autez probationes que sunt cōtra hoc de fide locuz habent in tertio li. di. xx. Probant enim nullā esse fidez infusaz ⁊ ideo ibi habent solui: sicut ibi habet declarari propē q̄ ponenda est fides vel eni ponit habere aliquā causalitatez respectu actus ⁊ tūc actus nō posset esse talis sine ea qualis est ipsa posita. vel nullam. ⁊ tunc manifestū est q̄ ex actu nō pōt pendi fides ineſſe ꝯ si aliquaz cālitatē habeat. adhuc hoc pōt esse dupliciter. vel precisaz. s. q̄ nulli alij possit competere. vel nō precisaz puta si tal cālitas possit competere. vel fidei acquisite ⁊ si primuz istoz̄ poneret posset forte certitudinaliter fides cognosci ineſſe per hoc q̄ aliquis cognosceret talē conditionez suo actui ineſſe q̄ ñ posset ineſſe sine fide infusa. Si secundū ponat simpliciter nō potest cognosci fidē infusaz ineſſe ex actu neqz ex aliqua conditione ipsius actus. ⁊ tunc esset dñdum q̄ licet nihil sit in actu nec pertinens ad actuz quo distinguat habens fidez a nō habente: ac per ħ nō posset eē notuz secundū rationez naturalem fidē ineſſe tamez ħ est credituz ⁊ sic posset dici ꝑ gratiā q̄ nulla virtus supernaturalis pōt probari ineſſe neqz ex actu aliquo neqz ex aliqua conditione alicui⁹ actus. sed nec forte in vniuersali potest probari pōnem naturalem aliquā virtutē supernaturalē ineſſe De istis amplius in tertio li. in materia de virtutibus dicēt. Ad 2m̄ principale dicit q̄ paruulus cōiūgit deo p fidē parētū. Contra pone parentes hereticos vel infideles. dicit adhuc q̄ p fidē ecclie. Contra istō q̄ in ecclia militāte nullus eēt fidelis tñ intēderent facere qđ xps fecit. puulus ad huc vere baptizaret ⁊ recipet grām. Dico ꝯ ad argumentū q̄ de facto nulli dat grā nisi per aliquā grāz meritoriam que mereē cōiūctionē eius ꝑmā cū deo. ⁊ hec cā meritoria est xps. sed ꝑter istā non opz dare aliquam intrinsecam in recipiente qua cōiungatur deo ante q̄z recipiat gratiam.

Alexā. i 4. pte ſū me ti. de bap°. col latōe de baptizā dis. q. i.

Ad tertiuz sic proce-

a ditur ⁊ arguit q̄ paruulus in vtero possit baptizari. q; donū dei perfectū ē q̄z petiū a de. vt ꝑz ro. i. ¶ Paruulus aūt i vtero mris pōt inficī pctō a de. ꝯ pōt pficī dono dei ⁊ sic recipe sacrm pfectissimū. Itē paruulus in vtero pōt liberari a fluxuue tpali. ꝑz ex manumissione mris. ꝯ rē. pōt ergo ibi baptizari. itē Ro. ii. c. Si radix sctā ⁊ rami mi sctā cōpzarat arbori. ram⁹ aūt dicꝑ oles in vtero. ergo rē. Cōtra eoꝝ. ꝑma. i. ¶ Nō ꝑus qđ spūale ē sed qđ aiale. deinde qđ spūale ē ꝑus opz nasci carnalr q̄z spūaliter renasci. Item vt vult Isidorus. Qui natus ex adam nō est renasci p baptismum non pōt.

Petrus de tarantasia lib. 4. di. 6. ⁊ proble mate. 2°. q. 1. i solone secūdi articuli.

Dicitur q̄ non quia paruulus in mris vtero cōiūct⁹ ē cāe sue corruptionis. tale autē sic cōiūctū non pōt mūdari dum cōiūctū est. Contra q; caro mris in paruulo nō est cā corruptionis nisi mediata. caro aūt ipsa puuli est cā imediata loquēdo de corruptione originali. statim enim cū aia paruuli informat carnē eius inficit illa corruptione. imediati⁹ ergo cāt corruptionē istā in puulo caro sua q̄z caro mris. Si g̃ ſtāte cōiunctione ad cām corruptionis nō pōt purgari ex ea pte. ſegtur q̄ puulus ħs carnē suā ꝑpriā nunq̄z a pctō originali pōt purgari qđ ē cōtra fidē. Item ꝯ puulus in vtero mris sit cōiūct⁹ mri localr. tñ ē distinctus ab ea personalr q; hz aliud corp⁹ ⁊ aliā aiam. Sed distinctio psonalis sufficit ad distinctionē p̄m peccatū vel iustitia ⁊ nō iustitiā. nā pctm ⁊ iustitia insunt ipsi p sone p̄m q̄ ħ. nō q; in tali vel tali loco. g̃ non obstāte illa cōiūctiōe locali ꝑpter distinctionē psonalē pōt paruulus eē iust⁹ ꝯ mr̄ qlitercūq̄z bēat se ad iustitiā. Itē si non posset cū cōiūctione ista ad cām corruptionis stare grā in paruulo. g̃ nō posset paruulus in vtero hīe baptm flaminis vel sāguinis quoz vtrūq̄z ē falsū. De flamine pz Hiere. j. ⁊ de Joāne baptista luce. i. ⁊ de mr̄e xpi ħ tenet firmiter eccl̄ia. De secūdo pz per hoc q̄ sīgs pse quit mrem grauidā: eadē de cā persequtur puulū in vtero eius. g̃ si mr̄ occidit ꝑ iustitia filr ⁊ paruulus. si autem puulus occideret extra vterū haberet baptismū sāguis si p iustitia vel fide occideret etiam nō baptizat⁹. g̃ codē modo rōnabile ē q̄ de⁹ nō cōtemnet eū p̄ simili cā i vtero matris passum. Et ex ħ pōt argui ꝯ opi. q; si puulus pōt hīe baptismū flaminis. g̃ pōt bēre purgationē a pctō originali. Sz coniunct⁹ mri q̄ est cā corruptōnis p te pōt bēre baptismū flaminis. ergo rē.

Ad questionem dico q̄ vel

ꝑuer ꝑm oēs partes est in vtero matris. vel ꝑm aliq̄z partē apparet extra vterū. Si ꝑmo modo dico q̄ nō potest baptizari non ꝓpter rōnem pozē. q; cōiūctus est cāe corruptionis. sed q; baptismus est lotio vel ablutō in aq̄. sed puulus sic in vtero nō pōt lauari q; nec immediate sic tangi ab aqua. Ex hoc segtur correlariū q̄ si paruulus corio inuoluerēt ⁊ illud poneret in aqua ita q̄ aq̄ non tangeret corp⁹ non eēt baptizatus. ꝯ si tāgeret ab aqua bñ. sed ꝓiectus de ponte nō. q; ħ non ē ad vitam ordinatū vel lotionē sed ad mortē. Si secūdo modo sic aut apparet ps p̄ncipalis vt caput. ⁊ tunc pōt baptizari in illa pte. ⁊ in ħ ēt simplr baptizari. Nō ē enim verisile q̄ in die pentħ. qñ baptizati fūt tria milia actuū. x. q̄ qlibet quātū ad totū corpus suū lauaret aq̄. sed ꝑcise quātū ad faciē aspgendo vel ꝯtū ad caput perfundēdo. Et in isto casu si post puer nasceret nō oporteret ipm baptizare. Si aūt appet pars min⁹ p̄ncipalis. s. man⁹ vel pes illa ē baptizāda q; ibi ē tota aia ꝯ nō omnis sensus sicut in capite. Et si ꝯ min⁹ sufficeret ad hoc vt eēt simplr baptizat⁹ si nasceret postea vin⁹ eēt ħ ꝺditione baptizādus vt docet extra de baptismo ⁊ eius effectu. De qb⁹ credēdū enim ē q̄ deus suppleret illd qđ impotētia impediret. talis enīz ⁊ si mortu⁹ nascit sepeliendus est in terra benedicta rōne dicta.

Ad primum concedo quod

deus per donū suum pōt iustificare puulū non natū. sic fuit de Hieremia Jo. baptista ⁊ de virgine Maria ꝯ n̄ per istud sacrm. q; dū est in vtero mris capax nō ē bus sacri. Ad secūdū dico q̄ quātū ad seruitutē tēporalē fili⁹ dū est in vtero non est distinctus a mre. non eni hz dns dominiū in paruulo nisi q; in matre. sed quantuz ad seruitutē vel libertatē spūalē non est simile. q; ista respicit distinctā personā. paruulus aūt in vtero est ita distinctus in persona a matre sicut extra vterum.

Ad tertium concedo q̄ fructus inquantum est aliquid arboris. sequitur conditionem arboris. tamen in quantum est aliquid in se potest habere conditiones oppositas arbori in se. potest enim fructus esse mollis. et arboz dura sic in ꝓposito. quia iustitia ⁊ iniustitia respicit personam in se. non vt coniunctam vel diuisam localiter respectu alterius persone. ⁊ ideo iustitia potest competere ꝓli: ꝯ non matri. et econuerso. Aliter potest dici ad intentionem apostoli. sed ħ sufficit ħ.

De ficte accedentibus.

Qui vero sine fide uel ficte accedunt sacramentum non rem suscipiunt. Unde Hieronymus. Sunt lauacra gentiliũ hereticoruz sed non lauant ad salutem. In ecclesia etiam: qui non plena fide accipiunt baptisma non spiritum sed aquam suscipiunt. Augu. etiam ait. Iudeis omnibus communia erant sacramenta. sed non communis omnibus erat gratia que est virtus sacramentorum. Ita ⁊ nunc communis ẽ baptismus omnibus baptizatis. sed non virtus baptismi. i. ipsa gratia. Item. Omnis qui iam sue voluntatis arbiter constitutus est cum accedit ad sacramentum fidelium nisi peniteat eum, veteris vite nouam non potest inchoare. Ab hac penitentia cum baptizantur soli paruuli ĩmunes sunt. His aliisq; testimoniis aperte ostẽditur adultis sine fide ⁊ penitentia vera in baptismo non conferri gratiam remissionis. qa nec paruulis sine fide aliena qui propriam habere nequeunt datur in baptismo remissio. Siquis ergo ficte accedit non habens veraz cordis contritionem sacramentum sine re accipit. Uidetur tamen August. dicere ꝙ etiaz ficte accedenti qui etiam habet odium fraternum in ipso momento quo baptizatur omnia condonentur ⁊ post baptismum mox redeant. Sed non hoc asserendo dicit ĩmo hãc opinionem ⁊ premissam sententiam conferẽdo. ait enim sic. His qui ficto corde baptizantur aut peccata nullatenus dimittuntur. quia spiritus sanctus discipline effugiet fictuz. aut in ipso temporis puncto per vim sacramenti dimissa iterum per fictionem replicantur. vt etiam illud verũ sit. Quotquot in christo baptizati estis ⁊c. Etiam illud. Spiritus sanctꝰ discipline effugiet fictum vt induat eum christum sanctitas baptismi. exuat eum christum pernities fictionis. Nam redire dimissa peccata vbi fraterna charitas non est aperte dominus docet etiam in illo seruo a quo dominus dimissum debitum petiit. qꝛ ille conseruo dimittere noluit. Sic non impeditur baptismi gratia qũo minus omnia peccata dimittantur etiam si fraternum odium in eius cui dimittantur animo perseuerat. Soluitur enim hesternus dies ⁊ quicquid superest. et soluitur etiam ipsa hora: momentumq; ante baptismum ⁊ in baptismo. Deinceps autez continuo reus incipit esse non solum conseq̃ntium sed etiam preteritorum dierum. horaꝝ momentorum redeuntibus omnibus que dimissa sunt. Hoc autem vt prediximus nõ sb assertione dixit. quod ostenditur ex eo quod ait in eodem libro sic. Si ad baptismum fictꝰ accedit dimissa sunt ei peccata. aut non sũt dimissa eligant quod voluerint. Ecce aperte cernis si tamen intendis id dixisse augu⁹. non asserendo sed querendo ⁊ aliorum opinionem referendo. Idem enim ait. Tunc valere incipit ad salutem baptismus cum illa fictio veraci confessione recesserit que corde in malitia ꝑseuerante: peccatorum ablutionem non sinebat fieri. Non ergo ficte accedenti peccata dimittuntur.

Aug. in ps. 7.

Aug. de pnia.

In li. de bap⁹

Aug. in eodem.

Quomodo intelligatur illud quotquot in christo baptizati estis christum induistis.

Queritur ergo quomodo illud accipiatur. Quotquot i christo baptizati estis christum induistis. Potest dici ꝙ q in christo: idest in christi conformitate baptizantur. scz vt moriantur vetustati peccati. sicut christus vetustati pene. induunt christuz quem per gratiam inhabitantem habẽt. Potest ⁊ aliter solui. Duobus enim modis christum induere dicimur vel assumptione sacramenti vel rei perceptione. Unde Augu⁹ induunt homines christum aliquando vsq; ad sacramenti perceptionem. aliquando vsq; ad vite sanctificationem. atque illud primuz bonis ⁊ malis potest esse commune. hoc autem est proprium bonorum ⁊ pioruz. Omnes ergo qui in christi nomine baptizantur christũ induunt vel ꝑm sacramenti perceptionem: vl scdm vite sanctificationem.

Aug. in li. de baptismo.

c Irca secundũ mẽbrum diuisionis de recipiente sacramentum ⁊ non rem sacramenti. qd̃ ꝑcise conuenit adultis: quero duo. primo vtrum adultus non consentiens potest recipere effectum baptismi. secũdo vtrum adultus fictus recipiat effectũ baptismi.

a D primuz arguitur ꝙ non. Nullus dissentiẽs cõtrahit matrimonium carnale. ergo nec spirituale: qꝛ ibi nõ minus sed magis requiritur cõsensus spiritualis. in baptismo aũt contrahit̃ quoddã matrimoniũ spirituale qꝛ anima desponsatur deo. ergo ⁊c. Item in baptismo fit quoddam votum ab renunciãdi sathane ⁊ adherendi deo. Sed nullus inuitus vel dissentiẽs vouet vel se obligat ⁊c. Itez magis nocet baptizato malitia sui q̃ ministri baptizãtis. Sz in baptizãte reqrit̃ nõ tm̃ ꝯsẽsus sz intẽtio baptizãdi. ḡ multo magis reqrit̃ ꝯsẽsus baptizati. Itẽ Augu⁹. Sicut pr̃in⁹ rñdet ꝑ puulo. ita adult⁹ rñdet ꝑ seipso. Sz si patrin⁹ nõ ꝯsentiat puulus ꝑ quo rñdet nõ baptizat̃. ḡ ⁊c. vr̃ enim ꝯferri baptism⁹ in vtute rñsionis illi⁹ q ad qõnẽ illã vis baptizari. rñdet patrin⁹ volo. ⁊ sb iũgit sacerdos. ⁊ ego te baptizo ⁊c. qd̃ aũt fit sub ꝯditiõe si cõditio non existat nihil est. Contra. extra de baptismo ⁊ eius effec. maiores. Qui terrorib⁹ atq; supplicijs violenter attrahitur ne detrimẽtuz incurrat baptismi suscipit sacramentum talis sicut ⁊ is q ficte ad bap^m accedit caracterem suscipit christianitatis impressum. ⁊

ipse tanꝯ conditionaliter volens lꝫ absolute non velit: cogendus est ad obseruationem fidei christiane. ergo absolute non volens recipit sacrm baptismi.

Hic distinguo tam er par/ te eius qui dicitur adultus ꝺꝯ ex parte eius qui dicitur non volens. De primo aut adultus non vtitur nūc ratione. nec est vsus vnquam vt furiosus: vel fatuus a natiuitate, aut non vtitur nunc ratione sed aliquando est vsus. aut tertio nunc vtitur actualiter ratione.

De primo breuiter dicendum est sic de paruulo, nisi ꝙ in hoc est differētia ꝙ si speratur ipm aliqñ curandū ⁊ vsurum ratione expectandū est tempus illud vt cum maiori reuerentia suscipiat sacramentum. Si autem desperatur de eo ꝙ ad vsum rōnis nunqꝯ attingat statiz ꝓferēdum est sibi sacramētū qz nulli deus excludit remedium ad salutem. De secūdo, s. nūc nō vtēte ꝙ aliqñ tñ vsus ē rōne, dico ꝙ supponit nūc habitualr cōsentiēs vel dissentiens ꝑm ꝙ se habuit in sanitate actualr ante istud impedimentū immediate. s. si tunc actualr consē sit iudicatur nunc habitualr cōsentiens. si tūc actualit dissensit nunc iudicatur habitualiter dissentiēs. Et dixi immediate ita ꝙ inter actū illum ⁊ istud impedimētum nō interuenit motus volūtatis oppositꝰ. ⁊ sic vniuersaliter dico ꝙ iste habitualiter se habens pōt recipe sacramentū sicut patuit ꝓus qñ actu sic vel sic se habuit qualiter autꝫ actualr se hūs posset baptizari statiz dicetur in tertio mēbro. Sed expedit ne talē baptizari, multa enim licēt ꝙ nō expediūt. Noz. ꝓma. 6. ca.

Nn. si speꝛ eū rediturū ad vsum rōnis magis expedit tps expectare quo vtēte rōne. puta de dormiente tps vigilie expedit expectare ⁊ de furioso tps lucidi in terualli. Si aūt nō speret puta de eo ꝙ incidit in perpetuū impedimētū vsus rōnis eū expedit baptizare si tñ ē capax baptismi qz alꝫ exponeret piculo dānationis. Qualr aūt sit capax statim dicē de vtēte ratione.

De tertio mēbro. s. de adulto vtēte rōne: distinguo de eo ꝙ ponit in qōne nō cōsentiēs qō pōt intelligi cōtrarie vel negatiue, negatiue tñ negat actualē cōsensuz ꝺzie ꝙ ponit actualē dissensū ⁊ ꝓz distinctio: qz nō est idē nō velle ⁊ nolle. si aūt accipiat ꝺzie ꝙ dissentiēte actu, aut dissentit simplr aut ꝑm qd. Et intelligo simplr sicut ē expositū in tertio li. di. 15. ꝙ ille qui vt fugiat aliqd incōmodū vult aliqd simplr ⁊ nō vult illud ꝫ qd sicut pisciēs merces in mari vt fugiat submersionem: simplr vult piscere merces. nā potētia suam motiuā ad pisciendū volūtas mouet impando. ⁊ ipsa semꝑ libere mouet qz cogi nō pōt. simplr ꝙ volēs piscit. lꝫ ꝫ qd nolēs ꝺ ē sub cōditione nolēs. qz nollet si posset aliq mō saluare vitā si iste sit vtroqꝫ mō dissentiēs dico ꝙ nō recipit sacrm. qz de ꝙ sapiēte dicit puer. 3. Fili ꝙ ꝑhe mihi cor tuū nolēs aliquē oīno inuitū ascribi familie sue suscipiēs aūt baptismū ascribit per ꝺ familie xpi. Nec oz hic distinguere de reclamāte siue ꝓtestāte signo exteriori suū dissensū ⁊ de nō reclamāte qz in rei vitate si ē dissensus oīno idē ē. tñ ꝯtū ad iudiciū ecclie iudicātis de manifestis ⁊ eū ꝙ tacet ꝑsūmētis ꝓsentire non cogit reclamās ad obꝺuātiā religionis xpiane. cogit aūt non reclamās. Nec in ꝺ pōt argui ecclia ꝙ isti nolēti tñ nō reclamāti fiat iniuria. minus enim malū est sibi ꝙ iniuitus seruet legem xpianā ꝫ ꝙ impune permittat cōtra eā qz minus malū est inuitū aliq bona facere ⁊ mala fugere: ꝫ libere ⁊ impune mala agere ⁊ bona dimittere. Si aūt ꝫ qd dissētiāt sed simplr ꝓsētit, ⁊ ꝺ nō tñ in illā ablutionē tanꝯ in qꝺam balneū. sed i ablutionē eo modo quo illā intēdit facere ecclia ille simpliciter recipit sacrm qz simplr est volēs lꝫ ꝑm qd nolens. ⁊ de tali loquit illud cōciliū toletanū. qō allegat extra ꝺa ptismo ⁊ ei⁹ effectu. maiores. Nōilli qui iā ꝑdē ad xpianitatē coacti sūt, ea iam cōstat eos sacris diuinis assueciatos oꝑz vt fidē quā necessitate cōpulsi susceperūt tenē cogant ne nomē dñi blasphemet ⁊ fidē quā susceperūt ꝓcēptibilis habeat. Exemplū huius ꝙliter aliquis pōt ꝓsentire in illā ablutionē susciendā eo modo quo ꝓfert ab ecclia ⁊ tñ nollet si posset euadere tormenta. qa non credit eam aliqd valere pōt hēri de eo ꝙ nō credit verba incantationis posse hēre aliquē effectū. tñ concedit incantāti ꝙ dicat illa ꝟba sup eū ea intētione qua solet ea dicere dicēdo in corde suo. valeāt quātū valēt poterunt. iste vere diceret incantat⁹. ⁊ si talis incantatio sup aliquē diceret cōsecratio diabolo ille cēt diabolo cōsecratus. ꝓz aūt differētia istiꝰ mēbri ꝑm qd dissentientis a mēbro precedēti: qz ille simplr dissentiēs oio non recipit sacrm. ⁊ ideo cessante dissensu esset simpliciter baptizādus iste qz simplr cōsensit lꝫ ꝑm qd dissentiat est baptizatus. ⁊ cessante dissensu illo ꝑm quid non est iterū baptizandus. Sigs autem nō cōsentiat tātuz negatiue dico ꝙ recipit sacrm si cōsensit virtualr. quia noluit deus obligare hoiem ad impossibile vel ꝑm statum huius vite nimis difficile. nūc autem nō distrahi nimis videt difficile homini ꝓ statu isto: qz ꝑm Augu. 3. de libero arbitrio. Non est in voluntate nra quibus visis tāgamur. ergo voluit deus salutem hois ponere in illa conditione si non distrahat. nec ergo voluit obligare eum ꝙ in susciendo baptismū non distrahetur. ⁊ ita est vniuersaliter in aliis sacramētis. sacerdos etiam in cōsecrando eucharistiā non obligat necessario. dico ad hoc vt non sit distractus. vere enim consecrat distractus. dum tamen ꝓus in duendo se intenderet celebrare missam ꝑm morez ecclie. Et si queras esto ꝙ non cōsentiēs actualr. tñ cōsentiēs virtualr eo modo quo positum est exemplū de sacerdote celebrāte recipiat baptismuz. nunqd ⁊ ille ꝙ solū ꝓsentit habitualiter recipit: distinctio aūt istoꝝ virtualr ⁊ habitualr patet. xo li. di. 41. Et esto ꝙ sic. nunquid ille qui tātum negatiue non consentit negatiue etiam non dissentit. qz nec actum nec habitum oppositum habet. De primo posset dici ꝙ talis iudicat habitualiter consentiens. qz aliquando habuit cōsensum actualez non interueniente dissensu. ⁊ talis lꝫ vtens ratione recipit sacramentum: qz non videt ꝓpter aliquam conditionem minus capax si vtitur ratione ꝫ si ꝓus vsus non vtatur nūc sed in tali non vtente nunc ꝓus tamē vso sufficeret habitu alis consensus. ergo ⁊ hic. De secūdo lꝫ difficile esset aliquem talem inuenire precipue q ꝓus aliquādo cogitasset de baptismo. qz vel tunc placuisset sibi baptizari vel non placuisset immo displicuisset. ⁊ ꝑm vltimum modum iudicaret talis habitualis cōsensus vel dissensus esse in posterū. tamē si quis esset omnino non consentiens nec dissentiens tam actualiter ꝫ habitualiter. et tamen vtens ratione non esset capax baptismi. quia ex quo vtitur ratione oportet ꝙ habeat deuotionē aliqñ ad sacramentum si debet sibi valere aliter enim videretur contemnere.

Ad primum argumentum dico ꝙ in baptismo magis ꝓprie est adoptio in filium ꝫ matrimonium. quia paruulus non potest dici ꝓ prie contrahere matrimonium: cum non vtatur ratione: cuius vsus requiritur ad omnem contractū. in adoptione autem sufficit solus actus adoptantis. ⁊ si nullū habeat adoptatus. Ad secundum dico ꝙ malitia potest esse in ministro dupliciter vel inquantum minister scilicet in male ministrando. vel quia non bene credit. vel quia non intendit conferre sacramentum. et ꝺ malitia maxime non intendendi impedit sacramentum cōferri magis ꝫ malitia moris in susciente. et ratio dicetur distin. sequenti. Alia autem potest esse malitia ministri nō in ꝯtū minister sz ꝓcomitās: puta q ꝫ ꝓcō moratali. ⁊ hoc non impedit sacrm conferri. patz ergo ꝙ non

intentio ministri impedit. sed non quelibet alia malitia. non autem sequitur ex hoc. ergo non intentio suscipientis impedit qz in agente. scdo etiã regrit qd̃ per se pti net ad agens quod est intendere in agente per rationem intentio autem non per se est suscipientis: inquantum huiusmodi. Ad 3m dicẽdũ q si adultꝰ baptizãdus ex voto intẽdit renũciare diabolo ⁊ põpis eius. tñ illd̃ vo tũ p̃cedẽs nõ ẽ de necessitate sacri: sed ptinens tñ ad eius solẽnitatẽ. Ad aliud ꝓcedo q cõsuetudo ecclesie bona q nullũ adultũ baptizat nisi rñdeat p seipso. ⁊ est ꝓsuetudo laudabilis ⁊ rõnabilis vt solũ volẽs ascriba tur familie xp̃i. sed iz nõ rñderet qz. s. nõ vt ereẽ ratiõe vt dormiẽs posset sibi sacr̃m cõferri. dũ tñ eẽt habitua liter ꝓsentiẽs. sed hoc vt dictũ est p̃us nõ expedit facere sed expectare tp̃s quo actualiter cõsentiat.

Ad secundum sic procedi

tur. arguit q adulꝰ ficꝰ recipiat gr̃am baptismi. quia Gal. 3. Quotquot in xp̃o baptizati estis xp̃m induistis Sed nullus induit xp̃m nisi accipiendo gr̃am fiat con formis xp̃o. g̃ ⁊c. Jtẽ si fictus nõ recipit gr̃am cum nõ possit saluari sine gr̃a baptismali. g̃ recedẽte fictione eẽt alꝰ baptizandus. p̃tia pz a sili. qz ficte penitẽs te neẽ ad penitẽdũ vere de eisdẽ pctis. ꝓñs est incõueniẽs vt pz auctoritatibus scõz in littera. Jtẽ baptismꝰ ex pellit pctm̃ non illud qd̃ iã p̃us expulsuz ẽ. Nõ eniz ex pulsum est expelli nõ p̃t. g̃ expellit pctm̃ qd̃ tũc inest. g̃ nullũ pctm̃ in ficto ipedit effectũ baptismi ꝓtra Aug. de peni. c. 2. ⁊ ponit in lr̃a. Dis q iam sue volũtatis ar biter cõstitutꝰ est cũ accedit ad sacr̃m fideliũ nisi peniteat cum veteris vite nouã nõ p̃t inchoare. Jtẽ de bapo parulloz dicit Aug. Tũc valere incipit baptismꝰ ad salutẽ cum iam illa fictio veraci cõfessione recesserit q̃ corde in malitia pseueraẽte pctõz ablutionẽ nõ sinebant ergo illa fictio impediebat ablutionem in baptismo. ⁊ p ꝓsequens gr̃am.

Respondeo ficꝰ dicit q aliud p̃tẽdit ex terius aliꝺ iz interi⁹. p̃t er go aliqs in suscipiẽdo baptismũ eẽ ficꝰ dupliciter. vno mõ: q oñdat se velle recipe illã ablutionẽ eo mõ quo ecclia i tẽdit eam cõferre. ⁊ tñ oppositũ hz in aio ⁊ ille nõ recipit sacr̃m. vt pz ex qõne p̃cedẽte. qz simpliciter est nolẽs respe ctu ablutionis sacrãlis lz sit volẽs respectu ablutionis simplicis. ⁊ si talis postea recederet a fictione eẽt baptizã dus. tñ ecclia iudicaret eũ cõsentire in ablutionẽ sacrãlẽ ⁊ cogeret eã ad obseruãtiã fidei xp̃iane qz p̃sumit partez meliorẽ qñ signa magis pretẽdũt eã sicut p̃sumit post mõimoniũ de ficto cognoscẽte illã quã affidauit cogno scere affectu matrimoniali. ⁊ ideo cogit eũ ad verum cõ sensũ mõimonialẽ in eam. Alio mõ p̃t aliqs eẽ fictus oñdendo se esse dispositũ ad recipiendũ sacr̃m. ⁊ tamẽ non est dispoꝰ interius. vel qz non hz rectã fidez. vel qz hz aliqd̃ pctm̃ mortale tũc in actu vel p̃teritũ de quo nullo modo atteritꝰ vel cõteritꝰ. ⁊ isto secũdo mõ cõmuni ter loquunt sci ⁊ doctores de ficte baptizato. dico q tũc qz nolẽtẽ deus nõ iustificat sm illud aug. Qui creauit te sine te nõ iustificat te sine te. iste q hz actualr obicez ꝺ gr̃am puta infidelitatẽ vel aliqd̃ pctm̃ qd̃ tũc actuvo lũtatis cõmittit vel qd̃ p̃us cõmisit ⁊ nullo mõ sibi dis plicet nullo mõ recipit gratiã sm aug. vbi supra. Dis q sue volũtatis arbiter cõstitutꝰ ẽ ⁊c. ⁊ de isto intelligit illud sap̃. p̃mo. Spũs scũs discipline effugiet fictum. Et sic obijcit. g̃ iste tũc vr eẽ perplexꝰ. qz nõ pz sibi via salutis cũ nõ possit iterũ baptizari qz baptizatꝰ est ⁊ sine gr̃a baptismali saluari nõ p̃t. Rn. rebaptizari nõ po test qz deꝰ instituit bapm̃ inuerabilẽ ne ꝓpter plenã re missionẽ q̃ fit ibi tã culpe q̃z pene daret occasio sepi⁹ de linquẽdi si baptism̃ posset sepi⁹ iterari. Nõ aũt i ba ptismo fit remissio ois pene ambr. de cõse. di. 4. ⁊ sumit de glo. sup illo vbo. Sine pnia sũt dona dei. Ro. ii

Gr̃a ingt dei in baptismo nõ requrit gemitũ vel plan ctũ vel aliqd̃ opꝰ. sed oia gratis condonat ⁊ magister 4. di. c. añpenultimo. tñ nulli quotiẽscũq; labẽti p̃clu sit deꝰ viam salutis in hac vita. nõ enim ad maiorẽ mi serationẽ voluit ipse quẽcũq; nostrũ ad primũ obliga re q̃z ipse voluerit habere ad subditũ. ℙetro aũt querẽ ti Matth. 18. quotiẽs deberet dimittere fratri peccan ti in ip̃m: an septies. rñdit septuagiessepties. imo hz aug. in omel. milliesies millies. ⁊ vlr quotiẽscũq; pecca uerit ⁊ recognouerit parcẽdũ ẽ ei. Sic g̃ deꝰ instituit aliqd̃ aliud remediũ quotiẽscũq; peccãti in via. s. sacr̃ pnie. ⁊ tũc dico q isti pz via salutis p̃ veram pniam ꝺ ista fictione iuxta secũdã auctoritatẽ aug. adductã. Et si obiicit quõ bẽbit iste gr̃az baptismalẽ vel effectũ aliquẽ baptismi. vnoꝰ p̃t dici q illa fictio non dimittit nisi p veram pniaz. hz ea dimissa hz bapi effectũ suũ respectu oim peccatoz precedentiuz baptismũ que tñ nõ erãt cã fictio nis in bapo. verbi gr̃a. aliquis ante bapm ꝓmisit septẽ peccata mortalia. ⁊ veniens ad bapm de ser attritus. 7m aũt actu placet: vel de eo nullo mõ atteritꝰ: illud se ptimũ solũ est cã fictionis eius in bapo. oz ergo q vere peniteat de isto septimo. ⁊ in se ⁊ in q̃z tũ fuit cã fictionis eius in bapo. qd̃ pro tanto dico qz forte peccauit nouo peccato mortali faciẽs irreuerentiã sacramento baptis mi recipiẽdo illud cuz tali fictiõe. sed recedente ista fic tione que fuit ipedimentũ effectꝰ baptismi deus cõfert gratiã baptismalẽ in remediũ ⁊tra alia peccata que fuis sent deleta in bapo nisi fictio occurrisset. ⁊ iõ de illis ali is nõ oz hãe nouã pniam. nec forte nouã attritionẽ pre ter illã que hãbita fuit ante bapm. sed solo ipedimẽto amo to sicut deꝰ signo suo aptaret ad cãndum effectũ ei⁹ vel dandũ qñ suscipiebat nisi fuisset impedimentũ in suscipiente ita paratus est sem̃ ꝺ susceptõnez ei⁹ signi: assi stere ei qui suscepit ad cãsetũ effectũ eius qñ cessat illud impedimentũ. Nec oz dicere caracterẽ in ficto aliqd operari sed solũ q deꝰ ex cadẽ pactiõe assistit etiã postea ei qui suscepit ad cãndum effectũ q̃z cito ober tollit

Sed ⁊tra istud arguit. qz per penitẽtiã delet ista fictio per te. nõ aũt p̃t deleri vnũ peccatũ mortale quin de ⁊ leant oia qz hz Augu. Impiũ est a deo diuidiã sperare veniã. ergo per illã penitẽtiã delent oia alia peccata. nõ ergo gratia baptismalis delet illa alia. Jtẽ nullum peccatũ mortale qd̃ inest post baptismuz p̃t deleri sine penitentia. qz illa est secunda tabula post naufragiũ secũ dũ Hiero. Illa aũt alia peccata que nõ sunt cã fictionis insunt post baptismũ ergo nõ delent nisi per penitẽtiaz vel si fingas illa deleri per baptismũ qñ tollit impe dimentũ effectus baptismi quare non potest ita illa fi ctio que fuit causa impedimenti tolli quando cessat i pedimentuz per ipsuz baptismũ. Si dicat ad primũ istoz̃ q penitentia quantũ est de se posset delere oia pec cata. tamen quando preuenitur ab aliqua causa poten tiore non delet illa. sed ista causa est hic quantum ad alia ser peccata. scilicet gratia baptismalis que preuenit pe nitentiam vel effectum eius. Hoc non videt ratio nabile. qz p̃us naturaliter tollitur fictio q̃z per baptis mum aliquid causetur. sed in illo priori oportet habe re veram penitentiam. quia fictio non tollitur sine ve ra penitentia sm Augusti. vera penitentia plene recõ ciliat deo quantum ad omnia. ergo baptismus non po test preuenire effectum penitentie: quantum ad aliqd delendum. ibi. immo penitentia preuenit quantuz ad omnia. ℙosset ergo aliter dici q penitentia vera per fecte reconciliat deo. ⁊ per consequens nullum pecca tum relinquit. sed tamen non omne quod inest per se curat. sed tantum illud quod est obiectum penitentie. de quo scilicet penitens penitet. Quandoqz autẽ opor tet omne peccatum quod deletur esse obiectum penitẽ tie. vtpote si omnia illa peccata sint commissa post ba ptismum. quandoqz aũt non opz in proposito.

Nō g̃ per virutē pnie dimittunt ḃ oia petā. ſz i penitētia dimittunt ptim p pniam ptiz p aliā cām. ꝛ hic nō ḃz ibi dimidia venia ſz tota a deo nō tm̃ tota p pniam qz nō oportuit de oib⁹ q̃ inerāt pctis penitere ꝛ ꝑm ḃ eſſet dicēdū q̃ illa ſep delent ꝛ quātū ad culpā ꝛ quātum ad penā. nec de eis opz hīe ꝓtritionē nec ꝓfessionē nec ſatisfactionē. ſed ſolū de illo ſeptimo q̃ fuit cā fictiōis

Ad 2m̃ pōt dici q̃ oia petā mortalia ꝛ ſi inſut poſt baptiſmū tm̃ nullū eoz fuit cā gn iā ēnt deleta. illud autē 7m̃ fuit cā q̃re nec ipſum nec alia fūt deleta. ꝛ iō rōnabile ē q̃ respectu eius nō hēat baptiſm⁹ efficaciā: ſed reſpectu alioz. qz ip̃m formaliter impediuit effectū baptiſmi. a nō. Et tūc illa ꝑpō pctm̃ mortale poſt bap^m nō delet: niſi per pniam dz itelligi de pctō cōmiſſo poſt bap^m. vl oino inherente ſic. ſ. q̃ de ipſo nec fuerit cōtritio nec attritio in bap^o nec poſt bap^m. Alr pōt dici q̃ q̃ vē petit de fictione illa gr̃a vna infūdit ſibi pfectior q̃z ēēt illa q̃ ē ille vtute pnie ifūderet ita q̃ illa icludit in se pfectionē gr̃e pnialis ꝛ baptiſmalis. ꝛ ḃ mō bap⁹ hz eſſe etū. qz gr̃a equalēs gr̃e baptiſmali dat penitēti de fictō ne ſil cū illa quā nuerit de penitēdo. Sz ō ḃ argunt. qz tūc ille hīet cōmodū de fictione ſua mai⁹ q̃z ſi tūc nō fuiſſet fict⁹ ꝛ poſt in petm̃ cecidiſſet ſile illi fictioni. nā ſi cecidiſſet ꝛ mō peniteret nō hīet mō gr̃am niſi tm̃ virtute pnie. tu aūt dicis illū q̃ tūc fuit fict⁹ in bap^o hīe in penitēdo q̃ſi duplicē gr̃am. Hic pōt dici vno mō q̃ ñ hz cōmodū ſz magis detrimētū. qz tpe baptiſmi ꝛ ſēqnti vſq; ad pniam ē filj⁹ gehēne ꝛ oia opa ſua mortua ſūt ſi aūt nō fuiſſet fict⁹ fuiſſet ꝛ tūc ꝛ poſt vſq; ad lapſū filius regni ꝛ opa ei⁹ viua gb⁹ meruiſſet augmētū ꝛ gr̃e et glie. Alr pōt dici q̃ ſi nō fuiſſet fict⁹ ꝛ poſtea lapſus ꝛ poſtea peniteret in penitēdo recipet tātā gr̃am quātā nūc recipit penitēs de fictiōe qz reſurgēs per pniam a pctō mortali recupat totā gr̃am a q̃ cecidit. ꝛ aliquam vltra p pniam. ꝛ ḃ vel in re vel in diuina acceptione. Iz de ḃ inferi⁹ in mā de pnīa. Tertio mō pōt dici q̃ ille penitēs de fictione tm̃ recipit gr̃am vtute pnie. ꝛ ita nō maiorē q̃z ſi nō fuiſſet fict⁹ in baptiſmo ꝛ poſt baptiſmū cadēs reſurgeret p pniam nō ē eni viſile q̃ eque penitenti ꝛ de eq̃li pctō vel minori nō deb eq̃lis gr̃a. Ille aūt lapſus poſt baptiſmū hz quātū ad aliqd grauī⁹ peccauerit q̃z fict⁹. tm̃ fict⁹ q̃z tū ad aliqd grauī⁹ peccauit. ga ſacō irreuerētiā fecit. ꝛ tūc illa vba q̃ dicunt de effectū baptiſmi quē ſortit penitēs de fictione inielligēda ſūt non q̃ in pnīa illa recipiat gr̃am aliquā virtute baptiſmi qz ſuſceptio ei⁹ mortua fuit ꝛ mortu⁹ reuiuiſcere non pōt. ſz qz absolut⁹ ē a pcepto de baptiſmo ſuſcipiēdo qz illō ipleuit. Illa aūt ipletio nihil ſibi valuit ad ſalutē añ iſtā pniam. Recipit g̃ effectū baptiſmi q̃ penitet qz ē filj⁹ regni ꝛ nō obligat ad ſuſcipiēdū baptiſmū ad ḃ vt filj⁹ regni qz illud ꝑceptū ipleuit. ꝛ ḃ nota q̃ actualr peccans mortaliter in alio actu pōt implere ꝑceptū affirmatiuum etiam in illo actu.

Ad primum argumentum

dico q̃ oīs baptizat⁹ iduit xp̃m q̃z ad ḃ q̃ xp̃i familie aſcribit. ſed nō iduit xp̃m ſm̃p p charitatē vel gr̃am. ꝛ p̃mū indumētū pōt dici cōe oībus de familia. 2m̃ ē idumētū ſpāliter filioz. Vel pōt dici q̃ ille nō ē baptizatus in xp̃o ſz i xp̃i noīe. qz nō in vtute xp̃i interi⁹ baptizātis. Ad 3m̃ pz ex dict̃ i corpe. q. Ad 3m̃ dico q̃ baptiſm⁹ expellit oē pctm̃. nō qz i eode iſtāti iſit gr̃a ꝛ pēz ſz gr̃a baptiſmalis expellit oē pctm̃ qđ ifuit vſq; tūc cupa aūt q̃ tūc eſt actu vel q̃ actu tūc cōmittit. vel qz ō illa nulla ꝓtritio ineſt non expellit qz inuenit obicem contrarie voluntatis.

De illis qui ſuſcipiunt rem ꝛ nō ſacr̃m.

Sunt et alii vt ſupra po /

ſuimus qui ſuſcipiūt rem ꝛ nō ſacr̃m. Qui in effundūt ſanguinē pro noīe ieſu ꝛ ſi nō ſacr̃m rem tamen accipiūt. Unde aug. Quicūq; nō percepto regenerationis lauacro p cōfeſſione xp̃i moriūtur: tātū eis valet ad dimittēda peccata quātū ſi abluerent̃ ſacro fonte baptiſmi. Audiſtis q̃ paſſio pro xp̃i nomīe ſuſcepta ſupplet vicē baptiſmi. Nec tm̃ paſſio vicē baptiſmi implet. ſed ēt fides ꝛ cōtritio vbi neceſſitas excludit ſacr̃m ſicut apte docet augu. dicens baptiſmi vicē aliquādo implere paſſionem. De latrone illo cui nō baptizato dictuz eſt. hodie mecū eris in paradiſo. Beatus Cyprianus in li. iiii. de baptiſmo non leue documentum aſſumit. Quod etiam atq; etiaz ego cōſiderans inuenio non tm̃ paſſionem p nomine xp̃i id quod baptiſmo deerat poſſe ſupplere. ſed etiam fidē cōuerſionēq; cordis ſi forte ad celebrandū myſterium baptiſmi in anguſtijs temporum ſuccurri non poteſt. Neq; enim ille latro pro noīe xp̃i crucifixus ē ſed pro meritis facinoruz ſuoz. nec qz credidit paſſus eſt: ſed dum patiē credit. Quātū ergo valeat ſine viſibilis baptiſmi ſacro. q̃ dapſus ait Lorde credit̃ ad iuſtitiā. ore aūt ꝓfeſſio fit ad ſalutem. in illo latrone ꝺclaratū eſt ſed tūc impletur inuiſibiliter cū myſteriū baptiſmi non cōtēptus religionis ſed articulus neceſſitatis excludit. Et baptiſmus q̃dē pōt eē vbi cōuerſio cordis defuerit. conuerſio aūt cordi pōt q̃ dē ineſſe non percepto baptiſmo ſz cōtempto baptiſmo non poteſt nec vllo modo dicenda eſt cōuerſio cordis ad deū cum dei ſacr̃m cōtinēt. Ecce hic habes nō ſolum paſſionem ſed etiā fidē ꝛ cōtritionē cōferre remiſſionem vbi non contemnitur ſacr̃m vt in latrone illo oñditur q̃ non per paſſionē ſed per fidem ſaluatus eſt ſine baptiſmo. Sed dicūt q̃daz hoc argumētum retractaſſe auguſt. Retractauit q̃dem exemplum ſed ſniam non. Ait enī in ēr to libro de baptiſmo. Cum dicerē vicem baptiſmi poſſe habere paſſionē non ſatis idoneum poſui illius latronis exemplum qz vtruz non fuerit baptizatus incertum eſt. Conſtat ergo ſine baptiſmo aliquos iuſtificari ꝛ ſaluari. Unde ambro. de valētiniano. Uētrē meū doleo vt prophetico vtar elogio. qz quem regenerat⁹ eram amiſi. verūtn̄ gr̃am ille quā poposcit non amiſit.

Que videntur obuiare predictis.

Uis autez videtur obuiare

quod dñs dicit. Niſi q̃s renatus fuerit ex aq̃ ꝛ ſpū ſancto non pōt intrare in regnū celoruz quod ſi generalr verū ē nō videt̃ eē va ſupi⁹ poſita. Sz illud itelligēdū ē de illis qui pnt ꝛ contemnunt baptizari. vel ita intelligendum eſt. niſi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ ſpiritu ſancto. i. ex ea regeneratione que fit per aquam et

Q̃ paſſio ipletvicē baptiſmi.

Aug. in li. iz. dei.

Q̃ nō mō paſſio ſed fides ꝛ cōtritō implet vicē baptiſmi.

Aug. in li. 2. retracta.

Ambr.

Deīmi natio.

spiritum sanctum non saluabitur. Illa autez regeneratio fit non tiñ per baptismum, sed ẽt per penitentiam ⁊ sanguinem. Unde auctoritas dicit. ideo apostolum pluraliter dixisse fũdamentum baptismatum. q̃ est baptism⁹ in aqua in sanguine in penitẽtia. Hoc autez nõ ideo dicit q̃ sacramentuz baptismi fiat nisi in aqua. sed q̃ ipsius virtus ⁊ sanctificatio dat̃: non tantummodo per aquam sed per sanguinem ⁊ penitentiam. ratio enim id suadet. Si enim non valentibus credere paruulis sufficit baptism⁹: multomagis sufficit fides adultis volentibus ⁊ non valentibus baptizari. Unde Aug. queris quid sit maius: fides an aqua. non dubito quin respondeam fides. Si ergo quod minus est sanctificare põt: nõne quod maius est. idest fides. de qua christ⁹ ait. Qui crediderit in me etiam si mortu⁹ fuerit viuet. Sed dicunt aliqui nullum adultuz in christum credere vel charitatem habere sine baptismo nisi sanguinem fundat pro domino subdita introducens testimonia Aug. ait. Ex illo tempore quo saluator dixit nisi q̃ renatus fuerit ⁊c absq̃ sacramento baptismi preter eos qui in ecclesia sanguinem fundũt: aliquis vitam eternam accipere non potest. Item. Nullum cathecuminum quãuis i bonis operibus defunctum vitam eternam habere credimus excepto martyrio vbi tota sacramenta baptismi complentur. Item baptizatis iter tãtum salutis esse credimus. Sz qõ in his minus dixit in aliis capitulis supra positis suppleuit. Et ideo hec sic intelligẽda sũt: vt illi soli habẽtes tempus baptizandi excipiantur. si enim aliquis habens fidem ⁊ charitatem voluerit baptizari ⁊ non valet necessitate preuentus. supplet omnipotentis dignitas quod sacramento defuerat. Sum enĩ soluere potest nisi soluat tenetur. sed cum iaz nõ potest ⁊ tamen vult non imputat ei deus qui suam potentiam sacramentis non alligauit. Quod vero inuisibilis sanctificatio: sine visibili sacramento quibusdam insit aperte Augu. tradit super leuiticum dicens. Inuisibilẽ sanctificationem quibusdam affuisse ⁊ profuisse sine visibilibus sacramentis. Uisibilẽ vero sanctificationem que fit sacramento visibili sine inuisibili posse adesse nõ posse ꝑdesse: nec tamen visibile sacramentum ideo contẽnendum est. quia contemptor eius inuisibiliter sanctificari non potest. Hinc cornelius et qui cum eo erant iaz spiritu sanctificati baptizati sunt nec superflua iudicanda est sanctificatio visibilis quia inuisibilis precessit. Sine visibili ergo inuisibilis sanctificatio esse potest ⁊ ꝑdesse. visibilis aũt que fit sacramento tenus sine inuisibili prodesse non potest cum illa sit omnis illius veritas. Simoni mago visibili baptismus non profuit quia inuisibiliter nõ affuit. Sed quibus inuisibilis affuit profuit: nec tantum valet fides aliena paruulo quãtũ propria adulto. Paruulis enim non sufficit fides ecclesie sine sacramento. qui si absq̃ baptismo fuerint defuncti etiam cum deferunt̃ ad baptismũ dãnabũtur sicut multis scõr̃ auctoritatibus comprobatur. Ad qõ hoc vnuz sufficiat Aug. ait. Firmissime tene paruulos qui vel in vteris matrum viuere incipiunt et ibi moriũtur. vel de matribus nati sine sacramento baptismi. de hoc seculo transeunt eterno supplicio puniendos. quia ⁊ si proprie actionis peccata non habuerũt originale tñ peccatum traxerunt carnali conceptione. Et sicut paruuli qui sine baptismo moriuntur: infidelium ascribuntur numero. ita qui baptizãtur fideles dicuntur qui a fidelium consortio nõ separantur cum orat ecclesia pro fidelibus defunctis. Fideles ergo sunt nõ ꝓpter virtutez sed fidei sacm. Añ Aug. Paruulũ ⁊ si non dũ fides illa que ẽt in credẽr ũ volũtate consistit. iam tñ fidei ipsius sacm. i. baptism⁹ fidelẽ facit sicut credere respondetur. ita ẽt fidelis vocatur nõ rem ipsam mẽte annuendo: ſz ipsius rei percipiendo sacramentum.

Aug. in li. de fid ad petr

Aug. ad bonifa.

Quid prosit baptismus his qui cum fide accedunt.

Holet etiam queri de illis qui iam sanctificati spũ: cum fide ⁊ charitate ad baptismum accedunt. quid eis cõferat baptismus. Nihil enim eis videtur prestare cũ per fidem ⁊ contritionem iam remissis peccatis iustificati sũt. Ad qõ sane dici põt eos q̃dem per fidem ⁊ contritionem iustificatos. i. a macula pcti purgatos ⁊ a debito eterne pene absolutos. tñ adhuc teneri satisfactione tẽporali qua penitẽtes ligantur in ecclesia. Cũ autem baptismũ pcipiũt ⁊ a pctis si qua interim post conuersionẽ cõtraxerũt mũdanr̃. ⁊ ab exteriori satisfactione absoluunr̃ ⁊ aduutrix gratia omnisq̃ virtus in eo augetur: vt vere nouus homo tunc dici possit. Homes quoq̃ peccati in eo amplius debilitatur. Ideo Hiero. dicit q̃ fides que fideles facit in aquis baptismi datur vel nutritur. quia nõ habẽti aliquã do ibi datur. ⁊ iam habenti: vt plenius habeat datur. Sic ⁊ de alijs intelligendũ est. Qui ergo mundus accedit ibi fit mundior. ⁊ omni habenti ibi amplius datur. Quod vero omnis exterior satisfactio: ybi relaxetur Ambro. ostendit super illum locum. Sine penitẽtia sunt dona dei ⁊ vocatio dicẽs. Gratia dĩ in baptismo non requirit gemitum ⁊ planctũ vel aliquod opus. ⁊ omnia gratis condonat. Quod quidem de exteriori gemitu vel planctu accipiendum est. Nam sine exteriore nemo

Hiero⁹

Qõ dr̃ rior⁹ satisfactio dimittit. Ambr.

In ecclesiasticis dogmatib⁹ ex ỹ bis aug. Rñsio.

Super epla⁹ ad be.

Aug. de vnicoba ptismo.

Opinio quoꝝdã q̃ nullus sine baptismo possit saluari nisi patiẽs ꝓpo.

adultus renouatur. sed exteriores satisfactiones ⁊ afflictiones. scilicet sordes penitentium ibi dimittuntur. ¶Multū ergo cōfert baptismus etiam iam per fidem iustificato. qz accedens ad baptismum quasi ramus a columba portatur in archā. Ante intus erat iudicio dī sed nunc etiam iudicio ecclesie intus est. Cum dō in baptismo peccatum deleatur ⁊ satisfactio exterior non imputetur. queritur cur penalitas cui p̄o peccato additi sumus nō tollatur. ¶Hoc ideo tradūt fieri sci qz si a pena homines per baptismum liberarent ipsam putarent baptismi p̄cium nō eternum regnuz. Jō soluto reatu peccati temporalis pena tñ manet vt illa vita studiosius queratur que erit a penis omnibus aliena. Jdeo etiam manet vt sit fideli ⁊ certandi materia ⁊ vincēdi occasio qui non vinceret si nō pugnaret. nec pugnaret si in baptismo fieret immortalis.

Cuius rei baptismus qui datur iaz iusto sit sacramentum.

Si queritur cuius rei baptismus ille sit sacramentum qui datur iaz iusto Dicimus sacramentum Je: ⁊ rei que precessit. i. remissionis ante per fidem date. ⁊ remissionis temporalis per quā uolutatis ac omnis gratie ibi prestite. Omnis etenim rei signum est cuius causa est. nec mireris rem aliquando precedere sacm cum aliquādo etiā lōge post sequatur. vt in illis qui ficte accedūt quib⁹ cuz post penituerint incipiet baptismus prodesse In quibus fuit baptismus sacramentum huius sanctificationis quam penitēdo habent. Sed si nunq̄ peniterent nec a figmento recederent. cuius rei sacramentum eēt baptismus ab illis susceptus. ¶Doctest dicit rei que ibi fieret: si non eorum enormitas impediret.

e Jrca tertiuz membrū. ō. qō est de suscipientibus rē ⁊ nō sacramentum. quero vtrū iā iustificati teneantur ad susceptionē baptismi. ⁊ arguit q ñ qz nōlegit de apostolis nec de beata virgine q fuerunt baptizati. Jte baptizatus baptismo sāguinis nō tenet ad baptismū fluminis ergo nec baptizatus baptismo flāinis tenet ⁊ ad illud. Cōsequentia p3 per se. qz ista duo baptismata eq̄ dicuntur supplere baptismū fluminis. añs est mm qz talis euolat. Jtem nullus tenetur recipere sacramētū frustra. qz i operib⁹ dei nihil est frustra. Sz bap⁹ receptus a iustificato frustra recipit cum habeat effectū qui est ablutio aie a pcō. Jaz enim p̄us est ablutus Jtē nullus tenet iniuriari sacramento. Sed ex hoc fieret iniuria sacramento si iustificatus baptizaret. iniuriā. n. est sacramento facere ꝑm in se est q ipsuz sit signū falsuz. Sed talis suscipiēs facit hoc. qz caret tunc signato: qz tunc nō dat gratiam Contra. Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ⁊c.

Respondeo Dicendū q post baptismuz pmulgatū per moduz precepti quilibet qualiter cunq̄ iustificatus qui non implevit illud preceptū cū quo deus non dispensauit specialiter vt non teneret ad illud tenetur ad baptismuz affectu. ⁊ p loco ⁊ tpe effectu si manet viator nobiscum q⁹ usq̄ pōt cōmode recipere in effectu. h⁹ rō fundamentalis ē. qz lex vlr pmulgata oēs obligat. vlr dico illā pmulgari in cuius pmulgatiōe nō est aliqua acceptio p sone siue cuiscunq̄ exceptio persone vel circustantie. tale fuit preceptuz de baptismo suscipiendo. ⁊ hoc ratio nabiliter. qz congruū fuit oēs de lege xp̄iana hāe vnū signū in quo conuenirēt inter se ⁊ distinguerent ab aliis vt dictū est in questione de institutione sacramenti in cōi. ⁊ maxime illud signuz per qō ingrederent obseruantiā h⁹ legis per eius enī susceptionē ascribuntur illi legi. ⁊ dicunt de familia xp̄i. ¶Posset etiā alia ratio assignari. qz gliber viator tenet cē mēbrū ecclie militātis nō tm̄ in scia diuina. ꝛ et ꝗtū ad notitiā alioz mēbroz quātū in se ē qz tenet cū alijs mēbris cōicare bis q̄ ptinēt ad obseruātiā legis ⁊ eos nō scādalizare. Si aūt nō acciperet sacm per qō fit mēbrū ecclie fm iudicium ecclie nō eēt apt⁹ adeptionē cum aliis mēbris in multis actib⁹ ptinentib⁹ ad ecclam. scandalizaret ēt actiue alia mēbra q̄ haberent occasionē iudicādi ipm cōtenere cōicatē

Ex hoc pōt formari tertia rō. qz q pōt ex actu facili magnā grām acgrere si negligat illā actū vī grām cōtenere. vel saltē nō eā ita appciari ꝗtū ē appciabilis. sed ille q nō est baptizat⁹ quātucūq̄ aliter sit iustificat⁹ per actū facilē. s. per susceptionē baptismi pōt magnā grām acgrere. qz quātucūq̄ pfectio de lege cōi accedēti ad baptismū auget grā. q̄ si negligat videt cōtenere gratiam ⁊ dat aliis occasionē sic iudicādi.

Ad primum argumentum dicēdū q glo. q̄dā sup illud Jo. 13. Qui lot⁹ ē ⁊c. vī dicere q apli fuerūt baptizati: qō ꝓbabile ē. qz xp̄s fecit eos sacerdotes cōsecrēs eis in cena ptātē cōficiendi co⁹p⁹ xp̄i d. Quotiēscūq̄ ⁊c. ⁊ cōferens eis post resurrectionē potestatē absoluēdi. Jo. 20. Quoz remiseritis ⁊c. ꝓtulit eis ēt officiū baptizādi solēniter. Mat. vl. Eūtes baptizate ⁊c. Dzdo aūt sacerdotij supponit baptismū. saltē de cōgruo. eē de ꝑsb. non bapti. veniēs. Nec videt necessitas q xp̄s cū ap̄lis in hoc dispensauerit qz nulla videt rō dispēsādi nec aliq̄ necessitas vel vtilitas cōsecuta cū nec ipsi ēent gratiores deo p̄ nō baptizatu: nec fuissent efficaciores doctores in ecclia. imo vī q⁹ min⁹ efficaces. qz min⁹ valet magr̄ moralis q non vult ope iplere qō docet fm Greg. xp̄s ēt in seipso voluit bap^m suscipere saltē Joānis anteq̄ legē baptismi aliis imponerz qz actz. pmo dī. Cepit iesus facere ⁊ docere. Consilr supponēdū est de btā virgine nisi forte ipsa sit excepta ab illa lege ⁊ de ea fuisset ratio dispensandi qz forte habuit in cōceptione filii sui illā plenitudinē grē ad quam deus disposuit eam peruenire. Ad aliud dico q baptizatus baptismo sanguinis si postea est nobiscum viator tenetur affectu ⁊ p̄o loco ⁊ tempore recipere effectu sacramentum. i. baptismum fluminis. hoc autē qō supponitur est bene possibile sicut de quibusdam legitur q fuit facti bis confessores qz sustinuerūt bis penas p̄o fide propter quas tamē non sunt mortui. Si autez baptismus sanguinis sit completus. qz sic baptizatus moritur ⁊ non remanet nobiscum viator non est obligatus ad preceptum viatoris. sacramenta autem nō habent locum nisi p̄o statu vie vt tactum est di. prima.

Ad aliud dico q nullus recipit frustra baptismum: qz grā ibi auget nisi peruenerit ap terminum. ⁊ si forte p̄us peruenerit additur ibi meritum obediendo precep̄o diuino. nec etiam est frustra post plenitudinē gratie siquis eam haberet addere opera meritoria. Ad aliud dico q ille nō iniuriat sacro nec facit q sit falsum signum. qz vel ibi cōfertur gratia aliqua ⁊ tunc ē signum practicū verum. vel nulla si iam p̄us erat grā perfecta.

ctũ est signũ verũ practicũ nõ respectu eius qõ est gra in fieri sed in esse. Si aũt obijcit q̃ saltẽ nõ hz secuz significatũ. s. ablutionẽ a peccato. dico q̃ illa ablutio significat vel tũc in fieri vel tanq̃z nũc iniiat. vel tanq̃z i tenda quãtũ est ex parte sacri fi. s. aliqd ineſſet a quo alia esset abluenda.

Si paruulis datur in baptismo gratia, qua possunt in maiori etate proficere.

Solet etiam queri si paruulis i baptismo dat̃ gra qua cũ tps hũerit vtẽ di libo arbitrio possint velle ⁊ currẽ. De adultis. n. q digne recipiũt sacrm nõ ambigit̃: gn gra3 opantẽ ⁊ cooperãtẽ prcepint q̃ in vacuũ eis cedit li. p liberũ arbitriũ post mortal̃ dliquerũt q merito pcti gra3 apposita pdũt. Uñ dicunẽ ꝓtumeliã spũ scõ facere ⁊ ipm a se fugare. De puulis vo q nõdũ rõne vtunt̃ qõ ẽ. an i baptismo recepint gram qua ad maiorẽ venientes etatẽ possint velle ⁊ opari bonuz Uñ q nõ recepint q3 gra illa charitas ẽ ⁊ fides q̃ volũtatẽ pparat ⁊ adiuuat. Sed qs dixerit eos accepisse fidẽ ⁊ charitatẽ. Si vo gram nõ recepint qua bñ opari possunt cũ fuerit adulti nõ g̃ sufficit eis in hoc statu: gra in baptismo data nec p illã pfit mõ boni eẽ nisi alia addat̃ que si non addit̃ nõ est ex eorum culpa quia iustificati sũt a pctõ. Quidã putãt gra3 opantẽ ⁊ cooperantẽ cũctis puulis i baptismo dari i munere ñ i vsu vt cũ ad maiorẽ venerit etatez ex munere sortiant̃ vsũ nisi p libex arbitriuz vsũ muneris extinguãt peccãdo ⁊ ita ex culpa eoꝝ ẽ non ex defectu gr̃e q̃ mali fiũt q ex dei munere valẽtes habere vsũ bonũ p liberũ arbitriũ remuerũt ⁊ vsũ prauum elegerunt.

Ltimo quero vtrũ oẽs baptizati recipiãt eq̃liter effectuz baptismi: vꝰ q̃ sic: q3 effectus baptismi magis dependet a cõferente q̃z a suscipiente. sicut effect⁹ vniuersal̃ magis dependet a cã efficiẽte q̃z a materia. apparet etiaz in ꝓposito. q3 in ministro regritur perfectior intẽtio q̃z in recipiente. qõ non est nisi q3 ab eo magis dependet baptismus q̃z a suscipiẽte. Sed ministroꝝ inequalitas nihil facit ad ineq̃litatẽ effectus baptismi. ergo mlto magis nec inequalitas suscipiẽtiũ ⁊ per ꝓñs nulla est causa inequalitatis effectus huius. Contra actus actiuorum sunt in patiente dispositio. 2. de aĩa. ergo in magis disposito perfectius recipit effectus. ergo ⁊c.

Ric. in 4. di. 4 ar. 3. q. 3

Respondeo aliqui distin/ guunt de effectu qui est res ⁊ sacrm qui dicit̃ caracter. ⁊ de effectu qui est res tñ. sed dẽmo effectu non duz habitus est sermo. sed habebit̃ di. 6. de secũdo ergo ẽ qõ. ⁊ dicitur q̃ plures effectus tales habet baptism⁹ ordine tamen quodã. q3 cãre gram ⁊ remittere fomitẽ ⁊ huiusmodi. pz aũt q̃ non in oĩbus baptizatis eque remittit̃ fomes. Sed istud nõ est verum nisi intelligat̃ sane q3 fomes cum sit in carne vel in virtute aliq̃ corporali per gram que est in aĩa non põt formal̃ diminui. q3 nõ est inter ip̃m ⁊ gram formalis repugnãtia: cum nõ sint nata fieri circa idẽ. sed dr̃ fomes diminui quantuz ad effectũ quẽ cõsuevit causare in aĩa. s. peccatũ. ẽm eni q̃ gra auget fomes minorem hz efficaciã inclinandi ad pctm. ponit aũt exẽpluz quenies de lapillo alligato ale agle. q3 si cresceret virtus motiua aquile lz nõ diminueret grauitas lapilli. q3 oppositio nõ sunt nec in eodẽ. tamen grauitas lapilli diminuit quãtum ad effectũ. quãto enim maior est virt⁹ in ala tãto lapillus min⁹ impedit ascensum vel volatum.

Dic ergo ponendo vnicũ effectum baptismi. s. gram. Respondeo q̃ cum ad effectũ baptismi. s. gram cõcurrat causa ꝓncipalis. s. deus. ⁊ cã meritoria vt passio xp̃i ⁊ ipse suscipiẽs baptismum. ex parte cuiuslibet istoꝝ posset attẽdi equalitas vel inequalitas quantũ ad deũ determinatez se coopari isto signo per effectum significatũ ⁊ in hoc instituẽtẽ istud signuz in rõne signi certi vt dictũ est supra. aliquo modo potest esse dꝫia aliquo modo nõ. aliquã enim gram disposuit regulariter cõferre cum isto signo ita q̃ nulli minorem. ⁊ ista põt dici cõferri virtute baptismi. q3 virtute veritatis huius signi. ⁊ sicut determinatio illa vniuersalis quantum ad istũ gradũ est vniformis ita effect⁹ eq̃lis. Uerũtamẽ q3 deus predestinauit diuersos electos ad diuersos gradus gl̃ie. ⁊ hoc ante determinationem huius signi ad tãtam vel tãtam gram cõferẽdaz ⁊ ordinato ad maiorem gl̃iam rationabiliter põt cõferri maior gratia posset deus in determinãdo vitatẽ seu certitudinẽ huius signi disponere cõferre alicui suscipienti ꝓcise illam gram que requirit̃ ad certitudinem signi. ⁊ alicui maiorẽ quem predestinauit ad maiorẽ gloriam. sed ille vlterior gradus non conferret̃ virtute baptism. sed de speciali benivolẽtia diuina: ꝓpter ꝙ dici põt q̃ ex parte cause effectualis effectus est regulariter equalis simpliciter q̃m dat̃ virtute baptismi. q3 supponitur q̃ de lege cõi ꝓma gra non dat̃ maior absq̃ omni differentia extra cãm ꝓncipalẽ. De secũdo potest dici q̃ ista causa meritoria põt efficacius opari ad gratiam in vno q̃z in alio. vel q3 specialius oblata pro vno quantum ad intẽtionem offerẽtis q̃z pro alio. vel quantum ad executionẽ pro vno oblata in effectu. p alio nõ nisi in prouisione diuina. ꝓmo modo xp̃s ponitur communiter nosce oĩa que deus nouit scia visionis. ⁊ p cõsequens nouit oẽs electos ⁊ ad quem gradũ glorie fuerunt electi. potuit ergo pro predestinato ad maiorẽ gloriam plenius offerre passionẽ suaz. ⁊ ꝓcipue cũ se offerret pro genere humano ad hoc vt de eis impleret̃ diuina predestinatio. Secũdo modo passio xp̃i ⁊ efficacius cooperatur pro nobis qui sumus in lege cuã gelica: q̃z pro patribus in lege moysi: q3 obsequiũ prestitũ ad maius bonũ retribuendum magis acceptat̃ q̃z beneficium preuisum. ⁊ illo secũdo modo est inequalitas in suscipientibus gram per circũcisionem ⁊ baptismuz ꝓpter inequalẽ applicationẽ cause meritorie ad istos. et forte etiam in baptizatis ante passionem ⁊ post passionem. Sed an primo modo. s. ꝓpter specialẽ oblationem in voluntate xp̃i sit inequalitas gratie in aliqbus non baptizatis. dubium est de facto sed possibilitas est ostensa. De tertio dico q̃ vel baptizati sunt paruuli vel adulti cõparando paruulũ ad paruulũ cũ nullũ habeant motum ꝓprium nullaz habẽt inequalitatem ad gratiã ex parte sui recipiendã. põt tamen in parẽtibus vnius ee maior motus q̃z alterius ꝓ suo paruulo. vel in aliqbus aliis ministrãtibus vel assistentibus baptismo. ꝓpter quorum merita deus vni paruulo põt conferre maiorem gratiã q̃z alteri. sed hoc non virtute baptismi sed meriti. ⁊ hoc modo forte parẽtes beati Nicolai orationibus suis meruerunt sibi maiorẽ gram que erat in eo etiam paruulo ꝓncipium tam mirabilis effect⁹ vt duobus diebus in hebdomada vnica tñ lactatione cõtentus maneret. ⁊ quo ad hoc magis optandum ẽ puerum baptizari a bono sacerdote q̃z a malo. q3 orationes sacerdotis boni quas multas facit ante ⁊ post baptismũ

Tho. 3. pte. q. 3. ar. 8. ⁊ 3. pte. q. 4. ar. 2.

magis eraudiuntur ⁊ valent illi pro quo fiũt q̃ ois mali. Si aũt baptizati sint adulti cuz illi per motum proprij̃ possunt esse inequaliter dispositi. ⁊ in sacramẽto coferẽ gratia ꝑm proportionẽ dispositionis in suscipiente sequit inequalis effectus. Nõ si compares puulum adulto. regulariter paruulus nullũ meritũ habz adultus ẽt tuncunqz tenuẽ habeat voluntatẽ dũ tamẽ consentiat recipere sacramentũ nec ponat obicez aliq̃ videt habere meritũ proprij̃ ⁊ pro tanto magis dispositus est q̃ paruulus ergo, ⁊c. Sed esto q̃ adultus toto tpe baptismi peccet venialit. vi q̃ esse indispositus, quodãmo paruulus aũt nulla indispositiõez habz ergo in illo casu paruulus maiorẽ gratiã recipiet. Respondeo peccatũ veniale nõ prohibz gratiaz infundi. nec etiã actũ meritoriũ simul habere tñ q̃ anima pluribus actib⁹ non põt simul eque perfecte esse intenta. act⁹ bonus cũ quo concurrit veniale est minus intensus. ⁊ iõ minus meritorius q̃ foret sine illo veniali. Et ad posituz sequit⁹ q̃ adultus si non potuit obicem peccati mortalis. ⁊ i. susceptiõe baptismi cõsentit. aliquẽ motũ habet disponentez quo carz paruulus nõ obstante q̃ ille habeat veniale peccatuz simul. Ad argumentuz dico q̃ baptismus plus depẽdet a ministro ad hoc vt sit sacramentũ. quia in eo simpliciter requirit intẽtio nõ sic in susciepiente quia nõ põt vti rõne. sed quo ad hoc vt hic effectus maior vel minor recipiatur magis dependet a baptizato.

Erta ista patent quedã questiões sine argumentis. primo qd faciendus est de paruulo exposito. Respondeo aut ignorãt in eo certa signa q̃ nõ est baptizat⁹ sicut mulierculę consueruũt cũ eo apponere sal sicut cũ deportãdis ad baptismũ fit. ⁊ tunc absq̃ aliqua hesitatiõne baptizandus est absolute. Aut nõ inueniunt cũ eo talia signa. ⁊ adhuc q̃ non põt de eo haberi tale signuz per vicinia nec per testimoniuz fide dignũ q̃ sit baptizat⁹ baptizandus est. tñ tutius est vti illa forma illius capituli. extra de baptismo ⁊ ei⁹ effe. de quibus dubiũ. Et de isto casu loquit leo de conse. di. 4. de quibus inquit nulla est aut iudiciaa inter propinquos ⁊ vicinos quibus baptizati fuisse doceant agendũ est vt renascant ne pereant in quibus qõ nõ ostendit gestuz ratio nõ sinit vt videat iteratuz.

Ric. in 4. di. 9 ar. 3. q. 5. ⁊. 1. tb 2ª 2ę. q. 10. ar. 12

J paruulis iudeorũ ⁊ infidelium an sint inutilis parentibus baptizandi dicitur q̃ non. qz aut redderentur parentib⁹ ⁊ tunc baptizatio eoz esset in cõtumeliã fidei christiane. quia post nutrirentur a parentibus in erroze parentum aut non redderent ⁊ tunc fieret iniuria. quia dum sunt paruuli ius habent parentes in eis. Sed hec ratio licet forte cõcludat de quacunqz persona priuata q̃ non posset paruulos a talibus auferre nec iste baptizare nõ vñtñ concludere de principe cui in regimine reipublice tales sunt subditi. Maz in paruulo deus habet maius ius dominij q̃ parentes. vniuersalit enim in potestatibus ordinatis potestas inferior non obligat in bis q̃ sunt contra superiorez. sicut docet Augu. de verbis domi. homel. 6. ⁊ ponit. c. vltimo secundi libri. si illud iubet potestas quod nõ debes facere bic sane cõtemne potestatẽ timẽdo potestatẽ maiorez. ⁊ declarat in exemplo de curatore ⁊ proconsule ⁊ imperatore ⁊ deo. q̃ si qs hz regere rẽpu. magis debet quantum in se est cogere vnumquenque subdi domino superiori quam inferiori imo superiori contempto inferiori quando inferior in tali dominio resistit superiori. Sicut q̃ iperator deberet sniare aliquẽ obedire debere pcõsuli cõtẽpto pcepto curatoris. i. inferioris pconsule si ꝺiceret pcõsuli. ita ẽt si eẽnt sub eodez dño diuersa dñia ordinata. s. q̃ aliquis eẽt seruus titij ⁊ titius petri magis deberet imperator cogere seruũ seruire petro qz superior ẽ titio q̃ titio si titi⁹ vellet vti seruo illo ꝺ dominiũ petri. q̃ maxie dz princeps zelare ꝑ dño seruãdo suprẽmi dñi. s. dei. ⁊ ꝑ ꝓis non soluz licet. sz dz princeps auferre paruulos a dño parentuz volentiũ eos educare ꝓtra cultũ dei q̃ ẽ suprẽmus ⁊ honestissim⁹ dñs. ⁊ dz eos applicare cultui diuino. Dico q̃ breuiter q̃ si princeps hoc facerz cum cautela bona. s. ne pentes pri⁹ cognoscẽtes ꝺ futuz occiderẽt pueros suos. ⁊ q̃ baptizatos faceret religiose educari. ꝺ fieret. imo qõ plus ẽ credere religiose fieri si ipsi parẽtes cogerent minis ⁊ terroꝛib⁹ ad suscipiẽduz baptismũ ⁊ ad ꝓseruãdũ postea susceptum. qz esto q̃ ipi nõ essent vere fideles in aio. tñ minus malũ eẽt eis nõ posse impune legẽ suã illicitã seruare q̃ posse eã libere seruare. Itez filii eoz si bene educarent i ttia ⁊ q̃rta ꝓgenie essent vẽ fideles. Et si dicas q̃ ꝺz ꝓphiaz Esa. quã recitat paulus ro. Relige israel conuertent in fine. Et ideo iudeos non oz cogere totaliter ad baptismuz susciꝑiendum ⁊ relinquendum legem suam. ꝛ̃ non dubito quin vera sit prophiã christi. quam recitat xps Joa. 5. Ego veni in nomine patris mei ⁊ non accepistis me ñ salus venerit in nomine meo illuz susciꝑietis. ergo admin⁹ ex verbo xpi erunt puertendi. quia adherebunt illi pessimo antichristo. de quo est sermo xpi predictus.

Et si dicas q̃ visa destructione antichristi illi qui sibi adherant cõuertentur. dico q̃ ꝑ taz paucis ⁊ sic tarde cõuertẽdis si oprẽt tot iudeos i tot ptibus mũdi tantis tpibus sustinere i lege sua pfistere. qz finalis fructus de eis ecclie ẽ ⁊ erit modic⁹. vñ sufficeret aliquos paucos i aliq̃ insula seq̃stratos ꝓmitti legẽ suã seruare. de q̃bus tãdem illa pphia Esa. ꝛ̃pleret Istud aũt de parẽtibus infidelibus cogẽdis ꝑ minas ⁊ terroꝛes videt ꝓbari. qz sile ꝓmẽdat illud ꝓciliuz toletanum. s. allegatũ d. Qui pridẽ ad xpianitatẽ coacti sunt. sicut factũ ẽ tpibus religiosissimi principis Assebuci. q̃ in hoc ꝓcilium approbat cum tanq̃ ꝓncipez religiosuz. qz ifideles coegit ad fidem.

Jsta ẽ distinctio quarta hu

ius quarti libri. In qua magister posq̃z superius determinauit de baptismo q̃ctum ad ea que cõueniũt ei ꝑm sequen. Hic vero determinauit de effectu baptismi q̃z tum ad susciꝑientes. Et circa hoc tria facit principalit. Primo. n. ostendit quõ quidam susciꝑiunt sacramẽtũ ⁊ rem. vel sacramentum ⁊ non rem. aut rem ⁊ non sacramentum. Secundo excludit errorem quoꝛũdam dicẽtium q̃ baptism⁹ sanguinis cum fide adultis non ꝓficit absq̃z baptismo fluminis. Tertio adiungit quõ baptismus gratiam cõferat puulis. Primum facit a ꝓncipio dis. vsq̃z ibi. Sunt ⁊ alij vt supra. Secundum ibi. Solet ẽt queri. Tertium vsq̃z ad finem distin. In spãli snia magistri stat in tribus propositionibus quarũ prima est hec. Que sit inter susciꝑere sacramentum baptismi ⁊ rem sacramẽti. vel sacramẽtum ⁊ nõ rem. aut eõtra. differentia. hic declaratur certa euidentia. Hanc magister insinuans dicit. q̃ quidam susciꝑiunt rem ⁊ sacramentum. quidam autem rem ⁊ non sacramentũ quidam autem sacramentum ⁊ non rem. determinat primum. rem enim ⁊ sacramentum recipiunt adulti q̃ cum fide baptizantur. ⁊ etiam paruuli qui in baptismo ab originali mundantur. Quãuis dicunt aliqui q̃ paruulis qui non sunt electi ⁊ predestinati in baptismo peccata non dimittantur. quod non est verum quod auctoritate beati Augustini ostendit. Postea dicit q̃ illi qui sine fide ficte accedunt ad sacramentum. sacramentum ⁊ non rem sacramenti recipiunt. quod auctoꝛitatibus eõ firmat. Postea obiicit contrarium secundum. b. Aug. qui dicere videtur q̃ ficte accedentes in ipso momento quo baptizantur remissionem peccatorum recipiũt licet post peccatũ, propter fictionem remissio ipsa fruDD

strarctur ⁊ peccata redeant. Et idē videt dicere apostolus in epistola ad Gall. Quotquot in christo baptizatiestis xpm induistis. Et respondet ad hoc. q augustin⁹ loquit hic cōferendo ⁊ inquirendo ⁊ nō determinando neqz asserendo. Apostolus loquit de his qui in suo baptismo christo conformāt. qui. s. moriuntur vetustati peccati. sicut christus vetustati pene. Isti. n. xp̄z iduūt per inhabitationis ipsius gratiaz. Vel dicuntur christuz omnes induere quantū ad sacramenti ipsius christi perceptionē. ⁊ si nō ꝯtū ad interiorē sanctificationem Postea dicit q aliqui recipiunt rem sacramenti ⁊ non sacramentū. sicut illi qui p christi fide sanguinē fundūt ⁊ sicut illi qui cum fide bona ⁊ cōtritione moriunt. ⁊ nō habent copiā recipiēdi sicut latro in cruce de quo tamē nō asserit beat⁹ Augusti. vtrū baptizatus fuerit vel nō Ex quo concludit q sine aq̄ baptismi aliqui iustificantur ⁊ saluantur. ⁊ post obijcit per plures auctoritates. q tales saluari nō possunt. Et respondet q auctoritates intelligunt. vbi homo habuit oportunitatē ⁊ copiam recipiendi sacramentū. ⁊ cōtempsit sacramentū recipere. Secunda ꝓpositio. Baptismus effusi sanguinis valet in casu sine baptismo fluminis. Hanc propositionē magister insinuans remouet errorez quorundā dicentium nullum adultū per fidē ⁊ charitatē posse iustificari sine baptismo nisi sanguinez p̄o christo fundat. qō patz auctoritatib⁹ beati Augustini. Et respondet magister q auctoritates intelligende sunt si assit tempus ⁊ cōtēptus baptismi. Si autē fidem habeant ⁊ contritionez ⁊ baptizari voluerit ⁊ non possunt morte p̄uenti. omnipotentis benignitas supplet qō sacramento defuerat. Quod autem inuisibilis sanctificatio quibusdam insit sine visibili sacramento ostendit quibusdam auctoritatibus beati Augustini. Subdit tamez q propter hoc non est visibile sacramentū contemnendum qz sacramenti ꝓtemptor inuisibiliter sanctificari non pōt De paruulis autem quibus fides aliena subuenit dicit secus esse ꝯz in adultis non enim tantum valet fides aliena in paruulo ꝯtum propria in adulto. paruulis enim non sufficit fides ecclesie sine sacramento. Unde si fuerunt absq̄ sacramento defuncti etiam cum deferuntur ad baptismum damnantur ⁊ numero infidelium ascribuntur. Si autem baptizantur fideles vocātur propt fidei sacramentum que omnia auctoritatibus confirmat. Postea queritur quid vtilitatis subsequens recꝑtio sacramenti conferat p̄ius per fidem ⁊ charitatem sanctitatis. videtur enim esse superflua cum nihil p̄estare videatur. Et respondet q non est superflua. imo eis multum valet. quia enim per fidem ⁊ cōtritionem iustificantur purgantur quidem a peccati macula. ⁊ a d̄bito pene et erne absoluuntur tenentur tamen ad satisfactionem ad quam penitentes in ecclesia obligantur p susceptionem autem baptismi hec obligatio seu satisfactio remittitur ⁊ a peccatis. s. que iterum post conuersionem attraxerunt mundantur ⁊ gratia ⁊ omnis virtus in eis augetur. ⁊ fomes in eis magis debilitatur ⁊ intra ecclesiam numerō ⁊ iudicio ecclesie collocantur.

Postea querit. cum in baptismo remittantur peccata ⁊ reatus pene soluatur. quare penalitates ex peccato consecute non tollantur. Et respondet q penalitates remanent post baptismum duplici ratione. Primo ne talis ablutio penalitatum putaretur p̄emium esse finale baptismi ⁊ non regnum eternuz. vt ergo studiose illa vita queratur que erit a penis omnibus aliena remanent penalitates. Secunda causa est vt detur baptizatis materia pugnandi. ⁊ per p̄ns vincendi Non. n. aliquis vinceret nisi pugnaret. nec pugnaret si in baptismo omne⁊ penalitates tollerentur. Postea querit cum p̄ius iustificati postea baptizantur. cui⁹ rei baptismus ille sit sacramentum ⁊ signuz. Et respondet q iustificationis p̄ri⁹ habite sicut ⁊ imperfectis ē signuz iustificationis faciende. nisi impedimentum adesset. Unde non est inconueniens q res p̄cedat quandoqz sacramentum ⁊ quandoqz sequitur longe post. vt in fictis qui postea penitent. Tertia propositio est hec. Nō tm̄ p̄odest fides aliena paruulis. ꝯtum fides propria adultis ⁊ contritis. Hanc magister insinuans querit. Utrum paruuli in baptismo recipiunt gratiaz. de adultis autem qui digne recipiunt non est dubium. Et videtur q non. quia gratia illa ad p̄parationem voluntatis datur. paruuli actu voluntatis vti non possunt igitur ⁊c. In contrarium est q non saluarentur nisi reciperent gratiam. Et respondet q recipiunt gratiam in via nature ⁊ non in vsu. vsum autem habent cum perueniunt ad perfectam etatem. nisi per liberuz arbitrium vsuz huius muneris extinguant peccando. Et tm̄ in speciali.

Qō baptism⁹ eque sanctus ē a bono ⁊ a malo datus bono vel malo.

Post hec sciendum Di.5.
est sacramētum baptismi a bonis ⁊ a malis ministris dari. sicut a bonis ⁊ a malis sumitur nec meliorē baptism⁹ qui per meliorez datur nec min⁹ bonus q p min⁹ bonuz dat. nec malus q p malū datur. nec maius mun⁹ datur in baptismo dato a bono. nec minus in baptismo dato a malo. sed equale. qz nō est mun⁹ boni ꝯz dei. Od̄ totū subditis declaratur testimōiis. Aug. ait. Baptismus talis ē qualis est ille i cui⁹ ptāte datur nō quali⁊ ē ille p cuius ministeriuz dat. Itē. Prorsus fieri p̄t vt aliq vez hēant baptisma ⁊ non hēant verā fidez. Itez. Si inter bonos mīstros cū sit alius alio melior. nō ē melior baptism⁹ q p meliorem dat nullo mō malus est qui ēt p malū datur. qz ideꝛ baptism⁹ datur. ⁊ ideo p mīstros dispares dei mun⁹ ē equale. qz nō illoꝝ ⁊z eius est. Idē. Cū baptizat malus illd̄ quod datum est. vnū ē. nō impar. ꝓpter impares mīstros ⁊z par ⁊ equale ꝓpter hoc. Hic ē qui baptizat. Itez. Ego dico ⁊ nos dicim⁹ oēs. quia iustos oz eē per quos baptizatur. iustos oz eē tāti iudicis mīstros. Sint ministri iusti si volunt. Si aūt noluerint esse iusti q sedent in cathedra moysi. securum me facit magister meus. s. christus. de quo spiritus sanctus dicit hic est qui baptizat. Item quos baptizauit iudas christ⁹ baptizauit. Si quos ergo baptizaut ebriosus. hōicida. adulter. si xp̄i erat baptism⁹. xp̄s baptizauit. Non timeo adulterū nec ebriosū nec hōicidā. qz colūbā attēdo p quā mihi dz. Hic ē q baptizat. Itē hōicida dedit baptismū xp̄i. qō sacrm tā sanctū est vt nec hōicida ministrante polluatur. Itez. si inhereti quacunqz vel sciſmate quisquā in noie p̄is ⁊ fllii ⁊ spūsci baptismi sacrz accepit itegruz sacrm accepit. sed salutem que virtus est sacramenti non habebit. si extra ecclesiam catholicam ipsum sacramentum habuerit. Debet ergo ad ecclesiam redire non vt sacramen-

Aug⁹ sup Io

Aug⁹ 5 creſc tiū grā matic⁹.

Aug⁹ i li. 8 fid ad petr

tum baptismi iteruz accipiat quod nemo debet in aliquo repetere. sed vt in societate catholica vitam accipiat. Baptismus enim extra ecclesiam nequit prodesse. Ibi enim cuiqz prodesse potest baptismus vbi potest prodesse elemosyna. s. in ecclesia. Item Isidorus Romanus pontifex non hominem iudicat qui baptizat. sed spiritum dei subministrare gratiam baptismi licet paganus sit qui baptizat. In his perspicue cernis baptismum verum bōis ⁊ malis dari. ⁊ a bonis ⁊ a malis dari. ⁊ ipsum tamen eque sanctum esse ⁊ munus eius equale in bonis siue a bonis siue a malis baptizantur.

De potestate baptismi ⁊ ministerio.

Quia ministerium tantum habent non potestatem baptismi. Potestatem enim sibi retinuit. Quod nouit ioānes cū vidit columbam descendentem super xp̄m. Unde Augu. Quid nouerat ioannes bap. dñm. Quid nouerat potestatem dñici baptismi in nullum hominē a dño transituraz: sed ministerium plane trāsiturum. Potestatem a domino in neminem. sed ministeriuz in bonos ⁊ in malos. Nō ⁊ horreat columba ministerium malox respiciat potestatem dñi. Quid saciat tibi minister malus vbi bonus ē dñs. Neqz qui plantat neqz qui rigat est aliquid. sed qui incrementum dat deus. Si supbus fuerit minister. cum diabolo computat. sed non cōtaminatur donū xp̄i Quod per illum fluit purum est. Per lapideum canalem transit aqua ad areolas. in canali lapideo nil generatur sed ortus fructus plurimos affert. Habet ergo non modo boni sed etiam mali ministerium baptizandi sed neutri potestatez baptismi. Ministerium enim dedit christus seruis. sed potestatem sibi retinuit. quā si vellet poterat seruis dare. vt seruus daret baptismum suum tanquā vice sua ⁊ potestatez suā constituere poterat in aliquo vel in aliquibus seruis suis vt tanta vis esset in baptismo serui quanta est in baptismo domini sed noluit. ne seruus in seruo spem poneret. Baptizat seruus vt minister baptizat dominus tanquam potestatem habens. quam si daret seruus. vt scilicet ipsoruz esset quod dñi erat. tot essent baptismi quot serui. vt sicut dictus ē baptismus ioānis. sic diceretur baptismus petri vel pauli. Quod ne fieret: retinuit sibi dominus potestatez baptismi. seruis autē ministerium dedit. Si ergo seruꝰ dicit se baptizare recte dicit sed tanquā minister baptizat. ⁊ iō non differt siue bonus siue malus baptizet. Unde etiam nemo dicit baptismus meus. cū dicat euangeliū meū prudentia mea ꝛ hec sit a dño. i qbꝰ differētia est. Aliꝰ. n. alio melius operat in euāgelizādo. ⁊ aliꝰ alio prudētior ē Aliꝰ aūt alio magis minusue baptizatus siue ab inferiori siue a maiori baptizet dici nō pōt

Que fuit potesta s baptismi quaz potuit christus dare seruis.

Hic queritur que sit illa potestas baptismi quam xp̄s sibi retinuit ⁊ potuit dare seruis. Hec ē vt plurimi volunt potestas dimittēdi peccata i baptismo. ꝛ ptās dimittendi pcā que in deo est deus ē. Ideo alii dicūt hāc ptātē nō potuisse dare alicui seruoruz. qz nulli potuit dare vt eēt quod ipe ē. vel vt haberet eēntiam quāz ipse hz. cui hoc ē eē quod posse. Dicūt. n. si hāc potētiā alicui dare potuit. potuit ei dare creaturaꝫ creare. qz nō est hoc maioris potentie q̄ illud. Ad quod dici potest qz potuit eis dare potentiā dimittēdi pcā ⁊ nō ipam eandem qua ipe potēs est. sed potentiā creatam qua seruus posset dimittere peccata. non tamen vt auctor remissionis sed vt minister. nec tamen sine deo auctore: vt sicut in ministerio haberet exterius sanctificare: ita in ministerio haberet interius mundare: ⁊ sicut illud facit deo auctore qui cū eo ⁊ in eo operatur illud exterius. ita interius mūdaret deo auctore qui eius verbo velut quodā ministerio vteretur. Ita etiā posset deus per aliquem creare aliqua. non per eum tanq̄ auctorem sed ministrum cum quo ⁊ in quo operaretur sicut in bonis operibus nostris ipe operatur ⁊ nos. nec ipe tm̄ nec nos tm̄ sed ipse nobiscuz ⁊ in nobis. ⁊ tamen in illis agendis ministri eius sumus nō auctores. Ita ergō potuit dare seruo potestatē dimittendi peccata in baptismo. i. vt in mundatiōe interiori seruus cū dño operaretē non seruus sine dño. nec dominuꝰ sine seruo. sed dñs cum seruo ⁊ in seruo sicut in exteriori ministerio dominuꝰ opatur cum seruo ⁊ in seruo. Unde ⁊ dominꝰ dī sanctificare. ⁊ seruus. ꝛ dñs iuisibili gratia. seruꝰ visibili sacramento. Unde Auguꝰ. sup leuiticum. Dñs ait. Ego dominus qui sanctifico. Et de moyse etiam dictum est. Et sanctificabis eum. Sed moyses sanctificat visibilibus sacramentis per ministerium. dñs autez inuisibili gratia p spiritum vbi est totus fructus visibilium sacramentoruz. Sine hac sanctificatione visibilia sacramenta nil prosunt. Si qs hoc melius aperire poterit non inuideo. Augu.

Est hoc sciendum

p est sacz baptismi ⁊ē. Postq̄z magister egit de baptizato in se ⁊ de suscipiente, hic agit de ꝓditiōibꝰ ministri. primo ergo agit de ꝓditiōibꝰ ministri. 2° de mō ministrādi ibi. b Et sciēdū ē. ꝓma in duas. ꝓmo de ministri ptā te. 2° de eiꝰ statu ⁊ gradu. 2° in pn° di. 6. nūc qbꝰ liceat

baptizare. prima in duas. ꝓmo ostendit ꝙ illa potestas nō est impedibilis per malitiā magistri 2° ad quid se extēdit, ibi hic quer. prima in duas. primo ostendit ꝙ ita est 2° ostendit ꝓpter quid ita est. ibi. qz ministrū

Circa hanc di. quintā quer enduz est qualiter malitia ministrantis se habet ad impedimentū vel non impedimentū baptismi ⁊ circa hoc quero duo. primū vtrū malitia ministri impediat ꝓ ferri verū bapm. 2° vtrū recipiens baptismuz scienter a malo ministro mortaliter peccet.

Primus sic ꝓcedit ⁊ arguit ꝙ sic. Ambro. in lib. de initiandis rudib⁹ ⁊ hr̄. i. q. i. nō sana. Bap⁹ perfidi nō mundat. sed polluit. qđ ꝓbat auctoritate ps. In diluuio aquaz. ⁊c. dicit de malis. probat etiā per illud apli ad ro. i4. Dē qđ nō est ex fide peccatū est. Itē. i. q. i. ⁊ est Augusti. de baptismo parulorū. separati formā habere possunt virtus in eis esse nō pōt quēadmodū sensus nō sequit membrū qñ amputat a corpore. Itē ratione. Membruz aridū nō pōt esse cā influendi vitaz in aliud membrū. Minister malus est membrū aridū ecclesie. quia sine gratia que est vita ecclesie. ḡ ⁊c. Itez in aqua ad hoc vt sit materia cōueniens oz vt sit aliqua virtus supnālis. probatur per illud Ambro. de conse. di. 4. ꝓ aquā ḡ multo magis requirit aliqua sanctitas vel virtus supernaturalis in ministro vt baptizet magis enim depēdet bap⁹ a dispositione ministri ꝓueniente ꝯz a bono ꝯtuz pōt. Si ergo malitia ministri impediret. ille puniretur ꝓpter culpaz aliēā nullomodo sibi imputādā. Ad primū ergo dico ꝙ aut

virtute aque. ergo ⁊c. Itē aug. De vnico baptismo post me^m. martyrez Cyprianū glorioſū qui apud hereticos vel scismaticos datū bap^m nolebat cognoscere ⁊c. Ex hoc arguo sic. Errans circa aliquē articulum fidei si in illo errore moriat damnatur. qz sine fide impossibile est placere deo. Hebre. xi. Cyprian⁹ dicit a malo ministro saltē heretico vel scismatico nō posse dari verū baptisma. ⁊ in ista sententia finaliter perdurauit. ⁊ tñ nō ē damnatus. sed martyr glorioſus. ḡ ista sentētia nō est erronea. nec contra aliquē articulū fidei. Sed veritas sacramentoz pertinet ad illū articulū. Sanctā ecclesiā catholicā. ⁊ extra de here. ⁊ sci. s. ad abolendā. Uniuersos qui de sacramentis ecclesiasticis aliter docere nouimus aut sentire ꝯz sacro sancta romana ecclesia docet vinclo ꝑpetui anathematis innodamus ergo ista sententia ꝙ hereticus baptizat nō est veritas pertinens ad aliqđ sacramentū. Sed nihil asserendū tanꝯ certuz ⁊ necessariū ad sacramentū qđ nō est veruz pertinens necessario ad sacramentuz. ergo ⁊c Cotra. Magr̄ i littera ⁊ adducit multas auctoritates ⁊ accipiunt plures ab Augu. super Jo. homel. 5. Baptismus talis est qualis minister a quo dat. Idez cōtra crescentē. Si est melioz baptism⁹ qui ꝑ melioxem dat. nullo modo malus est qui per malum datur quia idem datur. Et still le auctoritates exponāt de malo secūdū moxes non de heretico ⁊ scismatico. tñ de his exp̄sse dicit aug. ad oroſiū. q. 59. Quāuis vnū sit baptisma hereticoꝝ qui in noie p̄is ⁊ fi. ⁊ spūs. s. baptizāt ⁊ ecclie catholice tñ qui foris eccl'iam baptizanē non sumūt ad salutē illō ⁊ sequit. Ecclesia eos nō rebaptizat: qz in noie trinitatis baptizati sunt.

Veritas questionis ꝑz ex auctoritatibus multis ꝙ ꝙcunqz malitia minister sit malus siue heresis siue scismatis siue moꝝ salua vnitate ecclesie si intendit facere qđ facit ecclesia ⁊ seruet modū ecclesie vere cōfert baptismū. ⁊ talis baptism⁹ vere hz effectū in baptizato nō obstāte malitia ministri. nisi obstet malitia suscipiētis ibi ꝙ recipit a tali ministro. de q° dicēt in sequenti. q. Veritas aūt istius solonis nō hz nisi rōnem vnam ꝑ qđ. s. qz ita placuit xp̄o instituere vt malitia ministri nō impediret sacrm nec eius effectū. ⁊ ꝙ sic instituit Aug. colligit ex illa auctē Joānis baptiste. Sup quē videris spm descendentē hic ē ḡ baptizat. que scribunt Jo. i. di.

Nō aūt ita fuerit bap⁹ instituendus sunt plures rōnes ꝯgrue ꝑma ꝙ rōabile est deū assistere suo signo ꝓtico ad cāndum signatū cu determiatione voluntatis sue ꝓcedente om̄ conditionē ministri. vt sicut illa determinatio sua qua tribuit signo esse certū signū est ab ipo immediate omnino ⁊ primo. ita ⁊ assistentia ꝑ illā determinationē ad cooperandum sit imediate ab ipso. secūda congruentia sumitur ex fine. qz si baptism⁹ non posset conferri nisi a bono non esset in magnuz remediū viatoris. sed quasi cōmuniter in detrimentuz Cum. n. quasi nullus possit esse certus de bonitate ꝓpria. multo magis nec de bonitate alterius. ergo si ex bonitate ministri dependeret baptismus. nunqz posset aliquis esse cert⁹ se vere recepisse baptismum. qđ est inconueniēs. Et si obijcias ꝙ nec modo potest esse certus. qz nescit dispositionem suam ꝓpriam. hoc nō obstat. qz ꝓbabilr ꝑsumi pōt ꝙ ministri talez actū exercētes intēdāt facere illud ad qđ actus sm se ordinatus ē sed nō ita posset hr̄i certitudo de bōitate vel sanctitate ministri. Preterea ex pte suscipiētis est cōgruētia. qz oino iniustuz est alterū ꝓ inigtate alteri⁹ punir qñ ille alter nullo mō cōicat inigtati illius ita vt possit sibi imputari. qz ille baptizādus disponit se ad gram ꝯtuz pōt. Si ergo malitia ministri impediret. ille puniretur ꝓpter culpaz aliēā nullomodo sibi imputādā.

Ad primū ergo dico ꝙ aut

vētic⁹ baptizat puulū i fossa ⁊ itētione ecclesie. ⁊ nihil obest puulo. nec ꝯz^m ad sacrm nec ꝯtū ad effectuz. Aut baptizat adultū. ⁊ adhuc ꝓfert sibi sacrm ⁊ effect⁹ eius si in adulto nō est aliqs malus motus. puta assensus in heresim baptizātis. vel intētio vt fiat discipls eius. ⁊ de tali itelligētia ē auctas Ambr. ⁊ silr auctas Augu. ꝙ virtus illa sacri vita ē. ḡ ⁊ illa nō manet i mēbro preciolo. nō tñ sequit̄ qn ꝑ sacrum eius possit cē i suscipiēte qđ ꝑz ex rñsiōe statuz seqnte. vñ ad rōnez statim respondendum. est ꝙ in toto corpore humano vita vna est oium partium ⁊ participatur ab eis ordine quodam. quia ꝓmo in corde. secundo in alijs ſm quod ꝓpinquius se habēt ad illud ꝓncipiuz vite. ⁊ ideo ibi per vnā partem non potest vita deriuari ad aliam nisi ista ꝑs deriuans ꝓius viuat eadem vita modo suo perfecto: non est sic in corpore mystico quod est ecclesia. quia nō est in eis vna vita numero. nec oportet ꝙ illud membrum quod ministerialiter dat vitam alteri sit ꝓpinqs ꝓncipio vite in participando vitam. sed tñ in gradu ministrandi. exemplum esset si vene in corpore non viuerent formaliter. tñ cēnt media ministrandi vitam ceteris partib⁹. Ad illud de sanctificatiōe in qua negatuz est supra di. i. nec videtur multū probabile virtutē supernaturalē totiens generari ⁊ corrumpi. neqz etiaz ꝙ post generationē in aqua baptismali semper permaneat permanente aqua. Ad auctoritatē Ambro. quere supra. Ad aliud de Cypriano dico ꝙ aliqua fūt ita simpliciter de substantia fidei ꝙ omnes etiam simplices post tempus aliquantulum vsus rationis tenerentur ista explicite credere sicut sunt articuli de incarnatione vt christus est natus ⁊ mortu⁹ de quo sunt solēnitates spirituales in ecclesia ⁊ quos potest concipere quia sē de christo homine. Alia sunt explicite requisita de substantia fidei obseruanda a maioribus ecclesie. vtpote qđ deus est trinus ⁊ bi⁹ pertinentia spiritualia ⁊ imaginabilia. ⁊ illa di. potest haberi ab august. i4. de tri. c. i. Alia sunt que nec necessario sunt explicite creden-

da ab istis nec ab illis. qz nõ adhuc illoz veritas est declarata z determinata per ecclesiã cuiusmodi sut multe cõclusiones necessario incluse in articulis creditis sz anteqz sunt per ecclesiã declarate z explicate non oz qn cunqz eas credere. oz tamẽ circa eas sobrie opinari. vt s. homo sit paratꝰ eas tenere pro tempore quo veritas fuerit declarata. hoc mõ dico q baptismũ esse sacramẽtuz no. le. necessariũ ad salutẽ statum erat de veritate fidei christiane. qz expresse bituz est in euangelijs. sed q ab heretico poterat cõferri nõ sic statim expressuz fuit. imo nec tẽpore Cypriani declaratũ. ppter qõ circa illã veritatẽ baptismi declarandã multũ laborauit Augustꝰ. li. suus vt de vnico baptismo: z ptra donatistas. vñ si Cypr̃ianus ita sentit. s. apud hereticos non esse baptismum. q tñ promptus esset sentire animo circa hoc qõ ecclesia determinauit in nullo errauit. nisi forte venialiter peccando qz nimis asseruit illud ad qõ nec auctoritatẽ nec rõnez cogentẽ habuit. rõ enim sua non valet. s. qõ quis nõ habet nõ põt dare. qz baptizans nõ dat gratiã sed sacramentũ. z illud habz in virtute. qz habet ordinẽ. z hoc mõ forte innuit Aug. euz peccasse venialiter cum subdit auctoritate ꝓallegata. dum eos inquit detestaretur si quid purgandũ erat passionis falce tollere tur. Et hmõ põt excusari abbas Joachim qz z si suaz erroneã dixit. sicut pz extra de sum. tri. z fi. ca. Nõ tres persone nõ sunt aliqua vna que nõ generat nec generat nec spirat nec spirat. qz nõ dz hoc pertinaciter defendit se sed oẽs libros suos reliquisse ẽm iudiciuz ecclesie corrigendos.

D secunduz sic ꝓcedit z arguit q recipies
a bapᵐ a malo scienter peccat mortaliter. qz ẽm Ambr̃. de iniciandis rudibus q faciunt z quibus faciũt nihil prodest. sed ad iudm est loquit de malis baptizantibus z recipientibus ab eis baptismũ. Preterea cooperans alicui ad peccandũ mortaliter. peccat mortaliter. qz est ꝯ charitatẽ frnam. Sed ille recipiens bapᵐ a ministro malo cooperat sibi in actu baptizandi in quo peccat mortalit ergo. z. Preterea esto q minister vellet ꝓmittere malitiaz symonie in cõferendo bapᵐ. puta nollet baptizare nisi ꝓ pecunia. non posset aliquis ab eo recipere nisi ꝓmitteret symoniaz quia si vendens est symoniacus z emens ꝑ saltẽ in illo casu recipiens sic a malo peccat mortaliter Opp̃ de ꝯse. di. 4. Romanus dz in fine capl̃i. Romanꝰ pontifex nõ attendit hominẽ qui baptizat sed deũ. z si paganꝰ sit qui baptizat Preterea Aug. super Jo. omel. 5. z. j. q. j. Si fuerit nõ exhorreat columba ministeriuz malozũ.

Hic distinguitur de malo aut ẽ precisus ab ecclesia totaliter vel ad tempus vel non precisꝰ sed permissus De istis diuisionis membris per ordinem videamus. De primo sunt duo modi dicendi oppositi. vnus q tenetur aliquis a tali recipere baptismum si non possit habere alium ministruz. quia baptismus est sacramentũ necessitatis. Alꝰ modꝰ dicendi est q tenet nõ recipere ab eo. z recipiẽdo peccat mortalit. Hoc ãt sic declarat. qz baptizãdus aut ẽ adultꝰ aut parvulus. Si adultꝰ sufficit sibi baptismꝰ flamis. qñ non põt hz bapᵐ flumis. in pposito nõ hz ministruz. qz phibitũ ẽ sibi cõicare cũ illo precise. z maxĩe in actibꝰ. sacralibus. ꝑ ille saluabit nõ recipiẽdo ab eo bapᵐ flumis. qa ẽ in casu in quo nõ põt hz ministrũ. si aũt recipet ab eo baptismum cõicaret sibi ꝯ phibitionẽ ecclesie i actibꝰ maxime phibitis. Si aũt baptizãdus sit puulus. hñs puulum dz baptizare eũ. si nõ põt aliũ magis idoneũ hz ꝑ precisuz. qz cũ precise vt prius dictũ ẽ nõ licet sibi cõicare ꝓ puulo suo. Et si ponat hñtẽ puulum eẽ mancũ. nec hz in illa regiõe aliquez nisi precisuz oz dicere ꝓpter si. nullo mõ cõicãduz ẽ cũ precisi i tali actu q nec tũc etiaz dz parvulum suũ offerre precise baptizandum. Cõtra illud qz ꝓceptũ superioris plus obligat ꝯz ꝓceptuz inferioris. ex aucte Aug. ꝓallegata. Deus autez ꝓcipit bapᵐ suscipi. nec determinauit a qbus tpe necessitatis. Ecclesia ꝓhibet cõmunicare cum illo quez ꝓscindit. ꝑ magis obediẽdum est ꝓcepto diuino ꝯz ecclesie in casu illo. Preterea plus tenet excõicatꝰ vitare aliũ. ꝯz alius vitare cum qz illud ꝓceptum de vitando excõicato non imponitur alicui nisi ppter ipm. nec imponit sibi nisi propter se. Sed precisus vel excõicatus in casu illo nõ tenetur vitare alium. imo tenetur nõ vitare. si. n. talis precisus sciret paruuluz aliquez ñ baptizatũ statim morituꝝ. tenetur necessario eum baptizare. z ita eum non vitare in actu baptizandi. hoc pbo qz si inueniret euz expositũ periculo vite corporalis ppter famez tenetur euz necessario iuuare ad saluandũ vitam corporalem. magis autem tenet diligere vitaz eius spũalem ꝯz corporalem. ꝑ qñ puulus expositus ẽ piculo vite spũalis. tenet ille sibi cõferre remediũ necessariũ ad vitã spũalem. ꝑ multomagis alꝰ nõ tenet vitare eũdez cõicãdo cũ eo in tali actu Et p hoc apparet ad rõnem pro secundo modo dicendi q ꝓcedit ex ꝓcepto ecclie. illa. n. ꝓhibitio vlr itell'r qñ ꝓceptũ maioris nõ obligat ad ꝯtrũ. ꝓcpm ãt legis nãe z ꝓceptũ euãgelicũ maiꝰ ẽ ꝓcepto ecclesie tñ. Ubi ꝑ ꝓceptũ legis nãe obligat sic ad saluãdũ vitã primi corporalẽ. multomagis spũalez. z ꝓceptũ dñi de ꝓferẽdo et suscipiẽdo baptismũ. magis obediẽdũ ẽ ꝓcepto superioris ꝯz vitãd ẽ aligs in actibꝰ istis. ppter ꝓceptũ ecclesie ipm vitãg. Nullus. n. iuderi ecclia vlr itell'r legislator in terꝑtaret ꝓceptũ suũ cẽ ꝑuanduz i eo casu in quo vrgeret ꝯceptũ legis nãe vel dñi. Põt ꝑ ꝯtũ ad articulũ istũ teneri sñia media ꝯtũ ad adultũ. q adulto licet recipẽ bapᵐ a ꝓciso si alꝰ minister hẽi nõ põt. z h vi hẽi ab Augᵒ de bapᵒ ptra donatistas. li. 6. satis cito pꝰ ꝑn̄m põt tradere sepatus sicut põt nõ sepatus. sz vitiose tradere. Ille aũt cui tradidit põt saluari accipe si ipe nõ sepatus accipiat. sicut plerigz accidit. vt catholico aio z corpore ab vnitate pacis nõ alienato aliqua necessitate mortis ingruentis ad aliquem hereticum venit z ab eo xpi baptismũ sine oi puersitate suscepit. z siue defuncti siue liberati nequaquam apud eos remanerent ad quos nũquam corde transierant. Potest etiam forte non recipere. quia baptismus flaminis sibi sufficeret si propter reuerentiam ecclesie talem vitet. pensatis tamẽ oibus melius videtur q a tali recipiat ꝯz q de vita hac sine baptismo decedat. Quantum autem ad paruulum si nullus possit haberi non precisus qui eum baptizaret z immineat periculum q nõ possit expectari habere ministrum idoneum. tenetur necessario ille offerre paruulum suum precisõ. nimis enim duruz esset dicere q tenetur paruulum suum perpetuo damnari permittere. cum possit habere aliquem qui eum baptizet. cum saluet a quocũqz baptizet. etiam si paganus baptizaret. ẽm illud de cõse. di. 4. Romanus.

Ricar. di. pũti ar. 3. q. 4.
Tho. in pũti di. ar. 1. q. 2 sol. vlti. arᵐ. 5. quer. le.

Quantum autem ad scdm

membruz distinctionis. s. de malo non precisõ ab ecclesia. si est occulte malꝰ ita q vita eius non sit scandalosa populo satis cõcedit q possit aliquis a tali. imo debet recipere baptismũ si alias debeat. qz ppter peccatũ qõ non est notoriũ non debet aliquis in actibus notoriis vitare proximũ. Si autẽ est publice vel notorie malus vtpote publice fornicari aut huiusmodi incũbit sibi ex officio dispensare sacramentũ baptismi. vtpote quia est sacerdos vel curatus parrochialis. aut non incumbit. tamen congrueret ratione officij. vtpote quia ẽ sacerdos aliquis datus vel vocatus in adiutoriũ curati si primo modo non peccat qui recipit baptismum p se vel p paruulo suo. quia non peccat qui a malo debitoz petit z accipit. Ille autem curatus debitoz est parrochie sue

in sacramentis istis ministrandis. Si 2° modo vel pt habere aliū cui incūbit ex offīcio baptizare aut eque malū aut meliorez peccat qui ab illo recūpit quia nō incūbit sibi sacramenta ministrare. ⁊ si eque malū debet recipere a suo. Sed si nullus alius possit haberi curatus vel sacerdos nisi eque malꝰ isti possit tñ haberi aliquis bonus laicus dubiū est quis cui sit preferendus in isto actu, an bonus laicus sacerdoti publice malo. an sacerdos malus bono laico. Et breuiter quia officium ministrandi sacramenta in ecclesia ꝓpetit sacerdotibus vī dicendū ꝙ quō ad istū actuz magis eligēdus est malus sacerdos.

Ad primum argumentū exponenda est auctoritas Ambro. sicut exposita est alia in questione precedenti. Intendit enim de eo qui suscepit extra ecclesiā. vt fiat discipulus baptizātis. Ad scōz dico ꝙ ille qui petit baptismuz a malo sacerdote nō cooperatur illi directe ad peccatū mortale. petit enim ab eo actuz debitū. ⁊ in hoc non delinquit quia nullius malicia excusat cum a soluendo debitum, quo tenetur alteri. Ille etiā actus petitus posset solui sine pctō si baptizaturus confitetur. Unde ꝯtum est ex actu petentis petens magis necessitatis sacerdotē ad penitendum ꝯz ad actum peccandi. Si autez ille nō peniteat nihil imputandū est ei qui petit illū actuz: qz nō inꝯtū est peccatū petit sed inquantū debitū est.

Ad 3ᵐ dico ꝙ si ille nullo mō vellet baptizare nisi ꝓ pactu baptizandi recipiat ꝓtiū ⁊ sic sit perfecte symoniacꝰ qz vendens sacramentū: nullo mō recipiendus est ab eo. neqz pro adulto. qz peccaret mortaliter ⁊ nō obligatur ad recipiendū sacramentū. qñ nō pōt recipere sine peccato mortali. neqz ꝓ paruulo suo. Esto etiā ꝙ nullꝰ esset qui vellet baptizare in ꝓuincia. Et si arguas tūc exponit paruulū suū periculo damnationis. Respondeo baptizet ipse si possit vtpote si nō est mancus vel mutus. vel si non possit inuenire aliquez in baptizando paruulū suū nisi emendo baptismū. debet dimittere paruulū mori sine baptismo. qz non sunt facienda mala vt inde veniant bona. ad Ro. ⁊ quilibet magis debet diligere seipsum ꝯz proximum. ⁊ per consequens magis in seipso vitare peccatum mortale ꝯz in alio dānationem: tamen ille casus de difficili vel nunqꝯ contingeret. quin sine symonia cōmitenda ex parte baptizantis vel offerentis paruulum baptizandū possit baptismus haberi. Si enim ille sacerdos vellet vendere aquam suam ⁊ nullo modo aliter cōcederet eam pōt ipsa emi. Esto etiam ꝙ sit consecrata. sed nullo modo habendo oculum ad consecrationem. quia tantum valeret quantum non consecrata. Si enim licet vendere calicem consecratum. nullo modo oculum habendo ad emendum vel vendendum consecrationē. Si autem sacerdos nitatur vendere actum baptizationis: potest ille qui offert paruulum emere: non intendens actum illum emere inquantum est sacramentale sed laborem sacerdotis in illo actu sicut cōducuntur hodie sacerdotes ad celebrandum missas non vt ipsi vēdant ⁊ alij emant actum celebrationis inquantū est sacramentale quod absit. sed vt ipsi vendunt labores ⁊ alij emunt eū qz oportet vnumquēqꝯ de suo labore taliter qualiter victitare ⁊ vitā acquirere.

Arta hoc Queritur sine argumentis an aliquis debeat ministrare sacramētū baptismi quādo presumitur baptizationem vergere in periculuz vite corporalis eius qui suscipit ſ⁹ aut talis presumptio ē certa ⁊ ex signis certis. vtpote si qs nō hñs aquā quā possit atigere nisi de pōte ꝓpellat puerū in fluiuū vel i puteū. hic certū ē ꝙ quāᵐ ē ex ratiōe talis actus nata est mors subsequi qz submersio. dico ꝙ qñ sic ꝓsumitur mors nullo mō debet aliqs cuz ꝓpellare aut ꝓiscere. qz peccabit mortaliꝰ occidēdo. ⁊ q libz tenet magis vitare petīn mortale scipō ꝯz quereꝰ salutem primi. qz ordinata charitas magis est ad sipm Dz etiā ꝙ talis sic ꝓiect⁹ nō cēt baptizatus. qz baptismus est ablutio ordinata ad vitā illius abluti, non sic ordinatur talis dimersio. esset ergo in tali casu aliquis pānus dimittēdus in putcū vel fluuiuz. si nō hz vas ꝛ. dēdo quo posset aqua hauriri. ⁊ de isto pāno aqua exprimenda qua baptizetur talis. Nō si presumptio illa de morte imminenti vel accelerāda ꝓpter baptismum non sit certa. ꝯz leuis vel forte irrōnabilis. vtpote si puerulus vl adultꝰ ē i articulo mortis cōstitutꝰ. Dico ꝙ hñs cōsciētiam de acceleratione mortis infirmi talis ꝓ baptizationem eius hz cōscientiā erroneaz. que si nullus alius assit qui baptizet: facit eum perplexum. nullus. n. ꝓplexus est ex lege diuina sicut perplexus potest esse in aliquo actu vel casu ex erronea cōscientia. nā si ille decedat sine baptismo dānatur. ergo ille tenetur de necessitate salutis si nullus alius assit baptizare illum ne dānetur. magis enim tenetur diligere vitam eius eternā ꝯz vitam eius temporalem. Si ergo peccaret non saluādo in casu necessitatis vitam eius corporalem puta ꝓmittendo eum submergi nolendo ei porrigere manum ad extrahendum multomagis peccaret mortaliter permittendo istum damnari ꝓpter defectum baptismi Si etiam ille stante illa conscientia erronea ꝙ baptizādo accelerat mortem baptizet. peccat etiam mortaliter quia ſm conscientiam facit homicidiuz. Quid ergo necesse est si nullus alius assit qui possit baptizare dimittere istam conscientiam, quia in casu illo nullum est aliud remedium vitandi ꝑccatum mortale. Ꝓparet etiam satis rationabiliter q illa presumptio est facta ⁊ irrationabilis. quia nonꝯ multuz noceret etiam grauiter infirmo parū aspergi de aqua in capite. ⁊ si forte aq̄ frigida noceret saltem aqua tepida non noceret. qz paruli tenerrimi ꝓremedio balneantur aqua tepida.

Sed nunquid baptizans cum ista conscientia erronea est irregularis si post mors sequatur. Respondeo nō est irregularis quia nulla lex ecclesiastica quantum ad illud reddit irregularem nisi vere homicidam. Iste autem ſm veritatem non est homicida. tamen post mortem illius baptizati stante illa cōscientia tenetur se habere tanquam irregularem. quia se habet tanquam homicidam sed cessante vel amota illa cōscientia non oporet dispensationem querere. quia nunquam fuit vere irregularis. Et si queras cui magis sit cauendum clerico vel laico baptizare infirmum constitutum in articulo mortis. dico ꝙ neutri est cauendum. qz neuter trāsgreditur ꝓceptum diuinum de non occidēdo. nec clericus penam aliquam repellentem ipsuz a clericatu incurrit. si tamen vterqꝯ poneretur equaliter habere cōscientiam erroneam. simpliciter neuter posset baptizare. quia ꝓceptum diuinum vtrunqꝯ eque ligat. ⁊ contra illud vterque ſm suam conscientiam facit. clericus tamen secundum opinionem suam falsam crederet se incurrere aliam penam vltra ꝑccatuz mortale. ⁊ ideo ipe habet plura retractiua in casu illo ꝯz laicus.

Ista ē distinctio quinta hu ius quarti libri. In qua magister posiꝯz determinauit d baptismo secundum se. ⁊ per comparationem ad suscipientes. Hic vero determinat de eodem per comparationem quo ad ministros conferentes. Et tria circa hoc facit. Determinat enim primo de quibus possit dari baptismus. Secundo subdit quomodo sortitur efficaciam sacramenti: cum sacramentum suscipit heretic⁹ vl scismaticus. Tertio subiungit que potestas sit collata hominibus. Primum vsqz ibi. Item si in hereſi quacūqz. Secundum vsque ibi. Quia mysterium tantum. Tertium vsqz ad finem distinctionis. In speciali sentē-

tia magistri stat in trlbus propositionibus quaruꝫ pꝛi
ma eſt hec. Unus verus baptiſmus a bonis ⁊ a malis
datur ⁊ eſſentiale munus iuſte cõferẽ ſiue a puerſo mi
niſtro baptizanſ. ¶Hanc magiſter inſinuans proponit.
pꝛo qꝫ bapꝰ a bõis ⁊ a malis miſtris dari põt. ⁊ eque ſcm
eſt datum ab vtroqꝫ. Non enim pcior baptiſmus da
tur a malo qꝫ a bono. nec a bono qꝫ a malo Nec maius
nec minus. ſed equale datur in baptiſmo. dato a bono
aut a malo. quod non eſt hominis munus ſꝫ eſt dei. qõ
pluribus auctoꝛitatibus cõfirmat. ¶Poſtea dicit qꝫ hu
ius tota cauſa eſt quia baptiſmus non eſt eoꝝ. ſcilicet
baptizantium. ſed chriſti. Chriſti enim in baptiſmo mi
niſterium habent. ¶Poteſtatem autem ſibi chriſtus re
tinuit. Unde non dicitur baptiſmꝰ petri vel pauli ſed
chriſti. ¶Potuit tamen poteſtatem baptizandi dare ho
minibus ſed noluit. ne tot eſſent baptiſmi quot homi
nes: ⁊ ne homo in hominem ſpem poneret. quod diuer
ſis auctoꝛitatibus confirmat. Secunda pꝛopoſitio eſt
hec. Quãuis hereticus ſiue ſciſmaticus recipiat ſolum
ſacramentum. non tamen accipit virtutem illius ⁊ incre
mentum. ¶Hanc magiſter inſinuanſ dicit. ſi hereticus
ſeu ſciſmaticus baptiſmi ſacramentuꝫ accipit. integrũ
ſacramentum accipit ſed ſalutem que eſt virtus ſacra
menti non habebit. ſi. ſ. extra catholicam eccleſiam ipꝰ
ſacramentum habuit. debet ergo ad eccleſiam redire:
non vt ſacramentum baptiſmi iterum accipiat. quod
nemo debet in aliquo repetere ſꝫ vt in ſocietate catho
lica accipiat vitam. baptiſmus enim extra eccleſiam. pꝛ
deſſe non poteſt. ſicut nec elemoſyna. Tertia pꝛopoſitio
eſt hec. Juxta ſententiam magiſtri deus potuit nobis
conferre poteſtatem baptizandi ſicut ⁊ creature poten
tiaꝫ creandi. ¶Hanc magiſter inſinuans querit. que ſit
illa poteſtas quam chriſtus potuit dare hominibus ⁊ nõ
dedit. Et reſpondet magiſter ſm quoſdam qꝫ poteſtas
dimittendi peccata. Contra quod obijcit ſic. qꝫ poteſtas
qua deus dimittit peccata eſt idem quod deus. ergo nõ
potuit creature dare banc poteſtatem. Item ſi poteſtas
dimittẽdi potuit ⁊ poteſt communicari creature. ergo
⁊ poteſtas creandi. Et reſpondet magiſter ad primum
ſic. qꝫ poteſtas dimittẽdi peccata que creature poſſit da
ri eſſet poteſtas creata. ⁊ eſſet poteſtas cuiuſdam coope
rationis: vt ſicut creatura cooperatur deo in exteriori
mundatione per modum miniſterii. Ita poſſet coope
rari interiori mundatione. Hic magiſter communiter
non tenetur a doctoꝛibus. Ad ſecundum reſpondet qꝫ
poteſtas creandi poteſt creature communicari. non ita
qꝫ creat per auctoꝛitatem ſed per miniſteriuꝫ. Et tiñ in
ſpeciali de ſententia huius diſtinctionis.

Quibus liceat baptizare.

Di. 6.

Iſi. i lib. de offi.

Utrũ re baptizãdi ſũt. q ab hereticis baptizati ſẽ

Hanc quibus licet baptizare addimꝰ. De hoc Iſidoꝛus ait. Conſtat baptiſmum ſolis ſacerdotibus eſſe traditum. eiuſqꝫ miniſteriuꝫ. nec ipſis diaconis implere eſt licitum. abſqꝫ epiſcopo vel preſbytero. niſi his procul abſẽtibus vltima lãguoꝛis cogat neceſſitas. quod etiam laicis fidelibus permittitur ex concilio carthaginenſi quinto. Item Mulier ſanctã baptizare nõ preſumat. niſi neceſſitate cogente. De illis vero qui ab hereticis baptizantur. vtrum baptizandi ſint queri ſolet. Ad quod breuiter dicimuſ quia quicunqꝫ ſit qui baptizet ſi ſeruatur forma a chriſto tradita verum paptiſmum dat. ⁊ ideo qui illum ſumit non debet rebaptizari. Unde Beda. Si ue hereticus ſiue ſciſmaticus ſiue facinoroſus quiſqꝫ in confeſſione ſancte trinitatis baptizet non valet ille qui baptizatus eſt a bonis catholicis rebaptizari ne cõfeſſio ⁊ trinitatis inuocatio videatur annullari. Itẽ Augu. Quamuis vnum ſit baptiſma ⁊ hereticoꝝ. ſ. eoꝝ qui in nomine patris ⁊ filii ⁊ ſpiritusſancti bapti zant ⁊ eccleſie catholice. tamen qui foꝛis eccleſiam baptizantur non ſumunt ad ſalutem bap tiſmum. ſed ad perniciem habentes foꝛmam ſacramenti. virtutem autem eius abnegantes ⁊ ideo eccleſia non eos rebaptizat. quia in nomine trinitatis baptizati ſunt. ⁊ ipſa ẽ foꝛma ſacramenti. Item. ¶Rebaptizare hereticum q hec ſanctificationis ſigna percepeꝛit. omnino peccatum eſt catholicum vero immaniſſimũ ſcelus eſt. Ex his aperte colligitur qꝫ qui etiã ab hereticis baptizati ſunt ſeruato caractere chriſti rebaptizandi non ſunt. ſed tantum impoſitione manus reconciliandi vt ſpiritũ ſanctum accipiat. ⁊ in ſignum deteſtatiõis hereticoꝝ. Sunt tamen nonnulli doctoꝝ vt Cypꝛianus ⁊ alii quidam qui dicere videntur ab hereticis non poſſe tradi baptiſmum. ⁊ eos eſſe baptizandos cum veniunt ad eccleſiam qui ab illis dicuntur baptizati. Sed hoc de illis verum eſt qui extra foꝛmam eccleſie baptizare pꝛeſumunt. Cypꝛianus tamen ibi a veritate deuiaſſe videtur qui ait de heretico quomodo ſanctificare aquam poteſt cum ipſe immundus eſt. ⁊ apud quez ſpiritusſanctꝰ non eſt cum dominus dicat in lege. Quecunque tetigerit immundus imunda erunt. quis poteſt dare quod ipſe non habet. ¶Hoc ergo ex ignoꝛantia eum dixiſſe Augu. innuit dicẽs Martyrem Cypꝛianum glorioſuꝫ qui apud hereticos vel ſciſmaticos datuꝫ baptiſmum nolebat cognoſcere dum eos nimis deteſtaretur. tanta eius merita vſqꝫ ad triumphum martirii ſecuta ſunt. vt ⁊ charitas qua excellebat luce obumbꝛatio illa fugaretur ſꝫ ſi quid purgandum erat paſſionis falce tolleretur. Nec nos qui baptiſmi veritatem ⁊ hereticoꝝ iniquitatem agnoſcimus. ideo Cypꝛiano meliores ſumus. ſicut nec Petro. quia gentes iudaizare non coginimus.

Beda.

Augu. ad qdã hoꝛoſij.

Augu. ad maximianuꝫ

Opinio quoꝝdam.

Augu. de vnico baptiſmo.

Hieronymꝰ ſuper epiſtolã ad romanos.

Hoc etiam ſciendum eſt qꝫ licet ter imergatur pp myſteriũ trinitatis. tamen vnum baptiſma reputatur. Illud etiam ignoꝛandum non eſt qꝫ in materno vtero nullus baptizari poteſt etiam ſi mater baptizetur. Unde Iſidoꝛus. Qui in maternis vteris ſunt baptizari non poſſunt. quia qui natus adhuc ſecundum adam non eſt. ſecundũ chri

Nõ nullus in materno vtero baptizatur.

stum non potest renasci. neqz regeneratio in eum dici potest. i quem generatio non preces sit. Itē Augu. Nō pōt q sq̄ renasci aū q̄ nat⁹ sit. Si vero oppōitur de Hieremia ⁊ de Joanne baptista qui ab vtero sanctificati leguntur. quod etiam de Jacob quidam putant. Dicimus si sanctificatio ibi accipitur interior emundatio in miraculis diuine potentie esse habenduz. Augu. ait ambigue super hoc loquens. Si vsqz adeo inquit in illo puero acceleratus est vsus rationis ⁊ voluntatis. vt intra materna viscera iaz posset agnoscere ⁊ credere qd̄ in aliis paruulis expectat etas vt possint in miraculis habendum esse diuine potētie non ad humane trahendū exemplum nature. Nam quando voluit deus etiam iumētum locutum est. Ideo de Hieremia legitur Prius q̄ exires de ventre sanctificaui te Illa tamē sanctificatio qua efficimur templum dei non nisi renatorum est. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto non p̄t intrare in regnuz dei Nemo autem renascit̄ nisi p̄us nascat̄. Vñ illa sāctificatio p̄t secūdū predestinationem accipi Ecce videtur dubitanter loqui. qui etiam in eodem dicit. Non dictum est quia credidit infans in vtero. sed exultauit ⁊ elisabeth dicit exultauit in fide sed exultauit in vtero meo. Et potuit esse hec sanctificatio tante rei a maiori cognoscende iudicium non a paruulo cognite absqz assertione De hac sanctificatiōe loquitur. nō diffiniēs qualiter intelligenda sit illa sāctificatio an sit signum future rei. an veritas iustificationis p spiritum facte. Sed melius est vt dicamus illos preter communem legem in vteris iustificatos ⁊ gr̄a p̄uētos. dimissis oib⁹ pctis. qd̄ etiam multis sanctorum testimōiis edocetur.

Augu⁹. ad dardanū de ioāne baptista.

Si baptismus sit verbis corrupte ꝓlatis.

Queri etiam solet si corrupte proferantur verba illa baptismus sit.

De hoc Zacharias bonifacio scribit. Retulerunt mihi nuncii tui q̄ fuerit sacerdos in eadem prouincia qui latinam linguam penitus ignorabat ⁊ dum baptizaret nescius latini eloquii infrigens linguam diceret baptizato te i nomine patria ⁊ filia ⁊ spiritus sancta ⁊ propter hoc cōsiderasti rebaptizare. Sed si ille qui baptizauit non errorem inducens vel heresim. sed pro sola ignorantia romane locuti onis infringēdo linguam baptizans dixisset. non possum⁹ ꝯsentire vt denuo baptizet̄

Leo papa.

Preterea sciendum est q̄ illi de quibus nulla extant iudicia inter propinquos vel domesticos vel vicinos a quibus baptizati fuisse doceantur agendum est vt renascātur ne pereant. in quibus quod nō ostenditur gestum ratio non sinit vt videat̄ iteratū. Cōferēdū eis vr̄ qd̄ collatū eē nescit̄ qz nō temeritas iteruēit p̄sūptiōis vbi ē diligētia pietatis.

De illo qui pro ludo immergitur.

Solet etiam queri de illo

qui iocans sicut mimus. commemoratione tñ trinitatis imergit̄ vtrū baptizat⁹ sit. Hoc āt Augu. nō diffinit ita inquiens. Si totū ludicre ⁊ mimice. ⁊ iocularitet ageret̄. vtrū approbandus esset baptismus q sic daretur. diuinū iudicium per alicuius reuelationis miraculum oratiōe imploraduz eē censerez. Vr̄ tñ sapiētibus nō fuisse baptisma. vt cū aliqui i balneum vel in flumē mergūtur in nomine trinitatis. nō est tñ baptismus. qz nō intentiōe baptizandi illud geritur. Nā in hoc ⁊ in aliis sacramētis sicut forma ē seruāda. ita ⁊ intētio illud celebrādi ē hñda. Illud ēt non te moueat quod quidā nō ea fide puulos ad baptismum ferunt. vt per ip̄m ad vitā regenerātur eternā sed eos putāt hoc remedio tēporalem accipe sanitatē. nō. n. ꝓpterea illi non regenerantur. qz nec ab illis hac intentione offeruntur.

Augu⁹. i libr. de baptis⁹.

Augu⁹. ad bonifacium.

Leo papa.

Agnoscēdum est etiā in baptizandis electis duo tēpore esse seruanda. i. pascha ⁊ pēthecosten. vt in sabbato pasche vl̄ penthecostes baptismi sacr̄m celebretur. Qui vero necessitate mortis vel piculi vrgētur. oī tempore debent baptizari.

De responsione patrinorum.

Porro cuncti ad baptismū

veniētes fidez suā ꝓfiteri debent ⁊ exponere quid petendū venerint ad ecclesiā. Vñ etiam a baptizādo queritur. quid venisti ad ecclesiā petere. Qui si adult⁹ est pro se rñdet fidez. i. sacramentum. fidei ⁊ doctrinā. Ita ēt per singula interrogatus rñdet se credere in patrē ⁊ filiam ⁊ spūmsanctū. Si aūt paruulus est nō valens credere vel loqui. alius pro eo rñdet. Vñ Isi. Paruuli alio ꝓfitente baptizantur qui adhuc loqui vel credere nesciunt. sicut etiam pro egris. mutis vel surdis alius ꝓfitetur dū baptizantur. sic ⁊ de penitentibus agendum est. Si vero pro eo q respōdere pōt ali⁹ rñdeat. nō itidez valet sicut dictū est. Etatē hz pro se loquatur. Si vero q̄ritur ex quo sensu ꝓ paruulo dicatur credo ⁊ fidē peto. Dicimus de sacr̄o fidei id eē itelligēdū. qd̄ rñdet̄ petere cū defert̄ ad eccl̄iaz ⁊ habere cū baptizatur vt sit sensus cū dicitur. fidē peto. i. sacramētum fidei presto sum recipe. credo. i. sacr̄m fidei suscipio. qd̄ ē. hic puulus presto est sacramētū fi

Isidor⁹.

De sensu illorum verborum.

dei accipe. Aũ aug. Nihil est aliud credere: q̃ fidẽ hẽre. ⁊ iõ cũ rñdeat. credere puulus q̃ fi dei nõdũ effectũ hz respondeat fidẽ hẽre p̃pter fidei sacrm. ⁊ cõuertere se ad deũ p̃pter q̃uersionis sacrz. Sz adhuc queritur ex quo sensu p̃ paruulo respõdeat credo in deũ p̃ez ⁊ in ihesũ xp̃m ⁊ in spũm scm̃. Nunquid ō sacramento fidei an de fide mẽtis ibi agitur. Si de sacramento cur notatum distinguũtur p̃ one. Si vō de fidei affectu quõ verũ est cuz ea puulus careat respondetur. An illud facturus puulus sponderur cũ creuerit. sicut ⁊ oĩb⁹ põpis diaboli spõdetur abrenũciare. qõ si non seruauerit factus adult⁹ tenebitur ipse vel spõsor. Sane ẽt dici põt ibi spõderi p̃ paruulo q̃ ad maiorẽ etatẽ si venerit ⁊ põpis diaboli renũciabit. ⁊ sanã fidẽ tenebit cuius tũc sacrz recipit. Hac aũt sponsione puulus p̃ quo fit tenebitur nõ spõsor si tũ vt cautio impleatur q̃ tũ in se est opam dederit qz exigitur a p̃mo: vt sit diligẽs circa eũ p̃ quo spopõdit sollicitudo. De hoc aug. Certissimã emisistis cautionẽ q̃ renũciare põpis diaboli spopõdistis

De cathecismo ⁊ exorcismo.

Illa autem interrogatio et rñsio fidei fit in catheçumeno cui additur exorcismus. Ante baptismũ enĩ fit cathecismus ⁊ exorcismus. post cathecismũ sequitur exorcism⁹ vt ab eo qui iã fide instructus est aduersaria virt⁹ pellatur. Exorcismus de greco dr in latinũ adiuratio. Cathecismus instructio. Cathetizare est instruere vt de symbolo ac rudimentis fidei. Exorcizare est adiurare vt eri ab eo spũs imũde. Symbolũ est signũ vel collatio. Signũ qz ab eo fideles ab infidelib⁹ discernũtur. Collatio qz ibi toti⁹ fidei sufficiẽtia ⁊ integritas est collata. Cathecism⁹ et exorcismus neophico rz sunt magisq̃ sacramentalia q̃ sacramẽta dici debẽt. Neophicus nouiti⁹ interp̃tatur vel rudis. ⁊ dicitur neophicus nuper ad fidem conuersus vel in disciplina religiose conuersationis rudis. Hec ergo p̃cedunt baptisma nõ q̃ sine istis nõ possit eẽ baptismus verus. sed qz baptizandus de fide instruatur ⁊ sciat cui debitor fiat deinceps. et vt diaboli ptãs in eo minuatur. Aũ Rabanus Ante baptismũ cathetizãdi deberet in homine p̃uenisse officiũ vt fidei cathecuminus acciat rudimẽtum ⁊ sciat cui debitor fuit deinceps. Itẽ aug. Paruuli exsufflantur ⁊ exorcizãtur vt ab eis pellatur ptãs diaboli ne iã cõtendat eos subuertere ne baptismum ꝺsequãtur. Nõ q̃ ab ipsis hoĩb⁹ creatura dei exsufflat vl exorcizat. sz diabolus vt recedat ab hoĩe.

Rabanꝰ de ĩstructiõe eĩcorum.

Aug. ili. ꝺsymbo.

Hanc quibus licet baptizare addamus posteaq̃ magister determinauit di. 5. de potestate ministri. h determinat de eius statu ⁊ gradu. De gradu in primo. ca. de statu in sequẽnti. t. De illis vō qui ab hereticis. Hic etiã sciẽdũ est. hec tertia ps istius. 6. di. q̃ silr põt cõtinuari duplr cũ p̃cedẽtibus: sicut pars p̃ncipalis p̃ incidẽtalẽ ⁊ põt diuidi vno mõ: vt diuidat p̃ totũ p̃cedẽs de bap⁹ a p̃ncipio di. tertic. sicut ps p̃ncipalis p̃ incidẽtalẽ. ⁊ sic diuisa ẽ di. 3. Alio⁹ sit distinguat p̃ ea q̃ p̃cedũt di. 5. ⁊ 6. vt dicat p̃us fuisse determinatuz de ordine ministri. scdo de cõditione ministrãdi siue sic siue sic cadẽ ẽ sñia. Ista ps diuidit in duas ptes. Primo nãq̃ determinat de gbusdã cõcurrentibus in baptismo. scdo de gbusdã paruulis ad ministratõnẽ baptismi. s. catheᶜ⁹. ibi. Porro cũcti. Prima ps hz. 6. In p̃ma nãq̃ tractat ipse de vnitate baptismi. 2° de suscipiẽte. ibi. Illud ẽt ignorãdũ. 3° de forma. ibi. Queri ẽt solet. 4° de certitudine hũda circa suscipiẽtẽ. ibi. Preterea. 5. de itẽtione ministri. ibi. Solet ẽt queri. 6° de tpe baptizandi. ibi. Cognoscendum etiam.

Circa istam di. que-

c rẽdũ ẽ de q̃ttuor. Primo de gradu ministri. 2° de vnitate baptismi. 3° de intẽtione ministri. 4° de iterabilitate baptismi. De p̃mo q̃ro vnã. q. vtrũ solus sacerdos possit baptizare. Et arguit q̃ sic. Isido. de offi. li. 2. c. 25. Cõstat bapᵐ solis sacerdotibus tradi. Preterea soli sacerdoti cõcessũ ẽ dimittere pctã. Jo. 20. ⁊ Mat. 18. In baptismo aũt pctã dimittunt. q̃ ꝛc. Oppo. de cõse. di. 4. Roman⁹. vbi dr q̃ roman⁹ põtifex hoiez nõ iudicat q baptizat. sed spũs scũs subministrat gr̃az baptismi. Iz fit pagan⁹ q baptizat: multo magis vel equelibet christianus.

Respondeo cum oporteat

baptizantem abluere baptizatum qõ est actiue, facere corpus eius cõtingi ab aqua. ⁊ hoc vel per motionẽ corporis ad aquam vtpote imergendo. vel per motiõem aque ad corpus eius puta perfundẽdo vel aspergendo necessaria requirit in baptizante virtus motiua q̃ põt aliquo istorũ modorũ actiue abluere aliũ cuz etiã oportet ministrũ pferre verba in quibus est formã necesse est ipsuz posse loqui. Cũ etiaz requiratur intẽtio i ministro vt dicat in 3° articulo. necesse est ipsuz hãre vsũ rationis Simpliciter q̃ nullũ suppositũ nature intellectuale excludit a posse baptizare nisi ꝓpter aliquẽ illorũ truz defectuum. vel ꝓper plures vel oẽs silr. Luz q̃ nõ sacerdotes tñ possint hãre ⁊ habeãt hec tria sequit q̃ simpliciter possint baptizare. Dicit aũt generaliter supposituz nãe intellectualis. qz si bon⁹ angelus baptizaret in corpore assumpto cũ oĩbus predictis cõditionib⁹. tẽ supponendũ eẽt verũ esse eius bapᵐ. qz nõ fieret nisi de p̃cepto dei: nec esset ille baptizatus ab angelo iteruz rebaptizandus sicut Michael p̃hibuit epõ de dicare ecclesiã suã in mõte garganoasserens eã a se dedicataz fuisse. Si etiã malus angelus in corpore assũpto baptizet ⁊ cõstaret q̃ esset de p̃cepto dei talis babẽdus esset p̃o baptizato. qz opz maluz angelũ etiã inuitum obedire deo. Sed non esset sine certa reuelatione super hoc habita credendum q̃ malus angelus vere baptizaret. tum quia deus non ministrat sacramenta per exclusos finaliter a salute tum quia si non esset artatus de p̃cepto diuino ad oppositum. supponendum est semper ipsum fraudulenter agere: nec complete facere ea que essent necessaria ad salutem baptizati ꝓpter inimiciciam quam habet ad salutem hominum ex inuidia p̃cedentem. Generaliter etiam congruum est ab homine viatore conferri baptismum ⁊ non ab ãgelo aliquo. tũ qz xps q̃ instituit hõ fuit tum quia in sacramento est aliquid sensibile ⁊ aliqd spirituale. ⁊ p̃ ꝓpũs magis ꝓgruit ministro vtẽti sẽsu ⁊ ũtellectu: q̃ pure

nature intellectuali. ⁊ tertio q̄ per susceptionē baptis-
mi ascribitur aliquis vt sit membrum ecclesie militan-
tis. ergo congruum est hoc fieri per aliquem in illa ec-
clesia. Tādē dico q̄ ꝛ̄m p̄dicta qōlibet suppositꝫ
hns tres p̄dictas cōditiones possit baptizare ēt cuꝫ hoc
ꝯgruit solū hoiem viatorē baptizare. cōgruū tn̄ est iter vi
atores solū sacerdotē baptizare. ⁊ soli sacerdoti cōgruit
ex officio. cui⁹ ē rō. q̄ per bap̄m recipit baptizat⁹ in col-
legiū ecclie militātis. receptio aūt alicuius in collegium
ptinet ad p̄sidentē ⁊ hītē auctorit atē in collegio. Et iō
quāto aliq̄s hēret maiorē auctē in eccl'ia. tāto magis p
tineret ad eū recipere ⁊ introducere in eccl'iam ⁊ p ꝯs ba
ptizare. vñ magis cōpeteret epo q̄ꝫ simplici sacerdoti
si sufficere possent epi. sed ꝓpter paucitatē epoꝝ ⁊ pla-
tas baptizādoꝝ regulariter cōcedit oibus sacerdoti-
bus. ℙ Per hoc apparet ad auctē Jsidori. Loquit enim
de officio baptizādi q̄ illud ē cōmissū sacerdoti. Ad
rōnē dico q̄ solus sacerdos pōt dimittere pctā p modū
iudicis vel arbitri quō remittunt in pnia: sed in baptis
mo virtute sacri absq̄ arbitrio vel iudicio remittuntur

a cōmē. 5. phyc. ⁊. cōmēto. Sed hoc ē aliud ⁊ aliō agēt
sicut ministro cōpetit agere. ⁊ alia ⁊ alia forma q̄ agit.
q̄ alia ⁊ alia intētio in isto ⁊ in illo. g̃ simplr alia bapti
zandi actio. Sed cuilibet actioni cor̄ndet sua passio. g̃
sunt ibi plures baptizationes passiue. ⁊ per ꝯs plures
baptismi. Ad primum concedo illā maiorē de cā in
ducēte formā effectiue. hic autē inducit formā deus non
minister. Et si obicias saltē formā baptismi vtē sacra
mētū inducit minister. ⁊ sic sunt due cāe ⁊ vtraq̄ totalis
Respōdeo si vterq̄ abluat: neuter i abluēdo est cā tota
lis. ⁊ hoc siue ablutō fiat īmergēdo. tunc enī ambo mo
uent corpus immersi vno motu cāto a virtute motiua
amboꝝ. Et ꝫ alter posset illū motū cāre: tamē quādo
simul mouent neuter vtitur tota sua virtute motiua q̄
posset ea vti. sicut apparet quādo duo portāt vnū pōd⁹
qō alter sol⁹ posset portare. Siue fiat pfundēdo vel asp
gēdo: ꝫ vterq̄ madeficiat aqua a se pfusa vel aspsa neu
ter tamē madefacit tota illa madefactiōe que est per asp
sionē amboꝝ. Sed adhuc dī stare difficultas. q̄ vē
q̄ est cā totalis respectu ꝓlationis vboꝝ. ⁊ sit quantum
ad vnā partē effect⁹ exteriorꝭ q̄ est sacr̄m erūt due cāe
totales. ⁊ hoc est impossibile. ita de pte effect⁹ sicut de
toto. ℟n. difficile est q̄n alteri⁹ vba superfluāt ita q̄ ñ
sint p se pars vni⁹ sacri. q̄ ponere duo eiusdē rōnis ēē p
tes vnius qō simplr ēēt perfectū hūdo alterū eoꝝ ꝓ pte
vī superfluū. que aūt superfluāt ⁊ cui⁹ pferētis difficile ē
assignare. q̄ qua rōne illa ⁊ illa. ⁊ ita vtraq̄ vel neutra
q̄ vterq̄ eq̄ cōplet e ⁊ cōsilī intētione pfert. ℟nsio-
nē ḡre. Ad 2m̄ ar̄m de actione si ponat in passo vel in
agēte dubiū est. si in passo nō est plures realr nisi passio
nes sint plures. nec passiones sunt plures q̄n forma re-
cepta in passo vna ē. ⁊ hoc tn̄ dō negāda ēēt illa ꝓposi
tio maior q̄ accipit a cōmētatore. Si aūt actio ponatur
in agente. siue absolutum siue respectus ad passum. tūc
pōt concedi maior. sed illa est falsa diuersis actionibus
corr̄espondēt diuerse passiones. Quocūq̄ ergo mō dica
tur de actione non ponitur plures esse passiuas bapti
zationes sed vnicam. Et ex isto videtur sequi corr̄e-
larū q̄ sacramētum baptismi magis est baptizatō pas
siua ḡ actiua. q̄ plurificata baptizatione actiua nō pl'i
ficat passiua. nec baptismus q̄ passiue est vna. Jstō au
tem illatum videt ꝓbabile. q̄ baptizatus ꝓprie suscī
pit sacramētum. suscipit autem ꝓprie ablutionē passi
uam ⁊ nō actiuā nisi dicat idē realiter. De secūdo mē
bro di. dico q̄ vtroq̄ seorsum aliquid faciente. ⁊ neu-
tro totum simul sicut abluēte ⁊ proferente verba nihil
fit. nec est alia ratio nisi institutio dei qui sicut voluit es
se vnum principale agens. ita voluit habere vnum mi
nistrum in collatione integra sacramenti. ℙ Hoc etiaꝫ
apparet accipiendo istam formā qua nos vtimur. naꝫ
per verba illa proferens ea significat se abluere. nō aūt
debet oratio esse falsa. q̄ est forma sacrorum verorum
cōsimiliter etiam debet intelligi verbum grecoꝝ dicen
tium baptizetur ⁊c. q̄ non est tn̄ deprecatio sed etiam q̄
dam efficax exoptatio vt sit sensus per actum meuꝫ cir-
ca istum baptizetur ille. De tertio mēbro diuisionis
cōcedit q̄ idē plures simul aspergēs vel profundens
⁊ sil' pferens formā i plurali dicēdo. Ego baptizo vos
baptizat simul oēs tn̄ peccat mortalr. q̄ nō seruat for-
mam impositā sibi ab ecclesia nisi forte ēēt tanta neces si
tas q̄ immineret mors oīum. ⁊ si singulos baptizaret
sigillatim aliq̄s eorum foret mortuus antequam alios
baptizasset. Sed hic est dubium vtrum tūc sit vn⁹
baptismus. videt q̄ nō: q̄ plures sunt baptizati. ⁊ per
consequens plures baptizationes passiue. et ita plures
actiones et plures baptismi. Sed oppositum videt
q̄ non est nisi vnica forma. nam verba tn̄ sunt semel p
lata. ℙ Posset tamen magis concedi q̄ sunt plures ba
ptismi tenendo illud quod dictū est q̄ sacr̄m baptismi ē
baptizatio passiua. ⁊ tūc ad ar̄m dicēdū q̄ nō oportet ad

Jrca secundū prin

cipale quero tria. ℙ Primo an vnita sa
ptismi necessario regrat q̄ ab vno mi
nistro cōferat. 2o an regrat sil'ēē absolu
tionē ⁊ ꝓlationē verboꝝ. 3o q̄ vnū est
in se indiuisū ⁊ ab alio diuisū an regrat baptizātē ēē dis-
cretum personaliter a baptizato.

D primum argui/

a tur q̄ nō q̄ idē pōt sil' plures baptizare
g̃ plures eūdē. ꝓbatia pza sili. Ans pba
tur. tum q̄ simul pōt ꝓfundere duos
dicēdo. Ego babtizo vos ⁊c. nec videt ibi aliq̄d deesse
q̄n vterq̄ sit baptizat⁹. tum q̄ si ēēt mōstrum babens
duo capita posset sil' baptizare. ⁊ tn̄ ꝓbabile est ibi esse
duas psonas q̄ duas hꝫ ptes p̄ncipales. tū tertio p si
mile q̄ idē sacerdos pōt simul plures hostias ꝯsecrare
Jtē q̄n ad aliquē effectū concurrūt plura eque p̄nt illa
fieri n pluribus sicut ab vno apparet de domo q̄ eque
pōt vn⁹ lapis apponi ab vno ⁊ lapis ab alio. ⁊ tn̄ cōple
bit dom⁹ sicut si oēs lapides vsq̄ ad inductionē forme
apponerent ab eodē. appet ēt in alio exēplo vbi est ma-
ior vnitas effect⁹. eque enim pōt nauis trahi vno tra-
ctu a plurib⁹ sicut ab vno hīte equalē virtutē illis. Sꝫ
in bap⁹ cōcurrūt plura vt ablutio ⁊ platio verboꝝ. er-
go eque pōt cōferri a duobus. quoꝝ alter abluat ⁊ alter
dicat verba sicut ab eodē abluēte ⁊ loquēte. Oppositū.
Minister ibi repn̄tat xp̄m qui est mediator dei et
hominum ⁊ iste est vnus.

Respondeo ℙ Plures baptizare pōt itelli
gi vel eūdē suscipiētē vl' plu
res suscipientes adhuc subdistinguit. q̄ si eundem vel
vterq̄ totum facit vꝫ abluit ⁊ vba ꝓfert vel vn⁹ abluit
⁊ verba alius profert. puta vnus mutus est ⁊ tn̄ ablu
it alter māsus est ⁊ verba ꝓfert. 2m̄ ēt mēbrū subdisti-
guit. q̄ si baptizāt plures vel manifeste distinctos vel
īmanifeste vt in monstro de quo dubitat si est vna p̄so
na vel due. de his quattuor mēbris per ordinē. De
p̄mo dico q̄ ille est baptizatus q̄ nō est vīsimile q̄ vn⁹
faciēs annulet factū alterius. sed si tn̄ vnus eoꝝ fa-
ceret qō facit factū ēēt. ergo nihil min⁹ qō facit factū est
ab alio sil' faciēte. Circa hoc duo sunt dubia. p̄muꝫ
q̄ nō pōt idē esse a duab⁹ causis totalibus. vn⁹ autem
abluens ⁊ pferēs vba est cā totalis in baptizādo. ⁊ hoc
illa cālitate q̄ cōpetit ministro. g̃ nō pōt idē baptismus
esse ab alio qui sit idē cātor in eodē ordine. maior ꝓbata
ē: alꝫ per hāc ꝓpōnē q̄ nihil cāt quo nō exīte nihil mi
nus est effectus. ℙ Preterea si agēs ⁊ forma a q̄ agit
sunt aliud ⁊ aliud. ⁊ forma inducta erit alia hoc accipit

plificationē alicuius q̄ oīa sint in illo plificari: sed sufficit aliqō eoz plificari ad hoc q̄ totū plificet. ⁊ illa ēt forma nō est simplr vna. qz ly vos includit in se singulare plēs geminatū. An aūt casus necessitatis q posit⁹ ē de plib⁹ statim morituris excusaret ministrū vtētē illa forma. Baptizo vos a pctō mortali dubiū est: videt tamen hoc rōnabile. qz et quo in prāte eccl'ie fuit determiare ista formā ad illa vba. baptizo te sicut dictū ē. S. di. 3 q. 2. nō vt q̄ ipsa voluerit aliquē ita peise ad illam formam artare q̄ p hoc alicui ꝑcluderet via salutis. nūc autem in casu ꝓdicto alicui illoz precludit salus si nō posset aliquis sine peccato vt ista forma. Baptizo vos nā si in quocunqz casu esset petiū mortale nullus deberet eos sic baptizare. nullus enim debet salutē alteri⁹ prohocare peccando in se mortaliter.

De quarto membro distinctionis

dicō q̄ si ꝑs hēri pōt ad discernēdū an mōstruz sit simplr vna persona vel due. de hoc dz hēri diligēs īquisitio anteq̄z baptizet. pōt aūt ingsitio hēri vel ex ꝑtib⁹ coꝛpis. puta sint duo capita vel due spine dorsi vl ꝑncipale iudiciū de coꝛdib⁹ sed illud nō pōt ee faciliter cuiusē dū viuit. sed nec signū de duob⁹ capitib⁹ cet oio certū. qz possibile eet aliquā cellulā in mrice ee ꝓoratazꝫ totū pteraz in pte supioꝛ. ⁊ tūc cōcurreret ptes semis cadētes in diuersis incastraturis mācis ꝑ tota pte iferioꝛi ⁊ distinguerent in parte supma ⁊ ibi formarētur duo capita. cū tū reliqua mā nō sufficeret nisi ꝑ formatione vni⁹ psone. Breuiter euidentissimum signū distinguēdi est peractū intellect⁹ ⁊ volūtatis. si. n. sē due sie non est necessariū vnā cure q̄d sit alia. ⁊ velle q̄d vult alia. tamē raro vel nūq̄z accidit q̄ sint due sie q̄ sint duo capita vel due partes ꝑncipales capitis 1z non ecouerso. ⁊ si quo mō possit deꝑhēdi diuersitas intellectuū in intelligendo. puta q̄ per aliqō signū deprehenderet idē scīri ⁊ nesciri. vel posset deprehēdi diuersitas volūtatū. puta q̄ eet ibi velle ⁊ nolle de eodē absq̄z dubitatione tenēdū eet q̄ essent ibi due anime. Sed istud nō pōt iudicari nisi de mōstro adulto. q̄le ponitur fuisse in francia habens duo capita quoz vnum expressit nolle de eo de quo aliud expressit velle. vnū enim voluit cōtinere ⁊ sobrie viuere. et aliud lasciuire ⁊ epulari. ⁊ cum vnum per os suum excederet reliquū clamabat se grauari. De tali monstro dico q̄ certitudo potest hēri ⁊ sint ptes de q̄bus ꝑz q̄ ptinēt ad distinctas personas separatim ꝑfundi deberet ista pars ⁊ illa cū iteratione forme in singulari super vtrūq̄z. Si aūt certitudo haberi non posset baptizādus est saltē in illis partibus que ꝑncipalr pertinēt ad vnū cum forma in singulari. ⁊ sēdo mō abluēde sunt alie partes que nō videnē ꝑncipaliter pertinere ad illum primum. ⁊ b cū forma que seruāda est in illis de quibus est dubium q̄ ponit extra de bztismo ⁊ eius effectu. de quibus.

Ad primum argumentum

aīs nō est verū loquēdo de vno bap°. nā si idē baptizat ꝑles hoc ē plib⁹ baptizationib⁹ passiuis. ⁊ ita st plures baptizationes. Et si intēdāt probare maiozez loquēdo de vnico bap°. sīn. q̄ b nō. ꝑbat ꝓma. ꝓbō de mēbris sil'aspis vt ꝑz in. 3. mēbro distinctiōis. neq̄z secunda. ꝓbō de mōstris qz si eēnt due psone in mōstro essent sigillatim baptizāde. vel si sil'baptizarent sub hac forma ego baptizo vos q̄ꝫ minister peccaret sine necessitate q̄ nō posset de facili inueniri. talis. s. q̄ non possit expectari sigillata baptizatio coꝛ eē n tū duo baptism sicut dictū ē in tertio mēbro distinctionis. Ad tertiā ꝓbationē de eucha° q̄ꝫ sacerdos ꝓferēdo sel vba plures hostias cōsecret. sil'tū sunt ibi plures ꝓsecrationes passiue ⁊ ēt possit cōcedi q̄ eēnt plures eucharistie sicut ples hostie. sil'plura vina ꝓsecrata sūt plura vina.

Ad secūdum dico q̄ in aliquo concurrūt plura quoꝝ quodlibet sine alio est aliquid in se. ⁊ sicut est aliquid in se: ita pōt permanere vt sit aliquid totius. sicut ē in illo crēplo de partibus do°. b mō nō est in ꝓposito. quia nec verba sine ablutione sunt aliqd baptism. nec ablutō sine verbis. Et si dicas saltē illa vt sil'exītia sūt ad baptismum. ⁊ sic pnt adhuc eē a diuersis. hoc verū essz si nō eēt vnitas efficientis regsita inquātū illa cōstituunt vnū signū. est aūt regsita ꝓpter ordinationē ꝓncipalis agētis ⁊ instituentis. istud nō ē signū efficax nisi totaliter ministretur ab eodem.

De secundus sic pro

Ceditur ⁊ arguit q̄ nō oporteat simul esse ablutionē ⁊ platōnē vbox. qz eucha° est vnū sacr̄m. ⁊ tū inter vba cōsecrationis sup pānē. ⁊ vba cōsecrationis sup vinū est magna interpositio. qz ab illo loco sili mō vsq̄z hē cā. Oppo^m Aug. sup Jo. omel. .7. i. q. i. Detrahe. Accedit vbū ad elm ⁊ fit sacr̄m. Ad ista. q. ꝑz q̄ requirit simultas et ꝓncipalis rō est institutio xp̄i instituētis hec duo tanq̄z vnū signū cōpletum ad signādū effectum ita q̄ neutruz esset signum sine alio. Bz qualis simultas vna opi. super illud. c. Detrahe. dicit q̄ aqua per se nō ē sacr̄m. sed quādo coniuncta est cum vbo. s. in vltima platiōe ipius forme. ⁊ b verū est dicit glosator ꝓm eos intūn q̄ si in illo instāti in quo forma terminat ⁊ aq̄ fit sacr̄z puer nō eēt in aq̄ nō eēt baptizat⁹ nō tū segtur q̄ asin⁹ posit bibere sacr̄m qđ ar. tāgit ibi ꝺ Sādulphā dicētē q̄ aq̄ est sacr̄m. sed ideo nō sequit ꝺ illos qz dicūt aquā eē sacr̄m tūn in illo vltimo istāti nec mirū ē ꝓm illū si inciꝑat ⁊ definat eē in eodē instātiū hoc sit repire in aliis casibus ꝓm legē ⁊ ponit vnum casum. ff. de acceptilā. l. antepenultima. ⁊ reprehendit illud exēplum. sed ponit aliud de seruo dato vxori a viro vt cum manumittat. nam in eodem instanti incipit ⁊ definit habere dominium. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Quod autem vltimo. Aliud exemplum potest poni vbiquis similiter incipit ⁊ desinit eē debitor. vt. ff. ad velle. debitrix. Ille bñ pnt eē obones ⁊ subtilitates bernardice. ⁊ quidē satis asinine timēdo ne asinus bibat sacramentuz. qz aq̄ neq̄z ante ꝑlationez verborū nec in ꝓlatiōe nec in vltimo instāti neq̄z breuiter vnq̄z neq̄z sine verbis vel cū verbis ē sacramentū sed ipsa ablutō in aqua. ⁊ ad bibendū illaz nō pōt venire aliquis asinus. nec ista siltas vltimi instātis ꝑlationis verborū ⁊ ablutionis est necessaria. naz apli baptizantes tria milia vno die act°. 7. ii semp cū vltima syllā forme asperserūt. ita q̄ tūc aqua tetigerit baptizatū. Nō ēt ipse addneit virtutē aliq̄z eē in aqua in vltimo instanti ⁊ statim desinere nihil est ꝓprie intelligendo verba qz permanēs q̄ñ desinit eē nō est quando incipit eē est bz enim primū sui eē ⁊ nō vltimū. g̃ si sil'incipiat ⁊ desinat simul ē ⁊ nō est. nec illud oz ꝓpter hoc vt nō remaneat virt⁹ in aqua p° actuz baptizādi. qz nec aliqua virtus est in aqua q̄ñ actu batizāt vtitur ea sicut tactū est di. i. nec ille ꝓcedātie legis prohibant idez incipere simul ⁊ desinere. Sed hīt suū intellectū q̄ñ dñs alio mō incipit habere dominiū serui dati vxori q̄z ꝑ° habuit ⁊ desinit habere eo mo quo ꝑ° hūit hūit. n. ꝑus imediate. ⁊ nūc habuit mediate qz nunc est seruus vxoris. Dico ergo q̄ talis simultas requirit qualis requirit in actibus hūanis. noluit enī xp̄s nos obligare ad tā subtilē simultatē quā vix posset bō percipere vel seruare: iudicat aūt simultas inter factū hominis ⁊ verbū q̄ñ incipit vnū anteq̄z totaliter finiat aliud ⁊ b indifferenter siue istud ꝑius finierit q̄z aliō. vel e conuerso. vbi g̃ si quis dicat illā oratiōnē: facias b ⁊ fricz barbā. siue incipiat actū suū ante ꝑlationē siue e conuerso dūtaxat vnum non finiatur complete ante inceptionem alterius dicet: ille simul dixit hoc. ⁊ fecit hoc Ita dico q̄ siue sacerdos ꝑius immergat vna immersiōe vbi moris terre est immergere. ⁊ postea incipiat verba cum

secūda immersione siue ꝑus incipiat verba dicē: ⁊ dcō Ego te baptizo. imergat cū illis vbis sequētib⁹ est sufficiēs simultas dū tū ꝓlatio nō finiat añ inceptionem ablutionis. nec ablutio finiat añ inceptionē ꝓlationis.

Ad ar^m de eucha⁴ dicēdū q nō est talis vnitas inter spēs panis ⁊ vini q̄lis ē in sacō baptismi. ille enim fūt ptes tales quarū neutra signat sine altera. vere. n. spēs panis ꝓtinet cozp⁹ xpi ēt sine cōsecratione sanguinis. ſz hec verba nihil fiat baptismi sine ablutione non ep⁹.

Ad tertium arguitur

a q nō opz baptizātē ꝓsonaliʒ distinguia baptizato. qz sacerdos pōt sibiipsi dare eucharistiā vt pz in missa. g̃ sicut pōt recipere sacr̄m illud a seipso ita ⁊ istud. Contra. extra de baptismo ⁊ ei⁹ effcū debitū. Ista. q. soluit expresse i illo. ca. debitū. ꝑ pte affirmatiua. ad qō adducit figura auctas ⁊ rō cōgrua. figura ē qz xps ad hoc signādū nō a se sed a Jo. baptizari voluit. Auctas colligit ex verbis dñi dicētis aplis. Ite baptizate oēs gētes i noie pa. ⁊c. vbi discipulus exprimit in scōa ꝓsona ⁊ baptizatos in z^a

Rō q̄ inuit ibi ē ista. qz in baptismo celebrat illa spiritualis gnātio de qua vitas ait. Opz vos nasci ōnuo Sic g̃ in carnali gnātione ali⁹ē g gignut ⁊ ali⁹ g gignit. ita in sacrali gnātione ali⁹ē dz g spūaliʒ generat ⁊ ali⁹ g spūaliter generat. Ad ar. dico q susceptio eucharistie nō ē sacr̄m sicut tāgē in mā de eucha⁴. sed ē cōmestio seu pceptio sacralis. bap⁹ aūt ē sacr̄m. Et si arguas sacerdos⁹ saltē ministrat sibi sacr̄m eucharistie. ergo pari rōne pōt istud. R̄n. ministrare illud sacr̄m nō ē sacr̄m. qz sacr̄m illud nō cōsistit in vsu. sed ministrare sacr̄z baptismi ē ipm sacr̄m ⁊ rō diuersitatis ē. qz sacr̄m baptismi cōsistit in vsu ēntialiʒ. eucha⁴. n. ē qōdam pmanēs distinctū ab vsu sacrī q̄uis g̃ aligs posset eē in vsu sacrī pmanētis ministet ⁊ suscipiēs illū vsū. nō tū pōt hoc in sacro qō ēntialiʒ cōsistit in vsu.

Circa tertium prin/

cipale q̄ro duo. ꝑmo vtrū in baptizante regrat intētio baptizādi. ſcōo an regrat in eo actualis intētio baptizādi. Ad ꝑm^m arguit q nō qz nō bns fidē pōt baptizare. pz hō d pagano. de cōse. di. 4. roman⁹. Sed nō bns fidē nō hz intētionē. qz nullus vult fieri qō nō credit posse fieri.

Preterea Aug. sup Jo. omel. 5. Nō timeo ebriosuz in actu baptizādi. Sed pfecte ebriosus nō pōt hāe vsum rōnis. g̃ nec intētionē. Contra magi in l'a. c. j. Solz ēt i hoc ingt sicut in aliis sacr̄is sicut forma ē seruanda: ita intētio celebrādi ē bnda. Ad istā. q. cōiter cōcedit q sic. ad qō ponit talis cōgruitas qñ ex aliqb⁹ duob⁹ fit vnū opz q hō fiat per aliqd cōiūgēs illa. vbū ⁊ elemētuz occurrūt ad vnū baptismū. g̃ regrit aliqd cōiūgēs illa. hāūt ꝯiūgēs nō pōt eē suscipiēs qz hz rōnez māe ⁊ susceptiui. g̃ opz q sit in ministro. sed tale nihil vī nisi itentō qz ipse ministrās ꝑ potētias exteriores puta motiuam q̄ abluit ⁊ exps̄siuā q̄. pfert vba cāt illa vt distincta ⁊ nō copulat. Decrō nō videt multū efficax. qz in signo istituto ad placitū pōt multa cōcurrere ad rōnē vni⁹ signi ꝓpter auctē instituētis. ſz nihil aliud sit a quo hāeat vnitatē. pz de circulis intrasecātib⁹ se ornatis foliis viridibus ⁊ aliis multis ad signadū mustū. Dico g̃ distinguendo de intētione quātū ad obm respectu cui⁹ dī intentio q minister pōt dici intēdere vel actū illū quē exercet vel finē ꝓpter quē ē exercēdus. ſcōo mō magis ꝓpe accipit intētio qz magis respicit finē ꝓpter quā intēdit. pz. 2. li. di. 4 i. tm̄ aliqñ accipit ꝑmo mō. vt pz per aug. 9. de tri. ⁊ alibi frequēter. vbi vult q itētio copulat intelligentiā cū parente. hoc ēt mō accipit intētio. 2. ph. vbi agēs ex intētione qō dicit agens a ꝓposito distinguit ꝓ agēs nāle. Dico g̃ q opz ministrū hāe intētionē ꝑmo mō. s. respectu act⁹ quē exercet cui⁹ rō ē. qz intētō requirit in quocūqz hoie agēte aligd nō fortuite vel exercente aliquē actū humanū. ꝓprie loquēdo de actib⁹ humanis qui. s. cānt ꝓ inte^m ⁊ volūtatē ab hoie. ille autem act⁹ quē ministet dz exercere dz eē human⁹ in eo ⁊ nō casualis vel fortuit⁹. est enī act⁹ ad quem de⁹ obligauit ministrū ex pte sui ⁊ suscipiēte ex pte sua. actus autē ad quē hō obligat dz eē humanus nō casualis vel fortuit⁹ qz super fortuita nō cadit obligatio. ipsa ēt obligatio est vt hō intēdat illud ad qō obligat. Si loq̄mur de intētione secūdo mō. s. respectu finis ꝓpter quē talis actus ē exercēdus. dicēdū ē q talis finis est duplex. s. ꝑncipalis ⁊ remot⁹. vtpote q baptizat⁹ fiat filius. regni qui fieri nō pōt si nō hāeat gratiā per quā ē dign⁹ vita. alius ē primus ⁊ minus ꝑncipalis. vt. s. baptizat⁹ fiat xpianus siue mēbrū eccle militātis. ⁊ vtrūqz finē pōt aligs intēdere in vli vel in pticulari. Dico g̃ q intētio finis vltimi nullo mō regrit in baptizāte. qz paganus baptizās nullo mō intēdit ordinare istū quē baptizat ad vitā eternā regrit tī intētio respectu finis primi. ⁊ h vel in pticulari vel in gnāli. in pticulari vt si intēdat istū itrare legē xpianoz puādā. in generali si intēdit facē circa istū qō xpiani solent facere circa suos. Rō aūt q̄re regritur ista intētio respectu finis ꝓmi ⁊ nō respectu finis vltimi est cōgrua. qz. s. deus voluit istū actū. s. baptizādi exercitiū a ministro cē humanū in eo ⁊ nō tūm vt est talis act⁹ in nā: qz in hoc nō distinguerēt a q̄cunqz alia balneatione cū aliis vbis. ſz in q̄^m ē actus alicui⁹ vt ministri exercētis signū dei. hsis aūt aliquē actū humanū intēdit finē illi⁹ actus vt est sibi act⁹ human⁹. g̃ minister itendit finē ꝓmū isti⁹ actus vt ē sibi ipositus. ſz finis ille vltim⁹. s. ordinatz istū in vitā eternā nō ē finis huius vt est act⁹ humanus ad quē finez oporteat actū istū ordinare vt sit sibi humanus. Hoc autem rōnabile est vlr in vsu signi practici. sigs. n. legislator⁹ i stituet in sua poli^a tactū manus cē signū practicū amicitie nō itenderet q vtentes illo signo ꝑcipere hāent actum humanū circa istud in q̄tū est tale qd mäliter. ſz in q̄^m est tale signū istitutū. ⁊ si disposuisset omne tale signum facere ꝑuari. nō faceret hoc seruari nisi hō exerceret actum vbi est institutus ad talez finem. Sz cōtra istaz obiicit sic. Instrumentū nō opz q habeat actionem ꝓpriā: qz in actione ꝓpria non esset instīm sed principale agens. nec multo magis opz q habeat intentionē respectu finis. sed sufficit q dirigat a ꝑncipali agente intendente finez minister est instrumentum dei g̃ cē.

Preterea ad sacramentū nihil per se regrit nisi vel pars vel res sacramenti. sed intentio non est ps nec aliqd sacramenti qz nō est aliqd sensibile nec est res sacri. g̃ res sacramenti est in suscipiente sacim. Ad ꝑmū dico q aliud est loq de cā secūda. ⁊ aliud de instrumento ꝓprie dicto. de qua distinctione tractatū est. s. di. 2. cā. n. scōa hz formā ꝓpriā in esse qeto q̄ est sibi rō agendi in ordine suo. ⁊ hoc respectu eiusdez effectus respectu cuius agit cā ꝑncipalis in suo ordine. ita q vlr scōa cā. ꝓpria accepta effectū ꝑncipal' cāe per formā suam ꝓpriam attingit i virtute tī cāe ꝑncipalis agentis qz subordinat illi sed secūdo mō est instīm. sed ꝓprie ponit actiuū tī non attingit effectū ꝑncipal' agentis. ſz tī aliqz disponem ꝓuiam quō q̄litas alterās dī instīm scōa ad gnāz scōaz. h tī ñ est q sit istiz i actōe alterādi imo respectu alterois est ꝓfectiō ꝑfectiōnis tī q si p se esset p se posset alterare. ſz solū ꝓpe hō i istiz respeū scōe qz agit ad aliqz formā q̄ est dispō ad scōam vñ ad scōaz diceret magis agēs disponēs vt diuidit ꝓ ficiēs vt agēs. istiale diuisiū ꝓ ꝑncipale. vel si ponat instrumentum actiuum ⁊ tamē attingens terminum ꝑncipalis agentis in hoc distinguit a causa secūda. qz non hz in eē qeto formā q̄ sit ꝑn^m agēdi in suo ordine sed tīm. i actuali motione recipit eā ⁊ dū actualiʒ mouet ⁊ de quo cūqz illoz triū. s. cā secūda. ꝓprie dcā ⁊ cā instrali dispositiua ⁊ instrali actiua per formā receptā in actuali motione falsum est q nō hāeat intētionē ꝓpriam eo mō quo

agēs nāle hz intētionē nālē qz gōliber istoz triū hz formā ꝓpriā q̄ est sibi ꝑn^m agendi in ordine fuo. ꝛ ꝓ ꝑns ꝓ ꝓriā intētionē qz forma actiuā nālē cōsequtur ītētio isto mō. Quarto mō posset poni instr̄m ꝛ ꝓprie actiuus respectu toti^9 aliq̄ pars cui. s. ꝑmo cōuenit eē ꝑncipium opationis ꝛ toti no ni si per partes ꝛ hoc mō ꝑbs vocat organa ptes illas ꝑm quas conuenit toti, opatio. ꝛ istud quodāmō hz intētionē ꝓpriā ꝛ quodāmō nō. nā forma ei^9 actiua ꝛ ē ei^9 ꝛ ē toti^9. se d ei^9 ē ꝑmo. toti^9 aūt ē per se: sz nō ꝑmo. ꝛ eodē mō de intētiōe. nō enim ē h ordo vtutis ad vtutē in eē gēto sicut in ꝑmo mēbro. nec ordo effect^9 ad effectū sicut in scōo. nec virtutis in fieri ad vtutē i eē gēto sicut in ītio. sed ē eadē vtut^9 diuersimode tamē ꝑncipata in toto ꝛ in ꝑte ꝛ de isto mēbro posset cōcedi q̄ tale instr̄m nō hz aliā ītētionē a ꝑncipali agētis sicut nec aliā actionē ꝓprie hz ꝑs quā totū agēs ꝑ ꝑtē. sz alio mōhz eādē. ex^m ꝑmi sol ꝛ ꝑ respectu gnātōis filii. ex^m scōi ignis ꝛ calor q̄ est disponēs ad gnātionē alēti^9 ignis Ex^m ītii. color illuminat^9 ꝛ ꝑs colorus in aere respectu mutationis oculi ad spēm vel visionē coloris. Exēplū q̄rti organū potētie nutritiue ꝛ totū aial respectu nutritionis. ꝓter h q̄ttuor cōius dici cōsueuit nomē instr̄i de qbusdā alijs. s. de instr̄is artificū a qb^9 ꝑmo tractuz ē nomē instr̄i vt de securi ꝛ fra ꝛ bi^9 de qb^9 frequēt ponunt ex^a ista que vt dictū ē. s. nō sūt ꝓprie actiua : neq; respectu ꝑncipalis effect^9 si agēs ꝑ talia attingit effectuz ꝑncipalē sicut monetari^9 ꝑ aliq̄ instr̄m attingit figurā in ꝑmēdā monete q̄ ē res eius ꝑncipalis neq; forme dispōnētis si agēs per talia agit ad dispōnē ꝓriā. sicut ꝑ securiz agit ad dispōnē ligni q̄ ē ꝓpria forme arche. sz tū instr̄z isto^o dictuz aliud q̄ttuor modis ꝑdictis ē motū susceptiuū effect^9 ꝑxis ordinati ad effectū posteriorē ita q̄ receptiuū in eo hz ordinē ad terminū ꝑncipalē sicut effect^9 ꝓpingor cāe ꝛ ad effectū remotiorē. nō autē hz ordinē cālitatis ꝓprie dicte. ꝛ de tali posset cōcedi q̄ instr̄m nō hz actionē ꝓpriā nec in eē gēto nec in fieri. et ō simplr nō ē actiuū. ꝛ ꝑ ꝑns nec hz intētionē vt cōuenit agēti. ꝓz ḡ q̄n illa maior dz itelligi de instro h^o dicto. q̄. s. nō ē actuū sed receptiuū effect^9 ꝑxis. vl q̄r to mō de ꝑte respectu toti^9 opantis ꝑ ꝑtē ꝛ minor ē falsa ꝛ q̄ttū ad 4^m modū ꝛ ēt qntū imo mīster ē cā secūda respectu ablutionis nō tm̄ vt ablutio ē sed vt sacr̄alis. et ō hz ꝓpriā intētione cū sit agēs ꝛ nō nāle illā. s. q̄ ptinz ad cognoscētē. sed respectu ꝑncipalis effect^9 baptism̄i. s. gr̄e pōt dici instr̄m respectu dei eo mō quo agēs dispositiuū dr instr̄m respectu agētis perficiētis in 2°. ꝛ tale agēs nō hz intētionē respectu termini ꝑncipal^ agentis sz respectu sui ꝓpij. ꝛ ita cōcedo q̄ nō ē neēe baptizans tē hīe intētionē respectu vltimi finis baptismi. sed respectu bapti. Ad 2^m dico q̄ ad bap^m ptinēt aliq̄ tangz intrīseca. ꝛ aliq̄ vt extrīseca. ꝛ cōcedo q̄ nihil intrīsece pertinet ad ipm vel ad fūdamētū ei^9 nisi sēsibile. tū sic causa efficiēs regrit nēcio ad ipm tangz cā extrīseca ita q̄ illud qd ē ipsi ꝑncipiū agēdi tali cāe effectiue ꝑncipiū autē vltimatū determinās agēs itellectuale ad agēdū ē intētio qz tale agēs per impfū volūtatis ē cā actiua motiua aliarū potētiarū q̄ subiacēt impio volūtatis. q̄n ḡ dr q̄ nihil ptinet ad sacr̄m nisi sit aliqd sacri vel res eius verū ē de eo qd ē intrīsecū ipsi^9 fūdamēti vel signati ipsius sacri. sed intētio neutro mō est intrīsecū regrit tm̄ ex pte agētis.

Ad primum principale dicō q̄ nō bñs fidē de fine vltimo ñ itēdit ordinare istum ꝑ baptism̄ ad istū finē vltimū. credēs tū eū posse ꝑ baptism. ascribi secte xp̄ianoz siue credat sectā illā valere siue nō pōt itēdere ascribere istā illi secte. vel gnāli^9 pōt itēdere facere ꝑ actū istū circa hūc q̄ xp̄iani intēdāt facere circa tales. exēplū posse. n. eo mō credēs iudeos ꝑ cīsionē distinguī ab aliis intēdere ascribere hūc puulū secte iudeoz ꝛ facere circa eū q̄d iudei faciūt circa suos scir cūcisos ēt si non crederē circūcisionē illā valere ad salutē. hoc ēt mō aliq̄ vba gbus vtunt magi vel mage incantātes posset aligs bone fidei ꝑ ferre circa mām illā circa quā alii vtunt intēdēs in gnāli facere illa ad illū finē ad quē illi ꝑfūt. Ad 3^m dico q̄ ebriosus ē q̄ est assuet^9 ad ebrietatē. ꝛ iste nō semp ē ebri^9 qz nō semper impedit^9 ab actu rōnis. ꝛ verū ḡ dicit aī ḡ Non tu inco ebriosuz. i. assuetū gnāliter ad ebrietate. qz illa cō suetudo mala nō ꝓhibet gn bap^m ab eo collat^9 fir bonus nō tū q̄n ē ebri^9. ꝛ h dico ꝑfecte q̄n totalr impedit ratio ab actu rationis. sed als quando est non impedit^9 potens ratione vti.

D secundum sic ꝓcedit ꝛ

arguit^ q̄ regrit^ in baptizāte intētio actualis. qz ab actu ꝑmo nō ꝓcedit effectus nisi mediāte actu scōo. ītētio hitualis ē sicut act^9 ꝑm^9. ḡ ab ea nō ꝓcedit effect^9 sine intētōe actuali q̄ teneat locū act^9 secūdi. Op. nō min^9 sufficit i mīstro ad merēdū q̄z ad sacr̄m ꝑficiēdū. sed ad meritū non regrit intētio actualis. ḡ nec hic. maior ꝓbat qz meritus nō hz effectū nisi ex ꝓprio volūtatis conatu ei^9 q̄ mereē sacr̄m aūt hz effectū nō ꝑ motū volūtatis in aliquo: sed tm̄ mō si nō ponit^ obex. minor ꝓbat qz si regreret actualis intētio ad merēdū distractus in ope incepto q̄z tūcūq; ꝑfecto ꝛ quātacūq; ꝑfectione nō mereret^. qz nō haberet intentionem actualem.

Distinguitur communiter de intētione actuali ꝛ habituali q̄n ista sufficiēter itēdm diuidāt. hz vī q̄ rōnabilr posset apponi tertiū mēbruz ꝛ pōt dici intētio vtual^. Ille. n. dr actualr intēdere q̄ hz actū illicitū respectu ei^9 q̄d itēdit. Ille aūt dr habitualr itēdere q̄ hz habitū inclinātē ipm ad talē actū. sz aligs ēt min^9 ꝑfecte itēdēs q̄z p^o ꝛ ꝑfecti^9 q̄z 2°. ḡ ē mediuz iter ista duo mēbra. Assūptū ꝓbat^ qz si aligs itēdit in ꝑn^o misse celebrare missā si postea ē distract^9 nō hz actualē itētionē q̄n ē distract^9 ꝑz qz nō itelligit tūc illud i actu. ḡ nec vult illud i actu. nec hz tm̄ intētionē habitalē. qz talē hz dormiēs. hz ḡ somn^o ꝛ hāc ei^9 diſpōnē dico intētōnē vtualē. qz. s. vtute alic^9 itētōis ꝑus habite actualr facit oīa q̄ facit ex illa tangz ex radice ita q̄ ita inte^9 actual^ fuit ꝑncipiū ordinatū ad oēs istos actus. ꝛ hz in se vtualiter intētionē ꝓpriā cuiuslibet istoz actuū. sic intentio finis hz in se virtualr intētionē ꝓpriā cuiuscūq; ordinati ad finē. ꝛ ꝑ tāto manēte itētione cuiuscūq; ad finē ordinati manet ista itētio actualis ꝑma vtualr in oibus istis h mō intēdēs ire ad scm̄ iacobū ex intētōe huius finis ordinat multa alia necessaria ad illū finē. exequēs aūt illa ordinata nō semper cogitat de scō Jacobo nec de reuerētia ei^9. dicēdo tū q̄ se mp mereē qz vel hz itētionē eoz q̄ sūt ad finē illū ei^9 ē illa ꝑma intentio. vl hz act^9 aliquos sequntes ex illis intētionib^9 hz cū illis acti ꝛ b^9 occurrāt alig act^9 distrahētes ꝛ ab itentōe illa ꝑma. et ab itētōib^9 ꝓpriis eoz q̄ sūt ad illū finē sic declaratū ē i. 2. li. d. 9. ꝛ i. 3. di. 15. vbi dcm̄ ē q̄ forte martyres i actu sustinēdi martyriū nō hūcrūt itētionē nisi ista vtualē qz imēsitas penarū absorbebat forte vsū rōnis. ista tū passio penarū erat q̄dā effectus dcriuat^ ex itētōe fuādi fidē dei. ꝛ iō dū durabat passio durabat semp ista itentio vtualr sīci effectū. Ad ꝓpositū dico q̄ sola ītētio habitualis ñ sufficit i baptizāte qz ꝓpt ista ñ dr act^9 ei^9 hz sit cō formis illi habitui act^9 hūan^. nā si aligs hēat habitū icliuatē ad desiderū sanitatis si currat nullo mō h itēdēs hz ludet ñ dr ꝓseq; sanitatē q̄ aliquē actū humanū hz cāliter vl fortuite nō magis q̄z si nō hūisset intētionē ad sanitatē ḡ sola intētio habitualis non sufficit respectu finis act^9 humani vt humanus est nec requiritur in baptizante semper intentio actualis. quia non obligauit deus homi-

nez ad impossibile vel nimis difficile. cuiusmõi est non distrahi. q: ꝑm aug. z. de li. ar. nõ est in potestate nostra gn visis tangamur nec etiã plysobligauit mistꝝ in iº actu q̃z in exequendo actº aliozũ sacr̃oz in cõficiẽdo autez eucha^m que est excellẽtissimũ sacr̃m nõ obligauit hoinez ad nõ distrahi gn prius intendẽs celebrare lz in proferendo verba sacramentalia distractº sit vere tũ ꝑhẽ. Ex his ꝛcludo q sufficit in batizãte intẽº vtualis hoc est q alĩ bũerit intẽtionẽ actualẽ ex qua descendit nũc vere actus baptizandi. siue in isto actu habeat intentionẽ actualẽ vel aliq̃z ex ea descendentẽ: siue nõ intelligo aũt q descendit iste actus absq̃z omni motu voluntaris ꝛrio interueniente. Sicut si in duens se ad missã intendẽs celebrare ꝛz vsã rõne ecclesie ꝛ ex isto ꝓcedat cõtie forte ꝑm aliquẽ habitũ derelictũ in fan^a cum magna distractiõe vere facit ea q̃ necessaria sint ad istuz actuz sacramentalez q: est cõficere. Si quer̃at quõ põt aliquis effectus qui mõ est reduci ĩ illã intentionẽ ꝑmam sicut in cãz. si nũc nõ est i^a intẽtio ꝛz aliqua a^v ipãs istuz actũ. Dr q est per quandã virtutez impꝛssaz virtuti motiue per voluntatẽ actualiter intendentem. ꝛ q̃diu manet illa virtus impꝛssa i^a virtus motiua mouet vt si aliquis intenderet ire ad aliquẽ locũ ꝛ post in via cogitet de alijs in illa actuali volitiõe fiebat actualis impꝛessio in potentiaz motuã. Et q̃diu illa impꝛessio ma net mouet ad terminuz volituz ꝛ procedit homo paulatiz aũt minuit illa impꝛessio. ꝛ tandem deficit ꝛ cessat homo a motu. ꝛ tunc dicit ab istis quod homo nõ hz intentionẽ virtualẽ nisi dum habet effectũ impꝛssuz a voluntate actu intendente in potentiã aliq̃z inferiorẽ. Sz mirũ videtur quõ voluntas possit esse virtus factiua cãs talẽ formã in ista põa organica mixtẽ ẽt q si cauſaret ibi vñ paulati deficeret. põt g̃ dici q ĩ appetitu sẽsitiuo siue fan^a ẽ aliq̃ dispõ ꝑm quã mouet cessãte actu volũtatis impantis eis. Vel aliꝛ ad ꝓpo^m q siue voluntas actu intẽdẽs aliqd relinq̃tur in potẽtijs inferioribº siue nõ ordinate tñ hz suas volitiones respectu finis ꝛ eoz q̃ sũt ad finẽ: ꝛ cũ ad aliquã istarũ ꝓuenerit ꝛ actũ põe iferioris cozrñdẽtis impauerit põt ille actº inferior impatº manere. sed intẽtio nec ꝑma nec secũda maneat ꝛ dñ manet ille actº volũtate q̃tũcũq̃z distracta dr ma nere intẽtio virtualis. Ad ꝑmũ ar^m ꝛcedo q aligs actus regrit ad hoc q effectº sit. ꝛ ille actº põt dici quo ꝓducit effectº extra. Sed fiq̃ras aliquẽ actũ ꝑm quem fit opatio ĩmanẽs agẽti talẽ nõ opz dare tũc manẽtẽ quãdo effectº exterioz elicit sicut manifestũ ẽ q multi effectus actu cãnt qñ actualis motio cãe agẽtis ꝓinte^m aq̃ ꝓducunt nõ manet. ꝛ posset poni ex^m in nãlibº qz ꝓiecto lapide in aq̃ ꝑmº circulus ẽ cã secũdi circuli. ꝛ sic de inceps nõ tñ semp manet ꝑus q̃diu ceteri. Jta ẽt vlr ĩ motu picttoz ꝑus cessat ps motoꝛi ꝓpingoz q̃z remota

Ric. i. 4 di. 6. ar. i. q. 3. so. 2. ar^m.

Jrca quartuz ꝓm/

c

cipale q̃ro duo. ꝑmo de iteratiõe baptismi. scõo de caractere ꝓpter quẽ ponitur interabilis. Quãtũ ad ꝑ^m arguo: q bapº possit iterari. qz eucharistia põt iterari. ꝛ tñ ẽ sacr̃z excellẽtissimũ. g̃ ꝛc. Oppo^m de cõse. di. 4. rebaptiza re bereticũ. Qui hoc scitatis signũ ꝓcepit oĩo petr̃ẽ. catholicũ vo imanissimũ scelus ẽ. Preꝛea idem. q. 15. ad Drosiũ. Jõ eccl'ia eos nõ rebaptizat. logtur de baptizatis ab bereticis. qz in noie trinitatis sũt baptizati. Ad q. tenet ab oibº ꝑ certo q ñ licet iterare bap^m. ꝛ ẽt si iterẽt de facto q nõ hz efficaciã. ꝛ hoc dicũt auctes scõrum ponunt aũt aliq̃ rõnes ad ꝑ. vna q̃dẽ ẽ: qz rps seipm moz tuº ꝛ bapº vtutẽ hz ex passione xr̃i iuncta illõ apli. Jn mõte ipsius baptizati sumº. Sz hr̃õ nõ concludit qz ꝛ pnia vtutẽ hz a passione xr̃i. absolo aũt vel ꝑma gia nõ dat inimico nisi ꝑ meritũ mediatoris ꝛ tñ pnia iteratur

Tho. in 4. di. 6 ar. 2. q. 1. Aller. 4 pte sũ. q. vl. de baptismo Ric. di. 6. ar. 4.

Alia rõ ponit q in bapº imꝑmit caracter q̃ indelebilis. Sz ille ꝓbat ꝓpo^m ꝑ manifestiº. a ꝓncipio. n. ex quo bapº fuit institutº fuit m^m de eo q nõ licuit cũ iterari. Sõ aũt caracter impmat nõ est notũ ex ꝑma eiº institutione nec ex tota scriptura. nec ẽt ex multis auctoritatibus sc̃orum sicut tangeẽ statim in gõnibus de caractere. Et hoc vĩ qz si fuisset multũ de h tractatũ a scis magr̃ sniarũ mẽtionẽ fecisset de ipso. nõ inuenit autez aliqõ vbũ dixisse de caractere ꝑm istã significationem ꝑm quã vtimur eo. in toto. n. tractatu de baptismo nõ noiat caracterẽ nisi semel in. 3º c. istiº di. in fi. di. dicens Qui ab hereticis baptizati sũt seruato caractere xr̃i rebaptizãdi nõ sũt. ibi vocat caracter xr̃i forma baptismi xr̃i. sicut satis appet ex auctẽ aug. ꝓmissa. ex qua magister infert istud dictũ. Dico g̃ q rõ initerabilitatis baptismi ẽ institutio diuina ẽ^ nõ ẽ aliq̃ cã põr nisi volũtas eiº. tũ ista institõ ẽ rõnabil. tũ ex morbo ꝛ quẽ ꝓncipaliter instituit. Jstud remediũ enĩ ꝓncipalr̃ institutu ꝛ originale petr̃ qõ nõ ẽ nisi vnicũ nec iterari põt. tũ ex fine ꝓncipali ad quẽ ẽ. hz. n. plenã remissionẽ culpe. si aũt hõ posset bẽre frequẽter talẽ remissionẽ plenã ab vtroque: eẽt magnũ incẽtiũ delinquẽdi. Jllud. n. qõ ẽ institutuz ĩ remediũ relabẽtiũ vtpote pn̄a nõ est sine magna pena soluẽda ꝑ ꝓtõ. tũ tertia qz ꝑ istud sacr̃m eũ sit ꝓn^m ꝛ ianua ꝑ quã itrari legẽ xr̃ianã ascribit aligs familie xr̃i ꝛ fit mẽbrũ eius ꝛ ecclie militãtis. lz aũt aligs ingressus ĩ collegiũ si offendat postꝝ ingressus fuerit posit recõciliari ꝛ collegio ꝛ capiti collegii nõ tñ frequẽter in collegiũ itrat. Ad ar. dico q illa platio vboz gbº euchª ꝛsecrat nõ ẽ sacr̃z sz ẽ ꝛsecratio sacr̃alis ꝛ illũ ñ licet bis iterare sup eãdẽ mãz. ꝛ si scõo iterarẽt nihil fieret. qz iã ꝑus fn̄m ẽ illa ẽt ꝓceptio ñ q̃ sacr̃z vt patebit iferiº. lz g̃ eadẽ ꝑsona posset frequẽter cõicare siue recipe euchª^m ñ tñ sup eãdẽ mãz frequẽter pñt. pferri vba cõsecratiõis euchº nec sic euchª iterari q ꝓpter aliq̃ mã hº sacri bis suscipiat formã eius.

Tho. et Ric. Tho. et Ricar.

Arta hoc quero

qd sit pẽa iteratiũ baptisma. sz̃n. iterari põt bapª. vel vel iterũ cõferẽdo vel iterũ suscipiẽdo. et siue sic siue sic aut sciẽter aut ignoraẽter. ꝛ q gdẽ si gnoraẽter de ignoratia põt distingui. ignoratia iuris vl ignoratia facti. sz ad ꝓpo^m nõ opz q ignoratia iuris ĩ cõ illo siue ĩ suscipiẽte siue in ꝓferẽte excuset. aut enim põt itelligi ig̃ratia iuris dĩni. ꝓhibẽtj bap^m iterari. ꝛ pz q ignoratia tal' ꝓcepti nõ excusat a ꝓtõ nec a pena infligẽda a deo ꝑ ꝓtõ. aut itellr ig̃ratia iuris canonici infligẽtj penã. ꝛ per ista ig̃ratia excusat qn pena illa ĩcurrat. qñ. n sup aliquo qd ẽ ex iure dĩno illicitũ addit pena canonica vt illud ampliº cuitet nõ ẽ neciũ ad hº vt ĩcurrat illa pena aliq̃ scia iuris canõici sz sufficit q tenat scire ꝓceptũ dĩnũ. sz si illõ trãsgrediat ĩcurrit penã canonicã ẽt si nesciat a iure canonico penã ẽ inflictã. h. n. mõ pticẽs clr cũ cũ faciat cõ ꝓceptũ diuinũ de charitate fr̃na. ꝛ si nesciret excõicationẽ latã canone sup tali facto. tñ ĩcurreret eã ꝛ occidẽs hoiem l: nesciret canonẽ punitẽte homicidã pena irregularitatꝫ tñ irregularis ẽt. ꝛ eadẽ ẽ rõ i oibº istis. qz tal' dat opaz rei illicite dẽ q̃ re dz scire q sit illicita. ꝛ si nesciat nulloº dz illã exeq quouisq̃z cõsulat pitos ꝑ quos possit scire ẽ illicitã. Sic g̃ nõ opz distinguere in ꝓposito nisi de iteratiõe sciẽter scã vl ignoraẽter loq̃ndo cõ scia vel ig̃ratia fci. hẽ vt si ignoret istũ fuisse baptizatum: nũc iterũ baptizari. dico rũc q si illoº sciẽter ẽ iteratio tã suscipiẽs q̃z ꝓferẽs ẽ irregularis. sicut hr̃ ex de apost. et litterarum. Sed differentia est si publice fiat vel in occulto quantum ad hoc q facilius dispensatur in vna irregularitate q̃z in alia. quia in vna vt priuata forte per ep̃m. in alia non nisi per papam. pz ibi. ꝛ intelligit si sit iteratio absolute. si enim ꝓpter aliqõ dubiũ vsitate: non trufatice vtat' gs circa aliũ forma huius capli. de gbus est dubiũ non est irregularis. si aũt fiat ista iteratio igno

ranter dr̃ q̃ suscipiẽs lz ignoranter est irregularis, pr̃ò batur per illud de cõse. di. 4. q. bis. vbi dicit. Qui bis ignorãter baptizati sunt nõ indigẽt p̃ro eo penitere nisi q̃ ꝑm canones ordinari nõ ꝓt nisi magna necessitas cogat. pz q̃ illud. c. loquit de ignorãtia facti. si enim ẽt de ignorãtia iuris oporteret penitere. nec illud q̃ subditur. nisi magna necessitas tollit gn satis sit irregularis. illud. n. addit̃ ꝓpter hoc q̃ in tali necessitate dispẽsandũ ẽt cũ eo. isto mõ diceret canonista. Sed nõ vr̃ ẽ maioris põderis ꝑm rõnẽ de baptizato q̃z ꝯ baptizãte. q̃ secũdo baptizans ignorãs illũ ẽ baptizatũ pus: ñ ẽ irregularis. nõ enim tenẽt̃ q̃cũq̃z sacerdos facere strictã ingnitionẽ an vetula baptizauit paruulũ in domo. nũc aũt nõ magis videt̃ ille puniẽdus q̃ scõdo baptizatur. et ignoranter q̃z q̃ secũdo baptizat. imo minus q̃ ille videt̃ quererẽ salutẽ suã ne sit in dubio. neq̃z ẽt auctoritates huius caplĩ qui bis vi satis certa. nullus. n. põt ifligere irregularitatẽ toti ecclie nisi caput toti⁹ eccl̃ie. illõ aũt. c. sicut ꝯitulat̃ accipit̃ ex pniali Theodori q̃ fuit epũs cantbua. g̃ in quãtũ ẽ h⁹ auctoris nullũ robur bz infligẽdi penã irregularitatis. g̃ op̃z dicere q̃ põcũq̃z. c. incorporatũ in corpore decretor̃ a Gratiano cõfirmatũ sit a papa. vel multa. c. ibi posita nõ ligãt totã eccl̃iam. vñ aũt possit doceri q̃ oĩa illa. c. ibi cõpilata papa cõfirmat nõ est m⁹. nec ẽt eo mõ quo ẽ m⁹ de oĩbus. c. positis i decretalib⁹. Jbi. n. in pe. Bze. 9. scribẽs doctor⁹ in iure canonico mãdat q̃ cõtẽti sicut in scholis ⁊ in iudicijs hac cõpilatione. Et Bonifaci⁹ in pe. sexti. li. mãdat q̃ de cõstitõib⁹ editis a tpe Bze. 9. vsq̃z ad tp̃s suus ille sole bẽant robur g̃ ibi inserte sũt. Et si dicat lz the odorus nõ potuerit cõdere cus. q̃ tñ uit papã cõdidisse cum dicit ꝑm canones. Rẽn. hic deberet glosator opponere q̃ hec glo. est necessaria. sed nulla ponit̃ õndendo vbi sit canõ sup hoc edit⁹. ⁊ hec sicut in multis locis̃ appet inutilis occupatio glosator̃ in iure canonico q̃ mltiplicãt cõcordãtias ⁊ auctes ad vnum vocabulũ. ⁊ posthea in fine nihil ad ꝓpositũ: ⁊ alibi vbi ẽ vbuz maximi põderis a quo depẽdet sniа toti⁹ caplĩ. trãseãt sicco pede. sic apparet de Bernardo in multis decretalibus. vbi ponit̃ illud verbũ sub interminatione anathematis. verbi gr̃a de sagittariis disputãs an ista vba exprimant̃ sniam latã vel per eã fit cõminatio ⁊ mittit ⁊ remittit. Posset ergo dici q̃z tũ occurrit q̃ ignorãtia facti dũmodo nõ trufatica sed ꝓbabilis sit totaliter excusat cõferentẽ a pena illa ⁊ suscipiẽtẽ. vlr enim pena canonica non incurrit̃ nisi a latore canonis inferat̃. vbi g̃ nõ ĩuenit̃ ex vi verbor̃ inflicta: tũc simplr̃ dicẽdũ q̃ nulla est. non enim verba cõstitutionũ penalium sunt ampliãda sz restringẽda iurta illã maximã iur̃. pene sunt restringende fauoris ampliandi.

Tantum ad ulti/

q mũ p̃ncipale de caractere q̃ro tria.
Primo vtrũ in bap⁹ imp̃mat̃ caracter
2° qd sit. vtrũ sit aliq̃ forma absoluta.
3° in quo sit. an sit in cẽ aĩe vel in potẽtia. ⁊ i q̃ potentia

Primum arguitur

a q̃ nõ. q̃ circũcisio nõ imp̃sit caracterẽ. ergo nec baptism⁹. ñtia pz q̃ circũcisiõi succesit baptism⁹ in remediũ ꝑ eũdẽ morbũ g̃ vtricq̃z cõpetebat filijs vel idẽ effect⁹. añs ꝓbat̃. q̃ iste caracter circũcisionis fuisset eiusdẽ rõnis cũ caractere baptismali. ⁊ tũc seq̃ret̃ q̃ circũcisus nõ fuisset baptizãdus. q̃ duo accẽtia eiusdẽ spẽi vel rõnis nõ p̃nt cẽ i eodẽ. ꝓns ẽ falsũ. sicut pz. s. 3. di. q. 4. Preterea fides distinguit fidelẽ ab infideli. ⁊ charitas filii perditionis a filio regni ꝑm Aug. 15. tri. 19. ⁊ ista sunt nobilissima i aĩa ⁊ tñ nõ imp̃mũt aliquẽ caracterẽ distinctiuũ. g̃ multo forti⁹ nec baptism⁹. Preterea caract̃ si imp̃mat̃ nõ ẽ ſba q̃ aduenit post cẽ pfectũ nec ẽ accñs p̃ se vel necessario inherẽs q̃ nõ cãtur ex p̃ncipijs sũi. g̃ ẽt accñs paccidens. Sz oẽ tale ẽ sepabile ⁊ ptingẽter inest. g̃ caracter ẽt sepabilis ⁊ delebilis ab aĩa cui⁹ oppo⁹ tenẽt oẽs ponẽtes caracterẽ in aĩa. Cõtra Dyo. de angeli. hier. c 3. Preterea Dam̃. li. 4. c. i. Preterea bap⁹ ẽ sacramentũ initerabile ex pcedẽti. q. g̃ imp̃mit aliquẽ effectũ indelebilẽ. q̃ si oẽs eius effectus possent deleri: ipsum posset iterari. sed nullum effectum indelebilẽ bẽt nisi caracterẽ. ergo ⁊c.

Hic intelligendũ est q̃ que

stio an est nihil manifestũ p̃supponit nisi q̃ dr̃ per nomen. sicut pz ex q̃one de diffinitione sacr̃i in cõi. di. i.

Prius ergo supponẽt̃ significatũ huius nois caracter ꝑm q̃ h̃ẽ q̃ de deo. scdo ingredt̃ de p̃ncipali an aliq̃d tale sit in aĩa per susceptionẽ baptismi. De pmo trãsferẽdo vbũ ex vbo caracter signat idẽ q̃ figura. ⁊ sic accipit̃ ad Heb. i. vbi nos bẽm⁹ figura ſbe ponit̃ caracter i greco. ⁊ h̃ mõ dicim⁹ caracteres figuras q̃b⁹ lr̃e scribunt̃ ⁊ h̃ mõ dicim⁹ caracteres in incãtationib⁹ ⁊ h⁹i q̃ sdaz figuras ꝓtractas. ⁊ h̃ mõ accipit̃ in apoc. caracter bestie. figura in frõte vel in manu q̃ signat ipam ptinere ad familiã bestie. generali⁹ aũt accipit̃ caracter ꝑ signo. ⁊ h̃ mõ bap⁹ põt dici caracter q̃z signũ q̃dã ẽ. forma ẽt verbor̃ in sacr̃o aliquo põt dici caracter sicut magr̃ loquit̃ de caractere di. ista vt dictũ ẽ. q. pcedẽti. Sz his oĩbus ꝑtermissis de caractere vt logmur in ꝓposito theologi ꝓcipiũt cõiter p caracterẽ q̃dã spũale imp̃ssum a deo susciptiẽti sacr̃m nõ iterabile. Et ista rõne nois sequunt̃ aliq̃ ꝓprietates caracteris q̃rũ due sũt cões sibi ⁊ cuilibet forme. s. q̃ ẽ forma assimilatiua alii bñti. ⁊ q̃ ẽ forma distinctiua a nõ bñte. ⁊ alie spãles. quarũ vna ẽ q̃ ẽ signũ rememoratiuũ sacr̃i susscepti. alia ẽ q̃ signum ꝓformatiuũ r̃po eius sacr̃m suscipiẽt̃ ⁊ ẽt obligatoriũ ei eo mõ quo suscipiẽs sacr̃m obligat̃ p ei⁹ susceptionẽ. Ex ista ẽt rõe nois pz q̃ caracter nõ ẽ gr̃a nec virt⁹ aliq̃ infusa. puta fides. spes. charitas. q̃ tales vtutes nõ semp i pximunt̃ suscipiẽti sacr̃m nõ iterabile. vtpote ficto iusti pienti ordinẽ vel ꝓfessionẽ. caracter aũt sic̃ imp̃mit̃. ẽt appet ex q̃dã alia ꝓditione quã cõiter loquẽtes attribuunt caracteri. s. q̃ est indelebilis. virtutes autẽz iste sunt delebiles. vt pz de peccãte mortali in quo non remanẽt ille virtutes.

Secundum principale est

an aliq̃d bñe istã rõnẽ nois ⁊ alias ꝓprietates imp̃matur in aĩam baptizati. Et dr̃ q̃ nõ. ⁊ modus ponẽdi est sicut eni in aliq⁹ cõsecratis q̃ in ꝓsecratione sua nõ recipiũt sanitatẽ formalẽ nihil reale imp̃mit̃. ita ẽ in ꝓposito cũ suscipiẽs sacr̃m nõ necessario recipiat scitatẽ formalẽ nulla sibi forma realis necessario imp̃mit̃. silitudo. ꝓbat̃. q̃ alia scificata q̃ nõ recipiũt scitatẽ formaliter non distinguunt̃ ab hoĩe q̃ztum ad istũ actũ q̃ ex isto actu nõ recipit scitatẽ. Assũptũ aũt de illis alijs pz. tum i calice scificato q̃ nullã formã realẽ recipit. tũ in eccl̃ia dedicata vel aq̃ bñdcã ⁊ vestib⁹ sacerdotalib⁹ ⁊ h⁹i.

Ad istã ꝓclonẽ arguit̃ p⁹sic. Sic̃ sequẽdo rõnẽ nãlẽ non sũt plã ponẽda quoz necitas nõ appet ex not̃ sz nãlẽ rõnẽ ita de credit̃ nõ sũt ponẽda plã quoz necitas ñ apparet pz fidẽ. Sz necitas talis forme imp̃ssẽ ñ appet ẽt pz ea q̃ sũt credita de bap⁹. g̃ ⁊c. mi. ꝓbat̃. q̃ nec scriptura sacra istõ exp̃mit cẽ neciũ i bap⁹ nec sci explicite nec segtur euidẽter ex vitate baptismi credita. q̃ tota vitas baptismi ꝓsistit i sacr̃o visibili ⁊ effectũ iuisibili istũ effectũ i uisibilẽ cõit̃ vbi aug. specificat vocat gr̃az. Hic rñdet̃ q̃ sci satis tradũt de caractere ꝑm illũ modũ quo loqmur vt adductũ ẽ de dyo. ⁊ dam̃. Sz ille auctes videnẽt tñ cẽ vocales ⁊ nõ ad intẽtionẽ coz̃, sicut eni patz respiciendo trãllationẽ ⁊ expositionem vercellensis. c.

Queritur q. j. decretor̃ cã. j. c. qdam dicunt.

Tho. in 4. di. 4 q. 1. adducẽdo auctem dionysii

t. eccle. Hierar. in. 6. pticula. c. 2. sūt ista vba q̄ allegāt vbi dicit fm istā trāslationē. Ita iursū actū diuina btūdo ad suipsi⁹ pticipationē recipit ⁊ de ppꝛio lumine sicut quodā signo ipsi tradit diuinū faciēs ⁊ cōicatoꝛes in deo manētiū ⁊ sequtur ibi scīm signū a hierarchia accedenti data signatio. vbi adducūt aliq̄ de alia trāslatiōe vba talia. Aduenienti ad bap^m donat a sūmo sacerdote sacrū signaculū. Silr illud de Dan. li. 4. c. 1. adducit sic. q̄ per baptismum datur nobis regeneratio ⁊ sigillum. per sigillum intelligit fm eos caracter. Ibidē dicit Dama. Quēadmodum israeli circūcisio. et sequitur post illud est sigillum. Iste auctoꝛitates nō adducunt ad intentionē auctoꝛ. De ꝑma pꝛ. q̄ sicut contingit planum littere textum ⁊ Dion. cellēsis exponit i illa parte. 6. c. 2. determinat de quodaꝫ preambulo ad baptismū. qualiter videlicet fm ritum grecoꝛum. In ꝑmitiua ecclesia baptizandus ꝑmo in eccl'ia inducebatur cum hierarchia manum capiti imponens signabat cum p̄cipiēs sacerdotibus q̄ tam ipsum q̄ eius susceptionem describāt. Istud fiebat longe ante baptizationem sicut apparet ex pꝛocessu littere ibi. q̄ de actu baptizandi determinat partē. 17. sub littera. Unde ⁊ ter. ille Dionysi⁹ fm trāslationē Dion. cellēsis trūcate adducitur. Premisso enim de ppꝛio lumine. s. fidei. sic quodam signo ipsi tradito. ⁊ cōmunicatoꝛē in deo manentium ⁊c. De istis subdit. quoꝛ est scīm signum a hierarchia accedenti data signatio ⁊ sacerdotū salutaris descriptio quoꝛ inq̄ꝫ redde singula singulis. s. illuminationis tradite sanctū signū est a hierarchia data signatio. s. impositio manuū in capite. ⁊ q̄ sit cōmunicatoꝛ diuinoꝛū signū est sacerdotum salutaris descriptio. qui. s. describunt eum ⁊ eius susceptionē tanq̄ꝫ in cōmunionē chriſtianoꝛum receptum. ista autem impositio manuum ⁊ descriptio fiebat longe ante baptizationem. ergo nullo modo ista. hec dicta pñt intelligi de aliquo signo exp̄sso in baptismo. Auctoꝛitas Dama. valde inepte adducit. q̄ pars vnius oꝛationis cōiungit cum parte alterius pretermissa sentētia continuanda cum parte pꝛecedente. Jacet enim littera in Dan. sic. Per baptismū ꝑmitias spūs sci assumimus. ⁊ est ibi versus. ⁊ sequit alius versus. Et p̄ncipiū alteri⁹ vite fit nobis regeneratio. ⁊ tunc sequtur statim sigillum ⁊ custodia ⁊ illuminatio. ergo nullo modo vult ipse dicere q̄ p̄ bap^m fit nob sigillum sed q̄ per baptismū ꝑmitias spūs in ꝑmo vsu ⁊ in alia clausula q̄ regeneratio est p̄n^m vite ⁊ sigillū ⁊c. ergo ex ista auctoꝛitate non pōt haberi nisi q̄ baptismus siue regeneratio sit sigillū. non aūt q̄ per bap^m fiat in nobis sigillū. Alia aūt auctoꝛitas Dama. nihil valet. Nam exp̄sse ibi logtur de cruce dicēs. Ista nobis signū est data in fronte quēadmodū israeli circūcisio. per ipsam enim fideles ab infidelibus distinguuntur. ⁊ sequtur de eadem cruce. Ista scutū est arma ⁊ trophetū aduersus diabolū. i. sigillū vt non appꝛoximat nobis vastatoꝛ. non plus dicere vult nisi q̄ impꝛessum est nobis sigillum cōtra inimicum. qō non est ad pꝛopositum.

Hoc etiā cōfirmat: q̄ aug. qui tm̄ tractauit ex intentione de baptismo. vtpote in. 6. li. de bap. contra dōatistas ⁊ in vno volumine de vnico baptismo. ⁊ pꝛeterea multa super Jo. ⁊ aliqua in aliqbus. c. de fide ad Petrum non tacuisset de caractere si ipse fuisset immediatus ⁊ necessarius effectus baptismi. Et si dicas nō negat. Rndeo ad pꝛopositū sufficit q̄ non affirmet q̄ cum sit tante inuestigationis supponit q̄ si caracter fuisset prima res baptismi alicubi exp̄ssisset. nunc autē in baptismo non distinguit nisi sacm hoc est aliquid visibile extra ⁊ rem sacramenti. s. gr̄am. nec vnq̄ꝫ fictuꝫ dicit recipe aliquā rem sacri. sed tm̄ sacramētum. nec vnq̄ꝫ initerabilitatē baptismi ostendit ipse ꝑpter talem caractерem impꝛessum. Consimiliter ēt de cōsec. di. 4. colligunt auctoꝛitates sanctoꝛ de baptismo. nec videtur visimile q̄ nullus eoꝛū locut⁹ fuisset de caractere. si fuisset effectus ita necessarius bap̄. ⁊ qō videt multū pōderis magister sentētiarū nusq̄ꝫ de caractere illo fm istū intellectū locut⁹ esset cum tamen ipse diligēter auctoꝛitates sanctoꝛ de materijs quas tractat cōpilauerit.

Secūdo p̄ncipaliꝛ arguit sic ⁊ redit in eādem virtutē. s. q̄ pluralitas non est ponenda sine necessitate. Et arguit sic. Nihil frustra ponendū est in operibus dei ⁊ nāe. q̄ deus ⁊ natura nihil faciūt frustra. sed caracter ꝫ istum intellectū si ponat frustra ponit. ergo ⁊c. pbatio mi. ꝑmo comparando ad effectū p̄ncipalē baptismi q̄ est gratia. scūdo ad effectus illos qui attribuunt caracteri. s. assimilare distinguere ⁊c. Quantū ad primum arguit sic. Si requiritur vt dispositio ad gratiaꝫ. aut ergo ex parte suscipiētis aut ex parte agentis non ex parte suscipientis. q̄ anima nō bñs actuale peccatū est sūme dispōsita ad suscipiendū gr̄am. nec ex parte agētis q̄ agens est infinite virtutis. Et si dicas q̄ requirit vt dispositio ꝑmanens ad effectum inducendū. quandoq̄ posterius tēpoꝛe qui nō statim inducit vtpote ad hoc q̄ fictus baptizatus postea recipiat effectum bap.

Contra hoc arguit vt ꝑus. aut pꝛo illo posterioꝛi qui recipit effectum vltimū baptismi caracter requiritur vt dispositio ex parte susceptiui. aut ex parte agētis :⁊ stat ratio vt ꝑus. Arguit ad hoc etiam specialiter. quia sine tali signo posset deus assistere baptismo vel baptizato ad cāndum effectū baptismi recedēte fictione. sicut astitisset in ipso baptismo si ꝑus non fuisset fictus.

Et confirmatur q̄ effectus baptismi non daꝫ illi qui ponitur habere caracterem nisi vere peniteat. Sed ꝑ veram pniam sine tali forma caracteris gratia datur.

Quantū ad alios effectus qui attribuunt caracteri. pbatur ppositū. q̄ sine forma inherente posset baptizat⁹ assimilari baptizato ⁊ distingui a non baptizato: per hoc q̄ recipit baptismū sicut pꝛ in multis aliis. q̄ pfessus in religione assimilat alteri pfesso ⁊ distingui tur ab alio non pfesso nō per aliquā formā sibi inherentem post pfessionē. sed q̄ talem actum habuit in pterito. Eodem modo de tertio effectu. s. q̄ ponit signū cōfiguratiuū xp̄o sine obligatiuū. pōt enim aliqs ēē obligatus alicui ⁊ ita cōfigurarus sibi quātū ad obligatōem ꝓfigurādi sine oi forma inherēte. sicut ille qui fecit homagiū alicui dño post homagiū obligat sibi ad fidelitatē seruandū. ⁊ ita ad quandā figurationē. ⁊ pfessus exp fessione tenetur conformari seu cōfigurari ꝑlato suo. et iā nec faciens homagiū nec pꝛofitens recipit aliquā formā absolutā quesit signū cōfigurandi. De quarto effectū s. q̄ ponit signum rememoratiuū ipsius sacramēti. arguitur sic. q̄ aut respectu sacramenti ponit tale signum rememoratiuū ꝑpter excellētiā sacri in se aut ꝑpter aliquam habitudinē ad alios q̄ ex signo cognoscāt signatū non ꝑmo modo q̄ excellētioꝛa sunt fides ⁊ charitas q̄ꝫ susceꝑisse baptismum. ⁊ tamen ista nō habēt aliquod signum rememoratiuū postq̄ꝫ infuerūt. nec fecūdo modo q̄ aut in cōparatione ad deū vel ad pꝛoximuꝫ non ad deū. q̄ deus sine oi signo inerēte cognosceret ipsum susceꝑisse sacramētum ⁊ fuisse baptizatum nō ad pꝛoximum q̄ vel ad beatū in gl'ia ad maioꝛē gl'iam habentis tale signū. vel damnatum in in inferno ad maioꝛem confusionē non bñtis tale signū neutrū est dare. q̄ maioꝛ gloria est beato habuisse actum charitatis q̄ꝫ susceꝑisse baptismum. ⁊ maioꝛ confusio est damnato cecidisse a charitate q̄ꝫ a susceptione baptismi. ⁊ tamen charitatis seu actus meritorii nullum ponitur signum rememoratiuum in beato nec in damnato. Specialiꝛ autem arguitur de beatitudine. q̄ si signum istud ēēt in habente ad specialē excellentiam in gloria. sequerēt q̄ solus sacerdos inter oēs xp̄ianos posset habere talē excellentiam in gloria. q̄ solus sacerdos habet oēs caracteres. sequerēt etiam q̄ xp̄s careret ista excellentia glorie

qz ipse nō fuit baptizat⁹ bap⁹ xp̄i. baptism⁹ aūt. Joannis nō imp̄essit caracterez. nec fuit sacerdos sacerdotio vt conferē in ordine sacrdotali. quia nō fuit ab aliquo ordiat⁹. pi rōe nec ꝓfirmat⁹ ꝓfirmatiōe sacrali. segē ēt q̄ scti p̄res ꝛ dtā ỹgo. qz ñ habuerūt istō signū ñ bñt illā excellētiā i glā. Ꝓteterea ȝo arguiē ex parte hui⁹ domi in se. qz non vī ꝓbabile q̄ alicui q̄ non trī est in pctō mortali. sed in illo actu peccat mortaliter deus cōferat donū suū. ꝛ b⁹ ꝓbatio est qz dei pfecta sunt opa. De utero. 32. ꝛ iō nullū curat quē nō pfecte curat. Impium n. est a deo imp̄fectā sperare veniaz. nullū g̃ donū suuz dat alicui actualiter tūc peccāti mortaliter. Sed fictus in suscipiēdo bap^m peccat mortaliter. qz facit irreuerentiā sacro. g̃ de⁹ ex vtute b⁹ act⁹ in quo peccat mortaliter nō dat sibi aliqd donū spāle. Itē oē donū dei datuz homini aut est gratū faciēs vel gratis datū sic intelligendo hoc qđ est gratuz faciens vel actualiť vel dispositiue. qđ breui⁹ dici pōt. q̄ deus nullū donū dat alicui nisi vel ꝓpter bonū ei⁹ vel pp bonū ecclesie. Illud aūt q̄ ponit caracter nō ē donuz gratis datū. siue pp bonū ecclesie. cuiusmodi donū est linguarū. ꝛ illa de quib⁹ logtur apls. 1° ad cozinth. 9. qz istud nulli valeret nisi trī bñti. ȝ etiā q̄ nullus effect⁹ vtilis ecclesie sequit. sed nec donū gratū faciens qz per istud donū psona nō cōstituit in aliquo gradu acceptatiōis respectu dei nec ēt tale donū ꝓfert sine g̃a ꝛ charitate. qz d⁹ pfecte sanat Ultio arguitur ex isto mō essēdi q̄ ponitur caracteris. qz pōitur idelebilis ꝛ hoc sic. Nulla forma icst aie quā ñ pōt de⁹ delere. qz min⁹ē delere ḡz creare vel saltē nō iduit contradictionez formā creatā i aīa deleri ab aia. ergo si caracē sit idelebilis nulla talē forma i aīa baptizati. Secudū istā opinionē ꝓz respōsio ad duas auctoritates adductas ad aliā ptē qōnis. qz male adducūtur ꝛ oīo nō secūdū intētionē auctoz sicut ꝓz i prima rōe isti⁹ opinionis Ad rōnē p illa pte d idelebilitate Rño q̄ nō est sacrāmētū initerabile propter hoc q̄ imp̄rimat effectuz indelebilē ȝz ex ordinatiōe diuīa sic dictū ē i ꝓcedēti qōne. ista ēt rō pt duci ad oppositum magis enim est sacramentum initerabile si nullā formaz imp̄rimat. qz quantū cunqz imp̄rimeret illā deleri possz si aūt solū ponit inuterabile qz trāsit in p̄teritū. tūc saluat simplr rō indelebilis. qz deus de potēta absoluta nō possz facere p̄teritū ȝ nō p̄terisse. Nā si fugias ad formā imp̄essaz cū q̄libz sit delebilis: nō hz simpliciter initerabilitas Sed si dicat actū p̄teritū esse signū cū ille act⁹ p̄teritus nō possit deleleri. i. nō fuisse sequit q̄ ista sit rō simplicit inuterabilitatis.

Ad quēstionē pōt dici alr q̄ ȝz caracterez inēe aīe nō possit ꝓbari p rōnez nālez neqz in vniuersali q̄. s. necesse sit dare talē formā inesse anime ꝓpter quid nec etiaz ꝓpt finē neqz in particulari vt p experientiā alie⁹ act⁹ seu per ꝛditiones actus manifestantes talē formā inesse ipsi agenti ꝓpienti actū suū sicut nec ꝓbari pōt de gratia vel de charitate. de quo in tertio li. ȝz etiaz ex creditis manifeste siue que cōtinentur in scriptura siue q̄ manifeste p factos sē elicita ex creditis ñ possit ꝓbari: quia non apparet necessaria habitudo eius ad talia credita. trī poni pōt. qz nō repugnat ipsī anime talē formam habere qualis describit̄ character nec per ꝓns repugtat deo posse anime talē formā imp̄rimere. Sed ne oīo frustra ꝛ sine necessitate ponat⁹ oz aliquā auctoritatez habere. cui imitat qui ponit eā ꝛ tē facile erit soluere que obiciunt̄. inter auctoritates āt sanctoz secundū istā significationē caracteris de qua loquimur non vident̄ multe auctoritates exp̄esse tamen aliqua allegantur ex Augusti. de bap. contra donatistas libro. 6. 7. Satis cluxit ouē que ȝozis characterez dñicum acceperat venientez ad salutem ab errore cozrigi caracterem tamen in ea dominicum agnoscet. quando quidem caracterem multi lupi lupis infigunt qui int⁹ vidētur. Jbidē etiaz li. j. Sicut baptizat⁹ si ab vnitate recesserit sacramētū baptismi nō amittit. sic ordinatus ꝛ si recesserit sacramentū dādi baptismū non amittit ꝛ nulli. n. iniuria faciēda est. In istā autē pluries nomiat caracterē. sed apparet q̄ nihil ad ꝓpositū p̄m significationem caracteris de qua logmur. qz dicit q̄ lupi lupis infigūt caracterē. quod magis saluat̄ de sacrāmēto baptismi ḡz de aliquo effectu in aīa. vnde vbiqz in illa auctē pōt caracter bene ad intētionē ei⁹ accipi. p effectu baptismi: sicut dictum ē p̄ius magistrū accipere caracterē i ista diffinitiōe ꝓ forma baptismi. Breuit sic bēt extra de hereticis ad abolēdā. Sentiēdū ē de sacrāmētis ecclesie sicut sentit Romana ecclesia. Romana autē ecclesia videt sentire caracterē imp̄mi in aīa in baptismo. sicut dicit Innocē. tertius. extra de baptismo ꝛ eius effectu. maiores. Qui ficte accedit ad baptismū caracterē suscipit christianitatis imp̄ssuz. Et ibidē in fine. Tūc caracterē sacramēt̄alis imp̄mit opatio cum obicē volūtatis contrarie nō iuenit obsistentē. Et si p̄ma auctas posset exponi vocando caracterē xp̄ianitatis ipm bap^m. trī 2ª q̄ dicit q̄ sacr̄alis opatio imp̄mit caracterē vī exp̄esse log de caractere tāḡz de aliquo impsso ipi anime. sicut loquimur in ꝓposito. Ꝓpter g̃ solam auctem eccl'ie ḡztū occurrit ad pns ē ponendū caracterē imp̄rimi. ad hoc aūt poni possūt tres ꝓgruētie. p⁹ tal'. Cōgruū ē ad formā pfectā poni aliquā dispositionē p̄uiaz. g̃a aūt forma ē supnālis ꝛ pfecta. g̃ cōgruit ad eā ē aliquā dispositionē p̄uiā supnālem. talis ē caracter Scōa ꝓgruētia. qz ꝓgruit deū nō instituisse sacra vana. saltē ꝓ noua lege q̄ pfecta ē. g̃ cōgruit q̄ sacra sua a nullo recipiātur vere qn aliquē effectū habeāt. sed nō semper bñt g̃am sicut in ficto. g̃ aliquē alium. Tertia cōgruētia est. qz cōgruit receptū in familiā christi distingui a non recepto ꝓ aliqd intrinsecū sibi. qz ȝz xp̄s posset distingue re sine tali intrinseco. trī pfectioz ē distinctio ei⁹ ꝛ in se et in cōparatiōe ad oēm ecclesiam militantē. s. ꝛ triūphantem si fiat per aliquā formā intrinsecam manentē: ḡz si non sic fiat. tale autē distinctiuum ei⁹ qui suscepit. sacrz quo intrat in familiā xp̄i ab eo qui nō suscepit. ꝛ manens in suscepto ponitur caracter. Istarū cōgruentiarum tertia est magis rōnabilis. qz est etiam sp̄alis de baptismo. duc alie talez habēt probabilitatē q̄ si ponit caracter. tali modo ponetur qualem ille cōgruentie tāgunt. puta ꝑm primam ponitur dispositio ad gratiaz. Rationabile ē eniz quādo ab eodē agente cansanē i eodem subiecto due forme ordinate. boc ē nō ex equo quātum ad causationez nec eque perfecte: q̄ sit vna dispositio ad aliam. ꝛ hoc nō perfectioz ad imperfectiozē ȝz cōuerso. A deo autē in baptismo causanē caracter ꝛ gra. ꝛ vtroqz modo non ex quo. ergo cum caracter sit imperfectioz. cōgruuz est ipm esse dispositiuum ad gratiam que est perfectioz. Sed tamē ista ꝓgruentia nō ꝓbat q̄ oportet talē formā ponere que sit dispositio. aliogn cuz in quolibz sacramēto cōferat̄ gratia. in quolibz requirerētur dispositio p̄uia: applicādo tamē rōnem illaz speciāliter ad baptismū habet maiorē euidētiā: qz primū sacramentū cōferens gratiā ē baptismus. ꝛ p ꝑns in ipo magis debet conferri dispositio ad gratiaz ḡz in aliquo alio. qz dispositio naturaliter p̄cedit formā ad quā ē. ꝛ iō ñ similiter oz q̄ ipm̄at ī aliȷs posteriorib⁹ sacrīs. Sz 2ª ē nimis vniuersalis. qz eque cōcludit de quolibet sacrāmēto: qz quodlibz institutū ē fic q̄ nō sit vanū. ponere autem in alijs sacramētis quēdam oznatū cozrespondentē caracteri omnino supfluū est sicut tactū est supra di. i. ꝛ pōt formari ratio ad oppositū de alijs sacramentis q̄ ista ratio nō cōcludit. Si. n. aliqs eque fict⁹ pōt recipere aliquod sacramētū sicut fict⁹ recipit baptismū qđ apparet ꝓbabile. ga nō videt maior necessitas determinare dispositionē ad ȝ q̄ absolute recipiāt sacr̄m penitentie ḡz ad boc q̄ absolute recipiat sacramentum

baptismi. ⁊ recipiens sacramētum penitentie nullum omnino effectum invisibilem recipit. ergo nō necesse ē q̄ propter veritatem sacramēti q̄ baptizatus recipiat aliquē effectū invisibilē. sic ḡ breviter teneaf̄ pclusio propter auctoritatē ecclesie pr̄i⁹ adductā. ⁊ due cōgruentie vna de susceptiōe in familiā xp̄i ⁊ alia de dispositione conferenda sunt probabiles. Ad argumenta alterius opinionis. Ad illud q̄ō tangit primo in modo ponendi. dico q̄ aⁱ cōsecrata nō recipiunt formā inherentē eis q̄ nō sunt capacia: homo aūt capax est gratie ⁊ dispositionis cuiusdam ad gratiam ⁊ ideo q̄ propter impedimentuz suū nō recipit gratiā. recipit tamē istā dispositionē ⁊ ista est caracter. Et si obī in eo q̄ hō nō recipit scitatez formaliter nō distinguit ab alijs sanctificatis que non possunt recipere sanctitatē formaliť cuiusmōi sunt ista consecrata: calix ⁊ huiusmodi. ꝓ⁰ q̄ homo in ista negatiōe. s. non recipere scitatē formaliter non distinguit ab illis sed distinguit in hoc q̄ est capax nō solū scitatis formaliter sed dispositionis ad eaz. ista aūt nō ⁊ si ū recipiat illud vltimū propter impedimentuz ex parte eius tū recipit dispositionē prouiā. Ad illā rōnez pr̄i mā de necessitate ponēdi pfa. rūdeo q̄ ⁊ si nō possit istō cuidēter necessario probari ex creditis. tū ponēdi necessitas est hec. q̄ ecclesia ponit. ⁊ cōgruentie sunt quales pus adducte sunt nec valet argumentū negatiuū si nec Dio⁹. nec Dam. ḡ nullus sufficit. n. auctoritas ecclesie q̄ Aug. ō morib⁹ manicheoz̄. Et nāgelio nō crederē nisi crederē ecclesie. Ad aliā rationē que pcedit ex me⁹ eodē. s. q̄ nihil ponendū est frustra. ꝓ⁰ q̄ ⁊ de potentia absoluta posset deus causare gr̄az q̄ est pncipalis effect⁹ baptismi. ⁊ etiā illos effect⁹ proprios assignatos caracteri. s. assilare ⁊c. sine tali forma absoluta que ponit caracter tū ō potētia ordiata teneaf̄ q̄ cāt illos effect⁹ mediante ista forma ⁊ ꝓgrue pp rōnes predictas. Et tunc ad rōnē cū dicit aut est dispositio ex parte passi vel agētis. ꝓ⁰ nō agentis quasi sit quodaz agens me^m inter p^m agens ⁊ passuz. nō. n. pono caracterē habere aliquā virtutē actiuā respectu gr̄e cāde. sed deuz assistere illi tāc̄ signo invisibili ad cāndū gr̄az quā signat recedente impedimēto sive obice iherente. Est ergo dispositio ex parte susceptiui. q̄z ē forma p̄or sine q̄ nō recipit forma posterioz. ñ quidē quasi sit rō susceptiui respectu posterioris. sed q̄ prius insit c̄ posterioz nō simpliciter necessario sed necessario cōparando ad potentiā agentis cāntis vtrāc̄ formā Et cū dicit vltra q̄ posset effect⁹ baptismi haberi per veā potentiā. dico q̄ de potētia ordinata nō pōt secundū istā opinionē haberi perfecta innocentia sine tali forma intrinseca cui de⁹ assistit ad talem innocentiam cāndam. Ad illa que obijciuntur de alijs effectib⁹ puta de distictione ⁊ assimilatione. p̄z q̄ ⁊ si absolute distinctio ⁊ assimilatio possent esse per actū transeuntē in preteritū. tū perfectius ⁊ magis congrue sunt per aliquaz formā derelictā p⁹ actuz transeuntē. Consilr ad illud de obligatiōe seu cōfiguratione. quia si hō recipiens homagiū alteri⁹ vel prelatus recipiens aliū ad professionez posset aliquā formā imprimere obligato magis hoc faceret c̄ q̄ absolute per actū preteritū sibi esset obligatus. deus autē pōt talē formā cofigurantē hoc est ostendentez obligationē imprimere in anima. Nō etiā addit de signo rememorativo. dico. q̄ rememorativū est non tantū ppter illos respectu quoz habet rōnē signi ducens in rōne signati. sicut arguitur diuidendo. sed habet ēt rōez signi rememorativi ppter ipsuz que sustipit. ⁊ tamē si ponatur propt alios nō tñ eēt quoddā in se rememorativū sacramenti sed etiā esset signuz ductiuū in illud sicut dignū dicitur q̄ō facit aliud i cognitionē venire. potentiā cōcedi q̄ in comparatione ad deum ⁊ ad proximos sive in beatitudine ad gloriam sive in damnatione ad confusionem. Et q̄ō obijcitur q̄ de⁹ posset cognoscere quez suaz sine signo non obstat. q̄z ēt pōt cā nosse cum signo beati et iam et damnati possunt istaz nosse signatā quā non nosceret nō signataz: q̄z in beatitudine ad maiorē gloriaz ⁊ in dānatione ad maiorē pfusionem. Et cū obijcit de fide ⁊ charitate sive de meritis dicē in rñsione ad secūdum articulū pncipale. Sed illa q̄ obijcūtur ibi de xp̄o ⁊ matrei⁹ q̄ character nō est beato ad gl̄iaz. solui pōt. q̄z sicut in nā creata sūt alique pfectiōes nō simpliciť. sz in tali nā. q̄z sunt pfectiōes supplentes imperfectionez. ita pōt dici de isto q̄ est pfectio supplēs imperfectionez. ⁊ ideo nō cōpetit oīno pfecto. neq̄z etiā cōpetit illi psone in qua ē aliqua pfectio maior supplens imperfectionē c̄ sit ista. Ad tertiā rōnem p̄ opi. pōt dici q̄ deus peccāti mortaliter in ipō actu quo peccat mortaliť pfert aliq̄ō donū suū. q̄z non vult sacrīm suuz q̄ō vere ab eo suscipiť esse vanuz. ⁊ ita vult sibi aliquez effectū causare. nō aūt vltimū. q̄z indispositū est. Et cum p̄bas q̄ perfecte curat. cōcedo q̄ curat. sz tunc non curat imotātū disponit istuz sive preparat ad curationez. et cōcedo q̄ pfecte p̄parat. ⁊ istud est rōnabile. q̄z sactionibus bñplaciti circa psonas privatas forte non conferat dona sua ptinentia ad salutez illi⁹ persone nisi p fecte sanādo illā personā. In actib⁹ aūt vlibus cōcomitantib⁹ remedia sua vlia cuiusmodi sunt sacramēta. rōnabile est vt aliquos effect⁹ vles ordinaret causare cuz talibus remedijs. nō autez vltimatos: quia nō oēs recipiētes illa remedia sunt ad bocidonei. Per hoc apparet ad quartū. cōcedo. n. q̄ est donuz ptinens ad bonuz suscipientis. nō autē ecclesie. ⁊ cū dicis. tale nō pōt cō ferri sine alijs donis pficientib⁹ talem formā: pōt concedi in actionibus spālib⁹ circa psonas spāles ⁊ mō special: sed nō de actiōibus gr̄alibus concomitantibus remedia generalia constituta p toto genere būano. illas enim regulariter causat cū ipsis remedijs ne sint vana. Ad quintum sz multipliciter dicaf̄ de idelebilitate caracteris nec sit multū vtile recitare: breviter dico q̄ nulla forma potest eē in aia alia ab anima quā nō possit deus de potētia absoluta delere sicut posteri⁹ a priori. ga in hoc nulla potest ineniri cōtradictio. sz character si ponatur hoc mō est idelebilis. nec potest deleri hoc modo q̄z nec virtute alicui⁹ creature. p̄z ga est forma supernaturalis: nec potest virtute divia deleri de potētia eius ordinata. ga ordinauit nullā formaz supernaturalem delere. nisi propter aliquod demeritū inherēs anime respectu autē caracteris delēdi nulla potest eē causa demeritoria. cū eniz impīmitur in actu peccādi mortaliter. nihil pōt demereri ipm tolli. Hic nō cōtra Tho. q̄ nō sit ponere virtutez aliquā supernaturalez i sacro. q̄z illa nunc̄ posset corrūpi eodez modo quo caracterem idelebilē ponit.

Contra istū bonauētu rā. di. 4 gnti ar. 2. q. 3.

Ad rationes principales.

Thom. di. 1. b⁹ i. 2ª. qe q. 4.

Ad pmaz pcedit idez Tho. q̄ circūcisio nō ipressit caracterē. ⁊ tunc cōtra eum est argumentuz in. q. i. de efficacia sacramēti respectu gratie: pōit eni q̄ nō habet efficatiam respectu gratie. nisi ga est istrumentū respectu cuiusdam dispositiōis ad grātiam. dico ergo q̄ cōcedi potest de circūcisione q̄ ibi impmebatur character aliquis sicut in baptismo. Ita. n. erat prima ianua salutis in lege mosayca sicut baptismus in nova. Et cuz arguitur q̄ tunc circumcisus nō esset baptizandus. nego cōsequentiā. Ad probationem potest cōcedi q̄ character ille esset vel eiusdem ratiōis cū caractere baptismatis. vel alteri⁹. q̄ si eiusdē. vel non impmebatur character per baptismū susceptuz a circūciso. sicut in subiectum habens talem formaz nō imprimitur iterum talis forma etiā a causa que alis nata esset impmere talem formam: ⁊ hoc ideo quia subiectum nō est in potentia. sz iam in actu ꝓm illā. vel si impmeretur in baptizato alius eiusdē ratiōis nihil incōueniens. saltez si character

ponatur relatio. vt dictum ē de relatiōibus. di. 8. li. 3. vel posset dici illū characterē circūcisionis differre ab illo baptismi sicut iperfectū a pfecto quēadmodū gr̄a h⁹ differret a gr̄a illi⁹. ⁊ tūc in susceptione baptismi p̄us circūcisio nō ip̄meret nou⁹ caracter sed p̄m⁹ perficeretur.

Ad 1^m dico q̄ nō oīs pfectio i aīa bz tale signū remoratiuū ppetuū. ꝛ illa p quā ꝓstituit hñs eaz i aliquo determiato gradu i eccl̄ia. hi⁹ nō sūt virtutes. q⁹ si cōmunes oib⁹ mēbris i quocūq; gradu. ꝛ sacr̄a tā illud p q̄ ītrat in eccl̄ia q̄z alia vt ꝓfirmatiōis ⁊ ordis put dicet in seq. q.

Ad 3^m pz ex solone 5^e rōnis ꝑ opi. p̄cedente. nō. n. ē character idelebilis nisi ꝓparando ad potentiam creature ⁊ ad diuinam potentiā ordinatam.

Secundum sic ꝓcedit̄ et arguitur q̄ character nō sit forma absoluta. q⁹ ꝑm pbz 2° etb. Tria sūt i aīa. potētia. passio ⁊ hit⁹.

Character nō est potētia. pz q⁹ nō est nāliē in ipa aīa. nec ē passio. q⁹ ē forma pmanēs. nec hit⁹ ē ꝛ quez hñs bene vel male pōt operari. character nō ē p̄n cipiū alicui⁹ operatiōis bōe vel male. nō bone. q̄a pōt stare cū pcō mortali. nō male. pz q⁹ ē donū dei ⁊ effect⁹ sacri. ꝯ si illa diuisio phi sufficiēter euacuet formā absolutā i aīa. scḡt ꝓpo^m. Itez si esset forma absoluta nō p̄t p̄i nisi de gnē q̄litatis. pz discurrēdo p alia gnā. nō. n. est sba. q⁹ aduenit p⁹ esse cōpletū sbe. nō ē q̄titas. pz q⁹ forma spūalis ⁊ incorporea. ⁊ sic discurrēdo de aliis. q̄litas aūt poni nō pōt. pbaī discurrendo p spēs q̄litaī.

Pr̄eterea forma absoluta bz aliquā opationē ꝓpriā. ꝯ. ⁊c. Pr̄eterea Forma absoluta accitalis q̄cunq; est delebilis ab i^o i quo ē. q⁹ ab eodē pōt deleri de sbo quo ip̄m̄ i sbz saltem a deo. q⁹ ex quo ē posteri⁹ suo sbo nō ē ꝺdictio q̄ ñ insit character simplr̄ ē idelebilis ꝯ ⁊c. Oppo^m. Character ē dispō ad gr̄am. gr̄a aūt ē forma absoluta. ꝯ ⁊ ista forma q̄ est dispō ad eā erit absoluta. nā dispō ꝓpa vt ē eiusdez generis cū forma ad quā dispōit. Pr̄eterea character ē p̄ncipiū assilandi baptizatū xp̄o vel alteri baptizato. Silitudo āt est vnitas fūdata in q̄litate. ergo character est qualitas.

Hic dicitur q̄ character est forma absoluta ad q̄ adducūt q̄ttuoz rōes p̄ma talis ē. Mutatio nō ē nisi ad formā absolutaz ex 5. phy. Ad characterem est mutatio. patet i ficto baptizato qui nihil nouū accipit in baptismo nisi characterē

Tho. in 4. di. 4 a. p̄ma p̄ mi arti. 2° nē ponit. 23. rōnem. Ri. i. 4 di. 5. ar. 2°. q. p^a. pōit alias. 3. rōnes.

Secūdo sic. relatio nō est fundamentū relationis. q⁹ tunc esset ꝓcessus in infinitum. Sed character ē fundamentū multarum relationū. ē enim fundamentū similitudis vt ē argutū. ⁊ etiā fundamentuz illi⁹ relationis que iportat signū. q⁹ character est signū remoratiuū respectu sacramēti susceptī. Est etiā fundamentum cōfigurationis siue obligatiōis ad christuz. Tertio sic. Relatio nō est potestas aliqua neq; actiua neq; passiua. quia neq; p̄ncipiū agendi neq; patiendi. Character autez ē potestas aliqua. vtpote character baptismi ē potētia passiua p q̄ hō fit capar aliorū sacramētorū. Character aūt ordinis est potētia q̄dā actiua ad multos actus sacros in eccl̄ia ꝯ ⁊c. Quarto sic. in quolibet sacramēto causaī aliqua relatio ad aliquam sacramenti actionem vel passionē in anima suscipiētis sacramentum. ⁊ tamen nō in quolibet imp̄mitur character. ꝯ character nō est talis relatio. ergo aliqua forma absoluta.

Cōtra istud: ⁊ p̄mo ꝺ opinātē ex dictis ei⁹ q⁹ contradicit sibi. Ipe. n. dicit hāc esse diffinitionez characteris. Character est signū cōmunionis fidei ⁊ sancte ordinationis datū a ierarcha. vel q⁹ ē signum cōmunionis diuinorum ⁊ sacre ordiatiōis fideliū. Quōcūq; sic vel sic diffiniatur dicit q⁹ signū ponitur in diffinitione caracter vt genus. Ex hoc arguitur q⁹ caracter non pōt esse forma absoluta. q⁹ ad gdditatez formе absolute ñ ꝑtinet essentialiter aliquis respectus quia tunc illa quidditas ēet ad se ⁊ non ēet ad se: nec ēt pōt dici q⁹ rlo ponatur ibi tanq̄ genus ⁊ nō sit vere genus. q⁹ hoc mō in diffiniti one accidentis ponit̄ sbm. pz aūt q⁹ relatio non est sbm absoluti nec etiā ratio receptiua. Pr̄eterea sicut nō sunt ponenda plura sine necessitate ita q̄ aliquid ponit̄ p̄r cise ꝓpter aliquid nō est illud, ponendū perfecti⁹ q̄z requirat̄ ad illud aliud: vel q̄z possit ex illo alio ꝓcludi Maz illa perfectio vlterioz que ponerēt frustra ponerēt. sed ꝑpter illa omnia ꝑpter que ponit̄ caracter non ē necesse q⁹ sit perfectio absoluta. Pñt enim ista oīa etiaz saluari sufficienter si sit forma aliqua relativa ꝯ superfluē ⁊ sine cā ponit̄ esse forma absoluta. Minor patebit. soluendo rōnes oppositas p̄imo. n. istaruz accipit maioꝛē falsaz. q⁹ ꝑbo dupliciter. p̄imo p rōnē. scḋo p auctoritatē. p̄mo sic. Respectus nō pōt magis intrinsece aduenire fundamēto q̄z q⁹ necessario sequat̄ ip̄z posito termino q⁹ oīo nō pōt inesse fundamento circunscripto termino. q⁹ tūc nō esset respect⁹ sed forma absoluta. ꝯ si aliquis respectus pōt extrinsecus aduenire fūdamento: sequit̄ q⁹ nō necessario sequit̄ fundamentū etiā termino opposito ergo ille respectus potest esse nouus omnino siue nouitate fundamenti vel termini ꝯ ad eius esse nouū pōt esse aliqua mutatio: q⁹ nō est aliq̄ absolutū. q⁹ si dicas respectū aliquē aduenire extrinsec⁹ sbo nō tū fundamento hoc nihil ē quia relationes intrinsece: vt pote similitudo que cōsequit̄ albedinē ⁊ hi⁹ p̄nt extrinsecus aduenire sbo. q⁹ fundamentū de nouo aduenit ergo si ille sunt intrinsece ⁊ alie extrinsece: erit differentia carū in cōparatione ad fundamētū. Pr̄eterea agens naturale nō pōt agere de nouo nisi aliq̄ ponat nouū vel i ipso vel in passo vel habitudo noua eorū hoc appet. q⁹ omnib⁹ istis vniformiter se habētib⁹ nō erit actio: cū tale agens agat ex necessitate natur̄. ꝯ si aliq̄ agens naturale bz aliquā actionē nouā. vel erit aliq̄ forma absoluta ante istā actionē nouā in agente vel in alia noua in passo. vel hitudo noua agentis ad passuz.

Sed nec p̄imū nec sc̄m est necessariū. pōt enī ignis de nouo agere in lig^m absq; hoc q⁹ añ istā actionē ignis recipiat nouā formā vel lignū. q⁹ p̄ma forma absoluta quā recipit lignū est p istā actionez ergo est noua hitudo ignis ad lignū absolutuz oī nouitate formе absolute.

Hoc pz experimentalit̄. q⁹ actio eodē modo se habente ꝑm potentiā actiuā. ⁊ passiuo ꝑm potentiā passiuā. p̄imaz si fuerit aliq̄ impedimentū interpositū inter ista non ageret istud agens i passū amoto āt isto impedimēto vel obstaculo aget ꝯ ⁊ ibi noua habitudo agentis ad passuz siue noua forma absoluta. Istud p̄obat̄ ex intētione pbi. 5. phi. q⁹ licet ibi neget motū ēē in ad aliquid p̄out ad genus ad aliquid pertent relationes intrinsecus aduenientes nō negat cū motū vel mutationez esse in ad aliquid extrinsecus aduenientes imo cōcedit. p̄cedit. n. in genere vbi ēē motū ꝓp̄rie. ⁊ tū vbi non est nisi respect⁹ quidā corporis circūscribētis ad locatū vel locati ad corpus circunscribens: scḋa rō etiā habet maiorē falsaz. sez q⁹ rlo nō pōt fūdare relatiōez. q⁹ ꝑ Euclidē. 5. geo^e i p̄ncipio. ꝓportiōalitas ē silitudo duaz ꝓportionū. ꝯ sup ꝓportiōez q̄ dicit formalit̄ rlōez vel sup vnitatē ei⁹ fūdat̄ silitudo. Et si arguas silitudo ē vnitas i q̄litate ꝑ pbm. 5. meth. 8°. ⁊ si vno mō qd ꝓpoꝛet generi sbe. ⁊ eod̄ mō idē ⁊ diuersū quo ꝓseqūt qd inq̄tū qd fūdat̄ i sba ⁊ eq̄le i vnitate q̄titatis stricte accepte sile i vnitate q̄litatis tū alio mō accipiēdo i oī genere ēue nit̄ qd. accipiēdo rē illi⁹ generis p̄cisissime ⁊ inuenit̄ q̄le accipiēdo formā i isto genere i rōe formе inuenit̄ q̄titas vtualit̄. ⁊ sic i oī genere inuenit̄ id̄ sile ⁊ eq̄le. Ī mō n. pñt hītes rel̄ones vni⁹ spēi dici siles ꝑ vnitatē vni⁹ rel̄ois sic hītes vnā formā sbalē ꝑ spēz pñt dici siles ꝑ sbas. Et qd adducit i scḋa relatiōe q̄ fundat̄ i caracte re. l. signi. 8° si signū est ꝑm aug. de doc. xp̄i. qd ꝓpter

noticiã quã ingerit sensib⁹ aliud fac in cognitionez ve
nire quod verũ est nõ solũ de signo sensibili accipiẽdo
sensũ stricte ꝓ sensu corporali. ſz vez ẽ etiã de sensu in
corporali accipiendo sẽsuz gnãliꝑ ꝓ potẽtia cognitiua
tũc dico q nihil ẽ ex c⁹ cognitiõe possit deuenire i cogni
tionẽ alteri⁹. saltẽ vt ex cognitiõe posteriozis i pr⁹gn il
lud posteri⁹ põt dici signũ. ⁊ sic ꝓcedo q sup relationẽ
aliq̃z realẽ põt fundari relatio signi ad aliqd ꝑus. ſz tal
relatio nõ tm̃ ducit in cognitionẽ sui. ſz ẽt alteri⁹. ⁊ hoc
modo si quis videret p̃initatẽ in suo fundamẽto. possz
esse signũ rememoratiuũ actus gnãtionis p̃teriti. ⁊ isto
mõi ꝓposito. ⁊ marie nõ ẽ h incõueniẽs. q2 ista relatio
signi nõ est nisi relõcõis loquẽdo de signo instituto ad
placitũ. c⁹ modi ẽ character respectu susceptꝑ sacrꝝ. Nõ
addiꝝ ibi de relone ꝓfiguratiõis siue obligatiõis. nõ co
git: põt. n. religiosus q votũ religiõis obligari ad suã
dum religionẽ. ⁊ q fecit homagiũ pactuz faciẽdi homa
gium obligari dño suo. ⁊ vlr in talib⁹ ꝑ p̃missionẽ pre
cedentẽ. ⁊ tm̃ nõ ẽ ibi aliqua forma absoluta sup quã fũ
daꝝ ista obligatio. nec forte aliq̃ relatio nisi rationis. et
ita abũdanter posset saluari ratio obligatiõis si ponere
tur relatio realis sicut filiatio in filio possz ee rclatio ali
cuius bñtudinis filii ad p̃rem. puta obligatiõis ad dile
ctionem naturalem. ⁊ si possibile esset filiationem solã
esse. Et ad illã ꝓbationẽ q tunc eẽt ꝓcessus in ifinituz
in relationib⁹. dico q nõ vz de realib⁹ relatiõib⁹. quia
aliqua ẽ relatio vltia in qua nõ põt fũdari alia realis. sic
aliqõ est accis ita vltimũ in entib⁹ q nõ põt vlterius
ee sõm alicui⁹ accitis: ⁊ ideo nõ sequiꝝ si accis põt esse
i accite q in accitib⁹ est ꝓcessus i infinitũ. De relati
onib⁹ tm̃ rõnis bñ cõcedo q ibi põt esse ꝓcessus in infi
nituz. q2 q̃libet relatio siue realis siue rõnis põt vlteri
us fũdare aliã relationẽ rõnis. 3ª ẽt rõ nõ vz q2 vl eq
uocat de ptãte vel hz vnã ꝓpositionẽ falsaz. si. n. ac
cipiaꝝ ptãs simpliciter ad aliquẽ actũ q sine illa ptãte
simpliciter nõ posset hãi. sic ne⁹ characterẽ ee ptãtẽ. nã
baptizat⁹ in nullũ actũ simplr põt in quẽ nõ posset non
baptizatus. ⁊ hoc siue loquẽdo de actu i quẽ põt actiue
siue de actu quẽ quodãmodo põt ab alio recipe. ita. n.
posset nõ baptizat⁹ iungi chrismate sicut baptizat⁹. et
ita posset abluere sicut baptizat⁹. Si aũt loquamur de
ptãte nõ simplr sz misteriali. hoc est ꝑ quã aligs sit ꝓuenies
miste alicui⁹ p̃ncipalis agẽt̃. ⁊ sine illa potestate
nõ eẽt cõueniẽs miste p̃ncipalis agẽtis. talis ptãs nõ
oz q sit forma absoluta. imo sufficit in multis q sit tm̃
mõ relatio rõnis. quod ꝓbaꝝ ꝑ eos. q2 epatũ non di
cũt ee ordinẽ vltra sacerdotiũ. ⁊ tm̃ epus hz ptãtẽ talez
ministerialẽ quã nõ hz nõ epus. ẽ. n. cõueniẽs miste i
aliquo actu cui de⁹ assistit vt in actu ordinãdi. ⁊ nõ filr
assisteret si alter nõ epus exe ãreꝝ simile actum. Cõsilr
ꝓstitut⁹ iudex si ferat sniam. snia tenet. p̃i⁹ aũt nõ tenu
isset. q2 snia a nõ suo iudice lata nulla ẽ ipo iure. nec tm̃ il
le iudex nec ille epus hz aliq̃z formã absolutã realẽ. nec
forte relatiua nisi tm̃ rõnis quã pus nõ hẽbat. ꝑ illã
n. relationẽ rõnis q̃ ipe a p̃ncipe istituiꝝ iudex. volũtas
p̃ncipis ratificat sniam ab eo latã. ⁊ vult eam obseruari
nõ aũt ratificat snĩaz alĩ⁹ nõ ꝓstituti iudicis. nec vult
illã obꝑuari. ⁊ ita iste p illã bñtudinẽ ad voluntatẽ p̃nci
pis hz ptãtẽ mĩsterialẽ respectu p̃ncipis vt p̃ncipalis
agẽtis ad aliquẽ actũ cõueniẽter exequẽdũ misteriall:
quẽ sine tali relone nõ posset ꝓuẽiẽt exeq ⁊ multomagiꝝ
posset relo real si ineꝝet põi talis ptãs ꝓueniẽt exequẽ
di misteriall aliquẽ actũ. ꝑz. n. q filiꝰ: q2 filiꝰ põt hãe ali
quam auctoritatem exequẽdi aliquem actum in domo
patris quẽ non potest non filius. ⁊ iteruz nepos habet
aliquam auctoritatem exequẽdi aliquẽ actum lz inferi
orem quẽ non potest non nepos. ⁊ infra. ⁊ potestas ista
sic vl sic p̃cipiẽdi vl ipandi nõ ẽ nisi cognaꝰ vl filiatio.

Sic ẽt appet ad illas ptãtes ꝺ gbꝰ arꝝ in spãli. nam
potestas ordinandi ⁊ ꝓfirmandi si est actiua non est nisi
ad ministrandũ ꝓuenienter in tali actu tali dño vt ipse
ad actũ misterialez huiꝰ assistat operando p̃ncipaliter
eo mõ quo ñ assisteret si mili ministerio exhibito ab alio
Caracter aũt baptismalis si ponit potẽtia passiua: nõ
ponit passiua. nec vt receptiua neqz vt ratio recipiendi
nihil. anima bsolute potest recipere anima baptizati.
quod non possit recipere anima non baptizati.

Sed est potestas quedã relatiua de ꝓgruo ordinato a
p̃ncipali agente disponente agere in passiuz bñs talem
formaz: ⁊ nõ in aliud passiũ. talis aũt forma relatiua ꝺ
ꝓgruo respectu alicui⁹ agentis p̃ncipalis volũtarie. ꝑt
ee sola relatio sicut aliquis disp̃oit agere aliquid in ali
quẽ. q2 filiꝰ: vel q2 consanguineꝰ nolens aliquid simile
causare in nonbñte talẽ relationẽ. 4ª vero destruit p̃mã
si. n. vlr in alijs sacramẽtis causaꝝ relatio noua ad ac
tionẽ vel passionẽ sacramẽti ⁊ nõ caracter. ergo ẽ ibi re
latio noua sine absoluto aliquo nouo. nisi fingas in quo
libet alio poni aliquod absolutũ correspõdẽs caracteri
vt pote ornatũ quẽdã. sed si ille ornat⁹ est forma super
naturalis erit indelebilis eo mõ quo caracter ẽ indele
bilis: q2 nõ poterit hãe cãz demeritoriã: tũc videꝝ fictio
quare nõ possit dici caracter cũ sit forma ꝓ ipso effe
ctu p̃ncipali sacramẽti ⁊ forma indelebilis quare etiã
ille ornat⁹ nõ poterit hãe effectũ suũ cessante fictione in
alijs sacramẽtis sicut ponit caracter in sacramẽtis im
p̃mẽtib⁹ caracterez. &c⁹ ergo q ratio nihil ꝓbat nisi
q caracter nõ est quecunqz relatio ad actionẽ vel passio
nẽ sacramẽti sicut si eẽt forma absoluta nõ esset quecũ
que absoluta q2 in alijs sacramẽtis ꝑm istos imꝑmitur
aliq̃ forma absoluta ſz nõ caracꝝ. Et ꝓpter hoc põt dici
q nõ quolz alio sacramẽto imꝑmiꝝ aliqua relo manẽs
p⁹ actũ. Caracter aut ẽ relatio manet p⁹ actũ susceptꝝ
baptismi. imo semp. Nõ obstãt⁹ ergo istis rõnibus
q̃ nõ ꝓcludũt vt visũ est ꝑt dici caracterẽ ee tãtumodo
quendã respectũ extrinsecũ aduenientẽ ipsi aĩme causa
tũ a deo imediate in susceptiõe sacramẽti initerabilis. q2
sic ponendo salitem oẽs cõditiones saluanꝝ que cõiter
attribuiꝝ caracteri.

Thꝺo. in 4. dist. 24. artº 3º. q. 2ª.

Thꝺo. in 5. me thaphy. sup. c. ꝺ ad aliqꝺ

Sed restant duo Dubia: p̃m de fundamẽto illi⁹
relatiõis. aliud quõ p̃nt caracteres diuersoruz sacramentoz distingui abinuicẽ. De p̃mo videtur
alicui q actus susceptionis sacramẽti tãsiens in p̃teritũ
eẽt primũ fundamentũ vel prima rõ fundãdi istã rela
tionẽ. Sed istud est falluz spãliter in proposito. q2 rõ
fundãdi ⁊ relatio sunt in eodẽ sbo. primo susceptio aũt
sacramẽti ⁊ caracter lz sint in eodẽ sup̃posito: non tamen
in eodẽ sbo. primo. q2 susceptio baptismi infuit ꝑm cor
pus. caracter scõm animã. Istud etiaz est generaliꝝ fal
suz hꝺ ⁊ in alijs. ꝑter duo primo q2 nõ ens nõ põt ee fũ
damentũ vel ratio fundandi aliquã relationez realem
quia nec terminus. ꝑter hꝺ. n. ponit ꝓtradictio relatio
rõnis: q2 habet fundamentũ vel terminũ negatiũ. actꝰ
aũt trãsiens in preteritũ posiꝝ trãsiꝝt. simpliciter non
est ergo posiꝝ transiꝝt nulla relatio realis fundaꝝ super
euz. Hoc 2º ꝑz. quia ad terminũ imutabilẽ ⁊ sup̃ funda
mẽtũ oº imutabile nõ pt fũdari relatio nisi simplr imu
tabil. ⁊ ẽt nescio hãerẽs fũdamẽto vñ si aliq̃ eẽn⁹ creatu
re eẽt simpliciter imutabilis rlo illius ad deũ eẽt simplr i
mutabilis q̃ si caracter dicat aliq̃z relatiõez ad deũ. ꝺ quo
ꝑz q est terminus imutabilis. ⁊ fundaꝝ in actu vt pre
teritꝰ est. cũ actꝰ ꝑteritꝰ vt preteritꝰ sit simplr necessari
us intrñ q de potẽtia absoluta diuina põt ee nõ ꝑteritꝰ
sequiꝝ q ista relo realis eẽt oio imutabilis. ẽt loquẽdo
de potẽtia dei absoluta. hoc aũt videꝝ inconueniens q
aliqua sit relo realis alia a suo fũdamẽto quã nõ possit ꝺ
us de potentia absoluta delere a fundamento suo sicut
posterius a p̃ori. ⁊ ille due probationes vltime ꝓbant
paternitatẽ nõ fundari sup̃ gẽuisse. Et si adducas pbm
ꝺ hoc. 5. met. c. de ad aliquid. Pater ꝺz eo q generat
&cº actꝰ potuit ee cã in fieri ipsi⁹ relationis vel respe

ctus ⁊ quidē qñ fuit cā tūc relatio infiebat sed nō est causa in esse sicut nō manet manēre relatiōe, fundamentū aūt nō tm̄ est causa in fieri relationis. sed ineſſe. Quid est ergo fundamentū p̄nitatis. ꝛ°. fundamentū ꝓximuz est ipa potētia generatiua nō loquendo de respectu quē de se dicat potentia. sed isto absoluto qđ denoiatur a respectu. Dico ergo a simili in ꝓposito. si caracē ponaꝫ relatio realis ei⁹ fundamentū ꝓximū est ipa nuda aia. sine essentia siue potentia. de hoc in sequenti. q. qz respect⁹ extrinsecus aduenies pōt fundari super fundamentū ex cuius p̄cipijs nullo mō egrediaꝫ. nec fundamentū eius. primū oz determinari ad i^m aliquo mō ex rōne sua. ꝓpria. qz tūc nō esset respect⁹ extrinsecus aduenies. sed tm̄ mō determinaꝫ ad illuz ab ipso agēte. sic in ꝓpo°. Ad 2^m dubiū dico q̄ sicut caracter si poneret forma absoluta diceret distingui caracteres seipis formaliter. ita si ponaꝫ respect⁹ extrinsecus illi iz ab extrinseco possint distingui extrinsece. tm̄ formaliter distinguūtur seipis. Sed si queras quare ḡ sunt tantuz tres caracteres. ꝛ°. qz de hoc nō faciā mentionē spālez in mā de cōfirmatione vel ordine iō dico q̄ hoc pt patere p̄ simile i policijs istis mundanis nullus enim habz determinatū gradū in familia regis qz comedit vel bibit. nec qz post offensaz dñs recōciliaꝫ sibi nec qz multiplicat p̄sonas in ista policia. nā isti act⁹ cōes pōt esse omnib⁹ in quocunq; gradu. sed aliū gradū habet aliqs quādo recipiꝫ in familiā dñi. aliuz qñ vlterius ꝓficit ⁊ cōstituiꝫ vt miles ad defendendū rēpub. aliū qñ cōstituiꝫ vt supremus sub dño ad ꝓstituendos alios in gradibus determinatis in sua familia. vtpote aliquis seneſcalcus generalis vel imediat⁹ sub dño cui cōmissa ē auctoritas vniuersalis ad recipiendū aliquos in familiā dñi. Et iō si esset nomē impositū qđ significaret graduz in familia vel dignitatē vel baliuiā. nō diceret hīe gradū vel dignitatē aliquis qz accedēs ad mensaz. vl qz coniugatus. vel qz rediens ad gram post offensaz. Sed diceret tm̄ hīe gradū qui de pplo esset assumpt⁹ i familiā dñi. ⁊ vlteriorē gradū qui in familia cōstituerētur ad defendendū domū vel dñm. ⁊ vlteriorē qui cōstitueret tāq̄ p̄posit⁹ ad recipiendū aliquos ad familiā ⁊ instruendū inferiores. Sic in ꝓposito tria sacramēta. s. euch⁹ ad nutritiōez spūalez. mr̄i^m ad ꝑcreationē corꝓalē. pnīa ad reconciliationē annualez in nullo certo gradu ꝓstituūt in ecclesia. imo pōt esse cōes oi membro ecclesie in quocunq; gradu. Sed p̄mus grad⁹ in ecclesia ⁊ gdez vlt̄imus ē recipi in familiā xp̄i. qđ fit in baptismo. 2⁹ spiritualis in militiā ad defensionez fidei xp̄iane. quod fit in confirmatione. 3⁹ ꝓstitui in p̄ez ⁊ pastorez ad introducendū alios in ecclesiā ad dirigendū ⁊ ad instruendū eos qđ fit in ordine. ⁊ sicut in pollicia illa nō cōgruit illas tres dignitates iterari. s. receptōz in familiā. ꝓmotōz ad militiā. ⁊ ꝓlatōz ad doctrinaz. bñ tm̄ iterari pōt nutritio ⁊ ꝑcreatio ⁊ recōciliatio. ita i ꝓposito tria sacra nō decz iterari. alia aūt iteraꝫ. ⁊ i nō iteran dis grad⁹ initerabil⁹ acgriꝫ ⁊ caracter dr̄ iterādis aūt nō

Ad qōnez pt dici q̄ sic nō pt. ꝑbari aliq̄ forma realē ip̄mi i susceptōe baptismi alia a gra ⁊ vtutib⁹. ⁊ hz neq; prōez nalē neq; et p̄rōez euidēte ex creditis mā̄festis. ita nō pt. ꝑbari caracterē si ponaꝫ forma realē formā absolutā realē vel respectiuaz. qz vtrunq; saluari pt q̄ sit. s. forma respectiua sic ia oñsū ē. vl q̄ sit fōma realis absoluta. Si ponaꝫ ñ pt euident ip̄obari. q̄dā. ſ. sat⁹ rōnabil⁹ ꝓcedēda ō caractere si ponaꝫ ee vtpote q̄ ē forma spūal ip̄ssa a ꝺo cuicunq; susceptēti sacrz nō iterabile. ⁊ q̄ ex instone dina efficacit⁹ significat graz illius sacri. ⁊ q̄ disponat ad eā sic ōclaratū ē i. q. ꝓcedēte qz ē eod agēte susceptiuo ⁊ ab eode ⁊ forma ꝓz ⁊ ipfectioz. ⁊ q̄ sit idelebil⁹ cū nō b̄eat cāz ōmeritoriā corꝛuptiuā. ⁊ q̄ sit signū mēoratiuū respectu susceptiōis sacri q̄ pterierit. ⁊ signū ꝓfiguratiuū. i. signās obligatōz aie ad

filiatiua alteri suscipienti sacramentum. ⁊ ab alio dispositiua qui non suscipit. hec omnia que videntur rationabiliter ꝓcedēda de caractere si ponaꝫ forma realis absoluta pōt saluari. si ponaꝫ respect⁹ realis p̄ modū ꝓdcūz sicut si ē forma absoluta realis. si aūt pōaꝫ respect⁹ realis dictū ē pus qualr ista saluabūt ⁊ q̄lis respect⁹ sit. qz ex trinsecus aduenies. Sz si ponaꝫ forma absoluta neēe ē dicere q̄ ꝓtineaꝫ ad genus qualitatis. nec oz declarare quō oēs iste ꝓditiones sibi ꝓueiāt qz satis pz. ꝛ tūc ē dubiū i qua spē q̄litatis debeaꝫ pōi. Dr̄ q̄ qz ē q̄litas supnalis. nō oz q̄ ponaꝫ in genere q̄litatis. hz ꝑbz. io. met. Corꝛuptibile ⁊ icorꝛuptibile differūt plus q̄z p̄m gen⁹. nale vero ⁊ supranale differūt plus q̄z corꝛuptibile et icorꝛuptibile. qz corꝛuptibile ⁊ icorꝛuptibile ꝓtinēt sub vno mēbro. s. sub nali. ḡ multomagis nale ⁊ supernale plus differūt q̄z p̄m gen⁹. Cōtra. fides spes ⁊ charitas sūt supnālia q̄dā. ⁊ tm̄ ꝓcedūt ee. ꝑfei gnē q̄litaꝫ. Hoc idē pz alr. qz nalitas ⁊ supnalitas nō sūt ꝓditiones nisi per cōparationez ad agēs. talis aūt cōparatio non variat aliqd q̄z tuz ad esse in genere. quia aliquid ponitur in genere p̄m suā ꝑpriaz quidditatē formalē et cr̄tūsrpta relatione ad agēs. nec vz dictū ꝑbi. io. met. qz logr̄tur de gnē ꝑby. sic. n. nulla duo sūt eiusdē generis nisi sint trāsmutabilia ad iuicē. hz idē gen⁹ logicū bñ pōt cōtinere multa q̄ nō ptinēt ad idē gen⁹ ꝑbyrū. pz ō sba corꝓrea ⁊ icorꝓrea. ⁊ de q̄litate corꝓali ⁊ spūali. Alr dr̄ q̄ p̄m q̄ ē p̄n^m ꝓfigurādi pt poni i q̄rta spē q̄litatis. hz aūt q̄ ē p̄n^m assimilandi: poni pt i 3^a. vt ē ptās q̄dā i scōa. ⁊ vt dispō ad gram. i p̄ma que ē dispō. iq̄z^m vo immobilr permanēs. i p̄ma q̄ ē bitus. Sz hz nō vz. qz ⁊ si posset hēre multas. ꝑfectes hz quas assimilēt formis diuersaz spēz q̄litatis tm̄ nō pōt ee in se tot q̄dditatiue. Nō. n. ē i se nisi vna q̄ddit⁹ simplr. ḡ tm̄ erit i vna spē. Verūtm̄ istō posset hīe aliquā ꝑbabilitatē de vna alia forma. qz hz vitatē illa diuisio q̄litatis i q̄ttuor spēs nō ē ꝑpe generis i spēs. hz ē tm̄ p̄m quosdā modos diuersos ꝓuenientes diuersis q̄litatib⁹. Et forte eidē q̄litati in se hz ēntiā possent ꝓpetere plres mōi q ponūt i diuersis q̄litatib⁹. Alr dr̄ q̄ ē i q̄rta spē q̄litatis. qz ē figura q̄dā spūalis. Sz hz nihil ē. qz nihil collocaꝫ i gnē p̄ ꝑpetates methaphorizicas. aliogn rps eēt vere i gnē ꝺoc ianiate. qz dr̄ petra. et esset i gnē aialis irrōnalis. qz leo dr̄ methaphorice. ⁊ in genere q̄litatis. qz dr̄ lux. Ego suz lux mūdi. ⁊c. Sz ex methaphoricis colligēda ē ꝑpa cōditio rei in se. ḡ hz illā collocāda est i genere ⁊ spē. sicut. n. posset spēs itelligibilis poni in q̄rta spē qualitatis. qz configurat aiaz ipi obo cognito. ꝛ°. ḡ q̄ si ponaꝫ accns absolutū. pōt pōi in scōa spē q̄litatis. vel ēt i p̄ma. nec altex istox pōt euidēter ip̄obari. Si. n. arguiꝫ q̄ nō ē i scōa pte q̄ ē pō. qz ē supnālis. qz ad illā spēz scōaz nō pertinz nisi pō nālis. Hoc nihil ē. qz ⁊ si xp̄s nō loq̄baꝫ nisi de pō nali exemplificādo tm̄ pō supnālis si ē absoluta ⁊ accitalis ⁊ spūalis bñ pōt ptinē ad idē gen⁹ ītēme^m sō q̄litate cū pō nali. sicut ⁊ bitus supnālis pōiꝫ ptinere ad idē gen⁹ ītermie^m cū habitu nali. Si ēt ponaꝫ in p̄ma spē vt bit⁹. qz de difficili mobilis. nō pōt ip̄obari. Si. n. ꝛ hz arguiꝫ. qz est pō supnālis. ḡ nō bitus. ⁊ p̄ntia ꝑbaꝫ p̄ simile. qz pō nalis nō ē bit⁹ nālis. ⁊. 2°. qz ē dispō ad graz. ḡ nō ē bitus ⁊ 3°. qz oīs bitus disponit ad bñ vel ad male agēduz. 2° et hz caracter nō. ⁊. 4°. qz oīs bitus dispōit ad facilr operandum ex eode scōo. caracter aūt nō. Hec nō concludunt. ℣ primū nō. qz pōt bitus supnālis. i. forma supernaturalis de difficili mobilis ee p̄cipiū agēdi vel resistendi corꝛuptiuo. ⁊ sic hēre rōnez potētie supnālis. nec sile illud valet: qz bitus nālis dicit quādā facilitatiōnē inductā sup potētiam nālem. qz potētia naturalis est q̄ naturalr possum⁹ actus quos possum⁹. sed pō pōt esse aliqua supnālis forma spūalis imobilis. ⁊ p tāto potest dici bitus. ⁊ tm̄ ē p̄n^m quo possumus in talē actū spūalē vel supernaturalē. Secundum non cogit. qz bene pōt

Ric. in qto. di. 5. ar°. 2° q. 2ª. 12ª rnsione ad tertiar^m.

esse vnus hītus dispositio ad alīū. sicut ꝑm distinguē tes habitū p̄ncipij ab habitu cōclusionis. habit⁹ p̄ncipij disponit ad habitū ꝯclusionis nec per hoc est dispositō vt distinguif ꝫ habitū in p̄ma specie, nā illa est qualitas de facili mobilis ꝑ oppo^m ad hītum. ꝫ^m de bene ⁊ male nō est necessariū. q̄ aliquis pōt eē act⁹ indifferēs sicut eni ex frequenter bñ agere acquirit hītus inclinās ad bene agendū. ⁊ ex frequenter male agere inclinans ad male agendū. sic ex frequent agere absolute acquirit habilitas ad agēdū tali actiōe neqz cū bonitate neqz cū malitia. sic nec actus generatiuus fuit talis. ſ. bonus vl malus hoc patet. pōt eni aliquis frequent considerans geometriā habere facilitatē magnā ad cōsiderandū conclusionē in illa scīa. nec est ibi habitus bonus vel malus sicut nec act⁹ ex quo generabat. sic ⁊ in hītu supernaturali potest esse. Et si dicas q̄ hit⁹ nō est talis q̄ dat ad perfectionē recipientis. ꝓ^o hit⁹ supernaturalis pōt eē disponēs ad actū bonū ꝫ nō sit eius p̄ncipiū elicitiuū ꝓximum vel sufficiens ⁊ hoc mō fides infusa non est p̄ncipiū sufficiēs eliciēdi actū credēdi. nec charitas infusa eliciendi actū diligendi. sed inclinat ꝯrrentibus alis necessarijs: act⁹ bonus eliciat. ⁊ ita dico q̄ aligs habitus supernaturalis pōt remotius ⁊ imꝑfectius ĩclinare ad actū bonū. ⁊ talis ponit caracter tanqz ꝓmo ⁊ remotissime disponēs ad bonos act⁹ Illud 4^m de facilitate nihil valet q̄ nō est verū nisi de habitu acqsito. habitus eni infusus nō dat facilitatē ad actū. vt ꝑz de noiter ꝯuerso: cui non est facile post ꝯuersionez act⁹ bonos elicere. ſz difficile quousqz ex frequentia actuū bonorū acquirat aliqz virtutez acquisitā.

Ad argumenta ad vtranqz partē. Ad p̄imū. si ponat forma absoluta pōt poni vel potētia vel habitus ꝑz duas vias iā dictas. Ad 2^m ꝑz in qua specie qualitatis ponere ⁊ qualiter. Ad aliud q̄ꝫtitas est forma absoluta ⁊ tm̄ nō ponit actiua oportet ergo exponer q̄ habeat operationē respectu eius cui⁹ sit sufficiens p̄ncipiū. vel q̄ aliquo mō se habeat ad operationē. ⁊ sic ꝯcedo in ꝓposito q̄ illa forma ē dispō remota ad operationez. Ad 4^m ꝑz ex fine qōnis p̄cedentis. Ad p̄mū in oppositū nō est inconueniens aliquā relationē disponere ad formā absolutā loquēdo de dispositiōe nō respectu agentis naturalis nec que sit rō receptiui. sed de dispositiōe cōueniente respectu agentis supnaturalis hoc est per quā hīs illā est cōuenienter natū pati a tali agēte. q̄ ⁊ isto modo pōt relatio esse dispositio respectu cuiuscū q̄ agentis voluntarij sicut aliquis voluntarie hz filiū p cōuenienti obo siue passo alicui⁹ actiōis. aliū aūt non sine tali relatiōe hz ꝓ ꝯuenienti passo lz equalis sit ī oībus absolutis filio. Ad aliud de similitudine ꝑz qūo similitudo nō tm̄ fundat super qualitatē vt est genus distinctū. sed vt generaliter inuenit in omnib⁹ formis rō ei⁹ hoc. n. mō mētalit crucifixus pot dici similis ꝓpo crucifixo coꝛporaliter.

§ **Dultimum** sic proceditur. et arguitur q̄ caracter nō sit in essentia anime vt ī ꝓximo ſbo. q̄ dispō ⁊ forma ad quā disponit habent idez ſbm ꝓximuz. Caracter est ꝓxima dispō ad fidē. fides antez est in intellectu. Contra eꝛ eadem ma. cuz hac mi. caracter est ꝓxima dispositō ad gratiā. Gratia est in essentia anime sicut vita. quia eiusdez est vita ꝓxima ⁊ scōa. ergo caracter est in essentia anime sicut gratia ad quā disponit que est vita spiritualis.

Tho. in q̄li. di. 4. ar. ꝑ^o q. 3. **Hec** est opinio q̄ sicut gratia est in essentia anime, sic potentia ad gratiam est in potētia anime. Caracter autez est potentiallis dispō ꝓxima ad gratiaz ergo in potentia anime est vt in subiecto ꝓximo ſz non est in q̄liber potentia anime. q̄ tunc non esset vna forma ergo est in vnica potentia. sed magis rōnabile est ponere q̄ in itellectu. cuius ratio est. q̄ caracter est ad cofigurandum trinitatem creatā trinitati icreate. trinitas āt creata siue imago ꝓsistit p̄ncipaliꝰ ī itellectū. q̄ ex eo sicut ex radice oꝛitur volūtas. Contra. quia dispositio ad formam nūquam est in posteriori suscepti uo forme. patet discurrēdo per singulas formas ⁊ dispositiōes earū: ſz caracter ē dispositio ad gratiā vt concedis: ⁊ gratia est in essentia anime per te. ergo caracter non potest eē in aliquo suscepti uo posteriori ipa essentia anime. sed per te potētia est posterior ēntia anime. quia est accidēs ei⁹. Hec valet ratio dicta vel cōsequētia qua dicitur gratia est essentia anime. ergo potētia vel dispositio ad gratiā est in potētia anime. imo sequitur oppositum. scilicet vel q̄ ipmmet susceptiuū gratie sit susceptiuū dispositionis. vel saltem dispositio illa nō potest esse in aliquo posteriori illo in quo est forma. hoc etiā patet in alijs. quia habitus supernaturalis nō est in habitu naturali. sed in potētia naturali in qua est habitus naturalis. ⁊ hoc ideo. quia potētia naturalis ē prior vtroqz habitu. Item probatio qua ꝓbatur gratiam esse in essentia anime imediate nō cōcludit. quia perfectio naturalis prior ineſt alicui ꝫ perfectio vel potentia supernaturalis. nā perfectio naturalis ⁊ intrinseca sequit statim naturam sui perfectibilis. potētia aūt ⁊ si sit accidēs ꝑm eū. tm̄ ē pfectio itrinseca ipius aīe. ꝑ ꝑus nāl̄r ineſt aie ipa potētia ꝫ gra. ⁊ p ꝑꝰ posſz hāc rōnem sbi receptiui respectu gre. Hec concludit illud de vita. q̄ vita spūalis p^o ineſt ipi aie vt ē cōiūgibilis deo. vñ ꝑm Aug. de ci. de⁹ pp ꝑ dī vita aīe. q̄ vita aīe nō ē nisi ī cōiūctiōe ei⁹ ad deū vt ad obm. aia aūt nō est ꝯiūgibilis deo in rōne obi nisi ꝓ potētiam. Quod postea de volūtate addit q̄ ipa oꝛit eꝛ itellectu. ꝯro aut in tellect⁹ hz ad volūtatē tm̄ ꝓximitē gnātiōis siue oꝛigis ⁊ ex ꝑ nō ponit pfectio in itellectu respectu volūtatis ſz iperfectio. q̄ vl̄r ipfectio a pcedit pfectio a ordie generatiōis. 9. metha. Si aūt itelligas q̄ intellēs sit pōr vel radix respectu volūtatis tāqz eminēter vel vtualiter cōtinēs voluntatē. ꝑ ipobat ex dictis. q̄ ordinatū ad alterz vt p̄us origine nō cōtinet ipm eminēt vel virtualiter. act⁹ aūt intellect⁹ ordinat ēntialr ad actuz voluntatis. ⁊ si hoc neges de hoc disputāduz est in materia de beatitudine inferius.

Dico ergo ad questionem

supponēdo hic q̄ declaratū ē. 2. li. di. 17. ſ. q̄ de gratia q̄ ē idē eū caritate. ⁊ p ꝓꝰ ē primo i potē^a. ſ. i volūtate. ⁊ vlteri⁹ cū istis dispō ad formā ē in eodē susceptiuo cū forma. Caracter āt si ponatur i eē ꝯuenienter ponitur dispō ad gr̄az sacramētalē. vt ostēsū ē i solutiōe pcedētis qōnis ō caractere i p̄ma ꝯgruētia. q̄ ꝯgruū ē ponere caracterē formaliter i volūtate. Et hoc ꝓfirmat. q̄ si caract ē signū vl̄ fundamētū obligatiōis aīe ad deū rōnabile ē q̄ ponat i illa potētia e⁹ ei⁹^a obligari vel esse rōnē obligādi. talis āt ē volūtas. q̄ ꝑcise p ei⁹ actū aligs se obligat p̄ncipaliter. illa. n. q̄ ꝯcurrūt ibi ex pte itellect⁹ vel alteri⁹ potētie i hoīe. nō sūt nisi q̄dā p̄ambula ad firmū velle q̄ ē rōnaliter ꝓponēte vel vouere. vel q̄dāz signa manifestāda illō eē firmū. Ad ar^m i oppositū ꝑz q̄ caracter nō ē dispō p̄xia ad fidē vt fides ē. sed ē dispō ad illā pfectionē q̄ p̄ncipaliꝰ cōformat totā aīam deo. ⁊ hec ē grā que ē eadē cū charitate ⁊ in voluntate vt dictū est.

Ad rōnē alteri⁹ positionis dico. q̄ q̄ꝫuis male ꝓbet q̄ caracter sit in potētia aīe: tm̄ concedo hoc ꝓpter aliū añcedens q̄d accipit. ſ. q̄ forma ad quā dispōit ē in potētia. ⁊ cōcedo q̄ in vna: ⁊ in illa q̄ est principalioꝰ ī ima gine in cui⁹ figuratiōe ꝓsistit p̄ncipaliter tota figuratio anime vel imaginis ad trinitatē. Ex dictis a p̄ncipio. ꝫ^c vsqz huc pōt colligi vna rō baptismi exprimēs oīa que sunt simpliciter necessaria ad rōnem baptismi: q̄ si ponam⁹ relationē illā signi quaz importat baptismus

fundari in illa ablutiõe vt in fundamẽto totali habente tamẽ habitualiter ad verba ꝛ alia ꝓcomitantia põt talis rõ assignari ipsius baptismi. Baptismus est ablutio hominis viatoris aliqualiter ꝓsentiẽtꝭ facta in aq̃ elari fluida ab alio simul abluente ꝛ verba certa actũ ꝛ suscipientẽ cũ invocatiõe trinitatis designantia ꝓferẽte. tam in abluendo q̃ in ꝓferendo intendẽte facere qđ xp̃us instituit faciendũ. vel qđ intẽdit facere ecclesia xp̃iana efficaciter signans ex institutione divina absolutionez anime a peccato. ¶Particule bꝰ rõis patent sic. Absolutio. di. 3. q. 3. nõ dico pfusio nec aspersio nec imersio. ꝛ hoc vel trina vel vnica. qꝛ qõlibꝫ sufficit ad vitatẽ sacramenti. Sed minister tenet̃ seruare modũ ecclesie in qua baptizat. ¶Omis. ꝑm tomᵐ corpus vel partẽ ꝑncipalez vel quancunq̃ in casu necessitatis. vt ꝓz di. 4. q. 2. Aliqualit̃ cõsentientꝫ. ꝓz ex eadẽ di. q. forte non sufficit scdz cõem opinionẽ habitualiter ꝓsentire sine virtuali cõsensu. tñ illud est dubiũ. qꝛ minor cõsensꝰ sufficit ad susceptiõez sacramẽti q̃ ad meritũ. sed ad meritum sufficit virtualis cõsensus similit̃ q̃ nõ vtens rõne sit simplicit̃ capax sacramenti nõ habens aliquã dispositionez. ꝛ tñ vtẽs rõne nõ habẽs illã nullo mõ sit capax. nõ videt̃ ꝓbabile. qꝛ nulla dispositio videt̃ simpliciter necessario requisita vel nõ requisita ꝓp vsũ rõnis vel non vsum. Facta in aqua ꝛc. ꝓz. di. 3. q. 3. per hoc añt q̃ dicitur elementari. excludit̃ quicunq̃ humor mixtꝰ qui dz equinoce aqua. vt aqua roseata. per hoc q̃ dicit̃ fluida excludit̃ aqua congelata si manet aqua vel qualitercunque mixta p iuxtapositionẽ corpoꝝ grossoꝝ vt nõ possit abluere. Facta ab alio. ꝓz di. 6. ꝛ si milit̃ illa que sequũtur. Simul abluente ꝛ ꝓferente ꝛc. ꝓz. di. 3. q. 2. Nõ vltimo addit̃. habente intẽtiõẽ ꝛc. ꝓz di. 6. Et sic habemꝰ tã suscipientẽ q̃ ꝯditiones necessarias in suscipiente. qꝛ hoiem viatorẽ aliqualit̃ ꝓsentientez. habemus cõferentẽ ꝛ ꝯdones necessarias ex parte eius. s. q̃ sit abluens ꝛ verba ꝓferens ꝛ hoc simul ꝛ debite intendẽs ¶Habemꝰ materiã. qꝛ est ablutio in aqua elementari. ¶Habemꝰ formaz. qꝛ verba certa exꝑimentia actũ et suscipientẽ cuz invocatione trinitatis. ¶Habemꝰ id qđ pertinet ad rõnem formalẽ bap̃. s. ex institõe divina efficaciter signans habemus correlatiũ. quia absolutiõez anime a pctõ. Si autez ponatur relationẽ quã impoꝛtat baptismus non fundari in ablutione vt in fũdamẽto totali. sed in ablutione ꝛ verbis tanq̃ in vno fundamento instituto ad signandũ effectũ vnũ. tunc põt poni ratio baptismi talis completa. Baptismus est sacramentuz ablutionis anime a peccato consistens in ablutione hominis viatoris aliqualiter consentientis facta in aqua elementari fluida cum ꝓlatione verboꝝ mactũ ꝛ suscipientez ꝛ ministrũ cuz invocatione trinitatꝫ designantium ab alio simul abluente. ꝛ verba ista ꝓferente ꝛ intendente facere quod facit ecclesia christiana. Et tunc cadez est ibi expõ particularuz istius rationis que fuit ꝛ tẽpoꝛis. nisi q̃ in ista ponit̃ ꝓmo illud quod pertinet ad formalẽ rõnem baptismi cũ dicit̃ sacramentũ. ꝛ correlatiũ eius cuz dicit̃ ablutiõis ꝛ postea illa que pertinẽt ad fundamentuz cũ dicit̃ cõsistens ꝛc. nec est differẽtia nisi qꝛ nõ ponit̃ totale fundamentuz istius relõnis vtroqz mõ idez. vtroqz tamen modo iõ ꝓncipaliter impatur. qꝛ siue per solam ablutionem siue per ambo. s. ablutionẽ ꝛ verba sunt tamen ambo vnũ signũ integrũ institutũ quid ꝑncipaliter ad signãduz ꝑncipale signatuz istius signi. s. vt abluat anima a peccato. ꝛ boca deotrino ꝛ vno in cuius nomine baptizamur. cui est gloria in secula seculoꝝ amen.

Ista est distinctio sexta hu

ius quarti libri. In qua mgr̃ postq̃ determinauit de baptismo per cõparationẽ ei⁹ ad ministros baptizãtes. ꝛ etiã ad baptizatos. Hic ꝑm determinat de eius vsu ꝛ solẽnitate. Et tria facit. ¶Primo enim ostendit quibus liceat baptizare. Scõo docet quõ per ignorantiam congrue locutionis possit sacramẽtũ hoc annihilari. Tertõ docet qnõ ille cui deest congruũ testimonium sue regenerationis possit baptizari. ¶Primũ vsqz ibi. Queri etiam solet. Secũdum vsqz ibi. ¶Preterea sciendũ ẽ. Tertium vsqz ad finem distin. In spãli sñia magistri stat in tribus ꝓpositiõibꝰ quarum ꝓma est hec. Quãuis solis sacerdotibus conueniat a dextra baptismi sacramẽtuz ministrare: tñ renati ab hereticis in forma ecclie nõ dñt iterũ baptizari. ¶Hanc magister insinuãs ꝓponit ꝓmo q̃ solis sacerdotibus non competit nisi necessitate cogẽte. in quo casu laicis ꝛ mulieribus etiam permittitur. Subdit etiam q̃ baptizati ab hereticis ꝑm formam ecclesie baptizati sunt ꝛ iterꝫ baptizandi non sunt. qꝛ verum receperũt sacramentum. tz non sacramenti effectum. qđ confirmat auctoritatibus. ¶Postea obiicit magister in contrariuz auctoritate Cypriani dicẽtis q̃ ab hereticis nõ possit tradi baptismꝰ. ꝛ ab eis baptizatos rebaptizandos esse. ¶Magister autem determinat hoc verũ eẽ de bis qui ꝓcter formaz ecclesie baptizanꝫ ab eis Et dicit Cypriani ꝫ qđ dicit ex ignoꝛãtia dixisse ꝛ non bene hoc senssisse. Tamẽ ꝑm. b. Aug. eius ignorantia fuit martyrio purgata i eo. Et ne ex trina dimersione triplex baptismus videatur esse subdit ꝑm beatum Greg. q̃ truna immersio fit ꝓpter mysteriuz trinitatis. ¶Ita vnum tãtũ baptisma facit. ¶Postea ꝙquirit an aliquis in vtero materno possit baptizari ex hoc q̃ mater baptizatur. Et respõdet q̃ nõ. qꝛ non potest aliquis renasci anteq̃ sit natus. ¶Postea obiicit in contrariũ de Joanne baptista ꝛ hieremia qui fuerunt in vtero sanctificati. Et respondet q̃ ista sanctificatio ꝓcter legem fuit cõmunẽ. Et iducit. b. Aug. ambigue loquẽtem qualis fuit sanctificatio Joannis. ꝛ vtrum in ea accelerat⁹ fuit vsus rationis vel non. Secunda ꝓpositio est hec. Sola ignorantia congrue locutionis nõ destruit sacramentum ꝑfecte regenerationis. ¶Hanc magister insinuans querit. si corrupte ꝛ incongrue ꝓferãtur verba que sunt forma baptismi. Utrum sit baptismus. et respondet q̃ corꝛuptio ꝓueniens ex ignorantia ꝓferẽtis sacramẽtũ non viciat. quod auctoritate sanctoꝝ ꝓfirmat. Tertia ꝓpositio est hec. ¶Cui deest ꝓpinquoz vt clericoꝝ ꝓbabile testimoniũ congruũ est vt sibi cõferatur baptismi sacramentum. ¶Hanc magister ĩsinuans querit. Utrum baptizandi sunt illi de quibꝰ ignoratur an sint baptizati. Et determinat q̃ sic. quia non videtur iteratum quod collatum esse nescitur. ¶Postea querit vtrum sit baptizatus vel non baptizatus. qui ioculando immergitur in nomine trinitatis. Et respõdit q̃ si intentio fuerit ioculandi ꝛ non baptizandi. non est baptizatus. In baptismo enim ꝛ alijs sacramentis sicut debita forma est seruanda: ita ꝛ intentio illud celebrandi est habẽda. ¶Postea dicit q̃ paruuli qui ad baptismũ deferuntur spe cõmodi tꝑoꝛalis verum baptismum recipiũt. ¶Postea dicit q̃ in pascha ꝛ pentbecosten: id est sabbato vtriusqz solẽnitatis debet baptismi sacramentũ celebrari necessitate tamẽ vrgente vel periculo omni tẽpoꝛe potest dari baptismꝰ. ¶Postea dicit q̃ veniẽtes ad baptismũ si sunt adulti debent ꝑ seipsos fidem suã ꝓfiteri ꝛ exꝑimere. puuli aũt qui nesciunt ꝑ se loqui ꝑñt baptizari alijs ꝓpijs loquẽtibus ꝛ ꝓfitentibus. Querit autẽ ex quo sensu dicatur ꝓ paruulo credo vel fidem peto. Et rñdet q̃ rñdeꝫ paruulũ credere. i. fidem habere. vel fidem petere ꝓpter fidei sacramentum. qđ suscipere ꝓtesto est. Querit̃ ex quo sensu ꝓ paruulo rñdeatur. Credo in deũ patrẽ omnipotentem Similit̃ quõ ꝓ ipso spõdeatur omnibus diaboli põpis abrenunciare. Et rñdet q̃ in susceptione baptismi spondet̃ ꝓ paruulo: q̃ cũ ad maiorẽ. i. legitimam etatẽ puenerit: pompis diaboli renũciabit. ꝛ fidem sanam tene

dit. Et subdit q̄ hac sponsione tenet parvulus pro quo fit sponsio. non ipe qui spondet si tamen diligēter ꝛ sol licite se habuerit circa eum. quia a patre non exigitur di ligens sollicitudo. Ultimo dicit q̄ ante baptismum fit cathecismus. i. instructio per quam baptizandꝰ instruitur de symbolo ꝛ fidei rudimentis. Exorcismus vero adiuratio est per quam adiuratur diabolus. vt ab eo expellat. Unde in exorcismo dr. exi nō mūde spūs. Subdit q̄ cathecismus ꝛ exorcismus sunt neophitorum. id est ad fidē nuper conuersorum. Cathezizare ē in disciplinis christiane fidei vel rudimentis religiōis xpiane instruere. ꝛ cathecismus ꝛ exorcismꝰ magis debēt dici sacramentalia q̄m sacramenta. et precedunt baptismum sed non de necessitate. quia etiam sine istis esse potest. sed ideo fiunt vt baptizandus per cathecismum ō fide instruatur. ꝛ per exorcismum diaboli potestas minuatur. quod confirmat auctoritatibꝰ. Et tm̄ in spāli.

De confirmatione.

Di. 7.

Eusebiꝰ p apa.

Gregoꝰ tamē ita scribit in anuario episcopo Pervenit ad nos quosdā scādalizatos fuisse: q̄ p̄ sbyteros crismate tāgē eos q̄ baptizati sūt. phibuimꝰ ꝛ nos qdē. sm veterez vsuz nre ecclie fecimꝰ. sz si pio ō hac re aliqui cōtristātur vbi epi ōsūt vt p̄sbyteri ēt i frōtibꝰ baptizatos crisma te tāgere ōbeāt cōcedimꝰ. sz istō p scādalo sedando sel tm̄ cōcessuz eē estimat.

Hanc de sacramēto cōfirmationis addēdum est de cuiꝰ virtute queri solet. Forma. n. apta ē. s. verba que dicit eps cū baptizatos i frōtibꝰ sacro signat chrismate. Hoc sacrm̄ ab aliis p fici nō pōt nisi a sūmis sacerdotibꝰ. nec tēporibus apostolorū ab aliis q̄m ab ipsis apostolis legitimo pactū. nec ab aliis q̄m ab illis q locū eorum tenēt: perfici pōt aut dz. Nā si aliter p̄sūptū fuerit: irritū hētur. ꝛ vacuū. nec inter ecclesiastica reputabitur sacramēta. licet aūt p̄sbyteris baptizatos tangere in pectore. sed non chrismate signare in fronte. Unꝰ aūt huius sacri ē donatio spūs sancti. ad robur q̄ in baptismo dat ad remissionē. Unꝰ Rabanꝰ. A summo sacerdote p̄ positionē manus pacitus traditur baptizato vt roboret per spūm scm̄ ad predicandum aliis illud q̄ ipe in baptismo cōsecutꝰ ē. Itē Oēs fideles p manus ipositionē eporū post baptismū accipe debent spiritum sanctum vt plenī christiani inueniantur.

Melchiades.

Scito vtrunq; esse magnū sacrm̄. sz vnū maiori veneratiōe tenēdum sicut a maioribꝰ datur. Ecce maꝰ dicit sacrm̄ cōfirmatiōis: sed forte nō ob maiorē virtutē ꝛ vtilitatē quā cōferat. sz q̄z a dignioribus datur. ꝛ in digniori parte corporis fit. s. in frōte vel forte q̄z maius augmētū virtutū p̄stat: lz baptismus plus ad remissionē valeat. Q̄ vr inuere rabanus dicēs in vnctiōe baptismi spiritū scūm descēdere ad habitationē deo p̄feratās. In hac ꝯo eiusdē septiformē gr̄am cum oi plenitudine sanctitatis ꝛ vtutis venire i hominē. Hoc sacrm̄ tm̄ a ieiunis accipi ꝛ ieiunis tradi dz. sicut ꝛ baptismus. nisi aliꝰ cogat necessitas. Nec dz iterari sicut nec baptismus vel ordo. Nulli. n. facro facienda ē iniuria. q̄ fieri putatur q̄n nō iterandū iteratur. Sz vtz aliqua vel nulla iterari possint q̄ōe. Nā ō baptismo ꝛ ordie q̄n̄ debeat iterari apte Aug. dicit. Utrūq; sacrm̄ ē ꝛ quadā cōsecratiōe datur. illud q̄dē cū baptizatur. illud vero cum ordinatur. Idcoq; i ecclesia catholica vtrūq; nō licet iterari. quia neutri facienda est iniuria. quod indubitanter etiam de cōfirmatione tenendū est. De aliis vero vtrum iterari valeant ve debeant postea disseremus.

Hanc de sacramēto cōfirmationis.

n Posteq; magister egit de primo sacramento. s. de bapᵒ. hagit de scdo s. de sacramēto confirmatiōis. ꝛ diuidit in duas partes. s. in pemium ꝛ tractatuz qui incipit ibi. Forma. n. ꝛ ille tractatus diuidit in quinque partes. Primo nāq; determinat de forma sacramenti. 2° de ministro ibi hoc sacramentū ab aliis. 3. de effectu ibi. Unꝰ aūt. 4. ō p̄ditiōe quadā in suscipiēte ꝛ p̄ferente pertinēte ad reuerentiā sacramenti ibi. Ut ieiunis. 5. ꝛ vltimo de iterabilitate bꝰ sacramēti. ibi nec dz iterari.

c Circa istā distinctionē possent multa queri p̄portionaliter illis que quesita sunt de baptismo. sed premitto q̄n dam rationē sacramenti bꝰ ex quo pz solutis multarū. q. Et supponendo q̄ relationis que est formale in hoc sacramento fundamētum totale sit vnctio determinata cū p̄dōnibus multis aliis regulis p̄ assignari pōt talis. Cōfirmans seu sacz p̄firmatōis ē vncti hominis viatoris aliquatiter p̄sentiētis vel iam nunc vsi facta in fronte in figura crucis cū crisma te sanctificato ꝛ hoc a ministro idoneo simul cū intentione debita inungente ꝛ verba certa proferente significās efficaciter ex institōe diuina vnctionez anime per gratiaz roborantē ad cōfitendū cū cōstantia fidei xpi. Dic pz que sit bꝰ sacramēti mā quia cū posset distingui de mā sicut distinctū est de mā in baptismo. di. 3. q. 3. mā proxima. i. illud visibile quod concurrit in fundamento est vnctio facta in fronte in figura crucis cū crismate sanctificato mā aūt remota est crisma cōpositū ex oleo olivē ꝛ balsamo ꝛ sanctificatū spiritualiter ab epo vel ab alio cui talis sanctificatio poterit p̄mitti. Forma est talis.

Signo vel consigno te signo crucis confirmo te crismate salutis vel sanctificatiōis in nomine p̄ris ꝛ filij ꝛ spūs sancti amē. Suscipiēs homo viator aliqualiter p̄sentiēs q̄d intelligēdū ē sicut de baptismo. vt pz di. 4. Sz h tm̄ suscipiēs ēpz determinatā ptē pp q̄d addit i frōte. Minister ē eps vl aliꝰ cui p̄mitti poterit. Jō di i gnāli a ministro idoneo. Expte ministri requirit simultas in faciendo vtrūz actū. s. vnctiōis ꝛ platiōis forme ꝛ ēt ōbita ittētio q̄ oīa ōbent itelligi sicē exposituū ē de ministro i baptismo. di. 6. q̄ addūt signās efficacit ꝛē. dicūt illō q̄d formale cē in usu sacro. ꝛ q̄d vltio addit vnctiōz interiorē. signat corrclm illiꝰ rōis q̄ ē formale in usu sacro: Et si obi p̄mo ō māz ꝛ formāsil q̄z xps nō sic instituit. vt pz. Jo. 20. q̄n insufflauit ꝛ dixit discipul spūm. s. ꝛ filij act. 2. q̄n missio ignis. i. liguis ignei p̄firmabāt nec ēt apli tali forma vtebant vl mā vt pz i actibꝰ sz ipone mauū Si ꝛ obi spāliter p̄māz. q̄ nō oz eā ē crisma p̄secratū. q̄ nec i baptismo necia ē aq̄ p̄secrata. suffic. n. q̄cūq; aq̄. Si z. obi q̄ sacerdos p̄munis pt istō sacrm̄ p̄ferre iusta illō. de p̄sē. di. 5. pcuit. ꝛ ponit i lra. vbi Gregoꝛ. Januario ep̄o scribit. Pervenit ad nos quosdā scādalizatos fuisse eo q̄ p̄sbyteros tāgere crismate eos q̄ baptizati sūt phibuimꝰ. ꝛ sequit. Si oīō de hac re aliq̄ ptristenē vbi epi desūt vt p̄sbyteri ēt i frōtibꝰ baptizatos crisma te tāgere debeāt p̄cedimꝰ. Aliꝰ p̄mū istoz dō q̄ xps non alligauit p̄m̄ suā sacris. ꝛ iō ipe siue i terris siue pꝰ alios

siõez i celo exis potuit ꝓfirmare apostolos sine tali mã
& tali forma cũ aplis ẽt i ꝓmitiua eccl̃a potuit dispẽsare
& maxie. qz i ꝓfirmatiõe ab eis collata erãt aliq̃ signa sẽ
sibilia pura cõiter descendus spũsti sup cõfirmatos. &
donũ linguarũ sed tñ cessantiꝫ taliꝫ miraculis ministri
debuerũt hãc mãz & formã seruare. Supponit. n. isti
tutũ eẽ a deo iz tps & modus bꝰ institõis in scriptura ñ
legat: forte qz historiographi scripturã vsq̃ ad tps illd
non produxerũt. nõ. n. ꝓduxerũt vltra tps aplorꝫ nec
ẽt vsq̃ ad plures annos añ mortẽ coꝝ. toto autẽ tẽpo
re aplorꝫ forte mãlit donũ linguarũ i sacro cõfirmatiõis
necesse improbabile multa eẽ tradita auctẽtica a xpõ ec
clesie per aplos quetũ in scriptura nobis legimus vt
dicit Dam̃. 4. li. c. 4. vbi loquẽs de adoratione ima
ginũ ait. Est autẽ nõ tradita ista traditio quẽadmodum
oportet ad oriẽtẽ adorare crucẽ & altera pl̃ima bis filia

Ad 2ᵐ dõ qz xps cõtactu sue carnis mũdissime oẽm
aquã cõsecrauit in actu baptismi. nõ sic autẽ mãm illam
ꝓfirmationis. & iõ requirit hꝰ spãlis scificatio. qd ẽt ẽ rõ
nabile magis hꝰ q̃z ibi qz bapᵗ est sacr̃m necessitatis. & iõ
põt a quocũq̃z ministro cõferri & rõnabile ẽ qꝫ in aq̃ nõ cõ
secrata. aliogn mã cõueniẽs nõ posset ee cõis & impedi
ret salus multorꝫ. Ad 3ᵐ sũt q̃ttuor modi dicendi.
ꝑmꝰ qꝫ papa ꝓsẽsit qꝫ possent vngere in fronte oleo iz nõ
crismate. sed hoc ẽ ꝑ tertũ lre sicut pz ibiee. Itẽ hꝰ cõ
cessit eo qꝫ ꝑ ei⁹ subtractione erãt qdã scãdalizati. & si cõ
cessisset illud fieri oleo solo oñdẽs q̃si fieret crismate eẽt
sllatio ꝰ vitatẽ doctrine. sicut si cõcederet panẽ bñdicñ
ꝑ eucha⁹ dari. 2ᵘˢ modus dicẽdi ẽ qꝫ ꝑpter scãdaluz
vitãdũ ꝓcessit illud ad tps vel magis ꝓmisit iz illd ni
hil ẽ qz vtiꝫ scãdalũ nasci permittit q̃z vitas relinquat
eẽ de reg. iur. Itẽ in hac ꝓcessione peccasset Greg. mor
talr si cõcessisset de facto qõ nõ potuisset de iure & ꝓbuis
set sacerdotibus occasionẽ peccãdi mortalr. f. faciẽdi qõ
nõ licebat eis facere. Alii ꝑnt eẽ duo modi dicẽdi ꝓ-
babiles. ꝑmꝰ qꝫ in ꝓmitiua eccl̃ia nõ erat dña inter sacer
dotes & epos. qõ ꝓbat per duas auctoritates Hier. q̃
ponunt in canone di. 95. ꝑma illarũ est. c. Olim. 7. c.
sequẽti, & intitulat Hieron ymi sup epl̃am ad Titũ de
olim ingt idẽ ꝓsbr q & eps anteq̃z diabolico istinctu sci
smata in religione fierẽt & diceret in pplis. Ego sũpau
li. ego aũt Apollo. & cõi ꝓsbrorꝫ ꝓsilio eccl̃ie regebantur
postq̃z aũt vnusq̃z eos quos baptizauerat suos pũta
bat nõ xpi: in toto orbe decretũ est vt vnꝰ de ꝓsbris sup-
poneret & scismatũ semina tollerent & parũ post, Sicut
ꝓsbr sciũt se ex ꝓsuetudine eccl̃ie ei q sibi ꝓpositꝰ fuerit es
se subiectos. ita epi nouerint se magis ex ꝓsuetudine q̃z
dispẽsationis dñice vitate ꝓsbris eẽ maiores & in cõi de
bere eccl̃ias regere. Itẽ ad Euãdrũ ꝓsbr̃m. & ponit di.
93. Legum⁹. Cũ apls ꝑspicue doceat cosdẽ eẽ epos quos
ꝑsbros h. ꝑbat ibi p multas auẽtes & infra. Alexãdria a
Marco euãgelista vsq̃z ad Eẽdrã & Dionysiũ epos ꝑ
byteri eligebãt semper se vnũ & excellẽtiori gradu col
locabãt quẽ epm vocabãt quõ si exercit⁹ faciãt impato
rẽ. diaconi aũt eligãt vnũ ex se quẽ industrie nouerunt
& archidiaconũ nũcupẽt. qd. n. facit excepta ordinatiõe
epis qõ ꝓsbr nõ facit, Ibidet gl. ibi. Intelligunt ibi ꝛor
dinatione cetera q̃ nõ fiũt nisi ab epis. iz hoc exponit qꝫ
nõ fiũt licite. Nõ eni absolute fiãt ꝑbat ꝑ gl. precedentem
vbi disputat i quo facta fuit ꝓlatio: aut in officio vel
in noie. & in fine dicit qꝫ facta ẽ ꝓlatio quo ad nomen et
quo ad aliquã ministrationez. & quo ad q̃dã sacrã q̃ mõ
epis appropriant. Exhꝰ duplr arguit. ꝓmo. Si tũc
post aplos facta ẽ talis ꝓlatio epoꝝ sup ꝓsbros, q̃ ã ꝑnᵒ
ecclie nõ fuit illa. Itẽ si mõ appropiant q̃ ꝑus ꝑnᵒfi
fuerũt ꝓpria. Rñ. si a ꝑncipio fuit aliqs actꝰ ꝓpriꝰ epo:
sicut dicit Hiero. ꝑter ordinationẽ qd põt eps qõ nõ
põt ꝓsbr. glo. per ordinationẽ intelligit alia. sequit qꝫ a
ꝑncipio erat dña epi & ꝓsbri. & tñ ille auẽtes nõ cõcludũt
oppositũ sed fũt exponẽ de sicut gl. exponit. f. qꝫ forte no

Bartholomeus brixiẽsis de cõsec. di. 4. c. ꝓsbris.

mina erãt synonima & administratio. i. gubernatio ec
lesie cõis fuit. sed tñ nõ dispẽsatio q̃q̃z facioꝝ. qõ ꝓ-
bat di. 21. In nouo. In loco aplorꝫ surrexerunt epi. 13. 12.
discipulorꝫ vicẽ gerũt ꝓsbri. q̃ a xpõ fuit distinctio epi &
simplicis ꝑesbyteri. Cõtra. Hone Philippꝰ fuit de
72. & Stephan⁹ & ceteri diaconi nõ ꝑesbri. Itẽ ad tv.
Ad hoc relig te crete vt ordinares ꝓsbros. q̃ nõ eps hoc
non potuit. Hoc ẽt probat p. c. sequẽs. 95. di. qõ sup
illud vbũ Pauli fundat. Nolit negligere gram q̃ data
ẽ tibi per impõnẽ manuũ ꝓsbri. Cũ aut ꝓsbri epi nũcu
pant ꝑm qꝫ dictũ est ẽt ad epm. Noli negligere gram q̃
data est tibi &c. Et alibi ad maiores natu q̃ nos potue
rũt epos regere eccl̃iam. hec Hiero. Nõ distinguit ergo
ipm a ꝓsbro. qz nõ dicit qꝫ cõfirmatio fuerit data ꝑ epm
tñ: sed logtur de ꝓsbro. nec ẽt in actibus legit distinctio
sacerdotũ ab apostolis qui erãt epi. Et si illud ẽ verum
tũc sacerdoti ex officio potuit cõpetere cõfirmare sicut &
epo. qz ex ꝑma institõne nõ erat alius gradus in ecclesia:
tñ ꝓpter necessitatẽ postea multiplicati sũt sacerdotes &
restricta est ptãs ab eis quãtũ ad aliq̃ que reseruata sunt
solis sacerdotibus maiorib⁹ qui dicti sunt epi. & tal actꝰ
cẽt ꝓfirmare. Nõ si verũ ẽ Greg. hñ potuit sacerdotes
illos subiectos Januario epo licentiare ad confirmãdũ
qz in hoc non cõcessit potestatẽ eis non ꝓuiẽtez eis:
sed reuocauit prohibitionẽ ꝑus eis factã. Sed si contra
hoc obicias quare in ꝓmitiua ecclesia non legant alij
confirmasse q̃z apostoli si tunc quicũq̃z sacerdotes erãt
epi vel equales quantũ ad istum actũ. Rndeo qꝫ vel
nulli alii ab apostolis erant sacerdotes qz illi soli tũc po
tuerunt sufficere. vel si alii erant detulerunt apostolis
in isto actu ꝓpter manifestationẽ spiritus sancti cuiusmõ
diozem que relucebat in collatione istius sacri vt cũ ma
iori reuerentia & deuotione susciperet ꝓpter excellentiã
ministrozum. Quartus modus dicendi est qꝫ si a ꝑn
cipio non licuit sacerdoti simplici. papa tamen potuit
quemlibet sacerdotem illius regionis facere episcopũ
quantum ad istum actum. non tamen cõferendo sibi sim
pliciter gradum episcopalem nec quantuz ad alios actꝰ
& tunc quilibet eozum vere confirmauit tanq̃z episcopꝰ
quantum ad istum actum & ratio cõferendi istum gra
dum cuilibet sacerdoti quantum ad istum actum pote
rat esse ꝓpter scandalum vitãdum. Materia autem
remota scilicet crisma habet similitudinem cum effi
ctu huius sacramenti, oleum enim nitozem habet & sup
eminet ceteris liquidis & est materia ꝓxima incẽdi.
Per ꝓmum significat castitatem vel mundiciam. q̃
alia duo significat charitatem. Et balsamum quod
habet bonum odozem significat bonam famam iuxta il
lud. 2. Cor. Christi bonus odoꝝ sumus deo. Balsamo
etiam corpora mortuorum condiuntur ne putrefiant. iõ
significat incozruptionem, per illam ergo materiaz. s.
crisma confectum ex oleo & balsamo significatur qꝫ con
firmatus debet habere mundiciam & charitatem & bo
nam famã. qz sine istis non est multum auctentica ꝓfir
matio fidei chꝛistiane.

Circa istam di. que

ri possunt aliqua breuia. Primo vtꝛ
c istud sacramentum sit necessariuz ad
salutem. qꝫ sic. de consecra. distinctõe
5. Omnes fideles per manus impo
sitionem episcoporum post baptismum spiritum sanctũ
suscipe debẽt vt pleni xpiani inueniant. Ex hoc hꝰ ꝓ
positũ qz quilibet tenet eẽ plen⁹ xpian⁹. Cõtra in bapᵒ da
tur gra, q̃ ꝑ illã ẽ filiꝰ regni. & ita sufficit ad salutẽ. Rñ. ñ
ẽ simplr necessariũ ad salutẽ iuxta illud Mar. vltimo
q credideri & baptizatus fuerit saluus erit. & de consec.
distinctiõe. 5. Spiritus. s. Ubi habetur qꝫ baptizatus
per solũ baptismũ saluat. est tamẽ necessariũ adulto sic
qꝫ nõ contẽnat sicut dicit extra. de sacr. excõ. vbi dicit

in glo. q̄ nō est plenus christian⁹ q̄ cōtemnit. Ad argumentū dico q̄ loquit̄ de adulto qui debet suscipere. i. nō cōtemnere ⁊ p tpe cōgruo suscipere in effectu. iudicaret̄. n. cōtemptus si oīmoda oportunitate oblata nō susciperetur.

Ecundo querit̄ vtrū sit dignus baptismo. q̄ sic videtur in littera. Itē de p̄se. di. 5. Nouissimo patet q̄ p̄ferr̄ istud sacramentū bap⁹. Contra. Baptismus delet culpaz ⁊ penā sine pn̄ia. ℞ nō g̃ ⁊c. ℟⁹ q̄ qñ aliqd includit vel p̄supponit aliud illa pn̄t ꝓparari vl̄ fm illud qō p̄cise pertinet ad vtrūq;. vel fm illud q̄ ⁊ᵐ ponit p̄supposito p̄mo ⁊ quidē ⁊ª ꝓpatio nō est per se: q; sic vlr ⁊ᵐ excedit p̄mū sicut duo bona excedunt alterū eoz̄ ſz p̄ma est per se: est fm p̄cisas rōnes ꝓpatorū ⁊ hoc mō dico q̄ baptismus est simpliciter nobilius sacramentū loquendo de nobilitate sacramenti penes finē p̄ncipalē sacramenti. qui ē collatio gratie. nā maiorē gratiā ⁊ ad plures effect⁹ simpliciter nobiles ꝓfert baptismus q̄ cōfirmatio. Loquēdo tū scōm aliā ꝓpationē ꝓfirmatio multū addit baptismo. ℙōt etiā dici scōz quid cōfirmatio nobilioz rōne ministri quia a nobiliori ministro cōfert. sed nō est hoc simplicit̄ pp eius nobilitatē sed pp baptismi maiorē necessitatē istē plib⁹ ministris cōcedit̄. ista nō nisi spālib⁹ ex hoc vltio de nobilitate scōz gd pz ad ar̄ᵐ ad oppoᵐ

Ertio querit̄ vtrū istud sacramētum zpossit iterari. videt̄ q̄ sic qz moꝛb⁹ ꝑ quē ē iterat̄. pōt. n. aliqs p⁹ cōfirmationē iterū fieri pusillanim⁹. ergo remediū ꝑ illū morbū iterat̄. Cōtra. Magister in lra. ⁊ de p̄se. di. 5. dictū. ℟⁹. iterari nō debz ita q̄ sciēter. qz iterās peccat mortaliter sed nec pōt iterari. sic q̄ iteratū habeat p̄pā efficatiā rō p̄ncipalis est institutio diuina ⁊ cōgruētia. qz per istud sacr̄m instituitur aliqs in determinato gradu ecclesie. s. in gradu bellatoris. ⁊ sacr̄m instituēs in gradu determinato nō iterat̄ ⁊ iurta hoc adducit̄ cōgruētia qz imp̄mit effectū indelebilem. s. caracterem. Ad argumētum. Morb⁹ vt contra ipsum est hec medicina non iteratur lz aliē posset iterari.

Iterius quentur

que sit pena iterātiū illud ſacr̄m. R̄ñ. dicunt canonistē sicut dictū est de iteratione baptismi di. 6. qō probāt per locum a simili per illud. c. de cōse. di. 4. qui bis. Sz aliter dico q̄ vniuersal̄r nulla pena canonica que nō est inflicta a papa cōdēte ius incurrit̄ ipso iure nec p̄opter argumēta exponētiū canones siue a sil̄i siue a contrario sensu est aliqs talis pena astrictus qz pn̄t exponere iuste cōditū. non aūt cōdere nouū per suas expositiones. Unde Inno⁹ qui tamen fuit papa cum fecisset magnū op⁹ exponendo ius canonicū cum fuisset requisitus ab aliis quale robur vellet ipsum tractatuz habere: dixit q̄ nollet ipsum eē auctēticum sed tm̄modo magr̄ale. Cū ergo non inueniatur in iure canonico exp̄ssse pena irregulatitatis inflicta p̄o iteratione confirmationis sequitur q̄ non incurratur. ⁊ hoc maxime patet qz constitutiones penales sunt restringēde non ampliāde. ⁊ si voluisset legislator penam talē influxisse p̄o iteratiōe confirmationis sicut baptismus potuisset exp̄ssisse hic sicut ibi. Et confirmatur etiam per. c. illud de cōse. di. 5 dictū. vbi nulla pena infligitur ēpo iterum confirmanti sed nec suscipienti nisi q̄ soli deo sub habitu regulari vel clericali ipsum religiosissime famulari decretum est. Autem innuit non penam irregularitatis sed magis oppositū. puta exercitium officii clericalis. nam in executione ordinum ⁊ p̄cipue in consecratione eucharistie clericus deo suo religiosissime famulat̄ cui sit gloria i

Rſc. in 4. di. 7. ar. 6. q. 1

secula seculoꝛum amen.

Ista est distinctio septima

huius quarti libri. In qua magr̄ post q̄ determinauit de sacramētis intrantiū. s. de baptismo. Hic consequenter intēdit determinare de sacro progredientū in via. s. de sacro confirmationis. Et tria facit. p̄mo enim ponit virtutē ⁊ formā cōfirmationis. Secūdo subiungit quomodo cōfirmatio danda sit ab epis. Tertio annectit quomō accipienda sit a ieiunis. Primū facit vs q̄ ibi. Unde Rabanus. Secūdum vsq; ibi. Hoc sacr̄m a ieiunis. Tertiū vsq; ad finē dis. In speciali tria magistri stat in tribus propositionibus quarū p̄ma est hec.

Que sit virt⁹ ⁊ forma confirmationis declarat lra huius di. Hanc magr̄ insinuās ꝓponit p̄mo agēdū de sacramēto ꝓfirmationis cui⁹ formā apte dicit esse ipsa v̄ba que dicit epūs cum baptizatos crismate vngit i frontibus. in quo ēt tangit mām eius que est crisma cōsecratum. Ista enim est forma consecrationis. signo te signo crucis. confirmo te crismate salutis in nomine patris ⁊ filii ⁊ spūs sancti. Hec Euse bius ⁊ transumit ex canone dis. 5. Secūda ꝓpō est hec. Hoc sacr̄m cōfertur a solis epis vt dicit̄ maius baptismo veneratione lz baptismus plus valeat in pctōr̄ remissione. Hāc magr̄ insinuās dicit q̄ sicut ap̄lōr̄ tpibus non potuit ab aliis nisi ab epis ēē peractū. sic nec postea pōt nisi ab illis q locum eoz̄ in ecclesia teneāt. s. ab epis cōferri. qō si ab aliis cōferat̄ irritū ⁊ vacuū hēat. Uñ p̄b⁹ ꝛquis baptizatos vngere vel tāgere i pectore possit: nō tñ eos crisma te signare in fronte. Postea dicit q̄ efficacia huius sacramenti est q̄ in eo datur spiritus sanctus ad robur ad nomen christi publice confitendum. ⁊ vtpote confirmati pleni christiani inuchiantur vt dicit v̄banus papa. Obiicit contra hoc q̄ dixerit hoc sacramētum tm̄ ab episcopis posse perfici per Greg. scribens ianuario epo q̄ tradidit q̄ presbi baptizatos tangere in fronte debeant vbi episcopi desunt. sed magister dicit q̄ illud estimatur tm̄ semel esse concessum p̄o scādalo. Subdit etiam q̄ hoc sacramentum videt̄ esse maius baptismo. quia a dignioꝛibus datur. ⁊ quia in digniori pte coꝛporis fit. s. in fronte. ⁊ quia forte per ip̄m maius virtutū augmentum p̄stat̄ur. Sed baptismus plus valet ad peccatoꝛum remissionē. Tertia propositio est hec. Cōfirmatio ieiunis ⁊ a ieiunis detur nec semel data vlterius iteretur. Hanc magister insinuans dicit: q̄ hoc sacramentum debet ieiuno ⁊ a ieiunis tradi. sicut ⁊ baptismus nisi aliter cogat necessitas. s. infirmitas vl̄ morſ nec debet iterari sicut nec baptismus nec oꝛdo ne fiat iniuria sacramento qō tunc fit quando sacramētum nō iterandum iteratur. Et subdit q̄ indubitanter tenendum est q̄ baptismus confirmatio ⁊ sacer oꝛdo iterari non debent. De aliis sacramētis vtrum debeant vel possint iterari dicit inferius esse determinandum. Et tm̄ in speciali.

De sacramento altaris ⁊ eucharistie.

Ost sacramentuz Di. 8.

p baptismi ⁊ confirmationis sequitur eucharistie sacramentū ℙer baptismum mūdamur per eucharistiam in bono consumamur. Baptismus est⁹ vitioꝛ extinguit. eucharistia spiritualiter reficit. Unde excellenter eucharistia dicitur. i. bona gratia quia i hoc sacramento non modo est augmētū virtutis ⁊ gratie. sed ille totus sumitur qui ē fons ⁊ oꝛigo totius gratie cuius figura p̄cessit q̄ mana pluit de⁹ p̄fib⁹ i deſto. q̄tidiano celi

pascebantur alimento. Unde panem angelorum manducauit homo. Sed tunc qui panē illum manducauerunt mortui sunt. Iste vo panis viuus qui de celo descendit vitaz mūdo tribuit. Mana illō de celo hoc sup celum Illud scaturiebat in diē alterū reseruatū. hoc ab oi corruptione alienū. Quicunq religiose gustauerit corruptōem nō videbit. Illud da tū fuit antiqs post trāsitū maris rubri vbi ſb mersis egyptiis liberati fūt hebrei. Ita hoc celeste māna nō nisi renatis pistari dz. Panis ille corpalis populū antiquū ad terrā promissionis p desertū eduxit. Hec esca celestis fideles hui⁹ seculi⁹ desertū trasēūtes in celū subuehit. Ūñ recte viaticū appellatur qz in via nos reficiēs vsq in patriā deducit. Sicut ḡ in mari rubro figura baptismi pcessit. Ita in māna significatio dñici corpis. Hec duo facta demōstrata fūt vbi de latere xpi sanguis z aqua pfluxerūt qz p sanguinē redēptionis z aquā ablutionis nos redimere venit a diabolo et a pctō. sicut israelitas p sāguinē agni paschalis ab exterminatore. z per aquā maris rubri ab egiptiis liberauit. Huius ēt facti ritū melchisedech osidit vbi panē z vinuz abrahe obtulit. Unde vt ait Ambr. intelligi datur anteriora ēē sacramēta xpiano⁹ z quā tudeoruz.

De institutione sacramenti.

Hic etiam alia considerāda occurrūt quattuor. s. sacrm. istitutio. forma z res. Sacramētū dñs instituit qñ post tipicū agnū corpus z sāguinē suū discipulis i cena porrexit. Ūñ Eusebius emisenus. Qz corpus assūptū ablaturus erat ab oculis: z illaturus fideribus necesse erat vt die cene sacramētum nobis corporis z sanguinis consecraret Ut coleretur iugiter per mysterium: quod semel offerebatur in precium.

Eusebi⁹ emisen⁹

a Circa istam dis. occ tauam querendū est principaliter de trib⁹ primo an eucharistia sit sacrm le. no. secō de forma an sit que ponit in canone misse. tertio de institone an ſb sacramētū quemcūq fuit institutū post cenam.

b Quo primum sic procedit z ar. q eucharistia nō sit sacramentū no. le. primo qz sacramētuz no. le. est signū gratie collate in eo. sed eucharistia nō est ſb⁹ i qz manet in altari post psecrationē z nulli per ipam gratia dat. Itē sacramenta no. le. efficiūt qđ significant nō sic eucharistia. qz significat vel figurat verū corpus xpi z sanguinē contineri sub illis speciebus. sed ille spēs ſb non efficiūt. nā respectu eius non pōt aliqua virtus finita habere causalitatē. Item sacramēta no. le. bñt aliqua verba que sunt forma. Non sic eucharistia qz verba que sunt forma sacramenti oportet ēē simul cum sacramēto. verba autē eucharistie nō sunt simul: qz eucharistia manet verbis non manētibus. tum qz dum verba sunt in prolatione non est eucharistia sed in fine prolationis. Itē dicit. 4. metha. q nō vnum significat nihil significat. eucharistia nō est signū vnum seu sacramētum. nec significat vnū sacramentum ergo zc. probatio minoris. qz aliud signū est species panis aliud signū species vini z bñt aliud z aliud significatū: qz vnius significatū ppriū ē corpus xpi: alterius autē sanguis. Contra de cōse. di. 2. i. sacramētoz oblationibus loquit de eucharistia z ibidē non oportet in sacramēto aliud offerre preter zc.

Hic tria videnda sunt. pri

mo sicut processū est in aliis sacramētis ponēda e qdaz rō nominis eucharistie z supponēda est ex vsu loquentium. secūdo ingrendū ē si illi roni subsit aliqd reale. z 3° si id quod subest sit sacrm. no. le. quod principaliter quaritur. Ratio nois eucharistie ſm cōmuniter vtētes vl loquētes de eucharistia pōt ēē talis. Eucharistia est sacramētū corporis xpi z sanguinis veraciter contēti sub spēbus panis z vini post pfectionē factā a sacerdote sub verbis certis cum debita intētione. Datis ex institutione diuina veraciter signās corpus xpi z sanguinem sub eis realiter cōtineri. De secundo dico q ista rō nō est in se falsa qz nulla pars repugnat alteri possibile. n. est sine contradictione corpus xpi cōtineri sub specie panis z sanguinem sub specie vini. qđ supponat ꝟ. qa di. io. declarabit. Possibile est etiā ista signa instituta esse a deo ad signādum veraciter illa signata sub eis cōtineri. qz qđ deus pōt facere pōt per aliquod sensibile signum imposituz signare. ergo isti rationi subest aliqđ ens hoc est cui non repugnat esse. Ulterius dico q sibi subest aliqđ ens in effectu vt probari pōt per auctoritatem z congruam rationem. Auctoritas est Matth. 26. vbi christus post cenam istud sacramētum instituit vt sub istis speciebus verum corpus eius z verus sanguis veraciter continentur. z non tm̄ tunc quando ipsemet confecit. sed q postea hoc sacramentum a sacerdotibus in ecclesia conficeretur. ad quod dedit auctoritatē subdens ibi. dicit apostolis. hoc facite in meā cōmemorationem. Idez habetur Luc. 22. z primo cor. 11. vbi apostolus diffuse determinat de modo perceptionis et consecrationis huius sacramēti. Panis inquit quem frangimus nos sacerdotes nonne participatio domini est. z q istud sacramētum sit perpetuo in ecclesia: ibi ait capitulo. 11. quotiens cūqz inquit panem hunc comedetis z calicem bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat. supple ad iudicandum. vnde vsque ad tunc durabit ecclesia militans z eucharistia in ea. sicut tenent omnes sancti. Quod hoc sit congruum. probatur quia congruum est christum esse nobiscum tali signo sensibili vt magis excitetur quilibet ad reuerentiam z deuotionem ad christum. z hoc patet de facto. q quasi omnis deuotio in ecclesia est in ordine ad istud sacramentum. propter hoc enim clericus cum maiori diligentia persoluit officium diuinum in ordine ad missā propter hoc etiam populus deuotius audit missam q̄ aliquod aliud officium ecclesiasticum. propter hoc etiā singulari cum maiori diligentia confitentur quando intendunt ſm ordinationem ecclesie saltem semel in anno cōmunicare. Congruum etiam fuit post generationem spiritualem conferri etiam nobis nutrimentū spirituale z illud magis congrue nobis datur sub similitudine nutrimenti corporalis. nutrimentum autem corporale precipuum consistit in pane z vino. ergo zc.

Congruum etiam fuit q signum sensibile sub quo nobis deus voluit se dare haberet ordinem ad verba aliqua ab aliquo ministro proferenda. quia aliter nesciremus qñ in tali signo esset xpus z qñ non. z sic periret reuerentia debita z deuotio. Congruum etiam fuit q in prolatione illorum verborum minister esset in

Eucharistia

ecclesia excellens. s. sacerdos per cuius actū ministeriū lem xp̄s sic incipiat esse nobiscū. De tertio dico q̄ illud qđ substātie rei nominis p̄us posite est sacramentum. q̄. s. est signū veraciter representās ex institutiōe diuina. ⁊ hz non gr̄am accidentalē tamen effectum aliquem ei gratuitū. s. eē corporis xp̄i sub tali specie. gratia autem in diffinitione sacrāmēti nō accipit tm̄ p̄ gratia accidentali sed p̄ effectu dei gratuito. De vnitate huius sacrāmēti dico q̄ bene possibile esset plura sensibilia concurrere in fundamēto vnius sacramenti simpliciter vt supra dictum est de ablutione ⁊ verbis in fūdamento relationis baptismi. tunc neutrum illorum est aliquid illius sacramenti sine altero. h̄ autem ⁊ species panis continet suum signatū sine speciebus vini ⁊ econuerso. ideo dico q̄ corpus xp̄i potest accipi stricte p̄out tm̄ includit partes animatas anima xp̄i cuiusmodi nō est sanguis hz sit in potentia ꝓpinqua vt conuertatur i carnem animatam. ⁊ sic corpus est aliud essentialiter a sanguine ⁊ in secta etiam potest esse aliud signatum. ⁊ per cōsequens p̄t esse huius ꝓprium signum sicut est ⁊ ꝓpria diffinitio. Alio modo corpus p̄t accipi vt omnia illa includit que pertinent ad totum corpus organicuz siue sint partes animate siue sint alia non formaliter animata vt humores ⁊ spiritus. ⁊ hoc modo sanguis est aliquid corporis. p̄mo modo accipiendo corpus: hz ipsum ⁊ sanguis sint p̄mo diuersa signata tamen cōstituunt vnum signatum totale qđ est corpus secūdo modo. ⁊ ita signum ꝓprium corporis p̄mo modo ⁊ signū ꝓprium sanguinis possunt esse vnum signū vnitate integritatis non aūt indiuisibilitatis. Congruit autē h̄ sacr̄m habere vnitatem integritatis ⁊ non indiuisibilitatis qz est ad completā nutritionē anime que significatur per completā nutritionē corporis. Cōpleta autē nutritio corporis fit ex aliquo vno vnitate integritatis non vnitate indiuisibilitatis. s. ex alimēto. non enim nutrit sufficiēter cibus sine potu nec econuerso. Ex dictis patet quadruplex differentia ⁊ excellētia huius sacramēti ad alia quarū triplex est in significādo. Una est qz est simplr veracissimū in signando. alia enim sacramenta veracia sunt quantū est ex se. tamē quādoqz nō habēt effectum suum signatū ꝓpter indispositiones suscipiētis: istud autem nunqz caret suo signato. Secūda excellētia est qz qđ significat istud sacramētum h̄ realiter cōtinet alia non. Tertia excellentia est signati per istud. alia enim sacramēta significant gr̄am accidētalem inherentem suscipiēti. istud aūt significat gr̄am subsistētez s. verum corpus xp̄i ibi exis. Ultima differentia est in modo eēndi istius sacramēti: qz omnia alia sacramēta ꝓsistunt in vsu ⁊ in fieri. ita q̄ idem est sacramētum et perceptio sacramēti. sicut baptismus ⁊ perceptio baptismi. nec permanet aliqđ qđ sit sacr̄m cessāte vsu tali vel perceptione. sed hoc sacr̄m est quoddā permanēs etiā añ vsum. ⁊ h̄ cōgruū erat qz xp̄s permanēter voluit eē nobiscū. ergo in aliquo signo vel sacramēto permanēte vsū vsus huius sacri nō ē sacr̄m. vsus enim verborū sacrāliū est quedā via ad sacr̄m. qz in termino plationis v̄ qz tūc nō ꝛ boz incipit eē sacr̄m: sed vsus ⁊ perceptio istius sacri est ampli⁹ q̄dā desitio sacralis seu via qua hoc sacr̄m applicek mē sibile si bro eccle. ⁊ hn̄ possibile ē in vtroqz vsu si digne fiat gragnū ⁊ ita tiam cōferre vtēti. sed hoc non ē formale ⁊ p̄mū significatum eucha⁸. sed qdā act⁹ sacrales in qb⁹ hn̄ p̄t gr̄a nec sacr̄ recipi si digne fiāt. magis tm̄ in perceptione qz in cōsecratōne: qz act⁹ perceptionis significat nutritionē spūalem q̄ē per gratie collationem.

Ex his patet ad argumēta. Ad p̄mū. qa eucha⁴ nō ē p̄mo signū gratie accītalis hz subsistētis. Ad 2ᵐ v̄ cē bona difficultas p̄ illū q ponit sacr̄a hēre actionē respectu significati hz p̄ me nō cōcludit. dico n. q̄ h̄ mō intellr illa ꝓpō. sacrāmētū efficit qđ figurat. i. significat aliqđ fieri illud

p sacr̄m tanqz per signū efficax fit. si aūt significat aliqđ eē illud p sacr̄m tanqz p signū verax ē. Qualr aūt acciāt ibi p. dictū ē in p̄ma di. Et cū dr q nulla virt⁹ finita p̄t agere ad eē corpis xp̄i ibi. ꝛcedo ꝓprie loquendo de actione. p̄t tn̄ aliq̄ virt⁹ finita vel aliqđ vtutis finite eē dispō immediata ad eē corpis xp̄i. ibi. nō a se hz a deo assistēte. ibi. ⁊ h̄ mō instituit istas spēs vt post cōsecrationē assistat eis ad h̄ac p̄tiā corpis xp̄i. Ad 3ᵐ patz q̄re istud sacrāmētū nō hz aliq̄ vba p forma qz tūc nō esset sacr̄m p manēs cū vba nō p̄nt eē nisi in successione. tm̄ i ipsa cōsecratio sacri ꝓsistit in fieri. ⁊ iō regrit aliquam formā vboz. Sed illa nō est forma sacri sed ꝓsecrationis sacri. ⁊ p tāto illa p̄nt dici vba sacralia qz ad sacriz p tinētia tanqz forma ꝓsecrationis ei⁹ q̄ ꝓsecratio ē inceptio sacralis hz nō dicunt sic sacrāmēta alia sicut verba baptismi. illa. n. sūt sacialia qz forma sacri. Si aūt dno queras q̄ sit forma hui⁹ sacri. dico q̄ ipse spēs visibiles sūt mā. i. p̄imū fundam̄ rionis significationis ⁊ ipsa significatio ē ibi formale sicut in alijs sacrāmētis. Et si q̄ras qđ ē in hoc fūdamēto tanqz mā aliud tanqz forma. ſēn. q̄ nō ē h̄ aliud tanqz mā ⁊ aliud tanqz forma sicut ē in aliis cui⁹rō ē qz istud est pmanēs. ⁊ iō non p̄nt aliq̄ verba ad ei⁹ cēntiā ptinere. in quocūqz aūtez sacrāmēto distinguit mā ⁊ forma. signū visibile dr mā. vba vo forma. Ad 4ᵐ dr q h̄ ambo sunt vnū signum vnius rei vt corpis xp̄i. Cōtra. Noia synonima sūt alia ⁊ alia noīa: sūt ēt plura signa nō obstāte q̄ idē significēt. qz plures sūt ibi voces ipōsite ad significādū. q̄a silli cū h̄ sūt alie ⁊ alie spēs significātes erit aliud ⁊ aliud sacr̄m. Dico q̄ alr q̄ sicut dictū ē in pede qōnis q̄ sūt sacrāmētū vnū vnitate integritatis nō diuisibilitatis. Ideo non concludit.

Ric. di. p̄miti. ar. j. q. 2. ad 3ᵐ arg.ᵐ

De forma.

Forma vero est quam ipse ibidē edidit dicēs. h̄oc est corpus meū. ⁊ post Hic est sanguis meus. Cum enim hec vba proferuntur quersio fit panis ⁊ vini in substātiā corpis ⁊ sanguinis xp̄i. Reliqua ad laudē dei dicuntur. Unde ambr. Sermone xp̄i hoc conficitur sacrāmētū qz sermo xp̄i creaturam mutat. ⁊ si ex pane fit corpus xp̄i. et vinū cū aqua in calicem missū fit sanguis cōsecratione verbi celestis. Cōsecratio q̄busfit verbis. Attende q̄ sunt verba Accipite ⁊ comedite ex eo oēs: hoc ē corp⁹ meū. ⁊ iterū Accipite ⁊ bibite ex hoc oēs hic est sanguis me⁹. Postreliqua oīa que dr laus deo referr ore p̄mittit p populo p regib⁹. Itē Aug. Credēdū ē q̄ in illis vbis xp̄i sacra ꝓficiant reliqua oīa nihil aliud sūt quā laudes vel oblectationes fideliū ⁊ petitiones. Ecce que sit istitutio ⁊ forma hui⁹ sacri. Ubi ꝓsideratione dignū ē quare illud sacrāmētū post cenā dedit discipulis. Bns igitur iesus ad inuisibilia patre maiestatis migraturus celebrato cū discipulis tipico pascha qđ dā memoriale eis cōmēdare volēs sub specie panis ⁊ vini corp⁹ ⁊ sanguinē suum ita eis tradidit vt ostenderet legis veteris sacrāmēta iter que p̄cipuū erat agni paschalis sacrificium in morte sua terminari ac legis noue sacra substituī in qbus excellit misteriū eucharistie. Jō etiaz post alia dedit vt hoc mirū arti⁹ mēorie discipulorum infigeretur. ⁊ ab ecclesia deceps

Amb. in lib. de sacrāmēt.

Quare post alia cibū de dit corp⁹ ⁊ sanguiē discipul

frequentaretur. Sed non extinde disciplinaz sanxit in posterum vt post alios cibos sumatur potius a ieiunis sumi oportet. sicut apostolus docet vt singulari reuerentia diiudicetur idest discernatur ab aliis cibis. Quod dominus apostolis disponendum reliquit. Unde Aug. Apparet cum primo acceperunt discipuli eucharistiam non eos accepisse ieiunos. Non ideo tamen calumniandum est vniuerse ecclesie q̄ a ieiunis sumitur semper. Placuit enim spiritui sancto vt in honore tanti sacramenti prius in os christiani dominicum corpus intraret quā alii cibi. ō vbiq; mos iste seruatur. Nō. n. q̄ post cibos dedit dñs. ō prāsi vel cenati illud accipe debēt vt illi facie bāt quos apostolus redarguit. Nā saluator quo vehemēti⁹ cōmēdaret mysterii illi⁹ altitudinē. vltimū hoc voluit figere cordibus z memorie discipulorz a qb⁹ ad passiōez digressurus erat. Quo aūt ordine deinceps sumere tur apostolis per quos ecclesias dispositurus erat reseruauit docendum.

Aug. in li. rōsionū ad ianuariuz

D secundum sic procedit z arguitur q̄ illa nō est forma precisa cōsecratiōis euch^e que ponit in canone misse. p̄mo q. hoc pronomē hoc aut demōstrat substam panis. aut accidentia. z vtroq; mō est. ppō falla. aut demōstrat cōpus xp̄i. z tūc. ppō nō est effectiua sicut nec ista. corpus meuz est corpus meū. nulla. n. ppositio est effectiua vl operatiua que vera esset: nulla posita actiōe vel operatione eque sicut si operatio ponat talis est ista corpus meuz est corpus meum. Item istud pronomen hoc demōstrat p instāti. p quo pferē vel p alio. si p illo nō ē tē corpus xp̄i: ergo tunc demōstrat panē vel accidētia

Sed tūc ppō illa est falsa: q. nec panis nec accidentia sunt corpus xp̄i. Sed oz falsa nō pōt eē forma in sacramēto veritatis ergo z̄. Itē in forma sacramēti tradita a xp̄o nō lz regularit aliquid interponere regularit dico p interruptiōe aliqua modica casuali. de qua dicti est in diffinitiōe baptismi. sed hic regulariter interponit. hec cōiunctio. n. que nō est in forma tradita xp̄o sz̄ pz in euangelijs. Itē sicut hoc pronomen ego signat p̄mā. personā ita meū possessionē. ergo sicut dicens ego de se loquit ita dicēs meū designat illud a se possideri ergo sacerdos proferēs meū designat illud eē suū. i. sacerdotis. Itē de forma cōsecrationis sāguinis arguit q̄ nō sit illa qua vtimur. q. illa nō. inuenit tradita a xp̄o q. nullus euangelista ponit illa verba. Itez eque pauca verba vident sufficere ad cōsecrationē sanguis sicut cōpōis. ergo cū pfectio corporis cōsistat in quattuor verbis. g̃ z sanguis. g̃ alia superfluūt. Contra. extra de cele. miss. Cū marthe. Ex quo credim⁹ ait. Inno⁹. 3⁹ q̄ forma verborū sicut in canone scribunt z a xp̄o apostoli z ab ipsis eorū acceperunt successores. ergo z̄.

Respondeo Dic tria videnda sunt. p̄mo si eucharistie ē aliqua vñ forma. 2° q. 3°. qd signat. De p̄mo pz ex solone. q. precedētis. q. nulla vba sūt forma eucharistie: nec de essen^a ei⁹. sed vba aliq; sūt vba pfectionis eucharistie. z sic intelligēdo q. sic. pponit in. q. qd sit forma pfectionis Dico q̄ sicut istud sacrm ē vnū vnitate integritatis nō indiuisibilitatis q. in se includit duo signa ptialia. q. p̄mo signāt duo pp̄ria signata z prima. s. corpus z sāguinē. z remota. s. cubationē z potū spūalē. ita ēt ē vna cōsecratio vnitate integritatis z tñ due pfectiones ptiales sicut. n. aliqua res est vna sic ē vna ei⁹ inceptio. z sicut plures sic plures eius inceptiones. z sicut cōsecratio est plures sic ei⁹ inceptio ē plures. Est g̃ cōsecratio plures partiales cōsecrationes. tñ vna vnitate integritatis. z sic est vna forma pfectionis vnitate integritatis sz tñ continēs in se plures formas ptiales. distinctio aūt formarū illarū ptialiū pz. q. vna est efficax sine alia: qō manifestū est. aliogn enim fideles corp⁹ adorātes an cō secrationē sanguinis essent id olatre. qō falsum ē.

De secundo dico q̄ verba

pfectionis corporis sūt q̄ttuor. s. istud. pnomen hoc. z verbū est z in apposito corpus meū. Loniūctio enim nō ē de eēntia forme. sed ꝑm vnū doctorē ponit ad designandū ordinē cōsecrationis sacri ad vsum facri. qō pz ex vbis. Accipite hoc ē. n. z̄. q. d. q. talis ē pfectio ō vtimini cōsecrato. sed alia rō pōt assignari. s. q. n. ponitur ad ptinuādū ne illa vba q̄ sunt de forma. pferant sine p̄cedētib⁹. Sed hic ē dubiū. vtrū ptermissis verbis p̄cedētib⁹ p ista sola q̄ttuor verba cōficeret sacerdos. Tho. in pñti di. ar. 2. q. 1. in solone scdi arg.

Dī q̄ sic q. ista sūt p̄cisa forma. alia sunt ppter reuerētiā vel ppter oz̄onē p̄mittēdā. Sed ō istud arguit q. verba sacra alia ex vi vboz dñt significare illud qō efficit ex vi sacri. Sz ex vi cōsecrationis bui⁹ efficit ibi ē verū corp⁹ xp̄i. g̃ vba sufficiētia ex vi ppria debēt tignare illud ibi ptineri. Sed h verba. h ē corp⁹ meū. pla ta sine p̄cedentib⁹ hoc nō signāt absolute: q. ly meum signat referri ad psonā ipsi⁹ loquētis: q. lz minister possit itēdere vt loq̄tur in psona xp̄i nō tñ. ppter hoc signatum illoz vboz eēt q̄ ly meū demōstraret corp⁹ xp̄i. sed corp⁹ loquētis. sicut si ego incipem log in psona xp̄i dicē do sic Mea doctrina nō est mea. sed intēdērē log in psona xp̄i. tñ ex vi verboz nō babet q̄ ista doctrina sit xp̄i sz illius q̄ logtur. sicut angelus q̄ loquebat in psona dei. Ego sum de⁹ abrahā. z per ons nō eēt. ppō falsa ꝑm sensum p quo fiebat tñ nō erat signatū pp̄rie bui⁹ oz̄onis q̄ ly ego supponeret p̄ro psona dei. Hoc ēt cōfirmat p Ambr. ō pse. di. 2. Panis est in altari. Sermo ingt xp̄i creaturā mutat z sequit. Consecratio qb⁹ verbis fit attēdite que sunt verba. Accipite z edite ex hoc oēs. hoc est corp⁹ meum. vbi ipse vī p̄ingere illa vba p̄cedētia. s. accipite. tan q̄ verba cōsecrationis. sed hoc non est intelligendum: tanq̄ sint eēntialr pertinētia ad necessitatē cōsecratiōis sed tanq̄ necessario p̄mittenda. z non solū illa sz alia plura p̄cedentia in canone ex q̄bus ex vi sermonis bēri potest q̄ ista hoc est corpus meū dicunt in psona christi. vñ nō sine cā eccl̄ia ita pnexit totū canonē misse q̄ ab illo loco cōicātes vsq; ad illū locū post cōsecrationem. Tho. in pñti di. ar. 2. q. 1. in solone scdi arg. Bot. pticularis. i. 4. pte sū. in tracta. ō eucha^a. ricar. i. 4. di. ō. q. 1 ar. 3.

Supplices te rogamus omnipotēs deus non est aliq̄ oratio que non necessario cōnectat cum precedente. vel per cōiunctionē copulatiuā sicut: hanc ergo oblationē z huiusmodi. vel per nomen infinitū vt quam oblationem tu deus. z qui pridie q̄ pateret z post cōsecratiōez supra que ppitio vel per relationē vt ibi. Simili mō. De isto articulo dicetur in generali simul cum dubiis qd fuerit obseruādū. De verbis aūt cōsecrationis sāguinis est dubiū magis q. quātum ad duo. Primum est: q. formarū qua vtimur nullus euangelistarū recitat: ideo non videtur ex euāgelio certa. Dicit etiaz alia forma vtunt ō. Hic est sanguis z̄. z per consequens forma nostra non est precisa. Respondeo non dubito q̄ forma nostra sit recta ꝑm auctoritatem illam Innocentii: q. multa tradita sunt ecclesie ab apostolis que tamē non sic scripta sunt in euangeliis. nec obstat de euangelistis q. intendebant narrare rem gestam non autez tradere formam consecrandi. Sed z de forma grecorum ecclesia non dicit eos non conficere. vnde dicunt aliquiq̄ forma eorum z forma nra z q̄cūq; scripta i euāgeliis sufficiens est ad pfectionem. tamen in eccl̄ia romana e Petr⁹ ō tbarāta sia i qu⁹ di. 8. z ricar. i pñti di. q. 2 ar. 3. ad primū z 2^m arg^m

de necessitate ministri vti forma q̄ vtimur. Sed3 dubiū ē an ad formā q̄ vtimur ptineāt oīa verba a loco isto. Silr modo vsq3 ibi vñ ꝛ meritos. Et cōiter tenēt q̄ ista. Hoc facite in meā cōmemorationē non ptinent ad illā formā hoc modo qđ ꝓbaī. qr nō magis facit illud. Hoc facite ꝛc. ad sanguinem quam ad corpus. Precepit enim xp̄s ita fieri cōsecrationē corporis sui sanguinis. g̃ si illud pertinet ad cōsecrationē sanguinis: pari ratione ꝛ corporis. ꝛ per ꝫ̄s quando hostia leuat adhuc non est ibi corpus xp̄i. ꝛ sic est idolatria. qđ nō ē dicēdū. Hoc etiā pz: qr preceptū de vsu cōsecratiōis non est de forma cōsecrationis. hoc est preceptū vsus: vt verba ostendūt. ergo ꝛc. Itē per ista verba contulit apostolis xp̄s potestatē cōsecrandi. h. n. ordinauit eos sacerdotes. Collatio aūt potestatis cōsecrandi non fit p verba pertinētia ad ꝓsecrationē: qr verba cōsecratiōis mām respiciūt que cōsecrat vel terminū in quē cōsecrat vba aūt ptātem cōferentia respiciūt ptātē quam contulerunt ꝛ illū cui conferūt. Hoc ergo tanq3 certo supposito nungd oīa verba vsq3 illic. Hoc facite. sūt de forma cōsecrationis sanguinis. Dicit q̄ sic. primo de illis q̄ p vobis ꝛc. qr relin implicat añs ꝛ est pars vnius totiꝰ oīonis. Silr dicūt multo magis de illis noui ꝛ eterni testamēti. qr illud est quedā specificatio eius qđ precedit cum dicit sanguinis. Ad vnā aūt formā vident̄ pertinere oīa que pertinent ad vnā oīonem. ergo taz illa noui ꝛc. de quibus certū est q̄ pertinēt ad vnam orationē q̄z illa q̄ pro vobis ꝛc. que ꝓpter implicationē pertinere ad eandē orationē vident̄ oīa pertinebūt ad formaz cōsecrationis sanguinis. Sed iste rōnes non concludunt qr possibile est aliqua multa addi in oratione cōsecratiua quibus non expressis tota cōsecratio baberet: sicut xp̄s potuisset dixisse. hoc est corpus meū assūptū de virgine ꝛ suspendēdum in cruce. sicut dixit de sāguine qui pro vobis fundet. ꝛ tunc lz illa verba fuissēt dicenda ꝓpter deuotionē: nō tñ fuissent simplr necessaria ad formā lz ad eandē orationē pertinerent. Mlto minus etiam valet illa probatio de illo qui pro vobis. q̄z de illo noui ꝛ eterni. posset enim intelligi illa oratio i sē su cōpositionis vel diuisionis sicut distinguit illud sophisma. Dis bō qui est alius a sorte currit lz in sensu cōpositionis ꝑplicatio sit ps eiusdē orationis non tñ in sensu diuisionis. ꝛ ita posset intelligi in ꝓposito ita q̄ añ illud q̄ non eēt oratio perfecta vel per ly qui inciperet oīo copulata precedēti in sensu. s. diuisionis. ꝛ exponeret ꝑm Priscianū ly qui per et ꝛ ille. Cōsilr per illō noui testamēti intelligit cōiter ꝑm scōs cōfirmatoꝛ in quo intelligit implicatio. sanguinis inq3 qui ē cōfirmator noui ꝛ eterni testamēti ꝛc.

De isto articulo dico bre/

uiter q̄ non est nobis traditū oīno certitudinaliꝛ an ad formā cōsecrationis sanguinis pertineāt aliqua verba post illud. sanguinis mei: vel an aliquod illoꝛ sequēti um vsq3 illic. hoc facite ꝛc. Jō piculosū est hoc asserere de quo sufficiēs auctoritas nō hꝫ. Nō est aūt piculosuz ignorare qr videt ignorātia inuincibilis. Ex hoc patz ꝛmprobatio cuiusdā dicti minꝰ discreti q̄ necesse ē i quolibet sacro scire p̄cise q̄ verba sunt de forma ad hoc vt aliqs cōferat sacr̄m. Jstud enim manifeste falsum ē. nō solū in ꝓposito: sed ēt in baptismo ꝛ pnīa ꝛ sacro ordis. forte enim nullus ē qui sciat p certo nec eps nec ordinatus si sint precisa verba ordinationis in sacerdotē i ecclesia. Cōsilr diuersi vtunt diuersis verbis in cōferēdo sacr̄m pnie. nec est certum de aligbus verbis precisis q̄ sint illa. nō tñ dicēdū est q̄ nullus absoluat in ecclia Quid g̃ erit cōsiliū. Dico q̄ sacerdos intēdēs facere qđ facit ecclia legēs distincte vba canonis a p̄ncipio vsq3 ad finē vere cōficit. nec est tutū alicui se reputare valde ꝓfundū de scia sua ꝛ dicere volo vti precise istis verbis pro ꝓsecratione sanguinis. sed securioꝛ ē simplicitas volo ista verba ꝓferre sub ea intentione sub qua chriſtꝰ instituit ea cē ꝓferenda vt que ex xp̄i institōne sūt de forma: dico vt de forma ꝛ que ad reuerētiā dico ad reuerētiā Sed qd si ante oīa vba ꝓlata ꝓtingeret mori sacerdotē. nungd hūdus eēt sanguis tanq3 cōsecratꝰ. Dico hic sicut in quodā casu superius p̄missō. sigs sacerdos inciperet sic loq. Hoc est corpꝰ meū non ꝑus dicēs vba p̄missa totaliter q̄ in oībus talibꝰ non est adorādum nisi sub cōditione si vere cōsecratū est. Et nungd iteranda sunt vba. dico q̄ non absolute. Sed nungd sub cōditō ne. dico q̄ hic nō est talis necessitas sicut in baptismo. qr ibi q̄ñ dubitaī de baptizatione dubitaī de salute. Jdeo necesse est ibi quādoq3 sub ꝓditōne baptizare. Sz hic si probabiliter dubitaī in aliquo istoꝝ casuum: an ꝓsecratio sit cōpleta nullū piculū salutis iminet si non iteret nec absolute nec sub ꝓditione. Quid ergo ē ne illa mā semp seruanda. dico q̄ nō. qr putresceret. sed sacerdos post cōionē in sua missa pōt illā mām recipere sub intētione cōdonata tali si istud est cōsecratū. sed si nō non. sed vt tale de quo est incertū. nec in hoc pōt eē piculum qr ieiunus ē añ perceptionē vini ablutionis. ꝛ si ñ est sanguis qđ ꝑcipit non tñ facit irreuerētiā corpi ꝛ sanguini iā ꝓceptis qr mox post sanguinē iā perceptū stati in altari ꝑcipimꝰ purū vinū. De tertio articulo dicit: Gabri. q̄ sacerdos ꝓfert illa vba q̄si māliter qr recitat ea sicut pactauit a xp̄o dicta. vt pz per lr̄am ꝓcedētē in canone. xp̄s autē quādo illa dixit nō trānsubstātiauit panē in corpus suum quod probaī ex verbis illius canonis qr ibi premittit benedixit. vñ dī q̄ per illā bñdictionē precedētē ꝓsecranit non per ista verba. hoc est subsequētia. s. corpꝰ meus cui cōcordat Jnnoꝰ vi officio misse parte. 3. c. 6. ꝛ. 14. Sed cōtra. Aut xp̄s confecit sine verbis qđ nō est ꝓbabile. aut cum verbis. ꝛ tūc aut cū istis aut cū aliis. ñ cum aliis a predictis qr non est probabile q̄ alia forma vtatur actoꝛ ꝛ ministri qbus cōmittit formā si eisdem remanet difficultas de signatione illius orationis vltimo ꝓlato a chriſto. quia chriſtus modo si esset viatoꝛ posset proferre ista verba ꝛ conficere ꝛ remaneret eadē difficultas sicut ꝑus. Ellia est opi. q̄ sicut nomen significat sine tempore. ꝛ ideo potest supponere pro suppposito cuiuscūq3 temporis nec pōt restringi a tpe cōsignificato per verbū significās cōpositionē. qr illud est distans ꝑm intellectū vel sensum nihil cōtrahit sic per distās sicut nec contrahit hic homo cum dicit homo est albus lz ꝓtrahaī h. homo albus currit: ita pronomē cum ponatur loco nominis ꝓprii ꝛ significet sine tempore pōt signare seu demonstrare sine tempore. quia hoc significat q̄ demonstrat pro omni tempore. ꝛ si hoc pronomē h̄ potest demōstrare sub diuisiōne illud qđ nunc continetur sub illis speciebus vel id qđ de proximo continebit. vt si demōstratioꝰ ad intellectū eius qđ demōstrat in recto ꝛ ad sensum eius qđ demonstratur in obliquo ꝛ illud in recto sit aliquid nunc pñs vel qđ in proximo erit pñs ad sensum sub istis speciebus ꝛ illa disiunctiua vera est quia altera pars est vera. ꝛ hoc ad intellectum. quando. s. assistit virtus diuina in vltimo instāti prolationis operans ad illud qđ significat. Contra istud lz non oporteat q̄ hoc pronomen hoc demōstret aliquid pro determinato tempore. tamen sicut ipse arguit significatio orationis constituit ex significato partium. ꝛ p tes signant quando proferunt. Jdeo ꝑm eum ēt necesse est dicere q̄ hoc ꝓnomen quādo profertur illud signat quod tunc demonstrat. tunc aūt non videt demōstrare posse aliquid quod non est tunc contentum sub illis speciebus. qr sic posset dici q̄ h ignis est aq̄ vel hō corpꝰ est aqua loquēdo de igne statim ꝓcurrendo inaquam et faciendo talem demōstrationē ad sensum i obliquo ꝛ ad intellectum in recto. ꝛ hoc demōstrando corpus quod nunc ē vel in proximo erit. sed nō videt rationale di-

cere de aere statim corrũpendo qđ hoc corpus est ignis hec enim simpliciter ẽ vera. hoc corpus est aer. ⁊ de eodem nõ dicuntur simul ignis ⁊ aer. Itẽ si tũc significat partes orationis qñ proferunt̃ ⁊ ex significatis earuꝫ hoc modo acceptis est significatum totius orationis: ꝑm q accepit oportet dicere q ly est qñ profert̃ ponat signatum suũ ꝑ ꝓnti qđ significat. sõm aũt ꝑ illa parte disiũctionis nõ accipit pro aliquo eodẽ tẽpore cũ illo qđ importat per copulã. ergo tota signatio illi⁹ orationis nõ refert̃ ad aliquid idẽ vel ad instans. Itẽ disiuncti ua nõ ponit alterã partẽ determinate. sꝛ est ibi fallacia ꝓntie ergo si hoc stat sic disiunctiue nõ determinate ponit respectu predicati vnaꝫ partẽ. ſ. hoc qđ in proximo erit sub istis specieb⁹. sicut neqꝫ alterã. ſ. qđ nunc est sub istis specieb⁹ ⁊ efficit̃ per istã orationẽ etiã secundũ eos nisi vt ipa est vera ergo per istã nõ magis efficiet̃ illud qđ statum erit sub istis specieb⁹ sed corpus xp̃i: ꝯ illud qđ nunc est sub istis.

Aliter ergo potest dici. ⁊ sic ꝯclusio ꝓma. q conceptus qui causat̃ per orationẽ prolatam nõ habet̃ per eã nisi in vltimo instãti, platiõis orõis qđ ꝓbat̃. q: nõ habet̃ cõceptus oium ptiuꝫ orationis ad illud istans. cõcept⁹ eiuꝫ totius orationis nõ habet̃ sine cõceptib⁹ oim partiũ. Hoc ꝓbatur per simile. q: cõceptus formatꝫ per dictionẽ nõ habet̃ ante instãs vltimũ platiõis illi⁹ dictionis. g̃ a sili de ozone ⁊ rõ sili tudinis ẽ. q: sicut partes dictionis nõ significãt conceptũ simplicẽ que dictio significat. ita dictio non signat ꝯceptũ aliquẽ cõplexũ quẽ signat tota oõ. Sed dica ẽ q: ps orõis aliquẽ ꝯceptũ simplicẽ significat. ⁊ pars dictionis nihil significat. sed ad ꝓpm̃ nõ est ista dica. q: vt obiꝫ tot⁹ cõcept⁹ nõ habet̃ nisi in fine oium dictionũ prolatarũ. Si obiicit̃. g̃ oõ cãt cõceptũ qñ nõ ẽ q: qñ cõplete plata est oratio nihil orationis ẽ. ſm. pz: q arg̃m nõ cogit q: idẽ posset argui de cõceptu ipozitato per dictionẽ. ió dico q cũ ꝯcept⁹ fiat in instãti in intellectu post platiõnẽ orationis vel dictionis nõ fit ꝓ illã q: illa nõ est. sicut arguit̃. sed in fine prolationis cuiuscũꝫ dictionis per aliqd cãtũ in fantasia a dictione dũ fuit in prolatione intellect⁹ cãt in se cõceptũ aliquẽ dictionis vel ad propm̃ magis per aliqua derelicta a singulis dictionibus dũ proferebãtur intellectus in vltio instãti per collationem suã cãt intellectũ vel cõceptũ totius. Ideo aũt dixi de cõceptu qui cãtur per orationẽ q: se cus põt ee de cõceptu illo significato q nõ cãtur ꝑ eam. vtpote conceptus q est apud loquẽtẽ quẽ. ſ. intẽdit p oratiõnẽ exprimere. Et si arguit̃ cõtra istã cõclusionẽ q: significatũ totius orationis cõsistit ex significatis ptium ⁊ ptes signãt qñ ꝓferunt̃. ſm. signatio illa nõ est rõ formalis candi illũ cõceptũ in audiẽte. sed est quedã dispositio ꝓambula ad quã collationẽ inteꝫsequitur cãtio totius ꝯcept⁹ ex cõceptibus per partes cãtis. Secũda ꝯclõ ẽ ista q. ꝓ illo instãti denotant̃ extrema vniri. et ꝑ ꝓns q est veritas in oratione pro quo significat̃ per vbũ copulãs extrema. q: nihil aliud est in ꝓpõne qđ significet tps ad qđ oporteat ex intellectu ꝓpõnis vnionem extremoꝫ referri. 4ª ꝯclõ ẽ. Verbũ cuiuscũꝫ tpis põt ꝯsignare tps vel instãs. pz. aliogn nõ possꝫ ex primi cõcept⁹ de vnione extremoꝫ ꝓntia ꝓterita ⁊ futura. Si enim nõ posset cõsignare instãs ꝓteritũ si vbuꝫ ẽ ꝓteritũ ꝓns si ẽ vbũ ꝓns. futurũ si est. verbũ futurum nulla ꝓpõ eet̃ vera in q̃ exꝑmeret̃ vnio extremoꝫ q̃ nõ põt ee nisi in instãti. vtpote nec ista aĩa fuit creata. nec ista aĩa creab. eẽnt vere. Siet̃ nõ posset cõsignare tps ꝓns si ẽ vbũ ꝓns ⁊ tps ꝓteritũ si est vbũ ꝓteritũ. ⁊ tps futurũ si est vbũ futuruꝫ. nulla ꝓpõ esset vera cuius extrema nõ ꝓnt vniri nisi pro tpe. ⁊ tunc nec ista eet̃ va. celũ moueba. nec eet̃ ista vera celũ mouet̃ nec ista. celũ mouebit̃. Juxta istã ꝯclonẽ dico q verbum ꝯsignificare instãs vel tps. ꝓprie dictũ. siue loquẽdo de verbo ꝓnti siue ꝓterito siue futuro pertinet ad multiplicitatẽ tertii modi equiuocationis: q est ꝑm diuersa ꝯsignificata dictionis idẽ significãtis. nõ aũt copulatiuo extremoꝫ pro instanti vel pro tẽpore sunt cãe veritatis talis propositionis. qꝛ nullius modus ẽ qui includat indifferẽter in istis duobus. ⁊ ita oportet hẽre vnũ cõmune quando sunt cãe veritatis in cõsignificatis sic i significatis. Quinta conclusio ꝑm vnũ modum dicendi est q verbũ si est presens ⁊ cõsignificat instãs cõsignificat instans complete prolationis totius orationis. qꝛ pro eodem instanti intelligit ipsa vnio ⁊ conceptus extremoꝝ seu totius orationis ⁊ totus cõceptus intelligit̃ pro vltimo instãti. si aũt est verbũ ꝓns ⁊ cõsignat tẽpus consignat tps sue prolationis. vel totũ vl partem. ⁊ ꝑm hoc si in vltimo instãti platiõnis verbi fieret generatio ignis hec eẽt va ignis generat. hec autem fiãt. celũ mouet̃ vel ego curro. si in toto tpe prolationis istius. vel in aliqua parte saltẽ maiori vmũtur extrema. ⁊ ꝑm hoc ista nunqꝫ erit vera. ego bibo vl ego dormio. nec huiusmodi qꝛ non ꝓnt ee vere vt cõsignificat instans: qꝛ actus ille non põt ee in instãti nec pro toto tẽpore prolationis orationis. nec pro parte illi⁹ vniuntur extrema. ⁊ ideo propositio illa semp falsa ẽ. Secundũ istã ponerẽt̃ sexta conclusio. qꝛ in propositione de ꝓnti vbi verbũ cõsignificat instans ꝓns: significata oium partium orationis debent intelligi pro vltimo instanti. hoc probatur ex precedẽti: qꝛ ꝑm ꝑm ꝓmo per 1er. ee significat cõpositionẽ quã sine cõpositis nõ est intelligere. ergo si copula copulasset̃ pro vltimo instanti. ꝑ illo necesse ẽ intelligi significata oiuꝫ partiũ. Ex ex⁹ ad propositũ ẽ septima conclusio. q cum hoc verbũ est non significet tempus sed instans. qꝛ vnio isto⁹ extremorum prima est per virtutẽ infinitã. ⁊ per ꝓns in instanti sequit̃ q oẽs partes istius orationis ⁊ significata earum debẽt intelligi pro vltimo instãti orationis. Ex hoc sequitur octaua cõclusio. q hoc pronomen hoc demonstrabit pro vltimo instãti complete prolationis ⁊ tunc diceẽt̃ q demõstraret illud quod pro illo instanti est sub illis speciebus vt sit demonstratio partiuꝫ ad sensum: partim ad intellectũ. ⁊ quo ad hoc oino simpliciter sicut dixit prior opinio. Sed illud qđ demonstratur ad intellectũ ⁊ in recto non demõstratur disiunctiue. sed determinate hoc qđ nunc continet̃. Nona cõclusio est q in regularibus est ordo ꝑm ordinem vniuersalitũ. ante enim qđcũqꝫ vniuersale põt intelligi descendere in propriũ singulare ꝯtrahebat̃ per differẽtiam aliquã ad aliquid inferius tanqꝫ ad speciẽ vt sic habeamus ordinẽ istoꝝ singulariũ. hoc ens. hec substãtia. hoc corpus. ⁊ sic deinceps vsqꝫ ad sortẽ. hoc paret q Aristotẽles. ꝓmo ꝑh. suę. qđ prius videmus a remotis corpus ꝯ aial: ⁊ aial ꝯ hoiem ⁊c. qđ non est intelligendum de vsu qꝛ visus non videt vniuersale sed de singulari vniuersaliozis. Et tũc est decima conclusio. qꝛ ly hoc in proposito demonstrat singulare entis quod non est ꝑ se singulare alicuius minus vniuersalis ꝯ ens. Quod ꝓbatur ꝓmo qꝛ rõnabiliter querit̃ de multis quid est hoc. non autem idem supponit̃ ⁊ querit̃. igitur si supponit̃ per ly hoc. hoc lignuꝫ vel hic lapis. sequeret̃ q idẽ queritur ⁊ supponit̃. nam responsio isto dato. ſ. lignũ vel lapis quiescatur animus querẽtis de illo singulari. De illo ergo singulari queritur hoc tm̃ vt est singulare entis. ⁊ querit aliquid speciale sub ente. ⁊ quodcũqꝫ speciale conueniens est ad responsionem. et hec ꝓbatio stat in vnico verbo quod ponit̃ Exo. 16. demanii. i. qđ ẽ hoc. Alia ꝓbatio est quasi grãmaticalis. quia adiectiuum in neutro genere substantiuatum: includit in se suum substantiuum ꝑm grãmaticos. non includit autem nisi hoc qđ est aliqd vel ens. ergo ⁊ cetera. Unde cima conclusio. q ly hoc ũb non supponat per se. nisi pro singulare entis. tamen illud intelligitur pro

singulari alicuius inferioris. ⁊ regulariter ꝑ singulari qđ est corpus xp̃i. qz nō est ibi in instāti vltimo ꝑ quo facit demōstrationē ens in aliquo singulari: nisi in hoc qđ est corpus xp̃i. ¶Conclusio duodecima ē. q̄ non ꝓpter hoc erit sensus istius ꝓpositionis corpus meum est corpꝰ meū qz alius est per se intellectus añtis ⁊ ꝑntis ꝫ subm añtis supponat ꝑ subo cōsequentis. qđ patet. qz ꝓceptus ꝑntis pōt cē certus ⁊ añtis dubius. nō ē autem idē certus ⁊ dubius. ¶Hoc ēt ꝑz cōuertēdo ꝓpōnē qz aliꝰ intellectus ē. corpus meū est hoc. i. istud ens. et corpus meū est corpus meū. ¶ iz° ꝓclō ē. q̄ ꝑm istū intellectum pōt ista oīo esse effectiua siue cōuersiua. qz qui ꝑncipaliter faceret in instāti ꝓ quo enūciat illđ quod ista oratio tūc significat ipse ꝑncipaliter cōuerteret. nam facere ꝑncipaliter hoc ens esse corpus xp̃i: est realr facere quersionē per quā corpus xp̃i accipit cē h̄. qz eadem est factio qua hoc ens fit corpus xp̃i ⁊ qua corpus christi fit hoc ens. hoc est fit ens qđ est sub istis ſpēbꝰ. sed illa oīo ꝺz esse cōuersiua q̄ significatiue agit ꝓ illo īstāti ꝑ quo quertēs agit realiter. ḡ ista oīo est simplr effectiua.

Opinio tho. ibi ar. j. q 2.

Ex istis. iz. cōclusionibus ꝑz qualiter ista oratio ē va. qz ꝑm istas totus eius intellectus ⁊ cōplexionis termi nꝰ intelligiē ꝑ vltimo instāti plationis. ⁊ ꝓ illo demōstrat hoc illud qđ tunc est sub istis acñtibus verum est añt q̄ istud est corpus xp̃i. ⁊ q̄ nō ꝓpter hoc cōuertit̄ ista ꝓpō corpus meū est corpus meū sed ista pōt esse quersiua ꝫ illa nō. qz ista denotat dici de singulari cōioris. s. de hoc ente qđ est predicatū. illa añt denotat dici de seipso in ſpāli. ꝓpositio autem denotās de hoc ente aliqđ ꝑmo dici pōt esse effectiua. sicut ⁊ ista q̄ denotaret de lapide q̄ ipsum ꝑmo est hoc ens. ¶Quas omnes ꝓclusiones possum concedere ꝓpter gntā ⁊ alis inquantum sequunt̄ ex ea. nam verbū qñ proferē sicut tunc signat sic tunc cōsignat ⁊ qñ signat pñs ⁊ non addit aliq̄ determinatio per quam tēpus cōsignificatiuū referat ad aliud pñs non videt ex vi sermonis q̄ copulet ꝑ aliquo instanti nisi ꝓ vltimo instāti plationis ipsius v̄bi pñtis nec illa ꝓbatio que ibi ponit cogit qz ⁊ si intellectus totius oīonis non fiat per eam nisi in vltimo instanti sicut expositū est in ꝑma ꝓclone. tñ non fit conceptus vnionis extremoꝝ tñ ꝓ illo instanti sicut patet ex secūda cōclusione. ¶Hoc etiam ꝑz qz in ꝓpōnibus de preterito ⁊ de futuro pōt verbū copulare ꝓ quocūq̄ instāti ꝑterito vel futuro quantūcūq̄ distante ab oratione. ⁊ tamen ibi intellectus totius oīonis non habet̄ nisi in instāti cōplete orationis sicut nec intellectꝰ orationis vel ꝓpōnis de pñti nec vniuersalr intellectꝰ alicuius cōpleri. ¶Per hoc ēt pōt destrui illud quod sequit̄ ad istā demōnationē huiꝰ ꝓnois h̄. ¶Nam si illō deberet intelligi ꝓ tpe vel instāti ꝑ quo ē cōpositio ⁊ cōpō. nō intelligit̄ ꝑ vltimo instāti ꝓ quo ē cōpositio. ⁊ copositō non intelligit̄ ꝑ vltimo instāti plationis huius verbi sequtur q̄ demōstratio ꝓ eodē intelligit̄. Est aūt ⁊ alia difficultas cōtra ꝑdicta ⁊ ſpaliter de illa demōstratiōe nam ꝑncipiū demōstratiuū qñ proferē signat qđ demōstrat. ḡ significat illud quod tūc est demōstrabile. sed tūc nihil est ibi demōstrabile ad sensum nisi acñtia. nec ad intellectū vt videt̄ nisi quod subest accidētibus. ¶Pōt ḡ dici aliquātulū aliter q̄ de virtute sermonis nō habet̄ vt conceptus ꝓpositionis de ꝑterito siue vnio extremoꝝ intelligat̄ ꝑcise ꝓ vltimo instanti totiꝰ orationis. sed si intelligit̄ ꝓ instāti magis debet intelligi ꝑ instāti cōplete plationis ipsius verbi. partes ēt quādo ꝓferunt̄ signant. ⁊ si natura signationis earū est talis q̄ non extendit se nisi ad aliqđ quod est pñs qñ signat: opꝰ illud signatū esse pñs quādo ptes ꝓferūt. verūtñ bene possibile est aliquē determinare se ad exp̃mēdū aliquez ꝓceptū cōplexū ꝑ instanti. ⁊ conceptus oīum partiū illius conceptus accipi ꝑ illo eodē instāti vltimo plationis. hoc enim modo disputātes determināt se ad ꝓferendū intellectus suos ꝓ suis rñsionibus ad idē instans. aliogn nunq̄z rñdens pōt redargui quātūcūq̄z cōcederet cōtradictoria. Et siqđē alteri velit exp̃mere ꝓceptum suum per orationē de pñti non cābit in co conceptuq̄ de virtute sermonis ꝓ vltimo instāti ꝓlatōis sed pōt sibi exp̃mere aut exponere q̄ ꝓ illo instanti ꝑ ferat. ⁊ tunc ex tali exp̃one nō ex virtute sermonis cōciperet illā vnionem extremoꝝ ꝓ illo instāti. ꝺz si ipse met ꝑ ferens intēderet per suā ꝓpōnē aliqđ causare. sicut ēt posset intēdere exp̃mere cōceptū suum ꝑ vltimo instāti: ita posset intēdere cāre illū effectū ꝓ illo instāti si ēt ad ꝓlationē orationis isti⁹ intēdēt̄ aliquē cōceptum ⁊ oēs eius partes accipi ꝓ aliquo instāti aligs alius videt̄ intētionē eius velle aliud cāre posset cāre ꝓ vltimo instāti ꝓ quo intēdit ille oīa signare. Et hoc mō ꝫ nō sit manifestū de virtute sermonis illō qđ dictū est ꝑus in gnta ꝓclone ⁊ ceteris sequentibꝰ de vltimo instāti ꝓlationis. tñ manifestū est illa posse intelligi quātū ad intentionē exp̃mentis ⁊ in se ⁊ inquantum est minister deiqui videt̄ intētionē suam pōt illi oīoni assistere ad agendū eo mō quo ipsa ꝑm intentionē ꝑferē tis significat. Sed sine illa vīa teneat̄ q̄ de vi ſnōis tota oꝝ debet referri ad vltimū instās sermonis vel plationis. siue ista q̄ h̄ non sit ex virtute sermonis. sed exꝰ determinatione ꝓferentis. ⁊ hoc nō tñ in se sed in ordine ad principale agens assistēs ad agendū. ⁊ ſi saluetur vno modo vel alio q̄ ista ꝓpō est va. i. ꝑm octauā conclusionē ⁊ ceteras que sequunt̄ a ꝗbus non discordo remanet difficultas cōis vtriq̄ modo quomodo ista ꝓpositio est vera ꝓ vltimo instāti. nam ꝑm vtrāq̄z viam ⁊ si sit vera ꝓ vltimo instāti non tñ ꝑus naturalr ꝗ cōuersio sit cōpleta qz ꝓius naturalr oportet rem cē ꝗ oratio sit vera. in eo enim q̄ res est vel nō est ē oratio vera vel falsa ex predicamentis. ¶Nō ergo ista veritas ꝓcedit naturaliter cōuersionē. sed sequit̄ ⁊ per cōsequēs ista oratio vt vera non est quersiua. ¶Propter hoc dico: q̄ tota illa disputatio in. iz. ꝓclusionibus ⁊ earū probationibus vel improbationibus subtilis est ⁊ logica ꝺ vitate huius ꝓpōis saluāda: sed theologo sufficit q̄ ista oīo vt est tale signū sensibile institutū a deo est instrumentum dei ad cōsecrationē illā ꝗ sequit̄ in vltimo instanti. ita q̄ deus assistit sibi tanq̄z cuidā dispōni ꝓuie efficaci vt ea cōpleta cāet talē effectuz inuisibilē. non autez ipsa vītas precedit vt talis dispōactionem dei qz ē vt signū sensibile in fieri. ⁊ per ꝑns in tpe non intelligit̄ bē suam ꝓ priā veritatē qñ etiam habet eaz illa veritas sequit̄ ordine nāe actionē dei. ¶Breuiter ergo dicez theologus q̄ qualitercūq̄z logicus saluet istam ꝓpōnē esse veram saltē non est oratio sacralis vt vera. sed vt tale signum sensibile precedens forte tpe ⁊ ad minꝰ naturaliter suam veritatem. sicut dispō ꝓtinua in tempore ꝓcedit vltimꝰ istās ⁊ ꝓditionē cuiuscūq̄z i vlꝰ istāti. cā etiam precedit ꝓditionem cāti. Et si queras tūcq̄lis aut vt vera aut vt falsa est ꝓpō cōuersiua. Dico q̄ neq̄z sic neq̄z sic sed tantuz vt est ꝓpositio neutra ⁊ prioz naturaliter ⁊ forte tpe sua veritate. ista autē prioritas ꝓbat̄ sic: qz oē fundamentuz ꝓius est naturaliter relatione sua accidētali. ꝓpositō aūt seu cōceptꝰ est fundamentuz respectu veritatis que est relatio accidentalꝫ qz pōt inesse ⁊ nō inesse. sicut pōt esse cōformis ⁊ difformis rei: sorte. n. sedente vera est oīo que dicit sortē sedere: vt ꝺz in ꝑdicamentis. ergo ꝑz est naturaliter conceptus orationis vt in se talis ꝗ vt verus adhuc etiaz prioꝝ duratione est ipsa oratio vt variabilis ⁊ infieri ꝗ cobceptus eius causatus per eaz eo modo quo tempus ꝺz ē prꝰ suo vltimo instāti terminate. ¶Istud etiam de prioritate naturali conceptus ad veritatez patz manifestum in addiscente prius. n. aliqua ꝓ nō demonstrata cōcipitur a discipulo ⁊ tunc quidem vt neutra ⁊ tamen totus per se ius conceptus percipitur vel cōci

pitur 2° demonstratiõe ad ipsaz applicata cõcipiť vt va
z istud pz euidenter. qz posz deus instituisse aliquã ora
tionẽ nõ significatiuã ad cuius prolationez a ministro
ipse assisteret ad cãndũ effectũ i fine plationis sic. ergo
qualitercunque sit de illa disputatione logica qualiter
ista propositio est vera: hoc est tenendum p certo q ipa
vt signũ vocale z in fieri. extra est signuz efficax respe-
ctu cõsecrationis qz dispositio prouia cui de⁹ ex pacto
assistit ad causandũ effectũ efficaciter in termino. siue ip
sa ppositio significet talez effectũ qõ verũ est in propo-
sito z pgruũ z hoc nude. s. nec vt vera nec vt falsa. s. in
quãtũ est dispositio siue signat illud vt ppositio vera
z hoc vel pro tunc qñ est dispositio vel pro instanti illo
p quo cãbiť illõ ad qõ ẽ dispositio. z hoc vel prius natu
raliter dz in illo instanti causet ille effect⁹ vel posterius
naturaliter. Posset quidẽ h aliter distingui. s. q in vl
timo instanti plationis pmo sm ordinẽ nature est con
ceptus propositiõis vt neuter. secõ ad illũ segtur ope
ratio dña causans illõ qõ oõ designat. 3°. segť veritas
b⁹ cõcept⁹. z sic nõ tñ oratio vt vocaliter z pti⁹ plata p
or est veritate: dz etiã vt habens suũ conceptũ ppriũ dz
nõ vt verũ. dz istud implicat quedã pertinentia ad illaz
disputationẽ logicã de veritate ppõnis vel de conceptu
ppositiõis pro vltimo instanti z nihil necessariũ facit ad
istã oõnem vt est sacr̃alis: qz ille ꝯcept⁹ qui ponit ha
beri per istã in vltimo instãti nullo mõ ẽ instrumentuz
dei ad illã actionez dei que ponit sequi in scõo instanti
nature. qz deus ad operationẽ suã nõ vtit aliquo sacr̃o
nisi sensibili. Sic ergo breuiter sufficiat ministro non
disputanti tũc p quo intelligit oratio intendere pferre
istaz oõnez comõ quo xps instituit eã pferendã. z sic
intentio debita z istrumẽtũ debitũ. s. illa oõ plata cui
nistro a tali agente adhibito deus assistit ad cãnduz in
ltimo instanti talẽ effectũ. Ex istis patet de intel
lectu formę pfecrationis super vinum quia omnio simi
lis posset esse disputatio logica z certitudo theologica.

Quod autem hic ponitur calix hoc ideo fit: quia
pfecrat sanguis in rõne potus. liquor aũt nõ habet rõnẽ
potus nisi vt in vase nibil aũt tale ponit in rõne vel p
fecratiõe corporis. qz corpus cõficit vt cibus. solidũ ãt
bz rõnem cibi: lz nõ sit in vase.

Ad primũ argumetũ pz. q ly hoc demõstrat singu
lare entis nõ panẽ nec accidẽtia. quia demon
strat p instãti pplete platiõis oratiõis z hoc vel ex vir
tute sermonis sm qntaz pclusionẽ. vel. ex intentione
pferentis sm aliã viã. nec ista est eadẽ illi corp⁹ meuz
ẽ cõp⁹ meũ sicpz ex pclusiõe. iz⁹. exb pz qz ista ppo⁹ pos
set esse conuersiua hoc est ignis. nõ tñ ista ignis est ignis
quia qõ facit hoc ens eẽ ignẽ facit quãdam pquersionez
nõ tñ sic de igne eẽ ignem. Ad 2m pz q ly. n. ponit ad
faciendũ ptinuationẽ in illis verbis ne singla verba
ibi possent quasi disiuncta stati pferri. Ad 3m cõcedo
qz ly meũ oz q ex virtute sermõis denotet referri ad
psonã xpi hoc aũt nõ est nisi fiat pus mẽtio de xpo in cu
ius p̃sona pferunt hec verba sicut si diceres xps dixit
mea doctrina nõ est mea. de veritate istius ppositiõis
signaret q ly mea. referť ad xpm. nõ aũt sic si quis nõ p
missa locutiõe de xpo statim diceret mea doctrina rẽ.
Ad duo ar⁹ õ formã pfecrationis sanguis patet in cor-
pore questionis.

De sacramento z re.

Nunc qd ibi sacramentum

Augu⁹. de ci..õi. sit z quid res videamus. Sacramẽtũ est inui
sibilis gratie visibilis forma. Forma ergo pa
nis z vini que ibi videť ẽ sacramẽtũ. i. signuz
sacre rei. qz pter spẽm quã ingerit sensibus ali
quid aliud facit in cognitionẽ venire. Tenẽ t
g spẽs vocabula rez que ante fuerũt. s. panis
z vini. Dui⁹ aũt sacramẽti gemina ẽ res. vna
s. ptẽta z significata: altera significata z nõ ptẽ
ta. Res ptẽta z significata est caro xpi quã de
virgie traxit: z sanguis quem p nobis fudit.
Res aũt significata z nõ ptẽta est vnitas ec
clesie i predestinatis vocatis. iustificatis z glo
rificatis. Hec est duplex caro christi z sãguis.
Uñ Piero. Duplicit ingt itelligit caro xpi z
sanguis. vel illa que crucifixa ẽ z sepulta. z san
guis q militis lãcea effusus est. vel illa spũalis
ac diuina. de qua ipse ait. Caro mea vere est
cibus. z sãguis me⁹ vere est potus. z nisi mã-
ducaueritis carnẽ meã z biberitis meum san
guinem nõ hẽbitis vitam in vobis. Sunt
ergo hic tria distinguẽda. Unuz quod tñ est
sacramẽtuz. altez q̃ est sacr̃m z res. z tertium
qõ est res z nõ sacr̃m. Sacramẽtuz et nõ res
est spẽs visibilis panis z vini. Sacramẽtuz z
res caro christi ppria z sãguis. Res z non sa
cramẽtuz mystica eius caro. Porro illa spẽs
visibilis sacramẽtũ est gemine rei. qz vtrãqz
rez significat. z vtriusqz rei similitudinẽ gerit
expressaz. Nã sicut panis pre ceteris cibis cor
pus reficit z sustẽtat. z vinum hominem leti
ficat atqz inebriat. Sic caro christi interiorem
hominem plus ceteris gratiis spiritualiter re
ficit z saginat. Unde calix tuus inebrians q̃
preclarus est. habet etiam similitudinem cuz
re mystica. que est vnitas fidelium. quia sicut
ex multis granis conficitur vnus panis. z ex
pluribus acinis vinum in vnum confluit. sic
ex multis fidelium personis vnitas ecclesiasti
ca cõstat. vnde apostolus. vnus panis z vnũ
corpus multi sumus. z̃. vnde Augustinus.
vnus panis z vnum corpus ecclesia dicitur.
pro eo q sicut vnus panis ex multis granis.
z vnum corpus ex multis membris compo
nitur: sic ecclesia ex multis fidelibus charitate
copulante connectitur Hoc mysterium pa
cis z vnitatis nostre christus in sua mensa cõ
secrauit. qui accipit hoc mysterium vnitatis.
z non tenet vinculum pacis. non accipit hoc
misterium pro se sed contra se. Cuius etiaz sa
cramentum est corpus christi proprium de
virgine sumptuz. qz vt corpus christi ex mul
tis membris purissimis z immaculatis con
stat: ita societas ecclesiastica ex multis per sõis
a criminali macula liberis consistit. In cuius
rei tipo facta ẽ arca domini de lignis setbim
que sunt imputribilia z albe spine similia.

Brego. i omelia paschali

Piero. sup epl̃a ad ephe.

De trib⁹ q̃ bie pñt distin gui.

Augu⁹. õ sacris fideliuz.

Augu⁹. de blas-phemia spũsacti

Ertio querit. vtrũ hoc sacramẽtum
possit recipi a nõ iciunis. vi-
det q sic: qz xps post cenã discipulis suis
prãsis dedit eucharistiã. Jtẽ. i. cor. xi. Si
quis erurit domi manducet. vbi videtur
apostolus innuere q anteqz cõuenirent ad ecclesiam õ
berent famẽ extinguere in domib⁹ suis: ne ibi immõ
rate de speciebus illis sumerent: vnde redarguit eos

ibidem dicēs. Un⁹ quidē esurit: alter autē ebrius est. Cōtra de cōse. di. 2. Siquidē. ⁊ sumit ab Augu⁹. ad inquisiōes Januarij. Placuit spūi scō vt in bonorē tāti sacramēti prius in os christiani dñicum corp⁹ intrarz ⁊z alij cibi. ideo mos ille vbiqz seruat.

Respondeo Aliquis pōt percipe hoc sacramētū ⁊ nō sacr̄aliter. aliquis sacr̄z ⁊ sacr̄aliter sz nō spūaliter/aliqs ⁊ sacr̄m ⁊ sacramētaliter ⁊ spūaliter/aliqs tm̄ spūaliter ⁊ nō sacr̄aliter Primo mō recipit qcunqz recipit hostiā cōsecratā. qa ibi est vere sacr̄m. ⁊ tm̄ nō recipit eam vt cōsecratam sz oio nō discernēs eā a cōi cibo. Talis ꝑm apl'm. j. cor. ii. Judiciū sibi mādueat ⁊ bibit nō diiudicās corpus dñi. i. nō discernēs a cōibus cibis. ⁊ hoc pōt eē vel ex infidelitate sicut pagan⁹ si dareē sibi cōmunio. vel ex cōtemptu stāte etiā fide sicut in malo xp̄iano. 2° mō recipit ille q nō tm̄ recipit sacr̄m. sed recipit illud vt sacr̄m credens ibi eē corp⁹ xp̄i. ⁊ se recipe cōionem corporis xp̄i. sicut in eccl'ia cōsueuit fieri talis cōmunio: sed si ē in peccato mortali nō cōtritus. non recipit spūaliter. qz nō recipit effectuz spūalez ad quē ordinat⁹ huiⁿ susceptio. qui ē anie nutritio spūalis p gram datā a xpo. Sed. 3° mō recipit bon⁹ fidelis sine peccato mortali ꝑm possibilitatem suaz. qā diligenter conscientiam examinauit. et talis vere nutritur ⁊ christo cibo spūali vnitur ⁊ incorporat ꝑm Aug. Crede ⁊ mādueabis me nō me conuertes in te. sed tu cōuerteris in me. hoc enim interest inē cibum corporalē ⁊ spiritualē. quia cibus corporalis quertitur in nutriēdum. sed in nutritiōe spirituali cibat⁹ cōuertitur in cibum. 4° mō recipitur spiritualiter nō sacramētaliter. s. quādo bōus hō est ꝑm posse suū bene ⁊ deuote parat⁹. tamē ꝓpter reuerentiā abstinet vel ꝓpē aliquā infirmitatē. vel forte qz non potest habere ministrum. huic conuenit illud Augu. Crede ⁊ manducasti ⁊ talis spūaliter nutrit. Ad ꝓpm dico. q ꝑmis duobus modis siue tertio pōt recipi a nō ieiunis. Sed de tertio mō. s. de posse nō absolute sed licite ⁊ vtiliter bz qō difficultatē. Distinguo q̄ de ieiunio nāe ⁊ eccl'ie. ieiunium eccl'esie nō soluit nisi per aliquā refectionē extraordinariā ꝓter morē eccl'esie. vñ p spērum suptionē vel medicinaliū vel per potū saltem post prādium soluit ieiunium eccl'esie. Sed ieiuniū nature ē carentia cibi susceptī i stomacho vel in via ad stomachū. ita q itret stomacuz in illa die a ꝑncipio sz huiⁿ diei a quo dicit aliqs ieiunus. Similiter distinguo de debere vel licere. aut intelligit regl'iter vel in casu aliquo ꝑticulari. dico q̄ regulariter oz ad ceptionē spūalē ⁊ sacr̄alem suscipientem esse ieiunum simplr̄. i. ieiunio nature. nec istius ē aliqua cā ꝑncipalis. nisi institutio diuia quā vel xp̄us discipulis dedit: vel p ipos ꝑmulgauit: vel eis instituendū reliquit. ⁊ quidē rationalis est institutio propter reuerētiā sacr̄i q̄ minor est regulariter in prando q̄z ieiuno. ⁊ ēt vt primo queat cibus spiritualis q̄z corporalis. Si aūt intelligit in casu. dico q aliqs pōt esse casus in quo quasi gnāl'r licet accedere nō ieiunū. vt infirmitate graui qñ timet ꝑiculum mortis imminētis. tūc. n. eēt ꝑiculū negare infirmo sz prāso poscente sacr̄m cū sit viaticum. ⁊ ideo dandū ē ei qui ꝓficisci ex hoc mūdo. vt p ipz ducatur ad terminū. Alius casus spālis ē. puta in aliq̄ regione celebrat cōiter in vino albo. minister parat calicez sacerdoti. ⁊ ex aliq̄ negligētia ꝑ vino ponit aquā: sacēdos nō aduertens sz supponēs mīstrū bene fecisse. ꝓcedit dicendo verba ⁊ alia faciēdo vsq̄z perceptionē ꝑcipiēs vero liquorem de calice auertit esse aquam. videt q ipe non posset illo die ꝓcipere sanguinē. si oporteret ieiunum esse suscipientem. Dico q in isto casu tenetur cōsecrare sanguinem de nouo. ⁊ consecratum percipere. quod probatur. qz qñ sut duo ꝓcepta ordiata. ꝓcepm superioris magis ligat. nūc aūt ꝓceptū xp̄i ⁊ eccl'esie ⁊ ex ipsa ratione sacramēti est q sacramentū quādo conficitur cōficiat integrū quoniā sacramentū est in se quoddā integrū ex duobus. de ista etiā integritate seruanda est dicta obligatio eccl'esie de ꝑse. di. 2. Comperim⁹ vt sacramenta integra ꝓcipiāt: aut ab integris arceantur loquit de sacerdotibus ꝓficientib⁹ ⁊ postea nō cōmuni cantib⁹ ⁊ subdit ratio: quia diuisio eiusdez sacramenti sine grandi sacrilegio nō pōt prouenire. q̄ quocunqz p̄cepto alie eccl'esie posito ⁊ maxime qō nō respicit ipsa propriā ⁊ essentialē rōnez sacramenti necessario tenet semper omnis celebrans ad istā integritatē seruandā ergo qui iā percepit aquā simpliciter tenetur ad illud cōplendū qō prętermisit. s. ad consecrandū integre sacramentū ⁊ tunc vltra si tenetur consecrare sanguinez tenetur eundē cōsecratū sumere. vnde habet de conse. di. 2. Relatū est, q bi qui sacrificantes nō edunt. rei sūt dñici sacramenti. ⁊ sequit q talis a cōmunione vno anno repulsuz se nouerit. ergo omnibus modis tenenduz est vt quotiēscunqz sacerdos corpus ⁊ sanguinez immolat: totiens perceptionis corporis ⁊ sanguis participem se prebeat. Iste ergo necessario tenet ex institutione xp̄i ⁊ ꝓpter integritatez sacramenti cōficere sanguinez: ⁊ extr. actissimo ꝑcepto ecclesie sub pēa repulse vno anno tenet⁹ consecratū ꝓcipere. Et si obj. Iste non ē ieiunus ergo peccat mortaliter. vel ergo non debet cōficere ne percipiat. vel si oz cum conficere ⁊ perficere oz q peccet contra preceptuz ecclesie ⁊ tūc ē ꝑplexus quod nō est dicendū de aliquo ex preceptis dei ⁊ ecclesie.

Ad°. ecclesia non ita stricte precepit suscipientez esse ieiunum ꝓhibēdo non ieiunum suscipere: sicut prohibet diuisionez sacramenti. immo ipsa diuisio prohibet a christo ex prima institutione sacramenti. nec etiā ita stricte prohibet non ieiunum percipere sicut precipit consecrantē percipere. ergo ex vna parte habet iste preceptum christi ad sic consecranduz. ⁊ post consecrationez strictissimū preceptum ecclesie de ꝓcipiendo ex alia ꝑte non habet nisi preceptuz ecclesie leue comparatiue de ieiuno. non. n. ibi in. ca. liquido de ꝑse. di. 2ª ponitur q suscipiens nō ieiunus sit reus dñici sacramenti. necz q ibi sit sacrilegium: necz repellitur a cōmunione per annuz sicut hic. simpliciter. n. ecclesia non intendebat ligare in isto casu ad ieiuⁿ. immo cum alia duo precepta tū virtute christi tum virtute ecclesie fortius ⁊ magis obligēt: potius intendit in tali casu obligari ad illa. Non ē ergo iste perplexus. quia seruando preceptū superioris ⁊ preceptum strictius ecclesie bene facit ⁊ si non seruaret peccaret mortaliter. Omittendo autē aliud preceptum minus strictuz non pecat nouo peccato. quia in isto casu non tenetur seruare nec ecclesia voluit ligare ad hoc preceptuz in hoc casu: sed magis ad oppositum. Patet etiam manifeste q ieiuniū non est conditio ita necessaria in sacerdote peripiente quia in die parasceues particula posita in calice percipit cum vino non cōsecrato quia illo die calix nō cōsecratur. ⁊ verisimile est q vinū citius descendat in ventrem q̄z illa ꝑticula q̄ masticat q̄ ex ꝓsuetudine ecclesie sacerdos ibi ꝓcipit eucharistiā non ieiunus. Et si obijcatur q scādalum erit si populus percipiat illum secūdo conficere sanguinem. Est vna responsio q si scādalizetur est scandalum pharisęorum. acceptum scilicet non datum. nam factum in se bonum est ⁊ necessarium. ⁊ quilibet debet iudicare q est bonuz si certum nesciat supponēdo q sacerdos bz bonam causam. quilibet etiā si sciret causā deberet approbare. vnde de tali scādalo ait christ⁹ cōtēnendo Mat. 16. de phariseis. Sinite ait eos eci sunt duces ceci. omnis enī plantatio quā non plantauit ⁊c. Alio modo potest respōderi q satis bene cauere potest a scādalo si caute fiat. nā vadens ad cornu altaris: quasi p vino recipiēdo post cōmunionē infuso vino ⁊ aqua vel iam remanente aqua. quia non totaz sumpsit vel aliqua de nouo posita poterit redire ad medium altaris. ⁊ satis in

breui tempore ab illo loco simili modo postquã cenatum est accipiens hunc calcẽ continuare poterit vsq; ibi. hoc quotiens. vel vsq; ibi. Unde ⁊ memores. ⁊ illis verbis prolatis cum reuerẽtia debita suscipere illud tanq; sãguinem verum. nec totum istũ percipietur. nec tantus tempus occupabit q̃ populus hẽat etiã occasionẽ accepti scandali. Et si arguitur cõtra illud qđ dictũ est de integritate sacramẽti: q; sacerdos die parasceues nõ recipit sanguinẽ. &c⁹. illa integritas requirit in cõsecratione ita q̃ nullus cõsecret corpus nisi cõsecret etiã sanguinẽ. nõ autẽ requiritur in quacunq; perceptiõe. q; laicus percipit bene corpus ⁊ nõ sanguinẽ. sed requiritur in illa perceptione que sequitur ad consecrationem que habetur in illo. c. Relatum.

Ad argumentum in oppo/

situm bene respondet Augu. in illo. c. liquido. Non q; post cibos dedit. dominus. s. eucharistiam discipulis ideo p̃ansi illud debent accipere vt facerẽt. quos apostolos redarguit supple. j. Cor. xi. ⁊ subdit causam quare xp̃s hoc tũc fecit. Nã saluator ingt quo vehemẽtius cõmendaret mysteriũ huius altitudinẽ. vltimũ hoc voluit infigere in cordibus discipulorũ. quo aũt ordine deinceps sumeret apl̃is per quos ecclias dispositur⁹ erat reseruau.t docendum. Per hoc p̃z ad ar^m 2^m. quia ẽm Aug. apostolus reprehendit illos qui p̃ansi eucharistiam susceperunt. Et iõ illud verbum. Siquis esurit. domi manducet. non debet intelligi domi aliq; veniat ad ecclesiam sed post recessum ab ecclesia. ita q̃ non satisfaciat fami sue de eucharistia. sicut aut. alter ebrius est: sed expectans quod sibi necessarius fuerit in domo sua percipiat. Et ideo laudabilis est consuetudo ecclesie latine que nulli dispensat eucharistiaz: nisi in modica q̃titate que non' posset suscipi ad crapulam. ⁊ sufficit. vel de bene ad reuerentiam debitam sacramenti.

Quod non hoccõ/

q cedendum. tc. De 4° de quo tangit magister in ista distinctiõe. scilicz de re sacramenti magis proprie pertinet pertractare in decima distinctione. ideo ad presens supersedeo custodiens in futuruz. s. i dicto loco.

Ista est distictio octaua hu

ius q̃rti li. In q̃ mgr̃ postq; determinauit de sacris baptismi ⁊ confirmatiõis. incipit h̃ determinare de sacro eucharistie. Et tria facit. Primo. n. determinat quõ sumẽtes ipz saciz reficit. Scõo. qñ xp̃s ipm instituit. Tertio qđ in eu charistia sit sacz. ⁊ qđ res distiguit. Prim⁹ vsq; ibi. Hic ẽt añ alia. Scõm vsq; ibi. Hũc qđ ibi sacm̃ sit. Tertiũ vsq; ad fi. dis. In spe. sen. tc. Sicut bap⁹ vicia extinguit. ita eucharistia spũalir reficit. Hãc mgr̃ insinuãs ppõit p⁹ q̃ p⁹ sacm̃ baptismi ⁊ confirmatiõis: agendũ ẽ de sacro eucha^e p qđ spũalir reficimur ⁊ in ipo cõfirmamur. In ipo. n. nõ solũ p̃ferũt gr̃e ⁊ vtutis augmẽtaz ẽt ille tot⁹ sumit q̃ẽ totꝰ gr̃e fons ⁊ origo. Fuit aũt h̃ sacm̃ figuratuz tpe legis p mãna. sed ⁊ sacm̃ baptismi in mari ruo tpe aũt xp̃i p sanguinẽ q̃ de latere ei⁹ fluxit. sic bap⁹ p aquã q̃ẽt ide manauit. Alũ legẽ vo p oblationez panis ⁊ vini factã a melchisedech. Magr̃ ẽt põit alias cõuenientias huiꝰ sacri ad mãna. Et ondit mgr̃ quo illo ẽ excellẽtior. sicut pz in lra. Scõa ppõ ẽ hec. Sacm̃ eucharistie xp̃s instituit qñ suũ corp⁹ ⁊ sanguinẽ suis discipulis i cena porrexit. Hãc mgr̃ insinuãs dicit q̃ h̃ sacm̃ institutũ ẽ a xp̃o i cena post esũ agni paschal tpe quo xp̃s pñtiã corpalẽ erat discipulis subtracturus. Postea dicit q̃ forma huius sacramenti talis ẽ. quã ipe xp̃s met edidit. s. Hoc est corpus meum. ⁊ hic est sanguis meus. Ita q̃ cum hec verba proferuntur fit conuersio panis ⁊ vini in substantiã corporis ⁊ sanguinis christi. Cetera vero q̃ in missa dicunt ad laudem dei dicunt. ⁊ pea fit oõ pro pplo ⁊ p̃incipib⁹. Unde nõ sunt nisi laudes obsecrationes ⁊ petitiones fideliũ. qđ auctoritatibus confirmat postea reddit cãz q̃re dominꝰ hoc sacramẽtũ q̃si quoddam memoriale siue passionis post cenã istituit celebrato typico cũ discipulis suis pasca: vt. s. ostẽderet sacramẽta veteris legis iter que p̃cipuuz erat q̃tũ ad significationẽ agni paschalis sacrificiũ i morte sua termiari: ⁊ noue legis sacramẽta substituit iter que excellit eucharistie sacramẽtũ post alia vero dedit refectionem agni paschalis. sic ⁊ hoc sac/mẽtũ vt artꝰ discipulorꝰ memorie infigeretur. Et q̃uis hoc sacramẽtũ a xp̃o fuit post cenã datũ tñ q̃liter decetero sumẽdũ esset discipulis reliquit ille a quo istitutum fuit vt. s. pp buꝰ sacramẽti reuerẽtiã iste cibꝰ p̃ vsq; alii cibi i os itret. Tertia ppositio ẽ hec. In isto sacramento sunt tria considerãda que etiã iter se sunt pulcẽter distiguenda. Hanc magister intendens ostẽdit quid i eucharistia sit sacramẽtũ. ⁊ quid res sit dicens Quod sacramentũ est species visibilis sub forma panis ⁊ vini. res vero huius sacramenti est gemina natura contenta ⁊ signata. vt corpus christi verũ qđ ẽ vir gine traxit ⁊ sanguis quez p̃o nobis fundit. Alia vero signata ⁊ non cõtenta. vt corpꝰ xp̃i mysticũ qđ est vnitas ecclesie Ex quibus vlterius concludit q̃ in hoc sacramento sunt tria distinguenda. vnum quod est tñ sacramentũ: vt species visibilis ⁊ vinũ ⁊ panis. Aliud est qđ ẽ sacramẽtum ⁊ est res. vt caro christi vã ⁊ sanguis verus. Tertium vero est quod est res ⁊ nõ sacramentuz vt corpus christi mysticum. Primum est sacramentum gemine rei. s. corpis christi veri ⁊ mystici. q; vtrãq; rẽ significat ⁊ vtriusq; rei expressã similitudinẽ gerit. sicut magister ostẽdit: vt pz i littera. Scõz vo. s. corpꝰ christi verũ est res gemini sacramenti. s. spẽi panis ⁊ vini ⁊ corpis xp̃i vi sicut pz i littera. Tertiũ vo ẽ res vnius sacramenti ⁊ sacramentum vnius rei Et tantum in speciali.

De duobus modis manducandi.

Dist. 9.

Et sicut due sunt

e res illius sacramenti. ita etiam duo modi manducãdi. Unꝰ sacramẽtalis. s. quo boni ⁊ mali edunt. Alter spiritualis quo soli boni manducant. Unde Augu. Quid est christũ manducare. Non est in sacramẽto corpus eius accipere multi enim digne accipiunt. sed in ipso manere ⁊ habere ipsuz in se manentẽ. Spiritualiter enim manducat qui in vnitate christi ⁊ ecclesie quam. sacramentum significat manet. Nam qui discordat a christo: nec carnẽ christi mãducat nec sanguinẽ bibit. ⁊ si tante rei sacramentum ad iudicium sui quotidie accipiat. Spiritualẽ mãducationez Augu. distinguens a. sacramentali ait. Ut quid paras ventrem ⁊ dẽtem. crede ⁊ manducasti. Credere enim in eum hoc est comedere panem ⁊ vinũ. Qui credit in eum manducat eum. Item. Quomodo manducãdus est christus. Quomodo ipse dicit. Qui manducat carnẽ meam ⁊ bibit sanguinem meum in me manet ⁊ ego in eo. Si in me manet ⁊ ego in eo: tunc bibit. qui vero i me non manet nec ego in illo: ⁊ si accipit sacramentum: acquirit magnum tormentum. Item. Nulli

Augu⁹. ō verbis euãgelij

Augu⁹. i li. sñaꝝ pñti.

Augu⁹. i li. de remedio penitentie.

Augu⁹. de sacra

ambigendum est tunc quenquaz cōporis et sanguinis domini participem fieri quando christi membrum efficitur. nec alienari ab illius panis calicisqz cōsortio. etiam si antequ illū panē edat ⁊ calicē bibat de hoc seculo in vnitate corporis cōstitutus abscedat. qz illi⁹ sacramenti bñficio non priuabit. qñ ille in hoc qđ illud sacramentum signat inuenitur. In illo. n. sacramento corpus ⁊ sanguinem suuz nobis commendauit quod ⁊ fecit nosipos. Nam ⁊ nos corpus ipsius facti sumus. Itez. Qui discordat a christo non manducat carnem eius nec sanguinem. ⁊ si tante rei sacramentum ad iudiciuz sibi quotidie accipit.

De errore quorūdam qui dicunt a bonis tā tum corpus christi sumi.

Hec verba ⁊ alia huiusmodi vbi de spirituali māducatione agitur: quidam obtuso corde legentes erroris caligine involuti sunt: adeo vt presumpserint dicere corpus ⁊ sanguinez christi a bonis tñ sumi ⁊ nō a malis. Sed indubitanter tenenduz est a bonis sumi. non modo sacramētaliter. sed ⁊ spiritualiter. A malis vero tñ sacramentaliter. i. sub sacramēto. s. sub specie visibili carnez christi de virgine sumptam ⁊ sanguinem pro nobis fusum sumi. sed non misticam. que tantū bonorum est. Quod subditis probatur testimoniis. Brego. Est quidem in peccatorib⁹ ⁊ indigne sumentibus vera christi caro ⁊ verus sanguis. sed essentia. non salubri efficientia. Item Augu. Multi indigne accipiunt corpus domini de quibus apostolus ait. Qui manducat ⁊ bibit calicem domini indigne: iudiciuz sibi manducat ⁊ bibit. Per qō docemur q̄ sit cauendum maluz accipere bonum. Ecce enim factum est malum duz male accipitur bonum. sicut ecōtra aplo factū ē bonuz, cū bene accipitur malū. s. dū stimulus sathane patiēter portatur. g̃ ⁊ mala ꝓsunt bonis sicut angel⁹ sathane paulo. ⁊ scā obsūt malis. bonis sunt ad salutē. malis ad iudiciuꝫ. Uñ qui māducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. non quia res illa mala est. sed qz malus male accipit qō bonum est. Idem. Indigne quis sumens corpus xp̄i non efficit. vt qz malus est. malum sit qō accipit. vel qz non ad salutem accipit. nil accipiat. Corpus enim ⁊ sanguis domini nihilominus erat in illis q bus ait apostolus: qui manducat indigne ⁊c. Uis aliisqz pluribus aperte ostenditur q̄ etiā a malis verum corpus christi ⁊ sanguis sumitur: sed sacramentaliter non spiritualiter.

Breg. in li. dya logo. 4.

Augu⁹. de vbis euāgelij

De ītelligētia quorūdā verborum.

Secundum hos duos modos sumendi intelligētia quorūdam verboꝝ ambigue dictorum distinguenda est Ait enī Augu. Bonus accipit sacramentuz ⁊ rem sacramenti. malus vero sacramentum ⁊ nō rē. Sacramentum hic dicit corpus christi prop̄ium de virgine natum. Rem vero spiritualez christi carnem. Bonus ergo vtranqz christi carnem accipit. Malus vero tantum sacramentum. i. corpus christi sub sacramento et nō rem spiritualem. Item Non manducans manducat ⁊ manducans non māducat. quia non manducans sacramentaliter aliquando manducat spiritualiter ⁊ ecōuerso. Et qui māducant spiritualiter veritatez carnis ⁊ sanguis dicuntur sumere. quia ipsam efficientiam habent. i. remissiōem peccatorum pro qua videtur orari cum dicitur. Perficiant in nobis domine quesumus tua sacramenta quod continent. vt quod nunc specie gerimus rerū veritate capiamus. Rerum veritatem dicit ipā efficiētiā q̄si per hec sacra p̄sta vt sicut sacramentalit carnē xp̄i sum⁹. ita spiritualiter sumamus. Uel petit sacerdos vt christus qui nūc sub specie panis ⁊ vini sumitur manifesta visione sicut in essentia diuinitatis est quandoque capiatur Constat ergo a bonis ⁊ a malis sumi corpus christi. sed a bōis ad salutē. a malis ad perniciem.

Augu⁹.

c **Tsicut** sunt due res ꝓsita. di. nona tractat magister de perceptione sacramēti isti⁹. Et prima ps manet ꝓdiuisa in qua determinat veritatē 2ª⁹ ps que sequit ibi. Hec verba ⁊ alia. in qua. s. excludit errorē circa veritates determinatas. diuiditur in duas. primo nāqz excludit errorē circa istā pceptionē sacramēti: 2º aliū circa rē sacramēti. ⁊ sic error excluso respōdent veritatib⁹ p̄determinatis. secūda ps incipit in principio di. io. ibi. Sunt tamen alii.

c **Circa** istā di. quero tñ vnā questionē de pceptiōe sacramēti istius vtrū. s. existēs in pcō mortali peccz mortaliter pcipiēdo hoc sacramētū videtur q̄ non q: null⁹ peccat faciēdo illud ad qđ tenetur. Sed aliquis quādoqz nō obstāte q̄ sit in pcō mortali tenetur cōicare ergo ⁊c. probatio minoris in duob⁹ casib⁹ extra. Omnis vtriusqz sexus. de pe. ⁊ remis. dicitur q̄ omnis christianus tenetur semel in anno cōicare. Itē de consecra. di. 2ª. relatū dicitur q̄ sacerdos q cōsecrauit tenetur pcipe sacramētū. ⁊ tamen possibile est qđ tūc sit in pcō mortali vel tpe intermedio incidat in peccatū mortale. ⁊ tūc nō tenet cōfiteri q: tñ semel in anno sufficit. Itē nullus tenet confiteri nisi semel in anno: vt pz extra. Omnis vtriuqz sexus ⁊c. g̃ p̄t exercere sibi act⁹ cōuenientes. ⁊ si nō pluries cōfiteat. g̃ sacerdos pōt pluries celebrare q̄tūcunqz peccauerit sine iterata cōfessione nō enim videt quare dictū pceptū nō sibi sufficiat ad salutē in semel ꝓfitendo. sicut ⁊ alteri xp̄iano cū non videat spāli lege astrictus: Contra. i. Cor. xi. Qui manducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi manducat ⁊ bibit. Talis est h⁹ qui nō spūaliter ē membrū xp̄i ⁊ pcipit eucharistiaz que perceptio signat ipsum spiritualit incorporari christo, Preterea Augu. super Jo. omel. 26. loquens de malo sacerdote. tante inquit rei sacramentuz ad iudicium percipit.

Dicendum q̄ aliqs pōt intelligi ee in pcō mortali tripliciter. pmo i actu

qz.s.tūc peccat mortaliʳ pcō itiozi vel extiozi. 2° qz pⁿ pcīm mortale ꝓteritū de quo nō recolit nō penituit nec penitet. Tertio quia etsi de illo ꝓterito peniteat vel penitet, nō tm cōfessus ē nec absolut⁹ in ecclesia. De ꝑma dico q peccat mortaliter. qz simplr manducat indigne. De secūdo dico. q si ē negligētia affectata vel crassa pp quā nō recolit pcīm: nō excusatur a pcō: ꝛz minus peccet cꝫ ꝑmⁿ. qđ ꝓz. j. Lozi. xi. Probet. ingt scipm hō. zc. Teneť. n. se examinare ſm diligētiā nr̄i fragilitati possibilē añcꝫ cōicet. Si aūt ñ sit ignorātia crassa. puta quia precessit examinatio sufficiens. z nullum occurrit peccatum de quo nō fuerit vel sit contritus z confessⁿ: ꝓzius nō peccat cōmunicando. ꝛz forte aliquid lateat: vel traditum fuerit oblitioni. quod probatur tuz quia post talem ingsitionē contritus z confessus si moꝛeꝛeť saluaretur. nō autē requiritur maioꝛ examinatio ad cō municandum cꝫ ad secure moꝛiendū. tum quia alʒ qui libet se exponeret periculo communicando. quia dicit ꝑs. Delicta quis intelligit. zc. z Etc. 9. Nescit homo vtrum amoꝛe vel odio dignus sit. ergo si oporteret cōmunicantem esse in charitate: quilibet communicādo exponeret se periculo nesciens an illo actu peccaret. 3° probatur qz tunc nō esset sacramentum viatoꝛis. quia talis certitudo non conuenit viatoꝛi. propter hoc dico. q diligenti inquisitione facta secūdum possibilitatem nostre fragilitatis. z pmissa ꝓtritiōe z ꝓfessione quātum videt homi sufficere: si tūc cōicet nō peccat. imo si qua alia peccata lateāt p istud sacramētū ētremittūť. De 3° dico q si occurrat opoꝛtunitas teneť ꝑius confiteri cꝫ cōicare. cuⁱ⁹ rō ē qz nō tm̄ ꝺz recōciliari deo ſz ecclesie. ad hoc q digne recipiat sacr̄m ecclesiastice vnitatis. si āt nō occurrat opoꝛtunitas ꝓfitēdi si pōt sine scādalo vitaꝫ ne tūc cōicet teneť nō cōicare. ſz expectaꝫ ꝓfessionē pp eādē rōnē que dicta ē nūc. si vero occurit scādalū nisi sta tiz cōicet vtpote si ē idutⁱ⁹ z postcꝫ idutⁱ⁹ est occurrit sibi ꝓscia de peccato mortali de qⁿ fuit ꝓfessus z nō �herꝫ i ꝓmptu idoneū ꝓfessoꝛ ē. tūc cū ꝓtritiōe z volūtate ꝓfitēdi tpe opoꝛtuno pōt celebꝛare vt scādalū euiteť. z simi liter de alio cōicaturo q nō celebꝛat. vtpote ꝓsuetudo est i aliq̄ religiōe vel ecclesia vt oēs nō sacerdotes cōicēt in simili cāu. s. si tūc cū ꝺz cōicare nō �herꝫ idoneū ꝓfessoꝛez pōt tūc ñ ꝓfessus cōicare. nec ē dō q peccat mortaliter vel trāsgrediť ꝓceptū vt euitet scādalū. qz nullū ꝓceptū excludit istū ab isto actu i hoc cāu. qz dilatio ꝓfessiōis in actu q̄ nūc hꝫ i affectu nō excludit qn sit mēbꝝ ēt ecclesie militātis habile ad actⁱ⁹ i gbⁱ⁹ mēbꝛa cōicāt z teneť vitaꝫ scādalū ꝓximi. De pcō veniali nō ꝺz dubitare. qz ō illo nō est necēitas pnie. verūtamen auctoritas quedaz de ecclesiasticis dog. 22. que ponit in littera. di. 22. videtur facere mentionem de peccato veniali. ait eniz. ſz quis peccato moꝛdeatur: si peccādi de cetero nō habet voluntatem. z satisfaciat lachꝛymis z oꝛationibus acceꝺat secuⁿ. z hoc dico de illo quē mortalia pcā nō grauāt ꝑ videt. q nō pōt aligs secuⁿ accedere nisi qui sit sine volūtate peccādi venialiť. z de ꝓteritis satisfecerit lachꝛymis z oꝛonibus. ſz pōt itelligi de mortali pcō nō qđ iam iest. neqꝫ ꝓterito sine oī pnia. ſz tā ꝓfesso. si moꝛ deaťⁱ. qz nō cōplete satisfecit. z tūc itelligiť de pcō mortali. z tūc quod cōsequiť quē peccata mortalia non grauant. supple in actu vel ꝓterita sine penitētia sequēte.

Ad primum argumentum

dico q faciēs mō debito illō quod teneť nō peccat. ad mi. dico q nullus teneť cōicare i pcō mortali. extra. e. c. Sis vtriusꝫ sexⁿ. zc. Ad ꝑmā ꝓbōnez dico q siē tenetur semel cōicare. ita teneť laboꝛare vt sit eꝛ pcīm mortale p pniam extiozē. Ad secūaz dico q si sacerdos pⁿ usꝫ cōsecret teneť laboꝛare vt sit eꝛ pcīm mortale: si aūt ꝓtigat q pⁿ cōsecratiōnē añ tm̄ cōicatiōnē occurrat sibi memoꝛia pcī mortalis oliz cōmissi. ō q° ñ ꝓcessit pnia itiozi vl extiozi. teneť tē hꝫe pniaz iteriozē añcꝫ percipiat z differre pniam exteriozē donec occurrat opoꝛtunitas ꝓfitēdi. Ad arᵐ 2ᵐ dico q illud ꝓceptū de semel ꝓfitendo ē minimū in quo possūt fideles recipere sacr̄m pnie. ſz i multꝫ alijs casib⁹ ſpālib⁹ tenenť ad pniaz exteriozez vt graueť infirmⁿ de quo desperaťⁱ. vl acceptās actū in quo verisile ē ꝺz humanū iudiciū q exponit se periculo moꝛtⁱ sacerdos i bello mortali. sic ēt ſpāli lege teneť sicut anteꝫ exerceat istū actū ad pniaz exteriozē. Et si dicas qua lege dico q illa lege apostoli q̄ ponit. i. Lozi. xi. Probet seipm homo zcetera.

Ista est dist. nona huius quarti li. In qua magiſter postꝫ egit de esse huius sacr̄i ſz se. Hic vero determinat de eo cꝫtuz ad vsuz eius. Et tria facit. Primo suū intentū ꝓponit. Scō quosdā errozes excludit. Tertio quasdā auctoritates dubias exponit. Primū vsqꝫ ibi. Nec verba z alia. Scōm vsqꝫ ibi. secundū hos duos modos. Tertiū vsqꝫ ad finē di. In speciali sn̄ia mgr̄i stat in hac ꝓpōe. Corpus xp̄i quidam manducāt sacramētaliť. quidā ſpiritualiť. qdaz vtroqꝫ mō realiter. Hāc mgr̄ insinuans ꝓponit ꝑmo q ꝺz duas resbⁱ⁹ sacramēti duo sunt modi manducādi. vnus sacramētal qui ꝓsistit in susceptiōe ipⁱ⁹ sub visibili sacro s. sub spē panis z vini. Alⁱ⁹ spiritualis qui consistit in vniōe ad xp̄z in sacro cōtentū. Ex ille ſpāliť māducat q i vnitate xp̄i z ecclie quā sacr̄m significat manet. z iō solꝰ bōi mādūcāt spūaliť. Sacramētaliť mādūcare pūt tā bōi cꝫ mali. tm̄ mali ad suū iudiciū sumūt. qđ auctoritatibus cōfirmat. Postea dicit q rōne quarūdaz auctoritatū quidā posuerūt q a malis corpⁱ⁹ xp̄i nō sumiť qđ ostēdit eē falsū multis auctoꝛitatib⁹ qui dicūt hoc sacramentū sumi z a bonis z a malis. ſz a bonis sacramētaliť z spiritualiť. ſz a malis tm̄ sacramentaliť. Ultimo dat intellectū ꝓtrariū quarūdā auctoritatū. que sūt dubie vbi oñdit. q nō spēs panis z vini. ſz ēt ipm corpⁱ⁹ xp̄i verū potest dici verū sacr̄m. z ex hoc ꝓcedit ad expositionē illaꝝ duaꝝ auctoritatū in fine concludēs intentū. s. q hoc sacr̄m tā a bonis cꝫ a malis sumiť. Et tm̄ in speciali.

De hereſi alioꝝ q dicūt corpus xp̄i nō eē i altari nisi in signo.

Dicunt quidam alii precedentiū infamā trāscēdentes qui dei virtutē iusta modū naturaliū rez metiētes audatius ac piculosiⁱ⁹ veritati cōtradicūt. asserētes i altari nō eē corpⁱ⁹ xp̄i. vel sanguinē. nec substātiā panis vel vini in substantiā carnis z sanguinis cōuerti. ſz ita xp̄z dixiſ se hoc ē corpⁱ⁹ meū. sicut apls dicit: petra aūt erat xp̄s. Dicūt. n. ibi eē corpⁱ⁹ xp̄i tm̄ i sacro i. in signo z tm̄ i signo māducaria nobis. qui errādi occasionē sumūt a vbis vitatis. Unde ꝑma hereſis facta ē in discipulis xp̄i. Luz. n. diceret. Nisi quis māducauerit carnē meā et biberit sanguinē meū nō hēbit vitā eternā. Illi nō itelligētes dixerūt. durus ē hic sermo quis pōt eū audire. z abierūt retro. Illis dicētibⁱ⁹ istruxit duodeciz qui remanserāt Spiritus ē iquit q viuificat. caro nihil pdest. verba que locutⁱ⁹ sū vobis ſpiritⁱ⁹ z vita sūt. Intelleꝛisti spiritualiter spiritⁱ⁹ z vita sūt. Intellexisti carnaliter. ēt sic spiritⁱ⁹ z vita sunt ſz tibi nō sūt Spiritualiter intellige que locutⁱ⁹ sū. Nō hoc

Di. io.

Augu⁹. suppsal. liij.

corpꝰ qꝫ videtis mãducaturi estis ⁊ bibituri illũ sanguinẽ quẽ fusuri sũt q me crucifigent. Sacramẽtũ aliquod vobis cõmendaui. spiritualiter intellectũ viuificabit vos: caro autẽ non ꝓdest quicquã. Sunt etiam ⁊ alia illoꝝ insanie fomitem ministrãtia. Ait n. Auguꝰ. Donec seculũ finiatur sursum est dñs. sed tñ etiã hic nobiscũ est veritas dñi. Corpus enĩ in quo resurrexit in vno loco esse oportet. veritas aũt eiꝰ vbiqꝫ diffusa est. Item. Una ꝑsona deꝰ ⁊ hõ: vbiqꝫ per id quod ẽ deus. in certo id quod homo est. Christus etiam dicit. Pauperes semp habebitis vobiscum. me autẽ non semper habebitis. His aliisqꝫ vtuntur prefati heretici in assertione sui erroris.

Augu⁹. sup ps. xxxiij.

Determinatio premissorum.

Que er eadem ratione omnia accipienda sunt. non enim bis negatur verum corpus xpi a fidelibus sumi vel in altari esse, sed bis veritas apostolos ⁊ in eis nos instruxit. Nõ ipius corpus nõ in ptes direptũ vt putauerũt illi discipuli qui retroierunt. sed integruꝫ. nec visibiliter in forma humana, sed inuisibiliter sub forma panis ⁊ vini corpus ⁊ sanguinem nobis traderet. Quem sensuꝫ Auguꝰ. cõfirmat dicens. Ipm quidez ⁊ nõ ipsũ corpus quod videbat mãducatur. ipsũ inuisibiliter. nõ ipm visibiliter. Item. Etsi necesse est illud visibiliter celebrari necesse ẽ. tñ inuisibiliter intelligi. Ita ẽt intelligẽduꝫ est corpus xpi esse in vno loco. s. visibiliter in forma humana. veritas tñ eius. id est diuinitas vbiqꝫ ẽ veritas ẽt eius id est verũ corpus in oi altari est vbicũqꝫ celebrat. Sic etiã illud intelligẽdũ est. pauperes semper habebitis vobiscuꝫ: me aũt nõ semper habebitis ꝺm corporalem presentiã. s. qua cum eis cõuersabat. Similiter ꝑ id quod homo est in celo ẽ visibiliter. inuisibiliter aũt est in altari. qz nõ in forma hũana apparet. sed forma panis ⁊ vini opitur. Unde ⁊ iuisibilis caroeiꝰ dicitur que vere est i altari. Sed qz in specie sua non apparet: inuisibilis dicitur. Ait enim Augu. hoc est quod dicimꝰ quod modis omnibus approbare contendimus sacrificium ecclesie duobus confici, duobus cõstare. visibili elemẽto xpi spẽ. ⁊ inuisibili dñi nri ieſu xpi carne ⁊ sanguine. sacramento ⁊ re sacramenti. i. corpore christi. sicut christi ꝑsona constat ⁊ cõficitur ex deo ⁊ homine. Cũ christus sit verus deus ⁊ homo. quia omnis res illarum rerum naturam ⁊ veritatem in se continet ex quibus conficitur. Conficitur aũt sacrificiũ ecclesie duobꝰ. sacramẽto ⁊ re sacramenti. i. corpore xpi. Est ergo sacrm ⁊ res sacramenti. idem corpus christi. Ecce inuisibilem dixit carnẽ xpi, qz forma panis operta sumitur ⁊ tractatur. Idemqꝫ corpus xpi dixit esse sacrm ⁊ rez. ex quo cõfirmat quod supra dixim⁹. Deinde addit quod magis mouet lectorem. Caro inquit eius est quã sub forma panis optã in sacro accipimus ⁊ sanguis eius quem sub vini spẽ ac sapore potamus. caro vicz carnis ⁊ sanguis sacrm est sanguinis. carne ⁊ sanguine vtroqꝫ iuisibili. intelligibili et spirituali significatur corpus christi visibile ⁊ palpabile. plenũ gratia ⁊ diuina maiestate.

Idem in eodem.

Augu⁹. i lib. sniarũ pspẽi

Ambr. i lib. de sacris.

Que sit intelligentia premissorum.

Attendite his diligenter qz tropo quodam vtur hic Augu. quo solent res significantes rerũ sortiri vocabula quas significant. Hic enĩ visibilis spẽs panis vocatur nomine carnis. ⁊ visibilis spẽs vini nomine sanguinis. Inuisibilis vero ⁊ intelligibilis dicitur caro christi. quia ꝺm illã speciẽ nõ videtur caro sed intelligitur. ita ⁊ sanguis. Caro ergo inuisibilis dicitur esse sacramentuꝫ carnis visibilis. quia species panis secunduꝫ quã illa non videtur caro: est sacramentũ carnis visibilis. qz carne inuisibili. i. spẽ secũdũ quã caro christi nõ videtur caro. significatur corpus christi quod est visibile ⁊ palpabile vbi in sua forma apparet. Ita ⁊ de sanguine accipi dz. Que sensum cõfirmat augu. aperiẽs qualiter predicta intelligenda sint. qz obscure dixerat cõsequenter dicens ita panem vocari corpus christi cum vere sit sacramentum corporis christi qꝺ in cruce posituꝫ est. sicut ipa immolatio que fit manibus sacerdotis vocatur christi passio non rei veritate sed significãdi mysterio. ⁊ sic sacramentuꝫ fidei dicitur fides. Satis responsuꝫ est hereticis ⁊ obiectionibꝰ eoruꝫ qui negant veruꝫ corpus christi in altari esse ⁊ panez in corpus vel vinũ in sanguinez mistica cosecratione conuerti dicentes. Quis audeat manducare dñm suum. Quis etiam audeat dicer quotidie, formari corpus christi de materia vel substãtia que non fuit caro virginis.

Ita ẽt ligẽdum aliis ⁊ bis aug. cõfirmat.

Auctoritatibus probat verum corpus christi esse in altari ⁊ in id panem conuerti.

Hec ⁊ his similia obiiciunt illi in diuino mĩsterio legẽ nature sectãtes. quorum perfidiam subdita conuincunt testimonia. Ait enim veritas. Accipite hoc est corpus meum. Item Ambro. Si tantum valuit sermo helye vt ignem de celo deponeret. non valebit tantum sermo christi vt substantias mutet. De totius mundi operibus legitur. quia ipse dixit ⁊ facta sunt ⁊ cetera.

Augu⁹. i li. de cramẽ.

Ambr.

Sermo igitur. ſ. filius qui potuit ex nihilo facere quod non erat. non poteſt ea que ſunt in id mutare quod non erant. Non enim minꝰ eſt cauſare quã mutare nouas naturas rebus. Item. Si ordinem querimus. viro mixta femina generare cõſueuerat. liquet ꝙ ꝙ ꝑter naturã ſit ipſe partus ex virgine. Item Aliꝰ benedictionez alia ſpẽs nominatur. poſt cõſecrationem corpus ſignificatur. Ante conſecrationẽ aliud dicitur. poſt cõſecrationem ſanguis nuncupatur. Tu dicis amẽ. i. veruz eſt. quod ſermo ſonat. affectus ſentiat. Item Augu. In ſpecie panis ⁊ vini quã videmus res inuiſibiles. i. carnẽ ⁊ ſanguinem honoramus nec ſimul pẽdimus has duas ſpecies ſicut ante cõſecrationem pendebamus. cum fideliter fateamur ante cõſecrationem panez eẽ ⁊ vinuz. quod natura formauit. ¶Poſt conſecrationẽ vero carnẽ chriſti ⁊ ſanguinez quod benedictio conſecrauit. Item Ambro. ¶Da / nis ẽ in altari vſitatus ante verba ſacra. vbi accelſit cõſecratio. de pane fit chriſti caro. Quo modo autẽ poteſt quod panis eſt eſſe corpus chriſti. Conſecratione que fit ſermone chriſti Item ſi tanta vis eſt in ſermone domini vt incipiant eſſe que non erant. quanto magis operatoriuz eſt: vt ſint que erant. ⁊ in aliud cõmutetur. Et ſic quod erat panis ante conſecrationem: iaz corpus chriſti eſt poſt conſecrationẽ quia ſermo chriſti creaturaz mutat: ⁊ ſic ex pane fit corpus chriſti: ⁊ vinum cum aqua calice miſſum fit ſanguis conſecratione verbi celeſtis. Itẽ Auguſtinus. Sicut per ſpiritum ſanctum vera chriſti caro ſine coitu creatur: ita p eundem ex ſubſtantia panis ⁊ vini idem corpus chriſti ⁊ ſanguis ꝓſecratur. Corpus chriſti ⁊ veritas eſt ⁊ figura. Veritas duz corpus chriſti ⁊ ſanguis virtute ſpiritus eſt panis vinicz ſubſtãtia efficitur. Figura vero eſt id qđ exterius ſentitur. Item Euſebius emiſenus Inuiſibilis ſacerdos viſibiles creaturas in ſubſtantiam corporis ⁊ ſanguinis ſui verbo ſuo ſecreta poteſtate commutat. Ex his aliiſz pluribus conſtat verum corpus chriſti et ſanguinem in altari eſſe: immo integruz chriſtum ibi ſub vtraque ſpecie ⁊ ſubſtantiam panis in corpus. vinicz ſubſtantiam in ſanguinem conuerti.

Augu⁹. i lib. ſnia rũ pſpci

Ambr. i libr. de ſacris.

Augu⁹ in ſm̃õe quod ã ẽ verbis euãgelij

Euſebi⁹ emiſen⁹

Ant quidaz alii ⁊c. Hic incipit di. io. in qua mgr excludit errorẽ quoꝝdã de reb⁹ ſacrã. q. ſ. negabãt veruz corp⁹ xpi in eucha⁹ ꝓtineri. ꝺ diuidit. in tres. ꝑmo ponit errorẽ. 2° ei⁹ affirmationẽ. 3° ei⁹ ip̃robationẽ. 2ª ibi. Qui errãdi occaſiõe. 3ª ibi. Quoꝝ ꝓfidiã. 2ª ꝑõt diuidi. q: ꝑ° ponit 4°r auctes ꝓ eis. 2° ſoluit illas auctes ibi. Qui ea dẽ rõne. 3° ꝓfirmat ſuã ſolutionem ibi. Alii Augu. ⁊ illa. 3ª ꝑõt diuidi. q: ꝑmo ponit auctoritatẽ. que eſt ꝺ ſe. 2° ꝓderat quandã partẽ que videt facere dubiũ ibi. dictũ addit. 3° reſpõdet ad illud dubiũ ibi. Attendat diligenter.

Alia vero ꝓpoſitio ꝑncipalis huius di. eſt ꝙ verum corpus xpi in eucha⁹ realiter ꝓtinet. ⁊ hoc quidẽ q: ꝑma eſt de eucha⁹ ordine doctrine vñ ⁊ ſuppoſita fuit in ꝑma. q. di. 8ª. iõ circa hãc cõcluſionẽ de tribus ꝑncipalit querã. ꝑmo de poſſibilitate exiſtie corporis xpi in eucha⁹. 2° de his que ꝓuenire ꝑñt corpori xpi i eucha⁹ exiſti. 3° de actione que cõuenire põt xpo in eucha⁹ exiſti. Circa ꝑmũ quero tria. ꝑmo vtrũ poſſibile ſit corpus xpi ſub ſpecie panis ⁊ vini realiter cõtineri. 2° vtrũ poſſit ſimul eſſe i celo localiter ⁊ in altari ſacramẽtaliter. 3° vtrũ poſſit eẽ ſimul localit in celo ⁊ alibi.

Si ergo ꝑma queſtio. vtrũ poſſibile ſit corp⁹ xpi ſub ſpecie panis ⁊ vini realiter cõtineri videt ꝙ nõ q: ſub ſpecie panis nõ cõſecrati nõ cõtinet realiter corp⁹ xpi. ergo nec poſt conſecrationẽ. añs eſt mm. ꝓbõ ꝑtie. q: ſpẽs illa nõ ſe habz aliter in ſe poſt cõſecrationẽ ꝙz añ ⁊ ſi dicas ꝙ ante erit in ſbo ⁊ poſt nõ in ſubiecto. Accipio tunc ꝙ non alr ſe hz in habitudine ad corpus xpi poſt ꝓſecrationẽ. q: ſuũ eſſe in ſõo vel non eẽ in ſubiecto nullo mõ variat illã habitudinẽ impoſſibile eſt aũt aliquid eẽ vbi ꝓius nõ fuit niſi vel illud mutet vel ipm in quo eſt de nouo. ergo cuz ſpecies panis nõ mutet in habitudie ad corp⁹ xpi. ergo neceſſe eſt corp⁹ xpi mutari in habitudine ad ſpẽs ad ꝙ fit ibi de nouo. ſed hoc eſt falſuz. q: corpus xpi ĩmutabiliter manet in celo. ꝑm illud Aug. de cõſe. di. 1. Do nec finiat ſeculũ ſurſuz eſt diis. 2° ſic aut corpus xpi ſub illa ſpẽ eſt ẽztũ aut nõ ẽztũ nõ põt eſſe nõ ẽztũ. q: cum ſit ẽztũ in celo ſic ſimul eſſet ẽztũ ⁊ nõ ẽztũ. nec põt ibi eſſe ẽztũ. q: ẽztitas nõ põt ſeparari a modo ẽztitatiuo ſicut nec ſbm a ſua ꝓpria paſſione. q: maxime ꝓpria paſſio ẽzti videt eſſe modus ẽztitatiuus. ergo eẽt ibi modo ẽztitatiuo ⁊ hoc eſt falſũ. q: hoc modo maius non põt eſſe in minore. 3° ſic. q: aut in eucha⁹ eſt pars cõporis xpi extra partez. aut non ſic. ergo nõ eſſent omnes ptes ſimul ſub eadẽ parte hoſtie ⁊ vlr eius ptes ſunt extra ſeinuicẽ. ſicut ſi ẽztũ eſt ſimul cuz alio ẽzto pars vẽ eſſe cũ parte. ⁊ totuz cũ toto. ſi aũt nõ ſit ibi pars extra ptẽ. ergo nõ eſt ibi ẽztũ. Cõtra. Mat. 26. dicit xps Hoc eſt corpus meũ. ⁊ Jo. 6. Caro mea vere eſt cib⁹. ⁊ auctoritates multe Aug. ⁊ Ambro. ponunt de ꝓſecra. di. 2. valõ exp̃eſſe. quarũ aliquas adducit mgr in litera ⁊ inſpiciantr ibidez.

Hic duo ſunt declaranda ſicut circa alia credibilia. ꝑmo qđ tenendũ eſt ⁊ pp quã auctoritatẽ. 2° declarandũ eſt qualit illud eſt poſſibile quod creditr. De ꝑmo dico ꝙ corp⁹ xpi inceſſe ibi vere realiter eſt ſimpliciter de ſba fidei eo modo quo veritas alicuius ſacri pertinet ad articulos fidei. iſta enim veritas a ꝑncipio fuit exp̃ſſe tradita ex quo eucha⁹ fuit inſtituta. Fũdamentũ aũt auctoritatis eſt. Mat. 26. ⁊ Luc 22. vbi in cena ait xps. Hoc eſt corp⁹ meũ. h eſt ſanguis meus. Et ſi heretici vellent iſta exponere. d. ꝙ ſint figuratiue dicta. ſicut illud quod ait Jo. 15. Ego ſum vitis vera. ⁊ illud. i. coꝝ. 10. Petra autez erat chriſtus. Iſtud omnino eſt contra intentionem ſaluatoris. quod patet ex Augu. 83. queſtionuz. q. 62. Solet circumſtantia ſcripturaruz illuminare ſententiaz. vniuerſaliter enim intellect⁹ verborum chriſti an loquatur figuratiue an ne colligi poteſt ex precedentibus vel ꝓſequentibus ibidem. vel ex alijs ſcripture locis. vnde cum chriſtus ait Ego ſum vitis vera. ſubiunxit ⁊ vos palmites. Conſtat autem ꝙ diſcipuli non erant palmites naturales. ſed tantum figurales. Sed cuz dixit Lu. 22.

Hoc ē corpus meum: subdit. quod pro vobis tradet. Cū ēt dixisset. hic ē calix sāguis mei. subdit. q̄ p vob fūdet hoc etiam manifeste patet ex alio loco scripture. s. Jo. 6. vbi ēst diffusa predicatio de isto sacro. Et si dicas q̄ videns aliquos abisse pp predicationē suā. ō euch[a] postea exposuit se. d. Sps ē q̄ vivificat. caro ñ pdest q̄cq̄ ẏba q̄ locut[us] sū vobis sps ⁊ vita sūt. Nō ptractās aug. ō pse. di. 2°. prima quidē heresait. Nō hoc corp[us] qō videtis māducaturi estis nec sāguinē effundēdū bibituri sacr̄z aliqō vobis pmēdaui spūaliter ite[m] vivificauit vos q̄ ex ẏbis xp̄i ⁊ aug. vī q̄ nō itellerit ō corpore suo nisi figuratiue. Dico q̄ mḡr respōdet i littera huic auctoritati ⁊ bene. q̄ nec xps nec aug. exponens vlt negare vitatē corpis xp̄i sed q̄ non ē in sacro corp[us] xp̄i sic carnaliter sicut ipi itellexerūt q̄ abierūt ret°. s. visibiliter i forma p pria. sed p oppm ad istū mod̄ itelligēdi ē ibi spūaliter ⁊ itellectualiter. ⁊ hoc ē qō dicit aug. ⁊ mḡr adducī in lra ⁊ ē ō pse. di. 2°. Ipsuz q̄dē ⁊ nō ipz corp[us] q̄ō videbat mā ducat ipz inuisibiliter ñ ipz visibiliter. Isto ēt modo ō eu charistia diffuse ptractatur a Paulo. i. cor. xi. Sācti ēt oēs postea catholici exponentes ista loca scripturar ẏba huius scripture dicūt esse itelligēda de reali psētia corpis xp̄i nō figuratiue. vnde est simpliciter heresis ho[c] sentire q̄ nō sit ibi realiter veruz corp[us] xp̄i ḥ de primo

De secundo Multa videntur ḥ ipossibilia ī plicari. s. sequē[e] prin[a] pho rū. vnū ē q̄ c̄ḡ[m] sit sil' cū c̄ḡto vel q̄ substātia corpis sit ḥ sine c̄ḡtitate sua. 2[m]. q̄ mai[o] c̄ḡtū sit sil' cū mīori. vel i loco equali. 3[m] ē q̄ icipiat ḥ esse corpus xp̄i ⁊ tū sine motu ⁊ mutatiōe p̄prie dicta. q̄ nō ponitur deserere suū vbi i celo. 4.[m] q̄ idē c̄ḡ[m] sit sil' in diuersis locis realiter. Possibilitas autē omnium istoruz non est hic declarāda. q̄ nimia eēt omniū istor̄ prolixitas: q̄ eniz ḥ nō sit substantia sine quantitate sua dicetur in secūdo articulo' isti[us] distinctiōis. q. i. Qualiter aūt quantuz possit eē si mul cū quanto magis euidens difficultas est de quātis habentibus modum quātitatiuum c̄ḡ quando alteruz vel ambo sunt sine modo quātitatiuo. Ideo ista difficultas tangetur in materia de corporibus gloriosis. i questiōibus de subtilitate corporis. vltimū autē quod idem simul fit in diuersis locis declarabitur in questionibus duabus sequētibus. Restant ergo p̄o ista. q. duo declarāda. s. quō sit possibile corp[us] xp̄i incipere eē sine sui mutatiōe locali in altari. 2° quō sit possibile cō pus xp̄i eē c̄ḡtum sine modo c̄ḡtitatiuo. De primo dr cōiter q̄ hoc ē ppter mutationē alteri[us] in ipm. puta pp cōuersionē panis in corpus xp̄i. ⁊ ideo nō oz ipm corp[us] in se mutari. sufficit. n. q̄ aliud mutet in ipm ad hoc q̄ incipiat corpus ibi pñtialiter eē. sicut. n. nāliter genitū est vbi fuit pus corruptū: ⁊ nō pp aliquā loci mutatiōez pp̄riā ipsius geniti: ita videt q̄ illud in qō cōuersum ē aliqd p cuersionē sit vbi cuersum pus fuit ⁊ nō mutationem loci pp̄am ipsius termini ad quē conuersionis. ſz solū termini a quo. Contra suppo. ſz eos q̄ trāsbātio ē mutatio subālis eo° quo p̄cedit eē mutatio. Ex hoc seq tur q̄ hz p̄o p se ēmino ad quē subām. p nullā aūt mutationē hz p se illud qō ē posterius suo p se ēmino ſz solū p illā materiā hz pse tūc ſz h[a]i ipsentia ē posteri[us] simplr substātia corpis xp̄i q̄ ē subā terminat q̄ m[m] est. q̄ nō ē h[a]i pñtia p̄or eentialr. q̄ subā corpis pōt eē sine h[a]i pñtia nec sil' nā. q̄ tūc nō posset ista pñtis destrui nisi destrueret subā. qō fi[m] est q̄ pñtia corpis xp̄i nō hz p se per istaz mutatōez q̄ est trāsubātio vel cuersio ſz solū subā corpis xp̄i q̄ nō est sua pñtia. Hec rō pōt confirmari alio° ponendo p posteriozitate alietatē sic p nullā mutationem p se hz illud qō ē p se aliud a subā q̄ est p se ēmin[us] trāsubā rionis q̄ c̄. maior p̄z. q̄ vni[us] mutatōis per se ē vn[us] p se termin[us]. ⁊ ita q̄ q̄d est p se aliud ab illo termino ſz fit per accidens idem cum eo non habetur per se per illam mutationem. Minor patet. q̄ a hui[us] p̄sentia non est substantia corpis xp̄i: quia huius substantia fuit quando potentia non fuit. secūdo sic. Deus potest facere corpus suum presens cum pane manente substantia panis. ⁊ tunc non erit per aliquam mutationez que fit ad substantiam. vt aliquid per se terminum. et tamen per istam acquireretur presentia eiusdē rationis cum illa que nunc habetur. ergo oportet q̄ per mutationem eiusdē rationis ergo per aliam fieret c̄ḡ per mutationem substantialem. probatio maioris. quia ad nonitatem posteriozis no sequitur nonitas priozis. patet. 8. phy. vbi vult pbs q̄ in celo potest esse motus secundum vbi. licet non possit ibi esse aliqua nouitas secudum formam absolutam. cuius ratio est. quia vbi ē quidam respectus extrinsecus aduenies ⁊ nō forma absoluta. Sed potentia ista posterior est substantia panis sicut reus absolto. ⁊ maxime substantia. ergo sine mutatiōe aliqua circa substantiaz panis potest esse nouа potentia corporis ad panem ergo oportet dare aliquam mutationem ad hi° potentiam que non sit substantialis. ⁊ per consequens in proposito per transubstantiatiōez non habetur ista potentia. quia terminus eiusdem rationis cuiusmodi est potentia non p̄oprie ⁊ per se est terminus duarum mutationum distictarum secundum genus. Et si dicas q̄ potest esse presens cum substantia panis sine mutatione substantiali. tamen fit nunc presens per substantialem mutationem panis in corpus christi. ⁊ non per aliam. Contra. In corpus christi prius factuz presens pani posset deus cōuertere panem non enim est magis contradictio ḥ. c̄ḡ q̄ modo conuertatur in corpus christi non prius presēs ergo per talem conuersionem tunc factam in corp[us] christi presens speciei panis non fieret presens ibi vel opōteret dicere q̄ fieret presens post c̄ḡ fuit presens. ⁊ q̄ eadem presentia terminaret duas mutationes dictas.

3° sic. Quod conuertitur in aliquid presens magis acquirit conditiones eius c̄ḡ econuerso. patet si enim nutrimentum conuertatur in carnem magis animatur anima carnis c̄ḡ caro informetur forma eius. ⁊ vniuersaliter acquirit conditiones absolutas ⁊ vbi ⁊ alias respectiuas carnis magis c̄ḡ econuerso. ergo ex sola conuersione panis in corpus christi p̄cristens magis acqreret panis conuersus potentiam in celo c̄ḡ corp[us] christi potentiam speciei panis in altari. 4° sic. Deus posset conuertere panem in corpus christi vt habens esse i celo. quia non est ibi maior contradictio c̄ḡ in conuersione que nunc ponitur. Sed tunc non haberet eē corpus christi sub specie panis ex ipsa conuersiōe. ergo nec nūc

5° sic. Si panis c̄ḡtus conuertetur in corpus christi quātum ita quātitas in quantitatem ⁊ substantia in substantiā corpus christi quantū non haberet vbi circūscriptiue. quod fuit ipsius panis circunscriptiue. ergo ex conuersione substantie in substātiam. substantia corpis christi non habet vbi diffinitiue quod erat substātia panis diffinitiue antecedens est m[m]. quia non posset illud quantum. s. corpus christi esse circūscripti ue in loco pans cum sit maius pane. consequentia p̄obatur. quia sicut substantia ⁊ substantia que subsunt c̄ḡtati se habent ad locum diffinitiue ita substātia quanta ⁊ substantia quanta se habent ad locum circunscriptiue. ergo quod conuersio substantie in substantiam facit ad esse diffinitiue in loco. hoc conuersio substantie quante in substantiam quantam faciet ad esse circunscriptiue i loco. Quantum ergo ad istud argumentum nō videtur necessarium fugiendum esse ad conuersionem panis in corpus christi. precipue cum a principio erq° res h[a] sacramenti fuit credita fuit semper creditum q̄ christi corpus non mutatur de loco suo in celo vt sit ḥ ⁊ tamen non fuit in principio ita manifeste creditū de ista conuersione vt dicetur di. xi. Dico ergo ad hoc p̄ mittendo quedam scilicet q̄ quando corpus mouetur

Tho. in ista di. q. p̄ma. in solōe q̄z ti argumenti.

de loco ad locum ⁊ expellitur aliud corpus communiter sunt ibi quattuor motus vel mutationes. ⁊. 8. termini due. s. in corpe expellẽte ⁊ due in expellẽdo. nã corpꝰ expellẽs mouet ad vbi suo ad ꝓuationẽ eius. ⁊ illa mutatio q̃ ẽ inter terminũ a quo positiuũ ⁊ terminũ ad quez ꝓuatiuũ pot dici depditio ꝓzis vbi. idẽ ẽt corpꝰ ex carẽtia secũdi vbi mouet ad illud vbi scõm. ⁊ ista mutatio a ꝓuatione vt a termino a quo ad vbi vt ad terminum: ad quẽ pot dici acqsitiua vbi. Cõsiliꝛ sunt due mutatões ⁊ q̃ttuor termini circa corpꝰ qõ expellit cũ ꝓmum corpꝰ intrat locũ eiꝰ. Si aũt mouereꝯ aliqđ corpꝰ ⁊ non expelleret aliud corpꝰ de loco suo iã nõ eẽnt ibi nisi due mutationes ⁊ ambe in ipo corpe moto. vna. s. depditiua ꝓzis vbi. ⁊ alia acqsitiua noui vbi. Si vo corpus nõ recedẽs a ꝓzi vbi fieret in nouo vbi ibi eẽt tm̃ vna mutatio. s. a ꝓuatione noui vbi ad illud nouũ vbi. ⁊ h̃ ẽ acqsitiua ⁊ nulla ibi eẽt deperditiua. qz nõ eẽt a priori vbi ad eius carẽtiã: qz ꝑus vbi nõ depdit ex hypothesi Iz illud corpus ponat in vbi nouo. Sz si nulla ista mutationũ ponat oino nõ est intelligibile q corpꝰ sit vbi non fuit ꝑus. nam impossibile est qualitercũq; aliquid eẽ hic pñtialr qõ ꝑus ñ fuit hic realiter qn sit aliqua mutatio realis vel in isto vel in illo cui ẽ pñs realiter. naz nullo mõ est trãsitꝰ a ꝺictorio: igit ꝺictoriũ quãtũ ad aliqđ ꝓdicatuz reale qn ibi sit aliq̃ mutatio realis: qz si nihil mutat realiter nõ ẽ rõ ꝗre hic ps ꝺictionis ẽ magis vera nunc q̃ ꝑus. nec q̃re ꝑus alia magis vera q̃ ista. ⁊ sic tam nũc q̃ ꝑus vel ambo sũt simul vera: vel ambo simul falsa. Ad ꝓpositũ mutationẽ depditiuã illius vbi de celo nullus ponit in corpe xpi ꝑm Augus. s. adductum donec finiat seculũ Iirsũ est dñs. ⁊ hoc intelligẽdo nisi placeret sibi ex aliq̃ gra spãlu localiter ꝺscẽdere. qđ nõ ponitur fieri ꝓpter veritatẽ eucharistie.

Opz tm̃ ponere ad saluãdũ realẽ pñtiã corpis xpi h: q in ipso sit aliq̃ pñtia ad spẽm panis q̃ ꝑus ñ fuit. alioquin nõ magis eẽt realiter nũc pñs h q̃ ꝑus. illa. n. mutatio q̃ est circa spẽs. s. q ꝑus erãt in sbo: nũc aũt nõ sũt in subiecto: nihil facit ad h q corpus xpi de non pñte istis fiat realiter pñs istis vt. s. ꝓbatũ ẽ q: illa hẽt alios terminos ꝓ se ab illa qua nõ pñs fit pñs. g necesse pꝰ est ponere aliquã mutationẽ in corpe xpi acqsitiuã illiꝰ pñtie noue q̃ tm̃ nõ pot dici ꝓpria mutatio localis ꝓpter duo: tũ q: eã nõ cõcomitat aliqua depditiua ꝓzis vbi sic cõit ẽ i motu locali: qz ibi ẽminũ posimus a qo. ⁊ ẽminus posimus ad quẽ cõcomitant due ꝓuatiões eo mõ qꝰ ꝑbs dicit. 5. ꝓbi. q motꝰ ẽ a sbo in sbm. tum ẽt qz hic ꝓprie terminus istiꝰ mutationis nõ est vbi: qz in termino mutationis istiꝰ corpis xpi nõ hz h ꝓprie vbi: sed terminus ẽ q̃dã pñtia simplex ipi spẽi. vera tm̃ ⁊ realis: terminꝰ aũt mutationis localis ꝓpie accepte ẽ ipm vbi. Et si q̃ras ad qđ genus ptinet hec mutatio ⁊ terminꝰ istiꝰ mutationis: dico si angelus ponit de nouo pñs alicui corpori: dz gdẽ esse in loco diffinitiue eo mõ quo sibi pot cõuenire eẽ in loco. ⁊ sic dicit mutari Iz illa mutatio multũ distet a vera mutatione ꝑm vbi. Adhuc aũt quãtuz ad aliquas cõditiones pñtia corpis xpi spẽi magis recedit a vera rõne vbi: qz nullo mõ ꝓ istã pñtiã determinatur sic ad vnũ vbi q sibi repugnet aliud. Sz angelus suum vbi sic determinat ad illud vt sibi repugnet aliud

Et si hẽas ꝓ incõueniẽti aliquã mutationẽ q̃lẽcunq; dicere in corpe xpi realiter eẽ. dico q necesse est ponere saltẽ aliquẽ respectũ extrinsecꝰ aduenientez q. s. nõ necio sequat fundamentũ ⁊ terminũ posita in actu qcois respectus sic ꝑs necessario est intrinsecꝰ aduenies vt oñ sum ẽ in. q. 2. de caractere ꝺ primã opinionẽ talis. g respectꝰ pot aduenire extrinsecus de nouo sine alio quocũ qz nouo vel in fundamẽto vel in termino. Sic g nõ est cõueniẽs corpus xpi eẽ de nouo pñs alicui nõ bũti nouã formã absolutã nec nouũ respectũ respectu eius. vel si hz hꝰ nouũ respectũ pari rõne. ⁊ corpus xpi hẽbit nouũ respectũ respectu eius qz si spẽs sunt de nouo pñtes corpori xpi. ⁊ corpus xpi est de nouo pñs eis. ct si enim cõtinẽtia nõ sit rlo realis mutua tũ pñtia ẽ rlo mutua. non erit tũc incõueniẽs dare in corpe xpi talẽ mutationem ad respectũ extrinsecus aduenientẽ. Et si obiicias ad respectũ nõ ẽ mutatio solutũ in. q. de caractere. Et si oino arguas ille respectus extrinsecus aduenies qui dicit pñtia simpler ad qđ genus ptinet pot dici magis ꝓprie reducit ad genus vni inter oia gnã respectuũ extrinsecus aduenientiũ qz in pluribus cũ illo respectu cõuenit. ⁊ si forte nõ sit ꝓprie in illo genere: sequit ex hoc q io. genera nõ sufficienter euacuarent totũ ens. dico q nõ est incõueniens eo mõ quo pbi loquunt de rõnibus eoꝝ qz nõ repugnat sub ente inuenire aliquez respectuz puta angeli ad lapidẽ q nõ hz aliquã rõnez respectus in genere vt ipsi loquunt. nõ tm̃ sequit ex hoc plura genera esse q̃. io. sed q rõnes eoꝝ vel rõ alicuius eoꝝ non assignat sub rõne cõi sicut posset assignari.

De secundo dicitur q quãtitas corporis xpi nõ est sub specie panis nisi cõcomitanter: qz primus terminus cõuersionis est subẽa corpis xpi ⁊ quicqd est ibi est ibi eo mõ quo illa terminat quersiõez ergo quãtitas erit ibi per modũ primi termini. primus autem terminus qui est substãtia non habet moduz quãtitatiuũ seu cõmensuratiuũ. ergo quãtitas existens ibi sb ratione eius vel sub modo eius. i. subest erit ibi mõ non quãtitatiuo. Contra vnũ quodqz siue sit primus terminus trãsubstãtiationis siue seẽudus si tm̃ est ibi hz pẽtates suas q̃ sibi necessario ⁊ nãliter cõueniũt. qđ ꝓbat exemplo: qz si deus cãret sbam quãtã vel nã generet substantiã ⁊ cõcomitet quãtitas vtriusqz ꝓductionis terminus ꝑmus est subẽa ⁊ quãtitas cõcomitãs, ⁊ tm̃ taz in generato q̃ in creato quãtitas hz suũ modũ nãlẽ sicut haberet si ꝑmo terminaret aliquã mutationez. Et hoc ꝓbat per rõnez qz alia ⁊ alia habitudo ad agens nõ variat nãm rei hoc est ꝑma vel scõa mediata vel iñediata dũ tũ ꝓducat: qz nec habitudo ad aliud agens nõ variat nãm rei acte ꝑm Aug. 3. de tri. 9. c. g nec carebit q̃tas suo mõ nãli ꝓpter hoc tm̃ qz nõ est ꝑmus terminus trãsbationis dũ tm̃ fit vbi realiter siue primo siue secundo p illã mutationez. Secũdo sic si p quersionez sit terminus ad quez vbi fuit prius terminus a quo. ergo modus essendi huius ⁊ illius erit silis. ille saltem modus q pot esse cõis vtriqz: sed panis quersus erat h quãtitatiue suo mõ: qz sub quãtitate bñs ptem extra ptem. ergo ⁊ substãtia corporis xpi existens hic ex vi cõuersionis erit hic suo modo q̃titatiuo bñs. s. ptez substãtie sub parte quãtitatis. ⁊ tunc quãtitas eius erit hic ꝓpre dimensiue. Allio mõ dicit hic q ptes corporis xpi nõ sunt extra se inuicẽ in hostia qđ ꝓbat sic. qz sicut possibile est virtuti diuine facere q corpus sit sil cũ corpore: ita ẽt possibile q ps vna sit simul cũ alia. pot ergo facere ptẽ subintrare ptez. ⁊ sic vltra subintrabunt seinuicẽ vsqz ad minimã quãtitatẽ nãlẽ vt sic saluetur veritas cuiuslibet partis. ⁊ tm̃ nulla est extẽlio ptis extra ptem. sicut veritas vnius corpis saluat nõ obstante q per subintrationẽ in alio nõ sit extra illud. Sz cõtra istud nõ ẽ ꝓbabile qz tollit a corpore xpi positionem in totũ ⁊ omnez figuram que necessaria forte est ad corpus animatum. si enim nõ distet caput a pede sed totũ subintrat totuz vsqz ad minimã partẽ nãlez. iam nõ habebit ordinem partium in toto necessarium ad corpus animatum nec figuram.

Dico ergo aliter q positio

que est ꝺ̃ia quãtitatis necessario ineſt quãto cõtinuo q manẽtl. ⁊ istã opz saluari in ꝓposito. s. q̃ dicit ordinem partiuz in toto. non est eniz bñ intelligibile aliqđ esse q̃m ꝺimẽsionatuz qn sit signare in toto ordine huius

Dẽ. qlo i. q. 3. ct egi. qo i. q. 4. ⁊ q li. 2. q. 17

Hochã in qli. q i. hꝰ mãe in solone scẽdif. post opi. ꝓpriam

partis ad illã/secundũ quantitatẽ vel põnez interiacentez positio autem que ponit̃ predicamentũ a quibusdã aliud addit. presupposita. n. ordine partiũ in toto positio dicit vltra hoc ordinẽ partiũ ad locuz sine ad partes loci vel locantis: hoc est dictũ q partes coertẽdant̃ partibus loci: sicut totuz dicit̃ primo cõmensurari toti loco in quo habet suuz vbi: ita q positio p̃dicamentũ pre supponit põnẽ differentiã quantitatiz: z specificat vbi per modũ autẽ quãtitatiuũ sine dimensiuuz quocunqz modo nominet̃ nõ itelligo nisi positionez dictã 2o mõ hanc autẽ habitudinẽ pose est deũ separare a quãto manente etiã põne pma nõ solũ per negationẽ termini sicut posset facere aliquod corpus quantũ extra vniuersũ z tũc nõ haberet ista secunda põem: quia nõ hꝫ aliqꝺ cõtinẽs cuius partib⁹ partes cõtenti cõmensurarent̃ sed etiã posito termino cui. s. põti possz fieri cõmẽsuratio seu coextensio alterius corporis pose eẽt deũ preseruare quãtũ z coexistentiã eius ad aliud quãtũ: z tamẽ sine ista coextensione partiũ vnius ad partes alterius quã dicit positio ista de qua loquimur. Quod probo pmo sic: quecunqz natura ptingenter respicit qualz formã alicuius generis simpliciter se habet contingenter ad totũ genus. Intelligo enim simpliciter quãdo nõ est necessario ex causa intrinseca: hec videt̃ satis manifesta quia si esset vna natura z a causa intrinseca determinaret sibi tale genus necessario determinaret sibi aliquaz speciez illius generis: quia vna natura non habet intrisece ad oppositа diſiuncta necessitatez quin habeat necessitatẽ ad aliqꝺ vnuz illorũ. Et per hoc soluitur instãtia q̃ posset fieri sic q: oĩs numerus ẽ par vel ipar necessario, nec tamen necessario alterꝫ illorꝫ: instatur. n. de aliquo cõi respectu passiõis disiũcte: sed qõlz spãle necessario se habet ad alterꝫ sicut ad genus: nec ista instantia ẽt est ad ꝓpositũ: q: hic nõ est aliqꝺ suppositũ quod ptingenter se habeat ad quancunqz formã totius generis. Et si instes q: superficies necessario est colorata: z tũ cõtingẽter se hꝫ ad quẽlibet colorẽ nõ est instãtia q: hꝫ nõ est necessitas ad intra, nõ enim posset inueniri intrinseca rõ per quã eẽt ꝺictio ex pte supficiei cuiuscũqz ẽt sine colore sicut cõtingẽtia ẽ respectu cuiuscũqz coloris. Hac maiore suppositа addo minorẽ. s. q corpus se hꝫ ptingẽter ad q̃cũqz põnẽ ptũ in loco pꝫ q: possuz mouere corpꝰ meũ a quacũqz põne ad aliã. g̃ corpꝰ etiaz hñs põnẽ ptiuz in toto nõ simplr se hꝫ necessario ad põnem istã que est p̃dicamẽtũ. nec ista coexistẽtia quãti ad q̃m est simplr necessario rõ illi⁹ põnis secũde: q: ptigit intelligere coexñtiã alicui⁹ ipsi toti absqz hoc q ꝓintelligat coexñtia vel coextẽsio partiũ ptib⁹. hꝫ. n. coexñtia ẽ alia ab illa ẽt qui se cõcomitant̃. nec ista in rõne sua formali includit illã. ergo absolute corꝰ q̃m hñs primã põnẽ posset eẽ sine oĩ põne extrinseca. z intelligi in q̃m coexñtiã habere ad aliud q̃m sine ista põne. Et si q̃ras qd sit hoc. s. q̃titatẽ seruari sine põne extrinseca. dico q nõ est aliud nisi absolutũ cõseruari sine respectu extrinsec⁹ aduenientem: sic ẽt coexñtiã ꝓseruari sine põne illa nõ est aliud nisi vnã rõnẽ extrinsecam ꝓseruari sine alia rõne extrinseca sicut illla q̃ est vbi vel positio ẽ totius circũscripti ad totũ circũscribẽs. sed põ q̃ dcã ẽ aliud gen⁹ supaddit respectũ partiũ ad ptes. z q pma necessario bẽt̃ seoam nõ est nisi q iste respect⁹ ẽ talis q includat diuersitatẽ ptiũ z põtiã earũ ptib⁹ locãtis. sz coexistẽtia alicuius totius toti. vel cuilibet parti abstrahit ab ista põe ꝓpter quã vbi necessario hꝫ põnẽ. ergo sim plr pole ẽ illã coexñtiã eẽ sine põne. Et hꝫ pot̃ breuit̃ declarari sic q: põ secũda supponit vbi ꝓprie dictũ. g̃ si deꝰ pot̃ q̃m ꝓduare sine vbi ꝓprie dicto pot̃ z sine põe.

Et si dicas hñ pot̃ sine vbi sed nõ cũ põtia siue coexistẽtia ad aliud corꝰ: hꝫ falsũ ẽ. nã coexñtia lz sit q̃ti ad cõpus: ẽ tñ nõ formaliter vbi. Et si obiicit q quãtitas nõ pot̃ poni sine respectu isto quẽ dicit modus quãtitatiuꝰ q: nõ pot̃ eẽ q̃m z aliud q̃m gn illud sit cõmẽsuratũ illi.

Dico q quãtitatẽ positã hñ segtur eq̃litas vel ineq̃litas q̃ dicit respectũ intrinsec⁹ aduenientẽ: sed nõ necio cõsequit̃ aliqs respect⁹ extrinsec⁹ aduenies. talis ẽ aũt commensuratio vt hꝫ logmur vel magis proprie coexñtia. Mã si loq̃ris de cõmẽsuratione ꝑm equalitatẽ vel ineq̃litatẽ q. s. hoc sit maius vel min⁹: istã cõcedo in ꝓposito: q: corꝰ xpi ẽ maius hostia: sed nõ istã cõmẽsuratõez q̃ dr̃ ꝓpe coertẽ⁹ q̃ ꝓprie dicit silitatẽ ptis cũ pte. Ex dictis pz solo ad rõnes ꝓncipales. ad ꝓmã pz ex p⁹ar⁹: q: ꝓcedo hꝫ aliquã mutationẽ nõ tm̃ spẽrũ q̃ fiũt de subo sine sbo. sed ẽt aliaz q̃ fiũt p̃tes corpi xpi. z cũ hoc ꝓcedo nouã p̃tiã corpis xpi ad spẽs. z ad istã ẽ mutatio z q̃lis ẽ forma talis dz indicari mutatio. Vel si nõ placz vti vocabulo mutationis: dicat̃ q aliqs respect⁹ extrinsec⁹ aduenies nouus ẽ sine oĩ mutatione, nec mutari tẽ erit ab alio in aliud ire. sicut dicit Boe. in mora. nec qualiter cũqz se habere aliter ad alterũ. s. trinmõ in se ad se vel ad alterũ ex relatione intrinsecus fundamẽto aduenietẽ. sz relatio nõ ẽ mutatõ tũc q: ibi nihil nouũ aduenit ex. 7 phi. Ad 2m dico q modus quãtitatiuus nõ est passio quãti sicut risibile boĩ. imo est accñs p accñs ei⁹. s. respectus extrinsecus aduenies ptibus quãti ad ptes alteri⁹ quãti. Ad tertiũ cõcedo q ps non est extra ptẽ put ly extra respicit p seipsas ptes corpis regrit̃ ad põnem q̃ est ꝺ̃ia q̃titatis. sed put extra ptinet ad locũ sic ps nõ est extra ptẽ. i. nõ ẽ extra illũ locũ in quo ẽ alia ps: nec ex hꝫ segtur q totũ nõ sit q̃m: q: totũ quã m hñs eodem modo suas ptes extra se inicẽ in toto pot̃ hꝫ vnicã p̃tiam sui z oĩum ptiũ ad aliqꝺ vnũ extra indiuisibile vel quãtũcũqz modicũ diuisibilẽ ita q ibi nõ est alia p̃tia alii parti z alia alii.

Secundum sic procedit̃ videt̃ q nõ possit eẽ idẽ corpus localiter simul in diuersis locis. pmo sic. Idẽ nõ pot̃ referri ad se oppositis relationibus q: opposita relatiue includũt ꝺictoria: sed si idẽ sil'eẽt in diuersis locis posset dici iferius z supius scipo. z respectu eiusdẽ z silr dextrũ z sinistrũ. z sic de aliis rõnibus oppositio ꝑm situ. Itẽ ꝓpinquũ z distãs sunt rõnes ꝺ̃ rie sicut simile z dissimile. sz si idẽ eẽt sil in duob⁹ locis: posset eẽ sil' eidez ꝓpinquũ z distãs qꝺ est icõueniens sicut q idez ꝑm eãdẽ q̃litatẽ sit eidẽ sile z dissile. 3o sic Idẽ tpale nõ pot̃ eẽ sil in diuersis tpib⁹. g̃ nec idẽ locabile in diuersis locis. 4o q: idẽ corpus posset sil' moueri z qescere: q: in vno loco moueri z in alio quiescere. ꝓns ẽ ipossibile q: sunt ꝓpatiue opposita. 5o q: idez corpus humanũ vt xpi posset in vno loco hꝫe opatõem sensitiuã in alio nõ hꝫe: q: in vno loco posset videri corpus sibi ꝓpinquũ z in alio nõ posset idẽ videre. q: eẽt distãs impropor̃tionalis. Contra Aug. de sacris pte. 8. c. 2. dicit. Qui fecit vt vnũ corpus eẽt tm̃ in vno loco fecit quõ voluit: z si voluisset aliter potuisset facere.

Hic tenetur a multis cõclu- Hẽ. q̃li. 9. q. 3.
sio negatiua. sed diuersi diuersimode ꝓbant. vn⁹ doctor arguit q̃ aliqd q̃m ẽ de potentia agẽtis idifferent fieri pot̃. ꝑ varios modos: si idez esset receptibile illius ꝑm vnũ modũ possibile esz fieri ꝑm quẽlz alios modos ex pte q̃t agẽtis cũ sit infinite põe est equalis possibilitas in vnũ corpus fiat sil' i plib⁹ locis ꝑm quẽcũqz modum plalitatẽ. ꝑ ipossibile ẽ q deo agente idẽ corꝰ sit ybiqz g̃ simplr ipossibile est q idez corꝰ fiat sil' in diuersis locis. ꝓbo minoris q: posse esse ybiqz sil' est ꝓprium dei

Itez seqrent̃ pla ꝺ̃ictoria. q: q̃ ponit̃ in vno loco: aut hꝫ eãdem formã quam habz in alio aut nõ. si sic z in vno loco ponatur gelu et in alio calore: sequitur q in vno habebit frigus. z in alio calorem: similiter si in vno loco: non inueniret quid comederet ibi esuriret. in

alio autē inuenīēs cibū nō esuriret ⁊ in vno loco ⁊curre ret ex aeris intēperie infirmitatē: in alio ex tēperie sani tatē: ⁊ sic cēt sil sanum ⁊ nō sanū vel egrū. ⁊ in vno loco occideret in alio nō. ergo sil moreret ⁊ non moreret.

Si aūt teneatur secūdum mēbrum diuisionis eadē sequunt: qz saltē idem corpus hēbit cōtraria. sed ꝑz p̄mum mēbrū vtrobiqz hēbit ꝓriū. sed ꝑm aliud mēbrum in vno loco hēbit cōtrariū vnū ⁊ in alio aliud. Item sicut locatū cōmēsurat dimēsionibus loci ꝑm q̄ntm ⁊ ꝓti nuū: sic cōmēsuratur ꝑm vnū ⁊ plura. ergo si idē locatus sit in diuersis locis erit simul vnū ⁊ plura. Et si iste tur contra ſdam rōnem qz ipsa videt eo modo quo cō cludere de corpore xp̄i in cruce ⁊ in pixide qz ibi vulne raret ⁊ ibi non. ℟ndet q̄ qñ aliqd ꝓuenit alicui ꝑm q̄ natū est ei cōuenire simplr cōuenit sibi. vt si hō ē crispꝰ ꝑm caput est crispꝰ simplr ꝛz nō sit crispus ꝑm aliā partē. Vulnerari aūt qō includit diuisionē cōtinui cōpe tit alicui vt hz esse localiter tm̄. ⁊ ideo si in vno loco sit localr ⁊ in alio non localiter. si vulnerat vbi est localr simplr vulnerat. si nō vulnerat in alio nō ꝓpter hoc ñ vulnerat: sed est fallacia ꝑm qd ⁊ simplr. sed si ponat ibidē corpꝰ localiter ⁊ per ꝓns dimēsionaliter in diuer sis locis: qcqd natum est agere vel pati in vno loco ⁊ in alio. ergo ⁊ tūc hēbit opposita. Aliius doctor hic ar guit. Termini locati ⁊ termini loci sunt sil: ḡ si locatum est extra terminos sui loci ꝓxi. cēt ēt extra terminos suos ꝓprios. Adducit ēt de angelo q̄ no pōt sil ee in diuersis locis. ḡ minus vnū corpus localiter in diuer sis locis. Aliius sic arguit. res sicut per ꝓpriā nām est tm̄ in vna specie. sic per vnā dimēsionē est sil tm̄ in vno loco. Aliius sic arguit. si idez esset sil in diuersis locis aut vna mutatione. aut duabus. nō vna: qz vna mutatio est tm̄ ad vnū terminū: nec duabus: qz aut eiusdem speciei: aut alterius. nō eiusdē qz nō pōt sil idē mo ueri duobus motibus eiusdē spēi. z. phi. ⁊. 5. metha. c de eodē. nec duob⁹ alterius speciei qz termini eēnt ⁊tra rii ⁊ sic motus incōpossibiles. Itē cuiuslibet motus ter mini sunt incōpossibiles. 5. phi. ꝛz quecūqz duo vbi pos sunt esse termini eiusdē motus: qz pōt corpꝰ moueri ab vno vbi ad aliud: ḡ quecūqz duo vbi sunt incōpossibi lia circa idē corpus. Ego etiā appono rōnes alias. ꝑ ma est: agens nāle non intedit per se corruptionē termi ni a quo sed tm̄ per accīs qz est incōpossibilis termino ad quē intēdit inducere. ḡ si vnū vbi sit cōpossibile alti vbi agēs nāle nō corrūpet p̄mū vbi ad hoc q̄ inducat se cūdū vbi. ḡ posset facere corpꝰ in nouo vbi absqz hoc q̄ remoueat illud ab vbi qō babuit ꝑus. 2ᵒ sic. ipossibi le est eadē mām ee sil sub duabꝰ formis ſbalibꝰ. ꝛz si pos sibile sit idē corpꝰ sil ee in diuersis locis: ſequtur oppoᵐ illius. ℙrobō minoris. p̄ma ē qz ponat idē nutrimē tū in duobꝰ locis vel tribꝰ ⁊ a diuersis aīalibꝰ in illis exi stentibꝰ comedat. nutritiua vtriusqz cōuerteret idez in ſbam suā. ⁊ per ꝓns eadē mā nutrimētiilliꝰ erit sil in diuersis formis ſubalibꝰ ⁊ aīabꝰ in brutis diuerſ aia bus sensitiuis ⁊ in hoibꝰ diuersis intellectiuis. 2ª p batio eiusdē minoris est qz posito q̄ idē lignū sit in di uersis locis ⁊ in illis sint duo ignes agent in illd lignū ⁊ corrūpēt qz nō pōt resistere virtuti agēti ⁊ inducerēt formā ignis nō eandē cū agētia sint diuersa. ḡ aliā ⁊ ali am formā in eadē mā cū mā ligni corrupti fuerit eadē sicut ⁊ ligni idē. Itē seqret q̄ quātūcūqz paruulus ignis posset cōburere oia cōbustibilia: qz si bēat hic com bustibile ꝓportionatū ⁊ ibi aliud ⁊ in tertio loco tertium poterit hagere in illud ⁊ ibi in illud. ⁊ sic sil in infinitis locis. ⁊ sic quecūqz cōbustibilia possent sil incēdi a quā tūcūqz puo igne. sed quecūqz virtꝰ pōt sil in multa pas sa pua pōt sil in passum magnū integratū ex illis puris ḡ minimꝰ ignis posset cōburere integratū ex oibꝰ cōbu stibilibus. 4ᵒ sic. aīal hās hoc cōueniēs nutrimētuz nutrit: alibi yo non hās non nutriret ibi. ⁊ sic sil nutri ret ⁊ non nutriret. 5ᵒ sic: qz si in duobꝰ locis haberz ꝓueniens nutrimētū ⁊ susciperet vtrobiqz. sequit q̄ in duplū nutriret. vel q̄ nutrimētū susceptū deperderet ⁊ non cōuerteret in nutritū. Contra hoc sufficit in ge nerali arguere qz qōlibet tenēdū est eē deo possibile: qō nec est ex terminis maᵐ impossibile. nec ex eo impossi bilitas vel cōtradictio cuidēter cōcludit. Sic est dic vt patebit soluēdo omnes rōnes supra positas. In spā li aūt arguitur per quasdā rōnes quas ille doctor cuiꝰ rō nes p̄mo recitate sunt ponit ⁊ nitit soluere. ℙrima ē talis non minus incōueniēs est duo corpora eē simul q̄ntm idē corpꝰ in duobus locis. sed deo est possibile p̄mum si cut pz de corpore gliosō ⁊ non glorioso. ergo ⁊ secūdum maior pz qz phi ꝑm p̄ncipia sua oīa ponerēt repugnan tiam inter duo quāta respectu eiusdē vbi. sicut albi ⁊ ni gri respectu eiusdē subiecti. sicut pz. 4. phi. c. de va. ga q̄ntm eo q̄ q̄ntm expellit aliud eiusdē quātitatis. non qz ta le vel tale. ⁊ exēplificat de cubo. minor probat in resur rectione xp̄i de dote subtilitatis. ℟ndet q̄ due dimē siones repugnāt ꝓpter situ totalē ⁊ illud tollit dos sub tilitatis: sed illud qō est ratio limitationis ad vnuz vbi s. situs determinatus nō pōt tolli per aliqō donuz vel dotē. qz etiā corpus gliosum bz situm determinatum. quo opz ipm ee ita hic q̄ nō alibi. ꝛz nō bēat situ localez quo resistat alteri corpori. qō est magis accītale. Dz ꝓtra istud arguit ex tertia rōne sua que est de cōmēsurari ꝑm multū ⁊ vnū. qz ꝑm illaz impossibilius erit duo corpora eē simul: magis q̄ntm vnū corpus in duobus lo cis. qz aut oportet locatū multiplicari multitudine illa locoꝝ qz cōmēsurat loco aut ꝓpter aliquam aliā ratō nem ſpālem. si ꝓpter p̄mum cum eque oporteat loca cō mensurari locatis sicut ecōuerso qz cōmēsuratio talis ē respectus cōis. tūc ſequtur q̄ ad multiplicationē locatoꝝ ſequtur multiplicatio locoꝝ. Et ideo ꝓpositū. s. q̄ eq̄ im possibile duo corpora eē simul sicut idē in pluribus. Si vo ꝓpter aliqd aliud hoc nō pōt eē nisi posteritas nā lis vel simultas loci respectu dimēsionis locate. Mā ꝑus nāliter nō opz multiplicari posterioꝛi. sed posterio ritas ꝓrioris simul ei cū quo est simul. sed si ista rō maᵐ est q̄ dimēsiones loci sunt posteriores dimēsionib⁹ loca ti. ergo magis opz dimēsiones loci multiplicari ad mul tiplicationē dimēsionū locati q̄ntm ecōuerso. ℙrobatō minoris. tū qz dimēsiones locati sūt cāe dimensionuz loci. qz locatum facit latera cōtinētis distare ⁊ superfi ciem eius esse in actu. tum qz ꝓrius est quod potest esse si ne alio ⁊ non ecōuerso. Dimēsiones aūt corporis locati possunt esse sine dimensionibus locantis. pz de super ficie primi celi non aūt ecōuerso: qz nō possunt distare superficies locātis. absqz distantia partium locati. pa tet etiam per aliud qz in motu locali quocūqz manet ea dem supficies locati sed non loci. imo cōmuniter muta tur superficies loci mutato locato. ⁊ sic corpus eq̄le succe dit equali ⁊ sil figurato: adhuc non manet superficies eadē ꝓrioꝛi cōscribens corpus secūdum. Et hꝫ ratio pōt sic formari non tm̄ cōtra eū sed ad pbādū q̄ sil pōt esse corpus in pluribus locis duo corpora pñt simul es se. ergo idē in duobus locis simul. antecedēs concedit ab omnibus. probatio ꝓsequentie. qz magis possibile ē cum vnitate ꝓrioris naturaliter stare multitudinez po steriorum nāliter q̄ntm ecōuerso. dimensio aūt locati ꝓrioꝛ est naturaliter dimensione loci vt pbatū est nunc. ḡ ⁊c. simpliciter magis possibile ē vbi corpori locato corrēspō dere plures dimēsiones locoꝝ q̄ntm eque secūda sit ista p̄ ma ratio in illa 2ª p̄ma isto modo pbata. Scdo sic. possibile est q̄ deus cōuertat quātitatē pōnis in quan titatem sicut ꝓuertit ſbam in substātiam. hoc posito cū ꝑm eū illud in qō aliqd ꝓuertit sit vbi ꝑus fuit conuer sum. sequit tūc q̄ corpus in qō fit cōuersio ē vbi fuit ꝓri us illud quod conuertitur. ⁊ non pōt esse ꝑm suā q̄nti tatē in 2ª loco ita q̄ q̄ntitas sit ei rō eēndi ibi sic cēt si cēt

Tho. i p̄senti di. q. j. p̄nci pali sol. 5. argᵐ Egidiꝰ q⁶. j. q. j ⁊ q⁹. 2. q 17. Alanus brito i q li. q. j. bꝰ māe ar. 2 et goth. q li. 3. q. 4.

ꝑ se terminus conuersionis nisi sit ibi localiter ꝑm eos ergo illud corpus erit localiter vbi prius fuit localiter conuersum. ⁊ cum hoc manet in suo loco proprio.

Conuersio aũt nõ aufert terminũ in quẽ ẽ a loco suo. ꝯ sit ꝑ̃t eẽ localr in duob⁹ locis. Sndet q aut sõa panis manet in tali ꝓuersione. ⁊ tũc vel afficit dimẽsionibus corpis xp̃i. ⁊ tunc nõ segtur ꝓpo⁹. s. q corp⁹ xp̃i sit simlr dimẽsiue in duob⁹ locis sed tm̃ in vno. aut non afficit suba panis illis dimẽsionib⁹ corpis xp̃i. ⁊ tũc corp⁹ xp̃i nõ est vbi ẽ sba panis. ⁊ per ꝓ̃s non dimẽsiue q ꝑm pbm. i. pby. suba nulla hz magnitudinẽ ⁊ sic nõ erit ibi localr. ⁊ per ꝓ̃s nõ erit localr in duob⁹ locis. aut omnino totũ cõuertit in totũ. ⁊ sic cum nihil maneat ratione cuius corpus xp̃i dicat ibi eẽ. s. in loco cõuersi. sequitur q nõ erit ibi q nõ sacrãliter cũ nulla sit sensibilis spẽs. necnon sacrãliter q sic est tm̃ in celo. Et preterea cuz corp⁹ xp̃i nõ eẽt ibi dimẽsionalr nõ posset implere locuz quẽ ꝑ̃s impleuerãt dimẽsiones panis ⁊ ita nõ maneret illa capacitas. sed in instãti ꝓuersionis ptes aeris cõcurrerent ⁊ desineret eẽ loc' q ꝑ̃s erat: ⁊ sic per ipsum nõ maneret ibi corp⁹ alicui⁹ nec corp⁹ xp̃i. sicut nec mõ manet corruptis spẽbus panis. ꝯ si adhuc ibi maneret hoc nõ eẽt nisi ꝓpter sbam ptiũ aeris que imediate prius añ ꝓuersionẽ isti⁹ termini tãgebãt dimẽsionẽ panis. ⁊ sic semp maneret ibi corp⁹ xp̃i. q semp manere possent in suba iste ptes aeris. Contra. rõ nõ vi solui q conuertat sba quãta eq̃lis corpori xp̃i in corpus xp̃i q̃⁹. ⁊ stabit arg⁹ q illud in qõ fit ꝓuersio erit quantitatiue i loco termini cõuersi. ⁊ cũ hoc eẽt erit in loco ꝓprio vbi ꝑ̃s. Nũ ergo rñdet diuidẽdo põt dari hoc mẽbrum q totũ oiz cõuertit in totũ. nec segtur q terminus cõuersionis nõ sit ibi negẽt ista ꝓp̃ termin⁹ cõuersionis ẽ vbi ꝑ̃s fuit cõuersum ⁊ forte negaret eam: nisi forte cum ista additione. s. si illud manet qõ fuit cõuersõ ratõ locandi. ⁊ tunc argumẽtũ istud non concludit ꝓtra eum nec eẽt de aere equali ꝓuerso in corpus xp̃i. nec curo insistere q credo q illa propõ cum innitit ratio sit falsa. s. q oporteat terminũ cõuersionis eẽ vbi prefuit conuersuz siue maneat illud quod fuit cõuersõ ratio locãdi siue ñ.

Posset tamẽ dari aliud mẽbrũ diuisionis. s. q quãtitas aeris cõuerteret in quantitatẽ corpis xp̃i suba aeris ce manente. ⁊ tunc posset inferri q corpus christi esset sub sua quantitate ⁊ dimẽsione. ꝓz etiam q quãtitas sua eẽt vbi prefuit quãtitas aeris ꝓuersi ergo corp⁹ xp̃i erit ibi dimẽsiue ⁊ cum hoc erit in celo. Tertio sic. Vbicũqz potest deus facere sbam nãlem nõ sub modo suo nãli vel sub modo sibi opposito põt eam facere sub modo suo naturali seu cõueniẽti sue nature. ꝓbatio quia i faciẽdo ꝑ̃mũ est duplex miraculũ. vnum vo tm̃ est in faciendo secũdum. Sed deus potest facere corpus christi sacratũ ꝑm omnes ⁊ facit de facto sacramẽtaliter. i. non sub modo suo naturali simul in diuersis locis. ergo põt idem facere in eisdem sub modo naturali. s. localiter ⁊ dimensiue. Nec valet dicere q est hic per ꝓuersionem alterius in ipsum ga cõuersio alterius in istud non est isti formaliter ratio eẽndi hic. qõ ꝓz. q transeunte cõuersione manet terminus conuersionis hic. ergo sine aliqua contradictione põt alicui cõferri eẽ hic sine ꝓuersione aliqua alterius in ipsum. Si dicas q cõuersio ista vt ꝑterita est causa istius ꝑ̃tie. Contra. Deus de potẽtia absoluta nõ põt facere ꝓuersionẽ ꝑteritã nõ ꝑterisse. ⁊ tũc de põ absoluta ñ posz facẽ sic ꝑ̃s nõ est sic ꝑ̃s qõ est. Si dicas q spẽs derelicta post ꝓuersionem est corpi xp̃i ratio erũdi ꝫ ⁊ ita ad istud ꝫ necessario regrit cõuersio. Cõtra. Spẽs illa nõ ẽ formaliter in corpore xp̃i. ergo non est ratio corpori xp̃i essendi formaliter aliqualc. ⁊ hoc loquendo gnãliter ꝺ aliquali pro quocũqz qõ formaliter inest corpori xp̃i. sed corpus est formaliter ꝑ̃s. ergo per aliquid aliud ẽ q ꝓuersionem vel spẽm cõuersi. sicut dicit Aug. qui totũ tribuit potentie dei lz doctor nitat soluere. Probatur etiam illa ꝑma ꝓpositio q possibile est nouitatem eẽ circa aliquid posterius absq; nouitate circa ꝑ̃s. ergo possibile est nouam eẽ talẽ presentiã absq; omni nouitate circa formã subalem que ꝑ̃s est omni tali respectu

Quarto arᵒ sic. Angelus põt esse simul diffinitiue in pluribus locis. ergo ⁊ corpus circũscriptiue. ꝓtia videtur satis manifesta q similis habitudo est in vtroq;. ⁊ per ꝓ̃s similis determinatio ad locũ sibi suo modo cõueniẽtẽ. vnde cõmuniter negantes cõsequẽs negãt antecedens. ꝓbatio antecedẽtis. Deus põt cõuertere panem in angelum vt ꝓbabitur dis. ñi. ⁊ vbi prefuit conuersum ibi est illud in qõ cõuertitur. saltem si ratio locationis ipsius cõuersi manet. ergo angelus est vbi fuit panis. sed non potest esse ibi ꝑ̃s q̃ sit in loco ꝑm mom sibi cõuenientem eẽndi in loco. ⁊ tamen manet in ꝓprio loco in celo. ergo ⁊c. Istarum quattuor rõnum ꝑmaz ⁊ tertiam põdeo. secũda ⁊ quarta nõ ꝓcedũt nisi ex quodam presupposito quod nõ credo esse verũ. cõcluderet tamẽ cõtra plures illã presuppositionẽ cõcedentes.

Ad hoc est intẽtio Aug. quem lz iste doctor nitatur exponere. tm̃ legenti Aug. satis pz q totũ qõ pertinet ad istud diffinibile. s. eẽ simul in duobus locis idẽ corpus attribuit omnipotẽtie dei: non aũt alicui conuersioni alicuius in istum terminum.

Dico ergo ad questionem

q est maxima mihi certissima q deo est possibile omne quod non includit euidẽter cõtradictionẽ. ⁊ ad qõ non sequitur necessario cõtradictio. hoc est huiusmodi. ergo possibile est deo vt patebit soluendo rationes. Dico ergo q deo simpliciter est possibile idem corpus simul facere in diuersis locis localiter. hoc patet er intellectũ terminorum. Cum enim dico idem corpus simul esse localiter in diuersis locis nihil dico super hoc corpus nisi quendam respectũ extrinsecus aduenientem fundatuz in vno quanto ad aliquãtum circũscribens. respectum autem talẽ plurificari super idem fundamẽtum ad diuersos terminos non apparet cõtra aliqd notũ ꝑm rationẽ: q respectus intrinsecus aduenientes de qbus minus videt possunt plurificari fundamento codẽ manente ad diuersos terminos vt super eãdem albedinez possunt due similitudines fundari ad duos terminos vt probatũ est li. 3. di. 8. Assumptum. s. q vbi nõ dicit nisi respectũ extrinsecus aduenientem ad circũscribẽs satis patet ex dictis in precedẽti. q. Et mirum est q sequẽtes rõnem tm̃ sequunt imaginationẽ. q quia imaginatio non separat locum a corpore nec cõuersõ. nec pcipit vnum plurificari sine alio. quod ideo dicatur simpliciter impossibile vnum sine alio plurificari sequẽdo tamen imaginationem non apparet aliud. sed exclusa ista imaginatione que semper innitens sensibus nõ aliud apprehendit. ⁊ sequendo rationem ex rationib⁹ terminorum nulla est necessitas q plurificato vno plurificetur aliud: vt plurificato posteriori non est necesse ꝑ̃s plurificari. ipsa autem vbi sunt manifeste posteriora ipso quãto locato ⁊ accidẽtaliter ⁊ contingenter aduenientia. in multis etiam aliis vbi maior est cõnexio ꝑm rationẽ concedimus vnum sine altero plurificari. vt n. ex aliq̃ alia habitudo accñtalior suo fundamẽto ẽ̃ sit vbi nec aligs modus eẽndi i. nec aligs mod⁹ ab. ⁊ sic ꝺ aliis multis habitudinibus. ⁊ tamen in aliis habitudinibus non ita proterue asseritur impossibilitas plurificationis habitudinum circa idem fundamẽtum.

Et si instes q verum est q plures respectus possũt fundari in eodem fundamento: quando vnus corum non adequat totum fundamentum. ꝫ autem vnũ vbi adequat totam rationem quanti: inquantum locabile est. Hoc enim videtur sine ratione dictum: quia respectus: qui oritur ex natura fundamenti: magis

videt adequari fundamẽto ꝯ ille q extrinsecus aduenit ceteris paribus: sed ad duos terminos possũt eẽ in eodem fundamẽto duo tales respectus orientes er nã fundamenti vt due equalitates ad duo quanta equalia. ergo sine ratione fingitur q hic vnus respect⁹ adequatur.

Cõfirmat: qr nõ magis adequat quãtitatez sua pñtia ad locũ quã adequat substantiã sua pñtia sibi conueniẽs sed substantia ponitur posse habere plures pñtias etiã ꝑmo cũ sit prim⁹ terminus multarũ conuersionũ in mltis altaribus. ꝛ cũ hoc tñ est pñs in celo sub mõ ꝯstitutiuo ergo. Aliqua argumenta sunt facilia ꝛ soluent eo modo quo procedunt in generali. multa alia sunt difficilia secundũ imaginationẽ que ꝓcedunt in exemplis ꝫ adductis de calore ꝛ frigore. fame ꝛ saturitate. sanitate ꝛ egritudine. morte ꝛ vita. ꝛ sic de alijs. Et ꝓ istis soluendis pono tres propositiones quarũ prima est. que cunqz sunt priora essentialiter ipso vbi vniformiter insunt corpori quãuis habenti diuersa vbi nec variabunt variato ipso vbi. que vero posterius vel simul natura variabunt ꝑm varietatẽ ipsius vbi. hoc patet quia pri⁹ essentialiter nõ variat ꝓpter variationẽ posteriorꝫ. sed posteri⁹ bene variat ad veritatẽ prioris. que etiã sunt simul natura cum aliqua variant cuꝫ illo

2ª propõ est Sicut passũ existens in vno vbi recipe ret formaz a duobus agentib⁹ sibi ibidez approximatis sic ipsum in duobus locis existens patietur ab eisõ sibi in illis duob⁹ vbi approximatis. ꝛ hoc intelligo ō passione que est ad formaz absolutã hoc patet. qr ad hoc q patiens patiat ab agente recipiendo istaz formam non oportet nisi q sit in potentia passiua ꝛ agens habeat formã actiuã. ꝛ sint debite approximata siue in hoc vbi siue in illo fit approximatio nihil differt quantum ad actionez que est ad formaz absolutaz: sed passo posito in duobus vbi ipsum habet eandez potentiaz passiuam ad formã absolutã actiuã ꝛ actiuuz habet eandem potentiã actiuã. ꝛ eodẽ modo põt approximari sibi vt est in isto vbi sicut in alio: ergo eodez modo patiet ꝯtuz ad omnez formã absolutã a quocunqz actiuo sibi approximato siue in isto vbi siue in alio: sicut si tñ esset ī vno vbi ꝛ esset agens sibi approximatũ. Addidi autem ꝑm formam absolutam: qr non oportet q eadez patiatur loquendo de respectis que sunt simul natura cũ vbi vel posteriora qr illa possunt variari sicut ꝛ vbi: ex prima propositione. verũtamen ibi etiam posset concedi ista secũda propositio vt patebit in respondendo ad instantias in speciali. Tertia propositio est. sicut corpus in vno vbi existens se haberet in ratione actiui ad diuersa passa sibi approximata in illo vbi: sic ipsum vt existẽs in duobus vbi se habet ad eadem sibi in ill⁹ vbi approximata. hoc patet ex probatione precedentis.

Ex his ad rationes doctorum adductas pro opinione negatiua. Ad ꝑmam dico q ꝑma propositio posset ita intelligi q esset neganda. absolute enim potest ō us in omnem visionẽ ꝛ ꝑm omnem modum visionis. non tamen in quocũqz oculo potest causare quamcũqz qr non quilibet oculus est susceptiuus. vt oculus noctue non est capax visionis agle quia repugnat eius potentie receptiue. sed esto q loquatur de quacũqz forma ad quam equaliter se habet potentia agentis de se ꝛ potentia receptiui q per istam potẽtiam eque posset quelibet causari in susceptiuo tunc vera est propositio. quia tam ex ratione actiui ꝯ passiui esset equalis possibilitas. Sed non adhuc sequitur de qualibet diuisim. et de omnibus simul qr ex parte dei ꝛ susceptiui: actiui et passiui superficies est eque possibilis ad omnem colorẽ non tamen ad omnes simul. ꝛ tũc oporteret ostẽdere q corpus ex parte sui est eque susceptiuũ omnium vbi et duorum quod negatur ab aduersario. tamen ad rem concedo q ex parte dei actiui ꝛ corporis vt susceptiui eꝯlis est possibilitas in corpore ad duo vbi que sũt simpliciter distincta ꝛ ad quotcũqz ꝛ tunc ad omnia. ꝛ cum dicitur per nullam virtutẽ post vnum corpus bẽre omnia vbi. nec esse vbiqz. falsum est ꝛ pbo qr ipsi ꝓcedunt q corpus xpi posset vbiqz esse sacramentaliter. Posset enim deus quodcũqz corpus vniuersi conuertere ī cõpus christi sicut panem ꝛ ego dico q nõ est maior limitatio ad esse alicubi localiter ꝯ sacramentaliter cõparando ad potentiam dei. Quicquid enim potest fieri per causam secũdam actiuam potest deus facere immediate ipsum autem sacramentũ velans corpus christi: non est causa corpori essendi hic nisi sicut causa effectiua secunda. qr non tanquã causa formalis vt probatuz est. Et ad probationem cum dicitur q esse vbiqz est ꝓpꝝm dei. dico q deus ex sua immensitate necessario est vbiqz. qr nullum potest esse vbi in quo nõ sit ꝑm potẽtiam presentiam ꝛ essentiam. ꝛ sic impossibile est aliud a deo esse vbiqz. sed non est incõueniẽs aliquid aliud a deo per eius potentiam esse in quocũqz vbi. nec ꝓ hoc debet dici ꝓprie esse vbiqz sicut deus qr nõ est immensum. Ad illud argumẽtum quod includit multa de illis repugnãtibus patet ex tribus propositionibus applico tamen sic. Esto q huic corpi in isto loco approximat vnum agens. s. ignis: ꝛ in loco alio aliud agens scilicet aqua. dico q aut sunt equalis virtutis in agẽdo aut vnum vincit alterum si sunt equalis virtutis. sicut approximata isti corpori habẽti vnum vbi vel vtruncz impediret alterum ita q neutrũ ageret vel agerent ad quendam effectum medium in quo passum nec perfecte assimilaretur vni nec alteri sic eodem modo dico nunc quando sunt approximata eidez corpori in diuersis locis. Si autem virtus alterius vincat vel simpliciter assimilat sibi passum vel magis ꝯ alterum. ꝛ eodẽ modo dico si sint in diuersis locis qr non est maior difficultas ꝫ ꝯ si ignis ꝛ aqua ponerent simul. qđ tamen non negatur posse fieri a deo ꝛ idem corpus approximatuz igni ꝛ aque habentibus idem vbi: quod nõ oportet ibi dicere ad vitãdum contraria in passo. hoc facilius vel eque facile vitare potest quicũqz in proposito. De fame ꝛ saturitate: dico q fames est appetitus calidi ꝛ sicci. iste autem appetitus vel est naturalis vel voluntarius. siue ergo sic siue sic dicit aliquid absolutum. illud ergo non variatur propter varietatẽ vbi ex prima propositione. ꝛ per consequens si hic satiaret ꝛ cessaret appetitus cibi cessaret etiam in eodem alibi. ꝫ non ex cibo sumpto ibi sicut statim dicetur de morte. Si autem dicas saturitatem esse repletionẽ corporaleꝫ stomachi tunc esset dubium cum non recipiat hoc vt hic. vtrum vt hic esset repletus isto modo. ꝛ dico q non. sicut nec corpus christi vt in pixide fuisset vulneratũ. quia ista repletio non dicit nisi presentiaz alimẽti cõtenti a cõtinẽte. s. stomacho vel ventre. ꝛ ita possibile ẽ q cõtinentia actiua istius corporis hic sit alia a cõtinẽtia eius in alio vbi. qr hic nihil solutũ dicit sed respectũ extrinsecum.

De tertio scz sanitate ꝛ infirmitate temperie ꝛ intemperie. dico q vel intẽperies aeris expellit temperiez in comparatione ad corpus animalis in quod agit aer tẽperatus vel intemperatus. ꝛ tunc breuiter erit tale quale natum esset causare agẽs vincens ꝫ forte ageret illõ remissius propter actionem cõtrarii impediẽtis ꝛ resistentis. Si autem sint equalia in agendo passum: tunc alterabitur in media proportione eodem modo. sicut si diceres q sana aura ꝛ infirma simul esset qđ concedis deum posse ꝛ idem corpus esset approximatũ isti aure et illi simul. Quartum quod est de morte ꝛ vita faciliter soluitur: qr vtruncz istorum est aliquid absolutum ꝑmanuum vel positiuuz. ꝛ per cõsequens non variatur propter variationẽ vbi ꝑm primam propositionem. si ergo moritur hic moritur ꝛ ibi. ꝫ tñ nõ sequit. vulneratur hic ergo vulneratur ibi: qr vulneratio dicit diuisionem continui vt hic ab aliquo hoc diuidente. sed tamẽ

est verum si nō habet vltimus q̄ alibi habet quia sic est discōtinuatio partiū que si ibi est in hoc corpore: & alibi in eodem. Ad tertium huius, doctoris: dico q̄ non oportet locatū cōmensurari dimēsionibus loci ꝑm vnū & multa: ita q̄ ad multitudinē dimēsionū loci: sequat multitudo dimēsionū locati, sicut nec ad plurificatōez posterioris sequit multitudo prioris marime de respectu extrinseco & fundamēto sicut tactū est in arguēdo ꝓra p̄mā opi. Ad rōnē p̄mam alterius doctoris dico q̄ terminus vni⁹ nō p̄t intelligi simul esse cum termis alterius vel simultate precisa & adequata: vel nec precisa nec adequata. Si primo modo intelligat de simultate dico q̄ ꝓpō est falsa. Si aūt intelligat de simultate secūdo mō. s. non adequata. tunc nō oportet illud qō ē extra terminos vnius eē extra terminos alterius. q̄z vniuersaliter si vnū excedit aliud nō oportet q̄ illud qō est simul excedenti sit simul excesso. verbi gratia. si aīa ꝛz terminos suos quidditatiuos. terminū enim quantitatiuū nō habet fit simul cum terminis digiti. non ꝓpter hoc sequit: q̄ quicḡd est extra terminos digiti sit extra terminos aīe. Ad illud de angelo dico q̄ concludit oppositum sicut ostensum est in. 4. ratione cōtra opinionē. p̄t enim angelus suo modo. s. diffinitiue esse in pluribus locis. s. per potentiā diuinā. Ad aliud alterius doctoris dico q̄ illō sile nō tenet: q̄z natura vna est ratio formalis eēndi in vna specie. sed dimēsio nō ē ratio formalis ꝑma eēndi in loco: sed tm̄ rō fūdamētalis. ista tm̄ p̄t eē vna ꝛz respect⁹ sint diuersi. sicut albedo p̄t eē vna ꝛz similitudines diuerse sint. sed nō nisi per vnā similitudinē aliḡd cōstituit formaliter in specie sil̄is. si aūt spēs sil̄is nō possit plurificari in eodem. nec similitudo. Ad aliud alterius doctoris dico q̄ si remanet in eodē vbi in quo ꝓius erat p̄t acgrere nouum vbi vnica mutatione & duab⁹ mutationib⁹. Et si queras ille mutationes aut sunt eiusdē spēi aut nō. detur vnum vel alterū non curo. Et cū arguis due ꝓmutationes eiusdem speciei nō sunt simul in eodē. dico q̄ nō est incōpossibilitas mutationum nisi ex incōpossibilitate terminoꝝ vel formarū ꝑm quas sunt. ꝓmo ḡ oporteret probare incōpossibilitatē duoꝝ vbi: qō nego quare non erit incōpossibilitas duarū huiusmodi mutationum. Ad aliud eiusdē doctoris cū dicit q̄ termini mutationis sint incōpossibiles. dico q̄ verū est de ꝓximis terminis. non aūt de terminis cōcomitātibus. Intelligo autē q̄ primi termini cuiuslibet mutationis sunt priuatio & forma & econuerso. cōcomitātes aūt qui iungunt terminis predictis. vniuersal⁹ ergo cōcedo q̄ priuatio & forma sunt incōpossibiles. sed cōcomitantia possunt esse compossibilia. verbi gratia in mutationibus substantialibus si non ponat⁹ vnica forma in animato corpō organicū precedit aīationē que est termin⁹ ad quē non est per se terminus a quo corpus organicū. sed ipsa inaīatio q̄z mutatio est inter illā inaīationē & aīationē. Iz aūt inaīatio & animatio sint simul incōpossibilia non tm̄ corpus organicū & animatio. Eodē modo in corruptōne si manet eadē forma corporis que prius fuit terminus a quo per se. s. forma cuius p̄uatio succedit ille nō manet. sed terminus cōcomitās ista per se terminum a q⁹ māet. Eodem modo in augmētatione si ponat⁹ tota q̄ntitas p̄existēs manere manet totus terminus a quo positiuus qui est cōcomitās p̄uationē que est per se terminus a quo & econuerso in diminutione manet quantitas positiua aliqua que ꝓius: sed nō idē per se terminus a q⁹. Similiter in alteratione ꝑm intēctionē & remissionem & eodē modo dico de motu locali q̄z nō est contradictio: q̄ motus acquisitus sit sine deperditiuo. & tūc cum termino ad quē non manet per se terminus a quo q̄ est priuatio sed manet ille terminus qui ē quasi p̄accīs. & q̄si concomitans cōiter per se terminū. Ad propositum ponatur hic esse tm̄ motus acgsitiuus noui vbi sine motu deperditiuo & huiusmodi per se termin⁹ a quo est p̄uatio vbi acgsiti. illa aūt nō manet cū termino ad quem sed h̄ nullus est terminus cōcomitās per se terminum a quo q̄z talis nō est nisi vbi sunt duo motus vel mutationes cōcomitātes. & per se terminus vnius est p̄accidens termin⁹ alterius. Ad rōnes per me appositas ad p̄mā dico q̄ p illā posset ꝓbari q̄ duo corpora nō p̄nt esse simul. q̄z ages nāle nō intēdit corp⁹ vnū expellere: nisi inducat aliud corp⁹. si ḡ non eēt repugnātia duo corpora eē sil̄ tūc mouēdo hoc corp⁹ ad istud vbi nō expelleretur aliud corp⁹. & sic nā posset facere duo corpora sil̄. q̄z ḡ cōcludit manifestū inconueniēs dico q̄ aliq̄ sūt repugnantia respectu virtutis create & limitate sup quorū simultatē nō p̄t creata virt⁹ actiua que tm̄ nō sunt simpliciter incōpossibilia. Ex^m virginē parere ita ē nature create impossibile facere sicut duo corpora in eodez loco & vnū corpus in diuersis super q̄ nō p̄t virt⁹ creata sil̄ q̄ tm̄ nō includūt ꝺictionē simplr̄ vt visum ē. iō sunt possibilia deo. Ad secūdū dico q̄ p̄t cōcedi q̄ si illa mā corporis locati in duob⁹ locis trāsmutat⁹ a duobus agētib⁹ ad duas formas nō eēt nouū miraculū sed tm̄ p antiquū miraculū eēt ꝓportionata ad recipiēdū actiones illoꝝ agētiū. Dico tm̄ alr̄ q̄ si idē ponat⁹ eē in duobus locis nō ſequtur q̄ eadem mā duab⁹ formis informetur sil̄ sil̄ib⁹ neḡz eiusdē speciei neḡz alteri⁹. Eodē qdē mō p̄t argui de hoc & de alio si agentia ponant⁹ eiusdē spēi vel alterius. Ad ex^m de alimēto dico q̄ idē fierz de alimento fūpto a diuersis in diuersis vbi qō fierz si illi duo stomachi fierent in eodē loco & cib⁹ ille eēt in vtroq̄z tūc. n. aut totalr̄ virt⁹ vna vinceret aliā & totū cōueteret in suum corpus vel eēnt virtutes equales & tunc equaliter conuerterent de alimento hoc in suum corpus & illa in suum vel essent inequales non tamen vna omnio vinceret. tunc fortior plus cōuerteret in suū corpus & alia debilior min⁹ cōuerteret. eodez mō sicut hēres dicere ibi de stomachis aīaliū sil̄ exūtibus & cibo recepto in vtroq̄z. ita dicendo hic iuxta illā ꝓpōnē secūdā supra positā. Per illud ad aliud de ignib⁹ approximatis vni ligno in diuersis vbi. ēt dico q̄ hēres idē dicere: si duo ignes p potētiā dei eēnt simul & approximati illi ligno Et si queras quid eēt p̄dictōnone tūc oporteret q̄ lignum cōuerter̄ in ignē vel in quē & a quo. nō. n. magis ab vno q̄z ab alio q̄z sunt equales nō in vnū q̄z duo sūt agētia & corpalia. nō aūt p̄nt eē due cāe totales eiusdē effect⁹ sil̄.

Dico q̄ vel eūdē ignē gnārēt p̄fectionē. & sic eēt effectus diuisibilis ꝑm p̄fectionē si forma sbalis p̄t hēre ptē & p̄tē sicut diceret de calore. si vo gnārēt eūdē effectū indiuisibilē olo generarēt tm̄ eo mō efficiendi quo neuter illoꝝ posset eē cā totalis effect⁹ q̄z post ita breuē alteratōnē q̄ nō sufficeret ad ignitionez ab altero istoꝝ precise agente. & tūc ista ꝓpō est va q̄z due cāe totales totaliter cāntes nō ponunt eē eiusdē effect⁹. Ad aliud dico q̄ aīal exūs in aliquo vbi s. ne nutrimēto nutriret ibidez. dū tam̄ idez al⁹ suscipet alimentum ꝓueniens in a^m vbi q̄z & si mot⁹ localis nutrimenti ad stomachū nō sit idez h̄ q ibi. nec mirū. q̄z ex quo vbi est alind & mot⁹ loc̄al ad vbi p̄t esse ali⁹. tm̄ ꝓuersio nutrimenti in sbam alēdi ē eadē h̄ ibi. q̄z illa ꝓuersio ē gnātio ptis sbe isti⁹ nutriti & tota sba nutrita & q̄libz ps̄ p̄tē ipo vbi nec ḡ variabit ad variationē ei⁹. s. vbi. Et cū addit si vtrobiqz hēret alimētū sufficiēs duplo nutriret. dico q̄ vel vtrobiqz suscipet totū illud alimētū & p̄ōis supflueret q̄z ei⁹ medietas sufficeret ad nutritionē ei⁹ vl in vno loco suscipet ptē & in alio aliā. & vtrobiqz sufficiēter nutriret ꝑz ex ꝓdictis. Ad illud de modico igne q̄ cōbureret oīa combustibilia. dico per ꝓpositionez sēdam q̄z ponat⁹ ignis in vno loco & multa cōbustibilia sibi hōti illō vbi tm̄ approximata q̄ dicerē tunc de igne respectu illoꝝ sic dico nunc: q̄z vel in aliq̄ illoꝝ ageret precise. vel si in q̄libet esto q̄ oīa essent simil. ageret tamen valde remisse

in ea. Eodē mō dico in ꝓpōsito: q̄ actio erit remissa in qōlibet istoꝝ respectu actionis quā hēret in vnū illoꝝ si in nullum aliud ageret. Nec mirum quia virtus naturalis minor est in plura q̄z in pauciora. ⁊ in multa q̄z in vnum. Ad aliud de diuersa figuratione. dico q̄ licet figuratio videatur esse equalitas. tamen consequitur ipsum vbi. Ad aliud de toto ⁊ parte. dico q̄ pars extra totū nihil hz qō non hz in toto. illa. n. actualitas q̄ attribuit parti extra totū ⁊ non in toto nō est nisi p̄ciso Sed ꝺ. q̄ ꝓtinuitas ē fō absoluta. ⁊ p ꝓns ꝑ ē ipō vbi g̃ n ꝑt eē idē corp⁹ i loco isto ꝓtinuū. ⁊ alibi nō ꝓtinuū : ⁊ p ꝓns nec hu ꝑs ⁊ ibi nō ꝑs. eo mō quo cōtinuatū alteri dr̄ ꝑs. Resp̄sionē quere.

Dico ad argumēta p̄ncipalia. Ad p̄m dico q̄ multi ꝓcedūt r'ones oppositas pos se esse simul in eoꝺ dicētes idē ⁊ hz idē eē p̄ncm agendi ⁊ patiēdi. hz ad ꝑpm ñ oz icidē i istā difficultatē. nullus n. negat q̄n r'ones oppōite possint ieē eiꝺ hz diuēsa fūdamēta. vtpote. q̄ hz aliqd fit mai⁹ ⁊ hz aliud min⁹ ⁊ hꝺ vel respectu sui vel alteri⁹ vbi ät in toto corpore aliō et aliud est posteri⁹ ⁊ anteri⁹ supi⁹ ⁊ iferi⁹. vñ mediāte illo vbi tanḡ fundamēto a⁹ ⁊ alio nō est incōueniēs corpus bñs vbi supi⁹ ⁊ inferius eē superi⁹ ⁊ inferius nec mireris respēm supiozis ⁊ inferiozis fundari in vbi hz vbi sit respect⁹. q̄ ꝓt bñ vn⁹ respect⁹ fundari in alio respectu. vt tactū ē. s. Ad aliud dico q̄ r'ones ōrie in genere bñ ꝓnt ineē eiꝺ hz diuersa fundamēta. sic idez pōt eē sile alicui hz albedinē ⁊ dissile eidē hz sciaz. ꝓpinquū ät ⁊ distās fūdāt i corpe vbitato. q̄ ipz vbi ei⁹ ē. ꝓpinquū ⁊ distās. g̃ si aliꝺ ē vbi ꝓpinquū ⁊ distans ꝓnt eiꝺ corpi ꝓueire sic quēi ut duob⁹ vbiq̄ queūt illi cōpi. ⁊ st fūdamēta ꝓpiqtat̄ ⁊ distā⁹. Ad 3m dico q̄ sic idē tpale nō pōt eē sil' s̄m tp̄s. i. eadē tēporalitate vt ita dicam in diuersis tēporib⁹. sic nec idē locale pōt esse simul s̄m locuz in duob⁹ locis. si aūt accipias in añcedente simul scōm tēpus. ⁊ in ꝓnte similiter simul scōm locuz valet p̄nitia vel ꝓportio. q̄ ita debet silitas tēporis cōparari ad tēpus idē circa tēporale sicut si multas loci ad eundē locū circa locale. Cōcedo g̃ q̄ vnica locatione q̄ō est dicere eē simul hz locū nō pōt esse idez locale simul in duob⁹ locis. Pōt autē hic rō duci ad partez oppositam lz sophistice sint. inde locale simul. ideſt in eodem loco existens potest esse in diuersis temporibus. ergo ⁊ simul tempore potest eē in diuersis locis soluant istud sophisma ⁊ soluent argumētū suū si fortе reputēt q̄ hēant euidētiā. Ad aliud q̄ idē mouet sil' ⁊ gescez dico s̄m p̄mā. ꝓnez illarū triū q̄ cum moueri vel gescere s̄m locū sit simul cū vbi: vel posteri⁹ variat ad variationē vbi. ⁊ ita poterit in vno vbi gescere localr. ⁊ i alio vbi moueri. q̄ quiescere hic localiter nihil aliud ē q̄ hēre ꝓtinue idē vbi q̄ō ꝑus ⁊ ibi moueri nihil aliud ē q̄ habere aliud ⁊ aliud vbi. sicut aūt ē possibile q̄ idē corpus hēat h̄ p̄manēter vbi vnū ⁊ aliud ibi. sic possibile ē q̄ p̄manēter hēat h̄ vnū vbi ⁊ alibi plura successiue.

Eodē mō dicē dū ē de prib⁹ toti⁹ si fiāt instātie. quia possibile est q̄ h̄ oēs ꝑtes totius quiescāt in toto. ⁊ ibi aliquе mouean̄ vt manus vel pes q̄ oia ista cōsequunt vbi. puta hoc ⁊ illud. Et si arguas g̃ est in vno vbi posset moueri ad seipm vt in alio vbi est. ⁊ ita acceder ad illud vbi in quo iam est. ⁊ tunc vel expelleret seipsū de alio vbi ad qō accedit. ⁊ tūc eēt incompossibile sibi ipsi s̄m vbi. sicut aliud corpus vel nō expelleret. ⁊ tunc desineret hēre illud vbi virtute ꝓpria accipiēs tm illō vbi gescētis. vel faceret se vt bñs aliud vbi cū seipso. ⁊ ita q̄ si duo corpora sil: silr si eēt aliatū posset seipm mouere pellēdo vel trahendo ⁊ posset idē hō bñs mille vbi facere choreas ⁊ marimū exercitū in cāpo. ⁊ multa alia q̄ vident mira ⁊ iterū loq ⁊ tacere ⁊ disputare cū seipso.

Dico q̄ hec sūt puerilia ⁊ ad imaginationē sensui intinentem sequētia. si enim quaratur ratio eoꝝ de quibus arguitur nulla est difficultas maior q̄ corp⁹ moueatur ad illud vbi in quo quiescit q̄z ad aliud vbi. ⁊ tūc cū puenerit ad illud vbi: dico q̄ idē corp⁹ expellet se de illo vbi in quo genit nisi forte illa virt⁹ agēs per quaz habuit aliud, vbi desinat cōseruare ipm vt aliud vbitatum ⁊ tunc non habebit nisi tm̄ vbi qō habuit ꝑus quiescēs sed ꝑus non hēbat illud. vt terminū sui in otus imo ꝺ sinet scōm vbi qō habebat in motu. habere autē quod cūq̄z vbi siue vt in motu siue in termino mot⁹ nihil facit ad variationē vel multitudinē ablolutoꝝ que sunt i re. Per hoc ꝑz de choza ⁊ bello cōfabulatione ⁊ disputatione cum seipso: q̄ si loqui dicat actū imaginationis vel intellect⁹ ille qdē vbiq̄z ē idē vbicūq̄z fuerit loquēs. si autē non est nisi formatio vocis per instra naturalia in aere ꝓcuss⁹. ⁊ qdē alius erit aer cōtiguus ozgānis vocalib⁹ in isto vbi: ⁊ alius in alio vbi. ⁊ esto q̄ idem aer sit moueri tm̄ poterit h̄ localr aer ⁊ ibi nō. ⁊ sic iisto formabit, vox ⁊ illo nō ⁊ ille loqtur ⁊ iste tacebit ⁊ iste retinebit tenoꝛ ⁊ iste gntā. ⁊ ille attrahet aerē extra aquaz exñs ⁊ idē exñs in aqua non poterit attrahere sed ſbmergeret ſbm ⁊ nō alibi vbi hz aerē attractū refrigerātē ipsum

Ite etiam cōcedo q̄ nūc in vno vbi poterit mouere corp⁹ suū vt est in alio vbi pellēdo vel trahēdo q̄. ꝓpter idētitatē corporis non auferē rō mobilis nec motiui ab ipso. Et si arguit sic: si mouet g̃ nō gescit: si gescit g̃ nō mouet. ergo si simul mouet ⁊ gescit simul mouet ⁊ nō mouet; simul gescit ⁊ nō gescit. Nn. in respectiuis ꝺp positis nō segtur absoluta affirmatio ⁊ negatio lz tm̄ hz qd sicut nō segtur est filis' ⁊ dissilis. g̃ ē silis ⁊ nō similiter nā antecedētia, vificant si intelligant respectu diuersoꝝ. si. n. ē silis huic ē sil's. ⁊ si ē dissilis illi ē dissimilis sicut phs arguit in predicamētis. c. de ꝙtitate. q̄ si aliqd est magnū ad hoc est magnū. ⁊ si paruuz ad illud est paruuz. ⁊ per hoc infert q̄ magnū ⁊ paruum nō sunt contraria qō non teneret nisi magnū ad hoc inferret magnum ⁊ paruum ad hoc inferret paruū. Eodē modo hic gescere in hoc vbi infert gescere: ⁊ moueri in hoc vbi ifert moueri. tm̄ ille affirmationes nō inferūt illas negationes: puta gescere non moueri. moueri nō gescere. imo ē fallacia p̄nitis. q̄ añs verificatur in respectu ad vnū terminum: ⁊ ꝙsequens negatiuū negat respectu cuiuscūq̄z.

Ad vltimū argū dico q̄ omnis actus immanēs q̄ inesset isti corpori in hoc vbi inesset sibi in quocūq̄z vbi lz non inſieret sibi vt in isto vbi. ⁊ de hoc dicetur in secundo articulo istius di. q. 1. sed nunqd sanguis vl'spiritus vel similia que non sunt de veritate humane eēnt eadē h̄ ibi soluēt, vbi dictū est nunc.

Ostenditur sic pro

a cedit ⁊ arguit q̄ corp⁹ xp̄i nō pōt sil' eē in celo ⁊ in eucharistia. p̄mo p illō Aug. ⁊ ponit de cōse. di. 2. p̄ma here sis. Corp⁹ xp̄i, sursum ē ⁊ in vno loco eē opz. Sedo sic q̄. formalis rō ēndi in loco ē quātitas s̄m p̄m. 4. p̄boꝝ. c. de vacuo. Sed nō pōt aliqd plificari nō plificata ei⁹ formali rōne: g̃ quātitate corporis xp̄i' exñte vna nō pōt ip̄m eē nisi in loco vno. 3° sic. q̄cūq̄z vni ⁊ eidē sunt eadē sūt iter se eadē: g̃ quecūq̄z vni ⁊ eidē sunt sil' inter se sūt sil': g̃ si corpus eēt h̄ et ibi. tūc illud qō eēt h̄ cū eo ⁊ illud qō alibi ē cū eo eēnt sil'. lz ꝑns ē falsū q̄. alterū pōt eē rome alterū pisius. g̃ ⁊c.

4° sic: qō distat ab aliquo ē aliud ab eo q̄. nihil distat a seipso. sed corp⁹ xp̄i ñ eēt in eucharistia distaret a seipso in celo. g̃ eēt aliud ⁊ aliud. p̄batio maioris q̄. distātia includit discōtinuitatē. vnitas aūt quātitatis cōtinue est ꝓtinuitas: g̃ distātia repugnat illi vnitati. ⁊ per ꝑns ponit pluralitatē. 5° sic q̄. posset tūc sil' moueri ⁊ gescere q̄. corpus xp̄i in celo quiesceret. in eucharistia aūt moueretur ad motum eucharistie s̄m illud p̄bi. motis nobis mouent omnia q̄ sūt in nobis. Oppositum ꝑz

q̄ corpus x̄pi est in celo. sed illud aug. Donec finiat̄ seculum sursum est dñs. ⁊ ponit̄ de cōse. di. 2. p̄ma beresis. ⁊ est vere in eucharistia vt tactum est p̄ma. q. huius distinctionis.

Conclusio est certa cuilibet

fideli vt oñsum est. i. q. huius di. sed vnus modus ponendi est talis. s. q̄ per cōuersionē alterius in idipsum p̄t illud corpus esse alibi q̄z in loco suo nāli. q̄ vbi p̄fuit conuersum ibi est illud in q̄ cōuersum est nō localiter sed sacr̄aliter. ⁊ hoc modo. s. sacr̄aliter corpus x̄pi p̄t esse alibi ⁊ in pluribus locis non aūt localr̄ nec dimensiue. q̄ q̄ localiter ee includeret cōtradictionem sicut posite sunt rōnes coz in p̄cedēti. q. sacramēta-liter autem non includit cōtradictionē. q̄ ipsum nō est ibi f̄m leges loci: sed trāsiit illud sub quo est sacramentaliter. Sed ⁊tra hoc argumēta sunt aliqua in p̄cedēti. q. improbādo istaz cōclusionē cōmunē. Nam festuz enim videt̄ q̄ cōuersio nō est formalis ratio corpori essendi ḃ nec vt p̄ns: q̄ ipsa trāsiūte manet corp⁹ ḃ. nec vt est p̄terita q̄ tunc nō posset deus facere corp⁹ suuz non ee ḃ. sicut nec cōuersionē p̄teritā non esse p̄teritā nec etiam illud q̄ vocat̄ sacr̄m. s. spēs sunt rō formalis corpori essendi ḃ: q̄ non sunt formaliter in corpore x̄pi: nec per eas aliquid inest formaliter corpori christi.

Tbo. in hac di. q. j. i solone ad 4m arg̃m

Ex hoc arguit̄. Deus p̄t facere in creatura aliquid sine eo q̄ non est sibi formalis ratio eēndi. nec aliquo modo de eētia eius sed nec conuersio nec sacr̄m ē formalis ratio corpori cēndi ḃ nec aliquo modo de eētia eius: ergo deus p̄t facere corpus cē ḃ sine vtroq̄z istoz

Itē non est maior repugnātia corpus x̄pi ee sil̄ cū substantia panis q̄z sub quantitate eius q̄ nō magis substantia repugnat substātie q̄z substātia quātitati quoad talē simultatē. sed corpore x̄pi exīte in celo p̄t deus facere idē corpus simul cum quātitate panis f̄m omnes ergo p̄t facere idē simul cum substātia panis quāta. et per p̄ns sine cōuersione hoc quātum ad p̄mū duoz q̄ tacta sunt. Si ēt illa substātia panis quāta ponat̄ sacramentum adhuc est cōtra eos: q̄ sicut supra oñsum ē facilius est facere corpus x̄pi esse alicubi cum modo suo naturali q̄z sine. sed cum substātia panis quanta p̄t deus facere corpus suum sub modo sacramētali. i. nō naturali. ergo ⁊ modo naturali. Et si dicas ad p̄imam rationē q̄ relatio non p̄t fieri sine ꝓpr̄io termino respcū sicut nec sine fundamēto. p̄opr̄ius aūt terminus istius p̄tie ē aliq̄d sacramētum. i. aliq̄d sensibile replens locū cū quo ⁊ sub quo corpus x̄pi est non localiter. Cōtra. Non magis impossibile vtvidet̄ est corpus christi esse cum illo q̄z cum isto. ergo non magis repugnat sibi esse cum substantia panis q̄z cum quantitate vt dictum est. ⁊ sic de quocūq̄z alio a se ⁊ tūc vltra. Si potest autem alibi q̄z vbi est sub modo non naturali sibi. ergo ⁊ sub nāli. hoc cōtra secūdum. Dico ergo q̄ ponēdo q̄uersionē in ꝓposito de qua dicet̄ di. ii. ⁊ ponendo q̄ ḃ fit aliquod signum sensibile cōtinēs vere corpus christi ḃ p̄ns q̄ sensibile dicat̄ sacramētum q̄ quidē verū est. s. corpus x̄pi de facto ḃ ee post cōsecrationem vel q̄uersionē. ⁊ sub sacramēto non tū sic q̄n posset ee non p q̄uersionē nec sub sacramēto loquēdo de quocūq̄z sensibili determinato non video sicut argutū est in. q. p̄cedenti. Et forte illi qui negant deū posse facere corp⁹ suum in pluribus locis aliter q̄z per cōuersionē sub sacramento. negarent etiam hoc nisi q̄ fides dicit hoc. ḋ modo aūt isto eēn di. s. non quātitatiue vel non dimēsiue vel nō localiter non video si p̄t fieri idē in plurib⁹ locis non sub modo naturali q̄n etiam possit fieri modo naturali cum in p̄ncipio sint duo miracula in secundo tū vnum vt supra oñsum est. In p̄mo quidē sunt duo miracula. vnum. s. in cāndo p̄sentiā corporis x̄pi ḃ: ⁊ aliud in sep̄arādo ipsum a suo modo nāli. sic ergo potest modo naturali sicut sub sacramēto.

Ad p̄imum in contrarium

dico q̄ Aug. sic intelligit. oportet. i. oportunum est. i. cōgruum est illud corpus habitare in illo regno p̄parato gloriosis. sed non oportet. i. nō simpliciter est necessarium. p̄t enim aliquādo etiam localiter x̄ps nō ee ibi mouendo se de illo loco. ⁊ multo fortius potest esse alibi ⁊ sacr̄aliter ⁊ localiter per diuinam actionē absolute absq̄z deperditione illius vbi in celo sicut modo tenemus illud corpus p̄ns ee in eucharistia non localiter

Ad secūdum dico q̄ formalis ratio p̄t intelligi dupliciter. p̄imo p̄opr̄ie p̄o ratione formali p̄oxima. secūdo p̄o remota large sumēdo rōnem formalem. p ratione fundamētali remota. sicut calor dicit̄ formalis rō agendi. ⁊ albedo fundamētaliter dicit̄ ratio formalis essendi simile p̄o tanto. sc̄z q̄ calor est p̄incipium quo agens agit ⁊ albedo similitudinis. similitudo autē est ratio formalis p̄opinqua similis. loquēdo ergo de p̄ima ratione potest cōcedi q̄ sine plurificatione eius nō plurificat illud cuius est ratio formalis: sed de ratione formali secūdo modo falsū est q̄ idem p̄t esse p̄incipium agendi p̄oximū respectu multarū actionū. ⁊ idez fundamentū p̄imū respectu multarū relationū: quantitas autē non est formalis ratio essendi in loco p̄imo⁹ sed secūdo modo q̄ p̄oximū fundamētum illius respectus. ⁊ ex hoc sequit̄ p̄opo^m. s. q̄ super idem fundamētum possunt fundari plures respectus maxime extrinsecus aduenientes. Ad tertium dico q̄ p̄ma p̄opositō falsa est nisi intelligendo de vniformi vnitate illius tertii in se ⁊ illoz que concludunt̄ esse vnū ex vnitate illius. q̄ si est minor vnitas illius tertii in se non p̄t concludi maior vnitas aliox inter se per vnitatē illoz i tertio. Eodē modo de simul q̄ nisi illud tertiuz cum quo alia sunt simul sit limitatum f̄m illā vnitatē f̄m quam ipsa sunt simul cum illo tertio. non sequit̄ simultas eorum inter se nec qui pisi⁹ simul esse cum eo erit simul cū illo qui cum eodem tertio est rome si illud tertium sit illimitatum. vnde non sequit̄ ego sum simul cum eternitate ⁊ anima x̄pi similiter. ergo anima ḃ ⁊ ego simul sumus: q̄ eternitas est immensa ⁊ illimitata quantū ad actualem p̄ntiam. ad p̄opositū dico q̄ illud q̄ simul ē in duobus locis illimitatū est l̄z non virtute p̄pria sed virtute dei agētis quantū ad vbi. ⁊ ideo que sunt simul cum sic illimitato non oportet q̄ sint simul inter se.

Ad quartū de discōtinuatione dico q̄ accipiendo distātiam p̄ distantia locali maior est falsa. Ad p̄batōez dico q̄ aliq̄d non est idem sibi q̄ continuū sibi. sed vere vnitate: q̄ cōtinuitas est vnitas partis ad partem in toto: sed vnitas totius ad seipsum est vera identitas. dico ergo q̄ etsi totum vt distans non cōtinuet̄ sibiipsi vt distanti. tū in vtroq̄z termino distantie est vere idem habēs eandē cōtinuitatem partiuz in toto. Et cum dicit̄ q̄ vnitas totius cōtinui est cōtinuitas ei⁹. verum est vnitas vt est ex partibus: sed identitas eius ad seipsum non est continuitas eiusdem totius ad seipsum eo modo quo pars est cōtinua parti. Ad qntū patebit in secūdo argu. istius di. q. j.

Jrca secundum

c p̄incipale quero tria. Primo vtrum corpori x̄pi naturaliter existenti ⁊ eidem sacramētaliter existenti necessario insint eedē partes ⁊ p̄opr̄ietates

Secūdo vtrū q̄libet actio imanēs q̄ ē in x̄po nāliter exīti eadez insit sibi vt in eucharistia sacramentalite r existēti. Tertio vtrū corpori x̄pi vt in eucharistia exīti possit ineſſe aliquis motus corporalis.

D primum sic pro/

cedit ⁊ arguit ꝙ non: ꝑmo qꝛ nihil pōt eē vbi pꝛi⁹ non fuit nisi aliqd ꝙuertat in ipz: ſz in eucha⁹ nihil ꝙuertit in ꝓpꝛietates coꝛporis xꝑi ġ ibi nō ſūt: ꝑbō maioꝛis: qꝛ qō incipit eē vbi p⁹ nō fuit: hoc ē ꝑ aliāz mutationē: ſz non ē mutatio in eo qō incipit ibi eē qꝛ manet vbi ꝑus fuit ġ est in aliquo cui vel in cui⁹ vbi incipit ipz eē pñs: hoc nō est nisi per ꝙuersionē minoꝛ pz: qꝛ sola ſba h ꝙuertit in ſbam: ġ nō in passiões. 2ᵒ sic: sanguis nō est i eucha⁹ sacramētalit nisi post ꝓsecrationē vini. ġ nō ē ſb hostia: tū qꝛ aliꝫ poneꝛet ibi frustra ꝙtineri. ſ. sub spē vini: tum qꝛ nihil incipiteē simplr postq̄z ia ē simplr. ġ nec incipit eē sacra mētalit postq̄z ē sacramētalit. ſz sanguis sacramentalit incipit eē sub spē vini: cuius ꝓsecratio ſequꝛtur ꝓsecrationē coꝛporis ġ nō ē h sacramētalit sub specie panis: ⁊ tñ est ibi coꝛp⁹. ġ vt ē sub hostia tñ nō hz sanguinē quē hz in celo. 3ᵒ: quātitas nō pōt eē simul cū ẽntitate: qꝛ est repugnātia formalis h respectu vbi sicut ꝙtrioꝛ respectu eiusdē ſbi que nullo mō pñt eē ſil': qꝛ ꝑm ꝑhm. 4. meta. Ad ꝙtraria ſil' eē: ſequꝛ ꝙtradictoꝛia ſil' eē vera: ergo quantitas coꝛporis christi. que est pꝛopꝛietas ei⁹ nō pōt esse in eo vt est sub hostia. Hoc etiam pz: qꝛ quātitas vñ quātitas nō pōt eē ſil' cū ẽntitate cōtinente quin sit ibi localit: qꝛ posito fundamēto ⁊ termino ꝓpꝛio necessario sequit relo media. Fundamētū pꝛo pꝛiū circūscriptiōis passiue ē ẽntū. pꝛopꝛi⁹ termin⁹ ei⁹ est ꝙtinēs: hic aūt nō est ẽntitas circūscriptiue pz: ġ nullo mō ē ibi. 4ᵒ sic: sicut in operib⁹ nᶜ nō dz poni pluralitas sine necessitate sequēdo rōnez naturalez ita nec i creditis ē ponenda pluralitas que nō sequit ꝑ necessariam deductiōez ex credit: ſz tota veritas eucha⁹ pōt saluari nō ponēdo h nisi ſolaz ſubstantiā coꝛporis xꝑi: ꝑbō minoꝛis: qꝛ coꝛp⁹ pōt eē sine aīa cū sit mā ſuſceptiua e⁹ ⁊ ita potētia ꝺdictionis ad aīaz ⁊ ēt sine aīa hz rōnez cibi ſpūalis. Itē pōt eē sine ꝓpꝛietatib⁹: qꝛ pꝛi⁹ naturalit ꝑt eē sine posteriōꝛi: ġ sine ꝙtradictiōe posset hic fieri fola ſb ſtātia cōporis xꝑi nuda ſub specieb⁹ illis: ſz sic eēt res ſufficiens sacri: qꝛ signū effect⁹ vltimi. ſ. nutritiōis spiritualis ġ ⁊c. Cōtra Magr. di. xj. in fi. ⁊ idē dic Inno. de of fō misse pte. 3. ca. io. Tale coꝛpus dedit xps discipulis ſuis qrale habuit ġ eadez qualitas ifuit coꝛpoꝛi xꝑi in encab⁹ que infuit eidē in ẽntia nāli.

Hic duo sunt videda. ꝑmo de ſuppoſito. ſcdo de queſito. Supponit. n. coꝛp⁹ xꝑi mō duplici eē in celo ſuo mō nāli: in eucha⁹ mō ſacramentali: vtrunq̄z est ſatis manifestū. ꝑmū ꝑ illud aug. de ꝓse. di. 2. ꝑma hereſis: donec inqt finiaſ ſcl'm: ſurſuz ē dñs: 2ᵐ per ea que ꝓdicta sunt. q. j. bᵒ di. Sz duplex est de coꝛpoꝛe vt ē in eucha⁹ que sunt illa que ꝓtinet tanq̄z partes. Dico ꝙ nō ꝓtinet aīaz nec accidētia: hoc ē possibile accipiendo coꝛp⁹ ꝑ ꝑmo pfectibili ipsi⁹ aīe: qꝛ nō ē ꝺdictio coꝛpis illud eē sine aīa ⁊ sine acidentib⁹: h ēt ꝙgruū ē qꝛ spēs iste repꝛesentant alimentū: ġ subām ⁊ nō accidētia: hoc ēt scīm ē: qm si i triduo eucha⁹ ꝓsecrata fuisset: fuisset ibi vera res eucharistie: ⁊ tñ nō fuisset ibi aīa: sicut dicē in fine bᵒ solutiōis. Coꝛp⁹ ēt h modo nō ꝓtinet sanguinē: qꝛ sanguis nō ē aiatus: ⁊ ꝑ pñs nec aliꝫ ps ꝑmi aiati: possibile ē ēt ex pte sacramēti: qꝛ alt⁹ essentialiter pōt eē aliud signū coꝛp⁹ suppoſitū dcō mō dāt essentialit ab aīa ⁊ ab alijs vt sanguine ⁊ bi⁹: ġ pōt hre aliud: signū ad placitū. Et hoc ꝓbaꝫ a minoꝛi: qꝛ pōt hre nō idē signū nāle: sunt. n. duo ꝓcept⁹ istoꝛuz essentialit distincti qui ꝓcept⁹ sunt signa rerū nāliū: ꝓ periarmenias: sanguis aūt ē eēntialiter aliud a coꝛpoꝛe vt ē ꝑmū pfectibile ab aīa: ergo ei⁹ pōt nō esse idē signū qō est sanguis. Hoc ēt ꝓbaꝫ fcm qꝛ possibile fuit totū sanguinē fuisse sepatū a coꝛpoꝛe xꝑi in moꝛte: ⁊ tñ si tūc fuisset eucharistia cōsecrata fuisset res eadem que modo: possibile est ēt ꝙ magna ps sanguinis sit effusa: ⁊ tñ tota res eadē mānsisset ſb spē panis. Hocġ tenēdū ē ꝙ coꝛp⁹ xꝑi vt ē ꝑm signatū spēi panis ⁊ ꝓtētū nō iclu-

dit aīmā. nec accētia nec sanguinē. De q̄sito scdo videdus ē intellectus qōnis. nō. n. q̄rit hic de necessitate extremi vni⁹ vel alt⁹ius i exīdo. neq̄z de necitate ſūdi ptes vel ꝓpetates absolute: ſz querit de necitate cōcomitātie vel ꝓtie. ſ. an coꝛpi xꝑi exīti vtroq̄z mō dcō insint alīq̄ ptes vel ꝓpetates vel necio seq̄nt vel cōcomitten ꝙ ee dē insint q̄ ſibi ifūt existēti mō naturali. ⁊ h pōt itelligi dupliꝛ. ꝑmo vtrū ꝑ li necio iꝑtet necitas ſimplr ⁊ absoluta: vel tñ ꝑm qd. ſ. ꝙ ex positiō e aētis simplr necio seq̄t ꝓñs vel ꝙ seq̄t ꝑm qd siue ex ſuppone: hoc est ſuppoſita exīntia ſbi ꝓñtis.

Primo ġ videdū ē de necitate simplr. ſcdo ō necessitate ꝑm qd. De ꝑimo sit ꝑma ꝓ⁹ ꝙ nō ē simplr necessitas ꝙ si ſub mō nāli hz partes ⁊ ꝓpꝛietates ꝙ hē at easdē ſub mō sacrali: h breuit apꝑet: qꝛ p⁹ resurrectionē nō erit eucharistia: nec ēt coꝛpus xꝑi hēbit ſub isto modo ꝓpꝛietates seu passiones. ⁊ tñ tūc coꝛp⁹ xꝑi ſub modo eēndi nāli habebit ista. Cōclusio ſcda h est. ꝙ nō ē simplr necitas ꝙ⁹. ſ. ꝙ nō seq̄t simplr necio sit coꝛpus xꝑi hz istas ptes ⁊ ꝓpꝛietates ſub mō sacrali ꝙ ꝓpꝛ hoc eas hēat ſub exīntia nāli. h ꝓ⁹ sic ꝓbaꝫ qñ exīntia aliqua ē idifferēs ad duos modos: sicut pōt simplr hāi ſub vno mō sic ꝙ nō ſub alio. ſz exīti a coꝛporis xꝑi simplr seu realiter idifferēs ē ad istos duos modos. ſ. nāle ⁊ sacrale. ġ pōt hāi ſub isto⁹: ſz nō ſub alio. Dicūt q dam ad hoc ꝙ ꝑma ꝓpō itelligit qñ neut⁹ modus depēdet ab alio: sic āt non ē bic. qꝛ mod⁹ sacralis depēdet a modo nāli. qꝛ ille ē ꝑm⁹ mod⁹ eēndi in sacro. Cōtra ⁊ ē ad cōclusionē ꝓncipalez. exīntia ſub mō nāli nō ē de eēntia exīntie ſub mō sacrali: nec ē ei⁹ cā. ġ ista nō dependet ab illa. ꝑma ps aūtis pz. qꝛ res eucharistie nō habz ibi modū exīndi nālez. ſ. extēſiuū. hāet aūt ſi esset de eēn illius exīntie vel modo exīndi quez ibi hz. qꝛ oē habēs aliquid hz illud qō ē de essentia eius. ꝑbō ſcde ptis aūtis qꝛ de⁹ est cā imediata illi⁹ existētie. ſ. coꝛporis xꝑi in sacramēto. ergo coꝛp⁹ ſub nāli existentia est cā existentie ſacralis. Itē ⁊ est idez q̄ſi: eucharistia nō dependet ab eo. ſ. a mō nāli. qꝛ nec ē ſacr̄m nec res ſacri nec cā huius. Sz existētia mō nāli nō est ibi ſacr̄m. pz. nec res ſacri. imo res ſacri ē existētia ſub alio mō diſpato. nec ē cā h⁹ vel illius vt pz ex ꝓdictis. ġ ⁊c. Itē ⁊ ē quaſi idez. Deus pōt sine quocūq̄z cāto extrinseco alicui illud cāre existentia modo naturali nō est intrīseca eucharistie. ġ ⁊c. Dices ꝙ maioꝛ est vera de absolutis nō de respectu. qꝛ respectus sine fūdamento ⁊ termino fieri nō pōt: eucharistia aūt includit respectū cuius terminus est existentia coꝛporis modo nāli. Contra existentia ſz sit eadem ſub duob⁹ modis. ſ. nāli ⁊ ſacramēt. li. tñ non ē termin⁹ relationis que includit in eucharistia ſub modo naturali. ſz ſub modo diſperato. ꝓbatio. Eo modo ē res cōtenta in eucharistia quo mō ē ꝑimuz ſignatū hui⁹ ſigni. h est enim differētia huius ſacramēti ad alia. quia realiter cōtinet ſuū ꝑimum ſignatum vt ē ſuuz ſignatum ꝑmuz. ſed existētia ſub modo naturali non cōtinetur hic realiter. imo ſub modo alio diſperato. ġ ⁊c.

Ex hac ſecūda concluſiōe ſequit coꝛrelarium. ꝙ ante incarnationem potuit ita vere eucharistia fuisse ſicut ⁊ nūc. ⁊ hoctā quātum ad ſignificationē ẽntū quantum ad rez ſignatam ⁊ cōtentam. Secūdum ē coꝛrelarium. post incarnationem posset coꝛpus christi desinere esse ſub modo naturali ⁊ tamē eucharistia vere manere ⁊ ẽntum ad veritatez ſigni ⁊ quantum ad veritatē contenti. Hoc patet. quia ſi ad coꝛp⁹ christi realiter cōtineri in eucharistia nō necessario ſequitur coꝛp⁹ illud habere existentiā modo naturali. ergo ꝑimuz potuit fieri sine ſecūdo. siue precedēdo siue remanēdo post destructionem illius ſecūdi. De precessiōe probatur specialiter sic. Ubicūq̄z res tēporalis potest habere veram existentiaz realem. ibi postq̄z nō fuerit potest incipere esse ſimpliciter. Sed coꝛp⁹ christi potest ſimpliciter habere existē

tiam realez sub mō existentie sacramētalis. g̃ postq̃z nō fuit b p̄t simpliciter icipere esse. g̃ nō oz ad hoc q̄ sub b̄ modo incipiat esse q̄ sub alio mō incipiat etiā eē. Et si dicas q̄ qñ incipit b eē: oz q̄ simul alibi icipiat esse. qz si est iceptio simplr̄ eē esse rei i se. q̄ si simul icipiat esse. in alio nō minus: oz ad hoc q̄ sit iceptio simpliciter q̄ res icipiat esse i se. qz eadē est inceptio simpliciter rei sicut eē idē simpliciter ei⁹ esse: eē autē simpliciter ist⁹ rei in se: ē ipius sub esse nāli. Hec respōsio excludit per rōnes factas ad sēdam cōclusionē. qz si eque bz existētiaz realem sub isto mō sicut sub alio p̄ma rōne. ⁊ illa non dependet ab alio mō exrīdi ex rōne scōa. segt̄ q̄ pōt hēre simpliciter iceptionē sub isto mō sacr̄ali absq̃z hoc q̄ hēat iceptionē sub illo. Eodē⁹ pōt argui ad corelariū de desinere eē. qz vbicūq̃z res tēporalis bz verā existentiā dū ibi manet nō oīo desinit quōcūq̃z desinat sub alio mō.

Cōtra p̄i^m corelariuz infero b̄ icōueniens. g̃ illud idez corp⁹ posset icipere esse postq̃z fuit. Nam in īcarnatione icepisset illud corp⁹ esse. ⁊ tū pus fuisset vere si eucharistia fuisset vera. Cōtra secūduz similē ar⁹. qz desinēdo esse sub modo naturali desineret eē. ⁊ tū maneret si eucharistia vere maneret. ⁊ tūc posset ēt desinere esse sub eucharistia. ꝛ⁰. q̄ neutra cōsequētia valet. qz bōs eē simplr̄ si incipit eē sub alio mō nō incipit nisi p̄m quid ⁊ silr̄ manēt sub esse simplr̄ si desinit alicubi sub a^o nō desinit nisi p̄m qd. Ad rōnem de īcarnatione dico q̄ possibile erāt illō corpus fuisse formatū de sanguib⁹ virginis. ⁊ hoc sub mō eēndi nāli nō obstāte q̄ eucharistia p̄cessisset. sed illa formatio nō fuisset tūc inceptio corporis nisi p̄m qd. sic mō cōuēsio panis in corp⁹ nō est inceptio corporis nisi p̄m quid: ⁊ tota rō est. qz qō sic incipit p̄hēt esse simpliciter. Similiter dico ad scōz q̄ desitio corporis sub mō naturali nō esset desitio nisi p̄m qd si tamē maneret idē corpus habens eādem existentiaz realem sub modo sacramētali. Et si obijcias. fuit nūc iceptio corporis simpliciter in cōceptione christi. ergo similiter fuisset iceptio simpliciter si i eucharistia p̄cessisset: nam nō fuisset min⁹ vez eē corporis christi sub modo naturali tūc q̃z nunc. ⁊ per cōsequens acquirēdo illō esse non fuisset min⁹ vera inceptio corporis accipientis tale esse. Respon⁰. inceptio simpliciter requirit nō tm̄ q̄ sit acceptio esse simpliciter ei⁹ quod dicitur incipere sz q̄ sit ad p̄mum esse eius. nunc autē fuit in īcarnatiōe acceptio nō tm̄ esse simplicit corporis sz etiā p̄imi esse. tunc autē fuisset inceptio eē simpliciter sub modo vno. nō tamen p̄imo. qz p̄cessisset idē esse simpliciter sub alio mō. ⁊ ideo tunc fuisset inceptio p̄m quid. modo aūt amplr̄. Si vero arguas de desitiōe. ga si desitio sb̄ modo naturali ē desitio simplicit. nā illa corruptio ē corruptio simpliciter. ⁊ hoc vbiq̃z. ḡre si nō corrūpatur b̄ g̃ manet postq̃z corruptū est. ꝛ⁰. nulla cōtradictoria sūt de eodem cōcedenda ꝓpter distinctionez istoz modoz essendi. vt dicetur statiz. si g̃ loquaris de corruptiōe q̄ est separatio partis a parte. sicut corporis ab anima. vl̄ forme corporeitatis a mā. si talis corruptio est existētis sub tali modo ⁊ etiā eiusdē sub quocūq̃z alio modo. alio quin eadē forma simul informaret idē ⁊ nō informaret. ⁊ p cōsequens nō posset corpus xp̄i sub mō naturali fieri īanimatuz: nec ēt resolui i māz sepata forma corporeitatis gn̄ fieret tale sub mō sacramētali. nec ꝛ⁰. sed si loq̄mur de corruptiōe partiū totali. i. desitiōe toti⁹ existentis sub isto modo ⁊ sub illo mō bñ posset definere eē vt b nō definēdo esse ibi ⁊ eōuerso. qz totū pōt definere habere vnū modū sue existētie. retinēdo sibi aliū moduz sub quozum modoz vtroq̃z vere tota illa existētia saluatur. Ex b̄ sequit corelariū. s. q̄ per corruptionē quam nā posset facere in corpore xp̄i. s. separādo ptez a parte necesse esset sepationē fieri ptium hui⁹ rei. eodē modo hic ⁊ ibi. sed p illā quam posset de⁹ de potentia absoluta facere nō quidē eē rei simplr̄ sed rei sub isto mō posset res illa nō habere istū modū essendi. ⁊ tamē habere illum.

Et si obī ꝓtra istud qz illud qō nihil est in se nihil ē in altero. ergo si corpus xp̄i nō haberet i se existentiaz. i. sub mō naturali non posset habere eaz sub sacramento.

Dico si intelligat interimendo vel p̄scidēdo oēm modū essendi in aliquo. mino⁹ est falsa. naz corpus xp̄i eque vere habet esse suū reale sub mō exrīdi in alio sicut i se. si aūt intelligat in se nō p̄scindendo sed ponendo p̄priaz exīti ab⁹ realez. concedo minorez. ⁊ tunc dico q̄ si corpus est tantuz in eucharistia. nō sequit q̄ nō sit hoc modo in se. qz ita verū esse habet isto modo in se in eucharistia vbi est non sub signo. sicut in celo vbi est non sub signo. De 2⁰ membro distinctionis. s. de necessitate secundū quid suppositā. s. exītia subiecti ꝓsequentis est hec p⁹. necesse est isto mō eas dez ꝓpietates ⁊ ptes ines se corpori sb̄ isto mō eēndi ⁊ illo pbō. qz nullū absolutū dīnit eē i aliquo aduēiēte sibi p̄cise nouo respēu extrinseco. ꝓprietates ⁊ partes in corpore sunt vere absoluta sed p̄ntia ista in eucharistia ē tm̄ respect⁹ extrinsecus aduenientes. ergo ⁊c. Hic ēt posset argui p̄m illa que dicta sunt. q. ⁊. b⁹ di. qz absolutuz nō variat ꝓp variationez respectū vbi vel sibi filium. ergo nō variat absolutū aliquod in corpore xp̄i ꝓpter vbi in celo: ⁊ p̄m istā p̄sentiā in eucharistia que assimilat respectui vbeali. Maior p̄me rōnis. pbat qz nō est formalis repugnantia talis respect⁹ ad vbi p̄exīs. nec etiā virtualis eo mō quo pa⁹ p̄ria repugnat sbō vt frigus igni qz opposituz istius reus nō oritur ex p̄ncipijs absoluti. tūc. n. ille respectus nō esset ꝓtingenter inherēs nec extrinsecus aduenies. 2⁰ sic. qz absolutū naturalit̄ p̄us ineſt cui ineſt q̃z respect⁹ fundatus in illo absoluto. ⁊ maxime extrinsecus ⁊ ꝓtingenter aduenies. ergo in illo p̄ori anteq̃z intelligat corp⁹ habere istū respectū nouū in eucha⁴ habebat exītatem ⁊ oīa absoluta que sunt in eo. alioquin. sequeret p̄dictoria silr̄ eē vera de eodē nā ista affirmatio ⁊ negatio nō posset dici ineesse p̄m diuersa puta p̄m boc ⁊ illud vel p̄ntiaz banc ⁊ illā. qz sicut affirmatio absoluta nō est nata ineesse p̄m vbi ita nec negatio. Dic posset plāe sic argui De eodē p̄m idē non sunt simplr̄ vera p̄dictoria. ⁊ nō oz addere ad idē qñ illud p̄dicatuz est absolutū. Corp⁹ si b nō bz absoluta ⁊ ibi bz itē simplicit̄ p̄dicit de eodē ⁊ simul ⁊ sēm idez. Duep̄me p̄dictiones patent. ꝓbatio 3ᵉ. qz nihil aliud est b ⁊ ibi nisi vbi ⁊ vbi. sed nec affirmatio absoluta nec negatio ineſt p̄m vbi. qō p3. qz posito q̄ corpus beati possit localiter moueri hic ⁊ ibi boc est non ꝓ tanto qz ista insunt p̄m vbi aliud ⁊ aliud. tunc est falla p̄tis arguendo sic. non mouet b ergo nō mouet licet teneat cōit gratia ma^e. ⁊ milr̄ si idē haberet duas superficies p̄m vnā posset esse albuz p̄m aliam nigrū. ⁊ nō esset p̄rietas nec p̄dictio: qz nō ineſſent p̄m idē. sz de absoluta affirmatiōe ⁊ eius negatiōe. si insint eidē in quocūq̃z sit dīa nisi tm̄ respectuū ma^m est q̄ p̄m idē inerūt. qz illi respect⁹ nō poterāt esse rō scōm quā affirmatio vel negatio ineſſet. qz respectus est posterior naturaliter absoluto.

Ad argumenta p̄ncipalia. Ad p̄mū dōm q̄ qui teneret istā maiorē q̄ nihil posset eē alibi manē in suo loco p̄ori nisi p cōuersionez alterius in nullū. necesse haberet glōze illaz ꝓpōz de eo qō p̄mo icipit esse alibi. ⁊ dicere q̄ ꝓprietates incipiunt esse b cōcomitāter nō autez p̄mo. Sed contra hoc p̄mo. qz saltē habeātur q̄ aliquid est b sine cōuersione alicui⁹ in ipsuz. ⁊ p consequens p̄uersio siue p̄pria mutatio non est ꝓpria rō formalis nec p̄cisa ad eē secundū b. Et p̄terea alia est potentia aīme b ⁊ corporis. qz aliud ⁊ aliud fundamentuz ergo p̄ter illā potentiā qua formaliter corpus est b oz dare aliā qua anima formaliter sit hic ⁊ ista nō habetur per conuersionez. ergo maior est falsa. Rñdeo g̃ q̄ mihi nō est difficultas. qz dictā maiorē non credo verā. vt dēm est. j. q. b⁹ di. nec enim p̄uersio est rō talis p̄e

sentie. nec propria mutatio ad talem presentiaz. ſz ſola virtus diuina per mutationē aliaz que nō ē conuersio facit illud qō est alibi bīe istam presentiā b: ꝛ boc pōt facere ita de pte corpis ꝛ ꝓpetatib⁹ sicut de toto corpore.

Ad 2m si tenet q corp⁹ qō est ꝑmuz signatū speciei panis nō cōtinet p se sanguinē tanꝯ aligd eius iuxta illud quod dictum ē. s. declarādo suppositū. tūc facilis ē rīsio. qz tm̄ mō est sanguis cōcomitanter sub spē panis. ꝛ tūc nō est ibi bis ex vi sacramēti. nec tm̄ frustra ē cōcomitanter sub specie panis. cū sit sub spē vini ex vi sacrī. qz hoc est ad saluādū veritatē rei contente. q̄ vbicūqz ponat semp hz eadem absoluta. nec sequit q incipit esse b postꝯ fuit bic. loquēdo de eodē mō essendi. pfuit. n. b cōcomitāter ꝛ incipit bic eē ex vi cōsecrātiōis. Si āt teneat q sanguis est p se pars corporis vt est ꝑmum signatuz spēi panis. tūc oz dicere q bis est bic sanguis ex vi sacramēti. sed adhuc nō eodem mō. qz sub spē vini ē p se ꝛ ꝑmo. qz ꝑmū signatū ei⁹. Sub specie vero pānis est per se. sed nō primo. imo tāꝯ aliquid primi signati. nec tūc est frustra. qz p se est sub spē panis vt saluet veritas rei cōtente primo. nec icipit esse postꝯ est eodē⁹ eēndi. sed icipit esse primo postꝯ nō fuit ꝑmo. hz per se habuerit ibi esse. Ad aliud ar^m dico q posit extremis nōz relationē extrisec⁹ aduenientez nec̄io seq. In boc enim dīr relatiō ꝑpe dicta seu respectu intrisec⁹ aduenīēte. pñtialitas aūt ista ē respect⁹ extrisec⁹ aduenies.

Ad aliud. hz absolute posset corp⁹ xp̄i poni eē sine aliis puta sine alia ꝛ sine aliis. tm̄ posita exīstia corporis alibi cū istis ꝓprietatibus ꝛ ptibus. nō potest b eē sine illis. ꝓpter cōtr adictionez de affirmatiōe ꝛ negatiōe absoluti sub duob⁹ respectib⁹. Ex ista ſolōne appet qd ē in eucharistia ꝑmo vt signatū ꝛ cōtētum. ꝛ quid est ibi nō primo hz cōcomitanter. qz omne illud sine quo ꝑmum signatū nō bīet esse sub mō nāli. ꝛ ēt posset dici q non est necesse posita exīstia corporis bic ꝛ ibi. q illa q̄ isunt corpori sub vna exīstia isint sibi sub alia. loq̄ndo ēt de formis absolutis. nec tm̄ segt̄ ꝺdictio. s. q sit ēztuz ꝛ nō ēztum: imo est ēztum bic hz nō ēztitate q̄ sit bic. hz ēztitate q̄ est i celo. ℙro b est rō talis. qcūqz cōtingenter ꝓiunguntur iter se ꝛ eidez. 3° pōt vnū illoꝝ ꝙuerire illi 3° absqz b q aliud cōueniat eidez. hz pñtia sbe bic ꝛ pñtia ēztitatis ei⁹ ꝓtingēter ꝓiunguntur ꝛ iter se ꝛ respectu tertij qō ē corpus cē ēztuz: g̃ pōt corp⁹ manere ēztuz posita vna pñtia sine alia. maior vī plana. qz nō ē rō inseparabilitatis corporeorum inter se: eū cōtingēter cōiungātur. nec ex parte tertij: qz cōtingenter cōiunguntur illi 3°. minor probatur. ps. n. q pñtia substātie corporis ꝛ pñtia quāritatis eius est alia ꝛ alia: ꝛ neutra simplr includit alterā. qz neutra est de p se essentia alteri⁹. nec per se causa eius. g̃ cōtingenter coniūguntur inter se. ℙrobo etiam secundam partem minoris: scilicet q cōtingenter se habēt ad boc. Tertium quod est corp⁹ esse quātum. quia forma absoluta p̄i⁹ naturaliter perficit suū perfectibile ēz huius perfectibile vel ipa forma habeat respectuz extrinsecus aduenientem. ꝛ istud esset euidēti⁹ si argueretur de corpore ꝛ anima: nam coniūctio anime ad corpus regitur ad exīstētiam substātie composite. Illa autem substantia composita p̄i⁹ est naturaliter quocūqz respectu extrisec⁹ adueniente. g̃ substātia composita vel quanta seu corpus animatū nō habet hanc presentiam vel illaz ꝛ boc ad aliquid extrinsecum ab istis nisi contingenter sibi aduenientem. ꝛ sicut posterius naturaliter. Ex b breuiter posset sic argui. quod potest esse sine aliquibus coniūctis: quorum cōiunctio est contingens: pōt esse sine altero illoꝝ pcise. Corp⁹ animatū vel substātia quāta potest eē sine duab⁹ illis presentijs. s. presentia bui⁹ partis spēi eucharistie. ꝛ presentia illius ptis ꝛ ille due pñtie cōtingenter cōiūguntur. qz neutra ē p se causa alteri⁹. g̃ ꝛ sīa quanta vel corpus animatū pōt esse cū vna pñtia sine alia. ꝛ tūc nihil aliud cēt nisi q ēztitas informaret suuz perfectibile. sed non haberet duplicē presētiaz sicut habet suuz perfectibile. ꝛ ita suū perfectibile ē ēztum vbiqz sed nō ēztitate presente vbiqz. Contra vbicunqz corpus est quantū hz ibi illud qō est formale ꝓncipiū essendi quantū. sed non habet ibi illud nisi illō sit ibi pñs ergo ꝛc. Itez quale est aliquid b tale esset circumscripto per possibile vel impossibile oi alio esse sed si circunscriberet quantitas sub esse naturali corpus istud non esset quantū. ergo ipsuz vt b nō est quantum

Itē res eucharistie posset ibi veraciter ꝓtineri absqz hoc q haberet alicubi esse modo naturali patet ex primo ar^o huius solutionis. sed si nusqz alibi esset sola res b cōtēta esset substantia. ergo ipsa nō est quāta. ꝛ qualis tūc esset ſm formā absolutā talis est nunc ergo ꝛc. Ad rationez illā in ꝓtrariū de cotingenti cōiunctione pñtiaꝝ inter se ꝛ eidē 3° ꝓposito ex partibus absolutis. Respōsionem quere.

Secundum sic procedit. ꝛ arguitur q non

a quecunqz actio imanens que ineſt xp̄o nāliter existenti insit sibi sacramētaliter in eucharistia exīti qz nec auditio nec visio: ꝛ sic vniuersaliter de sensatiōe. probat ꝑmo. qz obm non est sibi pñs in debita ꝓportione requisita ad talē actū loquendo de obo qō est sibi pñs vt in celo. sēdo qz organū nō bz b modū extensiuū sub quo ꝛ nō aliter est respectiuū sensatōis. tertio qz inter oculū vt b. ꝛ obm vt in celo est obstaculū ꝓhibens multiplicatiōez coloris vel lucis ergo ꝛc. 2° ponit qz b nō sentit ea que sunt b presētia ergo nec multo minus aliqō aliud sensibile. Ꝓbat. qz orgnū sensus nō est b sub modo requisito ad sensationez. Contra qz tūc simul esse esset videēs ꝛ nō videns idez obiectū. ꝛ eodē mō de alijs sāsationib⁹. ꝓns est falsū: qz ꝺdictoria simplr ineēnt eidē. Euidentia b⁹ rōnis pz ex solutione. q. precedentī ar° 2°. Item operatio ē pfectio potentie opatiue ꝛ in ipsa ꝓsistit bītudo ipsius potentie. Ipsam ēt ꝓsequitur delectō ꝓportionata pfectiōi operationis patent bec oīa ex. io etbi. ergo si oculus xp̄i vt bic careret visiōe quam habet in celo careret bic sua ꝓpria perfectiōe. ꝛ bic est beatitudo eius. eo modo quo visus dī beatificabilis. Careret etiam delectatione ꝓsite illā operationez pfectā. ꝛ tunc sequeret q oculus vt b esset miser ꝛ cū dolore ꝛ tristitia. qz qō tolit delectationē est dolorosū ꝛ triste. ꝛ tūc simpliciter cēt contra appetitū naturalē sensitiuū qō haberet esse in eucharistia.

Respondeo ℙrimo dī aligd ineſſe xp̄o vt b qō sibi ineſſet ſ nunqꝯ alibi esset nisi b. cōcomitanter āt dicit aliquid sibi ineē bic qō ꝑmo inest sibi vt alibi. ꝛ ex hoc sibi ineſt vt hic ꝓpter identitatez subiecti ꝛ forme. Scōm hoc ergo ē ꝑma ꝓ°. s. q xp̄o vt hic cōcomitanter icst ois operatio q̄ ꝑmo sibi ineſt vt in celo. 2ª ꝓclusio est q nulla sensatio pōt ꝑmo ineſſe xp̄o vt in sacramēto. 3ª q operatio spūalis vt intellect⁹ ꝛ voluntatis pōt ꝑmo ineſſe xp̄o ꝛ in eucharistia. ℙrima cōclusio ꝓbat ꝑmo in vlī ꝛ per hoc q nullū absolutū definit esse i aliquo ꝓpter nouū respectuz extrinsecus aduenientē. operatio autez est forma absoluta vt oñsuz est in ꝑmo li. di. 3. ergo ꝓpter pñtiaz nouā que est respect⁹ nouus extrinsecus aduenies nō desinit illa operatio inēe suo subiecto. Euidentia b⁹ rationis pōt haberi ex fine p̄cedentis. q. vbi ista diffusius pertractat. Dicunt quidā ad boc q maior est vera ꝺ forma simpliciter absoluta operatio aūt nō est sic absoluta. qz requirit respectū potentie ad obiectū. Contra. Etiā alie qualitates in suo fieri depēdēt ab ꝓximatione agentis. vt pz de calore ꝛ frigore ꝛ alijs qualitatib⁹ ad quas est alteratio ꝛ tamē ineſſe suo sunt simpliciter absolute. sīm ilter operatiōes in suo fieri nō requirunt talē respectū. ꝛ boc vbi fiunt cōcomitāter ꝛ nō primo. Apparet. n. q si corpus christi in cruce fuit in frigi

datū frigus etiaz fiebat in corpore christi vt in pixide cōcomitant. sed nō primo: z ad illud fieri non regrebat approximatio agētis ad passuz ibi. g. a silū ista q̄litas cū sit i se absoluta lz in fieri regrat pñtiaz obiecti ad potētiā hoc nō erit nisi vbi pmo ihit: pōt ergo cōcomitant fieri sine tali respectu. Rñdēt q̄ opatio magis ĩcludit respectū ꝺ̄ alie forme de quib⁹ arguit. puta calor frigus z h⁹i. q: ille trīa regrunt respectū agentz ad passuz. z hoc vbi ihūt pmo sed p⁹ suū fieri in eē ꝓpon. requirūt h⁹i respectū. sed opatio est i cōtinuo fieri z iō regrit cōtinuā approximationē potētie ad obm. Et ex hoc vī q̄ magis repugnet isti infieri vel iesse esse sine tali respectu ꝺ̄ calori. Dico q̄ lz opatio sit in fieri ꝓtinue: trīa nō segit̄ qn ꝓcomitāter possit inesse cōtinue infieri sine obi pñtia vel approximatiōe: sicut. n. calor pōt infieri corpori in eucharistia sine approximatiōe agentz vt ibi: ita si eē caloris esset infieri: semp posset cāri calor z manere in corpore in hostia. z trīa sine tali approximatione vt ibi. Nō. n. magis regrit cōtinu⁹ respect⁹ ad fieri cōtinuū ꝺ̄ ad fieri trāsiens ꝓ tūc possunt. Et si obijcias: ad opationē regrit obm nō trīm vt ē cā infieri sed cū h̄ requirit obiectū i rōne t̄minātis. sicut ḡ impossibile ē opationē eē z nō terminari ad obiectū: sic impossibile est q̄ alicubi insit: z vt ibi nō terminet ad obiectum p̄sens. Dico q̄ nō oz obm in se eē pñs pp t̄minationē act⁹ sed trīm pp cātionē. ita q̄ qñ ē aliq̄ cā sufficiens ipius actus nō requiritur p̄sentia obiecti ꝓpter terminationez: sicut pz de videte creaturā in essentia diuina. si essentia ē cā illi⁹ visiōis nō requirit illud obiectū ad qō termiat hec visio p̄sens ꝓpa p̄sentialitate. 2° ꝓbat hec ꝓma cōclusio i spāli. q: ois itellectio inest xpo ibi z hic. Dz si aia xpi itelligeret p̄cise p̄m modū intelligendi aie via toris nō h̄et itellectionē intuitiuā istius obiecti sine sensatiōe cōcomitāte eiusdē. ḡ cū illā intellectionē h̄eret h̄ z ibi segit̄ q̄ ēt sensatiōez regsitā ad ipaz h̄et h̄ sicut ibi

3° ꝓbat sic. q: passio appetit⁹ sensitiui vt pote dolor eadē i fuisset hic z ibi. ḡ sēsatio eadē. añs ꝓbat. q: mors secuta fuisset hic sicut ibi. ibi aūt seq̄bat ad dolorē ĩmoderatū. ḡ. z hic. pñtia pma ꝓbatur q: nō est idem effect⁹ sine eadem cā. z h̄ nō ponēdo miraculū. z loq̄ndo de cā nāli p̄cisa. dolor ē effectus sensatiōis vel obiecti non nisi sensati. ḡ nō pōt esse idem dolor sine sensatiōe cadē absq̄ miraculo. Rñdet q̄dā q̄ act⁹ imaginatiōis sufficeret ad h̄ in xpo. f. ad illū dolorē. Cōtra h̄ dī pmo. quia respōsio destruit se: nō. n. possibile ē actū imaginatiōis inesse cui act⁹ ꝺ̄ sensuz nō pōt inesse. q: imaginatio ē motus fact⁹ a sēsu. 2. de aia. 2° q: imaginatio nō ē cā doloris eiusdē ꝑm spēm cui⁹ cā ē sensatio exterior. aliogn somniās doleret dolore eiusdē spēi cū dolore vigilantis.

2ª cōclusio principalis ꝓbatur sic. quia organū sensus nō est in corpore christi in eucharistia sub modo illo qui requiritur ad hoc q̄ imutetur ab obiecto: quia oportet q̄ tale habeat modū quātitatiuum. z sic sit localit̄ in loco ad hoc vt patiatur a corpore obiecto. similiter ei vt in eucharistia non est obiectum approximatuz. ita enim est hic p̄sens cuicunq̄ corpori vt agēti. ac si nō esset p̄sens: quia sic hic est ac si nusquā esset quātum ad rationem patiēdi a corpore. esse enim corp⁹ requirit passum approximatū sibi localiter. sed solum species sacramenti ē hic isto modo. nec illud est magis p̄sens h̄ alicui corpori in ratiōe passi ꝺ̄ si angelus esset hic. ergo nulla sensatio potest sibi inesse primo vt in eucharistia existit. Tertia cōclusio scilicet q̄ operatio itellectus z voluntatis primo potest inesse christo. vt in eucharistia. ꝓbatur sic. quia anima christi nūc beata itelligit sicut angelus quo ad h̄ q̄ non depēdet a sensibus nec ex sensibilibus in itelligēdo. ḡ sicut angelus alicubi exīs posset intuitiue intelligere obm sibi ꝓportionalit̄ pñs ita anima xpi ibidē exīs pōt illud obm intueri. ergo aīa xpi vt hic pōt intuitiue intelligere illa intelligibilia

que sūt sibi vt hic pñtia sicut angelus posset. vtpote in tuitiue videre āgelū hic pñtez z alias facere otis. hec ät intuitio iest aie xpi pmo vt hic. q: nō iest illi aie pmo vt in celo supposito q̄ moderata distātia impediat intellectionē intuitiuā creatā sic. n. exīs in celo intuitiue nō videt quicqd pñs hic videt intuitiue. Ex hoc sequit corollariū q̄ xps pp suū eē in eucharistia nō trīm nō ꝓuat aliqua opone quā h̄z vt in celo lz vt in eucharistia ē habet aliq̄ opōnē. pmo quā p pñs ꝓcomitanter h̄z vt in celo vtpote intellectionē z volitionē cuiuscunq̄ obi cuius angelus h̄ pñs h̄et. z p pñs nō est ad impfectionē suaz q̄ sit in eucharistia. sed ampliorē perfectionē.

Ex his ad argumenta. Ad pmū dico q̄ ois sensatio eiusdem obi que inest sensui xpi vt in celo. inest eidē in eucharistia sicut ꝓbatū est in prima ꝓclone per tres vias. Ad pmā ꝓbationē in oppo⁹ dico q̄ nō requirit ob⁹ in ōbita ꝓportione pñs ad actum sentiendi nisi vbi obm est aliquo mō cā sensationis t̄h vt pmo infiende. Ad secōam dico q̄ organū hoc vere est ꝺ̄ctū hic sicut in celo. z per pñs pōt recipere sensationē nō obstante q̄ sensatio nō recipit absolute nisi quāto habente modū quanti sed nō habet hic modū quātitatiuū i. coextensū quanto cui est pñs z replet locū. z iō vt hic nō pōt sibi pmo infieri sensatio iste. n. mod⁹ ꝺ̄ctitatiuus requirit in organo ad hoc q̄ pmo sibi inſiat sensatio. lz nō requirit ad hoc q̄ cōcomitāt sibi inſiat vel insit. q: ñ est cā nēcia recipiendi sensationē h⁹i mod⁹ quātitatiuus sed trīm mō cōditio requisita per cōparationē ad agens pñs transmutans. Ad tertiā ꝓbationē dico q̄ obstaculū ñ ē obstaculuz nisi ad sēsationē pmo ifiēdā vl i fieri. Ad 2ᵐ argumētū nego pñtiā nā añs ē verū ex secūda cōclusiōe solutionis. pñs aūt falsū est ex pma ꝓclusiōe. rō defectus pñtie pz ex dictis. q: ad sentiendū illa que sūt hic oporteret sensationē pmo fieri i oculo nō. n. pōt illa sensatio pmo infieri oculo vt in celo. q: illud sensibile nō est pñs oculo vt in celo. sed ad hoc q̄ inſiat sensatio cōcomitanter alicuius obiecti oculo vt hic sufficit q̄ illud sit ꝓportionalit̄ pñs oculo vt alibi z vt possit sibi vt ibi p⁹ifieri. sic ät ē ō obiect⁹ q̄ sctit sēsus xpi vt i celo.

Ad tertium sic ꝓcedit z arguit q̄ corpori christi vt

a in eucharistia possit inesse motus corporalis pmo quia vnū z idē nō pōt sil esse continuū z nō continuū. quia ꝓtinuitas p̄cedit vbi z est absoluta forma. Sed corpus christi in cruce erat nō ꝓtinuū loquendo de diuisione facta per vulnera. ergo ipsuz in pixide erat nō ꝓtinuū. sed simplicit diuisū ergo de cōtinuo fiebat nō cōtinuū. z per pñs mouebat motu corporali. 2° sic. Nutritio est ad substantiaz. ergo non potest idez simul nutriri z non nutriri. Corpus christi nutriebat in existētia naturali. ergo nutrituz fuisset in existetia sacramentali. Sed nutritio est mutatio corporalis. ergo z̄c. tertio sic. Motis nobis mouentur omnia que in nobis sunt ergo mota hostia mouetur corpus christi in hostia. sed ille motus ē corporal. q: ab vno vbi ad aliū vbi. ḡ z̄c. Et ꝓfirmat q: ipossibile ē aligd h̄e aliū vbi z aliud vbi sine oi motu z mutatōe. Corp⁹ xpi h̄z aliū z aliū vbi qñ hostia mouet ḡ z̄c

Quarto sic. subiectū habēs dispositionel requisitas ad susceptionē alicui⁹ forme potest illā recipere. Corp⁹ christi hic habet omnes dispositiōes requisitas ad receptionez caloris z frigoris: quia quecūq̄ sunt ratiōes recipiēdi istas qualitates i corpore christi naturaliter existente. ille eedem insūt corpori xpi vt hic. ḡ corp⁹ christi vt hic potest recipere calorē z frigus. z p cōsequēs moueri motu alteratiōis ꝑm tertiam speciē qualitatis. Cōtra. 5. phy. dicitur. Omne quod mouet est in loco. Corpus christi in sacramēto nō est in loco. ergo z̄c.

Ad intellectum questiōis premitto di

stinctiones quasdam.

primo de motu. ꝓtest.n.intelligi stricte.nō dico di stinguendo motū cōtra mutationē.sicut diuisibile cōtra indiuisibile.sed accipiendo motū indifferēter ad diui sibilē ⁊ indiuisibilem mutationem.stricte tamē accipi tur ꝑm q̄ ē ad illos terminos ad quos ponit pbūs pro prie fieri mutationem.q̄ sunt substātia.quātitas qualitas.⁊ vbi.ꝑz.5.phy.pōt.n.alio modo magis extēsiue accipi.prout dicit quācunq; acceptionē cuiuscūq; no ue forme siue absolute siue respectiue.⁊ siue sit respectus pertinens ad vbi proprie vel per quādā similitu dinem vel reductionē.cuiusmodi respectus ē presenti alitas corporis xp̄i hic sub specie.vt tactū ē in ꝑma.q. huius di. Distinguo secūdo q̄ corp⁹ christi pōt intelligi moueri motu sic vel sic sumpto ꝑmo vel cōcomitanter:⁊ ratio mēbrorum huius diuisionis ꝑz ex principio solutiōis ꝓcedētis. 3° distinguo ex parte agētis.quia corpus sic vel sic moueri tali vel tali motu potest intelligi vel a virtute creata vel īmediate a deo.ꝟz hoc ḡ sta bit solutio questionis in sex cōclusionib⁹. Prima est ista.Corpus christi vt in eucharistia nō potest moueri primo motu vel mutatione proprie dicta a virtute creata. Secūda est ista.q̄ pōt primo moueri motu proprie dicto īmediate a deo. Tertia est ista q̄ potest moueri ⁊ mouetur primo motu extēsiue sumpto. Quarta est ista.q̄ isto modo ⁊ isto motu non mouetur nisi im mediate a deo. Quinta est.q̄ potest cōcomitāter moueri ⁊ mouetur omni motu ad formaz absolutam quo mouetur primo vt in celo:⁊ hoc ab eodē agēte a quo ibi mouetur. Sexta et vltia ē.q̄ nō mouet cōcomitanē motu locali quo mouet ꝑmo vt in celo.nec aliquo motu simili motui locali. Prima ꝯclusio ꝓbat sic.q; nulla virt⁹ creata agit circa corp⁹ nō sibi ꝓportionaliter approximatuz ꝑm locū corp⁹ xp̄i ē hic nō vt in loco:⁊ per ꝓns nulli approximatū scōm locū.imo tm̄ illa spēs sub q̄ ē approximat cuicūq; agēti illa approximatiōe q̄ pōt hīi ad istud vbi. Dixit āt oīs virt⁹ creata:q; etsi mā festi⁹ sit de corpore ḡ de angelo.tm̄ angls si agat circa corpus realiter trāsmutādo illud realr sibi approxiat localit.vel saltē ꝟz localez exītiā:q; vt⁹ ei⁹ nō pōt eē ad aliquē motū i corpe.nisi ꝑsupposito vbi illi⁹ corporis.

2ª cōclo ꝓbat ꝑ q̄rtā rōnē factā ad ꝑmā ptez.q; omnē dispōnez nēciaz ad recipiendū calorē ꝟz corp⁹ xp̄i vt h quā ꝟz vt i celo ḡ sibi vt h nō repugnat recipere calorez esto ꝑ possibile vel ipossibile qō nusq; alibi eēt.⁊ p ꝑns cū virt⁹ diuīa oēm formā posset ip̄rimē passo cui⁹ passū ē receptiuū.sequit q̄ de⁹ pōt corp⁹ suū vt hic trāsmutaī ꝑmo ad calorē. 3ª cōclasio ꝑz.q; tenem⁹ q̄ p⁹ cōsecrationem vbicūq; ē hostia ibi vere ē corp⁹ xp̄i.ḡ pp pītiam vm formē corporis ad hostiā q̄ hostia ꝟz aliā ⁊ aliam pītiā localē p⁹ ad aliud ⁊ aliud ꝓtinēs.sequit q̄ corp⁹ xp̄i bēat aliā ⁊ aliā pītiā localem ad aliud ⁊ aliud cōtinēs h aūt alia ⁊ alia pītia nō ē sine mutatiōe sic extēsiue sūpta ⁊ isto modo ineſt primo corpori vt hic.ga nullo mō corpus christi vt i celo habet istā presentiam īmo neutrā.

Et si queras.posset ne habere aliā ⁊ aliam presentiā respectu cōtinentis eternā tm̄ speciei.ꝟz continet species ita q̄ esset principalius respectu continentis speciem. luez respectu speciei non haberet presentiam ⁊ inciperet habere nouā presentiam respectu alteri⁹. Dico q̄ nō est simpliciter necessariū illud corpus esse presens spēi sed tm̄ ex ordinatione diuina de qua certificauit ecclesia posset ergo deus de potētia absoluta facere corpus suum nō esse presens speciei isto modo manēte specie.⁊ facere ipsum isto modo presens aeri circūstanti hostiam et etiam successiue nunc vni parti aeris.nunc alteri.⁊ sic transferre corpus de loco hostie vsq; ad quācūq; partez vniuersi.⁊ semper sub eodem modo existendi nō localiter cum alio corpore replente locum. Quarta conclusio probatur.ga quod nullo modo habet virtutem moti nam super aliud quādo illud est per se non mouet met mouet illud:illud per accidens quando est cum alio,cuz quo non facit vnum sicut actus ⁊ potentia.sed virtus creata omnino non potest super corpus christi in se sub isto modo existendi ad mouendum ipsum.ergo quando est cum alio respectu cui⁹ nō ē sic potētia nec sic actus sequit q̄ eodē virtus non poterit corpus illud mouere etiam per aīs.sic aūt est cū hostia.q; ꝟz q̄ spēs non est forma eius:nec ip̄m forma spēi. Si maior ista negeī: q; graue existens in naui mouet a mouente nauē.licet graue nō sit forma nauis nec econuerso instantia nō est ad ꝓpositū.q; virtus motiua illius posse super grauez per se:si graue per se esset nō aut̄ addidi in maiori quorū neutrū est actus alteri⁹.q; si aliquid qō est actus alicuius nō posset per se moueri:ab aliquo tamē pōt moueri ꝑ accīs ab eodē potēte mouere totū cuius est iste actus. Sed vt cōtra maiorē ois instantia tolaī:accipiaī ista maior q̄ aliqua cōiunguntur p̄cise per actuz volūtatis cōtingenter se habentis ad illā coniunctionē si vnū illorū ꝑm se sit mobile omnino ꝓportionatū alicui mouenti.⁊ reliquū ꝓportionaū ip̄m nō tadē motione pōt mouere vtrunq; ꝯiunctorū.ꝟz.q; si mouet vnū qō est sibi ꝓportionatū nō ꝑ boc per accīs mouet reliquum q; reliquū nō est pīs isti moto:nec sic actus potētie nec equerso nec simpliciter ex aliqua alia necessitate naturali sicut graue est pīs illi cui innitit ⁊ ꝑ boc simul mouetur cū illo sed tm̄ mō est sibi pīs volūtate aliq; ꝯtingēter se habente ad illā ꝯiunctionē que per ꝑns pōt non velle cōiunctionē illā stāte tū motōe alterius illorū. Exemplū isti⁹.si angelus voluntarie faceret se eē pītem lapidi.si moueo lapidē nō ꝓpt hoc moueo angelū.q; nec est moblie per se a virtute mea.nec per accīs in ꝓposito.q; nec forma nec pars alicuius mobilis per se a me. Si ergo angelus eēt pīs lapidi moto a me in termino motus:hoc nō esset per actū meū.sed per actionē suā propriā qua faceret se pītem ibi eodē mō in ꝓposito cū corp⁹ sit pīs spēi tm̄ ꝑ actū voluntatis diuine.si facio spēm hīe nouū vbi per illā mutationē nō est ibi corpus q; nullo mō subest pītialitas illi⁹ corporis neq; nouā neq; antiqua volūtati mee.nec etiā accīs q; nō ē forma.nec pars illius qō subest mee motioni. Contra.qō mouet aliqd per se mouet per accīs qquid est in illo:ergo virtus creata que per se mouet hostiā:per accīs mouet corpus qō per se ē in hostia.scōo q; aliter esset nouū miraculuz quotiens sacerdos trāsferret hostiam:q; illa translatio nō posset fieri manente veritate eucharistie sine spāli actiōe diuina. Ad ꝑmū dico q̄ illa ꝓpositio ꝑma falsa est nisi intelligat de illo qō est in moto vel sicut act⁹ in potentia.vel sicut pars in toto.vt sicut aliqd necessitate nāli cōiunctū:vt graue illi cui innitit.si.n.tm̄ per actū voluntatis contingenter cōiungit:hoc illi mouens istud nō ꝓpter hoc mouebit illud sed opz q̄ illa voluntas que est causa ꝯiunctionis sit ēt cā motionis illius qō nulla nāli necessitate cōiungitur moto sic est in ꝓposito.⁊ pate per ex^m de angelo non ei mouens lapidē per se.ꝓpter boc mouet angelū per accīs vt dictū est. Ad 2^m dico q̄ nō est nouū miraculū q; deus ea voluntate qua īstituit eucharistiam in ecclesia determinauit facere corpus christi semper pīs spē post ꝯsecrationē.⁊ iō spē sp manente qualitercūq; trāsferatur q̄ deus faciat corpus pīs alia presentia loquēdo de presentia respectu continentis.sicut species habet aliaz presentiā ⁊ aliaz vt ꝑmo contēta nō est nouū miraculū:sed antiqua determinatio voluntatis diuine sicut si angelus determinasset per voluntatem q̄ semper,si mul esset cum isto lapide:non diceretur miraculum:q; transferturtranslato lapide non tamen transferens lapidem per actionem suam transferret angelum:sed angelus voluntate ꝓpria. 5^a conclusio probatur per illam probationem que posita est de formis absolutis tam in prima.q.istius ar.ꝟz in.3.quia absolutum non

variatur ꝓpter variationem respect⁹ extrinseci: nec ꝺ̄m nit inesse ꝓp nouū respectū extrinsec⁹ aduenientē. ⁊ q̄ rōe de absoluto in esse: eadē rōne de absoluto i fieri. Hec ēt cōclo pōt ꝓbari in spāli discurrendo ꝑ mutatiōes q̄ sūt ad formas absolutas. ꝑmo gdē de alteratiōe. qz si corp⁹ est calidū i exītia nāli cōmutāter ē calidū i sacro ꝑm q̄ oēs cōcedūt. Cōsiliꝝ de augmēto ⁊ diminutiōe qz si ps q̄titatiua aduenire vel recedere a corpore in exītia nāli: ꝓsiliꝝ aduenire vel recedere in eucharistia qz casdē partes hz corp⁹ sub vno mō eēndi q̄s sub alio ex ꝑma. q. isti⁹ ar. Cōsiliꝝ de nutritiōe qz nutritio ē ad generatio ptis toti nutriēdo. nō aūt pōt cē aliq̄ ps adgenerata h q̄ nō ē ibi. eodē⁹ in diminutione q̄ oppoīt nutritiōi si aliq̄ ps deperit corpi in exītia nāli. ipa nō manz ps eiusdez in sacro nec e cōuerso. Hec tñ dico q̄ si corp⁹ corrūpetur in exītia nāli q̄ ꝓp hoc corrūpet in eucha⁹.

Ubi sciēdū q̄ corruptio ꝓpe dicta ē separatio forme a mā manēte postea sub ꝑuatiōe forme. si aūt corrūperet in exītia nāli nō maneret i eucharistia mā sine forma: h declarato sic: qz aīa ꝑmo ꝑficit sūū ꝑm pfectibile. s. totū corp⁹ organicū. ptes aūt nō ꝑficit nisi qz sūt aliqd ꝑtimi pfectibilis. q̄ forma toti⁹ corpis organici cessante nihil ē formatū ab aīa. Eodē⁹ vlr q̄ aliqd cōpetit ꝑmo toti. ⁊ pti nō nisi qz toti. destructo toto i ordiē ad aliud ps nō hz eūdez ordinē ad idez. Hūc āt ꝑmū signatū eucha⁹ ē corp⁹ ꝓpositū ex mā ⁊ forma. siue ēcludat sāguinē siue nō: nō curo: de h tactū ē articulo isto. q. i. q̄ nō manente aliquo toto sub rōne ꝑmi signati nihil ei⁹ remanet tn q̄ signatū ei⁹ p se. hz sepata forma corporis a mā in exītia nāli nō manet illud ꝑm signatū ei⁹ p se sub eucharistia. qz sīl mā bēret formā ⁊ nō bēret. q̄ sub illo signo nihil oīo manet isti⁹ signati. neq̄ n. mā sine forma oī. qz nō ꝓtinet h nisi qa ps totius neq̄ mā sub alia forma. qz tūc sīl bēret ⁊ nō bēret illā aliā formā. Cōtra. ꝑpus ꝓcessū ē in ꝑma. q. isti us ar. q̄ posset manere res eucharistie ⁊ si corpus nusq̄ bēret exītiā nālez. imo posito q̄ corrūpet in exītia nāli nō segtur quin possit manere vere idem vt ē res eucharistie. Rn⁹ q̄ illa desitio corporis sub exītia nāli pōt cē tota ⁊ totalis q̄si eēt annihilatio. ⁊ vere eēt annihilatio si corp⁹ alicubi nō eēt: tñ maneret totū idē h sb alio modo exīdi. Hz si non sit corruptio illa partialis destructio scilicet separatio partis a parte manente illa nō potest esse ibi nō existente simul separatiōe vbicūq̄z nec separatio illa potest stare hic cū hoc q̄ aliqd corporis sit in sacrāmēto: qa nihil corporis ē in sacrāmēto nisi vt ē pars toti⁹. pars aūt materialis separata a parte formali nō est pars toti⁹. non ergo sequitur: si potest desinere cē hic nō desinendo esse ibi. ergo potest corrūpi ibi ⁊ nō corrumpi hic. qz primū nullam includit contradictionem. nō enim ponit nisi vnuz respectum manere in absoluto alio non manente. Secundum autem ponit cōtradictionem. scilicet eādem formā absolutam informare idem ⁊ nō informare. posita sola variatiōe respectuum. Si aūt dicas q̄ vtrobiq̄z forma nō informat materiam. Cōtra. quia contra veritatez huius sacramenti est partē corporis cōtineri hic: nisi prius contineatur totū corp⁹ ⁊ ista materia sine forma nullo modo cōtinebit hic. nec ꝑ ꝑns poterit corrūpi vt h. hz totaliter positcōrūpi vt h: qa nō pōt mā trāsmutari vt h a forma ad ꝑuationē. que trāsmutatio ē corruptio: imo materiā desinere habere formam: ē desinere esse partem totius: ⁊ ꝓpter cōsequens desinere esse vt hic. Sexta ꝓclusio ꝑz per dicta in hac cōclusiōe precedenti. Ex primis duabus cōclusionibus apparet quomodo corpus christi vt hic posset primo moueri motu proprie dicto ⁊ a quo.

Ex tertia ⁊ quarta patet quomodo corpus christi vt h possit moueri primo motu extensiue sūpto ⁊ a quo. Ex quinta ⁊ sexta apparet quomodo possit moueri cōcomitanter ⁊ quo motu ⁊ a quo.

Ad rationes Ad primā hz dicat q̄ vulnerabat in cruce ⁊ nō in pxīde tñ respōdeo q̄ vulnus pōt accipi ꝑ ipsa formali diuisione continui partiū. vel ꝑ ipsa vt inflicta a corpore vt ibi subintrante ⁊ diuidente partes corporis. si pri⁹ ita diuisū fuisset corpus in pxīde sicut in cruce. quia sicut arguit cōtinuitas ⁊ nō ꝓt innitas nō pōt saluari ꝓpter aliud. ⁊ aliud vbi. Si accipiat scdo mō verū est q̄ illa diuisio nō infiebat corpori ꝑmo vt in pxīde. Ista etiā diuisio partiū corporis in pxīde fuisset cōparando partes ad totū cuius sunt partes non aūt cōparando. s. ad locuz vel ad cōtinens. qz partes diuise nō habuissent vbi ⁊ vbi distantia sicut habuerunt partes diuise in cruce. ⁊ ratio huius est qz partes in cruce habuerunt extensionē corporalē correspōdentē extensioni ꝓtinentis Et iō diuisiōi earū in toto cōrespondebat distinctio in partibus cōtinentis nō sic aūt partes in eucharistia immo partes ibi diuise ⁊ discōtinue vt in toto nō habuisset partes distinctas cōtientis sibi correspondentes.

Per hoc pōt solui vnuz argumentuz qd̄ fit ad 2ᵐ articulū. qz si liquor posset esse in duobus locis. q̄ h in dolio clauso. ibi aūt in dolio perforato. ⁊ per ꝑns h manere cōtinuū ibi aūt flueret. Respondeo q̄ partes comparando ad totū eodez mō haberent ꝓtinuitatem hic ⁊ ibi sed ꝓparādo ad cōtinēs posset habere ꝓtinuitatē continentis. correspondentē h ⁊ nō similez correspondētez ibi. Ad 2ᵐ de nutritione patet q̄ illa fuisset corpōris existentis vtrobiq̄z: accipiendo nutritionem ꝑ aggnātione partis sbe ipsi toti nutrito sed nō sequit ex hoc fit mutatio corporalis. primo corporis vt hic quia non esset per nutrimentū approximatū vt hic sed tñ eēt hic ꝓcomitanter ꝓpter conuersionē nutrimenti alibi approximati: ⁊ ꝓpter identitatē sbe h ⁊ ibi quaz oportet vbiq̄z habere easdez partes. Ad 3ᵐ ꝑz quō moueā accipiendo motū extēsiue ⁊ a quo ex 3ª ⁊ 4ª ꝓclone. Ad 4ᵐ concedo qd̄. ꝓbat. s. q̄ absolute pōt h corp⁹ moueri primo motu corporali ꝓprie dicto. sed ñ a quocūq̄z sed a deo imediate sicut dictū est in ꝓclusione 2ª nō aūt ab alio agente nisi cōcomitanter quia agens creatuz ad hoc q̄ transmutet corpus requirit ipsuz localiter approximatum: deus autē pōt agere in corpus quantūcunq̄z non localiter existēs. qz potentia eius respicit passum absolute ꝑm q̄ ipsum est susceptiuuz termini. nō autē respicit ipsum precise secunduz cōditiones illas accidētales approximationis ⁊ distantie localis que sunt necessarie respectu agentis cuiuslibet nālis. Hic intelligenduz est pro arguō de nutritione q̄ si corp⁹ non nutritur h nisi ꝓcomitanter quia alibi ꝑmo ⁊ nutritio est necessaria ad conseruationē vite mortalis. ergo nō pōt corpus h continuari in vita nisi quia cotinuatur alibi. Et ex hoc sequitur q̄ si nusq̄ alibi esset modo naturali vel mozeret deficiente nutrimēto iaz cōuerso vel perpetuo maneret in vita mortali sine susceptione nutrimenti si ergo nusq̄ esset localiter sed tantū sacramentaliter semper maneret ibi sub eodē modo essē di quo inceperat ibi inesse. non enim magis posset mori vt ibi q̄z nutriri: ergo possibile esset corpus sub aliquo modo essendi viuē vita mōrli. ⁊ tamē imortalē sine etiā nutritiōe ⁊ respiratione ⁊ alijs que ad vitaz mortalez cōiter regūtur.

Circa tertiuz principale quero tria. primum de virtute actiua naturali in eucharistia. vtrum. s. christus in eucharistia existens possit per aliquaz naturalem virtutem transmutare aliquid aliud a se. 2° de actione eius vt obiecti in potentiam intellectiuā. vtrū aliquis intellectus creatus possit naturaliter videre existentiam christi in eucharistia. 3° de actione eius vt obiecti in sensum. vtrum aliquis sēsus possit naturaliter corpus christi sentire vt in eucharistia. seu existentiam corporis christi. vt ibi

D primum arguit ꝙ ſic. qꝛ ſecundum ph̄m. 5. met. t. 9. potentia actiua eſt p̄ncipiū trāſmutandi aliud in ꝯtū aliud. ſed xp̄s vt in euchariſtia habet potentiā actiuā. qꝛ omnem formā abſolutā quā habet in exiſtentia naturali ergo vt in euchariſtia habet p̄ncipiū tranſmutandi ſz habens p̄ncipiū tranſmutandi per illud tranſmutare p̄t ſed poſſet fieri vis de gerundino trāſmutandi ꝑm illa que dicta ſunt in p̄mo li. di. 7. an filius dei habet potentiā generandi. ſcō ſic bō viuens vita mō tali ſemp nutriē. p̄mo de generatione: ſz corp⁹ xp̄i in euchariſtia viriſſet vita mortali duz xp̄s erat mortalis. ergo ſemper nutriret t nutrimentū cōuerteret in ſūaz eius. ergo ſemper ageret. tertio ſic bō viuens vita mortali ſempet indiget reſpiratione aeris t in ſpiratione. patet. qꝛ ſuffocatio ſiue i aqua ſiue in aere ſemper fit ꝓpter defectū huius. ſ. reſpirare vt dicit in libꝛo de reſpiratione. Corp⁹ chriſti vt p̄ius viuit b̄ vita mortali. ergo ꝓti⁹ b̄ inſpirat t reſpirat aerem ſed hec ſunt actiōes ergo t̄. quarto chriſtus vt in euchariſtia habet eandē potentiaz actiuā quā habet vt in celo. nec eſt impedita vt eſt b̄. ergo ſecundū illam potentiam poteſt xp̄s b̄ exire in actū ei⁹. t p̄ ꝑſ mouere corpus ſuum motu locali. Cōtra Omne agens phyce agendo repatitur tertio phyſicoꝝ. Corpus chriſti vt hic non poteſt pati phyſice. ergo nec agere. ſecūdo ſic corpus chriſti agens in aliud requirit determinatam appꝛoximationem ſecundum locum ad aliud corpus. Corpus chriſti non eſt hic localiter. imo quantuz ad oēz habitudinem ad aliō cō p⁹ eſt hic ac ſi non eſſet h̄. qꝛ nō replet h̄ locum.

Reſpondeo Sicut homo eſt compoſitus ex anima t corpore. ita habet potentias quaſdam mere ſpirituales que conueniunt anime p̄mo. tamen toti per ſe per animaz vt ſunt intellectus t voluntas habet etiam quaſdaz potentias corporeas que ſcilicet non ſunt anime per ſe. ſed ratione totius coniuncti ex anima t corpore ex p̄incipio de ſenſu t ſēſato. t quidem illaz que ſūt totius coniuncti. quedam magis corporee que. ſ. conſequūtur totā naturam corporis ſic mixti. Quedam ſunt magis appꝛoximantes ad naturam anime ſcili. cet que conſequūtur corpus animatum inquantū tale. De his ergo potentiis ſupponendo aliquas hinc inde actiuas videndum eſt per ordinem. Et ſi prima concluſio ꝙ chriſtus in euchariſtia non poteſt vti aliqua potentia actiua corporea. fine illa ſit mere corporea puta ꝑſ näz cōporis ſic mixti ſiue ſit cōpōea ꝑſ totum animatum p̄mo. hoc probatur quia omnis potentia actiua corporea requirit paſſuz i quod agat appꝛoximatum ſibi localiter iſta potentia vt eſt h̄ non ē alicubi localiter appꝛoximata ergo vt ē hic non poteſt habere paſſum ſibi appꝛoximatum ſicut requiritur ad actionem talis potentie maioꝛ patet. 7. phy. vbi probatur ꝙ oportet agens corporeum appꝛoximatum eſſe paſſo mediate vel immediate. ſecūda cōcluſio ē qō chriſtus in euchariſtia pōt vti quacunqz potentia actiua ſpirituali. hoc probatur per medium oppoſitum quia illa non requirit ad actionem quod habeat eſſe localiter. quia t ſi agens per p̄incipium ſpirituale ſiti loco ñ tñ regriē ꝙ ſit ibi localiē ad h̄ ꝙ agat. Hāc ät cōcluſionē i ſpāli explicādo dico ꝙ chriſt⁹ i euchariſtia pōt habere aliquā actionē mere ſpiritualē tā ex pte p̄incipii ꝙz ex pte termini. t pōt habere aliquā ſpiritualē ex pte p̄incipii agēdi corporalē tñ ex pte termini. Pri⁹ illoꝝ pbo. qꝛ ſi eēt aliq⁹ angel⁹ ꝑſ chriſto ī euchariſtia poſſet aia chriſti illū angelū illūinare t illi log locutiōe mēt ali. eo mō quo angel⁹ exiſ vbi chriſt⁹ eſt ꝑſ poſſet aliū angelū illūinare vel alii log. nā iſta illūminatio t locutio nō requirit niſi ꝑn̄ actiuū ſufficiēs illumināte t loq̄nte: t ſbz capax ex pte illūinati. ſiue cui fit locutio. t forte appꝛoxiationē ꝙz vbi diffinitiuuz ſeu appꝛoxiationē ſimplicē illūinātis ad illūinatū vel loq̄ntis ei cui loq̄tur. nec regriē ibi localiē eē. ſicut nec ſi vnus angel⁹ loq̄reē alii. hec ät oia ſē ī ꝓpoſito. q̄lr ät aia chriſti hēat p̄n̄ illūināndi angelos t loq̄ndi eis ſtellectu alr ſupponaē ex. 3. li. di. 13. 2ᵐ. ſ. q ꝑt hāc actionē ſpūalē ex pte p̄incipii. tñ corporalē ex pte t̄mini declarat ſic. qꝛ āgel⁹ bz potētiā motiuā ꝙz locū ñ organicā. pz qꝛ ñ ꝑt habere potētiā aliquā organicā illa pōt eē ꝑn̄ mouēdi corpus ꝙz totū ñ ꝙz ptes qūo corpus nāz mouet organice. Quelz ät aia ſtellectiua talē potētiā bz. ḡ pōt eē ꝑn̄ motus. t p ꝑſ illa ē mera ſpūalis ex pte p̄incipii. qꝛ nullo mō organica t tñ corporalis ex pte t̄mini qꝛ eius terminus eſt motus localis corporis. Et ſi arguit ꝙ tūc aia bois bz duplicē potētiā actiuā ꝙz locū reſpectu corporis habet enim vnam organicam t p̄ter illam aliam nō organicam. hoc autem ponere videtur ſuperfluum. tum quia videtur eſſe ratiōis eiuſdem cum altera: tum quia alīa potentia non poteſt exire in actum ſuum p̄o ſtatu iſto manifeſtum eſt. Rñ°. ſicut anima quātuz ad multa alia ſimilis eſt angelo: ita etiā quantum ad potentiā motiuam corporis nō organicam. nō enim eſt ratio. q̄re iſta ſubſtantia nō habet huiuſmodi potētiaz motiuā corporis, t vniuerſaliter nulli nature debet negari. ꝙ eſſet in ea perfectionis niſi manifeſte appareat ꝙ tale ſibi repugnet. quia ſecūdum philoſophum. 2. de generatione. in fine. Dignificanda eſt natura ſemper ſecundum melius quantum poſſibile eſt. t cum arguis ꝙ eſſent eiuſdem rationis. nego. Nam iſta potentia non orgāica q̄ mouet totū corp⁹ ſil nō ordiate p ptes eo mō q° fit motio cōpis aiat ī motu ꝓgreſſiuo iſta iēz ē alēi⁹ rōis a vtute ꝓgreſſiua. qꝛ bz iſta actionē mouēdi totū corp⁹ īmediate nō ptē p⁹ ptē Iſta ät nō pōt mouere totuz niſi ordiate mouēdo ptes t ptē p⁹ ptē. ſicut mō vt⁹ ꝓgreſſiua p° mouet ꝑſdā ptes t p illas alias deīde totuz corp⁹ ſt̄ ḡ alteri⁹ rōnis ſicut pz ex ꝓpetatiō⁹ t actiōib⁹ eaz que ſt̄ alteri⁹ rōnis. Ad 2ᵐ cū dicis ꝙ illa nūc ē frustra qꝛ null⁹ ei⁹ act⁹ pōt bīi. Rñ° ꝙ nūc guſtū t alios ſē ſus ponim⁹ t neceſſarios ad pfectionē nature hūane. t tñ nō oz oēs iſtos eē ī actu ſuo aliqñ ſed ꝑſt eē ſine actu ſuo vt ī beatis. nec tñ ſūt frustra. qꝛ ptinēt ad pfectionez nāl illius in quo ſut. ſi ḡ illi nō ſat ibi frustra quoruz tā vſus ē frustra ꝓ illo ſtatu q ē ſimpl⁹ ſtatus pfectus näe hūane. poſſibilis ät ē vſus illoꝝ ꝑciſe ꝓ iſto ſtatu. īnāli multomagis illa pō motiua nō orgāica nō ē frustra. ſz vſus eius nō poſſit mō bīi. cui⁹ tñ vſu ſcrit ꝓpetuo i brītudine. qꝛ nō tñ poterit tunc brūs mouere corpus ſuū ꝓgreſſiue. i. p̄mo mouēdo vnā ptem. t p illā aliā. t ſic totū. ſed poterit ſtatiz t īmediate mouere totū corp⁹ ꝑm vbi. ſine tali ordine motus partiuz. de h̄ iferius ī mā de gl̄ificatione. hāc potētiā motiuam nō organicā ſuppono eſſe in aīa xp̄i: qꝛ ēt erit in aīa cuiuſlibz brī nō tñ ꝑſtuz ad hituz. ſed ꝑſm ad actū vel vſus poſſibilitatez: hac ēt poterit vti īmediate mouendo aliqō corpus ꝑm ſe totū ſicut angelus poſſet mouere: hac etiā forte vſus eſt chriſtus in vita iſta. vt quādo dilapſus eſt de manibus iudeoꝝ: qui ducētes eum ad montez ſuper quē erat. ciuitas eoꝝ ſita: voluerūt p̄cipitare quādo etiam elapſus eſt de manibus parētum. t māſit in bieruſalem. vt patet ſecūdū Origenem. ſuper illud Luce. Cū factus eſſet Jeſus annoꝝ duodeciz. ergo anima chriſti in euchariſtia exiſtens poterit vti iſta potentia mouēdo ſpecies illas vel hoſtiam: t forte ſic aliquādo mora eſt hoſtia a chriſto immediate. Et ſi queras. Numquid p̄ius mouit corpus ſuum per iſtam potentiam motinam ꝑſ hoſtiam. Rñ° non fuit neceſſa^m ſicut nec oportet angelum p̄ius mouere ſe localiter: ad h̄. vt corpus ſibi appꝛoximatum moueat localiter.

Ad argumenta. ad primuz

dico q̄ ista descriptio de potentia actiua, scilicz q̄ est pn̄cipium transmutandi: ꝛc. debet intelligi quātuz est ex parte sui, sed multa impedimenta possunt ꝓuenire vl̄ ex parte bēntis vel ex pte obiecti vel medij ꝓpter q̄ nō pōt bēns illā potentiā exire in actū, si vero ponderet illud gerūdiuum trāsmutādi ꝑm illa q̄ dicta sunt ꝓmo li. di. 7. de potentia generādi. ſ. o. dz intelligi trāsmutādi quātuz est ex pte illius potētie, sed nō ſegtur quin aliud possit impedire actualē trāsmutationē. Ad 2m dico q̄ corpus hic nutrit̄ si nutrit̄ in exītia nāli sed nō ſegtur ergo vt hic agit. q̄ nutritio nō est nisi aggnātio partis ipsius substātie nutrite. ꝛ ista aggnātio pot ee per actionez virtutis nutritiue siue vt hic siue vt alibi. Ad 3m de inſpiratiōe dico q̄ corp9 xp̄i vt hic nō respirat aerem nec inſpirat, tunc eni oporteret ponere aerem aliquem vt hic ſimulcū corpore xp̄i sub hostia sed tm̄ corp9 xp̄i vt hic bz pulmonē refrigeratū sicut alibi in exīstētia nāli. q̄ frig9 causatū p aerē ibi attractū cātur hic cōcomitāter ꝛz nō ꝓmo. Ad 4m dico q̄ potētia illa motiua xp̄i que est organica ꝛ corporalis ꝛz sit in corpore xp̄i vt hic tamē nō pōt ee pncipiū act9 sui in corpore vt hic: q̄ regrit partem extra partē nō tm̄ in toto sed in cōparatione ad locū ad hoc vt per vnā partē mota localiter moueat aliā. potentia aūt alia motiua nō organica pōt in actū suū hic sicut in celo. ꝛ per ꝓns ꝑm istam pōt mouere corp9 aliud si bi approximatū sicut angelus posset. sed tm̄ non potest mouere corp9 suū vt hic. q̄ vt sic illud corpus nō su best alicui potētie motiue nisi diuine ꝫmediate vt dcūz ē s.

a **Decūdū** sic ꝓcedit. ꝛ vī q̄ nullus ite9 creat9 nāliter possit vidē corp9 xp̄i vt i eucha4 p' q̄: ia exīa tia ē supnāl'. ꝛ ꝓns ē vez supnāle. g̃ ē tm̄ supnaturali' cognoscibile. non ergo ab aliquo intellectu creato nāliter. Dec consequētia vltima ꝓbat: q̄ factibile supnāle non pōt fieri nisi tm̄ supnāli'a cā supnaturali g̃ a sili cognoscibile supnaturale nō pōt cognosci ab aliquo intellectu creato nāliter. Itē cognitō fidei est simpl'r eminētioz oī cognitōe nāli. sed de exītia corporis xp̄i in eucha4 est fides vel cognitio fidei sicut de articulis alijs ꝑm illum articulū. sanctā eccliam catholicā ergo ꝛc. maior ꝓbat. q̄ al's nō esset necesse fidē ee in fusam simpl'r. q̄ ad cognitionem illā posset nā attingere si no esset simpl'r eminētioz oī cognitiōe nāli. 3o sic. si intellectus posset nāliter cognoscere exītiam corpis in eucha4, mali angeli possent eā cognoscere: q̄ ꝑm dionysium. 4. de di. no. remanēt in eis nālia integra. cōsequns falsum est. q̄ inimici gratie non possunt cognoscere sacramētum gratie. Et hoc confirmat̄ per illud amb. super illud luce. Missus est q̄ ꝑm cū malignū spūm latuit mysteriū incarnationis. sed eque posset ipse ꝓcipere illud sicut istud. quia qua ratione istud esset cognoscibile naturaliter. ita ꝛ illud. Hoc etiam confirmatur ꝑm damas. libro. 4. c. 5. vbi loquens de isto sacramēto ait vere inquit spiritus sancti operatio hec que supernaturam operatur que non potest capere nisi sola fides ꝛ paulo post. Interrogas qualiter panis sit corpus christi dico tibi. Spiritus sanct9 sic superuenit ꝛ facit que sunt super rationem ꝛ intellectum. Item nullus intellectus creatus potest cognoscere futurum contingens. istud autem scilicet corpus christi esse sub eucharistia ē eque indeterminatum sicut futurum contingens. quia dependet mere a voluntate diuina ad hoc cōtingenter se hēnte ergo ꝛc. Contra anima christi nouit nāliter se ee vbicunq̄z est. ꝛ p ꝓns nouit se esse in eucha4. ꝛ ita natur aliter pōt nosse exītiā que rōne sui ꝛ corpis ibi. 2o sic exītia nō est excellenti9 cognoscibile ꝫ existēs cuius est existentia. sed xp̄s est naturaliter cognoscibilis ab intellectu creato ergo ꝛ quecunq̄z exītia eius. ꝓbatō ma

ioris. q̄ nō pōt aliquis modus ip̄roportionalit excedere illud cuius est modus. Itē btūs naturaliter videt ī alio btō actū beatificū ꝛ tm̄ illa beatitudo, nō est minus supernaturalis ꝫ existentia corporis xp̄i in eucharistia. ergo ꝛc. maior patet. q̄ ꝛ si nō videat beat9 in verbo beati alterius beatitudine nec in se nec per aliquaz specialem reuelationem, potest tamen videre aliuz esse beatum sicut potest videre animam alterius beati vel angelum vel essentiam alterius angeli quia nō magis excellit intellectum eius naturalem beatitudo angeli quam ipsa anima.

Dic dicitur q̄ nō potest cognosci naturaliter ab intellectu viatoris quia est obiectum fide'. potest tamē bene cognosci a beato ꝛ b actu beatifico quia cozum que enigmatice cognoscunt in via succedit in beatitudine clara visio. Aliter dicitur idem tamen in sententia ꝫtum ad ꝑmum sed ꝓpt aliam rationem quia. ſ. lumen naturale non attingit ad cognitionem vllius existentie, ꝫtum ad secūdum discordatur quia dicitur q̄ non tantū potest videre beatus in verbo illam existentiam. sed etiam in genē ꝓprio ꝓpter hoc quia ꝫtus ille modus existendi excedat facultatem luminis naturalis non tamen luminis glorie. ꝛ dico licet nullus intellectus creatus relictus suo lumini naturali possit videre illum modum exīdi intellectus tamen adiutus lumine supernaturali glorie potest videre vnde dicit q̄ quicūq̄z intellectus beatus modum existentie corporis christi sub sacramento ꝛ omnia que sunt fidei videt clare non tantum in verbo: sed etiam illa visione que dicitur esse in genere ꝓprio.

Tho. in pīti di. ar. 4. q. 4. Ric. in hac di. ar. 5. q. ꝑma.

Rño ad questionem ꝑmo exponēdo istos tres terminos. intellectus videre naturaliter Intellectus enim creatus vel est omnino separatus a materia sicut angelicus vel est sibi similis in operatiōe vt intellect9 aie ſ. separatus i intellect9 anime ꝓiūcte corpori beato q̄ſt similes āgelis i opatiōe vt suppono b. ꝛ ꝓbatur infrius vel est intellectus creatus coniunctus corpori corruptibili quod aggrauat animam sap̄. 9 ille non intelligit nisi imaginabilia vel illa que relucent in fantasmatibus ex. 3. de anima. Et per hoc ad verbum naturaliter non intelligitur quod intellectus ex sola sua natura possit illud obiectum cognoscere. q̄ est sicut tabula rasa que nihil potest ex se sola cognoscere ex tertio de anima. sed intelligitur illud cognoscere naturaliter quia intellectus potest cognoscere concurrentibus causis naturalibus. scilicet actio ꝛ passio.

Videre autem importat intellectionem intuitiuam vt distingnitur contra intellectionem abstractiuam. et quidem vt dictum est alibi intellectio intuitiua est cognitio rei vt in se est ꝓsens. abstractiua potest esse eius secundum quod relucet in aliqua similitudine que potest esse eius exītis ꝛ etiā nō exītis siue pītis siue nō. Non ergo querit de intelligere naturaliter sed de videre. quia de intelligere loquendo de intellectione abstractiua mm est q̄ nr̄ intellect9 pōt intelligere corpus xp̄i. Impossibile est enim aliquā ꝓplexionē cōcipere cuius extrema nō cōcipiuntur. possibile est autez in intellectū nr̄m concipere hanc cōplexionē corpus christi est in eucharistia. alioquin nō posset illā formare ergo intellect9 noster ꝛ istam complexionem ꝛ eius extrema pōt cognoscere ꝛ intelligere aliqua intellectione Et si queras quomodo potest corpus christi vel exītia eius in eucharistia intelligi a nobis abstractiue. Rñ docet augu. 8. de tri. c. 7. Quomodo habemus fidez de christo cum tamen christum nō viderimus. hoc est secundū ipsum in quibusdam intentionibus cōmunibus acceptis a singularibus sicut diffuse docet ibi quia nihil interest ad fidem nostram vtrum erremus in quibusdam conditionibus singularibus ꝓcepti de xp̄o. q̄

fides nostra non respicit per se illas conditiones singulares ꝓprias sed aliquem hoiem singularem: cuius notitia potuit nobis inferi ex notitia cuiuscunq; singularis hoīs. ita etiā existia corporis christi h̄ potuit nobis ineri ex alia existentia vtpote alicuius contēti i cōtinēte. seu signati in signo. vel tecti in tegente. De videre aūt h̄ē de itellectōe ituitiua h̄ existie mouet qō.

Dis rōnib⁹ t̄m inoꝛ suppositis rn̄deo ad. q. ꝓm mēbra distinctionis. ꝛ sit ꝓma ꝓ⁰ q̄ inte⁹ nr̄ ꝓ statu vie non pōt nāliter videre coꝛp⁹ xp̄i vt ibi exīs. h̄ ꝓbat qꝛ ite⁹ q nō itelligit nisi ex sensibilib⁹ eodē mō intelligit sensibilib⁹ eodē mō sibi ꝓntib⁹. Nr̄ inte⁹ ꝓnūc ē h̄i. Sensibilia aūt sūt sibi eodē mō ꝓntia añq̄ sit ibi corpus xp̄i ꝛ posteā g̃ rē. Dz an nō videt intuitiue corpus xp̄i qꝛ añ nō ē ibi. ergo nec post videt intuitiue. ² ꝓclo ē de itellectu nō alligato sēsibilib⁹ i itelligēdo ꝛ sit ista. Dis talis intellectus siue angelicus siue aie sepate siue hoīs bt̄ nāliꝛ pōt videre exīstiā corꝑis xp̄i i eucha⁴. h̄ ꝓbat q̄ ītel⁹ se hn̄s ad intelligibilia sīc ipsa sūt in se intelligibilia ꝓpus i telligit illud qō ꝓpus itelligibile ē in se. ꝛ p ꝓns illud qō ē ꝓpus in se ens: qꝛ vnūqōq; sīc se hz ad eē ita ad vitatē i. itelligibilitatē ꝓm se. ². metb. Intellectus aūt talis respicit totū ens ꝛ qōcūq; ꝓm ordinē sue itelligibilitatis sba aūt ē poꝛ sīc i entitate. sic i cognoscibilitate quocūq; mō accītali ipsius sbe. g̃ talis itellectus ꝓpus intelligit ipam sbam q̄z quēcūq; modū eius. ꝛ p ꝓns nullus modus sb quo ē sba pōt impedire itellectionē sbe a tali intellectu. bz sic arguit. Modus accītal' per se obi nō impedit cognitōnē illius obi. ista pn̄a⁹ in eucha⁴ ē modus accītalis sube corꝑis xp̄i. g̃ nō impedit illā sbam cognosci ab intellcū: cuius ipsa ē p se obm. Est aūt per se obm ūtius intellcūs abstracti q nō dep̄det in itelligēdo a sēsibilibus. Si dicas q̄ ista ꝓcludūt q̄ talis sba corꝑis xp̄i posset cognosci a tali intellectu hz nō ituitiue videri qꝛ illa exīstia est supnālis ꝛ p ꝓns ip̄oꝛtional' cuilibet itellectui creato vt nālit cognoscēti. Cōtra h̄ ꝛ p⁰ ꝓclonē. deide ꝓ rōnē. Cōtra p⁹ dupl'r. ꝓmo qꝛ vtus potēs cognoscere obz dū ē ꝓns ituitiue pōt cognoscere eius absentiā dū ē absens. ꝑz. ². de aīa. qꝛ p visū cognoscimus nō tm̄ lucē hz tenebrā itellcūs abstractus talis pōt cognoscere p̄tiam panis q̄ ē p̄ns: qꝛ nō ē obiectū supnāle g̃ pōt cognoscere absentiā eius q̄ ē absēs. ꝛ q̄ rōe pōt cognoscere istam absentiā substātie panis pōt cognoscere p̄tiā sube corꝑis xp̄i: qꝛ corpus illud in se ē obiectū. ꝓꝑtionatuz ēt itellectui tali vt ituēti. g̃ modus accītalis ipsius corꝑis nō impedit qui sit obm intuibile eidē itellectui. ²⁰ sic. Totū ens creatū ē obm ꝓꝑtionatū tali itellcū q̄m ad cognitionē tā abstractiuā q̄z ituitiuā. Nō. n. differt i tuitiua ab abstractiua nisi ꝓpter p̄tiā obiecti aliā ꝛ aliam. quicqd g̃ pōt eē obiectū ꝓꝑtionatū intellcūi i hac p̄tia ꝛ in illa. Si g̃ q̄dcūq; ens pōt abstractiue cognosci a tali intellcū q̄ nō ē sibi ꝓns. lequit q̄ pōt intuitiue intelligi ab eodē q̄ ē sibi ꝓfecte ꝓns in ꝓpria exīstia actu ali. Cōtra rōnē ēt istius rn̄sionis de supnāli arguo sic qꝛ nāle ꝛ supnāle nō distinguūt nām alicuius in se. sed tm̄ in cōparatione ad agēs. iō. n. dr aliqd supnāle qꝛ a supernāli agēte. nāle vō qꝛ a nāli agēte. sed bitudo ad agēs aliud ꝛ aliud nō necio ꝓcludit aliqd eē aliud ꝛ aliud in se. m Aug. ². de tri. c. 9. g̃ nō necio cōcludit illud esse et aliud in rōne intelligibilis. Hoc ēt ꝑz qꝛ impfectum ens posset eē supnāle ꝛ nāle aliq̄ posset eē perfect⁹ eo si cut ois suba ē simplr pfectioꝛ oi accīte. 7. metbap. ꝛ tñ alicui sbe q̄ ē ens nāle pōt inesse aliq̄ accīs supnāle.

Hoc ēt ꝑz qꝛ vtutes theologice vt charitas ꝛ h̄i sūt ideterminata spē q̄litatis ꝛ ꝓm multos angelus hz nāliter ꝓn⁹ cognoscēdi oēs spēs entiū. ergo hz nāliꝛ ꝓn⁹ cognoscendi istas virtutes hz sint entia supnālia. ³ ꝓ⁰ ē q̄ intellectus btūs nullo mō p actū btificū videt corpus xp̄i in eucha⁴. hoc ꝓbat qꝛ btūs nō distinguit a nō btō nisi videndo obm btificū vt est obm btificū ꝛ ea q̄ i cludunt in ipso vt ē tale obm. sed corpus xp̄i eē t eucha⁴ nō ē tale obm btificū vt ꝑz nec inclusū in obo btifico ꝑz. qꝛ eē entialr ptinet ad obm btificū includere in ratiōe obi vnār rē vel vitatē vnius sacri sicut alterius. sicut eē ptinet ad vitatē fidei credere vitatē vnius articuli sicut alterius. hz nullo mō ptinet ad obm btificū includi ultō sub rōne oīsi. s. grām cōferri puulo in baptismo vel p̄fiteri in ꝓfessione ꝛ ista eē vltat includunt in sacris ūtis sicut corpus xp̄i in eucha⁴. ergo nullo mō ob⁹ btificū vt ē o⁹ tale includit corpus xp̄i vt visū in eucha⁴. Ad dō iuxta hoc q̄ multo minus regrit ad btitudinē q̄ beatus videat exīstiā corꝑis xp̄i in genere. ꝓpter qꝛ mlto minus ad btitudinē requirit talis ꝓfectio visionis q̄z visionis in verbo.

Ad argumenta

Ad ꝓmū si arguis vniformiter est ens supnāle. ergo cognoscibile supnāle ita q̄ supnālitas in ante ꝛ ꝓnte referat ad idē. ꝓcedo p̄tiā. qꝛ in ꝓnte referr supnālitas ad entitatē sicut in ante. sed tūc nō segtur. ergo tm̄ supnāliter pōt cognosci istud. nō segtur. nisi supnāle referat ad cognoscibilitatē. si aūt intelligas in ꝓnte cuz dr cōgnoscibile supnāle supnāle referri ad cognoscibilitatē. idest nō pōt eē cognitū nisi supnāliter. nego p̄tiam ē ens supnāle. ergo cognoscibile supnāle qꝛ in ante lr supernāle dicit habitudinem ad cām suam a qua pōt accipere eam. hz autē nō possit accipere eē nisi a causa supernaturali tamē potest esse cognoscibile naturaliter qꝛ quātumcūq; aliquid supernaturaliter ponat in esse: postq̄z tamen positum est in esse est quoddā ens naturale ꝛ proportionatum potentie naturaliter cognoscentis vel cognitiue. Per hoc patet ad illam probationem adducram: factibile non est naturalr factibile. ergo cognoscibile supernāle non est naturaliter cognoscibile. qꝛ si sup naturale vt probiq̄s per se determinet illud cui addit potest concedi cōsequens sicut ēt antecedens ꝛ tunc minor erit falsa q̄ ista. s. existentia sit cognoscibile supernaturale. Si aūt supernāle non determinet per se illud cui additur. sed quoddā aliud implicitū vtpote ens. ꝓseqntia non valet. qꝛ in antecedente per se determinat ipm sub ratione factibilis. ꝛ ideo repugnat ei hoc quod ē heri naturaliter. in ꝓsequente vero nō determinat cognoscibila sed fieri. ꝛ ideo nō repugnat ei cognosci naturaliter. Ad secundū dico q̄ hec ꝓpositio est falsa. s. quod cūq; cognitum per fidē excellit q̄cunq; cognoscibile naturaliter loquendo de cognoscibili naturaliter ab intellectu abstracto. vera est tamen loquendo de cognoscibili naturaliter ab intellectu nr̄o p statu vie. Et iō non necessaria est fides: non autem illi intellectui abstracto. ratio huius necessitatis satis patet qꝛ angeli intuitiue p totū tunc potuerūt naturalr cognoscere xp̄m viuē ꝛ morti sicut poterant naturaliter cognoscere ipsum pati vita humana. nos aūt de illa morte habemus cognitionez fidei. Illa autem cognitio intuitiua multo perfectior est nostra enigmatica ꝛ de eodem subiecto. ita dico de existentia corporis christi in eucharistia. Ad tertium de malis angelis. dico q̄ si absolute permittatur: quicūq; angelus malus vti sua potentia cognitiua naturali potest intelligere quodcunq; intelligibile causatum ꝛ per consequens posset intelligere cogitationes cordium ꝛ mysteria gratie ex quo posita sunt in effectu. sed sicut dicit magister libro. ². di. 7. multa possunt ex natura sua que non permittuntur eis. ꝛ ita supponitur q̄ nō permittitur angelo malo videre secretum cordis. et hoc modo ꝛ non alio posset videre corpus christi in eucharistia. sic ergo supponitur q̄ non permittuntur videre mysteria gratie. ꝛ sic exponenda ē auctoritas Ambrosij de mysterio incarnationis non absolute. quia quilz angelus malus posset videre vl cognoscere integritatē marie tā in mente q̄z in carne eque sicut pōt cognoscere tactū digiti ad digi⁹ vel aliā intellectionē na

turalē alicui⁹ intellect⁹. ſz nō fuit pmiſſ⁹ pp certas cauſas ne ipediret redēptio nr̄a. ſi. n. cognouiſſent nunq̄ dñm gl̄ie crucifixiſſent. i. nūq̄ me redimi ei⁹ morte ꝓcurāſſent. Ad ꝓfirmationē de dam. d° q̄ logī de nobis ꝑ ſtatu iſto. cuius vn⁹ doctor dicat eū loqui tā de āgelo q̄ de nobis. ſed hoc nō pōt eē loquēdo de naturali potētia intellect⁹ angelici. vt ꝓbatū eſt i 2ª 2ᵉ q̄one ſolutionis. ſz tm̄ de potentia angeli vt pmiſſi. ⁊ h̄ de malo angelo. Ad 4.ᵐ dico ꝓtingēs dū eſt cōtingēs. ſ. dū eſt in cā ſua nō pōt ſciri ab ītellectu creato. ſz q̄tūcūq̄ aliquid contingenī ſit in cā ſua poſtq̄ tū ꝓtigēt poſitū eſt in eē ſicut iā h̄z determinatā entitatē ita iā pōt h̄ie ō determinatā cognoſcibilitatē ⁊ h̄ in quocūq̄ ītellectu reſpiciente totū ens. ſz q̄ aligs intellectus nō poſſit ſcire q̄ in iſta hoſtia continebī corpus xp̄i. tm̄ ex quo iſtō factū eſt bñ pōt intellect⁹ naturaliē intueri corpus ibi exiſtens.

Tho. vbi. ꝫ.

Ad argumenta ꝑ opiniōē. Ad illud de fide rm̄ſiū eſt ad ꝓbationē aūt q̄ tūc h̄itus fidei nō eſſet neceſſari⁹. d° q̄ nobis eſt neceſſarius. q̄ intellect⁹ noſter itelligēs ex ſenſibilib⁹ nihil pōt h̄ie vñ determinate aſſentiat tali vītati. ⁊ iō requirīt h̄itus inclinās ad aſſentiendū. ſed alius intellect⁹ reſpiciens totū ens ⁊ per pñs iſtō ens ituitiue bñ pōt h̄ie aſſenſū de h̄ ex rōnib⁹ extremorū viſis intuitiue. ⁊ iō ſibi nō eſt neceſſaria fides. Et cū addīt q̄ fidei ſuccedit viſio q̄ h̄ eſt verū de p̄ncipali obo fidei q̄ eſt de⁹ trinus ⁊ vn⁹ ſz nō de oibus alijs reſpectu quor̄ ē fides aliogn oporteret beatū videre i v̄bo gr̄am fuiſſe collatā in baptiſmo ⁊ i penitentia ⁊ ꝓfirmatione. videret ēt ſemp in v̄bo incarnatione v̄bi natiuitatē paſſionē ⁊c. q̄ nō ſit neccia necyi dcaī in v̄bo nec in ſe ita q̄ aliquis ſit btūs. hoc ēt mō ñ opz de iſto ſacro magis q̄z de aliis ſacris: vel de aliis credibilibus vītatē ſemp videre in v̄bo ad hoc vt aligs intellectus ſimplr̄ fit beatus.

Dtertiuz ſic ꝓceditur ⁊ arguīt q̄ exītia corpis xp̄i i eucharistia poſſit videri oculo corporali

a

ꝑmo q̄z btūs videdo i ſtas ſpēs nō deciperet. q̄z deceptio repugnat btitudini. ſed ſi nō videret corp⁹ xp̄i poſſet decipi credendo ibi eē ſb̄am panis. q̄ ⁊c. Dalte poſſet dubitare an ibi eēt ſb̄ ſtātia panis ſi nō videret corp⁹ xp̄i. dubitatio v̄ repugnare ſtatui btitudinis. ſicut impfectio pfectioni. 2° gl̄a lux ſi eēt p̄ctalis videret vel eēt viſibilis: q̄ corp⁹ xp̄i: vt h̄ eſt viſibile. p̄ñtia p̄z q̄z nō eſt h̄ ſub rōne. min⁹ viſibilis q̄z forma p̄ctalis: añs probaī. q̄z illa lux ſe diffūderet ſpice. ⁊ ita videret ſpice. tū q̄z reflexio ñt a ſolo puncto corpis reflectētis. ꝑmo vt p̄z in linea reflexa ⁊ quando p̄ct⁹ multiplicat radiū ibi reflexū. ⁊ tm̄ illud videt a q° fit reflexio. Cōtra. q. q. d v̄ v̄ ſub pyramide cuius baſis ē in re viſa ⁊ con⁹ in oculo. q̄ corp⁹ xp̄i v̄ ſub tali pyramide. ſed nō ē ibi dare baſim pyramidis. q̄z illa eēt ſil̄ cū baſe pyramidis ſub q̄ v̄ hoſtia. nā vbiq̄ ē corpus cū hoſtia ⁊ tūc corp⁹ xp̄i ⁊ hoſtia ſil̄ viderenī ſ̄ b̄ eq̄li angelo corr̄ſti. ſz q̄ videnī ſub eodē angelo videntur eq̄lia. q̄ corpus xp̄i v̄ equale ſpēi. ſeq̄reī ēt q̄ corpus xp̄i videret vt rotūdum. q̄z baſis ſub qua videt ſpēs ē rotunda.

Ric. ī p̄ſenti di. ar. 5. q. 2. Tho. in hac dis. ar. 4. a. 1

Dic dicitur q̄ diſtinguendū eſt de oculo glioſo ⁊ nō gl̄oſo. Itē de videre nāliē ⁊ gloriose vel miraculoſe, neuter aūt viſus pōt videre nāliē corpus xp̄i in eucharistia: ⁊ ponīt vna rō q̄z nō pōt ibi eſſe ꝓtactus ſine quo nō eſt actio nālis in corpib⁹. Rō āt q̄re ibi nō pōt eē ꝓtactus ē q̄z corpus xp̄i nō reſpicit ibi ſpēs rōne quātitatis. Quātitas aūt ſola eſt rō cōtact⁹.

Alia rō eſt q̄z color reſpicit quātitatē ꝑ ꝑ ſe ſb̄a. corp⁹ aūt xp̄i nō h̄z ibi ordinē ad locū rōne q̄ntitatis. q̄ necrōe colōris. q̄ nō pōt imutare me⁹ imutatione aliq̄ virtute coloris. ⁊ ita nec ad viſiōez. Ponīt alia rō q̄z ſpeciei nō pōt deriuari ab obo per mediū: q̄z obm nō ē in loco. deriuatio aūt talis regrīt ad viſionē. Addīt etiaz q̄ nec lumē gl̄ie q̄le ponīt in corpe vel oculo gl̄ioſo poteſt attingere rē nō exiſtētē alicui vt in loco: q̄ nec iſtud corpus cū iſtud vt h̄ nō ſit alicui. 3° addīt q̄ nec per miraculū pōt aligs oculus eleuari ad cognoſcēdū iſtō q̄z nō pōt eleuari ad cognoſcēdū ſb̄am ſeparatā vel exiſtētia ſ̄be ſeparate. corpus aūt xp̄i vt h̄ z modū exiſtentie ſ̄be ſeparate. q̄ ⁊c. Cōtra p⁹ angelus nunq̄z eſt p̄ſ local̄r niſi diffinitiue mouet tm̄ local̄r corpus ſibi ꝓportional̄r p̄ñs. ⁊ ſi h̄ret virtutē alterādi ip̄m alteraret corpus vt ibi p̄ñs. q̄ nō regrīt expte mouētis exītia corporalis ad h̄ q̄ alteret organū ad ſenſationē. Itē corpus xp̄i nō ē p̄ñs ſpēi alicui ad minus nili minimo ſenſibili q̄z nulli indiuiſibili eſt p̄ñs ibi minimū aūt ſenſibile pōt percipi a ſenſu pfectiſſimo ſm Arīſt. in fi. de ſenſu ⁊ ſenſato in dubitatione vltima. q̄ iſtud poterit percipi a viſu pfectiſſimo nō obſtāte ſuo mō exiſtendi h̄. Cōtra aliud nō ē ſil̄e de ſb̄a ſeparata ⁊ de iſto corpe q̄z iſtō q̄ pus ē quātū coloratū ⁊ figuratū. nō ſic aūt ſ̄ba ſeparata.

Arg⁹ p⁹. ſ. de ꝓtactu nō cōcludit q̄z ꝓtactus vt dīc habitudinē corpis ad corpus extrinſecū nō videt neceſſario regri ad aliquā actionē abſolutā cuiuſmodi ē immutatio ſenſus q̄z actio abſoluta videt poſſe p̄cedere quēcūq̄ talē reſpectū extrinſecus aduenientē. q̄ ſz corp⁹ vt hic nō cōtingat excludēdo talē reſpectū extrinſecus aduenientē ad corpus aliud nō ſequtur q̄n poſſit alterare q̄ō ē imutare ad formā abſolutā ſenſationis. Ad ſecū dā rōnē nō ſequtur niſi q̄ color nō h̄z ordinē ad locuz co modo quo quātitas q̄ ē ſōm eius nō h̄z ordinē ad locuz h̄ aūt nō ē niſi q̄z nō ē extēſio ꝓportionalis extēſioni q̄ntitatis illius corpis. q̄ ſi inferas q̄ color nō coextendit extēſioni quātitatis cōtinētis. q̄ cōcedo. ſed ſi inferas q̄ nō pōt alterare me⁹ nihil ad. b. Ad 3.ᵐ de deriuari p me⁹ ip̄z probatū ē per p̄mā rm̄ſionē q̄z angelus bñ poteſt hēre aliquē effectū ordinate deriuatū in paſſo ſm ꝓportes paſſi. ſz ipſe angelus vt agēs nō h̄z alicui eē localiē. Nō addīt de lumine gl̄ie nō ē cuidēs quō ꝓpter nō exītiā corpis vt in loco nō poſſit attingi in rōne obi ab hūte tale lumē. Nō addīt de miraculo nō ꝓbaī. q̄z exītia bui⁹ corpis ſz quo ad aligd ſil̄is ſit exītie angeli. nō tm̄ quo ad ſenſibile ⁊ ſenſibile q̄z angelus caret illis p̄ncipijs q̄ regrunī in aliquo obo ad actū ſenſationis. ſ. q̄ſtitate ⁊ qualitatib⁹ ſenſibilibus. iſta aūt ſ̄ba h̄z quātitatē ⁊ q̄litates ſenſibiles ſz modus aligs eis auferatur oporteret q̄ ꝓbare q̄ talis modus eēt ſimplr̄ neceſſarius ad h̄ q̄ eſſet ſenſatio iſtor̄.

Ric. vbi. ꝫ.

Ad queſtionem ergo dico q̄ deus de potētia abſoluta poſſet cāre in oculo glorioſo vel nō gl̄ioſo viſionē iſtius corpis ſz iſtud corpus nuq̄ eēt niſi in eucharistia. hoc ꝓbaī q̄z viſio ē forma abſoluta ex p̄mo li. di. 3. q. 8. q̄ ſine ꝺdictione pōt fieri ſine reſpectu p̄ñtialitatis ad o⁹ vel quocūq̄z tali reſpectu. 2° dico q̄ nulla viſio eēt ſic cāta poſſet eē corpis vt hic ꝑmo. q̄z hic includeret corpus vt hic vel eē cām ꝑmo viſionis vel eē ꝓpriū ⁊ p⁹ terminū viſionis. Sed corpus vt hic neq̄z pōt cāre ꝑmo neq̄z terminare ꝑmo. q̄ tam cātio q̄z terminatio talis requirit in obo ꝑmo cāte vel terminātē diſpōnē debitā ⁊ hoc ſm locuz vtpote approximationē ⁊ diſtantiā debitā. ſed corpus iſtō vt hic nō pōt debite approximari organo vel diſtare ſ̄bite q̄z nō eſt in loco vt hic nec miraculū hoc nituat q̄z corp⁹ vt hic abſolute nō ē viſibile nec vt cātiuū viſionis nec vt terminatiuū. miraculū autem non eſt ad illud qō includit contradictionem.

Ad argumenta Ad ꝑmū dico q̄ ſ̄ſus ⁊ etiaz noſter non deci

pitur circa eucharistiã. q. n. pcipit per se hoc est ibi. s. ẽztitatis figura color et huiusmodi. nec ẽ possibile modo q circa eucharistiã decipiatur visus noster. sed tã tũ inte⁹ arguens ex his que sensus apprehẽdit q ibi est substãtia panis hãt ar^m ẽ sophisticũ. ly. n. eueniat vt in plib⁹ ñ tñ necessario. Dico ḡ. q sensus beati pciet lz̃ qõ sensus noster. s. accidẽtia sẽsibilia nec iste aliquo mõ deciperetur sicut nec nr̃. imo min⁹ ẽz nr̃. sz nec itellectus beati sic sophistice argueret ex actu sensus sicut nr̃ arguit. Ad illud õ dubitatione dico q beat⁹ dimissus naturali cognitioni sue nõ sciret p actũ sensus hoc ẽ corp⁹ christi. sed tñ p itellectuz ituitiue vidẽs illud corp⁹ sicut dictũ ẽ de cognitiõe ituitia. q. precedẽte. Ad 2^m. dico q lumẽ pũctale nõ multiplicaret se ad organũ corporale ita q esset visibile lz̃ cõez opinionẽ que dicit q nõ ẽ possibile idiuisibile moueri. ex. 6. phicoꝝ. sz lz̃ dicit suz ẽ in. 7. li. di. 2. de motu angeli 7 cõprobas qõd sperice se multiplicaret. negandũ esset ꝑm ista viã imo ꝓ⁹ opõteret q ipsum hẽret in se diuisibilitatẽ quãtitatiuaz ẽz̃ ageret inquãtũ passum. Ad aliud de reflexiõe lumi uis a pũcto nõ cogit qz in illa reflexione ꝑmũ agẽs nõ ẽ illa lux pũctualis que tãgit corp⁹a quo fit inflexio. si tamẽ pũctualis eẽt ibi: sed est ipm ꝑmũ obiꝝ a quo multiplicaẽ illa lux. Idẽ. n. agit in visione recta reflexa 7 fcã. vñ pũctus tãgẽs supficiẽ speculi nõ multiplicat radiuz reflexũ sed ꝑmũ lumino sum qõ vsqz ad speculũ multiplicat lumẽ suum. illud ẽt i mediate in ratione cãe multiplicat radiũ reflexũ: 7 rõ est qz agẽs nãle ex quo agit ꝑz vltimũ sue potẽtie quando impedit agere ꝑm illam lineam que est maxime cõueniẽs actioni nãli puta rectã que est breuissima agit ꝑm eam ꝑm quã põt. s. ꝑm lineaz rectã reflexã: 7 hẽ est ratio quare nõ videt in speculo. vel imago ipsa corporis multiplicata vsqz ad speculum. sz ipm corpus cuius est imago.

Ista est distinctio decima

bui⁹ quarti libri. In qua magr̃ postqz egit de sacro in se: 7 de vsu ei⁹ quãtũ ad suscipiẽtẽ. Nic aũt determinat õ eẽ ei⁹ ẽztũ ad spẽm in altari ꝓtẽtã. Et tria facit. Primo errorẽ quorũdã ꝓponit. Secũdo quarũdã auctũ solonẽ subdit. Tertio quarũdẽ auctũ explanatõnẽ annectit ptes patẽt intuẽti tex. huiꝰ dis. In spãli sñia magr̃i stat i ista ꝓpõne. Ex fide ꝓstat verũ corp⁹ cẽ in altari. imo integrũ xp̃m sub vtraqz spẽ cõtineri. Hãc magr̃ pretẽdẽs ꝓponit quosdã intãtũ errasse q dicerẽt verũ corp⁹ xp̃i ñ eẽ in altari. sed solũ sic ibi eẽ sicut signatũ in signo. 7 hoc dicũt dñm notasse in euãgelio Joã. cũ dixit sũptionez bui⁹ nõ corpaliter sed spũaliter eẽ intelligẽdã vbi de hoc loquẽs ait. Verba q̃ ego loquor vobis spũs 7 vita sũt. lz̃ idẽ ꝓfirmat auctẽ. b. Aug. 7 vlteri⁹ p idẽ qõd dñs dixit i Mat. pauperes semp hẽbitis vobiscũ. me aũt nõ semp hẽbitis: semp. n ipm hẽm⁹ si eẽt semp in altari. Postea rñdet dñs p illa vba nõ intẽdit negare corpis sui ẽitatẽ eẽ in sacro. sz significare q nõ visibiliter in forma humana: sz inuisibiliter sub forma panis 7 vini corpus suuz traderet sumẽdũ. 7 ita nõ sub spẽ corpali sed sub spẽ sacramẽtali. Et hãc opionẽ magr̃ scoz auctibus ꝓfirmat. Postea dicit q Aug. dicit in qdã auctẽ q sumat corp⁹ xp̃i visibile. qõ sic intelligẽdũ ẽ. i. sumit corp⁹ qõ de sua nã ẽ visibile. Ultimo ponit multas auctes in qb⁹ hz̃ q panis 7 vinum per virtutem verbi dominici transubstantiatur in verum corpus christi 7 sanguinem q totꝰ christus integer sub vtraqz specie existit. Et tantum in speciali.

De modo conuersionis.

Di. i. i. s

J autem queritur qualis sit illa conuersio an formalis an substãtialis vel alterius generis. Diffinire nõ sufficio. Formalẽ tñ ñ eẽ cognosco qz spẽs rex q̃ añ fuerãt remanẽt 7 sapor 7 põdus. Quibusdã eẽ vr̃ sbalis dicẽtibus sic substãtiã cõuerti in substãtiam vt hec eẽntialiter fiat illa. Cui sensui premisse auctoritates consentire videntur.

Oppositio.

Sed huic sñie sic opponitur ab aliis. Si substãtia panis inquunt vel vini cõuertitur substãtialiter in corpus vel sãguiné christi quotidie fit aliqua substãtia corpus vel sãguis xp̃i que añ nõ erat. 7 hodie est aliquid corpus christi qõ heri nõ erat. 7 quotidie augetur corpus christi atqz formatur de mã de qua in cõceptione nõ fuit factũ. Quibus hoc mõ rñderi põt. qz nõ ea rõne dicitur corp⁹ christi cõfici vbo celesti q ipsum corp⁹ in cõceptu virginis formatũ deinceps formetur. sed qz substãtia panis vel vini que añ nõ fuerat corpus christi vel sanguis verbo celesti fit corpus 7 sanguis. Et iõ sacerdotes dicuntur cõficere corpus christi 7 sanguinẽ qz eorũ ministerio substãtia panis fit caro. 7 substantia vini fit sanguis christi. nec tñ aliquid additur corpori vel sanguini nec augetur corpus christi vel sanguis.

Augustinus in libro sententiarum ꝓsperi.

Si vero queris modũ quo id fieri possit breuiter respondeo. Mysteriũ fidei credi salubriter põt. iuestigari salubriter nõ põt. Quod ergo corpus christi panis mutatione in id non augmẽtatur nec sanguis ex vini conuersione eius volũtati 7 potẽtie ascribatur qui idẽ corpus de virgine eduxit. fit ḡ substãtia illa ista sine eius augmẽto. Nec tamẽ concedũt qdã q substãtia panis aliqñ fit caro xp̃i. 7 si fiat caro xp̃i sicut farina facta ẽ panis 7 aqua facta est vinũ. nec tamẽ dicitur farina ẽ panis nec aqua est vinũ. Alii vo concedũt illud qõ erat panis vel vinũ. post cõsecratiõez eẽ corpus 7 sanguinẽ. nõ tamẽ sequitur panis ẽ caro xp̃i vel vinũ est sanguis qz substãtia panis vel vini postquã facta ẽ caro christi vl sãguis nõ est substãtia panis vel vini sed caro 7 sanguis. Ideo distinguẽdũ videtur cũ dicitur substãtia panis. vel id qõ erat panis ñ ẽ corpus christi. Manẽs. n. panis ẽ corp⁹ xp̃i sed mutata. i. id quod facta est est corpus christi. Nec dicimus substãtiã panis vel vini materiã eẽ corpis vel sanguinis quia nõ de ea: vt de mã formatur corp⁹. sz ipsa formatur in illud 7 efficitur illud. Añ Aug. Corp⁹ christi dicimus illud quod ex fructib⁹ terre acceptuz 7 prece mistica consecratum sumimus in memoriam dñice passionis. Quod cũ p manus

Ambr. i li. de tri.

hominis ad ill̃am visibilem speciem perdu/
cat nō sc̃ificat vt sit tam dignū sacr̃m nisi ope
rante inuisibiliter spiritu dei.

Asserunt dictum panem transire in cor/
pus christi.

Quidam vero sic dicūt cō
uersionem illam eē intelligendam vt sub illis
accidentibus sub quibus erat p̃us substantia
panis ⁊ vini. post consecrationem sit substan
tia corporis ⁊ sanguinis sic tamen vt non eis
afficiatur. ⁊ sic asserunt dictum panem transi/
re in corpus christi. quia vbi erat panis nunc
est corpus christi. Quod si est. quid ergo fit d̃
substãtia panis ⁊ vini. Illi dicunt vel in pre/
iacentem materiam resolui vel in nihilum re
digi. Alii vero putauerunt substantiaz pa/
nis ⁊ vini remanere. ⁊ ibidem corpus x̃pi eē:
⁊ sanguinem ⁊ hac ratione dici illam substan
tiam fieri istam: qz vbi est hec est ⁊ illa. Quod
mirum est ⁊ ipsam substantiam panis vel vi
ni dicunt eē sacr̃m. Sed q̄ non sit ibi substan
tia nisi corpus christi ⁊ sanguis. ex predictis ⁊
subditis aperte ostendit. Ait enim Ambros

Amb. in li. de sacrameñ

Panem istū quem sumim⁹ in mysterio ip̃z
intelligo vtiq; qui manu sancti spirit⁹ forma
tus est in vtero virginis ⁊ igne passionis de
coctus in ara crucis. Panis enim angelorum
factus est cibus hominum. Unde veritas ait
Ego sum panis viuus qui de celo descendi.
⁊ iterum. Panis quem ego dabo caro mea ē
pro mundi vita. Ex his nāq; duabus senten
tiis aperte datur intelligi qz panis ille ⁊ iste nō
duo sed vnus panis ⁊ vna caro. p̃oculdubio
vnum efficitur corpus. Illud vere. illud sane
quod sumptum est de virgine. quod resurre

Greg⁹. in omelia

xit qō in celum ascendit. Item Greg. Quis
fidelium habere dubiū possit in ipsa īmolatō
nis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri i
illo christi misterio angelorum choros adesse
summa ⁊ ima sociari vnum quid ex inuisibili
bus atq; visibilibus fieri. Idem. Eodem mo
mento ⁊ in celum rapitur ministerio angelo/
rum consociandū corpori x̃pi ⁊ ante oculos sa
cerdotis in altari videt. Sicut diuinitas vbi
bi totū implet mundu: ita multis locis illud
corpus consecratur. Nec sunt tñ multa corpo
ra christi: sed vnum corpus ⁊ vnus sanguis
Ideoq; siue plus siue minus qs inde percipi
at. omnes equal̃ corp⁹ x̃pi integerrime sumūt
Post cosecrationē ḡnō ē ibi substãtia panis
vel vini lz spēs remaneãt. Est enim ibi spēs
panis ⁊ vini sicut ⁊ sapor. Unde aliud videt
aliud intelligitur.

Quare sub alia specie.

Sub alia autem specie tri/
bus de cãis carnē ⁊ sãguinē tradidit x̃ps. et
deinceps sumēdū instituit vt fides. s. hz̃et me
ritū. q̄ ē de his q̄ nō vident. qz fides nō hz me
ritū vbi humana rō p̃bet experimētū. Et iō ēt
ne abhorreret aīus qd̄ cerneret oculus qz ū hē
mus in vsu carnē crudā ⁊ sanguinē comedere

Greg⁹. in omelia paschali

Qz ḡ x̃pm vocari dētib⁹ fas nō ē in mysterio
carnē ⁊ sanguinē nobis cōmedauit. Et ēt iō
ne ab incredulis religioni x̃piane insultaretur
Añ Aug. Nihil rōnabilius quã vt sãguis si

Aug⁹.

militudinē sumam⁹ vt ita ⁊ ṽitas nō desit ⁊
ridiculū nullū fiat a paganis qz cruorem occisi
hois bibam⁹. Ne ergo hoc fieret et ne veluti
qdã horror eēt cruoris in similitudinē accipi
mus sacr̃z. Ex premissis iã liq̄t quare sub alia
spē ⁊ quare sub ista hoc sacr̃m dñs celebraue/
rit ⁊ celebrari a nobis instituerit.

Quare sub duplici specie.

Sed quare sub duplici spe
cie sumit̃ cū sub alterutra tot⁹ sit x̃ps. Ut oñde
retur totã humanã nãm assūpsisse vt totã redi
meret. Panis enī ad carnē refertur. vinū ad
aiam: qz vinū opatur sanguinē: in quo fedes
a phisicis eē dr̃. Iō ḡ in duab⁹ spēbus celebra
tur vtaīe ⁊ carnis susceptio in x̃po ⁊ vtriusq;
liberatio in nobis sigificet. Valet. n. vt Am

Amb. si ep̃las ad corinth.

bro. ait ad tuitionē corpis ⁊ aīe qd̄ p̃cipimus
qz caro x̃pi p salute corpis. sãguis vo p aīa
nr̃a offertur. sicut p̃figurauit moises. caro ingt
p corpe vro offertur. sanguis p aīa. sed tñ sub
vtraq; spē sumit̃ qd̄ ad vtranq; valet. qz sub
vtraq; sumitur ipse totus x̃ps. Sz si in altera
tñ sumeretur ad alterius tñ. i. aīe vel corpis:
nō vtriusq; piter tuitionē valere significaret.
Sub vtraqz spē tñ totus sumitur x̃pus. Nec
plus sub vtraqz nec minus sub altera tñ sumi
tur. Eadē enīz rō ē vt ait Hila. in corpe x̃pi q̄

Hyla⁹.

in māna p̃cessit. De quo dr̃. Qui plus colle
gerat non hũit amplius. nec qui min⁹ paraue
rat hũit minus. Et lz sub vtraqz spē sumatur totus christus. tñ nō fit q̃uersio panis nisi
in carnē. nec vini nisi in sãguinē. Nec dēt
dici duo sacr̃a sz vnū qz sub vtraqz spē idē su
mitur. Neqz dz iterari sacr̃m qz bñdictio nō
repetitur sup spēm eādē. Neqz alie subē sa
crificiū ṽitatis offerri debēt: qz de aliis non
p̃t consecrari corpus christi vel sanguis.

Quare aqua admisceatur.

Aqua vero admiscenda est
vino: qz aqua populū signat q̄ p christi passio
nē redēptus ē. Calix ergo dñicus iuxta cano
nū preceptū aqua ⁊ vino mixtus dz offerri:
qz videmus in aqua populū itelligi. i vino oñ
di sanguinē christi. Cū ergo in calice vino aq̄
miscetur populo christus adunatur ⁊ credenti
um plebs ⁊ in quē credit copulatur. que copu
latio aque ⁊ vini sic miscetur in calice christi:
vt mixtio illa nō possit separi. Nã si vinum
quis tñ offerat sanguis christi incipit eē sine
nobis.

Julius papa.

Si vero queritur an irrituz sit qō geritur si aqua p̄mittat̄. Audi quod sequitur in eodem canone. Non potest ingt calix domini esse aqua sola aut vinum solum nisi vtrunq; misceatur. Item Cyprianus. Calix domini non est aqua sola aut vinuz solum nisi vtrunq; misceatur. sicut nec corp9 domini pōt esse farina sola nec aqua sola nisi vtrū q; fuerit adunatum. ⁊ panis vnius compage solidatum. Siquis tamen non intendens introducere heresim obliuione vel ignorātia aquam p̄termiserit non videtur esse irrituz sacramentum. sed ille grauiter est corripiēdus Nam ⁊ grecorum ecclesia non apponere aq; dicitur. Quod etiam ex dictis Cipriani vi ⁊ detur posse colligi, ait enim. Siquis de anteцessoribus nostris vel ignoranter vel simpliciter non hoc seruauerit quod nos dominus facere ⁊ exemplo ⁊ magisterio docuit pōt simplicitati eius indulgentia domini venia concedi. Nobis vero non potest ignosci q nunc a domino instructi sumus vt calicem domini cum vino mixtum ꝑm q dominus obtulit offeramus. Ex hoc videtur q siquis simpliciter vel ignoranter vinum offerat sine aqua sacramentum conficiat. Aqua vero nullaten9 sine vino potest offerri in sacrificium. nec panis nisi de frumento. nec granum frumēti nisi redactum fuerit in panem. quia christ9 ⁊ panem se dicit ⁊ grano frumenti se comparat.

Cypan9

Determiatio p̄missoꝝ.

Quod ergo supra dictum est non posse vinum solum offerri determinari oportet. recipit enim exceptionem. Non potest nisi simpliciter vel ignoranter fiat. vel non potest. id est non debet. Quibusdam tamen videt hoc generaliter verum. Colligitur etiam ex predictis q christus vinum aqua mixtū dedit discipulis. Corpus vero tale dedit quale tūc habuit. idest mortale ⁊ passibile. Nunc vero sumitur a nobis immortale ⁊ impassibile. nec tamen maiorem habet efficientiā. Eucharistia quoq; intincta non debet dari populo ꝑ supplemento communionis. q2 non legitur christus alicui discipulorum prebuisse panez intinctum nisi iude. Tunc vero non accepit iudas corpus christi sed tm̄ panem. corpus vero ⁊ sanguinem christi ante cum aliis discipulis perceperat.

Juli9 pp̄ Nō itincta ñ dz dari hostia populo.

Jaūt querit. supra magr̄ determinauit veritatē de cuctis q; tuz ad sacramētū ⁊ rē sacri ⁊ vsū eius hic determinat de ꝓsecratiōe sacramētali. que ē quasi inceptio sacramēti. ⁊ diuidit in duas partes. p̄mo. n. determinat de ipa ꝓsecratiōe q;tuz ad actū cōsecratiōis. scōo q;tū ad materiā. ibi. Sub alia aūt specie. p̄ma in duas. p̄mo determinat veritatē scōo excludit errorē circa ꝑ ibi. Quid autē. scōa pars i. 3. p̄ determinat de materia p̄cedente ⁊ comitāte ꝓsecratiōnē in cōi. s. quare ē spēs alia ⁊ alia ab ipa spē rei ꝓtente scōo de ipa in spāli q;tū ad duplice spēz ꝓcurrentē ibi.

s

Sed q2 sub duplici. tertio de q̄dā spē apponenda alij. spēi p̄incipali ibi aq̄.

Jrca di. istā vndecimā querenduz est p̄ncipalit̄ de duob9. p̄mo ō conuersatiōe seu transubstātiatiōe. s. cōo de mā apta trāsubstātiatiōi vl' ꝓuersiōi. Circa p̄mū p̄mo querendū ē de possibilitate. scōo de actualitate. De possibilitate quero duo. p̄mo vtrum sit possibilis trāsubstātiatio scōo vtq; sit possibile q; ens ꝓuerti in quodcunq;.

c

Oprimum arguo q; nō q2 transubstātiatio idez est qō mutatio substantie in substātiā: Sed talis mutatio nō ē nisi gnātō vl' corruptio ꝑm phz. 5. phoꝝ. Sed nec ista nec illa est transbatio. g̃ nec est possibil' trāsbatio. scōo q2 in oī mutatiōe aliq̄ō sōm cōe manz. ex illa diffinitiōe mutatiōis 6. phicoꝝ Mutari est alī se hīe nē q; p̄us. ⁊ pz discurrēdo poēs spēs mutatiōis. 5. phoꝝ. Sz i trāsbatōe nihil cōe manet g̃ nec ē aliq̄ mutatio. q2 nec non pōt eē aliq̄d aliud q; mutatō q2 nō ē aliq̄d p̄manēs i entib9 nec etiā successiuū. aliud a motu ⁊ mutatiōe. q2 successiua nō fāt nisi mot9 ⁊ mutatio tps ⁊ hi9. g̃ rē. 3° q2 si in oi mutatione termini sunt incompossibiles. Sed termini trāsubstantiationis non sunt incōpossibiles: q2 possunt, eē simul ergo transubstantiatio non est mutatō. ⁊ tunc vt p̄ius nihil aliud potest poni. ergo rē. Contra Am. de sacrām̄tis. ⁊ habetur de consecra. di. 2. Re vera mirabile. Nō minus est dare q; mutare nouas naturas reb9: ex quo concludit q; cum deus possit dare nouas naturas reb9 que p̄us non erant potuit ⁊ mutare naturam in naturā ⁊ per ꝓsequens transubstantiare.

s

Hic secundum processum superius habitū de sacramētis p̄mo videnda est ratio nois. Secūdo an illi rationi possit aliq̄s subesse. 3° quid sit illud in spāli. vtpote ad qō genus ptineat vel cuius spēi in genere rōnē possit bēre. De p̄imo dico q; hec est conueniēs ratio huius nois transubstātiatio q; est transitio totalis substātie in substantiam. p̄imo expono illud vocabulum totalis. totum enim vno modo dicitur integrum ex partibus. alio modo p̄ro qualibet parte cathegorematice ⁊ sincathegorematice: ꝑm hoc dupliciter potest esse transitio totius in totum. vno modo accipiēdo p̄ro toto integro ex partibus. s. quādo vni toti integro ex partibus succedat aliquod totum ex ptibus. Et hoc modo dicit Aristo. p̄imo de generatione. q; generatio est transmutatio totius in totum: ꝑm q; vni toti ex partibus succedit aliud totum ex partibus. quia illud totum ex partibus quod fuit vere totum. scz per se vnum non manet: sed aliud totum succedit non tamen quelibet pars succedit quia materia manet communis ꝑm ipsum. Et per oppositum in alteratione non transit totum in totum q2 quodlibet totum per se vnuz quod p̄cessit alterationem manet in termino alterationis: sed tm̄ transit totum vnum ꝑm quid siue per accidens in totum aliud per accidens. vt lignum calidum in lignum frigidum quorum neutrum est totum ꝓprie loquendo: sed tantum per accidens totum. sicut per accidens vnum. quodcūq; autem totum quod. s. est per se vnum: ⁊ per consequens est de genere substantie manet idem sub vtroq; termino transmutationis huius scilicz alterationis. Per hoc patet q; ista auctoritas nihil facit contra positionem de pluralitate formarum: quia quantumcunq; ponatur p̄ima forma manere ꝑm rei veritatem in generato ⁊ corrupto. tamen non manet totum idem etiam isto modo loquendo de toto quia totum simpliciter precedens corruptionem: includebat formam vltimam specificatam: illud autem non manet in termino generationis. sed tantum pars eius

ergo bene dictum est in diffinitione transbationis eam distinguendo contra trasmutationem q̄ non est trasitio totius in totū q: ibi posset ee equocatio de ly totius. sed q̄ est totalis trasitio. De secūdo qō addit in hac rone nois i. sbe in sbam dico q̄ ponit ibi sba distinguendo ptra accidēs. manifestū est. n. q̄ trasitio accētis in accns magis diceret trasaccētatio q̄z trasbatio. Sed q̄ dr substantie in substātiā intelligendū e pm pbm. i. phicoz. q̄ dupliter dr aliqd fieri ex aliquo. s. ex subiecto manēte vel ex termino corrupto. alr. n. ignis gnatur ex mā ignis alr ex aere siue nō igne pm ipsum ibi. Trasitio ergo illa ptialis subeit in sbam pōt ee vel subi a termino in terminū trascuntis vel totius termini trasēūtis in terminū oppositum.

Sed in ppōsito cū dr trasitio totalis excludit pm⁹ intellectus q: nihil cōe trasit sibi a termino in terminū tunc enim ibi non esset trasitio totalis sed partialis. q̄ e b trāsitio substātie in substātiam. sicut termini totaliter desinentis ee in terminū sicut in sbam totaliter incipientem esse.

De secūdo articulo primo

dico q̄ impossibile est huic rōni nois aliquid subesse.

Scdo q̄ illud nō est possibile alicui virtuti actiue nisi diuine immediate. Primū pbat. quicquid pōt ee totaliter nouū nō repugnat sibi succedere alii qō pōt totaliter desinere ee. Sed aliqua sba pōt totalr ee noua sicut expositū est pus totalr: hoc est nō trāsmutata sm se totā cōpositā ex partib⁹: sed ēt pm qōlibet ei⁹ et alia pōt eodē mō desinere ee. ergo hoc pōt totaliter succedere illi totaliter desinēti. et per pns hoc pōt cōuerti totalr in illā: et ita transubstātiari. Assūpta patēt q: nec totalis inceptio substātie nec totalis desitio includit dictionē. nec p pns totalis inceptio bui⁹ ad totalē desitionē illius: q̄ trāsitio includit trāsbationē. q̄ vā e pma pe. s. q̄ possibilis ē trāsbatio. 2m pbat. s. q̄ soli deo istud sit possibile: q: in cui⁹ potētia actiua ē vtrūq; extremū et q̄tū ad totū ee et q̄tū ad totū nō ee. et hoc pcise in eius virtute actiua ē trāsitō extremi in extremū et pcise eius. nūc aūt ee totalis sbe et nō ee eius subsunt virtuti actiue diuine et soli illi q: q̄libet creatura regrit sōm in qō agat. q̄ trāsitio totalis sbe in sb stātiā subest illi virtuti et soli illi maior et ēt tota rō pcedit p stile de trāsitione partiali cui⁹. n. virtuti actiue subest ee et nō ee partiale vtriusq; extremi eius virtuti subest trāsitio ptialis extremi in extremū: p3 de generatiōe et corruptione. virtus. n. potēs sup nō ee forme pcedentis et ee forme pntis manente aliq̄ parte cōpositi cōi. s. mā pōt sup gnationē huius ex illo que est trāsitio partialis vnius ptialis in aliud. q̄ a sili virtus potēs sup ee et nō ee vtriusq; extremi totalr pōt sup transitionē totalem extremi in extremū.

Quantum ad tertium arti;

Varo in hac di. q 3. opi. 2. culū dr distinguendo de mutatione sbiue sūpta et obiectiue. trāsbatio nō ē mutatio sbiua sed obiectiua. Pro distinctione hac pōt poni pbabilitas: q: aliqd pōt generari sbiue aliqd obiectiue sicut pbatū ē. i. li. di. 5. in. q. de pncipio mali gnationis filii. et pari rōne pōt generatio distingui vt sūpta sbiue vel obiue et p pns mutatio

Cōtra 1ū pmo q: distinctio nō cōcordat cū pbo. q: ex 6. phi. mutatio vel mutat⁹ seu mutabile ē qō pōt aliter se hēre nūc q̄z pus. hec rō nō ꝓuenit nisi sbo trāno tmino: q: terminus nō se hz nūc aliter q̄z pus. q: si ē tminus ad quē nūc pmo ē et ita nō se habuit pus alr q̄z nūc: q: pus nō fuit si ē terminus a quo nūc nō ē: et p pns non se alr hz nūc q̄z pus: q̄ nihil mutat nisi sbiue. Una rnsio ē q̄ pbs negauit aliqd pduci nisi de subo. et iō mutatio apud eū regrebat sōm: sed nos ponimus aliā mutationē possibilē: et ita possumus alii attribuere rōnem mutationis sed nō illā de qua loquit pbs. Alia rnsio ē q: si arguit de illo alr q̄z accipit in diffinitione q: illud requirit entitatē positiuā p tāto q: aliud ē dīa entis. sicut idē io. metb. hoc nō cōcludit q: nūc exns sub puatione et pus sub forma dr aliter se hēre. et tn ē sub puatōe no ē talr seu entit se hie: q: puatio nō ē aliq̄ entitas. q̄ ex eo qd addit alr nō pōt ꝓcludi q̄ sit aliq̄ entitas cōis vtriq; tmini. Cōtra pmā rnsionē. Aliud ē negare pbm i rōne nois. aliud negare ipz q: nō pōt ista trāsbationez i ponēdo vel nō ponēdo exntia rei significate. multa n. nō posuit q̄ tn si posuisset dixisset ꝓnr nobiscū de rōne ꝓuenīte eis: sz vlr vbi posuit aliquā rōnē ppriā alic⁹ dixisset illud nō ꝓuenire nisi ei in quo illa ppria rō saluare tur quōcūq; dixisset de exntia vel nō exntia illoz qbus illa rō applicaret. Nūc aūt b ērō nois pm pbm mutatio ē ee. q̄ posita ē q̄ nō ꝓuenit nisi. vbi manet aliqd sbm q̄ sz supponerz nobiscū trāsbationē possibilē. tn cū sibi repugnet ista nō negaret ea ee mutatōez. 2ª rnsio nō vz: q: ñ arguit ab eo qd i descriptōe mutatiōis ponit aliter verū ē. n. q̄ alr ibi accipit gnālit ad entitatē positiuā ꝓ rioz vel puationis et foꝛe: sz alr arguit ex eo qd dr se hie alr. Nā istud icludit aliqd cōe manē et ei qd ē alr se hie nūc: et alr se hie pus. q: se hie alr affirmat eālit ex parte vtriusq;. Itē ista distictio nō ꝓcordat deis scōz. q: ꝛz Hie. li. mor. mutare est ex aliquo in aliud ire. b nō ꝓuenit nisi sbo mutationis. Posset etiā argui ꝓ dcāz rnsionez p rōnez: q: si obiue dr aliqd mutari. b ē q: ob^m distīguendo ꝓ sōz mutat. Sz tmin⁹ ad quē b nō mutat q: p b q̄ aliqd ē tūc nō se hz alr q̄z pus. q̄ nō pōt ista trālbatio dici mutatio obiue. Si dicat q̄ obiue sumit hic gnālit p tmino siue a quo siue ad quē. et i creatione vificat mutatio obita p tmino ad quē. b aūt p tmino a quo qō verū ē dicere q̄ panis ꝓuersus est i corp⁹ xpi. q̄ panis mutat⁹ est: q: nō eodē mō se hz nō quo pus sed b ipz obatū ē ptractādo rōez pbi: q: neuī termin⁹ se hz nūc alr q̄z pus tmin⁹. n. a quo nō manet. et sic nō se hz alr: q: se hie alr icludit entitatē se bntis alr. et tūc pōt dici q̄ non sequit panis ē ꝓuersus i corp⁹: q̄ est mutat⁹: q: añs non denotat nisi trāsitū tmini a quo ad tminū ad quē. pns aūt dnotat trāsitū alic⁹ sbi cois vtriq; tmio. Et si adhuc obiciat corruptū est mutatū et non sbiue: q: ñ manet. q̄ obiue. Dico q̄ illud qō ꝓuenit pti de se dr de toto p accns 5. phi. in pn. et. 7. et q: mā corrupti est p se mutata a forma ad puationē: iō b totū pōt dici p accns mutatū. sz ñ sic est in ppōsito: q: nulla ps trāsbati p se mutat. Ad illā q̄ p̄suasionē adductā p opione de gnāri sbiue et obiectiue. dico q̄ illud pōt dici ad oppm. nō. n. distinguit generatio in sbiuā vel obiectiuā sz aliqd dicat gnāri sbiue vel obiectiue. ergo pari rōne nec mutatio distinguet sic vel sic. Et si dicas si gnāri sic distinguit q̄ mutari. et ꝓterea quō pōt gnāri sic et sic distingui et nō gnātio. Ad pm dico q̄ gnātio nō ē iferius ad mutationē nisi vt ꝓuenit subiecto generationis. vt aūt cōparat ad tmim bz rōem pductionis vt dictū ē li. i. di. 5. q. i. Ad 2m dico q̄ ab eodem abstracto pōt imponi multa denoiatiue vel idem equiuoce q: illa forma pōt hēre aliaz et aliam habitudinem ad diuersa et per diuersa concreta. vl ad idem equiuoce acceptū. pōt enim significare illam formā vt habentem talez vel talem habitudinez. Ex emplum patet de sano et sanitate exīte vna forma que potest aliā habitudinem habere ad signū. aliam ad cām aliam ad subiectū. ideo hoc ꝓcretum sanum imponit ad significandum istam formam sub hac et illa habitudine. et ideo est equiuocū et possent imponi simpliciter diuersa concreta. puta sanum sanificatiuum et cē. ita in ꝓposito generatione existente eadem pm se potest ipsa habere diuersas habitudines scz ad subiectum cui inest et ad terminum ad quem est. et pm hoc potest concretuz impositum ab ipsa equiuoce accipi vt denotat informationem huius et illius. et sic aliquid dicitur equiuoce generari: licz generatio pm se non sic distinguatur: sed tantū dicatur alio modo accipi vt est huius et illius

Dico ergo propie loquendo q̄ trāsbatio nō est mutatio. nec circa hoc op3 laborare ad ingrendū gen⁹ trāsbationis: q2 tñ mutatio t si detintelligere sōm qō mutat. t formā sm quā mutat t habitudinē sibi ad formā. tñ vltra istā habitudinē formaliter importat successionē imediatā informationis ad nō informationē t ecōuerso. Sicut g̃ in baptismo dī aliquid māle vt ablutio: t aligd formale. s. verba 13 ambo sint mālia simplr respectu eius qō est simplr formale qō ē signatio. tñ hoc dicit eo q̄ verba sunt aliquo modo formalia respectu ablutionis. sic in ꝓposito tā sōm q̄z ēminus ē māle in mutatione. sed illoz duoz formalius est terminus q̄z sōm. ideo dī formalius ēt importari t verius q̄z ille respect⁹ successionis q2 est aligd verius in se. qa forma absoluta, vel ad minus ens positiuū. ille autem ordo posteritatis t successionis nō est nisi respectus 3z qd. Nō haberet ergo genus trāsbationis si eēt mutatō nisi q̄z ad illud formale quod addit vltra terminuz respect⁹. s. g est ordo mediat⁹ alicuius ad aliud p̄cedēs.

Si aūt omnino velis extēdere mutationē vt dicat ō transbatione. pōt dici q̄ sicut ēm phm. 5. phi. triplex ē mutatio. s. a nō sbo in sōm. a sbo in sōm: t a sbo in non sōm. t accipit ibi sōm p ente positiuo: et nō sōm p p̄uatione eius. sic pōt vsio extendēdo ad mutationez super nālem distingui: vt illa q̄ est a sbo in nō sōm dicat annihilatio. q̄ aūt a nō subiecto in subiectū creatio. q̄ vero a subiecto in subiectū transubstātiatio. Sed per hoc q̄si nihil badet de genere remoto trāsmutationis quod. s. est genus versionis nisi q̄ vtrūq3 formaliter est inferi⁹ ad relationē quādā ordinis siue successionis.

Ad argumenta Ad primum patet ex isto vltimo articulo. Ad secūdū per idē. Ad tertiū dico q̄ verū est in mutatōne, ꝓprie dicta q2 succedit in eodē susceptiuo opposituz post oppo⁹. Est enim ibi trāsitio ptialis. s. formē i oppositū eodem subiecto manēte. t ideo ibi termini illi p̄mi sunt incōpossibiles. sed nō est ista rō in ꝓposito. hic enim sufficiat q̄ eē huius termini t illius sint despata 13 simul se possint cōpati in entitate q2 ad nihil ideż informādū cōparant circa quod sibi succedāt. Vel posset cōcedi q̄ eēnt simplr incōpossibiles circa idē numero 13 ñ sint incōpossibiles in eēndo absolute sicut simul sunt in entitate albū t nigrū t qdē sunt vere ☞ria ēm species i oib⁹ gb⁹ sūt. nec tñ sil sunt in aliquo eodē susceptiuo.

a D secundum sic ꝓcedit t arguit: q̄ quodlibet possit q̄uerti in quodlibet. p̄mo q̄ creatura in deitatē q2 nō repugnat ꝑsone diuine terminare aliquā actionē realez vt p3 in incarnatione cuius termin⁹ erat verbū: g̃ a sil i in ꝓposito. Secūdo sic nō repugnat nāe diuine terminare illā actionē que nō regrit in termino mutabilitatē: possibilitatē nec finitatē. Sed trāsubstātiatio ē h⁹i q2 non regrit terminū suū nec subst̄ialiter nec accīdtaliter mutari. nec per ꝓs possibilitatē aliquam in ēmio nec requirit termino suo aligd addi. t per ꝓs nec infinitatē nec cōpositionē nec cōponibilitatē. g̃ t̄c. maior etiam cōfirmat q2 non repugnat nāe diuine terminare intellectionē t volitionē p tanto q̄ ille actiones non regrunt mutationē nec possibilitatē nec limitationē in ēmino vel obiecto. Preterea q̄ libet nā vel creatura possit cōuerti in quālibet nām creatā ꝓbat sic si nulla creatura possit cōuerti in quālibet nām creatā hoc essz ꝓpter nō q̄ueniētia termini a quo ad terminū ad quez sed nō cōueniētia nō obstat: q2 in ista q̄uersione nulla regrit q̄ueniētia alicuius ibi cōis manētis. g̃ quātūcū q̄z aliqua creatura non q̄ueniat cū alia non minus est cō uertibilis in ipsam. Oppo⁹ p̄mo q̄ nihil possit conuerti in nām diuinā q2 tūc nā diuina posset cōuerti in aliud q2 termini eiusdem mutationis possunt mutuo esse termini: tūc etiā nā diuina posset incipe esse alicui vbi ꝑus nō fuit vel eo mō quo nō fuit. qō videt inconueniēs similiter de creaturis. Aug. 7. sup Gen. ad litterā. c. 4. t Boetius li. de duab⁹ naturis t vna ꝑsona xp̄i. c. 7. Nullo mō pōt corpus cōuerti in spūm nec ecō uerso. Item q̄ nō quelibet creatura in quālibet. quia tunc posset cōuerti quātitas corporis panis in quātitatē corporis xp̄i. t per ꝓs corpus xp̄i quātum eēt vbi prius panis non fuit. ꝓs impossibile est: q2 tunc corpus maius eēt in loco minori. Itē tunc absolutū posset cōuerti in respectū. t per ꝓs respectus posset per se eē sine fundamēto t fine termino sicut t absolutū cōuersum in ipsum. ꝓsequēs est impossibile manifeste. q2 contradictio est respectū esse sine fundamēto t termino.

Hec questio vt patet ex argumentis cōtinet duos articulos. s. de cōuersione deitatis in creaturā t creature in creaturā. De p̄mo dico q̄ nō, t ratio tacta est in p̄cedēti. q. arti. 2. q2 nihil potest q̄uerti nec vt termin⁹ a quo. nec vt ēmin⁹ ad quē nisi cuius esse t nō esse totaliter subest virtuti cōuertētis. nihil aūt intrinsecū deo subest potētie diuine. q2 illa potētia non respicit p2o obiecto nisi possibile. sed quicquid est deo intrinsecū est necesse esse. De secūdo dico q̄ quodlibet pōt cōuerti in quodlibet ꝓpter eandem rationem. q2 vtrūq3 extremū in creaturis subest potentie diuine t quantū ad totale esse. t quantum ad totale non esse.

Ad argumenta Ad p̄mum dico q̄ verbum esse incarnatum: non dicit verbū esse terminū alicuius actionis de genere actionis. t cū dī q̄ incarnatio terminat ad ꝑsonā filii. dico q̄ vnio illa loquēdo de vnione que importat relationē realē importat verbū p2o termino. q2 in nā humana ē respect⁹ realis ad vbū t e2° nō nisi rōnis. Sed termin⁹ actiōis de gñe actiōis ē aligd qō accidit eē p illā actionē. hec aūt ē vnio illa realis nāe humane ad vbū. Et si arguit fili⁹ dei ē icarnat⁹. g̃ ē sōm vel termin⁹ illi⁹ actiōis. q2 icarnari significat passionē quā oz pōere in sbo vel in termino. Et ꝓterea cuilz actiōi rndz ꝓpria passio. tres ꝑsone icarnabāt actōe ꝑpe dcā. g̃ qō rñ det illi ē passio ꝓprie dcā. haūt ē icarnatū eē. g̃ t̄c. Ad p̄mā dico q̄ icarnatū eē ē vnitū eē carni i vnitate ꝑsone t 13 3z q̄ vnitū eē dicit rlonē nō realē in vbo 3z rōnis tñ.

Ad 2m dico q̄ actōi tritaū cozrñdet aliq̄ passio realis 3z illi⁹ obm ē nā humana t ēmin⁹ ē aligd in nā humana s. vnio formalis nāe illi⁹ ad vbū: ita q̄ vnio trinitatis siue magis vnitio q̄ actio trinitatū ē ad vnionē formalē nāe būane ad vbū q̄ vnio ē realr in nā humana. Et cū dī q̄ icarnatū eē dicit passionē sic icarnare actionē. dico q̄ etsi icarnari vel icarnatū grāmatice ipoztat passionē ꝓpter modū significādi nō tñ realr in illo de quo dī 3z tñ i alio qō cōnotat illi vniri t illud aliō dicit eē ꝑsum passiōis ipoztate realr p icarnari q̄. s. cozrñdet illi actiōi quā ipoztat icarnare. Ad 2m dico q̄ ꝑ imutabilitatez necitatē t infinitatē cuiuscūq3 ē q̄ possit eē ēmin⁹ alicui⁹ actiōis ꝓpe dcē de gñe actiōis. t cū dī de actiōib⁹ intelligēdi t volēdi. dico q̄ h nō ē ad ꝓpo⁹. q2 sic dictū ē in li. i. di. 3. iste dñr actiōes q2 opatōes. Nā pactōes de genere actiōis aligs ēmin⁹ accipit eē simplr si ꝓducit. vel aliq°° eē. p itellcōnē aūt ob⁹ite⁹ nullo⁹ accipit eē. imo ꝑsuppōit dio ipsi itellcōni. t h iō q2 iste opatōes q̄ dñr actōes sūt vltimi ēmi. nō aūt gra alioz ēminoz. Sz adhuc restat du⁹ an actio de gñe actiōis regrat ti⁹ mutari. dico q̄ nō vt facile quō actio de genere actiōis possit poni p quā termin⁹ nō accipit eē: imo sicut ponit talis actio in diuinis p generationē actiuā filius dei accipit eē, si tñ actionē sic dictam possit aliquid terminare

ꝛ tñ nullo mõ accipet esse dicek in sequẽte.q.

Ad argumenta in oppositũ ꝓmũ ꝓcedo. Ad ꝛm dº q ꝛ si x̃titas panis ꝓuerterek in x̃titatẽ corporis xp̃i. nõ tñ pp hoc corpꝰ eẽt ḃ vel eiꝰ x̃titas ex vi conuersiõis sicut tactũ est ꝓus. i. q. di. io. ꝛ ad ꝓbationez illã supꝛa tractatã sz nõ solutã. s. q genitũ est vbi corruptũ fuit. Dico q iõ ibi ẽ qꝛ mã manet cõis que in generatiõe nõ mouek localiter ꝛ p ꝓs ibi recipit formã vbi ẽ ꝛ ex hoc genitũ ex ipa ꝛ forma ẽ vbi ꝓfuit corruptũ. Cõtra mã nõ ẽ rõ essendi in loco localiter sz x̃titas nõ aũt manet eadẽ x̃titas in generato ꝛ corrupto nisi vt mã ergo ipa ñ ẽ rõ quare genitũ est vbi ꝓfuit corruptũ. Dico q mã ꝼm se hz esse in loco diffinitiue. sicut quecunqz ſba limitata. ipa aũt vt sub x̃titate hz eẽ in loco circunscriptiue. qꝛ ergo manet diffinitiue vbi ꝓus fuit ſba. iõ ibi recipit formã. ꝛ iõ ſba genita diffinitiue ibi est vbi ꝓ fuit ſba corrupta ꝛ vbi diffinitiue est ſba ibi circũscripti ue ẽ ipamet vt x̃ta. ꝛ iõ sequit q genitũ vt habens x̃ titatẽ ibi ẽ circũscriptiue vbi fuit corruptũ circunscripti ue. Nõ tñ intelligẽdũ est. q aliqñ fuerit alicui ſbe hic vl ibi diffinitiue ꝛ nõ circunscriptiue. qꝛ nunqz fuit sine x̃titate que erat rõ circunscribẽdi. sz tñ nõ ponẽdo aliquã x̃titatẽ mancꝰ. eãdẽ qõ credo eẽ vuz ñ oz ponere aliquid idẽ circũscriptiue manens nec rõnem essendi in eodem loco in genito ꝛ corrupto. sed sufficit materia remanens in eodem loco diffinitiue vbi fuit corruptũ. Posset etiã dici q vbi agẽs inuenit passũ ibi ifõmat ipsũ. sz agẽs in generãdo nõ trãsmutat localiter q̃ informat ibi passũ. ꝛ vbi passũ informak ibi est cõpositũ ex passo ꝛ forma inducta. ergo ꝛc. Concesso tñ ꝼm coẽm opi. q ibi possit esse terminꝰ ꝙuersionis vbi ꝓfuit ꝙuersum dico q debet intelligi vbi non precise sed vel sic vl ꝼm ptẽ. ꝛ sic vbi ꝓfuit panis posset eẽ corpꝰ xp̃i vt x̃tũ vel ꝑcise vel sicut in pte sui vbi. ita q ps eẽt ibi ꝛ ps eẽt in vbi circũstante. esto etiã q teneret illud p̃ncipiũ aliquoz q terminus ꝙuersionis est vbi ꝓfuit cõuersum. ñ tamen erit ibi localiter. ꝛ sic posset concedi q vt si quãtitas esset p̃mus terminus cõuersionis esset vbi prefuit substãtia panis nõ tñ esset ibi localiter. ꝛ hoc est arm ꝛ aliã viam que ponit ꝓpter hoc quãtitatẽ xp̃i nõ eẽ hic localiter qꝛ est secũdus terminus ꝛ nõ p̃mus. qꝛ esto q esset p̃mus adhuc non eẽt ibi localiter necessario. Jta. n posset iste modus separari a primo termino cõuersiõis sicut a secũdo. Ad tertiũ dicit q Aug. ꝛ Boetiꝰ loquunt in cõparatione ad potẽtiã creatã. Sed hoc nihil est qꝛ nulla virtus creata põt qd cũqz corpus cõuertere in quodcũqz. Jdeo dico aliter q quot sũt rões repugnãtie tot sunt rõnes impossibilitatis ꝛ aliqua illaꝝ amota est aliqua possibilitas que prius nõ fuit. non q dẽ possibilitas simplr sed exꝑte illius. verbi gratia visus non põt recipe intellectionẽ. tum qꝛ intellectio inextensa est ꝛ visus extẽsus. tum qꝛ visus est cognoscẽs tñ aliquid sub ratione singularis. intellectus aũt non intelligit precise sub ratione singularis. tolle vnaz impossibilitatẽ: vtpote si esset habere obiectum sub ratione vniuersalis: ꝛ cum remaneret alia ratio impossibilitatis simplr esset impossibile hoc sicut illud: ꝛ tamẽ dicerẽ hoc possibile respectu illius nõ simplr: sed qꝛ illa rõ impossibilitatis ibi nõ est ratio impossibilitatis hic.

Ad ꝓpositum omne corpus hz quãdã nõ repugnãtiam vt conuertak in corpus: puta qꝛ hz mãm quãtitatẽ ꝛ síles rões cõcurrẽtes ad ꝙuertibilitatẽ. Dis virtus hz oppositas rões istis: ergo sz sit impossibile simpliciter corpꝰ celeste ꝙuerti in elemẽtare isto modo quo impossibile est spũ conuerti in ignem: qꝛ respectu agentis cuiuscũqz creati vtrũqz est impossibile: respectu tamen agentis increati sicut vnũ est possibile ꝛ aliud. tñ istud dicit possibile ꝛ aliud impossibile. qꝛ ḃ est aliqua ratio impossibilitatis que nõ est ibi. Ad quartũ dico q absolutũ possit cõuerti in respectũ ꝛ ecõuerso. sed nõ sequit vltra q respectꝰ eẽt sine fundamento ꝛ termino. qꝛ cõuersionis per cõuersionẽ acciperet eẽ eo mõ quo põt bere eẽ. respectus aũt nõ põt habere eẽ sine fundamento ꝛ termino. Nec segtur si terminus a quo ꝓfuit sine istis q̃ terminus ad qnẽ põt esse sine istis. sicut nec in aliis: vbi terminus vnus regrit aliqua ad sui esse que nõ requirit alius. dico ergo q si in respectũ cõuerterek absolutũ ille respectus regreret fundamẽtũ ꝛ terminũ ꝛ haberet ea vel antiquaque precesserũt conuersionẽ vel noua. Exẽplũ in aliis. Non sequit lapis põt ꝙuerti in sciẽtiã ꝛ ecõuerso: lapis non informat aliquẽ intellectum ergo nec sciẽtia. qõcũqz enim in aliqõ cõuertak semper terminus ad quẽ habebit suũ ꝓpriũ modũ existẽdi: sic terminus a quo ꝙuersionis habuit ante cõuersionem suum ꝓpriũ modum existendi.

Mẽ. gl. j. q. j. et egi. qº. i q. 4. s. di. io. q. i. ar. 2. pte. 2.

Fr hug. de castro nouo in hac di. q 2. in solone secundi arti.

Circa secundũ principale quero duo. ꝓmo vtruz panis cõuertak in corpꝰ xp̃i in eucharistia. 2º an panis in ista ꝙuersione annihiletur. Ad primũ arguo q nõ. Aug. 3. de trí. 7. Xp̃i corpꝰ dicimus q ex fructibus terre acceptũ sumimus. Sed non est aliqd acceptũ ex fructibus terre nisi panis vel vinũ. ergo nõ trãsbatur. Secũdo Dam. li. 4. c. 6. Quẽ admodũ i baptismate: quia ꝙsuetudo est hoibus aqua lauari ꝛ oleo vngi coniugauit oleo ꝛ aqua gram spũs sci ꝛ fecit ipm lauacrũ regenerationis sic qꝛ ꝙsuetudo est hoibus panem comedere: et vinum ꝛ aquam bibere: ꝓiugauit ipsis suiipsius deitatem ꝛ fecit ipsa corpus ꝛ sanguinẽ ipsius vt per cõsuetra ꝛ ꝼm nãm in his que sup nãm sunt fiamus. vult dicere q sicut in baptismo abluimur in aqua ꝛ hoc ideo cõstitutum est qꝛ ꝙsuetudo hoibus est lauari in aqua: ita in eucharistia pascimur ꝛ potamur pane ꝛ vino. qꝛ ista st ꝙsuetus potus ꝛ cibus humanus. ergo sicut in baptismo est vere aqua eiusdẽ rationis cuz omni aqua q̃ abluimur. ita in eucharistia vere est panis ꝛ vinũ cum omni cibo ꝛ potu humano. Tertio sic. Aug. in glo. super illud. i. coꝛ. 10. Unus panis ꝛc. Sicut vnus panis ex mltis granis. ꝛ corpus xp̃i ex multis mẽbris ita ecclesia ex multis plõnis. ergo eucharistia ꝓpter istã silitudinẽ significat corpus xp̃i verũ ꝛ corpꝰ xp̃i misticũ. sed ex mltis granis non colligit aliqd sic significatiuũ nisi panis ergo ille manet in eucharistia. Quarto sic. In oi mutatione positiua terminus ad quẽ accipit eẽ. Sed corpus xp̃i nõ accipit esse per istã actionẽ. qꝛ tũc frequẽter acciperet esse. nec ẽt aliqd esse accipit qꝛ tunc frequẽt augerek ex frequentatione eucharistie. ergo corpꝰ xp̃i nõ est hic terminus alicuius mutationis seu actionis positiue. Quinto sic. Si panis cõuerterek in corpꝰ xp̃i oporteret eẽ aliquez terminũ p̃mũ istius mutationis. illud in proposito nõ põt esse deitas ex precedẽti. q. nec aĩa intellectiua. qꝛ illa ꝼm oẽs nõ est ḃ nisi concomitanter. nec põt eẽ aliqd accidẽs vel accidentia. qꝛ tũc nõ eẽt trãsubstãtiatio sed trãsaccidẽtatio, non restat ergo nisi mã sola. sed ꝙuersio in mãm solã nõ est trãsbatio. magis enim diceret resolutio in mãm x̃ trãsubstãtiatio. ꝛ hoc pz qꝛ ꝼm oẽs forma panis cõuertit in formã aliquã. sicut mã in mãm. ꝛ ista forma non põt aliqua inueniri q̃ terminet. vt pz ex diuisione proposita. ergo ꝛc. Si dicas q est aliqua forma ſbalis alia ab intellectiua in quam cõuertit forma panis. Contra hoc vnius rei nõ est nisi vnũ eẽ. ergo nõ est nisi vna forma. Oppositum Amb. de sacris. ꝛ ponit de cõse. di. 2. panis ẽ in altari: vbi accessit cõsecratio de pane fit corpus xp̃i. Jdẽ ꝛ ponit ibidẽ. Re vera mirabile. Sermo qui potuit facere que nõ erãt non põt mutare ea que sunt in id qõ nõ erant. q. diceret sic. Preterea Eusebius. ꝛ ponit ibidẽ Quia corpus. Sacerdos inuisibilis visibiles creaturas in ſbam corporis ꝛ sanguinis sui secreta ptãte cõmutae

7 ad hoc habẽtur plures auctoritates. de cõse. dis. 2. in diuersis locis, 7 magr adducit aliqs in ista di. 7 aliquas in distin. precedente.

Hic duo vid enda sunt sicut

circa alia credita. primo quid tenendum. secũdo quõ illud poterit declarari. De primo sicut recitat Inno. 5 officio misse. pte. 2. c. 26. circa hoc erant tres opi. vna q panis manet 7 tri cũ ipo vere est corp9 xpi. Alia q pãis nõ manet 7 tri nõ cõuertit sed desinit esse vel per annihilationẽ vel p resolutionẽ in mãm vel per corruptionem in aliud. 3a q panis transẽat in corpus 7 vinuz in sanguinẽ. quelibz aũt istaꝝ voluit istud cõe saluare: q ibi vere ẽ corpus xpi: qr istud negare ẽ plane ꝺ fidez vt pz di. 3. i q. 1. Expresse. n. a principio istõrs eccha9 fuit de veritate fidei q vere ibi 7 realr corpus xpi ptinetur.

Opio maicheorũ 7 Jouianes pisiens Jacobita sustinuit.

Pro pma opi. arguit primo sic. Sicut in nalib9 nõ sũt pla ponẽda ꝙ rõ nalis necio cõuicit. 1. phis. 7 plibus locis ꝺm phm. qr plalitas ẽ supflua: ita i credibilib9 nõ sunt ponẽda pla ꝙ quici possit ex vitate creditorũ. Sz veritas eucharistie saluari põt sine ista trãsbatiõe. g 7c. minor pbat. q ad vitatẽ eucharistie regrit signum 7 signatũ realr 7 entũ. sba panis cũ suis accntib9 eq põt ee signũ sicut sola accntia. imo magis qr sba pãis sub spẽbus magis ẽ nutrimẽtũ ꝙ accntia. g magis repntat cõpus xpi i rõne nutrimẽti spũalis. Res ẽt cõtẽta. s. verũ corp9 xpi eq põt saluari cũ sba pãis sicut cũ accntib9. qr nõ magis repugnat sõe ee sil cũ sba ꝙ cũ ẽntitate illius sbe. Et confirmat hec rõ qr ponẽda sũt pauciora miracla ꝙm possibile ẽ. sz ponẽdo panẽ manere cũ suis accntib9 7 corpus xpi ibi ee vere: pauciora ponũt miracla ꝙ ponẽdo panez ibi nõ ee. Mã tũc nõ poneret aliqõ accns sine sbo. 2o sic. 7 ãsi in idẽ redit. In creditis nobis ꝺm itellectuz vlem traditis. nõ vr ille modus determinãd9 q ẽ difficilior ad itelligẽdũ 7 ad quẽ pla videt seq icõueniẽtia: sz istud corp9 xpi ee i eucharistia ẽ quoddã vere vr traditũ nobis. tite aũt itellect9 q nõ sit ibi sba panis vr difficilior ad sustinẽdũ. 7 ad ipm sequũt pla icõuenientia ꝙ ponẽdo ibi ee sbam panis. g 7c. maior pbat. qr ex quo fides nobis data ẽ vt sit via ad salutẽ: ita ꝺz õtera minari 7 teneri ab ecclesia sicut magis ẽ idonea ad salutẽ Sed ponẽdo itellectũ aliquẽ talez supramoz difficilem 7 ad quẽ manifeste videt seq icõueniẽtia ẽ occasio auertendi oes pbos imo fere oes sequentes rõnem nãlem a fide vel saltez impediendi eos ne cõuertant ad fidez: si dicatur eis talia ptinere ad fidez nostrã. imo videt q pbs haberet p maiori icõueniente vel quicũqz sequens nalẽ rõnem ea q ponunt hic negãdo sbam panis ꝙ hẽret ꝺ oibus articulis quos hẽmus de incarnatiõe. 7 mirũ vr ãre in vno articulo q nõ est principalis articulus fidei debeat talis itellectus asseri. ppter quem fides pateat contemptui oium sequentium rõnem. 3o sic. Nihil ẽ tenẽdum tanꝙ de substãtia fidei: nisi quod potest expresse haberi de scriptura: vel expresse declaratum ẽ per ecclesiam vel euidenter segẽ ex aliquo plane entento in scriptura: vel plane determinato ab ecclesia. Ista maior videt sufficiens. qr pro nullo alio haberet quis causam exponendi se morti. 7 p omni eo quod ẽ de substãtia fidei laudabiliter exponeret quis se morti. 7 etiã q nullo istorũ modorum habetur certum firmiter credẽ videt leuitaz. quia non ẽ auctoritas sufficiens nec ratio si nullum istorum inueniaf: nunc autem non videt expresse haberi non esse ibi substantiam panis. Nam Jo. 6. vbi multũ predicat veritas eucharistie planum ẽ. vbi christus dicit. Ego sum panis viuus. qui manducauerit ex ẽ pane. 7c. Et primo corinthio. Paulus. Panis quez frãgim9 nõne cõica9 corpis xpi ẽ: nec ũẽit vbi eccla ista vitatẽ determinet soleniter. nec etiã qualiter istud possit ab aliquo manifesto credito euidenter inferri. ergo

Tho. in ẽ. Si dicas sicut dicit vnus doctor q Math. 26 di

cendo. hoc est corpus meũ: exprese insinuat panez non manere. qr tũc esset propositio falsa. Hoc non cogit. qr dato q substantia panis maneret nõ demõstrat substantia panis sed entum sub pane. sicut modo non ꝺmonstrat accidentia qr tunc esset propositio falsa. sed est sensus. hoc ens entũ sub isto signo sensibili est corpus meũ. Jtez in sacramentis veritatis nulla debet ee falsitas. Sed accña ista signãt naturaliter substantias quas affecerunt. 7 si ille non subsit eaꝝ: signatio naturalis erit falsa hoc est incõueniẽs. Si dicas q significãt corpus xpi 7 sãguinẽ. 7 ista signatio est vera. Contra naturalis signatio nõ mutatur p opter signationez ex institõne ad placitũ: ergo ista accidentia naturaliter signant eadem que prius signauerunt. ergo ex ista parte in signatione naturali erit falsitas nisi signata subsint signis. Sed posito q illa signata subsint veritas habeẽ i signatione naturali accidentiũ. posset etiã veritas bñ in signatione ad placitũ qr in istis substantijs possent ꝺtineri illa que significant ad placitũ ex institõne 7 sic habere oimoda veritas in vtraqz signatione. Sed ꝺm aliam viaz falsitas est in signatiõe naturali g magis corruit alia via ꝙ ista. Pro opinione 1a põt argui per rationes similes aliquibus ꝓdictaruz. qr tres ꝓme satis vident posse produci pro ista. tũ qr plura miracula ponunt ponendo translationez ꝙ negando. tũq ista transbatio est ita difficilis ad intelligendũ. 7 ita videt repugnare rõni nali. quia oi sequenti rõez naturalez videt irrationabiliter posita 7 per ꝓns plus auertere a veritate fidei ꝙ absolute ponere panez non manere q annihilationẽ vel per aliquã aliaz viã. 3o qr ista transbatio nõ videt magis probari ex scriptura ꝙ panẽ non manere. imo minus. Contra istas opiniones arguit q ꝺaz doctor. contra pmam sic. q ipsa est inconuenies 7 impossibilis 7 heretica. pmum. pbat ex trib9. primo quia tollit reuerentiaz debitã xpo vt continet in hostia. Si di eniz in eucaristia debeat cultus latrie. sed si ibi maneret sba panis non deberet talis cultus exhiberi propter idolatriã adorando creaturã. 2o dicit inconueniens quia tollit signem huius sacramenti. debet. n. illo pmo signare corpus vt pmũ signatũ. sed si ibi maneret sba panis ipsa haberet rõnẽ pmi signati. 3o qr tollitur debitus vsus sacramenti. qr si maneret vere sba panis est vere cibus corporalis. huius aũt sacramenti vs est q sit cibus spiritualis. 2m vero. s. q hec positio sit impossibilis arguit per idez. medijũ tam cõtra pmam opinionẽ ꝙ contra secundã. qr nihil põt incipere esse vbi ꝓns non fuit nisi per sui mutationez vel alterius in ipsuz. Sed corpus xpi nõ mutat per hoc q eucharistia conficit qr mãet in celo sicut ꝓns ergo si nihil cõuertatur in ipsũ nõ est magis realiter in altari quã ꝓns fuit hoc est impossibile. 3m. s. q sit heretica probat sic qr est contra verbũ xpi instituentis sacramẽtum. Matth. 26. Hoc est corp9 meũ nõ dicit hic est. sed hoc est. si autẽ sba panis manet vel annihilatur 7 nou conuerteretur verius diceret. hic est corpus ꝙ hoc est corpus

Contra opinionẽ secundã arguit specialiter cõtra ꝺ q ponit resolutionẽ in materiã panis ꝓtentẽ. qr vel fieret in materiaz nudã. 7 hoc est impossibile. quia tunc esset materia sine forma. 7 sic actus materie erit 7 non erit vel fieret in materiã sub aliqua alia forma. sed hoc est inconueniens. qr vel illud corpus aliud nouũ cuius est illa materia esset simul cuz specieb9 7 corpore xpi vel mutaret de loco illo. 7 vtrmqz est inconueniens. primuz quin impossibile est duo corpora esse simul. 2m quia ille motus localis illius posset percipi per expulsionem corporis alterius circũstantis. Quicquid sit de opinionibus iste rationes non videntur eas efficaciter improbare. prima non valet. quia modo non ẽ idolatria qui adorat christum in eucharistia. 7 tamen non potest negari quin sit ibi creatura aliqua. s. species ille

hac di. ar. p°. q p°. i solutione 2e questio.

Hoc bñ i qlt. q. 3. b9 mẽ i solutione septi dubij.

S. tho. vbi supꝛ

S. tho. vbi supꝛ

sed non ẽ adorãdũ sensibile cõtinens sz xp̃s cõtentus Et eodem mõ tũc dicẽt xp̃m cõtineri sub pane quãto ꝛ quali. ꝛ ita nõ panẽ adorari sz xp̃m ꝓtentũ in pane vt in signo. Et si obijcias saltẽ simplices q nõ sic distinguũt eẽnt idolatre. dico ꝙ ita põt nũc argui ꝓte qz simplices nõ distinguũt accñtia illa a corpore xp̃i. in oibus aũt talibus ẽ vna respõsio qz simplices adorãt in fide ecclesie. ꝛ h̃ sufficit eis ad salutẽ. Maiores autẽ distincte adorãt ꝓtẽtũ non signũ ꝓtinẽs ꝛ hoc siue signũ ꝓtinẽs sit accedẽs tñ. siue ſba panis cũ accedẽte. Ad 2m dico ꝙ est ad oppositũ. qz si esset h̃ ſba panis illa duplex signatio esset va. ſ. naturalꝫ q̃ accedẽtia significãt substãtiã panis. ꝛ illa q̃ est ex instõne diuina. q̃ sensibile significat corpus christi. sed nũc non põt saluari nisi precise altera vera. Nec põt dici ꝙ cesset significatio naturalꝫ ppt̃ aliã q̃ est ex instõne. qz si sic tunc. n. ducerẽt accedẽtia illa naturaliter ꝯm ẽ de se ad deprehendẽdũ substãtiaz panis. sed totaliter cessaret in eis ista significatio vel representatio q̃ tñ pr̃ infuit eis ꝛ tunc aliq̃ post cessatione ei⁹ mutassent alr̃ interm ante ꝙse. ꝯ post h̃ nihil est. Ad ñ ꝙ ꝙ primũ signatũ ex instõne dz esse corpus christi ꝛ ita ẽ siue maneat ſba panis. siue ñ. sed primũ signatũ accñtiũ ꝙ. ſ. naturalr̃ significãt sẽper ẽ ſba illa quam ꝑmo affecerũt vel nata essent afficere qz illa significatio naturalis ñ mutaꝫ. Ad 3m ñ valet. qz mõ manifestuz est ꝙ ille spẽs nutriũt ꝛ aplz. i. cor. xi. Un⁹ quidẽ esurit. alius vero ebrius ẽ. ꝛ h̃ ex pceptione spẽx sacrãliuz ꝛ tñ nõ negatur h̃ esse cibũ aie. tñ daꝫ ipsũ ꝓtẽtũ sub nutrimẽto corporali. ꝛ ita si ponerẽ panis manere esset ibi nutrimẽtũ corporale ꝛ tñ ꝓtẽtuz sub illo esset tñ nutrimentũ aie. Aliud ãt de impossibilitate satis solutũ ẽ di. 10. q. 1. qz nõ incipit h̃ esse sine omni mutatione extendendo mutationẽ ad illã pñtiaz simplicẽ. Aliud õ hoc vel hoc nihil ẽ ad. b. vez est. n. ꝙ hoc est corp⁹ meũ ꝛ h̃ est corp⁹ meũ. sed non hoc accñs sed ꝓtentũ sub accñte. eodẽ mõ si esset panis non h̃ ꝙ ẽ substãtia panis eẽt corpus. sed h̃ qõ est ꝓtẽtuz sub panẽ corpus. maluit aũt saluator vti h̃ vocabulo hoc ꝯ hic. qz magis exprimit veritas lz vtrũqz dictum esset verum. Ad aliud contra secundam opi. posset responderi ponendo annihilationẽ panis totaliter. vel si ponatur resolutõ vsq̃ ad materiam ex qua fuit. arm non cogit. posset. n. dici ꝙ ꝛ i materiã nudã ꝛ in materiam sub alia forma ꝛ possz dici ꝙ in manentem vbi prius erat. vel motam inde localiter. Et quando arguitur contra primam quia tunc materia eẽt sine forma. ꝛ sic in actu ꝛ nõ in actu equocatio ẽ de actu. qa vno modo actus e differentia entis opposita potẽtie prout diuiditur omne ens quod ẽ. scilicet in actu vel in potẽtia. Alio modo actus dicit habitudinem illã quam dicit forma ad informale ꝛ ad totuz cui⁹ est. ꝛ eodẽ modo equiuocatur de potẽtia. quia vt opponitur actui ꝑmo modo dicit ens diminutũ cui scilicet nõ repugnat esse destruitur cõtra ens in actu extra causam suam. ens autem in actu oppositũ isti potẽtie ẽ ens cõpletum in suo eẽ extra causam suam quodcũ q̃ sit illud. Alio modo potẽtia dicit pr̃cipiuz receptiuum actꝰ tertio modo dicti. sicut materia dicitur potentia ꝛ forma actus. Nec distinctio plane patet per ꝓbm 9. methꝫ. in principio. ꝛ etiam mẽbra distinctiõis ꝓbari possunt per dicta philosophi in multis locis loquẽtis de actu ꝛ potẽtia. nũc sic. nunc sic. sicut i. 7. methꝫ. c. pe. ꝛ. 8. met. c. vlt. Ex actu ꝛ potẽtia per se fit vnum. non intelligit de istis vt opposita sunt. qa sic non sunt simꝫ alio modo. 9. met. c. 5. est autem actus existere rem nõ ita sicut dicim⁹ õ põ. Et post exꝑlanando istam descriptionem manifestat in verbis oppositis. vt vigilans ac dormiens: ꝛ videns ad claudens oculũ. ꝛ elaboratuz ꝛ illaboratum. h⁹i inquit dicere ẽ alteri parti actus determinatus. alteri aũt potẽtiale. Ad propositum ergo mã sine forma est in actu ꝑmo modo ꝛ nõ in potentia

qõ ꝓbaꝫ pe augu. in. pfessionũ. Eccevba sua Materia ipsa accepit a deo hoc impfectũ esse qõ babz. ſ. inpotentia. ꝛ ncce est ipsuz hoc ponere. qz mareriã cõcedit a deo cãri. sed anteq̃ cãretur erat in potentia ꝑmo mõ dicit qz aliter cãreꝫ qõ impossibile est creari. ergo post creationẽ nõ est in põ isto mõ. qz tunc per creationẽ non eẽt aliqua entitas mere producti tunc igiꝫ post creatiõez est in põ scõo mõ. qz fuit receptiuũ actus scõo mõ dicti. sed tũc est ignorantia elenchi cũ dicit est in actu ꝛ nõ in actu ꝑmo mõ ꝛ nõ in actu scõo mõ. ergo est in actu ꝛ nõ in actu. Eodẽ mõ ẽ equiuocatio de potẽtia hincinde. Si etiã dareꝫ 2m. ſ. ꝙ materia reciperet aliaz formã ꝛ maneret simul cuz corpore xp̃i nõ posset improbari quin esset deo possibile qz nõ includit ꝓtradictionẽ. si. n. corp⁹ xp̃i etiã quantum põt esse simul cũ quantitate panis ꝛ plus repugnat ꝙ̃tum ꝙ̃to ꝙ̃tũ ad sil'tatẽ ꝙ̃ substantia substãtie. ꝛ ꝑ ꝑñs plus quã substantie cuicunq̃. Sic enĩ arguit ꝓbs 4. phicor. c. de vacuo ꝙ si duo corpora possent esse simul ꝛ quodlz sequit ꝙ nõ est impossibile aliquã substãtiã ꝓpositã exalla mã ꝛ noua forma manere sil'cuz corpore xp̃i. Si iterũ dareꝫ ꝙ expellit nõ tamẽ sic ꝙ manifeste appareat expulsio aeris. nec hoc põt probari impossibile deo. qz nullã includit ꝓdictionem.

Quantum ergo ad istuz artitulũ quid. ſ. sit tenendũ. ꝛ ꝙ cõmuniter tenetur ꝙ nec panis manet contra ꝑmaz opi. nec annihilatur vel resoluitur in materiam primam. sed conuertitur in corpus christi. ꝛ ad hoc multum exprese videtur loqui ambro. cuius. ii. auctoritates supra adducte sunt: ꝛ plures habentur de ꝙsen. di. 5. ꝛ ponuntur a magistro di. 10. ꝛ de ista. Principaliter autem videtur me mouere qõ õ sacramentis tenendum est sic tenet sancta romana ecclesia sicut habetur extra de hereticis. Ad abolendam Hunc autem ipsa tenet panem transsubstantiari in corpus. ꝛ vinum in sanguinem sicut manifeste habetur extra de sum. trinita. ꝛ fide ca. firmiter credimus. 5. vna vero vbi dicitur. Ipse iesus christus sacerdos est ꝛ sacrificium. cuius corpus ꝛ sanguis sacramento altaris sub speciebus panis ꝛ vini veraciter continetur. ꝛ sequitur statim. Transubstantiatis pane in corpus ꝛ vino in sanguinẽ potestate diuina. Ad hoc etiam est vna congruentia quia ecclesia non errat cum dicit. Fiat commixtio ꝛ cõsecratio corporis ꝛ sanguinis domini nostri i Jesu christi ꝛ cetera. Alia est congruentia. quia non ieiunus nõ potest congrue celebrare. sed percepta eucharistia ad huc potest sacerdos iterum celebrare. sicut habetur extra de celebra. mis. Consuluisti exceꝑ inquit die nati / uitatis domini nisi tamen necessitas ꝛperueniat sufficit sacerdoti semel in die missam celebrare. ꝛ ex hoc innuit quod in die nati. domini ꝛ quando necessitas ingruit licet plures missas celebrare in die.

Ad argumenta pro prima

oꝑ. ꝛ secunda ad primum concedo ꝙ etiam in creditis non sunt plura ponenda sine necessitate. nec plura miracula ꝙ̃ oportet. sed cum dicitur in munꝺi veritas eucharistie posset saluari manente pane vel sine transubstantiatione dico ꝙ bene fuisset deo possibile instituisse ꝙ corpus christi vere esset presens substantia panis. manente vel cum accedentibus pane annihilato. ꝛ tunc fuisset ibi veritas eucharistie. quia ꝛ signum verũ ꝛ signatum verum. sed h̃ non est modo tota veritas eucharistie non enim sic instituit vt dicunt auctoritates adducte. Et cum dicitur ꝙ ad veritatem eucharistie nihil dequiritur nisi verum signum ꝛ verum signatum. Respondeo verum est eo modo quo signum est institutum ꝛ quo sibi debet correspondere signatum ꝙ non ẽ nec precisse ꝙ corpus sit cum alieno scilicet cum pane

vel cum accidentibus panis indistincte. sed institutuꝫ
ē nec ꝙ signaᵐ sit tantum sub accidentibus vt sub sᵒ
Ad secundum dico ꝙ non ē aliquis articulus artandus
ad intellectum difficilem nisi ille intellectus sit verus
sed si verus ē ⁊ probatur euidenter esse verum . opor-
tet ꝑm illum intellectum tenere articulum quando in-
quiritur in speciali quia nullus alius intellectus specia
lis verus ē . sic autem supponitur de intellectu huius
articuli ex auctoritatibus allegatis. Et tunc ad tertiuꝫ
vbi stat vis dicēdum ꝙ ecclesia declarauit istum intel-
lectum esse de veritate fidei in illo symbolo edito sub in
Jnn. 3°. in cōcilio lateranen. firmiter credimus. ⁊c. sic
allegatum est superius vbi explicite ponitur veritas
aliquorum credendorum magis explicite q̄z habebatur
in symbolo aplorum. vel Athanasii. vel Niceno: ⁊ bre
uiter quicqd ibi dicitur ē credendū tenendum ē ē de
substātia fidei. ⁊ hoc post istam declarationē solēnem fa
etam ab ecclesia. Et si queras quare voluit ecclesia eli
gere istum intellectū ita difficilez buiꝰ articuli cum ver
ba scripture possent saluari ꝑm itellectū facilez ⁊ veri
orem ꝑm apparentiam. De hoc articulo dico ꝙ eo spi-
ritu exponite sūt scripture quo cōdite. Et ita supponēdū
est ꝙ ecclesia catholica eo spiritu exposuit quo tradita ē
nobis fides. spiritu. scilicet veritatis edocta. ⁊ ideo hūc
intellectū elegit. qz verus ē. Nō eniz in potestate eccle-
sie fuit facere istud verum vel nō verum sed dei insti-
tuentis. sed intellectum a deo traditum ecclesia explica
uit directa in hoc vt credit spiritu veritatis. Ad q̄z-
tum posset dici ꝙ accidētia nō semper signant substan
tiam esse in actu quā affecerunt. s. d aptitudinaliter. vel
si modo signant in actu. non est ibi falsitas in signo vt ē
signum institutum ad placitū. quia vt sic habet signa
tum ad quod institutum est.

De secundo articulo prin

cipali sunt duo declarāda. primo quomodo panis trā
substātiatur vel possit fieri trāsubstantiatio in corꝑ xpi
preexistēs. 2° quid possit cē formale i termino ad quez
cōuersionis. hec enim duo tāgebantur in argumentis
ad primā partem De primo sciēdū ꝙ siue ad transub
stantiationem vniꝰ ad aliud nō requiratur nisi ꝙ vter
q̄z terminus sit substātia. ⁊ sit plene in obediētia agenꝫ
quātum ad totale cē ⁊ q̄ztum ad totale non esse. sine ꝑm
aliquos plus regrā. s. mutua cōuertibilitas ꝑm nām. p
pter. s. p̄incipiū potētiale trāsmutabile a forma vniꝰ ad
formā alterius. Iz nō vnica trāsmutatione. Iz ꝑ multas
⁊ hoc ab agēte nāli: vtrūq; istoꝝ saluatur in ꝓposito. qz
tā panis q̄z corpus christi totalis est i pōte dei quantū
ad totale esse ⁊ totale nō esse: hz etiā materiam eiusdem
rōnis. ꝓpter quam q̄ztum est ex parte vtriusq; posset
fieri trāsitus per naturā ab vno in aliud: Iz ꝑ multa me
dia. Iz etiam cōsiderando corpus illud inquātum nunc
imortale ⁊ impassibile nō posset illud per naturā ꝙuer
ti in panē. Iz hoc nō est quia careat materia receptiua fo
me panis: sed qz materia ei⁹ inseparabiliter cōtinetur a
forma sua. s. anima impassibili. Hoc etiam posset de
clarari de partibus vtriusq; termini. de⁹. n. in potesta
te sua habet tā materiā q̄z formam vtriusq; termini et
per ꝓns potest materiā cōuertere in materiā. ⁊ formaz
in formam. ⁊ ita totū in totum. ⁊ totaliter. hoc autē non
potest naturale agēs. qz in potestate ei⁹ nō est materia.
Iz supponit actioni sue ex ꝑma. q. buiꝰ quarti. ⁊ ista rō
ꝓcedit ꝑm illā viā que tacta ē in. q. precedente. non au
tem supponēdo ꝙ conuersio requirat susceptiuum cō-
mune vtriq; termino. Sed de modo possibilitatis isti
us cōuersionis ponitur sic. Materia vt ē quid ē omni
no indistincta primo de generatione. g̃ agens presuppo
nendo eam vt quid respicit illam vt omnino indistictaz
Deus ē biꝰ. quia non agit per motum. ⁊ hoc ideo qz nō
est instrumentum sed causa prima. ergo agit in materi-

Egidius theoze - mate ꝑ° ⁊ 2° siue i lib. pen thecostes

am vt omnino indistinctā. g̃ sicut pōt forma ōstructaz
eandem numero reducere in suam materiam ꝓpo-
am quia nō agit per motum qui ꝓhibet idem nume
ro redire. ita potest cādem formam inducere in quan
cunq; materiam. ad eādem autem formam numero se
quitur eadem materia numero. ergo potest facere ꝙ
quecunq; forma fiat quecunq; materia. ⁊ sicut potest
facere ꝙ forma corꝑis xpi ibi ponat i materia panis
⁊ per hoc illa materia fiat ista ⁊ forma forma . ⁊ totum
istud diffuse declaratur. Sed contra primam propositi
onem quaz accipit. s. materia vt est quid est omnino
indistincta arguitur sic. quia aut intelligitur indistincta
secundum numerum. s ꝙ quecunq; vt est quid est om
nino eadem cuicunq;. vel intelligitur indistincta secū
dum rationem. hoc est vt est quid est vnius rationis
Si primo modo iste intellectus est omnino impossibi
lis. quia contra ꝓhm ⁊ contra rationem naturalem ⁊ ꝑ
tra illud quod intendit declarare contra ꝓhm. quia ex
intentione loquens. iz. meth. c. 2. de per se principijs
dicit ꝙ sicut principiata sunt alia sic eorum per se prin
cipia. ⁊ hoc secundum genus ⁊ speciem ⁊ numerum. et
ad propositum expresse dic horum que sunt in eadem
specie diuersa. supple sunt principia. non specie.
sed quia singulorum alia est tua materia ⁊ mouens et
species ⁊ mea. ratione autem vniuersali eadem. ergo ex
intentione vult ꝙ materia mea ⁊ tua vt est per se prin
cipium meum ⁊ tuum est alia numero. est autem per
se principium vt quid est. quia pars substantie non pt
esse aliquid nisi vt substantia ⁊ vt quid. Hoc etiam
patet ex processu phi inuestigando materiam ꝓmo phiꝰ.
⁊ primo de generatione ⁊ secundo dicit eam esse eandē
subiectam toti transmutationi ⁊ vtriq; termino. Sic
enim est eadem in genito ⁊ corrupto quomodo non ē
eadem in duobus simul genitis. qz tunc generatio ⁊ cō
ruptio non magis concluderent materiam vnam q̄z si
mul existentia diuersoꝝ. ergo materia vt quid si est
eadē i aere corrupto ⁊ i igne genito ex ipoipa vt qd est
non sic est eadem in aere ⁊ igne simul existentibus. Et
potest ratio confirmari. quia si posset esse eadem sim l
sub forma aeris ⁊ ignis non requireret transmutatio
corrumpēs precedens ad hoc ꝙ materia fieret sub alia
forma. Contra hoc etiam est ratio manifesta. quia
materia est prioꝝ ordine nature q̄z ipsa forma recepta
quia materia ē fundamentuꝫ omnium iuxta illd. 2. me
tha. in antiqua translatione in fundamento nature ni
hil est distinctum. prius autem vt est prius essentialiter
non variatur propter variationem posterioris. si ergo
materia vt est quid omnino eadem in se nullo modo
potest esse alia propter aliam formam receptam ergo
ipsa omnino eadem recipiet formas contrarias substan
tiales vel saltem incompossibiles. vt aeris ⁊ ignis. ⁊
tunc sequeretur ꝙ generans posset generare nihil cor
rumpendo. posset etiam materia simul esse eadem sub
forma hominis ⁊ asini. ⁊ sic nulle due forme substanti
ales repugnarent etiā insimul perficiendo materiā.
Est etiam ille intellectus falsus ad propositum suum
quia deducit ꝙ potest formam corꝑis ponere deus
in materia panis. Si āt ista mā est eadem cum mate
ria corꝑis non potest poni in ea forma corꝑis qa
iam habet eam. eadem enim numero sibi vtpote ma
teria corꝑis non potest poni in ea forma corꝑis. qz
iam habet illam formam ergo ⁊ ista habet. ⁊ si habet
non potest sibi imprimi. quia tunc simul haberet ⁊ nō
haberet. Si autem intelligat ꝙ materia sit indistin cta
hoc est eiusdem rationis. ⁊ sic deducat ꝙ deus potest
formam eandem numero imprimere illi materie q̄
inest isti. consequentia non valet. quia eadem for-
ma numero non potest simul informare duas mate
rias quarum vtraq; erit sufficiens respectiuum ⁊ tota
le eius. nam et ista vnitas rationis stat cum distin-

ctione numerali huius materie ab illa. Esto etiam q̄ daretur sibi consequens non sequitur q̄ ista materia fiat illa mā. q̄: p̄us nō variat̄ pp nouitatē posterioris. mā ergo illa nō fit alia q̄z p̄us fuerit: q̄: recepit aliā formā q̄z prius nō habuit. Hoc ēt p̄bat̄ q̄: si fieret alia. ergo ista forma nō posset sibi imprimi. q̄: forma illa ñ pōt i p̄mi illi materie q̄ iā hz eā. vt sic arguat̄ p eodē istanti. si materia panis recipit formā corporis g̃ fit i illo istāti materia corporis ergo i illo instanti nō pōt recipe formam corporis. q̄: materia corporis nō pōt tūc recipe formaz corporis q̄: eā p̄hz. Itē ista impressio forme corporis in materiā panis ñ ē transubstātiatio sed generatio. illa. n. materia p̄us fuit sub p̄uatione forme corporis. ⁊ nec hz formā illā. Nec p hoc ēt p̄bat̄ quomō forma panis trāseat i formā corporis. Preterea ēt ista p̄positio q̄ solus de⁹ respicit mām vt ē gd. vī cē falsa. agēs. n. sō ea rōne respicit passuz sub q̄ inducit in eo ēmi⁹ actiōis hz agēs creatū pōt īducere formā sbalez in mām p gnātionē. ⁊ illa īducit in mām vt ē gd: q̄: sic ē p se receptiua forme sbalis. g̃ agēs nāle attigit mām vt ē gd. ⁊ ex h̄ sequeret si ista ppō ēet vera. q̄ eā respiciēs vt gd: pōt eā dem formā in mām quācūq; iprimere: ⁊ tūc si agēs sup nāle trāsbare pōt: seq̄ret ēt q̄ agēs ētū hz posset. qō ē manifeste falsuz. Itē illa ppō q̄ ,pbat q̄ de⁹ nō agit p motū ⁊ oē aliud agit p motū. q̄: oē aliud ē istrm dei. ⁊ de⁹ ē prima cā. nō cōcludit: imo magis pōt duci ad oppositum q̄: si instrm i cāt̄ū instrm ē nō oz agere p motū nisi quia ipm ē mouēs motū. g̃ oz illud respectu cui⁹ ē instrm mouere ipm: ⁊ p ꝯs illud cuius ē instrm poterit agere per motum in ipm instrumentum.

Quantum ergo ad istuz ar

ticulū dico q̄ possibilitas couersiōis panis absoluta i corpus xp̄i ē ex plena obediētia vtriusq; rermini respectu virtutū diuine. Sed est dubiū spāle hic q̄p terminuz ad quē p̄existentē. q̄: nō vī q̄ imp̄existēs ⁊ sm esse p̄stinuz manens possit aliqd ꝓuerti. Hic dici pōt q̄ est ipossibile trāsbationez ptialez eē ip̄existēs. q̄: illa est mutatio p quā potētiale recipit actuz quo p̄us carut. ⁊ p ꝯs ꝓposituz ex illo potētiali ⁊ illo actu nouū ē: q̄: succedit p̄uationi illius actus. Sz oppositū ē in trāsitione totali. q̄: ibi nō ē mutatio vt dictuz ē prius: ⁊ ideo nō oz terminū illius trāsubstātiatiōis sequi p̄uationē seu negationem oppositaz suo esse. Sed istud nō sufficit. q̄: hz non oporteat terminuz istius trāsbationis esse nouū p pter rationez mutatiōis sicut bene deducit: tamen vī q̄ oportet ipsum esse nouum. quia est terminus noue actionis. nihil enim est terminus actionis p̄opꝛie. scilicz de genere actiōis: quin p illam actionem accipiat esse: ⁊ hoc saltem secūdum illud secūdum quod est formalis terminus actionis illius. vnde etiam filius dei qui est terminus actiue generatiōis patris per illam generationem accipit esse ⁊ personam esse ⁊ deum esse. aliogn si nullum esse accipit per illam non videtur esse intelligibile quomodo sit ibi aliquid terminās generationē que est actio de genere actionis. quod p̄o tāto dico ad excludendum actiones que dicuntur equiuoce actiones illarum quidem terminum nō oportet accipere esse: q̄: non sunt actiōes de genere actiōis. sed sunt termini vt dictum est distinctiōe tertia p̄imi libri. Sed si dicas verum esse de termino actiōis positiue. transubstantiatio autem non est nisi actio destructiua termini a quo. ⁊ in hoc magis est nō actio. Hoc nō videtur probabile: quia ipsa est inter terminos positiuos. ita q̄ nec est creatio nec destructio trī. Potest dici q̄ transbatio h̄ stāte q̄ sit int̄ terminos positiuos q̄ sūt sbe: pōt poni duobus modis intelligi. Vno mō q̄ sit ad substantiam vt per ipsaz accipientē eē. Alio mō vt sit ad substantiā vt per ipsaz accipientez esse h̄. Prima pōt dici p̄ductiua sui termini ad quez ⁊ adductiua. q̄: per ipam adduci tur terminus vt sit h̄. ⁊ sub aliis verbis pōt eē vel ad entitatē sui termini. vel ad p̄sentialitatē eius alicubi transubstantiatio p̄mo mō pōt esse ad substantiā que p̄ fuit. sed non videt posse poni in substantiā manentē hz esse suū antiquū. sed sēdo mō bene pōt esse transubstantiatio in p̄existēs. q̄: pōt fieri de nouo p̄sens hic vbi fuit terminus a quo manēs tū vbi erat p̄ius. Et si obijcit q̄ ista sēda nō est transubstantiatio q̄: terminus nō est substantia vt substantia. sed est ista p̄sentia que accidit substantie sola. n. illa acquirit per istā actionē. Et p tereatūc erit ēmin⁹ ad quē p trāsubstātiationē alicubi vbi p̄us nō fuit cuius oppositū ꝓbatū est in di. 10. q. 1. Et p̄ea q⁹t ēent h̄ pūctia tot ēent p̄sentialitates ⁊ p ꝯs tot conuersiōes: multa āt sit i xp̄o q⁹ū qōlibz est hic p̄sens. g̃ sunt multe ꝙuersione s. Ad p̄mū potest dici q̄ substantia est terminus ipsi⁹ transubstantiationis sēdo mō dicte quia ipsa substantia succedit substantie non tamen hz esse substantiale nouuz sed trī p̄sentialz nouā. Ad sēm dico q̄ trāsubstantiatio p̄mo modo dicta nō facit terminū ad quez esse vbi nō p̄fuit. ⁊ ita debet intelligi cōclusio ꝓbata di. 10. sed transubstantiatio secūdo mō dicta includit mutationē quādā ad simplicez p̄sentialz circa terminū ad quē ⁊ rōne istius bene pōt terminus ad quē esse per illā vbi non p̄fuit.

Ad 3m pōt dici q̄ nō est ibi nisi vnicuum p̄mo p̄sens. s. illud qō ē p̄incipiū signatuz hui⁹ signi. Alia aūt p̄sentia vel sunt partes ipsius vel cōcomitantia ipsuz conuersio. ergo est vnica quia vnius substantie panis p̄us p̄ntis istis specieb⁹ in vnuz corp⁹ vt p̄us eisdez. Pro ista via videt esse ratio ista. q̄: eo mō terminus p̄or ꝙuertit in terminū posteriorē quō termin⁹ posterior succedit termino p̄ori sed terminus posterior nō succedit hz eē simplicit. sed hz eē hic p̄sens pani p̄ exīti ergo nec panis cōuertit nec transit in corpus xp̄i nisi sm eē hic p̄us pani p̄exīti. Si dicas q̄ absolute eē corporis succedit ipsi esse panis. q̄: corpus manēte hz suuz esse simpliciter pane desinēte esse. Cōtra hoc. n. est succedere sicut terminuz ad quē a termino a quo q̄: sic sol pōt dici succedere cuicunq; corrupto hic inferius q̄: manet in suo esse illo desinente esse. Sēm hanc q̄ am pōt teneri q̄ termini istius transitus sunt incōpossibiles eo mō quo terminant q̄: sic nō sunt simul hz de potentia absoluta di possint esse simul sicut licet deus possit facere aerez sil cū gne d potētia absoluta ⁊ forte ex eadē mā. trī vt aer succedit igni sic icōpossibiles sunt in simul essendo. Contra hoc videt q̄ nō sit tantū vna mutatio in ꝓposito. q̄: per illā qua corpus vt hic succedit pani vt hic nō desinit panis esse nisi vt hic ⁊ per ꝯs nō desinit eē simplicit. ergo oportet dare aliam mutationē per quā panis desinat esse simpliciter Responsionē quere.

De secundo

articulo dico q̄ sicut in conuerso sunt duo. s. materia ⁊ forma ita in termino ad quez cōuersionis. ponit. n. h̄ p positū p̄mo cōuerti in cōpositū. ⁊ ita in vtroq; termino aliquid esse formale ⁊ aliquid māle. Quid sit ergo formale in termino ad quē dicit q̄ in nā humana xp̄i nihil est nisi materia p̄ima ⁊ anima intellectiua. ⁊ p̄o h̄ sit quattuor rationes fundamentales p̄ma est h̄. Unius est vnuz esse. vnum esse est ab vna forma. ergo vnius entis est vna forma. Hoc confirmatur per illud phi 7. met. c. de vnitate diffinitionis. vbi vult q̄ genus nihil est p̄ter eas que sunt generis species ⁊ ibidem finalis differentia substantia erit rei. ⁊ diffinitio. ⁊ ibidez non est ordo in substantia. quomodo enim oportet intelligere hoc p̄ius: illud vero posterius. Ex quibus omnibus accipitur q̄ vnitas diffinitionis est per hoc q̄ genus nihil est p̄ter ea quorum est. ⁊ differentia que habet rationem formalis dicit totam substantiam rei ergo non est ibi alia forma. quia tunc si a p̄ima accipe

Tho. p̄ te. 3a q. 76. ar 3. c. 4.

retur genus ꝛ a 2ª dria. gen⁹ esset aliqd ꝓter spēs saltē ꝫ cē qdditatiuū. nec eēt differētia vltima tota substātia diffiniti. Esset ēt ordo i substātia rei ꝫ ordinem formaꝝ. Ibidē ēt videt dicere phūs ꝙ dria posterior includit ꝓiorē. nā firtio pedis ē q̄dā pedalitas sed nō icluderet si ab alia ꝛ alia forma sumereť. Hec rō sumpta ē ex vnitate ꝑse. secūda rō ē dria formeaccital'. ad formā substātialē sumiť. forma. n. substātialis dat eē simpliciter. accitalis āt ꝫ qd. Ex hac sequitur alia dria ꝙ forma accitalis aduenit enti simpliciter substātialis āt enti tm̄ i potētia tertia dria ē ꝙ sbē generatio simplr. qz de potētia simpliciter ad esse simpliciter acitalia aūt ꝫ quid sed si forma sbalis posset seq alia formā sbalem i eodē iste dríe saluarentur. nā illa secūda nō daret esse simpliciter. qz aduenirent enti in actu. ꝛ esset generatio ꝫm quid ꝛ vltimū mediū. ſ. de generatiōe ponderatur specialiter. qz ꝫm phm. 5. phiſ. generatio nō ē motus pp duo media q̄ ibi tangit p̄ma est qō mouet ē. qō generatur nō ē 2m̄ mediū est. qō mouet ē in loco. ꝛ legť vtro bicz accipiēdo qō generať ꝓ subiecto generationis ergo illud simpliciter nō est nec ꝫ forma ꝑ quā pōt eē in loco. Sed si poneretur forma ꝓior saltē ꝑ istā sbm esset simpliciter ꝛ posset esse in loco ꝙ ē. tertia rō sumiť ex p̄dicatione. qz qñ a diuersis formis accipiť p̄dicatio vel ē predicatio per accūs vtp ore si forme nō sunt p se ordinate. vt homo est albus vel si forme sint p se ordinate ē p̄dicatio per se 2°. vt superficiatum ē album ꝙ si genus accipitur ex vna forma ꝛ spēs accipitur ab alia. qō oportet dicere ponēdo plures formas in hoīe segtur ꝙ p̄dicatio alicuius generis de hoīe nō erit predicatio p se pri mo modo. quarta ratio pōt fieri ꝛ plr valet oīb⁹ pcedētibus. Plitas non est ponēda sine necessitate ex p̄mo phiſ. Sed non est necessarium ponere illas plures formas. qz perfectior ꝓtinet in se iperfectiorē virtualiter sicut tetragonū trigonū. ex secūdo de aīa ꝙ supfluus est ponere illā aliā distinctā ab ista perfectione ꝓtinēte illā Inuitentes istis rationib⁹ ꝛ cōclusionē ipsarū tenētes ad ꝓpositū eas applicant. dicitur. n. vnomodo ꝙ p̄mus termin⁹ cuersionis istius est ꝓpositū ex materia ꝛ anima intellectiua. non vt intellectiua nec vt ꝓstituit ꝓpositū qō est hō. sed vt dat esse corpori ꝛ ꝓstituit ꝓpositū qō est corp⁹. ipsa. n. eadē aīa ꝛ ꝓstituit i esse hois ꝛ aialis ꝛ corporis ꝛ sbē. ꝛ hoc sine distinctione reali forme ꝛ forme sed ꝓpter ꝓtinētiā virtualē forme pfectionis. ꝛ sicut pōt aliquid p̄mo agere panimā vt dat esse corpori. Iz nō agat eandē actionē p aīaz vt dat eē intellectiuaz: ita pōt terminare actionē sub tali ratione Iz non sub tali. Cōtra istud. si hostia consecrata a christo in cena in piride fuisset triduo seruata pmānisset ibi eadē res p̄mo ꝓtēta. illud āt in qō primo fiebat cuersio nec fuit materia prima nec accitia nec ꝓpositū ex materia ꝛ accīte ꝙ ꝓpositū aliquid ex materia ꝛ forma sbali. illud ergo pmānisset in triduo. sed tunc non erat ꝓpositū ex materia ꝛ aīa intellectiua. qz christ⁹ vere fuit mortuus in cruce. ꝛ ita aīa intellectiua vere fuit sepata. sed non pōt esse simul separata ꝛ vnita eidem corpori. ex dict. io.

Tbo. in pārti di. ar. p°. q. p°. sol'. se cūdū ar. 3. q.

Item terminus istius cōuersiōis oportet ꝙ sit reale vt reale. quia cōuersio est realis. Sed aīa intellectiua vt dat esse corporeum distinguēdo cōtra esse intellectiuuz etiam secūdum aliquos istorum nō est aliquid reale. Iz tantū quid abstractum per actum intellect⁹. sicut commune est aliquid ꝓter singularia siue inferiora secundum eos: ergo ista cōuersio non potest esse in animaz sub tali ratione vt in per se terminum conuersionis.

Egidi⁹ tbeo. 23. ꝛ. 30

Alius tenēs conclusionem eandem dicit ꝙ materia habens modum quantitatiuū est illud composituz in quo fit cōuersio panis. quantitas eniz derelinquit in materia modum extensiuum partium. qui modus non est aliquod accidens ipsi materie. ꝛ tamē materia sub illo modo est compositum in tantū etiam vt possit dici

corpus vt ipse declarat. Ideo āt negat quantitatē in per se termino conuersionis: quia tunc non cēt transbatio si requirēt in per se termino suo aliquod accūs. ꝛ tunc etiā esset ibi quātitas pma. qō ipi negant ꝛ alij coiter.

Contra quero aut modus ille ẽxtitatiuus est idē ꝑcise sumpte aut nō. si sic. ꝛ cōuersio fit in mām sub isto mō. ergo fit cōuersio totius panis in materiā ꝑ ise acceptā. ꝛ per ꝓns nō est materia cōuersa in materiā ꝛ forma in formā quod ipe negat. Si nō. ergo vel ille modus quātitatiuus nihil est. ꝛ tunc cōuersio fit in nihil quia formalis terminus cōuersionis est purū nihil vl' conuersio fit precise in ipsā materiā. ꝛ tunc multiplicātur verba sine fructu. aut aliquid aliud a mā. ꝛ tūc vl' forma sbalis vel accitalis. Si sbalis ꝛ non aīa intellectiua habeť ꝓpositū ꝙ est alia forma sbalis in corpore xpi. Si accitalis sequiť illud inconueniēs quod credit vitare. ſ. qō in per se termino isti⁹ conuersionis requiratur aliqō accūs. Itē nihil cāsatuz a posteriori naturaliť pōt eē idem ꝓiori naturaliter modus iste per te cātur ꝛ derelinquiť a quantitate que est posteriō naturaliť sba mē. ergo nō potest esse idem sbe materie. maior probať. quia si est idē realiť ꝓiori nō dependet realiter ab eo. sed posterius dependet realiter a priori pri⁹ nō dependet realiter a posteriori. ergo nec istō quod est idē sibi. Adhuc maior istius ꝫ qz contradictio est aliquid esse ꝛ nō esse aliquid quod est idez sibi. sed si istud non dependeret ab aliquo ꝛ illud quod est idez sibi dependeret. posset illud esse sine illo. Preterea aut illud corpus qō ponis ꝓpriū terminuz conuersionis est corpus mathematicū vel naturale. non enim distinxit phūs corpus in plura Si mathematicū ergo includit actu quantitatē ergo habetur quod vitas. Si naturale ergo est per formam substantialē naturalē vel per qualitatē. si primo modo habetur propositum. qz illa forma nō ē aīa intellectiua. si secūdo modo ꝛ qualitas naturalis presupponit ẽxtitatem ad huc habetur propositū. qz prim⁹ termin⁹ conuersiōis includit materiā cū ẽxtitate ꝛ qualitate. ꝛ ita erit non tm̄ ens ꝑ accūs. sed duplex ens ꝑ accūs. Itē nō sunt efficatiora verba super sanguinez ẽx sup corp⁹. Iz dicēdo hic est calix sanguinis. non pōt fingi termin⁹ conuersionis esse sola materia sub mō ẽxtitatiuo. qz illud non est sanguis. Sanguis enim dicit aliquam substantiā que generať a nutrimento assumpto. ꝛ est proximū conuertendū in carnē nō autē generareť nec conuerteret nisi haberet propriaz formā sbalē. Preterea cum dicitur hic est corpus meum. non ponitur aliquid distrahens a veritate carnis ꝛ ossis ꝛ hi⁹. sed potius vt includit omnes partes eius quod est primo animale. sed si diceret hic est caro vel os videret actio ponere terminū conuersionis esse tantū materiā sub modo ẽxtitatiuo. ergo multo magis in proposito accipiendo corpus vt est quoddam includens omnia ista. sicut hic accipitur. Si ergo neuter modus tenens cōclusionem negatiuam hanc quod in corpore xpi non ē alia forma sbalis ẽx intellectiua saluat sufficienter veritatē euchariſtie. sed nec saluat sufficienter vnitatē rei contente in euchariſtia. ſ. vnitatem corporis christi. qz sicut in existentia naturali ita ꝛ in euchariſtia erāt idem corpus ꝛ mortuuz ꝛ viuū. quod probať per multas auctoritates quarum vna est Ambrosij. ꝛ ponitur de consecra. di. 2. Omnia quecunqz. loquens de euchariſtia quomodo efficiť corpus christi. idem inquiens sane corp⁹ quod de virgine sumptum est quod passum est ꝛ sepultum: quod resurrexit ꝛ in celum ascendit. Itē dicit Leo papa in sermone de ascensione domini Nō dubia fide sed certissima scientia tenemus eam naturā in patris consessuram throno. que iacuerat in sepulchro Idem habetur ab Aug. in sermone de ascensione qui scipit. Omnia charissimi. Item Augu. de fide ad Pe-

trum. Idem hō in vtero mr̄is ⁊ pepēdit i cruce ⁊ iacuit in sepulchro ⁊ resurrexit. sed nō pōt intelligi hic ista idē titas nisi ratione partis que est corpus. Hoc etiam vult Dam. li. 3. c. 30. Nullā inquit partiz nature deposuit. Itez Greg⁹. super illud Job. ꝓmo maria stabat ⁊c. Nō moriendo in sepulchro posuit: surgendo super angelos leuauit. Hoc etiā habeť ab Augu. ad Felicianū ⁊ habeť li. 3. di. 21. Illā carnez in sepulchro nō deseruit quā in vtero formauit. Hoc etiā confirmatur per Innocentiū: extra de celebratione missarū. In qua dā. Delatere saluatoris fluxit sanguis ⁊ aqua. in quibus instituta sunt duo principalia sacramenta: baptismus ⁊ eucharistia. ergo eucharistia vtibi innuitur. et habet signationez illius sanguinis fusi de latere ⁊ habet efficatiam virtute illius sanguinis: sed non significat sanguinē nisi qui est pars corporis. nec habet efficatiam nisi in virtute effusi sanguinis de corpore xp̄i. ergo illud corpus de quo fusius fuit sanguis ill⁹ fuit corpus christi. Sed de corpore mortuo fusius fuit. qz Job 19. dicit ꝙ eo iam mortuo vnus militū latus eius aperuit. Cum viderent inquit. Jesū iam mortuū. ergo illud corpus iam mortuuz fuit idē cū corpore christi viuentis. Item Hiero⁹. super illud Josue 2° Cū sublevabis de cōruptione. dicit Illud ipsū corpus ⁊ cādē carnem resurgere que humo condita fuerat. Alij cōcedētes ꝓclusionē ad quam adducte sunt iste auctoritates dicunt ꝙ quattuor rationes adducte ꝓ conclusione negatiua concludunt de quolibet qđ ꝓducitur ab vno ⁊ eodem agente nō aūt concludūt de homine. quia ꝓducitur a duobus agentibus ⁊ duabus mutationibus corpus enim ꝓducit a propagante. anima aūt a creante. 16. de ālibus dicitur. Solus intellectus est ab extra. Et iste due conclusiones. s. prima ꝙ ill⁹ rationes ꝓcludant ibi. ⁊ nō concludāt hic que ē scōa. probant̄ prima sic. Omne qđ est iō est qz vnuz numero est. Boē⁹. li. de vnitate ⁊ vno. ergo ad quālibet vnā rem naturalez est vna mutatio numero. Sed mutatio distinguitur specie numero ⁊ genere per formā terminantez 5. phi. ergo vnius mutationis qua ꝓducit vna res naturalis est vna forma numero terminans. Si dicaſ ꝙ in generatiōe vnius entis sunt multe generatiōes partiales. ⁊ ille sūt ad diuersas formas tanq̄ ad ꝓprios terminos Contra aut iste plures forme educunt̄ de vna potentia materie aut de diuersis nō de vna. qz scōz ꝓmentatorē 12. met. numer⁹ potētiaꝝ in mā est ꝑm numer⁹ speciez ⁊ ille due forme quibus eēt vna potētia eēnt eiusdē speciei. sed tales duas ē impossibile simul eē in eodē. Et ꝑterea tūc ille pficeret mām scōm eādez potētiā. ⁊ tunc duo act⁹ essent vni⁹ potentie. qđ vr eē contra phm. 3. phi. vbi vult ꝙ potentie distinguant̄ sicut actus. qz si posse sanari ⁊ posse egrotari essent idē sanare ⁊ egrotar̄ essent idē Nec pōt dici ꝙ ille forme educant̄ de diuersis potentijs māe. qz cū ille potentie iessent m⁹ sine ordine nature sequeret̄ ꝙ ⁊ forme ille sine ordine essent pficiētes mām istā. qđ est impossibile tūc etiaz sequereť ꝙ materia vt est termin⁹ a quo generatiōis plures mutationes includētis eēt ens ꝑ accīs. qz hūs plures potētias sed de ente ꝑ accīs nō generat nisi ens per accīs. g̃ generatū nō eēt vnū nisi per accīs. Itē oēs ille rōes concludunt ex per se rationem forme ſbalis ipsa enim per se constituit ens in actu simpliciter. Et si respondeatur per ꝙpletum ⁊ incompletum hoc improbatur. qz nō esset via distinguendi formā substātialē ab accidentali q̃tūcunq̄z. n. eēt forma talis vl talis posset euadi dicēdo illā q̃ ē ſbalis eē accītalez ⁊ cōuerso per completum ⁊ incompletum. Ex hoc potest formari ratio sic. Illa positio est irrationalis que excludit distinctionem substātie ab accidente. Nec est huiusmodi quia per istam non potest concludi aliquam esse formam accidentalem per hoc ꝙ aduenit enti in actu. qz ꝑ tē illud fuit in actu incōpleto: ⁊ ita dicaz si forma accidentalis aduenias. ⁊ precisēs sit in actu incōpleto. Secunda cōclusio scilicet ꝙ in homine nō concludant: sed quod oppositū sit ibi verum probatur sic. Omne per se agens habet aliquē propzium terminum suc actiōis ⁊ per cōsequens vbi sunt diuersa agēcia ⁊ diuerse actiones. nō potest eē forma eadem per se terminās. Et hoc confirmatur per phm. 5. phy. vbi vult ꝙ nō potest eadem sanitas redire ꝓpter diuersitatē actiōis ad hanc ⁊ ad illam sanitatē. sed agēs increatū p se agit ad generationem hois. qz infundit aiam intellectiuaz. ⁊ agens creatum p se agit ad eius gnātionem: alterando: corrūpendo: trāsmutando: aliogn non magis eēt bos pat bouis q̃ asinus. nisi qz per actionē bouis de semie bouis generaſ bos. ⁊ ita in hoīe. Et cōfirmaſ rō. qz si idē est per se terminus vtriusqz agētis. aut idē ꝓpositū aut eadem forma. Si primū detur. g̃ homo est creat⁹. qz ē per se termin⁹ creationis: si forma: g̃ nō est per se a propagante. qz p se ē terminus creatiōis. vtrūqz ē icōueniēs

Addit iste iuxta primā rationem suā ꝙ ad duas formas eductas de potētia materie sunt potētie distincte. Sz ad duas formas quaz altera educit̄ de potētia materie altera causaſ non sunt due habitualitates vel potentie. ⁊ ideo magis ē vna gnātio ad duas formas 2^oo q̃ ꝑmo⁹. Addit etiā ꝙ illa forma que pōt dare eē materie naturaliter seorsum sine altera nata est constituere supp^m. ⁊ ideo omnis forma supueniens illi est accidēs sed forma que nō ē nata dare per se eē sine alia nō est nata cōstituere suppositum nisi miraculose ⁊ ad ꝓpositum forma mixtionis nō est nata perficere nisi duz anima ītellectiua perficit. ⁊ ideo nata ē separari a materia quā do anima desinit informare. ⁊ ideo miraculū ē ꝙ forma mixtionis manet in materia siue intellectiua nec aliā aduenies illi ē accidens. quia illa prima nō ē nata ꝑficere supp^m nisi miraculose. Addit etꝫ ꝙ eadē mā ē ꝑ prium perfectibile ipius forme mixtionis ⁊ anime intellectiue nō autem forma pōr scilicet mixtiōis cōstituit ꝓprium receptiuuz anime: tunc. n. anima aduenireť enti in actu. ⁊ tūc non esset forma substātialis. Addit quarto ꝙ itellectiua cōtinet in se vegetatiuā ⁊ sensitiuā Illa autem forma mixtiōis cōtinet virtualiter oēs formas que possunt eē seorsuz in alijs formis corporeis. Ideo autē intellectiua nō continet istaz formam mixtionis. qz impmixta est ⁊ inextensa: ⁊ ideo continet illas q̃ possunt tali modo habere eē. forma autē mixtionis continet omnes alias extēsas vel extensibiles. ⁊ ideo ille due sufficiūt in hoīe. Cōtra cōclusionē arguitur ex isto quarto ⁊ vltimo addito sic. Vegetatiua in plāta continet in se formā corporeitatis ⁊ sensitiua in bouc cōtinet vegetatiuā ⁊ corporeitatem. aliogn oporteret in illis simul ponere plures formas. quod ipe negat. tūc accipio istā ꝓpositionem. gcquid cōtinet pfecte ⁊ formaliter aliquā formā continentem formaliter aliā formā continz etiā illaz aliā. sed itellectiua cōtinet perfecte ⁊ formaliter vegetatiuā ⁊ sensitiuā per te. ⁊ non sub rōne destruente rationē vegetatiue ⁊ sensitiue: sed sub ratione perfectiore q̃ ille forme habeātur sine intellectiua. ergo intellectiua cōtinet pfecte istam formam quaz sensitiua ⁊ vegetatiua cōtinet. sine ratiōe ergo videtur dictū ꝙ sensitiua in bruto cōtinet formam corporeitatis ⁊ vegetatiua in plāta. ⁊ tñ ꝙ sensitiua ⁊ vegetatiua vt cōtente in intellectiua ⁊ modo pfectiori non continēat eandem formam. Si dicas cōtinent̄ in itellectiua modo inertē so. ideo nō continet formaz corporeitatis q̃ est extēsibilis. Cōtra. aut sensitiue ⁊ vegetatiue mod⁹ inextensibilis repugnat. aut modus extensibilis. aut nec sic nec sic si primo modo ergo non continetur in intellectiua. si secūdo modo ergo non continent formam corporeitatis. Si vero detur 3^m membz. s. ꝙ neq̄z sic neq̄z sic. tē indifferenter poterunt continere formaz corporeitatis

Henri. qli. 2°. q 2ª 7. 3. 7 qli. 4. q. 13. et 14. ifine

vt sunt in se, vel vt contente in intellectiua. n. cõtinẽt corporeitatem ꝓpter ordinez' perfectionis forme ad formã. nõ autẽ ꝓpter moduz essendi talẽ vel talem. sed ordo perfectionis semper est idẽ. Item manifestius videt excluſa fide q̃ posset concludi in alijs viuis forma mixtionis differre ab anima q̃ in homine de anima intellectiua & hoc probat quia non pot esse regulariter idez effectus a quibuscunq; & quantũcunq; diuersis agentib⁹. sed a quocunq; & qualitercunq; corrumpatur corpus viuum: dum tamẽ non statim resoluat, in eĩa. semper ꝓducitur cadauer idez & eiusdem rõnis patet ad sensum. sed idẽ non potest esse terminus proprius actionis huius & illius agentis. ergo nõ est nouum ꝓductũ per actionem corruptiuã ipsius animati. sed est quid derelictum. Apparet in speciali si bos per cultellũ submersionẽ vel interfectionez vel alijs modis corrumpatur. semper derelinquit idem cadauer et eiusdez ratiõis. corrumpentia autẽ hec & illa nõ sunt nata inducere eandem formã. & hoc statiz absq; omni alteratione preuia imo si deberet eadez talis forma induci & ab eodez agente adhuc videt vniformis alteratio necessaria preuia: sed hic quãtũcunq; difformis alteratio precedat & ab alio & alio agente: semp sequit idez terminus. Contra 2^m additum. s. de forma perficiente naturaliter sorsum sumpta arguit sic. Omne agens qõ pot sufficiẽter i actionẽ suã sine actiõe alteri⁹ & i terminũ actionis ꝑticulares transmare passa illa forma sine actiõe alteri⁹, ꝙ agens nãle pot cum cõi influentia sine speciali actiõe diuina in actionẽ suã & in terminum actionis qui est forma mixtionis. qõ. n. tunc in eodez instanti deus creat animã hoc nõ est prius naturaliter q̃ ppagans inducat formaz mixtionis. imo est posterius naturaliter sicut forma ad quam est dispositio sequit dispositionẽ. Nec ne cessario simplicit deus creat animã imo mere cõtingẽter. ergo agens illud pot informare suum passũ per istã formam mixtionis absq; actione dei. & per ꝑs nulla ꝓtradictio ẽ respectu agẽtis creati q̃ forma mixtionis informet absq; alia intellectiua. nõ g̃ est miraculũ.

Cõtra 3^m additũ de proximo pfectibili aie intellectiue arguit duplicit. ꝓmo sic, ꝓprium perfectibile ab agente sufficiente potest perfici propria perfectione circũscripto quocunque agente alio & perfectione alia maxime ab agente non dependet in agendo ab actione alicuius alterius agentis ergo si materia prima fit primum et proprium perfectibile anime intellectiue põterit a dõ qui in agendo non dependet ab aliquo creato materia informari anima intellectiua absq; actione agentis creati & termino eius & ita sine omni forma mixtionis poſſet immediate intellectiua perficere materiam primã hoc videtur inconueniens. quia tale compositum nõ videretur esse homo: cum non haberet illud quod est de essentia hominis ne esset non homo. quia haberet illud quod formaliter homo est homo. secundo sic, ex duobus actibus quorum vnus non est potentia respectu alterius non potest fieri per se vnum. 7. met. c. pe. & 8 c. vltimo quia ibi vterque illorum actuum manet actus simpliciter respectu alterius. & ex duobus actibus in se & inter se non fit per se vnum. sed per te forma mixti & anima intellectiua sunt duo actus & neuter potẽtialis respectu alterius sic q̃ neuter est ratio recipiendi alterum, ergo non fit per se vnum ex eis. Si dicas immo. quia eadem materia recipit ea. hoc nihil ad. b. quia per se vnitas alicuius entis est ex actu & ex potentia: ex capitulis prealegatis. Contra rationẽ istius opinionis in quantum concordat cum precedente opinione contra illam diuisionem aut vna mutatione aut pluribus, arguitur sic. Aut sufficit ad vnitatem compositi geniti quod due sint mutationes ordinate ad duas formas ordinatas, vel requiritur tantum esse vna mutatio. Si secundo modo tunc a quibuscunque agenti sint plures mutationes licet ordinate. tamen genitum non erit vnum. & tunc homo secundum opinionem istam nõ erit vnus. Si aut primũ sufficit. tũc ꝙ ille plures mutatiões sint ab vno agẽte. nõ minus ꝓductũ poterit eẽ vnuz: q̃ si ille mutatiões sint a diuersis agentib⁹: imo ceteris paribus videt q̃ magis sufficiat vnum agẽs q̃ plura agẽtia. Respondetur ad hoc q̃ due mutatiões ad quas ẽ vna potẽtia m^e sufficiũt ad hoc vt ꝓductũ sit vnũ. non autem vbi sunt potẽtie diuerse m^e. sed ꝑs ꝑmũ additum ad formas eductas de potẽtia m^e sunt diuerse potentie. ad formã autem eductam & aliã nõ eductam eadem est potentia. hanc autẽ & aliã respiciũt duo agentia. & ideo due mutationes a talibus duobus agentibus subordinatis sufficiunt ad ꝓducendum cõpositum. non autem ille due alie. Contra. aut potentie numerãtur ad numerationem formẽ: & tũc sequitur vtrobiq; esse duas potentias sicut sunt due forme siue ab eodem siue a diuersis agẽtibus sint inducte aut numerantur potentie nõ respectu forme sed respectu agẽtis: & sequitur magis numeratio potentie quando sunt diuersa agentia q̃ quãdo est vnum agens. Dicis. numerantur sicũdum numerum formarum nõ absolute, ꝙ illarum que recipiũt in ipo composito que educuntur de potentia illius: tales autem sunt ille que terminant actiões agentis naturalis: sed illa que termiat actionem creantis non est talis. ideo ꝓpter illam non numeratur. Contra. accidit m^e q̃ forma perficiens ipam educatur de potẽtia eius vel nõ educatur. si enim esset possibile aliquã formã esse in materia & tñ non educi de potẽtia ei⁹: ipa ita pfecte pficeret mãm sic si educeret de potẽtia eius. q̃ mã eodẽ mõ se hz in rõne perfectibilis ad formã eductã & non eductã. & p ꝑs eodẽ⁹ respectu but⁹ vel illi⁹ numerabit vel nõ numerabit po^a mãe. Scõm ꝫ ad ꝑmã rõnem, p scõa opi. posset tñ deri. possz. n. dari vtrũq; mẽbrũ. & primo qdẽ q̃ vna ẽ mutatio q̃ ꝓducit vnũ ens nãle. & ꝫ loquendo de mutatione vltima. & tũc procedo pclusionẽ q̃ tñ ẽ vna forma. verũz ẽ p se terminãs istã mutationẽ: tñ plures sunt mutatiões ptiales terminate ad ples formas ptiales ꝓcedẽtes vel ordine durationis. si ponat vna forma prius tempore induci q̃ alia. vel ordine nature. si ponamus omnes illas simul tempore induci: nisi q̃ sicut dictum est in questiõibus. 9. metꝫ. ad vltimam formam non esset proprie mutatio. Exemplũz huius si ponantur partes organice differre ꝑs formas substãtiales. tunc enim precedit generatio vnius nõ solum natura ſz etiã tempore generationẽ alterius partis: & etiam generationem illam que est simpliciter generatio totius. qua scilicet inducitur forma totalis presuppositis iam formis omnium partium. sed sic ponendo vnaz vel plures dicere aut est vna potentia vel plures in materia respectu istarum plurium formarum ordinatarum posset dari hoc vel illud. Et si detur q̃ vna potentia ad duas improbationes. contra hoc respondeo ad primam cum dicitur vna potentia specie est ad vnam formam speciem, verum est eiusdez ordinis. & ad duas auctoritates philosophi. Respõdeo intelliguntur nõ de potentia receptiua & actu recepto. sed de potẽtia & actu vt sunt differẽtie oppositi entis: vt apparet de posse sanari & posse egrotare. de quibus exemplificat: quia non est verũ de potẽtia subiecti: q̃ idẽ corp^s & eadez potentia recepta potest poni in corpore respectu duorum contrariorũ ꝫ actus non sint idem. Ista autem distinctio potentie sic & sic patet ex q. ista. articulo. j. Si detur etiam q̃ sunt due potentie respectu huius & illius forme. ad duas improbationes illius membri potest facilius respõderi. Cum enim primo dicitur q̃ ille due potentie in sunt sine ordine illi materie potest negari. imo essentialius & imediatius inest materie ordo ad vnam formaz q̃ ad aliam, sicut in subiecto respectu passionum diuer

sarum potest esse potētia prior respectu vni⁹ & posterior respectu alteri⁹. Si aūt cōcederē ꝙ potētie sūt ex quo ergo act⁹ sunt ex equo. pōt. n. esse ordo potētiarum quā tum ad terminos ꝛ nō sit ordo earum quātum ad fundamentū: sic ꝓ in multis alijs vbi duo respectus sine ordine insunt vni fundamento. & tū termini illorum respectuū habēt ordinē inter se & in comparatiōe ad fundamentum. Alia ꝓbatio de ente ꝙ accidens non habꝫ apparentiā. si enim de igne possit generari aer & aqua non propter hoc sequit ꝙ ignis in ratiōe termini a quo sit ens per accidens. quia ista potentialitas & illa non constituunt per se terminum a quo. ita etiā ex parte subiecti si habeat potētiaꝫ aliam & aliam nō sequitur si ille potentie inter se accidunt. ergo habens illas est ens ꝙ accidens. Secūda ratio principalis que procedit ex ratione forme substātialis & vnitate rei no cōcludit. qa distinguo de dare esse simpliciter: qz ꝼm ꝓbm ꝓmo de generatiōe. vbi arguit ꝙ ex nō ente simpliciter nō pōt aliquid fieri. ad. ꝛ°. ad argumentū distinguit nō ens simpliciter. qz aut simpliciter accipit ꝓ nihil. & tunc non ens simpliciter est pura nihil. & sic ex non ente simpliciter non potest aliquid fieri. & isti nō enti oppositum est quodcūqꝫ ens quātumcūqꝫ minimū habeat de entitate

Alio mō accipit ens simplr prout distinguitur cōtra ens ꝼm quid. & tunc ens simpliciter est substātia: ens ꝫ quid est accidens. & patet quid est non ens simplr oppositum isti. Sic dico in proposito ꝙ forma substantialis dat esse simpliciter. non quidem esse primum quod scilicet immediate sequitur non esse simpliciter. sed dat esse simpliciter vt distinguitur contra esse ꝫ quid. Dei mū ꝓ qz si accīs ꝓ⁹ aduenirет mäe & si daret sibi ꝓmū esse formale non tamen daret sibi esse simpliciter ꝫ secūdum quid. quia non est actus nisi secundum quid nl̄ la etiam forma substantialis materialis est que dct eē simpliciter materie. & hoc si tenetur esse simpliciter i. oē recedens a non esse sicut ꝓbatum est in ista solutione articulo primo qz ꝼm aduersarios materia habet eē simpliciter isto modo etiam sine omni forma. non ergo sola forma substantialis dat esse simpliciter. i. vniuersaliter nec etiam simpliciter. i. primum. Sed accipiendo esse simpliciter secūdo modo, put diuiditur contra secundum quid. dico ꝙ sicut ens diuiditur in prius & posterius. vel primum & secundum & prius continet sub se substantiam. & posterius accidēs. ita simpliciter in isto intellectu equiualet ei quod est primum naturaliter & secūdum quid equiualet ei quod est posterius naturaliter & isto modo omne accidens dat esse secundum quid dico ergo quia forma substantialis siue aduenīat alicui iā habenti esse siue non: dat semper eē simpliciter hoc secundo mō sed nō primo, sicut forma accūtalis cuicūqꝫ aduenīat dat eē nō simplr sed ꝼm qd. Et si ꝗras vnde pōt ꝓbari ꝙ hec forma dat esse simplr illa nō. si de rōe neutri⁹ est dare illud esse qō īmediate recedit a nō esse ꝛ° aut tu queris de re in se, aut in comparatione ad cognitionem nostraꝫ. si in se nulla causa est quare ista dat esse simpliciter. & illa secundum quid. nisi quia hec est forma substantialis & illa accidentalis. Sicut enim nulla ē causa quare cālidū calefacit. qz īmediata ē. & īnt cām īmediatā & effectū nō ē alia cā m^a ita ī gnē eē forma lis h ē īmediata calor cōstituit calidū: & qīa boiem. & est Imediatio forme ad actū formalē. Si aūt ꝗras i ꝓpatione ad cognitioē nr̄am: deq̄ vī ꝓcedē ar^m. ꝗsi ista opi. destrueret oēm distictionē int formā sbalē & accūtalem quo ad nos. ꝛ°. pbi distixerūt int formā sbalē & accūtalē a posteriori vtpote ꝙ ista media hīe ꝓriuꝫ & nō hīe recipere magis & minus & non recipere. ꝼm eam posse esse motum & non esse. & huiusmodi. sed ad rem breuiter dico vnum esse medium per quod manifestius distinguitur quantum ad cognitionem nostrā que forma aduenīens enti in actu fit substantialis & que accidētalis

Quandiu enī ꝓcedit in substātialib⁹ semper posterior ē ꝑfectior priorib⁹. qñ aūt venitur ad accidentales se ꝙ quens est imperfectior. vltima præexistente. que autez sit ꝑfectior ꝟ nobis inotescere ñ potest nisi a posteriori & illud ē rōnabile & in se & in nobis. in se qdē qz in eodez genere nō aduenit forma forme nisi vt ꝑfectius constituat i illo genere i alio aūt quicqd aduenit. s. vt accidens imꝑfectius ē quacūqꝫ ꝓsuppōsita forma substātiali ꝫ ergo risio ad formā argumenti. qz ista opinio nō destruit distictiōz int fōmā sbalē & accidētalē nec i se. ista n. ē īmediata. qz bē b & illa illa. Hec ꝗꝫ^m ad cognitionē nr̄aꝫ ꝓ media illa ꝙ q̄ possum⁹ cogīcer̄ distictiōez istā sic a posteriori nec mirꝫ si distīguēdo hāc formā ab illa ꝫ itellecetū nr̄m nō oz vti posteriorib⁹ hac fōma & illa qz nec alio° cogīcim⁹ ꝗsi i aliq° fōmas substātiales nisi a posteriorib⁹. ꝛ°. rō quā facit ad aliud mēbr̄. s. qō ille quattuor rationes non ꝓcludūt de homine pro nobis facit tamē inquantū cōclusionez negat de alijs animatis potest responderi qō respectu cuiuscunqꝫ animati potest poni qō habeat duo agentia vel. q. duo. q̄ libet enīꝫ forma vite est excellentior simpliciter quacūque forma mixtionis & ita quodcunqꝫ inducens formā vite oportet esse ꝑfectius seipso vel alio vt precise inducit foīmā mixtionis & ita ꝫ ab eodē genere eē corpus mixtū in planta vel bruto & inducat animā: tamē ibi idem est quasi duo agentia. quia habens in se rōnem perfectionis & imperfectionis agentis.

Ad rationes ergo pro ꝓma opinione. Ad ꝓmaꝫ concedo primā propositionē ꝙ vnius entis vnū est esse sed secunda ꝙ vniuꝫ esse requirit tantū vnā formā. neganda est: accipiendo esse vniformiter in maiori & minori. sicut enī ens & vnum diuiditur in simplex & compositum ita esse & vnū esse distinguitur in esse tale & tale. ergo esse ꝑ se vnuꝫ non determinat sibi esse simplex precise. sicut nec aliqō diuisum determinat sibi precise alterū diuidentiū. isto modo totius compositi ē vnum esse: & tamē includit multa esse partialia sicut totuꝫ ē vnuꝫ ens et tamen multas entitates partiales habet. Nescio enim istam fictionem qō esse est quid superueniens essētie ñ compositū. sicut essentia est ꝓposita. hoc mō eē toti⁹ cōpositi includit esse oīuꝫ partiū & includit multa eē partialia multaꝝ partiū vel formarū sicut totū ens ex multis formis includit illas entitates partiales. Si tamē omnino fiat vis in verbo cōcedo ꝙ totale esset toti⁹ cōpositi ē principaliē per vnam formā. & illa forma ē quatotum cōpositū est hoc ens. ista aūt est vltima aduenīēs oib⁹ ꝓcedentib⁹ & hoc mō totum ꝓpositū diuiditur in duas ptes essētiales. iactū ꝓpriū. s. vltimā formā q̄ ē illud quod est. & propriam potentiam illius actus que includit materiam primā cum omnibus formis precedentibus. Et isto modo concedo ꝙ esse illud totale ē complectiue ab vltima forma que dat toti illud quod est: sed ex hoc non sequitur ꝙ in toto includatur precise vna forma vel quin in toto includatur plēs forme nō tanē ꝫ specifice ꝓstituētes illud compositus sed tanē ꝫ quedam inclusa in potentiali istius compositi. Ex^m huius est in composito ex partibus integralibus quanto enim animatum est perfectius tanto requirit plura organa. & probabile est qō distincta specie per fōmas substātiales & tamen ipsum est verius vnuꝫ verius inquam. i. perfectius sed non verius vnuꝫ. i. diuisibilius. in compositis enim frequentius inuenitur cum maiori cōpositione verior vnitas & entitas q̄ in partibus cum minori cōpositione. Ad confirmationem illam adductam de. 7. met. c. de diffinitione. capitulū illud non videtur bene exponi: sicut patet in expositione quā edidi super illud. c. auctoritates autez ille truncate sunt. & nihil ad. b. prima quidem truncata est. quia sequitur. ergo genus non est preter eas que

sunt generis species: aut si est quidem vt materia ē ꝛ secūda ps disiunctionis est vera vnde ad illud secū dū membrū subdit exm. vox quidē vt genus est ꝛ materia. Est ergo intentio phi q illud quod improbatur p genus est nihil nisi potentiale respectu specieruꝫ ꝛ eod modo illud quod sequiē q finalis differētia sba rei erit terminus ꝛ diffinitio nullo modo potest itelligi q tota ratio quidditatiua sit in vltima differentia. tūc. n. omnino genus superflueret in diffinitone quia sola vltima differentia totaꝫ essentiaꝫ rei exprimeret. sed debet intelligi q copletiue est tota sba rei. sicut a forma vltima est completiue tota essentia habentis fōmaꝫ. Eodē eniꝫ modo assignat ipse hic vnitatez diffinitionis quo dixit se pmississe in analeticis. ꝛ quomō in. 8. met. c. penultimo. assignat vnitatē rei. quia sicut ibi dicitur q ex duobus cōstituitur compositum reale quia hoc actus illud potentia ita hic dicit q ex duob⁹ conceptibus componitur vnus conceptus quidditatiuus seu diffinitiuus. quia iste conceptus est potentialis ꝛ ille actualis. ꝛ sicut ibi actus est principalioꝛ ꝙ potentia. ꝛ per consequens principalioꝛ ratio vnitatis sicut ꝛ entitatis ita ꝛ hic quia cōceptus vltime differentie est conceptus actualioꝛ ꝛ principalioꝛ ratio vnitatis diffinitionis. Quod additur ibi quod in substantijs non est ordo nihil est ad propositum. ante enim immediate voluit q si est nugatio addēdo prioꝛem differentiam posterioꝛi: q pari ratione erit nugatio econuerso non enim est ordo talis in substantijs: hoc est in his que pertinent ad rationem substantialem alicuius siue diffinitiuam: q ali⁹ ꝛ ali⁹ ordo faciat vel tollat nugationez. Quod additur q differentia inferioꝛ includit superioreꝫ hoc est manifeste falsū. qꝛ tūc ipossibile eēt p genus proximum ꝛ differentiam proximam diffinire. quia idem bis dicetur scilicet illa differentia superioꝛ per se inclusa tam in ratione diffrentie inferioris ꝙ in ratione generis primi. vn de ponendo rōnes generis ꝛ differentie loco nominuꝫ manifeste appareret nugatio. ꝛ hec ē intētio phi ibidē quomodo debeat nugatio cognosci in diffinitōne ponēdo. s. rōnē pro noibus. nec etiam posset diffinitio dari p genus remotū ꝛ plures differentias: qꝛ eadē differētia prima ultius generis diuisiua remoti pluries dicere tur in illis multis differentiis additis generi. cōsequns est plane contra phm ibidē qui dicit nihil aliud est i diffinitione ꝙ pmum dictum genus ꝛ differētie. Alia vō genera sunt pmum genus ꝛ cum hoc cōprehēdēse differētie. ꝛ exemplificat statim vt aial. habitum vō al' bipes ꝛ iterum al' bipes non alatū. Similiter autem ꝛ si plura dicantur omnino non differt per plura aut per pauciora dici vult dicere q nihil aliud est diffinitio ꝙ primum genus cum multis differētijs ꝛ primū genus et vna differētia. qꝛ primum genus nihil est nisi genus remotum cum multis differētijs inclusis. ꝛ quilibet modus diffiniēdi includeret nugatione si differentia inferioꝛ per se includeret superioꝛem. Quod ergo additur ibi. q hoc ipse velit dicere cum dicit fixio pedis est quedam pedalitas. hoc non est ad propositum. intelligit enim ibi non de p̄dicatione per se pmo modo qualis intelligiē per ista abstracta. Sed q inferioꝛ debꝫ per se diuidere superioꝛem in quātū huiusmodi. Et hāc diuisionē per se innuit per ista abstracta. Et q sic intelligat patet ex precedentibus istius. paragraph. i pnci. dicit enim q opꝫ diuidere differētie differētiam. ꝛ sb dit quō intelligit nō dicēdo hūtis pedes alīd alatū: alīd non alatum sed aliud habēs fixos pedes aliud nō fixos pedes. he nāq; sunt differentie pedum. Et seqtur illud quod allegatur. nam fixio pedis est quedam pedalitas boc est dictu fixio pedis per se particulat pedalitatem ꝛ ideo per se diuidit habens pedes. Nō sic autē alatuꝫ

Ex toto ergo illo capitulo si cōueniēter per totum exponeret sicut alibi expositū est: neqꝫ habetur q genus nihil est per se in diffinitione p̄ter rōneꝫ dīe. neqꝫ q differentia vltima sit diffinitio tota vel inclinās totam sb stantiam rei. neqꝫ q non est per se ordo in his que ip̄oꝛ tanē per se per dīas ordinatas neqꝫ q inferioꝛ dīa p se includat superioꝛē. nec breuiter aliquid p̄ovnitate forme. immo vē ſaluat totum illud. c. ponendo rationem quidditatiuam compositaꝫ ex conceptu potentiali ꝛ actuali. ꝛ actualē esse p̄ncipaliorem cām vnitatis. sicut de ente cōposito dicēdum esset quātum ad vnitatem realem. ꝛ ipse dicit in. 8. li. c. vl. Ad secūdum respōsum est qꝛ equiuocatur de li simpliciter ꝛ qdem p̄o primo dare esse simplr. nec omni nec soli forme substātiali p̄uenit dare esse simpliciter qm̄ si p̄mo aduenireꝫ ꝙ titas materie posset dare sibi cē formale primū lz nō p̄num recedens a non esse. Et forma aliqua substātial' potest aduenire secūdo ꝛ tertio. sed distinguēdo esse simpliciter cōtra p̄m quid. sicut p̄muꝫ naturaliter cōtra ꝛm naturaliter. sic ois forma substātialis dat esse simpliciter. ꝛ accidentalis non simpliciter sed p̄m qd. non ergo queras si primo vel secūdo aduenīat ista forma alicui. ſꝫ quandocūq; aduenīat talē actum nata est tribuere qualis forma ē. Sed due ꝓbatiōes adducte de. 5. phi. de generatione ꝛ motu viderent habere difficultatem specialem. Ad primam dico q nō esse accipiendo p ſbo generationis accipitur ibi ꝓuatiue. ꝛ est sensus: qō generat. i. qō subiicit generationi caret eē simpliciter qō autem mouetur hoc est q subiicit motui non caret esse aliquo simpliciter. Et si arguas: ergo nullaꝫ formam substantialem habet que dat esse simpliciter. non sequitur sed est fallacia p̄sequētis. p̄t enim habere aliqd qō esse simpliciter isto modo per vnā formā substantialē ꝛ tamen carere eē simpliciter quod nata est alia forma ſbalis dare. Alīd argm de eē loco regrit vt vī alīa difficultatē: tn̄ de motu locali ꝛ alt̄atōis p̄t facilr rnderi p idē q oē mobile alt̄atōe vel latiōe p aliquā formam p̄suppositā illi motui ē i loco qꝛ ēntitas p̄cedit nec̄io vtꝫ qꝫ istoꝝ motuū. Nō aūt gnāt b̄ ē ſbiicīē gnātōi neqꝫ p illd qō ſbiicīē gnātōi neqꝫ p formā aliā quā hꝫ p gnātoez p se ē i loco. qꝛ ꝛ si ſbꝫ gnātōis actuēt hūs formā ſbaleꝫ ꝛ ēt hūs quātitatē aliquā q̄ ē rō locandi. tn̄ nō hꝫ quātitatē vt ē ſōm gnātionis qꝛ ēntitas nō ē rō recipiēdi tm̄i nū isti⁹ mutationis ꝛ ita vlr ſōm gnātionis vt ē per se subiectum non includit aliquid quod sit per se ratio essē di in loco. quia non ē nisi tantum substantia licꝫ eaꝫ cō comitetur quantitas. sed illa non ē per se aliquid eius i quantū subiicīē generationi. Sed si queras quomodo illud quod mouet motu augmentationis ē in loco. Licꝫ ista dubitatio non sit necessaria ad propositum tamen respondeo q p̄m aliquos quantitas vel quantum p̄e supponitur in motu augmentationis ꝛ diminutionis terminus autem quantitatis talis vel talis terminat motum hunc ꝛ illum. Sed contra hoc. Nulla quantitas manet in toto motu ꝛ sub vtroq; termino. subiectuꝫ ār manet idē ergo quantum non ē subiectum istius motus. Et p̄terea ista terminatio cuius generis ē per se species. si generis quantitatis quantitas ē si nō. motꝰ ille non erit per se ad quantitatē. Dico ergo quod sicut subiectum alterabile lz in tota alteratione sit sub qualitate, tamen non ē p̄oꝛie dicendum q quale sit subiectū alterationis. qꝛ illa qualitas accidit qō ē subiectum alterationis. ita augmentabile lz semper dum augmentaē sit quantum. tamen ex quo variatur secundum quantitatem sicut alterabile secundum qualitatem quantitas non ē ratio nec per se conditio subiecti augmentationis Quid ergo ē subiectum augmentationis. Dico q sic subiectum per se alterationis ē ens in actu p̄m formaꝫ p̄ioꝛes qualitate. non tamen ens in actu p̄m qualitatē ita per se subiectum augmentationis est aliquid ens in actu secundum aliquam formā p̄oꝛez q̄ntitate non aūt

per se est ens in actu ꝑm quātitatem. forma aūt ꝓior ñ est nisi substātialis. ergo per se subiectū augmētationis ⁊ diminutionis nō est nisi substātia tm̄. Quomodo ḡ subiectum quod ibi mouet est in loco. ℟ndeo vniuer ſaliter cuiuscūq; motus subiectū est in loco vel ꝑ formā ꝑpriā acqsitam imimobili qō mouetur tali motu. vel per ipam formā ꝑm quam mobile fuit vel mouet. ⁊ ꝓmus membrū verū est de alterato ⁊ lato. secūdum mēbrum ē de augmentato ⁊ diminuto sed quod subijcitur generationi neutro modo est in loco. ℔ec enim ꝓsupponitur isti mutationi in subiecto aliqd qō fit rō locādi. nec illud ꝑm q̄ subiectū fluit est ratio locandi. Ad tertiū de p̄dicatione dico q̄ ꝓma facie nō videtur nisi q̄ p̄dicatum acceptū a forma posteriori nō dicat per se de eo qō accipit a forma ꝓori. sicut hec nō est per se homo ē albus vel superficies ē colorata. ⁊ per hoc non pōt plus haberi nisi q̄ hec non ē per se aīal est homo. Et si obiicias q̄ etiam nec ecōuerſo. hec enim non est per se coloratum est superficiatum. ℟ndeo quod ꝓcise accipitur a forma ꝓore ⁊ qō ꝓcise accipitur a forma posteriore sic se habent q̄ neutrū per se includit in alterū. ideo nō ē predicatio per se sicut nec ecōuerſo. ponendo autem genus accipi a forma ꝓriore ⁊ differētiā a forma posteriore cōcludendū est q̄ nec genus per se predicabit de differentia nec ecōuerſo. qō concedo. sed non ſequit q̄ genus non predicet per se de specie: q; species ⁊ ſi importat differētiam vltimā tanḡ principalem in ratiōe ſua non tm̄ ꝓcise importat illud sed cum hoc rōnem generis tanḡ de per se cōceptu eius. Et si vlteri⁹ obiicias q̄ nec ista est per se superficiatū coloratum est superficiatum. vbi tm̄ non accipitur ꝓcise intellectus ꝓoris ⁊ posterioris vt distinguūtur contra se. ſ; vt intellect⁹ posterioris includit ꝑpus cōparando ad intellectū ꝓoris ꝑm se. ℟ndeo hoc ſi verum est hoc ideo est q; subiectū iſtud superficiatum coloratū non habet cōceptum vnū per se. ⁊ qō in se nō est per se vnum non videtur esse alicui per se vnum nō sic aūt ex alia parte: q; conceptus poris ⁊ posterioris faciunt conceptum per se vnum.

Et ſi queras quare magis hic q̄ ibi. ℜeſpondeo sicut querere quare ex actu ⁊ potētia fit vnum nulla ē q̄stio ex. 8. metha. c. vltimo. Nam nulla est ratio nisi q̄a hoc est per se actus ⁊ illud per se potentia. ita querere q̄re ex isto actu ⁊ ista potentia fit per se vnum siue in rebus siue in conceptibus non est alia causa nisi q; hoc est potentiale respectu huius. ⁊ illud actuale: ⁊ vlteri⁹ nulla est ratio nisi q; hoc est hoc ⁊ illud est illud. ⁊ eodē modo de vno per accidens q; hoc est hoc ⁊ illud est illud. iō hoc est actus per accidēs ⁊ illud potentia per accidens ⁊ ideo ex hoc ⁊ illo fit vnum per accidens. ímediator. nō q̄ calor constituat calidū ⁊ humanitas hoiem. ⁊ per cōſequens calor ens per accidēs cōſtituat. ⁊ humanitas ens per se q̄ ista calidū calefacit. ⁊ tamen ſecūda est immediata: cuius querere me⁹ est indiſciplinati. 4. metha. Ad quartum dico q̄ habet euidentiam bonam contra ſecūdam opinionem improbatam. frustra enim poneretur corporeitas alia ab intellectiua ſi ipſa includat vegetatiuam ⁊ ſenſitiuam. ⁊ ſenſitiua ⁊ vegetatiua ī cludant corporeitatem. ſed ꝑm aliam viam est facilis reſponſio. hic enim est necessitas ponendi plura ⁊ que. illa certe que est ratio vniuerſaliter diſtinguendi hoc ab illo ſcilicet contradictio que est immediata ratio diſtinguendi plura ſub ente. vtpote ſi hoc ⁊ illud recipiant contradictionem in cēndo: quia ſi hoc est ⁊ illud non ē: non ſunt idem ens in cēndo. ſicin ꝓposito forma anime non manēte corpus manet. ⁊ ideo vniuerſaliter in qualibet animato neceſſe est ponere illam formam qua corpus est corpus aliam ab illa qua est animatum. non loquor de illa qua est corpus hoc est individuum corporis quod ē genus. Nam quodcūq; individuum ſua forma tali est corpus vt corpus est genus. ⁊ est habēs corporeitatem. ſed loquor de corpore vt est altera pars cōpoſiti. per hoc enim nō est individuum: nec ſpecies in genere corporis nec in genere ſubſtantie quod est ſuperius ſed tantūmodo per reductionem. vnde corp⁹ quod est altera pars manens quidem in eſſe ſuo ꝓpꝛio ſine anima habet per conſequens formam qua est corp⁹ iſto modo ⁊ non habet animam. ⁊ ita illa forma neceſſario ē alia ab anima. ſed non est aliquod individuum ſub genere corporis niſi tm̄ per reductionē vt pars. ſicut nec anima ſeparata est per ſe inferius ad ſubſtantiaz: ſed tm̄ redactionem. Contra hoc diſpoſitio neceſſaria vīne ceſſitas non manet abſq; illo ad quod diſponit neceſſario. ſed forma mixtionis est diſpoſitio neceſſaria ad aliam. ergo ⁊c̄. Et confirmatur ſpecialiter in ꝓpoſito quia intellectiua cum ſit mortalis non neceſſario ſeparatur a materia niſi quia aliqua forma ſubſtantialis quaz requirit vt diſpoſitionem neceſſariam ſeparatur. ipſa enim ꝑm ſe non habet in materia aliquid ſibi repugnās ſed illa neceſſario requiſita non poteſt poni niſi forma mixtionis. ergo intellectiua ſine illa non poteſt eſſe nec ſeparatur illa ſtante. ℜeſpondeo aliqne qualitates conſequuntur formam mixtionis ⁊ in aliquo gradu ſūt neceſſarie ad ꝺ vt intellectiua maneat. q; quicqd est neceſſarium ad diſpoſitionez est etiam neceſſarium ad formam ad quam diſponit. ſed bene poſſunt qualitates eſſe neceſſarie ſimpliciter ad intellectiuam vt informātem. ⁊ hoc in gradu perfectiori q̄ neceſſario requirantur ad formam mixti. poſſibile enim est formam perfectiorem requirere illud quod imperfectior requirit ⁊ nō tm̄ ꝑm gradum equalem: ſed ꝑm gradum perfectiorem corruptis ergo illis diſpoſitionibus in gradu illo in q⁹ neceſſario requiruntur ad intellectiuam non manet intellectiua. ⁊ tamen illa alia forma diſponens ad eaz poteſt manere quia non ſunt corrupte ꝑm gradum neceſſarium ad illam formam. ſed illa alia etiam non manet in eſſe perfecto ⁊ quieto. quia qualitates ꝙſequentes eaz ſunt corrupte ꝑm gradum ꝑm quem conſequuntur eam in eſſe perfecto ⁊ quieto. ⁊ ideo nullum corpus animabile habet ſimpliciter eſſe perfectum ⁊ quietum recedēte anima. immo ſtatim est in continua tendentia ad reſolutionem ſui in elementa. Ad formam ergo argumenti dico q̄ illa forma non est diſpoſitio neceſſaria vīne ceſſitans ad intellectiuam: ⁊ ſz ſtatim ſequatur eam intellectiua in generatione hoc non est ꝓpter neceſſitatem inter eas. ſed quia agens ſuperius habet paſſum ꝓportionatum compoſitum: ſcilicet ex materia ⁊ forma mixtionis. ⁊ quando habet paſſum ꝓportionatum compoſitum ſtatim inducit in illud illam formam cuius est capax. Et quod etiam additur in confirmatione q̄ anima intellectiua nō habet in materia repugnātiam. dico q̄ nulla est forma ſubſtantialis informans materiam quin illam conſequantur vel ipſa requirat q̄litates conſequentes ⁊ in certo gradu in quo ſi non maneant nec forma illa informabit materiam. ſz ergo intellectiua non habeat ꝓpriam repugnantiam ad aliquam formam naturalem: tamē informando materiam requirit qualitates aliquas ⁊ in gradu aliquo perfecto in quo ſi non maneant ipſa informabit materiam. ille autem ſunt qualitates conſequentes formam ꝓriorem: ſz non neceſſario requiſite adeſſe forme ꝓrioris in tanto gradu in quanto requirūt ad eſſe intellectiue in materia Iſtud patet in exemplo quia ad animationem ab intellectiua requiritur corꝛ ⁊ epar determinate calida. cerebrum determinate frigidum. ⁊ ſic de ſingulis partib⁹ organicis. tali autem diſpoſitiōe ceſſante poteſt adhuc manere qualitas aliqua que ſtat cum forma mixti ſz nō illa que requiritur ad eſſe ⁊ operationem intellectiue in materia. Quantum ergo ad iſtud dubium ſecūdum huius ſecundi articuli. dico q̄ corpus chriſti per ſe includit materiam ⁊ ad minus formam ỹnā mixti ꝓtez

intellectiua: ⁊ per istam formam est in actu partiali et primū receptiuū anime intellectiue ꝫ non sit per illam in genere corporis vt corpus est genus nisi per reductionem ⁊ in istud cōpositum ꝙ tñ per se est pars hois sit p se cōuersio panis. ꝙ totius in totū ⁊ partium in partes ⁊ per cōsequēs hec forma est formalis terminus cōuersionis siue forma termini cōuersionis. hec autē manet eadem siue alia vniatur illi siue non vniat. ꝙ ꝫ prior est naturaliter saltem in formādo ipsa anima ⁊ i triduo mā sit aia nō manēte ibi. ⁊ in triduo fuisset eadē res bui⁹ sacramēti si sacrm tūc māsisset: ꝙ in illo triduo forma corporeitatis nō fuit separata a mā sua in xpo: ⁊ per ꝓseqūs nec separata a mā sua vt in eucharistia. Sicut enī idem numero fuit res ista ꝑm se in exīstia nāli: ita ēt idē cōpositum numero ꝙ ē terminus ꝓuersionis ꝑmus manifisset semp in eucharistia nec valet in ista idētitate saluanda fug̃ read idētitatem materie seu hypostasis quia ꝫria pōt ineſſe eidē idētitate māe quādo succedūt sib in unicem. ⁊ si etiam verbū assumpsisset lapidem fuisset lapis idē nature humane idētitate hypostasis.

Ad argumenta Ad ꝑm sicut panis dicerē collect⁹ ex granis ita spēs remanētes dicunt̄ collecte: ꝙ sunt. aligd ipsius collecti. ⁊ ita exponit Aug. Ad secūdū nō intelligit ꝙ vescamur ibi pane remanēte sicut cōsueuimus vti. sed eo ꝙ quantū ad vsum actū cūdē ꝫ quē habꝫ panis. Ille autē spēs eodē mō nutriūt quo illa quoꝝ spēs sunt. ꝫ ꝙ intelligi sua similitudo quo ad hoc ꝙ aligb⁹ eodē mō se habitibus quo ad vsum nr̄m meriti sicut panes ⁊ vinum vtimur seu pascimur in eucharistia. sicut vtimur aqua in baptismo sed nō quo ad hoc ꝙ sicut remanet aqua ita ibi maneat iba panis. ex hoc enim vult oppositū in cedez c. statim post. ipse panis ⁊ vinū trāsit ait in corpus ⁊ sāguinē dei. Si aūt modum ingras sufficiat tibi audire qm̄ per spūm scm̄ fit. ⁊ paulopost. Panis ⁊ vinū ⁊ aq̄ ⁊ per invocationē ⁊ supaduētū spūs sci supnāliter transiūbatur in corpus xpi ⁊ sanguinē. Ad ꝫ dico ꝙ spēs panis ⁊ vini ita reputāt corp⁹ xpi verū ⁊ mysticū sicut panis ꝙ: ita ostendūt in se multa grana quātū ad illō ꝫ ꝙ grana habt rōnē sensibilitatis. s. rōne accītiū. Ad aliud ꝫ er secūdo articulo solonis qōnis. hic enī ē trāsmutatio nō qua terminus accipit eē simplr̄ sed qua accipit eē ꝫ. Ad vltimū ꝫ ꝙ ꝑmus terminus isti⁹ conuersionis nec est mā sola nec mā sub quātitate. ꝙ tūc nō eēt trāsūbatio sed trāsquātitatio. nec mā sub mō. nec cōpositū ex mā ⁊ aia itellectiua: sed cōpositū ex mā ⁊ forma q̄dā ꝓze intellectiua que mānsit eadem realiter cū xpo vivo ⁊ in corpore mortuo tanꝫ formale rei ꝑmo contente sub eucharistia semp ex quo fuit eucharistia instituta ideo non valet.

Ad secundū sic ꝓ a cedit ⁊ arguit ꝙ panis in cōuersione in corpus xpi annihilat. ꝙ qđ ꝑcessit ⁊ nihil eius manet annihilat. panis ꝑfuit ⁊ nihil eius manet: ꝙ nec materia nec forma. totū enim totaliter trāsit. materia. s. in materiā ⁊ forma in formā. ergo ⁊c. Secūdo sic. Qđ nihil ē in se vel in alio ⁊ prefuit aligd annihilat. panis post cōuersionem nihil est in se. nihil est etiam in xpi corpore. quia tūc corpus christi augeretur per conuersionem panis in ipsum. Illud enim fit maius in quo est aliud ⁊ aliud quātum manēs. ergo. ꝫ sic. In transitione partiali forma annihilatur. quia nihil eius manet ad minus nō distinguitur ista corruptio partis ab annihilatione nisi ꝙ forma prior manet i potētia materie sed in ꝓposito forma panis nō manet i potentia susceptiui sui pōt ēt ꝓbari q̄ibi forma a qua est trāsitus annihilatur. ꝙ nō manet in actu. ꝫ nec in potētia subiecti. probatio: matur a potes potētiā naturalē reducere ad actuꝫ ⁊ per ꝓns si ista forma destructa remaneret eadem in numero i potētia materie posset per agēs naturale i actum reduci. qđ ē contra ꝑm. 5. phiꝫ. ⁊. 2. de generatione i fine. Si dicas ipsaꝫ nō eādē numero sed eandē in specie manere i potētia subiecti. hoc nō prohibet annihilationē. ꝙ: ⁊ si ista esset annihilata adhuc posset alia numero educi de potētia materie. Item annihilatio ⁊ creatio sunt opposita. sicut generatio ⁊ corruptio. ꝙ sicut dicit 5. phiꝫ. idē ē terminus a quo generationis ⁊ termin⁹ ad quē corruptionis. ⁊ econuerso. ita idē est terminus ad quē annihilationis: ⁊ terminus a quo creationis. ⁊ econuerso. sed qñ tota substātia ⁊ totalis est terminus ad quē productionis productio eius est creatio ergo quando ipsa tota ⁊ totaliter est terminus a quo destructiōis illa destructio est annihilatio. sed in ꝓposito ipsa tota ⁊ totaliter est terminus a quo conuersionis. ergo ⁊c. Opp^m dicunt auctoritates adducte in. q. precedēte articulo. i. dicunt. n. panē cōuerti in corpus christi ergo non annihilatur. Et hoc arguitur ratione. ꝙ: creatio ⁊ annihilatio sunt opposita. sed si corpus converteretur i panē iteꝝ illa reductio panis non esset creatio ꝙ: nō eēt simpliciter de nihilo vt de termino a quo ergo pari ratione conuersio panis i corpus non est annihilatio. Itē istius annihilationis non posset esse cā nisi deus. Sꝫ deus nō potest esse cā non essendi res ꝑm quod ꝓbat. Aug. 83. q. q. 20. ⁊. 21.

Hic dicitur ꝙ panis non annihilatur ⁊ ex hoc ifertur ꝙ post conuersionem panis non est nihil. ⁊ per cōsequens est aliquid non autem illud quod ꝑfuit ꝙ: illud conuersum est. nec quicqꝫ aliud a termino in quē conuersus est. ergo post conuersionem est aliquid vt illud in quod conuersum ē vt sic scit verum dicere quod prefuit panis est corp⁹ christi. aut si ista negetur necesse est dare ꝙ aliquita⁹ corporis sit eius quod fuit panis. ⁊ similiter esse corporis sit eius. alioquin panis post cōuersionem nullo modo posset dici aligd. sed oporteret dicere ꝙ omnino esset annihilatus. Hec ergo opinio duo dicit. ⁊ ꝙ panis non annihilatur. ⁊ ꝙ post conuersionem nō est nihil. sed aliquo modo aliquid ⁊ 2^m̄ ducit ex ꝑmo. Cōtra illud sciūdum arguo quadrupliciter sic. ꝑmo termin⁹ mutationis inquātū est termin⁹ includit nō ee alterius termini. hoc probatur ꝙ: inquātum est terminus habꝫ aliquam incōpossibilitatem ad alium terminum. ergo vt est terminus non includit aliquitatē alterius termini. nec alterum terminum esse aliquo modo aliquid ꝙ: contradictio est ꝙ vt includit non esse eius includat aliquitatem eiusdem. Secūdo ꝙ: corpus christi nullo alio modo se habet in se post conuersionem ꝙ ante. ergo nec aliquid alio modo habet esse in ipso. Sed panis non conuersus nullo modo habet aliquitatē suā in corpore christi. nec aliquitatem corporis christi: ꝙ nec post conuersionē. probatio prime consequentie. cē ꝑm quid in aliquo est propter eius esse simpliciter. quia cuiꝫ aliquid in se est tale ideo sic vel sic habet aliquid in se vl ee in alio. ergo non est differentia in modo essendi alicuius in aliquo nisi propter differentiam eius in se.

Item cuius est aliquitas illud ea formaliter est aliquid. si ergo aliquitas corporis sit nunc eius quod fuit substantia panis. ergo illud quod fuit substantia panis est nunc formaliter aliquid illa aliquitate. quero quid est illud aliquid: non panis: quia panis non est. et preterea contradictio videtur q̄ aliquitate corporis sit formaliter aliquid quod scilicet est panis. nec ista aliquitate est illud quod fuit secūda panis corpus. quia quod fuit substantia panis simpliciter desinit esse. corpus simpliciter manet in eodē esse nec potest dici ꝙ ista aliquitas est aliquid aliud nisi panis vel corpus. Item aliquid ⁊ res convertunt̄ secundum Aluic. i. metha. sue c^o ꝙ ē aliq̄ aligta⁹ illō fōaliē ē, rel. ⁊ p ꝓns seqr̄ ꝙ illō ꝙ

fuit panis nunc esset res. res autem ꝑm istum doctorez dicit dupliciter. vno modo ꝓ re opinabili vt res dicitur a reor reris. alio modo res rata ꝓout dicitur a ratitudine. hac ergo aliquitate: hoc quod fuit panis erit res primo modo. ⁊ tunc sequitur ꝙ non magis sit res q̄z chymera. quia chymera est res isto modo ꝑm eum. ⁊ tūc optime stat cum tali aliquitate annihilatio panis. sicut si aliquid ꝙuerteret in chymeram vere eēt annihilatū si res secundo modo tunc vt prius. aut res quidditate panis ⁊ tunc panis nō est quidditatiue ꝙsūs aut res quidditate corꝑis. ⁊ hoc est ipossibile ꝓpter quidditatiuā distinctionē eius qō fuit panis ⁊ corꝑis. Allio mō dicit ꝙ panis nō annihilat. qz ꝓ conuersionem in corpus manet in illo in pō qz corpus xp̄i ⁊ panis habēt sm cōe vt mām ⁊ iō sola panis pōt redire per corꝑis cōuersionē in ipm. ⁊ illa reditio nō esset creatio. ḡ nec ista cōuersio est annihilatio ⁊ hoc ꝓpter cōem subam vl cōe sm in cuius potētia est vterq; terminus. Cōtra. Non posset panis anihilari ex isto dicto manente aliquo alio corꝑe. qz si aliqō aliud corpus saltē corrupti bile manet. manet mā ciusdē rōnis. in cuius potētia ē vtrūq; tñ ꝑ ꝑns manet panis. sicut mō dicit manere in mā corꝑis xp̄i. ḡ ñ possz annihilari pāis nisi tota sba corꝑea ānihilet. Itē si panis ānihilaret ⁊ corꝓ xp̄i eēt ibi pns: eodē mō pāis eēt ipō mc corꝑis xp̄i ⁊mo qō nunc ē. ergo ꝓpter hoc qō nunc manet in potētia in materia corꝑis xp̄i nō debet negari annihilatus.

Itez sm cōe vtriq; termino non ē necessariuz nisi ad transmutationē ꝓprie dictā. excludendo. n. sm ⁊ accipiendo precise duos terminos alicuius transmutationis magis requirit in eis oppositio q̄z aliquid idem cōe. imo idē cōe in aliquibus ꝓhibet ipsa esse per se terminos alicui⁹ transitus. vt ꝑz in his que sunt ciusdē speciei ergo cum in isto transitu nō sit proprie mutatio nec sm manēs, sed tñ sunt duo termini transitus nihil cōe per se dabit. vel aufert aliquā rationē ab isto trā situ. ergo si ille transitus esset annihilatio excluso quo cūque cōi erit ⁊ modo.

Ad questionē dico qō in ꝓposito nihil panis manet post cōuersionē. scōo ꝙ panis non ānihilatur vel qō est facilius ꝙ panis ista conuersione nō annihilatur. Primū supponatur ꝓbatum ex rōnibus cōtra primā opinionē. scm ꝓbatur sic. termius ad quē transitus ipsius panis non est purum nihil. ergo panis nō ānihilat. ꝓsequētia ꝓbat qz ē min⁹ ad quē ānihilationis ē pur nihil ⁊ ꝑ ꝓbat a simili sic ti⁹ a q° creatōis ē purum nihil. ita terminus ad quē annihilationis debz eē purū nihil. Añs ꝓbat: qz terminus ad quē isti⁹ trāsitus ē corꝑs xp̄i: qz ⁊ si negatio panis cōcomitet ēminum ad quē: non tamen terminus iste ē oīno nihil q̄z in aliquo positiuo. Cōtra istud qz ⁊ si desitionē panis cōcomitet positio corꝑis hic. tñ illa desitio panis ꝑm priā rōnē vt distinguit ab illa positione vi eē annihilatio. qz terminus ad quē eius ē nihilcitas panis. Cōfirmat ꝙ sile qz corruptio nō ē mō annihilatio non ꝓpter hoc solū qz gnātio cōcomitat eā. qz si ꝓpter ꝑ solū ⁊ ꝓpter terminū gnātionis ꝑcise nō eēt annihilatio eēt mutatio positiua ipsa corruptio ꝓpter terminū positiuū mutationis qō falsum ē. nūc ḡ corruptio ꝑm ꝓpriā rōnem sui vt distinguit eēntialiter a gnātione cōcomitāte non ē annihilatio: qz aliqd corrupti manet. s. mā. ⁊ ex hoc sequtur ꝙ negatio ad quā ē: ē negatio in apto nato ergo ꝓuatio. ḡ ꝙ opp^m i ꝓposito cū nihil termini a quo maneat nec negatio eē panis sit ꝓuatio qz nō in apto nato sed purū nō eē. sequtur ꝙ ista panis destructio ꝑm ꝓpriam rōne sui sit annihilatio. Et hoc cōfirmat secūdo qz per se rō alicuius nō variat ex aliquo cōcurrente per accidens cū eo. Sed per accīs est ꝙ cum ista ōstructione panis cōcurrit positio corꝑis xp̄i hic. ꝓbatio. posset enim primū separi a secūdo. ergo ꝓpter istā positio

nem corꝑis xp̄i non variatur ratio istius destructionis. sed ipsa si sola eēt sine positione ista eēt annihilatio panis. ergo ⁊ modo. Dic dicere vno modo ꝙ transbatio ē mutatio ꝑcise inter terminos positiuos: ita ꝙ nō erit dare duos terminos ꝓuatiuos ad duas mutationes sicut in generatione ⁊ corruptione. sed sicut ꝑm philosophū. 5. phi. aliqua mutatio est a sbo in sbm que s. habet ꝓ vtroq; per se termino aliqd positiuum. ita ista trāsbatio hz duos terminos ꝑcise. ⁊ vtrūq; positiuū ⁊ ita nō ē hic cōsiderare illā destructionē quasi sit vna mutatio per se formaliter distincta genere ab ista ceptione corꝑis xp̄i hic. sed tñ modo ē vnus trāsit⁹ huius positiui in illud positiuū. Contra istud m^m ē: ꝙ panē nō eē nō ē formaliter corpus xp̄i esse hic. nec eꝝ⁹ qz posset panis non eē corꝑe nō posito hic ⁊ cōuerso. silr nō eē corꝑis xp̄i hic ⁊ eē panem nō sunt formaliter idē. sed oppositi termini. ergo possumus hēre duos trā situs qditatiue distinctos. quoz vterq; hz suos ꝓpios terminos: ⁊ tūc stat tota difficultas tacta de gnātiōe vt distinguit a positione corꝑis xp̄i. Dic pōt dici sustinendo istā cōclusionē. s. ꝙ panis nō annihilat simpliciter: qz terminus annihilationis ē purū nihil hoc sit ꝙ nihil termini a quo manet in termino ad quē. nec negatio in aliquo apto nato que dicit ꝓuatio terminat eā ⁊ oppositc cōditiones istis conditionibus sunt in corruptione vt corruptio est. nec tertio: ꝙ negatio in aliquo positiuo despato terminat eam: sed simpliciter negatio extra genus. s. extra oē positiuū siue sbm qō dicat ꝓuatum ꝑm illā negationē siue dispatū qō includat illam negationē. Et istud vltimū regri pōt ostēdi. nam nō solū mā aeris corrupti manet ⁊ hz ꝓuationē forme pōris. sed negatio forme aeris saluatur in forma ignis q̄ de nouo inducitur. ⁊ negatio illa vt est forma ignis nō est ibi vt in sbo apto nato sed sic est tñ in materia communi: sed est ibi vt in aliquo desperato. ⁊ hz circunscribatur negatio illa vt in materia cōmuni que non terminat corruptionem ⁊ ꝓpter quam corruptio modo non est annihilatio si tamen determinaret aliquā desitionez negatio ista vt in dispato adhuc non annihilaretur aer.

Ad ꝓpositum ⁊ si hic non sint ille duerationes de q̄bus patet ꝙ ꝓpter eas corruptio non est annihilatio. sez quia aliquid corrupti manet. ⁊ quia negatio terminans eam manet in apto nato. est tamen ibi illa tertia ratio, scilz ꝙ negatio terminans eam est in aliquo positiuo non subiecto licet desperato. Per hoc ad rationē potest dici ꝙ illa desitio panis ꝑm se etiam vt est ad nō esse panis non extra genus sed vt in corꝑe non est annihilatio vt patet. Tunc ad aliud exemplum de corruptione. verum enim est ꝙ non negatur corruptionez esse annihilationem ꝑcise ꝓpter generationem concomitātem. sed ꝓpter duas causas quarum vna includit aliam. scilicet quę est subiectum cōmune. ⁊ ideo negatio terminās est priuatio. Sed si posset fine vtra q̄z istarum stare tertia ꝙ negatio terminaret: vt in aliquo positiuo disparato: adhuc non esset illa transitio annihilatio: ⁊ talis ponitur ista conuersio. Sed tertium magis cogit. sez de ꝑ se ⁊ per accidēs. inuenit enim hic transitus per se ab esse panis ad non esse eius. ⁊ alius a non presentia corꝑis xp̄i: hic ad presentiam ipsius hic. Et tunc sicut argutum fuit si secūda non concomitaretur primam prima esset annihilatio. ergo ⁊ modo formaliter est annihilatio. quia ratio eius non variatur ꝓpter illud quod per accidens concomitatur.

Item si panis annihilaretur ⁊ corpus christi poneretur hic presens omni eodem modo se haberet tam panis q̄z corpus quantum ad omnem conditionem tam esse q̄z non esse sicut modo se habet. sed quod omni eodem modo se habet sicut si eēt annihilatum est annihilatum. ergo prima ꝓpositio manifesta est: quia si eēt annihilatus nec mā nec forma ei⁹ maneret eodem modo

nec nunc. si autem corpus esset tunc presens sub accidentibus ita ꝛ nunc. Item ꝛ est directe contra responsionem vltimo dictam ad illud de corruptione: qꝫ terminus vt terminus actionis noue nouus est. negatio ergo esse panis vt terminus desitionis panis noua est. sed vt in corpore christi non est noua. nam illo modo quo disperatū includit negationē disperati ante desitonem panis corpus xpi fuit non panis. Si dicas verum est qꝫ non panis vt in corpore non est negatio noua sicut nec disperatio noua corporis ad panē sed non esse panis est nouum. Contra ex hoc sequitur ꝙ nō ee panis est terminus: qꝫ vt negatio ista est in corpore est per rōnem disparationis ꝑm rñsionem illā. Si ergo nō ee panis terminat vt nouum terminat nō vt in corpore per rōnem dispationis. Itē qñ sit cōcurrūt mutatōnes diuersoꝝ generū negatio nō ē per se tin9 vni9 vt includitur in termino alterius. Ex9 si sit sit generatio ꝛ loci mutatio: negatio terminās corruptionē cōcomitantē generationē nō terminat eā per se vt saluatur in vbi. ꝛ probaꝫ illud per rōnē. qꝫ vbi negatio termini a quo vnius mutationis per se saluaꝫ in termino ad quez alterius oportet illas mutationes ee eiusdē generis: qꝫ opꝫ terminum ad quē ꝛ a quo ee oppositos. Sed in ꝓposito corpus xpi non includit nō ee panis. pꝫ qꝫ dispatio illa corporis ad panē fuit manēte vtrooꝝ extremo ñ includit ḡ illā negationē ee panis nisi vt h. sed ille tminus vt hic nō ptinet ad gen9 sbe. ḡ negatio illa nō per se terminat destructionē vt saluaꝫ in corpore vt h. Istarum rōnū alique pñt euadi. secūda sic negādo istā ꝓpositionē qō oi eodē mō se hꝫ ꝑm ee ꝛ nō ee sicut si eet annihilatū illud ē annihilatū: oporteret addere in sōo istud ꝛ oino idē succedit sibi. Nō autē ista additio sit necessaria satis apparet: qꝫ anteqꝫ res creaꝫ ē ita nihil: sicut si ꝑus fuisset creata ꝛ post annihilata. ꝛ tñ anteqꝫ creet nō est annihilata ꝛ quare hoc: qꝫ nō succedit nihilcitas sius ee suo. Ita dico ꝙ si panis eet annihilatus nō manerꝫ mā nec forma sicut nec mō. sed tñ nūc aligd succedit ipi totali ee panis qō nō succederet tūc qꝫ nūc succedit negatio in genere. ſ. in aliquo positiuo dispato. tūc vo succederet negatio simplr extra genus. Ad 3m pōt dici ꝙ negatio vt includiꝫ in dispato nō ē incōpossibilis sue affirmationi in rōne cōi entis. aliogn dispata nō possēt simul ee entia. sed negatio ꝺictēs repugnat sue affirmationi ēt in toto ambitu entis. Si ḡ negatio panis dispata prefuit in corpe. nō tñ negatio ꝺictoria ee eius. nuc aūt post uersionē illa nectio ꝺictoria ē in corpe xpi. et sic ē noua qꝫ segtur affirmationē sibi cōtradicentem.

Contra hoc non videt aliquo mō ista ne° ꝺictoria esse in corpore magis qꝫ ꝑus. ꝛ ita vt noua ē ꝛ terminat desitionē panis nō terminat vt in corpore. Negatō etiā ꝺictoria ē purū nihil. ꝛ ita purū nihil dī de aliquo positiuo sicut si de chymera dī. ḡ si illa negatio terminat desitionē. segtur ꝙ illa desitio erit purū nihil. Si dicatur ad ꝑmū ꝙ nō ee panis vt ꝺicit ee panis aliter est in corpe xpi qꝫ ꝑus qꝫ in corpe xpi vt hic includit illō ñ ee ꝺictoriū. In corpe xpi aūt absolute non includit ni si negatio dispata. Hoc ꝓbaꝫ ꝑ quartā rōnē: quia terminus posterior nō ē rō noue incōpossibilitatis ad aliqd ꝑus nāliter. ergo illud vt hic nō ē aliqua rō noue incōpossibilitatis corpis ad ee panis. ḡ opꝫ dicere ꝙ vl ista negatio nō sit noua. ꝛ tūc nō terminat desitionem vel si ē noua ꝛ nō in corpore vt hic. qꝫ illa pūtia nō ē rō ꝑm quam inest talis incōpossibilitas: nullo modo illa negatio terminabit vt in corpore desitionē panis.

Potest ergo teneri tertiū. ſ. secūdum mēbrum disiunctionis posite supra. ꝙ ꝛ si destructio panis sit annihilatio absolute panis: sicut ꝓbat illa ratio de per accidens: ꝙ qꝫ necesse est dicere ꝙ ipsi esse panis simplicit succedit nō ee panis simplr: ꝛ ista successio oppositi ad oppositū simpliciter per accidēs cōiūgitur cum successione corporis xpi ad non pñtiam hic: ista hēbit suos ꝙ se terminos alios a per se terminis illius. nō ergo ꝙ se terminꝰ istius terminabit per se vel pcise vt cōiungit ꝙ accidens per se termino alterius. Dico etiam ꝙ hac cōuersione panis non annihilaꝫ. qꝫ sicut dictū ē in solutione precedēte. trāsbatio quedā ē qua terminus accipit simplr ee. ꝛ alius accipit simplr nō ee. q̄dam autē qua accipit bic ee. de ꝑma qua terminus vnus accipit simplr ee ꝛ alius simplr nō ee forte posset saluari ꝙ destructio termini a quo nō est simplr annihilatio. qꝫ ibi per se terminus ad quē ipsi9 inceptionis eet oppositꝰ termino a quo desitionis. sicut est de termino a quo et ad quē gnationis ꝛ corruptōis. ꝛ ita posset ibi negatio ſterminia quo vt in termino ad quē terminare desitionem sed in ꝓposito vbi tñ est trāsitio adductiua termin9 ad quē per se mutationis positiue nō opponit termino a quo mutationis ꝙuatiue. ꝛ ita nō pōt ee rō cōcludendi negationem eius. Posset ergo dici ꝙ conuersio ista est sic sbe in sbam nō quātū ad ee sbale simplr. sed q̄m ad hē vt sicut corpus vt h̄ succedit pani vt h: ita panis vt hic cōuertitur in corpus vt h. ꝛ ille mutationes lz sint inter sbas tñ vt inter sba non vt inter terminos termini enim sunt tñ modo pñtialitas ꝛ non pñtialitas que possunt reduci ad genus vbi vt dictū est di. io. q. j. sicut ergo mutatione positiua non acquiritur simpliciter esse corpori sed tñ esse hic: ita mutatione deperditiua correspōdente quam includit cōuersio ista. inēz tum ista conuersio est trāsbatio translatiua: non autem ꝓductiua ista in quā nō depdit panis ee simplr sed hic esse. ꝛ patent satis pulchra cozrridentia: qꝫ sicut corpus hēt nouam pñtiam non deperdendo antiquam. ꝛ dicit mutationem acgsitiuaz sine deperditiuaz. vt dictū est di. io. q. i. ita econuerso panis hz depditiā sine acgsitiua qꝫ desinit ee hic ꝛ non acgrit aliā pñtiā alibi. qꝫ ergo non depditur sicut nec acgritur per hāc cōuersionē vt est trānslatiua nisi tñ. esse hic ꝛ non esse hic sequit ꝙ ꝑ hanc conuersionem vt hic est non deperdit esse substātiale. ꝛ per cōsequens non annihilaꝫ. immo non destruitur panis hac cōuersione: qꝫ tamen panis nō manet in esse substantiali ꝛ hac cōuersione non destruit vt dictū est oportet ꝙ desinit ee alia desitione que est a simpliciter esse eius ad simpliciter non esse eius. illud autē non esse eius lz quasi concomitet pñtiam corporis vt hic non tñ vt terminum eiusdem generis. ꝛ per ꝙsequ si ista destructio ꝑm se considerata sit annihilatio: tamē nullo modo ista cōuersio est annihilatio. Exemplum huius. Si panis destrueret ꝛ crearetur angelus de nouo ꝛ fieret presens speciei panis. conuersio panis in angelum cēt panis vt hic in angelum vt hic presentē. et per istam conuersionem angelus non acquireret nisi illam presentiā. cōcomitaretur tamen illam presentiam nouam nouū esse quod terminat creationem ꝓpriaz

Per istum modū dicendi apparet que transubstātiatio pōt esse imperistens ꝛ que nō. ꝛ que potest ee manente termino a quo ꝛ que non. transitio enim que est a termino in terminum ꝑm ee simplr terminoꝝ ꝛ non esse non potest esse alicuius conuersi ꝛ tamen manentis nec in terminum preexistētem. sed trāsbatio que ē trāsitus substantie in substantiam quantum ad h̄ esse potest esse ꝛ termini a quo manētis si desinat h̄ esse. nō tamen simpliciter desinat esse ꝛ succedat sibi aliud vt h̄. Potest etiam esse in terminum preexistentem si incipiat h̄ esse absqꝫ hoc ꝙ incipiat esse. Potest etiam esse ꝙ terminus a quo destruatur sed nō hac conuersione. Et potest esse ꝙ terminus ad quem incipiat esse ꝛ non hac conuersione sicut exemplificatum est de angelo creato.

Ad argumenta Ad primū

si teneaꝫ ꝑm mēbrū disiūctiue posite i ꝓn° solonis negāda ē illa maioꝝ. oꝝ. n. addere nihil. qꝫ manet ꝛ filr nihil

succedit vt per se terminus. Ad secūdum per idem: ꝛ si nihil sit in se nec in alio. tamen suo esse nō succedit omnino nihil. Ad tertium negandum est formaꝫ in corruptione annihilari: ꝛ ad probationem quia non manere nisi in potentia materie: dico ꝙ ipsa manente in potentia materie est compositi alteram partem manere per se. ꝛ sic etiā manet forma per accidēs. cuius aūt aliquid siue per se siue per accns manet nō annihilat. Et cum dicis ꝙ posset idē numero redire per āgēs nāle. nō segtur qz potētia illa in qua manet forma: dz intelligi ꝑn potētiale nō aūt respectu. corrupta enim forma nō amplius manet respectus potētie ad formā qz nō ē respectus potētie ad oīno pteritū sicut nec ad oīno ipossibile. sed ipsum pncipiū potētiale manet per se. ꝛ ī hoc totū manet per se ꝑm aliqd eius ꝛ forma que erat aliqd totius manet per accns ꝑm aliqd sui. Uel posset breuit dici ꝙ ꝛ si nihil forme corrupti maneat tamē negatō succedens sibi est negatio in apto nato ꝛ ideo ꝑuatio ꝛ illa nō est nata terminare annihilationē. Et cū applicat ad ꝓpositū ꝛ si regrit ꝙ maneat ad hoc ꝙ dicat nō annihilari ꝛ forma panis nō sic manet qz mā eius trāsit in mām. dico ꝙ ꝓpter multas rōnes vt dictū est ꝑus corruptio nō dicit annihilatio. ꝛ lz ille due sufficiāt. s. ꝑm manere ꝛ negationē terminātē eē ꝓuationē. tū si negatio terminās esset quecūqz negatio in genere. puta in aliquo dispato positiuo adhuc trāsit ad ipam nō eēt annihilatio. Ad 4m pōt dici ꝙ nō oīs ꝓductio totius ibi est creatio: sed que est a termino a quo vta pure nihil. et ita ē ꝑ oppositū est si teneat sēm mēbrū huius disiunctiue posite in solone qōnis. sed nō ꝓcludit ꝙ hac cōuersione panis annihileť: sed tm ꝙ eius annihilatō cōcomitat istā ꝓuersionē. Ad rōnem in oppm Amb. logtur de cōuersione terminorū nō ꝑm simplr eē sed ꝛz qd eē. Ad aliud de creatione pz ex solone vltimi argumenti ad ꝑmam partē. Ad Aug. rīdeo. deus nulla actione positiua annihilat rem: sed sicut positiue agendo rem conseruat: ita annihilare est desinere creaturam ꝓseruare. ꝛ hoc potest deus.

Ltimo queritur si

v ne argumētis qb⁹ ꝓpoīb⁹ possit hūersio, vere exprīmi. ℟ndeo non pōt vere signari per verbū eēndi nec fiē di. neqz ēt per hoc verbū posse vl possibile. ꝛ hoc ꝑm nullā dīam tpis. nec enim panis fuit corpus nec est nec erit. ꝛ ep° corp⁹ nō fuit nec est nec erit panis. ꝛ rō oīum istoꝝ est qz esse notat vnionē extremorum eēntialē vel accītalē ꝓ illo tpe qō signat. sed ꝓ nulla dīa tpis hūt ꝫextrema vnionē eēntialē nec accītalē sed ꝓ oī instāti vel dispationē: puta qñ extrema sētia positiua vel maiorē repugnātiā. s. entis ad nō ens ꝓ illo instāti ꝑ quo vnū ē ꝛ aliud nō ē. Sed̄o dico ꝙ panis nec fit nec factus ē nec fiet corpus xp̄i nec ep°. et rō istoꝝ ē qz fieri qñ ꝓdicat ꝛm adiacēs ꝑdicat fieri simpliciter eius de quo dicit. ꝛ sic nō cōiūgit aliqd oppositū ipi sbo. sicut panis fiebat quādo coquebat. ꝛ sic corpus fiebat qñ in vtero vginis formabat. sed nihil ad. b. sed qñ fieri ꝑdicat. zm adiacēs tūc denotat sbm fieri ꝑm formā ꝑdicati. sed panis ꝓ nā dīa tpis fit ꝑm formā ꝑdicati. s. corpis. nec ep°. ꝛ pz illud in silī per oppm. Jō. n. hūt ē va. hō fit alb⁹. qz hic hō fit sub forma albedinis. ꝛ per oppm hec impossibilis hō fit asinus. ꝛ hoc loquēdo stricte de virtute sermonis sic vī eē in ꝓposito. Tertio dico ꝙ panis non pōt nec potuit nec poterit eē corpus xp̄i. nec ecōuerso. ꝛ rō oīum istoꝝ ē qz illa de possibili ē falsa cuius illa de ineē est impossibilis. quelibet enim de possibili pōt exponi in aliquā de ineē possibilem lz forte falsā. sed quelibet de ineē cōsequēs cuilibet istaꝝ de possibili est impossibilis ex ꝑma cōclusione iam ꝓbata. Qualr ergo dico ꝙ nullo istoꝝ modoꝝ accipiendo vtrūqz extremū in recto opz alterum de altero ꝓdicari. Si ergo vera debet eē ꝓdicatio oportet alterum eoꝝ in obliquo accipere denotando ordinem extremi ad extremum. ꝛ hoc potest esse dupliciter, vel cuz hac ꝓpositione ex vel de addendo ad terminū a quo sic dicit phs. ꝛ. metha. c. 5. ꝙ ex mane fit meridies ꝛ nō econuerso. ꝛ hoc modo potest concedi ꝙ ex pane vel de pane fit corpus xp̄i. alio modo addendo termino ad quē hanc ꝓpositionē in. que denotat ipsum esse terminū ad quē hoc modo panis trāsit in corpus xp̄i: ꝛ omnes alie locutiones de virtute sermonis ad aliquam istarū reducūtur. sed secūda est magis ꝓpria qz non denotat aliqd cōmune manere sicut aliquo modo denotat ista ꝓpositio ex ꝑm modum ꝓpriū accipiēdi ex. non enim ex oppositō fit oppm: nisi qz ex subō cōi vtriqz ꝑm ꝑm. i phi. ꝓmo de generatione. ꝛ. ii. met. Nulla aūt ꝓpositō cum mutatione accepta vel moueri etiam accipiendo vnum terminum in aliquo ꝛ alterum in recto vera est vtpote panis mutatur in corpus qz non est hic mutatio vt dictum est in. i. q. istius dis. trāsire autem seuerti abstrahit a ratione mutationis qz ponunt habitudinem termini ad terminum nō importādo subiectū commune manere.

Jrca secundā par

c tem istius di. querendū est de mā cōueniente isti conuersioni ꝛ duo hic q̄runtur. ꝓmo vtrum solus panis triticeus cū aqua elemētari coagulat⁹ sit ꝓueniēs materia cōuersionis in corp⁹ xp̄i. 2° vtrū solū vinū exꝓressum de vua sit cōueniēs materia conuersionis in sanguinem.

D primaz questio

a nem patet de conse. di. 2. c. i. ꝛ. c. non opz. ꝛ. c. sequenti. Ratio ꝓncipalis ē qz xp̄s talē mām consecrandam instituit ꝛ in signum institutionis tali materia consecranda vsus est. Quod etiaz panis triticeus ꝛ non alius habetur de conse. di. 2. in sacramēto. Et huius congruentia accipitur ex illo verbo Jo. 12. Nisi granum frumēti ꝛc. vbi xp̄s se grano frumēti comparat. vnde Aug⁹. ibi. Cum sint multa grana frugum nulli se cōparat nisi illi vnde mos cepit ecclesie de ꝫ solo grano cōfici corpus domini. De hac etiam farina triticea aqua elementari coagulata debet panis formari qz ita supponitur panem illum fuisse formatuz quo vsus est xp̄s cōsecrando. nec sufficit pasta: sed panis: quia sic inst. tutum est ꝛ ad omnia est congruentia. qz cum sacramentum illud sit signum nutrimēti spiritualis: in illis congrue instituitur que sunt signa principalis nutritionis corporalis. ꝓncipale autem nutrimētum quantum ad cibum est panis triticeus. Sed hic est dubiū. primo de amido an ex ipso possit formari panis consecrabilis. Secundo de farina triticea pasta confecta: non cocta possit confici. Tertio an panis azimus vel fermentatus vel vterqz. Quantum ad primum videret ꝑma facie ꝙ talis panis eēt consecrabilis. tum qz ille vsualiter reputatur panis triticeus. ꝛ christus instituit sacramētuz in pane triticeo vsuali. tum qz ille deputationes que fiunt circa amidum ꝓparandum nō videntur alterare a specie farine triticee. non enim fiunt ibi nisi decolationes ꝛ purgationes ꝛ huiusmodi. hec autem non videntur alterare medullam tritici a spē sua

Sed si credatur expertis in rebus de qualitatibus cōsequentibus eas que innotescunt ex operationibus per quas qualitates cognoscimus ꝛ distinguimus substantias. aliter enim nō cognoscimus distinctionem ignis ab aqua nisi per ea que innotescunt nobis ex operationibus. ꝛ ꝑm medicos quelibet species habet qualitatem

ꝛ operationem a tota specie que nō competit sibi per talem mixtionem: sed cōsequitur formam propriam talis speciei. ꝛ huiusmodi qualitas et operatio alia est in tota specie in amido ꝛ alia in pane triticeo sicut appareret cernentibus eas ꝛ assignantibus ꝓprietates tales ꝛ tales q̄tū ad effect⁹. ex quo videt q̄ amiduz sit totaliter alterius spēi a pane triticeo. Et cōfirmat istud nō. n. per aliud ꝓbamus acetū ꝛ agrestā differre spē a vino. ꝛ per ꝓns nō esse materiā ꝓsecrationis quantū ad vinū nisi q̄tum ad qualitates ꝛ operationes. qz. s. actū est a tota spē frigidū vinū aūt a tota spē calidū. Hic breuiter ꝑt dici q̄ cū certū sit farinā tritici purgatā ꝫ coēz purgationē eo mō. s. quo pistores solent cā pūrgare esse materiā cōuenientē ad faciendū panez consecrabilez ꝛ dubiuz sit an amiduz sit bi⁹ mā ꝛ pars negatiua multū sit ꝓbabilioꝛ nō sine peccato aliqs se exponit tali dubio maxime ille q ꝓparat hostias ꝓsecrādas qz sibi simplr est certū q̄ de tali mā ꝓparat vtēs forte pōt magis excausari de petō. qz supponit talē mām eē bñ ꝓparatā sed si in veritate nō ē ista mā ꝓsecrabilis in cōseruando nihil facit. nec tū est idolatria nec occasio idolatrie populo qz q̄tū in se est supponit mām esse idoneaz. ꝛ a se ꝛ ab alijs adorandā. Quo ad 2ᵐ dubiuz bene ꝓbabile est q̄ pasta ꝛ panis nō differunt spē. qz per decoctionem paste i furno vel alio mō ab igne nō fit nisi exalatio humoris aquei cōmisti cū partib⁹ farine. ꝛ hec mixtio est p iuxtapositionē. talis aūt ſep aratio nō mutat speciē. qz nec etiam mixtio Hec tamē de pasta potest confici quia noluit christus in sacramentis suis istā subtilem disputationem de differētia specifica imponere nobis: sed q̄ panē triticeum vsualez habemus cōmuniter ꝓ materia ꝓsecrationis. vt. sic ꝑm Dam. li. 4. c. 9. illud q̄ cōmuniter consueuit esse nutrimentum corporale ipsum vel sile esset nobis sacramentuz istitutum spirituale. Et si arguas panis fit pasta per modicā cōpressionem in digitis videtur materia cōsecranda sicut ante decoctionem. Respōdeo hoc ꝓbat q̄ nō differt spē panis a pasta. sed nō ꝓbat q̄ pasta sit mā cōsecrabilis. Et si q̄ras de pane tali recēti ꝛ reducto in pastā an sit cōsecrabilis. ꝟ⁹ q̄ sic qz quātū cūq; remittat in illo ꝓsueta duricia que cōsueuit eē i pane cocto. tñ ex quo semel coct⁹ est ꝛ panis fuit nisi manifeste recedat a rōne panis vsualis nō recedit a ratione panis ꝓsecrabilis. 3ᵐ dubiū includit maiorē difficultatē. greci enim dicūt q̄ necesse ē ꝓficere in fermēto ꝛ iō negāt latinos ꝓficere: ꝛ añs nituntᵉ ꝓbare p euāgelia. dicūt enim q̄ xp̄s passus est luna. 14. vt implerētur figura legis de agno paschali q̄ imolabaī luna. 14 ꝛ hoc futurū xp̄s ꝓnoscēs ꝑuenit comedere agnuz paschalē ante lunā. 14. dicūt aūt tūc inter iudeos panē fermētatū eē in vsu. nō enīz erat eis interdictus panis fermētatus ante. 14. die mēsis p̄mi ad vesperam. ex ꝟ cōcludunt xp̄m tunc vsum fuisse fermēto ꝛ per ꝓns ipm ꝓficisse in fermēto. ꝓ ista opinione adducūt alia d̄ euangelistis. vt illud Jo. 18. c. q̄ nō introierāt iudei in p̄torīū vt nō cōtaminarentᵘ sed manducarēt pascha. pascha aūt accipit ibi ꝓ agno paschali qui debebat comedi. i 14. luna. ḡ. i 14. luna tradiderūt xp̄m pilato. Itez Jo. 12. legit q̄ añ diem festū pasche. ꝛ segtur totū illd̄ cena ꝛ institōne eucharistie. ḡ añ die illū i quo imolabaī agnus paschalis. ꝛ per ꝓns añ lunā. 14. Itē Mat. 2 . dicit quō iudei cogitauerūt occidere xp̄m. d. nō in die festo. ille aūt dies festus p̄ncipalis erat luna. 15. iuxta illud numeri. 2 . i 4. die mēsis p̄mi pascha erit. ꝛ. 15 die solēnitas supple p̄ncipalis. ḡ de illo intelligitur in Jo. cum dī. Ante diē festū ꝛc. Sed in ꝓposito añs ē falsum q̄z ꝓns. p̄ma enim ꝓntia nulla est nec secūda est necessaria. Nō enim passus fuerit luna. 15. ꝛ per ꝓns fecit cenā luna 14. ꝑbaī exp̄sse per illud Mat. 26. Prima die azimoꝝ quęserūt discipuli. vbi vis paremus tibi comedere pascha. Et Mat. 14. Prima aūt die azimoꝝ quādo pascha imolabāt. Quo vis eamus ꝛ paremus vt māducemus pascha. Et Luce. 22. Venit dies azimoꝝ i qua necesse erat comedere pascha. ꝛ misit dominus Petruz ꝛ Joānē dicēs. euntes parate nobis vt mādūcemus pascha. Ex istis ꝑz q̄ die azimoꝝ p̄ma s. 14. luna comedit agnū paschalē. ꝛ hoc iuxta illud nūeri. 28. qd allegatū ē statim. ꝛ. 15. die erat solēnitas. hoc ē ꝓmus est dies integer solēnis solēnitatis pasche ꝛ illa die passus est xp̄s. Et sic illa hora qua comedi debuit agnus paschalis ꝑm legē. s. 14. die mēsis p̄mi comederunt discipuli verū agnū. Ad ꝓbationes cozuz q̄s addūt ꝑ añte paret per vnam distinctionē positaz ab Innocētio de officio misse. parte. 3. c. 4. q̄ pascha gnāz modis accipitur. vno modo ꝓ solēnitate diei azimorum que erat luna. 15. alio modo ꝓ die in cuius vespere comedebaī agnus que erat luna. 14.. tertio ꝓ hora imolationis agni que erat pars diei. i 4. 4° ꝑ agno qui comedebaī vel imolabaī. 5° modo ꝓ panib⁹ azimis. Ad ꝓpositū sufficit p̄mū mēbrū distinctionis ꝑ soluēda auctoritate p̄ma de Jo. 8. ꝛ simlr ꝓ secunda auctoritate. Hoc ergo simpliciter renēduz est q̄ ō̄ne cessitate panis cōsecrabilis nō est neq̄z q̄ sit azim⁹. neq̄z q̄ sit fermētatus: qz ꝑm Anſ. in li. suo de azimo et fermētato non differūt substātialiter azimus ꝛ fermētatū. ꝛ ideo nō negamus vere cōficere grecos qđ etiā ꝑz qz tpe Leonis pape fuit cōstitutū q̄ cōficeret in fermēto. sed fuit ad temp⁹ ad extinguēdam hereſim ebyonitarū qui dixerūt q̄ necessariū erat xp̄ianos iudaizare. et per ꝓns pascha suum in azimo cōficere sicut fecerūt iudei. ꝛ ad extinctionē hui⁹ hereſis fuit ordinatū consecrare in fermēto. Sed post hereſi illa extīcta rediit ecclesia occidentalis ad p̄mam cōsuetudinē que cōformis est institutioni xp̄i ꝛ promulgationi facte per ei⁹ vicarium petrum. Sed de necessitate ministri: ad. min⁹ in eccl'a latina ē hodie cōficere in azimo. sicut dictuz est supꝝ ista di. de materia cōueniēte. q. 2. Et forte etiā grauit peccant greci qui nō se cōformāt ecclesie petri maxime cuz hic habeaī fundamētum solidū q̄ sic xp̄s instituit istū sacramētum celebrandum ad minus ꝫ non necessario q̄n aliter fieri posset. tamen sic magis cōgrue celebratur.

D secundam que

a stionem dico q̄ vinū artificiale siue quodcūq; aliud vinum qđ nō est vinum vitis vtpote vinū pomoꝝ ꝛ huiusmodi nō est vinum nisi ꝑm gd ꝛ equoce: vnde nullū tale est aptū cōsecrationi in sanguinem. Principalis ratio est qz sic xp̄s instituit bona cōgruētia: qz secūda ps p̄ncipalis nutritionis. i. potus p̄ncipalr cōsistit in vino vt in potu p̄ncipali. ꝛ de ꝟ habeī de cōse. di. 2. vinum ēt illud debet eē exp̄ssum de vua. Quādiu enim liquoꝛ ē in vua tñ hz magis rōnē cōmestibilis q̄z potabilis. Illud aūt facit m ꝓ secūda ptesui eētialiter cōtinet sanguinē. ꝛ ꝓ signo aliqđ qđ ē per se pot⁹. ꝛ hoc habeī de cōse. di. 2. Didicim⁹. ꝛ. c. sequenti. q̄ de impressō botro. hoc ē de vuarum granis ppls cōicaret valde esset cōfusuz. sed si necesse fuerit botrus in calicē cōprimaī. Huic autez vino apponere aquā non ē simplr necessarium de necessitate sacri: qa etiā qñ apposita ē nō cōuertitur in sanguinem nisi priuſ sit ꝓuersa in vinum ꝛ ita modica ē apponēda. ꝛ ita tempestiue q̄ ante cōsecrationem possit cōuersa fuisse in vinum. greci etiam nō apponūt aquam vt dicit Innocentius de officio misse. parte. 3. c. 4. vel. 5. est tamen de necessitate ministri ꝓpter ꝓceptū ecclesie. ꝛ ita etiā christus vinum cum quo fuit aqua mixta consecrauit. iuxta illud Dama. libro. 4. caplo. 5. Christus calicem ex vino ꝛ aqua tradidit discipulis suis dicens. Bibite ex hoc omnes. hic est sanguis meus ꝛ cetera.

Congruẽtia appositiõis aque in vinũ est ꝓpter my
sterium vt significet ppls vniri xp̃o. iuxta illud de cõ
secra. di. ii. Omne. Cum in calice aqua vino miscetur
populus xp̃o vnit. i. copulãdus significatur per fidem
t dignam sacramenti perceptionem.

Jsta ẽ distinctio vndecima

huius quarti libri. In qua magr̃ postq̃z egit de sacrañ
to eucharistie quãtũ ad suũ eẽ. Nic vo determinat d̃ eo
quãtũ ad eius fieri. Et tria facit. Primo enim ostẽdit
quõ suba panis t vini in verũ corpus xp̃i trãsubstãtiat̃
Secũdo quõ ipsum sub aliena specie occultatũ fidelib⁹
sub vtraq̃z specie ministrat̃. Tertio quomodo discipul'
in cena xp̃i corpus passibile t mortale dabat̃. Primũ
vsq̃z ibi. Sub alia aũt specie. Secũdum vsq̃z ibi. Cor
pus vero tale dedit. Tertium vsq̃z ad finẽ distinctõis.
Jn speciali sñia magr̃i stat in tribus ꝓpositionibus qua
rum ꝑma est hec. Cõuersio panis in corpus xp̃i non est
formalis sed quibusdam videtur eẽ substãtialis. Hãc
magister insinuans querit qualis sit ista conuersio pãis
t vini i corpus xp̃i. vtrum. s. sit conuersio substãtial' vel
formalis vel alterius modi. Et dicit q̃ non est forma
lis eo q̃ species que ꝓus erant permanerẽt. s. sapor pon
dus figura albedo. Dicit aũt postea q̃ quibusdã videt
q̃ sit conuersio ꝑm substãtiam vel substãtialis eo q̃ sub
stantia panis t vini essentialiter sit substãtia corporis
t sanguinis xp̃i. Postea ponit circa hoc quorũdã obie
ctionẽ. si enim sic intelligat̃ conuersio tunc quotidie aliq̃
substãtia fit corpus xp̃i t sanguis que ante nõ fuerat. et
sic quotidie corpus xp̃i auget t de materia aliqua for
mat̃ de qua in cõceptione nõ fuerit factũ. Et dicit magi
ster sic ad hoc rideri posse q̃ cõfectio corporis xp̃i nõ fit
ꝑm nouã corporis formationẽ: aut per ipsius corporis
formati augmẽtationẽ: sed per quãdam trãsubstãtiatio
nem virtute diuina factã sine noua formatione aut au-
gmento. Postea dicit q̃ ꝑm opinionẽ istam cõceditur
q̃ panis fit corp⁹ xp̃i sicut farina fit panis. t si panis fit
caro xp̃i s. cut farina facta est panis t aqua facta ẽ vinũ.
nec tamen dicit farina ẽ panis t aqua est vinũ. Illu vo
q̃cedũt illud qd̃ erat panis vel vinũ post cõsecratiõez
eẽ corpus t sanguinẽ. nõ tñ manẽs panis sed mutatũ
Subdit aũt q̃ panis nõ bz se vt mã respectu corpis xp̃i
Postea dicit q̃ alioz opinio ẽ hãc cõuersionẽ sic eẽ it el-
ligendã: q̃ sub accñtibus sub qbus ꝓus erat suba panis
t vini post cõsecrationẽ ẽ suba corporis t sanguinis xp̃i
nõ tñ vt illis afficiat̃. Subam aũt panis t vini dicunt
vel in ꝓiacẽtẽ mãm resolui aut in nihilũ redigi. dicit ẽt
magr̃ q̃ alii dicũt. s. q̃ substãtia panis t vini remanẽat
cum substãtia. s. corpis t sanguinis xp̃i quã subam pa-
nis t vini dicũt eẽ sacr̃m. t ex hac ratione hec suba dici-
tur fieri illa. q: vbi ẽ hec t illa. Contra qd̃ obiicit p au
ctoritates qbus dicit nihil ibi aliud eẽ q̃z subam corpis
t sãguinis t spẽs panis t vini. Secũda ꝓpõ est. Sub
aliena specie corpus xp̃i tribus de causis tradit̃. sed sub
vtraq̃z spẽ xp̃s sumit̃. Hanc magr̃ ponens assignat tri
plicẽ rõnem quare corpus xp̃i sub aliena specie occulta
tur seu sumit̃. Prima ẽ ad augendũ fidei meritũ que est
de his que nõ vident̃. Secũda ad vitãdum borroꝛem
q: nõ bẽmus in cõi vsu carnem crudã t sanguinẽ man
ducare. Tertia ne det̃ infidelibus irridẽdi occasio. Po
stea dicit q̃ illud sacr̃m sumit̃ sub duplici specie. iõ vt
aie t carnis susceptio in xp̃o t vtriusq̃z liberatio in nob
significaret̃. ordinat̃ enim hoc sacr̃m ad salutem corpo
ris t aie. Addit ẽt q̃ sub vtraq̃z specie tot⁹ xp̃s sumit̃.
nec tñ panis ꝙuertit̃ nisi in corpus: t vinũ nisi in sãgui
nem. Subdit ẽt q̃ in hoc duplex spẽs vnitatẽ sacrañ
ti nõ tollit. q: sub eadẽ spẽ idẽ sumit̃. nec bñ dictio sup
eandẽ spẽm dz iterari nec de aliis subijs q̃z de substã-
tia panis t vini ꝓfici t cõsecrari dz corpus xp̃i t sãgu-
is. Postea dicit q̃ aqua vino admiscẽda ẽ. ad signifi-

candũ vnionẽ populi cũ capite xp̃o que nullo modo sciẽ
ter dz omitti q: dñs eam apposuit. Siqs autẽ ex obli-
uione vel ignorãtia omittat offerens vinũ sine aq̃ con
ficit qdem sacr̃m: q: ẽt ꝑm cõsuetudinẽ aliquarũ eccle
siarũ dimittit̃ aqua tñ grauiter corripiendus est. Sub
dit aũt q̃ aq̃ sine vino nullaten⁹ offerri ꝓt sacr̃o. nec pa
nis nisi de frumẽto. nec granũ frumẽti nisi redactũ fue
rit in panem. q: ipse xp̃s t grano frumenti se cõparat et
panem se dicit. Tertia ꝓpõ est hec. Quãuis xp̃s in ce-
na dedit corpus passibile t mortale. tñ nũc sumit̃ ipas-
sibile t imortale. Hanc magr̃ insinuat dicẽs q̃ xp̃s de
dit discipulis suis tale corpus quale tũc habuit. s. passi
bile t mortale. Addit ẽt q̃ eucharistia intincta nõ debet
pplo dari in supplemẽtũ cõionis. nam xp̃s panẽ intin-
ctum non dedit nisi iude qui nõ accepit corpus christi.
tunc sed tñ panẽ. Ante tamen cum ceteris discipulis
perceperat corpus t sanguinẽ xp̃i. Et tñ in speciali.

Ubi illa accidentia fundentur.

Di. ii.

s

J autem queritur de accidẽtibus que remanẽt
i. de speciebus t sapore t pondere in quo subiecto fundetur
potius mihi videtur fatendũ existere sine subiecto q̃ esse in subiecto q: ibi ñ
est substantia nisi corporis t sanguinis domi
nici que non afficitur illis accidentibus. Nõ
enim corpus xp̃i talem habet in se formam ſz
qualis in iudicio apparebit. Remanent ergo
illa accidentia per se subsistẽtia ad mysterii ri
tum. ad gustus fideiq̃z suffragium quibus cor
pus christi habens formam t naturam su-
am regitur.

De fractione t partibus.

Dolet etiam queri de fracti
one t partitione que ibi videtur fieri vtrũ ve
ra sit. t si vera fractio est cuius rei sit vel i qua
re fiat. Cũq̃z non sit ibi alia substantia q̃ chri-
sti. Si in aliqua substantia est illa fractio i cor
pore xp̃i videtur esse. Sed econtra cum ipsuz
corpus incorruptibile sit q: immortale t im-
passibile in ipso no posse esse videtur. Nam t
xp̃s redarguit carnalẽ sensum discipulo⁹ qui
putabant carnem xp̃i sicut aliam in partes di
uidendam t morsibus dilacerãdam. Ideo q
busdam placet q̃ nõ sit ibi fractio sicut videt̃
sed dicitur frangi quia videtur frangi. Quib⁹
obiicitur qd̃ ait Ambr. Nihil falsi putanduz
est in sacrificio veritatis. vel sicut fit in mago-
rum prestigiis vbi delusione quadam fallun
tur oculi vt videant eẽ qd̃ non est. Ad hoc illi
dicunt. Non fallit nos visus nec fallitur. qd̃
esset si crederetur ita frangi vt videtur. Nec il
lusio est q: ad vtilitatẽ fidei non ad deceptõez
ita fit sicut t christus se ostendit duobus disci
pulis in via in specie peregrini. nec in eo tañ
talis forma erat sed oculi eoꝝ tenebantur ne

eum agnoscerent.

Aliorum opinio.

Alii vero dicunt ꝙ sicut ibi species panis est ⁊ non est ibi res cuius vel ī qua sit illa species. ita est ibi fractio que nō fit in aliqua re. quia nihil ibi frangitur. quod mirabiliter dei potentia fieri dicunt. vt fiat fractio vbi nihil frangitur.

Aliorum opinio.

Alii tradunt corpus christi essentialiter frangi ⁊ diuidi. ⁊ tamē integꝝ ⁊ incorruptibile existere. Quod se colligere asserūt ex cōfessione berengarij qui confessus ē coram Nicolao papa ⁊ pluribus episcopis: panē ⁊ vinum que in altari ponuntur post cōsecrationē non solum sacr̄m sed etiam verum corpus ⁊ sanguinem christi esse: ⁊ sensualiter non solum sacramento. sed in veritate manibus sacerdotū tractari ⁊ frangi. ⁊ fideliuꝫ dentibus atteri.

Confessio berēgarij.

Sententia probabilior.

Sed quia corpus christi incorruptibile est. sane dici potest fractio illa ⁊ partitio non in substantia corporis: sꝫ in ipsa forma panis sacramentalis fieri: vt vera fractio ⁊ partitio sit ibi que fit non in substantia corporis sed ī sacramēto. id est in specie. Ne autem mireris vel insultes si accidentia videantur frangi cum ibi sint sine subiecto. lꝫ quidam asserant ea fundari in aere. Est ibi vera fractio ⁊ partitio que fit in pane. id est in forma panis. Unde apostolus ait. Panis quē frangimus. quia forma panis ibi frangitur ⁊ in partes diuiditur: christꝰ vero integer manet ⁊ totus est in singulis. Unde Augustinꝰ. Quando christus manducatur. vita manducatur. sed quis audeat manducare dominum suum. ⁊ tamen veritas inuitās nos ad manducandum ait. Qui manducat me viuet propter me. Nec occiditur christus vt manducetur: sed mortuos viuificat quando manducatur: reficit. non deficit. viuit manducatus. qꝛ surrexit occisus: nec quando manducamus: partes de illo facimus: ⁊ quidem in sacramēto sic fit. Itē. Norunt fideles quomodo māducent carnem christi vnusquisqꝫ accipit partem suam. Unde ⁊ ipsa gratia partes vocantur. per partes manducatur ⁊ manet integer totus. per partes manducatur in sacramento ⁊ manet integer totus in celo. manet integer otus in corde tuo. Ideo ista dicuntur sacramenta quia in eis aliud videtur ⁊ aliud intelligitur. videtur panis ⁊ calix ⁊ oculi renunciant quod autem fides instruenda postulat panis est corpus christi. calix est sanguis ex his dat̄ intelligi ꝙ fractio ⁊ partes que ibi videntur fieri in sacramento fiunt. i. ī specie visibili. Ideo qꝫ illa berengarii verba ita distinguenda sūt vt sensualiter non modo sacramētō. sed in vītate dicatur corpus christi tractari manibus sacerdotum frangi vero ⁊ atteri dentibus vere quidem sed in sacramento tantum. Uera ergo est ibi attritio ⁊ partio. sed ī singulis partibus totus est christus. Unde Hiero. Singuli accipiūt christum dominum in singulis portionibꝰ totꝰ ē. nec per singulos minuitur sed integrum se prebet singulis. Item Hyla. Ubi pars est corporis: ibi est ⁊ totum

Augu⁹. ī ſmōe de vbis euāgelij

Hiero. ī sermone quodam.

Quid ille partes significent.

Quid autem partes ille significent. Sergius papa tradit inquiens Triforme est corpus christi. pars oblate in calicez missa corpus christi quod iam surrexit monstrat: pars comesta ambulans adhuc super terram: pars in altari vsque ad finem misse remanēs corpus iacens in sepulchro ñgnificat quia vsqꝫ in finem seculi corpora sāctorum in sepulchris erūt. Et siccut partes ille misticaꝫ tenent significationem ita etiam ⁊ fractio passionis christi ⁊ mortis est representatio. Unde ipse ait. Hoc facite in meam comemorationem id est in memoriam passionis et mortis mee. Naꝫ vt ait Ambro. Qꝛ ī morte christi liberati sumꝰ huius in edendo ⁊ bibendo carnem ⁊ sanguinez memores esse debemꝰ Sed caueat quisque ne īdiget percipiat. qꝛ iuditiuꝫ manducat. Non est enim iste panis q vadit in corpus sed panis vite eterne qui anime nostre substantiaꝫ fulcit. Sic ergo viue vt quotidie merearis accipere nec accedas indignus. Indignus est qui aliter celebrat mysterium quam christus tradidit vel qui habens mortale peccatum accedit. Ergo ⁊ si sint peccata quotidiana vel non sint mortifera antequam accedas dimitte debitoribus tuis. Si dimittis dimittitur tibi. ⁊ sic securus accede Panis enim salutaris est non venenum. Si ita accedis: spiritualiter manducas. Spiritualiter enim manducat: qui innocentiam ad altare portat.

Ambrosius.

Si quis īdignus sumat.

Si illud sit sacrificium ⁊ si sepius imoletur christus.

Post hec queritur si quod gerit sacerdos proprie dicatur sacrificium vl̄ imolatio ⁊ si christus quotidie imoletur vel

semel tñ immolatus sit. Ad hoc breuiter dici potest illud quod offertur ⁊ cõsecratur a sacerdote vocari sacrificium ⁊ oblationem: qz memoria est et representatio veri sacrificii ⁊ sancte immolationis facte in ara crucis. Et semel christus mortuus in cruce est: ibiqꝫ immolatus ẽ in semetipo. quotidie autẽ immolatur in sacramento: quia in sacramento recordatio fit illius quod factum est semel. Unde Augꝰ. Certum habemus qz christus resurgens ex mortuis iam nõ moritur. ⁊c. tamen ne obliuiscamur quod semel factuꝫ est in memoria nostra omni anno fit. scilicet quotiens pascha celebratur. Nunquid totiens christus occidit̃ qꝫ tñ anniuersaria recordatio representat qd olim factum est: ⁊ sic nos facit moueri tanquã videamus dominum in cruce. Item semel immolatus est christus in semetipso. ⁊ tamẽ quotidie immolatur in sacramento. Quod sic intelligendum est quia in manifestatiõe corporis ⁊ distinctione membrorum semel tantum in cruce pependit: offerens se deo patri hostiam redemptionis efficacem. eoz scilicet quos predestinauit. Item Ambrosius. In christo enim oblata est hostia ad salutez potens quid ergo nos. Nõne p singulos dies offerimus Etsi quotidie offeramus. ad recordationem eius mortis fit. ⁊ vna est hostia non multe. Quomodo vna ⁊ nõ multe. quia semel immolatus est christus. Hoc autem sacrificium exemplum est illius. idipsum semper ad ipsum offertur. proinde hoc est sacrificium. alioquin quoniam in multis locis offertur multi sunt christi. non. sed vnus vbiqꝫ est christus. ⁊ hic plenus existens. ⁊ illic plenus. sicut quod vbiqꝫ offertur. vnum est corpus: ita ⁊ vnum sacrificium. Christus hostiam obtulit: ipsam offerimus ⁊ nunc. sꝫ quod nos agimus recordatio est sacrificii. Nec causa sue infirmitatis repetitur. quia perficit hominem: sed nostre: quia quotidie peccam⁹. Ex his colligitur esse sacrificium ⁊ dici quod agitur in altari: et christum semel oblatum. ⁊ quotidie offerri. sꝫ aliter tunc aliter nunc. Et etiam que sit virtus huius sacramenti ostenditur. remissio. s. peccatorum. venialium. ⁊ perfectio virtutis.

Augꝰ. sup ps. xx.

Augꝰ. in sentẽtijs pspi

Ambr. sup epistolã ad hebreos

De vtute sacri.

De causa institutionis

Institutum est enim hoc sacramentum duabus de causis. In augmẽtũ virtutis. s. charitatis. ⁊ i medicinã quotidiane infirmitatis. Ũ Amb. Si quotiẽs effũdit̃ sanguis christi in remissionem peccatorum effundit. debeo semper accipere. qui semper pecco. debeo semper habere medicinam.

Ambr.

Item Augustinus. Iteratur quotidie hec oblatio licet christus semel sit passus. quia quotidie peccamus peccatis sine quibus mortalis infirmitas viuere non potest. Et quia quotidie labimur. quotidie christus mistice immolatur pro nobis. Decit enim nobis hoc sacramẽtum salutis. vt qui nos quotidie peccam⁹ ⁊ ille iam mori non potest. per hoc sacramentum remissionẽ cõsequamur. Quotidie commeditur ipse ⁊ bibitur i veritate sed integer ⁊ viuus manet. Item Misterium fidei dicitur. quia credere debes qꝫ ibi salus nostra consistit. Si autem queratur vtrum quotidie cõmunicãdum sit Audi quid inde tradit Aug. Quotidie inquit eucharistiam accipere nec laudo nec vitupero omnibus tamen dominicis diebus cõmunicandum hortor. Si tamen mens in affectu peccandi est grauari magis dico eucharistie perceptione quam purificari Et licet quis peccato mordeatur si peccandi tamen de cetero non habeat voluntatẽ ⁊ satisfaciat lachrymis ⁊ orationibus. accedat securus. sed hoc de illo dico quem mortalia peccata non grauant Si non frequentius saltem ter in anno homnes cõmunicent. nisi forte quis crimialibus impediatur in pacha scilicet penthecoste ⁊ in natali. Omnes ergo cõmunicent qui noluerint carere ecclesiasticis luminibus.

Augꝰ. ad ianuarium.

Vtrũqꝫ tidie sit mãducãdum.

Fabian' pa.

Jautem querit. In ista di. determinat mgr de his q̃ remanent post cõsecrationẽ eucharistie. ⁊ diuidit i duo primo. n. determinat de esse illorũ accidentiũ que remanent ibi sine subiecto. 2° de quadã transmutatione facta circa illa accidentia. s. fractione hostie in partes ibi. Solet etiam queri ⁊ iuxta illud incidenter determinat de signatiõe illarũ partiũ in quas frangit hostia ibi. Quid aũt partes ille figurant. Sequit illa pars. Post hoc querit q̃ põt poni incidentalis. in ista di. vel pncipaliter diuisa cõtra totaꝫ precedentẽ partez. In ista enim determinat de eucharistia sub rãtiõe sacrificij. postãꝫ determinauit prius de ea sub ratione sacramẽti. ⁊ ista habet pncipalẽ ⁊ incidentalez que diuidit in duas quarũ prima pars est de institutiõe huius sacramẽti ⁊ sacrificij. ibi. Ut institutũ est. 2ª de pceptiõe ibi. Si ãt requirat-

s

Circa istaꝫ di. querendũ est pncipaliter de accidentibus remanẽtibus sine sbo ⁊ ibi tria. primo de eẽ istoruꝫ accidentiũ. 2° de actionib⁹ eoruꝫ. 3° de trãsmutatiõe circa ipa. Circa pmũ q̃runt̃ duo. primo an in eucharistia sit aliquod accidens sine subiecto. 2° an quodcunqꝫ accidẽs remanẽs sit sine sbo.

c

Oprimum arguit qꝫ nõ quia sicut sbe conuenit esse per se: sic accidenti esse in alio ℔. pbatur qz ens diuidit in ens per se ⁊ i ens in alio ⁊ primũ mẽbruꝫ cõuenit sbe. ⁊ 2m accidenti. Sed impossibile est eẽ sbam ⁊ nõ esse per se siue esse in alio. quia qd̃ vere est nulli accidit. pmo phiꝫ. ergo impossibile est eẽ accid ens. ⁊ esse per se vel non esse in alio. 2° sic. Posterius cẽtialiter nõ põt esse sine priori essentialiter. 5. met ℔. c. de priori. Sed accidens est posterius essentialiter substantia. ex. 7. met. qz substantia est pncipiũ oim entiũ cognitione ⁊ tpe. ergo impossibile est accidens esse sine substantia cuius est accidens. 3° sic. Impossibile est diffinitũ esse sine diffinitione. ⁊ per cõsequens sine quocunqꝫ diffinicnte ipsuꝫ sed

a

substantia diffinit accidens ex. 7. met. c. 3. ergo ꝛc.
Si dicas maior est vera ꝛ diffiniente pertinente ad quidditatē diffiniti. nō aūt de illo quod diffinit vt adductuz. sic aūt substantia diffinit accidens . Contra. Impossibile est ꝛ incōpossibile relatiuū esse sine cōrelatiuo tunc enim relatiuū nō esset relatiuū. ꝛ tamen cō relatiuū diffinit relatiuuz nō vt aliquid de quidditate eius. sed vt addituz ergo maior est vera de diffiniente vt additū. ℔ Hoc ēt ꝓfirmaī. qz ad diffinitiōz alicui⁹ creature ptineret ipēdus non ptineret nisi vt additū ꝛ ꝺdicio ēet ꝙ diffinituz eēt sine isto addito. nūc aūt ꝑz ꝑbos substantia est cū simpliciter necessaria accidētis sicut ꝺus creature. ꝛ ꝓpter istā necessitatē cāndi cadit in diffinitione accidentis sicut tale additū. s. simplr necessariuz ḡ ꝛc. Itē ipdicameñ albū ꝛ albedo idē significāt qz albū solā ꝙlitatē significat. ḡ eodē mō ēntas ꝛ ēntū. Sz impossibile est ēe ēntū nisi sit aliqd subiectū cui ēntitas cōueniat. ergo est impossibile quātitatē esse sine subiecto Confirmaī qz quando aliqua sūt omnino eadem vnū nō pōt esse sine alio. hi⁹ sunt quātitas ꝛ quantū. Opposituz dicīt in lra. ꝛ auctoritates sanctorū que adducte sunt. di. precedente. Itez per rationē. Accidētia panis manent ꝑz ad sēsū ꝛ nō afficiunt corpus xp̄i . qz illud nō est quantū hac quātitate. sed multo magis nec figura tuz hac figura. Sed figura cōporis humani nec est coloratū hoc colore cōueniente cōpori humano. nec affīciūt aerē. qz aer nō est capax istorū accidētiū cū ista sint accidentia cōporis mixti ꝛ repugnātia elto. nec afficiunt substantiaz panis. quia illa nō manet. vt patet ex p̄dictis. ergo sunt sine subiecto.

Tho. in hac dist. ar. p°. q. p̄ma i solutiō. 3. ar ū . 3. q. ḡstiū cule ꝛ in 3. pte. q. 7. ar. p mo sol. vlti^m ar

℔ Hic dicitur ꝙ cum vnius cōpositi sit tantum vnum esse illud esse ex consequenti et per accidens est cuiuslibet accidētis illius totius ꝛ per se sequens si separet accūs a sbo deus dat sibi nouū ē qz nō pōt nūc habere eē totius cui prius accidebat. Contra hoc vnū quodqz qō est extra causaz suā ꝛ intellectū sicut habz entitatē ꝓpriā ita ꝛ proprium eē. ergo accūs habet ꝓpriā entitatē essentialē extra sbm ꝛ intellectū habet ꝛ ꝓpriuz esse. ꝛ ita nō est formaliter per eē subiecti. prima ꝓpositio supponit hic tanqz plana alibi enīz declaratur de esse essentia. Itē forma esse inmā de necessitate arguit cōpositū esse. ita ꝙ impossibile est ponere ꝑmuz sine⁹. sed per aliqz transmutationez naturalē forma est in materia vt per alterationē vel augmentationez. ergo per illā ꝛ ab eodē agente cōpositū ex subiecto ꝛ accidente habet eē formale illius accidētis. sed nō habet eē formaliter illius subiecti. qz illud ꝑfuit ante mutationē ergo ꝛc. Itez si accidēs quādo separatur habet hic nouū esse oz ibi ponere aliquā transmutationem a carentia illius eē ad istud esse. sed hoc est impossibile primo qz nō pōt poni que sit ista mutatio nō enīm est ḡneratio. qz accidens nō est subiectuz nec terminus ḡnerationis. nec est augmentatio nec alteratio 2ª ꝓbat. quia nō acquirit quātitas nec qualitas per istā mutationē. quia tunc vel qualitas esset subiectū augmentationis vel alterationis cuius esse acquirit. vel esset ꝙlitas ꝛ quatitas. ꝛ sic de isto posset argui in infinitū. Itē esse illud nouū quia nō est formaliter esse diuinuz aut est ꝓprie substantia vel accidēs vel neutrū. si in genere substātie erit independens. ꝛ per ꝓns non erit formaliter esse alicuius accidentis. quia nullū accidens pōt esse formaliter independēs vel per se esse. Si in genere accidētis quocunqz per reductionē erit eque dependēs cū forma cuius est. ꝛ per ꝓns per illud eē formaliter nō erit illud cuius est ens independens. Allīd dicīt ꝙ quādo accidēs separatur a subiecto deus dat sibi quandā virtutē supernaturalē per quā virtutē pōt per se eē siz sine ea nō posset. Contra istud 2ª^m arguīt sicut cōtra p̄cedens: ad minus quantū ad duo vltima argumenta. qz ista virtus aduenies ꝛ terminus alicuius mutationis. quero cuius. Ista etiā pertinebit ad aliquod genus. q̄ro ad quod. ꝛ arguīt vt pri⁹. Item siz aliqua virt⁹ supnālis deꝭ alicui. tñ postqz ineſt nāle ē hūti eam hēre vel posse hīe illud ad quod ē illa virtus sicut ecc⁹ siz supernāliter illumineꝭ: tñ illuminat⁹ nāliter videt: ḡ siz eēt miraculū in ꝓmo instāti cōseruatiōis istorum accīdtium sine subiecto: qz tūc cōfertur accīdti ista virtus. tñ postea per istā virtutez erit nāliter sine sbo. Item ipossibile ē sbam accipere aliquā virtutē ꝙ quā dependat ad aliqd vt sibi inherēs. ḡ ipossibile ē accidens recipere virtutē per quā sit ꝑ se ens absolutū ab omni inherētia ad aliud. ꝓbaī ꝓntia. qz ista per se esse ꝛ inherere eque apozpriantur istis. s. substantie ꝛ accidenti. hoc huic ꝛ illud illi.

Wenricus qli. 4. q. 36

Ad questionem ſ^m ꝙ hoc vocabuluz accidens pōt accipi ꝑ per se sigāto eius. vel ꝑ eo quod denominat ab isto per se sigāto. ista distinctio ē vtilis in omnibus cōcretis Ulterius accipiendo p̄z illo quod denominat a sigāto istius nominis accidens potest accipi vel pro absoluto vel pro respectiuo siue respectu accidētali. ſm hoc ergo habētur tria membra. s. de accidente quātum ad per se rationem quam importat accidēs. Secūdum de eo quod denominatiue dicīt accidēs: ꝛ ē absolutū. 3^m mēbrum de eo quod denominatiue dicitur accidēs. ꝛ ē respectiuum. ℔ Preterea hoc predicatum esse in subiecto vel non esse in subiecto. potest accipi ſm aptitudinem vel ſm actualitatem. Dicergo ꝓma cōclusio. ꝙ loquendo de per se sigāto accidentis. contradictio ē ipz intelligere non esse in subiecto. ꝛ hoc intelligendo vniformiter in subiecto ꝛ predicato. scilicet si in actu actus si aptitudine aptitudine. Secunda conclusio ꝙ loquēdo de eo qō denomiaī a per se accidētis signāto . ꝛ est ꝑ se respectus ꝺdictioē ꝙ sit sine subiecto ꝛ ḃactu ita . s. ꝙ nō actu inhereat subiecto extendēdo subiectū ad fundamentū quod pōt dici p̄zimū subiectum respectus.

Tertia conclusio ē ꝙ illud qō denominatur a per se signātio accidētis ꝛ est quid absolutum pōt esse ꝛ nō in esse subiecto actualiter siz necessario ineſt aptitudinaliter. ℔ Prima cōclusio probaī qz ꝑ se sigātum bui⁹ nomis accidēs ē quidā respect⁹ ad illud cui accidit. ꝛ forte idez respectus quē importat hec dictio inherens ad illud cui inheret. ꝛ idem sigātū est accīdtis ꝛ accidētie vt ita loquar ꝛ inherentis ꝛ inherentie. Sicut ergo impossibile ē accidentia eē ꝛ non sit inherentia si actu actu. si aptitudie aptitudine: ita aliquid esse accidēs . loquendo de per se sigāto ꝛ ꝓmo huius nominis quin sit inherens ꝓportionaliter. hoc ē si actu. actu: si aptitudine aptitudine. Et si queras ad quod genus pertinet illud quod per se sigāt hoc quod est accidēs vel inherens. ſ^o ad genus aliquod respectus extrinsecus aduenientis. ꝑz enim ꝙ dicit respectuz. ga nō potest intelligi ratio eius ad se. ℔ Nō autem dicit respectum intrinsecus aduenientem. quia nō necessario consequētem positionem extremorum : ga sicut patebit in vltima cōclusione fundamētum eius ꝛ terminus possunt manere sine isto respectu. Si queras ad quod gen⁹. Vide si forte ad gen⁹ passionis: vt sic passio dicat non tātum respectum passi ad agens: sed ad formam . vel si forte ad genus actionis: vt sicut actio dicat non tantum respectum agentis ad patiens. sed forme in formantis ad illud quod informatur: siz vtroqz modo erit respect⁹ extrinsecus aduenies. Et si obijcias ꝙ illud quod est determinati generis nō potest competere pluribus generib⁹. accidēs autem vel inherens quantum ad per se rationem nō inis conuenit omnibus nouem generibus. ergo ꝛc. ſ^o bene potest quod est determinati generis denominare plura genera. forte creatum dicit aliquid per se pertinens ad genus relationis. ꝛ tamē forte denominat qꝺ

libet aliud a deo. ꝛ solū illud aliud a deo ē ꝓprie in genere. ꝙ potest iste respectus ponere per se ad vnuꝫ genus. ꝛ tñ denominatiue dici de relationib⁹ vel respectibus nouem generum. Sed si cōtra hoc obicias p simpliciū sup predicamenta q⁹ esse in. non cōstituit aliquod spāle genus: qz vnū esse in: ē omnium nouem generum. Rº vel esse in. accipitur denominatiue: ꝛ sic circuit oīa genera accidētium sicut hoc qō est inherere vel accidere. vel accipit ꝙ ipsa habitudine per se sigāta per esse in. ꝛ hoc mō non accipitur aliqō gen⁹ ab esse in. qz ē spēs determinata in vno genere. Si aūt intelligat q⁹ esse in: q̄tū ad p̄sē rōnem quā importat non pertinet ad aliqō genus determinatū sed ꝙ se ad plā genera: negādus est. nō enim ē tante auctis q⁹ ꝓpter dictuꝫ ei⁹ debeat cōcedi oppositū eius quod ratio cōcludit. ratio autem cōuincit q⁹ ille ꝛceptus quez iportat i. pōt quidditatiue cōtineri in aliquo genere: ꝛ denominatiue dicat de formis q̄ sunt in multis generibus. nō enim dicit̄ quidditatiue de albedine ꝛ linea. cū. n. albedo ꝛ linea non dicerent̄ ad se: qz illud quod essentialiter icludit respectum. nō est ad se ꝑm Augu. 7. de trini. c. 2. Secunda cōclusio probat̄ qz respect⁹ ē ēntialiter habitudo inter duo extrema: ꝛ ideo sicut tollere terminum ad quem est respectus: est tollere vel destruere respectum. ita tollere illud cuius est respectus ē tollere respectum ꝛ destruere rationē respectus. non ergo qz accidēs respectiuuꝫ ē accidens. ideo requirit subiectū vel fundamentum: ſz quia respectus ē respectus: ideo requirit cuius sit ꝛ ad quid sit etiam in diuinis. Si arguatur contra istam conclusionem q⁹ videtur contradicere precedenti. qz ꝑm conclusionem precedentem ratio quaꝫ sigāt accidere vel inherere ē respect⁹ extrinsec⁹ aduenīēs. ꝙ non pōt competere alicui respectui denominatiue. quia respect⁹ non est subiectum respectus nec fundamentum. sic. n. ēet ꝓcessus in infinitū: ꝙ p̄nitas vel similitudo non pōt inherere vel accidere: qz inherere seu denoiari ab inherētia requirit q⁹ denoiatū sit sōm ꝛ fundamentū inherentie. Rº q⁹ vn⁹ respect⁹ bene pōt fundari in alio vt posterius in ꝑdi. sicut. ſ. tactuꝫ ē in quadā. q. de caratere. ꝛ probatū de ꝓportione ꝛ ꝓportionabilitate: ꝛ ita dico q⁹ sicut albedo pōt denoiari ab inherentia siue ab eo quod potest accidere. ita pōt p̄nitas denominari: ꝛ similis ē denoiatio quo ad hoc. vtrobiqꝫ. ſ. q⁹ p̄dicatum dicit respectū extrinsecus aduenientē ipi subiecto. Si sic arguas. ꝙ ipemet respect⁹ inherētie denoiabit̄ a seipo hoc solue. in sequēte cōclusiōe. 3ª pclō. pbat̄. qz accīs absolutū: vñ absolutū nō regrit finiuꝫ nec infinos. qz tūc nō ēet absolutū. Si regrit sōm oz q⁹ sit pp aliā dependentiā ad ipm ēentialē: ſz nulla ē dependentia simplr̄ necia alicui⁹ absoluti ad aliqd qō nō ē de essentia ei⁹: nec ad aliqō extrinsecuꝫ nisi ad cām extrinsecā simplr̄ ꝑmaꝫ. ſ. ad deum. subiectum autem nō est de essentia accidentis. qz tūc bō alb⁹ nō esset ens ꝑ accidēs. qō ē ꝓpbm. 5. met. c. ō ente. ꝛ. c. ō vna. ꝛ. 7. meta. c. vlt. qz addēdo alicui illud quod est de essentia ei⁹ nō habetur ens per accidēs precipue si illud in se sit ens per se. Accidēs autem ſz se est ens per se ꝑm philosopbum. 5. met. c. de ente. vnde accidens per se est in genere: nec subiectum est causa extrinseca simpliciter prima: qz deus non ē subiectum accidentis. ꝙ dependentia accidentis absoluti ad subiectum nō ē simpiciter necessaria: voco simpliciter necessarium cuius oppositum includit contradictionē. maior probatur. qz causalitatez cuiuscūqꝫ cause extrinsece respectu cuiuscūqꝫ causati perfecte supplere potest prima causa: quia habet in se omnem talem causalitatem eminentius q̄ secunda causa. Si dicas subiectum esse causam materialem respectu accidentis. ꝛ deus nō potest supplere vicem cause materialis sicut nec formalis. Contra ꝑm philosophum. 8. met. accidentia nō habent materiā ex qua sed in qua, vel si habēt ex q̄ illud nō est subiectū. qz subiectū cū accidente facit ens per accidens vt dictū est. per se autem intrinsecū essentie accidentis siue mā siue forma nō constituit ens per accidens. qz accidēs vt totū quoddā est: est ex omnibus pertinentibus ad essentiam eius. Ex ista ratione patet quare phi dicerēt q⁹ accidens non potest esse sine subiecto. nō quidem quia ponerent subiectum de essentia accidentis. imo ex eis cōstituitur ens per accidens. nec quia de essentia accidentis absoluti ponerent inherentiam vel respectū quenecunqꝫ ad subiectū quia contradictio est q⁹ in per se ratione absoluti includat aliquis respectus. quia tunc esset absolutū ꝛ non absolutum. sed tantūmodo quia ponerent ordinem causaruꝫ simpliciter necessariū. ita q⁹ prima causa nō potest causare causatum causē secunde sine secunda causa. subiectum autē habet aliquam causalitatem respectu accidentis loquēdo de ordine naturali causaruꝫ. ꝛ ideo sine ista causa in ordine sue causalitatis posita negarent accidens esse. ꝛ pro tanto dicitur. i. phiſ. q⁹. intellectus querens segregationem passionū a subiectis erit querens impossibilia. sed non est impossibile quia includat aliquid repugnas prime rōni seu quidditati accidentis absoluti. nā tali impossibili posito nulla potest seruari regula disputationis. maxime quantū ad illam cōsequētiam quorū opposita includunt̄ in antecedente. patet. n. q⁹ tunc tali impossibili posito statim concedenda sūt contradictoria ꝛ ita proposito icluditur maximū icōueniens. ſ. redargutionis ad quod duci potest respondens. nunc autem pbs. 4. phiſ. c. de vacuo, querit istam questionem si esset spacium in quo tanrū esset color aut sonus vtrum illud esset vacuum. ꝛ respondet determinate ad alteram partem q⁹ si esset receptiuum corporis essz vacuum. si autem ex primo intellectu eius quod est colorem esse includeretur ipsum esse in subiecto: cum subiectum eius non posset esse nisi corpus: ex primo tunc intellectu positi habētur corpus ibi esse ꝛ corpus ibi non esse. ꝛ ita illa hypothesi posita respondendum esset stati q⁹ spaciū esset vacuū ꝛ nō vacuum. Istō dictuꝫ ꝑtāto adducit̄ vt videat pbs illā ꝓdictionē nolle cē i pma rōne quidditatiue accītis. sicut nec posuit esse in subiecto eē de prima quidditatiua rōne albedinis. sed tñ est illa impossibilitas apud eū pp necessitatē quaꝫ ponit in ordine causaꝝ. Cōtra istā cōclusionē argnit̄ primo sic. si albedo iberet sbo vt tu cōcedis ista inherentia aut est de essentia albedinis ꝛ habeo ꝓpositū q⁹ cōtradictio subiectū eē sine predicato. aut nō est. ꝛ hoc vidēt inconueniēs. tū ꝓpter auctoritatē tū ꝓpter rōnez. ꝓpter auctoritatē phi. 7. met. in principio accītia inquit siue alia a substātia dicunt̄ entia eo q⁹ taliter entis. ergo formalis rō entitatis in accīte est inherere taliter enti. i. substātie. ꝛ paulopost. Nihil ipsoꝝ ꝑm se aptum natū nec possibile separari a substātia. multa etiā sunt ad hoc ibidē. Cōfirmat̄ per pbm. 4. met. vbi dicit q⁹ ens dicit̄ de substātia ꝛ accidentib⁹ sicut sanū de sanitate in animali ꝛ vrina. sed nihil formaliter de vrina sanū dicit nisi habitudinē signi ad sanū dictū de animali. ergo nec ens dictū de accidente aliqd dicit nisi habitudinē includēs ad substātiaz. Similiter in. 7. c. 3. vidēt dicere q⁹ quēadmodū aliqō nō scibile est scibile eq uoce ꝛ medicabile equiuoce opus ꝛ vas. ita ꝛ ista q̄ti tas ꝛ qualitas dicunt̄ entia: Ratio ad probandū eē illud inconueniens est ista. inherentia si nō est de essentia albedinis erit aliud ꝛ inerit ipsi albedini. qz albedo dicit̄ inherēs formaliter illa inherentia: Quero ergo d inherentia qua inheret inherentia albedini. aut ipsa est eadē albedini vel ipsi inherentie. ꝛ pari rōne fuit standum in primo. vel in in illa inherentia inherentie est alia a suo fundamento. ꝛ erit ꝓcessus in infinitum.

Preterea contra istam conclusionem est aliud dubium. quia ad minus relatio accidentis ad subiectum

videl cē eadē illi accidenti. ꝓbatio quia li. 2 dī. 1 q. 5. dictū est q relatio cuiuscūq creature ad deū in ratione tripliciꝫ cause est eadē fundamēto sed respect⁹ accidentis ad subiectū nō videtur minus idē accidenti q̄ ille, qō probat. qz substantia creata nō diffinitur per ipsā essentiā diuinā addita in sua diffinitione. qz tunc nihil posset habere diffinitionē in suo genere. cuꝫ deus sit extra genus. tū accidens propter suū respectuꝫ ad subiectū necessario diffinit̄ per respectū ad subiectuꝫ ex. 7. met. c. 3. ergo ille respectus eius ad subiectū non minus est idē sibi q̄ respect⁹ substantie create ad deuꝫ

Item 3m dubiū est quia saltez si respectus albedinis ad subiectuꝫ sit alius albedine nō videtur cē posterior albedine qz albedo nō requirit subiectū nisi ꝓpter istū respectum quē hz ad ipsum. sed si ille respectus est posterior albedine pōt albedo manere illo respectu circunscripto ergo pōt nō dependere ad subiectū. Et ista ratio pōt euidentius deduci de accidente vt intellecto q̄ vt in exītia. hoc modo si albedo est prior illo respectu. igitur potest complete concipi sine illo respectu z p ꝫs ꝓplete diffiniri sicut pr⁹ sine posteriori. ſz nō regrit subiectū nisi ꝓpter istum respectū quē hz ad subiectū. ergo pōt complete diffiniri sine subiecto ꝫ phm vbi prius. Item 4m dubiū est. qz si inherentia est aliud ab albedine z posterius ea saltē videt propria passio eius qz nihil videt̄ im mediatius inherere albedini q̄ habitudo ad subiectū. sed subiectū per se esse sine propria passione includit cōtradictionē alioquin nulla 2o esset simpliciter scibilis. quia quecunq talis predicat passionē de subiecto z per te nulla talis esset simplicit̄ necessaria nec per ꝫsequēs simpliciter scibilis. Ad ista. ad primū nullomō ꝓcedendū ē inherentiā eē de essentia albedinis z questio mota de hoc ab aliquibus videt̄ esse truffatica z sine intellectu. z si. n. aliquā euidentiaꝫ haberet q̄ rere an illa relatio sit eadez albedini: nō tū propter hoc an sit de essentia eius. qz nihil est de essentia alicuius nisi qō pertinet intrinsece ad quidditatē eius respect⁹ aūt aliquis ſz sit idē fundamento sicut dictuꝫ est de respectu creature ad deū vbi supra nō tamē est quidditate eius. quia tunc nulla essentia creature esset absoluta Dico ergo negatiuaꝫ q̄ inherentia qua albedo inheret subiecto suo nō ē de essētia albedinis: cū arguit̄ p auctoritatē Ari. dico q̄ nunq̄ hoc sensit q̄ forma que per se est in genere absoluto essentialiter includat respectum aliquē. Nō aūt inherentie nō pōt intelligi quin intelligat nō respect⁹. nisi nō intelligas quid dicit̄ p nomen Auctoritas ergo ꝑma adducit̄ ex equiuocatione illi⁹ vocabuli ꝛeo q̄ nō. n. semp in eo q̄ est nota cāe formalis illius qō ꝓcedit ꝓmē. 5 met. c. de in eo q̄ quotiēs dicit̄ cā totiens dicit̄ in quantū siue in eo q̄ dicit q̄ ly in eo q̄ pōt esse nota cuiuscunq̄ cause illius qō precedit z nō cuꝫ substātia sit aliqua causa accidentis licet nō de essentia eius accidens est ens eo qō est taliter entis. designando illam causalitatem in substantia. sed non propter hoc formale esse in entitate albedinis erit esse alterius entis sicut vir causatum a quacunq̄ causa in quocunq̄ genere cause est illud quod est quia taliter entis. i. talis causa in tali genere z ordine causandi nec tamen ista habitudo ad quācunq̄ causam est formale vel essētiale in causato quia tunc nullū causatum esset formaliter absolutum. Aliqui etiam istū textum peruertunt accipiētes quasi esset textus Ari. accidentia sunt entia nisi qz taliter entis. quam propositionem nec phs dicit nec est ibi nec sequitur ex propositione phi. Nam eo quod sicut in antecedente potest denotare quancūq̄ causam illius quod precedit. ita potest denotare talem causaꝫ non tamen precisam. z per consequens non denotat talem precisionem. Sed esto quod in antecedente denotaretur causa precisa sicut in consequēte. neutra tamen propositiō facit ad propositum quod illa habitudo importata per li taliter entis sit formale ineſſe albedinis. Sumitur autem ibi taliter entis pro substantia de qua precessit sermo: vel totaliter entis ꝑm aliam litteram: ita q̄ totaliter non dicat ibi totalitatem vniuersalitatis. qz tunc accidens esset entis vniuersalissime accepti: z ita non cēt ens sed totalit̄ totalitate perfectionis. z sic sba esset totalr ens. Alia auctas neq̄ aptū natum neq̄ possibile. z alia que dicūtur ibi: patet quō phs intelligit ꝓpter necessariū ordinem causati ad causam proximaz. ſz nō habetur ex hoc q̄ habitudo causati ad causam ꝓximam sit de cētia causati. Auctoritas illa de 4o methaphiß. z similis de. 7. de nō scibili z scibili. potest adduci ꝑm superficiez verborum q̄ accidens nullam haberet entitatem formalē sicut sanitas i vrina nihil habz de ratiōe formali sanitatis. z si ad hoc adducitur nō ē nisi ignorantia vocabulorum: pz enim q̄ accidētia sunt principia agēdi z ꝓncipia cognoscēdi sb stantiā ex primo de ania. z per se obiecta sensuum: sed truffa est dicere aliquid cē principiū agendi vel actiōe reali in mām vel actione intentionali in sensum vel intellectum. z nō habere aliquam entitatem formalem. Ita enim dicerem⁹ chymeram agere vel sentiri. truffa est etiam aliquid cē per se passionem entis nisi ipm habeat per se aliquam entitatem vel esse terminū alicuius motus vel mutatiōis. nisi habeat aliquā entitatez sub stantie autez omnes si quas habeant passiones sunt accidentia: si quis etiam motus ē augmentationis alterationis z vbi est ad accidens vt ad terminum. Est ergo intellectus philosophi in illis exēplis. non q̄ currat super quattuor pedes. quia scēdum Dama. c. 72. Nō in omnibus est simile: idem vtiq̄ erit z non exemplū. z ideo premittit nō necesse omnino z indeficienter assignari exempla necesse est enim in exemplis z simile cōsiderare z dissimile. ita dico q̄ ad hoc faciunt illa exempla philosophi. q̄ sicut ordo essentialis est medicine ad animal in eo quod est dici sanum. ita habitudo essentialis est inter accidens z substantiam in habēdo entitatem. sed non q̄ ille ordo essentialis ad subiectum sit de essentia albedinis. que habet illum ordinem. sicut relatio signi est essentialiter sanum vt dicitur de vrina. et ratio dissimilitudinis in hoc est. quia in vrina non est aliqua forma absoluta a qua dicat sana. ſz sit ibi aliqō absolutuꝫ super quod fundatur relatio signi: vtpote talis color vel talis digestio z alia que apparent ibi: ſz ipe ordo ad sanitatem est quo formaliter dicitur vrina sana z ideo omnino equiuoce quantum ad nomen impositum ab illo conceptu quo animal dicitur sanum. quia licet sanitas sit eadem que est in animali formaliter z q̄ ſigātur per vrinam. tamē sanum impositum ad denotandū bñs sanitatē formaliter: z bñs eā vt signum est pure equiuocum. sed ex alia parte ens nō est pure equiuocum vt dictum est alꝫ. z in vtroque extremo est aliquid absolutum ꝓpter quod formaliter vtrunque dicitur ens. ſz super vnum absolutum fundetur ordo ad aliud. Ad rationem illam dico q̄ inherentia inheret albedini. alioquin albedo nō esset formaliter inherens illa inherentia. z cum queris de illa inherentia qua inherentia actualis albedinis inheret albedini. dico q̄ illa est eadem inherentie albedinis. z tantū ibi est status. Ratio huius patet li. 2. di. 1. q. 5. quia illa ratio est idē fundamento sine qua fundamentum esse includit contradictionem. huiusmodi est ista inherentia inherentie quia contradictio est inherentiam albedinis ad superficiem esse actu. z non inherere actu vel non habere inherentiam. similiter impossibile est: z contradictio est in aptitudine quin z habeat in aptitudine. sed propter rationem oppositam nulla inherentia forme absolute ē sibi eadem: quia nō est simpliciter repugnantia illaz forma simpliciter esse z z non ineſſe. Et per istud patet ad secundum dubium. dico enim q̄ inherentia al-

bedinis non est eadem albedini. ⁊ cuz probatur per relationē creature ad deū. dico q̄ nō est silr̄ propter maiorem positam ꝑus ad istam conclusionem tertiam.

Nulla enī relatio ad causam extrinsecam est idētica causato nisi illa que est ad causam p̄mā. ꝓpter hoc q̄ prima causa pōt quodcūqz causatū causare sine ouacunqz alia causa extrinseca. Et cum arguit̄ de diffinitiōe illud magis ꝓbaret accidens nō debere diffiniri per substantiam. q; lapis vel equꝰ per deū non diffinitur igit̄ nec accidēs per subiectū. Cum tamē deus sit causa talis sine qua impossibile ⁊ cōtradictio est esse lapidem vel equū. nō autem sic subiectum respectu accidentis. Sed respondeo. idētitas respectus ad fundamentuz vel non idētitas non est ratio quare terminus respect⁹ cadat in diffinitione fundamenti vt additum. ¶Quid ergo aliud. Respondeo q̄ nec dependentia essentialis ⁊ necessaria est causa q̄ terminus depēdentie addatur in diffinitione fundamenti dependentis. tunc enim deꝰ magis poneretur in diffinitiōe cuiuscūqz creati q̄z substantia in diffinitōe accidentis. sed causa est. q; nulla forma potest habere conceptum perfectum quietatiuum intellectus nisi cointelligatur illud cuius est forma. diffinitione aūt exprimit conceptum perfectuz diffiniri. ⁊ ideo quātumcūqz essentia forme exprimeret sine illo cuius est forma q̄uis quidditas eius indicaret nō tamen esset conceptus perfect⁹ quietans intellectū. ⁊ ideo nec diffinitiuus. Sed causatū quod est in se quoddam compositum subsistens si cōcipiatur concipitur in se ⁊ intellectus ibi quiescit non regrens aliud cointelligere. Et si obijcias ergo par est necessitas formā substātialez diffiniri per additum sicut accidens. R⁹ vtrobiqz est necessitas ꝑz per p̄m diffinientem animam. 2. de ania. vbi statim ponit corpus quod est perfectibile ipsi⁹ vel totum compositum cuius ipsa est pars nec aliquid pōt ptinens ad essentiam anime. sed tantummodo hoc qō est actus quod significat respectum anime ad illud cui⁹ est forma non tamen est similis additio hic ⁊ ibi quia in diffinitione forme substantialis additur aliquid quod facit per se vnum cum ipsa. vel cuius ipsa ē per se pars quod dico ꝓpter modum diuersum dicendi formam diffiniri vel per materiam vel per totum. ꝓponitur sed in diffinitione forme accidētalis additur aliquid cū quo non facit per se vnum nec cuius ē pars per se. Ad tertium dubium dico q̄ ille respectus inherentie ē posterior albedine. sicut vniuersaliter respectus fundat⁹ in aliquo est posterior fundamento. Et cū dicis ergo albedo non necessario requirit terminum respectus. nego p̄tiā. bene enim potest dependere aliquid a termino respectus ⁊ tamē non dependere a respectu. si respectus ē posterior eo ita enim substātia. lapidis non dependet a respectu lapidis ad deum. sed magis e⁹. si essent diuersa. ⁊ tamen lapis dependet essentialiter a deo qui ē terminus respectus. Ad illam propositionem non requirit terminum nisi ꝓpter illum respectum R⁹ ꝓpter vt ꝓsequentem necessario naturam fundamenti. sed nō vt propter requisitum ad naturam fundamenti tanq̄ prius ipso. ⁊ q̄ sic est ꝓpter: non oportet q̄ in eodem ordine requiratur in quo regritur termin⁹ respectus.

¶Per hoc ad sequens ibidem quod tāgit adhuc de diffinitione accidētis. cōcedo. n. q̄ albedo intelligi potest quantum ad quodlibet qō per se p̄mo mō includit in ratione albedinis. omnino nihil intelligēdo de illo respectu: ⁊ cū dicitur q̄ posset diffiniri per essentialia. ꝓcessū est q̄ bene posset assignari aliqua ratio per essentialia indicans totam cēntiam eius. sed illa nō esset diffinitio quia nō esset exprssiua perfecti conceptus. semper enim intellect⁹ habens illum conceptum dependet ad aliqd aliud terminans dependētiam illius cōceptus. Et cum arguis. si respectus ille nō necessario cōcomittet q̄ nec terminus respectus requiritur ad intellectionez alibi. nego consequentiā loquendo de intellectu cōpleto ⁊ conceptu quietante intellectuz. ad illum enim regritur cointelligi terminum nō tamen respectum ad terminum. ⁊ istud vltimum declarat totam conclusionē ⁊ responsionez ad tria argumenta precedentia. est enim inherentia respectus quidā. Ad 4ᵐ dubiū dico q̄ ista iherentia nō est per se passio albedinis. sed est accidens ⁊ p accidens: est enim respect⁹ quidaz extrinsecus aduenies. ⁊ hoc ad minus cuicunqz accidenti absoluto. q; dicit actualem vnionē illius absoluti ad aliud absolutum omnis autem vnio absoluti ad absolutum est respectus extrinsecus aduenies omnis autem talis respectus est illi cui inest accideus per accidens sicut satis declaratū est supra in quadā. q. de caractere quia non necessario consequitur illud etiaz posito termino. tunc enim esset intrinsecus aduenīēs: non enī pt aliqs respect⁹ magis intrinsecus aduenire quaz q̄ necessario consequat fundamētum posito termino. si. n. soluz fundamentū positum sine termino consequent nō esset respectus. Illa autē propositio q̄. s. omnis vnio absolutorum est respect⁹ extrinsecus aduenies. ꝓbatur quia neutrum extratione sui nec ambo. simul sunt necessaria causa talis vnionis. pōt enim deus sine cōditione facere vtrunqz separatim ⁊ separatim conservare sine alio. ꝓ eo q̄ neutrū illorū respectu alterius potest esse nisi cā extrinseca ⁊ nō p̄ma. ita q̄ illō ō respectu extrinseco declarat quomō albedo pōt esse sine inherentia sicut. s. fundamentuz sine respectu extrinsecus aduenīēte. vel q; terminus r⁹ nō ē sicut in proposito. vl q; si est separat⁹ est. sed illud de respectu extrinseco tandez reducit ad rōz adductā supra ad probationem tertie cōclusiōis. s. ad hanc. ꝓpositionē deus potest qōcunqz absolutum facere sine eo qō nō est de essentia eius. quia nō depēdet ab illo in eē nisi vt a cā extrinseca non p̄ma ⁊ omnis talis dependētia est cōtingens. Ad illā ergo ꝓbationē de passione q̄ immediate ineſt posset dici q̄ si albedo haberet aliquam ꝓpriam passionem illa immediatius inheret sibi q̄z inherentia illa: illa. n. necessario inest albedini. ⁊ hoc siue cōiuncte subiecto siue separate Inherentia aūt tm̄ ꝓtingenter inest ⁊ nō ex natura albedinis: sed a causa extrinseca. non enim facit albedo se inherere. sz agens. vlr. n. fōma nō gnāt effectiue sz ꝓposito. ⁊ sicut incōposito q̄ se vno ita in ꝓposito per accidēs

Nō autē facit albedinem inherere subiecto facit cō positū per accidens. s. subiectū album. Et si arguas q̄ pari ratiōe nec reliqua pars. s. potētialis facit totum ⁊ ita subiectū non erit p̄incipiū effectiuuz vniendi sibi aliquod accidens. ¶Hoc nō est ad propositum. Solutur tm̄ quia subiectuz bene potest virtualiter includere formam. ⁊ ita totū ex se ⁊ forma. nō sic autem accidēs q; non includit virtualiter seip̄m nec subiectum: nec p consequens totum ex his. sequitur etiā naturaliter ipz agēs. cum sit terminus formalis. nō sic autem subiectū. ¶Posset alio mō dici q̄ lz inherentia ifit immediate albedini ⁊ alijs absolutis: non tm̄ segt̄ q̄ magis sit p se passio. nisi ꝓbetur illud fundamētū aliquoꝝ q̄ accidens variabile nō potest incē alicui nisi mediante accidente inuariabili. super qō fundant magnā harengā de potentijs anime. Sed vnde ꝓbēt querant. alia exempla adducunt. sed oporteret videre aliquaz rationē cōiūctionis extremoꝝ si enim aliqd eiusdem rationis posset esse accidens inseparabile in vno separabile in alio: erit debile fundamentū. ⁊ istō nō negatur de calore in igne ⁊ in ligno

E gidij q̄to. 3. q̄ 10.

Ad argumenta principalia

Ad primum dico accipiēdo per se eē ⁊ esse in alio vniformiter. s. put per se esse negat aptitudinem ad inherendum ⁊ esse in alio affirmat illā aptitudinez sic. ista duo ꝓportionaliter cōueniūt. p̄incipium substantie et

secũdum accidenti. ⁊ tunc non plus sequit nisi q̃ accidens nõ possit cẽ ens per se cui repugnet inherere. sicut nec substãtia potest esse cui cõueniat aptitudo inherendi: ⁊ si velis accipere vtrũq; actualiter. ſ. actualiter cẽ per se ⁊ actualiter esse in alio, dico q̃ vt sic nõ diuidũt nec sunt propria istis diuidentibus. ſ. substantie ⁊ accidenti. nec mirum. quia ex parte illius per se primus intellect⁹ infert secũdum. Repugnantia enim ad inesse infert non inesse. Sed ex alia parte non sic. sed est fallacia ꝓsequentis. est aptũ inesse. ergo inest. Et si queras ꝺ ista aptitudine inherendi vel iaptitudine quid sit ⁊ qualiter se habeat ad albedinem. an simul insit sibi. an per interuallum ⁊ sic in infinitum. Si etiaꝫ queras de quantitate vel etiam albedine per se existente an habeat oppositum modum essendi illi quem habet quando est in alio. Et videtur q̃ sic. qz per se ⁊ in alio quomodocũq; accipiatur sunt opposita inter se. Sed oppositum videtur. qz idem esse est vt dictum est prius ⁊ per cõsequẽs idem modus ipsius esse. Si tertio queratur an istud accũs ex sua aptitudie posset actualiter esse si fieret substantia in actu que esset nata informari eo. Ad primum aptitudo nihil aliud absolutuꝫ est a natura illius cuius est aptitudo. q̃ non aliud absolutum patet. sed nec aliꝺ vt respectus aliquis realis actualis. nihil. n. dicit nisi q̃ nature congrueret tale quid. ideo aũt ꝓpetit isti nature seu non repugnat. qz hec natura est hec natura. Ad secundum ꝺico q̃ modi essendi possunt intelligi vel q̃ variant ipsum esse. vel q̃ ponant aliquam diuersitatẽ posteriorẽ ipso esse. primo modo sicut est idem esse accidentis in pane ⁊ sine pane: ita idem modus. secundo modo variatur. qz esse illud in pane fuit ſbm cuiusdaꝫ respectus realis ad panem quando aũt est per se primaẽ illo respectu. ⁊ per hoc ꝑz q̃ dicunt diuersum modum circa esse ponendo respectum ad aliud ⁊ priuando. Ad 3ᵐ ꝑz ex illo 4° dubio prius soluto. qz accidẽs non potest se vnire effectiue subiecto. vnde si deꝰ reduceret substantiam panis ⁊ nihil aliud faceret: remaneret accidẽs sine subiecto: sicut modo nec vniretur substantie pãis tanꝯ forma per virtutem illius accidentis dico effectiue. Et si arguas miraculum est q̃ non inest. ergo cessante impedimento inherenti. ſ. non existentia subiecti cessabit miraculum ⁊ totaliter inherit. Respondeo aliqd possitum inesse miraculose permanet in illo esse quo usq; ab aliquo agẽte transmutetur. Ad secundum dico q̃ prius ⁊ posterius possunt intelligi vel actualiter vel ꝑm aptitudinem si accipias vniformiter cõcedo q̃ posterius naturaliter non põt esse sine priori. sed si accipias non vniformiter q̃ tũc posteriꝰ ꝑm aptitudinem pt esse sine priori actualiter. quod enim est prius aptitudinaliter si non sit non ẽ prius: si etiam sit ⁊ tollatur dependentia posterioris ad ipsum per aliquid aliud ꝑus vtroq;: nec sic est actu prius. ⁊ hoc modo est i proposito vnde dico q̃ istud accidẽs nõ ẽ actualiter posterius ad substantiã panis. sed tantum aptum natũ cẽ posterius ad illud tanquã ad aptitudinaliter ꝑus. Et si arguas nullus respectum ſpãlem posterioris habet ad deum. quem priꝰ nõ habuit. g̃ nõ magis suppletur p actionẽ diuinã illa positas panis nunc q̃ priꝰ. ⁊ istud posset cẽ obiectio ꝺ tertiã ꝓclonem ꝓncipalem ⁊ ꝺ ꝓbõnem eiꝰ. quõ cã prima extrinseca possit supplere cãlitatez cuiuscunq; alteriꝰ cãe extrinsece cũ nõ possit hẽ in se ꝓsitatem cãe secũde. nec p ꝺns vt fiare posteriꝰ itatẽ in cãto corrñdẽte ꝓprie illi ꝓsitati. ſz° vna ꝓsitas illũinata põt ẽminare posteriꝰ simplr. Contra. Non aliter ẽminat nunc q̃ prius. sed non terminauit totaliter prius. ſz° aliqui respectus erant prius in posteriori quod est fundamentũ qui mõ nõ sunt. ⁊ hoc ẽ possibile. qz erant extrinsec⁹ aduenientes isti fundamẽto: illi g̃ respectus ꝑ erãt ẽminati ⁊ mõ nõ sunt ẽminati: cõcedo. qz nõ sunt sed vnic⁹ respect⁹ q̃ fuit priꝰ ẽminat⁹ ad simplr ꝑm est mõ ẽminat⁹. ⁊ ẽmiatio illiꝰ vniꝰ sufficit ad cẽ fundamẽti talis respectus. Contra. ergo illis alijs dependentijs nõ depẽdebat prius fundamentũ essentialiter. qz sine terminis illarũ dependentiarũ primus respectus eius ad simpliciter primum sufficiebat ad esse fundamenti totalis. Quod autem habet quicquid requirit ad sui cẽ in priori signo in secundo signo nõ dependet ad aliquid essentialiter. Respondeo ista deductio bene videt tangere ordinẽ causarũ secundarũ ⁊ necessitatez illius ordinis ꝓpter quẽ ordinez dictum est ꝑbm negare possibilitatẽ in ꝓposito vel si ille ordo non est necessarius est difficile videre quõ cã secunda est causa effectus cuz illud non sit cã sine quo ab alio prius naturaliter cãtum habet totaliter esse. de hoc quere li. 2. di. i. q. 4. ⁊ di. 37. Ad tertiũ de diffinitione responsũ est respondendo ad dubia mota contra illam conclusionem Restat tamen ibi vnum verbum quod probatur. qz illud quod cadit in diffinitione necessario requirit ad cẽ eius sic correlatiuũ ad esse correlatiui. Rño hoc iõ est. qz istud est relatiuũ. nec est alia ratio quare necessario requirit terminũ nõ enĩ qz accidens. imo si esset relatio ⁊ nõ accidẽs sicut relatio in diuinis: adhuc requireret terminũ. Sed illud diffinituz de quo loquimur est absolutũ. iõ nõ requirit additus sicut respect⁹ terminum. se d sicut cãm aliquã extrinsecaz. ⁊ quelibz talis nõ necessario requirit ꝓter ꝑm ã. Ad quartũ dico q̃ albũ põt intelligi dupliciter. vno mõ vt importat fõmã talẽ sub tali modo significãdi. ⁊ hoc per se significat. vñ ꝑm ꝑbm in predicamẽtis. albũ solã qualitatẽ signt ficat. qõ verũ est tamẽ sub alio mõ significandi q̃ albedo. alio autẽ mõ vt cõiter accipim⁹ per albũ ⁊ huiusmodi concreta totũ cõpositũ ex subiecto ⁊ forma. Si primo modo argumentũ hz in maiorẽ euidentiã. Nã de scõo mõ ꝑz q̃ nõ oportet si albedo est q̃ albũ fit. Sed de primo° dico q̃ de virtute sermonis nõ vz nec oporteret tunc cõcedere q̃ si albedo ẽ q̃ albũ fit. qz ⁊ si forma fit que apta nata est inherere subiecto: non q̃ ipa fit subtali modo essendi. ſ. sub actuali inherentia ad ſbm: albũ aũt significat ipsaz sub tali rõe actualiter inherentis. Et si obijciaſ q̃ nomẽ tam adiectiuũ q̃ substantiuuz abstrahit a tẽpore. ergo album nõ significat actualẽ inherentiã forme ad ſbm. qz tũc ꝓsignaret tempus presens. Respõdeo tuc ꝓcederet q̃ sicẽ albedo ẽ ita ⁊ albũ est. nec sequeretur. ergo aliquid tanꝯ ſbm est albũ. qz nec in antecedente hoc ponit neq; per signatuz. nec per modũ significandi istud facilius concedit de q̃titate: sicut. n. cõcedit hic qualitatẽ esse. ita ⁊ q̃tũ esse tamẽ concedit hic aliquaz ſbam pfici q̃titate.

Ꝺ secundum sic ꝓceditur ⁊ arguit q̃ in eucharistia quod cũq; accũs sit sine sũo ꝑmo sic. Quodlibet accidens est ibi sine substantia. g̃ sine sũo antecedẽs patet ex precedente. q. ꝓbatio ꝓsequentie ꝑmo sic. 7. met. ſba est primum omniuz accidentiuz. rõne qõ probat. quia necesse est in cuiuscunq; rõne sũe rõnem esse. non aũt cadit substantia in ratione cuiuscunq; nisi vt additus. aliquin illud non esset ens per se in cuius ratione cadit q̃ est contra Ari. 5. met. c. de ente non autem cadit vt additum nisi vt ſbm. Hoc confirmatur. quia quando accidentia sunt in substantia: substantia termiat dependentiam cuiuscunq; accidentis sed nõ terminat nisi vt subiectum. ergo ⁊ cẽ. Item nullum accidens est subiectum alicuius accidentis in eucharistia. ergo quodlibet est ibi sine subiecto. consequentia patet. quia non est ibi substantia. Antecedens probo primo quia per ꝑbm. 4 met. accidens inquit non accidit accidẽti nisi quia ambo acidunt eidem subiecto nihil enim hoc illi magis q̃z illud accidit huic. secundo ratione tum quia sicut substantie conuenit per se esse ita accidenti inherere. ergo

sicut repugnat substantie inherere: ita accidenti per se esse vel subsistere tum quia quod terminat dependentiam aliqua m non dependet dependentia eiusdem rationis. sed omne accidens dependet dependentia ad subiectum. g̃ n^{m} terminat banc dependentiam. Item aliquod accidens est ibi sine subiecto. g̃ quilibet potest esse sine subiecto. antecedens patet. q^{z} accidens quod p^{r}imo natum est inesse substantie non habet ibi subiectum quia non est substantia ibi. consequentia p^{r}obatur. tu^{z} quia quodlibet accidens eque essentialiter dependet a subiecto. tum quia in dependentijs necessarijs vel eẽntialibus est magis necessaria dependentia ad p^{r}imum patet in causis. quia dependentia ad p^{r}imam causam est simpliciter necessaria. ergo magis est necessaria dependentia ad substantiam: q̃ ad quodcunq^{z} accidens.

Si g̃ aliquod potest esse accidens sine dependentia ad substantiam. ⁊ quodlibet poterit esse sine dependẽtia ad quolibet subiectum. Ite^{z} 4° magis videt repugnare accidẽti relatiuo seu respectui eẽ sine subiecto q̃ cuicũq^{z} alteri. sed istud põt eẽ sine subiecto. g̃ quodcũ q^{z} aliud. p̃batio minoris: q^{z} si repugnaret aut ergo vnde accidẽs aut vnde relatio. non vnde accidens. q^{z} tũc repugnaret cuilibet accidenti. nec vnde relatio. q^{z} tũc repugnaret relationi diuine q̃ falsu^{z} ẽ. quia non est in ſbo. ⁊ p^{r}obat. q^{z} illa est infinita ⁊ infinitũ est per se ens.

P^{r}ima ꝓpositio ꝓbatur. q^{z} illa ẽ essentia diuina. ⁊ ita infinita. Secũda p^{r}obat. q^{z} conditiões simplicit̃ pfecte entis sm̃ q̃ ens cõueniunt eidem: ita q̃ vna alias infert: sicut necessitas infert actualitatem ⁊ infinitas necessitatem. ⁊ sic de alijs. g̃ illud quod hẽt infinitatem bẽtiã per se esse q̃ ẽ conditio nobilis in ente. Oppo^{m} videt per se manifestu^{z}. q^{z} tũc oporteret dicere q̃ in eucharistia quilibz mot^{o} possibilis ibi eẽt sine mobili. sequeret ẽt aliud q̃ respectus esset ibi sine fundamẽto. ẽ eniz ibi equalitas bui^{o} quãtitatis ad aliã quãtitatem tantã. est ibi similitudo istius qualitatis ad aliã qualitatem eiusdem spẽi: ⁊ est circũscriptio passiua sine loco b^{o} dimensiõis ꝓtente a cõtinente. nec eq̃litas per te est in quantitate nec similitudo in albedine. nec circunscriptio in quantitate: ⁊ p cõsequens iste relatiões eẽnt ⁊ non in aliquo fundamento. Si cõsequẽs non statim apparet inconueniens: p^{r}obatur inconueniens per hoc quia nihil dicitur formaliter tale nisi per aliquam formam sibi inherentem formaliter. hec quantitas dicit̃ formaliter equalis: ⁊ hec qualitas similis. ⁊ hec dimẽsio locata. g̃ illud a quo denominatur subiectu^{z} iest sub iecto vt forma.

Egidi^{9} theo. 36 37. ⁊ 38 ⁊ 39.

Hic sunt due opiniones extreme.

vna que ponit solam quantitatez in eucharistia esse ⁊ posse esse sine subiecto. p^{r}o qua facit quattuo^{r} rationes: p^{r}ima est ista. Sola quantitas indiuiduatur p se ⁊ oĩa alia accũtia p quãtitatem. g̃ si aliquod accũs esset et non in quantitate esset hoc ⁊ non esset hoc. Item si eẽt albedo separata a quãtitate esset sensibilis ⁊ non sensibilis. q^{z} autem sensibilis p^{r}obo. quia esset per se de tertia specie qualitatis. Nõ autem insensibilis p^{r}obatur. ga non quantum non potest sentiri. ⁊ hoc si negetur p^{r}obatur. quia secũdum philosophum de sensu ⁊ sensato. si sensibile diuideretur in infinitum. virtus sensitiua diuideretur in infinitum. hec consequentia non valet nisi secũdum diminutionem sensibilis oporteret crescere virtutem sensitiuã^{z}. ergo si imp^{r}oportionaliter est aliquod sensibile minus. sensus creseret imp^{r}oportionaliter. sed sensibile indiuisibile est minus imp^{r}oportionaliter vt ita loquar quocunque sensibili quanto. ergo virtus sensitiua aliqua potẽit esse imp^{r}oportionaliter maio^{r} quacunq^{z} alia. consequens est falsum. ergo ꝛc̃.

Item si albedo esset sine quantitate esset qualitas spiritualis. quia indiuisibilis ⁊ esset qualitas corporalis. q^{z} in tertia specie qualitatis: ⁊ ita spũalis ⁊ nõ spũalis

Item 4^{e} sic. Si albedo est sine q̃ntitate. ⁊ p ꝑns spũal nõ esset repugnãtia quin iesset spiritui. ⁊ sic spũs posset eẽ albus. Rationes iste non p^{r}obant. p^{r}ima non. q^{z} nullũ ens ẽ singulare formaliter per aliquid alterius generis sicut. n. in quolibet genere est inuenire sup^{r}emũ in coordiationeillius generis ⁊ omnia media genera ⁊ species ita est inuenire aliquod infinitũ per se i illa coordinatione de quo omnia p^{r}edicantur ⁊ ipsũ nõ de alio. Qualitas ergo etiã qñ est in quãtitate nõ est h̃ per quantitatez formaliter. ergo si est causa: est causa extrinseca singularitatis ipsius qualitatis ⁊ q̃litas põt eẽ singularis sine causa ista extrinseca de hoc amplius habeẽt li. 2. di. 3. in qõibus deinduiduatiõe. 2° rõ de sensibili ⁊ insensibili nõ cõcludit sensibile. n. põt dici qõ vt ẽ in potẽtia remota vt sentiat. vel qõ est in potẽtia p̃pinqua In potẽtia remota est quicqd habet formã sufficientẽ non tñ sub mõ cõuenienti sub quo oporteret eam haberi ad hoc q̃ sentiat in potentia p̃pinqua est quod habet eam vt statim cessante impedimento possit seq̃ actus. Ista distinctio declarata ẽ p^{r}imo libro distinctione. 7. de potentia generandi ⁊ p^{r}oabta per auct^{o}ritatem philosophi. 5. ⁊. 9. met. Patet etiam per Anser. de libero ar. c. 4. vbi vult quod nullam potentiam habemus in nobis que sola sufficiat ad actum sicut exemplificat de visu qui non sufficit ad actum videndi sine obiecto ⁊ medio illuminato et cetera hoc modo albedo separata esset sensibilis accipiẽdo sensibile in potentia remota. quia esset forma que secundum se esset motiua sensus licet nõ sub illo modo essendi. ⁊ p^{r}opter hoc non esset sensibile potentia p^{r}opinqua. nec p^{r}opter h̃ ẽ aliq̃ ꝺdictio. sic̃ nec eẽt si argueres ꝺ diuisibili ⁊ indiuisibili illa enim albedo esset diuisibilis põ remota q^{z} possz eẽ in q̃to. ⁊ tũc eẽt i potentia p^{r}opinqua ad diuidendum sed non esset diuisibilis potentia p^{r}opinqua quamdiu esset sine quãtitate. Et cum arguis si esset deus sensibilis. ergo sensus ille in p^{r}oportionalit̃ excederet omnem alium sensum. Respondeo consequentia valẽt si esset sensibile alicui sensui in potentia p^{r}opinqua tunc enim ille sensus esset perfectio^{r} omni alio sensu secundum illam p^{r}oportionem secũdum quam illud sensibile deficeret ab alijs sensibilibus.

Sed licet concedam q̃ sit sensibile potentia remota: nullo tamen modo est sensibile alicui sensui in potẽtia p^{r}opinqua. ⁊ ideo non oportet aliquem sensum posse ipsum sentire sub isto modo essendi. nec per consequens excedere ip^{r}oportionaliter alios sensus. hoc enim tãtum sequeretur si esset sensibile in potentia p^{r}opinqua. quia arguit ibi philosophus de subiecto sensibili. Ad tertium dico q̃ esset simpliciter q̃litas co^{r}poralis q^{z} determinata simpl^{r} pficere. corp^{o}ꝫm qd ãti co^{r}porea. q^{z} nõ actu ens in co^{r}pe. sic̃ ista co^{r}porea. lz eẽt sine quãtitate adhuc eẽt co^{r}porea q^{z} eẽt apta nata eẽ sb̃ quãtitate. angel^{o} ãt nõ sic. ẽ ẽt idiuisibil' actu diuisibilis ãt potẽtia rmota vl' aptitudie vt dictũ ẽ. Ad 4^{m} non hz apparentiã. q^{z} sic̃ lapis nõ p̃t eẽ sapiẽs. q^{z} nullo^{o} hz rõnẽ respectiui respectu sapie. sic angel^{o} non p̃t eẽ alb^{o}. q^{z} nullo^{o} susceptiu^{o} ẽ forme h^{o} siue ista fõma poneret diuisibilis siue nõ. Nũc qdẽ est duplex rõ q̃re nõ p̃t eẽ alb^{o} vna ẽ extẽsio i ipa fõma ⁊ i extẽsio ãgeli alia rõ. q^{z} h̃ fõma ẽ h̃ forma ⁊ ãgelus ẽ ãgelus ⁊ 2^{a} rõ ẽ p̃ma ieẽntial' rõ i possibilitat̃. p^{e} nõ. g̃ ablata possibilitas ⁊ nulla ẽ ꝓtia ꝺopi. ẽt ista p̃ma q̃tũ ad ꝯclusiõez ei^{o} p^{o} arguit sic. De pẽdẽtia ad p^{m} est eẽntialio^{r} q̃ ad aliqd posteri^{o} loquendo ꝺ absoluz̃ depẽdentib^{o} ⁊ terminantib^{o} depẽdentia g̃ eẽntialio^{r} depẽdet q̃litas a sba q̃ a quãtitate. Si g̃ p̃t eẽ q̃litas sine dependẽtia actuali ad sb̃az̃ poterit eẽ sine dependentia actuali ad quãtitatez̃. Itẽ absoluto ⁊ perfectiõi non magis repugnat per se esse q̃ absoluto ⁊ imp^{r}fectiõi. qualitas est forma absoluta ẽt p̃m eos ⁊ pfe-

ctio: ꝯ quãtitas. ergo ꝛc. ℙrobatio minoris ꝯtum ad secũdã ptẽ. ꝑmo q2 qualitas ẽ per se ꝑn^m agẽdi actionẽ realẽ p3: ꝛ ipsi cõcedunt quãtitas non. q2 nulla actio realis vt hic logmur cõuenit quãtitati. Secũdo q2 ꝫ ordinẽ ſbarũ attẽditur ordo qualitatũ. ſubijs enim nobilioꝫ^b cozrẽdẽt qualitates nobiliores. nõ aũt sic cor respondet ordo ꝯtitatũ. non enim semp nobilio: ſõa ẽ maio: quãtitate. maxima enim corpa in genere corruptibiliũ sunt elta ꝛ tamẽ sunt imꝑfectiſſima. illud autẽ vł ꝑfectius qđ ꝓportionaliter cozrẽdet in sua ꝑfectiõe ꝑfectiõi. Tertio q2 per qualitates ſbe perfecte consequunt fines suos. vel enim act^o btificus est qualitas. de quo tactũ est ꝑmo li. di. 3. vel si nõ saltẽ ꝑm cõez opinionẽ ad btitudinẽ regrunt aliqe forme supernãles: vel aliqua forma que ẽ ql̃tas. quãtitas aũt nullo mõ ẽ ſbe ꝑn^m attingendi finẽ suũ. Quarto q2 quãtitas sequtur cõpositũ rõne m^e. ql̃tas aũt rõne forme. forma autem est simplr ꝑfectio: mã. 7. meth. c. 2. ꝛ illud vltimũ forte est rõ ꝑmi secũdi ꝛ tertii medii. ꝓpter boc. n. ordo qualitatũ cozrẽdet ꝑm perfectionẽ ordini ſbarũ ꝑm ꝑfectionẽ. ꝛ ꝓpter hoc qualitas ẽ ꝑn^m actionis realis. ꝛ ẽt ipsi ſbe ꝑn^m attingẽdi finẽ suũ. Quinto q2 qõ magis eõuenit cũ perfectione simplr ẽ simplr perfectius. qualitas aũt vtpote sapia magis cõuenit cũ ꝑfectione simplr. ꝛ silr intelligere ꝛ velle ꝯ aliqua quãtitas. vel q2 vna est rõ formalis sapie diuine ꝛ sapĩe create q̃ est q̃litas. ꝑm vnã opinionẽ tactã ꝑmo li. di. 3. ꝛ. 8. vel si nõ saltẽ quãtũ ad oẽm ꝓpingtatẽ. in analogia maior est ꝓpingtas sapie create ad sapiam diuinã ꝯ alicuius quãtitatis ad deũ vel aliqd eius. vñ sicut possibile est perfectionẽ simplr eẽ in creatura. ſ. cum limitatione qualitas que est sapia est perfectio simplr bũtis eaz. nulla autem quantitas est ꝑfectio simplr. nec etiã sicut possibile est creaturã hẽre ꝑfectionẽ simpliciter. Cõtra istã rõnẽ instaũ sic: q2 qđ est ꝓpingus ꝑfectiori ẽ simplr perfectius: quãtitas est simpliciter ꝓpingor ſbe ꝯ qualitas ſba aũt ẽ ꝑfectiſſimũ entiũ. ꝯ quãtitas ẽ perfectior qualitate. ℝndeo si in ꝑmo ꝑfecto cõcurrũt silr multe p fectiones qualitercũq3 multe non curo mõ aliqd. forte põt eẽ sibi ꝓpingus ꝑm vnã perfectionẽ ꝛ nõ ꝑm alias vtpote de^o ẽ simplr ncẽe eẽ. ꝛ b necessitas ẽ in ipso ꝑfcõ simpliciter. Quanto ꝯ aliqd ẽ magis necessariũ tãto est ꝓpingus deo. ꝛ sic celũ est deo ꝓpingus quocũq3 corruptibili. ꝓter hoc aũt de^o ẽ nã intellectualis simpliciter ꝑfectũ. buic ꝑm hoc magis appropinquat creatura mere intellectualis ꝫ finita cuiuslibet modi est nã angelica post hãc nã intellectus nr̃i ꝫ nõ mere intellectualis ꝛ finita. post hãc nã sensitiua que magis approꝑinquat intellectuali ꝯ nõ sensitiua. Jn hoc ꝯ ordine ꝓpingus ẽ ꝺo musca ꝯ celũ. posset ergo inferri ex primo ordine q celum est ꝓpinquius deo. ꝛ per ꝓns perfecti^o musca. Ex secũdo aũt ordine q musca est ꝑfectior celo. ꝛ ita opposita. Dico ꝯ q qlibz in ꝑmo concurrũt perfectiones q̃ litercũq3 distincte vel dispate illud est simpliciter perfectius qđ est sibi ꝓpingus ꝑm illud qđ hz rõnẽ ꝑfectõris sicut ꝑm ꝑbm. 3. topi. nõ sequit ſimeã eẽ meliorem equo ꝫ sit ſimilio: boi q2 nõ est boi similior in cõditionibus nobiliorib^9 simpliciter. cõditio aũt nobilior simpliciter in ꝑmo est intellectualitas ꝯ necessitas essendi eo modo intelligẽdi magis quo est ibi distinctio. Et iõ hõ est simpliciter nobilior celo. nec mireris talẽ ordinem diuersum assignari ad ꝑmũ ꝑm diuersas ꝑfectões q2 quelibet perfectio põt esse ꝑncipiũ vnius ierarchie nãlis. vel ꝑm ꝑbos vnius cathene auree. ꝛ ita ꝑm diuersas perfectiones in ꝑmo participatas: ordinate a diuersis ꝑnt attendi diuerse cathene auree. Ad ꝓpositũ dico q in ſba vt est ꝑmũ entiuz ẽ duplex ordo ꝓpritatis. vnus in substando alius quod includit recipere alia ꝛ perfici ab eis. aliꝰ actualitatis intensiue. ꝛ secũda perfeccõ est simpliciter maior ꝯ prima. quia prima conuenit potentiali vel saltem requirit illõ cui conuenit eẽ potentiale. Quantitas autem ꝓpingor est substantie ꝑm primam rationem. quia immediatio: ꝑm rationem receptiui. Qualitas autem ꝑm aliaz ipsa enim est principiũ agendi non sic quantitas. ꝛ ꝑm hoc apparet minor actualitas eius. Secunda opinio est in alio extremo. scilicet q nullum accidẽs potest esse subiectum alicuius accidentis. ꝛ per consequens in eucharistia quodcũq3 accidens est sine subiecto. ꝓo ista opinione sunt rationes facte prius ad principale ad ꝑmam partem questionis. Contra istam primo sic. Illud est per se subiectum alicuius accidentis de quo aliquod accidens predicatur per se secundo modo. Sed de aliquo accidente predicatur aliquod accidens per se secundo modo vt propria passio eius. ergo ꝛc. ℙrobatio maioris. Illud de quo predicatur accidens per se secundo modo cadit in diffinitione accidentis vt additum. ꝛ non nisi additum vt subiectum quia nullam aliam dependentiam habet diffinitum ad tale diffinies: minor patet quia vniuersaliter omnes passiones demonstrate in tota scientia mathematica demonstrantur de accidentibus ꝛ per se secundo modo dicuntur de eis. ℙatet incipiendo a prima conclusione arithmetrice vel geometrice vsqz in finem. in tantum q̃ quelibet scibilis passio eque sciretur de eo de quo scitur si nulla esset substantia corporea in vniuerso. non enim minus triangulus haberet tres angulos ꝛc. ꝛ si nulla substantia esset triangularitas nec minus possent tres linee esse latera trianguli equilateri ꝛ si nulla eẽt substantia ſbiecta eis. Item ꝓ hoc est Auicẽ. 2. metaphy. ca. 5. vbi manifeste vult q aliquod accidens est subiectum alterius accidentis. ꝛ exemplificat sicut motus est subiectum velocitatis ꝛ tarditatis. Ex hoc tertio apparz in proposito per illam rõnem factã ad oppo^m. q2 manifestum ẽ hic esse multas relationes quib^9 aliqua referũtur: vt equalitatẽ similitudinem circũscriptionem passiuam non autem possunt ille relationes poni ꝛ non in subiecto q2 non possunt absoluta referri istis relatiõib^9 nisi ille relationes eẽnt formaliter in eis.

Both. pic. i. 4 pte ſũ. i mã de eucha^a.

Ad questionem ergo respõ

deo mediando inter opiniones ꝓdictas distinguendo de subiecto prout accipitur ꝓo vltimate terminante dependentiam alicuius actus per accidens. aut ꝓo quocũq3 terminãte illam dependentiã ꝓprie ꝛ si nõ vltimate. hoc est ꝓo quocũq3 cui aliqs actus posset inesse per accns tanq3 forma eius nõ faciens vnũ per se cum subiecto. ℙrimo modo planũ ẽ q nihil põt esse subiectum accidentis nisi substãtia. Secũdo modo dico q possibile est aliquod accidens esse subiectum accidentis. sicut probant illa que tacta sunt contra secundam opinionem. ꝛ possibile est accidens quodcũq3 absolutum eẽ sine subiecto vtroq3 modo sicut probant illa que adducta sunt contra primam opinionez: sed accidens respectiuum non est possibile esse sine subiecto saltem secũdo modo. q2 non est possibile q̃ fit respectus inter duo qui sũt alicuius ꝛ ad aliquid. ꝛ hoc non ex ratione accidentis. ſz ex rõe respect^o. nõ põt aũt eẽ respect^o alic^ ad aliqd nisi ĩsit illi c^o ẽ respect^o: ꝛ ita si ẽ accñs ĩ erit sibi tanq3 accns subiecto. ꝛ sic patet de possibili q̃ accidens possit esse sine subiecto, ꝛ hoc subiecto sic vel sic sumpto. Sed de facto quid. ℝespondeo accidens respectiuum est hic in subiecto secundo modo loquendo de subiecto quia illius est habitudo ad terminum. Sed de absolutis diuersimode opinantes de quantitate respondent diuersimode. Qui enim dicunt quantitatem esse aliam. essentiam absolutam ab essentia substantie corporee ꝛ qualitatis. sicut dicit cõis opinio dicerent quãtitatem hic esse sine subiecto. ſz nõ q̃litatem. imo q ql̃tas ẽ in q̃ti tate. ꝛ ꝓ hoc ẽ ista ꝓbabilitas. q2 ql̃tas hẽ extẽsa. ꝑz ad

sensum. non est autem extensa essentialiter sine extensione que sit intrinseca qualitati ꝑm istam opinionem sed tm̃ per accidens. Sed omne extēsum per accidens vel recipit extensionē in se qua extendit̃ per accn̄s vel recipit̃ in extēsione vel extēso. qualitas aūt nō recipit in se extēsionē ꝑm vnā opinionē. ergo est tm̃ extēsa p accn̄s qz recipit̃ in extenso. ⁊ hoc cōcordat cū illo predicamento qz. c. de quātitate. quāta est superficies tanta est albedo. Qui aūt diceret quātitatē ſbe corporee non eē aliud ab eēntia talis ſbe ⁊ quātitatē colozis nō eē aliō a colore dicerent qualitatē hic nō eē in quātitate. immo magis ꝯtitatē que apparet eē quantitatē qualitatis ſz de ista altercatione habeť li. 2. de. 12. q.

Mochā i. 4. q. j b⁹mae.

Ad argumenta principalia.

Ad ꝓmū cōcedo q̄ qōlibet accn̄s caret ibi ſbo aliquo accipiendo ſbm ꝓmo mō. ſ. vltimate terminans dependentiā accn̄tis nec plus ꝓbat illa rō ſupta ex. 7. meta. Ideo enim in diffinitione oīum accn̄tū ponit̃ ſuba qz nullius pōt hēri cōcept⁹ pfectus getās intellectum: sine additione substātie. sed nō ꝓpter hoc ſba ē immediatū additū in diffinitione cuiuscūq; accidētis. immō i diffinitione alicuius ē immediatū tanq̄ primū receptiuum In diffinitione vo alterius est additū vt mediatum receptiuum mediate terminās eius dependētiā ⁊ immediate dependētiā alicuius alterius ad qđ illud dependet.

Ad secūdū dico q̄ accn̄s pōt eē ſbm accn̄tis secundo modo accipiendo ſbm ꝛz non ꝓmo modo. Ad auctorez 4. metha. pōt dici tripl̄r. ꝓmo q̄ ly qz nō fit nota causse sed cōcomitātie vt sit sensus nō eni accidit accn̄s accn̄tis nisi qz. i. qū ambo accidūt alteri hoc enim erat necessarium apud pḣum q nō reputabat accn̄s sine ſbo posse supportare aliud accn̄s vt dictū est in. q. precedente.

Secūdo pōt dici q̄ logtur de accn̄tibus dispatis sic̄ ꝓtendit exēplū suum ibi. Dicit enim albū ⁊ musicum 3° pōt dici q̄ illud nō est dictū tanq̄ verū q̄ accn̄s non accidat accn̄ti. sed est dictū tanq̄ quoddā sequēs ex hypostasi quam intēdit ibi improbare. Arguit enim sic si contradictoria sunt simul vera. q̄ oīs ꝓdicatio est p accidens: ⁊ per ꝓns necesse est predicationē in infinituz ire sed in infinitis nō est ordo. ⁊. met. qz vbi nō est aliq̄d ꝓmū non est aliq̄d habitum: ergo nullū accn̄s hēbit ordinem per se ad aliud accn̄s. ⁊ per ꝓns non magis accidz hoc accidens illi q̄ ecōuerso. ⁊ hunc mō exponēdi consonat lr̄a. Non enim ait: accn̄s nō accidit accn̄ti nisi qz ambo eidem: sed accn̄s non accn̄ti accidet nisi qz. ⁊c. p⁹ q̄ innuit se illam ꝓpōnem asserere non tanq̄ veram sed ex ꝓnibus inferre. ⁊ hoc modo exponendo magis pōt ex illa auctoritate oppositū concludi q̄ ꝓpositū. erit enim ꝑm istā expositionē illud illatū tanq̄ incōueniēs non affirmatum tanq̄ verū. Cum ꝓbatur per rōnem de per se eē ⁊ in alio eē. ꝓz responsio ex questione precedente. qz eo modo quo ista sunt ꝓpria substantie ⁊ accn̄ti ita nō pōt cōpetere accn̄ti per se eē nec substare. sic nec ſbe pōt cōpetere inherere. Hoc aūt est accipiendo substare sicut cōpetit vltimo terminanti dependētiā inherentis. Et cum ꝓbat vltimo per rōnem dependētie q̄ non potest terminare dependētiā eiusdē rōnis: concedi potest oīno eiusdē rōnis: qz aliqua independētiā regritur in termināte vltimo que independētia ꝓhibet dependentiam oīno ei silem que est ad ipsum. sed dependētiā que est aliquo mō eiusdē rōnis non repugnat terminati dependētiā. sicut cū oīs creatura dependet ad deū. ⁊ hoc in rōne cāe effective. ⁊ tm̃ vna creatura dependet ad aliam sicut ad talem cām sui: sed non vt ad cām oīno primam effectiuā qualis est dependentia ad ꝓmū. sic in proposito oīa accn̄tia dependēt ad ſba vt ſbm ꝓmo mō accipiendo ſubm. ⁊ per ꝓns nullū accidēs pōt determinare dependētiā eoz tanq̄ vltimate determinās quō ptinet ad ſoam terminare. Ad 3^m cōcedo ꝓsequētiaz de possibili loquēdo de quocūq; accn̄te absoluto. Si arguas de accn̄te respectiuo p hoc q̄ dependētia ad ꝓmuz est essentialior q̄ dependētia ad aliqd posterius. Rndeo dependētia rl̄onis ad fundamētū ē eēntialissima. ita q̄ sine ea nō pōt eē rō rl̄onis. si g̃ ſba nō pōt eē fundamētū alicui⁹ rl̄onis ſz tm̃ accn̄s necesse ē illā rl̄onē eēntialius dependere ad accn̄s q̄ pōt eē fūdamētū hui⁹ q̄ ad ſbaz sed hoc nō: qz rl̄o ē accn̄s sed qz rl̄o est rl̄o vt dictū est in ſolone ꝓcedēti. Ad 4^m dico q̄ nullo mō rl̄o accn̄talis ꝓpōt eē sine ſbo accipiēdo ſbm secūdo° quō fundamentū rl̄onis accn̄talis est ſbm ei⁹. Ad ꝓbationē aūt per divisionē aut inquantū relatio: aut inquātū accn̄s dico q̄ divisio non est sufficiēs. Est enim dare mediū. ſ. inquātum relatio accn̄talis. illa enim relatio que formaliť cōstituit suppositū per se nō est in aliquo ſubo qz suppo^m p se ens nō hz formale inherēs ꝓprie loquēdo de inherente. quelibet aūt relatio accidētalis est non constituēs suppositū. ⁊ per ꝓns cū sola illa que cōstituit supposituz sit nō inherēs ista erit inherēs. ⁊ ꝑz in aliis. multa eni sunt spālia qbus aliqua repugnāt nō tm̃ repugnāt p natura vni⁹ cōis repti in eis nec p nām alteri⁹ sed p nām ꝓpriā q̄ includit ambo ista ꝓiuncta. vt si diceres hoi repugnat irrisibilitas. aut g̃ inquātū intellectuale: aut in quantū al⁹ ⁊ si inquātū intellcūale repugnaret ⁊ angelo. si inquātū al⁹ repugnaret boni. dico q̄ neq; sic neq; sic: sed inquātū hō est aial rōnale. sic in ꝓposito inquātuz relatio ē accidentalis repugnat sibi nō eē in ſbo accipiēdo ſbm secūdo mō. Posset aliter dici q̄ rl̄oni vnde rel̄o repugnat est in ſbo aliquo extēdendo in ad aliqō ad fūdamētū ⁊ ad ſbm. nec eni rl̄o diuina ē ita per se sicut eēntia diuina est p se. ſ. simpl̄r ad se ens nullo mō indigēs ad lui eē alio quocūq; nec est ita p se ens sicut suppo^m ē p se ens: sed ipsa ꝑm rōnē formalē necessario est in fundamēto vt in ꝑsupposito. ⁊ necessario est in supposito vt vel in ꝑsupposito vel vt formaliť p ipsum cōstituto.

Nō etiā ꝓbať relationē eē per se qz infinita. ⁊ si cōsequentia posset concedi tamen antecedēs videť negādū. nulla enim pfectione formaliť infinita caret aliqua ꝑsona diuina qz tunc nō eēt simpl̄r perfecta: sed q̄libet caret aliqua relatione originis. ergo nullarelatio ē formaliter infinita. ⁊ hoc ꝑz ex rōne perfectionis simpliciter. qz ꝑm Aug⁹. monol. 15. ē illud qō in quolibet meli⁹ est ipsum q̄ nō ipm. non autē potest relatio esse simpliciter nobilior suo opposito qz relatiua sunt simul natura. quando ergo arguitur eēntia diuina ē infinita paternitas vel relatio diuina est eēntia. ergo p̄nitas ē infinita est figura dictionis sicut arguēdo sic. deitas intelligit: p̄nitas est deitas. ergo p̄nitas intelligit. ⁊ ratio hui⁹ tacta est frequenter in ꝓmo li. qz in abstractis bene pōt esse predicatio idēptica. vbi aūt predicatum est adiectiuum non potest esse vera nisi sit formalis. si ergo maior vera est formaliter vel idētice non curo. ⁊ minor est tm̃ modo vera predicatione idētica inferendo conclusionem que non potest esse vera nisi formali predicatione: vtpote quia ꝓdicatum est aliq̄d adiectiuum in illa illatione interpretor idēticā predicationem minoris esse formalem qz nō posset inferri cōclusio ista nisi talis fuisset predicatio in minori. Et in ista interpretatione q̄ fit inferendo conclusionem est cōmutatio sicut inferēs ex premissis. ſor. est homo ⁊ plato est homo: ergo ſor. est plato. interpretatur fuisse hominem hoc aliquid in premissis: quia aliter non posset inferre conclusionem ex premissis. ⁊ ideo quale quid cōmutatur in hoc aliquid sic in proposito eēntia est infinita est predicatio formalis: paternitas est essentia. ē ꝓdicatio tm̃ identica. si inferatur paternitas est infinita. non potest esse predicatio nisi formalis: ⁊ illa non sequitur nisi interpretando predicationem in minori que fuit tunc identica eē formalem. ⁊ per consequens non sequiť nisi cōmutando predicationem identicam in formalem.

Arca secundus ar

c ticulū quero vtrū accītia in eucharia possint hēre quācūqz actionē quā poterāt hīe in ſbo. arguo q nō: duplici via. p° q nulla oino. 2° q nō eandem

Ad p̄mā p̄cl̄onē ſic. deſtructo p̄ozi eēntialr deſtruit posterius. p̄ozi eēntialr eſt eē q̄z agere eē accītis ē inherere. g̃ deſtructo ineſſe accītis deſtruit oē agere ipſius

Et confirmat q: ineſſe p̄uenit accītī tanq̄z p̄pria paſſio ei⁹. agere aūt in oēm p̄uenit ſibi p̄tingēter ſicut accīs q accīs. Itē agere per ſe eſt ſuppoſiti vt ex p̄mo meta. hī. Accīs aūt nō p̄t eē ſuppoſitū. g̃ zc. Cōfirmatur rō p̄m Boetiū de ebdomadib⁹. d. In oīb⁹ citra deuz differūt quo ē z qō eſt. Forma g̃ quo nata eſt eē quo reſpectu actionis nō p̄t eē agēs g̃ p̄ciſe ſuppoſitū qō natū eſt hēre illā formā que eſt quo p̄t eē agēs. Confirmat etiā p exēplū q: enim aīa eſt quo hō eſt hō io anima non p̄t eē agēs. Confirmat tandē ſpāliter in ꝓpoſito: q:. ſ. hec forma quātitas ſeparata nō vī forma nālis quātitas enim ſepata videt pure mathematica. ſed p̄m p̄m. 3. met. in mathematicis nō eſt finis nec motus nec bonū. Ad ſecūdā cōcluſionē. ſ. q nō oīs actio poſſit eis cōpetere q̄ p̄us. arguit ſic. p̄mo de gnātione dicit phs q opz agēs z patiēs cōicare in mā. ſed ſba hūs iſta accītia cōicabat ī mā cū aliquo cū quo nō cōicāt iſta accidētia ſepata in mā. g̃ zc. Itē. 7. met. arguit p̄ ideas platonicas q idea nō poſſit eē p̄n^m gnāndi cōpoſitū: quia ē forma tīn. ſicut cōmētator ptractat ibi rōnē phi z valde male. g̃ a fili in ꝓpoſito forme iſte nō p̄ſt eē p̄n^m p̄producēdi cōpoſitū. poterāt aūt eē p̄n^m qī erāt in ſba ſic accidētia ſunt p̄ncipia ꝓducēdi ſbam. ergo zc. Itez ad p̄ncipale ſi accītia ſepata poſſint hīe oēm actionez ſine ſbo quā p̄us poterāt hēre ſn ſbo. g̃ ſpēs intelligibiles ſeparate ab intellectu z charitas a volūtate ſepata poterūt in ealdē actiones in q̄s poterāt qī p̄us erant in ſbo p̄ns ē falſū q: tūc ſpēs itelligibilis ſepata poſſz intelligē z charitas ſepata poſſet diligere. z ita vtrūqz iſtoz poſſet eē btūs vel ſimplr vel ☞tum ad aliquā ptē btitudinis qō ē ipoſſibile q: nec btitudo tota nec ps ei⁹ p̄t cōpetere alicui niſi nāe intellcūali. Oppo. q in aliquā eādē poſſint q: accītia ſepata ſunt ſenſibilia pz ad ſēſuz p̄ñcēt alterare paſſa ſibi approximata pz de modica aq̄ apposita ſpēb⁹ vini. g̃ in aliquā actionē p̄ñt in quā p̄us

Nō aūt in oēm ꝓbat: q: forma manēs eadē in eē hz eādē virtutē. z per p̄ns p̄t eē p̄ncipiū eiusdē actionis accīs ſepatū manet p̄m ſe idē qō p̄ius. ergo zc.

Tho. in 4. di. 12 ar. 2. q. 1 i ſol. p̄n cipali 2^e que^e.

Dic eſt opinio q in actioni

bus nālib⁹ forme ſbales nō ſūt ime^m p̄n^m agēdi vel p̄ncipiū p̄imū actiuū ſz agūt mediātib⁹ q̄lit atib⁹ actiuis z paſſiuis tanq̄z p̄priis inſtrīs vt dī. 2. de aīa q. ſ. calor nālis ē quo aīa agit. Et io, q̄litates nō agūt in vtute p̄pria ſz in vtute forme ſbalis. vñ actio earū nō tīn terminat ad formā accītalē ſz ſbalē: z ꝓpter hoc gnātio ē ter min^a alterationis. hi⁹ aūt virtutē inſtrālem recipiūt eo ipſo q a p̄ncipiis eēntialib⁹ ſbe cānt. vñ ſicut remota, ſb ſtātia idē eē p̄m ſpēm remanēte accītib⁹ virtute divina ita ēt remanet eis eadē virt⁹ q̄ p̄us. z io ſicut añ poſſant intēdere ad formā ſbalē ita z nūc.

Tho. 3. pte ſū. q. 77. ar. 3 ſol. vlti mū arg.

Et ſi arguat ꝏ hoc q: nihil agit vltra ſpēm ſuā. Rndent q ꝓpria virtute nihil agit vltra ſpēm ſuā. ſicut ſerra agit ad formā ſcāni. Contra illud q̄ro qd intelligit p ſb q dī in virtute ſbe: q: ſiue intelligat abſolutū ſiue reſpectiuū quero ī quo ē illud. ſi abſolutū qō ē ſba vel aliqd qō ē in ſubſtātia cum ſuba panis nō ſit ſimpliciter. ſegtur q p nihil ſiue non ens accīs gnābit vel virtute nihili ſi intelligat abſolutū quod ē accīs vel aliqd in accīte nihil ē ibi nobilius accīte z per p̄ns nō magis p̄t in virtute tali n aliqd perfectius q̄z in virtute, ꝓpria ſi intelligat habitudinē accītis ad ſbam vt ad cām p̄xē cū ad nihil nō ſit aliq̄ habitudo z panis nō ſit aliqd ens. ſegtur q p̄ q. eſt in virtute nō ponit aliqd poſitiuū z ita idē qō p̄ius

Ex illoz mēbroz ex q buſdā dictis vī q ponat vtutē illā eē aliqd in accīte. dicit enī q cātur iſta virt⁹ inſtrumētalis in accītib⁹. vel q ipam recipiūt eo q cānt a p̄ncipiis eēntialib⁹ ſbe: z tūc pz manifeſte cū nihil īaccidēte ſit nobilius eo nō p̄t per accīs p̄ q dī in vtute. i. p hāc virtutē in aliqd p̄fect⁹ q̄z poſſit exīſe ſz itell⁹ iſtoz vbor in virtute talis cāe vbi dicta vba locū hnt vī eē iſte. ſ. q dicit habitudinem cāe ſiferioris ad cām ſuperiorem ſeu p̄fectiozē p̄ueutentez in cāndo ſicut. ſ. dictū eſt q influentia quā recipit agens inferius a ſupiore nō eſt aliq̄ forma tūc cāta ſz eſt tīn ordo determinatus cārū in ſil agendo. Item cōtra qō nō eſt nulla rōnem cāe hz reſpectu geniti qī generat pz. 2. phy. z. 5. meth. c. de cā. q: cā in actu z effectus in actu ſil ſūt z nō ſūt. pz eciā rōne q: nō ens qī nō eſt nihil cāt in quocūqz ordine cāe. ſba aūt nō eſt quā iſtud accīs affecit z cuius erat accidens. g̃ illa ſba nullā rōnem cāe hz p̄pique vel remote reſpectu effectus cauſati ab accidente. z per p̄ns accidens non cāt aliqd in virtute eius tanq̄z in virtute cauſe ſuperioris. Item nihil eſt cā inſtrumentalis reſpectu illius ad qō ſua virtus actiua ſola ſufficit ꝓducendum. patz ſi accipiat inſtrumentum ſtricte ſicut ſerra z ſecuris dicuntur inſtrumenta mouentia mota. tale enī inſtrumentū nō hz de ſe formā ſufficientez ad ꝓducēdū effectū. ſed tīn per motionē p̄ncipalis agentis p̄producitur quod p̄roducit. Si ctiā inſtrumentū accipitur ſecundū alios modos. ſupra poſitos. ſ. put cauſa inferior dicit inſtrumentuz vel forma quā h⁹ cā recipit per motionē agētis ſupioris qua forma agit adhuc nulluz iſtoz inſtrumentoz per formā ſuā p̄t in effectū reſpectu cui⁹ eſt inſtrumentū. ſed neceſſe eſt q ad illū effectū cōcurrat ſimul ☞cauſans illud cuius eſt inſtrumentuz Nūc aūt accīs per formā ſuā p̄ciſe ſine oī actione ſbe in quodcunqz agat agit. g̃ nullo mō agit in virtute ſbe vel vt inſtrumētū eius ad aliquē effectū. Itē hoc p̄t argui per p̄ncipia iſtoz ū de inſtrumento quod eſt mouēſ motū q: accidēs in ꝓpoſito nō eſt motū a ſba cū ipſa nō ſit. ergo accidēs nō eſt eius inſtrumentū.

Dico ergo ad queſtionē q p poſſet poni tri-

plex actio ☞uenire accidentibus ſ. vna reſpectu ſbe gnānde. z due reſpectu accidentiuz cauſādoz. vna reſpectu ſenſationis. alia realis in paſſuz realiter habens ꝓtrariū. p̄ma nullo° p̄t cōpetere accidenti ſepato. neqz inſtrumentaliter vt tam ꝓbatū eſt z hoc accipiendo inſtumentū p̄o q̄unqz cā ſiue attingente terminū p̄incipalis agentis. ſiue p̄o cā ſēda p̄o p̄ria dicta. ſiue p̄o parte per quā totū agit ſiue p̄o recipiente tūc formā actiuā qua agit ſiue recipiente tunc motionē ſolā tāq̄z effectū p̄ius effectui p̄ncipali. qui modi accipiēdi inſtrumētū patēt ſ̄ via p̄ma. q. 4. b⁹ quarti. In oīb⁹. n. iſtis requirit q illud cui⁹ ē inſtrm concurrat cāns in ſuo ordine cāndi. z qō nō eſt nihil cāt in quo cunqz ordine cāndi. Qz ꝓter iſtos modos inſtrm dicā ꝓuia diſpoſitiua ad t̄minū ſz hēat accītēz illā diſpoſitiuā ī ꝓpa vtute. z iſto mō bñ ē poſſibile accīs eſſe inſtrm ſbe q: pōt cāre actionē diſpoſitiuā ad t̄minū ſbe agentis ſz nec iſto mō p̄t accīs eē inſtrz ſbe ī ꝓpoſito. q: ſba q nō ē nullū t̄minū inducit nec ſuſcipit p̄t i fine alteratiōis facte p illa accidētia. Ex hī pz ſolutio ad illā ōductionē p illa opiniōe. Auctoritas. n. ſcdī d aīa nō plus ꝓcludit. niſi q calō ē inſtrz aie hī mō vltio q:. ſ. digerit z alterat nutrimētū vt i t̄mio illi⁹ alteratōis poſſit ex ipſa gnāri ſba. vñ ſūt ibi due actōes z duo p̄n^a agēdi q: reſpcū aūt forme carnis inducende p̄n^m ē aīa vel forma carnis. z p̄m agēs dī inſtrm reſpectu ſcdī ū. ꝓpe ſb ordiatōe vtuz ad vtutē. ſz effcūs ad effcm. vñ magis ꝓpe dicerēt agēs diſpoſitiuū q̄z inſtrale

Et quando vltra dicitur in deductione illa q̄ accidentia agunt in virtute substantie: hoc non sequitur nisi q̄ sunt instrā. nō sunt aūt instrāles vbe nō entis. q̄re ex lō sequit oppo. Et q̄ vltra infert ex hoc q̄ actio accītium non solū terminat ad formā accītalē: sed ad sbalem. hoc reputo falsum nisi sicut ad terminū remotus q̄ nullo mō attingit per actionē forme accītalis ſz ad quē ordinat terminus q̄ attingit per actionē accītis.

Et cū probat q̄ accīs attingit terminū sōalē q̄ attigit passum in qō forma inducit. sba aūt nō pōt attingere mām tanq̄ passū in qō agat q̄ nō sepat a passiōibus virtute agētis nālis vt dī ꝑmo de gnātione. Dico q̄ hꝰ ꝓtia nō valet nisi in virtute istiꝰ ꝓpōnis subintellecte q̄ oē instrm attingit terminū p̄ncipalis agētis q̄ falsa ē in ꝓposito. Et cū vī ꝓbari per hoc qō subdit q̄ gnātio ē terminꝰ alterationis. istud pōt duci ad oppo. nō ē. n. intrinsecꝰ terminꝰ alterationis sed extrinsecꝰ ⁊ alterius gñis ⁊ hz ꝓpriū terminū ꝓxē ſm genꝰ ꝓprio termino alterationis. Nō aūt hz cālitatē ꝓpriā ⁊ adequatam respectu posteriorꝭ eēntialr. nō ſequtur q̄ bēat cālitatem qua attingat p̄us eēntialr. g̃ eo mō quo gnātio ē terminus altatiōis. ſequtur q̄ p̄mꝰ altatiōis nō attigat tiᵐ gnātionis nisi mediate q̄ attingit qōdam ordinatū ad ipz

Sic pz ista ꝓᵒ ⁊ sit ꝑma quātū ad solōnē istiꝰ qōnis. ſ accīs ſepatū nulloᵒ pōt eē p̄nciᵐ actionis ad sbam. ⁊ hoc instrale virtute ſbe que nō est. ⁊ iuxta hoc ēt declaratū ē q̄ nec accīs cōiūctū pōt eē per se attingēs sbaz vt terminū q̄ auctoritates adducte de. 2. de aīa ⁊ hꝰ nō accipiūt instrm nisi ꝓ agente dispositiuo. Et si ꝯ hoc arguit q̄ aliqua forma imediate attingit terminū gnātionis sed forma sbalis nō q̄ nō est p̄ncipiū agendi imediate sed mediate. Cōcedo ꝑmā. ꝓpōnē sed secūda falsa q̄ nihil ē instrm alicuius cāe nisi ſupiorꝭ cāe in genere cāe efficiētis: g̃ si accīs ꝓiūctū ꝓcos ē instrm sbe sba erit supiꝰ agēs. sed supiꝰ agēs pr̄ꝰ nāliter agit. ⁊ si ē nāliter agēs agit qcgd vel quātū pōt. g̃ sba in illo ꝓriori i eodē tū instāti tpis in quo agit vt superiꝰ agens ⁊ accīs agit vt instrm eius sba produceret terminū quē poterit ꝓducere. sed pōt ꝓducere totā sbam q̄ pfectio sbe ꝓducte nō excedit pfectionē sbe agētis. g̃ in sōo istāti nāe accīs agens nō ꝓducit sbam vel eadē bis ꝓduceꝝ.

Item ois potētia merepassiua ē ꝑfectōis. 9. meth. sm aūt nō ē in potentia ꝓdistionis ad ꝓpriā passionē g̃ hz aliquā cālitatē respectu eiꝰ alia a cālitate māe nō nisi cāe efficiētis q̄ nō formalis pz. de fine aūt nō est ſmo h. ⁊ vī q̄ opz eos istud ꝓcedere ſm dcā sua. dicūt enim pōs fluere ab eēntia aīe. ⁊ h dicūt q̄ accīs hz vtutez instrumentalē q̄ cātur a principijs eēntialibꝰ sbe ista nō pñt itelligi tm̄ mō passiue. p sōo receptiuo. Itē si accidens ꝓducit ⁊ per aliqō p̄nᵐ ꝓductiū ꝑmediatuz p te qō est accīs nō loquēdo de infinitate accītali in gnābilibꝰ ⁊ gnātis in eadē specie de qua loquim̄ phi ḡro ordinem essentialē in istis accītibꝰ. Vbicūq̄z enim ē ordo accidentalis in gnābilibꝰ opz dare extra totū illū ordinez aliquā cām essentialr ꝓfectiorez. ergo respectu accidentiū singulariū in specie caloris da mihi cām primā essentialiter ordinatā ad ratā istā speciez. ⁊ eodez mō arguā de induiduis illius speciei ⁊ nō est ꝓcedere in infinitū in ordine essentiali. ergo stabit ad aliquā speciem accidentis que erit cāta ⁊ non erit ab alio accidente: ſz imediate a sba. ⁊ per cōsequens sba habebit rōnem ꝑncipii actiui imediate respectu accidentis. Hoc ꝓfirmatur p phm. 7. meth. c. 9. in fine vbi dicit: q̄ ꝓpriū sbe ex his accipe est q̄ necesse est perīstere aliquā alteram sbam actu exītem que facit vt sit aial si sit opz ꝓcerīstere al quale vō ⁊ quātū nō necessariuz nisi ptāte solu. Vult ergo ad hoc q̄ substātia fiat est necesse aliā perīstere sbam que ꝓducat. Sed ad hoc q̄ q̄tū ⁊ quale ꝓducat nō opz aliqō quantū vel quale perīstere niſi potētia tm̄. ergo aliqd qō nō est actu quātū nec q̄le pōt esse ꝑ

cipiū ꝓductiuū imediatū quāti ⁊ q̄lis. Itē. 4. methau. dicit. Singulū est id qō est dū pōt in ꝓpriā opationez ⁊ silr hꝰ a Dam. c. 60. Et hz iste auctes habeāt instātiā de entibꝰ impfectis ⁊ tñ vī valde incōuenies q̄ ens pfectissimū sm genus inter creata careat actione ita q̄ forma eiꝰ nō possit esse ꝑximū ꝑmediatū ⁊ ꝓximū ꝓductiuum alicuius actionis. Et hoc arguit sm vnū p̄ncipiū istoꝝ: q̄ illa forma est p̄ncipiū agendi in qua gnāns ⁊ genitū assilant: sed gnātū principaliꝰ assimilat gnāti in forma sbali. sm qd aūt sibi assilat in accītibus. Tbo. j. te sū. q. 11. ar. 5

Nec pōt euadi dicendo q̄ ista ꝓcludūt forma subalez esse p̄ncipiū agendi sed remotū tā respectu sube q̄z respectu accidentis de q̄bus ꝓceduntrōnes. Hoc nō sufficit q̄z nullus negat in deo esse aliquā formā que sit p̄ncipiū ꝑximuz agendi nō q̄ sine causis iermedijs agat. sed q̄ in suo ordine cāndi p nihil mediuz vltra fōmam suā agit: ita esto in ꝓposito qō tū ip̄obatū est: q̄ accidens habeat quandā actionez adsbam posteriorez actione subsātie. suba tū p suā ꝓpriā formā erit p̄ncipium actionis sibi ꝓprie in suo ordine agendi. Secunda ꝓclusio istiꝰ. q. est q̄ accīs nō pōt esse p̄ncipiuz effectiuum gnāndi sbam p̄ncipaliter. hāc ꝓbo. omne agens naturale vel est vniuocum ⁊ ita eque pfectum producto. vel equocum: ⁊ ita pfectius accīs est oino i perfectius substantia. ergo ꝛē. dī ad hoc q̄ aliqō agens equiuocum pōt eē ignobiliꝰ suo effectu sicut albedo respectu intellectionis albedinis. ⁊ sicut cōmentator recitat de galieno sup illud . . metha. de illa virtute quā vocat diuinā que est formatiua fetus: ⁊ tamen nō est simpliciter nobilior fetu formato si est accidens. ⁊ similis difficultas pōt esse de quocunq̄z viuo genito ꝑ putrefactionem qō est nobilius celo a quo generat. Contra hoc hz sita ꝓpositio simpliciter imꝑfectius sm speciez vel genus nō pōt esse totale p̄ncipium actiuuz respectu perfectoris sit mihi eque nota sicut aliqua in phia: q̄ negata nescirez ꝓbare aliquē ordinem entium. imo nec q̄ primum ens esset perfectissimuz. imo posset ꝓteruiendo dici q̄ totum vniuersuz ⁊ qōlibet in eo fīm esta musca. Si enim arguas q̄ musca est ita impfecta. ⁊ tu idem dicis q̄ impfectius pōt ꝓducere perfectius habito hoc nulla est ratio quare nō sit imperfectius posit producere aliud sic pfectius. nec ista ꝓteruia posita potest probari q̄ prima causa sit perfectissima excellensoia alia in creatione. nec etiam hoc addito q̄ sit causa equoca. immo cum hoc posset stare sm ꝓteruiam istam q̄ esset imperfectissima vel imperfectio: causatis.

Tamen ꝓbo dictam ꝓpositionez aliqualiter. primo sic. causa vniuoca habet effectum vniuocum ꝓ termino adequato suę potentie. sed per te causa equiuoca totalis est imperfectior causa vniuoca. ergo impossibile est causam illam equiuocam esse cām totalem respectu ipsius effectus. ⁊ sic deus non posset facere effectum cuiuscunq̄z creature qō est absurdum. Patet consequentia q̄z effectus adequatus potentie perfectiori nullo modo potest esse a potentia imperfectiori. Secundo sic vbicūq̄z ad productionem eiusdem effectus cōcurrunt causa vniuoca ⁊ equiuoca. equiuoca est simpliciter perfectior. patet per philosophum. 2. methaphysi. ꝓpter hoc enim oportet totum ordinem accidentalem reducere in aliquam speciem essentialiter superiorem i causando. quia difformitas vniformis oportet q̄ reducatur in causam vniformem. ⁊ ideo in omnibus generabilibus ⁊ corruptibilibus oportet esse aliquam causam superiorem que sit causa vniformitatis in continuatione generationis ⁊ corruptionis. ex hoc habeo istam ꝓpositionem q̄ vbicunq̄z ad idem concurrunt causa vniuoca ⁊ equiuoca. equiuoca est perfectior: sed q̄ non possit sine vniuoca. hoc est aliqualis perfectionis in ipsa equiuoca. patet. deus enim potest sine causa vniuoca sed sol non pōt in animal perfectuz. ꝛ posſz in impfcm

ergo quecūqz equoca sola sine vniuocā pōt in effectuz ipsa est simplr pfectior ꝯ illa equoca que posset ꝯcurrere cū vniuoca ad idē cāndū. ⁊ p ꝑs equoca totalis bēt duplicē pemnētiā cālitatis sup effectū. vnā quā habz vlr equoca cocurrēs cū vniuoca. Et alia qz hz illā perfectionē quā vniuoca adderet in cāndo qua carēt multe cāe equoce lz longe pfectiores vniuocis. 3° sic si forma cāe equoce daret eē formalr alicui nō posset dare esse simplr pfecti⁹ seipa. ꝯ si imperfecti⁹ ꝯ formalr det alicui eē nō pōt ei dare imperfecti⁹ seipsa. sed dās effectiue eē alicui dat ei eē mō imperfectiori ꝯ dando sibi formalr. Nō. n. ē possibile ꝙ aliqs modus dādi aliqō esse fit ita pfect⁹ sicut dādi illud eē formalr: sicut nec ēntia diuina pōt alicui dare esse a se in quocūqz genere cause pfecti⁹ ꝯ sit cē qđ ipsa dat formalr. 4° si c. si creatū sit simplr pfecti⁹ lz sit simplex: tñ ꝑm inte^m pōt diuidi in illa duo. s. i illō in quo equat cāe: ⁊ in illud in quo excedit cām. ꝓmū dicat a. scōm. b. ille effect⁹ ꝑm. a. ꝓcise ē effectus adequat⁹ cāe siue qz simplr eque pfectū ens sit cā: ꝙ b. vel erit a seipso vel a nullo qz ab. a. vt ab ipsa cā non pōt eē naz vltra effectū adequatū cāe nō pōt eē sil aliqd excellēti⁹ ab ipsa. ⁊ hō pōt accipi ab Aug. 6. metb. sue.

Dico ꝙ ꝙ ꝓpter nullas instātias pticulares negāda est ista ꝓpō vlis que nō est ex terminis ꝙ totale cāns nō pōt eē imperfectius cāto suo loquēdo de cā effectiua. ⁊ ꝙ totale cāns equocū est pfectius qz nō eque pfectū. ꝙ ēs enim se būt vt numeri. Illa aūt instātia de albedine ⁊ eius intellectione nihil vz vt pz li. ꝓmo di. 3. nisi ꝙ illud argumētū ꝓbaī ꝙ albedo nō est cā totalis intellectionis sed tñ ptialis. vñ bñ possibile est effectū excellere talē cām in pfectione: qz reliquam pfectionē bēre pōt ex cā reliqua partiali. ⁊ ita a duob⁹ sil perfectior ē ꝯ ab altera illarū si erit dictū ē ibi. 2ª instātia ⁊ 3ª que vadunt ad eductionē ve inductionē aie in viuētib⁹. ⁊ hoc siue a ꝓpagāte siue in putrefactis vbi. q. cādē reputo difficultatē hz solui li. 2. di. 18. ⁊ esto ꝙ nō apparerat ꝙ aliqua cā creata pōt inuenuri nobilior aīa que terminat talem gnātionē potius eēt cōcedēdū ꝙ ipsa imediate eēt a deo ꝯ ista ꝓpō iam ꝓbata negaret. 3ª ꝓclō sit de illis duab⁹ actionib⁹ in sensū ⁊ intellectū quo ad intētionalē ⁊ in ꝑriū quo ad realē ⁊ sit hoc accīs sepatū saltē eo mō quo qualitas tertie spēi ē hic sepata. s. sine sba pōt eē principiū vtriusqz actionis eo modo quo ꝑus ⁊ hō ꝯ tū ē ex se quare hoc addit patebit in solone dubitationū sequētiū hāc ꝓbo sic. Cuiuscūqz actiōis aliqua forma ē totale ꝑncipiū actiuū illa si eēt ꝙ se sub mō ꝓueniēti ad agēdum posset eē ꝑn^m eiusdē actionis. sed qualitas ē ꝑn^m ⁊ totale ⁊ formale vtriusqz actionis predicte. Mñ aūt est sepata a sba ē tñ in quātitate siue hñs extēsionē sicut hic manet sub mō cōueniēti ad agēdū ꝙ ē modus extēsiu⁹. ꝙ ⁊ ē. Maio⁹ pz qz totali ꝑncipio posito ⁊ sub rōe sub qua natū est eē ꝑn^m pōt ꝑncipiare illud cuius ponit ꝑncipium. Minor ꝓbaī vno mō sic qz nihil auferī illi forme p hō ꝙ per se ē nisi i sba. Illud aūt nō facit cū ipsa nisi vnuz p accīs sed p se ꝑn^m agēdi in vno ordine ē per se vnū. ergo ablatio illi⁹ i hō nihil aufert de per se ꝑncipio agendi.

Sed istud nō ꝓbaī nisi ꝙ sba nō hz p se rōnē ꝓncipii in eodē ordine cū accīte. Sed nō obstat ꝙn possit eē p se ꝑn^m agēdi eiusdē actionis in alio tñ ordine vt pz ō causis ordinatis. nec vnitas istoz per accīs ipedit vnitatē ordinis. Jō ꝓbaī illa minor alr sic. Illa forma est ꝑn^m totale actionis que est totale ꝑncipiū assimulandi sibi passū nō tñ realiter vt in actione realī quē in ꝑriū. Sed in actione intētionali que est in sensū bitus ē qualis hec de ꝓma pz. qz termin⁹ formalis simplr ē silis forme accītali. ꝙ illa pōt eē principiū agēdi quo. de 2ª ꝓbaī qz silitudo in sensu deficit quātū ad aliqd a similitudine realī in passo. ꝙ ꝯtum ē ex pte hui⁹ forme vt agētis pōt ita bñ eē totale ꝑn^m hui⁹ actiōis sicut illi⁹. si aūt in illa sensatione esset aliqua pfectio vltrior: hoc nō est in quātū est a qualitate sensibili. sed in ꝙtū ē a potentia sensitiua. Contra istas ꝓclones sunt aliqua dubia. ꝑmo ꝓ tertiā ē istud dubium. nō. n. appet qr sit alia actio qualitatis in sensu ⁊ in ꝑriū. primo qz qualitas nō agit p electionē. ꝙ quātū ē de se vniformiter agit. ꝯtū ꝙ est ex se idē imutat in qōcūqz passum. ⁊ per ꝑs nō est alia ⁊ alia actio quātū est ex pte agētis. 2° qz vbi ē idē ꝑn^m actiuū est eadē actio. ⁊ hoc ꝓbaī p cōmētato. 3. ce. ⁊ mñ di cōmē. 72. si vna nā ⁊ actio. sed idē est hic ꝑncipiuz formale agēdi ⁊ primuz tā in sensu ꝯ in ꝑriu. ꝙ eadem actio. Istud dubiuz ē qr ista ꝓclo vltima vī ꝓdicē duabus ꝓcedēt⁹: ꝓbo sic qz si accītia sepata possint i oēm gradum actionis in quē poterāt ꝓiuncta: ꝙ possint in corruptione forme valis illi⁹ passi in quē agunt. Sed corruptio illa non pōt eē in nihil virtute illoz qz creatura nō pōt annihilare nec in accītia sepata qz creatura ñ pōt facere accītia aliqua eē per se. ergo in sbam aliquā ē h⁹ corruptio. ⁊ sic si 2°s vā sit qr ista pōt eē sufficiens ꝑn^m alterādi sicut ꝑus segtur qr pōt eē ꝑncipiuz gnādi sbam sufficiēs ꝓ ꝓmā ⁊ secunda ꝓc^m. Ad primuz qđ sit actio ⁊ in quo sit dicē. q. i. di. sequētis. sed posito hō qr credo eē verum qr actio dicit respectuz quendā extrinsec⁹ aduenientē siue sit in agēte siue in passo. ⁊ respectuz mutuo corrñdentē respectui passionis cuz passiones in diuersis passis sint alteri⁹ ⁊ diuerse rōnis. sic ⁊ forme recepte in eis. segtur qr actiones erunt sic alie. hō ꝓbatur ꝑaliter in ꝓposito qz passuz receptiuz forme ꝑm eē reale nō est receptiuz eiusdē ꝑm eē intētionale. ⁊ de alia. ops enim receptiuum soni eē absonum saltē regulariter receptiuz forme isto modo nō est receptiuum forme alio mō maxime in receptionis mālib⁹ ꝙ organū ⁊ sbm cōtrariū nō sunt receptiua forme ꝑm idē eē. quia vnum recipit intōaliter aliud realiter. ⁊ per ꝑs cum agens agat in passum ꝑm potētiā receptiuā eius ꝑm illud. 2. de aia. Actus actuoz sunt in patiēte hō dispositō. segtur qr agens nō agat in hoc passum ⁊ illud actōe eiusdē rōnis. Et tūc ad instātiā de agente ex lectione. Rndeo qr agens ex electione pōt diuersimode agere. nō tñ diuersitate quadā dispationis sed ꝓdictionis. sic potest nō tñ bo agere ⁊ illud. sed hoc agere ⁊ illud ñ agere. agēs aūt nāle qđ est illimitatū simplr vel aliqualit ꝑm pfectionē actiuā pōt ad dispata agere sed nō ad ꝓdictoria. qz qōlibet illoz agit in mā dispositā. ⁊ hō nēcio. Mō ꝙ segtur nō agit ꝑm electionē. ꝙ nō agit diuersas formas in diuersis passis. sed segtur. ꝙ non indifferenter agit vel nō agit ex se formā illā quam pōt agere in tali passo. Ex^m de sole ⁊ tactū ē ꝓmo li. di. e. ⁊. 28. q. 3. g lz bē at indeterminationē quādā ad dispata cānda in diuers passis. non est tñ indeterminatus cōtradictorie ad agēdū imonēcio agit in qōlibet passiuū qegd pōt in illud agere. Ad 2° ꝓō ꝙ eiusdē ꝑncipii actiui pōt eē multe actiones formalr distincte dū tñ illud nō sit limitatū i sua vtute actiua ad vnā actionem sicut ē vnica forma. ⁊ sic oēs auctes cōmē. ⁊ cuiuscūqz alterius dz exponi de forma vnica in virtute sicut est vnica in eē nāe. Ad aliud dubiū ꝑ tra alias duas ꝓclones. Rndeo vno modo breuiter posset dici ꝙ qualitas ē ꝑncipiū actiōis i passum bñs ꝑriū. ⁊ hoc ꝑm quēlibet gradū ꝑm quē ꝑti⁹. et hō ꝯ^m ē ex pte qualitatis actiue. sed ꝓpter sbm in quo ē ꝑriuz qō determinat sibi aliquē gradum magis ꝯ aliū possibile est ꝙ nō. possit in oēm gradū ꝑriū in ꝙtū ꝑriuz est in tali sbo cuiusdē mō quo ꝑti⁹ potuit. ⁊ ista rnsio ōclarabit ex sequentib⁹. Alio mō pōt dici ꝙ ⁊ si possit in oēm gradū alterationis in quez potuit ꝓiuncta nō segtur ꝙ possit in corruptionez sbe. Rō hui⁹ est ista: qz gnātio nō pōt a corruptione separi comparando ad agens naturale hoc modo intelligendo quoniā quicquid agens creatum corrumpit semper in fine productionis aliquid reliquat qz nō annihilat. Nec pōt creatura corrūpere accīs p se exīs qz non pōt cāre accīs sic exīs. ꝙ si corrumpat

corrũpet in substantiã. ⁊ p ꝓns si non habet virtutẽ corrumpendi in substantiã. eo nõ corrũpet sed accidẽs separatũ nõ habet virtutẽ corrũpendi in substãtiã. quia nec producendi substantiã vt probatũ est. s. Contra hoc ꝑmo. qr qualitas que põt in omnẽ gradũ alterationis preuie ad corrũptionẽ põt in gradũ incõpossibilẽ forme substãtiali rei corrũpende. ⁊ ita in corruptionẽ. Primũ probaf. qr si nõ põt inducere aliquẽ gradũ in ꝛ compossibilẽ forme substantiali corrũpende. ergo cuꝫ quocunqꝫ gradu inducibili ab ipso nõ põt stare forma substantialis corrũpendi. ⁊ ita per nullã alterationem põt corrũpendũ corrũpi. Rñ nunqꝫ põt alterãs inducere gradũ incompossibilez alterabili ꝓbaf ex rõne ẽminorũ. qr nõ põt monẽs inducere gradũ incõpossibilẽ suo mobili cui⁹ ꝓbõ est qr mobile manet in toto motu. g̃ sub oĩ gradu per motũ inducto. sed nihil manet sb̃ aliquo sibi incõpossibili. g̃ ⁊c. Quãdo aũt ifers tũc nũ quã alterãs per alterationem sb̃m corrumpet alteratũ cõcedo ⁊ ꝓbo hoc per aliã rõnem a ꝓri. qr ꝑus nãliter nõ corrũpit per aliquid posteri⁹ nãliter quicqd est inductũ ab alterante vt alterãs est posterius nãliter forma substãtiali rei alterabilis. ergo per nihil tale inductuꝫ ab alterante corrũpit substãtia alterabilis. Dico ergo ꝙ nulla sba corrũpi põt nisi a sba. sicut nec oppositum sbe corrũpẽde põt induci nisi a sba vt superi⁹ est ꝓbatũ a qli aũt ꝺrio nõ corrũpit sba nisi dispositiue. qr ad illã alterationẽz sequet generatio nisi aliquid impedi. at Sed ꝺ. qr tũc sequeret ꝙ accidẽs ignis si esset maxima. vt pote tãte ẽntitatꝫ sic spera ignis. ⁊ tñ separata a sba ñ posset corrũpere guttã aque ibi exñtez qõ vt ꝓbabile.

Ad aliꝺ. qr si accⁱ alterãtia pñt i quẽlꝫ gradũ alterationis fic⁹. g̃ i vltⁱ. ⁊ p ꝓns cũ ille vltim⁹ corrupt⁹ immediate dispõat ad corrũptiõz sbe vl isto corrupto imediate ꝙcomitet corruptio sbe. sequ ꝙ sba corrũperet. Ad pᵐ ꝓcedo. ꝙ si tota sba ignis i spa sua ꝺstrueret ⁊ manerẽt ibi ois accⁱ. gutta aque ibi posita nũqꝫ destrueꝝ ab illis. ⁊ rõnes ꝑus posite hoc cõcludunt qr nõ possent aliquã aliã sbam gnãre nec corruptio isti⁹ põt eẽ nisi in sbam. qr nõ est in nihil nec in mãm nec in accñtia maxime virtute agẽtis nãlis qr nõ põt nã aligd annihilare nec in mãm ꝓmã resoluere nec accñtia facere sine sbo. Ne tamen nimis absurdũ ꝺicat hic ⁊ ꝓtra sensum ꝺico ꝙ si accidentia aliqua actiua eẽnt sine sbo. sba quãta ⁊ qualis approximata corrũperet sed nõ ab eis imo ab agẽte vlt̃ãto. s. celo ad qõ est fuga nãliũ ꝓcipue cũ forma hic ꝺicenda sit imꝑfecta que totaliter est in virtute actiua celi ⁊ per ꝓns nullo pticulari agẽte impediente imo magis disponẽte põt forma illa a celo induci sicut inducit quasdam formas imꝑfectas in mãs corruptibilium. ⁊ si esset aliqua forma ad quã inducẽdã celũ nõ sufficeret opõteret fugere ad ꝓmam cãm simplr: qr hic induceret illã formã ad quã agẽs nãle disponit. nec hoc est fugere ad miraculũ: qr regulariter oẽm impotẽtiã creature totius deus supplet vt pz in aiatione corporis organici vbi ñ ponit miraculũ. ita hic tota nã creata nõ sufficeret ad generationẽ istã nec ad corruptionẽ: ⁊ ideo nã disponẽte ad eã vltimata disponẽ deus regulariter suppleret impotẽtiã nãe. Ad 2ᵐ ꝺico ꝙ nullus est gradus in alteratione ad quẽ necio seq̃tur corruptio forme sbalis alterabilis. sed ille qui est ꝓrimus in vno alterabili: non põt eẽ ꝓrimus in alio alterabili loquendo de respectu corrũpẽtis vel gnãntis intrinseci imediate assistentis ipsi alterãti. Esto enim ꝙ gradus aliqs. q. primꝰ ille q est incõpossibilis forme a qua induceret in aquam ab aliquo agente statim seq̃ret corruptio ipsi⁹ aque si in illo agẽte eẽt forma ꝙ quã posset corrũpere aquã. si aũt non fit in illo forma corruptiua aq̃ nõ corrũperet forma aq̃ ab illo agẽte. sed forte ab aliquo agente vlt̃ inducẽte istã formã ad quã mã est disposita. Sic ꝺic si ab accñtibus separatis alteraret aqua ad gradũ q alis eẽt ꝓrimus corruptioni sicut est ꝺare ibi ꝓrimũ. ⁊ ꝺico sicut qr in diuisibilib⁹ nihil indiuisibile ẽ ꝓrimũ indiuisibili. tũc quidem statim sequeret ab ipo alterãte corruptio aque: ⁊z non nisi ab extrinseco. Sed adhuc cõtra hoc arguit. qr qñ aliqua qualitas ẽin sbo põt cẽ ꝓnᵐ agendi ad aliquid incõpossibile forme subali. g̃ ⁊ hic qr dictũ est ꝑus ꝙ oẽm alterationẽ quã põt accñs in sbo cãre põt ⁊ sine sbo. Itẽ. ⁊. quilibet gradus alterationis ẽ eiusdẽ rõis g̃ qõ põt hẽre actionẽ corruptiuã vni⁹ illud eiusdem rõnis si perfectus ẽ põt hẽre ꝓnᵐ actionis corruptiue vlteriozis gradus ⁊ sic de quolibet: sed possibile ẽ qlitatẽ separatã corrũpere aliquẽ gradũ qlitatis sbe sicut concedis. g̃ si ista qualitas separata sit pfectior põt corrumpere quẽcũqꝫ gradũ illius qualitatis. sed corrupto quocunqꝫ gradu qualitatis nõ manet suba ꝓr qr nõ manet sine qualitate nãli. ergo ⁊c. Itẽ 3ᵒ agẽs nãle posset corrũpere qualitates in eucha⁹. ⁊ per ꝓns posset inducere gradum aliquem incõpossibilẽ illis formis sb̃m spẽm ⁊ tñ nõ põt ibi inducere formã sbalẽ qr nõ est ibi sb̃m. g̃ pari rõne qualitates separate ꝓnt inducere in passum gradũ incõpossibilẽ qualitati ⁊z nõ possint inducere formaz sbalẽ aliquã cõcomitãtẽ qualitatẽ oppositã. Ad pᵐ ꝺico ꝙ qualitas actiua aliqua in sba exñs nõ põt esse p se ꝓncipium actiuũ respectu alicui⁹ qualitatis repugnantis sbe corrũpẽde. sed tñ potest cẽ ꝓncipiũ cãndi alicꝫ qualitatẽ in tali gradu ad quẽ sequat corruptio sbe hñtis illam qualitatẽ sed ibi sequetur istũ gradũ qualitatis corruptio sbe. hic aũt non qr ibi est qꝺam agẽs cõiunctũ isti accidenti qõ põt corrũpere sbam hãc ⁊ aliam generare. hic autẽ nõ. Ad istud ergo nõ segtur corruptõ ab isto agente. sed forte ab aliquo agente vlt̃ vt dictum est. Ad secũdum ꝺico ꝙ ⁊z gradus iste ⁊ iste sint eiusdem rõnis in se: nõtñ in cõparatione ad qõcũqꝫ agens quia agens qõ põt sbam corrũpere potest corrumpere vltimũ gradũ qualitatis ꝙsequentis eam: ⁊ solum illõ agens ⁊ aliud agẽs bñ põt corrumpere aliquos gradus non illi necessarios. Vel aliter põt ꝺici ⁊ planius. ꝙ gradus pñt esse eiusdez rõnis vel in se tñ vel in se ⁊ in cõparatione ad sb̃m. si ꝓmo modo falsa est illa ꝓpositio que ꝺicit ꝙ agens eiusdem rõnis potest corrumpere illa que sunt eiusdem rõnis: si enim non sunt eiusꝺ rõnis in cõparatione ad subiectum. vt pote qr subiectũ determinat sibi alterum illoz non autem necessario determinat sibi alios bene põt aliqꝺ agens corrũpere in tali subiecto vnũ gradum vel plures. non tamen illum vltimũ quem sb̃m sibi determinat qr ille non corrumpitur nisi ad corruptionẽ sube. Et si arguas sic sicut sba necessario requirit illum gradum qualitatis cõsequentis. ita ille gradus repugnat contrario agenti. ergo sicut ꝺicis ꝙ manebit q̃ꝺiu substãtia manet. ita sequitur ꝙ non maneat ꝓpter cõtrarium actum.

Et ꝓterea qꝺ est posterius generatione est ꝑus corruptione. sed ista qualitas sb̃m gradũ necessariũ substãtie est posterioz generatione. substantia ergo erit prioz i corruptione. ergo ꝑus naturaliter corrũperet q̃z substantia sed non nisi ab alterante vt alterans est. ergo ⁊c.

Ad ꝓmum ꝺico si aliquod agens est ita potens ad destruendum istum gradum sicut substantia ad cõseruandum argumentum haberet euidentiam. sed ꝺico substantiam habere maiorem virtutem ad resistendũ contrario corruptiuo illius gradus q̃z illud contrariuz habeat virtutem actiuam ad corrumpendum. ⁊ rõ huius est quia comparando actiuum ad actiuum simpliciter perfectius sb̃m entitatem est simpliciter perfectiꝰ ꝙz virtutem substantia habet virtutem actiuam: respectu qualitatis consequentis eam. ⁊ qualitas contraria habet virtutem actiuam ad corrumpendum ipsam. simpliciter autem substantia est perfectior qualitate cõtraria. ergo virtus sbe simplr ẽ maior in resistẽdo q̃z vr⁹ qualitatis contrarie in corrumpendo. Et hec est do-

na ꝓbabilitas ꝙ substantia est causa actiua respectu q̄litatis consequentis ipsam. quia alias nō resisteret cōtrario corrumpenti suam qualitatem nec illa qualitas posset resistere quia de se est quid imperfectius q̄ contrarium corrumpens: si ponatur ꝙ illud contrarium sit simpliciter intensus in sua specie q̄ istud in sua.

Ad secundum dico ꝙ illa propositio non est vera nisi de his que sūt ordinata in gnātione ⁊ corruptione pertinēte ad idē gen⁹ cuiusmodi sūt forme ordinate ꝑm ponētes plures formas. ibi enim forma vltior sicut prius aduenit mā:ita posterius discedit. Sed de sbō ⁊ ꝓpa q̄litate ꝙnte ꝑm illū gradū ꝑm quē est necessarium sube falsum est. imo ista qualitas ⁊ posterius inducit ⁊ posterius corrūpit. Et si queras a quo inducit h⁹i qualitas: an a gnānte vt generās est: vel ab alterāte vt alterans ⁊ ꝓsili a quo corrūpit vel a corrūpente sbaz vt corrūpens est. vel ab alterāte vt est inducens q̄litatē oppositam in genito. Rndeo effectus primus cāe equiuoce ꝑm spēm in quolibet indiuiduo cātur ab aliquo individuo cāe equoce rō ē: qz indiuidua eiusdē spēi non necessario requirūt aliā ⁊ aliam cām spē. possibile. n. ē eandem nām specificā in isto ꝓduci a cā eiusdē rōnis a qua pōt ꝓduci eadē nā in alio indiuiduo: qz ad cūdē terminum formalē sufficit idē ꝓncipium formale inductiuū illud aūt boc ⁊ hoc qō hz illū cūdē terminū formalē nō regrit necessario ꝓductiuū alterius rōnis. Ex hac ꝓpositione de cā equoca ⁊ effectu primo ꝓbata concludo ꝙ qualitas necessario ꝙnis aliquā sbam ꝑm spēm i quocūqz cātur a tali sba: qz ꝓma qualitas cātur tñ a suba. ergo ⁊ quelibet pōt. Et per ꝙns cuz cā equoca sit virtualiter hz vniuoca. ⁊ si cā vniuoca posset inducere istum effectū: tñ cā equoca ꝓueniret sicut dicit Aris. ō magna flāma ⁊ parua li. de respiratone. nō ꝙ inducit ista q̄litas geniti ab aliquo alterāte vt alterās ¦ est hoc est nō ē ꝑm formale inducēdi illā q̄litatē qualitas. Et si arguas tūc ista alteratio ꝓua non hz terminū. ¦ Non est inconueniens de termino per se eiusdē generis qz hz terminū extrinsecū formam sbalem geniti. Et si vltra q̄ras. an illa qualitas geniti inducat a sba generante. Dico ꝙ etsi posit induci ab illa tñ ꝓbabilius est ꝙ inducatur ab ipsa sba genita: qz agentia habētia eandē virtutem ⁊ equalem hz possent in idē passum cādē formā inducere tñ agens quāto hz patiēs sibi imediati⁹ cōiunctum tanto ceteris paribus efficacius ⁊ imediatius agit. Si autem ipmmet est susceptiuū termini actionis siue vt in ꝓposito ipm est passū sibi imediatius cōiūctū. ⁊ per ꝙns ibi nō ꝓueniet generās sbam genitā qz nō ē ꝓus ꝑm perfectionē ipso sed tñ duratione. genitū aūt est equale in pfectione ⁊ imediatius ipsi passo. ⁊ hoc pōt hō saluare: quō tales forme equoce inducibiles inducunt in quocūqz a seipso hz tale agēs equocū nō diceret posse inducere formā illā in aliud passum sicut volūtas vna nō pōt inducere volitionē suā in aliā volūtatē hūi in seipsam

Ex his pz a quo corrūpit q̄litas ꝓcedēs qz ab illo a q⁹ inducit ꝓpria qualitas ipsius geniti. illud aūt inducens ē ipmmet genitū vt dictū ē. Vel pōt dici melius ꝙ corrūpit ab illo qō corrūpit sbm eius. hoc aūt ē gnāns sbam ꝙnā: ⁊ tūc qualitas ista corrupti nō corrūpit nisi paccās. qualitas tñ geniti inducta q̄ hz aliquē gradum q simplr fuit incōpossibilis sbe corrūpende ipsa inducitur per se actionē sbe genite hz nō ꝓ mutationē qz subz non prefuit carens ea. Hec aūt que dicta sunt non solum sunt vā de qualitate separata a sba sz ēt exīte in sba. qz ibi sba vt qualis nō corrūpit sbam nec inducit q̄litatē in gradu incōpossibili sbe corrūpende. sed vt sba ꝓ se iq corrūpit sbam ⁊ per accās qualitatē eius vt suba generat sbam: ⁊ vltimus gradus ꝓpinquus sube generāde q ꝑm est incōpossibilis sube corrūpende est ab ipso genito. Vñ manifeste pz falsitas istius ꝓpōnis. ois suba iō corrūpit. qz inducit aliqs gradus incōpossibilis sue ꝓprie qualitati. imo nunq̄z gradus incōpossibilis est nisi in aliqua sba iam genita. Alioqn incōpossibilia cēnt simul nec aliqs gradus inductus vel inducibilis ab alterante vt alterans est pōt corrūpere sbam qz nullus posterius ꝑm genus pōt cē ꝓncipiū corrūpendi ꝑus hz genus. Ex hoc pz ad instātiā que pōt fieri de aqua q̄ nō posset corrūpere ē ignē qz simplr ignis hz perfectiorem virtutē actiuā. Rndeo nō est vlr verū ꝙ imperfectius non pōt corrūpere pfectius loquēdo de specie ad spēm sed imperfectius actiuū ꝑm genus non pōt corrūpere ꝓfectius ens ꝑm genus: qz non pōt inducere nisi imperfectius ꝑm genus. Non. n. pōt accās cē ꝓprie succedens corruptioni sbe: qz si illud solum succederet sba vt sba: cēt quasi annihilata. sed in imperfectis eiusdē gnis nō est ita qz imperfectius in hoc qō pōt inducere aliqd simile si bi pōt iducere aliqd qō pōt succedere ipsi corrupto eiusdem generis. Pōt etiam dici ꝙ inter perfectū ⁊ imperfectum eiusdē generis est formalis repugnātia propter quam vnum pōt aliud corrūpere. sed iter perfectū vni⁹ generis ⁊ iperfectū alteri⁹ generis nō ē nisi tātū repugnantia virtualis. sicut prius repugnat oppositio posteriorꝫ: ⁊ posterius oppositio priorꝫ. posteri⁹ āt hz genus nō pōt ꝙ se nisi in oppositū sui generis ⁊ iō non in corruptionē priorꝫ ꝑm gen⁹ cui nō opponitur nisi indirecte. Ad 3m concedo ꝙ spēs separate possunt corrumpi ab agente creato vt dicetur in articulo sequēti: ⁊ ēt q̄liter ibi subsātia generetur ⁊ nō generetur. Sz si forme tur rō hoc modo. positis accidētib⁹ separatis vtpote calore ignis in quantitate posset corrumpi a substantia alterante. vel ab alio quali separato contrario. vel magis actiuo. vtpote a quāto frigido separato nō solū ꝑfectissimus gradus illius caloris: sed etiā vltimus sed nō ē maioris virtutis. vel magis actiua ista frigiditas separata per hos ꝙ calor est separatus q̄z si calor cēt in suba ergo si calor cēt in suba ignis adhuc posset frigus separatum corrūpere vltimū gradum substātie ignis. ⁊ tūc stat totum argumētum principale qz ille non potest corrumpi nisi ignis corrumpatur: nec corrumpi nisi aliq̄ substantia generetur. ⁊ ita frigus separatum posset generare aliquam substantiam. Respondeo ꝙ ponendo caliditatem ignis ⁊ frigus aque in quātitatibus separatis si frigiditas semper vinceret ꝑm intensionem in specie sua calorem in specie sua: concedo ꝙ quilibz gradus etiam vltimus illius caloris posset corrumpi ab illo frigore. sed non segtur ꝙ similiter possit vltim⁹ gradus caloris corrumpi quando calor est in igne. ⁊ ratio ē hic. quia quantitas que subiicitur calori separato non determinat sibi nēcio gradū aliquē caloris nō magis i fimū q̄z sūmū. nō hz. n. aliq̄z virtutē actiuā vel necitatē respectu cuiuscūqz gradus ibi. ⁊ iō qō pōt corrūpere in tali subiecto vnū gradū pōt corrūpere aliū ⁊ quēlibet. vnō h gradus sunt eiusdē rationis in se m ꝓparādo ipsi subiecto. i. equalis ē determinatio vel indeterminatio sub: ad quēcūqz gradū. ⁊ ecōuerso. Sz non sic q̄ calor est in igne. supremū ei graduz non sibi necessario determinat. sed contingenter ē in igne. ⁊ iō si ille gradus nō pōt resistere frigori corrūpenti nec subiectuz resistet. qz nō necessario requirit illum gradū. hz infimū gradū sibi determinat necessario. ⁊ iō hz ille gradus infimus si possit resistere. tamen substantia ignis que est maioris virtutis pōt resistere contrario corrumpenti. plus enim potest substantia ignis ad conseruandum illum effectum. q̄z frigus ad corrumpendum: conseruabit ergo ille gradus q̄diu ignis est in suo esse manens. Et ideo nisi sit aliquid corrumpens ignem in se non corrumpetur ille gradus. Quando ergo dicitur ꝙ non est frigus maioris virtutis nec magis actiuum per hoc qō calor est sine substantia q̄z si esset cum substantia. Cōcedo ꝙ non ē in se magis actiuuz. sed in h cōtrariū magis pōt agere qz h ꝓtrariū sepatum caret cā cōseruāte

ſuũ eſſe. cõiunctũ ãt hz cauſã ꝓſeruãtẽ ſuũ eẽ. Et iſta reſponſio ẽ vniuerſaliter de cauſis ꝓtrariis formaliter vel virtualiter cõcurrẽtib⁹ circa idẽ paſſuz .nõ.n. eſt vna magis actiua ſimpliciter . vel minus qz alia ꝓcurrit circa idẽ paſſuz. ſz tñ vna ẽ min⁹ actiua in illõ quia alia concurrit nam illa ꝙalia impedit.

Ad principales rõnes. Ad primũ dico ꝙ iſta ꝓpoſitio deſtructo priori deſtruitur poſteri⁹ vera ẽ deſimpliciter p̃ ori .a quo. ſ. depẽdet poſteri⁹. ñ aũt de iſto qõ aliquo° ẽ prim⁹ a q° tñ poſteri⁹ nõ depẽder eẽntialiter .ſicẽ i effectib⁹ ordinatis. ꝓpinqor cãe dicitur p̃or remotiore. z tñ poſſibile eſſet aliqñ cãz exire i effectũ ſecũdũ lz impediretur a p̃mo. Aliter põt dici ꝙ illa ꝓpoſitio vera ẽ niſi aligd aliud p̃us prioze z poſteriore ſuppleat vicẽ illi⁹ p̃oris. ſicẽ de õ z ſubiecto reſpectu accidẽtis hic. Sz prima reſponſio ẽ dubia quo° effect⁹ poſterior põt eſſe ſine effectu priori eiuſdẽ cãe .qñ inter effectus eſt ordo eẽntialis dictũ ẽ. n. ſepe i primo libro. ꝙ cã nata habere effect⁹ ordinatos nõ ẽ in potẽtia ꝓpinqua ad effectum remotiorẽ pducẽdũ niſi ꝓpinqori iam producto. z per hoc non põt ſpũs .ſ. ſpirari niſi a patre z filio ſimul ac p hoc ñ põt creatura creari niſi ſimul a trib⁹ ꝓſonis diuinis. z alia multa ibi ſecũda ẽt mõ nõ valet hic qz ſi de⁹ ſuppleat vicẽ. i. cãlitatẽ ſibi reſpectu accñtis cõſeruãdo accidẽs ſine ſubiecto .nõ tñ ſupplet vicẽ ipſi⁹ iherẽtie ad ſubiectũ. de qua arguitur ꝙ illa ẽ prior actione i extrinſecũ. niſi dicas ꝙ p tanto ſupplet vicẽ ipſi⁹ i herẽtie ad ſubiectum õ qua arguitur. qz ꝓſeruat ibi eẽ. Sz ad formã põt dici negãdo minorẽ. qz i eẽ accidẽtis non ẽ eſſentialiter pri⁹ q̃z agere i extrinſecũ loquẽdo õ ieſſe alicui ſubſtãtie. qz vtrũq̃z cõuenit ꝓtingẽter accidenti z poſterius etiã cõtingẽter ꝓhz pri⁹. neceſſario qdem z eſſentialiter actio preſupponit eſſe ipſius forme actiue ſed ꝙ in eẽ cõcomitetur illõ eẽ hoc nõ eſt neceſſariuz nec neceſſario preexactuz ad agere. qñ tñ vterq̃z reſpectu cõuenit eidẽ forme abſolute. ſ. ieẽ z agere i extrinſecũ .licet vterq̃z ſit extrinſecus aduenies non tñ primus non ita ſe habet contingẽter ad fundamẽtum ſicut ſecũd⁹ quia ſemp fundamẽtu ſtante ordiẽ cauſarũ naturaliuz habet primũ reſpectũ. non ſic ſecũdũ. z poſſunt plura impedire ne ſecundus reſpectus inſit q̃z ne primus. qz cõtrariũ impediẽs põt auferre iſti forme ne agat. ſed ne inſit nihil põt auferre niſi de⁹. Eſt ergo minor falſa ꝙ ineſſe ẽ prius q̃z agere eſſentialiter. ſed tantũ eẽ eſt eſſentialiter prius ineẽ ãt ẽ cõiter prius cõſiderãdo ordinẽ cauſaruz naturaliũ. Et tunc ad cõfirmationẽ õ imediatione dico ꝙ non oĩne imediatius alicui neceſſario preſupponitur omni mediatori. vtpote ſi illud imediati⁹ non eſt cauſa aliquo reſpectu mediati neq̃z cauſa actiua neq̃z receptiua neq̃z effectus ſimpliciter neceſſario ꝓpinqor eidẽ cauſe. z ſicẽ in propoſito. ieſſe. n .hz imediationez hanc ꝙ ſtatiz ex cauſis naturalibus ꝙſequitur fundamentum. ita ſtatiz ꝙ per nullã cauſã naturalẽ impeditur .non ſic agere. ſed tamẽ nec in eſſe eſt ratio elicitiua nec receptiua. nec effectus ſimpliciter neceſſario prior q̃z agere . Et ſi dicas ieſſe ẽ propria paſſio. agere accidẽs ꝙ accidẽs. pz reſponſio prima. q. huius diſ. eſſe. n. non ẽ propria paſſio ſed accidens contingenter inherens. lz vt in pluribus .accidens ãt vt in pluribus nõ neceſſario precedit accidẽs ſ. in paucioribus. vel ad vtrũlibet Ad ſecundum principale dico ꝙ iſta propoſitio. actio ẽ tantum ſuppoſiti. non habetur a p̃bo. i. met. ſed ibi habetur ꝙ actio ẽ circa ſingularia. z pro tanto prefert exꝑimentum arti in agendo. vel exꝑtũ artifici. ſed vnde locus eſt circa ſingulare. vt obiectum ergo eſt ſolius ſuppoſiti vt agentis. Si ergo accipitur iſta propoſitio: actio ẽ ſuppoſiti. ſumuntur aliunde q̃z a p̃bo. ſaltem hic. actio tñ eſt ſuppoſiti vt vltimate denominati ab actiõe ſed non vt ſolius denominati ab ipſa. Hanc reſponſionem intelligere potes. 5. di. i. li. vbi habetur quomodo ab eodẽ abſtracto. z maxime dicente reſpectum p̃ſit accipi plura denominatiua \ denomiantia plura ad que ꝙdut illa forma z ſecũdũ ordinẽ. ſicut ab hoc abſtracto potẽtialitas accipitur hoc concretum proximũ qõ potentia z dicitur de calore. z vlterius hoc cõcretum quod ẽ potens. z dicitur de igne habente calorẽ. Eodem modo poteſt accipi ab actione vnum concretũ qõ denoiaret p̃n^m formale agendi z illud de calore diceretur vtputa calor calefacit. i. eſt quo habẽs agit. ſic calor eſt potẽtia calefactiua: nec tamẽ eſt potẽtialitas nec potẽs. ſed non accipitur ab actione cõiter niſi denoiatiuũ denominans vltimum denoiabile ad quod determinatur tota depẽdentia illius forme. z cõcedo ꝙ quantũcũq̃z forme dñominentur ab actione cum iſta forma nata ſit eſſe in ſuppoſito poſſet vlteriori denoiatione ſuppoſitũ denoiari ab actione. Sed diceres ſaltẽ hac denoiatione viſitata qua aligd dicit agere forma non denoiat ab actione: z ita ꝓpoſitum. Rndeo forma bñs rõnem forme nõ ſic denoiatur. i. forma informãs qz tũc eſt alteri rõ qua ip̃m denoiatur hac denominatione. denoiari tamẽ poteſt alia denoiatione vt p̃dictũ eſt. z ſi ipſa non dependet vlterius ad aligd denoiatum denoiatio ei⁹ erit vltima. z ſi illa propoſitio ſolius ſuppoſiti eſt agere breuiter exponit vel alicuius bñtis modũ ſuppoſiti. Jn hoc autẽ ꝙ dico hẽre modum ſuppoſiti nihil poſitiuũ intelligo vltra eẽntiam forme ſed tñ negationem informãdi aliqõ qõ per iſtã formam agat. Ad confirmationẽ per Boetiũ põt dici ꝙ ſicut ipſe logtur ibi de quo eſt et qõ eſt: qõlibet cãtum hz iſta aliquo modo diſtincta: eo modo quo nullũ creatũ eſt purum eẽ. de quo in primo li. ſed non oportet ꝙ in quolibet creato quo agit z quod agit ſint diſtincta. ſi. n. aia eſt eẽntia ſimplex. z idẽ realiter ſiue potentie non eſt aliud qõ agit actione intellectiua z quo agit. z ita hic iſtud eſt quoddã ens z accidens ſimplex nec informãs aliud. Exẽplũ adductũ de aia z boie non ꝓbat niſi de quo z qõ in eẽndo z hoc accipiẽdo quo partiale nõ quo totale. qõ dico qz homo vt quo totali humanitate eſt homo: vt quo partiali. z hoc eſt qõ aliquãdo cõſueuit dici de forma totius z forma partis. forma aũt totius eſt quiditas rei includẽs vtrãq̃z partẽ eẽntialẽ z illa nõ ẽ aliud realiter ab ipſo. qõ ſi forte ſit aliud tñ eſt aliud in modo intelligendi z tñ iſto modo poſſunt differre quod z quo reſpectu actionis qñ quo eſt quo totale qõ ſemper ẽ ad minus quãdo ipſum quo nulli alii ineſt: z forte etiaz quãdo alii ineſt. qz tunc ſuõm nullam cãlitatẽ habet ꝓpriam reſpectu actionis. Sed tamẽ tũc denominatur ab illa actione denoiatione remota qz denoiat a p̃ncipio quo illius actionis. Ad illud qõ adducit de. z. metha. de matbematicis. ꝙ in matbematicis non eſt actio vel agẽs. nec bonũ dico ꝙ quantitas in euchariſtia nõ eſt pure qd matbematicũ. matbematicũ enim ita abſtrabit a qualitatibus naturalibus ſicut a forma ſubſtãtiali. Jta enim vel magis abſtrabit matbematicus a nãli ſicut a metha. Concedo ꝙ ſi quãtitas eẽt ſola ipa nõ eẽt agendi p̃nci^m tali actione de qua logmur hic. Sz q̃litas iſta nãlis que eſt hic in quãtitate bene põt babere contactũ virtualẽ reſpectu paſſi. Et ſi queras quantitas ſeparata ſine qualitate eẽt ne actiua in ſenſum videtur ꝙ ſic. qz eſt per ſe ſenſibile. z. de aia. z iterum in⁹ intellectum poſſet agere qz eſt per ſe intelligibile. nõ autẽ poſſet agere in intellectũ n̄r̃m niſi prius in ſenſum. ergo rẽ

Oppo^m videt ꝙ non eſt ſenſibile p̃mo. illud autem qõ eſt tñ ſenſibile per ſe non p̃mo non põt agere ſine illo quod eſt p̃mo ſenſibile. Poteſt dici ꝙ non ſentiret qz vel nullam actionem hz in ſenſu p̃m aliquos imprimendo ſpẽs ꝓpriam. ſed ſola ſenſibilia ꝓpria hoc faciunt. ſenſibilia vero cõmunia ſolis faciunt admodum ĩmutandi ipſum ſenſum. vel ſi cum propio cauſet pro

priam spēm cōe sensibile. aliogn quō ꝓprie sentiretur nō tñ pot ista cāre sine sensibili ꝓpio ꝓcomitāte. nō q̄ dez gn istud sit p̄ꝰ cēz qualitas sensibilis p̄ꝰ. ⁊ ita ēm se possibile separari ab illa. sed nō pr̄ꝰ in agēdo in sensuz ⁊ sic inēz^{m} b^{m} 1 nō ē sepabile a sensibili ꝓprio: ⁊ forte rō est q̄: sensus est ꝑmo pō receptiua sui ꝓpriꝰ obi. ⁊ ideo a nullo alio pōt recipere aliū actū nisi pr̄ꝰ nāliter sit in isto actu. Ad p^{m} arg^{m} p̄z ex his. Ad 2^{m} dico q̄ posset mouere intel^{m} si sibi eēt ꝓportionatū vel ꝓportiōaliter pñs. sed nō eēt sic intellectui nr̄o. q̄ sibi nō pōt fieri pñs nisi p spēm q̄ nō pōt cāri i intellectu nisi p̄ꝰ spēs obi fuerit in sensu. Ad 3^{m} ꝑncipale dico q̄ ista ꝓpō ēm ō ge. agens ⁊ patiens oz cōicare in mā exponi pōt de cō mūicatione aptitudinali vel actuali. ista autē accūria se parata eēt nata sunt cōicare cū passo in materia sui subiecti. Vel aliter q̄ nō est vera nisi de agente vniuoco. Nam deus vel celū nō cōicant in materia cum istis inferioribus. Sed hoc nō solvit. q̄ huiusmodi accidētia agūt in sua cōtraria actione vniuoca. ergo prima solutio melioz ē. q̄: ex quo hec forma hic est eiusdez rationis cum forma terminate. segtur q̄ sicut forma terminans est in materia: ita ista nata est eē in materia. sz nō oz ipaz actu eē in materia sicut illa est. q̄ agere ē forme maxie per se entis. sed recipi vel produci nō ē forme nisi in aliquo susceptiuo. Ad 4^{m} ō. 7. meta. posset adduci ꝑ me. q̄ cōcedo q̄ qualitas nō potest esse ꝓncipiū generandi substātiam cōpositam. sed in alio adducit̄ contra me. q̄ nec qualitas est principium generandi compositum quale. nec etiā forma substantialis si per se eēt. esset principium generandi substantiam compositam quod tamē haberes negare sicut ⁊ negas de qualitate ⁊ composito quali. Dico ergo primo ad auctoritatez Auic. q̄ intentio sua est q̄ idea Platonis nō potest esse principium generandi substantiam compositam. quia nulla sba oīno imālis potest generare sbam cōpositaz nisi mediāte corpore. Sed vnde est hec. ꝓpō va apud phm. Dico q̄ ex hoc q̄ ponit ordinez causarum i vniuerso eē simpliciter necessariū. ⁊ vidit sbas sepatas ēm positionē suam mouere celos vt p talē motū ꝓducant aliqua in istis inferioribꝰ. non aūt sic mouerent si possent imediate producere ista. q̄: tūc ille ordo cārum non eēt necessariꝰ: qō sibi esset incōueniens. nec ꝑ hoc opz ponere sibi truffas aliquoz q̄ sba separata nō possit cā re aliqd hic iferi^{ri} ꝓp aliquam ꝑfectionez vel tale aliqd vel tale in sba sepata. vel ꝓp ꝓportionem simplicis ad cōpositū. sed tñ pp istum ordinem cāz. cōcessit eni q̄ sba simplex creat celū motū quod est cōpositū p accūs ⁊ cēre nō ita cōpositā per se cū ipm agens nō magis habeat cōuenientiam cum proposito per accidens nec toto nec partibus cēz cum cōposito per se. sz nos nō cōmunicamus cum phō in ista propositione: ordo causaz naturalium est simpliciter necessarius. ipse etiam diceret q̄ accidens simplex nō posset producere subiectum quale: nō quia negaret accidens simplex quando est in subiecto esse totam rationem agendi. ⁊ ita si posset per se esse posset per se agere: sed ḡ negaret illud posse per se esse ꝓpter necessitatem ordinis causarum apd eum Sed quod dicitur ibi q̄ forma substātialis si p se esset secūdum auctoritatez hanc philosophi nō posset esse ꝓncipium generandi substantiam compositam. Hoc quidem habet dubium. si enim sicut qualitas est totale ꝓncipium alterandi: ita forma substantialis generantis sit totale principium generandi: consequens est dicere q̄ forma substantialis per se ens. potest substantiam generare. nisi forte quia nō esset sub modo cōuenienti ad agendum. nihil enim habet modum conuenientem ad agendum in materiam quantam nisi ipsuz sit quantuz. loquendo de agente vniuoco; sz de hoc an forma substantialis sola esset ꝓncipium generandi vel q̄ plus est ad prima substātia sola: requirē. ⁊. sō primo vacat. Ad quintū arg^{m} ꝑncipale si spēs intelligibilis poneret totale pn^{m} intellectionis haberet aliquā apparentiā q̄ separata posset eē ꝓncipiū. ⁊ de charitate respectu dilectiōis. sed nec hoc nec illud ponit totale ꝓncipiū. sz partiale ⁊ mius ꝓncipale. ꝓncipiū autē minus ꝓncipale nunq̄z pōt agere nisi ꝓncipaliori ꝓriusnāliter agente. ⁊ hoc loquendo de ꝓpriozitate ex parte agentis. nō vt actio vel terminus qui recipitur in passo. q̄: sic simul nā terminat̄ actio agentiū ordinatoruz in passo ad formā. Sed nūquid cōtra aliquos tenētes illud añs ꝓcludit hec rō. Dico q̄ species intelligibilis quantūcunq̄z separata vel coniuncta nunq̄z intelligit. nihil. n. dicit̄ intelligere nisi in hoc q̄ habet intellectionē formaliter sibi inherentez. ⁊ sic adducenda ē ꝓpositio tertij de anima intelligere est pati. q̄: intelligere est habere intellectionē. species autē intelligibilis a nullo ponit̄ eē ꝓncipiū receptiū intellectionis. vnde magis concluderet hoc argumentum q̄ species separata posset inteligere contra ponentē q̄ est ratio formalis ꝓncipalis recipiendi intellectionē cēz contra ponentez q̄ est totale ꝓncipiū actiū intellectiōis. Sed ad hue deducet ⁊ saltē species intelligibilis separata posset causare actiue intellectionē. q̄ videt̄ inconueniens Respondeo hō sequit̄ nisi habeat passū approximatū receptiū intellectiōis. sed sit tale hēat ꝓnis esset cōcedenduz. q̄ causaret intellectionē in illo ⁊ quo ad hoc est vna difficultas cōis nobis ⁊ illis. q̄: quancunq̄z causa litatē tri buimus speciei vel partiali ez actiuā vt supra dixi. vel tñ rōez tminatiū vel rōez ꝑsentātis obiectuz ista perfectionē eodē mō hēt si esset separata sicut si cō iuncta. videt ergo si separata esset ꝓnis intellectui nō per inherentiā. secū ꝓpter simplicē ꝑsentiā posset eodem mō sufficere ad cāndū intellectionē in intellectu sicut q̄ inherent. ⁊ hoc ꝓcedo. q̄ dixi. ⁊. q̄ intellect^{s} nihil affectionis pertinentis ad ipm recipit̄ a spē informāte. sed tñ modo oz spēz vt aliā cām partialez effect^{s} cōcurrere cū intellectu. sed q̄ aliquando cā partialis alteri coinherēat hoc est oio accidentale. quia eque perfecte posset causare effectū sine inhere ꝓpter ordiez essentialez. i. subordinationi virtutis actie ad virtutem actiuaz. cui accidit ordo subiecti ⁊ accidentis. Et ita breuiter dico q̄ charitas in ꝓria imediate causabit intellectionē intuiti uā sui in itellectu. ⁊ tamen non erit ꝑsens intellectui inherendo ꝛz voluntati. tamē ista pñtia sufficit ad hoc q̄ ipsa vt causa partialis cōcurrat cum alia causa. Istō ergo argumentum quod frequenter fit cōtra illā opinionem concludit nisi contra ponentem speciem esse totale principium intellectionis actiuum. ⁊ cum hoc ꝓpinquum ⁊ ꝓpzium receptiuum eiusdem ⁊ idem posse mouere se sed contra ponentem qualitercunq̄z de actiuitate speciei non cōcludit nisi quod separata possit simpliciter agere sicut coniuncta si tamen habeat passum ꝓportionatum ꝑsens eodem modo de charitate respectu dilectionis.

Circa tertium ꝓnci

c palez primo quero de transmutatione possibili manente eucharistia. secundo de transmutatione cum qua non manet eucharistia. De primo quero an omnis transmutatio que posset causari ab agente creato circa accidentia i eucharistia manente necessario requirat eandem quantitatez manentem. q̄ sic quia tam motus cēz mutatio necessario requirit subiectum ⁊ ꝓsupponit. patet ex diffinitione motus. 3. phy. motus est actus entis in potentia ⁊ est actus mobilis inquantum mobile patet etiam ex diffinitione mutationis. 6. phy. mutari est aliter se habere nunc quam prius sed transmutatio que potest causari ab agente creato. vel ē motus vel mutatio. ergo necessario ꝓsupponit subiectum. n: ⁊ hoc manens idem sub

vtroqz termino nisi quantitas maneat eadē. qz nō manente prioꝛi eodē nō manet posterius idē in illis etiam mutationib⁹ ꝫ possibilib⁹ nō posset inueniri subiectū aliqd̄ nisi quātitas. Jtez. 7. met. c. 7. probat phs q generās nō generat nisi ꝓpositū. ⁊ expōit in fine capli q nō soluz de substantia ostendit rō nō fieri spēm. sed de omnib⁹ similiter p̄dicamētis cōmunis est rō. vt q̄ꝛtitate ⁊ qualitate ⁊ alijs cathegoꝛiis. fit enim velut cnea spera. sed nō spera nec rel similit in alijs cathegoꝛijs. non enī fit quale sed quale lignū. nec quantū sed quantū lignū aut animal. ſz nō pōt esse ꝫ ꝓpositū gnātū per accidēs aliud nisi quātitas sit pars illi⁹ cōpositi. illā āt oꝛ fuisse eandē in transmutatiōe: qz ꝫm phm ibi oporꝛtet semper p̄existere mām que transmutaꝫ ad formā vt fiat cōpositū sJtē agens nāle nō pōt in eucharistia cāre augmentū nec diminutionē. qz hec nō cōueniūt nisi aīmatis quib⁹ ⁊ nutritio cōuenit 2° de aīa. ſz spēs ī eucharistia non sunt aīmate. ꝯ non possunt augeri nec minui sed nō est aliquis motus ad quantitatē aliā ⁊ aliā nisi augmentū ⁊ diminutio: vt pz. 5. phy. vbi ī genere q̄ꝛtitatis ponunt̄ ista sicut alteratio ī genere qualitatis.

Contra. species ille possunt a sacerdote frangi. pz p se sum ⁊ per ꝑns soluit̄ continuitas. continuitas antez est vnitas continui ergo soluit̄ eius vnitas. ergo nō manet in illa transmutatione eadez quātitas que prius

Jtē circa h⁹ mōi species pōt eē condensatio ⁊ rarefactio ab agente creato ī raro aūt maioꝛ est quantitas in denso minoꝛ.

Scotꝰ. qto ꝛi. q. 3. Hic est vna opinio que dicit q non solum possibile est h quantitatez non manere eādem sed secundum q est omnino alia ⁊ alia. quantitas in rarefactione ⁊ condensatione specierum ita. ſ. omnino q nihil prioꝛis remanet in posterioꝛi nec pars aliqua posterioris p̄fuit in prioꝛi. Et ex hac conclusione concedit ad propositum aliam. ſ. q h est motus sine subiecto etiam ab agente creato vt satis patet ad sensuz quia ignis potest calefacere istas speties sicut si esset ī subiecto: addit tamen quantum ad hanc secundam cōclusionem q illud secundum q fit primo ⁊ per se transmutatio nō est omnino sine subiecto quia huius transmutato fit secundum rarum ⁊ densum. Jsta autez variatio fit secunduz calidū ⁊ frigidum ⁊ ad huismodi transmutationem sequitur contractio vel extensio: ⁊ sic quasi per accidens fit ⁊ ex consequenti transmutatio secunduz quantitatē secundū hoc qz illud secundū qd̄ ꝓmo ⁊ per se fit h trāsmutatio nō est sine sbo: pōt dici q h mot⁹ non est oio sine mobili. Et quasi nō sufficiat h responsio subdit: qz tū illd̄ qd̄ hic ponit̄ ꝓ sbo ei⁹ secūdū qd̄ per se fit trāsmutatio etiā transmutaꝫ ⁊ sue transmutationi nō pōt sm assignari: iō rōne ei⁹ dicit̄ mot⁹ eē sine mobili in ꝓpo⁹. Prio ꝓma cōclusione arguit̄ sic terminos mot⁹ oporꝛtet esse in cōpossibiles pz. 5. phi. ꝯ nihil vnius termini manet in alio: sicut incōpossibile nō est in suo incōpossibili si etiā ponerēt h q q̄ꝛtitas aliq̄ h maneret eadē ſz termini mutationis eēnt mai⁹ ⁊ minus in ipsa q̄ꝛtitate h ꝓbat ipse: qz subiectuz motus ⁊ terminos oꝛtaliter differre. sed q̄ꝛtitas illa ⁊ maius ⁊ minus in q̄ꝛtitate nō differūt realiter in quātitate nō enī pōt dici q fiat variatio secundum maius ⁊ minus quin fiat variatio secundū eēntiaz q̄ꝛtitatis cū maius ⁊ minus non sit nisi ipsū quantū eēntialiter hoc mō arguit ipse q non pōt albedo manere eadem in transmutatiōe ⁊ variari in maius ⁊ min⁹. Et stat vtus hui⁹ rōis inh q sm realiter distinguūt̄ ab vtroqz termino: ⁊ in hoc specialiē q sm manet sub vtroqz termino: neuter aūt terminus cū alio stat cū sint oppositi. Jtē secūdo arguo prio ista conclusione sic quelibet pars rarioꝛis est rarioꝛ: ergo quelibz ps rōis eē maioꝛ ꝫz q̄ꝛtitatē ꝯ q̄libz eē q̄ꝛta nouā q̄ꝛtitate. Si dicas si segt̄ oio noua ſz noua tū ꝫm ptem.

Contra: accipio illud qd̄ est sm isti⁹ partis q̄ꝛtitat̄ quenouaē. illud est rari⁹ q̄ꝛ fuit p⁹. ꝯ ⁊ maioꝛi q̄ꝛtitate q̄ꝛtum. pz ex prima ꝓpone: qz q̄libz ps rarioꝛis ē rarioꝛ. ꝯ maioꝛ. ⁊ per ꝑns q̄ꝛtitas illa nouā cui⁹ ponitur sōm maioꝛ erit quātitate antiq̄: ⁊ tū non oio alia ab illa pte. ꝯ eodē mō tota q̄ꝛtitas totius rari erit maioꝛ tota q̄ꝛtitate densi: ⁊ tū nō oio noua. Contra: breuiter sic arguitur: quātitas illa q̄ p̄fuit si manet: quero ī quo sbo non nisi in eodez in quo prioꝛi: qz accidēs nō migrat: ꝯ illud qō prioꝛi fuit quātum hac q̄ꝛtitate. mō erit q̄ꝛtū eadē ꝯ nō potest esse quātū nec ꝫm se totū nec ꝫm ptem alia noua quātitate: nisi idez sit simul quātū duab⁹ quātitatibus: qō est ipossibile: vel nisi in rarefactiōe sit adgeneratio nouarū partiuz sbe sub noua qnantitate. ⁊ ista adgeneratio ptiuz quātarum ad q̄ꝛtitates p̄existentes sit rarefactio. ſz h nihil est. qz tūc nō q̄libz rarioꝛis ps ē rarioꝛ formaliē p hoc q sibi cōtinuaret̄ pars alia noua.

Prio ꝓpone sic arguit ipe sicut pōt elici ex verbis suis. sicut virtute diuina accns hz esse in facto esse ⁊ ꝙto esse sine sbo: ita ⁊ in fieri ⁊ in motu potest hāc eē sine subiecto. Alia rō: qz sicut virtute diuina hz esse sine sbo sic et hz oia eadez virtute. vt. ſ. omnia que sibi cōuenire possunt in sbo. sibi ꝙueniāt sine subiecto. sicut ergo extē sio posset variari ꝫm maius ⁊ minus in sba: ⁊ ꝫm hoc pticipatiue diceret̄ illa sba maioꝛ ⁊ minoꝛ. ita ēt cū extē sio ipa maneat sine subiecto: potit h⁹ transmutatio fieri in quātitate sine sbo. 3° quia hz motus non sit ꝫm cōpletā rōnem sui ꝫm cursum nature conuenientem: nisi sit aliquid vnū alī se hūs ꝫm aliquā formā nunc q̄ꝛ p⁹: tū ad eēntiā mot⁹ p̄ncipaliē ptinet ipse fluxus forme vel ipsa forma ꝫm eē in fieri. hec aūt hī inueniri pōt hz nullū sbm alit̄ se habeat ꝫm eā. ergo ⁊ eēntia motus. Contra hāc secūdam cōclusionē innuit tres rōnes prima talis ē. q̄ꝛtitas maioꝛ nō est educta de potentia materie. qz non hz subiectū: tale autem ens dicit̄ creari ⁊ ita in simili trāsmutatiōe non est fieri maius nisi per creationem. 2° qz sub specieb⁹ panis tādiu manet coꝛpus xp̄i q̄ꝛdiu manēt ibi accidētia que affecerūt substātiaz panis. sed p te quātitas est omnio noua vel alia q̄ꝛ p⁹. ꝯ nō māet ibi coꝛp⁹ xp̄i: qd̄ tū nō pōit. 3° sic. eē successiuoꝛuz cōsistit in successione ptiū ꝫm prioꝛ⁹ ⁊ posteriꝰ ñ āt pt eē p⁹ ⁊ posteriꝰ i motu nisi aliqd sit qd̄ variat hz prius ⁊ posterius. ꝯ rē. Et trādet ad ista q qz in ista trāsmutatiōe non sic est aliud ⁊ aliud q q̄ꝛ habeat eē interruptū: neq̄ sic q ꝫm se sit coꝛruptū neq̄ regeneratum aliud simile: neq̄ q vnū sit alteri contrarium: sed est vnius rōnis ꝫm formā ⁊ speciem ⁊ inesse continuo ⁊ sine interruptione. Jdeo nō impeditur quin possit h poni ratio mot⁹. ⁊ hoc posset applicari ad ꝫmum. qz. ſ. iō nō est creatio: qz non ē ꝓductio alicuius noui ꝫm esse. sed tū alicuius ꝫm formam ⁊ speciez ꝫm quoddam fieri successiuum conseruatum. Tūc ad argumētum dicit q sicut ī potētia subiecti erat vt ab agēte creato post minoꝛē quantitatem introduceretur maioꝛ sine creatione: ita in quātitate separata manet hec vis vt post minoꝛez fiat ab agēte naturali maioꝛ ⁊ sine creatiōe. ita q termin⁹ a quo est minoꝛ quātitas ꝫm graduz a quo incipit mot⁹: termin⁹ autem ad quē est maioꝛ ꝫm alium gradum ad quem stat trāsmutatio. Motus autem ē fluxus quātitatis indeterminate inter ístos terminos certos habens eē inter illos ꝫm gradus quasi ifinitos. ſz si fieret aliqua alia quātitas sic q nō hēret habitudinez ad quātitatez p̄existentē. illa ꝓpꝛie crearet̄. In isto verbo vltimo videt̄ stare respōsio sua. q. ſ. non est hic creatio. quia quātitas noua que inducitur habet talem habitudinem ad quātitatem p̄existentē: q succedit sibi sine interruptiōe per fluxum ꝫm gradus in forma q̄ꝛtitatis quasi infinitos. Ad secūdum respōdet q nō definit ibi esse coꝛpus christi ꝓpter quamcunq̄ variationem illarum specierum: sed solum ꝓpter talem que nō posset esse nisi mutata substātia panis vel vini

si ibi esset: ꝛ ideo ꝯdiu manēt species ꝑm esse iterruptū sub tali rarefactione vel extēsione: ꝛ sic de alijs: q si panis ibi esset posset illis affici tādiu manet ibi corp⁹ xpi.

Ad tertiuz dicit q i motu q est ad quātitatem siue sit per se vtpote ꝑm augmētationez: siue sit ꝑm rarefactionem vt i ꝓposito. nō est ibi accipere per se ꝛ ꝓmo ordinem aliquarū partium nisi ꝑm quātitatez: ꝛ sic poterunt ſcpate intelligi habere ordinez in fieri ꝛ successiōe. q⁹ poterit pars cōtinue succedere parti. ita nō in subiecto sicut in subiecto. Quātuz ad istā opi. de ꝓma conclusiōe nō oz multum curare nisi ꝓpter secundaz. tota enim vis istius cōnis est cū in quibusdam trāsmutationibus hic apparētib⁹. vtpote loci mutatiōe ꝛ h⁹i possimus manifeste inuenire subiectū aliquod idem manēs sub terminis. ꝛ hoc adminus ꝑm cōmunem opinionez ponendo hic solam quātitatem sine subiecto. sed transmutationis cuius termini sunt quātitas ꝛ quātitas nō sit facile inuenire subiectū. ergo nō potest esse hic transmutatio a quātitate in quātitatem. Nec difficultas ē cōmunis siue tota quātitas succedens sit noua siue ps eius: q⁹ si detur ꝯtūcūqz modica pars noua trāsmutatiōis ad illam queram subiectū. non oportet ergo quātum ad ꝓpositū de subiecto trāsmutationis ꝑm quātitatem hic apparētis magis improbare illā que ponit totam quantitatem nouam. ꝯ quālibet aliam que ponit adminus aliq̄ partem quātitatis nouam: quod oportet omnes ponere: aliogn nō eēt nunc maior ꝯ prius. ꝓma tamē conclusio illi⁹ videtur falsa. cuius ratio est. q⁹ nō manente subiecto eodem non manet aliquod accidens eiusdem. ſ per te quantitas vini nō manet eadem quādo rarefactum est. ergo nullus accidēs manet ibi idem. q⁹ ꝑm cōmunem opinionē quodlibet accidens est ibi in quantitate vel mediate vel imediate ꝛ per consequens non manet idem sapor numero. nec idem color ꝛ huiusmodi. Et si dicatur q ē argumentū rusticorum fugere ad sensum. q⁹ ratio debz iudicare de eodem ꝛ de diuerso. Respōdeo. q ꝑm Arist. 8. phisy. Fatuum est querē ibi rationē vbi habemus aliquid certius ratione. Miruz etiā videtur si sensus non potest iudicare de numero suorum sensibilium proprioruꝫ. cum numer⁹ ꝑm philosophū. ij. de anima sit per se sēsibile. tamē istud non pondero: q⁹ vt alibi dixi: nullus sensus iudicat de radijs solis vtrum sint idem vel alij continue in medio. cum tamē illud cuius est numerus vl vnitas h̄ sit. ꝓpriū sēsibile. Hoc ꝑ omissō arguo sic. nō est possibile q quātum cunqz diuersa agentia regulariē inducant eādem formam post corruptionem eiusdem corrupti. sed a quocūqz rarefiant huiusmōi species siue ab igne siue a sole inducitur regulariter talis sapor ꝛ talis color. Si ponas illa accidētia esse noua planius arguitur sic. ab igne potest rarefieri species illa vini. ab igne autem nō possunt iduci omnes ille qualitates que ibi apparent. tum ga si continet nō tamen quātumcūqz diuersa accidētia ꝑm genus vel speciem: tum quia ignis nō continet in se virtualiter qualitates mixti: sed si vinū consecratum hic fuit dulce. ꝛ ibi amarum post rarefactionem remanet in illis species⁹ amaritudo. et in istis dulcedo. ꝛ sic de quibuscunqz species⁹ saporis ꝛ quibuscunqz coloribus. puta si cōsecratur vinum albū vel rubeū. ergo solus ignis rarefaciēs nō inducit oēs istas qualitates: ꝑ nō sunt nouę. ꝑ nec subiectū illud. ſ. ꝯtitas sine quo ista nō possunt manere eadem est nouū

Scōo arguit ꝓ istā opi. ex dictis opinātis. dicit enim substātiā esse indiuiduā formaliter ꝑ quātitatem. ꝑ hic panis formalr est hic panis per hanc quātitatez. ergo corrupta hac quantitate non manet amplius hic pāis sed alius panis singularis. ergo in quacūqz rarefactione tota substantia prior corrumpitur ꝛ noua generat. quod videt satis improbabile ꝛ contra rationē. q⁹ q talis alteratio saltem necessario requirat nouaz sbam est dicere. q⁹ non possit esse variatio circa posterius ꝙn fit circa prius nec quomōcunqz posteri⁹: sed quod nec est ꝓpria passio nec ꝙsequens necessario illud prius qđ videt inconueniens manifestū. Rōnes ad istā ꝙclusionē non cōcludunt. ꝓma de incōpossibilitate terminorū motus seu mutationis soluit per hoc: q⁹ maior ꝓpositio vera est de ꝓmis terminis qui sunt semper prius natio ꝛ forma: sed nō est vera vlr de terminis cōcomitantib⁹ illos terminos vt supra dictū est in oꝓ. de formis di. q. 2. in solutiōe scōi arti. Et si arguis hic: magis ꝛ minus sunt ꝛ incōpossibilia. Rādeo: verū est vt vltimate vel cōplete in formātes illud subiectū: sed nō vt minus est aliquid maioris alioquin oportet dicere ꝓpter istā rationez q⁹ tota quātitas aucti esset noua: qđ non ē probabile quoniā partes carnis secundū speciem q manēt eedē sunt quante eadē quantitate qua prius: tamē aliqua ꝯtitas partiū substātie que aduenerūt nouа est. Et cū ipse pōt deducit q⁹ quantitas nō mouetur a maiori ad minus: concedo ꝛ sicut de q̄litate: quia quātitas non mouetur a maiori ad minus cōcedo. ꝛ sic de qualitate: quia quantitas ꝛ maius vel minus in quātitate nō loquendo de respectu quez importat maius sed de absoluto qđ supponit tanqz ꝓximā fundamētū non sunt essentialiter distincta: nec eo modo quo oz subiectuz motus distingui a termino ꝛ iō simpliciter illā rationē ꝓcedo q⁹ nō transmutat aliqua forma alicuius generis ad magis ꝛ minus intra genus. sed tota forma que est maior siue in quātitate siue in qualitate vbi non dicit ens per accidēs est terminus a quo: ꝛ tota forma que est minor est terminus ad quē vel ecōuerso: ꝛ in illa tota forma que est maior potuit eē illa res q̄ ē minor sic aliqd eius. Ad secōam rōnez quero nisi forte illa ꝓpositio ꝓma sit falsa. ſ. quelibz pars rarioris est rarior: nisi loquendo de partib⁹ distinctis secundū speciez non secunduz materiā: quomodo est illa ꝓpositio vera primo de gene. quelibet pars aucti ē aucta: ꝛ tunc oporteret dicere q⁹ rarefactio non ē ad aliquā qualitatez vniformez in toto alterato: ꝛ in qualibet parte eius sed si rarefaciens de aliquib⁹ partibus substantie rarefactibilis generat aliqua corpora subtiliora ꝯ fit illud corpus rarefactibile: ꝛ ita quia nō possunt esse simul cū alijs partibus adhuc remanentibus in specie sua. nam duo corpora non possūt esse simul: ideo ille partes expellunt alias de loco suo: ꝛ per ꝓns totuz corpus occupat locuz maiorem: ꝛ sic rarius esse nihil est aliud ꝯ habere plura corpora subtiliora permixta secūdū iuxtapositionē cū partib⁹ suis ꝓprijs: ita breuiter q⁹ rarius ē qđ hz corpora aliqua permixta subtiliora hoc mō cuz partibus suis adhuc manentibus in ꝓpria forma.

Nec mirū q⁹ aliquе partes pñt pri⁹ cōuerti in corpus sb̄ tilius ꝯ alie: q⁹ aliq̄ sunt ꝓpinquiores agenti ꝛ citius recipiūt actionē eius ꝯ alie. Cōtra: aliqua statiz in p̄n cipio alteratiōis corrūpent: ꝛ sic noua generabunt. ꝛ iterū vbicūqz ē sb̄m illud alteratū vniforme hoc sensus dicit. Ad primū istoꝝ dico q⁹ nō statiz ē corp⁹ rarius: q⁹ raritas maior nō accipit nisi ex occupatiōe maioris loci. non ē aūt maior occupatio añ ꝯ fit calefactio i aliquo gradu maiori notabili posset hoc experiri in vidēdo corpus calefactibile. Ad secundū dico q⁹ nec sensus discernit in agere spiritus seu vapores ab aere: ꝛ tū spiritus vel vapores in aere non sunt eiusdem speciei cū aere. Quantū ad secundā ꝙclusionē isti⁹ opini ōis vbi est pondus fundamētale isti⁹ cōnis: q⁹ vt dictū ē pri⁹ in ea ē difficultas ꝓ vtranqz opi. ſ. ꝛ ponentē totā ꝯtitatē nouā: ꝛ ponentē eā nouā ꝑm partē. Arguo contra ꝑdictā ꝙclusionē que cōcedit motū ab agente creato eē sine sbo mobili reducēdo rōnes quas ipse adducit ꝓ ꝛ nitit soluere: ꝓmo ꝓmā de creatione sic. quod ꝑm se totum ꝛ totaliter producit de nō esse ad esse vl creat vel saltem requirit virtutē equalē virtuti creati-

ue: sed hec quantitas noua tota ⁊ totaliter ꝓducitur ad esse per te. ꝯ ⁊c. Maior ꝓbat ꝓmo: qz si totaliter ꝓducitur post nihil: patet q ē creatio: si aūt post aliqd ⁊ tamē totaliter hoc nō pōt esse nisi p cōuersionem illius in istud. vel si fingas aliū modū saltem ille trāsitus requirit equalē virtutem actiuaz sicut totalis conuersio in hoc. sed ecōuersio totalis illa nō potest esse nisi a virtute equali virtuti creatiue. Secūdo sic. ⁊ ē ꝓfirmatio ꝓcedentis. qz si .a succedit .b. b. nō ē alteri⁹ rōnis ꝑm aliquid intrinsecū sibi ꝓpter hoc q succedit illi. Hoc ꝓbatur ꝓmo. qz quādo succedens ē tūc nō est illud cui succedit. ergo ꝓpter illud nō variatur succedēs in se.

Tertio. qz ordo posterioris ad hoc vel ad hoc nō videtur variare fūdamentuz ordinis in se. ꝛ si. b. nulli succederet ⁊ bēret totale esse suū post non eē crearetur. nec posset ꝓduci quōcunqz sit totuz ⁊ totaliter nisi a virtute infinita. ꝯ ꝛ nunc succedat cuicūqz alteri. si tū totum ⁊ totaliter ꝓducatur cū sit terminus in se omnino idē sequitur q requiret virtutem ꝓductiuā equalem Si dicas q qz succedit isti non videtur requiri tanta virtus ꝓductiua quanta requireretur si succederet tantū nihilo vel negationi. Hoc non videtur. qz termin⁹ ad quē non requirit aliā virtutē ꝓductiuam nisi propt aliam perfectionem in ipso termino ꝓducendo: ergo si totus ⁊ totaliter ꝓducatur post aliquid vel non p⁹ aliquid: requiritur semper equalis virtus. Quod confirmatur: qz habes in virtute sua actiua aliquē terminum totum ⁊ totaliter pōt illum in esse ponere quando non impeditur. sed per hoc quod non habet positiuum quod totaliter transmutetur de esse ad non esse non impeditur: qz fatuum est dicere illud cozrūpendum eē ex pedimentum agentis: ergo ⁊ si non habeat aliquid tale destruendum potest totum ⁊ totaliter effectum ponere in esse: ⁊ ita post nihil. ⁊ per consequens creare. Confirmatur ista ratio. qz si quantitas ista succederet suo cōtrario vel opposito contradictorio. cōcederes eam creari. sed ita negatio eius includit in quātitate ꝓexistente sicut cōcluderetur in contrario si ꝓcederet. nam qō libet incōpossibile simpliciter includit negationem sui incōpossibilis. ⁊ nullo modo affirmationem eius nisi ratione subiecti communis. ista quātitas ꝓcedens nō magis habet subiectum cōmune cum quantitate succedente ꝯ contrarium cum contrario. ergo eque sequitur modo ista quantitas negationem sui esse: sicut si ꝓcessisset sinum oppositum. Contra duo tacta in responsione ad istam rationem. primum est de illa vi remanēte in accidente separato. Contra quod arguo sic. nihil positiuū remanet in accīte separato qō non fuit in eo. vt coniūcto. sed in cōiuncto nō fuit aliq vis ꝑ quaz deipso posset ꝓduci aliqs ēminus. ꝛ tm̄ q ipm̄ poterat eē alius ēminus. ⁊ poterat produci de potētia sbi. ꝯ in ipo sepato nō est aliqua vis ꝑ quā possit bēre rōnem alterationis nisi tm̄ rōnez termini. Prima ꝓp̄. s. q nihil positiuū remanet in accīte separato. ē ꝓbata. s. di. ista. q. ꝑma. Aliud addit in rnsione q si ꝯtitas ista nō bēret bitudinē ad ꝯtitatez ꝑez vel ꝑexistētez tūc ꝓprie crearet. Addo minorē. sed illa habitudo ad ꝓexistentem non prohibet creationez isti⁹. ꝯ ista creatur ꝓbō mi. h habitudo nō est nisi quedā successio īmediata esse istius ad esse illius. ꝛ successio talis non ꝓhibz succedens creari. Et potest ꝓbari per exemplum quia non est h magis immediata successio ꝯ esse ꝓanime ad organizationem corꝑis. ⁊ tamē non negatur anima creari in corꝑe organizato. ergo nec h. ratio ibi est. quia anima accipit ibi esse totaliter post nō esse sui ⁊ eadem ratio est in proposito. quia hec quantitas accipit totale esse post non esse sui. Utrum autem cum illo non esse ꝓcesserit aliquid positiuuz vel nihil. vel ꝑcesserit contrariū. vel simile nihil ad. b. qz ibi ibidē fūt primi termini creationis. Deduco secundam rationez vbi cōcedit q tandiu manet corꝑus xp̄i ꝯ diu manēt accidetia que nata essent afficere panē si maneret nō ꝑcise ꝯ diu huiusmodi accidentia manēt eadem numero. Contra hoc: qz ista quantitas que succedit ꝯtitati ꝑexistenti nō magis est eadē quātitati ꝑexistēti quaz quecunqz alia in vna alia hostia nō sacrata: imo minus est eadē qz ista est incōpossibilis illi in essendo. nō sic illa. ꝯ nō magis erit corꝑus xp̄i sub ista noua quantitate qz ꝓfuit sub illa alia: quā erit sub quacunqz alia quātitate que. s. est eque eadē illi ꝑexistēti. Et si fugias ad successionē h⁹ quantitatis ad illā arguo sic. Sub nulla ꝯtitate est corꝑus xp̄i nisi per conuersionē ⁊ consecrationē sed per cōuersionez ⁊ cōsecrationez nō accipit esse nisi sub ista quantitate ⁊ illa est oīo alia sicut quantitas alterius hostie nō ꝓsecrate. ergo per illā conuersionē ⁊ consecrationē nō ē sub illa quātitate. ergo mō nullo. Posset etiā argui per illud qō adductū est ꝰ ꝑmam ꝓclusionez per dicta opinātis: qz non diutius manet corꝑus xp̄i sub spē panis quā natus esset h manere panis qui cōuersus est. sub alia quantitate nō maneret hic panis qui conuersus est si panis est hic per quantitatez. ꝯ ⁊c. Contra tertiaz rationē suā que concordat cuz tertia ratione quā adducit ꝓ se quo ad istā cōclusionem .s. q non ē de essentia motus q ꝑm eū aliqd sbm̄ aliter se habeat nō arguo: qz rōnez in se credo veram eē. sed ad ꝓpositū qz ꝓpter hoc concedit ipē motū posse eē ab agente creato sine subiecto. arguo sic. agens creatū non pōt cāre accidens sine subiecto in esse quieto: ergo a simili vel a maiori nō pōt cāre accidens in fluxu sine sbiecto. Per illud rndeo ad rationes illas quas adducit ꝓ ꝓclusione sēda. qz ꝑma ratio bene ꝓbat q deus pōt facere formā in fluxu vel in fieri sine subiecto: sicut pō facere eā in eē quieto sine subiecto. sed nō sequit q agens creatū pōt facere formā in fluxu sine subiecto: immo oppo⁹: qz nō pōt facere formā quietā sine subiecto causās aūt motū effectiue causat formā in fluxu. ꝺa rō s. q dat deus accītiseparato vt oia possint sibi ꝓuenire que possunt ei cōuenire in subiecto: ꝓcludit oppo⁹. Quaz in subiecto nō posse sibi conuenire nisi tm̄ q esset terminus motus. ergo nullo modo pōt sibi aliud conuenire extra sbm ⁊ sic oz dare aliquod aliud subiectum mot⁹: qz secundū ipm̄ sbm ē aliud a termino mot⁹. 3ª ratio sua. s. q nō ē de essentia motus q aliqō subiectuz fluat secundū ipm̄ bñ ꝓbat q deus pōt facere motuz sine subiecto: sed nō de agente creato: qz nō pōt separare quodcunqz ab illo qō nō est de essentia sua: imo sequit opposituz secundū suā rnsionez ad primaz rationez qz nō pōt magis separare a subiecto formā in fluxu ꝯ in quieto eē sed nulla nā pōt actiue esse cā forme in esse quieto sine subiecto: ergo nec in fluxu. Contra illud qō ipse addit ad exponendum secundā cōclusionē. s. q motus qui est hic per se secundum qualitatē non est sine sbiecto: licet illō quod ꝓcōmitat terminū per se bui⁹ motus. s. quantitas sit sine subiecto. Contra hoc si tamen. Tota raritas ē primus terminus formalis mot⁹ rarefactionis. illius autez subiectuz est totū quantum ergo illud ꝑesupponit naturaliter isti termino. ergo nō pōt tantuz ꝑ accidens acquiri per hoc q tanta qualitas accquiritur: qz prius naturaliter ⁊ ꝑsuppositum alteri non solū nō acquiritur posterius naturaliter: immo prius ꝑsupponit iam acquisitum.

Ad questionē ergo respon

deo q in eucharistia manente potest intelligi quadrupliciter mutatio vna secundum vbi: alia secundum q̄litatem quam non concomitatur aliqua variatio secundum quantitatem. 3ª secundum qualitatem quam ꝓcomitatur variatio secundum quantitatem. 4ª secundum quantitatem primo. De prima mutatione manifestū est quomodo requirit eandem quātitatem manentē

ſicut enim. vbi in eſſe quieto neceſſario eſt in quanto vt in ſubiecto: ita vbi fluens neceſſario ē i eodē ⁊ requirit idē quantū manēs ſub eodē termino. De ſcōa etiā eſt manifeſtū q̄ vbi eadē q̄ſtitas manet. ⁊ ita pōt ſecundū cōem opi. eē ſbm illi⁹ alterationis vt ſic qualitas fluens bēat idē p ſbo qō ponit qualitas manens hie ⁊ talis in genere eſt vel ꝑm figurā aliā ⁊ aliā vel ſecundū qualitatē tertie ſpēi ꝑm magis ⁊ minus. que variatio ꝑm magis ⁊ minus nō corrumpit accītia eucharistie ꝑm q̄ ſunt neceſſaria eucharistie. q⁹ de variatiōe corruptiua dicē in ſequentib⁹. Sz de figuratiōe alia ⁊ alia videret q̄ corrūperet q̄ſtitatē ꝑm illud Aluic. 7. meta. ſue. q̄ dimenſio alia ⁊ alia requirit aliam ⁊ aliam quantitatē ſz hoc videt eſſe ꝓtra ſenſū q⁹ nimis duruz eſſet dicere qō quotiēs figurat aqua aliter ⁊ aliter in alio ⁊ alio vaſe totiēs hāet nouā q̄ſtitatē ſimpliciter manentibus partibus eiſdē in ſe ⁊ in toto. figura g̃ vltra totaz quantitatē niſi relationē partiū ad ſe inuicē vel terminoz includentiū partes. hec aūt relatio mutari pōt partib⁹ manentibus eiſdē ⁊ in ſe ⁊ in toto. De qualitate ēt tertie ſpēi vbi tū in toto motu manet eadē ſpecies ſatis eſt manifeſtū q̄ quātitas manet eadē. Sed de tertia tranſmutatiōe q̄ eſt ꝑm rarū ⁊ denſuz ⁊ de quarta videt dubiū breuiter g̃ vt ꝓdictū eſt ad ꝓpoſitū o pi. cōis: imo oīs dicēs q̄ aliqua q̄ſtitas eſt noua. ſ. in rari oꝛi patiē eandē difficultatē quā ⁊ illa que ponit totaz q̄ſtitatē eē nouā niſi teneat ibi via tacta q̄ rarefactio eſt quedā iuxtapoſitio corpoꝛū ſubtiliozū inter partes corporis groſſioꝛis ꝑm aūt iſtā euaderet difficultas niſi q̄ difficile ē videre hic quō poſſit generari ab igne vel ſole corpus ſubtilioꝛ vino. ⁊ hoc eſſet dicendū ſicut dicetur i ſequēti. q. Sed eēt alia difficultas. q⁹ q̄ſcito rare ficerēt ille ſpēs ſtatim eēt ibi alia ſba noua. ⁊ per ꝓns ñ vbiq̄ corpus xꝑi. Mirū ēt videt q̄ nulla ſba manēs eadē oīo poſſit trāſmutari a raro in denſū nec eꝯ. Sed quid tenēdo opi. cōem q̄ ibi ſit quātitas ſine ſbo vel tota noua vel nō noua nō curro: poterit ne h̄ eē ab agēte creato. Videt q̄ nō ꝑmo q⁹ qō imediate cōſeruat a deo nō pōt corrūpi ab agente creato. talia ſunt hi⁹ accidentia ſeparata. ⁊ iō nō pñt corrūpi effectiue a creā cuius rō eſt: q⁹ nulla cā creata pōt hie virtutē actiuā ꝓeminentē vtuti cāe cōſeruantis iſta in iſto eſſe. ſz quantitas h̄ bēt eſſe ſupernaturale vel imediate a cā ſupernāli cōſeruāte. g̃ ⁊c. Itē quātitas in ſbo nō corrūpitur ꝑ ꝓtrariū: q⁹ nec hz ꝓrīū ergo nō niſi ꝑ defectū ſbi vel alicuius neceſſario ꝓntis ad ipam ſed non pōt hic corrumpi per defectū ſbi q⁹ eſt hic ſine ſbo. nec 2° mō quia nullū aliud accīs qō ſibi ineſt neceſſario cōſequit ipam

Si ergo queras a qua cā iducit quātitas noua. Reſpōdeo: a ſolo deo imediate. nec tū nouo miraculo: q⁹ ea volūtate qua diſponit euchariſtiā eſſe in eccleſia diſpoſuit q̄ circa illas ſpēs pñte actiuo nāli cāret talē trāſmutatiōez qualē in ſubſtātijs cōuerſionis cāret agēs nāle: ⁊ hoc ne meritū fidei euacuaret ſi videremus ſpēs intrāſmutabiles. Nec via nō pō improbari per ſenſuz q⁹ ſaluat oīa que apparent ſenſui nec p rōnez q⁹ ſi arguas q̄ aufert agenti nāli ſuā ꝓꝓriā actionē. Reſpōdeo nō aufert eaz que pōt ſibi cōpetere. ſ. vt tranſmutet ſubiectum pñs a forma in formā. ſz negat ſibi illā que nō pt ſibi ꝓpetere. ſ. tranſmutare ⁊ nō aliqō hz. Aliter dicitur tenendo in iſto membꝛo opinionem commūnē quod in rarefactione quantitas ſit noua non tota ſz pars in eodē ſubiecto: q̄ in q̄ſtitate vt in ſubiecto eſt mot⁹ rarefactiōis q̄ quē q̄ accīs ē aliqs gradus q̄ſtitat⁹ noui⁹. ſz tū ſine ſbo. nec ē nouū miraculū. q⁹ q̄ſi adgenerat illa noua ꝑſ q̄ſtitati ꝑſiſtenti nec ē nouū miraculū adgeneratū q̄ſtitati ſepate hīe ſimilē modū in eſſendo vel ſeparatiōez. ſicut exēplificat de ptib⁹ carnis generatis ex nutrimēto i ꝓo. Eodez. n. miraculo quo verū aſſumpſit humanā naturā aſſumebat ad vnitatez ꝑſonalē ptes carnis generate de nutrimēto. ita hic eod miraculo quo facta eſt quantitas ſeparata factum eſt vt quicquid eſt ꝑs eiuſdē quantitatis ſit ſilr ſepatuz.

Cōtra hoc ꝓmo: q⁹ poſſet iſti q̄ſtitati apponi alia q̄ſtitas: ſicut ſi vinuz nō cōſecratum apponeret ſpēbus ꝯſecratis. ⁊ tū q̄ntitas apposita nō eſt ſine ſbo ſicut illa cui apponit. Nec rō nec illa ſilitudo ē ad ꝓpoſitū q⁹ ille ptes gnāte de nutrimēto fuerūt ptes vel nūt alicuius toti⁹ aſſumptia verbo. Sz iſte ptes q̄ſtitatis nō fuerūt vel nō ſunt ptes alicuius toti⁹ ꝓmo bñtis ſepatum eſſe: q⁹ hz ꝑs accipiat ſilr eē toti ſine nouo miraclo: tū ꝑs nō accipit ſimile eſſe ꝑti ſine nouo miraculo: ⁊ ga tota raritas ē per ſe terminus illi⁹ alterationis tota illa hz ꝓo ꝓꝓio ſbo totā q̄ſtitatez ſicut ꝑs ꝑtem. g̃ tota iſta ꝓſupponit q̄ſtitatem iſtaz maiozem. g̃ ⁊ ꝑ ꝓns illa q̄ſtitas eſt ꝑus nāliter maioꝛ q̄z iſta raritas iducta. Breuiter g̃ q̄ſtū ad iſtum articulū vel oz tenere opi. ſcōam q̄ q̄ſtitas nullo modo ē alia actiōe agentis creati: vel oz dicere q̄ agēs creatū poſſit agere ſine paſſo in qō agat. Sed ꝓmū apparet ꝓbabile. 2m pōt declarari aliq̄lr ſ. q̄ agēs creatū nō regrat paſſum nec aliqd ſupplēs vicem paſſi. Et ꝓmo arguit cōtra iſtud ſecundū. q⁹ vī deſtruere fundamēta phi nālis. ꝓmo phyſi. ꝓmo de gene. ⁊ alibi ſepe. q⁹ nō oporteret aliqd idē ſubeſſe tmio trāſmutatiōis. vī etiā illa deſtruere q̄ apparēt ad ſenſū nā agens qō hz in virtute ſua actiua ꝓplete terminuz pōt ponere illuz eſſe ſi nō impediat. g̃ agēs creatū poſſet ponere terminuz eſſe ſine quocūq̄ paſſo. ⁊ ſic poſſet facere accīs ſine ſbo ⁊ formā ſbalē ſine mā. qō ꝑz mānifeſte ꝑ ſenſum. vnde agēs creatū ꝓpter duo regrit paſſuz. ſ. ꝓp ſe. q⁹ paſſuz ē cōcauſa cū agente creato: q⁹ hēt vtutē limitatā in agēdo. ⁊ ideo requirit cām aliā. ſ. mālem ꝓcurrētē in fieri ꝓpter effectū ēt qō ē cōpoſitum ex mā tāq̄z ꝓte ꝓxīte ⁊ forma tāq̄z aduenīte. g̃ nō ponerētur agēs creatuz agere oīno ſine mā vel i ſe vel in eq̄ualentē. Sz diceret q̄ ꝑmū ſupplet vicez ſbi in cōparatiōe ad agēs creatū. qō ꝑbat: q⁹ ſicut pōt ſupplere vicez ſbi q̄ſtū ad eſſe q̄tū reſpectu accītis. ita pōt vicem ſbi ſupplere reſpectu agētis q̄ſtū ad fieri effect⁹. ꝑbatio magis vī regri cā ad effectū q̄z ad aliā cām ad cōcauſandū. ſbm aūt reſpectu aītis hz rōnem cāe. ſed reſpectu agenti ⁊ cōcāntis accīs hz rōnē cōcāe tm̄. g̃ ⁊c. Eſſet g̃ modus iſte hui⁹ cōcluſiōis q̄ agens cātuz nō agit ſine ſbo vel in ſe vel in aliquo ſupplēte vicez ſbi. Et in ꝓpoſito hz nō ſit ſbz in ſe. de⁹ tū ſupplet vicē ſubiecti. i. cālitatez extriſecam q̄ ꝓpeteret ſbe ſi adeēt. ⁊ h̄ iqātū illa cā extriſeca regrit cū agēte creato vt cōcauſa. Et h̄ ē poſſibile ſicut poſſibile ē q⁹ de⁹ ſuppleat vicē illiuſ cāe reſpectu effectu creati. nō. n. magis depēdet cā a cōcā q̄z effect⁹ cātus ab vtraq̄z cā. Sed cōtra hoc iteruz arguit. q⁹ cālitas ſbi ē receptio forme: ſz ipoſſibile ē deū i ſe quōcūq̄z hīe rōnem receptiui forme. Itē agens cātuz ſi regrit paſſuz vt concauſam ⁊ hoc in rōne recipientis formam: ergo non poteſt agere ſine tali paſſo ſine nouo miratulo: ⁊ ita erit nouum miraculū q̄ agat poſito aliquo tali quod ſuppleat vicē ſubiecti: ſed in actiōe miraculoſa agens creatum nō agit totum ex ſe. ergo oporteret redire in hoc q̄ illa actio nō ſit ab agēte creato. De quarta tranſmutatiōe q̄ eſt in quantitate ꝑs ſe facilius eſt. hic enim nō eſt aliqua poſſibilis ſecūdum augmentum ⁊ diminutionem: quia nō ſunt ſpecies animate: ſed eſt hic poſſibilis ſecūdum appoſitionem ⁊ ablationem. poteſt enīz iſta ſuperficies diuidi in partes. ⁊ poteſt hic aliquod apponi quātuz. De diuiſione dico q⁹ nō eſt ꝓprie mutatio aliqua eiuſdem ſubiecti: ſed tā tum eſt reductio partium in actu que ꝓius erant i potentia in toto: hoc ē indiſtincte. reductio inquā ad actuz diſtinctum: quia ꝓꝰ erant in toto cōtinuate: ⁊ ita quodam modo vnum ⁊ poſtea extra totum diſcontinuate. Si tamen queratur ſubiectuz hic in mutatione tali q̄ē

Jō. rodi ton i. 4. diſt. io. ar. 4. q. 3.

Respondeo: ipe partes manentes ꝑm eandem entitatem positiuam ꝛ nō cum illa precisione quam intelligimus dicentes partem cē in actu possunt poni subiectū. qz ꝑm eandē entitatē positiuā erāt in toto ⁊ postea extra totū. ſz in toto habuerūt ꝓtiuationē q̄ phibuit illā actualitatē includentē p̄cisionez. extra totū aūt bñt eam ita q̄ partes transmutant̄ a forma ad p̄uationē: ⁊ ita nō est hic generatio: ſz q̄si corruptio sine generatione: qz illa entitas que nūc est vtriuſq; ptis positiua totaliter p̄fuit: ꝛ nō p̄fuerit sub illa p̄cisiōe. ſ. nō cū alio sicut nūc est illa aūt entitas totius que p̄fuit nō manet nūc. patet ergo quō ista trāsmutatio nō requirit q̄titatē eandē manentez. loquendo de identitate que est cōtinuitas. sed tamen requirit identitatez loquēdo de quocunq; positiuo b⁹ ⁊ ibi: licet aliter se hēnte. De appositione dico q̄ possibile est aliq̄d q̄tū isti apponi ⁊ ei cōtinuari. ⁊ h̄ nullo ſbo manente eodē nisi forte istis partibus cōtinuatis vt predictū est in diuisiōe: ⁊ sic q̄titas erit eadem nō identitate cōtinuitatis sed cadez identitate positiua que p̄cedit cōtinuitatez quę. ſ. est in hac ⁊ silr in illa: siue cōtinuent̄ siue discontinuent̄. Et h̄ difficultas cōis ē cuicūq; vniōi siue diuisioni. ſi. n. vel diuisio vl vnio est transmutatio ⁊ queris ei⁹ subiectū nihil cōe manet nisi entitatis ptiū diuersarū vel vnitarū. Et illa entitas q̄ est vnio facta ꝛ aliquid quo caret q̄ est diuisio. ſ. habitudinē vnitorū vel ꝓtinuationē coꝛ loquendo d̄ q̄titis. ⁊ ita illa transmutatio vniuersaliter in diuisione est p̄uatiua. in ꝓtinuatiōe vero positiua. Et si arguis si aliq̄d quātū apponit̄ isti ⁊ fiat isti speciei continuū. g̃ est idez terminus ambor̄. aut g̃ ille terminus est i ſbo iecto aut sine ſbiecto. Resp̄siones quere. Posset eriā dici ꝛminuſ. pbabilit̄ q̄ factio seu diuisio ptiū quātitatiꝫ nō est nisi quidā mot⁹ localis ⁊ est ſbiectiue in ip̄is latis: ⁊ tūc oporteret dicere ecōuerso q̄ cōtinuatio nō est nisi q̄dā latio: qz latio nō facit cōtinuitatē: ſz cōtinuitatē

Ad argumenta principalia

Ad p̄imum dico q̄ nō est de essentia mot⁹ q̄ sit talis vel talis entis. nec mutatiōis q̄ sit alicui⁹ aliter se habentis sicut nec de essentia albedinis q̄ sit alicuius habentis albedinez. sed sicut forma aliqua in esse quieto essentialiter est in se. talis licet nullius sit vt informabilis ita mot⁹ essentialiter est actualitas quedā potentialis vt ita dicā. ⁊ mutatio est quedā aliter habitio licet nullius ꝺnoiati ab hoc vel ab illa. Ad 2ᵐ dico q̄ sicut ꝑbs cōcessit necessariū esse ſbiectū in mutatiōe vel motu q̄ ſbiectuz p̄existeret termino formali ⁊ cēt pars totalis termini. ita dixit ꝓpositū esse totalē terminuz huius p̄ductionis. ſz apud nos añcedēs non est oīo necessariū. Ad tertiū p̄z q̄ aliq̄ trāsmutatio alia q̄ ꝑm augmentuz vel diminutionē pōt esse circa q̄titatez vt diuisio ⁊ cōtinuatio: ⁊ hoc ꝑm se. Rarefactio aūt ⁊ cōdensatio ꝑm accidēs. ⁊ p ꝓns ꝛ ipe spēs nō possūt augeri nec minui ꝓpte loquendo tū possūt a q̄titate minore ad q̄titatē maiorez transmutari ⁊ econuerso.

E transmutatione

corruptiua. quero vtrū possibile sit circa eucharistiā fieri trāsmutatiōē corruptiuā illorū accītiuz. videt̄ q̄ nō forma est simplex inariabili eēntia cōsistens. li. 6. p̄incipiorū. Jem Boe. li. de tri. forma simplex ſbiectū esse nō pōt. Jtez mā est qua res esse ⁊ nō esse. 7. metapb. ex his omnibus hꝫ q̄ simplex ad minus forma nō pt corrūpi. ſz accidens ſeparatū in eucharistia est forma simplex isto mō nō corrūpit ergo ⁊c. Jtez si corrūperet aut in ſbstantiā aut in aliud accidens aut in nihil nō in nihil. qz tunc creatura annihilaretur nō in accidens. qz tunc creatura causaret accidēs sine ſbiecto. nec in ſbstantiam qz ex accidente nō pōt fieri ſbstātia. g̃ ⁊c. Lō tra. illa accītia p̄nt frangi teri ⁊ digeri. ⁊ patet ad ſcm. ⁊ pbat̄ ex quadā glo. i. coꝛ. ii. Nutrimentū añ quertit̄ in ſbam rei nutrīde. ergo ⁊c.

Hic dicitur q̄ esse ſbsistens q̄ manentibus accītib⁹ ꝓuenit ē conforme illi esse q̄ p̄i⁹ ſbstantia panis habuit. ⁊ iō esse in quo dimensiōes ſbsistūt tollitur eisdem passionibus q̄ bus tollet ſbstātia panis existēte ibi: ⁊ pp h̄ eodē⁰ coꝛrūpunt accītia remanētia sicut p̄i⁹ poterāt corrumpi p̄i⁹ aūt poterāt corrūpi dupl̄r vno mō manēte ſba panis. alio⁰ q̄ corruptionez ſbstātie q̄ cōuenit extrasmutatione acc̄tiuz: qz sicut gnātio est termin⁹ alterationis ita corruptio. ⁊ ex pte q̄titatis: qz cū vnaquęq; res habeat q̄titatem determinatā intrīn̄ poterit fieri diuisio q̄ spēs nō remanebit. Jn h̄ g̃ sacro aliqua trāsmutatione facta adhuc manet illud esse dimensiuū ſbstantie p̄cedenti ꝓforme. Alii q̄n tollit esse p̄dictū ⁊ tūc desinit esse sacrm. Et silr ex pte q̄titatis: qz si fiat diuisio in ptes tāte q̄titatis q̄ sufficiat ad spēm panis vel vini: ⁊ si sint alie dimensiōes qz ptes cōtinui q̄ erāt in potentia fiunt in actu. trīn̄ cōforme ſbstātie p̄xīti manet. si. aūt q̄titas ptium ad hoc nō sufficiat: cē vtrūq; desinit esse. ſ. dimensio ⁊ esse p̄dictū ⁊ ideo tūc corpus xp̄i desinit ibi esse. Jn quid aūt fiat ista corruptio qui est potētialis tāget in. q. sequēti. Lōtra cōclusionem p̄n cipalem q̄ dicit q̄ eodez mō pōt tolli dimēsio ista si est ſba. qz hꝫ esse cōforme ſbe panis ar⁹ sic si cēt nō pōt ītelligi ista ꝓformitas in aliquo positiuo nouo. qz nihil tale aduenit ipi accidenti p hꝫ q̄ est sine ſbo. g̃ illud q̄ ei aduenit cōforme ſbe ē trīn in ista negatiōe nō ibrere actu ſz cōformitas in ista actiōe nō sufficit ad hoc vt vnitor mit tollat. qz ideo tollit cē ſbstātie q̄ est passuz ꝓportionatū agenti nāli. ſ. bñs ptē pōlem ⁊ actualem q̄ potētialis pōt esse sine actuali illud aūt bñs trīn ꝓformitatez in negatiōe nō hꝫ aliqs tales ptes. g̃ ⁊c. Jtem ſbstātia cōposita necessario sibi determinat qualitatez aliquā ꝓpriā. ⁊ marīe ꝑm eū qui ponit q̄ ſbstātia corrūpit̄ ad corruptionez q̄litatis. quod non esset nisi necessario determinaret sibi illam qualitatem. sed q̄titas non necessario sibi determinat aliquam qualitatez ita enim est indiferēs ad ꝓtrariā sicut tad istā. ⁊ ad vnū gradum eius sicut ad alium. qz ex p̄cipiis q̄titatis nulla qualitas nec vllus gradus egreditur q̄litatis g̃ ⁊c.

Tho. in pñti di. ar. 2°. in sol'oe pn cipali. z. q̄stiūcle.

Dico ergo ad questionem q̄ accīa eucharestie possunt corrūpi ⁊ hoc quidem de q̄litatibus quaꝫ transmutatio non requirit aliam ⁊ aliā quantitatem satis est manifestum secundum cōmunem opi. qz ille possunt poni habere ſbiectum ꝓmune manens. ſ. q̄titatem sed ꝑm aliā opi. que ponit quātitatez sbe non differre a ſbstantia nec quātitatē albedinis ab albedine. ⁊ per consequens nullā esse hic quantitatem magis sepatam a ſbo quā ſbstantiam cuius est quantitas non est eque facile saluare corruptionem qualitatis tunc enim oportet ponere q̄ cū pari ratione quelibet qualitas sit sine ſbiecto sicut ⁊ vna. quecūq; trāsmutaretur sine ſbiecto. ⁊ tunc redit istud ad difficultatem tactam in questione p̄cedente quomodo eucharistia corrumpitur per corruptionem quantitatis. ⁊ quomodo quantitas illa possit esse noua. Tamen ad conclusionem in cōi pōt sic arguiſ. virtus agentis non diminuitur per hoc q̄ accīs ē sine ſbiecto. sed si accidens esset in ſbiecto posſz corrumpi ab agēte naturali ergo ⁊ nō Nec ratio nō cōcludit: qz nō sufficit sola virtus equalis agētis nālis. sed oz q̄ bēat passum sibi ꝓportionatum ad hꝫ q̄ agat sicut p̄i⁹. Rndeo. q̄diu manet q̄titas satis facile est ꝑm cōem opi. saluare passū respectu agentis nālis. ⁊ hoc bene possibile est respectu qualitatū ꝓpriaꝫ qz nō ois alteratio intꝛ ꝓpria rcgrit q̄titatem mutari: et trīn in tali alteration c ad qualitatem cuz qua non posset

Nodus in. 4. in mā de eu charia ⁊ bāc vi.

stare species panis desinit esse eucharistia. q2 deus instituit nō conseruare eucharistiam: hoc est accidētia sine subiecto in quibus sit corpus christi nisi q̄diu manent ibi q̄litates nate pficē ſbas iā quersas: g̃ simplr saluat eucharistiā posse desinere esse actiōe agētis nālis. nec ibi est aliq̄d miraculū nouū: q2 eadez volūtate antiqua qua de⁹ voluit eucharistiā eē in ecclesia voluit ēt illam nō manere nisi q̄diu q̄litates apte nate pficere ſbas iā cōuersas manēt. De corruptiōe aūt eucha^e p corruptionez q̄ntitatis: a quo agēte possit fieri tactū e in. q. p̄cedenti. Vn aūt in desitiōe eucharistie p cōuersionem vel trāsmutationez in quātitatem nouam oporteat substātiam redire: dicetur in. q. sequenti.

Ad rationes Ad p̄maz dico q̄ auctor ille loq̄t de illis sex p̄ncipijs ō ḡbus determinat. illa aūt sūt forme respectiue extrinsece⁹ aduenientes. vñ hic auctor nō arguit de formis absolutis. Ad. 2^m pōt dici q̄ Boe. loqtur de forma q̄ ē pura forma. i. pur⁹ act⁹ sicut applicat ibi de deo. Et verē q̄ forma q̄ nō ē nata pficere aliq̄ō potētiale nō ē nata reci pere accns. z ita ē de eēntia diuia: nisi forte fiat instātia de eēntia angelica z intellectiōe. sed de hac in. q. de simplicitate angeli. an bēat mām. Ad p̄bm. 7. methaph. planū ē q̄ nō cōcederet aliq̄d posse corrūpi nisi bērz potētiā distictā ab actu sicut ptē a pte. sz ꝟ ponerent q2 ponit ordinē cārū simplr necessariū. vel q2 ponēt simplr nihil posse corrūpi nisi cui⁹ ps manet p⁹ corruptionē sicut pōit nihil p̄prie posse ḡnāri nisi cuius ps fuit ante ḡnationē: sed nec in ordine cāz nec in ista ptis separatione a toto p̄cordam⁹ eū ipso. Ad rōnem dico q̄ qualitas nō corrūpit in nihil sz in qualitatē aliā z̄rariā. vel alteri⁹ grad⁹ in eadē spē. nec segt q̄ agēs nāle faciat accidens sine subiecto: q2 q̄litas noua bz idez sbm q̄ō z pri or qualitas hūit: vel saltē q̄tū est de se hāc posset: si autē loquaris de corruptiōe q̄titatis cui nō pōt assignari aliq̄d aliud p̄us sbm. illa nō corrūpit actiōe nālis agentis sine sbo vel p̄exīte de quo dictū ē i. q. p̄cedēti. vel de nouo creato. de quo dicit in. q. sequenti.

v **Vltimo quero utruz** in aliqua trāsmutatiōe facta circa eucharistiam necesse sit sbam aliquā actiōe diuina redire. vi q̄ nō. q2 quātitas bz modū eēndi sbe in agēdo. g̃ z in fiendo z patiēdo. g̃ q̄cq̄d pōt ḡnāri de sba si ibi eēt poterit ḡnāri de quātitate sepata. nō g̃ oz sbam redire. Itē agens nāle z approximatuz passo nāliter trāsmutat. g̃ nō regrit miraculū ad hoc vt transmutet. sed sba nō pōt redire nisi p nouū miraculum. g̃ nulla trāsmutatio possibilis ibi regrit substātiam redire. Itez agens naturale nō impeditū necessario agit. g̃ nō dependet in agendo ab aliqua actiōe q̄ sit īmediate volūtatis diuine: q2 volūtas diuia nullius actiōis ad extra est p̄incipiū nisi cōtingenter: necessariū autē non potest dependere a p̄tingenti. ergo in ista actiōe nō requrit aliq̄d q̄ cāctur a volūtate diuia īmediate. Item august. 7. de ci. c. 30. sic deus res quas condidit admistrat vt eas p̄prios motus agere sinat. g̃ finit agēs nāle agere motū suū nālem. z per p̄ns trāsmutare eucharistiam sine oi miraculo. g̃ z sine sba redeūte. Contra iste spēs pōt nutrire vt dicit queda glo. j. Cozin. xi. Alius q̄dez esurit. alius vero ebri⁹ est: g̃ pōt trāsmutari in substātiam alendi: ergo ex eis pōt ḡnāri sba: sz ꝟ nō pōt fieri nisi sba redeat: q2 ex nō substātia nō fit ba. Itez p3 ad sensuz q̄ hostia cōsecrata pōt corrūpi in ignē vel in aiatum ḡnātuz p putrefactionē. sicut corrūpet si esset ibi panis: z tūc vt p̄i⁹ sba ḡnāri nō pōt nisi sba redeat. g̃ rē.

Hec est vna opinio innocē tii de officio misse pte^a. c. de fractiōe. dicit q̄ sba pāis redit: q̄ pōt sic p̄bari. q2 xp̄s ē i eucharistia vt nutrimentū spūale. z tandiu q̄diu spēs sūt vt p̄ueniēs nutrimētū corporale. g̃ desinentib⁹ spēbus hāc rōnez p̄uenient nutrimēti vtpote q̄ si essent i ſba panis z vini ille ſbe essent incōueniētes ad nutriendū corporaliter. tūc rōnabilit desinit ibi eē corp⁹ xp̄i vt nutrimētū spirituale defficiēte ât eucha^a redit sba. Nec oz hic ponere nouū miraculū ad ꝟ q̄ corp⁹ xp̄i desinat ibi eē quādo spēs nō cēnt nate afficere ſbas p̄uersas. q2 ita de⁹ instituit eucharistiā nō manere nisi manentib⁹ spēb⁹ p̄uenientib⁹. Nec ē nouū miraculū q̄. i. desinēte cōe xp̄i ibi esse redeat subā. q2 de⁹ ordinauit nunq̄ accns eē sine ſbo nisi i eucha^a. Cōtra ꝟ posset argui sic. q̄ro q̄ redit substātia panis. aut ꝟ ē i vltio istāti q̄ generat ibi noua sba. z tūc segt q̄ simlr sit ibi panis z nō panis. quādo. n. generat aliud panis corrūpit z per te tūc panis est ibi p⁹. z ꝟ est icōueniēs. aut añ illud vltimū instās z tūc vident seq duo incōuenientia. p^m est q̄ nō tā diu manet euba^a q̄diu manet ibi species nō corrupte. vl q̄ sil manebit eucha^a z erit ibi sba panis cuz corpore xp̄i. 2^m inconueniens est. q. agens q̄ pōt i parte motus pōt in totū motuz z in terminū q̄ nō magis repugnat vna ps mot⁹ ipi susceptiuo q̄ alia ꝟ appet ex dictis supra in. q. p̄cedēti sz nō magis repugnat illis speciebus vna ps alteratiōis quā alia quādiu spēs ille nō cōrūpunt simplr sz alterant. g̃ agēs potēs in p̄ma pte alteratiōis pōt z in qualibz. g̃ dū manet illa alteratio nō necesse ē sbam redire. Sz ad istud ar^m pbabili⁹ ēet dare 2^m membr. z tūc p̄nū q̄ inferr forte nō esset inconueniens opinādi. diceret. n. q̄ non manet eucha^a q̄diu manēt spēs ille q̄liter cunq̄ se hābtes. sz quādiu manent p̄uenientes nutrimento. p̄it aūt sic alterari vt nō p̄ueniat nutrimento añquā totalit cōrūpant. sicut posset panis nō esse p̄ueniens nutrimentū antequā corrūpere tur sapor z alia accna. z tūc difficile esset īuenire certum gradū alteratiōis vel putrefactiōis vsq̄z ad quez p̄ise manerz eucha^a. Ad 2^m diceret q̄ pp totā illā alterationez q̄ p̄cedit corruptionē speciey. z p̄ns corruptiōem eucha^e nō oz sbam redire sz oz eā redire pp ḡnationem q̄ segt illā alterationez z p̄comitabit corruptionē specierū. nō aūt pōt redire tūc q̄n erit corruptio q2 tūc sil esset z nō etiā. Sz ista rn^o nō assignat sufficientez reditionez sbe panis eque. n. posset agens nāle agere vsq̄z ad vltimū instās si ñ rediret per te ergo nō dicit sufficiēnē Est alia opi. que pōt materiā redire. exponit tamen q̄ nō pōt intelligi de materia p̄ius ānihilata. q2 q̄ō in nihl est redactū non potest iterū idem numero redire. nec ēt de materia p̄ius conuersa in corpus xp̄i: hoc pōt intelligi: q2 illō nō posset redire nisi corpus xp̄i vel mā xp̄i e^o p̄uerteret i māz pāis. sic nec panis p̄uersus posset redire nisi corpus christi p̄uerteretur in panem. Sed oportet istā opi. intelligi si dēat p̄babiliter sustineri q̄ deus nouaz materiā causat. nec oz tunc pōere nouū miraculum. q2 hoc est ex antiquo miraculo ne fides p. dat meritū. z p̄ p̄ns vt omnis trāsmutatio possit hic fieri ab agēte nāli q̄ posz fieri si accna essent in ſba nec tunc simplr ſba māe corporee ī p̄uersiōe miueret. nec in p̄ncipio creata p istius reditionē angeret. q2 q̄tū fuit de materia p̄uersū in corp⁹ xp̄i trāsiit ꝟ vel creat Cōtra hāc opi. arguo sic quero. n. q̄ redit mā. aut in vltimo istāti quādo generat ibi noua substātia aut añ vltimū instās. Non ante p̄p duo tū quia manente eucha^a esz ſba ibi mere alia a mā corpis xp̄i q̄ō nō tenet cōis schola tū q2 illa mā eēt sine forma q̄ ē simpliciē impossibile ꝟz istū saltez nō est possibile sine nouo miraculo. sz nō sūt ponenda pla miracula sine necessitate. Si vō istāti generatiōis redit mā frustra ponit redire ad ꝟ vt agēs nāle generet ex ea q2 nō ḡnāt nisi de mā quanta ꝟz istuz maxime. Silr nō pōt generare nisi cū illa ḡnātiōe p̄comitet corruptio z spālit ꝟz istū sz tūc nō

Tho. in 4. di. 12 q. p^a ar. 2. ad q̄r. tā q̄stiūculam.

Tho. p^a pte sum me. q. 66. ar. p^o.

Thom. vbi sup. ar. 2.

illa generatiõe ꝓcomitet cõruptio. ⁊ spãlit ẽz̃istũ. ſz tũc nõ corrumpet aliquã ſubſtantiã. quia illa materia non redit ſub forma ſubſtãtiali corrumpenda. q᷑ tunc ſimꝫ haberet eã ⁊ nõ haberet. Modus etiã quo dicit iſte doctor opi. iſtã neceſſario eſſe tenendã. ſ. q᷑ nõ redeat nec materia annihilata nec cõuerſa ſed trſumõ poſſibile eſt eã redire q᷑ alia noua creatur nõ vĩ. ꝑbabilis quia materia annihilata redire põt ⁊ materia conuerſa. Primuz ꝓbat. q᷑ nihil ſequens annihilationẽ mãe eſt eiuſdẽ rõnis cũ nihilo ꝓcedente creationẽ materie. ſicut ter minus annihilationis ad quẽ ⁊ creatiõis a quo ſunt idẽ vel eiuſdẽ ratiõis. ſicut in generatiõe ⁊ corruptiõe ergo eſt eadẽ diſtãtia materie ad nihil ſequens annihilationẽ eius. ⁊ ad nihil ꝓcedens creationẽ eius ergo cadẽ potentia põt ſuper hanc diſtantiã ⁊ illã que ℊ põt creare põt ⁊ annihilatã reparare. Itẽ materia ãnihilata non ẽ magis nihil ẽz ante creationẽ. non ergo magis includit cõtradictionẽ ẽz prius ergo ſicut prius potuit oĩpotentia illud ꝓducere qõ ſic erat nihil ita et nunc põt. 2m. ſ. de materia cõuerſa ꝑbatur quia cõpus xp̃i nõ aliter ſe habet per hoc q᷑ panis conuertitur in ipſuz. ℊ ecõuerſo poſſet panis cõuerſus redire eo mõ quo conuerſus eſt in ipſuz abſq᷑ hoc q᷑ corpus xp̃i aliter ſe haberet in ſe. quia ſicut habendo in ſe iſtã entitatem poſt conuerſionẽ nõ aliter ſe habet poſitiue. ita in nõ habendo. puta ſi rediret panis nõ aliter ſe haberet priuatiue. tertia opi. eſt q᷑ ſicut comentator dicit. i. phyſicoꝝ Et de ſubſtantia orbis in materia generabilium ⁊ corruptibilium oportet intelligere dimenſiones interminatas ante aduentum forme ſubſtantialis alias nõ poſſet intelligi diuiſio materie vt i diuerſis partibus materie ſint diuerſe forme ſubſtantiales. hꝫ autem dimẽſiones poſt forme ſubſtantialis aduentum accipiunt eſſe terminatum ⁊ cõpletum. quicquid autem intelligitur in materia ante formam ſubſtantialem hoc manet idem numero in generato ⁊ corrupto. quia remoto poſteriori oportet remanere prius. Sicut ergo medianꝫ tibus his dimenſionibus incõpletis materia panis reciperet formã eius qõ ex pane generaretur. ⁊ hꝫ pane non conuerſo. Ita cum nunc ſit datum dimenſionibus vt ſubſiſtant ⁊ habeant eſſe conforme eſſe prioris ſubſtantie ita datur eis quod poſſint ſub eſſe forme ſubſtantiali. quia de natura ſua non habent quod ſubſint niſi tantum forme actuali ſed a forma ſubſtantiali habent hoc ⁊ tunc vel ex conſequenti aduenier materia propter concomitantiam naturalem forme ad materiam. vel ipſi dimẽſioni virtute diuina dabitur natura materie propter propinquitatem ad ipſam vt ſic illud genitũ ſit cõpoſitum ex materia ⁊ forma. Additur huic opinioni q᷑ ſi ex talibus dimenſionibus generaretur vermis primo ⁊ poſt ex partibus nutrientibus generatur ſubſtantia. materia nutrimenti erit tandem materia illius ſubſtantie. Contra iſtam opiniõem arguo ſic. forma determinata ad aliquod reſpectum nullo modo poteſt aliud perficere ſicut nec albedo angelum. nec ſapia lapidẽ. ſz forma ſbalis determinat ad mãm ſbalez vt ad ꝓpuz ſuſceptiuũ. ℊ nullo mõ põt pficẽ dimenſionẽ de gnẽ ẽztitatis q̃ nõ ẽ mã ſbalis. Itẽ fort ꝺ gnẽ prioꝝ nõ põt pficere ſuſceptiuũ de gnẽ poſterioꝝ. ℊ nec forma ſbalis dimẽſiõez. añs ꝑbat q᷑ act⁹ ꝑſuppõit potentiã. ⁊ hoc loquẽdo de ordine oꝛigis. actus aũt generis prioris nec oꝛigie nec pfectiõe aliqd ſupponit ꝺ genere poſterioꝝ. Itẽ tertio. ⁊ vĩ mãifeſti⁹. q᷑ forma ſbalis eſt talis actus qui eſt natus conſtituere per ſe vnuz cum ſuo perfectibili per ſe. ſed non poteſt conſtituere vnum per ſe cum aliquo de genere quantitatis. ergo ꝛcetera. Item illud quod eſt eſſentialis ratio terminandi dependentiam alterius non poteſt ad illud dependere. forma ſubſtalis eſt huiuſmodi reſpectu ẽztitatis. ℊ ꝛc. Itẽ quõ de potẽtia dimẽſiõis ꝓõt ꝺduci forma ſbalis cũ ex nã rei nõ ſit in illa tãẽz ĩ ꝓpio potẽtiali. Sic vĩ ꝓbata ꝑma ps opi. in gnãli. ſ. q᷑ dimenſio nõ põt hãe vicẽ mãe reſpectu forme ſbalis. ſz ẽztuz ad gnãtionẽ ex illa dimẽſione ꝓbat in ſpãli ꝑmo ſic. Ignis genit⁹ ex illa dimẽſiõe ⁊ forma ſbali. ignis non eſſet vniformiẽ nec vniuoce ignis cuz alio igne gnãto ex forma ſubãli ⁊ matia ignis. ⁊ tũc ignis nõ vniuoce ageret cõburẽdo boſtiã ſicut cõburrẽdo lignuz. Itẽ non ſolũ in vno ſegẽ abſurditas q᷑ erit ignis mathematicus ex ẽztitate ⁊ forma ſbali. ſz erit talis ꝓceſſus ĩ gnãbili⁹ corruptibili⁹ vſq᷑ ad finẽ mũdi. nã ex illo igne hãte dimenſionẽ ꝑ mã dicto mathematico gnãbiẽ aq̃ hãs idez ꝑ mã qõ bũit corruptũ ꝑ materia. ⁊ ex illa aq̃ aer. ⁊ ſic vſq᷑ ad finẽ mũdi: vel in ĩfinitum ꝺm phos. Nõ ille ali⁹ doctor addit de mõ ſiue mã nutrimẽti ad uenientis nõ ſaluat propoſitũ. poſito. n. q᷑ genituz nõ ſit nutribile ſicut ignis nihil valet. Item eſto q᷑ ſacerdos eſſet nutritus de iſtis ſpeciebus ⁊ pone ſicut poſſibile eſt q᷑ per magnum tẽpus quouſq᷑ multe partes materie fluriſſent ſi noue genite fuiſſent: ſequitur q᷑ ille partes nõ ita erunt vere partes cãnis ⁊ ex partib⁹ cẽntialibus carnis cõſtitute ſicut alie partes que nõ eſſent genite ex ſpẽbus. ⁊ ſic poſſibile cẽt ponere caſum q᷑ puer nutrit⁹ ex ſpeciebus vſq᷑ in finem vite ſue nõ reſurgeret niſi homo cõpoſitus ex dimenſiõe ⁊ forma ſubſtãtiali vna vel pluribus. 4a opinio eſt q᷑ in trãſſatione ipſis accidẽtibus cõicatur per creationem poſſibilitas trãſmutabilis nõ trſi in forma ſed ẽt in ĩimuz graduz actualitatis que ẽ mã. ℊ accẽtia reſoluũt poſtea ĩ mãm ex predicta poſſibilitate eis annexa cõuerſa in actualitatem gradus infimi naturaliter factam. Et ita hꝫ opi. ꝓcedat cuz ſcõa. ſ. q᷑ mã redit. ſz nõ ĩmediate a deo. ſz per actionem agentis naturalis. Cõtra hꝫ. q᷑ hoc purum poſſibile ꝺm ipſum eſt terminus creationis. ergo eſt aliquid extra cauſam ſuam. vel extra primam cauſam habet entitatem poſitiuam materia inferioꝝz. ſed hꝫ ẽ flm: q᷑ dicit aug⁹ li. 9fectionũ. Feciſti dñe duo. vnũ ꝓpe te angelicã nãm: aliud ꝓpe nihil. ſ. materiã primã ℊ de facto nihil ẽ inferi⁹ materia ꝑma. ſz forte poſſibile ſit aliqd inferius creari a deo. quicqd ſit de hoc ñ hẽt hꝫ bene locũ diſputatio de hoc Ad ꝓpoſitũ arguo ſic materia nõ ꝓducit ꝑ gnãtionẽ cũ ſit fũdamẽtuz ꝑſuppoſitũ gnãtiõi. ergo agẽs naturale nõ poteſt illud purũ potẽtiale admixtũ ſpẽbus ꝓuertere in materiã ꝑmã vel in cõpoſitũ ita q᷑ actiõe illa ꝓducat mãm primam. vel ꝓpaz iſti cõpoſito. Itez eſto q᷑ tale potẽtiale poneret in ſpẽbus euchariſtie ⁊ q᷑ poſſibile cẽt de illa actiõe nãlis agẽtꝫ ꝓducẽ mãz vel ꝓpo⁹m adhuc fruſtra poneret q᷑ agens ille nõ põt agere niſi inẽztũ actu qõ nõ ẽ hic.

Dico ergo ad queſtionem q᷑ trãſmutationum poſſibilium circa euchariſtiam. quedã ſtant cum euchariſtia manẽte. quedam nõ: omnes ꝑme nõ requirũt ſubſtãtiã redire quã cunq᷑. nec actiõe diuina: nec actiõe agẽtis naturalis nec in illis de facto eſt mã vel tedit. Secũda᷑ aũt quedam nõ requirũt ſubſtãtiã redire. tñ redit actione diuĩa: ita q᷑ ſunt quattuor cõcluſiões. Prima ꝑbatur. omne agens potẽs in tranſmutationẽ aliquã põt in terminũ illius ſi hz ſuſceptiuũ non magis repugnãs termino ẽz motui. ſed in trãſmurationibus in quibus manet eucha riſtia agens naturale poteſt in totuz motum ⁊ ſuſceptiuum non plus repugnat termino ẽz motui. ergo ⁊c. Ric. in pũi dil. ar. ⁊. q. 2

Egidius the. 44 ⁊. 45. et Tho. vt ſupra.

Henri. qto. 8. q. 36.

Mino: patet q᷑ ſuſceptiuuz non põt hic poni niſi ẽztitas: quãtitati aũtẽ nõ magis repugnat vn⁹ grad⁹ qualitatis ad quem põt eſſe trãſmutatio ẽz alius gradus i perfectioꝝ ꝺm quẽ. ⁊ alios ſibi ſimiles poteſt eſſe motus alterationis. Nam quãtitas ꝺm rationẽ ſui determiat ſibi aliquẽ gradũ qualitatis. ſic ꝑz prima cõcluſio. ſ. q᷑ manẽte euchariſtia nõ ẽ neceſſariũ redire ſubſtantiam Et per idẽ põt ꝑbari tertia concluſio. ſ. q᷑ tranſmutatio

corruptiua eucharistie dum tñ ibi maneat eadē quantitas que fit subiectum transmutationis non necessario requirit substantiam redire. Secunda conclusio ꝓbatur quia dum manet eucharistia non est ibi substantia nisi substantia corporis xpi. accidentia ēt manent: tunc sine subiecto sed neutrum istorum esset verum: si alia substantia rediret. ergo manēte eucharistia nulla substantia de facto redit. Quarta conclusio dissimilis secūde est ista. quia siue per alterationem: siue per motū in quātitate corrumpatur eucharistia redit de facto substantia. ⁊ h̄ est substantia cōposita cui talia accidentia conuenirēt quam etiam afficiūt ⁊ hoc in instanti corruptionis ⁊ immediate a deo. Prima pars ꝓbatur quia deus statuit illas species manentes esse sine subiecto in eucharistia ꝓcise ⁊ nō alibi. ergo statuit q̄ cessante eucharistia nō sunt species sine subiecto. ⁊ per consequens in ipso instāti corruptionis fit ibi aliqua substantia. Secunda pars ꝓbatur q̄ si aliqua substantia redit nō alia ꝑ illa q̄ pōt illis accītibus nouis affici q̄ alia sba nō eēt capax. 3ª ps ꝓbat. s. q̄ nō redit imediate a deo q̄ nullū aliud agēs hz virtutē actiuā ad hoc sufficientē. Nō ergo redit substātia cōposita dum accītia eucharistie manent vt dicit ꝓma opi. nec vt dicit secūda opi. redit mā siue per repationē seu resolutionē seu creationē q̄ hoc eēt otiosū supfluū cum ꝓ materiā solā nō posset magis saluari actio aliq̄ agentis nālis. nec vt dicit tertia dimēsio est susceptiuū forme sbalis nec vt dicit quarta possibilitas illa ē aliqd nec in aliquid cōuertibile. Que aūt trāsmutatio possit fieri manente eucharistia ꝓz q̄ libet alteratio per quā nō inducitur aliqd incōpossibile pani si maneret. ⁊ trāsmutatō hz quātitatē vel per se vt fractio ⁊ diuisio. q̄ ptes pāis hō genee nate eēnt manere sub illis ptib⁹ q̄titatis diuise. vel ꝑm quātitatē cōcomitāter vt est in rarefactione vel ꝓdensatione dum tñ non inducaī quātitas repugnās substātie panis iam conuerse si eēt. Per oppositū autem transmutatio corruptiua ꝑm qualitatē ꝑm illū gradum ꝑm quem nō posset stare cum pane si maneret. ⁊ h̄ hz quantitas otiō maneat eadem. talis autem nō potest fieri manēte eucharistia. vel saltē nō fit de facto. vnō si possibile eēt q̄ color induceret in spēbus cōsecratis ꝑm gradū repugnātē pani si adesset ⁊ tñ quātitas otiō eadē q̄ ꝑus maneret corrūperet eucharistia. q̄ eucharistia nō consistit in sola quātitate sed in aliis accītibus necessario ꝓximis subiectis ꝓuersas. Et p ꝑs in inductiōe illius calozis incōpossibilis rediret substātia de facto vt ꝓbatū est q̄rta cōclusione. sed h̄ nō eēt necessariū ꝓpter actionē agētis nālis vt dicit tertia ꝓclo. haberet enim agens nāle quantitatē ꝓo subiecto in quā posset inducere illum calorē vt probat ꝓbatio ꝓme ⁊ tertie cōclusionis. ⁊ tunc eēt ibi quātū calidū caloze igneo. ⁊ tamen non eēt ignis.

Ad argumenta ad primum

dico q̄ quātitas separata nō hz aliquē modū positiuū sbe sed tñ negatiuū istum. s. nō ineesse actu subiecto. hz iste modus negatiuus non sufficit ad hoc vt possit eē subz magis ꝑ ꝑus. immo cuius potuit ꝑus esse immediatū subiectum eius ꝓcise pōt eē nunc. potest tamen concedi illud argumētum q̄ alicuius trāsmutationis pōt quantitas esse subiectum sed non transmutationis ad substātiam: q̄ ibi regrit q̄ sbm sit ꝓncipiū substātie cōposite vt mā. Ad secūdū cōcedo q̄ nō regritur nouū miraculū ad actionē agentis naturalis quādiu agens illud habet passum. sed quādo non habet passum non pōt agere nisi per miraculum detur sibi passum. sed sicut a natura dari non potest ita passum requisitum ad generationē non est hic nec potest esse vel fieri per agens naturale de aliquo q̄ sit dic. ⁊ ideo oportet ad hoc q̄ agēs naturale possit agere hac actione. q̄ per miraculum respondeat sibi passum ꝓportionatum. nec tamen dico q̄ quando redit de facto ꝑm quartam cōclusionē: q̄ agēs naturale ibi generet. sed solus deus creat ibi substantiam compositam ꝓmo. sed si vlterior debeat sequi generatio alicuius: de illa substantia potest agens naturale ibi agere ad formam substantialem quia habet passum sibi conueniens. Per idem patet ad tertium quia necessario agit quantum potest agere. non autem potest ibi agere ad formam substantialem nisi fit ibi aliud receptibile a quantitate. ideo necessario requiritur actio diuina. Et si queras an agat agens naturale ad hoc q̄ substantia illa rediens actione diuina fit quanta vel q̄lis illa qualitate quam inducit in quantitatem.

Posset dici q̄ sic. quia cum posterius natura agat ꝯz deus in reducendo substantiam. ⁊ in illo posteriori habet passum receptiuum illius termini formalis in quē potest. ⁊ per consequens potest illud passum afficere illo termino formali. Vel potest dici oppositum scilicet q̄ non. quia non potest agens creatum informare subiectum aliquo accidente nisi ꝓius habuerit aliquid repugnans quod tollitur per actionem agentis huiusmodi.

Sed hoc non est necessarium quia si hoc non precedit ordine durationis contrarium vel priuatio. non ꝓpter hoc tollitur actio agentis naturalis quia bene potest agens naturale habere effectum sibi coeuum. et in seipso. vt de propria passione consequente subiectuz vel in alio. vtpote si simul causarentur sol ⁊ aer: simul fieret aer lucidus a sole ⁊ tamen non precessisset in aere oppositum luminis. Ad quartum signanter dicit Augustinus ꝓprios motus. idest qui sunt virtute ꝓpria eorum. sed talis non est nisi qui habet subiectū conueniens cuiusmodi non est quantitas ad susceptionem forme substantialis. ⁊ ideo post solam quantitatem non potest substantia produci nisi actione diuina.

Ista est distinctio duodecima huius quarti li.

In qua magr̄ post ꝯz egit de confectione huius sacramēti. Hic vō agit de cōsequētib⁹ cōfectionē. Et tria facit. Primo enim inquirit modum eēndi accītium in hoc sacramēto. Secūdo querit an ibi fit vt apparet fractio. Tertio agit de huiusmodi sacramēti effectu. Primum facit vsq̄ ibi. Solet etiam queri. Secūdum vsq̄ ibi. De causa institutionis. Tertium vsq̄ ad finē distinctionis. In speciali sentētia magistri stat in tribus ꝓpositionibus quarum ꝓma ē hec. In hoc celesti sacro species seu accidentia remanent sine subiecto. Hanc magister insinuās proponit ꝓmo inquirendo q̄ in hoc sacro accidētia remanēat actu sine sb iecto q̄ ibi non est nisi substātia corporis ⁊ sanguinis dominici que talibus accidentibus affici non potest remanent tñ accidentia ad mysterij ritum ⁊ ad fidei suffragium ⁊ etiam ꝓpter gustum. Secunda ꝓpositio est hec. Species visibilis in hoc sacro frangit sine xpi nocumēto. Hanc magr̄ ponēs querit vtrū in hoc sacramēto sit vera fractio. Et dicit q̄ nō q̄ corpus xpi frangi non pōt ⁊ alia substātia sūt non est. Et rndet magister q̄ qui busdā videt q̄ ibi nō sit vera fractio sicut videt. sed dī frangi q̄ videt frangi nec tñ ibi est illusio q̄ non ostendit ibi fractio ad illusionē sed potius ad fidei vtilitatē Alii vō dicūt q̄ vere frangit corpus xpi ⁊ non integrū manet. ⁊ hoc cōfirmat per cōfessionē Berengarii q̄ cōfessus est coram Nicolao papa ⁊ pluribus aliis epis: panem ⁊ vinum que in altari ponunt post cōsecrationē non solū sacm sed etiam verū corpus ⁊ sanguinez xpi eē. quia omnia approbata sunt sicut habet de cōsecratione di. 2. Alii vero dicunt q̄ sicut ibi est species panis ⁊ non est ibi res in qua sit species. Ita est ibi fractio que nō est in aliqua re q̄ nihil ibi frangit. qō mirabiliter de potentia dei fieri dicūt. Quarta opinio circa hoc est magistri q̄ fractio illa vera est ⁊ in ipsis speciebus sacramē

talibus est. vbi etiam subdit ꝑm beatum Hieronym. q̄ sub singulis partibus fractionis est totus xp̄s. Et etiā dicit Hylari. vbi est pars corporis christi ibi est totus Postea dicit q̄ partium fractionis vna significat corpus xp̄i iacens in sepulchro. Alia vero significat corp̄s christi viuens in mundo, Tertia vero corpus christi p̄ resurrectionem. que significatio potest etiam corpori xp̄i mystico adaptari. Preterea querit vtrum corp̄s quotidie immoletur, ⁊ vtrum illud quod facit sacerdos in hoc sacramēto possit ꝓprie dici sacrificium vel immolatio. Et respondet ad vtrūq̄ q̄ sic. non tamen in re sed in similitudine. quod enim quotidie geritur signuz est memoriale ⁊ figura immolationis semel facte. ⁊ sic forma visibilis que in altari sacrificiū dicitur ⁊ est. Similiter vero solum semel immolatus fuit sed quotidie offertur. sed aliter nunc ⁊ aliter nunc, quod auctoritatibus probat. Tertia propositio est hec. Hoc sacramentum datur in augmentum virtutis ⁊ charitatis. et in remedium quotidiane infirmitatis. Hanc magister insinuans dicit q̄ hoc sacramētum duabus de causis est institutum. s. in augmētum charitatis ⁊ in medicinam nostre infirmitatis. q̄ enim quotidie labimur ⁊ cadim⁹ quotidie christus pro nobis mystice immolatur. Vnde virtus sacramēti est remissio venialiū. Vltimo inqrit de modo vtendi hoc sacramēto. s. quomodo hoc sacramentum sit frequentandum. Et dicit q̄ supra hoc inueniuntur diuersa ecclesie statuta. q̄ quidam in diebus dñicis. quidam bis in anno cōmunicādum esse dicunt nisi dūtaxat aliquibus criminib⁹ sit grauatus. Et tñ in speciali de sententia huius dis.

Si heretici ⁊ excommunicati hoc sacramē tum conficiant.

Di. iz. 6 Olet etiam queri vtruz pravi sacerdotes hoc sacramentum conficere queant. Ad quod dici potest q̄ aliqui lz sint pravi consecrant vere. s. qui intus sunt nomine ⁊ sacramēto ⁊ si non vita q̄ non in merito consecrantis: sed in verbo efficit creatoris. Unde Augu. Intra catholicam ecclesiam in mysterio corporis ⁊ sanguinis dñi nihil a bono maius nihil a malo minus ꝑficitur sacerdote. q̄ no in merito cōsecrātis sed in verbo cōficitur creatoris: ⁊ virtute spiritus sancti. Credēdū est enim q̄ in verbis xp̄i sacramēta cōficiantur. Sicut ipse qui baptizat: ita ipse est qui per spūm scm̄ suam efficit carnē ⁊ sanguinem. Itē Greg. Putant q̄ dam cōionē corporis minus eē scificatam. si lox fiat officio quox vita eorum oculis videtur ignobilis. Neu in q̄ magnū laqueum incidunt vt diuina ⁊ occulta mysteria plus ab aliis sanctificata posse fieri credant cū vn⁹ idē q̄ spūs sanctus in tota ecclesia inuisibiliter ea mysteria ⁊ operando sanctificet ⁊ sanctificando benedicat. Mysterium ideo dicitur q̄ secretā ⁊ recōditā hēat dispēsationē. Sacrificiū vo quasi sacrū factū q̄ pce mystica ꝓsecrat ꝓ nobis in memoriā dñice passionis. Sacrm̄ ē in aliqua celebratione cū res ita fit vt aliquid significate rei accipiamus. Sacra sunt baptis

Aug. in li. de corpore dñi

Greg⁹.

ma: chrisma: corp⁹. que id eo, sacramēta dicūtur q̄ sub tegumento visibiliū rerū diuina vi tus secretius salutē eorūdē facīox operatur. Uñ a secretis virtutibus vel sacris facta dīr Panis ⁊ calicis sacrm̄ grece eucharistia dī. latine bona gratia interptat. ⁊ qd melius corpore ⁊ sanguine xp̄i. Siue ergo ꝙ bonos siue ꝙ malos ministros intra ecclesiam dispēsetur sacrū tñ ē q̄ spūs scūs viuificat. Nec bonorū dispēlatox meritis ampliatur nec malox attenuat. Hoc de corpe dñi hoc ⁊ de baptisma te ⁊ crisma te sciendū est ⁊ tenēdū: q̄ virt⁹ diuina secreti⁹ opat in eis: ⁊ diuina solūmō est hec virt⁹ siue ptās nō humane efficacie. Illi vo qui excōicati sunt vel de hereti manifeste notati nō videtur hoc sacramētū posse cōficere lz sacerdotes sint q̄ nemo dicit in ipsa cōsecratione offero sed offerimus quasi ex persōa ecclesie. ⁊ iō cū alia sacramenta extra ecclesiam possint celebrari de hoc nō videtur. Qd etiā Aug. tradere videtur dicēs. Recolite nomē ⁊ aduertite veritatē. Missa enim dicitur. eo q̄ celestis missus ad cosecrādū vivificādū corpus aduenial iuxta dictū sacerdotis dicentis Omps deus iube hec ꝓferri per man⁹ sancti angeli tui in sublime altare tuū ⁊c. Iccirco nisi angelus venerit missa nequaq̄ iure vocari pōt. Nunqd enim si hoc misterium hereticus ausus fuerit vsurpare. angelū de celis mittit deus oblationē eius cōsecrare maxime cuz eisdē per ꝓphetā cōminatus sit dicēs. bñdicā benedictionibus vestris. Qd si bñdictionib⁹ eorum se asserit maledicrum vitas. Quid erit de hostia. ergo dicemus illam posse benedici ab illo quem scimus a deo fore maledictū cuz sua bñdictione. Si enim deus maledixerit benedictionibus hereticox ⁊ simoniacus bñdixerit quis eorū ꝓualebit. Nunquid bñdictio maledicti ad nihilū poterit redigere verba verissima cōminātis dei. Ex his colligitur: q̄ hereticus a catholica fide precisus nequeat hoc sacrm̄ conficere q̄ sci angeli qui huius misterii celebrationi assistūt tūc nō assūt qñ hereticus ⁊ simoniacus hoc misteriū temerarie ꝑsumit. Non enim dubitari lz vbi corpis dñici ⁊ sanguinis misteria geruntur supnox ciuiū adesse conuētus. In huius aūt misterii expletione sicut formā seruari. ita ordinē haberi s. vt sit sacerdos. ⁊ intentione adhiberi oportet vt illud facere intendat. Sed si non credit de illo misterio sicut veritas habet: nunquid pōt intēdere illud cōficere. ⁊ si nō intendit nūquid cōficit. Aliqui dicūt ēt non recte de illo misterio sentientē posse intendere. nō quidez illud conficere qō iam eēt recte credere. sed id agere quod geritur ab aliis dum conficitur. ⁊ sic adhibet intētio. ⁊ si intentio dicatur deesse ꝓficiēdi illud mistertū. tñ ex quo itēdit ea dicere ⁊ agere q̄ ab aliis geruntur implet misteriuz.

Aug. in mione d corpore xp̄i. Uñ dicat missa.

Greg⁹ maledicā bñdictiōibus vris .i. bis q̄ in eis bñdictionib⁹ possidet vl gegd a vobis bñdicti vel qñ nō bñdicūt scis ex vo⁹ de vel q̄ iniquē agūt bñdicūt ab eis adhibeturq̄ ptōrib⁹ dummō diuites sint. Hiero⁹ maledicas bñdicētibus vos. i. qd a vob bñdicet per me erit maledictuz Bre. in eze. q̄ in expōe sacri eloquii vt auditorib⁹ placeat aliqd fingit.

Illud etiam sane dici potest q̄ a brutis animalibus corpus christi nō sumitur. ⁊ si videatur. Quid ergo sumit mus vel quid manducat. Deus vir. De hoc celesti mysterio aliqua perstringimus ac catholicis fideliter tenēda. Qui enim his cōtradicit hereticꝰ iudicat

Quid facit hereticū ⁊ quid sit hereticus.

Ne autem ignores quid faciat hereticus. vel quid sit hereticus. audi breviter quid inde sancti doctores tradant. Hyla. ait. Extiterunt plures qui celestium verboꝝ simplicitatem non veritatis ipsius absolutionem susceperunt. aliter interpretantes q̄ dictorum virtus postularet. De intelligētia enim hereſis non de scriptura est. ⁊ sensus nō sermo fit crimen. Idem in. viii. Intelligentie sensus in crimine est. Hiero. dicit. q̄ ex vbis inordinate platis incurritur hereſis. Aug. diffiniens quid sit hereticus ait. hereticus est q̄ pro alicui⁹ temporalis commodi. ⁊ maxime glorie principatusq̄ sui gratia falsas ac nouas opiniones gignit vel sequitur.

Sic brutis animalibus eucha'ī sumitur Hyla. in li. de tri. Hier. in Osee. Aug. de vtilitate credēda

Olet queri s Hec est vltima pars in qua magr determinat de cā efficiēte cōsecrationis eucharistie, ⁊ diuidit in duas. in p̄ncipalez in qua determinat hāc p̄lōnē. q̄ a quocunq̄ sacerdote bono vel malo indifferēter pōt p̄fici eucharistia. ⁊ inci dētalē que tangit de p̄ceptione sacri huius. secūda ibi. Illud ēt sane. ⁊ seqtur epylogus respectu istius tractatus totius. ibi. De hoc celesti mysterio. ⁊ pars incidētalis ibi. Quis sit dicendus hereticus que incipit ibi. Ne autem ignores.

Circa hanc distinc Ctionē quero duo. Primo vtrum sola actione diuina possit cōfici corpus xpi. Secūdo vtrū q̄cūq̄ sacerdos pferēs verba cōsecrationis cum intentione determinata ⁊ circa māz cōuenientez posset conferre eucharistiam.

Do primum sic pro a cedit ⁊ arguit q̄ nō in. 6. p̄ncipiis dr q̄ oīs actio in motu firmat. diuina actio nō fundat in motu. ergo deus nō cāt aliq̄d per actionē suā. ergo nec h. Itē ibidē. ppriū est actioni ex se inferre passionē. sed h nulla passio inferr ergo h nō est actio. Minor pbat qz illa passio fieret in instāti quersionis sicut ⁊ actio. in illo aūt instāti nō manet panis. g̃ tūc nō est passio i pane sed nec tūc ē passio in corpore xpi qz corpus xpi tūc p istā actionē nō mutat. Item q̄ nō sola actione diuina. p mo sic. agēs nāle pōt cōuertere totū in totū. qz p mo dge. dicit q̄ generatio ē quersio totius in totū. ergo agēs nāle pōt in totā istā quersionē qz nō videt sibi ipossibile nisi qz est totius in totū. Itē nā pōt formare corpus xpi in eē nāli. ergo pōt illud formare h p̄m eē qđ hz eucharistia. pbō añtis. Nā formauit corp⁹ ex sanguinib⁹ vginis. pbatio añtie. Idē esse est corporis xpi in vtero virginis ⁊ in eucharistia. sed sup idē eē vt terminū pōt eadē virtus. ergo. Et si dicas q̄ ē idē esse tamen sub alio ⁊ alio modo. ⁊ q hz super p̄mū modū possit nā nō tñ super secūdum. Contra eē fuit per se termin⁹ istius actionis nō aūt ille modus. ergo eodē eē manente per se manet idē terminus. ⁊ per p̄ns in illud posset ea dē virt⁹. Nec pōt dici q̄ phibeat ppter modum. ga modus non repugnat ei cuius est modus. ergo iste modus nō repugnat illi esse. ergo qđ pōt in illud esse p̄m se non impeditur per quēcūq̄ modum eius quin possit in ipsum. Et confirmatur iterum qz magis est posse i esse q̄ in quēcunq̄ modum eius. Preterea vltimo sacerdos habet aliquam actionem respectu cōsecrationis. ergo non sola actione dei cōficitur eucharistia. añs pbatur. non enim requiritur intrīo aliqua in aliquo respectu alicuius effectus ad quem ipsum nullo modo est causa agens. sed intentio sacerdotis requirit. ergo ⁊c

Contra. p̄ma. q. p̄ma. inter catholicam. ⁊ sumitur ab Aug. li. de corpore dñi. mysterium corporis ⁊ sanguis dñi perficitur virtute. s. sancti. ⁊ sequitur sicut xp̄s est qui baptizat. ita ipse est qui per spiritum suum hanc suam effecit carnem ⁊ transfundit in sanguinem. Itez Greg. i. q. p̄ma. Multi secularium. vnus idēq̄ spūs. s. in tota ecclesia inuisibiliter mysteria corporis xpi ⁊ operando sanctificat ⁊ sanctificando benedicit. Et iste due auctoritates ponuntur hic in littera.

Ad solutionem huius que stionis tria sunt videnda. Primum an actione diuina possit hoc sacm confici. s. eucharistia. ⁊ hoc tangūt p̄ma duo argumēta. Secūdo an actione agentis creati vt p̄ncipalis agentis. ⁊ hoc tangunt duo sequentia argumenta. Tertio an actione alicuius creati vt instrumētaliter agentis. ⁊ h tangit vltimum argumētuz

De p̄mo dico q̄ videtur manifestum q̄ sic loquēdo de actione cōmuniter sicut deus dicitur habere actiōez circa creaturas quādo aliquid nouū imediate facit in eis nisi q̄ nō est eque facile videre quomodo sit h actō positiua sicut in creatione. qz non est aliquod positiuum absolutum accipiens simpliciter esse. sed de h tactum ē di. ii. Magis ergo ppriē stringēdo actionem cōtra relationē habet huiusmōi articulus difficultatē. ⁊ dicitur qđ h mō accipiēdo actionē actionē diuina potest fieri ⁊ sit h⁹i quersio qđ probat sic. nō minoris virtutis vel actionis est aliquid quertere in p̄ceps quā in ñ p̄ceps. s̄z si querteret a deo panis in non pceps esset ibi simpliciter actio diuia qua illud ñ p̄ceps p̄ducerētur. qz p̄duci non posset nisi aliqua actiōe non relatione. ergo ⁊ nūc est actio. Itē creatio est vera actio sed non minus posset terminꝰ istius quersionis accipere eē q̄ terminus creationis. s. si hec quersio fieret in nō pceps qđ totaliter inciperet esse p cōuersionē istā. g̃ ⁊c. Maior licet videat plana. tñ probatur accipiendo actionē stricte vt dñs est. qz si creatio eēt tñ relatio. ergo creare esset tñ referri. sed cū creare sit deū velle rē esse. tūc velle diuinuz esset tñ relō vel referri qđ videtur icōueniēs. Itez de⁹ habet actionez ppriē dictā ad extra. g̃ eq̄ vel magis ppriē dictā ad extra. ⁊ sic in proposito proba tio antecedentis. quia si generatio non esset actio ppriē dicta vt cōtra relationez distinguitur sequeretur q̄ generatio esset tantū relatio. ⁊ tūc generare ⁊ die esset tā tuz referri qđ est inconueniens. Itez de actione proprie dicta ad intra arguitur correlatiuū nō est causa sui correlatiui. qz sunt simul natura. sed p̄ducere est cā vel p̄ncipiū p̄ducti. ⁊ p̄stat qđ formaliter p̄ productionē ergo p ductio illa non est sola relatio ad productum. quia tūc esset omnino simul cum ipso. ⁊ non p̄rio nec ratio causę. Ultimo arguitur ⁊ est ratio communis ad actionem ad extra de qua sunt p̄ma duo argumenta. et ad actionem ad intra de qua sunt duo alia. ⁊ arguitur sic. s. met. c. de aliquid. Relatio secūdi modi fundatur super actionez ⁊ passionez. s̄z relatio non fundatur super relationez. g̃ actio nō ē tñ relatio. Si arg. ⁊tra hāc opi. qz hz boetiū li. ō tri. ⁊ vī sūmi ab aug. s. ō tri.

c.4.7 cõmuniter videtur accipia doctoribus.in diuis non manent nisi duo genera.s.substantia 7 relatio.ergo non actio vt distinguitur contra relationem. Dicetur q sub relatione comprehenditur actio ꝓprie dcã qz respectũ dicit aliquẽ sz nõ ꝓprie rõnẽ. Et hoc vz posse confirmari per Augustũ.5.de tri.c.i i. vbi excludit a deo singula predicamenta 7 tamen videt ꝓcedere q ipse sit ꝓprie faciẽs quantũ ad ꝑdicamẽtũ actionis sz siue mutatione. Ad huius difficultatis intellectum vt actio distinguit cõtra rõnẽ an conueniat deo ad intra vel ad extra generaliter.7 ex hoc specialiter in ꝓposito opz videre rõnẽ actionis ꝑm q ponit distingui a relatione.actio enim nõ põt poni aliqd absolutũ ꝑm q ponit genus vnũ illoz.x.distinctũ.ꝓbatio qz iam cẽt noua forma 7 tũc sequerent duo incõuenientia. vnum gnãle q ad actionẽ eẽt actio 7 sic in infinitũ.7 est rõ Aristo.5.phy.qua probat q ad actionẽ nõ põt eẽ motus. Qualiter aũt hoc sequat pz q ad oẽm formã absolutam nouã põt eẽ aliqua actio:qz illa forma nõ est a se nec a nihilo.ergo est ab aliquo agente. Secũdum inconueniens spãle.s.diuidendo de ipso in quo poneret si ẽ in agente.ergo oẽ agẽs aũt mutaret ꝑm formã absolutã qz passum mutaret ab ipso.qz passum nõ mutat ab ipso nisi ita bñte actionẽ.agens aũt ad hoc q hẽat istã actionẽ cum sit forma absoluta noua opz q mutetur ad ipsam.

Rndetur q non qz motus est actus entis in potentia passiua.actiuũ aũt anteqz agat est in potẽtia actiua. 7 ideo exitus eius de hac potentia ad actũ nõ est motus nec mutatio. Contra si actio est forma absoluta 7 noua in agente necesse est q hẽat aliqd susceptiuũ qz nõ est per se subsistens.tũc enim nihil diceret formaliter agẽs per ipam actionẽ.sicut nec aliqd dicit formaliter quantuz ꝓ qztitatẽ sepatã.susceptiuũ aũt bz aliquã põz susceptiuã vel passiuã respectu susceptibilis.ergo actiuũ añ actõez erit in potentia passiua ad actionẽ.Et qõ habet potẽtiã passiuã qñqz sub ꝑuatione qñqz sub forma mutat ꝓprie g segtur ꝓpom q agẽs ꝓprie mutetur. Cõ adducit ibi q actio est actus potẽtie actiue.verũ qdẽ est simplr sed difficile est hoc saluare ꝑm istam hypothesim.s.supponendo q actio sit quid absolutũ in agẽte. non enim põt eẽ potẽtie actiue vt susceptiue qz hoc est cõtra rõnez potẽtie susceptiue vel passiue.nec põt esse eius vt elicitiue.ꝓbo qz nõ vt ab ipsa qõ est ꝓprie eẽ eius vt actiue. qz tũc actiuũ vt actiuũ per formã absolutã ꝓzẽ actione actiue se trãsmutaret ad istã actionẽ.7 tũc eẽt questio ad huc vlteriz quis trãsmutaret ipm ad illã ꝓzem actionẽ 7 sic in infinitũ.sed tenẽdo istam hypothesiz oportet dicere q actio lz sit potentie actiue qualitercũqz.tñ est actus alicuius potẽtie passiue qz hoc est vlr verum de omni forma que nõ est sepata ab omni susceptiuo.

Si ẽt dicat ꝑm hãc hypothesim q sit in patiente.sequit etiã inconueniẽs.s.q nõ põt aliqõ passum pati ꝑm formã de genere quãtitatis vel qualitatis qn simul duratione 7 forte ꝓus nã patiatur ꝑm formã absolutã alterius generis.s.ꝑm actionẽ que ponit in ipsa forma absoluta alia a qualitate 7 quãtitate.ꝓns videt inconueniens maxime de forma ꝓze 7 posteriore q nõ possit subz pati ꝑm formã absolutã ꝓzẽ nisi patiat ꝑm formã posteriorem que nõ est ꝓpria passio ꝓzis.pz qz albedo põt manere in ipso post actionẽ trãseũtem.sic ergo ꝓbata est hec negatia q actio vt ponit genus distinctũ cõtra alia nouẽ nõ est forma absoluta noua neqz in agente neqz in patiente. Nec põt poni forma absoluta sed nõ noua imo coeua illi in quo est ꝓpter duo vt ꝓus.ꝑmo vlegatũc actio eẽt 7 nõ circa aliqõ passum.qõ videt eẽ ꝛõez actionis qz ꝑm auctorẽ ser ꝓnci. Actio regrit nõ solum qõ agat sed in qd agat. Videt etiam hoc ꝓbari rõne qz nõ vniformiter est actio qñ nihil agit 7 qñ aliqd agitur.qz si qñ nihil agit agens eque agit sicut qñ aliquid agit.ergo nõ est maior rõ quare illud postea sit qz modo.non enim aliqd fit nisi qz agẽs agit.7 per te nũc ita agit sicut postea qñ res accipit eẽ.vnde breuiter non vz intelligi rõnẽ actionis q ponit eã ita absolutã q simpliciter nullũ respectũ habeat ad ꝓductũ vel passum.imo nec actio in diuinis est gn semp per eam aliquid vl aliquis accipiat esse.nec deus semp agit actione ad extra eque ante mundum sicut in creatione mũdi. Secundo diuidendo vt ꝑus qz si ponat forma absoluta vt coeua illi in quo est 7 cum hoc in agente segtur q nũquaz aliqua actio incipit vel desinit eẽ nisi quãdo forma actiua ad illam actionem incipit vel definit.7 tunc quãdiu calidũ est calidũ manet calefactio.7 per ꝑs quando calidũ impedit a ꝛzio eque agit sicut quãdo non impedit.7 quãdo terminus actionis est inductus in passũ semp post eque manet actio sicut ad inducẽdum terminum.ponere aũt actionẽ formam absolutã 7 in passo coeuã sibi est oino irrõnabile qz destructo agente adhuc eẽt actio eadem in passo.simul ẽt pateretur idẽ passuz a ꝛziis actionibus si põt successiue a ꝛziis agentib9 pati. Ex dis segtur q si actio est gen9 distinctũ ipm vt sic p se nõ dicit nisi respectũ. Ulterius si oẽs respectus hẽant vnã rõnẽ cõem qd ditatiuam respectus nõ ponerẽt nisi vnũ genus respectiuũ 7 ita nõ nisi quattuor ꝑdicamẽta. Si ergo dz saluari illa famosa diuisio ꝑdicamẽtoz qz ꝑm Aluic.3.meth.cogimur obseruare illam diuisionẽ ꝑdicamẽtoz famosam qua dicunt eẽ io. gnãlissima.cogimur inqz ꝓpter phoz antiquã auctem cui non debet facile cõtradici necesse est dicere q respectus hẽat sufficiẽtes rõnes formales.sufficientes inqz ad distinctionẽ gnerũ.hec aũt dicta sufficiẽs ad istud q ꝓbabilius colligit ex dictis auctoz est respectus extrinsecus 7 intrinsecus aduenientes vt ille dicat intrinsec9 aduenientes qui necessario cõsequit ambo extrema in actu posita.vel qõ idẽ est necessario ꝓsequit suum fundamẽtuz termino non excluso.sed posito extrinsecus qui nõ cõsequit necessario extrema etiã ambo simul in actu posita Et tunc illa sex ꝓncipia de qbus agit actor ꝓ tanto nõ sunt spẽs relationis.qz rlo dicit respectũ extrinsec9 aduenientẽ.illa aũt dicũt respect9 extrinsecus aduenientes.actio ergo erit respectus extrinsecus aduenientes.

Sed cui vz q passio.qz.3.phy.vult pbs qz actio et passio fundant in motu.motus aũt est in passo.7 q non distinguit formaliter nisi per eẽ ab hoc 7 in hoc. Sz cõtrarium videtur:qz in eodem est respectus 7 fundamentum 7 ratio fundamẽti vt videt hoc ostẽdit.sed potentia actiua que est fundamentũ actionis est in agente.ergo. Item in eodem nõ sunt respectus oppositi saltem vt idem.nec vniuersalr necessario simul passio vel respectus passionis vniuersalr est in passo.nõ ergo necessario in eodem est respectus oppositus. Itẽ in quo cũqz est forma aliqua illud est simpliciter tale: ꝑm formam illam.omnino enim irrationabile videtur q forma sit in aliquo 7 nõ cõstituat ipm informatũ ꝑm ipsaz ergo si actio est formaliter in passo passum erit formaliter agẽs. Dicetur ergo q actio ẽ respectus extrinsecus aduenies 7 in agente vt in suppposito, in forma autem que dicitur potentia actiua: vt in fundamento ꝓximo. Ulterius in speciali agens creatum habz respectum ad terminum primum siue totalem que dicitur productum 7 ad terminum qui dicitur forma educta vel inducta 7 ad subiectuz illius forme quod ẽ passum vel transmutatum. Quod autem isti respect9 sũt alii 7 alii probatur quia sunt ad alios terminos. ꝓbat etiam per aliud quia respectus correspondentes econuerso sunt omnino alii 7 alii.respectus enim producti ad producens est sicut dependẽtis ad illud ad quod dependet.7 hoc simpliciter ꝑm suum esse sicut simpliciter accipit esse.respectus autem trãsmutabilis ad trãsmutatẽ nõ ẽ simplr dependẽtis ꝑm eẽ.trãsmutabile.n. ꝑm suũ eẽ simplr ꝓcurrit cũ agẽte. vꝓcã.nec accipitur

varo li. 2. dis. 1. q. 5. Et in. 4. ima de eucha. q. vl. in solone ꝓ mu arti. ꝓncipal

simpliciter esse ab ipso: sed tñ accipit eē ꝑm formam. que inducit. Respect⁹ ēt ꝓducti ⁊ inducti ꝑz ꝙ sunt alii ⁊ si vterqz sit depē dētis a ꝓducēte qz illud ꝓmo depē det qđ ꝓmo accipit esse. ⁊ hoc est productū illud secūdario: vel per accidēs dependet qđ secūdario accipit esse: ⁊ hoc est eductū vel inductū. Istoꝝ trium respectuū ex parte agentis duo primi nō sunt extrinsecus adueni entes. qz vel agens nō ḃz relationē realē a d ꝓductum vel inductū: sicut est de deo producēte creaturā vel ali quid in creaturis. vel si in creaturis habet necessario cō sequit̄ fundamētum posito termino. hoc est manifesti us de respectu ꝓnte in producto vel educto ꝙ. s. nō ē ex trinsecus adueniēs qz necessario segtur fundamētū po sito termino. Ille aūt tertius respect⁹ qui est ad passum ē extrinsecus adueniēs: qz bñ possibile est actiuū ⁊ passi uum eē ⁊ etiā approximata ⁊ tñ nō bēre istū respectuz ꝙ agens sit illud a quo trāsmutat nec illud ab ipso trāsmu tet. vtpote si est aliqđ impediēs actionē. ergo actio cuz sit respectus extrinsecus adueniens vt ꝓus est deductuz erit habitudo agentis ad passum trāsmutatū. Et ḃ con firmatur per pḃm. ℣. meta. qui diffinit potētiā actiuā eē ꝑn^m trāsmutandi aliud inquātū aliud. Sicut autem potentia actiua est ꝓncipiū trāsmutādi: ita actio que ē actus potētie actiue erit trāsmutatio alterius. i. passi: inquātū alterum est. Duo aūt alij respectus. s. pdu ctionis vel inductionis seu eductionis. ⁊ hoc siue acti ue siue passiue ꝓtinebūt ad gen⁹ rl'onis ꝓprie dicte quia sunt intrinsecus adueniētes. Ex dictis ꝑz equoca tio multiplex huius nois actio. vno enim mō dicit de opatione. put intellectio vel volitio dicit opatio: ⁊ tamē in rei vitate est q̄litas vt declaratū ē li. .j. di. ꝫ. Alio modo actio dicit per se habitudinē vel respectum. Et qñqz accipit hoc nomē actio ꝓ respectu producētis ad ꝓ ductū. sicut dicit ꝑ eē causa agēs filii. Quādoqz autez ꝓ respectu inducētis ad inductū v el educētis ad edu ctum. vt calidū dicit cā agēs caloris in ligno. Quādoqz ēt accipitur hoc nomē actio ꝓ re acta includēdo tñ istuz respectū quē exp̄mit hic ꝙ est ab alio sicut in. ꝫ. phȳsi. Aliqñ ēt ꝓ o respectu trāsmutātis ad trāsmutatū iurta illā descriptionē li. 6. ꝓnci. Actio ē ꝑm quā in illud qđ subijcit agere dicimur. Actio ꝑm ꝓmam significa tionē est forma absoluta ⁊ in genere qualitatis vt dictū est ꝑm secūdam ⁊ tertiam est respectus intrinsecus ad ueniēs. ⁊ sic ꝓprie in genere relationis. ꝑm quartam preciseest genus distinctum vt ꝓius est ꝓbatum per Ari. ℣. meth. ⁊. ꝫ. phy. ⁊ per distinctionē respectuum qui nō ꝓtinēt ad genus relationis a relationibus ꝓpe dictis que sunt in genere relationis. ⁊ ꝑz per descripti onem nunc adductam. Secūdum quintam significa tionem si tamen sic significatio huius nominis sicut cō muniter exponit ibi philosophus: patet ꝙ actio quantū ad illud connotatum pertinet ad aliquod genus absō lutum ꝑm quod passum transmutatur: vtpote quanti tatem vel qualitatem ⁊ huiusmodi. ⁊ sic dicit ibi philo sophus de actione ꝙ est opus ⁊ finis huius. scz actiui. opus autem ⁊ finis huius est ipsa forma absoluta in pa so ꝫ vt fluens loquendo de agente per motum. vnde ꝑ mittit ibi ꝙ motus est actus ⁊ actiui ⁊ passiui. actiui vt ab ipso. passiui vt in ipso. Ille autem motus ꝑm cōmē. realiter est forma fluēs. dicitur ergo actio ibi ipm actuz siue opus vel finis agentis in quātum est ab ipso agēte Et qz ista duo. s. res acta ⁊ esse ab nihil vnum per se cō stituunt si nomen actionis in ista quinta significatione significet conceptum per se vnum non significabit am bō sed alterum. Et rationabile est ꝙ ꝓncipaliter forma lius significet ⁊ connocet illud quod est materiale vt in aliis nominibus importantibus talia diuersa: ⁊ tunc non oportet querere ad qđ genus pertineat ratione con uocati qz potest pertinere ad tot genera ad quot forma cāta in passo ab agēte: sed ille respectus ab alio qui for maliter importatur per nomen actionis in hac quinta significatione adhuc videtur equiuoce intelligi vel scili cet vt ab: vt a producente seu inducente. vel ab vt a trāſ mutante: ⁊ secundum primum intellectum pertinet ad genus relationis. sicut ⁊ ipsa productio vel inductio passiua: vt ꝓius est dictum. secundum intellectum vl timum pertinet ad genus passionis: sicut ⁊ transmuta tio passiua. Et si obiicias ꝙ hoc repugnat Arist. in. iii. phȳsi. qui vult ꝙ formale in actione secundum ꝙ disti guitur a passione sit esse ab alio. ergo illud non dicit re spectum de genere passionis. Respondeo Aris. non lo quitur ibi de actiōe secundum ꝙ est genus distinctum contra passionem: sed de actione secundum aliam si gnificationem nominis istam scilicet actum ⁊ non vt productum sed vt inductuz. cum enim premisisset de actu actiui ⁊ actu passiui hinc quidem enīz actio est. s. actus actiui illius autem passio actus passiui. ꝓbādo primam subdit. opus autem ⁊ finis actus huiusmodi est illius autem passio. accipit ergo ibi actionem ꝙ ope re ⁊ fine agentis. illud autem ē forma acta in passo: q̄ vt fluens ē motus. Ex hoc patet solutio ad quandaz obiectionem prius factam ex illa littera. concedens. n. Aris. ibi actionem esse in passo ⁊ non in agente: qz tunc agens moueretur loquitur de actione secundum hanc quintam significationem. non autem secundum ꝙ ac tio ē genus distinctum contra passionē illo. n. mō acci piēdo actionem actione formaliter aligd ē agēs. sicut relatiōe ē relatū. ⁊ sic necesse ē illud quo eē itrinsecū illi qđ dicit eē tale ꝑ ipz. sicut similitudinē eē in simili. Alli ter pōt dici ꝙ ab hoc pōt accipi equiuoce. vno mō vt ē relatio oppositi ei qđ ē a quo aliđ. ⁊ tūc dz itelligi aligd ꝓcedēs ꝙ specificatur ꝑ ab hoc. vtpote qui ab hoc vel qđ ab hoc. ⁊ hoc mō istō ab hoc nō ꝓtinet ad gen⁹ actio nis: sed magis respect⁹ oppositi. s. a quo aliđ. Alio mō ab hoc accipitur ñ vt determinat aligd ꝓcedēs. ⁊ tunc idē est cuz isto respectu a quo ⁊ hoc modo ꝓcedi pōt per tinere ad gen⁹ actionis. sed isto mō non est mot⁹ qui est in passo nisi tñ mō ēminatiue ⁊. ḃ sufficit ad saluādu vba Ari. ibidē vult. n. ꝙ actio ⁊ passio st idē sicut via ab athenis ad thebas ⁊ ecō. nō intelligo ꝙ intelligatur ibi via ꝑ ipa magnitudie sup quā fit mot⁹. ꝫ ꝑ ipo mo tu vt hinc illuc ⁊ ecō: vt ꝑz ꝑ aliud ere^m qđ posuit de di stātia hinc illuc: ⁊ inde huc sup idē spaciū vbi vult ꝙ il la sint eadē mālit ꝓp idētitatē spacij: ꝫ alia fomalit ita hic mot⁹ ē illō ꝙ qđ dz agēs ꝓ respectū ab ḃ: itelligēdo ꝑ ab hoc respectū a quo. In mobili ēt fundat ecō respec⁹ ad agēs. Et isti duo respect⁹ bñt aligd idē mālit vt motū. ꝫ formalr sūt alij ⁊ i alijs ſbis. ꝑmisit. n. ibi ipn cipio illi⁹ ptis de actiōe ꝙ oz in eē actuz vtriqz. s. mo tiuo ⁊ mobili. mobile. n. eē ipo posse. mouēs aūt in opa ri ģ illū actū monētis quē ponit opari vult inēē moueri Et si obijcias qđ in fine capli dicit ꝙ cui insūt hec. s. ac tio ⁊ passio supple mot⁹ ē. ℙōt dici ꝙ alia lra ḃz mot⁹ inest. vl ista lra pōt sic exponi. nō cui insūt vt ſbo vel fūdamēto. qz nec passio de genē passiōis inest motui vt fundamēto. qz respect⁹ fundat⁹ sup motū ad agēs ē in trinsecus adueniēs: cū mot⁹ sit forma ipa inducta vel educta. ꝫ cui insūt ḃ alterū ēminatiue. s. actio: ⁊ alterū q̄si subiective: qz cōit ecomitant i eodē ſbo vt i passo. qz tñ varie vz ibi log de actiōe ⁊ passiōe nō pōt facilit̄ ḃi tota itētio ei⁹ nisi exponēdo totū illud. c. ḡrā ģ ibi. qz ḃ esset nimis prolixum. Ad propositum in speciali dico ꝙ siqua ad diuina transferuntur genera quod est expositum in primo libro di. viij. questione .ꝫ^a non trāſferē aliqua actio de genere actionis ⁊ hoc ad intra vt sic quantū ad omnia intrinseca simpliciter sit illa ꝓ positio vera. s. ꝙ tantum sunt ibi duo genera. s. relatio ⁊ ſba. Neqz ēt cōuenit deo aliqua de genere actiōis re spectu cuiuscūqz totalit̄ ꝓducti cui⁹. s. nō ꝑcessit aliq̄ ps potētialis nālis. Et ꝓbō cōis tā de ꝓductōe totali ad

intra ꝯ de ꝓductione totali ad extra: cuiusmodi est creatio ista est: q; vbi est totalis ꝓductio nō de aliquo passo seu potentionali ibi deficit illud qō requirit ad actionē ꝓprie dictā que semp est in passum ꝑm ꝑbm. ſ metaph. ⁊ auctē. 6. p̄n. sed nec p̄ ꝓducit filiuz de aliq̄ potentiali vel quasi potētiali vt oñsum est p̄mo li. di. ſ. nec creat de aliquo passo trāsmutato. Alia cōis ꝓbō ē q; actioni cozrñdet passio ꝓprie dicta que. ſ. est respectus extrinsecus aduenies sicut ⁊ ipsa actio. Jn diuinis aūt ad intra nullus pōt eē respect⁹ extrinsecus aduenies q; glibet sume necessario oritur ex natura fundamēti. nec in creatione pōt eē passio extrinseca aduenies. q; ꝓductū siue extra siue intra sume necessario refert ad deum ꝓducētē. de intra nō est dubiū: sed de creatura ꝓbo. q; impossibile ē aliquā relationē magis ītrinsece creature ineſſe ꝯ illa que est ad creatorē: intrīſ q illa ē idē realr fundamēto vt oñsum est li. ij. di. ſ. Est tñ tā ad intra ꝯ ad extra in totali ꝓductione actio aliqua diuīa accipiēdo actionē nō ꝓ aliquo de genere actionis: ſz ꝓ aliquo cozrñdente illi actioni de genere actionis sicut in ꝓducto nō est passio de genere passionis. sed passio equiuoce dicta cozrespōdēs actioni de genere actionis. Et ista equocatio nois actionis dicta ē ꝑus eque silis etiaz pōt cozrñdere in genere passionis. vñ ꝓductio actiua: vel actio in diuinis est trīſ actio relatio realis silr ꝓductio passio. ad extra aūt ꝓductio actio est rīō rationis. ⁊ ecōuerso ꝓductio passiua relatio ē realis sicut dictū est i. li. di. ſo. Sed in ꝓposito de ista cōuersione nungd ponēda est ibi actio diuina. Dico q; sic accipiēdo actōez ꝓ rīone rōnis. sed de actione cozrñdēte actioni de genere actionis magis est dubiū. si enim ibi ꝙuertat subiam ita q; nihil sit trāsmutat⁹ ibi nō pōt ibi saluari passio ꝓprie dicta nec ꝓ ꝑs actio. sed si ponat ꝑm aliā viam quā supza posui q; h ꝙuersio est ībe panis vt h in corp⁹ xp̄i vt hic. ⁊ sic sit ibi corp⁹ xp̄i vt passum recipiēs p̄tiā nouā. tūc pōt dici q; h ē ꝓprie passio in corpore. ⁊ ita actio cozrñdēs ꝓportionabilr actioni de genere actōnis: nec ista repugnat deo. pōt enim deus trāsmutare aliqō passum sicut nā pōt. ⁊ ista trāsmutatio passiua ē passio ꝓprie. ⁊ actiua est actio cozrñdēs generi actiōis nō tñ relatio. ⁊ tūc opz dicere q; gen⁹ actiōis aliquo mō ꝑm p̄dicationē ꝓportionalē possit ad deū trāsferri sed nō ad intra. Harū duarū sniarū p̄ma vī difficilior. imo nō vī bñ intelligibile quō sit aliq̄ noua actio realis sine ēmino qn i termino ⁊ ad min⁹ sit aliq̄ realis relatō noua siue forma absoluta. h aūt excepta destructione panis cuius terminus ad quē est nō eē panis ꝓut est aliq̄ versio positiua nō hz talē formā absolutā ꝑm oēs in corpore xp̄i. rīonē realē ergo noua ad minus opz ponē ibi. ⁊ hoc ad agens. nec vī q; illa possit eē noua nisi aliqd realiter sit nouū in illo corpore: ꝓpter qō magis nunc dicaf terminare actionē realē dei ꝯ p̄us.

Ad argumenta contra istū articulū.

Ad p̄m cū dr: relatione nihil ꝓducit. productione aliqd ꝓducit. hec rō nō dz aliquē intelligētē mouere. productio enim diuina qua ꝓducit aliqd ad extra non est absolutū in eo ꝑm oēs: q; ꝑm nihil absolutum in se respicit creaturā. ergo necesse est oēs dicere illam ꝓductionē qua dicit deus ꝓducens esse respectū sed qd magis incōueniēs est dicere q; relatione ꝓducat: ꝯ q; respectu ꝓducat. qcqd enim videf eē cōtra istud relatione ꝓducit oporteret q; acciperetur ex aliquo medio cōmuni omni respectui ꝓut forma absoluta in genē potest se habere ad productionē eo mō quo nullus respectus pōt. Secūdo manifestū est q; ꝓductum magis formaliter ꝓducit ꝓductione passiua sui ꝯ ꝓductione actiua agētis. sed ulla ꝓductio passiua ꝓducti nō ē passio de genere passionis q; nō est extrinsecus aduenies sed maxime intrinsecus orit enim posito termino ⁊ fundamēto. ē rīo ꝓprie dicta. ē cātum ꝓduci ꝓductiōe formalr est ipm ꝓduci relatione formaliter dicta.

Dico ergo ad ar^m q; vtraq; p̄missa est ampbibo⁹. pōt enī ablatiu⁹ cōstrui i rōe formalis p̄ncipii ꝓximi vl remoti. ⁊ ista multiplicitas vlr accidit qñ aliqd abstractū cōstruit in ablatiuo cum aliquo cōcreto denominā te respectū. hec enim est vera. simile est simile similitudine intelligēdo ablatiuū cōstrui in rōne forme ꝓximo denoiantis. Et hec est vā. simile est simile qualitate intelligēdo ablatiuū cōstrui in rōne p̄ncipii formalis remoti. Et hec est vera: calidū calore calefacit. ⁊ hoc calidum calefactione calefacit: sed in alio ⁊ in alio sensu.

Ad ꝓpositū si vtrobiq; cōstituaf ablatiuus in ratione forme ꝓxime denoiantis minor ꝓpositio est vera: ⁊ maior falsa q; ꝓductio illa qua formaliter ꝓducit est relatio. ⁊ ita est ſyllogiſmus ex oppositis. sicut iste nullus hō currit sortes currit. ergo nō ē homo. nec mirum si infert cōclusionē impossibilē. imo incōpossibilez ꝑm artē secūdi ꝑoz accipiendo aūt maiorem negatiuam ꝓut ablatiuus cōstruit in rōne p̄ncipii formalis remoti ⁊ minorē affirmatiuā ꝓut ablatiuus cōstruit in rōne forme ꝓximo denoiantis. sic vtraq; ē vera. sed tunc inferendo q; ꝓductio nō est relatio fit figura dictiōis mutando rōnem p̄ncipii formalis ꝓximi in ratione p̄ncēpii formalis remoti vel ecōuerso. vel vt magis logice dicaf cōmutādo absolutū in respectiuū. nam p̄ncipiū remotū respectu cuiuscūq; denoiati respectiue ē absolutū. principiū aūt ꝓximū ē respectus. ⁊ forte posset hic poni figura dictionis ꝑm p̄mū modum ex simili termi natione. nec vsq; alibi ita euidēter sicut in talib⁹ palogiſmis. hic enim ē ꝓpter similē terminationē casualē que oñdit similē cōstructionē casuum decipit ⁊ in hoc decipimur ꝑm ampbibologiā. ꝑtū ad p̄missas apparz q; possit inferri ac si in eodē casu similiter terminata sile; sniam significarēt in p̄emiſſis. Ad secūdū nō est inconueniēs cōcludere creationē dei esse relationē ratōis cum necesse sit dicere creationem creature nō eē passionem de genere passionis: sed relationē ꝓprie dictam.

Et cum infers, ergo deū velle creaturā eē est referri. non sequit creare enim p̄ncipaliter significat relatiōez passionis ⁊ cōnotat actū ēntialē diuinū intrinsecuz nō tñ absolute sed vt trāsit super obm extra deum aut vl le creaturam esse p̄ncipaliter dicit actū diuinū lz connotet trāsitū eius sup obm. mō non sequit qō p̄ncipaliter dicit: relationem ē relatio ergo illud quod quasi fundamentaliter cōnotat relationem est relatio. vnde in forma arguendi est figura dictionis: q; mutatur ad aliqd in ad se. sicut si argueretur sic. simile esse est referri ar^m est esse similem esse. ergo album esse est referri nihil valet. Ad tertium si hec est vera. generatio est relatio: vt ostensum est di. 27. primi libri. ⁊ vniuersaliter i abstractis tenet consequentia ad concreta lz quādoq; nō econuerso. nullum erit inconueniens immo necessarium q; generare erit referri. Sed si vis fiat in verbis: ⁊ habeatur ꝓ inconuenienti q; generare vel dicere sit ꝓcise referri. dico q; inferius non est ꝓcise superius quia est superius cum aliqua differentia addita. sic homo non est tñ animal sed simul rationale. ita dico q; generare dicit relationem sed talem. scilicet productiuaz per naturam. ⁊ dicere relationem per intellectum. et ideo generare non est tñ referri: sed referri relatōe originis fundata supra naturam fecundam. ⁊ dicere referri relatione originis fundata super intellectum fecundum. Ad quartum cum dicitur q; relatiuum non ē causa sui correlatiui. istud argumentum est contra omnem opinionem nisi forte ponentes personas absolutas. si enim omnes catholici concedunt ibi originez: cōcedunt ēt ibi p̄cipationē pſone ad pſonam. vel oportet dicere q; relatiuū sit p̄ncipiū sui correlatiui. vl opz dicere q; p̄ma pſona p̄ncipiās sit absoluta a relatione

ad secundaz. Est ergo responsio quam dixi. i. li. di. 27 q. 3i. q̄ ꝛz relativa sint simul nā ꝑut simultas dicit nō posse eē sine inuicē: tñ cū ḃ stat ꝑioritas originis q̄ nihil aliud dicit nisi a quo est aliud. Cōtra hoc aliq̄ ꝑñt habere ordinē in intellectu que tñ nō ꝑñt hēre ordinem extra intellectū. ergo q̄ nullū ordinē hēre ꝑñt in intellectu oīno nullum ordinē hēre ꝑñt: sed relativa sunt simul in intellectu. ergo ꝛc. Itē qō est sil' vt ē sil' nō est ꝑus sed ꝑus origine vt est ꝑus origine est simul cū posterioꝛe vt est posterius qz sic sunt per se relativa. q̄ ꝑus origine nō est ꝑus. Et idē arᵐ posset fieri de ꝑori ꝛ posteriori natura. Ad ꝑmū dico q̄ eē simul in intellectu ꝑōt intelligi dupliꝛ. vel q̄ illa simultas determinet actū intelligendi vt trāsit super obiecta. vel q̄z determinet ipa obiaque intelligunt. vel aliter ꝛ redit in idem simultas ꝑōt dicere modū oboꝛ vt intelligunt siue vt compant ad actū intelligendi vel modū ipsoꝛ ꝑm se ꝑmo modo maioꝛ est falsa. s. que sunt sil' in intellectu nullū ordinē habēt qz quātūcūq̄z illa oporteat cointelligi nō ꝑpter hoc tollit aliqd qō cōuenit eis ꝑm se, ꝛ solū hoc modo est miꝛ vera. Contra qñ sub ꝑpriis rōnibᵘ intelligunt: bñt simultatē oīmodā in intellectu. ergo nullū ordinem.

Rndeo ꝑpriorōnes coꝛ bñt quēdā ordinē, ꝛ tñ ipe vt bñtes ordinē bñt ēt simultatē. s. per cōparationē ad actum intelligēdi. Ad ꝛᵐ ꝑpō illa maioꝛ que sunt simlᵉ vt sunt simul nō bñt ordinē: vera est si vt dicat silitudinem ꝛ in mō simultatis ꝛ cū hoc in mō ordinis ꝛ in mō inherendi ipsius simultatis ꝛ ordinis intelligo sic q̄ sicut accipit modus simultatis ꝑm nām ꝛ ꝑm originem ita accipiat ꝓportionaliter idē modus ꝑioritatis ꝛ posterioritatis: cū hoc ēt q̄ sicut simultas ꝑdicat de istis ita ordo negat de eis. s. q̄ si accipit ibi simultas vt ꝺno minatiue inherens eis. ꝛ per hoc non negetur ordo in esse eis per se primo modo sed negat eis inesse denoiatiue. ꝛ tūc illa minoꝛ nō hz veritatē nisi de hoc modo si mul nā: ꝛ de mō ingerēdi accītali seu denoiativo. ꝛ concludo vniformiter q̄ non sunt ordinata tali ordine. et hoc vt denominata a tali ordine. sed ex hoc nō sequit q̄n sint ordinata per se ꝑmo modo. vñ hec est vera ꝑus vt ꝑus ꝑus est posterioꝛe intelligendo de ꝑdicatione ꝑ se secūdo mō. nec in talibᵘ intētionibᵘ gnālibus est inconueniēs vnū oppᵐ ꝑdicari eētialr de aliquo ꝛ reliquū oppᵐ de eodem denoiativo intelligendo oppᵐ qō hz sui cōceptus rōnē oppᵐ: sed nō saluat oīno oppōis rō vbi est diffoꝛmis modus ꝑdicationis. Exᵐ huiᵘ: potētia est potētia per se primo mō: ꝛ potētia ē in actu actualitate sibi coꝛrñdēte. q̄z potentia qñ est extra suā cāz non est in potētia ad suū eē. magis patet idem in intentionibus. quia hec est vera singulare est singulare ꝑ se ꝑmo mō. ꝛ hoc singulare est vle ꝑdicatione denoiativa ꝛ in intētionibᵘ grāmaticis masculinū est masculinum. ḃ ē va ꝑ se ꝑmo mō. hec aūt masculinū ē neutrū va ē denoiative vel denoiativa ꝑdicatione. Ad 5ᵐ ꝑncipale de. 5. meta. ꝑōt dici vno mō sic. q̄ nulla rō secūdi modi fundat sup actionē ꝛ passionē vt dictū est li. j. di. 27. sed tñ sup potētiā activā ꝛ passivā. q̄z ille rōnes q̄ vident fundari sup actionē ꝛ passionē nō insāt quādo actio ꝛ passio est. insāt ēt qñ actio ꝛ passio nō sunt. ḃ ꝓz qñ. n. aligs in creturis gnāt tūc nō est ꝑi ꝛz postea quādo ꝓles formata ē: sicut illa ꝓles incipit eē filius: ita incipit q̄ genuit carnē eē ꝑi. tñ tūc nō est aliq̄ eius actō poset enī tūc vel nō eē vel nō oīno agere aliq̄ actione noua ꝑter illā ꝑmam. relatio aūt non ꝑōt eē nisi dū ē fūdamentum: ꝛ si fit fundamētū cōpletū: ꝛ hoc ex vtroq̄z parte simul crit ꝛ relatio. actiones q̄ ille ꝑnt hēre se trīa ad relationes sicut ꝓuie dispōnes ad tales rōnes. Saluat q̄ dictū ꝑbi ibi q̄ rōnes de secūdo mō dicunt ꝑm potētiam activā ꝛ passivā vt ꝑm fundamēta ꝛ ꝑm actiones potentiarū vt ꝑm dispōnes ꝓuias ad illas rōnes.

Alio mō ꝑōt dici q̄ ꝑbs logtur ibi de actione ꝑm se tūdam significationē nois ꝓut importāt habitudinem ꝓducētis ad ꝓductū. ꝛ actio ꝑm hāc significationē ꝑ se dicit aliqd de genere rōnis vt dictū ē supra. Et tūc illud ꝑm potētiā activā ꝛ passivā ꝺz exponi vt ꝓus. s. vt ꝑm fundamētū. illud aūt qō segtur ꝛ actiones potētiarū ꝺz intelligi formaliter sicut ꝑm similitudinē ē similē. ꝛ ad istū intellectū aliqd illius lre manifeste cōsonat ait enim. sicut ꝑ filii ꝑ hoc qđē fecit. illud aūt passum ē. fecit hoc est ꝓduxit passū ē. hoc est ꝓductū est.

Et si obiicias q̄ exēplificat calefactiuū ad calefactibile q̄z ꝑōt ꝛ iterū calefaciēs ad illud qō calefit. ꝛ secās ad illud qō secat tanḡz agētia. Rndeo Ari. exponit quō itelligit illa vbi statim. d. ꝑm ipsa tpa iam dñr ad aliquid: vt qō fecit ad factū ꝛ facturū ad faciēdū. ḃ. n. sēper agens est ꝓducēs ꝛ actū est ꝓductū. ꝛ ita debet intelligi calefactiuum ꝓ productiuo totius calidi eo modo quo in. 7. dicit totum cōpositū generari. ꝛ hoc in generationibus per accidens sicut in generatione subsātie. ꝛ calefactibile accipit ꝓ toto illo possibili ꝓduci ñ aūt ꝓ passivo idest possibili trāsmutari ꝛ ita calefaciens ꝓ ꝓducēte totum calidū ꝛ illud qō calefit ꝓ toto cōpositō terminate ꝓductionē. nō aūt ꝓ sbo transmutato ad calorē. ꝛ ita de illo qō secat ad secās. Tertio mō ꝑōt dici q̄ ꝑbs nō tñ ponit ibi spēs relationis ꝑm se. sed ēt modos ꝑm quos aliqua dicunt ad aliqd: sicut ꝛ in. c. qualitatis nō tñ ponit spēs qualitatis sed modos. vñ dicit q̄le ꝺz vno mō ꝺīa sbe nō tñ differentia sbalis ꝓtinet per se ad genus qualitatis. ita hic i secundo mō relatiuoꝛ possunt poni illa ꝓz que aliquid dicit ad aliud nō vt ꝑm relationē formaliter: sed vt ꝑm respectum aliquem extrinsecus aduenientē bñtez similitudinē cum illo modo. ꝛ tunc exponat littera actiua ꝛ passiua ꝑm potētiā actiuam ꝛ passivā dicunt ad aliquid vt ꝑm fundamēta relationū ꝓprie dictarū: qō sequit. Et actiones potētiarū. exponat. s. de actionibᵘ de genere actionis q̄ ꝑm eas formaliter dicunt actiua ad passiua ꝛ ecōuerso. nō qđē ꝑm relationes ꝓpe de genere relationis. sed ꝑm quosdā respectᵘ ꝓtinētes ad scōm modū relatiuoꝛ ꝛz nō ad genᵘ relationis bñtes tñ modū similē q̄busdā spēbᵘ relationis vt sic ista ptineat ad vnū modum relatiuoꝛ. nō aūt ad aliquā spēm relationis.

Contra ea que dicta sunt de actione dei ad intra: et actione totali ad extra arguo sic. Cui est potētia eius est actus. de som. ꝛ vigi. in ꝑn. sed in deo est vere potētia activa ergo ei vere cōuenit agere. Item dum creatura est semper refertur ad deū vt creatura eius sed nō sē per referē ad deū per creationem passionē. qz creatō passio non est nisi in instāti ꝑmo quādo creat. sicut nec creatio actio dei est nisi tūc. ergo aliqua relatione alia q̄z ista creatione referē. ergo ꝛz illa alia qua creatura necessaria semper refertur non sit de genere passionis. tamē illa creatio passio potest eē de genere passionis qz contingenter abesta creatura post ꝑmum instans. Itez creatio videt esse ꝓductio realis dei ad creaturam. sed dei ad creaturam nō est relatio realis. ergo creatio non est relatio. Ad primum dico sicut hoc nomen actio eq uocatur vt supra dictum est: ita hoc nomen potentia activa. non solum enim dicitur de potentia transmutativa: sed ctiam de potentia ꝓductiua. ꝛ quidem deᵘ habet potentiam actiuam vtroq̄z modo. ꝛ sic potest cōuenire sibi actio vtroq̄z modo. ꝛz sic vna actio nō erit alia

Ad secundum videtur posse duci ad oppositum: qz si creatio passio non semper manet: tamen semper manet illa habitudo quam creatura habet ad deum vt ad causam efficientem dum creatura manet. ergo illa habitudo non est creatio passio de genere passionis. Respondeo ergo q̄ creature ad deum vt ad causam efficientem non est nisi vna relatio ꝛ coeua fundamento. vt patet. 2. li. di. i. ꝛ illa potest dici creatio passiua. vel si ḃ nomen creatio importat nouitatem: siue ordinem ad

non eē p̄cedens. tūc op̄z vti alio noīe nō importante nouitatē q̄ illa nouitas nō est coeua nec relationi ad deum nec fundamēto. ⁊ de hoc est dictū. ⁊. li. vbi supra.

Ad tertiā ꝟ̄nsum est. j. li. di. 30. in solutione articuli vltimi: quō deus realiter est dn̄s: ⁊ tn̄ non relatiōe realī dn̄i. De secūdo articulo vī q̄ ista q̄uersio possit cō petere alicui creato vt agenti p̄ncipali cuius est ratio q̄ actio cōpetēs deo p̄ p̄ncipiū agendi nō formaliter in finitū potest cōpetere creature: q̄ sibi non repugnat actō cuius p̄ncipiū sufficiēs est aliq̄d finitū vel nō infinitum sed deus ꝑducit creaturā per volūtatē que nō ē formaliter infinita ꝯ̄ ⁊c̄. ꝓbatio minoris. si. n. volūtas dei esset formaliter infinita includeret formalr oēm pfectiōez intrinsecā deo q̄ infinito nulla pōt n̄eri additio ⁊ tunc vo. eēt pelagus infinite ſbe q̄d nō est verū q̄ hoc est p̄ p̄rium ipi eēntie ꝑm Dam̄. c. 9. li. i. qui est misit me ⁊c̄ totū enim in se cōp̄rehēdēs bz eē velut ſbe quoddā infinitū pelagus ⁊ interminatū. ⁊ ideo p̄mittit ibi q̄d vī p̄ncipalius eoz noīum que de deo dicunt̄ qui est.

Confirmat q̄ volūtas nō includit formalr in se relationes. sine illis aūt nō habeē totalis perfectio diuina intrinseca. ergo nec infinitas. Itē agēs nāle potest istas spēs alterare ⁊ tandē ex eis ſbam generare. vt p̄z in mixtione aque multe ad spēs vini ⁊ nutritione ⁊ aliis gnātionibus que fiūt ex istis spēbus. ergo pōt virtus creata cōuertere totaliter istas in aliquā ſbam p̄us nō exīt̄ē. ⁊ per cōsequēs totaliter cōuertere in ſbam p̄exīt̄em q̄ non maior regrīē virt⁹ hic q̄z ibi. Dico tamē q̄ creatura nō pōt in istā cōuersionē vt agēs p̄ncipale. Ratio q̄ in eam non pōt nisi agēs cuius virtuti actiue totalr subest eē ⁊ non eē vtriusq̄ extremi: p̄z ex solone p̄me ⁊ secūde. q. ii. di. Sed nullū creatū est huiusmodi. q̄ q̄libet p̄supponit aliquā ptē ipsius termi a quo ⁊ ad quē vt oñsum est p̄ma q̄one huius quarti. Ad illud q̄ dicit de volūtate dico q̄ maior est probabilis. ſ. q̄ p̄n^m agendi finitū vel nō infinitū nō repugnat creature. ⁊ ita nec actōin quā pōt per se sufficiēter tale p̄ncipiū. Ex ex hoc segtur q̄ volūtas vt est p̄ncipiū creature sit formaliter infinita. Nego ergo minorē. ſ. q̄ nō sit infinita. rō tacta est p̄mo li. di. 10. Apparet hoc breuit. q̄ deus est simplr btūs in opationibus intellect⁹ ⁊ voluntatis sue. Nō est aūt simplr btūs in eēntia vt ē infinita nisi eam cōp̄rehēdat. ⁊ sicut intellectus comp̄hēdit videndo: ita volūtas suo mō opz q̄ cōp̄rehendat amando ad hoc q̄ sit perfecte btā. ⁊ per ꝑs vtraq̄z potentia ⁊ vteręz actus vtriusq̄z potētie circa eēntiā diuinā vt p̄fecte se btificat erit infinitū. Ad ꝓbationē ergo illi⁹ minoris dico q̄ in diuinis pōt intelligi quasi infinitas extensiua si intelligereē quasi infinita multitudo pfectionum. alio modo infinitas intēsiua alicuius perfectionis simplr ita q̄ illa pfectio ꝑm ꝓpriā rōnem suā sit sine limite ⁊ termino. ⁊ hoc secūdo mō adhuc aliq̄d pōt hēre infinitatē nō tn̄ formalē sed etiā fundamētalem aliq̄d aūt formalē intēsiuam bz non fundamētalem.

Dico ergo q̄ nihil vnius rōnis formalis est infinitū p̄mo modo. imo forte nec absolute in deo est talis infinitas. forte enim sicut p̄sone sunt finite loquēdo de ista finitate ⁊ infinitate. ita ⁊ pfectiones simpliciter sunt finite numero seu sua multitudine ⁊ relationes ⁊ notiones. ⁊ hec ⁊ illa simul iūcta sunt finita. sed infinitas intensiua formalis ⁊ fundamentalis simul est in eēntia diuina vt eēntia est. Et p̄o tanto a Dam̄. vocat pelagus. formalis aūt tn̄ non fundamētalis ē in qualibet alia pfectione simpliciter, quelibet enim habet suam pfectiōem formalē ab infinitate eēntie tanq̄z a radice ⁊ fundamēto. Infinitas aūt neq̄z formalis neq̄z fundamētalis est in relationibus quibuscūq̄z in diuinis vt oñsum est in p̄mo li. di. 9. q̄ patri melius est nō habere filiationē q̄z habere. perfectio aūt simpliciter est illud q̄d melⁱ⁹ ē q̄d libet hēre q̄z nō hēre. apparet tūc rōsio q̄ bz volūtas sit formaliter infinita tn̄ nō inducit in se formaliter oēs p̄fectiones intrinsecas q̄ nec eēntia nec aliq̄d aliud includit sic eas oēs. sed nec includit fundamētaliter omnes: sed sola eēntia sic includit oēs ideo q̄ pelagus. volūtas tn̄ per idētitatē includit quālibet pfectionē simplr ⁊ quālibet relationē. Confirmatio illa de relatiōibus parū valet q̄ quomodocūq̄z nō includerent̄ ille adhuc posset rō infinitatis saluari isto modo intelligēdo q̄ ille nihil addunt ꝓpter q̄d sit infinitas. si. n. eis circūscriptis non minus habetur in aliquo infinitas ⁊ ille addite non sunt formaliter infinite ⁊ finitum vel non infinitum additur alicui finito non facit infinitum ideo segit̄ p̄positū. Dico ergo q̄ bz voluntas nō includat formaliter relationes tn̄ pōt esse formaliter infinita. Et si obiicias non includit perfectionē diuinam. Dico tn̄ non totaliter extēsiue tn̄ totaliter intēsiue ꝑm vnaz perfectionē non est formaliter. sed oēs alias pfectione s⁊ relationes non formaliter sed idētice. Et de istis sepe dictū est. j. li. di. 8. ⁊ di. 9. Ad secūdū p̄z ex p̄cedēti di. ex 4. vltimis conclusionibus. ex quaz ꝑma patet quomodo istis accītibus cōuenit agere. ex tribus aliis quo ⁊ modo eis cōueniat pati ⁊ corrūpi. Breuiter ergo negandū est ab agente creato posse istas cōuerti in ſbam aliquam totaliter nouam. neq̄z in mixtione neq̄z i nutratione seu quācūq̄z istarum specierum corruptione vt patet ibi. sed aliquando noua substantia succedit eis corruptis. sed non actione agentis creati sed dei immediate reducentis.

De tertio articulo videre /

Tho. j. pte sum me. q. 7 7. ar. 6. i solone p̄ncipali.

tur q̄ hec conuersio cōpetere posset creature vt agenti instrumētaliter. p̄mo q̄ accidens pōt esse instrāliter agēs ad generationē substantie. ergo a simili in p̄posito.

Antecedēs ꝓbatur p̄mo sic quando aliqua sunt eēntialiter ordinata plus distat tertium a p̄mo q̄z secūdum sed in creatura sunt eēntialiē ordinata eēntia. eē ⁊ potentia. q̄ plus distat potētia ab esse q̄z eē. sed eē differt realiter ab essentia. q̄ magis potētia. ⁊ ꝑ ꝑs nulla forma ſbalis pōt eē imediatum p̄ncipium agendi. 2° probat idē aīs. Quādocūq̄z sunt duo act⁹ quoz neuter includit alium: nō reducunt̄ in idez p̄ncipiuz: vt hētur a ꝓbo. 2. de anima. qui vult q̄ potētie distiguant̄ ꝑ actus sicut actus ꝑ oba. sed perficere materiam ⁊ abstrahere a materia sunt duo act⁹ in aīa ⁊ nō includētes se. quod ꝓbat. q̄ vteręz pōt esse sine alio: primus sine secūdo. vt in puero ⁊ dormiēte. secūdus etiam sine primo in aīa separata. sed act⁹ p̄ior. ſ. dare esse māe competit essentie vt p̄eximo p̄incipio formali. q̄ ille alius actus nō conueniet essentie. ⁊ tunc a simili de alijs substantialibus formis respectu actionum que videntur competere. Si obijcitur contra ista. p̄mo. q̄ q̄cunq̄z absolutum potest separari a quocunq̄z absoluto: quia non apparet conditio in hoc. ergo si intellectus sit absolutuz quid aliud ab anima pōt ab ea separari ⁊ ita separatus poterit intelligere ⁊ beatificari quod videt inconueniens. secundo quia substantia siue quidditas ſbe est obiectū motiuū intellect⁹. est ergo p̄ncipiū ime diatuz operandi in intellectū. Ad primū dicunt negando primā propositionem ponendo exemplū de ſbiecto ⁊ p̄pria passione. Ad secundū dr̄ q̄ illa actio est intētionalis ⁊ nō realis. Ꝯ p̄mū q̄ sic bz propositū: q̄ si subiectū nō pōt separari a p̄pria passione boc est p̄opt aliquā necessitatē in subiecto respectu passionis hec aūt necessitas reducit ad aliquaz causalitatē. nō cāe mālis cū illa sit cōtradictionis. ergo cause efficientis: ⁊ sic substātia erit cā efficiens imediate alicuius passionis nisi procedit in infinituz dando passionez ante passionē. secundo bz propositū quia instātia posita cōtra maiorem confirmat minorez: q̄ omnem causalitatem cause extrinsece potest deus supplere

Doctor dict⁹ tho. i. pte sū. q. 77. ar. 6.

ista ḡ cālitas subiecti respectu passiōis ꝓpter quā ē necessitas erit cālitas cāe extrinsece. ḡ ꝛc. Nō aūt confirmant istā rōnē per hoc ꝙ in diffinitiōe passionis cadit sōm nihil valet: q; sic nullū accidēs posset a sbo separari. nam ꝫm phm. vij. metaphy. in rōne cuiuscūq; accūtis neēe ē rōnē sbe eē. Nec ēt instātia de sbo ꝛ passione alit ip;obaf: q; seḡref ꝙ substātia panis nō possꝫ eē sine ḡtitate nec ecōuerso. qcḡd enī p se ꝛ ꝫmo inest supior p se lꝫ nō ꝫmo inest iferiori: exēplū de triangulo ꝛ Joch. de eo qđ est bne. ꝫ. ſꝫ ḡtū esse p se ꝛ ꝫmo inest substātie corporee. ergo p se lꝫ nō ꝫmo inest pani. ꝛ per ꝫns nō poterit panis manere sine ḡtitate eadē. nec ḡtitas eadē sine pane q; accūs nō migrat a sbo in sbm, ꝛ ita nō possꝫ ḡtitas i eucb^{a} manere sine sba panis: qđ ipi negāt ꝛ cōis schola. Cōtra ꝓcl̄onē isti^{9} opi. s. ꝙ forma sbalis nō pōt ꝫ eos eē ꝓncipiū imediatū agēdi. argutuꝫ ē supra di. 2. q. ꝫ. ꝛ hic nūc sufficiat breuiter replicare: q; illō ē ꝓncipiū agēdi i q^{o} ꝓducēs assūlat sibi passū. vl̄ melio^{9} nō assimilat sibi ꝓducēdū i forma ꝓfectiori forma ꝓducētis. assimilat āt sibi ꝓductū i forma sbali. ḡ ꝛc. 2° fic q; īstrumētū ꝫ eos nō agit nisi vt mouēs motū. ḡ imediate mouet a ꝓncipali agēte ad hoc vt moueat. ꝛ p ꝫns ad hoc vt agat vt istꝫ sbe imediate mouebit a sba. Sꝫ hoc non valet ꝫm ea que mihi videntur vera de ordie cārum: q; nō credo semp cām scām q̄ vocaf qñq; istrm recipere motionem spālez a cā prima. ſꝫ tm̄ bēre subordinationē aliquā forme siue actiue ad formā actiuam alterius. p quā subordinationē cā pōre exīte in actu i suo ordine cāndi. 2ª nata ē exire in actū in suo ordie cāndi: ꝛ sic secūda dr̄ mouēs motū. nō q; recipiat motionem a prima p quā moueat. ſꝫ q; i motiōe sua dep̄det ab alia prius nāliter actu mouēte. Rn̄deo ad scām instātiaz ſ. de qđitate sbe mouēte intellectū nō valet: q; ꝛ si sba ibi bēat eē intētionale: tm̄ ipsa itellectio ē forma realis ḡ respectu eius oꝫ dare aliqđ ꝓncipiū actiuū reale: ꝛ vt reale. Neq; valet fugere ad fātasma. q; ꝫm eos eēntia angeli monet intellectū angeli ad ꝓpriā intellectionez angeli. ꝛ ibi nullū pōt fingi fantasma. Ad argumenta ꝓ ista instantia q̄ ē de cālitate istrumētali accūtis respectu subst̄tie. Ad primā dico de illo ordine eēntie eē ꝛ potētie. qđ simplicit falsum ē. ꝙ eē sit aliud ab eēntia ꝛ hoc ꝓbatuꝫ est per dicta coꝝ. q; ipossibile est genitum vt genituꝫ p se bēre verū eē. si eē fit aliud ab eēntia genitū aūt vt genitū siue ꝫm^{9} termin^{9} gnātionis ē p se vnum. Esto ēt ꝙ eēt talis ordo quē fingūt eē ꝛ potentie. dico ꝙ potētia ꝑederet ipm̄ eē. q; in quocūq; instāti nature vel durationis essentia bētur ꝓfecta: in eodem bētur ꝓfectū ꝓncipiū opandi operatione potētie. ꝛ p cōſ equēs perfecta potētia. ꝛ ita si esse sit aliud a potētia. potētia ꝑcedet ipm̄ eē. Ad secūdū dico ꝙ maior ꝓpō ē vliter falsa de actu ꝫmo ꝛ scōo. q; sic ꝓbareē ꝙ nihil est ꝓncipiū actiuū in creaturis. nā formā oꝫ dare actuꝫ ipi qđ informat. ꝛ si est actiuū oꝫ ꝙ respiciat illud i qđ causat actuꝫ secūdum. ista autem sunt disperata. quia sine cōtradictione vnum potest separari ab alio. Respondeo ergo ꝙ illa maior nec est vera de actibus ordinatis primo ꝛ secūdo. sed vniuersaliter falsa. q; forma dās actum secundum: dat etiam actum primum ꝛ econuerso. ꝛ sic applicatur ad propositum de animare ꝛ intelligere. ꝛ ideo ad ꝓpositum nihil valet illa maior sicut aūt est vera de actibus secūdis disperatis: ꝛ principio actiuo limitato: ꝛ sicut debet intelligi philosophus secūdo de anima, vbi adducitur. ꝛ sic nihil est ad propositum. quia animare ꝛ intelligere nō sunt tales duo actus. Alia instātia principalis ad istum tertium articulum est talis. possibile ē creaturaꝫ in virtute dei cāre aliq̄ cognitionē ꝓpriaꝫ de deo; ḡ multo magis possibile ē accūs in virtute sbe cāre sbaꝫ, añs ꝓbaf: q; possibile est aliquaꝫ cognitionē ꝓpriā habere de deo ꝛ nō nisi per creaturā. q; nihil aliud mouet intellectū viatoris

Tho. p^{a} pte summe. q. 61. ar. p^{o} i solone ꝓncipali

Thom. vbi. ꝫ. i me. ar. ꝫ. i solone ꝓncipali

Responsio est duplex. ꝫma q; cognititio dei est accidens. ꝛ ꝫns nō excedit totū genus accidentis mouentꝫ intellectū eodē modo si loquamur de cognitiōe substātie create ꝛ accidente. possibile est ergo accidens causare cognitioeꝫ sbe create vel in create absq; hoc ꝙ causet aliquid nobilius perfectione sua ꝓpria sed no sic causaret substantiā. q; quelibet substatia est simplicit̄ pfecta oꝝ quocunq; accidente. Alia rēsp̄sio ꝛ quasi redit in idez: quia obiectum in cognitione habet esse diminutuꝫ ꝛ per ꝫns sba vt cognita vel deus vt cognitus habet eē diminutū in cognoscendo. substātia aūt vt in se habet eē simplicit̄ ꝛ perfectū licet ḡ accidens posset eē ꝓncipiū ꝓducendi substantiā in eē diminuto. i. in eē cognito. vel creatura deuꝫ in tali esse diminuto. i. in eē cognito. ergo arguendo a simili nō sequit̄ ꝙ accidens possit eē ꝓncipiū ꝓducendi substantiaꝫ in eē simplicit̄ quōcunq;. nec vt instrumentū nec vt agens principale Quantū ergo ad istū articulū sicut ꝑus dictuꝫ est instrumentū pōt multiplicī intelligi. sed ad ꝓpositū agens dispositiuū, dicit̄ instrumentū. Et sic minister hns actionez ꝓpriaꝫ humanā ꝑuiā actioni diuine tanq; dispositionez necessariā nō simpliciter sed ex ordinatione ꝺi pactiscentis cū ecclesia qđ ad talē actū minilli faciet tale actū sibi ꝓpriuꝫ: est istrumētuꝫ dei in ista conuersione. ꝛ ista rēsp̄sio est vniuersalis in omnibus sacramentis in quib^{9} minister requirit̄ quia ipe minister ē agens quoddā dispositiuū. actio aūt sua est actio istrumentalis respectu actionis principalis agentis eo mō aliqualiter quo sectio est ad formam scāni. quia ad illā se quit̄ regulariter illa forma ex ordine agentis principalis. Sic in ꝓposito ꝓlatio verboꝝ posset dici actio instrumentalis respectu conuersionis seu cōfectionis corporis xp̄i. q; ad illā ꝓlationē sequit̄ regulariter ista cōuersio vel cōfectio. Et sic actione alicuius creature vt agentis instrumentaliter conficitur corpus xp̄i nō quidem vt attingentis terminuꝫ sicut aliqua instrumenta habent actionez instrumentalē attingentem terminum vt dictum est. Sed eo mō quo agēs ꝑuium dicitur agere instrumentaliter ad formā principalē quantū nō attingit. ꝛ actio eius dicitur instrumentalis quia dispositiua ꝛ ꝑuia..

Ad rationes ꝓncipales ꝓmas duas concedo q; ꝓbant quod in ista ꝙuersione actio diuina ñ sit actio de genere actionis nisi teneaf illa opinio. dcā supra. ꝙ succedit corpus pani vt h. Et istud teneaf tunc ad illas rationes. Ad primam sic dico cum dicitur actio in motu firmatur vel fūdatur ibi accipit̄ motus indifferenter ad motū ꝓprie dictum ꝛ mutationē Et indifferenter sbiective vel fundamentaliter vel cōcomitanter ꝛ concedo quod ista actio fundatur in mutatione corporis xp̄i succedente hic suo non esse hic. Ad secundū cōcedo ꝙ h est passio. tenendo illā viā illa āt est in corpore quod fit de nō ꝓnte h ꝓsens hic. Ad tertiam rationē patet supra di. xi. qđe ꝫma quō generatio est cōuersio totius in totum. sed non totalis conuersio qualis est ista. Ad quartuꝫ non sequitur natura pōt eē ꝓncipiuꝫ istius esse sub vno mō cōueniēte sibi. ergo sub mō nō conueniente sibi. sed repugnāte sibi ḡtum est ex parte sui. Et tum dicitur ꝙ idē est esse. ex hoc sequit̄ ꝙ idem posset esse ꝓncipium ip̄ius eē quod concedo. ſꝫ nō sequitur. ergo ipsius esse sub hoc modo potest eē ꝓncipium quob est ꝓncipium eius sub modo illo. Et quando ꝓbatur: quia modus ipsius esse nō repugnat ipsi esse. dico ꝙ repugnat in comparatiōe ad taleꝫ causam. ita. s. ꝙ causa nō potest causare eē illud sub isto modo. lꝫ possit causare esse absolute vel sub alio modo. Et quādo additur vltimo ꝙ modus nō excedit in perfectione illud cuius est modus. dico ꝙ aliquid imperfectum potest esse. ꝛ tamen imperfectio sibi derelicta potest non subesse causalitati illius cui subest illud quod

est pfectius sub alio modo cōueniente. Ad vltimuz dico q actio instrumentalis agentis accipiēdo instrumentale agens pro dispositiuo bene requirit intentionez propriā in illo agente siue sit nāle vt in calore alterante bene est intentio propria. Iz sit agens instrumentale respectu ignis generādi hoc ē dispositiuū ad illō siue agens per intellectū. q ibi instrumentū requirit determinatā actionē humanā que ordinat ad actionē pncipalis agētis ⁊ talis vniuersaliter ē actus ministri in dispensatione sacramentoꝝ.

Ad secundum sic pceditur arguo q non

a quilibet sacerdos pōt conficere eucharistiaz per illud i. q. i. Multi secularīū vbi adducitur illud Malach. 2°. Maledicā benedictionib⁹ vestris ⁊ exponit vno modo. maledicaz quicqd a vobis benedicit. ⁊ fit illa ꝓmiatō malis sacerdotibus ergo quicqd ab eis benedicit a deo maledicit. ⁊ per ꝓns nihil simpliciter per mysteriū eoꝝ benedicitur. Itē ibidē. i. q. i. qcqd oz: suspenso vl' desposito sacerdote nulla ei reliquit potestas ergo ⁊c̄. Item virtus misse in sacramento eucharistie pncipaliter cōsistit. q̄ si malus sacerdos pōt ꝓficere sic̄ bon⁹: equē valeret missa mali sicut boni ⁊ ecōuerso. Itez laicus pōt sumere eucharistiā. sed sumptio est finis cōsecratiōis. ⁊ per ꝓsequens est simpliciter melius ⁊ nobilius. ergo eā vel magis pōt laicus cōficere. nō ergo solus sacerdos Itez beatus Laurentius sanguinē dispensauit. vt pz ex verbis eius ad Sixtū cōmisisti ⁊c̄. ⁊ hoc probatur per illud di. 93. c. presēte presbytero Diacōus eucharistiaz corporis xp̄i si necessitas cogit iussus eroget. Contra. i. q. i. q quidē n⁹ cā ostēditur cur ille qui baptismū non pōt amittere ius amittere posset baptizandi ergo a simili qui ordinez sacerdotalē amittere non pōt nec ius cōficiendi amittere pōt. sed nullus sacerdos pōt amittere potestatem sacerdotalez. q: caracter est indelebilis ergo ⁊c̄. Itē ibidē paragrafo de his sacramentoꝝ scitatē in peruersis hominib⁹ siue qui intus sunt siue qui foris constat impollutā atqz inuiolabilē permanere. ergo quicunqz sacerdos q̄tuncunqz malus pōt habere scitatē sacramentoꝝ eam dē cum bono. Quod etiaz solus sacerdos possit tā cōsecrare q̄z dispensare. probatur sic per illud di. 93. nō oz diacones panez dare. i. corpus domini ꝑm glo.

Ad questionem dico q conficere eucharistiam vt pncipalis causa nulli potest competere nisi soli deo patet ex. q. precedente. licet vt causa instrumētalis. vel vt magis ꝓprie dicam vt minister pōt competere alicui homini quia sic deus ordinauit. q inquibuscunqz sacramentis minister possit esse homo. sic q̄ loquendo de conficiente ministrum posse conficere pt intelligi dupliciter vno modo absolute ita. s. q si attēret facere facit qd̄ itēdit alio mō de posse ordiate facere ⁊ hec distinctio generalis est in omnibus sacramentis. quia plus requirit ordinate ministrari in eis q̄z simpliciter ministrare. Loquendo de posse simpliciter nihil requiritur vltra materiam debitam de qua dictum ē i fine distinctiōis. xi. nisi minister ōbit⁹ ad quē regrūtur tres conditiones. s. q̄ sit sacerdos. q̄ possit ꝓferre verba consecrationis. ⁊ q̄ possit habere intētionem ō bitam faciendi. s. quod intēdit ecclesia facere secunda conditio ⁊ tertia sunt cōmunes h̄ ⁊ in ministrāte alia sacramēta propter defectū secunde non potest mut⁹ conficere pp defectū tertie carens vsu roni⁹ nō pōt cōficere. Et eodem modo de baptizando ⁊ conferendo quecunque alia sacramenta. sed prima conditio est h̄ ꝓpria s. q̄ solus sacerdos pōt ⁊ quilz pt cui pōt competere ille due cōditiones. s. platio ⁊ intētio. Nō solus ꝓbat pillō ex de sum. tri. ⁊ fi. ca. vbi dī. Hoc sacrm nemo pōt conficere nisi sacerdos grite fuerit ordiatus ꝑm claues ecclesie. Sed vñ accipit eccl'ia fundamētū isti⁹ snie. Respōdeo ex illo vbo christi. Mat. 26. c. Hec quotiēcūq; feceritis ⁊c̄. vbi logtur aplis. vel admin⁹ nō nisi discipulis qbus in eccl'ia adminus nō succedūt nisi sacerdotes. Habet idē etiā ex illa snia Pauli i⁹ ad cozin. c. 5. Panis quē frāgim⁹ nōne cōicatio corporis dñi ē. quē frāgim⁹ nos ingt. s. apli ⁊ discipli eius. si. n. glibet fidelis posset cōficere nō oporteret alium alijs frangere: iz quilibet posset de suo sacrificio cōicare. 2ª ps. s. q̄ ois sacerdos potēs ꝓferre vba cū intētiōe possit cōficere pz p auctes adductas ad oppositū. Nec obstat si istet de degradato q: fit non sacerdos. si. n. h̄ verum ē nō ē instantia ista de aliquo sacerdote. dī tñ nō ēt verū. q: caracterem nō pōt aligs degradat⁹ pdere nec degradans dlere. nec cōcedit q̄ siqs pōt aliqd misterialit impmere. q̄ sic possit misterialiter auferre. q: de⁹ nō ficeū instituit ministrū in amotiōe sicut in collone ⁊ tunc illa regula facilius ē destruere q̄z cōstruere non cōceditur de misterialiter agēte in sacris. p quo adduci potest illud pauli. scōa cozin. c. 10. Nō dedit nobis de⁹ pt̄atez in destructionē sed in edificationē. Si ēt obijcit de degradato q nō maneat sacerdos: q: spoliat puilegio clericali ⁊ tradit curie seculari. Rñ°. nō ē cēntiale ordini hr̄e illō puilegium cōcomitās. qō satis pluadet. q: illud puilegiuz vī pcessuz ab impatore Cōstātino. ordo non. Aliquādo ēt sacerdos erat sine tali puilegio. s. añ concessionem. hoc tñ posset esse vnū bzocardicuz iuristis. q: illō puilegiū cōsistit in hoc q nō possit iudicari in cā sanguis nisi a iudice ecclesiastico vel quasi sanguis. Sz si papa exuit aliquem priuilegio ecclesiastico commendans euz curie seculari. iudex secularis ē minister vel executor iudicis ecclesiastici. nullus aūt alius a iudice ecclesiastico pōt eū ꝓmittere iudici seculari. q̄ nō est possibile q̄ ꝓmittatur sibi nisi sicut mistro iudicis eccl'iastici. ⁊ p ꝓns nō spoliat puilegio. q: dum manet priuilegiū pōt aligs secularis in eū ēt minister iudicis eccl'iastici. Si obijcit ō heretico ⁊ scismatico q nō ꝓficiat: q: sacerdos nō offert in pson ꝓpria sz in pson eccl'ie cui⁹ ē minister. hic aurē ē ꝑcisus ab ea. ⁊ huic rōni vī mgr̄ initi in lr̄a. ꝓbat añs q hoc q dicit sacerdos. offerim⁹ tibi. ⁊c̄. nō dicit offero Rñ° q oblatio nō ptinet ad rōnem cōsecratiōis. nec necessario regrit q offerat. offert. n. hostia nō cōsecrata: ⁊ tūc ē sacrificiū nō sacramētuz vel scificatiuū. sicut euch⁹ ꝓsecrata ꝓseruata in pixide est sacrm iz non vt ibi sit sacrificiū nisi aptitudinal'r. Esto ēt q vez sit q oz quēlz ꝓficiētez ꝓficere in fide eccl'ie. bene pōt nō solū scismatic⁹ sz ēt hereticus qō plus ē. pone q sit hereticus pōt circa eucharistiā hr̄e intētionē eccl'ie in ꝓficiēdo. ⁊ hoc intētiōez in vl'i ,itendēdo. s. facere qō x̄ps istituit faciēduz. ⁊ qō eccl'ia facit iz nō intēdat in spāli. q: credit eucharistiā nihil valere vel facere sicut dī. 2. priozū. Cōtigit scire oēz mulā cē sterilez ⁊ dubitare de hac. ⁊ de ista intētiōe vl'i dictum ē satis di. 6. ar. 3. q. j. ⁊. 2. in mā de baptismo. hic de ꝑma pcl'one. s. de posse alit ꝓficere. ⁊ gs. q: solus sacerdos ⁊ oēs. Restat ergo videre scōz mēbr̄. s. de posse ordinate ꝓficere. ⁊ ad h̄ multa cōcurrūt. q̄ tñ oia pt reduci ad. 3. loquēdo de illis q nō regrūt ad simplr̄ posse. q: vel ista regrunt ex pte mistri vel loci. vel tpis. Et ꝑm h̄ tres sūt articuli. ꝑmo videndū ē ō regsitis ex pte mistri ad h̄ vt ordinate possit ꝓficere: supposito q hēat mām ꝓueniētē. ⁊ possit vba ꝓferre cū intētiōe debita supaddita bi⁹ ex pte mistri sūt in duplici dīa. q̄dam sunt amotiōes impedimētoꝝ. ⁊ q̄daz appōnes ꝓueniētiū seu idoneoꝝ. De primo impedimēto ei⁹ quod est ordinate conficere sunt vel culpa tantum. vel pene tantum vel nec pene nec culpa. De impedimento culpe quo modo. s. existens in peccato mortali nō potest ordinate conficere dictū est di. 9ª questione vnica. De impedimento qō nec culpa nec pena. s. cum quis non est iciunus iciun io nature dictum est ibidem. Restat ergo h̄

precise videre de impedimēto qō ē pena. nulla aūt talis pena est nālis siue in corpore siue in aīa. q; talis pēa nō simpliciter ipedit. sz tm̄ pena canonica vel nālis in q̄tum sup eam fundat pena canonica. Pena aūt canonica vt breuiter dicā ē aliqua, pbibitio act⁹ exercēdi vel gradus recipiendi q alis cōpeteret nō prohibito. hᵒi aūt pene multe sunt nō fundate sup aliquā penā vel defectum nālez: vt degradatio. irregularitas. excōicatio maior: suspēsio ab executiōe coꝝ que sunt ordis. simōia. infamia ⁊ quedā alia hᵒi ad ista reducibilia: vt sub infamia pōt cōtineri eē publicum peccatorē qō ꝓtinet multa. s. publicum fornicariū: publicum vsurarium ⁊ hᵒi.

Aliique aūt pene canonice fundant super defectus nāles. nō. n. voluit ecclesia qualscūq; plonas defectuosas ministrare ī altari: ⁊ merito q; in ve. le. leui. 21. ponit. lex hōi q hūerit maculā q nō offerret deo suo panē nec accedat ad misterium eius. Isti aūt defect⁹ sunt in quib⁹ eēt scandalū pusillorū si taliter defectuosus in nālibus ministraret. ⁊ ratiōabiliter. q; quicqd sine peccato mortali pōt dimitti vitādum ē si ex exercitio eius oriatur scādalum pusillorū. tale scandalum oritur si notabiliter defectuosi in naturalibus vt mutilati: vel horribili infirmitate infirmi vt lepra ⁊ huiusmodi. ministrent in altari. Ideo ecclesia ratiōaliter talib⁹ defectibus naturalibus adiūxit penas canonicas. s. prohibitiones ministrandi propter reuerentiam sacramēti. ⁊ ad vitandū scādalum pusillorū. ⁊ iste prohibitiōes patent in canone. dist. 25. ⁊ extra de corpore viciatis. Requiritur ergo ī ordinate conficiente ablatio omnium horum impedimentorum. quia habens quodcunque istorum si conficit facit cōtra prohibitionem ecclesie: et per consequens non ordinate. Secundum requisitum ex parte ministri est appositio conuenientium. s. ornamentorum: vt habetur de conse. di. j. Vestimēta dicitur ibi q; vestimenta ecclesie quibus sacerdos deo ministrat: debēt eē sacrata ⁊ honesta quib⁹ in alijs vsibus non debēt vti q̄ in ecclesiasticis ⁊ deo dignis officijs. Que autez sunt hec indumēta. exponit Inno. de offi. misse. parte. j. c. io. Sūt inquit sex indumēta communia episcopis ⁊ presbyteris, s. amictus. alba. cingl'm stola. manipulus. ⁊ planeta. in quibusdā tamen locis cōsuetudo obtinuit q; nō oz cingulū benedici: ⁊ sic non apparet quin liceat vti cingulo nō benedicto. De his omnib⁹ ex pte ministri siue sicut in p̄mo mēbro de requisitis ad simpliciter posse: siue in isto secundo membro de requisitis ex pte ministri ad ordinate posse. si q̄ritur que pena sit ministri attentantis. Rñdeo si ē mutus nō pōt attentare log: si nō vtit rōne nō potest attentare hēre intētionem debitā. si nō est sacerdos ⁊ attētat facere vt sacerdos nō solum peccat mortaliter ⁊ nihil facit sed irregularis ē. vt hz extra de clerico nō ordinato ministrāte. c. j. ⁊ 2. ⁊ vniuersaliter q cunq; exequēs sic vel attētās actum alicuius ordinis quem non habet: irregularis est. patet hoc in illo titulo de diuersis capitulis. Pena autem ministrantis in quocunq; impedimento canonico videtur esse irregularitas: vt patet extra de clerico excōmunicato vel deposito in diuersis capitulis. ⁊ hoc maxime si ministrans sciat talem penā sibi inflictam. Sed hic potest distingui de ignorantia iuris vel facti. Ignorantia iuris nō excusat. quia tenetur ille qui se ponit ad tantum actum scire iura secūdum que potest exercere tantum ⁊ talem actum: ⁊ ideo talis ignorantia iuris non excusat: sed forte magis aggrauat. Ignorantia autez facti excusat vt habetur extra in eodem titulo. ibi. Apostolici. ⁊ hoc nisi fama veridica ⁊ publica sibi manifestet q; sit tali pena ipeditus quod probatur per illud capitulum eodem titulo. illud dicimus cum vero ei nisi per famam de sententia cōtra. cū lata contaret peccare non credidit si diuina officia quantumcunq; solēniter celebrauit. subditur ibi. Quia in oī

bus dubijs via tutior est eligenda si delata in eū sentētia dubitaret: debuerat tm̄ potiꝰ abstinere q̄z sacramentā ecclesiastica pertractare. Et in fine subditur. Quz eo misericordiā facientes penā quā canō bis. qui post excōmunicationē diuina presūpserūt celebrare iflgit: nō duximus infligendā. Ex hoc pz q; misericorditer relaxat dubitanti penā quā incurrit ex canōe qui celebrauit diuina post q̄z innotuit sibi per famaz de excōmunicatione in eū lata. Inter ista tm̄ ipedimenta nō includit minor excōmunicatio quo ad hoc. s. q; pena irregularitatis sequat. q; etsi peccet grauiter in excōmunicatione minori celebrans nullius tm̄ irregularitatis notam incurrit: habet eodez titulo. c. 22. c. si celebrat. Verum de symoniaco ⁊ peccatore notorio dubiū est. sed p̄mum videt solui p illd decretoz di. 33. Marit⁹ vbi iter nō promouēdos nominatur ille qui per emptionem ad imitationē simonis magi pecuniā obtulit. 1. q. 1. erga simoniacos vbi papa alexāder secūdus simōiacos damnat. s. oīo ac deponendos auctoritate apostolica censet ⁊ de hoc dicit extra de simonia in textu ⁊ in glosa nobis fuit. ergo iste videt simpliciter inhabilis propter penā canonicā ad exercenduz actū ordinis sicut oīo est deijciend⁹ a clero p̄m auctoritatē adductā. De peccatore publico seu notorio certū est q; ante penitentiā peccat mortalit cōficiendo: nō tm̄ q; est in pctō mortali. sed q; scandalizat. Sed est ne irregularis. Forte nō inuenitur h penitētia in canone sibi inflicta. sz eni ꝓhibeatur di. 33. Nullus. q; nullus audiat missaz p̄sbyteri quē indubitanter scit ꝓbinā habere. ⁊ ex hoc videatur q; sibi ꝓhibet celebrare. q; magis arguit ipe ad cauendū q̄z audiens vt nō audeat. ⁊ per ꝓns si celebrat cōtra preceptū ecclesie facit. tm̄ ista ꝓna nō est necessaria in penis. q; pene nō sunt ampliāde. ⁊ quandoq; ꝓhibet cōicatio cū istud in aliquo actu vt corrigat. non tm̄ infligitur isti pena irregularitatis si exerceat istū actū istud. Idē posset dici de publico vsurario etiā manēte in peccato vsure De infam aūt qui tm̄ penitet de pctō sed nondū ē restitut⁹ in integrū si celebrādo fiat irregularis nō est dicendū q; sic nisi inueniat pena sibi inflicta in iure canōnico. De celebrante aūt sine illis ornamentis vel omnib⁹ vel aliquib⁹ vel nō cōsecratis nō inuenitur in canone pena irregularitatis inflicta. breuiter ex quo ista est pena iuris positiui quando nō infligit nō incurrit. Nulla ergo cōditio ex parte ministri requisita ⁊ nō obseruata facit incurrere irregularitatē nisi defectus sacerdotij vel alia pena simpliciter ꝓhibens ⁊ remouēs ab exercitō sacerdotij ⁊ per ꝓns sacerdos nō ꝓhibitus per talē penā cōficiēdo nō incurrit irregularitatē. nec ergo ꝓpter pctm̄ nisi sit tale cui annexa sit ꝓhibitio canonica. Nec propter nō ieiunium. nec propter carentiam ornamentorū debitorū. nec breuiter propter quecūq; alia sub p̄dictis nō cōtēta no incurrit irregularitas.

Sequitur secundū p̄ncipale. s. de requisitis ex parte loci vbi possumus distinguere locū in locum proprie dictuz. ⁊ in vas qui est locus mobilis secūdū Ari. 4. phy. Ex parte loci proprie dicti requiritur amotio impedimenti. s. q; locus non sit interdictus. ⁊ requiritur appositio conuenientis dispositionis. s. q; sit sanctificat⁹. primū est simpliciter necessariuz. quia celebrans in loco interdicto facit contra prohibitionem ecclesie. ⁊ per consequens non ordinate. secundum est necessarium nisi casus necessitatis occurrat. vt probatur per illud de cōse. di. i. sicut non in alijs q̄z domino consecratis locis. i. tabernaculis a pontificalibus dedicatis missas cantare ac celebrare licet. Idem patet. c. sequenti ⁊. c. hic ergo vbi dicitur q; Nullus p̄sbyter missas celebrare p̄sumat nisi in sacris ab epo locis q; sui ꝓtceps de cetero voluerit eē sacerdotij. sz exceptio illa de casu necessitatis pz ibidē. cō

cedimus. casus aũt illi sunt isti, vtpote si ecclesie i p̃ria fũc destructe: vel sigs in via penit⁹ nõ poterit accedere ad aliquã ecclĩaz ꝑsecratã. qõ regulariter vex ẽ de nauigãtib⁹ ⁊ ceteris h⁹i. nõ. n. vi verisimile q̃ observationẽ illi⁹ p̃cepti decalogi: scilicet sabbatũ: qõ p̃ceptũ ecclia intẽptata ẽ in hỹ qõ est audire missaz die dñico. de ꝑse. di. 2. missas. voluerit ecclia impedire p aliqõ p̃ceptũ minoris obligatiõis vt p talẽ vel talem locũ requiri ad hoc vt missa audiat̃. cũ non debeat qs restringi ab observatione magis necessarij per artationẽ ad minus necessarium. Nec aũt vel vbi sint loca cõsecrata. dico q̃ regulariter eccle pochiales ⁊ alie solẽnes collegiate: oratoria q̃ dicunt̃ capelle: nõ p̃nt hãi que sint ꝑsecrate nisi de licẽtia ep̃i: vt hỹ de cõse. di. j. vnicuiqz fidelium licet hẽre oratoriũ: ⁊ ibi orare. missas aũt ibi celebrare nõ licet. nisi in casib⁹ supradict̃: oratoriũ tñ sacrũ facere nõ licet. nisi aucte ep̃i. de ꝑse. di. j. Nemo. Jsti⁹ ẽt loci regrũt instra. s. lumen. vt dr ex de cele. miss. c. vl. de sacerdote q̃ sine igne scificabat ⁊ aqua. ⁊ segt. Mãdamus quatenus ex officio ⁊ bñficio ipm p̃nes ꝑpetuo. De loco mobili siue vase distinguo q̃ vas remotũ ẽ altare qõ dbet ẽe lapideũ. de cõse. di. j. Altaria si nõ sunt lapidea chrismatis vnctiõe nõ ꝑsecrãtur. vasa, ppinqua sunt calix ⁊ patena. que debent esse de auro vel argẽto. vel vbi pauptas cogit adminus de stãno. sicut hẽtur de cõse. di. j. Calix. Calix dñi cũ patena si non ex auro ex argento fiat. sigs aũt tã paup est saltẽ vt stãneuz calicem hẽat. de ere aũt aut aurichalco nõ fiat. q̃ ob vim virtutem eruginem vel rubiginem piter ⁊ vomitũ ꝓuocat. Nullus aũt in ligneo vel vitreo calice p̃sumat missas celebrare. de vitreo autem rõnale est ꝓpter eius fragilitatẽ ne sanguis dñi piculo exponat̃. de ligneo ꝓpter imbibitionẽ hũoris. Jsta vasa oĩa debẽt ẽe consecrata. De altari hẽtur de ꝑse. di. j. Ecclesie cõcedim⁹. ⁊ duobus caplis sequẽtib⁹. Sive ãt sit fixum sicut ẽ cõiter in ecclesijs. siue portabile: nõ est magna differẽtia: q̃ i altari portabili siue in alio fixo cõuenit missas celebrare. vt hẽtur ex de p̃uilegijs ⁊ excessib⁹ p̃uilegiorũ. li. 6. In his que ad cultũ cum fãbus minoribus ⁊ p̃dicatoribus durim⁹ indulgẽdũ: vt vbicũqz fuerint sine parochialis p̃iudicio valeant cũ altari viatico celebrare: q̃dam ni mis stulte interp̃tãdo nostrã indulgẽtiã nituntur asserere q̃ ea p̃dicti fratres p̃ter p̃latorũ assensuz facẽr hoc nõ possunt. ⁊ paulopost. cũ aũt nihil eis cõferret indulgẽtia memorata sine qua idẽ p̃latis annuẽtib⁹ liceret eisdez. mãdamus q̃ iterp̃tatione h⁹ reprobata dum tñ ab aliis q̃ iuri parochiali p̃ius cõuenit abstineant datã eis licẽtiam celebrandi etiã aucte nr̃a non differant publicare. ita q̃ dicti fratres ex indulgẽtia nostra gratiã videant cõsecuti. aut Jnno. tertius. Si obijcitur ex ß caplo q̃ nõ licet vti altari viatico. nisi ex p̃uil. ℟. verũ ẽ ẽztum ad vsum ei⁹ indifferẽter in quocũqz loco consecrato vel nõ cõsecrato. sed ẽztum ad vsuz ei⁹ in loco consecrato. videtur satis cẽ ius cõmune. q̃ ante dedicationem altaris in ecclesijs quibuscũqz cõiter celebratur cum altari paruo qõ vocatur superaltare. Hoc etiam altare siue fixum siue mobile ⁊ portabile oportet cẽ non enormiter fractuz. extra de ꝑsecra. eccle. Altare vbi dicitur q̃ si lapis benedictus fuerit mot⁹ vel minutus debet iteruz benedici. ⁊ c. q̃ in dubijs. Calicẽ etiã ⁊ patenã oportet esse cõsecratam vt habetur extra: vbi supra. Hec etiã vasa oportet esse ornata. altare q̃dem tobalijs duabus. vbi ẽ mos ecclie cõsecratis. Et quod magis p̃ciuũ est corporali de syndone munda. Et oportet q̃ illud corporale cooperiat ad minus locuz calicis ⁊ hostie que debent collocari super altare consecratum siue totum immobile ⁊ cõsecratũ sit siue super altare mobile vbi requiritur vsus eius. Sqneritur que pena sit celebrantibus sine istis conditiõib⁹ q̃ dicte sunt ex parte loci ⁊ vasis. ℟espondeo in nullo premissorum incurritur irregularitas nisi in duobus casibus. primus si scienter celebrat in loco interdicto a iudice. alius si celebrat in calice non idoneo. Circa primum sciendum quod locus potest esse interdict⁹ a iudice vel a iure: aiure quidez si est pollutus sanguine vel semine. extra de cõse. eccle. ca. vltimo si ecclesia. ⁊ talibus si notorium ẽ peccatum ẽ celebrare non tamen incurritur irregularitas. quia non est a iure inflicta ex presse. Si autem priuatum ẽ idest occultum non peccatum ẽ. quia nec reconciliatiõe idiget. extra de adulte. significasti. Si autem interdictum sit a iudice latum contra locum, celebrans ibidem scienter dicitur incurrere irregularitaem. quod pobatur per vnum capitulum extra de clerico excõmunicato ministrante postulasti ⁊ per aliud capitu. extra de excessi. p̃cla. Sed vtrunque capitulum bene posset exponi quod neutruz ẽ iuri expositum neque etiam iuris positiui respõsiuũ vt appareat talem sic celebrantem irregularem tunc cẽ simpliciter. quod patet exponendo verba illa que ponderantur de p̃uatione beneficiorum ⁊ ꝑi Jn secundo casu. s. de defectu calicis idonei dubium ẽ an propter illud irregularitas incurratur. quia pena illa depositionis que habetur extra de cele. missa. i. 3. paragrafo prope finem infligitur propter multa. s. quia non vtebatur calice debito nec aqua nec igne. Et ita dubium est si propter quodcunque istorum separatim debeat infligi depõ quia ibi omnia concurrebant. Ricar. di. 13. 4 q. p̃ ar. 4.

Tertium principale. scilicet exparte temporis breuiter tenetis quod a principio dici vsque ad nonam missa congrue celebratur non computando principium dici ab ascensu solis super orizontez nostrum sed ab illa hora ex qua radij solares illuminãt emisperium nostrum quod dicitur p̃cipium aurore ⁊ incipit secundum auctores in libro de crepusculis quando ol ẽ sub orizonte ad. io. ⁊ 8. gradus quorum ascensus non continet spacium vltra horze equalis ⁊ quintam vnius horze. ⁊ ille terminus celebrandi tunc non ante probatur de conse. di. prima. Nocte sancta natiuitatis missas celebrent p̃sbyteri ⁊ infra eadem di. paragrafo de ieiunijs. Jn sabbato sãcto circa noctis initiũ missarum solennia sunt celebranda. ⁊ ratio est quia illa pars diei artificialis que ẽ post nonam sabati sancti cõputatur cum nocte precedente diem dominicam. vnde in benedictione cerei dicitur. quibanc sacratissimam noctem. terminus autẽ celebrationis. s. hora nona colligitur ex consuetudine extra de cõsecratione ecclesiarum. ⁊ ille terminus maxime attingitur in diebus ieiuniorum quando regulariter in ecclesijs collegiatis cõsuevit circa horam nonam missa de ieiunio celebrari. Jstam autez circunstantiam temporis comitat̃ quoddã necessariũ ad faciendũ tractũ temporis in celebratione misse ordinata quacunqz hora dici artificialis fiat. s. legere introitum orationis ⁊ epistolã sicut in missalibus fm vsuz ecclesie romane notat̃. sine quibus premissis nullus ordinate conficit. nec forte absolute quis conficere posset vt supra tactum ẽ di. 8. qõe. p̃ma ⁊ scda nisi premitteret ad min⁹ i⁹ verba per que signaret se p̃ferre verba consecrationis in p̃sona xp̃i nõ in persona sacerdoti. Ultimum ẽ q̃ celebrantẽ opz habere aliquez respondentem in persona totius ecclesie: vt denotet esse mediatoz inter deuz ⁊ ecclesiã offerens sacrificiuz deo p̃ ecclesia que sibi assistit in offerendo.

Ad argumenta p̃cipaiia ad primũ potest exponi illa glo. illius verbi malachie quicquid a nobis benedicitur supple inquantũ mali estis. quia mali inquantũ huiusmodi adulando benedicunt malis quibus deus veraciter maledicit. sed in eucharestia sacerdos non benedicit inquantum malus. sed inquantum habet in benedi-

tendo ⁊ consecrādo intētionez ecclesie. Ad scōm dici tur nulla ei relinquit potestas verū est de potestate ad ordinate exequendū nō aūt de potestate ad simpliciter exequendū. Ad 3m si oblatio sacramēti habeat efficacitā p illo p quo offert necesse ē cōcedere q̄ oblatio facta a malo equalē hēat efficaciā sicut illa que est facta a bono. Sed si multa alia cōcurrentia in missa per modū orationis multuz faciant ad efficatiā misse q̄ vz pbabile. q̄ deuotio in vna alia oratiōe nō multo min⁹ distat apud deū a deuotiōe i quibusdā ptinentib⁹ ad missā et deuotio accepta ꝫ merita illius cui⁹ ē deuotio. sequit̄ q̄ missa melioris erit melioz. ⁊ tn sacramētū vtrobiqz ē quale. Si queras qd simpliciter tenēdū. Respōdeo nullū bonū recōpēsat deus p̄m iusticiā distributiuā nisi pp aliq̄d meritū cui correspōdet illud bonū. Istd meritū q̄d dr̄ eē in celebratiōe misse vt missa ē nō pōt eē meritū abstractū sicut ydea Platonis. g̃ oz q̄ sit realiter aliq̄d meritū ergo totius ecclesie vel alicui⁹ mēbri. non ē toti⁹ ecclesie nisi q̄ alicui⁹ ptis. nō ē aūt partis male ⁊ mortue in toto sic eēt ptis viue. i. exūtis ⁊ opantis i charitate g̃ in missa nō est tm̄ meritum cuiuscunqz qui ē mali sicut qui ē boni. ⁊ p p̄ns de⁹ p̄m iusticiā retribuit nā nō hz alicui i ecclesia nec eēt toti ecclesie recōpensare tm̄ bonū. p ista sicut p illa. Ad 4m dico. q̄ sumere ē magis cōe ⁊ necessariū q̄z ofᷓicere. ⁊ magis necessarium. hz sit in se aliq̄d nobili⁹. plurib⁹ tn̄ cōpetit q̄z min⁹ mobile qd ē minoris nobilitatis. rō ē maioz siue ꝯmunioz necessitas ita est hic. qui xp̄us exp̄resse docuit se velle sumi eucharistiā a quolibz xp̄iano. Jo. 6. Nisi manducaueritis carnē filij hominis. ⁊ ibi loquit oib⁹. ꝫ cōsecratione siue dispensatione noluit ita eē cōmunē q̄ nō fuit ita necessariū vt essz cois. p̄sit. n. pauciores dispēsare q̄z suscipere. Ad 5m dico q̄ Laurenti⁹ dispēsauit sanguinē xp̄i. vt pz in legēda qd bn̄ ē cōgruum. q̄ sanguis nō dispensat nisi in calice. tact⁹ aūt calicis concedit diacono. sed corpus nō dispēsat nisi species panis tangat. Ideo sequēs auctoritas de dispensatiōe corporis a diacono vz difficilior. Ad quā dici pōt q̄z simpliciter in casū necessitatis cōcedit diacono dispēsare cōpus xp̄i. vt dicit auctoritas allegata. ꝫ nō sequit ex hoc q̄ possit cōficere. q̄ min⁹ ē dispensare q̄z cōficere. Multo aūt modo laico ofᷓicere nec eēt dispensare cōuenit ꝫ illud de. cō. di. 2. peruenit. vbi dr̄ q̄ qdā p̄sbyteri in tm̄ pendūt diuina mysteria vt laico corpus dn̄i tradāt ad differēdū infirmis. ⁊ sequit. Interdicit synodus ne talis temeraria p̄esumptio. amplius fiat: Rō cōgrua ē. q̄ sicut ab aīa mediāte corde deriuant virtutes aie ad cetera mēbra ⁊ in corde ē p̄ncipalis sedes vite. i6. de ialib⁹. ⁊ ēt in q̄libz politia act⁹ p̄ncipales ptinēt es ad illā politiā ptinēt ad aliq̄z psonā p̄ncipalē in illa politia. ita rōnale ē istū actū ofᷓiciēdi ⁊ dispensandi eucharistiā residere apud illuz ē p̄ncipalis i hierarchia ecclesiastica. hāt ē sacerdos. g̃ ꝛc. Cōfirmat h. q̄ nō minoris reuerētie vl auctoritatis ē posse sup corp⁹ xp̄i vel nō q̄z sup corp⁹ xp̄i misticū 2m aūt soli sacerdoti q̄uenit eq̄. g̃ vl magis p̄reuerentiā corpis xp̄i vi soli sacerdoti q̄ueniet auctas respectu ip̄ius ofᷓiciendi ⁊ regularit dispēsādi. nō. n. p̄t i ecclesia nimis digna p̄sona nec min⁹ dign⁹ grad⁹ inueniri ad p̄secratiōez isti⁹ sacri. quo veracit̄ ⁊ realit̄ ꝺtict̄ ille q̄ sacr⁹ sactoz cui sit gla in secula seculoz Amen.

Ista ē distinctio xiii huius

quarti libri. In qua mgr̄ post q̄z egit supi⁹ de sacō eucharistie q̄tuz ad esse ⁊ fieri. Nic agit de ei⁹ ministro. ⁊ tria facit. Primo. n. ingrit an malus sacerdos possit p̄secrare. Secūdo hereticū seu scismaticum non posse cōficere nititur determinare. Tertio oñdit aialia bruta nullatenus posse trāducare. Primū a principio vsq̄z ibi. Illi vo q̄ exōicati sūt. Scōm vsq̄z ibi. Illud vo sāg dici pōt. Tertiū vsq̄z ad finē dis. In spāli sntia q̄. Malo sacerdote vez sacrm cōficit. q̄ nō i merito ipius. ꝫ in verbo creatoris efficit. Hāc mgr̄ insinuās querit p̄mo vtrū hoc sacrm malus sacerdos possit cōficere. Et rndet q̄ bonitas vel malicia sacerdotis nihil facit ad cōsecratiōnē. q̄ p̄secratio nō in merito p̄secrātis ꝫ in verbo efficit creatoris. In hoc. n. sacro sub tegimēto rerū visibiliū diuina virtus secreti⁹ opat salutē. qđ auctoritatibus cōfirmat. Sed a p̄pō est hec. Schismaticum ⁊ hereticū nō posse cōficere p magistrū asserit ⁊ itētio i ipo consecrāte necessario exigit. Hanc mgr̄ ponēs dicit q̄ ab ecclia dei p excōicationē vel hereſim pcisi nō vz hoc sacrm posse cōficere q̄uis sint sacerdotes. tū q̄ oblatio hui⁹ hostie fit ex p̄sona totius ecclie. ipi aūt extra ecclias sunt. Tū q̄ m h⁹ i sacri celebratione nūci⁹ ecclesie mittitur ad bñdicēdū. Nō ē aūt p̄sumendū q̄ deus bñdicat bñdictionib⁹ p̄cisoꝝ ab ecclesia. Postea dicit q̄ ad sacri huius p̄fectionē duo requirunt̄. i. ordo ministri. i. q̄ sit sacerdos ⁊ intētio. Subdit q̄ ille qui nō credit eti az pōt itētionē bre⁊ p p̄ns cōsecrare dūmodo intendit agere ⁊ facere qđ facit ecclia. Tertia p̄opō ē hec. Magister videtur dogmatizare bruta aialia nullaten⁹ xp̄i corp⁹ manducare. Hanc mgr̄ insinuās dicit q̄ bruta aialia corpus christi no sumūt: quid aūt sumāt dum hostiā manducant dicit q̄ deus nouit. Postea epilogando dicit se de hoc mysterio breuiter dixisse a fidelib⁹ catholicis fideliter tenenda: quibus si quis cōtradicit hereticus vidētur. Ultimo quasi incidentaliter dicit q̄ hereticū fallit intelligentia p̄rana p̄m be. Aug. de vtilitate credendi. aut hereticus est qui causa cōmodi temporalis ⁊ glorie vel talium vel nouas opiniones gignit aut sequitur. Et tm̄ in speciali.

De penitentia.

Dist. 14.

Ostquā de penitentia agendum est. Penitentia longe positis a deo necessaria ē vt appropinquet. Est. n. vt ait Piero. secunda tabula post naufragiuz q⁊ si quis vestem innocentie in baptismo perceptam peccando corruperit. penitentie remedio reparare potest. Prima tabula est baptismus vbi deponitur vetus homo ⁊ induitur nouus. Secūda penitentia. qua post lapsum resurgimus. dum vetustas reuersa repellitur ⁊ nouitas pdita resumitur. Post baptismū prolapsi per penitentiam renouari valent. sed non per baptismum. licet homini sepius pēitere sed non baptizari. Baptismus tm̄ est sacramentum sed penitentia dicitur ⁊ sacramētum ⁊ virtus mentis. Est enim penitentia interior ⁊ est penitentia exterior. Exterior sacramentum est. interior virtus mentis est. et vtraqz causa salutis est ⁊ iustificationis. Utrū vero omnis exterior penitentia sit sacramentum: vel si non omnis. que hoc nomine censenda sit consequenter inuestigabimus. Ad penitētia cepit Joānis predicatio dicētis. Penitentiam agite appropinquabit enim regnū celorum. Quod autem preco docuit. illud post veritas predicauit: exordium sumēs sermonis a penitentia. Penitentia dicitur a pu

Piero. sup Daniel.

niendo.qua quis punit illicita que cõmisit.

Unō di penitē.

Penitentie virtus timore concipitur. Unō Esa. A timore tuo dñe concepim⁹ ⁊ pepim⁹ spiñ salutis. Est aūt pnia: vt ait Ambr. Mala p̄terita plāgere: ⁊ plāgenda iteruz nō ꝯmittere. Itē Greg. Penitere ē añacta pcā defle re: ⁊ flenda nō ꝯmittere. Nam qui sic alia deplorat: vt alia tū cōmittat. adhuc pniam agere aut ignorat aut dissimulat. Quid.n. pdest si pcā luxurie quis defleat. ⁊ adhuc auaricie estibus anhelat His vbis quidā vehemēti⁹ inherētes. contēdunt vere penitentez vltra nō posse peccare dānabiliter. ⁊ si grauiter peccauerit verā nō percepisse penitentiā. Quod ēt aliis muniūt testimoniis. Ait.n. Isi. Irriſor est ⁊ non penitens qui adhuc agit quod penitet. Nec videtur deum poscere subditus sed subsannare superbus. Cams reuersus ad vomitum ⁊ penitens ad peccatū. Multi lachrymas indesinenter fundunt: ⁊ peccare non desinunt. quosdam accipere lachrymas ad penitentiam cerno. ⁊ affectum penitentie non habere: quia inconstantia mentis nunc recordatione peccati lachrymas fundunt nūc reuiuiscente vsu ea que fleuerunt iterando committunt. Esa. de peccatoribus dicit. Lauamini mundi estote. Lauatur ⁊ mundus est qui preterita plangit ⁊ flenda iterum non cōmittit.: Lauatur ⁊ non est mundus qui plangit q̄ gessit nec deserit. ⁊ post lachrymas ea que defleuerat repetit. Item Augu. Inanis est penitentia quaz sequens culpa coinquinat. Nihil prosunt lamenta si replicantur peccata. Nihil valet veniam a malis poscere: ⁊ mala denuo iterare. Itez Grego. Qui commissa plangit: nec tamen deserit, pene grauiori se subiicit.

Isiō. i li. de sūmo bono.

Augu⁹. im lib. soliloquor.

Grego.

Ambr. i libr. de vnica pnia.

Item Ambr. Reperiuntur qui sepius agendam penitentiam putant qui luxuriantur in christo. Nam si vere penitentiam in christo agerent: iterandaz postea non putarent. quia sicut vnum baptisma. ita est vna penitentia.

Ambr. sup ep̄laz ad cozin.

Augu⁹. sup octonarium 22.

Quidsit pnia.

Dēmissio p̄missozū verborum.

His aliisq; pluribus vtuntur in assertione sue opinionis. Sed Ambrosius dicit. Nec vera penitentia est cessare a peccato. Et item. Magni profectus est renunciasse errori. Imbutos enim viciis animos ex vere atq; emendare virtutis ē perfecte ⁊ celestis gratie. ⁊ ideo sane ita diffiniri potest. Penitentia est virtus qua commissa mala cum emendationis proposito plangimus ⁊ odimus ⁊ plangenda vlterius committere nolum⁹. quia penitentia vera est in animo dolere ⁊ odire vicia. Unde illa verba premissa. penitere est anteacta deflere ⁊ flenda non committere. recte sic accipi possunt vt non ad diuersa tempora. sed ad idem referuntur. vt scilicet tempore quo deflet commissa mala non committat voluntate vel opere flenda. qō innuitur ex verbis ꝯsequētibus Nā g sic alia deplorat ⁊c. Dic Aug. ait. Cauendus est ne quis existimet nephāda crimina qualia qui agunt regnum dei non possidebūt quottidie perpetrāda. ⁊ elemosynis quotidie redimenda. In melius est enim vita mutāda. ⁊ per elemosynas de peccatis preteritis propiciandus est deus. non ad hoc emēdus quodammodo vt ea semper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamētum peccandi. ⁊ si miserendo deleat commissa peccata: si non satisfactio congrua negligat.

Dic⁹ papa.

Item Dius papa. Nihil prodest homini ieiunare ⁊ orare ⁊ alia religionis opera agere nisi mēs ab iniquitate reuocetur. Quia ergo a malis sic mentem reuocat vt commissa plangat ⁊ plangēda committere nō velit nec satisfacere negligit: vere penitet. Hecideo nō est vera penitentia. quia forte non de proposito sed casu vel infirmitate peccabit. Ille autē irriſor est ⁊ non penitēs qui sic commissa plāgit vt plangenda voluntate vel opere committere non desinat. Ille etiam qui p⁹ lachrymas repetit que fleuit lauatur ad tempus. sed mundus non est. i. illa mundicia non est ei sufficiēs ad salutem. quia est momentanea non perseuerans. Item illud. inanis est penitentia quā sequens culpa coinquinat. sic intelligendum est inanis est. s. carens fructu illius penitentie quam sequens culpa non inquinat. Illius enim fructus ē viatio gehēne ⁊ adeptio glozie mortificatur. n. illa penitentia ⁊ alia anteacta bona sequens pctūm. vt non sortiantur mercedem quam meruerunt cum fierent. ⁊ quam haberent si peccatum non succederet. Sed et si ō pctō succedēti pnia agat pnia que precessit. ⁊ alia anteacta bona reuiuiscunt. sed illa tantum que ex charitate prodierunt. illa enim sola viua sunt que ex charitate fiūt. ideoq; si per sequētia peccata mortificantur. per subsequentem penitentiam reuiuiscere possunt. Quero sine charitate fiunt mortua ⁊ inania generantur. ⁊ ideo per penitentiam reuiuiscere nō valent. Similiter intelligendum est illud. Nihil prosunt lamenta ⁊ cetera. Et illud. nihil valet ⁊ cetera. Si ei replicantur peccata nihil valet ad salutem vel ad veniam in fine p̄cedens lamentum quia nihil relinquitur de vite mundicia. quia aut peccata dimissa redeunt vt quibusdam placet cum replicantur vel si non redeūt. eis tamē deletis propter ingratitudinem ita reus ⁊ immundus constituitur. cum adhuc inexdiandis implicatur vt si iam deleta redirent. De hoc tamen scilicet an peccata redeant post plenius agemus. Similiter nihil valet ad salutem obtinendam. vel ad mūdiciā vite habendam. veniam de malefactis poscere. ⁊ malefacta denon iterare. Ita etiam intelligendum est illud quod iō Augustinus alibi ait. Penitentia est quedā dolentis vindicta sēper puniēs in se qō

Aug⁹ in li. ō vni ca pnia.

dolet commisisse: ⁊ infra. Quotidie dolendus est de peccato. quod declarat ipsa dilectionis virtus. Penitere enim est penam tenere. vt semper puniat in se viscendo quod commisit peccando. Ille penas tenet. qui semper vindicat quod commisisse dolet. Penitentia ergo est vindicta semper puniens in se quod dolet commisisse. Quid restat nobis nisi dolere in vita: vbi enim dolor finitur: deficit ⁊ penitentia. Si vero penitentia finitur. quid relinquitur de venia. Tandiu gaudeat ⁊ speret de gratia. q̄diu sustentatur a penitētia. Dicit n. dominus. Vade ⁊ amplius noli peccare. nō dixit. Ne pecces. sed ne voluntas peccandi in te oriatur. Quod quomodo seruabit̄ nisi dolor in penitentia cōtinue custodiatur. sed semper doleat ⁊ de dolore gaudeat ⁊ non sit satis q̄ doleat. sed ex fide doleat. ⁊ non semper doluisse doleat.

Determinatio intelligentie dictorum.

De penitentia perfectorus

vel ad salutem sufficienti intelligendum ē qō supra dixit. s. penitentia est vindicta semp puniens quod commisit. ⁊ alia huiusmodi. Illō vero. Si penitentia finitur nihil de venia relinquitur. dupliciter accipi potest. Si enim iusta quorundam intelligentias peccata dimissa redeunt. facile est intelligere nihil de venia relinqui. quia peccata dimissa iterum replicātur. Sicut enim ille qui ex seruitute in libertatem manumittitur. interum vere liber est. ⁊ tñ propter offensam in seruitutē postea reuocat̄ Sic ⁊ penitenti peccata vere dimittuntur. et tamen propter offensam que replicatur iterus redeunt. Si vero non redire dicātur: sane potest dici etiam sic nihil de venia relinqui. non q̄ dimissa peccata iterum imputentur. sed q̄ propter ingratitudinem ita reus ⁊ immundꝰ constituitur. ac si illa redirent.

De solēni ⁊ vnica penitentia.

Illud autem quod ambro

lius ait. Reperiuntur ⁊c. Et sicut vnū baptisma: ita ⁊ vna penitentia. non ꝑm generales sz ꝑm specialem morem ecclesie de solēni penitētia dictum intelligitur. que apud quosdas semel celebrata non iteratur. Item illud aliud Ambrosii. Penitentia semel vsurpata nec vere celebrata ⁊ fructum prioris aufert: ⁊ vsus sequentis amittit. de solēni intelligitur. Solēnis ergo penitentia vt Ambro. in eodem ait. ē q̄ fit extra eccl̄ias i māifesto i ciere ⁊ cilicio q̄ p grauioribꝰ hōrēdisq; ac māifestis delictis tñ ipontinr. ⁊ illa non est iterāda ꝑ reuerētia sacramenti. ⁊ ne vilescat ⁊ contemptibilis fiat hominibus. Unde Augustinus. Quanuis caute salubriter prouisum sit. vt locꝰ illius humilime penitentie semel in ecclesia ꝑcedatur: ne medicina vilis minus vtilis esset egrotis. que tantomagis salubris est quantominus cōtemptibilis fuerit. Quis tamē audeat deo dicere. Quare huic homini qui post penitentiam primas rursus se laqueis iniquitatis obstringit adhuc iterum parcis. Origenes quoque de hac solēni penitentia que pro grauioribus criminibus iniungitur ait. Si nos aliqua culpa mortalis inuenerit que non in crimine mortali. vel in blasphemia fidei sed i sermonis vel in morum vicio cōstat. Hec culpa semper reparari potest. Hec interdicitur aliquando de huiusmodi penitentiam agere. Sed non ita de grauioribus criminib⁹ In grauioribus enim criminibus semel tantum penitentie conceditur locus. Cōmunia que frequenter incurrimus semper penitentiam recipiunt ⁊ ⁊ semper redimūt̄. Communia dicit venialia peccata ⁊ forte mortalia quedam aliis minus grauia. Que sicut sepe committuntur. ita frequenter per penitentiam redimuntur. Sed de grauioribus criminibus semel tantum agitur penitentia scilicet solennis. Nam ⁊ de illis si iterentur iteratur penitentia sed non solēnis. quod tamē in quibusdam ecclesiis non seruatur.

Augus ad macdonium

Origenes sup leuitic.

Auctoritatibus probat q̄ non semel tantū sed frequenter peccata dimittantur per penitentiam.

Quod vero penitentia non

semel tantum agatur: sed frequenter iteretur. ⁊ per eam frequenter iterum veniam prestet̄ pluribus sanctorum testimoniis probatur. Ait eiz Augustinus scribens cōtra quosdam hereticos qui peccantibus post baptismum semel tantum dicebant vtilem esse penitentiam. ita. Adhuc instant perfidi qui sapiunt plus quam oportet non sobrii: sed excedentes mensuram dicunt ⁊ si semel peccantibus post baptismum valeat penitentia non tamē sepe peccantibus proderit iterata. alioquin remissio ad peccandum esset incitatio. Dicūt enim quis non semper peccaret si semper redire posset. Dicunt enim dominum incitatorē mali si semper peccantibus subuenit. ⁊ ei peccata placere quibus semper presto est gratia. Errant autē. Cōstat. n. ei peccata displicere. qui semper presto ē ea destruere. si ea amaret: non semper ea destrueret Idem ad macedonium. In tantum hominum iniquitas aliquando progeditur. vt etiam post peractā penitentiam post altaris recōciliationem. vel

Aug. in li. de penitentia

Augus. ad macedonius.

similia vel grauiora ꝓmittāt. ⁊ tñ deus facit ēt sup tales oꝛi solē suū. nec minꝰ tribuit ꝙ ānte tribuerat largissima munera vite ⁊ salutis. ⁊ ꝙ uis eis in ecclesia locus ille penitētie nō concedatur. deus tamē sup eos sue patie nō obliuiscit. Exquoꝛ nūero si qs nobis dicat: dicite mihi vtꝛ aliqd plus ad vitā futuraꝫ si isti ista vita illecebrosissime voluptatis blandimēta cōtempsero. si me penitēdo vehemētis quaꝫ prius excruciauero. si vberius fleuero: si melius vixero. si paupes largiꝰ sustētauero: si charitate ardētius flagrauero: qs vestruꝫ ita desipit. vt huic homini dicat. nihil tibi ista in posterum prodeūt. Vade saltem huius vite fua uitate fruere. Auertat deus tam immanem sa
Jo. chꝛ. crilegāqꝫ dementiam. Item Joānes chꝛysostomus. de repatione lapsi. Talis mihi crede. talis ē erga hoīes pietas dei. Nūquā spernit pniam si ei sincere ⁊ simpliciter offeratur ēt si ad sūmuꝫ qs peruenīat malorum: ⁊ inde tñ velit reuerti: ad virtutis viam suscipit libenter ⁊ amplecti tur. ⁊ facit omnia quatenus ad priorē reuocet statuꝫ. Quodqꝫ est adhuc prestātiꝰ ⁊ eminentius etiā si nō potuerit qs explere omnes satisfaciendi ordinem. quātulācūqꝫ tamē ⁊ quālibet breui tempore gestam non respuit penitētiaꝫ. suscipit etiā ipsam nec patitur quāuis exigue cōuersionis perdere mercedem. Etem plis etiā hoc inde astrui potest. Dauid enim per penitētiaꝫ adulterii simul ⁊ homicidii veniam impetrauit. grauiter tamen postea deli-
Ambr. in apologia dauid. quit in populi enumeratiōe. qō populi multitudo prostrata ostendit. Illud autem mirabile est ꝙ angelo ferienti plebem se obtulit dicens. Grex iste quid fecit. fiat manus tua ī me ⁊ in domum patris mei. Quo facto statim sacrificio dignus iudicatur. qui absolutione estimabatur indignus. Nec miruꝫ si talis sua oblatione pro populo: peccati sui adeptus ē veniam. cum moyses offerendo se pro plebis erroꝛe peccata diluerit. Vt alijsqꝫ testimōijs pluribus euidenter ostenditur per penitentiā non semel tātuꝫ sed sepius nos a peccatis surgere. ⁊ veram penitentiam sepiꝰ agi. Voluntarie enim peccantibus nobis: vt ait Apostolus. pro peccatis non relinquitur hostia secūda. scilicet quia semel tantum christum oporuit pati: nec relinquitur secundus baptismus.

Relinquitur vero secunda penitentia ⁊ ter
Jo. chꝛi. tia deinceps vt Joannes chꝛysostomus super hunc locum ait. Sciendum inquit ꝙ hic quidam exurgunt horum verborum occasione penitentiam auferentes. quasi per penitentiam non valeat peccatoꝛ post lapsum resurgere secundo ⁊ tertio. ⁊ deinceps. Verum etiam in hoc penitentiam non excludit. nec propitiationem que sepe fit pe. penitentiam sed fm baptismum ⁊ hostiam.

Ost hoc de potentia. Postq̄ mḡr determinauit de sacrāmēto baptismi. ⁊ confirmatiōis ⁊ eucharistie. Hic determinat de sacrāmēto penitentie. qō est cōe sacramentū tñ post baptismum quia secunda tabula post naufragium. est penitentia fm Hiero. Circa istā dis. quero primo vtꝛ penitentia necessario requiraꝫ ad delectionem peccati mortalis post baptismū cōmissi. vꝛ ꝙ nō. quia cessante actu interiori ⁊ exteriori cessat ēe pctm̄ ergo stati sine penitentia deletur. añs pz qꝛ pctm̄ non est nisi deordinatio in actu exteriori vel interiori. 2° sic homo offensus pōt remittere offensaꝫ absqꝫ hoc ꝙ offendēs peniteat. ergo multomagis deus qui est sume misericors. sq̄ remissa offensa remittitur peccatū. ergo ⁊c. hec duo argumenta probant ꝙ nō requiritꝰ penitentia ad istā delectionē. Itez ꝙ nō valeat ad illā delectionē probatur primo sic Augusti. in omel. super illud Mat. 5. Estote misericordes loquens de damnatis dicit Erit ⁊ tē penitētia sed tamē infructuosa. qō ꝓbat p illud dictuꝫ de damnatis Sap. 5. Penitentiā agentes ⁊c. Si dicas ꝙ q̄diu homo est in vita ista valet penitētia ad delectionem peccati. sq̄ nō pōt. Contra hoc est auctoritas Hiero. de penitenti. di. 3. ⁊ ponit in littera Nihil iuuit profuit egisse penitentiam per quā scelus emendare nō potuit. Itē oꝛ illud per qō delet̄ peccatū mortale esse maius bonū q̄ pctm̄ illud sit malū vel eque bonū. sq̄ penitentia est minus bonū q̄ peccatū mortale sit malū. ergo ⁊c. maioꝛ pz qꝛ nō recōpensat maluꝫ nisi per bonuꝫ equale illi qō tollit minoꝛ ꝓbat qꝛ pnīa ē bonū finitū pctm̄ aūt mortale ē malū infinitū. qō pz p illō Anselm. Cur deus hō. li. 2°. c. 5. tñ malū ē pctm̄ q̄tus ē qui offendit vel in quē cōmittit. sed ille est infinitꝰ. quia tibi soli peccaui. ergo ⁊c. Hec duo argumēta ꝓbant ꝙ penitētia nō valeat ad dēletionē peccati mōtal'. Oppoⁿ ꝓbat similibus vijs. quantū ad primam viā sic Saluatoꝛ ait Luc. 3. Nisi penitentiaꝫ egeritis omnes simul peribitis. Itē Hiero. secūda epistola ad Demetriadē. ⁊ ponitur in lra pnīa est scda tabula post naufragiuꝫ. ⁊c.

Prima tabula cōparatur nauī integre: qua fracta naufragus periclitatur: nisi alicui tabule adhereat penitētia hec dicitur 2ª tabula. g̃ a simili cadēs in pctm̄ mortale ⁊ in ḡ passus naufragiū spūale periclitat nisi adhereat pnie. Itē q̄tū ad scdaꝫ exclusionē arguit sic Mat. 3. di. Agite pniaꝫ ⁊c. g̃ vꝫ. Itez Ezech. 18. Si impiꝰ egerit pniaꝫ. segt̄ oiuꝫ iniqtatū eꝰ nō recōdabꝛ vita viuet. g̃ ⁊c.

Hic sunt tria videnda. Primo qd manet in peccatoꝛe trāseunte actu a quo dr̄ peccatoꝛ qꝛ si nihil reale manet nō oꝛ q̄rere qd delēdū sit. imo oīo eēnt similes q nihil ꝓmisit ⁊ q cessauit tñ ab actu peccandi interiori ⁊ exteriori. 2° q illud delet ⁊ ad ḡ regrit aliq̄ punitio. 3° q nō q̄cunqꝫ sq̄ punitio pnalis p q̄ ipe offē dēs reducit ī amicitiā di ⁊ ī ḡ pz solutio q̄nis. De pmo sciēdū. q sicē duplex iustitia habitualis. s. gr̄a ⁊ charitas ⁊ actual'. s. rectitudo nata inēe actui elicito. ⁊ pma pz. 2ª ōclarat. qꝛ actꝰ natꝰ ē elici ꝓformiter sue regule ⁊ in ista ꝓformitate ꝓsistit rectitudo eiꝰ. Ita cū opposita eq̄ multiplr̄ dicant̄ erit duplex iinstitia habitualis. s. q̄uatio gr̄e ī eo cui dr̄ ineē. ⁊ actual'. s. q̄uatio istiꝰ rectitudinis ī actu cui debēt ineē. Post āt actū itrinsecū ⁊ extrīsecū trāseuntē manꝫ q̄dā iinstitia habitualis. Sz nō ab illa sola dr̄ qs peccatō. aliogn q ꝓmisisset duo millia peccata mortalia. ⁊ q vnū eēt eq̄ peccatoꝛ itensiue qꝛ ⁊ tota gr̄a q̄tū ad itēsionē. ⁊ sola ipa q̄tū ad extēsionē q̄uat̄ tā ī eo q ꝓmisit vnū q̄ ī eo q duo millia ⁊ iō ñ dicet vnꝰ minꝰ peccatoꝛ post actū trāseūtē q̄ alius. Assūptū ꝓbatur. qꝛ i quolibꝫ pctō mortali ita q̄uatur gr̄a q nihil eiꝰ manet ⁊ p ꝓns q aliq̄ malū succedēs nō pōt fieri intēsioꝛ. neqꝫ extēsiō lquēdo dē q̄uatiōe ista habituali qꝛ non priuat nisi vnū hitū sicut nō ē natꝰ nisi vnicꝰ ineē. ⁊ ꝑ

ratio similis est rōni Ans. de ꝓceptu virginali q̄ peccatū originale nō est natū inesse magis in vno q̄z in alio q: in quo nō est iniustitia nō pōt ab eo ꝓuari iustitia ō quo dictū ē li. 2. di. 30. q. ꝑma ꝛ. 2. Iniustitia aūt actualis manere nō pōt cessante actu q: illi⁹ ſōm ꝓx^m ē actus in aia sicut ꝛ rectitudinis sibi oppositę. nō eni aia pōt esse imediatū ſōm illi⁹ rectitudinis sed tm̄ act⁹ in aia. adduc tm̄ nō manēte actu nō manet illa rectitudo nec ei⁹ obligatas. Dz̄ g̃ q̄ manet in aīa q̄ peccauit reat⁹ culpe que ē quedā obligatio ad penā debitā illi culpe. Illa aūt obligatio est quedā rō realis nō fundata sup actū culpe ſz sup ipam ēntiā aīe non tm̄ nisi culpa ꝑuia actuali sicut ē dictū sepe supra quō sup actionē fundat rō. Sed ꝓ hb argunt dupl̄r. ꝓmo q̄ nulla relatio realis fundata sup actū culpe manet in aīa. 2o q: si maneret nō ab illo diceret aīa peccatrix. ℙrimū ꝓbat q: rō realis intrinsecus aduenięs ſequitur necessario positionē extremoꝝ. hec aut tē nō ſequitur: ꝓz q: aīa eadē manēte ꝛ deo sub penā eodē mō se hnte: non ꝓpter hoc aīa eodē modo est obligata ad penā q: nō añ pctm̄. Nō si fit rō extrinsecus aduenięs necesse est sibi dare cām per quā adueniat extremis iam positis sicut de vbi ꝛ ceteris. nō. n. pōt esse respect⁹ realis nō ſequēs extrema posita q̄n sibi vt ēmio rndeat aliq̄ actio realis. sed istius obligationis non potest dari actio realis nec agēs reale. non enim aīa quia peccādo nō habuit nisi vnicā actionē deo ordinatā: que fuit ad illud velle ꝑuatū circūſtātiis debitis: ꝛ ita nō ad istū respectū vt ad terminū. nec pōt ista obligatio dici terminus actionis diuine imediat⁹: q: nulla aīa dicitur peccatrix ꝑcise ab illo qō est terminus actionis diuine. 2^m ꝓbat ꝑ illud virtutū. q: si eēt in aīa talis obligatio nō posset fingi in esse nisi a deo imediate. ꝛ ita per istā formaliter nō eēt aīa peccatrix cū de⁹ nō fit cā peccati per se sed solū per missiue. Istā difficultatē tāgit magister di. 18. c. vltimo. ꝛ videt̄ ſoluere p̄ polluta est aia ingt quouscz̄ poeniteat sicut erat dū in ea erat ꝓua voluntas. ꝛ exēplificat de eo q̄ tetigit mortuū. cessante enim tact⁹ est imūdus sicut ꝑus. ꝛ ſubdit: ita polluta remanet aia sicut fuit in ipso actu pctī q: ita ē lōge a deo ꝑ dissimilitudinē. ipa g̃ dissimilitudo que inest aīe ex peccato ꝛ ē elongatio aīe a deo macula itelligit̄. Contra istud stat deductio ꝑ q: macula ista vel elongatio vel dissimilitudo quocūq̄z noiet̄ non pōt eē tm̄ mō carētia bit⁹ gr̄e q: illa totaliter inest ꝓmo pctō nec carētia rectitudinis in actu: q: ista nō est nata manere nisi manēte macula in actu. Itē macula sūmi odii. a. ꝛ amoꝝ sūmus ipsius a. repugnāt: g̃ per vnū auferet̄ aliud. ꝛ per ꝑ⁹ macula odii. a. possit auferri p̄ imoderatū amoꝝ ipsius. a.

Tho. in 4. dist. 14. q. 2. ar°. 1. ad 3^am q^am

Dico ergo quantum ad istū

articulū q̄ nihil reale absolutū vel relatiuū ē in aliquo cessāte oī actu pctī a quo ille dicat pctōr. ꝛ hoc vel grauiter vel multiplr̄ pctōr: sicut aliqs dicit̄ post actū trāseū tē. Q: si dicat̄ aliqd derelictū ab actu manere illud nō ē formaliter pctm̄ q: pōt stare in iustificato sicut bit⁹ vitiosus. vel dispō ad illū manet iniustificato ſbito ꝑz q: in ꝓncipio. ꝓn^m ē ad ſequēdū illā inclinationē habit⁹ viti osi. sed pugnādo ꝓ eā bn̄ mereꝝ ꝛ acgrit sibi habitū incōtrariū. vñ magni pctōres nō ſtatim q̄n ſūt iustificati habēt illā pacē quā bn̄t pfecti ꝛ exercitati in virtutibus. Quicūq̄z ēt bit⁹ vel dispō vitiosa derelinqueret̄ ex actibus desineret eē post ſturū tp̄is nisi firmaret̄ p̄ frequētes act⁹ sicut vīrois dispō ad habitū definit eē cessantibus actib⁹ ꝓficiētib⁹ habitū. Sed illud a quo pctōr dī peccator post actū nō definit eē p̄ quātūcūq̄z tp̄s ſz act⁹ ſiles nō adiciant̄. semp. n. in infinitū ē pctōr post q̄z cōmisit nō ē g̃ ibi aliqd reale absolutū vel relatiuū po sitiuū vel ꝑuatiuū a quo dicat pctōr a tpe cessationis act⁹ vsq̄z ad ꝓniam. sed tm̄ mō quedā relatio rōnis in q̄ tū ē obm intellect⁹ vel volūtatis dei: q: post q̄z cōmisit dei volūtas ordinat ipm ad penā corrūdentē pctō. ꝛ tunc intellect⁹ ꝑuidet ꝛ ꝓ oi tpe donec pena debita fit ſoluta. Istud ꝓbatur per Aug. ſup illud ps. Bti quoꝝ remisse ſūt ꝛc. videre ingt pctā deū ē ad penā ꝑputare. auertere aūt facię a pctis hoc ē ea ad penā nō reſeruare. ita g̃ dicit pctā ab eo tecta nō vt de⁹ tūc nō videat sed vt nolit ea adue tere. i. punire. g̃ ipsum remanere in reatu post actū trāseūtē nihil aliud ē nisi ipm a dei volūtate ordinari ad penā cōdignā illi pctō. obm aūt ite⁹ vel volūtatis vt intellectū vel volutū nō bz̄ nisi rōnē rōnis. g̃ ꝛc. Confirmat̄ per ſile: q: esto q̄ de⁹ in multiplicatione meritoꝝ nō intēdat bitū charitatis vt possibile est si merita sint remiſſa vel eēt si eēnt intensa. tm̄ iste q̄ plura merita bn̄t trāseūtib⁹ interioꝝib⁹ ꝛ exterioꝝib⁹ ē magis meritus q̄z alī⁹: qō nihil aliud ē nisi q: ordinat̄ ad maiorē gloriam q̄ qō nō hz̄ aliq̄ō reale positiuū vel ꝑuatiuū absolutum vel relatiuū intrinsecū isti. sed tm̄ rō rōnis in quantuz vt ē obm volūtatis diuine ordinat̄ ad multiplicē gr̄az vel gliam. ibi. n. in acceptatione dīna ordinantur ista merita. vel ille q̄ meritū ad talē vel talē gliaz. sicut ergo ista acceptatio q̄ merita trāseūtia nihil ē reale nisi actus volūtat̄ dine. ꝛ in isto tm̄ rō rōnis sicut in obo volito. ita ex alia ꝑte ꝓpter pctā trāseūtia nihil est aliud obiectō ist⁹ nisi reꝓbatio vel repulsio in volūtate diuina ꝛ in pctōre relatio rōnis vt abiecti vel reꝓbati ad talē vel talē penā ordinati. Hoc tādē oz in grosso ſili. q: figs offendat magnū ꝓncipē tali offensa cui corrūdeat pena magna: cessāte illo actu nihil ē in ipso qō ꝑus nō fuit. ꝓpē qō mō dicat̄ inimic⁹ ꝛ nō ꝑus ſz tm̄ in volūtate domini offensi ē actus transięs sup ipsum. ꝛ per hoc in ipso ē relatio rōnis vt in obiecto volito vel ordinato ad talez penam. Ex isto ſequitur corrolarium q̄ nihil aliud est post actum peccati cessante offensa macula ꝛ reatus nisi ista relatio rationis. i. ordinatio ad penam vt est disconueniens ipsi anime dicitur eius macula sicut ꝓ oppositz pulchritudo. vt autem est obligatio formaliter ad illam penam dicitur reatus. ꝛ vt est actus voluntatis diuine in qua est tota ista realitas per quem actū ordinatur ad talem penam dicitur offensa. nihil enim aliud est offendi vel irasci i deo q̄z velle vindicare ista pena. ꝛ ſz deus dicatur figuratiue iratus vel offensus. tamen accipiendo istam rationez irasci ꝓ velle vindicare excluſa passione concomitante istius velle deus formaliter est iratus vel offensus q: formaliter est volens vindicare peccatum cōmiſſum contra legem suam.

De secundo articulo dico

q̄ istud qō dictū est remanere post actum in peccatore potest deleri ꝛ quandoq̄z deletur iuxta illud ſymboli. Remissionem peccatorum. hoc ꝛ deus est remissiuus pctōr ꝛ q̄ñq̄z remittēs notā. ꝛ hoc ꝓbat̄ sic q: aliq̄n ꝑdestinat⁹ labit̄ in peccatū mortale. ꝑz de Dauid ℙetro ꝛ ℙaulo: ꝛ quasi inumeris. nō aūt pōt btificari ad qō ꝓncipaliter ordinat̄ per ꝑdestinationē nisi delero peccato accipiēdo peccatū mō ꝑdicto q: nullus btificat̄ remanens obligat⁹ ad penā ſoluēdā: q: vel simul ſoluēdam cū gl̄ia qō est impossibile. q: ad min⁹ ꝑz dispōnē diuina gl̄ia illa ꝛ pena quecūq̄z repugnat. vel post gl̄ificationē ſoluēdā qō ſili⁹ est impossibile q: deus dispoſuit illā gl̄ia in quocūq̄z finalē eē ita q̄ nō ſequet̄ aliq̄ pena. g̃ opz̄ aī gl̄ificationē remitti vel deleri ista obligationez ad penā q̄ñq̄z ſuſtinēdā. 2o dico q̄ nō remittit̄ fine pena vel aliquo equalēte in acceptatione diuina. q: p̄ qō cūq̄z peccatum offenditur deus: ſicut ſcriptura ſatis clamat offensa autem eius vel ira vt dictum est: est eius velle vindicare: vel aliquid ſufficiens ad placandum exigere. ergo posito quocunqz peccato deus vult vindicare de⁹ peccante. Sed velle vindicare: est velle punire. ergo post peccatum commiſſum ad

eius deletionē regrit aliq̄ punitio vel equalēs in acceptatione diuina. Et ꝛ culpa q̄ tollit tollat generaliter ꝑ penam sicut obligatio ad aliqd tollit per solonē illius ꝛ ꝛ q̄cq̄ tollat ꝑ aliud a pena equalēs in acceptiōe diuina. tñ regulariter per penam ordinat ꝛ si nō tollatur ꝛ hoc est qđ dicit cōiter ꝛ accipit a Boetio q̄ pena ē ordinatiua culpe ita q̄ nō pōt reling in vniuerso aliq̄ culpa cui nō cōueniat pena ordinatiua. Et simplr melius est pcōrē nō correctū esse in pena q̄ sine pena. q̄ in ꝑmo est aliqd boni. s. cōueniētia iuste pene ad culpam sed in. ꝛ. est tñ malitie. s. culpa ꝛ impunita. Nec tamē intelligo q̄ sit hic simplr necessitas cui⁹ oppositū icludit cōtradictionē. q̄ ex quo nō est idē ēntialr deum remittere culpā ꝛ punire eā vt patebit ex illa. q. di. 16. de expulsione culpe ꝛ infusione gr̄e videt q̄ de⁹ posz vnū separare ab altero. sed de potentia ordinata ista est via vniuersalr prefixa a lege diuina ordinandi. s. peccatuz per penam tanq̄z per ꝓprium correspondens.

De tertio articulo primo vi

dendū ē de re. ꝛ⁰ de nōe. Dere ē ista ꝙclō q̄ ad deletōez pcti regulariter regritur pena vel punitio voluntaria hoc ꝓbat q̄ ꝑ aliquā punitionē delet pctū vt dictū est in secūdo articulo ꝛ per aliquā nō delet. vt ꝑz de punitione dānatoꝝ ꝛ de illa pena que statim sequit culpam iuxta illud Aug. li. ꝑmo. c. ꝛꝛ. cōfes. Justisti dñe. ꝛ ita est vt pena sit sibi q̄sq̄ pctōr. Nō est aūt ita ꝓbabilr dīa inter punitionē qua delet pctū ꝛ qua nō delet sic de volūtario ꝛ nō volūtario: tū q̄ punitio dānatoꝝ lōge maioꝝ est ꝛ intēsiue ꝛ extēsiue q̄z punitio viatoꝝ. cui⁹ peccatū delet per punitionē. ꝛ per ꝓns mai⁹ ꝛ minus in intēsione ꝛ extēsione nō facit dīam inter punitionē deletē pctū ꝛ nō deletē. tum q̄ ita vidē⁹ in offensis humanis q̄ pena vel displicētia voluntaria placat offensam. nō aūt oio inuolūtaria ꝛ cū murmure supportata vel suscepta. ḡ rōnale est si per aliquā penaz debeat deleri offensa ꝛ per aliquā nō. ꝛ dīa quo ad hoc nō sit ita ꝓbabilis ꝑ aliqd sicut ꝑ volūtariū ꝛ inuolūtariū q̄ pena volūtaria regulariter regrat ad deletionem pcti Et tūc sequtur corrolariū quomō duplr ordinat culpa ꝑ penā. culpa enim manēs ordinat per penā ꝓcomitātez sed inuolūtariā. culpa enim ordinata ꝑ penā volūtariā delet per eā. Sed si q̄ras qđ aliqua pena possit ee voluntaria cū de rōne pene sit ee inuolūtariū. q̄ sicut nullus peccat in eo qđ nō vult. ita nec punit in eo qđ vult Hec difficultas plitioꝝ regrit declarationē. vbi intelligendū est q̄ inuolūtariū simpliciter est illud ō qđ voluntas simplr remurmurat. ꝛ per ꝓns per oppo⁹ volūtariū pōt intelligi triplr. vno mō cōtra qđ nō oio volūtas remurmurat sed patiēter sustinet. ꝛ⁰ qđ volū⁹ acceptat. ꝛ⁰ qđ volūtarie cāt. ꝛ hoc duplr s. vel vt cā ptia ptialis ꝛ nō intēdēs istū effectū. vel vt cā remota p̄n cipalis ꝛ intēdēs effectū ꝛ sic hūt q̄ttuoꝝ mēbra. Et ꝑz b distinctio q̄ ī ꝑmis duob⁹ modis tristi⁹ ē obm tñ⁰ voluntionis. In ꝛ⁰ ē effect⁹ tñ ꝛ nō obm. In 4⁰ obm ꝛ et effēs nisi aliqd impediat. hec mēbra statī declarabunt. ꝑz et b ordo. q̄ ꝛᵐ addit sr̄ ꝑᵐ q̄z tū ad rōnē volūtarii ꝛ ꝛᵐ sr̄ ꝛᵐ ꝛ 4ᵐ sup tertiū. Pena et pōt intelligi vel qōcūq̄z incōmodū siue discōueniēs ꝛ illud pōt ee in hoc ein pte sensitiua vel in coꝛpe ꝓiūcto cū pre aie seusitiue. vel pōt ee p̄ mū discōueniēs qđ ē tristitia q̄ ē ex pte itellectiua q̄ ꝓpe ꝛ ꝑmo est pena de qua dicit Aug. ō ci. li. 14. c. 14. q̄ tristitia ē dissentio aī ab his reb⁹ q̄ nob nolēt⁹ acciderūt Supposito ḡ de penis exterioꝝ⁹ tanq̄z de manifestis quō pōt ee volūtarie quocūq̄z istoꝝ quattuoꝝ modoꝝz voluntarii. De pena ista ꝑma. s. tristitia ſpālis videmus: ꝑz q̄ ipsa pōt ee volūtaria ꝑmo mō. s. ꝑm qd. i. patiēter tollerata. q̄ malū incōmodum dū tñ nō sit ꝓtra rectā rōnē pōt nō tñ absolute patiēter sed ordinate patiēter sustineri. pōt etiam istud acceptari in ordine ad aliquē finē vt dicit Aug. li. de pnīa. Peccatoꝝ de peccato doleat ꝛ de dolore gaudeat. Sed ꝛᵐ. s. quō voluntas cāt dolorē vel tristitiā volūtarie vt cā ptialis est difficilius. Ad qđ dico q̄ tristitia in aliq̄ volūtate cāri nāliter nō pōt nisi a duab⁹ cāis cōcurrentibus. s. ex actuali notitione alicuius exītie ꝛ ex actuali apꝓhēsione illi⁹ exīt̄ie iuxta descriptionē tristitie ꝑmissā ab Aug. q̄ qđ ḡ ē cā nolitionis est cā partialis ipsius tristitie ꝛ nō intēdat ꝑ nolitionē cāre tristitiā nec oꝛ intēdere. iste aūt due cāe qñcūq̄z ꝓcurrūt quātum est ex se cāt tristitiā sicut effectū nāliter ꝓntem. Ex isto tertio declarat quartū. q̄ ex quo tristitia sequit vt effectus nālis nolitionē actualē alic⁹ ꝓsideratiōnē actualem illius noliti ꝛ iste due cāe multipliciter possint ꝓcurrere q̄ ex tot cāis ex quo pōt esse talis ꝓsideratio actualis in intellectu. ꝛ talis actualis notitio in voluntate: tū nihil vnū pōt ee cā tristitie loquēdo de nāli causatione nisi possit ee causa cōcursus istorum duoꝝ que sūt cāe ꝓxime nāliter necessarie. hi⁹ autem cā cōis potest esse volūtas vt impans actū ꝓsiderationis ꝛ actū nolitionis illius talis ciusdē obi ꝛ hoc ordine ad illā finē intētū vt sequat tristitia puniēs. ḡ volūtas ꝑcipiēs intellectui cōsiderare aliqd vt actu existēs ꝛ voluntati nolle illud vt actu exīs cāt talē tristitiā tanq̄z vna cā ēt intēdēs istū effectū. ꝛ hoc nō vt ꝓxima. ga nō pōt ee vna cā sufficiēs ꝓxima ꝛz cāt tristitiā vt vna cā remota. q̄ cā est primarū cārū respectu tristitie ꝛ applicationis earum. Sic ergo ꝑz quō ꝑma pena. s. tristitia pōt esse summe volūtaria ꝛ ē a volūntate cāta non tñ sicut a cā partiali sicut vniuersaliter cātur a voluntate volēte illud qđ cuenit. sed sicut a cā totali remota: tñ applicāte. s. cās partiales ꝓximas huius effect⁹. ꝛ ꝛ in ordine ad talē effectū cāndum. Tunc ad arg^m illud ois pena est inuolūtaria. verum est ꝑm se cōparando ad voluntatē sequentē affectionē commodi tamē potest esse volūtaria voluntate aīte. s. in voluntarie applicatione cārum ad quas sequtur. pōt etiam esse voluntaria voluntate insta acceptāte. ꝛ hoc voluntate sequēte affectionē iustitie. q̄ si acceperit qcqd habet ordinem ad per se volendum iuste. ista aūt tristitia pōt ee ad aliquid per se iuste volendum.

De secunda cōclusione hu

ius articuli. s. de vocabulo penitētie. dico q̄ sicut i punitione ista volūtaria ꝓuenit multa ꝓsiderare. Primo qdem velle punire qđ est velle impartiū punitio seu efficax ꝓiungēs cās ꝓximas ipsius punitionis passiue. Et ꝛ⁰ nolle peccasse vel displicere qđ est cā ptialis prima pene ꝛz non intēdat penā illam. Et tertio velle id est acceptare punitionē illā passiuā inflictā. 4⁰ patiēter ferre punitionē. Et hec quattuoꝝ sic breuiter explicantur vindicare cōmissum. Detestari cōmissuz. Accepta re penā inflictam. Patiēter ferre penā inflictā. Hiſ qttuoꝝ correspōdent alia q̄ttuoꝝ ex pte termini volitiōis. in qbus ē idem māle. s. puniri. formalia aūt quattuoꝝ sup̄addita scilicz volitum a voluntate cānte. a voluntate detestante. a volūtate acceptāte. ꝛ a voluntate patiēter ferente. Patet autem q̄ non est per se idem volitio aliqua ꝓdicta ꝛ ipsa punitio passiua. ꝛ ita nomen qđ ꝑ se signat volitionem ꝛ cōnotat punitionē nō significabit vniuoce punitionem cōnotādo volitionē. ꝛ per consequens si aliqua dictio significet per se punitionez volitam ꝛ pene volitionem hoc erit equiuoce. Iterum si significat istam quadruplicem volitionem hoc erit equiuoce. Istis ergo octo posset imponi aliquod idem nomē equiuoce. Sed faciendo vim in hoc nomine penitere ꝛ sequendo auctoritatem ꝛ vsum loquentium ō hoc nomine: cum penitere sit penam tenere ꝑm ethimologiam nominis ꝛ ineſt tenere penam importet actionem respectu pene nō tñ passionē ipi⁹ vt iberētis ꝓpe vi ſignificatū h⁹ vocabuli ꝓsistere iqttuoꝝ ꝑmis. Et sic fit

quadruplex diffinitio vel descriptio eius quod est penitere. ꝓma est ista penitere est vindicare peccatuꝫ a se commissuꝫ ⁊ patet quomō est ibi tenere penā. qz applicare stoyppā penaꝫ est tenere eaꝫ ⁊ istud pōt intelligi siue applicet vel infligat penam in effectu vel affectu. qz vindicans nō minus vindicat ⁊ si quandoqꝫ pena nō sequaē propt defectū alicuⁱ cāe ꝛc. dū tamē ipe eā uiste intendat penā infligere. ſcda descriptio est penitere est detestari vel odire peccatū a se cōmissū vel displicētia habere ō hoc peccato a se ꝓmisso. ⁊ pꝫ quō ē ibi penā tenere qz in cā prima partiali. Et istud potest intelligi de nolle vel detestari vel displicentiaꝫ habere de hoc peccato sub propria rōne vel in generali simul de quocunqꝫ peccato ale cōmisso. ⁊ iterum de displicentia formali vel virtuali. Et est displicentia virtualis q cūqꝫ actus voluntatis virtualiter includens illam displicētiā sicut qō ꝺmō cā icludit effectū. Iꝫ enⁱ ect in ie n causetur. sic cum omnis nolitio oriatur ex aliqua volitione omnis displicētia seu nolitio peccati Iꝫ formaliter nō insit. potest virtualiter inesse in aliqua volitiōe ad quā nata est cōsequi talis displicētia. Tertia descriptio penitere ē penā inflictam pro peccato suo cōmisso gratāter acceptare: ⁊ pꝫ quomodo ꝺ est penam tenere sicut obiectum tenere ac ꝓactum voluntatis. ⁊ istud potest intelligi de acceptare formaliter vel virtualiter Iꝫ aliqua alia acceptatiōe in qua ista includitur virtualiter sicut volitio entis ad finem includitur in volitione finis. Quarta descriptio est. penitere est penam sibi ꝓ pcō suo inflictā patiēter sufferre. ⁊ pꝫ quō ꝺ ē penā tenere. qz nō abijcere remurmurādo: vnde ⁊ communiter dicitur in hoc sensu sustinere. i. sub actiōe agentis infligētis se illi conformando tenere. Omnis punitio voluntaria continetur sub aliquo quattuoꝛ modoꝝ penitētie sed ad deletionem cuiuslibet peccati mortalis actualis post baptismum cōmissi requiritur aliqua punitio volūtaria. ergo ad eius deletionē requiritur penitētia dicta aliquo illoꝝ quattuoꝛ modoꝝ.

Ex his ad solutionem que

stionis arguitur breuiter sic. Ad deletionem culpe mortalis post baptismū cōmisse requirit punitio voluntaria vel volūtas punitionis. sed neutrū istoꝝ pōt esse sine pnia ergo ꝛc. ꝓma ꝓpositio est. pbata in secūdo articulo ⁊ in ꝓncipio istius tertii articuli. Ex ista ratione patere pōt quomodo cōstructio in qua stat solutio qōnis debeat intelligi. s. q pnia requirit ad deletionez peccati ꝛc. nō enim intelligit nisi de penitētia actuali. actu puniēdi q est peni tenētia vt ita loquar actualis. Nec de illo actu intelligitur nisi indistincte accipiēdo ad qōcūqꝫ quattuoꝛ predictoꝝ. An aūt opꝫ istū actum eē rectū seu virtuosum vel nō ⁊ ēt formaliter vel non de hoc in sequēti qōne. Intelligit ēt cōstructio de requiri nō simplr necessario cui ꝰ oppositū includit cōtradictionē qz posset deus remittere sine omni actu illiⁱ cui remittit. Sꝫ nec de regri necessario suppositō actu hominis cui remittit. posset enim deⁱ remittere per aliquē motū feruentē dilectionis in deū absqꝫ quocūqꝫ ꝗt tuoꝝ ꝓdictoꝝ actuū sub ꝓpria rōe. vtpote in actu feruoris ad martyriū statim sustinēdū. vbi forte nō eēt cogitatio de aliquo pctō mortali ꝓus cōmisso. nec per ꝓnis aliqꝺ penitere ꝓdictū. ⁊ hoc formalr Iꝫ virtualiter in illo motu eēt penitere ꝺm sēam significationē. ⁊ istud ꝓbat qz nullus excludit a regno celoꝝ qz facit illud quod simplr est necessariū sed ē possibile aliquē vsqꝫ ad istas a. erite in pctō mortali ab instanti. a. ne cessitari a toto corde insistēdum circa actⁿ detrabētes a cogitatione de pctō cōmisso vtpote statiꝫ exposito martyrio artissimo ⁊ ꝓpter hoc dictū ē in cōclusione q regrit ad hⁿ vt peccatū mortale regulariter deleatur. qz dicit regulariter hoc fieri qō fit ꝺm regulas determinatas a sapia diuia. quarū hec est vna q ꝓccatū cōmissum non deleaē si ne displicentia de pctō cōmisso q̄ appareat multū rōatis qz sicut peccatū auertit a fine ⁊ cōuertit ad creaturā: ita rōnale est q non deleaē nisi per motum oppoᵐ auertentem a pctō siue a creatura vt circa illam fuit peccatum ⁊ cōuertētem ad deū. Ad hoc autem q est displicere de pctō cōmisso ꝓnt reduci alia tria mēbra eiⁱ qō est punire. Spāles aūt cōditiones qualiter actⁿ penitendi vel puniendi requirat ad pcti deletionē: an vt dispō ꝓuia an vt cōcomitēs patebit in ꝓprima qōne.

Ad argumenta Ad ꝓmum pꝫ ex ꝓmo articulo. Ad 2ᵐ non ꝓbat nisi de potētia absoluta dei. ⁊ hoc cōcessum est in secūdo articulo ꝓncipali. Sed si arguas q de potentia ordinata pōt remittere sine pena sicut ⁊ hō iracus.

Ad 3ᵐ remissio eius nō est per mutationē volūtatis eiⁱ qz voluntas eiⁱ ⁊ in se ⁊ in actu volēdi tam absoluta q̄ inquātum trāsit super obiectū permanet vnifōrmis. ⁊ per ꝓns si in eternitate vult aliquē puniendū esse ꝓ aliquo tpe vult illū semp puniēdū ꝓ illo tpe nisi aliqꝺ i creatura mutet. nō sic aūt de volūtate hois iracti q mutatur quantū ad actū volēdi ⁊ nolēdi. Ad 4ᵐ de penitētia dānatoꝝ dico vt ꝓus dictū est ibi. qz vere nō penitent qz nec penā tenēt cum non sit ibi voluntariū sed remuneratio. Sed de hoc qō dicit de iuda. respōdeo q non quicūqꝫ actus penitēdi sufficit ad deletionē peccati vt patebit ex sequēti qōne sed opꝫ q sit actus ordinatus. ⁊ maxime ex circūstātia finis que ꝓpria est iter circunstantias actⁿ moralis. Judas aūt non penituit cum ista circūstātia. i. ex dilectione dei. Ad vltimū patebit aliqualiter ex rōne sequēti qs actⁿ penitēdi vl puniendi est dispō ꝓuia ad deletionē pcti. ⁊ qs formalr requisitⁿ in quo deleē pctm. ⁊ ille secūdus est tm bonum quātū malū est pctm qz malū pcti cōsistit in auersione a fine. ergo ⁊ bonū reductiuū cōsistit in conuersione ad finem. Ita aūt pfecte conuertit in deū actⁿ ꝙuersionis sic auertit actⁿ pcti. sicut aūt nō ē in secūdo actu realiter bōitas intensiue infinita. ita nec in actu pcti malitia intensiue infinita qz nō ē maioꝛ malitia q̄ bonū qō ꝓuiat. nō ꝓuat aūt bonū ab actu nisi qō natū esset inesse actui. actui aūt cum sit qd finitū nō ē natū inesse bonū nisi finitū. ē ergo ꝓprie infinitas ⁊ malitia in peccato: ⁊ bonitas in actu oppositō ꝓpter infinitatē ipsiⁱ obiecti a quo peccatū auertit ⁊ ad qō actⁿ bonus cōuertit. ⁊ hoc nō ē nisi infinitas ꝓticipate vel magis ꝺm dici in ipso actu ꝓpter infinitatē realē ⁊ simplr in ipso obiecto.

Ecūdo quero utrū

s actⁿ penitēdi regrit ad deletionē peccati mortalis sit actⁿ alicuⁱ virtutis. q nō qz passionⁱᵇ nō ledamur. 2. ethᵇ. actⁿ aūt vtutis laudabilis ē ex eodē. 2ᵒ penitē autē ē passio q̄dā sicut ⁊ ipsa punitio quā includit. Itez actⁿ virtutis ē volūtariⁱ qz electiuⁱ ex. 2. ethᵇ. sed pnia ē i uolūtaria. nihil. n. ē penale nisi qō ē ꝰ volūtatē ⁊ tūc vt ꝓus. Itē virtutes fuissent in statu innocētie ⁊ remanebūt in patria: qz natura remanebit pfecta ⁊ fuisset tunc pfecta cuius nāe sunt ille virtutes. sed nec in innocentia nec in ꝓtia pōt eē pnia: qz nec aliqꝺ malū de quo habeatur punitio voluntaria. er ꝛo ꝛc. Itē si penitere esset actus virtutis nō eēt alterius potētie q̄ volūtatis: pꝫ inductiue sed nō ē aliqꝺ velle qz respectu mali. nec nolle nisi hoc quod est nolle peccasse. sed iste non ē actus virtutis qz nec electiuus. nam electio nō est respectu impossibilis. ꝓteritum autem nō fuisse eit impossibile eēt deo ex. 6. ethi. hoc solo ꝓtuatur deus ingenita facere que facta sunt. Item aut est actus virtutis acquisite aut infuse. non ꝓmo modo. quia acquisita potest manere cum peccato mortali. ⁊ actus eius: actus autem penitentie virtutis non: quia delet mortale. Nec infuse

patet per inductionē de fide. spe. ⁊ charitate. ⁊ etiam p ꝓbationem cōmunem q̄ quelibꝫ virtus infusa ⁊ actus eius habet immediate deum ꝓ obiecto nō sic ille actus sed peccatum. ergo ⁊c. Oppositum per magistrum in littera patet.

Jn ista questiōe primo opꝫ videre quomodo punire possit esse actus virtutis. et hoc p̄m quemlibet istorum quattuor modorum q̄ positi sunt in solutione p̄cedente articulo tertio ⁊ cuius virtutis. Secūdo: an aliquis istorum actuum re gratur vt actus virtutis. ⁊ ideo distincte tractāduꝫ est in vtro qꝫ articulo de quattuor: q̄ ex solutione p̄cedente non habetur q̄n quodcūqꝫ istorum sufficiat. Primus articulus istoꝝ duoꝝ habet conclusiones quattuor iuxta. s. quattuor rationes penitentie p̄us tactas de penitētia p̄m p̄mam significationē. p̄ma cōclusio est hec. penitere p̄t esse actus virtutis q̄: potest esse actus ꝓformis recte rationi. hoc ꝓbat: q̄ p̄m rectā rationem quilibꝫ legislator vindicat ⁊ transgressionē legis. vnde ꝓbs in fine. io. etbi. posī doctrinam dē virtus ⁊ virtutib⁹ statim introduxit legem positiuam tanqꝫ vitricem vitiorum ⁊ p̄emiatricem virtutum. patet in fine. io. etbi.

Sed si legislator recta rōne vindicat minister recta ratione exeqtur q̄: vniuersaliter rectitudo in actu submi nistrationis est ex conformitate eius ad agens cui subministrat. ergo p̄m rectam rōnem p̄t aliquis vt minister legislatoris vindicare peccatum cōmissum cōtra legem. ⁊ hoc in illum in quē est sibi cōmissum vindicare q̄: alꝫ nō est subministrās sed vnicuiqꝫ cōmissum ē eē ministrū dei ferentis legem suam in seip̄m ꝑ peccatis que cōmisit: penitere aūt p̄mo modo dicit sic vindicare in seip̄m, tenere enim quando nō additur datiuus exp̄mens cui teneatur significat q̄ sibiipsi tenēti teneatur. hoc patet ex cōmuni sermone. Ideo deus ꝛꝫ punīat peccatorem non dicitur penitere. q̄: non sibi sed alteri penā infligit. Sed sibiipsi infligēs dicitur penitere. i. sibi penam applicando tenere. Quantū ergo ad hanc ꝓclusionem nō dico q̄ penitere p̄mo modo sīmp sit act⁹ virtutis. i. elicit⁹ a virtute sed virtutis. i. natus elici a virtute vel generare virtutē q̄: cōformis recte rationi. ⁊ i hoc ꝓsistit bonitas moralis actus humani. accidit tamē quātū ad per se rationē bonitatis moralis q̄ sit a virtute generata vel virtutē generās vt dictū est lib⁹. 3. di. 33. 2ª ꝓclō ē cuius virtutis sit ille act⁹ penitere ꝑꝫ p̄mā significationē huiꝰ vocabuli penitere. Ad cuiꝰ declarationē sciēdū q̄ penitere regnt p̄cognitionē distinctā eius de quo penitet p̄m ist̄ū itellectū vbi dico q̄ ista se habīt per ordinē impare cārū ꝓmarū ꝓtialiū tristitie ꝓiūctionē ⁊ ipse cāe ꝓtiales ꝓiucte que sut effect⁹ ꝓmi⁹ illi⁹ impii. ⁊ vltra segtur effect⁹ remot⁹ huius imperij. ipsa. s. tristitia: postea p̄t seq cōplacētiam tristitie q̄ est act⁹ volūtatis hūs tristitiā ꝓ obo. ⁊ tādē gaudiū de tristitia p̄m illud Aug. Peccator de pctō doleat ⁊ de dolore gaudeat. Ꝑꝫ distinctio illoꝝ. p̄mi qdē. s. imperii a causis ꝓmis tristitie sicut cāe ꝓncipalis ⁊ remote a cā secundaria ⁊ ꝓpinqua secūdi a tertio sicut cause ad effectu ⁊ actionis a passione tertii a q̄rto. sicut obiecti ab actione quarti a. 5°. sicut obiecti a passione appetitiua de illo obo. Dico ergo q̄ oīum istoꝝ. 5. nihil ē vindicare per se nisi p̄mum. s. ipm velle impatiuū ꝓbat: q̄: in vindicante inferiori ⁊ supiori vel saltē in quocūqꝫ vindicāte immediate idē pctū sub eadē rōne ⁊ sub eisdēꝫ circūstātiis vindicādi p̄t eē actus vindicādi ꝓformis. et eiusdē rōnis sed in vindicāte in seip̄m ⁊ in aliū ꝑꝫ rectā rōnē bincinde nō p̄t eē aliqd vniforme p̄ter p̄m istoꝝ q̄ ⁊c. Hoc possꝫ ꝓbari a posteriori q̄: ille actiones ptinētes ad 2m p̄nt eē a cāis q̄tūcūqꝫ indeterminatis sed iuste vindicare nō. Sed istud nō curo q̄: ex p̄ozib⁹ ostē det. Sufficiat q̄ hēre q̄ possibile ē inuenire aliquē actū p̄ozē cāis primis tristitie ⁊ ꝓiūgētē illas cās sicut declaratū ē articulo vltimo solonis p̄cedētis. ⁊ p̄ p̄ns ille actus p̄cedit tristitiā. ac p̄ hoc cōplacētiā ⁊ multo magis gaudiū de tristitia. illū p̄m actuꝫ possibilē voco vindicare siue velle penā infligere p̄ cōmisso: ⁊ per q̄s hēmus distinctā rōnem eius q̄ē penitere p̄m p̄mā significatōnem nois. Hoc suppposito sit hec ꝓclō. penitere ē actꝰ spālis virtutis. ꝓbat q̄: ille actus natus est habere speciale obm ⁊ spāles circūstātias ordinatas obm. s. petm vindicabile ⁊ spāles circūstātias q̄ conuenīūt actui vt recte tēdenti in tale obm. s. finē modū ⁊ hꝰi. Ulterius in speciali sit hec ꝓclō: penitere nō ē actus alicuiꝰ virtutis intellectualis pz statim q̄ est actus appetitus vt appetit⁹: quia imperare intellectui vt consideret ⁊ voluntati vt detestetur: vt dictū est in p̄cedenti solutiōe hoc imperare non cōuenit nisi appetitui vel voluntati neqꝫ enim aliqua vis sensitiua p̄t impare intellectui ⁊ voluntati ⁊ cōiungere eos in actibus suis. neqꝫ intellectus sibi ⁊ voluntati: sed sola volūtas sibi ⁊ intellectui iuxta illud Aug. de tri. Voluntas copulat parentem cum ple. hoc quantū ad intellectum ⁊ quantuꝫ ad voluntatē: volūtas imperat sibi. Hec etiam cōclusio iterū patet: quia virtus intellectualis dicit verum esse vel non verum esse siue in speculandis siue in agendis. hec autem inclinat ad sic agendum ad vindictam: nō autem ad dictādum sic esse agenduꝫ. Est ergo actus non virtutis intellectualis sed appetitiue. Segtur alia conclusio q̄ nō est appetitiue virtutis ordinātis ad seipsum cuiusmodi sunt temperātia ⁊ fortitudo. ergo est virtutis ordinantis ad alterū cuiusmodi est iustitia. hoc argumētum tenet supponendo illam famosaꝫ virtutum appetitiuarū distinctionēꝫ: q̄ ad duo genera omnino reducātur. Antecedēs ꝓbat: q̄: actum istū vindicandi p̄t aliquis eodem modo p̄m rationem rectam exercere in alterum sicut in seipsum: si etiam exerceat in seipsum nō exerceret in se nisi inquantū sibi committitur a legislatore in istum reum vindicare. sed accidit q̄ iste cui cōmittitur vt ministro iudicis sit iste reus q̄: eodem modo exerceret p̄m rectam rationem ministri in reum si eēt omnino alius in persona. ergo ista virt⁹ cuius natus est eē iste act⁹ continetur sub iustitia. put i generali dicit iustitia ois virtus ordinatiua ad alteruꝫ vel quasi ad alterū. Nec obstat q̄ ille in actu isto ordiatur ad seip̄m. q̄: nō ad se nisi vt alterū. vt. s. minister iudicis in reū cōtra legem in quē cōmissa est sibi auctoritas a iudice. Ulterior ingsitio cum sub iustitia cōtineat amicitia loquēdo de iustitia in cōi. q̄: amicitia est virt⁹ ad alterū. 8. ⁊. 9. etbi. Aungd actus iste penitendi vel puniendi est actus amicitie, videt q̄ sic q̄: amicitia ē act⁹ reconciliandi amico talis est ille. Itē amicitie est corrigere amicū vt sit dignus amari illo quod repugnat honeste amicitie excluso istud vindicare est corrigere amicum vt fiat digne amabilis. ergo ⁊c. Ꝓbō minoris. q̄: si trīs punit vt vindicet vel vt vindicās faciet crudelitas ē. ergo p̄m rectā rationem vindicta nisi vt ille in quē vindicatur corrigat. sed hec est amicitia. q̄ ⁊c. Confirmatur per p̄m. 2. rhetо. c. 12. vbi vult q̄ differt correptio a punitione stricte accepta in hoc q̄ correptio sit correpti gratia vt. s. emendetur. punitio autem fit punientis gratia vt satiet. Secūdum videt esse omnino crudelitas. ⁊ hoc tam in ministro q̄ in iudice q̄: propter eundem finem debet minister exequi ꝓpter quez fert iudex sentētiam. q̄: finis eius debet esse finis mouentis ipm. ⁊ per cōsequēs quod est crudelitatis in vno ⁊ in alio. Respondeo vindicare etiam quando est actus ordinatus nō est actus amicitie ad illum in quem vindicatur. quia vindicta ꝓprie respicit correspondentiam pene ad culpam p̄m legem: ꝛꝫ hic non concomitetur correptio ipsius puniti. vnde ꝛt quandoque iusta vindicta fit exterminando reum. et patet q̄ non

corripiēdo, nec tñ crudelitatis ē vt ꝓcedit secūda obō. quia finis istius ꝓximus est conseruatio legis ⁊ vltior finis ille qui est finis legis. finis autez legis posite ab homine legē ferente nō est ipse legislator vel bonuz ei⁹ sed bonū cōe. propter illū ḡ finē est lex ⁊ obseruatio eius, ⁊ ita rationabilior est vindicta inq̄tū est ad istū finem q̄ si esset ad bonū ꝑticulare persone punite. In ꝓpositō at posset dici similit: q̄ lex diuia ē ꝑpt bonū cōe hominū quibus data est ⁊ punitio cuiuscunq̄ cōtra legē peccantis, ⁊ hoc secundū legez est ꝓpter obseruationez legis, ⁊ vlterius ꝓpter bonū cōmune illoꝝ qb⁹ data est lex tandē vero ꝓpter ipsuz legislatorez ⁊ hoc ideo hic, nō autē in lege posita ab homine quia hic bonum legislatoris ē simpliciter meli⁹ bono cōitat̄, non aūt ibi. act⁹ aūt amicitie que imperaret aliquā puniti onē amati vt amati n̄ imperaret illā nisi ꝓcise ꝑpt correctionē amati ⁊ licet illa eēt via corrigēdi. tñ si alia esset via facili⁹ corrigendi amicitia vt amicitia magis imperaret illā aliā viā. ꝑ hoc patet ad instantiam primā. q̄ si per penitentiaz reconciliatur quis deo tamen deus non vindicat se principaliter de illo vt recōciliet ipsum sibi vocando reconciliationē reductionē in amicitiā pristinā. sed vt reconciliatus imunis a pena debita habeatur soluta iam pena illa quā vindicās requirit solui per se ꝓpter correspondentiam premissam ad culpam secundum l̄gez. Cōsiḷr ad 3m. dico enī q̄ vindicare non est principaliter ꝓpter correctionem puniti. licet quandoque illa correctio sequatur sed est per se vt ordinetur culpam per penam, ⁊ vt obseruet lex punitiua in quem transgressum est. Et cū dicit hoc esse crudelitatis patet q̄ non. quia vltior finis est bonum cō⁹. sed crudele esset si staret in fine alio q̄z cōmuni vel q̄z in fine vltimo. Ad confirmationem de secūdo rbeto. dico quod corrigens corrigit gratia correpti sed vindicans non gratia correpti per se. nec gratia suipsius, sed gratia legis ⁊ vlterius gratia boni cōis ⁊ tunc gratia sui si ē ipse finis legis vt ē in ꝓposito.

Est ergo iste actus iustitie punitiue que distinguitur cōtra iustitiam cōmutatiuam ⁊ etiā ꝓtra amicitiam. Et forte iste actus est nobilior inter oēs actus iustitie in cōi excepto actu p̄miationis: q̄ ille est ꝓprius legislatori ⁊ nulli alii ꝓuenit nisi ex cōmissione a iudice in quantū exercet q̄ vicē eius. Alii aūt actus cōmutationis amicitie ⁊ huius p̄t conuenire regulariter q̄busc̄unq̄ ꝑsonis. Actus autem qui excellētior ꝑsone ē ꝓpri⁹ ceteris ꝑibus ē excellētior. Sz adhuc act⁹ p̄miādi excellētior ē q̄: cū ista excellētia cōi vtriq̄. s. q̄ soli p̄cipi ꝓuenit. p̄miare hz vtrūq̄ extremū nobilius ⁊ s. meritū p̄ quo fit ⁊ p̄miū q̄ confert ⁊ ꝑsonā meritam cui confertur que excellūt pena culpā ⁊ ꝑsonā ream cui pena infligitur. Alia ꝓ⁹ est ista. q̄ ille actus ē actus volūtatis cuius ē imperare intellectui ⁊ volūtati, ⁊ hoc imperio ptinente ad irascibilē vel potētiā aliquam habentez in se aliq̄ simile virtuti irascibili. sicut enim irascibilis i sensitiua suo modo vindicat: ita ⁊ illa potētia q̄ imperat vindictā in ḡte intellectiua hz quoddā simile irascibili nūc aūt nō cōuenit in parte intellectiua hoc imperare nisi voluntati. Ex hoc posset eē dubiū de habitudine istius v̄tutis ad charitatē. Ex quo enim ista per actū suū imperat actum charitatis. videt eē superior charitate. Sed oppositū est manifestū q̄: per se obm charitatis est de⁹ sub rōne obiectiua nobilissima. ꝓpriū aūt obm istius ē malū vindicabile seu reus in quē est vindicādū. Et ex hoc ꝓz q̄ pnia nō tñ nō est virt⁹ theologica vt ꝑus argutum est. sed nec virtus simpl̄r nobilissima inter illas q̄ sunt circa obm cātū. Ad illā ergo instantiā de vsu v̄tutis dico q̄ volūtas ꝑm diuersos habit⁹ ꝑōt vti seipsa. q circulariter hoc mō ex dilectione dei in se q̄ est act⁹ charitatis ꝑōt imperare actū volūtatis vindicatiuū peccati. Ex conuerso ex actu impatino vindicandi ꝑōt imperari actū dilectionis dei in se ad quē sequatur nolitio vel displicentia de aliquo pctō cōmisso. ⁊ sic tristitia de illo pctō. ergo charitas potest vti actu pnie ⁊ ēt actu cuiuscūq̄ virtutis in voluntate vel in intellectu. ⁊ penitentia ēt ꝑōt vti charitate ⁊ quacūq̄ virtute in intellcū ⁊ voluntate que ꝑōt eē p̄ncipiū ꝓsiderationis ⁊ nolitionis obi de quo vult cāre tristitiā. Dico ergo q̄ illa ē ſupior simpl̄r cui magis ex obo conuenit imperare. sed charitati ex obiecto. s. fine vltimo magis cōuenit vti quacūq̄ alia virtute q̄z ecōuerso. sicut semp in actibus ⁊ ptāti⁹ ordinatis bñs finē ſupiorem regulariter vtit̄ inferioribus oib⁹ Dic ergo apparet de p̄mo actu penitēdi siue de p̄ma significatione hui⁹ vocabuli penitere qd sit q̄: velle impatiūꝝ cuius effectus q̄: tristitie, ⁊ per que q. per instā q̄: per eās ꝓximas tristitie. s. ꝓsideratōez actualē ⁊ nolitionē actualē alicui⁹ obiecti. Et circa qō obiectū: q̄: circa peccatū cōmissum. ⁊ a quo q̄: a ministro bñte cōmissionē punit̄di a legislatore. Et ꝓpter quez finem: q̄: ꝓpter obseruationē legis. ⁊ vlterius ꝓpter bonum cōe. ac per hoc q̄ ille ꝑōt eē actus virtutis ſpālis q̄: cuiusdā ſpālis iustitie. Et cuius ſbi: q̄: volūtatis. et quam cōparationē bēat ad alias virtutes theologicas i fusas ⁊ acq̄sitas. De secūda significatione hui⁹ vocabuli penitere. s. de eo qō est detestari peccatū cōmissuz vel displicentiā habere de cōmisso. Dico q̄ iste ꝑōt esse actus virtutis, ꝓbat vt ꝑus q̄: ꝑōt eē act⁹ ele ctiu⁹ conozis rōni recte. rō enim recta sicut dictat cōplacēdum esse in bono honesto. ita dictat displicēdum eē in malo inhonesto. Et ex hoc ꝓz secūda conclusio. s. cuius virtutis ꝑōt etiā esse act⁹. q̄: nullius ſpālis sed cuiuscunq̄ appetitiue. quecūq̄z enim virtus inclinat ad cōplacēdū in bono honesto. inclinat etiam ad detestandum et ad displicendum de malo inhonesto opposito. vtpote castitas de aliquo inordinato ꝓtra castitatem inclinat ad displicentiam, ⁊ humilitas de actu inordinato superbie ⁊ sic de ceteris. quelibet tamen indinās ad talem displicētiam est virtus appetitiua: q̄: nihil est p̄ncipium odiendi sicut nec amādi nisi virtus appetitiua. Et ex h̄ patet q̄ male ponitur detestatio peccati actus penitētie virtutis loquēdo de penitētia virtute p̄mo modo vt ē ſpecies iustitie q̄: iste actus ē multum generalis: q̄z posſit esse ille qui est ꝓprius actus penitētie iustitie elicit⁹ ab ea. De tertio qō est gratāter acceptare penaz ictam ꝓ peccato commissō. dico q̄ etiam iste actus ꝑōt esse virtutis q̄: concors recte rationi. Et secūdo dico: q̄ ꝑōt esse multarum virtutū quarum tamē quelibz sit appetitiua: q̄: ꝙd ꝑōt esse ꝓncipium acceptandi aliquod obiectum ꝑōt esse ꝓncipium acceptandi aliud in ordine ad ipsum. per diuersas autem virtutes ꝑōt acceptari aliud ⁊ aliud obiectū in ordine ad quod possit pena inflicta ꝓ peccato acceptari Nam si ex charitate amatur deus ex charitate ꝑōt acceptari pena in quantum reductiua est ad dei amicitiam. Si autem ex virtute ſpei desideratur deus vt bonum nubi. ex virtute ſpei acceptatur pena vt ordinans ad istud p̄mium attingibile. Si ex virtute timoris cauetur amissio vite eterne: ex ipsa potest acceptari pena vt excludens illaz amissionem. si ex amicitia honesta: ad seipsum diligit quis sibi munditiam ⁊ innocentiam: ex illa potest acceptare penam que soluit reatum qui inest. De quarto. s. patiēter ferre penā inflictā: ꝓz q̄ ꝑōt esse actus v̄tutis ⁊ ſpecialis virtutis q̄: patie.

De secundo principali sci/

licet an penitere vt actus virtutis requiratur ad deletionem peccati, dico q̄ non vt actus vnius determinate virtutis. ⁊ secundo q̄ non vt actus cuiuscūq̄ virtutis genite talis vel talis indifferēter. ⁊ tertio si vt actus ſimpliciter perfecte circunſtantionatus. nunquid vt formatus. vel ſufficit vt informis. Primum

ꝓz er dictis qz penitere ꝑm quẽcũqz quattuoꝛ ſignatiõũ ꝓdictarũ ſufficit vt ꝓbat auẽte Ezec. 18. ⁊. 33. Quacũqz hoꝛa ingemuerit pctoꝛ ⁊c. Alct⁹ aũt ꝑm⁹ ⁊ alii non neceſſario ſunt alicuius eiuſdẽ determinate virtutis. ſed ꝑmus iuſtitie. vltim⁹ patientie. duo intermedii cuiuſcũqz virtutis appetitiue. Secũdum ꝓboꝛ qz act⁹ eq̃ pfect⁹ ꝑm oẽs circũſtantias moꝛales eque eſt acceptus a deo ad peccati deletionẽ. ſed ſine virtute genita põt haberi act⁹ eque perfect⁹ ꝑm oẽs circũſtãtias moꝛales ſicut cum eſt virtute iam genita. qz ꝑm perfectũ dictamẽ intellect⁹ de aliquo agibili põt eſſe perfecta electio circũſtantionata oĩb⁹ circũſtantiis que ſit generatiua virtutis. ⁊ per ꝓñs actũ rectũ perfecte circũſtantionatũ q̃ requiritur ad deletionẽ peccati nõ oportet eẽ virtutis: vt a virtute iam inexiſte; ſed põt eſſe ꝑm virtutis vt ẽ ꝑmo generatiu⁹ virtutis. De tertio dico qꝺ actũ aliquem humanũ regri ad deletionẽ peccati põt duplr intelligi. vel vt diſpõnem ꝓuiam vel vt concomitãtez. ꝑmo modo ſufficit act⁹ informis: ĩmo ſemp eſt informis: qa diſpõ ꝓuia ad pcti deletionẽ eſt ſemp ſine gr̃a ⁊ charitate. ex cuius ſolius inhereꝯtia ⁊ inclinatione ad actũ dicit actus format⁹. ſecũdo modo dico qꝺ regritur act⁹ formatus. Nam in illo inſtãti in quo deleꝯ peccatũ charitas ineſt. ⁊ per ꝓñs ſi act⁹ requirit vt cõcomitãs: requirit vt format⁹. Ad huius intellectũ ſciendũ qꝺ peccatoꝛ i peccatis exiſs eo modo quo dictũ eſt in ꝓcedenti gõne: ar⁹ ꝑmo. pctũ manere poſt actũ põt ex naturalib⁹ cum cõi influeꝯtia ꝓſiderare peccatũ cõmiſſum vt offenſiuũ dei ⁊ vt ꝓtra legẽ diuinã ⁊ vt auerſiuũ a deo. ⁊ vt impeditiuũ ꝑmii ⁊ vt inductiuũ ſupplicij. ⁊ ſub multis talibus rõnib⁹ ⁊ põt volũtas ipſa ſub aliq̃ illarũ rõnũ: vl ſub multis illud pctũ ſic ꝓſideratũ detestari. ⁊ ille motus põt cõtinuari ⁊ intẽdi ante infuſionẽ gr̃e. põt etiaz iſta detestatio eẽ totalr circũſtãtionata circũſtatijs moralib⁹ debitis. non eſt enim veriſile qꝺ neceſſe ſit ꝓpter peccatũ iſtud remanẽs actũ quẽcũqz circa peccatũ commiſſum eẽ defectiuũ in aliqua circũſtantia moꝛali. Iſte aũt motus dicit attritio ⁊ eſt diſpoſitio ſiue meritũ de ꝓgruo ad deletionẽ peccati moꝛtalis ⁊ inductionem iuſtitie que ſegtur in vltimo inſtãti alicuius tpis. in quo tpe iſta attritio durauit. nec ẽ certũ ſi de⁹ talẽ attritiõem volebat eẽ diſpõnẽ ad iuſtificationẽ niſi ſit ꝓfecte moraliter circũſtantionata ſaltẽ ſi eſt aliqua circũſtãtia moꝛ dinate circũſtãtionata nõ eſt diſpoſitio ad iuſtitiã qz tũc eſt actu aliter offendẽs. Sed ſi eſt tm̃ mõ carens aliq̃ circũſtãtia debita ex inconſideratione intellect⁹ vel omiſſione voluntatis quãtũ ad illã circũſtãtiã tunc dubiũ eſt ſi diſponat ſufficiẽter ad iuſtitiam. Sed ſi eſt attritio ꝓfecte circũſtantionata in genere moꝛis videl oĩno diſpoſitio ſufficiẽs ad iuſtitiaz in termino illi⁹ motus attritionis acgrendã ꝑterminio in quã quẽ de⁹ ꝑfirit debere eẽ terminum illius mot⁹ attritionis quẽ vſqz tunc vult ꝓtinuari. vel enim opz dicere qꝺ iuſtificeꝯ peccatoꝛ ſine omni diſpoſitione ſufficiẽte de ꝓgruo ex parte eius. ⁊ p ꝓñs difficile eſt ſaluare qꝺ apud deum non ſit acceptatõ ꝓſonarũ vt dictũ eſt li. 2. di. 5. ⁊. 7. qõ. vnica. vel nulla põt eſſe ſufficiẽtioꝛ diſpoſitio ad iſtã iuſtificationem q̃z iſta attritio perfecte circũſtantionata in genere moꝛis ⁊ tũc in vltimo inſtãti vel aliquo termino ad quem deus determinauit attritionẽ debere durare ad hoc vt ſit meritũ de cõgruo ad iuſtificationẽ infundit gr̃a: ⁊ tunc ſimplr deleꝯ peccatũ. Et ſi manet idẽ motus cõtra peccatum ineſſe nature ⁊ moꝛis q ꝑus idem motus q ꝑus fuit attritio idẽ in illo inſtãti ſit cõtritio. qz in illo inſtanti ſit cõcomitans gr̃e. ⁊ ita actus formatus qz bñs ſecuz charitatẽ que ẽ forma act⁹ vt hic logmur. Ibi tm̃ oportz diſtinguere ſigna nãe inter actum vt eſt talis in eẽ nãe: ⁊ moꝛis ⁊ charitatẽ ⁊ actũ vt eſt formatus qz in ꝑmo sig̃ nãe eſt ibi act⁹ talis. in ſecũdo charitas. in tertio actus formatus a charitate iam inclinãte ⁊ inhereꝯte. ⁊ ſic attritio fit cõtritio ſine omni mutatione reali ipſius actus

Contra. ergo nõ per cõtritionẽ deleꝯ culpa qz nõ ẽ cõtritio niſi in tertio ſigno nãe ⁊ in ſecũdo deleꝯ neqz ẽt per cõtritionẽ vt per meritũ qz ſegtur illã deletionem

Põt g̃ dici qꝺ de⁹ diſponit per attritionẽ perfectã in aliquo tpe tanẽz per aliqd̃ meritũ de cõgruo in aliquo inſtãti dare gr̃am. ⁊ ꝓ illa attritione vt ꝓ merito iuſtificat ſicut ẽ meritũ iuſtificationis. Et tz nõ continuaꝯ idem actus circa peccatũ in genere nature ⁊ moꝛis quia ꝑus adhuc tñ in illo ſtanti infunderet gr̃a qz iam ꝑceſſit meritũ ſufficiẽs de cõgruo. Eſto enim qꝺ in vltimo inſtãti intellect⁹ ⁊ volũtas ceſſent a ꝑterito actu cõuertendo ſe ad aliquẽ aliũ actũ imptinẽtẽ quare nõ iuſtificabiẽ iſte in vltimo inſtãti ſicut ali⁹ bñs in illo inſtãti actũ quẽ ꝑus ille habuit. ille enim qꝺ in illo inſtãti habet actum per actũ hui⁹ vt in illo inſtanti nõ iuſtificat ſed ꝓ actum vt preceſſit in tpe. ⁊ hoc modo habuit ali⁹ actum illum. Et ꝑm hoc dicereꝯ qꝺ nõ oportet ad deletionẽ peccati cõtinuari aliquẽ actũ pnie: neqz formatũ neqz informẽ. ſed tãtũmõ in tpe ꝓcedere vſqz ad illud inſtãs actum penitentie informẽ. Sed qd ſi in illo inſtanti ponat obiceꝯ. ſicut enim põt tunc habere actũ imptinentem ita oppoſitũ. Diceret qꝺ nõ põt ponere obicem qz iam meruit vt in illo inſtãti detur ſibi gratia. Sz hoc nihil eſt qz ⁊ ſi non poſſit quis in inſtanti p̃miatõ nis poſt meritũ de cõdigno ponere obiceꝯ vt in inſtanti moꝛtis non põt quis demereri. tũc enim merito ſuoz reddi impeccabilitas. Tamẽ qz meruit de congruo poteſt ponere obicem in illo inſtãti in quo reciperet terminum meriti de cõgruo ſi nõ eẽt ober. ⁊ ſicut in termino meriti de ꝓgruo põt non habere illud qꝺ meruit qz ponit obiceꝯ. ita eſt veriſimile qꝺ niſi cõtinuet in illo inſtãti actũ ſil'em in genere moꝛis nõ bẽbit illud ad qꝺ taliſ actus diſponit meritoꝛie de ꝓgruo. ⁊ ita ꝑma via vl rõabilioꝛ. ſ. qꝺ per actũ pnie informẽ. ſed plene vel ſemiplene circũſtantionatũ in genere moꝛis deleꝯ peccatũ vt p diſpõnem ꝓuiam ⁊ meritũ de cõgruo per actum autez pnie qui eſt formatus. ⁊ dicit cõtritio tanẽz per diſpõnẽ ꝓximam deleꝯ vt per actũ cõcomitãtem. Et cuz arguit cõtritio vt cõtritio ſegtur deletionẽ. Rndeo actus qꝺ eſt cõtritio in eodẽ inſtãti tpis ꝑcedit nã deletionẽ tz vt cõtritio hẽ vt format⁹ ſequaꝯ deletionẽ ordine nãe ⁊ ſic dz cõcedi in ſenſu diuiſionis qꝺ actũ qẽ contritõ deleꝯ pctũ: vt per diſpõnẽ oino ꝓximã nec ẽ incõueniens imo cõueniẽs diſpõnẽ ꝓximã ſil'ẽ cũ forma ad q̃z diſponit. Si queraꝯ de illis quattuoꝛ actib⁹ ꝓdictis cõparando inter ſe qs eoꝝ ſit ſimplr diſpõ magis conueniẽs ad deletionẽ pcti. Rn⁹ quanto ex plurib⁹ virtutib⁹ ⁊ perfectioꝛib⁹ act⁹ elicit tanto ẽ melioꝛ act⁹. ergo ꝑmus ſi eliciaꝯ a ſola iuſtitia mediate vel imediate. ⁊ ſecũdus act⁹ vel z⁹ eliciaꝯ ab alia virtute perfectioꝛe. vt pote a charitate pz qꝺ ſecũdus vel terti⁹ erit excellentioꝛ ꝑmo. eodem modo eſt intelligendum de quarto. ille. n. eſt ſimpliciter imperfectiſſimus. ⁊ qz minus habet de rõne voluntarii. ⁊ quia a minus perfecta virtute. Sz ſi iuſtitia imperans actum in ꝑmo modo moueaꝯ ad ſuum imperium ex actu charitatis ſicut dictum eſt ſupra poſſibile eſſet tunc actus ꝑimus habet duplicez bonitatem. ⁊ ex iuſtitia ꝓxima imperante ⁊ ex charitate remote imperante actum illum. Similiter ſi iuſtitia imperet in ꝑimo modo vſum charitatis vt cauſe ꝓxime reſpectu triſtitie inherende actus ille charitatis eo eſt perfectioꝛ: quia a duabus virtutibus: q̃z ſi ab vna tñ. Si autem queritur quis iſtoꝝ actuum eſt efficacioꝛ reſpectu triſtitie inherende. Reſpõdeo duo vltimi ſupponunt triſtitiam iam inherentez. Duoꝝ autem aliorum poteſt eſſe mutua excellentia inducendo triſtitiam. quãdoqz enim ex charitate: ſiue ex cõplatione dei ſtatiz innaſcit q̃ſi qdã deteſtatio pcti ⁊ ſequit triſtitia maxia nullo adhuc poſito actu iuſtitie

respeū illi⁹ tristitie, qñqz aūt p⁹iest act⁹ iustitie ⁊ ītensus in se, ⁊ tamē cause p⁹xime, s. intel⁹ in considerando, et voluntas in detestādo nōefficaciter movenē ex illo impetio iustitie, forte q⁹ carēt habitib⁹ q eēnt ꝓncipia perfectionis in actibus suis. Et ꝛ isti moveanē qñqz non segtur tristitia, qō ⁊ si posset eē ꝓpter multas cās; ꝓpī hoc est qñqz, q⁹ sicut intellect⁹ cōformat pti sensitiue in nobis est ita ⁊ appetitus intellectiuus appetitui sensitiuo ḡtum ad faciliter cōdelectari ⁊ tristari. Cuius ergo appetit⁹ sensitiuus non est natus tristari vel dolere eius volūtas non faciliter tristat. Ex hoc sequitur q̄ aliqs ꝯ maximū actū pnie ꝓmo modo ⁊ tñ nullus esse ctum tristitie vel modicū, ⁊ aliq sine oi actu pnie ꝓmo modo hīt maximū effectū eiusdem rōnis cum illo qui natus est esse effectus penitētie. Et q̄ ille effect⁹ sit maior vel minor bene ē aliq excellētia in ordine ad deletionem pcti. Sed simplr maior est excellētia actus ad actū: ad quos actus segtur hinc inde tristitia: q⁹ plus dolet meritorie peccatum actus causatiuus tristitie quaz ipsa tristitia.

Ad primum argumentum

ꝓncipale dico q̄ ⁊ si tristitia sit passio tñ impare eam est actus. ⁊ sicut dictū est ꝑus tristitia nō est actus virtutis pnie etiā quomodocūqz accipiēdo pniam, sed penitētie virtutis ꝓmo modo accepte tristitia est effect⁹ remotus effectus aūt primus cāe īmediate ipsius tristitie.

Ad 2ᵐ dictū ē in ꝓcedēti, q. quō tristitia pōt eē volūtaria ꝑm affectionē iustitie. ⁊ esto q̄ pena eēt inuoluntaria, nō segtur q̄ actus elicitus a voluntate sit volūtarius. Ad tertiū pōt dici dupliꝛ. vno modo q̄ ex puo ⁊ tus est supplemētū defect⁹ nālis in nobis, vñ nō ponūtur virtutes morales a q̄busdā in angelis nec eēt in statu innocētie fuissent tales in nā quales nūc sūt, nec tūc fuisset necessitas hīdi virtutes oēs quas ⁊ nūc, ⁊ hꝰ spāliter de virtutib⁹ que nō hīt bonū ꝓ⁹ obo ād malum vt pnia: q⁹ in statu illo nō fuisset illud malū sicut forte nec tūc fuisset patiētia q⁹ nec mā patiētie. Aliter dici potest q̄ pnia est habitus inclinās ad faciliter vindicādū in se reū. ⁊ q̄ in se hoc ē māle, q⁹ formalis rō virtutis est et eadē si cōmitteret sibi vidicare in aliū reū. Btūs āt ⁊ inocēs pōt hīe hītū, pmpte vīdicādi i alium reum. ḡ ⁊ i se si tñ reatus ineſſet. ⁊ sic pōt cōcedi q̄ in statu innocētie ⁊ in btitudine manet iustitia vindicatiua, nec mirū cū in deo maneat iustīcia vindicatiua ꝛ nō in seipsuz q⁹ nō pōt eē reus. Ad vltimū dico q̄ nō ē tholica: ī mo circa obm cātum. ⁊ cum arguit q̄ nō pōt esse informis, nego īmo ex multis actibus vindicādi in se iustā reum pōt acgri habitus qui maneat cum pctō mortali ⁊ pōt acgri ante deletionē pcti mortalis nisi forte gā deus iustificat ante q̄ possint bēri actus sufficiētes ad generationē pnie. Et cum ꝓbat ꝓmo q̄ delet peccatuz ergo nō stat cum eo. Rndeo q̄ virtus nō delet etiam meritorie, sed actus q̄ natus ē eē actus virtutis, siue sit a virtute elicitus siue nō. sed virtutis generatiuus. et cum hoc bene pōt stare. īmo necessario stat q̄ sit informis ⁊ per cōsequens habitus si ineſt erit informis. Et si arguit cōtra hoc per auctoritates, quarū vna est Aug. de pnia, sine charitate in nobis eē non pōt vera penitentia, ⁊ alia Augu. de vera ⁊ falsa pnia. Cū sit opus dei fructifera pnia inspirare eā pōt q̄ñcūqz vult sua misericordia, ⁊ ibidē de vera ⁊ falsa pnia, q̄ sine amore dei cōsequat q⁹ veniam dꝛ ꝓ⁹ hoc incōuenīēti. Et eodē modo q̄ vera pnia sit sine amore dei. Iste auctoritates oēs vnā hīt Rnsionē q⁹ pnia siue actus siue virt⁹ nō ē vera quantū ad finē ꝓncipalē pnie attingēdū sine charitate ⁊ hoc ē q̄ dicit scā auctoritas de pnia fructuosa, penitentia enim absolute pōt innasci ex nālib⁹ bois sed non fructifera. hoc est ferens fructū, īmo vt fructuosa ē i vltimo instāti. Ad illa tertia q̄ sine amore dei nullus cō sequit venīā pōt ibi accipi venia non tñ ꝓ⁹ pnia sed ꝓ fine penitentie, ⁊ ita cōmuniter dicimus q̄ per penitentiā acgritur venia: ⁊ illa venia est q̄ñ gs per grāz acceptatur ad amicitiam diuinam.

Ertio quero vtruz

t pnia virtus sit tñ vnius pene inflictiua. q̄ sic. arguit q⁹ infligit penā vt ordinatiuā culpe. vnius aūt culpe ē vna pena ordinatiua. sicut vni⁹ deordinationis ē vna ordinatio. ergo ⁊c. Item penitētia est quedam iustitia vt dictū est in. q. precedenti. Justitia aūt reddit equale ꝓ⁹ equali. vni autem culpe pōt esse vna pena equalis cōrrespondēs. ergo ⁊c. Itez vnius virtutis ē tñ vnus actus ⁊ vnum obiectum. ergo penitētie que ē vna virtus est vnus actus. s. infligere penam. ⁊ vnum obiectum, s. pena inflicta. Contra Joelis. ꝛ. Scindite corda vestra ⁊c. Et Jaco. j. Confitemini alterutrum peccata vestra. Et Matth̄. ꝛ. Facite dignos fructus penitentie. Ex his omnib⁹ auctoritatib⁹ arguitur sic ꝑm Augus. vera penitētia ad baptismi innocētiā nititur reducere sed nō reducit nisi p ista tria. Vel melius sic: penitētia est iustitia puniti ua ꝑm legem diuinam. sed ꝑm legem dei oportet plures penas infligere vt ꝓbat istis auctoritatibus. ergo ⁊c.

Item Aug. de vera ⁊ falsa penitentia. ⁊ ponitur in decre. di. 18. auctoritas est valde plura de multis q̄ reguntur in vero penitēte. ⁊ subditur isti sunt digni fructus penitentie.

Hic dicitur q̄ cuicūqz vir

tuti in appetitu correspondet aliqua regula in intellectu siue alia siue eadem plurib⁹. de hoc in tertio di. 36. qō. vnica. Si pnia ꝑm q̄ ē virt⁹ quedaz particularis iustitia ex solutione precedente habz actum, ꝓprium. s. penitere ꝑm ꝓmā illarū quattuoꝛ significationum ꝑus positarū, q̄ opz querere regulā illius virtutis in intellectu ⁊ ꝑm illā sequet actus inflictiu⁹ vnius pene vel pluriū. Regula aūt ei⁹ dicitur esse duplex. quedam naturaliter cognoscibilis. vt. s. q̄ de pctō est displicēdū. ⁊ ista eēt nota intellectui angelico si fuisset angelus viatoꝛ p⁹ ꝓmū pctū cōmissum. ⁊ per ꝓns potuisset habere aliqd in voluntate correctiue inclinās illi regule ad actū vindicandi vel displicendi. ⁊ ista pnia sicut ⁊ regula ei⁹ posset esse in omni statu vniformis: q⁹ si nō deficeret cognitio nālis ꝓueniēs nāe humane posset ꝓ quocūqz statu deuenire in cognitionē isti⁹ regule. ⁊ per ꝓns eque bēre in volūtate aliqd inclinās ꝓportionabiliꝛ isti regule.

Alia regula respiciēs pctū detestādū tñ modo ē nota ex reuelatione. s. q̄ pctū ē detestādū inquātū est dei offensiuū vel inquātū auersiuū a deo, vel impeditiuū acgsitionis btitudinis, vel inquātū inductiuū finalis miserie. ⁊ sub istis rōnib⁹ correspōdet huic regule alia ⁊ alia iustitia in volūtate sicut alia ⁊ alia ē eius regula.

Ad ꝓpositū, pnia ꝓmo mō ē tñ vni⁹ pene inflictiua sicut eius regula tñ oñdit vnā penā infligēdā. s. displicētiā ad quā segtur tristitia q̄ ē vnica ⁊ ꝑma pena. 2° ē inflictiua cuiuscūqz c⁹ lua regula ē dictatiua, regula autē sua. s. notitia hīta ex diuina scriptura dictat plures pnas eē infligēdas q̄s lato⁹ illi⁹ legis c⁹ penitēs ē miſter voluit infligi ad hoc vt sufficiēter placaret ⁊ tales sūt multe vt colligit ex scriptura. Dꝛ ergo ad qōnem. q̄ pnia ꝓ⁹ vt hūs rlam nāliter notā tñ ē vnius pene inflictiua. ⁊ ex hoc tristitie ꝓsequentis: sed penitentia secūdo modo. s. vt habens regulam ex sacra scriptura acceptam est plurium penarum inflictiua tot. s. quot legislato⁹ ibidem reuelauit sibi velle sufficere ꝓ culpa totaliter expianda. Sed ex dictis instatur q̄ penitentia secundo modo non sit virtus acquisita. quia ad huius cognitionem requiritur aliquid supernaturale

illud non est virt⁹ acqsita sed pnia secūdo mō est huiꝰ modi. q; notitia que est eius regula nō est nālis cum sit tm̄ possibilis hēri ex reuelatione. ergo ꝛc̄. ſndeo in oībus doctrinis o;dinatis tā speculatiuis ꝙ̄ practicis ꝛ boc tam actiuis ꝙ̄ factiuis supio; aliqd nouit eo mō quo illud nō pōt eē notū inferiori. p̄z ꝑmo metha. ꝑmo ethi. ꝛ per multa exēpla manifesta q; in speculatiuis superior nouit ꝓpter qd. sed inferior tm̄ q; est in practicis aut actiuis supio; nouit finē supiorē sub ꝓpria rōne ꝛ illū intēdit. Inferior aūt nō sed tm̄ ꝓpriū finē. Cōsiliꝛ in artibus loquēdo de finib⁹ artiū subordinatorum.

Ad ꝓpositū vitates supremas speculatiuas nō possumus nāliter nosse: sed tm̄ ex reuelatione. vtpote de um eē trinū, ꝛ vniuersaliter quascūq; veritates imediatas de deo. vt p̄z li. j. di. 42. q. vnica. Consimiliꝛ in practicis nō possumus scire deū sub ꝓpria ratiōe eē finem creature intellectualis nisi per reuelationem.

Cōsimiliter si posset inueniri aliqua res: ita excellēs cuius finis ꝓprius non eēt naturaliter cognoscibilis. oporteret de fine eius habere cognitionē per reuelatōnem. In virtutibus aūt aliqne sunt possibiles nāe humane ordinabiles ad finem sub rōe superiori ꝙ̄ cognitio huius ſtatus se extēdat. vtpote q̄ oīa sunt dimittēda ꝓpter xp̄m. ꝓlato in oībus licitis obediendū est ꝛ huiusmodi. Jn talibus ergo regulas directiuas oportz eē cognitas ex reuelatione. ꝛ tales sunt vniuersaliē oēs rle virtutū euangelicarū vtpote pauptatis ꝛ castitatis ꝛ hi q; principia vel pclones practice qb⁹ innituntur iste virtutes vt regulis nō pōt nāliter eē nota. nec ꝓpter boc ille min⁹ sunt virtutes imo excellētiores virtutes tum q; illa vera sunt excellētiora vera ꝓ quāto ad ea ñ attingit lumē nāle viatoris. tum q; illa vera sunt certiora ꝙ̄ multa alia ad que attingit lumē naturale viatoris. q; ista vera ab illa vitate que nec fallere pōt nec falli. vñ hūti fidē q̄ deꝰ inspirauit totā sacrā scripturaz ꝛ q̄ ipse est vitas infallibilis certius dz eē gegd ab ipso in scriptura est reuelatū ꝙ̄ illud ad qō quicūq; intellect⁹ pōt nāli lumine attingere. Nec ex boc q̄ regula istiꝰ virtutis est tm̄ ex reuelatione vel fide nota sequit istaz virtutē appetituā nō eē moralē. q; sm̄ pm̄. z. ethi. virtus moralis dicit ex hoc q̄ est ex more vel cōsuetudine gnābilis. quacūq; aūt notitia siue ex lumine nāli habita siue ex fide pōt sm̄ illā appetit⁹ frequēter inclinari ꝛ ex frequenti actione generare in se habitū sic inclinātem qui erit habitus electiuus q; appetitiuus, ꝛ sm̄ rectum rōnem lz nō nālem sed aliam rectiorē. Et hoc mō pauptas. humilitas. castitas. ꝛ hi⁹ sunt virtutes morales ga sm̄ pfectā ꝛ rectā rōnē lz non pure naturalem ex more. i frequēter sic eligere generant. Sic suppositā istā regulā nota ex euangelio pniam agite. pōt volūtas ex frequenti elicere actū cōformē isti regule generare in se habituz inclinantē ad cōsiles actus ꝛ ille vere erit virtus q; recte rōni immo rectissime cōsonus ꝛ tamē moralis quia ex more ꝛ cōsuetudine generatus. Circa ista dubitatur ꝑmo. quomodo rōne nāli pōt eē notū peccatū aliqō sub rōne peti in actibus humanis. Secūdo quomodo possit esse notū peccatum eē dei offensiuū. Tertio quomodo pōt eē notum peccatū a deo quersiuum.

Quarto quomodo pōt esse notū petm̄ esse impeditiuum eterne beatitudinis. Quinto quomodo pōt eē notum peccatū eē dispositiuū tanq̄ demeritū ad miseriam finalē. oia hec dubia innituntur huic q̄ nullū istoꝝ videt eē nāliter cognoscibile. ſndeo quomodocūq; sit nāliter cognoscibile peccatū esse ōtestandū ꝛ puniendū sub ꝓpria rōne pōt habere p;o regula pniam p;imo modo dictā s. vt cognoscibile nāliter. sed vt cognoscibile supnaturaliter sic habet p;o regula penitentiam ꝑmo modo dictam.

Ad primum principale ar

gumētū potest dici q̄ pena ordinās peccatū sm̄ se: pōt eē vna vnius sed ordinans in ordine ad illum quē offendit culpa multiplex est sm̄ voluntatē illius in comparatione ad quem ordinat. p̄z in actibus humanis: vbi pena satisfactoria alicui offenso tāta ꝛ tā multiplex est quanta ꝛ quotuplex suffi cit offenso p;o emenda. penitentia aūt tanq̄ pena subordinata iustitie iudicis ē vtus inflictiua pene co;rñdētis voluntati ipsius offensi. ꝛ illa est multiplex loquēdo de penitētia secūdo mō: vt p̄z ex scriptura. vbi iustitia iudicis p̄ncipalis in vindicando culpā exp̄mitur. Ad secūdū dicendū q̄ idē q̄ equale ex natura rei posset reddi ꝛ tm̄ nō eēt sufficienter puniens q; ista punitio respicit culpam in cōparatione ad deum ad cuius acceptationē fit ista punitio. Et si arguas: ergo crudelis est si punitio in se sufficiens: nō sit sibi sufficiēs. ſndeo q̄ oēs ille equiualent vni pfecte punitioni. sepe enim cōtritio insufficiens est ꝛ ideo requiruntur alia vt dictum est. Ad tertium p̄z ex dictis in solutione p̄cedente q; actus pn̄ie virtutis est imperare. ꝛ hoc tanq̄ de p;oximo actus cātionis pene qui sunt respectu tristitie cōsideratio ꝛ nolitio alicuius obiecti. Ipsa autem tristitia se quēs est effectus remotus. ꝛ ista potest bene multiplicari stante actu vno ipsius penitentie virtutis q; per vnum actum vindicādi fiue imperandi punitionē pōt quis imperare oēs punitiones respondentes sm̄ iustitiam huic culpe.

Quarto quero vtrū per sacramētū penitentie deleatur culpa. videt q̄ nō q; dicit ꝑs. Dixi cōfitebor iniustitiā meā dño. vbi Cassiodo;. Magna pietas dei q̄ ad solaz p̄missionē peccatū dimittit. votū. n. ꝓ operatione iudicat. Et augu. ibidē nondū ꝓnuntiat sed ꝓmittit se ꝓnuntiaturuz ꝛ deus dimittit sed sine ꝓnuntiatione nō est pn̄ie sacramentū. Jtē Aug⁹ super illud Jo. i;. de suscitatione Lazari. nemo pōt cōfiteri nisi suscitat⁹ p;obat triplicit̄. Primo ꝓ suscitationē Lazari qui p;i⁹ suscitatus est q̄ de monumento eductus. 2° ꝓ illud ecclesiastici 17. A mo;tuo velut qui nō est perit confessio. Tertio per illud psal. Munquid medici suscitabūt ꝛ cōfitebuntur tibi. Jtē si per sacramentū penitētie dimittit peccatū cū sacerdos ministret sacramentū ergo sacerdos dimitteret peccatū. ꝙ̄s est falsuz peri illō Hieron⁹ super Matth. 15. Tibi dabo claues. ꝛc̄. hunc inquit locū non intelligentes quidā aliquid sumūt de superbia phariseoꝝ vt damnare inoxios ꝛ soluere putēt noxios cū apd dñm ñ sūta sacerdotū sz reoꝝ vita queraꝛ ꝛ hi⁹ ꝓbationē inuit subdens. Jn leuitico se ostēdere sacerdotib⁹ iubentur lep;osi quos illi nō facūt lep;osos vel mundos. sed discernūt qui mundi vel inmūdi sunt. ita hic. Cōtra Matth. 16. Quoꝝ remiseritis ꝛc̄. Jtē Jo. 20. Quoꝝ remiseritis peccata remittunt eis ꝛc̄.

Hic sunt tria videnda. Primo ratio huius nominis sacramentū pn̄ie. secundo q̄ illi rationi nominis aliquid subest. Tertio solutio. q. De p;imo pono hanc rōnez nois. pn̄ia est absolutio hominis penitentis facta certis verbis cū debita intētione ꝑlatis a sacerdote iurisdictiōe obtte ex institutione diuina efficacit̄ significantibus absolutionē anime a peccato.

Quo ad secundum ostendo ꝑmo q̄ possibile est huic rōni nois aliqd subesse. 2° q̄ cōgruit aliqd subesse. Et tertio q̄ aliqd ſbest. Primum oñditur per hoc q̄ possibile est deo aiam absolue re a petō iuxta illud symboli. remissionē petoꝝ. ꝛ per cō sequēs possibile est instituere aliqd signum illius absolutionis ꝛ hoc signum efficax vt p;ius expositū est efficax in materia de sacris in vli. ꝛ pari rōne verba quecūq; a quocūq; ministro plata. ꝛ tūc p̄z tota possibilitas illius rōnis. Congruitas istius rōnis p̄z quantuza-

ad singulas particulas. ꝓmo quia cōgruū ē aliquod eē signū sensibile istius absolutionis a peccato ꝓp easdem rōnes pp quas dictū ē di. j. de cōgruitate sacramenti in cōmuni. Et pp easdē cōgruū ē illud esse signū instituū a deo quia ꝫ magis mouebit ꝫ ducet intellectū in certitudinez: ꝫ magis inclinabit affectū ad promptitudinē suscipiendi illud signuz. Cōgruit etiā in ꝓposito istō signū absolutionis interioris instituiri iu verbis significātibus absolutionez vt signū ꝛepꝛesentet signatū. Et hoc ē qꝫ dictū ēm rōne qꝫ penitentia est absolutio. i. q̄dam sententia diffinitiua absoluēs reū nō tamē sentētia iudicis ꝓncipalis sed iudicis secūdarij. vel ꝓmissarii. pōt eni quis ex cōmissione ꝓgnoscere i cā ꝫ ita ex cōmissione sent entiare ꝓ condamnatiōe rei si indignus ē vel ꝓ eius absolutione si dignꝰ sit. Congruit etiā qꝫ ista absolutio exterior fiat a sacerdote qz cōgruit extrema per mediū reduci in extremū ꝫ ita in eucharistia ecclesiastica extremos. s. peccatores reduci in deū per hierarchiā idest sacerdotē sicut est i ecclesia triūphāte. Congruit etiā qꝫ a iurisditione habente quia sententia a non suo iudice lata nulla est. Ex hoc sequitur corrolarium qō doctrina de sacrō penitentie sbalternat doctrine de iudicius ꝫ etiam doctrine de sententiis ꝓ quanto enim est in ecclesia duplex forus scilicet publicus ꝫ priuat⁹ ꝓ tanto est duplex iudiciuz, ꝫ quantuz ad aliquas regulas iusticie oz esse cōuenientiaz hic ꝫ ibi, sicut vtraqꝫ diffinitio hic ꝫ ibi est actus iusticie. Et ꝓ tanto pōt sacramentuz penitentie dici sacramentum iudiciale vel iudicium sacramentale. Et ex hoc qꝫ sacramentale est firmius ꝫ racionabilius quam aliquod iudicium publicum. Et ex hoc patet ratio quare non est necesse esse ita precisa verba in isto sacramento sicut in baptismo vel eucharistia quia sufficit qꝫ exꝓimatur actus sententie absoluentis sicut ꝫ in iudicio publico non oz esse limitata verba, ait enim vnus de Theodozo martyre milite. iubeo ignibus tradi ꝫ alter de Lipꝛyano sancto, gladio aiaduerti placet. Communiter tamen ista verba sunt apta. Ego te absoluo quecunq; alia ꝓmittantur vel consequantur secundum diuersaz cōsuetudinem in diuersis ecclesiis. Congruit etiā qꝫ reqꝛatur intentio debita vt supra expositum est in aliis sacramentis. ꝓgruit etiam ex parte suscepti qꝫ sit penitens. i. habens aliquā displicentiaz de peccato comisso. hoc enim videmus etiā in iudicibus temporalibus ꝫ secularibus qꝫ ꝓteruū similiter cōdemnant. penitētem vero suo modo absoluunt. i. tanqꝫ non reuz vel ñ puniendum faciant. tertio dico qō hoc sacrū est cuius fūdamentū accipit ex auctoritatibus adductis adoppositū. Et qō a sacerdote solo possit dispēsari habet ex dictis sūmatri. ꝛfi. catho. Firmiē. Et ꝓgruū ē vt iō habeat potestatem super corpus xꝛi verū ꝫ misticū. Et ex hoc sequit corrolatiuum qō nihil pertinens ad sacramētū pnie pōt a layco aliquo dispēsari sicut nec ꝓfectio cuchaꝛ ꝫ iō confessio q̄ ē dispositio ꝓuia ad sacrm pnie vt dicē postea fr̄a layco nihil vz virtute opis opati ꝫ ad hoc dubiū est an sit in detrimentum salutis. qz illa reuelatio non potest esse confessionalis.

Quantum ad tertium arti/

culum videtur eē opinio magistri. di. 18. c. 6 In soluendis culpis inquit ꝫ retinendis ita operatur sacerdos euangelicus. ꝫ iudicat sicut olim legalis i illis qui erat cōtaminati lepra que peccatum significat: ꝫ probatur per illud Hieronymi quod iam adductū est. Sed istō videtur nimis derogare sacramento penitentie. Nam ēm hoc per sacramentum penitētie nunqꝫ deleret ꝓtin ed necesse eēt ꝓius deleri ꝓtritionē ad hꝫ qꝫ digne susciperet sacrm pnie, qz nullꝰ digne onditur mūdus a peccato: nisi ꝓꝰ fit imunis ab eo. Et sequeret vlteri⁹ inconueniēs qō nunqꝫ sacrm pnie posset eē secūda tabula: qz nūqꝫ liberaret naufragiū a periculo submersionis. Dicit ḡ qꝫ ita de⁹ regrit dispositionem de cgruo ad hoc vt peccatoꝛi ꝓferat gram. ꝫ hoc nō qꝫ aliget potētiā suā sacrs: ꝫ tm̄ sine dispone illa ꝓmia ꝫ cgrua q̄ sufficeret ꝓferat ꝓ sacrm gratiā. ꝫ b est maioris meritoꝛ die. s. duplicē viam instituere et per quā instituatur peccatoꝛ ḡz ipm ad vnam viā artare: sicut ḡ adultus ꝓ maz gratiam delentē originale pōt habere duplicē via. vl ex bono motu disponente ad illā de cgruo ad ipam gram vel ex susceptiōe baptismi. ita ꝫ in ꝓposito: hoc declarat sic. qz ad ꝓmā susceptionē gre regrit aliqs motꝰ interioꝛ meritoꝛi⁹ de cōgruo. Ad secūdam aūt nō regritur nisi volūtaria susceptio baptismi ꝫ sine fictione. ḥ est cum intētiōe suscipiēdi quod cōfert ecclesia. ꝫ sine actu vel voluntate peccati mortalis: ita qꝫ in ꝓmo requiriꝫ aliquod opꝰ meritoꝛiū intrisecū aliquo mō acceptuz adeo tanqꝫ meritū de congruo. In secundo soluz requiriꝫ opus exteriꝰ cū amotiōe interioris impedimēti: nō solum ḡ attritus per aliqō tempꝰ vsqꝫ ad certuz instās in vltimo instāti recipit gratiā delētez peccatum tanqꝫ per virtutem meriti de congruo vt declaratuz est in questiōe precedēte. Sed non habens talem actum qui sufficiat ad meritū de congruo. sed tm̄ habens voluntatē suscipiendi sacramētum ecclesie ꝫ sine obice peccati mortalis actualiter sibi. facto vel in volūtate inhe rentis recipit non vt ex merito ḥz ex pacto diuino effectū istius sacramēti: cuius parum attrie⁹ etiam attritione que non habet rationē meriti ad remissionē peccati. volens tamē recipere sacramentū penitentie sicut dispēsatur in ecclesia ꝫ sine obice in volūtate peccati mortalis in actu in vltimo instāti illius prolationis verboꝛ in quibus. i. est vis sacramenti istius recipiat effectuz sacramenti. scilicet gratiā penitentialem. nō quidem ex merito. qz dispō iterioꝛ non erit sufficiens per modum meriti sed ex pacto dei assistētis sacramento suo ad effectum illum ad quē instituit sacramentum. alio quin nō appareret quomodo sacramentum penitentie esset secūda tabula si nunqꝫ per ipsum vt sacramētum ē posset recuperari scōa gratia amissa. ḥz tm̄ per attritionem tanqꝫ preuiam dispositionem ꝫ p contritionez tāqꝫ p dispositionē completiu m. Si queras an penitentia sit sacramentuz. ſc⁹. vis fiat in vocabulo si penitentia accipiatur vt in duabus questionibus precedētib⁹ scilicet ꝓ actuali pena tenētia ēm quācūqꝫ illaruz significationuz: vel etiā ꝓ habituali tenentia que est virtus quedam specialis cuiꝰ actus est tenētia quedā actualis ēm ꝓmam significationē nō ē penitētia sacramentum. quia nō est signum sensibile. ḥz istis quatuoꝛ modis potest dici sacramentum penitētie intelligendo cōstructionem trāsitiuam. non autem intransitiuam sicut hic creatura salis: nisi hic equiuocetur nomē penitentie.

Ad primum argumentum

cōcedo iuxta illas auctoritates. ꝑs. Augustini ꝫ Lassiodoꝛi. qꝫ frequenter dimittitur peccatum per aliquē motum attritionis tanquam per meritū de congruo ante susceptionez sacrāmēti penitentie sicut in adulto frequenter dimittitur originale ante susceptionem baptismi. nec tamē sequitur qꝫ per sacramētū penitētie nō dimittatur. qa si illa alia dimissio quādoqꝫ non assit: ista non deficit. ꝫ ista sacramenta minus requirit scilicz intētionē suscipiendi baptismū siue sacramētum penitētie sine obice cōtra effectum eius. Ad secūdum dico: qꝫ duplex est cōfessio laudis ꝫ fraudis. i. peccati est quo fraudatur peccatoꝛ cōfessione laudis nullus digne cōfitetur nisi ꝓius suscitat⁹. quia secūdum Hieronymuz in illa epistola. Logitis me. non est speciosa laus in oze peccatoꝛis. Sed confessio fraudis accepta ē in oze peccatoꝛis. hoc est qꝫ adhuc est peccatoꝛ eo modo quo

expositum est in prima questiõe istiꝰ distinctionis peccatum manere post actum dũ tamen non sit peccator i voto seu actu interiore vel exteriore. Cõcedo ergo q̃ ãte perceptionem dignam penitentie oportet suscitari vel simpliciter ⁊ tunc per penitẽtie sacramentum non deletur peccatuz, sed gratia que ifuit augetur: vel suscitari secũdã quid, scilicet vt habeat aliqualem displicẽtiaz de peccatis. ⁊ propositum cauendi de cetero ⁊ velit suscipere sacramentũ penitẽtie in quo attritio fit cõtritio. ⁊ tunc suscitatur simpliciter sacramẽtuz. Et hoc quidez est necessariũ: vt dicetur distinctiõe. 16. questiõe vnica. sicut etiam dictum est supra q̃ iustificato p baptismũ flaminis necessariꝰ est baptismꝰ fluminis. Cum obijcitur de Lazaro qui priꝰ fuit suscitatꝰ q̃z solutus a vinculis. Respõdeo reus obligatur debito penecterne quo quidem vinculo soluto obligandus est ad penam temporalem. priꝰ aũt suscitatur q̃z obligatio prima mutet in secũdam vel quod verius est prius suscitatur q̃z soluatur a secunda obligatiõe. ⁊ hoc modo ad sacerdotes pertinet soluere non simpliciter sed pro parte pene quam possunt relaxare virtute clauium de qua inferius dicetur ⁊ sic Lazarus viuificatꝰ a christo. i. peccato a morte culpe per gratiam resuscitatus ⁊ solutus a morte culpe ⁊ carcere sepulchri. i. peccato solutus a debito pene inferni relinquit discipulis soluẽdus abstinẽtis. i. a penis tẽporalibus in quas conmutatur pena eterna q̃s penas temporales potest sacerdos relaxare vel intendere claue nõ errante. Ad vltimum cõcedo q̃ sacerdos ita dimittit peccatum in penitẽtia sicut in baptismo: et ita absoluit sicut baptizat. quia vtrobiq̃z simplicit verum est q̃ ministrat sacramentũ: effectum autem sacramẽti ministerialiter causat. q̃ aliquod causat ad quod secũduz dispositionem seu pactionẽ dei regulariter sequitur effectus sacramẽti. Ad illud Hieronymi. respondeo. affirmatiua illa vera est scilicet q̃ sicut sacerdos legalis ostendebat leprosos mũdatos. sic sacerdos euangelicus ostendit peccatores iustificatos. sed negatiua scilicet q̃ non aliter sacerdos euangelicus se habeat ad leprosos spiritualiter q̃z sacerdos legalis ad leprosos corporaliter scilicet precise ostendẽdo immundiciaz hincinde: falsa est. Et ratio est. quia nõ dedit deꝰ in veteri le. aliquam cerimoniaz vel purificationem cui ministrate a ministro idoneo assistat regulariter ad mundandum lepram corporalem: dedit autem in lege noua aliquod sacramentuz cui ex pacto regulariter assistit ad mundandum leprosuz spiritualiter nisi impediat obex contrarie voluntatis.

Ista ẽ distinctio xiiii huius

quarti libri. In qua magister postq̃z determinauit de sacramentis. s. confirmatiõe ⁊ eucharistia que sunt sacramenta progredientiũ ordinata ad pfectionez in bono. Hic determinat de penitẽtia que ordinat ad amotionem mali. Et diuiditur tractatꝰ iste in quattuor partes. In prima determinat de penitẽtia in se. Secundo de partibus penitẽtie. Tertio de instrumẽtis. Quarto de tempore. Secũda pars incipit in. xvj. di. Tertia in distinctiõe. xviij. Quarta in distinctione. xi. Prima pars diuidit adhuc in duas partes. In prima parte determinat quid dicat penitẽtie. ⁊ excludit quẽdam errorem. Secũdo determinat de integritate. scilicet. in distinctiõe. 15. In presenti autem distinctiõe facit tria. Primo enim determinat que sit penitẽtie diffinitio. Secũdo quomodo bona opera per consequens peccatum mortificata per penitẽtiã reuiuiscunt. Tertio quomodo publica penitẽtia p eodẽ peccato nõ fit reiteranda. Primum facit a principio distinctiõis vsq̃z ibi. Item illud inanis est penitẽtia. Secũdũ vsq̃z ibi Illud autez quod Ambrosius. Tertium vsq̃z ad finem distinctionis. In speciali sententia magistri stat in tribus, p

positionibus. quarũ prima est hec. Penitẽtia est virtꝰ qua nostra peccata volũtarie deplãgimus. ⁊ ea vltra cõmittere nõ ꝓponimꝰ. Hanc magister insinuans ꝓponit primo penitentiam necessariã esse. Est enim ꝓz Hieronymuz secũda tabula post naufragiuz ex eo q̃ qui vestem innocẽtie in baptismo perceptam peccãdo destruxit. potest eam penitẽtie remedio reparare. Baptismꝰ autem dicitur prima tabula. vnde penitentia sepe reiterari potest: baptismus autez non. Postea volens penitentiam diffinire ꝑmittit quattuor. Primo enim premittit eius genus quod est sacramentum ⁊ virtus mẽtis. sed baptismus est sacramentum tantum. Est enim duplex penitẽtia. interior. s. ⁊ exterior. Interior est habitus. exterior sacramentũ. Secõ eius differentiã propter eiꝰ vtilitatẽ. q̃ tam xps q̃z ioannes baptista predicationẽ suã a penitentia inceperũt dicentes penitẽtiã agite appropinquabit vobis regnũ celorũ. Tertio eius actũ: dicitur enim penitentia a puniendo. q̃ per penitentiaz illicita puniunt. Quarto eius originẽ. q̃ penitentie virtus timore concipit. Quibus premissis diffinit penitentiã ꝑm. b. Ambro. dicens q̃ penitẽtia est mala preterita deplangere ⁊ deplangenda iteruz nõ cõmitere. Postea dicit q̃ ex hac diffinitione aliqui moti fuerũt dicere q̃ nõ sit vera penitentia que peccato sequenti maculatur. vere enim penitentẽ dicunt vltra mortaliter nõ peccare q̃ etiã ꝓfirmat auctoritate beati Jsidori qui dicit talẽ penitentiã esse irrisoriã. ⁊ auctoritate. b. Aug. qui dicit eã esse innanẽ. ⁊. b. Grego. qui dicit eam esse grauioris pene. Quarto Ambrosij qui dicit veꝝ penitẽtiã iterandã nõ esse Auctoritates omnes patẽt in littera. Postea mgr determinando veritatez excludit dictũ errorẽ: dicens q̃ cessatio a peccatis preteritis ⁊ dolor de eis cũ proposito cauendi futura ad veraz penitẽtiã sufficit. Et ex hoc solvit penitentie diffinitionẽ supradictã in qua dicit q̃ ad penitentiã peragendã ptinet peccata iterũ nõ cõmittere dicẽs. Sufficit pro vera penitentia q̃ penitens plangenda iterũ nõ cõmittat ꝓposito volũtatis. Et ex hoc ẽt soluit auctoritatẽ Jsidori dicentis ille irrisor est qui cũ proposito cõmittẽdi penitet. Secunda propositio est hec. Viatoris bona opera que per cõsequens peccatũ deficiunt per vera penitentiã iterũ reuiuiscũt Hanc magister insinuans soluit auctoritates quasdã predictas ⁊ ꝑmo Augu. dicentis q̃ penitentia quaz consequens coinquinat culpa dicitur enim inanis. q̃ fine penitẽtie caret que est vitatio gehẽne. ⁊ adeptio glorie. Caret aũt fructu penitentie. q̃ per cõsequens peccatuz ista penitentia: ⁊ etiã alia acta bona mortificãtur vt. s. nõ sortiant mercedez quã meruerunt cũ flerent si tamẽ de petõ succedente agat penitentia bona que ꝓcesserunt non reuiuiscunt nisi dũtaxat illa que ex charitate prodierunt q̃ que viua nõ fuerunt reuiuiscere non possunt que aũt fuerũt viua reuiuiscere possũt quod autẽ Aug. dicit nihil prosunt lamenta si replicant peccata sic intelligendũ est vel quod petã redeunt que madmodũ quidaz dicunt q̃ nihil reliquit de vite mundicia eo q̃ post peccatũ iterũ peccat. vel si nõ redeunt saltẽ propter ingratitudinẽ ita reus ⁊ immundus cõstituit ac si peccata dimissa redirent. Addit etiam duo dicta sb aug. que videntur facere in cõfirmationẽ erroris. vnũ est. q̃ aug. dicit q̃ penitẽs semp debet penitentiã tenere ita tñ q̃ dolere gaudeat: Soluendo istud dicit. q̃ intelligitur de penitentia perfectorũ qui penitentiaz vsq̃z in finẽ vite sue continuãt. Aliud est q̃ aug. dicit q̃ nihil de venia relinquitur quãdo hõ post penitentiam in peccatum relabitur Respõdeo dicit verũ esse quantũ ad reditũ peccatorũ simpliciter vel quantũ ad ingratitudinẽ vt dictum est. Tertia ꝓpositio est. Quamuis publica penitentia p grauioribus inflicta non est pro eodem reiteranda communis tamẽ

confessio ⁊ penitētia est nobis frequentius peragenda. Hanc magister insinuās soluit auctoritatē beati Ambr. q; dicit pniam non esse iteradam propter reuerentiā sacramenti Respondendo dicit hanc esse intelligendā de penitentia solenni que pro grauioribus criminib⁹ infligitur que non iterat ne vilis reputet qđ auctoritatibus confirmat Ultimo q; quidā dixerūt q; penitētie non deberent iterari q; facilitas penitētie esset incitatio ad peccandū. Ideo probat per plures auctoritates q; penitentia semper iterari d3 ⁊ potest. quod confirmat exemplo Dauid qui bis veniā impetrauit. semel de cōmissione adulterii ⁊ homicidii. ⁊ postea de numeratione populi. ex quo p3 veram penitentiā sepius agi posse. Et q; predicti qui fic errauerunt circa penitentiam innitebantur quibusdam verbis apostoli i epistola ad hebreos. Ideo dicit magister q; apostolus non negat illam penitentiam. Et tantum in speciali.

Q̄ pluribus irretit⁹ peccatis nō potest penitere de vno vere nisi de omnibus penitеat.

Di. 15.

T sicut predictis auctoritatibus illorū error cōuincitur. qui penitentiaz sepe agendam ⁊ per eaz a lapsu peccantes frequenter surgere diffitentur. ita eisdem illorūz opinio eliditur qui pluribus irretitum peccatis asserunt de vno vere penitere. eiusdemq; veniam a domino consequi posse sine alterius penitentia. Quod in auctoritatibus astruere conantur. Ait enim propheta. Non iudicabit deus bis in idipsum vel vt alii transtulerant. Non consurget duplex tribulatio. Si ergo inquiunt illi. alicui sacerdoti fuerit confessus vnū de duobus vel pluribus peccatis. ⁊ de illo iniunctam sibi penitentiam a sacerdote satisfactionē expleuerit ceteris tacitis. nō pro illo peccato amplius iudicandus est. de quo satisfecit ad arbitriū sacerdotis. qui vicē christi in ecclesia gerit. Ideoq; si de eo iterum iudicetur bis i idipsum iudicat deus. ⁊ cōsurget duplex tribulatio. Sz de his ergo oportet illud tātum intelligi qui precedētibus supplicijs commutantur in bonum ⁊ sic perseuerant. super quos non congruet duplex tribulatio. qui vero inter flagella duriores ⁊ deteriores fiunt vt pharao. presentibus eterna connectunt. vt temporale supplicium sit eis eterne pene initium. Unde Aug. Ignis succensus est ⁊ cetera. i. vindicat hic incipiet ⁊ ardebit vsque ad extremam damnationem.

Matū. j.

Determinatio p̄cedētiū.

Augus. sup cāticū Deu.

Hoc contra illos notandum est qui dicunt illud. s. nō iudicabit deus bis in idipsū. ad omnia pertinē flagella. quia quidaz hic flagellis emendantur. alii hic ⁊ in eternum puniuntur

Beda quot modis ꝓtingunt flagella.

Quinque enim modis flagella contingunt. vel vt iustis per patientiam merita augeātur vt iob. vel ad custodiam virtutum ne superbia tēptet vt paulo. vel ad corrigenda peccata vt marie lepra. vl. ad gloriā dei vt de ceco nato vel ad initium⁹ pene vt herodi. quatenus hic videatur quid in inferno sequatur secundum illud. Duplici contritione contere eos domine. Illa ergo auctoritas nauim non cogit nos sentire omnia que temporaliter puniuntur non viterius a deo puniendā. Nam ⁊ si super eū dem locum Hieronim⁹ dicat egiptios ⁊ israelitas a deo temporaliter punitos ne in eternū punirētur non est tamen de omnibus generaliter intelligendum. Ait enim sic. Quod genus humanuz diluuio. sodomitas igne. egyptios mari. ⁊ israelitas in heremo pdidit. scitote ideo tēporaliter ꝓ peccatis punisse. ne in eternum puniret quia non iudicabit deus bis in idipsum. Qui ergo puniti sunt postea non punientur. alioquin mentitur scriptura: quod nephas est dicere.

Hiero. de egyptijs ⁊ israelitis ⁊ sodomitis

Que sit intelligentia premissorum.

Attende lector his verbis ⁊ caue ne de omnibus generaliter intelligas. sed de his tantum qui inter ipsa flagella penitentiam egerunt credentes in deum hebreorum. quam et si breuem et momentaneam tamen non respuit deus. Quod autem qui per temporale flagelluz non corriguntur post eternaliter puniantur. ibidem ostendit agens de fideli deprehēso in adulterio qui decollatur vbi ostēdit leuia pcā: breui ⁊ tpali supplicio purgari. magna vo diuturnis et nisq; supplicijs reseruari ita igēs. Querat hic aliqs si fidelis deprehensus in adulterio decolletur. quid de eo postea fiat. Aut enim punietur et falsum est quod dicitur non iudicabit deus bis in idipsum. aut non punietur. et optandum est adulteris vt hic breui pena puniātur vt frustrentur ibi cruciatus eternos Ad qđ respondemus deum vt omniū rerum ita supplicioꝝ quoq; scire mensuras. ⁊ non preueniri sententiam iudicis: nec illi in peccatorem exercende de hinc pene auferri potestatem. et magnum peccatum magnis diuturnisq; lui cruciatibus. Si quis vero punitus sit temporaliter vt ille qui israelite maledixerat ⁊ qui in sabbato ligna collegerat: tales postea non puniri. quia culpa leuis presenti supplicio cōpensatur. leuis enim culpa leui supplicio compensatur. Dis satis innuit hieron⁹. grauia peccata ⁊ hic puniri graui supplicio: ⁊ in futuro puniēda eternaliter. de qbus penitētia nō agitur inter flagella. Leuia vero que hic puniuntur. leui pena compensationem recipere. quod i bonis fieri non ambigimus. ⁊ in malis forte etiam fit ita. Satis iam apparet quod illi de propheta induxerunt non facere pro eis qui dicunt ei qui crimen sibi reseruat. de alio veniaz prestari per penitentiam. Alias quoq; auctoritates inducunt. Ait. n. gregorius. Plus

Brego. super Ezechielem.

dominus super vnam ciuitatem ⁊ super alteram non pluit. ⁊ eandem ciuitatez ex parte cõpluit. ⁊ ex parte aridam reliquit. Cum ille qui proximuz odit ab aliis vicijs se corrigit. vna eademqz ciuitas ex parte cõpluitur. ⁊ ex parte arida remanet. quia sunt quidam cum quedam vicia resecent: in aliis grauiter perdurãt

Ambro. sup octo unariuz xv.

Item Ambro. Prima consolatio est qz non obliuiscitur misereri deus. Secunda per punitionem. vbi ⁊ si fides desit. pena satisfacit et releuat. Ratione quoque vtuntur dicentes. Siquis vnum peccatum confiteretur alero tacito: satisfactionẽ a sacerdote iniunctã expleuerit. nunquid si ⁊ peccatum tacitum cõuersus fuerit confessus pro vtroqz ei penitentia imponetur. Longe hoc videtur a ratione ⁊ ecclesie consuetudine que pro eodem peccato non reiteretur nulli bis penitentiam imponit. Fuit ergo illa peccati condigna satisfactõ vnde ⁊ peccatum deletum videtur

Quomodo accipienda sunt premissa.

His responderi potest sic illud Grego. pluit dominus. ⁊c. Non ad criminis veniam sed ad operis peccati desertionem referendum est. ⁊ ideo pars ciuitatis dicatur complui. qz ab actu ⁊ delectatione peccati cui ante seruiebat modo cessat: nõ ꝙ eius veniam habeat. Vocaturqz pluuia illa talis continentia qua ab opere peccati reuocatur. quia ex fõte gratie dei id cordi instillatur vt vel sic paulatim ad penitentiaz veniat. vel eo min⁹ a deo puniatur qui diuturniori delectatione ⁊ actu peccati maius sibi accumulet tormentũ Si vero ad indulgentiam reatus pluuia referatur. euangelice sententie cõtraire videbitur Si enim propter misericordiam qua quis ꝓximo suo nõ miseretur etiam que dimissa sũt replicantur ad penam. multo magis que nondum sunt dimissa propter odium fratruz ad penam reseruari probantur. Et si ille qui arbiter sue voluntatis constitutus est. non potest inchoare nouam vitam vt ait Augu. nisi peniteat eum veteris vite. quomodo ad nouitatem indulgentie perueniet qui odi vetustatez non deposuit. Illud etiam quod Ambrosius ait. ⁊ si fides desit pena satisfacit. ⁊c. Non de fide intelligitur qua creditur in deum. sed de conscientia delicti. Deest enim fides cum conscientia peccati subest. Nam cum delicta omnia nemo intelligat. est aliquãdo in homine peccatum cuius non habet conscientiam. Unde apostolus. Nihil mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum. Cuz ergo qs flagellatur pro peccato cuius non est conscius si patienter fert penam ⁊ humiliter amplectit̃ cogitans se forte peccatum habere qd̃ nõ itelligit pro eo puniri a deo. pena illa satisfacit et releuat grauatum. Ad hoc autez quod obiicitur de satisfactione illa: si satisfactio non fuit iterum imponenda est. Si vero iteruz imponenda non est. satisfactio fuit. ⁊ si satisfactio fuit. veniam impetrauit. Responderi potest satisfactionem ideo non fuisse quia ille dignos fructus penitentie non fecit. Est enim satisfactio penitentie vt ait augustinus peccatorum causas excindere nec suggestionibus earum aditum indulgere. Item Sane qui scelerate viuunt nec curant talem vitam moresqz corrigere ⁊ inter ipsa facinora sua elemosinas frequentare non cessant. frusta ideo sibi blandiuntur quia dominus ait. Date elemosinam. ⁊ ecce omnia monda sunt vobis Hoc enim quam late pateat non intelligunt. Multa enim sunt genera elemosinarum. q̃ cum facimus adiuuamur. non solum qui dat esurienti cibum sitienti potũ ⁊ huismodi. sed etiam qui dat veniam petenti. elemosinã dat ⁊ qui emendat verbere in quem potestas datur. vel cohercet disciplina. vel orat vt ei peccatum dimittatur: elemosinam dat quia misericordiam prestat, Multa enim bona prestantur inuitis. quando eorum consulitur vtilitati ⁊ non voluntati. sed ea maior est quia ex corde dimittimus quod in nobis quisqz peccauit. Minus enim magnum est erga eum esse beniuolum quia tibi nihil mali fecit. Illud multo grãdius vt tuuz etiam inimicuz diligas. ⁊ ei qui tibi malũ vult ⁊ si põt facit. semper bonum velis faciasqz quod possis. Quod ergo dominus ait date ele. ⁊. o. m. s. v. ita ne itellecturi sumus vt non credentib⁹ in christum munda sunt omnia si elemosinas istas dederit. Qui vult ordinate elemosinaz dare a se debet primum incipere ⁊ eã sibi primum dare. Est enim elemosina opus misericordie verissime que dictũ est. Miserere anime tue placens deo. Non ergo se fallant qui ꝑ elemosinas largissimas fructuũ suoruz vel pecunie impunitatem se emere estimant in peccatis permanentes que ita diligunt vt i eis opterit versari. Qui vero diligit iniqtatem odit animam suam ⁊ qui odit animam suaz nõ est misericors ei sed crudelis. Diligẽdo quippe eam secundum seculum odit eam secundum deum. Si ergo vult ei dare elemosinam suam per quam fit munda odiat eam secundum seculum ⁊ diligat eam secundum deum. hac elemosyna quam sibi homo primitus debet: mundantur interiora. Ad qd̃ hortans christus ait. Mundate que intus sunt immundis enim nihil est mundum. sed poluta sũt eorum mens ⁊ conscientia vt ait apostolus. Immũdi vero sunt omnes quos non mundat fides. qua creditur in christum de qua scriptum est Mundans fide corda

Augu⁹. in. d penitentia

Augu⁹. in enchiridion.

De generibus elemosinarum.

Quid sit elemosyna

eorum. Sed ne istas elemosynas que fiunt ō fructibus terre respuere christus videretur. Hec inquit oportuit facere. s. iudicium ⁊ charitatem dei ⁊ illa non omittere. i. elemosynas fructuum terrenorum. Ex his datur intelligi: q̄ in peccato mortali permanentes: ⁊ si elemosynas largas faciant. non tamen per eas satisfaciunt: quia inordinate agunt dum a se nō incipiunt: nec ꝓprie dicitur elemosyna tale op⁹: dum sibi ipsis crudeles existunt. non placētes deo. Non ergo dicenda est illa peccati satisfactio. quam quis agit pro vno peccato. dum perdurat in altero. q̄ nihil prodest ieiunare ⁊ orare. ⁊ alia bona agere nisi mens reuocetur a peccato. ⁊ si aliquādo conuersus tacitum peccatum sacerdoti fuerit confessus. De vtroq; imponenda est ei satisfactio. q̄ de primo contigne satisfecit.

Scōm quosdam fuit satisfactio.

Quibusdaz tamen uidetur

fuisse satisfactio sed infructuosa dum in peccato altero persistit. percipietur tamē fruct⁹ eius. incipietq; proficere cuz peccati alterius penituerit. Tunc enim vtrunq; dimittitur peccatuz ⁊ satisfactio precedens viuificatur que fuerat mortua. sicut baptismus illi qui ficte accedit. tunc primitus valet cum ficticia mēte recedit. per penitentiam. Et in huius opinionis munumentum auctoritates inducūt. Ait. n. Augu⁹. Pium est credere: ⁊ nostra fides exposstulat vt cum gratia christi in homine destruxerit mala priora. etiam remuneret bona. ⁊ cum destruxerit quod suum nō inuenit. diligit bonum quod in peccante plantauit. Item Hieronim⁹. Si quādo videris inter multa peccata q̄ēq̄ facere aliqua iusta opera. non est tam iniustus deus. vt propter multa mala obliuiscatur paucorum bonorum. sed faciet ea metere ⁊ in hoꝛrea congregare que bona in terra seminauit. Sed hec dicta intelligim⁹ de illo q̄ in charitate quodam tempore bona facit ⁊ bonus est. alio vero tēpore malus est ⁊ multa peccata facit. Non ergo intelligendum est cuz inter multa peccata iusta opa fecisse. quasi simul eodemq; tempore peccata fecerit ⁊ iusta operra. sed diuersis tēporibus vtraq; fecisse. Nisi eniz bonus foret quādo bona fecit. non seminasse diceretur i terra bona. Destructis ergo malis post opera bona cōmissis. priora bona in charitate. s. facta q̄ sequentia mala mortificauerant. penitentia de illis malis habita viuificantur ⁊ remunerantur. Unde apostolus. Jacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis. opera mortua nominans priora bona signat. que p̄ sequēs peccatum erant mortua. q̄ hi peccādo priora bona irrita fecerūt.

Augu⁹. i li. de penitentia auctoritates inducūt.

Hiero⁹.

Alp⁹ in epl'a ad hebꝛeos.

Hec sicut peccādo irrita fiūt: ita p̄ pniam reuiuiscūt; ⁊ ad meritū eternitatis ꝓdesse incipiūt Siliter ⁊ illō. Bonū amat de⁹ q̄ō plātauit i peccante. in illo. s. qui post illud bonum peccauit non simul peccans ⁊ bonum operans extitit. quia talis hominis opus non diligeret deus ad remuneratiōem. Potest etiam accipi de operibus bonis que ab aliquo fiunt dū malus est. ⁊ in peccato mortali persistit vel ad tempus vel vlq; in fine. Que dicuntur a dō remunerari ⁊ nō dari obliuioni. non quia ꝓficiant ad vitam eternam obtinendam. sed ad tolerabilius extremi iuditii supplicium sentiendum. sicut de fide ⁊ ceteris que sine charitate habentur. Augustinus ait. Si quis non habens charitatem que pertinet ad vnitatē spiritus ⁊ vinculum pacis quo ecclesia connectitur in aliquo scismate constitutus. ne christū neget patitur tribulationes. famem. persecutionem. vel flamas vel bestias. vel ipsam crucem. timore gehenne. nullomodo ista culpāda sunt. imo hec laudanda est patientia. Nō enim dicere poterimus melius ei fuisse. vt christum negando nihil bonum pateretur que passus est cōfitendo. sed estimandum est fortasse tolerabilius ei esse futurum iudicium quam si christum negando nihil bonum pateretur. vt illud quod ait apostolus. Si tradidero corꝑus meū ita vt ardeam. charitatem autem non habuero nihil mihi prodest. Nihil prodesse intelligatur ad regnum obtinendum. non ad extremum iudicij tolerabilius subeundum supplicium. ⁊ infra. Hec propter charitatem dicta sunt. sine qua in nobis non potest esse vera penitentia. quoniam in bonis charitas dei est que tolerat omnia.

De operib⁹ bonis.

Augu⁹. i li. de penitētia.

Perstringit dictorum summā vt alia addat.

Ex his ostenditur bona que

sine charitate fiunt prodesse quidem ad tolerabiliorem penam sentiendam. sed non ad vitam obtinendam. Illa etiam que in charitate quis facit. si postea ꝓlapsus fuerit nec exurrexerit. non esse in memoria dei Ezechiel dicit. Si auerterit se iust⁹ a iusticia ⁊ fecerit iniquitatē nūquid viuet omnes iusticie eius quas fecerat non recordabuntur. in peccato suo morietur. ⁊ non erunt in memoria iusticie quas fecit. In cuius loci exꝑsitione Greg. ait. Hic nobis maxime considerandum est quia cum mala committimus sine causa ad memoriam transacta bona reuocamus. quoniam in perpetratione malorum nulla debet esse fiducia bonorum preteritorum. Intelligendum ē hoc ad vitam percipiendam bona preterita non dare fiduciam ⁊ si ad mitiorem penam alioquin premisse auctoritati augustini obui

Greg⁹.

aret Et bona ergo sine charitate facta que committarur mortalis culpa quam non delet sequens penitentia ad sensum mutioris pene proficiunt ad vite fructuz.

Auctoritates alias inducit contra eos qui dicũt de vno peccato priam agi altero tacito

Satis arbitror illis esse re

sponsum qui asserunt de vno crimine penitẽ tiam agi.ꝛ veniam prestari.alio in delectatio ne retento vel per confessionem nõ exposito: qui nõ modo premissis auctoritatibus cõfu/tãtur.sed etiã subditis. Ait.n. Aug.. Sũt plu res quos penitet peccasse.sed tamen oĩno re/seruantes sibi quedam in qbus delectenr.nõ animaduertentes dominuz simul mu ũ ꝛ sur dum a demonio liberasse.p nos docet nunq̃ nisi de omnib⁹ sanari. Si eniz vellet peccata ex parte reseruari.habentez septem demonia perficere potuit sex expulsis.expulit autem se ptem vt omnia crimina simul eiicienda doce ret.Legionez vero demonum ab alio eiiciẽs nullum reliquit de omnibus q liberatũ possi deret.ostendens q̃ si etiaz peccata sint mille: oportet de omnibus penitere. Nunq̃ aliquẽ sanauit dominus quẽ nõ omnino liberauit. Totum.n.hominem sanauit in sabbato: qa ꝛ corpus ab omni ifirmitate.ꝛ animã ab om ni cõtagione iudicans penitentez oportere si mul dolere de omni crimine. Scio.n. domi nuz inimicũ omni criminoso. Quomõ ergo qui crimen reseruat. de alio reciperet veniã: si ne amore dei cõsequeretur veniã.sine quo ne mo vnquã inuenit gratiã. Hostis enĩ dei est dũ offendit pseuerater. Quedã.n.ipietas infi delitatis ẽ:ab illo q iustus ꝛ iusticia ẽ dimidiã sperare veniam. Jã.n.sine vera pnia inueni/ret gram. Penitẽtia.n. vera ad baptismi pu/ritatez conatur ducere. Recte.enim penitens quicquid sordis post purificationem baptis/mi contraxit.oportet vt abluat saltem lachry mis mentis. Sed satis durus est cuius men tis dolorem oculi non declarãt:sz sciat se cul/pabiliter durum qui deflet damna tempozis vel mortez amici.ꝛ dolorem peccati non ostẽ dit i lachrymis. Quem ergo penitet.omnino peniteat. Jdẽ. Penitentes si vere estis penitẽ tes ꝛ non estis irridentes.mutate vitam.recõ culiamini deo. Penitentiaz agis.genua figis ꝛ rides.subsanas dei patientiã. Si penitentiã agis penitet.si non penitet:nõ es penitẽs. Si ergo penitet:cur facis que male fecisti. Si fecis se penitet.noli facere.si adhuc facis certe non es penitens. Jtez innocentius secũdus . Am monemus fratres nostros ne falsis penitẽtiis laicorum animas decipi ꝛ in infernum pertra hi patiãr. Falsã aũt pniaz eẽ ꝓstat.cũ spretis pluribus de vno solo pnia agitur. vel cum si agitur de vno.vt nõ discedatur ab alio.

Jnno.2.

Repetit de vera penitentia vt addat.

Ex premissis perspicua sit

notitia penitentie vel satisfactionis. Illa eniz vera est penitentia que peccatuz abolet. quod illa sola facit q̃ scelus corrigit. Illa vero scelus corrigit que odium commissi criminis ꝛ cõ/mittendi cum desiderio satisfaciendi affert. Judas enim penituisse legitur sine assecutiõe venie.quia tali penitentia nõ correxit crimen Unde hieronymus. Nihil iude profuit egis se penitentiam per quam scelus corrigere nõ potuit. Sic quando frater peccat in fratrem vt emendare nõ valeat quod peccauit potest ei dimitti. si inautem permanẽt opera:frustra voce assumitur penitẽtia. hoc est quod de eo dicitur.ꝛ oratio eius fiat in peccatum. vt non solum emendare nequiverit productionis ne phas.sed proxii homicidii scelus addiderit. Cave qualiter intelligas illud: vt emendare non valeat quod peccauit ꝛ cetera. Non enim emendatio hic intelligenda est rei dempte re/compensatio.sed delicti exprobratio ꝛ abomi natio cum satisfactionis desidero. Demit.n. iniuste quis alicui quod restituere non valet vt oculũ vel vitã ꝛ huiusmodi.ꝛ tamẽ si peni tuerit peccati cum amore condigne satisfactio nis veniam habet. Nec ideo quisquam pu/tet qui rem alienam iniuste abstulerit quam reddere potest. de illo peccato penitere ac ve/niam consequi nisi restituat ablatum . Quan diu enim res propter quam peccatum est nõ redditur. si reddi potest . non agitur peniten tia sed fingitur.

Hieron. super Mat.

Et sicut predictis auctoritatibus ꝛc. Circa istam distinctiõ quero vtrum cuilibet peccato actuali mortali correspondeat satisfactio propria videl q̃ nõ. quia tunc posset satisfieri de vno nõ satisfaciendo de alio. Illa enim pena propria vni posset solui sine propria alteri.sed ꝓns est falsum quia satisfaciens de vno reconciliaretur ad amicitiaz pristinã.ꝛ nõ satisfaciens de alio remaneret inimi cus simul ergo eẽt amicus ꝛ inimicus qõ esset impos sibile. Jtẽ tunc posset satisfactio fieri de vno rema nente alio pectõ:quia illud qõ est propium isti posset solui iz remaneret voluntas alterius peccati. Jtẽ si cui libet propria.ergo vni debetur oratio tiñ alteri iciuni um:alteri elemosyna.ꝓns ẽ falsuz.quia tunc nõ posset pro quocunq̃ pectõ indifferenter imponi quodlibet istorũ ꝛ tunc in aliquo casu nulla posset imponi satisfa ctio pro peccato.quia possibile ẽ pauperẽ peccare illo peccõ cui correspondeat elemosyna ꝛ nõ posst facere eã consimiliter tũc nunq̃ imponerent omnia talia simul pro vno pectõ. Jtẽ secundum magistruz di.20.ꝛ su mitur ab Angu.quãdoqz tanta ẽ contritio q̃ totã pe/nã delet.ergo cõtritio potest eẽ cõmunis satisfactio sufficiens pro quocunq̃ requiritur etiã pro quocunqz:qz sine illa nõ delet aliquod pectñ. Contra satisfactio ꝓ culpa ẽ solutio pene.quia satisfactio est redditio eiꝰ qõ est reddendũ secundũ iusticiaz .sed secunduz iusticiaz pena ordinat culpã.sed determinate culpe correspon det propria pena sicut deordinatiõis ordinatiua ergo

rē. Itē apoc. 18. dicitur de illa babylone quantū glorificauit se ⁊ in ōluriȝ fuit. tīn date ei tormentū ⁊ luctū itē deutero. 15. Et iuxta mensurā delicti erunt ⁊ plagarum modus.

Respondeo satisfactio vno modo accipitur generaliter. Alio mō stricte ⁊ ppie. De pma sunt quinq; videnda. Primo que ratio nominis. Secundo an sit homini possibilis satisfactio. isto modo pro culpa. Tertio in qbus cōsistit. Et ex hoc quarto ad questionez, an cuilibet peccato ppria correādeat pena. Quito iuxta difficultatē tactam in tribus pmis argumētis an vna possit ab alia separari. De primo sciendū q satisfactionis generaliter sumpte. hec est rō. satisfactio ē redditio volūtaria equalentis alias indebiti. primū. s. redditio patet q; nō ē absoluta datio. Mā hoc quod ē satis dicit commēsurationē ad aliquid precedēs correspondentez Quod dicitur volūtaria pz q; si esset iuolūtaria nō esset satisfactio ꝫ satispassio. ⁊ hoc modo ille a quo exigit iuit⁹ in inferno pena debita culpe ꝓmisse satis patitur ⁊ nō satisfacit. Quod ēt sit equi valētis pz. q; hoc importat illa particula satis. hoc ēt requirit iustitia reddens satisfactionē p illo cui correspōdet. 4m. s. alias indebit. pz q; si essꝫ alias debitū non satisfaceret pro isto. Maz nō esset correspōdens isti ꝫ iustitiā sed alii. ⁊ ista rō satisfactiōis cōmunis ē ad cōtract⁹ ⁊ obligationes quascūq; hoc. n. modo recipiēs beneficiū pōt beneficianti benefacere. ⁊ hoc modo dilectus diligēti recōpēsando dilectionē eqlē ⁊ ita taz in actib⁹ liberalibus volūtatis ꝫ ī actib⁹ quodam modo necessariis. s. cōtractibus vbi est quedaz obligatio quasi necessitans ad reddendum pōt inueniri ista rō cosimiliter cum culpa faciat delinquentē debitorem ei in quē peccat. potest ibi ista ratio satisfactionis inueniri vt. s. reddat sibi equival ēs. ⁊ alias nidebitum. ꝫ tum sibi abstulit per peccatum.

Anselmus cur de⁹ bō p̄ mo ⁊ 2°

De secundo dicitur q; non est possibile homini satisfacere de peccato deo quē offendit. Primo q; per peccatum aufertur honor deo debitus nihil āt equiualens bonori eius pōt a nobis sibi reddi. 2°. q; peccatuz mortale ē infinitū malum. tantū enim malū ē ꝫtus ille in quē peccatur. nihil āt a nobis pōt sibi reddi nisi bonū finitū. ergo non equualēs ergo rc. Itē ex alio medio scilicet alias indebito argutur sic. q; quicquid possumus deo impendere obsequii ⁊ honoris totū debitum ē ratione creationis gubernationis ⁊ redēptionis. ergo nihil possumus sibi ipendere qō sit indebitum sibi ēt abi nocente. ⁊ per cōsequēs alias debitū ꝫ pro peccato. Quid ergo. Dicitur q; in virtute passionis christi pōt peccator satisfacere. q; illa passio in tantum acceptatur a deo trino vt virtute eius acceptetur satisfactio illa q̄ ꝑm se accepta non posset esse satisfactio. Sedsi illa opinio intelligat de potentia absoluta diuina q; non possit actū aliquem acceptare penitentē tanꝫ satisfactionem istam pro peccato nisi inquantum coniungitur merito passiōis christi. Improbatur primo quia possibile fuit filium dei non fuisse incarnatum: nec per consequēs passum. ⁊ cum hoc possibile fuisset deum produxisse p̄ destinatum ad beatitudinē: ⁊ iuste: nō tamen excludēdo misericordiam. ergo possibile fuisset tunc penitentē sibi satisfecisse per penitētiam. q; non potest iuste peccatorem sine satisfactione beatificare. Cōfirmatur istud per Augustinum. 13. de tri. c. 10. fuit quidē ⁊ alius modus nostre redēptionis possibilis. s. ꝫ per incarnationem ⁊ passionem. sed nullus nostre miserie sanāde cōueniētior. ergo lapsus videtur posse sanari alia via ꝫ per incarnationem ⁊ passionē christi. Item passio xpi nō delet culpam nostram nisi vt cā meritoria. ⁊ p ons vt cā 1ª q̄ nō ē ō eēntia rei: imo reducit ad genus cāe efficientis. Sed qcicqd pōt deus per causaz efficientē pōt imediate. ergo sine illa posset iuste ⁊ ordiate remittere culpaz. Si dicatur ad ista duo q; deus posset sine xpo imediate culpaz deleuisse viatoris. ⁊ ita pduxisse eū ad beatitudinez secundū primū ar^m. ⁊ imediate iustificasse. ꝫm 2^m ar^m tamē nō per viā satisfactiōis. q; nō fuisset aliquid equiualens redditū tunc. Nunc autē ē bonū equiualēs per passionē xpi. cū ista tamē tali quali satisfactiōe istius. Contra. satisfactio est redditio equualētis pro equiualente. sed quantū malū fuit peccatū auertēs a deo tātū bonū est puersio ad deū ex charitate. quantū etiā bonuz natū fuit inesse actui meo tātuz bonū ⁊ nō plus abstulit peccatū meuz. ⁊ tīn bonū pōt inesse actui 2° sic ergo per illū etiā omnino equiualens reddit. Si dicas q; act⁹ meus nō fit equiualens in bono illi malo in displicentia nisi actus iste eliciatur ex gra. sed ꝑma gra nō daret peccatori nisi ex passione xpi. Contra hoc. quia de potētia absoluta bene posset dari prima gra sine merito passionis xpi. q̄ probat quia ꝑma gra data creature data ē anime xpi ⁊ sine oī merito nullo enim modo passio eius nec exhibita nec preuisa erat meritū respectu gre sibi cōferende. immo plus ⁊ prius preuidebatur gratiaz habituruus quā eius passio acceptanda. Itez passio christi fuit bonum finitum etiam accepta secundum totam rationem meriti in ea quia non erat secundum totam rationez meriti in ea: quia non erat bonum increatum. nec per consequens acceptatur a deo infinite ex parte obiecti. quia non fuit deus beatus amando illam passionem sicut amando suam essentiam. si ergo infinitas in peccato ꝑ hiberet satisfactionem possibilem etiam prohiberet eam posita passione christi.

Quantum ad istum ergo articulum potest dici q; deus de potentia absoluta posset dedisse peccatori post attritionē tanꝫ post dispositionenm congruam ⁊ meritum de congruo gratiam per quem motus eius fieret contritio ⁊ sic per satisfactionem deluisse peccatum quia per actum illum reddentem deo equualēs illi bono quod abstulit peccatum. Posset etiam ille actus esse alias indebitus. quia licet deus posset velle nos obligare sibi vt quicquid sumus ⁊ possumus rene amur deo tamen ex maxima misericordia sua considerans nostram fragilitatem ⁊ difficultatem ad bonum noluit nos regulariter obligare nisi ad decalogum ⁊ ita potuisset tunc ordiase obligare hominem ad decalogum. s. christo non incarnato posset. ergo tunc homo aliqua opera superogationis exercere que alias sibi essent indebita. ⁊ tunc saluaretur tota ratio satisfactionis. De potentia tamen ordinata deus non disposuit alicui peccatori dare primam gratiam nisi in virtute meriti illius qui erat sine peccato. s. christi. quia sicut tactum est supra non disposuit sibi reconciliare inimicum nisi per obsequiū magis gratū quā offensa ei⁹ erat sibi displicens. ⁊ tale obsequium eius ē passio christi vel meritum eius. ⁊ sic non disposuit dare gratiam peccatori sine passione sine qua gratia nulla potest esse satisfactio omnino quia nec equiualens aliquo modo nec simpliciter nec in diuina acceptione. ideo multo magis de potentia ordinata non ē possibile satisfieri deo de peccato nisi in virtute passionis christi.

De tertio q; satifactio in isto intellectu magis consistit in actibus penalibuf vel passionibus voluntarijs ꝫ in alijs actibus bonis nō penalibus. 13 quādoq; posset per aliquē actū bonuz non penalem satisfieri. quia bene potest dius actum magnum charitatis acceptare pro puniteone debita vni culpe licet enim non sit ꝑma punitio est tamē maius bonum ⁊ magis deo reddens honorem quam illa que esset ꝑpria illius punitio. Sed regulariter sicut culpa ordinatur p penam ⁊ non p aliquod aliud

magis bonum quam sit culpa ita satisfactio isto modo dicta cōsistit in actionibus vel passionibus habētib⁹ rationem pene. Et hoc est quod dicit Aug⁹. de vera ⁊ falsa penitentia. ⁊ ponitur di. 16. c. i. Sunt digni fructus virtutum qui non sufficiunt penitentibus. penitentia enim grauiores fructus postulat vt dolore gemitibus mortuus impetret vitam. Isti autez actus penales vel passiones voluntarie in genere reducuntur ad actum interiorem displicentie vel passionez tristitie. ⁊ ad actū exteriorē confitendi proprium peccatuz quod est valde penale vel passionem concomitantem s. verecundiam ⁊ ad actum simpliciter exteriorem vel passiōem. s. macerando carnem. ⁊ omnis talis maceratio dicitur contineri vel reduci ad ieiunīū. vel elemosynā dantem in deum. ⁊ hoc sit per oratione⁹. vel sua temporalia erogando: quod fit per elemosynam.

Ex hoc patet de quarto ar

ticulo. s. solutiōe qōnis. sine. n. intelligat satisfactio ppa ⁊ determinata secundum speciem. sine propria. i. determinata secundum numerum non necessario correspondet propria satisfactio cuicunque peccato. quia ⁊ eadez satisfactio secundum speciem ⁊ eadem secundum numerum potest correspondere huic peccato ⁊ illi.

Quod secundum speciem patet. quia contritio potest cō respondere huic ⁊ illi. ⁊ illa est eadem secundum speciem maxime si obiecta sunt eadem secundum speciem

Quod secundum numerum patet. quia contritio de plurib⁹ simul in generali potest vna correspondere pluribus illis sed tunc oportet ad hoc quod sit satisfactio totalis vel non diminuta quod aliquid eius sufficiat pro vno peccato. ⁊ aligd pro alio. aliquid inquan ⁊ aliquid de partibus realibus in actu. Sed de gradibus intensionis ita. s. q⁹ sit in tanto gradu intensionis quod in longe minori sufficeret pro vno. ⁊ in gradu quez superaddit vltra sufficeret pro alio. Possunt etiam plures satisfactiones vel totales vel partiales cō respondere vni peccato. Totales quidem quia non est peccatum quod non possit remitti per solam contritionem ⁊ tunc illa sola est totalis satisfactio. Potest etiam idem remitti per contritionem remissam ⁊ alias penas supplentes imperfectionem contritionis. Contritio autem intēsa ex vna parte ⁊ ipsamet remissa cum aliis penis ex alia parte differunt etiam specie. licet sint equiualentes in acceptione diuina. Breuiter ergo nō correspondet cuicunque peccato propria satisfactio. q̄ s. nulli alij correspondeat sed cuilibet correspondet satisfactio pro tunnc propria licet alia posset esse propria intelligo pro tunc propria vel vt in se distincta. vel vtaliquid virtualiter inclusum in satisfactione.

De quinto articulo dico q⁹

satisfactio isto modo accipiendo que tamen totalis est ⁊ non diminuta reconciliat satisfacientem ipsi quem offendit. quia vel implacabilis est offensus: quod est contra misericordiam vel si placabilis per nihil magis quam per satisfactionem isto modo dictam. Impossibile est autem aliquem deo reconciliari. ⁊ tamen remanere in aliquo peccato. vnde Augustinus. de vera ⁊ falsa penitentia. Scio dominum inimicum omni criminoso. quomodo igitur qui crimen reseruat de alio recipiet vere iam sine amore dei conseqveretur veniam sine quo nemo vnquam inuenit gratiam. hostis enim dei est dum offendit perseueranter. et quedam impietas infidelitatis est ab eo qui iusticiam est dimidiam sperare veniam. Sequitur ergo q⁹ impossibile est satisfacere de vno peccato remanente actualiter in penitente de alio peccato mortali

Sed si intelligatur separatio huius satisfactiōis ab illa ita q⁹ dum actu reddit homo deo per contritionez vel satisfactionem quācunq⁹ de hoc peccato ⁊ sufficientem pro hoc peccato non actu reddit satisfactionem sufficientem pro alio peccato. dico q⁹ separari potest satisfactio propria huic a satisfactione propria illi. ⁊ hoc q̄tum ad effectum lz non quantum ad affectum saltez in habitu. patet enim quo ad effectum. quia sicut non est necesse intellectum simul considerare hoc peccatum et illud. ⁊ ita nō est necesse voluntatem simul penitere de hoc ⁊ illo. ⁊ hoc accipiendo penitere pro quocunq⁹ illorum quattuor signatorum positorum distinctione precedenti. questione. j. Sed tamen dum considerat vnū ⁊ penitet de illo saltem habitualiter satisfacit de alio. hoc est animo promptus esset si cogitaret aliud ad satisfaciendum de eo.

De secundo principali scili

cet satisfactione stricte sumpta proportionabiliter dictis: quattuor sunt videnda. Primo ratio nominis. sicut prius. Secundum de possibilitate non habet difficultatem. Ideo erit hic secundum quod fuit tertium prius. scilicet in quibus consistit illa satisfactio. Et ex hoc tertio solutio questionis si cuilibet peccato respondet propria satisfactio. Quarto si in vna propria satisfactio est separabilis ab alia. De primo dico q⁹ satisfactio est operatio exterior laboriosa vel penalis voluntarie assumpta ad puniendum peccatum commissum a se. ⁊ cum hoc ad placandum diuinam offensam. vel est passio seu pena voluntarie tollerata in ordine predicto. Isto mō accipit satisfactio multo stricti⁹ ⁊ particularius q̄ satisfactio primo modo. quia illa potuit consistere in actu penalis passionis volūtarie interiori vel exteriori. 2ᵐ p⁹. q⁹ vt opus exterius vel passio distinguitur contra actum vel passionem interiorez mētis⁹ contra actum oris vel passionem concomitantez non consistit satisfactio nisi in illis tribus operib⁹ difficilibus. s. ieiunio. oratione ⁊ elemosyna. de quibus dictum est tertio articulo precedenti. vel in passionibus voluntariis concomitantibus ista tria opera difficillima. Ex hoc dico de tertio articulo q⁹ peccatis in genere distinctis in tria membra. scilicet in peccatuz carnis in peccatum concupiscentie oculorum. ⁊ superbiaz vite. prima Joannis primo ⁊ secūdo: correspondent de congruo propie satisfactiones in genere. scilicet peccato carnis ieiunium vel vniuersaliter quecunque macceratio carnis magis ordinata ad reprimendum tale peccatum carnis. ⁊ sub isto cōprehendo vigilias. peregrinationes. asperitates. vestium nuditatem. vel discalciationem. imo generaliter quēcunq⁹ laborem fatigantem. Peccato autem superbie ⁊ ceteris spiritualib⁹ magis appropriate correspondet oratio. que ⁊ humiliat spiritum deo ⁊ roborat contra peccata spiritualia. Peccatis autem circa temporalia vt auaricie vel cupiditati cuicūq⁹ vt rapie furti vel ablationis iniuste magis appropriate correspondet erogatio elemosynarum

Et ratio istorum omnium est propter maiorē correspōdentiam pene ad culpam. quia per que peccat quis per hec ⁊ punietur. sapiētie secundo. Sic dictum est de correspondentia ista in generali. ⁊ de congruo. Sed de necessario vel congruo in casibus specialib⁹ nō ē sic. Nā alicui potest non competere vnum istorum operuz penalium. qui tamen peccauit peccato cui de cōgruo correspondet talis pena vel satisfactio: vt pauperi qui furatus est non competit dare elemosynas. ⁊ sic in aliis casibus. ⁊ tunc si contritio non sufficiat non debet peccatum omnino manere inultum. Et possibile est ergo ⁊ congruum pro tunc imponere pro satisfactione propria huic peccato aliquid quod tamen non est sibi pro prium fm vniuersalem correspondentiam de cōgruo. ⁊ hic requiritur discretio sacerdotis vt non imponat

alicui penā nimis distōueniētē. ſz aliā que magis ſibi conuenit ⁊ quā forte melius adimplebit vtpote ſi ēpauper. nec elemoſynas pōt dare nec orare. ſed opz eūz cōtinue laborare ꝓ victu ſuo neceſſario nec ieiunare. qa tunc non ſufficeret ad laborē neceſſariū ꝓ victu neceſſario continue acgrendo. Quia ergo ipſe labor cōtinuꝰ eſt ſibi ieiunium cōtinuum. qz ꝯtinua maceratio carniſ tm̄modo inducēdus eſt vt illum laborem ſubeat in remiſſionē peccatorum intendens illum ad hunc finez referre ſaltem quouſqz occurrat ſibi oportunitas ſoluendi aliquā aliam ſatiſfactionem ⁊ aliqua alia poſſunt ei ita temperate ⁊ diminute imponi vt ſint ſibi poſſibilia.

Conſimiliter diues qui lapſus eſt ad peccatum carnis ſi eſt adeo delicatus q nō velit ieiunare nec aliam macerationem notabilez ſubire. vel ꝑſumit q ſi ſibi imponeret cito abiiceret. ⁊ ſic peccarz nouo peccato inducēdus eſt ad orationē ⁊ elemoſynam ⁊ illud ſibi imponendum qō libētius recipit ⁊ qō crediť perſeuerātius adiplere. Uel ſi oīno nullam pniam velit vel poſſit recipere a ſacerdote impoſitā. dicit tamen ſe habere diſpliciā de pctō cōmiſſo: ⁊ firmū ꝓpoſitū nō recidiuandi abſoluendus eſt ⁊ nō eſt remittēdus ne cadat in deſpationē. ⁊ nūcianda eſt ſibi pena q̄ eēt ꝓ peccatis facienda ⁊ imponenda. ⁊ q eam in ſe vel in equalēti abſqz impoſitione ſtudeat adimplere. aliogn ſoluet ad plenum purgatorio. hec mīa ſatiſ conſonat illi prophetie ꝺ xp̄o quam Matthe. c. ij. ⁊ Eſa. 42. recitat. Arundinē quaſſatam non confriget: ⁊ lignum fumigans non extinguet. Arundo quaſſata eſt peccato quaſſatus tēptationibuſ ⁊ peccatis. lignum fumigans eſt lignum nimis humidum ex peccatis: tamen aliquid habens de igne charitatis. hic extinguitur: ſi per duriciam ſacerdotis ad nimis difficile obligetur. ſed non extinguitur ſi predicat ſibi q oportet eum hic vel alibi penaz ſoluere. ⁊ q ſtudeat hic tantam penam ſolucre quanta peccatis debeť ne alibi acrior exigatur.

Tho. in pñti. di. ar. j. q. 3. ſol. ſcdā q̄em. Ric. eadē di. art. j. q. 5 i ſol'one pncipali Hē. qt° 8. q. 18.

De quarto dicitur q etſi

ſatiſfactio exterior ꝓ vno peccato poſſit ſeparari a ſatiſfactione ꝓ alio: vt quando orat tunc non dat elemoſynam. tamē non poteſt ſatiſfactio exterior fieri de vno ita q remaneat iſte in alio peccato: ⁊ probatur quia placaret deum ⁊ tamen eſſet inimicus eius. ⁊ quo ad hoc oportet ſatiſfactiones eſſe coniunctas ſaltem in voluntate ad minus habitualiter lz non in effectu nec in voluntate tunc actualiter. Sed iſta ſententia videtur minꝰ dura contra peccatores ⁊ occaſio maiorīs obſtinationis. ſi enim iſte hodie vere penitens ⁊ humiliter recipiens ſatiſfactionē eſto ieiunium tuum dierum cras recidiuat in peccatum mortale. ⁊ de illo non penitens ſecūdo die ieiunat qz ſibi fuit impoſitum. ſi dicas q illud ieiuniū ſecūde dici nō eſt aliqua ſatiſfactio exterior magiſ occaſio eſt inducendi iſtum iam lapſum vt tertio die nō ieiunet. ⁊ per cōſequens nouum peccatum mortale qz tranſgrediendo iſtam penam iniūctam a ſacerdote et receptam videť eſſe peccatuz mortale cum ſit tranſgreſſio precepti eccleſie ⁊ vicarii dei in illo actu. Ex iſto poteſt formari talis ratio ſi poſt lapſum ⁊ añ pniaz nouā nō exequatur quis ſatiſfactionem pſtinā ſibi impoſitā peccat mortaliter nouo pctō. ergo ſi exequaſ bñ facz qz actū obediētie facit: ſed nō facit actū obediētie niſi in quantū illud ē ſibi impoſitū tanēz pars ſatiſfactionis. Dico ergo ſine ꝑiudicio q qui ſemel vere peniret ⁊ recipit ſatiſfactionē vel pniam ꝺignam ſibi impoſitam ab eccleſia claue nō errante: quantūcūqz poſtea recidiuet nunqz tenebiť niſi ad illam vnicam ſatiſfactionem adimplendam. Et ſi eam impleat in charitate melius eſt qz non tm̄ ſoluit penam ſed meret. Sed ſi adimpleat eam voluntarie extra charitatē ſoluit quidem penaz ſed nō meretur gram. Si autem ipſa adeo extra charitatem exigitur ſoluitur pena lz ipſe non ſoluat. Et primo eſt ſatiſfactio ſimpliciter qz reconcilias ⁊ placans. In ſecūdo eſt qdem ſatiſfactio qz volūtaria redditio ⁊c. ſed nec reconcilias nec placās. In tertio aūt eſt ſatiſpaſſio vltra quā non exigeť pena vlterior. Ex tertio mē bro ſeqtur q ſi magnam partē ſatiſfactionis ſibi impoſite expleuit in peccato mortali ⁊ poſt iterum penitet de peccato nolio nō eſt ſibi iterato pniſa imponenda ꝓ peccato ꝓ quo ſatiſfecit lz extra charitatē. ſed tm̄ ꝺ nouis peccatis que fuerunt cauſa quare illa ſatiſfactio fuit mortua. Et ſi arguas mortua eſt ergo non eſt ſatiſfactio. non ſequitur niſi q non eſt ſatiſfactio placans nec reconcilias amicitiā. Et ſi ꝺī ergo nō ē ſatiſfactio: nō ſequitur qz ſufficit deo q qs voluntarie ſoluat penam debitā ad punitionē peccati cōmiſſi. qz ēt qō min⁹ apparet ſufficit ſatiſpaſſio. ꝓbatur in actibus humanis. ſi enim alicui offenſe in regem cozrīdeat p̄ciſe ꝑm legē abſciſio manus. Si iſti ēt inuito abſcidiť manus ſatis patitur ⁊ intātum ſufficit regi q ꝑm legem ⁊ iuſtitiam non debet ab eo penā vlteriorē exigere ⁊ tm̄ non recipit eum in gram vel amicitiam: multomagis ergo poſſet ſufficere ꝓ punitione culpe ſi aliqs ſibi penam debitā infligeret lz non eſſet in gratia vel amicitia ipſius indicis offenſi. Ex tertio mēbro pōt dici q talis ſi ꝓpter nouum pctm̄ in qō recidiuat dānaretur anteqz cōpleſſet totam penā ſibi impoſitā puniretur in inferno tēporaliter pena cozreſpondente illi que non fuit hic ſoluta. ⁊ illa ſoluta poſt tēpus aliqō non puniret amplius illa ſicut ⁊ de veniali: qz moriēs in pcō veniali ſimul cum mortali non puniret eternaliter ꝓ veniali vt dicebat interius. ⁊ eodem modo in ꝓpoſito. Et quo enim ꝺz plenam iuſtitiā punitiuā ſemel poſita eſt pena tēporalis iſti ꝓ peccato de quo vere penituit nunqz iſti ꝓ illo peccato debebitur niſi pena tpalis ⁊ illā ſoluta nulla.

Ad argumenta ad duo prima patet ex 5°articulo p̄mi mēbri. ⁊ quarto ſecundi.

Ad tertiū patet ex tertio articulo ſecūdi membri.

Ad quartū pz ex quarto articulo primi membri.

Sed ſi arguas cōtritio pōt delere qōcūqz peccatuz q̄ ꝓ nullo cozreſpōdet aliqua alia ꝓpria ſatiſfactio nō ſeqtur. tum qz contritio includit aliquā ſatiſfactionem in voto ſaltem vt dicebat di. 17. ⁊ lz qūqz contritio ſit taz intenſa q ſufficiat ꝓ tota pena vel ſatiſfaciat. tamē p̄ceptum de aliqua pena infligenda nō eſt irrationale. qa regulariter contritio non eſt niſi ſatiſfactio partialis ⁊ p̄cepta generalia dātur ꝓpter remedium generale. ⁊ ꝑm illas ꝓditiones q̄ inueniunť in hoīb⁹ vt in plīb⁹. Ad p̄m in oppm cōcedo q aliq̄ pena cozrīdeat cōliter iſti cpe vel pena diſtincta in ſe vel pena virtualiť ꝯtēta ī alia pena. ⁊ ita ē ſatiſfactio ꝓpria iſti culpe vel actualis vel ītualis. ⁊ ſic ꝓpria q nulla alia nūc cozrīdet loquēdo de ſatiſfactione totali lz alia poſſet cozrīdere. iſta ēt nunc nō cozrīdet alii culpe lz poſſet alii cozrīdere. Ad auctori. apo dico q logtur de pena dānatoz. pz ex littera cecidit: cecidit illa babylon ⁊c. ⁊ ibi verū ē q p̄ciſe valde ⁊ ꝓprie cōmēſurat pena culpe ſed nec tāta ꝑfectio nec cōmenſuratio eſt in pena pniali nec requiritur.

Ecūdo quero Utrū gcūqz iniuſte

s abſtulit vel detinet rē alienā teneať illā reſtituē ita q nō poſſit vē penitē abſqz tali reſtōne. q nō. arguiť. reſtō nihil ē pniē ſine ea pniа pōt eē va. añs pbať qz nō ē ꝯtritio nec cōfeſſio. maniᵐ ē nec ſatiſfactio. qz illa ē redditio alieᵒ al's i debiti ex p̄cedēti. q. ſz iſta redditio ē al's ꝺebiti. qz ſi hō ñ peccaſſet ⁊ hāet rē alienā teneretť illā reſtituē. ē ⁊c. Itē poſſet ſ̄ pbari p ptes ſatiſfactōis ſ̄ ārū nulla teneť reſtō. Itē nullus teneť ad ipoſſibile. qz q dicit deū p̄cepiſſe ipoſſibile anathema ſit ꝑm Hier. ſz qūqz ipoſſi ē alienū

restituere illi cuius est. vt quando nescitur cuius sit qō potest contingere. siue q; nescit de illo a quo habuit vbi sit. nec de aliquo sibi p;opinquo cui vice eius restituat. siue i alio casu: vt si iueniat alienū ⁊ nescit cui⁹ sit. Itez nullus tenet ad restōnē sibi magis dānosā ꝙ sit vtilis ei cui fit restō. sed qñqz vtpote si ille cui est restō facienda degat in remotis. nec pōt sibi restitui nisi maiores sūptus ponant in mittēdo sibi ꝙ sit illud totū qō restituendū ē: ḡ in illo casu nō tenet. Itē pmo ethi. dī q; bonū cōe diuinius est ⁊ pferendū bono pticulari. sed possibile ē restōnē fieri petro eē dānosā paulo restituēti. ⁊ in hoc magis dānosa reipublice q;. s. paulus ē magis necessarius reipublice ꝙ petr⁹. ḡ in illo casu nō tenet restituere. Itē qlibet tenet magis diligere se ꝙ p;ori mū pm illud Cant. Ordinauit in me charitatē: ḡ quā do restitutio ē sibiipsi dānosa vt si est in extrema necessitate tenet magis illud sibi retinere ꝙ ex dilectione alterius alii restituere. Itē restō facienda est in fauorem illius cui fit. ergo nō est facienda qñ cederet in damnum ei⁹ nec ēt qñ cederet in dānū reipublice: sed gladi⁹ reddit⁹ furioso ēt in eius cui restituit dānū q; male vteret eo ⁊ in dānū reipublice q; lederet pacē ciuitat⁊. ergo ⁊c. Et cōsilr pōt argui. qñcūqz restō bz vel dānnz annexū illi cui fit vel dānū reipublice annexū. Item adultera cōcipiēs filiū ex adulterio filius putatiu⁹ mariti defraudat verū heredē hereditate ⁊ tñ nō tenet mulier sibi hereditatē restituere. ergo ⁊c. Minor ꝓbat: qa non posset illud sine sui diffamatione ad quā nullus tenetur imo ad eius oppo⁹. ⁊ sequeret⁊ maus malum. s. vxoricidiū si marit⁹ sciret crimē. Contra Aug. i epla ad macedo⁹. ⁊ ponit in lra ꝙ diu res ꝓpter quā peccatū est nō redditur si reddi pōt nō agit pnia sed fingit. et i 14. q. 6. c. si res. nō dimittit petitū nisi restituat ablatum. Item Exō. ii. vbi p;ecipitur reddi iniuste ablata ⁊ addi pena. q furat⁹ fuerit boiem ⁊ vēdiderit hominē puict⁹ nore morte moriat. ⁊. xxii. q furat⁹ fuerit bouez ⁊c.

Hic sunt quattuor viden/

da. Primo vñ rerū dñia sint distincta vt hoc dicatur meū ⁊ illud tuū. q; istud est fundamentū oīs iniustitie in ꝓtādo rem alienā. ⁊ per ꝑs oīs iustitie in restituendo eā. 2° quō dñia pmo distincta iaste transferunt. tercio er hoc pētebit que sit iniusta rerū occupatio alienarum seu alterius dānificatio in re pali. 4° quō talis ad restōnē teneatur. De pmo sit hec pma cōclusio. q; lege nature vel diuina nō sunt rerū distincta dñia ꝓ statu innocētie: imo tūc oīa cōia. ꝓbatur p illud decreto; di. 8. c. pmo. Iure nāe sunt oīa cōia oīb⁹. ⁊ ad hoc adducit Aug. sup Io. omel. 6. dicētē. quo iure defendis villas ecclesie diuino an humano. vñ qsqz possidet qō possidet nō ne humana volūtate. nā iure diuino dñi est terra⁹ ⁊ plenitudo eius. Iure ergo humano dicit hec domus mea ē. hec villa mea est. hic seruus meus ē. Itē ibidem. tolle iura imperatoris qs audet dicere. hec villa mea est. et post ibidē. Hec iura regia possidentur possessiones. et ⁊. xii. q. j. dilectissimis. Cois vsus oium que sunt in hoc mūdo oīb⁹ eē debuit. Rō ad hoc dupler. pma q; vsus rerū ꝙ rectā ronē ita dz cōpetere hoīb⁹ sicut cōpetit ad pacificā cōuersationē ⁊ necessariā sustētationē. In statu aūt innocētie cōis vsus sine distinctione dñioꝝ ad vtrū qz istoꝝ plus valuit ꝙ distinctio dñioꝝ: q; nullus tūc occupasset qō fuisset alii necessariū. nec oporteret illud ab ipso ꝓ violētiā extoqueri. sed qlibet hoc qō pmo occurrisset necessariū occupasset ad necessariū vsuz. Sic etiā magis fuisset sufficiētia ad sustētationē ꝙ si alicui ꝓcluderet⁊ vsus alicuius p appropōationē illius factam alteri. ⁊ 2° dō ē q; istud ꝓceptū legis nāe de bōdo oīa cō munia ⁊ reuocatū est post lapsū. ⁊ rōnabiliꝫ ꝓpter eadem duo. Primo q; cōitas oium rerū eēt ꝑ pacificā ⁊ quietā possessionē cū malus ⁊ cupidus occuparet vltra ea que sibi essent necessaria. Et hoc ēr inferēdo violētiā aliis q; vellēt secū eisdē cōib⁹ ad necessitatē vt ficut legit de Nabuth. genē. io. q; erat robust⁹ venato; coā dño. i. boium oppīsso;. Itē eēt cōtra necessariā sustētationē ꝓpter illō q; fortiores bellatores ꝑuarēt alios necessarios. Et idō politia Arri. 2. politi. q; nō sint oīa coia. multo melio; ē ꝙ poli⁹. Socraꝫ. quē reprehēdit de oīb⁹ cōib⁹ ꝑm illum statū quē pbs inuenit i hoīb⁹. 3ª pclo q; reuocato isto ꝓcepto legis nāe de bōdo oīa cōia. ⁊ per ꝑs ꝓcessa licētia appropriādi ⁊ distinguēdi cōia nō fiebat actualis distinctio p legē nāe nec p dīnā. p dīnā nō⁹ vt ꝓbaꝫ per illū Aug. supi⁹ adductū. Quo iure ⁊c. Per legē nāe nō: vt vī ꝓbabile: q; nō appet q; illa determinet ad oppositā ipsa aūt determinauit in nā humana lē q; oīa eēnt coia. nisi dicatur q; illa ꝓpō institute de rerū diuisione. fere bestie. qō nulli⁹ ē occupāti concedit sic de lege nāe. Et ꝛ quasi statim post nālē appbēsionē de hoc q; ē res eē diuidēdas occurrāt illa tanꝫ valde ꝓbabilis ⁊ manifesta. tñ sōnabili⁹ est dicere q; ipsa nō sit de lege nāe ꝛ positiua. Et hoc segtur ꝙ aliqua lege positiua fiebat ꝓma distinctio dñioꝝ: ḡ vt videā an illa distinctio sit iusta opz videre quō lex positiua talis sit lex iusta. Sit ḡ pclo 4ª q; lex positiua iuste regrit in legislatore p;udētiam ⁊ auctoritatē. Pudētiā vt pm rectā rōnē practicā dicter qd faciēdū ꝓ cōitate. Auctoritatē q; dī lex a ligādo. sed nō ꝙcūqz sīia p;udētis ligat cōitatē nec aliquez si nulli pdeat. Quō aūt p;udētia poterit bēri ad cogitādū leges iustas satis pz. Quō autē auctoritas iusta bētur que cū hoc regritur ad legē iustam. Sequitur quinta cōclusio q; est dupler ꝓncipatus vel auctoritas. s. paterna ⁊ politica. ⁊ politita dupler. s. in vna pona vel in cōmunitate. Prima scilicet paterna iusta est ex lege nature q; omnes filii tenētur parētib⁹ obedire. nec ista per legem aliquam mosayca vel euangelicam est reuocata ꝛ magis cōfirmata. Auctoritas vero politica q; est supra extraneos siue in vna pona resideat siue in cōmunitate pōt esse iusta ex cōmuni cōsensu ⁊ electiōe ipsius cōmunitatis. Et pma auctoritas respicit descensuz naturalē ꝙ ꝛ nō cohabitatoꝛes ciuiliter. secūda respicit cohabitātes quantumcūqz nulla consanguinitate vel ꝓpinquitate coniunctos. vtpote si ad ciuitatem aliquā edificandam vel habitandam occurrerent extranei alij videntes se non posse bene regi sine aliqua auctoritate poterant concorditer consentire vt vel vni persone vl cōmunitati cōmitterent illam cōmunitatem. Et vni: vel p;o se tñ ⁊ succesſoꝛ eligeretur. sicut imperato; vl p;o se ⁊ tota sua posteritate. ⁊ ita ista auctoritas politica vt patet iusta est. quia iuste potest quis se submittere vni persone vel cōmunitati in his que non sunt contra legem dei in quibus melius potest dirigi per illum cui se submittit ꝙ per seipsum. ergo habemus complete quomodo poterat condi lex positiua iusta q; ab habēte p;udentiam in se vel in consiliariis suis. ⁊ cum hoc habente auctoritatē iustam aliquo dictoꝝm modoꝝm in ista conclusione. Ex bis est serta conclusio. q; pma distinctio dñioꝝm potuit esse iusta a lege positiua iusta siue lata a patre siue ꝓncipe siue cōmunitate iuste regnante siue regente. Et hoc modo p;obabile est factum fuisse. Nam post diluuium noe filiis suis distinxit terras quas singuli occuparent p;o se vel filiis suis ⁊ posteris. vel ipsi de cōmuni concordia inter se diuiserunt sicut legitur Gene. ix. de Abraam ⁊ Loth. quia Abraam dedit electionem ipsi Loth: quam partem vellet eligere. ⁊ ipse reliquā acciperet. vel lex aliqua promulgata est a patre vel ab aliquo electo ab eis in ꝓncipē. vel a cōmunitate cui ipsamet communitas commisit istam auctoritatem. que inquā lex fuit vel potuit esse: q; res tunc non occupata esset p;imo occupantis. ⁊ tunc postea diuiserūt se super faciem orbis terrarum. ⁊ vnus occupauit vnam plagam ⁊ alius aliam.

De secundo articulo dico

q̄ trāslatio rerū pōt eē vel quātuz ad dñiuz vt si res a dñio vnius trāsiat ad dñium alterius: vel quātū ad vsū siue ius vtēdi manēte tñ dño apud eūdē ⁊ iustitia vl iniustitia in trāslatione vsus diffoꝛmes bꝰ regulas iuste trāslationi dñii. Dec ergo trāslatio dñii pōt fieri vel auctoꝛitate publica vel p̄ncipis vel auctoꝛitate legis vl auctoꝛitate p̄uata ipsius dñi immediate possidentis. De p̄ma translatione sit hec ꝓclo p̄ma in isto articulo. trāslatio dñii auctoꝛitate legis iuste iusta ē: pbaꝫ. quia si lex iusta potuit iuste determinare p̄ma dñia ⁊ nō minoꝛ ē auc̄tas legis vel p̄ncipis qō hō hic p eodē post diuisionē dñioꝝ ħabi. g̃ ꝑpter eādē cām ⁊ eūdem finē potest iuste trāsferri dñiū postq̄ fuerit alicui appꝛopꝛiatū Ex hoc dico q̄ p̄scriptio in īmobilibꝰ ⁊ vsucapio i mobilibꝰ ē iusta translatio. Probaꝫ p̄mo auctoꝛitate eꝝ de pꝛescriptionibꝰ vi ciuili. gl. sup illud aliena. Probaꝫ etiā pr̄onē dupl̄r. Primo sic. iuste pōt illud statui a legislatoꝛe qō ē necessariū ad pacificā ꝙuersationē subditoꝝ sed dñiū rei neglecte sicut negligiē in p̄scriptione ⁊ vsucapione trāsferri in occupātē ē necessariū ad pacificā conuersationē ciuiū: qꝛ si nō trāsferret dñiū in illū occupātē sed remaneret apud p̄mū post quātūcūq̄ tp̄s eēnt lites īmoꝛtales. nā post quātūcūq̄ tp̄s ille q neglexit vel heres eius repeteret illā rē neglectā ab alio vel aliis quāto cūq̄ tp̄e occupatā, ⁊ eēnt tales lites q ipossibile eēt eas descindere qꝛ nec pbationē sufficiētē hāe. Et ex talibus litibꝰ ꝑpetuis eēnt cōtētiones ⁊ foꝛsitā odia iter litigantes. ⁊ sic tota pax reipu. ꝓturbata. 2ᵒ rō ē qꝛ legislatoꝛ pōt iuste per legē punire trāsgredientē cuiꝰ trāsgressio vergit in detrimētū reipu. ⁊ si pena coꝛporali. g̃ multo magis pecuniaria. ⁊ hoc applicādo eā fisco. ergo pari rōe pōt eū punire pena tali applicādo illud in quo punitur alicui qui in hoc est minister legis. sed negligēs rē suam tāto tp̄e trāsgredit ita q ei⁹ trāsgressio ē in detrimētum reipu. qꝛ ipedimētū pacis. g̃ iuste pōt lex sicut rē illā neglectā applicare fisco ita ad maioꝛē pacē trāsferre illaz in illū q tanto tp̄e occupauit ranc̄z in ministrū legis. Et ex hoc pz quō dz itelligi illa p̄sūptio iuris ⁊ de iure ꝓtra quā nō admittit pbō q. f. sic negligēs rē suā habuit eaz p derelicta. Et si nō hoc nō sit verū in re: tñ legislatoꝛ punit istū ac si habuisset eā p derelicta. qꝛ in aliquo assimulat hūi p derelicta. ⁊ iō in quo assimulat derelinquenti iuste regrit silem penā. Istud ēt apparet ꝓbabile p hoc q̄ si qlibet posset suū dñiū trāsferre in aliū: tota cōitas pōt cuiuslibet de cōitate trāsferre dñiū i quēlibet qꝛ in facto cōitatis suppono includi cōsensū cuiuslibet. g̃ illa cōitas dñs istū ꝓsensum q̄si iā oblatū in hoc q̄ qlz ꝓsensit in leges iustas condēdas a cōitate vel p̄ncipe pōt per legē iustā cuiuslibz dñiū transferri in quēlibet.

2ᵒ pōt fieri trāslatio dñii per actū persone p̄uate immediate hūtis dñiū rei. Hoc aūt pōt eē vel p actū mere liberalē vel per actū p̄m qd liberalē. Prim⁹ ē q̄n transiēs nullā expectat redditionē. secūdus ē q̄n p eo q̄ trāsfert expectat aliqd sibi reddi. De p̄mo fit hec cōclo q̄ est secūda buiꝰ articuli. Dñs aliꝰ rei nō ꝓbibitꝰ a lege seu supioꝛe a cuiꝰ velūtate depēdeat in dādo vel trāsferēdo vel donādo pōt donare rē suam alii volēti recipere. Hoc pbaꝫ qꝛ ergo per actū volūtatis sue fuit dñs. g̃ p volūtate pōt cessare eē dñs. ⁊ alius vult recipere. g̃ pōt incipe dñs. ⁊ nō phibet aliqua causa supioꝛ istum desinere ⁊ illū incipe eē dñm. g̃ p donationē istā fit vere ⁊ iuste trāslatio dñii. Ex hoc pz qd regrit ad iustam donationē. p̄m qꝛ liberalis trāslatio ex parte donantis ⁊ volūtas recipiēdi ex parte illius cui fit donatio ⁊ libꝰ tas ex ꝓte ambozꝝ buiꝰ donādi ⁊ illiꝰ recipiēdi et q̄ nulla lege supioꝛe ꝓhibeaꝫ iste vel ille nec per actū alterius a quo dependeāt in ista trāslatione. Et ꝓpter defectū secundi nō pōt q⁹ donare pecuniā fratri minoꝛi qꝛ ille nō vult eē dñs ꝓpter defectū tertii. nō pōt monachꝰ dare sine licētia abbatis. nec filiusfa. sine volūtate parentis. nec ēt clericus in aliquo casu sine volūtate. vel saltē p̄ volūtatē pape. vt habeē extra de cēsi. romana. ad cuius capl'i obseruationē penā posuit Diego. io. cuius capl'm est bodie in. 6. li. decre. Exigit. q̄. s. visitantes a visitatis nulla recipiāt munuscula. ⁊ si receperint teneaꝫ duplū restituere vel nō absoluaꝫ a maledcōne qua ipso facto incurrūt vt dicit Innocētius quartus in nouis cōstōnibus. Huic aūt trāslationi dñii coꝛrūdz in trāslatione vsus liberalis accomodatio ⁊ bz si les leges ad hoc q̄ sit iusta qꝛ regrit in accomodāte liberam volūtatē. ⁊ in recipiēte q̄ velit recipere rem accomodatā ad vsum. ⁊ q̄ non sit aliqua volūtas legis vel p̄ncipis obsistēs illi accomodationi. Alia translatio vel accomodatio nō est mere liberalis. sed vbi trāsferēs expectat aliqd equalē ei qō trāsfert dz ꝓpter ꝓtract⁹ qꝛ ibi sil'trahunt volūtates p̄tiū. trahit enim ist ead trāsferē dū in illū a cōmodo qō expectat ab illo. vel qō expectat trāsferēdū in se. Hi⁹ cōtractus in qb⁹ dñia transferuntur qdā sunt rei vtilis ꝓre vtili īmediate sicut vini ꝓ blado ⁊ bi⁹. ⁊ dicit rei permutatio do vt des vel do si des. Quidā rei vtilis p numisīmate vel ecōuerso. qꝛ. n difficile erat res vsuales īmediate cōmutare. Iō inuentum ē mediū per qō talis cōmutatio faciliter fieret qō vocat numisma. ⁊ dicit cōmutatio numisīmatis ꝓre vtili emptio. ecōuerso vo vēditio. Quidā tertio numisīmatis ꝓ numisīmate. ⁊ dicit mutui datio ⁊ mutui acceptio. Sunt g̃ tres ꝛctus in qbus trāsfert dñiū qbus coꝛrūdant alii ꝛctus in qb⁹ transfert vsus vel ius vtendi retento dominio. Nam rerū permutationi coꝛrespondet mutua vel permutua accomodatio. emptioni coꝛrespondet conductio. ⁊ venditioni locatio mutui acceptioni nō coꝛrespondet aliquid ꝓpꝛie in translatione vsus rei. De p̄ma translatione. s. rerum permutatō ne sit hec conclusio que est tertia huius articuli. q̄ dominī rerum iuste eas permutāt si sine fraude seruent equalitatem valoꝛis incommutatis p̄m rectam rationem. Intelligendo hic conditiones p̄us expo sitas ad donationem iustam regsitas explicantur etiam alie q̄ sunt ꝓpꝛie ad iustam permutationem. Quod p̄mo additur sine fraude excludit fraudem in substantia q̄titate ⁊ qualitate. In substantia vt non cōmutet aur calcem ꝓ auro. nec aqua ꝓ vino. In quantitate: vt siue quantitas mensuretur per pondus siue per aliam mensuram. scz virgam vel huiusmodi quantuz ad longitudinem vel mensuram aliam coꝛporalem vt. s. modium: sextarium: vel huiusmodi. siue in liquidis. siue in aridis iustum pondus ⁊ vniuersaliter iusta mensura seruetur. Consimiliter de qualitate: q̄ non cōmutetur vinum coꝛruptum. quod accipitur ab alio cōmutante tanquam vinū purum. ⁊ hec omnia pbabant extra de iniuriis ⁊ damno dato. si culpam. Qui occasionem damni dat damnum videtur dedisse. sed defraudans illum in substantia qui mutat permutādo accipere aliam substantiam: vel qualitatem qui putat accipere aliam qualitatem. vel in quantitate qui putat accipere aliud quantum dat occasionem damni quia ille non permutaret nisi crederet aliam ꝑ̄am quantitatez ⁊ qualitatem recipere. ergo videtur non tñ fallacia de libro clenchoꝝ. sed ex ꝓsumptione iuris. ⁊ p̄m veritatem damnum dedisse. Sequitur ex illa regula q̄ equalitas valoꝛis est seruanda. hoc pbatur p Augustinum. iz⁰. de trinita. capitulo tertio. vile velle emere ⁊ care velle vendere: reuera vitium est. ⁊ hoc intelligēdo de re vili ⁊ cara quantuz ad vsum quia frequēter res que in se ē nobilioꝛ in eē naturali minus ē vtilis vsui hoium. ⁊ p hoc minꝰ p̄ciosa. sicut p̄m Aug. de ci. li. ii. c. 16. Melioꝛ est in domo panis q̄ mus cū tñ oē vinū nobilius sit simpl'r nō vino in esse nāe. Et ꝓpt

boc addit ſm rectā rōnē attēdētē. ſ. nām rei in cōparatione ad vſum humanū ꝓpter quē fit cōmutatio iſta.

Ric. li. 3. di. 33. q. 4. ar. 3. bē. q° 6. q. 11.

Iſta aūt equalitas ſm rectā rōnē nō cōſiſtit in indiuiſibili: ſicut dicit qdā doctor mot⁹ ex boc q̄ iuſtitia habz tm̄ mediū rei: ſed cetere virtutes mediū rōnis. boc. n. falſum ē vt declarat li. 3. di 34. q. vnica in ſolone ꝑncipali poſt mediū. Imo in iſto medio qō iuſtitia commutatiua reſpicit eſt magna latitudo. z intra illā latitudinem nō indiuiſibilē ptinctū equalētie rei z rei. quia quo ad hoc impoſſibile eēt cōmutātem attingere z in quocūqz igit̄ gradu citra extrema fiat iuſte fit. Que aūt ſit iſta latitudo z ad quātū ſe extendat q̄ñqz ex lege poſitiua q̄ñqz ex cōſuetudine innotescit. lex. n. reſcindit ꝓtractū vbi cōtrahēs decipit vltra medietatē iuſti p:ci. tm̄ infra illud ſi ex alio appareret iniuſtitia: dz reſtō fieri corrīdens. Q̄ñqz aūt relinguntur ipſis cōmutanti b⁹ vt pēſata mutua neceſſitate reputāt ſibi mutuo da re equalēs hincinde z accipe. durū eſt enim inter boies eē cōtractus in qb⁹ ꝓhentes nō intēdāt aliqd de illa in diuiſibili iuſtitia remittere ſibi mutuo vt ꝓ tanto oēm cōtractū concomitet aliq̄ donatio. z ſi iſte modus cōmutatiū q̄ſi fundat⁹ ſup illud legis nāe boc facias alii qō tibi vis fieri. ſatis ꝓbabile eſt q̄ qñ ſūt mutuo ꝓtēti volunt ſibi remittere ſi ſm aliqd deh̄ciūt ab illa iuſtitia requiſita. Conſilis cōcloīno eſt de iuſta vēditione et emptione q: ibi ita opz ex vna pte ꝓſiderare numiſma ſicut h̄ē ꝓmutatā. Addo aūt q̄ in iſtis vtriſqz ꝓctibus licet ꝓmutātē vel vēdentē peniare dānū ſuuz. nō aūt cōmodū ipſius emētis ſiue cum quo ꝓmutat. boc dico in carius vendēdo vel ꝓmutādo. Et intelligo ſic Sigs multū indiget re ſua z per magnā inſtātiam idu cat ab alio vt vēdat vel ꝓmutet, ꝓ re alia cum poſſit ſe ꝑſeruare, indēnē z ex vēditione vel ꝓmutatione iſta inultū dānificat pōt carius vendere q̄ſi al's ſine tali dānificatione vēderet vel ꝓmutaret. Sed ſi emēs magnuz cōmodū ꝓſequat ex illa re ſibi vēdita vel ꝓmutata non pōt carius vēdi vel ꝓmutari q: maius cōmodū ſegtur Nam, ꝓpter maius cōmodū eius qō ſegtur nec res mea ē in ſe pcioſior nec mihi melior. Et iō nō dz mihi mai⁹ pciū apportare. Secus aūt ēqñ dānifico: qa tunc mihi ē pcioſior ſz nō in ſe. Cū iſtis ꝑctib⁹ vt dictū ē ꝓueniunt mutua accōmodatio cōductio z locatio. Et ꝓſil'r q̄ſ tū ad poſitas iā cōditiones ē ſeruāda iuſtitia cōſiderādo ibi ad vſum ſicut h̄ ad dñiū. De vltimo ꝓtractu ſ. de mutuidatione ſit hec cōclo 4ª iſtius articuli. Ad iuſte cōtrahendū mutuū opz ſeruare equalitatē ſimpl'r in numero z pōdere exceptis qbuſdā caſib⁹ de qbus dicetur infra. rō huius a quodā aſſignat talis. q: vſus pecunie eſt ei⁹ ꝓſūptio: ergo cōcedēs eam mutuo p ꝓns cōſumit eā. Contra h̄ obiicit per illud extra de ſignificationib⁹ verbo:, Exit q̄ ſeminat. z eſt bodie in. 6. lib. q̄ quarūdam rerū vſus ꝑpetuo ſcpaī a dominio.

Ric. in pñ. diſ. ar. 5. q. 5. paruz añ ſolonē articulo: uz.

Pōt ergo talis rō aſſignari q: in mutui datione trā ſferē dñiū. boc enim ſonat vocabulū. mutuo do tibi meum. ergo q̄ cōcedit mutuo nō manet dñs pecunie mutuate. z per ꝓns ſi, ꝓ illa pecunia recipiat aliqd vltra ſortem ꝓ nō ſuo recipit ſiue vēdit nō ſuum. Alia rō eſt: eſto q̄ pecunia maneret ſua: tm̄ illa pecunia nō h̄z ex nā ſua aliquē fructū ſicut h̄ñt aliq̄ alia ex ſe germinātia. ſz tm̄ ꝓuenit aliqs fruct⁹ ex induſtria alterius. ſ. vtentis. induſtria aūt huius nō eſt eius q̄ cōcedit pecuniā. ergo ille volēs recipere fructū de pecunia vult hēre fructum de induſtria aliena quā tm̄ nō dedit ille alius ſibi ex boc q̄ accepit mutuū ab alio. Et hec ē rō quare ꝓ oppoſituz fruct⁹ pignoz germinātiū cōputat i ſortē. Excipiū tur in iſta mutuatione duo caſus in genere. q̄ñqz enim licet accipe vltra capitale ex pacto: q̄ñqz aūt nō ex pacto

Primū tripl'r vel rōne pene ꝓuentionalis dum tm̄ nō hat in fraudē vſurarū. v. gr̄a. Ego indigeo pecunia mea ad mercādū. cōcedo tm̄ tibi ad certū diē adiiciens penā cōditionalē q̄ niſi tali die ſoluas q: multū damnificabor ſolues poſtea tātum vltra hec pena adiecta licita eſt q: licet me ſeruare indēnē ſic ꝓmouendo illum cum quo cōtraho. Signum autē q̄ñ nō eſt in fraudem vſurarū manifeſtū eſt iſtud q̄ñ mercator magis vellz pecuniā ſibi ſolui die ꝑfixo q̄ꝫ in craſtino cum pena adiecta ſibi. Et per oppoſitum ē in fraudē quādo vult diē trāſiri potius q̄ꝫ pecuniā ipſo die ſolui. 2ᵐ ē rōne intereſſe. debitor enim ex cuius nō ſolone creditor notabiliter dānificat tenetur de iuſtitia ſatisfacere creditori de intereſſe. creditor aūt nō pōt hēre cōtra eū actionē in foro exteriori de hoc niſi eēnt pacta vl' iuramēta ꝫ in foro ꝑſcie debitor tenet vltra ſortē ad intereſſe. Tertia ꝓditio eſt q̄ñ vtrūqz. ſ. capitale z illud ſuperfluū vel incertum ponit ſub incerto. qō ꝓbatur extra de vſuris nauiganti. paragrapho Rōne huius dubii etiā excuſat q̄ panis granuz vel vinū oleū vel alias merces vēdit vt amplius q̄ꝫ tūc valeāt in certo termino recipiat ꝓ eisdez ſi tamen ea tempore cōtractus nō fuerat venaturus arguendo ꝓ locum a ſimili q: ſicut hic incertitudo excuſat ita ibi. Sine pacto etiam ſz q: ſolus animus ſine omni pacto verbali vel alio ſigno equipalenti oſtendente debitori q̄ mutuans non mutaret ſine ſpe lucri non facit illū recipiētem vltra ſortē vel ſine pacto hēre alienū z ideo nec tenet ad reſtitutionē. Intelligēdū etiā q̄ pecunia ſz aliquē vſuz vtilē ex ꝓpria natura. vtpote ad videndū ornandū vel oſtendendū poſſibilitatez tanquaz diuitē ad illū finez pōt locari ſicut equus vel aliud locale: z ꝓ vſu iſto retento dñio pecunia pōt recipi aliquid vltra ſortē z tūc ex toto eſt ꝑctus locationis vel cōductionis nō aūt mutuatio ſeu mutui datio: z deberet idē pōd⁹ reſtitui niſi forte ſufficiat locati equale in pondere z valore. Ide regule predicte oſtendūt quid iuſtū z quid iniuſtū in cōmutabilib⁹ ſtatim factis id eſt quādo vterqz ꝓmutās ſtati dat vel recipit illud ꝓ quo ꝓmutat. Sed quādo cōmutans nō ſtatim recipit illud ꝓ quo cōmutat. ſed differt hi⁹ receptio qu eritur quid iuris. Reſpondeo ꝓter regulas predictas pertinentes ad iuſtū vel iniuſtū in ſingulis ꝓtractib⁹ ꝓ ꝓſenti: addo h̄ iſtas duas. Prima eſt q̄ cōmutans non mutet vel vendat temp⁹. q: tempus nō eſt ſuū. Secunda q̄ nō ponat ſe in tuto de lucrando. z illū cū quo cōmutat de damno itelligo i tuto ſemper vel. vt in pluribus. Ex iſtis regulis patēt multi caſus in ſpeciali. v. gr̄a. Dicat feſtū natiuitatis dñi. a. z feſtū ſancti Joannis bap. b. iſte cōmutās tradit alij rem ſuā i. a. aut ergo tūc eā erat venditurus aut nō ſed in. b. ſi ſic vel determinat nūc ꝓtiū ſecūduz qō currit tempus ꝓ: o. a. z tūc facit miſericordiā. q: tūc ſupplet indigentia z miſeriam ꝓximi anteq̄ꝫ teneatur illaz ſupplere. quando ſ. expectat ſolutionez huius vſqz in. b. Aut determinat ꝓtiū mai⁹ q̄ꝫ ſit iuſtū ꝑ. a. z tūc ē vſurari⁹. q: vendit tēpus ꝫ prima regulā qō, ꝓbat extra de vſuris Cōſuluit. Si autez nō eēt mō venditurus ſz alias quādo videret q̄ ꝑm curſū tēporis plus poſſet lucrari. Aut ergo nūc ponit certū ꝓciū aut nō ſz dimittit certificatiōnē ꝓtiū pendere ex aliquo futuro. Si ꝓmo mō ſi ponit ꝓciū ſm qō res nūc valet non eſt dubiū quin faciat miſericordiā magnā. Si vero maius q̄ꝫ nunc valet tm̄ nō ita īmoderatū ꝓciū qn tpe ſolonis vtiliꝫ q̄ñqz plus q̄ñqz min⁹ valeat res vēdita rōe dubii excuſat q: ꝫ nulla regulā ſdictā facit. qō, ꝓbat per illud caplm naviganti. paragrapho rōe. Et ſi obiicit ꝫ boc per illud ibidem. In tua ciuitate dicis ſepe contingere q̄ cum quidā pipe ſeu cynamomuz ſeu alias merces ꝓparant q̄ tūc vltra 5. libras nō valēt z ꝓmittūt ſe illa qb⁹ illas merces accipiūt. 6. libras ſtatuto ſimino ſoluturos ſz aūt ꝓct⁹ h⁹i ex tali forma non poſſit cēſeri noīne vſuraz. nihilominus venditores peccatū incurrunt. Niſi dubium ſit merces illas plus: z minuſue ſolutionis tpe valituras

Et iō ciues tui saluti sue bñ pſulerēt ſi a tali ꝯctu ceſſarēt cū cogitationes hoīum, oipotēti deo neq̃unt occultari Aler. ꝛ. archiepō ianuensi. Rñ. ibi ꝓncē monitio vel vtilis nō ꝓceptū necessarium. Si autē determinationē ꝓcii ex valore futuro illi⁹ rei pendere relinquat aut ergo ꝓ tpe determinato illius ſolutionis vel alio in quo nō ꝓſueuit regulariter res plus valere q̃ quando dat rem ſuā ꝛ tunc miſericordiā facit. vtpote cōcedo tibi iſtud ꝓ tanto ꝑcio ꝑ quanto valebit in. b. vel aliquo tempore circa. b. cum tñ illa res cōſueuit cōmuniter carior eſſe in. b. q̃ in aliquo tempore p̄cedente.

Si aūt velit ꝓciū determinari ꝑ tpe indeterminato hoc modo ponat vt ſe in tuto lucri vt in pluribus ꝛ alium in dāno. vtpote volo q̃ tantū ſoluas mihi ꝑ iſto quātum valebit in quocūq̃ tempore vſq̃ ad. b. quādo carius vendeē vſura eſt q: ponit ſe vel ꝑtem ſuam quo ad lucrum vt in pluribus in tuto ꝛ illū cum quo contrahit ad damnū vt in pluribus ꝛ tūc hz ꝓ ſe illud quod euenit vt in plurib⁹. ꝛ cōtra ſe illud qđ euenit vt i paucioribus. Eſt ēt ibi alia iniuſtitia q: aliquo die determinato oporteret eum exponere rem ſuam vēditioni ꝛ nō in particulari vago. ꝛ in illo cōtingeret q̃ minus care vēdereē q̃ in die cariſſimo inter. a. ꝛ. b. ꝛ per ꝓſequens in tali pacto facit ſe certū de lucro vltra q̃ humana induſtria pertingere poſſet. Ide ergo regule dicte ſunt ꝺ iuſto ꝛ iniuſto in vēditione ꝛ cōmutatione quacūq̃ ꝓnunc vel futuro. ꝛ hoc loquendo de cōmutatione iconomica que eſt quando commutans intendit rem accipere ꝑ qua commutat vt non mercetur ea: ſz vt ea vtat

Sequitur de commutatione negociatiua

: vbi commutans intendit mercari de re quam acquirit: quia emit non vt vtatur ſed vt vendat. ꝛ hoc carius. ꝛ hec negociatiua dicitur pecuniaria vel lucrativa. De hac vltra regulas predictas quid iuſtum ꝛ quid iniuſtum addo duo. Primum eſt q̃ talis commutatio ſit vtilis reipublice. ſecundum eſt q̃ talis iuxta diligentiam ſuam ꝛ prudētiam ꝛ pericula accipiat in commutatione ꝓcium correſpondēs. Prima cōditio exponitur quia reipu. eſt vtile habere conſeruatores rerum venalium vt ꝓmpte poſſint inueniri ab indigentibus volentibus illas emere. In vlteriori etiam gradu vtile eſt reipu. habere afferentes res neceſſarias quibus illa non abundant ꝛ tamen vſus earum ibi eſt vtilis ꝛ neceſſarius. Ex hoc ſequitur q̃ mercator qui affert rem de patria vbi abundat: ad patriam vbi deficit. vel qui illam emptam conſeruat: vt ꝓpte inueniatur venalis a volenti eam emere habet actum vtilem reipu. ꝺ quo ad expoſitionem prime conditionis. Sequitur ſecunda: quia vnumquemq̃ in ope honeſto reipu. ſeruientem oportet de ſuo labore viuere honeſto. dixi ꝓpter meretrices ꝛ biſtriones inhoneſte viuentes. ſed afferens iſte vel conſeruans honeſte ꝛ vtiliter ſeruit reipu. ergo oportet eum de ſuo labore viuere nec hoc ſolum. ſed vnuſquiſq̃ poteſt induſtriam ſuam ꝛ ſollicitudinem iuſte vendere. induſtria illius transferentis res de patria ad patriam requiritur magna vt conſideret quibus que patria abundat ꝛ indigeat. ergo poteſt iuſte vltra ſuſtentationem neceſſariam ꝓ ſe ꝛ familia ſua ad iſtam neceſſitatem deputata recipere ꝓcium correſpondens induſtrie ſue ꝛ vltra hoc tertio aliquid correſpondens periculis ſuis. Ex quo enim in periculo ſuo trānſfert ſe ſi eſt tranſlator vel cuſtodit vel cuſtodit ſi eſt cuſtos ꝓpter huius periculum poteſt ſecure aliquid accipere correſpondens et maxime ſi quandoque ſine culpa ſua in tali ſeruitio communitatis dānificatus eſt. vtpote mercator tranſferēs quādoq̃ amiſit nauē onuſtaz maximis bonis. ꝛ alius quādoq̃z er incendio caſuali amittit precioſiſſima que cuſtodit ꝓ repu. Hec omnia confirmātur. q: quātum deberet alicui miniſtro reipu. legiſlator iuſtus ꝛ bon⁹ retribuere. tantū poteſt ipſe ſi non aſſit legiſlator de repu. non extorquēdo ſibi recipe. ſed ſi eſſet bonus legiſlator in patria indigente deberet locare ꝓ ꝓcio magno h⁹. mercatores qui res neceſſarias afferrent ꝛ qui eas allatas ſeruarent. ꝛ nō tantū eis ꝛ familie ſuſtentationē neceſſariā inuenire. ſed etiā induſtriaz peritiam ꝛ pericula omnia locare. ergo etiā hoc poſſunt ipſi in vēdendo. Ex iſtis duab⁹ conditionib⁹ requiſitis in negociatiua iuſta ꝓz quomodo alig ſunt vituperabiliter negociatores vt. ſ. illi qui nec tranſferunt nec conſeruant nec eoꝝ induſtria melioratur res venalis. nec certificatur aliqs alius ſimpler de valore rei emēde. ſed modo emit vt ſtatim ſine omnib⁹ iſtis conditionibus vēdat iſte eſſet exterminand⁹ a republica ꝛ exulandus. ꝛ vocātur tales gallice regatiers. q: prohibent immediatam commutationē volentiū emere vel cōmutare iconomice. ꝛ per conſequens faciūt quodlibet venale vel vſuale carius ementi q̃ deberet eſſe. ꝛ vilius vendenti. ꝛ ſic damnificant vtranq̃ partem.

De tertio articulo

ſatis patet ex predictis. q: rectum eſt inde ſui ꝛ obliqui primo de anima. ꝛ ideo ex iuſtitia determinata in precedenti articulo in tranſlationibus dominii vel vſus rerum apparet in iuſtitia que accidit in talibus. quod breuiter poteſt exponi diſcurrendo. Naz in donatione non ē iuſtitia ſi donans non mere liberaliter donat. vel contra volūtatem alicuius a quo depēdet i donādo dōat ſicut ꝓz i illo cāu ꝺ q⁹ allegatū ē ibi. ex decēſibus exigit libro. 6. Nō autē mere liberaliter donat ſi vel deceptus vel quaſi neceſſitate tract⁹ donat quia ignorantia ꝛ aliqualis coactio excludunt voluntariuz ſimpliciter ex ꝛ ctb. Et ex hoc ſequit q̃ decept⁹ de eo cui donat quantum ad illā rationem ꝓpter q̃ donat non ſimpliciter donat. Et ideo ſi alicui tanq̃ proquinquo donet qui tamē non eſt propinquus non ſimpliciter donat. Conſimiliter ſi alicui vt egeno qui non ē egenus ꝛ ideo videant illi trutani ſcilicet qui diuites exiſtentes recipiunt tanquā egentes elemoſynas: ne iuſte omnia huius recipiant: quia non eſt ibi in dante voluntarium ꝓpter ꝺitionis ignorantiaz quā reſpicit in donando. Conſimiliter ſi attractus vt in vſuris dandis non eſt mere donatio liberalis.

Conſimiliter dicendū eſt de accommodante. licet ibi non ſit defectus equalis ꝓpter equale iuſtum quia tranſlatio vſus ad tempus non requirit tantam liberalitatem quātam tranſlatio dominij. In permutatione eſt iniuſticia ex eiſdem cauſis ſcilicet ex deceptione ꝛ in voluntario ꝛ ꝓhibitione ſuperioris cui cōmutans ſubeſt in commutando. ꝛ ex hoc pōt dici iniuſta commutatio que fit in ludis alearū ꝛ in omni ludo vbi eſt mera ſorz ꝛ bi⁹. iuxta illud. ff. de aleatorib⁹ l. vltima. ꝛ extra de vi. ꝛ bone. cleri. Clerici ſuper illō officia. In glo. tamen iſta lex non ligat niſi illos qui viuendo politice ſubſunt legi imperiali qui forte nulli ſūt hodie ꝛ vbi ꝓcipue illa lex locum habere conſueuit municipalia ꝓiudicant imperialibus vt patet in italia. Iniuſticie in emptione ꝛ venditione tacte ſunt prius tangendo de iuſticia in eis. Et iuxta hoc de locatione ꝛ conductione ꝛ ſolutione iniuſticia ꝓcipua eſt vſura cuius vituperatio habetur extra de vſuris Super eo. Vſure crimen vtraque pagina deteſtatur Quod vetus patet per Eze. 15. Ad vſuram non accōmodabis ꝛc. q̃ noua. Lu. 6. Date mutuum: nihil inde ſpantes. Et ſi arguiē ꝺ hoc q̃ z vnicuiq̃ in ꝛctibus ſe ſuare indēnē vt dam̄ ē ꝑ⁹ q̃ vendēs pōt cari⁹ vēdē attēdēs dānū ſuū i vēdēdo marie ſi iudicaf ab illo cui vēdit. ergo eodem modo ſi iudicaf ab alio quis vt ſibi mutuet liz ſibi ſe ſeruare indemnem quod nō pōt niſi accipiendo aliquid vltra ſortem. ꝛ hoc ex pacto alias eſt

incertum. Similiter dans vsuram volūtarie dat: q; nullus cogit eum ad hoc sed voluntate sua accipit pecuniam ⁊ reddit vltra sortem. ⁊ sic potest dñium transferre in alium. ergo transfert. Si autem trāsfert dñiuz ergo alius scz vsurarius non habet alienum. Ad p̄mum respondeo: si non vult damnificari pecuniam sibi necessariam reseruet. q; nullus cum necessitat ad faciendam misericordiam proximo. sed si vult misericordiam facere necessitatur ex lege diuina: vt non faciat eam vitiatam. Ad secundum ⁊ si transferat dominiū tñ recipiens tenet restituere sicut in mutuo datione trāsfertur ⁊ tñ debitor tenet tādē restituere creditori. Ēō similr p; de iniustitiis in cōmutationib⁹ vbi fit dilatio recipiendi. Est. n. ininstitia vendēdo tp̄s vel ponēdo se in certo de lucrādo vel simplr vel vt in pluribus.

Consilr in negociatiua est iniustitia si officit reipu. act⁹ eius. vel si inoderate recipit a rep. vltra industriam diligētiā sollicitudinē ⁊ pericula. Itē p̄ter iniustitias istas priales in istis ꝯctib⁹ vel cōmutationibus est vna generalis: qñ aliqs vsurpat rem alienā dño simpliciter inuito. ⁊ hoc tā dño primo q̄z remote. s. legislatore q nō vult imo phibet illā rem occupari inuito domino nisi in casib⁹ p̄scriptionis ⁊ vsucapionis. In istis aūt nō ē translatio dñii sicut in furto rapina ⁊ b⁹. Iz sit violēta occupatio rei cuius nō dz dñiū: ⁊ ista iniustitia ē manifestior quacūq; alia. vbi ꝓpter solā defectuosaz ꝯditionē est iniustitia in trāslatione vel cōmutatione: vt est in casib⁹ supra dictis.

De quarto sunt quinq; vi:

denda. Primo ꝓpter quā rōnē sit restitutio facienda. secūdo qs teneat restituere. tertio qd. q̄rto cui. qnto qñ Dē p̄mo dico q̄ sicut auferre alienū est petiū mortale ꝯ p̄ceptū diuinū negatiuū. Nō furtū facies. ita ⁊ tenere alienū. ⁊ iō sicut necessariū ē seruare p̄cepta negatiua. ita necessariū est nō tenere alienū dño inuito. ⁊ per ꝓns vel actu statim reddere vel saltē velle reddere cum fuerit opportunitas. vñ nō ē restō faciēda necessario vt ps quedā satisfactionis neq; generalr accipiēdo satisfactionē neq; spāliter. generalr enim accepta reddit p petō equalēs in quē peccat. non sic ista restitutio q; absq; oi redditione p petō posset reddi. primo q̄ suū est. sicut in mutuis reddit creditori absq; oi satisfactione ptinēte ad recōciliationē petōris. Consilr nō est satisfactō spālis que est tertia ps pnie: q; de ogruo regrit restitutio in re vel in voto añ oēm ptē pnie sicut cessatio volūtate vel facto a petō. Sz satisfactio q̄ ē tertia ps penitētie nō regrit añ alias duas ptes pnie imo segtur cōtritionē ⁊ ꝓfessionē vt iniūcta a sacerdote. restō ēt nō iniūgit a sacerdote sz a lege diuina. ⁊ ē sil'e in aliis ptis. si quis teneret fornicariā vel magis adulterā restituere eā viro suo nō est nisi cessare a petō vel a transgressiōe huius p̄cepti. Non mechaberis. ⁊ istud p̄cedit oēm ptem pnie accepte. Et iō sicut tenēs adulterā nō ē capax pnie sed irrisor. ⁊ si talis veniat ad pniam addit peccatū petō. ita detinēs alienū ⁊ volūtate ⁊ facto dum tal' ē nō est capax alicui⁹ ptis pnie. De secūdo ponuntur duo versus. s. de qs. Quilibet insolidū reddat pus iniuriato. Jussio ꝓfiliū: cōsensus palpo recursus. Participans mut⁹ nō obstās nō manifestās. Quoz stat sn̄ia in hac marima. Quicūq; abstulit vel detinet alienum tenet restituere. Auferre aūt pōt vt cā supior. s. p̄cipiendo vel vt prima imediate auferēdo vel vt cā coadiuuans vt socius in auferendo vel vt inducēs si cōsulit vel fauet vel adulat tali cōsilio fauore vel adulatione ꝓpter quā fit ablatio ⁊ sine qua nō fieret. Consilr detinēte q imediate detinet vel⁹ impio detinet positiue vel p̄uatiue siue interp̄tatiue q; nō obstat vt. s. q; nō facit restitui eū ei er officio hoc cōpeteret vel hinc auxiliū vel fauorē p̄bendo. vt si tacet regis⁹ in iudicio vbi posset sentētialr restitui res dño suo. ⁊ tñ dicēdo vitatē nō iminet ei piculuz stat⁹ vel p̄sone. vñ bz ois obligatio ad restōnē reducit ad auferre vel detinere. ⁊ hoc vel vt cā p̄ncipalis vel prima vel coadiuuās vel inducēs vel nō impediēs qñ ei⁹ impedim eēt ad bonū reip. ⁊ sine piculo p̄sone impedire pōt. ⁊ hec oia ex quo reducunt ad ꝓsensū efficacē verū vel interp̄tatiuū. pbant per illud. i. q. i. Notū sit. vbi dz q; fatiētē ⁊ ꝓsentiētē par pena cōstringit. ⁊ hoc accipit a p̄ozi ex dicto Pauli Rom. 1. d. Nō solū q talia agūt sz q; ꝓsentiūt faciētib⁹. Istor oiuz qlibet tenet ad restitutionē insolidū. sed vno restituēte oēs alii liberant a debito in cōparatione ad illuz dānificatū tñ alii tenent p rata portionis que eos contingit illi q p̄o oib⁹ satisfecit. De tertio. s. qd. dico q; nō solū tenetur qs ad restituēdū rē ablatā vel vsum rei. sed ēt ad interesse ⁊ fructū cōceptū de re si res erat fructifera: sed nō fructū q; puenit er industria eius q̄rit illa re Ex quo segtur q; lucrū acqsitū ex pecunia fenebri nō tenet fenerator reddere. Alliogn ille q recipet posset eē iuste vsurarius. q; recipet fructū de sua pecunia puenientem p industriā alterius est facere vsurā. ⁊ hoc est forte qō magis posset hoies inducere ad vsurā q; de vsuris lucrātes illud qō lucrant nō tenent restituere. imo illud suū est q; per suā industriā acqsitū erat alienū autez restituendum ē. De q̄rto. s. cui. dico q; dānificato si tñ sit possibile. possibile inq̄z vt si nouit eū ⁊ si habeat eū p̄ntē vel habere pōt vt sibi mittat sine maiori incōmodo q̄z illud qō mittēdū est eēt vtile ei cui mittit. ⁊ intelligo de ipso vel aligb⁹ ei⁹ ꝓpings si mortuus est vel si absens est q; p̄sumitur lege nāe q; ille magis velit restitutionē fieri suis ꝓpings ⁊ ideo in duob⁹ casibus nec illi nec suis vtpote si cui nescitur vel scito cui tñ mortuo nescīūtur ꝓping. In alio casu si maiores sumptus ēent ponēdi in mittēdo q̄z illud valeat illi cui mittitur ⁊ in istis si queras cui dico q; paupibus vice illius: q; cui nō pōt tpaliter reddi redditur spiritualiter. redditō spiritualis fit maxime reddendo pauperibus p̄o illo

Si queras per manus cuius debet reddi paupibus Rndeo non inueni qs necessario determinatus sit mediator in distribuēdo ista paupibus. Dicit vn⁹ doctor q; confessor vel aliquis de cuius fidelitate credat. Tho. d. i. ar. s. so. 3. ar.

Videtur mihi q; per seipsum. consilio tamē alicuius boni viri potest illud distribuere paupibus: quia tali mediatori posset dare vt restitueret de cuius fidelitate p̄sumeret. ⁊ tamen iste sibi ipsi applicaret: vel aliis vsibus q̄z deberet. vnde vbi lex diuina vel ecclesiastica' ligat personā sequēda est ratio naturalis: illa autem dictat magis q; persona que tenetur restituat pauperib⁹ per seipsam q̄z per aliam lz non excludēdo consiliū alterius boni viri sed includendo. De quinto. s. quādo dico q; non licet aliquo tēpore detinere aliū inuito domino. i. nolente. ⁊ fm rectā rōnem nolle debente. Et p consequēs regulariter restitutio est statim facienda. sic statim cessandum ē ab actu cuiuscūq; peccati mortalis non tñ exteriori sed interiori. Sed in casibus quādoq; licet differre restitutionem exteriorem. posita tamē iam interiori scilicet voluntate restituendi cum occurrerent circunstantie oportune. Illi autem casus vniuersaliter cōtinentur sub hac marima licet detinere rez alienam quando ille cuius est debet velle eam rationabiliter detineri. sed in quibusdam casibus boc debz velle aliquis etiam rationabiliter scilicet rem suam detineri ab alio de facto posita iam restituendi voluntate q̄z circunstantiis oportunis. debet enim velle quilibet restitutionem sibi nō fieri. tunc quando est in preiudicium communitatis vel ipsius recipientis restitutionem q; debet velle bonum suum ⁊ bonum commune. ⁊ ita dilationem aliqualem illius restitutionis boni vtilis vt seruetur maius bonum. Dz etiā velle nō fieri restōnem. ⁊ tūc quando esset in diffamationem restituentis.

qz dz magis velle famā ꝓmi ꝙ illud modicū cōmodum suum statim. Consimiliter debet magis velle ꝙ vitā magnū icōmodū ꝓmi restituēti ꝙ modicū icōmodū suū vel nullū i illa modica dilatōe restituētis

Ex his sequit ꝙ qñ ēt restitutio dānosa reipublice vel ei cui fit vel diffamatiua restituētis vel nimis notabiliter dānosa non tenet ad statim restituendū: sed sufficit ꝙ statim ex affectu restituat: z ꝙ actu restituat cessantib⁹ incōueniētibus bincinde. Et si obiicit. restituere est act⁹ ꝓcepti negatiui: qz non tenere alienum ad obseruationē aūt ꝓcepti negatiui tenet quilibet semper z ꝓ semp. Respōdeo. tenere alienū iniuste. i. in uito dño est semp ꝓhibitū. z ideo semper z ꝓ semper oportet non tenere isto modo. sed quando aliquis habet voluntatē restituēdi ꝓ tempore opportuno. ex tunc tenet dño volēte. z si nō actu elicite tñ actu debito. quia dñs debet velle ꝙ qui suū bz teneat quouscz possit reddere oportune. Nō si dicas dñs bic ē inuit⁹ qz nō vult ꝙ per quātūcūcz tps teneat suum. Rndeo ꝙ domio male z inordinate volēte statim rehabere suum z per ꝓns inordinate nolēte ꝓmū suū illud tenere nō ē tenēs iniuste: qz ēt depositū de cui⁹ redditione est lex strictissima pōt teneri licite dño inuito volūtate inordinata. Et ad istā particulā qñ pñt reduci ēt multi alii casus a ꝓdictis. vn⁹ spālis est q ēt pōt reduci ad particulā quis. qñ ablatio fuit occulta: tunc nō tenet ablator se ꝓdere nec ꝓ pns ꝓpm restituere sed ꝓ aliā personā secretam z fidēlē. z expedit ꝙ per ꝓfessorē qz sibi est crimē detectū in ꝓfessione z de ei⁹ fidelitate ꝙ restituat fidei sue cōmissum satis dz credi. Pōt ergo hic differri restitutio quouscz voluntas talis psone z opportunitas habeatur Ultius ēt est casus qñ qs nō pōt reddere. q ēt possz reduci ad quis. quādo enim est impotēs ꝓ tunc nō tenetur tenet tñ post cū ꝙuenerit ad pinguiorē fortunā. sicut ꝓbatur extra de solonib⁹. Ostardus clericus ꝓposuit ꝙ cum. p. clericus. d. laycus z quidā alii ipsum coraz officiali archidiacono remēsi sup ꝙbusdā debitis ꝙueniss ent idem in eum recognoscētem b⁹i debita. sed ꝓpter rerum inopiā soluere nō valētē excōicationis sniam ꝓ mulgauit z infra. Mādamus quatenus si cōstiterit ꝙ predict⁹ Ostardus in totū vel ꝓ ꝓte nō possit soluere debita supradicta sniam ipam sine difficultate qualibet relaxetis recepta ꝑus ab eo debita cautione vel idonea: vt si ad pinguiorē fortunā deuenerit debita ꝑdcā ꝑsoluat. Sicut ēt in glo. notat ꝙ illa actio nō expirat ꝓ inopiā debitoris sed sopit. vnde ibidē. inanis est actio quā inopia debitoris excludit. Sed ius agendi manet sicut obligatio in debitorē ꝛz sopita.

Ad argumenta Ad ꝓmum ꝓz in ꝓma ticula articuli vltimi: ꝓpter quam rōnē qz nō tenet ad restitutionē vt ad satisfactionē ꝓprie dictā que ē tertia pars pnie. Sed tenet ad eam vt ad cessationē a peccato. z hoc actu z effectu cum circūstantiis debitis vel opportunis. Ad secūduz z tertiū ꝓz ex dictis in 3°ar°. qz nesciēs tenet reddere pauperib⁹. Sed qō adducit ibi de nesciētia dñi rei inuente dico ꝙ res inuenta dz tradi alicui ꝑsone publice custodiēda z in locis publicis ꝓclamari. vt sic dñs q amisit possit ad eā ꝓtingere. Sz si post talē clamationez nullus appeat dñs faciendū est sicut de rēsōne vaga. Ad aliud ꝓz ꝙ nō est maior sūpt⁹ ponendus in missione ꝙ valeat illud qō mittit sed expectāda ē ꝓntia ꝑsone si ꝙ dooz credat haberi. Si tñ nō credat bēri nec nūcius interueniat sine nimiis sumptib⁹ tradēdū est parētibus qz si nō adsint dādū ē paupib⁹. vlr. n. dādo el⁹modi paupibus ꝓ aliquo dat ei bonū spūale z in hoc sit sibi restitō possibilis qñ nō pōt sibi reddi bonū tpale. Ad aliō si ꝑsona ꝓoccupās rem alienā fit multū necessaria reipublice z ēt in necessitate arta. z illa alia ꝑsona cui debet: sltr arg^m bēret aliquā euidētiā. sed de hoc dicet statiz in rūsione ad sequēs ar^m. sed si illud iniuste detētū a persona multū necessaria reipu. nō sit sibi necessariū simplr sed tñ ad saluādū statū suū solēnē. dico ꝙ nō licet alicui statū solēnem tenere de bonis alienis. nec tñ valet reipu. isti⁹ stat⁹ solēnis quē tz ꝓ nō rēsōnē quātū valet fidelitas eius z iustitia cōis. Ad aliud aut detinēt ē in extrema necessitate z ille cui⁹ ē res nō sed hz aliquā citra extremā necessitatē. z tūc dicēdū ꝙ ista res sit isti⁹ detinētis iure poli quo in extreme necessitatis articulo ad ꝓuidēdū sustētationi nāe via oib⁹ extrema necessitate detētis ē concessa. extra de ver. sig. Exiit qui seminat z est hodie in. 6. decre. Si aūt ambo detinēs. s. z cuius res detinet sūt in extrema necessitate si ꝑus deuenit do minus ad illā extremā necessitatē dz reddi dño duplici iure. tum qz ꝑus suū. tū qz ia ex ista necessitate factum ē suū. si vo ꝑus deuenit detinēs factū ē suū. z tūc dño p⁹ deueniēti ad istā necessitatē nō dz reddi qz cessauit do minū eius iure isto z factū est alterius iure poli. Si autē ambo sil deueniāt dico ꝙ dz reddi dño. qz nunqz cecidit a dñio. Et si arguas ꝙ magis dz ꝙlibet se diligere ꝙz ꝓmū. z per ꝓns magis vtā suā corꝑalē ꝙz vitā ꝓmi. z per ꝓns istā rē simplr necessariā sibi magis retinere ꝙz dare. primo. ꝛ⁰ magis dz diligere vitā suā ordinate vt ē diligibilis ad vitā eternā. z ita magis ꝓseruationē iustā vite sue ꝙz cōseruationē iustā vite ꝓmi. sed nō magis ꝓseruationē iniustā vite sue ꝙz cōseruationē iustā vite ꝓmi. Sic enim magis dz latro sustinere suspendiū ꝙz occidere suspēdentē vt euadat. cui⁹rō ē qz dilectio vite corꝑalis iniuste custodite nō ē dilectio ordinata qz nō ē ad dilectionē aie nec dei. Isti⁹ aūt detinētis in casu vltimo custoditio vite de re aliēa ē iniusta. z cū est ēt homicida qz iniuste occidit alium q subtrahit sibi necessariū qō sibi debet. Sz nunqd si p⁹ extremā necessitatē deueniat detētor in ꝓmo vel secundo casu ad pinguiorē fortunā tūc tenetur restituere. viō tur ꝙ sic qz illa regula est de possibilitate soluēdi vt alle gatū est. s. de solonib⁹. Ostardus. Cōtra res illa facta ē istius detinentis ꝓ hoc ꝙ fuit in extrema necessitate. et ꝓ ꝓns desiit ee dñi ꝓmi. ergo nō ē sibi reddēda. Posset dici ꝙ res talis necessaria simplr nō posset ē nisi aliqd ptinēs ad victū z tūc cōsumeretur z iuste qz ille ꝙsumēs fit dñs tenetur tñ post deueniēs ad pinguiorē fortunaz reddere equalēs. qz obligatio ad equalēs videt oriri habuisse per cōparationē ad illā occupationē ꝓmaz rei aliene que fuit iniusta añ extremā necessitatē nō ē extincta sed sopita. sed ſ nunqz añ extremā necessitatez occupasset: tunc iuste simplr occupasset rem suā nec ad aliquā tenetur restitutionē. Ad aliud de gladio ꝓz ex qñ. in 3°ar°. Ad illō de adultera dicitur multiplr vno mō: ꝙ ipsa dz reuelare suū crimē filio spurio z inducere eū ad dimittēdū hereditatē vero heredi per hoc ꝙ iniuste occupat eū nō fit heres. Alit dz z min⁹ valet ꝙ dz reuelare culpā suā marito vt assignet hereditatē vero heredi qō licituz ē ꝑm iura impialia. vbi testās ꝓmo in testō instituit heredē. Contra ꝓmā rūsionē qz aut filius credet matri. aut nō si credet nō ē ꝓbabile ꝙ ꝓpter ls dimittere velit hereditatem qz pauci inueniūtur ita ꝓfecti vt ꝓpter iustitiā seruandā in foro dei dimittāt magnas possessiones qs pōt tenere iure exteriori. nec ls pōt mr ꝑsumere nisi multū ꝑus expta fuisset volūtatē filii sui. nō aūt dz se exponere certo ꝓculo diffamationis apud filiū suū ꝓpter incertā correctionē filii. Si vo nō crederet tunc ēēnt duo mala. qz z ipsa ēēt diffamata z ipse teneret hereditatē vt ꝓz⁹. Contra secūdam rēsponsionem arguitur: qz z mulier se diffamat z exponit se periculo mortis z maritū periculo vxoricidii. qz talis possz esse zelator: vt sunt multi q illam occideret vel perpetuo bēret odio. z a se z ab actu coniugii expelleret. Ad ista mala diffamationis mortis vel saltem odii vel discordie que sunt valde ꝓbabilia.

Rī. dī. j. arᵒ. 5. q. 4. sol. 9. argᵐ. Dos. in sū. gdez copiosa. li. 5. tiᵒ. de pēis z remissionibus

ꝛ videnꝫ vt in plurib⁹ euẽtura nõ dz se mulier exponere ꝓpter incertũ bonũ hereditatis restituẽde. Et ꝑter hoc in terris vbi ꝓmogenit⁹ est heres pater si crederet vxori non posset a spurio auferre hereditatẽ nisi in foro publico ꝓbaret eũ talem ꝛ tunc oporteret mulierem diffamari nõ tm̃ apud maritũ sed apud totam patriaz. Dico ergo ꝙ mulier dz laborare quãtũ põt ad hoc ꝙ hereditas reddaꝫ vero heredi q̃tum in se est. Dico autem q̃tuz in se est qꝛ nõ dz se diffamationi exponere. ſz ex aliis cãis honestis filiũ spuriũ quãtum põt inducere vt dimittat hereditatẽ: vnus modus honest⁹ ẽ vt intret religionẽ. alius vt sit clericus ꝛ recipiat bñficia ecclesiastica. ꝛ his quasi sufficiẽtib⁹ cõtẽtus hereditatẽ dimittat alii frĩ layco remanẽti. sed si per nullã honestam ꝓsuasionẽ põt mater flectere corfilii spurii: vt dimittat hereditatẽ nõ videt ꝙ debeat se ꝓdere illi spurio qꝛ nõ ẽ certa ꝙ talis persuasibilis ab ipsa in alijs honestis ꝓpter hoc flecteret: imo forte tenaci⁹ teneret ꝓcipiẽs diffamationẽ sui. qꝛ ꝓ illã dimissionẽ notaret spuri⁹ ꝛ talẽ notã multũ cauent male nati. ꝛ tũc dz mulier laborare aliũde restitutionẽ fieri vero heredi q̃tum potest. ꝛ ꝑm corrñdẽtiaz iustitie: qꝛ nõ dico ꝙ teneaꝫ ad restituẽdum equalẽs toti hereditati. nam multũ differt inter habere ꝛ ꝓpe eé vel ꝓpe hãre. iste aũt nunq̃ habuit hereditatẽ ſz fuerit ꝓpe ꝑm iustitiã. ꝛ ideo min⁹ q̃ equalens hereditati sufficit sibi ꝓ restõne. ꝛ illud min⁹ determinet ꝑm arbitriuz boni viri. vt tm̃ ad min⁹ ꝙ debeat sibi ꝓuidere de victu honesto ꝛ vestitu si fuit hereditas pi ſguis vt possit sufficere heredi ad duplũ vel ad triplum istius. ꝙ si hoc nõ possit faciat qõ dicit in illo. c. Sdardus. Ad vltimũ silr ꝙ iste tenet restituere bñficiũ nõ totũ. qꝛ multũ interest inter hãre ꝛ ꝓpe esse vel ꝓpe hãre sed aliquã portionẽ corrñdẽtẽ alicui pti valoris beneficii. ꝛ hoc si directe abstulit sibi bñficiũ intẽtione dãnificandi eũ. Si aũt indirecte. ſ. ꝓcurãdo sibiꝑsi. ꝛ cũ hoc ẽr dãnificare aliũ intẽdebat tenet vt dixi. Sed si tm̃ modo ꝓpꝛie vtilitati intẽdebat ꝓuidere. ꝛ sic ꝓcurat sibi ꝛ ex ꝓsti alius ꝑter intẽtionẽ illi⁹ dãnificatur. iste ad nihil tenet illi. qꝛ ſz vnicuiq̃ sibiꝑsi ꝓuidere alio neglecto. Confirmat hoc per illud. ff. de noui bõi operis nũciatione. l. 2. si ꝓscindo venas in fundo meo ꝙ quas deriuabat aqua ad pureũ alterius intẽtiõe nocendi sibi teneo: ad restitutionẽ dãni. sed si hoc facio sine fraude intẽdens cõsulere vtilitati ꝓpꝛie. vt qꝛ mihi ẽ vtile facere murũ q̃ nõ põt ꝓuenienter fundari sine ꝑcisione illarũ venarũ non dãnifico aliũ qꝛ ius hẽo faciendi vtilitatẽ meam in fundo meo. Et. ff. de regu. iur. Nemo dãnũ facit nisi qui illud facit qõ facere ius nõ hz. iste aũt hz ius ꝓcurandi sibi bñficiũ seruatis circunstantiis iustis ꝛ honestis.

Ric. vt ꝛ. fol. 7. arg^m

Ertio quero vtruz

t damnificãs aliũ in bonis ꝓsone. ſz corꝑis vel aĩe teneaꝫ restituere ad hoc ꝙ possit vere penitere. videt ꝙ non nullus teneꝫ ad impossibile. Sed in tali dãno q̃libz est impossibilis restitutio ergo nõ. minor ꝓz. qꝛ dãnificãs nõ põt reddere bonũ spũale equalẽs ei quẽ damnificauit in bonis anime. silr si damnificauit: auferendo mẽbrum vel occidendo non põt reddere nec illud nec equialẽs. qꝛ nullũ bonũ exterius quod est bonum minimũ: qꝛ bonũ fortune põt esse equialẽs bono nãe qõ ẽ bonum mediũ ꝑm Aug. ꝓmo retractationum Itẽ retrahẽs boiem a religionis ingressu dãnificat illũ in bonis aĩe que eẽt habiturus in religione ꝛ damnificat religionẽ subtrahendo illi talẽ personã. nec tamen tenet ad restitutionẽ illoꝝ bonorum illi. qꝛ nõ potest nec ad restituẽdũ religioni personã illam vel equalentez illi persone. qꝛ tunc teneret ipse intrare religionem ꝓ eo si non posset inducere aliũ equalentẽ. Contra. 6. q. j. ex merito. deteriores sunt q vitã bonorũ prauis moribus corrũpũt q̃ q ſbas alioꝝ predicaq̃ diripiũt. Item Exo. 22. Qui seducit virginẽ ꝛ dormit cum ea dotabit eam ꝛ hẽbit eam in vxorem. aut reddet ei pecuniã iuxta mo^m dotis quam virgines solent accipe. ergo ista dãnificatio illata virgini cõtra castitatem regrit restitutionem castitatis cõiugalis reddende ꝓ ea. Item de damnificãte in corꝑe habetur extra de iniurijs ꝛ damno dato. c. 1. si rixanti. ꝛ ſumitur ab Exo. 21. c. Si percusserit alt ꝓximum suum ꝛ ille mortuus non fuerit sed iacuerit in lecto. qui percusserit operas eius ꝛ impensas in medicos restituet.

Respondeo

Hic ꝓmo videndũ ẽ. de dãnificante aliũ in bonis aĩe. ꝛ in bonis corꝑis. De ꝓmo nõ intelligitur de bonis nãlibus aĩe qꝛ nullus põt sic aliũ damnificaꝛ cũ illa nãlia bona sũt bona incorruptibilia ſz de bonis morũ itelligitur vel aquisitis que corrũpũtur vel acgrendis. quoꝝ acgsitio impeditur. vt. ſ. de peccatis ꝛ vicijs ꝙbus virtutes acgsite corrũpũtur vel tandẽ vicia generantur ꝛ q̃ deberẽt generari ex actib⁹ bonis impeditur i istis nõ ꝑt quis aliũ directe damnificare. qꝛ peccatũ ꝛ oĩs actus vitiosus adeo ẽ peccatũ quo voluntariũ quod si nõ est voluntarium ſnõ peccatum ſecundũ Augu. d, vera religione. ġ sola voluntate ꝓ ꝓria potest aliquis sic damnificari. sed aliquis põt alium indirecte damnificare inducendo eum ad peccatum ꝛ actus vitiosos ꝙbus virtutes corrũpũtur ꝛ vicia generãtur. ꝛ ista inductio põt eẽ multiplex. ſ. cõſuẽdo. persuadendo. ꝛ rogãdo ꝛc De isto dicendo ꝙ tenet mõ sibi possibili restituere sibi damnũ. ſ. inducendo eũ efficaciter ad penitentiaz ꝛ ad actus virtuosos. ꝛ si sola iductio nõ sufficiat. qꝛ facil⁹ est peruertere quã cõuertere. tenet ꝛ per se orando ꝛ ꝓ orationes aliorũ ꝓcuratas impetrare sibi cõuersionez. ꝛ ꝓ alios persuasores efficaces. dum tm̃ illis nõ ꝓdat peccatũ occultũ illius alterius ꝛ ex hoc patz quãtũ periculũ est aliũ solicitare ꝛ inducere ad peccatũ qꝛ vix potest digne restituere cũ voluntatez illã allectaz ad peccata vix possit persuasionibus ꝛ alijs multis vis reducere ad virtutẽ Responsio b⁹ satis patet. quia cum virtutũ bõa sint maxima ꝑm Augu. ꝓmo retractationuz plus damnifiat qui in istis damnificat quã qui in quibuscunq̃ alijs ꝛ per ꝉs plus secundũ iusticiã tenetur ad restituendũ ꝓmo tale bonũ quantũ sibi possibile est.

De secundo damnificans

in corꝑe aut intulit vltimũ damnũ. ſ. mortem. aut aliqd aliud damnũ circa mortem. ꝛ hoc dupliciter. vl irremediabile vel remediabile. Exemplum de ꝓmo. mutilatio. ex^m de secũdo. vulneratio vel alia lesio curabilis. Et si in mutilatione duplr. qꝛ vel est enormis q̃ impedit ex toto actum humanũ aliquẽ qui cõpeterz homi ꝑm illam ptem amputatã. vt in manus dextre amputatione vbi aufertur oĩno actus humanus nat⁹ cõpetere ꝑm illam manũ vel non enormis. i. non impediens actum humanũ. vt amputatio digiti vel alicuius partis digiti. De istis oĩbus dãnis videndum ẽ ꝓmo qd possit oĩbus iuste restitui. secũdo quid statutũ ẽ. De ꝓmo dico ꝙ si lex talionis in oĩbus his statueretur iusta esset qꝛ non est facile vt ꝓ damno tali illato homini fiat recõpensatio equalis per bona aliqua fortune qꝛ non equiualent. Si obicitur: ergo lex mosayca iudicialis remaneret. ꝛ tunc in lege noua liceret iudaizare quantum ad iudicialia. Rndeo lex aliqua potest habere robur vt a legislatore in cõmunitate vbi statuitur ꝛ tunc vndecũq̃ accipiatur ratio statuendi nõ habet robur vt statuta ab alio sed vt ab isto. ꝛ hoc modo iudicialia multa legis mosayce possent a papa ꝛ ab imperatore statui a xpianis obseruantia nec obseruarentur vt a

Moyſe statuta: sed vt a legislatore euangelico. nec hoc esset iudaizare: qz nō seruatur lex iudicialis qz mosayca sed qz eadē statuitur a p̄ncipe qui pōt statuere leges in lege christiana. Istud ꝓbat̄ primo de facto. quia multa talia in decretalib⁹ libro qnto decretaliū sumuntur ex iudicialib⁹ legis mosayce. vt p̄z extra de iniurijs ⁊ dāmo dato. c. p̄mo ⁊ sequentibus. que oia sumuntur ex Exodo. 22°. ⁊ 23°⁊ seruāda sunt hodie. vt iura canonica non vt in lege mosayca. Hoc etiam patet ꝑ duo exē pla. Nā cōmunitas aliqua videns aliam bene legib⁹ ordinatam: pōt illas leges quas iudicat rationales vt vtiles sibi assumere: vt ille qui habet auctoritatem cōdendi leges in ista cōmunitate statuat istas hic obseruari: ⁊ tunc obseruabūtur hic nō. quia leges illi⁹ cōmunitatis. sed quia statute a legislatore in ista cōmunitate.

Patet etiā hoc in ciuitatib⁹ vbi est regimē per potestatem ⁊ intrinsecū p̄sidez vbi vna accipit leges alterius ⁊ ordinat eas in ciuitate ista seruādas. Pz etiaz in regnis sicut leges anglie posset ali⁹ rex accipere ⁊ statuere eas in suo regno seruādas. Patet etiaz in religionibus quia cōstitutiōes ⁊ ordinatiōes vni⁹ religiōis alia vidēs esse honestas ⁊ bene cōuenientes ad obseruationez vite regularis posset statuere vt ille in ista religione obseruarētur: nec obligarētt tunc predicatores. quia sunt ordiationes fratrū minorum. Iz qz a capitulo generali predicator̄ approbate. Sic in ꝓposito de iudicijs legis Moy. imo legēdo leges imperialis codicis multa inueniuntur satis cōsona multis iudicijs legis Mosayce. Nec mirū qz deus nō fuit fatuus vt daret illa iudicialia cōtra rationem. Iz dederit aliqua valde dura que nō oporteat in euāgelio seruare. tamen multa dedit rationalia valde etiā p̄o statu quotūcz in hac vita mortali. Et ideo si ista statuātur a legislatore obseruanda ꝑ quocunqz tēpore iuste statuūtur. Et hoc mō si statuerent ab aliquo blasphemum adulterū idolatrā debere occidi. multo iust⁹ ordinatur q̄z q̄ fur suspēdatur vt post patebit. Iz patet a d quid aspiciūt plus principes qz ad cōmoduz tēporale q̄z ad honorē dei ⁊ ꝑ hoc plus puniūt ⁊ reprimere volūt peccata in ꝓximū q̄z in deū. vt patet. De secūdo qd. s. statutū est. R°. ꝑ primo dāno ⁊ maximo. s. vite ablatione regulariter in multis cōitatib⁹ statuta ē lex taliōis. s. vt bōicida moriat̄ ⁊ rōnabiliter. qz. s. nō solū hoc cōpetit legi mosayce. Iz etiaz legi naturali. ⁊ approbatū ⁊ cōformatum ē in lege euāgelica a xp̄o. Matth. 26°. Omnis q gladio occidit gladio pibit. ⁊ ꝑ p̄ns vbicūqz lex talis de vita ꝑ vita reddenda statuta ē iuste dz bō patiēter soluere illā penam q̄ si alicubi nō sit statuta: nullus debz eā sibi inferre. qz nullus dz eē homicida sui sine spāli p̄cepto dei. Iz expedit ibi q̄ exponat vitam suā in cā iusta. vtpote ꝓtra inimicos ecclesie p̄o restitutiōe faciēda illi cui⁹ vitaz abstulit. Qui si nec tantā restitutiōem velit facere. non pōt omnino esse īmunis a restitutiōe. sicut quidā fatui faciūt. absoluāt homicidas non eis ostendentes restitutionem necessario incūbentem quasi facil⁹ possit transire homicida q̄z vt ita dicā canicida vel bouicida. quia si occidisset quis bouez p̄ximi sui vel canem non absolueretur sine restitutiōe. teneē ergo ad restitutionez spiritualem equiualētia in talib⁹. nec hoc solū. sed si interfectus sustentabat aliquos patrē vel matrem vel propiquos tenetur interfector oibus illis ad tantā restitutionē quantam illis abstulit per interfectionem illi⁹. Et qz vir posset aliquis digne recompēsare per actiones illud q̄ abstulit homicida expediret simplicit anie talis q̄ solueret per passiones voluntarias vel patiēter susceptas. vt. scilicet occideretur ꝑ homicidio. Et ideo optime prouisum est communitati vbi statuta est lex talionis in causa homicidij. patet enim quantum deus detestatur homicidium quando Dauid qui tamen iuste occiderat voluit edificare sibi domuz quia fuit effusor multi sanguinis humani prohibitus est a deo. Si ergo iustus occisor non acceptat̄ ad cultū dei. iniustus occisor vbi apparebit. Hoc ergo qō dictū ē ibi est dictuz de iniuste occidente. Sed quis non ē iustus occidens. Responsio habet. 33ª. q. 5. Si nō licet. ⁊ intitulatur ibi Augu. i. de ciui. dei. His inquit exceptis quos lex iusta generaliter vel deus specialiter iubet occidi quisquis hominez occidit criminis reus erit. Que aūt sit lex iusta ipsa determinat de libero arbi. li. p̄mo breuē Nulla nisi que vel defendit a lege diuina. sicut cōtingit p̄ncipijs practicis. vel que concordat legi diuine ad minus que nō discordat. Ad proposituz lex diuina absolute prohibuit nō permittas hominez occidi ⁊ nulli iz inferiori in lege superioris dispensare. ergo nulla lex positiua constituens hominē occidēduz iusta ē si in illis casibus statuat quos deus nō excepit. Excepit autē multos. vt patet in Exod. 5. blasphemuz homicidaz adulterū. ⁊ multos alios. nullus ergo secundū istā legez. occidi nec lex positiua infligit homicidiuz si nō excipiē ille casus a deo prohibente homicidiū. Et si obicijas. ergo lex est iniusta que p̄cipit furē occidi. quia deus non excepit ab illo p̄cepto negatiue nō occides peccatū furti. imo manifeste ostendit se nolle excipere furez: nec velle euz plecti morte. qz infligit furi aliam penā. R°. constat q̄ deus in lege Moysi vel euangelica explicite non excepit peccatū furti ab illo p̄cepto. non occides vt. s. propē hoc peccatū liceat hominez occidere. ⁊ ideo nisi reuocauerit aliqua reuocatione speciali q̄ nō habet ex scriptura nec de bula super hoc descendente de celo audiuimus nō video q̄ lex aliqua iusta possit statuere hominē occidi p̄o furto solo. dico autez solo quia si est fur ⁊ cū hoc inuasor p̄sumit̄ homicida quia vult occidere ⁊ ad hoc paratus est si aliqs sibi resistat. hoc patz per illō. Exod. 22. de fure nocturno. Fur nocturnus impune occidit̄. qui autez intrantez de die ad furandū occidit homicidij reus est. causa diuersitatis ē hec quia p̄sumitur q̄ qui de nocte furatur occideret sibi resistentē si posset nō ār qui de die intrant Esto etiā q̄ aliquo mō licuisset iudeis p̄o furto occidere: magis videt̄ per misericordiā euangelicaz isteri gor reuocat⁹ q̄z rigor cotra adulteriū quia peccatum furti est multo mius q̄z adulteriū. iuxta illud Prouer. 6. Non grandis ē culpa cuz quis furatus fuerit. furatur enim vt exurientem impleat animā. deprehensus quoqz reddet septupluz. Sequit̄. Qui autē adulter est propter inopiā cordis perdet animā suā. Sed pena d adulterio ē reuocata in illo. Jo. 8. Nemo te cōdemnauit mulier. nec ego te condemnabo. vade tā ampli⁹ noli peccare. Multo magis ergo reuocatus esset rigor contra furtuz si fuisset statutus i lege mosayca. De alia dānificatione in corpore. s. mutilatiōe enormi vel nō enormi cōmuniter nō ē statuta in ecclesia restitutio nisi pecuniaria. ⁊ illa debet respondere non solum damno quod incurrit quis per mutilationē p̄o toto tempore futuro quo vsurus esset quis membro absciso. sed etiā expensis appositis in curatione. ⁊ hoc dicit capituluz allegatum. extra de iniurijs ⁊ damno dato ⁊ vltra placationi ipsius lesi que requirentur etiam si non esset talis mutilatio ⁊ consolationi ipsius afflicti. quia pertinet est sibi desolatio de tali mutilatione Plus etiaz est ponderanda mutilatio pauperis quam diuitis si magis egebat per te absciss ad victum necessarium. quia vsus fuisset parte illa ad procuranda necessaria Iz ex alia parte sit quedam conditio p̄ponderans. s. dignitas persone. sed hoc parum est respectu prime cōditionis.

Ad argumenta. ad primuz

patet quomodo possibile est restituere bonum anime

in primo articulo ⁊ bonū corporis in secūdo. restituēdo bona exteriora correspōdentia. vl' p occīsione bona spīritualia ipi occiso. Ad secūdum dico q̄ si extraxit de religione aliquem iam obligatuz ad religionē obligatiōe professiōis tenetur agere ad restitutionē. vt. s. ille redeat ad religionem. Sed si aliquē di' posituz ad itrādum retraxit ne intraret. q̄z interest inter hēre ⁊ prope esse. nō tenetur ad tātam restitutionem religiōi ad quantam si fuisset in religiōe. sed tenet ad aliqualē restitutionem. puta ad aliqualē inductionē alteri' aliqualiter equivalentis ad ingressum illius religiōis. ⁊ hoc intelligēduz est si illum retraxit intentione dānificandi religionem si aūt intentione consulēdi vtilitati proprie sine fraude non tenet religioni. sed in p̄mo casu ⁊ in secundo tenetur persone quā retraxit. vt in persuasionib' ⁊ aliis bonis spiritualibus ad equivalenti am bonis illis in quibus illum retrahendo dānificauit.

q **Harto queritur.** Utruz dānificans aliquem in bono fame tenetur ad restitutionem. ita q̄ penitere vere nō possit nisi famam restituat. videtur q̄ non extra de calum. c. j. ⁊. 2. Infamis est denūciator vel accusator falsi criminis. ergo negans verum crimē sibi impositū iniuste infamat accusantem. quia ostēdit euz accusatorem falsi criminis. ⁊ tamē iste negans tale crimē sibi impositum nō tenetur famā restituere accusanti. quia magis videtur accusans debere restituere famam accusato cum nō possit p̄bare crimen sibi impositum.

Item tenetur quilibz magis zelare p̄ fama p̄pria q̄z̄ p̄ aliena sicut magis diligere seipm q̄z̄ primuz. s. accusatus in publico de crimine occulto nō potest famaz suā custodire illesaz nisi indirecte alterum diffamādo. negando. s. crimen sibi impositū. ⁊ ita denotando cuz delatorem falsi criminis. ergo iste sm rectā rōnem tenet eum diffamare lz indirecte. ⁊ per cōsequēs non restituere. quia in primo actu non egit iniuste. Contra Aug. ad Macedoniuz. epistola. 2. ⁊ ponitur. 14. q. 16. q. 25 Nō dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum. si restitui potest. Item p̄ter. 2. Melius ē nomen bonū q̄z̄ diuitie multe. ergo plus ledit p̄ximum qui aufert ei nomen bonuz q̄z̄ qui aufert diuitias. si ergo ibi tenet sm iustitiam restituere multo magis hic.

Respondeo. In genere potest aliquis aliquem tripliciter diffamare. vno modo falsum crimen imponendo. Secūdo modo verum crimen tamen occultum non seruato ordie iuris in publico proponendo. Tertio modo veruz crimen sed occultū in publico tamē sibi impositum negādo. q̄z in hoc negans nō̄t imponentem de calūnia. In primo dico q̄ oportet restituere famam retractādo verbum suuz vel quod sibi imposuit. ⁊ hoc ita publice sicut sibi imposuit. quia alis non seruat iustitiam in reddendo p̄ximo quod suum est. Et si obijcitur q̄ magis tenetur zelare p̄o fama sua q̄z̄ aliena. non autem posset illi reddere famam suam retractando verbum suum nisi seipsum diffamaret. Rō. sicut dixi in prima questione de restitutione in responsione ad quintum arm'. q̄ bona corporis vel exteriora non sunt diligenda nisi in ordine ad bonum anime ⁊ ad deum. Hoc autem non est nisi vt possint iuste competere illi qui diligit. Et ideo sicut ibi de dilectiōe vite p̄prie corporali dixi ita dico hic de dilectiōe fame p̄prie q̄ quilibet cui potest iuste cōpetere fama debet magis diligere illam q̄z̄ alteri cui nō potest iuste competere. Sed si sibi nō potest cōpetere nisi iniuste: alteri autē iuste magis dz diligē alteri cui iuste cōuenit q̄z̄ sibi cui iuste. ⁊ ita ē hic accusato eniz de falso crimie iuste cōuēit fama: accusanti aūt post talem accusationē iniuste non solum q̄z̄ mētit' est in accusando. sed quia publice mentitus ē in quo sufficienter ⁊ iudicabiliter se diffamauit. Et iō postea directe ostendens innocentiā alterius cui tenet in hoc ⁊ indirecte nocentiā sui nō tūc p̄prie diffamat se. sed tūc amouet falsā laudez quā iste post accusationē mendacez indignus est. Exm quis fornicat tribus videntib' illi postea accusantes eū non diffamant illuz. sed ipsemet se diffamauit in facto illo publico. quia breuiter cōmitendo quodcunq̄z crimen publice incurrit lesionez dignitatis. ⁊ sic amittit famaz quantū est in se. nec publicatio illa postea per quā notificat illa lesio aufert sibi famaz. sed tm̄ modo facit deuenire magis in publicā illud q̄ ex natura act' cōmissi p̄us simpliciter erat publicuz. Et si queraf. aliquis nō imponit in publico tale crimen alij sed murmurat vel indiscrete loquit. vel alicui corā multis narrat. tamē nō tanq̄z sibi certuz. sed sic se audiuisse. nūquid tenet restituere. Rō rara fides ideo est. quia multi multa loquunt. Et ideo dicens se tantū audiuisse nisi ex modo dicendi ostendat aliquā maiorez certitudinē q̄z̄ ex cōmuni relatione non aufert ex natura actus in opinione aliorū famam isti q̄z si illi firmiter concipiant illū de quo est sermo criminosuz esse lēuis. q̄z qui cito credit leues ē corde. ec clesiastici. 19. Verūtamē quia a scandalo pusillorū opz cauere iuxta illud Pauli. 1. ad Cor. 8. Si p̄ximuz scandalizem non manduco carnes in eternuz. ⁊ multi sunt tales pusilli leues ad credendū mala. ideo ē periculosum eis talia audita ex relatu eis referre. Et si fiat hoc animo malo ledendi. scilicet illum de quo est sermo. non est facile excusare quin sit contra charitatem. ⁊ per consequens mortale peccatum. Si aūt fiat corā talibus ex inconsideratione durum ē q̄ creat genus peccati venialis quia lingua in lubrico posita ē ⁊ qui nō offendit in verbo hic perfectus ē vir. Jacobi. 3°

De secundo dico q̄ non tenet retractare verbum suum qō p̄posuit in publico. q̄z hoc faciendo mentiretur cum sciat illō quod p̄posuit esse verum. ⁊ non tenetur mentiri p̄pter quodcunq̄z bonuz reddēdum alij. Dz tenetur alio modo illicito reddere sibi famam. vtpote per huiusmodi verba non credatis eum esse talem. male enim dixi ⁊ fatue dixi ⁊ hec quidē vera sunt male dixi. fatue dixi quia nō seruato ordine iuris p̄posui etiā in publico quod non est verum pulicum. ⁊ persuasio ista. non reputetis istum malū bona est. quia quilibet p̄sumēdus est bonus donec p̄betur contrarium iuxta illud extra de scrutinio in ordine faciendo. c. vnico. Humana fragilitas illū quem indignum esse nō nouit dignū debeat extimare. Sed iste nō est p̄batus malus coram istis. ergo huius ē persuadere eis quod ipsi nō reputent eum indignum nec malum.

In tertio membro. dico similiter q̄ non tenetur retractare negationem suam quam negauit in publico verum crimen sibi impositū quia non tenetur quicunq̄z statim in iudicio confiteri se reum nondum convictus. tenetur tamen per quedam verba sobria vt dictum est in p̄ximo articulo restituere famam illi accusati quem indirecte notauit de calumnia dicendo non habeatis cum p̄o calūniatore quia credo q̄ habuit bonam intentionem p̄oponendo vel forte se credidit p̄bare intentum sum ⁊ deceptus fuit. Sed de illo qui negat tale crimen verū sed p̄uatum in publico sibi oppositum nunquid peccat mortaliter. videt q̄ sic. q̄z mētit ⁊ mēdatio pnicioso ⁊ reipub. quia respublica p̄pter eius mendaciū publicum impeditur a punitione ei' iusta ⁊ p̄sona accusati quia per hoc notatur de calūnia. Rō iuste quod iustum ē exequeris. deut°. 16. non ergo respu. omnia mala debet punire. Sed que cum hoc quod sunt punienda potest ista potestas iuste punire talia autem sunt que corā iudice seculari sufficienter possunt p̄bari. Et ideo non

le ditur resp. si diuinuz iudicium excedat iudiciuz eius vt aliqua reseruẽtur diuino iudicio super que nõ potest eẽ iustũ iudiciuz resp. quia homo videt ea que patent deus aũt intuet cor. i. ſz°. 16. ¶Per hoc patz ad obiectionẽ: cũ dicit q ꝓtra rempu. ꝛ cuz dicit q est permitti osuz cõtra accusantẽ dico q nõ ẽ verũ sed ipsemet est sibi pernitiosus qui eo modo ꝓponit quo non deberet ꝓponere imo non deberet nõ ꝓponere. Et ideo imputet sibi si aliqua infamia sequit. quia ipse est cã. nõ autẽ ille negãs. quia defendit innocentiã suaz in publico vbi non ẽ nocens nec habendus est ꝓ nocẽte donec fuerit conuictus. Sed remanet difficultas si peccat mentiendo ꝓ se. duruz videret q quilibet accusatus in publico ab vno statim teneret de necessitate saltis in publico cõfiteri illud. ꝛ sic statim exponere se patibulo in iudicio sanguinis. Sed habendo oculũ nõ tñ ad penã sed ad bonestũ ꝛ inhonestũ nõ apparet q iste honeste ꝛ secundũ rectã rationez debeat cõfiteri cozã tali iudicie. quia ipse plusq̃ quicunq̃ alius accusans singularis aufert sibi famaz. quia cõtenti cõtra se in iudicio credit. Quid ergo. cauta ẽ responsio iuristarũ nego ꝓposita vt proponunt. ꝛ hec quidez sine mendatio possũt dici in ꝓposito quia proponunt in publico ꝛ vt publica ꝛ publice probanda. sic aũt negare ea potest qs si scit ea nõ posse probari in publico. Quod si iudex vrgeat euz vt confiteatur ꝓposituz vel vt publice neget respondere posset q ipse respondit sufficienter ad accusationẽ. ꝛ sicut est modus iurisperitis respondere nec ab illa responsione vult declinare faciat iudex erga accusantez quod iuris est. Sed nunquid si neget intendens tamẽ negare illud vt propositum est. s. vt publicum sicut sacerdos facit de confesso dicens nihil mali sciio istũ feciſſe qui loquitur vt in publico. audiunt autez in alio foro nunquid tenetur ille qui negauit de illa negatione pẽitere. Respõdeo bõarũ mẽtiũ ẽculpã agnoscere vbi culpa nõ ẽ di. 5ª. Ad ei°. ꝛiti tula Greg. ꝛ iõmulto magis vbi dubitat an sit culpa ꝛ q̃lis culpa bone mentis est culpã agnoscere ꝛ ideo i tali casu tuz est post talẽ negationez penitere indistincte de boc tan quam de tali quale est. vtpote sub tali indistinctione si mortale tã q̃z de mortali si veniale tanq̃ de veniali.

Ad argumenta. ad primuz

patet ex isto 3° articulo. Ad secũdum si arguitur de illo qui non seruato ordine iusticie in publico accusat negauit. concedo q ille non tenetur restituere famam accusanti. immo accusans accusato. ꝛ imputet accusans diffamationez sibiipsi. qz ꝛ impudenter ꝛ iniuste egit in publico accusando priuatum. Si autem illud argumentum fiat de mendaciter accusante innocentem qui non potest accusato reddere famam nisi seipsum infamet. patet responsio ex primo articulo questionis. qz non est dignus fama post tale mẽdacium publicum. alius autem dignus est fama. Ideo debet secundum iustitiam sibi reddi.

Ista est distinctio. xv. huius quarti libri. In q̃ magister postq̃z determinauit de penitentia quantũ ad sui quidditatẽ. Hic determiat de ea quãtum ad eius integritatẽ. Et tria facit. Primo enim tãgit quosdã errores ꝛ eos soluit. Secundo quid elemosyne in peccato facte valeant subiungit. Tertio penitẽtiã factã de vno peccato ꝛ non de omnibus non valẽ adiungit. Primuz facit a principio distinctiõis vsq̃z ibi. Ad hoc aũt q̃ obiicit. Secũdũ vsq̃z ibi. Satis arbitror illis esse responsum. Tertium vsq̃z ad finez distinctionis. In speciali sententia magistri stat in tribus ꝓpositionibus quarũ prima ẽ hec. Quinque modis infligunt flagella ꝛ tribulationes ꝛ liberant a pena patienter sustinentes seu punitiones tolerantes. Hanc magister insinuans ꝓponit primo q sicut ex rone ueum est dicere penitentiaz non posse iterari vt supza ꝓ auctoritates ꝓbatũ ẽ. ita erroneuz est dicere q de vno peccato sine alijs põt penitẽtia agi. q̃ quidã dixerũt confirmãtes errorẽ suũ per ꝓphetam Mauz. c. j. qui dixit. Nõ iudicabit de⁹ bis in idip̃z. Ex qua auctoritate arguũt sic. Siquis vnũ peccatũ sacerdoti confiteatur tacitis alijs. ꝛ pniam sibi iniũctaz ꝓ illo perferat nõ debet ꝓ illo vlterius satisfacere. nec penitẽtiã agere. Eliogn deus bis in idip̃m iudicaret dum sacerdos qui vicẽ xp̃i in ecclesia gerit bis ꝓ eodem peccato penitẽtiaz imponeret ergo de vno peccato solo sine alio potest penitẽtia agi. ¶Postea soluit ꝛ dicit q hec auctoritas nõ cogit. intelligit enim de illis soluz q per flagella pnitia corrigũntur ꝛ cõmutant ꝛ pseuerãt in bono. Tales. n. iterum nõ iudicãtur. Secus aũt est de illis qui ꝓ flagellanõ corriguntur vt pharao. Exo. 7. Talib⁹ enim videt iudiciũ incipi in presenti ꝛ terminari in futuro ꝑm. b. Augus. Unde incidẽtaliter adiungit magister quãdaz vtilem distinctionẽ dicens q flagella infliguntur vel ad augmẽta meritoꝝ sicut factũ ẽ in Job. vel ad custodiã virtutis vt ꝓz in paulo cui dat⁹ ẽ stimulus carnis ad Corinth. xij. vel ad corrigẽda peccata. vt Marie. Numeri. xj. Inflicta ẽ lepza. vel ad gloriã dei. vt ꝓz i ceco nato. vel ad initium pene future vt ꝓz in herode q̃ scaturiuit vermibus vt ꝓz Actũ. xv. ¶Postea exponit quasdam auctoritates Hieronymi supza dicto verbo Hanun. qui dicit genus humanũ diluuio. Ge. 7°. sodomitas igne. Gen. 2°. Egyptios mari. Exodi. 14. ꝛ israeli tas in deserto temporaliter punitos ne in eternuz punirentur. vt habetur de pe. dis. iij. quia non punit deus bis in idip̃m. nõ est generaliter intelligẽdum sed de illis q tñ inter flagella pẽituerũt. qui. n. ꝓ flagella tpalia puniunt ꝛ non corriguntur cuz hoc postea eternalit puniuntur. quod cõfirmat auctoritate. b. Joan. q dicit le uia peccata leui ꝛ temporali supplicio puniri. ꝓ leuibus enim nõ punit quis eternaliter. Graua vero ꝛ hic purgari graui supplicio ꝛ i futuro eternaliter puniẽda illa. s. de qb⁹ pniam int flagella non egerũt. Et subdit q illõ fieri in bonis nõ est dubiũ. qz. s. leuia leuiter remunerãtur hic bona. Mo maiora ꝛ hic in futuro remunerabũtur. In malis quidẽ idẽ fit. s. id q boni ꝓ leuib⁹ culpis leuiter puniunt vel hic vel i purgatorio. Mali vero ꝓ leui culpa etiã leuiter puniũtur eternaliter ꝓ accẽs rõne peccati mortalis annexi. Ex quo concludit q dicta auctoritas nihil ꝓ dicta opinione facit. ¶Postea introducit auctoritates sanctorum ꝓ confirmatiõe ꝓdicti erroꝝ. ꝛ primo ponit auctoritatẽ Grego. q dicit vnã ciuitatẽ cõplu ꝛ aliã nõ. sicut dicit Amos. iij. ꝛ ẽ q̃ hõ de vno pcõ pniam agit ꝛ de alio nõ. ¶Postea ponit auctoritatem Ambr. q dicit q si fides desit: pena satisfacit vt possit de aliquo peccato satisfacere. ¶Postea ponit ad idẽ rõnez ipoꝝ q̃ talis ẽ. Aliqs q de vno peccato satisfecit ꝛ penitet alijs peccatis tacitis de quibus postea si cõfessus fuerit nõ videtur rõnabile q de ꝑme iterato satisfaciat. Hec rõnabile videt ꝑm ecclie cõsuetudinẽ ꝓ eodẽ peccato nisi peccatũ iteret vlli pniaz bis imponi. q̃ sibi illa satisfactio qua de vno põ satisfacit ẽ sufficiẽs. ¶Postea ridet ad ista. Et primo ad auctẽ Gre. ẽ. n. intelligẽdũ q gregoꝛi⁹ dicit vnã partẽ ciuitatis cõplui. ꝛ aliaz nõ. nõ q̃ztũ ad crimis veniã. sz q̃ztũ ad operis ꝛ pci desertionẽ. ꝛ sic põt hõ ab actu vni⁹ peccati cessare ꝛ nõ alteri⁹. nõ tñ de vno sine alijs veniã obtiebit sicut in exẽplis declarat. ¶Postea soluit auctẽ Ambro. cũ. n. dicit q pẽa satisfacit vbi fides deest: accipit ibi fidez nõ ꝓ habitu fidei sz ꝓ scia pci. Aliq̃n. n. pen̄ ẽ cui⁹ cõsciaz hõ nõ hz. qz q̃ nõ recolit ꝓ penã flagelli purgatur dũ tñ patiẽter hõ flagella accepter. ¶Postea soluit rõnez cũ. n. obijcit de isto q satisfacit: vtrũ sit ei satisfactio ipo neda. Dic mgr q sic. qz põz satisfactio ñ fuit digna ꝛ va satisfactio. qz ꝑm. b. Augu. satisfacere ẽ pci cãs excidẽ.

ꝛ eoꝝ ſuggeſtiõibus addituꝫ nõ idulgere. q̃ duo nõ facit q̃ in alijs pcis remanet. Scõa ꝓpõ ẽ hec. Elemoſyne q̃s faciũt i mortali pcõ exiſtẽtes nec ſunt meritorie. nec deo placẽtes. ¶Hãc mgr̃ inſinuãs ꝓpõit auctem. b. Augu. q dicit q̃ qdã i pcõ ꝑmanẽtes putant p elemoſynas q̃s faciũt mereri aliquã purgationẽ peccati. ꝓ qõ dñs dicit. date elemoſynã ꝛ ecce oĩa mũda ſũt vobis. q̃ nõ bñ itelligũt. Sũt. n. multa gnã elemoſynarũ. Elemoſynã. n. facit q̃ neĉia amminiſtrat. q peccãti i ſe idulget q̃ ſubditũ ſibi corripit. q̃ ꝓ proximo orat vt pcñ ſibi remittat. ꝛ ſubdit q̃ hec ꝛ multa alia bona p̃ſtãt inimitis. q̃ꝫ ꝓſulĩ coꝝ ſaluti ꝛ nõ volũtati. Inter oẽs aũt elemoſynas maior ẽ dilectio inimici. ſz ẽ ꝑter has maior elemoſyna quã q̃s ſibi facere dz. Vñ q vult p aliquã p̃dictaruz elemoſynarũ pcã ſua mũdare prĩ dz ſibiipi elemoſynã facere. ꝛ aie ſue miſereri. qõ nõ faciũt q̃ i pcis ꝑmanẽt ; ꝛ ſi multas elemoſynas faciũt. q. n. diligit iniquitatẽ odit aiaz ſuã. ſz q ſibiipi mũdationẽ facit ſibiipi elemoſynã exhibet. ꝛ ille ordinate dat elemoſynã qui a ſeipo icipit. ꝛ ſic intelligẽdũ eſt verbũ dñi dicẽtis. oz facere illa. ſ. bona. i. elemoſynas interius ꝛ illa nõ omittere. i. elemoſynas exteri⁹. Ex quo cõcludit q̃ illi qui ꝺ vno peccato ſatiſfaciũt ſine alijs ẽ ite coꝝ ſatiſfactio imponẽda. ¶Poſtea enarrat aliorũ opinionẽ dicẽtiũ. ſ. q̃ illa ſatiſfactio de vno ſine alijs inſufficiẽs fuit. ſ. tẽpore illo quo fiebat. ſed q̃ hic poſtea de alijs peccatis peniteret. ſicut baptiſmus ficte accedenti nõ ꝓdeſt. ſed recedente fictiõe affectũ hz. Confirmãt aũt iſti ſuã opinionem. ¶Primo p auctoritatẽ Auguſtini dicẽtis q̃ deus gram ſuaz alicui cõfert etiã remunerat ꝓra bona facta ante ſtatũ gratie: ꝛ q̃ deus diligit bonũ quod i peccãte plantauit. ꝛ ita ſatiſfactionẽ approbat in ſtatu peccati. Secundo inducit ad hoc idẽ auctoritatẽ. b. Hieron. dicẽtis q̃ deus bona facta in ſtatu peccati remunerat: ꝛ facit peccatoꝛẽ ea metere q̃ ſeminauit. ¶Poſtea oſtẽdit magiſter quõ ꝓdicte auctes intelliguntur de bonis factis i ſtatu gratie que per peccatuz mortificantur. ꝛ poſtea p penitẽtiam reuiuiſcunt. illa. n. deus diligit ꝛ remunerat ꝛ illa metere facit. nõ aũt de illis que fuerũt facta in ſtatu peccati. ¶Poſtea rñdet aliter dicens. q̃ ꝓdicte auctoritates poſſunt intelligi etiã de bonis factis in ſtatu peccati que deus remunerat nõ tamen remuneratione glorie eterne. ſed aliquali remuneratiõe temporali. vel etiam remunerat diminuendo eternũ ſupplicium. Et hoc cõfirmat auctoritate btĩ Augu. dicentis tribulationes ſine peccatis perpeſſas valere. nõ tamen ad gloriam. ſed ad ſupplicij diminutionẽ. Et ſimiliter dicere vĩ q̃ ſine charitate vera pnĩa cẽ nõ põt. Ex quo cõcludit q̃ bona que cũ charitate facta ſunt ꝛ p peccata mortificata nec p pniaz reuiuificata ad eternã remunerationẽ non valẽt. ſz valeãt ad diminutionẽ ſupplicij. qõ ꝓfirmat auctoritate greg. ¶Poſtea cõcludit quaſi ꝓbatum q̃ de vno pcõ ſine alijs non põt pnĩa agi. Improbat ẽt errorẽ ſupra dictũ huic veritati cõtrarium auctoritate b. Aug. dicentis q̃ dñs nunq̃z aliquẽ ſanauit quem totaliter non ſanauit. in quo nos docuit q̃ de vno peccato ſine alias nõ põt fieri pnĩa alias ſequereꝛ q̃ crimino ſo cui inimicus eſſet daret veniam ꝛ q̃ peccatoꝛ ſine timore dei veniam conſequeretur ꝛ q̃ a deo dimidia cõſequereꝛ venia vel etiã itegra abſq̃z vera pnĩa. que omnia ſunt inconuenientia. Ex predictis infero tertiaz ꝓpoſitionez que eſt hec. ¶Nõ valet pnĩa niſi de oĩb⁹ agaꝛ: ꝛ res male acq̃ſita q̃zto citi⁹ reſtituaꝛ. pz er ꝓmiſſis. Addit etiã q̃ ſit vera pnĩa. ſ. illa q̃ ad baptiſmi puritatem ducit. ꝛ q̃ vere vite mutationem facit. q̃ peñ abhoꝛrz ꝛ ſcelus coꝛrigit pp qõ ꝑmanẽs i ope pcĩ verã pniaz bñe non põt. Addit etiam in fine q̃ vera pnĩa agi põt abſq̃z reſtitutiõe q̃ nõ adeſt facultas emendãdi vel reſtituendi. Si aũt adeſt facultas nullo mõ pnĩa vera agi niſi reſtituat. Et tiſz in ſpeciali.

De tribus que i pnĩa conſideranda ſunt.

A perfectione autem penitentie tria obſeruanda ſunt ſcilicet cõpunctio coꝛdis. confeſſio oꝛis. ſatiſfactio operis Unde Joannes os aureum. ¶Perfecta penitentia cogit peccatoꝛem omnia libenter ferre. in coꝛde eius cõtritio in oꝛe confeſſio in opere tota humilitas ¶Hec eſt fructifera penitentia: vt ſicut tribus modis deum offendimus. ſ. coꝛde. oꝛe. ꝛ opere. ita trib⁹ modis ſatiſfaciamus. Sunt enim tres peccati dñe. vt ait Auguſti. ꝛ in coꝛde. ꝛ in facto ꝛ i conſuetudine vel verbo tanquam tres mortes. Una quaſi in domo ſcilicet cum coꝛde cõſentitur libidini. altera quaſi prolata iã extra portam cum in factum procedit libidini aſſẽſio. tertio cum male conſuetudinis tanquam mole premititur animus vel noxie defenſionis clipeo armatur. quaſi in ſepulchro iam ſetens. ¶Hec ſunt tria genera mortuorum que ꝺ us legitur ſuſcitaſſe. ¶Huic ergo triplici morti triplici remedio occurritur. contritione. confeſſione. ſatiſfactione Compunctio nobis cõmendatur ibi. Scindite coꝛda veſtra ꝛ nõ veſtimẽta veſtra. confeſſio ibi. Juſt⁹ i principio ſermonis accuſatoꝛ eſt ſui. Qui coꝛe. n. confitetur qui ſe accuſat. qui execrando malum ſibi imputat. Et ibi effundite coꝛaz illo coꝛda veſtra Et iterum. Confitemini alterutrum peccata veſtra. Satiſfactio a ioãne precipitur vbi ait Facite dignos fructus penitentie ſcilicet vt ſe cũ dũ qualitatẽ ꝛ q̃titatẽ culpe. ſi qualitas ꝛ q̃titas pene. ¶Non enim par debet eſſe fructus bom operis eius qui nihil vel min⁹ peccauit ꝛ eius qui grauius cecidit Ideo diſcretio penitenti valde neceſſaria eſt. vt illa gerat que tradit Augu. dicens. Conſideret qualitatem criminis in loco in tempoꝛe in perſeuerantia in varietate perſone. ꝛ quali hoc fecerit tentatione ꝛ in ipſius vicii multiplici executione. Oꝛtet enim penitere fornicantem ſecundum excellentiam ſui ſtatus vel officii. vel ſecundum modum meretricis. ꝛ in modũ operis ſui. ꝛ qualiter turpitudinem egerit. ſi in loco ſacrato. ſi intempoꝛe oꝛationicõſtituto. vt ſunt feſtiuitates ꝛ tempoꝛa ieiunii Conſideret quantum perſeuerauerit et defleat quod perſeueranter peccauerit. et quanta victus fuerit impugnatione. Sunt enim qui non ſolum non vincuntur ſed vltro ſe peccato offerunt. nec expectant tentationem ſed preueniunt voluptatem ꝛ pertractet ſecum quaz multiplici actione vicii delectabiliter peccauit. Omnis iſta varietas confitenda eſt ꝛ detlenda vt cum cognouerit quod peccatum eſt. cito inueniat deum propicium. In cognoſcen

Di.is.

Jo.oſtom reum.

Augu⁹. ꝺ ſermone babito i mõte.

Aug. in li. ꝺ pẽitentia q̃ accẽdenda ſunt.

do augmentum peccati.inueniat etiam cuius etatis fuerit cuius sapiētie ⁊ ordinis. Immo retur in singulis istis ⁊ sentiat modum criminis. purgās lachrymis omnem qualitatem vicii defleat virtutem qua interim caruit.

Dolendum est enim non solum quod peccauit sed quia se virtute priuauit. Defleat etiā quoniam offendens in vno factus est omnium reus. Ingratus enim exīstit qui plenꝰ virtutibus deum omnino non timuit. In hoc enim quisque pctōr fit culpabilior quo ē deo acceptior. Ideo enim adam plus peccauit.quia omni bono abundauit Alio etiaꝫ modo offendens in vno factus est omnium reus. quia omnis virtus patitur detrimentum ab vno vicio. Ponat se omnino in iudicio ⁊ potestate sacerdotis nihil sui ꝑseruans sibi vt omnia eo iubente paratꝰ sit facere pro recipienda vita'anime que faceret pro euitanda corporis morte.⁊ hoc cum desidero. quia vitam recuperat infinitam. Cum gaudio enim facere debet immortalis futurus que faceret pro diff renda morte moriturus semper deprecetur deum.offerat deo mentē ⁊ cordis contritionem. deinde⁊ quod potest det de possessione.⁊ tunc quod offerat.securꝰ offerat. Respexit dominus ab abel ⁊ ad munera eius prius dicit ab abel quam ad munera eius. In iudicio ergo cordis cōferenda est elemosyna tribuentis. Nec ꝑsideranduꝫ est quantum sed qua mente. qua affectione dat quod potest. Qui ergo sua pctā redimere vult temporalium oblatione prius offerat mentem. Caueat ne ductus verecundia diuidat apud se cōfessionē. vt diuersa diuersis velit sacerdotibus manifestare. Quidam .n. vni celant quod alteri manifestanda ꝑseruāt qđ est se laudare ⁊ ad hipocrisim tendere. et semper venia carere ad quam per frustra putat peruenire. Caueat etiaꝫ ne prius ad dominicum corpus accedat.quam confortet se bona ꝑscientia ⁊ doleat quod nundum audeat sumere quem multum desiderat cibum salutarem Cohibeat etiam se a ludis a spectaculis seculi.qui perfectam vult ꝑsequi remissionis gratiam. Isti sunt digni fructus penitentie animam captiuam elaqueantes ⁊ in libertate seruantes.⁊ infra. Querat anima dignos fructus.⁊ si non dignos penitentie.

Sūt.n. digni fructus virtutum.qui non sufficiunt penitentibus. Penitentia.n.grauiores postulat vt dolore ⁊ gemitibus mortuus impetret vitam. Ex his ostenditur qui sint digni fructus penitentie quibus vera satisfactio expletur.⁊ quod non omnes digni fructꝰ sūt digni fructus pnie. Nō de illa pnia intelligitur q̄ maiꝰ est criminiꝫ. Nō eiꝫ sufficiūt grauiter delinquētibus.que sufficiunt minus vel parum peccātibus.

Nonō ē diuidēda confessio p diuersos sacerdotes.

Que sit falsa satisfactio.

Et sicut sūt digni fructus penitentie ac vera satisfactio.ita ⁊ indigni fructꝰ ⁊ falsa satisfactio.i.falsa penitentia. Ait Grego. Grego. Falsas penitētias dicimꝰ que nō ſm auctoritates sanctoꝝ pro qualitate criminuꝫ imponuntur. Ideoq̄ miles vel negociator vel alicui officio deditus.quod sine peccato exerceri non possit:si culpis grauioribus irretitus ad penitentiā venerit vel qui bona alteriꝰ iniuste detinet: vel qui odium in corde gerit recognoscat se verā penitentiam non posse peragere.nisi negocium relinquat.vel officiū deserat.⁊ odium ex corde dimittat.⁊ bona que iniuste abstulit restituat. Nec tamen desperet:interim quicquid boni facere potest. hortamur vt faciat.vt deus cor illius illustret ad penitētiam.cuiꝰ sit penitentia interior ⁊ exterior. Deq̄ vtraq̄ ꝑ pmissa satis apparet que sit vera ⁊ q̄ sit falsa.

De tribus actionibus penitentie.

Predictis vero adiiciendū est: q̄ tribus modis agitur penitentia.ante baptismum.s. de prioribus peccatis.post baptismum de grauioribus que post cōmittuntur. Est enim penitentia venialium quotidiana. que etiam humilium est ⁊ perfectorum. Unde Augu. Tres sunt actiones penitētie quas mecum eruditio vestra recognoscit. Una est que nouum hominem parturit. donec per baptismum omnium preteritorū ablutio fiat peccatorum.quia nullus sue voluntatis arbiter: nisi peniteat eum veteris vite.nouam inchoare potest.a qua paruuli sunt immunes cum baptizantur.quia nondum possunt vti libero arbitrio.quibꝰ tū ad remissionem originalis peccati ꝑdest eoꝝ fides a quibus offerūtur. Altera est actio penitētie post baptismū que fit ꝑ illis peccatis q̄ legis decalogꝰ cōtinet. Agūt ergo homines penitētiā añ baptismū de peccatis prioribꝰ:ita tū vt ēt baptizentur:sicut Petrus ait. Agite penitētiaꝫ ⁊ baptizetur vnusquisq̄ vestrū in nomine dñi.⁊c. Agūt.n. penitentiam si post baptismuꝫ ita peccauerunt vt excō municari ⁊ recōciliari mereantur. Est etiaꝫ penitētia bonoꝝ ⁊ humiliū fidelium pene quotidiana in qua pectora tundimus dicentes. Dimitte nobis debita nra ⁊c. Neq̄ ea nobis dimitti volumꝰ.que dimissa nobis in baptismo non dubitamꝰ.ſz illa que hūane fragilitati q̄uis pua tū crebra surrepunt.que si collecta ꝑ nos fuerint ita nos grauabūt ⁊ opprimēt sicut vnū aliq̄ grāde peccatū. Quid .n. interē ad naufragiū.an vno grādi fluctu nauis operiat ⁊ obruat.an paulatim surrepēs aqua ī sētinā ꝑ negligētiū culpā impleat nauem ⁊ sub-

Augus. ad felicianum

In actuꝰ apostoloruꝫ.

Nō mltitudo venialium ita aggrauat sicut vnū grāde peccm.

mergaſ. Jō ieiuniū ⁊ elemosine ⁊ orationes inuigilēt. In quib⁹ cū dicimus dimitte nobis debita nostra ⁊ cetera. manifestam⁹ nos habere qñ nobis dimittaſ. ⁊ in his verbis humiliātes aias nr̄as quottidianaz agere penitentiam non cessamus.

De satisfactione venialium.

Que autem provenialibus sit satisfactio sufficiens. Aug. insinuat ita inquiens in enchi. De quotidianis ⁊ breuibus leuibusque peccatis sine qbus hec vita non ducit quotidiana oro fidelium satisfacit. Eorū enī est dicere. pater noster qui es in celis ⁊ cetera Delet omnino hec oratio minima ⁊ quottidiana peccata. Delet ⁊ illa quibus vita fidelium ēt scelerate gesta. sed penitendo in melius cōmutata discedit. sicut veraciter dicitur. dimitte nobis debita nostra ita veraciter dicatur. sicut⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. i. sic fiat qđ dicitur. qz⁊ ipa elemosina ē veniā petētibus omnino ignoscere. Ex his aliisqz premissis iam facile est intelligere que pro venialibus sit exhibenda satisfactio. Sufficit enīz dominica oratio cū ieiunio aliquo ⁊ elemosinis. sic tū vt pcedat contritio aliquātula ⁊ addatur cōfessio si assit facultas. de qua cōfessione post tractabitur. Pro grauioribus vero peccatis hec etiā in satisfactiōe adhibenda sunt. sz multo vehementi⁹ atqz districtius qz vt ait Aug. ad agendū penitentiā nō sufficit mores in melius cōmutare ⁊ a malis factis recedere. nisi de his que facta sunt satisfaciat dño p penitētie dolorē. p hūilitatis gemitū. p contriti cordis sacrificiū coopātibus elemosinis

Aug. in li. de pnia

A perfectione aūt penitentie. ⁊c. Circa istā di. quero. vtrū ista tria cōtritio cōfessio ⁊ satisfactio sint partes penitentie pbo q nō. petū est simplex defectus ergo pōt cōpetere sibi simplex remediū. pnīa est tale remediuz g ⁊c. Jtē si eēnt partes pnie aut ergo integrales aut subiectiue. ⁊ accipio integrales cōiter ad partes essentiales ⁊ quantitatiuas. nō integrales. qz totū nō pdicaſ de tali parte conteri aūt est penitere: ⁊ cōfiteri est penitere ⁊ satisfacere est penitere. g ⁊c. Nec sunt partes subiectiue: quia in qualibet parte subiectiua saluaſ ratio totius sine alia parte sor. n. est perfecte homo dato q plures nō essent in specie humana: sz in contritione sine alijs nō saluaſ perfecte rō penitentie. ergo ⁊ cetera.

Item si essent partes penitentie aut penitentie virtutis aut penitentie sacramēti. nō primū qz penitentia virtus est simplex forma in anima quia spūalis. ⁊ per pns indiuisibilis cōsimiliter cōfessio ⁊ satisfactio non sunt spiritualia sed sensibilia extra mentē. Nec 2m qz omne sacramentū ē signū sensibile vel cōsistit in signo sensibili. cōtritio nō est aliquid sensibile: sed spirituale quid in anima ergo nō est pars sacramenti. Jteꝫ nulla pars est posterior naturali ordine suo toto. sz penitentiaz sacramentū sequiſ naturali ordine satisfactio. ergo ⁊c. Jteꝫ fructus nō est pars eius cuius est fructus. pz exemplo. vt pomū nō ē ps arboris ⁊ rōe. qz fructꝰ est vltimū qđ expectaſ de eo cuiꝰ ē fructꝰ nulla āt pars eiꝰ ē tale vltimū sed satisfactio est fructꝰ pnie. ſm glosaz. super illō Matħ. Facite dignos fructꝰ pnie. scōz sniaz Augu. de vera ⁊ falsa pnīa. ⁊ ponit in ista dis. c. 2°.

Cōtra magr̄ in lr̄a q dicit qđ ad perfectionem pnie ista tria requirunt ad perfectionē alicuiꝰ intrinsece loquēdo aliqua plura niſi vt sint aliquo modo ptes eius.

Hic intelligēdū ē. q⁹ preter istū modū quo accipitur pnīa. p sacramēto pnie: penitētia vel magis penitere pōt multipliciter aliter accipi. sicut habeſ ex dictis di. 14. q. 3ª cōtingit habere iusticiā quandaz vindicatiuā peti proprij. Et proximū ci ē actꝰ proprꝰ eius illicitꝰ q ē qđā velle impatiuū pene vt culpā vindicaſ. in 3° gradu ē effectꝰ primꝰ istiꝰ actus eliciti q effectus ē actus aligs vel actus aligs ad quē vel ad quos seqt̄ pena vindicatiua. nō. n. pōt volūtas p actū volēdi ipare penā niſi p⁹ ipādo cām pene. qz passiōes nō sunt i ptāte volūtatis niſi mediātib⁹ actib⁹. 4° ⁊ vltio seqtur pēa pns istū actū impatū ab isto actu elicito ipsius pnie virtuſ. ⁊ ista pena ē effectꝰ remotꝰ illiꝰ actꝰ eliciti. Jsz āt distinctio istoꝝ oium p posse separari ab iuicē. pt n. virtꝰ illa eē sine actu suo elicito pz de se ⁊ ecōuerso. qz vt dictū ē pmus actus cōformis recte rōni natus generare vtutē pōt bñ añ̄ aligd vtutis hēaſ: qz ē gnāti⁹ pmi gradus vtutis. Cōsilr actus ille elicitus q est scōs pōt eē sine 3°. i. sine actu impato. qz ñ statiz ad actū impij in volūtate sequiſ actꝰ q impaſ. qz iperās nō ē oīpotēs. Et eo 3m illud pōt eē sine 2°. s. actus aligs cātinuus pene sine actu volūtatis iperāte actū istū. sicut pōt hēre qs detestationē pcī a se cōmissi imediate ex ptēplatiōe dei. sz nō impet talē actū elici vt vindicatiuū culpe Jpōt ēt eē 3m sine 4°. qz nō semp ad actus illos q essent nati gnāre penā. sequiſ pena ppter aliquā idispositionem forte in ipa potētia susceptiua pene. sicut nō semper ad volitionē vel odiū peccati cōmissi sequiſ tristitia vt pz⁹ dcm̄ ē. Jpōt ēt 4m separari a 3°. qz illa pena pōt eē sine actu illo ordiato q natꝰ eēt penā illā cāre. qz ille actus vt ordiatus nō ē cā pcisa gnātiōis pene illius g istoꝝ qōlibz sine quolz eē pōt. ⁊ q̄lz duo vel tria. sine qlibz vel qbuslibz alijs. Ad ppom de⁹ vocabulo penitē. ppe vt dcm̄ ē p⁹ ē penā tenē. tenere aūt ic̄ludit et actionē tenētis. s. q volūtarie teneat ⁊ applicationē pene sibi q in se teneat. Jpōt g hīt⁹ ille dici pnīa. qz qdaz habitualis tenētia pene. sicut pncipiū habitaliꝫ ic̄linās ad istigēdaz sibi penā volūtarie ⁊ actus eiꝰ elicitꝰ pōt dici pnīa actualis vel pēitere. qz qōdā velle istictiuū pene sibiipi. Et actꝰ ille primꝰ iperatꝰ ab actu elicito iustitie pōt dici pēitere. qz ē volūtarie hīe in se penaz saltē in cā sua. nec aliſ pōt eq̄ pncipēliꝫ volūtarie hāi sicut i cā. 4m s. puniri pēa sequēte actū illū nō ē ppe penitere: sz magis vt ita dicā peniteri. i. penā teneri vel vsitatiꝰ puniri. Ad ppom tria pdicta nullo⁹ sūt ptes pēitētie vtutis: vt argutū ē ad pncipale. qz illud ē qdā forma simpleri volūtate vt charitas vel q̄cūqz alia iustitia. Et paliud pz. qz illud ē pmanēs sicut pmanētia ptinz ad vtutē. contritio aūt confessio ⁊ satisfactio sūt qdā habitia eē in fieri. pmanēs āt nō ostat ex ptib⁹ habitib⁹ eē in fieri. Jtē ista duo scōa. s. confessio ⁊ satisfa° ñ sūt i volūtate vt isbo. sz sūt qdā exteriora. Cōsilr dico q ñ sūt ptes pnie 2°. dcē qz ⁊ actus ille ē qdā actꝰ simplex sicē actꝰ vtutis simplicis. pz ēt ex alio qz ille actꝰ ē imediate ipiꝰ volūtatis vt elicitꝰ a volūtate. sz confessio ⁊ satisfa° nō sūt actus imediate eliciti a volūtate sz ipati. sz loq̄ndo d pnīa 3°. s. put ē cā pria ipiꝰ pene istigēde q̄ cā ē actꝰ ipatus ab actu pnie vtutē. istiꝰ ptes pnt pōi ista tria. ⁊ silr istiꝰ grti qđ ē pūiri ptes pnt pōi tres pene q cōcomittāt istos tres actꝰ. ⁊ 4° iustia pmutatiua vlr respicit eqlitatē i cōmutatiōe nō rei. sz magis fm rectā rōnē. g 4° iustia pūitiua q ē qdā pmutatiua i pūitiōe respic penā eqlē siue pmēsuratā illi culpe. ⁊ 4 fm rectā rōnē illiꝰ legis fm quā ipa ē vindicatiua. ler āt illa sz quā pnīa vtus ē vindicatiua dictat culpā obere ordiari. ⁊ p penā intrinsecā tristitie ⁊ p pe

nã extrinsecã dupliceꝫ vẽcũdie. s. ꝛ afflictiõis siue laboris corporalis sicut colligit ex diuersis scripturis que continẽt legẽ illã. ꝯ illa pẽa siue pũiri qõ rñdet cũpe integrat trib⁹ pẽis. Et ꝑsiꝫ cã. prima istiꝰ pene oꝫ q integretur ex cãis ꝓpꝛijs istaꝝ penaꝝ. Cã aũt ꝓpa tristitie interioris ẽ detestatio pci cõmissi a se. siue displicẽtia de pcõ ꝛ bi cludit duas cãs ptiales. s. cõsiderationẽ pci cõmissi. ꝛ uolutionẽ eius. ꝛ inter istas ꝑncipalioꝫ est cã uolutio. ipa ẽr posita necio ponit aliã nõ ecõuersio. Itẽ ꝯ actus. q ẽ ꝓpria cã. pria tristitie dr ꝓtritio. scõs actus q ẽ cã. pria erubescẽtie vel vẽcũdie dr ꝑfessio vbi pñs occultũ ꝓpalat boi. ʒª cã. pria vel. ꝓpa tertie pene ẽ opª aliqõ laboriosũ vel penale. Sicꝯ pẽa ꝑfecta corrũpẽs culpe ꝑm iusticiã vindicatiuã hꝫ tres pẽas ptiales q̃ sũt ptes vnius pũitiõis ꝑfecte eo mõ quo tres restõnes cẽnt partes vnius restõnis ꝑfecte illi q fuisset triplr dãnificatus. ita tres actus ad quos sequũt isti tres pene sũt ptes vnius cãe sufficiẽtis. prie respectu pene cõdigne. De pnia sacrõ dico. q ista tria nullo mõ sũt ptes eius. quia vt dictũ ẽ di. 14. q. 4. Pnia sacrm ẽ illa absolutio sacrãlis facta certis vbis ꝛc. Huius ãt nª ps ẽ ꝓtritio q̃ ẽ qõdã spũale in aĩa. neqꝫ ꝑfessio. q nihil ẽ ipius sñie sacerdotis. ſz actus rei accusantꝫ se neqꝫ satisfactio. ſz segꝫ illã absolutionẽ sacrãlẽ. Hec tñ tria ad sacrm pnie ad hꝫ vt digne recipiat regrũt vel pũa vl seq̃ntia. Simplr n. regrit ꝑfessio. q sacerdos nõ absoluit arbitrarie nisi ꝓus reus sibi fuerit accusatus i foro illo. Nõ ẽ ꝛ vtilis illa absolutio nisi ꝓcedat i ꝓtẽte aliq̃ ꝓtritio vel attritõ rõ istius diuiũctiõis patet ex dictꝫ. s. Sufficit. n. q aliq̃ displicẽtia ſz iformis ꝓcedat. ꝛ tũc ille capax ẽ absoluti onis sacrãl. ꝛ ꝑ illã fit ꝓtriª satisfiª ãt dꝫ segꝫ sacrꝫ pnie ad hoc vt hẽat efficaciã. ꝛ bi telligẽ re vel i voto nisi iudex posset ꝓpẽdere illas penas alias ꝓcedẽtes sufficer ad totalis pene solutionẽ. ista. n sñia sacerdotꝫ sic absoluit quod tamen ligat. absoluit quidem a debito pene eterne. Dꝫ ligat ad solutionẽ pene tpalis nisi fit sufficiẽter ia soluta. ipa ẽt vel nullo⁹ absoluit. vel saltẽ nõ efficaciter nisi ille reus sit i se debito⁹ dispositꝰ. q sacrm ẽ signũ absolutiõis intiorꝭ q̃ intioꝝ nõ ꝓcomittat nisi sit debita dispõ in mẽte istiꝰ absoluẽdi.

Ad argumenta Ad ꝑmũ nõ sequit si pen̄ sit simplex. ꝯ re mediũ vindicatiuũ vel vindicta pene dꝫ cẽ simplex. iuste n. põt legislator statuere multas pẽas ptiales corrñdẽ tãꝯ vnã vindictã integrã vni pcõ. Ad ꝛm dico q pnia ʒ⁰⁰ dicta vel pẽa ꝑ 4⁰⁰ corrñdẽs alicui pcõ põt accipi duplr. vnoꝰ ꝓ totali adeq̃te corrñte. ꝛ sic vnica penitẽtia ꝛ vna pẽa corrñdẽt vni culpe. Et illud si hꝫ ptes se hꝫ ad illas sicut ad ptes integrales. Alioꝰ põt accipi pnia ʒ⁰⁰ dicta vel pẽa 4⁰⁰ ꝓ gnãli rõne ei⁹ qõ ẽ tenere penã vel puniri ꝓ culpa. ſz nõ adeq̃te. Et hꝫ mõ ẽ totum vle ad illa q̃ sũt ptes integrales ꝑ⁰⁰. hꝫ ꝑz i ex⁰. Esto q aliqs occidat aliũ. iusta põt cẽ ler q pẽa corporali pũiatur ꝛ pẽa pecũiaria reddẽda amicis dicti occisi. ꝛ vtrũque istoꝝ ẽ pẽa. ꝛ pena ꝓ hõicidio põt dici vlis respectu pene corꝑalis ꝛ pene pecuniarie. q: vtrũqꝫ illoꝝ ẽ pẽa ꝛ ꝓ isto pcõ. Alioꝰ accipiẽdo penã ꝓ hõicidio ꝓ pena totali corrñdẽte illi culpe. Sic nec pũitio corꝑalis tñ nec pecũiaria tñ ẽ pẽa illa. ſz qõlibꝫ istoꝝ ẽ ps integralis illius pene. Et ꝑm hꝫ ꝑz quõ pnia põicat q quolibꝫ istoꝝ triuꝫ diuisiꝫ accipiẽdo ꝓ tenẽtia alicui⁹ pene corrñdẽtis culpe. ſz ne totaliẽ adeq̃te. Et quõ ex alia pte nullũ istoꝝ sine alio integrat penitentiam intellige vt ẽ adequata culpe. Ad tertium patet q neqꝫ sũt partes sacrã penitẽtie neqꝫ pnie vtuꝫ. nec ẽr actus illius vtuꝫ. ſz actª iperati ab illa vtute. qẽ actus. primª pũitiuus ꝛ pene cõmitãtes ea sũt ptes effectus remoti actus pnie. tñ actª elicit⁹ pnie posset aliquõ dici hꝫ ptes istas nõ formalr ſz ꝗsi cãlr. ꝓ ꝗto ipe ẽ aliquõ distincte. vt impar istã partẽ ꝛ illã. ꝛ hꝫ mõ remotissime posset dici ptes ipius vir

tutis pnie. vt ieliat ad oẽs istas iſligendas. Ad 4ᵐ dico q pnie virtuꝫ ꝛ actus eius elicitꝰ ꝛ actus eius impati opus exterius laboriosuꝫ ẽ fructus. ꝛ hoc mõ dꝫ intelligi õ ope exteriori opato. Et ꝓcedo q illud opus exterius nõ ẽ ps pnie aliquo istoꝝ triũ modoꝝ dictꝝ. tñ est ps eius qõ ẽ puniri. qõ ẽ ꝗrũ int illa ꝑs numerata. ꝛ nõ ẽ incõueniẽs idẽ cẽ ptẽ ꝑtis ꝛ fructũ posteriꝭ.

Secundo quero vtrum remissio vl expulsio cũpe ꝛ ifusio gre sint vna simplex mutatio? vt q nõ. Aug. de vꝫ ꝛ falsa pnia ꝛ ponit i ꝛa huius di. c. 2. Doledũ ẽ pcõri nõ solũ q peccauit. ſz qr se vtute puauit. Ex quo ſegꝫ q peccare nõ ẽ se fortalr puare vtute. nec pñs formalr ẽ ꝑfectio vtutis. Dꝫ infusio gre q̃ ẽ virtus si ẽ formalr expulsio alicuius ꝑfectiõis nõ ẽ nisi ꝑfectiõis. ꝓpe. ꝯ nõ ẽ ipa expulsio culpe. ꝯ sicut ẽ alia materia doloris ꝓfectio virtutis ꝛ ipa culpa. ergo per oppositum expulsiõ culpe virtutis ſqꝫ restitutio est alia ꝛ alia materia gaudii. Itẽz in moralib⁹ corruptio vitij ẽ alia mutatio ab inductione virtutis. ꝯ similiter hic. ꝓbatio añcedentis vitiũ ẽ quedaꝫ qualitas positiua. vt timiditas vel pudicitas. nõ enim ois carẽs fortitudine est timidus. sed habẽs hituꝫ inclinantẽ ad timẽdũ. nec ois carẽs liberalitate ẽ parc⁹. sed qui acquisiuit habitũ ex frequẽter parce agere. patet ẽt inducendo in vicijs q: extrema inclinant potentias virtualiter ad habitus sibi cõformes. sicut media ad actus sibi cõformes ꝛ ista inclinatio nõ est per solã ꝓuationẽ. sed quãdo sunt forme positiue apposite quarũ vna succedit alij unt alie mutationes. q: quattuor temim. vt ꝑz in alterationib⁹ a contrario in ꝓtrariũ. Itẽ generatio ꝛ corruptio sũt due mutatiões ꝓpter quattuor terminos. s. duas ꝓuationes ꝛ duas formas. hic autẽ est corruptio peccati qõ infuit. ꝛ quedã generatio in esse gratuito quando gra infundit. ergo due mutatiões. Itẽ dispositio ꝛ illõ ad qõ disponit nõ sunt idẽ. expulsio culpe disponit ad infusionẽ gre ꝓ batio. q: per expulsiõez culpe est nõ inimic⁹ per infusionẽ vero gratie ẽ amicus sed nõ esse inimicũ dispõit ad ad eẽ amicuꝫ. Et posset exhoc formari rõ ꝑncipalis. q: nõ ẽ idẽ desinere eẽ inimicũ. ꝛ incipere eẽ amicum ſz per expulsiõem culpe desinit esse inimicus per infusionem gre incipit eẽ amicus. ergo ꝛẽ. Contra. si expulsio culpe sit alia mutatio ab infusione. gratie: aut ergo erit mutatio positiua vel ꝓuatiua. vel vt alij loquũtur deperditiua vel acquisitiua. Nõ acquisitiua. q: mutationis positiue terminꝰ ad quẽ est aliqd positiuũ. illius autẽ expulsionis terminus ad quẽ positiuus nõ ẽ aliꝰ a gra. nec ꝓuatiua. q: tũc terminus a quo esset positiuꝰ sed culpa nõ est aliquid positiuũ. ergo ꝛẽ. Itẽ si sit alia mutatio hec ꝛ illa aliquẽ ordinẽ habebunt inter se ꝑoris ꝛ posteriꝭ q: ordinatur ad eundẽ finẽ ꝛ nõ exequo. q: nõ eque immediate attingũt illuꝫ. sed nõ est ibi dare ordinẽ. ergo ꝛẽ. ꝓbõ minoꝛis. q: si expulsio esset ꝑoꝛ natura. ergo illo ꝑioꝛi esset ille nõ inimicus. ꝛ tñ nõ amicus. q: nõ babẽs gram sine qua nullus est amicus Si ẽt infusio gratie cẽt ꝑor in illo ꝑori esset amicus q: habens gratiã. ꝛ tñ inimicus: q: bis adhuc culpam.

Respõdeo Nec sit prima ꝓclusio. q infusio gratie ꝛ expulsio culpe seu magis ꝓprie loquendo remissio culpe non sunt simpliciter vna mutatio hoc ꝓbatur quadruplr. primo sic ideꝫ simplr nõ põt plurificari ꝛ nõ plurificari ꝛ hoc accipiendo vniformiter identitatẽ ꝛ plurificationẽ. puta si realiter realiter. ꝛ si rõne rõne. hoc enim includit oppmm ꝑmi ꝑncipij. q: idẽ vt ẽ idẽ cẽt vnũ ꝛ nõ vnũ. Dꝫ remissiões culparũ sunt multe qñ nõ est nisi vna infusio gratie. Eo enim mõ quo quis dicitur peccato⁹ post actũ peccati trãseuntẽ dicitur peccator a multis culpis postꝫ multas cõmisit. ꝛ illarũ quelibet habet ꝓpꝛi

am remissionez. q; quelibet remissio posset eē sine alia si tm̄ illaz culpā cōmisisset ⁊ nō aliaz. Itē 2° sic. Idez ñ separaī ab eodē accipiendo vnifozmiter identitatem ⁊ separationē. puta si realiter realiter. ⁊ si rōne rōne q; ēt hoc includit opposituz pzimi p̄ncipij. s. q; idez vt est idē simul sit ⁊ nō sit. Sed remissio culpe ⁊ infusio gratie possunt ab inuicē separari. pbaī tā coparando pzimuz ad secundū' q̄z cōuersio posset eniz in statu innocentie in gēnere humano. ⁊ ita factū est in angelis qui nō peccauerūt gr̄a infundi absq; culpe remissiōe. q; nulla culpa infuit, similiter pōt culpa remitti absq; hoc q̄ gratia infundaī. pōt enim deus de potentia absoluta hominē creare i puris naturalib⁹ sine culpa ⁊ sine gratia ergo ⁊ post lapsuz talē reparare ⁊ ita remittere culpaz sine infusione gratie. Euidentia istius rōnis patet supza in. q. de circuncisione di. p̄ma. 3° sic culpa et gratia nō sunt formaliter opposita nec formaliter repugnantia. probatio q; tunc agens effectiue vel defectiue potēs super esse vnius posset effectiue vl' defectiue super nō esse alterius. vt pz vniuersaliter in incōpossibilibus, voluntas aūt creata pōt effectiue vel defectiue super esse culpe. q; ab ipa est culpa ergo ipsa posset effectiue vel defectiue super nō esse gratie. qō est falsuz q; gratia nō destruitur nisi adnihiletur sed creatura nō potest aliquid adnihilare Patet ergo pzima pzopō. s. q̄ non est formaliter repugnantia inter culpā ⁊ gratiaz sed non est vnica mutatio ab aliquo vt terminо a q° ad aliuā vt ad terminuz ad quez nisi illa sint formaliter repugnantia ergo ⁊c. 4° sic. vna mutatio non est ad formā positiuā nisi a propria pzīatione eius culpa vt ab ea post actuz dicitur aliquis peccator nō est propria pzīatio gratie quia vnica gratia non habet nisi vnicaz pzīationez, multe autem sunt culpe boc modo vt dictū est in pzima ratione. Nec vz instantia contra maiozem q; aliqua mutatio habet vtrunq; terminum positiuuz. quia istius mutationis que est ad gratiam p se terminus a quo est pzīatio per consequens propria pzīatio termini ad quem. scōa conclusio est ħ. infusio gratie ⁊ remissio culpe non sunt due mutatiōes reales hoc pzobatur. quia infusio gratie est mutatio realis q; inter pzīationem formе realis ad formam illam, remissio autem culpe non est mutatio realis ergo ⁊ cetera. Maioz huius est pzobata ⁊ ex hoc patet quia hec ē vna mutatio realis Minoz indiget probatione, vbi est intelligendum q; si poneretur peccatuz actuale esse corruptio vel pzīatio formе alicui⁹ gradus nature vel rectitudis naturalis vel cuiuscūq; positi pzopzij tē expulsio culpe esset restitutio istius positiui quod culpa pzīabat: ⁊ tunc posset illa expulsio eē mutatio realis ⁊ positiua a pzīatione rectitudinis hui⁹ ad ipsam rectitudinem sed hoc est impzobatuz scōo libzo vel de 35 questione vnica quia natura intellectualis incorruptibilis per quancūq; actionem sui ⁊ sicut tota natura ita ⁊ quicunque gradus quia si vnus gradus posset corrumpi ab illa natura per aliquam actionem sui sequeretur quod per actiones aliquotiens iteratas posset totaliter corrumpi vnde illō Augustini. encbi. peccatum in tantum est malum inquantum adimit deo bonū. debet intelligi non quod adimat de bonitate nature inesse pzimo. quia defectus effectus contingentis non repugnat cause quia nec repugnat effectui contingenti cui magis videretur repugnare sed debet intelligi de adimere bonum in actu secundo non quidem quod inest sed quod deberet inesse. Si etiam poneretur q; aliqua macula remaneat in anima propria peccato actuali: et quod illa expelleretur in penitentia tūc posz pōi remissio culpe mutatio real' ab illa culpa adcarentiam eius. sed hoc impzobatum est supza di. 14 q. i. arti. p̄mo. vbi ostensum est q; post actuz culpe trāsitum interiorem ⁊ exteriorem pter iniustitiam habitualem que est carentia gratie ⁊ vnica in vna aīa nō remanet aliqua iniustitia actualis, ppzia a q̄ dicaī potō tali pōō. q; anima nō ē imediate receptiua illius obligatis que nata ē ineē i peccato actuali. sed tm̄ mediate actu i quo, primo fit illa obligtas q̄ post actū trāseuntē tm̄ remanet aīa obligata ad penā propriā correspōdentē illi culpe ꝓmisse. ⁊ ista obligatio dī reat⁹ ille qui manet i aīa post q̄z transit act⁹ peccati intrinseci ⁊ extrinseci Ex hoc pōt probari minoz rationis illi⁹ pzeaccepte sic. Obligatio ad penā pzo culpa cōmissa nō ē aliquid realē i aīa post actū pteritū. sed ē tm̄ relatio rōnis in obiecto volito vt volitū. q̄ remissio q̄ est ab obligatiōe ista ad nō obligationē nō est mutatio realis. ꝓña pz. q; non ē mutatio realis nisi sit in terminum realē positiū vel pzīationē realē. Ulis declaratur. q; sicut volituz a me p hoc q̄ ē a me volitū nullā hz formā realē nouā absoluta vel relatiuam sed tm̄ relationē rationis correspōdentem reali volitiōi in me. ita p hoc q̄ aliquis ē volitus vel ordinatus ad penā a voluntate diuina post q̄z cōmisit culpam cū culpa non remaneat nec aliquod reale positiuum vel pzīatiuum. nec aliqua relatio realis fundata super culpam remanebit sz tm̄ relatio rationis: ⁊ hoc indifferenter accipiēdo relationez rationis pzo obiecto volito sicut pzo obiecto intellecto. vt dictum ē in pmo libzo di. 45. questiōe vnica. quia non magis est realis collatio obiecti voliti per actum voluntatis ad aliud q̄z collatio obiecti intellecti ad aliud per actum intellect⁹.

Contra hoc nō est transitus a cōtradictozio in cōtradictozium sine aliqua mutatione. sz quando isti remittitur culpa est transitus talis. ergo ⁊c. Maioz patet. q; si nulla ē mutatio non ē ratio quare magis nunc pars vna cōtradictionis ē vera q̄z alia. ⁊ pzius alia vera magis q̄z nunc. ⁊ potest hec pzobatio vlterius deduci: quia talis trāsitus non potest eē sine mutatiōe reali. q; mutatio rationis oportet q; reducaī ad aliquā mutationē realem. Minoz pzobaī. quia antecedz culpa remittat iste ē ordinatus ad penam ⁊ dignus pena. quādo remittit non ordinaī ad penam nec est dignus pena. Et confirmatur quia ante remissionē intellectus diuinus scit ipsum esse puniendum. ergo illud scitum est verū. post remissionem autem scit illū non esse puniendum. ergo illud est verum ergo est trāsitus. Et potest argui ex conclusione pzobata vlterius. q; cū ista mutatio nō sit in voluntate diuina, nec in actu eius. ergo inerit ista cui culpa remittitur, ⁊ per cōsequens remissio culpe in isto fm̄ pzo pziam rationez eius est aliqua mutatio. Respōdeo. hic pzimo videndum est aliquid de voluntate creata posita ad propositum applicandum. voluntas creata: sz non possit simul velle affirmationem ⁊ negationem eidem pzo simul. tamen potest non simul velle illa eidem pzo simul. scilicet per diuersos actus sibi inuicem succedentes. ⁊ potest simul velle illa eidem non pzo simul. ⁊ hoc eidem nullo modo in se variato ante terminum voliti onis. patet si simul considerem idem pzo diuersis nunc ⁊ pzo illis oppositis velit sibi competere. Sed nec necesse est illud cui vult affirmationem ⁊ negationem. pzo diuersis nunc variari ex illa volitione nisi illa sit causa sufficiens illozum amboz oppositoz ⁊ sit volitio absoluta non conditionata. si enim non posset eē causa illozum oppositoz ⁊ sit volitio absoluta ytpote si ambo non sint causabilia extra. quia sunt tm̄ entia rationis ⁊ vt volo huic dominium vel aliquid tale quod non est causabile realiter in illo vel si illud volitum isti est causabile. non tamen ab hac voluntate vt volo isti beatitudinē que est quoddam reale causabile in isto nō tamen a voluntate mea. Si etiam sit causabile realiter in isto. ⁊ a voluntate mera imperante causabile: illud velim tamen isti conditionaliter pzo .a. ⁊ oppositum

p.b.ineſſe conditionaliter nō oportet hoc oppoſitum in eſſe p. a. nec illud pro.b.ineſſe iſti: niſi conditio ſtet pro vtroq; vel altero. Ad propoſitum dico q; que cunq; abſoluta obiecta exceptis peccatis ⁊ generaliter inordinate volitis. volūtas creata p̄t velle p eodē nūc vel p alio ⁊ alio. ⁊ hoc ſiue vno actu ſiue diuerſis. volūtas diuina pōt eadē vno actu velle eidē p eiſdē nūc vno vel diuerſis vna volitiōe realiter ſz diuerſis ſcōz rōnez. q; volūtatē eē limitatā ad aliqua ꝓpria oba ſcōa ria p̄ciſe. ita q; in alio nō poſſit ē impfectiōis in volūtate ⁊ per ꝓñs p diuerſis inflātibus pōt velle affirmationē ⁊ negationē. iſti nullo mō i ſe variato. a. in actū volitio nis. ⁊ hoc magis pōt q; volūtas creata. q; minus dependet eternū a tpali q; actꝰ temporalis a tēporali im mo nō dependet q; ſi illa affirmatio ⁊ negatio qua vult illa volūtas iſti nō variato i ſe vnū p. a. ⁊ alterū pro. b. ſint ſimpliciter cauſabilia puta q; ſunt realia. ſequit q; ſunt cauſabila a volūtate diuina. q; eſt oipotens. ſed ſi nō ſint cābilia vel volūtas illa velit tm̄ alterū vel am bo cōditionaliter. ſequit q; illa volūtas volet iſti vnuz oppoſitū p. a. ⁊ aliud pro. b. ⁊ ſine oi iſtius mutatiōe ſine ēt oi mutatione ſui in ſe et in actu ſuo et ſine mutatione obiecti vt obiectum eſt. quia ⁊ volitio ⁊ obm vt volūtati obiciť habet eē in eternitate nec poſſet obz variari vt obiciť actui ſine variatione actꝰ. Ex hoc q; ſequit q; voluntas diuina pōt velle iſti affirmationē dicatur. c. pro inſtanti. a. ⁊ eidem negationez dicatur d. p inſtāti. b. abſq; oi mutatiōe in volūtate diuina vl̄ in obo vt obm eſt vel in aliquo extra. Et hoc ſi inter il la oppoſita nō ſit nata eē mutatio. puta q; affirmatio nō eſt niſi tm̄ affirmatio rōnis ⁊ per ꝓñs negatio ē tm̄ negatio entis rōnis. vel ſi volūtas non velit illa niſi ſi tm̄ ꝓditionaliter vel ambo vel alteruz. Sed q; nul luz ens rōnis ē nouū niſi per nouū actuz volūtatis vl̄ intellectꝰ iſta cōditio. ſ. de enter rōnis nō ſaluat trāſitū a contradictorio in cōtradictoriū ſine mutatiōe. Iz non ſit mutatio inter illa que ſunt rōnis tamē inter actuz ⁊ nō actū. ꝓpter ergo omnipotentiā volūtatis diuine nullo mō pōt velle iſti. c. p. a. ⁊. d. p. b. ſine mutatiōe aliqua in iſto. ⁊ hoc ſi velit illa volitiōe efficaci ⁊ abſo luta. ſed ſi velit ambox vel alterū cōditionaliter ⁊ cōdi tio nō exiſtat tūc nō regriť mutatio. volūtas aūt creata q; nō eſt omp̄s pōt abſolute velle eidē nō variato. c. p a. ⁊. d. pro. b. ⁊ ſine aliqua mutatione p̄cedēte vel ſequē te. Ad formā g̃ rōnis cōcedo maiorē ꝓprie accipien do trāſitū. ſed minorē iſto mō nego. q; volūtas diuina pro inſtāti. a. pro quo iſte peccat: ⁊ pro toto tpe habito vſq; ad inſtās. b. vult illū cē puniēdū nō ꝓut puniēdū eſt participium futuri temporis paſſiui. ſed ꝓut eſt no men. i. vult illum eſſe dignum puniri quod nihil aliō eſt niſi velle punire iſtum pro tūc. ⁊ hoc volitione con ditionata. videlicet ſi fiat in termino vel ſi in inſtāti. b. peniteat vult iſtum pro tunc ⁊ p toto tpe hito vſq; ad inſtans noui peccati non eſſe puniēdum. qō eſt velle iſtum conditionaliter non punire ſi fiat in termino. h ergo nō eſt trāſitus aliq; ab vno oppoſito i aliud oppo ſitum. ſed eſt habere circa idē obiectū velle cōditiona tum affirmationis pro vno inſtāti. ⁊ velle cōditionali ter negationis pro alio inſtāti. Et iſta duo velle in eter nitate ſimul ſiāt ⁊ circa obm in eternitate volitū Iz non p eternitate ſed p alio ⁊ alio nūc. Per hoc pz ad illā inſtantiā de intellectu diuino q; ſcit iſtum ante remiſſi onem eē dignum pena ⁊ poſt remiſſionē non eē dignū hoc enim nō eſt aliud q; ſcire iſtum eſſe ordinatum ad penā per actū volūtatis cōditionatū p illo inſtanti pro quo ſic eſt ordinatꝰ. ⁊ nō ordinatū pro illo inſtanti pro quo ſic nō eſt ordinatꝰ. Si arguas q; oīmoda ſimul ta. eſt incōpoſſibilis. q; tūc ſimul vellet oppoſita. ⁊ p ſiť neceſſario. ergo regriť ibi vltra aliqua ſucceſſio. ⁊ pro tanto aliqua mutatio. Rndeo nō regriť aliqua ſucceſ ſio actus ad actū. neq; actus vt tēdit ſup vnū obiectū ad actū vt tēdit ſuper aliud obm q; in eternitate tēdit ſup vtrūq;. ſed nec ſucceſſio vnius obiecti ad alterū in re extra q; nō regriť ad iſtam dei volitionem eriſtētia rei extra. ſicut nec tpale ad eternū ſed requiriť ibi aliq; ſucceſſio eorum que ſunt obiecta in eē obiectiuo. nec b ē idē ſic habere ordinē. ⁊ habere ordinē in obiici q; prius vt p̄us. ⁊ poſterius vt poſterius p̄t ſimul intelligi ita q; in obiici ipſi intellectui nō bz ordinē ⁊ tñ ordo ē ipō rum vt ſūt oba. ſ. ineſſe eoz obiuo. nec ex iſto ordine ob iectoz ieſſe obiuo. ſegtur aliqua mutatio q; oppoſitum nō ſuccedit oppoſito neq; incognoſci neq; ineſſe.

Si arguas cōtra hoc q; ſemp ſtat difficultas rōnis: q; p̄mo eſt ꝓdictionis vna ps vera. ſ. iſte eſt ordinatuſ ad penā ⁊ᵒ. altera. ſ. iſte nō eſt ordinatꝰ ad penā. ſed non eſt trāſitus ꝑ cōtradictorio in cōtradictorium ſine muta tione g̃ ꝛc. Rndeo in eternitate h̄ eſt vā. iſte pro. a. ē ordinatꝰ ad penam. ⁊ iſte pro. b. nō eſt ordinatꝰ ad penam nec iſta ſunt cōtradictoria ſimul nec ſuccedētia ſibiinui cem. ſed illa p quibus affirmatio ⁊ negatio denotātur in eſſe apprehendūtur vt ſuccedētia ſibi realr̄ vel poſſi biliter Vel aliter nihil aliud ē iſte eſt nunc ordinatꝰ ad penam niſi iſte ē volitꝰ ad penā pro. a. ſi tūc iudicet ⁊ iſte poſtea nō ē ordinatus ad penā. i. iſte nō ē volitꝰ ad penā p. b. ſi tūc pro. b. iudicet. ⁊ hec nō ſunt ꝓdictoria q; aūt vtraq; volitio ptinēs ad retētionē ⁊ remiſſionē culpe nō ſit niſi conditionata pz q; ſi vellet abſolute pec catoꝛē ſtatim cum peccat punire ſtatim puniret.

Contra iſtū totū ꝓceſſum de diuerſis nūc p quibus eſt offenſa vel remiſſio. Arguitur quia deus poſſet an gelo peccanti in euō exiſtenti abſque omni tempore re mittere offenſā. ⁊ tunc non eſſet dare talia diuerſa nūc pro quibus eſſet culpa ⁊ remiſſio. maxime ſi ponatur euum indiuiſibile. Si dicatur q; tunc eſſet aliud euz culpe. ⁊ tunc deſineret eſſe adueniente remiſſione.

Contra quia alterum iſtorum duorum vel culpa vl̄ remiſſio eſt tm̄ priuatio. ⁊ ita non habet propꝛium e uum: comparando etiam ad euum angeli manentis primo ſub culpa: poſtea ſub remiſſione. ⁊ in illo euo eodem ⁊ pro illo inſtanti eſſent illa duo oppoſita.

Reſpondeo iſtius queratur ſecundo libro diſ. ſecun da. queſtione de ſucceſſione eui. Sed eſto q; deus re mittat iſto modo culpam poſt offenſam ſine omni mu tatione ſiue in actu ſiue in obiecto vt obiectum eſt. ſi ue in obiecto vt extra. nonne huic actui remiſſionis coꝛ reſpondet in Petro cui remittitur extra aliqua muta tio rationis. videtur q; ſic: quia alioquin non magis eſ ſet. p. abſolutus ſeu reconciliatus poſt remiſſionem q̃ ante. q; ſi mutatio rationis coꝛreſpondet de illa erit que ſtio an ſit eadem cum illa gratificatione an alia. Poteſt dici q; vbi actus in quo obiectum habet eſſe rationis: poteſt eſſe terminus mutationis realis ibi poteſt obie ctum mutari mutatione rationis. ſicut lapis poteſt fie ri de non intellecto intellectus a me. quia intellectio ei⁹ in me poteſt eſſe noua. Sed vbi actus nullo modo eſt terminus mutationis realis ibi obiectum vt in actu nō poteſt mutari mutatione rationis. huius eſt velle di uinum. ⁊ per conſequens petrus vt eſt obiectum iſti us actus. quia vt extra habens eſſe nouum non habet nouiter rationem obiecti: ſed vniformiter in eternita te. ⁊ ita nulla videtur eſſe concedenda mutatio nec rei nec rationis in petro. quando dicitur culpa ſibi eſſe re miſſa. concomitatur tamen ipſi remiſſionem illam acti uam dei ⁊ paſſiuam ſm̄ dici in petro quedam mutatio realis. hoc ſemper de potentia ordinata que eſt ad gra tificandum petrum. quia de potentia ordinata nulli re mittit deus pro. a. gn illū pro tunc gratificet. ſed de po tentia abſoluta ⁊ in re extra. ⁊ in actu intra pro eterni tate poſſent iſta ſeparari. vt ſcilicet remittere Pe tro in. a. adueniente. a. quia non eſt niſi actus unus

nens deo. ⁊ tamen non gratificaret ipsum in. a. aliquo actu transeunte extra. similiter in eternitate velle remittere in. a. adueniente. a. ⁊ tamen non vellet in eternitate gratificare p̄o. a. q; p̄mum nihil dicit nisi negatōez actus positiui qui est velle punire. secūdum autem dicit actum aliū positiuum. Et si obiicias q̄ non potest aliter se habere ꝑetrus ad diuinam voluntatem vt punitiuam vel non punitiuam. nisi quia aliter se habet ꝑm aliquid aliud. puta quia acceptus vel non acceptus: q; obm nō variatū in se ꝑm aliqd p̄us actu nō aliter obiicit volitioni diuine. Nec est falsa q; voluntas nr̄a pōt alio actu aliter se habere ad obm vniformiter se hn̄s in se añ actū ⁊ post actū ⁊ posset si semp bēz eundem actum contingenter transeuntem super obiecta secundaria.

Ad argumenta ad p̄mum

concedo q̄ pcrīn nō est formal̄r p̄uatio gr̄e: vt p̄cesserunt aliq; rōnes ad p̄mā cōclusionē. ⁊ ex hoc patet q̄ inductio gr̄e ⁊ cuiuslibet virtutis nō est formal̄r expulsio culpe. Sed si ex illa auctoritate velis ꝓbare duas esse mutationes infusionē ⁊ expulsionē. per ꝫ q̄ peccare ⁊ gr̄am corrūpi fūt due mutationes. ergo a simili in ꝓposito dico q̄ ꝓ̄a nō valet. q; illa culpa ad quaz ē mot⁹ pcti vel peccandi nō manet vsq; ad infusionē gr̄e nec etiā posset cē termin⁹ a quo ꝓpr̄ie mutationis. Sz illa culpa trāseūte manet sola obligatio in isto vt ē obm secūdariū volūtatis diuine ⁊ illa in iustificatione non pōt cē terminus a quo alicui⁹ mutationis ꝓpr̄ie.

Ad secūdū p̄z q̄re sunt ibi due mutationes i mozalibus q; sunt ibi quattuor termini: duo positiui reales ⁊ duo p̄uatiui reales nō sic hic. ꝑer idē p̄z ad illud de gn̄atione ⁊ corruptione. Ad vltimū de dispōne ad formam ad quā disponit. dico q̄ ista remissio p̄uatiua q̄ ē carentia obligationis ad penā nō est aliqua dispō real̄ ad amicitiam seu gratiam. ⁊ ideo ipsa remissio sic accepta q̄si terminata ad hanc carentiam nō est aliqua mutatio realis. Si ḡ accipias q̄ remissio mutatio ē dispō ad illā mutationē que est infusio gr̄e nego q̄ remissio ñ ē aliqua mutatō nec̄z actiua nec̄z passiua nec rei nec rōnis. Et per eadē via posset nīderi ad q̄ttuor rōnes positas ad p̄mam ꝓpōnē in solone qōnis. si tñ ille ab aliquo extēderent ad ꝓbādū q̄ sūt due mutationes qō negatiuū est in secūda cōclusione. maior enim p̄me rōnis si sic accipiat q̄quid multiplicat vel plurificat in sua entitate tali quali est aliud realiter ab illo qō non plurificatur in sua entitate falsa est nisi sit ens reale. ⁊ iō remissiones que plurificant taliter qualiter sunt entes gr̄atis rōnis entia sunt ⁊ infusio gr̄e est vna nō sequit̄ q; ille sint alie mutationes ab illa. sed bñ segtur q̄ nō sunt eadē sibi q; vlr plurificatū in sua entitate tali quali nō est idē nō plurificato accipiēdo sil̄em plurificationē hic ide. Cōsil̄r maior secūde rōnis q̄q̄d separat̄ ab alio in suo cē est aliud realiter ab illo falsa est nisi sit in suo esse ens reale. Tertia ratio ⁊ quarta nō ꝓbant pluralitatē istoz tanc̄z duarū mutationū. sed tñ q; illa mutatio q̄ ē ad gr̄am nō habet p̄o per se termino a quo culpam, quod concedo.

Ad rationes principales in

oppositū. Ad p̄mā dico q̄ sicut reatus vel plani⁹ obligatio ad penā que sola manet post trāsitū act⁹ interioris ⁊ exterioris in peccato est ens q; rationis. ⁊ sic ē ens positiuū ⁊ per ꝓ̄ns non reatus vel nō obligatio vel nō debitū est p̄uatio entis rōnis. ⁊ ita si eēt alicubi transit⁹ rōnis ab obligatione ad nō obligationē illa eēt mutatio rōnis p̄uatiua vel deperditiua. sed illa nusq̄z est nec in actu volūtatis diuine nec in obo vt obm ē. nec i obo vt extra. nisi dicat̄ q̄ p̄o tanto est in obiecto extra p̄o quāto illud obm est in illo nunc p̄o quo actus voluntatis diuine respicit illud obm. ⁊ tūc obm extra trāsire a non esse in isto nunc ad cē in isto nūc est concomitāter mutari mutatione rōnis ab obligatione ad nō obligationē. Cum ergo arguis q̄ nō fit mutatio deperditiua q; terminus eius a quo nō est aliqd positiuū nego. nec tñ culpa est aliqd positiuū nec illa manet. sed obligatio sequēs cōmissionē culpe est aliqd positiuū ⁊ illa remanet. Secūdū arg̃m de p̄ori ⁊ posteriori ponderāt ab aliqb⁹ in ista mā. q; ponēdo distinctionē istorum tanquā mutationum querūt ordinē inter ea. Breuit dico q̄ ꝑm ꝓbm. 5. metha. c. de p̄ori. ⁊. 9. metha. ca. 7°. Illiqua sunt p̄ora generatione: aliqua pfectione. ⁊ iste p̄oritates cōiter econuerso se habent. In via enim generationis imperfectioza sunt p̄ora. hoc modo dico q̄ si expulsio culpe esset aliquod eius. ⁊ ifusio gratie via generationis p̄or esset expulsio culpe. sed econuerso via pfectionis p̄or esset infusio gr̄e q; imediatior ipsi fini q̄ ē simpliciter perfectum in isto ordine. Similiter depōritate cōsequente patet q̄ imperfectius est p̄us. sicut alī est p̄us ꝑm cōsequentiā q̄z hō ⁊ vniuersaliter cōsequēs est ipfectius q̄z antecedēs. sic eo modo quo cēt cōsequentia inter ista: expulsio sequeret ad infusionē gr̄e nō econuerso. nō enim sunt opposita immediata simpl̄r ex natura extremoz sed ex institutione diuina. ⁊ nō segtur ductio vnius ad amotionē alterius nisi in oppositis imediatis ꝑm se. sed an ad gr̄am sequat̄ expulsio culpe dubium est cum nō sint formal̄r opposita vt ꝓbatū ē iz⁴ rōne ⁊ p̄ma ꝓpōne sol'nis. sed posset dici negādo illō q; ꝺdictio est cē amicū deo ⁊ nō amicū. per gr̄am ē amicus. per culpā vo inimicus. ergo ꝛc̄. Sed hoc nō cogit. q; amicitia per gr̄am ē ordinari ad vitā eternaz. inimicitia q̄ culpā est ordinari ad penā cōdignā. ꝫ p̄nt sil̄ stare ꝫ nō p eodē nunc. saltem quomodocūq̄z sint opposita magis videtur formalis cōsequentia ad inesse gratiam non inesse culpam q̄z econuerso. s. q̄z ad non inesse culpam inesse gratiam. q; in secūdo antecedens nullo modo ponit consequens. Sed si queratur de p̄oritate causalitatis inter ista. ℜespondeo nō est questio. nec. n. ista negatio obligationis que non est nisi necessario entis rationis causa est gratie nec econuerso: q; sola volūtas diuina ex sua iustitia determinat illam obligationem vel ex misericordia non obligationem. Si q̄ras quem ordinem habent ista. s. gratia ⁊ non culpa vt sūt obiecta secundaria diuine voluntatis. ℜespondeo sicut dictum est libro p̄rima di. 42. q. de predestinatione eo modo quo est ordo volitionis diuine ad obiecta secundaria. p̄ius enim vult ꝓpinquius fini. ⁊ its simpl̄r p̄us vult isti p̄o. a. post q̄z. s. peccant gratiam q̄z nō vindicare loquendo de p̄oritate intentionis. Sed vult executionem esse econtra intētioni ⁊ ideo p̄us vult istū habere merita q̄z gloriam ⁊ per merita gloriam. ⁊ ita vult p̄us ordinem executionis vel nature isti non inesse culpam q̄z inesse gratiā. Vel si dicatur q̄ per inesse vel non inesse nihil ponit in isto extra. sed tñ vt est obiectū voluntatis diuine pōt dici consequenter q; hec obiecta ꝑm perfectionem habent ordinem quendam vt in ea tendit voluntas diuina. sed ꝑm causalitatē vel generationem nullum ordinem habent.

Tho. in 4. d. 17 q. 1. ar. 4 in ꝑn. et Ric. di. eadē. ar. 4. q. 4.

Ista est distinctio decima /

sexta huius quarti libri. In qua magister post q̄z determinauit de penitentia generaliter. Hic determinat de partibus eius specialiter. Et tria facit. ꝑimo enim ostendit quomodo penitētia ex tribus partibus integratur. Secundo quanta penitentia p̄o quolibet peccato digne iniungatur. Tertio quomodo veniale peccatum elemosyna ⁊ oratione dominica expiatur. ꝑimus a p̄ncipio distinctionis vsq; ibi. Et sicut sunt dicti fructus penitentie. Secundum ab inde vsq; ibi. que autem p̄o venialibus. Tertium vsq; ad finē dis.

In spāli sententia magistri stat in tribus ꝓpositionibus quarū ꝑma est hec. In tribus cōsistit perfectio pnie. scz cordis contritione oris cōfessione ⁊ opis satisfactione. Hanc magister ponēs dicit q̄ ꝑfecta pnia requirit in corde cōtritionē. in ore cōfessionē. in ope satisfactionez Nam bis. s. corde ore ⁊ ope quersa opationis ꝙsuetudine peccam⁹ ⁊ spūaliter morimur. in cuius rei signum xp̄s tres mortuos suscitauit vnū in domo. Aliuz extra portā. Tertiū iam fetidū in sepulchro. Postea premumeratas has tres ꝑtes pnie declarat que patent i lr̄a Postea dat modū vere pnie ⁊ ꝑmo quātū ad cōpūctionem cordis dicēs cōpunctionē in pnia eē necessariam vt. s. q̄ vult perfecte pctā delere ꝙsideret pctī circūstantias quas tangit ꝑm Aug. vt pz in lr̄a que sint damna que per pctm̄ incurrit. ⁊ bona que p pctm̄ amisit. ⁊ de obus conterat ⁊ deū p venia depcet ⁊ parat⁹ ad arbitriū sacerdotis satisfacere. Postea dat modū ꝙfitēdi. s. ne cōfessio diuidat. Deide ponit modū penitēdi quo ad satisfactionē opis. dz enim attēdere penitēs ne ad scm̄ altare accedat anteq̄z conscia sit in bono cōfirmata Secūda ꝓpō est hec. Vere ⁊ cōdigne pnie dicunt que ꝑm auctoritates sc̄z ꝓ qualitate ⁊ quātitate criminū imponunt. Hanc magister insinuās dicit q̄ qui vult facere dignos fruct⁹ pnie restringat se a ludis ⁊ spectaculis seculi q̄ verā pniam impediūt ⁊ verā satisfactionē faciēdo dignos fruct⁹ pnie expleat. vt pz ꝑm qualitatez ⁊ quātitatē culpe sit qualitas ⁊ quātitas pene. Hic enī est vere pnie modus. Postea ēt dicit q̄ ille facit pnie indignos fructus vel falsam pniam vel falsā facit satisfactionez q̄ erūs in statu officio vel negocio in quo nō pōt pmanere sine pctō ad pniam accedit. ⁊ statū officium vel negociū nō dimittit. Expedit tm̄ illi aliqua bōa opa facere si statū nō dimittit vt de⁹ corz eius ad pniam illustret. Postea distinguit triplicē modū pnie. Est. n. quedā pnia que agit ante baptismū. Adultū enim qui baptizat opz veteris vite penitere anteq̄z nouā inchoat in baptismo. Alia ē pnia que agit post baptismum Et hec est duplex. Una que agit pro pctis mortalibus que sunt cōtra p̄cepta decalogi. Alia vo que agit ꝑ venialib⁹ que ex infirmitate humana ꝓueniūt. que ⁊si leuia videant tm̄ multiplicata grauant ⁊ opprimūt sicut aqua paulatim intrās submergit nauē. Tertia ꝓpō ē hec. Que sit pcti venialis pnia declarat hic lucida sniа Hāc magr̄ ponēs dicit q̄ ad deletionē horum pctōr ꝙ venialiū ⁊ leuiū sufficiūt oro dnica ⁊ elemosyna cum aliq̄ ꝙtritione addita cōfessiōe sit assit facultas. q̄ ēt oia pro grauioꝛib⁹ pctis in satisfactione inhibenda sunt multo fortius ⁊ vehemētius. nō enim illi q̄ grauia pctā commisit sufficit a malo recedere ⁊ bonū facere nisi ēt studeat ꝑm modū peccatorum suoꝝ deo per pniam satisfacere. Et tm̄ in speciali.

Tria ꝓponuntur querenda. primuz an sine confessione dimittatur peccatum.

Di. 17.

Hic oritur questio

b multiplex. Primo. n. queritꝝ vtruz absq̄z satisfactiōe. ⁊ oris confessione ꝑ solā cordis cōtritionē pctm̄ alicui dimittatur. Secūdo an aliq̄ sufficiat cōfiteri deo sine sacerdote. Tertio an layco fideli facta valeat cōfessio. In his enim etiam docti diuersa sentire inueniuntur q̄z sup his varia ac pene diuersa tradidisse videnē doctores. Dicūt enim qdā sine cōfessione oris ⁊ satisfactione opis neminem a pctō mūdari si tps illa faciēdi habuerit Alii vo dicūt añ oris cōfessionē ⁊ satisfactōez in cordis cōtritione pctm̄ dimitti a deo si tm̄ votum confitēdi hēat. vñ ꝓpheta. Dixi confitebor aduersuz me in. m. d. ⁊ tu re. im. ⁊c. Testimoniis probat i sola ꝙtritiōe pctm̄.

Ad exponēs Cassio⁹. ait. Dixi. i. deliberaui apud me q̄ cōfitebor. ⁊ tu remisisti. Magna pietas dei q̄ ad solā ꝓmissionē pctm̄ dimisit votū. n. ꝑ opationē iudicatur. Item Aug⁹. Nondū ꝓnūciat ꝓmittit se ꝓnunciaturuz. et deus dimittit q̄z hoc ipm̄ dicere q̄dam pronunciare est corde. Modū e vox in ore vt hō audiat cōfessionē ⁊ deus audit. Itē sacrificiuz deo spūs cōtri. cor cō. ⁊c. alibi ēt legitur. Quacūq̄z hora pctōr cōuersus fuerit ⁊ ingemuerit vita viuet ⁊ nō morietur. Nō dz ore cōfessus fuerit sed cōuersus ingemuerit. Vñ datur intelligi q̄ ēt ore tacēte veniā interdū ꝙsegmur Hinc ēt leprosi illi gbus dñs p̄cepit vt ostenderent se sacerdotib⁹ : in itinere antequā ad sacerdotes venirēt mūdati sunt. Ex quo insinuatur q̄ antequā ora nr̄a sacerdotib⁹ apiamus i. pctā confiteamur a lepra pcti mundamur. Lazarus etiā non prius de monumēto ē eductus ⁊ post a dño suscitatus. sed intus suscitatus ꝑdiit foras viuus. vt ostenderetur suscitatio anime precedere confessionē. Nemo enim pōt cōfiteri nisi suscitatus q̄z a mortuo velut q̄ non est perit confessio. Nullus ergo cōfitetur nisi resuscitatus. nemo añ suscitatur nisi qui a peccato soluitur q̄z peccatū mors anime ē que vt est vita corporis ita eius vita deus est.

Item ad. Ambr. li. de paradiso. Idē ī ꝑmone cbristi.

His aliisq̄z pluribus auctoritatibus ꝓbat ante confessionē vel satisfactionē sola cōpūctione peccatum dimitti. Ad qui negant eas determinare laborant. Necnon in huius sentētie depressionē ⁊ ad sue opinionis assertionez auctoꝝ testimonia inducūt. Ait enim dominus per Esaiam. Dic tu iniqtates tuas vt iustificeris. Item ambr. Non pōt q̄squā iustificari a peccato : nisi peccatū ipsum antea fuerit cōfessus. Idem dicit. Confessio a morte aiaz liberat. Cōfessio apit paradisū. confessio spez salutis tribuit q̄z non meretur iustificari : q̄ in vita sua non vult pctm̄ confiteri. Illa cōfessio nos liberat que fit cum penitentia. Penitentia vero est dolor cordis ⁊ amaritudo anime ꝓ malis que quisque commisit. Item Joā nes. Non potest quisquam gratiam dei accipere nisi purgatus fuerit ab omni peccato per penitentie confessionem ⁊ per baptismum. Item augustinus. Agite penitentiam qualis agitur in ecclesia. Nemo dicat sibi occlte ago apud deum ago. nouit deus qui mihi ignoscit : quia in corde ago. Ergo sine causa dictum est. que solueris super terram : soluta erunt in celis. Ergo sine causa claues date sūt. Frustamus vbū xp̄i. Job d. Si erubui in ꝙspcū ppli pctā mea ꝙfiteri. itē amb. Aeial

Item auctoritatib⁹ eō ꝓbat sine ꝙfessiōe ñ dimitti pctm̄ Ambr. ī li. de paradiso. Idē ī ꝑmone cbristi.

Joā. os aureum

Aug. de pnia.

Job. Ambr.

Augu⁹. est culpa quam sequtur cōfessio delictoꝝ. Jtez Aug. super illum locum ps. Non absorbeat me profundum nec vrgeat super me puteꝰ os suum. Puteus est profunditas iniquitatis i quam si ceciderit non claudet super te os suū si tu non claudis os tuum. Confitere ergo et dic. De profundis clamaui ad te domine ⁊c. ⁊ euades. Claudit super illum qui in profundum contemnit a quo mortuo velut qui non sit perit confessio. Jtem. Nullus debite grauioris pene accipit veniam nisi qualemcūque ⁊ si longe minorem q̄ debeat soluerit penam. Jta enim impartitur a deo largitas misericordie vt non relinquatur iustitie disciplina. Jtē

Hier. sr malach. Hieroꝰ. Qui peccator est plangat delicta propria vel populi ⁊ ingrediatur ecclesiam de qua propter peccata fuerat egressus. ⁊ dormiat in sacco ⁊ preteritas delitias per quas deum offenderat vite austeritate compenset. His aliisq; auctoritatibus nituntur asserere sine cōfessione vocis ⁊ aliqua absolutiōe pene neminem a peccato mundari.

Cui sententie potius consentiendum sit.

Quid ergo super his sentiendum quid tenendum. Sane dici potest q̄ sine confessione oris ⁊ solutione pene exteriꝰ ris peccata delentur per contritionem ⁊ humilitatem cordis. Ex quo enim proponit mente compuncta se confessurum deus dimittit. quia ibi est confessio cordis ⁊ si non oris. per quam anima interius mundatur a macula et contagio peccati commissi. ⁊ debitum eterne mortis relaxatur. Illa ergo que superius dicā sunt de confessione ⁊ penitentia. vel ad confessionem cordis vel ad interiorem penam referenda sunt. Sicut illud Augus. Quod nullus dicatur veniam consequi nisi prius quantulācunq; peccati soluerit penam vel de exteriori pena accipienda sunt ⁊ ad contemnentes vel negligentes referenda sicut illud. Nemo dicat occulte ⁊c. Nonnulli enim in vita peccata confiteri negligunt vel erubescunt. ⁊ ideo non merentur iustificari. Sicut enim precepta est nobis interior penitentia. ita oris confessio ⁊ exterior satisfactio si adsit facultas. Unde nec vere penitens est qui confessionis votuꝫ nō habet. ⁊ sicut peccati remissio munus dei est. ita penitentia et confessio per quam peccatuꝫ

Aug. sr ps. j. deletur non potest eē nisi a deo. vt augus. ait. Jam inquit donū spūs sci habet confitetur ⁊ penitet' q̄ non potest eē confessio peccati ⁊ cōpunctio in homine ex seipso. Cum enim irascitur sibi quisq; ⁊ displicet sine dono spiritꝰ sancti non est. Oportet ergo penitentem confiteri si tempus habeat. ⁊ tamen anteq̄ sit confessio in ore si votū sit in corde p̄stat eiremissio

Si sufficit soli deo confiteri.

Jam secundum questionis articulum inspiciamus. scz vtruz sufficiat peccata cōfiteri soli deo. an oporteat confiteri sacerdoti. Quibusdā visuz est sufficere si soli deo fiat cōfessio sine iudicio sacerdotali ⁊ confessione ecclesie. q̄ dauid dixit. Dixi confitebor domino ⁊ tu re. ⁊c. non ait sacerdoti. ⁊ tū remisisti mihi petim̄ dicit. Jtē ambro. Jdeoq; fleuit petrus q̄ culpa obrepsit ei. nō inuenio qd dixerit imo qō fleuerit. Lachrymas eius lego: satisfactionem nō lego. Sed qō defendi non pōt ablui potest. lauāt lachrymē delictū quod voce pudor est cōfiteri. ⁊ venie fletus consulit ⁊ verecundie. Hoc etiā idē maximꝰ dicit epl Jtē Jo. chr. Non tibi dico vt te p̄das in publicum neq; apud alios accuses. sed obedire te volo p̄phete dicēti. Revela viā tuā añ dīm Ergo tua confitere petā apud verū iudicē. cum oratione delicta tua. pnuncia nō lingua sed cōscientie tue memoria. ⁊ tūc demū spa te miseri cordiā posse cōseq. Si hūeris petā tua ut mē te cōtinue nunq̄ malū aduersus primū i corde tuo tenebis. Idē. Petā tua dicito vt dele as illa. Sed si confunderis alicui dicere. dicito ea quotidie in anima tua. non dico vt cōfitearis ea conseruo tuo vt tibi exprobret. dicito deo q̄ curat ea. Nec enim si nō dixeris ignorat ea cū faciebas ea presto erat. cum admitteres ea cognouerat. Nunquid ea vult te cognoscere. Peccare non erubuisti ⁊ confiteri erubescis. Dicito in hac vita vt in alia regem hēas. dicito ingemiscens ⁊ lachrymās. In codice scripta sunt petā tua. Spōgia petōꝝ tuoꝝ lachrymę tue sint. Jtē p̄sper. Illi quoꝝ petā humanā notitiā latēt nō ab ipsis cōfessa nec ab aliis publicata si ea cōfiteri vel emēdare noluerint deū quē hūt testē ipm ⁊ habituri sunt vltores Quod si ipsi sui iudices fiāt ⁊ veluti sue iniqtatis vltores. hic in se volūtariā penaz seueri sime animaduersionis exerceāt tpalibus pēis mutabūt eterna supplicia. ⁊ lachrymis ex vera cordis cōtritione fluentib⁹ restringūt eterne ignis incēdia ⁊ infra. Facilius sibi deū placabūt illi q̄ aut p̄priis cōfessionib⁹ crimē prodūt. aut nesciētib⁹ aliis ipsi in se volūtarie excō municationi ferunt sentētiā ⁊ ab altari cui ministrabāt. nō animo sed officio sepati vitā suā quasi mortuam plangant. Certi q̄ reconcilia ti sibi efficacis penitentie fructibus a deo non solum amissa recipiant. sed etiam superne ciuitatis gaudia recipiant. His auctoritatibus innituntur qui sufficere contendunt deo confiteri peccata sine sacerdote. Dicunt enim q̄ sigstimens detegit culpam suam apud homines ne inde opprobrio habeatur vel alii suo exemplo ad peccandum accingantur. ⁊ iō tacet bomini ⁊ revelat deo consequitur veniam.

auctiꝰ p̄bat q̄ sufficiat

Ambr. sr lucam.

Jo. chr. sr epiam ad hebreos.

Dō nō sufficit soli deo ꝓfiteri si tñ boꝰ possit.

Sed q̄ sacerdotibus confiteri oporteat. non solum illa auctoritate Jacobi. Confitemini alterutrum peccata vestra ⁊c. sed etiam. aliorum pluribus testimoniis comꝓbatur. Ait enim Aug. Judicet seipsum homo voluntarie dum potest ⁊ mores conuertat in melius. Ne cum iam non poterit preter voluntatem a domino iudicetur. ⁊ cum in sempertulerit seuerissime medicine. sed tamen vtilissime sententiam veniat ad antistites ꝑ quos illi claues ministrantur ecclesie. Tanq̄ bonus iam incipiens eē filius maternorum mēbrorum ordine custodito a ꝓpositis sacramentorum accipiat satisfactionis sue modum in offerendo sacrificio contriti cordis deuotus ⁊ supplex. Jd tamen agat q̄ non solum sibi ꝓsit ad salutem. sed etiaꝫ ad exemplū ceteris. vt si peccatum eius non modo in graui eius malo sed etiam in tanto scandalo aliorum est. atq; hoc expedire vtilitati ecclesie videtur antistiti. innotitiā multorum vel totius plebis agere penitentiaꝫ nō recuset. Ne letali plage per pudorem addat tumorem cum tanta est plaga peccati ⁊ impetus morbi vt medicamenta corporis ⁊ sanguinis domini differenda sunt auctoritate antistitis debet se remouere ab altari ad agendam penitentiam et eadem reconciliari.

Aug. in omel. ō pnia.

Leo pa. theodoro fozolinensi epō.

Jteꝫ Leo papa. Multiplex misericordia dei ita lapsibus subuenit humanis vt non modo per baptismum sed etiam per penitentiā spes vite reparetur. sic diuine voluntatis presidiis ordinatis vt indulgentiam nisi supplicationibus sacerdotum nequeant obtinere. Christus enim hanc prepositis ecclesie tradidit potestatem vt confitentibus penitentie satisfactionez darent ⁊ eosdem salubri satisfactiōe purgatos ad communionem sacramentorum per iamuam reconciliationis admitterent. Jtem Aug.

Aug. in li. ō pnia

Quem peuitet omnino peniteat ⁊ dolorez lachrymis ostendat representet vitam suam ōper sacerdotez preueniat iudicium dei per cōfessionē. Precepit enim dominus mundandis vt ostenderent ora sacerdotibus docens corporali presentia confitenda peccata nō perscripta manifestanda. Dixit enim ora mōstrate ⁊ omnes. non vnus ꝓ omnibus. non alium statuatis nuncium: qui ꝓ vobis offerat munus a moyse statutum. sed qui per vos peccatis per vos erubescatis. Erubescentia enim ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia enim hoc precepit dominus vt nemo peniteret in occulto. Jn hoc enim q̄ per seipsum dicit sacerdoti ⁊ erubescentiam vincit timore offensi fit venia criminis. Fit enim veniale ꝑ confessionem quod criminale erat in operatione. ⁊ si non statim purgatur: fit tamen venia

Dō criminale fit venia le.

le quod commiserat mortale. Multum enim satisfactionis obtulit qui erubescentie dominans nihil eorum que commisit nūcio dei negauit. Deus enim qui misericors ⁊ iustus est sicut seruat misericordiam in iustitia. ita et iustitiam in misericordia. Opus enim misericordie est peccanti peccata dimittere. sed oportet vt iustus misereatur iuste Considerat enim si dignus est. non dico iustitia sed ⁊ misericordia. Justitia enim sola damnat. sed dignus ē misericordia qui spirituali labore querit gratiam. Laborat enim mens patiendo erubescentiam. Et quoniam verecundia magna est pena. qui erubescit ꝓ christo sit dignus misericordia. Unde patet q̄ quanto pluribus cōfitebitur in tempore veneturpitudinez criminis: tanto facilius consequitur gratiam remissionis. Jpsi enim sacerdotes plus possunt ꝑficere plus confitentibus parcere. Jtem Leo papa. Quāuis plenitudo fidei videatur eē laudabilis que propter dei timorez apud homines erubescere non veretur. tamen q̄ nō omnium sunt huiuscemodi peccata vt ea qui penitentiam poscunt non timeāt publicari. Removeatur improbabilis consuetudo ne multi a penitentie remediis arceantur duz aut erubescunt aut timent inimicis sua facta referare qbus possunt legum percelli cōstitutione.

Quāto plib⁹ qs ꝓfitet tāto facilius ei iḡ scatur.

Sufficit enim confessio que primum deo offertur. ⁊ tunc etiam sacerdoti qui ꝑ delictis penitentiaꝫ precator accedit. Tunc enim plures ad penitentiam poterunt prouocari. si populi auribus nō publicetur conscientia confitentis. Ex hīs aliisq̄ pluribus indubitāter ostēditur. oportere deo primum ⁊ deinde sacerdoti offerri confessionem. nec aliter posse peruenire ad ingressuz par adisi. si adsit facultas.

De tertio articulo. s. an sufficiat confiteri laico.

Nunc priusquaz premissis auctoritatibus que his ꝓtradicere videntur respondeamus. tertiā questiōem intueamur Quod enim. secunda questio ꝓtinebat. s. an sine ꝓfessiōe ⁊ iudicio sacerdotis soli deo ꝓfiteri sufficeret. expeditum est ⁊ certificatum premissis testimoniis quod non sufficit ꝓfiteri deo sine sacerdote. nec est humilis ⁊ penitens si non desiderat ⁊ requirit sacerdotis iudicium. Sed nunquid equiualet alicui confiteri socio vel proximo suo saltem cum deest sacerdos. Sane ad hoc potest dici quod sacerdotis examen requirenduz est studiose. quia sacerdotib⁹ ꝓcessit deus potestatem ligandi atque soluendi. Et ideo quibus ipsi dimittunt ⁊ deus dimittit. si tamen defuerit sacerdos proximo vel socio ē facienda confessio. Sed curet quisque sacrdotem querere qui sciat ligare ⁊ soluere. Talem enim esse oz q̄ alioꝝ

Soluō

Qualez oz q̄rere sacerdotem.

Aug. in li. dpnia

crimina diiudicat. Unde Augusti. Qui vult confiteri peccata vt inueniat gratiam: querat sacerdotem qui sciat ligare ⁊ soluere: ne cum negligens circa se extiterit negligatur ab eo q eum misericorditer monet ⁊ petit. ne ambo in foueam cadant quam stultus euitare noluit. Tanta itaq; vis confessionis est: vt si deest sacerdos confiteatur proximo. Sepe enim contingit q̄ penitens non potest verecundari coram sacerdote. quem desideranti nec tempus nec locus offert: ⁊ si ille cui confitebitur potestatem non habeat soluendi. fit tamen dignus venia sacerdotis desiderio qui crimen confitetur socio. Undati enim sunt leprosi dū ibant ora vel se ostendere sacerdotibus antēq̄ ad eos peruenirent. Unde patet deum ad cor inspicere dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotes peruenire. Sepe quidem querunt cos sani ⁊ leti. sed dum querunt antequam p ueniant moriūtur. Sed misericordia dei vbiq; est qui ⁊ iustis parcere nouit. ⁊ si non taz cito sicut soluerentur a sacerdote. Qui ergo omnino confitetur sacerdoti meliori q̄ potest cōfiteatur. ⁊ si peccatum occultum est sufficiat referre in notitiam sacerdotis. Nam in resurrectionem puelle pauci interfuerunt qui viderent. Nondum enim erat sepulta. nondu extra portam delata. nondum extra dom̄um in notitiam portata. Intus. resuscitauit quaz intus inuenit. Relictis solis Petro Jacobo et Joanne ⁊ patre ⁊ matre puelle. in quibus figuraliter continentur sacerdotes ecclesie. Quos autem extra inuenit: aduerteuduz est quomodo suscitauit. Flebat enim turba post filiuz vidue. fleuit martha ⁊ maria supplicantes p fratre. flebat ⁊ turba mariam secuta. In quo doceмur publice peccantibus non proprium sz ecclesie sufficere meritum. Laboret ergo penitens in ecclesia esse ⁊ ad vnitatem ecclesie tendere. Nisi enim vnitas ecclesie succurrat: nisi quod deest peccatoꝝ sua oratione compleat: de manibus inimici nō eripietur anima mortui. Credendum est enim q̄ omnes orationes ⁊ elemosyne ecclesie ⁊ opera iustitie ⁊ misericordie succurrant recognoscenti mortem suaz ad conuersionem. Ideoq; nemo digne penitere potest quem non sustineat vnitas ecclesie Ideoq; non petant sacerdotes per aliquā culpam ab vnitate ecclesie diuisos. Ex his satis aperitur ⁊ absoluitur prime questionis articulus. Querendus est enim sacerdos sapiēs ⁊ discretus qui cum potestate simul habeat iudicium. qui si forte defuerit confiteri debet socio. Beda vero inter confessionem venialiū ⁊ mortalium distinguit super illum locū. Cōfitemini alterutrum peccata vestra. Alit enim Coequalibus quotidiana ⁊ leuia. grauiora vero sacerdoti pādamus. ⁊ quāto iusserit tpe purgare curem⁹. qz sine cōfessione emēdationis pctā nequeūt dimitti. Sz ⁊ grauiora coequalib⁹ pādēda sunt cū deest sacerdos ⁊ vrget pculū. Uenialia vo ēt sacerdotū ablata copia licet cōfiteri coequali ⁊ sufficit vt qbusdā placz si tū ex ꝓpōsito non pretermittat sacerdos. Tutius est tū ⁊ pfecti⁹ vtriusq; generis pctā sacerdotib⁹ pādere ⁊ cōsiliū medicine ab eis quere re quibus concessa est ptās ligandi ⁊ soluendi

Hic aperit qualiter supradicte auctoritates intelligende sunt.

Cum ergo ex his aliisq; pluribus testimoniis perspicuum fiat ⁊ indubitabiliter constet peccata primū deo deinde sacerdoti esse confitenda. ⁊ si ipse defuerit etiam socio. Illud Joānis chrysostomi supius positum nō est ita intelligendū vt liceat alicui si tēpus habeat sacerdoti non cōfiteri. sed qz sufficit vbi crimē occultū est soli deo per sacerdotem dicere ⁊ semel. Nec oportet publicari coram multis qd̄ occultum est. Qd̄ notauit dicens. non tibi dico vt te prodas in publicum Sicut enim publica nocua publico eget remedio. ita occulta secreta cōfessione ⁊ occulta satisfactione purgat. Nec necesse ē vt qd̄ sacerdoti semel confessi sumus iterum cōfiteamur. sz lingua cordis non carnis apud verum iudicē id iugiter confiteri debemus. Unde idē Jo annes ait. Nunc autem si recorderis pctoꝝ tuorum ⁊ frequenter ea in conspectu dei pnū cies ⁊ pro eis deprecaris citius illa delebis. Jo. chr.

Mat. 18 pōné cō firmat p verba Joā.

Si vero obliuiscaris tunc eorum recordaberis nolēs quād̄o publicabunt̄ ⁊ in ꝓspectu oium amicoꝝ ⁊ inimicoꝝ sanctorūqz angelorum ꝓferent̄. Ita etiam illud Ambrosii. Lachryme lauant delictum quod voce pudore confiteri ad publicam penitentiam referēduz est. Ibi enim virtutem lachrymarum ⁊ cōfessionis ostendens significare voluit q̄ lachryme occulte ⁊ ꝓfessio secreta sicut que fit soli sacerdoti. lauant delictum quod pudet aliquez publice confiteri. Quod vero dicit se lachrymas Petri legisse non satisfactionem et confessionem per hoc nō excludit illa. Multa enim facta sunt que scripta non sunt. ⁊ forte nondū facta erat institutio confessionis que modo ē. Similiter ⁊ illud pspi. Si sui iudices fiāt mutabūt eterna supplicia. ⁊ illud. Facili⁹ deū placabūt sibi q aut ꝓpriis ꝓfessiōib⁹ crimē pdūt aut nesciētib⁹ aliis in si spiam ercōicationis ferūt ad publicā ꝓfessionē ⁊ satisfactionē referri opz. Nō enim solis sacerdotib⁹ ius ligādi atq; soluendi datum est: si cuiq; suo arbtrio sepena vel excommunicationis sententia ligare ⁊ absq; sacerdotali iudicio seipsum deo: et alteri reconciliari licet. Quod ecclesiastice institutioni et consuetudini penitus repugnat.

Potius ergo si publice peccasti publice confitere te reum ⁊ emenda. Si vero occulte deliquisti etiam sic non taceas nec tamen dico vt publices. Taciturnitas enim peccati ex superbia nascitur cordis. Ideo enim peccatum suū quis celat ne reputetur foris qualem se ⁊ diuino conspectui exhibuit quod ex fonte superbie nascitur. Species enim superbie est se velle iustum videri qui peccator est atq; hipocrita conuincitur qui ad instar primorum parentum vel tergiuersatione verborūq; peccata sua leuigare contendit vel sicut chaim peccata sua reticendo supprimere querit. Vbi ergo superbia regnat ⁊ hipocrisis humilitas locum non habet. Sine humilitate vero alicui venia sperare non licet. vbi est ergo taciturnitas confessionis non est speranda venia criminis. Jam certissime liquet q̄ sit detestabile peccati silentium ⁊ econuersoq; sit necessaria cōfessio. Est enim confessio testimonium cōsciētie deus timentis. Qui enim timet iudicium dei peccatum non erubescit confiteri. Perfect⁹ timor soluit omnem pudorem. confessio peccati pudorem habet ⁊ ipsa erubescentia est grauis pena. Ideoq; iubemur confiteri peccata vt erubescentiam patiamur pro pena. Vna hocq; pars est diuini iudicii. Si ergo queritur ad quid confessio sit necessaria cum in contritiōe iam deletum sit peccatum. Dicimus q; quedam punitio peccati est sicut satisfactio operis Per confessionem ēt itelligit sacerdos qualiter debeat iudicare de crimie. Per eam quoq; peccator fit humilior ⁊ cautior.

Esset⁹ sr leuit cū

Jo. chr.

Ad qd valeat cō fessio.

Circa istaz distinctionem. i7. quero hāc q̄nē. vtrum necessariū sit ad salutē ⁊ pctōr confiteri sua pctā oia suo sacerdoti. vī q; non. Ambro. sup illud Luc. 22. vbi habetur q; Petrus post negationē xp̄i fleuit amare. dic sic Lachrymē lauāt delictū qđ voce pudor ē confiteri. lachrymas Petri lego: satisfactionē nō lego. Itez super illud p̄s. dixi pfitebor ⁊ē. dicit cassiodorus. dixi. i. apud me deliberaui q; cōfitebor. ⁊ tu remisisti segtur magna mīa dei q; ad solā pmissionē dimittit pctā. Itē Augu. ibidē nondū pnūciat sed pmittit pnūciaturū ⁊ de⁹ remittit. Itē Ezech. 18. Quacūq; hora pctōr ingemuerit vita viuet. Ad hoc ēt ponunt alie auctoritates hic i litera de Lazaro Jo. 12. q; p̄us resuscitatus ē q̄z solut⁹ ab institis. ⁊ de leprosis Luc. 17. Itē per rōnem sola precepta decalogi sunt necessaria ad salutē iuxta rīsionē xp̄i Mat. 5. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Et alibi Luce 10. mandata nosti. hoc fac ⁊ vines. ergo si cōfessio eēt simpl'r necessaria cōtineret sub aliquo. io. mandatorq; decalogi. sed nō cōtinet q; h⁹i p̄cepta sunt de lege nāe. ⁊ ad min⁹ ligabant tpe legis mosayce. sed nec i lege nāe nec in lege mosayca erat obligatio confitendi sua pctā boi. Itē nullus obligat ad impossibile. sed mut⁹ nō pōt loq. Itē oīs extraneus inter illos qbus est barbarus est mutus. ergo non tenet cōfiteri. Itē nō habēs sacerdotē presentē nō pōt ei verboten⁹ cōfiteri p̄z nec tenetur per scriptū q; sup hoc nō inuenit p̄ceptū edituz Itē nullus tenet mētiri imo ex lege diuina p̄cipit non mētiri saltē pernicioſe. sz bñs p̄sciam q; per totā suā vitā vixit innocēter ⁊ sine pctō mortali si cōfiteret se peccasse saltē mortaliʳ mētiret. ergo ⁊c. Contra Jac. 5. Cōfitemini alterutrū pctā vīa. ⁊ in canone de peni. di. prima. adducunt multe auctoritates quas ēt magr ponit in lra. vna est Ambro. li. de paradiso. Nō pōt q̄q; iustificari a pctō nisi ante fuerit pctīs cōfessus. Itē Aug. li. de pnia. Nemo dicat sibi occulte ago pniam nouit de⁹ q; in corde ago. segtur ergo sine cā dictū ē q̄ solueritis super terrā erūt soluta in celo. ⁊ sine cā claues date sunt v̄bū xp̄i frustam⁹. Et idē sup illud p̄s. nō absorbeat me profundū. puteus est pfunditas inigtatis in quē si ceciderit non claudet super te os suum si tu non clauseris os tuum.

In ista questione tria dicenda sunt.

Primo quo p̄cepto tenetur qs ad confessionez pctīsui faciēdā sacerdoti. 2° qd includit istud p̄ceptū de confessione. 3° qd circa illud est p p̄ceptū ecclie explicatum De p̄mo ad ppm nō possum⁹ inuenire p̄ceptū quo teneat qs ad cōfessionē nisi iuris nālis vel positiui. ⁊ B vel diuini vel ecclīastici. Illud aūt est verū practicū de iure nāli cui⁹ vītas est nota ex terminis ⁊ tale est p̄nc^m in lege nāe sicut ⁊ in speculabilib⁹ p̄n^m notū est ex terminis. sine qō segtur euidenter ex tali vero sic noto cuiusmodi est cōclō practica demōstrata ⁊ stricte loquēdo nihil aliud est de lege nāe nisi principiū vel pclō demonstrata sic tū extēdēdo nomē q̄q; dī illud ēē de lege nāe: qđ ē verū practicū cōsonū p̄ncipiis ⁊ cōclusionib⁹ legis nāe intrīs q; statim notū est oīb⁹ illud cōuenire tali legi. Et ex hoc p̄z q̄nō recte logtur Gratianus de iure legis nāe di. p̄ma. volēs illa q̄ sunt in scriptura ve. vel no. te stamēti de lege nāe esse q; nec illa oīa sunt principia practica nota ex terminis. nec cōclusiones practice demōstrate. nec vera euidēter cōsona talib⁹ p̄ncipiis ⁊ conclusionib⁹. exponēdus q̄ ē q; extēdit ius nāle ad ius positiuum ab auctore nāe vt distinguit cōtra ius positiuz ab aliquo q nō ē auctor nāe. Secūdum mēbrum. s. de lege positiua diuina p̄z ex predictis. Quecūq; enim cōtinent in scriptura prototpe. p quo sunt obſuāda ⁊ tamē nō sunt nota ex terminis nec demonstrabilia ex talibus notis nec statim cōsona talibus veris euidēter sūt mere de iure positiuo diuino cuiusmodi sunt oēs cerimonie iudeor. p tpe illius legis. ⁊ xp̄ianor. p tpe legis nostre nec enim est notū ex terminis nec demōstratū. nec euidenter cōsonū ex talib⁹: q; deus sit colendus in immolationib⁹ bestiarum veteris legis. ⁊ hoc p̄z quocūq; tē pore. nec q; sit colēdus in cerimoniis nr̄is: puta i oblatione eucharistie vel cantu psalmor. lz ista sic sint cōsona legi nāe q; sibi nō repugnēt. Hoc ēt p̄z. q; illa que sūt de lege nāe siue pp̄rie siue certē siue semp sūt vniformia nō sic huiusmodi cerimonie que erant alie p tempore alterius legis. Tertium membrum patet q; vltra ius positiuum diuinū quod p̄tinetur in scriptura diuina ecclesia statuit multa. ⁊ ppter obseruātiam honestiorem in moribus. ⁊ propter reuerentiā maiorem in suscipiēdis ⁊ dispensandis sacramentis. Ad propositum dico q; non tenetur quis p̄cepto legis nature ad cōfessionem peccati de qua queritur. s. de peccato occulto noto soli deo. q; tunc hec obligatio fuisset p̄ statu vel tēpore cuiuscūq; legis. quod manifeste falsum est. quia nec erat in statu innocentie. nec in statu legis mosayce.

Sz contra hoc obiicitur per glosam super illud Gene. 3. Adam vbi es. vox est inquit increpantis ⁊ confessionem inquirentis ⁊ē. ergo fuit confessio in tempore legis nature post lapsum. Similiter de Aaron ⁊ filiis eius legitur in Leuit. 16. q; debuerunt confiteri peccata filiorum israel. ⁊ de confessione exquisita a chaym. Et frequenter dicitur in lege q; qui peccasset deberet confiteri peccatum suum: ⁊ offerre tale vel tale sacrificium. Hoc ēt confirmatur q; in ve. te. multe sunt auctoritates

de confessione faciēda. sicut illud iustus ꝓr accusator ē sui ꝛ b⁹. Item q̄ cōfessio sit cōclusio sequēs ex ꝑncipiis legis nāe ꝓbatur qr hec est nota q̄ glibet reus dz iudicari. ꝛ ista q̄ nullus dz eē iudex in cā ꝓpria. ergo reus dz iudicari per alium. sed nō pōt iudicari per alium nisi accusetur illi alii. nec pōt accusari nisi a seipso si peccatum suum sit occultū. ergo dz seipm accusare alii a quo iudicet. ꝛ magis cōsonū rōni q̄ in secreto q̄z in publico si peccatū sit occultū. imo forte satis notū rōni naturali si peccatū sit occultū q̄ accusatio dz eē occulta. ergo ex ꝓpōnibus notis legis nāe vel saltē valde euidenter consonis sequr cōfessionē istam secretā ꝓprii peccati esse faciendā alii. Et tūc nulli rōnabilius q̄z sacerdoti.

Rndeo ad ꝑmum argumētum q̄ Adam non debuit peccatum suum occultasse deo qr ipse est iudex cui manifestū est omne peccatū ꝛ coram quo glibet reus debet recognoscere peccatū suum. ꝛ hanc cōfessionem deꝰ requisiuit ab eo quā non solū non fecit sed peccatū suum excusauit rerorquendo in mulierē. d. mulier quā dedisti mihi ꝛc. gen. 3. Unde illud nō cōcludit q̄ in illa lege esset cōfessio faciēda boī lz eēt faciēda deo increpanti.

Ad secūdū in tota lege mosayca nō fiebat ista confessio de qua logmur sed de peccatis occultis tm̄ deo fiebat cōfessio. de q̄busd ā tū defectib⁹ publicis ꝛ de nō observantia legaliū fiebat cōfessio. ꝛ vniuscuiusq̄z qñ. s. ob tulit ꝓ tali delicto sacrificiū. Et generalis cōfessio sacerdotis erat q̄dā dispō ad mām petēdā ꝓ populo fiē erat ista iniuste egim⁹ peccauimus ꝛ hi⁹. ꝛ isto modo publica ꝓfessio sacerdotis erat quedā dispō ad petēdā misericordiā dei ꝓ ppło. sicut ꝛ modo in eccl'ia nō cōfessione ista de qua logmur cōfitemur nos peccasse ꝛ petimus mīam ꝛ nobis ꝛ toti ppło. Ad 3m̄ dico q̄ omnes vitates de ve. te. ad ꝓbandū cōfessionē sicut hic loquimur sunt tm̄ vocales nō sniales. De qua ergo confessione loquunt. Rndeo q̄ de illa generali quā fecerūt sacerdotes ꝛ Daniel ꝛ multi alii iudei sancti: vel de illa cōfessione delicti sui publici ꝓprii in nō obseruatione legaliū vt sunt iste irregularitates in cōtrahendo imū dicias legis. Ad rōnem illā cōcedo q̄ ista est nota lumine nāli vel saltē valde cōsona ꝓpositioni note q̄ reus ē iudicādus qr nullū delictū relinquendum est impunitū in vniuerso si est vnus rector vniuersi iustus q̄ vel est notū nāliter. vel valde cōsonum notis naturaliter. sed vltra q̄ si iudicādus q̄ sit ab alio iudicādus. concedo. Sed qs est iste alius. nō est notū per rōnem naturalem nec per aliqua consona rationi nāli nisi de deo qui est retributor meritorꝝ ꝛ punitor peccatorꝝ. Et tunc vltra cuz dicit ille alius nō pōt iudicare nisi sibi fiat accusatio. pōt negari qr ipsa peccata nouit etiā anteq̄z fiāt sine oi accusatione. Vel esto q̄ det ista tanq̄z cōsona notis q̄ isti iudici dz culpa accusari ꝛ ab ipso peccante qr ipe solus scit: ex oib⁹ istis nō segtur nisi q̄ peccator dz deo cōfiteri ꝛ cōcedo intm̄ fuisse de le. nāe cōfessionem talē. i. ꝓsonā veris notis ex lege nāe qr ꝓ eo statu post lapsum iusti q̄ habuerūt fidē de deo q̄ erat rector vniuersi iust⁹ post̄q̄z peccauerūt cōtra dei legē cōfitebant deo pctā sua petētes ab eo remissionē. sciētes eum sine tali remissione tanq̄z iustū iudicē vindicaturum de illo peccato. Sed si arguas q̄ alicui alii boi dz se accusare q̄ sit iudex eius. istud nō pōt ꝓbari per nota legis nāe nec ēt ē eis euidēter cōsonū. qr nullus hō pctōr pōt esse iudex peti boīs nisi vt minister sūmi iudicis. hoc autez mō. s. eē ministrū iudicis in vindicādo vel puniēdo peccatū cōmissum magis cōcessum est vnicuiq̄z respectu sui q̄z vni respectu alterius. vnicuiq̄z enim cōmisit deus vt sit minister dei in vindicādo peccatū ꝓprii in infligendo sibi displicētiā et tristitiā ꝓ illo peccato. non sic aūt notū est q̄ cōcesserit alicui respectu alterius.

Et si arguas q̄ in republica humana vn⁹ ē iudex alterius. Rndeo verū ē de illis que pñt sibi innotescere in illo iudicio euiusmodi sunt publica. Si tertiuz membrū teneat. s. q̄ confessio non cadit nisi sub precepto ecclesie nō pōt faciliter improbari nisi qr vel ecclesia non attētasset tam arduū preceptū imponere oibus xp̄ianis nisi eēt ꝑceptū diuinum. vel qr nō inuenit vbi ab ecclesia imponat istud ꝑceptū. non aūt sci reputaret hoc preceptū de cōfessione obligare. si enim allegat illud cap'm extra de pe. ꝛ remis. Dis vtriusq̄z sexus ꝑz q̄ illud ē innocētii tertii in ꝓsilio lateran. ante aūt illud tps per multos annos fuit Aug. pluscz̄ per. 800. ānos q̄ ꝑdicat cōfessionē valde eē necessariā vt ꝑz in lib. suo de vera ꝛ falsa pnia ꝛ auctoritates q̄dā illius ponunt̄ in littera. quedā in canone de pnia di. i. Nec canonista facile inueniret aliq̄ō cōsilium vel ꝑceptuz ꝓprie vbi exprimat preceptū de cōfessione faciēda sicut hic loquimur. Hanc tn̄ opinionem tenet glosator de peni. di. 5. in ꝓncipio. vbi ꝑs diuersas opiniones recitat de penitentia. ꝛ post subdit suam dicens. Melius dicit caz instituta a quadam vniuersali ecclesie traditione potius q̄z ex no. te. vel veteris auctoritate. Sed salua gratia sua irrationaliter loquitur. turpe enim esset theologo dicere aliquid esse in biblia ꝛ nesciret vbi illud inueniretur. ꝛ ita debet esse canonista dicenti aliquid eē ex vniuersali traditione ecclesie: ꝛ non inuenire in canone si canon sufficiēter ꝓtinet vniuersales traditiones ecclesie: non allegat autem aliquod capitulū canonis ad istā traditionē. sed tm̄ post subdit q̄ traditio ecclesie ē obligatoria. ꝛ ad hoc allegat ar. ii. di. in his rebus. Item si hec opinio vera esset videretur q̄ papa non tenetur cōfiteri. quia sicut dabet extra de verbo. signifi. Exiit qui seminat. non habet imperium par in parem. Itez non videretur q̄ infideles tenerentur ad preceptum de confessione. quia ꝑm apostolum ꝑmo Cor. 2. Quid mihi est de his que foris sunt iudicare. Tamē vnū argum̄ innuit glosator ꝓ sua opinione tale confessio non ē necessaria apud grecos esset autē necessaria si preceptum de ea esset ex auctoritate sacre scripture. Sed antecedens non ē manifestuz necessariū eniz ē apud eos baptisma fluminis sicut ꝛ nobis tanq̄z ꝑma tabula. sic eēt penitētia videt imo sacrm̄ penitētie vt 2ª tabula. Et si ꝓbat antecedēs quia nō est apud eos consuetudo cōfitendi. Rndeo multas laudabiles cōsuetudines omiserunt ex quo ab ecclesia recesserūt. ꝛ ita istuz nō soluz laudabilē sed etiā necessariā potuerūt omittere. Nec neꝰ istius actꝰ inducit cōsuetudinē. Nec est istud q̄ ipse accipit ꝓ antecedente. s. q̄ greci nō teneant confiteri ita notū iter eos sicut ipse dicit gnimo nec notū q̄ nō cōfiteantur. Nec hoc alicubi aliquis doctor scribens cōtra alias abusiones eorū exprimit. cū tamen fuisset notabilis discordia ab ecclesia romana si in hoc discordarēt. notabilior. s. q̄z ꝑficere in fermentato. vel vti hac forma baptizetur seruꝰ christi. de quib⁹ nō tacet latini. Breuiter videt rōnabilius tenere secundū mēbrū s. q̄ cōfessio cadat sub precepto diuino positiuo. Sed tunc oportet videre an explicite in euangelio a xp̄o immediate. qr ꝑz q̄ nō in veteri lege. an ab ipso explicite in aliqua doctrina apostolica. an nec sic nec sic. sed dato a xp̄o ꝛ vocetenus ab apostolis ecclesie ꝓmulgato ꝓximū istorū ēet magis cōueniens tenendus si possz euidenter haberi istud ꝑceptū ex euangelio. Nec oportet ad hoc adducere illud Math. 16. Tibi dabo claues regni celorū. quia nō ē nisi ꝓmissio de datione futura. Sed si aliquid in euangelio ꝑz. ad hoc videt illud Jo. 20. Accipite spiritum sanctū quorū remiseritis peccata ꝛc. Ex hoc arguitur vno modo sic. Hic data ē potestas apostolis ꝛ in eis omnibus sacerdotibus remittendi peccata. nō ꝓncipaliter. qr hoc ē ꝓprium dei. ergo ministraliter ꝛ arbitratiue. sed non pōt arbitrari in causa ignota. ergo est eis manifestanda causa in qua debent arbitrari hec manifestatio ē confessio

ergo ex ista collatiõe potestatis arbitrarie sacerdotibus in cã peccati obligat peccator ad accusandũ se eis tãq̃ arbitris. qõ ẽ cõfiteri. Si dicat q̃ rõ bñ concludit q̃ sã trm̃ pnie ẽ institutũ a christo tãq̃ vtile ⁊ efficax non tñ sequit ex hoc q̃ sit necessario recipiẽdũ vt cadẽs sub p̃cepto. qz extrema vnctio ẽ instituta a xp̃o. ⁊ ꝓfirmationis sacr̃m vt dictũ ẽ supra. di. 2. q. p̃ma. ⁊ tñ neutruz est simplr̃ necessariũ. nec ẽ p̃ceptũ de isto vel illo recipiendo. Et tũc ad formã argumẽti istri sunt arbitri in cã peccati. q̃ alij debẽt se illis accusare. vez ẽ illi q̃ volũt se eoz̃ arbitrio submittere. ⁊ si submittãt ipi bñt bñ ptãtem arbitrãdi: sed nõ sequtur. q̃ alij necessitate p̃cepti tenẽt se submittere eorũ arbitrio. Exm. quattuor sũt sacerdotes quoz̃ quilibz̃ hz̃ auctem absoluẽdi istuz̃ pcõrẽ qlibet ẽ complete arbiter ei⁹ quãtũ ad ptãtem. nõ tamñ tenẽt se submittere cuilibz̃. sz̃ vni tñ cui voluerit. Et hoc cõfirmat per h̃ q̃ xp̃s subiunxit. Et quoz̃ retinueritis retẽta sunt. sz̃ illud verbũ nõ est p̃cisuz̃. nõ solũ. n. illa pcã retẽta sunt a deo pcõri ad penã que retenta sũt a sacerdote. qz sacerdos nõ retinet aliq̃ nisi aliquo mõ si bi accusata. sed signis indebitis pnie. Et tñ illa q̃ nllo modo sunt oñsa sacerdoti deus retinet ad vidictã gebẽne. q̃ nec istud vbum. quoz̃ remiseritis remittũtur. erit p̃cisum. Vñ neutri affirmatiõi adiũxit negatiuã deno tãt̃ remissionẽ factã ab aplis vel retẽtionẽ eẽ p̃cisaz respectu retẽtionis vel remissiõis a deo faciẽde. Az̃ h rñsio videat multũ ꝓbabilis excludẽdo rõnẽ p̃cepti ab isto verbo. Jo. 20. Quoz̃ remiseritis ⁊c. tñ excludẽdo eã ostẽdit ꝓpm dupl̃r. Primo sic nulli ꝓmittit ptãs iudiciaria vel arbitraria in cã pcĩ. nisi alicui ꝑsonat necitas submittẽdi se sibi. sed sacerdoti pte cõmittit huius ptãs in cã peccati. q̃ alicui vt reo imponit necitas submittẽdi se arbitrio ei⁹. ⁊ hoc per idẽ. Maior ꝓbatur. qz nullus ẽ iudex alicui⁹ in cuius. s. iudicandi ptãte est iudicari ab isto iudice vel nõ iudicari. tunc. n. iste nullã auctoritatẽ iudicãdi hz̃et si iste posset iudicari. si voluit ⁊ non iudicari. si noluerit. ad quid. n. ẽ potestas iudici⁹ apõ aliquẽ nisi vt ius dictet in illũ qui tenẽt parere e iuri. tñ modo. n. iudicare p̃ modũ punitionis si tu velis non ẽ iudicare. Sed nec istud cogit. concedo. n. q̃ iste arbit̃ nõ tñ hz̃ vt possit dictaṁ ius i cã ista. sz̃ exquo aliꝰ submittit se sibi. sua dictatio ligat vel soluit istũ. nõ sic autem dictatio alicui⁹ scientis ius ⁊ nõ habẽtis potestatem iudiciariã. Aliter ergo arguo sic. Quicũq̃ pri mam gratiã amisit tenẽt de necessitate p̃cepti ⁊ hoc illi⁹. diliges dñm deum tuum ⁊c. agere inquãtũ in se est ad eius recuꝑationem ⁊ etiã virtute illi⁹ p̃cepti. diliges teip̃m. Sed iste peccator i pcõ mortali amisit p̃mã gr̃am. ⁊ potest eam recuperare suscipiendo sacr̃m pnie ab illo arbitro. qz hoc ẽ institutum vt remediuz̃ efficax ad recipiendũ p̃rimã gr̃am ex illo verbo Jo. 20. Quorum remiseritis pcã. ⁊c. ⁊ sic ꝓcludit necessitas p̃cepti confessionis nõ ex isto verbo tñ. quoz̃ remiseritis ⁊c. sed ex isto ⁊ illo p̃cepto. diliges dominũ deũ tuũ. ⁊c. simul iuncto. Si dicas q̃ maior ẽ vera q̃ tenẽt ad aliquam viam p̃ quam possit recuperare. sed nõ ad istam determinate. si alia sit possibilis. Nũc autem licet suscipere sacr̃mẽtum penitẽtie sit via vtilis. tñ ẽ etiam alia vtilis qz̃ non probat istam esse p̃cisaz ad illaz recuperandam. Contra hoc. nulla alia via ẽ ita facilis et ita certa. hic. n. nihil oz̃ nisi non ponere obicem ad gratiam quod multominus est q̃z habere aliquam attritionem que per modum meriti de cõgruo sufficiat ad iustificationem: vt dictum ẽ supra di. 14. q. 4. Põt etiã aliquis esse magis certus q̃ nõ ponat obicez̃ q̃z q̃ bẽat attritionem sufficientem quasi per modum meriti ỗ cõgruo. quia p̃babiliter potest scire se tunc non peccare actualiter peccato interioꝛi vel exterioꝛi. ⁊ intẽdere recipere quod ecclesia intendit in illo sacramẽto conferre. non sic potest scire se habere attritionẽ sufficientem

Ric. di. 17. ar. 2° q. p̃ma.

et meritum de congruo ad iustificationem. Tũc hanc maiorem accipio vbi est via facilioꝛ. i. magis in potestate hominis ⁊ certioꝛ ad gratiaz̃ recuperãdam. tenẽt quilibet ad illam viã. it a q̃ nõ omissa illa attẽptat aliam difficiliorẽ ⁊ interioꝛem. qz tunc expõeret se periculo salutis sue ⁊ videretur esse ꝓtemptoꝛ p̃prie salutis Sed illa via suscipiendi sacramẽtum penitẽtie ẽ magis possibilis bonuni ⁊ certioꝛ ad p̃rimam gratiaz̃ recuperandã. ergo ex illo. vnde istud habet efficatiam ⁊ ex illo p̃cepto dilectionis dei ⁊ suiipsius tenetur qs ad istã. Ista ratio si concludat p̃ceptum de confessione haberi ex euangelio ex illo verbo quoz̃ remiseritis peccata ⁊c. Et illo diliges dominum ⁊c. bene quidem. sinautem saltem hoc concludit q̃ p̃ceptũ ỗ ꝓhib. faciẽda est valde rationabile p̃ro multitudine. quia ⁊ si aliqua p̃sõa possit habere aliqd̃ remediũ speciale. tamñ de isto remedio qõ cõmunitati est possibilius ⁊ certi⁹ rationabiliter dat̃ p̃ceptũ etiã omnib⁹ i cõmunitate. vt dictũ ẽ. s ỗ baptismo di. 4. ar. 3. q. p̃ma q̃ sz̃ aliquis habeat baptismũ flamis sine baptismo fluminis. tñ qz baptism⁹. fluminis est remedium facile ⁊ certũ p̃ceptũ de h̃ p̃ tota cõitate est valde rõnale ⁊ ita ad min⁹ habebo q̃ rationaliter fuisset datũ p̃ceptuz̃ generaliter de cõfessione facienda. Si oio cõtendas q̃ per rationes positas in isto membꝛo nõ ꝓbat fuisse datũ ex v bis euangelij nũquid dicemus scõm. i. q̃ illud p̃ceptuz̃ habet ex verbis alicuius apostoli. Dicit q̃ sic de illo verbo Jac. ij. Confitemi alterutrũ pcã ⁊c. Sz̃ nec per hoc videt mihi q̃ Jacobus p̃ceptum hoc dedit nec p̃ceptũ a xp̃o promulgauit. Primũ nõ. vnde enim fuit sibi auctoritas obligandi totã ecclesiaz̃ cũ esset tñ epicop⁹ ecclesie ierosolo⁹ nisi dicas illã ecclesiã in p̃incipio fuisse p̃ncipalẽ. ⁊ p̃ ñs ei⁹ ep̃m p̃ncipalẽ p̃iarchã qõ nõ cõcederũt roani. Nec q̃ illa auctoritas proprie p̃ tẽpoze illo erat sibi subtracta. Nec ꝛm videt. qz apostoli publicantes p̃ceptũ dñi in scripturis suis vtebant mõ loquendi p quẽ potuit inotescere q̃ erãt p̃cones xp̃i vt p̃z p illud Pau. i. ad Cor. vij. vt qñ vult publicare illud p̃ceptuz̃ dñi de nõ dimittenda vxore dicit p̃cipio bis aũt qui sunt matrimonio cõiuncti nõ ego sed dñs ⁊c. Quando aũt vult facere p̃prias persuasionẽ dicit de cohabitatione viri cõuersi ad fidẽ cũ sua vxore infideli. vel eqverso. qz hoc sz̃ sit sine contumelia xp̃i non tamẽ est necessariũ. dico ego nõ dñs alioquin nõ posset ecclesie constare qõ ipse vt p̃reco publicaret p̃ceptũ nisi ex p̃cedentibus vel sequentibus manifestaret se esse in illa publicatione p̃conẽ. Utrunq̃ ẽt membꝛũ simꝰ ꝓbat̃ p illa verba annexa. dicẽdo enim cõfitemini alterutrũ nõ magis dicit cõfessionẽ faciendã esse sacerdoti q̃z alij. subdit enim stati ⁊ oꝛate p invicez̃ vt saluemini vbi nullus diceret ip̃m instituisse. nec p̃mulgasse p̃ceptũ diuinũ sed intellect⁹ eius est sicut in illo verbo cõfitemini alterutrũ. p̃suasio ad humilitatẽ. vt. s. generaliter nos cõfiteamur apud p̃rimos peccatoꝛes iuxta illud p̃ma ca. Jo. p̃mo. Si dixerimus q̃z p̃ctũ nõ habemus nosmetipsos ⁊c. Ita p̃ scõm p̃suadet ad charitatez̃ fraternã vt. s. p charitatẽ fraternã subueniamus nobis invicez̃. Apparet ergo istud nõ eẽ de iure diuino p̃mulgato per scripturã apostolicã. Vel igit̃ tenendũ est p̃rimuz̃ membꝛũ. s. q̃ sit de iure diuino p̃mulgato p euãgeliũ vt in secũdo mẽbꝛo est declaratũ vel si illud non sufficiat dicendum est tertium. s. q̃ est de iure diuino positiuo p̃mulgato a xp̃o apostolis. sed ecclesie p̃mulgato p apostolos absq̃ omni scriptura. sicut multa alia tenet ecclesia oꝛetenus p apostolos sibi p̃mulgata sine scriptura cui⁹ fundamentũ est illud Jo. 6. Multa quidez̃ ⁊ alia signa fecit Jesus ⁊c. ⁊ habet expresse extra de celebꝛa. missa. cũ marthe. li. tertio.

Alexã. 4. parte sũme in mã ỗ cõfe. q. 9.

De secundo articulo dico

quod hoc ꝓceptum includit quis debet confiteri. quia adultus. i. habens vsuz rōnis ⁊ cognoscēs peccatū qđ cōmisit per quez adultū nō intelligo tante vel tāte etatis. sed qđ habeat sufficientē etatē ad cognoscendū iustū vel iniustū ꝫ legē dei. in multis enim ante etatē cōsuetā malicia supplet etatē ⁊ nō tantū in malis. vt dicūt cōmunia verba qz forte hz citi⁹ prudētiā ad malū. vnđ dicitur doli capax. sz etiā in bonis. iuxta illud in le. sancte agnetis. fides no inanis cōputatur ⁊ istius breuiter regula est. qñ aliquis instruct⁹ ⁊ interrogatus ordinate percipit distincte qđ iustū. ⁊ qđ iniustuz in le. diuina. qđ pōt faciliter videri si ad ordinatas interogationes ordinate respondeat sicut alius adultus pfecte ex similibus premissis simpliciter responderet. Continet etiaz ḃ preceptū quid debet confiteri. qz peccatū mortale. ⁊ nō cōtinet aliud nā per veniale null⁹ piclitatur extra nauē ecclesie. quia peccatū veniale stat cuz perfecta charitate que est nauis saluans. ⁊ iō ex prima instōne penitentie vt ꝛc tabule nō opz aliquez ad eam cōfugere ꝓ remedio ꝫ veniale sed tantum ꝫ mortale. Itē quereꝫ tur ibi quod peccatū mortale respondeo quod omne đ quo habetur memoria ⁊ hoc premissa inquisitione diligenti secunduz possibilitatē fragilitatis humane ⁊ ītelligo quantam inquisitionē posset aliquis apponere circa aliquod multum arduū qđ sibi multū esset cordi. tanta dñt apponere circa omnia peccata mortalia reducenda ad memoriaz ⁊ illa reducta ad memoriā debz eidē cōfiteri nō diuidendo confessionē. quia dicit Augu. de vera ⁊ falsa penitentia. ⁊ ponitur di. 16. Quidā vni celant quod alij manifestandū cōseruant quodest laudare: ⁊ ad ypocrisim tendere. ⁊ semper venia carere ad quā credūt ꝓ frustra puenire. Si contra hoc obiciatur. qz. tunc videtur qđ quilibet peccator tenet cuilibz requirenti dicere omnia peccata sua alioquin tacendo ea vel aliquod illoꝝ esset hypocrita. qz ostendit se innocentioreꝫ ꝫ sit. ℟espōdeo quod tacendo cui nō debeo dicere nō ostēdo me innocentez in his que taceo. sz illi cui dicē debeo. ⁊ quando dicē debeo. ⁊ quomō sicut in confessione tacendo aliquod confitendo aliđ ostēdo me innocentē in hoc qđ taceo. ⁊ in hoc ē hypocrisis non in alio casu. ℟ec solum peccata sz circunstantias peccatoruz notabiliter aggrauantes includit dictum preceptū. iurta illud aug. vbi prius consideret qualitatē criminis in loco in tempore in perseuerantia in varietate persone ⁊c. Saltez illas dico aggrauātes ⁊ necessario cōsitendas que speciali prohibitione ꝓhibetur verbi gratia. alienū accipere est illicitum sed speciali ꝓhibitione prohibetur accipi de loco sancto. ⁊ ideo speciali peccatū. s. sacrilegij per banc circunstantiaz cōstituitur. Similiter est illicituz non suam cognoscere. sz si qꝫ ppinq̄ spāli ꝓhibitiōe ꝓhibetur. ⁊ iō spāle peccatū. s. ic est⁹ p hanc circunstantiaz cōstituitur frequēs etiā nō ē dubium ē circūstantia simplr ponēs aliō peccatū. qz qualibet vice cōmittit nouū peccatum ⁊ de similib⁹ sil'e hēatur iudiciū. Multe autē sunt circūstātie ex ḡbus peccatū ē aliquo mō graui⁹. puta si minor tētatio. ⁊ ḃ vel ex pte obi vel ex pte psone peccātis de ḡbus nō ē ita certū qđ oporteat illas ꝓfiteri: tñ tutū ⁊ vtile est hoc fieri. ℟De alijs vero q̄ nihil ad. b. puta sine qua essz tāta grauitas sicut cū illa circūstātia ꝑtinēte fatuuz ē cōfiteri. vtpote si aliqs peccat cū aliqua q̄ vocat btā vel alicia. ⁊ h⁹i. Cōtinet ēt hoc ꝓceptū cui qz sacerdoti. ille. n. in eccl'ia hz solus autem licādi ⁊ soluendi vt dicē. di. 19. Et sacerdoti hūti iurisditionez. qz fūa a ñ suo iudice data nulla ē. Cōtiet quarto qñ. qñcūqꝫ ē in piculo mortis. qlibz. n. qñ iminet iudiciū dānatiōis vel misericordie dz se ꝑparare ad misericordiā ꝫtum pōt Istud aūt non tñ ē in infirmitate mortali. sz qñ aggreditur actus arduos in quib⁹ sit verisimile qđ mors imineat. vt in bello mortali naufragio ⁊ h⁹i. Et etiam

quādo vult exercere actus aliquos quib⁹ debē reuerētia spālis: vt quādo vult cōmunicare. qz sicut dictum ē supra di. 9. habita oportunitate cōfessionis nullus debet sine cōfessione cōmunicare. ⁊ in similib⁹ simile ē iudicium. Continet quinto qualiter. qz cuz displicentia peccati commissi ⁊ cū ꝓposito abstinendi a peccato. ⁊ obediendi ecclesie in satisfactionē ꝑ isto peccato. Intelligo nō qđ oporteat eum velle penam. vel penitentiā suscipere a sacerdote. quia ⁊ si nullam sibi oblatam a sacerdote vellet recipere. tamen duas idoneitates vel cōditiones haberet ꝓpositas scilicet ⁊ ꝓposituz recipiē di penā infligendam sibi a deo ḃ vel in purgatorio talis in q̄ citius esset absoluendus q̄ repellēdus. vt dictuz est supra di. 15. q. j. Sed si suscipiat aliquam penitētiā vel satisfactionem sibi impositam ab ecclesia tenetur illā seruare. Et ḃ ꝓpositum oportet qđ bēat vt modo confiteat. s. vt velit obedire cōfessori in seruādo vel soluendo illā satisfactionē quā volūtarie suscipiet ab ipo i-positā. Sed si arguit cōtra hoc qđ dictū ē in primo arti. q̄ sunt cōfitenda. qz oia mortalia per ḃ qđ dictuz est ꝫ. di. xv. q. i. qđ aligs pōt soluere penā debitam ꝑ vno pcō non soluendo penā ꝓ alio. imo ꝑmanendo in aliquo peccato. q̄ a simili pōt soluere ꝓfessionē debitā vni peccato subticēdo aliud. ℟espōdeo. ibi dictū est qđ ille q vere est semel absolut⁹ a peccatis oibus penam exterioreꝫ sibi impositam pōt soluere vel in charitate vel i peccato mortali. Et esto qđ in pcō mortali soluat. nō tenetur eā iterū soluere. nec hic nec in purgatorio. nec in inferno. Sed si aligs nūq̄ vere absoluat ab ipo pcō: puta qz qñ dz absolui ponit obicē qualis ē hypocrita q pōt obicē rūc tenet soluere qualēcūqꝫ penā exterioreꝫ soluat vel satisfaciat. Et rōē. qz pri⁹ oz penā eternā cōmutari in tpalē añq̄ aliqua pena tpalis sit aliqua solutio ꝑ ista culpa. Qñ autem ille hypocrita confitetur: non ē sibi cōmutata. qz nec absolvitur ab ista culpa cōmutata. ē autem quādo iste semel vere penitet. lz qualitercunqꝫ postea recidiuet. iste enim aliquādo vere fuit iustus ⁊ nō debitor pene eterne ꝓpri⁹ cōmissis. sed ille hypocrita semper manet debitor pene eterne. ꝑ prius commissis. ⁊ etiam de nouo fit debitor. none pene ꝓ nouo peccato quod hic committit.

De tertio articulo dico qđ

ecclesia preceptum istud quantum ad aliqua predictorum non specificauit: ⁊ quantum ad aliqua specificauit. precipua autem specificatio huius precepti inuenit in illo. c. extra de peni. ⁊ remis. Omnis⁹ vtriusq̄ sex⁹. Quantū ad quis specificauit qz peccator adultus postq̄ ꝫ. ad annos discretiōis attigerit: ⁊c. ⁊ nihil aliud est q̄ adultus ꝫm intellectum prius assignatū. Quantū ad que dicunt quidam qđ si habet mortalia tenetur precise ad confessionem illoꝝ ⁊ non venialium. Si autem habet sola venialia ꝓpter preceptum ecclesie tenetur in illo casu ad illoꝝ cōfessionē. Hoc non intelligo. quia cum in illo ca⁹ dicitur oia peccata sua. aut fit ibi distributio de peccatis venialibus aut non. si sic. ergo habens mortalia ꝑ virtutem illius p̄cepti tenet ad cōfessionem venialium. si nō. ergo non habens mortalia sed tñ venialia nō tenetur ad cōfessionez illoꝝ. qz simpliciter non cadūt sub illo quod dicit ibi omnia peccata. vnde videtur contradictio ponēdo eundem intellectuz vocabulorum istoꝝ omnia peccata sua dicere istū obligari ad confessionem venialium. ⁊ non istum. Itez esto qđ aliquis virit sine peccato mortali vsq̄ ad mediū quadragesime si tunc confiteret vt impleret preceptum ecclesie per te teneretur cōfiteri venialia. qz illa sola habet peccet illo die mortaliter velit post implere preceptum ecclesie de confessione ꝑ te nō tenetur cōfiteri venialia illa que prius habuit. ergo ꝑ cōmissionem mortalis absolutus ē ab aliqua obligatione. s. confessione venialiū

quod videtur irrationabile. Dico igitur q̄ ꝺ̄ctuꝫ capio ex statutis ecclesie generalibus nullus tenetur ad confessionem venialium in quocunq; casu: nec in hoc ecclesia specificauit preceptum de confessione ⁊ hoc rationabiliter q; ipsa vtitur sacramento penitentie tanquā tabula secunda contra naufragium quod no. ē in venialibus. Nec aliquis tenetur ad aliquā contritionē de venialibus: imo in actuali voluntate vel in actu vēialis moriens saluabitur: vapulauit tamen. Nec videt q̄ aliquis teneatur ad secundā ptem penitentie que est confessio de quo non teneatur habere contritionem vel attritionē. Hoc etiam patet ex alio: q; sicut supra dictū ē in. q. p̄ma. di. i⁹. arti. p̄mo. membro. 3⁹. venialia delent totaliter ꝺ̄ctuꝫ ad culpā ⁊ penam. q̄cunq; sine aliquo opere penali. sicut p actum feruētez contēplationis in deum. quēadmodū gutta cōsumit a flāma vehemēti Si queras quō q̄ sacerdos cognoscet vic⁹ pecoris sui. si ille qui dixit se vixisse innocenter nō tenet cōfiteri vēialia sua. Rndeo. si quis sibi p̄fiteretur ⁊ solum venialia. ex quo cognoscet ipm non fecisse nisi solа venialia. ex nullo nisi ex cōfessione sua. vñ extra de offi. ordi. significasti. p̄fitenti penitētia aliter in oibus credēdum est ga nō est verisile q̄ qs sit immemor sue salutis. q̄ sibi eodez modo credat venīti ⁊ dicēti. Dñe regratio: deo quia ex quo fui vltimo cōfessus nō bēo cōsciam de pcō mortali date mihi eucharistiā: ⁊ in ista p̄tatiōe tantam bz cognitionē vicus pecoris sui. quātā si narrasset venialia sua p duos dies. nec aliā certitudinē posset bēre ꝺ̄. p̄ prijs venialib⁹ si cōfiteret ꝺ̄ctus mō bz de inocētia ei⁹. .i. p. p̄uz testimo^m ei⁹. Quātuꝫ igit ad que: relicta circa illud preceptū nō specificauit. Quātū aūt ad eū. vt specificare p̄ dō ait. p̄po sacerdoti. Illā ex p̄ma istone ecclesie nō videtur fuisse distincti. pprij sacerdotes. q̄ enim aplī hic ⁊ inde ibāt p̄dicādo vbū dei nūc fuit iste sacerdos isti⁹ gētis nūc illi⁹. ⁊ nūc iste nūc ille. ꝺ̄ctus post sūt dioceses distincte ⁊ parochie. ⁊ sacerdotes in parochijs p̄o tūc tū p̄nt ⁊ poterāt dici. pprij sacerdotes q̄cunq; hntes iurisditionē ordinariā vel cōmissaz vel soli hentes iurisditionē ordinariā ꝺ̄ cōmissarios. vel strictissime soli hentes immediatā iurisditionē ⁊ primā ordinariā. Et ꝺ̄ctus hos intellect⁹ possunt fieri alterationes bodie inter ordinarios ⁊ cōmissarios de intellectu illi⁹ capli. Dis vtriusq; servus. Si quidē ordinarij: primi ⁊ inferiores nō altēnt ꝺ̄ supiores vt ipsi soli sint. pprij ⁊ nō alij. nō. n. ita faciliter audēt curati resistere epis sicut paupib⁹ p̄uile gratis. Si tū pōderaret vt⁹ vocabuli. pprio sacerdoti. pprij⁹ sacerdos ꝺ̄ qui solus ⁊ vn⁹ ⁊ nō alius: vel. pp⁹ isti. q: isti ⁊ nō alij. neutro mō obligat aliqs ad cōfitendum. pprio sacerdoti. q: si multi ex equo p̄sūt alicui parochiano. vterq; ex equo absoluit multos parochianos igit intelligit. p hntē iurisditionē ad immediate absoluendum istū. nec in ꝺ̄ctus specificat p̄ceptū. q: in gnāli erat dictū de cui. s. sacerdoti hnti iurisditionē. Et si aliquis possit p̄mittere illā immediatā iurisditionē alicui vni q̄li⁹ ꝺ̄ctus ordinarie q̄ ipi nō negāt papā posse. igit ꝺ̄ctus istū intellm p̄missari⁹ pōt fieri. pprij⁹. nō igit illud. pprio sacerdoti specificat cui vt icludit i p̄cepto p⁹. nisi dicat q̄ in p̄mitiua ecclia qlz sacerdos būit iurisditionē sup̄ quēlibz penitētē. ⁊ nūc singulis sūt determiati singuli pēitentes vt subditi. ⁊ tūc qlibz erat. p̄pus cuilz l⁹. s. q̄ hēns iurisditionē ordiariā supra quēlz. ꝺ̄ctus nō. pprij⁹. i. dēminatus sibi vel pochie sue: sicut mō ē. pprij⁹. ꝺ̄ctus ista p̄petas nullā ptātē spālē tribuit. ppo quā nō būisset ille. ꝺ̄ctus tū limitat aliquos aliqb⁹. Si vo queras vtrū de vi p̄cepti p̄nie ⁊ de ei⁹ explicatiōe ꝺ̄ctū ad istū articulū cui liceat cōfiteri laico. Ad qō mgr vr rndere in lra q̄ sic. ⁊ auēta sūt p se in cāone. de pe. di. 6. p⁹. Placuit. Rndeo talis cōfessio pōt ee mā vecūdie q̄ ē vna pēa ōbita pcato. ⁊ in hoc confitens soluit aliquam penam. quam unculaz oluceret si confiteretur sacerdoti. sed quia accusatio ad hoc ex precepto fit ⁊ non ad aliud. nisi vt sequatur sentētia ⁊ laicus nullam habet sentretiandi auctoritatem in isto foro: sequit q̄ nullū preceptuꝫ est de accusando se laico ⁊ forte vtilius esset nō accusare se illi si posset eq̄ lez verecundiā habere apud se recogitando eadez peccata: ⁊ sic eque puniri. Et diceret aliqs q̄ necessariuꝫ est nō cōfiteri laico: q: nulli lz diffamare se nec ꝑdere peccatuꝫ suū occultū: maxime q̄i ille cui ꝑdit nō presumit celator secreti nec scit melius cōsulere peccatori ꝺ̄ctus ipemet sibi. forte enī ꝓpter cōsiliū requirendū liceret alicui reuelare peccatu suū alicui laico discretiori. sed nec hoc pz: q: cōsiliū posset inquiri posito casu in vniuersali de aliquo absq; reuelatiōe peti sui. Quid igit de malefactorib⁹ damnatis cōfitentib⁹ laicis. Rndeo simplicitas excusat eos ne in hoc peccēt: ⁊ humilitas eoruꝫ est meritoria eis. p quanto volunt illud q̄ pertinet ad sacramentuꝫ p̄ñie supplere sicut possunt. Sed vtrū di secreto qui bene sciret ad qd ē ꝑfessio instituta nec forte vtile foret nec sine forte necessariū talē cōfessionē facere. Quo ad q̄: ecclesia determinauit preceptū. s. semel in anno: ⁊ illud semel videt ad min⁹ ee circa pascha q̄ tpe p̄m illud capitulū debet qlibz xp̄ianus cōmunicari nisi in casu. Et si dicas q̄ hec specificatio ē laxatio q: p̄us tenebant statum cōfiteri habita oportunitate confessoris. nūc aūt nō tenent vsq; ad quadragesimā.

Alexan. in 4ā de ꝑfessiōe c. de q̄. q. 2. Ricar. di. p̄ma arti. 3. q 6.

Rndeo: vtrūq; est dubiū aliquib⁹ quibusdā dicētib⁹ ⁊ tunc ⁊ nūc tenet statiz habita oportunitate cōfessoris cōfiteri. quibusdaz dicentib⁹ q̄ nec tunc: sed tantuꝫ in voto cōfiteri p aliquo tpe ante mortē. nec nunc: sed p voto cōfiteri semel in ānō. 2^m videt esse mitius: q: precepta penalia nō sunt amplianda sed restringenda. nec inuenit q̄ nō preceptū istud affirmatiuū liget vel obliget nisi ad aliquando. ⁊ illud quādo ante specificationez ecclesie fuit indeterminatū ad qōcunq; q̄ ante mortez sed post specificationē est indetermiatū ad quodcunq; quādo vnicū in anno. semper tū oporteret habere volūtatē confitendi tunc pro q̄ preceptū obligat. hoc dico sic q̄ pro nunquā voluntatē.

Ad argumenta ad primū potest dici q̄ tempore negationis petri sacramentū penitentie nō fuit institutuꝫ ꝺ̄ctus post resurrectiōz q̄ xp̄s dixit discipulis suis Accipite spiritū sanctū quoruꝫ remiseritis ⁊c. Et ideo nō tenebatur pro tūc ad ꝑfessionē post institutōem sacramēti adhuc tenebat: q: iā ante resurrectionē per aliud remediū fuit peccatū suū deletū. Et cōsimiliter respondeti pōt de ī fidelitate omniū discipulorū in passione xp̄i q̄ nō tenebant post ad cōfessionē. q: post resurrectionē penituerunt ante institutionē sacramēti penitētie. ⁊ hoc bene confirmat q̄ cōfessio nō erat de lege nāe nec modica.

Sed ad illa verba ambro. Lachryme lauāt delictum q̄ voce pudor est cōfiteri. nō sunt sic intelligenda q̄ sine cōfessione pudorosa in actu vel in habitu lauet deli etū. sed cōtritio pōt ee tanta: q̄ in ea ēt ante cōfessionem delet petrā: q̄ tū est ita graue q̄ cōfessio eius sequens est pudorosa. Ad auctoritatē Augu. ⁊ Cassiodori super psalmū. Dixi cōfitebor: dico q̄ illa cōtritio habz propositū seu promissionē cōfessionis secuture: ⁊ sic nō deletur peccatū sine proposito cōfitendi: q̄ patet per finē auctoritatis Cassiodori: vbi subdit votū, p opere iudicat. quasi diceret votū vel volūtas cōfitendi iudicatur. p cōfessione futura. nec tamē sequit ex hoc q̄ sine ꝑfessiōe futura petrā deleat quantū ad penā debitā. q: illa ꝑfessio est vna pena ⁊ si illa non soluat hic si sit tū voluntas soluēdi soluit alibi. Si āt mutet volūtas solūēdi illaz: iā recidiuat a vera p̄nia ⁊ peccat mortalit vt dictuꝫ est supra di. 4. ar. 3. q. prima de baptizato baptismo flaminis cōtemnente postea baptismū fluminis Ad primā rōnē dico q̄ omnes ceremonie tā veteris legis ꝺ̄ nouē reducende sunt ad aliq̄ preceptū de ca

Tho. di. i^a. ar^o. 3. q. 3. sol. 2^am q̄sti

logi: ⁊ possunt ad illud reduci. Audi israel dñs deus tuus vnus est: vel ad illud, Memento vt die sabbati sanctifices. siue enī per primū siue secundū preceptum dicam⁹ deū precepisse se honorandū vt deus: sequit̄ q̄ ille ceremonie quib⁹ se vult coli cadant sub illo precepto sicut cōclusio sub premissis. Si arguit̄ cōtra. q̄ tunc ille ceremonie essent de le. nāe: q̄ preceptus sub quo debēt cadere est de lege nāe. Respondeo: ex maiori de le. nāe ⁊ mi. ō le. positiua ñ segit̄ ꝯclusio nisi iuris positiui ista de⁹ē colled⁹ē ō lege nāe. saltē q̄ valdō ꝓbāda legit̄ nāe sz̄ b minor vult sic coli ē mere ō iure positiuo. variat̄ ät palio ⁊ alio tpe. g̃ ꝯclusio. s. sic colēd⁹ē: ē mere de lege positiua: q̄ semp cōclusio sequit̄ conditionē premisse imperfectionis. Ad aliud dicit̄ q̄ talis debet confiteri per interp̄tem vel per aliqua alia signa a vbis que possunt esse nota sacerdoti. 2m est bene ꝓcedēdū si aliqua talia signa sint cōmunia cōfitenti mutovel barbaro ⁊ sacerdoti. Sed primū nō videt̄ necessariū: quia forus iste est nā sua est secretissimus. ergo nō tenet̄ aliquis ad istū forū vt aliquo modo publicus. sed licet interpres velit celare ⁊ teneat̄ celare sicut sacerdos: tamē si velit malignari ipe ⁊ sacerdos possunt esse testes contra accusatū ⁊ ita ex nā huius accusatiōis hec accusatio pōt venire in publicū: ⁊ ita nō est p̄ñialis. Et hoc pz q̄ pluri⁹ sacerdotib⁹ simul nō est cōfitendū necessario vt melius iudicanti: q̄ si fiat nō est sacramentalis cōfessio: marime autē videt̄ q̄ nō sit cōfitendū per interp̄tē: q̄ timet̄ ipm nō esse interp̄tē idoneū: ⁊ in tali casu iste habet ipossibilitatē cōfitendi homini ido neo. Confiteat̄ deo igit̄ cū proposito ꝓfitendi homini opportunitate oblata. Ad aliud vī quandoq̄ ꝓfessio facienda per scriptū: vt legitur de thoma cāturarien. q̄ misit ad curiā p absolutiōe. Sed hoc vī esse cōtra rationē confessiōis: q̄ omnis scriptura ex sui natura nata ē esle publica. q̄tuz. n. aliquis ꝓseruet secrete apud se scriptū: tñ ex quo mittit illud vel nunciū vel per illū ad quē mittit̄ pōt publicari: ⁊ semp ex sui nā est patuz cuicunq̄ legenti loquēs q̄ ibi ꝓtinet̄. Quilibet ergo scribens aliquid facit in hoc quod est contra naturam signi idonei in ꝓfessione: ⁊ in ista scriptura tollitur verecūdia que est pena magna in cōfessione: ⁊ hoc nisi ꝓfitens sit p̄ñs q̄ñ per scriptuz cōfitet̄. ⁊ iō q̄ dī di. 5. q. 5. q̄ quis pōt confiteri per scripturā. Jo. 22⁹. exponit q̄ñ cōfitens est p̄ñs: q̄ absens nō pōt licite: igit̄ absēs expectet p̄sentiaz cū p̄posito cōfitendi ei habita.

Tho. p̄ñti di. q. 3. ar. 4. sol. 2m ar⁹ 4e q̄stiū cule

Ad aliud dico q̄ simpliciter innocēs a mortali ⁊ veniali tenet̄ simpliciter nō ꝓfiteri. vñ si beata virgo fuisset cōfessa petro post ascensionē: peccasset confitendo. sed si est tñ innocens a mortali pōt cōfiteri venialia ⁊ pōt nō ꝓfiteri: vt dictū ē. 3. arti. paragrapho de quē. nec ē incredibile multos eē tales in ecclesia qui per annuz viuāt sine mortali: immo p dei grām multi multo maiori tpe sine pcō mortali se custodiūt ⁊ multa opa perfectionis exercēt: de quorū meritis thesaurus ecclesie congregatur.

Tho. vbi supp.

Jsta ē distinctio. x viij. huius quarti libri In q̄ magister post q̄z determinauit ō partibus p̄ñie. Hic circa determinata mouet tres questiōes incidentes quas fm ordinez soluit. Primo enī querit an ad r̄missionē pcti sit necessaria ꝓfessio oris ⁊ satisfactio operis. vel sola cōtritio sine his sufficiat. Secundo vtrū sufficit cōfiteri soli deo sine sacerdote. Tertio vtrū possit fieri ꝓfessio laico. Primū vsq̄z ibi Jaz scōz questiōis. Secōm ab inde vsq̄z ibi. Hūc ꝑus q̄z premissis auctoritatibus. Tertiū vsq̄z ad finē di. Jn speciali smia mḡri stat ī trib⁹ ppositiōib⁹ q̄rū p⁹ ē hec. In cordis vera cōtritione pctm̄ a deo dimitit̄ si votuz ꝓfitendi ⁊ satisfaciendi firmiter ꝓcipitur. Hāc magister insinuāt ꝑpōit tres qōnes quarū ꝑma ē hec. Utrū ad remissionē pcti necessaria sit ꝓfessio oris ⁊ satisfactio operis vel sola cōtritio sine his sufficiat. Et tāgit circa eā tres opiniones. Quidā. n. dicūt cōtritionē sine ꝓfessione sufficere. Ad quod confirmādū adducūt plures auctoritates, per quas nituntur ondere q̄ solum propositū cōfitēdi ⁊ interior cordis gemit⁹ sufficiunt ad deletionē peccati. Unde ⁊ leprosi mundati sunt: q̄ñ ondērunt se sacerdotibus. ⁊ lazarus p̄r⁹ suscitat⁹ int⁹ q̄z foras prodijt. Alij vero dicunt necessariā fore ꝓfessionē. nec sine ipa pcm̄ dimitti. si tps illā faciendi assit. q̄ dictas auctoritates soluūt ⁊ alias. p sua opinionē adducūt: q̄ dicere videtur q̄ sola ꝓfessio iustificat ⁊ a morte liberat hominē. ⁊ ipz facit a pcī profundo nō absorbi. ⁊ dicit q̄ si sine ꝓfessione ⁊ pene solutione deleātur pcā. claues ecclie frustra ī stitute viderent̄. Inducūt etiā quasdā auctoritates. p quas videt̄ ꝓbari q̄ fiat remissio sine alicuius pene solutione. Postea determinat hāc qōnez. d. q̄ sine exteriori cōfessione ⁊ pene solutione deleant̄ pcā p̄ contritiōez ⁊ humilitatē cordis. ⁊ cōfitendi ꝓpositu. hoc. n. est cōfessio cordis ⁊ si nō oris. Dūmodo ꝓcpt⁹ cōfitendi exterius ⁊ satisfaciēdi nō assit: sufficiūt ꝓtritio ⁊ humilitas cordis. vbi aūt facultas adest necessaria ē cōfessio ⁊ satisfactio. Auctoritates aūt supradicte ad cordis ꝓtritionez ⁊ interiorem pniam referende sunt. Addit etiā q̄ si cut pcī remissio donū dei est. ita pnia ⁊ cōfessio p quaz pcm̄ delet̄ a deo est. In hoc ergo concludūt tota determinatio q̄ aūcunq̄z fuerit cōfessio in ore si votū cōfessiōis sit in corde sequit̄ remissio pcōr. oz tñ penitētē ꝓfiteri si tēp⁹ hēat. Scōa ꝓpō ē hec. Quāuis ī cōtritiōe vera pcm̄ sit deletū. tñ absolutio est danda p sacerdotem discretū. Hanc mḡr insinuās ꝓponit scōam questionem. Utrū sufficiat cōfiteri soli deo ⁊ nō sacerdoti: vel an et necessariū sit ꝓfitēi sacerdoti. Ad q̄ quasdā auctoritates quidā adducūt ī quib⁹ vī dici q̄ sole lachrymē iteriores lauāt delictū. Legit̄. n. q̄ petr⁹ fleuit: ⁊ nō cōfessus fuit. q: nō ē necessariū q̄ pcōr pcm̄ suū ꝑdat. ⁊ q̄ sufficit q̄ pcōr pcm̄ suū in se puniat lachrymis proprijs. Postea oñdit oppm vz q̄ p̄ter ꝓfessionē deo factaz oz cōfessionē facere sacerdoti si facultas assit. Et hoc pz p multas auctoritates q̄. dicūt q̄ satisfactionis modus ⁊ recōciliatio peccatoruz ad mīstros ecclie ptinēt. q̄ non possunt sine cōfessiōe fieri. ⁊ erubescētia q̄ ē in cōfessione pcōr ⁊ pena ad remissionē opat̄ pcōr. Unde ⁊ leprosis dictū ē. vt ora sua oñderēt. pp q̄ q̄z to gs pluribus ꝓfitet̄ in spe venie turpitudinē criminis: tāto facili⁹ cōsequit̄ remissionē pcōr. Subdit aūt q̄ nō ē necessarium vt peccator alij q̄z sacerdoti ꝓfiteat̄ crimen suū. q: er hoc ſ̄g posset scādalū p̄bytero⁹ ⁊ retardatio a cōfessione. Tertia ꝓpō est hec. Et si in piculo mortis copia sacerdotis nullaten⁹ posset hēri. tūc licitum ē ad cantelam laico cōfiteri. Hanc mḡr insinuās ꝓponit tertiaz qōnem que ē. Utrū ꝓfessio possit vel debeat fieri laico. Et determinat q̄ faciēda ē discreto sacerdoti. qui sciat soluere ⁊ ligare. vel simul cū ptāte absoluēdi hēat iudiciuz ⁊ discretionē. si tñ sacerdos defuerit faciēda ē ꝓfessio primo vel socio. Jp̄m tñ bonū ꝓpo⁹ ⁊ desideriuz ⁊ hūliatio cōfitētis valēt ei ad remissionē peccatorū. et spāliter facta ad ministeriū ecclesie. q̄ omnia auctoritatibus ꝓfirmat. Subdit ēt q̄ extra eccl'iaz nō fit remissio. Beda tñ vī dicere q̄ leuia pcā ⁊ quotidiana licet socijs cōfiteri. ēt si assit copia sacerdot̄. ⁊ sufficit si tñ nō ptermittat sacerdos ex ptēptu. grauiora aūt sacerdoti ꝓfitēda. si tñ sacerdotū copia nō assit. grauiora ēt sunt socijs ꝓfitēda. Magr tñ dicit q̄ tuti⁹ ⁊ pfecti⁹ ē sil'lenia ⁊ gratuita sacerdotib⁹ cōfiteri. gb⁹ ꝓcessa ē ptās ligandi ⁊ soluēdi. Postea ēt ex determiatiōe p̄missoꝝ dat itelligentiā q̄rūdā auctoritatū q̄. s. iducebant̄ ꝺ vitatē scōe opi. Nō. n. Chrysо. dicit. q̄ pc ōr nō dz se in publicū ꝓdē. ß intelligēdū ē. nō q̄ nō oz coram multi⁹ hoīb⁹ publicare pcm̄. sed sufficit sacerdoti dicere. Nō aūt. b. Ambro⁹. dicit lachrymas lauare delictū. itelligēdū ē si confessio

Di. 18.

saltē soli sacerdoti facta sit. ⁊ si nō fiat ꝓfessio publica criminis. qđ aūt ait idē se petri lachrymas legisse nō confessionē. dicēdū qđē ē qp pp hoc nō excludit ꝓfessio. multa. n. fcā sūt q̄ tū nō sūt scripta vel forte nōdū erat cōfessio instituta. Nō aūt prosp dicit qp sufficit q̄ aliq seipos punīūt. itelligēdū ē qp sufficit sine cōfessiōe publica. nō excludit ꝓfessionē p̄uatā q̄ fieri dz sacerdoti. Addit ēt qp sine ꝓfessiōe pcm nō remittit. si facultas assit. Ultimo ēt q̄rit si i ꝓtritiōe pcm delet: ad qd tūc necessaria ē cōfessio. Et rndet qp nēcia ē ꝓfe⁹ ꝑz⁹ q̄ ē ps pnie pp ignorātiā ꝓfitēt. Secūdo q̄ p ꝓfessionē sacerdos itelligit qualr de pcō debeat iudicare. Tertio q̄ p cōfessionem peccator reddit humilior ⁊ cautior. Et trā in speciali.

De remissione sacerdotis.

Di. 18.

Jc q̄ri solet si peccatum omnino dimissum ē a deo p cordis cōtritionem. ex quo penitēs votū hūit cōfitē di. qd postea dimittatur ei a sacerdote. Video. n. quo vinculo eū ligat. s. tpalis pene. ꝛ nō a quo eū absoluat. ⁊ iō q̄ro. Aū penitudinē qppe cordis aia rei maculā hēt. et fetorē pcī. atq; eterne vltiōis vinculo ligata extitit. Si vero ad cōfessionē p cordis cōtritionem de⁹ p seipm sine misterio sacerdotis ⁊ debitū oīo relaxat. ⁊ animā interi⁹ purgat a ꝓtagiōe ⁊ fetore peccati: qd ergo mūdat. quid dimittit sacerdos: vbi sunt claues ille quas dñs tradidit ꝑetro ⁊ successorib⁹ ei⁹ dicēs. Tibi dabo claues regni celor. ⁊ quecūq; ligaueris sup terrā erūt ligata ⁊ in celo. ⁊ quecūq; solueris sup terrā erūt soluta ⁊c. Ut autē p̄missa qō pleni⁹ explicari valeat. quasi altius ducto rethe de his clauibus ⁊ vsu eaꝝ disseramus.

De clauibus.

Claues iste sunt non corporales sz spūales. s. discernēdi sciētia ⁊ potētia iudicādi. i. ligādi ⁊ soluendi. qua dignos recipere. indignos dz ercludē a regno ecclesiasticus iudex. Qui sicut hz ius ligādi. ita ⁊ soluēdi. vñ Ambr. Dñs par ius ⁊ soluendi eē voluit ⁊ ligādi. q; vtrūq; pari condītione p̄misit. Ergo qui soluēdi ius nō hz. nec ligādi hz. ⁊ infra. Certū ē qp ecclie vtrūq; licet heresis vtrū q; nō hz. Jus. n. hoc solis p̄missuz ē sacerdotibus. Recte ergo ecclesia hoc sibi vēdicat. que veros sacerdotes hz. heresis vēdicare nō potest. que veros sacerdotes non habet.

De vsu clauiuz.

Usus vero ꝯarum clauiuz multiplex ē: discernere. s. ligādos ⁊ soluēdos ac deīde ligare vel soluere. Qui. n. indignos ligat vel soluit ꝓpria ptāte se ꝑuat. id est dignū p̄uatione se facit.

Si sacerdos pōt dimittere vel retinere pcā.

Sed queritur vtrum a pcō soluere valeat sacerdos. i. a culpa: vt culpe maculā abstergat vel debitū eterne mortis soluere valeat. Quidā arbitrati sūt. cū pctōr dupliciter ligatus teneatur vt predictū ē. s. mentis ꝓtagione ac cecitate. ⁊ debito future pene alterum curari per deum. alterum solui per sacerdotem. ꝑatitur. n. per peccatū quasdam tenebras iteriores ⁊ maculas a quibus nisi liberetur ꝓicietur in tenebras exteriores Luz autē liberatur ab his. suscitatur a morte pcī. Ūñ apl's. Surge qui dormis ⁊ illuminabit te xp̄s Solus. n. xp̄s nō sacerdos animā resuscitat. ac pulsis tenebris interioribus ⁊ maculis. eā illuminat ⁊ mundat qui anime faciē lauat. Debitū vero eterne pene soluere ꝓcesit sacerdotibus. Quod in resurrectione lazari signatum asserunt. quē xp̄s p̄us p se interius vivificauit. deinde foras exire iussit. eū quē adhuc ligatū soluere apostolis p̄cepit. qr vt aiunt ipe interi⁹ animā a caligine maculaque peccati emundat sacerdotib⁹ vero dedit vinculū eterne mortis soluere. opinio quorundam.

Alii vero dicunt solū deū nō sacerdotē debituz eterne mortis dimittere sicut ⁊ anima interius per se vivificat. nec tamen diffidenter sacerdotib⁹ traditā potestatē pctā dimittēdi ⁊ retinēdi quib⁹ dictū. est quoruz remiseritis pctā ⁊ cetera. Sicut. n. xp̄s retinuit sibi ptātez baptismi. ita ⁊ penitētie. Et iō sicut interius gra sua animā illuminat. ita ⁊ simul debitum eterne mortis relaxat. Ipe. n. per seipsū pctā penitentiū tegit. ⁊ tunc tegit qñ ad penā nō rebuat. Alioruz sñia veri or.

Tunc ḡ tegit quando debitum pene soluit Quod autē ipse tegat apte dicit Augu. exponens illuz locū psalmi. Quoruū tecta sūt peccata id est cooperta ⁊ abolita. Si. n. texit deus pctā: noluit aduertere. Si noluit aduertere noluit animaduertere. i. punire. sz ignoscere. Ita ergo dicit a deo tecta vt de⁹ nō videat. i. eternaliter punita. Videre. n. dei pctā est ad ad penam imputare. Auertere aūt faciē a peccatis. hoc ē ea ad penaz nō reseruare. Item Hieron y. Quibus deus dimittit peccata tegit ne in iudicio reuelētur Item Lassiodorus Qui grauia hēnt peccata. aliis ꝙ deus imputat aliis ꝙ misericordiaz nō imputat. Ex his apte ostenditur qp deus ipse penitentē soluit a debito pene. ⁊ tūc soluit qñ intus illuminat spirando veraz cordis ꝓtritionē. Hiero. Lassiodorus.

Cui sententie rō suffragat ⁊ auctoritates attestant. Nemo n. vere cōpungitur de pctō. habēs cor contrituz ⁊ humiliatū. nisi in charitate. Qui autem charitatē hz: vita dignus ē. nemo aūt simul vita ⁊ morte dignus est. Non est ergo tūc ligatus debito eterne mortis. Filius. n. ire eē Rōe vtitur ad p̄bandum qđ dicit

desiit ex quo diligere ⁊ penitere cepit. Et hic ergo solutus est ab ira que non manet sup illū qui credit in xpm ſz sup illū qui non credit.
Nō ꝙ postmodū p sacerdotez cui ꝯfitetur ab ira eterna liberatur a qua iā liberat⁹ ē p dominuz ex quo dixit cōfitebor. Solus ergo deus hominē interius mūdat a peccati macula. ⁊ a debito eterne pene soluit. qui p prophetā ait. Ego solus deleo iniqtates ⁊ pcā populi. Itē Amb. Uerbū dei dimittit pcā. sacerdos ⁊ index. Sacerdos quidē off. ciū suū exhibet. sed nulli⁹ ptātis iura exercet. Idē. Ille solus peccata dimittit. q solus p pcīs nr̄is mortuus est. Itē Augu. Nemo tollit pcā nisi solus de⁹ q ē agnus tollēs pcā mūdi. Tollit aūt ⁊ dimittēdo que facta sunt: ⁊ adiuuādo ne fiāt: ⁊ pducēdo ad vitā. vbi omnino fieri nō pñt. His aliisq; pluribus testimōiis docet dñm soluz p se pcā dimittere. ⁊ sicut dimittit q̄busdā: ita ⁊ aliorum quorūdam peccata retinet.

Amb⁹. auctatū probat idem.

Augu⁹. ꝓ Julia.

Qō sacerdotes etiā dimittunt peccata ⁊ tenēt peccata suo modo.

Necideo tamen negamus sacerdotibus cōcessaz ptātem dimittēdi ⁊ retinendi peccata. cuz hoc veritas in euangelio aperte doceat. Hinc. Augu. ait. Ecclesie charitas que per spm̄scm̄ diffunditur in cordib⁹ eoz qui ptcipes sui sūt pcā dimittit. eoz qui nō sūt tz. Idē. Sacerdotes pñt ꝓfitētib⁹ parcere. q̄bus. n. remittūt: remittit deus. Lazarū n. de monumēto suscitatuz obtulit discipulis soluēdū. p hoc ostendens ptātem soluendi concessaz sacerdotibus. Dixit. n. Quodcūq; sol. sup ter. erit sol. ⁊ in celo. ⁊c. hoc ē. Ego deus ⁊ oēs celestis curie ordines ⁊ oēs sancti in gloria mea laudant vobiscū ⁊ cōfirmant quos ligatis ⁊ solutis. Nō dixit quos putatis ligare ⁊ solueꝝ sed in quos exercetis opus iustitie ⁊ misericordie. Aliter autē vel alia opa vestra in pcōres nō cognosco. Idē. Cū veraciter ad deuz ꝓuerso peccata dimittūtur ab eis dimittuntur q̄bus ipe veraci cōuersione cōiungit̄. Spūscūs ea dimittit qui datus ē omnibus sanctis sibi charitate coherētibus. siue se nouerint cōpal'r siue nō. Sil'r cū alicui⁹ tenēturpcā ab eis tenent̄ a quib⁹ ille cordis prauitate disiungitur siue notis corporaliter. siue ignotis. Omnes mali spūaliter a bonis seiuncti sunt. Ecce hic dicit pcā dimitti ⁊ teneri a sāctis viris: ⁊ tū spūscūz ea dimittere dic̄. ⁊ qō maiori cōsideratione dignuz ē. idem ēt dicit. q̄ deus p se vel per scōs suos tm̄ dimittit pcā. Ait n. sic. Sacrm̄ gratie dat deus ēt p malos ipaz vero gratiaz non nisi per seipm̄. vel p scōs suos. Et ideo remissionez peccatorū vel per se ipm̄. facit vel per ipius colūbe membra q̄bus

Augu⁹ sup Joā.

In libro ꝙ pnīa.

ait. Si cui dimiseritis. dimittēt̄. Ecce q̄ varia a doctoribus traduntur super his. ⁊ in hac tanta varietate quid tenendum. Hoc sane dicere ac sentire possumus. q̄ solus deus dimittit peccata ⁊ retinet. ⁊ tamē ecclesie ꝓtulit ptātē ligandi ⁊ soluēdi. sed aliter ipse soluit ⁊ ligat aliter ecclesia. Ipse. n. per se tm̄ ita dimittit peccatū. q̄ ⁊ aiaz mūdat ab interiori macula. ⁊ a debito eterne mortis soluit.

Quomodo sacerdotes ligant ⁊ soluunt a peccatis.

Non autem hoc sacerdotibus ꝓcessit. quib⁹ tm̄ tribuit potestatē soluēdi ⁊ ligādi. i. ostendere hoīes ligatos vel solutos. Cū domin⁹ leprosū sanitati prius per se restituit. deinde ad sacerdotes misit. quorū indicio ostenderetur mundatus. Ita ēt lazarū iaz viuificatū. obtulit discipulis soluendū. q̄ et si aliq̄s apud deū sit solutus. nō tamē in facie ecclesie solutus habetur. nisi per iudiciū sacerdotis. In soluendis ergo culpis vel retinendis. ita operatur sacerdos euangelicus ⁊ iudicat. sicut olim legalis ⁊ in illis qui ꝓtamina ti erāt lepra que peccatuz signat. Unde Hie/ro. sup matthēū. vbi dom⁹ ait petro. Tibi dabo claues regni celorū. ⁊ quodcūq; ligaueris super terrā erit ligatū ⁊ in celis. ⁊ quodcū q̄ solueris sup ter̄ā erit solutū ⁊ icelis. hūc igt locū qdā nō intelligētes aliqd sumūt de superbo pharisеorū. vt damnare innoxios. vel soluere se putēt noxios cū apud deū nō sentētia sacerdotū. sz reorū vita queratur. In leuitico se ostendere sacerdotib⁹ iubentur leprosi. quos illi nō faciūt leprosos vel mundos. sed discernūt q mundi vel imūdi sunt. Ita ⁊ hic aperte ostēdit̄ q̄ ñ sequtur de⁹ ecclesie iudiciū que per surreptionē ⁊ ignorantiā interdū iudicat. Deus aūt semper iudicat sm̄ veritatem Et in remittendis vel in retinendis culpis id iuris ⁊ officii hēnt ecclesiastici sacerdotes. qō olim habebāt sub lege legales in curandis leprosis. Hi ergo pcā dimittunt vel retinent duz dimissa a deo vel retenta iudicāt ⁊ ostendunt. Ponunt. n. sacerdotes nomē dñi sup filios israel sz ipe benedic̄. vt dic̄t i numeris Hūc moduz ligādi ⁊ soluendi Hierōymus supra notauit.

Hiero.

Alius modus ligandi ⁊ soluendi.

Ligant quoq; sacerdotes satisfactionē penitētie ꝓfitentibus imponunt Soluūt cū de ea aliqd dimittunt vel per eam purgatos ad sacrametoz cōmunionē admittunt. Quē moduz superius leo papa notauit

Secundū hunc modum dicuntur etiā sacerdotes dimittere peccata vel retinere. Unde superius Augu. dixit. Quibus remittunt remittit deus ⁊ cetera. Opus enim iusticie exercent in peccatores cum eos iusta pena ligant. opus misericordie. dum de ea aliqd relaxāt vel sacramētorū cōmunioni ꝓciliant. alia opera in peccatores exercere nequeunt. Et notandum est qz quos satisfactione penitētie ligāt eo ipso a peccatis solutos ostendunt. qz nō imponitur alicui satisfactio penitētialis. nisi quē sacerdos vere penitentez arbitratur. Alii nō iponit. ⁊ eoipso peccatum retineri a deo iudicat. Quod autem hoc ad claues pertineat Augu. ostendit dicens Frustrat claues ecclesie qui sine arbitrio sacerdotis pēnitētiā agit. si sine oris confessione criminis indulgentiam impetratur. Augu⁹. i li. ō penitētia.

Est ⁊ alius modus ligandi ⁊ soluendi qui per excōmunicationem geritur dum aliquis secundum canonicam disciplinam tertio vocatus ad emēdationez manifesti delicti ⁊ satisfacere vilipendens. sententia ecclesie a loco orationis ⁊ sacramentorū communione ⁊ fideliū cōsortio preciditur vt erubescat ⁊ pudore sceleris cōuersus peniteat. vt sic spiritus eius saluus sit. Quod si penitētiā profitens resipuerit. negate cōmuniōi admittitur. ⁊ ecclesie reconciliatur Hec est āt ecclesie anathematizatō. hanc penam illis qui digne percelluntur infligit. qz gratia dei ⁊ protectio illis amplius subtrahitur. ac sibiipsis relinquuntur. vt sit eis liberum ruere in interitum peccati. In quos etiā maior dyabolo seuendi datur potestas. Orationes quoqz ecclesie ⁊ benedictionum ac meritorū suffragia eis nequaquā suffragari putantur.

Quomodo secunduz hos modos intelligendum sit illud. quodcunqz sol. ⁊ cetera.

Secundum hos ligandi ⁊ soluendi modos quō verum est quod dicit Quodcunque solueris super terrā erit solutum ⁊ in celis. ⁊ quodcunque ligaueris super terram erit ligatum ⁊ in celis ⁊ cetera.

Alī quado enim ostendunt solutos vel ligatos qui non sunt apud deum ⁊ pena satisfactionis ⁊ excōmunicationis interduz indignos ligant vel solaūt. ⁊ indignos sacramentis admittunt. ⁊ dignos admitti arcent. Sed intelligendum est hoc in illis quorum merita solui vel ligari postulant. Tunc enim sententia sacerdotis iuditio dei ⁊ totius celestis curie approbatur ⁊ confirmatur cū ita ex discretione ꝓdit vt reorum merita non contradicant Quoscunque ergo soluunt vel ligant adhibētes clauez discretionis reoruz meritis: soluūtur vel ligantur in celis. i. apud deuz. qz diuino iudicio sacerdotis sententia sic pgressa approbatur ⁊ confirmatur. Quos ergo secunduz merita sententia ecclesie percellit. ledit. ⁊ illi foris sunt apud deum. Qui autem non meruit sententia ecclesie non leditur nisi contemnat. Unde Origenes. Exiit quis a veritate. a fide a charitate. per hoc exiit de castris ecclesie: etiā si episcopi voce non abiciatur sicut ecōtra aliquis non recto iudicio foras mittitur. Sed si non egit vt meretur exire: nihil leditur. Interdum enim qui foras mittitur intus ē. ⁊ qui foras est: intus videtur retineri. Ecce qualis ⁊ quantus est vsus apostolicaruz clauium. iam ostensum est ex parte qualiter sacerdotes dimittūt peccata vel tenent. ⁊ tamen retinuit sibi deus quantam singularem potestatem dimittendi vel retinendi. quia ipe solus p se debitū eterne mortis soluit ⁊ aiaz interi⁹ purgat Origen. sup leuiticuz.

Que sint interiores tenebre ⁊ interior macula

Hic queritur que sit illa macula: ⁊ que sint ille tenebre interiores: a qbus de⁹ interi⁹ animaz purgat: cum veraz penitētiaz immittit. De tenebris ⁊ interiori caligine satis facile ē ⁊ intelligere ⁊ rīdere. Cū n. quis mortaliter delinqt: ⁊ gra vi tutis ꝑuatur si q̄ precessit: ⁊ naturaliū bonorū elisionem patiē ⁊ intellectus obtūditur ⁊ tot⁹ hō interior obtenebratur. ⁊ ita quasi caligine quadā mēs obuoluitur. que caligo peccati pena ē. Hāc vero de⁹ pellit cuz petitētiā immittit per quam ꝑdita bona restituit. ⁊ viciata reparat. Unde ꝓpheta. Nebulā sicut cinerē spargit. Sz que est macula peccati a qua animaz lauat. Ecce. n quis voluit facere homicidiū ⁊ patrauit. quo patrato desinit tā velle quā facere. nōdū tamē vere ⁊ humiliter penitet: nec cōfiteri ꝓponit. Que ergo remānsit in anima illi⁹ macula. Nulla volūtas quidē fuit macula illi⁹ anime. sz illa transit. Macula etiaz est si penitere cōtemnit: sed hoc ē peccatū aliud a precedenti. Que ergo macula remānsit qua ipe in penitētia purgatur. Polluta quidē est anima quousqz peniteat: sicut erat dū in ea prauа erat voluntas. Sicut. n. qui tangit mortiçiniuz vel aliud immundum. ita pollut⁹ est post tactū quousque lauatur sicut fuit dum tangeret: ita post actuz peccati ita polluta remanet anima sicut fuit in ipo actu peccati: quia ita est lōge a deo per dissimilitudinem qui est vita ⁊ mundicia mētis sicut fuit dum peccatū ageret. Ipsa ergo dissimilitudo que inest aīme ex peccato: ⁊ ē a deo elōgatio. anime macula intelligitur a qua purgatur in penitentia. Hoc autem solus deus facit: qui solus suscitat animam ⁊ illuminat. qō sacerdotes nequeunt: qui tamen medici sunt animarum. Unde ꝓpheta. Nunquid me-

dici suscitabunt ⁊ confitebuntur tibi quod exponens Augustinus ait. Boni doctores recte medici dicuntur. qui viuentes curare ministerio possunt. sed non mortuos suscitare. Sola. enim dei gratia reuiuiscunt.

Ista est distinctio. xviii. hu/

ius quarti libri. In qua magr̄ postq̄ determinauit de penitētia q̄tū ad eius ptes. Hic autē cōsequēter determinat de ptāte ministrorum hoc sacramentum dispensantium. Et circa hoc tria facit. Primo. n. numerus clauium. ⁊ in quo eorū vsus cōstat ꝓponit. Secundo quō solus deus peccata dimittat subdit. Tertio ēt modum quo sacerdotes ligant ⁊ soluunt adiungit. Primum quidez facit a principio distin. vsq; ibi. Sz queritur vtruz a peccatis. Scōz vsq; ibi. Hō autē b̄ sacerdotibus. Tertiuz vo ab inde vsq; ad finez dist. In speciali snia magr̄i stat in tribus propositionibus quarum prima est hec. Claues he sacerdotibus concesse sunt scientia discernendi: ⁊ spiritualis potētia iudicādi. Hāc enim propositionē magister insinuans querit. Cui sola propositione cum proposito confitendi dimittat peccatū quātum ad maculā ⁊ reatum pene añ confessionē sacerdoti factam: quid ergo dimittit sacerdos in sua absolutione. ⁊ quid etiam virtus clauium operetur. Postea autem magister determinat quid sit virtus clauium ⁊ dicit. q̄ ille claues nō corporaliter sed spiritualiter intelligende sunt. ⁊ nihil aliud sunt q̄z scientia discernendi. ⁊ potentia iudicandi. quia iudex ecclesiasticus habet dignos recipere. ⁊ indignos excludere a regno dei id est ab ecclesia vel sacramētoz ꝓceptiōe. vbi etiā subdit q̄ vis ligādi similit̄ ⁊ vis soluēdi sacerdotibus ecclesie cōpetit ⁊ non hereticis. Postea etiā dicit q̄ vsus clauium in duobus consistit. s. in discernendo ligandos ⁊ soluēdos. ⁊ etiā in ligando ligandos similiter ⁊ in dissoluēdo ligatos. Secunda propositio est. hec. Solus deus maculam culpe abstergit ⁊ a debito mortis eterne absoluit. Hanc enim propositiōez magister insinuas querit quid operetur sacerdos in absoluendo a peccato. vtrū scilicet culpam vel etiam penam tollere possit. Tangit autem magister circa hoc duas opiniones. Quibusdam videtur q̄ deus animā suscitat a morte ⁊ sacerdos remittit reatum pene. Vñ ⁊ dominus lazaruz prius suscitauit ⁊ viuificauit. ⁊ poste a apostolis soluendum reliquit. Alijs vero videtur q̄ solus deus sicut animam viuificat interius tollēdo culpā: sic ⁊ reatum pene eterne relaxat. Tamen sacerdotibus tradita est potestas dimittendi peccata ⁊ retinēdi. sicut. n. deus solam potestatez baptismi sibi retinuit. ita ⁊ penitentie. Et hanc sententiaz approbat magister tanquam rationabilem. simul enim cum culpa pena dimittitur. ⁊ nemo vere conteritur nisi homo qui est in charitate. qui autem charitatem habet dignus est vita eterna. ⁊ non pena eterna vel morte. ⁊ ideo deus q̄ dimittit culpam etiam dimittit penam. Quod auctoritatibus sanctorum confirmat. Postea dicit q̄ nō obstante q̄ solus deus dimittit peccata. verum tamen est q̄ etiam sacerdos habet potestatem dimittendi ⁊ retinendi peccata. ⁊ aliquid operatur per istam potestatem. quia peccata dimittit ⁊ retinet. quod plurib⁹ auctoritatibus confirmat. Postea dat vnuz modum quo sacerdotes dicuntur ligare ⁊ soluere dicens. q̄ deus p̄ se dimittit culpam. mundando animam a macula culpe. ⁊ soluendo debitum pene eterne. Sacerdotes vero dimittunt ⁊ soluunt omissionem factaz vel non factaz manifestādo ⁊ oñdēdo. Vñ dñs pri⁹ ⁊ p̄ se leprosis sanitatem restituit. Deinde ad sacerdotes misit. quoruz iudicio ostenderentur mundati. Vñ ⁊ si aliquis apud deum est absolutus. nō tñ in facie ecclesie absolutus habet: nisi per iudiciuz sacerdotis. Vñ sicut sacerdos legalis leprā non mundauit. sed inter mundos ⁊ imundos discernebat. ita sacerdos euangelij peccata non dimittit. sed vtrum dimissa sint iudicat ⁊ ostendit. Tertia propositio est hec. Sacerdotes ligant cum satisfactionem imponūt penitentie. Tunc vero soluunt cuz de ea aliquid dimittunt. Hanc magister insinuans cōtinuat predicta sclicet ponendo secundum moduz quo sacerdotes dicuntur ligare inquantum penam satisfactoriam penitentibus imponunt. Soluere vero dicūtur quando aliquid de satisfactione debita relcuant et purgatos ad sacramentoz communionem admittunt ⁊ sic ecclesie reconciliant. In primo exercent opus iustitie. In secundo opus misericordie. eo q̄ ligant ad satisfactoriam penam peccatorem solutum ostendunt quia nulli pena satisfactoria imponitur nisi ei quem sacerdos vere penitentem arbitratur. Quod autem penam imponere ad claues pertineat ostendit per beatum Augustinum. qui dicit q̄ penitentia sine arbitrio sacerdotis frustratur. ⁊ contemptibiles claues ecclesie facit. ⁊ q̄ sine vocali confessione suppositia mentali indulgentia haberi non potest. Postea ponit tertiū modum quo sacerdotes soluunt ⁊ ligant per excōmunicationem. Tunc enim quis hoc modo ligatur dum tertio vocatus ad emendationem manifesti delicti ⁊ satisfactionem vilipendens per sententiam ecclesie a loco orationis ⁊ sanctorum communione ⁊ a consortio fidelium p̄scinditur ⁊ erubescat ⁊ pudore sceleris conuersus peniteat. Tunc vero soluitur quando penitentiam profitens communioni admittitur ⁊ ecclesie reconciliatur. per hanc autem excōmunicationez hec ligitur pena. ⁊ gratia diuina ⁊ protectio huiusmodi subtrahitur angelica. vt derelictus liberius in peccatum cadat. diabolo etiam potestas in talem hominem datur orationes ecclesie illi non prodesse putantur. Postea querit quomodo secundum hos modos tres ligandi ⁊ soluendi verum sit q̄ dominus dicit illa in celis est soluta ⁊ ligata que i terris sacerdotes ligauerunt ⁊ soluerunt cum tamen ipsi quandoq; ligatos ⁊ solutos ostendant qui non sunt absoluti coram deo ēt predictoz modoz trium. ipsi etiam interdum indignos ligant ⁊ soluunt. Et respondet q̄ intelligendum est q̄ tunc solutio ⁊ ligatō sacerdotis diuino iudicio approbatur quādo clauis discretionis adhibita fit secundum exigentiam meritoz. Quando autem sacerdos in iudicando errat tunc qui ligatur apud deum iudicem ligatus non habetur nisi ecclesie sententiā contemnat. Et similiter dicendum est de solutione. Unde secundum Origē. Interdum qui foras mittit intus est. ⁊ qui foras est interius retineri videtur. Ultimo occasione huius querit que sit illa macula ⁊ que sint ille interiores tenebre. a quibus deus animam purgat cum penitentiā immittit. Et respondet quantum ad maculam que remanet in anima. quod illa non sit mala voluntas. quia illa transiuit. nec penitentie contemptus. quia ille est nouuz peccatum sed dissimilitudo ⁊ elongatio a deo que tāquam macula inest anime a qua purgatur per penitentiam. quantum vero ad tenebras interiores respondendo dicit. q̄ hominis mortaliter peccantis intellectus obtenebratur et naturalia viciantur ⁊ gratia dei priuatur. priuatio ergo gratie dei ⁊ deterioratio bonoz naturalium est interior mentis caligo a quibus omnibus curatur p̄ penitentiaz. Addit etiam q̄ sacerdotes sunt sicut medici animarum. medici autem possunt viuentes curare sed non possunt mortuos suscitare. sic sacerdotes in ministerio curant sola autem gratia dei viuificat. Et tantum in speciali.

Quando he claues dantur. ⁊ quibus.

Di.19.

Postquam ostendi

p sum est que sint claues aplice: ⁊ qs earū vsus. supest inuestigare qñ iste claues dent ⁊ quib⁹ dant hec claues p ministeriū ep̄i alicui in ꝓmotione sacerdotii. Cū.n. recipit ordinē sacerdotalē: simul ⁊ has claues recipit. Sz nō videt qp oēs vel soli sacerdotes has claues hēant qz plerīqz añ sacrā ordinatōnem sciam discernēdi hñt. Plures post consecrationē ea carēt. Sane dici pōt qp alterā claues. i. sciam discernēdi nō hñt oēs sacerdotes. vñ dolēdū est atqz lugēdū. Multi enī indiscreti atqz scie qua eminere debēt exortes. sacerdotii gradū recipe ꝓsumūt vita ⁊ scia cōdigni q nec añ sacerdotiū nec post sciam habēt discernēdi qui ligādi sint vel soluēdi. Jō qz illā clauē in cōsecratione nō recipiūt qz semper scia carent. Qui vo añ sacerdotiū scientia discernēdi p̄diti sunt lz hēant discretionē: nō tñ in eis est clauis qz nō valēt ea claudere, vel apire. Jdeoqz cū ꝓmouet in sacerdotē clauez discretionis recte dicit accipe. qz et ante habita discretio augetur ⁊ fit in eo clauis vt ea iam valeat vti ad claudendū vel apiendum.

Nō non ois sacerdos alterā clauē hz. i. sciē tiam discernēdi.

Si alteram clauem omnes habeant scilicet potentiam ligandi ⁊ soluendi.

Cunqz iam constet non omnes

sacerdotes illas duas claues habere. quia scientia discernēdi plerīqz carent. de altera. i. potentia ligādi ⁊ soluēdi queritur. vtrū omnes sacerdotes eā hēant. Quidā enim hāc potestatē putant illis solis esse concessā q doctrinā simul ac vitā apl'oz seruāt. Illas enim claues ꝓmisit dom⁹ Petro ⁊ imitatorib⁹ eiꝰ tñ vt aiūt. Qui ēt auctoritatib⁹ vtunt̄ i munimētū sue opinionis. Hoc eniz dicunt Augustinū sensisse vbi supius ait. Remissionē pctōrum vel per se seip̄m facit deus vel per columbe mēbra. Dicit etiā idē pctā dimitti vel teneri a sanctis. Jdem sup exoduz vbi de lamina aurea legitur. Erat añt lamina aurea semp in fronte sacerdotis. Nec ingt significat fiduciaz bone vite. quā qui vere pfecteqz. nō significatione sed veritate sacerdos hz solus pōt auferre pctā. Jtē Grego. Illi soli habēt hac carne positi ptātem ligādi ⁊ soluēdi. sicut sancti apostoli qui illoz exēpla sil' cū doctrina tenēt. Jtē ex dictis Drige. Nec ptās soli Petro ꝺcessa ē ⁊ imitatorib⁹ Petri. Nam qcūqz vestigia Petri imitantur habēt recte ligādi ⁊ soluendi potestatē. His aliisqz testimoniis inmitūtur qui asserunt ptātem liganci ac soluendi illis solis concessaz sacerdotibus qui vita ⁊ doctrina pollent sicut apostoli.

Aug. in li. de ba°

Gre. in tractatu euāgeliorum.

Alioꝝ sententia verioꝝ.

Aliis autem videtur quod

⁊ mihi placere fateoꝝ cūctis sacerdotib⁹ hanc clauem dari. s. ligandi ⁊ soluendi. sed nō eaz recte ac digne hñt: nisi qui vitam ⁊ doctrinam apostolicam seruant. Nec premisse auctoritates malos sacerdotes hanc potestatem negant habere. sed illos solos digne ac recte hac potestate vti significant qui p̄diti sūt vita ⁊ doctrina apostolica. qz soli ipsoz apostolorū imitatores digne recteqz possunt ligare ⁊ soluere. Et p dominū tm̄ vel per scōs in gb⁹ habitat spūs sanctus digne ⁊ recte fit remissio vel retentio pctōz. Fit tamē ⁊ per illos qui sācti nō sunt sed non digne vel recte. Dat enim deus benedictionē digne poscēti etiaz per indignū ministrum. Qd vo hanc potestatē habeant oēs sacerdotes. Hiero. testatur super illuz locum euangelii. vbi dominus dixit petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊c. Habēt inquit eandem iudiciariam potestatem alii apostoli Nz ⁊ omnis ecclesia in epis ⁊ pbyteris. Sed ideo Petrus eam specialiter accepit vt oēs intelligant qp quicūqz ab vnitate fidei ⁊ societate ecclesie sesepauerit. nec a peccatis solui nec celum pōt ingredi. Jtē qp sacerdos ēt si malus sit gratiam tamē transfundit pro sue dignitatis officio. Aug. osīdit dicēs. Dictū est a domino in numeris ad moysen ⁊ aaron sacerdotes vos ponite nomē meū sup filios israel. Ego dns benedicam eos. vt gr̄am traditio p ministerium ordinati transfundat hominibus. nec voluntas sacerdotum obesse vel prodesse possit. sed meritum benedictionem poscentis Quanta autem sit dignitas sacerdotalis officii ⁊ ordinis hinc aduertamus. Dictum ē de nequissimo caypha inter cetera. Hoc autem a semetipso non dixit. sed cum esset pontifex anni illius prophetauit. per quod ostenditur spiritum gratiarum non personam sequi digni vel indigni sed ordinem traditionis. vt quamuis aliquis boni meriti sit: non tamen possit benedicere nisi fuerit ordinatus. vt officii mysterium exhibeat. dei autem est effectuz tribuere benedictionis. Hinc euidenter ostēditur ordo non priuari potestate tribuēdi gratiam ob ministri indignitatem. Huic tamen Augustini sententie videtur obuiare qd ait Esitius. Sacerdotes inquit non propria virtute benedicunt. sed quia figuram christi gerunt. ⁊ propter eum qui in ipsis est plenitudinem benedictionis tribuunt. nec solum is q sacerdotiū sortitus ē. sed qcūqz xp̄m in seipso hz ⁊ ei⁹ figurā gerit p̄ uersionē bonā sicut moyses idoneus est vt benedictionem prestet Ecce hic habes: q̄ non solum sacerdos: sed omnis in quo xp̄s habitat benedictionē p̄stat

Ut oēs sacerdotes hē ant ptātē ligādi ⁊ soluendi cōfirmat.

Qd ēt p idignos trāsfūditur gr̄a dignis. Aug. in li. qōnū no. ⁊ vetesta.

Esicius sup leuiticum

Sed alia est benedictio que solis sacerdotibus congruit. Alia que ab omnibus bonis cõmuniter exhibetur. Denique illi sacerdotes in quibus christus habitat benedictionis plenitudinem tribuere dicuntur. non quia soli illi transfundant gratiam. sed quia illi soli licite ⁊ digne id agunt. nec subditos mala vita sacerdotis ledit si bona faciũt que ille dicit. Ãñ Greg. Multi dũ plus vitã sacerdotuz quã suã discutiũt in erroris foueã dilabunt minus cõsiderãtes q nõ eos vita sacerdotuz lederet si humiliter bonis sacerdotũ amonitõnibus aurem accomodarent.

De hoc qd scriptũ est in malachia. Maledicam benedictionibus vestris.

Premisse vero sententie

qua dicitur ẽt per mali sacerdotis ministeriũ transfundi gratiã benedictionis videtur obuiare qd dñs per malachiã ꝓphetã malis sacerdotibus cõminat. Maledicã bñdictionibus vestris. Et alibi. Ue his qui viuificãt animas que nõ viuũt ⁊ mortificant aias que nõ moriunt. Si enim maledicit dñs bñdictiõibus eoz. ⁊ si aie quas viuificãt nõ viuũt. quomodo ꝑ eos gra bñdictionis transfunditur. Sed illud capitulũ. maledicã ⁊c. quidã referũt ad hereticos qui ab ecclesia p̃scisi sunt. ⁊ ad excõicatos quoz benedictiones fiũt maledictiones his qui eoz sequuntur errores. Illõ vo alterũ. s. viuificãt. ⁊c. sup oẽs illos sacerdotes exponũt qui absqz claue sciẽtie ⁊ forma bone vite p̃sumũt ligare vel soluere. Sed nullus officio sacerdotis vti dz nisi immunis sit ab aliis que in alios iudicat. alioquin seipsum condemnat.

Qualis debet eẽ iudex ecclesiasticus.

Qualem autem oporteat

eẽ qui alioz iudex cõstituitur Aug. describit ita dicẽs. Sacerdos cui omnis offertur pctõr ante quẽ statuitur omnis lãguor in nullo eoz fit iudicãdus que in alio iudicare est ꝓmptꝰ Judicãs enim aliũ qui est iudicãdus cõdemnat seipsum. Cognoscat ergo se ⁊ purget in se qd alios videt sibi offerre. caueat vt a se ꝓiecerit quicquid in alio dãnosum reperit. Animaduertat q qui sine pctõ est primus in illaz lapidẽ mittat. Ideo enim liberauit peccatricẽ qz nõ erat qui iuste ꝓiceret lapidẽ. Quomodo lapidaret qui se lapidandũ cognosceret. Nullus enim erat sine peccato. in quo intelligitur omnes fuisse reos. Naz venialia remittebantur per cerimonias. Si quod ergo in eis peccatũ erat criminale erat. In hoc ergo patẽtissimum est crimen sacerdotum ⁊ detestabile qui non ꝑus se iudicant ⁊ alios alligant. Caueat spiritualis iudex sicut nõ cõmisit crimen nequitie. ita nõ careat munere sciẽtie. Opz vt sciat cognoscere quicquid debet iudicare. Iudiciaria enim potestas hoc postulat vt qd debet iudicare discernat. Diligens ergo inuestigatoz sapienter interroget a peccatore qd forsitan ignorat vel verecũdia velit occultare. Cognito vero crimine varietates eius non dubitet inuestigare ⁊ locum ⁊ tempus ⁊ cetera que supradiximus. quibus cognitis assit benignus paratus erigere ⁊ secum onus portare et habeat dulcedinẽ in affectione. discretionem in varietate. doceat perseuerãtiam. Caueat ne corruat ne iuste perdat iudiciariam potestatẽ Et si enim penitentia possit ei acquirere gratiam. nõ tñ mox restituat potestatem primam. Et si Petrus post lapsum restitutus fuerit ⁊ sepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitatis potestas. non tamen est necesse vt omnibꝰ cõcedatur quasi ex auctoritate. Inuenitur auctoritas que concedit ⁊ quasi imperat. Inuenitur auctoritas alia que non concedit sed vetat que scripture non repugnant sed concordant. Cũ enim tot sunt qui labuntur vt pristinã dignitatem ex auctoritate defendant. ⁊ quasi vsum peccandi sibi faciant recidenda est spes ista. Si vero locus est vbi ista non concurrant restitui possunt qui peccant. Ex his satis perpẽditur qualis debeat esse sacerdos qui alios ligat ⁊ soluit discretus scilicet ⁊ iustus. alioquin mortificat sepe animas que non moriuntur. ⁊ viuificat que non viuunt. ⁊ ita incidit in maledictionis iudicium. Illud autem malachie s. maledicam benedictionibus vestris. siue super hereticos tantum ⁊ excommunicatos. siue super omnes sacerdotes qui vita ⁊ scientia carentes benedicere p̃sumunt dictum accipiatur. sic intelligi potest. maledicam benedictionibus vestris: idest his que in eis benedictionibus possidetis qz faciam ea recedere vobis in maledictionem non in benedictionem quia et si benedicunt sanctis. non hoc faciunt ex vero corde. ⁊ ideo eorum benedictio eis vertitur in maledictionem. Vel maledicam benedictionibus vestris. idest quod a vobis benedicitur a me erit maledictum. quia benedicũt inique agentibus. adulanturqz peccantibus dummodo diuites sint.

Iequeri solet in

h hac decimaoctaua distin. magister tractat de potestate clauium ⁊ distin. decimanona de collatione earum.

Circa hanc decimamoctauam distin. quero vtrum potestas clauium tantummodo se extendit ad penam temporalem. arguitur q non: quia si sic. aut ad remittendum illam. aut ad infligendum non ad remittẽdũ. qz tunc per frequentes absolones posset tota pena debita pcõ remitti ⁊ sic apõ quẽcũqz sacerdotẽ eẽt ptãs absoluẽdi a pena ⁊ clpa p̃ frequentes ab

Aug. in li. de penitentia

Nõ. nã venialia h dicit ⁊ criminalia

leges vt venialia putabãt q̃ p cerimonialia dimittebãtur sine morte ⁊ mutilatiõe. criminalia q̃ morte ve mutilatiõe ferebãt

solutiones qō ē inconuenies. Nec ad infligendū qz tūc gli bet penitens teneret adimplere quālibet penā sibi iniunctā a sacerdote qō est falsum. qz figs indiscrete ipo nat immoderatā penam de qua penitens potest scire qz est improportionata culpe pōt vtiqz scire ex scriptura que cōtinet correspōdētiam penarū ad culpas nō tenet illā implere qz nō tenet obedire inferiori cōtra voluntatē superioris. nec ēt pōt qz nō obedit inferiori nisi pter volūtatē superioris, nō est aūt volūtas superioris, scz dei qz tanta pena infligat p tali culpa. Itē Joā. 20. Quoz remiseritis pctā rē. ergo ptās clauiū ecclie est ad pctā remittēda, nō igit extēdit se pcise ad penā tpalem

Contra illa ptās clauiū ad aliqd se extēdit. sed nō ad aliud qz ad penā tpalē. ergo rē. maior pz qz aliogn non eet aliq ptās minor pbat: qz non ad remissionē culpe nec pene eterne qz pm ma. in littera hec duo cōuenit soli deo. ergo rē. Itē añ vsum clauiū p solā ptritionē z ppositū cōfitēdi remittit pctm pm Aug. z Lassio. super illud ps. Dixi pfitebor z tu rē. ergo si vsus clauiz circa talem aliquid respiciat: hoc non est nisi ad penam temporalem.

Jrca distinctiōem

c 19. qz solo istius qōnis dependet ex solutione sequentis que est de collatōne clauiū. siue quō claues ecclia habeat de quo h di. 19. agit. iō circa hanc di. qro vnicā qōnē: vtrū cuilibet sacerdoti in susceptione ordinis sacerdotii cōferant claues regni celoz. videtur qz nō. Apoc. 3. dī de xpo. Claudit z nemo apit: aperit z nemo claudit. ergo solus hz claues istas. Item Aug. 5 bap. 5 Donatis. 5. li. Al pctōm absoluit nisi colūba. i. xps vel mēbra colūbe. ergo nullus sacerdos iniustus hz claues qb' possit absoluere a pctō: z tn iniustus pōt hīe claues sacerdotii. Itē vna clauis dī cōiter eē clauis scie. sed hoc nō cōfertur cuilibet ordinato in sacerdotē. tū qz pus ignarus nō inuenit se scientē post ordinationē. nec pus scies plus scietē ēt ante. Si autez cōferret nobis clauis scie nō lateret nos pm phm. 2. posteriozum in fine. Itē sntia a non suo iudice lata nulla est. ex de iudiciis si clerici. g nullus hz claues alicui apiendi celū nisi suo subdito: sed ex susceptione sacerdotii non dat sibi subdit' nec iurisditio in subditis. g nec claues

Itē si in ordine sacerdotii dent claues. g nō pnt hēri a nō sacerdote. pus est falsum. qz archidiacon' quē non opz semp eē sacerdotē pōt ligare z soluere qz excōicare z recōciliare. pz extra de offi. archi. c. j. z. c. archidiacon'

Cōtra. XX. 16. pmittit petro z sacerdotibus. Tibi dabo claues re. ce. z Jo. 20. implet illud pmissū dicēte xpo. Quoz remi. rē. Itē cui dat qō maius est ei regulariter nō negat qō est min'. sed maxima ptās possibil' viatori est ptās cōficiēdi corp' xpi verū. z h cōfert in susceptione ordinis sacerdotii. ergo z ptās respectu corporis mystici que minor est. puta clauis ligandi z soluēdi eidem in ordine illo confertur.

Hec secunda questio vt pre

dictū est: ē pmo soluēda vbi sunt qnqz videda. pmo qp in ecclesia z hoc apud sacerdotē rite ordinatū est vna clauis eccle que ē ptās sntiandi in foro pnie. scdo qp apō eū est clauis q ē ptās cognoscēdi in cā rei cōfitētis. tertō qp hec z illa clauis nō sunt eadē sed due. 4rto qliter habēs has duas claues possit per eas actus earū siue qualē potētiā hēat per eas respectu actuū ipsarū clauiū. et quito si pter istas sit alia clauis in ecclesia. De pmo oēs trāsferentes sm aliquā silitudinē se trāsferūt clauis mālis est primū instrm apiendi z claudēdi ostiū p qō intrat in domū. ac per hoc nec aptio nec apiens est nec cā ppter quā apitur puta dignitas psone ad intrandū vel idignitas ppter quā expellit hoc mō spūaliter puenit cōsiderare apertionē regni celoz̄ que fit per sntiam diffinitiuā qua sentētiat celū istī apiendū. qz ista aptio non est actu alis sed dictata cōdigna dispositio istius cui dī aperiri puenit etiā inuenire apientē z iste est sntians. cōuenit ēt inuenire cānī ppter quā buic apitur p sntiam introductiuā. z ppter quā hunc claudit p sntiam exclusiuā. s. demerita istius z merita illi' nullū istoz ē clauis. qz pmū ē aptio. 2m apiens. 3m cā remota. igitur ptās illa que ē in sntiante que ē inediatū pn'm siue instrm sntiandi q sē tētia dī aptio illa ppriissime dī clauis regni celoz. hoc de noie. De re que sit auctoritas iudiciaria sntiandi celū huic apiendū vel aptū eē pōt intelligi tripliciter. vno mō auctoritas simplr pncipalis. 2o mō nō pncipalis sz pcellēs. tertio mō nō pncipalis nec pcellēs sed particularis. pmo soli deo puenit ppter duo. pmo qz ipe solus ex se est iust'imo ipsa iustitia. p'm aūt iudiciū nō pōt cōpetere nisi pmo iusto qz iudiciū nō est pfectū nisi sit iustū iuxta illud ps. Feci iudiciū z iustitiā. sigdē iudicare ē ius vel iustū dictare. p'm aūt iudiciū opz eē pfectissim' z ita iustissimū. igitur pmi iusti. 2o qz iudicare est pfidētis. iuxta illud apli ad Ro. 14. Tu qs es q iudicas alienū seruū. pnus aūt pfidēs nō pōt eē nisi de' solus. vñ sicut nō pōt alii cōicare diuinitatē. sic nec pmā ptātē iudicādi. nec per pns clauē simplr pncipalē apiendi celū.

2a clauis. s. nō pncipalis tn pcellēs pōt intelligi ēt tū ad duplicē peminentiam. vnā qdem in vlitate causaz iudicādarū. aliaz in firmitate sntie diffinitiue. z vtraqz peminentia pōt puenire illi q omnia merita z demerita nouit que sunt cause ppter quas celuz est apiendum vel claudendū. Et cum hoc bz volūtatē inseparabiliē pformē iustitie diuine. ppter pmū pōt in oibus cāis sētentiare qz oēs nouit. ppter scdm pōt eius sntia simpliciter eē firma z irreuocabilis qz semp iusta. B clauis cum vtraqz peminētia ppriē christi qui nouit oia merita z demerita iudicandarum z semp iustitie diuine conformiter iudicat. nec ista potest esse in ecclesia militāte saltem cōgrui non potest. qz nullus in ecclesia nouit omnes causas iudiciarias. nec habet voluntatez immutabiliter iustam. Tertia clauis. s. particularis quantum ad causas cognoscendas. z infirma quantū ad sententiam ferendam. puta qp ipsa sit aliquādo reuocabilis z lis potest conferri alicui in ecclesia militanti qui potest in illa causa nosse z in illa sm legem diuinam recte iudicare. z si quandoqz preter illam: sententia eius firma non erit. sed sm illam erit firma. Potest ergo in ecclesia esse vna clauis celum apiendi. s. auctoritas sententiandi particulariter z non irreuocabiliter alicui celum esse apertum. Congruit etiam ista esse in ecclesia z hoc in sacerdote. vt hierarchia ecclesiastica sit ordinata z vltima reducantur in pmum per medium. Hierarchia autem est medius inter deum peccatorem qz reducendum. z de hoc Ber. de consi. li. 3. c. 13. hoc etiam cōgruit perfectioni causarum seēūdarum in esse morali sicut causarum in esse naturali. deus enim vniuersaliter non negat creaturis causalitatē que potest eis competere: immo z illam cōmunicat z ad eius actionem causis secundis assistit. Et quo ergo in esse gratuito possibile est hominem habere istā causalitatē reductiuam que dicitur clauis. congruum est qp hoc supremo in ecclesia. s. sacerdoti detur. Tertio dico qp data est probat per illud Joan. 20. Quorum remi. rē. z hec recte dicit clauis ptātis: qz auctoritas iudicandi recte z potestas cuz iudicare sit presidentis.

De secundo articulo dico

qp illud quod ordinatur ad istam auctoritatem sententiandi vel cuius vsus ordinatur ad vsum istius ita scilicet qp sine vsu illius non est rectus vsus istius. potest dici clauis qz instrm qdaz apiendi: hz non proximum immo quasi concurrit in vnū cū ministro. ppiquo vel

primo, sine isto enim nō recte aperit nec claudit. auctas ꝺō cognoscendi in cā peccatoris ē hmōi: q; sine cognitiōe nō recte quis sentētiat celū huic aperiēdum vel claudēdū, ergo illa auctoritas potest dici clauis regni celoꝝ. Ista aūt pōt distingui tripliciter sicut p̄cedēs Et de claui tertio mō accepta pōt ꝓbari q; ꝙgruū sit eā hīi ecclesia ⁊ habeat ex p̄cedēti arti. q; gz auctatez diffinitiue sētētiādi i cā gz auctē cognoscēdi i cā illa: nisi alicui cōmitteret q; sine cāe cognitiōe sētētiaret i cā ad suuz libitū: quę ꝓmissio nōn vī alicui rōnabili faciēda q; posset in sententiādo errare: cuiusmodi est oīs viator. Deus ergo recte cōmittēs ecclesie auctoritatē p̄maz q̄ dī clauis ptātis commisit ēt sibi scōam: que dī clauis sciētie. Et in collatione p̄me clauis que habeē ex Jo. xx. itelligit ēt collatio istius scde tāꝯ p̄uie ꝯtuz ad vsuz vsui illius p̄me. Nec est ista clauis sciētie aliq̄ scientia actualis vel habitualis vel discretio quecunqz sicut magister vī dicere dī. ista. c. j. multi ingt idiscreti q; nec añ sacerdotiū nec post sciaz hūt discernēdi: idoꝝ illā clauē i ꝓsecratiōe nō recipiūt q; vero ante sacerdotiū scia discernēdi p̄diti sunt: ⁊ ante habita discretio vel scia augēt ⁊ fit in eis clauis vt iā ea vti valeant ad claudēdū vel aperiendū. ista inq̄ scia actualis vel habitualis nō est clauis ista. q; auctoritas cognoscendi ⁊ si requirat sciaz vl discretionē ꝓcomitantē rectū vsuz ei⁹ quēadmodū regrit clauis ptātis aliquā iustitiaz ad rectū vsuz sui: tñ sicut ptās iudicādi nō est iusticia: immo pōt cē sine iusticia ita ptās vel auctoritas cognoscēdi in aliq̄ cā pōt esse sine discretione cognoscendi: ⁊ ita debet magister exponi qui vult euz saluare q; ad clauez scie regrit scia. supple ad hoc q; aliquis recte vtat ea: non aūt ad hoc q; absolute insit. Si obijcit ꝙre ergo magis dī ista clauis scie ꝯ illa iusticie: sicut regritur hic scia nisi ꝯtū ad rectū vsuz illi⁹ finō requirit ibi iusticia ꝯtū ad rectū vsuz illius. Rūdeo: sine iusticia hīs auctoritatē ⁊ aliquid sententiās: facit qō est potestatis lz indebite fiat. ⁊ ita sine scia hīs auctoritatē cognoscēdi in cā si attētet aliquid facit lz indebite fiat. illud tñ qō p̄m⁹ facit semp ē ptātis: ⁊ ideo semp dicit clauis ptātis. hoc aūt qō iste facit semp est scie. i. cognitionis in cā lz nō scie habitualis.

De tertio articulo dicunt

qdam q; iste claues sunt idē cū caractere sacerdotali. ⁊ tūc cēt facile videre quō cōferunt cuilibet sacerdoti ꝛ ei⁹ ordinatione sicut ⁊ caracteres. Sz ꝺ arguit sic. Ille sunt distincte ptātis quarū vna pōt cē sine alia. sed potestas cōficiendi corpus xp̄i siue caracter sacerdotii vt ad hoc ē pōt cē sine illa ptāte que includit in clauib⁹. ergo ꝛc. minor ꝓbat q; sic fuit in aplis in cena cuz dicebat eis. Hoc facite in meā cōmemorationē. vbi data ē eis ptās cōficiēdi: sed nō clauiū vsq; post resurrectionē Jo. xx. dicēte xp̄o. Quoꝝ remi. ꝛc. Consilr vī posse argui de quolibet sacerdote nūc ordinato in ecclia. p̄us. n dicit eis eps ordinādo: accipite ptātē cōficiendi vel celebrandi missam tā p̄ro viuis ꝯ p̄ro defunctis dās ei talicē. ⁊ gbusdā interpositis ponēs manū sup caputei⁹ dixit. Accipe spūm scīm quoꝝ remiseris ꝛc. vñ videt q; glibet sacerdos p̄us tpe accipiat ptātē cōficiēdi ꝯ absoluēdi, ergo est alia ⁊ alia. Et istud ꝓbat q; nō tm̄ distinguit a caractere si caracter ē aliqd vnū imo q; sunt distincte ptātes inter se. Itē vt dictū est. ꝺ. di. 6. caracter nō pōt cē nisi relatio. rīo aūt nō pōt cē cadē ad plēs terminos. corp⁹ xp̄i verū ⁊ mysticū vel cōsecratio huius ⁊ absolō illius sunt distincti termini: ḡ illud qō est relatō ad cōsecrationē nō est idē cū ptāte ad absolutionem.

Dico ergo q; simplicit sunt due claues ita q; absolute verum est illud verbū xp̄i. Tibi dabo claues ꝛc. ⁊ possent de potētia dei absoluta separari ab inuicē. sicut enim aligs nunc p̄sidens pōt cōmittere alteri auctoritatez cognoscēdi in eā non cōmittēdo sibi auctoritatē sentētiādi in ea. vt si diceret: cōmitto tibi auctoritatē examinādi cām istā ⁊ referas mihi vt sentētiem. posset etiaz cōferre auctoritatē sentētiandi sine auctoritate cognoscendi. vt si diceret cōmitto tibi q; sine oī cognitione cāe sententies sicut placet. talis aūt cōmissio nō eēt ordiata alicui cuius volūtas eēt obliquabilis. Ita ēt posset deus cōmittere auctoritatē cognoscēdi sine auctoritate sententiandi. Et eēt ista cōmissio ordinata simpliciter si esset ēt in humanis. Posset etiā deus de potentia absoluta alicui hūti volūtatē nō obliquabilē cōmittere auctoritatē sentētiandi sine cognitione in cā. De potētia aūt ordinata siue de facto dico q; cōiūgit in quolibz sacerdoti ecclesiastico admin⁹ cōplete ordinato. qō p̄ro tanto dico q; si p̄us tpe dat sibi auctoritas celebrandi ꝯ absoluēdi nō est perfecte ordinat⁹ quantū ad vtrāqz auctoritatē si p̄mo facto obmitteret secūdū. Sed an p̄cise simul tpe vtraqz ptās det nō assero. Nō si p̄us det vna ꝯ alia. qñ ḡ imp̄mit caracter sacerdotij ⁊ quō se bēbit ista duplex clauis ad caracterē. Ad p̄m⁹ posz dici q; sicut sunt due ptātes ita duo caracteres ⁊ vtrūqz imp̄mit in signo ꝓprio sensibili significāte illud iui sibile. vt pote p̄m⁹ in datione calicis cū illis verbis accipe ptātē celebrādi ꝛc. ⁊ in impositione manuum cum illis verbis accipe spūm scīm ꝛc. Et ꝑm hoc pateret qd eēt dicēdū ad secūdū q; vtraqz ptās est q; dā caracter ꝛz illi duo integrāt totū ordinē sacerdotii. sed ꝑm hoc etiā viderent eē duo caracteres cōrrūdentes duab⁹ clauibus vel nō essent due claues. Si ergo non placet tot caracteres ponere cōrrūdentes vni ordini sacerdotali pōt dici q; p vnū caracterē sacerdotalē hz gs ptātē ꝓficiēdi corp⁹ xp̄i vbicūqz ille imp̄mat ⁊ p illū ascribit iste familie xp̄i i tali gradu excellēti: vtpote gradu cibātis ppz xp̄i in ecclia. Sicut āt in istis curiis magnoꝝ p motus ad gradū excellentē in familia dñi p hoc disponit vt hēat auctoritatē aliquā respectu alioꝝ seruoruz ita p hoc q; iste in familia xp̄i in gradu excellētiori ꝓfituit per caracterē sacerdotalem disponit de cōgruo ad habendum potestatē super corpus xp̄i mysticū ligandi ⁊ soluendi. ⁊ tunc caracter sacerdotalis est dispositō ad istas claues: saltem collatio vnius clauis non separat a collatione. qz sicut dictum est q; xp̄s in eodem verbo Jo. xx. cōtulit ambas claues ecclesie: ita ⁊ ēps in eodem signo sensibili ⁊ verbo confert ambas. vnam. q. excellentē ⁊ explicite. ⁊ aliā. q. implicite. cuius vsus est añs ad vsum istius. Et ex hoc pz q; aliqualiter pōt dici vna clauis vnitate ordinis qz ad actū vnū vltimum ſ. aptionis ordinant ⁊ ad illū vna subordinat alteri qz remotior ab illo effectu.

Tho. in pīti. d. q. j. sol. p̄m⁹ ar⁹ 2⁹ q̄stiū cule.

De quarto articulo potestas actiua cui statim correspondet passiua ⁊ nō est impedibilis ipsa est semper potētia propinqua ad agendum.

sed si est alia cui non correspondet passiuum in natura statim vel habito passiuo ipsa est impedibilis duz est actu impedita nō est potentia ꝓpinqua sed remota: vt habetur a ꝓho. 9. metaꝑh. c. 4. vbi vult q; actiuum ⁊ passiuum habentia cōplete potentiam actiuam ⁊ passiuam statim agunt nec oportet addere nullo exterio ri ꝓhibente qz hoc includit in rōne potentie qō nō est verum nisi de potētia vt dicit potētiam p̄opinquam actui. Ad p̄positum potestas cōficiendi statiz habet materiam in natura quia omnem panem triticeuz ⁊ est potestas non impedibilis quia quandocūqz aligs attentat per eam facere in materia determinata ⁊ debita facit. Sed si hoc modo esset de claue, vtpote q; statiz correspōderet sibi p̄ro materia peccator penitens et nō posset per actum alicuius alteriuz impediri: quin intendens vti ea faceret quod facere intendit. tunc cluis esset ptās ꝓpinqua ad absoluēdum. ⁊ tunc sequere

tur q̄ sacerdos ex hoc q̄ ordinat⁹ eēt posset quem cūq̄ pctōrem sibi cōfitētē absoluere. nō qdē q̄ posset licite sed peccaret mortal'r si hoc attētaret cōtra ꝓhibitionez supioris. facit tñ sicut sacerdos ꝓhibit⁹ quātūcūq̄ si attētat cōsecrare cōsecrat. Sed hec duo suppositā communiter nō tenentē. Non enim tenet saltē ꝑmū. s. q̄ ex ordine hēat mām. sed oz aliquē subditū sibi dari ī quē hēat iurisditionē: nō solū ad hoc vt rite absoluat. sz ad hoc vt simpl'r absoluat: qz sntia a nō suo iudice lata ē nulla. Et ita videret ēt dicēdū de secūdo q̄ posset superior ad tps subtrabere subditū per suspēsionē isti⁹. z tunc ptās isti⁹ impediret simpl'r. ita q̄ si attētaret absoluere nō absolueret de facto. Est g̃ ꝑm sntiam istā ptās cōficiēdi ptās ꝓpinqua. sed clauis est potētia remota qz ex hoc q̄ ē clauis in aliquo nō cozrñdet sibi passiuū aliqō nisi aliūde fiat sibi passiuū. Et qz si est in aliquo potest impediri per aliquē supiorē ꝓhibentē. Et rō dissimilitudinis forte ponerēt qz a ꝑncipio nulli nocuit nec ordinationi ecclie q̄ qcūq̄ sacerdos quācūq̄ mām conficeret. nocuisset aūt si per collationē clauiuz in ordine qlibet sacerdos fuisset index cuiuscūq̄ penitētis z potuisset quātumcūq̄ ꝓhibitus exeq actū clauis: qz in hoc iste posset facere ꝓiudiciū alii cui⁹ iste est subditus.

Quomō ergo ꝑm istā viam cōem saluabit̄ ista ꝓpositio. Omni potentie actiue cozrñdet passiua. in nā enim si aliqua eēt potētia actiua cui nō posset cozrñdere passiuū nisi per aliquā potētiā actiuā illa ꝑma nō eēt potētia actiua. g̃ a simili h cum per clauē nō posset isti cozrespōdere mā nisi per aliquā potētiā actiuam. s. iurisditionē. sequtur q̄ clauis nō sit potētia actiua. Et h posset cōfirmari de ista ꝓtate iudicia⁹. nullus enim videtur posse hēre potētiā iudicādi cui nullus subeat vt iudicabilis ab eo. ergo clauis vñ clauis nō ē ptās iudicādi. Si dicas q̄ potētia actiua quātūcūq̄ sit ꝓfecta tñ regrit materiā. verū est z ptās cōficiēdi regrit materiā s. panē. sed tñ stati qñ habeē ptās cōficiēdi nō opz regrere aliā potētiā actiuā ad hoc q̄ panis sit cōsecrabil'. si enim oporteret ad hoc q̄ eēt cōsecrabilis q̄ eēt dñs illius panis. iam ptās sacerdotalis nō eēt ptās cōficiēdi nisi remota. ita in ꝓposito bñ opz q̄ aligs sit penitēs offerens se isti vt absoluat. sed si nō pōt eē mā absolubilis nisi fiat talis per aliā potētiā cōcurrentē: ista nō videtur eē potētia actiua absoluēdi. Consil'r ista ꝓpositio est vl'r vā in nālib⁹ q̄ qñ potētie actiue vni⁹ rōis cozrespōdet ꝑmo potētia passiua vni⁹ rōnis cuilibet subista cozrñdet qōlibet sub illa si nō sit defect⁹ virtut̄ actiue. ista vā est falsa in ꝓposito. qz vni clauī cozrñdz iste vt absolubilis z alteri nō nisi dicat q̄ clauī cozrespōdet nō pctōr vt penitēs sed subditus penitēs.

De quinto articulo dico q̄

in eccl'ia ē duplex forus. vn⁹ secretissim⁹ in quo idez est accusator z reus z ad istū ptinēt clauez ꝓdicte. Est autē ali⁹ forus public⁹ qz z eccl'ia hz auctē cozrigēdi delicta publica. z ibi regrit duplex auctas cozrñdēs duplici ꝓdicte. sicut ad qōlibet iudiciū rectū regrit cognitio in cā illa z snia⁹. Iste auctes ptinētes ad forz publicum pñt dici claues. De hac ptāte data eccl'ie habeē Mat. 18. dicēte xp̄o petro. si peccauerit in te frater tu⁹. z sequtur tā dē dic eccl'ie. si eccl'iam nō audierit sit tibi sicut ethnicus z publican⁹. z sequit. Amē dico vobis quecunq̄ alligaueritis sup terrā erūt ligata z in celis. hic de foro publico loqtur. Ex quo pz q̄ de⁹ approbat sol'onē z ligatōnem eccl'ie factā in foro publico quā q cōtēnit bñdus ē sicut ethnic⁹ z publican⁹. In hoc foro claudit eccl'ia. i. cōio fideliū p excōicationē. z apit̄ per absol'onē ab excōicatione seu recōciliatione. Ex hoc pz q̄ iste claues non sunt eedē cū ꝓxib⁹ clauib⁹: qz iste sepant̄ ab illis: vtpote i hñtib⁹ iurisditionē sine sacerdotio vt archidia⁹ z q busdā aliis hñtib⁹ iurisditōez ꝑz ordiatōez eccl'ie sine ordine sacerdotali z ecōuerso vt est in qbusdā. s. cōibus sacerdotib⁹ qbus nō est data hec ptās excludēdi ab eccl'ia vel recōciliandi. Sed nunqd qlibet bñs iurisditionē pōt excōicare z recōciliare. ℟ndeo excōicatio que simpliciter est excōicatio que est sola maioz est exclusio alicuius a cōmunione fidelium. non qdem exclusio corporalis que fit i carceratione vel exclusione ab aliis sed excludendo per ꝓhibitionem ne cōmunicet cum aliis nec alii cum eo. Nullus autem non subdit⁹ isti tenet seruare institutionem isti⁹ sicut nec ꝓcepta eius ergo videtur q̄ non subditus nō tenetur vitare excōmunicatum ab isto. Si ergo per excōmunicationē simpliciter tenetur quilibet christianus vitare excōmunicatum oportet q̄ hoc fit per ꝓceptum illius cui tenet obedire quilibet xp̄ianus. z tunc sequitur q̄ nullus inferior papa auctoritate ꝓpria possit simpliciter excōmunicare lz posset excōmunicare q̃z ad suos subditos. hoc est ꝓcipere suis vt caueant suum. z tūc sequit̄ q̄ quicūq̄ inferior si simpliciter excōmunicat: excōmunicat ex cōmissione illius cui tenent omnes alii obedire qui tenētur istum excōmunicatum vitare. Et ex hoc sequitur q̄ illud cadit sub illa regula iuris qō nō est cōcessum est ꝓhibitum vera est de his que non conueniunt regulariter alicui. sed ex aliqua concessione speciali. z tunc ex eiusdem auctoritate tenentur generalit̄ christiani excōmunicatum vitare. cuius auctoritate incurrunt penam excōmunicationis minoris si non vitant illam enim incurrūt auctoritate legislatoris nō auctoritate huius iudicis particularis. Si hoc nō placez oporteret querere vnde ꝑmo a ꝑncipio eccl'ie habuit qlibet talis qui mō cōiter excōmunicat in eccl'ia auctoritatem super oēs christianos vt tenerent sibi obedire cauendo istum excōmunicatuz ab eo ꝓpter eius ꝓceptum vt eius. Et tunc quomodo fuissent auctoritates inferiores limitatiez quātum ad numerum subditorum saltem quantum ad istius ꝓcepti obseruantiaz

Et quare non ita istorum sicut z aliorum querat qui vult. Si ꝑma sentētia est vera tunc sacerdotes parrochiales z alii consimiles in nullo casu possunt excommunicare nisi in quo inuenitur expresse eis concessuz z sic excludunt quedam pericula que proueniunt ex ꝓnitate quorūdam fatuorum ad excōmunicādū: frequēs siquidem est huius gladii percussio in eccl'ia que tam raro ab apostolis inuenit extenta. in omnib⁹ enim epistolis pauli non inuenies q̄ excōmunicauerit nisi tribus vicibus. ℣Prima prenia ad corinth. 5. Omnio inquit inter vos auditur fornicatio qualis nec iter gētes ita vt vxorē p̃is quis habeat. z sequitur. ego autem absens corpore. presens autem spū. iam iudicaui eum vt presens qui hoc operatus est in nomine domini ie su xp̄i congregatis vobis in vnum: z in eo spiritu cum virtute dñi iesu tradere huiusmodi hoiem sathane in interitum carnis vt spiritus saluus sit in die dñi.

Idez in ꝑma ad thy. c. i. Quidam in eccl'ia contra fidem naufragauerunt ex quibus hymaneus z alexander quos tradidi sathane vt discāt non blasphemare.

Idem ad gal. ꝑmo. Si quis vobis euangelizauerit ꝓter illud quod accepistis anathema sit. Alicubi tam alibi legitur apostolum bonis ꝓhibuisse cōmunicare cum malis. ꝑmo corinth. 5. Si hic qui frater nominatur inter vos est fornicator aut auarus aut idolis ꝓuiens aut maledicus aut ebriosus aut rapax. nec cum huiusmodi cibum sumere. Item secunda thessa. 3°. Denunciamus vobis fratres in nomine domini: vt subtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulāte et post pauca subdit ibidem. si quis non obedierit verbis nostris per epistolam hunc notate: z nō cōmiscemini cum illo vt confundatur. Et tamen qualiter liceat cōmunicare cū illo subdit nolite tñ ꝙsi inimicum existimare illum sed cozripite vt fratrem. Idē. 2. thy

mo.3. Erunt homines sese amantes. ꝛ post pauca. hos deuita. Ibidem alex. erarius multa mala mihi p̄stitit quē ꝛ deuita. Itē ad titū. 3. Hereticū hoīem p̄ vnaz ꝛ secūdā monitionē deuita. Et Jo. in 2ª. ca. sua. c. pº siqs venit ad vos ꝛ hāc doctrinā nō affirmat nolite eū recipe in domo nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit ei aue cōicat eius opib⁹ malignis. Tñ ergo in p̄mis duab⁹ auctoritatib⁹ videt sīnia excōis simplr lata. et p3 q̄ ibi fuit cā iusta q̄ p̄tū enorme ꝛ publicū ꝛ forma debita: q̄ p̄cessus legitim⁹ ꝛ intētio recta q̄ intendebaꝫ correctio delinquētis. vnde ꝛ p̄m⁹ ille per illā excōicationē correct⁹ est: vt p3 p epl'am secūdā vbi mōet eos eū p̄solari ne absorbeaꝫ p̄fundior tristitia. alii nō legunt penitētes fuisse forte iam erāt apostate a fide ꝛ p̄mā serūt ibi. In tertia auctoritate ad gal'. est cōtra p̄dicātē aliqd repugnās fidei fuerūt tunc pseudo apli. In aliis aūt vbi p̄cipit vitare malos vel simplr vel q̄z tum ad aliquos act⁹ nō vltra plene eē lata sīnia excōicationis q̄ nō vident illi per hoc traditi sathane. dicitur enim q̄ quos apls tradidit sathane statum habuit diabolus prātē verandi eos. nō sic aūt p̄babile ē factum de oibus malis quos scribit eē vitādos.

Ad argumenta ad primuz

p3 q̄ illa auctoritas apoc. nō dz intelligi de clauimini steriali: sed de p̄minēti q̄ est auctas sniandi vniuersaliter ꝛ irrevocabiliter. Ad secūdū magister exponit illā auctoritatē di. ista. c. 3. q̄ tñ per colūbā vel eius mēbra fit digne remissio vel redēptio pctōz. fit tñ p alios sz nō digne vel recte. dat enim de⁹ benedictionē digne p̄scenti ēt per ministrū indignū qō p̄babaꝫ p Hier. super illud Mat. 16. Tibi dabo claues regni celoz. Et p Hugu. in li. q. no. ꝛ ve. testa. q. ii. Voluntas sacerdotis ob ꝛ esse vel p̄desse nō pōt. sed meritū benedictionē poscētis.

Ad tertiū p3 ex tertio articulo: q̄ clauis scie nō ē aliqua scia: sed ē auctoritas noscēdi hoc est ingrēdi ꝛ examinādi cām rei. Ad 4ᵐ p3 ex 4º articulo q̄ sm vnā op. clauis est de se tñ ptās remota ꝛ ad hoc q̄ sibi respondeat mā regrit in eo alia ptās. s. iurisditio. vel saltez p aliā ptātē actiuā subiicit sibi mā vt fiat materia capax actionis eius. Sedm aūt aliā opi. clauis est ptās p̄pinqua ꝛ includit iurisditionē p̄uatā. qd enim aliud est iurisditio q̄z auctoritas dictandi ius. Et hoc qd aliud q̄z auctoritas iudicandi ꝛ sentētiandi. Ad 5ᵐ p3 ex quinto articulo. cōcedo enim q̄ nō ordinatus pōt hēre claues alias pertinētes ad fozū extrinsecū ꝛ ordinatus nō habere. tū ad hoc q̄ sit hierarchia eccle. i. in p̄cipatu eminēte op3 q̄ hēat illas claues exteriozes. ꝛ cū hoc p̄supponit q̄ habeat interiozes. vū nullus ordinat epūs nisi p̄us in sacerdotē fuerit ordinatus.

Ad questionez mo

a tam circa distin. 18. dicuntur due cōclusiōes. p̄ma negatiua. s. q̄ vis clauiū nō se extēdit ad remotionē culpe vel pene eterne. qō videtur magr̄ sētire di. ista. Deus inqt per se tñ ita dimittit petrō q̄ aiam mūdat ab interiozi macula ꝛ a debito eēne mortz soluit. Quid ergo faciūt sacerdotes euāgelici. Rndz tribuit eis ptātē ligandi ꝛ solvēdi. i. oīdēdi eos ligatos et solutos. qō p̄bat p illud de leproso p̄us sanato q̄z ad sacerdotē misso. Luce. 5. Silr de Lazaro p̄us suscitato: q̄z discipulis ad solvēdū tradito. Jo. ii. Itē p Hier. sup illud Mat. 16. Tibi dabo claues. in Leuiti. 13. ꝛ 14. c Inqt se ondere sacerdotib⁹ iubētur leprosi quos illi non faciūt leprosos vel mūdos: sed discernūt qui mūdi vel imūdi sūt. Ex hoc dicit magr̄: q̄ olim sacerdotes legales hēbāt iurisditionē in curādis leprosis. hoc nūcz sacerdos euāgelic⁹ in retinēdis vel remittēdis culpis.

Additur affirmatiua q̄ vis clauiū se extēdit ad pēnā tem̄poralem. ꝛ in hoc magr̄ exponit aliter quō sacerdos euangelicus soluit ꝛ ligat q̄ ligat ad pēnā tēporalem quā imponit cōfitēti. Soluit autē cum de pena debita aliqd dimittit. vel per eam purgatū pctōrē ad sacroz cōionē admittit. Addit aūt q̄ hec ptās respectu pene tpalis ē q̄ nō ratificatur act⁹ eius nisi fit cōformis iudicio diuino. s. nisi tanta pēnā imponat quantū p̄m iustitiā diuinā pctis rndet. verbi gra. pone ūte q̄ petis suis tenetur p̄m strictū rigorē ad pēnā. 10. dierū. sacerdos virtute clauiū pōt sibi remittere pēnā triū dierū. Et esto q̄ de thesauro eccl'ie iste vt dispēsator possit vnū diē vel duos remittere post totū hoc remanet iste obligatus ad. 6. vel. 5. dies. de qb⁹ si sacerdos aliqd dimittit nō ratificat ista absolutio. q̄z tūc clauis ptātis erat in ligando ꝛ soluēdo. facit. n. cū magis solutū a pena tpali q̄z de⁹ iudicet cū solutū. ꝛ per ꝓns nisi ille bos. 6. dies hic soluat residuū ab eo exigetur in purgatorio. Cōtra p̄m q̄z tūc sacr̄m p̄nie nō eēt sacr̄m no. le. nec aliquā cāritatē vel dispōnē haberet cālē ad p̄mā gr̄am q̄z nunq̄z digne susciperetur nisi ab hīte tā p̄mā gr̄am. nullus enī digne oīditur solut⁹ a deo nisi p̄us sit solutus. Itē susceptio istius sacr̄i est instrm ad gr̄am: hoc est dispōnēs causa ꝛ necessaria ex statuto diuino ad gr̄e susceptionem. Instrm aūt vel dispō p̄uia nō ē signū rememoratiuum siue ostensiuū alicuius vt iā p̄teriti sed futuri. g̃collatō sacr̄i p̄nie ad hoc vt fiat digne nō op3 vt sit signū absolutionis diuine p̄cedētis. Cōcedo ista vt diffuse dēclaratū est di. 14. q. 4. q̄ sacr̄m p̄nie pōt digne recipi ab attrito. ꝛ b̄ tāta attritione que nō sufficeret p modū meriti ad iustificationē susciēdā in termino attritiōis ꝛ si nō ficte accipiatur in termino cōferēs gr̄a p̄ma ꝛ absolutio sacr̄alis ē signū efficax illius absolutionis sequentis in vltimo instanti ipsius: sicut p̄batio verboz est signū cōfectionis corp̄is xp̄i. Et p̄m hoc p3 quō sacrz qō est instrm ad gr̄am p̄uā sicut dispō p̄cuia: eū modo quo alteratio pōt dici instrumētū rōe generationis sbe q̄z dispō p̄uia. nō igit est sile de sacerdote legali respectu lep̄re: ꝛ de euāgelico respectu culpe q̄z ille tñ exercuit aliqd qō erat signū rememoratiuū mūdationis lep̄re ꝛ nihil qō ēt signū p̄nosticū efficax respectu mūdationis sequētis. sed iste exerceret actū q̄ est signū p̄nosticum efficax mundationis sequentis in vltimo instanti. nec tamen mentitur iste quia intelligitur absolutio eius p illo instāti p̄o quo iste a deo ꝛ ab ecclesia ē absolutus. Si dicas ergo sacerdos delet maculam ꝛ penam mortis eterne quod est p̄prium deo. Dico q̄ vtrunq̄z facit: si tamen duo sunt ibi de quibus dictum ē alias. d. 14. q. prima. ar. pº ꝛ di. 17. q. 7. sed non facit nisi instrumētaliter non quidem attingendo illum effectum nec virtute p̄pria nec alterius: sed attingendo aliquid p̄ius quod est dispositio necessitans ad illum effectum necessitans inq̄z ex diuina pactione: ꝛ tale agens causās dispositionem necessariam ad terminum dicitur agens instrumentale vt est de alterante ꝛ generante. p̄prium autem est deo p̄cipaliter mundare ꝛ remittere illud debitum etiam attingendo illum effectum. horuz autem neutrum conuenit sacerdoti. Auctoritates ergo quas magister adducit p̄o se affirmatiue loquūtur q̄ hoc facit: ꝛ verum est q̄ sacerdos euangelicus ostendit illum mundatum ꝛ solutum p̄o instanti p̄o quo intelligitur sua absolutio sed non hoc solum: immo sic ondit q̄ illa ostensio est dispositio p̄uia ꝛ necessaria ad illud quod ostenditur. hoc est enim excellentia sacramentoz no. le. q̄ eoz̄ susceptio est dispositio sufficiens ad gratiam. Illoz̄ aūt legaliū nec susceptio erat dispositio efficax ad mundationem corp̄oralem lep. e vel huiusmodi feditatis. Esset autem simile si loquerem de sacerdote legali purificante aliquē p aq̄s aspersionis ab aliq̄ irregularitate ꝓcta in le. ex ptactu lep̄re vel h⁹i. tūc. n. sacerdos ille exercēt quēdā actū qui eēt si

gnum efficax recõciliationis hꝫ irregularitatis ⁊ mundationis illius poluti: in cꝫ mũdatiõis actu vel termino seqret effectꝫ signatꝫ. ſ. qꝫ iſte eẽt dignꝫ cõicare cum ceteris ſymgoge. Contra illud qõ dictũ eſt di. 2. cõclusione põt argui. nulli cõmittiẽ ptãs arbitrãdi in cã alia cꝫ arbitriũ nunqꝫ erit ratũ ꝓpter quãcũqꝫ diligẽtiam poſſibilẽ adhiberi ab ipſo ſed tñ a caſu. vel per miraculũ ſpãle. ſed qꝫ quãcũqꝫ diligẽtiã poſſibilẽ adhiberi a ſacerdote nõ põt ptingere ad illud indiuiſibile pene: quo deꝫ iudicat pctõrẽ eẽ dignũ. ſi ḡ attingat hoc erit a caſu vel ꝑ miraculũ ſpãle. nec erit ratũ per te niſi illud attingat. ḡ nõ hz auctoritatẽ aliã arbitrãdi. Confirmaṫ qz necẽ ỽiſile qꝫ deꝫ dederit ptãtẽ eccl'ie arbitrandi ſic qꝫ ipſe voluerit arbitriũ eccl'ie ratificare. ⁊ tñ qꝫ impoſſibile ſit eã recte arbitrari ſic qꝫ nõ ratificaṫ: niſi a caſu vel per miraculũ ſpãle. Itẽ nullus cõſtituiṫ arbiter inter partes ſub hac ꝯditione qꝫ ꝑcise arbitretur ad volũtatẽ vnius partis. ⁊ hoc maxime qz nõ põt noſſe determinate volũtatez illius ptis. Sed in iudicio penitẽtie ptes ſunt deꝫ ⁊ pctõr inter quos eſt ſacerdos arbiter: ergo nõ obligaṫ ꝑcise ad arbitrãdũ illã penã quã ſibi deꝫ infligeret maxime cũ nõ poſſit ſibi cõſtare de volũtate dei quo ad hoc ꝑcise vt ẽ mẽbrũ eccl'ie. Item ſi ſacerdos imponat pniam aliquãtulũ maiorẽ quam rñdeat ꝓ pctis nõ eſt ꝓbabile qꝫ penitẽs teneaṫ eã implere. ḡ ſi aliquãtulũ minꝫ pena cõdigna imponat illaz ſufficẽ. nã ſinõ ſufficerz aliqua citra illã punctualẽ quã dictat diuina iuſtitia. ḡ nõ oporteret explere aliã vltra illud pũctale diuine iuſtitie. Dico ḡ qꝫ ſicut i aliis cõmutatõib⁹ iuſtitia cõmutatiua hz aliquã latitudinẽ ita qꝫ ñ reſpicit i cõmutatiõib⁹ indiuiſibile: ſz mediũ recte rõnis. Ita iuſtitia punitiua que eſt cõmutatiua pene pro culpa non reſpicit neceſſario gradũ indiuiſibilez pene correſpondentẽ huic culpe. ſed eſt ibi aliqua latitudo infra quam pena minor nõ ſufficit vltra quam pena maior ñ eſt imponẽda. ⁊ extra totam iſtã latitudinẽ clauis citra vel vltra ligans errat. ⁊ tunc nõ imerito ſoluiṫ in cẽlis non ſoluiṫ in cẽlis. i. nõ ratificaṫ. ſed intra iſtã latitudinẽ nõ errat. ⁊ ideo arbitriũ ratificaṫ intrñ qꝫ qcqd ponit intra illã latitudinẽ hic opz ꝑplere. ⁊ ſi hic nõ impleṫ reſiduũ in purgatorio exigeṫ. Et ſi minꝫ imponaṫ ⁊ expleaṫ nihil maiꝫ exigeṫ in purgatorio. Illud autem mediũ in iſta latitudine poſſibile eſt eẽ hoi notũ per le. dei cũ adiutorio rõnis nãlis. ⁊ iõ obligatio ad ỽ mediũ latum eſt ad poſſibile hoi ſine miraculo ſpãli ⁊ ſine cã ⁊ fortuna. Sed nunqd penã a clauẽ nõ errãte impoſitam teneṫ penitẽs adimplere. ℟ndeo qꝫ ſic ſi velit ſe ſubmittere ſacerdoti huic ⁊ ẽxtũ ad abſolutionẽ culpe ⁊ ẽxtũ ad ſuſceptionẽ pene tpalis cognitis qz tũc obligaṫ ꝓcepto eccl'ie cui ſe volũtarie ſubmiſit. Si autez tñ mõ ſe velit ſubmittere huic quãtũ ad cõmutatiõem pene eterne in tpalẽ: ⁊ nõ quãtũ ad taxationẽ pene tẽporalis. ſed tñ quãtũ ad illã ⁊ illius taxationez vult ſe ſubdere manui dei vel ỽ vel in purgatorio nõ expedirz talẽ ſine abſolutione repellere. tũc enim recederet deſperatꝫ nec vi ꝓpter iſtã volũtatẽ eẽ in pctõ mortali: cũ ꝓfiteaṫ ⁊ cõteraṫ de pctõ ⁊ velit puniri pena condigna ꝓ eo ⁊ ab eo cuiꝫ ẽ iuſte eã infligere ſz nolit eã ſibi infligi ab iſto ſacerdote. nec ipſemet velit eã recipe vt ſit miſter ipſiꝫ infligẽde. Nec põt dici hũc inobedientem eccl'ie eẽ qz põt ſe ſubmittere arbitrio eccl'ie quantũ ad iudiciũ illud pniale ad qõ neceſſario teneṫ ſe ſubmittere ſz nolit ſe ſubmittere illi ſequẽti. Et ꝓz qꝫ illud nõ includiṫ neceſſario in ꝓmo: qz ſacerdotes ꝓmo exiṫe quãtũcũqꝫ vniformiter valde variãt ſeqnẽs. vnde ⁊ frequenter ꝓpter volũtatẽ cõfitẽtis reſiſtẽtẽ ad ſubeũdũ penã nõ magnã dãt penã aliquã ſed modicã ꝓ redicẽdo ſibi qꝫ opz reſiduũ ſoluere in purgatorio ⁊ cũ illa parua ſit manifeſte ỉmproportionata culpe ⁊ oino extra illã latitudinẽ non ꝓpter hoc nõ recipit talis ſacm penitẽtie.

Eodẽ modo videṫ qꝫ põt oino penã nullã ſibi imponere ꝓpter reſiſtẽtiã eius ad ſuſtinẽdũ ꝑdicẽdo ſibi qꝫ totã illam penã opz ſoluere in purgatorio. Et aug⁹. hoc innuit qꝫ ſi vir tali inclinabili imponaṫ pniã aliqua diſplicens. timendũ eſt ne inde accipiat occaſionẽ recidiuandi in pctũ mortale. qz proiiciendi illã penitẽtiam in quo peccabit mortaliter ꝓꝫ voluit ſe ſubmittere ſacerdoti in eius ſuſceptione. Sed dato qꝫ erret clauis ſcientie nõ tñ poteſtas clauis nunquid arbitriuz ratificaṫ in celo. ℟eſpõdeo clauis ſcie errat qñ nec bene inquirunṫ nec examinãṫ illa que ptinẽt ad hoc iudicium vtpote ſi circunſtantie alique fatue inquirãtur que nec aggrauant nec alleuiãt ſed placent auribus ꝓrurientibus cõfeſſoris ſi etiã inquirit de attritione cõfitentis. ſed tantũmõ vt audiat euz ac ſi narraret vnã narrationẽ vel fabulaz ⁊ in ꝓmo quidẽ lz aliquid fiat qõ nõ eſſet faciendũ ſi tamẽ nihil cõmitaṫ qõ eẽt faciendũ vt pote circunſtantijs nõ requirendis requiſitis requiritur ille que eẽnt requirende põt ſequi rectũ iudiciũ. ſed in ſcõo omiſſa requiſitione diſplicentie cõfitentis nõ ꝓt ſequi rectũ iudiciuz niſi cãliter. Breuiter ergo dico qꝫ ſi clauis ſcie erret exequẽdo nõ neceſſaria ad illã cauſã vel illicita peccat confeſſor. ſed ſi nihil omittat de neceſſarijs ad cognitionẽ cãe põt recte iudicare. Si aũt erret clauis ſcie omitendo aliquid qõ eſt neceſſariũ ad cauſe cognitionẽ: ⁊ peccat ⁊ nõ põt recte iudicare niſi a caſu ⁊ potiſſime de attritione vel ꝓtritione cõfitentis.
Quod ſi penitẽs oñdat ſe dolentẽ cuz tamẽ nõ ſit eſt fictus ⁊ recedita vera penitentia: ⁊ cũ nouo peccato nec clauis ſcie errat. ſed penitẽs in periculũ ſui errat: ⁊ tũc ratificatur iudiciũ ſacerdotis in celo. hoc eſt qꝫ fecit qõ ſuũ eſt. quia vt homo non potuit cor videre niſi per ſiñ exteriora. ſed nõ ratificatur ẽxtũ ad illũ ſuſcipientem qz nõ eſt capax iſtius ſicut oſtendit ſe capacẽ. Sed eſto qꝫ aliquo neceſſario omiſſo a caſu fert iuſtã ſententiam nunqd ratificaṫ in celo quãtũ ad ſuſcipiẽdũ. ℟n⁹ ratificabiṫ quãtũ ad ſuſcipietẽ ſi nõ ẽ fict⁹ ita qꝫ ſibi ſufficeret illã penã ꝑplere ſz nõ ratificabiṫ ex pte ꝓfeſſoris qn peccet errãdo. Et iſto mõ opz diſtinguere qꝫ aliqñ ratificabitur arbitriũ ex vtraqꝫ pte. ſ. tã ſacerdotis qꝫ ſuſcipientis. aliquãdo ex parte illiꝫ vel iſtius ⁊ aliqñ nullius.

Ad argumenta ad primum

ꝓcedo vtrũqꝫ mẽbrũ diſtinctionis. Et cũ dr ꝑm qꝫ tũc poſſet totã penã remittere. nego qz aliqõ eſt mediũ determinatũ ꝑm rectã rõnẽ in quo ſtãdo remittit recte ſz nõ vltra. Et cũ dr qꝫ ſaltẽ ꝑ plures abſolões poſſet totã remitteret. hoc tãgit bonã difficultatẽ: an iterata cõfeſſio eoꝝdẽ pctoꝝ vi clauiũ plus ⁊ plus de pena remittat vſq; ꝓbabile qꝫ ſic qz eiuſdẽ rõnis ẽ abſolõ ſecũda cũ ꝑma. ḡ põt eãdẽ virtutẽ bẽre reſpectu alicuiꝫ ptis pene remittẽde. ⁊ per ꝓñs paliqõ abſolões finitaſ cũ culpa illa bẽat ptitionẽ in ptes finitas poſſet toraliꝫ remitti. ſi qdẽ oẽ finitũ ꝑ ablationẽ ptiũ finitarũ aliquotiẽs ſumptarũ toraliꝫ ꝓſumiṫ. Quid ḡ meliꝰ ẽꝫ ſemꝑ ꝓfiteri quouſcqꝫ poſt cẽteſimã vel muleſimã cõfeſſionem eſſet tota pena remiſſa debita qbuſcũqꝫ pctis cõmiſſis. Vſq; ꝓbabiliꝰ qꝫ ⁊ abſolõ vtute clauiũ nñ tã ptẽ pene remittat. nã ỽ fugere ad ptes eiuſdẽ quãtitatis vel eiuſdẽ ꝓportõis nihil ẽ ꝗre nõ ẽ rõ. ꝗre ⁊ abſolõ nõ põt auferre ptẽ eiuſdẽ ẽxtitatiſ qua poſſet. Nec mirũ ſi nulla põt qz illõ iudiciũ ſeꝝ latũ ſiſte erroze de⁹ ratificat i celis qõ ẽ irreuocabile. ḡ rõale ẽ qꝫ ſic ratificeṫ qꝫ fit initerabile nõ dico qꝫ illicitũ vel ipoſſibile ſit iterari. lz tñ cũ fructu iſto quemnũc hz ñ ẽ iterabile. ỽ videmꝰ in ſnijs diffinitiuis i foro litigioſo qꝫ absoluunṫ accuſati qñ iueniunṫ inocẽtes nec poſtea replicaṫ ingſitio vt ſit peccſus ifato in eadez cã. nec ſi replicaret ꝑ illã ſcõaz ſniaz iſte abſoluentur. ſed per ꝑmã: q enim ſolutus eſt amplius nõ abſoluitur qz nullus ſoluitur niſi ligatus. Ad ſecũdam partem

distinctionis cõcedo q̃ penã inflictã a sacerdote q̃ non excedit totã illã latitudinẽ iustitie tenek cõfitẽs sc luere ⁊ sufficit. Sed dices vndesciet iste cõfitens si excedat latitudinẽ an nõ. Rndeo vel a le. diuina si perit⁹ ẽ in ea per se vel si non põt reqrere ab aliquo cõfessore decius prudẽtia magis confidit. vel si nolit se sbmittere cõfessori alii ipse nec per industriã suã sufficit ad hoc q̃ iudicet de pena hac si sit cõdigna culpe an nõ seruet penã sibi impositã marime si sibi videk excedere penam cõdignã. Si aũt videat sibi deficere tuti⁹ est adire aliũ cõfessorẽ prudentẽ q̃z exponere se purgatorio. Secũdum ar^m cõcedo q̃ vsus clauiũ extẽdit se ad culpã remittẽdam ⁊ ad debitũ pene eterne. sed ĩstrumentaliter. ⁊ per hoc pz ad pmũ in oppositũ. Ad 2^m dico q̃ sicut baptismus fluminis nõ bñtis pus gratiaz cõfert ⁊ bñti auget ⁊ frequẽter in adultis p̃cedit baptismus flaminis baptismũ fluminis si tñ nõ p̃cederet vt in paruulis cõferret per baptismũ p̃ma gr̃a ita frequenter ℞ndit q̃ adulti per attritionẽ tanq̃ per meritum de cõgruo iustificant ante q̃z cõfiteant̃ sm illas auctoritates Aug⁹. ⁊ Cassio. ⁊ tũc in susceptione sacri augetur eis gr̃a. Sed esto q̃ nõ habuerint sufficiẽtẽ attritionem per modũ meriti ad iustificationẽ. ⁊ per ꝓsequẽs in peccato existẽtes. ⁊ tñ aliqualiter attriti cõfitent̃ i vltimo instãti recipiũt gr̃am virtute sacri. loquũtur ergo ille auctoritates de iustificatis p̃mo modo. sed per hoc non excludunt iustificationẽ secũdo mõ vt satis p̃z de baptismo secundo modo.

Jsta est distinctio decima /

nona huius quarti libri. In qua magr̃ posq̃z oñdit protestatẽ clauium sm se. Hic ꝓsiter determinat quoz sit habere claues. Et circa hoc tria facit. Primo enim oñdit qbus ⁊ qñ claues dant̃. Secũdo quõ bñtes claues se virtutib⁹ ornare tenent̃. Tertio quoz bñdictiões suscipiẽtib⁹ plus suffragent̃. Primũ qdem facit a prin cipio distinctionis vsq̃z ibi. Aliis aũt videk. Secũdũ ab inde vsq̃z ibi. s. ad qntũ capitulũ qõ incipit. Nõ vo hanc ptãtẽ. Tertiũ vsq̃z ad finẽ distin. In speciali sententia magr̃i stat in trib⁹ ppõnibus quarũ p̃ma est hec Quãuis nõ magr̃ tñ oẽs doctores dicũt q̃ vtrãq̃z clauem oẽs sacerdotes in consecratione recipiũt. Hãc magister ĩsinuãs ꝓponit p̃mo q̃ post p̃dicta cõsideranduz ẽ q̃ ⁊ qb⁹ dantur claues. Et subdit q̃ claues dant̃ p̃ ministeriũ eṗi in p̃motione sacerdotii. simul enim cũ qs recipit ordinẽ sacerdotii recipit ⁊ claues. Postea obiicit in cõtrariũ quãtũ ad clauẽ scie quã nec solũ sacerdotes habere videnk. plures enim nõ sacerdotes sciaz discernendi bñt ⁊ multi sacerdotes ea carẽt. Et rñdet q̃ banc clauẽ. s. que est scia discernendi nõ oẽs sacerdotes bñt. Uñ qui sciam nõ bñt in cõsecratione banc clauẽ nõ recipiũt. sacerdotes vo q̃z quis sciam discernẽdi habere p̃nt non tñ dicunt̃ habere clauẽ q̃ nõ p̃nt ea claudere vel aperire. sed qñ tales ad sacerdotiũ p̃mouent̃ dicuntur claues discretionis recipe. q̃ añ etiã habita scia habentur ⁊ sic fit in eo clauis ad claudẽdũ vel apiendũ. ⁊ sic soli sacerdotes bñt clauẽ. Postea querit de claue potentie. vtrum oẽs sacerdotes eam bñt. Et ponit opinionem quoruñdã dicẽtiũ q̃ nõ oẽs eam bñt: sed solũ imitatores doctrine simul ⁊ vite aplice qõ auctoritatib⁹ confirmat. Secũda ꝓpõ est hec. Qui vult alios soluere vel ligare dz se pus virtutib⁹ adornare. Hãc magister ponens narrat secũdam opinionẽ de claue potẽtie quam magr̃ approbat. q̃ est q̃ oẽs sacerdotes eam bñt ⁊ non bñt eã recte bene ⁊ digne. nisi q̃ doctrinã ⁊ vitã aplicã seruãt. ꝓpter qõ auctoritates quas p̃ma opinio ꝓ se ducit nõ negat malos sacerdotes bẽre clauẽ potentie sed dicũt solũ digne vti posse eis q̃ditis sunt doctrina ⁊ vita aplica. Postea approbat hãc opinionẽ plurib⁹ auctoritatib⁹ scoz. Tertia ꝓpõ est hec. Alia est bñdictio q̃

solũ cõuenit sacerdotib⁹ ⁊ alia que si iustis exhibet̃ hoibus. Hanc enim ppõnem magr̃ insinuãs obiicit cõtra predicta quadem auctoritate qua dicere videk q̃ omnes sci viri bñdicere bñt. ⁊ nõ solũ sacerdotes cuius oppositum p̃dictũ est in quadã auctoritate. Et respondz q̃ alia est bñdictio que fit ex merito sctitatis. que quidem bñdictio oĩbus hoibus cõgruit. ⁊ alia est bñdictio q̃ fit ex auctoritate ordinis que solũ cõpetit sacerdotib⁹. quã si oẽs sacerdotes bẽant soli tñ boni sacerdotes dicuntur eam habere qui ea recte vtunt̃. Subdit aũt q̃ mala vita sacerdotũ subditos nõ ledit. si bona faciũt que ipse dicit. Unde ẽt nõ debẽt subditi vitã sacerdotis multũ discutere. Postea enim aliter obiicit contra dicta. ga enim dñs per ꝓphãm cõminat malis sacerdotibus. q̃ maledicturus sit bñdictionib⁹ eorum. ⁊ spãliter illis sacerdotibus qui viuificãt aĩas que nõ viuunt ⁊ mortificant aĩas que nõ moriũtur. Postea qdẽ soluit ⁊ dicit ad hoc sm quosdã q̃ illa intelligunt̃ de sacerdotib⁹ p̃scisis ab ecclia. vel ẽt de illis sacerdotibus qui sine sctia bona vita p̃sumũt soluere ⁊ ligare. Dz enim sacerdos imunis eẽ ab oĩbus his que in alio iudicat. Postea etiã occasione huius inducit quasdã auctoritates qbus oñditur qualis debet eẽ sacerdos qui soluit ⁊ ligat. Debet enim sacerdos ille esse iustus in vita ⁊ similiter discretus in scientia. Ultimo qdem ponit expositionem illius Malachie. Maledicã bñdictionib⁹ vestris sm beatũ Grego. dupliẽ. Prima qdem ẽ q̃ bñdictio malozum sacerdotũ eis cõuertatur in maledictionem. Secũda qdem ẽ q̃ multis inique agentibus benedicunt mali sacerdotes adulando illis quos deus nõ benedicit. Et tñ in spetiali.

De his qui in fine penitent.

S Iendum est etiaz q̃ tempus penitentie est vsq̃z in extremum articulum vite. Unde Leo papa. Nemo est desperandus dum in hoc corpore constitutus est. q̃z nonnunq̃ qõ diffidentia etatis differtur consilio maturiore perficitur. Aug. tamen de penitentiam differenti bus ita scribit. Si quis positus i vltima necessitate voluerit accipere penitentiam ⁊ accipit. ⁊ moz reconciliatur ⁊ hinc vadit. fateoz vob non illi negamus quod petit. sed non p̃sumimus q̃z bene hinc exit. Si securus hinc exierit ego nescio. Penitentiam dare possumus securitatem vero non. Nunquid dico damnabitur. sed nec dico liberabitur. Uis ergo a dubio liberari age penitentiã dum sanus es Si sic agis dico tibi q̃z securus es. quia penitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. Si vis agere penitentiam quando iaz peccare non potes. peccata te dimiserunt non tu illa. Jtem. Due res sunt: aut ignoscitur tibi: aut non ignoscitur. quid horum tibi sit futuz nescio. Ergo tene certum. dimitte incertum. Sed quare hoc dixit aug. cum penitetia que in fine agitur in psalmo appelletur sacrificiũ vespertinum quod erat acceptabilius in lege ⁊ in quacũq̃z die inuocetur deus assit. ⁊ quacunq̃z hora ingemuerit ⁊ cõuersus fuerit pec

Di. xo.

Leo pa.

Aug⁹.

catoꝛ vita viuet ꝛ non moꝛietur. Sed illa dixit Augu. propter illos qui penitentiam vsqꝫ in finẽ vite protrahũt. ꝛ tunc non ex dei amore videntur penitere sed timoꝛe moꝛtis quasi ex neceſſitate Unde idem quasi apeꝛiens quare ſuperioꝛa dixeꝛit ait. Nullus expectet quãdo peccare non poteſt.. Aꝛbitꝛii enim libertatem queꝛit deus. vt deleꝛi poſſint commiſſa. non neceſſitatem ſed charitatem. nõ tm̃ timoꝛẽ. quia non in ſolo timoꝛe viuit homo. Quẽ ergo ſeꝛo penitet: oꝑtet non ſoluꝫ timeꝛe iudicem: ſed diligeꝛe. quia ſine charitate nemo ſaluus eſſe poteſt. Non ergo tãtum timeat penaꝫ qui penitet. ſed anxietur pꝛo gloꝛia. Que conuerſio ſi contigeꝛit alicui etiam in fine. deſperandum non eſt de eius remiſſione. Sed quoniam vix vel raro eſt tam iuſta conuerſio timendum eſt de penitente ſero. maxime cuꝫ filii quos illicite dilexeꝛit ſint pñites. vxoꝛ ꝛ mũdus ad ſe vocet. multos ſolet ſeꝛotina pnia decipere. Sed quoniam deus ſemper potens ẽ ſemper etiam in moꝛte iuuaꝛe valet quib⁹ placet. Cum ergo opus ſit non hominis ſed dei fructifeꝛa penitentia: inſpiꝛaꝛe. eaꝫ poteſt quãdocunqꝫ vult ſua miſeꝛicoꝛdia. ꝛ remuneꝛaꝛe ex miſeꝛicoꝛdia quos damnaꝛe poteſt ex iuſtitia. Sed quoniam multa ſunt que impediunt ꝛ languentem retrahũt. periculoſuꝫ eſt ꝛ inteꝛitui vicinũ ad moꝛtez pꝛotraꝛere penitentie remediuꝫ. Sed magnũ eſt cui deus tũc inſpiꝛat: ſi quis ẽ: veꝛã penitentiam. Sed ſi etiam ſic conuerſus vita viuat ꝛ non moꝛiatur. non pꝛomittimus ꝙ euadat omnem penã. Nam pꝛius purgãdus eſt igne purgatiõis: qui in aliud ſeculum diſtulit fructũ cõuerſiõis Hic ãt ignis ꝛ ſi eteꝛn⁹ nõ ſit: miꝛo mõ gꝛauis eſt. excellit. n. omnem penam quã vnquã paſſus ſit aliquis in hac vita. Nũquam in carne tanta inuenta eſt pena. Iꝫ mirabilia maꝛtyꝛes paſſi ſint toꝛmenta ꝛ multi nequiteꝛ quanta ſepe ſuſtinuerũt ſupplicia. Ex his ſatis oſtẽditur ꝙ periculoſum ſit differre pniam vſqꝫ in finem vite. Si tñ etiam tũc vera habeatur penitẽtia hominẽ liberat. ꝛ vitam moꝛtuo ipetrat: non ſic tñ. vt nullã ſentiat penaꝫ. niſi foꝛte tanta ſit vehemẽtia gemit⁹ ꝛ cõtritionis que ſufficiat ad delicti pũitionẽ. Iꝫ ergo ſit difficile vt tũc ſit vera pnia. que tã ſeꝛa venit. qñ cruciat⁹ mẽbꝛa ligat. ꝛ doloꝛ ſenſum oppꝛimit vt vix homo aliquid cogitaꝛe valeat. melioꝛ ẽ tamẽ ſeꝛa ꝙ nulla. Penitentia. n. ſi in extꝛemo vite hiatu aduenit ſanat ꝛ liberat. Multuꝫ ſeꝛa fuit latꝛonis pnia. ſꝫ nõ fuit ſeꝛa indulgentia. Sꝫ Iꝫ raro veniã meꝛuiſſet in fine de omni cꝛimine nõ tñ dedit baptizatis peccãdi ꝛ perſeueꝛãdi auctoꝛitatem:

Augu⁹. li. ō penitẽtia.

De his qui hic penitẽtiam non complent.

Si vero queꝛit de illis qui in hac vita penitentiam ſion complent. vtrũ tranſituꝛi ſint per ignem. vt ibi quaſi compleant quod hic minus fecerunt. Idem dicimus ꝛ de iſtis eſſe ſentiendum ꝛ de his qui i extremis penitent. Si enim tanta fuerit coꝛdis contritio ꝛ delicti exprobatio. vt ſufficiat ad puniendum peccatum. liberi ab aliis peniſ traſeunt ad vitam. ꝛ ſi inexpleta fuerit penitẽtia. quia perfecte penituerunt ꝛ ingemuerunt coꝛde. Qui vero non adeo. conteruntur coꝛde ꝛ ingemiſcunt ꝓ pctõ. ſi ante expletionem penitentie diſceſſerint. ignem purgatoꝛium ſentient. ꝛ gꝛauius puniẽtur quã ſi hic impleſſent penitentiam. Moꝛrendum eſt enim incidere in manus dei viuentis. Deus enim cuꝫ ſit miſeꝛicoꝛs ꝛ iuſtus. Ex miſeꝛicoꝛdia penitenti ignoſcit non reſeruans peccatũ ad penã eternam. Ex iuſticia vero impunituꝫ non dimittit delictuꝫ. aut enim punit homo. aut deus. homo autem punit penitendo. Deus autem penã exigendo. Et eſt penitẽtia interioꝛ ꝛ exterioꝛ. Si ergo interioꝛ penitudo fuerit tanta vt ſit ſufficiens ſ vltio peccati. de⁹ qui hoc nouit. ab illo ꝙ taliteꝛ penitet vlteꝛius penã ñ exigit Si vero interioꝛ penitudo nõ ſufficit in vindictaꝫ peccati nec exterioꝛ penitentia impletur. deus qui modos ꝛ menſuras peccatoꝛum ꝛ penaꝛũ nouit addi penã ſufficientez. Studeat ergo quiſqꝫ ſic delicta coꝛꝛigeꝛe vt poſt moꝛtem nõ oꝑteat penã tolleꝛaꝛe.

Quedã. n. peccata moꝛtalia in penitentia fiũt venialia. nõ tamẽ moꝛ ſanatur Sepe ifirm⁹ moꝛeꝛetur ſi nõ medicaꝛetur. nõ tam̃ ſtati medicatus ſanatur. Languet victuꝛus qui pri⁹ eꝛat moꝛituꝛus Qui aũt impenitens moꝛitur omnino moꝛitur ꝛ eternaliteꝛ cꝛuciatur. Si. n. ſemper viueꝛet ſemper peccaꝛet.

De illo cui ſacerdos indiſcretus iniungit paruam penitentiam.

Si vero de illo queꝛitur qui ſatiſfactionem iniunctã impleuerit que ignoꝛantia vel negligentia ſacerdotis peccato cõdigna non fuit vtrum de vita migrans ab omni pena liber ſit Idez ꝛeſpondeo quod ſupꝛa de illo qui penitentiam non compleuit. dixi. Quod ſi tantũ eſt lamentum interioꝛis doloꝛis vt ſufficiant in vindictam peccati omnino liberatus eſt Si vero nõ ſufficit doloꝛ interioꝛ ſimul cum pena iuncta addet de⁹ penaꝫ Quod autẽ interdum ſufficiat doloꝛ interioꝛ ad vindictaꝫ peccati certum documẽtum habemus in illo latꝛone qui ſola mentis contritione ꝛ confeſſione ſtatim vt conuerſus fuit paradiſum ingꝛedi meꝛuit Sed qꝛ diſpẽſatoꝛes eccleſie contritionis quantitatem non perpendunt quibus non eſt datum intelligeꝛe occulta coꝛdium omnibus leges penitentie conſtituunt tam magis quam minus de

peccato dolentib⁹. Quoꝝ studium ad hec precipue tendere debet vt cordis dolorem quantū fas est cognoscant. ⁊ secunduꝫ ipsius modum satisfactionez iniungat. Aũ Augu. Augu⁹. i ene bi. In actione penitētie vbi tale cōmissum ē vt is qui cōmisit a xpi etiā corpore separet. non tā cōsideranda ē mensura tpis quaꝫ doloris Cor.n. ptritū ⁊ humiliatū deus nō despicit Nec qꝫ plerunqꝫ dolor alterius cordis occultus est alteri nec in aliorū noticiaꝫ nisi per verba vel alia quecunqꝫ signa pcedit cum sit corā illo cui dr. Hemit⁹ meus a te nō ē absc̄dit⁹ recte cōstituunt ab his qui ecclesiis presunt tpa pnie vt satisfaciat ēt ecclesie in qua peccata ipsa remittūtur. extra eaꝫ qppe nō remittuntur. Ipsa.n. spiritūsanctuꝫ pignus accepit. sine quo non remittunt vlla peccata Itē Hieroni. Hiero⁹. Mensuram tpis in agenda pnia ideo nō satis aperte prehibent canones pro vno quoqꝫ crimine. vt de singulis dicant qualiter vnūquodqꝫ emendandū sit. sed magis in arbitrio sacerdotis intelligētis relinquendū statuerunt. qꝛ apud deuꝫ nō tm̄ valet mensura tpis quantū doloris. Nec abstinentia tantuꝫ ciboꝝ quantū mortificatio viciorꝝ. Ideoqꝫ tēpora pnie p fide ⁊ cōuersatiōe fideliuꝫ peni tentiuꝫ abreuianda precipiunt. ⁊ pro negligētia ptellanda. pro quibusdā tm̄ culpis modi penitentie sunt impositi.

Quod morientibus nō sit imponenda satisfactio sed innotescenda.

Solet etiam queri vtrum satisfactionis lex morituris sit imponenda. De quo theodorus cantuarien. episcopus in penitentionali suo sic ait. Ab infirmis in periculo mortis positis. pura inquirenda est confessio peccatoꝝ. non tm̄ est illis imponenda quantitas penitentie sz innotescenda. ⁊ cum amicoꝝ oratiōib⁹ ⁊ elemosynaꝝ largitiōib⁹ pōdus pnie subleuādm̄. si forte migrauerint. Si uero conualuerint penitētie modū a sacerdote ipositū diligenter obseruēt. Aliis vero pro qualitate pcti. penitētia decernēda est pdentiuꝫ arbitrio. Unde Leo papa. Tpa penitudinis habita moderatione constituenda sunt tuo iudicio. prout conuersoruꝫ aios perspexeris esse deuotos. Pariter etiam habere debes etatis senilis ituitū. ⁊ respicere pcloꝝ quoꝝūcunqꝫ vel egritudinū necessitates. Leo papa. Leo papa.

In necessitate non est neganda penitentia vel reconciliatio.

Sciendum etiam q̄ tempore necessitatis nō est negāda penitentia vel reconciliatio penitētib⁹. Unde leo papa. Mis q tpe necessitatis ⁊ periculi vrgētis instantia psi diū prime ⁊ mox recōciliatiōis implorāt. nec satisfactio interdicenda est: nec reconciliatio ō negāda. qꝛ misericordie dei nec mēsuras possumus ponere. nec tempora diffinire. Quod si ita est aliqua egritudine aggrauati sūt vt qō pauloante poscebant: sub presenti significare non valeant: testimonia eis fidelium circūstātiū pesse debēt: simulqꝫ pnie ⁊ recōciliationis ꝯsequant bñficiuꝫ. Itē Juli⁹ papa. Si pbyter penitētiam abnegauerit morientibus. reꝰ erit animarum. quia dom̄in⁹ ait. cū cōuersus fuerit tunc saluus erit. Uera.n. confessio vltio tempore potest esse. quia non modo tempoꝝ sz ēt cordis deus inspector ē. sicut latro pbat. Juli⁹ papa.

Qō presbyter non reconciliet inconsulto episcopo nisi in necessitate.

Non debet tamē presbyter penitētem recōciliare inconsulto epō. nisi vltima necessitas cogat. Unde in cartaginēsi concilio. Presbiter incōsulto epō non recōciliet penitentē. nisi absente epō si vltima necessitas cogat. Cuiuscunqꝫ penitentis publicū crimē est q̄ vniuersam cōmouerit vrbem ante absidam. s. introituꝫ ecclesie: manus ei imponat. Item Aurelius episcopus dixit. Si quis in periculo constitutus fuerit ⁊ se conciliari diuinis altaribus petierit. si episcopus absens fuerit. debet presbiter consulere episcopum. ⁊ sic periclitantem eius precepto reconciliare. Inconsulto vero episcopo non potest excōmunicatos vel publice penitētes presbiter reconciliare. Unde in cartaginensi concilio secundo statutum ē vt crisma vel recōciliatio penitentium ⁊ puellarum cōsecratio a presbiteris nō fiat. Itē reconciliare quenquā in publica missa presbitero non liceat. puellarum tamen consecratio consulto episcopo per presbiterum fieri valeat. Unde in carthaginensi concilio secundo. Presbiter inconsulto episcopo virgines non consecret. crisma vero nunquam cōficiat. Sicut precepto episcopi potest presbiter cōsecrare vgines. sic ⁊ recōciliare pēitētes. In cōcilio cbar tagiñ Aurel⁹ papa.

An oblatio eius sit recipienda q currens ad penitentiam preuenitur morte.

Si autem queritur de illo qui ad penitentiam festinans sacerdotem inuenire non potuit: ⁊ ita decessit. vtrum oblatio eius sit recipiēda. dicimus qꝛ est. Unde in apanēsi ꝯcilio. Si aliqs fuerit mortuꝰ q nō sit cōfessus. ⁊ testimōiuꝫ hz bonuꝫ ⁊ nō poterat venire ad sacerdotē: sz ꝓoccupauit eū mors i domo vel in via. faciāt p eo parētes eiꝰ oblationez ad altare. ⁊ dēt redēptionē p captiuis.

Liendum est etiam distinct. 20. circa quā quero vtrū penitentia in extremis valeat ad salutē. videtur q̄ non Aug⁹. in quodā sermone ⁊ ponitur in lra loquēs de sic penitētenō p̄sumimus q̄ bene binc exist. Idem ⁊ ponitur i littera. ⁊ de pe. di. vij. Periculosuꝫ est ⁊ territui vicinū vsq; ad mortē ꝓcrastinare penitentie remediū. ex hac auc. sic arguitur. peccat mortaliter q̄ se exponit periculo mortis sue. sꝫ talis ē ꝓtrahens penitētiam vsq; ad vltimū. g̃ ⁊c. Cōfirmaꝫ per illud Augus. in sermone innocētum. hac aladuersione percutitur peccator: vt moriens obliuiscatur sui. qui dum viueret oblit⁹ ē dei Itē eccleſiastici. 27. Vinus ⁊ sanus cōfiteberis. adducꝫ illud Augu. age penitētiam dum sanus es. si sic egisti egisti quo tēpore peccare potuisti. si vis penitere quādo iā peccare nō potes: peccata te dimiserūt non tu illa. Ex hoc sic arguitur. Nulla penitētia sufficit ad salutē nisi sit volūtaria. sed penitēs in extremis nō dimittit pcā sua. sꝫ illa eū. p̄m aug. g̃ ⁊c. Itē nihil ordinādū ē a legislatore quod ē occasio trāsgrediendi le. ⁊ p̄cipue multis. hoc pꝫ q̄ tunc legislator aliquid faceret p̄ se. qđ eēt in destructionē legis sue. Sꝫ pniam serotinā valere ē occasio cōtinuādi peccatū p̄ro tota vita. Quis. n. non ꝓtinue peccaret p totam vitaꝫ. si breuis pnia in fine saluaret. ergo ⁊c. Itez nulli dimittit peccatū mortale nisi per aliquā penā tēporalē correspōdētē peccato mortali: sed talis penitēs i extremis nullā penā soluit. vel saltē non sufficientē. nec peccato correspondētem. Si dicatur q̄ penā temporalem debitā peccato. in purgatorio soluet. Cōtra moriēs i pcō mortali dānaꝫ statiꝫ. g̃ moriēs in gr̃a statī saluabit. ⁊ p ons nulla pēa soluetur post hāc vitā. Cōtra. Augus. de vera ⁊ falsa penitentia distictiōe. 7. ⁊ ponitur in littera. Penitētia si i extremo vite diatu aduenerit. saluat ⁊ liberat. quod ꝓbat. subdens. multum fuit sera latrōis pnia. sed nō fuit sera eius indulgētia. de quo bē Luc. 23. ꝓbatur ēt p illꝫ Eze. 18. ⁊ 33. Quacūq; hora ingemuerit pcōr. ⁊c.

In ista questione due sunt cōclusiōes satis certe. Prima ē hec: pnia vera siue iterior sola siue exterior cū susceptōne sacri pnie sufficit ad salutē alicuius i extremis. Secūda q̄ penitētia que videt hēri in in extremis vix est vera penitētia sufficiēs ad salutem. qz difficile tunc est habere veram penitētiam. Primum pꝫ per Augus. ⁊ ponitur in littera quoniā deus semper potens est etiā in morte iuuare quibus placet. cū ergo opus sit nō hominis sed dei fructuosa penitētia inspirare. potest eaꝫ quādocūq; vult sua misericordia. ⁊ per rationē patꝫ. qz siue penitentia interior sola per modū meriti de cōgruo si ab aliquo in extremis habeatur hoc disponat ad iustificationē. siue sacrm pnie p modū sacri operet ad eandem si ab aliquo in extremis habeaꝫ hec vel illa bētur eadem ratio perceptionis gratie q̄ ⁊ in alio penitente ⁊ per cōsequēs gratia p̄cipiet. ⁊ sic salus. Secunda cōclusio ꝓbaꝫ p̄mo: q̄ tunc impeditur vsus liberi arbitrij vel vsus liber rōnis ⁊ volūtatiꝫ ex dolore vel timore iberentibus. nō eniꝫ dico aliquē eē in extremis qui grauatur morbo p̄m communem le. curabili. vt febre tertiana vel huiusmodi: nec qui subito moritur cui⁹ mortis ad hoc nulla apparet causa. sed qui ex causis euidētibus iam positis iudicatus est proximus morti secūdum causas inferiores operantes vt in pluribus. vtpote in infirmitate quando iam attingit ad gradum disperatum iudicio medicorū. vel in alijs periculis vt submersione ⁊ huiusmodi. statim imminet mors: ⁊ in istis inquam vel est maximus dolor in parte sensitiua. vel timor maximus. Et vtraq; passio vehemēs nata ē impedire liberum vsum rōnis ⁊ volūtatis. qz p̄m Aug. 83. q. q. 36. Passiones causate a tristantibus vel tristibus pl⁹ mouent q̃ passiones a delectabilib⁹. passio aūt delectationis vehemēs q̃q; impedit totaliter: vel fere vsū rōnis: vt dicit de ci. dei li. 9. c. 14. actus aūt displicentie de pctō ad hoc q̄ sit sufficiens ad veraꝫ penitentiā siue intrinsecā solaꝫ siue ad dignā susceptionē sacramenti penitentie requirit liberū vsuꝫ rōnis volūtatis. Si dicas q̄ dolor vel timor qui inest nō totaliter impedit intellectū vel voluntatē concedo: sed multū impedit ⁊ per cōsequēs remissius ⁊ imperfectius vsus intellect⁹ ⁊ voluntatis tūc pōt haberi qui vix sufficit ad displicentiaꝫ sufficientē ⁊ requisitā ad veram penitentiā hanc rationē tangit aug⁹. in lra cuꝫ sera venit penitentia tantus aliquando cruciatus ligat mēbra ⁊ dolor sensū oppīmit vt vix homo aliquid cognoscere valeat. Secundo ad hoc q̄ displicentia valeat ⁊ sit ordinata oꝫ q̄ sit debite circunstationata ⁊ maxime circunstātia finis ⁊ p̄ncipij acti p̄ncipalis vt. s. sit volūtaria ꝓpter deū. sed difficile est tunc habere actum sic circunstātionatū tum q: qui vsq; tunc fuit impenitēs nō videret nunc extorquere a seipso dplicentiā nouam nisi timore pene iminentis. p̄sumit. n. q̄ si remot⁹ esset a pena sicut p̄ius nō extorqueret a seipso illā displicentiā sicut nec p̄ius tum q: saltē aliquid simpliciter inuoluntariū videt causa istius displicētie: nā expectatio mortis videt causa istius displicentie. illa aūt ē inuoluntaria. ⁊ q̄ nō fit nisi ex suppositione cuiusdā voluntarij nō est simplr volūtariū. sic nō oio volūtarie p ijscit qs merces i mari: si n̄ p̄icit nisi ex suppōne cuiusdā p̄clitatiōis quā nollet. saltē qđ nō est nisi sit volūtariū nō est multū acceptū alij. nec multū videt ꝓpter amorē eius factuꝫ hāc rationē tangit Aug. in lra opꝫ nō solū timere iudicē: sꝫ diligere. arbitrij. n. libertatē q̄rit vt ōlere possit cōmissa non necessitatē: charitatem nō timorē nō igit timeat penā qui penitet: sꝫ anxiet̄ ꝓ gloria. Tertia ratio: qz habitus malus vsq; tunc continuatus multū retrahit ab actu pnie. ⁊ hanc rationem tangit Augu. in littera: cuꝫ filij quos illicite dilexit sint p̄sentes vtor ⁊ mundus ad se vocet multos solet penitentia serotina decipere. itelligebic delectabilia esse p̄sentia in se vel in fantasmatibus vehementer impressis ⁊ siue sic siue sic ex vehemētia habitus cōtinuati multū inclināt ad se inordinate amanda: ⁊ per consequens magnam faciunt difficultatem ad habendum magnam displicentiam de eis ad hoc vt sit dispositio sufficiens ad deletionem culpe. Quarto quāto aliquis est minus dominus sui actus tanto requiritur intensior displicentia ad hoc q̄ sit dispositio sufficiens ad deletionē culpe. Iste aūt minus est dom⁹ quia nullo modo est dominus actus exteriorꝫ ad peccandum, requireretur igitur secundum strictam iustitiam intensior motus displicentie ad iustificationem eius q̃ ad iustificationem sanī: cum vix possit habere eque intensum. Et hanc rationeꝫ tangit Aug. in littera. Age penitentiā dum sanus es: si sic agis securus es quia penitentiam egisti quando peccare potuisti. si vis agere penitentiam quando iam peccare nō potes peccata te dimittunt: non tu illa. adminus non tu ita libere illa dimittis sicut ille sanus. ⁊ ideo quantuꝫ deficit in te de libertate. tantū sꝫ rigorem requiritur in te motus intensior quem vix vel nūquam poteris habere. Ideo dicit Augustinus q̄ magnum est beneficium cui deus tunt inspirat si quis est veram penitentiam. q: vix vel nunquam est aliquis qui hēat dispositionem de congruo: vt sibi inspiretur. Existis sequūtur duo corrolaria. vnum q̄ sano persuadendum est vt san⁹ peniteat incutiendo sibi timorem q̃ periculosum sit expectare serotinam penitentiam ꝓpter rationes p̄dictas. Aliud corrolarium q̄ infirmo iam ad articulum istum deducto suadendum est vt p̄m suam possibi

Quod liber⁹ offert gr̃a ti⁹ accep-ptatur.

franciscus de marōis dic q̄ ē miraculū si tūc qs hēat verā penitētiaꝫ

litatem laboret ad penitentiam ordinatam: vt. ſ. non obſtante dolore vel timore vtatur ratione quātū pōt: ⁊ nitatur habere diſplicētiam voluntariam propter finē debitū. ſ. propter deū ⁊ renitatur male inclinationi habitus ⁊ delectionū preſentiū: ⁊ laboret ad diſplicentiaz quantū poterit habere licet breuē. ⁊ ne in deſperationē mittatur: extollenda eſt ſibi dei miſericordia, proponēdo ſibi exempla de latrone illo cuius fuit penitentia ſera: ſed non ſera indulgentia.

Ad argumenta. Ad primuz

dico q̄ preſumptio eſt ꝑm ea que eueniūt vt in plurib⁹ ⁊ magis apparent conſona rationi recte ſed vt in pluribus videtur difficile: vel impoſſibile tali magis penitere q̄z non penitere propter rationes predictas tamē iſta preſumptio non concludit demonſtrare: q̄ lz vt in pauciorib⁹ ⁊ difficiliter poſſibile ē tamen oppoſituz euenire. ⁊ ideo dicit Auguſtin⁹. nō dico q̄ ſaluabitur ſed nec dico q̄ dānabitur. quia de neutro pōt homo cē cert⁹. Ad ſecundū concedo q̄ ſi ſcienter exponit ſe piculo ſalutis ille peccat mortaliter. ⁊ ideo iſte ſi aliquo actu elicito determinat ſibi nūq̄z penitere niſi in extremis: illo actu elicito exponit ſe piculo tali. q̄ peccat mōtaliter. lz etiam de illo peccato ſi ſic peccauit poſſibile eſt ip̄m penitere in extremis. ſicut ⁊ de aliis. Ad tertiū dico q̄ q̄diu aliquis habet vſum liberi arbitrii poteſt peccare peccato interiori lz nō exteriori. ſaltem complacendo in peccatis iam pri⁹ commiſſis. ⁊ ita poteſt peccatum tunc dimittere per diſplicentiaz de eis. lz neceſſe ſit non peccare peccato exteriori. ſed ⁊ iſtud intantū poteſt eſſe ſibi ꝑ tunc voluntarium. vt habeat tuncvoluntatem q̄ ſi poſſet tunc peccare peccato exteriori fugeret ℔ omnino. ⁊ non tñ diſplicentiā. ſed aliam penitentiam exteriorem habere de peccatis prius cōmiſſis ſaltem in voto ſi ſuperuiuat. Ad aliud dico q̄ legiſlator non debet ea pretermittere que ꝑm ſe ſunt congrua in le. ordinata. lz aliquis ex illis accipiat occaſionem delinquēdi. alioquin nunquaz deus debuiſſet inſtituiſſe penitentiam aliquam in aliqua lege. quia quilibet poteſt ex hoc accipere occaſionē delinquendi quā nō acciperet ſi nō poſſet poſtea penitere. nūc autem ad le. ſimpliciter ordinatam ꝓ ſtatu iſto nature lapſe requiriē q̄ penitētia poſſit cē fructuoſa. ⁊ qua rōne i quocunq̄z inſtāti ſanitatis. pari rōne ⁊ magis in extremis imo magis eſt neceſſariū pro multis iperfectis q̄ tunc poſſit valere. Dico igitur q̄ iſtud nō eſt occaſio data a lege. ſed tñ accepta ab imperfectis. ꝟz ſe aūt eſt occaſio ſeruādi legē propter amorez legiſlatoris qui tante miſericordie eſt erga miſeros vt nunq̄z eis claudat ſinum miſericordie ſue. Poteſt cōfirmari reſpōſio. quia quādo ex aliquo directe prouenit mal⁹ bonum q̄z indirecte tanq̄z ex occaſione accepta peruenīat malum. tunc illō faciendum eſt ⁊ nullo modo pretermittendum ꝓpter talem occaſionem. ſed maius bonum eſt quoſdaz vſq̄z in finem. malos per penitentiam ſaluari q̄z malum ſi peccatum eſt iſti⁹ occaſiōe factū. quia per iſtam penitētiam multi finaliter attingunt ad terminum predeſtinationis diuine. per illam autem occaſionē diuinam nulli cadunt ab iſto. ⁊ ſi aliquando peccāt. tamen non peccato quo finaliter damnentur. Ad aliud cōcedo q̄ oz iſtum alia pena puniri ꝑ peccato. ſed hoc nō debz ſibi imponi hic. quia non poteſt illam hic implere. nec poteſt ſibi imponi q̄ tanto tempore ſit in purgatorio. quia iſte ſacerdos non bz auctoritatē ſibi infligendi illā penā ſed proponenda eſt ſibi pena correſpondens peccatis tali modo. ſi ſan⁹ eſſes talis penitentia eſſet tibi imponenda. quam ſi conualueris ſtudeas adimplere. ſed nunc es in manu domini cōfide de miſericordia ei⁹. quia et ſi te puniat. tamen miſericorditer vel in caſu vbi non poteſt protrahi. multus ſermo. non oportet aliquam penam ſibi ſpecificare. ſed tantum eum inſtruere de dei miſericordia ⁊ iuſtitia. Ad aliud quod obiicitur contra reſponſionem dico q̄ illud non miſericorditer eſt ſimile. moriens enīz in peccato mortali nihil habet retardatiuum a pena condigna. ſed iſte moriens in charitate. debitor tamen pene pro peccatis commiſſis quorum penitentiaz non fecit. habet aliquid retardatiuum a gloria. quia nullus dum eſt debitor alicui⁹ pene poteſt glorificari. quia gloria ſicut nec penam ſecum patitur. ſic nec debitum pene. quia nec ſimul nec poſterius perſoluende.

Iſta eſt di. xx. hui⁹ q̄rti libri. in qua magr̄ poſtq̄z egit de penitentia ⁊ poteſtate miniſtrorū hoc ſacramentū diſpenſātium. Hic agit de q̄buſdā cō ſequentibus. Et tria facit. Primo enim oſtendit tempus penitentie durare in extremuz vite. Secōo querit quomodo agendū ſit cū illis qui differūt vſq̄z in finem vite ſue. Tertio aſſerit ſimplicē ſacerdotē crimen publicuz epiſcopo incōſulto in extrema neceſſitate reconciliare. Primū facit vſq̄z ibi. Solet etiā queri vtrū ſatisfactionis. Secōm vſq̄z ibi. Nō debet tamen ꝑſbyter. Tertiuz vſq̄z ad finē diſtinctionis. In ſpeciali ſnia magiſtri ſtat in trib⁹ propoſitionibus quaruz ꝓma eſt hec. Si ſerotina penitētia mortuo valet vitā impetrare piculoſū eſt tñ pniam vſq̄z in finē vite differre ⁊ procraſtinare. Hanc magiſter inſinuans ꝓponit primo q̄ tē pus penitentie durat vſq̄z in finem vite Auguſti. tñ dicere videt q̄ illi qui ſolū in finez vite penitēt in ſecuro ſtatu non trāſeunt de hac vita ſed q̄ penitentia ſerotina eſt ſatiſfactiua ⁊ ſacrificiū veſpertinuz ⁊ ideo deo accepta. ⁊ iō premiſſa Augu. intelligenda ſunt de illis qui nō ex amore dei ſed ex timore mortis penitentiaz faciunt. vel pro tanto ſecuritatez nō dat beatus Aug⁹ q̄ difficile eſt q̄ in tali ſtatu penitentiā agant veraz pp filios. vtorez mundū ⁊ dolorez mortis que in illo ſtatu retrahūt hominē a cōuerſione ad deuz. tamē qui in fine vite ſue penitent bene poſſunt digne penitere. ſed in purgatorio ſoluunt penam quā in preſenti non ſoluūt niſi forte tunc tā vehemens eſſet contritio vt ſufficerz ad delicti punitionez. Oſtendit etiam poſtea q̄ illi qui penitentiaz iniunctā in hac vita nō impleuerunt. ⁊ etiam qui penitentiaz eis iniunctā fecerunt. que ſi tamē nō fuit cōdigna pro peccato cōmiſſo pro his punient in purgatorio niſi forte haberent tam vehementem cōtritionez que ſufficienter in eis peccata puniret. ſed q̄ contritio. nō conſtat ideo penitentia imponit. que vt ibidē beatus Augu. dicit ſecundū ipſum contritionis modū diuerſimode imponenda ē. Secōa ꝓpoſitio eſt h Ab infirmis in periculo mortis inquirenda eſt cōfeſſio peccatoz ⁊ penitētie ⁊ pōdus ſublenandū ē elemoſynis ⁊ orationib⁹ amicorū. Hanc magiſter inſinuans oſtendit qualiter agendū ſit cū illis qui in fine vite ſue penitent. ⁊ dicit q̄ morientib⁹ nō eſt pēa ſatiſfactoria imponenda. nec poſtq̄z cōualuerunt ſed innoteſcenda. Aliis vero ſecundū arbitriū ſacerdotis iniungenda eſt. Dicit etiā q̄ morientib⁹ nunq̄z reconciliatio denegāda ē. quia ſacerdos denegans reus eſt animaruz illarū. ad quaruz recōciliationez ſufficit q̄ cā prius petierint etiā ſi tunc petere no poſſint propter infirmitatem Tertia propoſitio eſt hec. Preſbyteri inconſulto epiſcopo publicum crimen vel excōmunicatum non abſoluant niſi ad hoc vltima neceſſitas cogat. Hanc magiſter inſinuās dic̄ q̄ illū cui⁹ ē crimen publicū puta quod vniuerſaz cōmonit vrbē poſſit ſacerdos ſimplex in caſu mortis incōſulto epiſcopo ſi ſit abſens recōciliare. alias tñ non debet facere epiſcopo incōſulto ſicut nec virgines conſecrare. Addit etiā inſuper q̄ ſi moriēs ſacerdotē habere nō poſſit duz tamē bonū teſtimoniū habeat q̄ ſacerdotē petiuit non ē illa que offertur oblatio reſpuēda ſz recipienda. Et tñ i ſpeciali.

De peccatis que post hāc vitā dimittūt.

Di.2i.

Solet etiam queri vtrum post hanc vitaz aliqua peccata remittāt. Q̄ō aliqua post hāc vitam remittant christus ostēdit in euangelio vbi ait. Qui peccauerit in spūm sanctū nō remittetur ei neqz in hoc seculo neqz in futuro. Ex quo datur itelligi sicut sancti doctores tradūt q̄ quedā peccata in futuro dimittentur. Quedam enim culpe in hoc seculo relaxantur. quedam vero parue etiam in futuro. que quidem post mortem grauant sed dimittūtur si digni sunt. si bonis actib⁹ in hac vita meruerunt vt dimittantur eis. De illis etiam qui edificant lignum. fenū. stipulam. dicit Augu. q̄ ignem tribulatiōis transitorie inuenient cremabilia edificia que secuz portauerunt cremanté. Ait enim sic. ¶Post istius sane corporis mortem donec de igne purgatorio veniatur ad diem dānatiōis z remuneratiōis. si hoc temporis interuallo spirit⁹ defunctorum qui edificauerunt. lignū. fenū. stipulam. huiusmodi ignem dicantur perpeti. quem alii nō sentiūt qui huiusmodi edificia portauerunt .· vt. inueniant ignem transitorie tribulatiōis venialia cōcremantem. non redarguo q̄ fortsitā verum est. Sed q̄ dicitur saluus erit quasi per ignē. cōtemnitur ille ignis: Grauior tamē erit ignis ille. q̄ quicquid pōt hō pati in hac vita. Hic aperte insinuatur q̄ illi qui edificant lignū. fenum. stipulā. quedā cremabilia edificia. i. venialia peccata secum portant. que in igne emēdatorio cremantur. Unde constat quedaz venialia peccata post hanc vitam deleri.

Augu⁹. in li. de ciui. dei.

Q̄ō alii citius alii tardius purgantur in igne.

In illo autez igne purgatorio alii tardius alii citi⁹ purgantur ꝓm q̄ ista pereūtia magis vel minus amauerūt. Unde Augu. ¶Post hanc vitam incredibile non est non multos fideles per ignem quendam purgatorium. quanto magis minusue bona pereuntia dilexerunt. tanto tardius citiusq̄ saluari. Unde non frustra illa tria distinxit apostolus. lignum. fenū. stipulā que illi edificant qui et si aliena non rapiunt. rebus tamen infirmitati concessis aliqua dilectione inherent.

Augu⁹. in ench.

Quid sit edificare li. fe. sti.

Qui ꝓm suos amandi modos vel diuti⁹ vt lignum vel minus vt fenuz. vel minimuz vt stipulaz ignē sustinebunt. Qui vero supedificant aurū. argētū. lapidē pretiosuz. de vtroq̄ igne securi sunt. nō solū de illo eterno q̄ cruciaturus est ipios in eternū. sed etiā de illo emendatorio quo purgabuntur quidam saluandi.

Augu⁹. sup psal. xcij.

Oppositio.

Hic obiici pōt si per lignuz fenum. stipula venialia intelligūtur peccata z nullus adeo perfectus est qui venialiter nō peccet. Ergo qui edificant aurum argentuz lapidem pretiosum edificant etiam ligum. fenum stipulam ergo per ignem transibunt.

Solut.

Ad quod dicimus quia non omnis qui venialiter peccat lignum fenum stipulam edificat sicut et conuerso non omnis qui cōtemplatur deum z diligit proximum z opera bona facit edificat aurum argentum lapidē pretiosum. z tamen in auro intelligitur cōtemplatio dei in argento dilectio proximi in lapide pretioso bona opera. Sed illi qui edificant lignum fenum stipulam deum cōtemplantur z proximum diligunt z opera bona faciunt nec tamen edificant aurum argentum lapidem pretiosum. Hec enim edificat qui sic illa tria facit vt cogitet que sunt dei. z quomodo placeat deo. nō mundo. Lignum vero z fenum z stipulam accipi possunt secularium rerum quāuis licite concessarū tales cupiditates vt amitti sine animi dolore non possint. Hec ergo edificat is qui cogitat que mundi sunt. quomodo placeat mundo. quia circa diuitias suas quodammodo carnali affectu tenetur. z tamen ex eis multa beneficia facit nec pro eis aliquid fraudis vel rapine molitur. Ex his ergo patet quod non idez homo simul hec z illa edificat. Illa enim edificatio perfectorum tantum est qui non cogitant placere mundo sed tantum deo. qui z si venialiter aliquando peccant. feruore charitatis ita assumitur in eis peccatum sicut gutta aque in camio ignis z ideo nunquam secum portant cremabilia Hec autem inferior edificatio minorum est qui non tantum deo sed etiam mundo placere cogitant. deum tamen preponūt. Si vero mundum preponerent. non superedificaret sed destruerent fundamentū. Affectiones ergo carnales quibus debiti sunt domib⁹ ꝓiugibus. possessionibus. ita vt nihil preponant xpo illis trib⁹ significantur que in mētes perfectorum non cadunt. z si alia venialia admittant. In cordibus vero minorum interdum durant vsq̄ in finem. qui cum talibus edificiis transeunt. sed dissoluentur in igne. Ipse vero merito fundamenti salui erāt grauissimā tamen penam sentiant. Ex quo apparet quā tam hic misericordiam exhibet deus z quantam ibi exerceat seueritatem cum pro eodem peccato multo grauius ibi puniat quā hic.

Quid sit edificare a. a. z. l. pre.

Opinio quorundam cum obiectione.

Sed forte dices illud esse accipiendum de pena peccati. non de ipso peccato. quod Gregorius dicit quedam leuia i futuro dimittenda. Si enim veram penitentiam habuerit quis peccata omnia dimissa

sūt ei. sed pena forte remansit Ideo qz si vere penitens obiit. sine peccato transiit. Si autez vere penitens nō est in obitu. maculam portat que nunquā delebitur. Qui vero edificat lignū fenuz stipulam vere penitet. quia bonꝰ est ⁊ charitatem habet. ⁊ in charitate de hac vita transit. ergo sine peccato trāsit. nō sequitur. Verū quidem est quia bonus est ⁊ charitatem hz ⁊ vere penitet. et tamen cum venia-li peccato transit quod non deleuit penitentia ¶ Penitentia enim non delet nisi peccatum illud quod deserit homo. Tale autem peccatum sepe in ac vita non delinquitur ab homine. ⁊ tamen vere penitens est. ⁊ si non de omnibus venialibus peniteat. ¶ Potest enim qs de omni mortali ⁊ de omni veniali penitere excepto vno vel pluribus venialibꝰ quidē.

Nō aliquis vē pēitet ⁊ si nō de oi veniali.

Sicut habet quis charitatem ⁊ vnum vel plura venialia. Quod de criminalibus nullatenus esse potest. Est enim aliquis bonus charitatem habens sed adhuc quodam cupiditatis affectu amans hec secularia. Talis existēs subita morte opprimitur In illo terreno affectu mortuus est ⁊ tamen saluabit̄ a quo nō se hic absoluit. ergo post hanc vitam ab illo purgabitur Constat ergo quedā peccata sed leuia post hanc viam dimitti. Si vero de pena peccati illud intelligi voluissent auctores cur magis cōmemorassēt leuia quā grauia. cū ēt grauiū pena inexpleta post hanc vitā restet.

Augus̄ ignta respōsione ꝓtra pelagianos

De generali confessione quid prosit

Post hec considerandum est quid prosit confessio illa vbi singula peccata que quisq; fecit non exprimuntur. Sane dici potest. q; omnia criminalia semel saltem oportet in confessione exprimi nisi aliqua a mente exciderint. Sed quia nemo delicta intelligit. omnia generaliter saltem ea confitere quorum memoriam non habes ⁊ sic nihil celasti de sceleribus tuis. Venialia vero quia innumerabilia sunt sufficit generaliter confiteri nisi aliqua sint frequenter iterata. perfectius ē tamen etiam illa exprimere si vales. Ideoq; quotidie generaliter fit cōfessio in ecclesia. p venialibus. s. peccatis que quottidie admittimus ⁊ pro illis mortiferis quorū noticiam non habemus. Unde Augu. Veritatem dicit deo penitēs qñ nihil illi de cōmissis sceleribus celat: nisi quod ⁊ si voluntate celauerit deus ignoret. sed veritatem sibi dici vult ab eo vt veniam consequatur. Si vero mente aliqua exciderint. confitetur veritatem deo cū generaliter dixerit Deus qui nosti occulta cordis ⁊ opera mea ⁊ delicta a te non sunt abscondita. quibus veniam largiaris precor. ⁊ hec est veritas confitentis quaz diligit deus Unde Ecce enim veritatem dilexisti Hic insinuatur q; generalis confessio etiam mortalia delet. quorum intelligentia nō habetur.

Nemo ꝓfiteat̄ peccata que nō fecit.

Sicut autem penitens celare non debet peccatum suum quia superbia ē: ita nec hūilitatis causa fateri se reum illi⁹ qō se nō cōmisisse nosci: quia incauta est talis humilitas ⁊ peccatorez constituit. Unde Aug. Cum humilitatis causa mentiris: si non eras peccator antequā mentieris mentiendo efficieris quod vitaras. Veritas in te non est: nisi ita te dixeris peccatorem vt etiam esse cognoscas. Veritas autem ipa est vt quod es dicas Nam quomō est veritas vbi regnat falsitas. De pēis sacerdotis q; pctm̄ publicat ꝓfitētis. Aug⁹. de vbis apostoli

Caueat autem sacerdos ne peccata confitentiū aliis prodat: alioquin deponatur. Unde Greg. Sacerdos añ omnia caueat ne de his que ei confitentur peccata alicui recitet: non ꝓpinquis: non extraneis: nec quod absit pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit deponat̄: ⁊ oibus diebꝰ vite sue ignominiosus pegrinādo pgat. Nō vero dem̄ ē vt penitēs eligat sacerdotē sciētē ligare ⁊ soluere. vt̄ ꝛm̄ ei quod i canōibꝰ repitur. vt nēo s. alteriꝰ pochianū iudicare pſūat. Sz aliud ē fauore vel odio ꝓpuz sacerdotem contemnēs quod canōes ꝓhibēt: aliud cecū vitare. quod Urbanꝰ facē monet. ne si cecus cecum ducat: ambo i foueā cadāt. Ait. n. Urba. scds. ¶ Placuit vt nulli sacerdotū deincepſ liceat quēlibz commissum alteri sacerdoti ad penitentiam suscipere. sine eius ꝓsensu cui se prius cōmisit. nisi pro ignorantia illius cui prius confessus est. Qui vero ꝓtra hoc facere tētauerit. gradꝰ su i periculo subiacebit. Greg.

Olet querivtrū per hanc vitam. ⁊c. Hec ē dicti. 2i. Quero primo gōnem banc. vtrū post hanc vitam possit aliquod peccatum dimitti: videtur q; non. qz nullus moriens iustus potest postea peccare. ergo nec moriens in peccato pōt postea resurgere: ꝓtia patet. tum a simili. qz simile videt pro aliquo statu posse peccare ⁊ resurgere a pcō. tum a maiori: qz facilꝰ ē cadere qz resurgere a pcō. tuz a cā: qz resurgere a pcō non videt cōpetere nisi ei q pōt mereri. sz q nō pōt in aliquo statu cadere nō potest mereri. Item nullū pcm̄ mortale post hāc vitam pōt remitti. igit nec veniale. ꝓtia pz: qz sunt eiusdē rōnis cū nō nisi ꝑm magis ⁊ minꝰ differāt in malitia. Itē Dama. lib. 2° in fine ḡrtī capli. Quod ē angelis casus hoc ē hoibꝰ mors. sed angelus post cāuz ē oīno inuariabilis ab huiusmodi in qō cadit. ḡ ⁊ homo ab illo i quo moritur ē inuariabilis post mortē. Itē p penaz minimā pōt dimitti pcm̄ veniale: dū tñ sit volūtaria: vt aſpſiōe aq̄ būdicte ⁊ hꝰi. pena mortis ē maria qz vltimū terribium est. 3. Eth. ḡ pillā si sit accepta volūtarie ab isto morituro pōt deleri ois culpa venialis. ḡ pꝰ mortez nulli remāct culpa dimittēda. Si dicas q; mors ē pēa inficta p pcō origiali. ⁊ ideo nō pōt eē pena debita alij pcō nec deletiua nec remissiua pcī venialis. Contra. originale pcm̄ dimissuz est in baptismo. qz ꝓtra hoc spāli

ter ordiatur. ḡ nō ē mors in isto pena debita p origia li. ergo vt pr̄i⁹. Cōtra magister in lr̄a. ⁊ pbat p illō Matth. 12. Luc. 13. ⁊ Marci. 3. Qui peccauerit i spīm̄ sanctum non remittet ei nec in hoc seculo nec ꝯ futuro subdit magr̄. ex hoc dat itelligi sicut sancti doctores tradunt q̄ quedam peccata in futuro dimittentur.

Inista questione una conclusio est certa. s. q̄ pcō dimisso in hac vita: pena debita p̄o ipo pōt solui post hāc vita ꝫ. Quod pbatur rōne qr nullus cū debito pene beatificat. aut. n. pene simul soluende sunt cū glozia aut post glozia ꝫ. sed neutro mō quia nec pena pōt stare cū glozia nec succedere glozie. igitur si quis aliq̄n est debitor pene: oz q̄ prius illā soluat. cꝫ glorificet. Iste aūt qui digne pēituit i extremis quod possibile est vt dictum est di. p̄cedenti non soluit dignā penā. p pcō de quo penituit. ḡ illā soluet p⁹ hāc vitam. Hoc etiā dicūt auctoritates augu. quas magr̄ adducit in littera. vna augu. 21. ci. dei. c. 25. vbi tractat illud p̄ma ad Corinth. iij. de bis q̄ edificāt lignuz fenuz stipulā. post isti⁹ ingt corporis mortē donec veniatur ad diem dānatiōis ⁊ remuneratiōis si hoc tempozis interuallo spirit⁹ defunctozum qui edificauerūt lignū fenum stipulaz. ignem dicant̄ perpeti trāsitozie tribulatiōis venialia cōcremantē non redarguo. ⁊ sequit̄. Grauioz erit ignis ille cꝫ quicqd homo patiporterit in hac vita. Et idē de vera ⁊ falsa penitētia. ⁊ ponitur de peni. di. vij. loquēs de sero penitēte ñ sero viuat ⁊ non moriat̄. intellige de vita gr̄e. nō ꝓmittimus q̄ eu dat oēm penā. nam prius purgādus ē igne purgationis qui in aliud seculū distulit fructū cōuersiōis. Dic aūt ignis ⁊ si eternus nō sit. miro tū mō grauis est excellit. n. oēm penā quā vnꝫ passus ē aliquis in hac vita. Et hāc sn̄iam dicit magr̄ di. 3. c. 2. Si ingt añ expletionē pn̄ie decesserit ignē purgatozū sentiūt ⁊ grauius puniunt̄ cꝫ si ḃ explessent pn̄iam. Nec mirum. qr pena quāto minus voluntaria tāto min⁹ satisfactoria. ⁊ tota ista sn̄ia de purgatozio fundat̄ in verbo apl̄i. 1. ad Cor. iij. vbi dicit ipe saluus erit. sic tū q̄ p ignē dicit ō impfecto moziēte cū venialib⁹. Sed aliud nō ē ita certum. s. de pcōbic nō dimisso an pena debita p ipo possit solui in futuro. ⁊ sic remitti. ⁊ secūdo an tale pn̄ ḃ nō dimissum possit hic dimitti. De primo isto⁹ tanquaz de certo tenetur q̄ nō de pcō mortali. qr p ipo nō dimisso pena debita ē pena dānatiōis que nō remittet̄

Aleran. i expōne lr̄ali. p. di. ⁊ idē 2ª 2ᵉ in tractatu de pcō veniali.

De pcō veniali oz videre q̄ pena sibi rndeat ꝼm dei iustitiā. Et dz q̄ sibi p se rndet pena eterna. p accns aūt tpalis. Primū. pbat̄ qr si qs dānet̄ p mortali ⁊ cum veniali p illo veniali semꝑ puniet̄. aliogn i iferno posset ee redēptio alicui⁹ pci. sed nō puniret̄ p illo a deo ee naliter. nisi iuste sibi pena eterna deberet̄. Secūduz pbat̄ qr pcm̄ veniale stat cū charitate p quā hō ordinat̄ ad regnū. ⁊ p ꝫ rōne illi⁹ pcō veniali debet̄ pēa tem pozalis. Cōtra primū arguit̄ primo sic. qr nō stat cū charitate debitū pene eterne. ꝫ cū charitate stat venale nō tm̄ nō deletū post actuz. ꝫ ēt actu aliter cōmissuz. pz ꝼm oēs. ḡ rē. pbatio ma. qr per charitatē est aliqs dignus vita eterna. sed si cū hoc stat debitū ad eternaz penam. igit̄ simul ē aliqs dignus vita eterna ⁊ pena eterna. sed hoc ē ipossibile: qr nullus pōt ee debitor pene p illo instāti p quo ē ordinat⁹ ad gloriā. qr tūc simul posset stare gl̄ia ⁊ pena aliqua. Probat̄ ēt maior alit̄. qa post actuz pcī mortalis nihil remaneret de pcō nisi debitū pene vt dictū ē. di. xiiii. q. p⁹. igit̄ si debitū pene eterne posset stare cū gratia: peccatū mortale nō remissuz posset stare cū gratia: eo mō quo manet post actū: ⁊ tūc idē eēt amic⁹ ⁊ inimic⁹. Itē secūdo: est̄ialis pena damnatoz nō ē pena sensus sed damni illa āt necessario ꝓmittatur quancūcꝫ penā. qr nulla pena pōt stare cū beatitudine. ergo debitū ad quancūcꝫ penā eternaz

includit penā dāni eternā. ⁊ per cōsequēs penā essētialē damnationis. sed illa nō corresponder veniali. Item peccatū veniale ⁊ mortale sunt ip̄oportionabilia in ratione malitie vel offense. qr infinita venialia si esset nō eq̄rentur vni mortali i ratiōe offēse. qr nec oia illa auerterēt a fine vltio sicut vnū mortale. ḡ pena ꝼm iustitiaz corresponden mortali peccato ip̄oportionaliter ⁊ in infinitū excedit penā debitā veniali. ꝫ nō ip̄oportionaliter ⁊ i infinitū excedit i intēsione. qr q̄libet pena ꝼm intēsionē finite excedit vel excedit̄ ab alia. igit̄ boc erit ꝼm extēsionē. igit̄ nō debetur veniali pena eterna. hāc cōclusionē p̄cedo. Ad rationē i oppositū dicit̄ vno mō q̄ peccato venali p accidēs q̄n cōiūgit̄ mortali debetur pena eterna. non aūt ratione sui. Sed hoc nō itelligo qr de⁹ semper punit citra ꝓdignū. ⁊ esto q̄ simpliciter ꝼm rigorē puniret vsqꝫ ad ꝓdignū omnino iustū esset penā eternā infligere p illo cui ꝼm se debet̄ pena tēporalis. Quātūcūqꝫ. n. cōiūgatur alteri boc nō facit istud infinitū exire istud genus culpe. ḡ nec iuste corresp̄ndet sibi pēa i infinitū excedēs. Dico ḡ q̄ peccato veniali siue hic pumēdo siue i inferno siue alibi nō debet̄ nisi pena tēporalis nec p se nec p accidēs. qr ꝼm se ē talis offensa que ꝫ se punit̄ p tēporalē penā sufficiēter. Nec ē icōueniens penā debitā veniali habet̄ terminū i inferno. qr ⁊ vere penitēs primo ⁊ partē penitētie ip̄osite explēs ⁊ ante totā expletā recidiuās i mortale ⁊ in illo mortali decedēs p parte penitētie residua explēda soluet penā i inferno. sed nō nisi tēporalē. qr exquo in remissione peccatoz̄ priori cōmutabatur debitū pene eterne i debitū pene tēporalis. nūcꝫ iste ē debitor p̄o illis nisi pene temporalis. ⁊ p cōsequēs pena totali soluta erit liber ab istis. nec tū i inferno ē redēptio illi⁹. s. peccati. p quo iste ē damnat⁹. qr p̄o illo debitū pene eterne nuncꝫ fuit cōmutatū i debitū pene tēporalis. ⁊ iō semper manet illō debitū si nūcꝫ pōt ee illa pena tota soluta. De secūda conclusione pōt dici dupliciter. vno mō sic q̄ nihil aliud est culpe venialis remissio cꝫ solutio pene temporalis debite p̄o ea. pbatur: qr post actū transeuntē culpa que manet nihil aliud est nisi reatus ad penā debitā iste aūt reatus venialis nō est nisi ad penā tēporalē ex articulo p̄cedenti: ⁊ per ꝫns soluta pena tpali in purgatorio p̄o isto veniali ex hoc ipso ipsa culpa venialis remissa est nō sic aūt de mortali. qr pena debita ei non pōt ee totaliter soluta: nisi primo sit eterna cōmutata i tēporalē. ⁊ ista cōmutatio vocat̄ remissio culpe mortalis. hec aūt remissio nō fit nisi per voluntariā displicētiaz ordinatā qualis nō habetur p⁹ mortez. Sic patz vnus modus quomō post mortē nō pōt dimitti mortale: sed tm̄ pena debita mortali prius dimisso pōt āt post mortē dimitti veniale prius nō dimissuz: qr pōt solui pena totalis sibi debita: ⁊ in hoc ipsuz remitteretur. Si iste modus nō placet: qr videntur sancti distinguere inter remissionē culpe cuiuscunqꝫ ⁊ pene: et maxime inter remissionē culpe cuiuscunqꝫ ⁊ pene: et maxime inter remissionē culpe ⁊ solutionē pene debite illi culpe. pōt dici alio modo q̄ peccatū veniale in ista vita remitti pōt non tantū per penā interiorē vel exteriorē: qr illa nō est necessaria ad hoc sed per aliquē actū deo magis acceptū cꝫ peccatū veniale displiceat: ⁊ boc vel relatū ab ipso operante ad hoc peccatū veniale remittendū: vel nō relatuz ab ipso sed a deo acceptante in ordine ad illud. Ad p̄positū opera istius qui moritur in charitate ⁊ si post mortez non referatur ab ipso ad veniale in quo moritur dimittendum nec etiaz ipse habeat aliquem actum nouum meritozium per quem deleatur veniale tamen illa opera p̄i⁹ facta possunt esse a deo relata ad remissionem istius venialis post mortez. ⁊ isto modo causa impedibilis dum est impedita non ponit effectum dum vero est non impedita ponit nunc autem merita istius morientis in charitate es

Tho. 2ª 2ᵉ. in tractatu de pcō veniali.

sent causa sufficiens deletionis venialium istius. vel relata ab ipso vel a deo acceptāte illa in ordine ad istō sunt autem impedita duz iste viuit si semper actu manet in peccato veniali. post mortem vero non sunt impedita. quia tunc non continuant actum peccati venialis. igitur per illa delebūtur venialia post hanc vitam. Ex hoc sequuntur duo. Primum q in instāti mortis remittuntur venialia. quia tunc non manet actꝰ peccati venialis. ⁊ per consequens tunc cessat impedimentū

Aliud. q omne peccatum veniale morientis in charitate remittit in hac vita nisi ille ꝓtinuat actū pcī vēiat vsqz ad mortē vel ad istās mortz. Hocm vr probabile. nisi dicas deū hordiasse q bōa merita istiꝰ reseruentur in diuina acceptatione vsqz ad instās mortis. quādo s. desinit viator eē. ⁊ per cōsequēs tūc retribuat bonuz correspondens istis meritis. nō sic autē ꝓ aliquo istāti ponī pro quo fuit viator. Istud est probabile in aliis: qz cum per quodcūqz meritū mereatur vt credo augmentum gratie. qz aliquē determinatum graduz glorie ad quem requiritur vt dispositio ꝑua aliquis gradus gratie. ⁊ cum non semp deus post quēcunqz actuz meritoriū augeat gratiā ꝓportionatam merito. videt q augmentū debitū meritis remissis reseruet vsqz ad instās mortis. Et eodē modo de ista deletione venialium que ē quodā premiū non principale istorum meritorum sicut ⁊ augmentum charitatis in tali vel tali gradu. ⁊ hoc est rationale. quia in illo instanti iste primo fit in statu alio ⁊ premiuz meritorū reddi eis impediuit statꝰ viatoris vel aliquid cōcomitās statum huiusmodi. Nec oportet hic assignare q hec reseruatio ꝓ instanti mortis sit irrationalis. qz homo tūc maxime indiget ꝓpter maximas tentationes tunc imminentes. hoc enim non est verum. qz in instanti mortis anima est separata a corpore. ⁊ p ꝓns tūc non ē i via ꝛz i termino. nec p ꝓns tūc exposita tentatiōibꝰ. Si neuter modoꝝ istorum placet nec primus. s. q idem ē veniale remitti. ⁊ pena solui debitā illi. nec secundus. s. q p merita in vita habita ⁊ reseruata in diuina acceptatiōe deleantur in instanti mortis. queratur alius quē ē difficile inuenire. nam motum aliquē bonum per quē tanz̄ per dispositionem vel meritū de congruo vel condigno deleatur veniale ponere in anima post mortem non videt doctrine theologie consonum que ponit statum illum ab istis immunem.

Ad argumenta. Ad primū

nego consequentiam intelligendo resurgere ꝓ liberari a pcō. Ad ꝑmā ꝓbationē dico q nō ē simile: quia peccare est libere agere ⁊ ꝓ statu vie resurgere. i. immunem fieri a pcō non requirit libere agere etiā in via. qa vel ꝑm primaz opinionem nō est nisi soluere penam. ⁊ hoc ē pati eam. vel ꝑm secundā non ē nisi p merita ꝑ̄ hīta in via. ⁊ ꝓ tūc acceptata culpā nūc dimitti. Ad secūdā ꝓbationem ꝓntie: concedo q facilius est cadere q̄ resurgere. put resurgere dicit actū ordinatū in potesta te simplīciter resurgētis. ꝛz si nō accipiť resurgere in ista remissione pcī venialis. Ad tertiā ꝓbationem falsuz accipit. s. q resurgere tūc ē p actū vōlūtatis meritorū qui tūc insit: ꝛz per actū meritoriū qui prius infuit in vita ꝑm secūdā opinionē vel p nullū actū meritoriū. ꝛz tm̄ per pati penā ꝓdignā ꝓ illo pcō ꝑm ꝑmam opinionē. Ad secnndum nō valet ꝓntia. error̄ dicta ē in prima opinione. ⁊ hoc ꝑm illā opini. ꝑm secundam ēt dicendū q merita facta in vita nō ꝑnt acceptari p instanti mortis. vt p ea deleat mortale. qz deꝰ disposuit mortale nō delēdum nisi p susceptionē volūtariaz sacramenti. vel per aliquam dispositionem tanquam meritum de congruo. tunc vel vsque tunc inherentez quādo peccatū delet. nō sic ē i eo qui decedit i veniali.

Ad ꝓbōnē dico q etsi mortale ⁊ venniale sint eiusdē rationis in genere nature vel forte in malicia mortis vt genus virtutis distinguitur contra gratuitum ⁊ peccatum. non enim idem est esse virtuosum vel vicio sum moraliter: ⁊ iustum ⁊ peccatorem theologice: immo quandoque magis vicioſus est iustior ⁊ magis virtuosus magis peccator vt alias est dictum in hoc 4°di. 9. q. 5. arti. ꝓmo ⁊ intertio aliqualiter. di. 35. q. vnica articulo tertio sed tamen non sunt ista eiusdem generis vel rationis in ratione offense diuine et ideo nec vniformiter remittuntur. Ad tertium est similitudo quo ad hoc q angelus cadēs ē in ēmino non in via: sic ⁊ homo in morte. sed non oportet similitudinem eē quantū ad permanentiā in quocunqz: sed in illo quod est principale in illo qui iam attingit terminum cuiusmodi est vita spiritualis per gratiā vel mors spiritualis per peccatum mortale. ⁊ sic qui moritur in vita gratie semper viuet. qui vero moritur in pctō mortali mortuꝰ semp permanebit. ꝛz de pctō veniali nō oz eē talē stabilitatē qz illud nō ē aligd ꝛz qđ per se attēdatur status bonus vel malus vie vel termini. qz pōt stare cū bono statu ⁊ cū statu malo taz vie q̄z termini. ꝛz quādo est cuz bono statu termini oz q deleat ante q̄z plene habeat vltimꝰ terminus. Et ad aliud pōt bene. s. beatitudinis cōcedi q mors volūtarie accepta sit pena sufficiens ꝓ pena cuiuslunqz pcti venialis. ⁊ forte ꝓ magna ꝑte pene debite ꝑ mortalibꝰ dimissis. Nec obstat q est pena necessaria: qz aliqs pōt necessariū volūtarie acceptare. ⁊ sic huic cōsonat qđ dictū est in secunda opinione q pctm̄ veniale deleat in istanti mortis cuz dicto in prima opi. qz si per solā solutionē pena remittat in morte illa pena soluit: ⁊ sic in morte veniale remittitur.

Ecundo quero: vtrū cōfessor in quocūqz casu teneatur celare pctm̄ sibi in ꝓfessione detectū. videt q nō: qz licitū est vnicuiqz renuntiare iuri suo. ergo cōfitenti cū ius suum sit pctm̄ suuz celari licet huic iuri renunciare licentiādo cōfessorē vt nō teneat illud celare. Itē Ber. de precepto ⁊ dispensatione li. iiij. Quod est institutū ꝓpter charitatem non debet contra charitatem militare. sed celatio peccati confessi in aliquo casu militaret contra charitatem ergo ⁊ cetera. probatio mi. Quandocunque peccatum confessum esset cōtra bonuz cōmune: vtpote crimen beresis vel perditio reipublice: ⁊ maxime si ex confessione preciperetur istud non tantum esse factum sed faciēdum videtur contra charitatem esse contemnere bonuz commune propter bonum aliquid ꝑsone priuate. Item aliqui constituerunt interficere sacerdotem in tali nemore qui sacerdos cum eis est viator: vnus ante ingressuz nemoris penitet ⁊ confitetur eidem sacerdoti hoc peccatum iste sacerdos alijs nō penitentibus non tenetur se exponere morti sine causa g̃ nec ingredi nemus sed non ingrediendo reuelat de facto alijs socijs confessionem illius confessi. non enim diuerteret ab coꝝ societate: nisi iste fuisset confessus ergo in isto facto ⁊ consimilibus licet reuelare confessionem. Item sacardos de facto absoluit aliquez episcopum symoniacum quod non potest de iure absoluere ꝛz iste sacerdos tenetur confiteri ⁊ in speciali de isto peccato sic circunstantionato. quia est mortale ⁊ iste circunstantie aggrauant sed in cofitendo reuelat peccatū episcopi illius symōiaci. ergo ⁊ cetera. Item licitū ē reuelare quod non est peccatum nec circunstātia peccati. sed talis est persona cun qua confitens peccauit ponebec vel illa non sit circunstantia aggrauans. Item abbas habens monachum in loco pertinente ad monasterium suum scit eum per confessionem in illo loco peccasset ⁊ habere societatē ibi suspectam per quam sepe allicitur ad peccandum. videtur q possit consule

re saluti anime sue. ergo potest eum amouere ab illa cura vel ab huiusmodi officio vt nō hēat occasionem huiusmodi peccādi. sed amouēdo eū de facto reuelat cōfessionē q; facit tale factū qō nō faceret si iste nō fuisz si bi confessus per qō ēt alii pūt in notitiā peti illius veni re saltē in vniersali. Itē extra de sen. excō. cum nō ab hoie a cōmunione eius qui p;o iniectione manuz in clericū in edictū excōicationis incidit debes abstine re nisi forte tibi soli illud pateret in quo casu ip̄m p̄uatū tiñ vitabis. ꝛ segtur vt saltē ruboze verecundie suffu sus p̄latēti excessū satis facere cōpellaī. ex hoc habetur vt videt q; si in secreto vel per cōfessionē scio istū inci disse in sniam excōicationis debeo eum p̄uatim vitare vt sit cōfusus. ergo p;opter cōfessionē licet alicui con fusionem inferre. ergo pari ratione ꝛ confessionem re uelare. Contra de penitē. di. 6. ꝛ in littera. Sacer dos ante omnia caueat ne de eis que ei cōfitenť pecca ta eoꝝ aliq̄d recitet alicui nec q; absit p;o aliquo scan dalo ꝛ segtur pena. Mā si hoc fecerit deponaī ꝛ omnib⁹ diebus vite sue ignominiosus pergat. Itez de peni tē. ꝛ remiss. extra. Omnis vtriusq; sexus. Caueat oīno ne verbo vel signo aut alio quouis modo p̄dat peccato rem. ꝛ sequitur. Si petiñ sibi detectū p;esumpserit re uelare non solum a sacerdotali officio decreuimus ēpo nendum. verum ad agendum strictissimam penitēti am in artissimum monasterium detrudendum.

Jn ista questione hec sit p̄i ma conclusio. q; celare peccatum in confessione dete ctum tenetur sacerdos de lege nature. Secunda q; ad hoc etiam tenetur de lege positiua. Tertia q; ad illud te netur de lege positiua ecclesie. Quarta quis quando et qualiter tenetur ꝛ de aliis circumstantiis particulari bus. Quinta de aliis secretis vel sub secreto alicui de tectis. P̄ma p;obatur sic. eadem persona vere affirmare potest aliquid in persona alterius loquens: quod vere negat in persona p̄p;ia loquens. p;obatio angelus loquēs moysi in persona dei vere dixit. Ego sum dñs deus tuus. Exo. 20. qō vere negasset in per sona p̄p;ia loquēs. ergo a simili homo rep;esentans p̄ sonam dei in foro confessionis vere potest aliquid af firmare quod extra illud forum potest negare v̄e quā do loquitur in persona p;op;ia. ergo extra forū dicēs illa se audisse vel scire mentitur q; ad notitiam eius nō venit nisi inquātum nō rep̄tabat p̄sonā dei. sed vitare mendaciū est de iure nāe. ꝛ maxime mēdaciū pniciosū ℈ ꝛc. Cōtra rōnē istā arguo p̄mo sic. eiusdez ꝛ vt eius dē in p̄sona est cognoscere in cā ꝛ sniare de ea. b ē mani festa q; ad hoc cognoscit iste ꝛ vt iste vt recte sniet. iz sa cerdos nō in p̄sona dei sniat absoluēdo p̄nitētem. sed in p̄sona p̄p;ia. igit ꝛ sic audit ꝛ cognoscit. pbō mi. non absoluit p̄ncipaliter sed tiñ ministerialiter. absoluere aūt ministerialiter sibi no cōpetit nisi in p̄sona p̄p;ia. s. n. in p̄sona dei loquereť absoluēdo cōfitentē: vere posset dicere sine p̄ce p;emia q̄ est dñs te absoluat. ego te p̄nci paliter absoluo ꝛ gr̄am infundo. sicut angelus v̄e di xit in persona dei. Ego te eduxi de egypto. Item nō magis audit vel absoluit sacerdos in foro cōfeśi. in p̄ sona dei q̄z cōficiat eucharistiā in p̄sona eius. hoc p̄bat. q; eque excellēs est actus iste sicut ille ꝛ ille actus sacra mentalis in quo opatur virt⁹ diuina sicut hic. imo v̄ ibi plus agere in persona dei vel x̄pi q̄z hic. ibi enim p̄ fert verba x̄pi. hoc est corpus meū. ꝛ in p̄sona x̄pi ō quo p̄misit q; p̄die q̄z pateret ꝛc. ita q; totū illud accipite. ꝛc. Hoc est. ꝛc. dicit ipse recitādo verba x̄pi nō sic in p̄ posito. Unde nō p̄mittit hic x̄ps volēs absoluere pctō rem dixit sic. Ego te absoluo. sed li ego stat b̄ p̄sona ministri. ex hoc ergo p;z q; magis vel nō minus cōficit in p̄sona x̄pi q̄z absoluat vel audiat cōfessiones in p̄sōa ꝛ que scit. vt cōfitens scit in p̄sona p̄p;ia x̄pi. sed confic

Ric. in p̄ti di. ar. 4. q p;ima.

in p̄sona p̄p;ia. Unde nō mētitur post missam dicens ego scio me hodie consecrasse. igitur ꝛ hic. Item p̄m istum eundem ꝛ secūdum veritatē eodem ar. q. 2. vt po stea p̄babitur licz peccata in confessione detecta dicere ꝛ in particulari non relata ad personam cōfitentem. b̄ etiam p;obatur per illud extra de pe. ꝛ re. officii. vbi In nocentius tertius respondet cuidam cardinali legato: qui scripsit casum quem audierat in confessione ꝛ peti it consiliū: papa nō redarguit eum de reuelatione i-vni uersali etiam per scriptur̄. sed respondit qualiter sit ta li persone cōfitēti consulendum. Hoc etiam patet ex cōmuni vsu confessoꝝ: siue enim in cōmuni p̄mo ne siue in p;edicatione aliquādo dicūt talis casus cōtin git aliqua persona sic ꝛ fic peccauit habetur igit illa ppo sitio: q; confessio potest licite extra confessionem dice re peccatum sibi confessum: ita tamē q; nullo modo re latum ad personaz cōfitentē vt possit deueniri ad noti tiam eius. sed si p̄dicta ratio valeret hoc non liceret q; mentiretur. pbatio. q; nesciens particularem nisi p̄ de terminato singulari si nesciat singulare nescit particu lare. sed iste nescit aliquam personam tale peccatum fe cisse nisi p;o hac persona sibi confessa ꝛ hoc peccato sibi confesso. igitur si mentiretur de hoc ꝛ de hac: q; nesciēs consimiliter ꝛ de alio ꝛ de alia. Concedo istas ratio nes q; reuelatio non est contra legem nature p̄pter hoc q; reuelans mētiatur. ꝛ per cōsequēs illam p̄mam ra tionem non teneo. Respondeo igitur ad eam q; nō est idem loqui in persona alicuius ꝛ loqui auctozitate illi⁹ siue vt minister illius. cōmuniter enim loquēs in perso na alicuius p;etendit simpliciter p̄sonam eius vt ē cōi ter in istis iocose simulantibus aliquos. iste enim quā doq; simulat istū balbutientē vel talē in tali actu. ꝛ iste p̄p;ie dicendo sicut ille diceret in p̄sona illius loquitur vel facit tale factum. Et ideo q̄z cito deficit a faciendo sicut ille faceret. vel dicēdo sicut ille diceret. dicitur sibi tu mentiris vel tu deficis quāuis tunc faciat vel loqua tur more suo p;op;io. hoc modo est de locutionibus an gelozum in scriptura in persona dei non sic sacerdos au dit confessiones vel absoluit in persona dei. sed tiñ ē mi nister dei in illo actu. ꝛ vt minister agit ꝛ si vt minister ergo in persona p;op;ia. Cōcedo igitur q; iste si audi ret in persona dei ꝛ loqueretur in persona dei possz illud veraciter dicere q; in persona p;op;ia non posset. nam in persona dei hoc vere diceret ego sum deus. Ego cre aui mundum ꝛc. sed in persona p̄p;ia sic loquēs menti retur. sed sacerdos in cōfessione nec audit nec loquitur in persona dei. sed in persona p̄p;ia: licet auctozitate dei vt eius minister: eodem modo in aliis sacramētis. vn de vt minister dei baptizat ꝛ consecrat ꝛc. ꝛ tamē vt ho mo siue in p̄sona p;op;ia scit se baptizasse: ꝛ sine mēda tio potest dicere se baptizasse. Teneo igitur p;imaz conclusionem. appono tamen ad p;imam cōclusionem quattuoz rationes alias. Quarum p̄ma sumitur ex ra tione charitatis. Secunda ex ratione fidelitatis. Tertia ex ratione veritatis vel veracitatis. Quarta ex ratione vnitatis vel mutue vtilitatis. P̄ma talis est lex na ture de charitate fraterna exp;imitur. Matth. 7. Om nia que eūq; vultis vt faciant vobis hoīes hoc facite il lis. hoc est enim lex ꝛ p;opbete. ꝛ Luce. 6. p;out vultis vt faciant homines vobis ꝛ vos facite illis. Sed sic in telligi debet illa p̄positio legis nature de charitate fra terna que vultis vobis. i. que debetis s̄m rectam ratio nem velle. ꝛ hoc intelligitur in illa p;opositione Mat thei. 22. Diliges p;oximum tuum sicut teipsum. sed qui libet debet diligere s̄m rectam rationem famam p;op;ri am. ergo ꝛ celationem peccati sui confessi. et per conse q; quens confesso;z debet idem diligere ꝛ velle ipsi confes so. sed reuelatio tolleret confesso famam. ergo ꝛc. Mi no;z p;obatur per scripturam Ecclesia. quadragesimo p̄o. cura habe ō bono noie ꝛ reddit rōnē ō b. b. n. magis

remanebit tibi ꝯ mille thesauri magni ⁊ ꝑciosi. ꝓbat ēt per aliud subdēs bone vite numerus dierū. bonum autē nomē permanebit in eternū. ⁊ puer. 4. melius est nomē bonū ꝯ diuitie multe. Itē per rōnem ꝓbatur qlibet enim ꝑm rectā rōnem dz sibi velle vitā ciuilem. hoc aūt tolli ꝑ ablationē fame: qz in hoc aligs viuit vita ciuili q̄ idoneus est ad actus legitimos competētes sibi in illa ciuilitate sed fama amissa ꝓuat⁹ ē habilitate ad tales act⁹ qz amisit statum dignitatis illese ſ. habilitatē ad actus q̄bus al's dignus eēt. Secūda pars minoris. ſ. q̄ reuelatio peccati cōfessi tollit cōfessoris huiusmodi famā. ꝓbatur. qz qua rōne pōt vni reuelari ⁊ alteri. ⁊ sic oībus. sed in tali reuelatione est manifestū q̄ status dignitatis illese que cōsistit in fama ei⁹ apud cōciues tollit isti. Secūda rō. Quilibet de le. nāe tenet seruare fidelitatē primo suo quā vellet ⁊ deberet sibi velle seruari. sed cōmittēs secretū maximū alteri vellet sibi seruari ⁊ deberet velle sibi seruari tanꝯ secretū. ergo alter cui cōmittit tenet illud sibi seruare. hec ratio tangit ꝓuer. ii. Qui ambulat fraudulēter reuelat archana. qui aūt fidelis ē celat amici cōmissum Tertia rō. Quilibet ex lege nāe tenetur seruare ꝓmissum licitū. sed recipiēs secretū maxime istud in cōfessione detectū. ⁊ si nō explicite tū implicite ꝓmittit se seruaturū qz sine tali ꝓmisso saltē subintellecto nō cōmitteret sibi tale secretū. ergo ⁊c. hec rō ꝓbat. vel pōt sumi ex illo verbo logmini veritatē vnusq̄q cū ꝓximo

Quarta rō in hoc cōitas aliq̄ hz vnitatē ꝓportionatam vnitati corporis qz ibi est ordo supiorīs ⁊ inferioris. ⁊ tenet supior influere in inferiorē. ⁊ inferior subministrare supiori iuxta illā parabolā ꝑ Pauli de corpore mystico ⁊ naturali in diuersis locis. sed in ciuilitate inferior est minus sufficiēs ⁊ min⁹ sciēs. ⁊ in ecclia peccator est inferius. Superior aūt est hierarchia q ⁊ pōt ꝓsulere ⁊ reconciliare. ergo de lege nāe est q̄ nullus excludat inferiori recursū ad supiorem in consiliū aie. ⁊ p consequēs influentiā supiorīs in inferiorē. qz hec est cōmunis vtilitas mēbrorū ad inuicē. Sed reuelatio secreti excludit talē recursum inferiorīs ad supiorem in consilio anime. et per cōsequēs influētiam supiorīs in inferiorē ſqz nullus recurreret si regulariter illud de quo q̄rit cōsiliū vel remediū nō eēt seruādum secretū. ergo eadem le. nature qua tenet q̄libet ad seruādum vnitatez corporis xp̄i mystici ⁊ ad cōem vtilitatē aliis sicut mēbris in corpore tenet celare secretum hoc. Secunda conclusio. ſ. q̄ tenet le. diuina positiua. ꝓbatur ꝓmo sic Quilibet xp̄ianus tenet ñ dare occasionē alteri qua reuocet a le. xp̄i hz lex xp̄i ē de cōfessione facienda vt est oñsū di. 17. igit q̄libet le. xp̄i tenet nō retrahere aliquē a cōfessione facienda. sed reuelās cōfessionē occasione data retrahit aliquos a cōfessione. ergo ⁊c. Si dicas etsi ille sacerdos reuelat tñ alius erit celator secreti. hoc nihil ē qz iste quātū est ex genere opis sui dat occasionem alteri cauendi eodē modo a singulis cōfessoribus. Itē secūdo. si xp̄s statuit arbitriū penitētie esse vltimū in terris quantū ad illud crimē cōfessus. qō pz ex illo vbo Matthei. 16. Quēcūq; solueris sup terrā erit solutū ⁊ in celis i. finaliter ⁊ vltimate approbatū. ⁊ Jo. 20. Quoꝝ remiseritis pctā ⁊c. supple in iudicio diuino finaliter remissa approbanē. ergo peccat cōtra legem xp̄i qcūq; aligd in isto foro discussus. ⁊ ita finaliter terminatū deducit ad alium forum publicus. sed reuelans quantum in se est facit quod deduci possit ad aliū forum publicum: ergo ⁊c. Tertio sic. dans occasionē peccādi mortaliter exequendo ꝓceptum xp̄i: peccat mortaliter. qz ꝓceptum quod eēt debite exequendū iste quantum in se est facit indebite exequi. sed reuelans confessionem dat occasionem indebite exequēdi xp̄i ꝓceptū de confitendo qz mēdaciter. dat enim occasionē vt aliquis in confessione seipsum laudet. ⁊ alium quem odit vituperet. ⁊ sic in digne a confessore ꝓmoueatur ⁊ alius puniatur. ⁊c.

Tertia conclusio est de iure positiuo ecclesie celatio ⁊c. que patet ex allegatis ad oppositum. inter que secūdum fuit melius ⁊ rōnabilius. non enim expedit q ꝓpter aliqd̄ crumen fiat aligs vagabundus dum tamen aliquo modo eius mora cōmunis vel solitaria possit inter hoies tolerari qz vagabūdus magis voluntati sue male dimitteret. ⁊ ita tam in se ꝯ in aliis plus peccaret ⁊ noceret ꝯ si arte custodie manciparet. De q̄rta conclusione videamus qs cui ⁊ quādo ⁊ qd. De quis dico q̄ nō solū cōfessor: sed ⁊ is cui cōfessor reuelat lz illicite teneat celare. ꝓbatio qz trāsferens aligd in aliū de facto qd̄ nō pōt licite de iure trāsferri non dat illi alteri ius vtendi vel transferendi istud in alterū qz ex quo nō habuit ius non potuit ius in aliū trāsferre. qz nemo dat qd̄ non hz. sed cōfessor reuelās nō habuit ius transferēdi istud in alterū. ergo si de facto trāsferat alius: nō hēt ibi ius vlterius trāsferēdi illud in aliud. ergo si sc̄ō transferat alius nō hz ius vlterius transferendi.

Jdeo dico de illo q audit cōfessionē cōitētis alius. ſ. a cōfessore si enim audit casualiter nō peccat. tenet tamen ad silentium. si vero dolose mortaliter peccat. ⁊ adhuc tenet ad silentiū. De due conclusiones de qs ꝓbantur per rationes ꝑus positas ad ꝓmam ⁊ secundam cōclusionem. Sed de quādo: dico q semper ⁊ ad semp quia est ꝓceptum negatiuum. ⁊ ex hoc seq̄t q non magis post mortē confessi ꝯ eo viuo. quia rationes posite ad primam ⁊ secūdam conclusionem eque concludunt de hoc sicut de ꝓcepto negatiuo. ꝓ tūc ⁊ tunc. Sed de cui: dicitur q̄ cuilibet tenetur celare nisi supiori cui in casu pōt reuelari. Dz rō est ꝑmisse ꝓdūt de supiori sicut de inferiori nisi in casu quādo scilz inferior nō pōt absoluere ⁊ tūc nō est ipse cōfessor. sed recipit vt referat supiori qui pōt absoluere ⁊ tūc encendū est: q̄ cōfitens sibi vt inferiora narrat sibi vt interpreti tm̄. ⁊ tūc stat totū intra vnicū actū cōfessionis in quo cōfitens ⁊ superior qui solus tūc est confessor sē iudicandus ⁊ iudex. medius aūt qui audit ⁊ refert tā tūmodo ē interpres. tenet tam ad silentiū quantuz ad omnē alium ab illo cui ē interpres. Si dicas q̄ per b respōdet ad quoddā argumentū prius factū in illo capitulo officij qz ibi inferior narrat superiori peccatuz sibi confessuz. ⁊ per ꝑs illud capitulū non ꝓbat q̄ liceat alicui etiā vniuersali dicere peccata audita extra forum ꝓfessionis. hoc nihil ē: qz ille cardinalis nō scripsit pape vt papa absolueret: sed scripsit consiliū requirens quid ipsemet faceret: vt patet per responsionē pape q nō immediate absoluit illā mulierē de hoc quod suppposuit partū. i. suffocauit sed respondet sibi qualiter discretus sacerdos debet illi mulieri cōsulere. Et consimiliter posset in tali dubio requiri consiliuz nō tantū a superiore sed a quocunq; alio ꝓdenti tamen: qui. ſ. sciat cōsulere. Unde illud qd̄ ibi dictū est contra rationē ꝓmā generaliter est verū. ſ. q̄ peccatū confitentis nō relatuz nec determinatū ad personaz confitentem potest dici a cōfessore ⁊ vtiliter immo necessario quando non ē ita peritus vt sciat ipse consulere. ⁊ tunc potest vtiliter ⁊ necessario dicere cuicunq; ꝓdēti qui scit cōsulere sibi. Sed nunquid papa pōt ꝓcipere vt sibi reueleť Respondeo dicerat aliquis q̄ nō qz papa pōt ꝯ ius nāe qz nō est ꝓditor nature. De quid dico q nō tñ peccatuz ꝓncipale cōfitētis. ſz ⁊ circūstātias peccati: qz circūstantie nō pñt bene reuelari: sine reuelatiōe facti. sed ⁊ persona secunda cū qua peccat: qō patz per rationes positas ad ꝓmā ⁊ secundā cōclusionez: quia etiam confitens vult famam persone cum qua peccauit: saluare. i. dest deberet velle sicut sui. immo eo magis q̄ persona illa sibi fuit coniuncta in crimine. tanto enim magis tenetur ei ad boni restitutionez. quod per illam amisit. et ad custodiam illius boni quod

Guid. altisid. rēlis in 4. p. ſū. ca. 5. in tractat⁹ de cōfe.

Ric. di. prti ar. 4. q. i.

potest custodiri nō obstāte illo malo cōmisso. fidelitas ēt ꝛ veracitas ꝛ vnitas seu cōitas patet vt hic ꝓius.

Consilr tres rōnes ꝓo secūda conclusione qꝛ non celatio retrahit a confessione. deducit etiam ad fozū aliū qō est in hoc fozo ventilatū: ꝛ est occasio mētiēdi i isto fozo vt ꝓius dictū est. De qnta cōclusione dicitur: ꝙ ad omne secretū seruandum tenet qs de le. nature ꝓpter rōnes ad ꝑmam cōclusionem adductas. nec solū quādo exꝑmit cōmittēs se velle cōmittere illud secretum. sed quādocūqz ex modo cōmittēdi apparet ꝙ velit cōmittere vt secretum. Rōnes aūt ad secūdam conclusionem nō eque euidēter cōcludūt nisi tertia. qꝛ daretur occasio mētiendi in cōmittēdo alicui aliq̄ secreta.

Quantum ad istum articu / lum dico ꝙ pene eccl'iastice non sunt eedē inflicte ō quolibet in secreto sicut de isto. Sigs tū publice reuelaret aliqō aliud secretū sibi imponit alia pena. s. infamia. Impositoꝛ enim falsi criminis vel cuiuscūqz quod nō pōt ꝓbare ꝙ calumniatoze habet extra de calūnia. tal' est iste qui reuelat qōcūqz secretum crimē. quod ꝓbare non potest.

Ad argūmenta ad primuz

dico ꝙ petīn cōfessum debere celari nō est tīn ius ꝓtentis sed ius cōitati cōcessum: qꝛ ex opposito. s. reuelatione sequeret cōtinua ꝓturbatio in cōitate qꝛ passim quilibet reputaret aliū abominabilē: ꝛ nō licet istī renūciare iuri cōitatis licet bn̄ suo. Aliter pōt dici esto etiaz ꝙ tīn eēt ius istius idest in fauoze eius indultū nō licet isti renūciare quo ad hoc ꝙ cōfesso: sit liber ad reuelādū qꝛ cōfessoꝛ tenet multiplici iure nature. s. ꝛ positiuo. quoꝝ nullius reuocatio est in ꝓtāte confitentis.

Quid igit faciet cōfessoꝛ cōfesso volēte peccatū suuz ꝓdi. Dico ꝙ cōfitēs pōt postea peccatū suum extra cōfessionē dicere. ꝛ si vt secretū adhuc licētia sequēs nō absoluit cōfessoꝛē a lege nāe quin teneat celare. sed si dicit vt non habeat secretū ꝛ marime apud aliā personam vel apud alias certas qbus fortelz ꝓpter aliquē bonuz finē qui pōt seq ex reuelatione illis facta vel illi tūc cōfessoꝛ pōt dicere illud tanqz sibi publice dictū extra omne secretū. Sed nunqd pōt tunc dicere audiui hoc in confessione. Respondeo dicē ꝙ hec sola verba audiui hoc peccatū ꝛ huius ꝑsone in cōfessione includūt peccatum mortale qꝛ includūt reuelationē huius vt cogniti eo modo quo nō licet reuelari. vnde cum post cōfessionem reuelat extra oē secretū caueat in modo narrādi ne hoc narret tanqz sibi dictū mō quo nō licet reuelari.

Contra hec lz hoc narratū extra confessionē dicere ꝙ hus ille vult. ꝛ tū est narratio ſpālis ꝓ hoc ꝙ dicit hoc eē sibi cōfessum. hoc igit dicere est sibi licitum. Ad 2m dico ꝙ nullus casus pōt eē in quo contra charitatē militet silentium: immo contra charitatē cōmunem militaret oppositum vt est oīsum quattuoꝛ rationibus ad ꝑmam cōclusionem. Et quādo instas de bono cōmuni dico iuxta illud Deutero. 16. Juste qō iustū est exeq̄ris. ergo charitatiue qō charitatis est exequeris. sed nō charitatiue exeqtur ꝙ cōtra legem nature modis ꝑdictis manifestat aliquod malum cōmissum vel cōmittendū quare reꝓbādus est ille versus iuris. Est beresis crimen qō nec cōfessio celat. nō quin metrū sit bonū sed sententia est falsa. Ad tertium potest dici ꝙ sacerdos iste multiplicem occasionē potest habere nō intrandi nemus aliam ab ista malitia latronū sibi detecta ꝛ ad minus multiplicē aliam potest cogitare ꝛ dicere coram illis. vtpote volo hoc ꝛ illud facere ad illum et illum locum declinare anteqz ꝓcedam vlterius. Et si ex tali occasione allegata videatur diuertere: nec verbo nec facto reuelat cōfessionem. Si autem nō possit ex aliqua occasione diuertere quin appareat illis aliis ꝙ ꝓpter cōfessionem diuerteret ꝛ in hoc facto reuelaꝛ confessionem: dicit qdam ꝙ tenetur intrare ꝛ si exponit se morti hoc est ꝓo causa iusta vt. s. seruet le. dei de sigillo confessionis. ꝛ per cōsequens si moꝛitur martyr est. Sed aliter pōt dici ꝙ facta possunt esse signa equoca quia diuersimode a diuersis cōcipi possunt ad hoc scilicet vel ad illud factum. igitur nō debet reputari reuelatiuū confessionis nisi ex natura sua ꝓdet peccatuz confessuz. sed diuerterea nemoze non sic ducit. qꝛ si illi alii non fuissent ꝑus collocuti de illa interfectione nunquam per hoc ꝙ ille diuertit cognoscerēt illum esse confessum de voluntate occidēdi istum. si tamen diuertere ex ratiōe sui est signum ductiuū in notitiam talis peccati confessi duceret quoscūqz in hoc. ꝛ istos eque si nō fuissent collocuti sicut si fuissent collocuti. Generaliter igitur potest dici ꝙ signum quod est de se indifferēs ad hoc quod est tale peccatū esse confessum vel nō esse lz sit aliquibus magis signum determinatuz ex aliquo supposito nō est ex se signum reuelatiuum confessionis. nec per consequens simpliciter illicitum confessoꝛi.

Ad aliud dico ꝙ confessoꝛ indiscrete ministrans sacramentum penitētie tenetur non statim cōfiteri de facto suo indiscreto quādo. s. cōfessoꝛ suus poterit statim deuenire in notitiam persone: circa quam indiscrete exercuit vsum clauium. ꝛ hoc ad minus nō tenet nō in speciali exꝓimere culpā circa quam ꝛ modū quo indiscrete exercuit. sed vel ꝑcise in vniuersale: sic mea culpa indiscrete ꝛ indebite ministraui sacramētum penitentie vel si vꝛget eum cōscientia de confessione facienda sup hoc in speciali vt dicit argumētum quia est peccatū mortale speciale: ꝛ circunstantie spāliter aggrauātes tenetur expectare opoꝛtunitatem cōfitendi alicui q ex tali confessione peccati ꝛ circūstantiarum non possit deuenire in notitiam persone huic cōfessi: ꝙ si nunquaz possit haberi talis confessoꝛ: qn ex replicatione peccati ꝛ circunstantiarum posset deuenire in culpā ꝛ personaz isti confessam. iste est in casu impossibilitatis ad confitendum homini: qꝛ plus tenetur ad ꝓceptum non ꝑdendi culpam sibi confessam q̄z ad confitendum explicite culpam suam quia ad ꝓimum tenetur multipliciter ex le. nature vt ꝓbant rationes ad ꝓimam conclusionem ꝛ multipliciter ex le. positiua diuina vt ꝓbant rationes ad secūdam conclusionez. Ad secūdū vero tenetur ad plus de lege positiua diuina vt dictū est di. i 7. ergo iste confiteatur deo. Ex hoc sequitur ꝙ quilibet ministrās sacramētum penitētie maxime debz cauere ne indiscrete ministret sacramētum penitentie ꝓcipue in illo casu vbi ex indiscretione sua non potest exꝑlicite penitere absqz hoc ꝙ ꝓdat confessionē alterius sibi confessi. Ad aliud esto ꝙ secunda persona quandoqz non aggrauet sicut fornicationem nō aggrauat ꝙ secunda persona sit berta vel alicia ceteris paribus: vtpote soluta non ꝓpinqua ꝛ ceteris. ꝛ tunc fatuuz est secundam personam confiteri. Et si dubitaret aligs an hoc modo explicare sit peccatum mortale siue tūc: siue alias secunda persona exꝓessa: eo modo quo fuerit necessario exꝓimenda semper sub ſigillo confessionis cadit secunda persona vt dictum est in quarto articulo in quarta conclusione supza quid. ꝛ tunc in ꝑmo casu neganda est illa maioꝛ. quicqd non est peccatuz nec circunstantia ꝛc. ad hoc enim ꝙ esset vera oporteret addi nec aliquid per quod possit deueniri in notitiam persone confitentis. vel in maiore oporteret plus addi. scilz nec aliquid de lege nature vel diuina ꝓo secreto habēdo ꝛ minoꝛ est manifeste falsa de secunda persona. ꝛ patet quarto 1 articulo. Ad aliud: si in collegio est consuetudo communis: vt sine nota quilibet extra monasteriū curā hns: vel sine cura moza trabēs reuocēt ꝑ libito ꝑsidētis velēt nō pōt passim ꝑ libito sz quādoqz ꝓo alia causa honesta: vt nunc ūte quiescat in claustro

nunc laboret cū marta in exteriori ministerio ⁊ nūc iste ⁊ nūc ille put vtile visū fuerit pſidēti dico tē q̄ monachū ꝓfessū de crimīe ꝓmisso i aliq̄ loco ex̄ monasterīū vbi mozat pōt abbas ad monasteriū reuocare q̄ in ꝺ nullo modo petrī cōfessuz ꝓdit ꝛ aliqs dixerit q̄ ꝓfesor nullo mō pōt se habere aliter ad cōfessū ratione cōfessionis quātū ad quēcunq̄ actū extra fozū illuz: ꝯ̄ſ si penitus nihil audisset. Si aūt ē consuetudo in collegio q̄ non transferatur monachus sic de loco fozinseco ad claustrū nisi rōe delicti vel insufficientie in curia illius loci: nō videt tunc licitū abbati cōfessuz ad monasteriū reuocare. Si dicas non apponit remediū ad salutē ouis sue. ℜespōdeo cōsulat sibi in fozo penitētie meliori mō quo poterit: vt illū locū sibi periculosū dimittat. si noluerit nō attemptet esse deus. sed defectus occultos sibi ꝑm iusticiaz incozrigibiles dei cozrectiōi dimittat. Ad vltimū dico q̄ capitulū illud nō loquit ex ꝓsse de illo qui nouit per cōfessionē aliquē esse excōicatū. nec etiā per viā secreti sibi cōmissi. ꝯ̄ priuati. i. sic iste sicut q̄ cōmunitas nescit: vel credit cōmunitatem nescire. Et sic priuati sciens debet priuati vitare nec mirū est: quia nō ē debitoz illi alter istius tanq̄ secreti. Sed si sciret p viā cōfessionis. tm̄ quid faceret. ℜespondeo sicut ad tertiū argumentū quia si pōt per aliaz viā vitare eū ꝯ̄ ex vitatione ꝓdendo excōmunicationē eius debet vitare. finaūtē non solū non debet immo non licet vitare: quia talis vitatio est de iure ꝓpositiuo ecclesiastico tantum non ꝓdere autez tenet ille de lege nature ⁊ de iure positiuo ⁊ ecclesiastico. Quando autez ꝓcepta videntur esse contraria illud quod est superius magis obligat. ⁊ ideo firmius est seruandus nec seruans illud ⁊ pretermittens aliud peccat. quia nullus ex lege. diuina ⁊ ecclesiastica est perplexus.

ℜē. q°
ꝺ. q. 18.

Ista est distinctio vigesima

ꝓma huius quarti lib. In q̄ magr̄ post ꝯ̄ egit de tēpore pnie. Hic mouet q̄stiōs circa determinata ⁊ soluit. Et circa hoc duo facit. ℙrimo enim querit an etiam aliq̄ pcta dimittāt post hāc vitā. Secūdo ostendit quō mortale remittat cui⁹ notitia nō habet. ℙrimum facit vsq̄ ibi. ℙost hec cōsideradū ē. Secūdū vsq̄ ad finē dis. In spāli sua magr̄i stat in trib⁹ ꝓpōnib⁹ q̄rum ꝓma ē hec. Magr̄ hoc attestat q̄ pctm̄ veniale etiam post hāc vitā remittat. Hāc magr̄ insinuās q̄rit. Utr̄ post hāc vitā ēt aliqua pcta dimittant. Et ꝛndet q̄ sic p auctoritatē dñi dicētis aliqua pcta nec hic nec in futuro remitti. Et p auctoritatē Bzego. dicētis quasdam culpas in futuro remitti q̄busdā si tā hoc meruerint in hac vita. Et per auctē aug. dicētis eos q̄ edificāt lignū fenū ⁊ stipulā. ⁊ q̄ venialia pcta secū portāt p ignē purgatozii saluari quo ista pcta crema bunt. ℙostea dicit q̄ ille ignis purgatozii quosdā tardius quosdā citius purgat ꝙ q̄ aliq̄ magis vel min⁹ bōa cozpalia in hac vita dilexerūt. vñ gradus dilectionis notant ꝓ hec tria. s. lignum fenū ⁊ stipulā. Illi tamē q̄ superedificāt aurū ⁊ argētum ⁊ lapides ꝑciosos taz ab igne eterno ꝯ̄ purgatozii securi sunt. ℙostea obiicit ō ꝓdicta hoc mō. Si per lignū fenū ⁊ stipulā intelligunt venialia cū nullus sit sine venialib⁹. ꝯ̄ nullus ē q̄ ista nō edificet. ⁊ ita ēt viriq̄ fecti qui edificāt aurū argētum ⁊ lapides ꝑciosos edificabūt lignū fenū ⁊ stipulā. Et q̄ alii sunt q̄ edificant lignū fenū ⁊ stipulā sicut impfecti. qui ꝯ̄ ꝛuis deū cōtēplātur ⁊ primū diligāt ⁊ bona opa faciūt tñ nō dicunt superedificare aurū ⁊ argentū ⁊ lapides ꝑciosos ꝓ que ꝓdicta tria intelligunt q̄ nō hūt hec tria excellēter ꝛ cuz aliquo inozdinato amoze rerū tpaliū. Alii vō sūt q̄ edificāt aurū argentū ⁊ lapides ꝑciosos sicut pfecti: q̄ qdē intēti sunt cōtēplationi dei q̄ intelligit ꝓ aurū. et dilectioni ꝓximi que intelligit ꝓ argentū ⁊ ceteris bōis opibus que intelligunt ꝓ lapides ꝑciosos. Alii edificare dicunt nō lignū fenū ⁊ stipulā. sed imꝑfecti q̄ sil' cuz deo cogitāt que sunt mūdi edificāt lignū fenū ⁊ stipulaz ⁊ cū talib⁹ edificiis trāseūt ⁊ crema bunt igne purgatozii. Uz trāsitozie tñ grauiter puniunt. Hic enim miseri cozdia exhibet. illic iustitia exercebit. Secunda ꝓpositio est hec. Sicut per generalem cōfessionem ⁊ veram cōtritionem venialē deletur. sic etiam mortale cuius nō habet notitia ēt si non recitetur. Hanc magister inſinuans querit si confessio ꝓsit si in ea singula peccata exꝑmantur. Et respondet q̄ singula peccata mortalia quozum quis memoziam habet debet singulatim simul in confessione exprimere. sed quozum memoriaz non habet oportet saltem generaliter confiteri. venialia autem q̄ innumerabilia sunt oportet ⁊ sufficit ea generaliter confiteri. Unde subdit q̄ confessio generalis fit in ecclesia per quā remittunt pcta venialia ⁊ etiā mortalia quoz memoziam non habemus. Addit etiam: q̄ sicut penitens non debet peccata celare que fecit quozū ſ. habet memoriam. ita debet attendere vt peccatum nō confiteatur quod non fecit q̄ sic mentiretur ⁊ peccaz Ultimo dicit q̄ sacerdos debet oibus modis peccata confitentium celare. quod si non fecerit deponendus ē addit etiam q̄ penitens nunq̄ debet ꝓpzium sacerdotem dimittere nec sacerdos quicūq̄ aliquem alteri sacerdoti commissum ad penitentiam suscipere debet. tamen ꝓpter ignozantiam ꝓpzii sacerdotis potest penitens querere discretum sacerdotem. Et tantum in speciali.

Si peccata dimissa redeant.

Di.ii.

Anq̄z multis au / ctoritatibus supza sit assertum in vera cozdis cōtritione peccata dimitti ante confessionez vel satisfactionē ei ēt q̄ aliquādo in crimē relapsurus ē queritur. Si post cozdis contritionem confiteri contēpserit. vel in peccatū idē vel simile recciderit. an pcta dimissa redeāt. Cuius qōnis solutio obscura est et perplexa aliis asserentib⁹ aliis ecōtra negantibus peccata semel dimissa vlterius replicari ad penam. Qui vero dicunt peccata dimissa redire subditis se muniunt testimoniis. amb. ait. Donate inuicē si alter in alterꝝ peccat: alioquin deus repetit dimissa. Si enim in his cōtemptus fuerit sine dubio reuocabit sententiam per quam misericozdiam dederat. sicut in euangelio de seruo neq̄ legitur qui in conseruum suum impius deprehensus est. Itē Raba. Nequā seruum tradidit deus tozturibus quoadusq̄z redderet vniuersum debitum. q̄z non solum peccata que post baptismuz homo egit reputabuntur ei ad penam. sed etiam oziginalia que in baptismo sunt ei dimissa. Itez Bzego. Ex dictis euangelicis cōstat: quia si ex cozde non dimittimus quod in nos delinquitur. ⁊ hoc rursum exigitur quod tam nobis per penitentiam dimissum fuisse gaudebamus. Item aug. Dicit. deus. dimitte ⁊ dimittetur tibi. sed ego ꝓus dimisi dimitte vel postea. Nā si nō dimiseris reuocabo te. ⁊ qc q̄d dimiserā replicabo tibi. Itez. Qui diuini

Auctib⁹ assruit pcta ꝛedire.

Bze. in omel. q̄dam.

beneficii oblitus suas vult vindicare iniurias nō solum de futuris peccatis veniam non merebitur. sed etiam preterita que iam sibi dimissa credebat ad vindictam ei replicabunt. Itez Beda. Reuertar in domum meam ⁊c. Timendus est ille versiculus non exponendus. ne culpa quam in nobis extinctaz credebam⁹ per incautelam nos vacantes opprimat. Itē Quecūqz enim post baptisma siue prauitas hereticа seu cupiditas mundana arripuerit. mox omnium prosternet in ima vitiorum. Item Augu. Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas non est: aptissime dominus in euangelio docet: in illo seruo a quo dimissum dominus debitum petiit. eo q̄ ille conseruo suo debitum nollet dimittere. His auctoritatib⁹ innituntur qui dicunt peccata dimissa si repli cantur redire simpliciter. Quibus opponitur Si quis pro peccato de quo penituit ⁊ indulgentiam accepit iterum punitur. non videtur iustum Si punitur pro eo quod peccauit ⁊ iā emendauit: iustitia est aperta Si vero requiritur quod fuerat condonatum. vel iustitia non est. vel iustitia est occulta Videtur etiam de⁹ bis in idipsum iudicare. ⁊ duplex tribulatio consurgere. quod scriptura negat. Sz ad hoc potest dici. q̄ neqz duplex tribulatio consurgit. neqz iudicat deus bis in idipsuz. Hoc. n. fieret si post condignam satisfactionem ⁊ sufficientem penam iterum puniret. sed non satisfecit digne ⁊ sufficienter. qui non perseuerauerit. Debuit enim iugem peccati habere memoriam. non ad faciendum. sed ad cauenduz debuit non obliuisci omnes tribulationes dei que tot sunt quot sunt peccatorum remissiōes Tot ergo debuit cogitare dona dei. quot mala sua. ac pro illis vsqz in finem gratias agere. Sed quia ingratus ad vomitum sicut canis rediit. anteacta bona mortificauit. ⁊ peccatum dimissum reuocauit. vt cui humilato ante deus peccatum dimiserat. eidem postea elato et ingrato imputet.

Beda sr Lucam

Oppō ẽos.

Aug. in li. ō ba⁹

Aliorum sententia.

Sed quia absonum videt

vt peccata dimissa itez imputentur. placet quibusdam neminem pro peccatis semel dimissis iterum a deo puniri. Sed ideo dicuntur dimissa redire ⁊ imputari. quia propter ingratitudinem ita reus ⁊ peccator constituitur. vt ante fuerat. Si enim quod dimissum fuerat dicitur exigi. quia remissionis percepte ingrat⁹ ita reus fit. vt ante fuerat. Utriqz parti questionis probati fauent doctores Ideoqz alicui parti non preiudicans studiose lectori iudiciuz relinquo. addens mihi tutum fore. ac saluti propinquum. sub mensa dominorū micas edere

Quid sit hic sacramentuz ⁊ res.

Post predicta restat inue

stigare quid in actione penitentie sit sacramē tum ⁊ res. Sacramentum enim signum ē sacre rei. Quid ergo hic signum est. ⁊ que est res sacra huius signi: Quidam dicunt sacramentū hic esse quod exteri⁹ tantū geritur. s. exteriōr pnia que ē signuz interioris pnie. s. cōtritionis cordis ⁊ humiliationis. Quod si est: non omne sacramentum euangelicum id efficit q̄ figurat. Exteriōr. n. pnia non efficit interiorē potius interior causa ē exterioris. Sz ad hoc inquiunt illi hoc eē intelligendum de illis sacramentis que in nouo testamento istituta sūt vt est sacramētū baptismi. confirmationis ⁊ corporis xp̄i. Sacr̄m vō pnie sicut ⁊ cōiugii ab tp̄s gr̄e ēt a p̄mordio humani generis fuit. Utrū enim institutū fuit in p̄mis parētib⁹ Itē. Si exteriōr pnia sacramētum est ⁊ interiōr res sacramēti sepius precedit res sacramentum q̄ sacramētum rem. Sed nec hoc incōueniēs est. Nam ⁊ in aliis sacramētis que efficiunt q̄ figurant hoc sepe cōtingit. Quidā autē dicūt exteriorē penitētiam ⁊ interiorē eē sacramētum nec duo sacramenta. sed vnum. vt species panis ⁊ vini non duo sunt sacramēta sed vnum. Et sicut in sacramēto corporis. ita etiam in hoc sacramento dicunt aliud esse tm̄ sacramentum. s. exteriorem penitentiam. aliō sacramentum ⁊ rem. s. interiorem penitentiaz aliud rem ⁊ non sacramentum. s. remissionem peccatorum. Interior enim penitentia et res ē sacramenti. idest exterioris penitentiē. ⁊ sacramentum remissionis peccati. quam signat et facit. Exteriōr quoqz penitentia ⁊ interioris signum est ⁊ remissionis peccatorum.

Alioruz sentētia

Unqz multis au

ctoritatibus. distin. 22ª. circa quaz q̄ro vnicam questionem. vtrum peccata per penitentiam dimissa in recidiuante redeant eadem numero. videtur q̄ sic. Augu. contra donatis. lib. 1°. c. primo. Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas non est apertissime dominus in euāgelio in illo seruo docet a quo dominus dimissum debitū repetiit: q̄ ille conseruo suo debitum nollet dimittere. de illo seruo habetur parabola Matth. 18. Et in hac auctoritate christi fundantur omnia dicta doctor̄ dicētium peccata redire. quorum auctoritates multe ponunt in littera. Itē Jac. 2. Qui offendit in vno factus est oīum reus. Item cōtritus de peccato si postea cōtēnit confiteri: aut redit idem peccatum. ⁊ sic habetur ꝓpositum: aut non ⁊ sic erit dimissum sine secunda ⁊ tertia parte penitentie: q̄d est inconueniens. Item tenebra potest redire eadem numero. q̄ p̄uatio numerat̄: vel ex numeratiōe habitus cui opponit̄ vel subiecti. sed tenebra sequens lumē hz idē subiectū cum tenebra p̄cedēte. ⁊ est p̄uatio eiusdem luminis in numero. q̄ idem lumē in numero manet si tenebra nō inesset. ergo eodem modo peccatū q̄d est tenebra spūalis in mente potest eadem numero redire. Contra. successiuum non redit idem numero. peccatum est huiusmodi. ergo ⁊c. ꝓbatio ma. q̄ tūc contradictoria possent simul esse vera. sit enim in hoc

instāti vnū contradictoziū verum si istud postea redit idem numero in illo recidiuāte aliud cōtradictoziozuz pōt esse verū. Itē petrū nō inest alicui nisi per actum aliquē peccātis. sed ille actus nō redit idē numero i recidiuāte. ergo nec peccatum.

In ista questione primo é

videdū: vtrū possibile sit idem peccatū numero ō potētia absoluta redire. Secūdo si de potētia ordinata ōi possit aliquo mō idem redire. Tertio quomō de facto pōt dici in recidiuāte redire. De ꝓmo dicit ꝙ nō qz nihil pōt redire idē numero nisi per potētiā diuinā. sed petrū quo ad culpā nō pōt redire idē per dei potentiam qz ꝑm Aug. 83. q. 3. deo auctore nemo fit deterior.

Rit. di. j. ar. j. q. j.

Cōtra hoc petrū vt dictū est di. 14. q. j. Pōt ad ꝓpoᵐ intelligi dupliꝛ. z hoc loquēdo de pctō actuali. vno modo ipsa inordinatio actualis. alio modo obligatio ad penam sequēs illū actuz ꝓmū dicit culpa in actu. Secundū dicit reatus sequēs eꝛ illa culpa. Illa aūt obligtas que ꝓprie nata est eē in actu nō ꝓprie manet post actū. tum qz ꝓuatio que nata ē inesse determinato sb iecto non ꝓprie manet sine illo subiecto. tum quia tūc opposita possent simul eē. Si enim aliquia inordinatio culpe odii fraterni remaneret post actū z postea sequetur fruitio eiusdē fratris eēnt simlꝛ culpe oppositeqz odiū imoderatū z īmoderata fruitio eiusdē persone.

Ex hoc igit sequtur verū cē illud qō dictū est ibi post actum pctī trāseuntē nihil ꝓter miustitiā habitualem. i carentiā gre manet in aīa nisi obligatio ꝓpria ad penā corrūdentē culpe actuali. Ex hoc sequtur ꝙ predicta rō non cōcludit ꝓpositū. qz si loqtur de inordinatione siue obliquitate que est in culpa actuali dubiū est an concludit illā non posse redire. sed de illa nō queritur in ꝓposito sed de obligatione ad penā. Probatio vō adducta per Aug. nihil valet hic: qz etsi deo auctore non fit homo deterior malitia culpe: tñ pōt cē malus malitia pene multo magis obligatus ad penā cuz nullus sit recte obligatus ad penā nisi per actū volūtatis diuine

Itē deus pōt istū obligare ꝓx. b. ad eādē penam ad quā ꝓx. a. igit z iste pōt obligari ad eādē z per ꝓseqūs habere oēm reatum z voca. a. z. b. instātia inter q̄ succedit tēpus mediū in quo nō est obligatus. antecedēs ꝑ batur qz volūtas mea hoc pōt velle. s. istum ꝓmo ordi mari ad penā. z secūdo velle non ordinare ad penā sub hac cōditione. s. si iterum non offendat. z si iterum offē dat velle eum extunc ordinare ad eandem penam.

Si dicas ꝙ in hoc voluntas mea nō est iusta z per cōsequēs simile non pōt cōpetere voluntati diuine.

Contra. 12. q. 2. cp̄s. seruus manumissus ꝓpter īgratitudinē iterū pene seruitutis iuste subdit. ergo similit in ꝓposito. Sed diceret forte ꝙ ista rō nō ꝓbat ꝙ ꝺ obligatio redeat eadē numero lz redeat obligatio in forma ad penā candē numero. hec enim sunt diuersa. obligatio ad penā eandē: z eadē obligatio numero ad penā

Et cōfirmat qz volitio dei ad penā infligendā isti ꝑ a. z ꝓx. b. nō est eadē volitio ꝑm rōnem lz sit eadē ꝑm rem. Est enim alia z alia volitio diuina ꝑm rationem ꝑm diuersitatē obiectoꝝ. Contra si non peniteret tpe intermedio maneret obligatio non tñ ad penam. sed etiam eadem obligatio. sed qcqd deus pōt circa creaturam manēte aliqua cōtinuatione que nihil est illius noliti pōt illo circūscripto qz illud nō est aliqd de essentia illius voliti. ergo cē. Sic igitur pōt dici quantuz ad istum articulū ꝙ siue in recidiuāte siue in nō recidiuante qz actꝰ diuinus non depēdet a peccato extrinsecoꝝl potestate extrinseca istius recidiuātis pōt deus de potentia absoluta reducere obligationē istius ad eandem penā que ꝑus z etiā candē obligationē numero: z ita eodem modo quo peccatū remanet post actū qz non nisi obligatio ad penam pōt de potētia dei absoluta peccatum idem numero redire non solū in recidiuāte sed etiam in non recidiuante.

De secundo articulo dico

ꝙ deus disposuit pctā penitētis post pniam esse tecta. i. ꝑm Aug. exponentem illud ps. Beati quoꝝ remisse sunt inigtates z quoꝝ tec. i. non amplius videri advindictā. z ꝑm illud naum ꝓmo. nō iudicabit dūs bis iid ipsum. Et iō de potētia ordinata nō pōt redire obligatō eadē nec ad eādem penā nec eadē obligatio postq̄z est extincta. z hoc est qō habetur de pe. di. 4. paragraph. diuina clemētia dimissa peccata in vltionē vlterius redire non patif. Contra: bona opa mortificata ꝙ peccatum mortale post in resurgēte a pctō reuiuiscūt vt dicit aug. de pe. di. 2. z ponitur in littera di. 13. c. 5. qbusdam ꝓbū est credere vt cū dei grā in hoie destruxerit mala ꝓpa ēt remuneret bona. z cū destruit qō suū nō inuēit diligit bonū qō in illo plantauit. Itē siꝛ se būt mala ad punitionē z bona ad remunerationē: sed bona facta ꝓus reuiuiscūt ad remunerationē. ergo z mala redeūt ad punitionē. Rndeo dici posset vno mō ꝙ ꝺ est super abūdās bonitas z misericordia diuina qz bona semp vinūt in eiꝰ acceptatione. bona inquā meritoria z sem per eēt bisp̄miū retribuēdū nisi eēt indispō recipiētis ꝓpter nouā culpā. sed mala totaliter extinguunt ita ꝙ nec in se nec in intellectu vel volūtate diuina remanēt in ordine ad vindictā. z ideo Aug. ad quandam instantiam infideliū ꝓbantiū ꝙ non semp deus vult dimittere peccata. dicūt enim dūm mali incitatoꝛ z ei semper placere mala qbus semp prestat grām. Respondz Aug. cōstat ei multū peccata displicere qui semp presto est eadem destruere. si enim per ea amaret nunq̄z dstrueret. z ponit in Cañ. di. 3. ꝙ frequēter. z ꝺ di. 9. c. 3.

Et per istam viā esset ad ꝓpositū bonum exēplum iuristarū ꝙ alicui remanet aliquod ius cui tamen nō remanet vel non cōpetit actio ꝓpter aliquod impedimētum. ita habēti bona merita in acceptatione diuīa mortificata tamē per peccatū mortale remanet totū ius qō correspondet illis meritis ad vitā eternam: sed non remanet actio quādiu ille est inimicus. z si perpetuo sit inimicus perpetuo cessat illa actio. cessante autem inimicitia cōtractū per nouum peccatum mortale non redit nouum ius. sed cōpetit actio ꝑm ius antiquum. in malo autem remisso nec ius remanet nec actio qz nec deꝰ habet ius vindicandi in istum. ita enim perfecte terit peccatum istius z remisit vt nec actio sibi remaneat ad vindicandum. Quāuis hoc sit bene dictum in commendationē excellenter misericordie diuine. tamē potest aliquo modo reduci ad iustitiam hoc modo. peccatum non remittit nisi ad minus debitum pene eterne cōmutet in debitum pene tēporalis qua cōmutatione facta nunq̄z regulariter remittitur illa culpa temporalis nisi illa pena soluatur in se vel in pena equivalēti. z per consequēs remisso peccato mortali in se ꝓmo z in pēa sua soluta post nihil iuris remanet per qō ab isto sit erigēda pena aliq̄ ꝓ illo petō. Sz post merituz aliqō vita eēna dignū nunq̄z dignitas ista ad bonuz eternū cōmutat ꝑm iustitiā in bonū tpale. igit nunq̄z expirat illō ius quousq̄z bonū eēnū sit solutū sed illud nō soluit in viatore dū ē viatoꝛ. q̄ semp manet illud ius lz tñ extinctū ꝓ pctīn mortale qz tūc nō cōpetit sibi executio iuris sui. nō ē igit sile de remuneratione meritoꝝ mortificatoꝝ z ō reditione pctōꝝ remissoꝝ non solū ꝓpter dei misericordiam. quod vtiq̄z verum est. sed etiam ꝓpter istam iustitiam cōmutantem ibi eternuz in temporale. nō sic autem hic. Per idem patet ad secūdum argumētum qz non similiter se habent mala ad punitionez. et bona ad remunerationem quo ad hoc ꝙ mala pūit puniri temporaliter z sufficienter si pena eterna sit cōmutata in temporalem. sed bona merita non possunt ꝓmiari

sufficienter per talem tēporalem cōmutationem. nec ꝑ ꝓns nisi ipm ꝑmium eternū in se sit collatū qō nun quā fit viatori ⁊ ideo semp remanet ius sibi saluum ad gl̄iam quā acq̄siuit per illa merita. Contra hoc quia tūc oīs resurgens a pctō mortali resurgeret in gr̄a maiori ꝙ fuit illa a qua cecidit: q⁹ resurgeret in oibus bōis que ꝑus habuit tam vinificatis. ⁊ preter hoc in isto actu pnie per quē resurgit. ⁊ qō illis p̄teritis supaddit. et ita in maiori gr̄a qō videt incōuentēs. tum q⁹ nō omnis cadens semp grauius cadit ꝙ ꝑus|ceciderit. nec igitur resurgens gratior resurgit ꝙ fuit. tuz q⁹ prima gr̄a pōt eē maior ⁊ minor. ⁊ per ꝓns mīma. sed per pniaz acq̄rit ꝑma gr̄a. ergo possibile est aliquādo ꝑmā gr̄am recupatā per pniam eē minimā. Ad hoc dico ꝙ nō est idē hēre plura merita in acceptione diuina reseruata ī ordine ad ꝑmium ꝑ cis reddendū. ⁊ hēre maiorē gr̄am intēsiue. vl̄r. n. cuicūqz merito debet non tm̄ aliqō p̄c mium accītale sed ēt ꝑmiū eēntiale. ꝑz q⁹ sīgs istud solum haberet sine oī alio merito btificaret non p̄cise in illo gradu in quo ꝑpter gr̄am ꝑmam solā sine merit̄ btificaret sicut paruulus nūc baptizat⁹. gl̄ia enim cuiusc̄uqz bītis meritum ꝑpriū excedit gl̄iam talis paruuli. ergo qōcūqz meritū sequēs alia merita iam habita requirit ꝑpriū gradū gl̄ie eēntialis sibi cōuenientez. nec tm̄ ꝑ quodcūqz meritū auget statim gr̄a. nec bñs pl̄a merita est semp in maiori gratia. si igit̄ sufficiat sola gratia ad aliquā gl̄iam. tū meritis cōuenit aliqs gradus determinat⁹ gl̄ie saltē lz maiori gr̄e sine meritis cōuenit maior gl̄ia ꝙ minori gr̄e. tū in quocūqz gradu eodez ponat gr̄a merito adiuncto lz per illud nō statim intendat gr̄a. tamē cōuenit sibi gradus gl̄ie vltra illuz gradum q nūderet p̄ecise illi gr̄e. ¶Per hoc dico ad arg^m q⁹ resurgēs plura merita hz in acceptione dei ꝙ habuit qñ cecidit. ⁊ per cōsequēs ad maiorem gloriaz ex ea p te ordinat. sed non oportet eum in maiori gratia resurgere. quia ꝑm eius dispositionem in detestando peccatum cōmissum intense vel remisse datur sibi tunc maior vel minor gratia. Sed contra q⁹ tunc iste reportaret cōmodum de lapsu suo: q⁹ resurgit dignior ꝑmio in dei acceptatiōe. Item rnsio data videtur incude re repugnantia. q⁹ si est dignus maiori gloria quādo resurgit ꝙ fuit quando cecidit ⁊ cecidit a magna gratia p quam fuit dignus magna gloria. ergo non resurgit in p ua gratia. quia istud vnicum meritū qō resurgendo superaddit non adderet tm̄ de gloria quantū defectus secunde gratie siue eius minoritas respectu ꝑme diminuerit de gloria. ergo ⁊c. Ad ꝑmum dico ꝙ nō hz cōmodum sed magnum incōmodū. non solum q⁹ peccauit ꝙ quantum ad ꝑfec^m. q⁹ totū tps quo mansit in peccato: est sibi perditū quo tēpore merito potuisset multiplicasse si tunc in gr̄a mansisset. Ad secūdum dico ꝙ ꝑ scindendo illud in gloria quod respondet meritis. ⁊ illō dicat. a. fortē. b. ab illo quod respōdet gratie ⁊ illud dicatur. a. excedit. b. ⁊ quando iste resurgit: q⁹ omnia priora merita viuunt ni dei acceptatione redit sibi ius ⁊ dignitas ad totum. b. sed ad. a. non redit sibi ius ⁊ dignitas si gratia secūda sit minor ꝑma. igitur reuiuiscūt merita. sed non reuiuiscit ꝑ or gratia scilz ꝑus habita. Et istud est satis cōsonum iustitie quia gratia prior fuit tm̄ donum dei. merita autem erant aliquo mō opera hominis. Et ideo illa sunt semper salua in acceptatione dei. gratia vero non vt ꝓpter eam ordinatur ad aliqō ꝑmium q⁹ habuit eam. sed tātūmodo ꝑ eam ordinatur si nūc habet eam. ¶Per via tenēs gradū eēntialez gloriam correspōdere merito cōsonat scripture que in multis locis istam sniam diuine iustitie asserit qō reddet vnicuiqz ꝑm opera sua in ps. 61. Et ad Ro. 2. cap. nusq̄z aūt habet qō reddet vnicuiqz ꝑm habitum suuz Et cōsonat obseruantie legis diuine. q⁹ ꝑm ipsam vtile est continue quantū possibile ē opera meritoria exercere quāuis remissa a deo vt ꝑ illa non statim augeatur gratia quia correspondet singulis in acceptatione dei determinatus gradus glorie. nec a deo expedit saluare gratiam quātum opus remissuz agere per quod non augetur gratia. q⁹ ⁊ si ciste sic remisse agēs non habeat maiorē gratiam per opus suum ꝙ ille dormiens in quo saluatur gratia sine tali opere. nō tamen frustra iste egit nec in nullo excedit illum qui dormiuit. immo per illud quod egit iam dignus est aliquo eterno bono: quo nō est dignus ille. Ex isto sequūtur duo correlaria. Unum ꝙ aliquis dignus maiori gloria loquēdo dē eo in gloria. quod cōtinet meritis. ⁊ de digno non propinque sed remote. puta ꝑm ius ad suspēsum damnat⁹ ⁊ alius dignus multo minori gloria isto modo saluat. sed hoc ideo est. q⁹ ille alius dignus est ꝓpinque q⁹ bñs ius non suspēsum. dignus est etiā ad illud aliud in gloria correspondens gratie ad quod non est ille damnat⁹ dignus. Et nulli datur cōtinuēs meritis sine cōtinuēte gratie lz econtra. q⁹ ēt illud correspondens merito est eiusdem rōnis cum correspōdente gratie. ⁊ per quodcūq̄z meritum augetur istud in diuina acceptatione. igit̄ meritis finitis correspondebit tm̄ glorie quantum est illud correspondens gratie. aliquis ergo in gradu determinato habens illam saluaret. ⁊ habens omnia ista: ꝙ mortificata. damnatur igitur dignus: sed remota dignitate ⁊ suspensa. ⁊ sic dignus multo maiori gloria dānabitur. ⁊ dignus dignitate ꝓpinqua. multo minori gloria saluabitur. nec mirum q⁹ inimico dum est inimicus quecūqz bona p̄terita non sufficiūt ad ꝑmium cōsequendum. Secundum correlarium est: ꝙ illa merita quibus respondet magnus gradus glorie dum sunt mortificata non possunt mereri minimaz gratiaz. alioquin qui cecidisset a multis meritis iam mertisset vt resurgeret ab illo lapsu per primam gratiā sibi ꝓpter ista merita. conferendā. nec tamen credo ꝙ merita mortificata omnino nihil faciant in acceptatōne diuina ad primam gratiam dandaz huic lapso. q⁹ ⁊ si ꝑm strictaz iustitiam iste inimicus dei non sit dignus de ꝓpinquo ad aliquam gratiā ⁊ gloriaz. tamen extellēs misericordia dei ꝓpter precedentia merita lz mortificata: citius dat gratiam ad resurgēduz. vnde sicut credo ꝙ perfectior grauius cadit ꝓpter maiorem ingratitudinē. ita credo ꝙ ceteris paribus citius resurgit ꝓpter dei benignitatem merita p̄terita ad hoc aliqualiter acceptantem. vnde aliquādo audiui de viro prius valde perfecto ⁊ postea profundissime lapso cum ꝓpter facinora sua esset morti adiudicatus misericordissime visitato perfectissima penitētia sibi subito inspirata est. Istud bene debet allicere quemlibet peccatorez ad semp meritorie agendum pro viribus. quia siue mansurus siue lapsurus sit: non erunt ista in oblīuione totaliter coram deo.

De tertio articulo principali dico ꝙ peccatuz dimissum redit tanquam circunstātia aggrauans hoc peccatuz quod recidiuat. ⁊ probatur hoc dupliciter. ¶Primo^o quia quanto aliquis recipit ab alio beneficiuz sibi magis indebitum. tāto sibi magis tenetur lege gratitudinis etiam si beneficium receptuz sit minus. ⁊ per consequēs magis si beneficium ē equale. sed existenti in peccato mortali nullius est deus debitor nisi pene. igitur si sibi gratiaz confert hoc erit donum gratie maxime gratuite ⁊ liberaliter datum. ⁊ precipue si est gratia equalis gratie collate alii innocenti. igitur iste ex lege gratitudinis est deo specialiter obligatus ꝓpter hoc donum liberaliter collatuz. ⁊ per consequens offendens post. contra eum grauius peccat ꝓpter ingratitudinem. Secundo q⁹ quāto aliqs tenetur pluribus obligationibus ad aliqd tāto si trāsgreditur grauius peccat. sed penitens quotiēscunqz digne

penitet. obligat se saltē voto ad nō peccādum in posterum. q; sine tali ꝓposito nō est digna pnia. ⁊ ꝑter hoc est astrict⁹ ad nō peccare eadē lege qua inocēs. igit si post peccat trāsgreditur duplicē legē obligātē ad nō trālgrediēdū. s. ⁊ illam generalē ⁊ istā specialē de ꝓmisso seruando qō maxime obligat de ꝓmisso facto deo. et de aliquo ptinēte ad honorē dei. Contra illud non aggrauat quo non existēte imo posito ei⁹ opposito cēt peccatū eque graue vel grauius. sed si iste nō fuisset pri⁹ penitēs imo semp innocēs ⁊ nunc peccaret graui⁹ peccaret ꝯz modo. ergo ⁊c. Probatio minoris q; cadens a statu innocētie grauius peccat ꝯz cadēs a statu penitētie. tum q; maius beneficiū recipit iste cui deus cōseruauit innocētiā ꝯz cui cōcessit pniam post petīm. tuz gainnocēs minorē hz occasionē cadēdi. Itē non oportet cadendo a pnia sīl necessario peccare duob⁹ peccatis ergo possibile est q; peccet vnico peccato trī. ſz illo vno eque grauiter posset peccasse pri⁹ cadendo ab innocētia qō pz cōparādo illud ad quācūq; intētionē malitie cōuenientē petō: igit ⁊c. Ad pmū ꝺcedo q; simplr maius bñficiū diuinū est ꝓseruare innocētiā ꝯz ꝓcedere p⁹ peccatū pniam. vñ maius bñficiū cōtulit de⁹ sue matri ꝯz magdalene. vñ singularis glia ⁊ ornat⁹ est in beatis de nunꝯz cecidisse in peccatū. ⁊ tūc ad argumētū maiorē nego. q; possibile est aliqō peccatū hēre. nūc vnā circūstātiam aggrauātem nūc aliā. ⁊ illa q̄ ibi aggrauat potest eē grauior ꝯz illa que hic aggrauat. ⁊ iste circūstātie due pñt esse repugnantes. ⁊ ita hic pniam ꝑcedere aggrauat q; tribuit ingratitudinē. Consilr ab innocentia cadere aggrauat ꝑter ingratitudinē ⁊ innocentia ⁊ pnia mō quodā repugnāt. sed cadere ab innocētia simpliciter magis aggrauat. Contra hoc arguit̄ p illud Luc. 7. vbi xps qneuit a simone de duob⁹ debitorib⁹ quoꝝ alteri creditor plus dimisit alteri mīn⁹. qs creditorē pus diligeret. rñdit. estimo q; is cui plus donauit qō xps approbās dixit: recte rñdisti. sed innocēti nihil donat de⁹. hoc modo petōri aūt multa donat. q̄ petōr plus deo tenet quare magis ingrat⁹ simplr' qñ recidiuauat. Rndeo donare pōt duplr intelligi. vno absolute ꝑut ē act⁹ volūtatis liberaliter cōicātis. vel donare. i. condonare siue remittere vt accipit cū dicit. donat. i. remittit sibi peccata. Primo modo verū est: q; cui plus donat ille magis tenet donāti. ⁊ hoc mō dico q; deus innocēti maius donū dedit ꝯz cui dimittit peccatum. secūdo modo penitēti donat plus ꝯz innocenti. q; innocēs nō hz qō sibi remittat. ⁊ si tūc sumat maior q; ille plus tenet diligere cui plura donant. i. remittunt. verū est cōparando duos quoꝝ vni pauciora donant ⁊ alteri plura. ⁊ hoc si non eēt bñficiū aliud datū nisi hoc qō est donare vel remittere. Sed nullius ē cui deus pauca donat q; pauca commisit qn sit eidē aliud bñficiū datū magis ꝯz donare. i. remittere plura. i. ꝑseruare eum ab aliis in que cadere potuisset ⁊ cecidissz nisi ꝓseruat⁹ a deo fuisset. ⁊ hoc cōsonat glo. aug. super illud ibidē cōmissa ⁊ nō cōmissa donant. q; nullus est q; aliqua cōmittat qn alius posset eadē cōmittere nisi cōseruaret. igit ille cui plus dimittit tenetur plus diligere semp ex cā remissionis. sed alius tenetur diligere ex alia cā q; nō habuit dimittēda q; nō fuit ꝑseruat⁹ preseruatione diuina. ⁊ hec cā regrit simplr maiorē gratitudinē. Exēplū huius. si aliqs ex libertate cōcedit alicui oīa sua vt eis vtatur ad libitū. Alteri vero cōcedit aliqua mutuo. ⁊ post qñ dz illa reddere remittit sibi. qs eum plus diliget. Dico q; pm⁹ q; maius bñficiū recepit ⁊ tñ plura remittit alteri q; pus nō hēbat aliqd sibi dimitten. sed q; pm⁹ nihil habeat sibi dimittēdū hoc ē ex bñficio illius qui oīa sua liberalr ei concessit. vñ nō ē vera illa propō simplr cui plus dimittitur plus diligit dimittētem nisi de illo dimittēte q; cuius bñficium non stat q; iste non tenet ad tot ad quot ille. Ad secūdum dico q; possibile est recidiuātem peccare pluribus petis: vel quasi pluribus si ex deliberatione cōtra dei legē ⁊ agat cōtra legem cōem ⁊ cōtra legē gratitudinis ⁊ cōtra legē cōmissi. sed cōiter nō sic peccatur. q; peccās cōiter nō appetit nisi delectationē hz inordinate. ⁊ vellet illi delectationi nō esse anneras tot phibitiones. et isto modo omni petō cōiūgitur inobedientia ⁊ cōtēpt⁹ ⁊ odiū dei ⁊ ingratitudo ⁊ h⁹i nō q; petōr hēat tūc actuz elicitū ptinētē ad singula ista; sed iplicite inquātū vult aliqd ad qō quodāmodo cōcomitatur hō omnia. Concedo ergo q; possibile est peccare recidiuātem vnico peccato. Et qñ infers ergo posset eque graui peccasse ꝑ imo petō qñ recedit ab innocētia. cōcedo quātū est ex pte libidinis ⁊ inordinationis formalis in peccato sed nō quātū est ex parte istius circūstātie ingratitudinis ⁊ mīr pliciozis obligationis. peccasset tñ tūc grauius quantū ad aliā circūstantiā: q; magis ingrat⁹ est cadēdo ab innocentia ꝯz a pnia. Contra. esto q; iste decies penituit. ⁊ de qualibet vice de. x. petis mortalibus post decimā pniam recidiuat cū tanta libidine peccans cum quanta in ꝑmo peccato. tūc hoc peccatū erit centies graui⁹ primo peccato: q; rōne cuiuslibet peccati dimissi tenetur non cadere. ⁊ ista rōne cuiuslibet est specialis ingratitudo in cadendo. ⁊ rōne pnie cuiuslibet in qua ꝓmisit nō peccare tenetur nō peccare. Respondeo nulla noua culpa est ita grauis: ex aliqua circūstātia respitiēte pniam precedētem q; illa circūstantia eqparetur grauitati peccati in se siue in ꝓpria malitia. nec forte in centesima parte. tamen concedo q; sicut ista circunstantia ingratitudinis ⁊ ꝓmissi aggrauat ita tāto grauius est quanto fuit ꝑus collatum bonū magis indebitū qō erat regulariter in eo qui maius peccauerat. ⁊ quanto pluries ꝓmisit q; regulariter accidit in eo qui pluries penituit.

Sed qd est simpliciter grauius vel cadere respiciendo ad maius bñficiū vel magis indebitū ꝓstitum vl ad plura promissa de non cadendo. Rndeo absolute plus ligat preceptū le. nāe ptinēs ad gratitudinez ꝯz ista obligatio noua cōtracta p nouā ꝓpriā ꝓmissionez nisi forte istō ꝑncipiū vel preceptū: seruā ꝓmissa. magis obliget ꝯz istō. esto gratus benefacienti ꝑm gradū eius in benefaciendo. In isto articulo restat dubium Mungd⁹ in speciali cōfiteri peccata precedentia tanꝯz circunstantias aggrauantes. Respondeo q; ꝯz ꝯz hoc sit licitū ⁊ forte vtile. nō tñ videt̄ necessariuz illa cōfiteri in speciali. q; inquantū aggrauāt possūt exprimi sufficienter in confessione absqz expressione illorū peccatoruz pus dimissorū in speciali. s. dicendo de multis ⁊ magnis peis als penituī ⁊ credo q; deus mihi remiserat ⁊ ideo nūc fui magis ingratus in peccādo.

Ad argumenta ad primuz

patz q; illa parabola ad hoc ꝑncipaliter tēdit q; eadem pena exigit̄ a seruo illo qui noluit dimittere conseruo suo que fuisset exacta ab eo ꝑter delictuz ꝑncipale. Nō. n. ibi dimittite eū i carcerē donec reddat vniuersū ꝺbitū itelligo ad ꝓpom. q; ñ ꝺderet vniuersū ꝺbitū nisi soluēdo penā dānatiōis ꝑ eo mittat̄ i illū carcerē dānatoruꝫ. Et ita ad ꝓpositum recidiuās eidē pene dānatiōis adiudicat̄ quā habuisset ꝑter peccata priora. ⁊ pri⁹ dimissa. ⁊ equalem quātuz ad durationem: quia donec reddat. ⁊c. sed nō sequitur q; equalem quantum ad intēsionē. ⁊ ita dicendū est ad oēs auctoritates sanctoꝝ fundatas in illa parabola saluatoris. q; pcā illa redeunt. i. q; obligatio ad dānationē redit. ⁊ aggrauāt ꝑter remissionem illoꝝ pcōrum. Ad 2m dico q; isto mō ē intelligenda auctoritas Ja. quantum ad dānationem que ē gnālis pena oiuz pcōꝝ mortaliū. factus est oīum reus. vel aliter. ⁊ in idē redit quātum ad auersionem a fine vltimo. q; ē cōmunis omni pcō mortali. ſz nō est intelligēdū q; factus est oīuz reus quātuz ad gra

uitates speciales singulor. ⁊ nullo modo quantū ad illas grauitates casdē in numero vel in specie. Ad aliud. Uno mō potest dici q̄ si contrit⁹ pri⁹ contēnit pcā cōfiteri. peccat nouo pcō mortali in illo cōtēptu. nec tñ redit culpa dimissa p cōtritionem. neq; in quam redit quātum ad malitiā nec quātum ad reatuz. sed semper sola pena manet tēporalis debita illi. ꝫ pena dānationis debeatur nouo pcō mortali. Alio modo posset dici. q̄ quādo pro peccato habetur pena completa. itellige cōpleta q̄tum ad tres ptes penitentie. cōtritionem confessionē. satisfactionem. tūc cōmutata est pena damnationis in pēam tēporalē. nō sic autem de peccato de quo habetur contritio sine alijs duabus partibus penitētie. Sz prima responsio ē communiōr. quia peccatuz in contritiōe simpliciter deletur. ita q̄ nō manet nisi obligatio ad penā tēporalem. ⁊ si post sequat contemptus satisfactiōis seu cōfessionis nouū peccatuz mortale ē. ⁊ aggrauatum propter culpā priorem in cōtritione dimissam. Ad aliud dico q̄ non potest rediꝛ eadem tenebra numero saltez per naturaz quia ita non potest esse eadem negatio numero. sicut nec eadem affirmatio posita interruptione hinc ⁊ inde. Ad pbationē dico: q̄ ad vnitatē priuationis non sufficit vnitas subiecti ⁊ habitus oppositi. sed requiriꝛ vnitas cōtinuitatis eiusdem in subiecto. eo modo quo potest habere esse in subiecto ꝑz hoc p simile. q̄ ad vnitatem negationis nō sufficit vnitas affirmatiōis. nam nō sor. quod ē negatio vni⁹ numero affirmatiōis. pōt esse non solū plura numero. sed in plurib⁹ specie ⁊ genere. ⁊ tot esse quot sunt entia que nō sunt sortes. ita ⁊ priuatio potest esse eiusdem forme. ⁊ tamen non eadez. potest etiaz esse in eodem subiecto plurificata. si sit iterruptio sicut ⁊ habitus eius est plurificatus si cum interruptiōe inesset illi subiecto. siue etiam positiuum siue priuatiuum. vel negatiꝰ idem numero reparare hoc sicut dicetur in materia de resurrectione solius est potencie infinite dei

Ista é distinctio. xxii. huius

quarti libri. In qua magister postꝙ egit de tēpore penitentie. hic determinat quedam que ptinēt ad effectū ei⁹. que ē remissio peccatoruz. Et tria circa hoc facit. Primo. n. inquirit vtrum peccata in cōtritiōe dimissa cōfessione sequēti omissa vel contempta redeāt. Secūdo quid in sacro sit res ⁊ qd sacramētum. ꝫm quosdaz manifestat. Tertio quō penitētia exterioꝛ ⁊ interioꝛ vnum sit sacramētū ꝫm alios insinuat. Primū facit a pncipio distin. vsqz ibi. Post predicta. Secūdū vsqz ibi. Quidam autem dicunt. Tertium vsqz ad finem distinctionis. In speciali sententia magistri stat in trib⁹ propositionibus quarum prima est hec. Quidam dicunt peccata semel dimissa. per gratie perditionem iterum ad penā replicari sed alijs placet b⁹i pcñ iteruz a deo nō iputari. Hāc mgr insinuās. ppōit p⁹ vtruz dimissis pcis i ꝓritiōe si hō postmōz ꝓfiteri ꝓtēnat vl̄i pristina pcā vel in cōsimilia pcā incidat. an peccata pri⁹ dimissa redeant. Postea tangit circa hoc diuersas opiniones. Quidam. n. dicūt ea redire ⁊ adducūt parabolam de seruo nequā a quo videtur vniuersum debituz etiam prius dimissum exactum eē. tangunt etiā in littera plures auctoritates que faciunt ad propositū. Sz ꝓtra hoc oppōit. nō. n. videt iustuz vt pro peccato quo quis semel iudicat⁹ est. iteꝛ iudicetur. Et respondet q̄ propter ꝫ nō bis super eodē pcō iudicatur. quia nō pfecte penituit. cum non indigne psoluit ⁊ ingratus fuerit Alioꝛ opinio ē q̄ pcā dimissa ante nō redeāt iterum. nisi ppter ingratitudinē. ppter ingratitudinē. n. quis re⁹ cōstituitur sicut ante fuerat acsi peccata redirent pristina. Postea magister a determinatiōe huius questionis cessat ⁊ se excusat relinquens studium eius studioso lectori. eo q̄ vtraque opinionum doctoꝛes fauentes

habet. Secunda propositio est hec. In sacramento pnie penitētia exterioꝛ est sacruz. interioꝛ aūt res sacramenti. Hanc magister insinuans querit cuz sacramentum sit sacre rei signum. quid in penitentia sit sacramentum ⁊ quid res. Postea soluit secundum opinionem aliquoꝛum dicentium exterioꝛem esse sacramentum interioꝛem esse rem sacramenti. Cōtra quod statī opponit q̄ sacramenta noue legis efficiunt quod figurant. exterioꝛ autez penitentia non efficit interioꝛē ergo non est sacramentum Et secundum opinionez eoꝛum respondet dicens q̄ verum sit de illis sacramē qui que in noua lege instituta sunt. vt baptism⁹ confirmatio ⁊ corpus christi. penitentia autem non est talis quia in primis parentibus fuit. ⁊ temporibus eoꝛum instituta sicut ⁊ matrimonium. Obiscit etiam alio modo quia sacramentum debet precedere rem. penitentia autem exterioꝛ non precedit interioꝛem vt sepius.

Et respondet q̄ etiam in aliis sacramentis sepe precedit res sacramentum: sicut econuerso vt in adultꝫ contritis gratia ante baptismum confertur. Tertia proposito est hec. Alij dicunt tan exterioꝛem penitentiam esse sacramentum q̄z interioꝛem. tamen non esse duo sacramenta. sed vnum completum. Hanc enim propositiōnē proponens soluit questionem premissā secundum opinionem qui dicūt tam exterioꝛem q̄z interioꝛem vnum esse sacramētum sicut species panis ⁊ vini non duo sunt sacramenta sed vnum. Exterioꝛ autem penitentia est tantum sacramentum. Interioꝛ autem est res ⁊ sacramentum: remissio autem peccatorum est tantum res ⁊ sic tria sunt in hoc sacramento sicut sunt in alijs sacramentis. Et tantum i speciali.

De sacramento vnctionis extreme.

Di. 25.

Reter premissa ē etiam aliud sacramentum scili licet vnctio infirmoꝛum que fit in extremis oleo per episcopum consecrato. Et sunt tria genera vnctionis. Est enim vnctio que fit chrismate. que dicitur principalis vnctio. q̄z in ea pricipaliter paraclitus datur. Unde et propter abundantiam gratie duos liquoꝛes mixtos habet oleum. s. ⁊ balsamum. oleum conscientie. balsamum fame. Chrisma vero grece vnctio latine dicitur. Nec tamē omne oleum ad vnctionem sanctificatum chrisma vocatur. sed illud solum quod miscetur. cum balsamo. quo capita regum ⁊ pontificuz vnguntur. quo etiam baptizatos sacerdos vngit in vertice. ⁊ pōtifex per impositionem manus cofirmandos vngit in fronte. Est et alia vnctio qua cathecumini ⁊ neophici vnguntur in pectoꝛe ⁊ inter scapulas. in percepti one baptismi. Tertia vero vnctio est que dicitur oleū infirmoꝛum de qua nunc agitur.

De tribus generibus vncitōis

A quibus institutum sit hoc sacramentū.

Hoc sacramentum vnctionis infirmoꝛum ab apostolis institutum legitur. Ait enim Jacobus Infirmatur aliqs in vobis inducat presbyteroꝛ ecclesie. ⁊ oret super eum vngentes eum oleo in nomine domini. ⁊ alleuiabit euz dominus ⁊ si in pec

catis fuerit. dimittentur ei. Jn quo ostenditur duplici ex causa sacramentū hoc institutū s. ad peccatorū remissionē ⁊ ad corporalis infirmitatis alleuiationē. Ūñ cōstat eū qui hāc vnctionē fideliter deuoteq; percipit. ⁊ in corpore ⁊ in anima alleuiari. ſi tamen expedit vt i vtroq; alleuietur. Quod si forte corporis valitudinem illi habere non expedit. illā que est aīme sanitatem in hoc sacramento acquirit. Et sicut in aliis sacramentis ita et in isto. aliō est sacramentuz aliud res sacramenti. Sacramentum est ipsa vnctio exterior. res sacramēti vnctio interior que peccatorū remissione ⁊ virtutum ampliatione perficitur. ⁊ si ex contemptu vel negligentia sacramentū hoc p̄termittitur: periculosū est ⁊ damnabile.

De iteratione huius sacramenti.

Querunt aliqui si hoc sacramentum iterari possit. cū baptismus ⁊ alia q̄dam sacramenta semel suscepta non iterentur Augu. dicit. sacramentum non iterandum ⁊ sacramento non faciendam esse iniuriam sed hoc dicit vbi ait de sacramento baptismi ⁊ ordinationis Unde nō videtur illud generaliter accipiendū. sed de sacramento baptismi ⁊ cōfirmationis ⁊ ordinatiōis. que nullatenus sunt repetenda. qz semel tantuz ⁊ non sepius datur baptismus ⁊ confirmatio ⁊ ordinatio

Sacramentum vero altaris ⁊ penitentie ⁊ coniugii sepe iterari videtur. quia sepe sacramentum corporis percipitur frequenter penitentia agitur coniugiuz sepe cōtrahitur. Quare ergo vnctio similiter nō potest iterari. Si morbus reuertitur. medicina nō iterari. Si vero morbus non pōt cohiberi. quare medicina debet prohiberi. Sicut oratio iterari pōt ita ⁊ vnctio iterari posse vī vtraq;. n. illic cōmemorat Jacob⁹. ⁊ vtrūq; illic cooperatur ad ferendā alleuiationē corporis ⁊ anīe. Cur ergo negatur vnctionē super infirmum posse iterari ad ipetrandā sepi⁹ sanitatē mentis ⁊ corporis. cū propter idē sepe iteranda sit

Aliorum opinio. oīo. Quidā aūt de oi sacramēto itelligi volūt q̄ nō sit iterādū. ſ. secūdū totū illō qō ptinet ad sacramētū. dicētes quedā sacra sepius posse suscipi. quedā vero nō. Nec tū que sepius sumuntur. totaliter iterātur vt sacramentū altaris ⁊ vnctiōis. que iz sumātur sepius: tamē qz nō iterū benedicitur eadē hostia vel idem oleum. nō iteratur sacramentū cū iniuria. Sz dicet quis: sic ⁊ baptism⁹ nō iteratur. ⁊ si aliqs frequēter baptizetur dū eadē aqua nō iterum bñdicatur. Sz aliud ē inqūt illi de bñdictione aque qua fit baptism⁹: aliud de benedictiōe panis ⁊ olei. Pōt. n. baptism⁹ celebrari i aq̄ ēt nō bñdicta. qz illa bñdictio p̄ reuerētia tñ fit ⁊ decore. nō virtute sacri. Sz corp⁹ xp̄i nō pōt p̄ficī nisi de pane cōsecrato. nec vnctio illa fier pōt nisi de oleo ab epō p̄secrato. Jdeoq;

illa scīficatio ad virtutē sacri ptineret. Jn cōiugio quoq; semel tñ bñdicit̄ qsq; nō sepius. Bñdicitur. n. vt ait Ambr. cū p̄ma ⁊ nō scōa vxore. Si ergo cū dī sacim nō esse iteranduz. nec iuria ei esse faciēda. rōnez dicti referas ad satisfactionē rei qua sacramētum expletur. de omni sacramento generaliter id veruz est. Si vero ad susceptionem sacramenti. de quibusdam verū est q̄ non iterantur crebra suscepti one. de aliis vero quibusdam non qz frequēter sumuntur. vt hoc vnctionis sacramentuz quod in omni pene ecclesia sepe repetitur.

Reter premissa circa hāc distin. 23. quero banc. q. includentez totā materiā di. vtruz extrema vnctio sit sacramētuz noue le. videt q̄ nō. qz oia sacramenta noue le. sunt instituta a xp̄o. 5. di. 2. q. j. sed istud videt institutū fuisse a Ja. i sua canonica. 5. ca. Jnfirmatur quis inter vos. inducat p̄sbyteros ⁊ orent sup euz. ⁊c. Item sacramētum vnū habet vnam materiam ⁊ vnam formā. hoc autem ſm q̄ ministratur ab ecclesia habz multas materias. qz multas vnctiōes ⁊ multas formas. qz multas orationes cōiunctas multis vnctiōibus. Oppo^m mgr̄i littera.

Hic sunt duo videnda. Primo q̄ possibile ē esse aliquod sacramētum noue legis qō sit signū efficax finalis remissiōis venialiuz. quod ꝓfruit. ⁊ quod h̄ factum est. Secūda q̄ extrema vnctio ē tale sacramētuz ⁊ de totali ratiōe extreme vnctiōis. Primum sic p̄batur. possibile ē deum finaliter remittere venialia. ergo possibile est sibi instituī signum efficax isti⁹ remissionis. cōsequentia patet. quia possibile est hominez instituere signum efficax practicuz cuiuscūq; operis sui ergo multo fortius ē deo possibile. ⁊ ita pōt quodcunq; signum sensibile: cui⁹ institutio nō includit cōtradictionez instituere tanq̄ signuz practicū efficax isti⁹ effectus Hoc ēt ꝓbatur ē qz congruum est in recessu. ſ. ab hac vita finaliter a venialib⁹ absolui. qz ista nō remissa essent impedimētū glorie cōsequēde. ⁊ nō remissa possūt esse vsq; ad exitū. qz peccator quasi cōtinue peccat talibus peccatis. Hoc ēt factū ē. probat̄ ex illo verbo Ja. 5. si in peccatis est remittuntur ei ⁊ non intelligit ō mortalibus: qz hec non remittuntur nisi in baptismo vel penitētia. g̃ de venialib⁹. sit ergo prima cōclusio q̄ respectu finalis remissionis venialiū cōuenit ē ⁊ pōt ē. ⁊ ē sacramentum noue legis.

De secunda conclusione principali dicēdū: q̄ illud sacramētū vocatur extrema vnctio. cuius assignari potest rō talis. Extrema vnctio ē vnctio hominis infirmi penitētis facta in determinatis partib⁹ corporis cū oleo cōsecrato ab episcopo ministrata a sacerdote simul verba certa cū intētione debita proferente ex institutione diuina efficaciter signans curationē finalē venialiū. Jsta ratio apparet bona. qz nō ē in se falsa ex. 5. metaphysice. c. vltimo. qz nulla pars eius repugnat alteri. Exponēdo ergo partes. primo ponit̄ q̄ ē vnctio cuius congruentia est. qz istud signum sensibile cōgruit effectui. ſ. interiori vnctioni curatiue subditur hominis infirmi. Jdeo non debet conferri sano nec qualitercunq; exposito piculo mortis. qz ñ ei cui iminet mors ex periculo extrisece violētie. vt armoz vel submersionis vel huiusmodi. nec qualitercūq; infirmo sed periculose. ita q̄ probabiliter imineat sibi exitus de statu viatoris ad terminū. Quod additur penitentis. p̄z qz nullus est capax isti⁹ sacramēti digne nisi sit in gratia. Jstud. n. sacramētū non ē remediuz acquirendi primā

gratiã. qz ad hoc sunt tãtũ baptismus ⁊ penitẽtia. Et ex hoc excluduntur non vtentes ratione vt paruuli. ⁊ q̃ habẽt materiã penitẽtie saltẽ qui nõ habẽt penitẽtiam de venialibus vt pfecte inocẽtes. qz etiã nõ vtẽtes rõne nõ possunt eẽ penitentes excludũt furiosi ⁊ amentes. ⁊ hoc nisi per voluntatẽ precedentẽ expressaz presumantur illud velle. si nõ preueniat cõtraria voluntas. Nõ addit in determiatis partiũ. Iste partes sunt organica potentiaruz per quaz actus peccatur frequẽter venialiter. vtpote organa. 5. sensuũ ⁊ potẽtie motiue: ⁊ hoc aliquãdo respectu eiusdez sensus vel potẽtie geminantur. sunt ḡ organa potẽtie visiue. vt oculi duo. organa potentie auditiue due aures. organa potẽtie olfactiue. nares. organa potẽtie tactiue. manus. Et in istis predictis sicut geminãtur organa: ita geminantur vnctiones. organũ gust⁹ est lingua in qua nõ fit propẽ abominationẽ tollendam vnctio. 5z exterius super os. propter organũ potentie generatiue fit vnctio ad lumbos iusta illud. Gregorij super illud Luce. 12. Sint lumbi vẽi pcincti. tẽ viris iquit luxuria lũbis est. pp organũ motiue quantum ad progressiuã que est pricipalis motiua fit duplex iunctio in duobus pedibus tanquã organis ad illũ motum ordinatis. Alia motio qua frequenter peccat est motio lingue. iuxta illud Ja. 5. Qui nõ offendit verbo hic perfectus est vir ⁊ multa alia ibi Et cõtra istud est vnctio oris. ita ḡ ipsa est remediũ cõtra duplex peccatũ veniale sicut lingua cõgruit in duo opa nature. scõo de aia in gustũ. s. ⁊ loquelam. Sũt ergo. xi. vnctiões. 5. partiales. sed alique sunt geminate. q. vna. ita ḡ sunt. 7. pncipales. 5. in organis. 5. sensuũ 6. in organo pncipali potẽtie motiue. pgressiue. septima in organo pncipali generatiue. Sequiẽ cũ oleo. nec oportet ibi eẽ aliquid cõfectũ ex oleo ⁊ balsamo vt in materia cõfirmationis. qz cõfirmatio est ad pfessionẽ ⁊ pfirmationem fidei. Et ideo in cõfirmato regritur nõ tñ puritas psciẽtie significata p oleum. sed odor bõe fame significatus per balsamuz. sed hic q habet exire in breui de via ad terminum sufficit cõsciẽtia pura. Consecratio autẽ illa episcopalis debet esse. ⁊ est necessaria ad hoc vt sit materia apta. quia cõmuniter in sacramẽtis consistentib⁹ in vsu solus baptisin⁹ nõ requirit materiam specialiter consecratã. quia christus tactu mundissime carnis sue quãdo voluit a Jo. baptizari: totam aquam consecrauit. hoc est in vsum istum dedicauit.

Nõ sequitur ministrata a sacerdote exprimit ministr̃ idoneum. nõ solum qui licite exerceat. sed qui solus sacramentum ministret. ita q̃ si alius attẽtaret nihil faceret. Determinatio autem huius ministri habetur per illud Jaco. 5. inducant presbyteros. Nõ sequũtur. verba debita ⁊ simul cum intentione debita proferẽte: pertinent ad formam huius sacramenti ⁊ simultatem eius cum materia ⁊ intentione ministri. Simultas ⁊ intentio exposita sunt satis supra i materia de baptismo. di. 7. ar. 2°: ⁊. 3°. forma autem hec septuplex ad. 7. vnctiões principales. est per istam sanctam vnctionem ⁊ suam pissimam misericordiam parcat tibi dominus quicquid narium lingue tactu vel b⁹ vitio deliqsti. Ista rõ posita cõpleta ẽ. qz ptinet mãz ppriã ⁊ remotã. remotã s. ipm suscepti. qz hoiem penitẽtẽ infirmum. ⁊ hoc i ptib⁹ determinatis pri⁹ exps̃is. ⁊ mãm min⁹ remotaz s. oleũ cõsecratum ab episcopo. vel proximam ipsam vnctiõez factam cum oleo. ⁊ hoc septenariã pricipalẽ ⁊ vndecimã pputãdo oẽs ptiales. Cõtinet etiã formã qz certa ẏba. i. septẽ oiones a sacerdote cũ. 7. vnctiõibus pncipalib⁹ pferẽdas. Cõtinet ẽt mĩstrũ. s. sacerdotẽ. ⁊ ꝟ colligiẽ vt dez ẽ Marci. 6. vngẽtes oleo scõ. ⁊c.

Ad argumenta. Ad p̃m dz ꝟ sacz fuisse istitutũ a xpo vt. s. patuit di. 2. q. 1. 12ª actione i qõnib⁹ pdict̃. Jacob⁹ ãt nõ erat nisi pmulgator siue pco b⁹ sacri a xpo istituti. Ad

scõm dico q̃ est vnũ sacrm vnitate integritatis 5z nõ vnitate indiuisibilitatis. sicut effect⁹ eius non est vn⁹ indiuisibiliter. qz nõ remissio vnius venialis. sed vn⁹ vnitate plenarie remissionis omnium venialium vt omnib⁹ remissis nihil remaneat retardãs a perceptione beatitudinis. quã nobis cõcedat ⁊c.

Jsta ẽ distinctio xxiii. hu/ ius quarti libri. In q̃ magr̃ post q̃z determinauit de baptismo quod est sacramentuz intrantium. ⁊ de cõfirmatione. eucharistia ⁊ pnia que sunt sacramẽta pgredientiuz. Hic vero determinat de extrema vnctiõe que est sacramentuz exeuntiuz Et tria circa hoc facit. Primo enim qd sit hoc sacrm manifestat. Scõo ondit quid efficiat. Tertio suadet ne quis ipsuz ex cõtẽptu ⁊ negligentia pretermittat. Primũ facit a pncipio di. vsq̃ ibi. Hoc sacramentũ vnctionis. Scõz vsq̃ ibi. Querũt alig si hoc sacramentũ. Tertiũ vsq̃ ad finẽ di. In speciali smia magistri stat in tribus propositionib⁹ quarum pma est hec. Extreme vnctionis infirmoruz que fit in oleo cõsecrato per manus epoz sunt tria genera iuxta dicta magistrorũ. Hãc magister insinuãs dicit pmo q̃ sacrm extreme vnctionis fit oleo per epm pcrato. Et tangit triplex genus vnctiõis. Est eniz quedaz vnctio pncipalis que fit chrismate ⁊ oleo. s. mixto balsamo. et tali vnctione vngunt̃ reges ⁊ pontifices in capite confirmãdi aũt in fronte. baptizãdi aũt in vertice. Alia ẽ vnctio qua vngũt catheciminii iter scapulas. Tertia est vnctio qua vngunt̃ infirmi. ⁊ de hac ad pñs agitur ⁊ he due fiũt simplici oleo bñdicto. Postea dicit hoc sacramẽtũ institutũ fuisse ab apostolis vt dicit b. Jacobus in canonica sua. c. ij. Scõa ꝑpõ est hec. Hoc sacramẽtũ duplici de cã ab apostolis est institutũ. s. ad peccatoz̃ remissionẽ ⁊ ad corporalis infirmitatis alleuiationẽ. Hãc magister insinuãs dicit hoc sacramẽtũ institutũ fuisse ad duplicẽ effectũ. ad sanitatẽ aie ⁊ corporis. qz tñ nõ expedit homini vt semp alleuietur corporaliter. ideo non semp hoc sacramentũ sanitatez acquirit q̃ hoc sacr̃z deuote ⁊ fideliter recipit. Postea ponit hui⁹ sacri conformitatẽ ad alia. Hã in hoc sacramẽto est aliquid qõ est sacramẽtũ tantũ vt est extrema vnctio: ⁊ aliqd qõ res sacramẽti. vt interior vnctio. i. peccatorũ remissio. ⁊ virtutũ appositio. ⁊ ideo hoc sacramẽtuz contemnere vel negligere periculosũ est. Tertia propositio est hec. Hoc sacramentũ ex contemptu ⁊ negligentia nõ pretermittatur nec ipsũ reiterat̃ nisi morib⁹ reuertat̃. Huius ꝓpositionis pma ps pz ex pmissis. scõam magister insinuans querit. Utrũ hoc sacrm possit reiterari. Et ostendit p b. Augu. q̃ nõ. qz iniuriã facit sacramẽto qui reiterat sacramẽtũ. ⁊ sic respõdet q̃ Aug. loquit̃ tñ de trib⁹ sacr̃is. s. de baptismo. cõfirmatione ⁊ ordine que nullo mõ iteranda sũt. Alia vero sepi⁹ iterari pñt. vt eucharistia. pñia. ⁊ mrimonium quare ẽt vnctio iterat̃. si. n. morbus iterat̃ ⁊ vnctio q̃ medicia morbi iterat̃. Et tñ in speciali.

De ordinibus ecclesiasticis.

Nc ad consideratiõẽ sacre ordinationis accedamus. Septem sunt spiritualium officiorum gradus siue ordines sicut ex sanctorum patrũz dictis aperte traditur. ⁊ capitis nostri s. iesu xpi exemplo monstratur. qui omnium officia i semetipso exibuit. ⁊ corpori suo quod est ecclesia eosdem ordines obseruandos reli Di. 24:

Quare septē sit.

quit Septem autem sunt propter septiformē gratiā sancti spiritus. cuius qui non sunt participes ad gradus ecclesiasticos indigne accedunt. Illi vero in quorum mētibus diffusa ē septiformis gratia spiritussancti. cum ad ecclesiasticos ordies accedūt. i ipsa spiritualis gradus promotione ampliorē gratiā percipere creduntur.

Quales assumendi sunt ad clerum.

Tales autem ad ministeri

Clemēs papa.

um spirituale eligēdi sūt clerici. q̄ digne possūt dominica sacramenta tractare. Melius ē enim domino sacerdoti paucos habere ministros qui possint digne opus dei exercere q̄ multos inutiles qui ordinatori graue onus indicant. Tales enim decet esse ministros christi qu septiformis gratia spiritussancti sint decori. ex quorum doctrina conuersationis forma eadem gratia in alios transfundat̄. nec celestes margaritas spiritualiuz verboz̄ officiorūq̄z diuinorum sordide vite pedib⁹ conculcent. In sacramēot ergo septiformis spiritus septē sunt gradus ecclesiastici. sez hostiarii. lectores exorciste. acoliti. subdiaconi. diaconi. sacerdotes. Omnes tamē clerici vocant̄. i. sortiti. Corona enim signaculuz est quo signant̄ in partē sortis ministerii diui Corona regale decus significat. ⁊ seruire deo regnare est.

De corona et tōsura.

Unde ministri ecclesie reges esse debent. vt se ⁊ alios regant. quibus petrus ait. Vos estis genus electuz regale. sacerdotiuz ⁊ cetera. Sūmitas capitis desuper nudat̄. vt eoruz mens ad dominum libera monstreē. que reuelata facie gloriā dei contempletur. Summitas. n. capitis est eminentia mentis. denudatio capitis est reuelatio mentis. Clericus enim secretorum dei nō ignarus esse debet. Tondētur etiā capilli vsq̄z ad reuelationē sensuum. s. oculoruū ⁊ auriū. vt vicia in corde ⁊ opere pullulātia doceantur precidenda ne ad audiendū ⁊ intelligendū verbū dei prepediatur mens. pro quo seruato. reddetur in excelsis corona. Tōsure autez ecclesiastice vsus a nazareis exortus videtur. qui pri⁹ crine seruato. deinde ob vite continentiam caput radebant. ⁊ capillos in igne sacrificii ponebāt. Hinc vsus inoleuit vt qui diuinis cultibus mancipantur. quasi nazarei. i. sancti crine posito inueniantur. Sicut ad ezechielez dicitur. Filii hominis sume gladiuz acutum ⁊ duc super caput tuū ⁊ barbā. In actibus etiā apostoloruū priscillam ⁊ aquilā hoc fecisse legimus. Paulus quoq̄z ⁊ alii quidaz discipuli christi hoc fecerūt Recte ergo in quibuslibet gradibus cōstituti clerici vocantur. quorum nomina ⁊ rationes nominum Isidorus exponēs ait. Cleros ⁊ clericos hinc appellatos esse credimus. q̄ Mathias electus est sorte. quem primuz per apostolos legimus ordinatum. Cleros. n. grece latine sors vel hereditas dicitur. Ideo ergo dicti sunt clerici. quia de sorte sūt domini. vel quia deum patrem habent. Generaliter vō clerici nuncupati sunt omnes q̄ in ecclesia dei seruiūt. quoruū gradus ⁊ nomina sunt hec: hostiarius. lector. ⁊ cetera.

Isi. li. vi. etbimo.

De hostiariis

Hostiarii idem ⁊ ianitores

Isido⁹.

sūt q̄ in veteri testamēto electi sūt ad custodiā templi vt non ingrederetur in illud imund⁹. Dicti autez hostiarii eo q̄ presint hostiis tēpli. Ipi. n. tenētes clauem omnia intus ⁊ extra custodiunt. atq̄z inter bonos ⁊ malos bēntes iudicium: dignos recipiunt indignos respuūt. Uū ⁊ eis cum ordinantur claues ecclie dantur ab epō. Et dicitur eis. Sic agite. tanq̄ rōnem deo reddituri pro rebus que clauibus istis recludūtur. Hoc officiū dominus in sua psona susc̄pit. quādo flagello de funiculis facto vendentes ⁊ ementes eiecit de tēplo. Ipē n. se hostiarium significās dicit. Ego suz hostium: per me siquis introierit saluabitur. et ingredietur ⁊ egredietur ⁊ pascua inueniet.

De lectoribus.

Secūdus est gradus lecto

Isido⁹.

rū. lectores a legēdo sic̄ psalmiste a psalmis cānēdis vocati sūt. Illi. n. predicāt populis q̄d sequantur. isti cātant vt excitent ad cōpunctionem animoz audientium: sz quidam lectores ita miserabiliter pronunciāt. vt quosdam ad luctum lamentationemq̄z cōpellant. Idem ēt pronunciatores vocantur qui porro ante nūciant. quia tam erit clara eoruz vox. vt etiam longe positoruz aures adimpleant. Ad lectores autem pertinet lectiones pnunciare. ⁊ ea que prophete nunciauerunt populis predicare. vt iam ex officio in ecclesia legant prophetias ⁊ lectiones. vnde ⁊ ei vidente populo traditur ab episcopo codex diuinaruū lectionū ⁊ dicitur ei. Accipe ⁊ esto verbi dei relator habiturus si fideliter impleueris officium: partē cum his qui bene verbum dei ministrauerūt Qui ad hunc gradum prouehitur: litteraruz scientia debet esse instructus: vt sensuz verborum intelligat. vim accentuum sciat. distincte legat. ne confusione prolationis intellectuz auditoribus auferat. Attendat quid indicatiue: quid interrogatiue sit legenduz. vbi sit in oratione facienda distinctio: Nec enim male seruata: intellectum turbant ⁊ alios ad risum prouocant. aurib⁹ ⁊ corde consulere debet vox lectoris Hoc officium impleuit christus cuz in

medio seniorum librum Esaie aperiens distincte ad intelligendum legit. spiritus domini super me ⁊ cetera. Ex quo lectoribus datur intelligi quia gratia spirituali clarere debent qui aliis verbū dei annūtiāt. Hic ordo formā ⁊ nuncium a prophetis accepisse videtur quibus dicitur. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam.

De exorcistis.

Isidor⁹. Tertius est ordo exorcistarum. Exorciste autem ex greco in latinum adiurantes vel increpantes vocantur. Inuocāt enim super catheccuminos ⁊ super eos qui habent spiritum immundum nomen domini adiurantes per eum vt egrediatur ab eis. Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere. manusq; super energuminos ⁊ catheccuminos in exorcizando imponere.

Debet autem habere spiritum mundum q spiritibus immundis imperat. ⁊ malignum expellere de corde suo quez expellit de corpore alieno. ne medicina quam alii facit sibi nō prosit. ⁊ dicatur ei. medice cura teipsum. Hi cuz ordinātur accipiunt de manu episcopi librum exorcismorum ⁊ dicitur eis. Accipite ⁊ habetote potestatem imponendi manus super energumēos vel catheccuminos. Hoc officio vsus est dominus quando saliua sua tetigit aures ⁊ linguam surdi ⁊ muti dicens. Effeta. quod est adaperire. per hoc docens nos spiritualiter debere aperire aures precordiorum hominum ad intelligendum. ⁊ ora ad confitendum. vt pulso demone: spiritus sanctus vas suum recipiat. Hoc etiaz officio vsus est christus cum demoniacos multos sanauit. Hic ordo a Salomone videtur descendisse qui quendam modum exorcizandi inuenit quo demões adiurati ex obsessis corporibus pellebantur. Huic officio mancipati exorciste vocati sūt. De quibus christus i in enangelio. Si ergo in beelzebub eicio demonia. filii vestri. s. exorciste in quo eiiciunt.

De acolitis.

Quarto loco succedunt acoliti. Acoliti vero grece. latine ceroferarii dicūtur. a deportandis cereis quando legendum est euangelium vel sacrificium offerendum:

Tunc enim accenduntur luminaria ⁊ deportantur ab eis. non ad effugandas aeris tenebras cum sol eo tempore rutilet. sed ad signum leticie demonstrandum vt sub typo luminis corporalis. illa lux ostendatur de qua legitur. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Ad accolitum pertinet preparatio luminariū in sacrario. Ipse cereum portat. ipe vrceolum cuz vino ⁊ aqua suggesta. pro eucharistia subdiaconis preparat. Hi cum ordinantur cum edocti fuerint ab episcopo qualiter in officio suo agere debeant. ab archidiacono accipiunt candelabrum cum cereo ⁊ vrceolum vacuuz. Hoc officiuz dominus se habere testatur dicens. Ego sum lux mūdi: qui sequitur me nō ambulat in tenebris. Huius officii formam illi gerebant in veteri testamento q lucernas cādelabri componebant ⁊ accendebant igne celesti. ad illuminandas tenebras aquilonares.

De subdiaconis.

Quintus est ordo subdiaconorum. Grece hypodiacones vocanē. quos nos subdiacones dicim⁹. Qui ideo sic appellantur. quia subiacent preceptis ⁊ officiis leuitarum. Oblationes enim in templo a fidelibus suscipiunt ⁊ leuitis superponendas altaribus deferunt. Hi apud hebreos nathinnei vocabantur. i in humilitate domino seruientes. Ad subdiaconum pertinet calicem ⁊ patenaz ad altare xpi deferre leuitis tradend. eisq; ministrare. Vrceoluz quoq; ⁊ aquamanile ⁊ manutergiuz tenere episcopo ⁊ presbyteris ⁊ leuitis p lauandis ante altare manibus aquam prebēt. His lex continentie imponitur. quia altari p pinquantes vasa corporis ⁊ sanguinis christi portant. Unde illud implere debent. Mundamini qui fertis vasa domini. Ad hos etiā pertinet tātū de oblationib⁹ ponere in altari: quantum sufficere possit populo. necnon corporales ⁊ pallas ⁊ substratoria lauare. Hi cuz ordinantur accipiunt de manu episcopi patenam ⁊ calicem vacuuz. ab archidiacono vero vrceolum cum aquamanili ⁊ manutergium. Hoc officio vsus est dominus quādo linthceo se precinxit: ⁊ mittens aquam in peluiz pedes discipulorum lauit. ⁊ linthceo tersit.

De diaconis.

Diaconorum ordo sextum tenet locum propter senarii perfectionez. Hic ordo in veteri testamento a tribu leui nomen accepit vel traxit. Dicuntur enim ⁊ leuite. Precepit quippe dominus moysi vt post ordinationem aaron ⁊ filiorum eius: prorsus tribus leui ad diuini cutus ministeria ordinarē tur ⁊ consecrarentur domino. ⁊ seruirent pro israel coram aaron ⁊ filiis eius in tabernaculo Xpiq; gestarent arcam ⁊ tabernaculū ⁊ oia vasa eius. ⁊ in circuitu tabernaculi excubarent. et in trāsportando tabernaculo xpi deponerent rursuzq; cōponerent. A viginti vero annis

ꝛ supra iussi sunt seruire in tabernaculo. quã regulã in nouo testamẽto sancti patres cõstituerũt. qz hec etas ad ferẽda onera ẽ robusta. Leuite ergo ex nomine auctoris vocati sunt. De leui. n. leuite exorti sunt. a qbus in tẽplo, misti ci sacri mysteria explebantur. Di grece diacones. latine mistri dicũtur. qz sicut in sacerdote cõsecratio. ita in diacono ministerii dispensatio hẽtur. Ad diaconũ pertinet assistere sacerdotibus ꝛ ministrare in oi bus que agũtur in sacris xpi. s. in baptismo. in chrismate. in patena ꝛ calice: oblatiões quoqz inferre ꝛ disponere in altari. Cõponere ẽt mensaz dñi ꝛ vestire. crucez ferre. ꝛ predicare euãgelium ꝛ epistolam ad populum Nã sicut lectorib9 vetus testamẽtuz: ita diaconibus nouũ predicare preceptuz ẽ. Ad ipm ẽt pertinet officiũ pcum ꝛ recitatio cachecuminorũ nominuz. Ipse pmonet aures hẽre ad dñm. ipse donat pacẽ. ꝛ ipe annunciat. Quod autẽ huic ordini a Leuoyse statutum est. hoc etiam in nouo testamento representatur cum diacono super leuũ humerũ stola ponitur. ꝛ casula in dieb9 ieiunii complicatur: qz quicquid laboris ꝛ sustinentie in hac vita toleratur. quasi in leua portatur donec in dextra. i. in eternitate requies habeatur. Hic ordo ab apostolis celebratus ẽ. quando vt legitur in actibus apostolorum septẽ viros plenos spiritusancto ad hoc officium elegerunt: ꝛ oratione premissa manus eis impoluerunt. Unde ꝛ consuetudo inoleuit: vt in omni matrice ecclesia septem diacones circa christi arã. quasi septem columne assistant. Hi sunt septẽ angeli tuba canentes in apocalypsi. Qui quales esse debeant apostolus docet Timotheo scribens. Hi cum ordinantur solus episcop9 eis manum imponit. quia ad ministerium applicantur. ponit eis orarium id est stolam sup leuum. vt per hoc intelligant se accepisse iugũ domini suaue. quo ad sinistram pertinentia. diuino timori subiiciant. Accipiunt ꝛ textuz euangelii. vt intelligant se esse precones euangelii christi. Hi autem anteq̃ ordinẽtur probentur vt docet apostolus. ꝛ sic ministrẽt nullum crimen habẽtes. Hoc officio vsus ẽ christus. quando post cenam sacramentuz carnis ꝛ sãguinis discipulis dispẽsauit. ꝛ qñ apostolos dormiẽtes ad oronem excitauit dicens. Vigilate ꝛ orate vt nõ itretis in tẽtationem. De presbyteris:

Septimus est ordo presbyterorum.

Presbyter grece senior interptatur latine. Nõ modo pro etate vel decrepita senectute. sed ppter honorẽ ꝛ dignitatẽ quã acceperunt pbyteri noiant. qui mox prudẽtia et maturitate conuersatiõis precellere debent in populo. vñ scriptuz est. Senect9 venerabilis est nõ diuturna nec anno mox numero nõ computata. Cani. n. sunt sens9 hoim ꝛ etas senect9 vita imaculata. Ideo aũt etiã presbyteri sacerdotes vocant. qz sacra dant q̃ iz sint sacerdotes. tñ pontificatus apicem non habent sicut episcopi. qz ipi nec chrismate frontem signãt nec paraclituz dant. quod solis deberi episcopis lectio actuũ apl'oz demõstrat. Unde ꝛ apud veteres idez episcopi ꝛ presbiteri fuerunt. qz illud est nomen dignitatis non etatis Sacerdos nomen hz posituz ex greco ꝛ latino. qd est sacrũ dans siue sacer dux. Sicut n. rex a regendo. ita sacerdos a sanctificando dictus est. Osecrat. n. ꝛ sanctificat corpus xpi. Antistes vero sacerdos dictus est ab eo q̃ ante fiat pus. n. est in ordine ecclesie. Ad presbiteruz ãt pertinet sacramẽtuz corporis ꝛ sanguinis dñi in altari dei conficere. Orationes dicere. ꝛ dona dei benedicere. Qui cũ ordinantur inunguntur eis manus vt intelligãt se accepisse gram Osecrandi. ꝛ charitatis opera debere exterẽdere ad omnes. Accipiunt ꝛ stolam que vtrunqz tenet latus quia debent esse muniti armis iusticie contra aduersa ꝛ prospera

Accipiunt etiam calicem cum vino ꝛ patenam cum hostiis. vt per hoc sciant se accepisse potestatem placabiles deo hostias offerẽdi. Hic ordo a filiis Aaron sumpsit inicium Summos enim pontifices ꝛ minores sacerdotes instituit deus per moisen. qui ex precepto dei aaron in summum pontificez. filios vero eius vnxit in minores sacerdotes. christus quoqz duodeciz elegit discipulos priys quos ꝛ apostolos vocauit quorũ vicem gerunt in ecclesia maiores pontifices. deinde alios. lxx. ꝛ duos discipulos designauit. quorũ vicem in ecclesia tenent presbiteri Unus autem inter apostolos princeps extitit petrus cuius vicarius ꝛ successor est pontifex summus Uñ dicitur apostolicus qui ꝛ papa vocatur scilicet pater patrum Qualis autez eligi debeat presbiter apostolus scribens thimotheo ostendit vbi nomen episcopi presbiterũ significat Hoc autem officio vsus est christus cum se ipsum in ara crucis obtulit. idez sacerdos ꝛ hostia ꝛ qñ post cenam panem ꝛ vinũ in corpus suũ ꝛ sanguinem commutauit Ecce de septem ecclesie gradibus breuiter elocuti quid ad quemqz pertineat insinuauimus Cumqz omnes sint spirituales ꝛ sacri. excellenter tamen canones duos tantum sacros ordines appellari cesserunt. diaconatus scilicet ꝛ presbiteratus. quia hos solos primitiua ecclesia legitur habuisse ꝛ de his solis preceptũ apostoli habemus Apostoli eniz in singulis ciuitatibus episcopos ꝛ presbiteros ordinauerunt. Lecitas etiã ab apostolis ordinatos legimus quorũ maximus fuit beatus stephanus Subdiaconos vero ꝛ acolitos procedẽte tempore ecclesia sibi constituit.

te tempore ecclesia sibi constituit.

Quid sit quod hic dicitur ordo.

Si autem queritur quid sit qđ hic vocatur ordo. Sane dici potest signaculum esse.i.sacrum quoddaz.quo spiritualis potestas traditur ordinato ⁊ officium. Caracter ergo spiritualis vbi fit promotio potestatis.ordo vel gradus vocatur. Et dicũtur hi ordines sacramenta quia in eorum perceptione res sacra id est gratia confertur quam figurant ea que ibi geruntur.

De nominibus dignitatis vel officii.

Sunt ⁊ alia quedam nõ ordinũ sz dignitatũ vel officiorũ nomia. Dignitatis simul vel officii nomen est episcopus. Episcopatus autem vocabulum inde dictuz est.q̃ ille qui episcopus efficitur superintendat curam.s.subditorum gerens. Scopin enim grece latine intendere dicitur. Episcopi autem grece.latine speculatores interpretantur. Nam speculator est prepositus in ecclesia dictus eo quod speculetur atque prospiciat populorum infra se positorum mores ⁊ vitam. Pontifex ẽ priceps sacerdotum quasi via sequentium ipse ⁊ sũmus sacerdos nuncupatur ip'e enim leuitas ⁊ sacerdotes efficit ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit.

De quadripartito ordine episcoporum.

Ordo autem episcoporum quadr partitus ẽ scilicet in patriarchis.archiepiscopis metropolitanis ⁊ episcopis Patriarcha grece sũmus patrum interpretatur. quia primum id est apostolicum tenet locum vt rõan⁹.anthiocẽus.alexãdrin⁹ sz oĩum sũmus est romanus. Archiepiscopus priceps episcoporum. Archos enim grece.latine princeps dicitur Metropolite aũt a mensura ciuitatum dicuntur. Singulis enim prouinciis preeminẽt quorum auctoritati ⁊ doctrine ceteri sacerdotes subiecti sunt. Solicitudo.n. totius prouicie.ipsis episcopis commissa ẽ. Omnes autem superius designati ordines epilcopi nũcupãtur. Nota q̃ archiepiscopoz nomine primates superius significasse videt ⁊ metropolitanorum quos nunc archiepiscopos dicimus. Horum autem discretio a gẽtilib⁹ introducta vt. qui suos flamines alios simpliciter flamies.alios archiflãines alios pthoflamies appellabãt. Sacerdotes.n. gentilium flamines dicebantur qui habebant in capite pilleuz in quo erat breuis virga. desuper habens aliquid lane.quod cum per estum ferre non possent filum tãtum in capite ligare ceperunt. Nudis.enim capitibus eis incedere nephas erat. Vnde ⁊ a filo quo vtebantur flamines dicti sunt.quasi filamines. Sed festis diebus filo deposito pilleum imponebant p sacerdotii eminentia. Vates a vi mentis appellati sunt.cuius significatio multiplex est. Modo enim sacerdotem.modo prophetaz modo poetam significat. Cantor vero vocatur qui vocem modulatur in cantu. Huius sunt duo genera.precentor⁊ succentor. Precentor qui vocem premittit in cantu.succẽtor qui subsequenter canendo respondet. Cõcentor autem dicitur quia consonat. Qui autem non consonat nec concinit.concentor non erit His breuiter tractatis ãmonẽdi sũt christi ministri.quatenus sicut excellunt ordinis dignitate.ita precellant vite sanctitate. vt plebs eis ꝓmissa.eorumq̃ disciplinis edocta: gratãter eis obediat: ⁊ eorum imitatione de die in diem proficiat.a quibus diuina sacramenta percipiunt: ⁊ missarum solennia audiunt. Missa autem dicitur. vel quia missa est: hostia cuius cõmemoratio fit i illo officio. vnde dicit. Ite missa est.id ẽ sequimini hostiaz que missa est ad celestia pendentes post eam. vel quia missus celestis venit ad consecrandum dominicum corpus.per quez ad altare celeste defertur hostia. vnde ⁊ dicitur missa est.

Nunc ad considerationẽ. Circa istã.24.di.quero vnã q̃stionẽ tm̃ vtrum in ecclesia sint septez ordines eo modo quo ordo vel ordinatio ponitur sacramẽtum. q̃ nõ. q̃ tunc in ecclesia essent.ix.sacramẽta.quia preter sacramẽtuz ordinis sunt alia sex. Preterea. quilibet ordo hz caracterem sibi proprium. ergo illis septẽ correspondereũt septem caracteres. cõsequens est falsum. quia aut illi essent eiusdem speciei: quod est falsum. quia plura accidentia eiusdem speciei nõ possunt esse simul ⁊ semel in eodem subiecto. ex. 5. methaphysice. Aut alterius speciei. ⁊ hoc videtur inconueniens. quia in speciebus est essẽtialis nobilitas maior ⁊ minor: nõ videtur assignari posse essentialis excellentia in istis caracteribus. Preterea in primitiua ecclesia tãtum videntur fuisse duo ordines. scilicet sacerdotium ⁊ diaconatus. siquidem in actibus apostolorz non legim⁹ alios fuisse ordies tunc in ecclesia. q̃ nec nũc sunt. q̃ ecclesia post tempus apostolorz nullũ oꝺinẽ superaddit. quia i isto sacramẽto sicut ⁊ in aliis oportet inuenire institutionẽ ei⁹ a christo. Preterea dionysi⁹. 5. ecclesiastice ierarchie ponit tantũ tres ordines. s. episcopatum. sacerdotium ⁊ diaconatũ. Preterea Isidorus etbimologiarz libro p̃o. c. 12. ponit episcopatũ esse ordinẽ. sed nullus est istorum septẽ. ergo sunt plures. Idem de episcopatu habetur in canone di. 12. c. cleros. Preterea prima tonsura videtur sacramentum. ⁊ q̃ tonsura est signum sacre rei ⁊ quia habentes istam tonsuram gaudent priuilegio clericali: quod videtur proprium ordinatis. Oppositum magister in littera.

Circa questionem hãc sunt ẽ̃ttu ordividenda. p̃o qd sit ordo scõz q̃ logmur de ordie. Scõo quot

f. Bonaventura ar°. 2. q° ptis pnũ di. 4. 2.

Idẽ bo^ra in. 2ª pte h^o di. ar° 2. q. 3.

sunt ordies i ecclesia isto mõ loquẽdi. Tertio si ordo est sacramẽtuz. Quarto quomodo sunt vnũ sacramẽtum

De pmo dicit q sacramẽtũ ordinis ẽ potestas spũalis ad aliquẽ actũ exequẽdũ i ecclesiastica ierachia ⁊ per consequẽs scoz ordinẽ regitũ ad tales actus in ecclesia essent ordines distinguẽdi. Contra ex ista descriptiõe segtur q episcopatus sit ordo q ẽ contra eos. pz. n. q episcopatus ẽ potestas ad aliquẽ actũ spũalẽ in ecclesia. vtpote ad actũ cõfirmãdi ⁊ conferẽdi ordies sacros. ⁊ nõ tm potestas congrue exercẽdi sed simpliciter exercendi. qz nõ episcopus si attenter istos actus vt videt nihil facit. 2º segtur q sub ordine sacerdotali nõ sit aliqs ordo in ecclesia qõ ẽ contra oẽs probatio ꝓsequẽtiã potestatẽ spiritualẽ loquẽdo de potestate spirituali simpliciter nõ hz diacon^m: qz ⁊ si aligd ꝓgrue possit facere qõ nõ faceret cõgrue laycus: tñ si laycus attẽtaret illud facere: simpliciter faceret. Tertio segtur q sacerdotiũ sint duo ordies: qz sacerdoti cõpetit dupler ptãs spiritualis. s. ꝓficiendi eucharistiã: ⁊ absoluẽdi penitentem: q nõ sunt vna ptãs. qz vna videt prioz fuisse altera. cũ i cena ꝓtulit de^o primã: secũdam ãt nõ nisi post resurrectionẽ Jo. 20. Intelligẽdũ g q vno modo accipitur ordo sicut ezs describit aug^us. 9. de ciui. dei. c. 13. q ordo est rerũ pariũ. disparũqz vnicuiqz sua loca tribuens congrua dispositio. Isto mõ accipim^r cõmuniter ordinẽ cũ dicim^r entiũ i vniuersuz eẽ ordinẽ. ⁊ ita logtur aristo. 12. metaphysice. oia ordiata sunt aliqualiter: ⁊ declarat quomõ. Hoc mõ ẽt accipitur ordo i polliciis bñ dispositis: vbi personarũ pariũ ⁊ impariuz i illa pollicia cõgrua dispositio dicitur eẽ ordo illi^s pollicie a quo ipsa dicit eẽ ordiata. Sz alio mõ grad^s preeminẽs i tali pollicia dicitur ordo. ⁊ sic persona i gradu preemitenti dicit habere ordinẽ sicut dicitur habere gradũ q̃li anthono^e qz qui sunt in gradu iferiori nõ dicuntur sic habere gradũ. hoc mõ i ecclesia que ẽ pollicia ordinata cõgrue ẽ ordo ꝑm istã dupliceˢ acceptionez. Maz hz primã tota ecclesia ẽ ordinata illa cõgrua dispositione pariuz ⁊ ipariũ vniuscuiuscz i suo loco. 2º. mõ persona habẽs gradũ eminentẽ in ecclesia dicitur habere ordinẽ. ⁊ hz hec duo signata ponãt se mutuo: qz vbi est ordo primo modo in pollicia ibi ẽ gradus eminens: ⁊ ita ordo scõdo modo. tamen hoc signum ⁊ illud non sunt idem: vt satis patet. Sicut ergo loquimur de ordie: h accipitur pro secũdo significato: nõ pro primo. Ulteri^r grad^s eminens i ecclesia dicit i ordie ad actũ ecclesiasticũ eminẽtez nõ sic quidẽ q grad^s sit potestas exequẽdi actũ illuz vt dixit prior opinio ipobata. sed q gradus sic disponens de congruo vel simpliciter ad exequẽduz vel õbite illũ actũ: vt sic possit ordo vt hic logtur de ordine dici grad^s preeminẽs in ecclesia disponẽs ad actum aliquẽ ecclesiasticũ eminẽtẽ. ⁊ qz specialiter actus eminẽtes i ecclesia sunt actus respicientes sacramenta. Jõ põt specialius dici q ẽ grad^s disponẽs ad aliquẽ actũ sacramẽtalẽ. Ex hac ratiõe quasi generali posset inquiri specialior rõ ordinis vt hic logmur de ordie. sed i hoc ẽ quedã cõtrouersia. Qui. n. ponũt sacerdotiũ esse simpliciter supremũ ordinẽ negãdo episcopatũ eẽ ordinẽ ex quo sacerdotiũ ẽ grad^s disponẽs ad eucharistiã consecrandã tanc̃z ad actũ excellẽtioꝛẽ cõuenientẽ illi gradui. ⁊ rõ omniũ ordinũ iferiorũ vel graduz debet accipi i ordie eoꝛũ ad istud primũ diceret q eẽt cõgrua dis criptio ordinis q ẽ gradus eminẽs in ecclesia disponẽs de congruo ad actum aliquem. s. ad consecrationem vel dispensationem eucharistie pertinentem. Alii dicentes episcopatum esse ordinem. quia sibi cõpetit aligs gradus in ecclesia qui non competit sacerdoti nõ restringunt rationem ordinis: quia disponat ad actum eminentem pertinentem ad eucharistiam. sed in genere q sit gradus eminens in ecclesia disponens ad actũ aliquem sacramentalem exequendum. Et isto modo potestas quam addit episcopatus supra sacerdotium respicit aliquem actum sacramentalem. videlicet confirmare ⁊ ordines ꝓferre q actus sunt proprij episcopo.

guillus altisidio. 4. pte sume. c. p° h^o sacri. Gothi. 4. parte sum^e. c. p° huius materie

Ricar. di. p^ma. ar. 5. q. 2ª soluti one p^a cipali.

T... pinti cardi

Ricar. di. p. ar 4. q. ... ⁊ tertia.

De secundo articulo inn/

tentes dictis dionysij ⁊ isidori allegatis ad primam partem. ⁊ canoniste dicunt episcopatum esse proprie ordinem. ad quod videtur esse ratio quia cum episcopo conueniat quedaz potestas specialis inquantum episcopus. aut illa erit ordinis ⁊ tunc proposito. aut iurisdictionis ⁊ tunc posset auferri per superiorem quod videtur inconueniens: quia consideratio alia multo minor consecratione episcopi non potest auferri quin semel consecratum semper maneat consecratum probatur extra de consecratione ecclesie vel altaris. aqua in glosa. Ista via posset dupliciter teneri. comparando episcopatum ad sacerdotiuz vno modo sic: quod gradus potest dici eminens. vel propter vniuersalitatem actuum quos respicit ⁊ et veli propter nobilitatẽ actus quem respicit ista distinctio pz in alijs policijs. vbi alicui cõpetũt plures actus ⁊ alicui pauciores tamẽ nobiliores põt sibi cõpetere vt iudex põt sententiaꝛ qui est act^s nobilioꝛ ẽz multi alij quẽiãt ꝓcipere. ẽz cui ꝓpetit vniuersalitas ad act^s: qi cõpetit ẽt act^s nobilioꝛ. qz i vniuersalitate actuũ cõprehenditur ille actus nobilioꝛ. ⁊ ex hoc videret q gradus ille qui respicit vniuersalitatẽ actuum sit simpliciter supioꝛ ẽz ille qui respicit precise actum nobilissimũ: ⁊ sic diceret episcopatus eẽ simpliciter superioꝛ ordo: qz habet ordinez ad omnes actus ecclesiasticos sacẽdos non ad omnes licet ad nobilissimũ. Et tunc argumentuz cuiusdã doctoris contra istam cõclusionem qõ est vnus ordo non dependet ad alium quantuz ad necessitatem sacramenti sed si non presbyter ordinaretur in episcopum nihil esset factum: concludit magis oppositum. Nam quanto ordo episcopatus intimius includit sacerdotium ⁊ alios gradus inferiores tanto est simpliciter perfectior: quia essentialius respicit actus istorum inclusorum. Tenendo tamen istam conclusionem: scilicet q episcopatus esset prior ordo ⁊ alius a sacerdotio. posset adhuc dici q nõ esset nobilioꝛ qz si includẽdo sacerdotium ⁊ episcopatũ sit eminentia gradus: quantum ad plures actus quaz per alterum solum tamen illud quod precise addit episcopatus supra sacerdotium non est ita excellens gradus sicut sacerdotium: quia per illud quod sibi superadditur non ꝓuenit sibi actus ita nobiles sicut cõueniunt sacerdoti per sacerdotium. Nec haberent isti pro inconuenienti q imperfectioꝛ ordo presupponat ⁊ hoc necessario vt recipiat ordinem perfectioꝛem quando imperfectioꝛ addit aliam vniuersalitatem ad actus ecclesiasticos quam non includit ille qui est perfectioꝛ: sed tantum ordinem ad actum perfectiorem. Alij contradicunt conclusioni quam tenent ille due vie. quia negant episcopatum esse ordinem pprie dictum. ⁊ ideo nec ordinem superioꝛem sacerdotio: vt dicit prima via nec ordinem eo inferioꝛem: vt dicit secũda. nec dicit ibi caracterez imprimi. sed an sit delebilis a papa deponente episcopum vel non dele bilis propter consecrationem cum qua confertur alẽ cantur inter se sed vana videtur altercatio negando episopatum esse ordinem. que cunqne eni iurisdictio in ecclesia vel per superiorem suspendi potest. ita q̃ si tempore suspensionis attẽtet aliquid facere nihil facit vel totaliter pro omni tẽpore tolli. Saltẽ gd sit de ista controuersia de episcopatu actus nobilissim^r in ecclesia simplicit ẽ ꝓsecratio eccl^e ⁊ ita supm^r grad^s siue nobilissim^r pp nobilitatem act^s ad quem dipõit est sacer

dotium, ⁊ per ꝓñs isto modo accipiẽdo descriptionez ordinis iuxta ꝑmã descriptionẽ positam in ꝑmo articulo. ⁊ distinctionẽ ordinis in eccl̃ia tãtum sunt septez ordines. quoꝝ ꝑm⁹ est gradus disponẽs ad cõsecrationẽ eucharistie ⁊ est sacerdotiũ. Secũdus gradus est disponẽs ad dispẽsationẽ eucharistie saltẽ sanguinis ⁊ ẽ diaconatus. Tertius est disponens ad oblationem mãe eucharistie cõsecrande ⁊ est subdyaconat⁹. Et ꝓz ratio quare tres isti sacri dicũtur ordines. qz immediate disponũt ad actũ aliquẽ vel ministeriũ circa eucharistiaz vel eius mãm exhibẽdam. Ulteri⁹ aliq alii gradus disponũt ad act⁹ aliquos remotiores vel magis remote se hãtes ad eucharistiã. vel ergo ad cõuenientẽ dispõnẽ in pplo ad adorandũ ⁊ suscipiendũ vel remouẽduz impedimẽtum seu dispositionẽ inconueniẽtez. ℙrio mõ dispõ cõueniens ptinẽs ad effectũ est deuotio. ⁊ ad hãc deuotionẽ attẽdit acolit⁹ illuminando cereos. Alia dispõ ẽ ptinẽs ad inte^m. ſ. cognitio. ⁊ ad hãc agit lector ⁊⁰ remouere ꝓhibẽs ẽ arcere indignos ne approximẽt vel ḡ indignos hoies. ⁊ h̃ ptinet ad officiũ ostiarii vel demones. ⁊ hoc ptinet ad officiũ exorciste. Ex dict̃ appet q nõ est ꝓprius act⁹ dyaconi legere euãgeliuz. ⁊ subdyaconi epl̃am, sed isti sunt remoti ⁊ min⁹ pfecti act⁹ eoꝝ. pfectissimi aũt ⁊ ꝓpii illoꝝ ordinũ sunt quos hẽt vnus immediate circa eucharistiã dispẽsandã. alius circa materiam eius offerendam.

Ad tertio articulo dico q loquẽdo ꝓprie de sacro: ordo nõ est sacr̃m qz oẽ sacramẽtũ est signum sensibile. ⁊ ordo vt dictum est qdam gradus est spũalis tñ accipiendo sacramẽtum ꝓ signo inuisibili sicut aliquid dicitur res ⁊ sacramẽtum. hoc modo potest dici sacramentũ qz signum cõuenietis gratie executioni actus debiti illi gradui. ⁊ est signũ illi⁹ act⁹ conuenientis tali gradui. Quid ergo ẽ sertum sacramentum: dico ordinatio cuius descriptio potest esse ista. Ordinatio ẽ institutio alicuius in gradu eccl̃esie ꝑmineẽte cui conuenit aliquod ministeriũ circa eucharistiam exhibendũ facta a ministro idoneo certa verba ꝓferente ⁊ simul cum intentione debita ministerium gradus illi⁹ aliquo signo visibili repz̃esentans ex institutione diuina efficaciter signans gratiaz ꝓeminẽtem qua ordinatus digne aliquod ministerium exequatur. Et ꝑm vniuersalem istam rationem ordinationis possunt ꝓportionali ter accipi rationes speciales ordinũ: puta ordinatiõis in sacerdotem. institutio in gradu eccl̃esie simpliciter ꝑ eminentem disponẽs habentem ad cõficiendus eucharistie sacramẽtum facta ab episcopo certa verba cum intentione debita ꝓferente. Et si circa vniuersalis ꝓportionabiliter cuiuslibet ꝓportionis particularis. huiusmodi descriptionis particularis queras quis est minister idoneus. ℝespondeo dico q episcopus et solus in sacris ordinibus. in aliis autem non sacris aliquando ex commissione aliqui ꝓuilegiati vt abbates.

Si queras que verba vel que forma. ℝespõdeo illa quam episcopi habent in suis libris episcopalibus Sed in sacerdotio videtur ꝓbabile q ibi sunt due forme partiales in q̃rũ altera ꝓferr̃ ptãs ꝟficiẽdi eucharistiã in reliquas ptãs absoluendi penitentem in penitentia. Et istis coniungunt due materie hoc est duo signa visibilia ꝓpria forme ꝑme traditio calicis ⁊ patene cũ hostiis accipe ptãtem celebrãdi ⁊c. Sede forme impõman⁹ epi sup caput dicẽtis accipe spm̃ sc̃m vt sic eps concorditer agat sũmo ep̃o xp̃o qui vt dictũ est ꝑus cõtulit prãtẽ ap̃lis cõficiẽdi ⁊ absoluẽdi. Ex hoc etiaz ꝓz quo modo sunt septẽ ordines q sunt instõnes in ordinib⁹. ⁊ ille septẽ dicunt cõtineri sub sacro ordinis vl magis ꝓprie sub sacro ordinationis: inquantum est vnum sacramentum.

Sed tunc de quarto quali

ter est sacr̃m ordinis vnũ. ℝndeo vnitate generis ꝓping. sicut virtutes morales dicunt eẽ tres ꝑm genus iustitia fortitudo tẽperantia. ⁊ in ꝑma diuisione virtutis moralis h̃ tria ꝑmo concurrũt: tñ in spãli q̃libet istarum in multa diuidit vt dictũ est li. 3. dis. 36. Est etiaz alia vnitas inter ordines ⁊ ordines qz vnitas ordinis cõgruũ est enim ꝑus recipe ordinẽ inferiorẽ q̃z superiorez nec tñ ille ordo est simplr̃ necessarius: q si ꝑtermittat nihil fit vt apparet extra de clerico p̃salt̃ ꝓmoto. vbi habeẽ q nõ est iterandũ qđ est factũ: sed qđ fuit ꝓtermissum caute est supplẽdum. ⁊ per ꝓñs nõ rõ nihil fit i collatione ordinis superioris. ⁊ si nõ fuerit ordo superior prius collat⁹. ista tñ vnitas ordinis nõ est illa ꝓpter quaz ordo vel ordinatio est vnum sacramentum. sed magis vnitas ꝓpr. ſ. generis.

Ad argumenta Ad primũ

dico q in diuisiõe illa ꝑmaria sacramẽti in. 7. ordo vl magis ordinatio ẽ ibi tñ vnũ mẽbrũ z possit vlteri⁹ diuidi in quedã spãlia ptẽta sub ipso qz illa ꝑma diuisio sacr̃i nõ est in spẽs spãlissimas: sed in q̃dã ꝓpinqus contẽta sub ipso. Ad 2^m ꝓcedo plures eẽ caracteres: ⁊ ꝓbabilius q alterius spẽi vt appet ex actibus ad quos isti gradus disponũt q gradus vel sunt caracter vel hñt ꝓprios caracteres necessario correspõdẽtes cum arguitur de illa excellẽtia specifica põt concedi q̃ eo mõ quo caracteres sunt entia hñt talẽ excellẽtiã. si etiã ponerentur eiusdẽ spẽi illa improbatio q tunc non cẽnt simul ñ concluderet. illa enim ꝓpõ nõ est vera de relationibus ẽt realib⁹ ⁊ sicut dictũ ẽ supra di. 6. q. 2. caracterẽ ñ opz ponere formã absolutã. Ad 3^m dico q in ꝓmitiua eccl̃ia erãt pauci credẽtes. ⁊ ideo pauci ministri sufficiebant ad dispẽsandũ eis eucharistiã. ⁊ iõ nõ oportuit tẽ ministros in singulis gradib⁹ instituí. post aũt mltipli cata ẽ fides. ⁊ ẽt cõcomitabaẽ deuotio ad cõicãdũ quotidie: ⁊ tũc fuit necessitas hñdi multos ministros ad singula ministeria ad eucharistiã ptinẽtia. ⁊ iõ tũc i eccl̃ia multos ministros i singulis gradib⁹ instituit. Hec tñ tunc de nouo instituti sunt illi ordines. imo magr̃ in littera dicit q xp̃s act⁹ singuloꝝ ordinũ in seipso exercuit ⁊ ẽt antiqt⁹ ꝓfigurabant in qbusdã gradib⁹ eorũdem tibus eis in lege mosayca. sed ordines ab antiquo instituti tũc qñ multiplicat⁹ est numer⁹ fideliũ collati sunt ministris quos ꝑus nõ oportuit cõferri alicui qz nõ fuit ꝑus necessariũ eius ministeriũ. Nec ẽ ẽt rõ q̃re mõ i eccl̃ia non sũt in singulis ordinib⁹ determinati ministri. qz ⁊ si modo est mmltiplicata multitudo fideliũ: tñ ẽ i mutata letitia deuotiõis. vñ multi vix semel in ãno volũt cõicari. ⁊ iõ circa eucharistiã dispẽsandã nõ opz mõ tot ministros assistere. Et ꝓpter hoc q̃ttuor ordines nõ sacri sil' cõferunt ita q nullus ẽ deputat⁹ ad ministrãdũ in gradu iseriori q̃si ille sit sibi ꝓpr̃⁹ ⁊ alius alii.

Ad aliud dionysii isidori ⁊ canonis pz ex dictis in. 2. articulo. Qui enim negãt eẽ patũ eẽ ordinẽ exponũt eos accipe sacr̃m ꝑ sacr̃ali. Ad 4^m nego ꝑmã tõsurã eẽ ordinẽ. ⁊ cũ dicis ẽ signũ sacre rei. ſc̃n. nõ ẽ signũ ꝓacticũ efficax rei sacr̃alis. i. gr̃e quõ intelligendũ ẽ sacr̃m esse signũ sacre rei. vt dictũ ẽ di. j. q. 2. Ad 5^m dicit ibi de ꝓuilegio clericali nõ valet qz laycus conuersi in religionem gaudẽt ꝑuilegio clericali. ⁊ potuit legislator illud ꝑuilegiũ dedisse ꝑncipi vel alicui implicite layco. falsa ẽ igitur illa ꝓpõ q illud ꝑuilegiũ est ꝓpriũ ordinato.

Ista est distinctio xxiiii. huius q̃rti libri.

In qua magr̃ postq̃z supius determinauit de sacramentis que ordinantur ad remediuz vni⁹ persone. Hic determinat de sacramentis in remediuz totius eccl̃ie. Et diuiditur in duas partes. ℙrimo determinat de sacramento ordinis. qđ ordinatur ad gubernationem eccl̃ie ⁊ spiritualez multiplicationem.

Fabian⁹

Secūdo de mfimonio qđ ordinaꝫ ad multiplicatōem fideliū nālē. Secūda pars incipit in .26. di. ℙrima ps adhuc diuidit in duas ptes. In ꝑma determinat đ sacramēto ordinis. In secūda pte de cōferentib⁹ hoc sacrꝫ ꝛ de suscipiētib⁹. Secūda ps in .25. di. icipit. In ꝑma pte tria facit. ℙrimo enim numerū sacramētorum ordinum ꝓponit. Secūdo officia ꝛ dignitates ꝛ que ordies sequunt subdit. Tertio quādam salubrē ammonitionē subiungit. ℙrima ps vsqꝫ ibi. Sunt ꝛ alia que. Secūda vsqꝫ ibi. Dis breuiter tractatis. Tertia vsqꝫ ad finez dis. In spāli sntia magri stat in trib⁹ ꝓpōnib⁹ quaruꝫ ꝑma est hec. Septez sacros ordines xp̄s in semetipso exhibuit ꝛ istos vniuersali eccl̄ie obseruādos religt. Hāc magr̄ insinuās ꝓponit ꝑmo q septē sunt gradus siue ordines eccl̄iastici, s. hostiarii, lectores, exorciste, acoliti, sbdyaconi: dyaconi: ꝛ sacerdotes, quoꝝ oīa officia xp̄s in semetipso oñdit ꝛ corpi suo. s. eccl̄ie hos ordines seruādos religt. Sunt aūt septē ꝓpter septiformē, s. gratiā spūs sci cuius gr̄e q nō sunt ptic̄ipes indigni ad gradus eccl̄iasticos accedūt. q vo pūsꝫ ad hos ordines accedant hāc gr̄am hūt in ipsa ꝓmotione ampliorē accipiūt Ex quo ꝑz huius sacr̄i effectus. Di aūt ordines ꝓpter sui dignitatē dignos reqrunt ministros. Ex quo patet suscipiētiū cōditio. ℙostea dicit q hos ordines ꝓcedit clericalis tonsura, que qdē corona regalē dignitatem significat. q: vo in summitate capitis nudatio erectionem mentis ad deū per cōtemplationē designat. vsus autez huius tonsure initiū habuit a nazareis quoꝝ rituī paulus xp̄iani imitati sunt. Dēs vo in ordinib⁹ constituti clerici vocant q: in sortē dn̄i ꝛ hereditatē sunt admissi cleros enim grece sors vel hereditas latine dicit. vl q: oēs diuino seruitio sunt mācipati. ℙostea de hiis ordinibus determinat singillatim incipiēs ab hostiariis q sunt ꝑmi inter ordines gradus de qb⁹ quattuor determinat. ℙrimo figurā q: figurati sunt in veteri testamēto per ianitores q custodiebāt tēplū ne ingredereē in illud imūdus. Secūdo nois rōnē sue officiū. dicunt enī hostiarii q: ꝑsunt hostiis tēpli vt dignos recipiāt ꝛ idignos excludāt. Tertio ordinādi modū q: in eoꝝ ordinatione dant eis claues ab epo cū determinata forma v̄borꝝ que eps dicit. s. Agite tanqꝫ deo rōnē reddituri p rebus q̄ clauib⁹ istis recōdunt. Quarto institutionē q: xp̄s hoc officiū exercuit quādo vendētes ꝛ emētes de tē plo eiecit. Unde ꝛ ipse de se dicit. Ego sum ostiuꝫ p qđ ostiariū designat. ℙostea dicit de secūdo ordine. scz lectoꝝ de quo ser determinat. ℙrimo nois rōnem q: dicunt a legendo. qui etiam pronunciatores vocantur q: pcul auditorū aures eoꝝ vor adimplet. Secūdo officium q: ad eos pertinet ꝓphetias ꝛ psalmos legere ꝛ eadem populis p̄dicare. Tertio ordinandi modus in ordinatione librorum diuinarū lectionū ab epo accipiunt cum determinata forma verboꝝ. s. accipe ꝛ esto verbi dei plator habiturus si fideliter adimpleueris partem cum his q bñ verbum dei' administrauerunt. Quarto conditionem, quis qui ad hunc ordinem assumitur debet scientia litterarum esse instructus vt distincte legat ꝛ sic possit auditoribus ꝓdesse. Quinto institutionem q: hoc officiū xp̄s adimpleuit qñ legit illud esaie, spirit⁹ dn̄i super me, vt habet Luc. 6. Sexto p̄figurationē qa p̄figuratū ꝛ nunciatū est hoc officiū in ꝓphetis q̄bus dicit. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocē tuam. ℙostea determinat de tertio ordine. s. exorcistarū. de quib⁹ qnqꝫ determinat. ꝑmo nois rōnem, dicuntur enim exorciste quasi adiurantes. Secundo officium q: ad eos ptinet p exorcismos suos demones ab obsessis fugare Ñ ꝺ̄bēt mundi esse qui spiritibus imūdis imperant Tertio ordinandi modū q: libꝝ exorcismoꝝ in ordinatione recipiūt ab episcopis cum determinata forma v̄borum. s. Accipite ꝛ habetote potestatē imponēdi manus super energuminos ꝛ catheccuminos. Quarto institutionē q: dn̄s hoc officio vsus est qñ salivam oris sui tigit aures ꝛ linguam surdi ꝛ muti ꝛ demoniacos mundos sanauit. Quinto figuraꝫ q: a salomone videtur hic ordo primitus descēdisse q quēdā modū exorcizandi inuenit que demones adiurati ab obsessis pellebantur corpoꝛibus. Unde ꝛ hoc officio mācipati exorciste apud ideos vocati sunt. ℙostea determinat de quarto ordine s. acolitoꝝ de quo qnqꝫ determinat. ℙrimo nois rōnē dicunt enim acoliti grece ceroferarii: latine q: cereos portant ad signū letitie demonstrādum ꝛ ad figurandū verum lumen. s. xp̄m. Secūdo officiū q: ad eos ptinet luminaria portare ꝛ ꝑparare ac subdyaconis ministrare in ꝑparatione vinei vini ꝛ aque ꝑ eucharistia. Tertio ordinandi modum q: candelabrū cum cereo ꝛ vrceolum in ordinatione accipiuntur. Quarto institutionez q: hoc officio xp̄s vsus fuit cum dixit. Ego sum lux mūdi. Quito figurā q: huius figura p̄cessit in veteri testamento. in his qui lucernas candelabri continebāt. ℙostea determinat de qnto ordine. s. subdyaconoꝝ de q bus ꝑttuor determinat. ℙrimo nois rōnē, dicunt enim subdyaconi q: dyaconoꝝ ꝓceptis subiacēt. hi figurati sunt in veteri testamēto per nathinneos de qbus dicit paralipomenon q erant ministri leuitarū, vnde nathinei dicūtur quasi in humilitate dño seruiētes qđ subdyaconis ꝓuenit q sunt ministri leuitaꝝ. Secūdo officiū quia calicē ꝛ patenā portant, ꝓpter qđ mundiciā habere debent vt implēāt illud. mundamini q fertis vasa dn̄i sacerdotibus ꝛ leuitis ministrant ꝛ ornamentoꝝ altaris specialem curam habent. Tertio ordinandi modus qa patenam ꝛ vacuum calicem accipiunt ꝛ vrceolum cuz aqua ꝛ manutergium. Quarto institutionē q: xp̄s hoc officio vsus est qñ lintheo se ꝓcinxit ꝛ mittēs aquaz in peluim pedes discipulorū lauit ꝛ linthleo tersit. ℙostea determiat de sexto ord'e. s. dyaconoꝝ q sexto loco ponit ad pfectionē q̄ icis debet. De qbus quinqꝫ determinat ℙrimo nominis rationē. quia de tribu leui nomē traxerunt, dicuntur enim leuite. Unde primo in eis figurati fuerunt, dicunt enim grece dyaconi ꝛ ministri. Secundo officiuz, quia ipsis sacerdotib⁹ in sacramentorū dispensatione assistūt ꝛ ministant. noui enim testamenti predicandi habent officiū. Similiter enim leuite qui leuo humero stolā portant, q: labores huius vite, quā in leua portāt sicut in veteri testamēto. Duic ordini a moyse statutuz fuit que ad tabernaculū pertinebant portaret. Tertio ꝓditionez institutionis dyaconi. Apostoli enim elegerunt septē viros plenos spiritussancto. Unde septē solent esse in principalib⁹ ecclesiis qui etiam per septē angelos tuba canentes in apocalypsi significātur. quales aūt esse debeāt apostol⁹ ad thimotheū docet. qui ante quā ordinentur probari debent. vt sic ministrent nullū crimen habentes. Quarto ordinandū modū. q: in ordinatiōe episcopus eis manuz imponit Maz ꝛ apostoli dyacōibus quos elegerunt oratione premissa manus imposuerunt. ℙonit etiā stolā super leuū humerum Accipiunt etiaz dyaconi textū euangelij in ordinatiōe. Quinto institutionez. q: christus hoc officio post cenā vsus est quā do sacramēto sui corporis ꝛ sanguinis discipulis dispensauit. ꝛ qñ apostolos dormientes ad orationē incitauit. nā ad dyaconos pertinet premonere aures ad deū habere. ℙostea determinat de septimo ordie. s. oresbyterorū. de quibus sex determinat. ℙrimo enim nominis rationē. dicuntur enim presbyteri. i. seniores propter dignitatē ꝛ bonorē quē acceperunt. ꝛ quia moruz prudentia ꝛ maturitate cōuersationis in populo precellere debēt. Dicunt enim sacerdotes, vel quia sacradant. vel in sacris sunt duces vel quia sanctificant. Antistites vero dicuntur quia ante alios debent stare Secundo officiū q: ad sacerdotes pertiet ad sacramētum corporis ꝛ sanguinis conficere orationes dicere. ꝛ

dona dei benedicere. Tertio ordinãdi modũ q; in ordinatiõe eis manus iunguñ. patenã cũ hostiis. calice cũ vino accipiunt. ⁊ stolã que tenet vtrunq; latus q; ꝓtra aduersa ⁊ ꝑspera armis iusticie debent esse induti siue muniti. Quarto figurã. q; hic ordo in filijs Aaron fuit figurat⁹ ⁊ in. lxxij. discipulis quos xp̃s designauit quoruz vices p̃sbyteri in ecclesia tenent. tñ inter apostolos vnus princeps extitit. s. petrus cui⁹ successor est sũmus põtifex qui ẽt dr̃ papa. i. pater patruz. Quinto cõditionẽ. vñ apostolus ad thimotheũ ostendit qualis debeat eligi p̃sbyter vbi p̃sbyterũ noie epi designat.

Sexto officiuz q; xp̃s hoc officio vsus est in ara crucis qñ seipm obtulit. ille fuit sacerdos ⁊ hostia qñ post cenaz panez ⁊ vinũ in corpus ⁊ sanguinẽ suum mutauit postea dicit q; soluz duo ordines dicuñ sacri. s. diaconatus ⁊ p̃sbyterat⁹ ⁊ hos solos p̃mitiua ecclesia habuit. alios vo ꝓcessu tẽporis ecclesia sibi ꝓstituit. ex q⁹ pz ordinũ differẽtia q; quidã sunt sacri quidã non. Et dicit q; ordo dr̃ quoddã sacrũ per qd̃ specialis potestas traditr̃ ordinato. ⁊ hi ordines dicuñ sacramenta quia in eis sacramentũ ꝓfertur ⁊ significat. s. gra. ex quo patet ordinũ quedã cõuenientia. q; cñi in omnib⁹ buius modi gradib⁹ traditr̃ aliqua potestas spiritualis. iõ nomẽ ordinis omnib⁹ ꝓuenit. q; ẽt in omnibus cõfertur ⁊ significat sacramentũ. iõ omnes dicuñ sacri. Postea dicit q; quedã sunt noia que nõ ordinẽ sed dignitatẽ vel officiuz noiant episcopi põtifices patriarche ⁊ archiepisopi ⁊ metropolitani. Episopus. n. aut põtifer ẽ q; bz alijs intendere ⁊ p̃cipari q; ep̃us dr̃ a scopin grece qõ latine intendere dr̃ vñ ẽt episopi grece dicuntur latine speculatores. Mã speculator p̃positus in ecclesia dicitr̃ in eo qõ speculari debet mores ⁊ vitã populorũ infra se positorũ pontifex est p̃ceps sacerdotũ quasi via sequentũ. ipe enim summus sacerdos nuncupat. eo q; sacerdotes ⁊ leuitas efficit. Deinde dicit q; ordo episcoporum quadripartitus est scilicet in patriarchis archiepiscopis metropolitanis ⁊ episcopis. Patriarcha grece summus patrum interpretatur. quia p̃rinũ: idest apostolicum tenet locum. vt Romanus Antiocenus Alexandrinus. ⁊ sic de alijs. Archiepiscop⁹ vero summus est episcoporum. Et dicitur ab archos qõ est princeps. Metropolitanus dicitur a mensura ciuitatum quibus p̃eminet. Ibi nota q; archiepiscopoz p̃mates superius significasse videtur ⁊ metropolitanorum nomine quos nunc archiepiscopi dicimus. Secũda p̃positio est hec. Que sunt istorum ordinum officia clare patet ex iam p̃dictorum sententia. Hec patz ex p̃missis vt ipsamet exprimit propositio. Tertia propositio est hec. Ministri christi maiores qui p̃cellunt ordinis dignitate etiam p̃cellere debent vite sanctitate. Cuius rationem asserit vt plebs eis commissa eorũ imitatione semper proficiat. Addit etiam hinc vnde dicitur missa q; in ea mittitur hostia cuius commemoratio fit in sacrificio. q; missus celestis venit ad consecrandum eam. Et tñ in speciali.

De ordinatis ab hereticis.

Di. 25. S

Olet etiam queri si hereticiab ecclesia p̃scisi et damnati possint tradere sacros ordines: ⁊ si ab eis ordinati: redeuntes ad ecclesie vnitatem debeant reordinari. Hanc questionem perlexam ac

pene insolubilem faciunt doctorum verba q; plurimum dissentire videntur. Videntur .n. quidam tradere hereticos sacros ordines dare non posse: nec illos qui ab eis ordinantur videntur gratiam recipere. Dicit enim Innocentius arrianorum clericos non videri suscipiendos cum sacerdotii vel ministerii alicuius dignitate. quibus solum baptisma ratum esse permittit. quod in nomine patris et filii ⁊ spiritus sancti percipitur. Dicit etiam eos non posse dare spiritum sanctum quem amiserunt. ⁊ ordinatos ab hereticis caput habere vulneratum. ⁊ cum qui honorem amisit honorem dare non posse. nec illum aliqd accepisse: quoniam in dante nihil erat quod ille posset accipere. Tradit etiam venientibus ab hereticis per manus impositionem laycam tantum tribuendam communionem. nec ex his aliquem clericatus honorem. vel exiguum surrogare. Gregorius etiam dicit: sacrilegam esse arrianorum consecrationem. cum ex eorum manu communio percipitur. Cyprianus etiam dicit. Omnia quecunque faciunt heretici carnalia ⁊ inania ⁊ sacrilega esse. et eorum altaria falsa. et illicita sacerdotia. ⁊ sacrificia. ⁊ sacrilega, qui more simiarum que cum homines non sint formaz imitantur humanam. vultum ecclesie catholice ⁊ auctoritatem sibi vendicant. cum ipsi in ecclesia non sint. et cum sint sacrilegi: sacerdotium, administrant ⁊ altare ponunt. Cum nec sacrificari oblatio illic possit. vbi spiritus sanctus nõ sit. nec cuiquam dominus per eius preces et orationes prosit. qui dominum ipsum volauit. Gre. in li. 4. dialogo. Cyprianus mãtyr epi stola ꝑ hereti.

Hieronimus quoque asserit omnia que offeruntur ab hereticis contaminata esse in conspectu domini. quia licet sancta videantur specie sui. tamen quia contacta sunt ab illo qui pollutus est polluuntur omnia. Idem. Odit deus sacrificia hereticorum ⁊ a se proiicit. et quotiens in nomine eius congregati fuerint detestatur fetorem eorum. et claudit nares suas. Idem. Illi offerunt panem sacrilegum ꝛc. Leo etiam testatur extra ecclesiam nec rata esse sacerdotia nec vera esse sacrificia. Idem etiam dicit. Per crudelissimam vesaniam in alexandrina sede. omnem sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificii oblatio. defecit crismatis sanctificatio. et patricidalibus manibus impiorũ omnia se subtrahere misteria. Hiis aliisq; testimonis astrui videntur sacramenta ecclesiastica precipue corporis ⁊ sanguinis ordinationis ⁊ confirmationis per hereticos non posse ministrari. Hier. ſꝛ aggeum Idẽ ſup amos. Idẽ ſup oſee. Leo ad anatholiũ ꝓſtãtinopolitanum epm.

Auctoritates ponit que videntur premissis obuiare.

Econtra autem alii senti/ re videntur: q̄ ab hereticis etiam precisis sa cri ordines sicut ⁊ baptismus tradi valeant. nec ab hereticis redeūtes qui illic ordinati sūt ⁊ baptizati iterum ordinandi sunt sicut nec baptizandi. Unde Augu. De hereticis etiā dā natis quod quidam dicūt baptisma quod ac cepit non amittit qui recedit ab ecclesia ius dā di quod accepit amittit multis modis apparz inaniter dici. Primo quia nulla ostenditur causa cur ille qui illud baptisma amittere non potest ius dandi possit amittere. Utrūqz enim sacramentum est ⁊ quadā consecratione vtrū qz homini datur. illud cum baptizatur. ⁊ illud cum ordinatur. Ideo non licet in catholica ec clesia vtrūqz iterari. Nam si quando ex ipa p te venientes etiam prepositi pro bono pacis correcto scismatis errore suscepti sunt. ⁊ si visū est opus esse vt eadem officia gererent q̄ age/ bant non sunt rursus ordinādi. Sed sicut ba ptismus in eis ita in eis manſit ordinatio inte gra qz in precisione fuerat vicium qđ in vnita te pacis est correctum non in sacramentis que vbi cūqz sunt ipsa sunt. Et cū ipsi expedire vi detur ecclesie vt prepositi eorum venientes ad catholicam societatem honores suos ibi non administrent. non eis tamen ipsa ordinatiōis sacramenta detrahuntur. sed super eos manēt Ideoqz non eis manus imponitur ne nō ho mini sed ipsi sacramēto fiat iniuria. Sicut au/ tem in baptismo est ius quod p eos dari pos/ sit. sic in ordinatione ius dandi est vtrūqz qdē ad perniciem suam. Sed aliud est non habe/ re. aliud perniciose habere. aliud salubriter ha bere. Idem. De his qui ab ecclesie vnitate se parati sunt. nulla iam questio est. quin habeāt ⁊ dare possint. sed perniciose habent pernicio seqz dant qz extra vinculum pacis sunt neutri sacramento facienda est iniuria. Sicut non re cte habet qui ab vnitate recedit sed tamen ha bet. ⁊ ideo recedenti non redditur. Sicut etiaz non recte dat qui ab vnitate recedit ⁊ tñ dat. ⁊ ideo qui ab eo accipit venienti ad vnitatez nō iteratur. Idez. Aliud est non habere aliquid. aliud est non iure habere vel illicite vsurpare. Non ergo ideo non sunt sacramenta christi ⁊ ecclesie quia eis illicite vtantur. non modo he retici sed etiam omnes impii. sed illi corrigē/ di sunt ⁊ puniendi. illa autem sunt agnoscēda ⁊ veneranda. Item Grego. Quod dicitis vt qui ordinatus est iterum ordinetur valde ridi culosum est. Ut enim baptizatus semel iteruz baptizari non debet. ita qui consecratus est se mel in eodem ordine non valet iterum conse crari. His aliisqz auctoritatibus videtur asse ri in omnibus impiis etiam in hereticis pīci/ sis ⁊ damnatis christi sacramenta permanere cum iure dandi. possunt enim dare sed perni/ ciose. ⁊ quibus dederint non sunt iteruz ordi nandi. Que premissis ex opposito obuiare videntur.

Augu⁹. i li. ⁊tra epl̄am ad parme/ niā.

Greg⁹ Jo. raue nēsi ep̄o

Determinatio premisse contradictionis auctoritatum.

Hec autem quidam ita de terminat. Dicunt enim hereticos accepta sa/ cerdotali vel episcopali vnctione ab ecclesia re cedentes. baptismi quidem dandi ius retinē/ re. sed non habere facultatem tribuendi sacros ordines vel consecrandi dominicum corpus postq̄ precisi ⁊ damnati sunt ab ecclesia. Si/ cut degradatus episcopus non habet potesta tem largiendi sacros ordines. facultatem tam baptizandi non amisit. Quod vero August. ait intelligunt dictum de hereticis qui nō sen tentia ecclesie sed prauitate sensus sui a fidei ve ritate ac doctrine vnitate diuisi sunt. Qui licz tales sint ius tamen ordinandi ⁊ consecrandi habent. ⁊ qui ab eis ordinantur ante manife/ stam precisionem etiam si cum eis aperte exie rint ⁊ sententia ecclesie damnati fuerint. tamē si redierint iterum ordinandi nō sunt. Et vbi cūqz legitur de ordinatis ab hereticis q̄ seruatis eis ordinibus ministrare valeant. vel ite/ rum ordinandi non sunt. de huiusmodi acci/ piendum dicunt. Nam postq̄ precisi fuerint ⁊ damnati iudicio ecclesie ius ordinandi ⁊ cō secrandi eis detractum asserunt vt degradatis vel excommunicatis. Alii vero dicunt sa cramenta ab hereticis ⁊ precisis secūduz for/ mam ecclesie celebrata vera esse ⁊ rata. quia re cedentes ab ecclesia: ius dandi ⁊ consecrandi non perdiderunt. ⁊ qui sic ab hereticis ordinā tur cum redeunt iterum ordinandi non sunt. Que vero ab hereticis aliter quā in ecclesia fi/ unt falsa sunt ⁊ inania. ⁊ qui a talibus ordina/ ri videntur non munus sed vulnus accipiunt Et scōm hanc differentiam varie de his lo/ quuntur doctores. Quidam vero dicunt ea/ dem sacramenta ab hereticis precisis posse ce lebrari que a catholicis si ab illis forma eccl'ie seruetur. ⁊ ab eis celebrata vera esse ⁊ rata quā tum ad se. quātum vero ad effectum falsa esse ⁊ inania. Et in his q male tractāt ⁊ in his qui male suscipiunt iō irrita ⁊ falsa. qz qō ꝓmittūt ⁊ ꝓferre credūt nō tribuūt. Dānāda ēt dicun tur qz illicite dātibus vel accipiētibus sunt in iudicium. Polluta ēt dicuntur nō quātuz ad se ꝛz ꝓpter indignā hereticoꝝ tractationē. Jō Grego⁹. cōmunionem arrii vocat execratio nem. ⁊ innocentius bonosii ordinationē dā/ nationem nō q̄ ita in se sint. sed quia male dā tes vel accipientes tales facit. Sicut etiam Hiero. Sacrificia eorum panem luctus vo/ cat. nō quātum ad se sed quantū ad effectum.

Alioꝝ sentētia

Hiero⁹ ff Dist.

Viola. papa.

Nonnulli vero tradunt illos hereticos q̄ i ecclesia ordinati sunt ius ordinandi ⁊ cōsecrādi etiam cum separati fuerint habere. Qui vero in scismate vel heresi positi ab eis ordinati: ⁊ inuncti fuerunt illo iure carent. Ideoq; cum ordinare volunt vulnus potius infigunt quā gratiam conferunt.

De symonia vnde dicitur ⁊ quid sit.

De symoniacis vero non est ambigendum quin sint heretici qui tamen ante sententiam degradationis ⁊ ordinant et consecrant. Et lz simoniaci proprie dicantur qui instar simonis magi impreciabilem gratiam precio conducere volunt. ⁊ qui pro mini/esterio sacro precium recipiunt in modum gyezi. Gyezite vocandi sunt. omnes tamē ⁊ dātes ⁊ accipientes simoniaci dicuntur. ⁊ vtriq; eadem sententia percelluntur.

De his qui sciēter a simoniacis ordinant̄.

Differt tamen inter eos q̄ ordinantur a simoniacis scienter ⁊ eos q̄ ignoranter. Qui enim scienter a simoniacis se permiserint consecrari. immo execrari eorum cōsecratio omnino irrita est. Qui vero ordinantur a simoniacis quos cum ordinantur nesciunt esse simoniacos: qui ⁊ tunc pro catholicis habentur. eorum ordinatio misericorditer sustinetur.

De his qui dicunt se emere corporalia: non spiritualia.

Si vero aliqui obiecerint se non consecrationes emere. sed res ipsas que ex consecratione proueniunt penitus desipere probantur. Nam quisq; horum alterū vēdit sine quo alteruz non habetur neutruz vendere derelinquit.

Distinctio simoniacorum.

Symoniace autem heresis tripartita est distinctio: Alii enim simoniace a simoniacis ordinantur. Alii simoniace a nō simoniacis. Alii non simoniace a simoniacis. Unde Nicolaus papa. Statuimus decretū de simoniaca tripartita heresi. idest de simoniacis simoniace ordinantibus vel ordinatis. ⁊ de simoniacis simoniace a non simoniacis. ⁊ de simoniacis non simoniace a simoniacis. Simoniaci simoniace ordinati vel ordinatores secūdum canones a proprio gradu decidant. Simoniaci etiam simoniace a nō simoniacis ordinati similiter ab officio remoueantur. Simoniacos vero non simoniace a simoniacis ordinatos misericorditer per manus ī positionem pro temporis necessitate in officio permittimus permanere. Quod intelligēdū est de his qui ordinantur a simoniacis ignorantes eos esse simoniacos. hos facit simoniacos non reatus criminis. sed ordinatio simoniaci.

Nicola. papa.

Alexander papa de his qui violenter a simoniacis vel ab hereticis ordinantur.

Similiter cum decernit alexander papa simoniacos omnino dānādos ac deponendos: subintelligenduz est nisi violenter quis attractus fuerit. De his enim et a quibuslibet hereticis violenter ordinatis dicit Innocen. q̄ possunt habere aliquem colorem excusationis si statim discedunt ab eis. et pessimo eorum conciliabulo renunciāt.

De etate ordinandorum ita decreuit Nicolaus papa.

Sacri inquit canones san/xerunt vt subdyaconus non ordinetur ante xiiii. annos. nec dyaconus ante. xxv. nec p̄sbyter ante. xxx. Deinde si dignus fuerit ad episcopatū eligi potest. quod nos etiam pari modo seruare iubemus. Item Fabianus. Si q̄s xxx. etatis non impleuerit annos nullo modo presbyter ordinetur ⁊ si valde sit dignus. q̄a ⁊ ipse dn̄s. xxx. annorum baptizatus est. ⁊ sic cepit docere.

Fabian⁹

c **Irca hanc distin/**ctionem. 25. quero de suscipiente ordines duas q̄ones. Prima est: vtrū pena canonica impediat a susceptione ⁊ collatione ordinū q̄ nō excōicat⁹ vel irregularis si attētet ꝯficere: cōficit ergo a sili ep̄us excōicat⁹ vel irregularis si attētet ordinare ⁊ facere q̄d facit ecclesia ordinat. ⁊ iste qui suscipit si intēdit ordinari ordinat̄. ꝯn̄tia pz per locū a sili q̄ simile videt̄ hincide ⁊ etiam per locū a minori. q̄ q̄d nō impedit executionē actus nobilioris nō videt̄ impedire excusationem actus minus nobilis. Preterea irregularis non excluditur a ꝑceptione alioꝝ sacramētorum q̄n si intēdat recipere recipit. nec ergo istius cōsequentia pz a simili. antecedēs patet q̄ irregularis pōt accipere sacramētuz penitētie. Alioq̄n precluditur sibi salus. Preterea nulla pena canonica magis excludit ab aliquo gradu vl̄ actu eccl̄iastico q̄ heresis. sed heresis non excludit ab ordine. vt habetur i. q. i. q̄d q̄dem. Oppositu z. i. q. i. decetero. ⁊ c. proximo. symoniacos oīno damnam⁹. ⁊ post talē susceptionē vel collationem irritam decreuimus. Et. c. si q̄ sciēter se a symōiacis ꝯsecrari: imo execrari ꝑmiserint: eorūq; ꝯsecrationē oīno irritam decreuim⁹ Preterea ecclesia potest dare potestatem conferendi ordines: vt patet: q̄ consecrandi episcopum. ergo potest auferre. ergo aliquam penā canonicā pōt insigere ep̄o propter quā nō possit cōferre ordines.

Pretere a ecclesia illegitimat personas ad contrahendu matrimoniū: ita q si attētāt nihil faciunt: ergo multo magis pōt reddere episcopū illegitimū ad actū spiritualez. ita q si attentet nihil facit. cōsequentia pbaf: q magis videf subesse ecclesie illa que sunt de iure positiuo q̄z que sūt de iure naturali z diuino. sed quecunq; ordinatio ecclesie per istas dignitates episcopatus z huiusmodi videf pertinere ad ius positiuum ecclesie: saltez a deo nō vī esse de le. nature z diuina sicut matrimonium.

In ista questione p̄mo est videndū de penis canonicis de quibus querit questio. Secundo qualiter excludāt ab ordinis collatione vel susceptione. Circa p̄muz pena canonica vt intelligim⁹ in proposito est pena inflicta per canones prohibēs vl arcēs punituz ab aliquo gradu ecclesiastico qui alias sibi liceret. Hoc vltimū addif: q: si al's nō liceret sibi ñ est pena q: nō est pena laico q nō possit cōficere. q: hoc alias sibi nō cōpetit: sed sacerdoti ordinato pena esset dixi autē secundū canones: q: siue a canone inf ligaf siue a iudice z nō a canone tamē ad hoc vt sit iusta debet; scōm canones infligi. Dixi aūt prohibēs vel arcens. quia pena de qua loquimur vel intelligif artare tanq̄z prohibito tiñ vel si aliquo modo vlterius de q⁹ dicef in secundo articulo iste modus continef sub arcere vel artare. In speciali septem sunt huiusmodi pene canonice videlicet depositio: degradatio: infamia irregularitas: excōmunicatio: interdictuz: suspensio de istis per ordinē z singulis in se: z qualiter incurrunt z quali remedio remittunt: z cōparando eas ad inuicem secundū grauitatē z permanentiā. Prima. s. depositio est maxima: q: totalis amotio a statu clericali. z si degradatio sit amotio ab omni gradu clericali. tūc. iō ē depō z degradatio. si aūt degradatio sit depositio tiñ a determinato gradu. reseruato tiñ gradu alio sic a sacerdotii gradu tñ remanet gradus clericalis. tunc degradatio est quedā partialis pena respectu depositionis. Sed quō deposit⁹ amouef a statu z gradu clericali. Rndeo nō. q̄ caracter ordinū sibi tollaf. nec p ꝓñs ordines suscepti. sed tollitur licētia exercendi actū cuiuscūq; ordinis. z ēt priuilegiū illud qō cōpetit ordinatis. vñ talis tradif curie seculari ita q z quātum ad actus eccl'iasticos. z quātū ad tutelā personarū ecclesiasticarū z quātum ad forum totaliter excludif de numero ꝓsonarū ecclesiasticarū. Ista pena qualr infligitur

Rndeo nunq̄z a iure sed p̄cise infligēda est a iudice, forma aūt ꝑm quā infligenda est habef extra de penis. degradatio. est hodie in. 6. li. Hāe aūt propter q̄s infligēda ē sunt pctā enormia. vtpote heresis: scisma: reuelatio cōfessionis. De p̄mo extra de hereti. ad abolendā. De secūdo extra de scismaticis. ad scindēdos. in 6. li. De tertio extra de peni. z remiss. ois vtriusq; sexus

Qualiter remittit ista pena, Rndeo nō nisi per restitutionē in integrū ab eo q pōt restituere q ponif soluf papa quāuis legitime depositus nō legaf postea restitutus. Secūda pena est infamia que est stat⁹ lese dignitatis q̄ntū ad vitā z mores. sicut fama est status ille se dignitatis quantū ad vitā z mores. Hec aūt lesio diuersimode incurrif. Vbi sciēdū q nō est idē ee infamē z infamatū. Infamatus est q de crimine aliquo publice accusatur. Infamis aūt nō est ꝓpter talē impositionez criminis. sed vel p crimē publicū publice cōmissuz. vt forte z publice purauit vel qd cūq; aliud crimē publice cōmisit ꝓpter qd ius determinat aliquē forē infamez vel q: a iudice cora quo pbaf crimen eius iudicaturi famis. ita q ois infamis est publice notat⁹ de crimine q ius punit pena infamie. sed q̄q; nō est in iudicio de hoc cōuict⁹. z tūc est infamis tñ a iure z nō a iudice. q̄ q; conuict⁹ z tali pena a iudice punit⁹. z tūc est vtroq; mō infamis a iure z a iudice. Ex istis p; secūdū qualiter infamia cōtrahaf. p̄ma enim infamia cōtrahif ex ꝓpositione criminis infamatoris. Secūda incurrif a iure: vel a iudice puniente tale crimen tali pena. Sed que est cā ꝓpter quā incurrif infamia, secundo modo.

Rndeo. 6. q. i. q sunt. Dēs infames ee dicimus quos leges seculi infames appellāt. q̄ ille leges seculares punientes crimen infamie sunt canonice z ille leges babētur. ff. de his qui notant infamia. per totū. Qd remediū cōtra istā penā. Rndeo cōtra infamiā p̄mo modo q̄n aliqs est infamat⁹ est purgatio canonica. vt bī extra de purgatione canonica. extuarū. Illa enim purgatio totaliter tollit illā infamiā vel infamationem.

Contra infamiā 2° vel 3° q̄ quasi est eadē lz a diuersis iure z iudice nō est remediuz nisi; restō in integrum ab eo q pōt sic restituere. extra de testib⁹ testimonium in glo. arcef. Ista pena est simplr grauior q̄ctum ad vitā ciuilē q̄z depositio nisi depositio includat istā. quia ꝓhibet ab oi actu legitimo ēt post actā ꝓniam q: talis ꝓsona vilis est. extra de regu. iur. infamib⁹ porte dignitatis patere nō debēt. Tertia pena ē irregularitas. z ista ē inhabilitas ad susceptionē z executionez actuum ordinū. Ista incurrif frequēter a iure q̄uis posset aliqn infligi a iudice ꝑm iura. incurrif aūt a iure ex q̄busdam criminib⁹ z ex q̄busdā nō criminibus. z ex q̄busdam q̄ q̄nq; possunt ee crimina. q̄nq; non crimina. Ex criminibus q̄ttuor pertinētib⁹ ad ordines vel actus eorū: quoz vnū ē symonia. aliud furtū in ordine. tertiuz ministeriū in ordine non suscepto. quartū cōtumacia in nō seruādo penas ecclesiasticas. Symonia vel pōt ee in ordine vel in bñficio. q̄ si in ordine z sciēter ita. s. q ordinat⁹ sciat se symoniace ordinari solus papa dispēsat. extra de symonia nobis. z. i. q. i. vt argutū ē ad oppo^m Ex quo enim legislator cōsecrationē eoz oīno nō irritat sibi soli cōuenit relaxare. si aūt ēignoras ignorātia inuincibili. vtpote alius de quo penit⁹ nesciut ꝓcium dedit. sciz pater vt ordinaretur nō efficif irregularis nisi si post q̄z ꝓstiterit sibi exequatur actū ordinis sic suscepti. vñ postq̄z sibi cōstat de ordine sic suscepto suspēsus ē ab actu illius ordinis quousq; a tali suspēsione libereī.

Symoniacus aūt in bñficio nō sic grauiter punif. tamē ex quo sibi cōstat q symoniace illud obtinuit tenetur resignare z toto tēpore quo, tenet inuste tenet z teneī ad restitutionē oīum que percepit. hec ꝓbantur extra de symonia in diuersis capitulis. De furto in ordine distinguo: q: aut ꝓhibetur per excōicationem ne quis accedat nisi de illo episcopatu z ad p̄pus legitime examinatus z recept⁹. aut nō est talis excōicatio vel ꝓhibitio in vtroq; casu furtiue se ingerēs est irregularis. sed in p̄mo indispensabiliter nisi per papam. in secūdo dispensabiliter per episcopū. probatur extra de illo qui furtiue ordines suscepit in primo. ca. z. 2. in tex. z in glo. De tertio crimine q ad ipsum sequatur irregularitas. habetur extra de clerico non ordina. ministrante. per totum.

De quarto habetur extra de clerico excōmunicato vl' deposito ministrante. per totum. Et hoc intellige maiori excōmunicatione. quia vt habetur ibidem in eodem c. lz in maiori excōmunicatione celebrans grauiter peccat: nullius tamen irregularitatis notam incurrit. Intellige etiam postquaz sciuit se esse excōmunicatum. si enim haberet ignorantiam inuincibilem non teneretur cauere ab actibus ordinum. nec exercendo illos incurrit irregularitatem. vt habetur ibidem extra apostolice. in glo. vtpote siquis excōmunicauit alium per litteras. z a tempore sigillationis littere voluit eum statim esse excōmunicatum, ille non teneī se habere pro excōmunicato quousq; littera ad eum peruenerit. Si autem non sit ignorantia inuincibilis nec omnimoda incertitudo vt per famam; vel rumorem publicum deuenerit ad eum pena de excommunicatione irregularis est. licet cum eo mitius agatur. Probatur extra de

clerico excõicato inter corporalia. Sic etiã si nõ seruet pena interdicti vt habet extra de excess.prela.& eorum subditor.tanta. Tñ illud capl'm bene posset exponi. Segtur etiã non seruantẽ suspẽsiones. vt habet extra de sñia & re iudi.li.6.cum eterni.& extra de sentẽtia excõicatio.cum medicinalis. Segtur etiã irregularitas circa non crimina. vtpote seruitutẽ di.54.& extra ð seruis nõ ordinãdis per totũ.rõ aũt q; seruus ẽ possessio dñi:& ideo nõ debet ab eo auferri ipso inuito. Quãdo aũt ordinat' fit inhabilis ad quoslibã act' seruiles. q; si de facto fuit ordinat' dño inscio nec de nouo cõsentiẽte dz sibi reddi.tñ dñs nõ dz eũ actib' decedẽtib' ordinem suũ applicare.sed dz seruire dño suo in actib' decedentibus statũ suum. Segtur ẽt illegitimatũ.extra de filiis pbytero.nõ ordinãdis.c.j.&.2.& rõ q; presumunt imitatores paterne incõtinẽtie tales psumuntur ẽt male morigerati q; male educati.tamen cum eis satis faciliter dispẽsatur. vnde bñdictus vndecimus cum quodã tali sine dispẽsationẽ ordinato & in ordinibus ministrãte postea faciliter dispẽsauit sicut ipse vidi bullã dispensationis. Segtur etiã tertium non crimẽ.s.turpẽ vel enormẽ mutilationẽ vel infirmitatem.vt habetur extra de corpore vitiatis non ordinandis.Expositi.&.55.di.de bñte oculũ erutũ.& extra de clerico debilitato.q; si nõ sit deformis nec ipse fuerit i culpa illius mutilationis nõ excludit.vt habet dist. 55.sigs a medicis.& duob'.c.sequẽtib'. Si aũt fuerit in culpa vt si seipsum mutilauerit vt ibidẽ habet.sigs absciderit.cũ tali vt dispẽsetur. Vnde Nicolaus q̃rt' cum difficultate magna dispẽsauit cum quodã tali q̃ uis religioso. Cõsiliˢ est dicẽdum de infirmitate enormi vel nõ enormi. Sequunt ẽt duo que q̃q; possunt ẽe cum culpa.quãdoq; sine culpa. videlicet homicidiũ & bigamia.sub homicidio cõtinetur mutilatio actiua: enormis alterius bois.& de ista mã habet extra de homicidio volũtario & non voluntario.&.55.di.c.vltimo.& 50.di.c.miror.& hoc est ppter horrorẽ sanguinis effusi. vnde etiã dauid.nõ permisit deus edificare domũ noi suo multo sanguine effuso.& ff.7.sed de hoc distingue de volũtario & inuolũtario.volũtariũ nunq; dñletur nisi per baptismũ.& tũc est rõ cõgrua.q; tũc non amplius habet horrori iam nouus hõ fact' per baptismum. Si aũt simplr est inuolũtariũ vtpote alius irruit in gladium istius in nullo nocet di.58. Si autẽ inuolũtariũ pm qvtpote nõ potuit euadere mortẽ nisi occideret irregularis ẽ ibidẽ di.58.de bis.sed facilis ẽ dispẽsatio.si aũt est casuale & dedit opam rei licite & adhibuit debitã diligentiã nullã penam incurrit. altera illarũ ꝯditionũ ptermissa incurrit penã. De bigamia que simplr inducit irregularitatẽ vt dicet inferius in mã de mrimonio di.33.q.2.habet extra de bigamis.

Quarta pena est excõicatio de qua qd sit dictũ ẽ di. 19.5.articulo solutionis.& hoc de excõicatione maiori que est simplr excõicatio.minor sigdẽ non est excõicatio nisi pm qd.q; pm quid excludit a cõmunione fideliu̇m puta in sacramẽtis. Vnde etiã aliter excõicatio incurritur pz q; quãdoq; a iure quãdoq; a iudice. Et quidem a iure q̃lib; erat possibile dicere numerũ.imo erat paruus numerus quando fuerũt decretales compilate sub Gregorio.9.sed hodie qs numerare sufficiat et cũ crescãt in infinitũ crescentibus moribus capitum.non oportet circa hoc mẽbranas nos implere.hoc tamẽ di & co' q; nec a iure nec a iudice debet infligi nisi pro peccato mortali:nec pro quocũq; sed graui cum quo etiã cõcomitatur cõtumacia.q; quãdiu aligs est paratus satisfacere pro culpa & audit ecclesiã quare bñdus est sicut ethnicus & publicanus cum pm rpm pena ista infligat'.q. vltima.illi qui nõ vult audire ecclesiã qui est finalit' ptumax.qs aũt sit minister iuris inferendo hãc penam dictũ est supra dis.19:vbi pus.q; ad simpliciter excommunicãdũ nullus est nisi cui subsunt oẽs fideles.ꝯ nec aligs alius nisi vt cõmissarius auctoritate illius.

Qualiter relaxat'. Respondeo q; per absolutionẽ factam ab illo qui excõmunicauit si est excõmunicatio a iudice vel a superiore eius. Si aũt est a iure per absolutionem eius cui⁹ pcedit.nec hoc solum vt dicũt multi sed per absolutionẽ cuiuscũq; sacerdotis quãdo legislator non reseruauit sibi istam absolonem.& probant per capitulum extra de sentẽtia excõmunicationis nuper. sed illa probatio parum cogit.q; non sequit' ille nõ reseruat.ergo concessit loquendo de forma cõmuni etiam pm iura.q; posse absoluere cadit sub illa regula. Quod non est concessum videt esse prohibitum q; non competit alicui absoluere a sententia superioris nisi a superiore sit sibi cõcessum. Cõparando aũt istã penã ad pcedentem hec simpliciter est grauior quãtum ad extensionem q; excludit ab omni cõmunione alias licita.illa tantum ab his que pertinẽt ad ordines vel actus ordinum.sed ista reputatur leuior q; facilius remittit'. sed hoc est ad oppositum. Ista enim facilius remittitur q; grauissima est a pluribus excludit. Ille aũt due pene.s.irregularitatis & excõicationis pñt esse & publice & priuate.& q° ad hoc q; possunt esse priuate sunt minus graues ẽ alterutra duarũ pcedentiũ:que due simpliciter sunt publice. Quinta pena est interdictum que est artatio a quibusdam actibus ecclesiasticis exercẽdis. vel ab assistẽdo gbusdã talibus.Et ista pena aliquãdo possit infligi loco & nõ persone.quãdoq; pone & non loco.quãdoq; vtriq;.& sicut infligit' ita est seruanda. tamẽ vt ẽ distincta pena a ceteris frequentius infligit' loco & non ponis nisi dum in loco sunt vt.s.in tali loco nõ liceat celebrare solẽniter diuina nec alios interesse.Et ista pena interditti.quãdoq; cõtrahit' a iure quãdoq; a iudice a iure occurrit exẽplum de receptantibus vsurarios extraneos extra de vsurariis vsurarũ voraginẽ.& est bodie in.6.li.& ppter polutionẽ ecclie sanguinẽ vel semẽ a iudice ppter cãs inumeras ꝙuenientius ppter iobedientiã cõem populi terre relaxat' per illum q posuit interdictũ quãdoq; etiam relaxat' in certis casibus a iure.vt patet extra de sen.ex.alma mater ecclesia.& est bodie in.6.li. Sexta pena est suspẽsio que est ꝓhibitio ab aliquo al's ꝙueniente.& hoc ad tẽpus.in hoc distinguitur ista pena spãliter cõtra alias.hec aũt est multipler: q; quedã est suspensio ab officio.quedã a bñficio.q̃daz ab ingressu ecclesie et vltra q̃q; incurrit' ipso iure. vt habet extra de sen.& re iudi.cum eterni.& extra de sen. excõ.cum medicinalis.& etiã in suscipiẽdo ordines ab epo qui renũciauit loco & dignitati talis q; executionẽ nõ bz executionẽ non cõfert.& ita si ordinẽ cõfert suscipiens tamen executionem non habet.ideo est suspẽsus ð hoc.i.q.7.daybertũ.& extra de ordina.ab epi.q renũ. c.i.in glo.similiter de ordinato sciẽter symoniace vt dictum est supra.frequẽter aũt infligit' a iudice nunc illa nunc ista. Tollitur autem per relaxationem factam talis suspẽsionis ab eo qui eam tulit vel a superiori eius.

De secundo articulo principali

certum est de q̃q; penis vltimis q; non prohibent a collatione vel susceptione ordinũ de facto: vt probatur per Aug.i.q.1.q; qdam.& est ratio q; cum illis penis põt stare ratio ministri & suscipiẽtis & intentio & alia necessaria hincinde.de iure autem ꝓhibent ita q; illicite attẽretur contrarium hoc fit.quod intendit ratio autem istius negationis est: q; ecclesie collata est potestas ordinandi sibi ministros.vt colligi põt ex illo vbo pauli.primo ad corinth.2. vbi describitur: quales debent dyaconi ordinari. De pma autem pena.s.degradatione maxime si fiat circa episcopum dubium est vtrum excludat a conferre ordines de facto,sed p & cõtra bz.q precedente articulo secundo.

Ad argumenta ad primuz

concedi põt quãtũ ad gnoz penas p̃mas. sed si teneatur quantũ ad sextam penã q̃ eps depositus simpliciter si est eps. tunc quo ad illũ casum negãda est similitudo ꝛ ꝯsequentia. qz caracter sacerdotii tolli non põt. nec p ꝯsequens sacerdotiũ sicut epatus. Ad aliud nõ sufficit intẽtio nisi sit minister idoneus qualis nõ est depositus p̃m illam opinionez. Ad tertiũ non est simile qz penitentia est sacr̃m generale. ꝛ ideo ab illo nullus excludit. nec de facto. nec de iure. alia sacramẽta que includũt aliquid excellẽtie bene possunt alicui negari ꝓpter delictum hoc exigens. Ad illud de hereti verum est q̃ non excludit de facto sed de iure excludit si talis etiam nõ sit cõdẽnatus. Si vero sit p̃cisus ꝛ condemnatus ab eccl'ia non cõfert ordines si epatus nõ sit ordo ꝛ possit simpliciter auferri sicut haberẽt respondere illi qui tenent epatum eẽ non ordinẽ. sed quãdam dignitatem additam super ordines que ad iurisdictionem magis spectat.

Ad argumenta in oppositũ

Ad p̃mũ cõcedo q̃ symoniaci ordinatio est irrita ꝯz tum ad executionẽ tĩ ordinẽ recipit. ꝛ iõ non indiget ni si vt eius suspensio relaxet. Ad secũdum: cõsequentia nõ tenet qz ministro eccl'ie datum est vt sit minister in cõferendo nõ in auferendo. Ad tertium tangẽt inferius di. 33. quomodo eccl'ia põt personas illegitimare: ꝛ sic inhabilitare ne sint idonee ad cõtrahẽdum mr̃imoniũ. sed hic ex quo collatus est caracter nõ est sil'r potestas ad auferendũ illis. Et cum arguit q̃ est illud magis p̃m legem nature ꝯz istud. verũ est vt mr̃imoniũ cõtractũ sit ratũ. sed nõ vt quecũqz p̃sone nullo obstãte impedimẽto possint illud matrimoniũ ꝓtrahere. magis. nest, de lege nãe: q̃ illud qõ deus impm̃it nature qõ non repugnat peccato nec formaliter nec tanꝯ cause demeritõie ppetuo remaneat in anima. ꝯz q̃ quicũqz ꝛ quecũqz sint habilis ad cõtrahendũ matrimoniũ. Et ideo inhabilitatio illarũ personarũ ad istum actum nõ est ita contra legem nature sicut caracterem alicui impressum deleri.

Ecundo queroan

s seruus mulieb'ris aut etas puerilis impediat susceptionẽ ordinũ. q̃ ñ. Bala. 5. In xp̃o iesu nõ est seruus nec ꝯz liber: non est femina nec est masculus ergo nulla dr̃ia est inter feminã ꝛ masculũ in le. xp̃i. sicut nec circa seruũ ꝛ liberũ. ergo illõ sacr̃m le. euãgelice qõ potest masculus recipe ꝛ femia sicut seruus ꝛ liber.

Preterea di. 32. p̃byter. fit mẽtio õ p̃sbytera. ꝛ. 27. q. i. dyaconissam nõ debere ordinari ante 40. annos.

De etate ẽt puerili arguit qz nõ ꝓhibet alioz sacroz susceptionẽ vt baptismi ꝛ confirmationis. et videt potissime ad ꝓpositũ eẽ de cõfirmatione qz illud sacramẽtum dar̃ ad digne cõfitendũ fidẽ xp̃i. iste actus nõ potest cõpetere nisi adulto sicut nec actus ordinatiõis. ergo ꝛc. Oppo. 23. di. sacratas deo feminas vel mõachas sacra vasa vel sacratas pallas cõtingere. incẽsuz circa altare ferre platũ est ad aplicam sedem que oia reprehensione ꝛ vitupatione plena eẽ nulli recte sapiẽti dubium est cum oẽ ministeriũ mulieris vituperio plenum est. Preterea. i. coꝛ. 7. turpe est mulieri tondi. ergo ꝛt ordinẽ recipere. qz tonsura cõcomitat ordinẽ aliquẽ vt signũ signatũ. Preterea de vi. ꝛ ho. cle. sigs. ꝛ di. 32 clerici. ibi habet q̃ clerici non nutriãt comã sed tondeãtur. Preterea de etate puerili habetur in can̄. di. 15 subdyaconus nõ minus. 20. annoz ordinetur.

Hic breuiter dico q̃ exclu

di ab ordine vel ordinũ susceptione vel nõ posse suscipere ordines põt intelligi tripliciter. videlicet. vel nõ posse debite ꝛ honeste. vel nõ posse licite qz est cõtra p̃ceptum. vel nullo mõ posse ẽt de facto. ita q̃ si attentet fieri nihil fiat. Primo modo puer ꝛ nõ bñs discretionem nõ põt recipe ordines: qz non põt cum debita reuerentia recipe talẽ gradum qui confert in ordine.

Secũdo modo puer nõ põt recipe ordinẽ sacrum lz possit illo modo recipe ordines inferiores. Primũ ꝓbatur qz susceptioni ordinis sacri annexũ est votũ continentie. vt habet extra de voto cõtinẽ. li. 6. sed puer et nõ bñs discretionẽ nõ põt in istud votũ tacite vel exp̃s se. Secũdum ꝓbar̃ qz nõ inuenitur ꝓhibitio ar̃ pueros a susceptione ordinũ nõ sacroz. De ĩtio mõ non posse. dico q̃ istud nõ inuenit in puero. ꝛ hoc respectu cuiuscũqz ordinis ẽt sacri qz ptãs exequẽdi aliquez actũ vel gradus quo qs põt istũ actũ exercere. potest ratione p̃cedere actũ illum vel potentiã ꝓpinquã ad actũ illum. ordo nõ est nisi gradus disponẽs ad mĩstrãdum in determinato gradu ecclesiastico vt dictũ est di. p̃cedenti. ergo ille gradus põt competere aliter antecꝯ solutis impedimẽtis sit in potẽtia ꝓpinqua ad exercendum illũ actũ. nec ibi regitur cõsensus ad impressiõez caracteris sicut nec in minoribꝰ ordinibus. Istud tñ nõ posse tertio modo est in muliere qõ nõ est tenendum tanꝯ p̃cise per ecclesiã determinatũ. sed habetur hoc a xp̃o. nõ enim eccl'ia p̃sumpsisset totũ sexum mulieb'rem p̃uasse sine culpa sua actu q̃ posset sibi licite cõpetere qui ẽt ordinatus ad salutẽ mulieris ꝛ alioz in eccl'ia per eã. qz hoc ẽ videret maxime iniustitie nõ solum in toto sexu sed ẽt in paucis personis. Nũc aũt si de lege diuina licite posset cõpetere mulieri ordo eccl'iastic⁹ posset esse ad salutẽ ꝛ earum ꝛ alioz per eas. Et qõ dicit apostolus p̃ma ad thy. 2. docere mulierẽ nõ p̃mitto. intelligẽt de doctrina publica in eccl'ia nõ est dictũ apli tanꝯ stat tuẽtis. sed nõ p̃mitto qz nec xp̃s p̃misit cuius argumẽtum euidẽs accipit qz nec mr̃em suaz posuit in aliquo gradu ordinis in ecclesia cui nulla alia potuit vel non poterit in sctitate eqparari. Nõ aũt nãlis buic dicto cõsonat quam apls ad thymo. 2. innuit p̃ma. Nam natura nõ p̃mittit mulierẽ saltẽ post lapsum tenere gradum eminẽtez in specie humana. sigdẽ est dictũ sibi in penã peccati sui. Ben̄. 3. sub viri ptate eris. Contra hoc: vbi idem agẽs ꝛ passum eius dẽ spẽi: ibi ẽ idẽ effect⁹. sed eps est idẽ agens. ꝛ pono q̃ eodẽ modo intẽdat b ꝛ ibi vir ꝛ mulier. ꝛ alia viri ꝛ mulieris sunt passa eiusdem speciei. ergo si eps aliqd agente circa virũ anima viri recipiet caracterẽ. seqtur q̃ ipso idem agẽte circa mulierem ipsa idẽ recipiet. Respondeo maior est vera de agente inducẽte formaz ꝛ agente naturali. sed si voluntarie agat ꝛ contingẽter nõ est verũ q̃ idem agat. ꝛz potent non agere. Si autẽ non inducati: sed tñ facit quẽdam actũ ad quem alius inducat qui volũtarie induc̃it in illud passum in quo ꝓpinquo ꝓponit inducere. maioꝛ ẽ falsa. qz ita est in ꝓposito. Et istud argumẽtuz est bonum ad ꝓbandum q̃ minister nullũ actũ necessarium facit ad quem necessario seqtur effectus sacramenti. sed tñ cõtingẽter vt in pluribus ex pactione diuina.

Ad argumenta ad primum

dico q̃ quantũ ad gl'iam cõsequendam ꝛ ad gratiam hñdam non est distinctio in lege xp̃i inter feminã ꝛ masculum qz tantã gr̃am habere ꝛ tantã gl'iam attingere potest illa sicut iste. sed quantũ ad gradũ excellẽtem habẽdum in ecclesia bene decet esse distinctionem inter virum ꝛ mulierem in le. xp̃i qz hoc cõsonat le. nãe. Ad secũdum fortẽ in grecia vxoꝛ p̃sbyteri põt dici p̃lbyterissa: vbi sacerdotes vtunt licite matrimonio p̃ius cõtracto. sed apud nos latinos vbi castitas non solum cõiugalis sed simpliciter est ordini annexa: p̃sbyterissa

potest dici aliqua bona matrona vidua vel perfecta inter alias mulieres: vel forte in collegio illa que preest omnibus alijs vt abbatissa inter moniales. sed ista nō habet per hoc gradum altioꝛem ordinis. imo nec preeminentiaꝫ respectu alicuius viri. Cōsimiliter potest dici ad illud de dyaconissa. q illa cui cōpetit exordinatione abbatisse vel collegij legere omeliaꝫ in matutino pōt dici dyaconissa sed ille non est actus alicuius ordinis. Ad aliud potest dici vt dicit gratianus di. 4. in istis moꝛibus vtentiū in cōtrariū non nulle leges abꝛogate sunt. vt postea pꝛobat ibi p multa exempla & maxime quando moꝛes contrarij initūr rationi noue. Ita hic in pꝛimitiua ecclesia pueri nō erant statim instructi in his que pertinent ad cultū vel officiuꝫ diuinū. & imo bene adulti erant in talibus satis rudes nunc aūt pueri statim in talibus eruditūr & exercentr. & ideo sufficientius instructus est aliquis modo. iꝫ. annoꝝ in talibus actibus q̄ꝫ tunc forte erat rusticus. xꝯ. annoꝝ. Et ideo non mirum q decreta illa de etate seruanda abꝛogata sunt. Et esto qō de iure ad oō debite suscipiēdo deberent seruari: quod nō credo verū tamē nec simpliciter necessariū est necessitate pꝛecepti illa obseruare nec simpliciter necessariuꝫ necessitate facti. quin si hoc pretermisso ordo conferaf vere suscipitur & gradus determinatus ministrandi in ecclesia cōfertur illi qui p tempoze isto ex oze infantiū & lactantium perfecit laudem cui sit laus in secula seculoꝝ. amen.

Ista est distinctio. xxv. huiꝰ quarti libꝛi. In qua magister postq̄ꝫ superius determinauit de sacramento ordinis. Nunc qr̄ de hoc sacr̄m conferētibuꝫ & suscipientibus determinat. Et tria facit. Pꝛimo enim inquirit an heretici sacramentū ordinis pnt conferre seu dare. Scōo ostendit symoniacos foze qui dant pecuniā pꝛo ordinibꝰ & etiā qui aliquid p ordinibus pꝛesumunt accipere. Tertio quomō ignoranter ordinatuꝫ symoniaco debeamus misericorditer tollerare. Pꝛimū facit vsqꝫ ibi. differt tū inter eos Tertiuꝫ vsqꝫ ad finē distinctiōis. In speciali sententia magistri stat in tribus pꝛopositionibꝰ quarū pꝛima est hec. Aliqui dicunt q sacramenta ab hereticis secunduꝫ formaꝫ ecclesie celebꝛata sint vera & rata. Alij aūt q sint falsa & repꝛobata Hanc magister insinuans querit an heretici ab ecclesia pꝛecisi possint sacros ordines cōferre. Et vtrum ordinati ab eis debent reordinari. Et dicit hanc questionez esse difficilē & perplexaꝫ propter diuersitatem doctoꝝ opiantium circa eā. Quidā enim dicunt hereticos nō posse ordinare & ordinatos ab eis non eē in suis ordinibꝰ suscipiēdos q̄ꝫ tū ad laicā cōmunionē. Bꝛe. dicit arrianoꝝ consecrationē sacrilegā esse. Cyprianꝰ dicit sacꝛa hereticoꝝ inania & sacrilega esse Hiero. dicit que offerunt ab hereticis cōtaminata esse & deo odibilia. Leo papa dicit nō eē rata sacrificia extra ecclesiam nec vera. Postea ponit cōtrariaꝫ opinionē dicentiuꝫ ab hereticis ordines tradi posse & ordinatos ab eis non esse iteruꝫ ordinandos. qꝝ maxime Aug⁹. dicere videf sicut ius habet baptizandi ita etiā & ordinandi. sed heretici tale ius habent ad sui perniciez. catholici vero ad salutē. Greg⁹. dicit ordinatū semel nunq̄ꝫ debere reordiari. Postea circa hanc dubitationē tangit diuersā opinionē. Quidaꝫ enim dicunt hereticos ab ecclesia pꝛecisos baptizandi ius habere nō aūt ordinandi & auctoꝛitates que in cōtrarium sunt dr̄ intelligi de hereticis qui secundū sententiaꝫ ecclesie sunt ab ecclesia pꝛecisi. tales enim ius habēt baptizandi. Alij vero dicunt q sacramenta ab hereticis & pꝛecisis collata si q̄ꝫ formā ecclesie pꝛeferanf vera eē & rata. Alij vo nequaq̄ꝫ. & q̄ꝫ hāc diꝛiaꝫ varie de his doctoꝛes loquūf Alij aūt dicūt sacꝛa ab bis collata vaeē in se si forma ecclesie seruetur. falsa esse & inania quo ad salutis effectuꝫ damnanda eē dicuntur hereticoꝝ sacramenta. quia pꝛestantibus & accipientibus sunt in iudicium. xr̄m hoc possunt intelligi vt dicunt auctoꝛitates supꝛadicte Alii vero dicūt hereticos in ecclesia ordinatos ius ordinandi habere. eos vero qui in hereli nequaq̄ꝫ. Postea dicit simoniacos esse hereticos & ante degradationez ordines cōferre posse. Secunda ꝓpositio est hec. Pꝛo collatiōe sacroꝝ ordinum dantes & accipientes pecuniam simoniaci dicūtur. & pꝛo tali delicto ambo eadem pena puniunt. Hanc magister insinuans dicit q simoniaci pꝛopꝛie dicuntur emptoꝛes a simone mago ōnominati. vendentes gyezite sic dicti a seruo elisei. tamē largo nomie vtriq̄ꝫ dicuntur simoniaci. Tertia ꝓpositio est hec. Qui ignoꝛanter a simoniacis ordinant ipoꝝ seruiti um misericoꝛditer tolleratur. Hanc magister ponēs dicit q ordinati a simoniacis scienter. consecrationem irritā habēt. Qui vero sunt ordinati ignoꝛāter possunt misericoꝛditer in ordine sustineri. Et qr̄ posset aliquis dicere q nō emit spirituale vt cōsecrationē: sed tēpoꝛale emit spirituali annerū vt res ipas que ex consecratione pꝛoueniūt. & sic nō est simoniac⁹. Ideo hoc remouet hic dicens: q quādo aliqua duo sūt cōiuncta non vnū sine alio potest emi vel vēdi. Postea ponit triplicem distincrionē simoniace heresis dicens q quidam simoniaci simoniace a simoniacis ordinantur. Quidā eniꝫ simoniaci simoniace a nō simoniacis ordinantur. & vtrq̄ꝫ istoꝝ sic ordinatoꝝ ꝓpriū gradum perdit. Tertij vero qui nō simoniace a simoniacis ordinātur possūt misericoꝛditer tollerari: dūmodo ignoꝛāt eos qui ordināt simoniacos esse. Addit etiam q cū dicatur ordinatos ab hereticis vel simoniacis eē damnandos. est intelligendum nisi aliquis violenter ab eis ordinaretur. Ultimo determinat de suscipientibus ordines q̄tum ad etatem dicens. q subdiacon⁹ ante decimum quartum annū. diaconus ante. xx. annum. pꝛesbyter ante. 30. annum ordinari non debent. Et tū in speciali.

De sacramento cōiugii. cuius institutio & causa ostenditur.

Dni alia sacramē Di. 19.
ta post peccatuꝫ & ꝓpter pcm̄ exoꝛdiū sumpserūt. matrimonii sacramētum etiā ante pcm̄ legitur institutum a dño. non tamen ad remediū sed ad officiū. Refert eniꝫ scriptura Gen̄. i adam misso sopoze. atq̄ vna de costis eius sumpta. & exide muliere formata. virū in spiritu intelligētē ad quem vsū mulier facta esset. post extasim pꝛophetice dixisse. Hoc nunc os ex ossib⁹ meis. & caro de carne mea. pꝛopter hoc relinquet hō patrē & matrē & adherebit vxoꝛi sue: & erūt duo i carne vna.

De duplici institutione coniugii.

Cōiugii autem institutio du
plex ē. vna aī pcūm ad officiū facta ē in paradiso vbi eēt thoꝛus immaculat⁹ & nuptie honorabiles. ex quib⁹ sine ardoze q̄ciperent. sine dolore perent. altera post pcūm ad remediuꝫ facta extra paradisum. ꝓpter illicituꝫ motum

deuitandum. Prima vt natura multiplica-
retur. Secunda vt natura exciperet ⁊ viciuz
cohiberet. Nā ⁊ āte peccatū dixit deus cresci
te ⁊ multiplicamini. ⁊ post peccatū oib⁹ pene
hoibus per diluuiū cōsumptis. Quod vero
ante peccatuz institutū fuerit cōiugium ad of
ficiuz post pctm̄ vero ad remitendū cōcessuz
Augu⁹. sr̄ g. in li. d. nuptiis et ꝯcupiscētijs. Augu. testatur dicens. Quod sanis ē ad offi-
ciuz. egrotis ē ad remedium Infirmitas eniz
incōtinentie que est in carne per peccatū mor-
tua. ne cadat in ruina flagitiorū. excipitur ho-
nestate nuptiaruz. Si vero nō peccassent pri-
mi homines. sine carnis incentiuo ac seruo-
re libidinis ipsi ac successores eorum conue-
nirent. Et sicut remunerabile est aliquod bo-
num opus. sic coitus eorum bon⁹ eēt ⁊ remu-
nerabilis. Quia vero propter peccatū letalis
ꝯcupiscētie lex mēbris nr̄is inhesit. sine q̄ car
nalis non fit cōmixtio. reprehēsibilis est ⁊ ma
lus coitus. nisi excusetur per bona coniugii.

Quando secundum preceptum. quando
secundū indulgentiā ꝯtractū sit ꝯiugium

Prima institutio habuit pre

ceptum. secunda indulgentiaz didicimus. n.
ab apostolo humano generi propter vitādaz
fornicationem indultum esse coniugium. In
dulgentiam vero quia meliora n̄ eligit reme-
dium habet non premiuz. a quo si quis decli
nauerit. meretur exitiale iudicium. Quod se
cundum indulgentiam conceditur: volunta
rium est non necessarium. alioquin transgres-
sor esset qui illud nō faceret. Et potest sane in
telligi illud sub precepto dictum hominib⁹
primis ante peccatuz. crescite ⁊ multiplicami
ni. Quo etiam post peccatum tenebantur vs
q̄z quo est facta multiplicatio. postquaz secun
dum indulgentiam matrimonii contractus
fuit. Ita etiam post diluuium quo vniuersū
pene humanum genus deletum est. secundū
preceptum dictum ē filiis noe. crescite ⁊ mul
tiplicamini. Multiplicato v̄o homine secū
dū indulgētiā ꝯtractū est. non scd̄m impium.
Quib⁹ modis accipat̄ indulgentia.

Indulgentia autem diuer

sis modis accipit̄. s. ꝑ cōcessione ꝑ remissiōe
ꝑ permissione. Et ē ꝑmissio in nouo testamē
to de minoribus bonis ⁊ de minorib⁹ malis
De minorib⁹ bonis ē ꝯiugiū qd̄ non meret̄
palmā. sed ē in remediū. De minorib⁹ malis
idest de venialibus ē coitus q̄ fit cā inconti-
nentie. Illd̄. s. ꝯiugiū indulgetur. i. ꝯceditur.
Illud v̄o. i. coit⁹ talis ꝑmittitur idest tollera-
tur ita q̄ nō prohibetur.

Quod nuptie sint bone.

Fuerunt autez nonnulli he

retici nuptias detestantes q̄ tatiani appellati
sūt hi nuptias omnino dānant ac ꝑes fornica
tiōib⁹ aliisq̄z corruptiōibus faciūt nec recipūt
in suoꝝ numero ꝯiugio vtētē marē vel femi
nā. Quod aūt res bōa sit coniugium nō mo
do ex eo probatur quod dominus legitur cō
iugium instituisse inter primos parentes. sed
etiam q̄ in cana galilee nuptiis interfuit chri-
stus. easq̄z miraculo commendauit. aqua in vi
num conuersa. Qui etiam postea virū dimit
tere vxorem prohibuit. nisi causa fornicatiōis
Apostolus etiam ait. Virgo non peccat si nu
bat. Constat ergo rem bonam esse matrimo-
nium alioquin non esset sacramentuz. Sacra
mentum enim sacrum signum est.

Cuius rei sacramentū sit coniugium.

Cum ergo coniugiuz sacra

mentum sit: ⁊ sacrum signum est. ⁊ sacre rei. s.
coniunctionis christi ecclesie. sicut ait apostol
lus. Scriptum ē inquit. Relinquet homo pa
trem ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori sue ⁊ erunt
duo in carne vna. Sacramentuz hoc magnū
est. Ego autez dico. in christo ⁊ in ecclesia. Ut
enim inter coniuges coniūctio est s̄m sensum
animorum: ⁊ scd̄z permixtionē corporum. sic
ecclesia christo copulatur voluntate ⁊ natura.
quia idem vult cum eo. ⁊ ipse formaz sumpsit
de natura hominis. Copulata est ergo spōsa
sponso spiritualiter ⁊ corporaliter. i. charitate
ac cōformitate nature. Huius vtriusq̄z copu
le. figura est in coniugio. Consensus enim cō-
iugium copulam spiritualem christi ⁊ ecclesie
que fit ꝑ charitatē significat. Cōmixtio v̄o se
xuū: illā significat q̄ fit ꝑ nature cōformitatē.
Qualiter itelligēdū sit illd̄: mulier illa nō ꝑtinet
ad matrimōiuz. cū qua nō ē ꝯmixtio sexuum

Inde est q̄ quidam docto

rum dixerunt. illam mulierem non pertinere
ad matrimonium que non experitur carnalē
copulam. Ait enim Augustinus Nō dubiū Augu⁹.
est illam mulierez non pertinere ad matrimo
nium. cum qua docetur nō fuisse commixtio
sexus. Item leo papa. Cum societas nuptia- Leo pa.
rum ita a principio sit instituta vt preter com
mixtionem sexuum non habeat in se christi ⁊
ecclesie sacramentum. non dubiuz est illā mu
lierem non pertinere ad matrimonium. i qua
docetur non fuisse nuptiale misterium. Item
August. Non est perfectum coniugium sine Augu⁹.
commixtione sexuum. Hoc si secūdū superfi i libr. de soliloq̄s
ciem verboruz quis acceperit. inducitur in er
rorez tm̄. vt dicat sine carnali copula non pos
se contrahi matrimonium. ⁊ inter mariaz ⁊ io
seph nō fuisse coniugium. vel non fuisse perfe
ctum. quod nephas est sentire. Tāto eniz san
ctius fuit atq̄z perfectius. quanto a carnali ope
re immunius. Sz supius posita ea ratione dicta
intelligēdū est. non quin pertineat mulier ad
matrimoniū cum qua nō ē ꝑmixtio sexuū. sz
nō ꝑtinet ad matrimoniū qd̄ expressam ⁊ ple

nam teneat figurā ꝓiūctiōis xp̄i ⁊ eccl̄ie. Figurat.n.illā vnionē xp̄i ⁊ eccl̄ie que ē i charitate. Sz nō illā que ē in nāe ꝯformitate. Est g̃ ⁊ in illo mr̄imonio tip⁹ ꝓiūctiōis xp̄i ⁊ eccl̄ie:sz illi⁹ tm̄ qua eccl̄ia xp̄o charitate vnitur. nō illi⁹ qua p̄ susceptionē carnis capiti membra vniūt. Nec ideo tm̄ minus scm̄ ē ꝓiugiū. qz vt ait augu. In nuptiis plus vz scitas sacr̄i q̄ fecūditas vēris. Est et ꝓiugiū signū spūalis ꝓiūctiōis ⁊ dilectiōis aiaꝝ qua iter se coiuges viri debēt. Unde apostolus ait. Viri diligite vxores vestras vt corpora vestra.

Augu⁹. i li. ōbo. ꝓiugali.

Dz alia sacramēta

Circa istam .26. di. quero vtrum matrimoniū fuerit īmediate institutuz a dō q̄ nō. Ben. 2. ait. Adā nūc os ex ossib⁹ meis. ⁊ sequit: ꝯ ꝓbrez. relinquet hō patrē ⁊ matrem et adherebit vxori sue. vbi dicit glo. q̄ tūc institutum fuit sacramētum matrimonij. g̃ adā instituit illud. ⁊ p ꝑōs non immediate fuit a deo institutum. Preterea circa istitutū a deo nullus inferior dō potest aliquid imutare. sed eccl̄esia imutat aliquid circa matrimonium. qz aliquas personas que alias ēent legitime ad cōtrahendū. illegitimat. g̃. Cōtra Matthei. 19. ait. christus pharisēis. nō legistis. quia qui fecit ab initio masculū ⁊ feminam fecit eos. ꝓpter hoc dimittet homo patrem ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori sue ⁊ sequitur. quod de⁹ cōiunxit hō nō separet.

Ad solutionem questionuz

tractādarum de matrimonio sunt hec quedā necessaria p̄mittenda. ⁊ sit hec p̄ma cōclusio p̄cipalis ad procreādum prolem debite educādam marem ⁊ feminam vīculo indissolubili sibi mutuo copulari ⁊ obligari honestum ē. Secūda conclusio est marem ⁊ feminaz potestatē suorum corporū sibi mutuo tradere ꝑ suo ꝑpetuo ad procreandū prolem debite educādam honestum est. Tertia cōclusio .istam dationē mutuam a deo instituī ⁊ approbari congruum est. ⁊ factum est.

Quarta cōclusio. isti contractui donationis mutue aliquod sacramentū annecti congruz est. ⁊ ita factum est. Quinta conclusio. in matrimonio necessariuz est plura distincta concurrere ⁊ que. Ad probationē p̄me conclusionis. sit hec p̄ma cōclusio p̄euia. hominem velle procreare prolē in specie humana est act⁹ recte circunstantionabilis. hoc ꝓbatur. q̄ nō est act⁹ de se malus vt nō possit recte circūstātionari. sicut est dare alienū. ⁊ probatur. tū quia nō magis est contra rectā rationem vel inclinationē naturalem hominē saluare. spēm suam q̃ alia aialia suā. imo tāto magis ꝑm inclinationez q̃to ista species ē pfectior. nō autē pōt saluari regulariter in isto statu mortalitatis. nisi p ꝓgatiōem tū q: si esset imortalis. adhuc ꝑm rectā rōnem nec cōpeteret sibi cōicare pfectionē suā eo mō quo eēt sibi possibile hec autē ē propagando. tū tertio ex creditis. quia de illicito nō dat̄ p̄ceptū. sz genī. 2. ⁊. 9. dat̄ p̄ceptū d̄ ꝓpagatione. Crescite ⁊ multiplicamini. tū quarto. quia honestuz est agere ad reparationē ruine angelice. ⁊ ad restaurationē illi⁹ supne ciuitat̄ hier'lm ꝑm p̄destinationem diuinā: sz electi p̄destinati ad repandū ruinā illā nō producunt̄ cōiter in esse nisi p ꝓgationē. g̃ ⁊ sic pz q̄ iste act⁹ nō est de se malus. Sed nec de se ē sufficiēter bonus bonitate morali. qz nullus act⁹ ē sufficienter bon⁹ moraliter ex rōne agētis vel obiecti. nisi amare deū. qō nō potest esse ꝓtra rectā rōnē. imo necessario ē ꝑm rectā rōnē q̄ talis act⁹ tēdat in tale obm. hoc aūt ē qz obz ē finis vltim⁹ ꝑm se volut⁹ ⁊ a quolibz ordinato ad fi. illo mō quo pōt finē amare. sz ꝓcreare ꝓlē pz. quia non ē finis vltim⁹ sz aliqd ordinatū vl' ordiabile ad finez: ⁊ p ꝑōs pōt hō recte ⁊ nō recte ordinare illud in finē: g̃ est actus circunstātionabilis rectis circunstātijs. Preterea probat vtrunqz simul. qz ille actus est de se malus cuius obiecto repugnat esse bonū: siue cui⁹ obiectū repugnat actui ⁊ actus agenti. ⁊ per oppositum ille est de se bonus cui⁹ obiectū est simpliciter bonū necessariuz ⁊ perfectissime cōueniēs agenti: sed neutrū istorū cōuenit huic actui: qz ei⁹ obiectū nō est bonū vltimum nec repugnat sibi esse bonum: ergo de se nec malus nec perfecte bonus moraliter: quia nullus actus est perfecte bonus ex genere tm̄ siue ex solo obo nisi amare deum. nec malus ex genere siue ex solo obo nisi odire dō um. ⁊ neutrū actū oz specifitare: nec est circunstantionabilis qz ex genere bz iste act⁹ qui ē amare deū q̄ sit bonus ⁊ odire q̄ sit malus: vnde loquendo de amore amicicie deus nō pōt nimis amari: nec aliquis pōt dō um bene odire hec est ergo p̄ma conclusio improbando p̄maz cōclusionē p̄ncipalem q̄ vellet procreare ꝓlez ē actus circunstantionabilis rectis circunstātijs. Secūda conclusio sit hec: p̄ma circunstātia requisita ad bonitatē mozis istius act⁹ est circunstātia finis sicut vniuersaliter ē in moralib⁹ ⁊ ē ista velle procreare prolē religiose educandā ad ampliādū cultū diuinū: hoc probatur per rationem: quia perfecta operatio humana est finis hominis: primo ⁊ decimo ethicorum ad finem autē debēt alia ordinari: g̃ ad hunc finez debet quilibet velle ꝓlez: ista probat ex creditis: qz quilibet oz sic diligere ꝓximuz ex charitate sicut seipsū. i. ad idē. sed quilibet debet diligere se ad honestā ꝙuersationē ⁊ diuinū cultū. g̃ ⁊ sic oz diligere ꝓximū suū ⁊ maxime prolez cui⁹ specialiter tenet̄. Cōfirmat̄ per augu. 9. super Bene. d. bonū prolis dī nō ipsa ꝓles: sed spes ⁊ desideriū quo proles cōcipit̄ vt religiose educat̄ vel informet̄

Sequit̄ scda circunstantia que ē q̄ iste act⁹ debet ee determinatarz psōarū maris. s. ⁊ femine nō q̄ esse maris ⁊ femine sit circūstatia qz hoc includit̄ in actu qui est procreare ꝓlē: sed determinataruz dico eē circūstantiā ex parte causarū agentiū. naz vaga cōiunctio ē cōtra bonū plis: qō est finis hic intent⁹ ⁊ contra bonū familie ⁊ cōtra bonū ciuitat̄. Primū probat: qz ꝓles nō religiose educaret̄: tum ex parte parentuz: qz nō haberent determinataz noticiā sue prolis: saltē pater. ⁊ ita nō esset solicitus sue ꝓli debitā impendere disciplinā nec ecōuerso proles patri debitā reuerentiā ⁊ timorē filialē impenderet propter quē timorez filius magis obedit p̄i ⁊ magis ab eo disciplinaz recipit q̃ ab alio

Scōm et probat: qz bonū familie cōsistit in aliqua firma adhesione p̄cipaliū personarū familie alias esset bonū vagū: ⁊ propter hoc dicit phus. 8. ethi. q̄ homo naturaliter est animal cōiugale ⁊ domesticū. nec etiā alique persone diligētiā adherēt circa necessaria sibi mutuo ⁊ prolī ergo 3° ꝓtra bonum ciuitatis quia amicicia ciuiū vt plurimū est ex determinata propinquitate in certo gradu: sed ibi nulla esset propinquitas nouna certa que eēt causa amicicie iō propter ista recte reprehēdit Aristo. politiā. Socrati. 3. pōl. qz pro statu nāe lapse multo melior ē illa q̃ ipse aristo. ordinat ⁊ p omni statu fuisset contra rectā rationē vagā cōiunctio maris cū femina. Ista 2ª circunstantia satis pz ex creditis per scripturā sacraz. nā genī. 2, dī. Erunt duo i carne vna ⁊ xp̄s idē dicit Matth. 19. ⁊ apls p̄ma cor. 7.

Unusquisqz suā vxorē habeat propter fonicationē. ⁊ esto q̄ ista determinatio nō probaret̄ per rōnez naturalē esse simpliciter necessariā: itaq̄ seius oppositū repugnat manifesterōni nāli: saltem hec affirmatiua satis pz secundū rōnē naturalē. s. q̄ honestuz est plonas sibi inuicē esse determinatas ad actū istū. Sequit̄ alia circunstātia 3ª. s. q̄ personas istas sibi inuicē ad istū finē

vinculo indissolubili obligari honestū est hoc probat ex precedenti. qz si determinatio ad cōmemorandū z mutuo seruiendū valet ad debitā prolis educationē z ad bonū familie z ciuitatis multo magis ad hoc valet ꝑpetua adhesio determinata ꝑsonaꝝ ad inuicē. nō aūt perpetuo adherēt sibi ꝓpter multas occasiones et displiceti as occurrentes ad talē adhesionē nisi essent sibi inuicē vinculo indissolubili obligate. Et esto q̄ non posset ꝓbari ista cōclusio que ꝑncipalis ē in isto articulo eē simplr necessaria ex rōne naturali euidēter. ꝓbat tū sicut ꝓposita ē ꝑmo q̄ marē z feminā sic obligari ad talē finē est honestū z rōni nāli cōsonū. Et ex hoc pz solutio cuiusdā. q. an talis obligatio sit de le. nature. qz sicut dictū est. s. di. 17. artº ꝑmo. ꝓprissime de lege nature est ꝑncipiū practicū per se notū. z 2º demōstratiue descēdens ex tali principio scōario aut de le. nature ē verum euidēter cōsonuz talib⁹ ꝑncipijs z cōclusionibus lz non necessario sequēs. z hoc mō marem z feminam obligari ad finē ꝓdictuz honestum ē de le. nāe. vt pz ex dictis. Ad probationē secūde cōclusionis principalis sit hec ꝓria conclusio. obligationē illā idissolubilem expedit ex actu volūtatis personarū obligataꝝ innasci hoc probatur. qz vel sic nascetur vel ex ꝑpositione legislatoris sine actu voluntatis eoꝝ. sed primū est vtiusz esse indissolubilis expedit q̄ modº quo fit sit conueniens i dissolubilitati eius. sed si cogerentur a legislatore sibi inuicē cōiugi mīus placerēt sibi mutuo. z ita esset maior occasio discēsionis future. qz sicut dicitur. 20. q. 3. ꝓcesses qō gs nō eligit profecto nō diligit. qō āt nō diligit facile cōtēnit. 2ª cōclusio ē hec: marē z feminā transferre in se inuicē ptātē corꝑoꝝ suoꝝ ꝑ suo ꝑpetuo ad istū finē honestū est. z hoc cōtractu mutue donationis hoc patet ex precedēti vsq; ratione contractus mutue dōationis. dicitur. n. ꝓtractus. q. simul tractus duarū voluntatū. z per ꝓsequēs necessario requirit actus voluntatū cōcordes in translatione mutua corꝑoꝝ. sicut in permutationibus z vēditionib⁹ cōiter accidit. nec hoc sufficit sed oz istos actº per aliqua certa signa mutuo ex primi alioquin neutri cōstaret de actu voluntatis alterius. z neuter vult trāsferre nisi ꝓ quāto cōcipit alium velle in ipm trāsferre. Sīg̃ ex p̄cedēti conclusione expedit illos obligari ꝑ ꝓprias volūtates: z nō sine signis expssis: g̃ expedit ibi eē cōtractū ex quo nascit illa obligatio. sed cōtractº ille nō pōt esse nisi mutue donatiōis vel ꝑmutatiōis q̄ idē ē ptātis corꝑoꝝ ꝓ suo ꝑpetuo ad istū finē. nam ptātem sui corꝑoris q̄ sua ē nullus trāsfert in aliū nisi ꝑ actū volūtatis sue libere trāsferentj. qz ꝑ illū actū fit dōis z desinit eē dōis. z facit aliuz dōm. z ꝑ ꝑns ius qō alº acquiri i corꝑore alterius trāsferē i ipz ꝑ actū volūtatis libere trāsferētis. z hoc cum signo extrinseco cuidēti i quo hz rō ꝛctº ꝓdicti. forma istiº ꝛctº nominatur do si des. vel do vt des. Tertia cōclusio principal. ꝓbat sic: nulli obligarēt se cōi obligationē sallē difficili: nisi ad hoc esset aliquid astringēs. vel sicut lex nature vel sicut lex positiua diuina vel humana. lex enim nāe z si obliget ad idissolubilitatez vinculi ꝑ dicti ꝑmisso tali cōtractu. tamē non lex nature euidentissima. sz 2º dicta. illud aūt qō nō ē de le. nāe nisi 2º nō est omnib⁹ manifestum. ergo expedit necessitatē illius ꝓcepti a lege positiua diuina determinari. Esto etiam q̄ ad hoc obligaret ꝓceptuz legis nature primo modo dicte. puta principiū practicuz manifestum vel cōclusio. adhuc expediret ponere ad hoc ꝓceptuz diuinum. qz min⁹ obediunt homines soli legi nature q̄z deo ꝓcipiēti. quia min⁹ timēt z reuerentur cōscienti as. ꝓpas q̄z auctatē diuinā. nec expedit ꝛctermiationē istā pº. fieri a lege positiua būana. qz leges positiue būane varie sūt apō diuersos. ista āt indissolubilitas ꝛctet esse vniformis apud oēs. Hoc factū est: vt pz gen.

2º. z math. 19. vbi xps allegat deū dixisse qō adā protulit gen. 2. qz deus dixit per os ade vt preconis. z ideo dixit deū ꝓiūrisse supple marē z feminaz ꝑiunctione matrimoniali. qz ꝓcepto qō protulit per os ade. d. adherebit xē. Sed intelligendū q̄ aliud est ꝓcipere cōtractuz illum z aliud ꝓcipere adhesionē perpetuaz ꝓmisso primo cōtractu. primū bene expedit ꝓcipi ꝑ tēpore illo ꝓ quo essz necessitas propagationis. z maxime si homines essent difficiles ad hoc fine ꝓcepto. sed ꝓ alio tēpore ꝓ quo nō est necessitas nō oz ꝓcipi. z hinc ē q̄ de⁹ post lapsuz bis dedit ꝓceptuz de cōtrahendo. gen. 1. 2. iterū deletis oībus ꝑ diluuium ꝓter octo aīas sicut gen. 9. Sed ꝓceptū secūduz expedit dari ꝓ semper qz illā idissolubilitatē on sum est esse cōsonā legi naturali in prima conclusione z minus seruaret nisi super esset ꝓceptū. sicut dictū ē in isto articulo. Ad hāc ꝓclusionē tertiā ponitur ratio talis. nullus pōt rem alterius domini alteri obligare: nisi de consensu vel approbatione illius cuius est sed corꝑus cuiuscunq; est dei iure creatiōis. ergo nullus pōt transferre illud in dominiū alteriº nisi inquātum deus approbat. ergo si translatio est honesta ad istū finez: vt patet ex prima z secōa cōclusione ꝑncipali sequif q̄ cōgruū est deū istā trāslationē corꝑoꝝ approbare. Sed diceret hic q̄ lz homo ex creatione teneatur deo in omnib⁹ que potest. deus tū nō tantuz exigit ab homine. sz dimittit euz libertati sue. solummodo exigit vt seruet ꝓcepta decalogi. vnde potest quis se vēdere in seruuz licet de hoc non inueniatur specialis approbatio diuina in scriptura. in qua venditione ita transfert potestatē sui corꝑoris in alū sicut in cōtractione matrimonij. cōsimiliter patet de trāslatiōe dominij omniū suarū rerū. z tota ratio est quia in quibus deus nō obligat sibi hominē vel sua relinquit ea volūtati hominis. De 4ª conclusiōe sit hec prima conclusio specialis cōtractui predicto congruū est ānecti collationez gratie. qz contractº predictus ē difficilis cum ex eo nascif obligatio valde difficilis cuius difficultas cōiuncta est honestati vt probatū ē prius. ad honestuz autē z difficile faciendum cōgruū est gratiaz conferri.
Secūa cōclusio ē hec congruū est in aliquo signo sensibili ad hoc a deo instituto regulariter conferri qz dictum est supra in generali de sacramentis di. ꝑma expedit talia signa esse instituta ꝓ statu isto. Tertia conclusio expedit sacramētū ꝓprie dictū coiungi contractui predicto. patet ex duabus precedentibus quia signū efficax gre tunc collate. Sed intelligendū q̄ circūscripta cōsideratiōe de rōne sacramēti in ꝓposito possunt cōiter veritates de matrimonio ostendi per rationē cōtractº z obligatiōis hec autē ratio sacramēti attendit multas difficultates nouas videf adducere puta a quo z vbi fuit institutū que forma qualiter vna. quis minister z qualiter vnus z quis effectus sit sacramenti. De primo nō potest dici q̄ sacramētū matrimonii sit institutū in statu innocētie. gen. 2. qz oīa sacramēta hūt efficatiā a passiōe christi exhibita vel ꝓnisa si āt status innocentie stetisset. passio xpi nec fuisset exhibita nec promissa. nec apparet q̄ sit sacramentū legis mosayce. nec inuenif vbi in lege euangelica istitutū sit: xps enim math. 19. approbauit qō istitutū fuit: gen. 2. z paulus ꝓma ad chor. 7. sic docuit vsuz vel actū sequentez contractuz matrimonij. Diceret ergo aliquis q̄ illud ad eph. 5. sacramentū hoc magnū est: dico tamē in ꝓpto z in ecclesia. intelligif de sacramento extense accepto ꝑ signo sacre rei cuius tamen non est causa nec signum aliquod efficax non enim est matrimonium signum efficax respectu coniunctionis ecclesie ad xpm. sed si aliquo modo est signum efficax ita potest esse votum virginitatis signum coniunctionis ecclesie quasi virginis ac christum. Sed q̄ communiter tenet ecclesia ia

cramentum eē septimuz inter ecclesiastica sacramenta. ⁊ de sacramētis ecclesie non est aliter sentiēdū q̄z sentiat ecclesia romana. extra de hereticis ad abolendam. ideo dici potest q̄ ꝓtractui matrimoniali annexit de us sacramētum ꝓprie dictum. saltem ꝓ lege euangelica. alioquin nō esset sacramentum noue legis. ⁊ tūc oportet dicere q̄ institutū fuit a christo sicut vniuersaliter dictum ē supra de sacramentis ecclesiasticis. vbi autem nō inuenitur planius q̄z Matth. 19. ⁊ lz ibi tm̄ approbauerit cōtractum institutum. Ben. 2. ⁊ per consequēs illud nō instituit. tamē illi cōtractui istituto sacramētum annexit. quod pōt accipi ex illo verbo qō addidit. quod deus coniūxit homo nō separet. vt nō intelligatur ibi precise deū coniūxisse contractum matrimonij. sed coniunxisse ex tunc gratiose per institutionez sacramenti cōcomitantis illum contractum coniugalem. forma autem ē aliquod signū sensibile institutum a deo. ad signandum efficaciter gratiam tunc collatam.

Sed hic ē dubiuz. vel. n. deus instituit ita indeterminatum signū. vt sit signū efficax gratie sicut indeterminatū signū requisitū ad cōtractum. vel magis determinauit illud signū qō debet esse efficax gratie. q̄z exiposītione būana determinet signum sufficiēs ad ꝺctū. ⁊ si sic vel determiauit aliqua verba precise. puta accipio te in meam vel in meū: vel determinauit indifferenter quecūq; verba exprimētia talē cōsensuz: ⁊ inter ista mēbra multū iteret. qz si teneat strictissime illud. s. q̄ forma huiꝰ sacramēti cōsistit in verbis precisis. segtur q̄ multotiēs ē contractꝰ matrimonij sine sacramēto etiā in lege euāgelica qz multotiēs cotrahitur ꝑ alia verba q̄z ꝑ ista. Si etiā nō determinauit verba lz ifferent quecūq; verba consensum istuz exprimentia. q̄ cunq; sint ista. adhuc tamē cū cōtrahant quādoq; inter mutos sine verbis. segtur q̄ alicubi ē cōtractꝰ iste sine sacramēto. nec istud ē absurdum. qz possibile ē q̄ vsq; ad le. euangelicā frequēter cōtrahebatur matrimoniū vbi tamē nūq̄z fuit sacramētū vt bic loquimur. s. ꝓprie. Si aūt nō aliter determiauit signuz q̄ sit sacramētum gratie magisq̄z ex iposītione būana determinet signum sufficiēs ad contractū. tunc potest dici q̄ in quocūq; ꝓtractu in lege euāgelica cōcurrit sacramētuz. qz illud signū qō regrit ad cōtractū est ex institutiōe diuina sacrm. Ex hoc patet scōz qualiter sit vna forma qz vna vnitate integritatis non vnitate indiuisibilitatis verba eni bincinde expressiua ꝓsensus sunt vnū signū integrū ⁊ respectu cōtractus ⁊ respectu gratie. nec est inconueniens plures formas particulares eē vniꝰ sacramenti sicut dictū est supra de eucbꝰ de verbis sup panē ⁊ vinū. De ministro est aliud dubiū: qz vt plurimū ipsemet ꝓtrahēs ministrat sibiipsis hoc sacramētuz vl mutuo vel vter q̄z sibi. Sz nec hoc requirit necessario si cū omni cōtractu est sacrm: qz aliq̄ patres cōtrahunt ꝓ filiis vel filiabꝰ pūtibus eis nō exprimētibꝰ signa ꝓpria: si ergo ibi est sacrm oportet dicere q̄ minister. huiꝰ sacramēti pōt esse indifferēter q̄cunq; q pōt eē indifferenter in ꝓtractu mr̄imonii. Sed q̄liter vnꝰ minister pōt dici sicut prꝰ de vna forma. Sz qs effectus. dico q̄ due gr̄e aiabꝰ ꝺbentiū. ⁊ hoc nisi sit obex pci mortal bine ⁊ inde. nō. n. sufficit ad gr̄am pcipiendā q̄ ꝺbens non sit fictus respectu sacramēti. lz oportet q̄ prꝰ peniteat. qz istud sacramētum non dat primam gratiam. Secūdꝰ effectꝰ ē vnio aiarum ꝺbētiū. lz pmꝰ effectus totalis ē vnus. s. gr̄osa cōiūctio aiaz. Si aūt stringendo formā ad certū signū ⁊ ad mistros determiatos oporteat ꝑsē dicere q̄ nō oēs ꝺbentes lege xp̄iana recipiūt sacrm. pōt tm̄ dici q̄ lz nō pcipiāt sacrz. pcipiūt tm̄ gr̄az si alias non sit obex: qz deus assistit ibi ꝓpter difficultatē illius contractus honesti: nō tm̄ tantā gratiam quantaz: perciperent cū sacro maxime si impossibilitas nō obstitisset. De. 5. conclusione que applicat significata ad voces dico q̄ aliud est matrimoniū: ⁊ aliud cōtractꝰ matrimōii ⁊ aliud sacrm mr̄imonii matrimoniz est illa obligatio mutua vel vinculuz illud de quo dictuz est in ꝓma conclusione ꝓncipali cōtractus autē est ille actus mutuus voluntatū de quo dcm̄ ē in scōa ꝓclusiōe ꝑncipali. sacrm̄ ē signū efficax gr̄e ꝓconnitās actū illuz. de quo sacramento dcm̄ est in tertia ꝓclusione ꝑncipali: ⁊ ꝓz distinctio istoz per se ꝑmū. n. nō est p manēs in aīalibꝰ ꝓingū: ⁊ est relatio in fieri realis extrinsecus aduenies: vel q̄ verius vr̄ relatio rōins qz nihil ē ibi nisi dñiū nouū: si noua seruitus p nouā cōmutationē: sed dñiū tale vel seruitꝰ nihil reale ponit i domino vel seruo scōm etiā tm̄ ē in fieri ⁊ est actio vl passio interioz vel exterioz vel magis ꝓstās ex actibus interiozibus ⁊ exteriozibꝰ duarū personarū ⁊ hz se istud ad mr̄imoniū ꝑmo mō dcm̄ sicut cā ifieri: quēadmōm gnātio ad p̄nitatē vel magis sicut baptizari vel ozdiari ad charitatē sic̄ ꝓz. s. 3ᵐ aūt filr ē i fieri ⁊ filr nō est cū ꝑ⁹ ⁊ iō nō ſp mānet cū scōo: nec oz dicere q̄ h nosti matrimoniū sit equiuocū ad ista tria: imo q̄ tm̄ significet ꝑmū ⁊ ꝑ aliis oibꝰ accipiat tm̄ i obliquo specificās illa vt ꝓscōo dicat cōtractꝰ matrimonij: ⁊ ꝓ tertio sacrm matrimonii vbi nō est cōstructio itransitiua sed transitiua. Si aūt oio ꝓcedas q̄ h nōm mr̄imōiū significet illa tria nisi ꝓcedo de noie: ita h erit equiuoce. Pōt ār hec tria sic describi: mr̄imoniū ē vinculū idissolubile inter marē ⁊ feminā ex mutua trāslatiōe potestatis corporuz suoz in se inuicē facta ad ꝓcreandā. plez ꝺbite educādā. Scōz sic ꝓtractꝰ matrimōij ē maris ⁊ femie mutua translatio corporū suorū ꝑ suo perpetuo ad procreādā. plē debite educandā. Sacramētū matrimonii est expressio certoz vbozū maris ⁊ femine ad sciuicē signātiuz traditionez mutue ptātis corporū ad prolē debite ꝓcreandā ex institutione diuina efficaciter significās gr̄am cōferēdā mutuo ꝺbentibꝰ ad cōiunctionē mutuā animoz gr̄osaz. vel si verba certa nō sint ꝑcise forma huiꝰ sacramēti: nec etiā ꝺbentes sint precise ministri: ponat in ꝑncipio loco illius expressio verboz exhibitio certoz signoz maris ⁊ femine: vel aliquid generaliꝰ significās traditionez mutuā ptātis corporuz maris ⁊ femine ad prolē debite ꝓcreandam.

Per hoc patet ad. q. istā applicando: ꝓtractus si quidē matrimonii institutus ē a deo ante lapsuz. Ben. 2. iDoc nunc os ex ossibꝰ meis ⁊ caro a carnibus meis crescite ⁊ multiplicamini ⁊ post lapsum. Ben. 3. Multiplicabo ꝓceptus tuos ⁊ erūnas dixit dñs eue. ⁊ Ben. 9. Crescite ⁊ multiplicamini. ⁊ est institutio per modū ꝓcepti affirmatiui ita q̄ obligat sp sed nō ad semper: sed tempore necessitatis nō tm̄ in ꝓncipio: sed adhuc videt eodez modo obligare si paucitas in filiis ex aliqua cā acciderei puta ex bello peste vel clade ⁊ huiusmodi ⁊ hoc ꝓbat quō iste contractus est a deo qz per legē positiuā diuinā institutus ⁊ ēt aliter ē ab ipso. s. vt imꝑzimente legē nāe cozdibus hoium: de qua lege nāe est iste contractus lz nō primo nec vt necessarium notum: tamen vt secundario consonum. Secundum. s. obligationem indissolubilem instituit deꝰ ex lege sua positiua. Ben. 2. Adherebit vxori sue. adherebit inquā. i. nō momētance accipiet. istituit etiam in primēdo legem nature non solū quātuz ad ea que sunt euidenter necessaria ex lege illa. lz quātuz ad ea que sūt euidēter cōsona illi legi. ⁊ q̄ sic instituerit ꝓbat in ꝑnō ꝑme ꝓclonis. ⁊ istud ꝑceptū secundū hz viz negatiui ꝑcepti qz obligat semp ⁊ ad semp. nisi ꝑ legislatoreꝝ fiat spālis dispēsatio. vt dicet di. 34. Tertiū. s. sacrz matrimonij instituit deꝰ sicut dictum ē in. 4 ꝓclone ꝑncipij. Sz bicē dubiū qz ex oibꝰ ꝓnibꝰ istis ⁊ ex ista solutiōe nō hz nec rō ꝺctus mr̄imonij nec obligatiōis nec institutio diuina respectu eiꝰ nisi ꝑ hūc finē. s. pereare plem debite educādaz. hec autē institutio dr̄ fuisse ꝺ of

ficium: sed ꝓter hoc mr̃imoniũ fuit institutum in remedium. s. vitãde icõtinentie post lapsum. vñ ḡ est honestas ꝛc? hui?. vel obligatiõis isto mõ vel institutio vl approbatio diuĩa respectu eius ad istũ finem. ℜñdeo nõ apparet facile q ꝑm rectã rõnem debeat quis in illo actu ꝓcise ad delectationez aspicere. imo magis oppositũ vr cõsonũ rõni. ḡ magis tolerãdũ. qz nõ vr̃ inueniri ibi finis laudabilis nisi procreatio prolis. rõ etiam nãlis nõ videt cõcludere aliquã honestatẽ in actu illo nec ꝑ ꝓns in obligatione vel cõtractu obligatorio mu ꝛ tuo ad illum actum. nec per cõsequens q legislator recte debeat talẽ cõtractum vel obligationem approbare vel instituere. Quid ergo si dicatur q quicunqz volens vti corpore suo ad delectationẽ peccati ne vtatur iniuste: cũ non sua. potest cõmutare corp? suum pro corpore alteri? quo iuste vtat̃ tãqz suo. ꝛ tũc ista datio honesta erit propter illã iusticiam presuppositotamen tali fine licito. nec oportebit tũc q de licentia diuĩa vtatur se vel corpore suo ad talẽ actũ ad hoc vt licite vtatur. quia vt dictũ ẽ excludẽdo secũdam rationem ad tertiã conclusionem prius deus vnicuiqz cõmisit se ꝛ sua in quibus nõ obligauit eum sibi: si hoc nõ sufficiat nec iusticia ad illum actum erit magis laudabilis q̃z iusta cõiunctio vel cõmutatio ad vnum alium actum qui nõ esset laudabilis: puta cõmutatio ad vtẽdum alio ꝛ quo ad locum alium pro simili vsu. ꝛ econtra. Saltem potest hic recurri ad institutionem dei qui nõ ex laudabilitate actus ꝓpter alium finem q̃z propagationem: sed ex infirmitate post lapsum ꝛ pronitate ad istum actum indulsit non approbauit actum istum. ꝛ hoc ad vitandũ maius malum: ꝛ ista indulgẽtia posita contractum ordinatum ad actum istum instituit: ꝛ si non lege nature impressa saltem lege positiua. ꝛ hoc tam quantuz ad cõtractum q̃z quãtum ad obligationem. sed difficile est inuenire vbi quo ad cõtractum. qz nũq̃z in veteri testamento inuenitur contract? ꝓceptus vel laudatus nisi ad procreationem prolis. semper enim mãdatum diuinum est ad hoc. ℭrescite. ꝛc. quod nõ est nisi propagãdo saltez in nouo testamẽto certificati sumus de hoc ꝓpter alium finem. scilicet propter vitandum fornicationem. j. Corinth. 7. hoc autem ꝯm indulgentiam dico ꝛc. ꝛ verisimile est q ista indulgẽtia non fuerit primo facta in no. le. sed a principio humani lapsus. Sic ergo ex primis conclusionibus habetur de institutione matrimonij ꝛ obligationis in ordine ad finem propagandi peolem ꝛ institutio sacramenti concomitatis illam contractuz. sed institutio contractus ad vitandam fornicationem non habetur ita per rationem naturalem imo vix tanquã licitum ex institutione diuina: nisi vt indulgente. iustitia tamẽ in indiuisibile. ꝛ sacramentũ concomitans contractum. illum eodem modo contractum declaratur. vt prius de matrimonio instituto propter primum finem.

Ad argumenta. Ad primũ

patet ex prima conclusione. quia Adam sicut preco protulit ibi verba. ℍoc nunc os ex ossibus. ꝛc. sicut manifeste exprimit christus Matthei. 19°. d. de dõ qui fecit masculum ꝛ feminam. ꝛ dixit quãobrez adherebit bolmo ꝛc. Ad secundum. ecclesia circa materiam habilem vel inhabilem aliquid immutat: sed non circa illud qõ est essentiale contractui matrimonii prepositamateria idonea.

Jsta est distinctio xxvi. hu/

ius quarti libri. In qua magister postq̃z superius determinauit de sacramẽto ordinis. qõ pertinet ad spiritualez eccl̃ie mr̃tiplicationẽ. ℍic determinat de mr̃imõio qõ ptinet ad ei? multiplicationẽ naturalez. Et dividit̃ hic tractatus in quinq̃z partes. In prima determinat

de matrimonio in se. In scõa de eius cã efficiẽte. In tertia de eius fine. In quarta de eius bonis. In quinta de eius causis materialibus scilicet personis contrahẽtibus. Prima pars durat a ꝑncipio distinctionis isti? vsqz ad xxvij. distin. que incipit. Post hec aduertẽdũ. Secunda vsqz ad finẽ. xxx. dis. quasi vbi dicit. Expositoque sit efficiens Tertia vsqz ad. xxxj. disti. que incipit. Post de bonis coniugij. Quarta ab inde vsqz ad. xxxiiij. distinctionẽ que incipit. ℳũc superest attendere. Quinta vsqz ad. xliij. distin. que incipit. Postremo de cõditione resurrectionis. In presenti disti. tria facit. Primo tps ꝛ locuz institutiõis h? sacramẽti demonstrat. Scõo matrimoniũ condemnantes reprobat. Tertio eius mystica significationẽ recitat. Primũ vsqz ibi. fuerũt nõnulli heretici. Scõm vsqz ibi. Luz ḡ cõiugium. Tertium vsqz ad finẽ distincti. In speciali sententia magistri stat in tribus propositionib? quarũ prima est hec. Coniugij sacramentũ fuit i paradiso ante peccatũ solũ ad officiũ ꝑmo institutũ nunc secundario in remediũ. ℳãc magister insinuans ꝓponit primo hoc sacramentũ ante peccatũ institutuz fuisse quãdo adaz dixit hoc nunc os ex ossibus meis. ꝛ nihilominus post pctũ institutũ ꝛ sic duplex est eius institutio. Differt aũt prima a scõa q ꝑma facta est in paradiso. scõa extra paradisuz Itẽ ꝑma facta est ad officiuz nature multiplicande. secunda ad remediũ concupiscentie. Itez prima fuit in preceptuz necessitatis. Secunda fuit voluntaria a tempore multiplicati generis humani ꝛ est accipienda secundũ indulgentiaz. qñq̃z ꝑ remissione. qñq̃z ꝑ cõcessiõe. qñq̃z ꝑ permissione ℍic autez pro permissione accipit̃. ꝑmittit̃ autẽ cõiugiũ non q̃si malũ sed quasi minus bonũ. Scõa propositio est hec. ℍeretici dicti tatiani in hoc pernicioseerrãt q nuptias cõdẽnant. ℳanc magister ponens condẽnat. hanc errorem damnantium ꝛ detestãtium nuptias ostendens q bona res sit matrimoninm per hoc q ꝓps interfuit nuptijs ꝛ. precepit vxorez a viro non dimitti.

Unde apostolus ad Eph̃. ait. Viri diligite vxores vestras sicut propria corpora vestra. Tertia propositio est hec. Electorũ ecclesia non solum iungit̃ christo spiritualiter sed etiam vere ꝛ corporaliter ℍãc magister insinuans dicit q matrimonium est signuz coniunctiõis christi ꝛ ecclesie in conformitate nature ꝛ signum vnionis in charitate. Que duo matrimoniũ carnali copula cõsumatum perfecte significãt. Est tamẽ perfectum matrimonium in quo est consensus animorum sine carnali copula. ℨDeficit tñ ab hac perfecta significatione. Izquedam auctoritates videnť dicere tale non fore verum ꝛ perfectum matrimonium. ℳatrimonium enim tale scilicet vbi est tantum consensus animozum est signum dilectionis. q̃ coniuges inter se vniri debent. Augustinus enim dicit. Plus valet sanctitas sacramenti q̃z fecunditas ventris. Et tantum in speciali.

Que sunt consideranda in coniugio.

Di. xxvij.

Ost hec aduertendum est quid sit coniugium. ꝛ que sit efficiens causa coniugii ꝛ causa ꝓpter quam contrahi debeat. ꝛ que sint bona coniugii. quomodo per ea excusetur coitus carnalis. que sint legitime persone ad matrimoniũ Sunt ꝛ alia plura in matrimonio considerãda que sub compendio perstringemus.

Quid sit coniugium.

Sunt ergo nuptie vel matri/monium viri mulieriſq; coniunctio marita/lis inter legitimas perſonas indiuiduaz vite conſuetudinem retinens. Ad indiuiduam cō ſuetudiuem vite pertinet q; abſq; conſenſu al terius neuter cōtinentiam profiteri poteſt vel oratiōi vacare. ⁊ q; inter eos dū viuunt vicu lum coniugale permanet. vt alii ſe copulare ñ liceat. ⁊ vt inuicem alter alteri exhibeat quod quiſq; ſibi. Hac autem deſcriptiōe. legitimo rum ⁊ fidelium tñ; matrimonium includitur.

De conſenſu qui efficit coniugiuz.

Efficiens autem cauſa ma/trimonii ē conſenſus. nō quilibet. ſed p verba exp̄ſius. nec de futuro. ſz de p̄ſti. Si.n. conſē tiunt in futurum dicētes. Accipiā te in viruz. ⁊ ego te in vxorem. non eſt iſte conſenſus effi/cax matrimonii. Itē ſi cōſentiant mente ⁊ nō exprimāt verbis vel aliis certis ſignis. nec ta/lis cōſenſus efficit matrimoniuz. Si aūt ver/bis explicāt quod tñ corde nō volunt ſi nō ſit coactio ibi vel dolus. obligatio illa verboruz quibus conſentiunt dicentes. accipio te in vi rum. ⁊ ego te in vxorem. matrimoniuz facit.

Auctoritatibus probat q; ſolus conſenſus fa cit matrimonium.

Qd autem conſenſus ma/trimonium faciat ſubditis probaē teſtimōiis Ait.n. Iſidorus. Conſenſus facit matrimōi um. Item Nicola⁹ papa. Sufficiat ſolus ſz leges eorum cōſenſus. de quoruz ōiuctiōib⁹ agitur. Qui ſolus ſi forte in nuptiis defuerit: cetera etiā cū ipſo coitu celebrata fruſtrantur. Nicola⁹ papa.

Itē Joan. chryſoſto. Matrimoniū quidez non facit coitus. ſed voluntas. ⁊ ideo non ſol uit illud ſepatio corporis. Itez Ambro. Nō defloratio virginitatis facit coniugiū. ſed pa ctio coniugalis. Ex his apparet q; conſenſus id eſt pactio cōiugalis matrimoniū facit. ⁊ ex tūc ꝯiugiū ē. ēt ſi non preceſſit vel ſecuta eſt co pula carnalis. Joānes chryſo. ſup mat theum. Ambr'. i li. ō vir gibus.

Quādo incipiat eē coniugium.

Qd eniz ab ipſa deſpon/ſatione in qua pactio coniugalis exprimitur cōiuges ſint. ſanctoꝝ teſtimonia probāt. Ait eniz Amb. Cū iniciatur cōiugiū: cōiugii no/men aſciſcitur. cū cōiungit̄ viro cōiugiū ē. nō cum viri admixtiōe cognoſcitur. Itez Iſido. Cōiuges verius appellāt̄ a prima deſpon ſatiōis fide. q; uis adhuciter eos ignoretur cō iugalis ꝯcubit⁹. Itē Augu⁹. Cōiuꝝ vocatur ex prima deſpōſationis fide quā ꝯcubitu nō cognouerat. nec fuerat agnituruſ. nec perierat nec mendax manſerat cōiugis appellatio vbi ñ fuerat nec futura erat carnis vllacōmixtio. p pter qd fidele coniugiū ambo parentes chri/ſti vocari meruerunt non ſolum illa mater. ſz etiam ille pater eius ſicut coniunx matris ei⁹ vtrunq; tamē mente non carne. Ex his euidē ter inſinuatur q; ex tempore quo intercedit cō ſenſus voluntarius ac maritalis qui ſolus cō iugiū facit. veri cōiuges ſūt ſponſus ⁊ ſpōſa. Ambr'. i li. ō vir gibus. Isidor⁹. i li. ethy molo. Augu⁹. i li. ō bo no con/iugali.

Secundum quoſdam non eſt coniugium ante carnalem copulam: ſed ſponſi et ſpon/ſe ſunt.

Quidam tamen aſſeruntve/rum coniugium non contrahi ante traductio nem ⁊ carnalem copulam. nec veri coniuges eſſe aliquos antequam intercedat cōmixtio ſexus. ſed a prima fide deſpōſationis vir ſpō ſus. ⁊ mulier ſponſa eſt non coniunx. Spon/ſos autem ⁊ ſponſas coniuges frequenter ap pellari dicunt. non quia ſint ſed quia futuri. cuius rei ſponſionem inuicem fecerunt. ⁊ ſe cundum hoc verba premiſſarum auctoritatū intelligenda forte tradunt.

Qua ratione vtuntur.

Qd vero inter ſponſā ⁊ cō/iugem plurimum interſit ex eo aſtruūt. quia licet ſponſe ante carnalez copulam inconſulto vel nolente ſponſo monaſterium eligere quo facto ſponſo etiam licet aliam ducere. Coniu gatus vero vel coniugata nec continentiam niſi ex communi conſenſu ſeruare valet. nec monaſterium petere. niſi vterq; continentiā pariter profiteatur. Quod vero liceat ſponſe monaſterium eligere auctoritatibus ſanctoꝝ p̄batur. Ait enim Euſebius. Deſponſatam puellam non licet parentibus alii viro trade/re tamen licet ſibi monaſterium eligere. Item Grego. Decreta legalia deſponſatam ſi con uerti voluerit nullo penitus cenſuerunt dam no mulctari. Refert etiā Hiero. q; machari us iter chriſti heremitas precipuus celebra/to nuptiali conuiuio cum veſpere thalamum eſſet ingreſſurus ex vrbe egrediens tranſma ria petiit. ⁊ heremi ſolitudinem ſibi elegit. Beatus etiam alexius ſimiliter ex nuptiis dtuina gratia vocatus ſponſam deſeruit. et nudus chriſto ſamiliari cepit. His auctorita tibus ⁊ exemplis liquet licere ſponſis ſine cō ſenſu ſuarum ſponſarū ⁊ econuerſo continen tiam profiteri.

Qd ſpō ſa poteſt mōaſte/riū eligere ñ exq ſito ſpō ſi cōſen/ſu. Euſebi. papa' Grego. Exēpla ponit.

Quod coniugatus vel coniugata nequeāt continentiam profiteri ſine alterius conſenſu

Hoc autem ꝯiugatis nulla/tenus licet. Non enim poteſt vir melioris vi te propoſituz ſumere ſine vxoris conſenſu ⁊ ecōuerſo. Unde Gregorius ſcribens theuti ſte patricie. Sunt qui dicunt religionis gra

coniugia debere solui. Unde sciendum est qz
z si hoc lex humana concessit .tamē lex diuina
phibuit. Si vero vtrisqz conueniat continē/
tez vitaz ducere hoc quis audeat accusare.
Sic enim multos sanctorū nouimus cū suis
cōiugibus z prius continentez vitam duxis/
se. z post ad sācte ecclesie regimina migrasse.
Si vero cotinentitā quā vir appetit mulier
non sequitur aut quā vxor appetit vir recusat
cōiugiuz diuidi nō pōt. qz scriptum est Mu
lier potestatē sue carnis non hz sed vir. Simi
liter z vir potestatez sue carnis non hz sed mu
lier. Idē Agathosa latrix presentiū questa
est virū suuz contra voluntatem suam in mo
nasteriū esse conuersum. qua propter experi
entie tue precipimus vt diligenti iquisitione
discutias ne forte eius voluntate conuersus
sit. vel ipsa mutare se promiserit. z si hoc repe
rieris z illum in monasterio pmanere proui/
deas z hanc sicut promisit, mutare vitam cō
pellas. Si vero nihil horum est. nec quondā
fornicationis crimen propter quod licet vxo
rem dimittere. predictam mulierem cōisisse
cognoueris. ne illius cōuersio: vxoris relicte
in seculo fieri possit perditionis occasio. volu
mus vt maritum suū illi etiaz si iam tonsura/
tus est reddere debeas. omni excusatione ces
sante. quia nisi fornicationis causa virū vxo/
rē dimittere nulla rō concedit. Postq̄. n. co/
pulatiōe coniugii viri z mulieris vnū corpꝰ ef
ficit. nō pōt ex pte conuerti. z ex pte remane/
re in seculo. Itē ex. viii. Synodo. Si qs coniu
gatꝰ cōuerti ad monasteriū velit. non ē recipi
endꝰ nisi prius a coniuge castimoniā pfitente
fuerit absolutus. Tales ergo tunc sine culpa
sequūtur xp̄m relicto seculo si habēt ex pari vo
lūtate castitatis cōsensū. Itē . Si vir z vxor
diuertere pro sola religiosa inter se consenserit
vita nullatenus sine cōsensu epi fiat vt ab eo
singulariter prouiso cōstituatur loco. Nā vxo
re nolente vel altero illorū etiā p tali re matri
Augusꝰ. moniuz non soluitur. Item Augustinus.
Si abstinesse uxoris vōlūtate. tribuis ei for
nicādi licentiā z peccatū illiꝰ tue imputabitur
abstinentie. Itē nicolaus papa Scripsit no/
Nicola bis theberga regina: regia se vle dignitate vl'
us papa copula exui. z sola vita puata esse contentā de
sideraſ. Cui scripsimus. nō hoc aliter fieri pos
se. nisi eandē vitā vir eius lothariꝰ elegerit.
Ex his patet q̄ ꝯiugati sine communi ꝯsen/
su monasterium eligere continentiam profite
ri. vel habitum religionis sumere non valent
z si fecerint reuocari debēt Sponsi vero pos
sunt sine communi cōsensu monasterium eli/
gere. Unde videtur inter sponsum z sponsā
coniugium non esse. Ideoqz aserunt a prima
fide desponsationis coniuges appellari non
re presentium. sed spe futurorum quia ex fide
quam ex desponsatione sibi inuicem debent
postea efficiuntur coniuges. Premissas au
tem auctoritates quibus asseritur q̄ cōsensus
matrimonium facit. ita intelligi volunt vt cō
sensus vel pactio coniugalis non ante coituz
faciat matrimonium sed in coitu. Sicut eniz
defloratio virginitatis non facit matrimoni
um. nisi precedat pactio coniugalis. ita nec pa
ctio cōiugalis anteq̄ assit copula carnalis. Ex
pactione ergo coniugali sponsi z sponse fiunt
ante coitum. In coitu vero efficiuntur coniu
ges. Facit enim pactio coniugalis vt que pus
erat sponsa. in coitu fiat coniunx.
Responsio ad predicta cum determinatione
superiorum.

Wis ita respondemus Fit aliquando desponsatio vbi est compromissio viri z mulieris de contrahendo matrimonio non est autē ibi consensus de presenti. z est de sponsatio habens consensum de presenti. id est pactionem coniugalem que sola facit con/
iugium. In illa ergo desponsatione vbi ē pot licitatio contrahendi matrimoniū. sponsi tan tum z sponse fiunt. non coniuges. z tal⁹ spō sis licet sine communi consensu continentiaz profiteri. z monasterium eligere. In ea vero desponsatione vbi est consensus de presenti. coniugium contrahitur. z ab illius desponsa tionis pruma fide veri coniuges appellantur. Scōm hanc distinctionem desponsationis de sponsis varie loquuntur doctores.

Quomodo accipiatur sponsa in supradictis capitulis.

Aliquādo enim sponsas vo Dō spō
cant que talem habuerunt desponsationem: sam di-
vbi fuit pactio cōiugalis de presenti. z ille ve missam
re coniuges sunt. Unde Bre. Si quis vxorē alius co
desponsauerit vel subarrauerit quā quaz post gn⁹ius
modum preueniente die mortis eius nequi/ ri pt du
uerit eam ducere in vxorem. tamen nulli de cere.
cōsanguinitate eius licet accipere eam in cōiu
gio. z si inuentū fuerit factum. separeſ omnio. Julius
Item Julius papa. Sigs desponsauerit vxo papa
rez z subarrauerit. z vel preueniente die mor
tis. vel irruentibus quibusdam causis eaz nō
cognouerit. nec frater eius nec vllus de con/
sanguinitate eius eandem sibi tollat in vxorē Brego.
vllo vnquam tempore. Item Bregoꝰ. Qui
desponsatam proximi sui puellam ceperit in
coniugium. anathema sit ipse z omnes cōsen
tientes ei. quia sm legez dei mori decernitur.
Nam diuine legis mos est sponsas appella/
re coniuges. vt in euangelio. Accipe Mariā
cōiugem tuā. Et in deutronomio. Siquis al
teriꝰ spōsaz i agro vel quolibz loco oppresse/
rit vel adduxerit i domū suā. moriat qz vxo
rez primi sui violauit. nō q̄ iā vxor erat. sz q̄
a parentibus vxor fieri debebat. Ex his colli

gitur q̄ sponse quedam coniuges sunt ante commixtionem sexuum. Sed forte illud monet quod in fine capituli dicitur non que iam uxor erat. sed que uxor fieri debebat. Q̄d nō ita debet intelligi quasi uxor vere nō fuerit ex quo pactio coniugalis intercessit sed q̄ nōdū traducta fuerat nec res uxoria interfuerat scz concubitus coniugalis.

Q̄d aliter accipiē in his aliis capīis spōsa.

Nec etiam sponsa est que sic viro desponsata est vt non intercesserit consensus de presenti. sed sponsio future. Secūdū quem modum illud decretū intelligitur. Si quis sponsam filii oppresserit ⁊ post filius eius eam duxerit. pater postea non habeat uxorem nec mulier virū. filius qui patris incestus ignorauit aliam ducat. Si coniunx illa fuisset q̄d vtiq; foret. si in sponsalibus pactio coniugalis intercessisset nō permitteretur spōso aliam ducere. Q̄ui his aūt pena non nubendi ex rigore infligitur vt alii terreantur. Idem ex eodem. Quidam desponsauit uxorem ⁊ dotauit ⁊ cum ea coire non potuit. quam clanculo frater eius corrupit ⁊ grauidam reddidit. Decretum est vt quāuis nupta non potuerit esse legitimo viro desponsatam tamen sīi frater habere non possit. sed mechus ⁊ mecha sortilegii thiburtini. fornicationis quidez vindictā sustineāt licita vero eis cōiugia non negētur. De illa despōsatione hoc intelligi dz vbi nō fuit cōsensus cōiugalis de pūti. aliogn nō liceret eis alia sortiri coniugia. Secūdū hoc et illud intelligi debet Statutū ē a sacro conuētu vt sigs spōsā alteri us rapuerit publica pnia mulctē ⁊ sine spe cōiugii maneat. ⁊ si ipsa eidē crimini cōsentiens non fuerit licētia nubēdi alteri non negetur. Appet hāc fuisse desponsatam sine pactione coniugali de pūti. ⁊ ideo non fuisse coniugē cui vi uēte sponso alteri nubēdi licētia non negatur. Sūt enim quedā nuptialia pacta de futuro ex qb⁹ sponsi ⁊ sponse vocātur nec exinde coniuges sūt. Et ē pactio quedā coniugalis de pūti. q̄ sponsū ⁊ sponsā ēt coniuges facit ⁊ vtraq; pactio desponsatio vel sponsalia interdū dicuntur. ppie tñ sponsalia dicuntur quedā solemnia pacta nuptialia.

Ex cōcilio thole tano.

Quare non statim tradātur sponse.

De nuptialibus pactis vbi est tñ sponsio futuri. Ait Aug. Institutuz est vt iam pacte sponse non statim tradantur. ne vilē hēat maritus dataz quā suspirauit sponsus dilatam.

Aug⁹.

Que sponsa sit vidua mortuo spōso ⁊ q̄ si.

Et est sciendum q̄ illa spōsa que tm̄ in futuro ē pacta mortuo sponso ñ rēanet vidua q̄ non fuerat vir ei⁹. vñ sigs eā duxerit ad sacros ordines ꝓscēdere non ꝓhibet q̄ ñ duxit viduā. Vidue. n. marit⁹ eq̄ sicut bigamus sacerdos fieri ꝓhibetur. Ex tali aūtcopula nullus arcetur a sacris ordinibus.

Qui alterius sponsam eo mortuo ducit ad sacros ordines accedere potest.

Secūdum hoc intelligēdū est quod ait Pelagius papa de illo qui mortuo sponso eius sponsā ducit in uxorē. Nihil est inquit quātū ad hunc articulū attinet q̄d ei obuiet de canonicis institutis ad sacros ordines ꝓmoueri valeat. Si vo talis sponsa fuisset inter quā ⁊ sponsū eius consensus de pſēti intercessisset eo mortuo vidua remānsisset cui copulat⁹ in coniugio vlterius ad sacros ordies non accederet cum viduā duxerit. Non ē ergo ambigendū q̄n solus de presenti consēsus coniugiū efficiat. ⁊ exinde veri coniuges appellentur. Ideo post talez consensum siquis alii se copulauerit etiam si carnis commixtio illic sequatur ad priorē copulaz reuocādus est. Pela⁹ papa

Circa istam vigesi māseptimā distinctionē quero duas questiones. Prima de diffinitione matrimonii quam ponit magr in littera. vtrum sit conueniēs cuz dicit q̄ matrimonium est viri mulierisq; cōiunctio maritalis inter legitimas psonas vitā indissolubilē retinēs. videtur q̄ non: q̄ aut cōiunctio accipit ibi pro coniunctione passiua aut pro relatione. non p̄mo modo q̄ illa trā sit transeūte ⁊ cessante actu contrahētium. ⁊ etiam ois passio est ad aliquē terminum ⁊ tūc oportet dare terminum aliquē inductū per istam coniunctionē quod non est verum q̄ nihil est ibi nouuz nisi respectu rōnis nec secūdo mō. tum q̄ cū sint due relationes vna viri ad mulierē ⁊ alia econuerso. z. phy. eadem est via ⁊c. sequitur q̄ ēent duo matrimonia vel q̄ mr̄imonium nō sit ēentialiter vnum tum q̄ cēt tunc ꝑteriti mot⁹ vel mutationis p̄ceteris q̄ post mutationē inest ꝑus nō sz cōsequēs est falsum q̄ non est forma all⁹. Contra magistr in littera. Ad istam. q. pz ex dictis ad qntā conclusionem p̄cedētis. q. q̄ ista diffinitio matrimonii debet intelligi sicut explicata est p diffinitionē vel descriptionē positā ibi q̄ si mr̄imoniū accipiat ꝓprie pro ista obligatione tunc debet intelligi cōiūctio maritalis idē q̄ obligatio. si aūt accipiat p cōtractu ꝓprie tūc cōiunctio pōt accipi p actu coniungēdi vel p passione q̄ includit vtrūq; actum. s. intrinsecum ⁊ extrinsecum psonarum in actu suo coniunctarū. Ad argumentum dico q̄ intelligendo matrimonium ꝓprie coniunctio intelligitur pro relatione. ⁊ cum dicis q̄ illa esset terminus motus. non sequitur quia illa p̄uia motio q̄ erat ibi erat per actum voluntatis non derelinquētem aliquid inductum. ⁊ secundum actum causandi signum exterior ē a quo ēt nihil dēlinq̄bat. cū dicis de dualitate ñsū ē ꝑus q̄ mr̄imonium ē vnū vnitate integritatis

c

non indiuisibilitatis: ⁊ ita est vniuersaliter in omni cō tractu q: contractus includit duas partes. scilicet assē sum huius ⁊ illius. ⁊ in vtroqz etiam, duos actus. scilz interiorem ⁊ exteriorem vel intrinsecus ⁊ extrinsecus significantē illum interiorem.

Secundo quero an cōsensus per v̄ba sit mō cā sufficiēs matrimonij: q nō: q: tunc nullus posset esse certus de matrimonio. sicut nec de consēsu alterius. nō enim videt quis ꝑ voluntatē alterius. ꝓsequens est inconueniens: q: null⁹ posset tunc vti certitudinaliter actu matrimonij sine periculo. ℙ Preterea. 32. q. 2. Hono⁊anē in textu ⁊ in glosa. ⁊ extra de sponsalibus tue sufficit expressio parentum ꝓ filijs. Contra magister in littera. ⁊ extra de spōsalibus. tua nos. sine consensu ⁊c. nequeunt matrimonium facere cōsensus aūt tacitus nō sufficit ad sacramentum matrimonij q: nō est ibi signum sensibile.

Solutio istius questionis pz ex scōa cōclusione p̄me. q. q: ibi habē qaliter contractus mutue donationis potestatis corporū est honestus. ⁊ qualiter se habet ad vinculuz de relictuz inē cōiuges: tūc adformā questiōis nō est dicēdū q sit ꝓpe cā sufficiēs illi⁹ vinculi: sz est dispositi prcua sicut baptizari ⁊ ordinari est prcuia dispositio ad caracterē cōsensus aūt expressus v̄bis sufficientibus includendo ista duo nihil aliud est q̄z ℙctus matrimonij: ⁊ iō se habet ad matrimoniuz sicut iste ꝓtract⁹. Ad p̄mum argumētū dico q pōt ibi eē certitudo talis q̄lis requiritur in actib⁹ humanis in alijs. n. ℙctib⁹ puta venditiōis vel ꝓmutatiōis rex nō requirit certitudo demōstratiua. sz sufficit ꝓbabil⁹ ⁊ vt i plurib⁹. ⁊ talis ē in ꝓposito ex suppositiōe isti⁹ ꝓpositiōis qlibz hūdus ē verax de quo nō h̄z cuidēs signū oppositi: ⁊ ista ē de le. nāe. i. cōsona legi nāli q̄ ꝑ fideli ⁊ veraci qlibz habeat quousqz ꝑ experientiā vl̄ ꝑ testimoniū alioꝝ fuerit certitudinaliter cōtrariū extimatū. Si aut aliqs dicat se de fraudasse ꝑsonā aliq̄z secū ꝓbētē de h̄ infra di. 3⁰. q. 1ª. Ad 2m̄ ꝓcedo q ad ℙctū sufficit parētes ℙbere ꝑ filijs ⁊ sufficeret sine qbuscūqz v̄bis ℙct⁹ ꝑ l̄ras. si qdez i alijs cōtractib⁹ emptionis ⁊ venditionis firmior cōtractus habeat in litteris q̄z in verbis nudis. Sed an in istis signis aliis a v̄bis vel exhibitis ab aliis vel contrahētib⁹ ſaltē rō sacramenti tactū est in conclusione. 4. solutionis p̄cedēt̄.

Ista est distinctio xxvii. huius quarti libri.

In qua magister postq̄z supius determinauit de sacro mr̄imonij ꝓm se quātū ad eius institutōem hic determinat de eo quātū ad ei⁹ cām efficientez. Et tria facit. ℙ Primo enim qd sit mr̄imoniū diffinit. Secundo qualis dz eē consensus matrimonii subdit. Tertio que sponsalia cōiugium faciūt subiūgit. ℙ Primuz vsqz ibi. Efficiēs aūt cā matrimonii. Secundū vsqz ibi, de nuptialib⁹ pactis. In ꝑālu snia magr̄i stat in trib⁹ ꝑ positionib⁹ quarū p̄ma est hec. Unicūqz alicui ꝑ mr̄imoniū legitime copulat̄ sine alterius cōsensu ab eo nō sepatur. Hanc magr̄ ponēs diffinit mr̄imoniū dicēs q est viri ⁊ mulieris maritalis cōiunctio inter legitimas ꝑsonas indiuiduā vite ꝓsuetudinē retinēs. Ad quam indiuiduā ꝓsuetudinē ꝑtinet mutua debiti redditio. ⁊ q vnus sine altero cōtinentiā vouere non pōt. nec se alteri altero viuēte copulare. Secūda ꝓpō est hec. Cā efficiens matrimonii est mutuus cōsensus per verba de p̄senti realiter exp̄ssus. Hanc magr̄ ponēs dicit q cā efficiens matrimonii est ꝓsensus cordiū per verba de p̄senti expressus. aliter matrimoniū fieri nō pōt. Et hoc cōfirmat magister per multas auctoritates que dicūt cōiugiū esse post talē cōsensum etiā si carnalis copula nō sequat̄. ℙ Postea dicit quosdā diecreante carnalē copulā sponsalia esse ⁊ nō cōiugiū. ⁊ alias dici sponsas. ⁊ alias

ꝓiuges spōsas ⁊ nō cōiuges: q sit differentia inter sponsas ⁊ ꝓiuges. Ex hoc ꝓbat q sponsus inuita sponsa pōt monasteriū eligere ⁊ econuerso. ꝓiugatus vel cōiugata nō pōt. Auctoritates tamen aliquando vocāt sponsos ꝓiuges q: futuri sunt coniuges. Tertia propositio ē hec Siquis cum sponsa vidua contrahit bigamiā non incurrit. Hanc magister ꝓinsinuans distinguit de sponsalibus dicens q sponsalia de futuro coniugium non faciunt. sponsalia vero de presenti coniugium faciunt. qō ꝓbat per multa iura. s. q quedam sunt sponsalia de futuro ⁊ quedam de presenti ꝓbat etiam q ista sponsalia differunt q: post sponsalia de futuro licet sponsos ad sacros ordines ascendere. nō aūt post sponsalia de p̄nti. Et tm̄ in speciali.

Si consensus de futuro cum iuramento faciat coniugium.

b Dic queri debet vtrum consensus de futuro: addito etiam iuramento coniugiuz efficiat. vt siquis ꝓmittat vel etiaz iuret alicui se vsqz ad tempus placitum illam ducturum ⁊ illa ꝓmittat vel iuret se illi nupturam. nunquid talis sponsio eos coniuges fecit. Si mutato proposito alter vel vterqz ad alienam copulam trāsit. nunquid ob priorem sponsionem iuramētō subniram secunde federationis pactuz scindetur. Considera quia longe aliud est promittere ⁊ aliud facere. Qui promittit nondum facit. Qui ergo promisit se in vxorem ducturū aliquam nondum eam duxit vxorem. et que spopondit se nupturam nondum nupsit. Quomodo ergo coniuges appellari possunt qui nondum contrahunt. sed in futuro se contracturos iurando promittunt. Item. Si ex vi iuramenti ad futurum pertinentis mox efficiuntur coniuges cur iurāt in futuro se facturos quod in presenti efficiuntur. Item. Si ex quo iurant mox efficiuntur coniuges. tunc rē hanc efficiunt quam iurant se facturos. Ideo dico quia coniugium tunc non fuit sed futurum promittetur. Si vero ille post vxorē duxit ⁊ illa marito nupsit coniugium vtrinqz fuit ⁊ non potest dissolui. ℙ Precedens ergo mēdacium vel periurium penitentia est corrigendum. sed coniugiuz sequens non est dissoluēdum. ℙ Non autem sic est quando iuramentuz coniugii presentis consensus attestatione firmatur. quia post talem consensum siquis alii se copulauerit etiam si prolem procreauerit irritum debet fieri. ⁊ ipse ad priorem copulam reuocari. Dj.8.

Que videntur obuiare premissis nouellarum institutio.

Premisse autem sententie videtur obuiare q̄ leges tradūt. Sigs tactis

diuinis scripturis iurauerit mulieri se eã legitimã vxorem habiturũ. vel etiã si in oratorio tale facũm dederit. fit illi legitima vxor. ꝙuis nulla dos. nulla alia scriptura interposita sit.

Deter° Sed hic ostenditur quid fieri vel esse debeat. non quod tunc fiat. Non enim per illud iramentum tunc fit vxor. sed fieri debet. quia iramentũ est. ¶ Potest ꝛ de illo iramento hoc dictuꝫ intelligi vbi de presenti consentiunt ac se inuicem suscipiunt. Illi etiam sententie qua dictum est solum consensum facere coniugiuꝫ videtur obuiare quod euaristus papa ait. Aliter legitimum non fit coniugium: nisi ab his qui super feminam dominationem habere videntur ꝛ a quibus custoditur vxor petatur ꝛ a parentibus sponsetur ꝛ legibus dotetur. ꝛ a sacerdote vt mos est benedicatur. ꝛ a paranimphis custodiatur ac solẽniter accipiatur. Itez Ita legitima scitote esse connubia. Aliter vero presumpta non coniugia sed adulteria vel fornicationes sunt nisi voluntas propria suffragata fuerit ꝛ vota succurrerint legitima.

Que ad necessitatez. ꝙ ad decorẽ p tinẽt sacramẽti. Hoc autem non ita intelligendum est tanquã sine enumeratis non possit esse legitimum cõiugium. sed qz sine illis non habet decorem ꝛ honestatem debitam. In huius enim sacramẽti celebratione sicut in aliis quedam sunt pertinentia ad sbam sacramenti vt consensus de psẽti qui solus sufficit ad cõtrahendum matrimonium. quedam vero pertinentia ad decorem ꝛ solẽnitatem sacramenti vt parentuꝫ traditio. sacerdotum benedictio ꝛ huiusmodi. sine quibus legitime fit coniugium quantũ ad virtutem non quantum ad honestatem sacramenti. Sine his ergo non quasi legitimi coniuges. sed quasi adulteri vel fornicatores conueniunt vt illi qui clanculo nubunt. ꝛ vtiqꝫ fornicatores essent nisi eis suffragaretur voluntas verbis expressa de psenti. que legitimuꝫ inter eos facit matrimonium. Nam ꝛ consensus occultus de presenti per verba expressus coniugium facit lz non sit ibi honestus contractus. sed matrimonium non sancit consensus qui in occulto fuit. Si enim alter alterum dimiserit non cogitur iudicio ecclesie redire ꝛ cõmanere quasi cum coniuge quia non potest ꝓbari testibus contractus qui in occulto ẽ factꝰ Quod si ipsi qui in occulto sibi consenserunt. eundem consensum voluntarie in manifesto profiteantur. tunc vtiqꝫ propria voluntas suffragatur ꝛ legitima vota succurrunt. ad sanciẽdum coniugium quod prius occulte fuerat cõtractum. Voluntas ergo verbis expressa in occulto ad hoc suffragatur vt fiat coniugiũ. manifeste vero expressa suffragatur vt fãciat ꝛ roboret ac liberuꝫ sit ecclesie de hoc iudicare si expedierit.

De qua re sit consensus ille. an de carnali copula. an de cohabitatione. an de alio.

Hic queritur cum consensus de presenti matrimonium faciat. cuius rei consensus sit ille. an carnalis copule. an cohabitationis. an vtriusqꝫ. Si cohabitationis consensus matrimonium facit tunc frater cum sorore. pater cuꝫ filia potest cõtrahere matrimonium. Si carnalis copule tunc inter mariam ꝛ Joseph non fuit coniugiuꝫ. Proposuerat enim Maria in virginitate manere nisi deus aliter facere iuberet: secũdũ ꝙ videtur angelo dixisse. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. idest me non cognituram ꝓpositum. Neqꝫ enim qz virum tunc non cognoscebat necesse erat inquiri quomodo posset habere filium. sed qz se nunquã cognituraꝫ propositum fuerat. Dicit enim Beda ꝙ i virginitate manere disposuerat. Si ergo contra suum ꝓpositum post consensit in carnalem copulam videtur facta voti rea mente ꝛ si non opere violata Dicamus ergo ꝙ consensus cohabitationis. vel carnalis copule non facit coniugium. sz cõsensus cõiugalis societatis verbis secũduꝫ ꝓsens tempus expressus vt cum vir dicit. Ego accipiã te in meã non dominam non ancillaꝫ sed coniugem Quia enim non ancilla vel domina datur. ideo nec de summo nec de imo a principio formata est. sed de latere viri ob cõiugalem societatem. Si de summo fieret vt de capite videretur ad dominationeꝫ creata. Si vero de imo vt de pedibus videretur ad seruitutem subiicienda. Sed quia nec in dominam nec in ancillam sumitur. facta est de medio idest de latere qz ad coniugalem societatẽ assumitur. Cum ergo sic conueniunt vt dicat vir. accipio te in meam coniugem. ꝛ dicat mulier. accipio te in meum virum. His vbis vel aliis idem significantibus exprimitur consensus. non copule carnalis. vel cohabitationis corporalis sed coniugalis societatis. Ex qua oportet eos cohabitare nisi forte causa religionis pari voto corporaliter separẽt vel ad tẽpus vsqꝫ in finem.

Beda sꝑ Lucam.

Ecce in quã rem fuit ille, ꝓsensus

Quãꝫ ꝺ lat eviri formata sit mulier

Arca istam distinctionẽ vigesimã octauã qro. vtrũ solus assensus de presenti expressus vbis causet matrimonium. ꝙ nõ. Dẽ vinculum vel cõtractus ad quod licite potest sequi carnalis copula est matrimonium vel matrimonii contractus. sed post cõsensum expressum verbis de futuro licite sequtur copula carnalis qz tales non dicuntur fornicarij vel adulteri. qz subsequẽte copula carnali ecclesia simpliciter dicit esse matrimonium inter illos. ergo. Hec confirmatur extra de sponsalibus. his qui. Preterea impletio promissi sicut ꝛ fidelitas est de lege nature. non autem est per illum actum: qz ille actus non est forma contrahendi. nec forma sacramenti. ergo prius fuit matrimonium. ergo ꝓmissio est vinculũ indissolubile: ꝛ maxime si cõfirmat iuramento: qz fuare iuramm est de lege nãe. Preterea

nō est mediū quātū ad ꝛctū istū inter spōsalia ⁊ mr̄imoniū: sed qñ apponit iuramētū excedit ꝛctus firmitatem spōsaliū: qz spōsalia hñt firmitatē suā sine iuramēto. ergo qñ apponit iuramētū est ꝛctus matrimonii expmissō ergo cum iuramēto surgit vinculū indissolubile iter virū ⁊ mulierē quo ad mutuā trāslationē ptātis corporum suoꝝ. Contra magister in littera.

Respondeo sicut patet ex

secūda pclone pme solonis ꝛct⁹ mr̄imonij q. f. iduc̄ obligationem vel vinculū qō dicit vinculū matrimoniale est datio ⁊ si nō liberalis cū sit tn̄ datio, p alio recipiēdo q̄ est mutatio est traditio saltē mutua ptātis corpoꝝ sed nullus pmittēdo tradit illud qō pmittit imo ē cōtradictio qz pmissio est de tradendo in futurū, ꝓsensus autē de tradēdo expssus signis ꝓueniēt⁹ tali ꝓsensui non est nisi pmissio, ergo ipossibile ē ibi cē traditionem: nec per pñs ꝓtract⁹ mr̄imonii. Sigs aūt vellet hic facere vim de sacro cōcomitāte ꝛctū posset dicere q̄ p ꝓpria forma huius sacr̄i siue cōsistat in vbis tn̄ siue in signis aliis nō tn̄ cōsistit nisi in signo rep̄sentativo aliis nō aūt pnostico. nec intēdere p futuro ē sufficiēs intētio i ministro ad ministrādū sacramētum. sed opz q̄ intendat p pūti sicut signū significat. in sacrametis enim veritatis minister nō ministrat idonee si ministrādo mētiretur. ergo nō est sacramētū si est ꝓsensus de futuro tātum ꝓpter defectū intētionis ministri. ⁊ mēdacium ē si vtitur signo repūtativo. si autē vtit signo pnostico ⁊ si non mentiatur tn̄ deficit intentio regsita ⁊ signū debitū regsitum.

Ad primum argumentum

dico q̄ maioꝝ nō est vā nisi intelligat de vinculo indissolubili aī actū copule carnalis. istud aūt ⁊ si fiat indissolubile pactū illū nō tn̄ erat ꝑpus indissolubile. Et si ārras isto supposito sm̄ ꝑsumptionē ecclie qd sm̄ vitatē ē vinculū indissolubile. nunqd actus sequēs cāt vinculum indissolubile. Rndeo vitas ꝑualet ꝑsumptioni ⁊ simplr̄i quocūqz iudicio si appeat q̄ eq̄liter possit esse vitas nota sicut est illud vñ oriē ista ꝑsūptio. In vitate, q̄ si iste in actu sequenti spōsalia nō mutat cōsensum spōsaliū in cōsensum matrimonialē nō efficit matrimoniū per istū actum. qz iste act⁹ nec ex nā rei nec ex lege dīna est forma sacramēt̄alis nec mr̄imonii in ꝓposito ecclesia tn̄ cui nō pōt innotescere aīus exercētis actum illum ꝑsumit q̄ iste noluit peccare mortalr̄. ⁊ iō q̄ talis vel recedat a cōsensu sponsaliū ad nouū cōsensuz matrimonialē. vel affectu cognoscat istā. ⁊ per hoc ad illud qō adducit extra. ꝓcedo enim q̄ si nō mutet cōsensus p̄or in matrimonialē sm̄ veritatē nō est matrimonium lz eccl̄ia sic ꝑsumat. Ad secundū dico q̄ pmissio ⁊ si sit de le, nature seruanda tn̄ nō attingit ad cōtractū dationis. ⁊ ideo quātūcūqz teneat soluere pmissum: res tn̄ manet sua. si aūt det alteri data est: nec pōt postea ab illo cui dedit auferre vt reddat pmissum nec tenetur ad restitutionē qz nihil sibi abstulit sed dz cē ō impossibilitate reddendi pmissum penitere siue de defectione pmissionis. ita ē ḃ ergo illa ꝓpō maioꝝ q̄ vinculum indissolubile ptinens ad istā obligationē est matrimoniū vera est de indissolubili de iure ⁊ de facto. sicut est quā do datio facta est ꝓ ꝓpetuo. pmissio aūt ⁊ si sit indissolubilis de iure tn̄ dissolubilis est de facto p dationez sequentē. Ad tertiū dico q̄ in spōsalib⁹ ē gradus i firmitate ⁊ firmitas iuramēti addita spōsalib⁹ p cōsensū de futuro lz magis certificet nō tn̄ exit certitudinē ⁊ firmitatem sponsalium.

Ista est distinctio vigesima

octaua huius quarti libri. In qua magr̄ postq̄z ostēsum est q̄ ꝓsensus ē cā efficiens mr̄imonij. Hic vero ostendit qualis debeat cē ꝓsensus qui matrimonium facit. Et tria facit. Primo ingrit vtrū ꝓsēsus de futuro iuramento cōfirmatus verū facit matrimoniū. Secundo subdit qd parentū traditio ⁊ sacerdotū bn̄dictio faciunt ad matrimoniū. Tertio subiūgit quō verbis qb⁹ contrahit matrimoniū nō expmit cōsensus copule carnal̄. Primū facit a pncipio distin. vsqz ibi. Premisse autē smie. Secūdū vsqz ibi. Hic querit cum cōsensus. Tertio vo vsqz ad finē dis. In spāli smia magr̄i stat in tribus ꝓpōnibus quarū ꝑma est. Non tenet matrimoniuz qō p cōsensum de futuro cōtrahit lz fuerit ēt iuramēto stabilitū. Hanc magister insinuās querit pmo. vtrū cōsēsus de futuro firmat⁹ iuramēto faciat verū matrimoniū. ⁊ ostēdit pmo q̄ nō qz per talia vba pmittit futurus cōsensus nō pns exhibet ⁊ per inramētū nihil aliō fit qz ꝓfirmatio pmissionis supp cōtracto faciēdo. vñ si alter vel vterqz sic pmittētiū ad aliā copulā transierit cōiugiū verū fit ⁊ nō pōt dissolui nec per ꝑcedētē spōsionē impedit. Postea obijcit in cōtrariū hui⁹ p quandaz legem. Et rndet q̄ lex illa loquitur de iuramento adhibito verbis de presenti. vel lex dicit post iuramentum de futuro matrimoniū fieri debere nō ante ꝓfore. Secūda ꝓpō est hec. Parētum traditio ⁊ sacerdotis benedictio ad istius sacr̄i ptinēt solēnitatē. Sed cōsensus mutuus ad ipsius ptinet realitatē. Hanc magr̄ insinuans dicit q̄ qz supradictū est in ꝑcedēti distinctione q̄ solus ꝓsensus facit matrimoniū. Obiicit in cōtrariū dicendo matrimoniū nō cē si nō interueniat dos ⁊ bn̄dictio ⁊ solēnis traditio. Et respōdet magr̄ q̄ talia sunt de honestate ⁊ solēnitate sacramēti. occult⁹ enim cōsensus p vba de ꝑsti expressus facit matrimoniū. Cuius tamē eccl̄ia tal̄ cōsensum iudicio nō ꝓsequat. Tertia ꝓpositio est hec. Illis vbis qbus matrimoniū cōtrahit cōsensus copule carnalis ⁊ cōiugalis nō expmit. Hanc magister insinuans querit in qd debeat cē cōsensus faciens matrimoniū, an in cohabitationē. si sic. tunc frater ⁊ soroꝝ cēnt cōiuges. si vo in carnalē copulā tunc inter btāz virginē ⁊ ioseph nō fuisset matrimoniū seu cōiugium. Et rndet dicēs q̄ cōsensus ille debet cē in coniugalem societatē. in cuius societatis signū mulier nō de capite nec de pedibus. sed de latere viri formata fuit. Et tn̄ in speciali.

Coactio excludit consensum coniugalem.

Portet autez cō Dt. 29.

sensum coniugalem liberuz cē a coactione. Coactus enim cōsensus qui nec consensue appellari debet cōiugium nō facit sicut testatur Urbanus papa scribens sancio regi aragonū in hec verba. De neptis tue coniugio quam te cuidam militi daturum nec festitatis instāte articulo sub fidei pollicitatione cōfirmasti. hoc equitate dictante decreuimus vt si illa virum illum omnino vt dicitur renuit ⁊ in eadem voluntate persistit. vt viro illi se prorsus deneget nupturam nequaquaz eam inuitam ac renitentem eiusdem viri cogas coniugio copulari. Idem. Si verum esse constiteret quod nobis legati iordanis principis retulerunt. scilicet q̄ ipse coactus ⁊ dolens filiam suam flentem ⁊ pro viribus renitentez raunaldo desponsauerit. quoniā leguz ⁊ canonum auctoritas talia spōsalia nō approbat ne ignorātibus leges ⁊ canones nimis durū videat̄ ita sniam tēperamus. vt si ꝓnceps cum Urban⁹ papa.

assensu filie id quod ceptum est perficere voluerit concedamus. Sin aũt legatus noster vtrasq; partes audiat & si nihil fuerit ex parte rainaldi quod amplius impediat ab ipso iordane sacramentum quo conitent hec que dicta sũt accipiat & nos canonum & legum scripta sequẽtes deinceps non prohibemus quin alii viro si voluerit predicta eius filia tm̃ in domino nubat Ex his apparet coniugium fieri inter consentientes & spontaneos non inter renitentes & inuitos. Verũtamen qui inuiti & coacti coniuncti sunt si postea ab aliquo tẽporis spacio sine contradictione & querimonia cohabitauerint facultate discedendi vel reclamandi habita consentire videntur. & cõsensus ille cõsequens supplet qđ precedens coactio tulerat

In libro pandectarum.

Consentire autem proba / tur qui euidenter non cõtradicit ſm illud. In sponsalibus eorum consensus exigendus est: quorum in nuptiis desideratur. Intelligitur tamen semper patri filia consentire nisi euidẽter dissentiat. Itez. Sponsalia sicut nuptie cõsensu fiunt contrahentium. & ideo sicut in nuptiis ita & in sponsalibus patri ffamilias filiã consentire oportet. que si patris voluntati nõ repugnat consentire intelligitur.

Ira istam 29. dis. quero vtrũ cõsẽsus coact⁹ sufficiat ad ꝛctũ verũ mr̃imoniũ. q̃ sic: q; baptizat⁹ timore pene ꝛ sufficiẽter cõsentit ita q̃ vere recipit baptismũ. vñ & cogẽdus ẽ ad obseruãtiã fidei iã susceptę. extra de baptismo & ei⁹ ef. maiores. ergo a simili in ꝓposito cũ ibi sit mr̃imoniũ spũale sicut hic carnale. imo ꝓ a videt tenere a minore quia min⁹ videt regri libertas ad carnale q̃ ad spũale mr̃imoniũ. Preterea nullus met⁹ ipedit nisi q̃ pōt cadere in cõstãtẽ virũ. sed vir ꝓstãs est fortis. & fortis ẽ impauidus. z. ethi. Preterea extra de his que vi metusq; cã fiunt. ad aures electio facta per metũ si sit iuramento firmata ẽ obligatoria. ergo a sili in ꝓposito

Preterea coactio facta per metũ nõ ẽ nisi qudã inductio efficax ad illud q; nõ est simplr coactio sed blãdicie ita efficaciter inducere pñt sicut terrores vel mine. ergo ꝓsentiẽs ꝓpter aliquas blãditias vel delitias allicientes nõ cõtraberet mr̃imoniũ. ꝓ̃s est falsum. ergo.

Preterea extra de spõ. impuberũ. tua: pater filium adultũ cui⁹ volũtas pōt discerni cui vult pōt mr̃imonio tradere. & postq̃ fili⁹ ad pfectã etatẽ puenerit debz hoc adimplere. & hoc habet. ff. de spõsalib⁹. l. sed q̃ papa. dicit de filia q̃ tũc solũ dissentiẽdi a pẽ licentia ꝓcedit sibi si indignũ morib⁹ vel turpẽ spõsum pater ei eligat. & pbat hoc a sili. q; papa pōt suos filios cogere ad ꝛbendũ mr̃imoniũ spũale. puta ad recipiẽdũ epatũ. g̃.

Contra magr̃ in littera. Preterea fauorabilius ẽ mr̃imoniũ spũale q̃ carnale. sed ꝓsensus coact⁹ impedit ꝓfessionẽ religionis. vt hz. 20. q. 3. pñs. ergo & hic.

Preterea q̃ fili⁹ nõ possit cogi a pẽ ad cõtrahendum habet extra de despõ. impu. c. j. Preterea extra de bis q̃ vi metusue cã fi. c. j. & in glo. mr̃imoniũ ꝛctũ p metuz non tenet. nec obligat⁹ est q̃ hoc facit etiã si iuret.

Hic dicitur simpliciter q̃ non pōt aligs cogi ad cõsensum sz tm̃ ſm qd. s. p metũ penarũ quas vult euadere tũc arguit sed penas quasi timet sufficiẽter euadit ꝓsentiendo tm̃ verbo extrinseco q̃ si vltra hoc ꝓsentit alio interi⁹ isto cõsensu cõsentit: nõ ex metu. & p ꝓns ille cõsensus ẽ liber & nõ coact⁹. et ita obligat. ſm tm̃ iudiciũ ecclesie nõ ẽ matrimoniũ q̃ talez ꝓsumit in mr̃imonio nõ cõsensisse sed tm̃ in platione vbox ad piculũ qđ metuit euadẽdo. Contra hoc. qđ̃q; cogit ad aligd qđ nõ pōt eẽ sine alio absq; pcto mortali cogit ad illud aliud. & hoc accipiẽdo coactionẽ simpliciter bincinde, sed iste p te cogit ad dicẽdum verba exteriora ad exp̃mẽdum cõsensũ p metũ. illa aũt verba nõ pñt eẽ sine cõsensu illo interiori sine pcto mortali: q̃ ꝓferens illa sine illo pnitiosꝰ mẽtit. ergo sic per te potest cogi ad ꝓferendũ verba sic & ad ꝓsensũ interiorem maior probat multipliciter. tum q; ille metus qui excusat est ille qui potest cadere in constãtẽ virum ſm iura: sz in virum constantẽ non potest cadere metus maioris incõmodi q̃ peccati mortalis. tum etiã q; nullus metus potest cadere recte in aliquem nisi ad subeundum minus malũ vt fugiat maius malũ. sed pati quamcũq; penã est minus malũ q̃ peccare mortaliter. Idez etiam posset ꝓbari de licito & illicito q; metus nõ pōt inducere aliquez ad aligd nisi vt est licitũ: q; magis necessariũ est vitare illicitũ q̃ fugere penaz. sigdẽ plus a causa superiori magis determinatur aligs ad fugiẽduz illicitũ q̃ ad penã cauẽdam q; deus per affectionẽ iusti tiere trahit boiem ab illicito. affectio aũt cõmodi inclinat ad penã vitãdã. Hec cõ tota ꝓfirmat duplici exemplo. ꝓmo si alicui nõ liceret ꝓsentire interi⁹ nullus met⁹ deberet eũ inducere ad ꝓferẽdũ vba exteri⁹ sicut cẽt de religioso q̃ nullo⁹ induci ꝛz ad dicẽdũ hec vba. q; aut erit cõsentiẽs aio: & sic peccat mortaliꝛ ꝓ votũ. aut nõ ꝓsentiens: & sic peccat mortaliter mẽdacio pnicioso. g̃ nullus alius inducit sufficiẽter p metũ ad dicẽda ista verba. nisi vt distinguit a religioso. q; lz sibi cõsentire interi⁹. Aliud ex⁹. siquis violẽtia inferẽs illi vt accipiat illã & etiam p violẽtiã exigeret ab eo tale iuramẽtũ. iuro ad scã dei euãgelia q̃ sine metu ꝓsentio in istã. nullo mõ ꝛz ex aliquo metu ad istud iuramẽtũ induci. q; ẽ peccatũ mortale iurãdo mẽdaciter. g̃ a simili nullo metu pōt iste induci ad accipiẽdũ istã verba exterius. nisi vt sic accipere ẽ licitũ nõ est aũt licitum nisi vt cõuẽgitur cõsentiri interiori. Si dicas p istas rõnes ꝓbari pōt q̃ non ꝛz dicere verba pp̃ quẽ cũq; metuz nisi cõsentiat aio. tũ si ꝓsentit tenet. q; ad illũ cõsensuz nõ inducit eũ sufficienter met⁹. Contra. nec ad vba exteriora cogit simplr sic. q̃ ali⁹ mouetur ligua sua: sz q; imminet sibi aliud magꝰ vitãdũ. s. mors. iõ dicit cogi ad sic loquẽdũ. g̃ a simili cũ imineat sibi mai⁹ malũ q̃ cõsentire in ista. vtpote mors vel peccatuz mortale metu cogit ad cõsentiendũ in istã. Cõfirmat istud p oppositũ q; daret occasiõez multis mẽtiendi pnitiose. Cõfirmat etiã p exemplum si quis i magno piculo pjciat merces i mari ne submergat ex metu pjcit: & si esset actus alius sine quo nõ posset eẽ proiectio vel absolute vel sine pecato mortali ad illũ similiter cogeret. 2° peccat opinio in h̃ q̃ dicit ecclesiã presumere nõ esse cõsensuz q; presumit ipsuz ex metu tm̃o cõsensisse exterius: nõ interi⁹ in aio. hoc falsuz est: q; ecclesia sp̃ presumit pro meliori parte: sicut h̃ ex de re. iur. estote misericordes. & extra de scrutinio in ordinib⁹ faciẽdo. c. vnico qs ꝓsumit idoneus qñ nõ ꝓbabit iidõe⁹ & appet mãifeste: q; ecclia copulã carnalẽ sequẽtẽ spõsalia pfuit eẽ ex affectu mr̃imõiali: q; ꝓsumit spõsũ & spõsã nõ peccaꝛ mortaliꝛ in illoactu. g̃ a simili h.

Ad qõez igit duo sũt videda p° qlit possit eẽ ꝓsens⁹ coact⁹. 2° si ille sufficiat ad contractum matrimonij. De p° ꝛdictio est voluntatez simpliciter cogi

ad actum volẽdi q2 cum violẽtũ sit ex tertio ethi. cuius ꝓncipium est extra non cõferente vim passo. intellige passo vim. i. violẽtiã nõ cõferente. nõ negatiue ꝛz cõtra rie. i. cõferente. qđ est dictu violẽtũ ẽ qđ ẽ formaliꝫ a ꝓncipio extrinseco qđ est cõtra inclinationẽ passi. ⁊ velle nõ põt sic inesse volũtati q2 tũc nolẽs vellet vel vellẽs nollet. ⁊ sic segtur oppoᵐ. põt ꝑ hñs volũtatem cogi ad aliquã passionẽ vtpote ligatꝰ h remanere. vel ad aliquã actionẽ instrãlẽ q̃ tñ nõ est actio sua. vtputa si aligs manu peuriat ita posset facere manu erea. sed ad actionẽ ꝛz voluntatis illicitã vel impatã q̃ ꝓprie est actio humana non põt cogi nisi ꝑm qđ metu. ſ. maioris mali q̃z sit ille actus. ⁊ est ista coactio possibilis in hoĩe virtuoso quãdo nõ leui estimatione sed certitudinaliꝫ saltẽ certitudine sufficiẽte in actibꝰ humanis scit malũ sibi inferendum qđ maius ẽ incõueniẽs sibi q̃z actũ istũ displicẽtẽ elicere. ⁊ tñ põt cẽ ꝑm q2 rectã rõnem sit sibi maius inconueniens: vtpote mors vel sustinere carcerem vel captiui tatẽ mutilationẽ enormẽ stupꝝ ⁊ filia mala. cũ ꝑ̃ iste sit dñs volũtatis sue põt ⁊ velle aliqđ qđ alꝫ nollet ⁊ imperare actũ alꝫ nolitũ ante q̃z incurrat ista mala. ⁊ h ꝑm rectã rõnẽ. vñ talis metꝰ dr posse cadere in ꝓstãtẽ virũ. sed nullus metꝰ põt inducere aliquẽ ad pctñ mortale: ꝑm rectã rõnem q2 nõ põt cẽ maius malũ qđ imminet q̃z sit istud pctñ: q2 nulla pena solum peior est: q̃z culpa mortalis.

De secundo dico q̄ sensus isto mõ coactus in istã nõ sufficit ad ꝓtractum mr̃imoni. vt exp̃sse hr ex de spõ. ibi cũ locũ ⁊. ca. se. veniẽs. ⁊. c. 2. ꝓsultũ. sed q̃rõ isti⁹. ℟ndeo ⁊ a cã forma li isti⁹ ℨctus ⁊ a cã efficiẽte a q̃ ẽ q̄ ℨctꝰ hz talẽ formaz. ⁊ a cã finali ꝓpter quã efficiẽs dedit isti ℨctui talẽ formã pᵐpz. q2 iste ℨctus est datio: ⁊ ꝛz nõ liberalis q2 dat vt decẽ sibi eq̃le. ẽ tñ libera datio q2 cõtra dationis rõnem ẽ q̄ nõ sit libera. 2ª a cã efficiẽte q2 deꝰ talẽ istituit istã trãslationẽ sũme liberã. vñ nõ ẽ istud ab eccl̃ia determiatum ꝛz tñ exp̃ssũ. pz. n. q̄ ẽt ī lege nãe erat istud institutũ regstũ in ℨctu mr̃imonii. Ben. 2. adberebit vroꝛi ꝛz nõ adheret qs illi qđ inuite tenet ⁊ Ben. 24. dr ꝺ abraam q̄ dixit illi seruo suo si nolucrit mulier tecũ venire. tunc liber eris a iuramẽto. ⁊ cũ peteret illam rebeccam dixerũt. vocemus puellã ⁊ q̃ramus volũtatẽ ei⁹. ⁊ statim q̃ierũt parẽtes: vis ire cũ hoĩe isto. respõdit ibo.

3º ex pte finis que ẽ ꝓples ꝓcreãda ex quo nascit idissolubilitas vinculi ad istuz actũ cõpetit istã dationẽ esse simpliciter liberã: q2 vt dictũ ẽ ꝑus di. 26. in secũda cõclusione ꝓncipali ⁊ hẽt. 20. q. 3. pñs. qđ gs nõ diligit facile ꝓtẽnit. Dicit ẽt qdã q̄ possꝛ dici eccl̃iã illegitimare ꝑsonã aptã ẽt ꝑ tpe illo ꝑ quo ẽ coactio: q2 sicut põt illegitimare simplr. ita ẽt in casu vel ad tps. sed hoc nõ credo imo statutũ eccl̃ie hoc nõ regrit ad nãm istiꝰ contractꝰ ab efficiẽte determinatã eẽ ꝓpter finẽ ad quem ẽ.

Ric. di. pũti. ar. 3. q. ꝑma

Contra hz si iste coactꝰ metu simplr cõsentit in istaz vt dictũ ẽ ꝑus vẽ ꝓfitꝛ: q2 ex quo virtuosus ẽ vt vitet pctñ mortale ꝓsentit iteriꝰ ꝓcordiẽ verbis exterioribꝰ q̄ cũ p actũ volũtaꝛ trãsferat dñiũ: iste trãsfert ptãtẽ sui corpis in illã. ℙreterea sigs ex metu pctī mortalis ℨberet mr̃imoniũ simplr ℨberet. puta si ex ꝑcepto dñi vel hois ſupioris si posset ꝑcipe simplr ℨberet. ⁊ tũ metus pctī mortalis ẽ ita metꝰ ⁊ ita cadẽs in ꝓstãtẽ virũ. sicut aligs metꝰ pene imo multo magis. ℙreterea ñ tñ sibi põt qs timere malũ sed ẽt ꝓprimo. q̄ si maluz i mineat buic mulieri vel pctī vel pene vtpote ipsa dicat ꝑ firmo asserẽs q̄ se ꝓstituet statim nisi dicaꝫ vel pene vt si dicat q̄ aliꝰ vel ipsa occidet se nisi ducaꝫ. iste ex vitet ista mala accipit eã. vñ q̄ sit ℨctꝰ mr̃imonii ⁊ tñ ibi ẽ metꝰ. q̄. Ad solonẽ istoz posset accipi rõ ex facto q2 requirit libera intẽtio in mĩstrãdo h sacr̃m. ꝛz istud nõ est ita notũ sicut de libertate regsita ad ℨctũ. Ad ꝑm cõcedo q̄ iste cui imunet metꝰ pctī mortis vel carceris ſm rectã rõnẽ dz dicere vba mr̃imonialia q̃ exigunt ab eo. ⁊ ex ꝓñti dz ꝓsentire interiꝰ ꝓcorditer verbis. nec tñ per istũ ꝓsensũ trãsfert ptãtẽ sui corpis in illã q2 nullus cõsensus ẽ trãslatiuus nisi mere liber. Et si dicaꝫ saltem iste libere hz actũ volũtatis. q̄ quãtũ ẽ in se trãsfert. ℟ndeo non libere hz q2 nõ nisi ex metu hz ꝛz metus non sit cã effectiua. sed cã vehemẽter inductiua sicut nõ libe logtur vba exteriora ꝛz ex metu. Vel posset dici. q̄ deus q̄ est ſupioꝛ dñs in ista trãslatione nõ ratificat eam: nisi sit mere libera. Et h posset rñderi ad istud argumẽ iste scit se non trãsferre corpus suũ q2 nõ libere ꝓsentit ⁊ signo exterioꝛi ondit se trãsferre: q̄ mẽtitur. ℟ndeo ondit se trãsferre q̃z tũ in se ẽ ꝛz scit se non trãsferre simpliciter q2 scit h nõ ratificari a supioꝛi. Si dicas q̄ ad h q̄ nõ mẽtiaꝫ opz dicere accipio te in meã si dñs ꝓmiserit. ℟ndeo ista ꝓditio semp itelligit q̃z tũcũq̃z sit absoluta locutio. ⁊ isto mõ dz intelligi absolute vbũ eius accipio te in meã supple quãtũ in me est ꝑ̃supposita violẽtia ista. ⁊ si deus ratificaret p talẽ ꝓsensũ q̃lẽ nũc habeo traditionẽ corpis fieri traderẽ tibi meũ ⁊ intãtũ trado q̃z tum tradi põt per talẽ cõsensũ. Ad 2ᵐ dico q̄ contra hẽs ex obediẽtia ꝓpter metũ pctī mortalis ℨbit i aliaz vt seruet iustitiã. ⁊ iõ ex mera electione. ⁊ tũc vẽ cessare rõ ℨ ꝑmã opinionẽ q2 ita diceret ille q̄ coactus ad vba ex mera electione cõsentit ad vba ex iustitia q2 cõsẽsuz illũ hz zelo iustitie ne. ſ. peccet. Ad tertiũ rñsio si mꝰ timeaꝫ pena in ꝓximo dico q̄ nõ posset ex tali metu cẽ ꝓsensus sufficiẽs ad mr̃imoniũ. sed si timeaꝫ pctũ in ꝓximo. ⁊ hoc valde certitudinaliter opus pfectũ cẽt sigs illã accipet ne peccaret. ⁊ si acciperet teneret mr̃imoniũ q2 esset cõsensus liber ex charitate. Sed nunquid tenẽ ex necessitate salutis. ℟ndeo quere. multi dicunt q̄ sic q2 tenẽt seruare sibi vitã spũalem.

Ad primum argumentum

ꝓncipale nõ est sile ꝓpter tria. ꝓmo quia cõditio baptizati efficitur melioꝛ: non sic matrimonio astricti. Secundo q2 volũtas supioꝛis ratificat per talẽ cõsensũ coactũ aliquẽ fieri filiũ eccl̃ie. non sic aũt in mr̃imonio.

Tertio q2 in baptismo nõ est ita ꝓprie matrimoniuz sicut adoptatio. põt aũt bene sufficere minus de voluntario in adoptato q̃z in ꝓtrahente matrimoniũ. vnde nõ habẽs vsum rõnis põt adoptari: sed non desponsari.

Ad secũdum fortis nõ est omnino impauidus. quia hoc est audacis in nullo pauere. sed est impauidus ⁊ pauet vt recta ratio dictat. dictat aũtẽ rõ recta plus debere timere mortẽ q̃z carcerem. ⁊ peccatum mortale q̃z actum istũ alias displicibilem. Ad tertiũ in inductione per terrozes multũ est de inuolũtario. ⁊ parum ꝺ voluntario. ecõuerso aũt in inductione per blãditias ⁊ delitias. ibi enim multũ est de voluntario ⁊ parũ de inuolũtario: q2 in ꝓmo si volũtas dimittaꝫ sibi statiz resilit. in secũdo autem si iaz allecta dimitteret sibi fortan ꝓsequeretur illud ad qđ allecta est. ⁊ ideo nõ sic ẽ in uoluntaria coactio per blãditias sicut illa que est p minas ⁊ terrozes. ⁊ ratio est q2 frequẽter volũtas ꝓcordat appetitui sensitiuo. appetitus aũt sensitiuus q̄ ab aliquo obiecto magis cõuenienti patiẽs magis ⁊ magis inclinatur ⁊ ecõuerso patiens ab aliquo discõueniẽte magis ⁊ magis fugit. Ad vltimũ istud. c. potest exponi de debere de cõgruo nõ aũt de necessitate ꝑcepti. ⁊ ad illud qđ adducit de. ff. dico q̄ ita loquitur ius ciuile. sed ius canonicum est contrarium. Unde illud ℙpauli. filii obedite parentibus: non intelligitur quo ad istud: quia in isto non tenetur filiꝰ nõ obedire patri. quod aũt adducitur de matrimonio spirituali non est simile. quia non tantam auctoritatem habet pater corpozalis super filium ad matrimoniuz carnale quantum habet pr̃ spiritualis sup filiũ respectu mr̃imonii spũalis. ⁊ ratio congrua ẽ q2 h efficit ℨbẽs melioꝛis ꝓditiõis. ñ sic aũt ibi.

Jsta est distinctio tria. Hu
ius quarti libri. In qua magr̃ postq̃ supius determina
uit de cā efficiente. Hic autē determinat de impedimē
tis cāe efficientis. Et circa hoc duo facit. Primo enim
ponit aliquid quod impedit consensum ne matrimoni
um possit facere. Secūdo ponit secūdum impedimen
tum cuiusmodi est error. s. in sequenti distin. In specia-
li sentētia magri stat in hac ꝓpositione. Coniugalis cō
sensus oportet q̄ nō sit coactus sed volūtarius. Hanc
magister insinuās ꝓponit p̄mo q̄ cōsensus per coacti
onem extortus nō facit matrimonium. q̄ nec cōsensus
appellari debet: qō auctoritatibus cōfirmat. Postea
dicit q̄ si post talē coactionem subsequens cōsensus in-
teruenerit vtpote si simul cohabitēt ⁊ ꝑtra matrimo
nium nō reclamāt videnť cōsentire. ⁊ cōsensus ille sub
sequens supplet quod p̄cedens coactio tulerat. Unde
patet corrolarie q̄ qui in p̄ncipio vite cōiungunť si non
discedūt oportunitate habita cōsentire videntur. Et
iterum quēadmodum in nuptiis ita in sponsalibus dz
esse ꝓsensus volūtari⁹. Ultimo dicit q̄ ille dicit cōsen
tire qui manifeste ⁊ euidenter non cōtradicit. ⁊ talis tac
tus cōsensus non soluit matrimoniū. sed etiā sponsalia
ꝑba confirmat. Et tm̄ in speciali.

De errore qui euacuat consensum.

Di.30. Ec solum coactio
n impedit vel excludit cōsensuz
sed etiam error. Non autē om
nis error consensum impedit.
Est enim error alius persone.
alius fortune. alius conditionis. alius qualita
tis. Error persone quando hic putatur eē ho
mo ille et est alius. Error fortune quando pu
tatur esse diues qui pauper est vel econuerso.
Error conditionis quando putatur esse liber
qui seruus est. Error qualitatis quando puta
tur esse bonus qui malus est. Error fortune ⁊
qualitatis coniugii consensum non excludit.
Error vero conditionis coniugalem consen-
sum euacuat. De qua conditione postmodū
tractabimus. Error quoq̄ persone consensuz
coniugalem non admittit. vt siquis feminam
nobilem in coniugiuz petat ⁊ pro ea alia igno
bilis tradatur ei. non est inter eos coniugium:
quia nō consensit vir in istam sed in aliam. vt
siquis promitteret mihi se venditurum aurū
⁊ pro auro offerret mihi auricalcum ⁊ ita me
decipet. nunqd dicerer ꝓsēsisse ī auricalcū nun
q̄ volui emē auricalcū nec ḡ illud ꝓsēsi. q̄ ꝓsē
sus non nisi voluntatis est. Sicut ergo error
materie excludit consensum. ita et in coniugio
error persone. Oppō. Sed obiicitur de iacob qui
pro rachel septem annis seruierat ⁊ suppositā
est ei lya. nunquid error persone excluit con-
iugium cum non in eam: sed in rachel consē-
serit. Solō. Sed quod ibi factum in mysterio gestuz
non improbe traditur. ibi tamen ⁊ si non pre-
cessit secutus est consensus. nec ex illo concubi
tu qui consensum precessit fornicarii iudicanē
cum ille maritali affectu eam cognouerit. ⁊ illa
vxorio affectu debitum persoluerit putans le-
ge primogenitaruz ⁊ paternis imperiis se illi
iure copulatam. Excusatur etiam quia dei cō
silio in misterio ita actum est. Hodie etiaz ex-
cusaretur ille cui inscio vxoris soror lectulum
eius ingressa se subiceret. que cum sine spe con
iugii perpetuo manere censeatur. ille tamen q̄
cognouit eam per ignorātiam excusatur. qō ꝑ
simile probatur. Si enim diabolus transfigu
rans se in angelum lucis credatur bonus non
est error periculosus. Qō autem vir ille in il-
lam mulierem non consenserit ex simili ostēn-
ditur. Siquis hereticus nomine Augustini
vel Ambrosii alicui catholico se offerret eūq̄
ad sue fidei imitationē vocaret si ille assentiret.
in cuius sententiam fidei diceretur consensisse
Non in hereticorum sectam sed in integrita-
tem fidei quam ille hereticus se mētiebatur ha
bere. Error vero fortune consensum non ex-
cludit. Que enim nubit pauperi putans illuz
esse diuitem non potest renunciare priori con
dition q̄ uis errauerit. Nec error qualitatis.
vt siquis ducat vxorem meretricem vel corru
ptam quam putat esse castam vel virginez nō
potest eam dimittere.

De coniugio marie ⁊ ioseph.

Premissis aliquid adden-
dum est de modo illius consensus qui iter ma
riam ⁊ ioseph intercessit. Sane credi pōt non
solum Mariam sed etiā Joseph apud se di
posuisse virginitatem seruare velle nisi de⁹ alt
er iuberet. eosq̄z sic consensisse in coniugalem
societatem vt vterq̄z de altero reuelante spiri
tu sancto intelligeret q̄ virginitatē seruare vel
let nisi deus aliter inspiraret. sed illam volun-
tatem verbis non expressserant postea vero ex
pressserunt ⁊ in virginitate permanserunt. Cō
sensit ergo Maria in maritalem societatem ſz
non in carnalem copulam nisi de eadem spe-
cialiter deus preciperet. cuius etiam consilio i
maritalem consensit copulam q̄ virginitatez
seruare volebat. ⁊ ideo non aliter cōsensisset in
coniugalem societatem nisi familiare dei cōsi-
lium habuisset. De qua Augu. sic ait. Beata
Maria proposuit se seruaturam votum virgi
nitatis in corde. sed ipsum votum non expres
sit in ore. Subiecit se diuine dispositioni pro-
posuit se perseueraturam virginem nisi deus
aliter ei reuelaret. Committens ergo virgini
tatem suā diuine dispositioni consensit in car
nalem copulam. non illam appetendo. sed di
uine inspirationi in vtroq̄z obediēdo. postea
vero simul cum viro labiis expressit. ⁊ vter-
q̄z in virginitate permansit. Augu⁹. i li. de vi
tiis ⁊ cō
cupiscē-
tiis.

Qō perfectum inter eos fuit coniugium.

Inter quos vt ait Augusti
nus perfectum fuit coniugium. perfectū qdez
non in significatione sed in sanctitate. Sancti
ora sunt enim coniugia pari voto continenti,
Augu⁹. um. Unde Augu. Dō deo pari voto ⁊ con
sensu voueratis ambo perseueranter reddere
debuistis. a quo proposito si lapsus est ille. tu
saltem perseuera. Non qz pariter temperaba
tis a commixtione carnali. ideo maritus tuus
esse destiterat. immo vero tanto sanctius con,
iuges manebitis: quanto sanctiora concordi
ter placita seruabatis. Perfectū ergo fuit ma
rie ⁊ Joseph coniugium in sanctitate. Perfe
ctum etiam fuit secūdum triplex bonum con,
iugii. fidem. s. prolem ⁊ sacramentum. Omne
enim nuptiarum bonum vt ait augu. imple
Aug. in li. ō bōo ꝓiugali. tum est in illis parentibus christi. fides prole s
sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum
dominum. Fidem qz nullum adulteriū. Sa
cramentum qz nullum diuortium. Solus ibi
nuptialis concubitus non fuit. qz in carne pec
cati fieri non potuerat sine pudenda concupi
scentia carnis que accidit ex peccato sine qua
concipi voluit qui sine peccato futurus erat.
Et lz non intercessisset coniugalis concubitus
coniuges tamen vere fuerunt mente non car
ne sicut ⁊ parentes. Ḡuis ambro. dicat pfectuz
fieri coniugium per carnalem copulam. In oi
inquit matrimonio coniunctio intelligīt spi
ritualis quam confirmat ⁊ perficit coniuncto
rum commixtio corporalis. Sed intelligēdū
est coniugium perfici commixtione corpora
li. non quantum ad veritatem vel sanctitatez
coniugii. sed quantum ad significationem. qa
perfectio vnionem xpi ⁊ ecclesie tūc figurat.

De causa finali coniugii.

Exposito que sit efficiēs cā
matrimonii. consequens est ostēdere ob quā
cām soleat vel debeat contrahi matrimoniuz
Est igitur finalis causa. matrimonii cōtrahē
di ꝑncipalis ꝓcreatio prolis. propter hoc eni
instituit deus coniugium inter primos pen
tes. quibus dixit. Crescite ⁊ multiplicamini
⁊c. Secūda est post peccatum adevitatio for
nicationis. Unde apostolus. Propter forni
cationem vnusquisqz habeat vxorem suam:
⁊ vnaqueqz habeat virum suum. Sūt et alie
cause honeste vt inimicorum reconciliatio et
pacis reintegratio. Sunt etiam ⁊ alie cause mi
nus honeste propter quas aliquando contra,
hitur. vt viri mulierisqz pulchritudo queani
mos amore inflammatos sepe impellit inire
coniugium vt valeant suum explere desideri
um. Questus quoqz. ⁊ diuitiarum possessio
frequenter est coniugii causa. ⁊ alia multa que

cuiqz diligentiam adhibenti facile est discer
re. Nec est assentiendum illis qui dicunt non
eē coniugium quod propter has causas mi
nus honestas contrahitur. Constat enim ex
premissis coniuginm fieri ex cōmuni consen
su verbis de presenti expresso. quāuis amor
ad hoc attraxerit. Cuius rei documentum p
stat Jacob qui rachel decoram facie ⁊ venusto
aspectu amauit. eamqz multum diligens ait.
Seruiam tibi pro Rachel septem annis. In
deuteronomio etiaz legitur. Si videris i me
dio captiuorum mulierem pulchrā ⁊ adamā
ueris eam voluerisqz vxorem habere introdu
ces eam in domum tuam ⁊c.

Dō malus finis nō cōtaminat sacramētū.

Et licet fine non bono con
trahatur coningium quando species cōtrahē
tis mouet animum. coniugium tamen bonū
est quia vita mala vel intentio peruersa alicui⁹
sacramentum nō contaminat. Habuit autē
coniugiuz Maria ⁊ Joseph alias causas spe
ciales. scilicet vt virgo solatio viri sustentaretur
⁊ vt diabolo partus celaretur. vt Joseph eēt
testis castitatis defendens eam ab infamia su
spitionis ne vt adultera dānaretur.

c

Jrca istam 30. distinctio. quero duas. q
pma vtrum ad cōtractū matrimonii
regrat ꝓsensus sequēs rōnē nō erro
neam siue apprehensionem. q⁹ non.
Gen. 29. de iacob ⁊ Lia in quā non
consensit nisi ex errore credēs eam esse rachelē. ⁊ tamē
videt esse mrimoniū. aliogn copula carnalis fuisset for
nicatio. Dō si excuses eum per ignorātiam lz non forte
sufficientem qz nō inuincibilē. Contra saltē in crasti
no potuisset eam repellere tanqz non suam. Prete
rea Gen. 27. Jsaac ex errore benedixit Jacob credens
ipsum eē esau. ⁊ tū postea dixit: bñdixi ei eritqz bñdict⁹
ḡ a filio in ꝓposito. Preterea sacerdos credēs bapti
zare vnā personā si baptizaret aliā eēt baptizata. ergo
error nō ibi impedit ⁊ pari est rōne nec ℔. Preterea
plus obest cōiugi moralis malicia iu ꝓinge cōtra legē
diuinā qz pena seruitutis. sed apprehēsio erronea quo
ad istā malitiam si sequatur cōsensus in istā personaz
nō impedit cōtractum matrimonii. ergo nec error in
conditione seruitutis. Contra magister in littera.

Ad istam questionem dico
ex secunda conclusione ꝑme. q. di. 26. q⁹ iste contractus
est donationis libere ⁊ volūtarie sicut dictū est di. prece
denti. ignorantia autem ⁊ maxime illi⁹ cōditionis que
requiritur ad actum voluntatis causat involūtariū ꝑm
pōm. 3. etb. ⁊ ꝑm Aug. i. de tri. c. i. nihil est amatum vl
volitū nisi ꝓns cognitum. Ex hoc segtur breue corre
lariū q⁹ error siue apprehēsio erronea quantū ad omnē
conditionē regsitam per se ad contractū facit cōtractuz
nullū eē. sunt aūt in genere tres tales conditiones: due
ex parte personarum. vna q⁹ hec persona putetur esse il
la. alia q⁹ persona serua credat libera. tertia conditio est
error sibi correspondens ex parte contractus. puta si cre
datur aliam personā simili contractu contrahere cum
tamē in rei veritate non cōtrahat qz non intēdit dare si

cut alia ītēdit accipe. De ꝓmo erroꝛe ꝓz. qꝛ impedit oēz venditionē ⁊ traditionē reꝝ. puta ū emaꝫ aurꝫ ⁊ vēditoꝛ vēdit auricalcuꝫ. ita hic ītēdit dare. b. ptātem sui coꝛporis. ⁊ dat. a. ex tali nihil fit. 2ª cōditio ē ḃ ſpālis. qꝛ ḃ est ꝓmutatio ptātis coꝛpis. suus aūt nō pōt dare ptātez sui coꝛporis libere sicut illa ep⁹. ⁊ illa nesciens suitutē ei⁹ p ꝓs nō ꝓsentit scienti in seruū nec vult cōmutare ptātē sui coꝛporis. ꝑ ptāte coꝛporis quā seruus nō pōt facere qꝛ nō ḃz illā. Et ex hoc segꝫtur aliud coꝛrelariū q erroꝛ ꝑditiōis melioꝛis nō impedit. nec seruit⁹ si nō sit ignota. 3ª ꝑditio gnālis oi p̄ctui ē qꝛ si vn⁹ p̄ḃit aīo simplici ⁊ alter dolose vtēs signis cōtractus sine aīo p̄hēdi nō ē p̄ctus qꝛ deficit ibi ꝓncipalioꝛ cā. s. act⁹ volūtatis sine quo cā min⁹ ꝓncipalis. s. signū exterius nō sufficit. Sꝛ hic sunt dubia. ꝓm esto q aligs ad exequēdum libidinē dicat verba aīo tñ nō itendēs p̄ḃere alia ꝓsona simplici aīo p̄ḃens nnngd obligaꝫ. videl q sic. qꝛ ex ꝑte sua sunt tā cōsensus q̄ verba. ⁊ ita tota cā obligatiōis manet in tali ꝓsona ꝓsentiēte. Preterea esto q dolose p̄ḃens exꝑimat alti dolū suū. ista ꝓsona simplici aīo p̄ḃens nō pōt recedere a p̄ctu. qꝛ exponēt se periculo foꝛnicatiōis. nec pōt stare cū illo: qꝛ nō ꝑt reddere debitū certitudinaliꝫ ex parte sua ⁊ ꝓbabiliter ex ꝑte alteri⁹ de quo ꝓsumendū ē meli⁹. qꝛ exponeret se periculo foꝛnicatiōis. q̄ vī in tali casu ꝓsona ista simplex eē perplexa. Ad ꝓmū dico q cōtract⁹ mr̄imōij nō claudicat: ⁊ ideo si sc̄da ꝓsona nō dat nihil fit. ē vt dictū ē in ꝓma. q. ꝓclone sc̄da. do vt des. vel do si des ⁊ ideo si ista nō dat ista nihil facit. ſz ex ꝑte sua nō sit impedimētuꝫ facti nisi ex p̄ti. Sed de sc̄do ē magis alteratio quibusdā dicētib⁹ q ista ꝓsona nō pōt reddē debitum ſtāte ꝓscia de dolo alteri⁹. nec recedere q exponit se piculo foꝛnicatiōis. vt dictū est. Dico tñ breuit: q nullus ē perplexus in lege diuina ēt quocūq actu ꝑ ꝓio posito dū tñ nō maneat aliq̄ ꝑccatuꝫ moꝛtale ꝑ q̄ fiat ꝑplexus. ista simplici aīo p̄ḃens cū doloso nec tunc nec multomagis priº ḃz aliquē actuꝫ per quē fit ꝑplexa. q̄ simplr̄ ꝑz sibi ꝓsciam q alr̄ dolose cōsenserit: imo q tūc veraciter cōsensit ⁊ nūc mentit. ⁊ in hoc casu faciat sic̄ vero ꝓiugi. Si aūt nō pōt tollere cōsciaz quā hēt in verbo priuatiuo alteri⁹ cōiugis ſtāte illa ꝓscia pcāt moꝛtalr̄ reddendo debituꝫ. qꝛ foꝛnicat. nō reddēdo āt ⁊ multomagis recedendo exponit se piculo ꝑccati moꝛtalis. qa forte iste mētitur dicēdo. q non intendebat cōtrahere primo. ⁊ ꝓbabili⁹ est hoc ḃz diceret q nūc mēciatur q̄ q mentitus fuerit. in ꝓncipali cōtractu. et tunc ista vel negat sibi quod suū ē vel si recedit mechatur ꝑm euāgelium. In magnā ergo bꝛigaz ponitur cōtrahens cum dolose cōtrahēte. Sed nunquid iste dolosus erit imunis. ſzº. ſtante iº dolo in foꝛo consciētie dicendū est sibi q nullo modo reddat nec ꝑcat. quia foꝛnicaretur. Sed cū hoc dicendum est sibi. q de necessitate saluꝫ teneꝫ satisfacere ꝓxe lese. nō autē pōt satisfacere sibi reddat de suo quātum sibi abstulit. erat āt isti⁹ de iure coꝛp⁹ dolosi. qꝛ cōmutauit coꝛpus suū ꝑ coꝛpore illius sicut q veraciter ꝓtrahit cū alia q̄ē seruandum. ⁊ ideo teneꝫ iste dolosus cōmutare dolum in vez cōtractum. Sꝛ esto q tꝛp̄e intermedio ꝓtrahat cū alia. ſzº illud ē seruādū cū satisfactiōe exteriori possibili: puta cum ꝓcuratiōe matrimonii cōuenientis. sicut ⁊ de impossibilitate reddēdi huic q̄ sibi debeꝫ ē penitendum sic ḃ̄ Exo. 22. Quid de doꝛmiēte cū vg̃ie: teneꝫ sibi ad certā restitutionē ꝑm moꝛē dotis quā solēt accipe virgines in patria illa. Si argumētatur cōtra solutionem istā de erroꝛe q ꝓsistit in ḃ̄ q mutatio nō ē nisi ꝑm appēbēsionē valoꝛis cōmutati ad illud ꝑ quo cōmutatur. Cōtra ḃ aligs ꝑt aligd daꝛi vl̄ ꝓmutaꝛi expectās magm sibi dari. cui tñ nihil redderet. nec tñ pp hec datio pa ē nulla. ſzº quedā est datio non liberalis. exꝑctās red-

Bicar. i. 4ꝛ di. 27. ar. j. q. 4.

ditiōz futurā quedā q̄ūt est exigēs datiōez p̄tē ꝓmittentez que ꝓꝓrie cōmutatio est ꝑma bene tenet etiā si postea nō sequatur redditio exꝑctata quia in p̄ti fit translatio soluz sub spe redditionis future sc̄da nunq̄z ē nisi sit statim redditio cōcomitans qꝛ cōtractus cōmutatiuus est ꝓditionalis ⁊ si nō exꝑressa conditone tamē vīr ex nā contractus subintellecta. ⁊ p̄ctus conditionatus nō est non stante coditione.

Ad ꝓmū argumentū siue Jacob possit excusari a pctō si tñ cognouit Lyāp̄ª nocte siue non non ē magna vis qꝛ nō fuit confirmat⁹ sed postq̄z deꝓhēdit illā eē lyā ꝓsēsit nouo ꝓsensu ꝑ illa vba forte q̄ dicit labā. non est consuetudinis in loco isto vt minoꝛes ꝓius tradant ad nuptias. ⁊ ex tē fuit vxoꝛ eius alias bene cōcedo q potuisset repudiasse eaz sicut nō suā. Ad 2m subdiē q ꝑ egressū iacob ⁊ ingressū esau isaac stupoꝛe vehementi ⁊ vltra q̄z dici possit āmirans en quis ergo tē. ⁊ tunc subiunxit benedixi ei eritq̄z benedictus ex textu daꝫ intelligi q fuerit raptus in illa admiratione vehementi ⁊ in ea vidit iacob esse iuste benedicendū. ⁊ ita ꝛz illam benedictionem ꝓimo ab homine ⁊ humana cautela extoꝛtam dedisset tamen post ea in extasi a spiritu. s. appꝛobatam pronunciauit tanq̄z firmam subiungens eritq̄z benedictus. Ad aliud dico q non est simile de baptismo ignoranter collato. qꝛ ibi non ē cōtractus mutuus. Si tamē aliquis ad solutionē ḃ⁹. q. acciperet rationē ex ratione sacramēti q nō posset conferri ab errante videl ꝓbabile q errans ī baptizando circa istam personam non baptizaret sicut nec in matrimonio. Sed ista ratio non est posita ad solutionez. q. nec talis erroꝛ ꝑ se q̄ sit. a. vel. b. dum tñ intendat cōferre sacramentum illi persone que p̄ns est videtur impedire collationem aliozum sacramentoꝛū sicut ḃ impedit non q̄ impediat sacramentū ꝓimoz qꝛ impedit cōtractum donationis faciendō illi cui non vult donare illud quod ḃ datur. Ad vltimum dico q malitia moꝛalis nō ē aliquid per se requisitū nec eius oppositum ad istū contractum: ⁊ ideo erroꝛ in ista non impedit ip̄m: secus est de seruitute ꝓpter rōnez dictam in solutione. q.

Secundo quero vtrū inter Mariaz ⁊ Joseph fuerit matrimoniū vez q non. 17. q. i. sunt quedaz vouentibus virginibus non soluz nubere sed velle nubere damnabile est. Preterea numeroꝛum. vl. habetur q mulieres debebant nubere viris sue tribus. ergo Maria secūduz legez nō potuit nubere nisi viro de tribu sua. sed Joseph erat de tribu Juda sicut habetur Luce. 2. eo q esset de tribu ⁊ de domo Dō. maria autē erat de tribu leui. qꝛ cognata elisabeth Luce. i. Preterea contrahens matrimonium in aliquid aliud consentit quam in cohabitationē quia sic frater ⁊ soꝛoꝛ possunt cōsentire. ergo in carnalem copulam quia nihil aliud videtur addeꝫ matrimonium super cohabitationem. sed in illam non poterat. consentire. vouerat virginitatem. Contra magister in littera. ⁊ accipitur ex euangelio matḃ. i. cum esset desponsata ⁊ cetera.

Hic sunt duo videnda ꝓimo qō ita est secundo quomodo ita est: ꝓimuz patet ex auctoꝛitatibus magistri quas ponit in littera. ⁊ est ratio congrua ad hoc quia vel erat ꝓceptum vniuersale omnibus q erant in lege illa de p̄ḃendo matrimonium q videl quia ꝓ benedictione erat fecunditas. ⁊ ꝓ maledictione sterilitas. patet ex multis locis scripture vel si nō fuit ꝓceptum generale quod patet ex hoc q Jeremias Jere. 2. ⁊ Joānes baptista. remāserunt virgines tunc beate virginis fuit datum speciale mandatum de contrahendo cum Joseph. ⁊ ad hoc possunt esse ratiōes congrue que accipiuntur ab Ambꝛosio super Luc. vt

licet esset testis virginitatis. Marie. 2. etiam ipsa non haberet occasionem mentiendi de virginitate sua quia secundum ipsum ambrosium occasionem mẽtiẽdi indesponsata habuisset desponsata non habuisset non. vt sic tam ex testimonio quam ex presumptione magis crederetur sibi de virginitate 7 de matrimoniali cõceptione filij sui. Cõgruũ ẽt fuit vt sibi de ỹginitate crederet ne notaret infamis q3 nõ putauit xps ort9 sui fidẽ matris iniurijs astruendũ: sciebat n. tenerã eẽ virginis verecũdiã lubricã famã pudoris iõ maluit dñs alios de suo ortu dz de matris pudoꝛ dubitare Allia ratio vt esset in obsequiũ virgini 7 puero siue i egyptũ eũti siue redeũti quaz3 rõez tangit orig. sr̃ illõ math. 1. cũ eẽt de. alia rõ assignaẽ ab Am. vt diab falleret. Sz hec rõ vi parui valoris qũo. n. nõ posset diab videre ỹginitatẽ mris si bũisset virũ sicñ bũissz dz g̃ intelligi q nõ potuit b videre q3 nõ fuit pmiss9 Iz nãli põ intellect9 sui potuerit hoc videre nec tũc ista rõ vi magni momẽti q3 eque fuisset phibit9 si nõ habuisset vir. Allie rõnes q xps noluit incipere ab iniuria legis ne daret occasionez iudeis 7 herodi persequendi ꝑm cũ pt9 inupte lege dãnet. ne ẽt virginibus siniſtra op̃. viuentib9 daret velamẽ excusatiõis. q ipa quoq3 mr̃ est dñi infamata. vñste vi bone cõgruentie ad ꝓpositũ

Ricar. distī ista ar. 2°. q. 2ª. ben ricus q li. 9. q. 12.

Desecundo articulo dicit q btã virgo vouerat virginitatẽ sub cõditiõe. s. nisi de9 aliter disponeret iõ licuit sibi matrimoniũ ꝓtrahere. Cõtra i oi voto ẽztũcũq3 absoluto vi icludi hec ꝓditio. si deo placet q3 nullus dz offerre aliqd deo velit de9 vl nollit nz ordinate intendit sic offerre g̃ cuz conditiõe ista sic intellecta stat absolute votuz. Dico g̃ q absolute vouit virginitatẽ qõ sciꝛ ꝓiciũt ex illo verbo sue interrogatiõis ad gabrielẽ. quõ fiet istd qñ virũ nõ cognosco: si enim tñ dicit solũ nõ cognouissz 7 ẽt sine firmo ꝓposito nũq3 cognoscẽdi nulla eẽt qõ q3 i posteꝛ cognoscenda si nõ esset sterilis cõcepisset 7 idõ fuit qõ de mõ supermirabili q3 firmissime disposuerat vel vouerat nũq3 se cogscẽdã a viro. 7 adhuc intellectum exposuit angelus respõdendo. s. s. superueniet 7c. Nũo g̃ potuit ꝓtrahere matrimoniũ. Respõdeo in cotractu matrimoniali est mutua datio corpoꝛũ ad copulã carnalẽ non nisi sub ꝓditione implicita. s. si petaẽ. Unde contrahentes cũ ꝓposito stati vouendi castitatẽ vere ꝓtrahunt b aũt cõditio de voto castitatis no ꝑiudicat voto castitatẽ posito ẽt ꝓtractu matrimonij nisi illa cõditio põaẽ ieffectu igit vel certitudo simplr q nũq3 ponet ieffectu ibi si nullo ꝑiudicat voto castitatẽ 2ct9 mrimonij sz b fuit taẽ certificatio ex quo. n. hẽ9 Mat. 1. q ãgel9 istruxit Joseph noli timere ac. Mariã cõ. tuã. mto magis imo indubitanter concludit q ipsa per angelũ vel imediate a deo ãteq3 de spõsaret Joseph fuit certitudinaliter edocta noli timere accipere Joseph virũ iustũ in cõiugẽ ecce enim. s. s. dabit eũ tibi custodẽ 7 testẽ virginitatis qui tecũ pari voto cõtineat 7 in multis tibi ad virginitatis custodiaz cõgruentib9 cõsequaẽ. nec ẽ mix de ista ꝓbabilitate q3 qcqd factũ est cira Joseph per visionẽ angelicã totũ factũ est rõe Marie que fuit imediata in illa ineffabili 7 mirabili conceptione. s. vni geniti filij dei exemplus istius põt haberi extra deverbozũ signe. exist. 7 est hodie in. 6. li. vbi dicit sententi aliter q retẽto dñio cõcedere alijs vsuz nõ est inutile q3 vsus ille necessarius ẽ vtentibus 7 a simili in ꝓposito cõcedere ptãtẽ sui corporis ad talẽ actũ si petaẽ retẽto tñ vsu q3 certuz est q ab alio nõ peteẽ nõ est inutile hoc tñ exẽpluz patit calũnia. q3 nõ ita videt q vsus possit reseruari dñio tradito sicut dõinium tradito vsu q3 posteri9 magis tradit sine pozi g̃ exuerso. sed quo ad hoc vz. s. q alicui põt ꝓpetere vnũ sñ a° i ꝓposito ãt nec vsuz ẽtinuit sibi auctozie sua. sz certifi. fuit. q. s. s. vsũ illũ reteneret. ita q nunq3 ie ali9 cui talis vsus debebaẽ exigeret. Alio ex^m. si qs ꝓtraxisset spõsalia cũ iuramẽto 7 postea vouisset virginitatem videreẽ consulendum illi q consumaret sponsalia contrahendo de facto vt seruaret fidem iuramẽti. 7 tñ vt seruaret votũ statuz añ ꝓsumationẽ deberet anhelare ad religionẽ ergo isti licz dare ptãtem sui corpis cõiugi vero cõtrahẽdo mrimoniũ ratũ 7 tñ cũ intentione nunq3 dandi quãtum ex pte sui etiã sine b q sciat illũ nunq3 petiturũ talem vsum. g̃ multo magis Iz sic cõtrahere si sciret nunq3 ꝑdictũ cõiugez petiturũ. Preterea: adultera, hz potetaẽ alteri9 cõiugis quia per mrimoniuz fuit sibi data 7 indefectibiliter. tamẽ nõ bz nec bẽre põt vsum corpis illius ꝓpeccatũ suũ. ergo peccatũ põt ppetuo ꝓhibere vsum. ita te potestate data in mrimonio: ergo multo magis. s. s. ꝓpter aliquã cãm honestam hoc potest.

Ad primum argumentum

pncipale dico q auctozitas dz intelligi de volentib9 nubere ꝑm cõem legem: nõ aũt de illis qbus cõstat certitudinaliter q nunq3 vsus sequẽs ad talem actũ petetur Ad scdm põt dici q illa lex fuit data ꝓpter filias Salphasat. 7 hoc ne trãsferet possessio de tribu in tribum. vt pz ibidẽ Nu. vltimo. g̃ nõ obligauit nisi mulieres. illas ad quas devoluebat hereditas pna. sicut ad illas devoluta fuit ꝓpie mortuo. Maria ãt non fuit sic heres ideo licuit sibi nubere alter alteri trib9. Alij potest dici q Maria fuit de vtraq3 tribu. s. Juda 7 Leui. ꝛ tribu iuda ex pte patris, 7 de tribu Leui ex pte matris. si quidẽ Joachi descẽdit ex Nathan filio David sicut pz per dom̃. c. 9. vbi põit genealogiã scẽ dei genitricis. illa aũt Anna ꝑsumitur fuisse de tribu Leui. que. s. fuit mater Marie. 7 per ipam eẽt Elizabeth cognata marie. Istud etiã primuz de cognatione Jude probari ꝑt per hoc quod euangelium deducit christũ fuisse de tribu iuda: educendo ioseph ex illa tribu. quod nõ esset verum nisi maria esset de illa tribu. 7 hãc rõnez tãgit Hieronym9 super Matthe. in ꝓin. Ad vltimũ pz ex 2° ar°. q. q3 cõsensus iste eẽ in traditiõe mutue ptãtis corporuz ad plem. pcreãdaz 7 p ꝓs in vsuz si petatur. sed b fuit certitudo q nunq3 vsus iste a cõiuge peteretur.

Ista est distictio xxx. huius

quarti libri. In q̃ mgr̃ post ꝓcedetermiauit de ipedimẽto coactiõis. Hic ꝺtermiat de ipedimento erroris. Et tria facit. Primo. n. determiat de ipedimẽto erroris. Secõ determiat de mrimonio btẽ vgis. Tertio quõ ꝓncipalis ꝓ9 cã fit ꝓcreaº ꝓlis. Primũ vsq3 ibi. Premissis aliqd. Secdm ab inde vsq3 ibi. Est igit finalis. Tertiũ vsq3 ad finẽ di. In spãli snia mgr̃i stat in tribus ꝓpõnib9 q̃z ꝑ° ẽ hec. In mrimonio ꝺbẽdo q̃ttuoꝛ erroꝛes pñt ꝓtigere. quoꝛ duo dignoscũt ipm̃ soluere. Hãc mgr̃ ponẽs ꝓpõit ꝑ° q erroꝛ põt dissoluere mrimoniũ nõ qdẽ erroꝛ qlitaẽ vel fortũe Iz erroꝛ cõditiõis. vt qñ putaẽ eẽ liber q seruus ẽ. Silr erroꝛ ꝑsõe ipedit mrimoniũ sic si petit hãc mulierẽ. s. nobilẽ in mrimoniũ. 7 detur sibi alia. s. ignobilis. sic ẽt si aliqs emat auruz 7 deꝛ sibi auricalcũ: nõ ẽ vẽdi° sz deceptio. Et ẽ erroꝛ ꝑsõe qñ putaẽ hic bõ 7 ẽ ali9. Erroꝛ aũt ꝓditiõis ẽ qñ liber creditur ꝑuus. est. Erroꝛ fortũe ẽ qñ credit diues eẽ q pauper ẽ. Erroꝛ qlitatis ẽ qñ credit pulcher q turpis ẽ. vel qñ credit bon9 q̃ malus. Postea obiecit i ꝑtiũ d iacob q erroꝛẽ accessit ad Liã. Et rndet q b mystice gestuz fuit. nec fuit illud mrimoniũ p illũ erroꝛẽ sz p ꝓsensuz q postea accessit. Excusaẽ tñ Jacob de fornicatiõe. q3 ad eã accessit vxoꝛẽ suã credẽs. 7 sic maritali affectu eaz cognouit 7 illa vxoꝛio affectu ꝺbitũ psoluit. sicut aliqs excusaret accedẽs ad sororẽ vxoris quã in loco nesciens inuenerit. Et sicut excusaret aliqs accedẽs angelũ maluz credẽs bonũ esse. Et sicut opinioni illi9 quẽ credẽt augustinũ vel ambrosiũ eẽ nõ peccaret. Secũda ꝓpõ

ē hec. Et si iter mariā ⁊ ioseph pfectū ꝓiugiū fuerit. tñ maria licite i sua virgitate ꝓmanere ꝓposuit. Hāc mgr ſsinuās q̄rit i q⁹ cōsenserūt maria ⁊ ioseph qñ fuit inter eos mr̄ionū celebratū. Et rñdet ꝟm beatū Augu. q̄ beata virgo ꝓposuit seruare virginitatē nisi deus ei aliter reuelaret: ſz ipſiz votū nō expſſit ore: ꝓmittēs virginitatē suā diuine dispositiōi ꝓsensit in copulā maritalē: siue in societatē ꝓiugalē ex familiari ꝓilio ſpiritusſācti. Et iā ꝟm beatū aug. iplicite. ſz nō explicite ꝓsensit in carnalē copulā. nō illā appetēdo. sed diuine dispositioni in vtroq̄z. ſ. virginitate ⁊ ꝓmixtiōe obediēdo. Postea simul cū viro expſſit labijs votū ⁊ vteroq̄z in virginitate ꝓmānsit. Postea dicit q̄ illō ꝓiugiū pfectū sit sanctitate. ſz nō significatiōe: q̄z ꝓiugiū q̄ō est sine carnali copula q̄uis sit pfectū quātū ad veritatē: sanctū quātū ad sanctitatē ꝓiugij: nō tñ quātū ad significationē: q̄z non tā pfectā significat vnionē christi ⁊ ecclesie sicut ꝓiugiū p carnalē copulā ꝓsumatū ⁊ qō illō coniugiū pfectū fuit ostēdit p tria bona mr̄ionij q̄ ibi fuerūt. ſ. fides: ꝓles: ⁊ sacramētū. Proles. n. fuit rps. Fides q̄: nūllū adulteriū Sacramētū q̄: nullū diuoꝛtiū. Tertia ꝓpositio est hec Principalis cā ꝟbēdi mr̄ionū est ꝓlis procreatio. Secūda est fornicatiōis vitatio. Sūt ēt q̄dā alie cause mīꝰ honeste: vt pulchritudo viri vel mulieris vel abūdātia pecunie ⁊ diuitiarū. Sūt ēt q̄dā alie honeste cause sicut inimicoꝛ recōciliatio: ⁊ pacis reintegratio: ⁊ huiusmodi. Postea remouet errozē quoꝛūdā dicētiū: pp cām minus honestā mr̄ionū ſ ꝟbi. dicēdo q̄ pp huiusmodi causas ñ ipedit qui sit mr̄imōiū: ⁊ quietiā sit bonū mr̄imoniū: q̄z malicia vel puersa intētio alicuiꝰ nō ꝓmaculat sacramētū: nec eius bonitatē ipedit qō auctoꝛitatiꝰ ꝓfirmat. Ultimo dicit q̄ intētio beate virginis marie ⁊ Joseph sunt q̄dā cause speciales. Prima fuit vt virgo viri solatio ⁊ auxilio sustētaret. Secūda fuit vt ptus virginis diabolo celaret. Tertia fuit vt ioseph sit testis castitatis beate virginis vt possit defendere eā ab infamia suſpitionis: ne vt adultera lapidaret. Et tñ in speciali

De tribus bonis coniugii.

Di. xi. **Ost hec de bōis cō**iugii q̄ē sint ⁊ qualiter coniuz excusent. dicēdū est. Tria sunt principalia bōa cōiugii: vnde augu. Nuptiale bonū tripartitū. ſ. fides proles sacramētū. In fide attēditur ne post vinculū cōiugale cū alio vel alia coeatur In ple vt amāter suſcipiatur religiose educetur. In sacramēto vt cōiugiū nō sepetur. ⁊ dimissus vel dimissa: nec cā ꝓlis alteri ꝓiugatur

Augu⁹. sup gen.

De duplici separatione.

Separatio autem gemina est corporalis. ſ. ⁊ sacramētalis. Corporaliter possunt separi cā fornicatiōis ⁊ ex cōmuni cōsensu cā religiōis siue vsq̄z ad tps. siue vsq̄z ad finē. Sacramētaliter vero separari nō possūt dū viuunt: si legitime persone sint. Manet. n. vinculū ꝓiugale inter eos ēt si aliis a se discedentes adheserint. Unde aug. Utq̄z adeo manēt inter viuētes semel inita iura nuptiarū: vt potius sint inter se cōiūges ēt separati quā cū aliis quibus adheserunt. Itez manet inter viuētes q̄ō dā ꝓiugale vinculū: q̄ō nec sepatō nec cuz altero copulatio possit auferre. Sicut apostata anima de cōiugio xp̄i recedens etiā fide perdita: sacramentum fidei non amittit: q̄ō lauacro regenerationis accepit. Redderetur. n. redeunti si amisisset abscedēs. Habet aūt hoc qui recesserit ad cumulū suppliciū: non ad meritum premii. Item, Quibus placuit ex consensu ab vsu carnalis cōcupiscētie in perpetuū continere. absit vt vinculū inter illos coniugale rūpatur: imo firmiꝰ heret quo magis ea pacta secuz gerit que charius cōcordiuſq̄z seruanda sunt non voluptariis coꝛpoꝛum nexibus: sed voluptariis animoꝛum affectibus. Et attende q̄ tertiū bonum coniugii dicitur sacramentuz: non q̄ sit ipsum coniugiū: sed q̄z eiusdem rei sacre signum est. i. spiritualis ⁊ iseparabilis coniunctionis christi ⁊ ecclesie.

Augu⁹. supgen.

Augu⁹. li. d bono cōiuga.

Hectria. nō assunt oī cōiugio.

Et est sciendū ab aliquibus contrahi ꝓiugiū vbi hec tria bona non cōmitātur. Deest. n. fides vbi vir cū alia: ⁊ mulier cū alio coit. Hoc ergo bonū ita ꝓiugio adheret vt ex eo si assit amplius ꝓmēdetur ꝓiugiuz Si non assit non inde amittitur. Que. n. adultera ē non ideo ꝓiuꝛ non est: imo si ꝓiuꝛ nō esset: adultera non foret. Q̄ō cū sit: culpa ꝓmittitur: sacramētū vo non cassatur. Bonū quoq̄z prolis non oībus adest ꝓiugibus. Quidā enim pari voto continētiā seruāt. alii pro etatis defectu vel alterius rei cā generare non valent Nec oēs illi ēt qui prolē recipiūt bonū prolis habēt. Naz bonū prolis dicitur non ipsa proles. sed prolis spes que ad religionē non refertur. imo ad hereditariā successionē vt cū quis heredes terrene possessionis habere desiderat sed spes ac desideriū quo ples ad hec queriē vt religiōe iformeē. multi ergo plē habēt qui tñ bono ꝓlis carēt nec iō tñ coniugiū eē desinit. Sacramētū vo ita iſcpabiliter cōiugio heret legitimaꝝ psonaꝝ. vt sine. illo cōiugiū nō eē videatur: q̄z semp mānt iter viuētes vinculū cōiugale. vt ēt iterueniēte diuoꝛtio fornicationis cā coniugalis vinculi firmitas non soluatur. Ubi vo non iter legitimas psonas contrahitur coniugiū non adest illud bonū qō dr̄ sacramētū: q̄z pōt solui taliū copula: de qbus post dicetur. Quod vo coniugiuz sit inter eos qui coniugali affectu non tamē gratia p lis sed explēde libidinis conueniūt: nec fornicarii sed conuiges appellentur ostēdit aug. in quiēs. Solet q̄ri cū masculꝰ ⁊ femina. nec ille maritus: nec illa vxoꝛ alterius sibimetnon filioꝝ pcreandoꝝ: sed p incontinētia soliꝰ concubitus cā copulatur ea fide media vt nec illa cū altero: nec ille cū altera faciat id. vtrum nuptie sint vocandē ⁊ potest fortasse non abſur-

de hoc appellari connubiū si vsq; ad mortez alicuius eoꝝ id iter eos placuerit: ⁊ prolis generationē quāuis non ea cā coniūcti sunt. non tamē vitauerunt vt vel nolint sibi nasci filios. vel ēt opere malo aliquo agāt ne nascātur. Aliterū si vel vtrūq; vel vnū horū desit. nō inuenio quomō has nuptias appellari possimus. Etenim si aliquā sibi ad tps adhibuerit donec aliquā dignā honoribus aut suis facultatibus inueniat quā in coniugio adducat. aio ipso adulter est. nec cū illa quā cupit inuenire. sed cum ista cū qua sic cubat. vt cum ea non habeat maritale consortiū. Ecce coniuges dicunt qui solius cōcubitus cā cōueniunt. si tamē prolis generationē aliquo malo dolo non vitent.

De his qui procurant venena sterilitatis.

Qui uero uenéa sterilitatis procurāt. non coniuges sed fornicarii sunt. Unde aug. Aliquando eousq; peruenit hec libidinosa crudelitas vel libido crudelis. vt ēt venena sterilitatis procuret. ⁊ si nihil valuerit. conceptos fetus inter viscera aliquo modo extinguat vel fundat. volēdo prolē suā prius interire quā viuere. aut si in vtero viuebat occidi antequā nasci. Prorsus si ambo tales sint coniuges non sunt. ⁊ si ab initio tales fuerūt non sibi per cōnubiū sed per stupruz potius cōuenerūt Si vero ambo tales nō sunt audeo dicere aut illa quodāmodo ē mariti meretrix. aut ille adulter vxoris.

Augus⁹.

Quando sūt homicide qui procurant abortum.

Hic queri solet de his qui abortum procurant quādo iudicētur homicide vel nō. Tūc puer periū ad homicidiū pertinet. quādo formatuz est ⁊ animaz hz. vñ aug. super exodū asserit. Informe aūt puer periuz vbi non est aīa viua: lex ad homicidiuz pertinere noluit. Dicit ēt aug. quod informe puer periū non hz aīaz. iōq; multetatur pecunia. nō redditur anima pro anima. sz iā formato corpori aīa datur: nō in cōceptu corporis nascit̄ cuz semine deriuata. Nā si cum semine ⁊ anima existit de anima. tunc ⁊ multe anime quotidie pereunt. cum semē fluxu non proficit natiuitati. Domuz oportet domuz cōpaginari ⁊ sic habitatorē induci. Cuz ergo liniamenta cōpacta nō fuerint. vbi erit anima. Itē hiero. ad algasiam. Semina paulatim formantur in vtero. ⁊ tādiu non reputatur homicidiuz, donec elemēta p̄fecta suas imagines mēbraq; suscipiant. his apparet tunc eos homicidas esse qui abortum ꝓcurant cum formatum est ⁊ animatum puerperium.

Augus⁹.

Hiero⁹

De excusatione coitus qui fit per hec bona

Cū ergo hec tria bona in aliquo cōiugio simul ꝓcurrūt ad excusationez coitus carnalis valent. Cū n. seruata fide thori cā plis cōiuges cōueniūt. sic excusatur coitus vt culpaz nō habeat. Cū vo deficiente bono plis fide tamen seruata cōueniūt cā incōtinentie. non sic excusat̄ vt non habeat culpam. sed venialem. Unde aug. Coniugalis cōcubitus generandi gratia: nō habet culpam. Concupiscentie vo satiande. sed tñ cū coniuge. pp thori fidem venialem hz culpam. Item hoc q; coniugati victi concupiscentia vtūtur inuicem vltra necessitatem liberos procreandi. ponaz in his pro quibus quotidie dicimus. Dimitte nobis debita nostra. ⁊c. Ubi aūt hec bona desunt fides. s. ⁊ proles. non videtur coitus defēdi a crimine. Unde in sentētiolis sexti pitagorici legitur. Omnis ardentior amator ꝓprie vxoris adulter est. Item hierony. Sapiens iuditio amat coniugem. non affectu. non regnat in eo impetus voluptatis. nec preceps fertur ad coitū. Nihil est fedius q; vxorē amare quasi adulteram. qui dicunt se cā humani generis vxoribus iūgi. imitent̄ saltem pecudes. ⁊ post quam venter vxoris intumuerit. non perdant filios nec amatores sed vxoribus exhibeant sed maritos. Idem in matrimonio opa liberoꝝ ꝓcessa sunt. voluptates aūt que de meretricū amplexibus capiuntur. in vxore damnate.

Hiero⁹

De indulgentia apostoli quomodo sit accipienda.

Sed si concubitus qui fit causa prolis culpa caret. quid apostolus sz indulgentiam pmittit ita. n. ait. Hoc āt dico scōz indulgentiam. Cui. n. p̄statur venia nisi culpe Per hoc ēt q̄dam probare volūt nuptias esse peccatum. sed vt predictū est: indulgentia alia est concessionis. Egerat apl's de nuptiis ⁊ de carnali coitu ⁊ ad vtrūq; retulit illō hoc aūt dico sm indulgentiam. Indulgētur. n. nuptie sz concessionē ⁊ concubitus nuptialis qui fit tñ causa prolis. Concubitus vo qui est preter necessitatem generandi ob incontinentiaz indulgetur secundum permissionem. quia ibi est aliqua culpa. sed leuis. Ideoq; non iubetur nec conceditur. sed permittitur. quia non est laudabilis. sed venialis. De hoc augustin⁹ sic ait. Forte aliquis dicet si veniam concessit apl's. ergo peccatuz sunt nuptie. cui. n. venia nisi peccato conceditur. plane quod infirmitati permissum est secundū veniam audeo dicere peccatū esse veniam nanq; concedens apostolus concubitum attendit coniugatorum vbi est incontinentie. malum. Incontinentie malum est q; vir cognoscit vxorem. etiam vltra necessitatē procreandi liberos. sed ibi est nuptiarū bonū non. n. q; incontinentia malum est. ideo coniugiū vbi est cōcubitus p̄ter intentionem generationis non est bonum. non propter illud malum culpabile est hoc bonum sed illud malum fit veniale propter bonū nuptiale Quod

Augus⁹.

Nō fit malū incōtinentie.

non reprehendit apostolus, sed malū incontinentie. Item cōcubitū q non fit cā prolis nuptie non cogunt fieri, sed impetrant ignosci. si tū non ita sit nimius vt impediat tpa que oratio ni debentur. nec imutentur in eum vsum qui est cōtra naturam. Concubit⁹ .n. necessari⁹ cā generandi inculpabilis. ⁊ solus ipse nuptialis est. Ille vo qui vltra necessitatē progreditur. non rōni sed libidini obsequitur. ⁊ hunc non exigere, sed reddere cōiugi ne fornicetur ad cōiugem pertinet. Si vo ambo tali ꝯcupiscētie subiguntur. ⁊ rem faciūt que non est nuptiarū cuius delicti non sunt nuptie hortatrices, sed deprecatrices. Deus quidem coniugale est castitas procreandi ⁊ reddendi carnalis debiti fides. hoc est opus nuptiarum qō ab omni pec cando defendit apostolus dicens. Non peccat virgo si nupserit. Cū ergo culpabilis nō sit generandi intentione concubitus qui proprie nuptiis imputandus est. Quid se cūdū venīā ꝯcedit aplus nisi q ꝯiuges debitū carnis exposcūt. ñ propagis voluntate sz libidis voluptate Que tamē voluptas non propter nuptias cadit in culpā. sed propter nuptias accipit venīā Immoderata ergo progressio. secūdū veniaz conceditur. Quocirca ⁊ hic laudabiles sūt nuptie q ēt illud qō non pertinet ad se ignosci faciunt propter se. Non .n. concubit⁹ est quo seruitur concupiscentie agitur vt impleatur fetus quem postulant nuptie. Omnino ergo in genere suo nuptie bone sunt. q fidē thori seruāt ⁊ prolis suscipiende cā vtrunq sexū omiscēt ⁊ impietatem separationis horrent. Sanctitati ēt coniugii nec coiunx infidelis obesse pōt sed potius fidelis prodest infideli. vt apostol⁹ docet. Ex his ostenditur q ꝯiuges qui cā prolis tñ conueniunt vel qui exigentibus debitū reddūt defendit a peccato sanctitas ꝯiugii. bonum q nuptiale. Si .n. absq peccato non posset fieri concubitus coniugalis non p̄cepisset dñs post diluuiū eos copulari dicens. Crescite ⁊ multiplicamini cum iam sine carnali concupiscentia non possint commisceri.

Augu⁹. ō bono coniugali.

Augu⁹. cōtra iulianū beretico.

Quod non ois delectatio carnis peccatū ē.

Sed forte aliquis dicet omnem carnis concupiscenciam ⁊ delectationez que est in coitu malam esse ⁊ peccatū q ex peccato est ⁊ inordinata. Et nos dicimus illā cōcupiscentiam semper malam esse. q fedā est: ⁊ pena peccati: sed non semper peccatum. Sepe enim delectatur vir sanctus secūdū carnem in aliqua re vt requiescēdo post laborem. edēdo post esuriem: nec tamen talis delectatio est peccatū: nisi sit immoderata. Sic ⁊ delectatio que fit in coitu coniugali: cui assunt illa tria bona a peccato defenditur. Videtur tamen beat⁹ gre

Brego go, aliter sentire. s. q sine peccato non possit fieri carnalis ꝯmixtio dicēs. Vir cū propria cōiuge dormiens; nisi lotus aqua eccl̄ie intrare non debet. Quāuis diuerse hoīm nationes de hac re diuersa sentiant ⁊ alia quotidie videantur. Romanorum tamen semper ab antiquorum vsus fuit: post admixtionem proprie coniugis: ⁊ lauacri purificatione quererent ab ingressu ecclesie paululum reperare. Nec hoc dicentes culpam deputamus esse coniugium sed q ipsa licita admixtio coniugis sine voluptate carnis fieri nō pōt a sacri loci ingressu ē abstinendū q voluptas ipsa sine culpa nullatenus esse potest.

Determinat auctoritatem.

Hoc autem ne predictis obuiet: intelligendum est in illis qui nō gratia ꝑlis conueniunt. quorum voluptas non est sine peccato. vt vir aliqui reperiri possunt ad huc amplexus carnales experientes qui nō interdum conueniant preter intentionem procreā de prolis. Hoc āt quotiēs fit. ab ingressu ecclesie abstinendum est. Et qō ita intelligendum sit grego. consequenter ostendit. Si quis vero sua coniuge non cupide voluptatis rapt⁹. sed tantum creandorū liberorū gratia vtitur. iste profecto siue de ingressu ecclesie, siue de sumēdo corporis dominici mysterio suo est iudicio relinquendus. q prohiberi a nobis non debet accipere qui i igne positus nescit ardere Cum vo non amor procreande sobolis sz voluptas dominatur in opere cōmixtionis habeant coniuges etiā de cōmixtione sua quod deflcant. Tunc aūt vir qui post admixtionē coniugis lotus aqua fuerit etiam sacram commixtionem valeat accipere, cum ei secūdū p̄finitam sententiam ecclesiaz ēt licuerit intrare.

Est hoc de bonis coniugij Circa istam. 31. dis. quero vtrum sint tria bona matrimonij que magister ponit in littera. s. fides proles ⁊ sacramentum q non q sacramentum est formaliter in se bonum sed matrimonium est sacramentū ergo non est aliis bonis bonū. Preterea inter adulteram ⁊ adulterū potest esse matrimonium: vbi tamen non est bonuz fidei Preterea cum sterili potest esse matrimoniū. vbi non est bonū prolis preterea cā matrimoniū sit sacramētū non est bonū partiale matrimonij q idem non est pars sui contra ma. in littera.

Hic dicitur q contrahens matrimonium obligat se ad copulam carnalez saltem, sub conditione si petatur ⁊ certitudo de non petēdo in paucissimis br̄. in illo aūt actu priuatur homo magno bo°. s. vsu rationis ſm ph̄, 7. etħ talis ingt act⁹ furatur intellectuz sepissime sapientis. vnde augu. de tri. ii. c. 4. voluptas qua maior in corporis voluptatibus nulla est ipso momēto temporis quo ad eius peruenit extremum pene omnis mentis acies ⁊ quasi vigi⁹ cogitationis obruitur nullus aūt ſm rēm rōnez debet se obligare ad aliquid in quo tantum malū patitur

Ricar. i. 4. di. p̄. ar. p° q. 1.

ni si sit ibi aliquid bonum recõpensans: ergo nullus debet contrahere matrimoniũ nisi sint aliqua bona recõpensantia istam iacturam vsus rationis: ⁊ hꝫ dicuntur a scis excusantia illum actum carnalez. ista aũt sunt bonum fidei: prolis ⁊ sacramentum carnalem ergo non sunt ponenda tãquã excusantia istũ artiᵐ. Contra hoc qꝛ in statu innocẽtie fuisset mrimoniũ hñs ista bona nec tñ fuisset tũc excusantia illuz actũ. Preterea in mrimonio Joseph ⁊ maria non oportuit ponere excusantia ista nec vniuersaliter in spirituali mrimonio vim cũ pari voto castitatis ꝓiugũ. Preterea multo magis priuat homo vsu rõnis per sũnũ quã per actũ illũ ⁊ hoc tam intensiue. Uñ ꝑm phm. i. etꝫ. felix non differt a misero nisi ꝑm medietatẽ vite. s. in vigiª ꝯ ẽt extensiue qꝛ somnus diu priuat: iste aũt actus quasi momẽtanee ġ nullus ꝑm rcãm rõnem dz se exponere sõno nisi essent bona excusantia ⁊ maiora istis: qꝺ tñ nõ ꝓceditur. Dicit ꝙ sũt hꝫ bona excusanª hic. s. necessitas nature ⁊ ꝓfortª organorum: qꝛ sine sõno esset nimia cbetª ⁊ fatigatio virium sensitiuarũ ⁊ per cõsequẽs impeᵐ in intellectu qꝛ intellectus impeditur fantasia impedita. Aliter dicit ꝙ non sic patitur quis proprie damnum in somno sicut in isto actu: qꝛ post sõnuz vigorat intellectus post actũ istũ ebetat ita ꝙ per istũ actũ nõ tñ priuatur quis illo bono sed redditur minus aptus vel hilis ad illud ⁊ alia post actũ illũ: oppositũ aũt est de somno.

Jtẽ ric. vbi. ꝫ. sol. 3. ar.

Jdẽ ric.

Ad .q. ergo dico ꝙ ꝑm phm. 5. metꝫ. c. de perfecto: bonum ⁊ perfectũ idem: duplex aũt est perfectio rei. s. intrinseca vt forma ⁊ extrinseca vt finis alicuius ẽt põt esse duplex finis. s. remotus ⁊ propinquꝰ ⁊ remotior est regulariter principalior: qꝛ ad illud ordinatur propinquior: accipiẽdo ġ mrimoniũ pro illo vinculo delicto exꝑ° ꝺctu fœderis est indissolubilitas. sicut tactũ est in prima. q. conclusiõe prima ⁊. 26. di. ista indissolubilitas dicitur sacramentũ pro eo ꝙ signat indissolubilitatem ꝓiunctionis xpi ⁊ ecclesie ġ sacramẽtũ vt hic accipiꝫ est bonũ intrinsecũ mrimonii qꝛ eius prima perfectio ⁊ formalis hordinatur ad actũ carnalem mutuo reddẽdũ si petatur que reddiᶜ iusta est ex ista obligatiõe mutua precedẽte ġ huius mrimonii fides. i. fidelitas siue iustiª ad actũ ad quẽ ꝓiunges mutuo obligatur est eius bonum extrinsecum sicut finis propinquus Ultio iste actus ordinatur ad procreãdũ prolẽ debiᶜ vel religiose educandam ergo proles relige educanda si sequitur est bonũ extrinᵐ matrimonii tãquã finis principalis: sic ergo patet quomõ sacz vt hic accipitur est bonũ matrimonii primũ ⁊ intrinsecũ ⁊ fœr fides. i. fidelitas in iuste reddendo actũ debitũ est bonũ eius vt finis primus sed minus principalis bonũ prolis est eius bonum extrinsecuz vt finis vltimꝰ hꝫ principalis. Sz ꝓp argumẽta videndũ est qũo hec tria sunt in quolibet mrimonio: nõ. n. vꝫ esse bonũ sacri in mrimonio rato ñ consumato: qꝛ illud est dissolubile p religionis ingressũ sicut pz extra de regularibꝰ ad apostolicã nec bonũ prolis vꝫ esse vbi est ipossibilitas ad susceptionẽ ꝓlis: nec bonũ fidei vbi nõ seruaᵗ fides. vt in adulteriis. Sᶜº sacrm vt est bonũ mrimonii sicut dictũ est nõ accipitur pro sacro no. le. qꝛ illud est sẽsibile: ista aũt indissolubilitas est quid spũale in mẽtibꝰ ꝯhentiũ sacrm ẽt mrimonii statiz trãsit qꝛ ꝓsistit in fieri ista aũt indissolubilitas manet ⁊ est inesse quieto nõ in fieri sacrm ẽt est dispositio ad gram indigne suscipiẽtibus: nõ aũt iste indissolubilitas: hoc. n. est intrinsecũ bonũ oĩs mrimonii no. le. ita ꝙ impossibile est esse mrimoniũ formalr sine illo ꝙ est forma eius: sed alia duo bona non sunt intrinseca mrimonio nec necessaria sibi formalr sed sunt ibi necessaria in obligatiõe ⁊ virtualr hoc mõ bonũ quidẽ fidei seruãdi in actu reddẽdo cõiugi qꝺ suũ est: ⁊ non dãdo alteri alienũ. est. n. necessario in obligatione ⁊ quãtũ ad negatiuã ſltẽ est ibi obligatio semꝑ ⁊ ad semꝑ: quãtũ aũt ad affir matiuam dicẽᵗ in sequenti dist. ⁊ iõ non seruans fidez peccat mortaliter. Tertiũ bonũ. s. ꝓlis est ibi in obligatione sub cõditione si ꝯueniat vt suscipiaᵗ gratãter ⁊ religiose educeᵗ: iõ est ibi sub obligatione pro semꝑ ⁊ ad semper non ipedire illud bonũ studiose. Ex his ad instantias ad primũ dr vno mõ ꝙ indissolubilitas manet vsqz ad mortez. Nõ aũt dicit apostolus primª cor. 7. Mortuus est vir soluta est mulier a lege viri dicũt aũt istud esse verũ ñ solũ de morte ciuili ym ẽt de morte carnali qꝛ iste actus non cõpetit nisi viuenti vita ciuili: profitens aũt vitã religiosam moritᵉ ciuilitati. Contra hoc si mrimoniũ esset consumatũ esset idissolubile oino vsqz ad mortẽ naturalẽ ita qꝺ si cõiuges ẽt pari voto cõtinerẽt non dissolueretur vinculũ inter eos ẽt per ingressum religionis: ergo ꝑm istam viã indissolubilitas ista cõpeteret matrimonio. nõ ex ꝺctu mrimonii simplr qui est datio mutua: sed ex actu carnali superaddito qꝺ non vꝫ probabile qꝛ iste actus non est aliquid noui ꝺctus nec per ꝑs aliquã nouã indissolubilitatẽ obligationis inducit. Aliter dr ꝙ per professionẽ religionis non dissoluiᵗ vinculũ ꝓiugale. Sed si arguitur ꝙ spõsa manens i seculo põt alteri nubere ⁊ esse vroz eius ⁊ ita erit simul vroz duoꝝ. Rñdet ꝙ hoc non est inconueniens ita tñ ꝙ vnius tñ spũaliꝝ. s. vinculo spũali alterius spiritualiter ⁊ carnaliter: esset aũt inconueniẽs ꝙ esset duoruz simul carnaliter ⁊ ꝑm hoc haberet ꝓcedere ꝙ vna posset esse vroz cẽtuz simul isto vinculo spũali ⁊ tũc mrimoniũ vñ mrimoniũ nõ determinaret ꝙ vna ẽt vnius nec illa iusticia ꝓmutatiua que ibi requiritᵉ: nec vꝫ ꝙ illa copula carnalis sequens aliquã nouam iusticiam ꝓmutatiuam tribuat. Tertio mõ dici põt ꝙ i matrimonio rato ẽt si ꝯhens intendat non ꝓsentire in carnalem copulam: sed statim ad religionẽ auolare ante cõsumationem non est tñ accõmodatio seu ꝓmutatio ptãtis ad tempus: hꝫ pro suo perpetuo alioquin non esset vere mrimoniũ no. le. ⁊ ex datione ista oritur vinculũ indissolubile nisi per mortẽ naturalẽ alterius ꝯiugũ: vel per reuocationẽ seu relaxationem illius qui statuit hoc esse sic indissolubile: xps aũt qui istam indissolubilitatem iduxit matꝫ. 19. reprobans pro lege sua repudiũ mosayci ipse relaxat istam indissolubilitatẽ: qñ alter cõiugũ conuertiᵗ ad religionẽ: vñ ecclesia nunquã attentasset post matrimonia rata non ꝓsumata licẽtiare alterũ ad religionẽ altero manẽte in seculo nisi xps hoc instituisset habeᵗ aũt boc ex facto xpi vocantis ioãnez aplm ⁊ euãgelistam ad aplatum a nuptiis Jo. 2. cuius exẽplũ imitari sunt sci pres alexius theonas ⁊ alii nec tñ iª nubens alii erit simul vroz duoꝝ sed tñ secũdi: qꝛ vinculũ xpi ad primũ dissolutũ est p relaxationẽ xpi non aũt precise per talẽ vel talẽ mortẽ eiᵒ: qꝛ dissolutiõ que est p mortẽ est p defectũ alterius extremi: nec requirit spẽlẽ relaxationẽ legislatoris: hec aũt relaxatio xpi rõnabilis fuit qꝛ rõnabile est obligationẽ ad minus bonũ ꝓmutari i obligatione ad maius bonũ ab eo qui hz auctoritatẽ cõmutandi: professio aũt in religione est obligatio ad maius bonũ qꝛ ad spũale: vñ ⁊ xps statũ virginitatis integrum non tñ per carẽtiã actus sed cũ proposito ꝓtinendi perpetuo pretulit statui ꝓiugali matꝫ. 19. sunt eunuchi qui sẽca. propter. i. c. qui põt capere capiat. vñ hec castitas diuisa ꝺ ꝓiugalẽ dicitur habere fructũ centenariũ illa vo trigenariũ. ꝑm Hero. ꝺ Jouiñ. Si queras an ista indissolubilitas ꝓueniat matrimonio cuãgelico pro pter rõnem sacramenti. Dico ꝙ in lege nature fuisset indissolubile ⁊ tñ tũc nõ fuisset ꝓprie sacramentum anexũ contractui matrimonii ⁊ christus potuisset istam indissolubilitatem precepisse in matrimonio sue legis liczz nulluz sacramentũ adiunxisset illi contractui. potuissz etiam sacramentũ adiungere cõtractui er quo tamẽ cõtractu nõ vellet nasci vinculuz indissolubile si voluisset repudiũ mosayci approbare. est ġ ista indissolubili-

Riccar. i di. i. sup ſtraz magistri.

Henri. qli. 5. q. 39.

tas a dño superiore determinatũ contractũ debere fieri p̃o semper ⁊ obligationẽ debere sequi p̃o semp. nisi ip̃emet in aliquo talũ dispens t ad hoc etiã consonat rõ nãlis recta. Ex ista solutiõe sequit corrolariũ notabile q̃ contrahentes sub aliqua cõditiõe repugnãte alicui istorũ trium bonoꝝ nihil faciunt. puta cõtra primũ accipio te in meã dñam si occurrat in magis placens. Contra secundũ accipio te in meã ita vt non teneat tibi seruare fidẽ nec affirmatiue ad reddendũ nisi quãdo voluero nec negatiue quĩ possim p̃o libito meo alteri cõiũgi. Cõtra tertiũ. accipio te i meã si tũ p̃curaueris venena sterilitatis vel ꝓsentias mecũ i p̃curatione talium venenoꝝ. ⁊ rõ quare isti cõtract⁹ nõ sunt matrimoniales ẽ q̃ nõ tenẽt nisi sub illa cõditiõe cũ sint cõditionales ꝛ impossibile ẽ q̃ sint matrimoniales sub illa cõditiõe q̃ repugnat ꝓtractui matrimoniali imo null⁹ ẽct⁹ est q̃ iste nõ põt dare se ꝑ ꝓceptũ superioris, phibitio aũt ſuꝑioris est de translatiõe sub istis cõditionibus q̃ ꝑcepit transigrationẽ que debet fieri sub ꝓditionib⁹ oppositis fieri vnde quicunq; attẽtauerit nõ solũ peccãt mõtaliter ſz ex tali cõtractu in nullo sibi mutuo obligandẽ ad recedendum ab omni vsu mutuo virtute talis contractus

Ad argumẽta ad p̃mũ p̃z q̃ ista nõ sunt tria bona sacramenta matrimonii, illud enĩ est quoddam signũ sõale cõcomitans ꝓtractũ. sed sunt tria bona matrimonii ꝓprie accepti. s. vinculi indissolubilis manẽtis post ẽctũ ⁊ nõ est incõueniẽs illud esse bonũ aliis bonis ⁊ ẽ bonũ vno istorum tanꝛ bonitate intrinseca aliis tanꝛ finibus ꝓpinquioꝛ ⁊ remotioꝛi seu ꝓncipaliori. Ad sẽm p̃z ex solutiõe. q. qz bonũ fidei ẽ sẽper in obligatiõe sed nõ in executiõe. Ad tertiũ p̃z q̃ idẽ qz obligatio nõ est absolute ad bonũ plis sed sub cõditione si eueniat, ad gratanter ſuſcipiendũ ⁊ religiose educandũ ⁊ ad nõ ꝑcurandũ studiose oppositum. s. ne eueniat. tamẽ ſm veritatẽ vbi ẽ certa impossibilitas ad bonũ plis nõ videt act⁹ ille cõiugalis multũ excusari p illud bonũ nisi forte dicas miraculose deus daret secunditatẽ sterili. sed si nec illud est ꝓbabile nec itentuꝛ ab istis vtentib⁹ tali actu alia duo bona excusãt. ⁊ tunc matrimoniũ est ibi tũ̃ vt in remediũ non aũt vt in officiũ de quo dictũ est dis. 26. in solutione questionis Ad vltimũ p̃z quomodo eguocat de sacro: qz vt ẽ vnum bonum matrimonii, non formaliter nisi indissolubilitas illius vinculi vel obligationis, vtãt est sacrm matrimonii est signum sensibile gratie cõllate digne ꝓbentib⁹ matrimonium ad ꝓiunctionẽ gratiosam aiaꝝ.

Ista est distinctio. xxvi. huius quarti libri. In qua magister postꝫ determinauit ꝺ causã efficiente ⁊ finali matrimonii que ipsum constituũt. Nic vo determinat de bonis mrimonii que sunt cause honestates mrimonii actũ. Et tria facit primo. n. bona mrimonii enumerat. Scõo abortum ꝑcurãtes forte homicidas determinat. Tertio bonũ mrimonii coitũ a petõ excusare ꝺclarat. Primũ facit vsqꝫ ibi Qui vo venena sterilitatis. Scõs vsqꝫ ibi. Cũ ẽct hec tria bona. Tertiũ vsqꝫ ad finẽ dis. In spãli sua mgri stat in tribus ꝓpositionib⁹ quaꝝ prima est hec. In mrimonio coiter tripler bonũ ẽ. s. fides: proles. ⁊ sacrm. Hanc magister infinuãs inducit tria ẽ bona mrimonii. s. fides proles: ⁊ sacrm. Ad fidẽ aũt pertinet vt vir ad aliã mulierẽ nõ accedat nec mulier aliũ virũ admittat. Ad p̃lẽ aũt, vt amãter ſuſcipiat ⁊ religiose educat. Ad sacrs vo vt ꝓiugiũ nõ separet. Aliqñ aũt sepat corporaliter ex aliqua cã nõ tñ sacramẽtaliter p totã hãc viã qõ auctoritatib⁹ ꝓfirmat. Addit ẽt q̃ sacrm q̃ ẽ tertiũ mrimonii bonũ non est ipsũ ꝓiugiũ sed eius ꝺ rei signũ cuius ẽ cõiugiũ. s. spũalis ⁊ inseparabilis rpi ꝓiunctio ⁊ ecclesie. Postea dicit q̃ bonũ proꝫ ⁊ bonũ fidei aliqñ in mrimonio deficiũt nũq̃ tñ deficit bonũ qõ est sacrm. Postea dicit q̃ illi ꝓbunt adinuicẽ incõtinẽtie cã dũmodo sit perpetuus ꝓctus ⁊ nõ vitetur generatio proꝫ verum mrimonii ꝓbũt. Illi vo qui venenũ sterilitatis ꝑcurãt vel filia mala veri ꝓiuges nõ sẽ. Sed a ꝓpõ est hec. Qui venena sterilitatis apponũt non ꝓiuges sed potius forni carii existũt: ⁊ si post infusionẽ alee aboꝛtiuũ procurẽt se esse homicidas non dubitent. Hãc mgr intimans querit vtrũ illi qui aboꝛsum procurẽt sint homicide. Et rñdet q̃ sic: si principiũ est formatũ ⁊ animatũ aliter non. Tertia ꝓpositio est hec. Tria bona federis coniugalis sic ordinãt vt non ibi culpa mortalis. Hãc mgr ponẽs dicit q̃ tria predicta bona mrimonii sic ordinãt imo excusant actũ mrimonii vt petẽs non vel qñ fide thori seruata ꝓiuges ꝓcreãtur cã prolis vel vt mortale non sit vt qñ fide seruata conueniunt incõtinentie cã. Ultio obiicit in ꝓriũ tripliciter. Primo per aplm qui actũ cõiugalem ſm indulgentiam ꝓcedit dicẽs, hoc aũt dico ſm indulgẽtia ſz idulgẽtia vel venia nõ est nisi peccati: q̃a culpa non excusat mortalis ꝑcubitus: per qõ ẽt quidã probant ipsum esse peccatũ. Et rñdet magister, distinguendo de indulgentia. est enĩ indulgentia ꝓcessionis ⁊ permissionis. Concubitus ergo coniugalis qui fit cã prolis indulgef ſm concessionem sicut minus bonũ. Sed concubitus qui fit cã innocentie indulgef ſz pmissionẽ sicut minus malum, excusatur tũ huiusmodi actus ꝓiugalis per mrimonii bõa dũmodo tũ fit infra limittes matrimonii. Sed si excedat limittes non excusat q̃ꝺ multis auctoritatib⁹ ꝺclarat. Secũdo opponit p̃b q̃ ois cã cupiscentia ⁊ delectatio que sunt in coitu mala sunt ⁊ inordinata ⁊ ita sunt peccatum. Et rñdet illaꝫ concupiscẽtiam semper esse malam ñ inordinatam inordinatiõe culpabili qz non sẽper est peccatum. Illa ergo delectatio coitus coniugalis per bona matrimonii defenditur ni si sit inmoderata ⁊ vltra coniugii terminos se excedens Tertio obiicit per auctoritatẽ beati gregorii qui dicit q̃ post accessum ad vxorem debet huiusmodi ab ingressu ecclesie abstinere qz voluptas ipsa que est in cõmixtione carnali sine culpa non est. Et rñdet q̃ hoc intelligendũ est qñ ad vxorẽ accedit incontinentie cã: vel qz vir sine incontinentia accedit. Et tñ in speciali.

De solutione carnalis debiti.

Dis. 32.

s Liendum etiam ẽ qz cum in oĩbus aliis vir ꝓsit mulieri vt caput corpori: est. n. vir caput mulieris, in soluẽdo tũ carnis debito pares sũt. Jõ apostolus vtriq; pariter ꝓcipit in hac cã sibi inuicẽ subiici inquiẽs. Vir debitũ reddat vxori similiter ⁊ uxor viro. qz mulier nõ hz ptãtez sui corporis sed uir: similiter et vir non hz ptãtem sui corporis sed mulier. Quia nec mulier ad alĩ virũ nec vir ad aliã muliere ptãtem sui corporis hz nec vir ad ꝓtinendum: nec mulier ptãtem hz sine mutuo ꝓsensu: sed alter alterius ptãtem hz corporis: vt poscẽti alteri. nõ liceat alteri negare debitũ. In hoc. n. pares sunt qz nec viro nec mulieri corp⁹ suuꝫ licet alii tradere. Sed sibi inuicẽ debitores sunt in hac cã: ne peccandi detur occasio. per qõ non dñiuꝫ tollitur viro sed vitiuꝫ. Debent. n. sibi coniugati non solũ ipsius serus sui ꝓmiscẽdi fidem liberorum procreandorũ cã: que prima est in ista

Ambr. li. d bono cõiu.

mortalitate societas verũ ẽt infirmitatis inuicez excipiende ad illicitos ꝯcubit⁹ deuitãdos mutuam quodãmõ seruitutẽ vt ⁊ si alteri eorum ꝯtinentia placeat nisi ex alteri⁹ ꝯsensu nõ possit. Ad hoc.n. neuter hz ptãtem sui corporis quod adeo verum est: vt ẽt ꝙ non filiorum procreandorum sed infirmitatis ⁊ incontinẽtie cã expetit vel ille de matrimõio vel illa nõ sibi alterutrũ negent. ne per hoc icidant in dãnabiles corruptelas. Reddere.n. debitũ cõiugale nullius est criminis. exigere aũt vltra generandi necessitatem culpe est venialis. fornicari ṽo vel mechari. puniendi est criminis.

Qd̃ neuter ꝯtinere valeat nisi ex communi consensu.

Quod uero sine ꝯsensu uxoris vir ꝯtinere non valeat. subditis probatur testimoniis. Ait.n aug. si dicat vir cõtinere iã volo. nolo aũt vxor põt. Quod.n. tu vis illa non vult. Nunquid per continentiam tuam illa debet fieri fornicaria. Si alii nupserit te viuo. adultera erit. Non vult tali lucro deus tale damnum compensari. Redde debitum ⁊ si non exigis. redde. pro sanctificatione perfecta deus tibi computabit: si non qd̃ tibi debetur exigis. sed reddis quod debes vxori. Idẽ secundũ verba apostolica etiam si vir continere voluisset ⁊ tu noluisses. debitum tibi reddere cogeretur ⁊ illi deus imputaret continentiam si non sue sed tue concederetur infirmitati. ne in adulterium caderes. Quisquis ergo compatiens infirmitati vxoris reddit nõ exigit debitum. aut si propter propriam infirmitatem ducit vxorẽ plãgẽs potius. qꝛ sine vxore eẽ nõ potuit q̃ gaudens qꝛ duxit. secur⁹ expectat diem nouissimum. Idem vna sola causa esse potest. qua te ad id quod vouisti non modo non hortaremur. sed etiam prohiberemus implere. si forte tua coniunx hoc tecum suscipere animi vel carnis infirmitate recusaret. Nam vouendo talia non sunt a coniugatis. nisi ex consensu ⁊ voluntate cõmuni: ⁊ si prepropere factũ fuerit. magis est corrigenda temeritas quã persoluenda promissio. Non enim deus exigit si quis ex alieno aliquid vouerit. sed poti⁹ vsurpare vetat alienum. Idez apostolus nec ad tempus vt vacet orationi nisi ex cõsensu voluit coniugez carnali inuicem fraudari debito Idem manifestum est ita voluisse legem feminam sub viro esse vt nulla eius vota que abstinentie causa vouerit reddantur ab ea. nisi auctor fuerit vir permittendo. Nam cum ad peccatũ eiusdem viri pertinere voluerit lex: si prius permiserit ⁊ postea prohibuerit. non tamẽ dixit vt faciat mulier quod vouerat. qꝛ permissa iam prius a viro fuerat. Viri dixit esse peccatum. qꝛ abnuit quod prius concesserat. non tamẽ mulieri ex hoc iussum dedit vt cũ prius vir ei concesserit. postea si prohibuerit contemnatur. Ex his apparet ꝙ vir vel mulier continentiam deo offerre non põt sine cõmuni consensu. nec alter alteri debitũ negare debet. Si ṽo quilibet eorum alterum a suo iure absoluerit ad preteritam seruitutem nũquid reuocare poterit. Hoc.n. videtur augu. supra voluisse. Quibusdam videtur ꝙ mulier non discedẽs a domo viri. que viro permittente continentiam vouerit vel permiserit. eodẽ prohibẽte soluere non valeat. ⁊ hoc propter dignitatem viri qui est caput mulieris. Sed melius hoc intelligitur in tali casu: vbi vir concedit mulieri vouere continentiam ⁊ ante votum prohibere implere. Si vero habitum mutauerit non põtreuocare secũdũ illud. Qui uxorẽ suam uelare ꝑmiserit. aliam non accipiat. sed similiter cõuertatur.

Augu⁹. sup ps. xlvj.

Augu⁹. ad editi 83.

Augu⁹. i li. d adulterinis ꝯiugijs.

Ex concilio rmẽsi.

Quibus temporibus cessandum sit a coitu

Et licet debitum poscenti sit semꝑ soluendũ non licet tamẽ qualibet die poscere. vnde augu. christiano cum uxore sua aliquando licet conuenire. aliquando nõ. Propter processionis enim dies ⁊ ieiuniorum aliquande non licet conuenire. qꝛ etiam a licitis abstinendum est. vt facilius ipetrari possit qd̃ postulatur. Idem quotiens enim vel dies natiuitatis vel relique festiuitates aduenerit. nõ solum concubinarum consortio sed etiam a ꝓpriis vxoribus abstinete. Item amb. Si causa procreandorum filiorum ducitur vxor. nõ multum tempus concessum videtur ad ipsuz vsum qꝛ ⁊ dies festi ⁊ dies processionis ⁊ ipa rõ conceptus ⁊ partus iuxta legẽ cessare vsum carnis his debere temporibus demonstrant.

Augu⁹. in li. de qõne nouit ⁊ ve. test.

Amb:.

Hieronym⁹ videtur dissentire a premissis

Illi autem quod dictum ẽ reddere debitũ nõ esse peccatum videtur obuiare quod ait hyero. Quicunqz vxori debituz reddit: vacare non potest orationi nec carnes agni edere. Itez si panes propositiõis ab his qui vxores suas tetigerant comedi non poterant. Quanto magis panis qui de celo descẽdit. non potest ab his qui coniugalibus paulo ante heserecomplexibus violari atqz contingi. Non quod nuptias condemnem⁹. sed ꝙ eo tempore quo carnes agni manducaturi sumus: vacare a carnalibus operibus debeam⁹ hoc capitulum maxime ad ministros ecclesie pertinere videtur quibus non licebat sacra officia celebrare atqz mysteria tempore coniuga

Hiero. i quoda sermon

lis amplexus quo etiã presentia spiritussancti datur. Unde idem ait. Connubia legitima carent quidem peccato. nec tamen tempore illo quo cõiugales actus geruntur presentia spiritussancti dabitur etiam si propheta esse videatur. qui officio generationis obsequitur.

Hiero⁹ sup matt.

Quibus temporibus non sunt celebrãde nuptie.

Nec solum in opere carnali obseruanda sunt tempora. sed etiam in celebrandis nuptiis secundum illud. Non oportet a septuagesima usque in octauam pasche. & tribus hebdomadibus ante festum sancti Iohannis & ab aduentu domini usque post epiphaniam celebrare nuptias. Quod si factum fuerit separentur. Item Nicolaus papa. Nec uxorem ducere nec coniugia facere quadragesimali tempore conuenire posse ullo modo arbitror.

Nicola⁹ ad pfulgabulgarorum.

Circa istam distinctionẽ. 32. q. 1. uotrũ sit simplr necium in mrimonio reddere debitũ petẽti. Dñ non. Nullus obligat simplr ad petitũ mortale. sed reddere illud debitum ẽ petitũ mortale. ꝓbõ. tũ q: ꝑuat se marimo bono s. usu rõnis qõ ẽ maius bonũ ꝯ actu virtutis. ꝫ ꝑuare se actu virtutis ẽ petitũ mortale. g̃ & ꝑuare se usu rõis qõ conuenit in actu illo. tũ q: si nõ eẽt ꝺct⁹ mrimonii: talis act⁹ eẽt petitũ mortale. sed nullus põt sciẽr licẽtiare. & põs ex actu suo ꝓprio non licet sibi qõ ꝑus nõ licuit ꝺct⁹ mrimonii ẽ act⁹ iustor. Preterea ꝺbẽs matrimoniũ anteq̃ cõsumet si intret religionẽ nõ tenet reddere debitũ. & tũ tunc est ꝓiũr. Et si dicas mortuus est ciuiliter. Cõtra añ pfessionẽ nõ ẽ sic mortuus. & tamen illo tpe nõ tenet reddere. Preterea tpe obseruationis & ꝺcionis sacre & ieiunii non tenet qs reddere debitũ q: tũc eẽt indisposit⁹ ad comedẽdũ carnes agni. sicut habet in lra. sed nullus fit inidone⁹ ad eucharistiã: ꝓpter actũ illũ ad quẽ necessario obligat. Preterea in loco sacro nõ tenet qs reddere q: maius malũ sequit ꝯ vi. s. interdictũ loci: qõ est malũ cõe quo ad multitudinem: & malũ quodãmodo reducibile in deũ cuius cultus impedit in loco illo. Cõtra. i. coꝛ. 7. Nolite fraudare inuicẽ nisi ex cõsensu ad tẽps: & vir uxori debitum reddat: & uxor viro & ꝑbat ibi. q: vir nõ bz ptãtẽ corpis sui sed uxor. & ecõuerso silr. Ad. q. dico q: reddẽ debitũ ꝓiugale põt intelligi duplr. vt ꝓpter duplicẽ finẽ sicut mrimoniũ duplici de ca ẽ institutũ vt dictũ ẽ. 8. q. 1. de mrimonio & ꝓpter ꝑmũ finẽ. s. bonũ plis reddere ẽ duplr laudabile. vno mõ q: ad finẽ laudabilẽ. scz ad bonũ ꝓlis. alio mõ q: in se ẽ act⁹ iustitie reddentis illi qõ suũ ẽ q: ad finẽ laudabilẽ ad quẽ ꝺz esse. 2°. ꝓp scõm finẽ. s. cã vitãde fornicationis ẽ laudabile ex ꝑ⁹ si tũ ex 2°. s. q: act⁹ iustitie. istud tũ iuste redditũ nõ deberz eẽ illius. nec illi deberet reddi nisi de⁹ dispẽsasset. ꝓpt ꝑ nitatẽ bois post lapsum. Prescindẽdo ergo ꝑmũ bonũ laudabile. s. bonũ plis si q̃rat de redditione debiti vniuersaliter ex obligatione ꝓiugũ. Dico q ẽ act⁹ ꝑcepti affirmatiui explicãtis iustitiã cõmutatiuã. ꝑceptũ aũt affirmatiuũ obligat semp ꝫ nõ ad semp. ꝫ ꝓ qñ actus põt eẽ debite circũstãtiat⁹. & ita hic in genere põt aliquis iuste nõ reddere debitũ ꝓiugi duplr. vno si ꝓiux amisit ius petẽdi vel nõ bz ius petẽdi ꝓnũc. alio mõ qñ obligat ad nõ reddẽdũ vinculo fortiori. ꝑm⁹ ptingiti fornicatione ꝓiugis. maxime si alter tñ fuerit fornicatus tũc. n. inocẽs põt lapsũ si sibi publice ꝓsiterit repellere & amisit lapsus ius petẽdi ꝓ eo q̃ ñ seruauit fidẽ. & iõ nõ ẽ necessario sibi fides suãda saltẽ affirmatiue. Si aũt uterq̃ lapsus sit tunc paria crimina pari vindicta fũt delẽda. sic nõ ẽt bz ius petẽdi statim post mrimonium ratũ bz adhuc ius nõ amiserit q: nondum peccauit eo q̃ post mrimoniũ ratum licet intrare religionẽ. nec oportet statim sed ad tẽps põt stare in seculo & deliberare. nã si teneret statim reddere teneret facere se inhabilẽ ad religionẽ. Sed esto q̃ post ingressũ religionis mulier remanẽs in seculo nõ cõtinet vel timet ne cõtinere velit. nunqd vir ꝓfessus extrabẽdus ẽ de religione & sibi reddendus ꝓbat q̃ sic. nã. 33. q. 5. habet expresse. Dõ q uxorẽ suam velare ꝑmiserit aliã non accipiat sed simiter ꝓuertat. Sed ꝺctũ videt expresse hẽri extra de ꝓuersione cõiugatoꝝ. c. j. Laycus uxorat⁹ quidem licentia & permissione uxoris religionẽ ingressus. ꝓfessionẽ fecerit uxor in seculari habitu vel in seculo ꝑmanẽte nec transeũte ad religionẽ aut ꝑpetuam cõtinẽtiã nõ vouente. dicimus q̃ nisi uxor ad religionẽ trãsierit. aut perpetuo castitatẽ seruare ꝑmiserit. vir põt & bz de monasterio reuocari. Si dicat q̃ bz intelligi qñ mulier non renunciat iuri suo sed tñ ad tẽps vt vir vacaret oꝛẽni. i. Hoc est ꝺctũ planũ sensũ lre. q: habet ibi q̃ de licẽtia et ꝑmissione uxoris monasteriũ ingressus. ꝓfessionẽ fecerit qd de stricto rigore eẽt faciẽdũ. an illa cõpelẽda ad cõtinẽtiã. an iste extrabẽdus in casu isto. q:. s. ignorãte eẽ factũ est. sed ꝓtiũ⁹ ꝑsbẽs & monachis dubium est q: ista videt renũciasse iuri suo ꝑpetuo quãtũ ad debitũ petẽdũ licẽtias eũ publice ad ꝓfitẽdũ in religione. ñ enim talis renũciatio regrit necessario q̃ sit de cõsciẽtia eẽi. si g̃ renũciauit sufficiẽter nihil iuris bz illa adre petẽdũ eũ. silr coactio eius ad cõtinentiã est aliqd licitũ & bz penale tũ debitũ ex ista licẽtia data viro. coactio autẽ viri ad stãdũ cum uxore videt ad illicitũ inducere: q: ad peccatũ mortale cum ille uouerit castitatẽ & potuit uouere q: licẽtiat⁹. Saltem de hoc cantũ est in regula fratrũ minoꝝ vbi de his qui uolũt vitã istã accipere dicitur si uxores nõ hũt vel si hũt & iam monasteriuz intrauerint & uxores licẽtiã eis dederint auẽte dioecesani eẽi & illius etatis sint uxores q̃ non possint eis oꝛiri suspicio dicãt illis verbũ scilicẽt angelii &c. Unde ꝑmissis istis cõditionib⁹. s. voto cõtinẽtie emisso ab uxore vel saltẽ licẽtia data auctoritate dioce. eẽi videt q̃ hodie fieret ꝺm illud. c. s. q̃ vir extraheret & redderet uxori. Et tũc q̃ ipsa dicit renũciare iuri suo. Rndeo non sufficiẽter & pfecte ꝯtũ ad formã ecclie q̃ ꝺterminauit modũ debitũ istius renũciationis ꝓ votũ continentie emissum & licẽtiã datã auctoritate eẽi ꝺyocesani.

Et qõ tãgitur de peccato mortali ipsius reuocati posset dici q̃ tenet nõ petere q: renũciauit iuri suo quãtuz in se fuit. sed põt reddere q: nõ potuit renũciare iuri alieno. Et q: putauit se absolutũ a iure illius ideo ꝓ tunc nõ peccauit. tũ qñ cõstat sibi ꝓ eccl'iam q̃ nõ fuit absolutus a iure uxoris tenet sibi reddere illud cui non potuit renũciare. Secũdus casus est vt dixi qñ obligatur fortiori vinculo ad nõ reddẽdũ. puta si ꝑgat in detrimẽtum ꝓprie incolumitatis. tenet enim magis diligere ꝓpriam incolumitatẽ ꝯ istud debitũ alteri cõiugi. vel sit causa occisionis fetus in utero pregnantis. vel sit causa aboꝛsus. Ad hec enim cauenda tenetur fortiori vinculo ꝯ ad reddendum debitum isti. Ubi ergo est probabile periculum de extinctione fetus vel q̃ nascatur aboꝛsus non tenetur reddere. Con similiter maiori precepto tenetur non agere. Unde proles nascatur leprosa que posset alias proꝛ reari sana: ꝯ ꝓnunc satisfacere voluntati mulieris: vt in pluribus autem puer nascitur leprosus ꝓcep⁹ tẽpoꝛe ꝓmenstrui.

vnde nō sine cā in lege mosayca accedēs ad mulierez menstruatā debuit mori nec mors infligebat ibi nisi p̄ peccō mortali ⁊ graui. nō est igit̄ ꝓbabile q̄ in lege euangelica q̄ est lex castitatis sit min⁹ ꝓhibit⁹ ad mēstruatam accedere. Si obijcit̄ ḡ leprose nō ꝺz san⁹ reddere debitū q̄ ⁊ ē cōtra bonū ꝑlis que nascit̄ leprosa ⁊ contra incolumitatē ꝑp̄riā q̄ possz ex tali actu incurrere in lepram. cui⁹ tū oppositū habet extra de cōiugio leproꝝ. ca. j. vbi habet mandam⁹ vt vxores viros ⁊ viri vxores que lepre morbū incurrūt seq̄tur ⁊ eius communē affectionē ministrēt. ⁊ ad hoc eos sollicitis exhortationib⁹ inducere nō postponas. Si vō ad hoc induci nō poterūt iniūgas artius eis vt vteroz ꝓtinētiā seruet q̄ si mandatū tuū fuaꝛe cōtēnāt vinculo excōicationis astringas. ⁊ c. sequēti. Si virū vel vxorē leprosā fieri ꝓtigerit ⁊ infirm⁹ a sano carnale debitū exigat generali ꝓcepto apli q̄ exigit̄ est soluendū cui p̄cepti in h̄ cāu nulla exceptio inuenit̄. Rndeo lz ꝓiugis leprose ꝓiux sanus vel leprosus debeat reddere debitū ꝑm ista. ca. tū non segtur q̄ tpe mēstruoꝝ q̄ ibi nō est ꝯ bo⁹ ꝑlis q̄ pereet leprosa. imo magis est cōtra bonū ꝑlis q̄ nō ꝺz pereet de ista mīe si ꝓpter lepꝝ viteꝫ. h̄ aūt ⁊ si non pereabit tpe mēstruoꝝ pereabit tū postea tpe cōpetēti, ⁊ tūc sana nūc aūt leprosa. Si aūt obijcias de periculo lepre insano reddēte posset dici q̄ in illa cōiunctione nō est ꝑbabile lepꝝ incurri. sed diuturna cohabitatio non p̄cipit̄ q̄ ex illa pōt sanus infici ab infirmo, esto etiam q̄ timere ē ex tali cōiunctione infectio lepre in sano reddente saltē ex frequenti quotiēs leprosa peteret,

Dico q̄ ad talē penā se obligauit in cōtractu matrimonij. vñ ⁊ alicubi sacerdotes exp̄rimunt aliud.

Ad argumenta ad primū

nego minorē. Ad ꝓmam ꝓbationē dico q̄ ꝓpetu⁹ vsui rōnis est maius bonū q̄ act⁹ virtutis. Et ideo qui per aliquē actū ꝑuaret se sic vsu rōnis lōgo tpe peccaret mortaliter imo mortalissime. sed carentia vsus rōnis p̄ momento nō est tātum malū sicut actus oppositus actui virtuti nec gēralit̄ ꝑuans vsu rōnis ad tēpus est peccatū. nam nimia tormēta ita impediūt vsum rōnis sicut voluptates. ⁊ tū martyres sciēter se exponentes talibus tormētis nō peccauerūt sed meruerunt. Ad secūdam ꝓbationē cōcedo q̄ istis ante contractū liceret talis actus lz tū post ꝯtractū nō q̄ ipsi seipsos licentiare possint. sed faciūt quēdā actū: quo facto deus licentiat eos ad quēdam actū sequentē ad quē nō licētiaret sine illo ꝑuio. ⁊ ista ꝓbatio videt̄ bñ persuadere q̄ iste vsus nō est licit⁹ ex sola iustitia qua volūtate ꝓpria dant se mutuo. sed aduenientē approbatione ſuperioris, ad frem dum pz ex solutione q̄ ꝺiūr nō ꝺz p̄ tūc ius petendi.

Ad 3m apls nō dirit absolute abstinēdū tpe sacro. lz ꝓsulit ad tps vt vacēt oratioi ⁊ iterū reducant̄ scipis ne tēret eos sathanas. ⁊ qō adducit̄ de Hiero. ⁊ pomt 33. q. 4. gēq̄ vxori debitū reddit nō pōt carnes agni edere. verū est cum reuerētia debita. Et cū dicis non excluditur aliqs ꝓpter actū p̄cepti a cōicādo. nego: qa aliqs actus p̄cep⁹ est ꝓpter quem iste est minus dispositus ad reuerēter p̄cipiendū eucharistiā. Si tū loquaris de necessitate p̄cepti. ꝓcedo q̄ nō excluꝺit qz nō video quō ꝓpter hoc solū peccat mortal⁹ si peiperet corp⁹ domini. Ad vltimū ꝺico q̄ in loco sacro regulariter est abstinendū qz nō statim imminet periculū fornicationis q̄n statim cōmitti possit in loco nō sacro. si tū diu oportet eos cōmanere in loco sacro negaret aliqs istū peccare si redderet debitū ibi petitū. ⁊ qō adducit̄ de iterdcō loci. Diceret̄ forte q̄ ꝓpter actū occultū nō ē locus interdictus saltē publice vt oporteat cultū diuinū ibidem publice ꝓtermitti.

Ista est distinctio. xxxii. hu/

ius quarti libri. In qua magr̄ postq̄ supius determinauit de bonis mr̄imonii q̄bus act⁹ mr̄imonialis excusatur. Hic determinat de ipso actu ꝑm q̄ accipit rationez debiti. Et tria facit. Primo enim ꝓponit quomō vir ⁊ mulier in soluēdo ⁊ petēdo cōiugii debitū par habeāt dñium. Secūdo ostendit: quomodo reddere coniugale debitū nullius sit criminis. Tertio subiungit quomodo non quilibet die nec vir nec mulier licite pōt petere Primum ⁊ secūdū a p̄ncipio distinctionis vsq̄ ibi. Et licet debitū poscenti. Tertium vero vsq̄ ad finem distin. In speciali sentētia magr̄i stat in trib⁹ ꝓpōnibus quarū ꝑma est hec. In soluendo ⁊ reddēdo carnis debitum vir ⁊ vxor habēt par dñium. Hanc magister insinuans ꝓponit ꝑmo q̄ cū vir in oībus p̄sit mulieri sicut caput corpi. in redditione tñ debiti pares sunt: qz alt̄ hz alterius corpis ptātē vt alteri poscenti nō licet alteri debitū denegare, siue poscat cā ꝑlis ꝓcreande siue i cōtinētie cā q̄d auctoritatib⁹ cōfirmat. vbi ēt dicit q̄ sic hz alter alteri⁹ corpis ptātē, q̄ sicut nec mulier ad aliuz virū nec vir ad aliā mulierē ptātez hz accedēdi ita nec ad cōtinendū sui corpis hz ptātez nisi mutuo ꝯsensu Secūda ꝓpō est hec. Lz nullius criminis sit reddere debituz ꝺiugale tñ exigere vltra generādi necessitatem est delectū veniale. fornicari vero aut mechari ē mortale Hāc magr̄ insinuās subdit q̄ reddere cōiugale debiū nulli⁹ est criminis. exigere vero vltra generādū necessitatē venialis ē culpe. lz fornicari aut mecari punendi ē criminis. Postea ꝓbat plurib⁹ auctoritatibus q̄ ꝺiuges ne fraudent̄ adinuicē carnale debitū sine ꝯsensu cōi tenere nō possint. qō supra suppositum erat. Postea querit si vir vxori cōsenserat vt cōtinētiā deo offerat ⁊ a suo iure eaz absoluat. vtrū possit licentiā datā reuocare. Et respōdet q̄ in h̄ casu si ei cōsenserat vouere continentiā ⁊ votū ꝓhiberet h̄ implere. hoc bene ꝓt sin ät pōt reuocare nō pōt. Tertia ꝓpō est hec. Nullus in matrimonio licite pōt debitū carnis quolibet die exigere seu poscere. Hāc magr̄ insinuās ꝺicit. q̄ lz debitū poscēti sit ꝑsoluendū nō tū lz quolibz ꝺie exigere seu poscere fic in ꝺieb⁹ festiuis siue ꝓcessionis. ⁊ ieiunioꝝ qō auctoritatib⁹ ꝑfirmat. Postea ostēdit q̄ beat⁹ Hieronym⁹ vultq̄ reddere debitū sit q̄ꝺoq̄ petīti qō est ꝯ p̄dicta. Dicit. n. beat⁹ Hieronym⁹ q̄ vxori debitum reddit nō pōt oꝛonib⁹ vacare nec sumere carnes agni. i eucharistiā. Dicēt q̄ nō semp est reddendū debitūz vt i ꝺieb⁹ qbus ē oꝛonib⁹ vacandū vel eucaristia sumenda. Et respondet q̄ dictū Hieronymi referendū est ad ecclesie ministros quib⁹ nō lz sacra offerre vel ministeria celebrare tpe ꝺiugalis amplexus. Ultimo dicit q̄ sicut in carnali cōmixtiōe sic ⁊ i celebrandis nuptijs st̄ tpa obseruāda. qz nō qbuscunq̄ tēporib⁹ fūt nuptie celebrāde. Tpa qbus nō fūt nuptie celebrāde fūt a septuagesima vsq̄ ad octauā pasce. ⁊ trib⁹ septimanis ante festū Joānis baptiste. ⁊ ab aduētu dñi vsq̄ p⁹ epiphaniam: quod si factum fuerit ꝺeparentur vt dicit magister. Et tantum in speciali.

De diuersis coniugii legibus.

Di. 33.

q Queritur hic de antiquis patribus qui plures simul leguntur habuisse vxores vel concubinas vtrum peccauerint. Ad quod dicimus pro varietate temporum varia inuenitur dispensatio conditoris. Ab exordio enim temporis inter duos tm adam. f. ⁊ euam inchoatum est coniugium deo per os ade dicente. Hō adhe

rebit vxori sue ⁊ erunt duo in carne vna. ⁊ sin inchoationis modū inter duos tñ: per omnē successionem temporum contraheretur coniugium si primi homines in obedientia persti tissent. ¶Post eorum vero copulam filii ⁊ filie eorum matrimonio coniuncti sunt sed vn⁹ vni tñ. Ideo autem fratres sororibus sunt co pulati quia non erant alie mulieres vel viri q bus ade filii vel filie iungerentur. ¶Primus omnium lamech duas legitur simul habuisse vxores. ⁊ hoc in eo arguitur q⁹ pro expletiōe carnalis voluptatis id fecisse perhibet. ¶Po stea vero cum iam pene omnes homines fal sis diis seruirent paucis in cultu dei permanē tibus consultum est a deo plures in matrimo nio copulare sibi ne illis paucis deficientibus cultus notitia dei deficeret. Unde abraā viuē te vxore ad ancillam intrauit ⁊ ex ea genuit. Jacob etiam liberis ⁊ ancillis se copulauit. Et filie loth patre ebrio vse sunt. Cum enim ceteris in idolatria relictis abraam ⁊ filios eius i peculiarem populum sibi dominus elegisset. rite multarum fecunditate mulierum: populi dei multiplicatio querebatur. q⁹ in successiōe sanguinis erat successio religionis. Unde etiā in lege maledicta erat sterilis que nō relinque bat semen super terram. ¶Hinc etiam sacerdo tibus coniugia decreta sunt q⁹ in successiōe fa milie successio est officii. Non ergo abraaz vel iacob deliquit q⁹ preter vxorem filios ex an cilla quesiuit. nec illorum exemplo preter con iugale debitum fecunditatem in aliqua licz ali cui querere cum illorum coniugia nostrozz equantur virginitati. ⁊ immoderatus vsus cō iugii nostri temporis turpitudinez fere imite tur fornicationis illius temporis. De hoc au gu. sic ait Antiquis iustis non fuit peccatum: q⁹ pluribus feminis vtebantur nec cōtra natu ram hoc faciebant cum non lasciuiendi cā: sed gignendi hoc facerent nec contra morem quia eo tempore ea fiebant: nec contra preceptū: qa nulla lege erat prohibitū. Idem. Obiiciuntur Jacob quattuor vxores q⁹ quādo mos erat crimen non erat. Sic patriarche cōiugibus ex cipientibus semen suum miscebantur non cō cupiscentia perficiende voluptatis. sed prouidentia propagande successionis sicut apostoli auditoribus suis admirantibus doctrinā su am condelectabantur non auiditate cōsequen de laudis sed charitate seminande veritatis. Idem alibi. Antiquis tpibus cum adhuc sa lutis nostre mysterium velaretur iusti officio ppagandi nuptias contrahebant. non victi li bidine sed ducti pietate qui multo facilius cō tinere possent ⁊ vellent. Utebantur tñ cōiugi bus. ⁊ plures vni viro habere licebat quas ca stius habebat q⁹ nunc vnam. quilibet istorum in quibus videmus q⁹ fm veniam concedit apostolus. Habebant enim eas in opere gene

Augu⁹.

randi non in morbo desiderii. Itē ambr. Di xit sara ad abraaz. Ecce cōclusit me dominus vt non pariam. Intra ergo ad ancillam meaz ⁊ filium facias ex ea ⁊ ita factum est. Conside ra primum q⁹ abraam ante legem moysi ⁊ an te euangelium fuit. Non ergo in legem cōmi sit abraā sed legez preuenit. Nondum enī in terdictum videbatur. Secundo considera q⁹ non ardore aliquo vage succensus libidinis ñ petulantis forme captus decore ancille contu bernio coniugalē post habuit thorū. ꝫ studio querende posteritatis ⁊ propagande sobolis: Adhuc post diluuiū raritas erat humani ge neris: erat etiam religionis. Deuicz ⁊ loth sā cti hanc filie causam querende posteritatis ha buerunt ne genus deficeret humanū. ⁊ iō pu blici muneris gratia puatam culpam preterit Ambr.

Item aug. Justus quāuis cupiat dissolui ⁊ es se cum xp̄o tamen sumit alimentum. non cu piditate viuendi sed officio consulēdi: vt ma neat quod necessarium est propter alios. Sic misceri feminis iure nuptiarum officiosum fu it sanctis viris non libidinosum. Quod enīz est cibus ad salutem hominis hoc est concubi tus ad salutem humani generis ⁊ vtrūqz non est sine delectatione carnali que tamen modi ficata ⁊ refrenata temperantia in vsum natura lem redacta libido esse non potest. Quod au tem in sustentando vitam illicitus ē cibus: hoc est in querenda ple fornicarius vel illicitus cō cubitus. ⁊ quod est in cibo licito immoderati or appetitus. hoc est in coniugibus venialis il le concubitus.

Aug⁹.

¶Non prefertur virginitas icannis, casti tati abrae.

Quod vero castitas uirgi

nalis non preferatur in merito coniugali castita ti abrae aug. oñdit inquiens. Sicut non ē im par meritū patiētie in petro qui passus est. ⁊ i ioanne qui passus non est. sic nō est impar me ritū cōtinētie in ioāne qui nullas exptus ē nu ptias. ⁊ i abraā qui filios genuit. Ē ā illius ce libatus ⁊ istius cōnubiū p tēpoz distributōez xp̄o militauerūt: sed cōtinentiā ioānes in ope abraā in solo habebat habitu. Melior est aūt castitas celibū q⁹ nuptiarū. Quarū vnā abraā hē bat in vsu, ambas in habitu. Caste enim ⁊ coniugaliter vixit. Ē aūt castus sine coniugio potuit sed tūc nō oportuit. Itē Hiero. Quis ignoret sub alta dispēsatione dei oēs retro sā ctos eiusdē fuisse meriti cuius nūc xp̄iani sūt. Quō abraā añ placuit in coniugio. sic nūc vgi nes placēt in castitate. Seruiuit ille legi ⁊ tem pori suo. seruiamus ⁊ nos legi ⁊ tpi nostro. in quos fines seculorū deuenerūt. Ex his appa ret q⁹ sancti patres ante legem sine pctō plures

Ambr. li. de vginibus

Hiero⁹

habuerunt vxores vel concubinas. Eas enī nūc vxores appellat scriptura. nūc ꝯcubinas Rachel tamen ⁊ lya ambe vxores fuerūt. nō concubine.

Oppositio.

Siquis opponat q̄ fidem thori non seruabant illi patres. Dicimus in hoc seruasse fidem thori. quia non aliis sed p̄ prius vxoribus vel ancillis miscebantur. Ecce que fuerit consuetudo in hac re ante legem

Que cāt ꝯ suetudo legal' Legis vero tēpore interdixit moyses carnalem copulam fieri cum matre. cum nouerca. cum sorore. cum nepte. cum amita. cum matertera cum nuru ⁊ aliis quibusdam. Permissit autem diuortium fieri dato libello repudij in quo vir scribebat causas p̄ quibus vxorem repudiabat. Permisit autem aliam ducere dato priori libello. quod propter duriciā cordis eorum permissuz christus dicit. Non vt concederetur discidium. sed vt tolleretur homicidium. Permisit fieri mala ne fierent peiora. ⁊ hoc permittendo non dei iustitiā demonstrauit. sed in peccatore minuit culpam.

Cui licebat plures habere vel non.

Sed nunquid sub legē licebat habere plures vxores. Audi quid scriptū est in deuteronomio Non habebit vxores plurimas que alliciant animam eius. Super quem locum ait Augusti. Manifestum ē salomonem hoc preceptuz transisse. Dauid autem plures habuit. nec preceptum preterit. Permissum est regi plures habere. non plurimasque alliciant animam multiplicate. Cū tamen additur vt non eleuetur cor eius alienigenas prohibitum eē videtur. Ceruntamen multiplicatio vxorum generaliter prohibita est. Permissum, est autem regi plures habere. sed non multiplicare. Veniente autem plenitudinis tempore quo christi gratia vbiqz est dilatata reducta est lex nuptiarum ad priorem honestiorēqz institutionem vt vnus vni in figura christi ⁊ ecclesie cōiugatur. Nec queritur electio muneris in successione generis: sz in perfectione vite ⁊ sinceritate scientie ⁊ virginitas secunditati prefertur ⁊ sacerdotib⁹ cōtinentia indicitur.

De v̄ginitate mentis ⁊ carnis.

Aug. in li. de v̄ginibus **Melior est autem virginitas mentis q̄ carnis.** Unde Ambro. Tolerabilius est mentem virginem quā carnem habere vtrūqz bonum est si liceat. Si non liceat;

saltem non casti homini sed deo simus. Virgo prostitui potest. adulterari non potest. nec lupanaria infamant castitatem. sed castitas etiam loci abolet infamiam. Idem. Non potest caro ante corrumpi nisi fuerit ante mens corrupta. Item Isidorus. Non potest corpus corrumpi nisi prius animus corruptus fuerit. Munda enim a contagione anima caro ñ peccat. In fine hui⁹ capitulū aperitur quomodo verum sit nisi anima prius fuerit corrupta corpus non potest corrumpi. scz peccato. Illō etiam Augustini aduertendum est Sicut inquit. sanctius est mori fame quā idolaticis vesci. Ita sanctius est defungi sine liberis quam ex illicito coitu stirpem querere. Undecunqz vero nascantur homines si parentum vitia ñ sectentur ⁊ deū recte colant honesti ⁊ salui erūt Semen enim ex qualicunqz homine dei creatura est ⁊ eo male vtenti male erit non ipm aliquando malum est.

Isidor⁹.

Aug. in li. de bono ꝯiug.

Circa istam tricesimā tertiā distinctionē in qua magister ait de mrimonio antiquoz patrum. Quero de bigamia pmo. ⁊ secūdo de repudiatione vxoris. Circa pmum q̄ro duo. pmo quātū ad legez nature vel mosayca. vtrū fuerit aliqn licita bigamia. secūdo quantū ad legem euāgelicā. vtrū bigamus ante baptismuz posset post baptismū ad sacros ordines promoueri. Ad pm arguit q̄ nō: qz bigamia est cōtra legem nāe. qō ꝓbat. tum ex illo verbo genē. 2. Erunt duo in carne vnā. vbi expressit legem nature de mrimonio. non ergo plures q̄z duo. tum ex glosa quadam interlineali de lamech q accepit duas vxores tē. vbi habet q̄ iste pmus induxit bigamiā que est cōtra legē nāe. Preterea vt ita loquar biuiria numq̄z licuit ita q̄ mulier duos viros haberet. ergo nec e conuerso. ꝓtia ꝓbat qz ad act⁹ cōiugales eq̄les iudicant. pma cozinth. 7. Cōtra genē. xvj. Abraam habuit saram Agar ⁊ Lethurā. ⁊ de Jacob Gene. xxix. ⁊. 30. qui habuit quattuor vxores. ⁊ de Dauid secundo Regum. 5. plures. Nō est aūt ꝓbabile q̄ isti sci pcē in tali copula fecerūt aliqd illicitū. Preterea Augu. de bono coniugali versus finē. Antiqs iustis ñ fuit illicitū q̄ plurib⁹ feminis vtebant. neqz cōtra matrimoniū hoc faciebāt cum causa gignēdi hoc facerent. neqz p̄ legē neqz cōtra morem. qz eo tempore nulla lege erat prohibitum.

Hic primo videndum est qd regrit ad strictā iustitiam cōmutatiuā in ꝓtractu matrimoniali. ⁊ hoc ex parte cōtrahētiū ⁊ quid vltra ꝑ addit ad cōpletā iustitiam in tali cōtractu. ⁊ hoc ex pte superioris. Secūdo qd in casu sufficit ad istā iustitiā q̄z tum qd mām de qua queritur. ⁊ q̄liter illud sufficiēs fiat cōplete iustū. De pmo dico q̄ in oī cōmutatione q̄z tum ē ex pte cōmutātiū ⁊ cōmutatoz stricta iustitia regrit eq̄litatē cōmutatoz quantū possibile ē. ⁊ hoc quantū ad illū finē ꝓpter quē cōmutat. Ista aūt cōmutatio ꝓ ctu mrimoniali fit ꝓpter duas cās. s. ꝓpter ꝓcreatiōez pls ⁊ in remediū vitāde fornicationis Quantū ad pmum corp⁹ viri ē maioris valoris q̄z corp⁹ mulieris: qz p eodē tpe idē vir pōt plures fecūdare quā eadē mulier possit a virib⁹ ꝓpe. Quantū q̄ ad istū finē de stricta iustitia vz bigamia licita. vt vir cū tot corporib⁹ mulierū corp⁹ suū cōmutet quot pōt fecūdare eo mō quo est

eis possibile fecũdari. nec tñ in statu innocẽtie qñ mri monitũ fuit p̃cise i officiñ fuisset bigamia. qz ñ fuisz tũc necẽtas q̃ vir cõmutarz corp⁹ suũ p plurib⁹ ad plures p̃creandos qz per simplicẽ cõmutationẽ vnius p̃na fuisset sufficiẽs p̃creatio. ꝛ nec vir nec mulier fuisz tẽ sterilis. Quantũ ad secũdũ finem q tamẽ est p̃z statu nature lapse. s. p fornicatione vitanda equalis valoris sunt corpus viri ꝛ mulieris. ideo de stricta iustitia p statu nãe lapse ꝓsiderando cõtractũ istũ vt ẽ ad vtrũq; finẽ regitur cõmutatio vnius corporis p̃z vnico Et addo q̃ cõpletio iustitie in ista cõmutatione non est nisi ex auctoritate superioris instituẽtis vel appꝛobantis talẽ vel talem cõmutationem. qz ꝛ si res alique sũt inferiorꝝ dñorꝝ. tñ cõmutatio eorũ licita ꝛ iusta talis vt talis determinata legislatorꝛ. ꝛ multo magis i ꝓposito ꝺ corpib⁹ i cõparatõe ad deũ. ipse aũt instituit ꝛ p statu innocentie ꝛ p̃z statu nature lapse regulariter istã commutationẽ debere fieri vnius p̃z vno. Jn hoc ergo est completa iustitia.

De secundo articulo dico

q̃ dispensatio est iuris declaratio vel iuris reuocatio. Potuit ergo deꝰ legem suã de cõmutatione ista vel declarare vel in aliquo casu reuocare. ꝛ hoc rationabiliẽ. Jn casu illo qñ maius bonũ puenit ex reuocatione q̃z ex obligatione. nũc aũt qñ erat necessitas multiplicãdi genus humanũ vel simplr vel ad cultũ diuinuz: puta ga pauci erant cultores dei necessitas fuit vt multiplicarent cultores dei quantũ possent. qz in sola successione eorꝝ mãsit fides ꝛ cultꝰ diuinꝰ ꝛ charitas. ergo p̃z tunc rõnabile fuit dispensare vt vnus vir cõmutaret corpꝰ suũ p pluribus corporibus mulierũ ad maiorẽ multiplicationẽ cultorꝝ dei que sine hoc nõ fieret. Sic autem fuit dispensatũ vt p̃sumit̃ de Abrahã ꝛ q̃busdam aliis patrib⁹. Qualiter aũt ibi saluabaꝫ iustitia cõsiderando ꝟctum ex parte cõtrahentiũ declaraꝫ sic. Quando aliquid ordinaꝫ ad duos fines. p̃ncipalem. s. ꝛ minus p̃ncipalem. rationabile est vti illo eo modo quo magis valet ad finem p̃ncipalem lz per hoc aliqd detrahatur fini minus p̃ncipali. Exemplũ. cibus valet ad delectationẽ que est minus p̃ncipalis. ꝛ ad nutritionem que est magis p̃ncipalis ꝛ cõueniens est vt aliqs vtatur cibo eo modo quo magis expedit nutritioni lz in hoc ꝺtrahaꝫ delectationi. ita cõtractus iste ꝛ est ad bonũ p̃z lis: vt ad finẽ p̃ncipalẽ et ad vitandũ fornicationem vt ad finẽ minus p̃ncipalẽ. Ergo ꝑm rectã rõnẽ debẽt ꝟbẽtes sic ꝓmutare vt ꝓmutatio plus valeat ad p̃creationẽ. p lis lz minus valeat ad illã redditionẽ. Sed hoc fit i cõmutatione vnius corporis viri p̃z pluribus corporib⁹ mulierũ. Et sicut istud absolute faciendũ est ita in casu necessitatis cõmutatio facienda est q̃ est valde necessarius finis p̃ncipalis negligendus est finis min⁹ p̃ncipalis qz tũc. Et ex hoc ꝑz quomodo ex parte partiuz est iustitia qz ꝑm rectã rõnez q̃libet pars debet velle aliquid de iure suo dimittere in cõmutando vel recipiendo in cõparatione ad finem minus p̃ncipalẽ vt recipiat equivalens in comparatione ad finem magis p̃ncipalem quẽ plus ꝺz eligere lz debeat cõmutari aliqd de aliquo q̃ cñet sibi detrimẽtum remittere. ꝛ quãdoq; est necesse in aliquo casu q̃. s. ad talem remissionem teneꝫ ꝛ cõplere licet ꝛ ꝺz q̃ a superiore est hoc ordinatum. Hoc patet gen̄. 19. q̃ coegit Sara Abrahã vt intraret ad Agar ancillã suã. vt vel sic haberet filiũ de ancilla quem de seipsa habere non poterat. Si obiꝛit̃ q̃ ꝑm hoc ꝑz tpe moderno eẽt bigamia licita. Rndeo et si illicita sit eo q̃ ꝓnunc non est a legislatore dispẽsatũ imo reductum est ad illud legis nature. Erunt duo in carne vna per xp̃m Mat. 19. tñ loquẽdo de iustitia ex parte cõtrahentiũ ꝛ cõtract⁹ẽt modo nõ est illicita. Sz ꝑz tanto est illicita qz nunc nõ est necessarius ille finis p̃ncipalis eo q̃ multi vacant generationi fideliũ quia fides multiplicata est. Cessante igit̃ necessitate detrahendi aliquid secũdo fini ꝓpter necessitatẽ p̃mi finis ꝑuandus est ꝓtractꝰ ita vt seruet̃ ibi iustitia respectu vtriusq; finis. s. q̃ vnus habeat tñ vnam ꝛ econuerso. Si tamen cõtingeret casus per bellũ vel cladẽ vel pestem: q̃ multitudo virorũ caderet ꝛ mulierũ remaneret possz nũc bigamia esse licita considerando p̃cise iustitiam ex parte cõmutantiũ vel cõmutationis ꝛ deberent ex p̃te sua velle sic i cõmutare mulieres cum viris plus p̃z minori quantũ ad secũdum finem lz p̃z equali quantum ad p̃mum. nec deficeret ibi nisi cõpletio iustitie q̃ ẽ ex appꝛobatione diuina que forte tunc fieret ꝛ ecclie specialiter reuelaretur.

Ad argumenta Ad p̃imũ dico sicut dictũ est sup̃ di. 17. q. p̃ª ar. p̃° ꝛ. d. 2. q. p̃ª ꝓclusione p̃ma q̃ aliquid est de lege nãe dupliciter scilicet p̃mo quod est verum p̃acticũ simpliciter notum lumine rõnis nãlis. ꝛ potissimũ gradũ tenet p̃ncipiũ p̃acticum notum ex terminis secundũ gradum tenet cõclusio demonstrata ex talibus p̃ncipijs secundario aũt ẽ de le. nãe qđ regulariter consonum est legi nãe p̃mo mõ dicte. Circa p̃mũ nulla cadit dispẽsatio: ꝛ iõ eius oppositũ semper videt esse peccatũ. Circa secundũ in casu cadit dispensatio in quo cõiter oppositũ videt consonũ legi nature ꝛ p̃ceptis isto secundo modo est monogamia de lege nature ꝛ bigamia contra illã. ꝛ sic concedo ꝓbationes illas Genesis. 2. ꝛ glosa. Genñ. 4. Nec sequit̃ tñ ex hoc q̃ in casu oppꝓsitũ nõ possit eẽ licitum: imo in casu est necessariũ p̃cipue cõsiderãdo iusticiam ex parte cõmutationis ꝛ cõmutantiũ quando p̃z necessitatẽ recta ratio dictat illo modo debere commutationẽ fieri: ꝛ quãdo p̃ceptũ diuinũ adest. Verũ tamẽ de lamec absolute concedi põt q̃ peccauit mortaliter quia contra legẽ nature: licet secundo mõ peccauit ꝛ nõ in casu in quo recta ratio dictaret illã legez reuocandã. nec superior dispensauit imo fuit oppositũ vtriusq;. Ad secũdum dico q̃ nunq; licuit ex parte iusticie inter cõmutantes fit cõmutare vt minus cueniret finis p̃ncipalior ꝛ magis cueniat finis minus p̃ncipalis qz finis p̃ncipalis est magis intendẽdus: sz bina magis eẽt ad finẽ minus p̃ncipalẽ ꝛ multo minus ad finẽ p̃ncipaliorem qz eadẽ mulier infra idẽ temp⁹ a pluribus viris impgnari nõ posset. Ad argumentũ in oppositũ lz de aliqbus factis p̃ib⁹ p̃sumaꝫ q̃ i ꝟbẽdo bigamiã nõ peccauerint: qz vtraq; rõ ꝟbendi ibi ꝓcurrit. s. necessitas ꝓp quã erat sic ꝟbendũ: ꝛ auctoritas diuina appꝛobãs. Tamen si aliqui sine istis causis vel altera earum contraxerint non est mihi inconueniens q̃ mortaliter peccauerint qz non reputo eos fuisse tunc conformatos.

De secundum ar

a guit̃ q̃ sic: qz ꝑm Hiero. in epla ad Oceanũ. ꝛ ponitur di. 26. c. i. g ante baptismum cõiugem habuit que obierit que duos viros habuit nõ imputaꝫ ei cui p̃sus nouo nec stupra nec alia que añ fuerant iam obsunt. Preterea distin. 50. sigs viduam ꝛ habeẽ in glo. q̃ sigs ante baptismum occidit post baptismũ põt ꝓmoueri. ergo a simili de bigamia ante baptismum. Contra Augu. sup epistolam ad Titum. ꝛ ponit̃ di. xxvj. c. 2. acutius intelligũt qui neceum qui cathecuminus nec paganus habuit vnã ꝛ post baptismũ aliã ordinandũ consuerunt. Preterea ibidem. c vna tñ. ꝛ est Ambr. li. de offi. ante baptisma iterata cõiugia p̃rogatione ordinationis impedimẽta generant.

Hic sunt duo videnda. p̃mo quid tenendum. secundo ꝓpter quam causam. De p̃mo cõcordant omnes q̃ bigamus siue ante baptismum siue

post est irregularis. sicut habet expresse per. c. allegatas ad oppositum. homicida tamen ante baptismum: post baptismū nō est irregularis, sicut dētur expresse in glosa di. 50. Sigs viduā. vbi gl. sup illud vbū Post baptismum. glosa arguit a ꝓrio silū. g̃ si añ baptismū cōscius ē homicidii nō obest. Nō aūt dz ab aliquo nullū posse contrabere irregularitatem ante baptismum cuius rationem assignant. quia tunc non potest aliquis habere priuationem quando non est natum habere habitū sicut catulus ante nonam diem non potest esse cecus. sed ante baptismum non est homo capax ordinis. ꝓbat extra de ꝓbr̃o nō baptizato. c. j. sigs. qz si nō fuerit baptizat⁹ baptizet & postea ordinet. Ex quo pz q̃ nihil recepit ꝓpus q̃n videbat ordinari sacerdos. nā si recepisset ordinē nō eēt postea reordinādus, sicut habet extra ō clerico per saltū ꝓmoto. vbi dicit q̃ recipiēs ordinē posterioꝛē sine ꝓri recipiat postea ordinē ꝓtermissum nō iterando posterioꝛē ꝓpus receptū. Sed hec rō nō valet. qz & si ꝓuatio nō possit inesse alicui nisi q̃n natū ē habere habitū tñ impedimētū habitū ꝓtpe quo deberet inesse pōt p̄cedere tps habēdi habitū. sicut patz i exēplo adducto qz catulus ante nonam diē pōt habere aliqō impedimētū ne habeat vsū tpe quo sibi competeret. Irregularitas aūt nō est ꝓuatio ꝓprie eius qō ē habere ordines: sed magis inordinatū vt nō intelligatur negatiue sed ꝓuatiue sz irregularitas est impedimentum ne qs sit capax ordinis ꝓtpe quo sibi cōpeteret ergo pōt esse ante baptismum. Esto ēt q̃ ꝓuatio nō possit inesse tñ cā ꝓuationis pōt inesse quāco habitus non est nat⁹ inesse, & ita hic irregularitas que est cā carēdi vl ꝓuādi ordine ꝓtpe congruo.

Mēric⁹ qº. 6. q. 20.

Barth. brixiēsis in decr. di. 26. sic. deide oppōit.

Basiarius gl̃osator vt notat in decr̃ di. l. sup. c. sigs vidua sup illo vbo pbap̃m

De secundo aliud est loqui

decā cōgruitatis & de cā necessitatis, nā cā quare congruit bigamū arceri ab ordinib⁹ sacris vna cōiter pōitur defectus sacri quā ponit Aug. di. 26. acuti⁹ & Ambro. ibidē. c. vna. Et arguit sic. Sacerdos tanq̃ christi vicarius in ecclia repñtās ꝑsonam xp̃i non dz habere aliqd repugnās xp̃o in cōparatione xp̃i ad eccl̃iam & econuerso, nunc aūt xp̃s est vnic⁹ sponsus vnius ecclesie & ecclia est vnica sponsa vnici sponsi xp̃i, ergo habēs oppositū huius nō recte significat vel repñtat christum in eccl̃ia, sed bigam⁹ q̃ habuit duas vel vnā q̃ fuit duorum hz aliqd repugnās isti coniūctioni xp̃i & ecclesie, g̃. Sed querendo cām necessitatis ꝓpter quā iste necessario excludit ab ordinib⁹. Est triplex opinio. vna; qz per baptismū delet pctñ & sq̃la peccati ꝓprie. bigamia aūt nec est pctñ nec ꝓprie sequela pcti. Et per hoc rñdetur ad illud de homicidio cōmisso añ baptismum qz nō est sic. illud enim est sequela peccati ꝓprii vl peccatū maxime si peccet in occidēdo. Sed qd si occidat iuste sicut iudex, g̃ illud homicidiū nō delet quātū ad irregularitatē qz nō est pctñ nec pena pcti. Hoc concedit vn⁹ glosator & irrōnabiliter qz tūc eēt melior condicio peccātis in silī actu q̃s nō peccātis. Alii dicūt q̃ istō homicidiū est pctñ hoc modo qz eēt peccatū nisi eēt p circūstantias aliquas excusatū. ideo ex se nō erit gen⁹ actus peccati. Si querit quare ergo baptism⁹ nō tollit penas istius mortalitatis que sequtur peccatū originale. Rndetur q̃ non sunt sq̃la peccati ꝓprii. Stat igitur tota rō in hoc q̃ baptismus delet oē pctñ ꝓprii vl sequelā. & qō natū ē eē peccatū ex genere act⁹ nisi circunstantie impedirēt & sequelas ad ista. nō aūt tollit illō qō neutro mō est peccatū vel sequela & b⁹i est sequela.

Contra hoc esto q̃ bigam⁹ peccet in bigamia puta in ꝓtrahēdo illicite sequereť cū ille cōtract⁹ sit peccatū vel annexū peccati qō delereť. Preterea Aug. in primo c. di. 26. acutius. femina si cathecumina vitiata ē nō pōt post baptismū inter dei virgines ꝓfiterari. & tñ possibile est illā corruptionē ante baptismū fuisse peccatuz g̃ non delet illud peccatū per baptismū quātum ad pe nas ꝓprias corrñdētes sibi. Preterea si ex ista cā esset necessario irregularitas in bigamia qz. s. nō est peccatū nec sequela eccl̃ia non posset istam irregularitatez tollere qz nō pōt tribuere bigamie q̃ sit ex se peccatum vel sq̃la pcī. Alia opinio dicit q̃ aliq̃ ē infamia ꝓpter actū ex nā act⁹ aliq̃ ꝓpter actū ꝓcise ex statuto eccl̃ie. & ꝓmā nō pōt eccl̃ia nec facere eccl̃ie tollē. Secda pōt ita ē de irregularitate. nūc aūt bigamia nō est ex statuto eccl̃esie sed ex defectu significationis inducit irregularitatē. qz bigamus non repñtat xp̃m vt est sponsus eccl̃ie quomodo sacerdos dz repr̃sentare. vel saltē non habere aliqd repugnās illi repr̃sentationi. homicidiū aūt non inducit irregularitatē nisi ex statuto eccl̃esie. ideo per sacrm̃ baptismum eccl̃esie. s. baptismū tollit & aliud non. Contra si irregularitas bigamie esset ex aliquo pōri q̃s ex statuto eccl̃esie eccl̃esia non posset ibi dispensare. Cuius oppositum habetur distinctione. 34. lector. vbi papa mātinus concedit lectorem qui duxit viduam posse in subdiaconum promoueri sed non vltra. Sed glosa dicit ibi q̃ papa dispensat. Contra apostolum ꝓma thi 3 mo. Unius vxoris virum &c. Et dicit Inno. tenere cōtrarium qz non licet dispensare cum bigamo vt hic extra de bigamis. Super. Et idem Martinus hic di 5 cit distin. 50. Siquis viduam. Lucius tamē dispensauit cum panormitano archiepiscopo qui fuit bigam⁹ Sed quedam glo. ista concordat. s. q̃ in ꝓmitiua eccl̃esia subdiaconatus non erat ordo sacer, & ideo martinus concedit bigamum fieri subdiaconum sed nō vltra ascēdere. Dispensauit contra glosam istam cuiusdam qui dicebatur Nicolaus furiosus. habent aliqui libri dist. 50. c. quicūq̃z. Quicqd sit hoc saltem tenet eccl̃esia. scilicet nec ad diaconatum nec ad sacerdotium cum bigamo dispensari. Nec factum Lucii quantum ad episcopum panormitanum reprobat in hoc quasi fecerit aliquid quod facere non potuerit. sed q̃ hoc nō decuit nisi ex magna causa. Dico ergo q̃ causa irregularitatis non est nisi institutum eccl̃esie. Sed quare irregularit illa pena de homicidio perpetrato remittitur in baptismo. & hec que ex statuto eccl̃esie sequitur bigamiaz non remittitur causa non est nisi statutum eccl̃esie volentis istam penam remitti & non illam. Ista autem ordinatio eccl̃esie rationabilis est ex hoc q̃ homicida non est inhabilis ad ordines nisi ꝓpter horrorem sanguinis ꝓpter quem horrorem dauid fuit ꝓhibitus ędifi care templum domino. secūdi Regum. 7. Iste autem horror tollitur in baptismo: quia ꝓsupponitur q̃ de lupo factus sit agnus. Sicut & Paulus ante baptismū persecutor post baptismum factus est ouis & pastor. Cū igitur in baptismo cesset causa illius inhabilitatis debet cessare etiam effectus, sed causa inhabilitatis in bigamo ad ordines non cessat in baptismo quia semper remanet defectus sacramenti. ideſt significationis q̃ requirit in sacerdote repr̃sentante personam xp̃isti in cōparatione ad eccl̃esiam. ideo nec ibi tollitur effect⁹ nisi postea perspecialem dispensationem. Ad argumenta ad primum vel Hieronymus negatur: sicut cōmuniter canoniste negant eum tenentes Augustinū. vel potest exponi, Crimina non obsunt quantū ad gratiam recipiendam. obsunt tamen quantum ad gradum dignitatis in eccl̃esia habendum. hec autez distinctō accipitur ex illo caplō Ambro. vna. Ad secūdum non ē simile de irregularitate ista & illa. cuius causa dicta ē in solutione questionis.

Nicolaꝰ furiosus di. l. sup q̃cunq̃.

De repudio quero

D vtrum in lege mosayca fuerit licitū repudiare vxorem. q̃ sic. deuter. 24 Si acciperet homo vxorem: et non inueniret gratiam ante oculos eius ꝓpter aliquam fęditatem scribet ei libellū repudii & dabit in manu eius & dimittet eā de domo sua. Preterea

Malach. secundo. Cum odio habueris vxorem dimitte eam dicit dominus deus israel. Preterea extra de regu. iur. p quas cās obligatio nascit p easdez dissoluit sz matrimoniū nascit p consensum mutuum. ergo dissolui pōt per dissensum mutuū. Preterea dis. 33. figs. si in clericatu marito constituto vxor adulterauit dato repudio eam dimittere dz. ergo repudiū est licitū in lege euāgelica. Cōtra qz videt eē ꝯ legē nāe quaz promulgauit adam geñ. 2. adherebit hō vxori sue. ex qua xps concludit. quos ergo deus ꝯiūxit homo nō separet

Preterea cōtractus mrimonii est mutua datio ptātis ꝓprii corporis alteri irrevocabiliter p ptāte corpis illius alterius. g̃ nulla accōmodatio vel datio ad tēpus pōt eē matrimoniū. sed si repudiū lz in contractu nō ē datio nisi ad tps. qz si p perpetuo fic fuisset. ergo repudiata maneret vxor. 7 tunc illicite dimitteret. segt ergo q̄ si repudiū fuit licitū in lege mosayca q̄ō ibi nullū fuit mrimoniū. Preterea nunq̄ licuit mulieri repudiare virū. ergo nec econuerso cum quātum ad ea que sūt coniugii ad paria iudicentur.

Ric. in di. pñti ar. 3. q. j

Hic dicitur q̄ repudiatio vxoris ēt in lege mosayca fuit illicita. qō ꝓbat. ꝑmo auctoritate xpi improbātis illā Matthei. 19. dico vobis q̄ quicūq̄ dimiserit vxorē suā cā excepta aliq̄ fornicationis mechat. 7 qui duxerit dimissam mechatur.

Probat hoc ēt per rōnē quā xps. p se adducit que ē talis. a principio cōiunxit deus masculū 7 feminā irrevocabiliter cōtractu mrimonii. vt pz ex verbo Vide. et infert xps g̃ qō deus coniūxit hō nō separet. Probat tertio ex rnsione xpi ad. q. phariseoz. cū enim obicerēt cur g̃ mādauit moyses dare libellū repudii 7 dimittere ait illis qñ moyses ad duriciā cordis vr permisit dimittere vxores vestras hoc aūt ab initio non fuit 7 gl. magistralis super illud pmisit moy. non deus: 7 dicit glo. q̄ fuit cōsilium hois non dei imperiū 7 magr. 2. c huius di. hoc fuit a moyse pmissū non vt cōcederetur dissidiū sz vt tolleret homicidiū. 7 Aug. de ꝑmo. dñi in mōte. nō q̄ ꝑcepit dari libellū repudii h̄ precepit vt vxor dimittat. sz q̄ dimiserit inqt det libellū repudii. vt ira cūdiā temerariā ejiciēdi vxorē libelli cogitatio tē peraret. qō itelligi pōt ex quodā qō ꝑcepit ambrosius theodosio ꝓpter quādā crudelitatē ex ꝑcepto ei⁹ ipetuoso ꝓpetratā voluit Amb. vt ipse legē ꝑderet ne gs mister ꝑcepta eius crudelia infra. 30. dies exeq̄ret si forte infra tps illud ira ei⁹ gesceret 7 sniam tparet. 7 sbdit augu. vbi ꝑus q̄ꝑus dimittendi q̄siuit mozā significauit quātū potuit duris hoib⁹ se nolle dissidiū. Preterea extra de diuoz. gaudem⁹. repudiū vxoris vitas i euangelio reprobauit. Alia opinio dicit q̄ datio libelli 7 repudiatio vxoris licita fuit p tpe legis moysi qz moyses ꝑnūciauit legē dei. 7 iō quos ipse ꝯiūxit vt legislator pnunciauit 7 deꝰ ꝯiūxit. 7 quos sepauit deꝰ sepauit. deus aūt pōt separe mrimonia lr ꝯiūctos. Preterea ꝑm aug. in epla ꝑma ad Hiero. 7 ponit i can. di. 9. si ad sacras scripturas admissa fuerit officio sa mēdacia qd in eis frema nebit auctoritatis. q. dicat nihil. 7 rō est qz quecunq̄ auctas adducat ad repellēdū bere sim. Rndebit illō eē dictuz mēdaciter 7 iocose. sicut 7 illud alibi g̃ a sili si in scriptura aliq̄ est auctas ꝑceptiua illiciti scriptura nulla auctē bēbit: 7 ꝯsilr de cōsiliis si aliqō cōsiliū datū in scriptura non eēt salubre vel vtilꝰ ad cōseruādū: nulla eēt auctas observationis in scriptura. g̃ a sili si aliq̄ concessio in scriptura sit de aliquo illicito sicut ista sequit q̄ nulla concessio scripture simplr auctoritatē hēat: q̄ ꝯcessū sit licitū. Preterea lex iusta nō dz directe dare occasionē peccādi mortalr. sed ista ꝯcessio videbat directe eē occasio iudeis dimittēdi vxores si. n. hoc ñ fuisset scriptū nō magis dimisissent q̄s pces añ legē moysi. g̃ hoc nō erat petitū mortale vel lex nō erat iusta. Modus cō

uenies quo ista opinio teneri posset ē iste. cōpleta iustitia nō ē in ista cōmutatione vl cōtractu mrimoniali nisi ex ratificatione diuina. lz aūt in ea inueniat illud qō sufficit ad iustitiā ex pte cōmutationis 7 cōmutantium. 7 qñcūq̄ talis iustitia inueniri pōt in cōmutatione rōnabile ē deū debere ratificare eam. sed sicut cōmutatio corpis viri p plurib⁹ corporib⁹ mulierū ē iusta quādo talis cōmutatio ē necessaria ad ꝓcurationē plis. 7 iō tūc iuste deꝰ dispēsauit 7 approbauit bigamiā ꝓpter maius bonū puenies q̄ eēt ex alia pte cōmutādo vnicuz p vnico. 7 cōmutātes deberēt sic velle cōmutare sz rectam rōnē. ita in ꝓposito ꝓpter maiꝰ malū vitādū q̄ fit bonū indissolubilitatis cōiugii pōt deꝰ dispēsare vt fiat ꝑctus ad tps donec mulier displiceat viro. 7 in hoc saluat iustitia aliq̄liter qz nō tm̄ ꝓpter maiꝰ bonū ꝓ̄ducū. sed ēt ꝓpter maius malū vitādum debēt partes vle sic cōmutare. maiꝰ aūt malū est vxoricidiū quā dissolubilitas. qz illud eēt magnū malū pene vxoris interfecte. 7 graue malū culpe iterficientis 7 eēt malū toti rei publice. qz occasio ꝓtiue discordie 7 pugne pp irā parētū vxoris ad interfectorē. 7 adhuc cōtinua familie dissipatio qz vxoris interfectio ab aduersariis vel a lege iterficeret. destrueret familia ei⁹ 7 educatio prolis. Sic g̃ posset dici q̄ sicut deꝰ dispēsauit in bigamia ꝓpter maiꝰ bom. ita cū ista gēte in repudio ꝓpter maiꝰ malū vitandū. 7 tūc ad illa que adducunt p prima opinione: pōt dici q̄ xps promulgauit illud p tpe legis sue. s. euangelice. ita q̄ sicut ipse reduxit mrimoniū eo mō quo istitutū fuit in le. nāe vt. s. eēt vmꝰ cū vna cū tm̄ i lege moysayca eēt licita bigamia. ita ēt reduxit mrimoniū in simpliciter perfectū. i. indissolubile p lege sua sicut institutū fuerat in lege nāe. 7 ita irritat p lege sua contractuz illū q licuit p lege mosayca q erat accomodatio corporum ad tps ad ꝓcurationē plis quouscūq̄. s. mulier eēt nō gratiosa in oculis viri. sicut 7 multas alias imperfectiones licitas sū moy. cuacuauit xps reducēdo ea q̄ erāt permansura ad perfectionem in lege sua. Ad ꝓbationē ergo xpi patet q̄ logtur p lege nature. 7 ib̄ sufficienter refellit phariseos qō isti non obseruabant matrimoniū sicut erat in lege nāe 7 ostendebat se rōnabiliter statuere iseparabilitatem p le. sua qz hoc cōsonū ē pmi institutioni in lege nāe. Ad aliud de respōsione xpi ad phiseos. ad duritiam coz. v. pmisit qō multi pōderāt q̄ fuerit tm̄ pmissio nō cōcessio. Dico qō xps permisit. i. intelligit qō moyses hoc nō precepit nec consuluit nec approbauit. sz tamē ex quadā necessitate licitū nō prohibuit hec hoc est tm̄ permissio cuiusdā illicite b̄ enī nihil aliō est dicere q̄ moyses permitteret eos ire ad damnationē 7 nō nunciaret eis qō ista cēt via dānationis immo magis insinuaret eis oppositū. q̄ nullus iuste legislator pt etiā facere in legib⁹ humanis q̄ multa mala dimittūt iulta sz au. i. de li. ar. 7 si. n. legislator non puniat omne malū 7 ita pmitit qz nō punit tm̄ nullomodo in lege sua illud cōcedit. Unde iniusta esset lex humana vel eius lator qui vel que scriberet aliquid q̄ esset contra illam legez. Quod autem additur ibi ad duriciam cordis vestri non concludit hoc esse illicitum quia frequenter duricia subditorum est causa vt aliquid relaxetur eis q̄ alr esset eis vtile non relaxari si ēnt tractabiles. sicut prelatus videt collegiū ꝓnus ad aliquid cuius oppositum esset bonestius 7 vtilꝰ fuare 7 si posset vellet illud oppositum statuere vtiliter si subditi essent faciliter inclinabiles. possūt tamen non statuere vel si statutum est relaxare 7 h̄ iuste ne stante ie ipsi multiplicius peccent. Ad illas glosas prima videtur neganda: quia moyses vt legislator non erat preco dei. Sed qui vult exponere illos potest dicē quod moyses permisit non deus scilicet immediate precipiendo moysi inter alia precepta. Unde nunquam in quattuor primis libris legis inuenitur deum

Scūs bon⁹ in j. di. ar. 3. q. j. 7 secunda

ꝺ ꝓcessisse moysi nec alii. iō istud magis ꝓprie attribuitur esse ꝓceptū moysi sicut oīa que sunt in deutero. ⁊ nō alibi ꝯ illa q̄ alibi locutus est deus ad moysen. ⁊ hec ē rō congrua q̄ laxationes ptinentes ad industriā humanā deus non ita voluit ponere in scriptura tanꝯa sepe latas sed sicut a seruis suis. vñ ⁊ sublevationē laboris moysi qui tota die sedebat ad indicandū populū deus non p se immediate expressit. sed Jethro cognat⁹ moysi illud tanꝯ ad humanā industriā ptinēs expressit.

Ad aliam glo. facile ē respōdere q̄ nihil dicit contra opinionē istā, verū est enim q̄ nō fuit dei ꝓceptū dimittere. sed si dimitteret q̄ daret libellū fuit cōsiliū hominis. nō sicut hois sed sicut preconis legis diuine. Ad illud Aug. cōcedo q̄ ex mora illa quā inīūxit in scribēdo libellū insinuauit q̄ absolute displicebat sibi dimissio illa. nō solum ergo tūc faciebat melius q̄ nō dimittebat ꝯ qui dimittebat sed q̄ dimittebat faciebat male. ꝛ nō ita male q̄ peccaret mortaliter cōtra mr̄imoniū sicut fecisset si non fuisset licentiatus per legē. Ad istud de diuortiis patet in ꝓncipio questionis. verū ē enim q̄ ō xp̄s reprobauit p⁹ tpe legis sue.

Ad argumenta principalia

Ad secūdā partē ad ꝓmū p⁹ ex solutione q̄nis. Ad 2m ꝓcedo q̄ mr̄imoniuz simplr̄ est obligatio perpetua. sed mr̄imoniū ꝑm quid pōt ee obligatio firma ad aliq̄ō tēpus ꝛ non perpetua. ⁊ sic concedo q̄ in lege mosayca nō fuit aliq̄ mr̄imoniū simpliciter nisi aliq̄ forte vltra pfectionē legis voluissent se obligare ꝑpetuo q̄ nō opōtebat inquātum cōtrahebāt cōiugiū in illa lege. Vel posset dici q̄ si tunc fuit matrimoniū simplr̄. ⁊ ita obligatio indissolubilis. verū est nisi legislator reuocaret: vel dispensaret. dispēsauit aūt q̄ mulier nimis displicebat viro vt timeret vxoricidiū. sicut dictū est supra de mr̄imonio rato non consūma⁹ q̄ō dissoluit̄ per religionis ingressum. ⁊ tamē fuit simpliciter matrimonium. non tn̄ accomodatio ad tēpus. sed legislator dispēsat in tali casu ꝓpter maius bonū cōsequendū. ꝑ aūt ꝓpter maius malum vitādū. Ad illud non est simile q̄ non est filis ratio dispēsandi. non enim tn̄ timeret si mulier odiret virū sicut ecōuerso. q̄ ipse sexus cohibet a vi dicta exteriori magis mulierē ꝯ virū. Qui vult tenere p̄mam opinionē ad argumēta in oppositū. pōt faciliter rn̄dere ad illas auctoritates deutero. ⁊ malachie. pōt dici q̄ sunt ꝓmissiones minoris mali. sed tn̄ peccati mortalis. ne. s. grauius pēccatū mortale eueniat.

Ad secūdum illa regula ꝓcise vera est de ꝛctibus dissolubilibus cuiusmodi non est obligatio ista. posset etiam dici ad minorē q̄ō obligatio ista innascit̄ ex volūtatibus cōtrahētiū tanꝯ ex cā instrumētali p̄ncipaliter tn̄ ex ordinatiōe diuina. ⁊ illa regula nō ꝺz intelligi tn̄ de causis instr̄alibus. vnde ex causa p̄ncipali concludit xp̄s Matth̄. 19. inseparabilitatē dicēs. quod deus coniunxit homo non separet.

Jsta est distinctio xxxiii. hu

ius quarti libri. In qua magr̄ post ꝯ supius determinauit de bonis mr̄imonii. Hic aūt ꝺterminat quomodo hec bona fuerunt in mr̄imoniis antiquoꝝ patrum. Et tria facit. Primo enim antiqs patribus foze concessū plures habere vxores declarat. Secūdo cōtinentiam abrahe cōtinētie Joānis cōparat. Tertio tēpoze euāgelij virginitatē p̄cellere fecūditatē insinuat. Primum facit vsq̄ ibi. Quod vo castitas. Secūdum vsque ibi. Melioz est aūt virginitas. Tertiū vsq̄ ad finē distin. Jn specialisentētia magr̄i stat in trib⁹ ꝓpositionibus. q̄rum p̄ma est hec. Ex diuina pmissione antiq p̄res plures habuerūt vxores non expletione carnalis voluptatis. sed q̄ successione sanguinis erat successio religiōis ⁊ fidelitatis. Hanc magr̄ insinuās querit vtr̄ antiqui

patres sine petō plures vxores vel concubinas habuerunt. Et rndens ꝑmittit q̄ ꝑm diuersitatē temporum varia fuit dei dispositio. Ante ptn̄ iter duos tn̄ fuit cōiugium inchoatū ꝑm quē inchoationis modū si pri mi parentes in obediētia pstitissent p tpis successionē inter duos tn̄ fuisset mr̄imonium alis cōtract⁹. Post peccatum p̄mis parentib⁹ ad inuicē cōuenictibus ⁊ plez preantibus filii eoꝝ ⁊ filie ꝯiuncti sunt. sed vnus tn̄ vni ⁊ fratres sororibus copulati sunt q̄ non erant alie mulieres ⁊ viri q̄b⁹ filii Ade ⁊ filie coniungerent. Lamech aūt p̄mus oīum legit̄ duas vxores habuisse. q̄ō in eo reꝑhendit̄. ideo q̄ pro expletione carnalis voluptatis hoc fecerit. ꝓcessu vero tpis cum iā quasi homines deo colerent. paucis in cultu dei remanētib⁹ diuina dispēsatione cōsultum est vt viri possent sibi plures vxores in mr̄imoniū copulare ne cult⁹ vel notitia dei deficeret illis paucis deficiētib⁹ sicut patet in Abraaz ⁊ Jacob. Unde ⁊ ex lege maledicta erat sterilis que nō relinquebat semen sup terrā. Secūda ꝓpō est hec. Cōtinentiam quā Joānes habuit actu hanc Abraā potuit seruare solo habitu. Hanc magister insinuās dicit in cōmēdationē coniugij antiquoꝝ patrū: q̄ virginalis castitas nō ꝓferet in merito antiquoꝝ patrū coniugali castitati q̄ō aucte Aug. dem̄sat dicentis. Sicut nō est impar meritū cōtinentie in Joāne q̄ nullas expertus est nuptias. ⁊ in Abraā qui filios genuit. Nam illi⁹ celebat⁹ ⁊ istius cōnubium p tpis distributione xp̄o militauerunt. sed cōtinentiā Joannes in opere Abraaz solo habitu habebat. Postea obicit q̄ antiq patres habētes plures vxores nō vident̄ fecisse fidem thori. Et rndens dicit q̄ fidē thori seruabant q̄ ꝓprijs tn̄ vxorib⁹ vel ancillis ⁊ non aliis mulieribus coniungebant̄. ⁊ sic p⁹ que fuerit ante legem mr̄imonii cōsuetudo. ⁊ q̄ i matrimonio antiquoꝝ patrū fuerūt determinata mr̄imonij bona. Postea determinat de mr̄imonio tpe legis: dicens q̄ tpe Moysi fuit mr̄imoniū determinatum. ⁊ quantū ad legitimarū personarū determinationē. quia nō licebat copulare carnaliter patri vel sorori vel nouerce vel neptiamite ⁊ matertere ⁊ q̄busdā aliis ꝑsonis Et etiā quantū ad sepationē q̄ permisit moyses dato libello repudii diuortiū fieri ⁊ aliā ducere. in quo qdem libello vir scripsit cās ꝓpter quas repudiabat vxorē q̄ō ꝓpter duriciā cordis eoꝝ ꝓmissum est vt mai⁹ malum. s. homicidiū tolleret. Postea querit q̄bus licz sub lege habere plures vxores ⁊ q̄b⁹ nō. Et rndet q̄ multiplicatio generaliter est ꝓhibita. ꝓmissum tn̄ ē regi ꝑs habere vxores sed nō multiplicare. i. plurimas habere: q̄ talis multiplicatio ꝓpter carnales act⁹ mentem eneruat ⁊ allicit. Addit etiā q̄ aduenięte tpe plenitudis iuxta p̄orē ⁊ honestiorē institutionē vn⁹ tn̄ vni coniungit̄ in figura xp̄i ⁊ eccl'ie. Tertia ꝓpositio est hec. Jn hoc q̄dē tpe virginitas fecūditati p̄cellit̄ ⁊ cōtinētia sacerdotibus inducit̄. Hanc magr̄ insinuās dicit q̄ hoc tpe virginitas fecunditati p̄cellit̄ ⁊ cōtinētia ipsis p̄sbyteris p̄cipit̄ cum tn̄ in lege fecūditas virginitati ꝓferre ⁊ sacerdotibus cōiugia indicere inducit̄. Ultimo dicit q̄ virginitas mētis melioz est ⁊ cōmendabilioz ꝯ virginitas carnis. q̄ō auctoritatib⁹ cōfirmat. Et tn̄ in spāli.

De personis legitimis.

Dist. 34

Nc superest attendere que persone sint legitime ad contrahendum matrimonium. Legitime iudicātur persone secūdum statuta patrie que diuersa sūt. Alie nāq̄ fuerūt legitime añ

lege.alie sub lege.alie in tpe gratie. Item in primitiua ecclesia quedã erant legitime que mõ non sunt. Earũ vo que mõ legitime sunt vel illegitime: quedam sunt plene legitime quedã oio illegitime. quedam medie. Plene legitime sunt quib⁹ non obuiat votũ ꝓtinẽtie. vel ordo sacer. vel cognatio: vel dispar cultus: vel conditio vel nature fragilitas: ⁊ si quid est aliud. Penitus vo illegitime sunt per votuz p ordinem: per cognationẽ: per disparem cultũ. Medii vo sunt nec plene legitimi. nec omnino illegitimi per frigiditatẽ: per ꝯditionẽ. Si enim tales iungunt ignoranter, ꝯmanere possunt quibusdam accedentibus causis ⁊ eisdez deficientibus dividi.

De frigidis separandis.

De his enim qui causa frigiditatis debitũ reddere non pñt. consulit grego. vt permaneant. Sed si mulier causatur dicens. volo esse mater ⁊ filios procreare. decreuit vt vterqz eorũ septima manu propinquoruz iuret ꝙ nũꝙ carnalr ꝙuenerũt ⁊ tunc mulier secũdas nuptias cõtrahat. Vir ãt q̃ frigide

Grego.

nature est absqz spe cõiũgi permaneat. Ait. n. sic. Interrogastis de his qui matrimonio iũcti sunt ⁊ nubere non possunt. si ille aliã vel illa aliũ ducere possit. de quibus scriptũ est. Vir ⁊ mulier si se coniũxerint ⁊ post dixerit mulier de viro ꝙ coire non possit cũ ea. Si põt pbari quod dicit p iustũ iudiciũ. aliũ accipiat. Si vero ille acceperit aliã separentur. Itẽ de his requisisti qui ob cãm frigide nature dicunt se non posse inuicẽ opam carnis dantes cõmiscere. Iste vero si non põt ea vti pro vxore hẽat eam quasi sororem qõ si retinaculuz coniugale voluerit rescindere maneant vtriqz innupti. nam si huic non potuit naturaliter cõcordare. quõ alteri conueniet. Igitur si vir aliã vxorem vult accipere. manifesta patet rõ qz suggerente diabolo odii fomitẽ. exosam eã habuerit. ⁊ iõ eam dim ittere mendacii falsitate molitur. Quod si mulier causatur ⁊ dicit volo eẽ mater ⁊ filios procreare vterqz eorũ septima manu propinquorum tactis sacrosanctis reliquiis iureiurando dicat. vt nũ quã per commixtionẽ carnis coniũcti: vna caro effecti fuissent. Tunc videtur mulierẽ secũdas posse contrahere nuptias. humanũ dico ꝓpter infirmitatem carnis eorũ. Vir aũt qui frigide nature est maneat sine cõiuge. Quod si ⁊ ille aliã coiugẽ acceperit, tunc hi qui iurauerant periurii crimine rei teneantur. ⁊ penitẽtia peracta prora cogantur recipere connubia. Hoc seruãduz est cum vterqz idẽ fatetur. Sed vir si asserit se debitũ reddidisse vxori ⁊ illa diffitetur. cui potius fides habenda sit. merito q̃ritur. De hoc ita statutũ est. Si quis ita acceperit vxorẽ ⁊ habuerit eaz aliquo tẽpore. ⁊ ipsa femina dicit ꝙ nunquã coisset cũ ea: ⁊ ille vir dicit ꝙ sic fecit. In veritate viri cõsistat: qz vir est caput mulieris. Hoc de naturali ipossibilitate statutũ est.

De his qui maleficiis impediti coire non possunt.

De maleficiu autez ipedimẽto hoc tenendum decernitur. Quod si per sortiarias ⁊ maleficas cõcubitue non sequitur horrendi sunt quibus illa eueniunt vt spũ cõtrito ⁊ humiliato deo ⁊ sacerdoti de oĩbus peccatis confessionem faciant ⁊ lachrymis atqz elemosynis orationibus ⁊ ieiunijs dño satisfaciant. ⁊ per exorcismos ac cetera ecclesiastice discipline munimina ministri ecclesie talez sanare procurẽt Quod si non potuerint separari valebũt Sed postquã alias nuptias expetierit illis viuentibus quibus post tũcte fuerint. prioribus quos reliquerant ẽt si possibilitas concubẽdi eis reddita fuerit. reconciliari nequibunt. Hõ in fine huius capituli continetur ex rigore magis dictum intelligendum est quã ex canonica equitate. Vel intelligendũ est non posse reconciliari prioribus nisi iudicio ecclesie quo diuisio facta fuerit.

Ilisma. remensis archiepiscop⁹

De furiosis addit.

Furiosi quoqz dum in amentia sunt. matrimonium contrahere non valẽt Unde fabianus. Neqz furiosus neqz furiosa matrimoniũ contrahere possunt. sed si cõtractuz fuerit non separentur. Item nicolaus papa hi qui matrimonium sani contraxerunt ⁊ vni ex duobus vel ambobus amentia vel furor vel aliqua infirmitas accesserit. ob hanc infirmitatem talium coniugia solui non possunt Similiter est ẽt sciendũ de his qui ab aduersarius excecantur. vel membris truncantur vel a barbaris exfectifuerint.

fabian⁹

De his qui cuz duobus sororib⁹ dormiũt

De hisetiãq cũ duabus sororibus vel cuz duobus fratribus dormiunt videndum est quid censeant canones. Qui dormierit cuz duabus sororibus. ⁊ vna ex illis ante fuerit vxor: neutrã ex ipsis habeat. nec ipsi adulteri vnquã in coniugio copulẽtur. Itez nec proprie vxori licet sibi reddere debitum: quã sibi reddidit illicitam sororẽ cognoscẽdo nec post mortez vxoris licet ei vel adultere copulari in coniugiũ. Itez zacharias papa. Cõcubuisti cum sorore vxoris tue. si fecisti neutrã habeas: ⁊ vxor tua si non fuerit cõscia sceleris ⁊ continere non vult: nubat in domio cui vult Tu vero ⁊ adultera sine spe cõiugii maneatis ⁊ dum viuitis penitentiã agite. Quod ait cui vult nubat: intelligendum est post mortem viri. Unde grego. Qui vxores suas in adulterio deprehendũt. nec ille nec illa aliam vxorem accipiat vel alium virum quãdiu ambo viuunt

Ex aurelianensi cõcilio.

Zacha. papa.

Si vero adultera mortua fuerit vir ei⁹ si vult nubat. adultera vero nunquā ꝛ si mortuus fuerit vir eius. sed omnibus diebus penitentie lamēta persoluat. Hic de illo adulterio agitur quod cum cognato viri vel cum cognata vxoris committitur.

Non est dimittenda vxor pro aliqua macula seu deformitate corporis.

Illud etiam sciendum est qꝫ pro aliqua infirmitate vel macula corporali. nō licet viro vxorez dimittere ꝛ econuerso. sed ō bet alter alteri subsidia prouidere. Unde aug. Si vxorem quis habeat sterilē siue deformē corpore vel debilem membris. vel cecam. vel claudam. vel surdā vel si quid aliud. siue morbis vel laboribus vel doloribusqꝫ confectam ꝛ quicquid excepta fornicatione excogitari potest vehemēter horribile pro societate fideqꝫ sustineat.

Circa istā. 34. di. quero vtruz impotentia ad actuz carnalē impediat matrimoniū simpliciter qꝫ non qz hoc nō esset nisi qz cōtrahēdo obligat se ad actū illuz. sed hoc est falsuz qz pōt ꝛtrahere cum voluntate intrandi statim religionē. Preterea sequeret qꝫ senex eēt ineptus ad contrahendū matrimonū cuius oppositum tenet ecclesia que patit talia contingia. Preterea maleficiuz nō est impedimentū perpetuuz pōt eni p destructionē maleficij maleficus curari sed impotentia tēporalis nō impedit. ergo saltē impotentia per maleficiū non impedit matrimoniū. Contra. 33. q. i. si p sortiarias. Et in caº statutū ē in mediate ꝓcedenti dz sic impossibilitas reddendi debituz soluit vinculū cōingii. Itē extra de frigidis ꝛ maleficiatis c. vlti. ꝛ c. qꝫ sedē. qui impotentes sunt ad cōtrahendum matrimoniū apti minime reputanē.

Hic primo de conclusione videndū est in generali. secōo de duplici impotentia in speciali. In generali omnis ipotētia simpliciter ꝛ perpetua cui ſ. subueniri non pōt per naturaz vel artez si precedat matrimoniuz simpliciter impedit contrahenduz ꝛ dirimit iam cōtractū. ꝛ ad hoc est triplex rō ex natura isti⁹ cōtractus ꝓma qz iste cōtractus est datio potestatis corporis ad talē actū si petaē sed iste nō habet potestatez ad talem actum. ergo nihil tale potest dare: ꝛ ita nec contrahere. Preterea in cōtractu isto obligat se ad actuz istū si petaē. sed iste actus est sibi impossibilis etiā si petaē. ergo obligat se ad impossibile obligatio autez ad impossibile est nulla ex lege diuina vnde lex diuina non approbat talez obligationē. ergo nulla est. Preterea alia persona intendit cōmutare potestatē sui corporis p potestate corporis alterius. ꝫ credit aliū ecōuerso posse cōmutare. sed nō pōt ꝫ ḃ est error pertinēs ad aligd qō est per se requisitū ad contractū. talis aūt error facit cōtractū nullū sicut dictuz est supra di. 30. q. ꝓma. Si aūt talis impotentia sequitur matrimonium consumatū nō dirimit: qz iā potestas est tradita vere ꝛ ille cui fuit tradita missus fuit in possessionez ergo nō pōt reuocari per aliquod impedimentū superueniēs. si āt tale impedimentū veniat inter matrimoniuz ratū et cōsumatū dubiuz est an dirimat. 33. q. i. primū. c. videē dicere partē affirmatiuā coniugiū cōfirmaē officio ꝛ sic quiē post a nece cōfirmeē impossibilitas officij soluit vinculū. Contrariū vz. qz iam data est potestas iō si impedimentū vsus accidat nō propter hoc rescindi pōt datō porrecta difficile esset iudicare si nō precederet ratū an precederet cōsumatū nisi forte esset ablatio alicuius partis necessarie ad actū illum tpe illo interuenienti. De secundo: duplex est impotentia in generē naturalis ꝛ casualis. naturalis in viro est frigiditas vl mutilatio partis necessarie. in mulicre artario casualis est per maleficiū impossibilitas ꝓma satis pz. secunda fit per malignos spiritus qui habentes pactiōes cum hominib⁹ seruant promissa non qz veraces: sed vt alii eis adhereāt qz si nulla pacta seruarent demones nulli homines eis seruirent ꝛ vt illi quib⁹ seruant promissa eos colāt. naz ex superbia sua precipue appetūt honores diuinos. deus ēt permittit eos exercere ptātem suaz ad ipediendum aliquos ab aliquib⁹ actib⁹ in quos posset si non essent ipediti: ꝛ ḃ pp peccata eorū vel pp aliquam aliā cām occultā: ꝛ ḃ mō magus hīs pactū cum demone procurat ab eo vt istū impediat tali actu cū tali muliere quādiu tale maleficium perseuerat puta actus curuata vel aliqua huiusmodi. Nō igitur est remedium ꝺ istud ipedimētuz per demonē. ſ.º si per orationes sanctoz ipediatur virtus demonis bene fit: si tñ deus illas non exaudiat: tunc si sciret maleficiū destruere demon non fatigaret eum amplius: qz ex pacto nō adest nisi dum durat illud signum. Et ex ḃ pz qꝫ trufatica ē illa qō an liceat tollere maleficiū intētione curādi maleficiatū: nō. n. solū licet sed est meritoriū destruere opa ꝺ i aboli. nec in hoc est aliqua infidelitas qz destruens nō acquiescit operibus malignis: sed credit demonē posse ꝛ velle fatigare dū tale signum durat ꝛ destructio talis signi imponer finē tali vexationi. De istis duobus impedimētis dico qꝫ in aliquo sunt similia ꝛ in aliquo dissimilia: similia qz impediūt ꝺbendū ꝛ dirimūt iam ꝺctum respectu illius persone respectu cui⁹ sunt ista impedimenta: qō ꝓ tanto additur qz non tm casuale sed ēt naturale impedimētū pōt esse respectu vnius persone ꝛ non respectu alterius maxime de naturali in muliere. Sed post diuortium est duplex differentia: vna qꝫ habenti impedimētū casuale licet ꝺbere: ꝛ si post ꝺctū carnaliter copuletur secūde nō debet reddi priori: qz maleficiatus respectu vnius non ꝓp ḃ est maleficiatus respectu oium sic. n. est maleficiatus sicut milri diaboli impediri: procurant eum per maleficiū diaboli sicut aliqua maga vult istū perpetuo impediri respectu isti⁹ non tm respectu alterius: puta si nollet qꝫ ista duceret sed se vel aliam alter aūt. ſ. hīs impedimētum naturale perpetuū: ꝛ hoc respectu cuiuslibet dz māere sine spe cōiugii: ꝛ tutū esset sibi intrare religionē qꝫ si post ꝺbat de facto ꝛ carnaliter copuletur: cogeē redire ad priorē qz apparet sniam diuortii processisse ex errore: ꝛ ita nullū fuisse coraz deo: ꝛ matrimoniū primū verū fuisse: qz impedimentū qꝫ putabat perpetuū non erat. Sed quō innotescit ꝓpetuitas istius ipedimēti habetur extra de frigida cā laudabilē: debēt. n. per triēniū cōmorari ꝛ dare opam illi actui: si aūt postea ambo reclamāt debent iurare cū septima manu. i. vir ꝛ vxor ꝛ de scia ꝛ septez vicini proximi de fidelitate: si vir reclamat accusationi vxoris creditur viro qui caput ē mulieris. c. i. qꝫ est intelligendū nisi multipliciter per aspectū corporis velit probare virū esse mentitū. Si vir accusat in cūbit sibi probatio mō predicto. Sz qualiter cognoscet dria isti⁹ ꝛ illius ipedimēti. ſ.º difficile est videre nisi p inspectionē corporis si deficiat aliqua dispō necessaria requisita in pte illa ad istū actū vel per iudiciū medicorū quātū ad frigiditatē si aliqua signa manifeste oīdāt ipsū eē talis ꝓplexiōis. Si vo nec sic nec sic: ꝛ tñ simplr impeditur presumendum est qꝫ sit maleficiuz.

Ad argumēta ad primū predo qꝫ obligat se ad actū si petatur saltem pro aliquo tpe determinato: sz infra aliquod tempus non oportet reddere illum actuz si velit intrare religionem. iste autem non potest obligare se ad actum pro quocunqz tpe si est perpetuum

impedimẽtũ q: vt dictũ est in principio solutionis sola impedimẽta ppetua impediũt ⁊ haberẽt i titulo isto. c. fraternitatis. Ad scõm si senex eẽt oio impotens dicerẽ q nõ ꝺberet matrimoniũ licet de facto aliqua posset cõsentire in eũ ad cohabitandũ sicut frater ⁊ sõz: ⁊ ita forte multe magis despõsant diuitias quã psonas. Ad tertiũ pz ex dictis q: si maleficiũ est tpale non impedit nisi tẽporaliter. presumit aũt ppetuũ si p triẽnũ pleueret

Ista est distinctio. xxxiiii. huius quarti libri. In qua magister postq̃ superius determinauit de matrimonio q̃tum ad eius institutiõis significationẽ: ⁊ quãtũ ad eius cãm efficientẽ ⁊ finalẽ ⁊ quantũ ad eius bona. Hic determinat de eo quãtũ ad cãm materialez ⁊ quãtũ ad psonas ꝺhẽtes. Et tria facit. Primo. n determinat que persone sũt legitime ad ꝺbendũ matrimoniũ. Secũdo oñdit q qñq̃ mrimoniũ pp frigiditatẽ marime ad insãtiã vnius sit soluendũ. Tertio quõ furiosi dũ sunt i amẽtia actuali ꝺbere nequeũt. Primũ facit vsq̃ ibi. De his. n. qui cã frigiditatis. Secũdũ vsq̃ ibi. furiosi quoq̃: Tertiũ vo vsq̃ ad finẽ dis. In spã li sinia magistri stat in tribus propositionib⁹ quarũ prima est hec. Quedã persone ad ꝺbendũ matrumoniũ sũt plene ltime quedã oio illegitime ⁊ quedã in medio cõstitute. Hãc magister insinuãs ꝓponit primo q ad matrimoniũ ꝺbẽdũ aliq̃ pone fuerũt legitime añ legẽ: alie sub lege: alie tpe grẽ. quedã ẽt persone in primitiua eccle sia erãt legitime que mõ non sunt. Illarũ vo que mõ sũt legitime vel illegitime quedã sũt plene legitime vt ille q bus aliqõ ipedimẽtũ nõ obuiat. quedã vo sunt oio illegitime. vt ille quib⁹ obuiat ordo sacerdotalis vel cognatio vel disparitas cultus. quedã sũt medie que nec plene legitime nec oio illegitime vt ille quib⁹ obuiat frigiditas vel cognatio tales. n. si ignoranter cõiũgũtur prmanere pñt ⁊ eisdẽ deficientibus diuidi pñt. Secũda ꝓpõ est hec. propter frigiditatẽ maximã cõiugiũ sepaf ⁊ vir alteri nũq̃ iungatur. Hãc magister ponẽs dicit q illi qui cã frigiditatis debitũ reddere non pñt sic permanere si volũt. Si aũt mulier causẽt seu cõqueraf dicens q vult esse mater ⁊ filios procreare decretũ ẽ q vterq̃ cõiugiũ septima manu propinquoz iuret q nũq̃ carnaliter conuenerũt: ⁊ hoc ista fieri ꝺz. Primo vir ⁊ mulier iurabũt q nũquã carnaliter conuenerũt ⁊ tunc septẽ de propinquis qui melius pñt scire veritatẽ p signa ꝓbabilia iurẽt q credũt eos verũ dixisse: ⁊ tũc mulier secundas nuptias ꝺbere põt. vir aũt qui est frigide nature absq̃ spe ꝺiugii manere ꝺz. Si. n. ille aliã vxorẽ duceret cogendus esset ille redire ad priorẽ. Nñ aũt ipedimentũ ex vtraq̃ parte prouenit vterq̃ ꝺz remanere innuptus. Hic igit modus seruãd⁹ est q̃ vterq̃ ꝺiugũ idẽ fatẽ sed vir si asserat, mulier aũt diffiteat. in hoc vo poti⁹ adhibenda est fides viro q: caput mulieris est vir: qõ magister ꝓfirmat auctoritate. Postea dicit q si aliqõ maleficiũ ꝓcubit⁹ non sequat illi quibus hoc euenit hortãdi sunt vt de oib⁹ ꝓfiteanẽ cõmissis ⁊ satisfaciant de eis deo. Ministri vo ecclesie p exorcismos ⁊ ecclesiastica sacramẽta tales sanare procurẽt: ⁊ si non pñt sanari separari poterũt. Postq̃ tñ alias nuptias expetierint viuentib⁹ illis quib⁹ iũcte fuerũt: non poterũt recõciliari prioribus quos reliquerãt ẽt si possibilitas coeũdi eis restituta fuerit nisi iudicio ecclesie q⁹ diuisio facta fuerat. Tertia propositio est hec. furiosi ⁊ amẽtes totaliter non pñt ꝺbere mrimoniũ legaliter. Hãc magister insinuãs dicit q furiosi dũ sunt in amentia ꝺbere non pñt. qõ auctoritatibus ꝓfirmãt. Postea dicit q ille qui dormit cũ sore vxoris sue neutrã illarũ habere ꝺz. Et tã ipe q̃ adultera nunq̃ debẽt ꝺiugio copulari. Nõ magister multis auctoritatib⁹ probat. Ultio dicit q nõ lz viro vxorẽ dimittere nec ecõuerso pp aliquã infirmitatẽ corpozalẽ. lz ꝺz alter alteri subsidia ꝓuidere: qõ auctoritatib⁹ ꝓfirmat. Ex qb⁹ pz q qui p legitimũ mrimoniũ coniũguntur corpozaliter non possunt postmodum separari aliqualiter. Et tantum in speciali.

Eodem iure vtitur vir ⁊ mulier.

Dc etiã notanduz est q cũ dñs concedat vxoꝛez dimitti cã fornicationis viro: eadẽ licẽtia non tollitur feminis Unde hieron. Precepit dñs vxorẽ non dimitti excepta cã fornicationis: ⁊ si dimissa fuerit manere innuptaz. Quicquid viris precipitur. hoc consequẽter redundat ad feminas. Non. n. adultera vxor dimittẽda ẽ ⁊ vir mechus tenendus. Itẽ apud nos quod non licet feminis eque nõ lz viris: ⁊ eadẽ seruitus pari cõditione cẽsetur. Ex his oñditur q mulier põt super fornicatione virũ conuenire vt vir mulierẽ. Unde Inno. papa. Ebristiana religio adulterium in vtroq̃ sexu pari rõe condẽnat. sed viros suos mulieres non facile de adulterio accusant. viri aũt liberius vxores suas adulteras apud sacerdotes deferre consueuerũt. ⁊ iõ mulieribus prodito earũ crimine negatur cõmunio. virozũ aũt latẽte cõmisso. nõ facile quisquã ex suspicionibus arcetur quitñ submouebitur. si eius flagitiũ detegatur. Hieron. de morte fabiole. Innoc. papa.

Cõ fornicariam nequit dimittere vir nisi ipse expers fuerit ⁊ econuerso.

Si vero queritur an adulter adulteram possit dimittere cã fornicatiõis Dicimus q: nequit adultera vxor dimitti a viro nisi ⁊ ipse expers fornicationis existat ⁊ ecõuerso. Unde aug. nihil iniquius est quã cã fornicationis dimittere vxorem: si ⁊ ipse conuincitur fornicari. Occurrit. n. illud in quo alterũ iudicas teipsum cõdẽnas. Quapropter quisquis fornicationis cã vult abscere vxorẽ prior ꝺz esse a fornicatiõe purgatus. quod similiter ⁊ de femina direrim. Idem indignantur mariti si audiãt adulteros viros pendere similes adulteris feminis penas. cũ tanto grauius eos puniri oportuerit quãtomagis ad eos pertinet ⁊ virtute vicere. ⁊ exẽplo regere feminas Ex his apparet q adulter adultera dimittere non valet ⁊ econuerso. Augus⁹.

Cõ possunt reconciliari qui seperantur cã fornicationis.

Si quis autem fornicatiõis expers fornicariã dimiserit alii copulari non põt. sed continere oportet vel ad dimissaz redire. sic et de femina. Unde et apostolus his qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego sed dñs vxorẽ a viro nõ discedere quod si discesserit maneat innupta aut viro suo reconcilietur et de viro addit. Et vir vxorem non dimittat Sed ambro. ait. Ideo nõ subdit de viro sicut de muliere. q: licet viro aliaz ducere. Sed hoc a falsariis in ambrosii libro positum creditur Ambr.

Supplēdū.n.esse in viro qđ de vxore premisit aperte dicit aug.sic quare non addit de muliere qđ premisit de viro nisi ꝙ similē formā vult intelligi. vt si dimiserit ꝙ cā fornicatiōis permittitur: maneat sine vxore aut reconcilieť vxori. Idē si nec nubere illi ꝯceditur. viuo viro a quo recessit: nec huic alteram ducere viua vxore quā dimisit multominus fas est. illicita cuz quibuslibet stupra ꝯmittere. Idē vt nō facile dimittatur vxor dñs solam fornicationis cām excepit ceteras v̄o vniuersas molestias si que extiterint iubet profide cōiugali ⁊ pro castitate fortiter sustineri ⁊ mechū dixit qui a viro solutam duxit. Ex his oñditur quod si cā fornicationis fit separatio. non pōt vir vel mulier in aliā transire copulā. Possunt aūt reconciliari ⁊ cohabitare sicut prius si dimissum alter reuocare voluerit.

Augu⁹. sup epi. ad corinthios.

Que predictis vidētur obuiare.

Dicit tamen ioannes chrysosto. Sicut crudelis ⁊ iniquus est qui castam dimittit: sic fatuus ē: ⁊ iniquus qui retinet meretricez. Patronus.n.turpitudinis est qui celat crimen vxoris. Item hiero. Cum mulier vnam carnem in aliam dimiserit: ⁊ se fornicatione a marito separauerit: non debet teneri. ne virū quoqz sub maledicto faciat dicēte scriptura. Qui tenet adulteram stultus est ⁊ insipiens. Idē ad amādum presbyteruz scribēs de quadā que viro suo viuente alii nupserat: sic ait. Rem nouam loquor imo non nouaz. sed veterē que veteris testamenti auctoritate confirmatur. Si reliquerit secūdum viruz mulier ⁊ reconciliari voluerit priori non pōt.

Joānes chryso.

Hiero.

Determinatio.

Sed hec ante omnia intelligēda sunt de illa que ab adulterio redere noluit nec per penitentiam peccatum delere. Qđ si vir scienter patitur. consentire videtur. Si. n. in adulterio perseuerare elegit patronus turpitudinis ⁊ lenocinii reus maritus habebitur. nisi eam adulterii ream facere voluerit. Si aūt a peccato recesserit ⁊ per penitentiam illud purgauerit poterit viro recōciliari. Unde august. quid tibi durum videtur vt post adulterium reconcilietur coniunx si fides assit non erit durum. Cur enim adhuc deputamus adulteros quos credimus pnīa esse sanatos. Idē nō erit turpis nec difficilis ēt post patrata ⁊ purgata adulteria reconciliatio coniugii. vbi per claues regni celoruz non dubitatur fieri remissio peccatorum non vt post viri diuortium adultera reuocetur. sed vt post christi consortiuz adultera non vocetur. Item gre. debet recipere peccatricem que pnīam egit. sed non sepe. Itē hermes. Si vir scierit vxorem suam deliquisse ⁊ non egerit penitentiam mulier sed permanet in fornicatione sua ⁊ vir viuit cum illa: vir reꝰerit ⁊ pticeps peccati eius. Qđ si mulier dimissa egerit penitentiam ⁊ voluerit ad virum reuerti: debet recipere peccatricem que penitētiam egit sed non sepe.

Augu⁹. ad polētuiz.

hermes i.li. đ ad ultimis cōiugijs

De illis qui se ante polluerunt ꝑ adulteriū.

Solet etiaz queri an ualeat duci in coniugiuz que prius est polluta per adulteriuz. De hoc leo papa ait. Nullus ducat in matrimonium quā prius pollust adulterio Item relatum est auribus sanctorū sacerdotū quendam alterius vxorem stupro violasse. ⁊ insuper meche iuramentuz dedisse qđ post legitimi mariti mortem si superuiueret. duceret eam in vxorem. quod factuz est. Tale ergo cōnubiū prohibemus ⁊ anathematizamꝰ. His aliisqz auctoritatibus vetantur in ꝯiugiū copulari. qui se priꝰ adulterio maculauerūt. Sed econtra aug. ostēdit dicens. Deniqz mortuo eo cum quo fuit verum coniugiuz fieri pōt cōiugium cum qua precessit adulterium. Idem posse fieri sane licitas nuptias ex personis illicite coniunctis honesto placito sub sequēte manifestum est.

Leo papa.

Ex concilio tiburiensi

Augu⁹.

Determinatio.

Sed hec vltima auctoritas de concubinis loquitur prohibens concubinas posse transire ad honestū placitum nuptiarum. si castitatem ⁊ fidem seruare velint. Prima v̄o auctoritas augustini de illis ait qui de peccato penituerunt. ⁊ nihil in mortē viri machinati sunt nec viuente viro fidē adultere dedit mechus qđ eam in coniugio duceret si superuiueret. Qui v̄o hec faciūt aliis premissis auctoritatibus prohibētur copulari.

Ircaistam .35.di.quero vtrū adulterium cū aliqua viuente viro impediat matrimoniū cum eadem post mortem illius viri qđ nō 2°.R°.io. Dauid adulteratus est cum bersabee ⁊ post interfecto Urina contraxit cū ea matrimonium. Preterea aug. de nup. ⁊ concu. ⁊ ponitur in littera pōt fieri coniugium cum qua precessit adulteriū. Cōtra.31.q.i.illud v̄o ⁊.c.relatum.

Respondeo tria sunt crimina que coniuncta vel separata videntur facere difficultatem circa matrimonium cōtrahendum sunt aūt crimina illa contractus cuz persona cōiugata adulterium machinatio in mortem coniugis legitimi fidei datio ipsi adultere vel contractus de facto cum ea vel promissio cum iuramento ⁊ hec tria vltima ad propositum pro eodem reputantur. De duobus primis

pz. extra q duxit in matrimoniū quā polluit p adulteriū c. vlti. De tertio. s. pmissione cū iuramēto an valeat habeť extra de his que metu vel vi fiunt ca. ad aures

De bis tribus dico q vltimū per se nō impedit matrimōiuz cōtrahendū p⁹ morte viri. sicut habeť extra ō eo q duxit in matrimoniū quā polluit p adulteriū. c. vl. Si quis vroze viuente fide data pmiserat se illaz ducturū vel cū ipa de facto cōtraxerit si nihil aliud fuerit: nō est matrimoniū qō cū ea cōtraxit post vrozis obituz dirimendū sz. tertiū cū pmo simpliciter impedit ⁊ dirimit. ibidē in eodem. c. sequiť. n. ibi tollerari nō debet si prius vel postea dum virit vroz illi⁹ illā adulterio polluisset. ⁊ referť pri⁹ ⁊ post ad dationez. ꝟ aūt itelligēdū est qñ ambo sunt ꝓscij q act⁹ ille est adulteriū. si enim vir tñ sit cōscius ⁊ mulier inscia. puta quia nescit euz habere aliuz. tūc si vir postea ꝺbat cū illa ad petitionē viri nō est diuoztiū celebrādū. sicut habeť ti. e. c. i.

Sed quid si persona pri⁹ nesciat postꝙ scit impedimētū petat diuoztiū videť celebrandō ex eodē. c. ⁊ hoc argu endo a cōtrario sensu. habeť. eniz ibi in textu q si muli er diuoztiū nō petat nō sunt separandi. ex quo inuitur q si ipsa petat sunt separandi. Sed ꝟ est dubiū qz talis contractus cum muliere inscia. vl est matrimoniū vel nō si sic nō debet dirimi ad petitionē mulieris. si non: debet fieri diuoztiū ad petitionē viri. qz nō possūt simul stare cū nō sint vir ⁊ vroz. Respondeo non est matrimoniū quia mulier cōsentit in eū tanꝙ in potentez cōtrahere. ipse aūt ex parte sua nō est talis qualē eum credidit. ⁊ tunc euz dicit q non possunt simul stare. cōcedo q ille nō pōt eā matrimonialiter tractare. qz ex parte eius fornicatio est sed illa pōt sibi matrimonialiter copulari. qz ignorantia inuincibilis excusat eaz.

Sed esto q mulier intelligens impedimentū non petit diuoztiū. nō est diuoztiū celebrandum. ſm illud. c. igitur debent simul stare ⁊ tamen nō in cōiugio quia p te ipse cōtractus non fuit contractus matrimonij. igit aliqui debent simul stare fornicarie ſm ista sniaz. ſz⁹ si mulier sciēs impedimētū consentiat in matrimoniū vir cogēdus est vt consentiat in penā peccati sui: qz sciēter decepit inscia: ⁊ ita erit matrimoniū nouū ex nouo consensu ⁊ ista snia est valde iusta vt decipiēs inscium in hoc qō est dare ptātē corporis sui qui tñ non intendit dare vel non pōt cogatur postea violēter iplere qō pri⁹ fecit dolose. Sed dices nunquid virtute primi consensus non poterāt simul stare: ⁊ esto q inscia consentiat in quolibet actu coniugaliter ⁊ iste sciēs q illa vult cē vroz eius ꝓsentit denouo in eam non exprimēdo sibi impedimentum: qz forte ex hoc generareť odiū nūquid pōt stare. ſz⁹. primus consensus non fuit matrimonialis ⁊ iō nullus act⁹ pōt cē licit⁹ in virtute illi⁹ ꝓsensus: ⁊ iō ad hō q sint coniuges requiritur nouus ꝓsensus. Et tunc ad secūdū dico q si impedimentū non exprimať psone inscie ipsa in copula carnali sequentre nō ꝓsentit nouo consensu sed solū reddit in virtute primi ꝓsensus q nullus fuit ⁊ iō licet persona sciēs de nouo ꝓsentiat non tñ sufficit hoc exprēsse dicit glo. super illud. c. in primo consensu qui nullus fuit intelligiť perdurare sicut probať de seruo qui crediť liber cū quo ꝺbitur si post manumittitur vroze ignoráte nō ꝺbitur matrimoniū qz post manumissionē factā manēdo cū eo semp intelligiť approbare ꝓsensum primū qui fuit erróneus ⁊ non matrimoniū

Aliter posset dici q si illa inscia fuit ducta viuente vroze ducētis legitima. vera est snia ista: ⁊ in isto casu loquitur glo. qz iste est casus textus: q vir quidā vrozē hūs sibi aliaz huius rei inscia copulauit sed prima mortua nititur recedere a secūda: ⁊ sic accepit secūdā viuente prima ⁊ tunc quidē verū est q nullus erat ꝺctus ergo vt prius oz de nouo consentire qz ipse fuit ligatus alteri: licet ista crederet eū liberū esse a mrimonio. Sz si sola duo. s. fidei datio ⁊ adulterium cū inscia cōiugata fierent ⁊ post mortē viri eius ⁊ ēt vroris alterius ad ulteri ille duceret istā. quid iuris videť ex isto. c. q simpliciter est matrimoniū ēt si nunquā exprimatur persone i scie defectus ille nec ipse post expressionē defect⁹ de nouo consentiat: ⁊ ratio est qz ex isto. c. colligitur q ecclesia non simpliciter illegitimauit psonas illas pp illa duo cōcurrentia. sed ſm quid. s. si persona decepta reclamet sed prima snia videtur certioz: qz si post sciat impedimētum ⁊ reclamet fiet diuoztium ex isto. c. igitur prius nō fuit matrimoniū: tertio dico q siue primū cōcurrat cū secūdo siue tertio ⁊ impedit ⁊ dirimit. sicut patet libro 3°. extra de conuer. infidelium laudabilē imo sol. 2ᵐ videtur impedire ex illo. c. cuius ⁊ loquitur ibi de saracenis qui dum essent in captiuitate quoꝝdam xpianoꝝ viros suis insidiis ⁊ machinationibus occiderunt ⁊ sententiat ecclesia q si post per ipsas ad fidem xpianaz accesserint cum eis adheserunt supple in matrimonio: non sunt tollerandi cum tale dānū tali lucro ecclesia cōpensare non velit hic non tangitur de adulterio saracenī cuz xpiana. nec de fidei datione sed tñ de machinatione in morte legitimi viri ⁊ adhuc conscia vroze nec glo. addit ibi ad casum istum fidei dationem vel adulteriuz. sed ista machinatio ꝺz intelligi cū effectu vt simul sit affectus ⁊ effectus sicut dicit glo. super illo verbo. p curauerunt. Sed quid si non conscia vroze iste soluť occidit maritum nunquid pōt ducere istam. ſz⁹. c. i. paragrafo. 2°. si fiat sine intentione ducendi eam puta si in bello iusto occidit eum non ad hoc vt ducat illaz nō impedit si aūt occidit vt ducat non habeť exprēsse qui possit eam postea ducere dum tñ mulier non sit conscia quia in casu iusti belli dicit. c. illud q cum tales supple mulieres non procurauerint virorum interitum defunctorum matrimonium inter huius personas. s. interfectorem ⁊ vrozem interfecti licite pōt ꝺbi: ⁊ probatur p locū a simili vel a minori qz si vir non consentit in mortem legitimi viri: sed vroz eum occidit pōt post ab alio huius criminis iſcio duci. 33. q. 2° interfectores. Hoc ēt confirmatur per illud extra de spon. cū apud: cum prohibitoriū sit edictū de matrimonio ꝺbendo quicūqz nō prohibetur per ꝙs admittiť. Sed esto q mulier p mo ignara post audita interfectiōe viri ratū hz nūquid impedit: videtur q sic: qz in maleficiis ratihabitio retrotrahitur ⁊ mādato ꝓpatur. Oppositū tñ tenet gl. c. predicto. Laudabilem in fine pp illud. c. nunc adductum: cū apud. pōt concludi q simpler promissio nō equalet alicui illoꝝ triū enumeratoꝝ in tertio mēbro nec igitur nuda sponsalia sic igitur patet q istoꝝ triū tertiuz solū nunqꝙ impedit. ita q dirimat: primum etiam solum nunquā impedit sicut patet per auctoritatē ꝙaug. adducta in argūēdo. scōm q qñqz impedit ⁊ qñqz non: sed sē per qñ est cum tertio impedit. Sed nunquid semp qñ ē cum primo. ſz⁹. supra ti. isto. c. significasti tertiū cum primo semp impedit: ⁊ rō tota est ordinatio ecclesie qz iste est primus casus ad hoc tactus vbi impediť ꝺctus ex statuto ecclesie precise illegitimātis personas ad ꝺbendū Sed rō inducens ecclesiam ad sic ordinandū est repressio adulterii ⁊ homicidii que frequenter acciderēt si tales persone possent legitime contrahere.

Ad argumenta ad primū patet q lex ista non fuit statuta prop̄te illo iustius tñ fecisset si eam lapidasset. Et si dicas non qz seipsum lapidasset qz fuit socius in crimine. Contra qz vel non excusas eum per hoc: vel oz te dicere q socius in crimine nō tenetur ad eandem penam publicam inferendam ad quā tenerētur si non esset socius. Si aūt excusas euz de non puniendo illā per hoc q remisit sibi illam penā legis: bocñ habem⁹ ex scriptura. sed qz fuit peccatū priuatū: ⁊ iō nō debuit illud pūire pena publica ⁊ hec vltrōabilioz. ſz⁹ ⁊ tunc q accepit eam in vrozē post illa grauia peccata adulterii ⁊ homicidij illud vltimum non fuit impedimē

tum ad aliud dicitur si so^m adulterium.

Jsta. est distinctio.xxxv. huius quarti libri. In q̃ magister postq̃z superius determinauit de impotentia coeũdi: que actuz matrimonii ipedit. Nic aũt determiat de sepatione thori pp fornicationẽ q̃ silr matrimonii tollit vinculo matrimõii durãte. Et duo facit. Primo enim ostendit quomodo vterq̃z coniugum põt aliũ dimittere pp fornicationẽ qñ ipse est a fornicatione imunis. Secũdo subiũgit qũo nullus possit ducere in matrimonio quã polluit i adulterio. Primũ facit vsq̃z ibi, solet ẽt queri. Secũdũ vsq̃z ad finẽ dis. In speciali snia magistri stat in duabus propositionib^9 quarũ prima est hec. Et si vir vxorem dimiserit cã fornicationis: alteri non nubat ea viuente in statu huius corrupti onis. Hanc magister insinuãs proponit primo q̃ sicut licet viro cã fornicationis vxorẽ dimittere ita eadem cã dimittere licet vxori viruz qõ auctoritatib^9 probat. Postea dicit q̃ illud qõ dictũ est debet intelligi si ille q alterũ vel alterã dimittit simili crimini nõ subiacet. Adultera aũt adulterũ dimittere non põt cã fornicationis qõ auctoritatib^9 ꝓbat. Postea dicit q̃ si cã fornicatcõis facta fuerit sepatiõ põt vir vel mulier in aliaz copulã coniũgalẽ trãsire: pñt aũt recõciliari & cohabitare simul si pri^9 dimissaz alter reuocare voluerit: qõ auctoritatib^9 probat. Postea inducit plures auctoritates que dicũt q̃ si vir sciat vxorem suam deliquisse. et non egerit mulier pniam & in fornicatione permancat: & hoc patiat vir cum ea viuens & cohabitãs: videtur consentire & reus & particeps esse hui^9 peccati: & iõ retinere eã nõ dz. Si vo mulier dimissa a peccato discesserit & per pniam illud purgauerit: poterit viro reconciliari. vt vir talem debet recipere: sed non sepe. Secũda propositio est hec. Vir non põt ducere vxorẽ quã prius per adulteriũ polluit: si ipsa in mortem viri machinata fuerit: seu si vir dederit fidem q̃ eam duceret. si vir non superuixerit. Hãc magr ponẽs probat auctoritate leõis pape. Obiicit tñ ꝑ hoc mgr per auctoritates sãctoꝝ quas soluit dãs earum sanam intelligentiam. Et tñ in speciali.

Si pro extrema conditione valeat vxor separari a viro & econuerso.

Di.36.

Hanc de conditio ne videamus an valeat coniugiz diuidere. Ad qõ dicim^9 qz non negatur ingenua posse nubere seruo: sed si nescitur esse seruilis conditionis libere põt dimitti cuz seruitus eius fuerit deprehensa secũdũ illud. Si quis ingenuus hõ ancillaz alterius vxorẽ acceperit: & estimat qõ ingenua sit. si ipsa femina fuerit postea in seruitutẽ detecta: si eã a seruitute redimere põt faciat. si non põt: si voluerit aliã accipiat. Si vo ancillã eã scierat & collaudauerat post eã vt legitimã habeat. Jtẽ ex eodẽ. Si femina ingenua acceperit seruũ sciẽs q̃ seru^9 eẽt habeat eũ qz oẽs vnũ patrẽ habemus in celis. vna lex erit viro & femine. Cũ dicitur sciens illũ seruũ datur intelligi: q̃ si nescierit illũ seruũ eé nõ cogitur manere cũ ipso. Si. n. conditiõis dolũ patitur. non cogitur adherere ei cuius fraude decepta est. Si aũt scierit vir conditionẽ mulieris vel ecõuerso nõ valet eã dimittere. Vñ zacharias papa. Si quis liber ancillã in matrimõio acceperit: nõ hz licentiã dimittẽdi eã. si ꝑsensu ãboꝝ cõiũcti sunt. nisi ob

In cõcilio apud vmeriã

Zacharias papa.

fornicationẽ. De illis agit quibus alterutrius conditio nota est quãdo coniunguntur.

De copula serui & ancille diuersoꝝ dñoꝝ

Queritur etiaz si seruus uni us ancillã alterius acceperit an sit inter eos cõiugiũ. De hoc ẽt ita statutũ ẽ. Dictũ est nobis q̃ quidã legitima seruoꝝ matrimõia ptãtiua quadaz presumptione dirimãt. nõ attendentes illud. quod deus cõiunxit hõ non sepatet. vñ nobis visum est vt coniugia seruoꝝ non dirimãtur ẽt si diuersos dños habeãt. sz in vno cõiugio pmanẽtes dñis seruiãt ipsis. Et hoc in illis obseruandũ est vbi legalis coniunctio fuit. & per voluntatẽ dñoꝝ. Attende finem huius capituli vbi videtur innui preter volũtatem dominoꝝ inter seruũ & ancillã nõ posse contrahi coniugiũ. vel si contrahitur nõ eẽ ratũ. Quibusdã tñ videtur inter eos posse fieri coniugium dominis ignorantibus.

Incõci. cabilonensi.

De viro qui se facit seruũ vt diuidatur ab vxore.

Jllud etiam notandum q̃ si mulier virum liberũ acceperit & ille vt cãm prestet discidii se alicuius seruũ fecerit. nec ille vxorem dimittere nec illa ob vinculũ coniugii in seruitutem redigi poterit. Unde illud perlatũ est ad sanctam synodũ q̃ quidam ingenuus ingenuam acceperit vxorẽ. & post filioꝝ procreationẽ occasione diuortii. cuiusdã seruũ se fecerit. vtrũ & mulierẽ necessario tenere debeat & si tenuerit an illa ẽt seruituti subuci debeat quesitũ est. Judicatũ est vxorẽ minime debere dimitti. non tamẽ ob christi legem mulierẽ in seruitutẽ redigi. dũ ille non ex consensu cõiugis se seruũ fecerit. quẽ liberũ ipa maritũ acceperat

Jn tbi & burien si pcilio.

De etate contrahentium.

Hoc etiam sciendum est qõ pueri ante. xiiii. annos & puelle ante. xii. ãnos secundũ leges matrimonium inire nequeunt. Qõ si ante predicta tẽpora copulã inierit. separari possunt quãuis voluntate & assensu parentum iuncti fuerint. Qui vero in pueritia copulari post ãnos pubertatis nolunt se relinquere sed incõiunctione permanere. iã ex hoc efficiũtur coniuges & deinceps nequeunt separari. Jtem sponsalia ante septennium contrahi nõ possunt. solo eniz consensu contrahuntur qui interuenire nõ potest nisi ab alterutra parte intelligatur quod inter eos agit. Duo illa excepti sumus cum aliorum quorundam a dilectione quibus coniugium solui potest. nec tamen solui sẽper necesse est. Nunc de aliis que personas illegitimas penitus faciunt addendum est. & primum de ordine.

Jrca istaz di. 36. ḡro vtrū seruitus impediat matrimoniū q̄ sic. nullus p̄t dare alienum. sed cōtra est dñi. p̄m p̄bm. 3. poli. Preterea sano rabilior ē p̄fessio religiōis q̄z matrimonium carnale sed seruus nō p̄t p̄fiteri religionem sine volūtate dñi. igit nec matrimoniū cōtrahere. Contra extra de cōiu. seruo. c. j.

Dic sunt duo videnda. p̄mo vñ inducta sit seruit⁹ z si iuste inducta. 2° ad pposītū. De p̄mo dr q̄ d lege nāe oēs nascūt liberi tñ seruit⁹ vel magis ppzie subiectio filialis ad p̄em ē de le. nāe. puta obedientia fi lialis ptinēs ad disciplinationē. q̄ p̄z p̄bm. 8. etbi. filius habet a p̄e cē z disciplinā. ista aūt seruitus de qua loquimur p̄m quā dñs p̄t vendere seruū sicut pecudē de qua loquit p̄bs. i. pol. q̄ seruus nō p̄t exercere actus virtutis p eo q̄ oz eū ad p̄ceptū dñi exercere act⁹ seruiles. non est inducta nisi aliqua lege positiua.

Sed an iusta. ſ° sicut dictū ē. di. 15. quō inceperūt p̄i mo dñia est iusta ita dico q̄ ista vilis seruitus non p̄t cē iuste inducta nisi dupliciter vno mō: q̄ aliqs volun tarie se subiecit tali seruituti. ly talis subiectio cēt fatua imo forte p̄ le. nāe: q̄ bō libertatez suā a se abdicet. p⁹ q̄z tñ facta ē necesse ē seruare: q̄ hoc est iustū z ibi ē iusti cia. Allio mō si aliquis iuste dominās cōmutanti videt aliquos ita vitiosos q̄ libertas cedz nocet eis et reipu. p̄t iuste punire eos pena seruitutis. sicut z iuste possz eos occidere i certis casibus p̄opter bonū rei publice

Si dicas q̄ est tertia cā seruitutis vtpote si capt⁹ in bello seruet: z sic seruat⁹ a mo̅rte fiat seruus deputat⁹ ad seruiendū. nō apparet manifeste iusticia h. q̄ forte z si captor potuerit occidere captiuū si habuit bellū iustū defendēdo se: nō aūt inuadendo. z hoc stante pertinacia ipsius contra bellantē. tamē ex equo desinit cē ptinax q̄ est in voluntate ipsius iam capt⁹. inhumanū vī infligere sibi penā p̄tra le. nāe. nō enim est brō. q̄ in hoc casu non remaneret iste rebellis nec abuteretur sua liber tate sed forte fieret obediens z libertate sibi donata be ne vteretur. Si arguatur p̄ primū mēbrū. ſ. seruit⁹ non est p̄ le. nature q̄ p̄m p̄bm primo poli. pollens mē te debet p̄esidere. pollens viribus debet seruire. alig sunt naturaliter pollētes mente. ergo naturaliter ad do miniū apti. aliqui minus prudentes mente z magis robusti corpore ergo naturaliter debent esse serui. R° ꝺ non est intelligentiuz de ista seruitute extrema de qua loquimur. sed tñ de seruitute politica qua inferior dis ponitur a superiore non tñ sicut inanimatum: sed sicut mi nus vigens mente ordinatur per illum qui magis pol let mente. Si arguas p̄ 2m̄ q̄ illud q̄ō est p̄ le. natu re non p̄t fieri iustum nec antiquitas temporis ratifi cat crimina sed magis cōdemnat: ois aūt seruitus alia ab illis duobus casibus est iniusta z p̄ le. nature. igitur per nullam longinquitatem temporis videtur iustū q̄ dominus iuste dominetur talibus seruis. R° tactum est di. 15. quomodo per p̄scriptionem p̄t ius acquiri si concurrant conditiones ille quas iura determināt ſ. q̄ iusto titulo acquirat z sic bonefidei possessor z q̄ pos sederit sine interuptione temporis a lege determinati: sed illud extendit se ad possessiones: non aūt ad seruitu tem: q̄ non est eadem rō in possidendo aurum z seruū quantum ad le. nature: z iō esset difficile saluare per p̄e scriptionem iusticiam esse detinere tales seruos nisi p̄ sumatur q̄ altero duoruz modorū fuerit facti serui a p̄n cipio. Si obiicitur quare igitur apostolus p̄cipit tales seruos obedire dñis suis. R° multe obligationes sūt iniuste ex parte illorum a quibus fiunt z tñ postq̄z facte fuerit seruande sunt. Unde apostolus oīdens seruitu tem fm se non esse laudabilem nec multo magis deten tionem alicuius in seruitute ait p⁹ cozin. 7. seru⁹ voca tus es nō tibi cure. sed si potes liber fieri magis vtere.

De secūdo dicūt aliq̄ q̄ p̄n⁹ p̄t contrahere matri moniū inuito dño z hoc ex isto articulo p̄o quia matrimoniū est de lege nature seruit⁹ aūt nō est ꝺ lege nāe. sed magis cōtra. q̄ō aūt ē de lege nāe nō tollit p aliud q̄ō ē tm̄ de lege positiua. Illia rō ponit q̄ ser uus nō est ita sui dñi quin sit sui iuris quantū ad actus nāles pertinentes ad cōuersationē indiuidui. z per cō sequēs spēi p̄z q̄ p̄t vti necessarijs ad vitā. igit a simili q̄tū ad actus p̄tinēs ad p̄seruationē spēi: p̄ña p̄bat quia conseruatio spēi cū sit maius bonū naturale q̄z cō seruatio indiuidui magis ē de le. nāe. Rōes iste pos sēt solui p̄ia q̄ obligatio q̄ ñ ē de le. nāe: bene p̄t ipedi re aliquā libertatē q̄ ꝑpetit alicui ex lege nature nā ex lege nature nihil tibi debeo. tamē si voueo tib obedien tiā teneor tibi obedire. matrimoniū etiā nō est de lege nature. z ita est hic ex⁹ nisi secundario vt dictuz est su p̄a. z eque videt de lege nāe reddere vnicuiq̄ q̄ō suū est. immo p̄imario. igit ex quo per obligationē fecit se dñi: tenet ei reddere suū z abstinere ab illo q̄ō impedit ta li redditionē. ly illud aliud impediēs cōpeteret sibi nō obligato secundario p̄m legē nāe. sed a rō non cōcludit quia certū est q̄ nō ois qui tenet cōseruare indiuiduū te netur multiplicare spēm. Si dicas q̄ saltē ita licet si bi q̄ illud licere nō p̄t sibi tolli per hominē. Verū est in casu necessitatis in quo cōseruatio speciei depen deret ab actu eius: sed q̄ multi nō serui intendunt ge nerationi etiā in lege christiana. ideo nō est necessari⁹ ad conseruationē spēi actus istius pertinens ad hoc. z ideo per aliquā obligationē p̄t hoc sibi precludi. Et cōfirmat. q̄ ante matrimoniū tenet dño ad certos ac tus. puta ad. a. b. c. si contrahat matrimoniū obligatio illa erit ad aliquid icōpossibile ipsi. b. vel. c. igit illa ob ligatio nō potest iuste teneri quia in illa tollit alienū quod nō potest reddi post illā obligattonē factaz.

S. tho. di. p̄. q. ſta. Tho. vt s z ric di p̄. ar. 4. q p̄ma.

Dico ergo quantū ad istū articulū q̄ ser uus de voluntate dñi potestcō trahere matrimoniū. z si onus matrimōij sit in aliq⁹ repugnans seruicijs cōsuetis dñs cōcedēs sibi cōtrahe re relaxat sibi implicite illa seruitia cōsueta. Et si do minus postea reuocaret istā cōcessionē. vtpote ipsum totaliter impediendo a copula carnali vel mittendo eū in partes longinquas vel detinendo euz in laboribus ita q̄ nō posset aliq̄n visitare vxorē peccaret mortaliter z in manifestis esset per ecclesiā corrigendus. P̄ōt etiā contrahere dño inuito p̄o quanto habet aliquid iuris in corpore suo. nō enim p̄iuauit se quacunq̄z liber tate ad quoscunq̄z actus. z p̄o quanto eius est suū p̄t cōmutare cuz alio. q̄ si alius siue seruus siue liber velit esse cōtentus illa modica potestate siue ad modicū vsuz quez scit cuz posse dare: p̄t sibiipi p̄eiudicare. z tenet commutatio. Ex hoc sequitur q̄ seruus p̄t contrahere cum libera. dum tamen ipsa sciat conditionem eius et consentiat in eum non obstante tali conditione quia tūc commutat potestatem sui corporis p̄o illo modico q̄ō habet seruus potestatis in suo corpore z p̄t ꝺbere cum ancilla: z tunc videtur concedere id q̄ō p̄t z sicut ꝺbūt ita tenetur postea fm iustitiam reddere debitū p̄o quā to. ſ. illi actus non impediūt a seruitijs p̄suetis. Sz esto in casu isto ꝺbunt sine voluntate domini z vnus dominus mittit seruuz in affricā: z alius dñs mittit an cillā in franciam: nūquid licet hoc facere. Respondeo cū cā matrimonii sit fauorabilis. inducendi esset domi ne hoc facerent. sed si facerent nō apparet qualiter sup posita seruitute facerent contra iustitiam. q̄ iste p̄ius fuit in potestate domini vt mitteret eum illuc: imo vt venderet eum: z similiter illa in p̄tate domini sui ꝺctuz ad alium locū z per actus p̄p̄rios sine voluntate do minorum non potuerunt se facere liberiores nec se a iu re dñorum suorum magis eximere q̄z p̄ius igitur ad huc licet. Sed si ancilla credit contrahere cum libero

qui tñ est seruus: nunquid ꝺbitur. ¶Posset dici q̄ error cōditionis peioris impedit ꝺctū q̄ impedit ꝓmutantē recipere tantū p̄o quanto intēdit se ꝓmutare: sed ignorantia melioris ꝺditionis vel equalis non impedit pp̄ꝫ riam rationem.

Ad argumenta. ad p̄imū p̄z p̄m istā viā vltimaꝫ q̄ seruus non est dñi p̄m oīa: sed p̄m aliqua ē sui in rīs: vt ad comedēdū bibēdū dormiendū: ⁊ breuiter ad quoscūq; actus exercēdū pp̄ quos nō subtrahunt dño debita seruitia: igitur cū p̄o tūc posset vti actu carnali pōt ad illū se obligare quātū sui iuris est. Nō p̄bs dicit de seruitute illa maledicta qua seruus est sicut pecus pōt intelligi q̄ est dñi sui sicut possessio vel pecunia non tñ q̄ in actibus suis ducatur tñ ⁊ nō ducat q: quātumcunq; sit seruus est tñ homo ⁊ ita liberi arbitrii ex quo patet magna crudelitas fuisse in p̄ima inductiōe seruitutis: q: hominem arbitrio liberum ⁊ dñum suorum actuum ad virtuose agendum facit quasi brutum ⁊ quasi non li. ar°. vtentem nec potentem agere virtuose. Ad secundum non est simile q̄ profitens in religione totaliter se submittit obedientie p̄lati illius religionis ⁊ in hoc ex toto subtrahit se a consuetis seruitiis domini sui non sic contrahens matrimonium sed solum in aliquibus actibus qui possunt stare cū hoc q̄ reddat seruitia consueta.

Secundo quero vtrum ętas puerilis possit impedire matrimonium q̄ non q: aliquis potest accipere potestatez anteq̄ꝫ possit in vsum. igitur in contractu matrimonii vbi est datio vsus ⁊ acceptio potestatis potest aliquis anteq̄ꝫ possit in vsum. ⁊ ita puer. Cō firmatur: q: etas puerilis non impedit susceptionem ordinis ⁊ de hoc supradictum est di. 25. q. 2ª. ⁊ tamen ibi recipit potestatem exequendi actum ordinis quez p̄o tunc non potest exequi. Contra extra de frigi. ⁊ male. q̄ sedem. puer qui non potest reddere debituz non est aptus coniugio.

Respondeo Sicut dictum est supra dis. 34. impotentia simpliciter p̄ohibet contrahere. q: datio potestatis est in ipso contractu: ⁊ qui non habet potestatez nihil dat. Ratio ista concludit de pueris p̄o tempore p̄o quo sunt pueri. sed q: illa impotentia ñ est perpetua: sed expectat futura potentia: ideo potest nunc promittere potentiaz p̄o tempore futuro quo habebit ⁊ hoc fit in sponsalibꝰ q: puer potest contrahere sponsalia non matrimonium ratio aūt que ponitur ibi de defectu intentionis siue adducatur hoc ad contractum siue ad matrimonium nihil est ad. b. q: ante potest habere discretionem sufficiētem ad intentionem debitam q̄ꝫ habeat potentiaz que debet commutari in isto contractu. Si queras tempus pueritie' regulariter ponitur in masculo tempus quattuordecim annorum femine duodecim. sed tamē aliquando malitia supplet etatez ⁊ complexio preuenit tempus regulariter: ⁊ tunc ex quo habet potestatē istā ⁊ discretionem sufficientem ad debitum consensuz potest contrahere q: habet quod det ⁊ consensum sufficientem ⁊ signa. Ad argumenta cōcedo q̄ aliquis potest suscipere potestatem anteq̄ꝫ possit vti illa. Sed nō potest dare potestatem anteq̄ꝫ habeat illam. In isto autez contractu est datio potestatis.

Ista Est distinctio. xxxvi. huius quarti libri. In qua magister postq̄ꝫ superius determinauit de impedimentis antecedentibus matrimonium contrahendum: ⁊ de superuenientibus in contractū. hic vero determinat de incidentibus in ipo contractu sicut ē error conditionis. Et duo facit. ¶Primo enim determinat de impedimento seruilis conditionis. Secundo de impedimento ex defectu etatis. ¶Primum facit a principio distinctionis vsq̄ꝫ ibi. Hoc etiaz est sciēdū Secūdū vo vsq̄ꝫ ad finē dist. In speciali snia magistri stat in duabus p̄opositionibus quarū p̄ia est hec. Cū persona deprehensa seruitute ꝺbens ignoranter cā pōt dimittere ⁊ alteri coniūgi matrimonialiter. Hanc magister insinuās querit primo vtrum seruitus coniugium diuidere possit. Et respondet q̄ libera pōt accipere seruum ⁊ econuerso liber ancillam. sed si mulier nesciat viri conditionem vel econuerso vir mulieris cum seruitus fuerit deprehēsa pōt libere dimittere eā. Si aūt sciuerit mulieris conditionē vel econuerso nō pōt dimittere: qđ auctoritatibus confirmat. ¶Postea querit si ambo. s. vir ⁊ mulier sint seruilis conditionis. vtrū possīt inter eos esse cōiugiū. Et respondet ex auctoritate eiusdē concilii q̄ sic dūmō fiet cōiunctio ex volūtate dñoꝝ quānis dicūt alii q̄ ēt dñis ignorantibus possit inter eos fieri coniugium: ¶Postea dicit q̄ si mulier accepit virum liberum ⁊ ille postea fecerit se seruū occasione diuortii. non ille pōt vxorē dimittere. nec illa per matrimonii vinculū pōt in seruitutem redigi. dū ille nō ex assensu coniugis se seruum fecerit. qđ auctoritatibꝰ eiusdem concilii probat. Secunda p̄opositio est hec. Sponsalia non ꝺbuntur nisi ab altera parte sciatur qd inter eos in tali facto agatur. Hāc quidē propositionez magister insinuās dicit q̄ ꝑm leges pueri ante decimuz quartū annū ⁊ puelle ante. xii. annum non possunt matrimoniū inire qđ si fecerit aū predicta tpa separari poterūt. Qui aūt in pueritia copulāt ⁊ post annos pubertatis nolūt se dimittere sed in cōiūctiōe p̄manere: ex hoc efficiūtur p̄iuges ⁊ deinceps nequeūt separi. Addit ēt q̄ sponsalia ante septimū annū ꝺbi non p̄nt. Dz etiā q̄ ab vtraq; pte intelligatur quid inter eos agatur. Ultio dicit determinatū ē de duobus impedimētis coniugii quibus solui pōt nec tñ solui semper ē necesse. Et tñ in. spāli de sententia huius distinctionis.

In quo ordine nequeat fieri coniugium

Sunt igitur qui Di. 37.
sedam ordines in quibus mullatenus potest cōtrahi cōiugium. ⁊ si intercesserit copula: fit diuortium. vt sacerdotium. dyaconatus. ⁊ subdiaconatus. In aliis vero permittitur sortiri coniugium nisi religionis habitum sumpserint vel continentie votum fecerint. Unde Leo papa. Clericos. lectores ostiarios. exorcistas. acolitos. si extra votuz ⁊ habitū inueniuntur ⁊ continentiam profiteri nollunt. vxorem ducere virginem ecclesia romana permittit. non viduam vel repudiatam quia deinceps nec ad subdiacōatuz proueheri poterunt. nec laicus vxorem sortitus nisi virginem. vel bigamus ad clericatum. Item ex carthaginensi cōcilio. ¶Placuit episcopos. p̄sbiteros. diaconos. subdiaconos etiam ab vxoribus abstinere. quod si non fecerit etiam ab ecclesiastico remoueantur officio. Ceteros vero clericos ad hoc non cogit Item Leo papa. Lex continentie eadem est ministris altaris que episcopis ⁊ p̄lbyteris. qui cuzessent laici vel lectores. licite vxores ducere potuerunt. sed cum ad p̄dictos peruenerunt gradꝰ. cepit eis ñ licere q̄ licuit. Ite in. vi. synodo. Si qs eoꝝ qui ad clerum accedūt voluerit nuptiali lege mulieri copulari. hoc aū ordinē

Leo papa.

Excarthaginēsi cōcilio

Leo papa.

Calixt⁹ papa.

subdyaconatus faciat. Item Calixtus papa. Presbyteris. diaconibus. subdiaconibus. monachis. concubinas habere seu matrimonium contrahere penitus interdicimus. contracta quoqz matrimonia ab huiusmodi personis disiungi. et personas ad penitentiã debere redigi: iuxta sanctorum canonum distinctionem iudicamus. Item Gregorius.

Grego.

Nullum facere subdiaconum episcopi presumant. nisi qui se caste victurum promiserit. quia. nullus debet ad ministerium altaris accedere nisi cuius castitas ante susceptũ ministeriuz fuerit approbata.

Inn. ꝑp̃ 2. Decrim⁹ vt bii q ordinẽ subdyacõat⁹ accepe rit ꝛ ibi prores duxerit vel ducbias bũerint offõ at/ qz ecclia stico bñficio care ant. Cli n. ipsi tẽ plũ ꝛ va sa dñi sa crariũ. s. s. eẽ ỏbe ant ꝛ di ci idigm ẽ eos cu bilib⁹ et imũditi is debui re. Pi⁹ ꝑp̃

De interfectoribus suarum coniugum.

His adiiciendum est de occisoribus suarum coniugum. De quibus Nicolaus papa scribit Radulpho bituricensi archiepiscopo. Interfectores suarum coniugum sine iudicio cum non addis adulterarum vel aliquid huiusmodi. quid aliud habendi sunt ꝙ homicide. Ac per hoc ad penitentiam redigendi quibus penitus denegat coniugium. Hic videtur Nicolaus permittere maritis pro adultetio: aut alio huiusmodi vxores suas interficere. sed ecclesiastica disciplina spirituali gladio non materiali criminosos ferri iubet. Unde idem Nicolaus. Inter hec nostra sanctitas addere studuit. si cuius vxor adulterium perpetrauerit. vtrum marito eius secundum mundanaz legem interficere liceat. Sed sancta dei ecclesia nunquam mundanis constringitur legibus. gladium non habet nisi spiritualem. Item pius papa. Quicunqz propriam vxorem absqz lege ꝛ sine causa interfecerit aliamqz duxerit: armis depositis publicam agat penitentiam ꝛ si contumax extiterit anathematizetur vsqz quo cõsentiat.

Arca istam xxxvii

c di. quero vtrũ sacrm ordinis impediat matrimoniũ. ꝙ nõ. ꝓma thimo. 3 vnius vxoris vir. dicit de epõ.

Itẽ di. 30. alig sacerdotes grecorum copulant mrimonio. ꝛ tñ bñt eũdem ordinẽ sacrũ quem bñt latini. Preterea nõ magis opponit ordo ꝛ mrimoniũ ꝗz ecõuerso. sed cõiugat⁹ põt recipe ordinẽ sacz igit ꝛ ecõuerso. minor apparet si ꝺiugat⁹ in minoribus ordinibus recipiat postea ordines sacros vere recipit si sit intẽtio ꝓferentis ꝛ suscipiẽtis. Contra dist. 32. placuit epos p̃sbyteros dyacones ꝛ subdyacones sm p̃pria instituta abstinere ab vxoribus. i. nõ ꝓtrahere: vt dicit ibi glo. Itẽ di. 28. nullũ facere dyaconẽ epi p̃sumant nisi qui se castum promiserit victurum.

s. Boñ. di. 3. ar. 3. q. 2.

Hec est conclusio certa di citur enim ꝙ nõ licet cõtrahere. qz pson̄a suscipiẽs sacrum ordinẽ efficit illegitima simplr ad cõtrahẽdũ matrimoniũ. ꝛ hoc vel per ecclam vel imediate a xpo or-

dinatũ ẽ 3z b nõ legat in scriptura. Sed secũdũ nõ vr ꝓbabile qz in ꝓmitiua eccla nõ tenebat nisi forte dicas ꝙ nunqz licuit post susceptionẽ sacri ordinis ꝓbere mrimoniũ 3z liceret aliqñ vti matrimonio iã cõtracto sicut nũc apud grecos. Sed que rõ bu⁹ illegitimationis. vz ꝙ ꝓpter votũ annexũ sacro ordini. qualiter aũt illõ votum illegitimet. dicet di. se. Sed cõtra. aut votuz illud est sic annexũ ꝙ suscipiens vouet. aut ẽ tñ ex precepto ecclie quasi annexũ qz tenet ita seruare ac si voueret. ꝓmo modo nõ. qz nullus nollẽs vouet nolituz. sed iste suscipiẽs ordinẽ sacrũ explicite bz in volũtate non continere. qz possibile est igit ꝙ ipse non vouet cõtinentiam. Si dicas ꝙ vouet in facto qõ facit in suscipiẽdo ordinẽ sacrũ. qz antiq patres latini vouerũt. et iste suscipit sic signũ. Contra nullus tenetur ex voto ad votum factũ ab alio maxime si habet votũ cõtrarium

Jdez bona. vt. s. Ric. di. 3. ar. 3. q. 2. 3. s. Th. ibidẽ ar ti. 3. q. 3.

Preterea orientales suscipiũt idẽ signũ ꝛ tñ sine voluntate castitatis. Si secũdo modo igit cõtrahẽs simpliciter cõtrahit. ꝓbatur extra de matri. cõtrac. contra interdic. eccle. c. ex litteris. licet cõtra interdictũ ecclie trãsire ad secũda vota non debuerit. nõ est tñ cõueniẽs vt ob hoc sacrm cõiugii dissoluat. aliqua tñ penitẽtia debet eis imponi nõ qz cõtra ꝓhibitionẽ ecclie hoc fecerit. igit si votũ ꝓtinẽtie est annexũ ordini sacro solum ex p̃cepto ecclesie. segtur ꝙ nõ simplr illegitimat ad cõtrahendũ. vniuersaliter enim in iure statutũ ꝓhibens hoc fieri non illegitimat sed oportet ꝙ cõtineat talem sniaz ꝙ si cõtractũ fuerit dirimat: vel si copulati fuerint non sunt aliqualiter tolerãdi.

Dico igitur q nec propter votũ cõtinentie dictũ annexũ ordini sacro nec anneruz ex p̃cepto eccl'e p̃cipiẽtis tali nõ cõtrahere est ꝙ iste nõ põt cõtrahere. sed ex hoc ꝙ ecclesia fecit talẽ personam simpliciter illegitimã qõ statutũ fuit rõnale siue habitum fuerit a xpo siue nõ. qz talis deputat misterio sacro qõ regrit mũditiã mẽtis ꝛ carnis ꝓspicacitatẽ intellectus ꝛ feruorem affect⁹. ad que oia disponit cõtinentia ꝛ ad eorũ opposita frequẽtia carnalis actus. nec in b ꝺ bet aligs dicere eccliam sibi ꝓiudicare in suo iure. qz ecclesia cõiter nõ cogit aliquẽ ad susceptionẽ ordinis sacri. ꝛ satis publicauit. qz post talẽ ordinẽ susceptũ suscipiens est inhabilis ad contrahendum. igitur si voluntarie velit voluntarie incurrit talẽ inhabilitatẽ

Ad argumenta illud apostoli vnius vxoris vir intelligitur. i. non plurium. nec tunc tñ de presenti sed de preterito. i. ꝙ nõ habuit plures. qz tunc eẽt bigamus ꝛ irregularis. Si tamen dicas ꝙ etiam tũc licuit habere vnam. verũ est sm consuetudinem ecclesie ꝓmitiue vtendo matrimonio prius contracto. sed non licuit tunc contrahere si nullam ꝓius habuerat. ꝛ per hoc patet ad auctoritatẽ sequentez cum enim dicit tertus matrimonio copulant. expõit glo. i. copulato vtũtur. Ad aliud nego similitudinez qz susceptio sacri ordinis non requirit nisi rerum debitum ꝛ ministrũ debitũ ꝛ intentionem debitam in suscipiente ꝛ ministrante. ꝛ ideo confertur coniugato 3z suscipiendo peccet. sed matrimoniũ regrit habilitatem in ꝑsonis ad contrahendum. ꝛ sic per ordinem sacrum susceptum iste est omnino inhabilis ad illud matrimonium contrahendum. vnde econuerso non est impedimẽtum matrimonii ad ordinem: quale est ordinis ad matrimonium.

Ista est distinctio tricesima septima huius quarti libri. In qua magr̃ postqz supius determinauit de impedimentis que faciunt personas medias plene legitimas ꝛ penit⁹ illegitimas. Hic vo determinat de impedimentis que faciũt personas il-

no illegitimas. Et circa hoc duo facit. Primo enim ostendit quomodo per ordinem sacramẽtorum matrimoniũ impediatur. Secũdo quomodo per vxoricidiũ impeditur. Primum facit a p̃ncipio distinctionis vsq; ibi. his adijciendũ. Secũdum vero ab inde vsq; ad finẽdi. In speciali sentẽtia magr̃i stat in duabus ꝓpositionibus quarũ p̃ma est hec. Voto cõtinentie cõstricti vl in sacris ordinibus vel in religione ꝯstitu mr̃imonium cõtrahere ab ecclesia sunt ꝓhibiti. Hanc magr̃ insinuans dicit ꝙ sunt quidã ordines in q̃bus nullatenꝰ põt ꝯtrahi cõiugiũ. ⁊ etiã si intercesserit copula sit diuortium sicut sacerdotiũ. dyaconatꝰ: subdyaconatus. In aliis vero ordinibus ꝑmittitur fieri coniugiũ nisi religiõis habitũ sumpserint. vel votũ ꝯtinẽtie fecerint. qd̃ pluribus auctoritatibus cõfirmat. Secũda propositio est h̃ Ex iure canonico ꝙ legibus mũdanis non astringitur vir ne vxorem interficiat matrimoniũ ĩterdicit. Hãc magister insinuans dicit ꝙ occisoribꝰ suarũ coniugum: penitus cõiugium denegandũ est tales sic criminosos ecclesiastica disciplina gladio spũali ⁊ nõ materiali corrigere iubet. vnde tales debẽt publicã penitẽtiã agere. ⁊ si contumaces fuerint excõicãtur quousq; consentiãt Et tm̃ in speciali.

De voto.

Di. 38. n

Hanc de voto inspiciamus. Votum est testificatio quedã promissionis spõtanee. que deo ⁊ de his que dĩ sunt proprie fieri debet. Sunt tamẽ ⁊ vota stultorũ que frangenda sunt.

De votorum differentiis.

Sciendum vero ꝙ votorum aliud est commune aliud singulare. Cõmune vt illud quod in baptismo omnes faciunt cum spondent renunciare diabolo ⁊ pompis eius. Siugulare. vt cum aliquis sponte ꝓmittit seruare virginitatem ⁊ continentiã vel aliquid huiusmodi. Item singulare votum. aliud est priuatum. aliud solẽne. Priuatuz est in abscondito factum. solẽne vero in cõspectu ecclesie factum. Item priuatum votum si violetur peccatum est mortale. solẽne vero violare peccatum ⁊ scandalum est. Qui priuatuz faciunt votum continentie matrimonium contrahere non debent quia contrahendo mortaliter peccant. Si tamen contraxerint non separentur: quia probari non potest quod occulte factum est. Qui vero solẽniter vouent nullatenus coniugiuz inire queunt quibus non solũ nubere sed ⁊ velle damnabile est. Unde Augu. In coniugali vinculo si pudicitia seruatur damnatio non timetur. sed in viduali continentia ⁊ virginali excellentia virtus muneris amplioris expetitur. qua expetita ⁊ electa ⁊ voto oblata iam non solum capescere nuptias. sz etiam si non nubat. nubere velle damnabile est. Vouentibus enim virginitatem vel viduitatem non solum nubere sed etiam velle dãnabile est. Quod apostolus ostendit thimotheo scribẽs. Adolescentiores viduas deuita Cum enim luxuriate fuerint: in christo nubere volunt. idest cum post votum continentie in delitiis egerint vitam. non dico nubũt sed nubere volunt in christo quasi tunc nõ sit peccatum. sed ꝙ sit ostendit subdens. Habẽtes damnationem ⁊ quare subdit. qz primam fidem irritam fecerunt. ⁊ si non nubẽdo tamen volendo vt voluntatem que a proposito cecidit appareat esse damnatam. siue sequant̃ nuptie siue non. Damnatur enim ꝓpositi fraus damnantur tales. qz continentie fidem p̃maz irritam fecerunt. i. votum vel in voto violato fidem quam in baptismo professi sunt. Si autem pro voluntate nubendi damnantur. constat si eam effectui mancipauerint reuocandũ id esse in irritum easq; arcendas redire ad propositum. Unde Gregorius. Viduas a ꝓposito recedentes viduitatis super quibus nos cõsuluisti. credo te nosse a sancto Paulo nisi cõuertantur olim esse damnatas. quas ⁊ nos apostolica auctoritate damnandas ⁊ a communione fidelium: atq; a liminibus ecclesie arcendas fore censemus vsquequo obediant episcopis suis. ⁊ ad bonũ quod ceperunt inuite aut voluntarie reuertantur. Grego. ad Bõi facium.

De virginibus non velatis.

De uirginibus autem non velatis si deuiauerit a predecessore nostro Innocentio papa tale decretum habemus. Heque nondum sacro velamine recte tamen ĩ ꝓposito virginali semper se simulauerunt ꝑmanere lz velate non fuerint. tamen si nupserint aliquo tempore his agenda penitentia est. qa sponsio earum a domino tenebatur. Si enim inter homines solet bone fidei contractus nulla ratione dissolui: quanto magis ista pollicitatio quam cum deo pepigit solui: sine vindicta non poterit. Item. Si virgines nondum velate taliter publica penitentia puniuntur. et a cetu fidelium vsq; ad satisfactionez excludũtur. quanto magis vidue que perfectioris etatis ⁊ maturioris consilii existũt. ⁊ habitum religionis assumpserũt ⁊ deinde apostatauerũt atq; ad priorem vomitum sunt reuerse a nob̃ ⁊ ab omnibus fidelibus: a liminibus ecclesie. ⁊ a cetu fidelium vsq; ad satisfactionem sunt eliminande ⁊ carceribus tradende. Ex his apparet virgines vel viduas voto continentie astrictas. siue fuerint velate. siue nõ. nullatenꝰ coniugium sortiri posse. Quod itidem de omnibus intelligendum est qui continentiaz vouerunt. Qd̃. n. añ erat licitũ post votũ fit illicitũ. Non est igitur p̃termittẽdũ qd̃ Inno.

papa de viduis ⁊ puellis decreuit que christo spiritualiter nubunt si postea publice nupserit non eas admittendas esse ad penitẽtiam: nisi hi quibus se iunxerant de mundo recesserint. Si enim de omnibus hec ratio custodiẽ. vt quecunqz viuente viro alteri nupserit adultera habeatur. nec ei agende penitentie licentia conceditur nisi vnus de illis fuerit defunctus quanto magis de illa tenenda est que añ se immortali sponso coniunxerat ⁊ post ad humanas nuptias transmigrauerit. Attende q̃ non solum coniugium talibus negare videtur. sed etiam locum penitentie. Sed non ita intelligendum est vt aliquando excludantur a penitentia que digne penitentiam agere volũt. sed ille non sunt admittende ad penitentiam que ab incestus copula discedere nolunt. q̃ postre ligionis propositum non potest deo reconciliari per penitentiam que ad habitum sue professionis redire neglexerit. Tunc ille cui se coniunxerat ei defunctus erit cum ab eius illicitis amplexibus hec penitus recesserit. Cuz ergo dicitur eas non esse admittendas ad penitentiam nisi hi quibus se iunxerant de mũdo recesserint subaudiendum est eis. Tunc enim eis viri de mundo recedunt ⁊ defunguntur cum ab eorum concupiscentia iste se alienant.

Quem sensum similitudo subdita declarat et confirmat.

Quam grande malum sit adulterium.

Cum vir et mulier legitime coniuncti sunt. constat alterum altero viuente ad aliam non posse transire copulam. aliqn adulterium committit. de quo clemens papa ait. Quid in omnib⁹ peccatis adulterio ẽ grauius. Secundum nãqz in penis tenet locum. quem primum illi habent qui aberrant a deo Grauissime ergo peccãt adulteri. grauiter fornicarii. sed cunctis his grauiores incestuosi. quos omnes transcendunt contra naturam delinquentes. Unde Augu. Adulterii malum vincit fornicationem. vincitur ab incestu. Peior est enim cum matre q̃ cum aliena vxore dormire. sed horum omnium pessimuz est q̃ cõtra naturam fit. vt si vir membro mulieris nõ ad hoc concesso vtatur. hoc execrabiliter fit in meretrice. sed execrabilius fit in vxore.

Augu⁹. de adulterinis coniugiis.

De illis qui post longã captiuitatẽ redeũt.

Hic queritur de illis feminis que putantes viros suos interemptos vl in captiuitate vel ab iniqua dominatiõe nunquam liberandos in aliorum coniugia trãsierũt si illi qui putabantur periisse remeauerint vtr⁹ eas reddi debeant. ⁊ an secundi fornicati sunt ⁊ ipse ree adulterii. De hoc Leo papa sic ait. Necesse est vt legitimarum federa nuptiaruz reintegranda credamus. ⁊ remotis his q̃ hostilitas itulit cuiqz id legitime reformeẽ quod iutulit. procurandumqz est vt recipiat quisqz quod proprium est ne culpabilis iudicetur. et quasi alieni iuris persuasor habeatur qui per ꝑsonam eius mariti qui iam non esse estimabatur assumpsit. Si enim multa que ad eos qui in captiuiratem ducti sunt pertinebant in ius alienum transire potuerunt. ⁊ tamen plene iustitie est vt eisdem reuersis reformentur. Iõqz si viri post longam captiuitatem reuersi ita in dilectione suarum coniugum perseuerant. vt eas cupiant in suum redire consortium. Dimittendum est ⁊ inculpabile iudicandum quod necessitas intulit. ⁊ restituendum quod fides postit. Sin autem alique mulieres ita virorum posteriorum amore sunt capte vt malint his coherere q̃ ad legitimum transire cõsortium merito sunt norande. ita vt ecclesiastica cõmunione priuentur: que de re excusabili contaminationem criminis elegerunt. Redeant ergo in suum coniugia statum. quia sicut mulieres que ad viros suos reuerti noluerint impie sunt habẽde. Ita ille que redeunt merito sunt laudande. Ex his ostenditur illos qui taliter iunguntur. vt credant virum interemptum per ignorantiam aliquam excusationez habere de peccato ⁊ tñ primam copulam esse legitimam non secundam. veniam tamen habere si careat opprobrio male voluntatis.

Leo ꝑp.

Sed siquis relicta in patria sua vxore in lõginquam abiens regionem aliam ducat vxorem. deinde penitentia ductus eam dimittere velit asserens se aliam habuisse que viuit. nec ecclesia permittat que quod ille asserit ignorat queritur an in hac secunda copula sit coniugiũ Sane dici potest non esse coniugium ⁊ mulierem de crimine excusari per ignorantiam. virum autem adulteriuz admisisse. Sed ex quo ad primam redire volẽs nec valens cogit̃ ecclesie disciplina hanc tenere. incipit excusari p obedientiam ⁊ timorem de hoc quod poscenti muliert debitum rẽddit a qua ipse nũquam poscere dz. ⁊ sic de aliis huiusmodi sentiẽdũ ẽ

Circa istam tricesimam octauaz distinctionem quero. vtrum votum continentie impediat matrimonium. q̃ non. extra q clerici vel vouentes possunt contrahere matrimoniũ. Preterea non minus obligat apud deum votum simplex q̃ solẽne. sed simplex non impedit matrimonium idem. c. meminimus. ⁊ c. ij. Sz dices hoc ideo esse: qz votum simplex ꝓbari non potest solẽne potest. Contra si votum non solẽne fieret coraz multis posset tunc probari qz publicum est. ⁊ tñ tunc simplex nõ impediret ꝓbere. igit̃ illa nõ ẽ cã. Contra ibidẽ insinuãte, dicitur de quadam nobili que fecit

votum continentie ꝛ seruauit per biennium. postea cō-
traxit ꝛ coacta fuit redire ad statum pristinum. igit dirī
mit iam contractum.

Dico q̄ uotum continentie

potest esse publicum vel p̄uatum: simplex vel solenne
nec iste due distinctiones sunt eedem. quia taz publi-
cum q̄z p̄uatum potest esse simplex vel solēne. votuz
enim non solennizatur nisi aliquo istorum modorū qui
ponuntur extra de vo. ꝛ vo. re. c. q̄ votum est. ꝛ est bo
die in sexto lib. extra qui clerici. c. rursus. tanguntur in
glo. tres modi. vbi habetur sic. votum solenne est quod
fit intercueniente aliq̄ istaz solenitatū vz per susceptio
nē sacri ordinis 28 di. dyaconi. Itē p̄ susceptionē sacre
vestis que tñ. p̄sentib⁹ dari debet p̄sentib⁹ testibus
p̄ quos p̄bari possit si hoc negaret extra de regularib⁹
statuim⁹. tertio mō cū p̄ professionē duouet se alicui re
ligiōi abbati vel abatisse extra de regularib⁹ statuim⁹
ꝛ neb negari possint fiat inde publica scriptura .23.q.
i. oēs femine. in qua scriptura p̄sentes velle religiose vi
uere. alias aūt votū cōtinentie factū q̄zuis coraz mul-
tis dicit simpler quasi nō vestitū vel institutū aliqua
solēnitate. b in glo. Isti tres modi qui hic ponunt: ꝛ illi
qui ponunt in alio. c. in. 6. li. nō sunt iuris nisi duo.
scilicet per susceptionē sacri ordinis ꝛ per votū religio
nis verū vel p̄sumptū. p̄sumptuz quidē est q̄n recī
pit habitū p̄fessorū vbi est distinctio inter habitū p̄fessorū
ꝛ nouicioꝝ. ꝛ etiā quando vltra annum morat in mo
nasterio absq̄z p̄testatiōe de nō p̄fitendo. dicit er-
go solenne nō q̄z publicū sed q̄z in se habet aliqd anne-
xuz vt in publicū debet venire ꝛ per q̄ vouēs ponit
sub alteri⁹ hois potestate ꝛ sic est p̄cise in susceptiōe
sacri ordinis ꝛ p̄ professiōe religionis p̄ quē suscipiēs cō
stituit minister ecclesie. ꝛ aliter q̄z p̄us sub episcopi po
testate q̄z episcop⁹ pōt cū cogere ad statū clericalē seruā
duz. ꝛ ad vitandū ea que repugnāt statui clericali. Un
de si p̄dictū ordinē susciperet in secreto adhuc esset so-
lēne p̄pter rōnez iā dictā. sicut etiā p̄fessio religionis
facta in manu eius qui pōt recipere habet in se aliqd
annexū vnde debeat in publicū venire: q̄z opz talē vi
tā secularē dimitere: ꝛ cū aliis in claustro sui ordinis
quersare ꝛ ideo est solenne etiā si fieret in occulto. Ex
dicta di. voti. R⁹ ad questionē q̄ quicqd dicant opinio
nes quas recitat glo. eē q̄ clerici. rursus. hec tñ opinio ē
cōmunis q̄ votū simplex nō impedit simpliciter. sicut
habet ibi in tex. lz. n. vot⁹ simplex impediat matrimoniuz
contrahendum non tamē dirimit ia tractū. ꝛ solū b
dicimus simplr impedire. votū aūt solēne simpliciter
impedit. sicut habet ib dē. c. insinuāte. Ratio differen
tie assignat. vna q̄z solēne p̄bari pōt nō aūt simpler.

Sed hoc nihil est q̄z vt dictū est simpler: ꝛ si sit pu-
blicū ꝛ nō p̄bet non tñ dirimit. Alia ratio est q̄z p̄vo
tum solēne dat aliqs illi cui vouet ius in se ad actuz se
quentē illud votū. ꝛ per p̄ns vouēs solēniter cōtinētiā
dat illi in cuius manu vouet ius in se. ad faciendū illud
obseruari. igit non pōt dare ius in se ad actū opposituz
q̄z iam nō hz illud. Hec rō p̄babilis est instare tamē
q̄z vouēs voto p̄uato dat corp⁹ suum deo: quantuz ad
actū voti. igit non possz postea dare corpus suum con-
iugi ad actū cōtrariū. nō enim minus trāsfert aliqs a se
q̄ immediate dat dō q̄z q̄ dat sibi mediāte hoīe vicario
Si dicat q̄ deus noluit ptātē corporis immediate sibi
dari sic q̄ datio sequēs ad cōiugiū simplr nulla esset.
sed sic voluit de datione facta sibi mediāte hoīe. Sed
vñ hec scriptura nō videt cōtinere istam volūtatē dei
Alia rō est q̄ vouēs solēniter mittit in possessionē illum
cui vouet solēniter. vouēs aūt p̄uate nō sed quasi p̄mit
tit. Sed hz vz minus q̄z secūda. q̄z oia intrinseca voto:
vt respicit actū volūtatis p̄ quē obligat se vouendo: et
trāsfert dñium suū in alterū. q̄z per solā volūtatē ē dns
ꝛ trāsfert dñiū: eia in quā ista sunt equalia hinc inde. igi
tur nō magis datio hz q̄z ibi nec p̄missio ibi q̄z hic. Si
ponat quarta rō q̄ trāsgressio voti solēnis est scandalo
sa. ꝛ iō ad eius obseruantiā tenet nō tñ deo ꝛ sibi. sz et
toti ecclie transgressio voti p̄uati nō ē scādalosa. hec ni
hil arguit nisi grauiꝰ petñ hic q̄z ibi. sed de hoc nō que
rit. nō enim semp peccatū grauius tollit ptātē ad cōtra
hendū. similiter si de peccato ageret videret illicitū cōtra
here post votū p̄uatū q̄z simplr peccat mortaliter i con
trahendo cum intentione cōsentiēdi ꝛ cōsumādi actuz
carnalem. ꝛ ideo non potest licite cōtrahere nisi cum in
tentione non cōsentiendi. ꝛ per cōsequens intrandi reli
gionem quando etiam cōsumat videtur peccare mor-
taliter q̄z contra votum suum hz. sm aliquos post p̄mū
actum non peccet mortaliter in reddendo q̄z ad illō est
obligatus vinculo fortioꝛi. peccat tamen mortaliter pe
tendo q̄z nihil hz iuris in hoc cum renūciauerit tali iu-
ri in voto. Hec etiā ratio de scandalo non cogit: ga
votum publicū ꝛ si nō solēne inducit scandalū si vouēs
trāsgrediatur finaliter. Ratio igitur adhuc poni pōt b
s. q̄ ecclesia illegitimauit sic vouētē. ꝛ b fuit rationabile
q̄z ipse posuit se in potestate ecclesie quātū ad opposituz
eius ad q̄ est cōtractus mr̄imonii. vouētē aūt p̄uate
non illegitimauit. q̄z nō sic se posuit in eius potestate.

Sed q̄z se posuit in manu dei ad oppositū seruandum
ꝛ cōsuluit anime sue apud deū ne trāsgrediat. ꝛ iō eccle
sia reliqt cum iudicio diuino. Et si queras quare nō
illegitimauit eum cum peccet mortaliter contrahendo
nisi cum proposito nō cōsumandi. Respondeo nō om-
nia mala punit ecclesia nec sic ea prohibet vt propterea
penas ecclesiasticas iniungat. ꝛ forte maius malum se
queretur ex illegitimatione vouentium voto simplici
q̄z ex non illegitimatōne quia ibi sequeretur frequentioꝛ
culpa in actu carnali si nollent continere sicut valde p
babile est de multis. nec haberent suas quibus con ten
ti essent ꝛ si non petendo. tamen reddendo licite vterē
tur. Ad argumenta patet quia obligatio apud deū
ꝛ si facit p̄ñ: non tñ facit buncillegitimum ad p̄bēdū.

Ista ē distinctio. xxxviii. hu

ius quarti libri. In qua magr̄ posteq̄z supius determia
uit de impedimēto ordinis. Hic aūt determinat ō im
pedimēto voti. Et tria facit. Primo enim distinctiōez
voti p̄mittit. Secūdo qualē votū mr̄imoniū impediat
subdit. Tertio quō viri lōgē a feminis p̄pter captiuita
tē sequestrati eas repetere possint subiūgit. Primuz fa
cit a p̄ncipio dist. vsq̄z ibi. Qui enim solēniter. Secū
dum vsq̄z ibi. Hic querit de illis feminis. Tertiū vs-
q̄z ad finē dis. In spāli snia magr̄i stat in trib⁹ ppōnib⁹
quarū p̄ma est hec. Votū cōe est q̄ oēs accipiūt cū spon
dent diabolo ꝛ eius pōpis renūciare. Singulare vo ē
cum q̄s spondet virginitatē seruare. Hanc magr̄ insi-
nuans p̄ponit p̄mo q̄d sit votū. Et dicit q̄ votū est te
stificatio quedā p̄missionis spōtanee que debis que dī
sunt p̄p̄ie fieri dz. Sunt tñ aliqua stultoꝝ vota que
frangēda sunt. Postea distinguit de voto ꝛ oñdit q̄ vo
tum mr̄imonii impedit. ꝛ dicit q̄ votoꝝ aliud ē votū
cōe. ꝛ aliud singulare. Cōe est illud q̄ō in baptismo faci
unt oēs cum spōdent se renūciare diabolo ꝛ pōpis eius
Singulare est cū q̄s spōte p̄mittit virginitatē vl aliō
hi⁹. Itē votoꝝ singulariū aliud ē p̄uatū vt illud q̄ō est
factū in abscōdito. Aliud solēne vt illud q̄ō est factū in
facie ecclie. Priuatū aūt votū si violet petrī mortale
est. Si aūt solēne violet peccatū mortale ꝛ scandalū est.
Secunda p̄positio est hec. Omne q̄ō licite p̄mittimus
debemus seruare totū siue sit p̄uatū siue solēne votum
Hāc magr̄ insinuās dicit q̄ q̄ p̄uatū votū ꝓtinētie faci
unt mr̄imoniū cōtrahere nō debēt. q̄z ꝓtrahendo mor
taliter peccant. Si aūt cōtrahūt nō separant q̄z p̄bari
nō pōt q̄ō occulte actū est. Qui autem solēniter vouent

Ri. i di
sti. j. ar.
7. q. 2.

Ide ric
vbi. s. q
j. i solone
p̄ncipali

Ric. in
bac dist.
ar. 7. q. j
sol. scdm
arg.

nullatenꝰ inire queũt. Cõtinẽtiã igit vouẽtes: siue sint vgines siue vidue siue velate siue nõ vellate ꝓiugium nullarenꝰ sortiri pñt. qz qõ añ fuit licitũ post votũ fit illicitũ. qõ auctoritatibꝰ ꝓfirmat. Postea dicit q̃ isti qui ꝓtinẽtiã solẽniter vouerũt si aliquo tpe ꝓhũt debẽt ab ingressu ecclie ⁊ a cetu fideliũ separi donec humilr satisfaciant ⁊ ad bonũ qõ cepant siue inuite siue volũtarie redeãt. qõ auctoritatibꝰ ꝓbat. Obũcit tñi in ꝓtũ p Innocentii auctoritatẽ qui dicit illos q̃ ꝑmo spũaliter nubẽt si postea publice nupserũt. non solũ ad cõiugiũ sed nec ad pniam recipiẽdos eẽ nisi qbꝰ se ꝓiũxerunt de mundo recedãt. Et rñdet magr q̃ intelligẽda ẽ auctoritas Innocentii de illis q̃ ab incestus copula desistere nolũt q̃ non sunt ad pniam admittẽdi tũ q̃ digne pniam agere volunt a pnia nõ excludunt ⁊ talibꝰ ab illicitis cõplexibus recedẽtibꝰ illi qbꝰ se ꝓiũxerũt defũcti sunt. Postea dicit q̃ si vir ⁊ mulier legitime sunt ꝓiũcti nõ põt alter altero viuẽte ad aliã copulã trãsire. Vnde adulteriũ commictit qõ est grauissimũ pctũ lz grauius iceꝰt ⁊ adhuc amplius vitũ ꝯ nãm. qõ auctoritatibꝰ ꝓbat. Ex predictis infero q̃ tñi illud votũ qõ p suscẽptionẽ sacri ordis ⁊ pfessionẽ est solẽnizatũ dirimit mrimoniũ cõtractuz ⁊ nullũ aliud quãtũcũqz ẽt sit publicatũ. Tertia ꝓpõẽ bec. Uiri redẽtes ex longa captiuitate quos femĩe putabant forte mortuos pñt vxores suas repetere ex iuris ptãte. Hanc magr insinuãs q̃rit de illis feminis q̃ putantes viros suos interfectos in captiuitate vel numq̃z liberãdos ad alioꝝ ꝓiugia trãsierũt si illi q̃ putabantur posse remeauerint. vtrũ eis reddi debeãt. ⁊ an ipse sunt ree adulterii. Et rñdet q̃ ꝑma copula legitia erat. q̃ tñ sic ꝓiũgunt ꝓpter ignorãtiã hũt aliquã excusationẽ de pctõ: sz tñ nõ caruerũt opprobrio male volũtatis. exigit q̃ iustitia vt viris reuersis vxores reformẽt q̃ si hoc voluerint laudãde sũt. Si aũt ad legitimũ ꝓsortiũ redire noluerint sed cũ posteriorib viris remanere merito sunt excõicãde ⁊ ecclĩastica cõione ꝑuande q̃ de re execrabili cõtaminationẽ elegerũt criminis. ⁊ hoc auctoritate ꝓfirmat. Ultimo q̃rit de isto q̃ vxore sua relicta in patria sua abiit in lõginquã regionẽ ⁊ ibi aliaz ducit pnia ductꝰ vult eã dimittere asserẽs se bũisse aliã q̃ viuit nec ecclia pmittat que qõ ille asserit ignorat. Queritur vtrum in hac copula sit cõiugiũ. Et rñdet q̃ nõ. tamen mulier ꝓpter ignorãtiã a crimine excusat. vir aũt cõmisit adulteriũ sz ex quo vult ad pmã redire: nec põt cogi iudicio eccl'e hãc tenere. ⁊ tũc p obediẽtiaz et timorẽ incipit excusari. Unde reddere dz ei debitũ sed nunq̃z dz ab ea exigere seu poscere. Et tñ in speciali.

De dispari.

Di.39. **Est hec dispari** cultu videndũ est. hec est enim vna de causis quibꝰ persone illegitime fiunt ad cõtrahendũ matrimoniũ. Nõ. n. licet ꝑna no cũ gentili vel iudea uire cõiugiũ. qz etiam in veteri testõ prohibitũ est fideles viros infideles ducere vxores dño dicẽte. Nõ accipias vxorem de filiabus alienigenarũ filiis tuis ne traducant eos post deos suos. Iuxta hoc domini pceptũ iudeoꝝ cõiugia cũ alienis inita esdras seperauit. Hoc idem etiam in nouo testamẽto seruatur. Ayde Aug. Ne nubat femina nisi sue religionis viro. vel ne vir talem ducat vxorẽ. Id enim vt dicis iubet dominꝰ docet apostolus. vtrũqz pcipit testamẽtum.

Amb. i Item Amb. Caue xpiane gentili vel iudeo filiam tuam tradere. caue ne gentilẽ vel iudeam vel alienigenam. i. hereticam ⁊ oẽm alienam a fide tua vxorem accersias tibi. Item. Siquis iudee siue xpiana iudeo. siue iudea christiano carnali cõsortio misceat. quicũqz tñ nephas admiserit a xpiano cetu ꝓtinus segregẽ. Ex his aliisqz pluribus testimoniis apparet non posse contrahi coniugium ab his qui diuerse sunt religionis ⁊ fidei. li. de pbi archis.

De coniugio fidelis ⁊ infidelis ⁊ duorum infidelium.

Huic autem videtur obui are quod apostolus ait de imparibus coniugiis. Ego dico nõ dominus. Si gs fr hz vxorẽ infidelẽ ⁊ hec ꝓsentit habitare cũ illo nõ dimittat illã. ⁊ si qua mulier ⁊c. Sz aliud hoc eẽ aliud illud euidẽter ostẽdit Augu. Ibi. n. agitur de illis ꝓiugiis fideliũ ⁊ infideliũ que cõtrahũtur ab eis in dispari religione ⁊ fide manẽtibus. Apostolus vo ait de illis q̃ vnius eiusdẽq̃z infidelitatis fuerũt quãdo cõiũcti sunt. Sed cũ veniſſet euãgeliũ alter sine altera credidit. Intelligis ne quid dicam. Attende vtrez ipam diligentius explanẽ. Ecce ꝓiuges duo vnius infidelitatis fuerũt quãdo coniũcti sũt nulla de his questio ẽ que ptineat ad illud ꝓceptũ veteris ⁊ noui testamẽti quo ꝓhibetur fidelis cũ infideli copulare ꝓiugiũ. Iam sunt ꝓinges ⁊ ambo adhuc sũt infideles. Tales sũt adhuc quales ꝓiũcti sũt. Uenit q̃z euangelii pdicatorꝝ credidit eorꝝ vnus vel vna sed ita vt infidelis cũ fideli habitare consentiat. non iubet dominus vt fidelis infidelẽ dimittat talr ꝓiunctũ. Nec apostolus iubet vt non dimittat. sz ꝓsulit. vt siqs aliter agat non sit trãsgressor. sicut ⁊ de virginibus ꝓsulit. Adonet autẽ q̃ ẽst lucrandi occasio cũ possit licite relinquere sed ñ expedit. Tũc. n. non expedit id quod licitũ est quãdo pmittitur quidem. sed impius vsus alius aufert impedimẽtũ salutis sicut discessio fidelis ab infideli. quam non prohibet dominus quia coram illo non est iniusta. sed apostolus ne fiat consilio charitatis suadet vt nemo in ea re iussionis necessitate teneatur. sed consilii voluntate libere faciat. Ex his monstratur inter fideles coniugium esse. ⁊ consiliũ apostoli non obuiare precepto domini quo iubet fidelem non iungi infideli. ⁊ si coniũcti fuerint separari. Legitur enim q̃ esdras prophetа imo dominus per eum iussit israelitis vxores dimittere alienigenas. per quas ibant ad deos alienos. non ille per maritos acquirebãtur deo. Recte hoc precepit qz per moysẽ iusserat dominus ne quis vxorem alienigenam duceret. Merito ergo quas duxerant domino prohibente. domino iubente dimiserunt. qz vt ait amb. Non est imputandũ matrimonium quod extra decretum dei factum est. sed Ambr

cognoscitur emendandum. vt quando fidelis infideli copulatur. Sed vt ait Augu. cum cepisset gentibus euangelium predicari iam cōiunctos gentiles gentilibus comperit coniugibus. ex quibus si non ambo crederent. sed vnus vel vna ⁊ infidelis cum fideli consentiret habitare: nec prohiberi a domino debuit fidelis infidelem dimittere nec iuberi. Iō nō prohiberi quia iustitia ꝑmittit a fornicante discedere. Et infidelis hominis fornicatio ē maior in corde. nec vera eius pudicitia cum coniuge dici potest. qꝛ omne quod non est ex fide peccatum est quāuis veram fidelis habeat pudicitiam etiam cum infideli coniuge: que non habet veram. Ideo autem nec iuberi qui nec contra iussionem domini gentiles fuerūt ambo coniuncti. Licitum ergo erat per iustitiam fideli infidelem dimittere. sed licitum nō erat faciendum propter liberam beniuolentiam.

Aug. ad pollētiū

Nō ē vera pudicitia fidelis cū infideli.

Euidenter apparet ⁊ inter infideles coniugium esse ⁊ apostolum de illis agere qui in infidelitate coniuncti fuerunt. ⁊ post alter ad fidem conuersus est. cum quo etiam fidelis habitare consensit. ⁊ hunc non dimittere fideli cōsulit apostolus. quia forte per fidem saluabitur infidelis.

De fornicatione spirituali ob quam potest dimitti coniunx.

Potest tamē licite dimittere. quia in infideli est fornicatio si non corporis tamen mentis. Causam enim fornicatōis dominus excepit. Fornicationē vero generalem ⁊ vniuersalem intelligere cogimur nō modo. s. corporalem sed et spiritualem de qua augu. ait. Idolatria ⁊ quelibet noxa supstitio fornicatio est. Dominus autem permisit cā fornicationis vxorem dimitti. sed non iussit. et sic dedit apostolo locum monendi. vt qui voluerit non dimittat. potest talem licite dimittere. Si enim fornicatio carnis detestanda est in coniuge. quanto magis fornicatio mentis. idest infidelitatis

Aug. i ꝑmōe dñi in mōte

Pro quibus vitiis possit dimitti.

Si autē queris an propter aliud vitium nisi propter infidelitatē vel idolatriam possit dimitti. Attende quid Augu⁹ ait. Si infidelitas fornicatio est ⁊ idolatria infidelitas. ⁊ auaritia idolatria non est dubitandum ⁊ auaritiam fornicationem esse. Quis ergo quālibet illicitaꝫ concupiscentiam potest a fornicationis genere separare si auaritia fornicatio est. Ex quo itelligitur ꝙ propter illicitas concupiscentias non tm̄ que in stupris cuꝫ alienis viris vel feminis committuntur. sꝫ ob q̄libet que animam a lege dei aberrare faciunt. ⁊ pernitiose corrumpi possit sine crimie ⁊ vir vxorem suam dimittere ⁊ vxor virum. Item Rectissime dimittitur si viro suo dicat ñ ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias congreges. vel nisi solita lenociuia exerceas. aut si quid aliud facinorosum vel flagitiosum a viro suo expetat. Tunc ille si veraciter penitens est. habetqꝫ fidem per dilectionem operātem membruꝫ quod eū scādalizat amputabit. Ex his appet ꝙ nō solū infidelitas: sꝫ ēt quelibet ꝯcupiscētia que ꝑnitiose turpiterqꝫ corrūpit: fornicatio spūalis ē ꝑ quā vir vxorē vel vxor virū dimittere pōt. Cōsuluit tamē apl's ne fidelis dimittat infidelē volentem cohabitare nec a deo reuocare.

Aug. in li. d ꝑmone dñi in monte.

Aug. de fide et operib⁹

Si fideli liceat aliam ducere infideli discedente vel dimissa.

Hic queritur si fidelis dimittat infidelem. vel infidelis a fideli discedat an liceat fideli aliam ducere. Videtur auctoritas testari ꝙ illa viuente alteram ducere non valeat. Ambro. n. v̄ba apostoli exponēs ait. Alioquin si disceditis ab inuicem ⁊ volentes cohabitare dimittitis ⁊ aliis vos copulatis adulteri estis. ⁊ filii vestri qui de hac copula nascuntur immundi. i. spurii sunt. Item. Siqs habuerit vxorem virginem ante baptismuꝫ. viuente illa post baptismum alteram habere non potest. Crimina enim in baptismo soluūtur non coniugia.

Ambr⁹

Ex ꝯcio meldēsi.

Que premissis contraria videntur.

Sed econtra Ambro. testatur. Si infidelis dicit apostolus discedit discedat. Non enim est seruituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. qꝛ nō debet reuerentia coniugii ei qui horret auctorem ꝯiugii. Non est enim ratum matrimonium ꝙ sine d̄uotione dei est. ⁊ ideo non est peccatum ei qui dimittitur propter deum si alii se copulauerit. Contumelia enim creatoris soluit ius matrimonii circa eum qui relinquitur ne excusetur alii copulatus. Infidelis aūt discedēs ⁊ in deum peccat ⁊ in matrimonium. nec est seruāda ei fides coniugii. qui iō recessit ne audiret xp̄m esse deum christianorum coniugiorū. Si v̄o ambo crediderint per cognitionem dei cōfirmatur coniugium.

Determinatio.

Attende hic predictis contraria posse vidē. ita vt sibi ambr. ꝯtradicere videat. Sꝫ distinguēdū est hic aliud eē dimittē volentē cohabitare. aliud dimitti ꝑꝑ deū ab illo q horret nomē xp̄i. Ibi. n. lex beniuolentie

non seruatur. Hic veritas custodiē. ⁊ iō cum licet dimittere volentem cohabitare. non tñ ea viuente aliam ducere licet. Discedentē vō sequi non oportet. ⁊ ea viuente aliam ducere licet. Sed hoc non est intelligendum nisi ō his qui in infidelitate sibi copulati sunt. Sed si ad fidem vterq; conuersus est. vel si vterq; fidelis matrimonio coniunctus est. ⁊ post alter eorum a fide discesserit ⁊ odio fidei coniugē relinquerit dimissus discedentem non comitabatur. nec tamen illa viuente alteram ducere poterit q; inter eos fuerat ratum coniugiū. quod non potest dissolui.

Quidam dicunt coniugium non esse inter infideles. ⁊ quare.

Sunt tamen nonnulli qui inter infideles asserunt non esse coniugiuz. q; nec rata nec legitima est eorum copula. Rata non est quia solui potest. nec legitima: quia apostolus ait. Omne quod non est ex fide peccatum est. Eorum autem coniunctio nō est ex fide ⁊ ideo peccatum est. Non est ergo coniugium q; nullum coniugium peccatum ē. Augu. etiam dicit quia non est vera pudicitia infidelis cum fideli. Sed vero negatur eē pudicitia. non q; infidelium coniugium nō sit verū sed quia non habet illud triplex bonuz quod excusat coitum ⁊ meretur premium. Item illud apostoli. Omne quod nō est ex fide peccatum est. non ita intelligendum est vt quicquid fit ab infidelibus peccatum sit. sed omne quod fit contra fidem i. cōscientiā male sit. ⁊ ad gehēnam edificat. Vel in omni eo quod infidelis facit peccat. non quia illud facit. sed q; non eo modo illud facit quo debet: non referens ad debitum finem.

Quod legitimum sit coniugium infideliū. sed non ratum ⁊ quare.

Copula ergo maritalis que est inter infideles coniugium est legitimum. sed non ratum. Legitimum q; est inter legitimas personas sed non ratum quia sine fide. Coniugium vero fidelium est legitimum et ratum. si tamen legitime sunt personе. Quod autem legitima sit infidelium coniunctio Augustinus testatur dicens. Vxor legitima societate coniuncta sine vlla culpa relinquitur si cum viro christiano permanere noluerit. Ex hoc etiam probatur. q; infideli ad fidem conuerso apostolus consulit infidelem nō dimittere. Quod non faceret si non esset inter eos legitimum coniugium. Legitimum est quodlegali institutione vel prouincie moribus: non contra iussionem domini contrahitur.

Aug. in li. de fiō ⁊ op.

Circa istam tricesimā nonā di. ḡro vtrū cultꝰ impediat mr̄imoniū. q; non Gen. 41. Ioseph accepit filiā pharaonis cū tñ ipse eēt fidelis ⁊ ipsa infidelis. Preterea exo. 2. Moyses accepit filiā Jetro. c. 4. qō probatur infidelis ex hoc q; cū vellēt redire in egyptū moyses circūcidit filium suum vnde ipsa ait. Sponsus sanguinis tu mihi es. Preterea hester. 2. habeē qu modo hester nupsit assuero qui nō fuit iudeus. Preterea. 3. Regu. 11. Salomon accepit filiā pharaonis moabicidas. ydumeas. sydonas. ⁊ ethеas. Preterea. 2. ad corinthꝫ 7. Sigs frater bz vxorem infidelē: ⁊ hē cōsentit habitare cū eo non dimittat eam. igit discat cultus non dirimit mr̄imoniū iā ḑctum nec per se repugnat mr̄imonio q; tunc ꝓfitium apli q; frater stet cum infideli cēt consilium de fornicatione. Contra pmi esdre. 9. ⁊ 10. vbi separatio fiebat coniugū alienigenarū. Preterea 2ª. ad corinthꝫ. 6. Nolite iugum ducere cum infidelibus. q̄. n. pticipatio lucis ad tenebras. aut q̄ ps fidelis cū infideli. Preterea. 28. q. 1. sic. n. nō nisi eiusdē religiōis ⁊ fidei maneāt copulā cōiugia. idē. c. cane. ñ nisi baptizata sumaē in ꝓiugiū q; baptismus est pmū sacramētuz.

Hic sunt duo videnda. Primū quo modo infideles pñt cōtrahere mr̄imoniū vel habere coniugium. Secundo ⁊ quomodo fidelis cum infideli. De primo dicitur q; non. q; ibi non potest esse bonum fidei ex parte eius. quia non est fidelis deo. igitur nec primo. Secūdo q; ex parte eius non est bonum. plis. q; quantum in ipso est educaret plem in ritu suo ⁊ ita non religiose. Tertio q; ibi non est bonuz sacramēti q; infidelis ex quo nō habet pmum sacramētum non est capax aliorum vt ꝓbatur extra de pībytero non baptizato. c. j. Nec non mouent. primuz nō q; fides. i. fidelitas seruari pōt sine fide qua creditꝫ in deū. ⁊ hanc seruāt infideles fidelibus in contractibus ⁊ econuerso. ⁊ habeē per Augu. in epistola ad publicolaz. nō enim sequif nō vult seruare fidē istā ad deuz a qua dicunf christiani fideles ḡ non vult seruare fidem i. fidelitatē primo. tum q; nō sequif nō vult seruare perfectius. igif nec minus perfectū. tū etiaz q; nō pōt attingere per rōnez naturalē ad obseruantiā huiꝰ fidei sīē illius. secunda ratio nō mouet. q; vult educare prolez ḡstū pōt per rōnez nālem nosse ipsaz esse educendā. igitur nō potes plus hīe nisi q; nō est ibi perfectū bonuz plis. s. q; educeē ad cultū dei. nec mirū. q; educator nō nouit ipsuz sic esse educendū. Tertia etiā ratio nō mouet. q; omnibus ꝓtractibꝰ matrimonij precedentibus legē euangelicā nō fuit annexū sacrm̄. ppie dictuz. nec fuisset annexuz contractui in statu innocentie si semper illo mansisset sicut dictuz est supra di. 26. in probatione 4ᵉ qōnis nec tunc defecisset aliquid de perfectione pertinente ad contractuz matrimonij. Sed duo alia sē q̄ faciūt difficultatē. vnū quomodo infidel pōt dare corpus suū alteri cū nō faciat ḃ innitens approbatiōi legis diuine. q; illā ignorat ⁊ sine illa nō potest simpliciter dare vel saltem licite dare nisi in virtute approbationis domini superioris. secundum est quia cū matrimoniū esse tialiter includat indissolubilitatem quō infidelis ꝓtrahit matrimoniū cū illud sit dissolubile si postea alter cōiugū conuertaē ad fidē sine altero potest. n. tunc discedere. ⁊ istā rōnez ponit magister in ſra. d. matrimoniū illud nō eē ratū sed legitimū. Sed ad primū istoz pōt dici q; deꝰ pꝰ lapsū generaliē licēti auit oēs ad talē cōmutationez nō tñ ppm finē. s. propter officiū sz ēt pp̄ seōz. s. i remediū ⁊ tūc vtētes ꝓmutatiōe ista: sz nesciāt se licētiatos q; ignorāt legē dī: nō tñ peccant sicut in alijs licentijs. licet quis nesciat se licentiatum dum tamen non sciat illud quod agit esse

Ric. di. 1. ar. 1. q. 3.

illicitum non peccat. Probabile etiam est q̄ a prīcipio ex virtute illius licentie vel precepti inolevit vsus ꝓtrahēdi mr̄imonium etiam apud infideles q̄ a pr̄ibus suis ꝑm quandā cōsuetudinē derivatā hoc acceperunt. ⁊ lz p̄mi infideles nollent seq̄ patres in fide que ē ad deū. tamē in isto imitati sunt eos. nec mirū q̄ hoc est de le. nature secūdario vt dcm̄ est supra. ⁊ ideo valde ꝓsonū mētibus singulor̄. esto etiam q̄ nullo modo licite transferrēt: trāsferunt tm̄ licite exquo dn̄s superior oībus concessit transferre nō tm̄ fidelib⁹ sed etiā infidelibus. igit̄ ex parte dn̄i supiorīs erat forte translatio illa licita ⁊ ad minus aliqua ⁊ ex parte cōtrahentium firma ⁊ iusta lz non cōpleta tm̄ non iniusta si seruabāt cōditiones quas seruandas dictabat ratio nālis. Ad secūdum rata erāt nisi supueniret aliqd fortius vinculum cum quo nō posset stare istud cuiusmodi ē obligatio noua ad deū per fidei susceptionē q̄m; alter coniūx nolle cōmorari absq̄ impedimēto illius fidei ad quā magis tenet̄ ꝯ ad vinculū cōiugale. est igit̄ ratū stantibus eisdem conditionibus extremor̄. sed non ratū ꝓ tunc ꝓ quo fortius vinculū superueniret cui obseruātia istius vinculi repugnaret.

De secundo articulo aliud

est esse inter alios mr̄imonium vel cōtrahi simpliciter ⁊ absolute ⁊ aliud licite ⁊ honeste. posse aūt ee mr̄imonium inter fidelē ⁊ infidelē p̄mo modo ⁊ etiaz secūdo ꝓbatur. vtrūq̄ per illud ap. p̄ma cor. 7. vir fidelis nō dimittat vxorē infidelē que cōsentit habitare cū eo si enim nō esset matrimoniū suaderet fornicationem. si aūt nō eēt ḥ licitū ⁊ honestū apl's non cōsuleret. sic igit̄ pz q̄liter potest ee mr̄imoniū inter fidelē ⁊ infidelē. ⁊ rōnes adducte ad p̄mū articulū possent adduci cōtra istō sed pz p̄us earū solutio. Mungd igit̄ potest contrahi.

Rndeo q̄ sic quantū est ex iure diuino. q̄z ex illo non magis habet̄ q̄ cōtractus sit nullus ꝯ q̄ obligatio ex ꝯctu priori sit nulla. q̄z non posito nouo impedimento qui pōt cē alterius pōt se dare alteri. sed de iure positiuo ecclie simplr̄ non pōt. q̄z ecclesia illegitimauit fidelē non simpliciter sed respectu infidelis sicut pz in aūcte adducta ad oppositū. 28. q. j. hoc aūt ecclia rōnabiliter ordinauit: q̄z ḥ non pōt cōgrue ⁊ honeste fieri: ⁊ ad ḥ valent alique rationes adducte ad p̄mum articulū. nō. n. est honestū fidelē cōtrahere cum aliquo vbi deficiat bonum ꝓlis cōpletum q̄ō est educatio ad cultū veri dei. nec ꝓrabere cui cōtractui nō sit annexū sacr̄m fidei xp̄iane. ⁊ etiā vbi non sit bonū sacr̄i. i. indissolubilitas. ga ꝓlugium xp̄ianorum natū est habere ḥ bona. Si q̄ris quare apl's suadet matrimoniū inter infideles cōtractū esse seruandū post cōuersionē alterius. s. enim ꝓpter aliquē bonū finē seruat̄. igitur ꝓpter eūdem possz honeste cōtrahi. Rndeo cā apl̄i pz ibi. saluabit̄ ingt vir infidelis per mulierē fidelē. igit̄ seruare matrimonium p̄us cōtractū est occasio cōuertēdi ꝓlugem infidelem. cessante euidēter cā illa non debēt enim insimul cōmanere. puto si non cōsentit habitare cum cōuerso vel nō sine iniuria creatoris blasphemādo. s. vel sollicitando ꝓuersum ad infidelitatē. vitanda est enim tam singularis familiaritas cum quocūq̄z cōtrarie secte nisi ꝓpter maius bonū. ad ꝓpositum aūt cōtrahere de nouo cum infideli non est occasio ꝓbabilis ad expectandum tm̄ bonū. s. cōuersionē eius. q̄z multū amans cōiugiū multa ⁊ magna faceret vt ad illud attingeret que non esset facturus ipso adepto. ⁊ ideo si iste nō vult cōuerti i ꝑncipio vt possit habere cōiugium cum xp̄iana nō est ꝓbabile q̄ ista postea lucret cum sed magis econuerso q̄z ille videtur abducere istā. ⁊ ideo cessat rō tante familiaritatis ad infidelē: ⁊ manet rō fugiēdi illā. ⁊ ideo idem apl's qui cōsuluit manere cōuersum cū nō cōuersa dissuasit ꝯbere fidelē cuz infideli: sicut argutū ē ad oppositū.

Ad argumenta. ad primas

duas auctoritates dico q̄ nō fuit tūc ista lex positiua illegitimās fidelē respectu infidelis. Si arguas saltez illa ratio nālis tunc fuit que nūc est ratio illegitimandi

Rndeo in illis casib⁹ de gb⁹ nunc arguit̄ forte erat ꝓbabile q̄ fidelis lucraret infidelē. vel erat necessitas fugiendi maius inconueniēs cum certa cōfidentia de adiutorio diuino q̄ fidelis non subuerteret per infidelem ⁊ ita liceret hodie nisi eēt illegitimatio ecclie supadicta. vñ non opz ordinationē ecclie fundari sup nālem rōnem necessariā. sed sufficit q̄ super ꝓbabilē. Ad aliud nō fuit ꝓhibitū tpe legis mosayce coniugiū cum alienigenis nisi cum illis cananeis. illos enim voluit deus extoto extirpari. ideo Mester non illicite nupsit assuero. Ad illud de Salomone concedo q̄ ipse sicut pessimus ⁊ ingratissim⁹ homo deo suo nō solū in hoc peccauit q̄z alienigenas duxit cōtra legē etiam de gentibus specialiter ꝓhibitis. sed ēt in multitudine mulierum figdem habuit ꝑm vnam lr̄am. 700. vxores quasi reginas. et. 300. concubinas. cū tm̄ diceret lex specialiē de rege. deutero. 17. non habebit vxores plurimas q̄ alliciāt aīam eius. qō forte specialiter dixit Moyses ꝓpter maliciā istius ꝓuisz. vt si nō cōpesceret saltē cōfunderet. ⁊ ne alii eum imitarentur. ⁊ qō peius est copulatus est eis amore ardentissimo intātum vt faceret eis idola ⁊ tēpla ad colēdum deos suos. vnde non sine cā subiunxit Moyses que alliciāt aīam eius. ⁊ hec oia aggrauat singularis magnitudo sapie eminētis sibi subito a deo cōcesse:ita q̄ ista auctoritas non regrit rn̄sionē sed solā detestationē. Ad vltimū pz ex secūdo articulo solonis q̄liter licet seruare mr̄imonium contractum cum infideli. nec tamen cōtrahere quia nō est eadem ratio vtrobiq̄z.

Ista est distinctio. xxix. hu/

ius quarti libri. In qua magr̄ post q̄z supius determinauit de impedimētis mr̄imonii que faciūt ꝓlonam simpliciter illegitimā. Hic determinat de impedimēto q̄ō facit eam illegitimā respectu alterius ꝓlone. Et tria facit. Primo enim ostēdit q̄ dispar cultus ꝓlonas illegitimas facit ad cōtrahendū. Secūdo declarat vtr̄ duor̄ infideliū mr̄imonialiter cōiunctor̄ vnus ad fidē ꝓuersus posset relinquere nō ꝓuersum. Tertio quomō duor̄ infideliū non possit cē verū matrimoniū. Prima pars vsq̄z ibi. Huic aūt videt obuiare. Secunda vsq̄z ibi. Sed hoc nō est intelligendū. Tertia vō vsq̄z ad finem distinctionis. In spaciali sententia magistri stat in tribus ꝓpōnibus quarū p̄ma est hec. Diuerse religionis persone ad cōtrahendū simul matrimonialiē sunt illegitime. Hanc magister ponēs ꝓponit p̄mo q̄ mr̄imonium cōtrahi non pōt ab his qui sunt diuerse religionis. Dispar enim cultus facit ꝓlonas illegitimas ad cōtrahendū. qō pluribus auctoritatib⁹ ꝓbat. Postea obiicit in cōtrarium per apl'm qui dicit q̄ siqs ḥz vxorem infidelē ⁊ hec cōsentit habitare cum isto non dimittet illam ⁊ similiter dicit de muliere. Et respondet q̄ q̄z illud dictū est. s. q̄ qui sunt dispares in cultu cōtrahere non p̄nt intelligēdū est de illis qui existūt i dispari religione cultu seu fide. qui. s. sic manētes cōtrahere non p̄nt. Nō apl's ait intelligendū est de illis q̄ vni⁹ infidelitatis fuerūt qñ cōiuncti sunt posmodū vn⁹ sine altero ad fidē cōuersus ē. qñ enim sic est. si infidelis cū cohabitare cōsentit tunc suadet apl's fideli vt eam non dimittat. qñ forte per fidelē saluanda est. pōt tamen licite fidelis infidelē dimittere etiam cohabitare volētem q̄z ipsa infidelitas est quedā fornicatio spiritualis ꝓpter quam pōt vxor dimitti sicut ꝓpter fornicationez corporalē que oīa auctoritatibus probat. Et his infert scōam ꝓpōnem que est. fidelis pōt licite infidelē vxo

rem dimittere ⁊ econuerso. patet ex premissis. Postea querit. Utrū propt aliud vitiū q̄z infidelitatē possit dimitti. Et respondet q̄ vir sine crimine pōt vxorē dimittere ⁊ ecōuerso vxor virū, ppter quasdā concupiscentias que aberrare faciunt animā a lege dei ⁊ nō solum propter infidelitatez. qđ auctoritatibus pbat. Postea querit si fidelis infidelez dimittat vel infidelis a fideli recedat. vtrū liceat fideli aliā ducere. Et arguit per auctoritates ad vtranq̄ partē. ⁊ contrarietates dissoluens dicit. q̄si fidelis dimittat infidelē volentē secum cohabitare sine cotumelia saluatoris non potest alteraz ducere ea viuente. si vero infidelis discedat et dimittit fidelē volentē secuz habitare non tenet sequi discedentez sed licz ei alterā ducere hoc aūt intelligendum est de illis qui i infidelitate coniuncti sunt. sed si vterq̄ ad fidelitatē cōuersus est. vel si vterq̄ fidelis existēs matrimonio cōiunctus ⁊ postea alter illorū a fidelitate discesserit ⁊ fidelē derelinquit nō debet dimissus discedentē infidelē sequi. tamē illa viuente nō pōt aliaz ducere. q̄ inter eos fuit coniugiū ratū qđ dissolui nō pt Tertia propositio est hec. Cōiugiū infidelium minime esse ratū patet ex hoc q̄ omnis eorū actio verissime est petiñ. Hanc mḡr insinuans dicit inter infideles non esse cōiugia. q̄ eorū copula non est rata cuz solui possit. nec eorū coniugia eē legitima. cuz nō sint ex fide. oē aūt qđ nō est ex fide petiñ est ꝑm aplm. Hoc idē etiā ondit per Augu. Magister aūt dicit q̄ inter infideles est legitimū matrimoniū q̄ inter legitimas ꝑsonas. sed nō est ratū q̄ nō est cū fide qđ per auctoritates pbat. Cōiugiū aūt fideliū est legitimū ⁊ ratū si legitime sint persone. Et soluit dicendo ad auctoritatē beati Aug. Coniugiū aūt infideliū verū est sed nō hz illud triplex bonū qđ excusat coitū nec mereť ꝑmiū. Exponit ēt illud aplī oē qđ nō ex fide ē petiñ ē. Et tiñ in speciali de sententia huius distinctionis.

De cognatione carnali ⁊ spūali ⁊ prius de carnali.

Di. xl.

Hanc superest de cognatiōe aliquid dicere. Est aūt cognatio alia carnalis: alia spūalis. Primū de carnali cognatiōe ⁊ affinitate inspiciam⁹ Cognati ergo vel affines i septimo gradu vel infra copulari non dñt. Unde greg. Progemē suā vnūquēq̄z vsq̄z ad septimā obseruare decernimus generationē ⁊ quandiu se agnoscūt affinitate propinquos. ad cōiugalē copulam accedere denegamus: qđ si fecerint sepentur. Itē Nicolaus papa de consanguinitate sua nullus vxorē ducat vsq̄z post generationē septimam vel quousq̄z parētela cognosci pōt Item nulli ex ꝓpinquitate sui sanguinis vsq̄z ad septimū gradū vxores ducāt. His auctoritatib⁹ aliisq̄z pluribus consanguineorū cōiunctiones prohibentur vsq̄z ad septimuz gradum.

Gregorius papa gallie.

Nicolaus papa.

De computatione graduū cōsanguinitatis

Quomodo autem gradus consanguinitatis cōputandi sint. Isidorus oñdit sic. Series consanguinitatis sex gradib⁹ dirimitur hoc mō filius ⁊ filia qđ est frater ⁊ soror. sit ipse trūcus. Illis seorsum seiūctis: ex radice illius trūci egrediūtur isti ramūculi: nepos ⁊ neptis primus. pronepos ⁊ proneptis scōs. abneptos ⁊ abneptis tertius. adnepos ⁊ adneptis quartus. trinepos ⁊ trineptis quintus. trinepotis nepos ⁊ trinepotis neptis sextus. Attende q̄ sex gradus tm̄ ponit. Isido. q̄ trūcū inter gradus non cōputat. Alii vō qui septez gradus ponūt truncū inter gradus computāt varie nāq̄z cōputantur gradus consanguinitatis. Alii. n. patrē in primo gradu. filios in secūdo ponunt. Alii primū gradū filios appellant: negantes gradum cognationis inter patrem ⁊ filiū esse. cū vna caro sint pater ⁊ filius. Auctoritates ergo que cōsanguinitatis cautelam. vsq̄z ad septimū gradū prohibēt patrez ponūt in primo gradu. Ille vō que vsq̄z ad sextum gradū prohibēt primū graduz filios appellant: atq̄z ita fit vt eedem persone secūdū hanc diuersitatem inueniant̄ in. vi. ⁊. vii. gradu. Patrē vō in primo gradu ponit qui fratres dicit esse secundū gradum. Hoc mō computat zacharias papa inquiens parentele gradus taliter computamus. Ego ⁊ frater meus vna generatio sumus. primūq̄z gradum efficimus. Rursus filius meus ⁊ fratris mei filius secūda generatio sunt. ⁊ secundū gradū faciūt ad hunc modum cetere successiones. Inter illos vō qui sex computant gradus ⁊ illos qui vii. computant gradus. nulla in sensu existit diuersitas quāuis in numero graduuz varietas videantur. Ultima vō generatio si a fratrib⁹ sumat initiū numerandi septima inuenitur.

Isidorus

Zacharias aliter cputat.

Quare sex gradus computantur.

Quare vero sex computet isidor⁹ ipse aperit dicens. Consanguinitas duz se paulatim propaginum ordinibus dirimēs vsq̄z ad vltimum gradum protraxerit. ⁊ propinquitas esse desierit. tunc primuz lex in matrimonii vinculum eā recipiet. ⁊ quodāmō incipiet reuocare fugientem. Iō aūt vsq̄z ad sextum generis gradū consanguinitatis constituta est vt sicut. vi. etatib⁹ mūdi generatio et hominis status finitur ita propinquitas generis tot gradibus terminetur. In his. vi. gradib⁹ oia ꝓpingtatū noia ꝓtinēť. vltra quos nec affinitas inueniri nec successio pōt amplius propagari. Secūdū alios. vii. gradus ideo cōputantur vt ita post. vii. gradus sponsus sponse iungatur. sicut post hanc vitā que. vii. diebus agitur ecclesia christo iungetur. His aūt occurrit illud quod grego. augusti. anglorū e piscopo a quo requisitus fuerat quota generatione debeant copulari rescribit sic. Quedā lex romana permittit vt sine fratris vel sororis seu duorū fratrum germanorum seu duarum sororum filius et filia misceātur. Sed experimēto didicim⁹ ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse ē vt quarta vel quinta generatio fidelium licenter sibi coniūgat.

Quar septem.

De dispēsatione greg. erga anglos.

Joānes chrysostom⁹ cōstantino politan⁹ episcop⁹

Sed post multū tēporis idē greg. a felice mes sine sicilie presule regsitus vtrū augustino scri pserit vt ām glorū quarta generatione contracta matrimonia non soluerenē. inter cetera talem reddidit rationez. Quod scripsi augustino an glorum epō ipsi ēt anglorū genti que nuper ad fidem venerat ne a bono quo ceperat metuen do austeriora recederet. specialiter et non gene raliter me cognoscas scripsisse. Nec iō hec eis scripsi vt postq̄ in fide fuerit solidati si infra p priam consanguinitatem inuenti fuerint non separentur. aut infra affinitatis lineaz. t. vsqz ad septimā generationem iungantur.

Jrcaistam rl. di. quero vtrum cognatio carnalis impediat matrimoniū q̄ non q̄ matrimō ium videt distinctissime seruatū. t seruan dum fuisse in le. nāe: sed cayn ꝺxit cum so rore sua. t ꝺxit ēt in statu innocētie q̄ cū aliqua ꝺxisset ex precepto illo. Crescite ⁊c. non aūt cū matre ex illo ver bo. Relinquet bō patrē. t matrē ne. s. iungantur eis ma trimonialiter. t nulla fuisset alia nisi soror q̄ filia ade ḡ. Preterea amicicia firmat domū. igitur ꝑfert ad coniu gium. sed consanguinei spāliori amore afficiunt ad se q̄ ad alias. Itē nō est ꝺ aliq̄ bonū matrimonij: patet discurrendo ergo ⁊c. Oppositum leuit. 18 excludum tur multe persone pp consanguinitatez. Itē magister in littera: t extra de consanguinitate non debet.

Dic: premittende sunt quedā descriptiones quo rūdam noium. t quedam regule: t secūdo est soluenda questio. De primo sic hec prima descriptio consanguinitatis est vinculum personarum ab eadem persona carnali propagatione descēdētiū. Secunda persona a qua plures carnali propagatione descendunt stipes vocatur. Tertia linea consanguinitatis est or do psonarū consanguinitate iunctarū. 4ª b linea diuidi tur in ascendētem descendētē. t transuersalē. linea descē dēs est a persona propagante ad ppagatas. t ascēdens a propagato ad illas a quibus descendit. trāsuersalis est q̄ ambe persone descēdūt ab eadē sed nentra ab alte ra. 5ª Brad⁹ est determinata ppinquitas psone ad ad personam ꝺx consanguinitatē. gradus aūt ꝑpe inueni tur in linea ascendēte. t descendēte improprie aūt i linea trāsuersali. Prima regula est b in linea recta tot sūt gradus quot sunt persone vna min⁹ b probatur q̄ tot sunt gradus quot propagationes cū gradus sit habitu do vel propinquitas inter personam. t personam. sunt aūt persone vna plēs ꝺx propagationes. q̄ presupponi tur toti collectioni aliqua ibi non propagata. 2ª regula in transuersali cōputantur gradus ꝑm magis remotuz a stipite extra de consan. vir qui a stipite ꝑm regulam approbatam quoto gradu remotior distat a stipite. t a quolibet per aliam lineam descēdētē. t rō huius est q̄ psone que sunt in linea transuersali non hāt inter se p pinquitatem nisi rōe stipitis: t iō non pōt inter se ppin quius coniungi ꝺx remotior eorum coniungatur stipiti

Ad propositum etiam est vna regula q̄ efficatior gra dus est in linea descendēte ꝺx in transuersali. t rō natu ralis est q̄ plus coniungitur proles proli. t iō magis ē ꝺ le. nature coniūgi in primo gradu in linea recta ꝺx in transuersali. ꝺ nām enim semper fuit illa conūctio: t magis filii ad matrem ꝺx patris ad filiam. q̄ maior ir reuerentia est. vñ. s. de afalibus dicit Ax. de equo qui velatus cognouerat matrē suam: q̄ postea discooptus oculis videns b se precipitauit: t alibi legif de elephā te qui ingeniatus vt matrem suam cognosceret post hoc precepto ingēiatorem occidit ex quo patet q̄ hoc est ꝺ

le. nature ēt vt competit brutis. t iō primus gradus de scēdens. t potissime matris ad filium maxime impedit matrimonium.

De secundo dico q̄ in oi le. aliqua propin quitas ipediuit in lege nature illa sola vt dictū est in primo gradu in linea descenden te ex illo verbo ade. relinquat hō ꝑem. t mrem supple quantū ad copulam cōiugalē. t nō intelligit tm̄ de ꝑe primo. sed de quocunqz in liª recta. ita q̄ si adā bodie viueret nō posset ducere aliquā vxorez. forte etiā post multiplicationē humāi generis si stetisset i innocētia fu isset. phibitio in quibuscūq gradibus vlterioribus. sz in ꝑncipio nō potuit fieri. q̄ nō erāt alie femine ꝺx ꝟ xores. In lege mosayca erat phibitio quantum ad quosdaz gradus vlteriores vt ꝓz leuitici. 18. In lege aūt euangelica fuit aliquando phitio vsqz ad 7ᵐ gradum patz per magr̄z in littera. sed sub Innocentio 3° restri cta est vsqz ad 4ᵐ gradū inclusiue. extra de ꝓsan. nō ꝺz phibitio copule coniugalis. 4ᵐ consanguineitatis gradū de cetero nō excedat. t assignat rōnez. qñ i vlte rioribus gradibus iā nō pōt absq̄ grauī dispendio ob seruari. t pº approbat. t ratificat pro futuro. cū ergo in quiens iā vsqz ad 4ᵐ gradū prohibitio cōiugalis copu le sit requisita. s. per nos b inconcilio: t infra. ita eā vo lumus esse perpetuā nō obstantibᵇ cōstitutionibᵇ super b dudum editis vel ab aliꝭ vel a nobis. t in eodem. c. reuocatioēs phibitiōes de cōiugio ꝓtrahendo in tertio t quarto gradu consanguinitatis. t de sobole suscepta ex secundis nuptiis cognationi viri priorꝭ de non to pulando. que phibitiones multas difficultates indu cebāt. t vt dicit aliq̄ piculū aīmaz. Sed vnde est q̄ ppinquitas talis vel talis simpliciter impedit. Rnº in lege euangelica nō inuenit a ꝟpo alia phibitio vltra phibitionē le. nature. nec ēt explicite cōfirmauit pro hibitionē super b factaz in le. mosayca sed ecclesia illegi timauit personas aliq̄ gradu remotiori. postea in q̄r to gradu. t rō illegitimatiōis fit propter pacē. t amicici am seruandā in ecclesia vsqz enim ad quartū gradū ma net amicicia rōne consanginitatis. t ex tunc incipiunt esse quasi extranei. t amore cōtepelere. t iō congruū est tunc per vinculū ꝓiugale repescentē amicicia reuocare.

Ad argumenta Ad primū ꝓz q̄ illō fuit necessariū pro pri cipio humani generis. s. q̄ contract⁹ fieret in ꝑmo gra du in linea tam̄ transuersali nō recta. Ad secundum dico q̄ alia est amicitia consanguineoz̄. t alia coniugū illa cōsanguineoz̄ maxime in linea recta ē reuerentie quantū ad descendentes respectu superioz̄. t cuiusdaz reginiinis seu presidentie. econuerso amicicia cōiugum est sine tali reuerentia. imo reuerentia in tantū vt sin cerius diligens consanguineā magis odiat in ea illam irreuerentiā non solū a se sed a quocunqz alio exhiberi. t ideo ꝓcedo q̄ amicicia disponit ad coniugiū. sed alte rius rationis oio ab illa que est inter consanguineos.

Jsta est distinctio. rl. huius quarti libri. In qua magister postq̄ superius determinauit de impedimētis matrimonii, disparis cultus qō reddit p sonam illegitimam ad ꝺbendum respectu alicuius pso ne pp distantiam ad ipsam. Hic determinat de im pedimentis matrimonii que faciunt personaz illegitimā ad ꝺbendum respectu alicuius persone pp propinquita tem ad ipsam. Et tota sententia magistri versatur i hac di. circa hoc. s. q̄ cognatio carnalis. t spiritualis matri monium impediūt. Sententia in hac di. stat in ista p positione. Cognatio quedā dicitur carnalis. quedā vo spūalis: t infra quartū gradū non pōt cognati inire ma trimonium. vt dicit decretalis. Hanc magister insinu ans proponit primo de cognatione. t affinitate esse dicē dum de quibus duabus subdit q̄ cognati. t affines i se ptimo gradu. t infra copulari non debēt. qō per auctori

tates probāt. Postea dicit q̄ gradus consanguinitatis a diuersis diuersimode computantur. Quidā. n. vt Jsi. computat ser gradus ipsum eni consanguinitatis trunco inter gradus non ꝓputat q̄ inter patrem ⁊ filium negat esse consanguinitatis gradus. cū quasi sint vna caro. Si ergo supposito filio ⁊ filia fratre ⁊ sorore quasi trunco. in primo nepos ⁊ neptis. in secūdo pronepos ⁊ proneptis. in tertio abnepos ⁊ abneptis. i quarto adnepos ⁊ adneptis. in quinto trinepos ⁊ trineptis. in sexto tripotis nepos ⁊ trineptis neptis. Alii vō qui patrem in primo gradu ponūt. inter patrem quidem ⁊ filium ponunt esse cognationis gradum. Et hi septē gradus computant: ⁊ ēquis varii in numero graduum inueniātur nulla tñ existit diuersitas ēqtum ad terminū sed tñ quātum ad initium. Postea magister assignat huius computationis gradus rationem. Ultimo opponit ipsiū per grego. qui scribens aug. anglicorum epō a quo regsitus fuerat quota generatione deberent connubia fieri dicit q̄ pūt licite fieri in quarta ⁊ quinta generatione. Sed ad hoc rīdet ipsum dictum gregorius qui dicit se hoc non generaliter dixisse sed specialiter ꝓcessisse genti anglicorum qui nuper ad fidem venerunt ne a bono q̄ inceperant metuendo austeriora recedāt: quibustñ postea in fide solidatis dicit hm̄ licite imo si infrasanguinitatis lineā ꝑpā aut affinitatis lineā ꝑpaz septimās. gnationē inuenti fuerunt copulati non separent. His dictis magistri addo ex dictis doctorum aliorū q̄ magistri sententia de gradibus consanguinitatis dudum habita per summum pontificē est remota. ⁊ tñ in spāli.

De gradibus affinitatis.

Dist. 41. **Hanc de affinitate** videndū est de qua grego. ait Porro de affinitate quā dictis parentelā eē que ad virum ex parte vxoris seu que ex parte viri ad vxorē ptinet manifesta rō est q̄ si secūdū diuinam sniam ego ⁊ vxor mea sumus vna caro. pfecto mihi ⁊ illi mea suaq̄ parētela propinquitas vna efficit. Quocirca ⁊ soror vxoris mee in vno ⁊ primo gradu erimus filius vō eius secundo gradu erit a me: neptis vō in tertio. Jdq̄ vtrinq̄ in ceteris agēdus est successiōibus. Axorē vō propinqui cuiuscūq̄ gradus sit. ita me oz attēdere quēadmodū ipsius quoq̄ gradus alicuius femine ꝓprie propinquitatis sit. Q̄ō nimirū vxori mee de propinquitate viri sui in cūctis cognationis gradibus conuenit obseruare. Qui vō aliorsum sentiūt a tramite pī sūt. Itē iulius papa equaliter vir iūgatur consanguineis ppriis ⁊ consāguineis vxoris. Itē Jsidorus sane cōsanguinitas que in ppio viro ꝓseruāda ē ēti vxoris parētela de lege nuptiaꝝ custodiēda est q̄ cōstat eos duos fuisse in carne vna. Jdeoq̄ cōmunis est illis vtraq̄ parentela. Itē iulius papa. Nullū in vtroq̄ sexu ꝓmittimus ex ppinquitate sui sanguinis vel vxoris vsq̄ in septimū generatiōis gradū vxorē ducere vel in cesti macula copulari q̄ sicut non licet cuiquā ō sua consanguinitate vxoris christiano. sic nec de consanguinitate coniugez ducere propter carnis vnitatem. Item gregori. de affinitate

Ex cōcilio matiēsi.

In cōcilio medē si

consanguinitatis per gradus cognatiōnis placuit vsq̄ ad septima generationez obseruare. Hā ⁊ hereditas rerū per legales instrumēto/rum diffinitiones sācita vsq̄ ad septimū gradum heredū protendit successionem. Nō. n. eis succederent nisi de propagine cognatiōis deberetur. His auctoritatibus insinuatur et que sit affinitas ⁊ vsq̄ ad quē gradū sit obseruanda. s. vsq̄ ad septimum.

Varie traditiones de affinitate.

Sed alii videtur concedere in quinta generatione inter affines ꝓtrahi coniugum. ⁊ in quarta ēt si contractū fuerit non separari. Ait n. fabian⁹ papa. De propinquis qui ad affinitatem per virū ⁊ vxorē veniunt defuncta vxore vel viro in quinta generatiōe iungantur. Jn quarta si inuenti fuerint non separentur. Jn tertia vō propinquitate non licet vxorem alterius accipere post obitū eius: Equaliter vir iungatur in matrimonio eis q̄ sibi consanguinei sunt ⁊ vxoris sue consanguineis. post mortem vxoris. Ecce hic conceditur in quinta vel quarta propinquitate affinium fieri coniugium. Julius ēt papa ait. Statutū ē vt relictā patris ⁊ vxoris sue. relictā fratris vxoris sue. relictā filii vxoris sue nemo sibi in matrimoniū sumat. relictā vxorē cōsanguineorū vxoris sue vsq̄ in tertiā progeniem nemo in vxorem sumat. Jn quarta vō ⁊ quinta si inuenti fuerint non separentur. Ecce q̄ varie de affinitatis obseruatiōe loquūtur auctores. Alii. n. vsq̄ ad septimū gradū eā obseruari sanciūt. Alii vō in quinto vel quarto matrimonia cōtracta non diuidūt. Sed illi veritatis rigorē isti miseri/cordie dispensatiōnē vidētur proponere. Pōt. n. ecclesia dispensare in copula affinium vsq̄ ad tertiū gradū sicut grego. dispensauit in quarto gradu cōsanguinitatis. Illud aūt nō est pretereūdū q̄ grego. venerio episcopo scripsit. Sedē apostolicā ꝓsulere dcreuisti. si mulier copula nuptiali extraneo viro cōiūcta cognationi eius pertineat. si eo defuncto coguatio maneat vel sub alio viro cognationis vocabula dissoluantur: vel si suscepte soboles pūt legitie ad ꝓzis viri cognatiōis trāsire copulā. Si vna caro fuerint quomō aliquis eorū pōt propinquus vni pertinere nisi pertineat alteri. Hoc minime posse fieri credēdum est. Porro vno defuncto. Jn superstite affinitas non deleē nec alia copula ꝓiugalis affinitatis copule priozis soluere valz. sz nec alterius contūctionis soboles placet ad affinitatis prioris viri consortium trāsire. Si quis ergo sacrilego ⁊ temerario ausu in defuncto querit propinquitatem extinguere. vel sub altero affinitatis, vocabula dissipare vel susceptas soboles alterius copule ꝓpinquitatis priozis cre-

Greg⁹.

Fabian⁹ papa

Juli⁹ papa

dit legitime sociari. hic negat dei verbū validū eē quod dixit. Erūt duo in carne vna. Ecce hic prohibet si mortuo prio viro vxor eius alii nupserit filios de secūdo viro genitos ducere vxores de cognatione prioris viri: qz filii mediante matre ad cognationē prioris viri pertinent. cū quo mater eorum vna caro extiterat. Innocē tius papa

Hoc idem ēt innocentius papa ait. Si qua mulier ad secūdas nuptias transierit. z ex eis sobolem genuerit, nullatenus pōt ad cōsortium cognationis prioris viri ptingere. Hoc aūt obseruādum est vsqz ad septimum generis gradum. sed maxime vsqz ad tertiū z quartum sicut supra positum est.

Si coniugium fit inter eos qui nota cōsanguinitate diuiduntur.

Et est sciendum qꝫ ecclesia in

fra predictos gradus consanguinitatis cōiunctos separat. Si autē ignoranter coniuncti fuerint in conspectu ecclesie z postmodū probata ꝯsanguinitate eiusdē iudicio separati. Queritur vtrū copula illa ꝯiugiū fuerit. Quibusdā videtur nō fuisse cōiugiū qz nō erāt legitime psone. sed tū de crimine excusantur per ignorātiā: z quasi cōiugiū reputatur qz bona fide z p manum ecclesie conuenerunt. Ūñ z filii eorum legitimi habētur. Quidꝫ persōis testificātibus sit diuidenda coniugia.

Alii vo dicūt fuisse cōiugiū licet nō eēnt legitime persone. qz taliū coniunctiones vocāt canones cōiugia. vbi de personis agitur quarū testimonio cōsanguineoꝝ sit dirimēda cōtūctio. Ūñ vrbanus papa. Si duo viri vel tres cōsanguinitatē iureiurando firmauerint. vel ipsi forte confessi fuerint. coniugia dissoluantur. Si vo neutrum contigerit epi eos per fidē christi obtestētur. quatenꝫ palam fateanē si se recognoscunt cōsanguineos. Si se iudicio episcoporū segregauerint in alia matrimonia nō phibeātur cōtrahere. Urba⁹ pa-nus pa.

Jdem

Notificamus tibi vt cū tres vel duo ex ppinquioribus eius qui accusatur hanc propinquitatē iuramento firmauerint vel si duo vel tres ex antiquioribus ianuensibus quibꝫ hec propinquitas ē nota qui bōe fame z veracis testimonii sint remoto amore. timore precio z omni malo studio: predicta firmauerint. sine mora cōiugia dissoluantur. Consanguineos vo extraneorum nullus accuset: vel consanguinitatē in synodo cōputet. sed propinqui ad quorū notitiā pertinet. Si aūt progenies tota defecerit. ab antiquioribus z veracioribꝫ quibus ppinquitas tota nota sit episcopus cāonice requirat. z si inuēta fuerit separētur. Ecce quibꝫ accusantibus z testificantibus dirimenda sit consanguineorum coniunctio que coniugiuz vocatur. Richa rio ianuensi epo Fabia⁹ pa-nus pa.

Distinctio vtilis.

Hic dicendum est qꝫ aliud

est fornicatio. aliud stuprū. aliud adulterium. aliud incestus. aliud raptus. Fornicatio ꝫ sit genus omnis illiciti coitus qui sit extra vxorē tū spāliter intelligitur in vsu, viduarū vel meretricuꝫ vel concubinarum. Stuprū proprie est virginū illicita defloratio. Adulterium est quasi alieni thori violatio. vñ adulteriuz dicē quasi alterius thori accessio. Incestus est consanguinearum vel affinium abusus. vnde incestuosi dicuntur qui consanguineis vel affinibus suis abutūtur. Raptus admittitur cuꝫ puella violēter a domo patris educitur vt corrupta in vxorē habeatur siue puelle siue parentibus vis illata constiterit. hic morte mulctatur. sed si ad ecclesiam cū rapta confugerit priuilegio ecclesie mortis impunitatem meretur Atrendēdū est ēt illud alexādri qui ait. Quod frater z sozor vel vxoris tue cognati dicuntur equiuocationis iure fit z necessitate vulgaris appellationis potius quā vlla cognationis cā Vxor. n. fratris fratissa potius quā cognata vocatur mariti frater leuir dicitur. Duorū fratrū vxores ianitrices vocantur quasi eandem ianuā intrātes Viri sozor glos appellatur. Sozoris aūt vir nō hz spāle nomen nec vxoris fr Quid sit fornicatio. Quid sit stuꝫ pū. Quid sit adulteriū. Quid sit incestus. Quid sit raptꝰ Alexander pa.

Jrca

istā. 4i. di. quero vtrum affinitas impediat matrimoniū qꝫ nō effectꝰ nō repugnat fuc cāe sed affinitas est effectꝰ mrōnij. g nō repugnat matrimonio. Preterea tūc incestꝰ cū sozore vxoris ipediret copulā cōiugalē cū ea simpliciter. qz per illū incestū fit affinis vxori. ꝓns est falsuz. vt habetur extra de eo qui cognouit ꝯsanguineā vxoris sue. c. si qs z. c. tue fraternitatis z. c. iozdane. Oppositū 35. q. 3. de propinquis.

Hic

breuiter ratio affinitatis pōt poni talis. Affinitas est vinculū quoddā ad personā alicuꝫ ex carnali copula cū psona alteri cōsanguinea contractum semper eniz: qz persona carnaliter copulata est cōsanguinea alicui. ideo illa cui copulat fit affinis illius z econuerso. z est quasi expositio nois affinis. i. accessio ad affines. cōiunctus. n. carnaliter alicui de consanguinitate aliqua: accedit per h ad affines illius consanguinitatis. z ō habet vinculū ad oēs de illa ꝯsanguinitate. in isto vinculo pñt assignari gradus linee sicut pus i ꝯsanguinitate. z pro his oībus est vna breuis rla quoto gradu consanguinitatis aliquid distat ab aliototo affinitatis distat ab eodem que est ab isto carnaliter cognita non dico vxor solum quia hic non requiritur: non soluz enim cum vxore sed cū concubina vel meretrice ꝫbitur affinitas consanguineoꝝ ipsius viri imo in incestu nec sufficit ad affinitatem proprie dictā qꝫ sit vxor sed regrit carnalis coniūctio vt habetur. 35. q. vlti. fraternitatis. dicitur de cōiugibus qꝫ si vna caro fuerit nō pōt esse qꝫ aliquis sit propinquus vni eorū quin pteneat alteri in quo datur intelligi affinitatē non ꝫbi nisi mediante ꝯmixtione carnali extendēdo tñ affinitatē dicit ꝫbi non solū cū vxore carnaliter cognita sed ēt cū nō cognita vbi supple est matrim z qō plus est cū illa cū qua preciſſe ꝫbūtur sponsalia. Ubi est aduertēdū qꝫ istud vinculū ꝫctum ad aliquē pp ꝯiūctionē eius cū aliquo cōsāguineo z hoc siue ꝯiunctionē matrimonialē siue per cōsensum sponsaliū dr cōiter publice honestatis iustīcia

Ad questionem

dico qꝫ affinitas simplr impedit matrimoniuz

ero non est nisi statutū ecclesie illegitimātis affines et in eodē gradu impedit in quo consanguinitas et hoc q dē de affinitate proprie dicta p3 in.c.1°. de ꝓsanguinitate et affinitate non debēt.comiſr deaffinitate cōiter et extensiue dicta que vocatur publice honestatis iusticia habetur extra de cōsanguinitate et affi.c.i. ꝯtū ad affinitate vr sic eque vt canones dicūt abstinēdū ē a cōsanguineis vxoris et proprijs. De ista ēt publice honestatis iusticia multa habētur exempla extra de cōsan. et af. in. 6. li. q ex sponsalibus vel qualitercūq dū tū nō sūt nulla ex defectu consensus oritur istud impedimētū matrimonii et impediēs ꝟhendnm et dirimēs iā contractū

Ad primum argumentū dico q affinitas est effectus matrimonii alicuius precedētis illud non. sed impedit aliud inter illos inter quos per matrimoniū est ꝟcta affinitas. Ad 2m dico q affinitas contracta per copulā cū sorore vxoris ante matrimoniū simpliciter impediret matrimonium p3 futuro: sed post matrimoniū ꝟctum affinitas superueniēs non dirimit et rō est q3 multa impediūt nondum factum que non destruunt iam factum. priuatur tū iure petendi pp illud crimen. et post mortem vxoris sine cō iugio permaneat vt habetur ibidem.

Ista esta distinctio xli. huius quarti libri. In qua magister postq3 superius determinauit de impedimēto consanguinitatis. Hic determinat de impedimēto affinitatis. Et tria facit. Primo enim oñdit q affinitas matrimoniū impedit ꝟhendū et ꝟctum dissoluit. Secūdo q3 daz vitia distinguit. Tertio noia affinitatuz adiungit. Primū facit vsq3 ibi. Hic dicenduz est. Secundū vsq3 ibi Attendendum est ēt illud alexandri. Tertiuz vo vsq3 ad finē dis. In speciali snia magistri statim tribus propositionibus quarū prima est hec. Qui infra affinitatis gradū prohibitum coniunguntur habita notitia ab inuicē separantur et eoz filii legitimi habeanf. Hāc magister insinuans ppōit primo quid sit affinitas dicēs q est parantela que ad virū ex parte vxoris et ad vxorem ex parte viri pertinet. Unia.n. vir et vxor vna sūt caro rōnabiliter propinquitas et parentela vnius efficitur alteri⁹ vt sit vna vtriusq3: vñ vir et sorores vxoris sunt in primo gradu. filii vo sororis sunt in secūdo gradu a viro. neptis vo in tertio gradu et sic deinceps. Dicit.n. q affinitas vsq3 ad septimū gradū generationis matrimōiū impedit sicut et consanguinitas qō auctoritatib⁹ probat. Postea obiicit in ꝟrium per auctoritates que dicūt q inter affines pōt coniugiū ꝟbi in quarta et quinta generatiōe. Et rñdet q auctoritates sunt intelligende ꝟm miserico:die dispensationē pōt tū ēt dispensari in copula affinū vsq3 ad tertiū gradū sicut ēt grego. dispensauit in quarto gradu consanguinitatis. Postea qūerit vtrū affinitas maneat ꝯtquis transeat matrimonium. vt si mulier alicui viro copulata ad cognationem eius pertineat vtrū eo defuncto matrimoniū maneat: vel dissoluatur. Et determiat per plures auctoritates q maneat affinitas matrimonio transeunte. que affinitas impedit matrimonium ad predetermiatos gradus acsi matrimonium permaneret. Postea dicit q coniunctos infra predictos gradus consaguinitatis vel affi. ecclesia sepat. Querit ēt si ignoranter in ꝟspectu ecclesie ꝟiunguntur et postmodū consanguinitate ꝟbata eiusdem iudicio ecclesie sepantur vtrū illa copula fuit coniugiū. Et rñdet q quidā dicūt q non erūt persōe legitime iō non fuit coniugiū. Excusantur tū per ignorantiam a crimine: q3 bona fide et per manū ecclesie cōueniūt. Uñ et filii eoz legitimi habentur. Alii vo dicūt fuisse coniugium quātis non fuerunt persone legitime q3 canones tales coniunctiones legitimas vocant. Addit ēt quorū testimonio hec coniūctio sit diuidēda: et dicit q per tres vel duos expropinquioꝝ⁹ qui iuramē

roꝝfirmāt hoc vxz esse q3 dicūt vel si progenies tota deficeret per antiquiores quibus tota propiquitas nota sit assertū fuerit q affines sint. sine mora separandi sūt q3 auctoritatib⁹ ꝓbat. Secūda ꝓpositio est hec. Que sit dīa inter stuprū: adulteriū. incestū. et fornicationem hec littera dat sufficientem explanationē. Manc insinuans distinguit diuersa peccata. s. fornicationē. stuprū: adulteriū: incestū. et raptū dicēs q3 ꝯquis fornicatio sit genus ois illiciti coitus qui fit extra vxorē. tū spāliter intellegenda est abusus viduarū vel meretritū vel ꝟcubinarū. Stuprū vo est virginū illicita deflo:atio. Adulterium est aliena thori violatio. Incestus vo est ꝟsanguinearū vel affiniū abusus. Raptus vo est cum puella violenter de domo patris educitur vt corrupta in vxorē habeatur. Tertia propositio est hec. Ut cautius fiant cōiugia ponit magister quedā affinitatū noia que insinuans dicit q frater vxoris et sororis eius dicūt cognati viri pp noiuz carētiaz. vxor vo fratris dicit potius fratrissa q3 cognata. frater vo mariti dicitur leuir: vxores vo duorū fratrū ianitrices vocantur. quasi eandē ianuaz intrantes. Soror vero viri vocatur glos. vir autem sororis non habet speciale nomen nec sororis frater. Et dicitur notanter quedaz affinitatū noia. quoniam noia singularium affinitatū non sunt imposita pp occultas rerū proprietates nos latentes. sed circūloquūtur aliis noibus. iō necesse est vnū nomē plura significare vt ait philosophus. Et tū in spāli de sententia huius distinctionis.

De spūali co atione.

Et parentaliū gra Di. xlii

duum famosa questione aliquid licet minus sufficienter diximus. Iā de spūali cognatione addam⁹ que ēt personas impedit vt nō sint legitime ad meūdas nuptias. Tria quedam sunt consanguinitas affinitas et spiritualis germanitas. Cōsanguinitas est inter eos qui iunguntur secūdū lineam generis. Affinitas in eos qui genere quidē non sunt coniuncti. sed mediante genere sunt sociati. verbi gratia. Uxor filii fratris mei que non est de genere meo per ipsum qui est de genere meo mihi affinis facta est et ego illi. Spūalis proximitas ē inter compatrē et commatrē et inter eos quorū vnus alterū de sacro fonte leuauit vel in cathezizatione aut confirmatione tenuit. Est ēt inter filios eiusdem hominis carnales et spirituales.

Qui sint filii spituales.

Spirituales filii sunt quos ꝺ sacro fonte leuantes vel in cathezizatione seu confirmatiōe tenemus. Filii ēt et filie spirituales eorum sunt qui trine mersionis vocabulo eos sacro baptismate tingunt. Dicitur ēt spiritualis filia sacerdotis que et peccata sua confitetur. Uñ Symachus papa. omnes quos in penitentia suscipimus ita nostri spūales sunt filii. vt et ipsi quos vel nobis suscipientib⁹ vel sub trine mersionis vocabulo mergentib⁹ vnda baptismi regenerauit. Siluester ēt ammonet vt ad suam filiam penitentialez nullus sa Symachus papa. Siluester papa

cerdos accedat q̄ scriptū est. Dēs quos in penitentia accepimus ita nostri filii sūt vt in baptismo suscepti. quorū omniū flagitiosa est cōmixtio. Quod autē compater ⁊ commater sibi iungi nequeant nec pater spiritualis nec mater filie vt filio spirituali. ex concilio magun-
In concilio magūtinensi. tinensi docetur. De eo quod interrogasti si aliquis filiolam suam duxerit vxorez. ⁊ de eo qui concubuit cum matre spirituali. ⁊ de eo q̄ filium suum baptizauit ⁊ vxorem eius de fonte suscepit hac causa vt discidiū fieret coniugii. si post in tali copula possunt permanere sic respondendum est. Si filiolā aut cōmatrē suam aliquis in coniugium duxerit. Separādos esse iudicamus. ⁊ graui penitentia plectēdos. Si vero coniuges legitimi vel vnus vel ambo ex industria hoc fecerint vt filium suum de fonte susciperent. si innupti manere voluerint bonum est. Sinautez grauis penitētia insidiatori iniungatur ⁊ simul maneant. et si preuaricator cōiugii superuixerit. acerrima penitentia mulctetur ⁊ sine spe coniugii manet. Ex his apparet q̄ aliquis filiolam suam vel cōmatrem non potest sibi copulare nuptialiter. ⁊ si presumptū fuerit separandi sunt.

Qui autem legitime coniuncti sunt non ideo separandi sunt quia alter eorum insidiose filium de fonte leuauit. Quod etiam Nico-
Nicolaus papa. laus confirmat dicēs. Nosse desideras vtrū mulier que viri filiū ex alia femina genitū de sacro fonte leuauerit post modum possit cū eodem viro copulari. Quos ideo coniungi posse decernimus. quia secundū canones sacros nisi amborum consensu. nullius religiōis obtentu debet coniunx dimittere coniugem cum apostolus precipiat. Nolite fraudari inuicem nisi forte ex consēsu ad tempus ⁊ cetera
Ex cōcilio cabilonensi. Jtez. Dictū est nobis quasdam feminas desidiose. quasdam vero fraudulenter vt a viris suis separentur. proprios filios coram episcopis ad confirmandum tenuisse. Unde nos dignum duximus. vt si qua mulier filium suum desidia aut aliqua fraude corā episcopo tenuerit ad confirmandum preter fallaciam vel fraudem. quandiu viuat penitentiā agat. tamen a viro suo nō separetur. Jtē Joannes
Joānes papa anselmo ecclesie epō. papa. Ad limina sancti Petri homo nomine stephanus veniens. nostro presulatui innotuit q̄ filiū suum in extremo vite positū nondū baptismi vnda lotū. absentia sacerdotum cogēte baptizauit. eūq̄ propriis manib⁹ suscepit atq̄ pro huiusmodi negocio. reuerētia tua prefactū hominez a sua coniuge iudicauit esse separādū. Qd fieri nullatenꝰ dz dicēte scriptura. Quod deꝰ cōiunxit hō nō separet. Et dns non dimittere vxorē nisi cā fornicationis iubet. Et nos tanta auctoritate freti dicimus dimittēdū eē ⁊ iculpabile iudicādū quod necessitas intulit. Nā baptizādi opus laicis fide libus. si tñ necesse fuerit libere concedit. Unde si supradictus homo filiū morientē aspiciens ne animam perpetuo perire dimitteret. vnda baptismi lauit vt eum de potestate mortis eriperet. bene fecisse laudatur. Ideoq̄ sue vxori sibi iā oli legitime sociate impune dum vixerit iudicamus manere coniunctū nec ob hoc separari debere. Dis aliisq̄ pluribus auctoritatibus edocetur coniuges non eē separandos si post legitimā copulam alter alterius filiū de fonte leuauerit. vel i confirmatione tenuerit.

Quid premissis obuiat.

His autem obuiare uidetur quod Deus dedit papa ait. Peruenit ad nos diaconus sanctitatis vestre epistolā deferens q̄ quidā viri ⁊ mulieres preterito sabbato paschali p magno populi incursu nesciētes filios suos suscepissēt de lauacro Cupis ergo scire an propter hoc debeāt viri ac mulieres ad propriū vsū redire vel nō. Nos vero hac re mesti. priorū inquisiuimus dicta ⁊ inuenimus in archinis. i. in armariis apostolice sedis. iam talia contigisse in pluribus ecclesiis. quarū episcopi ab hac apostolica sede volentibus scire vtrum viri ac mulieres redirēt ad propriū thorū. Beate memorie sācti patres Julius papa Innocentius ⁊ Celestinus cū episcoporū plurimorū cōsensu in apostolorū principis ecclesia presidētes talia rescripserūt ⁊ cōfirmanerūt. vt nullo mō sei cōiugio reciperēt viri ac mulieres quicūque hac rōne suscepissent natos sed separarent se. ne suadēte diabolo tale vicium inualesat. Jtem Si quis filiastrum vel filiastram suam ante episcopuz tenuerit ad cōfirmationē separetur ab vxore sua ⁊ aliā nunquā accipiat. Hec aūt vel ad terrorem dicta sunt nō q̄ ita esset faciēdū. sed ne illud sūmopere cauendū vel de illis est intelligendū qui prius filios suos vicissiz de fonte susceperūt: quā fierent coniuges. Premissis aūt auctoritatibus oio cōsentiendū est vt siue propriū siue tātū viri filiū mulier de fonte susceperit non iō a viro separetur. Qd de viro similiter oportet intelligi. De dedit papa

De copula spiritualium vel adoptiuorum ⁊ naturalium filiorum.

Quod autez spirituales vel adoptiui filii naturalib⁹ copulari nequeant Nicolaus papa testatur ita inquiēs Jta diligere debet hō eū qui se suscepit de sacro fonte sicut patrē Inter fratres ⁊ filios spirituales gratuita ⁊ sancta cōmunio ē que dicenda nō est cōsanguinitas. sed habenda spiritualis proximitas. vnde inter eos arbitror nō posse fieri legale cōiugiū. q̄ nec inter eos qui natura ⁊ eos qui adoptiōe filii sunt venerāde legesma trimonia cōtrahi permittūt. Jtē Si inter eos
Nicolāus papa ad consulta bulgarorum.

non ꝓtrahitur matrimoniū quosadoptio iū
git quanto potius a carnali oportet inter se cō
tūbernio cessare. quos per celeste sacrm rege-
neratio sanctusspiritus vincit.
Si filii q̄ añ p̃nitatē vel pⁿ nati valēt cōiūgi

De co
pula fili
or q añ
ꝓpaterni
tatē vel
pⁿ nati
si Urba
nus pa.

Hoc autem quidam vo-
lūt intelligere de illis tm̃ filiis quibꝰ cōpatres
facti sunt. De aliis vero qui ante cōpaternita
tē vel post geniti sunt cōcedūt q̄ legtie ⁊ licite
possunt. Quibꝰ vī cōsentire Urbanus secun
dus dicēs. Super quibus ꝓsuluit nos tua di
lectio. hic vī rñdendū vt ⁊ baptismus sit: si in
stāte necessitate femina puerū in nomine trini
tatis baptizauerit. ⁊ q̄ spūalium parentū filii
vel filie añ vl̄ post ꝓpaternitatē genite possūt
legitime coniūgi. preter illā personā qua com
patres efecti sunt.

Paschalis papa.

Paschalis uero secundus
post compaternitatē genitos copulari prohi
bet scribēs regino epo. Post susceptū filiū ꝺ
fōte vel filiā spiritualē qui ex compatre vel ex
cōmatre fuerint nati matrimonio iungi non
possunt. Illud ēt notandū ē quod in triburi
ensi cōcilio legitur. Si quis sue spiritualis

Extri ꝯ
burien si
calio.

cōmatris filiā fortuita ⁊ ita cōtingēte rerū ca
su in coniugiū duxerit, maturiori seruato cō
cilio habeat atq; legitimo conubio honeste
operam det.

Si quis ducere possit duas cōmatres alte
rā post alteram.

Solet etiam queri si cō/
matrē vxoris post eius obitū quis ducere va
leat. de hoc Nicolaus papa sic scribit. Scisci
tatur a nobis sanctitas vra: si quis duas cō-

Nicola
us papa

matres habere valeat. vnā post alteraz. In
quo meminisse debes scriptū ee: erūt duo in
carne vna. Cū ergo cōstet q̄ vir ⁊ mulier vna
caro efficiuntur. restat virū compatrē consti
tui mulieri. cuius assumpta vxor, commater
erat. ⁊ ideo virū illi femine non posse coniūgi
que cōmater eius erat. cū qua idē fuerat vna
caro effectus. Huic añt illud ꝺctariū vī. qui

Ex tribu
riēsi con
cilio.

spiritualē habet compatrē cuius filiū de laua
cro acceperit. ⁊ vxor eius cōmater non ē. Iz ei
defuncto ꝓpatre suo eiꝰ viduā ducere in vxo
rē quos nulla generatio spiritualis secernit.
Itē ex epistola paschalis pape. Post vxoris
obitū cū ꝓmatre vxoris ꝓiugio copulari nul
la ratio vel auctoritas videt phibere. Non
enim per carnis vnionem. ad vnionem spiri
tus pertransitur. Sed sciendum est q̄ au-

De mi
natio.

ctoritas nicolai de illo ait qui vxori sue debi
tū reddidit postquam ꝓmater illius extitit.

Alie vero auctoritates de illo agūt cuius
vxor postquā a viro suo derelinquitur illius
cōmater efficitur. nec post compaternitatē
a viro suo agnoscitur: vel de viro potius agūt
cuius vxor ante defūgitur quā ab eo agnoscat

Si vir ⁊ vxor possunt simul tenere pueruz.

Solet etiam queri si uxor cū
viro simul debeat in baptismo suscipere pue-
rum. De hoc vrbanꝰ ait. Q̄ ꝺ vxor cū baptis

Urbanꝰ
papa.

mo simul nō debeat suscipere puerū. nulla au
ctoritate videtur vel reperitur prohibitum. ſz
vtipsa puritas spiritualis paternitatis ab oi la
be ⁊ infamia cōseruetur immunis decreuimꝰ
vt vtriqz simul ad hoc aspirare non presumāt
qz vo piaculare flagitiū cōmisit qui duabꝰ cō
matribus vel sororibus nupsit magna penitē
tia debet ei iniungi.

De secūdis ⁊ tertiis nuptiis ⁊ deinceps.

Sciendum est etiam q̄ non
solū prime vel secūde nuptie sunt. sed ēt tertie

Aug. in
li. de vi
duitate.

⁊ quarte non sunt dānande. Aū aug. Scōas
nuptias oīo licitas apostolꝰ ꝓcedit. De tertiis
añt ⁊ quartis ⁊ de vltra pluribus nuptiis solēt
hoies mouere questionē. Sed qs audeat dis/
finire quod nec apostolū video diffinisse. Ait
n. Si dormierit vir eius cui vult nubat. Nō
dicit primus vel secūdus vel tertius vel quos
libet nec nobis diffiniēdū ē quod nō diffinit
apostolus. vī vt breuiter respondeā nec illas
nuptias debeo dānare. nec eis verecūdiā nu
merositatis auferre. nec cōtra humane verecū
die sensum audeo dicere. vt quotiēs voluerit
nubāt: nec ex meo corde preter scripture aucto
ritatem quotalibet nuptias damnare. Idem
testatur Hiero. Ego nūc libera voce exclamo
nec dāmnari in ecclesia bigamā immo nec tri
gamaz ⁊ ita licere quinto ⁊ sexto quēadmodū
secūdo marito nubere. Apostolꝰ tñ bigamos
a sacerdotali honore excludit. Sed hoc non fa
cit pro vitio bigamie. immo pro sacramēti vir
tute vt sit vna vnius sicut vnica vnici. Illō ta
men cesariensis. cōcilii videtur innuere biga
miam esse peccatum. Presbyteruz inquit in
nuptiis bigami prandere non conuenit qz cū
presentia bigamus indigeat quis erit presby/
ter qui talibus nuptiis possit prebere consen/
sū. Sed hoc de illo intelligi potest qui prime
vxori insidiatus putatur desiderio secūde vel
pro signaculo sacramenti illud dicitur. quod

ambr. su
per epi
stolaz ad
corinth.

in bigamo non seruatur. Ambro. etiam dicit
q̄ prime nuptie tantuz a domino sunt institu
te. secūde vero sunt permisse. et prime nuptie
sub benedictiōe dei celebrātur sublimiter. Se
cūde vero etiā in presēti carēt gloria.

Jrca ista. 42. di. q̃ro vtrũ cognatio spũalis impediat mr̃imoniũ q̃ ñ extra de cogna. spũali. c. si vir vel mulier sciẽter vel ignoranter de sacro fonte suscep̃erint filiũ simul ⁊ segẽ nobis vr̃ q̃ siue ex ignorantia siue ex malitia fecerint nõ sũt ab inuicem sepandi. nec alter alteri debet debitũ subtrahere. Cõtra ibidẽ. c. subueniẽs mandamus. Itez si constiterit mulierẽ predicti viri filiaz de sacro fonte leuasse anteq̃z eã desponsauerit vxorẽ vos inter ipos dnoꝛtium celebretis.

Respondeo cognatio spiritualis ẽ quoddam vinculũ ꝟctum ex dispensatione sacramentoꝛ specialiter baptismi ⁊ confirmationis q̃ sicut habeꝫ in decognatiõe spũali in. 6. li. qui vult quãuis ex datione alioꝛ sacramẽtoꝛ supple a baptismo ⁊ ꝓfirmatiõe cognatio spũalis neq̃q̃z oꝛitur que matrim̃ impediat vel disoluat de qua ⁊ eius gradib⁹ habetur extra de cogna. spirituali in. 6. li. Quãtum aũt ad illud q̃ queritur dico q̃ si p̃cedat matrimonium simpliciter impedit sicut p̃z in. c. p̃allegato ad oppo[m] veniẽs si sequatur non dirimit. sicut p̃z ex primo argumento in principio quõis ⁊ rõ primi non est nisi statutũ ecclesie illegitimantis psonas in casu illo. Ju xta q̃ notãdũ ẽ q̃ cognatio legalis ipedit ẽt matrimoniũ de qua habeꝫ extra de cognatiõe le. ca⁹ vnico si qua per adoptionẽ soꝛoꝛ mihi cẽ̃ ceperit quãdiu durat adoptio inter me ⁊ ipsam nuptie consistere non p̃nt: ⁊ glo. super illo. c. dicit q̃ illud verũ ẽ siue cognatio legalis sit per arrogantiã siue per adoptionẽ. dicimus aũt illum arrogare illũ qui sui iuris est. ⁊ per arrogãtiã transit i nostra ptãte ⁊ fit arrogatio auctoꝛitate p̃incipis. adoptio fit per quẽlibet magistratũ nec adoptatus transit in ptãtem adoptantis. sed remanet in ptãte sui patris ⁊ tam adoptati q̃z arrogati dicuntur filii adoptiui: ⁊ inter fratres adoptiuos ⁊ naturales impeditur matrimoniuz quãdiu durat adoptio. vt auctoꝛitates iste p̃obant: ⁊ auctoꝛitates p̃o ⁊ ꝟ solute sunt q̃ vna loquitur de conditione p̃cedente matrimoninm alia de sequente.

Ex dictis breuiter colligo impedimenta matrimonii que impediunt simpliciter. di co aũt impedimentũ simpliciter post q̃ si fuerit attentatum nihil fit. Non aũt simpliciter dico p̃ohibitionẽ quam cunq̃z pp quã illegitime fit: si tñ fit non est irritus impedimẽta aũt simpliciter aut accipiũtur ex natura talis ꝟctus aut ex statuto ecclesie superaddito. si p̃io mõ igitur vel ex conditionibus necessariis ad ꝟctuz vel ex necessariis ex parte ꝟbentium: ex parte ꝟctus q̃ ex nã eius est q̃ sit datio voluntaria ptãtis coꝛporis p̃o ptãte coꝛporis ⁊ perpetuo cõmutantiũ: rõ q̃ impedit volũtariam dationem talem impedit naturã ꝟctus hui⁹. talе aũt est ex parte volũtatis inuolũtariũ ex metu qui põt cadere in constantẽ virũ qui metus est ex certitudine sufficiente mali eminentis q̃ magis dz q̃is vitare ꝟz rectam rationem q̃z cum ista non ꝟbere ⁊ huius mala sũt malũ moꝛtis mutilatiõis enoꝛmis carceris p̃oꝛpie seruitutis. stupꝛi ⁊ huiusmodi. ⁊ de isto impedimento dictum est di. xix. Jnuolũtariũ aũt ex ꝟfectu noticie p̃cedentis si quidẽ ad volũtariũ requiritur notitia voliti ꝟ. ethic. aut est ex carentia totali notitie itellectualis aut est cuz aliquali licet defectiua q̃ erronea. si p̃imo mõ sic furia impedit volũtatẽ dum durat ⁊ ita ꝟctũ istum si tñ furiosus hz lucida interualla p̃o tpe iterualli põt ꝟbere ⁊ eodem modo post ꝟctum tunc petere ⁊ est sibi ꝟbitum tunc reddendũ. non aũt p̃o tpe furie: q̃ tunc nescit ex iure suo petere. sed sicut bꝛutũ tunc ẽt reddere eẽt alteri periculũ in persona. Si aũt sit aliqua cognitio. ꝟz eũ erroꝛe vel deceptione tripleꝛ deceptio simplicꝛiter impedit q̃ quelibet est circa illud. q̃ necessario requiritur ad ꝟctũ quartũ p̃ima est erroꝛ persone. secũda erroꝛ cõ

ditiõis peioꝛis puta seruitutis. tertia erroꝛ datiõis mutue: puta ista dat credẽs illũ posse redonare siue secum posse permutare. ille aũt nõ redonat. licet p̃oferat verba dolosa aio tñ. s. vt extoꝛq̃at libidinẽ ⁊ de isto triplici erroꝛe dictũ est supꝛa di. 30. pena aũt ultimi. s. q̃ decipit in ꝟctu est vt veraciter illud impleat q̃ cõ fallaciter simulabat q̃ tenẽ reddere isti illõ p̃o quo reddẽdo ista cõmutauit ⁊ iõ in foꝛo ꝓscie cogendus est vt veraciter cũ illa ꝟbat. Si aũt iam veraciter ꝟ rit cũ alia ⁊ per ꝓns non possit cũ isto peniteat de peccato illo vel ꝟ impossibili ⁊ procuret illi rõnẽ equialẽtis coꝛpoꝛi suo quantũ ad ꝟctum istum vt. s. redak illi mulieri per ipz coꝛpus alteri⁹ viri equialẽtis vel saltẽ satisfaciat ei in aliis ſm arbitrium boni viri. Jn foꝛo aũt ꝓtentioso si p̃obatur ꝟctus exteriꝛ dolose factus ab isto cogeꝫ seruare illũ tãq̃z verũ. Sed si cũ secũda ꝟrit tpe interme/dio adhuc ecclesia p̃ecipiet vt adbereat p̃ime: sed in foꝛo ꝓscie dicẽ̃ oppositũ: q̃ secũda est vera vxoꝛ eius. p̃ma non. ⁊ iste dz seruare sniam ecclesie seruando veritatẽ legis diuine. ⁊ imputet sibi q̃ tãta pena manet super ipsuz pp talẽ fraudẽ quã fecit. q̃ ẽt iste ꝟctus ẽ obligatoꝛius ad aliqua. bõa puta ad fidẽ seruãdã ⁊ indisso lubilitatẽ ⁊ p̃olẽ suscipiẽdã ⁊ educãdã si euenit. que tria bona sunt matrimonii ⁊ generaliter in oi ꝟctu ꝟbẽs sẽ cõditiõe opposita illi ꝟctui nihil facit. ⁊ iõ ꝟ rõnẽ istius ꝟctus est ꝓditio opposita repugnans alicui bono matrimonii. ⁊ ita sunt tria impedimẽta ex triplici ꝓditiõe opposita ꝟctui cõtra tria bõa matrimonii. ⁊ de istis dictũ est di. xi. Ex parte aũt personaꝝ ꝟbentiũ requiritur vt possint dare illã ptãtẽ coꝛpoꝛ. simplr aũt impotẽs ad copulã carnalẽ non põt dare bãc ptãtem q̃ nõ hz nec alligatus alteri matrimonialiter q̃ iam coꝛpus suuz nõ est suũ. sed cõiugis. sic igitur ipo⁹. simpliciter ⁊ alligatio matrimõialis alteri ipediũt ex parte ꝟbẽtiũ. de ista aũt impotẽtia dictũ est di. xxxiiii. qualiter est quedã nãlis. ⁊ quedã casualis. ⁊ vtraq̃z nisi sit perpetua non ipedit simpliciter naturalis aũt in viro est vel per frigiditatẽ vel per carẽtiã partis necessarie in muliere p artationẽ simplr q̃ dico ꝟ artationẽ alicui. casualis aũt est p maleficiũ. ⁊ hoc siue respectu cuiuslibet siue respectu determinate psone. Ad istã aũt ipotẽtiã reducit ipedimẽtum etatis puerilis. q̃ ⁊ si ibi non sit ipotentia ppetua. tñ p̃o tali etate nulla est potẽtia: ⁊ iõ nulla põt dari. ⁊ ꝟ isto ipedimẽto etatis dictũ est di. 36. q. 2. Sic igit̃ habemus ex pte ꝟctus tria impedimẽta in genere. s. p metũ per defectũ notitie. ⁊ per appositionẽ cõditionis repugnantis. ⁊ ex parte ꝟbentiũ duo in genere. s. impotentiam simplr ⁊ impõm ſm iustitiã q̃ alligatus est alteri.

Jn spãli aũt p̃imum ipedimẽtũ põt eẽ ita multipleꝛ quotupleꝛ est malũ q̃ iuste timeꝫ. Secũdũ ipedimẽtuz est tripleꝛ ſm tripliceꝫ erroꝛem ⁊ quartuz per defectũ vsus rõnis. Tertiũ impedimẽtuz cõtinet sub se tria impedimẽta repugnãtia trib⁹ bõis matrimonii. Quartũ ipedimẽtũ continet dupliceꝫ ipotentiam naturalẽ viri. s. frigiditatem ⁊ mutilationem ⁊ vnicã impotentiã mulieris. s. artationẽ simplr: frigiditas. n. in muliere ñ impedit simpliciter sicut nec sterilitas ⁊ vnũ generale vtriq̃z sexui. s. etatem puerilem. ⁊ continet sub se impotentiam casualem in vtroq̃z sexu dum tamen perpetuã. Vltimum impedimentum manet indiuiduuz. ⁊ ratio illius impedimenti patet ex di. 33. vbi dictuz est q̃ p̃o le. euãgelica. non habet locũ bigamia. nec licet dimittere. vxoꝛem. ergo nullo mõ ipa viuẽte siue dimissa de facto siue non dimissa licet cũ alia ꝟbere. Ex statuto ecclesie sũt tñ mõ impedimẽta psonarũ. q̃ ecclesia nihil determinauit circa formã vel materiam istius contractus. ꝟz solũ personas aliquas illegitimauit faciẽdo eas non capaces huius contractus: ⁊ ꝟ vel igitur p̃opter nimiaz earum in se p̃opinquitatẽ vel pp aliquius hoꝛendi criminis enoꝛmitatez vel pp eaꝝ ad diua applicationẽ

ꝑmo modo intelligit cõsanguineos in quarto gradu et infra in sili gradu affines. ⁊ hꝫ vel ꝓprie dictos quoꝝz ſ. vinculũ cõtractũ est ex ꝓiunctione carnali vel extensiue. quoꝝ. ſ. vinculum cõtractuz est non ex cõmixtione carnali sed tm̃ per matrimoniũ vel sponsalia qđ vocatis publice honestatis iustitia. ⁊ de istis tribus impedimẽtis dictum est de ꝑmo de. 40. de. 2ᵒ. ⁊. 3. di. 41. ⁊ de isto etiam impedimẽto habetur extra de spõsalibus ⁊ est in. 6. li. Ex sponsalibus puris ⁊ certis dũmodo nõ sint nulla ex defectu consensus oriꝫ efficax impedimentum ad impediendũ ⁊ dirimẽdũ sequentia spõsalia vl̃ mr̃imonialia. nõ aũt ad p̃cedentia dissoluẽdũ impedimentũ. ſ. iustitie publice honestatis. Juxta hoc etiam est quedã ꝓpingtas quasi mixta carnalis ⁊ spiritualis cuiusmodi est cognatio spũalis ⁊ legalis de qbus dcm̃ est di. 42. ⁊ de ista habet extra. e. ti. ne duz inter baptizatũ ⁊ eũ qui illũ suscipit de baptismo ac inter eũdez baptizatuz ⁊ suscipiẽtis filios ⁊ vxorẽ añ susceptionẽ carnaliter cognitã ab eodẽ: imo et inter sustipiẽtez patrẽqz baptizati ⁊ mr̃em cognationẽ spiritualẽ in baptismo iure cõtrahi cõstat. que cognatio impedit ad cõtrahenduz matrimoniũ ⁊ dirimit iam cõtractũ. ⁊ eadem que sunt de suscipiẽte dicta sunt etiã de baptizãte censenda.

Ex ꝓfirmatione quoqz spũalis cognatio eisdez modis cõtrahiꝫ matrimoniũ simplr̃ impediẽs cõtrahendũ ⁊ dirimẽs iam ꝛctũ. alias vo ꝑsonas a supradicto ꝛ baptismo vel ꝓfirmatione nõ ipediri ad mr̃imoniũ ꝓtrahendũ. aut dirimi post ꝛctuz decreuimus. Et ibidez. c. 2. per catheciſmũ qui ꝑcedit baptismũ cognatio spũalis cõtrahiꝫ per quã cõtrahẽduz mr̃imoniũ impeditur. per istaz tm̃ cognationẽ mr̃imoniũ post cõtractũ minime separat. ⁊ ibidẽ. c. 3. si plures accesserint ad suscipiendum de baptismo infantẽ spũalis cognatio cõtrahiꝫ matrimonia post cõtracta impediẽs ⁊ dissoluẽs. ⁊ de confirmatione insup quãtũ ad hoc idez iudiciũ est habendum.

Ex datione vo alioꝝ sacroꝝz spũalis cognatio neqquã oriꝫ que mr̃imoniũ impediat vel dissoluat. Et est ordo istarũ ꝓpingtatuz qz cõsanguinitas ẽ mere carnalis ꝓpingtas. affinitas ꝓprie surgit ex copula carnali mere publice honestatis iustitia ex ꝓpingtate cõtractu mr̃imoniali ⁊ sponsaliũ. Spũalis cognitio ex ꝓpinquitate carnali ⁊ susceptione vel datione sacri baptismi vel cõfirmationis legalis ex carnali vinculo aliquo ꝑm legẽ. ſ. per adoptionẽ si ꝓpter applicationẽ spũalẽ ad cultũ diuinũ eccl̃ia illegitimauit cum qui solenniter vouit cõtinentiã ⁊ eum qui suscepit ordinẽ sacrũ. de ꝑmo dictũ est di. 36. de secũdo di. 37. illud aũt de voto solẽni si tm̃ ibi fiat traditio potestatis corporis ad castitatez seruãdã ipsi eccl̃ie vel ꝓlato in cuius manu vouet ⁊ per hoc nõ hꝫ potestatẽ sui corporis ad actũ cõiugalez tunc põt reduci istud impedimentũ ad nãm cõtractus: sicut illud ꝺ alligato ad aliud mr̃imoniũ. Si aũt tale votum nõ tollit isti qn̄ hẽat ptãtẽ sui corporis: tunc ex potestate ecclesie est illegitimatio ⁊ irritatio non tm̃ qz se tradit ecclesie ad talẽ actũ. sed qz xp̃s reuocando ioãnez a nuptiis p̃retulit votũ cõtinẽtie vinculo cõiugali. ⁊ iõ eccl̃ia illum qui est in gradu supiori iuste illegitimauit ad accipiendũ gradũ inferiorez siue ad apostatandum Tandẽ ꝓpter enormitatẽ criminis tm̃modo dupliciꝫ illegitimet iuste. ſ. ꝓpter enormitatez infidelitatis illegitimauit fidelez nõ simplr̃ sed respectu infidelis ⁊ econuerso ad mr̃imoniũ cõtrahendũ. ⁊ de hoc dictũ est dist. 39. Aliud crimen enorme est adulteriũ cũ machinatiõe in mortẽ legitimi cõiugis. ⁊ de isto impedimẽto dictuz ẽ di. 35. vel ẽt cum fidei datione de contrahendo post mortẽ legitimi cõiugis. Sic ergo in genere ex statuto ecclie sunt ꝑsone illegitime ex duplici crimine ex duplici applicatione ad cultũ dei: ⁊ ex ꝓpingtate consanguinitatis ex vinculo affinitatis ⁊ publice honestatis iustiꝰ ⁊ ex cognatione spũali ⁊ legali. ⁊ hec impedimenta tangunt in his versibꝰ. Error: cõditio: votum: cognatio: crimen. Cultus: disparitas: ius: ordo: ligamen: honestas. Si sis affinis si forte coire negbis. Hꝫ istis versibus cõtinent impedimẽta absqz omni ordine rõali. pñt igiꝭ ordine debito ⁊ magis in particulari istis vsibus explicari. Vis fraus plone seruꝰ datiõis ⁊ amẽs. Addita cõditio tria cõiugii bona tollẽs. Frigꝰ arta puer trũcatus ꝑstigiatus. Ulterius cõiunx obstat mutue dationi. Ordo sacer votũ disparcultus spõsio mechi. Carnalis legis cognatio spũalis. hec vi ꝓcepti sit huic affinis honestas. Hꝫ quattuoz ꝑmi versus continẽt impedimenta que repugnãt nãe contractus matrimonii. ꝑmus istoꝝ quinqz in spãli. secũdꝰ tria. tertius qnqz. quartus vnũ. ⁊ sic sunt quatuordecim impedimenta post que subdiꝫ in fine quarti vsus. obstãt mutue dationi: intellige que est in cõtractu mr̃imonii obstant. ſ. hec oia predicta tres alii versus cõtinẽt impedimenta ex statu eccl̃ie. ꝑmus quattuoz. secũdus tria. tertius duo. ⁊ sic sunt nouẽ. ⁊ hoc ẽ qđ diciꝫ in p̃ncipio tertii vsus. hec vi ꝓcepti. ſ. eccl̃ie impediũt matrimoniũ. ⁊ sic in spãli sunt. 22. impedimẽta simplr̃. illi aũt versus communes non cõtinẽt nisi duodecim sed sub errore ꝺbet intelligi quadruplex impedimẽtuz in spãli. ⁊ sub cõditione triplex impedimẽtũ de conditionibus appositis cõtra tria bona matrimonii. vnde qui refert error ad errorẽ plone. ⁊ cõditio ad errorẽ ꝓditionis satis oñdit se ignorãtẽ in iure canonico votũ sicut stat. cognatio intelligiꝫ ꝓ carnali spũali ⁊ legali. crimen ꝑ illo adulterio cum fidei datione ⁊c̃. ⁊ illud posset qñqz distingui hꝫ qꝺ dictũ est di. 35. qꝺ istoꝝ triũ aliqñ cõiunguñ duo. et aliquãdo vnũ illoꝝ impedit. sed istud impedimentum nõ est distinctũ in istis versibus distinctius exp̃mentibus cetera impedimẽta specialia ꝑm alios versus nõ distinguit nisi illud vltimũ de impotentia qđ cõtinet qnqz impedimẽta spãlia ꝑm alios versus. nec est admirandũ si sollicitudinẽ tantaz ponit ecclesia in ordinãdo mr̃imonia. qz cõitas chr̃istianoꝝ vtitur matrimonio ꝓ cuius ⁊ sum multiplicat̃ ppls x̃pianus. ⁊ ideo sic ordinari debet vt in eius cõtractu ⁊ vsu viteñ ea que obuiant cbaritati siue in deuz siue in ꝓximuz. ⁊ seruãda sunt que cõgruũt honestati vt sic honestũ matrimoniũ x̃pianum cõgrue significet: illaz bñdictam cõiunctionẽ x̃pi ⁊ ecclesie de qua dicit apls. sacr̃m aũt hoc magnũ est. dico aũt in x̃po ⁊ eccl̃ia que coniũctio nunc ẽ per fidem et aliqualẽ dilectionẽ. sed in patria erit per clarã visionẽ ⁊ perfectaz fruitionẽ sponse non habẽtis maculã neqz rugam ad sponsum speciosuz ꝑ filiis boium cui sit bonoꝝ ⁊ gl̃oria in. ſ. ſ. Amen.

Ista est distinctio. xlii ꝑ/

ius quarti libri. In qua magr̃ poltq̃ supius egit de impedimẽto ꝓpingtatis carnalis. Hic aũt agit de impedimẽto ꝓpingtatis spũalis. Et quattuoz circa hoc facit. Primo enim oñdit quõ cõsanguinitas ⁊ affinitas etiã cognatio spũalis impediũt mr̃imoniũ. Secundo quõ ex baptismo ⁊ cõfirmatione cognatio quedã cõtrahitur ꝓpter qõ mr̃imonium iuste dissoluiꝫ. Tertio quõ vir ⁊ vxoꝝ licite de baptismo puerꝰ fil̃ leuare nõ pñt. Quarto quõ tertie vel quarte nuptie nec ꝓhibite nec dãnabiles exiſtũt. Primũ facit a pn̄. dil. vsqz ibi. Spũales filii sunt. Secũdũ ab inde vsqz ibi. Solet ẽt queri. Tertium vsqz ibi. Sciendũ etiam. Quartũ vsqz ad finẽ dis. In spãli snia magr̃i stat in quattuoz ꝓpositionibꝰ quarum ꝑma est hec. Mr̃imoniũ impediũt cõsanguinitas ⁊ affinitas ⁊ ẽt spũalis germanitas. Hanc magr̃ istinuans ꝓponit ꝑmo post ꝓdicta dicẽdũ ẽ de cognatione spũali que ẽt reddit ꝑsonas illegitimas ad cõtrahẽdum Distinguit autez tria que ꝓpingtatez dicũt ⁊ mr̃imonium impediũt. ſ. cõsanguinitatez ⁊ affinitatem ⁊ spiritualẽ ꝓpingtatem. Et dicit cõsanguinitas est iter eoꝝ

qui iungunt ꝺm lineã generis. Affines aũt sunt qui nõ generatione sunt cõiũcti sed mediãte cõiũctione carnali sunt sociati. Sed spiritualis ꝑpingtas dicit illa que ẽ inter cõpatrem pueri carnalẽ ⁊ cõmatrẽ spũalem. ⁊ inter illos quoꝝ vnus alterũ de sacro fonte leuauit aut in catbezizatione vel in ꝓfirmatõe tenuit. ⁊ iter filios eiusdem hois carnales ⁊ spũales. Secũa ꝓpositio ẽ hec dũtaxat ex duob⁹ sacris. s. baptismo ⁊ ꝓfirmatione spũalis cognitio oꝛiꝝ ex qua mrimonii ꝓtractus dissoluitur Hãc magister insinuans dicit ꝙ spũales filii sunt quos de sacro fonte leuamus vel quos in cõfirmatione tenemus. Dicit filius vel filia spũalis ipsi⁹ sacerdoti ꝙ vel ꝙ ei sua peccata ꝓfiteꝰ. vel quã baptizat qõ auctoꝛitatib⁹ ꝓbat. Postea dicit ꝙ cõmater ⁊ pr̃ sibi in mrimonio ꝓiungi non possũt. vt pr̃ spũalis filie spũali. nec mater spũalis filio spũali. ⁊ si factum fuerit debent separi. Si aũt post legitimũ mrimonium ꝓtractũ alter ꝓiugũ insidiose. s. vt ab alio separeꝰ filiũ de sacro fonte leuauerit. aut in ꝓfirmatione tenuerit. nõ ꝓpter hoc sunt sepandi ꝙ aũt hoc fecerit ꝓnia castigãdus ẽ. Obijcit tñ ꝓtra hoc magister ꝙ quasdã auctoꝛitates ꝙ exꝑsse dicunt eos qui de lauacro natos susceperunt sepandos cẽ. Magister aũt soluit illa dicta esse ad terꝛoꝛẽ vt sine opere teneant nõ aũt ꝙ ita sit faciendũ vel ille auctoꝛitates loquũtur de illis ꝙ pũsq̃ ꝓiuges fierent filios suos vel viroꝝ de fõte sacro susceperũt. Postea dic ꝙ filii spũales vl ad optiui aticuus nãlibus filiis nõ possunt cõiungi in matrimonio qõ auctoꝛitaib⁹ ꝓbat. Quidã tñ volũt tñ itelligere de illis filiis quib⁹ ꝓpatres facti sunt. De illis võ qui añ ꝓpaternitatẽ vel post geniti sunt ꝓcedũt ꝙ licite ⁊ legitime ꝓiũgi ꝑnt. ⁊ pro his facit auctoꝛitas vrbani pape. Quedã tñ auctoꝛitas dic ẽt post ꝓpaternitatẽ genito copulari nõ posse. Postea querit vtrũ qs cõmatrẽ vꝛoꝛis sue post ei⁹ obitũ i vꝛoꝛez ducere possit. Et rñdet ꝙ nõ. qõ auctoꝛitatib⁹ ꝓfirmat. Obiicit tñ cõra ℔ ꝙ quasdã auctoꝛitates quarũ dat itelligẽtiã. Tertia ꝓpõẽ hec. Vir ⁊ mulier vꝛoꝛ ei⁹ nõ possit licite pucrũ de baptismo suscipere. Hãc insinuãs querit. Si vꝛoꝛ simul cũ viro debeat i baptismo puerꝝ suscipere. Et respõdet ꝙ auctoꝛitatẽ vrbani pape ꝙ nõ. Quarta ꝓpõẽ ℔. Tertie ⁊ q̃rte ⁊ qnte nuptie nõ sũt dãnãde: tñ prime sũt solẽnit venerãde. Hãc enĩ ꝓpõnẽ magr insinuans dicit ꝙ nõ solũ ꝑme nuptie sũt licite sed ẽt scõe nuptie ⁊ tertie ⁊ q̃rte ⁊ qnte dãnãde nõ sũt. Nõ ẽt auctib⁹ ꝓbat. Nõ ãt apls bigamos a sacerdotali honoꝛe excludit ℔ nõ facit ꝙ tãto vitio bigamie. ſꝫ ꝙ sacri signaculo qõ ibi nõ seruaꝝ. Unde etiã ꝑme nuptie sub bñdictiõe celebꝛantur. Et tñ in speciali.

De resurrectionis ⁊ iudicii conditione.

Di. 43.

Ostremo de cõditione resurrectionis ⁊ modo resurgentium. necnon ⁊ de iudicii ⁊ misericoꝛdie qualitate bꝛeuiter differendum est. Omnibus questionibus que de hac re moueri solẽt satisfacere non valeo. resurrecturam tamẽ carnem omnium quicunq̃ nati sunt atq̃ nascentur ⁊ moꝛtui sunt ⁊ moꝛientur nullatenus ambigere debet christianus. Ait enim Esaias. Resurgent moꝛtui ⁊ resurgent qui erant in sepulchris. ⁊ apostolus. Nolumus vos ignoꝛa. de doꝛ. vt non cõ. sicut ⁊ ceteri qui spez nõ habent. s. resurre. Hoc enim dicit in ver. do. ga nos qui vi. qui re. su. nõ ꝑ. eos qui doꝛ. Quoniam ipse do. in iussu ⁊ in voꝛ. ar. ⁊ in tu. dei descen. de ce. ⁊ moꝛ. qui in christo sunt re. primi

Deinde nos qui vi. qui relin. si. ra. cum illis nu. obui. christo in aera. sic semper cum domino erimus. His verbis ⁊ veritas resurrectionis ⁊ causa atq̃ oꝛdo resurgentium preclarissime insinuatur.

De voce tube.

Causa enim resurrectonis mortuoꝛum erit voꝛ tube que in aduentu iudicis ab omnibus audietur. ⁊ cui⁹ virtute excitabuntur moꝛtui ⁊ de monumẽtis resurgẽt Unde ꝓpheta. Dabit voci sue vocem virtutis. idest effectum resuscitandi moꝛtuos. Et Joannes euangelista ait. Uenit hoꝛa in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii dei ⁊ procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite. qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Si vero queritur cui⁹ vel qualiseꝛit voꝛ illa. Apostolus dicit ꝙ erit archangeli. idest ipsius christi qui est ꝑnceps archangeloꝛum. Uel voꝛ erit alicuius vel pluriũ angeloꝛum. Eaq̃ dicitur tuba qꝛ erit manifesta ⁊ nouissima quia post eam noꝛ erit alia. Hec tuba vt ait Augu. est clamoꝛ de quo dicitur in euangelio. Media nocte clamoꝛ factus est ecce sponsus venit ex. obuiam ei. Tube nomine aliquod euidens et preclarum signum intelligitur. Quod voꝛ archangeli et tuba dei ab apostolo dicitur ⁊ in euãgelio voꝛ filii dei ⁊ clamoꝛ appellatur. quod signũ moꝛtui audient ⁊ resurgent.

Aug. de gra no. ⁊ ve. test.

De media nocte.

Media autez nocte dicitur venturus vt ait augusti. Non ꝓ hoꝛa temꝓoris sed quia tunc veniet cum non speratur. Media ergo nocte. s. cum valde obscurũ erit idest occultum veniet. Dies enim domini sicut fur in nocte ita veniet. Potest tamen non incongrue intelligi medie noctis tempoꝛe vẽturus. quia vt ait Cassiodoꝛus hoc tempoꝛe primogenita egypti percussa sunt quando etiam sponsus venturus est. Pluribus etiaꝝ locis contestantur auctoꝛes ꝙ aduentus christi dies dicitur domini non ꝓ qualitate tẽꝓoris sed rerum: quia tũc cogitationes ⁊ cõsilia singulorum patebunt: Unde in Daniele. Ue tustus dierum sedit ⁊ libri aperti sunt coꝝ eo Libri sunt conscientie singulorum que tũc apꝛientur eis de aliis ⁊ tunc implebitur. Nihil occultum quod non reueletur. Aduenien te autem summo iudice non solum aeris tene bꝛe illuminabuntur. sed absconditta coꝛdium manifestabuntur. Uirtute ergo diuina fiet vt cuiq̃ opera sua bona vel mala cuncta in mẽoriam reuocenẽ ⁊ mẽtis intuitu mira celeritate cernantur vt accuset vel excuset hominem cõscientia eaq̃ teste damnetur vel saluetur.

Cassio⁹ sup octonarium.

De lib. q tẽ apti erant.

De memoria electoꝛum si tunc precedẽtia mala teneat.

Hic queritur vtrum electis tunc assit memoria precedentium malorum sicut bonorum. Quedam auctoritates videtur bonos tradere non habituros tunc memoriā precedentium malorum idest peccatorum vl' tormentorum. Ait enim Esaias. Ego creo celos nouos ⁊ terram nouam ⁊ non erunt in memoria priora ⁊ non ascendent super cor sz gaudebitis in eternum. Jem. Obliuioni tradite sunt angustie priores: ⁊ abscondite ab oculis nostris. Que de futuro exponens Hierony. ait. Obliuioni tradentur priora mala. qr forsitan in futuro pristine conuersationis memoria omnino delebitur succedentibus bōis eternis ne sit pars malorum prioris angustie memorari. Sed et his similia possunt accipi sic vt non excludant memoriam precedentium malorum. sed ex ea molestiam ⁊ lesionē amoueant. Non enim eorum memoria sanctos cōtristabit vel eorum beatitudinem obfuscabit. sz gratiores deo reddet. Unde sup ps. lxxxvii ait Grego. Quomodo in eternum misericordias domini canit qui miserie non meminit Quomodo autem plena beatitudo si memoria reatus mētem tangit. Sed sepe leti tristiū meminimus ⁊ sani dolorū meminimus sine dolore. ⁊ inde amplius leti ⁊ grati sumus. Ex his appet q̄ si priorū malorū memoriā sci habebunt in futuro. non eis tamen erit ad penā vel glorie derogationem sed ad gratiarum actionem. Si vero queritur vtrum peccata q̄ fecerunt electi prodeant tunc in notitiam oīuz sicut mala damnandorum omnibus erūt nota. Non legi hoc expressum in scriptura. Uñ non irrationabiliter putari potest peccata hic per penitentiam tecta ⁊ deleta illic etiā tegi aliis. Alia vero cunctis propalari.

Grego.

De his qui viui reperientur.

Queri solet vtrum illi quos viuos inueniet christus nunquā omnino morituri sunt an ipso temporis puncto quo rapientur obuiam christo ad immortalitatem mira celeritate sint transituri. Non enim dicēdū est fieri non posse vt per aera in sublime portētur. in illo spacio ⁊ moriātur ⁊ reuiuiscant. Ad hunc autem sensum: quo estimemus illos in paruo spacio ⁊ passuros mortez ⁊ accepturos immortalitatem apostolus nos vrgere videtur vbi dicit. Omnes in christo viuificabimur. ⁊ alibi. Quod seminas non viuificatur. nisi prius moriatur. Cur autem nobis incredibile videatur illam multitudinem corporū in aere quodāmodo seminari atqz ibi ꝓtinus immortaliter et incorruptibiliter reuiuiscere. cum credamus in ictu oculi futurā resurrectōnem ⁊ in membra sine fine victura tanta velocitate rediturum antiquissimorum cadaueruz puluerem. Sed vellem de his potius audire doctiores. Si ergo sanctos q̄ reperiētur christo veniente viuentes eiqz obuiam rapientur crediderimus in eodem raptu de mortalib⁹ corporibus exituros ⁊ ad eadez mox immortalia redituros nullas in verbis apostoli patiemur angustias generaliter accipientes illd̄ quod dictum est. Omnes quidez resurgem⁹ s. tam boni q̄ mali sed non omnes immutabimur. s. in solēnitate resurrectionis. De hoc etiam ambro. ait. In ipso raptu eorum qui viui reperientur mors erit ⁊ resurrectio vbi anima quasi per soporem egressa de corpore eidez in momento reddatur. Econtra vero scribēs ad marcellam Hiero. testari videtur dicēs quosdaz in fine seculi adueniente christo nō eē morituros sed viuos repertos in immortalitatē repente mutandos. Horum aūt qd̄ verius sit non est humani iudicii diffinire.

Ambro.

Quomodo intelligitur christ⁹ iudex viuorum ⁊ mortuoruz.

His autem adiiciendum ē dupliciter intelligi' quod dicitur. Christus iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Aut enim viui accipiuntur: qui in aduentu eius viui reperiētur lz in raptu moriantur. ⁊ mortui qui ante decesserunt. vel viui ⁊ mortui qui accipiūtur iusti ⁊ iniusti.

Quomodo omnes incorrupti.

Cūqz ex predictis sane credi valeat omnes resurrecturos. credenduz est etiam q̄ omnes resurgent incorrupti. non vtiqz impassibiles quia mortez patientur eternā sed sine diminutione membroruz omnia humani corporis habituri membra nec tñ gloria ac specie impassibilitatis induētur.

Circa istam xliii distinctionem quero tria. p̄mo vtrum resurrectio generalis boīum sit futura. q̄ non. eccl. 3. Unus est interitus hominuz ⁊ iumētorum: sz iumēta non resurgūt. ergo. Preterea Job. 14. Homo cuz dormierit non resurget donec atterat celum non euigilabit. sed celū nunq̄z atteretur cum sit incorruptibile. g̃ Preterea phs. 2. de generatione que corrumpuntur s̄m substantiaz non redeunt eadem numero sed specie Idem vult. 5. phys. Preterea per rationem totuz reqrit vnionē partium. ergo ⁊ idem totum eandez vnionem. sed non redibit eadem vnio quia interrupta est. sed interruptum nō redit idem: qr si redit idem iterato erit. sed iteratio repugnat idētitati: qr iteratio ponit numerum idētitas p̄uat. ergo. Oppositum Job. 19. Scio q̄ in nouissimo die de terra surrecturus sum ⁊c.

Preterea .j. ad corin. 15. Omnes resurgemus.

Hic sunt duo videnda pri

1. Tho. 4. dist. 44. q. 1 i solone tii, art.

mo de possibilitate. secūdo de facto. De ꝓmo dicit sicut q ꝙ si in boie aīa sensibilis eēt diuersa ab aīa rōnali. ⁊ per ꝙsequens corruptibilis sicut in aliis aīalib⁹ optime cōcluderet q in resurrectione nō erit eadē aīa sensibilis. ⁊ per ꝙsequēs nec idem aīal. Si autem ponatur q eadem anima ꝓm subsīātiā sit in homine rationalis ⁊ sensibilis nullas in hoc angustias patiemur. qō decla

Idē th. i solone ꝑ. ar. ci usdē. q.

ratalibi ostendēs differentiā boīs ad alia corruptibilia. Ad ꝓpositū q aliox aīalium forma nō est per se subsistēs vt post cōpositi corruptionē manere valeat: sicut est de aīa rōnali que esse qō sibi in corpore acqrit etiam post ꝛeparationez a corpore retinet. ⁊ in participationē illius est corpus per resurrectionē adducit: ita q nō sit aliud esse corporis. ⁊ aliud anime in boie. als coniunctio anime ⁊ corporis eēt accidētalis. ⁊ sic nulla interruptio facta est in esse ſubali hominis: vt non possit idem numero redire ꝓpter interruptionē cēndi sicut accidit in aliis rebus corruptis. quarū eē oīno corrumpitur. stat ergo istud dictum in hoc q etsi interruptū non possit redire idē numero: tum q esse aie intellectiue ē idem qō est totius. ⁊ materia manēt eadē. ⁊ sic in nullo ptinēte ad ſbam boīs facta est interruptio in esse. iō possibile est boiem redire cundē nō sic in aliis corruptis.

Contra hoc ꝓmo est auctoritas aug. 22. de ci. dei. ca. 20. loquēs de carne reddēda hoī in resurrectione. et si inquit oībus pisset modis. nec vlla eius materia in vllis nature latebris māsisset. Ufi vellet eā repararet omps ergo totalr destructū ⁊ corruptū in totali eē posset idem repari. Preterea per rōnez si destructū eēt annihilatum illud nihil sequēs annihilationē eius eēt eiusdem rōnis cū nihilo qō erat terminus a quo creationis patz q: ille mutationes opposite hñt idē ꝑ termino. vna ꝓ termino a quo. alia ꝓ termino ad quē. Sed nihil precedēs creationē nō repugnabat qn illud cui opponit potest creari. ergo ⁊ post annihilationē poterit idem reparari. Confirmat rō q: planū est q ex parte cause rēanet eadē potestas. ex parte aūt lapidis ēsto q lapis sit annihilatus tanta est possibilitas simplr a esse post annihilationē quāta ante creationē: q: nō magis includit cōtradictionē. neqz illud nihil in qō cessit lapis magis ꝑnat possibilitatē q: nō ꝑuaret nisi tanqz oppositū ſz eisdē ⁊ equaliter opponebat ante creationē. Preterea i boie est aliqua entitas positiua que neqz est pars māliſ nec formalis nec partes sil' sicut ꝓbatū est tertio lib. di. 2. q. 2. ⁊ ad ꝓpositū sufficit repetere vnā rōnem. q: aliqd est ibi causatum a causis intrinsecis. sed nec causa materialis nec formalis est causata a causis intrinsecis. nec ambo simul ergo aliqua alia entitas a causis diuisim ⁊ ꝙiunctim acceptis. ⁊ illa destruit aliqn nō esset vere mortuus: q: nō eēt corruptio totalis entitatis hominis ⁊ tamen illa entitas reparabit eadem numero aliqn non esset idem homo numero. Preterea si deus in h instanti. a. ⁊ in toto tempore medio vsqz ad. b. ⁊ in instanti. b. conseruaret istud eē cōcederet q esset oīno idez numero. ergo si in. a. cōseruat ⁊ iterum in instanti. b. a in tēpore intermedio esse nō cōseruat adhuc erit idem. ⁊ tamen erit interruptū in tēpore intermedio. Probatio cōsequentie: quia idētitas illius esse vt est in. b. ad seipsū vt est in. a. nō dependet essentialiter ex conseruatione ꝓ tempore illo medio. q: neqz vt a causa formali. neqz vt a quacūqz causa essentiali. Hoc etiam ꝓbatur aliter: q: alioquin nō posset deus idem esse creare in alio instanti posteriori quod in instāti ꝓxi creat. q: si in instāti ꝓxi creat: ⁊ in tempore sequēti conseruat esse idem vt cōseruatum in tempore illo essentialiter regreretur ad idētitatez illius esse in instāti. b. ⁊ tunc si nō esset cōseruatum in illo tēpore sed ꝓmo creatuz in. b. non possz creari idem. Preterea diuersitas posterioris nō ꝛrguit diuersitatē ꝓxis eēntialiter. sed illa instātia ad ipsuz esse permanēs sunt posteriora eēntialiter. Unde ⁊ illud esse manet idez in quibuscūqz instātibus succedētibus ergo siue fiat cōtinuatio inter illa instātia siue non: nō minus ipsum esse poterit esse idez. Uel sic si esset esse in. a. ⁊ in tēpore sequēti. ⁊ in. b. esset idez in. a. ⁊ in. b. ergo si destruat posterius eo qō est durare in tempore intermedio adhuc non necessario ex hoc sequet diuersitas eius in. a. ⁊ in. b. Preterea ex illa radice q esse simpliciter interruptū vel destructū non potest redire. idē sequunt inconuenientia. ꝓmo q deus nō possz brutum resuscitare idem numero. cuius opposituz nonnunqz legitur miraculose factum a sanctis. vt patet de tauro quem suscitauit siluester vt habetur in legenda eius. et hoc deo negare esse possibile videt magne infidelitatis ⁊ tamen sensitiue eius est destructio ⁊ interruptio.

Sequeretur etiaz q oīa accidentia que corrūpunt in corruptione hominis vniuersaliter ante resurrectionez non possunt eadez numero redire. ⁊ tūc nō haberet homo resuscitatus eandē ꝓpriam passionez numero q ꝑ ꝓ. q: illa ꝓpria passio non māsit post mortē q erat totius vt totius ⁊ nō anime tm. cōsequēs autem est impossibile q sit idem sub specie ⁊ tamē non habeat eandem passionem. Sequeret etiaz de aliis accītibus q potentie anime que ꝑm istum sunt accidentia: cum non sint accidentia solius anime sed totius cōpositi ꝑm ꝑm in ꝓncipio de sensu ⁊ sensato. ⁊ ꝓmo de sōno ⁊ vigilia q nō possent redire eadē. ⁊ ita homo resuscitatus nō hēat eādē pōm auditiuā vel visiuā. ⁊ sic de singul'.

Tho. ꝑ ꝑte su. q 77. ar. j

Sequeret etiā q nō haberet eandē quantitatē: quia illa nō manet. nec in materia sola manente. nec in aīa intellectiua vnde illa opinio. In alio videt peccare ꝑ ꝓmo quia ponit totuz esse hominis manere non interruptuz ꝓximo quia vt probatū est ꝓxius entitas totalis interrumpitur. Secūdo: quia eē anime intellectiue nō ē eē totale hominis vt ipse accipit: quia omne ens habz aliquod esse ꝓpriū. nam homo vt homo est aliqō cuius nō tantū anima. ergo habet aliquod esse ꝓpriuz ⁊ non tantū eē anime. igit habet aliquod esse ꝓpriū ⁊ nō tantū eē anime. Preterea iste in hoc cōtradicit sibi ipsi quia alibi dicit q status anime in corpore est perfectiō quam status eius extra corpus: quia est pars compositi. ⁊ omnis pars est materialis respectu totius. Et tunc arguitur sic. quod habet totaliter idem esse ꝓpriū nō est imperfectius ex hoc solo q non cōmunicat alij illud esse sed per te anima totaliter habet idem esse separata quod coniuncta. immo esse quod totale esse hominis quādoqz cōmunicatur corpori ergo ipsa in nullo est impfectior ꝓ eo q nō cōicat idem esse corpori Ma. apparet quia perfectior naturaliter presupponit ei qō est cōicare pfectionē. ergo nō est maior vel minor per hoc q cōicat vel nō cōmunicat. ⁊ hoc maxime sequitur si per talē cōicationez nullū aliud esse ꝙ est totius ꝙ istud idē. Preterea. probatū est supra in materia de eucharistia: q in homine est alia forma substātialis ab anima intellectiua ⁊ per consequens cum cuiuslibet forme sit dare esse in anima intellectiua non est totale esse compositi. Et istud etiaz pōt adduci contra primuz quia illa forma interrūpitur secundū esse ⁊ tamē reducitur eadem. Ad ꝓbationē quā innuit in contrarium q tunc vnio anime ⁊ corporis esset accidentalis. ꝓna ē neganda q: sicut vnio nō est nihilis sed alicuius ad aliqd per ꝙnās ē entis ad ens ita est habētis esse ad habēs esse. quia nō capio q aliquid sit ens extra causā suaz: q: hēat eē ꝓpriū. sic ē ens ē p se cōponibile cū ente sic p se receptiuū cū p se recepto. ita hīs eē ꝓpriū cū hñte eē ꝓpriū nec ē vnio accītal' q: istō ē p se pcibile. et illō p se pcō. q: si hēre eē tolleret p se rōnē pfectibil' ꝙ nō posset aliquid eē p se defectibile nisi ñ ens. Alr ponit q q: nā

ꝑ ꝑte su me. q. 89. ar. j

Egidi⁹ tbe. pº.

nō agit nisi per motum ⁊ mutationem. ideo non potest reducere idē numero: q⁹ mot⁹ vel mutatio non potest redire idem numero. deus autem potest agere non per motum nec per mutationē. Et ideo per oppositum reducit idez numero. Et ad hoc potest adduci aliud quod tāgit iste: q⁹ q⁹ deus respicit ipsam materiaz vt quid est potest in ipsam vt in nullo modo distinctā formam quācūcz imprimere. nam vt est quid nonē distincta. ⁊ ita potest formam eādem semper imprimere dum materia manet eadem. materia autē vt sic manet semper eadem. sed agēs naturale non respicit materiam vt qd est. ideo non pōt indifferēter quamcūcz fōrmā inducere in ipsam quantūcūcz manētem eādem ⁊ ita non eandem formaz inducere. Contra istud :ad ppositum falsum supponit q⁹ deus nō agit per mutationem resuscitādo. qđ ꝓbatur q⁹ materia p²e fuit sub p̄ uatione forme ⁊ fit sub forma. ergo per actionē agentis transit a p̄uatione ad formā. sed trāsitus talis ꝓprie est mutatio q⁹ tota ratio mutationis ibi saluat. Nō dicit ex alia parte de agente nāli conclusio dubia est .⁊ tangetur. q. 3. sed ratio non cōcludit q⁹ non opz si posteri⁹ non possit redire idē. ergo nec p̄us. sed mutatio ē posterioz ipsa forma. Et cōfirmatur istud q⁹ de facto de⁹ resuscitās nō reducit eandē mutationē numero. q⁹ resuscitatio nō erit eadē mutatio cum generatione: tū eadē forma reducet. vñ fallacia p̄tis est ex distinctiōe mutationuz inferre distinctionē terminoz. ecōuerso enim bñ segtur q⁹ si alia forma acgrit q⁹ fit alia mutatio. sed eadē pōt bene acgri diuersis mutationibus. sic ⁊ idem vbi specie pōt acgri diuersis motib⁹ localibus specie: vtpote motu circulari ⁊ motu recto qui adeo sunt alterius rōnis vt nō sint. cōparabiles. 7. phys. Aug. etiam. 3. de tri. c. 9. vult q⁹ idē specie possit generari equiuoce ⁊ vniuoce. ⁊ tū mutationes sunt alterius rationis.

Probatio etiā ad hoc añtecedēs. s. q⁹ mutatio non pōt reduci eadē numero: nō valet. q⁹ etsi vnitas totius ex partibus sit cōtinuitas partis cū parte. tū vnitas siue idētitas partis ad seipam nō est cōtinuitas eius ad aliam partē. si ergo interruptio ponat nō cōtinuitatez posteriozis ad p̄us. nō segtur q⁹ tollat idētitatē illius ad se ipsam. Et q⁹ illa opi. tāgit de respicere materiam vt qd est. tactū est supra in materia de eucharistia. di. ii. q. 3. parte p̄ma articuli secūdi. si enim aliquē intellectū bonum haberet ꝓpositio forsan eēt ille q⁹ deus nō respicit mām in ordine quodaz trāseūtem a forma in formā quomodo agēs naturale necessario respicit q⁹ nō potest immediate trāsire de quocūcz in qōlibet. sed hec differentia nihil facit ad posse reducere idē numero vel non q⁹ ille ordo respicit formas p̄m rationes specificas. nō autem p̄m idētitatē vel distinctionē earum. q⁹ non potest statim succedere forme vini nisi aceti forma :⁊ non ecōuerso immediate. sed q⁹ huic forme vini succedat: vel illi indifferens est. sicut indifferēter ex hoc igne vl̄ illo generat aqua. ergo agēs respiciēs ordinē formarū in trāsmutatione. ita pōt habere aliqd p²ecedēs formaz inducēdam ab ipso. sicut si imediate ageret sine tali ordine. ⁊ per cōsequēs si absolute sit sibi possibile reducere idem numero non impediet per hoc q⁹ determinatur ad talem ordinem formarum in agendo.

Quantum igitur ad istum

articulum dico q⁹ possibilitas est ex parte dei ex oīpotētia ei⁹. Nō si sit possibile alii cāe ō b nō tracto b. 3. q. 3 dicet. Et ex parte obi est possibilitas simplr q⁹ nō icludit cōtradictionē. ⁊ hoc p²obatū est ⁊ auctozitate ⁊ rōne. ꝓtra p̄mam opi. ⁊ b siue reducat sine mutatione siue p mutationē q⁹ vtrūcz est possibile sicut argutū est ꝓtra secundam opinionem.

De secundo articulo si re/

surrectionē fore possit oñdi rōne nāli de hoc statim in p̄ xima. q. Sed p nūc manifesta ē pcto ex veritate fidei. hāc enim vitatē tanḡ articulū fidei exp̄mit tā symbol' ap̄lōz carnis resurrectionē ḡ symbolū nicenū ⁊ expecto resurrectionē mozt̄uoz ḡ symbolū athanasij. oēs homines resurgere hīt cum cozpozib⁹ suis ⁊c. istud aūt val de exp̄sse habet in multis locis scripture vtpote Job. 19 ⁊ Mat. 25. ⁊ apo. j. cozi. 15. ⁊. j. thes. 4. ⁊. 2. Mach. 12. nisi cos qui ⁊c.

Ad argumenta Ad primū

salomon fuit ibi cōtionato: nūc allegās p parte stultoz nūc rūdens p̄m sniam sapientū. ⁊ illud dictū est cōcionādo p stultis. Sed ꝺicit illi snie postea. c. vl. ibit bō in domū eternitatis sue. ⁊ segtur. finē loquēdi oēs piter audiam⁹. deū time ⁊ mādata ei⁹ obs̄ua. hoc ē ois hō cūcta q̄ fiūt sub sole adducet de⁹ in iudiciū. Ad secundū etsi celū nunḡ atteret quātū ad sbam tū atteret quātuz ad efficaciā vel influētiā in ista inferioza generādo ⁊ corrūpendo q⁹ post iudiciū cessabit ista influētia. ⁊ quo ad h intelligi pōt illud p̄ma cozi. 7. ꝓterit figura hui⁹ mundi. vel posset dici q⁹ logtur de illo celo de quo logtur petrus in secūda cano. sua. c. 3. celi calore soluent: qđ nō intelligit nisi de celo elemētari. Ad aliud pbs ibi distiguit circulationē in cozpozib⁹ celestib⁹ a circulatione in cozruptibilib⁹ q⁹ ibi supra nō corrumpit p motū. et iō redit eadē nō sicut accipiēs eē per istū motū. sed fit p̄ns eidē pti p motū reducētē. sed circulatio in istis inferiozib⁹ est p̄m cozruptionē forme sbalis. ⁊ p̄m reductionē eius. ⁊ iō nō sic redit idē numero sicut ibi. an vl'r aūt negat idem numero posse redire. de h. q. 3. Ad vltimū possz dici q⁹ cōpositū pōt idē redire 3 nō redeat vnio eadē ptiū q⁹ illa vnio nō est de cētia totius. nec illa vnio est illa entitas totalis q̄ est ex ptib⁹: nec forme illius entitatis sed q⁹ vnio ē simplr nēcio regsita ad entitatē totalē. ⁊ ñ videt aliqd eē idē numero qō nēcio regrit ad ip̄m. Jō veri⁹ q⁹ vnio redibit eadē. ⁊ hoc si accipiat ꝓ illa rōne p tiū vnitarū ad inuicē. nō aūt p ipa passione q̄ nō manz nisi in instāti resuscitationis. illa. n. pōt poni alia. sic et illa mutatio ē alia a gnātione. ⁊ cū arguit q⁹ illa vnio fuit interrupta. dico q⁹ interruptū pōt redire idē numero ⁊ nō tm̄ absolutū sed respect⁹ si extrema ei⁹ redeāt eadē numero. Credo enim btām Mariā babuisse eandem relationē ad filiū post passionē quā babuit añ xpi passionez ⁊ tū fuit interrupta ⁊ in morte xp̄i ꝓpter destructōnē termini. ⁊ in morte Marie ꝓpter destructionem fundamēti. Et si dicas q⁹ ꝺicere vl̄ illa rōsio sibiipsi q⁹ negāt vnionē passionē redire eadē. ⁊ tū illa ē necessaria ad fieri toti⁹. ⁊ p̄m istud dictū nō pōt aliqd redire iō qđ ē necessariū ad esse ei⁹. Rndeo esto q⁹ vnio vt est passio sit necessaria ad fieri totius. segtur q⁹ nō est idē fieri ipsius totius nisi sit eadē vnio. ⁊ tūc cōcedo. ⁊ tunc vel neutrū erit idē qđ est ꝓbabile. q⁹ illa vnio vt dictū ē nō erit eadē cum generatione hominis. vel vtrūcz poterit esse idem q⁹ nō ē ibi cōtradictio.

Ecūdo quero vtrū

s

posset eē notū p rōnē nālē r surrectōnez gnālē hoium esse futuram. q⁹ sic desiderium naturale: non potest esse frustra. commē. 2. met. sed homo naturale desiderium habet ad semper esse. ⁊ istud desiderium potest esse notum per rationem naturalem. ⁊ q⁹ illud non sit impossibile. ergo ⁊c. p²obatio minoris. qa non fugitur aliquid naturaliter nisi virtute naturalis desiderii vel amoris ad aliud. sed naturaliter fugit bomo mortem. hoc patet per experientiam. patet etiam per illud apostoli secunda ad cozinth. 6. Nolumus expoliari sed superuestiri ⁊ loquitur in p̄sona nāliter loquentiū.

Preterea naturalr notū est q⁹ beatitudo naturaliter

appetitur: hoc patet per experientiaz ⁊ ex. j. Ethico. de beatitudine in generali. ⁊ ex io. de beatitudine in speciali. sed notuz est per rationem beatitudinem non posse esse nisi sempiternaz. ergo notum est per rationem naturalem hominem esse ordinatuz ad aliquam pfectionem sempiternam. ꝓbatio mi. Aug. li. iz. de tri. c. 8. ꝓbat illꝫ ꝓ rõnẽ sic. moriẽtẽ vita ipsa desit. si btã. aut ꝯ nolẽtẽ desit aut volẽtẽ aut neutrũ. si nolẽtẽ quõ est btã vita q̃ ita est in volũtate q̃ nõ sit in ptãte. si aũt volẽtẽ quomodo vita btã erat quã noluit q̃ hẽbat. si dicas neutrum nec nolle nec velle. sed nec illa btã est vita q̃ talis est vt quẽ beatũ faciat amore eius indigna sit.

Preterea nãliter notũ est qõ tota ispẽs nõ caret fine suo coiter ḡ illum in aliquo indiuiduo cõsequat. sed nãliter notũ est btitudinẽ esse finẽ spẽi humane. ergo ⁊ hoiem posse cõseq illã saltẽ in aliquo indiuiduo. sed nõ põt eã cõseq in vita ista ꝓpter multas miserias cõcomitãtes eam. puta varietas fortune ⁊ infirmitas corporis: impfectio scie ⁊ virtutis. ⁊ instabilitas ⁊ fatigatio in exercẽdo actus pfectos intrñ vt nulla opatio quã tũcũqz in pncipio est delectabilis possit ꝓtinue eẽ delectabilis. imo per eã fatigãdo delectabilis erit cessare ab ipsa ⁊ notũ est per rõnez nãlẽ opationẽ beatificã nõ esse fastidiosam nec põt baberi a sola aia separata: q̃ in hoc hõ nõ cõsegtur finẽ suũ. ergo habebit in alia vita a toto ꝓiuncto. ⁊ per ꝓns ad minus vz per rõnẽ naturalẽ concludi in ḡbus homo ad finẽ suum ptinget. Preterea per rõnẽ nãlem notũ est q̃ ois spẽs que est de integritate vniuersi est perpetua q̃ totũ integrũ est ꝑpetuum. sz homo est spẽs pfectissima saltẽ inter ista inferiora. sum⁹ enim quodãmodo finis oĩum. ⁊. phy. ergo ⁊c. Op. Aug. iz. tri. c. 9. loquẽs de vita imortali vel sempiterna. Hac ingt vtrũ careat humana nã nec parua questõ est. humanis qppe argumẽtationib⁹ hanc inuenire conãtes vix pauci magno ꝓditi ingenio vacãtes octo doctrinisqz subtilissimis eruditi ad indagãdaz solius aie imortalitatem puenire potuerũt. Jtez actj. 17. dicit õ ḡbusdã athenien sib⁹ audiẽtib⁹ paulũ q̃ dicebat nouoz demonioz videbat denũciatoz eẽ. q̃ iesum ⁊ resurrectionẽ annũciabat eis: ⁊ tñ illi athenienses erãt ꝓni multum vigẽtes rõe nãli. ꝑz de dyonisio puerso q̃ fuit vn⁹ eoz. ergo istud qõ videbat eis ita remotũ a veritate: nõ videt bñ esse notũ per rõnem naturalẽ. vñ ⁊ oĩa que adducit ibi paulus non sunt nisi quedã psuasiones. ꝑz ibi. Preterea Actj. 26. cũ diceret paulus. Si passibilis xps: si ꝓm⁹ ex resurrectione ⁊c. Festus magna voce dixit. Jnsanis paule.

Respondeo hoc manifestũ

est q̃ si ratio aliqua resurrectionẽ ostẽdit opz q̃ accipiatur ex aliquo qõ est ꝓpriũ hois: ita q̃ nõ cõueniat aliis corruptibilibus. hoc aũt nõ est mã etiã incorruptibilis nec forma aliq̃ destructibilis: q̃ et si talis sit in hoie ⁊ excellẽtioi oi forma bruti: tñ ex illa nõ põt sumi rõ sufficiens ad ꝓbandũ resurrectionẽ totius. ergo opz q̃ accipiat a forma specifica hois vel ab opatione cõueniente hoi ꝺm illam formã. Primo modo ꝓcedendo ex tribus ꝓpositionibus cõcludit ꝓmũ ꝓpositũ. ⁊ si ille oẽs rõne naturali eẽnt note haberem⁹ ꝓpositũ. Sunt autez ille. ꝓma. aĩa intellectiua est forma hois specifica. secũda. aĩa est incorruptibilis. ex gb⁹ segtur q̃ forma specifica hois sit incorruptibilis. addit tertia q̃ forma specifica hois nõ remanebit ꝑpetuo extra suũ corp⁹. Seqt ꝺ q̃ aliq̃ redibit idẽ. Jsta reditio iterata resurrectio vocat ꝺm Dam̃. li. 4. c. 9. Resurrectio est ei⁹ qõ dissolutum est. iterũ surrectio est. De istis ergo trib⁹ ꝓpõnib⁹ qualiter note sunt per ordinẽ videamus. De prima dicit q̃ est rõne nãli nota: qõ ostenditur dupl'r. Uno modo per auctoritates ꝓbor⁹ q̃ hoc asserebãt ⁊ nõ nisi rõne nãli moti. Uno mõ adducẽdo ibi rationes quasdã naturales ex q'bus istud cõcludit. De ꝑma aristo. diffinit aĩa mã. ⁊. de aia q̃ est act⁹ corporis physici ⁊c. ⁊ in pncipio tertii. de pte aũt aie qua cognoscit ⁊ sapit. vbi videt ponere aiam intellectiuã ptẽ saltẽ subiectiuã aie ꝑus diffinite in cõi. Preterea oẽs phi cõiter in diffinitiõe hominis posuerũt rõnale tanq̃z eius dẽiam ꝓpriã. ꝓ rõnale intelligentes aiam intellectiuã eẽ partẽ cẽntialẽ eius nec breuiter inuenit aliqs phs notabilis qui hoc negaz Iz ille maledict⁹ Auerois in fictione sua. 3. de aia: q̃ tñ non ẽ intelligibilis nec sibi nec alii ponat intellectum eẽ quãdã sbam separatã mediãtib⁹ fantasmatib⁹ nob cõiũgibilẽ. quã ꝓiunctionẽ nec ipse nec aliqs sequax ei⁹ adhuc potuit explicare. nec per illã cõiunctionẽ saluare homĩẽ intelligere. nã ꝺm ipsuz bõ formalr nõ eẽt nisi qõdam aial irrõnale excellẽs per quandã tñ aiam irrõalem ⁊ sensitiuã excellẽtioẽ aliis aialib⁹. Secũdo ad ꝓpositũ nõ inuenit faciliter rõ a ꝓori nec a posteriori ꝓpria nisi ex ꝓpria opatione bois. figdẽ forma innotescit ex opatione sicut materia ex trãsmutatione. Ex opatione ergo intelligẽdi arguit ꝓpositũ sic. Intellige re est ꝓpria opatio bois. ergo est a ꝓpria forma: sz egredit ab intellectiua. ergo intellectiua ẽ ꝓpria forma hois

Sed ista rõ patit instãtiã q̃: intellect⁹ ⁊ intelligẽ ꝺm eos se hnt passiue ⁊ nõ actiue. ergo illa ꝓpositio ꝓpria opatio est a ꝓpria forma nõ ꝑbat intellectiuam esse ꝓpriã formã. figdẽ ab ipsa nõ est ista opatio ꝺm eos. sed ab obiecto intelligibili vel a fantasmate. Jõ ex illa opinione formo rõnem aliter sic. Nõ intelligit formaliter ⁊ ꝓprie. ergo aia intellectiua est ꝓpria forma hois. añs videt satis eẽ manifestũ ꝺm auctoritatẽ phi. 3. de aia. ⁊. j. Ethi. q̃ intelligere ẽ ꝓpria opatio hois. opatio aũt vt distinguit cõtra actionẽ seu factionẽ: formalr inest ipsi opanti ⁊ nõ ab ipso in altero. ⁊ silr. io. eth. in intelligere ponit felicitatẽ hois. ⁊ manifestũ est q̃ illa felicitas iest formalr hoi. ḡ ⁊ illa opatio in qua cõsistit. Sed tenãdũ ẽ ꝑbare añs ꝑ rõnẽ ꝓtra ꝓteruũ si neget. ⁊ hoc itelligẽdo in añte intelligere ꝓprie acceptũ. per qõ intelligo actũ cognoscẽdi trãscendẽtẽ totũ genus cognitiois sentiue. ꝑbatur ḡ illud añs vno mõ sic. hõ cognoscit actu cognoscẽdi nõ organico. ergo intelligit ꝓprie. ꝓntia ꝑz ex rõne intellectionis iã posita. q̃ intellectio ꝓprie dcã ẽ cognitio trãscẽdens oẽ genus sensationis. ois aũt sẽsatõ ẽ cognitio organica ex. 2. de aia. añs huius entimematis ꝑbat q̃ oẽ organũ determinat ad certũ genus sensibilium ex. 2. de aia. ⁊ hoc iõ q̃ cõsistit in media ꝓportiõe extremoz illius generis. sed aliquã cognitionẽ expimur in nobis q̃ nõ cõpetit nobis ꝺm tale organñ q̃: tunc determinaret ꝓcise ad sensitiua determinati generis cuius opm expimur: q̃ cognoscim⁹ ꝑ talẽ actũ diam cuiusũ qz gnis sensibiliũ ad aliqd qõ nõ ẽ aliqd. illi⁹ gnis. ḡ cognoscimus vtrũqz extremũ. ꝑz illa ꝓntia ꝺm ꝑbum sic arguẽtẽ. 2. de aia. c. de sensu. cõi. Sz huic instatur. ꝓmo q̃ cognitio organica est que inest ꝺm determinataz ptẽ corpis. illa aũt de q̃ arguit q̃ ꝑ ipam distinguimus sensibilia a nõ sensibilib⁹ inest totaliter ꝓmo. ⁊ ideo non per aliquod organuz ꝓprie loquẽdo tamen non transcendit omne genus cognitionis sensitiue ꝺm perfectionem. quia inest primo toti. ⁊ per cõsequens ita est materiale sicut illud quod inest toti per partem. ita enim passio totius est materialis: sicut aliqd quod inest toti per partem. Secũdo negatur assumptũ q̃: ille actus nõ inest ꝺm aliquod organum q̃ inest ꝺm organum sane: cuius probatio est. q̃ illo leso impeditur cognitio. Nec ꝓbatio illa de determinatione organi ad certum genus cogit. q̃ sane extendit se ad omnia sensibilia. Sed secunda instantia exclusa est per quoddaz ibi tactum. scilicet q̃ per illum actum discernimus totum genus sensibilium ab aliquo extra totum illud genus. nec illa instantia q̃ impeditur ille actus leso organo sane concludit. hoc enim est propter ordinem potẽtiarum illarum

Ubi. ꝫ. q. 75. ar. 2.

Tho. vt ꝫ. q. 75. ar. 2.

Tho j. p. qꝫ. fu'. q. 76. ar. j.

Idē tbo. vr. ś. ar. 5.

ioperādo nō aūt quia itellectio exerceaf mediāte illoꝛ gano. Aliter probaf aīs pꝛincipale quia aliqua cogni tio immaterialis ieſt nobis nulla āt ſenſitiua pōt eſſe immālis. ergo ꝛc. Iſtud vocabulū imāle ē freqūs in vſu phi in ppoſito, ſed videf ambiguū. pōt. n. ad p poſitū tripliciter intelligi vel imālis: qꝛ incoꝛporea. ſ modo qꝛ nō opatur per partē coꝛporeā ꝛ oꝛganū. ꝛ tunc illud eſt idē cum ppōne iam poſita de nō oꝛganica. vel alio mō immālis qꝛ nullo mō extēſa ꝛ tē plus dicit q̄ non oꝛganica. etſi enim ois oꝛganica ſit extēſa qꝛ reci pit in extēſo, nō tn ſolū qꝛ ſi reciperef in toto compoſi to pmo cum illud ſit extēſum adhuc eēt operatio exten ſa. Tertio mō pōt intelligi immālitas eius in cōpara tione ad obiectū vt. ſ. reſpiciat oīm ſub rōibus immāli bus: vtpote inquantū abſtrahit ab his ꝛ nūc ꝛ huiuſ modi que dicunt cōditiones materiales. Si g̈ pba retur immālitas ſecūdo mō verius haberef ppoſitum q̄ ex pbatione eius pmo modo. ſed nō videf ſic poſſe pbari niſi ex cōditionibus obiecti qō reſpicit ille actꝰ niſi forte ex reflectione qꝛ experimur nos reflecti ſuper actū talis cognitionis. quātū aūt nō eſt ſup ſe reflexiū Et iō ab oīō huiꝰ actꝰ fit finaliꝛ pbatio huiꝰ aīātis.

Pꝛeterea habemus in nobis aliquā cognitionem obi ſub aliqua rōne ſub qua nō pōt eē actꝰ eius aliq̄ co gnitio ſenſitiua g̈ ꝛē. aīs pbaf: qꝛ exprimur in nobis q̄ cognoſcimus actū vl̄em experimur q̄ cognoſcimꝰ ens vel gdditatē ſub rōne aliqua cōioꝛi q̄ ſit rō pmi obie cti ſenſibilis ēt reſpectu ſuꝑme ſenſitiue. ꝛ exprimur q̄ co gnoſcimus relationes ꝓnites nās rerū ēt nō ſenſibiliū exprimur q̄ diſtinguimus totū genus ſenſibiliū ab ali quo qō nō eſt illius generis: exprimur q̄ cognoſcimꝰ rela tiones rōnis que ſunt ſecūde intētionis. ſ. relationem vl̄is generis ꝛ ſpeciei ꝛē. ꝛ oppoſitionis ꝛ aliarū intētio num logicaliū: exprimur q̄ cognoſcimus actū illū quo cognoſcimus iſta. ꝛ aliud pm q̄ ineſt nobis ille actꝰ qō eſt per actū reflexū ſup actū rectū ꝛ ſuſceptiuum eiꝰ. Ex perimur q̄ aſſentimus cōplexionibus ſine poſſibilita te ꝺicēdi vel errādi vtpote pmis pncipiis. exprimur q̄ cognoſcimus ignotū ex noto per diſcurſuz ita q̄ non poſſumus, diſſentire euidēter diſcurſus. nec ꝓnis illa te. qō cūq̄ iſtoꝛ cognoſcere eſt impoſſibile alicui ſenſitiue potētie. ergo ꝛē. Siqs aūt ꝓterue neget illos actus ineſſe hoi nec ſe experiri ſuos actus nō eſt in eo vlteriꝰ diſputādū ſed dicēdū ſibi q̄ eſt bꝛutū ſicut nec cū dicē te nō video coloꝛē ibi nō eſt diſputandū ſed dicenduz ſibi tu indiges ſenſu qꝛ cecus es. ita quodā ſenſu. i. pce ptione interioꝛi exprimur iſtos actus in nobis. ꝛ iō ſiqs iſtos deneget dicēdū eſt eū nō cē boiem qꝛ nō bꝫ illā vi ſionē interioꝛē quā alii exprimūt ſe habere. Aſſūptum ſ. q̄ nullū iſtoꝛ actuū pōt cē pm aliquā potētiā ſenſiti uā. pbaf qꝛ actu vl̄e cognoſcif ſub tāta indifferētia ſub quāta ipſū ſic cognitū eſt ſimul dicibile de pluribꝰ. eſt aūt ſimul dicibile de oībus ſingularibus in qbus ſalua tur ſic. nō aūt cognoſcit ſenſus. Sed de ſecūda eſt euiꝺēti: qꝛ nulla potētia pōt cognoſcere aliqd ſub ratione vniuerſaliοꝛi rōne ſui ꝓpꝛii obiecti. ſicut ꝛ iſus non co gnoſcit aliqd ſub rōne indifferenti ad coloꝛez ꝛ ad ſonū ergo cognitio illa que eſt alicuiꝰ ſub rōe cōmuniοꝛi quo cūq̄ pmo obiecto ēt ſupꝛemi ſenſus nō pōt eē aliq̄ ſen ſitiua. Tertiū pbat idē qꝛ nulla ſenſatio pōt eē diſtin ctiua pmi obiecti ſenſibilis. i. cōmiſſum ab eo qō nō ē tale qꝛ non pōt eē vtriuſq̄ extremi. De relationibuſ ꝓnitiᵇ alia nō ſenſibilia inter ſe vel cōparādo iſē ſibilia ad ſenſibilia. pz per idē q̄ cōſenſus nō pōt in illos: mul to magis pz de relationibᵇ iſtis que dicunt rōnis. quia ſenſus nō pōt moueri ad cognoſcēdū aliqd niſi qō ſcin ditf in obiecto ſenſibili vt eſt ſenſibile habitudo ratiōis nō includitf in aliquo vt exps eſt. ſenſus aūt exiſtentᵹ eſt vt exiſtēs eſt. ꝛ per hoc poſſet pbari pmum ēt de actu vl̄i. qꝛ vl̄i in actu repugnat eē exps vt ē exiſtēs. Alli

ndde reflexione ſup actū ꝛ potētiā pbaf per hoc qꝛ ꝺ̄ tum nō eſt reflexiuū ſup ſe. Alia duo de cōpoſitione pmi pncipii ꝛ aſſentire cōpoſitioni ꝛ diſcurrere ꝛ aſſenti re euidēter diſcurſus pbanf ex relatione rōnis: qꝛ illa nō ſunt ſine rone rōnis. Conſequētia pmi entimema tis pbaf ſic. ſi talis actꝰ eſt in nobis formaliꝛ cū non ſit ſba nīa: qꝛ q̄ñq̄z ineſt: q̄ñq̄z nō ineſt. g̈ opz dare ſibi aliqd receptiuū ꝓpꝛiū: nō aūt aliqd extēſum: ſiue ſit pars oꝛ ganica: ſiue totū cōpoſitū: qꝛ tūc iſta eēt extēſa: nec poſ ſet cē talis qualis dicta eſt circa obiecta taliaq̄lia dicta ſunt. g̈ opz q̄ inſit pm aliqd inextēſum. ꝛ q̄ illud ſit foꝛ maliter in nobis: illud nō pōt cē niſi aīa intellectiua: ga quecūq̄z alia forma eſt extenſa. Vel aliter pōt pbari iſta ꝓpoſitio eundo ad cōditiones obiecti illiᵘ actꝰ: qꝛ que libet forma inferioꝛ ab intellectiua ſi bꝫ opationē bꝫ pꝛe ciſe reſpectu obiecti ſub rōnibᵘ oppoſitis iſtis rationibᵘ dictꝫ. g̈ ſi bēmᵘ opationē circa obiectum ſub iſtis ratiōi bus illud nō inerit nobis pm aliquā formā aliā ab intel lectiua. ergo ineſt nobis pm intellectiuā. ergo intellecti ua formaliter ineſt nobis. aliogn nō eſſemᵘ formaliter opantes pm illam opationē. Ex ſecūda opatione hu mana. ſ. volūtate pōt pbari idem qꝛ bō eſt dñs ſuoꝛum actuū: ita q̄ in pōtate ciᵘ eſt determinare ſe per volūtatē ad hoc vel oppoſitū: ſicut dictū eſt di. 25. q. vnica. ſecū di. Et ēt non tn ex fide, ſed etiam per rationē naturalē illa aūt indeterminatio non pōt poni in aliquo appeti tu oꝛganico vel extenſo. qꝛ quilibet appetitᵘ oꝛganicus vel materialis determinaf ad certū genᵘ appetibiliuz ſibi cōueniēs ita q̄ illud apꝛehēſiuz nō pōt n̄ cōuenire nec appetitus nō appꝛobare. ergo volūtas qua ſic ide terminate volumus eſt appetitus non alicuiᵘ talis foꝛ me. ſ. materialis. ꝛ per ꝓns eſt alicuius excedētis oēm talē. huiuſmodi ponimus in intellectiuā. ꝛ tunc ſi appeti tus ille ſit formaliter in nobis qꝛ ꝛ appeterc: ſequꝛ q̄ forma illa ſit forma noſtra.

De ſecunda propoſitione

pncipali que eſt q̄ anima intellectiua ē imoꝛtalis ꝓce ditf ſicut ꝺ̄ pma. pmo adducēdo auctes phoꝛ q̄ḃ ſenſe runt. Ariſ. 2. de aīa ditf q̄ itellectᵘ ſepaf a ceteris ſic ꝓpe tuū a coꝛꝛuptibili. Si dicaf ſepaf q̄ſtū ad opatiōez. Cōtra ex ḃs ſequ ꝓpoſitū. qꝛ ſi pōt ſepari bꝫ opationē et pm eē: pm ipm. ſ. de aīa. Pꝛeterea. 3. ꝺ̄ aīa ponif ꝺ̄ia iter ſenſū ꝛ itellēm: qꝛ excellēs ſenſibile coꝛꝛūpit ſenſū: et ꝓpḃ poſtea min̄ ſētit minᵘ ſēſibile. nō ſic eſt de intel lectu imo poſtq̄z intellexerit ſūma itelligibilia magis i telligit iferioꝛa. g̈ itellectᵘ nō ꝺ̄ibilitaf i opando: ꝛ tūc vl tra ſeq̄f q̄ ſit iꝛꝛuptibilis i ēndo. Pꝛeterea .12. meta. c. 2ᵒ mouētes cāz cāe velut pᵖ fcē exps. que aūt vt rō i. foꝛᵐ ſit ſupple cū cāto vt toto. qñ. n. ſanaf hō tūc ꝛ ſa nitas ē: ſi ſi āt poſteriᵘ aliqd manet pſcrutādū ē i qbuſ dā. n. nihil ꝓhibet vt ſi aīa ē tale ñ oīs: ſz itellectᵘ. g̈ vult dicēf q̄ itellectᵘ ē foꝛᵐ manēs pᵖ coꝛꝛuptionez ꝓpoſiti ſz nō alie. Pꝛeterea. 6. ꝺ̄ aialibᵘ relīq̄ ſol itellectū ꝺ̄ oꝛis aduenīf. g̈ nō accipit eē p generationē: ſed a cā extrīſe ca. nec p ꝓns pōt accipere nō eſſe p coꝛꝛuptionē. nec p aliq̄z cām iferioꝛē coꝛꝛuptiuā: qꝛ eiᵘ eē non ſubeſt alicui tali cāe cū ſit a cā ſupioꝛi imediate. Pꝛeterea. ex dictis phi fomāt aliq̄ rōes. ē. n. vnū pncipiū apud eū q̄ nā le deſideriū nō ē frūſtra. nūc āt i aīa ēnāle deſideriū ad ſpē. Pꝛeterea. 7. metha. vult q̄ mā ē q̄ res pōt eē ꝛ nō eē g̈ alld qō nō bꝫ mām nō bꝫ talē pōm nō ēndi. itellecti ua nō bꝫ mām pm eū qꝛ ē foꝛᵐ ſimplex. Pꝛeterea 3°. etic. vult q̄ fortᵉ ꝺz ſe exponere moꝛti ꝓ repu. ꝛ. 9. ethico. vult idē ꝛ logᵉ bꝫ indiciū rōnis nāl̄is g̈ bꝫ rōnē nāl̄e pt cognoſci imoꝛtalitas aīe. Pꝛobatio illiᵘ ꝓntie. qꝛ nullᵘ ꝓpter quodcunque bonum virtutis vel in ſe vel in alio vel cōmunitas debet vel poteſt appetere omni no non eſſe ſuum quia ſecūdum Auguſtinum tertio ꝺ̄ li. ar. nō cē ñ pt appeti nūc āt ſi aīa non ēet imoꝛtalis

Ric. ſ. 2. di. 19. ar ti. 1. q. 1.

Tho.i.p te sñ. q. 75, ar.6

moriens acciperet non esse totaliter. ¶Preterea argu it vnus doctor ex verbis phi sic q corrūpitur. corrūpi tur per cōtrariū aut per defectū alicuius necessario requisiti ad esse eius. sed aīa intellectiua nō hz cōtrariuz nec esse corporis est simplr necessariū ad eius esse. qz habet propriū esse per se. z idem in corpore z extra corpus. necē differētia nisi q in corpore cōicat illud corpori extra corpus nō cōicat. ¶Preterea simpler non pōt separari a seipso. aīa ē simpler. ergo nō pōt separari a seipsa. nec per cōsequēs separari a suo esse. qz nō per aliaz formā a se hz esse. Secus est de cōpositō qō hz esse per formā que forma pōt separari a mā. z ita ē cōpositi destrui. Sed oppositus videt phūs sensisse. qz in fine. 7. metaph. ex intētione vult q oēs partes que pūt manere separate a toto sunt elemēta. i. partes māles. sic ipse accipit elemēta. z preter tales necesse est ponere in toto aliquaz formā que totū est illud qō est que nō posset manere separata a parte materiali toto nō manēte. ergo si concessit aīam intellectiuā esse formā hois: sicut pz ex probatione precedēte nō ponit eaz manere separatā a materia toto non manēte. ¶Preterea pncipiū videtur apud eū qō incipit ee desinit ee. vñ primo de celo cōtra platonē videt habere pro incōpossibili q aligd incepit z sit perpetuū z incorruptibile. z. 3. phiz. c. de infinito. Cuius est pncipiū eius finis est. ¶Pōt dici q hz ad illam scōam ppositionē. phande sint rōnes phabiles: nō tū demōstratiue imo nec necessarie. Et qō adducit pro ea pm pmā viaz de auctoritatibus phoz duplr potest solui. vno mō qz dūmē qd phs circa hoc sensit. varie. nr logtur in diuersis locis z habuit diuersa pncipia ex quorum aligbus videt seq vnū oppm ex aliis aliud. vnde phabile est q in illa cōclusione semp fuerit dubius z nūc magis accedere ad vnā partē nūc ad aliā inxta qō tractabat mām cōsonā vni parti magis q alteri. Est z alia rēspōsio realior qz non oia dicta a phis assertiue erant ab eis phata p necessariā rōnez nāles. sed frequēter non habebāt nisi quasdā phabiles persuasiones vl vulgarē opi. precedētiuz phoz. vnde dicit phs. 2. de celo z mundo in. ca. 3. de duabus questionibus difficilibus loquit tētanō dicere qō videt dignū; reputantes pmptitudinē magis imputari verecūdie q audacie. si quis propter phiam stare z parvas sufficiētias diligit de quibus maximas habemus dubitationes. vñ parue semp sufficientie sufficerunt phis vbi non poterant ad maiora peruenire ne cōtradiceret pncipiis phie. Et in eodē capitulo de aliis astris dicunt egyptii z babyloni a quibus multas credulitates habemus. de vno quoq astroz. vnde qñq phi acquiescūt ppter suas psuasiones phabiles. qñq ppter assertiones suoz pncipioz pter rōnem necessariaz. z illa rēspōsio sufficerz ad oēs auctoritates lz eēnt expresse q non cōcludūt ppositum. Tamē rēspōderi pōt per ordinē. pmo q nō intelligit illā separationē nisi pcise in hoc. s. q intellectus non vtit corpore in opando: z per hoc est incorruptibilis in opando loquēdo de illa corruptione qua virtz organica corrūpitur. ppter corruptōnē organi: z illa sola corruptio cōpetit potētie organice pm phm pmo de aīa tertu cōmēti. 65. si senex acciperet oculū inuenis videret vtiq sicut iuuenis. ergo ipsa potētia visiua nō est debilitata vel corrupta quātum ad opationē. sed quantū ad organū tm. nec tm ex illa incorruptione intellectus. qz s. nō habet organū per cuius corruptionē possit corrūpi in opando. segtur q sit simpliciter incorruptibil in opetando. qz tūc sequeret q eēt in eēndo incorruptibilis. sicut tūc argutū est. sed tm segtur q non est corruptibilis in opando illo modo quo potētia organica: tū poneret simplr corruptibilis iuxta illud. 3. de aīa. Intellectus corrūpit in nobis quodā interiori corrupto. z hoc p tā to qz poneret pncipiū ipsi toti cōpositō operandi opationē ppriam eius. sed cōpositum est corruptibile. ergo z pncipiū operatiuū eius. Nō aūt sit pncipiū operandi toti z opario eius sit opatio totius. videt Arist. dicere pmo de aīa. Ad aliud dico q excellēs sensibile corrūpit sensum per accns qz corrūpit organū: qz soluit illaz mediā pportionē in qua cōsistit bona dispositio organi. z per oppositum intellectus qz nō hz organū nō corrumpit ab excellēti obiecto. sed ex hoc nō segtur q sit incorruptibilis nisi pbetur q non depēdeat in essendo a toto qō est corruptibile. Ad istud de. 12. meta. dicit q Arist. ponit illud sub dubio z dicit forsan sed hoc nō videtur valere qz non dicit forsan referēdo aīam ad istud q intellectus manet posterius. i. post totū. sed nō omnis aīa sed intellectus. z segtur: oēm nāz aīam impossibile forsan. vbi dubitat an possibile sit oēm aīam manere post cōpositū in eēndo separatā a toto qō est corrupti bile vel si de intellectiua nō dubitabat. apposuit forsan sicut tēperamētū physicū vt sepe vtitur. non enim te neē cōiter q aīa būana maneat extra cōpositū cum potentiis sensitiuis. si ergo exp esse asserat aīam esse immortalē: pōt dici q tū nō fuit per rōnē necessariam demonstratū sed per rationes phabiles persuasum.

Ad aliud valde dubiū est quid ipse senserit de incēptione aīe intellectiue. si. n. non ponit deū aligd imediate de nouo agere sed tm modo motu sēpiterno mouere celū. z hoc vt agens remotū a quo agēte separato ponerz ipse intellectiuā de nouo pduci. si enim dicas q ab aliqua intelligentia duplex est incōueniens. vnū qz illa nō pōt creare subam et di. huius quarti. q. pma ar. 3. Aliud qz illa nō pōt magis aligd nouū pducere imediate: q deus pm pncipia phi de imutabilitate agētis z de sē piternitate in agendo. nec pōt ipse vt videt pm pncipia sua ponere intellectiuā ēterminū agentis naturalis qz vt videt ex. 12. meta. ponit eā incorruptibilē z nulla forma que est terminus agentis naturalis est simplr incorruptibilis. ¶Potest dici q ponit eā imediate accipe esse z nouū esse a deo. qz qō accipiat esse satis sequit ex pncipiis eius cuz non ponat eā ppetuo pcessisse sine corpore. nec pūs in alio corpore. z nō est phabile pm rōnez a quo possit recipere totale ēe nullo psupposito nisi a deo si dicas ergo cōcederet creationē. nō segtur qz non dixit ee aliam pductionē cōpositi z aīe intellectiue. sicut nec in igne z forma ignis. sed illā aiationē corporis organici ponit esse productionē p accidēs ipsius anime. ¶Nos aūt ponimus duas pductiones. vnā de nō esse aīe ad esse eius. z illa est creatio. aliā a nō aiatione corporis ad aiationē eius. z illa est pductio corporis animati z permutationē ppie dictaz. Qui igitur poneret tm secūdā. s. aiationē nullaz creationē poneret z ita arist.

Sed si vites creationē pm eum quomodo pōt agēs imutabile aligd nouū producere. ¶Respondeo nullo modo nisi ppter nouitatē passi receptiui. q enim effectus totalr z precise dependēs a causa actiua eēt nouus reducerē pm Aristo. in aliquaz variationē ipsius cause efficientis. sed q effectus dependēs ab agēte z passo receptiua sit nouus pōt reduci in nouitatē ipsius passi sine nouitate agentis: z ita diceret b q deus necessitate nāli trāsmutat corpus organicū ad aiationē: q cito corpus est susceptiuū istius aiationis. z a causis nālibus aliquādo de nouo istud susceptiuū. z tūc noua est mutatio ad animationē ab ipso deo. Sed quare reducēda est illa nouitas imediate in deū sicut in cām agentem. ¶Respondeo sicut qz est pmo agens ideo pm Aristo. ē semper agens aliqua actione in passum semp eodē modo se habens. ita si aliqō passum potest esse nouum z susceptiuum alicuius forme que non pōt subesse causalitati alicuius cāe secūde. deus est imediata causa illius. z tm de nouo qz omni potētie passiue in ente oportet ponere aliam actiuā correspondētem. z ita si passiue nouc nō corespōdet alia actiua creata: corespōdebit sibi imme diate diuina. Ad aliud de desiderio naturali rndebit

respõdẽdo ad rõnes ꝑncipales: q; ꝑma rõ ꝑncipal' sc̃a 7 tertia ꝓcedũt er ℔. Ad aliud de. 7. metaꝑ. vera ẽ illa descriptio mãe: nõ tñ itelligẽda ita ꝙ mã ẽ quare tñ cuius ipa ẽ pars põt eẽ 7 nõ eẽ: ꝛ res siue cuius ipa est pars siue que recipit ipa. alioquin forma ignis ñ posset non esse quia materia nõ est ps forme ignis. Ad aliud de forti sit magna altercatio an ꝑm rectã rõnez ꝺ bet se sic exponere mortẽ. tñ põt dici sicut ꝓbs respondet in. 9. ꝙ martẽ bonũ tribuit sibi ī exercẽdo illũ magnũ actũ vtutis. 7 ℔ bono ꝑuaret se ĩmo viciose viueret si illo actu tũc ꝑtermisso saluaret suum esse ꝙ ꝯtum cunq; eẽ. melio ẽ aũt simplr maximũ bonũ 7 momẽta neũ ꝯ remissuz bonũ vtutis vl vita viciosa ꝙ magnũ tp̃us: vñ ex illo ꝓbat evidenter ꝙ bonũ ꝓmune ꝑm rectã rõnẽ ẽ magis diligendũ ꝯ bonũ ꝓpriũ. q; totũ bonũ ꝓpriũ ꝺz hõ exponere ẽt destructioni simplr si nesciat aiaz ĩmortalẽ ꝓp salutiõez boni cõis. 7 illõ magis diligiẽ simplr ꝓp cui⁹ salutẽ eẽ alteri⁹ ꝓtemniẽ vel negligiẽ. Ad rõnes illas doctoris. Ad ꝑmã: si intelligat aiaz bñe ꝙ se eẽ idẽ in toto 7 eẽ totũ ꝓout ꝙ se eẽ distinguiẽ ꝯ ineẽ accñtis. ℔ mõ forma ignis si eẽt sine mã baberet ꝙ se eẽ: 7 tũc posset ꝙcludi ꝙ forma ignis eẽt ī corruptibilis. Si aũt itelligiẽ de eẽ ꝙ se qõ ꝓuenit ꝓpo sito ī genere sb̃e: sic ẽ falsũ ꝙ aia sine corꝑe bz ꝙ se esse q; tũc eẽ ei⁹ nõ eẽt cõicabile alteri. q; ī diuinis ẽt ꝙ se eẽ illo mõ acceptũ ẽ incõicabile. vñ oi mõ deficit ℔ rõ aia bz eẽ sine corꝑe ℊ nõ idiget corꝑe. q; i scõo itellectu añs falsũ ẽ: i ꝑmo ꝑñtia nõ valet: niñ addaẽ ibi qõ näliter si ue sine miraculo bz ꝙ se eẽ ꝑmo mõ. sed hec ꝓpõ credita ẽ 7 nõ ꝙ rõnẽ nälẽ nota. Ad aliõ nõ ois corruptio ẽ ꝙ sep̃ationẽ alt⁹ ab altero accipiẽdo. n. eẽ ägeli si illõ ponaẽ ꝑm aliquos aliud ab eẽntia illud nõ ẽ sepabile a seipo: 7 tñ ẽ ꝺstructibile ꝙ successionẽ oppositi ad ipz eẽ

T. ꝑma ꝓte sum me. q. 7. 9. 7. q. c 4. arti. ꝑ°.

Idẽ tb. ī ſũma ꝯ gentiles li. 4. c. 79.

De tertia ꝓpõne ꝺz eã ꝓbari posse ꝙ ℔ ꝙ ps eẽ totũ ẽ ipfecta. forma aũt tã nobilis nõ remanebit ꝑpetuo ipfecta. ℊ nec separata a toto

Preterea: nullũ violentũ ẽ ꝑpetuũ ꝑm ꝑhm. i. de celo 7 mũ. sepatio ãt corꝑis ab aia ẽ violẽta: q; ꝯclinatonẽ nälez aie ꝑm ꝑhum: q; näliẽ iclinaẽ ad ꝓficiendum corꝑus. De ista ꝓpõne videtur ꝙ ꝑbs si posuisset animam immortalem: magis posuisset perpetuo eaz manere sine corꝑe ꝯ in corꝑe. q; oẽ ꝓpositũ ex contrariis ẽ corruptibile. nec rõnes iste ꝓbãt: ꝑma nõ mã il la maior: ps eẽ totũ ẽ ipfecta nõ ẽ va niſi de ꝑte q̃ recipit aliq̃ ꝑfectionẽ i toto. aia nõ recipit sz cõicat. 7 sic põt fõ mari rõ ad oppm. q; nõ repugnat alicui eque ꝑfecto in se manere sz alteri nõ ꝑmunicet suã ꝑfectionez ℔ apparet de cã efficiente cui non repugnat ꝯtũcunq; maneẽ sine effectu suo. sed aia manet eque ꝑfecta ī esse suo perfectio ꝓpria siue cõiuncta siue separata tamẽ in hoc bñs ꝺriaz: q; separata nõ cõicat suũ esse alteri. Per hoc ad aliud: quia inclinatio naturalis dupler ẽ vna ad actũ ꝑmum: 7 ipfecti ad perfectũ: 7 ꝓcomitat potẽtiã esse tialez. alia ad actũ 2m 7 est perfecti ad perfectionẽ communicandã: 7 concomitatur potentiã accidentalez.

De prima veruz est ꝙ opositũ eius est violentũ 7 nõ ꝑpetuũ: quia ponit imperfectionem ꝑpetuaz quam ꝑbus habuit ꝓ inconuenienti: q; ponit in vniuersas causas ablatiuas cuiuscunq; imperfectionis. Sed secunda inclinatio 7 si ꝑpetuo ſuspendat nullum violẽtuz ꝓprie dicit quia nec imperfectio. nunc autẽ inclinatio anime ad corꝑus tantũ est secñdo mõ. Vel põt dici ꝑm Auic. ꝙ appetitus anime satiat⁹ est ꝑ℔ ꝙ semel perfecit corꝑus quia illa coniunctio est ad hoc vt anima mediante corꝑe acquirat suas perfectiões per sensus quas nõ posset acquirere sine corꝑe: 7 per cõ sequens vt sic faciẽ semel autẽ coniuncta acq̃siuit ꝯtũ ipa simplicit̃ appetit acqrẽ illo mõ.

Dico ergo ꝙ illarũ triũ ꝓpositionũ ex quibus formatur rõ ad resurrectionẽ quodãmõ a ꝓriori ꝓbãdũ q; sumpte sunt a forma hois resuscitandi. ꝓma est näliter nota: 7 error ei opositus qui ꝓpus est 7 solius aueroys pessimus est non tñ ꝯ veritatem tbeologie, sed ẽt ꝓtra veritatẽ ꝑhie. destruit. n. sciam. q; oẽs actus itelligẽdi vt distinctos ab actibus sentiendi. 7 oẽs actus electionis vt distinctos ab actibus apetitus sensitiui: 7 ita oẽs virtutes que nõ generantur sine electionibus factis ꝑm rõnem rectaz: 7 per ꝑñs talis errans esset a cõitate boinũ 7 näli rõe vtẽtium exterminandus. Sed alie due non sunt sufficienter note rõe naturali: ꝛ ad eas sint quedã persuasiones ꝓbabiles. Ad secũdã quidẽ plures ꝓbabiliores: vñ 7 illam videẽ magis expresse sensisse ꝑbs. Ad tertiaz aũt pauciores: 7 per ꝑñs conclusio sequens ex istis non est per illam viã sufficiẽter nota rõe naturali. Secũda via ad eam est a posterioribus: quarũ alique ꝓbabiles tacte sũt in rõnibus principalibus: vtpote de beatitudine hois. Ad hoc ẽt adducit rõ de iustitia dei retribuentis. nunc aũt in via ista virtuosi maiores patiũtur penas ꝯ vitiosi. Et istud argumetũ vr aplus tãgere. 1. cozin. xv. Si in hac vita tm sperates essem⁹ i xpo miserabiliores sumus oibus hoibus 2c. Sed iste rõnes a posteriori minus ꝓcludũt ꝯ ille a priori accepte a ꝓpria forma hois. non. n. apparet per rõnem nälem ꝙ est vnus rector boium ꝑm leges iusticie retributiue 7 punitiue ẽt esto ꝙ sic diceret ꝙ vnicuiq; in bono actu suo sit retributio sufficiẽs 7 in malo punitio sicut dicit aug. li. p° cõfessi. c. xii. Jussisti dñe 7 ita est vt sibi sit pena oĩs peccator. ita ꝙ ipsum peccatũ est pena primi peccati. vñ apparet ꝙ sancti a posteriori ad ꝓpositũ non intendũt facere niſi quasdam persuasiones ꝓbabiles: sicut grego. li. xiiii. moraliũ positis ad hoc quibusdã ꝓbationibus dicit. Qui pp istas rõnes noluerit credere pp fidem credat: similiter doctrina pauli act. xvii. 7. xxvi. 7 ẽt. 1. cor. xvii. per exemplũ ꝺ grano cadere 7 per resurrectionẽ xpi si xps resurrexit 7 mortui resurgent. 7 ꝓ illam retributionẽ vel non sunt niſi persuasiones ꝓbabiles: vel tñ ex premissis creditis ꝑz discurrẽdo ꝙ singula. Breuiter ergo ad questionẽ teneri põt ꝙ nec a priori puta per rõez principii itrinseci in hoie. nec a posteriori puta per rõnez alicuius opationis vel perfectionis congruentis homini põt ꝓbari necessario resurrectio innitẽdo lumini naturali. ergo hoc tãz oĩo certũ non tenẽt niſi per fidẽ. imo nec secũda ꝓpositio in ꝓria via sicut dicit aug. xiii. tri. c. ix. tenetur per rõnẽ. sz tñ per euangeliũ dicente xpo. Nolite timere eos qui occidũt corꝑ⁹. aiaz aũt ñ põt occidere: timete ãt 2c. mat. 10

Ad argumenta ad ꝑmũ. aut arguitur ꝓcise de ꝺsiderio näli ꝓprie dicto. 7 illud non est aliquis actus elicitus: ꝛ sola inclinatio nãe ad aliquid 7 tunc planũ est qõ nõ potest ꝓbari desideriũ naturale ad aliquid niſi ꝓmo ꝙ detur possibilitas in natura ad illud. 7 per ꝑñs econuerso arguendo est petitio ꝓncipii. aut arguendo de ꝺsiderio naturali minus ꝓprie dicto: qd. s. est actus elicitus sed concorditer inclinationi naturali. 7 tunc iterum non põt ꝓbari ꝙ aliqd desideriũ elicitum sit näle illo mõ nisi ꝓmo ꝓbetur ꝙ ad idẽ sit desiderium naturale ꝓmo mõ. Si aũt arguas illud naturaliẽ desideratur qd̃ apprehensum statim actu elicito desideratur. q; ista ꝓmitas non videtur esse niſi ex inclinatione naturali hoc vno mõ negaretur ꝓmo q; vitiosus statim inclinatur ad desiderandũ ꝑm habitum suũ id qd̃ sibi offertur. Sed q; natura non statim est ex se viciosa nec in oĩbus 7 quilibet statiz appetit istud apprehẽsum: sequitur ꝙ illud desiderium non est vicioſuz ergo ista rñsio nõ est generalis. Jõ põt dici ꝙ oz ondere illaz apprehensionẽ esse ꝑm rõnem rectam non erroneã: alioquin si ad apprehensionẽ erroneã statim oẽs appetant actu elicito. non sequiẽ illud esse consonuz inclinationi

nature immo magis oppositū. Nō est aūt manifestum per rōnem naturalē q rō oīdens homini semper eē tā quam appetibile sit ratio non erronea. qz prius oportet ostendere q illud possit optere homini. Breuiter ergo oē mediū ex desiderio naturali videtur eē inefficax qz ad efficatiā eius oportet ostendere vel potentiam naturalē in natura ad istud. vel qō apprehensio ad quam statim sequitur istud desiderium si est actus elicitus sit apprehensio recta ⁊ non est erronea:⁊ hoc primū ē idez cum conclusione que concluditur ex desiderio naturali.2m aūt difficilius est vel minus notū illa ꝯclusione.

Sed ad probationē huius q desideriū hois naturale est ad imortalitalē: qz nāliter fugit mortē posset dici q illa probatio cōcluderet eque de quocūqz bruto. Et si adducatur phs.ii. de generatione in fine in oībus in quibus desiderare nāz q melius est. Melius aūt i oībus est semper eē q̄z non eē .istud est ad oppm tum qz eque concluderet i bruto sicut in homine. tum qz subdit. Hoc aūt in oībus impossibile existere.s.continue p̄pter longe a principio distare:⁊ iō reliquo mō deus cōpleuit nām continuā faciens generationem. q. d. cū desiderium naturale sit ad semper esse in quibus est hoc impossibile in seipso est ad illud sicut est possibile.s.in continuatione specie in diuersis indiuiduis:⁊ ita concedi tur de homine sicut in alio generali non in vnico. sed in tali successione. Sed semper videtur stare vis q fugiēs vnum oppm nō fugit nisi pp amorē alterius oppositi.⁊ ēt illud aliud non sequitur nisi in virtute fuge alterius. Concedi pōt q ex hoc sequitur cum fugiat mortem pronūc. ergo amat vitaz pronunc.⁊ sic de quolibet nunc signato. sed non sequitur pro infinito. Ad illud aūt apli nolimus expoliari. Rñdeo nolimus. s. nos inspirati siue certificati per fidem ⁊ vtiqz nolumus naturaliter sic q istud nolle est fm naturalem inclinationem. sed non est notum ratione nāli q istud nolle sit fm rationem naturalē. Ad 2m concedit̄ q verum est beatitudinez non solū in vli sed ēt in spāli appeti naturaliter ab boīe sicut inferius patebit di. xlix. sz nō est notum naturali rōne q ipsa in particulari que. s. consistit in illo in quo nos credimus illam consistere appetitur naturaliter ab boīe. oporteret. n. esse notum per rōnem naturalē. qō ille actus nobis est ꝯueniēs tanqz finis. cū ergo pbaf p phm q beatitudo nō trā in generali. i. Ethi. sed in speciali ex. x. appetit̄ naturaliter. Rñdeo ēt illa rō beatitudinis quā phs reputauit specialē que. s. consistit in speculatione altissimarum causarū perfectissima possibili homini est valde rō vlis. in speciali aūt descendendo ipse non videtur processisse vltra speculationem perfectissimā in vita ista. vnde ingsita ista beatitudine bois subdit. Oportet ⁊ corpus sanū esse ⁊ cibum ⁊ famulatum esse. non trā estimandū multis ⁊ magnis indigere felicē. ergo felicitas illa specialis quam nos ponimus. qz ponimus speculationē longe quacunqz perfectione possibili sibi in vita ista non est naturaliter nota esse finis noster. nec naturaliter notum eam naturaliter appeti a nobis tanqz finem. Cū probas per rationem aug. beatitudinem non posse esse nisi sempiternam: dabitur illud fm mēbrum ab illo qui tenet beatitudinem humanam posse haberi in vita ista q volens amittit eam. qz debet fm rectam rōnem velle propriā conditionez nature sue. recta aūt rō oīdit isti non habēti fidem. vt videtur sibi q cōditio nature sue est mortalitas tam aīe q̄z corporis. Et ideo debet velle sicut vitā amittere ita vitam beatam. Et cum dicis non est vita beata que non erat amata ab habente, verū est si non esset amata pro quanto est possibilis ⁊ conueniēs illi amāti. sed sic esse conuenientem pro semper non est notū per rationem naturalem. Ad aliud conceditur q notuz est homīem posse consequi finem suum in aliquo indiuiduo. ⁊ per consequens beatitudinem in illo gradu i quo notum est beatitudinem esse finez hominis. ⁊ cuz dicis hoc esse impossibile in vita. dicitur q illa impossibilitas non est nota per rationem naturalem. Cuz adducis infortunia infirmitatem corporis imperfectionem virtutis ⁊ scientie. respondetur q hec oia repugnāt perfecte felicitati qualem notum est posse competere intelligentie. sed non qualem notum est posse competere homini. Ad quartum diceretur q illa species perpetuabitur in vniuerso per continuam successionem individuorum quam poneret phs per generationem cōtinuam. non aūt continuabitur per vitaz alicuius vel aliquo in specie. Ex his apparent quāte sint gratie referende misericordie creatoris qui nos per fidem certissimos reddidit in his que pertinent ad fidem nostram ⁊ ad perpetuitatem sempiternam ad que ingeniosissimi ⁊ eruditissimi per naturalem rationem. q. nihil poterant attingere inxta illud qō adductuz est de aug. xiii. tri. c. 9. in fine q vix pauci magno prediti ingenio vacantes ocio ⁊c. Ad indagandam solius aie immortalitatē potuerunt peruenire sed si fides adsit que est in eis quibus dedit iesus filios dei fieri nulla questio est qz ipe suos credentes in hoc certissimos reddidit qui sit per oia benedictus.

Opinio quorūdā phorz de quoz numero fuit plato.

t Ertio quero vtrū natura possit eē cā actiua surrectiōis. q sic. qz in natura est potentia passiua ad resurrectionem ⁊ naturalis anima enim naturaliter inclinatur ad materiam perficiendam ⁊ econuerso. materia naturaliter ad animaz vt ad perfectionem. sed omni potentie passiue naturali correspondet potētia actiua naturalis alioquin talis potentia passiua esset frustra. ergo est aliqua potentia actiua naturalis respectu resurrectiōis. Preterea in natura est duplex processus. vnus componendo alī resoluendo.⁊ a quo vnus incipit in illud alius termiatur ⁊ econuerso. ergo vterqz videtur eque subesse actioni nature: qz vterqz est terminus vtriusqz. sed natura pōt resoluere compositum istud in componentia. g̃ ecōuerso ex componentibus pōt producere istud compositum. Preterea corrūpatur aer in ignez postea ignis in aerem. deinde econuerso aer in ignem. ille secundus ignis videtur idem cum primo: qz eadem materia. ⁊ pōt esse q̄ habeat idem efficiens cū primo igne. Nunc aūt fm phm. viii. metaphi. iii. c. Si materia eadem ⁊ efficiens idē. ⁊ effectus idē. si g̃ nā pōt eundē ignez reducere pari ratione ⁊ eundem hominem. Opposituz dyoni. de di. no. c. vi. de resurrectione dicit. Rem vetustati visam contra naturam. mihi autez ⁊ veritati sua pra naturam. Preterea aīal perfectum non pōt produci equiuoce sicut cōmentator arguit contra auic. 8. phys corum. c. xlvi. cuius textus incipit. Utrum vnum qō q̄z mouentium. homo ergo cuz sit animal perfectissimū non pōt produci a natura nisi productione vniuoca. sed resurrectio non est productio vniuoca qz non generatio ergo ⁊c.

Hic sciendum est fm damn. c. xix. q resurrectio est eius qō cecidit et dissolutum esi secunda surrectio. ⁊ homo totus cecidit in morte. ⁊ ēt ponendo formaz mixti ibi aliā ab anima intellectiua vt credo esse verum illud mixtū dissolutum est vel in morte. vel post mortē necesse est ad resurrectionem primo quidem ordine nature illud mixtum reperiri idem. Et secundo illi mixto animā intellectiuā eādez reuniri vt sic resurgat idez homo. Primo ergo videndum est si natura possit reducere formā mixti eandē numero. Secūdo si possit illi mixto dissoluto reunire animā intellectiuā vt sit idem hō. Et primū duo continet primū si vniuersaliter pōt aliquod corruptibile redire idem numero. ⁊° si istud mixtum. vt sic in speciali sint tres articuli. De primo aug. xii. ci. c. xii. recitat

opinionē pho-rū aliquo-z dicentiū per circuitus tē-porū eadē redire quibus ip̄ōitur q̄ post magnū annū. i. post xxv vi. milia annorū oia redirent eadē. rō eo-rū. q̄ redeunte cā eadē redibit effectus idē. tūc aūt oia co-pora celestia redibūt ad eundē situm. q̄ supponendo illud ptolomei in almagesti: q̄ celum stellatū moueatur in centū annis vno gradu ꝯ motum diurnū sequitur q̄ complebitur motus eius iste ab occidēte in orientē in. xxv vi. milib⁹ annorū. Sed illam opinionē ip̄robat ibi augu. per auctoritatē scripture. Ro. 6. ch̄istus resurgens ex mortuis cē. i⁰ per illud. i. thes. iiii. semper cū dño erim⁹. Itē per illud psalmiste. Tu aūt dñe seruabis nos et custodies nos a generatione hac in eternū. vñ de sic opinantibus bene subdit psalmista. In circuitu impii ambulant i. dicunt reditiones circulares. Et per rationem de beatitudine q̄ ꝑ illū circulū nulla esset vera beatitudo p eo q̄ aia beata reditura esset ad miserias quas prius habuit et ita dum beata est: aut credit se nunq̄ redituraꝫ et tunc deciperetur et sic falsa opinione beata est. aut credit se rediturā et tūc timet: et per ꝓns nō est beata. Et ñdet ibi ad illō eccle. i. Nihil sub sole nouū. d. absit vt his salomonis verbis illos circuitus significatos cē credamus. sed vel generaliter accipiendo eadē precisse q̄ erunt. non aūt eadē ꝺm numerū. vel aliqui sic intellexerunt tanq̄ in predestinatione dei iam facta fuisse oia sapiens voluisset intelligi: et ideo nihil recens sub sole.

Pōt ēt illa opi. im ꝓbari quantū ad rōnez eius q̄ si probetur aliquē motū celestē alicui incōmēsurabilez qō probari pōt si ponatur magnitudo super quā fit cē incōmēsurabilis magnitudini suppositā hinc inde eq̄li velocitate tunc inquā sequitur q̄ nunc oēs motus redibūt ad idē: nec istud ꝺ incōmēsurabilitate motuū est ꝯ continuitatē motus continui q̄ si duo mobilia mouerentur vnum super costaꝫ quadrati aliud super dyametrum. motus illi essent incōmensurabiles nec imperpetuum si durarent redirent ad vniformitatem. sed istud requireret magnā discussionem singulo-rū motuū cōgruentium epicyclis et deferentibus si aliquis possit alicui inueniri incōmensurabilis in toto celo. Preterea illud fundamētum acceptum a ptolomeo ip̄robatur q̄ thebit. qui probat celū stellatū non sic moueri ab occidēte in orientez q̄ tunc aliqñ foret in principio caneri noni celi stella illa als fuit in principio capricorni noni celi et ideo ponit motum octaui celi vel stellati cē in quibusdam paruis circulis descriptis super principiū arietis et libre noui celi: et qō ille est quidam motus accessus et recessus ꝺm q̄ principium arietis mobilis in suo circulo ascendit. et per oppositum caput libre mobilis in suo circulo descendit. et alias econuerso capite arietis descēdente caput libre ascendit: et sic mouētur stelle in. viii. celo ꝺm longitudinem et latitudinem simul. si ergo ille motus probaret in aliquo tpe compleri in quo tpe non possent oēs orbes inferiores redire ad eundem situ quē habuerūt in principio illius motus sequeret propositū.

Preterea ratio est diminuta q̄ non ens a causa efficiente dependet identitas effectus. sed etiaz a materia Materia aūt potest esse omnino alia vel alium situ habens in comparatione ad celum q̄ per actionem liberi arbitrii possunt corpora impediri ne sint i illo situ vbi prius erant potestēt per actionez talem aliquod corp⁹ esse diuisum et ita materia dispersa. Preterea manifesta inconuenientia sequuntur ad hanc positionem in specie humana sequitur enim primo q̄ addiscere non sit nisi reminisci. de quo tangit phūs. i. posteriorū. q̄ inconueniens est vt probat in fine secūdi posteriorū nobilissimos habitus esse id nobis et latere nos. Illud est q̄ actus liberi arbitrii non subsunt necessario cālitati celi et per consequēs illi non necessario redibūt idē nec per ꝓns aliqui act⁹ necessario dependētes ex eis et tamen illud exemplū ponit aug. de dicto phorū vbi prius sicut inquit in hoc seculo plo et in schola q̄ achademica dicta est discipulos docuit ita per innumerabilia retro secula et idem plo et eadem ciuitas: et eadem schola idēq̄ discipuli repetiti. sed subdit absit vt ista credam⁹ inducens. probationes ex scriptura prius adductas.

Alia est opinio totaliter cōtraria dicens q̄ impossibile est redire aliquid idē numero ꝑ agens naturale ꝑ quo adducit auctas philosophi. 2. de generatiōe in fine: quorū ſba pit nō reuertit eadē numero. et auctoritas eius. 5. phi. de sanitate q̄ non redit eadē numero. et auctas eius in ꝓdicamentis a priuatiōe ad habitū ipossibilis est regressio. q̄ intelligēdū est de priuatiōe subsequēte formā: et forma precedente: cū qua contingat illud qō allegant aliqui de. 8. metaphi. de vino et aceto. Sed illud negat reditū imediatū etiā ꝺm speciem quia oportet prius fieri resolutionē ad materiam cōmunez. adducit etiā auctoritas. 6. ethi. approbantis dictū agathonis recte inquit aūt agathon: hoc solo priuat deus ingenita facere que facta sūt. q̄ non pōt prete rita reducere: q̄ tūc faceret ea esse nō tñ non preterita sed etiā pñtia. Preterea rōes quattuor ponunt ad hoc̄ prima est hec in oi corruptiōe materia geniti diuidit ita q̄ nō ex tota materia eadez generat genitū que prefuit in corrupto. et sic vlterius semper fit maior et maior diuisio materie. ergo primo quamcūq̄ circulationē si reditio fiat ad aliquid ciusdē speciei cū ꝑmo corruptio nō erit ex eadē materia totali. et per cōsequens non erit idē quia ad identitatez numeralem requirit eadem materia sicut eadē forma secundū bbilosophū. xii. metaphi. c. ii. et per rationē: quia est principium essentiale toti⁹

Preterea. 2⁰. agens naturale non pōt agere nisi per motū vel mutationez. motus autem et mutatio non pōt redire idē: q̄ eius vnitas est continuitas et iterruptio iteratio repugnat cōtinuitati ergo et vnitati mot⁹ et mutationis. Non ḡ terminus eius pōt redire idē. Et ista rō ꝓfirmat sic: sicut se hz hoc ꝓductum ad ꝓductū. ita hec ꝓductio ad productionē. permutati: sicut ꝓductū ad ꝓductionē: sic hoc ꝓductū ad hanc ꝓductionē. Sed nō pōt esse ꝓductū sine ꝓductione: ḡ nec hꝫ ꝓductū sine hac ꝓductione. sed hec ꝓductio non pōt redire eadē: quia nec eadē mutatio: ḡ nec hoc ꝓductū.

Preterea. nō posset redire idem numero nisi ad ip̄m posset cē eadē potentia. sed hoc falsū est. q̄ aut eadē pō semp manens aut de nouo reducta. nō primo modo. q̄ potentia corrūpitur in aduentu forme. et ꝑ ꝓns post ꝑmaz reductionē ad actū non manet eadē potētia. Nec secundo mō. q̄ forme succedit alia priuatio q̄z que ꝑcesserit eam ita forma resoluitur in aliā potentiā si i aliquā resoluit. Probat etiā simul q̄ neutro modo. q̄ ad preteritū non ē potentia: hec forma est ꝑterita. Quare ēt nō statim reducitur a natura idē si potentia est ad idē in susceptiuo et natura pōt esse causa activa. in hoc enim non est ratio cū natura agat ex impetu. quare non ita statim reducat idē sicut non statim adminus habito tali ordine formarū secundū quez potest reducere idē specie. Sed manifeste videmus q̄ non statim in ꝑma reductione eiusdē secundum speciez reducit idem numero: quod apparet ex actibus vel accidentibus omnino aliis consequentibus saltē vt inseparabilibus ipz suppositū: et ista questio posita sub quare posset esse q̄r ta principalis ratio.

Botf. qli. 6. q. 2. et q̄li. 5. q. 2. Egidius the. ꝑmo.

Henric. qli. 2. q. 3 longe vltra medium.

Tertia opinio est media que ponit q̄ et si ñ omnia possunt redire eadez numero per actionem nature: tamen aliquid potest redire idez numero. pro hac opinione arguit ꝑmo per illud philosophi. 8. metaphysice. 3. c. et commentato-r. ix. methaphysice commento. xi. Si agens idem et materia eadem effectus erit idem. quia non assignat diuersitatem effectus possibilem nisi propter diuersitatem efficientis vel materie. sed possibile est idem efficiens esse et eandem mate

Ricar. de mediavilla pñti ar. 3. q. p⁹ sol. 6m. ad 2um

riam respectu secundo producti que erant respectu p̄mo producti ergo possibile est secundo productum esse idez cum primo producto. ¶Minor probatur: quia ꝛ si frequēter in corruptione fiat dispersio vel diuisio materie tamē possibile est oppositum in multis casibus puta si includatur ignis intra vrinale. ꝛ ibi corrumpatur in aerem. deinde. ex illo aere generetur ignis per reflexionē radiorum solariū vel aliter. materia inclusa erit eadem. Consimiliter si ex solido generatur solidū vbi p̄cisse forma geniti p̄t sequi formā corrupti. sequitur q̄ qua rōe tota materia prefuit sub forma corrupti pari rōe eadez tota sub erit sub forma generandi. ¶Rndetur q̄ illud philosophi debet intelligi cū adiectiōe simul q̄ p̄m phm. ſ. phy. sicorum. ¶Non tm̄ est numeratio pp alictatem specici ꝛ subiecti. sed ēt temporis. Alia rnsio ꝛ melior q̄ philosophus asserit. q̄ si agens aliud ꝛ materia alia q̄ effect⁹ est alius. Sed n̄ ex opposito antecedentis. si agens idē ꝛ materia eadē infert q̄ effectus sit idē. vnde in fine cōcludendo ait. Si ergo contingit idē ex materia alia facere palam q̄ principiū q̄ō est vt mouens idē. nam ꝛ si materia altera ꝛ mouēs. ꝛ q̄ō factum est supple erit aliud. Contra primā rnsionem si agens agat nunc in. a. instanti causabit aliquid. istud sit. b. si nō agat nunc: sed cesset vsq; ad instans. b. causabie idem ergo si causet i a. ꝛ tempore intermedio inter. a. ꝛ. b. ōstruat illud causatum ꝛ iterum agat in instanti. b. causabit illud idē: consequentia patet ex hoc q̄ cōtinuitas temporis interme dii nihil facit ad identitatem permanentij q̄ hz esse idē in illo tpe ꝛ in terminis illius temporis. si neges assūptum. q̄ in. b. instanti non p̄t idem causatuz. ſ. cā. 2ª a cā vl̄i puta a celo habere candez influentiā quā habuit in instanti. a. ꝛ ideo non poterit tunc idē causare. Cō hoc dupliciter primo q̄ si nullis influctia sufficit ad idē titatem effectus. si enim in instanti. a. esset aliud agens producit. ꝛ tm̄ illa influentia nō esset eadem numero cū influentia istius: sed tm̄ similis. nunc aūt in alio instanti. puta. b. est influentia similis que fuit in instanti. a.

Preterea influentia illa non est aliquid absolutum receptum i cā secūda: q̄ tunc cā secunda p illud receptum posset agere sine cā prima. cuius ifluentiā recipit q̄ iā habet in se totum illud pp q̄ō indiget actione cāe prime q̄ō inconueniens est. ergo influentia cāe superioris respectu inferioris non est aliquid receptū in cā inferiori. vñ est tm̄ modo ordo eius in causando ad cām superiorez cōtinue quantū est de se coagentem. non ergo erit alia ifluentia sicut nec alius ordo cause superioris ad inferiorez

Preterea aut simpliciter impossibile est idē numero alias produci. ꝛ tunc sequitur q̄ō deus in hoc tm̄ nō poterit: aut non est simplr impossibile. ꝛ tunc sequitur q̄ i causalitate eorum in quibus prius fuit istud possibile ꝛ nunc erit: sed prius fuit in causalitate causarum naturaliū. ergo ꝛ nunc erit.

Quantum ad istuz articu / lum rndeo q̄ opinio tertia videtur probabilior. prima enim de reditu oīum est oīo ip̄probabilis. saltem q̄ est ꝑ fidez. nec p̄o ea est rō efficax. q̄ illa de reditu celi ꝛ dubium añs supponit ꝛ dubia est illatio. Secūda opi. n̄ probat sufficienter impossibilitatē reditus cuiuscunq; p naturam. Et iō p̄t teneri tertia. q̄ non apparet quare non possit natura aliquid idem numero reducere. si. n. vbi est continua actio agentis naturalis respectu producti sicut est in sole respectu radii si ponatur in primo instanti producere radium: ꝛ in tempore dabito conservare in vltimo instanti puta. b. erit ibi idem radius: cum non dependeat illa identitas radii in secūdo instanti ad seipsum in primo instanti vel ab existentia eius in tempore intermedio: q̄ sine illa existentia posset idez numero fuisse productum in eodem instanti. sequitur ergo q̄ illo esse intermedio destructo possit idē esse in vtroq; extremo. ꝛ licet in aliis agentibus vbi diceret agens nihil agere post primū instās esset enaño quantum ad illud respectu primi agentis. tñ argumentū manet idez respectu remoti agentis a quo continue dependet esse ctus. ꝛ in isto effectu dependente a proximo agēte imediate ꝑducit p̄posituz. Ad illa ergo que sunt p̄ opinione scōa ꝛ cōtra illā. tertiā p̄ p̄ñs ad p̄muz respon sum est in p̄ma questione. Ad secundū magis posset ex illa dubitatiōe. ſ. pby. trahi opposituz. q̄ si sanitas cōtinuat per diez manet eadē quare nō eodem mō illa que fuit in mane interrupta in meridie ꝛ reddita i ve spere erit eadē vñ nō bz ibi exp̄esse negatiua que allegatur. Ad illud de p̄dicamentis: si priuatio que est terminus a quo nō p̄t redire eadē: nec terminus ad quē ꝛ hoc loquendo de primo termino a quo ꝛ respectu agentis naturalis. nūc aūt nō est cā quare illa non redit ea dem nisi quia positiuū cū quo cōiungit nō redit idem si enim forma p̄m ordinē generationis imediate p̄cedē ſ aliā in mā p̄t redire nō apparet quare nō possit etiā redire p̄uatio concōitans. illa g̃ p̄positio de p̄dicamentis i telligitur i ordine naturalis generatiōis p̄m descensum q̄ p⁹ p̄uationē ibi n̄ redit bit⁹ q̄ si redit, forma imediate p̄cedēs illū habitū p̄m ordinē generatiōis. Pote est breuiter dici q̄ illud itelligit de identitate p̄m spēm i numerali. ꝛ tūc de imediate reditione ꝛ per cōsequens neutrū de rōne mediata. Ad illud. vi. etbi. itelligit phs. igenita facere que facta sunt id est nō p̄t facere ingenita fuerint ſz nō sequit g̃ nō p̄t facere ea p̄sentia. nō enim repugnat ea facta fuisse ꝛ nunc cē p̄sentia alia factiōe. ēt si destructa fuerint iter p̄mā factionē ꝛ secūdaz

Ad rōnes ad primā patet q̄ illa rō non deberet mouere. tū quia aliqua pars materie manet eadē nō obstāte diuisione materie. g̃ in illa parte reduceretur eadez forma que prius si non pp aliud impedit reditio eiusdez forme nisi ꝓpter alictatē māe. ꝛ tunc generatū nouuz est et p̄tim numeraliter idē ei q̄ō p̄fuit p̄tim diuersum q̄ p̄o illa parte materie que manet eadē. esset genitus idē prius corrupto. p̄o aliis aūt partibus materie que successerunt illis qui fuerant in corrupto ꝛ dispersē fūt esset generatū aliud a corrupto: tum quia deus vel angelus posset colligere oēs ptes materie ipsi⁹ corrupti ꝛ applicare eas agenti naturali in debita ꝓportōe. ꝛ sic reduret idē numero totū q̄ō p̄us p̄m illā rōnem. Similiter naturaliē p̄t eadē materia saluari tota sine diuisione: vtpote ignis in vrinali cōuertat in aerē. ꝛ econuerso totus ille aer ꝓuertat in ignē. hic non ē dispersio materie. Est ergo rēspōsio q̄ n̄ oportet necessario materiā priorē corrupti diuidi: ꝛ licet non maneret eadē illa nō esset ratio nō reditionis eiusdē. Ad aliud de motu ꝛ mutatione rēsponsū est in prima questione. Ad cōfirmationē de permutata ꝓportione. Respondeo. permutata ꝓportio accipit ab euclydelli. ſ. ꝓclusione. xv. si alique quātitates sunt ꝓportionales p̄mutatiz proportionate quoque quantitates erunt ꝛ transferē illud ad argumenta patet per phm. 2. priorū. si. a. ꝛ. b. cōuertunt ꝛ. c. ꝛ. d. conuertuntur si. a. ꝛ. d. ꝓtradicūt. ꝛ. b. ꝛ. c cotradicūt. ꝛ hoc modo vniuersaliter valet argumentū a permutata proportione. si permutatio fiat quantuz ad contradicere ꝛ conuerti. Si autem fiat secundum contradicere ad sequi vel antecedere nō valet: sed facit fallaciam consequentis. non enim valet arguere sic sic homo ad non hominez sic animal ad nō animal. ergo permutando sicut hō ad anima secundū cōsequentiam se habet sic non homo ad nō animal secundū consequētiam. Ad p̄positū quia arguitur quo ad hoc quod non est posse esse sine hoc consequentia non valet quando cōmune determinat sibi aliud cōmune: ꝛ inferius sub cōmuni non determinat sibi aliquod inferius sub alio cōmuni. istud aūtē est bene possibile: quia ex eo q̄ō commune determinat sibi aliud commune non sequit

A ꝓpositione ad bitū p̄m spēz im possibil ē ꝓgress⁹ imediatus per nām: q̄ non p̄t stati nā ꝓuertet acetū in vinū: et si nō p̄t imediate ꝑducere idem bz spēm nec idez imediate. bz nu mez nō tm̄ sequitur qui mediate nā hoc possit.

nisi qđ inferius determinat sibi idē cōe. Exemplum sicut superficies ad banc superficiem sic color ad hunc colorē. ⁊ econuerso. ergo permutando sicut superficies nō pōt esse sine colore. non sequitur qz ⁊ si cōe vnuz determinat sibi aliud cōe non tū singulare ad singularē. Cō similiter sicut corpus ad hoc corpus ita locus ad hūc locum. ergo permutatim. sicut corpus ad locum sic hoc corpus ad hūc locum. sed corpus non pōt eē sine loco. ergo nec hoc corpus sine hoc loco. non valet consequētia qz non eodē modo determinat sibi hoc corpus hūc locum. sed bene sequitur si illud qđ necessario requirit ad aliud non pōt esse sine illo. ⁊ ita cum productio necessario includatur in ratione huius productiōis si productio nō pōt esse sine producto. sequitur ꝙ hec productio nō pōt eē sine producto. sz nec productio in cōi nec productum in cōi necessario requirit hanc productionez. Breuiter permutatio non tenet nisi ꝑm idem ꝑm qđ prius fuit proportio vel ꝑm aliquid in quo proportionem eē includit in pria pportione. sicut in hoc qđ est pportionale esse ꝑm conuertibilitatem includitur pportionalia eē ꝑm repugnantia. Sed in proposito non est ita: qz in hoc qđ est pportionale esse ꝑm superi⁹ ⁊ inferius non includit vniuersaliter pportionalia esse ꝑm insepabilitatē talem in inferius qualis est in superioribus. Ad aliud dico ꝙ principium potentiale semper manet idem. ⁊ illđ sufficit ad hoc vt forma recipiatur qz si vltra istud principium queras aliam potentiam que est respectus illa nihil facit ad receptionez forme. si tamen illa requiratur pōt dici ꝙ vere nunc est eadem. ⁊ cum queris aut semp manet aut redit eadem. vtrunqz pōt dari. primum quidem qz absolute loquendo de potentia que dicit ordinē recepti ad receptum ille. s. ordo manet idem siue anteq̄ receptum insit siue qñ receptum inest. qz ille consequit naturam receptiui que nata est perfici a tali forma. Et probatur illam manere. qz si deus reduceret eandez formam qđ non negatur sibi possibile illa facere⁹ ꝑ se vnuz cum materia sicut prius. ergo in materia esset potentia respectu eius eadem que prius. ⁊ tunc cum arguitur potentiam destrui in aduentu forme. oz dicere ꝙ hoc non intelligitur ꝓpe de ipsa rōne potentie. sed de quodaz respectu committante potentiam quā habet per hoc qđ est ante actum. que est quedam prioritas priuationis ad actum non aūt includit ꝑ se in rōi potentie. quia simul ipsa potest esse cum illa prioritate ⁊ cū simultate ad actū

Posset ēt dici ꝙ potentia ante actum manet eadem semper ⁊ cū actu. nec tū sunt opposita simul qz potentia ante actū non est ad formā pro illo eodē nunc. pro quo inest actus sed pro alio. qz pro nūc bz actū. po⁹ aūt an actū non inest ad eādē formā. sed pro futuro: ⁊ qđ altera illarū rūsionū sit vera: probat per hoc ꝙ si aliquid pōt habere potētiam ad formā iam bz potētiā: qz impossibile nō pōt fieri possibile ⁊ per ꝑs non pōt aliqñ haberi pō ad aliquā formā quin nunc habeatur si susceptiuū potētie nūc est. Aliter diceretur ꝙ eadē potentia rediret sicut ⁊ possibile est eundē actuz redire. ⁊ tunc diceret ꝙ pro instanti pro quo actus inest non manet potentia q̄ est opposita actui. redit aūt cessante illo actu. Alio mō diceretur ꝙ a principio creationis in principio potētiali sunt distincte potentie tot quot sunt forme receptibiles. non tū distincte specie. sed numero. non precise tot sed ad eandē formā sunt tot quotiens illa forma pōt induci. ⁊ vnaquez illarū potentiarū definit esse aduenīte suo proprio actu. nec illa redit. ⁊ tū eadem forma pōt redire. qz ad illa nō tū erat vnica pō. sed alia ⁊ alia bz qđ erat alias ⁊ alias inducibilis in idē principiū potentiale. Luz arguitur ꝫ secūdū mēbrū ꝙ non possit eadem potentia redire. qz nec priuatio dictū est supra ꝙ ꝑuatio pōt redire si positū cui adiungit priuatio pōt ⁊ eo dē mō dicitur potētia si pōt redire illa forma prior ordine generationis quā comitatur illa potētia ad illā secūdam. Cū arguitur ꝫ vtrunqz mēbrū ꝙ potentia nō est ad preteritū verū est vt preteritū. vnde non est pro prie potentia vt illud qđ fuit non fuerit. sed potentia ē ad illud qđ fuit preteritū. inquantū tū ipsuz pōt esse futurum. Istud aūt argumētū de potentia non tū concludit ꝫ agens naturale: sed ēt ꝫ reditionem eiusdem forme materialis per actionez diuinaz qz illa requirit potentiam in materia quā perficit. qui diceret istas potētias nihil esse loquendo de quacūqz potētia preter illā que dicit respectum recipientis ad formā receptaz expediret se breuiter de tota ista briga. qz qđ ponantur nihil nō est cura. Illa aūt que est realis relatio ex parte materie ad formam. sicut econuerso informatio est realis relatio forme ad materiam. illa inquam redit eadez si forma redit vel si non redit an compositum posset idem redire dictū est in prima questione. Ad vltimuz quare statim in prima reditione eiusdē ꝑm speciem non rediret idem numero. pōt dici ꝙ aliqua sunt impedimenta ex parte passi vel agentis pp que accidētia insepabilia primi non sunt statim reducibilia. ⁊ sine ill' non reduceretur eadem ſba. non sic oz sp esse talia impedimenta.

De secundo articulo

principali absoluto possibile est nature reducere corpus mixtum idem suppositata tertia opinione in precedenti articulo. sed non est possibile reducere idez eodē mō quo in 2ª rōe reducetur. Prima conclusio probatur qz si tertia opi. in precedēti articulo sit vera qñcūqz materia tota eadem approximatur agenti eidem sine impedimentis pōt idem reduci nec tū eidem agenti numero. sed eidem ꝑm spēm. qz identitas ꝑm speciem in agente equiualet identitati numerali. probatio. s. in isto instanti hic ignis ex illo ligno generaret eundem ignem. sed possibile est totam materiā ex qua formabatur corpus istud als in generatione naturali esse iterū sub forma seminis ⁊ mēstrui in alia matrice sicut probatur per dictum gre. moral. iiii. super illo verbo iob 3º somno nec requiescere cū regibus ⁊ consulibus terre si parentē primū nulla peccati rubigo corrupisset. nequa quā ex se filios gehēne generasset. sed illi q̄ nunc per redēptorem saluandi sunt soli ab illo electi nascerēt ⁊ ponitur di. 20. q. 2. ergo nunc in alia matrice formaret idem corpus mixtum. Secunda pclo est mihi certior. qz ista dependent ex quibusdam si opi. tertia dicta sit vera. istam secundaz probo. qz tota natura actiua est aligata cuidam ordini formarū in trāsmutatiōe ita ꝙ tota natura non posset imediate post actuz inducere vinum. solus deus in agendo non limitatur ad illum ordinem ⁊ maxime est ille ordo necessarius respectu agentis naturalis qñ procedit de perfecto ad perfectū qz illud non pōt pluribus sed paucioribus modis produci. Nunc aūt mixtum istud est perfectuz inter alia corruptibilia ⁊ ideo ad ipsum determinatur magnus ordo in formis preuiis ꝑm ordinem nālem. vtpote semis sanguinis ⁊ carnis ⁊c. Nunc aūt tales forme non precedent illaz formationē corporis eo mō quo tūc repabit qz subito repabit de cineribꝰ vel pulueribus. vel aliis in quibus fuerat prius resolutū ergo tota natura creata non poterit reparare illud corpus eo modo quo tunc reparabitur.

De tertio articulo

reparato illo corpore a quocunqz videtur ꝙ a natura possit aīa reuniri illi corpori. qz illa forma est dispositio que est necessitas respectu aīationis aie rationalis in natura. ergo est dispositio necessitās ad animationem. sed ad talē dispositionē sequitur necessario illud ad quod disponit. Sed ꝫ patet ꝙ ista aīa non pōt ab aliqua creatura alia a se reuniri corpori. sed nec a seipsa tanqz a principio effectiuo illius vnitionis. probatio vtriusqz cā equinocta est simpliciter nobili ore effectu ⁊ ꝓbat auctoritate aug. 83. q. q. ii. Oē qđ fit

Henric. q3º. ii. q. 14.

el a quo fit par esse nō pōt. Alioqui iusticia q̄ sua vnicuiq; tribuere debet de reb⁹ vt aufferat necesse ē. itelligit aūt de cā equiuoca. q: iusticia i cā vniuoca requirit eq̄litatē ſz in equoca eminētiaz. Idē vult auice. vi. metaphi. c. 3. Idē vult aug⁹. sup gen. xii. q̄ agēs est p̄stāti⁹ passo. que ꝓpō vt alias dictū ē depēdet ex ista agēs ē simpliciter pfecti⁹ suo effectu formali: ſz hō est simplicit pfectio: aia sua sicut totū parte: quacūq; alia sba corporea p̄z q̄ nec aia nec aliqua sba cōporea alia ab boie pōt esse cā effectiua hois . Preterea. 2. phi. for⁹ et efficiēs nō coicidūt i idē numero. q̄ aia q̄ est cā formal' hois nō ē cā effectiua eiusdē. Preterea nō min⁹ natural' fuit p̄ma vnio fcā i generatiōe q̄z ista fcā i resurrectiōe ſz aia nō potuit ee cā effectiua illi⁹ vnionis. sed solus de⁹ creās et ifūdēs q̄ rc. Cōcedo ꝓclonē q̄ si soli vtuti actiue diuine subē p̄ma ꝓductio hōis solis eidē subeit ꝓductio 2ª ista aūt ꝓductio ē in actiōe corporis organici

Ad illud i oppositū dico q̄ i tota nā nihil ē i susceptiuo qđ sit dispō necitans ad formā: q: cū q̄libz tali stat p̄ō ꝑditiōis: cū ꝑdictio necessario ꝓcōitet susceptiū qđ ē p̄ se susceptiū. tal' aūt p̄ō ꝑdicit repugnat necessitati. Sed illud vbū vsitatū de dispositiōe q̄ ē necitās debet sic itelligi: q̄ dispō nō sit rō necessitatis: sed q̄ ipa posita agēs necessario iducat formā ad quā ē dispō vel necessitate simplr sicut q̄n agēs ē mere naturale vel necessitate sm quid vt q̄n agēs ē volūta⁹ et disposuit sic agere et Vltimo mō forma corporeitatis ē dispō necitans ad aiam. nō q̄ ex ista vel vtute eius sequat aiatio. sed q: ipa posita agēs necessitate ꝓditionata siue dispōnis inducit formā ad quaz est.

Ad argumēta p̄ncipalia. Ad p̄mū dico q̄ nō est aliq̄ p̄ō passiua creata cui nō correspōdeat potentia actiua i natura ne ponat passiua frustra: sed diuē simode ponit illa actiua i natura sm pl̄os et theologos stricte. n. accipiēdo naturā actiuā p̄ natura creata: q: aristo. ponit itellectū imediate iduci a deo vt tactū est. q. i. istius di. nō cuilibet potētie passiue: correspōdet ppria actiua i natura ſz accipiēdo naturā p̄ agēte naturali necessitate. sic pl̄s diceret ee p̄m actiuā i natura q: p̄mam cām agentē naturali necessitate i istud passū. Sed theologi negāt ēt i natura ee p̄m actiuā isto mō: q: p̄muz dicūt agere i istud nō naturali necessitate ſz libera: et tūc ꝓz eos cū di. correspōdet aliq̄ actiua natura. natura debz i bi accipi cōiter ad totum ens. nec. ēt ipi ponūt magis frustra aliqd in ente q̄z pl̄s: q: eque pōt p̄ō passiua reduci ad actum si reducat nō ab agente creato sed increato nec naturalit actiue sed libere sicut si ab agēte alio mō poneret reduci. Ad aliud p̄ncipia nō valz: pōt̄ p̄cessū resolutiuū. q̄ et illū ꝓpositiuū q̄ fuit i oppōedo. p̄z instantia. possū. n. diuidere solidū: nec tū ptes diuisas possuz iterꝝ ptinuare. Ad tertiū: vno mō negat eandē materiā totalit i se et i ptibus posse approximari iterꝝ alicui agēti pp diuisionē partiuz materie que fiti corruptione. Alio mō negat materiā eandē posse manere vt redire istud argumētū 4ᵐ tāgit illud generale de quo tractat i p̄nio arti. solutiōis: et ē ꝓ tertia opi. que nō est ibi simplr reprobata.

Quarto quero vtruz resurrectio sit naturalis. q̄ sic ꝑm. Dam. li. 3. c. xiiii. Nō cōe ē oibus in eadē spē naturale ē, resurrectio est huiusmodi ergo rc. Preterea motus ē naturalis q: terminat ad getē nālē q: nāliter mouet mobile ad illō i qⁿ nālr ge scit: et pi ratiōe mutatio ē naturalis que termi natur naturaliter ad formam nāliter perficientem mutabile. sed resurrectio ē huiusmōi q: pfectibile naturaliter perficitur illa forma reunita ergo rc. Oppositū dyo. de di. no. c. xvi. pte. 3. dicit de resurrectione ipsam visam esse supra naturam ergo non est naturalis. Preterea: ad cognoscendum effectus naturales pōt pertingere per rationem naturalem. non sic ad resurrectionem ex. ii. q. huius di. ergo rc. Preterea qđ naturale est euenit in pluribus non tm̄ suppositis: sed ēt temporibus q: euenit quotiens causa eius que naturalis est non est impedita. est aūt impedita in pauciozibus. sed resurrectio tm̄ semel euēit ergo rc.

Intelligendum est hic q̄ naturale equiuoce accipitur. qđ appa ret ex hoc. q: diuerſ opponitur. et illa est vna doctrina cognoscendi multiplex ꝑ⁹ topi. opponitur. n. nāle vno modo supernaturali. alio modo libero vel voluntario tertio modo violento. naturalitas. n. aliq̄ pertinet ad p̄incipiū actiuū: et tūc opponuntur sibi liberū vno mō et alio mō supernaturale. naz agēs naturale vel nāliter dicitur qđ opponitur libero. q: agit necessitate nāli. ſz voluntarium vel liberū qđ seipsum determinat ad agēdum: et illo modo loquitur pbs. ii. phȳsic. diuidens naturam ꝓtra agens a ꝓposito: et ix. metaphi. c. ii. et iiii. de potentiis actiuis irrationalibus et actiuis rōnalibus sine liberis. Allio mō ex parte p̄incipii actiui naturale dicitur qđ ꝟz naturalē ordinē actiui ad passum et supernāle: q: excedit oēm talem ordinem nālem: et illo mō qđ cunq; agens cātum dicitur nāle et solum agens increatuz dicitur supernaturale. Ex parte passi opponitur natura vno modo violento: ꝓut naturaliter dicitur moueri vel pati qđ patitur sm̄ propriam inclinationez passi. violenter vō patitur ꝑ inclinationem passi et ex hoc sequitur q̄ naturale et violētum non sunt opposita ꝑria imediata. immo est inter ea mediū. q̄n. s. passū neutro mō se habet neq; inclinatur ad illud qđ recipit neq; ad oppositū sicut superficies ad albedinem vel nigredinem vel ad mediū. Sequit ēt q: non pōt esse violentia in primo passo. s. mā prima. q: non inclinatur ꝑ aliqđ cuius est absolute receptiuū: et hec distinctio illoꝝ oppositoꝝ et medii accipitur in passo vt cōpat' ad formā ad quā transit. vt aūt passum cōpatur ad agens a quo recipit formam dicetur nāliter moueri q̄n mouetur ab agente naturaliter sibi correspondentez. sup̄naliter aūt moueri q̄n ab agente sup̄a totū ordinē agentis nāliter ꝓportionato isti. sic q̄ habemus nāle dupliciter vt pertinet ad actū. q: vt distinguitur ꝑ liberū et sup̄nāle. et nāle: vel naturaliter dupl'r vt ptinet ad passum. q: vt distinguit ꝑ supernaturaliter et ꝑ violētū. Sed ꝑ distinctionem duoꝝ mēbroꝝ argu̇itur. q: sm̄ pl̄m. iii. Ethi. violentuz est cuius p̄nci⁹ est extra non conferente vim passo. q̄ in diffinitione violenti ponitur p̄nci⁹ motiuū. et per p̄ns violentū essentialiter non tm̄ accipitur ex ꝓpatione formē ad passum sed ad agens. Rndeo. et ad quotcūq; tales instantias per hanc ꝓpositionē illud est per se cā ꝓ quo posito circunscripto quocunq; alio vel variato sequitur effectus. nunc aūt licet forma ꝑ quam inclinatur receptiuū non inducat nisi per agens per se violentās passum: tm̄ per se rō violenti est ex habitudine passi ad formā non ex habitudine passi ad agēs ꝓbat q: passio et forma manentib⁹ in sua rōne. puta q̄ forma sit receptibilis tm̄ ꝑ inclinationē passi quōcūq; variatur agēs passum violenter recipit hoc et apparet. q: non tm̄ in i duci. sed ēt in permanere dicitur q̄ aliqua forma violēter p̄manet in passo et diu. aliq̄ aūt naturaliter ita q̄ circūscribēdo agens. s. q: non ꝟz actionē post inductiōem forme ibi est nālitas vel violētia p̄cise ꝓpando formā ad receptū. Concedo ergo q̄ in descriptiōe violenti ponit agens tanq̄z extrinsecū. sed non tanq̄z per se ꝓfitens rōnem violenti. sed tm̄mō ꝓpletur per illud passo vim non conferente et maneret violētū post oēz actionē agentis. sicut si lapis posset quiescere sursum sine continua actione detinentis. Additur tm̄ p̄nci⁹ in descriptione violenti tanq̄z cā extrinseca. vt in pluribus. Cō similiter ſz passum recipiat aliquam formā aliquo mō supernaturalem. et in hoc posset supernaturalitas dice-

re modū habitudinis passi ad formā. tū nunq̄ dicitur supernaturale nisi q̄ recipit eam a tali agēte. cui⁹ probō est q̄ nō formaz naturaliter sui perfectiuam reciperet a tali agente. adhuc reciperet eam supernaturaliter. non quidem pp habitudinem ad formaz. q̄ sic naturaliter recipit: sed pp habitudinē ad agēs a quo recipit. Ad primū. resurrectio significat passionē cui corrīdet pactione resuscitatio actiua ḡ in. q. an resurrectio sit naturalis non accipitur nālitas nisi p̄out pertinet ad passionez. Sed in. q. an resuscitatio actiua sit naturalis. accipietur nāle vt ptinet ad actionē z ad cām actiuā. Primo ergo mō dico q̄ erit nālis vt nāle opponitur violēto: sed nō naturalis vt nāle opponit supnāli. sz erit supernaturalis. Et iō vtriusq̄z mēbri pz̄ per dictis. in. i. arti. Rō p̄mi q̄ passū inclinat nāliter ad formā quaz recipit. Rō secūdi q̄ nō recipit ab agente nālē ordinē būte ad istud agēdū: sed supra totū istud. Si vo queraf de resuscitatione actiua an erit nālis. Rñdendū est q̄ vtroq̄z mō quo nālis ptinet ad actionē illa erit non naturalis. q̄ z ab agente libere nō naturali necessitate z ab agēte supra totū ordinē cārū creatarū que dicūtur bēre ordinem naturalem agendi in passo.

Ad argumēta ad primū auctoritas dam. intelligenda ē de eo q̄d ē cōe oībus in specie a principio intrīseco vel a cā naturali. non sic hic z pz̄ q̄ sic intelligit. q̄ pportionē sic itellectā applicat ad opationē duplicez de xp̄o qui est in oībus in spē hūana a cā intrinseca vt saltē naturali. Ad 2m̄ pbat tm̄ō q̄ resurrectio sit naturalis vt opponitur violēto. tū q̄d tangit ibi de mutatiōe. hz dubiū an resurrectio sit mutatio z de hoc dicet in sequenti questione.

Vinto quero vtz resurrectō sit in instāti. q̄ non. i. ad tbi. iiii. mortui qui in xp̄o sūt resurgēt primi. deinde nos qui viuim⁹ rē. ḡ illi qui inueniēē mortui in aduentu xp̄i primo resurgēt. z deinde illi rapti in obuiā moriētur. z postea resurgēt. ḡ nō simul erit resurrectio istoz z illoz. nō ergo in instāti. Preterea aug. xx. de ci. dei. c. xx. er tā ineffabili velocitate rediturū antiquissimoz cadauerus puluerē in mēbra sine fine victura. Ipse aplus aptissīe dicit. Velox aūt z tardus sm phum. iiii. phy. in tpe determinaf. z eodē. c. xxi. ad īmortalitatē per mortē mira celeritate transibūt. Preterea in resurrectione aliqd q̄d prefuit corrūpef. q̄ mā illa que recipiet formā nouā prefuit sub alia forma corrūpēda. illud corrūpēdū bēbit esse finitū. oē aūt vndiq̄z finitū positiuū hz admin⁹ duos terminos positiuos ḡ illud cē istius precedentis habebit duos terminos positiuos: z per p̄ns est dare vltimū instans illius precedētis. ḡ si resurrectio erit imediate post esse illius z in instāti erit instās imediatuz instāti: q̄d est p̄ phuz. v. t. vi. phys. Preterea. corpus tunc corrūpendū bēbit cē pmanēs. pmanēs aūt nō hz esse i tpe nisi q̄ in instāti. ḡ si imediate precedat esse corpis resuscitandi. sequit q̄ precedat in instāti imediato illi esse z tūc vt prius corpus resuscitandū nō poterit. hīe esse imediatū in instāti. Oppositū. i. cor. xv. In momēto in ictu oculi in nouissima tuba. quā auctoritatē aug. dic de ci. vbi prius p̄ pbatiōe resurrectiōis subito fiende. Preterea generatio ē in instāti: ḡ resurrectio. Preterea m⁹ī in lra dicit q̄ in instanti erit resurrectio.

Respondeo cū resurrectio p̄m Dama. vt dictū ē sit iterata surrectio ei⁹ q̄d cecidit. cecidit aūt p̄mo tot⁹ hō p̄ separationē itellectiue a corpe: z scōario cecidit illō corp⁹ mixtū p̄ corruptionē i aliud vl alia: z quersus sit ordo generationis z corruptiōis: ac plē oporteat p̄us ordie nature cōpus repari q̄s aliaz reuniri. illā aūt repationē corporis p̄cedit collectio ptiū māe q̄ dispse erāt p resolutionē corporis i diuersa stati vel cū moza. p̄mo ḡ oz videre de isto p̄ambulo resurrectiōi q̄d collectio ptiū corpis. z d iductiōe for⁹ corpis i materiā illā. z. de vnione aie ad corp⁹ illud. De p̄mo dico q̄ fiet ministerio agēdoz: et iō i tpe. añs pz̄ ex illo dicto saluatoris Mat. xxiiii. Mittet filiꝰ hōis angelos suos cū tuba z voce magna: cōgregabūt electos ei⁹ a q̄ttuoz ventis a sūmis celoz vsq̄z ad tmios eoz. q̄d ē dictū: q⁹ cūq̄z dispse fuerit ptes materie corpis i elemēta siue i ignē siue i terrā a sūmis celorū vsq̄z ad termios eoz siue i quodcūq̄z corp⁹ mediuz aqueū aereū vl ipfecte mixtū a q̄ttuoz vētis: oēs materie ptes recolligent z reunient. p̄ñia apparet p hō q̄d dictū ē. z. li. di. ij. q. ix. q̄ angel⁹ non p̄t mouere corp⁹ in instanti.

De scōo dico q̄ illa forma corpis erit in instāti: q̄z fiet imediate vtute diuina. nā āgelus non poterit illā formā sbalez īducere i materiā. vtus āt diuina z si posset successiue agere z successiue īducere formā sīc vtus creata: z forma sbalis posset successiue īduci q̄d aliq negāt: tū magis cōgruit q̄ illa vtus formā inducibilē i instāti īducat i instāti: q̄z nunq̄z ē successio necessaria nisi pp aliquē defectū agētis. Maz oēs ille cāe tacte a p̄mē. iiii. phy. c. de vacuo: resistētia mobilis ad motorem. z mobil ad medium. z medii ad motorem reducūtur finaliter: sicut al's tetigi li. z. di. z. q. 9. solutē do q̄tū argu. p̄ncipalē. ad ipfectiōē vtutis agēt̄: pp quā ipfectionē pōt sibi mobile resistere nō absolute: sz vt respicit terminos z medium per quod transferendum est a termino in terminum. nūc āt ista vtus nullā pōt bīe ipfectionē. b āt forma inducibilis ē i instanti. pz q̄z pōt p̄ficere in istāti. Sed b est dubiū: q̄z tūc sequit q̄ motⁿ localis erit i instāti. pbō: q̄z corp⁹ illud formatuz erit densi⁹ vel rarius pulueriby illis ex quibus formaf: z siue sic siue sic vl maiorē locū occupabit q̄z illud ex quo gen erat si sit rarius vl minorē si sit densius z sic ē motus localis nō tm̄ ip̄ius: sed ēt aeris circunstātis. z⁰ q̄z illud corp⁹ erit alterius figure q̄z illud ex quo formatur. ḡ occupabit locū sue figure p̄portionaliter corrīdentē: z ita vt p̄us. Ōcedo p̄clusionē istoz argumētoz q̄ accipiēdo generalr motū localē. put q̄s generatū siue cedit corrupto occupās maiorē vl minorē locū q̄z corruptū vl aliq̄ loci mutatio q̄z maioris vl minoris loci occupatio. hz nō ab eodem corpe in actu sic in instāti erit loci mutatio nec solū sic. Sed aer circūstās stati pellitur si corp⁹ eius maius. vl segr: si corpus ē minus et gdē in p̄mo instāti pellit: z hoc a vtute diuina imediate q̄z illa imediate ponit corpus maius vbi fuit minus: Nūc aūt q̄d effectiue mouet localr vnū corpus effecti expellit aliud corpus: z nō ipsum corpus motum effectiue expellit aliud sicut nec calor i ligno expellit effectiue hoc frigus a ligno. sed ipm calidū q̄d effectiue cāt calorē i ligno effectiue expellit frigus ab eo. posībile tm̄ ē vtuti diuine ponere istud corpus maius i instanti in vbi z cōseruare corpus q̄d p̄fuit ibi z tūc duo corpora simul. Sed tūc eēt nouū miraculū vltra subitā positionem corpis maioris hoc. Si aūt simul cū hac ppositiōe corporis hoc expellat: aliud nō ē nisi vnū miraculū q̄m āt corpus genitū ē minus corpe corrupto aliud ē. tūc. n. vl deus imediate mouebit oēm aerē circūstantē vt cōtingat. i. tāgat latera minoris corpis vl pōt nō mouere q̄z hoc nō ē neēe simplr ad hoc q̄ corpus minus sit hoc: q̄z pōt deus dimittere nām sibi: z cum natura nō possit mouere aerē in istāti vt applicet lateribus illius corporis minoris erit ibi vacuū ad tp̄us quousq̄z. s. natura possit aerē circūstantē cōtiguare corpori illi. Ex quo pz ponēdo q̄ deus subito faciat corpus minus q̄d nō includit p̄dictionē z dimittat aerē circūstātē sibi z actionē nature vacuū erit p tp̄s. nō ḡ vacuuz ēt in vniuerso includit p̄dictionē: imo si natura faceret in istāti minus ex maiore videret posse cōcludi vacuū esse per tem pus sine oi diuino miraculo.

Henric. qd⁰. 4. q 15.

De tertio dico q aiatio nō est tm̄ in instāti pp rōem dictā in.ii.ar°qz.l.ē a solo dō immediate cui⁹ vtute actiue nihil resistit. sed necesse est eaz ee in instāti. qz nō posset ee successio in receptiōe forme nisi vel pp ptes forme iducēde. vel pp ptes corporis quarū vna pus recipit formā q̄z alia. sed neutrū pōit in aiatiōe non p̄m. qz illa aīa in vnico gradu in quo reunie tur. ita q̄ iz aliqua aīa posset esse pfectior alia. tm̄ ꝫ nihil ad propositū ad successiuā vnionē ipsius aie. nec 2m pōt dare saltē de p° aiabili. aliqd. n. est ꝓportionatū aiabili p° ita q̄ nihil eius pōt aīari nisi totū simul animet. Iz forte de multis ptibus corporis. que nō sunt simplr necessarie ad aiationē. vt sunt manus pes 7 cetere ptes exteriores vna possit pus aīari q̄z alia. sed loquimur de p° aiatione. Dico ēt 2° q in eodē instāti in quo corp⁹ formaf aiaf qz ex quo forma ista ē dispō necessitās ad animam nō absolute sed ex necessitate agētis. non simplr sed ex dispōe sua statim forma corporis inducta inducitur ab ipso forma que est aīa: 7 non ex necessitate māe. Et si queras nūquid ex eadē mutatiōe inducif for⁹ corporis 7 aīa. Dico q non imo inductio forme corporis ē per mutationē. inductio aūt aie non est cū aliqua mutatione que sit ad aīam vel animationem vt ad terminū Primū apparet. qz susceptū forme corpeitatis trāsit a priuatione ad formā 2m apparet p idē: qz susceptiuū aie⁹ vel aiationis non est mā ꝑma sed corp⁹. Illud aūt nō bēbit ꝓpuationē ipsi⁹ aie a qua trāseat ad formā. qz nec simul bēbit eā cū aīa. qz tūc ꝓpuatio 7 formaeēnt simlr nec prius bēbit eā q̄z formā qz corpus illō nō est ꝑus cū sic dictū est in eadē. q. inducaf forma corpeitatis 7 aīa i mā illa. nūq̄z aūt ē mutatio nisi qñ susceptiuū t̄mini ad quē alicui⁹ inductiōis p̄cedit duratiōe ipsiz terminuz ad quē 7 tūc ē sub ꝓpuatiōe termini. Si arguas g̃ non est ibi aiatio actio nec curatio passio. qz actio nō est sine passiōe nec passio sine mutatiōe. 7 mutatio negaf ibi. g̃ tā actio q̄z passio. qō vī inēōueniēs. ꝺ° sicut dictū ē. s. di. iz. q. i. passio dicit respectū passi ad agēs extrinsec⁹ aduenientē. ꝺ ē nō necessaria ꝓsequētē extrema posita. talis aūt pōt eē 7 si passū nūq̄z p̄cedat duratione formam quā recipit: qz q̄tūcūq̄z simul secū bēat formā. pōt tm̄ eā recipere ab alio. 7 tunc breuiter in inductiōe for⁹ coeue ipsi passo bñ est passio. sed sine mutatione ex⁹ buiꝰ ꝫ aug. iz. ꝓfes. quodāmō prioritatis prius creaf mā ꝑus q̄z forma in illo ꝑori materia nō hz respectū ad deū nisi vt producti ad ꝓducēs. 7 ille respect⁹ est itrinsecus aduenies. imo necessario ꝓns naturā fundamēti ex. i. di. sēi q. 4. i. 2° instāti nature recipit formā a deo. 7 ille respectus non est eius vt producti vt ad deū ꝓducētē sed est eius vt informati ad deū vt iformātē siue vt iprimētez formā. 7 ille secūdus respectus extrinsecus aduenit materie. qz posset ꝑpetuo materia manere do ꝓseruāte sine illo respectu receptiōis a deo. for⁹ g̃ illa simul duratione ꝓcreata est materia: sed posterius natura iducit vel iprimit in materiā passiōe de genē passiōis. sed sine oi mutatione. qz nunq̄z materia a ꝓuatiōe forme illi⁹ trāsit ad formam. nec breuiter aliter se hz ꝑm eam qz aliter 7 alit presupponūt entitatē. Ex hoc segtur correlm q̄ dicēdo actionē 7 passionē abstrahi a motu 7 mutatione nō oz dicere q̄ remaneat in eis sola rō relatiōis imo ve remanet rō actionis 7 passionis absq̄z quacūq̄z rōe motus vl mutationis. Restāt duo parua dubia. vnū in eodē instanti erit oiuz resurrectio de quo tāgit ꝑmū ar^m. 7 aliō in quo instāti. 7si ñ determinato vel signato tm̄ in quo in cōpatiōe ad ptes vel horas diei naturalis. vtpote si in instāti medie noctis vel aliquo alio determinatū respectū hōīe ad ptes diei naturalis. Ad ꝑmū aug. iupto tm̄ illud cap'm allegatū. s. 20. de ci. dei. c. 10. vī ex itētione determinare q̄ resurrectio eorū q̄ inueniūtur mortui in aduentu iudicis p̄cedet duratiōe resurrectionē illoꝝ qui inueniūt viui. sicut illi viui ꝑm vba ap'li ꝑus rapiēt

tur obuiā. 7 ibi vt probabile est ꝫ aug. moriēt 7 subito postea resurgēt: 7 sic postea resurrectio eoꝝ. sequēt resurrectionē illoꝝ qui erūt mortui. vñ dicit aug. si scōs q̄ repient xp̄o venīte viuētes eiqz obuiā rapiētur credideri mus in eodē raptu de mortalibus corporib⁹ exituros 7 ad eadē mortalia redituros. nullas in vbis ap'li patiemur angustias. ꝺ expetisse ēt videt vba ap'li dicē mortui qui in xp̄o sunt resurgēt ꝑmi deiñ nos 7c. vbi ꝫ aug. ap'lus in se ac ēt illos q̄ secū viuebāt trāsfigurabat p̄sonas illoꝝ qui inueniētur viui. De 2° dubio vī p° sacie certū ē q̄ qōcūq̄z instās est oēm habitudinē hñs ad partes diei naturalis qō. n. in vna pte terre est instās medie noctis 7 in orizōte medie noctis 7 in orizōte vno 7 in opposito orizonte meridies 7 sic de singulis instantibus possibilibus assignari in die naturali. g̃ resurgent mortui in quacunqz hora diei nālis sic partes cōparando. Sed qz non sine cā queritur de hora resurrectionis. intelligendū est querentes querere de hora in cōpatiōe ad illam regionē vbi erit iudicium resurgentiū siue resurrecturi transferētur vt iudicētur. transferenē inquā vel post resurrectionē cōpletam vel ante per rranslationez puluerū collectoꝝ. vtrunqz. n. est possibile deo. vl vt resuscitentur in diuersis locis. forte vbi sepellienē vel vt plures de singulis locis colligātur ad locū vnuz vbi dēnt post resurrectionē oēs ad iudiciū ꝓuenire. 7 i illo loco fiat resurrectio oīum. voco aūt pulueres corpora quecūq̄z in quibus est vltimate facta resolō. puta si i tantam partē ignis. 7 in tantā partē aque: 7 in tantaz partem terre. 7 ista pars ignis sit imediate iuxta globū lunarem sup̄ punctum quēcūq̄z terre. 7 alia pars sit directe, i extremitate oppositā diametraliter i spera ignis 7 tertia ps sit in infimo vel medio vel supremo aque. 7 huiusmodi. hec oia 7 si huiusmodi similia intelligunt cuz dicūt pulueres vel cineres. Cū. n. dixit xp̄s. a sūmis celoꝝ 7 a quattuor vētis. nō intellexit ipse pulueres quos vsitate accipimus in sepulchris vsq̄z ad tātā distātiaz esse dispersos. sed intellexit generaliter in quecūq̄z tota vel partes facta sit resolō illa colligentur. 7 ex illis collectis. i. ex mā que fuit prius mā corporis corrupti reparabit itez idē corpus. Ille aūt locus iudicii generalis ꝓbabiliter estimaf terra ꝓmissionis siue vallis iosaphat vī ps determiata ibi vel tanta pars quanta sufficit pro repobis: si quidē electi nō erūt in terra. sed rapienē xp̄o obuiam in aere: 7 per ꝓns respectu ipsius partis terre intelligenda est hora. Sed qō tunc dicitur esse media nocte. accipif a mat. xxv. 7 ab apostolo. i. thes. v. Dies aūt dñi sicut fur ita in nocte veniet. qō non videtur intelligēdū ad lr̄am. 7 si dñs posset semanifestare singulis. tm̄ magis ꝓbabile est ad ꝓfussionē reprobox qui videbuntur 7 ab inuicem 7 a bōis vt sint in loco illuminato. 7 p ꝓns tunc in loco resurrectiōis 7 iudicii non sunt tenebre medie noctis. Ea ergo hora forte qua xp̄s resurrexit ea in cōpatione ad illam regionē resuscitabūtur mortui vel ea hora q̄ adiudicat⁹ ē a pilato. vel ea qua expirauit i cruce si quidem de hoc certum non habemus ex scriptura. 7 quodcūq̄z illoꝝ ponaf exponēdū est illud media nocte ꝓ incertitudine.

Ad argumēta. Ad ꝑmū de ap'lo ꝓcedo q̄ non erit idē instās resurrectiōis oīum: qz i instāti resurrectiōis ꝑus mortuoꝝ adhuc aliq̄ viuēt vita mortali. 7 ꝓbabile ē q̄ soluēt mortē sicut xp̄s 7 mr̄ eius. 7 resurgēt. g̃ posterius q̄z alii g̃ iā sūt resuscitati. Ad aliō qō dicit aug. de velocitate pōt referri ad collectionem puluerū nō ad alia duo sequētia. 7 ꝓcessū est qō illa collatio fiet i tpe: sed alia duoi instāti 7 i eodē instāti. Tertiū 7 q̄rtū tāgūt difficultatē magnā apud pḧantes de vltimo instāti esse rei ꝑmanētis. ꝫ si dicaf sicut dictū est li. 2. di. ii. q. 4. qō cūq̄z ꝑmanēs i ee suo mesuraf euo. nulla ē difficultas: qz euum idem mēsurat corp⁹ precedens 7 dū mānet: 7 deficiēte illo corpe dēsinit euū ei⁹ 7 tē

ẽ dare vl'm ieſſe illi⁹ pmanẽtis verũ ẽ ⁊ idẽ ẽ illud vl'm ⁊ p'm: ⁊ idẽ mẽſurat totũ eẽ ſuſtinẽdo idiuiſibilitatẽ eui Cũ g̃ arguit de eẽ finito q̃ hẽbit duos ẽminos negãdũ ẽ q̃ nõ ẽ ꝓtinuũ ſz idiuiſibile. Et ſi dicas ſaltẽ imediate añ eẽ illi⁹ reſuſcitãdi ẽ eẽ illi⁹ cozrũpẽdi. q̃ro i quo vel cũ quo ipſi' tpis nõ cũ tpe: q̃ tũc illud tps nõ eẽt finitũ ꝓpriis terminis: g̃ cũ iſtãti tpis. g̃ nõ ſuccedet imediate iſtãs tpis. ſto eẽ imediate p̃cedẽs reſurrectionẽ ipaz ẽ eẽ in inſtãti eui. qõ gdẽ euũ põt coexiſtere tpi fiẽ ⁊ nũc ⁊ cũ q̃ris de coexiſte ſibi in tpe vt imediate p̃cedit reſurrectionẽ. dico q̃ coexiis ſibi ẽ tps ⁊ nõ iſtãs. ⁊ ita illi q̃ loquunt de pmanẽtib⁹ vt ſi hẽant eẽ in tpe deberẽt dicere q̃ nunq̃z in vltimo iſtãti hũt eẽ: ſz hũt eẽ in toto tẽ pore. ⁊ in vltimo illi⁹ hũt nõ eẽ q̃z gnãndũ hz eẽ: tũ tps illud finitũ hz ꝓpios ẽminos q̃z iſtãs mẽſurãs eẽ generãdi ẽ ẽmin⁹ tpis mẽſurãtis eẽ ipſi⁹ cozrũpẽdi. Et ſi dicas illud eẽ ẽ qõdã finitũ. g̃ illud eſſe hẽbit ꝓpios ẽminos in quos ipin ſaluẽt. nõ ſeqtur q̃z nõ cozrũdet ſi bi hãe ꝓpios ẽminos niſi rõne tpis mẽſurãtis. ⁊ illi⁹ ꝓpii ter mim ſũt duo inſtãtia ſiue mẽſurẽt illud eſſe ſiue aliud. Per ſ̃ ad aliõ cũ dr q̃ pmanẽs nõ põt eẽ i tpe. i. cũ tpe niſi q̃z in inſtãti. hec falſa ẽ tenẽdo ꝑmã via de mẽſurari euo. Tenẽdo aũt aliã opz dicere q̃ cuz toto tpe ẽ vt illõ ẽ imediatũ ad inſtãs ſicut ꝓtinuũ ad ſuum ẽminũ: ⁊ hãc imediationẽ nõ hz vt ẽ in alio inſtãti: ⁊ tũc opz negare iſtã: pmanẽs nõ hz eẽ in tpe niſi q̃z i inſtãti. verũ qdẽ ẽ q̃ põt eẽ i iſtãti: ſz tũ põt hẽre eſſe in tpe videlicet eẽ duratiuũ: ⁊ ſm iſtud eẽ ⁊ nõ illud iſtãta neũ ẽ imediatũ ad eẽ inſtãtancũ ſequẽs. Sz p̃ma rõſio vr facilior ⁊ rõnabilior q̃z pmanẽs etſi maneat cũ tpe videt habere eẽ in ſe eque indiuiſibile.

Iſta eſt diſtinctio quadrage

ſima tertia h⁹ q̃rti libri. In q̃ magr poſtq̃z ſupl⁹ egit de ſacrĩs. Hic agit de reſurrectione ⁊ glia reſurgẽtium ad quã ſacra pducũt. ⁊ ẽt p oppoſitũ de reprobozuz pena. Et circa h̃ tria fac. Primo. n. oñdit reſurrectiõis vitatẽ ⁊ ei⁹ tps. Secũdo ſubdit ſõs hẽre memoriã eozũ q̃. ſ. hic ſuſtinuerũt. Tertio annectit electoz pctã nõ publicari q̃ hic ꝓfeſſi fuerũt. Primũ facit a p̃cipio diſtinctiõis vſq̃z ibi. Hic q̃rit vtrũ electis. Scõm vſq̃z ibi Si vo q̃rit. Tertiũ vſq̃z ad finẽ diſtincti. In ſpãli ſnia magri ſtat in trib⁹ ꝑpõnib⁹ q̃rũ p̃ma ẽ hec. Jnẽ fidez orthodorã ⁊ purã debem⁹ credere oẽm carnẽ reſurrecturã eẽ. Hãc magr iſinuãs ꝓponit p̃mo reſurrectõez futurã eẽ ⁊ fideles q̃ in xpo dozmierint reſurgẽr. qõ aũcte apli ꝓbat. Poſtea dicit q̃ cã reſurrectionis ẽ vox tube. cui⁹ vtute excitabunt mortui. q̃ gdẽ vox dr tuba q̃z ẽ oĩb⁹ manifeſta. dr aũt nouiſſima q̃z poſt eã nõ ẽ alia. q̃ gdez vox dr clamor ⁊ alibi vox filii dei appellat. Vox aũt illa erit xpi vel vni⁹ vel plurimoz angeloz. Poſtea oñdit reſurrectionis tps occultũ eẽ ⁊ ignotũ. ꝓpter quod medie nocti cõparat cũ dr ſpõſus media nocte vẽturus. Scõa ꝓpõ ẽ hec. Et ſi ſci p̃moz maloz memoriaz hẽant hoc tñ nõ erit eis ad glie derogationẽ: ſz magis ad gaudiũ ⁊ gr̃arũ actionẽ. Hãc magr iſinuãs q̃rit vtrũ electi hẽant memoriã p̃cedẽtiũ maloz. Et rñdet q̃ hẽant maloz ꝓteritoz memoriã. ex quo tñ in nullo contriſtabunt nec eis erit ad penã vel glie minorationẽ vel gr̃arũ actionẽ. Tertia ꝓpõ ẽ hec. Electoz pctã per penitẽtiã hic deleta ibi nõerũt aliis manifeſta. Hãc magr iſinuãs ſubdit q̃ ẽt illo mõ pctã tegunt q̃ hic per pniaz ſũt deleta ita q̃ nullis manifeſtabunt. Alia vo cũctis ꝑpalabunt. Poſtea dicit ſibi icertũ eẽ vtrũ aliqui ſine morte ad iudiciũ quemẽt ſicut vr dicere Hiero. De illis q̃ in aduẽtu viui rapient xpo obuiã. vel vtruz illi q̃ viui reperient ſubito morianr ⁊ ſic ad reſurrectionez trãſeãt qõ magis vr velle apls. vltimo dicit lz oẽs reſurgant incozrupti. ideſt cum membrozum integritate non tamen omnes reſurgent impaſſibiles in gloriã. Et tñ in ſpeciali.

De etate ⁊ ſtatura reſurgentium.

S Olent autem nõ / nulli percontari ⁊ querere an in eadẽ etate ⁊ ſtatura cozporiſ oẽs reſurrecturi ſint. Quidaz putauerũt omnes ſurrecturos ſcõm menſuram etatis ⁊ ſtature chriſti Jdeo quia apoſtolus ait. Donec occurramus omnes in virum perfectum in menſuram etatis plenitudinis chriſti. Sed his verbis non eadem reſurgentibus aſſignatur ſtatura ſed etas Omnes enim in eadem etate reſurgent i qua chriſtus mortuus eſt ⁊ reſurrexit cuiuſcunqz etatis mortui fuerint. Virum autez poſuit nõ vt diſtingueret ſexum ſed vt ſignificaret perfectionem virium quam tunc habebũt. ſz nõ omnes eandem ſtaturam hois obtinebunt. Unde augu. Non ait in menſuram cozporis vel ſtature ſed etatis q̃z vnuſquiſqz ſuã recipi et menſuram cozporis quam vel habuit in iuuentute etiam ſi ſenex obiit vel fuerat habiturus ſi ante eſt defunctus Etas vero erit illa ad quam peruenit chriſtus. ſcz. iuuenilis vt circa xxx. annos. Triginta enim duum annozum ⁊ trium menſium erat etas chriſti in qua mortuus eſt ⁊ reſurrexit. Non eſt autem fas dicere. q̃ in reſurrectione accedat cozpori magnitudo quam nec habuit hic nec erat habitur⁹ diu viuendo. nec maiora cozpora redigenda ſunt ad modum dominici cozporis. Peritz enim multum de illis cozpozibus cum nec periturus ſit capillus vt ait dominus. Capillus de capite veſtro non peribit. Di. 44

Aug. in li. de ci. dei.

Quod reſurget quicquid fuit de ſubſtãtia ⁊ natura cozporis ⁊ in eadẽ parte cozporis

Non enim perit deo terre /

na materies de qua mortalium creatur caro. ſed in quemlibet puluerem cineremue ſoluatur in quoſlibet alitus auraſqz diffugiat. ⁊ in quã cũqz alterius cozporum ſubſtantiã. vel in ipa elementa vertatur in quozum cumqz animalium vel hominum cibum carnẽqz mutetur illi anime in puncto temporis redit que illam carnem primitus vt homo fieret creſceret viueret animauit. Jpa ergo terrena materies q̃ diſcedente anima fit cadauer. non ita reſurrectione reparabitur. vt ea que dilabuntur ⁊ in alias atqz alias rerum ſpecies vertuntur. quãuis ad corpus redeant vnde dilapſa ſunt, ad eaſdem quoqz cozporis partes vbi fuerunt redire neceſſe ſit. Alioquin ſi capilliſ redit quod tam crebra tonſura detraxit. ſi vnguibus

quod totiens depressit exectio immoderata et indecens cogitantibus resurrectionem carnis et ideo non credentibus occurrit infirmitas.

Lōgrua sitūdo ꝑ exēm statue.

Sed quemadmodum si statua cuiuslibet solubilis metalli igne liquesceret vel conteretur in puluerem vel confunderetur in massam et eam vellet artifex rursum ex illius materia et quantitate reparare nihil interesset ad eius integritatem que particula materie cui membro statue redderetur dum tamen totum ex quo constituta fuerat restituta resumeret. Ita deus mirabiliter atq; ineffabiliter artifex de toto quo caro nostra extiterat eam mirabili celeritate restituet nec aliquid attinebit ad eius reintegrationem. vtrum capilli ad capillos redeant et vngues ad vngues: an quicquid eorum perierat mutetur in carnem. et in partes alias reuocetur curante artificis prouidentia nequid indecens fiat. Indecorum quippe aliquid ibi nō erit: sed quicquid futurum est hoc decebit qz nec futurum est si non decebit.

Q Ō sancti sine omni deformitate resurgēt

Hoc autem in corporibus

Aug. in decem.

sanctorum intelligendum est de quibus consequēter adiungit. Resurgent ergo sanctorū corpora sine vllo vicio sine vlla deformitate sine vlla corruptione onere difficultate in quibus tanta facilitas quanta felicitas erit. propter quod et spiritualia dicta sunt cum procul dubio corpora sint futura nō spiritus. Ex his apparet q̄ vna erit etas omnium resurgentiū s. iuuenilis. statura vero diuersa. s. quam quisq; habuerit in iuuenili etate. vel erat habiturus si ante est defunctus. Nec de substantia qua hominis caro creatur aliquid peribit. sz omnium particularum ante dispersarū collectione reintegrabitur naturalis substantia corporis. Sanctorūq; corpora sine omni vicio fulgida sicut sol resurgent prescisis cunctis deformitatibus quas hic habuerunt.

Si mali tunc habeant quas hic habuerunt deformitates.

De reprobis autem queri

Aug. in ench.

solet an cū deformitatibus hic habitis resurgant. Hoc aūt Aug. nō asserit sed dubium relinquit ita inquiēs. Quicūq; ab illa perditoris massa que per adā facta est nō liberātur per xpm resurgēt quidē et ipsi vnusquisq; cū sua carne sed vt cum diabolo eiusq; angelis puniantur vtrū vero ipsi cū vicijs et deformitatibus suorum corporum resurgant quecūq; in eis gestarūt inquirendo laborare quid opus est. Nō enim fatigare nos debent incerta eorum habitudo vel pulchritudo quorū erit certa et sempiterna damnatio. Ecce non diffinit an tūc habeāt deformitates quas hic habuerūt reprobōrum corpora.

Circa istam distin.

c 44. quero ꝑmo vtrū in quolibet homine resurget totū qd̄ fuit de veritate humane nature in eo q̄ nō. Sed. et Tullit de⁹ vnā de costis ade et edificauit eā in mulierē. g̃ vel ea nō resurget: qz nō illud qd̄ fuit in ea de vitate humane nature ex costa: vel adam nō resurget cū toto eo qd̄ fuit in ipso de vitate nature: qz nō cū costa. Preterea idē nō resurget in diuersis. sed qd̄ fuit de vitate carnis in vno pōt eē nutrimentū alteri; et per ꝯns puerti in vitatē nāe alteri⁹. et ita successiue esse de veritate nāe in duob⁹. g̃ in altero nō resurget qcqd in ipso fuit de vitate nāe humane. Preterea ex eadē maiore sumēdo sub ipsa istā minorē: illud qd̄ fuit semē in vno per multas trāsmutationes pōt fieri semē in alio: et per ꝯns in genito ab illo: et genito ab isto idē erit de vitate nāe in vtrisq;. Preterea ñ opz q̄ in quolibet resurgat qcqd fuit de vitate nature hūane in eo nisi vt redeat simplr idē numero qd̄ cecidit. sz pari rōne oporteret idē dicere de singulis membris vel ptibus organicis: et tūc in qualibet pte oporteret resurgere illud qd̄ fuit de vitate cuiuslibet partis: qd̄ est cōtra Aug. in ench. et ponit in lra. nō ita reparabit vt ad eas dē corporis ptes vbi fuerint redire necesse sit. aliquin si capillus redit quē tā crebra tonsura detrahit et subdit. Quēadmodū si statua metalli liqueſceret et eā vellet artifex rursum ex materia repare nihil interesz ad ei⁹ integritatē que ꝑticula materie cui membro statue redderet dū tn̄ tota restituta resurgeret. ita de⁹ mirabiliter de toto quo caro nra extiterat eā mirabili celeritate restituet. nec aliqd attinebit ad eius integrationem vtrū capilli ad capillos redeāt: aut in partes alias reuocent curāte artificis ꝓuidentia ne qd indecēs fiat.

Oppo. vult aug. ibidē ench. q̄ caro restaurabit de toto quo caro nostra extiterat. Idē ēt dicit. 20. ciui. de. c. 2. et Lu. 21. Capillus de capite vestro non peribit.

Circa istam

Magr sniax in 3. di. 30. c. qbus res. et sequēti.

q. ex quo hō cōponit ex corpe et aia semp manet eadē opz videre de corpe organico quō redit idē: qz vo corp⁹ illud cōponit ex multis ꝑtib⁹ organicis q̄ distinctio ꝑtiū regrit ꝓpter multitudinē operationū quarū aia ē ꝑnc⁹ ꝓpē sui ꝑfectionē opz videre de idētitate partiū organicarū et qz ꝑtes ille et homogenee cōponunt ex ꝑtib⁹ hōgeneis: opz videre idētitatē in hōgeneis. Primo g̃ q̄liter ꝑs hōgenea puta caro i ꝑtinua nutritione maneat eadem et nō eadē. Scdo quō redeat eadē q̄ fuit ꝑmo in corpore mortali. De mō nutritionis ē vna opinio q̄ dicit q̄ nihil de nutrimēto trāsit in vitatē humane nature. sz tm illud ē de vitate humane nature qd̄ ꝑbit a parētibus. illud aūt in se multiplicat vt fiat augmētatio. exēplū ꝑ multiplicatiōe panū euāgelicoꝝ. qd̄ aūt generat ex nutrimēto q̄si fomētū adheret calori naturali ne extinguāt siē oleū adheret lichino: ita regrit nutrimētū q̄nis nō ꝓuertit in vitate hūane nature. Cōtra hō ꝑmo qz ñ min⁹ ꝑfcā ē vegetatiua in hoie q̄m in bruto. g̃ nō min⁹ pōt i hāc opationē vegetatiue q̄ ē nutrire eo mō quo nutrire ē ꝓuertere sbaz alimēti i sbaz aliti qz sic ē i bruto. g̃ ꝑ vegetatinā in hoie pōt fieri talis ꝓuersio. Et ꝓfirmat. ita eni generat hō in ꝑfcē quātitatē siē bruta et ita fit in eo depditio ꝓti⁹ ꝑtiū siē ibi. g̃ ita opz eē augmētationez et restaurationē depditi h siē ibi. ibi aūt ē ꝑh q̄ ꝑmin⁹ augmētatiōis ē aligd decē ipsi⁹ sbe nutriēdi et augmētādi

Preterea ꝑm istā viā nō possem⁹ ponere augmētatōnē possibilē i hoie nisi ꝑ miraculū siē ꝓz de illa multitudine panū: qre g̃ magis deficerz nā ista q̄s nā bonis q⁹ ad

hoc qđ est acquirere quantitatē perfectā post imperfectā. Preterea: ꝑm istā viā sequēt̄ q in homine eēt aliqua caro simpliciter incorruptibilis per totaz vitā suam: vel si corrumperet nunq̄z posset restaurari: qz non nisi per nutrimentū: qđ negat vtrunq̄z ē incōueniens ꝑmū: qz illa ps incorruptibilis esset alterius spēi a ceteris partib⁹ carnis corruptibilibus. 2ᵐ qz semper min⁹ eēt in hōie de veritate carnis humāe. Preterea ptes carnis que generant̄ de nutrimēto sunt vere aiate etiā aīa intellectiua g̃ sunt vere de sba viuentis tali vita.

Antecedēs ꝛz videat manifestū tñ ꝓbari pōt: qz quelibet ē aīata aīa sensitiua: qz in qualibz pōt exerceri aliq̄ operatio sensitiue vt tactus: ē quelibz ēt est aīta aīa vegetatiua. qz quelibet debite q̃titatis pōt aliquā actionez vegetatiue bīe. sensitiua aūt z vegetatiua in hōie ea dez aīa ē cū tellectiua ex. 2. di. 16. z di. xi. hⁱ quarti ar. 2°. q. ꝑma. Aliter dī q caro ꝑmo formata iducta a pēti bus est de veritate humane nāe. z nutrimentū vere postea transit in istud qđ est de veritate: sed tñ mō qz quer tit in ꝑfīs nō recipiēdo nouā formaz neq̄z ꝑm totū ne q̃z ꝑm partē: sed tñmō per tñ q deficiēte ibi forma nutrimenti succedit in illa materia forma carnis ꝑfīs

Istud declarat̄ per exᵐ: qz sic ē de aīa intellectiua q de nouo perficit materiāque fuit sb forma alimēti: nec tñ ipa in se est noua nec ꝑm se totā nec ꝑm partē sed tñ⁹ per tñ q desinente ibi forma nutrimēti succedit in illa materia forma carnis ꝑfīs istud declarat̄ p exēpluz qz sicut ē de aīa itellectiua q de nouo ꝓficit materiam que fuit sb forma alimēti: nec tñ ipa in se met noua est nec ꝑm totū nec ꝑm partē. Declarat̄ etiā per auctoritatē: qz. i. de ge. t. de augumēto. Caro ꝑm spēm auget ur: nō caro ꝑm materiā. z caro ꝑm spēm māet: caro aūt ꝑm materiā fluit z refluit. ꝛz si iduceret noua forma carnis in nutritiōe: z pari rōne desineret in deperditione pars forme carnis que ꝑfuit nō solū materia carnis flueret: z refflueret: sed ēt forma: qđ v ꝛ eē ꝑ eū. Tertio p rōnē qz si in nutritione mā nutrimēti recipet aliam formā carnis q̃ nō ꝑfuit. g̃ cū reliq̄ carne ꝑfīte nō faceret vnū nisi qđā cōtiguū vel cōtinuū cum illa. z tunc nutritio eēt q̃dā iuxtapositio carnis noue ad carnē ꝑfīte qđ negat pbs vbi ꝑus. Segtur ēt q nō quelibet ps nutriti eē nutrita vel aucti aucta. qz nō illa ps cui iuxtaponit caro noua. Cōtra istā opi. forma que nullo mō est extēsa ex pte sui nec alr q̃z ꝑus ꝓficit māmalio z alio mō extēsaz respicit eā indiuisibiliter hoc ē q ipsa nō ꝑm ptes suas ꝓficit ptes māe. forma aūt carnis nō respicit hoc⁰ nāz idiuisibilr qz tūc eēt simplex sicut aīa intellectiua. qđ nō cōcedit. g̃ cū māmalio mō extē sam qz multo maiorē q̃z añ ꝓficiat opz q illa sit aliter ī se extēsa. Et tūc cū ptes ei⁹ pores maneāt opz q alia ps forme sit noua: aliogn nō eēt extēsior: nūc q̃z ꝑus. maior ꝓbat qz forma q̃ vt extēsa paccūs respicit materiam extēsa ipsa alio mō extēsa respicit māmalio mō extensaz qz ꝑm Aristo. in ꝑdicamētis. Quāta ē superficies tāta est albedo. Et appet p rōnē qz ps ei⁹ est in pte. z ita maior in maiori. Preterea cōcedit q post nutritionē plures sunt ptes māe in toto q̃z ꝑus: aut g̃ pars noua māe est in toto sine forma qđ est incōueniēs. aut est ibi sub forma noua z sic habet ꝓpositū. aut sub forma ꝑfīti: z tūc vel illa desinet ꝓficere ptē māe quā pfecit: z tunc migrabit eadē ps forme mālis a pte māe adaliam ptē qđ est incōueniēs. aut illa pars forme pōr eadē ꝓficiet simul partē māe q̃z ꝑus. z istā ptē māe noue. z tē segtur q simul ꝓficiet duo pfectibilia quoz vtrūq̄z est sibi adequatū. Preterea caro ista nata est fluere. qz non est incorruptibilis. sed nō tñ fluit mā sed forma qz forma illa nō pōt manere eadē nisi maneat iformās māmquā ꝑus loquēdo de eadē pte forme qz dependet nāliter a pfectibili qđ ꝓficit. ergo opz cōpositū fluere. z per ꝓns cōpositū redire per nutritionē.

Quantum ergo ad istuz articulū sit hec ꝑma ꝓclo q in nutritione est aliq̄ generatio extēdēdo generationē ad oēm inductionē forme sbalis in mām post ꝑuationē qz sicut argutū ē mā alimēti nō manet sub forma alimēti nec sub aliq̄ alia q̃z sub forma nutriti z illā recipit post nutritionē. g̃ ꝛc. Expō illā ꝓclonis. nō. n. dicit gnātio simplr qz nō est gnātio per se entis. put illud dicit per se eē qđ nō est pars alicui⁹ ꝛz pōt dici adgeneratio. qz generatio alicui⁹ p qđ gnātionē fit idē alicui ꝑfīti cui adgenerat. vel pōt dici intus generatio. qz generatio partis in toto cui⁹ non fuit ps. Secūda cōclo q in illa generatione tali qualiforma carnalis que inducit in mām nutrimēti noua ē. gavt est argutū cōtra ꝑcedentē opi. ꝑfīs non posſz ō nouo ꝓficere illam mām qz non cōpetit nisi forme omnino inertēse: sicut exēplificat ibi de intellectiua. quelz. n. extēsa per accīs hz partē aliā in alia z alia pte materie. z itasi noua materia ꝓficit nō perficit per aliā partez q̃ ꝑus pfecit aliā mām. Declaratio istius que est per fluxū partis genite in nutritione. qz qñ illa fluit sic materia partis illius desinit eē aligd totius carnis. ita et forma que ꝓficit illā materiā desinit eē qz nō pōt manere sine illa materia nec migrare. Tertia cōclusio ps adueniēs per nutritionē est aliquo mō sīlis parti ꝑfīti que infuit per generationē z aliquo mō dissīlis. similis in forma specifica nō tñ intellectiua. sed corporeitatis q̃ ꝓsupponit dissimilis in hoc. qz quāto agēs mere naturale magis cōtinuat actionē in cōtrariū: tanto magis debilitat eius virt⁹. qđ ꝓbat qz oē tale agēs repatit in agendo. z ita qz agit in cōtrariū patit ab ipso. quā actionē vocat phs corruptiuā. ergo caro ꝑmo habita ex generatione quāto magis agit in nutrimētū vt cōtrariū tāto magis debilitat virt⁹ eius. z ex hoc dicit ī purior caro. g̃ illa post aliqđ tps in quo cōtinue sic agit in ꝛriū ē impurior q̃z in ꝓncipio. z per ꝓns cū genitum nō possit eē pfectius generāte: segtur q caro genita ab illa carne posteriori q̃z to posterius generat tāto regulariter genita erit impurior qz ab impurioze genita.

Ista ꝓclo ꝓfirmat p exēm phi ꝑmo de generatiōe. q̃z to vinū magis egit in aquā mixtā sibi. tāto est impurius in tātū vt tādez ꝓpter impuritatē. q. totū fiat aqua.

Hec cōclo includit aliā q nō tñ posterior genita est impurior ꝑore: sed eadē manēs in toto posterius est impurior seipsa ꝑus. z hec est rō impuritatis in carne posterius genita. Hec cōclusio nō asserit formā carnis recipe magis z minus si tñ illud poneret̄ ista impuritas eē ꝓpter remissionē forme sībalis. pōt tñ eē ꝑci se ꝓpter impfectionē qualitatū naturaliū ꝓsequentiuz formā que sunt ꝓncipiū alterādi nutrimētū. qz quanto impfectius alterat̄ tanto ex eo caro impurior generabitur. Quarta cōclo de distinctione carnis ꝑm spēm z carnis ꝑm materiaz. ad huius euidētiam sciēdū q vt apparet ex tertia. qz vnaquez̄ pars carnis habet certū periodum in toto quādiu potest per qualitates suas resistere corrumpenti. z tanto maiorem quāto purior tāto minorem quanto impurior. tādiu enim potest eē suum conseruare in toto quādiu potest per qualitates suas resistere corrumpenti. Hec autem periodus maior est in parte ꝑus genita q̃z posterius. z in ꝑori parte periodi quecūq̄z eadem pars est efficacior ad agendum q̃z in posteriori. Et intelligenda est illa differētia ceteris paribus. hoc est si pars carnis genita fuerit ex tali nutrimento quod fuit natum cōuerti in carnem. equipuram sicut ex quo genita est illa caro. si quidem alteratione proportionata posita ex vno alimento nata est caro purior gnāri ex alio. Ex istis ad 4ᵐ ꝓclonē forma dat eē z agere. g̃ ps ꝑm formā pōt dici quādiu hz eē ꝑm formā. vel q̃z du habz agere ꝑm formam. z 2ᵐ ifert ꝑmū ꝛz nō ecōtrario. citi⁹. n. defic alicui actio ꝓpter in

pfectionē quā eē ⁊ siue sic siue sic ps ſm formā nō ē tm̄ ps forme sed includit mām ⁊ formā. Primo aūt mō q̄ cūq; pars dū manet in toto dicit pars ſm formā a pn̄cipio. ſ. pyodi sui vsq; ad finē q⁊. ſ. tādiu hz eē. Secundo mō non dicit p omni parte peryodi pars ꝫz formā sed pro illa pro qua hz virtutē ita efficacē q̄ pōt sibi cō petere actio ſm formā: nō dico sibi tm̄modo vt cōcurr ⁊ renti ad actionē totius: nec sibi simplr separate a toto: sed sibi in toto virtus inest ad ꝓpriā actionē quā vt ibi exns posset habere ꝫ nō cōsidereē precise vt cōcurrens ad actū totius. ⁊ illa efficacia virtutis regrit determinatā virtutē intēsiuā ⁊ extēsiuā. q⁊ nō quecūq; modica ps in toto posset illo mō habere actionē ꝓpriā sed tm̄ modo cōcurrere ad actionē totius vt dicit phs in de sensu ⁊ sensato de actōe centesime millesime partis mi-lit in sensum. Regrit ergo alia determinata quātitas extēsiua ad illā efficaciā agendi in toto. regrit etiā quā titas intēsiua virtutis q⁊ vt dictū est post remissionez virtutū actiuarū in tātū vt magis cedāt cōtrariis q̄z vi cāt nō pōt illud agere ꝓpria actione. ergo hoc secundo mō pars ſm spēm est tāte quātitatis nālis ⁊ tāte virtu tis actiue q̄ sibi possit cōpetere ꝓpria actio nō qdez vt suppōsito extra totū. sed sic ꝓpria q̄ nō tm̄ concurrat ad actionē totius. Primo mō parti ſm spēm nō oppō tur ꝓprie pars ſm mām nisi sicut hoi viuo opponitur homo mortuus. ⁊ sic eadē pars dicit pars ſm speciem dū manet in toto ⁊ pars ſm mām qm̄ fluit sicut idē di-cit pmo hō viuus ⁊ postea mortuus. secūdo mō alia ē ps ſm spēm alia ſm mām ēt a partib⁹ manētib⁹ in to-to q⁊ aliqua modica pars cui nō pōt cōpetere propria actio ēt si sit in pn̄cipio sui pyodi ē pars ſm mām. pars aūt quātitatis sufficiētis ad agendū ē ps ſm spēm. ⁊ hz si bēat virtutē efficacē ad agendū que regrit quantitatē virtualē. Et per oppm̄ pars ſm mām que nō hz talez efficaciam virtutis quantumcūq; quantitatem exten siuam habeat.

Per hoc ad fundamēta pre

cedentis opi. erm̄ de intellectiua ē ad oppm̄ q⁊ illa mō inextēsibili ⁊ inextēsibilr recipit mām. ⁊ iō nullā ptem nouā hz per hoc q̄ pficit nouā partē māe. sed opposituz segtur de illa forma extēsibili in mā. Auctoritas pbi de carne ſm spēm ⁊ ſm mām soluta est in. 4. conclone q⁊ nō intelligit q̄ pars ſm mām fluat ⁊ refluat. id est mā tm̄. ⁊ pars ſm formā maneat. i. forma ꝫz se to tam. sed tā pars ſm mām q̄z pars ſm formā est pars i tegralis totius ⁊ est vere cōpositū ex mā ⁊ forma. vnō vocat carnē ſm mām ⁊ carnē ſm spēm cōpositum ex mā ⁊ forma. nō aūt mām carnis ⁊ spēm carnis. que au tē pars cōposita ex mā ⁊ forma carnis sit caro ſm spēz ⁊ que ſm mām. dictū est in quarta cōclusione. ⁊ quo ꝫ modo caro ſm mām fluit pz ſm primū modū distin-guendo carnē in carnē ſm spēm ⁊ carnē ſm materiaz: ſm aūt secūdū modū pars ſm mām fluit. i. est in ꝓpria dispōne ad fluendū. ⁊ hoc loquēdo de parte ſm mām ꝓpter defectū quātitatis virtutis. loquēdo aūt de pte ſm mām ꝓpter defectū quātitatis mobilis nō est in-telligenda illa differentia de fluxu ⁊ nō fluxu. sed illa ps ſm spēm auget: ps ſm mām nō auget: q⁊ vt statim di cet minima vel aliqua nō notabiliter magna in toto nō auget sed aliqua determinate quātitatis q̄ sufficit ad p tem ſm spēm auget. Pars q̄ ſm spēm nō fluit ꝫz pmuz intellectū. q⁊ manet in toto nec ſm secūdū intellectū. ga hz virtutē cōseruādi se in toto. nec ſm tertiū intellectū q⁊ hz quātitatē virtutis sufficiētē: vt aliq̄ pars ad sui cōseruationē sibi adgenerek. ⁊ per oppositū ps ſm ma teriā tripliciter intellecta tripliciter fluit. Ad tertiuz dico q̄ in nutritione ⁊ in augmētatione est quedā iuxta positio. tm̄ ipsi nutrito vel aucto. ⁊ hoc siue toti siue parti non fit tm̄ iuxtapō: vbi intelligendū: pone aliquā partē

tante quātitatis ⁊ virtutis vt non tm̄ coagat toti: sed possit in toto exists̄ habere ꝓpriā actionē dicaf. a. ha bet ista modicas partes est. io. quarū quelibet q⁊ forte regrunt plures in vno q̄z in alio. vtpote in plāta suffi ⁊ cit vna. in bruto due. in hoīe tres vel plures non curo: hz equalē virtutē intēsiue dicatur. b. c. ⁊c. Si nutrim̄ tum fuerit per quotcūq; sequestrationes vel depuratō nes ad hoc deductū vt iā sit sub forma ꝓprima forme nutriendi. siue hoc fuerit ante q̄z localiter mittaf ad p̄ tes nutriendas. siue postq̄z missum fuerit per virtutem vegetatiuā totius. ⁊ hoc per quasdā vias subtiles deꝫ uientes tali missioni cuiusmodi sunt vene in corpozib⁹ aīaliū ⁊ alia hm̄i cōm̄dentia in plantis iam istud sub forma cambii vel glutini vel rozis approximati par-ti nutriēde ⁊ receptū in pozis qbusdā dimissis ex fluxu quarūdā partiū ſm mām que p̄fuerūt ibi ⁊ nūc ex flu ꝫ xu suo reliquerūt pozos repletos aliquo humoze subtili ozi ⁊ ita totū carens dēsitate in partib⁹ regsita ad bñ esse eius ibi exns cōuertit in ipm̄ nutriēdū. ⁊ sicut aī ꝓuer sionē iuxtaponebaf cōtigue partib⁹ nutriēdi. ita postcō uersionē iuxtaponit ꝓtinuo aliqb⁹ partib⁹ manētibus. esto. ergo. a. ē tāta ps cui cōueniat nutriri ⁊ augeri in po ris intra ipam recipiūtur passim partes nutrimenti. ⁊ ibi exists̄tes adgenerant partib⁹. b. c. ceteris ꝓexistē tibus illis iuxtaponunt sed nō toti: q⁊ sunt aliq intra ipsum totū hz nulla pars de nouo genita sit: aliqd intra aliā partē illius partis nutrite. esto q̄ illa sit minima cui ꝓueniat ꝓprie nutriri vel augeri sic q̄ quelibet parsei⁹ sit nutrita vel aucta. Et istud ē necessariū ponere. ſ. ali quā partē notabilis quātitatis minimā sic auctā. q⁊ si q̄ libet pars in toto quātūcūq; modica augerek ꝓprie ne cesse eēt q̄ auctū semp augeret in duplo vel saltem in notabili quātitate q̄z pus q̄ est manifeste falsum. Sic ḡ apparet ad rōnē illā quō in nutritione est iuxtapositō alicuius q⁊ partib⁹ minimis que ꝓprie non nutriunt sed nō est iuxtapositio illi q̄ ꝓprie nutrit cuius. ſ. alia pars fluxit ⁊ postea alia pars noua restaurat: hz illi fit quedā ingeneratio. i. intrinseca generatio ptis noue lo-co ptis antique q̄ fluxit. Sed ex istis adhuc nō habet ō mō augmētationis. q. illa generatio q̄ fit in nutritione est momētanea. augmētatio aūt nō est in instāti cum sit mot⁹. Illa ēt pōt fieri sine augmētatione vt manifestū ē ſm p̄m pmo de generatione. nec opz hic addere mo dū augmētationis q⁊ nō q̄rimus hic de nutritione ni si vt hēam⁹ quō in nutritione manēt partes homoge / nee eedem vel non eedez.

De secūdo pncipali sup

posito q̄ ad veritatem nature huius hominis pertine-ant non tm̄ partes eētiales. ſ. materia ⁊ forma. hz etiā partes integrales non tm̄ etherogenee sed homogenee ex quibus componūtur etherogenee. ⁊ breuiter quicqd fuit vere aliquando animatū anima intellectiua vel p se aliqd huiusmodi aīati. dico pmo conclusionem hanc non quicqd fuit in petro ꝓ tota vita eius de veritate nature eius resurget in co: pbaf breuiter q⁊ ex quo tales partes multe fluxerunt in vita eius ⁊ alie multe redie runt ex precedente articulo. si omnes ille redirēt in eo vel esset corpus eius immoderate densitatis: vel im moderate quantitatis. Secūda conclusio est vide re que partes resurgent vt sit debite densitatis debi-te magnitudinis. ⁊ hoc tante quante futurus esset i fi-ne. 30. annozum si vixisset: q⁊ tante quantitatis ponit quodlibet reformandum in resurrectione. quod intel ligo si non fuisset orbatio in isto impediens cum pertin gere ad debitam quantitatem infra. 30. annos que cō tingeret in istonatura non orbata. Hec duplex est via hoc enim verum est q̄ regulariter pars prior in corpo- Aug. de re hominis viuentis purioꝛ ex precedenti articulo. regu ci. dei li. lariter dico q⁊ ex impedimēto accstali vel ex parte ptinē j. c. 15.

tis vel ex parte conuenientis vel nociui adhibiti potest aliud accidere. hoc autem est probabile quod corpus illud reparabitur ex partibus puriorib⁹ que aliquando fuerunt partes huius corporis: ergo habebit totum illud quod contractum est ex parentibus quia hoc est purissimum ⁊ de aliis genitis ex nutrimento puriorib⁹ ad quantitatez sufficientez toti corpori. Alia via. nutritio non est per se necessaria nisi ad restaurationē deperditi. augumentatio aūt ē per se necessaria vt genitū attingat ad debitaz quantitatez nature sue In quacunqz ergo nutritione vsqz ad terminū augmētationis aliquid p̄cise cōuertit̄ ꝓpter nutritionē. s. vt restaureť illud qō flurit. aliquid aūt ꝓpter augmentationē. s. vt acquiratur quantitas debita ēt si nihil fluxisset: ⁊ p̄mus quidez nō est de p̄ncipali ītētione nat̄ simpliciter enim natura magis ꝓseruaret ad esse totiꝰ ptez que flurit si posset ꝓseruare ꝯz loco eius aliquā imperfectiorē restaret. sed 2ᵐ est de principali intentione nāe volentis ātingere quantitatē perfectā: ita ꝙ 2ᵐ intentuz est neēm ꝓpter perfectionē aquirendā. p̄mum aūt occasionatū ꝓpter vitandā imꝑfectionē. Huic addit̄ ista ꝓbabilis: ꝙ vsqz ad quantitatez debitaz ille erunt ptes in corpore resuscitando quas nā magis extentiōe fecit eē ptes illius corporis vsqz ad quantitatez sufficientē illi corpori: ꝯz huiusmōi sūt ille que aduenūt vt augeant: non autem ille que aduenūnt vt restaurent: ergo resurget corpus ex illo quod primo tractum est a parentibus ⁊ ex alijs partibus generatis ex nutrimento ꝓpter augmentationē debitam corporis vsqz ad quantitatez sufficientē illi corpori: Ille due vie in hoc ꝓsonant ꝙ quicqd tractū est a parentibus resurget quia ꝯm p̄maz viā illud est purissimū inter oēs partes corporis. ꝯm aliaz viā illud est maxime de intentione nature in isto supposito: sed discordant quantū ad partes genitas ex nutrimento: qz prima ponit hunc adiungi in secōa rōne ptes que fuerunt puriores in illo corpore ꝯz totū flurū vite ei⁹. alia pōt hunc adiūgi partes que magis ex intētione nāe fuerūt de vitate hui⁹ corporis. nō aūt eodē sunt puriores in toto fluxu tpis ⁊ magis de intētione nāe ptes huius: qz semp p̄us genite regulariť erant puriores: siue magis siue min⁹ intēte. semp aūt siue p̄us siue posterius ille que vltra restaurationē necessariū deperditi fuerūt genite: fuerūt magis de intētione nāe. Si obiicias cōtra vtrāqz viā: quō ergo resuscitatus hēbit eandē carnē quā habuit hic viu⁹. Dico ꝙ nō habebit ꝑcise eādem quā habuit in aliquo instāti vel in aliquo tpe vite sue. sed nec habebit totā illam quam hūit in aliquo tpe ꝓter illā quā cōtraxit a parētibus. illā qdem totā hēbit ⁊ alias ptes ꝯs successiue hūit nūc istā nūc illā. ⁊ sic ē magis idē corp⁹ resuscitatū corpori habito in hac vita ꝯz si eēt idē qō iste habuit i aliquo instāti determinato vel tpe vite sue. qz si esset idē illi ꝓ tali instāti eēt magis aliud a corpe suo ꝓ alio instāti

Ad argumenta ad primuz

dico ꝙ illa costa nō fuit de veritate nāe in adā. qz ꝓter illā hūit costas sufficiētes ꝯm ꝙ cōpetūt hoi cōiter. illa aūt fuit sibi data tanqz superflua quo ad suppo⁹. sed necessaria quo ad intētionē nāe. sicut in masculo ē semen nō tanqz aliqd nāe illius suppositi sed ꝓpter gnationē alteri⁹ suppositi est in illo tanqz in vase. vñ nō est aniatum aia ius ita fuit de illa costa. Vel si oīno fingatur ꝙ illa fuit costa simpl̄r sibi necessaria sicut ps integral̄. ꝯndeo segtur repleuit carnē ꝑ ea. i. ꝓ loco eius aliāco ista formauit. Primū veri⁹ credo. ꝯz dato secūdo nō resurget in adā costa trāslata ꝯz alia. Ad aliō credo: ꝙ nunqz fuit nec erit vsqz ad finē mūdi aliqdeque de vita tebumane nāe in duob⁹ suppositis. Et iō resurget ꝑcise in vno in quo magis fuit de vitate magis inqz. vel qa in ipso purius vel qz magis de intētione nāe ꝑs eius.

Si aūt oīno cōtēdat ꝙ simpl̄r ⁊ equal̄r fuit de veritate nāe vtriusqz. Dico ꝙ resurget in illo: in quo p̄us fuit aiata. ⁊ hoc dicit Aug. ⁊ ponit̄ in lra. reddit̄ illi aīe que illā p̄mit⁹ vt bō fieret aiauit. ⁊ istud est rōnabile: qz posit p̄mā aiationē facta ē illa caro illi⁹ hois. ⁊ ꝓ ꝑñs ⁊ si postea. q. vsurpet̄ ab alio nō amittit̄ illa p̄ma habitudo eius ad hāc mām. si aūt illi in quo fuit scōo de vitate nature sufficiāt ad quātitatē debitā ptes alie que fuerūt corpis sui in successione vite sue ꝓ nutritionē ex illis reparabit̄ corp⁹ debite quātitatis qz iste fuerūt aiate ista aīa. ⁊ eēntialiorē ordinē hūerūt ad illā aīam ꝓter illud qō in alio resurget: qz ad aliā aīam habuerūt eēntialiorē habitudinē ꝯz ad illā. Si vō ꝓter illud qō in alio resurget ptes nutrimētales quas ille successiue habuit nō sufficiāt ad debitā quātitatē corporis illi⁹ supplebit vñ voluerit oīpotens. Ad aliud si possibile eēt ꝙ ꝑcise idē eēt semē in duob⁹. ⁊ ꝓ ꝑñs idē eēt primo de vitate nāe in duob⁹ suppositis. qō tñ nunqz credo fuisse nec forte illō resurget in p̄mo. Ad aliud dico ꝙ nō est similis rō de toto ⁊ de pte. qz primo intēdit restauratio eiusdē toti⁹ i resurrectione. nō ꝙ partis maxime de illa pte q̄ nō ē p̄ncipal̄ sine cuius idētitate totū pōt eē idē. Sed si arguas ō pte p̄ncipali cuius vnitas regrit̄ ad vnitatē toti⁹. dico simpliciter de illa sicut dixi de toto: qz partes homogenee sufficiētes ad quātitatē eius debitā resurgēt i illa parte organica. ⁊ hec ille que p̄us fuerūt de vitate nāe illius partis p̄us in quā durationē: si fuerūt equaliter de vitate alterius ⁊ quantū ad puritatē ⁊ quātū ad intētionē nature, si autem in aliquo alio p̄ncipalius altero illorum modorū in illo resurgent.

Quod non consumuntur corpora que tunc ardebunt.

Di vero queritur de corporibus malorum quomodo igne ardeant ⁊ nō consumantur. Angustinus variis exemplis astruit ⁊ sempiternis ignibus ea ardere ⁊ non consumi illa combustione. sicut animus cuius presentia corpus viuit ⁊ dolorem pati potest ⁊ mori non potest. Hoc enim erit tunc in corporibus damnatorum quod nunc esse scimus in animis omnium. Aug. super ge.

Si demones corporali igne cremantur

Queri etiam solet an demones corporali igne ardeāt.

Ad quod aug. respondens ait. Cur non dicamus quamuis miris veris tamen modis etiam spiritus incorporeos posse pena corporalis ignis affligi si spiritus hominum etiam ipsi incorporei. et nunc potuerūt includi corporalibus membris ⁊ tunc poterunt corporum suoꝝ vinculis insolubiliter alligari. Gehenna illa que stagnum ignis ⁊ sulphuris dicta ē corporeus ignis erit ⁊ cruciabit damnatorum corpora hominum vel demonū. sed solida hominuꝝ aerea demonum. Unus enim vtriusqz ignis erit ⁊ veritas ait. De quo igne si queritur qualis vel vbi sit aug. sic respondet. Ignis eternus cuiusmōi sit ⁊ in qua mūdi vel rerum parte futurus sit hominem scire arbitror neminēnisi forte cui spiritus diuinus ostendit. Qualis vel vbi sit ille ignis.

Si anime sine corporibus sentiũt ignez corporalem,

Cum autez constet animas igne materiali in corporibus cruciandas que ri ſolet an interim ante resurrectionem corporum anime defunctorum reprobozum mate
Julian⁹ riali igne crementur. De hoc Julianus tholetane ecclesie episcopus Gregorii dicta secutus ita scripsit. Si viuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore. cur non post mortez etiam corporeo igne teneatur. Teneri autem per ignem spiritum dicimus vt in tormentis ignis sit videndo atqz sentiendo. Qđ autem non solum videndo sed etiam experiẽdo anima ignis tormentum patiatur ex euangelio colligitur vbi veritatis voce diues mortuus dicitur in iferno sepultus cui⁹ anima q in igne teneatur insinuat cum abrahã deprecatur dicens. Mitte lazarum vt intingat ex. di. s. in. a. vt re. lin. m. qz cruciatus hac flã. Duz ergo peccatorez diuitem damnatum in ignib⁹ veritas perhibet. quis sapiens reproborũ animas teneri ignibus neget. Precipue cuz humanam animam corporis similitudinem ha
Aug. super ge. bere doceat August. ita inquiens. Proniteri animam habere posse similitudinez corporis ⁊ corporalium omnino mẽbrorum quisquis renuit potest negare animam esse que in somnis videt vel ambulare se vel sedere; vel huc atqz illuc gressu vel etiã volatu ferri. hoc sine quadaz similitudine corporis non fit. Proinde si hanc similitudinem etiam apud inferos gerit non corporalem sed corpori similem. ita etiam in locis videtur esse non corporalibus. sed corporalium similibus siue in requie. siue in doloribus. In cassiani etiam voluminib⁹ legitur q non sint ociose neqz nihil nõ sentiãt cum diues ille in inferno se flamma cruciari clamat. Unde probatur animas defunctorũ non solum suis sensibus non priuari. sed nec istis affectibus. s. spe. tristitia. gaudio. ac metu carere. ⁊ ex his que sibi in illo generali examine reseruantur eas qddã iã incipe pregustare.

De abortiuis fetibus ⁊ monstris.

Illud etiaz inuestigari oporAug. in ench. tet si abortiui fetus ⁊ monstra resurgẽt ⁊ qualia. De quo Augu. ita ait. Occurrit de abortiuis fetibus questio qui iam nati sunt in vteris matrum. sed non ita vt iaz possint renasci Si enim resurrecturos eos dixerimus. De
Ambrẽde. his qui iam formati sunt tollerari potest vtcũ qz quod dicitur. Informes vero quis nõ procliuius perire arbitretur sicut semina que concepta simul non fuerunt. Scrupulose qui

dem inter doctores queri ac disputari potest quando incipit homo in vtero viuere. an sit quedam vita occulta que nondum motibus viuentis appareat. Negare enim vixisse puerperia que ideo membratim execantur vt eiciantur ex vteris pregnantium ne matres etiã si mortua ibi relinquantur occidant impudentia nimia videtur. Ex quo autem incipit homo viuere ex illo vtiqz iam mori potest. mortuus vero vbicunqz illi potuit mors euenire quomodo ad resurrectionẽ non pertineat. reperire nequeo. Neqz enim ⁊ monstra que nascuntur ⁊ viuunt quantũlibet cito moriantur aut resurrectura negabuntur. aut ita resurrectura credenda sunt. sed potius correcta eoz emẽdataqz natura. Absit enim vt illum bimẽbrẽ quem nuper natum in oriente fratres fidelissimi qui euz viderunt rettulerunt. ⁊ scũs Hiero ny. scriptum reliquit. ⁊ vnum hominem duplicem ac non potius duos quod futurũ erat si gemini nascerentur resurrecturos estimem⁹ Ita ⁊ cetera que nimia deformitate monstra dicuntur: ad humane nature figuram resurrectionem reuocabuntur.

De mõstris.

De bimẽbre.

Arca istam secun/ c dam partẽ huius di. Quero primo. vtrũ ignis infernalis cruciet malignos spũs. Nõ nõ. aug. in. sup gene. arguit ex intẽtione sic. Agẽs est prestantius patiente. corpus aũt nõ ẽ prestãtius spũ. sed econuerso. ergo nullũ corp⁹ agit in spũm. Preterea ſm ipsum ibidẽ nõ sunt corporalia sed corporalibus similia qbus aie exute afficiunt pena a corpore. Preterea pmo de gene. corpus nõ agit nisi post cõtactũ. nõ aũt pot tangere spũm qz illa taugũt se. quoz vltima fũt simul spũs nõ hz vltimũ. Et cõfirmat istud per phm 7. phy. vbi vult q agẽs ⁊ patiẽs opz esse simul. ⁊ nihil hoz mediũ. spũs aũt nõ pot esse simul cũ corpore. quia respectu corporis. q. nõ ẽ in loco. Preterea pmo de ge. Agens intẽdit sibi assimilare passũ. sed corpus nõ pot sibi assimilare spũm qz tũc spũs eet caparalicuius forme in qua assimilaret corpori. Oppo⁹ Matth. 25. Ite maledicti in ignẽ eternũ q parat ẽ diabolo ⁊ angelis eius. Preterea Greg. 4. dyal. c. 24. si diabolus eiusqz angeli cũ sint incorporei corporeo sunt igne cruciãdi. qd mirũsi aie anteqz recipiãt corpora possint corporea sentire tormẽta. Preterea Aug. 21. de ciuita. dei. c. 10. cur nõ dicamus qz huis miris: veris tũ modis spũs incorporeos posse pena corpalis ignis affligi. ⁊ istud pbat ibi per hoc q spũs hoium incorporei possint vel poterũt corpoz suorum vinculis insolubiliter alligari.

Hic dicitur q spiritus cruciat igne inquãtũ eum appẽdit sub rõne discõuenientis. Et cõfirmat per Greg. dyal. 4. c. 29. patit quovidet. ⁊ qz cremari se respicit cruciat. Ad possibilitatẽ huius est Auic. 9. meta. vbi exẽplificat de sõnio q aliquis magis cruciat ex sõnio ex tali appẽhẽsione fantastica alicuius discõueniẽtis qz affligeret ex qñqz invigilia ex pũtia eiusdẽ. Contra hoc. aut vera appẽhensione appẽdit ignẽ vt discõuenientẽ sibi aut falsa. Si vera oporteret ponere medũ illius discõueniẽtie qui nõ ap

paret possibilis q3 tanꝯ cõtrariũ realr corꝛuptiuum. nullo mõ põt esse diſcõueniens nec a rõne nec a voluntate. q3 obiectũ vt obiectũ ẽ ꝓueniens potẽtie. Si falsa sequiẽ ꝑmo q nõ ab igne. sed a sua falsa extimatõe cruciatur qõ est incõueniẽs: q3 sicut nullus falsa opinione ẽ btũs. ita nullus falsa opinione est miſer. Secũdo si illa falsa extimatio est a deo. deꝰ erit imediata cã deceptionis. Si aũt ab ipso angelo nõ videt ꝓbabile q3 ꝛz dyoni. de di. no. c. 4. nália sunt in eis splẽdidiſſima: ergo põt naturalr apꝑhẽdere q ignis nõ est eis diſcõueniẽs

Preterea Grego. vbi supra aia nõ solũ videdo. sed ẽt experiendo incẽdiũ patitur.

Vide q°. 8. q. 58. **Aliter dicitur q ſpiritui da**

tur quidã habitus supnãlis ꝓpter demeritũ peccati 7 q illũ habitũ subiiciẽ corꝑali agẽti vt possit ab eo pati.

Contra hoc aut ille habitus est forma corꝑalis aut spũalis. si corꝑalis ita põt deus dare illũ habitũ angelo vt inhereat sicut q angelus sit albus vel lapis sapiẽs. q3 equalis est repugnãtia vtrobiq3 suſcipiẽtis ad suſceptũ. si spũalis ergo per illũ nõ magis est passum ꝓportionatũ corꝑi vt agenti ꝛz prius. Preterea habit9 nõ est quo simplr possumus: ſz quo aliqualr possum9 ẽ in quo nõ est potẽtia simplr ad agere vel pati in eo ñ est potẽtia ad sic agere vel pati sed in natura illa nõ est sufficiẽter potẽtia ad pati. nec ille habit9 põt dare posse q3 nõ est potẽtia. Preterea illa pena reciperet immediate in illo habitu tanꝯ in primo receptiuo. imo nec imediate in ipsa natura angeli si repugnat illi nãe si secũdũ repugnat illi nãe. 7 si deꝰ ꝑmũ segtur q ille habitus sepatus ab angelo posset puniri eadẽ pena. Si secũdum segtur q nullo modo angelus punitur: sed tã tum ille habitus.

Ad questionem dico q ſe

cũdum Aug. de ci. dei. 14. c. 25. dolor carnis tñ mõ est offensio aie ex carne 7 quedã ab eius passione dissensio sicut aie dolor q nũcupat tristitia ẽ ab his reb9 que nobis nolẽtib9 accidunt. Ex hoc appet q dolor est passio: ꝓñs apꝑhẽsionẽ sensitiuã 7 in appetitu sensitiuo. Tristitia aũt est ꝓprie in appetitu intellectiuo aut ibi vo ũtare 7 ꝓñs apꝑhẽsionez euẽt9 alic9 obi noliti. Primus s. dolorẽ ꝓprie dictũ nõ opz querere i spiritib9 siue i angelis siue aiab9 lepatis nisi fingat q i spũ sepato sit appetitus sensitiuus 7 pari rõne sensus. 7 tuncetiã possit esse sibi passio tã ꝑm appetitũ illũ q ꝛz sensũ q tñ flm ẽ ꝑm Aris. ꝑmo de aia. nihil aliud est dicere aiam tristari vel gaudere q3 texere vel edificare. qõ vtiq3 verũ ẽ ꝓut sunt passiones appetit9 sensitiui q3 ille sunt passiones totius ꝯiũcti sicut 7 sentire ad qõ cõsegtur passio. Est ergo totius cõiũcti ex de sensu 7 sensato. 7 de sõno 7 vigilia. nec tñ nego in aia sensitiua eẽ illã pfectionẽ que est cõpletiua in rõne potẽtie sensitiue. nã illa nõ est aliõ ab ipsa eẽntia aie intellectiue tenẽdo q tenui. 2. li. di. 16. q ꝑncipia opandi ex parte aie nõ sunt accñtia aie. Sed illa pfectio que est in aia. imo ẽ realr ipsa nã aie nõ ẽ potentia visiua vel auditiua nisi prialr. sed ꝓprie potẽtia visiua est q dda eẽntialr includẽs illã pfectionẽ aie 7 aliam pfectionẽ corꝑis mixti corꝛñdẽtẽ isti ad opatõez cõez. 7 eodẽ mõ ipsa sensatio est ꝑmo totius cõiũcti ex istis duob9 ita q primũ suſceptiuũ 7 rõ suſcipiẽdi non est aia vel aliqd qõ ꝑcise est in anima. nec forma mixtionis in orgno. sed forma tot9 cõpositi ex corꝑe mixto 7 aia. 7 talis pfectio ẽ prima rõ recipiẽdi sensationẽ. 7 iõ illa forma totalis est potẽtia sensitiua. nec vna ps eius s. forma mixti nec alia. s. forma aie intellectiue. q3 de dolore vt distinguit a tristitia nõ opz querere cãm nec in spũ sepato nec in aia sepata q3 nõ põt eẽ ibi. De tristitia videa m9: dico q cũ sit in volũtate ex apꝑhensiõe tristitie obi diſcõueniẽs ꝑm rõnẽ: vel opz querere obm qõ statiz ostẽdat vt diſcõueniẽs q rõnẽ 7 tñ positũ. vel si nõ põt statiz oñdi vt diſcõueniẽs nisi a rõne errante q3 nõ eẽt diſcõueniẽs michaeli 7 nõ vt rõale q illa afflictio segtur ꝑcise apꝛehẽsionẽ erroneã opz inuenire ibi oõm diſcõueniẽs ꝑm rõnẽ 7 nolitũ 7 tñ positũ. dico aũ tẽ q ignis ille est obm sic diſcõueniẽs: 7 hoc dupliꝛ. ꝑmo vt detinẽs spũm diffinitiue. ſcõo vt imutãs obiectiue

De ꝑmo nullũ corꝑ9 vt locãs est locato diſcõueniẽs nisi q3 aliud corꝑ9 ẽ sibi cõueniẽs. spũs aũt sicut cũ nullo corꝑe hz nãlez ꝓuenientiã q3 tũc illud eẽt nãle salvatrix ei9: ita ad nullũ corꝑus hz nãlẽ diſcõuenientiam ꝓpter quã detineri ibi sit nãe sue diſcõueniẽs. vñ si michael cuicũq3 corꝑi eẽt ꝑcepto diuino cõiũct9 localiter diffinitiue eẽt ꝑpetuo. 7 hoc apꝛehẽderet: nullo mõ apꝛehenderet vt diſcõueniẽs: nec vt mãm tristitie. q̃ ad hñduz tristitiã de igne detinẽte opz vt inueniatur ꝑmo rõ noliti. sic angelus malus hz nolle detineri ꝑpetuo ab igne 7 spãliter ab illa rõne ex sñia diuina vel voluntate diuina illud effectiue detinẽte 7 ab illo nolle declinat affectio cõmodiſm quã appetit liberũ vsum potentie. vt sicut nã sua est indifferẽs ad qõcũq3 corꝑ9: sic posset se facere pñtẽ cuicũq3 corꝑi. ꝑmouet aũt superbia ꝓpter quã appetit vti ꝓpria ptate. Consumat iuidia ꝓpter quã nunq3 vellet determinate eẽ ꝓpter sentẽtiã vel actionẽ diuinã. Istud nolle precedit detẽtio et apꝑhensio detẽtionis. Isto aũt nolle ſz inordinate posito in volũtate eius. segtur apꝑhensio certa de euẽtu istius noliti. 7 er hoc tertio vel quarto cõputãdo ista duo q̃ ꝑcedũt nolle segtur tristitia. Si queras nunqd illã tristitiã effective eat ignis detinẽs. Rndeo ignis nõ detinet spũm effectiue. q3 qõ nõ locat aliquid effectiue nec impedit ipsum amm moueri ab hoc loco non detinet ipz sicut ꝟ domus quidez non detinet me effectiue quãtuz ad ꝑmum q3 non locat me effectiue: tamẽ impedit me moueri ad alium locũ. 7 ideo potest dici quodãmodo effectiue me detinere sicut prohibẽs aliã detẽtionẽ formalem: vnde locus formalr me cõtinet 7 locat non aũt effectiue sed neutro modo põt aligs locus corꝑalis õtinere angelũ. ergo tñmodo ille ignis formaliter detinet ta q nulla est detentio ignis pertinẽs ad genus actionis sed tãtũmodo respectus extrinsecus aduenies reducibilis ad genus vbi detinẽs aũt actiue siue primo modo q3 determinãs actiue ad locũ illum siue secundo modo q3 ꝓhibẽs ab illo loco ad alĩ locũ de deꝰ ẽ imediate cã: q3 contra volũtatẽ angeli nõ hñtis saltẽ angelũ superiorẽ nõ posset fieri sic detẽtio nisi a deo immediate. Sed vlterius angelus nõ tñ odit detẽtionẽ actiuã õi 7 suã passiuã a deo. sed odit detẽtionẽ formalẽ ꝑpetuz ab illo igne. nec tñ apꝑhendit illã detẽtionẽ actiuã vel passiuã vt posita vel cõtinuãdã: sed illã detẽtionẽ formalem. 7 per ꝓñs de illa detẽtione formali tristat. obiectum autẽ tristabile ꝓprie causa est ipsius tristitie. q3 non volũtas imediate. tũc enim in ptate eius imediate tristari vel nõ tristari quod nõ ẽ verum posita nolitione 7 apꝛehẽsione noliti ita q detẽtio illa formalis vl ignis ille detinens formalr effective cõtristat: 7 sic vltra cum tristari sit formaliter cruciari eo mõ quo possibile ẽ spiritum cruciari: segtur q ignis vt formalr detinẽs spũm effective cruciat: 7 ꝑm illum modũ põt saluari dictuz illud quomõ ignis ẽ instrumẽtuz dei cruciando: q3 ꝑncipalius odit detentionem actiuam dei: et suam passionem a deo ꝛz detẽtionẽ illaz formalẽ ignis q3 secũdam non odit nisi in ordine ad primam. 7 ita q affligit obiective. in secundo affligit in virtute primi. 7 ita instrumentaliter. nec sequitur ignis non detinet effective. sed tñ formaliter. ergo non affligit effective: quia ipsum vt detinens formaliter est obiectum nolitũ 7 apꝛehensum vt posituz. Et ideo affective infert tristitiam. Si dicas hoc est non tñ q3 nolitum. sed quia obm est ꝑm se diſcõueniẽs: q3 spũi ꝓuenit libertas ac i

differentia ad quemcūqz locū corporalē. Antecedēs est falsum vt dictū est supra de michaele si apphenderet se perpetuo determinari ad certū locū vnū a sinia diuina non tristaret. qz etiā eo sit libertas vel indifferentia ad loca nō tū ad illa vt in actu tanqz pfectio nālis: qz sicut nec vnus locus ita nec indifferētia ad quecūqz loca nāliter perficit angelū: z ideo determinatio ad vnū nō est ꝓtra nāleꝫ inclinationē angeli. Exēplū illi⁹ modi tristādi pōt eē in hoibus desiderātib⁹ mori gdus trista est vita: hoc modo odiūt aiam in corpore suo esse vsqz ad instās mortis nālis ppter aliqō odibile cōcomitās vitā mortalē. z secūdo apprehendūt istud nolituz fore. z ideo tertio segtur tristitia de tētatione aie in corpore: seu de corpore vt detinēte aiam nō qz corp⁹ detineat effectiue aiam. sed quomodocūqz vt susceptiuū forme. et vt sic detinet est obm nolitū z vt sic apphensuz effectiue cōtristat: z istud haberi pōt a Bze. dya. 4. li. c. 4. si viuentis hois spūs incorporeus tenet in corpore: cur nō post mortē incorporeus spūs corporeo igne teneat z Aug. xi. de ci. dei. c. 10. si spūs hoium pfecto incorporei z tūc potuerūt includi corporalib⁹ mēbris. z tūc poterunt corporum suoꝝ vinculis indissolubiliꝫ alligari.

De secundo modo scilicet

qualiter vt obm imutās cōtristat consimiliter quo ad aliqd dicēdū est esse. intellectus enim angeli determiat ꝑpetuo ad intense cōsiderādum ignē in rōne obiecti. secūdo apprebēdit istaz determinationē ad talē ꝓsiderationem. tertio odit z sicut prius istud odiū oritur ex affectione cōmodi ex qua vult qdcūqz obm. put sibi delectabile fuerit cōsiderare nūc hoc z nūc illud. z ꝓmouetur ex supbia ex qua vult vti intellectiua sua ꝑm imperiū voluntatis ꝓprie z cōsumat ex inuidia ꝓpter quā odit determinari a deo ad aliquā cōsiderationē vnicaz quarto segtur apprebēsio non tm̄ nuda istius cōsiderationis sicut in secūdo. sed apprehensio certa de euētu. isti⁹ cōsiderationis intēse z perpetue. qnto ex hoc segē tristitia. Quo ad aliqd aūt est dissimile h z ꝓece ꝺ denti quo ad ꝑmū qz h ignis hz rationē agentis effectiue detinēt is intellectū angeli in intēsa cōsideratione sui. z non ex impio volūtatis angeli. Et si queras quomodo illa possit cōpetere igni cum nullū corpus possit intelligentiā spūs ita efficaciter mouere vt nō magis subsit intelligentie volūtati ipsius spūs quātū ad determinationē actus cōsiderādi. s. hoc vel illud sicut Aug. dicit: qz volūtas auertit et cōuertit intelligētiā nunc ad hoc: nunc ad aliud. Opz ergo dicere qz istud nō cōuenit igni virtute ꝓpria: qz tota vtute activa ignis posita angelus sibi dimissus posset ignē vel aliud corpus indifferenter cōsiderare ꝓ impio volūtatis sue. Ideo opz dicere qz illa detētio in cōsideratione ignis intēsa z perꝓpetua z cōtra volūtatē angeli sit effectiue a deo ꝓncipaliter z ab igne vt actiue ad minus ꝓncipaliꝫ. Et potest poni exēplū sicut intellectus agens z fantasma sē hbīt ad mouēdum intellectū possibilē in nobis. sic in ꝓposito de⁹ habet silem modū intellectui agenti. z ignis fantasmati z eēt oīno simile si in nobis intellect⁹ agēs eēt formaliꝫ volēs z possibilis similiter z agens ꝓ volūtatē suam determinaret aliqō certum fātasma ad mouendū efficacissime intellectū possibilē cōtra voluntatem eius. nec obstat qz ꝓncipale agēs z instrm̄ nō sunt in eodē supposito h. sicut ibi intellectus agēs z fātasma qz ordo agētiū illoꝝ non regrit idētitatē suppositi.

In tertio etiā est differētia h z ꝑus. quia multo magis odit angelus perpetuā intētionē intelligētie sue in intēsa cōsideratione ignis qz detētionez formalē sui localiter diffinitiue ab igne qz in oppositō ꝑmi. s. libero vsu intelligentie sue ꝓ imperio volūtatis circa qōcūqz obiectum multo eōsistit magis perfecto eiu-. z multo magis deꝑderat qz in libero vsu potestatis sue motiue quantum ad vbi diffinitiue. Illa aūt detētio in cōsideratione intēsissima ignis impedit ꝑmā libertatē qz per hoc impedit intellectus eius perfecte cōsiderare alia cōsiderabilia. sed detentio diffinitiua ab igne nō impedit nisi secundū liberū vsum potētie motiue vt nō possit se facere ꝑītem cuicūqz corpori. Ex hoc segtur differētia in. 5ꝑ multo maior erit tristitia ex illa secūda causa qz ex ꝓdente: qz vbi est maior nolitio z eque certa apprehensio de euentu segtur maior tristitia. Est etiā differentia in illo z precedēti quo ad hoc aliqualiꝫ qꝺ magis pōt dici ignis effectiue affligere spūm isto modo qz modo ꝓcedenti qz ibi tm̄modo affligit effectiue qz vt obm nolitū apphensum cāt tristitiā h aūt effectiue cāt primaz apphensionē ad quā determinat intellect⁹ que est nolita. z ita h hz. q. duplicē actionē in ꝓri nō nisi simplicem. sed sicut in ꝓri nō ponebat discōueniētia ignis ex natura rei: sed tm̄ modo nolitus detinere: ita z h discōuenientia nō est ignis vt obiī cōsiderati sed finaliter qz nolituz est illud obm sic cōsiderari: hic tm̄ est maior inclinatio ad nolle sic qz in modo ꝓri. Contra vtrūqz modum sunt instātie cōtra ꝑmuz: qz oēs detinet equaliē: ergo oēs cruciabunt equaliter. ꝓbatio est cōtra aug. xi. de ci. c. 16. Me quaqz negādū est ipsum eternuz ignē aliis leuiorē aliis futurū esse grauiorē siue ipsius ardor ꝓpena digna cuiuscūqz varietē siue qualiter ipse ardeat sed non equali violētia sentiat. Ex qua etiā auctoritate videt haberi qꝺ ardor cruciabit eos z nō tm̄ detētio. Cōtra vtrūqz simul. qz si non nolit vel nō odiat sic detineri vel ab obo sic imutari non tristabit. ac per hoc cum in ptāte ei⁹ sit nō nolle in ptāte eius erit non cruciari.

Contra 2m qz si nō nisi intelligibiliter imꝑimit qz talem impressionē segtur delectatio qz illa est cōueniēs potentie intellectiue. ꝓbaꝫ etiaz qz delectaret michaelem

Preterea eque posset affligi in lapide vel sole vel celo empyreo si detineret diffinitiue ab illis z mutaret ab illis obiectiue. Ad ꝑmū detētio formalis que est ꝑm diffinitionē formalē equalis est. sed nolle nō est eqle: imo intēsius in his qꝺ magis peccauerūt z iō maior tristitia. Ad secūdū nō est in ptāte eoꝝ illud nolle vel non nolle sicut tanget de cōtinuatione mali actus i eis cuius cā forte est actio cōtinua cāe supioris agentis ad aliqd vniforme in eis propter demeritum precedēs ad quos vniforme sequat vniformiter afflictio eoꝝ. z propter hoc nō pōt aliqs remissius nolle qz modo nolit. qz sicut non est in ptāte eius actus: ita nec modus actus. z sicut cā supior vniformiter agit ad nolle ꝓpter qō cā inferior nō pōt diffformiter agere ab ipsa ita vniformit agit ad intēsionē huius nolle. Ad aliud ꝑma impressio que est ad intellectionē igms delectabilis eēt ex seipsa intellectui. qz in vno instanti post nolitionē. i. apprehensionē euentus noluti ex illa apprehēsione nolita z apꝓhensa creat tristitia. Et si dicas saltē apprehēsio vt in ꝑmo instāti posita cābit delectationē. Rndeo non pōt qz appetitus ille in eodē instāti habet tristitiaz vehemētem z illa excludit oē gaudiū non tm̄ cōtrariuz sed impertinēs ex. 7. ethi. Si dicas causa delectationis est ꝓ naturaliter qz cā tristitie. Rndeo in habentibus tm̄ ordinē nālem tamē simultatē realē efficacius excludit minus efficax lz efficacius sit posterius natura. nec mirū qz impediēs siue prohibēs qnqz est posterius naturaliter: agens tm̄ ꝑmuz impedit per ꝺ actionē ei⁹. exēplum in generatiuo vnius z alteratiuo ad contrariuz.

Ad argumenta ad primuz

illa propositio Aug. pēdet ex ista qꝺ agens est prestātius termino formali actionis. z terminus formalis actionis est prestātior suo receptiuo. Secūda aūt ista qꝺ non est vera nisi inquantū hoc ē actus. z illud potentia z sic concedendū ē agens inquantū in actu formali vel virtuali esse prestantius passo inquantuz ē in potentia

ad illud vnde ista ꝓpō agens est ꝑstāti⁹ passo vā ē quā tū ad hoc q̄ paciēs recipit ab agēte q: ꝯtū ad h̄ nō pōt se facere in aere p⁹ sicut 2ᵐ illud fit in aere p agēs sed ex hoc nō sequit q̄ sit ꝑstātius absoluta natura illi⁹ qō est susceptiū: sic nec de termino formali respectu eiusdez, sed q: aug. intendit ꝛcludere per illud argumentū q̄ corpus nō agit in spīm: pt dici q̄ maior sua est vera de agente equoco ⁊ totali seu p̄ncipali, aliter nō. ⁊ si cōclusio est vā. ⁊ cōsensuz est q̄ ignis nō est agens p̄ncipale in spīritū siue in illa detentiōe: q: in illa nō agit: sed formalit distinitiue ꝓtict: sine ꝯimutatiōe q: ibi nō agit nisi vt istrumētū dei: ñcut fantasma se hz ad intellectuz agentē. In causādo aūt tristiciā hoc mō vel illo nō ē p̄n cipale agens: sed ipa volūtas nolēs illud obm: magis enī ex hoc q̄ obm ē nolitū sequit tristicia ꝯz ex rōne obiecti in se vel ipa app̄hēsuz eē vel fore ꝓtristat

Ad aliud aug. pōt exponi ibi de bis ꝙbus spūs affi-ciunt imediate: q: illa sunt similia corporib⁹: q: passi ones aliquo mō cāte a corporib⁹. nō aūt de illis ꝙb⁹ af ficiunt spūs mediate: q: ista sunt corpora alia; vel quod idez est exponat de afficiente formaliter nō effectiue.

Ad aliud hoc vniuersaliter est verū q̄ opz agēs eē p̄ſ patienti. saltē ꝑm vtutē actiuā. ⁊ ex hoc segtur vbi p̄re sentia ꝓportionata nō pōt bī nisi per ꝓtactū regrit cō tactus. vbi verior pōt bī multo magis sufficit ad ac tionē: sed multo verior pōt eē spūs ad corpus per coe xistentiā ꝯz sit illa per cōtactū. Aliter pōt dici q̄ requi rit cōtact⁹ vtualis nō mathematic⁹. cōtactus aūt virtu alis est q̄ aliquid in isto possit eē terminus vtutis in illo: qō nihil est aliud ꝯz illud hīe vtutē cātiuā alicuius in illo ⁊ isto modo deus si nō cēt citra orbē lūe pns eēt cētro terre sicut dcm̄ ē in li. p̄mo di. 37. Ad aliud. pt dici q̄ cā equoca equiuoce assimilat ꝑm aliqd qō debet in se nō formalit sed virtualiter. ⁊ hoc modo obm qō est nobile habet in se tristiciā: ⁊ ꝑm illā assimilat. Alio mō pōt dici q̄ illa ꝓpō vā de agēte p̄ncipali nō instru mentali. deus aūt ē h̄ agens principale ⁊ sibi assimilat passū: q: it elligit ⁊ vult afflictionē illius: ꝑm hoc intel lectū ⁊ nolitū assimilat sibi passum.

Ecundo quero vtrū hoies dā nati post iudiciuz cru
s ciabunt illo igne ifernali. q̄ nō 6. topi.

Omnis passio facta magis abiicit a sba ergo si cōtinue cruciarent ab illo igne ma gis ac magis depēderet eorū sba: ⁊ p ꝑns tādē oio ꝓsu marent: qō est cōtra illud iob. 26. luet oia quecūq̄ ipe fecit: nec tñ cōsumet. ⁊ cōtra illud apoc. 19. desiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Preterea. aut patient ab il lo igne realiter imutante: aut tñ intētionaliter nō rea liter ꝓpter duo. p̄mo q: cessante p̄mo motu reali non vidēt aliquis mot⁹ realis possibilis cū posterior depē deat a ꝑori. 2° q: tūc realiter corrūperet corpus illud q: vnū ꝛriū est realiter corruptiuū alteri⁹. Sed si tñ erit intentionalis nō erit afflictiuus. q: illa passione pate tur sensus beati ibi p̄sentis ab igne: ergo nulla passio ne patient. Sppositū Math. 25. iudex dicit hoibus dānandis. Ite maledicti in ignē eternū.

Ad questionem patet q̄ ignis pns cor ruptibili aliter aia sēsi tiua pōt habere in illud duplicem actionē. s. realē que ē vniuoca. ⁊ intentionalē que respectu illius est equiuoca: q: species sensibilis non simplr est eiusdē speciei cū ipo obiecto. Ad ꝓpoſtū ergo dico q̄ post iudiciū cum corpus hominis sit per se corruptibile ignis pns pote rit hīe in illo vtrāq̄ actionē. q: ñ repugnāt ⁊ est ibi taz susceptiuū ꝯz cā actiua vtriusq̄. nisi dicas realē tunc i pediri pp defectum motus celi. sed de hoc di. 48. pōt ēt tūc vna eē sine alia loquēdo de possibili absolute. q: neutra dependet essentialiter ab altera. vñ ⁊ modo sūt separabiles si aliquid sit susceptiuū formē realiter ⁊ nō itētionaliter. ⁊ aliud econuerso. sed tūc non poterit vna non inesse nisi pp aliqō impedimētū. ⁊ hoc vel q: deus non coagit igni ad illaz actionē. vel q: aliqō agnēs cre atum impedit vnam actionē ⁊ non aliam. 2° dico q̄ so la intentional sufficit ad creandū dolorem. sola aūt real sine intentionali non sufficeret ad hoc. 2ª pars est mani festa. q: licet lignū caleſiat quātuncūq̄ excessiue. tñ do-let. Prima ꝓbatur q: excellens sensibile natum est i ferre dolorem. q: est discōueniens inquantum tale. ⁊ tñ inquantū excellens sensibile non imutat nisi intentiōa liter. lz. n. alia imutatio realis ꝓcomittetur qua disolui organuz a media ꝓportione in qua ꝓsistit. tñ si sine illa actione eēt obiectū disconueniēs sensatū sequeret dolor. Hoc ēt ꝓbatur. q: aliqñ vbi est modica vel nulla immutatio realis est magnus dolor pp imutationē intē tionalē. sicut si manus fuerit excessiue frigefacta ex ꝯctu niuis vel glaciei. si statim approximetur igni, est ibi ve hemens dolor ab illo obiecto imutāte ⁊ tñ modica vel nulla actio realis a calido in manu pp excellentiam ꝛrii frigoris in ipso passo. Modus aūt est iste dolor sicut ⁊. delectatio sensitiua est passio cāta in appetitu sensitiuo ab obiecto per sensum: sicut ergo aliqō obiectum inquā tum obiectum h̄ est intentionaliter motiuū est ꝓueniens ita cāt posita sensatione delectationē in appetitu sēsitiuo vñ ñ ē facilei oi delectatiōe saltē visus ⁊ audit⁹ fingere i mutationem aliquā realē ad salutē ipsius suppositi. eo dem mō lz imutationē intentionalē obiecti disconueni entis ꝓcomittetur alia imutatio realis discōueniens na ture: q: forte non est verū in visu ⁊ auditu sequit dolor cātus ab illo obiecto sensato vt sensato in appetitu sensi tiuo. 3° dico q̄ ꝓbabilius vī post iudiciū ponere solam i mutationē intentionalem q: ⁊ si possit vtraq̄z tunc po ni ex primo articulo tñ realis non faceret aliquem dolo rem sine intentionali. nec ēt cuz intentionali. sed sola im mutatio intentionalis faceret dolorē. ꝯcum pluralitas non sit ponenda sine necessitate. ⁊ non ponitur ibi passio ignis nisi pp afflictionem illoꝝ ab igne sufficit ponere so lam intentionalem ita q̄ alia posita videtur superfluere q: nihil faceret ad hunc finem. Preterea congruum ē pōere circa dānatos ita pauca miracula sic possibile est cum non sit verisimile q̄ deus velit circa eos tūc mul tiplicare miracula vltra illud qō requiritur ad puniti onem eorū iustā. sed ponēdo actionē realē ⁊ cū hoc vt ne cesse est intentionalē. vī q̄ oz ponere circa eos plura mi racula ꝯz ponēdo solā intētionalē ergo ⁊c. Probo mi norē. lz quecūq̄ via bēat ponere q̄ tunc non corrūpunt a cā intrinseca. ⁊ hoc vel per conseruationē diuinā mira culosā vel non miraculosam. sed iustā q: corrūdentia sta-tui finali in quo iam illi sunt: tñ si ponatur actio realis ibi est aliqua cā corruptiua extrinseca. ⁊ miraculū vī si il lud non corrūpit cū cā que nō pōt inducere aliquid incō possibile alicui possit ipsū corrūpere. ille aūt ignis pōt inducere calorē oio incōpossibilē qualitati mixti requisi te ad viam. si ergo illū non inducat in sūmo ⁊ tñ agat re aliter miraculū est sicut fuit in camino vbi ignis non ha buit oēm actionē quā ex nā sua hīe potuisset. si iterū idu cat calorem in illo gradu miraculū est q̄ ille gradus stat cū vita. Si dicas eodē° ex alia pte oz ponere miracu lum ne corrūpatur ab extrinseco nam nāliter imuta° il la intentionalis excessiua cāt dolorē excessiuū. vñ ⁊ do-lor excessiuus occidit sicut apparet de anthi. macha. c. 9. quinimo ēt timor excellēs de quo minus vī qñq̄ est cā mortis. Rñ° nullus dolor simpliciter repugnat q̄ litati mixti simplr requisite ad vitā. qō ꝑz satis. q: intē tio cātiua dolorīs magis videretur repugnare. sed illa ñ repugnat sicut nec ꝛrium in esse reali. ⁊ aliud inesse ten tionali. Apparet ēt per aug. 21. ci. c. 3. nō ī mori po terunt illa corpora: q: dolebunt ⁊ subdit cur corpora q̄ animalibus dolorē pōt inferre, mortē vo inferre nō pōt ni

si qz non est ꝑfis vt mortẽ faciat qꝫ dolorẽ facit non est ergo necessariũ future mortis argumẽtũ dolor. ꝛ rõ sua paulo ante posita stat in hoc aie est dolere non corporis etiam qñ ei dolẽdi cã est a corpore. si ergo a dolere arm sumeret ad mortẽ magis ad aiam pertinet mori ad quaz magis pertinet dolere. Adhuc ante illud inuit rõez aliã. q. talẽ cuius rõis est dolorẽ facere mortis arm cuz vite potius sit indiciũ. certũ est. n. viuere oẽ qꝫ dolet. q. arguit. si dolere necessario infert viuere non necessario infert mori. Dico. tñ. q qñqz imo hic vt in pluribꝰ ad dolorẽ excessiuũ sequitur mors. qz segẽ ipꝛoportio illiꝰ qualitatis nãlis requisite ad vitã ꝛ modũ ponere requireret declarare qũo virtus fantastica ꝛ appetitꝰ pñt habere actionẽ in qualitates nãles. sed qũocũqz hoc fit non est ibi formalis repugnãtia cuiuscũqz sensationis vel doloris ad quẽcũqz gradũ qualitatis naturalis requisite ad vitam. ergo non erit tñ miraculũ dolorẽ quẽcũ qz esse sine morte sicut qualitatem realẽ simplr ꝯtraz q̃litati mixti esse cum vita ibi. n. esset. q. repugnantia formalis inter qualitatez inductã a ꝯtio ꝛ qualitatẽ requisitam ad vitaz vel si secũda nõ opponeret eẽt miraculũ vitã esse sine illa qualitate mixta. sed h̃ non regritur ali qꝫ miraculũ nisi qꝫ dolor suspendat ab effectu suo vt in pluribus. s. ne ad ipsam sequatur distẽperatio mixtiõis repugnãs vite. ipsum aũt quo ad talẽ effectũ suspẽdi ñ oz ponere nouũ miraculũ. sed reduci ad idẽ ad qꝫ reducitur suspensio actionis ꝯtioꝝ ad intra ne corrũpat. vz vt ꝓ statũ finalẽ ad quẽ reducti sunt deus suspẽdat cãs ab effectibus vt in pluribus qui si sequeretur destrueretur illud compositũ. Preterea tertio scriptura vꝫ dicere eũdẽ dãnatũ pati a ꝯtiis. iurta illud iob. xx. ab aqs niuiũ trãsibũt ad calorẽ nimiũ. Et licet saluaretur iurta illam superficiem: littere alternatio in istis afflictionibꝰ tñ non posset probabiliter saluari qꝫ simul pateretur i summo ꝛ realiter a contrariis. põt aũt saluari qꝫ simlr patiatur ꝛ in summo intẽtionaliter ab eis. qz spẽs ꝯtioꝝ etiam in sũmo non sũt ꝯtie. ergo illa via de intentionali sine reali imutatione põt plura saluare ꝓtinentia ad eorum afflictionem q̃z alia. 4° dico qꝫ nec oio certa ratõ ad negandum ibi imutationem realẽ. qz ex quo põt poni. vt habetur in primo articulo ꝛ licet non sit necessaria ad dolorẽ. sicut habetur in. 2. articulo. tñ quecũqz arguũtur in. 2 articulo si asscribantur miraculo nõ pñt ꝓbari. Posset. n. deus vel coagere igni ad inducẽdũ calorẽ realẽ in corpus. non tñ quę esset formaliter repugnans qualitati illius mixtionis. vel ꝓplexionis. ꝛ tũc posset poni miraculũ in hoc qꝫ non coagit in totũ effectũ i quẽ agit ignis. Posset ẽt deus coagere igni ad illuz ſũmuz calorem incõpossibilem: ꝛ tunc destruetur illa mixtio proportionata. nec tñ destruetur vita deo miraculose cõseruãte eã. Qõ si ponat calorẽ induci in sũmo ꝛ in qualitatem illã mixti stare in eodẽ. videtur qꝫ formalr repugnantia sit sicut si mediũ ꝛ extremũ silr sierent in eodez Et ad hoc sit possibile deo non hic sed alibi tñ non ẽ ita notũ sicut alterũ duorũ ꝓdictorũ. Sic ergo dico qꝫ patiẽs passiõe afflictiua ab igne: ꝛ iõ necessario passione intẽtionali. non necessario aũt ad afflictionẽ passione reali. sed si illa cõcomitetur qz cã nãlis approximata suscepti uo oz incorruptionẽ illius corporis ab extrinseco saluari aliquo predictoꝝ modoꝝ: Contra secũdũ arti culũ instat per hoc qꝫ sensus beati sentirẽt oẽm differentiã sensibilẽ. ergo si eẽt beatus in illo igne intentionalr imutaret ab illo sicut dãnatus. ꝛ tñ non pateret passiõe afflictiua. ergo illa nõ est ꝑ solã passionem intẽtionalẽ.

Preterea oĩs opatio est delectabilis potẽtie opanti. qz pfectio eiꝰ. q̃ sensatio quecũqz q̃ ꝓcomitatur actionez intẽtionalẽ erit delectabilis. nõ q̃ dolorosa. Preterea appetitꝰ sẽsitiuꝰ nõ est nisi ꝓp nãm q̃ nihil est sibi discõueniẽs nisi qz discõueniẽs nãe. Ad ꝓmũ vel sensui bti nullũ sensibile eẽt excellẽs. qz sensus ille ita erit perfectus qꝫ nõ poterit aliqꝫ sensibile pp excessũ eẽ illi ipꝛoportionatũ: ꝛ tũc sequeretur qꝫ ẽt si imutaretur intentionaliter ab illo igne. non tñ dolorose. qz ñ a discõueniẽte Uel aliter cũ dolor nõ causetur vt dictũ est in ipso sensu: sed in appetitu sensitiuo: ꝛ appetitus sensitiuus beati est totaliter quietatꝰ vel cõplete saciatꝰ delectatiõe sẽsibili: ꝛ delectatio excellens excludit tristiciã quãcunqz. 7. etb. in illo appetitu bti nullus dolor cãri posset eẽt ergo cõcedẽdus si illud sensibile eẽt excellẽs sensui eius qꝫ dolor causaret in appetitu eius nisi qꝛa cã efficaciam inest illi appetitui qꝫ excludit omnẽ dolorẽ. Ad 2m operatõ nõ ꝓportionata ñ ẽ delectabilis: talis est sẽsatio obi excellẽtis. nec mirz qz operatio nõ est delectabilis nisi qz cira obiectũ delectabile. istud aũt obm ẽ disconueniẽs: nõ ꝓtristans vel dolorificans. Ad tertiũ verum est qꝫ natura facit aliqd eẽ disconueniẽs appetitui sensitiuo. qz illud vel cõcomitans illud cõmuniter est corruptiuũ nature: tñ esto qꝫ tale aliquãdo nõ cõmitetur semper manet disconuenientia ꝑma: ita i ꝓposito licet nõ sit h̃ moderata calefactio cõcomitãs spẽm excellentis calidi: tñ manet disconuenientia calidi vt speciem imprumentis ad appetitũ sẽsitiuũ.

Ad argumenta principalia: ad ꝓmũ illa auctoritas. s. tbo. videt ꝓbare actionẽ realez ignis: nõ aũt intentionalẽ: qz de illa nõ itelligit dictuz pbi. de passiõe naturali vel reali manifesta nobis secũ dũ cursuz nãe sed si realis ponat oportet dicere qꝫ propositio est vera quantũ ẽ ex parte cause nãlis dimisse si bi i agẽdo: qz: tũc pcõtinuationẽ fit magis ꝛ magis obo cõuenientis a substãtia cui illud est conueniens. sed in proposito nõ dimittit causa nãlis sibi. Uel aliter magis abiicit a substantia dispositiue. quando sequitur illud ad quod est dispositio. sed hoc non sic magis abiicit de substantia hoc modo: quia non potest in effectum illius dispositionis que scilicet ꝓm se esset dispositio. causis naturalibus sibi dimissis. Ad aliud pz que actio intẽtionalis. scilicet vel realis sit ibi ponẽda necessario ꝛ que posset ibi poni ꝛ ad obiectiõs contra ex articulo secõ ꝛ tertio.

Ista est distinctio quadragesima quarta huius quarti libri. In qua mgr̃ postq̃z determinauit de veritate resurrectionis ꝛ eius ꝓditionibꝰ Hic determiat de ꝓditione resurgentium. Et duo facit. Primũ inuestigat in qua etate resurgent. Secundo quõ oẽs resurgẽt in perfecta oĩum mẽbrorꝫ integritate Primũ vsq̃z ibi. Non eni perit. Secũdum vsq̃z ad finem distinctionis. In speciali snia magistri stat in duabus propositionibus quarum prima est hec. absq̃z vlla ambiguitate oẽs homines resurgent in pfecta etate qua xps resurrexit. sed non in eadẽ statura. Hanc magister i sinuãs dicit qꝫ oẽs homines resurgent in etate qua xps resurrexit. sed non in statura xpi. sed quilibet in statura sua resurget quam prius habuit in iuuenili etate. Uel quam si ante obiit habiturus erat circa trigesimũ annũ Secunda propositio est hec. Et si generaliter omnes resurgẽt cũ oi mẽbrorꝫ integritate specialiter tamen elect i absq̃z vllo vicio resurgent ꝛ deformitate. Hãc magister ponẽs dictt qꝫ omnes homines cuz membrorũ integritate resurgent. In quodcunqz enim elementũ transeat materia corporis humani. illi corpori reddetur vbi prius fuit animata. Ita tamẽ quod non tota materia reddetur illi parti sed tota toti corpori reddet ordinata sine omni indecentia. Sic enim statua alicuius solubilis metalli igne liquefcerẽt vel conteretur in puluerem. vel confunderetur in massam. ꝛ eam vellet artifex rursus ex illius materia ꝛ quantitate reparare nihil interesset ad eius integritatem que materie particula redderetur illi vel illi mẽbro statue dum tñ totum ex quo constituta fuerat restituta resumeret. sic in resurrecti

one nihil interest que pars materie ex qua corpus consti
terat ad particulam corporis redeat. ex quo nihil de ma
teria peribit. sed tota materia toti corpori sine vlla inde
centia redderur. Vltimo gloriã corpoꝝ resurgentium
ponit di. q corpora sanctoꝝ resurgẽt sine vlla corrupti
one. q incorruptibilia ⁊ ipassibilia sine vlla oneris dif
ficultate. q erunt subtilia ⁊ agilia. Et ait magister sine
vicio ⁊ deformitate q erunt sicut sol fulgida sine vlla
corruptione ⁊c. Et ait magister q dãnati ẽt cuꝫ mẽbris
suis resurgent incorrupti ⁊ cum integritate mẽbroꝝ
vtrũ aũt resurgẽt cũ deformitatibus quas prius habu
erunt aug. non vult determinare. non. n. scm ipsum dꝫ
animos fatigare incerta eorum habitudo seu pulchritu
do quorum est certa ⁊ eterna damnatio. Vltimo q̃
rit vtrum abortiui fetus ⁊ monstra resurgent. Et rñdit
dicens de abortiuis. q si aliqñ vixerunt resurgent alio
quin non de monstris ẽt dicit qõ resurgent sed non mõ
stra. q monstra fetus ⁊ abortiui resurgent absq; defor
mitate ⁊ monstruositate ⁊ trñ in speciali.

Di. 45 De diuersis animarum receptaculis.

Retera sciendum

Aug. su. per. io. p est q omnes anime. vt ait aug. cum de hoc seculo exierint di
uersas habent receptiones bo
ne habent gaudium. male vo
tormenta. Sed cuꝫ facta fuerit resurrectio. ⁊ bo
norum gaudiũ amplius erit ⁊ malorũ tormẽ
ta grauiora quando cum corpore torquebun
tur. Ex his ostenditur q maius erit gaudiuꝫ
sanctorum in resurrectiõe ⁊ postquã fuerit añ
⁊ q diuersa receptacula habebunt anime san
Aug. de verbis a postoli. ctoruꝫ. De quibus idem aug. ait. tempus qõ
inter hominis mortem ⁊ vltimam resurrectio
nem interpositum est. animas abditis recepta
culis continet sicut vnaqueq; digna est vel re
quie vel erumna pro eo quod sortita est in car
ne dum viueret.

De suffragiis defunctorum.

Aug. in enchirid Neq; negandum est ut ait Aug. defunctorum animas pietate suorũ vi
uentium releuari. cum pro illis sacrificium me
diatori offertur vel elemosyne fiunt in ecclesia.
Sed hec eis tantum prosunt qui cum viuerẽt
hec sibi vt postea possẽt prodesse meruerunt.

Quibus psint ozones ⁊ elemosyne. ⁊ sacrificiũ ⁊ huiusmodi Est enim quidam viuendi modus nec taꝫ
bonus vt non requirat ista post mortem. nec
tam malus vt ei non prosint ista post mortem
Est vo talis in bono vt ista non requirat. ⁊ est
rursus talis in malo vt nec his valeat. cũ hec
vita transierit adiuuari. Quo circa hic omne
mer itum comparatur quo possit post hanc vi
tam quispiaꝫ grauari vel releuari. Nemo aũt
speret quod hic neglexit cum obierit apud de
um promereri. Non ergo ista que pro defun
ctis commendantis frequentat ecclesia illi
apostolice sunt aduersa sententie qua dictum
est. Omnes stabimus ante tribunal christi. vt
referat vnusquisq; ꝑm ea que per corpus ges
sit. s. bona vel mala. q ẽt hoc merituꝫ sibi quis
q; cum in corpore viueret comparauit. vt pos
sent ei ista prodesse. Non enim omnibus pro
sunt ⁊ quare non nisi propter differentiam vi
te quã quisq; gessit i corpore. Cum ergo sacri
ficia siue altaris siue quarũcunq; aliarum ele
mosynarum pro baptizatis omnibus offerun
tur pro valde bonis gratiarum actiones sunt
pro nõ valde malis sunt propiciationes. Sed
pro valde malis. ⁊ si nulla sunt adiumẽta mor
tuorũ. tamen quale scũq; viuoꝝ consolatiões
sũt. Quibꝰ vo psũt. vel ad hoc psũt vt sit plẽa
remissio. vel certe vt tollerabilior sit dãnatio Aug. in sermone de verbꝭ apostoli.
Orationibus ergo sancte ecclesie ⁊ sacrificio
salutari ⁊ elemosynis que pro corũ spiritibus
offeruntur. non est dubium mortuos adiuua
ri. vt cum eis misericordius agatur a domino
quam seorum peccata meruerũt. Hoc enim a
patribus tradituꝫ tota obseruat ecclesia. Ut p
eis qui in communione corporis ⁊ sanguinis
domini defuncti sunt cum ad ipsum sacrificiũ
loco suo commemorentur oretur. ac pro illis
quoq; id offerri cõmemoretur. Nõ est ergo
ambigendum ista prodesse defunctis. sed tali
bus qui ita vixerunt ante mortem vt possint
eis hec vtilia eẽ post mortem. Nam qui sine
fide operante per dilectionem eiusq; sacramẽ
tis de corpore exierunt. frustra illis a suis hu
iusmodi pietatis officia impenduntur. cuius
dum hic essent pignore caruerunt. non miseri
cordiam sibi thesaurizantes. sed iram.
Nõ ergo mortuis noua merita comparãtur
cum pro eis aliquid boni operãtur sui sed eo
rum precedentibus consequentia ista reddun
tur. Nam istam quisq; finiens vitam nisi q
in ea meruerit non poterit habere post eam
Ecce quibus ⁊ qualiter prosint illa que pro
defunctis frequentat ecclesia. mediocriter ma
lis suffragantur ad pene mitigationem medi
ocriter bonis ad plenam absolutionem. Qui
non habent tante perfectionis merita vt non
indigeant iuuari per pauperes quorum est re
gnum celorum quos sibi fecerunt amicos de
mamona iniquitatis. Quorum tanta est per
fectio vt bis adiutoris non indigeant. qua
les sunt apostoli ⁊ martyres. Ait enim aũ au Augusꝰ. ō verbis apli.
gustinus. Iniuria est pro martyre orare in ec
clesia. cuiꝰ nos debemꝰ orationibus comenda
re. pro aliis autem defunctis oratur.

De officiis sepulture.

Depompis vero exequiarũ Augusꝰ. i semõe ō verbis apli.
idem Augusti. ita dicit. Pompa funeris ag
mina exequiaruꝫ sumptuosa diligentia sepul
ture viuoꝝ sũt qualiacunq; solatia nõ adiuto
ria mortuoꝝ. Si aliquid ꝓdest ipio sepultu
ra ꝑciosa. obest pio vilis vel nulla. Preclaras exequias in cõspectu hominũ purpurato Augusꝰ. i eodeꝫ.
illi diuiti exibuit turba famuloꝝ. sꝫ multo cla
riores in ospectu dñi vlceroso illi paupi mini
sterũ exhibuit ãgeloꝝ. q eũ extulerũt nõ in

marmor eũ tumulũ ſzi abrae grẽmiũ. Sit tã mẽ cura mortuos ſepeliẽdi ⁊ ſepulchra cõſtruendi. qz hec in ſcripturis ſanctis iter bona opera deputata ſunt. nec ſolũ in corporibus patriarcharũ aliorũqz ſanctorũ ſed ẽt in ipſius dñi corpore qui iſta fecerũt laudati ſunt. Impleãt igitur hoies erga ſuos officia poſtremi muneris ⁊ ſui hũani leuiamẽta merorꝭ. Ceruz illa que adiuuant ſpũs defunctorum. ſ. oblationes orationes multo obſeruantius procurent.

De duobus bonis quorũz alter plura poſt mortem habet auxilia.

Solet moueri queſtio ð duobus vno diuite altero paupere pariter ſz mediocriter bõis qui predictis ſuffragiis indigẽt ⁊ meruerint pariter poſt mortẽ iuuari pro altero vo. i. pro diuite ſpãles ⁊ cões fiunt orationes. multeqz elemoſynarum largitiones. pro paupere vero non fiũt niſi cões largitiones ⁊ orationes. Queritur ergo an tñ iuuetur pauper pauciorꝭ ſubſidiis. quãtũ diues amplioꝭ. Si non pariter iuuatur: non ei redditur ſecundũ merita. Meruit. n. pariter iuuari qz pariter boni extiterunt. Si vero tantum ſuffragii cõſequitur quantũ diues quid contulerũt diuiti illa ſpecialiter p eo facta. Sane dici põt non ei magiſ valuiſſe generalia ⁊ ſpecialia quã pauperi ſola generalia ſuffragia ⁊ tamen proferunt diuiti ſpecialia non quidem ad aliud vel magis aliquid. ſed ad idez ad quod generalia prout ex pluribus ⁊ diuerſis cauſis vnum perciperetur emolumentum. Põt tñ dici aliter illa plura ſubſidia cõtuliſſe diuiti celeriorem abſolutionem non plenioꝭ.

Rñſio.

Secũda melioꝭ.

Quibus ſuffragiis iuuabuntur mediocriter boni qui in fine inuenientur.

Sed iterum queritur de aliquo mediocriter bono qui talibus indigẽs ſuffragiis in ipſo conſumationis articulo cum reliquis migrabit ſi ſaluus fuerit. Pro eo non offertur. vlterius ſacrificium. vel oratio vel elemoſyna. nec habebat tante perfectionis merita. que his ſuffragiis nõ egerent. Nunquid ergo ſaluabitur. Eſtimo eum quaſi per ignẽ trãſeuntẽ ſaluari meritis ⁊ interceſſionibus celeſtis eccleſie que pro fidelibus ſẽper intercedit voto ⁊ merito donec impleatur chriſtus.

Quomodo ſancti glorificati audiũt preces ſupplicãtiũ ⁊ quomõ intercedunt pro nobis ad dominum.

Sed forte queris nunquid preces ſupplicantium ſancti audiunt ⁊ vota poſtulantiũ in eorũ noticiã pueniũt. Non eſt incredibile animaſ ſctorũ. que in abſcondito faciei dei veri luminis illuſtratione letantur in ipſius cõtẽplatione ea que foris aguntur intelligere. quantum vel illis ad gaudium vel nobis auxiliuz pertinet. Sicut. n. angelis ita ⁊ ſãctis qui deo aſſiſtunt petitiones noſtre innoteſcunt in verbo dei quod cõtẽplantur. Uñ ⁊ dicuntur angeli orationes ⁊ vota noſtra offerre deo. non qz eum doceant. ſed qz eius volũtatem ſuper eis conſulũt. Unde aug. angelis qui ſunt apud deum innoteſcunt petitiões noſtre vt quodãmõ eas offerãt deo. ⁊ de his cõſulant ⁊ quod deo iubente implendum eſſe cognouerint hoc nobis euidenter vel latenter reportent. Unde ⁊ angelus hominibus ait. cum orabatis orationẽ veſtram obtuli deo. Ad oia quidem ſcienda ſufficit deo ſua perfectio. habet tamen nuncios id eſt angelos non qui ei que neſcit annuncient. non enim ſunt vlla que neſciat. ſed bonum eorum eſt de operibus ſuis eius conſulere veritatem. ⁊ hoc eſt quod ei dicuntur nonnulla nũciare. non vt ipſe ab eis diſcat. ſed vt ab eo ipſi per verbũ eius ſine corporali ſono nunciant ẽt qõ voluerit ab eo miſſi ad quos voluerit totum ab illo per illud verbum eius audientes. id eſt in eius veritate inuenientes quid ſibi faciendum. quid quibus ⁊ quando nũciandum ſit. Uñ ⁊ nos orantes eum docemus qz nouit vt ait verbum eius pater veſter quid vobis neceſſarium ſit priuſquã petatis ab eo. nec iſta ex parte cognouit. ſed futura omnia temporalia atqz in eis etiam quid ⁊ quando ab illo petitur ⁊ quos ⁊ de quibus rebus vel auditurus vel non exauditurus eſſet ſine initio ante preſciuit. Non ergo dicitur angelus orationes noſtras offerre deo. quaſi deus tunc nouerit quid velimus ⁊ quo indigeamus que omnia antequã fiant ſicut ⁊ poſtquã facta ſunt nouit. ſed qz neceſſe habet rationalis creatura temporales cauſas ad eternam veritatem referre ſiue petendo quid erga ſe fiat. ſiue conſulendo quid faciat.

Aug. iii. de orãdo ad deuz

Aug. iii. xv. ð tri.

Aug. in li. de gra noui teſtamẽti.

Quod dictum eſt de angelis attribuit ſanctis animabuſ.

Si autem angelia deo per verbum eius diſcunt petitiones noſtras ⁊ qd de his implendum ſit ⁊ quid non. Cur non credamus ⁊ animas ſanctorum dei faciez cõtemplantium in eius veritate intelligere preces hominum. ⁊ que implende ſint vel non. Inde eſt q deus dicitur exaudire preces quorundam non ſolum quando effectu mancipat ſed etiam quando innoteſcit curie angelorum ⁊ ſanctarum animarũ quid inde futurũ ſit vel non ⁊ quid cognoſcunt in dei voluntate eſſe volunt ⁊ ipſi. Adeo. n. ſuperne voluntati addicti ſũt vt nihil preter eius volũtatẽ queãt velle.

Intercedunt ergo ad deum pro nobis sancti. ⁊ merito dum illorum merita suffragãtur nobis ⁊ affectu dum vota nostra cupiunt impleri. Quod tamen non faciunt nisi in voluntate dei implenda didicerint. Oramus ergo vt intercedant pro nobis idest vt merita eorum nobis suffragentur ⁊ vt ipsi velint bonũ nostrũ qz eis volentibus deus vult ⁊ ita fiet. Ex premissis constat q̃ cum quibusdam misericordius agit deus quam eorum peccata meruerint ꝯ. cum mediocriter malis qui suffragiis ecclesie iuuantur

Arca di. istam 45. q̃ro q̃ttuor. p̃° vtrũ aĩa separata possit itelligere quiditates sibi añ se parationẽ habitualiter notas: q̃ nõ. 3° de aĩa fãtasmata se habẽt ad itellectũ sicut sensibilia ad sensũ. sed sensus nõ põt aliquã sensationẽ hãre nisi moueat a sensibili. ꝯ nec intellectus aliquã itellectionẽ nisi moueat a fãtasmate. sed tũc nõ mouebit a fantasmate. ¶Preterea. p̃mo de aĩa intellectus corrũpit quodã inferiorem corruptum. illud iterũ nõ põt esse nisi organicũ sanũ. illud ꝯ aut corrũpit in morte. ꝯ ⁊ intellectũ

¶Preterea nullus intellectus intelligit nisi intellectus possibilis. qz agẽs non intelligit. sed possibilis non manet post mortẽ qz tertio. de aĩa intellectus passiuus corrũpitur. possibilis est passiuus. ꝯ ⁊c. Oppositũ tertio ð aĩa aĩa est locus spẽrũ non tota. sed intellectus loci est seruare locatũ ꝯ intellectus saluat spẽs ꝯ ⁊c. ¶Preterea boetius .5. consolationũ ꝑsa. 4. ⁊ in comẽ. io. propositiõis libri de causis receptũ est in recipiente ꝑ modũ recipientis aĩa recipiens spẽs intelligibiles est incorruptibilis. ꝯ recipit eas incorruptibiliter. ¶Preterea auicẽ. 6. nãlium parte p̃ma. c. 6. aĩa separata clarius videbit veritatem q̃ coniuncta. ⁊ concordat cum illo sapien. 9. corpus qđ corrumpitur aggrauat animam.

Tho. p̃ᵃ ꝑte sum me. q. 89 arti. p̃°. ⁊ dist. 50 quarti. q. prima.

Hic est vna opinio de intellectione aie separate ꝑ spẽs sibi influxas a deo. sed eius pertractatio magis est proprĩa in sequẽti. q. De spẽ ergo ñ influxa siue ꝑ modũ naturalẽ acquisita vt esse opinio aui. 6. naturaliũ. p. c. 5. vi. q̃ ipsa non manet sine actu itelligendi. Ad hoc adducitur ẽt aug. xi. tri. c. 3. q̃ cessante actu cogitandi nihil manet in intelligẽtia post q̃ cõuersa ad memoriã recipit ab ea. hic sonat q̃ nulla spẽs intelligibilis remaneat in itellectu habitualiter cessante actu Alia opio est q̃ in intellectu nulla est spẽs intelligibilis. sed tñ fãtasma in virtute fãtastica. Circa hũ diffuse habitus est tractatus di. 3. p̃mi. q. 7. ⁊ di. 3. secũdi in. 2. ꝑte. q. 2. vñ ex pbatis ibi supponatur. p̃mo q̃ spẽs intelligibilis sit ponẽda. 2°. q̃ ipsa remaneat in itellectu cessãte oi actu intelligendi nec tñ remaneat vt raptim transiens. sed vt habitus quo ad rõnem permanentie: an aũt sit habitus tactus est ibi in 2° loquẽdo eniz de habitu vñtate ꝑut est aliqua qualitas inclinãs ad facilitercõsiderandũ spẽs nõ est habitus: sed p̃cedit eũ: imo p̃cedit actuz a quo generat ille habitus ꝑprie dictus. Qualiter autẽ aug. ⁊ auic. exponẽdi sũt p3 ibi: qz aug. nõ loquit nisi de acie sensitiua quã vocat aciẽ cogitationis que nõ manebit in anima separata: cũ aũt acies cogitantis auersa fuerit ide atq; id quod i memoria cernebat destiterit intueri ac forma que ipressa erat in eadẽ acie remanebit. Auic. aũt videt ponere duplicez modũ itelligẽdi ab inferiori ⁊ superiori vt tactũ est ibi: ⁊ ab inferiori q; dẽ notitiã permansiuã a superiori nõ. Ex his suppositis habemus istã cõclusionẽ q̃ in itellectu secũdum se manet spẽs intelligibilis post actũ itelligendi. Ex hoc arguo sic in itellectu vt est sbm spẽs itelligibilis nõ est per se requisitum nec necessario coniunctio eius ad corpus ergo per nõ coniũgi ad corpus nõ se habebat alteri recipiendo spẽm intelligibilẽ. cõsequentia p3. qz sbm nõ aliter se habet in recipiendo accidẽs pp variationẽ eius qõ non ẽ rõ recipiendi illud: nec aliquo mõ necessariuz in recipiẽdo: ipsa aũt anima ⁊m se cẽt non inquantum ꝑficit corpus est sbm totale speciei qz alr angelus non posset cẽ sbm taliũ spẽz. añs pbo: qz spẽs ista est forma simplex imaterialis vel spiritualis ad min⁹ in hoc qõ ẽ inextensa ⁊ inextensibilis: vñ dicit cõmentator q̃ trãsferẽ obm de ordine in ordinẽ qñ de fantasmate transferẽ per intellectũ agentem ad ordinẽ intellectus possibilis qõ nõ intelligo nisi de ordine materialis ⁊ extensibilis ad ordinẽ imaterialez ⁊ inextensibilẽ. sz nihil simpliciter imaterialiter recipit i intellectu inquãtũ ꝑiunctus est simpliciter corporis: qz si inquantũ sic. vel ꝯ in toto p̃mo: vel illa cõiunctio erit aliqua rõ recipiendi sic siue sic receptũ nõ erit sic imateriale isto modo

Ex hoc habeo q̃ spẽs intelligibilis eodez mõ põt informare intellectũ separatũ sicut ꝑiunctũ: ⁊ tunc vltra cũ spẽs intelligibilis coniũcta intellectui agenti ⁊ possibili eodẽ mõ ꝑstituat rõnẽ memorie ꝑfecte eo mõ q° alias dictũ ẽ de memoria itellectiua: qõ ꝑtinet obm intelligibile ⁊ itellectiuuz gignituz. sequitur q̃ intellectus separato poterit cẽ memoria eiusdẽ rõis q̃ fuit in ꝑiuncto ⁊ vltra cũ memoria eque ꝑfecta sit eq̃ parẽs ꝑfecti act⁹ in intelligentia ⁊ vbi perfecti p aug. 15. de tri. p totũ. sequit q̃ in intellectu separato poterit cẽ eque talis gignitõ sicut intellectui cõiuncto: ergo aĩa separata p spẽm intelligibilẽ retẽtã cuiuscũq; cuius prius poterit hãre actualez intellectionẽ. Huic cõsonat intẽtio pbi q vult p̃mo de aĩa q̃ si nõ põt hãre opationẽ separatã nec cẽ. ponit ẽt sciaz ꝑpẽ in intellectu 3° de aĩa. d. q̃ sicut aĩa p sensus est sensibilia. ita per sciam est scibilia. Scia aũt ex parte sua nata est incorruptibiliter manere. ⁊ per ꝑns ex parte subiecti. cũ sbm sit incorruptibile. hũs aũt ipsã in potentia accũtali ad ꝑsiderãdũ ex eodẽ. 3. ⁊. 8°. pbẏ. igitur aĩa separata ẽ ipotẽtia accũtali ad itelligendũ oblecta prius habitualiter sibi nota. ergo põt ex se exire i actũ. Huic etiam ꝑsonat illud hieronymi in ꝑlogo biblie. discamus in terris quorũ nobis sciẽtia remanebit in celis. valde enim indignũ eẽt tñ laborare circa sciam ⁊ virtutes si desineret esse in morte ⁊ valde irrõnale est q̃ maneant quũ eorũ actus possint haberi. Cõtra hũ videtur alique dubitatiões prio qz si multe spẽs intelligibiles sint conseruate in itellectu aut quilibet mouebit ad itellectionem vel ad cõsiderãdũ obiectũ representatũ per ipsam vel nr̃lla primũ est incõueniens qz non cõuenit intelligere multa distincta. ergo relinquitur ⁊m q̃ nihil continet intelligere. ¶Preterea intellectio sine fantasmate ꝑfectior est q̃ cum fantasmate cuius pbatio est. qz cõuenit cũ intellectione dei ⁊ angelorũ que est simplr perfectior in genere intellectionũ. ergo si intellect⁹ separatus possit intelligere sine fantasmate haberet itellectionẽ simpliciter ꝑfectiorẽ q̃ cõiunctus qõ ẽ incõueniens. ¶Preterea in itellle ctu ꝑiuncto non sufficit ipẽs itelligibilis ad intellectionẽ sine fantasmate. qz oz querti ad fantasmata. 3° de aĩa. sed ista spẽs intelligibilis est eque ꝑfecta in intellectu ꝑiuncto sicut in separato igit ⁊ ipsa i itellectu separato non sufficiet ad intellectionem nec fantasma poterit tũc hr̃i ꝯ ⁊c. ¶Preterea. opatõ prop̃a totius ñ põt esse ꝑpa opatio ptis. qz nec cẽ totale totius poterit cẽ esse ptis. sz intelligere ẽ ꝑpa opatio hois ex p̃mo eth. ⁊ probatur per rõem. qz est aliqua ꝑpa opatio istius speciei: ⁊ non alia q̃ ista ergo illa non põt esse opatio aĩe que est tñ pars speciei. Ad p̃imũ difficultas ista de itellectione multorz vel vni⁹ obiecti p̃imo cõis est. tñ in ꝑposito hz difficultatẽ specialẽ. qz hic non põt recurri ad sensus particulares ꝑcipiẽtes sensibilia nec ad fantasmata efficatius vel minus efficaciter mouẽtia sicut de itellectu coniuncto. si. n. sint plura intelligibilia presentia i

quersio nẽ vnaz ad sensibilia a q bus recipit spẽs que manẽt aliã ad itellẽtiaz q̃ naturaliter cãt spẽs in aĩa ⁊ q̃s diu anima ꝑmanẽtit se ad illas intelligẽtias tandiu illa itelligentia causat cessãte ꝑsistone ex parte aie cessat cãlitas ex parte itellitentie ⁊ sic nẽ species manet qz tñ si fieri sotus in reportatis di. 3. p̃.

Auice. dic anima hãe duplicẽ

tellectui illi cuius spēs forte imp;imitur seu sui ⁊ est effica;; in rep;esentatione illud in ipso efficatius monet iterū ad sui consideratione;. Dico ergo b;euiter ad istud hic ⁊ per pñs v biq; de ista simultate: q; obiecta p̄ sentia habitualiter: vel sunt eque motiua intellectus vel aliquod ē efficatius motiuū eius q̄; alia. Si p̄mo modo ⁊ cū hoc poneret equalis inclinatio itellect⁹ ad quodlibet illo;. nullū illo;ū p;ius itelligeret q̄; aliō: sz ipotesis ē ipossibilis. Si aūt aliq̄ō fit efficatius motiuū; ablata inclinatiōe maio;i ad vnū obm q̄; ad aliud qō est efficatius motiuū p̄us mouebit ⁊ p̄us iteliget posita aūt inclinatiōe iequali ad ū ⁊ illud. Pensatis g̃ hinc ⁊ inde vtute motiua ⁊ inclinatiōe; apparet qō p̄us intelligetur. Ad 2m dico q; aliquid p̄t dici perfectius positiue vel p;missiue. Exemplū aīal ē perfecti⁹ musca p;missiue: q; ro aīalis p;mittit q; aīal saltet i hoie. musca aūt est perfecti⁹ positiue. q; quelibet spēs aliq; perfectiōne ponit vltra genus. Ad ꝓpositū itelligere sine fātasmate est pfectius q̄; intelligere cū fātasmate vnde ē p;missiue sed non positiue. i. non ponit pl⁹ pfectiōis: qō ꝓbatur: q; agens potens vti instro nō positiue perfectius agit si nō vtat instro tū actio sine instrumēto possibile est q; sit perfectio; actione que est cū isto. ita ū de fantasmate qō est vt instm cōcedo igit q; aliq; additione pfectiōis hēt intellecto sine fantasmate quaz nō habet intellecto cū fantasmate. q; similitudinē quandaz cum intētiōe simplr perfecta sūt separate. sz nō sequit ex hoc q; quecunq; talis sit positiue perfectio; quacunque tali. Ad tertiū dico q; si spēs itelligibis i itellectu coniūcto nō sufficit sine fantasmate. ū nō est q; fātasma requirat ibi tā q; p̄ncipiū aliq̄ō actus intelligēdi; sed p̄ cise requirat vt p̄ncipiū opationis virtutis fantastice ⁊ illa operatio requirit ad intellectionē p;opt̄ p;nctionē potētiaz superio;z ⁊ infetio;z in agendo. sig; superio; ⁊ non pfecte operat circa aliq̄ō obm nisi inferiores q̄ possūt operari operent circa idē: ⁊ hec est rō quare distractio potentiarū anime circa diuersa obia impediūt operatiōes eaz. Est tñ aliqua pfectio quā fātasma tribuit intellectioni per hoc q; intendit spēm intelligibilē regulariter i qualibet intellectione. sicut declaratum est di. 3. li. p̄mi repo;tationū. Sed illa perfectio hīt nō pōt sine fantasmate. ⁊ ideo quo ad hoc concedendum esset q; intellectio separata esset minus perfecta quam coniuncta nisi eēt aliud informans qō sufficeret p;o eā li perfectiōe restaurāda. Ex hoc patet quomodo nēcia ē cōuersio ad fantasmata. nō sicut ad p̄ncipiū intelligē di. sz sicut ad illud quo oz potentiaz inferiorē vti ad ū q; superio; habeat operationē suā. ⁊ hoc pp o;dinē pōz in agendo quas ad perfecte agendū oz concurrere i agēdo circa idē obm. Ad quartū: cuiuscunq; totius fōma nō est nata eē p se. eius totius pōt esse aliqua operatio ꝓpria que nō p̄t eē fo;me sue. Sz ꝓpositū cuius forma specifica nata est per se eē. illius totius non pōt eē aliqua operatio ꝓpria que nō possit eē fo;me vt operantis. q; operatio perfectissima nō pōt ineē nisi sit secundū formā perfectissimā ⁊ nō p̄t eē sz forma; possibilē per se esse nisi possit illi p se ineē. q; illud erit p se immediatū receptiuū. ⁊ ita si p se ē. q; se p̄t recipe. Cōcedo g̃ q; itellectus est p;opria operatio totius hominis. sz ꝑm formā pfectissimā i eo tāq; ꝑm ꝓpriā rōnē operādi nec ū solū sz q; forma ē separabilis sic ieſt sz eā q; pōt eē eius. ⁊ iō sic ē ꝓpria q; pōt eē partis. nego g̃ maio;em in p;oposito. Ad ꝓbationē de eē iz aliqui dicāt q; eē totius est eē aīe. tñ ū ip;obatū ē supra di. 43. q. p̄. i p̄° vñ ꝓcedo q; eē totius nō potest esse eē anime nec e;° loquendo de eē totali ⁊ pciso ⁊ tñ opatio perfectissima totius istius. q; non potest ieē nisi secundū eā vt ꝑm ꝓmū receptiuū nisi possit eē eius qñ ipa p se ē. sequit q; opatio totius pōt eē opatio illi⁹. vñ nego ꝓñiaz. eē b⁹ non p̄t eē. eē illius g̃ nec opatio eius opatio istius. Ad

ꝓbationē opari p̄supponit eē ve;ē. sed non vt preciā sam rationem recipiendi.

Ad argumēta p̄ncipalia ad p̄mū illa auctoritas de aīa dz itelligi quo ad acqsitionē intellectionis: ⁊ hoc p;imā ⁊ p;ime. sed quo ad vsum non est intelligendū. ⁊ rō est q; intellect⁹ pōt vti forma p;ius acqsita. Iz illa non hēatur que p;ius nō necessaria erant ad acquirendā illā formā non sic sensus loquendo de sensu exteriori pōt vti aliqua forma p̄us acquisita. q; non est conseruatiu⁹ spēi p;ius recepte ad posterius opanduz.

Aliter posset dici q; hec ꝓpō intelligit p;o statu isto q; intellectionē istam nobis cōuenientē per experiētiaz non nouit ꝓbus nisi p;o statu isto. q; nulla alia expiebat.

Ad 3m intellectus corrūpitur. i. ipedit q̄;m ad operationē ⁊ sic. q. corruptus h;ī quodā interiori corrupto q; sine operatione fantasie non pōt in opationē suā. sz ex hoc nō sequit q; fit in se corruptio vel corruptibilis: nec q; illud aliud necessario requirat ad actū eius: sz tm̄ō q; requiratur ꝑm o;dinē pōz qui nūc inuenitur in nā humana in operando circa idem obiectum. Ad 3m dicit q; intellectus passiuus nō intelligitur ibi intellectus possibilis. sed aliqua virt⁹ sensitiua quā aliqui vocant cogitatiuā. ⁊ verū est q; ois sensitiua corrūpitur: ⁊ iō intellectus passiuus illo mō acceptus. non tū intellectus passiuus eo mō quo dicimus intellectum possibilem esse passiuuz.

Ecundo quero utruz

aīa separata possit acquirere cognitionē alicuius cogniti q; non. quia tunc intellectus frustra vnireē corpori. probatio p̄ñe: nō vtitur ꝓp pfectionē corpis q; forma non est ꝓp mām sz e;° 2° phi. ergo vnitur ꝓp pfectionē sui aquirendā. vt. ſ. per vsū sensuū in corpe acquirat sciam. sed istud eēt frustra si separata sine vsu sensuū posset eā acgrere. Pōterea trāsit⁹ ab extremo in extremū ñ pōt eē nisi p medīum extra est oio māliter g̃ o; q; transeat per mediū i quo sit aliquo mō māliter ⁊ aliquo mō imāliter. sic aūt est i sensu māliter q; ꝑm ꝓditiones individuales ⁊ imāliter q; ꝑm ꝓbm. 2. de aīa. sēsus ē receptiu⁹ spērū sine mā. mā inquā talē qualē regrit forma realiter existēs extra. Pōterea si posset acquirere cognitionē vnius ignoti. pariōe ⁊ cuiuslibet ⁊ ita distātia localis obi quātacūq; non impediret eius cognitionē. qō vī esse ꝺ aug. in li. de cura ꝓ mortuis agēda vbi vult q; aīe separate nō nouerūt ea que hic aguntur nisi eis exp;imātur ab angelis vel ab aīabus ad eas venientibus q̄ illa hic mouerūt. Oppositū ū nā non est sine ꝓpa opatiōe specifica: ⁊ accipit ex. 2. ce. ⁊ mū. ois res ē ꝓp suā opationē ⁊ a dañ. c. 64. nec sba ē ociosa. aīa aūt hūana ē pfectissima fo;ma ⁊ eius ꝓpa opatio ꝑm intellectū passibilē est intelligere. ꝑm agētē abstrahere. ⁊ ꝑ 3 volūtatē velle. g̃ nullus modus eēndi pōt cōuenire aīe ꝑm nām suam in qua non possit in istas opationes. ꝑm aūt nām suā talis est q; pōt habere separatū ⁊ ū est ex perfectione nāe sue vñ boc non ꝓuenit aliis formis ipfectis ergo in illo esse exīs pōt in illas opationes. sed possibile est eam non acquisisse p;ius spēs obiectoꝝ sicut patet de aīa paruuli defuncti g̃ poterit tūc agrere

Dicit tenetur negativa ꝓp rōnem secūdā in virtute arguit. n. q; oz esse quādam conuenientiam inter recipiens ⁊ receptū. spēs aūt in sensibus exīntes hīt ꝓuenientiam cū intellectu inquantū sunt sine mā ⁊ cuz rebus mālibus in quantū sunt cū ꝓditionibus materialibus ⁊ iō conuenienter sensus recipit a rebus materialibus ⁊ intellectus a sensu. non aūt intellectus imediate a rebus materialibus. q; non est ibi talis conuenientia. ⁊ iō ad hoc q; post separationem a corpe intelligat non requiruntur alique forme a rebus accepte vel tunc vel p;ius. Quō ergo intelliget. Rñdeo per influen

tiã a sbiis superioribus deo vz vel angelis ⁊ hoc loquẽ do de nãli influentia ⁊ nãli cognitiõe eius: qđ ostẽdit sic Intellect⁹ noster ẽ medius inter sbas intellectuales ⁊ res corporales. vñ dz aia esse creata in orizõte eternitatis li. de causis. Et hoc ideo qz per itellectũ attingit ad substantias intellectuales. Inquantũ vero ẽ act⁹ corporis attingit res corporales. oẽ aũt mediũ inquantũ appropinq̃t vni extremo tanto magis recedit ab alio ⁊ econuerso sed anima ratiõalis que mediat iter substãtias intellectuales ⁊ res corporales vt dictũ est dum separatur quo modo recedit a rebus corporalib⁹ ergo tũc accedit ad influxũ substantiarũ intellectualiũ vnde cũ anima nra in statu vie maxime ad corpus accedat vtpote eius actus existens nõ habet respectũ ad res intellectuales. iõ nõ recipit influentiã a superioribus sbstantiis vt cognoscat. sed cognoscit per spẽs a sensibus acceptas. ideo ẽt in hac vita q̃to aia magis abstrahit a corpore tanto magis a substantiis spiritualibus influxũ cognitionis recipit ⁊ inde ẽ qđ quedã occulta cognoscit in dormiendo ⁊ in excessu mentis. vñ qñ actu erit a corpore separata erit paratissima ad recipiendũ influentiã ab intelligentiis superioribus. s. deo ⁊ angelis: ⁊ sic per h⁹ influentiã bẽbit cognitionẽ maiorẽ vel mi ꝯ norẽ ꝑm modũ capacitat⁹ sue. ⁊ sic ꝓmentator loquitur 3⁹. de anima. qz ponit intellectũ possibilẽ eẽ sbam separatã q̃uis in hoc erret: tamẽ q̃tuz ad hoc dicit qđ er ꝟ qđ ponitur substantia separata bz respectũ ad substantias intellectuales superiores eas vt intelligat. Sed ꝑm aliũ respectũ quo cõparat⁹ ad itellectũ nostrũ recipiendo spẽs a fantasmatibus nõ cõiũgit⁹ a substãtiis altioribus. Cõtra istã põez: ⁊ si nõ eẽt alia rõ nisi ex isq̃ dubitat⁹ ꝓncipiis: quoz ꝑmũ ẽ qđ plura nõ sit ponẽda sine necessitate. ⁊ accipit⁹ a pbo ꝓ⁹ pbi. ⁊ 2^m qđ dicit nulla nã ponẽ dũ ẽ ad qđ derogat ei⁹ dignitati nisi sit euidẽs ex alio cõueniẽti tali nãe. qđ pt accipi a pbo. 2. de generatiõe sp in quim⁹ naturã desiderare id qđ melio⁹ ẽ ⁊ sic ī toto vniuẽ so. ita i q̃libz pte magis ponẽdũ ẽ id qđ melio⁹ ẽ sibi si ñ euidenẽ appareat sibi illd nõ ꝓuenire. nunc aũt hec ponit⁹ pluraliq̃. qz spẽs tales if luxe a deo vl' ãgelus ⁊ sine necessitate. qz nã sufficient illa bz i se vñ possit attingere ad pfectiõez ꝓpriã sine talib⁹ spẽb⁹ ifusis a deo vl' ãgelis vñ ꝟ nõ vr nisi qđ recurs⁹ ad deũ vl' ãgelos pp ꝟ qđ nõ capit⁹ pfectio illi⁹ nẽi se Hec ẽt opi. vilificat nãm aiẽ itellectiue. sic. n. simplr vilior ẽ nã q̃ ī nulla opatiõz vl' nõ nisi i viliorẽ pt. ita ꝓportiõalr ẽ illa vilior q̃ i opatiõez sibi ꝓueniẽtẽ nõ pt q̃ pt aia ãt separata p te extrinsecis sibi ẽt cũ obis itrinsecis ꝓcurrẽtib⁹ nõ pt ī illã opationẽ sibi ꝓueniẽtez nisi de⁹ vl' ãgeli dẽt sibi tales spẽs lapis ãt ex itrinsecis sibi sine if luxu tali mẽdicato põt ī opatiõz sibi ꝓportionatã qz õscẽdere ī cẽtz ⁊ ibi gescẽ q̃ magis vilificat aia bz ꝓportionẽ ad suã nobilitatẽ ex i^a positiõe q̃ꝫnã lapis. Preterea sic opinans tenet alibi qđ duo accidẽ^a eiusdẽ spẽi nõ possũt simul eẽ illa ãt spẽs lapidis vt obi if luxa ẽ eiusdẽ spẽi cũ spẽ itelligibili acq̃sita ab aia. bicī corpe. q̃ vl' illa if luxa nõ poterit ieẽ vl' oz istã hic acq̃sitã nõ manẽ: ꝟ 2^m ẽ falsũ. qz cũ ꝓpriũ sbm spẽi illi⁹ sit ĩcorruptibile: ⁊ ipa spẽs ex se possit ĩcorruptibilr manẽ sequit qđ ipa manebit. q̃ nõ dabit ipi a deo aliq̃ spẽs lapidis ⁊ p ꝓns vl' nũq̃ poterit itelligẽ lapidẽ vl' poterit itelligẽ p spẽz ꝑoz acceptã a reb⁹ qđ negãt. Si dicas nõ dari spẽz ꝑus bñti nõ vr rõnabile qđ i^a spẽ pfecta q̃lis dat⁹ alteri nõ bñti careat ista aia. ⁊ sal tẽ ꝟ hz ꝟ opini. qđ aliq̃ itellec⁹ erit tũc p spẽz ꝑus a re acceptã. Si dicas spẽz ifusaz ⁊ acq̃sitã differre spẽ sic virtutẽ acq̃sitã ⁊ ifusã q̃ sil'ſũr illd ẽ anonima de quoī 3⁹li. di. 36. q. vnica. ꝟ esto qđ ꝓcedat eis de vtutib⁹: nõ sequit ꝓpositũ hic. qz vtus ifusa habebit aliã regulã ꝓpriã q̃z acq̃sita. ⁊ ex alietate regule poterit poni alia vtus spẽ. qz vtus ī rõe cẽntiali vturis dependet a regula cui ꝓxi mat. hec ãt nõ poterit fingi differẽtia specifica spẽi in-

3. pte. q. 35. arti. 5.

fuse ⁊ p⁹ acq̃site. qz ñ ẽ hec differẽtia nisi tm̃ mõ ꝓncipij effectiui vl' mõi efficiẽdi. talis ãt ñ distinguit effect⁹ spẽi seqz qđ inuit Aug. 3. de de tri. c. 10. Rones opi. nõ ꝓcludũt ꝑma ad partez negatiuã vl' erit ex q̃ttuoꝛ ẽminis vl' ꝓcludet oppositũ vl' vna ꝓpõ erit falsa. Si. n. accipias ꝑ maiorẽ oz eẽ conuenientiã inter recipiens ⁊ receptũ ⁊ ꝑ minorẽ res mãlis extra nõ bz ꝓuenientiã cũ intellectu. qđ sequit. q̃ itellectus nõ recipit rẽ mãlem extra: nec conuerso. Si aut ez concludas qđ nõ recipit a re materiali: extra. sunt quattuoꝛ termini. qz istud predicatũ ñ fuit in maiorẽ. si ãt accipias maiorẽz istã quã tu nõ ponis i scripto sed primã. oz eẽ ꝓuenientia iter recipiens ⁊ illd a qđ recipit. dico qđ magis ꝑpe diceret ꝓportionẽ quã ꝓuenientiã: qz recipiẽs bz rõnẽ passiũ ⁊ illud a quo recipit rõem agentis. agẽs aũt ⁊ passũ sunt ꝓportionalia. nõ aũt ꝑpe ꝓuenientia. nisi extendẽdo ꝓuenientiã ad ꝓportionẽ. imo ꝓportio coꝛregrit disconuenẽtiã qz requirit qđ vnũ sit in actu tale: ⁊ aliud in potentia tale. Sic ergo maioꝛ ista noua vel erit falsa si intelligatur de ꝓuenientia ꝑpe dicta. vel si extendat ꝓuenientiã ad ꝓportionẽ ꝓcedat⁹. ⁊ tunc minoꝛ. s. res extra non bz conueniẽtiã isto mõ cũ itellectu falsa est. est. n. actu saltez virtuali tale quale formalr intellectus est i potẽtia. Hoc cõ firmat⁹ ꝑmo qz tu ꝓcedis fantasma hr̃e talẽ ꝓuenientiaz ad intellectũ ⁊ tũ fantasma est oppositẽ ꝓditiõis ad illd qđ recipit⁹ in intellectu. in hoc qđ ñ repꝛesentat nisi obm vt hic ⁊ nũc ⁊ qđ intelligit⁹ sub rõe vniuersali est abstractũ ab istis ꝓditionibus. nec illa alia cõueniẽtia. s. qđ fãtasma est sine mã extrinseca facit qđ fantasma ẽ actũ ẽ n. vere in mã. hoc est ī oꝛgano extẽso ⁊ tũ ipediret actionẽ in intellectũ in mãlem existere in hac materia extẽsa quãtũ existere in illa materia extensa. sed tm̃ mõ per ꝟ agit fantasma in intellectũ. qz est repꝛesentatiuũ obi. q̃ ꝟ eque põt ipsa res in se que eque est repꝛesentatiua sui ⁊ hoc credo esse veruz. qz licet intellectus possit abstrahere a fantasmate manente sine re. tñ põt imediate accipere cognitionẽ a re extra vt habet⁹ in quodã cõmento tertii de aia. Confirmatur secũdo qz sequeretur qđ angelus non posset accipere cognitionẽ a re qđ ipꝛobatuz ẽ in libꝛo. 2. di. 3. q. 10. Secũda rõ est que ad ꝓclusionẽ affirmatiuã de illo influxu vel peccat ꝑm diuersum intellectum medii vel bz alterã premissam falsã. Cũ. n. accipis in maioꝛe mediuz quanto magis recedit ab vno extremo tãto magis accedit ad aliud. Si itelligas vni formiter mediuz accedere ⁊ recedere ꝓcedo. Si diffoꝛmiter falsa est vtpote si est medium in essendo ⁊ recedit ab hoc extremo in essendo accedit ad aliud in essẽdo. Similiter si est mediũ in opãdo ⁊ recedit ab hoc in operãdo. accedit ad aliud in opando. Sed si est medium i essendo vel operãdo ⁊ recedit in essendo ab vno extremo: nõ pp hoc accedet ad aliud in opando. mõ minoꝛ põt ītelligi vel de medio in essendo ⁊ verũ est qz quodãmõ aia coniuncta bz esse mediũ inter sbam separatam ⁊ esse coꝛporeum: ⁊ tunc conclude ergo separata qñ recedit a coꝛpoꝛe in essendo. magis accedit ad sbam separataz in modo essendi. concedo: sed ex hoc nihil ad. b. qđ magis accedat in recipiendo influxum eius pertinentem ad opationem ⁊ si ad hoc deduceretur rõ. manifestum est qđ non concludit. tunc enim anima separata magis esset capax talis influentie: q̃ ipsa ꝓiuncta coꝛpoꝛi glorioso qz coniuncta coꝛpoꝛi glorioso. magis accedit ad corpus ꝑm esse q̃ ipsa separata. immo magis hoc est perfectius q̃ ipsa coniuncta coꝛpoꝛi coꝛruptibili. Si aũt accipias in maiorẽ qđ anima separata magis recedit a coꝛpoꝛe in opãdo q̃ coniuncta. falsum est ipa a coꝛpoꝛe recedere vt ab obiecto circa qđ operetur. ita enim põt separata cognoscere coꝛpus sicut coniuncta potuit. ⁊ ideo non sequitur qđ magis accedat ab substantiam separatam vt ad obiectum cognoscibile. vel vt a quo recipiat obiectum cognoscibile. Que adducũtur pro confirmatione illius

positionis vnuz de somno ⁊ extasi aliud de dicto cõmẽ tatoris. ⁊ de anima videntur figmenta. non. n. ideo in somno videntur vera. qz anima recedit a corpore in operando. vt ab obiecto. tunc enim quanto sõnus profundioz. tanto magis talia videntur. hoc aũt falsum est. qz somnia non accedunt in somno profundissimo. sed in somno renui. tunc enim epilentici ⁊ frenetici regulariter viderent vera a spiritib⁹ illis. vñ istud fundamẽtum videtur esse acceptum ex fictionibus machometi qui dicit fuisse epilenticus. ⁊ ad cooperiendũ mendaciter miseriã suam dixit se oportere cadere qñ angelus loquebaꝫ sibi ⁊ ꝑm illam fictionẽ eius auicẽ. reuerenter loquens de lege sua finxit in. 9. metha. tales abstractiones a sensu vt fiat reuelatio ab angelis. Nos autez christiani non dicimus aliquẽ in somno vel extasi aliq̃ videre nisi sit ibi aliqua cã positiua vtpote q deus tunc intellectum imutet. de congruo aũt magis tunc disponitur per amotionem impedimẽti. qz. ſ. non est distractus circa alia obiecta. ⁊ vehemens accupatio circa aliud obiectum impedit intense operari circa istud. immo magis videtur miraculũ qõ in somno reueletur veritas q̃z in vigilia in intellectu. non nimis itento circa sensibilia qz naturale est q in vigilia homo habeat vsuz rationis in somno aũt nõ. Illud 2ᵐ de auerois planũ est q totum est figmentum ⁊ ad propositum. q ista substantia separata recipiat a superioribus. ⁊ tamen vt coniungiꝫ nobis non recipiat contradictio est. qz nulla substantia separata posset nobis coniungi nisi in ratione cause efficientis vel mouentis. Actum autez aliquod si in essendo recipit aliquid a superiori: ⁊ in quantum est actiuũ ẽ recipiens ab eodem.

Ad questionez ergo dico q

anima separata potest acquirere cognitione obiecti prius ignoti ⁊ hoc tam de cognitione abstractiua q̃z intuitiua rationes istorum terminoruz alias dicte sunt prius probo qz actiuo sufficienti ⁊ passiuo sufficienti sufficienter approximatis põt sequi effectus. ⁊ si agens sit naturaliter agens sequitur effectus de facto: nunc aũt in anima separata habente lapidem vel aliud obiectũ proportionaliter sibi presens. concurrunt hec omnia agens sufficiens respectu cognitionis abstractiue siue speciei itelligibilis talis obiecti per quaz habetur cognitio abstractiua: ergo ⁊c. Minor probatur. qz intellectus agens cũ obiecto est sufficiens causa actiua speciei intelligibilis nec minus cum obiecto extra q̃z cum fantasmate ꝺ quo isti concedunt quia vt dictum est contra opinionem arguendo: nihil est in fantasmate propter quod sufficiat ad causandum speciem intelligibilẽ quin eminentius sit in re cuius est fantasma. Intellectus aũt possibilis est sufficienter receptiuus. Per istam rationem probatur secũdum. se de cognitione intuitiua. nam cause illius sufficientes sunt obiectum in actuali existentia presens ⁊ intellectus agens ⁊ possibilis hec omnia possunt concurrere. ⁊ ita vt videtur probatur q necesse est rem ipsam immediate sufficere ad cognitionem intellectualem habendam de ipsa quia solum fantasma non sufficit ad cognitionem intuitiuam obiecti. quia fantasma representat rem existentem vel non existentem. presentem vel non presentem. ⁊ per consequens per ipsum non potest haberi cognitio de rev existente. ⁊ in propria existentia presente. talis autem cognitio que dicitur intuitiua potest esse intellectiua. alioquin intellectus nõ esset certus de alia existentia alicuius obiecti. sed necista intuitio intellectiua vel intellectio intuitiua haberi potest per speciem presentem. quia illa representat rem indifferenter existentem vel non existentem. presentem ⁊ non presentem. Et per hoc sequitur q per solas species influxas a deo vel angelis non est possibilis intellectui separato vtraqz intellectio. quia non secunda. si ergo illa ẽ

possibilis: qz ⁊ nunc est possibilis. sequitur q erit de re ſe. non per talem influxum distantia etiam immoderata obiecti impedit illam intellectionem obiecti intuiti uam q ꝑm augustinuz de cura pro mortuis agenda ani me ille nesciunt que hic aguntur nisi ab angelis discãt vel ab aliis animabus de nouo ad eas venientibus. qz ille que hic nouerunt possunt illis dicere. sicut Joan. baptiſt. predixit animabus sanctis in limbo christum esse descensurum sicut exponit Gregorius illam questionem eius in matthe. xi. tu es qui vẽturus es. nunc autem si per species influxas cognoscerent illas conditiones existentie reruz non oporteret talia nunciari eis a sanctis ea scientibus scilicet angelis vel animabus sicut dicunt isti.

Ad argumenta principalia. Ad ꝑmũ dico q nõ segꝫ frustra aliaz vniri corpori. esto. n. q ꝑ perfectionẽ fierer ista vnio vt. ſ. acquireret perfectionẽ 'nã ex tali vniõe nõ segꝫ q frustra vniaꝫ si ꝑ aliaz viaz posit eã acquirere. Si. n. aliquid ordinaꝫ ad finẽ non frustra fit. si alio mõ possit finis acquiri sicut si sanitas possit acquiri perfectionẽ ⁊ positionẽ ñ frustra fit sec⁹ et si per positionẽ possit sanitas haberi: ita ⁊ si cognitio possit acquiri per vsum sensuũ ⁊ per aliũ modũ ab anima separata non frustra fit vnio ex quo ipsa est cõueniens vno modo acquirendi cognitionem. Aliter ⁊ magis ad rem dico q vnio anime ad corpus non est finaliter propter perfectionem corporis nec propter solam perfectionem anime. Sed propter perfectionez totius consistentis ex istis partibus. ⁊ ideo licet nulla perfectio possit accrescre huic parti vel illi que non possit haberi sine tali vnione. tamen non fit frustra vnio. quia perfectio totius que principaliter intenditur a natura non posset haberi nisi illo modo. Ad secundz dico q aliquid est medium vni virtuti. qõ non est me^m alteri loquendo de medio necessario. sicut in transferẽdo corpus de loco ad locum vbi aliquod est medium necessarium virtuti naturali motiue. ita q virtus naturalis non potest transferre de vbi remoto ad aliud vbi nisi per vbi medium. ⁊ tamen illud non est medium virtuti diuine que potest subito transferre de quocunque vbi ad quodcũque vbi: sic in ꝓposito imperfecte virtuti abstractiue necessarium medium est inter sensibile extra ⁊ pure intelligibile. ſ. esse imaginabile. sed virtuti perfectiori abstractiue non est istud medium necessarium. vnde argumentũ posset duci i oppositũ q si virtus intellectus separati esset perfectior q̃z coniuncti posset sine tali medio transfere obiectum ab extremo in extremũ. Alio mõ posset dici q sub altero extremo cadit esse imaginabile. quia illud autẽ extremũ habet sub se diuersa media ⁊ in diuersis gradibus. quia aliq⁹ modo in gradu sensibili remotiori ab itelligibili est sẽsibile extra: q̃z sensibile vt est imaginabili. nunc autẽ in gradu aliquo in extremo. potest alia virt⁹ agere ⁊ alia minor nõ potest agere. sed in alio gradu ꝓpinquiori. Ita bz virtus abstractiua intellectus nostri cõiuncti non possit agere a sensibili abstrahendo intelligibile nisi ab hoc gradu infimo sensibili. ſ. ab imaginabili: tum alia virtus superior vel efficacior potest abstrahere a gradu magis distante puta a sensibili extra. Ad tertium conceditur q cuilibet ceteris paribus potest acquiri noticia. Et cum dicis de distantia loci si q non impediat. Respondeo nõ sequitur: quia requiritur determinata presentia obiecti ad potentiam. Istã autem determinatam potentiam impedit imꝓportionata distãtia: nec mirum quia ad minus obiectum quod ẽ aliquo modo bactium non potest agere in passum q̃z tumcunqz distans. ⁊ per consequens concedo q non potest respectu obiecti quamtumcunqz localiter distãtis notia causari in intellectu separato sicut nec in coniuncto. Si contra hoc obiiciatur: quia secundum ds

etiã de hebdomadibus per se notum est incorporalia in loco non esse. ergo nec in operatione suam, distantiaz localẽ requirere. ℟ndeo phs videt ponere distantiã determinatã regri ad actionẽ ẽt sẽ separate. vnde in 8. phi. videt ponere q intelligentia mouẽs orbẽ sit in aliq̃ pte illi⁹ orbis a q̃ incipit mot⁹. q. ad actionem mouendi nõ nihil faceret pñtia localis saltẽ diffinitiua mouentis. Silr in. 7. phi. vult ex intẽtione q agẽs ⁊ patiens sunt simul. qõ vel intelligi ẽ de simultate p cõtactum vbi nõ põt esse maior sicut est in corporibus p̃m eum. vel vbi ista esse nõ põt: sed alia maior puta p̃sentia mutua de illa intelligat. spũs autẽ ad corpus potest habere pñtiam maiorem quam per cõtactũ. ergo ex intẽtione sua simult. ⁊ per cõtactum mutuum erit ex presentia mutua. ⁊ per consequens nimia distantia impedit actionem.

Ertio quero vtruz

aia separata possit recordari preteritoz que ipsa nouit coniuncta: q non: phs in li. de memoria ⁊ reminiscentia ponit q memoria est vis sensitiua Datñ. etiam li. 2. de memoratiuo ponit idẽ. nulla autẽ sensitiua manet in aĩa separata quantum ad possibilitatem habẽdi actum. ergo ⁊c. ℙreterea obiectũ intellectus est vniuersale. vt habet a philosopho p̃mo phi. ⁊ 2. de aĩa. sed vniuersale abstrahit ab h̃ ⁊ nunc fuisse ⁊ fore ⁊ huiusmodi conditionibus respicientibus existẽtiam. memoria aũt respicit conditionẽ determinatã pertinẽtẽ ad existẽtiam. vtpote preteritionẽ. ergo memoria repugnat parti intellectiue. ergo nõ manet aĩa separata. ℙreterea tunc sequeret q pari rõne anie beate haberent recordationem peccati cõmissi. cõsequens est falsum. tum q℞ Esa. 65. ecce ego creo celum nouum ⁊ non erunt in memoria poza. Miero. obliuioni tradentur angustie poꝛes. q℞ forsitan in futuro pristine conuersationis memoria delebit sinceditibus oibus bonis ẽ nis ne sit ps maloꝛ poꝛis angustie memorari. tum q℞ Bre. exponẽs illud dicit eãdẽ sniam vz q tc̃. beat⁹ nullam paterẽtur miseriã. ℜecordatio aũt ista esset cã magne miserie q℞ magne displicentie. nõ enim posset beatus cõplacere in malo cõmisso nec neutro modo se hẽre i. nec cõplacẽdo nec displicendo q℞ nõ staret hoc cũ pfecta charitate. ergo haberet displicẽtiã ⁊ de aliquo irreuocabili: ℊ tristitiã. Oppo. Luc. 16. ait abraã ad diuitẽ illũ. fili recordare q℞ recepisti bona in vita tua. lazarus silr mala ⁊c̃. Idẽ vult aug. sup illud p̃s. fiãt filii eius orphani. ⁊ idẽ. 9. cõfes. q mortui bñt memoriã nostri.

ℙreterea si nõ hẽrent memoriã pecꝛoꝛ cõmissoꝛ in vita mortali non hẽrent mãm gras referendi deo de eius misericordia. ⁊ ẽ arg̃m Brego. fundãtis se sup illõ p̃s. miãs dñi in eternũ cantabo. Quõ in eternũ misericordia scanit qui miserie non meminit.

Circa istam questionem pri

mo ingrendũ est an memoria ꝓprie dicta cuius. s. ẽ recordari pteriti sit in parte sensitiua. secũdo an sit in pte intellectiua. Istis aũt duob⁹ supponit qdam certum vtriq parti cõe. s. q aliqs actus cognoscẽdi pteritus vt pteritũ est in nobis. hoc p̃z q℞ al' desineret nobis pars prima prudẽtie qõ ẽ p̃m tuliũ recordatio pteriti. seqꝛetur ẽt secũdo q virtuosi nõ possent iuste cognoscere se iuste p̃miandos: nec vitiosi se iuste puniẽdos. que p̃miatio ⁊ punitio fit ꝓpter malũ vel bonũ pteritũ. nec isti nec illi ex hypothesi cognoscũt illud pteritũ in seipis ℊ nec iustitiã in p̃miatione vel punitione. Hec posito õ struit oẽm policiã ⁊ oẽm concordiã in p̃miationem vel punitionẽ iuste p̃m legẽ inferẽdã. ℙreterea pteritum plus hz de vitate q̃ futurũ cui⁹ pbõ ẽ q℞ vitas futuroꝝ rũ ẽ optinges pteritoꝝ necia iuxta illud phi. 6. ethi. h̃ solo pñat de⁹ ingenita facere q̃ facta sũt. hz possum⁹ hẽre aliquã cognitionẽ futuroꝝ vt futura sũt vt experimur. Aliogn nõ possem⁹ nobis ꝓuidere ad ꝓcurãdũ nobis cõmoda vel ad vitãdũ incõmoda. ℊ multo magis possum⁹ hẽre aliquã cognitionẽ de pteritis vt pterita sunt ⁊ ita recordationẽ. Hoc suppositio tanꝯ certo q possit nobis inesse act⁹ cognoscẽdi pteritũ inꝯtũ pteritus vt obm. addo q ille act⁹ q dicit recordari nõ ẽ cuiuscũq̃ pteriti imediate. sed tm̃ alicuius act⁹ pteriti q fuit ipsi supposito recordãti. ⁊ q fuit in ipso actu human⁹ ad excludendũ act⁹ vegetatiue ⁊ casinates siue gñaliter imperceptibiles. nõ. n. recordor eius qõ ẽ te sedisse nisi q℞ recordor me vidisse vel nosse te sedisse. vñ hz cognoscã me natũ sub rõne pteriti vel mũdũ creatũ. nõ tm̃ recordor isti⁹ vel illi⁹. q℞ nõ noui aliquẽ actũ meũ in pterito trãseũtẽ sup hoc vel illud. Ex hac ℊ rõne nomis recordatio est cognitio seu cogitatio actus alicuius preteriti ipsius recordãtis. ⁊ hoc inquãtũ pteriti sequunt q̃dam ex h̃ qõ dr̃ pteriti. q̃dã aũt ex h̃ q talis obi. Ex h̃ eni q pteriti sequunt̃ p̃mo. 4. certa. quoꝝ p̃m ẽ istud q potentia recordatiua hz act⁹ post tps. aliogn nõ eẽt pteriti. vt pteriti. Et iõ istud dcm̃ phi in illo li. q memoria habz actũ post tps dz intelligi p se ita q act⁹ recordãdi per se succedit recordato. Sũt aũt hec vba sua post tps memoria ois fit: 2m q ꝓcipit fluxũ tpis inter illud instãs vl tẽpus in quo fuit illud qõ est obm recordationis ⁊ instans pñtis ꝓceptionis. 3m q obm recordationis: qñ obiciẽ recordati oni nõ ẽ in se pñs q℞ tunc nõ eẽt recordatõ ei⁹ vt pteriti. 4m cũ oporteat obm aliquo mõ esse pñs actũ ⁊ non põt esse in se pñs opz q sit pñs per speciem Et tunc potentia recordatiua erit conseruatiua speciei ⁊ hoc loquendo de totali potentia requisita ad recordationem. siue enim sint due quarum vna construet speciem alia recordetur. siue sit vna habens vtrũq̃ actũ non curo. saltem ad recordationem requiritur conseruatio speciei obiecti recordabilis. Ex recordatione autem illius obiecti specialis. scilicet actus ꝓteriti ipsius recordanter sequuntur quattuoꝝ certa. ℙrincipium quidez est q recordatio erit duplicis obiecti vnius remoti vel vltimi: scz alicuius circa quod recordans quandoq̃ habuit actum humanum ⁊ alterius vt primi. s. actus humani ⁊ ꝓteriti tendentis in obiectuz illud. Secundum q cum oporteat potentiam recordatiuam habere speciem ⁊ hoc loquendo de tota et integra potentia requisita ad recordationez. ⁊ nõ possit ista imꝓimi ab obiecto quando non est: vel quando nõ est in se presens necesse est eam imꝓimi ab obiecto quando est actu presens. illud autem obiectum proximum est actus humanus ꝓteritus. ergo dum ille fuit imꝓimebatur species necessaria. Tertium q℞ nullus põt habere recordationem nisi de actu ꝓprio ⁊ hoc humano. quia per solũ illum cognitum vt obiectum ꝓximũ cognoscitur obiectum eius vt obm remotuz. ⁊ per ꝓns non potest recordari actus eiusdem rationis in alio cuius in seipso recordatur. Quartum cum non possit imꝓimi actus humani preteriti spetics in aliam potentiam nisi cuius ille actus est obiectum. sequitur q oportet actum cognoscendi preteritum esse obiectũ potentie recordatiue. Jurta hoc potest dubium inferri an recordatiua cognoscat actum illum est duz ẽ cui⁹ vt preteriti est recordatio tanquã obiecti immediati. videtur enim q si illum tunc non cognoscat nec postea recordabitur. Sed non est probatio necessaria: quia sensus non videtur esse reflexiuus super actum alterius sẽsus ⁊ esto q non percipiat actum alterius sensus dum presens est non apparet demonstratiue q̃re nõ potit ꝓcipere illum vt ꝓteritum postq̃ ꝓteriit. saltem illis octo certis suppositis inquirat conclusio illius articuli. vi-

detur q̄ recordatio non possit poni actus sensitiue. p̄mo ex illa condītione que est percipere tempus. tēpus autem est numerus motus ꝟm p̄rius ⁊ posterius. 4. phi. hoc autem percipi non potest sine collatione' posterioris ad p̄rius. collationem autem nullus sensuum habere potest quia hoc est p̄opium intellectiue. Preterea dictum est in. 8. illato q̄ oportet recordantez percipere actum dum est p̄sens: ſ sensitiua nō pōt percipere actū sentiēdi dum p̄ns ē. saltem non vniuersaliter q̄ actus supreme sensitiue nō pōt pcipi ab aliquo sēsu: nec ab inferiori nec a suppiori, ꝟ nec a seipsa q̄ nō ē potētia illa sup se nec sup actū suū cōuersiua. ⁊ tm̄ cuiusl̄z sensationis in nobis pōt eē recordatio vt exprimur. ergonō est illa recordatio generaliter alicuius sensitiue.

Sed q̄ hi arguit ex quodā qđ p̄us dictū fuit eē dubium: iō arguit ex. 6. tanq̄m certo sic. sensitiua non pcipit p̄mo nisi qualitatē aliquā sensibilē. vñ. 2. de aīa phūs vt p̄cedat visionē aliquo modo esse pceptam a visu. dicit illam eē aliquo mō coloratā sed nec recipit spēm p̄o p̄riā nisi alicuius talis qualitatis: sed sensatio illa cui⁹ est recordatio nō pōt aliquo mō poni qualitas sensibilis: q̄ quecūq̄ sensatio vt colōris vel soni vel saporis eque pōt eē recordata. ḡ illa spēs regsita ad recordationem nō est sensus alicuius vt potētie receptiue. Preterea non opz ponere in parte sensitiua aliquā opatōez sensitiuā que nō pōt cōcludi eē in bruto. hoc ꝓbat q̄ in aliquo bruto pōt eē excellēs sensitiua quātū ad omnes actus quos experimur in nobis. sed ista recordatio ñ pōt cōcludi esse in bruto ex eius actib⁹. ꝓbatio mi. videm⁹ actus oēs brutoꝝ ex gb⁹ magis posset concludi vtpote q̄ videnf act⁹ prudētie vel ꝓuidentie vt patz de formica colligēte grana ad eūdem locū ⁊ tpe determīato. ſ. in estate. Silr act⁹ vindicandi vel. q. iustitie retributiue puta obsequēdi bñficialib⁹ ⁊ puniēdi offendētes videnf in brutis cōpetere eis: in quātū cognoscunt p̄teritū vt tale. Silr. 3. de actibus ptinētib⁹ ad conservationē speciei. vtpote de nidificatione auiū ⁊ nutritione pullorū ⁊ huiusmodi que nō videnf posse cōpetere eis nāliter absq̄ cognitione p̄teriti vt p̄teriti. Et. 4°. aliqua alia sunt disciplinabilia vt vult phūs de memoria ⁊ re. ⁊ de sensu ⁊ sen'to. q̄ nō est sine memoria p̄teriti vt p̄teritū ē. hault nia pñt sustineri sine recordatō ne p̄teriti vt p̄teriti. ergo nullus act⁹ bruti concludit illū actū inesse bruto. Minor istius ꝓbat discurrēdo p illos act⁹ de vniformitate īquātū ad locū ⁊ tp̄s. vt ꝟ in formica pōt saluari per solā apprehēsionē ⁊ retentionē speciei ei⁹ q̄. qđ est delectabilis sine apprehēsione preteriti vt p̄teritū. si .n. delectabil' fuit huic formice breponere granū: ⁊ illa spēs delectabilis que remanet in fan⁴ mouebit appetitū sensitiuū ad querēdum illud tā quā delectabile ⁊ ita de nouo ad vniēdū ad illū locuz q̄re aut in vno tpe recolligit ⁊ in alio nō opz dare rōnez ex parte siue cōplexionis quare est sibi delectabilis sic recolligere grana ⁊ sic non siue hoc imponat nāli industrie siue alii cāe saltē illud de tpe nō concludit recordationē q̄ formica hoc anno genita que nunq̄m p̄rius est expta penurīā hyemalem ita recolliget in estate ista grana sicut alia. io. annorum si tātū posset viuere: ergo ex recordatione preteritoꝝ nō ꝟ illū actū ꝓ tali tēpore. Si aut frequētatio eiusdē loci arguat ex ꝓterito. Insum est q̄ illa est ex delectabili p̄us apprehēso absq̄ apprehensione preteriti vt p̄teriti. Consilr ad secūdū de vindicta vel bñficiatiōe ab alī leso vel placato. breuiter dico q̄ fantasma delectabilis placētis vl' tristabilis offendētis impmit ⁊ semp impulsat appetitū sensitiuū ad motū cōformē illi obiecto vindicādi vel bñficiandi q̄n cessat saltē aliud delectabile vel tristabile p̄ns fortius mouēs. Et nō si tpe intermedio suspēdatur ista actio per aliud p̄ns in fine tp̄is statim illud fantasma mouet ⁊ segtur in appetitu sensitiuo motio ꝓportiona

ta isti obiecto que p̄us non sequebat q̄ erat impeditū ab alio obiecto fortius mouēte. nō est ergo h̄ apprehensio p̄teriti vt p̄teritū sed tm̄ eius qđ est preteritū cuius spēs manēs mouet ad vindictā vel grām cessante fortius alio mouēte. Consilr de. 3. q̄ delectabile iest bruꝝ bis vndecūq̄ saltē cām opz cōnicere intrinsecā ex complexione nūc taliter disposita vel alterata ad cōgregandum talia ⁊ talia ligna ad faciēdū nidū vel ad sic componendū. ⁊ illud nō est alias delectabile cōplexiōe nūc aliter se bñte ⁊ ex ista delectatione non aūt apprehēsione p̄teriti vt p̄teritū opant. Cuius ꝓbatio est q̄ si eēt aliqđ brutū ꝓpagatū i p̄rimo anno eque ꝓuideret sibi necessaria ad nidificationē sicut si eēt quotcūq̄ annorum ergo ex cognitione p̄teriti vt p̄teritū nō est ista nidificatio ⁊ concurrit cū p̄mo. Quātū aūt de disciplinato: facilius soluit ⁊ cōcurrit cū secūdo. soluit aūt per h̄ q̄ ex frequēti sensatione delectabilis ⁊ tristabilis cōiunctoꝝ impssum ē isti aīali fantasma delectabiliter. ⁊ h̄ mō q̄ quādocūq̄ monet vnū statim ex cōiunctōe mouet aliud. ergo quando cibus p̄ns mouet appetitū ad sumēdum statim fantasma virge percutiētis sil' mouet ⁊ per cōsequēs vt tristabile ad fugiēdum. ⁊ si ex magna frequētia imp̄mat fantasma huius vt valde tristabilis magis retrahit a delectabili q̄z delectabile alliciat ad seip̄m. Sustinendo tm̄ intētionē Aris. in illo libello q̄ memoria sit in ꝑte sensitiua. Pōt respōderi ad ista ⁊. q. dicēdo ea ad oppositū. p̄mū enim de pceptione tp̄is cōcedit ibi aris. dicēs q̄ p̄mo sensitiuo quo pcipimus magnitudinē pcipimus ⁊ tp̄s. nec obstat q̄ ē successiuū q̄ motus ē successiuus: ⁊ tm̄ motus ē per se sensibilis ex. 2. de aīa. nec obstat q̄ dicit numerus ga numerus est per se sensibilis ibidem. ⁊ in. 4. phyſic. c. de tempore. commento p̄mo. vult cōmētator q̄ si ꝑcipiatur solus motus fantasmatum percipitur tēpus sed istud posset exponi q̄ talis motus percipitur ab intellectu non a virtute fantastica. Ad aliud poterit dici q̄ aliquis sensus poterit recipere speciem actus sentiendi ⁊ speciem illam retinere trāseunte actu. ⁊ per cōsequens ꝑ illam pōt habere actum post tēpus: ⁊ ita recordari. Et cū obiicit de actu sup̄me potentie sensitiue. pōt negari q̄ recordatio actus eius non competit alicui sensui sicut nec sensui alii cōpetit recordari ꝓprii actus vt accipit ab augustino. 2° de libero arbitrio. c. 6.

Sed tm̄ hoc cōpetit superiori respectu actus inferioris sensitiue. Aliter posset dici ꝑm q̄ phūs videtur sentire 2° de anima: q̄ visus aliquo modo sentit se videre: quia visio est aliquo modo colorata: ⁊ ita posset concedi q̄ sensatio sup̄reme sensitiue continet quodāmodo subobiecto sup̄reme memoratiue. Et si arguas refleri onem illius sensitiue sup̄a se non magis cōcludit h̄ q̄z concludat contra aristo. de visu percipiente visionem.

Ad vltimum licet ꝓbabiliter possent actus brutorum saluari non ponendo memorationem ꝓprie in eis: sed solum imaginatiuā cognitiuam obiecti quod ē preteritū licet non vt preteritū: tamen ea que videm⁹ in actib⁹ eoꝝ facilius soluant ponēdo in eis memoriā

Secundo articulo p̄incipali videtur aristote. quedam dicere in illo libro: ex quibus concluditur memoria in parte intellectiua dicit enim quorundam intelligibilium memoramur: vt q̄ triāgulus habet tres equales duobus rectis ⁊ c. hic quidem quia dicit ⁊ fuit ſperulatus. Respondetur secundum cum ibidem q̄ memoria intelligibilium non est sine fantasmate. Contra, non ꝓpter hoc negandum memoriam esse in intellectu: sicut non negatur intelligere in in intellectu ⁊ tamen secundum ip̄sum ibi nō ītelligimus sine fantasmate. Aliter respōdetur q̄ in telligibiliū memoramur per accidens vñ dicit ibi loquēs de illo q̄ intellectio ꝟm accidēs erit supple mēoria ⁊ dam̄. vbi p̄ intelligibiliū sic dicimus memoramur sōdit aut ipsorum

Hē. q°
13. q. 7.

Idē hē.
ibidem.

memoriam non habemus. Contra quecūqz virtus cognoscit actum vt est obiecti aliquo modo cognoscit obiectum. sed hoc obiectum triangulum habere. 3. vt est verum demonstratū vel scitum potest intellect⁹ solus cognoscere ita q nullus sensus. ḡ nullus sēsus pōt cognoscere illū actū me speculatū fuisse triāgulū habere.

Preterea Arist. cōcedit ibi q reminiscētia soli boi est: ⁊ hoc vult Auic. vbi pus. c. 3. q ibi ē sola syllogizatio: ex hoc arguit dupl⁹: primo q cognitio ppria ipsū boi videt eē ipsius intellect⁹. 2° efficaci⁹ q cognitio per discursū syllogisticū ptinet ad solū intellectū hui⁹ē cognitio reminiscētie. nā reminiscēs discurrit a qbusdam notis ad illud qō aliqliter decidit cui⁹ vult recuperare recordationē ⁊ lz nō sit ibi syllogism⁹ q semp est ex p̄missis ad cōclonem. pcedit. pcedit enim ibi a cōtrariis vel a similib⁹ vel a qbuscūqz hūtibus ordinē aliquē in sentiri ad illud qō querimus nec talis collatio pōt cōpetere virtuti sensitiue vt videt. eidē aūt virtuti cōpetit discursus ⁊ cognitio terminās discursū. recordari aūt terminat illā discursū. ergo ⁊c. Contra illā rōnem obicit primo q Arist. dicit quosdā hūi reminiscitiuos quosdā male ppter diuersitatē organi: ergo reminiscitiua attribuit pti sensitiue. Preterea q remiscentia sit impossibilis adducit argumētū qō recitat themistius primo poste. de seruo fugitiuo: p qō pbat ip̄ossibile sit aliq d addiscere. q aut illud fuit p̄us scitū ⁊ ita n̄ addiscit. aut nō. ⁊ ita si occurrit intellectui nescit illud esse qō requirit. hoc qdē argumētū ibi nō hz euidētiā: q qcqd necessario inferē ex p̄missis necessarijs ex hoc ipso scit: nec oportet q sciā illud qō q̄situi scire qcqd potui inferre ex illis notis: sed in ppōsito hz difficultatez. arguit enim sic: aut ille perfecte oblit⁹ ē eius qō est. a. aut nō. si sic si per reminiscentiā possit redire ad memoriam eius nescit illud esse cuius recordationē quesiuit. ⁊ p cōsequēs non reminiscit q reminiscens recordatur alic⁹ de nouo vt p̄us memoratus: ⁊ post tpe intermedio obliti si nō est pfecte oblit⁹. a. ḡ nō pōt reminisci. a. Confirmat p̄mū membrū per auic. vbi p̄us. c. 3. desideriū recordandi in particulari nulli bruto inest: si enim ñ memorat memorari non desiderat. Similiter Christo. in li. illo vidit ponere memoriā ptinere ad virtutē fantasticā. dirit enī cuius. s. partis aīe memoria sit māi⁹ est q̄ ⁊ cui⁹ fantasia est illius ēt memoria est. ⁊ Dam̄. vbi p̄us. memoria est imaginatio derelicta a sensu hz actū. Ad intellectū illarū auctoritatū dico sicut p̄us dictū ē act⁹ recordādi hz dupler obm. s. primū ⁊ remotū. pteritio aūt q̄qz regritur in vtroqz obo vt obm ē. quādoqz in altero tm̄. sensus aūt q nō cognoscit obm suum nisi p̄m aliquā dispōnē quā hz dum sentit iuxta illō. 6. metha. abcūtib⁹ sensibilibus a sensu nō est palā vtrum sint an nō io nō pōt bēre recordationē act⁹ sui vt pteriti q ēt bēat obi sensati vt pteriti: q vt tm̄ mō sic se hūtis sicut sentiebat dū māsit act⁹ sentiēdi. intellect⁹ autē nō requirit pteritionē in vtroqz obo: sed tm̄ in primo: q enim act⁹ ei⁹ pōt eē alicuius vt ē necessariū sicut speculādi triāgulū habere. 3. iō actus recordinādi illū actū speculādi pōt bēre obm remotū nō vt pteritū. sed vt semp vniformiter se hūs. quātū ergo ad istā cōditionē respicere obiectū pteritū vt pteritū tā. s. remotū q̄z ppinquū ita q vtrūqz cognoscatur pcise ⁊ necessario vt pteritus memoria est necessario sensitiue nō aūt necessario intellectiue hz sic posset eē eius vt statim dicetur in solutiōe.

Ad aliud dico q memoria in pre sensitiua est sufficiens ad opandū sine intellectu vt p̄z in brutis. hz econuerso memoria intellectiua nō sufficit ad operādum sine memoria sensitiua sicut nec possum⁹ sine fantasma te intelligere. ideo nō dicebat Ari. boiem hūi ⁊ male memoratiuū q intellect⁹ eius hūi vel male cōseruet speciez alicuius p̄intellecti. sed q memoria ei⁹ sensitiua que cōcurrit cū intellectiua ēt ad recordationē intellectiuam ē hūi vel male retētiua. forte enim memoria intellectiua quecūqz semp cōseruat spēm sed non pōt in suum actum q̄ spēs delecta est memoria sensitiua sine qua illa non sufficit ad opandū. Hoc pbat p̄mo q receptū videtur eē in recipiēte per modū recipiētis. ⁊ per cōsequens cum intellect⁹ sit immālis ⁊ imutabilis ab his passionib⁹ corporalibus videt q spēs eius maneat indelebiliter. propter hoc enim Ari. tm̄ assignat labilitatē spēi in memoria sensitiua q organum sic vel sic patitur vel mouet.

Probat idem. 2. q quādo aliqs reminiscit oportet q bēat aliqd apud se manēs per qō illud eē sciat cui⁹ p̄us meminit ⁊ post oblitus est. vt argumentum p̄cedit de seruo fugitiuo. Illud aūt manēs nō pōt poni in parte sensitiua q illud est delatū saltē non remanet perfecte nec sufficienter ad actū recordādi. ergo p̄babile est q illud sit spēs in intellectu manēs pfecte. ⁊ sic recuperata specie in memoria sensitiua que aliqualit̄ decidit p collectionē ad spēm intelligibilē manētē: cognoscit illud oīm recordatū eē illud qō fuit p̄us memoraliter notū sic igit̄ p̄z q quātū ad p̄mitatē vel radicē seu sufficientiam ex se ad actum nō est memoria in parte intellectiua sed in sensitiua etiā in nobis.

Dico ergo quantū ad istum

articulū q in intellectiua est memoria ⁊ act⁹ recordādi ppie dict⁹. supposito enim q intellectus non tm̄ cognoscat vīa q̄ qdem verū est de intellectione abstracta de qua logitur pbs q sola illa ē scientifica sed ēt tuitiue cognoscat illa que sensus cognoscit q perfectior ⁊ superior cognoscitiua in eodē cognoscit illud qō inferior ⁊ etiam q cognoscit sensationes ⁊ vtrūqz. pbat per h̄ q cognoscit ppōnes cōtingenter veras ⁊ ex eis syllogizat. formare aūt ppōnes ⁊ syllogizare ppriū est intellectui. Illarū aūt veritas ē de obiectis vt intuitiue cognitis rōne. s. exītie sub qua cognoscūtur a sensu. segtur q in intellectu possint inueniri oēs conditiones p̄us necessario dicte pertinētes ad recordari p̄ciper. enim pōt tps ⁊ habere actū post tēpus: ⁊ sic de ceteris. ⁊ pōt breuiter recordari cuiuscūqz obiecti cuius pōt memoria sensitiua recordari: q pōt illum actū q est primū obiecti intuitiue cognoscere qñ est q ⁊ ita recordari posteqz fuit. pōt etiā recordari multoz obiectoz proximorū quorum nō pōt sensitiua recordari vtpote oīs intellectionis ⁊ voluntionis preterite. Nō enim taliū recordet hō pbatur: q alīs non posset penitere de malis volitionibus: nec preritā intelleitionē vt pteritā cōferre ad futurā. nec p cōsequēs ex eo q ista speculat⁹ est ordinare se ad speculandū alia sequētia ex istis: breuiter destruunt politie si intellectionū ⁊ volitionū pteritarū non recordant. Istarū aūt nō pōt aliqs sensus recordari q non cadūt sub obiecto alicuius sensus. ḡ illa recordatio est ppria intellectiua ⁊ hoc rōne obiecti primi. est etiā alia ppria non solum ratione obiecti primi sed remoti: vt recordatio q̄ tendit in necessariū vt necessariū vt in obiectū remotū cuiusmodi est recordatio hūs p obo remoto triāgulū bēre. 3 Nam obiectū primū recordationis. s. actus tendēs in tale obiectū non pōt eē nisi actus partis intellectiue.

Sic ergo p̄z q aliqua recordatio est propria intellectui ex rōne vtriusqz obiecti actus. s. tā primi q̄ remoti: aliqua ēt rōne obiecti primi est ita ppria intellectui q nō posset cōpetere sensui aliqua tamē ex ratione obiecti primi cōperit intellectui tamē potest competere sensui. vtpote si intellectus intuitiue intellexit me videre album. postea intellectus recordatur me vidisse albū hic quidem obiectus primum ⁊ remotū posset esse obiectum recordationis sensitiue. sed etiaz potest esse obiectum recordationis intellectiue. ⁊ est quandoqz sit collatio ex tali recordatione per discursum ad aliud syllogice concludendum. alicuius tamen sensitiue vtpote supreme sensatio preterita non potest esse obiectum

primū nisi trū recordationis intellectiue vt tactū ē in articulo p̄cedēti. nulla tū recordatio ptinet ad intellectū inquātū p̄cise abstractiue intelligēs. Nulla ēt ex hoc q̄ ptinet ad intellectū regrit duplice p̄teritionē. s. in vtro q̄z obo. nulla ēt ptinet ad intellectū tanq̄z p̄marie z radicaliter sufficiētē ad recordādū. et ꝓpter has tres conditiones vel aliquā earū intelligēde sunt vel exponēde oēs auctes Arī. z aliox negātiū in parte intellectiua memoriā. Nō enim obiicit cōtra secūdā rōnez in illo articulo que p̄cedit ex actu reminiscēdi ex hoc q̄ ꝑbus ponit reminiscitiuos z nō reminiscitiuos ex dispōne organi: pz ex dictis z spāliter ex tertia cōditione explicatū ē satz ē. Ad illud de seruo fugitiuo est solutū si verū est q̄ spēs intelligibilis in intellectu semp manet z sensitiua aliqualr perdita per collationē quādā vel vsum aliarū spērū silium recupatur pfecte. tūc enim scit istud nunc recordatū est illud qō ꝑus fuit scitū z post oblitū p spēz gescentē in intellectu. sicut si spēs petri nisi gesceat in ỹ tute fantastica lz nunq̄z vtar illa. postea tū occurrente petro visui statim cognosco ipm ee petrū per collatōez ad hāc notitiā intrinsecā ꝑm q̄ docet aug. 8. de tri. c. 5

Si aūt nihil poneret remanere in tali oblīuione per collationē ad qō posset sciri illud ee qō reminiscēdo q̄ rebat nō videt q̄ in fine posset sciri illud esse magis cōz de seruo fugitiuo ignoto. Ad aliud qō ponit habit⁹ fantasie saltē non habet ex hoc nisi de memoria sensitiua. q̄ enim p̄ter illā sit alia que est firmitas intellect⁹ in ꝑmo libro. pz vbi dicit sciam aut sensū cuius habitum dicim⁹ ee memoriā sciam ꝓ intellectu. sensū ꝓ fantasia cui⁹ ꝑus dixit memoriā ee habitū. Ista tū auctoritas q̄reret expōnē si poneret memoria sēsitiua distincta potētia sed nō est ad ꝓpm̄ h de hoc discutere. Nō adducit de dam̄. sbe ipsorū memoriā nō hēm⁹ verū ē vt obiectoz p̄teritoz z sic non est recordatio eoz q̄ regrit duplicem p̄teritionem.

Ad questionem ergo patet

q̄ cum in aīa ꝑiūcta sit aliq̄ memoria intellectiue illa remanet insepata. z per ꝑis notitia habitualis oiuz illoz que vsq̄z ad sepationē in ea māserūt. z per ꝑis pōt vti illis remanētib⁹ ad actū memorādi sicut posset vti ꝑiūcta. q: sicut dictū ē in p̄cedēti. q. oēs forme intellcūales z opationes ꝑsites que poterāt hēri a ꝑiūcta poterūt hēri a separata. memoria aūt sensitiua loquēdo de totali potētia nō manet insepata sicut nec aliqua potētia sensitiua. dixi aūt totali. q: etsi aīa sit illud qō ē formale in potētia sensitiua. tū pō sensitiua formalr includit formā quādā toti⁹ cōpositi ex corpore sic mixto z aīa p̄ficiēte ꝓportionalr ad actū cognōscēdē tali toti. per ꝑis cū recordatiuū sensitiue sit totius illō nō pōt cōpetere aīe separate. Breuiter g̃ oīum eoz quoz recordat ꝑiūcta pōt recordari separata. q: quozūcūq; fuit memoria sēsitiua eoz fuit intellectiua ꝓpter cognitionē intuitiuaz cōcomitātem oēm sensitiuā p̄ceptā sed nō oi recordatō ne pōt recordari separata cōz potuit cōiūcta. Si obiicit sola spēs in memoria intellectiua nō sufficiebat in anīa coniūcta ad recordādū sine alia in memoria sensitiua vt dictū in secūdo articulo. g̃ nec mō sufficit: q: nō ē mō pfectius cōz ꝑus. Consum est in p̄cedēti. q. in simili q: nec mō possumus vti specie intelligibili sine fan⁹: tūc autē poterimus nō ꝓpter nouā pfectionē sed q: nō est ibi illeordo illarū potētiarū in opando qui nunc est.

Ad argumenta principalia

Ad ꝑmū cōcedo in boie memoriam sensitiuā: sz ex hoc non segtur q̄ nulla sit in eo intellectiua. nō enī dz negari supiozi cognitine qō est pfectōnis i inferiozi. vñ si de⁹ posset hēre actū post tōs nec haberet vnū actū stātem in eternitate posset recordari. z sic scriptura cōcedit eū recordari. recordare dñe qd accidit nobis. qñ dicit trenoz 4° inquātū. s. ille actꝰ q̄ in se nō ēp⁹ tōs cōsiderat vt coexīs ꝑozi tpi z nūc isti. z sic erat quasi post tōs. angeli aūt q: nō oēs intellectiones habēt ꝓpetuas p̄nt absolute recordari. fatuū est enim dicere q̄ lucifer nō recordat se peccasse. nec boni angeli recordantur tales actꝰ intelligibiles habuisse. vel ēt aliqs exterioꝛ res circa coꝛpꝰ. Ad secūdū illa auctoritas loquit de intellectu vt hz intellectionē sciētificā q̄lis ē sola sciētia abstractiua z tū sic nō ē p̄cisa ex nā intellectus q: in illa intellectione abstractiua pōt intelligi singulare lz non mō a nobis de hoc alibi. Si obiicias potētia. nō cognoscēs singulare vt singulare non recordat. q: recoꝛdans cognoscit aliqd vt h̄ z nūc qō ē ꝓpriū singulari.

Ro exīntia actualis ꝑmo cōuenit nāe. vñ hec nā nō ē exīs formalr q: hic sed p nām: illā aūt nām vt exīntē ituitiue cognoscit intellect⁹: z ista cognitio exīntis vt exīntis sufficit ad hoc q̄ ei⁹ possit ee recordatio. Cū g̃ dicis potētia recordatiua cognoscit h̄ vt hoc. nego. tu ꝓbas cognoscit aliqd vt h̄. z nūc si intelligas p nūc exīs. z p h̄ in se pñs. cōcedo q̄ cognoscit aliqd vt in se pñtialiter exīs. z sic vltra h̄ z nūc sūt ꝓpria singularis ita q̄ non pñt ee nāe nisi vt singularis. dico q̄ lz nō sint aliquius nisi qō ē in singulare singularitate intrinseca vel adiūcta tū nō incidūt formalr nec per se. nec p̄suppositiue singularitatē tanq̄z p̄cisā rōnē ꝑm quā illa insūt. Ad tertiū dz vno mō q̄ bti recordant pctā cōmissa nec tū ē eis ad penā sed gaudēt ō miserecordia diuina remittēte. z de liberatione a pena. z ꝓbat hoc per illō ꝑs. Misericordias dñi. vbi greg. quō in eternū mīas dñi canūt q̄ miserie nō meminerūt. Contra lz hoc qō ē de ꝝ remittere pctū petro includat petrū peccasse. tū ista sunt simpliciter distincta intelligibilia. nec sequit eludit ꝑmū inesse: pz q̄ petrus peccauit nec q̄ ꝑis in intelligi. g̃ possibile ē intellectū petri sistere sic peccasse: absq̄z hoc q̄ cōsideret deū remisisse illa pctā. z q̄z ꝓtē das q̄ nunq̄z sit vn⁹ act⁹ sine alio in petro. tū saltē sē duo oba z distincte intellectiones z ēt intellectio ei⁹ qō ē petrū peccasse ē ꝑmā: q̄ro g̃ hāc recordationē qua se peccasse recordat q̄s actꝰ volūtatis segtur. aut velle siue complacere: aut nolle siue displicere. aut nullus nec placet: nec displicet. si ꝑmū petr⁹ malus ē q: cōplacet i pctō qō cōmisit. si scōm miser est q: nolitū euenisse qō scit euenisse cāt tristitiā p aug. 14. de trini. c. 5. Tristitia ē ex illis reb⁹ q̄ nobis nolētib⁹ acciderūt si necz sic necz sic iterū malus. si. n. viator nō pōt cōpleta deliberatione recordari pctī suū cōmissū q̄n detestet vel displiceat. aliq̄n peccat ad minus obmittēdo. quāto magis ad hoc tenet btūs. rō enim cōis magis ligat btīm cōz viatorē q̄ ē pfecta dei dilectio q̄ semp ipellit ad odiēdū illō qō ē ꝑ deū q̄n actu cognoscit vel cogitat. Nō ēt adducit de ꝑs. z ex hoc arguit miam nō canit q̄ miserie nō meminit. Ro in vtī meminit miserie nō in ꝑticulari q: scit iā se ee btīm. Dico tū q̄ possibile ē totaliter deleri a memoria btī petrū qō ipse cōmisit nec in hoc derogat btō imo vī ad btitudinē accītalē eius. si enim innocens gaudebit de innocētia ꝑpāli gaudio vt tactū ē. ꝑ. di. j. q. 6 ar. j. lz ille nō possit gaudere de innocētia sua q: tūc esset ei⁹ falsū gaudiū: tū pōt nocētia de ei⁹ memoria deleri vt de illa nō hēat aliquā mām tristitie. pōt ēt de⁹ stātē memoria bituali pctī cōmissi ꝑseruare pctīm ne vnquā exeat in actū ꝑsiderandi se illud cōmisisse. z hoc iterū sufficeret ad excludēdū occasionē primā tristitie lz non rēotā. nec ꝓuatio talis notitie habitualis vel actualis faceret eū in aliquo impfectū: q: ꝑm ꝑbm. 12. meta. quozūdam obliuisci vt turpiū melius ē cōz reminisci qō maxime verum est loquēdo de illo qui turpe cōmisit cui penale est reminisci: z scriptura dicit deū oblīuisci peccatoz z ea esse deo tecta q̄ lz opoꝛteat exponere ꝓpter infinitatē intellectionis diuine quā nullū cognoscibile positiuū vel ꝓuatiuz pōt subterfugere: tū q̄ realiter sint

Ric. di. 43. q̄rti ar. 7. q. j

abscondita vel oblita illis q cõmiserũt nullũ incõueniens eẽt. Si hoc nõ placet sed q semp remanebit i eis memoria habitualis pctõx: ꝛ qñqz eribũt in actualẽ recordationẽ: tũc ad vitãdũ tristitiã dicẽdũ est q vel deus suspẽdat cãlitatẽ illã quã recordatio nacta eẽt habz respectu tristitie. ꝛ hoc qdẽ possibile est sicut suspendit nãlẽ actionẽ ignis respectu puerox in camino. sed tũc erit miraculũ quotiẽs recordant q nõ tristent. vel si fugit miraculũ opz dicere q cã nãlis põt impediri ꝛium excellẽs ne causet effectũ. ꝛ maxime qñ cõtrariũ totaliter replet capacitatẽ passi: ita in ꝓposito. gaudiuz de obiecto btifico replet totaliter capacitatẽ beati. ꝛ iõ non est capax tristitie que nata eẽt cõsequi illã recordationẽ. Vincit enim illud obiectũ in cãndo gaudiũ virtutẽ illius recordationis in cãndo tristitiã. qz ꝑm Aris. 7. ethi. delectatio vehemẽs excludit quãcũqz tristitiã nõ solũ cõtrariã sed ẽt cõtingẽtẽ. Contra hz nolle respectu istius recordati. ergo non habet qcquid vult. igitur nõ est btũs ex. iz. de tri. c. 5. Rndeo beatus hz quicquid vult de pñti vel de futuro, de ꝓterito aũt quicqd vult hoc est velle non fuisse non habet nec h arguit miseriam qz impossibile est ꝓteritũ non fuisse.

Ltimo quero vtrũ bti cognoscãt oꝛones quas offerim⁹ q non Esa. 63. abrahã nescivit nos et israel ignorauit. ꝛ Iero. ibi quere in originali. ibi dicit q mortui nesciũt ẽt sancti qd agãt ẽt filii. Preterea deus solus novit secreta. oratio mẽtalis que maxime est deo accepta est huiusmodi. ergo ꝛc. Preterta nõ opz eas nosse nisi ad hoc vt oꝛẽt ꝓ nobis: sed cõsequẽs est incõueniens qz nõ sunt in statu meriti. ergo nõ pñt orare qz in oratione per se cõsistit meritũ. Contra hoc est vnus errox quẽ tangit Iero. in epla ad vigilãtium.

Hic tria sunt videnda primo si btũs naturali cognitione novit oꝛones nostras. secũdo si cognitione supnaturali. tertio si cognoscẽs ꝓ nobis oꝛet. De ꝓmo est tractũ in solutione secũde. q. huius di. qualiter aia separata põt acgrere notitiam non solũ abstractiuã sed etiã intuitiuã. nõ solũ sensibiliũ, sicut põt cõiuncta: seꝺ etiã quoꝛũcũqz intelligibilium ꝓportionatox ꝛ ꝓportionaliter ꝓsentiũ. ꝓportionatũ est sibi qõcũqz intelligibile creatũ. ergo oratonem siue vocalẽ quam ꝛ cõiuncta posset nosse per sensus coꝛporis siue mẽtalẽ que tũc erit sibi ꝓportionata põt tũc intuitiue nosse si tñ imoderata distãtia non impediat de q̃ tactũ est. q. j. ꝛ. 2. Nec valet q intellectus actũ suum ꝓꝛiũ hz occultũ cuicũqz creature ꝛ actũ voluntatis pari rõne occultũ: qz h̃ sunt intima creature. ꝛ per ꝓseqns nihil potest ita nosse nisi qõ est intimũ creature tale est solus deus qui illabit. Hoc nõ cõcludit qz manifestum est q oẽm actũ volũtatis mee põt intellect⁹ meus nosse. sed intellectus alius perfectioꝛ creatus põt in illud obiectũ in qõ põt intellectus meus si non impediat determinatus oꝛdo ad alia intelligibilia. nec deest tus ꝓportionate pñtie intellectus aũt separatus eq̃ pfectus est sicut intellectus cõiunctus vel perfectioꝛ. et non determinat ex aliquo oꝛdine ad nõ cognoscẽdum opationes alterius intellectus vel volũtatis nec ꝓsentia requisita necessario deficit qz põt eẽ sine illapsu allogn enim angelus nullaz possent hẽre pñtiam ꝺbi tam respectu alterius a se cuz nulli illabat qz hoc repugnat creature. Nõ ergo dicis talẽ opationẽ eẽ intimaz Rndeo intimioꝛ est sibi eẽntia q̃ operatio ꝛ tñ intellect⁹ alius separatus põt eẽntiam illaz intelligere. nec valet hoc est intimuz inherẽdo. vel qõ plus est idẽ in eẽndo. ergo nihil cognoscit illud intimũ nisi per illapsũ. immo rõ videt ꝓcedere. q. extrinseca rei magis possint cognosci ab intellectu separato q̃z sua spũalia intrinseca. qõ nõ est verũ imo magis ꝓportionatũ est obiectuz intellectui separato eẽntia rei intelligibilis vel opatio intrinseca q̃z aliqõ sensibile qz intellectui puro purũ itelligibile est magis ꝓportionatũ intelligibile dũ tamẽ sit finitũ. Si obiicias intellectus separat⁹ ꝛ intellectus ꝓiũct⁹ habẽt idẽ obiectũ ꝑmũ. sub obiecto aũt primo intellectus cõiũcti non cõtinetur opatio ergo nec sb̃ obiecto intellectus separati. Rndeo. dictũ est alibi: q generalius est obiectũ primũ intellectus vt est talis potẽtia q̃ obiectũ ꝑmũ motiuũ eius ꝓ statu isto ꝛ sb̃ obiecto ꝑmo modo accepto ꝓtinetur quodcũqz ens creatum. nõ aũt sub obiecto secũdo modo. ꝛ rõ est qz nunc determinate mouet a sensibilib⁹ vel ab his que abstrahuntur ab his ꝓpter oꝛdinẽ imediatũ ad fantasticam virtutẽ que tunc nõ erit. ꝑmo ergo modo accipiẽdo obiectuz ꝑmum. maioꝛ est vera ꝛ minoꝛ falsa. secũdo mõ minoꝛ vera ꝛ maioꝛ falsa.

De secundo articulo dico

q non est necesse et rõne beatitudinis q beatus videat oꝛationes nr̃as neqz regulariter siue vniuersaliter in verbo qz nõ est in verboqz nõ est aliqd quasi necessario sequela beatitudinis: neqz q reuelent qz neqz talis reuelatio necessario segtur beatitudinẽ. beatitudo enim intellectus in obiectis creatis non trãscendit qdditates seu illa quoꝛ eẽntia visa est necessaria ratio videdi: tñ qz cõgruum est btñ eẽ coadiut oꝛẽ dei in ꝓcurando salutẽ electi. vel ꝓcurãdo eũ ad salutẽ eo modo quo hoc sibi põt cõpetere ꝛ ad istud regrit sibi reuelari oꝛationes nr̃as spãliter offerunt qz ille spãliter inuitunt meritũ ei⁹ tanq̃ mediatoris ꝓducẽtis ad salutẽ que petit. ideo ꝓbabile est q deus beatis reuelat de oꝛonibus sibi vt ꝺo in nomine eius oblatis.

De tertio articulo videtur

dubium qz si reuelat eis talem petere per cos salutem aut aliqd ptinens ad salutem. aut vident deuz talẽ velle saluari aut nolle. aut nõ velle. si velle: ergo sciunt q saluabitur. frustra ergo oꝛant si nolle nõ oꝛabũt ꝓ aliquo nolito ipsi deo. si non velle sciũt qõ non eueniet. ergo frustra oꝛarent. Rspõdeo beatum oꝛare ꝓ aliquo põt intelligi vel oꝛone habituali vel actuali. ꝛ loquoꝛ h̃ tñ de oꝛone mẽtali q̃ ẽ desi^m obla^mõ ea intẽtione vt ꝛab ꝑso habeat optatũ. si de habituali illa est perpetua generalis ꝓ omnibus electis sed de ista non est difficultas. Si de actuali. istam habet aliqs sanctus speciali ter quando sibi reuelatur aliquẽ ipsum actu invocare: quia ratiõale est vt velit merita sua illi valere ad salutẽ qui deum specialiter invocat sibi per illa merita subvenire. illa autem oratio non repugnat beatitudini quia bene potest aliquis perfectionem summam adeptus velle vt per sua merita per que ad illam perfectionem attingit alius per suam oꝛationem attingat ita vt sua merita non sibi soli sint ꝓpꝛia: sed alii de beneficio dei acceptantis valeant: sicut posset aliquis summum gradum adeptus in amicitiam regis per aliqua obsequia velle post oꝛare ꝓ aliis non vt ꝓ oꝛonẽ huiusmõi ad maioꝛẽ graduz amici attingat hz vt ꝑ illa merita ꝑq̃ attingit ad talem gradũ alius ad huius merita recurrentibus succurrant. ꝛ hoc suppoſita liberalitate regis acceptantis illa non tãtum ꝓ illo sed ꝓ aliis ex liberalitate sua qua ꝓ minoꝛi bono retribuit. non tñ maius bonum sed etiam plura bona dum tamen per nouum actum voluntatis plures illud bonum applicent ꝛ faciant. q. suum. Cum arguis beatus aut videt deum velle aut nolle. Respondeo nullũ membꝛum opz dare ne dum de salute finali illius qui oꝛat. hz nec de exauditione illius oꝛationis quaz nunc offert. nõ. n

ſegr̃ de⁹ reuelat petro Jo. nũc petere. a. p̃ merita petri ergo reuelak̃ Petro Jo. ſaluãdum vel non ſaluãduz. nec etiam ſequitur. ergo ſibi reuelat Joãnem eraudiendum vel non eraudiendum in iſta petitione. tamen eſto q̃ reuelaretur ſibi iſtum eraudiendum vel non eraudiendum in iſta petitione. non ſequitur. ergo frustra orat. quia ſicut deus vult illum ſaluare ⁊ excludere. ita vult p̃ determinata me⁹ vtpote p̃ oꝛonẽ talis bti ipm cõſequi ſi aũt reuelek̃ petro determinate q̃ de⁹ nollet illã oꝛonẽ eraudire. petrus nõ eẽt ibi mediatoꝛi oꝛãdo. Si vo nõ reuelak̃ ſibi q̃ velit nec q̃ nollit petr⁹ oꝛat expectãs vt oꝛonẽ ſuã p̃ſegr̃ determinata reuela⁹ eraudi tiõis vel ſaltẽ determinatus effectus eraudiciõis ẽxtũ ad ipm petentẽ.

Ad argumẽta p̃ncipalia ad p̃mũ dico q̃ abꝛaam ptpe p̃ quo itelligit illud eſa. fuit in libo. ⁊ p̃ p̃ns nõ beat⁹. Et iõ neſciuit filios ſuos iudeos bitãtes in terra iſrl̃ qꝛ nec notitia nãli intuitiua que impediꝛ p̃i moderatã diſtantiã: ſicut eſt dictuz in p̃ma. q. nec noti tiã reuelatiõis ſp̃ualis. qꝛ nõ fuit illã viſionem in vbo quã p̃comitak̃ regulariꝛ talis reuelatio. nõ ẽ ꝓcludit õ btis quib⁹ in vbo regulariter reuelanꝛ que ad eos ſpe etãt. vel tãẽ beatitudinẽ eoꝛũ augẽs vel tãẽ pertinẽs ad cãlitatẽ eoꝛ reſpectu btitudinis alioꝛ. Ad ⁊ᵐ dico q̃ nihil ẽ in mente operatio. ſ. quecũq̃ intellect⁹ vel volũtatis vel quecũq̃ ꝓꝛietas vel cõditio realis h⁹ vel iſti⁹ quin totũ ita pateat angelo ꝓportionaliꝛ p̃ñti. ſicut aie ꝓiuncte apparet albedo p̃ñs per ſenſus. illud ẽ dictũ q̃ ſolus deus nouit abſcondita coꝛdiũ. vum eſt vlr ⁊ er ꝓꝛia pfectiõe ita q̃ ipoſſibile eſt q̃ aliqd im pediẽs ſibi lateat. nouit ẽt vt iudex vlis oĩum talium occultoꝛ i⁹ mõ nec ãgeli boni nec mali aie ſepate nouerũt imo defcõ beati multos tales mot⁹ nõ nouerũt. p pter defectũ p̃n⁹ debite. mali ãt multa talia ẽt p̃ñtia p poꝛtionaliꝛ nõ noueꝛt deo impediẽte. pp cui⁹ impedimen tũ nõ p̃nt multa q̃ tũ nõ ipediti naturaliꝛ poſſent. Ad ⁊ᵐ dico q̃ oꝛo nr̃a nũc duplicẽ hz effectũ: vnũ qꝛ meri toꝛia ẽ oꝛãti imo op⁹ valde meritoꝛiũ aliũ qꝛ ex hoc q̃ ſpecialiꝛ dirigiꝛ p̃ alio meritoꝛia ẽ illi p̃ quo offerꝛ. ⁊ h⁹ modo beati non habent oꝛationem. ſed ſecundo modo nec eſt inconueniens aliquẽ qui iã eſt in termio quo ad ſe per oꝛonẽ mereri alteri. ſicut videmus in iſtis po liciis vbi rex illud q̃ vult dare vult tũ per interceſſionẽ alicuius dare alicui qui nõ eẽt dign⁹ ſtatim eraudiri marime vult ſi aliqs apud eũ marime acceptum intercedat qui tũ accept⁹ nullũ gradũ vlteriorẽ amici ti e ſibi mereꝛek̃. Aliter poſſet dici breuiter ⁊. q. redit in idẽ q̃ ſicut impetrat btũs aliis non ſibi ita cauſat meritum aliis ⁊ non ſibi. oratio enim ſua eſt diſpoſitio de cõgruo vt ꝓpter eam deus concedat illud q̃ im petrat illi cui petit. ⁊ ita eſt meritum non iſtius p̃o ſe ſed p̃o illo cui reddiꝛ q̃ huic merito. q. p̃ premio p̃o ximo coꝛreſpondet.

Iſta eſt diſtinctio quadrage

ſima nta huius ãrti libꝛi. In q̃ magr̃ poſtq̃ oñſum eſt de his que ad reſurrectionẽ ptinẽt. Hic determinat de his q̃ ptinẽt ad reſurgentiũ remuneratiõnẽ ⁊ punitio nem. Et circa hoc tria facit. Primo enim oñdit quo modo aie ẽxcito a coꝛporibus ſeparanꝛ. habitaculiſ iur ta ſua merita vel demerita reddanꝛ. Secũdo quõ de funetis erege viuoꝛũ p̃o eis facte ſuffraganꝛ. Tertio i quirit vtrũ bti in patria p̃o nobis depꝛecenꝛ. Primum facit vſq̃ ibi. De ſuffragiis defunctoꝛ. Scõm vſq̃ ibi. Sed forte queris. Tertiũ vſq̃ ad finẽ diſt. In ſpã li ſnia magr̃iſtat in tribus ꝓpõnibus quarũ p̃ma ẽ hec. Quãcito aie in morte a ſuis coꝛporib⁹ ſeparanꝛ mor p modo ſuoꝛ meritoꝛ diuerſis habitaculis reddenꝛ Hãc magr̃ ponẽs dicit q̃ aie defũctoꝛ iuxta ſua meri ta diuerſis habitaculis reddenꝛ vſq̃ ad diẽ iudicij. Poſt iudiciũ vo earũ pena vel glia augebiꝛ. qõ auctoritate. b. Aug. pbat. Ex̃ infero q̃ ſicut facta reſurrecti one pena maloꝛ augeꝛ: ita gloria ſeu btoꝛ gaudiũ pluſ pficieꝛ. Secũda ꝓpõ eſt hec. Illi de orationib⁹ ⁊ elemo ſynis eccl̃ie illic hũc ꝓfectũ recipiũt qꝛ hic talia vt eis pfecerũt meruerũt. Hanc magr̃ inſinuãs dicit moꝛ tuos viuoꝛ ſuffragiis iuuari ſi tũ hoc meruerũt dũ vi uerent. Poſtea ſubdit q̃ iſta que hic p̃ defunctis fre quẽtat eccleſia mediocriter malis ſuffraganꝛ ad pene mitigationẽ ⁊ mediocriter bonis ad pene ſolutionem Et facta p̃o valde bonis q̃ ſuffragiis nõ indigent ſũt gr̃arũ actiones ⁊ facta p̃o ſũme malis: qui iuuari non p̃nt ẽxuis nõ ſunt eis adiumẽta: ſunt tñ ad viuẽtiũ con ſolationẽ q̃ auctoꝛitate bti Aug. cõfirmat. Poſtea di cit q̃ põpe que fiunt in obſequis ſunt ad viuoꝛ ſolaciuz. non ad moꝛtuoꝛ ſuffragiũ laudabile tñ eſt cira moꝛtuoꝛũ ſepulturã curã impẽdere. Poſtea mouet queſtiõez de diuite ⁊ pauꝛe quoꝛ vterq̃ cũ ſit mediocriter bon⁹ ſuffragiis indiget. ⁊ ambo pariter poſt moꝛtẽ meruerꝛt iuuari ⁊ p̃ diuite fiũt multa ſuffragia gnãlia ⁊ ſp̃alia. p̃ pauꝛe vo tñ generalia. vtrũ iuuek̃ pauꝛ pauciozib⁹ ſuffragiis quãtum diues ampliozib⁹. Et videk̃ q̃ ſic eo q̃ vterq̃ meruit iuuari ⁊ equaliter boni fuerũt. Con trariũ ãt videk̃ qꝛ alꝛs nihil ꝓferꝛẽt ſp̃alia ſuffragia diui ti p̃ eo fcã. Et rñdet magr̃ q̃ tñ valẽt pauꝛi ſola gnã lia ſuffragia ẽxtũ diuiti gnãlia ⁊ ſp̃alia ſuffragia. ⁊ tñ p̃ fuerũt ſp̃alia ſuffragia diuiti nõ ad aliud vel ad maiuſ aliqd ſed ad idẽ ad qõ generalia vt ex pluribus cauſis vnũ peꝛeꝛek̃ emolumẽtũ. Vel põt dici illa plura ſuffra gia diuiti cõtuliſſe celeriozẽ abſoꝛonẽ ⁊ nõ pleniozem. Poſtea ꝯrit de illo q̃ ſuffragiis indiget ⁊ moꝛiatur in ipſa cõſummatione ſeculi q̃ vlteri⁹ ſuffragia impẽdi nõ poterũt. vtrũ talis ſaluabiꝛ. Et rñdet q̃ talis per ignez tũc futurũ ⁊ poꝛones celeſtis eccl̃ie ſaluabiꝛ. Tertia p̃ poſitio ẽ hec. Angeli oꝛones nr̃as deo offerũt. ⁊ ea que hic apud nos agunꝛ recognoſcũt. Hãc magr̃ inſinuãs querit. vtrũ ſci p̃ces nr̃as ⁊ vota ſibi poꝛrecta audiant ⁊ ſciãt. Et rñdet q̃ angeli ⁊ ſci diuinã faciẽ videntes ea q̃ apud nos gerunꝛ cognoſcũt quantũ ad coꝛ gaudium ptinet ⁊ nr̃m auxiliũ. vnde ⁊ angeli dicunꝛ oꝛationes noſtras ſemp̃ offerre deo. nõ tamẽ deũ inſtruẽtes ſed quid circa nos agendũ ſit ad eius veritatẽ ducentes. vnde p̃eces noſtre dicunꝛ eraudite quãdo celeſti curie earum eraudicio innoteſcit ſen earum euentus futur⁹ manifeſtatur. Et rñ in ſpeciali.

Si valde malis detur mitigatio pene.

8 Ed queritur hic d valde malis vtrũ ⁊ ipſi in. ali qua penarum mitigatione di miſericoꝛdiam ſentiant vt mi nus quã meruerint puniantur Di. 46

Quidam autumant eos nullam reuelationẽ pene habituros. quod confirmant iacobi au ctoꝛitate dicentis. Judicium ſine miſericoꝛ dia fiet illi qui non fecit miſericoꝛdiam. Aug. etiam ait: Miſericoꝛdia hic. iudicium in fu turo. Idem diſtinguens quomodo omnes vie dñi ſint miſericoꝛdia ⁊ veritas ait. Er ga ſanctos omnes vie dei miſericoꝛdia. erga iniquos omnes veritas qꝛ ⁊ in iudicãdo ſub uenit ⁊ ita non deeſt miſericoꝛdia: ⁊ in miſerã do id exhibz q̃ p̃miſit ne deſit veritaſ. Erga oẽs ãũt quos liberat ⁊ damnat oẽs. vie ſunt Aug. ſr octõariũ

misericordia et veritas. qz vbi non miseretur vindicte veritas datur. Dicens vbi non miseretur dat intelligi aliquid a dō fieri vbi ipse non miseretur. Sed his occurrit quod ait cassiodorus super psal. I. loquēs de misericordia ⁊ pietate dei. De due inquit res iudicio dei sē per adiunctē sunt. Ergo ⁊ in punitione malorum non est iustitia sine misericordia Idē de iudicio ⁊ misericordia ait. Hec duo mutua societate sibi iunguntur. In his breuiter omnia opera dei includit. Augu. quoq; respondens illis qui reproborum supplicia finem habitura contendunt. ita illorum repellit opinionez asserens reprobos perpetuo puniendos vt eorum supplicia mitigari aliquatenus nō neget Frustra inquit nonnulli eternam damnādorum penam ⁊ cruciatus sine intermissiōe perpetuos humano miserentur affectu. atq; ita futurum esse non credunt. Non quidez scripturis aduersando diuinis. sed pro suo motu dura queq; molliendo ⁊ in leuiorem flectendo sētentiam que putant in eis terribilius esse dcā quā verius. Non enim inquiunt obliuiscetur misereri deus aut cōtineat in ira sua misericordias suas. Hoc quidem in psalterio legitur. sed de his intelligitur qui sūt vasa misericordie. qz ⁊ ipsi non pro meritis suis sed deo miserāte de miseria liberātur. Aut si hoc ad omnes estimāt pertinere. non ideo necesse est vt damnationem opinentur finiri posse eorum de quibus dictum est. Ibunt hii in supplicium eternum. De hoc modo putetur habitura finem felicitas eorum de quibus econtrario dictum est. Justi autem in vitam eternā. Sed penas damnatorum certis temporibus estiment: si hoc satis placet: aliquatenus mitigari. Et sic quippe intelligi potest manere ira dei in illis. idest ipsa damnatio. Hec enim vocatur ira dei non diuini animi perturbatio vt in ira sua. i. manēte ira sua non contineat miserationes suas non eterno supplitio finez dando. sed leuamen adhibendo vel interponēdo cruciatibus qz nec psalmus ait ad finiēdā irazz suam vel post iram suam sed in ira sua. Que si sola esset alienari a regno dei ⁊ carere magna multitudine dulcedinis dei tam grandis tamen est pena vt ei possint nulla tormenta que nouimus comparari si illa sit eterna. ista autez sit quālibet multis seculis lōga. Manebit ergo sine fine, mors perpetua damnatorum. Et ipsa omnibus erit cōmunis sicut manebit cōmuniter omnium vita eterna sctorum. Ecce ita asserit hic penas reproborum non eē finiēdas. quod non improbat si dicatur eorū supplicio aliquod leuamen adhiberi. Unde non incongrue dici potest deum ⁊ si iuste id possit non omnino tantum punire malos in futuro quantum meruerunt. sed eis aliquid quantū cūq; mali sint de pena relaxare.

Aug. in ench. ꝯ illos q̄ affert maiorz cruciat' innumandos

Determinat premissas auctoritates.

Quod ergo dictum est iu/ dicium sine misericordia fieri illi qui non fecit misericordiaz ita intelligi potest. Quod iudicium damnationis fiet illi qui non fecit misericordiam pro eo q̄ fuit sine misericordia vel fiet iudicium et sine misericordia liberante et saluante. qui tamen in aliqua pene alleuiatiōe misericordiam dei sentiet. Ita cū dicitur misericordia hic iudicium in futuro. nō negatur quin in futuro sit misericordie effectus ⁊ in electis qui per misericordiā ab oi miseria liberabūtur ⁊ in reprobis qui minus quā meruerit cruciabūtur. Sed hic non sine cā dicitur fieri dei misericordia ⁊ iudiciū in futuro. qz ⁊ hic multis modis miseretur deus quibus nō miserebitur tunc. Vocat enī deus nūc pctōres ⁊ iustificat. quod tunc non faciet. ⁊ tūc reddet singulis secūdum merita sua, manifeste iudicabit qui nunc occulte iudicat. Cuius occultum iudiciū vt ait Aug. intelligitur pena qua quisq; vel exercetur, ad purgationez. vel mouetur ad conuersionem. vel si contemnit excecatur ad damnationem. Occultum ergo iudicium dei pena dicitur qua iudicat purgando cōuertendo vel excecando. Judicia quoq; dei interdum appellantur dispensationes eius de omnibus rebus. Unde. Quam comprehensibilia sunt iudicia eius ⁊ iudicia eius abyssus multa. Judicium autem in quo futuro iudicabit. intelligitur sentētia iudicis qua ventilabitur area. i. diuidentur localiter boni a malis ministerio angelorum ⁊ isti in vitam ducentur. illi in suppliciū mittētur qui nūc sil' mixti sunt.

De occlto iudi° Augu°. ſi ꝑs. 3.

De finis iudicis.

De iustitia ⁊ misericordia dei.

Sed quomodo iustitiā dei ⁊ pietatem. i. misericordiam supra cassiodor9 duas ēē res dixit que semper adiuncte sunt iudicio dei. Justitia enim dei ⁊ misericordia nō due res sunt sed vna res. i. vna diuina eēntia est sicut supra pluribus auctoritatibus ostēsum est. Quia non est deo aliud eē misericordem: quā misericordiam. nec iustum quā iustitiam sed idem prorsus. Nec aliud est ei eē misericordem quā iustum. vel misericordiā quā iustitiam sed omnino idem qz non denominatiue sed eēntialiter hec de deo dicuntur. Cur ergo dicit scriptura de operibus dei quedam eē misericordie quedam iustitie. Si enim iustitia dei misericordia est quecūq; sunt opera misericordie eē videntur iustitie ⁊ econuerso His responderi potest sic illis locutiōib9 quibus huiusmodi operū fiūt distinctiones. vt alia misericordie. alia iustitie. alia bonitati attribuantur non diuersitas subiacentis. idest rei his vocabulis significate exprimitur. sed varietas sensuum ⁊ effectuum in creaturis

De opib' iusti' ⁊ mīe di ⁊ bōitat

Rūſlo.

monstratur. Cum enim dicitur deus iustus vel iustitia essentia diuina predicatur. ⁊ etiaꝫ ꝙ ipse sit distributor ⁊ iudex meritorum intelligi datur. Ita ⁊ cum dicitur misericors essentia diuina predicatur. ⁊ insup ꝙ ipse sit miseroruꝫ liberator intelligi datur. Similiter cū dicitur bonus essentia diuina predicatur. Et cum dicitur deus ⁊ insuper auctor omniū bonorum ostenditur. Ita ⁊ cum dicitur deus essentia diuina predicatur ⁊ ipse timendus ostēditur. Inde ergo quedam opera misericordie quedam iustitie dicuntur. non quin diuina essentia hec ⁊ illa operetur. ⁊ quin hec ⁊ illa sint opera diuine essentie que dicitur misericordia ⁊ iustitia. sed qꝛ quedam sunt quibus iudex et equus distributor, quedam quibus ostēditur miserator. Misericors enim dicitur in natura, miserator in exhibitione. ⁊ in quibusdam operibus dicitur effectus esse misericordie in qbusdam effectus iustitie non ꝙ aliud efficiat iustitia. aliud misericordia dei si ad essentiam referas. sed qꝛ ex quibusdam effectibus intelligitur iudex. ex quibusdam miserator. vel vt quibusdam placet iustus ⁊ misericors. Sꝫ secūdum hoc currit questio quomodo ex aliis ostendatur iustus ⁊ ex aliis misericors cum sit idem ei esse iustum ⁊ eē misericordem. Si enim secūdum eandem rationem dicitur iustus ⁊ misericors ex eo opere quo intelligitur iustus intelligitur misericors ⁊ econuerso. Sꝫ dixi supra ꝙ cum dicitur deus iustus ⁊ misericors ita eadem diuina essentia significatur ⁊ secūdū eam idem predicatur vt etiam quedaꝫ diuersa intelligantur. Intelligimus enim per hoc eum esse miseratorem ⁊ iustum iudicem.

Orige. Quod euidenter Origenes ostendit dicens. Omnia que dei sunt christus est. ipse sapiētia eius. ipse fortitudo. iustitia. sanctitas. ipse prudentia. Sed cum vnum sit in subiacenti. pro varietate sensuum diuersis nuucupatur vocabulis. Aliud eniꝫ significat sapientia. aliud iustitia. Quando enim sapientia dicitur disciplinis te diuinarum humanarūqꝫ rerum instruere intelligitur. Quando iustitia. distributor vel iudex meritorum insinuatur. Ita ⁊ prudētia cum dicitur doctor ⁊ demonstrator bonarū vel malarum rerū vel neutrarū intelligitur

Auctoritatibus probat quedam iustitie. alia misericordie alia bonitati attribui.

Quod autem quedam opera misericordie. quedam iustitie. quedam bonitati attribuantur in scripturis facile est reperire.

Et de misericordia quidez ⁊ iustitia manifestum est. de bonitate vero ⁊ misericordia amplius latet. Sed augu. docet illa opera proprie ad misericordiam pertinere quibus aliq

Augu⁹. ps. 32.

a miseria liberantur. Ad bonitatem vero non solum illa sed facturam ⁊ gubernationem naturalium ita dicens. Ad misericordiam pertinet ꝙ a peccatis mundat ⁊ de miseria liberat. Ad bonitatem vero ꝙ celum ⁊ terram ⁊ omnia valde bona creauit vt eēnt. Idez. Celi nō indigent misericordia vbi nulla est miseria, in terra hominis abundat miseria ⁊ superabundat dei misericordia. Misericordia ergo hominis ⁊ misericordia dei plena est terra nō celi qui non indigent misericordia. indigent tamen regente domino Omnia enim indigēt domino ⁊ misera ⁊ felicia quia sine illo miser non subleuatur, felix non regitur. Item alibi Misericordia est erga miseros. bonitas erga quoslibet. Interdum tamen misericordia large accipitur vt bonitas.

Idē sup. ps. 125

Quomodo vniuerse vie domini dicātur misericordia ⁊ veritas.

Post hec considerari oportet ex quo sensu vniuerse vie domini dicantur misericordia ⁊ veritas.

Hoc multiplicem recipit expositionez. Vniuerse. n. vie domini misericordia ⁊ veritas qbus ad nos venit vt ait aug. super psal. intelligūtur duo aduentus Primus in quo manifestā ⁊ multiplicez misericordiā nobis exhibuit. ⁊ scd̄s in quo inqrendo materiam iusticiam exhibebit. Vniuerse etiam vie domini id est quibus ad dominum ascendimus sunt iusticia qua a malo declinamus ⁊ misericordia qua bonum facimus. In his enim duobus omne bonum meritum includitur. Sed cum superius Cassiodorus dixerit i his duobus opera omnia dei includi. merito queri potest an in oī opere domini hec duo mutuo sibiiungantur. Quibusdam placuit non in omni opere domini hec duo concurrere secundū effectuꝫ dico. nam secundum essentiam non diuiditur misericordia a iusticia. sed vnum est. Verꝫ secundum effectum non in omni opere domini dicunt esse misericordiam ⁊ iusticiam sed ī quibusdam fatentur tantum misericordiam ⁊ aliis iusticiam. atque in aliis misericordiam ⁊ iusticiam. Fatētur tamen dominuꝫ omnia que fecit misericorditer agere ⁊ iuste. referentes rationem dicti ad dei voluntatem que iusticia est ⁊ misericordia. non ad effectus misericordie ⁊ iusticie qui sunt in rebus. Aliis autem videtur ꝙ sicut dicitur deus omnia opera sua iuste facere ⁊ misericorditer. ita concedēdū sit in omni opere dei iusticiam esse ⁊ misericordiā. i. clemētiā secūdū effectū vel signuꝫ qꝛ nullū op⁹ dei ē ī quo nō sit effect⁹ vel signū eqtatis ⁊ clemētie siue occulte siue aperte. Aliqñ. n. manifesta ē clemētia siue benignitas ⁊ occulta eqtas. aliquādo ecōuerso.

Equitur hic de ualde

f malis. qz in hac di. agitur de iustitia dei ⁊ misericordia concurrentibus in punitione malorum. Ideo quęruntur quattuor. primo vtrum in deo sit iustitia. secūdo vtrū in deo sit misericordia. tertio an in deo distinguatur iustitia ⁊ misericordia. quarto an in punitione malorum concordat ex parte dei punientis iustitia cum misericordia.

Ꝺ primum arguitur

a qꝫ non. ex. 5. ethi. c. ii. domini ad seruū nulla est iustitia. qz nulla equalitas. ergo multo fortius nec dei ad creaturam vel ecōuerso. cum potissime ille dñs posset dicere seruo illud. 1. ad cor. 3. Quid habes qđ non accepisti a me. Preterea. io ethi. inconueniens est laudare substantias separatas ex operatione virtutū. sicut deducit de iustitia specialiter Et confirmatur per simile. qz non est in deo tpantia. ꝫ nec pari rōe iustitia. Preterea iustitia inclinat ad reddendum debitū: deus nulli est debitor. ergo. Oppositū in psal. iustitia plena est dextera tua.

Hic primo videndū est de iustitie diffinitione: rōnē generalissimam iustitie ponit anselꝫ. de veritate. c. 12. qꝫ iustitia est rectitudo voluntatis pp se seruata. hec rō specificatur per iustitiam ꝑm qꝫ de ea tractat aris. 5. ethic. qui addit vltra banc rōnem hoc qđ est esse ad alterū. ⁊ vtroqꝫ mō accipiendo pꝫ qꝫ iustitia cōpetit deo primo mō hꝫ. n. rectitudinē volūtatis. imo voluntatem inobliquabilem. qz prima regula est ⁊ seruata pp se. non prout seruata dicit aliquā susceptionē vel passionem respectu alicuius seruātis. sed seruatā pp se. i. sponte semper habitā ⁊ ēt mō pꝫ. qz pōt habere rectitudinem ad alterum. ⁊ iō in omni actione ad alterum est rectitudo. Ista secūda subdiuiditur. qz vel est vlis ad alterū puta ad legislatorē ⁊ ad legē iquātū est rela quedam determinata a legislatore. ⁊ hec dicitur a quibusdā iustitia legalis. Vel est particularis puta i aliquo particulari determinato pertinēte ad legē rectitudo ad alterū. Et hec 2ª subdiuidit. qz vel pōt esse simpliciter ad alterū. Et secundū mēbrum patet ex eo qꝫ dictū est i materia de pnīa qꝫ ipsa est iustitia punitiua nō tm respectu alterius simpliciter sed sui. q. alterius qz sibi vt iudicis ministro concessa est punitio sui vt rei. Prima istarum. iustitia legalis posset poni in deo si esset alia lex prior determinatione volūtatis sue cui legi ⁊ in hoc legislatori. q. alteri voluntas sua recte concordaret. ⁊ est quidem ista lex deus est diligendus. si tm ōbet dici lex ⁊ non pncipiū practicū legis. saltem est veritas practica pcedēs oēm determinationē volūtatis diuine. Justicia ēt illa particularis ad se. q. ad alterū est in ipso. qz voluntas sua ꝺterminatur per rectitudinē ad volendū illud qđ decet suā bonitatē. ⁊ hꝫ est. q. reditio ꝺbiti sibiipsi. i. sue bonitati tanꝫ alteri. si tm posset dici partularis qz aliquo mō est vlis. s. virtualiter. Et illa duo mēbra. s. iustitia legalis ⁊ parricularis ad se. q. ad alterum in deo. q. idem sunt. qz rectitudo voluntatis diuine respectu sue bonitatis. Si loquamur de reliqua iustitia que semper ē ad alterū. illa diuiditur in cōmutatiuaꝫ ⁊ distributiuā ⁊ ita distinguitur iustitia in nobis. vt patet per pbum in. 5. ethi. in distributiua requiritur equalitas proportionis non quantitatis. in cōmutatiua ꝑm aliquos equalitas quantitatis non tm proportionis ista exponuntur ibi. c. 5. ⁊. 6. Ad propositū cōmutatiua proprie respicit punitionē ⁊ premiationē. vt. s. pro meritis. q. cōmutando reddātur premia. ⁊ pro peccatis supplicia. Distributiua respicit. q. naturas. ⁊ perfectiones superadditas vt. s. cuilibet nature distribuatur perfectio sibi proportionata. sicut in nostra in re publica distributiua personis ꝑm gradus suos proportionaliter distribuūtur bōa pertinentia ad gradus eorū sicut ēt in ieraʳᵃ vniuersi nature nobiliori a bierarchia. i. principe deo distribuūtur perfectiones nobiliores seu conuenientes tali nᵉ ⁊ nᵉ inferiori distribuūtur perfectiones sibi convenientes.

Prima illarum non pōt simpliciter esse in deo respectu creature. qz non pōt esse simpliciter equalitas: ꝫ potest esse aliqualiter ꝑm proportionez sicut inter dñuꝫ ⁊ seruū. dñum enim liberalē decet retribuere maius bonum ꝙꝫ seruus possit mereri. dū tm sit talis proportio. qꝫ sicut seruus facit quod suum est ita dominus retribuat quod suum est. ⁊ eodem modo puniendo citra condignuꝫ. sed secūda iustitia potest hic esse simpliciter qz simpliciter pōt dare naturis perfectiones debitas vel conuenientes eis ꝑm gradus perficientes. Sic ergo ī genere tota illa diffinitio iustitie eo modo quo pōt ad ō um pertinere pōt reduci ad duo mēbra. ⁊ primo dicatur iustitia rectitudo voluntatis in ordine ad ꝓdecentiam voluntatis diuine aliomodo rectitudo volūtatis in ordine ad exigentiam eius qđ est in creatura: ⁊ illa distinctio pōt haberi ab anselꝫ. pro solꝫio. vbi loquens ad deū dicit cum punis malos iustū est. qz illorū meritis cōgruit quantū ad secūdū mēbrū: ⁊ quātum ad primum mēbrum subdit statim. cū partis malis iustū est. non qz illorum meritis sed qz tue voluntati vel bonitati condecens est. ⁊ tanta est illorū mēbrorū distinctio qꝫ deus ꝺ primam iustitiam operari non pōt nec preter eam. ꝫ preter iustitiā secundo pōt operari. ꝫ non vlr: qz non pōt damnare iustū vel beatū. Si obiciatur. qꝫ non pōt in deo esse alia iustitia hic ⁊ illa: qz tunc vna esset regula vt prima ⁊ alia regulata vt secūda. Jn voluntate aūt diuina nō pōt esse rectitudo regulata. ⁊ probat hoc in nobis. nam idē inclinat in finē proprioꝫ ⁊ ad ea que sunt ad finem vt sunt ad finem. ergo si illud inclinās ad finem esset simpliciter perfectū. simpliciter perfecte inclinaret ad ea que sunt ad finem sicut patet de charitate beatorū. iustitia aūt dei prima est simpliciter perfecta. ergo preter illam nulla alia requiritur in voluntate diuina. Nō etiam dicitur qꝫ quandoqꝫ non pōt agere preter secundam. non videtur probabile. qz quicquid non includit contradictionez pōt simpliciter agere: ⁊ ita velle. sed non pōt aliquid velle qđ non possit recte velle quia voluntas sua est prima regula. ergo quicquid non includit contradictionem pōt deus velle ⁊ recte velle ⁊ ita cum illa iustitia secunda determinaret ad aliquid cuius oppositum non includit ꝺictionem pōt deus velle ⁊ recte velle agere preter illā iustitiā secundam.

Primum istorū forte concederent aliqui qꝫ non est in deo duplex iustitia. sed tantum vnica habens tamē alium ⁊ alium effectum. vtpote velle concorditer condecᵉ bonitatis sue. ⁊ velle concorditer exigenᵉ creature.

Sed scōa ratio videt euidenter concludere qꝫ ad qđ quid ꝑma iustitia inclinat iustitia scōa inclinare potest voluntatē diuinā cū determinate inclinet qz per modum nāe. nō tm sic inclinat quin preter eaꝫ ⁊ contra eā possit volūtas diuina velle. ⁊ ita nō erit distinctio istarū in hoc qđ est posse agere preter eā ⁊ nō posse agere preter eaꝫ. Non improbando distinctiones.

Dico tamē breuius ad questionē qꝫ in deo nō est nisi vnica iustitia re ⁊ rōne. tamen ꝑ ter illā extendendo iustitiā poni potest aliqua iustitia vel magis aliquid iustū ī creaturis. Primū declaratur. qz cū iustitia proprie sit rectitudo voluntatis habituate. ⁊ per cōsequēs. q. naturaliter inclinās ad alterum vel ad se. q. ad alterū. ⁊ cū volūtas diuina nō habeat rectitudiē inclinantem determinate ad aliquid nisi ad suaꝫ bonitatē. q. ad alterū. nā ad quodcunqꝫ aliud ꝺbm mere cōtingenter se habet. ita qꝫ eque pōt in hꝫ ⁊ in eius oppositū sequiē ergo nullam iustitiaꝫ habet nisi ad reddēdū sue bonitati vel voluntati illud qđ eaꝫ cōdecet. Sic autē habet vnū actū rei ⁊ rōnis ad quē

determinate inclinat iusticia que est respectu sue bonitatis. sed ille actus ex cõsequenti respicit multa oba secundaria ꝛ eo mõ quo dictũ est in ꝓmo libro. d. 35. q. intellect⁹ diuinus ꝓter hoc q̃ habet vnũ obiectũ ꝓmuz ꝛ vnũ actũ respicit multa obiecta secundaria. sed in hoc ē dña h̃ ꝛ ibi. q̃ intellectus obiecta scõaria necessario respicit. h̃ antē voluntas obiecta secundaria tantũ contingenter. Et ideo nõ solũ non dependet ab eis actus h̃ sic̃ ibi. sed nec necessario determinat̃ ad illa h̃ sicut determinat̃ ibi. Si aũt velimus distinguere vnũ actũ re in multos rõnis sicut ibi distinguit̃ vna intellec⁹ re in multas rõe vt transit super multa obiecta secundaria dico q̃ respectu illarũ non sunt. q. distincte iusticie rõne. ſz nec vna qualitercunqz distincta vel indistincta. q̃ habitus inclinat per modũ nãe ꝛ ita determinate ad vnuz vt per hoc repugnet potentie habituate per habitũ illũ tendere in oppositũ. sed ad nullũ obiectũ secundariũ ita determinate inclinat̃. vo. diuina per aliquid in ipsa q̃ sibi repugnet iuste inclinari ad oppositũ illius. q̃ sic̃ sine contradictiõe põt oppositũ velle ita põt iuste velle alioquin posset absolute velle ꝛ nõ iuste: qõ est inconueniens. hoc est qõ dicit anselmus. pb̃. xj. illud soluz ē iustũ qõ vis. nõ iustũ qõ nõ vis. vt sic si poneret̃ in intellectu diuino aliquis habitus intellectiu⁹ respectu sui ꝛ aliorũ magis posset distingui in multos habitus rõe vt inclinat in obiecta secũdaria q̃z ī ꝓposito. q̃ ibi ad quodlibet secundariũ determinate inclinat̃ intellectus nõsic hec voluntas. vnde posset dici q̃ illa vnica iusticia que nõ inclinat determinate nisi ad ꝓmũ actũ modificat actus secũdarios. ſz nullũ eorum necessario quin posset modificare oppositũ. nec. q. ꝓuenit volũtatē inclinãdo eã p modũ nãe ad aliquẽ actũ secũdariũ. ſz volũtas ꝓmo determinat seipsaz ad quodcunqz oõm secũdariũ. ex hoc ille act⁹ est modificatus ab illa ꝓma iustitia quia consonus voluntati cui adequatur quasi ꝓrectitudie inclinãte iusticia ꝓma. 2°° iustũ dicit̃ ē in creatura ex correspondẽtia vni⁹ creati ad aliud sicut iustũ est ex pte creature ignẽ ēe calidũ aquã frigidã. ignez sursũ ꝛ terrã deorsũ ꝛ b⁹i. q̃ nã ista creata hoc exigit tãq̃ sibi correspõdens sicut possemus dicere in policiis q̃ esto q̃ in solo ꝓncipe esset iusticia. tñ i reb⁹ ordinatis esset quodãmodo iustũ. vt. ſ. tales res sic disponerent ꝛ tales sic. q̃ hec res ipse vt nate cedere in vsuz ciuiũ exigunt. sed ad istud iustũ nõ determinat iusticia diuina intrinseca ꝓma vt ẽ respectu ꝓmi act⁹ i°° q̃ ille actus nõ respicit illud obiectum neqz respectu actus scõarii q̃ vt respicit istud obiectũ secundariũ nõ ē iusticia determinate inclinãs vt dictum est. Cõtra ista primo q̃ iusticia nõ põt ēe in aliqua volũtate nisi inclinet concorditer dictamini prudentie. ꝛ per ꝓns ꝓclusioni syllogũ mi⁹ practici: intellectus autem non syllogizat cum non discurrat. Preterea intellectus diuinus prius apprehendit agibile q̃z volũtas illud velit. ꝛ volũtas ñ põt discordare ab intellectu apprehendente. intellect⁹ ãt determinate apprehẽdit hoc agibile ita q̃ nõ indifferenter hoc ꝛ illud q̃ tũc erraret. q̃ tũc volũtas determinate vult hoc agibile ita q̃ non potest velle oppositum sicut nec potest ad iniustum velle si recte velit.

Preterea si iustũ est petrũ saluari ꝛ deus hoc iuste vult ergo iniustũ est petrũ dãnari. ꝛ ita si deus põt hoc velle põt aliquid iniustũ velle. Ad primuz dico q̃ si in nobis põt esse aliqua virtus mozalis vel habitus inclinãs concorditer conclusioni practici simili. multo magis ē in nobis habitus rectus appetitiu⁹ qui inclinat ꝓcorditer principio primo practico. q̃ illud primũ practicuz est verius ꝛ per ꝓns rectius. iusticia aũt que est in deo vnica re ꝛ rõe vt dictũ est concorditer inclinat ꝓio ꝑncipio practico. puta deus est diligẽdus. sed si stricte accipias q̃ non inclinat concorditer cõclusioni simili practici. Ideo non est virtus alia spãlis. concedo q̃ illa iu-

stitia que est in deo non est nisi qualis vtis ꝛ radical' virtus a cuius actus rectitudie nate sunt oẽs iustitie particulares procedere ſz non necessario. Ad secundum dico q̃ intellectus apprehendit agibile anteq̃z voluntas illud vellit. sed non reprehendit determinate hoc esse agenduz qõ̃ apprehendere dicit̃ dictare immo vt neutrũ est offertur voluntati diuine. qua determinante pvolitionem suam illud esse agenduz. intellectus apprehendit tanquam verũ illud agenduz vt dictum est in materia de futuris contingentibus li. i. di. 39. Esto tñ q̃ intellectus de aliquo ante apprehenderet illud esse agendũ q̃z voluntas illud vellet. sicut apprehendit de hoc deus est diligendus. non sequitur naturali necessitate illud apprehendit ꝛ voluntas non põt discordare. ergo vo. naturali necessitate hoc vult. q̃ non põt discordare in obiecto vt. ſ. velit aut nolit illud qõ̃ dicit volenduz sed in modo tenendi in illud obiectũ discordat. Vel magis proprie dicitur q̃ intellectus suo modo tendit in illud. ſ. naturaliter ꝛ vo. suo modo. ſ. libere. ꝛ ille potẽtie semper ꝓcordant que semper in idẽ obiectũ tenãnt suis ꝑpriis modis tendendi. sicut fantasma ꝛ intellect⁹ non discordant licet hic tendat in obiectum vt singula ꝛ re illa in obiectum vt vle. Ad tertium dico q̃ sicut in istis policiis legislato: respicit in simpliciter iustum qõ̃ est iustũ. boni publici ꝑm quid aũt respicit alia iusta partialia sẽp quidem in proportione ad hoc iustum: ꝛ ideo in quibusdam casibus iustũ est non seruare leges iustas respicientes aliqua iusta partialia. q̃ñ. ſ. obseruatio earum vergeret in ꝺtrimentũ iusti publici. ſ. bene esse rei publice. ita deus simpliciter determinatur ad iustum publicũ coitatis non vt coitate aggregationis sicut in ciuitate. sed coitate eminẽtis ꝓtinentie q̃ est iustũ ꝓdecẽs bonitatẽ suã. omne aũt aliud iustũ est particulare. ꝛ nũc hoc iustũ nunc illud iustũ ꝑm q̃ ordinatur vel conuenit huic iusto. dico ergo q̃ põt velle. q̃ illud particulare iustũ petrũ saluari nõ necessario requirit̃ ad iustũ publicũ quin oppositũ eius possit ordinari ad illud idẽ. ſ. ad con decentiã diuine bonitatis. Est enim illud finis qõ̃ nullũ ens ad finem determinate necessario requirẽs.

Ad argumenta principalia. Ad primũ dico q̃ non est ibi equalitas simpliciter nisi ad seipsum: nõ nec iusticia simpliciter nisi ad se quasi ad alterũ. ſz equalitas aliqualis põt ibi poni qualis põt esse oñi exceden tis valde ad seruũ excessum. Ad aliud dicẽdũ q̃ non sunt ibi virtutes ꝑm illud ꝑfectionis qõ̃ est in eis. ſz ablato eo qõ̃ est ꝑfectionis. sicut pz in exemplo adducto ō tẽperãtia. illud. n. requirit ī nã tẽperata posse ali quã delectationẽ īmoderatã ꝛ hoc est ꝑfectionis ꝛ ꝓpter hoc magis ꝓpe ponimus ibi iustitiã q̃z tẽperantiã q̃ illa non ita requirit aliquẽ excessum in passiõe vel aliquã talẽ ꝑfectionẽ sicut requirit tẽperantia. vtruz tñ iusticia vt ibi est sit virtus quãtũ ad illã rõnem q̃ sit distincta formaliter a voluntate: ꝛ. q. regula ei⁹ vel tñ mõ sit volũtas sub rõe prime regule seipsam determinãtis dubiũ est. q̃ si 2m ponat̃ magis solui⁹ rõ. q̃ tunc non est ibi sub rõe virtutis mozalis. Ad 3m dico q̃ non simpl'r est debitor nisi bonitati sue vt diligat eã. creaturis aũt est debitor ex liberalitate sua vt cõcet eis qõ̃ nã sua exigit que exigentia in eis ponitur quoddã iustũ. q. secundariũ obiectũ istius iustitie. tñ ꝑm veritatez nihil est determinate iustũ ēt extra deũ nisi ꝑm quid. ſ. cuz hac modificatione quantũ est ex parte creature sed simpl'r iustũ tñ mõ est relatũ ad primã iustitiã. q. ſ. accualiter volitũ a diuina voluntate.

Secundum sic procedit̃: ꝛ arguitur q̃ ñ q̃ ꝛ damas. li. 2°. c. 13. misericordia ē ꝓpassio de malo alieno. in deo nulla ē ꝓpassio q̃ nulla passio ergo. Preterea misericors est ꝓmptus ad tollẽdũ miseriã alienã ꝛ ꝓpatiendũ. sed

deus non est ꝓmptus ad tollendum miseriam q; cum posset omnem tollere omnem tolleret Oppositum in ꝑsal. patiens ⁊ multum misericors.

Respondeo misericordia in nobis est habitus vel qualitercūq; dicatur forma qua volumus miseriā alterius que est quedam ꝓmptitudo ad subueniendū miseris ita q; ꝓmo inclinat ad actū nolendi miseriā in alio. ⁊ h̄ vel futurā. ⁊ tūc ꝑseruat ab illa si pōt vel p̄sentem ⁊ tunc releuat a miseria si pōt ⁊ ex p̄ti post operationē disponit ad passionē s. diplicētiā de miseria iminēte vel p̄sente. Quātū ad 2m ꝓnt. s. misericordia inclinat ad passionē illā non est in deo. ⁊ ab illo videt̄ ponī ꝓncipaliter nomē mie exponē de misericors ethiologice. i. miserū cor habēs: q; ꝑpatiēs miserie aliene in hoc h̄z cor miserū hoc est coīcans in miseria. Sed quantū ad istā opationē nolēdi miseriam siue iminētē siue p̄sentem mia ꝓpe in deo est q̄ probat de iminēte q; sicut nullū bonū euenit nisi volēte deo ita nihil ꝓhibetur ne eueniat nisi deo volente. multe aūt miserie possibiles euenire alicui ꝓhibentur ne eueniant ergo deus h̄z nolle respectu illaꝝ. Cōsimiliter de mā p̄sente. q; nulla miseria tollit nisi deo nolēte illā inesse multe āt frequēter tollūtur. ergo ꝛc. De hac misericordia posset distingui sicut de nolle miseriā inesse. q; sicut distinguit aug. in deo velle añs: ⁊ per p̄ns ita posset distingui in eo duplex nolle respectu miserie. ⁊ sicut sp h̄z velle antecedēs respectu boni creature ita semper habz nolle añs respectu mali creature ꝓhibēdi vel tollendi iurta illud aplī ꝓma ad thymo. 2°. oēs homines salvos fieri: sed sicut non h̄z sp velle p̄ns respectu bōi ita nec nolle p̄ns respectu mali āmouendi. ꝑmū aūt nolle non est misericordis: sed secūdū ⁊ illud pōt distingui in hoc q; vel h̄z nolle respectu mali iminentis totalr̄ vel partialiter. si ꝑmo modo dicit̄ misericordia liberās que. s. excludit oē malū vel iminēs vel iā p̄ns: secūdo modo dr̄ misericordia parcēs vel mitigās. que. s. non totū malū excludit: sz aliquā partē mali debiti isti ꝑm merita sua. Utroq; aūt mō misericordia est in deo q; vel subuenit quibusdam eōm miseriā iminētē ꝓhibēdo vel p̄ntē releuando. aliis aūt partem miserie debitam dimittendo.

Ad argumēta: ad ꝑmū p̄z q; illa ōscriptio misericordie est quantum ad effectū eius remotū vel vltiuz s. passionē ordinatā cōpatiendi sequentē ex actione ordinata nolendi malū ꝓximo: sed quātū ad illū effectum remotū ꝓcessum est misericordiā non esse in deo. sed tm̄ quātū ad ꝓximū qui est nolle miseriā in esse. Ad 2m misericors ñ infligit miseriā nisi h̄z rectā rōez nūc āt recta rō aliq̄n dictat miseriā aliquibus infligendo vt ꝑm aliquos appareat iustitia vt in dānatiōe reꝓborꝝ. ⁊ iō nō infligit ille penā nec permittit nisi eo mō quo eam infligi statuit cū misericordia. vel cū dictamine recte rōis

D tertium arguitur q; sic cassy. sup ꝑsal. 50 b. n. due res sunt sp adiūcte. ⁊ loquitur de misericordia ⁊ iustitia. Ꝓterea si non distingueret: sed eēnt idē. ergo vtriusq; esset idez effectus ꝓpria p̄z. q; idē ꝓncipiū formale nō h̄z nisi eūdē effectū. sed p̄ns est flm̄. q; effectus misericordie est libera re sine meritis. effect⁹ iustitie est ꝓdēnare vbi nō sūt merita vel saluare ꝑ meritis. Oppositū vult aug. ii. de ci. c. 4. eo simplex est deus q; est quicq̄ h̄z. ⁊ hoc de eo q; dicitur ad sebuius est misericordia ⁊ iustitia. ergo deus est misericordia deus est iustitia. ergo h̄ est illud.

Tho. in dis. p̄nti q. ꝑma ⁊ 2 secūda ꝓtotū. ri car. d. ca dē ar. 2°. q. secūda

Ad questionē sustinēdo ꝑmā opi. positā i ꝓma. q. huius. d. dicitur q; mia est quedā ps iustitie ꝓmo modo dicte que. s. est ꝓcedē⁹ sue bonitati. q; sue bonitati cōdecet misereri. Sustinēdo tm̄ scōaz viā p̄z q; iustitia ⁊ mia nō sunt formaliter idē. q; iustitia respicit ꝓ ꝑmo obo bonitatē diuinā. misericordia aūt respicit aliquid in creatura ꝓtermisso ēt iusto qđ pōt esse i creatura. s. exigenda. q; nō est mia in deo respectu eius qđ est iustū in creatura. istud aūt obm ⁊ illud non respiciūt ꝓio ab hoc ⁊ illo nisi in hoc ⁊ i illo sit aliqua nō idētitas formalis. cū tm̄ non idētitate formalr̄ stat idētitas simpliciter sicut dictum est in ꝑmo libro. di. 8. Si autem queritur ordo iustitie illo modo accepte in hoc ꝑsi illo iustitia est simpliciter ꝓior mia cōparando ad obz sicut obz ē ꝑus simpliciter obo. exꝑte aūt ipsoꝝ int̄ se vt sūt itrinseca dō nō h̄nt ordinē nisi eo⁹ quo a⁹ ꝑfectiones nō eedez formalr̄ ponūt h̄e ordinē ꝑ h̄z q; vna ꝑus diceret ineē realr̄ si eēnt ibi distinctio realis. ⁊ ꝑ ꝑns h̄z illā distinctionē quā h̄nt vna est ꝓior nūc altera. ⁊ i⁹a ꝓritate possibilis iustitia ē ꝓior mia: sm̄ illud anselmi. ꝑ sol. 2° ex iustitia nascitur misericordia.

ad argumēta ad ꝑmū extēdit duas res ad dualitatē h̄z qd. de qua dictū ē. q. ꝑdicta ꝑmi. di. 8. nec oz exponere res ꝑ realitates ⁊ formalitates. q; sicut similis ē distinctio rei ⁊ rei sicut realitatis ⁊ realitatis: vel fōmalitatis ⁊ formalitatis. Ad 2m dr̄. q; mia ꝓnotat aliō h̄z iusticia. Iz ista duo sint inter se simplr̄ eadē. Sed ꝛ Ric. di. ꝑnti ar. 2°. q. 1ª. ꝛ hoc ꝓnotatio 1ª nō regrit aliq̄z distinctionē h⁹ ab illo vt ē in se. sz tm̄ō vt ꝓcipit ⁊ signat q; ad hoc regrit connotatio. argumētū āt ingrit vtz illoꝝ ter se vt sūt esse distinctoꝝ effectuū sit aliq̄ distinctio nec sufficit vt vz ad h̄z dr̄ia rōnis q; res rōis nō ē illud q uo aliqs effect⁹ realr̄ efficit imo generalr̄ nulla distinctio realis i effectu dependet a relatiōe rōis icā vt ꝓbatū ē di. 13. ꝑmi. q. vnica Ista aūt di. effectuū cēntialr̄ dependet ex distinctiōe iustitie ⁊ nūc i cā. q; illa nō ē soli⁹ rōnis. Cōcedo q; istā rōnē q; sicut in deo intellect⁹ nō ē formalr̄ volūtas nec e⁹ licz vnū vltissima idētitate sit idē alteri ita iustitia nō est formalr̄. vl̄ additatiue idē misericordie vl̄ e⁹ ⁊ ꝑp hāc nō idētitatē formalē pōt istud eē ꝓncipiū. ꝓrimū alicui⁹ effectus: extra cui⁹ reliquū nō ē ꝓncipiū formale eodē mō sic si h̄z ⁊ illud esset due res. q; ꝓncipiū formale ꝓpetit alicui vtē tale formalr̄. Cōtra h̄ eē diuinū ē actualissimū. q; icludit oēz ꝑfectionē diuinā nō icluderet aūt si eēt ibi talis distinctio formalis ꝑfectiōis a ꝑfectiōe ⁊ ab eēntia. q; cōcunq; distinctū ab eo formalr̄ ē ibi actualr̄. ⁊ ꝑ ꝑns vt distinctū ē ibi actu. ⁊ ita eēntia vt distincta ñ icludit oēz actū. Ꝓterea si sint ibi distincte formalitates reales. q̄ distincte sūt ibi realitates. ⁊ ita distincte res. ꝓbatio ꝑme ꝓntie q; q̄libz formalitas ꝓpria realitate ē distincta. Ad ꝑmū eēntia vnitiue ꝓtinet oēz actualitatez diuie eēntie vnitiue āt nō cōtinent que sine oi distinctione ꝓtinent. q; vnio nō ē absq; oi distinctiōe Nec vnitiue ꝓtinent que simplr̄ realr̄ distincta ꝓtinent q; 1ª multiplr̄ seu disperſim ꝓtinent. q̄ hoc vocabulum vnitiue icludit aliq̄lē distinctionē cōtētoꝝ q̄ sufficit ad vnionē. ⁊ tm̄ talē vnionē que repugnet loi cōpositiōi et aggregatiōi distinctoꝝ hoc nō pōt eē nisi ponat nō idētitas formal cū idetitate reali. Ad argumentū q̄ ꝓcedo q; eēntia ꝓtinet vnitiue omnē actualitatē. ⁊ ꝑ ꝑns oēz formaliterē. Iz nō vt formalr̄ eadē. q; tūc nō ꝓtineret vnitiue. Et si dicas q; cōtinet q̄z tm̄ pōt cōtineri vez ē scōm vnā rōnē vnius modi cōtinēdi nihil aūt vnius rōnis pōt ꝓtinere plā nō formalr̄ eadē ꝑfectius q̄z vnitiue. vl̄ ideptice. Ad scōm pōt dici: q; quot sunt ibi fōmalitates tot sunt ibi realitates ⁊ res. sed quelibet pluralitas est tantum h̄z qd sicut ostēsuz ē ibi. Vel possz negari ꝑ1ª plures formalitates reales. ergo plures realitates. sicut negatur plures ꝑsone diuine: ergo ꝓles diuinitates. sed ꝓma rūsio ē realior. Ad auctoritatē in oppositū ꝓbat verā idētitatē i deo cuiuscūq; ad qđcūq; loquēdo de intrinsecis ipsi deo. sed ex hoc non seqt̄. ergo q̄libet est formaliter idē cuilz. q; vera idētitas immo verissima que sufficit ad oio simplr̄ pōt stare cū non idētitate formali vt dictū est ꝓdicta. q. di. 8. ꝓri.

Quartus sic procedit arguit qꝫ non augu. 83. q. 3. nullo sapiẽte auctore fit homo deterior. ergo multo magis deo auctore cũ deꝰ sit maior oi sapiente non fit hõ deterior. sed qui addit malũ malo facit totũ deterius sicut addẽs bonũ bono facit totũ melius. 5. topi. ergo ꝛc. ¶Preterea deut°. 25. ꝑm modũ delicti erit ꝛ plagarũ modus. sed delictũ cuiuscunqꝫ peccantis est tẽporale ꝛ finitũ. ergo ꝑm iustitiaꝫ punitio cuiuscũqꝫ erit talis. ergo in punitiõe eterna pro temporali culpa vel transitoria non est iustitia. ¶Preterea punitio iusta est ad correptionẽ puniri. sed nullus dãnatus ꝓ punitionẽ sui corripitur prima ꝓbatur per arist. i. ethicoꝝ. ¶Preterea ia. 2. iudiciũ sine mia fiet ei qui non fecerit miam. ꝛ aug. 8. illud psal. prope es tu dñe ibi non miseretur. s. deus vindicta dat. ḡ in damnatis est iustitia sine mia. ¶Preterea apoc. 18. quantũ glorificauit se ꝛ in delictis fuit tm̃ date ꝛc. ergo ibi est stricta correspõdẽ pene ad culpã sine aliqua remissione. ḡ sine mia. Oppositũ in psal. vniuerse vie dñi misericordie. ꝛ veritas vbi cali. supꝫ psal. 5. he due res i viis dñi sp adiuncte sunt. Et in scriptura hĩ satis de vtroqꝫ vt iustus dñs q iustias dilexit. ꝛ alibi non obliuiscetur misereri deꝰ. nec ꝓtinebit in ira sua misericordias suas.

S. tho. ꝑma pte sũe. q. ix. ar. 4. ꝛ ꝑ. di. ar. 2°. in illa q. vtrũ i oi ope diuino.

Ad istam. q. probabiliter tenẽt qꝫ i oi opere diuino concurrit mia ꝛ iustitia. illud psal. vniuerse vie dñi mia ꝛ veritas. ad hoc ẽt est rõ. qꝛ artifex voluntate producens effectum. conformiter rẽ sue iustus est: qꝛ iustitia reddit vnicuiqꝫ qđ sibi debetur artificiato maxime debeẽ qꝫ concordet rẽ sue. deus aũt est talis artifex respectu oĩs creature. Sic misericordia est in subueniendo indigentie presenti vt non insit. Deus producẽdo quãcunqꝫ creaturã sic vel sic subuenit indigenti: ḡ ꝛc. ¶Pro istis rõnibus simul est ꝙgrmen talis quanto plures virtutes inclinat ad aliquod idẽ opus tanto illũ est perfectius. vt per oppositum tanto opus est vituperabilius quanto est ꝛ inclinationeꝫ vel rectitudinem plurium virtutũ. omne opus dei vt eius est perfectissimũ. ḡ est ex oi virtute quã possibile est ꝓcurrere in eo dẽ opere. possibile est aũt in eodẽ ope ꝓcurrere miam ꝛ iustitiã ꝑ ex solone ꝑme. q. ꝛ tertie isti. dis. ḡ. Sed ꝓia rõ que ꝓcedit ex rõe iustitie ꝛ mie accipit ista valde generaliter. si. n. ꝑpẽ iustitia est in reddẽdo ꝺbitũ. ꝛ artificiato nihil est debitũ nisi ꝑm volũtatem artificis. sequit qꝫ in productiõe eius nõ ẽ iustitia stricte loquẽdo. sed talis artifex ẽ deus respectu creature. qđ ḡ accipit artificiato debitũ eẽ ꝓformari sue regule. negandũ est accipiẽdo stricte debitũ. qꝛ deus hoc nõ ꝺꝫ artificiato. Si aũt accipiatur qꝫ hoc requirit in artificiato ad hoc vt sit debite artificiatũ ex hoc non sequit iustitia in producẽte si tm̃ libere det artificiato qꝫ sic ꝓformet absqꝫ oi exigẽtia ꝓuenia ex parte artificiati. sicut est hic. Rõ aũt ꝺ misericordia valde extendit misericordiã ad subleuationẽ vel exclusionẽ cuiuscũqꝫ defectus cũ tm̃ misericordia non sit ꝑpẽ nisi ad subleuandũ vel supplẽdũ defectũ ptinẽtẽ ad miseriã nõ aũt oẽ defectiuũ pot eẽ miserũ. Etiã ꝓcruẽtia illa de ꝓcursu plurium virtutũ includit dubiũ: qꝛ non est certũ qꝫ i volũtate ꝺiuina possit eẽ rõ alicuius virtutis. nõ tm̃ ñ distincte reperitur. ꝺ nec formaliter distincte. qꝛ volũtas ex hoc qꝫ infinita magis sufficit ad oẽm rectitudinẽ actus ꝺ aliqua virtus qualitercũqꝫ re vel rõe distincta superaddita. si tm̃ ꝓcedatur ibi virtus distincta formaliter a volũtate sicut ꝛapia vel alia ꝑtus intellectualis in intellectu nõ ꝑꝫ qꝫ ꝓcursus pluriũ taliũ ad idẽ opus requiraꝫ ad sũmã perfectionẽ operis. Esto etiã qꝫ ille rõnes ꝓcluderẽt generaliter de opibus dei positiuis. qꝛ ibi est manifesta rectitudo ꝛ ẽt exclusio indigẽtie. tm̃ qꝛ in punitione maloꝝ ifligitur aliqđ malũ ita qꝫ magis sit indigens per punitionẽ quã ani non vt qꝫ equecludant in proposito iõ.

Ad questionẽ primo videndũ est quid sit punitio malox. secũdo si est a deo. tertio si concurrit iustitia quarto si misericordia. De ꝓio punitio est perceptibilis carẽtia boni ꝓueniẽtis in nã intellectuali vel perceptibilis ꝑtia mali disconueniẽtis in eadẽ. bonũ aũt itellectuale in genere duplex est bonũ. s. ꝓmodi ꝛ bonũ bene esse. bonũ quidẽ vtile qđ ponit tertiũ ad alterutrũ illoꝝ reducitur. secundum qđ ad ipsũ ordinat. ꝛ licet qnqꝫ in eodẽ ꝓcurrãt rões boni cõmodi ꝛ honesti. vt in fruitione dei in ꝑtia ultimo generaliter oẽ honestũ sit ꝓmodũ ꝫ nõ econuerso. tm̃ sũmũ cõmodũ est beatitudo. ꝛ eẽt ꝓmodũ ꝫ per ipossibile non eẽt honestũ sũmũ ãt honestum est claritas ꝛ eẽt honestũ ꝫ per ipossibile nõ esset cõmodũ. ḡ in nã intellectuali est duplex punitio ꝑ ꝓuationẽ duplicis bõi. prima vocat malũ iniustitie siue culpe ꝛ pot dici obstinatio in peccato. secunda vocatur pena dãni vel dãnũ vel dãnatio. malũ disconueniẽs in nã mere itellectuali non pot esse aliqua operatio illius nãe ꝑm se acceptа qꝛ quelibet ẽ ꝓueniens. oẽ quidẽ intelligere ꝑm se acceptum ꝓuenit intellectui cõiter. ꝛ oẽ velle volũtati: ꝛ similiter oẽ nolle ꝑm se acceptum. qꝛ ita libere ꝫ nolle sicut velle: ꝛ ẽt comparãdo hanc potentiã illi operatio vniuersis non ẽ disconueniens alii: nihil ergo inuenit ibi qđ sit positũ disconueniens tali nãe nisi passio distincta ꝓ opationẽ vel opatio discõueniẽs non quidẽ ꝑm se ꝫ qꝛ nolita talis est tristitia: operatio autem nolita immo generaliter omne nolitum. tamen in effectu cãt tristitiaꝫ. ¶Modi operatio nolita ẽ ꝛmediata ꝓsideratio ignis: sicut dictũ ẽ ꝑus. di. 44. q. sed a que ẽ ꝓ iperiũ volũtatis volẽtis libere vti itelligẽtia sua ad applicandũ se nũc ad istud obm nũc ad aliud. determinat aũt itelligẽtia contra istud velle ex semp itensa ꝓsideratiõe ignis per qđ ꝛpedita ꝑfecta ꝓsideratiõe alioꝝ oboꝝ vt dictũ ẽ ibi. Tristicia aũt ꝛ genere ẽ ibi qđruplex: duplex de ꝑtiõe boni duplicis vna quidem de ꝓuatione boni honesti siue gratie per culpam. tristatur enim de obstinatiõe sua in peccato que ẽ ꝑma ꝓuatio vel saltem tristat de ꝑcto qđ ꝓmisit in vita. in quo nũc sine remissiõe decreuit. ẽ. nõ quidẽ tristat de hoc vel ꝑm se: qꝛ talis ꝑuatio: qꝛ demeritũ respectu pene dãni: ḃ ẽ tristat nõ qꝛ deus offẽdit: ꝫ qꝛ ꝓmodo qđ imoderate appetit se peccãdo ꝑuat: ꝛ illa tristicia. ꝓprie pot dici pena vermis videlicꝫ tristicia ex remorsu de ꝑcto ꝓmisso: nõ qꝛ ꝑcuꝫ: ꝫ qꝛ ca demeritoria respectu pene dãni. Tristicia alia ꝺ carẽtia boni ꝓmodi. s. beatitudinis vel nõ ẽ nominata ꝫ pot dici tristicia absoꝛtiua: qꝛ cuiꝰ de fide rũ marie ielu nãe ꝛ spetialiꝫ sibi sine freno iusticie derelicte: eiꝰ ꝓpetua carẽtia ꝓcepta ꝓtristat totaliter absoꝛbẽdo: vl̃ noiat pẽa dãni vt sit ꝓstructio trãsitiua. i. pena de dãno. ¶Illa vocãdo solã carẽtiã cõmodi penaꝫ dãni ꝓstructio est trãsitiua. Duplex ẽ aũt tristicia de positio discõueniẽte vna ꝺ ꝺtẽtiõe ignis ꝓpetua: tãqꝫ diffinitiue locatis. alia de ꝺtentiõe itelligẽtie i ꝓsideratiõe itensa ignis vt obi: que duo positiua. s. due detẽsiones fũt nolita ꝛ iõ discõueniẽtia nõ sic qꝫ ꝺstruãt nãs põe cui ifũt. ꝺꝫ sic ẽ discõueniens graui esse sursũ: ꝛ eẽt sibi triste si eẽt ab eo ꝓceptũ ꝛ ille due tristitie de duplici detensione ꝓnt sic noiari pena incarcerationis. prima pena execationis ꝫ secunda vt sit constructio trãsitiua accipiendo penam ꝑ tristicia ꝛ illud additum in genitiuo ꝓ obiecto cõtristante. sic ergo habemus in genere duas punitiones. per ꝓmas ꝓtionez duplicis obiecti boni ꝛ. 4. per positionẽ quadruplicis tristitie. respectu quorum sunt cause duo positiua s. due detentiones nolite ꝛ due ꝓuationes illenolite: ꝛ percepte.

De secũdo articulo ꝑma pena. s. culpa ꝓtinuata sine remissiõe que ꝓtinuatio pot dici obstinatio ipa nõ ꝺꝫ deũ. ꝑcã positiua: siẽ. n. culpa qñ ꝓmittit ꝫ ẽ tũ culpa nõ ꝺꝫ cãꝫ positiuã aliqꝫ: sic nec indẽtũ ꝓtinuatur vt culpa: ꝛ vt culpa ẽ ꝑma pena: iuxta illud aug. ꝑ°

ꝓfes.c.iz. Jussisti dñe: z ita ē vt pena sit sibi ois petōr. de quo dictū ē.z.li.di.37.q.ꝑma z.z.. Nec aūt culpa vt cō tinuata est a deo vt cā negatiua. s. nō remittente nec tñ ē ꝑma cā negatiua sz ipa volūtas volūtarie ꝓtinuans ē cā demeritoria eiꝰ qō ē deuz nō remittere vel saltē ipa volūtas qñ ꝓmisit hec demeruit: lz nō semp post actū illiꝰ pcti ꝓtinuet. z⁹. pena similr cū sit ꝑuatio nō bz eaz positiuā: sz bz deū tāq̄z cāz negatiuā: qz nō ꝓferentē be atitudinē. Sz ad istud nō cāre eiꝰ bz aliā cāz demerito riā isbo. s. culpa pp quā dignus ē istud ꝓmodū sibi non ꝓferri. Duo āt alia nolita. s. ille due detentiōes sūt a dō qz sunt entia positiua z p ꝓns bona. Et qdē ꝑma deten tio ē a deo imediate saltē vt ppetua: qz lz ignis detieat spīm. q. formaliꝫ nō tñ effectiue locat eū: nec. s. effectiue determinādo ipm ad istud vbi: nec ꝓhibendo ab alio vbi nec ipe spūs se locat saltē ppetuo: deus igit imedia te ē cā illiꝰ detētiōis diffinitiue ppeᵉ söe detētiōis. s. itel ligetie ī ꝓsideratiōe itēsa ignis cā ꝓxia. s. pticularis est ignis: deus aūt ē reliqua cā imediata: qz bin cōez ordiez cāz obm dz ī agēdo i intelligētiā alicuius hīe cālitatez ſbordinatā respectu volūtatis eius. hic aūt nō subordi nat volūtati ipius spūs: imo cōtra eius volūtatē mo uet tāq̄z imediate subordiatū volūtati diuie. Quattuor ḡ iste tristicie cū sint effectꝰ positiui sunt a deo sz oēs me diate. s. mediāte apprehēsiōe obi noliti.

De tertio arti. dico q cū iusticia duplr accipiť in deo sicut dictū ē di. ista. q. ꝑma in ista puniti one nō tñ est iusticia ꝑma: q. s. ꝓdecet diuinā bonitatez sic punire: sz ēt. z. qz b ē q̄daz exigētia vel iusta cozrespō dentia pene ad culpā. z b patere pōt discurrēdo p sin gulas punitōes ꝑdictas. ꝑma qdē pena non ē iflicta nec posset iuste infligi cum sit formaliť culpa. sed est pena derelicta sicut dicit augu. sup ps. 5. verſ. 9. cuz pu nit deus malū suū non infert: sz suis malis. malos reli quit qō itelligo de illa ꝑma pena q̄ ē culpa derelicta si ue ñ remissa vel desertio peccatoris i tali culpa z b sicut dictū ē eē a deo in articulo ꝓcedente sic z iuste ab ipo iuste enī derelingt vel ñ remittit siue q: volūtas volū tarie ꝓtinue male vult. siue qz vsqz ad terminū vite per mānsit in peccato sine penitētia. qō tñ tps erat sibi ꝓrecise taratū ad penitēdū: siue secūdo qz peccauit i via vbi demeruit sic derelinqui iustū ē qd illū qui ꝓtinuat mali ciā a malicia p aliū nō liberari: nec hoc solū. sed qz potuit maliciā deriquere z ad hoc būt tps ꝓcisū sibi tara tū nec in tpe illo cozrigit: sed perseverat in malo. iustuz est vt tpe illo elapso deserať illi malo. Tertio ēt ō quo minus vī. si quis per culpā suā se ꝓcipitat in ipotenti am euadēdi nō solū a se. sed ēt a quocūqz nisi ab illo quē tunc offendit iuste pōt deseri in ista impoª. sicut si quis se volūtarie ꝓjiceret in foueā de qua nō posset p se eua dere nec aliquo mō nisi per adiutorium alterius q̄ ꝓtenit z offendit in ꝓiciēdo se iuste pōt illa fouea dereliqui

Nectria ad ꝓpositū satis patēt: qz z dānatꝰ ꝓtinue est in aliquo malo velle. vt vī probabile. z vsqz ad ter minū vie p mānsit impenitēs z in viam offendit labēdo in peccatū de quo nō pōt euadere per se nisi tñmō dis ponendo se meritorie de ogruo z hoc pro statu vie quē totū sine tali merito infructuose pertransit. secūda ēt pe na sicut cū a deo. s. negatiue qz non ꝓferēte bītitudine ita iuste est a deo. qz sicut bonū bonestū iuste requirit vt pro ipso reddať bonū ꝓmodū. ita peccatū ꝑuās bonestate iu ste requirit vt pro ipso reddatur ꝑiuatio boni cōmo di z iusta cozrūdentia ista ꝑuationis ꝓmodi ad ꝑiuatio nē honesti ordinat illam culpā sicut malū pōt ordinari manēs absolute. n. malū est ꝺ ordinē. z iō non pōt mane re in toto cū ordine illo que pōt esse in toto stante illo nisi aliquid adiūgať qō ordo totius requirit adiūgi. Exem plā putredo in mēbro simplr est ꝺ bonū ordinē cozpo ris. q si non tollať non pōt stare melioz ordo cozporis q pōt haberi illo stante nisi apponať aliquid aliud qō ꝑm

vlem ordinem cozpis cozrūdet mēbro putrido. vz ali quid qō ꝓhibeat collocationē illius mēbri ad alia mēbra talē qualis esset putredo pro isto est boꝛius. 4. de ꝓd latione ꝓpria. 4. infeliciozel sunt ip̄obi iniusta ipunita te damnati q̄z iusta punitione puniti. nec mirum qz in primo nullū est bonū nisi nature qō tñ vitiatur per ma lū culpe. In secūdo vltra bonū nature est aliquod bonū reformāl culpā. s. iusta cozrūdētia pene ad illā. ista exclu denᵒ z confirmando rōes istas sumptas ex dictis aug. pōt dici vt sequitur. In tertia pena satis apparet iu stitia exigentie. qz sicut bōis congruit vel in cozpore no bilissimo circūscriptiue. s. cozporibꝰ beatoz z diffinitiue angelis bonis. tñ cū libertate ad aliud vbi pro libito qz glozie est posse vti potētia sua motiua ad quodcūqz vbi qō non repugnat glozie. sic iustū est reprobos loca ri in cozpore vilissimo qō est terra. z ad illud vbi limita ri vt priuētur potentia motiua qui si possent male vte rentur pp malitiā volūtatis. In quarta ēt est iustitia qz sicut intellectus btī determinatur ad videndū nobi lissimū obm cēntiā. s. diuinā z ꝓmitat volūtas ad fru endū illo obiecto stante tñ libertate ꝓsiderandi alia obiecta z amādi quoꝝ ꝓsideratio z dilectio nō ipedit istud bonū. sic itellectus mali determinat ad interesse ꝓsiderā dū aliqō obm disconueniēs. qz nolitū z ipfectū qz cozpale z volūtas ad nolēdū aliquid positū inesse. qō est ꝓtri stantiū z auferť libertas ꝓsiderandi z volēdi alia p q̄ ꝓsi derata z volita posset illa punitio diminui. z rō tāi btō q̄z in istis est: q: p intellectū z volūtatē precise merue rūt. z ille sunt nobilissime potētie nature itellectualis in quarū p ꝓns pfectiōe vel iperfectiōe precise ꝓsistit pfec tio vel ipfectio talis nature. In quattuor aliis pēis s. tristitiis satis apparet iustitia. qz ꝑsumatio pene regrit tristitiā. si aūt de bōibus dānatis post iudiciū locoz detētiōis ponatur ardere in igne: z in loco quarte tristi tie ponať dolor in appetitu sensitiuo: tūc est ibi iustitia ex cozrūdētia illius acerbitatis ad delectationē inordi natā quā habuit in peccato.

De quarto articulo sicut dictū est di. q. z. ista mia liberans totā miseriā exclu dit pcns. sed non liberās partē eius que debeť excludit pria nō ē hic sed secūda. Aid qō punit talis rō agēs z pa tiēs sp sibi ꝓportionabiliter rndēt. ita q̄ sic se bz agēs ad actionem sic patiēs ad passionē. q̄ aūt sunt inter se in equalia nonabēt silem ꝓportionē ad alia nisi inter se sint seqlia sicut senariꝰ z q̄ternariꝰ qz sūt inequales bnt ꝓportionē duplā ad ternariuz binariu ꝓsilr inequales ergo qñ agēs excedit patiēs oz q actio excedat passionez Et hec ꝓ ꝓfirmať qz videmꝰ in oibus agētibꝰ equino cis q patiēs non recipiat totū effectū actiōis. Ex hac ꝓclusione ad ꝓpositū sic dās se bz per modū agentis. z recipiens per modū patiētis. ergo quāto dās superexce dit recipiēte ꝓueniēs est vt datio excedat illā exceptio nē que ē ꝓportiōata recipiēti p eodē aūt cōputať minꝰ malū z maiꝰ bonū. vt dī in ,5. etbi. q̄ deꝰ sp sic dat vl tra ꝓdignū ita sp infligit malū citra ꝓdignū. Cōtra il lā rōem ꝑmo sic. si duo habeāt eandē ꝓportionē ad alia duo quantū vnū illoz excedit reliquū illoz tñ vnū isto rum excediť a reliquo z b loquēdo de tñ z quātū ꝑm ꝓportionē non ꝑm quātitatē. Apparet in exēplo suo. si cut se bz senariꝰ in sex q̄ altera a ꝓportiōe ad quaternariuz sic ternariꝰ ad binariū. sed non quātū excedit agēs pati ens tñ excedit actio passionē. qz in ꝓposito agens vel dans in infinitū excedit passum vel recipiēs. nec tñ il la datio est vltra ꝓdignū in infinitū. Si dicas q imo actio diuina est infinita z datio quātum est ex pte sui: tūc rō non est ad ꝓpositū. nā ex b non sequitur q ustud agēs habeat aliquid maius creare extra q̄z conueniat passo recipere. neq̄z q det extra aliquid maius q̄z conueniat recipienti recipere. sed tñ modo q actio eius manens in se est quoddam perfectius receptione illius ita esset ſ

S.tho. i 4. disti. 46. q. 2. ar 2°. ad primaz que⁴m.

in effectu non daretur isti nisi nimiū ꝓportionatū sibi.

Ꝓterea exemplū suū est ad oppositum. si. n. agentis equinoci non totum effectū recipiat ipsum passum: ergo vel ipsum passum vel aliud passum. ⁊ tūc sp agēs equinoce requirit simul plura passa. vel nullū passum ⁊ tunc cū effectu in passo bēbit alium effectū per se stāē quoꝝ vtrūqꝫ est manifestū inconueniēs. vñ licet possit colorari rō loquendo de actione faciendo bzgā in hoc ꝙ actio accipiatur manens in ipso deo agente tñ loquēdo de effectu sicut hic dicit passum non recipit totū effectū agentis equinoci est manifeste falsum ⁊ ita etiaꝫ loquendo de actione vt est in passo. sic loquitur phūs ꝫ. phi.

Ad rōnem ergo vel maior est falsa vel minor. vel equocat ꝓportionem. ⁊ hoc loquendo de actione ꝓout ē aliquid in passo. si enim accipiat ꝓportioneꝫ ꝑpē ⁊ sic̄ similem esse ꝓportionem agentis ad actionē ⁊ patientis ad passionem falsa est hec ꝓportio. sicut ⁊ ista quā tū agens excedit formam ab agente tñ patiens excedit formā in ipso receptam. nec ille intellectus simul ꝓportionis inter hec quattuor. sequitur ex illo antecedente agens est ꝓportionatum patiēti. illa. n. sunt ꝓportionata in hoc ꝙ illud est in actu tale quale illud est in potentia. vbi illa duo sunt extrema vnius portionis: quo ex hoc pōt inferri ꝙ illa duo habent similē ꝓportionē ad alia duo. s. actionē ⁊ passionē nisi supponēdo ꝙ actio sit actuale quale passio est in potentia. qđ est falsum. si aūt aliquo modo accipiat improprie ꝓportionē in maiore non. s. ꝑm excedentiam ⁊ excessum. sed aliquo mō alio ꝑm quem forte posset maior habere apparentiā sic non est illa secunda vera ꝙ inequalia non habēt similē ꝓportionē nisi ad inequalia. Dico ergo ꝙ huius conclusionis. s. ꝙ in punitione est mīa parcens melius fundamētuꝫ habetur Ja. secūdo mīa superexaltat iudicium. qz sicut dictū est in principio solutionis quāto ad aliquod opus concurrūt plures virtutes tanto illō est perfectius. Si ergo iudicium sit a iustitia ⁊ cum hoc a mīa tanto perfectius ē sicut aūt est si infligendo aliqđ qđ iniusticia dictat infligendū remittitur aliquid ad quod mīa inclinat remittendū: ⁊ sic iudicium diuinum superexaltat mīa ꝓ quanto perfectius est ex mīa ꝙ esset ex sola iustitia. Contra hoc. immo magis misericordia videtur destruere iudicium iustum. qz sicut ex iustitia vindicanduꝫ est ita vindicandum est ꝓportionaliter delicto. ergo sicut esset contra iustitiam non vindicare ita nō totaliter vindicare. Rñdeo dare bonū idebitū non est contra iustitiaꝫ. qz est liberalitatis. ⁊ actus vni⁹ virtutis non repugnat alteri: sed subtrahere bonum ꝺbitum est contra iusticiā. tunc aūt pari passu currūt quātum ad iusticiam dare bonum. ⁊ non inferre maluꝫ debitum ergo inferre malum vltra debitum est contra iusticiam qz subtrahere tur bonum debitum. sed inferre malum citra debitum non est contra iustitiaꝫ sicut nec dare bonum indebitū. Contra hoc adhuc stat rō. tūc non esset contra iusticiam nullū malū inferre. sicut nec maximuꝫ bonū indebite dare. Confirmatur. qz huic culpe intense in tribus gradibus ꝑm strictā iusticiā coꝛrūdet pena bīs tres partes. a. b. c. cuꝫ iusticia stat ꝙ. c. non infligatur ex datis. ex hoc sequit primo ꝙ pari rōe cum iustitia staret ꝙ. b. non infligeretur. qz non magis necessario dictat. b. infligendū ꝙ. c. ⁊ ita de. a. secundo sequit ꝙ iusticia ꝓmittit vnū gradū in peccato esse ipunitū punitione ꝑpa. ergo pari rōe pōt permittere aliū gradum ipunitum. ⁊ ita totum. rñdeo quare.

Ad argumenta principalia. Ad primū aug. loquit de malo culpe nō pene. qz deus est bn̄ iudex malo⁹ deut°. 32. mihi vindictam ⁊c. Contra saltē ꝑba aug. stat qz nullo sapiente auctore fit homo deterior. nec ergo multo magis deo auctore fit hō deterior. sicut ipse arguit. sed per punitionē fit hō ꝺterior. qz additur malo malū. Rñdeo stante primo malo. secūdū malū additū ꝺꝫ fit deterius isti non tñ simpliciter. qz nō in comparatione ad vniuersum cuius ordo requirit malū istud manens ꝑ malū aliud ordinari. Exemplū melius fuisset ceco nato de quo io. 9. loquitur a principio vidisse nō tñ melio⁹ ordine ad manifestationē diuine sapiētie ⁊ bonitatis cū ergo accipiē nullo sapiēte auctore fit homo deterior vel exponēdū est de malo culpe. vel si simpliciter de malo diceret ꝙ ille ꝑ penā additā ñ fit simpliciter deterior ꝫ multiplicius habeat malū: qz ꝓportio mali sōi ad malū ꝑmū ē eo iusta ē. Ad sēm dr ꝙ si malꝰ ꝓpetuo viuisset ꝫ ꝓpetuo peccasset: ⁊ iō ꝓpetuo pūit: qz ꝓpetuo peccauit i volūtate ⁊ ē rō Grego. mora. 34. vltra mediū sup illō iob 42. extuabit absq; ꝙ si senescentē vbi grego. ingt inigio cū fine deliquerūt qz cuꝫ fine viverūr: voluissēt gꝑpe fine fine vincre vt sine fine potuissēt in inigtatiꝰ ꝑmānere. Cōtra aliqs peccat cū ꝓposito penitēdi: ergo nec explicite nec implicite ī voto ꝓpetuo peccat. Rñdeo: exponit se perpetuitati peti: sicut dcīm ē in solutiōe de pisciente se in foueā.

Et hoc marie ꝑmanendo toto tēpore vite fine pnīa.

Alius ē modus dicēdi quiꝝ ēē: Ingu. 21. de ciui. c. ii. vbi videt dicere ꝙꝫ nō requirit iusticia penā infligi ꝓpetuā ad hoc vt sit sufficiēs culpe. s. iō ē ꝓpetua. qz pa ē ꝓpetua ⁊ ꝓpetuo manet in culpa. ait. n. ꝙ est de illa ciuilitate mortali hoies supplio ꝑme mortis. hoc est de illa ciuitate imortali hoies supliꝰ scōe mortis auferre

Et paulo aūt de penis ghusdā in ista ciuilitate infligetis. nōne ingt ꝓ hꝰ vite mō similia videnē penis eternis. iō gꝑpe eterna cē ñ ꝑnt. qz nec ipa vita que his pletiē ꝓrrigiē in eternū. Vult dicere. ꝙ aliqua culpa talis ē que nō merē totalē exclusionē a ciuilitate. ⁊ hoc est tpalis. respectu aūt vite ciuilis aliꝫ tanta ē que merē totalē exclusionē ab illa vita ciuili. ⁊ illius intēsio coꝛrūdet culpe. rtenꝰ aūt accidit. s. ꝙ sit ānita: qz vita finita. sic in ꝓposito culpa mortalis merē totalē exclusionē ab illa ciuitate supna. sed ideo pōē ꝓpetua est qz vita cū culpa est ꝓpetua. Ꝓ hoc vī rō. qz possibile cēt deo ꝰz ēt stricte rigoꝝ iusticie taxare penā intensā ꝑm ꝙ sufficienter rūderet culpe ⁊ si nā cēt statim admibilanda. g̃ ꝙ pena eterna sic infligiē nō est. qz eternitas sit ꝑ se de rōne pene inꝫtū equaliter punitiua. sed accidit ꝑ pter eternitatē ꝑsone punite ⁊ culpe remanētis. ⁊ isto magis saluat quō ꝑm modū delicti erit ⁊ plagarū modus loquēdo de intētiōeque per se sequeret i pena extē sio infinita sibi accidit ex datis ꝑdictis. Ad aliud di co: ꝙ sicut medicina ē duplex curatiua ⁊ ꝑseruatiua sic pena duplꝫ est medicina coꝛrigibili infligiē vt curet. incoꝛrigibili vt ꝑseruet nō ipsū sed alios ad bonū cōcitatis ē ꝙ determinent ꝑ legislatorē aliq̄ pene. ⁊ ꝙ iste infligant delinquētibus. ⁊ nō tñ in determiatiōe ꝰz ēt in flictiōe sunt medicine ꝑseruatiue illis q sunt in statu ꝑseruationis. ꝙ aūt punitio neu⁹ modo sit medicinē nō repugnat iustitie: ꝓz in penis ciuilib⁹ determinatis ꝑ magnis culpis. Ad aliud dico ꝙ Ja. intelligit de misericordia liberante ⁊ simlr aug. Ad aliud tñ ⁊ ꝙꝫ tū nō noiant equalitatē ꝛtitatis. sed ꝓportiōis hoc ē ꝙ qui plus se inordinate glorificauit ꝙꝫ alius ille ꝑm ꝓportionē similē plus alio puniat sicut ꝰz premiū excedat meritū qui plus alio meruit plus ꝓportionaliter premiatur quod nobis concedat.

S. tho. di. ꝑti arti. ꝑ°. q. 3. ꝑn cipali.

Ista est distinctio. xl vi. huius quarti libri. In q̄ mgr̄ posteaꝫ superius determinauit de remuneratiōe ⁊ punitione animarū ante iudiciū ⁊ resurrectionē. Hic determiat de diuina iustitia ⁊ misericō dia quibus ꝑdicta dispēsant. Et sīa huius dist. in speciali stat in ista ꝓpositiōe. In ꝑmiatione dānatoꝝ boīm ⁊ angeloꝝ iusticiā ⁊ misericordiā seruat creatoꝝ eoꝝ Hāc mgr̄ insinuās querit vtrū circa dānatos sit aliqua dei misericordia. Et arguit secundum quosdā ꝙ nō ꝓ plures auctoritates. Postea obiicit ꝙ ꝑ eaꝫ au

ctoꝛitates ⁊ pbat penas dānatoꝝ nunq̄ esse finiendas. ℙoꝛtea soluit dicēs q̄ circa dānatos est aliqua dei misericoꝛdia in pene ipositione ⁊ mitigatione non tñ penitus in absolutione vel occulta peccatoꝝ reuocatione. sicut contingit in p̄senti. Et ex hoc p̄t solui auctoritates in contrariū adducte que non oīo misericoꝛdiā dei a dānatis excludūt. Addit ēt qd per ocultuꝫ dei iudiciū intelligatur. qñq; n. intelligitur pena qua aliquis exercitatur ad purgationē vel mouetur ad conuersionem vel si ꝓtēnit excecatur ad dānationē. qñq; intelligitur dei dispositio de oibus rebus qñq; vo finalis sua q̄ in futuro malos a bonis sepabit. ℙoꝛtea querit cū dei misericoꝛdia ⁊ iustitia idem sint qualiter quedā opa attribuuntur misericoꝛdie. ⁊ alia iustitie. Et rñdet q̄ hoc ē pp diuersitatem cōnotatoꝝ vel diuersaꝝ de deo conceptionum. pp quam ēt diuersitatem aliqua diuine bonitati attribuuntur aliqua misericoꝛdie. bonitas. n. respicit gratuitā dei donationē. misericoꝛdia vo a malo liberationē. ℙoꝛtea querit quom: do intelligendū sit. q̄ vniuerse vie dñi sunt misericoꝛdia ⁊ veritas. Et rñdet q̄ hoc ideo dicitur q; cum sit duplex aduentus dei. vn⁹ misericoꝛdiam alius iustitiam respicit vel hoc ꝓ tanto dicitur: q; ad deum imus mala declinādo per iustitiam. bona opa faciendo per misericoꝛdiam. ⁊ sic vniuerse vie dñi misericoꝛdia: ⁊ veritas quibus ad deum imus. Ultimo querit vtrum in oī opere dei misericoꝛdia ⁊ veritas includantur. Et rñdet p̄m quosdam q̄ non p̄m effectum. sed q̄ in quibusdam sit tñ misericoꝛdia et iustitia simul. Dicunt tñ in oī opere dei contineri amb⁹ p̄m essentiam. q; vna ⁊ eadem voluntas dei est iustitia ⁊ misericoꝛdia. Alii vo dicunt q̄ ēt p̄m effectum vel signum in omni opere dei concurrunt simul misericoꝛdia ⁊ iustitia. ita q̄ nullum opus dei sit in quo non sit effectus: vel signū equitatis ⁊ misericoꝛdie siue occulte siue apte. ⁊ tantū i speciali.

De sentētia iudicii.

Di. 47

Olet etiam queri qualiter dabitur iudicii sentētia. sed non est perspicuuꝫ id explicare. Nō. n. scriptura aperte diffinit an voce illa proferantur. Uenite benedicti. ⁊ Ite maledicti. an virtute iudicis ita fiat conscientiis singulorum attestantibus. vt mō dicitur futurum vt iudicis potentie effectus ipsius dictione significetur. Illa ēt esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare ⁊ huiusmodi. magis conscientiis exprimēda plurimi putant quā verbis. q; apostol⁹ in momento ⁊ in ictu oculi misterium cōsumandum tradit. Sed illud ad resurrectionis statuꝫ tantum referūt non ad iudicium qui alii iudicii sententiam ⁊ malorum increpationes ⁊ bonorum premia verbis exprimenda asserunt.

Quod iudicabūt sancti quomodo.

Non autez solus christus iudicabit. sed ⁊ sancti cū eo iudicabunt nationes Ipse. n. apostolis ait. Sedebitis ⁊ vos super duodecim sedes iudicantes duodecim tribus israel. Nec est putandū q̄ duodeciz apostolis tantū hoc promiserit christus. Ubi enim sedebit paulus qui plus omnibus laborauit, si non ibi sedebūt nisi. xii. ℙeꝛ duodeciz ergo sedes perfectio tribunalis. i. vniuersitas iudicantiuꝫ intelligitur. s. oēs perfecti qui relictis omnib⁹ secuti sunt christū. ℙeꝛ duodecim tribus vniuersitas iudicandoꝝ. Judicabunt vo eos sancti non modo cooperatiōe. sed etiaꝫ auctoritate ⁊ potestate: vnde gladii ancipites in manibus eoꝝ id est sententia de bonis ⁊ de malis in potestate eoꝝ. Si vero queritur que erit eoꝝ potestas vel auctoritas in iudicando. ℙuto nō ante posse sciri quā videatur nisi diuina reuelatione quis dicerit.

De duodeci sedibus.

De oꝛdinibus eoꝝ qui iudicandi erūt.

Erunt autem quattuor oꝛdines in iudicio. Due quippe sunt partes. electoꝝ. s. ⁊ reproboꝝ. vt gregoꝛ⁹. in moral. ait Sed bini oꝛdines eisdem singulis partibus continentur. Alii enim iudicantur. ⁊ pereunt. Alii non iudicantur ⁊ percunt. Alii iudicātur ⁊ regnant. alii nō iudicantur ⁊ regnāt. Judicantur et pereūt quibus dominica inclamatione dicetur. Esuriui et non dedistis mihi man. etc. Non iudicantur et pereunt quib⁹ dominus ait. qui non credit iam iudicatus est Eoꝝ enim damnatio toti ecclesie nota est et certa et ideo dicuntur tunc non iudicari, quia ad conspectum districti iudicis cum aperta damnatione sue infidelitatis accedent Qui vero ꝓfessionē fidei sine operibus habent iudicabūtur ⁊ peribunt. i. redarguentur vt pereant. Qui vero nec fidei sacramenta tenuerunt increpationem iudicis in se fieri non audient. quia infidelitatis sue tenebris p̄iudicati eius quem desp̄erant inuectione redargui non merentur. Illi autē saltem; verba iudicis audiēt qui eius fidem saltē verbo tēuerūt. Illi autem in damnatione sua eterni iudicis nec verba percipient qui eius reuerentiā nec verbotenus seruare voluerunt. ⁊ ideo illi iudicandi. sed isti non iudicandi dicuntur. Ex electoꝝ vero parte alii iudicantur ⁊ regnāt s. qui vite maculas lachrymis tergunt. ⁊ elemosynarū superinductiōe operiūt quibus iudex veniens in dextra consistentibus dicet. Esuriui ⁊ dedi. mihi mādu. Alii autem nō iudicantur ⁊ regnāt. qui etiam p̄cepta legis perfectiori virtute transcēdunt. quia non hoc solum quod lex p̄cipit ꝑlere contenti sunt sed ⁊ quod ad pfectionez consulitur imꝑlere studeant. De quibus ꝓpheta ait. Dominus ad iudciū veniet cu senatoꝛibus populi sui. Et salomon de ecclesie sponso loquens ait. Nobilis in poꝛtis vir eius quando sedebit cum senatoꝛibus terre ⁊ iob ait Non saluat impios ⁊ pauperibus iudicium tribuit. Ui ergo recte sub generali iudicio non tenentur

ſz iudicel veniũt. qz ⁊ precepta generalia viuẽ
do vicerunt. ⁊ omnibus relictis christum secu
ti sunt. Recte panperibus iudiciũ tribunt qui
quanto huic mũdo magna humilitate despe
cti sunt. tanto tunc maiori culmine potestatis
Apoc. iij excrescent. De talibus dicitur. Qui vicerit da
bo ei sedere mecum in throno meo sicut ⁊ ego
vici ⁊ sedi cũ patre meo in throno eius. Vin
cens dominus cũ patre in throno sedit. quia
post passionis certamen ⁊ resurrectionis pal
mam q patri esset equalis. omnibus claruit.
Nobis vero in throno filii sedere est ex eiusdẽ
filii potestate iudicare. Quia enim iudicandi
principatum ex eius virtute percipimus. qua
si in throno eius residemus. Ex his apparet
q etiam perfectiores sancti cum christo iudica
bunt potestate. ⁊ quare quidaz dicuntur iudi
candi. ali non iudicandi.

De ordine iudicii ⁊ ministerio angelorum.

Cum autem in euangelio le
gatur q dominꝰ mittet angelos suos qui col
ligent de regno eius omnia scandala. ⁊ mittẽt
iniquos in caminum ignis. Et item. Exibũt
angeli ⁊ separabunt malos de medio iustorũ
⁊ mittent eos in caminum ignis. Et itẽ. Mit
tet angelos suos cum tuba ⁊ congregabunt ele
ctos a quattuor ventis. ⁊ prophera dicit. Con
gregate illi sanctos eius. Ministerio angelo
rum illa impleri dubitandum non est. Domi
no enim veniente ad iudicium precedet ante
eum ignis quo comburetur facies mundi hu
ius: ⁊ peribit celum ⁊ terra. non secunduz sub
stantiam. sed secundum speciem que immuta
bitur. celum quidem aereum non ethereum.
Tantum enim ascendet ignis in iudicio quan
tum ascenderunt aque in diluuio. Ille autem
ignis malis qui reperti fuerint viui. erit consũ
ptio bonis vero non. Ut ait augu. Hoc erit i
cendium mũdi sanctis quod fuit caminus tri
bus pueris. In quibus si aliquid purgandu
fuerit per illum ignem purgabitur. Aliis vero
nullam ingeret molestiã. Purgato vero per
ignem mundo. et ad iudicium veniente domi
no. emittetur vox illa magna qua resurgẽt om
nes mortui, ⁊ tunc ministerio angelorum ven
tilabitur area. quia boni congregabũtur ibi de
quattuor partibus mũdi angelico ministerio
quo ⁊ rapiẽtur obuiã christo in aera reprobi
in terra qua dilexerunt remanentibus. Et tũc
preconia illa bonorum esurini ⁊ dedistis mihi
manducare ⁊ increpationes ille malorum. esu
rivi et non dedist. mihi mandu. ⁊c proferẽtur
vel sono vocali. vel alio modo. Deniqz profe
retur sententia super vtroscz. Venite benedi
cti. et ite maledicti etc. Et ministerio angelorũ
virtute dei cooperante, mittẽtur mali in cami
num ignis. hoc est in infernum.

Si post iudicium demones preerunt ho
minibus ad puniendum.

Et solet queri vtrum in infer
no malis ad puniendũ prosint demones post
iudicium. quos carnifices torcrescz anima
ruz scriptura appellat. Apostolus dicit q chri
stus tunc euacuabit omnem principatuz et po
testatem et virtutem. Dum enim durat mun
dus angeli angelis. demones demõibus. ho
mines hominibus presũt. Sed omnibus col
lectis. iam omnis prelatio cessabit. Nunc q
dam putant post iudicium demones non ha
bere potestates cruciandi homines sicut mo
do. Sed vt demones virtute dei cruciandi
sine creature ministerio asserunt sic reprobos
homines ibi non per operationem demonũ.
sed virtute diuina tantum eternis ſrbiici cruci
atibus. Premissa tamen auctoritas nõ id co
git sentire. que et si asserat tunc nec demones ō
nonibus. nec homines hominibus preesse:
non diffimt tamen an demones presint homi
nibus ad torquendum. vnde quibusdam vi
detur eos sic constare hominibus tortores in
pena sicut extiterunt incentores in culpa.

Solet etiã queri qualiter dabitur
iudicij sententia. Circa di
stinctionẽ istã quero primo vtz vlc iudici
uz sit futuz. q nõ. Jo. 12. nũc iudiciũ mũ
di. Preterea Mau. primo Nõ puniet domi
nus bis idipsũ. Itẽ Aug. ad felicianũ i quo quẽ inue
nerit vltimꝰ eius dies in eo inueniet eũ vltimꝰ secu
li dies. Ex his oibus cũ hac addita iudiciũ vniuersi
est quando mortis: sequit q nullũ aliud iudiciũ expecte
tur. Hoc etiã probat rõne: qz sentẽtia nõ demãdatur
executiõi nisi post vltimale iudiciũ. qz frustra sequeret in
diciũ post executionẽ sententie. sed dãnati erũt dãnati
ante diẽ iudicii. ⁊ beati beati. ergo executio fieret añ iu
diciũ illius sententie que tũc esset ferenda. ergo tunc fie
ret frustra iudiciũ. Preterea in psal. nõ resurgũt impii i
iudicio. Preterea Mat. 19. dicit xps apostolis. sede
bitis super sedes duodeci iudicãtes duodeci tribꝰ isra
hel ergo apostoli nõ iudicabunt. Et pro hoc est Bre.
mozali. 26. super iob. 36. ⁊ iudiciũ pauperibꝰ tribuit ⁊
ponit in littera dicti, ista q in iudicio erũt quatuor ordi
nes. vnus illoz qui iudicabũt ⁊ nõ iudicabunt. Oppo
sitũ augustinus. 20. de ciuitate dei. c. 21. loquens de fine li.
Esaie promittit iquit ipe ppheta fines ecclesie ad quos
p vltimũ iudiciũ facta beatorũ maloꝝqz discretiõe ve
niet: vbi ptractat diffuse illa verba esa. vlti. veniet ois
caro in cõspectu meo adorare in hierlm ⁊ egredient et
videbũt mẽbra boim q puaricati sũt in me vermis tran
slatiõe. 70. interpretuz q ⁊ cõiter vtit. ⁊ i fine sbdit: i bo
mis caro. i malis mẽbra vel cadauera noiant. pfecto pꝰ
resurrectionẽ carnis cuiꝰ fides his rex vocabulis oio fir
mat illud quo boni ⁊ mali suis finibꝰ dirrimẽt futu
rũ eẽ iudiciũ declaratur.

Respondeo iudiciũ generaliter accipi
tur p quacunqz certa noti
cia ⁊ illo mõ sepẽt distincte apphẽdẽs obz vel distiguẽs
obz ab obiecto vbi requiritur forte magis distincta ap

prehensio dicit iudiciū. Uñ. 2. de aia dī sensus cōis iudicare de sensib⁹ diuersoꝝ sensuū. Alio mō dicit iudiciū certa apphensio intellectualis ēt quecūqꝫ. 7 hoc modo diffinitiua cognitio de aliquo pōt dici iudiciū de veritate illud pmi ethi. vnusqsqꝫ bene iudicat 7c. Adhuc magis ppie dicit de vero aliquo cōplexo. qz ſm Augu. 3. de li. ar. nullus iudicat de his eternis. sed ſm eas de aliis. ergo iudiciū est certa apphēsio de aliquo p aliud. oē verū cōplexū apprehendit ee verū per aliud qz si ē immediatū adhuc iudicat verū prōnes terminorum ſm pmū posterioꝝ pncipia cognoscim⁹ inquantuꝫ terminos cognoscimus. Adhuc magis ppie dicit de vero cōplexo qō est cōclusio qz de cōclusione iudicatur nedū per terminos sed per pncipia. Adhuc magis spāliter dicit de cōclone practica ꝙ speculativa qz iudiciū est dictamē intellect⁹ practici ꝙ sonū iustitie: iustitia aūt non respicit speculabilia sed operabilia. Adhuc spālius cum lex nō tm determinet agēda 7 fugienda: sed determinat reddenda pmia bn meritis 7 supplicia male meritis: vt examoꝛe pmioꝝ alliciant ad bene agendū: 7 ex timoꝛe penarū vel supplicioꝝ retrahantur a male agēdo. magis ppie iudiciū accipit vt est determinatio certa de pmiis vel supplicijs reddēdis ꝙ de aliis veritatibus practicis peritis. illas aūt veritates lz qlibet possit ex pncipijs practicis elicere. 7 sic. q rōcinando iudicare: tn adhuc strictius iudiciū accipit put pertinet ad hītē auctoritatē determinādi iurta illud extra de sentētijs sniа a non suo iudice lata nulla ē ꝙ cōpletissima rō iudicii stat in hoc ꝙ est cōpleta determinatio 7 auctētica reddēdi alicui ſm merita sua. completa inqꝫ qz includit determinationē firmā intellectus 7 determinationē voluntatis efficacē. hoc est volūtaꝫ potētis 7 intēdentis ſm determinationē intellect⁹ retribuere. 7 hoc est ꝙ specificat̄ p illud auctētica. qz p hoc intelligit̄ ꝙ sit illius qui ſm voluntatē suā efficacē pōt determinationē intellect⁹ 7 determinationē voluntaꝫ pducere ad effectū. Ex hoc apparet in genere diuisio iudicii in approbati^m 7 cōdēnati^m. nā indicii pūt ee manifesta aliꝙ ex qbus segtur in ptieulari illū ee pmiāduꝫ puta qz bn meruit. vel puniendū qz male meruit. 7 pma sniа est approbatiua. seda cōdēnatiua iurta ista quā docꝫ in nobis ferūtur due alie sniе. puta si p aliquo proponant aliqua digna merito 7 iudex inueniat ppositā nō esse vera. segtur sniа repulsiua a pmio. Silr si ptra aliquem, pponant aliqua digna supplicio 7 inueniant nō ee vera segtur sniа absolutiua seu absolues puta talē coram nobis accusatū, pnūciamus innocentē.

De secundo dico ꝙ propē

accipiendo iudiciū 7 ſm vtrūqꝫ mēbrū diuisiōis erit iudiciū generale ad qō non pōt bēri demōstratio: quia minus notū est ꝙ resurrectio. 7 tm vt dictū est supra resurrectio demōstrari non pōt. Sed ponunt ad istud cōgruentie pmia talis qz cōgruū est finaliter separi oēs malos ab oībus bonis. nō enim malus cōicat cuꝫ bono nisi vel ad hoc vt malus corrigat. vel vt bonus per eum exerceatur ſm illud Aug. super ps. 59. contristatus in exercitatione. nunc aūt veniet finalis determinatio vbi nec v tra boni exerceātur nec mali corrigant. ergo cōgruum est ferri finaliter gnāle sniam. ergo 7 gnāle iudiciū vt separatio illa generalis appareat iusta.

Tho. in 4. d. pīti ar. 1. q prima.

2ª cōgruētia qz in secretis iudiciis que fiūt circa singulas psonas lz sit iustitia nō tm oībus manifesta. Rōnabile est ergo ꝙ det̄ aliqō iudiciū generale in quo manifestet sniа vel iustitia quā exercuit in iudiciis particularibus. 3ª cōgruentia sicut res sunt a pmo efficiēte: ita reducunt in pmū vt in finē: sed preter spāles exit⁹ rerum a deo per illā opationē de qua dicit Saluator Joan. 5. pater meus vsqꝫ modo opat 7 ego opor. fuit vis exitus vlis in pma rerū creatione: ꝙ a sili pter singlares reductiones cōgruūt ē ee vnā finalē 7 vlz reductionem in finē suū: 7 p ons ad hoc vnā finalē sniam distinctiuā q̄ mali nō reducunt. 4ª 7 ē melioꝝ qz pter b ꝙ vnusqsqꝫ ascribat regno vel carceri tota multitudo puisa ad regnū dz aliqō determinari ad possidēdū illud: 7 tota a multitudo relinq carceri vt sic sit seqstratio duarū familiarū seu duarū ciuitatū sicut tractat Aug. p totū de ci. dei. lz ꝙ singulariter nūc iste nūc ille ascribat regno. nūc iste nunc ille carceri: tn cōgruū est ee aliqō iudiciū gnāle p qō tota multitudo puisa ad regnū mittat in possessionē regni 7 tota alia relinquat carceri.

De tertio in illo iudicio ali/

quid erit puū videlz innotescētia meritoꝝ vel demeritoꝝ ppter que ferēt snia talis vel talis 7 aliud cōpletiū. s. latio snie 7 executio illius lz possint distingui latio 7 executio. Primū dubiū est an fiat in tpe vel instāti. 7 si in tēpoꝛe: an in breui vel non breui. possibile quidem est ꝙ merita singulorū ola singulis innotescant: ita ꝙ sit miraculū ex parte ostensionis. tū si dimittatur vnusquisqꝫ intellectus suo modo intelligēdi näli tūc in tali ostensione, requireretur magnum tempus ad itel ligendum merita successiue pmo istius. secūdo illius. 7 sic de singulis. Secūdo possibile est ꝙ vnicuiqꝫ manifestentur merita vel demerita propria in speciali. et merita vel demerita aliorum in generali. 7 hoc dupliciter vel sic ꝙ singulas personas consideret. tamē hāc vt iustam 7 premiandam propter merita eius in generali concepta: 7 illam vt iniustam 7 puniendam propter demerita eius concepta in generali. vel alio modo non singulas personas concipiendo in speciali 7 merita eorum in generali: sed tam personas ꝙ merita in generali: vtpote concipiendo omnes relictos in terra esse reprobos 7 iuste condemnandos. Oēs autem raptos christo obuiā in nubibus ee iustos 7 pmiādos: 7 illorū pmū regreret magnā successionē. qz cōsideratio singulati singularū psonarū: lz sine cōsideratiōe singulorum meritorū nō posset fieri subito a cōi itellectu creato sine miraculo. 3ᵒ in generali. vel 4ᵒ in speciali possibile eet ꝙ potentiā diuinā nō tm manifestantē: lz creantez ac ꝙ tū vel actᵃ cognoscendi 7 intellectiōes distinctas oīm meritorū: 7 omniū psonaꝝ simul ee in quocunqꝫ intellectu: qz quecunqꝫ nō repugnāt formalr 7 pūt successiue recipi in aliquo absoluta potētia diuina pūt simul recipi in eodē. Et si istud vltimū ponat tūc illud preambulū nō opz esse nisi in instanti sequēs. s. ipsa snia lata si pferat vocaliter erit in tpe. si tm mentaliter poterit esse in instanti. nō tantū ꝙtū ad rm pferentē sed ēt ꝙtum ad illos ꝙ quibus vel ptra quos snia pferet: qz posset facere cos in instanti capere sniam talē vel talē. Deqr to si erit ibi disceptatio vocalis vel platio sententie vocal erit in tpe: si aūt erit in instanti oz ꝙ vtrunqꝫ sit tm mentale 7 eius possibilitas ia dicta ē vel magis vr cōsonare euangelio ꝙ disceptatio erit vocalis platio sententie siue illa disceptatio manifestet singulis subito vel in paruo tpe vel in magno. De loco autē dicūt ali qui ꝙ erit in valle iosaphat. ſm illō ioel. 3. adducā oēs gentes i vallē iosaphat. Sz plane vult apls pria thessa. 4ª. Qō boni rapient obuiā xpō i aere mali relinquent in terra 7 p ons boni nō erūt in valle iosaphat mali forte erit ibi vel i circuitu in tāto loco ꝙtus poterit cos capere. forte ēt cōicit ab aliquo ꝙ iudex descēdet inferꝰ i aere i loco i quo fuit i trāsfiguratōe vel i qᵒ trāsfigurat⁹ ē coꝝ apostolis i q̄ trāsfiguratiōe ondit signū gle future

Mico ō lira sup 3. c. iohelis. 7 super. 14. c. ad thessa. pma epla. Tho. in i pᵃ di. q 2ª ar. 2ᵒ.

Ad pmū arᵐ segt ibi nūc princeps mūdi huius eiicietur foras princeps. s. diabolus q vsqꝫ ad aduē tū xpi pncipabat mundo licet tirannice: ergo iudicium mundi quod nunc est ait christus erat quātū ad illam

electionem qz sententiabatur ipsum expellendum per passionē xpi. Ad secūdū de naum. z sīlr ad Augustī. z ad rōnē sequētē dico q vnusqsq; in quārū psona pua ta iudicat z finalr qñ est in termino vie sibi prefixe. sed inquātū est pars familie deputate p̄ paula vel familie deputate p carcere iudicabitur cum aliis iudicio finali. z p idem apparet ad dictū Grego. de. 4. ordinib⁹ in iudicio. perfecti quidē quātū ad disceptationē p̄cedentē sententiā non iudicabunt sed nec ipsi nec alii iudicio ptinēte ad eos vt puatas glonas. sed in eo q dicit ve. benepatris mei p̄cipite regnū. oēs filii regni iudicabunt iudicio gnāli vt beredes illius regni. Silr infideles quātum ad disceptationē puā non iudicabunt iudicio generali. sed in illo. Ite maledicti ꝛc̄. Et ipsi et alii qb⁹ p̄ lata ē disceptatio iudicabūtur in cōi vt mēbra carceris z tūc accrescet aliqō gaudiū vnicuiqz electo vltra illud qō hīt in iudicio particulari: qz quilibet gaudebit de iterate sue ciuitatis z accrescet aliqō suppliciū cuilibet dānato vltra suppliciū partiale sibi taxatū qz integritas vel repletio carceris vnūquēqz incarceratū angustat ad illud ps. Nō resurgēt. verū est ad vitā iurta illō secūdi machabe. 7. dictū de antiocho. tibi aūt resurrectio ad vitā non erit. Et hoc apparet ex eo q subdit neqz pctōres in cōsilio iustoz. siue accipiat ibi iustoz. i. ō iustis cōsiliū q perpetue dtificenē est dei siue cōsilium iustorū. qō. s. cōsiliū est eoz in oibus volūtati diuine p̄cordare z in illā cōcordiā impii non resurgunt.

Ecūdo quero vtruz

mundus sit purgādus per ignē. q nō. qz tūc idē purgaret se qō est inconueniens'. Oppositū in ps. Ignis añ ipsum p̄cedet z adducitur in littera

Respondeo illa cōflagra

tio vl purgō p cōflagrationē q̄ pdr in multis auctoritatibus z p̄cipue. 2. petri. 3. celi ardētes soluent. elemēta vō ꝛc̄. multipliciter est possibile deo: qz oī modo q non includit cōtradictionē. sed qs modus sit magis consonus nature partiū vniuersi ingram⁹. Pōt eē q aliquis ignis sit de nouo creat⁹ z magne vel parue quantitatis. z pōt eē q sit simul in aliqua tota latitudine et spissitudine circa terrā z non vbiqz nisi per motū circa terrā. z pōt eē vtruqz illoz p̄mū q ignis sit creatus. secūdū q sit in aliqua determinata parte sup terrā z ñ vbiqz nisi per motū circa terrā. De his ergo duob⁹. scz p̄ductione illius ignis z loco p̄ductionis vel cōservationis siue cōtinuationis inquirat. De p̄mo si pōatur creat⁹ opz ponere q tātūdem de alio corpore corruptibili annihilet vel corrūpat quātū iste ignis creatus tenebit de loco. vel q in tota sua corpora corruptibili fiat condensatio corrūdens quātitati illius ignis creati vel oportet ponere q ille ignis creatus sit simul cum alio corpore. Si ēt ponatur generatus z p consequens ex alio corpore grossiore qz ignis ē subtilissimū corp⁹ inter corpora corruptibilia oportet dicere q aliud corp⁹ corruptibile tūc cōdensēt quātū illud est rarius corpore ex quo generat. vel q p̄portionaliter ibi quantitati ei⁹ corpus rarius cōuertat in dēsius. Si ergo generaretur ex aere oporteret vel q aer in quā cōuerteret vel aq̄ in terrā in tanta p̄portione que correspōdet loco cōmūi illius ignis geniti. p3 in exēplo. Esto enim q tota spera aeris diuidat in 10. p̄tes. ex vna illarū generat ignis z bz 10. partes. quarū quelibet est eēlis illi ex qua generet totus ignis. tūc quero. 9. p̄tes que remanēt vbi hē bunt locū. vel opz duo corpora eē simul. vel opz illas cōdēsari vel alia corpora circūstantia vsqz ad nō repletionē loci. 9. partiū. Si aūt hoc fiat per cōuersionē illarū 9. partiū in aquā hēbitur locatio ignis geniti. z si non fiat cōdēsatio alicuius alterius qz ille. 9. ū generāt vnā p̄tē aque sed fere. que cū 10. partibus ignis p̄us geniti quarū vna locat in loco aeris corrupti in ignē implet totū locū. 10. partiū aeris. z tūc eēt cū incēdio ignis diluuiū aque lz nō in tanta quātitate in qua est incendium ignis. aqua quippe excederet aquā p̄xītem in. 10. parte ad illum ignē nouum genitum.

De secundo cum ignis ñ ma

neat extra speram suā nisi in cōtinua generatione ꝑm illud p̄bi de iuuentute z senectute semp est in fieri quō p̄manerent in aliqua spera cōpleta circa terrā. quō etiā depuraret cum depuratio non fit nisi per cōsumptionē alicuius i puritatis vtpote vapor vel aliorū talium corporum mixtor ex qbus est impuritas aeris. Breuiter ergo quātū ad vtrūqz articulū videt p̄babilius dicere: q sicut ignis pōt extra suam spam eē in mā aliena vtpote in corpore ignito vt carbone vel flāma. nō q ibi fit in partibus solidis vere forma ignis nisi ponatur formas specificas distinctas simul perficere eādem mām qō videt inconueniēs si vapores exītes in aere per iuxtapositionem p̄t igniri. z ista ignitio successiua nūc illorum vaporum nunc istorū saltem p toto aere supra posito regionē habitabili hominum pōt dici illa consueta p̄gratio. Et per istud bene deputatur aer: qz illa corpora ignita conuertunt statim in verū z purū aerem i sua regione p̄dominātē z illo corpore ignito p̄pter qualitates mutuas cōtrarias in ipso. s. ignis z vaporis modicum resistente aeri qz quodāmodo agit ad destructionem sui. vapor autem non ignitus nō sic eēt statim cōuertibilis ab igne in purū aerem apparet ergo quomō flāma potest ad depurationē aeris grossi, qz per actōes illam p̄priam corporis ignitī hītis qualitatē ignēā in seipsum aquēū z subtiliter hītis qualitatē aque disponit a cōtinēte vt statim cōuertat in ipsum cōtinēs. z sic generat aer purus qui non sic poterat in seipsum cōuertere illum vaporem manentē grossum.

Ad argumentum dico q

ignis semp manet in se purus puritate naturali. tum qz sūme actiuus ita q statim cōuerteret ignis in se si qd extraneē nāe accēderet ad regionē illam. tum qz nihil p actionē corporū celestiū elevat ad illā regionē ignis vt sic fiat ignis impurus. spāliter aūt illa impuritas ō fumo sacrificiorum oblatorum idolis: z de infectione ex peccatis hois nō ascendit ad spam ignis qz nec fumus ille nec aliqua infectio cūqz ex actibus imūdis vsqz ad ignem potest ascendere. illa autem depuratio ponit p̄pter impuritatem aeris cōtractam ex actibus peccati humani. ideo non sequitur ignem purgare seipsum.

Ista est distinctio quadra

gesima septima huius quarti libri. In qua magr̄ postqz ostensum est de remuneratione z punitione p̄cedente iudiciū generale. Hic vero determinat de ipō iudicio z pertinētibus ad ipsum. Et tria facit. Primo enī agit de modo iudicii z assessoribus. Secundo de angelis iudicādos ad iudicium congregantibus. Tertio de demonibus damnatos punientibus. Primum vsqz ibi. Non autem solus christus. Secūdum vsque ibi. Et solet queri. Tertium vō vsqz ad finem distinctōis In speciali sententia magistri stat in tribus propositionibus quarum prima est hec. In extremo iudicio vniuersitas perfectorum iudicabit collegium reprobor⁹z

Hanc magister insinuās p̄ponit p̄mo q quidā ponunt iudicium nō voce vel scriptura proferendum. qz apostolus dicit id fieri ictu oculi. Sed diuina virtute attestantibus conscientiis singulorum qua pena vel quo premio digni sunt. Alii vō cōtrariū ponūt verba premissa apostoli resurrectionis statu z non de iudicio intelligunt. Postea dicit q non solum xps iudicabit:

sed vniuersitas pfectorū cū eo qui per duodecim sedes intelligunt vt per duodecim tribus isrl vniuersitas iudicādorū designat. Judicabūt aūt sci nō solū cooperatōne sed ēt auctoritate ⁊ ptāte. que tamen sit illa eorū potestas in iudicando antequā videatur sciri non potest nisi quis hoc diuina reuelatione didicerit. Postea dicit q quattuor erūt ordines in iudicio. Alii vero iudicantur ⁊ pereūt. Alii vō non iudicantur ⁊ pereunt. Alii vō iudicant ⁊ saluant. Alii nō iudicant ⁊ saluant sicut p exēpla declarat. Secūda ppō est hec. Ministerio angeloꝝ cōgregabunt ad iudiciū exercit⁹ iudicandorum. Hāc magr ponēs ondit qd angeli faciant. ⁊ dicit q eoꝝ ministerio cōgregabunt oēs ad iudiciū quoꝝ ministerio ignis ꝯflagrationis pcedet quo cōburet facies vniuersi. s. huius mūdi. ⁊ tātū ascēdet quātū ascenderūt aq in diluuio. purgato aūt p ignē mūdo diuina virtute et angeloꝝ ministerio resurgēt. boni vō angeloꝝ misterio rapient obuiā xpo in aera. Reprobi vō in terrā quā dilexerūt remanebūt. Postea sequit iudiciū districtum et vltimū. vltima snia iudicis proferetur qua prolata iusti ibunt ad vitā eternā. Mali vō angeloꝝ ministerio virtute dei cooperāte mittent in infernū. Tertia propositio est hec. Reprobi dānati p extremū iudiciū punientur in inferno ministerio demonū. Hāc magr ponens qrit. Utrū hoies post iudicium puniātur in inferno virtute demonū. Et rndet sm Jsido. q non qr post iudiciū cessabit oīs plātio. Alii vō dicūt q q fuerūt incētores in culpa erunt tortores in pena. Et tm i spāli.

De forma iudicis.

Di. 48

Olet etiam queri in qua forma christus iudicabit. In forma vtiqz serui iudicabit que omnibus in iudicio apparebit vt videant mali in quem pupugerunt. Diuinitatem vero ei⁹ mali non videbunt. Unde Esaias Tollatur impius ne videat gloriam dei. Humanitatē videbunt vt timeant diuinitatem vero non. ne gaudeant. Diuinitas enim sine gaudio videri non potest.

Quod apparebit tunc in forma serui.

Sed cum in forma humana constat eum appariturum. queritur an i forma illa gloriosa appareat sicut vere ē. an in forma qualis in passione extitit. Quidam putāt a malis talem videri qualem crucifixerunt id est infirmam. quia dicit scriptura vt videāt in quem pupugerunt. Sed aperte Augu⁹. dicit formam serui glorificatā a bonis ⁊ malis tunc videri sic. Cum in forma serui glorificata iudicantem viderint boni ⁊ mali tolletur impius vt non videat claritatem dei que deus est quā soli mundo corde videbunt quod erit eis vita eterna. Forma ergo humana in christo glorificata videbitur a cunctis vnde ⁊ christ⁹ dicitur iudicaturus qr filius hominis est. Ita. n legitur in euangelio ioannis. ⁊ potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est.

Augu⁹: sup. Jo.

Quare xpus dr iudiaturus.

Non q i pse ex virtute hominis sit iudicaturus vel q ipse solus sine patre ⁊ spiritu sancto iudicium sit facturus. sed quia ipse solus i forma serui iudicans bonis ⁊ malis videbitur. Cum ergo pater non iudicat quemq̄. sed omnem potestatem dedit filio. non ita est intelligendum quasi filius solus iudicet ⁊ nō pater. sed quia forma filii humana cunctis in iudicio apparebit. non in forma infima sed gloriosa. Judicabit autem ex virtute diuinitatis nō sine patre ⁊ spiritu sancto. ⁊ apparebit terribilis impiis ⁊ mitis iustis. Erit enim terror malis ⁊ lumen iustis.

Quare secūdum formam serui dicitur xps suscitaturus corpora.

Et sicut dicitur christus secundum formam serui iudicaturus ppter causam premissam. ita etiam dicitur suscitaturus corpora mortuorum sm humanitatem cum tamen virtute diuinitatis sit suscitaturus nō humanitatis. Sed hac ratōne illud dicitur qr in humanitate suscepit quod ē causa nostre resurrectionis. idest passionem ⁊ resurrectionez Ideo ei ascribitur secūdum hominem suscitatio mortuorum. Unde August. Per verbū filiū dei fit animarū resurrectō. Per verbum factum in carne filium hominis fit corporum resurrectio. Item. Judicat ⁊ suscitat corpora non pater sed filius secūdum dispensationem humanitatis in qua minor patre est christus. in eo quod est filius dei est vita que viuificat animas. In eo q est filius hominis iudex. Ecce secūdum formam humanitatis dicitur suscitaturus corpora ⁊ iudicaturus. Judicaturus autem quia illa forma cūctis in iudicio apparebit. ⁊ suscitaturus. quia in eadem forma meritum ⁊ causam resurrectionis nostre suscepit. Et quia secūdum eandem formam vocē dabit qua mortui de monumentis resurgēt. ⁊ procedent secundum q deus est. Uiuificat animas non pater tātum. quia non tātum pater vita est. sed et filius cum eo et spiritus sanctus eadem vita est que pertinet ad animam non ad corpus. Corpus enim non sentit vitā sapientie sed anima que illuminatur a lumine eterno. Licet ergo christus potentia diuinitatis viuificet animas et suscitet corpora et iudicet non ociose tamen et preter rationem ei secūdum formam dei tribuitur viuificatio animarum. et secūdum formam serui iudicium et resuscitatio corporum.

Augu⁹. sup Jo.

De loco iudicii.

Putant quidam dominū

descensurum in vallem iosaphat in iudicio, eo quod ipse per iohelem prophetam sic loquitur. Congregabo omnes gentes & deducam eas in vallem iosaphat & disceptabo ibi cum eis. In cuius capituli expositione ita reperi. Hoc qdã puerliter intelligũt q in valle que est in latere montis oliueti descensurus sit dominus ad iudiciũ qđ friuolum est. qz nõ in terra sed in spacio huius aeris sedebit cõtra locum montis oliueti ex quo ascendit. et sicut Joannes Chrysostomus dicit. Angeli deferent ante eum signum crucis. vnde in euangelio veritas dicit. Et tunc apparebit signum filii hominis &c. Josaphat autem interpretatur iudicium domini. In vallem ergo iosaphat, idest iudicii domini congregabuntur omnes impii. Justi vero non descendent in vallẽ iudicii. i. damnationis, sed in nubibus eleuabũtur obuiam christo.

De qualitate luminarium & temporis post iudicium,

Veniente autem ad iudicium domino in fortitudine & potestate magna sol & luna dicuntur obscurari. non sui luminis priuatione sed superueniente maioris lumis claritate. Virtutes quoq celorum idest angeli dicuntur moueri. non metu damnationis: vel aliqua perturbatione pauoris, sed quadã admiratione eorum que viderint. Unde iob Columne celi pauent aduentum eius. Añ dem vero iudicii sol & luna eclipsim patientur. sicut iohel testatur dicens: Sol conuertetur in tenebras & luna in sanguinem antequã veniet dies domi magnus & horribilis. Magnus vero dicitur propter magna que sibi fient. Cũ autem factum fuerit celum nouum & terra noua tunc erit lux lune sicut lux solis. testante esaia. & lux solis septempliciter. idest sicut lux septem dierum. qua quantum luxit sol in pria conditione septem dierum ante peccatum primi hominis: tantum lucebit post iudicium. Obnubilata enim fuit lux solis & lune aliorũq siderum per peccatum primi hominis. sz tũc recipiet sol mercedem sui laboris qz septupliciter lucebit. & tunc non erit vicissitudo diei et noctis sed tm̃ dies. Unde zacharias. Et erit dies vna que nota est domino non dies neq nox. & in tempore vesperi erit lux quia tunc non erit varietas diei & noctis que modo est sed continua dies & lux. Esaias tamen videtur dicere q tunc nõ luceat sol vel luna loquẽs congregationi sanctorum. Non erit tibi inquit amplius sol ad lucendum per diem. nec splendor lune illuminabit te, sed erit tibi dominus in lucem sempiternam. Sed his verbis nõ negat solem & lunam tunc lucere. sz significat his qui tunc erunt in eterna beatitudine nullus lucis vsum prestare. quia vt ait Hiero. super eũdem locum. Celi terreq solis atque lune nobis cessabit officium. & erit ipse dominus lumen suis in perpetuum. Potest etiam i meliori illud Esaie ea ratione dictum. quia sol et luna tunc non habebunt ortum & occasum sicut nunc. vnde isid. illud Esaie quasi exponẽs ait. Post iudicium sol laboris sui mercedem suscipiet. Unde propheta. Lucebit septempliciter & non veniet ad occasum nec sol nec luna. sed in quo creati sunt stabunt. ne impii in tormentis sub terra positi fruantur luce eorũ. Unde Abachuc. Sol & luna steterunt in ordine suo. Ecce aperte dicit solem & lunam tũc lucere sed stabiliter permanere. vbi etiam significat infernum esse sub terra. Si vero queritur quis sit vsus lucis solis & lune tunc. Fateor me ignorare. quia in scripturis non memini me legisse.

Ira distantiam il

lam quero pmo. vtrũ xps in forma humana iudicabit. Nõ non. Judicare non est nisi potestatis habẽtis & dñium sup iudicatũ, xps sm naturam humanã est frater noster. ergo non dñs. Preterea Aug. libro. 3. & ponit in littera sup illud Jo. 13. filius quos vult vinificat sustat corpora nõ pater sz filius sm dispensationẽ humanitatis in qua est minor patre. & post subdit sm autẽ q deus est vinificat animas iudicare aũt magis ptinet ad aiam q ad corp. g illud nõ cõpetit xpo nisi sm q deus est. Preterea si i forma humana iudicabit: aut ergo gliosa: aut nõ. si gliosa sequit duplex icõueniẽs. pmo q corpus gliosum possit videre oculo corpali. & hoc nõ gliosoq; dãnati videbũt eũ: iuxta illud Jo. 19. videbũt in quẽ pupugerũt. Aliud ẽ incõueniẽs. qz tũc dãnati delectarenẽ in visiõe illius forme gliose: delectabile. n. pñs & pceptũ a sensu delectat. nullã aũt delectationẽ hẽbunt i aspectu iudicis sz dolorẽ & tremorẽ. Sz sm vi esse illud Luce. 21. veniet cũ potestate magna & maiestate. Oppositũ Jo. 5. potestatẽ dedit ei iudiciũ facere. qz filius hois ẽ. g sm nãm humanã data ẽ sibi ptãs sic iudicãdi. Preterea iob. 36. cã tua. q. ipm iudicata ẽ glõ a pilato. Jõ iudiciũ cãm qz suscipias dr xpo. & pncipiũ nõ ẽ vez nisi sz nãm humanã ergo,

Hic dr q iudicabit i sõma sui h ẽ sz hũanitatẽ ad h rõ talis ẽ qz iudiciũ regrit dñiz i iudicãte: iuxta illõ ro, i 4. tu qs es q iudicas fuũ alienũ sz h g xpo cõpetit iudicare sm qõ hz dñiz sup hoies. Est ãt dñs hoiz nõ solũ rõe creatiõis sz ẽt rõe redẽptiõis. vñ ro. i 4. in h. n. xps mortuus ẽ. & resurrexit vt & viuoz & mortuoz dominet. g sibi in a nã in qua est redẽptor pgruit auctoritas iudicãdi. Preterea iudiciũ illud ad hoc ordinat vt alig admittãt ad regnũ: alig excludant hec ãt adeptio regni nõ cõuenit hoi ex sol bonis creationis qz supuenit impedimẽtuz ex pctõ pmi parentis: qõ nisi p meritũ redẽptionis tolleret nullus admitteret ad regnũ illõ. g quemẽs ẽ xps in q̃tũ redẽptor illi iudicio sm nãz humanã psideat. sicut redẽptiõis beneficiũ sm illã nãm fecit. Hoc pfirmat p illud act. 10. Costitutus ẽ a deo iudex viuoz & mortuoz. Et ex hoc deducit vlterius. cũ redemptionẽ generis humani vniuersalr tota nã meliorẽt: vt hz coll. p pacificãs p sanguinẽ crucis e siue q i cel. siue q i teris sc iõ nõ solũ sup hoies sed

super omnē creaturam christus p suā passionem dīnium promeruit ⁊ ita iudiciariam potestatem. Mat. vlti. data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. Addit̄ Jdez ea dē d. ar. 1. q. 3. tur q̄ ꝑm diuinitatem non apparebit omnibus in iudicio: quia non posset apparere sine gaudio: nullum autē gaudium impii tunc habebunt. Primum probatur q̄ in delectabili est considerare illud qō ē delectabile: ⁊ rationem delectabilitatis. ⁊ sic ꝑm Boeti. in lib. 2. de hebdomadibus. id qō est pōt aligd habere p̄ter ipm cē ipm vō esse nihil p̄ter se hz admixtū. ita illud qō est delectabile pōt hēre aligd admixtū ꝓpter qō nō apparet delectabile. sed illud qō est rō delectabilitatis nihil habere pōt ꝓpter qō sit indelectabile vel sit nō delectabile res ergo que sūt delectabiles p participationē bonitat̄ que est rō delectabilitatis pōt apprehēse nō delectare. sed illud qō per ēntiā suā est bonitas impossibile ē q̄ eius ēntia apprehēsa delectet. Confirmari potest istud per illud Jo. 17. hec est vita eterna vt cognoscant te. ergo in illa visione cōsistit vita eterna. Vita autem eterna sine gaudio hēri nō pōt. nullo mō ēt cōcedetur re probis illud in quo cōsistit vita eterna. Contra primā ꝓclonem illius opinionis aliud est dicere xp̄s i forma humana iudicabit. aliud xp̄s ꝑm humanitatē iudicabit. vera enim est ista q̄ xp̄s in forma humana creat alias sed nō ista ꝑm humanitatē creat. imo q̄ q̄d fecit verbum ex quo nām humanā assūpsit q̄ faciēs nāz humanam nō deposuit hoc fecit in nā humana nisi stringas hoc qō est in nā ad intellectū eius qō dicit ꝑm naturaz vbi notat nō tm̄ cōcomitātia nāe humane ad actū sed causalitas nāe humane respectu actus. si ꝓmo modo intelligas q̄ in nā humana iudicabit nō est qō nisi eadez ista. vtrū qī iudicabit deponat nām humanā. ꝑ ad hoc vt sit qō opz q̄ bēatur alius intellectus q̄ magis ꝓprie exp̄mit sic. ꝑm nām humanā iudicabit. sed hoc est falsuz loquēdo de iudicāte p̄ncipal̄r. ꝓbatio iudiciū p̄ncipale sic hēri pōt ex dictis de p̄edēti. q. ꝓma est perfecta ⁊ p̄ma determinatio eius qō est reddēdū alicui ꝑm merita. illa perfecta determinatio includit cōpletū dictam̄ inte⁹ q̄ hoc sit reddēdū ⁊ cōpletā determinationē volūtatis p velle efficax sufficiēs ex se ad executionē illi⁹ determinati. sed xp̄s ꝑm nām humanā nō pōt habere tale velle respectu p̄mii reddēdi ipsi iudicato q̄ nō potest hēre impiū p̄ncipalis efficax ꝓiūgēdi aliquā aiam obo btifico: q̄ ꝑm Aug. de videndo deū in ei⁹ ptāte est videri q̄ si vult vi ꝛē. Ad rōnes ad hāc cōclusionem non cōcludūt de p̄ncipal̄r iudicare q̄ per actū redemptionis nō meruit p̄ncipale dīnū respectu hois. Probatio. nam inquātū redēptor habuit rōnē cāe meritorie p nobis. cā aūt q̄ tm̄ est meritoria nō pōt ee p̄ncipalis nō. n. cāt nisi q̄ ab aliqua cā p̄ncipaliori acceptāt. quep pter istud acceptū p̄ncipal̄r cāt. ergo esto q̄ trinitati ꝓpter redēptionē teneremur tanq̄z do⁹ supremo quodam nouo iure vltra ius dīnū qō hz ex creatione qō verus est si tm̄ bonū eēt nobis redēptio vt accepta a trinitate q̄z tū creatio. adhuc nō segtur q̄ xp̄o ꝑm nām humanā rōne redēptionis obligamur vt sup̄mo dño. Silr ad scōam q̄ nō introducet inquātū redēptor vt p̄ncipalis introducēs sed tm̄modo vt cā meritoria. Contra secūdam cōclusionē absolutū p̄us nāliter alio mō pōt esse sine cōtradictione sine eo. visio ēntie diuine est absolutū aligd salt̄ ab oi respectu ad gaudiū. ⁊ est p̄us nāliter illo. nō enim obiectū delectat nisi p̄us apprehēsum ꝑ sine cōtradictione posset visio illius ēntie ee in ali⁹ quo sine delectatione. nec istud negaret p̄bs nisi q̄ poneret cōnexionē cārū in vniuerso simplr necessariā. ita ꝑm eū simplr necessariū est cāe p̄me coagere secundis ꝑm q̄ pōt eis coagere. coagēdo aūt nāe intellectuali naz vidēti ēntiā suā quātū pōt coagere segtur delectatio: q̄ cāe ꝓme illius delectationis quātū est ex se necessitant ad illū effectū. sed theologi negāt illā ꝓpōnē q̄ ad qōcūq̄z necessitat cā sēda quāta est ex se necessitat ⁊ ꝓma q̄ negāt p̄mā necessario coagere secūde ēntum pōt.

Rō illa nō valet. nō eniz ꝓbat nisi q̄ illa rō delectabilitatis que est bonitas nō possit ee non delectabilis. sed nō sequit. ergo nō pōt nō delectare q̄ delectabile dicit aligd in se. vel si respectū nō nisi aptitudinalē q̄ necessario cōsegtur fundamētū. sed delectare dicit effectū posteriorē cōtingēter cābilē maxime ex cōi cōtingēti determinatione volūtatis diuine ad coagēdū ipsi dēlectabili. Ad illā cōfirmationē de Jo. xvii. rndeo sine glo. auctoritatis ꝑm ph̄m. 12. metb. act⁹ intellectus est vita. ꝑ actus intellectus eternus est vita eterna. si actu actu si aptitudine aptitudine. nūc aūt visio ēntie diuine si cōcederet dānatis hz nō eēt eterna actu tū aptitudine quantū eēt ex parte actus vel potētie apta eēt vt esset eterna. ergo vita eterna. sed si ex hoc inferas ꝑ beatitudo nō segtur. Immo si tu dicis xp̄m dicere q̄ in hoc est bītudo vt cognoscāt te ꝛē. tu nō accipis tertū euāgelii. sed quādā glosam spāliorē intellect⁹ lre. si ergo vis ꝑci se ponderare verbū sine oi glosa. soluo tibi q̄ ē vita eterna. si aūt per alias glosas vis arguere q̄ loquāt de beatitudine. ergo licet mihi sic addere glosam non distrahentem vt cognoscant te amando ⁊ fruendo.

Ad questionem supponē

do ex ꝓma. q. de prima q̄ iudiciū est cōpleta determinatio eius qō reddendū est alicui ꝓmeritis ⁊ illa cōpleta determinatio includit pfectū dictamē intellect⁹ de hō ⁊ pfectum velle volūtatis nō qualecūq̄z sed efficax. segtur q̄ p̄ncipaliter iudicare includit p̄ncipal̄r dictare. et p̄ncipaliter habere velle efficax. nihil aūt dicit p̄ncipaliter agere aligd qō in agendo est cā subordinata alicui alteri p̄ncipali. ergo p̄ncipaliter iudicare nō cōpetit nisi māe intellectuali. cuius intellectus non subordinat alicui alteri in iudicādo. nec eius voluntas subordinat alicui in volēdo. ⁊ hoc efficaciter qō pōt dici in operādo ipsum volitū. sic q̄ ad illud impiū sequat effectus. nūc aūr intellectus aīe xp̄i subordinat diuine volūtati i dictādo. ⁊ maxime de illis ḡbus nō pōt esse certa dictatio nisi ex regulis determinatis a volūtate diuina contingenter se hñte ad eas cuiusmodi sūt oīa que spectāt ad beatitudinē ⁊ miseriā iudicator: voluntas ēt anime ipsius est subordinata voluntati diuine recte volendo ⁊ quātumcūq̄z efficaciter velit aligd impando illud efficaciter sic q̄ per suum imperiū illud eueniat subordiatur necessario voluntati diuine q̄ illa voluntas anime non est omnipotēs. ergo impossibile est xp̄m ꝑm naturam humanam p̄ncipaliter iudicare. Breuiter eniz tota natura creata simul non hz efficax imperiū respectū huius qō est hanc aīam videre deū. Dico efficax ad qō imperium ex suo imperio in se non ab alia causa sequat effectus: nec illa volūtas christi presumet p̄ncipaliter imperare petrum fore beatum sed tantūmodo subau ctoritatiue imperare tanquā illud imperium fiat efficax ab alio superiore in virtute cuius imperat.

Alio modo potest accipi iudicare non sic oīno principaliter sed cōmissarie vel subauctoritatiue excellēter excellentia singulari. q. s. non posset esse alia auctoritas commissaria superior. ⁊ hoc modo cōcedo q̄ christ⁹ ꝑm naturam humanam animam iudicat. q̄ ⁊ si posset pure creature committi q̄ intellectus eius recte dictaret de retributione ⁊ voluntas recte vellet ⁊ ad rectū vel le eius semper sequeretur euentus ipsius voliti hz non a se causatus sed a voluntate diuina assistente semper isti volitioni efficaci. tamen non posset committi pure creature q̄ omne eius velle impleretur ab eadem persona: q̄ tunc pura creatura esset omnipotēs. ergo supze ma commissio possibilis est q̄ non solum omne determinatum a voluntate infallibiliter eueniat. sed qō ab eadem persona: cuius est illa voluntas eueniat

vt sic ꝑsona illa bēat impium efficax cuius voluntas creata determinat cuctū aliquius in suo ordine quātuz pōt. hoc modo volūtas aīe xp̄i determinat subauctoritatiue siue cōmissa tali commissione q̄ lz illa voluntas nō impet ꝓncipalr. sicut nec ꝓncipalr dñat. tñ bene impat sicut hōs dñiū respectu impati. sed cōmissarie impat. qz vt hōs dñiū subordinatū dño supmo dei z adhuc sic impat q̄ impiū ei⁹ efficaciā cōpletā bēt abcadē ꝑsona. z si aliā auctoritatē iudicādi tribuat aligs aīe xp̄i videt blasphemia attribuēdo nāe create. qd est ꝓpriū creatori. Ista aūt via sicut nō cōcedit illi aīe xp̄i oipotētiā. ita nō negat ab ea sūmaz excellentiā que potest cōpetere creature. Nec auctoritates ille adducte ꝓ ꝓma opi. Ro. 14. vt viuoz z mortuoz dñetur. z act. 10. iudex viuoz z mortuoz. z Mat. vlt. data est mihi ois ptas intelligēde sunt de dño vel auctē iudiciaria vl ptāte ꝓncipali sed subordinata tñ eminētissima q̄ pōt esse sub ꝓncipali.

Ad argumenta. ad primuz

dico q̄ xp̄s vt homo bz ptātē cōmissariā eminētissimā sed non ꝓncipalē. z ita cōpetit sibi nō ꝓncipalr iudicare vt hō. Ad secūdū illud aug. est dictū p appropatiōnē sicut magr exponit in lra. vel pōt dici q̄ vinificatō alarū soli deo cōpetit: z h siue de vita ꝓma que est iustificatio siue de vita ꝑfecta que est bītudo. Resuscitatio aūt coꝛpoz z iudiciū pñt cōpetere xp̄o hoi: vt imperāti lz impio subauctētico qz respectu illoz pōt bēre dominiū minus ꝓncipale saltē accipiēdo resurrectionē ꝓ illis pambulis que fiūt ministerio angeloz qz xp̄s habz impiū efficax respectu ptātis angeloz silr bēbit imperiū efficax illius snie ferende etiā ipse ꝓm nām humanam. Ad aliud dico q̄ apparebit in forma gloriosa: qz postq̄z semel glorificat⁹ ē nūq̄z est nō gloriosus. sicut postq̄z resurrexit immortalis. ad Ro. Mors illi vltra ñ dñabit: z ita de aliis ptinētibus ad gliam coꝛporis. Iz si accipias apparere nō ꝓ hoc quale coꝛpus bēbit in se sed quale videbit a iudicādis. pōt dici q̄ a btis videbit in illa forma gliosa. iam enim in iudicio btī erūt q cūq̄z electi ēt in coꝛpoze. sed de malis est difficultas. potest dici q̄ vel nō videbūt formā gliosā. imo nullaz. et tūc oportebit eponere illud videbūt in quē cōpunxerūt vel videbūt xp̄m in coꝛpoze glorioso. nec ex hoc sequitur aliqua delectatio qz bñ possibile est visionē obi quiētis segari a delectatione: sicut tactū est ꝓtra alia opinionē: nec ē iconueniens oculū nō glorioſū videre coꝛpus gliosum. de hoc in mā de dotib⁹ coꝛporis di. seqñti. Si ꝯ hoc adducas illud Esa. 26. Tollas impium ne videat gloriā dei. ibi ē qdā dyalogus inter dñū z ꝓphetā. ꝓpheta allegāte cōtra impiū nō videbit gloriaz dei: z deo rñdēte ꝓ impio videat: z istud est verbū ꝓphete ꝓm legētes lram sub eodē sensu ab illo loco in terra iustoz vsqz ibi videant. Alio mō meli⁹ legit vt sit allegatio ꝓphete cōtra impiū in terra iustoz iniqua gessit: z segtur sub interrogatione verbū dñi z nō videbit gloriā dñi. q. d. nō videāt. rñdet ꝓpheta. dñe exaltet manus tua vt nō videāt. rñdet deus. videāt vt cōfundātur zelantes ppli. z tūc istud vltimū videāt: refert ad visionē eternā. non tñ ad visionē in iudicio. z tunc illud videāt vt cōfundant nō ptinet ad idē. sed videant supple impii cōuersi per mīam: z ex hoc cōfundantur zelantes populi qz zelo quodā nolūt impiis fieri misericordiā. Si autē accipiat tñmodo de visione in iudicio: tūc pōt intelligi q̄ impii z tunc nō iustificati videant gloriā. i. formā coꝛporis xp̄i glorioſaz: z cōfundant qz illa visio magis erit eis cōfusibilis z tristabilis q̄z ꝺ delectabilis. mēs tñ fre magis est de visione in forma deitatis q̄z humanitatis.

Ecundo quero vtruz

in iudicio vel post cessabat motus coꝛporum celestium. q̄ non. Gene. primo dicitur de luminaribus. fiant luminaria cē. z segtur sint in ꝑa z signa z dies z annos. z quo ad hūc finē vident facta: sed istud haberi nō pōt sine motu coꝛ. Preterea Gen. 8. cūctis diebus terre estas z hyems nox z dies non requiescent. Preterea 9. meth. c. 7. sp agit sol z astra z totū celū. nō ē aūt timē dū ne q̄n stet qz timēt q̄ dena. z subdit. q. pbōnē duplicē ꝓma ē hec. neqz laboꝛāt h̄ semp agētia. z hāc rōnez magis ptractat. 10. de ce°. q. q. in hoc stat nullū agens cessat mouere nisi in hoc fatigef. Alia. pbōnē tangit ibi in. 17. non enim ꝑm potētiā ꝺdictionis inest ipsis vt coꝛruptibilib⁹ mot⁹ vt sit laboꝛiosa cōtinuatio mot⁹. q. mi noꝛē ista. h mouētia nō fatigant ex hoc q̄ sit in eis potētia ꝺdictionis. z adhuc illud suppositū. pbat ibi in. 17. Nam mā subiecta z potētia z nō in actu cā huⁱ⁹ fūt secz ꝺdictionis. Preterea vniuersū non erit imperfectius post iudiciū q̄z nūc. q̄ coꝛpora ꝓncipalia nō amittēt tunc ꝓpriā ꝑfectionē aliquā: sed motus est ꝓpria perfectio celestiū coꝛpoꝛ. vel regrit ad coꝛ perfectionē: qz si non frustra moueren. Preterea aut mot⁹ celi est nālis: aut violētus. nō violēt⁹ qz ꝓmo de ce. nullū violētum ꝑpetuū. sed talis motus pōt eē ꝑpetu⁹. si nālis ergo ges opposita ē violēta. z per ꝑs illa nō erit ꝑpetua. Op po⁹ in lra tunc nō erit vicissitudo diei z noctis. z ꝓ bat p illud zacha. 14. Erit dies vna q̄ nota ē dño nō dies neqz nox. Preterea Jsidorus de ordine cārū li. 4. c. 5. z ponit in lra post iudiciū sui laboris sol mercedē suscipiet z non veniet ad occasum nec sol nec luna sed in ordine quo creati sunt stabūt ne impii in toꝛmētis sub ira positi fruant luce coꝛ. vnde ab hac vlt. sol z luna steterūt in ordine suo. h isidorus.

In ista questione primo vi

dendū ē qd senserit pbs. 2° qd theologi. De ꝓmo satꝭ pz appet ex intētione sua in diuersis locis q̄ sensit motū celi ꝑpetuo duraturū. Ad hoc ponit vnā rationez in. metb. talē. oēm ībam ipassibilē optimū sortitā cē finē opz estimare. nulla erit altera sba ipassibilis ꝓter bas q̄ sunt cāe actiue lationū. Ex hoc arguit si optimus finis sbe lepate est in cāndo lationē alicuius coꝛpis celestis z nō pōt aliq̄ talis sba carere fine suo. q̄ nō pōt non mouere. Hanc rōnē aliq nō intelligētes cā sicut pbs q eaz facit deridēt illā. qz ēt ꝑm pbm. 12. etb. ꝑfectio ipsarum cōsistit in speculatione vitatis. nō est q̄ finis earū ēt ꝑm eū mouere coꝛp⁹ sicut hic videt accipe. Sed illa instātia ꝓcedit ex quocatione finis. vno enim mō est finis ꝑficiēs: z sic btitudo in intellectu vel volūtate intelligentie ponit ei⁹ finis intra: z oēm illius ponit finis extra. z hoc intellexit ipe io. etb. z ille finis simplr est finis.

Alio mō finis dicit vltimū ꝺis ex ꝑfectione rei lz ñ pficiēs rem. z hoc mō diceret pbs q̄ nō solū ille sbe sē p secte in se. sed ex plenitudine ꝑfectionis necesse est q̄ cōicēt illā ꝑfectionē aliis. z ita nō tñ ꝓmū finē sortirē tur sed secūdū: ille secūdus bēri nō pōt sine motiōe alicuius coꝛporis celestis. z illa rō sic intellecta pōt sic fozmari. Substantia perfectissima nō caret aliquo quod competit substantie ex perfectione substantie. siue illud sic perfectio eius intrinseca siue communicatio perfectionis erit extra. sed substantie ex perfectione substantie competit q̄ non tñ in se perficiatur. sed perfectionē suam communiter alii producendo. ergo istud maxime competit substantiis impassibilibus. sed non possunt aliquam substantiaz producere nisi mouendo celū hoc ꝑsupponit ipse ranquaz declaratum est in. 7. contra ideas platonis z q̄ ille sit intellectus Aristo. z philosophorum accipitur ab Auicē. primo metha. vbi ipe vult q̄ vno modo metaphysica est vtilis aliis scientiis. qz dirigit eas z regulat quomodo potest etiam concedi q̄ dominus sit vtilis seruo secundum eūdē ibi. eōuerso

aūt ꝓprie aceipiēdo vtilitatē nō ꝓuēit nisi alii ad finē
z sic sunt alie vtiles meta. seruus vtilis dño. ergo eodē
modo cū vtilitas sit equoca. potuit etiā finis equocari
vt vtilitati ꝑmo modo dicte cozrñdeat finis terminans
nō cōsumans vtilitati scōo mō dicte cozrñdeat finis p
fectiōis. vnde nullus phs ponit necessitatē agēdi extra
cōpetere sꝑbꝫ separatis: qz illa ꝓducta ꝑficerēt aliquo
modo ipsas substātias sꝑatas. sed qz ex plenitudine p
fectionis illarū sꝑarū est ꝙ necessario se diffūdāt ad ali
as. Secūda rō phi talis est qđ cūcz permanēs z sem
piternū ad qđcūcz aliud ꝑmanēs z sempiternū semp z
necessario hz eandē habitudinē. Hoc ꝓbatur qz habi-
tudo nō pōt inter aliqua variari nisi ex variatione al
tꝛius extremi. extrema enim inquantū extrema sūt sē
piterna z inuariabilia. sed intelligibilia mouēs ē que
dam substantia ꝑmanens sempiterna z celū similiter
ergo sempiternū hoc hz eādē habitudinē ad illud sīē mo-
uēs ad motū. Si instes vbi ergo incipiet diffozmis
habitudo sempiterni ad aliqd. Rndeo ꝑm eum ꝑma
diffozmitas in partibus alicuius sempiterni. s. mutatō
nis lz sit vniformis ꝑm totū. qz enim motus ille ē vni
formis ex vniformi habitudine mobilis ad mouens
iō hz partes nouas diffozmes z ex hac diffozmitate pti
um pōt vlterius seq alia diffozmitas vel varietas in
substātiis genitis illo mō. z sic a causis vniformib⁹ pu
ta intelligentia z celo z se vniformiter ad inuicē habē
tibus cātur ꝑmo aliqd vniforme ꝓstās ex partib⁹ dif
formib⁹ vt mot⁹ z mediāte illo alia diffozmitas si m-
pliciter. Zᵃ rō qcqd est in entib⁹ vel ē simplr necessari
um in eēndo vel vt in plurib⁹ vel vt pauciozib⁹ vl ad
vtrūcz in celo nihil ē ad vtrūlibet nec vt in pauciozi
bus qz vtrūcz eēt impfectionis repugnāti s tali cozpo-
ri. nec aliqd est ibi in plurib⁹. qa tunc qñcz oppositū cō
tingeret lz vt in pauciozib⁹ qō nunqz visum ē. nunqz
enim euenit oppositū alicuius ꝓtinētis ad motus illos
regulares. ergo qcqd est ibi est simplr necessarium.

Ric. i d. ꝑti. ar. 2. q. 1. et 5. Th. ea dē d. ar. 2. q. 2. bē ri. q°. 4 q. ii.

Theologi cōiter tenēt oppo. ꝓ quo adducunt auctoritates z rōnes. auctas vna Esa. 60. z ponit in littera
Nō erit ibi amplius sol ad lucēdū per diē. Sz ista
auctas sicut rñdet magr adducēs Piero. li. 17. sup esa.
nō negat solē z lunā tūc lucere lz hoc vident ꝟba sona
re sed significat his q erūt in eterna bītudine nullum
vsum lucis eis ꝓstare. vñ biero. solis ac lune nobis ces
sabit officiū z erit ipse dñs lumē suis imꝑpetuū: silr in
telligit illa auctoritas apoc. Ciuitas non eget sole.

Alia auctas adducit apoc. 4. iurauit angelus cē. q
post hoc tꝑs amplius nō erit. sed exponi posset illud qđ
nō erit amplius tꝑs vt impleat ꝓphia: qz iaz erit oīs
impleta. Adducit rō talis. mot⁹ celoz est tanqz ꝓp fi
nē ꝓpter generationē z corruptionē. q cessante illa ge
neratione frustra erit talis mot⁹. z istud cōfirmat secū-
do de gnātione in fine vbi vult phs q ꝓter lationē di
urnā necessaria est latio solis in obliquo circulo vt sit
ꝓtinua generatio z corruptio istoz inferioz. Et idem
phs. 2. phy. sum⁹ enim quodāmodo finis oīum. Sz
ad illaz rōnē deriderent pōs. Nunqz enim aliqd ignobi
lius ē nobiliozis finis loquēdo de fine ꝑficiēte sed tñ-
modo de fine ꝓueniēte seu qualitercūcz terminānte. z tē
ex defectu talis finis quē tñ defectū ipse negaret esse fu
turū qz ponit generatōnē ꝓpetuā sicut z motū celi. ex il
lo tñ defectu si poneret nō sequeret motū celi deficere
sicut nec ex defectu effectus segtur cām deficere mari
me si effectus deficit non ꝓpter defectū huius cāe sed
alicuius alterius: sicut opz theologū dicere q gnātio nō
deficit ꝓpter defectū celi in sua cālitate sed ꝓpter vo
luntatē diurnā. Et cū dicit de frustra nullā apparē
tiā hz qz nō est aliqd frustra si hz finē ꝑficiētē lz nō pue
niat vlteri⁹ aliqs finis extrinsec⁹ q nō ē ꝑficiēs sicut nec
deus fuit frustra ab eterno lz nō creauit illas res extra
q̄ sunt finis quodāmodo illa auctoritas scōi phi pōt ex
ꝓponi finis oīum supple generabiliū z corruptibiliū. qz
homo est nobilissimū inter illa. z in hoc quodāmodo fi
nis perficiens.

Ad questionem potest dici

q nec phs ꝓbat necessario cōclusionē suā: nec theologi suā ne dū per oīonē necessariā sed nec per auctoritatez scripture euidentē. z pz ex dictis quō soluunt illa q̄ ad-
ducunt ꝓ secūda via. Rōnes aūt ꝓ via philosophi
soluent postea. Quid ergo ꝑma pars ꝓbabili⁹ vide
tur ꝓbari q̄z secūda. 2ª tñ lz nō expresse hēatur in scri
ptura magis tñ videt concordare cū dictis scōꝝ z scri
pture. ꝙ possibilitas vtriuscz ptis ꝓbari pōt. ꝑ facilr.
z hoc tā cōiter ꝑm theologos q̄z ꝑz phos q: cāe ille mo
uentes sicut sunt sufficientes ad modū per tꝑs a ꝑnci
pio mūdi vscz ad iudiciū ita sunt potentes mouere in
infinitū. virt⁹. n. illa infinita ꝑmi motozis: sufficit ad
mouendum ex se in ordine ꝑme cāe. z alie virtutes suffi
ciūt per istud sempiternū mouere in vtute illius.
Possibilitas scōe partis ꝓbat sz nō ex cōcessis a phis
sz theologis tñ. videlicz qz volūtas dei contingenter
se hz ad mouere celū z nō mouere. Prima cā ꝓtin-
gēter se habēte ad effectū efficet⁹ est simplr contingēs z
pōt simpliciter nō cē ex hoc qꝛ cā pōt in suo ozdie sim
plr nō cāre z illa nō cānte nulla alia cābit. Preterea
arguit ex pte ipius mobilis. qz mot⁹ celi nō ē nālis. nec
violēt⁹ nō nālis vt ꝓbat Phic. 9. meta. Tū qz cū pue-
niret ad illud ad quod naturaliter moueretur natura-
liter quiesceret. qz motus naturalē ad getē naturalē i
illo ad qđ ē mot⁹. z ꝙ ꝓnis recessus ab illo eēt mot⁹ vio-
lēt⁹. z tūc vltra cū semꝑ dū est accessus alicui⁹ ptis ad
aliqđ vbi ē recessus alteri⁹ partz ab eōd vbi imo quelz
ps postcz trāsiuit illō vbi dū accedit ad aliud vbi rece
dit ab illo ꝑz diuersas ptes circuli in quo mouet. segt ꝙ
idē simlr moueret naturaliter z violēter. Nec ē violen
tus qz tūc recessus ab iº eēt naturalis. z tūc vt ꝑus simlr
naturalis z violent⁹ ꝙ ex pte ipsi⁹ mobilis nulla est repu
gnātia nec ꝙ mot⁹ ꝓtinuet nec ꝙ finiat. Cōtra secām
viā q̄ ē theologoz obiicit sic. Post iudiciū erit succes-
sus i cogitationib⁹ beatoz vel saltē dānatoz z ēt in ac-
tib⁹ imaginatiue. talis successus nō pōt cē sine tpe qz ꝑm
Phero. 4. phi. c. de tpe ꝓmēto. 6. sigs nō ꝓciperet ali-
qđ fluxū nisi tñ i actu imaginādi adhuc ꝓciperet tꝑs
si ꝙ tē tꝑs erit z tꝑs ñ poterit cē sine motu celi. qz ꝑ pas
sio ꝑmi mot⁹. 4. phi. c. 8 tpe i fine. ꝙ cē. Preterea si starēt
cozpa celestia hēnt imoderatā actionē i cozpa suppositā
qz accedēte sole nūc plus generat de elis supiozib⁹ z ēt
cōrespōdēter cōrūperet ō iferiozib⁹ ex⁹ ipo recedēte: ꝙ
sole ꝓpe⁹ stante sup aliqz ptē emispiri illa pte imodera
te gnāret plus ō igne z ꝛcozūperet ō aq z tra. z ita i illa re
gioē suppoª ñ starēt distinct⁹ ordo sparū el'ariū ꝑmisr nec i
pte oppositā qz ibi eēt oppositꝰ modus gnātionis z coz
ruptionis. vel al's eēnt duo cozpa simꝑ vel imoderata cō
dēsatio idē sequeret de mixtis si tñ aliqꝫ mixta ponere
tur tūc manere. nā cozpoza celestia stātia directe sup il-
lā regionē corrūperēt illa mixta z tandē oīa in aliqꝫ cō
uenientia virtuti el'oz istoz suppositā virtuti illoz.
Preterea in quolibet ordine eēntiali destructo ꝑmo
destruit oē posterius. 2. meta. mot⁹ celestis est simpliciē
ꝑm⁹ mot⁹ ex. 8. phy. ꝙ illo destructo ipossibile ē aliquez
aliū eē. sed tūc possibile ē aliquē eē vtpote motū localem
horum beatoz: z ēt aliquē aliū motū in istis iferiozib⁹
si. n. actiuū appzorimet passo vtpote ignis alicui com
bustibili nō est rō quare nō posset agere in illud. z ad hoc
est articulus stāte celo si applicet ignis stupe nō poterit
cōburē error ē. Preª. 4. si sol sꝑ staret i oppōita pte tre
sꝑ eēt tenebra: qz cū tra sit cozp⁹ opacū neče ē q oba lu
minari faciat vltra se piramidē vmbrosā. Ad ꝑmū
dicit sic q tꝑs nō est in motu celi sicut vna q̄ntitas i alia
quātitate qz nō oportet ponere duas tales quantitates

in eodē subiecto pmanēte. quarū vna sit. q. subiectus: et alia. q. passio. ergo tempus vltra motū vt motus includit. pp̄ia successionē nō addit nisi rōnem mēsure forma liter ⁊ fundamētaliter rōnes illas que regruntur ad mēsurandū que sunt vniformitas siue regularitas ⁊ velocitas q: mēsura est qd certissimū quantū ad p̄mum s. regularitatē vel vniformitatē ⁊ minimū quantū ad secūdū. s. velocitatē. tunc aūt nō manebit aliqs motꝰ velocissimus. vel saltē non vniformis vel regularis. ⁊ ideo tūc in nullo motu fundabit rō mēsure ad omnē aliū motū ⁊ ideo tp̄s non erit eo mō quo nūc ponit passio p̄imi motus. Si arguat mēsuratū non pōt esse sine mensura. ℟ndeo hoc verū est de mēsura rei inesse qdditatiuo: ⁊ rō est q: mēsuratū tale depēdet a mēsura tali er. 5. meth. c. de ad aliqd. q: refert ad ipsū ⁊ nō ecōuerso sicut scibile ē mēsura scie q: scia depēdet ad ipz nō est aūt verū de mēsura accītali que per applicationem vel coextēsionē mensurat. sicut vlna mensurat pānum. pz enim q quātitas pāni nō depēdet a quantitate vlne ⁊ hoc secūdo modo motꝰ p̄mus acceptus ꝑ suam extēsionem successiuā cum relatione mēsurationis ad alios motus est mēsura eorū per applicationez vel coextēsionē nō aūt per terminationē dependentie essentialis eorū. ℙro ista rūsione adducit illud Josue io. q ipse pugnauit stāte sole ⁊ luna: ⁊ per p̄ns toto celo ne illis stātibꝰ ⁊ aliis oībus corporibꝰ motis eēt nimia irregularitas in motu istorū corporꝫ celestiū ad hoc est etiaz Aug. ii. cōfes. vbi vult q stante celo moueret adbucrota figuli. Ad 2m̄ ista ratio nō dz mouere vt ꝓpter talem actionē imoderatā vitādaz in elemētis ponat celū nō stare q: tūc erit eadē rō agēdi que ⁊ nūc lz nō eq̄ vniformiter ⁊ nūc est eadē rō non imoderate agēdi in inferiora que ⁊ tūc p̄muz. pbat q: tūc nō est rō agēdi ex pte cāe particularis nisi q: hz formā sufficiēter actiuā ⁊ passum approximatū. vel si dicas cū hoc aliud regri. scilz agēs vniuersale. s. celū volo: nō tñ inquātū motū localiter q: motus localis nō est sibi ratio agendi in suo ordine. nihil enim facit motus localis ꝑm phm. 2. de generatione nisi q adducit generās. hoc est per ipm sit approximatio agētis bñtis virtutē pp̄iā ad ipsum passum. Sed be comnia. s. particulare agēs habēs virtutē actiuam pp̄iaz: ⁊ approximatio ad passum ⁊ habitudo siue aspectꝰ ad corpus celeste bñs determinatā virtutē cāe supioris p̄it tunc poni q: corpus celeste gescēs eandem virtutē cāe superioris hz respectu cāe inferioris suppositē quam haberet si nō gesceret. ergo oīa requisita ad actionē sunt tūc sicut ⁊ nūc. Secūdū. pbatur nam q modo nō fit immoderata actio hoc est vel ex pte cārū proximarū resistētiū sibi mutuo in actionibꝰ suis ēt p̄o tūc qñ vtrūqz est sufficiēter approximatū passo puta sol binc ⁊ saturnus inde ad vnū pugillū terre: ⁊ ista resistētia posset inueniri in vtriscz quiescentibꝰ: sicut motis vel ista nō destructio est ex parte totius celi: q: armonia est in omnibus corporibus celestib ?comparatis ad aliquā partē actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ ita q nō p̄mittūt imoderatā cōsumptionē repugnantē perfecto. esse elemētoꝝ in suis speris. ⁊ ista cā erit tunc vt nunc Vel si nō posset inueniri cā in ipso celo vel in ipis elemētis huius pbibitionis posset poni in voluntate diuina cōseruante. Ad tertiū p̄mitas motus celestis ad alios motus nō est p̄mitas cāe vel alicuius a quo dependēt eēntialiter sed tñmodo cuiusdā perfectionis in quibusdam cōditionibus motus que sunt irregularitas ⁊ velocitas. pz enim q eēntialiter non dependet actio corporis celestis in aliqd inferius ex motu illius corporis: ⁊ q ꝑm phm. 2. de generatione nihil facit latio ad generationē nisi q: adducit generās. ergo si fine illo motu generās eēt eque approximatū eque ageret. Ad qrtum nō babeē p̄o inconueniēti de illa piramidi vmbrosa ⁊ ex hoc deridet ista auctoritas isidori adducta q sol ⁊ luna stabūt ne dānati sub terra bēant aliqd lumē. nō enim sic sunt sub terra sicut alig imaginant antipodes q. in supficie opposita nr̄o habitabili sed sunt sub terra. i in centro terre vel in cōcauo terre ⁊ sic nō magis bērent lumen si sol circūferet qz si sol semp staret in vna parte silr alia pars illius auctoritatis q sol ⁊ luna in ordine in quo creati sunt stabūt. vl aūt satis irrōnabile: tum q ex quo recesserūt semel ab illo situ non redeūt iterum ad eūdem infra spaciū. 36. miliū annoꝝ. ergo oporteret iudiciū vsqz ad hunc terminū differri posit creationē mūdi qd nō est pbabile. Similr creata erāt in situ maxīe cōuenienti noue pductioni rerū. stabūt autē in situ maxime conueniēti cōseruationi rerū sine noua ꝓductiōe ergo non potest ille situs esse ille.

Ad argumenta principa /

lia. Ad p̄imū nō est finis p̄ncipalis q sint luminaria in dies ⁊ annos ⁊c. sed est finis sub fine ꝓ tpe vite mortalis hoium indigētiū tali distinctione tēpoꝝ. ℙer idem ad scōm cūctis ⁊c. hoc est cūctis diebus quibus vtilis est semētis ⁊ messis qd non est nisi ꝓ vita mortali vel aliter cūctis diebus terre. i. cūctis diebus vite terrene hois. Ad aliqd pz q illa cōclusio fuit de intentionē phi sed male. pbat per hoc q: agēs non fatigat agens enim volūtarie pōt cessare ab agendo sed nō fatigē in agendo. vñ hic ēt concedenda q oē agēs qd in agendo fatigat qñqz deficit: sed si non fatiganē nō opz q non deficiat q: est alia cā deficiendi vel cessādi qz fatigatio. illas alias ꝓpositiones de. 9. meta. q nō ē ibi potentia cōtradictionis. ⁊ hoc q: nulla est ibi mā si adducant ad pbandū infatigabilitatē cōcedo. sed ex infatigabilitate non segtur ꝓpositū. si aūt adducant ad pbandū cōclusionē p̄ncipalē non valēt q: siue sint in celo mā que est pars substātici siue nō saltē mā in potētia ad vbi. s. phm mobile est ibi ⁊ oporteret pbare q illd nō sit de se in potētia cōtradictionis ad motū ⁊ nō motuz oppositū enim videē pbari q non habeat in se nisi potentiā receptiuā mobilis ad motū. ⁊ oīs potētia p̄cisa receptiua videē esse cōtradictionis. Ad aliud dico q motus non est nisi perfectio ipsius celi ꝑm qd. ⁊ tale defecere nō est inconueniēs maxime cū ges perpetua sit tbi maior perfectio. Et si arguas tunc frustra mouereē modo. Et ꝓterea motus se hz ad getem sicut potētia ad p̄uationē. Ad p̄mū celum nō mouēē ꝓpter aliqz pfectionē intrinsecam cōpletiuā sui que consistat in motu vel acgraē per motū. sed stante nō impfectione celi: q: est impotentia neutra est admoueri ⁊ acgescere perfectio. tñ vniuersi p̄o statu isto magis regrit celū moueri ꝓpter statū corporaliū. Ad secūdū accipiēdo getē ꝓut ꝑcise dicit carentiā motꝰ sicē impfectio: q: quantūcūqz positiuū illud qd dicit motus sit impfectū: tñ carentia eius vt carentia nō ē sic pfecta: sed in getē aliqd substractū. s. idētitas siue vnitas eēntie. ⁊ istud est simpliciter pfectius qz sit illud positiuū in moto. s. aliter ⁊ aliter se habere. Ad aliud rñdet Aule. q nec est naturalis nec violētus sed ex parte agentis volūtarius: lz tali volūtate q ꝑm ipm ⁊ Aris. necessario determinat ad agendū. ex parte aūt passi ponendus est neuter sicut dictum est ral's. s. supra in isto li. dis. 43. q. 4. ⁊ in primo li. q. j. sed expressius li. 2. di. 14. q. 2. q superficies ē in potentia neutra ad albedinē: ⁊ vlr qñ subiectū ad neutruz cōtrariū determinate inclinat neutrū recipit nāliter vl violēter. est tñ in celo quedam habilitas ad motuz circulare ꝓpter hoc q ipm ē figure spice. Sed ista habilitas non sufficit ad nālitatē. sed tñmodo ad nō violētiam.

Ad rationes adductas ꝓpinione phi. Ad p̄imaz theologus forte haberet negare ab intelligētia oēm potentiā ꝓductiuā sbe: ⁊ tunc videreē difficultas: quomō istud non cōpereret sibi ⁊ tñ sbe impfectioni cōpetit et lz in hoc nō perficiat subiectia in se tñ cōpetit substātie

propter perfectionē sicut argutū est. Si iterū daretur
ꝓbo ꝙ ista ſba est cōicatiua ſui ꝓducēdo ſbaz: nō sequi
tur ergo necessario vel sempiterne q; ꝓductio actua-
lis alterius ſbe nō est pp bonū illius in ſe sed vniuersi
7 bonū vniuersi nō requirit in infinitū talē ꝓductionez
7 b esset pes figendus theologis sed si vellēt arguere p
parte sua ex creditis vel ex ꝓbabilibus aliqualiter secun
dū rōnez naturalez; oñendo ꝙ pfectio vniuersi magis
requiraī v leque cōpatiaī generatiōez cessare q̄z ipm
ꝓtinuari vltra. ex hoc nō habef ꝓpositū de motu sicut
responsiz fuit ad rōnez ꝓpiniōe theologorū sed dor 7
tuit oñdere ꝙ perfectio vniuersi magis requiret qui
etē istorū corpor vel eq̄ pmittit. Ad 2m oz negaī istā p
positionē maiorē i agēte volūtarie. q; volūtate ātiqua
7 imutabili ꝑt diffor mit agere ipassū ātiquū 7 esse im
mutabile i se: 7 tūc ad ꝓbationē maioris dr̄ ꝙ extrēa
isti⁹ noue bitudinis nō erūt absoluta nā agētis 7 abso
luta natura passi que sunt vniformia: sed agens 7 pas
su m vt habens formā nouā creatā ab agente 7 illud
fundamentū ē nouū 7 ideo fundat nouā habitudinem
ad agens. Si queras an istud nouū cātuz aliquam
bitudinē nouā passi ad agens addat. Dico ꝙ nulla
est quia sicut ꝓma nouitas in passo est in habēdo hāc
formaz: ita ꝓma habitudo noua eius ad agens est se-
cūdū istā formā nouā. Ad 3m dico ꝙ aliquid potest
cōtingere ibi ad vtrūlibz ita ꝙ ex parte ipsius celi non
est repugnantia ad hoc quia est de se in potentia cōtra
dictionis: sed cōpletiue cōtingentia ad vtrūlibet est
ex contingentia ex parte ipsius cae volūtarie moneuris
sic: ꝙ eius voluntas nec necessario determiaī ad mo
endū nec ad nō mouenduz.

Ista est distinctio. xl viij. hui⁹ quarti libri. In qua magister postq̄z ostensum est quomo-
do fiet iudicium generale quantum ad modum iudicij
7 ministros iudicis. Hic agit de eo quantū ad personaz
iudicis. Et tria facit. Primo enim ostendit in qua
forma christus ad iudicium veniens apparebit. Se-
cundo subdit locum vbi iudicabit. Tertio annectit quo
modo corporibus celestibus post iudicium maiorem
claritatem dabit. Primum vsqz ibi. Putant quidā
Secundum vsqz ibi. Veniente autem ad iudicium.
Tertium vsqz ad finem distinctionis. In speciali sentē
tia magistri star in tribus ꝓpositionibus quarum ꝑ
ma est. Christus apparens in forma humana iudica
bit vivos 7 mortuos virtute diuina. Hanc magister
insinuans proponit primo christum secundum formā
hominis iudicaturum esse. quia deitas a malis vide
ri non potest. Postea dicit ꝙ iudicabit in forma homi
nis gloriosa in qua deus a bonis 7 malis videbitur.

Addit autem ꝙ iudicabit virtute diuinitatis vnde
quod dicitur in Joanne. ꝙ pater dedit potestatem fi
lio iudicium facere. quia filius hominis est nō ē tantū
intelligendum ꝙ ex virtute humanitatis sit iudicatu
rus. vel ꝙ ipse solus sine patre 7 spiritusancto iudici
um sit facturus. sed quia ipse solus in forma serui
iudicans a bonis 7 a malis videbitur secundum quē
etiam modum intelligendum est ꝙ pater nō iudicabit
quemquam sed omne iudiciuz dedit filio. Addit etiā
ꝙ christus apparebit terribilis impiis. iustis autem
mitis. Erit enim terror malis 7 lumen iustis. Postea
declarat per simile quod dixerat. sicut enim secundum
formam serui christus dicitur iudicaturus ꝓpter
dictam causam virtute quidem diuinitatis. ita etiam
virtute diuinitatis 7 nō humanitatis resuscitabit mō
tuos. tū secundā formā hūanam; sibi suscitatio mor tu
orum attribuitur: quia in ea meritum 7 causam nostre
resurrectionis. sicut 7 etiam redemptiōis accepit. 7 pas
siones 7 resurrectionē. quod auctoritatibus cōfirmat.

Secunda propositio est hec. Ut dicit Joel. propheta
vallis iosaphat est locus extremi iudicij. Hanc magi

ster insinuans ponit auctoritatem Joel. 3. c. vbi Iobel
dic. Judicabit xps in valle iosaphat. qz i spacio illi⁹ acris
sedebit vl qz ad liaz cū multis ibi discebatur i iudicio.
Ponit et effectum iudicis: qz eo viuente in fortitud
ne magna 7 potestate ad iudicium sol 7 luna dicuntur
obscurari non ꝓpter sui luminis ꝓuationem. sed ꝓ
pter claritatem iudicis superuenientem. Dicuntur et
virtutes celorum id est angelorum moueri ex ammira
tione visorum non metu damnationis nec perturba
tionem patioris. Postea dicit. ꝙ ante diem iudicii ad
litteram stelle obscurabuntur 7 eclipsim patientur. vt
ostendit auctoritate Jobelis dicentis. Sol conuertet
in tenebras 7 luna in sanguinem autē ēt veniet dies do
mini magna 7 horribilis. Tertia propositio est hec. Le
li luminaria facta in mundi inuocatione erunt quam
nunc sunt lucidiora. Hanc insinuans dicit. ꝙ post iudi
cium facta in nouatione mundi huius luminaria maio
rem claritatem recipient. qō auctoritate esaie probat.
Tertio videlicet erit lux lune sicut lux solis. 7 lux solis
septempliciter. Si enim omnia ꝓpter peccatum ho-
minis deteriora sunt. ita post reparationem eius om-
nia meliora abuntur. 7 si que auctoritates videntur dice
re solem 7 lunam cessare intelligendum est quantum
ad motum vel qnia beati eorum lumine non indige-
bunt. Quis tamen tunc futurus sit vsus solis 7 lune di
cit se ignorare. potest tamen dici probabiliter ꝙ est in
decorem 7 perfectionem vniuersi 7 in manifestationem
laudis. 7 tantum in speciali.

De differētia māsionū in celo 7 in inferno

Post resurrectionē vero facto vniuerso impletoq̄z iudicio. suos fines habebunt ci
uitates due. vna christi alia di
aboli. vna bonoruz. altera ma
lorum. vtraq̄z tamen angelorum 7 hominum
Istis voluntas. illis facultas non poterit esse
peccandi, vel vlla conditio moriendi. Istis in
eterna vita feliciter viuentibus. illis infeliciter i
eterna morte fine moriendi potestate duranti
bus. quoniam vtriq̄z sine fine. Sed in beatitu
dine isti. alius alio prestabilius in miseria vero
illi. alius alio tollerabili⁹ permanebūt. Ex his
apparet ꝙ sicut boni differenter glorificabun-
tur. alii magis. alii minus. ita 7 mali differen-
ter in inferno punientur. Sicut enim in domo
patris id est in regno celorum mansiōes mul
te sunt id est premiorum differentie. ita 7 in ge
henna diuerse sunt mansiones id est supplicio
rum differentie. Omnes tamē eternam penā
patientur sicut omnes electi eundem habebūt
denarium quem paterfamilias dedit om-
nibus qui operati sunt in vinea. Nomine de
narii aliquid omnibus electis commune intel
ligitur. s. vita eterna deus ipse quo omnes fru
entur. sed impariter. Nam sicut erit differens
claritatio corporum. ita differens gloria erit
animarum. Stella enim a stella id est electus ab
electo differt in claritate mētis 7 corporis. alii
enim aliis vicinius clariusq̄z dei speciem con
templabuntur. 7 ipsa contemplandi differen
tia diuersitas mansionum vocatur. Domus

Di. 4 q. Aug. in ench.

Lassio dorus.

ergo est vna id est denarius est vnus sed diuersitas est ibi mansionum. id est differentia claritatis. quia vnum est ⁊ summum bonum beatitudo ⁊ vita omnium id est deus ipse. Hoc bono omnes electi perfruuntur. sed alii aliis plenius. Perfruentur vero videndo per speciem non per speculum in enigmate. Habere ergo vitam est videre vitam id est cognoscere deum in specie. Unde veritas ait in euangelio Hec est vita eterna vt cognoscant te. ⁊ quem misisti iesum christum esse vnum ⁊ solum verum deum. hoc est habere vitam. id est cognoscere te. non est ipsa cognitio que tu es. sed per cognitionem habere bonuz quod tu es. id est vita.

Si omnes homines volunt esse beati.

Solet etiam queri de beatitudine vtrum eam omnes velint ⁊ sciant que

Aug. in li. xiii. de trini.

sit vera beatitudo. De hoc Augustinꝰ in decimotertio libro de trinitate ita disserit. Adiruꝫ est cum capescende retinendeqz beatitudinis voluntas vna sit omniuz. vnde tanta existat de ipsa beatitudine rursus diuersitas voluntatuz. non q eam aliquis nolit. sed q non omnes eam norint. Si enim eam omnes noscerent. non ab alus putaretur esse in virtute animi. ab aliis in voluptate corporis ab aliis atqz aliis alibi atqz alibi. Quomodo ergo omnes amant quod non omnes sciunt. Quis potest amare quod nescit sicut supra disputaui. Cur beatitudo amatur ab omnibus. nec tamē scitur ab omnibus. an forte sciunt omnes que ipsa sit. sed non omnes sciūt vbi sit ⁊ inde contentio est. An forte falsum est quod pro vero posuimus beate viuere omnes homines vel le. Si enim beate viuere est. verbi gratia. secundum animi virtutem viuere quomodo beate viuere vult qui hoc non vult. Nonne verius diximus homo ille nō vult beate viuerē quia non vult secundum virtutem viuere quod solum est beate viuere. Non ergo omnes beate viuere volunt. immo pauci hoc volunt. si nō est beate viuere nisi secundum virtutem animi viuere quod multi nolunt. Ita ne falsum erit. Unde nec ipse cicero dubitauit. ait enim. Beati certe omnes esse volumus absit vt hoc falsum esse dicamus. Quid ergo an dicenduz est etiam si nihil aliud sit beate viuere quā secundum virtutem animi viuere. tamen ⁊ qui hoc non vult. beate viuere vult. Mimis quidem hoc videtur absurdum. Tale enim est ac si dicamus. qui non vult viuere beate. beate vult viuere. Istam repugnantiam quis audiat: quis ferat. ⁊ tamen ad hanc contrudit necessitas si ⁊ omnes beate viuere velle verum est ⁊ non omnes volunt sic viuere. quomodo solum viuitur beate. An illud ab his angustiis poterit nos eruere. si dicamus nihil esse beate viuere nisi viuere secundum delectationem suam. ⁊ ideo falsum non esse q omnes beate viuere velint quia omnes ita volunt vt quenqz delectat. Sed id quidē falsum est. Velle enim quod non deceat. est esse miserrimum. Nec tā miserum est non adipisci quod velis quā adipisci velle quod non oporteat. Quis ita cecus sit vt dicat aliquem ideo beatum. quia viuit vt vult. cum profecto ⁊ si miser esset. Adhuc tamen esset ⁊ si nihil eorum que perperam voluisset habere potuisset. Mala enim voluntate vel sola miser quisqz efficitur. sed miserior cum desiderium male voluntatis impletur. Qua propter quoniam verum est q omnes homines esse beati velint. idqz ardentissimo amore appetant ⁊ propter hoc cetera quecunqz appetūt. nec quisquam potest amare quod omnino quid vel quale sit nescit: nec potest nescire quid sit quod se velle scit. sequitur vt omnes beatam vitam sciant. Omnes autem beati habent quod volunt. quanuis non omnes qui habent quod volunt continuo sint beati. Continuo autem miseri sunt qui vel non habent quod volunt. vel id habēt qō non re cte volūt. Beatus ergo non est nisi qui ⁊ hz oīa que vult. ⁊ nihil vult male. Ille quippe beate viuit qui viuit vt vult. nec male aliqd vult Cum ergo ex his duobus constet beata vita licet in malis sit aliquis bonus nō tamen nisi finitis omnibus malis est beatus. Cum ergo ex hac vita: qui in his miseriis fidelis ⁊ bonus est venerit ad beatam vitam tunc erit vere quod nunc nullo modo esse pōt. vt sic homo viuat quomodo vult. Non enim ibi volet male viuere aut volet aliquid quod deerit aliquid quo voluerit quicquid amabitur aderit nec desiderabitur quod non aderit. Et omne quod ibi erit bonum erit ⁊ sūmus deus summum bonum erit. ⁊ quod est omnino beatissimum. ita semper fore certum erit Beatos autem esse se velle omnium hominum est. beatos se esse velle omnes in corde suo vident. nec tamen omnium est fides qua ad beatitudinem peruenitur.

Quid sit in beatitudine.

Si quid de deo cognoscit aliquis quod ibi non intelligant omnes.

Solet etiam queri vtruz aliquid de deo cognoscat aliquis magis meritus vt petrus. quod non cognoscat aliquis minus meritus vt linus. Pluribus videtur q omnia de deo ad beatitudinem spectantia omnes cōmuniter electi cognoscant. sed differenter. Nihil enim in deo noscibile maius digniusqz videtur quam eum intelligere trinum ⁊ vnum Hoc autem omnes tunc per

speciem cognoscent. Unde sequitur vt sit aliquid beatitudini pertinens incognitum alicui beatorum. Omnes ergo cuncta illa videbunt quorum cognitio seruit beatitudini, sed in modo videndi different. Alius enim alio magis alius alio minus fulgebit.

De paritate gaudii.

Solet etiam queri an in gaudio dispares sint. sicut in claritate cognitionis differunt. De hoc aug. ait. Multe mansiones in vna domo erunt scilicet varie premiorum dignitates. sed vbi deus erit omnia in omnibus. erit etiam in dispari claritate par gaudium. vt quod habebunt singuli commune sit omnibus. quia etiam gloria capitis omnium erit per vinculum charitatis. Ex his datur intelligi q̄ par gaudium omnes habebunt. et si disparem cognitionis claritatem quia per charitatem que in singulis erit perfecta tantū quisq; gaudebit de bono alterius. quantum gauderet si in seipso haberet. Sed si par erit cūctorum gaudium videtur q̄ par sit omnium beatitudo. quod constat omnino nō esse. Ad qō dici potest q̄ beatitudo par esset si ita esset par gaudium vt etiam par esset cognitio. sed quia hoc non erit. non saciat paritas gaudii paritatem beatitudinis. Potest etiam sic accipi per gaudium vt nō referatur paritas ad intētionē affectiōis gaudētiū. sz ad vniuersitatē rerū de quibus gaudebitur. q̄ de omni re vnde gaudebit vnus. gaudebunt omnes.

Aug. in li. 83 ciuitate dei.

Si maior sit beatitudo sanctorum post iudicium.

Post hoc queri solet si beatitudo sanctorum maior sit futura post iudiciuz quam interim. Sine omni scrupulo credendū est eos habituros maiorem gloriam post iudicium quam ante quia q̄ maius erit gaudiuz eorum. vt supra testatus est Augustinus. q̄ ampliorem erit eorum cognitio. Unde Hieron. Peracto iudicio ampliorem gloriam sue claritatis deus demonstrabit electis. Si quē mouet quid opus sit spiritibus defunctorum corpora sua in resurrectione recipere. si eis potest sine corporibus summa beatitudo preberi. Difficilis questio est. nec potest a nobis perfecte diffiniri. sed tamen dubium non est q̄ rapta a carnis sensibus hominis mentez. q̄ post mortem ipsa carne deposita non sic videre posse incommutabilem substantiam. id est deum sicut sancti angeli vident. siue alia latētiorī causa siue ideo quia inest ei naturalis quidam appetitus corpus amministranti. quo retardatur quodāmodo ne tota intentione pergat in illud summum celum. donec ille appetitus cō quiescat. Porro si tale sit corpus cuius sit difficilis q̄ grauis ammistratio sicut hec caro que corrumpitur. multo magis auertitur mēs ab illa visione sunimi celi. Proinde cuz hoc corpus iam non animale sed spirituale receperit equata angelis. habebit perfectum nature sue modum obediens q̄ imperans vinificata. q̄ vinificans taz ineffabili facultate. vt sit ei gloriequod fuit sarcine.

Hiero. supra ee

Ostresurrectionem vero ꝛc. Primo queritur vtrum beatitudo consistat per se in operatione videtur q̄ non augu. 13. de trini. c. 5 8. post alias diffinitiones reprobatas istam infert: beatus ergo non est nisi qui habet oia que vult q̄ nihil male vult: ergo beatitudo consistit in habendo omnia bene volita multa autem sunt bene volita alia ab operatione. ergo ꝛc. Confirmatur per illud boetii tertio de consolatione. beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus tunc vt prius istud non consistit in sola operatione ergo ꝛc. Preterea beatitudo consistit i coniunctione ad obiectum beatificum. illa coniunctio ē relatio operatio est aliquid absolutum ergo ꝛc. Confirmatur absolutum sine contradictione potest manere absq; respectu fundato in eo. quia est prius naturaliter tali respectu respectus ad obiectum fundatur in operatione. ergo operatio potest manere sine tali respectu ad obiectum. sed sine eo non est beatitudo. alioquim esset beatitudo q̄ nō in obiecto beatifico. Preterea ꝟm phi losophum primo ethi. ad rationem beatitudinis. oportet q̄ insit ꝟm vitam perfectam alioquim felix posset fieri miser. alioquin etiam beatus non haberet finem omnium desideriorum. q̄ non tantum recte bene desideratur ab aliquo bene esse. sed illo bono permanere operatio autem est transiens q̄ in fieri. q̄ ita de ratione sui non habet quod insit scōm vitam perfectam ergo ꝛc.

Preterea nullum agens est perfectius ex hoc q̄ per actionem suam aliquid producit. operans autem est aliquo modo causa producens sue operationis: ergo si est simpliciter perfectior per operationem: est autem beatus simpliciter perfectus per beatitudinem ergo ꝛc. Prima probatur: quia effectus non est simpliciter perfectio ipsius agentis cum agens vel sit eque perfectum puta si est vniuocum: vel perfectius illo si est equiuocum. Confirmatur: quia si simpliciter fit de imperfectiori perfectius: ergo simpliciter mutatur inconueniens est autem agens in eo q̄ agens mutari ex tertio phi. quia tunc in eo q̄ est in actu esset in potentia. Confirmatur etiam quia beatus non est causa effectiua sue beatitudinis: quia beatificaret se: est autem causa effectiua sue operationis. ergo ꝛc. Preterea habitus ē perfectio nobilissima: ergo magis consistit in habitu q̄ in actu probatio prime quia secundū phm. tertio thopicorum bonum diuturnius est melius: habitus ē bonum diuturnius seu permanentius q̄z actus. quia habitus est de difficili mobilis. actus statim transit: tuz quia habitus est aliqua causa actus alioquin non facilius nec perfectius ageret habens habitum q̄z non habens: non est autem causa nisi effectiua patet discurrendo per causas q̄ non effectiua vniuoca patet: ergo equiuoca: ergo nobilior. Oppositum primo ethicorum felicitas est operatio operatiua ꝛc. Idem. io. ethicorum specificat hec in qua operatione consistat deducendo q̄ dii quos arbitramur felicissimos ex quo eos omnes

viuere re suspicati sunt ⁊ non dormire: ergo operari: q̄re dei operatio beatitudine differens speculatiua vti q̄ erit ⁊c. Idem. ix. metaphy. c. 6. loquens de intelligere diuino si non intelligat inquit. Quid vtiq; insigne erit ei ⁊ venerabile. sed si habet se quemadmodum vt sit dormiens ibidem. c. 4. ⁊ speculatio delectabilium ⁊ optimum, ⁊ paulo post. vita vtiq; existit: etenim intellectus actus vita. intellectus accipitur genitiue: et subdit. illud autem diuinum. s. actus. actus autem vita optima. Idem. 9. metaphi. c. 5. actus est simplici ter potentia prior. non solum tempore ⁊ diffinitione: sed etiam substantia hoc est perfectione: quia tertium membrum probat per hoc q̄ omnis potentia est actus gratia sicut inducit ⁊ in naturalibus ⁊ in artificialibus actus autem est vltimum non ergo gratia alterius maxime autem quando est operatio ⁊ non factio. vnde cō cludit quare ⁊ felicitas semper consistit in operatione probat aliter, vita nāq; qualisq̄ quedam operatio est.

Preterea idem secundo de celo ⁊ mundo omnis substantia cuius est operatio est propter operationem suā

Preterea augu. primo de doctrina christiana. c. 6. summa merces est vt ipso pfruamur deo. s. summa aūt merces est beatitudo ꝑm ipsum: ipso autem perfrui est operatio.

Arta hoc queritur.

vtrum beatitudo immediatius perficiat essentiam vel potentiam ipsius beati. q̄ est sentiaz probatio primo nobiliori perfecti ori correspondet nobilius perfectibile tanquam prius beatitudo est nobilissima perfectio. essentia autem est nobilior q̄ potentia si differant re. vel saltem ratione: si differant ratione: qz qualis est ordo aliquorum distinctorum realiter talis est ordo eorundem ꝑm rationem quando distinguitur ratione. prima propositio licet habeat instantiam de perfectionibus alterius rationis ꝑm genus puta de substantiali ⁊ accidentali. si quidem perfectio substantialis quia dat esse simpliciter. habet pro perfectibile ens in potentia simpliciter: perfectio autem accidentalis. quia dant esse ꝑm quid requirit perfectibile simpliciter ens in actu. tamen ō perfectibilib⁹ accidentalibus comparatis inter se videt esse vera comparando ad perfectibilia receptiua accidentiuz. quia si imperfectius est capax alicuius accidētis quod maxime perficiat cum accidentaliter superius non potest summe perfici accidentaliter illa perfectione nec aliqua nisi excellentiori. Preterea quicquid est immediatum susceptiuum alicuius accidentis ꝑ possit per se esse: posset per se recipere illud accidens. nullum autem aliud posset recipere nisi mediante illo. ergo si potentia anime posset esse separata ab essentia posset recipere beatitudinem ⁊ per consequens esset beata. essentia autem non sine illa. ⁊ ita natura non intellectualis posset esse beata. quia accidens, ⁊ natura non intellectualis vel vitalis licet manens in se non posset esse beata quia carens immediato susceptiuo beatitudinis. saltez istud argumentum videtur habere difficultatem ponendo potentiam aliud re ab essentia. potest tamen ꝓportionaliter argui de distinctiōe rationis si ponatur ibi talis distinctio. Preterea tertio natura intellectualis non erit beata nisi per accidens sicut lignum calefacit quia calidum. consequens est inconueniens quia talis perfectio per accidens non est essentialiter perfectō illius cuius est perfecta per accidens. consequentia probatur. quia ita inesset nature beatificabili beatitudo per accidens per medium aliquod ꝑm vnam opinionem de potentia sicut calere inest ligno calido mediante calore: vel saltem quasi accidentaliter ꝑm aliam opinionez quia per aliquid ratione distinctum quod si esset re aliud esset vere accidens. Oppositum beatitudo per se consistit in operatione ex auctoritatibus adductis ad oppositum prime questionis. operatio autem immediatius perficit potentiam q̄ essentiam. quia non ꝯpetit operatio essentie nisi mediante potentia ex secundo de anima ⁊ 9. metaphysice.

Ad istam secundam questionē dicitur q̄ beatitudo principalius perficit esse potentiam quam potentiam: modus ponitur iste. beatitudo principalius consistit in obiecto quod est beatitudo in creata in quantum est bonum voluntatis create. ipsa autem anima vel natura angelica mediāte voluntate trāsformatur vt conuertatur in illud prout possibile est. ⁊ hoc vi amoris secundum q̄ vult dyo⁹. quia amor est virtus transformatiua ⁊ conuersiua amantis in amatum. ⁊ bug. super illud calidum acutum ⁊ semper feruidum amor vnum te facere vult cū ipso scilicet amato. ⁊ post. dilectionem ingerit se vt, si fieri possit hoc ipsum sic quod ipse scilicet quem amat. ⁊ fit vnio quodāmodo per vim amoris vt expelli incipiat ⁊ exire a se ⁊ incipiat esse quod amat. Ex his arguitur sic vt natura amās ereat a se ⁊ incipiat esse quod amat non potest fieri nisi per circūincessionem. non autem anime vel nature create illabentis diuinitati. sed potius econuerso. vt in natura tali nihil appareat nisi diuine dispositiones. immo nec appareat esse aliud quā deus. sicut ferrum cādens in igne lucet ⁊ ardet vt ignis quasi non sit nec appareat esse aliud quā ignis ex hoc modo intelligendi arguitur pro conclusione cum beatitudo sit per illapsum vel circuncisionem obiecti beatifici respectu beatificabilis. ⁊ iste illapsus vel circūincessio potius sit in essentia quā in potentiis. nam ex illapsu in essentiā redundat vel deriuatur in potentias non autem econuerso quia a priori fit deriuatio vel redundantia in posterius non econuerso. sine fit ordo rei vel ratiōis. illō autem est principalius tale a quo aliud est tale non econuerso. ergo ⁊c. sequitur ergo propositum. Preterea ⁊ est quasi idem. in essentia principalius habetur deus qui est beatitudo per essentiam q̄ in potentiis essentiem perfecit quodammodo per suam essentiaz scilicet per illapsum modo predicto. potentias autem non nisi per operationes terminatas ad ipsā essentiā sub rōe veri ⁊ boni: perficit autem illud principalius quod per se perficit sub propria ratione q̄ illud quod terminatiue tantum perficit sub ratione attributali. Preterea gloria est gratia consummata. gratia autem principaliter est in essentia anime ⁊ redundat in potentiis sub ratione habitus virtutis. ergo ⁊c. Preterea iustitia distributiua respicit dignitatem realiter recipientis secūdum proportionem geometricam vt scilicet magis digno plus de bono tribuatur. sed natura intellectualis est nobilior ⁊ dignior sua potentia re. vel ratione. ergo ⁊c. Et istud coincidit cum prima ratione ad istam questionem. Additur autem q̄ perceptio huius perfectionis non conuenit essentie nisi per potentias. per intellectum quidem ipsam cognoscendo. per voluntatem tanq̄ ipsam degustando dicente hugo. super tam dictum ē calidum acutum duo sunt cognitio ⁊ amor. cognitio illuminat. amor tanq̄ refectio satiat. ibi beatitudo cōsistit in cognoscere ⁊ amare bonum. Pro auctoritatibus philosophorum ad oppositum dicitur secundum intentionem ipsorum beatitudo hominis vt angeli non respicit ipsorum essentiam. sed tantūmodo potentiam mediante operatione. sed hoc dixerunt q̄ non viderunt veram beatitudinem. quia vera beatitudo consistit non solum in actu voluntatis ⁊ intellectus sed principalius in ipso obiecto ⁊ hoc per illapsum vel circuncisionem modo predicto. Contra istam ꝑmo sic deus non aliter se habet in se nunc q̄ prius nec aliter illabitur huic anime vel angelo nūc q̄ prius considerando precise essentiam hinc inde. quia ꝑm illum illa

Henri. qli. ix. q. ix.

plum essentie diuine in essentiam creature est semper vniformitas manente essentia creature. ergo si est aliq̃ nouitas in anima beata oportet q̃ hoc sit per aliquem effectum nouum causatum a deo in illa essentia. ille effectus dicitur beatitudo eius formaliter siue essentialiter ⁊ non potest esse principaliter in essentia vt distinguitur a potentia: quia tunc esset actus primus. per nullus autem primum actum distinctum a secundo potest creatura immediate attingere essentiam diuinam. Confirmatur nihil mutatur proprie nisi nouum sibi inhereat formaliter. beatus aliter se habet nunc q̃z prius non beatus. ita q̃ mutatur de miseria in beatitudinem. essentia autem diuina per quencūq̃z illapsum non est forma eius. ergo oportet aliquid aliud sibi inesse quo formaliter sit beatus. Preterea. ille illapsus est prior natura quacunq̃z operatione cum sit p̃m aliquem actum primum vt argutum est. ergo absq̃ contradictione posset esse sine operatione ⁊ per consequens non operans. ſz se habens vt dormiens posset esse principaliter beat⁹ quod habet arist. pro inconuenienti. 12. metaphi. Preterea creatura est beata proportionaliter aliquo modo illi modo quo deus est beatus. sed deus non est beatus precise per hoc q̃ est idez sibi: sed per hoc quod est intelligens ⁊ volens se tanq̃z obiectum. alioquin ex hoc q̃ ẽ beatus non posset inferri q̃ est intelligens. quia si non haberet intellectum adhuc esset idem sibi. sicut lapis est idem sibi. Hoc breuiter sic arguitur. si beatitudo diuina non consistit completiue in identitate beatificabili ad obiectum beatificuz. ergo nec beatitudo creature cōsistit in aliq̃a identitate vel intrancurare obiecti beatifici per illapsum. q̃ si ibi vltra identitatem requiritur operatio. multo magis h̄ vltra elapsum. quicquid. n. hic poneretur principaliter beatitudo ⁊ aliquid ibi eminenter correspondens esset principaliter beatitudo. isti autē elapsui quo anima dicitur quasi deifica longe eminenter correspondet ibi identitas dei. Que adducuntur pro opinione quedam sunt contra eam pro ea autez nulla cogunt. nam primo modus ponendi videtur concedere q̃ iste illapsus sit primo in potentia ⁊ ita beatitudo principaliter ibi: probatio antecedentis. dicit enim q̃ per amorem qui est vis transformatiua amans incipit exire a se ⁊ esse illud quod amat. quod non potest fieri nisi per circūincessionem vel illapsum ex hoc sequit q̃ per amorez fiat illa circūcessio vel illapsus amati in amanti in amantem. constat autem q̃ amor vel dilectio de quibus loquitur hugo sunt per se potentie voluntatis. Istud etiam dictum exire a se est metaphoricum sicut apparet per philosophum in politicis. 7. politicoꝝ c. 5. Nihil enim minus aliquid est id quod fuit. q̃ amat aliud. ratio autem huius metaphorice. ⁊ omnīū talium hec est quia in attingendo vel acceptando vel appreciando verius est amans amatum q̃z ipsūmet quiescendo in ipso ⁊ hunc intellectum plane dicit hugo vbi prius. Qui solum inquit appetit quod amat ⁊ seipsum despicit in comparatione illius quod amat: ⁊ hoc est q̃d dicit august. 14. de ciui. dei. c. vltimo: ciuitatem dei fecit amor dei vsq̃z ad contēptum sui. s. amantis. pro tanto ergo amans exit extra se: q̃ q̃d suum est parupendit in comparatione amati ita q̃ magis appetit destrui ee suum q̃z amati: sed ex hoc non sequitur aliqua circūincessio vel illapsus sicut ille arguit. Prima ratio non cogit: patet ex dictis: q̃ procedit ex ratione illapsus istius. Esto etiam q̃ in beatitudine sit quidam specialis illapsus. iste non est essentie diuine in hanc essentiā vt essentia. sed est essentie diuine vt obiecti beatifici in hanc vt attingentem ipsum vt obiectum. attingit aūt principalius ⁊ immediatius per potentiam. Nō arguit ibi de redundantia. que fit a priori in posterius non econuerso non cogit q̃: nihil prohibet aliquid respectu eiusdem esse prius ⁊ posterius alio ⁊ alio modo ⁊ eo modo quo aliquid prius est pōt illud q̃ est sibi proprium redundare ab ipso in aliud quod tali modo est posterius. sicut licet esse redundet in calorez a substantia tamen calere econuerso conuenit substantie a calore. Si ergo esset prioris essentie respectu potentie ⁊ hec redundantia actus primi perficientis essentiam si quis esset fieret in potentia tñ actus secundus qui primo conuenit potentie redundabit ab ipsa in essentiam. Pōt ergo ex hoc argui oppositum sic. illud est principalius a quo aliquid redūdat in aliud: sed beatitudo redundat in essentia. vt essentia ab ipsamet vt est potentia. sicut ⁊ attingere obiectum beatificum tali ordine competit essentie ⁊ potentie. secunda ratio non cogit. loquendo enim de perficere formaliter hec est falsa. cētia diuina principalius perficit essentiam q̃z potentiam. q̃ deus vt illabens cētie non perficit eam formaliter: sed tantum sicut aliqua causa extrinseca. illabens aūt potentie perficit eam tanq̃z cā extrinseca vt obiectum ⁊ perficit eam formaliter per formā causam que est operatio attingēs ipsam vt obiectum. si aūt loquaris de perficere qualitercūq̃z informando vel aliter ⁊ accipias q̃ per illapsum cētia diuina verius perficit cētiam q̃z potentiam si hoc concederetur nō sequitur ꝓpositum. nā istud perficere pertinet ad actū primum. non est ergo perficere beatificum. Et si dicas sufficit mihi q̃ sit verius perficere q̃z perficeret actus secundi. ex hoc enim sequitur q̃ essentia erit principalius perfecta nobiliori perfectione q̃z potentia. ergo ⁊ beatitudine. vel aliqua erit nobilior perfectō q̃z beatitudo. Respondeo substantia est magis ens quocunq̃z accidēte. 7. metaphi. ergo cētia angeli vel anime est simpliciter perfectius sua beatitudine inherente que accidens est. ergo non est inconueniens q̃ aliqua perfectio que ẽ actus primus anime vel angeli. esse substantiali sit verior eius perfectio: q̃ intimior sit et in se nobilior perfectio q̃ beatitudo vel aliqua pertinens ad actum secūdū beatitudo tñ est nobilissima perfectio secunda sicut dictum est in precedenti solutione. sed quacunq̃z secunda ẽ aliqua prima simpliciter nobilior in creaturis vbi secunda ⁊ prima sunt re distincta. Pōt et negari illa ꝓpositio q̃ deitas per illapsum verius perficit cētiam q̃z potentiā. q̃ illapsus in cētiam vt cētia est quodāmodo generalis toti creature ſz vnicuiq̃z proportionaliter q̃z suum gradum entitatis. sed ille qui est cētie vt obiecti in potentia est specialis nature nobilissime. est ergo aliquis illapsus in potentiam nobilior illo illapsu qui est i cētiam licet ille qui est in cētia ad ee sit principalius cētie q̃z potentie sicut ⁊ ee. Sed contra hoc arguit. q̃ illapsus cētie vt obiecti presupponit illapsuz cētie vt intimantis se cētie. illud aūt est perfectius a quo aliud depēdet non econuerso. Rō non oē prius generatione est prius perfectione. 9. metaphi. ista aūt p̃cessio illapsus per intimationem ad illapsum in ratiōe obiecti non ꝓbatur prior nisi generatione: non enim ẽ necessaria cā actiua illius posterioris. q̃ ille est q̃s secundus habere non pōt sicut in via. Istarū duarū rnsionū ad secūdā rōnem p̃ma videt verior ⁊ satis soluit q̃ aliquis illapsus simpliciter minus perfectus perfectus ẽ beatificus. exemplū pefectissimus illapsus est in naturam humanam vt ꝓsonaliter vnitā verbo. nec tñ ille ẽ formaliter beatificus: vt apparet tertio libro di. 2. quamuis iste doctor dicat ꝑiū vt ibi dictū ẽ. illapsus aūt dei tñ in michaelē. qui est simpliciter beatificus. Tertia rō ducitur ad oppositū q̃ gratia immediate perficit potentia: non cētiam sicut dictū est in li. 2. di. 26. q̃ forma perficiens actiuū vt illimitatuz vel indifferens ad plura indifferenter pficit ipsum in ordine ad alia plura. sicut si aliqua forma pficeret solē inquātū est illimitate actiuū respectu oium inferioꝝ indifferenter ipsum pficeret in ordine ad vnam actionem ⁊ aliam. Gratia autem non pficit aiam indifferenter in ordine ad intellectionem

ꝛ volitionem. sed soluendo in ordine ad volitionem
probo ipsa enim est primo grata ꝛ nulla alia nisi ab ipsa
Si insteꝫ maiori propter illud indifferenter. saltez
ista ē vera quia forma perficiens actū vt illimitatū ad
plures actiones non ꝑficit ipsum ꝓcise in ordine ad
vnam actionez quia statim sequit oppositū subiecti. s.
q ꝑficit illud vt limitatuz ꝛ determinatū ad vnā actio
nem. gratia autē ꝓcise nō perficit animaz ad intelle-
ctionē ꝛ volitionē ita q intellectio ꝓcedens volitio-
nem nō est grata nec meritoria: sequens aūt non ē nisi
qz est impata a volitiōe grata. Si insteꝫ minori ꝑme ra
tionis: qz essentia nō est actiua sed passiua mediātib⁹
istis potentiis. hoc licet sit falsum saltē de volūtate vt
dictum est in 2ᵒ li. di. 25. tū pōt accipi simul maior de
potentia passiua nulla forma perficit susceptiuum in
quantum indifferens ad plura que ꝓcise perficit ip-
sum in ordine ad vnū illoꝝ: gratia est hmōi vt ꝓi⁹ igi
tur imo nullus habit⁹ videt ꝑficere essentiā nisi vt hz
rationē potentie: tandē steꝫ in ista. Nulla forma ꝑfi
cit aliquid inquantū illimitatum vel indifferens ad
plura que ꝓcise ꝑficeret ipsum si esset determinatum
ad alterum illoꝝum: sed si anima esset tantum intel-
lectus nō posset perfici gr̄a: qz nec haberet actū gratū ꝛ si
haberet actū. si aūt per impossibile esset tm̄ voluntas
posset perfici gr̄a: qz si per impossibile haberet actū. ha-
beret illū gratū. 4ª ratio ducit ad oppositū: qz cui d̄
debet maius bonū ei reddendū est eo mō quo magis pōt
sibi esse bonū sed anime magis pōt ee bonū beatitudo
si sit in potentia quā si eēt in essentia imediate. sicut ma
ius bonū est aiē videre deuz per intellectū quā per essen
tiā vt essentia. quia videre non ē natū esse bonū eius ni
si per intellectus sicut ñ est natū ee⁹ bonū habere obie
ctū beatificū vt beatificū nisi per potentiā attingentez
ipsuz per opationē. q addit ibi q ꝓceptio beatitudinis
ꝑncipaliter cōpetit potentie: videt cōcludere opposituz
ꝓpositi: qz perceptio obiecti beatifici videndo ꝛ degu-
stādo nō est accidentalis vel aduenies beatitudini: sē
dic̄ bug. i auctoritate quā adducit in his in qt beatitudo
cōsistit in cognoscere ꝛ amare bonū. Probat etiam
rōne: qz miseria essentialiter includit ꝓceptionem obie
cti disconuenientis. loquendo de miseria cōpleta que
est cum pena. ꝑncipalis enim pena que cōsistit in tristi-
cia vt supra dictum est di. 44. q. 2ª. per se consequit ꝓ-
ceptionē obiecti disconuenientis: ergo perceptio obie
cti conuenientis necessario sequit beatitudinē: quia tē
beatitudo non eque necessario delectaret sicut miseria
cruciet. Quod addit de pho nō videt probabile cō
tradicere eis in illo principio noto de beatitudine q cō
stat in operatione vel nō. licet enim errauerint vel pot̄i
us nō attigerint in quo obiecto vel magis sub qua ra-
tiōe beatitudo sit: tamē istud primū notū in quo sit per
fectio finalis creature rōnalis: an scilicet in potētia vel
essentia quorum distinctionē habemus ab eis: an etiā
in opatione vel habitu que similiter habemus ab eis ñ
est verisimile eos latuisse.

Ad questionē ergo dico q dupler potest esse intelle
ctus questiōis vnus supponendo q alia sit ꝓ-
fectio essentie ꝛ alia potentie que illarū sit principalit̄
beatitudo: ꝛ sic videtur predicta opinio dicere q ille
illapsus qui est in essentia vt essentia qui est quodam-
modo ꝓior operatione que est perfectio potētie sit ꝑn-
cipaliter beatitudo. sec̄m hunc intellectum dico. q be
atitudo nō consistit principaliter in essentia: qz nihil qō
perficit essentiā vt essentia est distincta qualitercunqz
a potentia pōt esse nisi actus primus. ꝛ forte nullus ha
bitus nihil autez tale potest esse principaliter beatitu
do: imo contradictionem includit beatitudinē esse sine
operatione: nō sic actum primuz esse sine quocunque
actu secundo. Alius intellectus questionis potest es
se talis ponēdo q eadē sit ꝓfectio ꝛ vnisq̄ entie ꝛ potētie

i q̄ vnica ꝓsistit btitudo an illa vnica principali⁹ ꝑficiat
entiā vel potētiā. ꝛ in ꝓ° intellectu fuit ꝓpatio duaꝝ ꝓ
fectionū ꝑficientiū entiā ꝛ potentiā que illarū sit ꝑnci
palioz. In secūdo fit ꝓparatio eiusdem ꝓfectionis ad
duo susceptiua q̄ illoꝝ principalius ꝑficiat illa ꝓfectiōe
In illo secūdo itellectu videret diuersimode rñdēdū
ꝑm diuersas opiniones de potentiis: qz si pōatur acci
dentia ipse potentie cū principalius sit id per qđ aliud
ꝛ non econuerso. ꝛ per qđ possit accipi equiuoce ꝓ cā ꝓ
oz ꝛ remotioze. vel ꝓ cā posterioze ꝛ imediatioze. ꝑmo
modo ꝑncipalius entia ꝑficitur ẽꝫ quecūqz potentia ꝓ Tho. ꝑª
ficiat. secūdo modo non qz entia est remotior cā respe pte sum
ctu cuiuscūqz cuius potentia est cā. sed potentia ꝓpin q. 77. ar
quior. qz tñ illam potentiam non credo esse veram sicut ti. ꝑº. hē
dictū est di. 15. secūdi. nec ēt clarū est q idē ē principali qº. ꝓio
us respectu cē ꝛ respectu cuiuscūqz perfectionis ꝑntis q. 9. egi
esse siquidē aliquid pōt ee cā alicuius in endo ꝛ tñ illō dinſ. qº.
aliud per nullam aliam cām recipit. immo si eēt incau 3. q. 10.
satum reciperet sicut deus est cā trianguli in endo: tñ si
triangulus esset incausat⁹ seipso hēre tres aē. ꝛ hoc ma
xime verū est vbi non est ꝓcessus in eodē ordine. pu
ta si vnum sit ꝓius in ordine actiui: ꝛ postea secūdū est ꝑ
ius tertio in ordine passiui: i eodē et laz ordine non tenet
nisi sit ꝓioritas essentialis sic intelligendo q in cōpossi
bile sit q secundū sit ꝓius. ad tertium nisi primū sit ꝑ-
ius ad secundū ꝛ ad tertiū sicut in causis efficientibus
patet vbi posterioz pōt efficere sine ꝓioze. qz ꝓioz non
est sic essentialiter vel necessario ꝓioz. in proposito aūt
in rōne receptiui non fit talis ꝓioritas essentialis in re
cipiendo entie ad potentiaz qz si imediatū receptiuū
posset per se ee sine mediato posset per se recipere illo ñ
recipiente. nec mediate nec imediate. ipothesis aūt est
necessaria supponendo illā hypothesim necessariaz mul
tis q distinctoz in entitate absoluta alterutrū pōt esse
absqz ꝺdictiōe sine altero. videtur ergo q si illa opinio
esset probabilis nullo tamē modo esset ꝓcedendū q es
sentia principalius recipit operationem ẽꝫ potentia.

Mis ergo ꝛ aliis opionibus de potentiis ꝓtermis
sis ꝛ equiuocationibus eius qđ est principalius. dico q
illud simpliciter est principali⁹ respectu. a. qđ quocūqz
alio per possibile: vel impossibile circūscripto eodē mō se
haberet ad. a. nihil aūt aliud ipso circūscripto sic se ha
beret ad. a. Ista rō probatur ex rōe ꝑmitatis. qz primū
ad aliquid est quo circūscripto nihil ē tale ad illud quo
libet autem alio circūscripto ipsum eodem modo se hz
ad illud: ꝛ primum simplr est principalius simplr hac
ꝓo maioze declarata. nūe aūt sive potentia sit perfectio
vnitive contenta in essentia sive sit pars entialis ipsi
us entie sive aliter sic vel sic se habeat ẽꝫ diuersas opi
niones. entia non reciperet beatitudinem circūscripta
potentia per possibile vel impossibile. entia aūt circum-
scripta per possibile vel impossibile potentia reciperet eā.
ergo eo modo quo est ibi possibilis ꝑncipalitas re vel rō
ne potentia principalius recipit eam ꝛ per ꝑns beatitu
do eam ꝑus ꝑficit. minor probatur ex precedenti solu
tione. qz beatitudo ꝓsistit in operatione ꝑm illam opini
onem. operatio aūt ꝑficeret potentiam si sola esset sine
entia. entiam aūt nullo modo si sola esset sine potētia

Si isti ꝓbationi minoris insteꝫ per hoc q nullum
accidens perficit aliud accidens. sed solum substantiā
hz vnum accidens ꝓius ẽꝫ allud. iuxta illud aristo. 4.
metaphisice. non enim accidens accidenti accidit. ni
si qz ambo eidem accidūt ꝛ post hoc enim nihil magis
illi ẽꝫ illud accidat huic. Si ergo potentia est accidens
essentie quomodocūqz ꝓ possibile vel impossibile eēt sine
entia non posset recipere accidēs: entia aūt posset re
cipere accidens mediatū sive posterius hz non recipe
re ꝓius. qz ipsa est receptiua vtriusqz mediate ꝛ imedi
ate in rōne subiecti. Huius instantie vt diri minorē
s. q potentia sit accidens non reputo verā. esto tñ q es

set vera maior ē falsa sicut dictū est libro isto di.2.q.3.ꝛ patet per auic.2.meta.q velox ꝛ tarduꝫ sunt passiones motus.ꝛ curuū ꝛ rectum passiones linee.ꝛ per rationē qz quicquid per se secundo modo conuenit alicui est accidens eius.nam in illo mō subiectum ponitur in diffinitione predicati tanqꝫ additū qō non cōpetit respectu accidentis nisi de subiecto suo.multa aūt sunt accidētia que per se secūdo mō insunt accidentibus ꝛ nulli subiectā tie|sicut patet de omnibus passionibus scientiarū mathematicarū.quarū nulla est de substantia aliqua vt de primo subiecto. Nō aūt adducunt textum aristotelis necesse est exponi.qz si precise intelligat q qz duo accidentia accidunt eidem subiecto.iō vnū accidit alteri.sequitur q ita superficies accidet albedini sicut albedo superficiei. Idē sequit ex secūda auctoritate nihil maius hoc illi accidit qꝫ illud huic. Est ergo intellectus eiꝰ nō de accidentibus ordinatis quorum alterū est rō recipiendi alterum.sed de accidentibus disperatis de quibꝰ exemplificat: vt album ꝛ musicū. Istud aūt sufficit ad ꝓpositū suū ibi volētis q non pōt esse processus in infinitum in predicationibus per accidens.sicut expositū alibi intentionem eius.

Ad argumenta Ad primuꝫ maior posset concedi de perfectibilibus ꝛ perfectionibus eiusdem ordinis. nō aūt comparando pfectibile a pfectiōe vnius ordinis ad pfectibile perfectione alterius ordinis.ꝛ intelligo ꝺ perfectiōes alterius ordinis actū primū ꝛ actum secūdū.ꝛ sic inferēdo non sequitur nisi q essentia si habeat aliquaꝫ pfectionem que sit actus primus illa erit perfectior quacunqꝫ perfectione que est actus secundus. beatitudo aūt nō respicit essentiam vt essentia est pro ꝑmo pfectibili.si āt cōpares ordinem perfectionū ad ordinē pfectibilium Concedo q perfectibili simpliciter nobiliori correndet perfectio simpliciter nobilior intrinseca vel extrinseca.sed determinate de accidētali seu extrinseca nō oꝫ cōcedere si illud sub ea rōe sub qua est nobilissimū pfectibile non est capax perfectionis accītalis sicut est in ppo si to ēt de pfectiōe accītali que est habitus.q̄ non pficit eēntiam vt eēntia ē.ꝛ multo magis de perfectiōe accītali que est opatio. Ad 2ᵐ ꝓcedo q si potētia posset p se esse posset pfici ab opatione ꝛ eēntia nō posset pfici sine potentia.ꝛ iō argumētū bū ꝓcludit ꝯ eos qui dicūt potentiā eē aliud realr ab eēntia.ad nos āt nihil qui dicimus q idē re sub vna rōe ē eēntia ꝛ hꝫ pfectiones que sunt actus ꝑmi sub alia rōe est potētia ꝛ hꝫ pfectiones q̄ sunt actus secundi nec dico illas rōes alias esse cātas p actū intellectus.sed ex nā rei sicut dictū est in qōne de potentiis aīe. Ad 3ᵐ dico q non est inconueniens ꝓcedere nām intellectualē beatificari per accīs hoc est non primo siue non immediate.ꝛ hoc loquēdo de primitate siue immediatione ꝑm rōnez.ꝺ sit inconueniens dicere q beatificetur per accīs loquendo de accīte reali aliquo mediante. Cōtra istas rōsiones.non minus nobilis ē rō ꝑm quā deus est beatus qꝫ ista ꝑm quā deus beatificat. beatificat aūt sub rōne eēntie ergo sub nulla rōne minꝰ nobili beatificat rō potentie est minus nobilis. Nō. loquēdo de rōe fundamētali ꝑm quā beatificat. verum est q illa est minus nobilis rōe fundamentali ꝛ formali ꝑm quā beatificat.loquendo aūt de rōne formali ꝓprima ꝑm quā beatifitatur ꝛ formali ꝑm quaꝫ beatificat que ꝑm aliquos est rō veri ꝛ boni ad ꝺ nō est maior nobilitas ex qꝫ inde.ꝺ ponēdo tertio mō q ꝺ rōez essētie beatificet obiectiue.non tm̄ fundamentaliter sed formaliter.beatificetur aūt immediate ꝑm rōnem intellectus ꝛ voluntatis.consequēs est dicere q ꝑm rōnem nobiliorē immediate beatificet quā immediate sit beatus: nec hoc ē inconueniens q aliquid ꝑm rōnem minus nobiliorem recipiat perfectionem secundam quam q sit perfectus perfectione prima.

Ad primam questionē.primo de re.scōdo ō nomine. de re sit hec prima cōclusio.inter omnia nature intellectuali appetibilia aliquod eēntialiter ꝛ simpliciter est suprēmuꝫ. Hoc qz si in appetibilibus ē ordo eēntialis ꝛ i tali ordine nō est ire in infinitū. vt ꝓbatū est li.primo di.2.q.1. ergo ꝓpositū habeē si nō est ibi ordo essentialis uerū habeē ꝓpositū:qz quandoqꝫ datū est eēntialiter suprēmū. sic q nihil est eo essētialiter superius.sed ista ꝺ ꝓbatio est falsa.qz vt ostēsuꝫ est ibi nullus ꝓcessus in ordinatis accidētaliter pōt ꝓcedere i infinitū ꝓ cōtinuā diuersitatē nisi in virtute alicuiꝰ eēntialiter suprioris tota illa diuersitate. Et sequitur correlatiuum q illud est finitum qz cuicunqꝫ nō repugnat infinitas illꝺ nō est simpliciter suprēmū nisi sit formaliter infinitū.appetibili vel volibili nō repugnat infinitas cū illud vel sit perfectio simplr vel cōtinet eē conuertibiliter aliquā perfectionē simpliciter qz cōpetit toti enti.ꝛ quodcunqꝫ tale est pfectio simpliciter.pfectiōi āt simpliciter nō repugnat infinitas:qz tē c in aliquo puta simpliciter infinito eēt simpliciter melius nō ipm qꝫ ipm.qō est cōtra rationē pfectiōis simpliciter pz.mono.14.ꝛ.15. Ex isto āt corrolario pōt ecouerso iferri ꝓclusio ꝑma qz si aliqꝺ appetibile vel volibile pōt eē infinitū.ꝛ infinitū non pōt excedi.ḡ aliqꝺ pōt eē volibile simpliciter suprēmū.ꝛ si pōt eē ergo ē qz si non eēt ꝛ posset eē. nō posset eē nisi ab alio in eēntia ꝛ ita nō eēt simpliciter suprēmū in aliq̄ pfectiōe simplr.sed a ꝓclusio suprēmū appetibile vel volibile ꝛ solū illꝺ cuilibꝫ nāe itellectuali simpliciter propter se ē volendū. Expono quid ē simpliciter pp se: volendū s. cui repugnat ex nā eiꝰ q sit pp aliud volendū vt de si appetitus sensitiuus aliquid appetit pp se ita vt non pp aliud hoc ē ꝑm quid: quia ex ipfectione potētie nō potētis illud appetere pp aliud.nō aūt ex pfectione obiecti cui repugnet appeti pp aliud. Aliud expono cuicunqꝫ nāe intellectuali esse volendū ꝛ cuicunqꝫ voluntati ad ꝓpositū cōuertunt.qz hꝫ volūtatē ꝛ eē naturā intellectualē cōuertunt. Ad ꝓbationē ergo huius 2ᵉ ꝓclusionis arguo sic. cuicunque suprēmuꝫ volibile ē obm volibile ei:illud solū ē simpliciter pp se volendum sed cuicunqꝫ voluntati suprēmuꝫ volibile est volendū obm volibile.ḡ ꝛc. maior ꝓbat qz inter volibilia aliqd ē pp se volēdū qz si qꝺlibꝫ pp aliꝺ ē pp aliꝺ volēduꝫ erit ꝓcessꝰ i infinitū:nullū ēt suprēmū ē pp aliud volendū qz pp aliꝺ minꝰ ē volēdū.ḡ illꝺ pp qꝺ ē volēdū ex ꝓximo posteriore.ḡ fi aliqd ē simplr suꝑmū volēduum ex ꝑma illꝺ ē simplr pp se volēdū loqndo ex pte obꝫ ꝛ exꝺ sequtur q cuilibꝫ sit pp se volēdū cui illꝺ ē obꝫ volibile qz vel nulli vel oī vel alicui sic ꝛ alicui fi ꝑmū ex ꝓbato nec tertiū.qz nō est maior rō quare alicui magis qꝫ alii. Probat ēt idē a posteriori.qz ꝛ si in ptāte volētis sit vetle ꝺ vel illud.nō tm̄ est in ptāte eius qd sit volendum ꝛ maxime quid sit summe volendum.ꝺ enim ꝓcedit omnem determinationem cuiuscunque volūtatis ergo ad quodcunque comparetur semper remanet illd pp se volendū ꝛ huic volendū qz est huic volibile. Breuit ēt ꝓbat istꝺ applicādo ad volūtatē fiē ꝛ de volendo in se qz cuilibꝫ voluntati est aliqd volēdū cū quelibet volūtas possit aliqd recte velle ꝛ nō nisi sibi volendum .ꝛ nulla potest aliquid sibi volendum velle ꝓpter aliud ꝛ aliud ꝛ sic in infinitum. Probatur etiam illud de precisione.s.q soluꝫ illud pp se volendū qz nulli alteri repugnat q pp aliud appetat cuꝫ nō sit simpliciter suprēmū appetibile ꝛ minꝰ bonū possit recte appeti pp maius bonū. maior ꝓbat qz quecūqꝫ volūtas respicit ꝓbo volibile sub rōne cōmma. qz

ē pō ĩmaterialis ⁊ p ꝓñs reſpiciēs totū ens vel aliquid equalis ambitus cū ente. 3ª cōcluſio nulla nā itellectu alis vltimate ⁊ cōplete pficit niſi hñdo ſuꝑmū appetibile. ⁊ h̄ pfecte ſm modū poſſibilē ſibi hñdi illud hoc p bat ex ſcūda. qz natura itellectual' nata ⁊ vltimate ⁊ maxime pficī ⁊ in eo ſolo qō eſt ſibi pp ſe volendū ergo non pōt vltimate pficī niſi illo habito ſicut eſt poſſibile ab ea haberi. pbatur ēt ꝓcluſio iſta tertia. qz eo nō habito manet nā volitiua ipfecta. 3° pbat ꝓcluſio ex medio v ni uerſaliori. qz in hñtibus quēcūqz appetitū ſiue ſialē ſiue ēt nālē non hētur vltimata pfectio niſi habito eo qō tali appetitu pp ſe appetit. vñ iperfectionē aliquā hz grue extra cētrū: ⁊ appetit⁹ ſenſitiuus carēs ſūmo ꝓuenien te. Intelligēdū tñ circa iſtā ꝓcluſionē q in entibus ē aliqua pfectio ꝑma aliqua ſecūda vl' quaſi ſecūda. ꝑma ē qñ nihil ōficit pertinēs ad ꝑmū eē rei. ſ. ēntiale. ſcōa qñ nihil deficit ptinēs ad eē ſecūdū. hec ēt perfectio ſcōa q̄dā eſt intrinſeca nec ꝓpugit cū pfectiuo extrinſeco. que dā aūt ſic eſt intrinſeca q in hoc pficit qz ꝓpugit perfecti uo extrinſeco nec mirū q aliquid pficiat in extrinſeco: qz attingendo extrinſecū ⁊ maxie ſi eſt pfectius ſe hz vlteri orē perfectionē q̄ poſſet hre in ſe ⁊ ad ſe. iſto. n. mō ignobilioza pficiunt i nobiliorib⁹ nō eēndo illa realiter nec habenda illa formaliter inherētia ſed attingendo illa. et ſic hñdo mō ſibi poſſibili hñdi. vñ cuius appetit⁹ ē reſpectu ignobilioris q̄ ſit nā ipſa illud non pficit in extrinſeco niſi hz quid. in nobiliori ēt licet ſit aliqua pfectio appetētis ignobilioris. non tñ ſuꝑrema extrinſeca. ſi aūt in aliqua nā pficiatur in nobiliori ſe non ſuꝑrema neceſſe eſt dare aliquā nām que immediate perficiat non niſi in ſuꝑmo pfectiuo extrinſeco. qz non eſt ꝓceſſus in ĩfinitū in p fectibilib⁹ ⁊ pfectionib⁹ ſuꝑrema. ergo ſaltē perfectibilis nā non pficit niſi in ſuꝑremo perfectiuo extrinſeco. tota aūt nā intellectualis eſt ſm illā rōnem ſuꝑrema. ſicut pz ex ſecūda cluſione. nec oz hz ordinē nārū eē perfecti ua extrinſeca ꝓplectiue perficientia: ſed ſufficit q pfectiones intrinſece ſecūde coniūgētes cū perfectiuo extrinſeco cozrūdeant gradib⁹ perfectionū primaꝝ. lz aūt in ſubſtantiis pfectio ꝑma ſit ſimpliciter nobilior quacunqz perfectione ſecūda intrinſeca. tñ nō eſt vltimata pfectio. qz ipſa habita adhuc expectatur ⁊ appetit vlteri or perfectio. ſecūda ēt ⁊ ſi non in ſe formaliter. tñ vt nō imediatius ꝓpugit perfectiori eſt quodāmō appetibili or perfectie perfectiōe prima inquātū eſt imediatius ad aliquid appetibile extrinſecū qō magis appetit q̄ eſſe ꝓpriū intrinſecū. ſpāliter tñ iſtud eſt verū de volūtate quia quicunqz alius appetitus appetit extrinſecum pp nām cuius eſt appetitus. iō non ꝓpugit alicui ſimplr appetibiliori q̄ ſit eē nature cui⁹ eſt: volūtas aūt amat aliquid nobilius ſe ⁊ plus q̄ natūrā cuius eſt: ⁊ iō ꝓpungit appetibiliori ⁊ in ſe ⁊ ſibi q̄ ſit nā cui⁹ eſt. Iſta ergo cōcluſio ſaltē de volūtate non tñ vera eſt quantū ad h̄ qō dicit vltimate pficī: ſed ēt perfectione maxime appetibili perfici ⁊ perfectione maxima loquendo de extrinſeco perfectiuo ⁊ pticipatiue de intrinſeco inquantū coniungit illi extrinſeco. Sicut perfectū diſtinguit̄ ita ⁊ bonū. vñ licet qōcūqz ens ſua entitate ſit bonū bonitate prima. non tñ bonitate ſecūda. ⁊ de iſta p̄cipue vł boetius tāgere in libello ſuo de hebdomadibus vbi vult q bonitas ſit accidens ⁊ q res non in eo q̄ ſunt bone ſunt. Iſtā aūt ſecūdā bonitatē ſic ſignās exprimim⁹ huic rei hñ eſt. vñ iuxta tertiaꝝ ꝓcluſionē pz iſta q nulli volūtati vltimate ⁊ ꝓplete hñ eſt niſi habito illo qō ē ſibi pp ſe volendū ⁊ h̄ pfectiori mō quo poſſibile eſt hñi.

De ſecūdo. ſ. de noīe beatitudinis hic ſupponitur notū apud pbos loquētes de ea q beatitudo eſt bonū ſufficiēs excludens. ſ. defectū vel indigētiā ē bonū pfectū vł ipfectū excludēs iperfectionē ſeu diminutionem eſt bonum vltimatum excludens tendentiam ⁊ ordinabilitatem ad aliud completius bonum: eſt bonum quo habito complete hñ eſt hñti. igitur h̄ modo miſeria cōpleta ē indigentia firmata. eſt ēt carentia pfectiōis ſecūde ⁊ i hoc diminutio hōis ſecūdi. ⁊ ēt excluſio illius qō pp ſe amaret ſi hēret tandē miſero ꝓplete male eſt. licet aūt ſufficientia perfectio ꝓpletio ⁊ bonitas poſſint pertiere ad entitatē primā rei vel ſecūdā poſſint ēt ſcludere tā illa q̄ ptinēt ad entitatē primā vł ſecūdā. tñ qz ſufficiēs ē alicui ſufficiēs ac pp h̄ ꝑſuppōit illō cui ſufficiat. cōpletio ēt cōplet illud qō iaz p̄ceſſit qō ſine eo eſſet quaſi vacuū ſeu non plenū: perfectū ēt excludit defectū qui eſt carentia eius qō natū eſt ineſſe. bene eſt etiam non ꝓuenit alicui niſi iam exiſtenti per aliquid q̄ ſi ſuperadditū. iō hec oia magis pertinent ad perfectionem ſecundam q̄ primam. qz etiam vltimate ⁊ complete non perficitur aliquid niſi extrinſeco perfectiuo q natū eſt ſic perfici. iō hec magis pertinēt ad perfectiōz ſecundā inquātū coniūgit cū perfectiuo extrinſeco. Ex his poſſet diſtingui beatitudo in ſimpliciter ⁊ ſm quid vt illa ſit ſimpliciter beatitudo que eſt perfectio ſecunda imediate coniungens obiecto ſiue extrinſeco perfectiuo nobiliſſimo. ſm quid aūt coniungens obiecto minus nobili perfectiuo. ⁊ ſi quidem nobiliori ipſa natura que coniungitur magis accedit ad rōnez beatitudinis ſimpliciter. ſi aūt minus nobili magis recedit ab ea. Poſſet ēt diſtingui aliter hoc nomen beatitudo qz pōt accipi p coniunctione ad perfectiū extrinſecuz vel ꝓ fundamento ꝓximo illius coniunctionis. ſi q dem a relationibus poſſent fieri plurime denominationes ordine quodam ⁊ abſtractiōes ab illis denomiatiſ

Ad queſtionem ergo dico q beatitudo conſiſtit in operatiōe vł ēntialiter ſi beatitudo accipiatur p perfectione que eſt ratio coniunctionis ad obiectum beatificum vel principale fundamētaliter ſi beatitudo accipiatur ꝓ ipſa ꝓpriōe. ita q excepta relatiōe ad obm beatificuz vltiata p fectio ītrinſeca beati ⁊ primo obo beatifico eſt opatio. Hoc pbat. qz nulla pfectio intrinſeca beati eſt beatitudo niſi p quanto imediate cōiungit extrinſeco qō eſt obm beatificū. ſed excepta relatiōe imediatiſ ſimū cōiungens eſt opatio. g̃ ⁊c. maior pz ex ꝑmo articulo: qz nō pōt alicui ē cōplete ⁊ vltimate hñ niſi habendo illud qō eſt ſibi ſūme volendū. illō ē pfectiuū ex ſ trinſecū vel quaſi extrinſecū. quaſi dico p deo vbi obiectū beatificū eſt idē cū ipſo beato. nō āt habeē pfectiſ ſime illud ſūme volendū niſi imediate coniungāt illi. beatū eſſe eſt ſūme ſibi bene. ex ſecundo articulo. g̃ nul⁹ lius beatitudo cōſiſtit in aliquo niſi quo perfecti⁹ ⁊ im mediatius cōiungit illi ſūme volendo. minor pbat qz nec ēntia nec potētia ꝓpugit illi extrinſeco pfectiuo niſi p operationē que talis perfectio intrinſeca eſt q tamē nō ſiſtit in ſe ⁊ ad ſed per ſe tendit in obm imediate excludendo quācunqz formā abſolutā mediā.

Ad argumēta. Ad primū dico q illa nō ē diffinitio beti ſed deſcriptio ⁊ verior ceteris ip̄probatiſ qz eſt p neceſſaria cōcomitantia beatū. nō ſic alie deſcriptiones ip̄probate ab augu. nō ergo pōt iferri abſtractū de abſtracto ⁊ peretū de peręto qz talis ꝓpōtia nō tñ niſi qñ in antecedēte ē p̄dicatio cōcreti de cōcreto per ſe p̄mo modo. Poteſt dici alit q qcqd vult non accipit ibi diuiſiue p volitis formaliter ſed p aliquo vno in quo ſunt vnitiue oia recte volita: vt ſit ſenſus. beatuſ ē q hz pfecte 2ᵐ modū ſibi poſſibilē aliqō obm pp ſe volendū in quo hz vnitiue ⁊ eminēter qcqd pōt recte vel le ⁊ ex illo itellectu ꝓcludit ꝓpoſitū. qz p opationē hz h̄ mō quicquid vult. Ad auctoritatē boetii oz exponere. vel q h̄ nomē beatitudinis ē equocuz vel ad perfectionem finalē ſeu ꝓpletiuā extrēſiue ſiue ītēſiue ſiue ītēſiue acceptā ⁊ iſta eſt deſcriptio beatitudinis accepte ſecundum totalitatem extēſiuā. vł oz dicere ſi accipiatur ꝓ totalitate intēſiua q̄ ē ſtatus perfect⁹ aggregatiōe oīuz bono

rum in vno bono eminēter ⁊ vnitiue cōtinēte illa⁹ vł si in illo nō est aggregatio ꝑm simplicitatē. tūc 3° aggregatiue dz itelligi tanc̄z ꝓcedēs vel cōcomitās illū ītantum pfectū, nō aūt de eius eēntia. Ad 2ᵐ pz ex distinctione posita in secūdo articulo q̄ nomē btitudinis pōt accipi ꝑ relatione ꝓpūctionis vel ꝑ fundamēto ꝓximo illius cōiūctionis. Et cōfirmationē ꝓcedo q̄ quecūq̄z forma siue pfectio secūda in creatura que tm̄ ē perfectio absoluta abs̄q̄z ꝺdictione pōt eē sine cōiunctione cōiunctionis ad oēm btūdinē si tm̄ ꝺ ponat⁹ talis rō btūdinis ītrinsece q̄ nō possz eē sine cōiūctione ad oēm. sequtur q̄ btitudo vel sit rło vel includat absolutū ⁊ relationem. Sī. n. btūdo ē qddit atiue est sic hēre oēm btūdinē. g̃ btitudo ē talis habitio, talis aūt habitio illius obi vel ictu dit simul absolutū ⁊ respectū, vel eēntialiter dicit respectū ⁊ necessario cōnotat absolutū. q⁹ si eēntialiter diceret absolutū nō necessario cōnotaret respectū q̄ ē posterior absoluto. Ad 3ᵐ dicēt inferius in qōne de securitate. Ad 4ᵐ ꝓcedo q̄ btitudo nō cōsistit in actione ō genere actionis q⁹ illa nō est simpliciter pfectio agentis vt pbaī. opatio aūt nō est actio talis. sed actio equoce accepta vt dictū ē ii. i. di. 3. q. 4. Ad cōfirmationez ꝑmā pz per idē: q⁹ mutatio illa de nō btō ad btūd nō est de nō agente ad agētē: sz de nō opante ad opantem.

Gothi. q°. ii. q 4. ⁊ tb. i. j. d. ar. j. q. 2. so. 2. q̄ 4ᵐ in solone se cūdi ar.

Ad secūdā cōfirmationē dicit qdā q̄ in actu duo sūt. s. sba actꝰ ⁊ forma a q̄ bz pfectionē ipsi⁹ ꝑm sbam ꝓncipiū ei⁹ ē nālis potētia: sed ꝑm formā ꝑnm eius ē habit⁹. si g̃ ille sit acgsit⁹ totalr nr̄i actꝰ cā crimꝰ. si aūt infinitus pfectio crita cā exteriori q̄ cāt habitū. actꝰ aūt nr̄ nō ponit btitudo nisi rōne suę pfectionis. iō nos nō sumus nr̄e btitudinis cā sed deꝰ. Cōtra b ꝓns eēntialiē non pōt depēdere ab aliq̄ cā a qua nō depēdeat posteriꝰ eēntialiter. Actꝰ ē poz eēntialr sua forma. Alioqn illa forma nō exigeret actū ad sui eē. g̃ si sumꝰ cā sōe actꝰ, depēdebit illa forma a nobis ⁊ nō nisi in aliquo genere causę q⁹ nihil vł depēdere eēntialiē ab eo qō nō ē aliq̄ cā ei⁹ loquēdo de actu ꝓmo quocūq̄z. ¶Preterea illa forma nō ē nisi aliq̄ cōditio ipsi⁹ actꝰ. potētia aūt q̄ elicit actū nō elicit ipm̄ nudū. sed cū tali vel tali cōditione seu circūstatia. g̃ ē cā nō tm̄ sbe actꝰ sed ēt illius forme actus.

¶Preterea q̄ habit⁹ sit cā distincta a potentia ⁊ alicꝰ distincti ab effectu potētie nō videt ꝓbabile. tuz q⁹ nō est nisi cā scōa respectu potētie. cā aūt secūda ⁊ ꝓma nō bnt distinctos effectꝰ sibi ꝓpꝛios. q⁹ tūc respectu neutrius eēt hec ꝓma ⁊ illa secūda. tū q⁹ iste effectꝰ ꝓpꝛi⁹ habitui eēt necessario forma absoluta si rło nō ē ꝑ se terminꝰ agēt̄ vel actōis. nō ē aūt ꝓbabile eē actionē formatā hoc mō q⁹ tūc opz actionē attingētē oēm btificū includere duo absoluta. Est g̃ alia rīsio q̄ btūs ē cā actiua respectu btitudinis sue quātū ad illud absolutū qō ē in btitudine. ⁊ hoc si volūtas sit cā actiua sue volitionis btifice de quo inferi⁹ di. 49. q. ii. Ad 5ᵐ cōcedo q̄ actus ille est simplr pfectior bitu ēt in rōne pfectiōis finalis: q⁹ imediatiꝰ attingēs oēm finale ⁊ in rōne ēt perfectionis formalis q⁹ tāta pfectio nō posset cōpetere habitui tali in sūmo quāto actui tali in sūmo. Ad pēm g̃ iz. thopi. dico vno mō q̄ itelligēda ē illa cōsideratio ceteris paribꝰ. vū ipse vult in ꝓncipio libri q̄ nō cōsiderat in multū distātibꝰ. i. in hūtibꝰ multas dīias. sed in his que solā illā dīā bnt ad q̄ cōsiderat de qbꝰ vł considerationes sue tenēt. ⁊ tūc minor est falsa. habitꝰ ⁊ actꝰ in hoc solo distinguūtur. s. ꝓmanētius ⁊ diuturni⁹ ⁊ minus diuturnū. Est ⁊ alia rīsio in ꝓposito q̄ actꝰ ille ē eque diuturnꝰ cū habitu ⁊ ex pte potētie ⁊ ex pte obi. et ex pte nāe hui⁹ ⁊ illi⁹. Ad secūdā pbationē pz alibi li bro ꝓmo di. 17. de charitate q̄ bitꝰ nō ē cā actꝰ nisi ptialr nō est aūt incōueniēs cām partialē equocā eē min⁹ nobilē suo effectu ⁊ maxime de ptiali secūdaria iz cā totalis equoca vel ptialis ꝓncipalis sit nobilior suo effectū

Breuiter sic btō ē simplr pfecte bñ. nulli aūt ē sic bñ nisi in simplr pfecto obo pfecte habito, vt ē sibi possibile nulli alii ab illo pōt sic eē bñ in illo nisi imediate attingendo illud. illud nō pōt attingere nisi popationē. g̃ in ista attingētia imediata illius boni seu in cōiūctiōe imediata ad illud bonū cōsistit btitudo cōpletiue. in ipa aūt operatione tanc̄z in ꝓximo fundamēto. ꝓma ꝓpō pz q⁹ btitudo ē perfectio rei secūda nō ꝓma: q⁹ res perfectior ꝑm perfectionē ꝓmā ⁊ sola illa pōt esse miserior aliis. perfectio aūt secūda ꝓprie exꝑmit⁹ per hoc q̄ ē bñ eē. Nam bñ eē ꝑsupponit bonitatē ꝓmā alicui⁹ cui bñ sit vltra in perfectionib⁹ secūdis ē ordo sicut ⁊ in ꝓmis q⁹ cōmēsūratia illarū ad illas. ⁊ iterū in perfectionib⁹ secūdis cuiuscūq̄z eiusdē ē ordo ita q̄ aliqua est vltima: citra quā ipm̄ est imperfectū ꝓuatiue: q⁹ natū recipere vltiorē, sed vltima sui habita si nō est simplr vltima remanet imperfectū negatiue: q⁹ carēs perfectione iz nata recipi in ipso ad excludēdū perfectionē secūdam eiusdē addit̄ perfecte bñ. ad excludēdū aūt vltiorem perfectionē secūdā simplr saltē in genere addit̄ perfecte bñ simplr ita q̄ btitudo dicit perfectionē scōam excludē rē ipfectionē ⁊ ꝓuatiuā ⁊ negatiuā tanc̄z perfectio secūda suprema saltē in genere. Secūda ꝓpō pz q⁹ il ꝙ q̄ ꝓt hēre illud bonū si nō bz nō est sibi perfecte bene sed imperfecte ꝓuatiue. si aūt nō pōt habere g̃ nō est sibi perfecte bñ sed imperfecte negatiue. Tertia ꝓbat ex tribus conclusionbus ꝓmi articuli q⁹ tota natura intellectualis nata est sic habere illud bonū. ⁊ imperfecta est nisi sic habeat. natura autē non intellectualis tanc̄z inferior si non est nata sic habere illud remanet imperfecta nō ꝓuatiue sed negatiue. hoc est ex imperfectione nature. Quarta ꝓpositio ꝓbat⁹ quia nulla perfectio secūda est in natura intellectuali ꝑ quaz imediatius attingat bonū perfectū q̄z ꝑ operationē que ꝑm se videt eē non sui gratia: sed gratia obiecti. perfectio autem ꝓma non attingit nisi mediante perfectione secunda.

Trum beatitudo

v per se cōsistat in plurib⁹ operatiōib⁹ simul. q̄ sic. Aug. iz. de tri. c. 5. btūs ē q bz q̄ q̄d vult ⁊ c. iz ñ tm̄ recte vult hō operationē vnā sed plures. q⁹ si recte vult fruitionē recte vult visionē sine q̄ nō ē fruitio si ēt recte vult visionē recte vult fruitionē. q⁹ ꝑm Aug. Cur deus hō. c. i. nā intellectualis od hoc accepit intellectū ad discernēdū bonū a malo vt per volūtatē bonū diligat ⁊ malū odiat. ¶Preterea ex eadē auctoritate sic si ꝑ vnā operationē pōt hēre q̄d vult. aut g̃ ꝑ operationē volūtatis. ⁊ tūc sequit̄ q̄ descriptio Aug. equivalet isti. Btūs est q̄ vult q̄d vult q⁹ hēre est velle cū ois operatio volūtatis sit velle. sed viator vult q̄d vult. g̃ bz q̄d vult: g̃ ē btūs. hoc est incōueniens. si autem hēre sit per actū inteꝝ: tūc segtur q̄ btūs ē q̄ intelligit q̄d vult ⁊ tūc segtur vt ꝑus q̄ viator erit beatus q⁹ intelligit q̄d vult. opz g̃ dicere q̄ hēre istud nō cōstat in vno actu solo vel illo. nec ꝑ ꝑs in aliqua vna operatione. ¶Preterea btitudo ꝓsistit in quocūq̄z per q̄ distinguit̄ per se btūs a nō btō. sed distinguit̄ per se per actū intellectus q⁹ btūs videt nō btūs nō videt obz s. btificū. distinguit̄ ēt per actū voluntatis. q⁹ si cāe sunt distincte ⁊ effectus. actus intellectus videtur esse causa actus voluntatis. quia ea posita ponitur ille actus. et ea remota remouetur. Oppositum in quolibet ordine essentiali est status ad aliquod vnum. ergo in ordine finium non tantum erit status ad aliquem vnum finem extrinsecum. sed etiaz inter fines intrinsecos erit aliquis finis vnus supremus non ergo sunt due operationes de rōne simis intrinseci. Respondeo vni simpliciter ꝓmo in vno ordine possunt duo eē immediata ⁊ ꝓsequens vtrūq̄z eque ꝓmum iz nō simplr ꝓmum

sed secūdo primū. exēplū de causis efficientib⁹ ⁊ effectibus. Contra. 2. de generatione. idē inquantū idem natum ẽ facere idē. ergo idem efficiēti nō ẽ natū esse primum nisi vnicū effectū. ergo a sili in infinit⁹. Rndeo mīi ordo eēntialis spērū cōcludat duas nō posse eque eē ppinquas primo eēntie: ⁊ ita impossibilitas pluralitatis cōcludat ex ipsis pductis nō apparet quō ex vnita te pducētis possit hic cōcludi vnitas pducti. q: nō sēper oportet duox affectū assignare duas cās si omnis multitudo reducēda est ad vnum sicut ad causam illius multitudinis. Jō arguit aliter ad oppositū: qa in prioribus eēntialiter in aliquo ordine nō est minor vnitas q̄z in posterioribus eēntialiter sed potius maior. nunc aūt aligs finis sub fine extrinsecus simpliciter per vnum intrinsecū sibi correspondentē attingitur.

Ric. in pīti dist. ar. 1. q. 6

Hic dicitur q̄ beatitudo cōsistit simul in actu intellectus ⁊ volūtatis: rō ad h̄ q: beatitudo cōsistit in pfecta vnione btificabilis cū deo. hic aūt includit vnionē fm oēm potētiā fm quaz nā illa ẽ imediate vnibilis deo. buiusmodi ẽ tam intellectus q̄z volūtas. q: sicut deus sub rōne qua summū verū ẽ immediatū obiectū intellectus: ita sub rōne qua sūmū bonū ẽ immediatū obz volūtatis. Preterea per quā virtutem aligd mouetur ad terminū per eandē gescit in tmino: sed tam per intellectū q̄z per volūtatē natura intellectualis mouet in deū. ḡ p vtrāq̄z potētiaz quiescit in ipso. sed btitudo ẽ perfecta quies nāe intellectualis ī ōe ḡ rē. Addo tertiā rōnē qñ ad perfectionez alicuius ī actu fm o regrunt plura ad perfectionem eiusdē in actu secūdo regrenī etiā plura illis primis pportionabilia sed ad pfectionē nāe itellectual' in actu primo regrunt ite⁹ ⁊ volūtas q: sine alterutra eēt imfecta in acto primo. ergo ad pfectionē eius in actu secūdo regrunt act⁹ secundi istis cōsidētes. btitudo ergo que ẽ cōpleta pfectio nature intellectualis in actu secūdo includet duos illos actus secūdos. pbat maior: q: nā nō pōt esse perfecte getata nisi qlibet ptinēs pfe ad eius perfectionē nālem geteē. da enim q aligd tale nō geteē. ḡ nā nō fm qlibz sibi intrinsecū getat. ḡ nō perfecte. pfectō ergo getatiua totius nāe includit p se getationē cuiuscūq̄z actus pmi ptinentis per se ad ipsam naturam.

Tho. in pīti dist. ar. 1. q. 2. ad 1m opp^m 2. q.

alia est opinio in extremo qō tm̄ in vnica opatione cōsistit q: ex diffinitione phi o primo ethi. felicitas est opatio optima fm optimā virtutē ⁊ in vita perfecta. nūc aūt impossibile est plures esse opationes eiusdē simplr optimas q: nec eiusdē spēi. q: vna tal' pfcā sufficit in vno: pz ēt q opatiōes ite⁹ ⁊ volūtat' nō eēnt eiusdē spēi. nec possēt eē plures optie alt⁹ spēi: q: spēs se bnt sicut numeri. 8. metha. ⁊ pcipue hoc verū est de spē prima pme q ipa est tm̄ vnica q: ipsa est pma in genere aliarū sicut pmū simpliciter est pmū extra genus. Similr non est possibile eē plures vtutes optimas eiusdē nāe siue accipiat ibi virt⁹ p potentia nāli q: vnica est suprema potētia vnius nāe. siue accipiat ibi virt⁹ p habitu acgsito vel supnāli. semp enim sic ⁊ sic est vnitū tm̄ optimū.

Ad questionem potest dici quodām modo mediādo inter opi. q: nō loquēdo de btitudine vt dicit aggregationē oium bonox ptinentiū ad btificabile. sed vt dicit illud quo imediate attingit vltimate obm beatificū posset distingui de btitudine nature intellectualis. ⁊ de btitudine potētie sic q̄ natura nō btificet nisi fm potentiā. tm̄ in natura est aliq̄ potentia btificabilis cuius btitudo nō est simpliciter beatitudo nāe q: nō est in illo simplr pfecte bn̄ ipsi nature sed in alt quo alio nobiliori isto. 1z ex illo fit simplr bene huic potētie. fm hoc ergo pōt dici q btitudo nāe intellectualis ꝓsistit in opatiōe vnica tm̄. q: tm̄ in vnica ẽ sibi simplr pfecte. bn̄ ita q nihil sibi dsit nō tanq̄z b' ielud at oia ptinētia ad bn̄ esse nāe. 1z dicat cōplemētū oiz in bene eēndo. Et istud pbat q: sicut obiectū beatificum vnicū re ⁊ rōne est in quo tanq̄z in extrinseco perfectivo est huic nāe pfecte bene ⁊ nō nisi inquātū attingit ab ista nā simplr imediate p opationē ita talis opatio simplr erit vnica. 2° mō dicēdo oēm potentiam eē btificabilē que pōt imediate attingere obiectū btificū. distinguēdū est de imediatione. aut. n. excludit medium eiusdē rōnis qđ. s. sit mediū isti attingēdi in suo ordine sicut opatio est mediū ipsi potentie in attingēdo obz. aut excludit mediū alterius ordinis qđ. s. nihil sit illo immediatius siue pfectius attingēs siue illud sit isti ratio potētie in attingēdo obiectū attingēdi siue nō. Et in plum buius di. cā pōt ⁊ posterior imediate attigūt idē passum ita q̄ neutra cā agens passū in mediuz p qđ alia attingat illud cōmune passū. tm̄ pōt cā imediatius attingit q: intimius ⁊ pfectius q: tota attingētia posterioris est in virtute prioris. pmo modo cōcedendū ẽ q imediate tam intellectus beatificatur q̄z voluntas. qa immediatius terminus operationis vtriusq̄z potentie est ipsum obiectum ita q̄ neutra media respectu alterius in rōne obiecti nec in ratione attingendi obiectum vt attingit per illum actum. ⁊ ita beatitudo totalis extensiua possibilis in natura intellectuali q: est beatitudo duarum potētiarum quarum vtraq̄z est suo modo beatificabilis. ista inquā consistit in pluribus operationibus. ⁊ isto modo si possent esse in natura intellectuali o. potentie: quarum quelibet per operationem suam attingeret imediate deū: btitudo totalis extēsiua ꝓsisteret in 10. opationib⁹. Nec obstat nisi dicat q de⁹ sb vnica rōe sola ẽ obz btificū ⁊ sub illa nō pōt attingi nisi ab vnica potētia ⁊ p vnicā opationē. ⁊ ita potētia attingēs cū fm aliā ⁊ aliā opationē licet imediate tm̄ nō btificatur nisi fm qd. ⁊ 1z h̄ eēt dicēdū q̄ btitudo simplr ⁊ totalis pōs ita ꝓsistit i vnica opatiōe vni⁹ sic btitudo simplr ipsi⁹ nāe. 2°° loqndo de imediatione planū ẽ q̄ nō cōsistit btitudo nisi i vnica opatōe q: nō nisi vnica pō i nā pfectissima attigit obz. sic ḡ loquēdo de btitudine nāe q̄ s. ipsi nāe simplr ẽ optie saltē er pte obi optimi ⁊ vt optimi cui ꝓsūgit btitudo ñ ẽ nisi i vnica opatiōe vni⁹ pōe ꝓsilr ēt loquēdo de btitudine pōe. put icludit imediationē vtroq̄z mō dictā. nullo ḡ pōt poni ꝓsistere i duabus opationibus nisi ponēdo q̄ ad opationē btificā nō sufficiat operatio vnica sine alia. qđ tm̄ est dubium.

Ad arg^a p pma opione. Ad p^m mino: nō est vera nisi de imediatione vna sine alia ⁊ p hoc non segtur q̄ btitudo nō sit nisi in altera tm̄. put btitudo includit vtrāq̄z imediationē: silr btitudo nāe nō ꝓsistit nisi i illa q̄ nā imediatissime attigit obz. illa aūt ẽ vnica 1z aliq̄ ei⁹ pō p aliā opationē attigat obz illō imediate immediatione possibili illi pōe. Ad 2^m pōt dici q tēdere i finē nō cōpetit nisi appetitui ppe. ⁊ h̄ sicut tēdere cōparat q̄z motui: q: inte⁹ 1z tēdat in obm pns. h̄ tm̄ ē quoce accipiēdo tēdere. nunq̄z tm̄ tēdit in aligd q̄z i fmi nū mot⁹ acgrēdū. s. p motū. Alīr cōcesso q̄ per vtrāq̄z pōz tēdat in obz btificū quadā. s. opatiōe iperfecta q̄ pōt h̄i circa abstes. pōt procedi vna tēdētia eē q̄ nā tēdit i ipm̄ pncipalr. ⁊ ita illā segtur getatio vnica q̄ ẽ getatio nāe pncipalr. reliq̄ aūt tēdētia ẽ min⁹ pncipal' tēdentia ipsi⁹ nāe. ⁊ sic getatio sequēs. Ꝯparādo ēt pōz iter se illē tēdētie nō sūt in ipm̄ obz imediate duplici imediatōe 1z tm̄ alta. ⁊ ita erit imediata getatio seq̄ns. illa ḡ btitudo ẽ nāe. put icludit duplicē imediationē opstionis ad obm. Ad 3^m dico q̄ total' getatio nāe loquēdo de totalitate extēsiua regrit q̄ gegd ẽ in nā getabile geteē. ⁊ h̄ btitudo boīs nō ẽ sine resūptione ⁊ reunione anime ad corpus quia aliquis appetitus est in ipsa anima ad corpus tanq̄z ad ppriū pfectibile vel saltē cōuersio in

materia sicut in ppio pfectibili ad formã illã. s. animã sed inter illas getationes vna est getatio simplicit ipsius nãe que. s. est getatio simplr nobilissima in illa natura inquãtũ getabilis est. Dico ergo q sicut sunt aliqua multa ptinẽtia ad actũ pmũ alicuius ita pñt esse multe getationes illoz multoz vnica totius totalis totalitate extẽsiua includẽs illas multas. sed illoz omnium est vnica que est vltima ra getatio in obiecto que est sola est simplr totalis quietatio nãe loquẽdo de totalitate intensiua. Rõ pro alia opinione põt concedi intelligendo cõclusionẽ de opatione vnica btifica, simplr quantuz ad vtrãqz imediationẽ loquẽdo etiã de opatione cõpletiue beatifica totius nãe. sed si intelligat de beatitudie tõtali totius totalitate extẽsiua non cogit gn multe opationes quarũ vna est simplr nobilior altera possint concurrere in optimo sic. s. extẽsiue.

Ad argumenta principalia

Ad primũ dico q gcgd nõ accipit ibi pro quolibet appetibili diuisiue. sed pro vno in quo cõtinent oia vniuerse. et sic bndo obm beatificũ per quẽcũqz actum dicat habere bz gcquid recte vult: q; quicgd vult est eminẽter in illo ppter qõ solũ est recte volendũ et in hoc bz omnem actũ recte volendũ: cũ ergo sumis sub. q bz illa opatio sunt recta volẽda in se. pz q nõ recte sumit sub maiore. Ad aliud dico sicut dicẽt in sequẽti qõne q habere sumit ibi pro actu volẽdi non quocũqz sed pfecte se ñante visionẽ nudã et q tali actu bz gcgd vult b est vnuz qõ est eminẽter oẽ volibile ille est btus, sed nõ sequit. ergo quicũqz vult gcgd vult est btus: q; per inferius potest dari diffinitio vel descriptio ppria alicuius nõ sicp supius q; plurib⁹ cõuenit. vnde in forma est oñs ab inferiori ad supius cum distributione. Ad 3^m nego maiorem q; multa pñt eẽ distinctiua in aliquo ab alio. nec tñ qõlibet eoz̃ est de eẽntia eius inquãtũ distinctum est. sed solũ illud qõ pmo et eẽntialr distinguit. et si b in intelligas per hoc qõ dicit per se in maiore. s. eẽntialit et p se pmo modo. concedo maiorẽ et minor est falsa q; p locũ actũ voluntatis hoc mõ per se distinguit beatus a nõ btõ de quo amplius dicẽt in questione sequẽte de fruitione. Ad arg^m in oppo^m põt cõcedi intelligẽdo de btitudine simplr ipsi⁹ nãe et de opatione quacũqz simpliciter beatifica. s. vtroqz mõ imediationis attingente imediate obiectũ. et hoc apparet pbabile cũ ponentes btitudinẽ eẽ in vtraqz operatione vel ambabus dicũt alterã earũ per se ad alterã ordinari, et per oñs nec vtra qz nec ambe sunt vna pfectio vltima simplr ipsius nãe huius vnica earũ sit simplr vltima pfectio potẽtie.

Ric. in hac dis. ar. 1. q. 6 in fine.

Trum beatitudo

per se cõsistat in actu intellect⁹ vel voluntatis. q intellect⁹ pbo Jo. 70. Hẽ vita eterna vt cognoscãt te. Preterea Aug. pmo de tri. c. penul. visio est tota merces. Preterea io. etbi. ex intẽtione pbat q felicitas substãtiarũ separatarum cõsistat in speculatiõe et er hoc cõcludit q nra felicitas est in speculatione quia magis sil̃es illis. per b effici mur. Preterea. i. etbi. beatitudo est bonũ sufficiẽs sed huius est visio ẽm illud philippi. Jo. i 4. dñe oñde nobis patrem et sufficit nobis Oppositum pmo de trini. c. 13. vel. 17. solo illo illustrari perfruqz sufficiet. Preterea ibidẽ li. 13. c. 5. beatus est qui habet gcgd vult: ergo in operatione maxime volita maxime cõsistit beatitudo volũtas magis vult opationẽ suam qz operationem intellectus qa est perfectio ppria et vnũquodqz magis appetit pfectionem ppriam qz illã que est per se alterius bz aliquo mõ sit sua. Preterea Aug. pmo de doctri. xpia. summa merces est vt ipso pfruamur. frui est actus voluntatis q; est amore inhrere sũma merces nra eẽ btitudo. ergo

In ista questione omnes

tenentes beatitudinẽ cõsistere in operatione concordit tenent q non cõsistit nisi in operatione aliqua partis intellectiue vt distinguit cõtra partẽ sensitiuam q; sola potentia imaterialis põt per opationẽ suam attingere pfectum bonum in quo solo vt in obiecto est beatitudo. sed in cuius illarũ potentiarum operatione sola consistat si cõsistit in vnica vel in qua pncipalius si cõsistit in ambabus opiniones sunt. Una ponit q in actu intellectus pncipaliter et eẽntialiter et in actu volũtatis sicut in quadam perfectione extrinseca supueniente visioni in qua est substantia btitudinis. Ratio ad hoc ẽ talis beatitudo vel est finis vltimus extra quem res per opationem suam ptingit. aut finis vltimus intra. et illa ẽ opatio illa sola q̃ fini exteriori pmo cõiũgit. act⁹ voluntatis neutro modo est finis vltimus. ergo nec beatitudo sic vel sic cõsistit in volũtate vt act⁹ eius bz sit in ipsa vt obm q; rõ boni est obiectũ voluntatis et btitudo vt ẽ finis vltimus maxime bz rõnẽ boni. minor pbat quo ad pmam eius partẽ: tum q; obm volũtatis ẽ finis q̃ oẽ velle ẽ quodcũ ordinari ad finẽ: tũ q; velle non põt eẽ pmũ volitũ. pñsupponit enim aliud a velle pus esse volitũ q; actus reflexus pñsupponit actũ rectũ terminatum ad aliud ab actu illius potẽtie. aliogn ẽt processus in infinitũ. sil̃e huius apparet in intellectu: q; intellige re nõ ẽ pmũ intellectum. sed aligd aliud ẽ prius quod ẽ obiectũ actus intelligendi recti. Secũda pars minoris probatur: quia operatio per se coniungens fini exteriori est per quam fit primo assecutio finis exterioris actus voluntatis non est talis. quia voluntas est vnus actus ante assecutionem finis scilicet desiderium qõ est vt quidam motus ad non habitum. alius ei⁹ actus est quedam quietatio in fine. patet q per primũ actum non assequitur primo finem q; caret illo qũ habet illum actũ nec per secundũ probat. q; ille sequit assecutionez voluntas enim nõ quietatur modo aliter in re in quã prius tendebat nisi quia ipsa alio modo se habet ad illã rez nunc q̃ prius vel econuerso. quod ergo facit volũtatẽ sic se habere ad finem vt quietet in ipso in quẽ prius tendebat in illo vel per illud est vltima assecutio finis talis est actus visionis. q; per illã fit quidã contact⁹ dei ad intellectũ. cũ cognitũ sit in cognoscente per uenientem actuz sic se habet obiectũ ad voluntatẽ vt ipsa possit nũc quietari in eo qõ prius nõ potuit. Istud cõfirmatur per exemplũ in apetitu sensitiuo quia si sensibile est finis extra: sensatio est finis int. a: quia per illaz primo habet sensibile sic vt in eo possit appetitus sensitiuus quietari apparet etiã in alio exemplo. quia si pecunia est finis extra. possessio pecunie est finis intra: quã sequitur quietatio voluntatis in pecunia dilecta. Contra istud. finis extra est simpliciter optimũ et sũme volendum. ergo inter ea que sunt ad ipsũ quod est sibi imediatius ẽ magis volendũ sed velle est sibi imediatius q; imediate tendit in ipsum vt in finẽ vltimũ cum finis vltimus vt huiusmõi sit propriũ obm ipsius velle pbo maiorez. illud est magis volendũ volũtate libera quod appetitui nãli nãliter est magis appetendũ: huiusmodi ẽ qõ ppinquus ẽ vltimo qõ simplr marie nãliter. Preterea volũtas põt velle suũ actũ sicut intellect⁹ itelligit suũ actũ. aut gvult suũ velle pp itelligere aut e⁹uẽ so aut neutrũ pp alterũ et loquor de velle ordinato. nõ pmũ q; scõm Anselmi. li. scõo. Cur deus et hõ. c. i. ordo pnersus esset vel amare vt intelligeret: nec tertium. q; in ordinatis per se ad eudẽ finẽ est ẽt aliqs ordo itet se tãqz ad finẽ sub fine. g̃ 2^m et hoc vult anselmus vbi prius. Preterea si beatitudo extra sit simpliciter summe volenda. ergo illud maxime est beatitudo intra quod inter intrinseca est summe volendum. huiusmodi est aliquod velle. plus enim appetit voluntas

Tho. i. j di. ar. j. q. i. sol. 2. que^am.

perfectionē sui in fine vltimo q̄z perfectionem intelle⁹ ⁊ hoc recte loquēdo de appetere libero, sicut naturaliter plus appetit appetitu naturali ad rationem er g go concedo p̄mā partē minoris ⁊ p̄mā partē conclusionis q⁹. s. actus volūtatis nō est finis oīno vltim⁹ seu extra: sed nec sit act⁹ intellect⁹ p̄m eos, tū magis appropinquat ad simplr vltimū act⁹ volūtatis: sicut deducit p̄ma rō de attingētia finis ⁊ p̄prie obi per illū actum. ⁊ tertia rō de maiori nobilitate illius actus. ⁊ secunda de rōne finis in isto actu respectu act⁹ intellect⁹. Nec p bationes ad p̄mā partē date plus p̄bant dato q̄ cōcludunt. nam act⁹ voluntatis sic est ordinari vel ordinabilis ad finē simplr q̄ est immediatū sibi in ordine eorum que sunt ad finē. actus intellect⁹ si nō est ordinari est tū ordinabilis mediate ⁊ ideo minus participās rationē finis. Secūda p̄batio oīdit aliqd cē p̄us volitum ipsa volitione, ⁊ cōcedo q̄ obiectū extra. sed illud nō est intellectio saltē loquēdo de p̄us volito p̄m pfectionez qcquid sit de p̄oritate p̄m generationē. illa enim p̄oritas non cōcludit aliqd ad p̄positū. s. p̄us volitū magis cē finez. Secūdam partē minoris nego. ad p̄bationē p̄cedo q̄ p actū desiderii qui est absentis nō est assecurō finis sed per aliū actū, s. qui est amor rei p̄sntis est assecutio p̄mo loquēdo de p̄mitate ꝓfectionis lz per actuz intellect⁹ sit aliqualis assecutio p̄or p̄oritate gnātōis nūc aūt p̄m p̄hm. 9. metha. posteriora generatione sunt p̄ora pfectione: qō verū ē de posteriori qō est simplicit immediatius vltimo qō vltimū est simplr perfectū. ita ē hic. Cum p̄baf p̄positū de secūdo actu q̄ illa est getatio in fine, ⁊ per q̄m posteriorē assecutione finis. dico q̄ getatio p̄t intelligi vel p delectatione p̄prie dicta que est pfectio supueniēs opationi: sicut pulchritudo iuuenti, ⁊ ita intelligūt alig rōnē istam. q. opinio ista p̄at voluntatē respectu obiecti p̄sntis nō habere nisi delectationem p̄sentem visionē intellectus. Et si sic accipiaf quietatio p delectatione cōcedo q̄ ipsa sequit assecutionez finis. nō solum p̄mā generatione sed pfectione. q̄ sequit actū amandi vel fruēdi fine viso qui ē vere actus elicitus volūtatis. falsum est aūt q̄ voluntas circa obm amabile p̄us non eliceat actū aliq̄ē sed tū hēat delectationē passionē. Dicit enim aug. de tri. c. 9. appetit⁹ inhiantis fit amor fruētis. Ille aūt appetit⁹ siue desiderium nō est tū passio. tū q̄ passionib⁹ non meremur nec laudamur nec vituparamur. 2. ethi. Ja scis aūt desideriis cōsistit maxima pars meriti ⁊ laudabilitatis iustoz in via. tum q̄ obo eodē p̄tato quādoq̄z voluntas elicit desideriū intēsius q̄nq̄z remissius p̄z q̄ ex maiori conatu ⁊ ex minori elicit. rōnale etiā ē q̄ si in desiderando voluntas elicit actū sicut dictū est supza li. 2. di. 38. ad q̄ est auctoritas aug. de ciui. 12. c. 6. de duob⁹ similiter affectis. i. dispositis. ⁊ Anſ. 4. de cōce. virgi. q̄ etiam circa finē p̄sntem elicet actū q̄ si agendo mouet se iā nō habitū rōngle est q̄ agēdo getet sē in illo p̄snte. si q̄ alio mō accipiaf quietatio p actu elicito a voluntate getatiuo qui. s. mediate cōiūgit fini vltimo vt in ipso ē q̄ ē qes vltima, p̄cedo q̄ illa getatio est secūdus act⁹ voluntatis. sed nego q̄ cōsequaf p̄mam assecutionē finis p̄mā in q̄z p̄mitate pfectionis imo est sic p̄ma assecutio sequit tū aliquā assecutionē hoc ē p̄sntiā ipsius obiecti fruibilis que p̄sntia ē per actū intellect⁹ loquēdo aūt de sic obi p̄ima assecutione. s. de p̄sa p̄sntia obi vt voluntas se posset quietare in illo per actū suū. nego illā opationē cē finē vltimū intra p quē ē p̄ima assecutio finis extra: q̄ opatio sic p̄ima assecutiua nō cōtingit immediate fini extra excludēdo oēm mediationē alteri⁹ p̄pingoris illi fini. Si ꝫ hoc adducat illa. p̄ō q̄: voluntas nūc p̄t quietari p̄sntialr. q̄ aliter se hz ad finē vel ecōuerso nūc q̄z p̄ius. Ro p̄ma nō valet sed sufficit q̄ aliqua potētia p̄ior in opando ipsa volūtate aliter se hz ad obiectū eius. s. altēritate posita volūtas p̄t in actū in quē p̄ius non potuit alteratione sui sed illius sibi p̄reuli in agendo. Breuiter ergo p̄ma pars deductionis nō ē cōtra aliquam opinionē q̄: nulla ponit actum voluntatis creature esse deū. nec secūda pars de primo actu voluntatis. s. de desiderio est alicui dubia. Restat ergo vi in hoc si aligs actus volūtatis alius a desiderio possit esse p̄rima cōsecutio finis vltimi. ⁊ probatio adducta ibi de getatione fallit p̄m equocationē. si enī accipiatur quietatio p̄or delectatione p̄sntē opationez pfectā cōcedo q̄ illā quietationē p̄cedit pfecta cōsecutio finis. si aūt accipiaf quietatio p̄or actu quietatiuo in fine. dico q̄ actus amādi qui nāliter p̄cedit delectationē: quietat illo modo q̄: potētia operatiua nō quietaf in obiecto nisi per opationē perfectā per quā attingit obiectū. ⁊ tūc illā p positio quietationē in obiecto p̄cedit assecutio obiecti p̄ma. i. perfecta falsa est hās tamē apparentiā veritat⁹ ex cōparatione ad motū quo mobile assequit terminum ⁊ ad quietē in illo termino. Siquidē mot⁹ ad terminum p̄cedit quietē in termino. sed hec cōparatio ad p̄positū nō valet: q̄: eadem opatio h̄ est assecutiua pfecte ⁊ getatiua: q̄: quietatio est imperfecta assecutōne obiecti ⁊ vniuersaliter tales similitudines ex motibus applicādo ad operationes nō valēt: sed oportet relinq̄re quicquid imperfectionis est in motu sicut ē hec distinctio eius a gete ⁊ p oppositū in opatione sunt ista vnitiue assecutio obi q̄si per motū vel magis tēdētia in ipm. ⁊ getatio in obscisidem tendētia talis in ipm quietat in ipso. Et fine q̄ē ois operatio volūtatis circa obm p̄us alia a delectatione hoc est irrōnabile: q̄: si volūtas est opatiua circa obm absens imperfecte tm cognitū q̄: obscurū. multo pfectius potent opari circa obm perfecte p̄us quia visum.

Si iterū arguit voluntas p̄t nūc quietari in obiecto p̄us non. ergo aliter se habet ad obiectū vel econuerso q̄z p̄us. Rndeo cōsequentia nō valet sed sufficit q̄ aliqua potentia alia p̄or in operando aliter se habeat ad obm q̄z p̄us. nec mirum q̄: potentia que in opando regrit aliqm opantem nō est oīno in potentia p̄pīqua ad operandum nisi illa alia opante. Si arguitur saltem illud nouū per q̄ō volūtas nunc p̄t quietari nunc non potuit est assecutio finis ⁊ p̄or q̄z ipsa quietatio voluntatis. p̄z ergo q̄ in illo alio actu est assecutio finis.

Rndeo verū est p̄ma p̄mitate generationis non p̄mitate perfectionis. beatitudo autem est assecutio p̄ma p̄mitate perfectionis. Et si ideo ante quācūq̄z quietationez potētie arguas habitationē vel assecutionem finis p̄cedere, q̄. s. potentia nūc p̄t opari p̄ius nō potuit q̄ō non est sine aliqua mutatione que nō est nisi ad bibitionē obiecti. segtur q̄ in nulla opatione etiā intellectus possit esse p̄ima assecutio obiecti ⁊ ita nec btitudo ⁊ tunc illa ratio vadit ad illam opinionē q̄ beatitudo nō est in operatione sed in aliqua habitione obiecti p̄cedēte oēm operationē de qua, dictū est, in p̄ima questione

Jurta hoc quasi er latere q̄

ritur que potentia sit nobilior intellectus vel volūtas.

Ad istam questionē er multis mediis arguif ad vtrā q̄z partem vnum medium est er obiecto p̄or intellectū sic verum est p̄opin quius enti q̄z bonum. ergo perfectius q̄z bonum. P̄or voluntate sic, ratio boni est nobilior quia est bona per essentiam, verum autem est bonum per participationem, Similiter bonum vniuersale est nobilius bono particulari. verum est quoddam bonum quia bonum intellectus. Hoc medium p̄or neutra opinione videtur esse efficax quia maior vtro⁹ q̄z videtur falsa quia ista non sunt realiter distincta verum ⁊ bonum, ⁊ per cōsequens. neq̄z vnum realiter nobilius altero. si autem dicatur vnum nobilius altero p̄m rationem intelligendo rationem p̄or causato ab intellectu hoc est relationis per intellectum comparatez ista ad alia, hec nobilitas nō facit ad p̄po⁽ᵐ⁾. q̄: relo

Tho. 1. p te sū. q. 82. ar. 3.

rationis non est formalis ratio ꝑmi obiecti intellect⁹ vel voluntatis. Similiter ad que fiet ista comparatio si ad personas diuinas filium scilicet cui correspondet verum in ente. ⁊ spiritū sanctū cui correspondet bonum ꝓsone diuine nō hñt ōdam nobilitatis. Si aūt cōparē tur ad posteriora puta ad act⁹ quoꝝ sunt obiecta taꝫ est circulus in arguēdo. Si aūt ponant differre rōne reali sicut dictū est de attributis in ꝑmo li. di. 8. q. 4. tūc bñ pōt saluari aliqua nobilitas in vno ꝑm ꝓpriā rōez ⁊ respectu alterius. ⁊ hoc añ actū inte⁹. qz sicut ē distinctio inter aliq̄ alterius rōnis sic ē ēt ineq̄litas: maxime si sit distinctio qdditatiua nō hypostatica ⁊ inter absoluta. sed forte nec verū nec bonū vltra ens dicunt rōes absolutas, minor ēt vtriusq; rōnis est dubia q̄tū ad illā ptē q̄ bonū est obiectū volūtatis. falsa aūt quantū ad illū q̄ verū est obiectū intellect⁹ sicut dictū ē in ꝑmo lib di. 3. q. 4. tā ergo maior q̄ minor regrunt ꝓli ꝓrē discussionē q̄ ad ꝓpositē qōnē spectet. ꝓ neutra g̃ ꝓ te pōderādo valet hoc mediū. Ad rōnes ex illo mediō supras, ad ꝑmā inferē oppom: qz sicut ens est potētiale respectu cuiuscūq; rōnis spālis. ita ꝓpinqus sibi erit potētialius. Sz cōtra hō entis ꝑcise accepta ē nobilior quacūq; rōne supaddita ꝑcise accepta sicut rō hōiecti est nobilior rōne passionis. g̃ qō sibi tanq̄ ꝑfectiſsimo est ꝓpinqus illud est per fectius. vñ falsum ē q̄ ens se hz ad alia sicut mā ad formā. sed magis in potē tia q̄si actiua sicut sbm ad passionē. Aliter dicit q̄ ꝑfectiſsimo pōt aliqd cē ꝓpinqus. vnū in ordine. ⁊ aliud in alio ordine sicut sbe immediatior ē quātitas in vno ordine q̄ q̄ntas. tū qualitas ē ꝑfecti⁹. ⁊ per ꝑns ꝓpinquius in alio ordine. illud aūt est simplr ꝑfecti⁹ qō i ordine nobiliori vel ꝑm additionē nobiliorē ē ꝓpinqus ꝑfectiſsimo. sicut bonū ē ꝓpinqus enti in ordine cōicandi ꝑfectiones siue finaliter terminādi ⁊ cōplēdi ꝑfectionem alterius: iuxta qō bonū vno mō dicit cōicatiuū ꝑm Augu. ꝑmo de doctrina xp̄iana. alio mō finis. 2. phy. ⁊. 5. metha. ⁊ ꝑmo etbi. Iz verū sit ꝓpinqus enti in ordie ad potētias opatiuas circa totū ens. Ad rōnē in cōtrariū ꝑmo initat qz sit⁹ posset argui de vero. nā verū ē verum ꝑ eēntiā. bonū aūt est verū ꝑ ꝓticipationē. g̃ verius ē verius. g̃ ⁊ mai⁹. ⁊ sic arguit aug. negative. 8. de tri. c 2. si non est verius nec maius vbi nō ē locus nisi a quer tibili. Ideo rñdeo q̄ oia ista transcēdētia denominat se mutuo ⁊ ideo cōitis ꝑfectionis ē cē eēntialiter verum sicut cē eēntiale bonū nisi ꝓbet q̄ rō veri est nobilior ratione boni ⁊ ecōuerso. Alia rñsio realior q̄ magis potest referri ad inherētiā vel ad sbm inherētia segtur idētitatē extremoꝝ. g̃ qō eēntialiter inest magis inest ꝓ ut determinat inherentiā vel idētitatē. nō aūt ꝑut dēter minat extremū inherēs: exēplū: albū nō ē albius q̄z hō q̄ albus. 2° arguit ex habitu q̄ actus est nobilior ad quē disponit nobilior habitus aligs habit⁹ intellectus ē nobilior quocūq; habitu volūtatis q̄ ꝑm ꝑm ꝑmo metha. sapia est nobilissimus habitus. ⁊ idē. 6. etbi. et ēxpresse 10. nullus aūt habit⁹ volūtatis ē nobilior apud ꝑm iustitia vel saltē amicitia. de q̄bus ꝓz q̄ lōge sunt infra sapiam ꝑm ipm. Contra ꝑma ad corin. 13. maior horū ē charitas. ⁊ Aug. 15. de tri. c. 19. in donis dei nullū ē maius donū charitate nec equale. ꝓz de dono alterius rōnis. Rndet ad aplm ⁊ aug. q̄ intelligunt ꝓ statu vie. sed ꝓ statu patrie lumē glie ē nobilius hoc ꝓbat qz illud ē ꝑfectius cui ꝓpter ꝑfectionē suā hoc repugnat cōpetere imperfectio q̄z illud cui nō repugnat. lumē glorie ꝓpter ꝑfectionē suā repugnat inesse viatori nō aūt charitati. Cōfirmat ꝑfectius ē qō distinguit ꝑfectū ab impfecto illo qō est cōe vtriq; lumen glorie distinguit cōprehensorē a viatore charitas ē cōmunis

Contra illā rñsionē arguit. ꝑmo per auctoritatē hugonis sup angelica hierarchia. c. 7. sup illud dyonisij: sup acutū, sup feruidū calidū dilectio supemiet scie. vñ et supimus ordo denotat ab ardore. primus a scientia.

Preterea per rōnē ꝑfectiſsimus habitus volūtatis in via ꝑficit eam ꝑm capacitatē quā hz ꝓtunc. ergo si ille est nobilior quocūq; habitu intellect⁹ capacitas voluntatis ꝑ via ē maior vel aligd manus q̄z capacitas intellectus. ergo ⁊ ꝓpria qz vel cadē capacitas h ⁊ ibi: loquēdo de capacitate remota que ē ꝑm gradū nāe capacis. vel illa ibi cōrñdebit ꝓportionaliter isti ⁊ hoc loquēdo de capacitate ꝓpinqua qz capacitas ꝑma nō pōt totaliter saciari nisi per aligd ꝓportionaliter ꝑficiēs eaz g̃ nō nisi per nobili⁹ si illa ē aligd nobilius. Hoc medium videt magis cōcludere ꝑ volūtate maxime loq̄n do de habitib⁹ infusis q̄ disponūt ad bītudinē illā verā de qua loquunt theologi. Ad auctē phi posset dici q̄ hz sapia esset nobilior habit⁹ acqsit⁹ nō segtur q̄ dispo nat ad nobiliorē actū loquēdo de actu supnāli cuiusmodi ē beatitudo. Sed cōtra volūtas est potētia habitualis per habitū acqsituz sicut intellect⁹. ergo habit⁹ voluntatis supremus acqsitus pōt excedere sapiam sicut sit premus infusus in volūtate excedit supremū infusum intellectui. Posset aliter dici q̄ pbs cōiter nō distinxit intellectū a voluntate in rōne ꝓncipii opatiui sine opatione ad extra. vnde ꝑ cadē hz ꝓncipiū distinctum extra nām ⁊ nunc vocat artē ad intellectū nunc ꝓpositū Sicr neq; in opatione ad intra respectu finis. vnde et illā speculationē sapie non distinguit a dilectione. sed magis speculatio illa includit dilectionē vel saltē nō asserit intellectionē nō posse sufficere sine volitione qz vt distinguit ab inimicē alterū ab altero actu de altero actu qui est minus manifest⁹ nec affirmat nec negat. Tertiū mediū ē ex cōparatione act⁹ ad actū. ꝑmo sic. cā equota efficiēs est nobilior effectu. actus intellectus respectu finis est cā actus voluntatis qz hoc posito ponit ille: ⁊ amoto amouet ⁊ equiuoca patet. Contra ex eodem medio. voluntas imparat intellectui. ergo actus volūtatis est causa efficiēs equiuoca respectu intellectionis

Confirmat per Anselm. de conceptu virginali. ca. 4. vbi dicit q̄ voluntas manet se cōtra iudicium aliarum potentiarum ⁊ omnes alias mouet secūdū imperium suum. ⁊ Augu. xix. de ci. c. i 4. dicit q̄ volūtas vtit oīb⁹

Preterea. ix. metb. posterius generatione est prius perfectione. volitio est posterior generatione. nec hoc solū sed habet rōnē finis respectu intellectionis ꝑm Anselm. libro secūdo. Cur deus homo. c. ꝑmo. ⁊ Aug. xix. de ciui. c. 12. homini rationali anima inest vt mente aliquid contēpletur ⁊ ꝑm hoc aliquid agat: ⁊ post vt aliqd vtile cognoscat. ⁊ ꝑm eam cognitionem vitam moresq; componat. Dico autem ad secūdum q̄ nec actus intellectus est totalis causa actus voluntatis: sed partialis causa si est aliqua: nec ecōuerso voluntas est totalis causa intellectionis. maior autem illa vera est de totali causa effectiua equoca. ⁊ si de partiali hoc erit de causa superioris ordinis. ⁊ hoc modo voluntas comparata intellectui est causa superior respectu actus eius. Intellectus autem si est causa volitionis est causa subseruiens voluntati tanq̄ habens actionem preuiam in ordine generationis. ⁊ ideo istud mediuz concludit ꝓbabiliter ꝓ voluntate ꝓ intellectu nihil. Quod autem intellectio non sit totalis causa volitionis. patet: quia cum prima intellectio causetur a causa mere naturali ⁊ intellectio sit non libera simili necessitate causaret quicquid causaret. ⁊ sic quotcūq; circulationes fierent in actibus intellectus ⁊ voluntatis totus processus esset mere necessitate naturali. quod cum sit inconueniens vt saluetur libertas in homine oportet dicere posita intellectione non habere causam totalem volitionis. sed principaliorem respectu eius esse voluntatem que sola libera est. Ad ꝓbationem positam ponitur cē. illud antecedens negatum est libro ꝑmo distinctione. j. Aliter arguitur: illud est melius. quod

sine alio eēt eligibilius: sed intellectio sola ē eligibilior volitōne sola q3 intellectio eēt act9 pfect9 & ppri9 nāe intellectuali: volitio sola nō eēt nisi quedā inclinatio, sic grauis ad cētrū. Cōtra ex eodē eligibil9 ē quō habēs est simplr bonus. sed. ii. de ciui. c. 2. Aug. neq3 vir bonus merito dicit q scit qō bonū est sed q diligit. & ex hoc ꝓcludit ibi q in hoibus q recte amāt ipse amor magis amat qō est cōclusio magis intēta. Preterea in bonis q nō includūt se illud ē eligibilius cui9 oppositū est odibilius. sed pscindendo ista quō non includūt se oppositū intellectionis nō pōt eē ita odibile sicut oppositū dilectionis. hꝫ ꝓbat ꝑmo de oppositō ꝺie quia nulla ignorantia dei ēt infidelitatis pōt eē ita ꝺdibilis sic odium dei si posset volūtati inesse. 2o de oppositō cōtradictorie: q3 nō diligere deū est vitupabile & pctm quādo. s. pōt hēri potētia, ꝓpinq3 q3 actu intelligēs deum. & nullo mō diligens peccat. silr actu cogitās pctm & sine oi displicētia peccat. nō intelligēs aūt qm tm est in potētia ꝓpinqua ad intelligēdū nō est vitupabile nec pctm hꝫ medium ꝓbabiliter cōcludit p voluntate. Ad rōez p intellectu rūdeo si dilectio sola eēt nō esset tm inclinatio nālis sicut grauis ad cētrū. sed eēt opatio ꝓpria nature intellectualis. q enī nunc sit opatio & talis opatio nō hꝫ formaliter ab intellectione sed cōcomitanter.

Aliter arguit: pfecti9 ē qō in entitate min9 dependet q3 dependere ē impfectionis act9 intellect9 nō dependet a volūtate sed ecōuerso. Sō posteriora generatione depēdēt a ꝓrib9 & tm sunt pfectiora. 9. metha. silr finis incipere depēdet ab eo qō est ad finē & nō econuerso forma ēt a mā & nō e2o. qlitas ēt corporalis a quantitate, intm ꝑm illos q ꝺicto est eē albedinē sine superficie & tm in oibus istis ē oppositā maior vera. & vniuersalr in istis generationib9 est depēdētia ad aliud ꝑus ordinātionis. verū est tm q simplr pfectū ē oino independens. q3 sicut ē ꝑmū pfectione ita gnātione. 9. metha. oēm potētiā ꝓcedit act9 tpe. q3 etsi sit circulus in ꝓritate act9 ad potētiā & ecōuerso. tm stat9 ē ad eū q ē semper movēs ꝑmū. sed vbi due ꝑmitates cōcurrūt oppositā maior cōis verā est. Silr posset ꝺici q intellect9 dependet a volitione vt a cā partiali: sed supiori. e2o aūt volūtas ab intellectione vt a cā partiali sed subseruiente.

Aliter sic, act9 intellect9 ē purior: q3 nullā impuritatē cōtrahit ab obo. q3 intelligere malū nō est malū: sed act9 voluntatis ꝺhīt impuritatē: q3 velle malū ē malum ꝓter hoc. alia ē impuritas in volitione q3 est mot9 aīe ad rem in se. intellect9 nō sic sed est rei ad aiam, vel rei vt est in aīa. ex ꝑmo de aīa. & 6. meth. verū & falsum sunt in aīa. bonū & malū in reb9 extra. Contra. ex ꝑmo illoz illud est purius & melius cui9 corruptio est imperfectior & peior. sed corruptio volitionis est talis: q3 malū velle ꝓte malū est nō sic intelligere. Et silr illa rō peccat duplr. vno mō q3 ꝺz cōparare intelligere corruptum qō est falsū intelligē ad velle corruptū qō ē malū velle, & tūc cōcludit ꝓpm per rōnē iā dictā. alio modo q3 circa qōcūq3 obm pōt volūtas hēre bonū actū intellect9. pōt. n. odire malū sicut intelle9 bñ intelligere malū esse odiendū. Si tandē accipiat ista ꝓpō ille act9 est impurior q reddit impurus ex impuritate obi. Rndeo act9 intellect9 ē talis q necessario est falsus ex eo q ē falsi obi. act9 aūt volūtatis nō ē impur9. i. malus: q3 est obi mali nisi cōcomitāter. Qd si dicas actū volūtatis esse impurū ex obo impuritate malicie nō sic actū intel9. nō hoc cōcludit q3 tūc act9 sensus eēt nobilior actu volūtatis q3 min9 impur9 sic illo mō. 2o rō. s. de tēdentia in rē in se cōcludit oppm ꝑmo ex dictis eoz. q3 cōcedūt q act9 volūtatis respectu supiorꝫ ipsa volūtate ē nobilior actu intellect9. ex hoc seqtur. q illē in genere ē nobilior isto in genere. q3 si optimū ē nobili9 optimo: et genus genere: vel spēs spē. tota. n. spēs vna ē supior qua cūq3 alia spē tota. 2o act9 nō est pfectio nisi q3 coniūgit obiecto pfecto. act9 aūt volūtatis ꝓiūgit rei in se vt ise est. act9 aūt intellect9 nō nisi rei vt ē obm in cognoscente obm aūt btificū simplr est nobili9 in se ꝙ vt ē in cognoscēte: & act9 volūtatis ꝓiūgit obiecto btifico simplr sub nobiliori rōne. Ad auctē Arri. 6. ethi. dico q tam cognitio ituitiua ꝙ dilectio sequēs tēdit in obm vt ē exi stēs in se. cognitio aūt abstractiua & dilectio seqns tendūt in obm bñs eē cognitū. iō in hoc nō ē ꝺia iter intellectū & volūtatē: q3 vtraq3 potētia pōt tēdere in obz suum vt in se & in obiectū vt hz eē diminutū in intellectu pbs cōiter loquebat de intellectione abstractiua et de volūtate vt est desideratiua. quō tēdit in rē non iam exīstez sed futurā. & hoc vt intermin9 actus desiderii sciēs effectū. in eandē aūt rem vt obiectū nō tendit nisi vobz esse in intellectu: q3 quādo desiderat nullū aliud eē habet ꝑm q possit obiici.

Ad rationes ꝓncipales. ad ꝑmaz ꝺico hz q ꝺictū est in qōe preceden ti. q. ꝑma & 12. metha. act9 intellectus est vita & vita ēna si ē act9 eternus si accipias q ē vita eterna beata hō non est in euāgelio. hz addit ita addo vt cognoscant te & amēt nec magis ē sēda additio ꝺ textū ꝙ ꝑma. Ad aliud q est Aug. ꝓcedo q visio ē tota merces hois itelligētie. sz nō sūma merces totī9 hois: & sic possent glosari multe auctes sonātes. p itellectu q itelligunt de suprema pō vel nā ꝑm pōm. nō aūt de simpliciter suprema pfectiōe nature. Ad illud de bitu pz in 2a via que ꝓcedit ex medio sumpto ex bitu. Ad aliud ꝺico q dilectio ē bonū magis sufficiēs ꝙ itellectio q3 eo bīto bñs minus eget. Ad ꝓbationē minoris ꝺico q ꝺictū ꝑbi lippi itelligendū e ꝙtū ad istructionē fidei de trinitate bāc. n. tē nō ꝓplete itellexerat frequēter. n. audierat sermonē de ꝑte & iō ꝓcedit q ꝑte sibi oīno sufficiēter caperet & alii cū eo vitatē fidei de trinitate: nō aūt loquebat de visiōe beata. q. illa p se sufficeret sine dilectiōe. sicut appet p risionē xpi. tāto tpe vobiscū fuit & pe. philippe qui videdet me. q. ꝺ. si. iā me ꝑm deitatē vidistis ēt pfecta visiōe fidei. & prem meuz silr visiōe vidistis: nō aūt intellexit q aplī vidissent cū visiōe beatifica. iā. n. supponeret eos fuisse beatos.

Trum beatitudo silr ꝓsistat in actu z q est fruitio. q nō ille ñ ꝺistigut beatū a nō btō. q3 ꝓpetit ēt vita & toz ex diffinitiōe frui. sz viator: tm hēt ꝺsideriū qō ē respectu nō hīti & iō nō fruit

Cōtra. ñ mius vult viator deo bonū qō sibi nō inē ꝙ ꝓhenso: g nō min9 hz actū amoris amicitie respectu boni. nō hīti ab amato ꝙ ꝓhenso: frui aūt ē actus amicitie nō ꝓcupiscētie. Preterea nō bñs charitatez si nude videret essentiā diuinam q non includit ꝺictionē ꝑt ea frui & tm sine charitate non pōt esse beatus 1 ꝯ. de tri. c. 12. sola charitas est que diuiditur inter filios regni & perditionis. Preterea oīa inferiora nā intellectuali suo nō hoc est ꝑm qd btificat in cōpletione act9 cōcupiscēdi. g & volūtas in sili actu hz perfectione. sed fruitio nō est aliqs actus cōcupiscēdi. Preterea tētio succedit spēi: g ē actus volūtatis. ergo in illo ē btitudo q3 volūtas ꝑm se est potētia ꝑm quā btificat nā intellectualis sed tentio non est fruitio. Oppositum ꝑmo de doctri. xpi. c. 7. sūma merces ē vt eo pfruamur.

Ad questionez sunt due cō clusiones: ꝑma q in solo actu quiest fruitio consistit beatitudo simpliciter nature intellectualis. secūda i qua fruitione q3 non in omni. Prima ostenditur diuisiue sic in genere non est nisi duplex actus volūtatis velle nolle. velle etiam duplex in genere aut ꝓpter volitum siue ꝓpter bonum voliti. aut ꝓpter volentem vel ꝓpter bonum volentis. primum velle dicitur esse amoris amicitie. secundum amoris ꝓcupiscentie. et

Tho. 1. p te sū. q. 82. ar. 3.

solū ꝑmū velle est frui qō est amore inherere propter se. s. amatū. Contra illā scām di. obiicitur p illō. 9 de tri. vlti. appetit⁹ inhiātis fit amor fruentis appetitus inhiātis ptinet ad amorē cōcupiscētie. g. Rndeo viator velle cōcupiscētie vult sibi bonū. z velle amicitie vult deo bñ cē. ꝑmus appetitus respectu boni bñdi fit amor cōplacētie boni habiti sibi. z ita amor fruentis nō tñ quo fruit formalr sed eius qui fruit alio amore illo quō obiecto in se qō amat sibi illo amore. secūdus appetitus. i. impfect⁹ amor fit amor pfect⁹ frūētis. i. q⁹ fruit. ¶Premissa diuisione ꝓbo ꝑncipalē cōclusionē non includēdo nec excludēdo passiones de quibus postea quere sed tñ de illis actib⁹ volūtatis hic loquēdo ꝓ q⁹ beatitudo nō pōt cōsistere in aliquo nolle, tuz qz nolle bz ꝓ se obiecto malū qō non pōt esse obiectū beatificum. tum qz actus beatificus est ꝑmus z imediat⁹ respectu vltimi finis. z ita non bētur virtute alicui⁹ actus voluntatis ꝓxis. nolle autem ꝓ q nō est ꝑncipiū respectu vltimi imo nec simplr ꝑmus inter actus voluntatis qz vel q non habeē vel cōiter non nisi virtute alicuius velle ꝑm Anſel. z. c. de casu diaboli. nullus desert iustitiā nisi volendo aliqd qō non stat cum iustitia. sicut exēplificat de auaro nūmo z pane. ¶nō consi q stit btitudo in actu cōcupiscētie. tum qz ly ille posset cē bonus si sit debite circūstauratus tñ nō est bonus ex rōe sui vel ex obiecto ēt deo qz pōt eē imoderat⁹. qō apparet. 8z. q. 3 puersitas est in vtēdo fruendis sic ēt dictum ē in. 2. li. angelū peccasse. ꝑmo imoderate cōcupiscendo sibi obiectū btificū sicut vult Anſel. de casu diaboli. 6. c. vbi vult q aliqd appetebāt qō habuissent si stetissēt nihil ām̄ꝫ plus vel magis appetebāt ꝙz beatitudinē. ga ad illā primo ēt summe inclinat affectio cōmodi. actus aūt amicitie respectu dei ex rōne sui z obi ē bon⁹. saltez nō pōt eē imoderat⁹ excedēdo sed forte deficiēdo. tum qz act⁹ cōcupiscētie nec ē nec eē pōt ꝑm⁹ act⁹ volūtatis respectu finis: qz oē cōcupiscere ē in virtute alicui⁹ actus amicitie. ideo. n. cōcupisco huic bonū qz amo hunc cui cupisco. tum qz act⁹ amicitie ineſt volūtati ꝑm q habet affectionē iustitie: qz si solā affectionē cōmodi haberz nō posset nisi sibi sūme cōmoda velle ꝑm Anſel. 4. ō casu diaboli. actus aūt cōcupie iest volūtati ꝑm q bz affectionē cōmodi qz nēcio iest ꝑm illā ēt si sola illa eēt. nobili ꝙ aūt ꝑm rōnē ē affectio iustitie affectione cōmodi. qz regulatrix eius z moderatrix ꝑm Anſ. z ꝓpa volūtati in ꝓxtū libera ē cū affectio cōmodi eēt ei⁹ ēt si volūtas libera nō eēt. Tū. 4. qz act⁹ amicitie tēdit in obm vt ē in se bonū. act⁹ aūt cōcupie tēdit in illud vt ē bo⁹ mihi. nobili⁹ ē aūt obm in se: ꝙz vt ab aliquo bitū saltē illa bitudo obi ad hītē q ē formalis rō in obo vt cōcupito diminuit ab illa pfectione obiua in quā bz istud bonū vt in se. 2° ꝙlo ꝑncipalis pz q viator pōt frui deo qz amore inherere sibi ꝓpter se. Si dicas nō amore sed desiderio. B flm ē: qz etsi de⁹ sit nō hit⁹ ab amāte z iō possit desiderari vt bñ dus, tñ nō desidero aliqō bonū bñduz a deo qō bz nō sz tñ cōplacet mihi infinita bōitas eius cui volo acceptādo z cōplacēdo eē oē bonū qō sibi iest

¶Pz ēt ꝓpo⁹ p illud. 83. q. q. 20. q virt⁹ cōsistit in fruendo fruēdis. Sz ē hic difficultas quō distinguant fruitio btifica z nō btifica. vī q nō spē qz qñ p se tāe sufficientes sunt eius spēi z effect⁹ sic ē in ꝓposito qz eadez volūtas eadē charitas idē obm fruibile z sub eadē rōe er pt e obi. ꝑm hoc ꝙ ponerēt q nō differūt nisi sicut magis z min⁹ in eadē spē. Sī ꝫ hoc obiicit q tūc viator eēt beat⁹ lz min⁹ btūs ꝙz cōꝓhēsor. Rēo ꝓña ñ valet qz btitudo nō ꝓponit ad significādū illā nām ꝑm spēm sicut ꝓponit hoc nomē fruitio. vñ bñ cōcedit q vterqz fruit ſz alē magis alē mīn⁹: imo ꝓponit hoc nomē beatitudo ad significādū fruitionē in determinato gradu ita q nō ifra z illū nunqz bz viator nec ꝑm magis nec ꝑm min⁹, sed sic bñt illā diuersi cōꝓhēsores iō vn⁹ to rū ē beatior altero. Aliter pōt dici z pbabili⁹ q fruitio btā z nō btā differūt spē. scipsis qdē formalr ſz a cāis vel habitudinē cārū cālē. Nō oñdit sit qz si tñ sint gradus eiusdē spēi accipiat infim⁹ bti z sup̄m⁹ viatoris si equant. g viator ē btūs si ille act⁹ deficit ab illo nō in infinitū ꝑz. pone g q ꝑ qttuor gradus possibile ē fruitionē viatoris crescere ꝑ qttuor gradus qz z cognitōez cū ēt cognitio eiusdē spēi tot gradus bēat quot z fruitio posita aūt intētione cognitionis possibile ē fruitionem cognoscētis ꝓportionalr intēdi. g adhuc possibile ē viatorē ptingere ad illū gradū z eē btūs. vñ hic pōt argui de aliquo gradu fruitōis btifice a quo distat sup̄m⁹ gradus viatoris puta btē marie p aliquot gradus si ē eiusdē spēi infra spēm fruitionis btifice descēdat ad minus z min⁹. tādē erit aliq btifica cālis illi nō btifice vel minor ea. si. n. ponat q nō sūt eiusdē spēi ille fruitōes arq quia si ponat q intellectio est cā ly ꝑticularis ipsius volitionis z intellectio viatoris z visio btā differūt ispē. g z effectus nēcio regrūt istas cās diuersas. nunqz enim in diuiduū eiusdē spēi nēcio regrit cām alteri⁹ spēi ab illa quā regrit aliud indiuiduū. Si aūt intellectio dicat cā sine q nō saltē nēcio regrit. z tūc sicut ꝑus diuersa eiusdē spēi nō nēcio regrūt in cāis aliq alteri⁹ spēi. ita ēt hic opi. bz ꝓcedere volitiones penes oba distingui spē z tñ obiīcz eos ē cā sine q nō. tūc aūt pōt saluari distinctio fruitionū ex distīctione visionū sicut ex diuersa apꝓximatione agētis ad passū variat effect⁹. aliter enī agit agēs qō ꝓlineā rectā opponit z apꝓximat passo: qz qō ꝓflexā vel fractā. cognitio aūt hec ē q̄si apꝓximatio obiecti ad volūtatē. Tenēdo istā scām viā nō opz ꝓcedere q de potētia absoluta diuina possit cāri in alia viatoris saltē nō videtis nude deū aliq fruitio eqlis in fime fruitiōi possibili cuicūqz btō qz sup̄mū ifime spēi nō pōt eqri infimo superioris spēi qz tota hec infra totaz illam. Difficile ē aūt ꝑm viā pōrē phibere qn in alia viatoris stante cognitione enigmatica tātū vel tantum intensa possit ineſse aliqua fruitio equalis alicui fruitioni beatifice date.

Ad argumenta ad primum

pz er secūdo articulo. Ad 2m dicit q sine charitate si videret aliqs deū nō hēret fruitionē supnālē qz nec actū aliquē ꝑmū supernaturalē z esse ꝓcedit agere nec ꝓsequens haberet frui beatificum. Aliter dictū ē di. ꝑma ꝑmi. q. 4. q habitus non est quo bñs simplr pōt elicere actū. z ideo posita quasi pñtia obiecti voluntas pōt in aliquē actū circa illud obiectū: z ille actus supernaturalis est ex obiecto z pñtia obiecti. sed nō est ex aliquo in potētia eliciēte nec tñ illa fruitio est btifica qz nō est tāta quāta nata est haberi a tali volūtate circa obiectū sic extēsum, maior. n. bī z si charitas ineēt per quā aliq⁹ mō intēderet act⁹ sicut dictū ē di. 17. ꝑmi. q. 1. btitudo aūt volūtatis nō ē in aliquo actu nisi sup̄mo quez pōt hre circa obm talr sibi pñtatū. Ad 3m dico q sola volūtas iter oēs appetit⁹ pōt velle alicui bonū ppriū ꝑm voluntatē. z iō nō est silē de aliis appetitib⁹ z illo: sicut nec generaliter qñ illud de quo arguit ē solū tale: imo ē arg⁹m ad oppo. qñ arguit de aliquo ptinēte ad pfectionē istius solitarii: ꝙueniēs enim cū impfectionib⁹ se in aliquo z differēs ab eis in alio sibi ꝓprio pfecti⁹ est ꝑm illud ꝓpriuz ꝙz ꝑm illud cōe: qz cōe nō pōt esse pfecti⁹ quocūqz ꝓprio iudicāte ipm. z iō si pfectio excellēs vtpote btitudo ꝙnemat illi solitario magis ꝙcludit q cōueniat sibi nō ꝑm illud in quo assimilat inferiorib⁹ ꝙz ꝙcludat oppositū.

Ad quartum non omne quod succedit virtutib⁹ theologicis in via vel actibus earum est de essentia beatitudinis sed tñ vnicus actus pfectissimus. ideo esto q tentio sit actus volūtatis succedens actui spei. nō seqtur q in ipsa cōsistat btitudo sed sufficit q ipsa ꝙcomitetur beatitudinem.

Trum ad essentiã beatitudinis pertineat securitas. q̃ sic. 13. de tri. c. 8. post alia ptinẽtia ad btitudinẽ enumerata subdit. ⁊ qõ est oino btissimũ ita semp fore certissim̃ erit. Pterea de ẽntia beatitudinis est q̃ sit vltia pfectio. ergo ex rõne sui excludit a sbo oẽm ꝓpationẽ oppositã. ergo ex rõne sui cõstituit sbm incorruptibile ⁊ intrãsmutabile ꝑm eam. Preterea ꝑmo eth, felicitas ẽ opatio optima ꝑm vitã pfectã hoc ꝑm ipm includit ppetuitatẽ quãdã. aliogn felix posset miser fieri qõ bz ꝓ incõuenienti. Preterea ad perfectionẽ viatoris ꝑ mam cõcurrũt ẽntialr fides spes ⁊ charitas ⁊ ad fidẽz act⁹ illoz. ergo ad pfectionẽ apprehensoris concurrunt ẽntialr act⁹ pfecti corrñdẽtes. istis. ꝓtia pbat q̃ non minorẽ integritatẽ regrit perfectio sẽa beati in suo gradu q̃ viatoris in suo. aliogn btus vñ beatus nõ haberz oẽm pfectionẽ per se cuius cẽt capax. nũc aũt actui spei ñ succedit nisi tẽtio, tẽtio nõ videt nisi securitas. g̃ ⁊ tẽ

Oppom ꝑmo eth. nihil est perfectius ex hoc q̃ diuturnius exẽplificat de albo vnius diei ⁊ vnius anni qõ oino verũ est de perfectione pmanẽte q̃ tali accidit tps vel q̃cũq; duratio maior vel minor. ergo ũ securitas excludit perpetuitatẽ durationis nõ ptinet per se ad beatitudinẽ que est perfectio simul tota. Preterea ista securitas si est actus aut intellectus aut volũtatis. Sigintellectus nõ ptinet ad btitudinẽ nisi vt ꝓtiũ ex. q. 3. buius di. Si voluntatis nõ est fruitio imo bz fruitionẽ ꝑ ob ecto. in sola autem fruitione est beatitudo ex. q. precedente. ergo ⁊c.

Hic duo sunt videnda. primo de perpetuitate btitudinis. secũdo de securitate beati. De ꝑmo pz q̃ ita est ex scriptura. Mat. 25. ibũt iusti in vitã eternã. ⁊ Mat. 18. erũt sicut angeli dei. et in ps. in secula seculorũ laudabũt te. ⁊ alibi sepe. Si similiter ad hoc sunt dicta sanctoz multa sufficiat adducere illud Aug. 13. de tri. c. 8. beata vita eẽ non põt nisi sit imortalis. qõ pbat: q̃ si amitti põt. aut ergo beatus amittet eam volẽs ⁊ tunc nõ est beatus q̃ non bz q̃cq̃d vult: aut nolẽs aut neq; volẽs neq; volens. ⁊ ad vtrũ q̃z illoz duoz mẽbroz sequitur q̃ nõ est btus q̃ nõ amat btitudinẽ. imo si volẽs amittit odit eã. si neuter non appeciat eam nec ergo est vita btã. Consilr põt argui si amittat btitudo per ꝓmissionẽ vite nãlis: q̃ aut amittit vitã volẽs aut nolẽs aut neutraliter. ⁊ videt illa distinctio trimẽbris Aug. eẽ intelligẽda: nõ ꝑ instanti quo poneret amittere beatitudinẽ q̃ ꝓñs non ẽt inconueniẽs. s. q̃ tũc nõ sit beatus sed bz intelligi ꝑ illo nũc vel ꝑ tpe quo ẽ beatus. q̃ siue tunc nollet amittere ⁊ tamẽ amittet non bz q̃cq̃d vult. siue tũc vellet amittere. vel non curat nõ diligit ꝑ futuro illã vitã illã eẽ et dũ bz eam. ergo nõ est btã nec est rõnabile instare q̃ amittat eã. sed hoc nõ cõsiderat dũ ẽ btus. ⁊ ideo est neuter quo ad voluntatẽ nõn quidẽ nõ curãdo illud bonus apprehensum haberi pro semp. sed nihil intelligẽdo de illo haberi. Hoc aũt irrõnale ẽ q̃ quomodo nunquaz cõsiderasset de ꝑpetuitate illius vitẽquã summe diligit si btã ẽ: aut si cõsiderat ⁊ creditcam ꝑpetuandaz ergo decipit. nihil aũt incõuenientius q̃z q̃ falsa opinione aligs sit btus ꝑm Aug. de ci. dei. 10. ca. 10. Ad lz ẽt cõsonat auctoritas pbi in secũdo de generatione in fine. in oibus ingmus nãm desiderare q̃ melius ẽ melius ẽ aut semp eẽ q̃z nõ esse saltẽ eo modo quo semp esse ẽ possibile. ẽ aũt possibile nãc ꝑpetue q̃ sit ꝑpetuo perfecta perfectione vltimata hoc generaliter desiderat ⁊ ꝑ ꝓñs in beatitudine vbi desideriũ nãle cõplebit ne sit frustra hoc habeẽ. Sed de cã istius perpetuitatis dubiumẽ silr qualis sit illa ꝑpetuitas, ⁊ tertio qualiter in sit beatitudini. De ꝑmo aũt ponitur btitudo ẽntialiter ex se necessaria. ⁊ tũc nõ põt nõ eẽ perpetua formaliter gdem ex seipsa. cãliter aũt aliqua cãritate a cã extrinseca. Aut secũdo ponitur q̃ beatitudo est perpetua ex volũtate necessario fruente obo in se visto q̃ nõ ondi tur inee aliqua rõ mali aut defectus boni. ⁊ differt ista positio a ꝑma sicut illa qua ponit celũ necessario moueri ex necessaria habitudine vniformi monẽtis ad mobile ab illa que poneret motũ celi esse formaliter necessariũ ꝑmum ponentis phs. non secũdum sicut patet. ii. metha. cõmẽto. 21. aut. 3. ponit potẽtia necessario determinari ad agẽdum. ⁊ ex habitu necessario. puta intellectum ad videndũ ex lumine glie ⁊ volũtatẽ ad fruendum ex charitate cõsumata. Pro prima positione illarum arguit sic aliq̃ forma corporalis est simplr incorruptibilis nec solũ sbalis vt forma celi. sed ẽt accẽntalis dũmodo sit. ꝑpria pfectio corporis incorruptibilis: vt pspicuitas in celo ⁊ luminositas in stellis. g̃ supma pfectio nãe spũalis erit formaliter incorruptibilis. Preterea forma que tollit a sua mã oẽm ꝓpationẽ constituit cõpm incorruptibile: pz de celo. Sed beatitudo tollit a nã beatificabili oẽm ꝓpationẽ: q̃ oẽm impfectionez ⁊ potẽtionalitatẽ cum sit actus vltimus in suo ordine magis q̃z forma celi in ordine formarũ sbaliũ. Confirmat rõ. q̃ finis extrinsecus pro eo q̃ includit eminẽter pfectionẽ ois alterius finis tollit oẽm ꝓpationẽ seu carentiã respectu finis extrinseci. hoc est nõ deficit aligs finis extrinsecus huius pfecte illũ. g̃ a simili vel a cã finis vltimus intrinsecus cõiungẽs isti fini tollit oẽm ꝓpationẽ finis alterius intrinseci ⁊ ita cõstituet cõpositum formaliter incorruptibile intrinsece ⁊ in cõiũctione ad finem extrinsecũ. Preterea tertõ si btitudo eẽt ds formaliter possibilis. ergo posset destrui ⁊ tñ manẽte natura q̃ ipsa est incorruptibilis. ⁊ per cõsequẽs posset beatus fieri miser: ⁊ ita beatus nõ eẽt btus q̃ non haberz q̃cq̃d vult. vult enim fieri nunq̃z miser. Contra, illud btitudo creata est accidens. ergo nõ minus depẽdet q̃z suũ sbm. sed subiectũ depẽdet ex cõseruatione dei cõtingẽter ipsum cõseruãtis, ⁊ per ꝓñs nõ bz necesse esse formaliter. ergo multo magis nec accidẽs. Respondeo ⁊ si absolute btitudo bẽat eẽ cõtingẽs: tñ ex quo semr inest nãe necessario inest manẽte nã. ⁊ ita bz necesse eẽ ex quo ꝓducta est in eẽ. ⁊ hoc quãtũ est in ordine suo essendi lz non absolute necessariũ sicut probat rõ. Contra hoc. deus põt cõseruare ꝑus ẽntialiter sine ponere ozi. illa nã est ꝑor ẽntialiter beatitudine. q̃ subiectuz. imo ẽt ꝑor tpe. pz q̃ ⁊c. Confirmat nunq̃z est maior necessitas tertii ad ꝑmũ q̃z tertii ad secũdũ. ꝑ aũt tertii ad secũdũ est tñ habitudo cõtingẽs pz ex rõne extremorum. g̃ ⁊c. Concedo ergo q̃ nihil aliud a deo bz esse formaliter necessariũ sed simplr cõtingẽs. tñ aliquod creatũ dicit habere esse incorruptibile ꝑ quanto nõ bẽt contrariũ vel non põt destrui ab aliquo creato sed tñ modo põt annihilari a deo non cõseruante. ⁊ hoc modo põt cõcedi beatitudinẽ esse incorruptibilẽ. sed sic corruptibile nõ est ex se ppetuum nisi possibiliter. q̃ fit esse suum bz cõtingẽter a deo ꝓseruante sic ⁊ ppetuitatem

Ad rõnes ꝑ prima opinione pz ex dictis q̃ nec celũ nec aliq̃ accns eius est incorruptibile nisi mõ ꝓdicto.

Ad secũdũ dico q̃ nulla forma põt auferre ꝓpationẽ a susceptiuo qõ. s. natũ est recipe aliã formã nisi eminẽter ptineat formã ipam q̃ manẽte in aliquo aptitudie ad recipiẽdũ nõ põt tolli carentia nisi ponat illud. nec aliter tollit nisi sicut illud tollit. forma ergo celi non includat in se formas inferiorũ simplr: sed nec eminẽter eo modo quo ens infinitũ includit oia alia. sequitur q̃ nõ tollet a sua mã ꝓationes illarũ formarũ si tñ sua materia est capax illarũ. vnde illa via ponendi celũ incorruptibile videt irrõnabilis: q̃ per illam viã non tollit corruptibilitas quãtũ est ex ꝓncipiis intrinsecis lz sal-

Tho. in q°. 1. q. 1 ar. 1. sol. 4. q̃am. Hẽ. qt° 3. q. 17. ⁊ q°. 4. q ii. et th. ꝑma secũde. q. 10. ar. 1. ⁊ secundo

netur q̄ non possit corrūpi ab agēte nāli. q̄ illa forma ita continet alias q̄ non pōt per aliq̄ agēs nāle expelli exēplū huius p̄z in intellectiua que est forma pfectior q̄z forma celi. ⁊ tñ non tollit a materia aliquā p̄uationem aliarū formarū imo nec constituit incorruptibile respectu agentis naturalis p̄o quanto aliquam formā cōcomittantē requirit ad sui esse ad quā pōt agens naturale attingere corrupendo. sola ergo forma infinita si posset mām perficere posset per illam viam auferendo. s. p̄uationem ꝓpositū incorrūptibile constituere. tñ adhuc esset dubium an susceptiuū esset in potentia ad illas formas sub p̄opriis rōnibus quas hz eminenter in illa vna forma infinita. p̄z ergo q̄añs est falsum loquēdo de incorruptibili hoc est de indestructibili. si āt fit sermo de incorruptibili ab agēte naturali aut a ꝑrio concedo añs. ⁊ sic conclusionez. Ad ꝓfirmationem dico q̄ non sequitur de fine intrinseco q̄ tollat omnez p̄uationē formaliter a sbo sicut finis extrinsecus tollit omnem defectū finis extrinseci. q̄ finis extrinsecus ē formaliter infinitus finis intrinsecus est finitus ⁊ iō non pōt sic ille includere intrinseca sicut ille extrinseca

Contra non potest finis intrinsecus alius succedere isti nisi coniūgat alii fini extrinseco. ergo si ille cōiungit extrinseco qui excludit oēm defectū ⁊ ille intrinsecꝰ excludit intrinsece oēm defectuz finis ꝓiūgentis. R̄ō ille dū manet excludit defectuz. sicut albedo dū inest excludit defectū nigredinis. sed ille non simplr necessario inest. q̄ non est in se necessarius. ille aūt extrinsecus est in se necessarius. Et cū dicis alius finis extrinsecus pōt ꝓiūgere alii fini extrinseco ꝓcedo. sed tūc finis extrinsecus non est huic finis nec supplēs oēm defectū cuiuscū q̄z finis extrinsecꝰ. ℔er hoc p̄z ad ꝓfirmationē. q̄ tūc non est ꝓductus huic. Ad 3m dico q̄ si nā ista maneat eadem nā sp est capax beatitudinis ⁊ miserie ⁊ p̄ ꝑs nō est ꝺdictio q̄ cessante beatitudine que est sibi accīs per accīs insit miseria. ⁊ cum dicis tūc non būit p̄ius quid voluit. R̄ō habuit quicquid voluit vnitiue nō distribut ue accipiendo. sicut dictū est supra. hoc est de uz in quo eminēter būit omne recte volibile. Cōtra secūdā pōem arguitur li. p̄mo di. i. q. 4. ⁊ cōcedo q̄ hz intellectus nāli necessitate videat obm p̄ns p̄oportionatū: tñ volūtas non naturali necessitate fruitur illo obiecto viso sicut ibi dictū est. neq̄ ēt illa necessitas videndi est simpliciter necessitas sed tñ mō necessitas sit obiectū. p̄ns moueat ⁊ istud est mere ꝓtingens. q̄ obm istō voluntarie ⁊ contingenter mouet quēcūq̄z intellectum creatū si ēt volūtas contingenter fruit illo viso ꝓtingēter ⁊ copulat intelligentiam cū memoria si tñ ibi hz actum

Ad argumētum illud qō in obiecto nō ostenditur aliquid mali nec defectus boni responsum est p̄ius. Cōtra tertiam pōem arguit pōt q̄ habitus non pōt esse p̄ior cā operationis q̄z potētia sed sp secūda q̄ illud est potentia quo simplr possumus. vñ bitus non vtitur potētia sed potētia habitu sicut cā. 2ª. ⁊ instrumēto. cā aūt p̄ior non determinatur ad agēdū a cā secunda nec per ꝑs necessitatur per cām secūdā sed econuerso. ℔reterea btā virgo būit in via maiorem charitatem charitate alicuius beati inferioris gradus. ⁊ tñ illa charitas non necessitauit eā ad fruendū ēt q̄ ꝓtemplabatur deū. ℔reterea esto q̄ lumē glorie necessitet illū ad videndū obm p̄ns tñ si voluntas sit cā īperans illam visionē pōt nō imperare. ꝓtingenter. n. coniungit intelligētiā memorie illius obiecti qō ꝓtingenter amat. videl aūt q̄ ibi habeat sic contingēter ꝓiūgere: q̄ ſm aug. de tri. in multis locis in gignitione verbi perfecti ꝓcurrit voluntas sic copulans. illa aūt visio est verbū perfectū ſm ipsuz. 15. de tri. c. 14. Concedo ergo q̄ non est necessitas siue p̄petuitas necessaria ex habitibus determinātibus potētias ad actus. sed tñmodo ex habitu glorie est necessitas ſm quid. q̄ habitus est naturaliter inclinatiuus nec ex charitate talis necessitas est in volūtate. q̄ libere pōt vti charitate vel non vti.

Dico ergo q̄ cā huius perpetuitatis necest forma beatitudinis quasi p ipsaz beatitudo formaliter sit necessaria. nec nā potentiarū illarum quasi circa obiectū necessario ꝓpetuo operāt nec habitus i potentiis quasi necessario determinās potētias ad perpetuo opandū. sed est ex sola volūtate diuina que sicut p̄ficit nām tlem intensiue ita ꝓseruat eā in tali perfectione perpetuo. sed tūc occurrit dubiū quō michael beatus erit ipeccabilis. Nam per nihil intrinsece ei sibi hz quin ꝓtingenter fruitur ⁊ per ꝑs pōt non frui ⁊ ita peccare ꝑs est flm. cum dicat aug. 3. ō maximum e. iz. cuicūq̄z nature p̄estatur vt peccare non possit non est hoc nature ꝓpe sed dei gratie ⁊ ponit in littera li. 22 di. 36. ⁊ di. 8. p̄mi. Idē in enchi. 66. Alia mea sicut nec hz nolle infelicitatem ita nolle iniquitatē sp habitura ē nunc aūt sic hz nolle infelicitatē q̄ non pōt eā velle. vñ dicit ibidē. Miseri eē nō solū nolumus: sz nequaq̄z velle possumus. R̄ō p̄z q̄ beatus est in peccabilis i sensu ꝓpōis hoc non pōt simul eē beatus ⁊ peccare. sed in sēsu diuīōis q̄ manēs bis nō hēat pōz ⁊ possibilitatē ad peccādū pōt intelligi dupliciter. vel p aliquid sibi intrinsecū qō excludit pom talē vel per cām extrinsecā qō excludit potentiā ꝓpinquā ab illo. verbi gratia. ⁊ si hñs visuz hēat pōm intrinsecā videdi qēcūq̄z corpus. tñ pōt per aliquā cām extrinsecā fieri perpetuo ipossibilis ad videndū a potentia ꝓpiqua vtpote si illa potētia faciat ꝓpetuam distātiā visus ab illo corpore. sicut si eēt obstaculuz perpetuū inter celū empireū ⁊ oculum dānati ille oculus non posset videre celum empireū loquēdo de potētia ꝓpiqua. ⁊ hoc per cām extrinsecā prohibentē potētiā perpetuo posset tñ videre potentia remota ⁊ intrinseca ita q̄ nulla esset cā intrinseca impotentie. Sic dico q̄ nulla est causa intrinseca in voluntate michaelis vel beati per quam excludatur potentia ad peccandum. sed p cāz extrinsecā ē ipossibile pō illa ad peccādū. vz p volūtatē di puenientē illā volūtatē vt sp ꝓtinet actū fruendi ⁊ ita nunq̄z possit potētia suā remotā nō iruendi vel peccandi reducere ad actū. si qō nunq̄z possit potētiaz suaz remotā nō iruendi vel peccādi reducere ad actuz. si quid nunq̄z cā 2ª pcurrat a cā superiore agēte ad vnū oppositū pōt potētia ꝓpinqua exire in aliud oppositū. Cōcedo ergo qō infert q̄ Michael beat⁹ ⁊ sit peccabilis insensu diuisionis loquēdo de potentia remota. Ad auctoritates aug. ad p̄mā dico q̄ intelligit q̄ peccare nō posse potentia ꝓpinqua nō est hoc nature sz gre dei hoc ē gratuite peruenientis ⁊ cōseruātis illā naturā in recto actū. Ad aliā non dicit augu. q̄ sicut nūc hz necessario nolle infelicitatē ita tūc necessario nolle iniquitatez neutrū ē enim verū loquēdo de nolle vt est actus elicitus sed sicut nunc hz ꝓpetuo nolle habitualr infelicitatem. ita tūc habebit nolle inigtatē. ⁊ cū arguit sic bēt nē nolle q̄ nō pōt velle. Dico q̄ nō iō pōt velle infelicitatem q̄ necessario habet nolle eā. sed q̄ infelicitas non pt eē obm actꝰ volēdi ex alia parte non sequit q̄ sic nunq̄z possit velle iniquitatē. q̄ iniquitas loquēdo de illo qō sbsternit in pcō pōt eē obm volūtatis create. Vel pt dici breuiter q̄ sicut nunc nunq̄z vult infelicitatem sz semper hz nolle habitualit. ita tunc nunq̄z vollet ⁊ sic ē silē binciū de facto. Et si arguas nūc non pt velle ifelicitatē. g̃ tūc non potent velle inigtatē. ꝑtia non vz q̄ bñ pt eē similitudo q̄z tū ad ñ eē bicū hz ñ q̄z tū ad ñ possz

Contra hz non min⁹ tollit indriam volūtatis determinatio ci⁹ a cā superiore q̄z a cā inferiore g̃ si ex ratione cālitatz sue ē indeterminata ad opationē ita repugnat nāe sue q̄ illa idifferētia tollat p cām superiorē sic per inferiorē: sicut ergo ē p̄ nām volūtatz q̄ habit⁹ determinet cā necessario itaē q̄ deus determinet. Confirmat q̄ magis determinat cā superior inferiorē quā⁹ ergo

superior determinãs magis tollit indifiaz inferioris in agẽdo q̃ si inferior determinaret. Preterea non erit in ptate volũtatis sic agere vel non sic agere. q: ad qd̃ determinatur aliqd a cã superiore nõ põt cẽ in ptate determinati. agit. n. sicut motũ a determinante. g̃ ille actus non erit laudabilis nec ꝑpe volũtarius. Ꝟ.o qd volũtas in suo ordine cãndi hoc cãet: hoc est ꝑpium bn̄ cãe: qd vlterius cũ ꝓtingentia ex parte eius sic oĩmode ꝓtingentia ex pte effectus: hoc requirit ꝓtingentia oĩum aliarũ cãrum cõcurrentiũ ad effectũ. repugnat aũt libertati eius qd contingentia que necessario est ex parte ipsius nõ ponat ꝓtingentiã simplr quãtũ est ex pte oĩum inferiox q: tollit ipsam cãm in ordine supior. sed nõ repugnat sibi qd contingentia ex parte effectus simplr quãtũ ẽ ex parte cãe superioris: q: cã superior non determinatur ab ipsa. non est ergo simplr ꝑ nãm eius qd determinetur a cã superiori hoc est qd non põt ꝑ naturã eius oppositum agere sicut eẽt ꝑ nãm eius determinari ab habitu siue a natura inferiori. Ad formã ꝑ nãm eius est determinari in suo ordine. & nihil aliud ꝓmo repugnat sibi. Iz ex ꝓñti est ꝑ nãm eius determinari a cã inferiori. q: tunc ipsa non eẽt superior. non est aũt ꝑ nãz eius determinari a cã superiori. q: cũ hoc stat qd sit cã in suo ordine. Cõtra si cã superior determinat ergo volũtas in suo ordie cãndi determinat. ergo in suo ordie cãndi non est contingens R.o pp cãlitatem eius in suo ordine ẽ equalis cõtingẽtia sed qd effectus qui prouenit ab ipsa & aliis non oĩo ꝓtingenter ꝓuenit ex ꝓtingentia eius hoc est: q: alia cã prior est determinata ad illum effectum. Ad secũdã laudabilis est pro tanto pro quanto ipsa voluntas in suo ordine contingẽter se determinat. Aliter põt dici qd contingẽtia volũtatis in suo ordine ꝓcludit ꝓtingentiã simpliciter effectus. q: cuiuscunq; cause ꝓtingentẽ effectũ & per ꝓñs simpliciter ꝓtingens est qd non pecet tñ nũq̃ eueniet q: cã superior sp preseruat. Sed dices saltez in ptate voluntatis est vt eueniat. Posset dici qd ñ iõ est minus beata si in ptate eius sit qd eueniat: tñ nũq̃ eueniet q: voluntas diuina semper preueniat.

S. tho i. p. dist. ar. p.o. q. 2.a. ꝓnci. fol. 3. questi.am.

De secundo dubio. s. qualis sit illa perpetuitas pz qd non est perpetuitas tpalis. q: nõ alicuius successiui dz qd nec est perpetuitas eui q: cuiũ secũdũ qd ab eternitate distinguitur ptiet ad creaturas imutabiles. beatitudo aũt excedit nãlem potentiã creature cũ ad eam nulla creatura ex suis nãlibus possit attingere: vñ ꝑpa mẽsura eius est eternitas. iõ beatitudo est vita eterna. Cõtra hoc ꝓmo ex dictis istius in. q. prima dicit qd principiũ actus ſm ſbam ẽ potentia. sed ſm formã suam principiũ est habitus & si habitus sit infusus pfectio actus est a cã exteriore q̃ cãt habitum. Ex hoc arguit ipossibile est actũ ꝫquantũ forma tus ſm quam rõnem dicit iste actũ beatificũ esse magis vel imutabilius pmanẽtẽ q̃ ſm ſbam. q: ipossibile est illud qd̃ ineſt alicui p accñs cẽ imutabilius illo qd ineſt alicui per se. g̃ si actus ſm ſbam mensuratur euo. sequit qd actus inquantũ beatificus haberet maiorẽ imutabilitatẽ q̃ eui. Preterea ad rẽ vi mãifeste falsũ qd aliqd̃ creatũ vt distinguit ꝑ eternũ non mẽsuretur euo. q: siue euũ icludit successionẽ siue possibilitatẽ ad deficiẽdum vi ꝑpetere cuicũq; creato qd̃ non est ꝑpe tẽporale. eternum. n. sicut est totũ simul actu ita caret potẽtia non esſendi. R.o eius non cõcludit. Nõ. n. sequit creatura intellectualis non põt ex suis nãlibus in beatitudie. ergo beatitudo in natura sua est aliquid eminẽtioris permanentie q̃ creatura intellectualis. q: est accñs eius. & Iz tale accñs qd̃ non sequit principia sibi nec subest cãlitati huius ſbe: est tñ in se qdam minus nobile & minus pmanens. Nõ additur beatitudo est vita eterna. eternum non accipitur ibi strite sicut distinguitur contra cuiternum. sed pro cuiterno perpetuo permanente. sic quippe frequenter accipitur eternum in scriptura. vt ibi q̃ dez Matb. 25. Ite maledicti in ignẽ eternũ & statiz p̃ Ibunt hi i supplicũ eternũ cũ tñ nõ sit eternũ eternitate distãter ab euo vel a tpe perpetuo. Dico ergo qd illa perpetuitas nõ eternitatis nec necessarii cẽ sed est eui possibilis cẽ & põ cẽ tñ ꝓpetuo ꝑseruati. Et si queras qũ ad dat illa perpetuitas vltra ipm euũ. Hoc exigit aliã. q. si euũ icludat successionẽ. q: si sic ꝓpetuitas dicit quandam maiorit atem qnãtitatis i ipo euo. imo quasi infinitã magnitudinẽ accipiendo semp altez post altez si aũt cuiz sit idiuisibile tũc perpetuitas eius non videtur dicere aliquid positiuũ nouũ per ipsuz sed tñ negationem defect̃ siue desitiõis. & tũc oporteret dicere qd nihil plus positiue vel maius maiorit ate intrinseca dat deus Michaeli qué in eternuz beatuz cõseruat q̃ fuũstati anni hilaret de hoc in scõo di. scda..

De tertio dubio. s. qliter se habeat illa perpetuitas ad beatitudinẽ vi dd̃ qd icludat in rõe beatitudinis. tuz q: beatitudo includit qd sit finis oĩum desideriox: & per ꝑñs adepto eo cessat ois appetitus. g̃ oz qd icludat sic oia appetibilia. sic qd nihil vlterius desiderandũ restat: quilibet aũt nãliter desiderat permanere in bono & ꝓpetuo sicut sua nã ẽ perpetua. ergo beatitudo illã ꝑmanentiã icludit. tum q: de rõe pene dãnationis ẽ eternitas q: oz qd sit infinita ad hoc qd cozrñdeat culpe que est infinita i malicia: q: auertit ab infinito bono: nõ põt aũt cẽ infinita itensiue g̃ in rõne eius inquantuz pena ꝓdigna ẽ culpe icludit infinitas extẽsiua siue eternitas. g̃ multo magis in rõe beatitudinis inquantuz ꝑmiũ includit eternitas. De hoc certũ ẽ qd si beatitudo accipiat ꝑ aliã pfectiõe permanẽte vt permanens est q̃tũcũq; intẽſa perpetuitas nõ icludit in rõne eius q: q̃cunq; perfectio permanẽs & quantũcũq; cadẽ & cõlis põt cẽ per instãs vel cũ aliquo breui tẽpore. que & quanta põt cẽ cũ toto tpe cõ. n. pfecta ẽ albedo vnius diei sicut vni⁹ anni. i. etbi. Alio modo põt accipi beatitudo ꝑ aliã pfectiõe ꝑmanẽte & itensa nõ est ꝑcise fiſtẽdo i pfectiõe itensiõis Iz ineludẽdo ẽt pfectionẽ extẽsionis et ꝑ vel ꝑpie ponẽdo cuiũ cẽ successiuũ vel eminẽter. i. negãdo oĩm desitiõz ponẽdo cuiũ cẽ idiuisibile & illo secũdo mõ nihil ẽ pfectũ extensiue nisi qd̃ durat quãtũ põt durare. siue illa duratio sit extensa realiter vel virtualiter vel imaginabiliter. beatitudo aũt ꝑz qd nata ẽ ꝑpetuo manere. ergo ipa sic accepta ꝑ perfectiõe sũma in intensiue & extensiue includit perpetuitatẽ. Iz hoc mõ beatitudo nihil v̄m ꝑ se est sicut nec opatio perfecta & totũ cuiũ si est successiuũ vel operatio & negatio defectus vel desinitõis extensiue illo tñ secõo mõ videnẽ loqui nulli de beatitudine qz nõ tñ est desideriũ in nã ad perfectionẽ intensã sed ẽt sic extensiue habendũ. sic ẽt desideriũ nõ tñ est ad bonũ ẽntiale sed ad semp cẽ sicut ẽ possibile ꝓpetere nãe. Per hoc ad ꝓmũ beatitudo ꝓmo mõ accepta est finis oĩum desideriozũ sic qd vnitiue ex parte obi icludit oẽ desiderabile. sicut sepe dictũ ẽ qm in diffinitiõe. Augst. q. quid vult tẽ q. quid nõ accipit ibi distributiue Iz ꝑ vno vnitiue cõtinente in se oẽ recte volibile. beatitudo secõo mõ icludit finẽ desideriox nõ tñ sic vnitiue intẽſiue. sed ẽt extẽsiue quãtũ ad duratiõem intelligendo extensionẽ vel realẽ vel virtualẽ. hoc est in deficientiaz in eẽndo. breuiter arm illud cuiusdã doctoris peccati forma. ẽ finis oĩum desideriox. ergo includit q̃ se oia desiderata nõ sequit. sed sequit. ergo includit vel ꝓexigit oia desiderata vel qd̃ cunq; regitũ nccio in ordine desideriox cõplendorũ Ad aliud de ꝓmio est dubiũ vtz illa pfectio extensiua. s. ꝑpetuitas vel indeficientia in eẽndo includat in beatitudine per se inquãtũ est ꝑmiũ meritoriũ an. s. cadat ꝑ se sub merito vel tñ sit quoddã annexũ illi qd̃ ꝑ se cadit sb merito. & dico qd loquẽdo de stricta iustitia õus nulli nisi pp que cunq; merita est debitor pfectiõis reddende taz intense pp immoderatũ excessuz illi⁹ perfe

T.i. 4. di. p. q. ꝑ. fol. 4. q̃stiũcula.

Tho di. ꝑ. q. ꝑ. ma i solutiõe ꝓncipali. 4. q̃stiũcule

ctiõis vltra illa merita. ied esto qꝫ ex liberalitate sua determinasset meritis ꝓferre actũ tã pfectũ tanꝫ ꝓmiũ tali quidẽ iusticia qualẽ decet eũ. s. supererogãtis in ꝓmiũ tñ non sequitur ex hoc necessario qꝫ p illã iustitiam sit reddẽda pfectio pbẽnis tanꝫ ꝓmiũ imo abũdãs fieret retributio in beatitudine vnius momẽti. Si ẽ pbẽnitas ptinet ad ꝓmiũ tãꝫ cadẽs sub merito oz qꝫ illa cõsidẽtia determinet a iusticia ⁊ liberalitate supafluente. nec inconueniẽs est dicere magis qꝫ deus disposuerit boiem perpetuo ꝓmiare qui ꝑ suo merito ꝓpetuo finem meruerit. ⁊ hoc ex tali iusticia liberali. ꝫ dicere qꝫ disposuerit ex iusticia reddere talẽ pfectionẽ intensã ꝓ meritis ⁊ vltra hoc quasi nõ ex iusticia. sed ex mera liberalitate additciat ꝓpetuitatẽ. Ad arᵐ cũ adducit de perpetuitate dãnationis non cogit. qz non ita ꝓgruit ꝓpetuitatẽ ibi cadere sub merito sicut hic. bene non diuine bonitati ꝓgruit qꝫ ꝓ lege determinauit pfectionẽ non tñ intẽsam sed pbẽne reddere ꝑ meritis non sic qꝫ penã nõ tñ grauẽ sed pbẽnẽ reddẽ ꝑ õmeritis. de hoc dictum est supra di. 46. q. 4.

T. i. 4. di. p. 4. p. sol. 4. qstiuncu la.

De secundo principali. securitati vĩ opponi timoꝛ. timoꝛ aũt vel est de mala infligẽdo vel de inflicto ꝓtinuato ꝓcedẽte tamen apprehensione talis mali: nec oportet quod illa apprehensio sit dubitatio. vñ lõge distat dubitatio ⁊ timoꝛ non solũ qz dubitatio ptinet ad intellectũ timoꝛ ad appetitũ. sed ẽt qz timoꝛ in appetitu non necessario ꝑrigit apprehẽsionẽ dubiã mali. qcqd aũt sit de hoc hec securitas ponitur in volũtate sicut aliquid oppositũ timori ⁊ ea ꝓcedit certitudo in intellectu de bono ꝓferẽdo vel bono collato ꝓtinuo. talẽ certitudinez de beatitudiẽ hñt beati. non qz videt beatitudinẽ ex se eẽ perpetuam sicut pbatũ est in arguẽdo ꝫ primã positionẽ ö cã ꝓpetuitatis articulo ꝓcedẽte. nec ẽt tñ per rõem nãlẽ. qz nulli creature põt eẽ notũ per rõem naturalẽ illud qõ contingenter dependeꝛ a sola volũtate diuina. huius est cõtinuatio beatitudinis iam collate. ⁊ hoc ꝑz ex illo articulo. ꝫ tñmõ est illa certitudo in ĩtellectu beati ex reuelatione sibi facta a deo. an aũt sic fiat certitudo dãnantis de sua dãnatione ꝓtinuanda non eque certus. Ex dictis ꝑz solutio qõnis qꝫ securitas nõ est de eẽntia beatitudinis. tum qz securitas ꝓsupponit certitudinẽ de continuatione beatitudinis. illa aũt apprehensio certa sequitur ordine nature totã beatitudinẽ cũ sit actus nõ tendẽs in obm beatificũ sed reflexus super actũ ⁊ ꝑ ꝑns beatitudo tota eẽntialiter poterit esse sine certitudine. ergo ⁊ multo magis sine securitate: tũ qz ꝓpetuitas de qua est illa certitudo ad quã cõsequitur securitas non ẽ de eẽntia beatitudinis eo mõ quo dictũ est in primo articulo in solutiõe tertie dubitatiõis. illa tñ rõ non cõcludit accipiẽdo beatitudinẽ secũdo mõ dicto ibi qz sic includit pfectionẽ non tñ intẽsiuã. sed ẽt extẽsiuã siue indeficiẽtiã. Prio ẽt mõ accipiẽdo ꝓpetuitas nõ est aliqua res addita tanꝫ accñs prima ergo rõ valet ⁊ illa tertia qz securitas illa est in irascibili sicut ⁊ timoꝛ sibi oppositus siquidẽ opposita sunt in eodẽ. beatitudo aũt est in cõcupiscibili cũ sit amoꝛ amicitie. Propter argumẽta quedã ⁊ verba q̃ dãr de tẽtione. intelligẽdũ est qꝫ tentio quadrupliciter accipi põt. Uno quidẽ mõ ꝓpe put memoria tz obm. ⁊ hoc vel ꝑ formã ipressã si est ibi obz in spẽ vel per bitũ ipressũ vel saltẽ ꝑ illapsũ vel in eriti am saltẽ eo mõ tz quo obm concurrit ad rõnẽ parẽtis Ullio mõ põt itelligẽtia dici tenere obm in actuali ꝓsideratione: ⁊ ad hoc põt ptinere qꝫ volũtas dr tenẽ aciẽ intelligẽtie ꝙersã ad memoriã. Tertio mõ tẽtio pertinet ad volũtatẽ vt est ꝓcupiscibilis. ⁊ dr succedere spei. eo quo per spẽ volũtas desideꝛat sibi bonũ habẽdũ. ⁊ per tentionẽ amat illud bonũ hitũ. ⁊ illa tentio est amoꝛ cõcupiscibilis boni ptis. Quarto mõ tentio dr eẽ quidã actus assecutiõis vel passio ꝑns spẽ passionẽ. ⁊ illo mõ est in irascibili. nullo aũt illoꝝ mõꝝ est tẽtio de eẽntia beatitudinis. ꝓmo mõ ꝓcedit beatitudinez. imo oẽm actũ. ⁊ᵐ secũdo mõ est actus secũdus ptinẽs ad intellectũ ⁊ preniũ beatitudini que est in volũtate vel actus volũtatis respectu actu preuii. tertio mõ est amoꝛ boni ꝓmodi pñtis. ⁊ appet ex cõne precedẽte qꝫ ille amoꝛ non ptinet ad beatitudinẽ qz ille est amoꝛ boni honesti vel boni in se. Quarto mõ est in irascibili ⁊ illo mõ magis appropinquat ad securitatẽ que succedit spei passiõi ñ spei vtuti

Ad argumenta per illud itelligit qꝫ beatissimũ. i. maxima pfectio beatitudis est qꝫ certissimũ ẽ sp ita foꝛe maxime in quã extẽsiue. ⁊ qõ sequif accipit ñ ꝓ actu certitudinis sed ꝓ obo quasi diceret ipsa ꝓpetua ꝓtinuatio de qua hẽtur certitudo est maximũ quidẽ in beatitudine. qz quantitas extensiõis supaddita ẽntitati intẽsionis ⁊ illud dr maximũ qõ includit aliud et adhuc aliquid supaddit: ⁊ sic ista extensio includit pfectionem intensionis. Ad aliud ꝑz ex primo articulo solutionis. qz nulla forma finita põt excludere oẽm priuationẽ a suspectiuo tñ beatitudo ꝓ quãto ẽ pfectissima maxime excludit pfectiõis priuationẽ a suo subiecto. ⁊ hoc sufficit ad hoc vt sit finis extrisecus qui necessario est finitus sed non sufficit ad icoꝛruptibilitatez. Ad aliud de philosopho dico qꝫ nunꝫ ingeniũ suũ adveraz felicitatẽ hũane nature potuit ptigere nec affirmatiue nec negatiue. nõ negatiue qz falsũ de mõstrari ñ põt nõ affirmatiue. qz sensibilia ad hoc sufficiẽter nõ producũt. vñ tanꝫ dubius nunc videbatur sentire qꝫ non eẽt vera felicitas cui posset succedere miseria. nunc qꝫ non posset esse alia felicitas hominis. quia nesciuit de felicitate alterius vite ab ista: ⁊ in ista non est felicitas iamissibilis: ideo non oporteꝛ in hoc eius auctoritati inniti. Ad aliud cõcedo qꝫ tribus virtutib⁹ theologicis i via succedũt tres pfectiões in beato. siue virtutes siue actus nõ curo sed ñ dr illa succedentia eẽ de essẽtia beatitudinis sicut accipim⁹ beatitudinẽ ꝑ summa pfectione beatificabilis nãe ꝑ ipsaz sume suo obo pfectissimo cõiungentẽ.

T. i qli. di. 48. ar. ꝓmo q. 3. ricar i ꝑ. di. ar 3. q. 6.

Trum gaudiuz de obo beatifico sit de eẽntia vel ptineat ad eẽntiaz beatitudinis vꝫ qꝫ sic Aug. io. de cõfessiõe dicit beatitudo est gaudiũ de vita beata. Preterea beatitudo ẽ pfecte qetatiua ipsi⁹ beati. sed pfecta qes ẽ gaudiũ siue delectatio ergo ⁊c. Preterea beatitudo ẽ vltimũ bom ipsius beati. Sed delectatio ẽ vltimũ ꝓns beatitudinẽ: ꝫ ⁊c. Preterea beatitudo vnit eẽntialiẽ vltimo bono pfectissime opando qescendo ⁊ delectãdo. sz opatio ẽ de eẽntia beatitudinis. ergo ⁊ qetatio ⁊ delectatio. Cõtra nihil ptinet ad beatitudinẽ qõ nõ ptiet ad aiaz siue imaginẽ. sz delectatio nõ ptinet ad aiaz nec ẽt ad imaginẽ qz ẽ totius. q. n. ſm phm ꝓmo de aia dicit aiam gaudere vel tristari dicit eã tẽpere vel edificare ergo ⁊c. Preterea. io. etbi. delectatio ẽ aduenies opationi. ergo est sicut accñs eius. sed beatitudo eẽntialiter consistit in operatione ergo ⁊c.

Respondeo hoc ẽ supponẽdũ sicut oñsũ ẽ in ꝓmo li. di. ꝑ. q. 3. i sõlu. ad ꝓmũ arᵐ qꝫ delectatio realiter differt ab operatiõe ⁊ tũc ad qõnez ẽ. n. vna opinio qꝫ delectatio ẽ de eẽntia beatitudinis rõ ad ad hoc ẽ. qz deus de põ absoluta pt oẽ illud ẽpare ab alio qõ nõ ẽ de eẽntia ei⁹: si ergo gaudiũ nõ eẽt de eẽntia beatitudinis posset deꝑ separare visionẽ beatã a delectatiõe siue gaudio. sz h ẽ ꝫdictio qꝫ gs clare videat dcũ ⁊ non delectet in ipo ⁊ gaudeat.

Preterea beatitudo ẽ maxia pfectio ipi⁹ beati sz ipa erit maioꝛ pfectio si gaudiũ fuerit de eẽntia ei⁹ ꝙz si solũ cõcomitet ipsã. ergo melius est ponere qꝫ sit de eẽntia eius quã non: qz sic melius saluatur pfectio eius. Preterea

sicut se hz pena ad gaudiū sic tristitia ad ꝑmiū ergo hz
permutando sicut se hz pena ad tristitiā sic ꝓmiuz ad
gaudiū. sed pena est cēntialiter tristitia. ergo ꝓmiū est
cēntialiter gaudiū. ergo erit cēntialiter beatitudo. Assūptū. s. q pena est cēntialiter tristicia. pbo. qz non pōt
cē actus aliquis ipsius volūtatis. qz ois actus volūta
tis ē volūtarius. nā ita volūtarie nolo aliquid sicut vo
lo ita. n. volūtate volo me nolle sicut velle. sed tristitia
non est volūtaria imo est de eis q̄ nobis nolētibus acci-
dunt ergo non est act⁹ volūtatis. est g̃ cēntialiter ipa pe
na. Et ꝓfirmat qz sicut se hz malū inhonestū ad malū
icōmodū. sic bonū honestū ad bonū ꝓmodū. sed malū i
honestū est per se pctīn. z malū icōmodū pena. g̃ bonum
honestū est per se meritū z bonū cōmodū per se ꝓmiū
sz ihū ē delectatio. Preterea. io. eth. ōlectatōvī vlti-
mū bonū z ibidē ōlectatiōez oia appetūt sz qō oia appe
tūt ē p se bonū. i. ethico. g̃ rē. Contra nulla passio est
beatitudo cēntialiter seu delectatio ē cēntialiter passio
g̃. Probatio ma. qz beatitudo est vltima pfectio ex eo q
simplr optimo ꝓiungit. hoc pbo qz aliquid aliud ex se
eēt beatitudo hoc esset nobilissimū maxime. sz nā bea
ti est nobilioz in se q̃ cōq̃z accūs suū g̃ maxime esset
beatitudo. sed oēs perfectiones eius sunt accūtia. g̃ mi
nus cēntia q̃z natura. sed nulla passio cōiūgit obo beati
fico. sed tm̄ opationes. qz passio recipitur ab obo in po
tentiā. minoz pz g̃ rē. Preterea q est de cēntia bea
titudinis oz respicere obm beatificū nō solū in rōe cāe ef
ficientis. sed ēt obi sed passio respicit obm beatificū tm̄
vt cām efficientē. sed gaudiū est passio g̃ rē. Preterea
aliquis viator per aliquid eiusdē rōnis mouetur ꝓiun
git z quiescit in obo beatifico ipfecte hic. g̃ silr in patria
per aliquid eiusdem rōis vltimate ꝓiungitur obo beati
fico z perfecte. sed in via nullus coniungit illi obo per
passionem. sed p opationē. g̃ nec in patria. sed beatitu
do est vltimate ꝓiungēs. g̃ beatitudo non est passio nō
erit de cēntia beatitudis. Preterea. io. ethi. dic pbus
multa appeteremus si ēt delectationē nō haberem⁹ vt
stire recordari z virtutes. z iō non est opatio pp delectati
onē. sed magis econuerso vt ipse dicit ibidē. non. n. la-
boramus vt quiescamus. sed gescimus vt laboremus.

Dico ergo q stricte accipiēdo beatitudinez
delectatio ñ est de cēntia eius. qz
est passio. beatitudo aūt consistit in operatiōe. voluntas
aūt duplr pōt ꝓsiderari vno mō vt po⁴ opativa alio mō
vt receptiva ꝑmo mō pficit simplr opatione ꝓtingente
simplr z vltimate optimo simplr z in hoc ꝓsistit cēntiali
ter beatitudo. Alio mō ꝓsiderari pōt vt receptiva sic
est pfectibilis nō opatiōe solū. sed passionib⁹ spūalibus
qz taliū est vltimate receptiva. z sic pficit delectatione z
gaudio. ex quo pz q magis est de cēntia btitudinis gau
diū q̃z securitas qz gaudiū ē in eade potētia cū beatitudi
ne qz est in cōcupiscibili vī delectatio getat volūtatē
vt est suscepciua passionū sicut beatitudo vt est suscepti
ua opationū. securitatis aūt passio est in irascibili ꝓsegē
cnim spem. Ad ꝑmū ōō q iste sunt vere cāliter non
per cēntiā. beatitudo aūt est cā getationis z delectatiōis
que ꝓsequtur actus beatificos. est aūt quedam vita z be
ata qz est in volūtate vt est passionū receptiva. Ad ali
ud ōō q getatio nunq̃z est in se sed in alio vī creatura ñ
quietat in se sed in alio vt terra nō quietat nisi in cētro
sed delectatio est formalr in volūtate vt ē passionū rece
ptiua non hāt in se formalr getationē z segē opationē per
quā getat in alio cui ꝓiūgitur. Ad aliud ōō q non oē
vlti⁹ sed opti⁹ est finis t dr 2° phis. tale aūt vt finis
intrinsecus ē opatio. tm̄ delectatio ē ordine nāe posteri⁹
q̃ tm̄ non est talis q opatio ordinet ad ipsā sicut ad finez
nec ē pfectius opatiōe. Con⁴ diristi ꝑus q generatio
ne posterioz ē volūtas itellectu z iō volūtas ē nobilioz
mō dictis ꝓiū. Ad⁹ q simplr in codē gnē sunt pfectioza
posterioze ꝓoib⁹ z posterioza gnātiōe vt si pīres forme

sbales sunt in eodem supposito vltima est pfectissima.
Sed si accipiatur in alio genere prius z posterius fre
quenter sunt ipfectioza z posterioza. non tm̄ semp vt post
vltimā formā sbalē sequūt accūtia q̃ tm̄ sūt imꝑfectiōa
sic dico in ꝓposito i operatiōib⁹ que tendūt i obm po
sterioz pfectioz ē z sic operatio voluntatis ē perfectioz
operatione intellect⁹ licet nō sint i eodē genere primo
sz vna i genere cognitiōis alia in genere appetitiui sz
variāt genus in passionib⁹. qz ille nō tendit in obm sz
sunt ab obo. Ad aliud est ōō q nō vnīt vltima te passi
one. Ad rōnes i oppositū q mius ꝓcludūt ōō ē q
duplices sunt passiōes q̃dam que fiūt cū mutatiōe z al
teratione partis sensitiue z nō fiunt sine imutatiōe oz
gani z ille sunt toti⁹ ꝓiuncti: alie sunt passiōes tm̄ spūa-
les z ille pōt fine oi mutatiōe que est in organo fieri et
tales sunt aie. Ad argumēta prime opiniōis. Ad ꝑmuz ōō q sicut tu arguis q non pōt visio esse sine de
lectatiōe z gaudio. g̃ ē de cēntia beatitudinis gaudiū
sic arguo q visio nō pōt cē sine fruitiōe ergo est de cēn
tia fruitiōis alr ēt accipi beatificari sine delectatione
in sola visiōe z simílr arguā q fruitio nō pt ee sine visi
one. Dico q absolute pōt visio separi a gaudio sine cō
tradictiōe: z tu dicis q tūc videret z nō gauderet. dico
q hoc vez est sz hoc nō eēt ptāte sua sed diuina que con
seruat visionē z nō gaudiuz. Ad aliud ōō q qō verū est
q beatitudo esset perfectioz si gaudiū eēt de cēntia ei⁹
sed hz nō pt cē vt si sapia eēt de nā bois eēt perfectioz q̃
mō. sz passio nō ꝑt cē de nā beatitudis qz de cēntia e⁹
ēq ꝓiungat obo beatifico sz hz nō pt facere passio. Ad
3m de pena z tristicia. si arguit q pena q sit cēntialr
tristicia. ꝓcedo i nā itellectuali nec alia pena pōt incē si
bi sed tūc nō vz 2ª. qz nihil pt cē pena nisi iuoluntariū
pena ir nō ꝑt cē act⁹ volūtat⁹ qz oēs act⁹ volūtat⁹ sive nol
le sive velle sp ē volūtari⁹. Sed ꝑmū pt cē volūtariū i
mo magis ꝑmiat si sit voluntariū sibi cū quo ꝓmia
tur passiōe: z qz act⁹ē nobilioz passiōe. g̃ magis ꝑmiat
i actu z hz ē ꝓgruū. Et si dicas q mistia ē cēntialr pēa
tē magis vz ar^m qz illa cēntialr oppōit btm sz mistia es
sentialr nō ē nisi tristicia g̃ ꝑmiū ē cēntialr gaudiū. Di
co q mistia ē cēntialr culpa nō pēa vel tristicia z scōm
qō ē quecūq̃z pena mistia: culpa aūt sit p actū ñ p passio
nez sed tūc p oppositū cēntialissime beatitudo ē actu
volūtatis z sic dico q bonū cōmoduz nō est beatitudo
sz pfectio aliq̃ ꝓfis beatificantē sic pena ē perfectio aliq̃
ipsius mistie vñ mistia ē maria pēa z quasi perficika pe
na: culpa aūt aliqd boni recipit p penā.

Veritur vtz. nā humana sit nā
infima capax beatitu-
dinis vī q ñ. alia humana ē capax beatitu
dinis sz ipa ē inferioz hoie ergo rē. Pre-
terea i qbus ē ordo cēntialis sic se hnt q il
lud qō ē imediatius vltio imediatius attingit ipsum
z alia mediāte illo. sed angelus imediatius se hz ad fi-
nē q̃z hō. ergo hō mediāte angelo attingit finē. ergo nō
ēimediate beatificabilis. Preterea vī q ēt alie nāe in
feriozes sunt beatitudinis capaces. qz alie nāe ēt vltia
te getanē. qz si nō ergo violēter tenerenē. z tunc eēt vi
olētia ppetua. sz nō possunt getari vltimate nisi in vlti
mo fine ergo rē. Preterea cāe ꝑme vniuersalissime re-
spondet finis vltimus vniuersalissimus: sz deus ē cā
efficiēs imediate oīum. ergo erit finis imediatius oīuz
ergo rē. Cōtra augu. 14. de tri. c. 18. eo ipo aia est ima
go dei quo ipsius capax ꝑt eē z p hz ꝑbat q hō possit be
atificari. sz q ipe sit ifinitū beatificabile ꝑbat: ois nā in
feriox boie opaē oēm opationē suā p ozganū. ergo nō cir
ca obm imateriale. sz solū i illo obo qō p opationē non
ozganicā attingit ē beatitudo ergo rē.

Respondeo ꝑmo videdū ē q nā huma
na ē beatificabilis. 2° q nul
la nā inferioz. Primū planū ē ex scriptura ꝑma ad coz.

ſz. ꝛ apoc. 22. videbũt faciem ꝛc. Preterea mat. 22. ſunt ſicut angeli dei. Sed quid dicunt phi ad hoc phus p° ethi. dicit in generali de felicitate ꝛ in. 10. ethi. in ſpali quo eſt poſſibilis ꝛ in quo conſiſtit. Sed quid ſenſit de illa ſpeciali beatitudine quaz nos expectamus que eſt per claram dei viſionẽ ꝛ fruitionẽ. vr dicere phus q ō prima ſba non põt haberi cognitio aliqua niſi ex conceptu aliquo accepto ex ſenſibilibus qui non poſſet ee illius eẽtie in ſe vt pz primo poſteriozum. ꝛ primo phyſy co. ꝛ in aliis multis locis ſimiliter dicũt q non poſſem⁹ in illo cõceptu habere niſi cognitionẽ obſcurã ꝛ abſtractiuã qualẽ ẽt poſſemus habere de non ente ꝛ ſic ſm eũ oĩs cognitio noſtra de illa ſba eſt tñ vniuerſali ꝛ obſcura ⁊ per pñs eſſemus beati in cognitione vli ꝛ obſcura.

Et ſi arguatur ꝺ eũ. q deſiderũ naturale hoĩs ẽ ad cognoſcendũ illã ſbam in ſe ꝛ clare. g̃ qñqz videbitur in ſe alſ eſſet ille appetitus in natura fruſtra. Non valz q: loquendo de deſiderio mere naturali dz. probari q talis inſit homini. ſi aũt accipias deſideriũ naturale p̃o actu elicito ſm rectam rõem. hoc non vidit ipſe nec potuit videre aliũ ſtatũ ſm rõem naturalẽ poſt iſtũ ſtatum in quo videtur clarius nec vltra appetit nec ſciuit q ſm rectam rõem ẽ plus deſiderãdũ q̃z hic cognoſcitur. Cõtra appeto ꝛ ſcio deũ ꝛ tñ non hẽo noticiam niſi p̃fuſe ꝛ obſcure de deo ꝛ eodẽ mõ põt ee deſideriuz naturale beatitudinis ſm rõez p̃pam eius. Sed apparet ne aliquid vltra p̃fuſe cognitũ pbs diceret q ſicut ego ſcio q ſol ẽ magis viſibilis in ſe q̃z ego poſſum eũ videre. et q viſio aquile eſt clarior q̃z viſio oculi mei. non tñ concluderẽ q deſiderarẽ illũ i rota videre q: nõ ꝓpetit oculo meo niſi q ſic tñ videam ſed apetis ne deſiderio naturali amplius videre ſolẽ ꝛ habere aliũ viſum pfectiorẽ dico q non q ẽt diceret pbs ſicut nec noctua naturaliter deſiderat habere oculũ perfectiorẽ: ſed illũ quẽ hz deſiderat naturaliter pfici mõ ſibi cõpetenti. Videtur tñ mihi q per rõem naturalẽ põt p̃bari ſblata impfectione ſtatus iſtius quo ad cognitionẽ q natura bũana ſit capar beatitudinis vere. p̃mo ex pte obiecti ſic. oĩs potentia bñs obm põtũ adequatũ põt perſe in qõlibet ẽtẽtum ſub illo obo. ſed p̃mũ obm intellectus humani eſt ens in cõi vel verũ. g̃ ꝛ quodlibet in quo ſaluatur rõentis eſt obz per ſe eius: ſed ipoſſibile eſt q quietetur in alio quo niſi in ſũmo totius anologie imediate ſicut nec viſus: ſed hoc non põt ee in cognitione eius in vli q: cognitio getur niſi in pulcherimo viſibili vt in vli non ẽ illius vt in ſe. g̃ erit eius vt hz ſe in particulari. ergo vt ſic erit capar beatitudinis. Ꝓ̃det pbs ad minozes q ens ſm anologiã quãtũ ad mãlia ꝛ imãlia non ẽ obm intellectus noſtri ſed tñ ens quo ad materialia. Cõtra hoc deſtruit pbm. q: ipoſſibile ẽ cuicũqz potẽtie aliquid gonoſcere ſub rõe cõiori q̃z ſit rõ p̃mi obiecti. ſed intelligim⁹ aliqd ſub rõe vliori ꝛ cõiori q̃z ſit qdditas mãl qddi tas ſit p̃mũ obm intellectus noſtri adequatũ. maior eſt manifeſta. mino: pz per pbm qui dicit 4.° metaphiyce q eſt quedã ſcia entis in quãtũ ens: ſed ens in quãtũ ens nõ eſt tñ quidditas materialis. h aũt ſcia eſt nobis poſſibilis ſm eẽ. Si dicas bñ volo q ſit ſpeculatio ꝛ cõceptus aliquis ꝓmunio: q̃z ſit entis mãlis. tñ ille ꝓcept⁹ nõ eſt cãtus niſi a quidditate mãli. Si ſic g̃ habeo ꝓpoſitum. q: impoſſibile eſt felicitatẽ itellectus nr̃i eẽ i ali quo conceptu qui eſt minus perfectus q̃z ſit cõceptus rei ſenſibilis p actũ ſenſitiuũ. ſed quicũqz ꝓceptus ō deo cãtus ex ſenſibilibus eſt ipfectior q̃z act⁹ cognitiõis ſẽſibilis. g̃ in nullo tali ẽ beatitudo minorẽ. ꝓbo ipoſſibile eſt intellectũ agẽtẽ cũ obo ſuo cãre ꝓceptũ pfectiorẽ ſuo perfecto verbo. q: eſt effectus ſibi adequatus. ſed vnus effectus eſt adequatus vni cãe. g̃ non põt perfectiorẽ illo cãre de deo. ꝛ ſi ſic tũc iſta rãſio deſtruit pbm. q: ponit in pfectiſſima cognitione beatitudinẽ ꝛ hanc põit illius ſbe. 2.° ꝓbo hoc ex parte actus. q: qõ eſt ſimplr pfectionis in aliquo genere ſi competit inferiori in illo genere competit ꝛ ſuperiori. ſed cognitio intuitiua competit ſenſui. ergo multo magis intellectui: ergo nõ tñ ipſius quidditatis mãlis nec cauſate abea eſt tñ cognitio beatifica. Preterea ſi nõ habemus de aliquo cognitionẽ intuitiuã non ſciremus de actibus noſtris ſi in ſunt nobis vel non certitudinaliter. de act⁹. dico intrã ſcis ſed hoc eſt falſũ g̃ ꝛc. g̃ eadẽ rõe qua ponis vnũ ens poſſe ituitiue cognoſcere ꝛ qõcũqz. 2.° videdũ eſt q nulla nã inferio: nã humana eſt ſimpliciter beatificabilis cuius rõ eſt q: nulla natura beatificabilis niſi que põt attigere obz imateriale ſed nulla natura inferior natura humana põt hoc. g̃ ꝛc. Dico tñ q aliqua natura iferior hũana eſt beatificabilis p̃z quid. vt oĩs natura que per ſuã opationẽ põt ſuo fini imediate ꝓiungi ꝛ ſic ſuo optimo. ſed oĩa habẽtia opationes ꝑpas ꝛ imanẽtes pñt cõiungi ſuo optimo non optimo ſimplr ſed oĩa habebunt opationes ꝑpas imanẽtes vt ſenſus pñt ꝓiungi ſuo optimo. ergo ſi põt beatificari iz non ſimplr. Preterea q non coniungitur meliori ſeu põt ſe beatificari nec beatificatur ſimpliciter. ſed nulla natura inferior homine cõiungitur ſuo optimo tanq̃z meliori ſe: g̃ ꝛc. Probatio minoris potentia quecũqz opatiua eſt aĩati vt aĩa. tñ eſt ſed obiecta materialia vt ſunt qualitates ſenſibiles ſm ſe non ſunt pfectiores aĩato vt aĩatũ eſt. g̃ ipſe potentie ſunt meliores obiectis. Ex hoc ſequit corelariũ q illa que non hñt potẽtiã operatiuã non ſunt ſimplr nec ſm quid beatificabilia. q: non hñt opationẽ ꝓiungẽtẽ eã ſuo optimo. ſed in opatione ꝓſiſtit beatitudo ꝛ vniuerſalia ſunt tñ factiua non opatiua. q: non hñt opationes imanentes eis. ꝛ tales forme ſunt oĩs forme ſub ſenſitiua Et ſi obiicias q graue mouet ſe ad cẽtrũ ꝛ quietat i cẽtro. Dico q eſt verbũ metaphoricũ dictũ quietari ipſũ in centro. hz. n. tñ actionẽ que eſt motus grauis nõ tñ circa cẽtrũ aliquid opatur. ꝛ iõ non ꝓiungit ſe centro. tñ ſuppoſito q ſic hoc non ẽ niſi cãtio alicuius vbi nãlis ñ alicuius forme abſolute. ergo non ẽ beatitudo que ẽ forma abſoluta. Dico ergo q hõ eſt beatificabilis ſimplr ꝛ nõ aliud eo inferius.

Ad argumenta ad p̃mũ 2ª nõ vz q: aĩa ẽ ps hoĩs beatificabilis ꝛ imediate ſuſceptiuũ beatitudinis ꝛ p oĩs tota nã ẽ ſuſceptiuũ mediatũ nõ imediatũ q: aĩa ẽ aliqd hoĩs Ad 2.m dico q oĩs nã intellectualis imediate ordinat ad attingendũ finẽ ordine tñ quodãita q vna ẽ pfectior alia. ꝛ oẽs tñ imediate nõ ordinate ita q vna ſit alteri⁹ mediũ quo attingat vltimũ finẽ. oĩs. n. intellectus hz ꝑ obo totũ ens. ꝛ ſic nõ quietatur ili⁹ quacunqz ſba vel ente ſolum in ente optimo ſicut pz de viſu clarius. n. ꝛ perfectius videt aliq̃ ſolem q̃z hõ tñ imediate vtrunqz videt ſolẽ. Ad illud de violẽtia ꝑpetua. dico q quietat nõ gete beatifica. q: non in optimo ſimpliciter. Ad aliud de fine dico q finis accipit multipliꝛ qñqz accipit ꝑ cã finali: qñqz ꝑ pfectiõe vltima ad quã res ordinat quãdoqz ꝑ optimo quãdoqz ꝑ vltimo. hi duo modi vltimi nõ faciũt ad ꝓpoſitum ꝓmo mõ deus eſt cã finalis oĩum ꝛ hoc nõ alr niſi ſicut ꝑ quẽ amãde ſũt res. deus eni. i. oĩa ꝓducit ꝑ ſe ipm ꝛ ſic ẽ finis imediatus oiu ꝛ vt ꝑ ſe ꝛ ad ſe vt ad finem imediatũ ſed ſic ñ logmur h ō finẽ. ſz ſecõdo modo. ſcilicet de pfectione vltima ad quã res ordinat ꝑ hõ modo ñ ẽ deus niſi cã finalis. ñ. n. ẽ deus beatitudo formaliſ ſz ꝑ ſe det beatitudinẽ ꝛ ex hoc pz ille circls ſz quẽ põit ꝓcul⁹ q oĩa redeũt ad p̃mũ ꝓncipiũ reditione ꝛpleta ẽ ꝛgruentia quedã i argumento. ergo variat finis. põt tñ dici q deus eſt finis inquantũ termiat operatiões creature beatificabilis.

Trũ oẽs hoĩes velint de neceſſitate ꝛ ſũme beatitudinẽ. Videtur q nõ: q: ſm augu. io de tri. c. i. Incognitũ nõ põt appeti. ſed vltimus finis ñ

quod totiens depressit erectio immoderata et indecens cogitantibus resurrectionem carnis et ideo non credentibus occurrit infirmitas. Sed quemadmodum si statua cuiuslibet solubilis metalli igne liquesceret vel conteretur in puluerem vel confunderetur in massam et eam vellet artifex rursum ex illius materia et quantitate reparare nihil interesset ad eius integritatez que particula materie cui membro statue redderetur dum tamen totum ex quo constituta fuerat restituta resumeret. Ita deus mirabiliter atq; ineffabiliter artifex de toto quo caro nostra extiterat eam mirabili celeritate restituet nec aliquid attinebit ad eius reintegrationem. vtrum capilli ad capillos redeant et vngues ad vngues: an quicquid eorum perierat mutetur in carnem. et in partes alias reuocetur curante artificis prouidentia nequid indecens fiat. Indecorum quippe aliquid ibi nō erit: sed quicquid futurum e hoc decebit qz nec futurum est si non decebit.

Lōgitudo p exēm statue.

Aug. in enchi.

Aug. in enchi.

Q̄ sancti sine omni deformitate resurgēt

Hoc autem in corporibus sanctorum intelligendum est de quibus consequēter adiungit. Resurgent ergo sanctorū corpora sine vllo vicio sine vlla deformitate sine vlla corruptione onere difficultate in quibus tanta facilitas quanta felicitas erit. propter quod et spiritualia dicta sunt cum procul dubio corpora sint futura nō spiritus. Ex his apparet q; vna erit etas omnium resurgentiū s. iuuenilis. statura vero diuersa. s. quam quisq; habuerit in iuuenili etate. vel erat habitus si ante est defunctus. Nec de substantia qua hominis caro creatur aliquid peribit. sz omnium particularum ante dispersarū collectione reintegrabitur naturalis substantia corporis. Sanctorūq; corpora sine omni vicio fulgida sicut sol resurgent prescisis tunc is deformitatibus quas hic habuerunt.

Aug. in enchi.

Si mali tunc habeant quas hic habuerunt deformitates.

De reprobis autem queri solet an cū deformitatibus hic habitis resurgant. Hoc aūt Aug. nō asserit sed dubium relinquit ita inquiēs. Quicūq; ab illa perditoīs massa que per adā facta e ñ liberātur per xp̄m resurgēt quidē et ipsi vnusquisq; cū sua carne sed vt cum diabolo eiusq; angelis puniantur vtrū vero ipsi cū vicijs et deformitatibus suorum corporum resurgant quecūq; in eis gestarūt inquirendo laborare quid opus e. Nō enim satigare nos debet incerta eorum habitudo vel pulchritudo quorū erit certa et sempiterna damnatio. Ecce non diffinit an tūc habeāt deformitates quas hic habuerūt reprobōrum corpora.

Circa istam c 44. quero p̄mo vtrū in quolibet homine resurget totū qđ fuit de veritate humane nature in eo q; nō. Beñ. et Tulit de⁹ vnā de costis ade et edificauit eā in mulierē. g̃ vel ena nō resurget: qz nō illud qđ fuit in ea de vitate humane nature ex costa: vel adam nō resurget cū toto eo qđ fuit in ipso de vitate nature: qz nō cū costa. Preterea idē nō resurget in diuersis, sed qđ fuit de vitate carnis in vno pōt eē nutrimentū alteri: et per ꝑ̄s puerti in vitatē nāe alteri⁹. et ita succesiue esse de veritate nāe in duob⁹. g̃ in altero nō resurget qcqd in ipso fuit de vitate nāe humane. Preterea ex eadē maiore sumēdo sub ipsa istā minorē: illud qđ fuit semē in vno per multas trāsmutationes pōt fieri semē in alio: et per ꝑ̄s in genito ab illo: et genito ab isto idē erit de vitate nāe in vtrisq;. Preterea ñ opz q; in quolibet resurgat qcqd fuit de vitate nature hūane in eo nisi vt redeat simplr idē numero qđ cecidit. sz pari rōne oporteret idē dicere de singulis mēbris vel ptibus organicis: et tūc in qualibet pte oporteret resurgere illud qđ fuit de vitate cuiuslibet partis: qđ est cōtra Aug. in ench. et ponit in lra. nō ita reparabit vt ad ealdē corporis ptes vbi fuerint redire necesse sit. alioquin si capillus redit quē tā crebra tonsura detraxit et subdit. Quēadmodū si statua metalli liquesceret et eā vellet artifex rursum ex materia repare nihil interesz ad ei⁹ integritatē que ꝑticula materie cui membro statue redderet dū tn tota restituta resurgeret. ita de⁹ mirabiliter de toto quo caro nra extiterat eā mirabili celeritate restituet. nec aliqd attinebit ad eius integrationem vtrū capilli ad capillos redeāt: aut in partes alias reuocenē curāte artificis ꝓuidentia ne qd indecēs fiat.

Oppo. vult aug. ibidē ench. q; caro restaurabit de toto quo caro nostra extiterat. Idē et dicit. 20. ciui. de. c. 2. et Lu. 21. Capillus de capite vestro non peribit.

Circa istam q. ex quo hō cōponit ex corpe et aīa semp manet eadē opz videre de corpe organico quō redit idē: qz vo corp⁹ illud cōponit ex multis ptib⁹ organicis q̃ distinctio ptiū requirit ꝓpter multitudinē opationū quarū aīa e ꝓne⁹ ppē fuit pfectionē opz videre de idētitate partiū organicarū et qz ptes ille etherogenee cōponunt ex ptib⁹ hōgeneis: opz videre idētitatē in hōgeneis. Primo g̃ aliter pf hōgenea puta caro i ꝓtinua nutritione maneat eadem et nō eadē. scdo quō redeat eadē q̃ fuit p̄mo in corpore mortali. De mō nutritionis e vna opinio q̃ dicit qđ nihil de nutrimēto trāsit in vitatē humane nature. sz tn illud e de vitate humane nature qđ ꝑficit a parētibus. illud aūt in se multiplicat vt fiat augmētatio. exēplū d multiplicatiōe panū euāgelicoz. qđ aūt generat ex nutrimēto q̃si fomētū adheret calori naturali necessitat sic oleū adheret licbino et ita regrit nutrimētū q̃ntus nō puertit in vitatē hūane nature. Cōtra h̄ p̄mo qz ñ minꝰ pfcā e vegetatiua in hoie q̃ in bruto. g̃ nō minꝰ pōt i hāc opationē vegetatiue q̃ē nutrire eo mō quo nutrire e puertere sbaz alimēti i sbaz aliti qz sic e i bruto. g̃ p vegetatinā in hoie pōt fieri talis puersio. Et ꝓfirmat. ita eni generat hō imꝑfcē quātitatē sic bruta et ita fit in eo deꝑditio ptiꝰ ptiū sic ibi. g̃ ita opz eē augmētationez et restaurationē deꝑditi h̄ sic ibi. ibi aūt e ꝓb q; fmin⁹ augmētatiōis e aliqd de ce ipsi⁹ sbe nutriēdi et augmētādi

Magr sniar in 3. di. 30. c. qbus res. et c sequēti.

Preterea ꝑm istā viā nō possem⁹ ponere augmētatō nē possibilē i hoiensi ꝑ miraculū sic ꝑz de illa multitudine panū: ḡre g̃ magis deficerz nā ista q̃ nā bonis q° ad

boc qđ est acquirere quantitatē perfectā post imperfectā. Preterea: ꝑm istā viā sequēt̄ q̄ in homine eēt aliqua caro simpliciter incorruptibilis per totaz vitā suam: vel si corrumperet̄ nunq̄z posset restaurari: qz non nisi per nutrimentū: qđ negat vtrunq̄z ẽ incōueniens ꝓmū: qz illa ps incorruptibis esset alterius spēi a ceteris partib⁹ carnis corruptibilibus. 2m qz semper min⁹ eēt in hōie de veritate carnis humāe. Preterea ptes carnis que generant̄ de nutrimēto sunt vere aiate etiā aīa intellectiua g̃ sunt vere de ſba viuentis tali vita. Antecedēs ꝫ videat manifestū tñ ꝓbari pōt: qz quelibet ẽ alata aīa sensitiua: qz in qualib ꝫ pōt exerceri aliq̄ operatio sensitiue vt tactus: ẽ quelibz ēt est aīa aīa vegetatiua. qz quelibet debite q̃titatis pōt aliq̄ actionez vegetatiue bñ. sensitiua aūt z vegetatiua in hōie ea dez aīa ẽ cū tellectiua ex. 2. di. 16. z di. xi. b⁹ quarti ar. 2⁹. q. ꝑma. Aliter dī q caro ꝑm⁹ fo: mata iducta a pēti bus est de veritate humane nāe. z nutrimentū vere posiea transit in istud qđ est de veritate: sed ꝫ mō qz ꝓuertit in ꝑexīs nō recipiēdo nouā formaz neq̄z ꝑm totū neq̄z ꝑm partē: sed tñmō per ꝫ q deficiēte ibi forma nutrimenti succedit in illa materia forma carnis ꝑexīs

Istud declarat̄ per ex⁹m: qz sic ẽ de aīa intellectiua q de nouo perficit materiāque fuit ſb forma alimēti: nec tñ ipa in se est noua nec ꝑm se totā nec ꝑm partē sed tñ⁹ per ꝫ q desinente ibi forma nutrimēti succedit in illa materia forma carnis ꝑexīs istud declarat̄ p exēpluz qz sicut ẽ de aīa itellectiua q de nouo pficit materiam que fuit ſb forma alimēti: nec tñ ipa in se met noua est nec ꝑm totū nec ꝑm partē. Declarat̄ etiā per auctoritatē: qz. i. de ge. c. de augumēto. Caro ꝑm spēm auge tur: nō caro ꝑm materiā. z caro ꝑm spēm mān̄et: caro aūt ꝑm materiā fluit z refluit. ꝫ si iduceret̄ noua forma carnis in nutritiōe: z pari rōne desineret in deperditione pars forme carnis que ꝑfuit nō solū materia carnis flueret: z refloueret: sed ēt forma: qđ v ꝫ eē ꝑ eū. Tertio p rōnē qz si in nutritione mā nutrimēti reciper aliam formā carnis q̃ nō ꝑfuit. g̃ cū reliq̄ carne ꝑexīte nō faceret vnū nisi qđā cōtiguū vel cōtinuū cum illa. z tunc nutritio eēt q̃dā iuxtapositio carnis noue ad carnē ꝑexīte qđ negat ꝓbs vbi ꝑus. Segtur ēt q nō quelibet ps nutriti eē nutrita vel aucti aucta. qz nō illa ps cui iuxtaponit̄ caro noua. Cōtra istā opi. forma que nullo mō est extēsa ex ꝑte sui nec alr q̃ ꝑus pficit mām alio z alio mō extēsaz respicit eā indiuisibiliter boc ẽ q ipsa nō ꝑm ꝑtes suas pficit ptes māe. forma aūt carnis nō respicit boc⁹ nāz idiuisibilr qz tūc eēt simplex sicut aīa intellectiua. qđ nō cōcedit. g̃ cū mām alio mō extēsam qz multo maiorē q̃z añ pficiat opz q illa sit aliter ī se extēsa. Et tūc cū ꝑtes ei⁹ ꝓzes mancā topz q alia ps forme sit noua: aliogn nō eēt extēsio: nūc q̃z ꝑus. ma⁹ior ꝓbat̄ qz forma q̃ vt extēsa paccīs respicit materiam extēsā ipsa alio mō extēsa respicit mām alio mō extensaz qz ꝑm Aristo. in ꝑdicamētis. Quāta ẽ superficies tāta est albedo. Et appet prōnē qz ps ei⁹ est in ꝑte. z ita maior in maiori. Preterea cōcedit q post nutritionē plures sunt ptes māe in toto q̃z ꝑus: aut g̃ pars noua māe est in toto sine forma qđ est incōueniēs. aut est ibi sub forma noua z sic habeb̄t ꝓpositū. aut sub forma ꝑexīti: z tūc vel illa desinet pficere ptē māe quā pfecit: z tunc migrabit eadē ps forme mālis a ptē māe adalia ptē qđ est incōueniēs. aut illa pars forme ꝓz eadē pficiet simul partē māe q̃z ꝑus. z istā ptē māe noue. z tē segtur q simul pficiet duo pfectibilia quoz vtrūq̄z est sibi adequatū. Preterea caro ista nata est fluere. qz non est incorruptibilis. sed nō tñ fluit mā sed forma qz forma illa nō pōt manere eadē nisi maneat ifōmās mām quā ꝑus loquēdo de eadē ptē forme qz dependet nāliter a pfectibili qđ pficit. ergo opz cōpositū fluere. z per ꝓns cōpositū redire per nutritionē.

Quantum ergo ad istuz ar

ticulū sit hec ꝓma ꝓclo q in nutritione est aliq̄ generatio extēdēdo generationē ad oēm inductionē forme ſbalis in mām post ꝓuationē qz sicut argutū ẽ mā alimēti nō manet sub forma alimēti nec sub aliq̄ alia q̃z sub forma nutriti z illā recipit post nutritionē. g̃ cē. Expō illa ꝓclonis. nō. n. dicit gnātio simplr qz nō est gnātio per se entis ꝑut illud dicit̄ per se eē qđ nō est pars alicui⁹ ꝫ pōt dici ad generatio. qz generatio alicui⁹ p qđ gnātionē fit idē alicui ꝑexīti cui ad generat̄. vel pōt dici intus generatio. qz generatio partis in toto cui⁹ non fuit ps. Secūda cōclo q in illa generatione tali qualiforma carnalis que inducit̄ in mām nutrimēti noua ẽ. ga vt est argutū cōtra ꝓcedentē opi. ꝑexīs non posſz ꝺ nouo pficere illam mām qz non cōpetit nisi forme omni no inexīte: sicut exēplificat̄ ibi de intellectiua. quelz. n. extēsa per accīs hz partē aliā in alia z alia ꝑte materie. z itaſi noua materia pficit̄ nō perficit̄ per aliā partez q̃ ꝑus pfecit aliā mām. Declaratio istius que est per fluxū partis genite in nutritione. qz qñ illa fluit sic materia partis illius desinit eē aliqd totius carnis. ita et forma que pficit illā materiā desinit eē qz nō pōt manere sine illa materia nec migrare. Tertia cōclusio ps aduenies per nutritionē est aliquo mō sil⁹ parti ꝑexīti que in fuit per generationē z aliquo mō dissilis. similis in forma specifica nō tñ intellectiua. sed corporeitatis q̃ ꝓsupponit̄ dissimilis in hoc. qz quāto agēs mere naturale magis cōtinuat actionē in cōtrariū: tanto magis debilitat̄ eius virt⁹. qđ ꝓbat̄ qz oē tale agēs repatiť in agendo. z ita qz agit in cōtrariū patiť ab ipso. quā actionē vocat ꝓbs corruptiuā. ergo caro ꝑmo habita ex generatione quāto magis agit in nutrimētū vt cōtrariū tāto magis debilitat̄ virt⁹ eius. z ex hoc dicit̄ ī purior caro. g̃ illa post aliqđ tps in quo cōtinue ſicagit in ꝺriū ẽ impurior q̃z in ꝑncipio. z per ꝓns cū genitum nō possit eē ꝑfectius generāte: segtur q caro genita ab illa carne posteriori q̃zto posterius generat̄ tāto regulariter genita erit impurior qz ab impuriore genita.

Ista ꝓclo ꝓfirmat̄ p exē⁹m ꝓbi ꝑmo de generatiōe. q̃z to vinū magis egit in aquā mixtā sibi. tāto est impurius in tātū vt tādez ꝑpter impuritatē. q. totū fiat aqua.

Hec cōclo includit aliā q nō tñ posterior genita est impurior ꝑte: sed eadē manēs in toto posterius est impurior: seipsa ꝑus. z hec est rō impuritatis in carne posterius genita. Hec cōclusio nō asserit formā carnis recipe magis z minus si tñ illud poneret̄ ista impuritas eē⁹ ꝑpter remissionē forme ſbalis. pōt tñ eē ꝑcise ꝑpter impfectionē qualitatū naturaliū ꝓsequentiuz formā que sunt ꝑncipiū alterādi nutrimētū. qz quanto impfectius alterat̄ tanto ex eo caro impurior generabitur. Quarta cōclo de distinctione carnis ꝑm spēm z carnis ꝑm materiaz. ad huius euidētiam sciēdū q vt apparet ex tertia. qz vnaquelibz pars carnis habet certū peryodum in toto quādiu potest per qualitates suas resistere corrumpenti. z tanto maiorem quāto purior tāto minorem quanto impurior. tādiu enim potest eē suum conseruare in toto quādiu potest per qualitates suas resistere corrumpenti. Hec autem peryodus maior est in parte ꝑus genita q̃z posterius. z in ꝓri parte peryodi quecūq̄z eadem pars est efficacior ad agendum q̃z in posteriori. Et intelligenda est illa differētia ceteris paribus. hoc est si pars carnis genita fuerit ex tali nutrimento quod fuit natum cōuerti in carnem. eque puram sicut ex quo genita est illa caro. siquidem alteratione ꝓportionata posita ex vno alimento nata est caro purior gnāri ex alio. Ex istis ad 4⁴m ꝓclonē forma dat eē z agere. g̃ ps ꝑm formā pōt dici quādiu hz eē ꝑm formā. vel q̃z diu habz agere ꝑm formam. z 2m ifert ꝓmū ꝫ nō ecōtrario. citi⁹. n. defic̄ alicui actio ꝑpter im

tudo ostenditur vt impossibilis eis ꝛ sub ratione impossibilis. ꝛ vbi non est spes de consequendo aliquo vl' odio non appetitur vel temniter. Dico ꝙ dupler est volitio vna est efficax que est respectu finis per media ordinata ad illū finē ꝙsequendū. Alia est simplex seu ꝑditionalis que est respectu alicuius finis non exequēdo media ad illū finez ꝙsequēdū. sed simplr appetitur finis ille ꝛ vellet tendere in ipsum si posset ꝛ obiectum eē ꝑm se pñs. ꝑmo mō non est volitio alicuius apprehēsi sub rōe ipossibilis. sed tñ sub rōe possibilis. exemplū de sanitate oñsa diuersis infirmis. secūdo mō pōt eē respectu ipossibilis ꝛ maxime intensa. ꝛ in tali volitione pōt esse meritū vel demeritū vt si aliquis appetat fornicari qñ ipsum ipossibile est hr̄e oportunitatē. ꝛ sic dānati maxime volūt beatitudinem vt bonū ꝑmodū ꝛ forte intensius ꝙz nos in via. licet eam apprehendant vt ipossibile eis. ꝛ maxime delectarentur in consideratione illius obiecti si dimitterentur. ꝛ in hoc forte habēt maximam penam. qz sic detinent ad ignem in ꝙsideratione sua ꝙ ñ permittuntur ꝙsiderare deū vt est obiectū naturalis beatitudinis. ꝛ ēt seipsos in quibus maxime delectent. Ad aliud qñ arguitur ꝙ non necessario qz tunc quis nō meret appetendo finē ꝓcedunt aliqui ꝙ non est meritū in volitione finis in vli. sed tñ in particulari vbi contingit errare: ꝛ si b est verū tunc ad hoc ꝙ actus eēt meritorius requireretur ꝙ contingēt ꝓpteret volenti actus meritorius apprehenso obiecto quod esset difficile ꝑm aliquos si actus meritorius est necessarius tunc actus elicitus respectu finis est magis meritor⁹ ꝙz respectu eoꝝ que sunt ad finem. sed dixi ꝙ nec finem nec ea que sunt ad finem vult necessario. iō non video quin act⁹ qui est finis in vniuersali possit esse meritorius. sicut ille qui est entis ad finem. oēs. n. sunt actus contingentes. Aliter pōt dici ꝙ finis dupliciter pōt appeti: vel sub rōe boni honesti. ꝛ sic est actus meritorius. Si sub ratione commodi appetatur non est meritorius. Alia sūt soluta in corpore. q.

Ad argumentum in oppositum intelligitur concludere ꝙ appetitu naturali verum est. si aūt ꝓ appetitu libero actu. s. elicito non est verum: sed in pluribus vt est ostensum eodem modo est dicendum ad secundam. Ad tertium qñ dicitur: ꝙ sicut se habent principia in speculabilibus eē dicenduz ꝙ est simile quo ad hoc ꝙ sicut veritas conclusionis ordinatur ad veritatem principii ꝛ premissaruz. sic bonitas eoꝝ que sunt ad finem ordinatur ad finem: ꝛ ideo comparando principia ad obiecta ꝛ fines vera est propositio: sed comparando ad potentiam vera non est. Ad aliud dicendum ꝙ si in voluntate est affectio commodi sine libertate ꝛ affectione iusti que moderet appetitum commodi. tunc necessario vellet commodum. sed vbi vtrunqz est ꝛ affectio commodi ꝛ iusti non oportet. qz ex libertate ibi pōt aliud velle ꝙz commodum sicut dicit anselmus de casu diaboli qui fingit vnum angelum in quo tantum est affectio commodi ille vellet semper commodum. Ad aliud dico ꝙ bene concludit de appetitu naturali non tñ de actu elicito appetitus liberi.

Ex his sequitur solutio questionis secunde: appetitus enim naturalis ad quecunqz est in ordine ad perfectionem ipsius appetentis. per hoc enim est datus appetitus animalibus ꝛ rebus vt ad perfectionem suam inclinentur sed deliberatiuus appetitus non est talis ꝙ omne qđ vult velit ꝓp beatitudinem. pōt. n. velle aliquid non tamen ꝓp beatitudinem negatiue. s. non volendo ipsum ꝓp beatitudinem. pōt ēt ipsum contrarie velle. primum ꝑz ꝙ pōt non velle negatiue. qz intellectus aliud pōt intelligere vel cogitare ꝙz beatitudinem qñ voluntas illud vult. ergo tunc non vult ipsum ꝓp beatitudinem

ꝑterea intellectus pōt cognoscere rōnem illā boni non vt ad finem ordinatē. sed vt in se est quoddā bonū ꝛ sic volūtas pōt ipsum velle non vt in ordine ad beatitudinē. Contrarie ēt pōt aliquis sic velle qz aliquis fidelis apprehendens finē apprehendit certitudinem esse beatitudinem in deo trino ꝛ vno. similiter aūt apprehendit fornicationez vt ipossibile ordinari ad finē illum. sed dictanti intellectu ꝙ fornicatio non est ordinabilis ad illum finē qui est beatitudo. imo est ꝑria fini. ꝛ tamē voluntas eligit fornicationem. ergo ꝛc. Et tunc ad argumētū primū de aug. dicendū ꝙ verum est de appetitu recto. Ad aliud ꝙ ꝑmum in aliquo genere ꝛc. dicendum ꝙ primū appetibile in se est cā oīum appetibiliū. non tñ in ordine ad potentiaz nisi sit potentia talis que non pōt nisi ordinate velle vel tendere in obiectum talis aūt non est voluntas vt est libera. ꝛ iō non valet.

Ad aliud ꝙ si non appetitur ꝓp aliud qō tunc appetitur vt beatitudo. dico ꝙ voluntas pōt velle aliquid ꝓpter se negatiue. qz. s. vult ipsum non vt referibile. sed non potest ipsuz velle cōtrarie. vt ꝙ vellit ipsuz vt non referibile. ꝛ sic velle ꝓpter se contrarie pertinet ad rōnem finis: non tñ tūc vult ita ꝓpter se. vt excluderet illud qō vult ratione finis alterius. ꝛ tunc ad argumentum vult ꝓpter se negatiue. qz non ordinat ipsum. non tamen contrarie ꝙ sit non referibile. Ad ꝑmum in oppositū de appetitu libero verum est nō ois actu elicito vult beatitudinem. qz non cognoscit. sed ō appetitu naturali qui non sequitur cognitionem non oportet. immo necessario ꝛ semper est ad finez. Ad aliud dicendum est ꝙ si vnus actus est comparandi ꝛ qui circa extrema comparata. tunc plana est solutio si ñ sed alius ꝛ alius tunc plana est solutio si non sed alius. tunc est dubium sicut in intellectu discurrente de premissis ad conclusiones discursus enim alius actus est quam qui est circa principia ꝛ conclusiones vel idem.

Ad ꝓpositum tñ si actus collatiuus est vnus extremoꝝ qđ est possibile: qz. oēa plura habentia ordinē inter se possunt eē oēm vnius actus vel vnius potētie tūc solutio plana est si aūt actus circa extrema manent cū illo actu: tūc nēcario stat simul duo actus in eadez pō. nec ille actus circa extrema impediūt cōparationē sed nēcario requirunt ad ipsum.

Veritur vtrū hō ex puris naturalib⁹ possit cōseq beatitudinez. vī ꝙ sic. phs. ij. celi ꝛ mun.

q Si natura dedisset celis motū ꝓgressiuum: dedisset eis instrum vel instra ad motū. natura. n. nō ordinat ad aliquā perfectionem aliquid nisi ꝙ uideat illi de his cū quibus pōt agere ꝛ attingere illā. sed hō naturaliter ordinat ad beatitudinē ꝙ eē. Cōfirmat: natura magis dedit hōi ad acquirēdā pfectionē itellect⁹ ꝙz sensus: qz pfectior ē itellect⁹ ꝙz sensus. sz sensus pōt hr̄e oēm pfectionē ad quā ordinat ex puris nālib⁹. ꝙ magis intellect⁹. ꝛ cōfirmat sic: sens⁹ nō ē capax illi⁹ qđ excedit ei⁹ nālem facultatē. ꝙ nec intellect⁹. Si ergo oēm beatificū excedit facultatē naturalē ei⁹: sequit ꝙ nō ē capax eius qđ ē falsū. ꝙ ꝛc. ¶ Itē ad ꝑncipale ꝛ sic. nō ē dare in nā pōm passiuā cui nō correspōdeat actiua in nā. sz i hoie ē pō passiua ad beatitudinē. ꝙ ꝛ actiua. sz q̄ rōne i alio. eadē rōnē i ipo. ꝙ ꝛc ¶ ꝑterea si nō hz nālē pōm ad beatitudinē nō pōt attingere aliquē bitū ad eā. bit⁹. n. hz sit ꝑncipiū sic agēdi ñ tñ ē ꝑnci⁹ simplr agēdi sz pō ē ꝑncipiū agēdi simplr. Sz hō nālr hz pōm ꝙ simplr pōt i opationē btificā hz non sic. si nō deē bit⁹ sibi ¶ ꝑterea pfectio īferior pōt ꝓtineri i spē supiori. Sz bit⁹ mediāte quo pōt pō in actū beatificū sit accidēs dat quādā pfectionē potētie. fiat ergo aliqs intellect⁹ q ꝓtinet pfectionē intellect⁹ iferioris ꝛ illi⁹ bit⁹ mediāte quo pōt i opatiōez ꝙ i⁹ pōt i opationē beatificam sine habitu ꝛ sic talis ex puris naturalibus

saltem attinget beatitudinem. Sed eadem ratione qua ille ⁊ alius. ⁊ sic est standum in ꝑmis. Contra ad ro. 6. Ēia dei vita eterna. Itē hoc est ꝓfectionis in nā humana vt dictū est in ꝑmo, q. ꝑma ꝓlogi. s. q̄ naturalia non sufficiūt ad vltimā eius ꝓfectionē q̄ est aia rōnalis. ergo nec ad perfectionē que est gr̄a vel gloria.

Ꝓterea hec est maior hereſis q̄ hereſis Ꝑelagii q̄ posuit q̄ homo sine gratia posset iustificari.

Ric. di. j. ar. 2. q. 6. ⁊ tho. j. ꝑte sū. q. 12. ar°. 4.

Respondeo dicitur communiter ab oibus q̄ nō. sed qdā doctor sic assignat ad hū talē rōnē. Nihil cognoscit nisi per hoc q̄ cognitū est in cognoscēte. sed cognitū est in cognoscēte per modū nāe sue vel per modū cognoscētis. ergo cognitio est in cognoscēte per modum cognitionis. Ex hoc segit sic si modus eēndi nāe cognite excedit modū nālē eēndi ipsius cognoscētis necessario est ipsam cognitionē eē extra naturā cognoscētis. nūc aūt modus eēndi ipsi⁹ dei excedit oēm creaturā: q̄ ille nō pōt eē modus eēndi alicui⁹ creature. si g̃ alicui creature cōueniat cognitio dei hoc erit supra modū nālē cognoscēdi creature.

Th. j. ꝑte sū. q. 2. ar. 2. ⁊ di. j. q. 2. ar. 6. bē. q°. 3. q. i

Ꝓterea oīm cognoscibile regrit ad potētiā cognoscentē quācūq̄ quātitatē determinatā ⁊ simplicē. Sz eēntia diuina nō hz quātitatē determinatā ad intelle⁹ q̄ intellectus est finit⁹. eēntia vō infinita. nec hz eēntia simplicitatē ꝓportionatā intellectui humano. Ꝓbatio: milesima ꝑs grani milii est oīm magis ꝓportionatū visui q̄ simplicitas diuina intellectui nr̄o. sed illa pars ꝓpter sui paruitatē fallit visū. g̃ ⁊c. maior ꝑz q̄ visus pōt crescere in virtute ⁊ nō in infinitū: ⁊ tū ad tingere quousq̄ posset videre: q̄ istud paruū milii ē finitū ⁊ in se q̄dā visibile. sed ex alia parte quātūcūq̄ intellectus crescit in virtute tū est finit⁹ ⁊ oīm infinitus g̃ nunq̄ attingit illud q̄ est simplicitatis infinite. ꝓn deo ad ꝑmā rōne z ꝑme opi. q̄ dicit q̄ nihil cognoscit: nisi per hoc q̄ cognitū est in cognoscēte ꝓcedat suo mō essendi. in. s. per spēm obiecti vel per habitū ꝑm alios vel per actū non curo q̄ addit q̄ cognitū est in cognoscente per modū nāe sue. ex hū hēmus tū q̄ cognitio ē ꝓfectio ꝓportionata nāe cognoscētis. ⁊ q̄ per cognitio ſ nē oīm est proportionatū nāe cognoscētis. ⁊ q̄ dicit: q̄si modus nāe cognite ⁊c. illud ar⁹ si ꝺz valē ꝺz in virtute istius propositionis: q̄ sicut se hz modus eēndi cognoscibilis ad cognoscētē. sed hoc est falsum: q̄ cognitio pōt eē obiecti alicuius hūtis in se modū eēndi supiorem q̄ sit modus eēndi ipsius cognoscētis. imo si ē verum. op⁹ ꝑm hoc cōcedere q̄ angelus inferior nō possz cognoscere supiorē: q̄ modus eēndi suus excedit modū eēndi ipsius. Ꝓterea si hoc est verū tunc nec cuz lumine glie vel quocūq̄ habitu eēt possibile creature videre deū: q̄ eē dei excedit modū eēndi ipsius. imo totū istud ite⁹ q̄ habitū ⁊ lumē. Et iō dico q̄ inter obz ⁊ pōm nō opz eē eq̄litatē: sz quandā ꝓportionē. talia autē inter que regritur sola ꝓportionalitas possunt esse maxime dissimilia: vt ꝑz de materia ⁊ forma: similiter ō activo ⁊ passiuo: sic est hū. non enim regritur inter obiectū ⁊ intellectū nisi proportio motui ad motū. obiectū enim se habet per modum mouētis potentiam. ⁊ inter talia magis regritur dissimilitudo q̄ similitudo. Ꝓtentia enim capax est operationis respectu huius obiecti vel illius. ⁊ ideo proportionat sibi si potentia est ex se elicitiua sicut terminus operationis ⁊ opatio sibi. nō tū ꝓportione quātitatiua equalia. hoc simil̄r ꝑz in aliis. ens ordinatū ad finē suū proximū hz ꝓportionē imediatam ad illū: ⁊ tū distat in infinitum a fine. nec tū impedit hoc proportionē eius q̄ est ad finē ad ipsum finē. sic de proportione obiecti ⁊ actus. Secūdū hoc ergo dicendū ad rōnem q̄ arguit ex propositionibus nō syllogisticis vnde nō video q̄ cōsequētia tenet nisi illo modo arguendo: q̄ si modus cognitionis est ſm modū nature cognoscentis. ergo nulla cognitio nālis excedit modum nature cognoscētis. ergo nec cognitio naturalis est de obiecto cuius cognitio excedit modū nature cognoscentis. cū ergo modus cognitionis sit ſm modū cognoscibilis: si modus eēndi rei cognite excedit modū essendi cognoscētis illa cognitio erit supra naturā cognoscētis sic arguendo tenet arg^m. sed tūc vna propositio ē falsa: hec. s. q̄ modus cognitionis est ſm modū nature cognoscibilis. ⁊ similiter hec: q̄ nulla cognitio naturalis est de obiecto cuius natura excedit modū nāe cognoscētis. q: lz cognitio sit ſm modū cognoscētis ⁊ nō sit sup naturam cognoscentis. est tamē obiecti habētis modū cognoscibilis ⁊ modū nature vltra modū nature cognoscentis. aliter enim nunq̄ perfectius cognosceret ab imperfectiori naturaliter vt ꝑz ex dictis. Sed si arguitur sic. Obiectū q̄ō est essentia diuina excedit ꝓportionaliter in entitate potentiā cognoscitiuā intelle⁹ creati. ergo ꝓportionaliter excedit in intelligibilitatem. ergo non est obiectū intelligibile proportionatū ei. Respōdeo si loquamur de proportione geometrica: tunc nulla est proportio finiti ad infinitū. nec in entitate nec in cognoscibilitate vel intelligibilitate. ē aūt proportio geometrica que cōtinēs ⁊ excedens contenm in aliquo certo gradu et firmo ita q̄ excessum aliquando replicatm reddit suum excedēs ⁊ isto modo nō est ꝓportio finiti ad infinitū. q: finitū quotiēscūq̄ sumptū nunq̄ reddit infinitū ⁊ illo modo sicut entitas ⁊ creata ē ꝓportionata entitati increate in entitate: ita in intelligibilitate: ita q̄ intelligibilitas vnius multotiēs sūpta nunq̄ reddit intelligibilitatē alterius. sed ex hū non sequit q̄ nō sit intelligibile ab illo. si enim sint ꝓportionata proportione geometrica nō ꝓpter hoc sūt ꝓportionata proportione alterius generis. puta ꝓportione operationis ad suum terminū. siue cognitionis ad obiectum que requirit in proposito: siue potentie ad obiectum. Ad ꝑmam rationem alterius doctoris dico q̄ destruit seipsam. oportet enim ſm omnē opinionem negare maiorem vel minorem. si enim ad cognitionem illius obiecti non requiritur species impressa. tunc maior est falsa. s. q̄ obiectum non pōt naturaliter cognosci ab intellectu in quo nō pōt eē ſm modū sui. s. per informationē. tūc enim obiectū presens sufficit ad impmendū actū suū cognoscēdi. Si autem ponatur obiectuz presens per spēm: ⁊ spēm requiri ad cognitionē: tunc minor est falsa. nec rationes per quas alibi ostendit: q̄ species non regritur in intellectu beati ad videndū deū concludūt vt patebit alibi q̄ad fit de cōclusione. Ad aliud q̄ arguitur q̄ obiectū requirit determinatā distantiā ad potentiā ſm quātitatez ⁊c. dico q̄ illa verba sunt metapho⁹. Nam actiuū ⁊ passiuū corporalia regrunt determinatam distātiam vel quātitatem ad hoc vt agant q: corporalis actionō recipitur in quanto: sic non regrit in intellecto qui intelligit omne ens. concedo tamen: q̄ quantitas obiecti cognoscibilis. s. eēntie diuine ⁊ eius simplicitas est proportionalis in ratione cognoscibilis quantitati virtuali potentie intellective cognoscentis. Ad probationez quando dicitur q̄ simplicitas diuina est magis ꝓportionata intellectui nr̄o ꝑma ꝑs milii visui. dicere⁹ q̄ tu petis q: eēntia diuina in rōne obi cognoscibilis nō distat in vno gradu a virtute cognitiua intellectus: lz plus distet a natura. Similiter concluderet q̄ nō possemus videre deum quibuscunque additis. quia totū finitum est. ⁊ per consequens distat plus ab essentia

IIdē. vt ſ. q°. 3. q. i.

diuina ꝙ̄ sit distantia potentie viuue a milleſima par e grani milii. Similiter intellectus per nullam info⁹ mationem habere poterit p⁹oportionem quantitat⁹ v̄ tutis ad eſſentiam diuinam. ergo nunquā p quācunq; informationē pot⁹it videre deum.

Reſpondeo ergo ad q. du

as concluſiones declarādo. ꝓma eſt q natura humana ex puris nālibus eſt immediatū ſuſceptiuum beatitudinis. ſecūda eſt q natura humana nō eſt ſufficiēter activa ex puris nālibus ad videndū deū viſione btā. Ex qbus ſeqtur ꝓpoſitū. ſ. q homo nō pōt ex puris nālibus⁹ cōſequi beatitudinē. Prima concluſio ꝓbatur ſic. Nature humane ad hoc q ſit capax btitudinis nō additur aliqua alia natura ab ēntia ſua: q⁹ tunc natura humana manēs eadem nā nō beatificaret nec per aliqd accidentale ſup̄additū: nec per habitū ē immediatum ſuſceptiuum btitudinis. q⁹ ratio recipiēdi btitudinem non potest eſſe habitus. q⁹ nec modo per habitū recipit actus⁹ q⁹ cum habit⁹ generet ex actibus ſeqtur actus ipſos. ꝯ habitus in via nō eſt rō recipiendi actū. ergo mlto minus in patria. Preterea ſuſceptiuū qō ordinatur ad multas formas ordinatas maxime ordinat ad pfectiſſimam. Sed volūtas ordinat ad multas volitiones: ⁊ intellectus ad multas intellectiones. ergo maxime ad beatitudinē cum ſit perfectiſſima. Si ergo eſt mediatū ſuſceptiuū alicuius illarū. ergo iſtius: q⁹ iſta maxime perficitur. Dices q habitus requirit⁹ vt pfect⁹ perficiat btitudine. vñ habitus regrit ꝓpter pfectionem btitudinis. Contra. Tunc ſeqtur q aīa humana ꝑm qd perficit beatitudine. Sed habitus ſimplr: ⁊ tūc habitus videt deū ⁊ charitas diligit deū ⁊ nō aīa humana niſi per accūs ⁊ ꝑm qd. Ideo dice ꝓmo q anima humana in puris nālibus eſt immediatū ſuſceptiuū beatitudinis. Secundo dico q aīa humana nō eſt ſufficienter activa ex puris naturalibus ad cōſequendū actum viſionis: q⁹ impoſſibile eſt intellectū eſſe cauſa viſionis⁹ niſi intellect⁹ bēat in eo obiectū cognitū vel aliō in quo eminētius cōtinet. Sed natura humana nō habet deū in ſe ex ſe pſtem ſibi ſub rōne obiecti nec i alio in quo eminētius continet: q⁹ in nullo alio pōt eminētius cōtineri. ergo ex ſe nō ſufficit ad bñdum cognitōez diuine nāe viſiuā intuitiuā. Preterea viſio eſt cognitio intuitiua rei in ſe. Sed nā humana non pōt habere ex ſe pñtē deum in ratione obi lz ſit ſibi pñs per illapſum. ergo non pōt ex ſe habere viſionē nature diuine. nō ergo ſufficit ex puris nālibus ad cognoſcendum virtute ꝓpria obm beatificū. Ex dis ſeqtur correlarium q in beato nihil erit ſupnāle ꝑus operationibus ſitñ aliqd ſirpnāle ponit in btō ꝑus ogationib⁹ boc nō erit ꝓpter receptionē: ſed ꝓpter actionē vt eliciat operatio in btō qua attingit deū. Nō enim pōt poni aliqua forma in btō ſolū ad decorē ⁊ pulchritudinē ⁊ que nō ordinet ad actionem. ⁊ per ꝙſequens cum nihil regrat ꝓpter receptionē beatitudinis vt oñsum eſt. ſequit q ſi ſit aliqua forma ſupnālis ⁊ ſpūalis in aia btī p⁹ operationibus q illa regrit ꝓpter operationē elici ndam. ⁊ tūc vlterius aut regrit ꝓpter obiectū aut ꝓpter potētia. ⁊ cum duplex potētia cōcurrat cū obo in opatione in btō. ſ. intellectus ⁊ volūtas ꝓpter vtrāq; pōt tal⁹ forma poni. ſi autē ponat ꝓpter hec tria formas supernāles precedētes opationē ponerent tres forme ſupnaturales precedētes. vna correſpōdens obiecto. ſ. ſpēs intelligibilis in memoria. ſecūda ex parte intellect⁹ que dicit lumen glie. Tertia ex parte voluntatis que dicitur charitas. ſi aūt obm in ſe preſens ſufficit ad actōem viſionis cauſandum quātum ad illud qō recipit ex parte obiecti tūc non requiritur ſpecies. ſi autem intellect⁹ ſit mere paſſiuus habēs ſe ſolum in rōne ſuſceptiui ad actū viſionis cum nō regrat ꝓpter receptionē ſolā aliqua forma ex parte intellectus vt ſup⁹a oñsum eſt. tūc non regritur lumen glie: ſi etiā voluntas ſit mere potētia paſſiua reſpectu fruitionis. tunc ex parte voluntat⁹ non regritur charitas. vnde ponentes voluntatē mere paſſiuā reſpectu fruitionis tollūt charitatē. q⁹ ex parte voluntatis non regrit aliqua forma adi recipiendum fruitionē: q⁹ ipſa ꝑm ſe eſt ſūme diſpoſita ad recipiēdū eam. ſed q⁹ ꝑm ſcripturā ⁊ fidē habemus ponere charitatē: ſaltē neceſſe eſt eam ponere in btō ꝓpter operationem eliciendā. lumen aūt glorie ad viſionem nō videtur mihi neceſſe poni. q⁹ qō dicit de lumine nāli co⁹porali q regritur nō ſolum ꝓpter obiectū: ſed ꝓpter oculum: videt mihi eſſe quedā metaphora. quāto enim⁹ obiectum eſt magis in ſe lux: tanto minus ꝓpter ipſum⁹ requirit⁹ de alio lumine: nec regritur ꝓpter receptionem vt dictū eſt. vnde minus videt mihi neceſſe ponere lumen ꝙ ſpēm: q⁹ ſi ſpēs ponit⁹ boc eſt vt memoria ſit pfecta ex parte intellect⁹, ſed an ſit neceſſe ponere talez ſpeciem ꝓpter formalē operationē ⁊ pfectionē potentie: dicetur alīs. Teneo ergo q ſaltem neceſſe eſt ponere charitatē ꝓpter operationē eliciēdā. ⁊ per cōſequens aliquā operationē pōt voluntas cum charitate elicere quā non poteſt ita intēſe ſine charitate elicere. ⁊ ſic patet ad formā queſtionis: q⁹ aliquā operationē beatitudinis poteſt homo habere quam non pōt habere ex puris nālib⁹

Ad argumenta ad primuz

dicendum q natura dedit homini organa ad cōſequendum beatitudinem. ſ. vt potentias paſſiuas receptiuas⁹ eius ⁊ actiuas. non tamē vt ſtatim cōſequeretur: ſed habitis diſpoſitionibus regſitis. ⁊ ideo ꝑm vnam viam non dedit diſpoſitiones ꝓximas ad habitudinem lz dederit potentias. Ad ſcōm dicēdū q nō eſt ſimile: q⁹ ſenſus nō pōt n̄ eſſe potētia organica. ⁊ iō nō pōt elevari ad imāle appēhendēdū: tn̄ pōt elevari ad māle appēhendēduz vt viſus bti, bñ tn̄ infra genus mālū pōt elevari ad videndū ſolez. Sed intellect⁹ hz obm totū ens. ⁊ iō pōt elevari ad aliqd imāle: imo pōt elevari ad qōlibet cognoſcēdū, vñ nō eſt ſile de iſtis potētiis. ſ. intellectiua ⁊ ſenſitiua quātū ad oba: q⁹ nō eſt cōtra rōnē intellectus. imo ſūme cōpetit ei elevari ad videndū obm ſupernāle. eſt tn̄ quo ad modū ſimile vtrobiq;. Ad cōfirmationē dicendū q ſenſus nō eſt capax alicuius niſi ſenſibilis: nō tn̄ ois intellect⁹ aūt eſt capax ois intelligibilis. Ad aliud dicēdū q cuilibet potentie paſſiue correſpōdet actiua. verū eſt. nō tn̄ in nā creata etiā ꝑm ꝓbm vt pz: q⁹ potētia receptiua eſt in co⁹poze ad aīam intellectiuā. ⁊ tn̄ tota nā creat⁹ nō poſſet eam inducere ponit tn̄ ꝓbs aliter ꝙ nos quo ad hoc q poſuit potētiā illā actiuā in nā deū. ſ. nāli neceſſitate agētē. ſed nos nō ponimus ſic agere. vñ in toto ente cuilibet potētie paſſiue bñ correñdere potētiā actiuā: ñ tn̄ actiua illa ē nālis ſicut paſſiua. imo nunq; eſt nālis in ꝓmo ad extra ſz ſē per volūtaria. ſ. in deo. Ad aliud ꝑm illā opi. q̄ pōt inte^m eē cām actiuā. dico q modo hz potētiam remotam tunc autē ꝓpinquam. vnde ſicut intellectus eſt hz ibi eadē nā ita poſſe videre eſt hic ⁊ ibi eadē potētia. ſz modo eſt remota tunc erit ꝓpinquā. ſi aūt ē potētia paſſiua ⁊ receptiua tūc non regritur lumē glorie. Ad aliud dico q aliqua pfectio inferioris pōt contineri in ſuperiori. aliqua vo non: q⁹ ſi fieret ſūma voluntas eodē modo ſe habet ad beatitudinē ſicut infima: q⁹ vtraq; eodem modo ſe habet ad ſuam beatitudinē lz illa ſit maioris beatitudinis capax: ⁊ tūc vt ſic cōſiderādo vtranq; ꝓter habitum illuz. tunc ſumma eſt ſimpliciter magis imperfecta: quia quanto aliquid eſt ꝙptum ad maiorem perfectionem ſi ea careat. tanto eſt imperfectius nec illa perfectio per quam hoc debetur inferiori eſt q ſit in ſumma vnitiue: q⁹ hoc eſt impoſſibile: q⁹ illa voluntas infima non eſſet eius capax.

Trum homo in

vita mortali possit ꝓseq̃ btitudinez nõ enim idẽ est querere hoc. ꝛ vtrũ ex puris nãlibus possit cõseq̃ beatitudinẽ. Et arguit q̃ sic: xp̃us habuit btitudinẽ in vita ista: ꝛ tñ vere erat hõ mortalis. ergo ꝛc. Itẽ aug. ꝫ. q. q. aꝫ penultima dicit de raptu pauli q̃ vidit dñ̃ eo modo quo bti vidẽt in p̃ria ꝛ tñ erat in corpore mortali. ꝛ ꝫ visio illa fuerit ãsi hõria potuisset deus illã ꝓseruasse ꝛ cõtinuasse per totã vitã eius. ergo videt q̃ possit hõ cõseq̃ btitudinẽ in vita mortali. Preterea illud qõ nõ est susceptiuũ btitudinis ñ impedit aliqd btificabile btificari. sed corpus nõ ẽ beatificabile: q̃ nõ est cõiungibile vltimo bono simplr. ergo siue mortale siue nõ mortale nõ impedit aiam beatificari. ergo in vita ista põt. Preterea hõ nãliter si appetit btitudinem ꝛ nõ põt eam cõseq̃ nisi mortaꝫ debz hõ appetere nãliter mori. q̃ eodẽ appetitu appetitur aliqd ꝛ fugit impediẽs. ergo hõ nãliter fugeret vitam mortalẽ: qõ est cõtra aplm. ꝛ. ad cozintb. 5. Nolum⁹ exspoliari sed superuestiri. Ultimo arguit sic. Illud qõ imediate in vita ista põt cognosci põt imediate diligi. ꝛ sic põt diligẽs ipso frui ꝛ eẽ btus. ꝫ in vita mortali potest deus imediate cognosci per actũ fidei. ergo ꝛc.

Contra Aug. ꝫ. de tri. c. 8. ꝓbat q̃ cuꝫ mortalitate ñ põt esse btitudo: q̃ tũc posset btitudo amitti p̃ mortem: ꝛ hoc sciret hõ q̃ moreret: tũc arguit. aut volẽs amitteret aut nolẽs. aut nec sic nec sic. si volẽs iam nõ eẽt illud sũme volibile. si nolẽs ergo timeret ꝛ sic tristaretur si nec sic nec sic ꝫ nõ curaret de maximo bono suo. qõ ẽ incõueniẽs. ergo in vita mortali nõ põt hõ esse beat⁹.

Itẽ Exo. ꝫ. dicitur. Non videbit me homo ꝛ viuet ibi glo. est ꝓ hoc.

Rcspondeo et dico q̃ ad

illã gõnem põt eẽ dupler intellectus: vel vtrũ homo in actibus quos mõ exprimur in nobis possit in vita illa beatificari. ꝛ dixisset pbs q̃ sic. ꝛ q̃ alia notitia ꝛ dilectio clara ꝛ imediata nõ fuisset possibilis boi p̃ rõnem nãlẽ inuestigãdo. sed hoc fuit supius reꝓbatũ. tum q̃ totũ ens est obm suum. ꝛ per cõsequẽs nõ quietaꝫ nisi i cognitione summi intelligibilis in se: tum q̃ cognitio intuitiua cõpetit sensui circa obum suũ. ergo ꝛ intellectui circa suum. ꝛ sic rõ nãlis docet q̃ deus imediate ꝛ nude poterit cognosci. ꝛ per cõsequẽs diligi ab homine.

Alius intellectus posset eẽ: vtrũ in vita mortali aliis actibus ãsi modo experimur posset hõ fieri beatus.

Ad qõ dico q̃ impossibilitas aliquid recipiendi in ꝛbo peñte põt esse ex duob⁹ vel ex parte agentis vel ex parte passi. Ex pte passi duplr vel q̃ simplr repugnat passo sicut lapidi sapiẽtẽ esse. vel ꝫm qd sicut obo exñti sub vno ꝛio repugnat. ptũc esse sub oppposito. De isto trib⁹ est videndũ. ꝓmo ex pte agẽtis. si enim dispositio ꝓuia nõ regrit ad eẽ btm: sicut lumẽ glie tũc agenti vt agens est nõ repugnat plus mõ dare beatitudinem ãsi in alia vita si dispõ regrit põt illã dispõnẽ ꝓmo dare ꝛ illa data btitudinẽ cõferre sicut post mortẽ. nulla, n est impossibilitas simplr: sed solũ q̃ caret illa dispõne modo. sic ergo nõ est impossibilitas ex parte agentis.

De possibilitate ex pte passi pz q̃ non ẽ impossibilitas simplr ex nãa sua. tũc. n. nunq̃ posset recipe btitudinẽ. ergo si est repugnãtia modo hoc est rõne alicui⁹ qõ est in passo cum quo nõ põt esse btitudo: ꝛ si est aliquid tale impediẽs hoc erit mortalitas. talis aũt repugnantia mortalitatis ad btitudinẽ nõ est formalis repugnantia. tunc enim in rẽ non potuissent fuisse simul qõ nõ est verũ: ꝙlis ergo est ista repugnantia inter illa duo: dicendũ q̃ non omnis oppositio est formalis. sed quedam virtualis vt si aliqua forma nata est facere aliquem effectum: effectus oppositus illi effectui opponit cãe effectus virtualiter. Exẽplum ignis non solũ repugnat forme grauis sed effectui eius qõ est ferre deorsũ. Cã enim virtualiter cõtinet effectũ oppositus illi effectui ꝛ naturaliter sequereꝫ nisi esset impediens repugnat ergo vt in pluribus mortalitas beatitudini formaliꝫ. sed q̃ effectus vnius repugnat effectui alterius. ꝛ p̃ cõsequẽs causa illius effectus btitudo est causa im mortalitatis in aĩa. mortalitas ergo repugnat btitudini q̃ repugnat eius effectui. Cum ergo nãliter appetitus sensitiuus in boie mortali inclineꝫ ad delectabile. ꝛ appetitus sensitiuus natꝰ est appetitum intellectiuũ impedire. btitudo aũt nõ cõpatit in appetitu itellectiuo aliquã deordinationẽ nec in sensitiuo: q̃ ſma delectatõ amouet oẽm tristitiã non solum oppositam sed cõtigẽtem. ꝛ per ꝓsequẽs nõ finiꝫ appetitus sensitiuus habere tristitiã circa passionẽ ꝛ sic mortalitas impediꝫ ab effectu qui nãliter natus est ꝓsequi: ꝛ per ꝓsequẽs repugnat mortalitati btitudo rõne repugnãtie effectũ nãliter cõsequentiũ. Allio modo põt aliter signari repugnãtia: q̃ ꝫ corpus nõ sit btificabile beatitudine ꝓprie dicta sicut logtur Aug. ad Dyoscor que. s. est in actu intelle⁹ ꝛ voluntatis. tũ est ꝫm quid btificabile: ꝛ siue illa beatitudo corporis sit imediate a deo siue ex redundãtia beatitudinis aie. tamen ordo est ibi q̃ beatitudo anime nõ est omnino perfecta sine illa corporis. Cum ergo beatitudo corporis non possit stare cum vita mortali: repugnat effectui perfecte beatitudinis esse in vita mortali. Patet ergo q̃ sine miraculo non potest esse beatitudo in vita mortali. ꝛ non solum in hoc q̃ datur beatitudo est miraculum. sed q̃ res naturalis impeditur ab effectu suo naturaliter cõsequente. non tamen p̃ agens naturale contrarium. Sed non videtur q̃ sufficiat repugnantia que dicta est. est enim repugnantia alicuius ad oppositum sui effectus. Si ergo obiectuꝫ beatificum eẽt mõ ꝓsens ſb illa rõne anime immutaret aĩaꝫ ꝛ videret clare sic p⁹ vitã illã. sic mõ ipediret esse et⁹ nãl⁹ appetit⁹ sẽsitiui ꝛ itellectiui. ita i alia vita ipediret ꝫ eadem ratione siue maiori repugnantia posset mõ aliquis esse beatus si deus daret btitudinez sicut tũc. Et ꝓfirmat: q̃ circa idẽ obm eadẽ nã semp hz eundẽ actũ spẽ ergo sicut tũc ꝛ mõ. Dicẽdũ q̃ ñ ẽ simile: q̃ in vita mortali cã nãlis sp agit effectũ suũ nisi p̃ cõtrariũ impediat ꝛ si suspẽdat actio ista aliter ãs poppositũ miraculũ ẽ ꝛ tale dr deus nõ posse facere de lege cõi.

In vita aũt imortali nõ talis erit necessitas respectu effect⁹ naturaliꝫ: q̃ deus p̃ statu isto disposuit rebus cogere ꝛ actiões ꝓprias eis finere bne ꝫm augu. viij. de tri. c. ꝫ. In statu aũt illo nõ coaget eis ad corruptionez mutuã ꝛ ad multos alios effect⁹. ꝛ iõ nõ est miraculuꝫ si tũc nõ habẽt effect⁹ suos maxime imperfectos.

Ad ꝛm dicendũ q̃ ꝫ idẽ sit obm ꝛ potentie ꝛ idem in se ꝛ absolute considerando tamen obiectum illud tamen sic materialiter idem licet bene distinguitur ꝫm diuersos status ꝛ dispositiões potentie. vñ obiectũ ꝓprium vnius status ꝛ alterius differũt plus ãs specie siꝫ aliud ꝛ aliud lumen hic ꝛ ibi ꝛ iõ actus sunt diuersi. Alia diuersitas põt ibi assignari. q̃ actus abstractiuus ꝛ intuitiuus differt specie. quia aliud ꝛ aliud ẽ ibi moues ꝫ eni mouet species similis rei. ibi aũt mouet res ꝓsens in se. Ex dictis possũt solui ꝛ intelligi omnes auctoritates sanctoz̃. repugnat eniꝫ nõ soluꝫ quia miraculuꝫ esset si deus daret beatitudinez. sed aliud miraculũ regrere ẽ. s. suspensio miraculosa potentie naturaliꝫ ab effectu suo nãli. ꝛ iõ dr q̃ de lege cõi nõ posset esse

Ad argumenta ad pri/

mũ de xp̃o dicendum q̃ semper fuit miraculũ vsq̃ ad mortẽ q̃ siꝫ fuerit beatitudo ꝛ mortalitas p̃ repugnantia effectuũ ꝛ cũ hõ dolor⁹ ꝓprius sẽsitiue rẽdũdabat vsq̃ ad

supiorē partē aie illud fuit miraculū cōtra effectū btitudinis. Ad aliud de paulo cōcedo q̄ nō simplr est nec fuit repugnātia. & sic de⁹ miraculose potuisset cōtinuasse: sed hoc nō est de lege cōi. Ad aliud cū dicit corpus nō est susceptiuū btitudinis: cōcedo talis qualis aīa ē tū susceptiuū & productiuū alicui⁹ effect⁹ cui repugnat effect⁹ btitudinis & cōuerso. Ad aliud de vita fugienda: cōcedo q̄ vita ista inquātū vita nō repugnat btitudini, sed hoc est solū inquātū est mortalis. & sic nullus appetit supuestiri: sed magis appetit q̄ semp possit eē mortalis vita sua. Ad illud de cognitione & dilectione dei imediata dico q̄ pōt cognosci & diligi ꝑ imediatē tū in cōi & cōfuse. talis aūt dilectio & notitia nō ē vltima btitudo possibilis boi sicut ꝓus dictū ē. sed consistit in cognitione intuitiua clara & dilectione correspōdente. Ex hoc segtur corrolariū: q̄ cū aīa nō pōt eē pfecte btā cōiūcta corpori mortali appetit tū pfecte btificari. & p ꝓns appetit esse cōiūcta corpori sed imortali: q̄ tunc pfecte erit btā: nō tū corp⁹ erit btūs simplr sicut frūes et intelligēs. sicut logtur aug. ad dyoscor de btitudine nature nec btitudine ꝑm qd que cōsistit in actu secūdo: qa vt est distinctū ꝓtra aiam nullā hz actū ꝛm. consistet ergo btitudo corporis in eē ꝓmo vt est pfectibile ab ania btā. & hoc ꝓpter duo: vel ꝓpter maiorē pfectionē anime in operando vel ꝓpter maiorē perfectionem corꝑis ab aīa: q̄ mā est ꝓpter formā & nō econuerso.

Et q̄ ista perfectio corporis ponit⁹ eē in quattuor dotibus: ideo quer itur.

Trū corpus hominis post resurrectionē erit ipassibile. q̄ nō. Greg. sup illud Joā. 20. Infer digitū tuū huc &c. Corrupi nec esse est q̄ palpat. corp⁹ gliosū erat palpabile sicut & corpus xpi fuit sicut apparet Lu. 22. Palpate et videte &c. Preterea si illud corp⁹ sit impassibile. ergo btūs nō pōt sentire aliq̄ sensibile. ꝓns ē falsum q̄ sensatio cū sit opatio pfecta animalis nō deerit boi btō. ꝓtia. pbat: q̄ oē sensitiuū pōt corrupi ab excellenti sensibili: q̄ corrūpit ab excellēti patit ab inferiori sicut q̄ corrūpit a calidissimo patit a minus calido.

Preterea nullū violētū ē ꝑpetuū. sed corp⁹ illud cū sit mixtū hz in se quattuor elemēta quor q̄libet ꝑter vnū est extra regionē suā ꝓpriā. ergo violēter. & per ꝓns aliq̄n redibit ad locū ꝓpriū & ita totū corrūpet. Preterea. i. de telo & mūdo arguit phs cōtra platonē. Celū nō pōt eē corruptibile & tū ab alio ꝑpetuari q̄ non pōt aliquid esse ex se possibile & corruptibile & tamē ab alio perpetuari. a fortiori pōt argui de illo corpore. hoc ēt vult commen. 12. met. vbi vult q̄ solus mot⁹ celi pōt eē possibilis & tū ab alio ꝑpetuari. Oppo. i. ad corin. 15. Oportet hoc induet imortalitatē hoc est incorruptibilitatē. Et iterū ibidez seminat &c.

Responsio patet q̄ ita ē ex ꝓcedenti. q. q̄ hō nō pōt eē btūs in vita mortali. tot⁹ autez hō erit beat⁹ q̄ tot⁹ meruit. ergo totū erit beatū in corpore imortali. pbat: hoc ēt est q̄ hō btūs habebit pfectionē que cōpetit sue nāe talis ē imortalitas q̄ aie imortali nō repugnat ꝑpetuo perficere suū pfectibile vnde sicut ex imortalitate aie ꝓcludit resurrectio: ita pbabiliter concludit ex eodē imortalitas bois. & per ꝓns corꝑis & ita impassibilitas loquēdo de passione reali vt distinguit cōtra passionē intētionalē de qua tangit rūdendo ad secūdū argumētum. Sed de cā impassibilitatis dubiū est nō enim est per hoc q̄ qualitates cōsequentis mixtū nō manēt in corpore illo tunc q̄ tūc nō maneret illud corp⁹ mixtū. nec ēt eēt ꝓportionatū aie: sicut nec modo aīa possz aiare elemētū: nec per hoc q̄ ille qualitates nō manebūt ꝓxie: q̄ cū forma sit cōtraria forme in spē sua si tūc remanebūt in corpore eedē qualitates in spēque & nunc segtur q̄ erunt cōtrarie sicut & nūc. Nec valet ista rō ad ꝓbandū q̄ nō sunt ꝓtrarie q̄ cōtraria nata sunt fieri circa idē. & per ꝓns sibi succedere in eodē. ibi aūt non succedit vna qualitas alteri & iō tollet rō ꝓximitatis. ꝓmo gdē nō valet: q̄ circulus ē ꝓbando ꝓmissam ꝑ cōclusionē. 2ᵒ male intelligitur illa descriptio cōtrariorꝫ: q̄ illud nō dz intelligi de qbuscunqꝫ ꝓximis acceptis ꝑm numerū: nec de quocūqꝫ corꝑ ꝑm numerū. sed de cōtrariis ꝑm spēm acceptis & de eodē ꝑm spēm: & si de eodē ꝑm numerū non oi sed aliquo. hec patent q̄ albedo illa que nūc est in illo & nigredo que ē in illo nunqꝫ succedūt sibi: g̃ nec hic, aliogn alterū illorum migraret. ſz circa istud aliq̄ albedo & aliq̄ nigredo ꝓxime sibi succedere nō tū circa oē sbm. q̄ tūc nullū sbm determinaret sibi alterū ꝓximū. Nec pōt tertio poni q̄ nō sit ꝟ susceptiuū natū tūc recipe ꝓximū post cōtrariū q̄ susceptiuū manet idē qō nūc. & ꝓ ꝓns susceptiuū eiusdē ꝑz specie. Si dicaf q̄ tūc manet sine ꝓuatione nūc cū ꝓuatione. Contra hoc: cōtradictionē includit ꝓuationez forme tolli a ſbo nisi ipsa forma insit q̄ aptitudo susceꝑiendi nō pōt tolli manēte nā susceptiui. carētia autem quā addit ꝓuatio vltra aptitudinē nō pōt tolli nisi manente illo cuius est carentia. Si dicas forma supior tollit ꝓuationē formarū inferiorꝫ sicut forma celi formarum corruptibiliū. Contra. nō tollit carentia nisi sicut ponit habit⁹. supior aūt nō includit inferiorē in se ſm ꝓpria rōne sed tm̄ virtualr. g̃ nō tollit carentiā eius sub ꝓpria rōne. g̃ nec ꝓuationē eius si sit nata in esse. Hoc ēt spāliter ꝑz in ꝓposito: q̄ nobilissima forma que tūc erit in toto erit aīa intellectiua. ipsa aūt tūc erit eadez q̄ & nunc & eque perfecta substātialiter. ergo tūc non tollet ꝓuationē sicut nec nūc. vñ ergo erit illa impassibilitas

Rndeo ex parte susceptiui nō pōt inueniri aliqua cā intrinseca huius impassibilitatis. vel ergo inuenief ex defectu agentis vel ex impedimēto. ex defectu agentis absolute. s. tam intrinseci q̄ extrinseci. Ex parte autez agentis non pōt poni defectus agentis extrinseci: q̄ oī potentie passiue correspōdet aliqua actiua vel intrinseca vel extrinseca. sed ex parte agentis tū intrinseci forte posset poni impotentia ponendo qualitates illas in corpore esse reductas ad tantam equalitatē vt vna nō posset esse ꝓncipiū agendi in alterū. hoc persuadef: qa non obstante cōtrarietate elemētorū si cēnt accepta in tanta quantitate molis & virtutis q̄ nullū corꝑ posset aliquod aliud vel aliqua alia vincere. vel ab alio: vel ab aliis vinci: & sic proportionata includerent ꝑpetuo in quocūqꝫ corpore: nunqꝫ esset ibi corruptō alicuius illorum. q̄ etsi contrarietas tamē ꝓportionata equalitas. cōsimiliter videtur nunc esse in elemētis. q̄re cum ignis non comburit oia elemēta cum sit maioris actiuitatis. non videf ratio nisi ex ꝓportione vel adequatione alioꝫ in resistendo virtuti sue in agēdo faltē concurrente celo cooperante aliis in resistēdo. Sed quia illa causa forte supponit falsum: nō enim erūt tūc qualitates ita reducte ad equalitatē intrīs vt nulla possit eē ꝓncipium agendi in aliaz. q̄ forte qualitates sic reducte non competerent mixtioni corꝑis hūmani in quo opz aliquas qualitates dñari etiam in virtute quod apꝑet: q̄ corpus humanuz magis est fluxibile ꝑm partes materiales q̄z corpus alicuius animati vel inanimati inferioris q̄z non est nisi ex dñio alicuius qualitatis: q̄ exigit anima talis. Similiter ista causa non posset ponere impassibilitatem respectu extrinseci corruptiui. & iō si corruptionē ab intrinseco excluderet adhuc essz diminuta. & iō opz ponere impassibilitatem per aliq̄ impediēs passionē corruptiuā. tale aūt impediēs pōt pōi vl positiuum vel ꝓuatiuz. positiuum duplex aīa vl dos in corpore. ꝓuatiuū duplex: cessatio motus celestis & nō cooperatio dei cum cā secūda corruptiua. Pro primo

arguit q: aīa cōstituta ē in medio inter dēū ⁊ creaturam corporalē. sicut g̃ tūc ipsa erit pfecte subiecta deo tanq̃ suo superiori: ita pfecte tūc dñabit ꝯ suo corpori inferiori.

Contra hoc. aīa nō repugnat istis qualitatib⁹ etiaz inquantū ꝓxie ⁊ nō reducte ad medium in quo sunt actiue: ꝑz q: supponit eas sicut in suo susceptiuo. ⁊ non repugnat ei qō exigit in suo susceptiuo. nec ēt repugnat effectib⁹ illarū. q: si ille agāt mutuo nō agūt nisi actione vnivoca. saltē effectus illi nō repugnāt aie vsq; ad magnā intēsionē q: stāt cum aīa nunc lz intēdant vsq; ad magnū gradū. ergo nec tūc repugnabūt anime vt ē forma ifōrmās. Si g̃ dicat q: aīa ꝓhibet tūc actionem illarū qualitatū nō ꝓpter repugnātiā sui ad actionē illā. sed ꝓpter impiū sui ad actū volūtatis sue q̃si ex dominio pleno sup corp⁹. Hoc nō videt ꝓbabile q: sūpmus angl⁹ ꝑ solū impiū voluntatis sue nō pōt impedire actionē alicuius cāe nālis .cāe. n. corpales nō obediunt angelis ad nutū quātū ad actionē ⁊ alterationē earum

Pē. qlo 9. q. 16. Pro secūda via. s. ꝓ dote arguit ꝑ illō aug. ad dyoscorum. tam potētem fecit aīam deus vt ex eius plena felicitate redūdet in corp⁹ sanitas ꝓpetua ⁊ vigor incorruptibilis. Modus ponēdi est talis: sicut duricies ē q̃dā impassibilitas. s. ꝓhibens quandā passionē puta faciliter scindi. sic possibile ē aliquā cē qualitatē ꝓhibētē oēm passionē corruptiuā. Contra hoc. Illa q̃litas nō ē qualitas celestis. tū q: nec pspicuitas nec lux nec lumen. tū q: corp⁹ humanū cū sit mixtuz nō ē capax qualitatis celestis. vel g̃ erit q̃litas elementaris vel ꝓpria mixta. sed siue sic siue sic nō impediet oēm actionē vi passionē p̄z in exēplo coꝝ q: duricies lz ꝓhibeat incisionē nō tū cōbustionē vel aliā passionē destructiuā. Hoc ēt probat per rōnē q: oēs forme eiusdē susceptiui proxime sunt eiusdē generis ꝓhibi ex. 5. ⁊. 10. meta. sed oēs tales sunt cōtrarie vel medie: vt habet in eodē. 10. om ⁊ nes aūt b⁹ nō ꝓhibēt actionē mutuā: imo sunt ꝓncipia actionis mutue. ergo illa qualitas si ē elemētaris vel mixta: ⁊ per ꝑns eiusdē susceptiui nō ꝓhibebit oēm passionē corruptiuā: sed magis erit ꝓncipiū agēdi vel patiendi. Preterea illa qualitas aut repugnat alius qualitatib⁹: ⁊ tūc nō ꝓhibet oēm actionē q: est eiusdē generis. aut nō repugnat: ⁊ tūc nō ꝓhibet actionē alicuius illarū in aliā: q: ille alie sunt inter sē repugnantes: ⁊ ita ꝓncipia mutuo agēdi: ⁊ ita nulli earū actioni repugnat

Opio phoruz. Pro tertia opinione arguit: ablato ꝓmo auferē q̃libet posterius. mot⁹ celestis est ꝓm⁹ motuū. 8. phy. ergo illo cessante nullus erit alius mot⁹. Contra hoc est articulus: stante celo approximato igne stupe q: ignis ñ corrūpit stupā est error. Preterea per rōnē phi. 2. ō gnātione. Motus pro tāto ē gnātionis cā: q: adducit gnāns. g̃ tūmō facit ad pūtiā vel approximationē generātis respectu māe. g̃ si sine motu bēret eadē presentia vel approximatio eque foret gnātio. Exēplū huius, si subito per potētiā diuinā sol fieret in medio sicut fit nūc per motū: eodē modo illuminaret ⁊ calefaceꝛ supposita sicut nūc calefacit: imo fortiꝰ tūc: q: nō cessaret agere quousq; totaliter corrupisset sibi suppositū si posset corrūpere: nūc aūt q: nō morat sup passū suppositū minus agit efficaciter in ipsum.

Dico ergo q: causa impassibilitatis est volūtas diuina nō coagēs cāe secūde corruptiue. ⁊ per hoc est istud impassibile nō potētia remota sed ꝓpinq̃: nō a cā intrinseca sed extrinseca impedīte sicut dictū est de impeccabilitate. 3. de ista. q. de se curitate. exēplū huius de igne in camino q: nō egit ad ꝓfūptionē triū puerorū. nō qdē per aliquā impassibilitatē intrinsecā pueris. nec ex carētia potētie passiue nec ex cōtrario intrinseco impedīte. sed q: de⁹ ex voluntate sua nō coopabat igni ad illā actionē. Contra hoc: tūc impassibilitas nō ēt dos corpis bti: q: dos est aliq; quid intrinsecū ei cuius ē. istud aūt deū velle ꝓhibere cās secūdas ne corrūpāt nō est aliqd intrinsecuz isti. ꝓns est falsum: q: videt cōtra auctoritatē Augusti. ad Dyoscorū. s. adductā. Preterea ꝑm illā positionez eque erit dos impassibilitatis in elemētis sicut in corpore Petri eque etiā in corporib⁹ damnatorū: q: tā elementa q̃ corpora dānatorū pseruabunt tūc a corruptione. Preterea tertio tūc vī ēt miraculū in illa pseruatione sicut fuit in custodiēdo tres pueros a lesione. non vī aūt q: opa perpetua diuina sint miraculosa iuxta illud Aug. 7. de ci. c. 3. Sic de⁹ res quas ꝓdidit administrat: vt eas agere ꝓprios motus sinat. Ad ꝓmuz illoꝝ bñ pōt dos nō inesse realiter psone dotate sic ꝑsone nō inest illud qō sibi datū est a ꝑsonō qō cōsuecuit aliquando dici dos sicut habet Gen. 34. vbi habet q: si chen dixit iacob ⁊ filiis ei⁹. Augete dotē ⁊ munera postulate. ergo si dos dicat illud qō dat a patre spōse spōso qdē est quantū ad vsum. sed remanet penes sponsaz ꝓprietas sicut nūc vsitate dī dos. p⁹ qō illud nō iest realiter nec spōse nec spōso: sed tm̃ modo est quodam aliquo mō habitū rōne nuptiaruz. ⁊ ita rōne nuptiarum spūaliū cōsumandarū in resurrectione dabit cuicunq; btō ꝓ dote ista assistētia diuina pseruās ipsum ab omni corruptiuo lz illa custodia nō insit realiter ipsi custodito. Aliter pōt dici: q: sicut dotat⁹ bz ius in illo qō assignat sibi pro dote: ita ꝺ btūs ex meritz bz ius i ista diuina custodia sibi impēdenda ⁊ istud ius preseruationis corporis ab oi corruptiuo per diuinā custodiā est dos in btō ⁊ ꝑm corpus q: est ad tutelā corporis. Ad aliud p̄z ex hoc q: nec elemēta habēt ius vt pseruētur a corruptione nec corpora damnatorū: imo illa pseruātur ad afflictionē ꝓpter demerita precedētia. ista autez ꝓpter merita pterita bñt ius istud. ⁊ hoc ad cōmodum illoꝝ corporū. ⁊ ꝯ hoc pōt dici ad illā auctoritatē aug. allegatam q: illa sanitas ⁊ vigor derivat ab aīa in corpus: q: ē quedā ordinabilitas in corpore vt cōseruet et vigorē ⁊ sanitas a deo sibi. ⁊ ille ordo ē corporis vt preseruetur. ex hoc q: ē aīatū tali aia que aia fuit ꝓncipium merendi talē sanitatē cōseruari a deo suo corpori ita q: nihil aliud ē dicere illā corruptionē derivari ab aīa in corpus q: q: istud ꝓmium. i. sanitas cōseruata ē ꝓmiuz incorruptibilis corporis mediante aīa que sicut erat ꝓncipalior in merendo: ita ꝓncipaliuſ in nā ꝓmiat. Ad tertiū dico q: magis nāle ē coagere corpori bti ad pseruationē eius cōtra ꝓriū corrūpēs q̃ coagere ꝓrio i corrūpēdo: q: ea supior pfecti⁹ agit cū sēa pfectiori: ⁊ lz hūc ēt miraculū de corpore alicui⁹ iusti: q: nūc ē tpus mutationis ⁊ actiōis mutue in corporibus: tū tūc erit status q̃tis ⁊ imutationis in corporib⁹. ⁊ ꝓtūc erit nāle siue cōsuetū siue ꝑm cursū q: agat ad qtē sicut nūc ad motū. Ad rōes ꝓ trib⁹ pōnib⁹ illis. Ad ꝓmā de dñio aie sup corp⁹ rñdeo de⁹ tūc nō faciet volūtatē aie oīpo ꝓ tēte. ⁊ iō nec potētē facere qcqd volet fieri. lz sufficiē sibi q: qcqd volet fieri fiet: ⁊ sic corp⁹ suū pfectē subdet volūtati sue. bē erit sicut volet sic ipse subdit⁹ deo. lz ipa subditio corpis sui erit effectiue a volūtate dina. Ad rōnē ꝓ secūda opi. dcm̃ ē quō ūtellt aug. de illa dote q: ē iusqdā in corpe in q̃tū ē aīatū tali aīa ad talē pseruatoz passiuā ab oi corruptiōe. Ad 3m̃ concedo q: mot⁹ celi bz aliquā ꝓmitatē ad alios vtpote vnifōrmitatē ⁊ velocitatē: lz nō ꝓmitatē cālitatē nisi inquātū adducit gnāns. qō ē ꝑ accns sicut mot⁹ ignis ad lignū bēt ꝓmitatē ad cōbustionē ligni. sine tali aūt ꝓmo bñ pōt eē posterius si aligs suppleat vicem talis ꝓmi.

Ad rōnes ꝓncipales. Ad ꝓmā si cōcedat auctas gregorii quetamen non videtur necessaria. q̃ re enim non posset palpari celum a digito sibi exīte. h modo intelligēdo palpationē q: illud corp⁹ sensibiliꝝ resisteret tactui lz nō afficiēdo ꝑ aliquā qualitatez sensi ꝑ bilē sibi derelictā vtpote nec vt durū nec vt mobile.

nec vt calidū nec vt frigidū ꝛc̄. qđ aūt palpak ꝑm aliq̄z qualitatē sensibilē imutādo tactū bene est corruptibile sibi derelictū: ꝛ ita nō plus segtur nisi q̄ illud corp⁹ si nō ꝓseruarēt a deo cēt corruptibile passione corruptiua.

Tho. in qli° dis. 44. ar. 2. q. 1. in solu. 3. ꝛ 4. q̄ᵉ. Ric. di. 1. ar. 4. q. 3.

Ad 2ᵐ dicit q̄ oēs sensus bñ sunt in actu suo. Ratō ad hoc quelibet sensatio est ꝓpria ꝓfectio sensitiui: tñ si video necessitatē q̄ sensus ꝓmētes ad nutritionē tunc sint in actib⁹ suis cū tūc nutritio nō sit necessaria q: non erit corpus aiale. i. indigēs alimētis. aliq tñ bñ possūt poni in actibus suis quoꝝ actus nō regrūt imꝑfectoꝝ ꝓcomitātē sicut visus ꝛ auditus qui sunt magis spūales. De visu nullus dubitat nec de auditu si est ibi sonus ꝛ possibilis multiplicari ꝛ imutare auditū. Cuz arguit q̄ talis imutatio nō est sine imutatione reali cōruptiua. nego qñ aliq̄ est maior imutatio intētionat ꝛ minor realis ꝛc̄ō vt dictū est alibi. Ad ꝓbationeꝝ excellēs sensibile ꝛc̄. ꝓcedo qñ cōcurrūt ille due imutationes simul: q: actiuū est potēs agere vtraq̄z actione. ꝛ passiuū vel idē ꝑ cōiunctū ꝛ receptiuū vtriusq̄z actōis ꝛ nō nūc vtraq̄z actio simul est vel in eodē passo. vel in vtroq̄z passo simul cōiunctoꝝ q̄q̄z vna maior et alia minor ꝑm dispōnē passi ad hāc vel illā. tūc autē nō ꝓseruabit de⁹ organa sensuū ab vna passione eoꝝ q: nō ē ad pfectionē eoꝝ sic ꝓseruari. ꝓseruabit aūt totū corpus ab alia actione q: hoc est ad bñ esse q: corpus meruit mediāte aīa vel aīa ipsi corpori vel totū ipsi corpori ꝓncipalius tñ ꝓ aliam. Ad 3ᵐ si negat clemēta eē realiter i mixto ꝑz rōsio. si aūt nō negat dico q̄ illud est simplicit violētū qđ opponit simplr nāli ꝛ magis violētum q̄ opponit perfectiori nāli ꝛ minus q̄z minus nāli. Exᵐ aquā esse sursū vt saluet plenū in vniuerso nō ē simplr violētū. imo q̄ tūc desēderet relicto vacuo supius esset simplr violētū ꝛ ꝑm qđ nāle: q: nā totius vniuersi magis est ꝓncipiū nālitatis q̄z nā illa particularis ꝛ magis nāle ē qđ tali toti ꝓuenit q̄z qđ ꝓprie huic parti. corpus aūt mixtū ꝛ marime humanū ꝓfectius qđam est nāle quacūq̄z elemētoꝝ. ꝛ tō qđ nāle ē illi corpori hoc ē simplr magis nāle q̄z qđ ēet nāle vnicuiq̄z elemētorum ꝑm se. magis ḡ nāle ē q̄ cōseruet corp⁹ bois ꝛ elementa violēter in eo q̄z q̄ violēter dissoluat corp⁹ bois. ꝛ vnū qđq̄z elemētū iua nālitate tēdat in suū ꝓprīū locū. ista aūt ꝓpō ꝑbi nullū violētū ꝑpetuum nō est necessaria theologis loquēdo de violēto ꝓ nām ꝓticularē b⁹ q: deus pōt cōseruare aliqđ ꝓticulare ꝑpetuo sub opposito ei⁹ ad qđ nāliter inclinat. sed apud Aris. erat vā q: omni potētie passiue ponit in tota coordinatione cārū actuarū cozrādere aliquā cām quę aliq̄ necessario reduceret eā ad actū. ḡ illa potētia nālis necessario aliquā reduceē ad actū: ꝛ ita violētū sibi oppoᵐ cozrūpet. Ad aliud de. ſ. celi ꝛ mūdi rādeo q̄z actᵒ repugnat actui. q̄z possibilitas ad illū actū stet cū illo ꝛ magis cū possibilitate ad illū. tñ possibilitas ad istū nō stat cū necessitate ſ. lius. q: ſ ille est necessarius iste est impossibilis q: repugnās necessario ē impossibile. iō si plato dixit celū contingēter se hēre ad cozrūpi vel deficere ꝛ ēt cōtingēter se habere ad ꝑpetuo ꝓseruari a deo nihil valet rō ꝓ ipsum q̄ posito possibili segtur impossibilitas: q: i talib⁹ vbi vterq̄z actᵒ ē ꝓtingēs diuisim ex positione possibilis in eē surgit noua impossibilitas. Exᵐ curra cras possuz nō currere cras. ponat inesse noua incōpossibilitas oritur. si aūt posuit alterū dictoꝝ necessariū eē. vel ꝓbetur q̄ ex possibilitate quā cōcedit sequat ḡa māe necessitat tūc ponēdo aliud possibile in esse nō habēt noua incompossibilitas sed que nūc ꝛ manifesta inter in e ſe necessarium ꝛ inesse oppositū. ꝓus fuit inter inesse necessariū ꝛ possibile: ꝛ hoc mō dz exponi rō aristo. vel. ſ. accipiendo a platone si dedit q̄ celū necessario ꝑpetuabit a deo ꝛ tūc ponere inesse illā possibile est celū cozrūpi vel desinere: segtur impossibile nō ꝓpter positionē possibilis q: comparādo ad oppositū necessarium nō cō nouā incōpossibilitas. vel si nō dedit ꝓbandum est: sequit ex dato qđ qdem verū est ꝑm ꝓpm q: ꝑm eum. ſ. meta. Quodcūq̄z sempiternum est necessarium. ꝛ ita si pōt esse sempiternū necessario est sempiternum. ꝛ ita commētator pertractare videt rationem illam de celo ꝛ mūdo quia natura mutaretur si de possibili fieret sempiternum. vel due nature oppposite simul essent in eodē. qđ expositum est di. 8. ꝑmi. q. vltima. Aliter ꝓbat sequi ex dato: q: deus quicquid immediate agit necessario agit ꝑm ꝓpm. ex hoc ꝓcedit in ꝓncipio. 8. phy. ꝛ hec secūda ꝓbatio cōcludit aliam necessitatem q: incuita bilitatis q̄z prima que concludit aliquam necessitatez intrinsecā. Secūdo modo motus celi est necessarius in. 12. metha. cōmēto. 3. in ꝓncipio vtroq̄z modo deducendo necessitatem ex actu vel possibili dato a platōe. positio alterius possibilis. inesse manifestat positionē esse inconuenientem q: includētem contradictionem: q: sicut nunc est contradictio actus ad necessitatem: ita ꝓius fuit possibilis ad candem. lz minus manifesta. vel sic potest ꝓbari necessitas alterius oppositi. ſ. deficere vel cozrumpi q: omnipotentie passiue cozrespōdet inente aliqua actiua que si non est voluntas nostra quandoq̄z necessario reducet ad actum. similiter omne cozruptibile necessario cozrumpitur ꝛ tunc poni deberet reliquum inesse. ſ. q̄ perpetuo conseruetur ꝛ est contradictio manifesta. ꝛ tamen ꝓus fuit ꝓpter necessitatez vnius oppositi hoc ſcōm minus vt littere consonare.

v

Trū corpa btōz erūt agilia. vī q̄ nō. q: nihil erit ibi frustra. ſz agilitas poneret ibi frustra q: nō pōeret nisi ꝓp motū localē qui nō erit ibi tū q: oīs mot⁹ vt sic ē actus entis imperfecti q: entis in potentia sed btī nō erūt imꝑfecti. ḡ ꝛc̄. tū q: ꝓmus motus nō erit q̄ē cā aliorū motuū tū q: tē pus nō erit. oīs aūt motᵒ ē i tpe. Preterea. si haberent corpa resargentiuz agilitatē mō idigerēt alio motore vt adiutore ad iudiciū ſz hoc nō est vex: q: ꝑm aplm. Ra pienē ab angelis i nubibus obuiā xpō ꝛc̄. Preterea. beati ꝑm merita sua erūt in determinata approximatione ad xpm. Sz illi q erūt ꝓpingores nollēt moueri ad locū remotiorē: q: amitterēt corp ꝓmū in ptāte ad tē pus nec econuerso. ſ. illi q fūt remotiores nollēt appropin quare q: eoꝝ meritis nō ꝓgruit. Preterea. 2. de celo. Quanto aliq̄ fūt pfectiora tanto pauciorib⁹ operationib⁹ attingūt pfectionē suā. Sed nūc erūt beati: ꝛ corpa eorū pfectissima. ergo nō indigēt motu locali vt sic operent diuersimode ad suā pfectā beatitudinē ꝓsequēdaz Cōtra sapiētie. 3. di: q̄ tanq̄z scintille in arūdineto discurrēt. Et ysaie. xl. Qui sperāt i dño mutabūt fortitudinē assumēt pēnas vt agle volabūt ꝛ nō deficiēt currēt ꝛ nō laborabūt ambulabūt ꝛ nō deficiēt.

Respondeo hic fūt breuiter q̄ttuor vel q̄nq̄z videda ꝓ ordinē. ꝓmū est quod in homine ꝛ in quolibet cōpōsito est duplex motus. vnus secundum exigentiā elemēti ꝓ dominātis ꝑm quātitatē sicut motᵒ deorsuz pp ꝓdominātiam terre in corpe humano ꝑm q̄ntitatē. alius ē motᵒ nō rōne talis elemēti ꝓdominātis. sed rōe q̄ amatū ē. ꝛ ē motus ꝓgressiuus. Differūt aūt isti motus ꝑm tria vno modo ex parte ꝓncipioꝝ. q: ꝓncipiū vnius motᵒ ē mixtū p nām elemēti ꝓdominātis ꝛ iō post mortē q̄ maxime illud elemētū ꝓdominat reddit corpus graue: ꝓn cipiū āt alteriᵒ motᵒ ē aīa. 2° differūt q: motus ꝓsequit aīatū rōe corporis nō segt cognitionē sz appetitū nālez illi⁹ corporis. ꝛ iō ē ad vnum sicut appetitus nālis ad vnū determinat. Alius aūt motᵒ q̄ rōne aie segt apꝓhēsionē que nō ē sp respectu vni⁹ loci ꝛ sit⁹: ſz nūc respectu vni⁹ nūc respectu alteri⁹. iō apetit⁹ aialis sequēs cognitiōez ñ est respectu vni⁹ sit⁹ pp qđ ille motᵒ nō ē sp ꝑm cūdē sitū nec sp ad eūdē locū. 3° differūt q: aīalia

in illo motu cuius aīa est ꝑncipiū possunt se sistere per intrinsecum. brutuz enim ꝯtinuus non moueatur libere. potest tamen cum alio occurrere appbēto se sistere. sed in alio motu nō pot se sistere. sicut nec elementum prędians in ipso pōt se sistere in motu suo. ¶ Videndū est nō nois agilitatis. ⁊ dico q nō eius in cōi est q agilitas est habilitas in aliquo ad ꝑmpte mouendū se eo motu cuius ꝑncipiū est aīa. Corpus. n. agile mouet se ꝑ locum nō motu nāli cuius ꝑncipiū est elemētū ꝑdiāns. sed aīa quoz motuum differētia ꝑz ex articulo pcedente. ⁊ q habilitas nō pōt cē in aliquo toto ad facilit mouendū se nisi cōcurrēte virtute motiua ⁊ mobili. ⁊ ideo ad rōnem agilitatis in spāli: regitur pfectio virtutis motiue in aīa. ⁊ perfecta dispō nō repugnās isti motui ex parte corporis. Ergo est in speciali agilitas habilitas in aliquo toto ad ꝑmpte mouēdū se ꝑm locū ex perfectō ne virtuti motiue aīe ⁊ congrua dispositione corporis

Tertio videndū est de illa virtute aie motiua de qua certū ē ⁊ manifestū q est ad vnū modū mouendi corp⁹ nō est ita manifestū. est enim q̄dā virt⁹ in aīa ad mouendum corp⁹ organice per motū aliarū partiū organicarū sicut ꝑz in motu ꝑgressiuo vbi vna pars nō mota alia per virtutē aie. sed q ꝑz aliū modū mouendi. aut q in aīa sit virtus alia ad mouēdū alio mō ꝯz organice ipsum corp⁹ nō est ita manifestū nec in hoīe nec in alijs aīalib⁹ in qbus manifestū est q in aīa est virtus ad mouēdum organice corpus: vt mota vna parte gelcat alia ꝑz q determinat a pho in libro de motu aīaliū. sed q in anima hois sit virt⁹ motiua alio mō mouēdi nō est ita manifestum: sed tū hic ingrit ⁊ cōiter per rōnē. s. ex conditione aīe. ꝑmo q videt inconēniēs q aīa in aliquo loco exīs nō posset se mouere de illo q sic quantū ad hoc cēt imperfectior ꝯz corpus qō pōt moueri de loco quāuis nō libere nec ꝑgressiue. ⁊ ꝑcipue secūdo est inconueniēs hoc ꝑpter hanc rōnē illud agēs pōt in aliquē terminū qō pōt bēre in virtute sua actiua terminū illū. Sed termin⁹ motus localis nō est nisi vbi. ⁊ ille termin⁹ ē impfectior termino cuiuscūq alterius mot⁹. ⁊ iō nullū ē corpus itaī perfectū qō nō ꝑz in virtute sua istū terminū. ⁊ similiter ad mouēdū aliud ad istū terminū: q lapis trahit secū ad locū suū aliud si sibi ꝓiugāt. cū ergo aīa sit susceptiua istius termini q est in loco diffinitiue. ⁊ per cōsequēs sibi cōpetit vbi diffinitiue oporteat q hēat in vtute sua actiua istū terminū. ḡ aīa separata pōt se ⁊ aliud corpus mouere de loco ad locū nō tm organice q aīa nō ꝑz organa de se. ḡ ꝛē. Et cōfirmāt q si repugnat aīe separate mouere se ⁊ aliud corp⁹. aut hoc cēt ex imm̄alitate sua aut ꝑpter impfectionē suā nō ꝑmo mō: q mouere se ⁊ aliud corp⁹ cōuenit nāe intellectuali vt angelo qui pōt mouere se ⁊ celū. nec secūdo mō q cōuenit corpori qō ē ens impfectū. Silr aīa ꝑz in virtute sua actiua formaz pfectionē. s. intelligere ⁊ velle. Nō ergo sibi repugnat ratione impfectionis. Preterea corpora glificata p⁹ resurrectionē mouebunt ab aīa ⁊ nō organice: sed totum corpus simul mouebit: nō vna parte mota ⁊ alia quiescēte: q volabūt ⁊ nō deficiēt. hec aūt motio simul totius corporis nō est per organū: ergo aīa est virt⁹ alia ꝯz illa qua pōt mouere nō organice. Sed est ne vna et eadē virtus motiua cū alia si cēt eadē tūc posset dici q aīa posset modo mouere corp⁹ nō organice nisi cēt impedita. videt aūt q sit alia virt⁹ q in aliis videt q virtus organica ⁊ nō organica sit alia ⁊ alia virt⁹. vt ꝑz in intellectu ⁊ sensu: ⁊ de appetitu intellectiuo ⁊ sensitiuo. ḡ silr in ꝓposito virt⁹ organica ⁊ nō organica ē alia ⁊ alia virt⁹. Verūtū nō videt mihi ponēdū eā cē aliā virtutez a virtute motiua organice: q nunq̄ ē ponenda pluralitas sine necessitate sed nō est necesse ponere duplicē virtutē motiuā in aīa respectu corpis sui mouendi. pōt enim vterq motus saluari ponēdo eandē virtutez motiuam in anima. ergo ꝛē. Assumptum declaro sic.

Aliqua pfectio pōt cōpetere aīe ꝑm se ꝑm quā est ꝑncipiū alicuius effect⁹: nō tm pōt ipsum exeq in remotiori nisi exequat effectū illū in ꝓpingori. sicut aīa nō potest aīare partē remotiorē a corde nec dare sibi vitā organicē nisi ꝑius det cordi vitā quo mediāte influat vitā in ceteras partes magis distātes. sicut ꝑz per ꝓbm in libro de aīalibus. ⁊ hoc est q cor est magis dispositū ad susceptionez vite ꝯz aliqua alia pars. a silī ergo ꝛ aliq̄ potētia in aīa sit ad cāndū motū in corpore. tm possibile est q nō cāet in parte remotiori minus dispositi nisi ꝑius det cordi vitā quo mediāte influat vitā in ceteras partes magis distātes. sicut ꝑz per ꝓbm in libro de aīalibus. ⁊ hoc est q cor est magis dispositū ad susceptionez vite ꝯz aliqua alia pars. a silī ergo ꝛ aliq̄ potētia in aīa sit ad cāndū motū in corpore. tm possibile est q nō cāet in parte remotiori minus dispositi nisi ꝑius in ꝓpingori cāet motū. si aūt illa eadē virt⁹ possit bēre partē remotā ita dispositā sicut ꝓpinquā pōt ꝓ illo statu imediate cāre motū in quālibet partē: sed exeq motū in parte remotiori mediāte ꝓpingori est remouere organice. eque aūt imediate cāre non organice. ergo eadē virtus aīe que mouet organice nō pōt mouere totū corpus nō organice. ꝑ statu illo in quo oēs ꝑtes erunt eque dispositē ad recipiendū motū. ⁊ ꝑm hoc est dicendum q est eadē virtus que nō mouet corpus organice ⁊ post resurrectionē mouebit non organice. Preterea nō conueniēs enim est q homo careat nunc aliq̄ pfectione ꝑm totā suā spēm que sibi nāliter cōgruit. ⁊ tū illa virtus qua aīa post resurrectionē mouebit corp⁹ sit sibi nālis: q nulla potētia aīe tūc dabit nona ſegtur q nūc ꝑz illā potētiā. ⁊ q illa virt⁹ siue potētia nunc in vita mortali non impedit a suo effectu sed tm in modo cāndi effectū suū. exemplū. si ex falsa hypostasi ponat q oēs ꝑtes corporis cēnt eque dispositē ad recipiendū motuz siue vitā aīa eque daret cē vitale cuilibet parti. ⁊ hēq̄ imediate. sed q non sunt eque dispositē nō pōt cāre vitam in parte remotiori nisi ꝑius causet in parte ꝓpinquiori. sic in ꝓposito de mouere organice ⁊ non organice.

Sed tunc restat respondere ad instantiā ꝑius factaz quomodo possibile sit q eadem potētia motiua sit organica ⁊ nō organica cum hoc nō cōueniat alijs potētijs nec apprehensiue nec appetitiue. Preterea ꝑm responsionē dictam potētia motiua in homine ꝑm se non est organica sed per accidēs. vt q pars vna est modo magis dispositā ꝯz alia: ideo magis mouet ⁊ ꝑius partē ꝓpingorem ꝯz remotiorē minus dispositā. Ad p̄m respondeo q potentia operatiua non pōt eadem exīstes se organica ⁊ non organica. q potentia opatiua ⁊ organica est illa cuius opatio per se ⁊ ꝑmo recipit in toto ꝑmo cōposito ex organo ⁊ illa potētia ⁊ opatio que sic ꝑmo recipit in toto cōtradictio est q recipiat in parte ꝑmo vt q visio recipiat in anima separata ⁊ q aīa separata dicatur videns. vnde opando totum est immediatum susceptiuum alicuius forme non vna pars mediante alia: tunc impossibile est q illa forma recipiatur in altera parte non autem sic est quando totum recipit: mediante vna parte vt corpus recipit albedinem mediante superficie. nunc aūt potentia operatiua recipit suā operationem. Si autem posset esse non organica tunc reciperet operationem que ꝑmo nata est recipi in toto. quod includit contradictionē: ⁊ ideo eadem potētia operatiua non potest esse organica ⁊ non organica. ꝛz de potentia actiua siue factiua non est inconueniens q eadem existens sit organica ⁊ non organica quia illa potentia non causat actum informantem se. sed effectuz in aliquo alio: ideo non sequitur contradictio q sit organica agēdo mediante aliquo organo ⁊ non organica agēdo immediate per ꝓpriam virtutem sine aliquo organo. nunc autem moueri non est operatio nec causatur in illo necessario in quo est potentia motiua. ⁊ ideo potentia motiua nō ē potētia opatiua ꝛz ē pō factiua q̄ cāt motum in alio. ⁊ talis potentia pōt cē cātiua motus in pluribus partibus immediate si oēs sint eque dispositē

ad receptionē motꝰ. ⁊ tūc mouet nō organice. si aūt nō sint oēs eque disposite tūc pōt mouere vnā ptez corpis mediāte alia. ⁊ sic mouet organice ⁊ sic aīa separata potest mouere corpus suū imediate vt puta cadauer qz nō excedit virtutē suā motiuā. ⁊ silr qñ est in corpore pōt mouere organice. ⁊ iō ex parte sui bz virtutē mouēdi organice ⁊ nō organice. ¶ Pz ergo quare est impossibile de potētia apprehēsiua ⁊ appetitiua q̄ cadē potētia nō potest organica ⁊ nō organica qz sunt pōe opatiue. nō aūt est impossibile de potētia motiua que nō est operatiua sed factiua. Ad secūdū dicēdū q̄ actio nō pōt eē eque ꝑmo totius ⁊ ptis. ⁊ iō cū aīa pōt mouere per se ⁊ ꝑmo totū corpꝰ ⁊ partē eius vt qñ pficiet corpꝰ post resurrectionē neceſſe ē dicere q̄ totū cōpositū ex organo ⁊ potentia motiua aīe nō ꝑmo mouet sed per se nō ꝑmo. ipsa aūtē aīa ꝑmo. sicut ignis dicit calefacere per calorē per se tñ calor ꝑmo calefacit qz calefaceret si eēt separatꝰ. ficto ⁊ tum cōpositū ex aīa ⁊ organo dicit mouere per se ⁊ denominat ab actione q̄ ꝑmo conuenit aīe que moueret eā ꝑmo. oēs partes si eēnt eque disposite ad motū. ⁊ similit cū nō sit maior rō quare in vna parte cordis moueat aliā partē ꝯ in alia parte cum totū cor sit vniforme bz ptes videt q̄ aīa ꝑmo moueat nō organice aliquā ptez cōcedo igit q̄ accidit aīe q̄ p vnā partē gescentē moueat aliā. ⁊ ideo dico q̄ ꝑmo ⁊ per se non est organica. pōt tñ ꝑmo denoiari quecūq; pars alia cōposita a motu et dicī ꝓncipiū motus denoiatiue vt cor ex aīa ⁊ parte illa cordis dicit per se mouere aliā partē. sed si hoc nō placeet pōt dici q̄ tunc quādo erat aīa separata veniet sue dabit vna noua virtus quam ꝓns no habuit ⁊ sic videtur q̄ separata non habebit talē nām qualē bz mōi corpore vel pōt aliter dici q̄ illa potētia ctiā modo ē in nobis. sed quiescit ita q̄ sunt due virtutes motiue in nob vna organica per quā modo opatur siue mouet organice. ⁊ alia non organice que qescit modo. ⁊ vna nō est nisi in parte corporis siue in parte cōpositi. Et alia in toto cōposito sicut in susceptiuo ꝓximo. Alia ergo vtus motiua quiescit sicut pars cordis gescens ⁊ pellens alias ad motū. Cum tamē hoc sit mirū qz partes cordis homogence sunt. ⁊ sic non pōt eē in eo ptiū diuersitas vt vna sit mouēs ⁊ alia mota: ergo ꝛc. Quarto est videndum de illa dispositione ex parte corporis que regrit ad agilitatē ⁊ est h opinio que ponit q̄ illa dispō ex parte corporis est aliqua qualitas per quā corpus redditur habile vt moueat ab aīa ꝑm eius virtutē motiuā. ⁊ per illā qualitatē vt dicunt auferunt illa que modo impediunt ne corpus faciliter moueat ab aīa sine labore. vñ auferetur grauitas que impedit. ⁊ ꝓbat per aug. 22. de ciui. dei. c. 5. vbi dicit q̄ pondus graue corporis auferet. Istā opi. non intelligo qz q̄ maneat corpus bois ⁊ non dñetur in eo terra est olno inconueniēs. sicut dicere q̄ fiat sol vel aliud corpus celeste ⁊ dñet in ipso terra. ⁊ q̄ nō maneat grauitas manēte terra eēt idē dicere. sicut q̄ remaneret lapis ⁊ nō esset durus. Non video ergo q̄ p illam qualitatē tollat grauitas. Alia enim humana nō perficit corpus quocūq; modo dispositū. Si. n. eēt corpus bois ita densum sicut aurū nō eēt pfectibile ab aīa ita si nō bēret gratuitatē ⁊ alias q̄litates nāles suaſū esset pfectibile ab aīa. ¶ Preterea corpus bois nō ē capax leuitatis. qz qñ aliqd determinat sibi vnū oppositoz alterū oppositoz nō pōt sibi inesse nec per se nec per accidēs. ergo si corpus humanū est receptiuū qualitatis que repugnat grauitati nunq̄ eēt determinatū nāliter ad grauitatē q̄d apparet falsum. ergo per talem formam nō erit corpus bois agile. ¶ Preterea illa qualitas si ponat nō erit qualitas aliqua celestis. ergo vel ē equalitas mixti vl elemētaris. sed nulla talis qualitas pōt dare agilitatē corpori vt moueat ad oēm dīaz positionis ⁊ ad oēm locū q̄d tñ bene beati possunt facere.

¶ Preterea si aliq̄ qualitas ponat ponerēt ꝓpter agilitatē ad motū respectu vbi. q̄ determinat ad vbi. Sz oīs forma determinās ad vbi determinat ad determinatū vbi vt ad vbi ad q̄d determinat elemētū p̄dñans in mixto. ergo illa qualitas sic determinās ad vbi magis addet fatigationē q̄z agilitatē ad motū. vñ nō video quō vna qualitas possit dare agilitatē ad oē vbi sursuz. ⁊ deorsum. q̄. Cum etiā qualitas nobilior que est charitas inclinās ad actionē inclinet ad determinatā actōez siue opationē. ⁊ vlr oīs forma que inclinat ad motū inclinat ad determinatū motū. ⁊ ideo nō videt q̄ per talē qualitatē bz corpus beati agilitatē ad motū qz nō ē determinatū ad aliq̄d vbi. Rndeo ergo quātū ad istū articulū: ⁊ dico q̄ ꝓportionata agilitas que regrit ad motum bti pōt eē sine supnāli quocūq; addito corpore vel aie. Nō enim opz ex parte anime nisi q̄ virtus motiua fiat perfectior: ⁊ q̄ resistentia accidentalis ex parte corporis tollatur. ⁊ vtrūq; potest fieri sine supernaturali addito. quia q̄ modo in anima virtus non est sufficiens ad motuum: hoc est vel qz est impedita a corpore. vel qz in se est diminuta: ⁊ cum est separata aut vnita corpori glorioso intenditur sicut virtus beati visiua intenditur resumpto corpore glorioso: qz vt tunc poterit sine difficultate visibile quodcūq; videre inspiciendo potest ergo potētia motiua in aīa intendi ad gradum p fectum q̄ sufficiat ad mouendum corpus illud sine fatigatione. nec tamē erit noua potentia sicut nec virtus visiua intēla in beato ⁊ non beato est alia potentia visiua. Ex parte aūt passi. s. corporis mobilis amouebit duplex impedimētum. vnum ex parte organoꝝ virtutis motiue q̄ ē in iūcturis ⁊ neruis quo ipedimēto rēco sit trabibilitas ⁊ applicabilitas maior i eis. ⁊ amotō isto ipedimēti maxime regrit ad agibilitatē in motu ꝓgressiuo ad quē mouet pō motiua organice. Aliud impedimentū est in toto corpore quod ē repletū humoribus grossis ⁊ spiritibus ⁊ caput fumositatibus ⁊ multis talibus que reddūt hoiem pigrū ⁊ que nō ptinēt ad vitatē humane nāe. hec āt admouebunt ⁊ spūs boni ⁊ subtiles dabunt corporibus gloriosis per que reddetur corpꝰ multū agile ad motū: sicut pz per oppositū de cōpore mortuo quod efficit grauiꝰ nō qz plus de q̄titate aut mā apponat. qz spiritus vitales corrumpunt ⁊ humores grossi inducunt. Quintor ex dictis pz rñsio ad qōnem: q̄ beatꝰ hns suū corpꝰ glorioſū habebit agilitatē ꝓmptitudinē ad mouendū que agilitas nō ē per aliquaz qualitatē supnālez corpi superaddita defluentez ab aīa. ſz est ꝓpter intēsionē vtutis motiue ex parte aie ⁊ ꝓpter amotōem duplicis ipedimenti ex parte corporis ⁊ collectionē bonoꝝ spirituuz ⁊ subtiliū in corpore.

Ric. in di. j. ar. 4. q. 7.

Ad illud quod obiicit de Aug. q̄ graue pōdꝰ auferetur. Dico q̄ corporis pondꝰ aggrauāt auferetur nō tñ oio grauitas corporis auferet. regrit. n. grauitas ad hoc q̄ sit corpꝰ perfectibile ab aīa ⁊ nō leuitas. vñ sicut phs dicit de celo: q̄ si eēt vna stella addita aut amota nō moueret ab intelligētia ita si corpꝰ fieret leue nō eēt perfectibile ab aīa: nec anima ꝓparet ad ipm vt motrix. vñ videm q̄ leuitas i aliqbꝰ ipedit motū. Qñ ēt arguunt q̄ si corpꝰ glorioſuz eēt graue gesceret in cētro ⁊ violēter eēt alibi vt sursuz in celo. ¶ Preterea si esset graue tunc aīa ꝓtinue mouēdo ipm fatigaret. Ad ꝑmū dico q̄ qñ sunt aliq̄ poe ordinate nālis poa superioris ē maioꝝ q̄z potētie inferioris: vt pz de sensu tactus q̄ nāliter ꝑm ꝓpriā inclinationē delectaret in sensibili vel tāgibili. ⁊ similiter gustus qui tñ in beatꝰ nonhabent hmōi actus gustādi ⁊ comedē di. nec tñ sūt ibi violēter sine actibꝰ suis: qz sequūt iclinationē appetitꝰ superioris vt voluntatꝰ sicēt ē cuz graue ascēdit ne fiat vacuuz. ⁊ sic ē in maiori mundo ita in minori vñ nālius ē corpori perfici ab anima ⁊ q̄ fiat ꝓueniens pfectibile eius ⁊ q̄ moueat motu cōpetenti anime q̄z q̄ moueat motu ꝓprio ad centrū. ⁊ ideo ꝑm inclinationē nature superioris

quiescere et naturaliter: sed ꝑm quid innaturaliter. Nñ etiam dicitur ꝙ alia fatigaret. Dico ꝙ non: qz non vincitur nec est ꝑria actio a corpore esset cā fatigationis. Ex hoc sequitur vnū correl'm ꝙ sancti in patria non habebunt situ in celo nisi erectū. non aūt sessionis, nam inclinatio ptiū videtur repugnare agilitati, sz erectio siue situ vī esse situs conueniens corpori in quātū est instrumentū aie, qz tunc magis aptū est ⁊ promptū ad operationē. vnde ⁊ tacere magis videtur esse situs nālis corpi humano q̄z sedere qō includit curuitatē ptiū. Et confirmatur per aug. in li. de symbolo vbi exponēs illum articulū. Sedēs ad dexterā patris, vult ꝙ non dz intelligi de sessione corporali. Stephanus. n. vidit illum stantem.

Ad primā rōnem ꝓncipalē dicēdū ꝙ aliquid est ita perfectū ꝙ ꝑp sui perfectionē non recipit vltiorē perfectionem: sicut deus ⁊ aliqua sunt ita iperfecta ꝙ ꝑp sui iperfectionem non ꝑñt recipere perfectionē: sic respectus ⁊ accidētia vltia. Alia sunt entia media q̄ cū perfectiōe sua sunt io pō ad perfectionē altā: ⁊ talia sūt oīa entia ꝙ absoluta citra deū. Concedo ergo ꝙ illud qō mouetur i potētia ad vltiorē ꝓfectionē vt ad terminū motus ⁊ quatenus caret illo est ipfectū: ⁊ sic corpus gloriosum cū non sit ens infinitū aliquā ipfectionem hz ⁊ mouet ad terminuz ꝙ quē terminū acquirit sibi aliqua perfectio quatenus per motū ꝓsequitur ad aliqō corpus circa qō opatur. nunc circa vnū. nunc circa aliud, laudando beatitudinē ⁊ sapiētiā in deo. vñ cōcedo ꝙ ille motus sit alicuius qō est ꝑm quid ipfectū. Ad aliam ꝓbationē dicēdū ꝙ cessatio motus celi nō est cā cessationis in oībus alijs motib⁹. sed dicit eē primus ꝑm aliquā ꝓeminētiā: ⁊ non ꝑm essentialē dependētiā ad ipsum. Ad aliud dicēdū ꝙ non erit tunc tps. qz nō erit aliquis vnus motus primus vniformis, nec beati tūc vniformiter mouebuntur: sed velociter ⁊ agiliter ꝑm merita sua. Ad aliud dicēdū ꝙ in instanti resurrectionis fient corpora gloriosa ⁊ habebūt dotē agilitatis et sic per dotē illam rapient obuiam xpo. Et si portātur ab angelis vel rapiuntur in nubibus non sequitur ipfectio vel violentia in corporibus. hoc. n. fiet ad reuerentiam non ad supplendū indigētiā vel ipfectionem virtutis motiue in eis. Ad aliud dō ꝙ ꝛz beati erūt in determinata approximatione ad xp̄m: tñ non minuetur eorum beatitudo accidentalis cum aliquantulū recedunt ꝑm libitū suū: sicut mō aliqui brit. ꝓnquitatē ad regez in camera vel extra in aula. Ad aliud dō ꝙ beati nō habebūt oēm perfectionē accītalē. ⁊ iō per opationē suā ponūt eā acquirere ꝑm libertatē volūtatis sue.

Trum corpus gloriosum post resurrectionē erit clarū. vī ꝙ non lucidū occultat illud qō est intra se. sed corpora gloriosa ñ sic occultabūt. qz ꝑm gre. xxviii. mor. super illud iob. 28. c. non equabitur ei aurū ⁊c. dicit ꝙ patebit oculis corpalibus beatorū armonia iterior. Et confirmatur rōe. Ista armonia corporis est delectabilis. nā pulchritudo nāe incipit ab intra. econuerso pulchritudo artis est tñ extra. sed beati ꝑñt ꝓcipere quodlibet sensibile delectabile. ꝙ ⁊c. ℞. Preterea lux ⁊ color requirūt determinatā dispositionē ꝓriā in subiecto sed corpora gloriosa erunt colorata. per aug. xx. de ci. dei. c. xix. pulchritudo corporis est ptiū ꝓgruentia cū quadā coloris suauitate, sed pulchritudo conueniet corporibus gloriosis. ꝙ ⁊c.

Preterea si ibi esset sibi claritas. ergo i mutaret visū oculi non glorioſi. sed visibile ab aliquo oculo si opponitur sibi necessario videtur. ergo claritas corporis glorioſi necessario vī. qđ apparet esse falsū. sicut ꝑz de xp̄o qñ apparuit discipulis euntibus in emaus. cū tñ corp⁹ xp̄i esset gloriosum. Contra sapiēn. iii. dicitur: fulgebunt iusti sicut sol ⁊c.

Respondeo ⁊ dico ꝙ corpora beata erūt clara. claritas. n. est quedam refulgentia. ⁊ addit super lucē ⁊ colorez manifestationē sui quō dicitur clara lux vel clara veritas vel clara intellectio. i. manifesta ꝓ quanto dicit manifestationez sui. si ergo loquamur de claritate coloris sui corporis. dico ꝙ corpora beatorū erunt clara qz habebūt ꝑfectā manifestationē sui corporis. habebunt. n. colorē perfecte manifestatum sui: qz quilibet habebit colorē pulchrū ꝑm gradum ꝓplexionis sue. qz non oēs habebūt eundē colorē nec ꝑm eundē gradū qui brit similē colorē. qz cōmēsurationes colorū sequuūtur ꝓmixtionē ꝓmixtionē ꝓmariam qualitatū: ⁊ iō ꝑm diuersas cōplexiones habebūt diuersos colores. vnde ⁊ modo magis delectat vnus in vno colore q̄z in alio: qz est discōueniēs ꝓplexioni sue. ⁊ sic nñ oēs erunt eque clari. ēt brites sibi simile cōplexionē ꝛz ꝑm merita sua. vñ ꝑm aplum alia est claritas solis ⁊c. ⁊ illa claritas videtur sufficere. qz magis delectatur sensus visus hominis in pulchro colore corporis humani q̄z in corpore luminoso. vñ pl⁹ delectatur naturaliter in videndo faciē humanā bñ colorata q̄z solē. Ille ꝙ modus claritatis est mihi planus ꝙ erit in beatis. qz eis erit color ꝑm vltimā ꝓfectionē ꝓueniētē ꝓplexionib⁹ suis. Si aūt corpus bti sit capax lucis ⁊ non tñ coloris. placet mihi ꝙ ponatur ibi. talē aūt colorē ꝑm vltimā perfectionē ꝓplexionis sue cū refulgētia dico esse dotez claritatis.

Ad primum ꝑm auctoritatē greg. vī ꝙ illa corpora erūt perulia ⁊ pspicua sicut vitrū coloratū. ⁊ cū hoc lucida qō vī mirabile. ꝛz auic. vi. naturaliū. lumē lux ⁊ color bñt diuersa receptiua. ⁊ minus aliquid pōt eē receptiuū luminis ⁊ lucis: ⁊ coloris. qz susceptiuū lucis est opacū ⁊ dēsū z susceptiuū aūt luminis est puū. vñ dēsior pars orbis est lucida vt stella nec pōt per eā videri qō post eā est. imo eclipsatur illud vel aliā stellā: alie aūt ptes orbis sunt luminose ⁊ perspicue: ⁊ iō si corpora beatorū sint lucida non videt ꝙ sint puia nec ꝙ per illa possit videri aliqō corpus: susceptiuū aūt coloris est densū qz color nō est nisi in pspicuo terminato. iō magis videt possibile ꝙ corpus beati sit lucidū ⁊ coloratū q̄z ꝙ sit lucidū ⁊ luminosū ⁊ tūc pōt dici ꝙ color ⁊ lux ꝑm se non repugnāt ex parte susceptiui. sed ex parte agentis. ⁊ iō simul ab agente creato non ꝑñt induci. sed ptes perspicue non sunt preceptiue lucis sed tñ luminis: ⁊ iō colorata ⁊ que bñt lucē non possunt eē pspicua. ⁊ si sint pspicua. ⁊ cū hoc bñt lucē nō sunt nisi sic noctiluca. Quō ꝙ saluabit auctas gre. ñ videos ꝙ corp⁹ gloſuz possit dici puū nisi ꝑp poros. ñ ꝑp aliquā pspicuitatē. ita ꝙ caro solida bti fiat tāq̄z chrystall. tñ in corpore eius erūt pori ⁊ minores q̄z mō sint. ⁊ tūc oculus beati ꝙ suā limpiditatē poterit videre per illos poros sicut si eēt transparēs. sicut dī ꝙ linx pōt videre ꝑ parietē. si aūt non sic videat tūc saltē videbit oculo mētis ea que sunt itra in corpore glorioso. Ad aliud ꝓz ꝛsio ꝙ dicta ꝙ corpora beatoꝝ erūt colorata. ⁊ si lux in eis possit recipi placet mihi ꝙ dicātur lucida. et tunc oz dicere ꝙ lux ⁊ color absolute non repugnant nisi ꝑ ꝓparationē ad actionē agētis cāti. Ad aliō dī ꝙ claritas corporis christi non potuit videre ab oculo non glorificato ꝑp infirmitatē visus ⁊ excellentiā claritatis eius: sz hoc nihil est qz oculus debilis virtutis pōt ꝓcipere qō cūq̄ vissibile. ꝛz non apprehendat illud. sicut pōt videre solē ꝛz nō videat sicut aquila actu permanēte. pōt tñ ꝓcipere oculo carnis ꝛz reuerberetur. si dicas natura ñ pōt hēre imutationē intētionalē sine reali, ⁊ ita si oculi discipuloꝝ vidissent claritatē illam intētionalr imutati videt ꝙ fuissent realiter imutati ⁊ ita corrupti dico ꝙ in reali imutatiōe non pōt sine actu ꝓmanēte tñ rapti pōt illa claritas imutare visum intētionalr vñ discipuli in transfiguratiōe xp̄i non potuerūt ferre claritatez corpo

Ricar. i dis. pūti ar. 4. q. 6.

ris glorioſi. ſ. actu ꝓmanente. ſed non ꝓp hoc ſequitur quin aliquam perceptionē vel imutationē corꝑale habuerūt ſaltem itentionalē ſed ſi diu ſtaret imutatio i tentionalis haberet cū intentionali realē ⁊ corꝛūpet.

Tho. in 4. diſti. 44. ar. 2°. q. 4. in ſolꝺe 3. ar.

Alii dicūt ꝙ beatus pōt ocultare claritatē corꝑis ex iperio volūtatis aīe ea qua redūdat ⁊ influit in corꝑ illa claritas. ſed non video ꝙ aliqua actio nālis ſubſit voluntati create. nulla. n. volūtas creata pōt ipedire actionē ignis ne agat in aquaꝫ ſibi approximatam. pōt tñ hec amouere ab inuitē. ſed hoc non eſt ipedire ꝓ actū voluntatis. Et ió videtur mihi ſine aſſertione ꝙ nulla qualitas actiua que ē preciſe corpus ſubdit ipſi anime ſine eius iperio. Et ñ quicūqꝫ beatus qui hꝫ claritatez qñ eſt approximatus paſſo ꝓportionato ſibi ſimpliciter vt oculo glorificato vel paſſo aliqualiter ꝓportionato vt oculo non glorificato. neceſſe eſt quātum eſt ex parte ſui ꝙ imutet. Quid ergo dicemus nūquid claritas xp̄i poſt reſurrectionē non imutauit oculos diſcipuloꝝ. Dico ꝙ hoc fuit per potētiā diuinā. qꝛ deus eſt primū agēs cuilibet creature ⁊ qñ ipſe non agit creatura definit agere. poterit aūt fieri vt ad volūtatē cuiuſlibet ſancti deus non coagit illi claritati. qñ vult beat⁹ ꝙ ſua claritas non videaē. ⁊ ſic pōt dici beatus occultare claritatē ſuā ꝙ non hoc fiat imediate a volūtate ſua. ſꝫ ad iperiū volūtatis deus occultat noncoagen⁹ claritati

Sed qūo tunc xp̄s oñdit ſe in forma peregrini nunquid in alio coloꝛe ꝙꝫ ipſe habuit. ſꝛ⁹ ꝙ deus pōt cāre viſionem in oculo non beato per qualitatem que non ē illius obiecti. ⁊ ſic potuit cāre viſionem in oculiſ diſcipulorum de peregrino ipſo erīte in claritate ⁊ coloꝛe ꝓpꝛio non bñte in ſe illam formā aut coloꝛē. nec tñ decipiebat: qꝛ deceptio non eſt niſi in via mozū ſm augu. nec tñ ēt fuit illuſio. qꝛ certi erant ꝙ ipſe fuerit talis in ꝑſona. oſtendit. ergo ſe eis vt crederent ꝙ talis erat in ꝑſona ⁊ melius ꝙꝫ ſi vidiſſent eū in claritate xp̄i. ſolū. n. eis intendebat oſtendere perſonam ſuam.

Queritur vtrum coꝛpus beati poſt reſurrectionem per dotem ſubtilitatis poſſit ſimul eſſe cū alio coꝛpore. videt ꝙ non. ꝓmo ꝙ non eſt ibi ſubtilitas vt videt. qꝛ coꝛpus ſubtile eſt qđ hꝫ pauciozes partes materie ſub eadem vel maiozi quātitate. Sed coꝛpus glorioſum hꝫ equalē materiaꝫ ſub equali quantitate ſicut ꝓius. ergo ꝛc̄. Et ꝙ non poſſit eſſe cū alio in eodem loco per dotē ſubtilitatis arguitur ſic: per dotē non pōt vnū coꝛpus eē in duobus locis. ergo nec duo in vno. antecedens eſt manifeſtū. ꝓbatia ēt pꝛ. Preterea que vni ⁊ eidem ſunt eadem inter ſe ſunt eadē. ſed ſi vnū coꝛpus erit cū alio coꝛpoꝛe in eodem loco. erūt ambo eadem. ergo tunc non erunt duo. minoꝛ ꝓbat⁹ dimenſiones illius coꝛporis non ꝓñt eſſe diuerſe a dimēſionibus loci. pꝛ. iiii. phiſi. immo ſunt eedem ſimpliciter. ⁊ dimenſiones alterius coꝛporis erunt eedem eodē mō dimenſionibus loci. ergo inter ſe ſunt idem.

Preterea que magis conueniūt magis videntur poſſe eē ſimul. Sed duo coꝛpora glorioſa magis conueniunt ꝙꝫ non glorioſum cum non glorioſo ⁊ tñ non ponit ꝙ ſimul ſunt ꝑ dotē ſubtiliatis. ergo nec iſta. Contra Dam. li. iiii. c. vlti. ⁊ fūdatur ſuper illud Jo. 20. ꝙ ianuis clauſis intrauit ieſus. ergo duo coꝛpora fuerūt ſimul ⁊ ſic ēt in partu virginis. ⁊ i exitu xp̄i de tumulo clauſo. Preterea celū eſt coꝛpus indiuiſibile. ſed beatoꝝ coꝛpa tranſeunt per ipſum. ⁊ poſt reſurrectionē poterūt moueri ad oēm ſitū inferius ⁊ ſuperius neqꝫ hic oꝛ ꝓp hoc ponere ſp miraculum ergo ꝛc̄.

Dicunt quidam ꝙ per nullā virtutē nec creataꝫ nec increatam poſſunt duo coꝛpora eſſe ſimul. qđ ꝓbāt ꝑ boctiū. i. de tri. c. i. ꝙ dicit. Dria in numero accidentium varietas facit, nam tres homines nec genere nec ſpecie ſed ſuis accidētibus diſtāt ⁊ ſegē Tamē locus ē ſp diuerſus: qñ duobus nullo mō fingere poſſum⁹. Et hoc arguit ſic. Si varietas loci dūaz i numero facit. ꝺdictio ē ꝙ duo coꝛpora ſint i illo loco: Preterea dimēſio ē formal' rō repugnādi duo coꝛpora eē ſimul: qꝛ ꝑm ꝓbm. 4. pꝛyſi. Dimēſiones ſolū faciunt diſtare ꝑ ſe nō ꝑ paſſionē: nec per aliqđ aliud tūc ſic ſi formalis rō repugnādi duo coꝛpora eē ſimul ē dimēſio diſtincta tūc manēte dimēſiōe que ē rō formalis hꝫ repugnātie ipoſſibile ē duo coꝛpora eē ſil'. Et ꝓfirmat. Sic ſe videnē hīe due dimēſiones ad eēndū in loco. ſicut duo accidentia contraria ad ſbm ſed duo accidentia contraria non poſſunt eſſe ſimul i eoꝺ ſbo. ergo nec duo coꝛpa bñtia diſiunctas dimenſiones pñt eē in eodē loco. Preterea. qꝺcunqꝫ inducit vnū ꝓriozū expellit reliquū. ergo q mouet vnū coꝛpus ad locū expellit reliquū. Sed hoc nō fieret ſi poſſēt eē ſimul in eodē loco. ꝑ ⁊ cetera. Qꝺ aūt duo accītia ꝓria nō pñt eē ſimul i eoꝺē ſbo per nullā pōm pꝛ ꝑ ꝓbm. 4. meta. q dicit. q eadez rōe ꝺdictoria ſic ꝓria eēnt in eodē. Preterea hꝺ pbatur ꝑ rōnē diuiſiuā in coꝛpoꝛe nāli nō ſunt niſi iſta. ſ. mā ⁊ forma quātitates ⁊ qualitates. Sed formalis rō repugnādi duo coꝛpa eſſe ſimul nō ē mā nec forma ſubſtātialis. nec q̄litates. qꝛ coꝛpꝰ aliqꝺ pōt rarefieri vel condēſari manēte eadē mā ⁊ forma ⁊ q̄litatiꝫ mutata ſola q̄ntitate. Sed coꝛpꝰ ꝺenſatū ⁊ rarefactū occupat aliū ⁊ aliū locū. ꝑ ⁊ ꝛc̄. Preterea duo idiuiſibilia nō pñt eē imediata: qꝛ tūc nō eēnt duo vt patet. vi. phyſi. ꝑ a ſimili poteſt argui. ſi duo coꝛpora eēnt ſimul imediata nō remanerēt: duo eadē. n. rō que eſt de vno erit de alio.

Preterea. a puncto vno ad punctū vnū nō pōt trahi niſi linea vna recta. Sed ſi duo coꝛpora eſſent ſimul poſſēt trahi due recte. qꝛ ab vno pūcto coꝛporis ꝓtinētis ad aliū punctū eiuſdē coꝛporis ꝓtēti q vī impoſſibile ꝑ ⁊ ꝛc̄. Iſte rōnes. ꝓcluderent ꝓbis. ſed quō ſaluabunt theologi ꝙ duo coꝛpora pñt eē ſimul q hoc hñt neceſſario ponere. Eſt vna fictio talis: q aia brā habz ptātem plenā ſui coꝛporis: ⁊ iō pōt coꝛpus ſuū ad ꝙcunqꝫ figurā ⁊ ꝙtitatē reducere. ⁊ ſic ꝙ coꝛpa poꝛoſa pōt coꝛpus tale trāſire ⁊ in eis eē. Sed iſti qui ſic volunt dicere q coꝛpꝰ nō pōt eē ſimul cū coꝛpoꝛe alio niſi ſbintrando poꝛos magis debēt dicere cōſequēter ꝙꝫ nō pōt eē cuz alio niſi qꝛ aliud cedit ſibi: ſic aer cedit ſagite. Sūt g ꝑ tanto coꝛpa penetrabilia: qꝛ ẏtus diuīa diuidit eis qđ cunqꝫ coꝛpus cū quo volūt eē. ⁊ tūc ꝑm hoc oꝛ cōſequenter dicere ꝙ quotienſcunqꝫ moueręt localiter totieſ diuidat eis celū per potētiā diuinā. Cōtra. fide tenemus. q xp̄s nat⁹ ē de Maria virgine. ⁊ remanſerunt itegra clauſtra virginis. oportuit g coꝛpꝰ xp̄i eē ſimul cū ptibus illi⁹ coꝛpis. ergo tūc fuerūt duo coꝛpora ſimul Preterea xp̄s reſurrexit clauſo ſepulchꝛo: qđ pꝛ ꝑ multeres venientes ad ſepulchꝛū ⁊ dicētes. Quis reuoluet nobis lapidē ꝛc̄. Preterea xp̄s intrauit ad diſcipulos ſuos ianuis clauſis io. 20. ergo tūc coꝛpꝰ xp̄i fuit cum alio coꝛpoꝛe. Preterea. coꝛpa bt̄oꝝ ſt ſimul cū celo empireo. Nec valz illa fictio de potestate aīe ſupra coꝛpꝰ qꝛ nullū coꝛpꝰ impaſſibile recipit paſſionē ſibi diſcōuenientē ſed coꝛpora glorioſa ſunt impaſſibilia: ergo non recipiūt tales paſſiones rarefactie aūt ⁊ cōdenſatio ſē paſſiones diſconueniētes coꝛpi ipaſſibili. qꝛ cāntur a paſſiōe ꝛc̄. Preterea aīa humana regit coꝛpꝰ qđ ꝓficit eē oꝛganicū. Sed ſi fieret coꝛpꝰ ita ſtrictū vel ſiguratū ſicut poneret iſta fictio: iā nō eſſet oꝛganicū. vñ ſi nō remaneret ꝙꝫ ⁊ figura coꝛporis humani qñ ē in alio coꝛpoꝛe nō eēt iformatū ab aīa qꝛ he ſūt neceſſarie diſponēs ad animationē. ꝓbis. n. bene nō poſſet efficaciter ꝓcludi oppoſitū. ad rōnes tñ eoꝝ pōt reſpōderi. et hoc ſufficit. Ad ꝓmū argumētū de boecio de accidenti ꝫ bus. dico ꝙ nulla accidentia faciūt indiuiduū nec ēt i trinſece. ergo multo minus locus. coꝛpus enī ꝙtū eſt

Duran dus li. 4. diſti. 44.

S. bō ꝙ uentura di. pma ar. 2°. q. prima.

ex se posset eē si locus nō eēt tūc eēt idiuiduū. ſz nūc nō eē
corp⁹ sine loco. rō est q: est cū alio corpe ⁊ alio in quo cō
tinet sicut ēt pz de vltima spera vñ auctoritas boe-
tij ē sic itelligēda q facit diuersitatē in numero. i. osten
dit nobis diuersitatem numeralē. q: faciūt nobis ino
tescere. ⁊ quo ad hoc melio⁹ facit locus ad innotetescenti
am q̄ alia q: cognitione nāli nō possem⁹ illa duo cor-
pora cognoscere si ipa eēnt in vno loco. Ad scōm di ꝙ
co q aliq̄ pñt esse repugnātia duplr. vel formalit vel vꝫ
tualiter. vtualit repugnat cā nālis ⁊ oppositū sui effe
ct⁹. vbi gra si ceſi de hac mā pduceret vermē ⁊ si agēs
fortius superueniret ⁊ iduceret i eandē mām formaz
aliquā oppositā forme vermis. ista vtualiter opponit ce
lo vel soli. formalis repugnātia est illorū que ſm se et
suos effect⁹ opponunt vt albū ⁊ nigrū. sed in propoſi
to inter dimensionē ⁊ dimēsionē nō est repugnātia fō
malis: q: talis nō est nisi quo ad idē ſbm nō aūt sūt in
eodem subiecto nec formaliter etiam quia quanta non
repugnāt formaliter. si ḡ sūt repugnātia bnō nō ē nisi
respectu loci. ex eo. ſ. q locus ē ſpaciū capax corporis.
ſz vnus corp⁹ replet locū vnū quantū natus ē repleri
ḡ aliud corp⁹ quo ad h opponit sibi. q: nō pōt hē effe ⁊
ctū illū in illo loco q: vt ē pbatū ē repletiuū eius quan
tū nat⁹ ē repleri. pz ergo q nō ē oppositio vel repugnā
tia formalis: q: nō in eodē ſbo nihil. n. vnū informa ⁊
tur ab eis. est ḡ tm oppō vtualis inq̄tū effectus vni⁹
cāe q est repletio loci eo modo quo q̄tas hz efficaci
am vel efficientiā respectu effect⁹ qui ē eē i loco reple
tiue opponitur alteri cāe nāli. ergo non repugnat cor
pori eē cū alio corpore nisi q: ē repletiuū loci nāliter in
quantū locus aptus natus ē impleri. sed q: iā repletus
ē nō pōt ibi eē. q: nō eēt cū effectu suo. ſ. cū repletiōe lo-
ci q naturalit sequit eē corporis i loco. hoc aūt nō impe
dit qui p pōm diuinā possit ibi eē: q: de⁹ pōt facere cāz
naturalē sine suo effectu. sicut colorē pōt facere sine ca
lefactiōe ⁊ ignē sine ꝓbustiōe vt pz in illis tribus pue-
ris in daniele. Simili p̄t facere effectū sine tali cā qui
naturalit nō sequit nisi ex tali vel tali cā: vt virginem
parere siue cōcipere. ſ. mō cōi parere. n. est effect⁹ con
cipere. ſz ergo sint repugnātes dimēsiones quo ad ſ
q duo corpora nō pñt eē simul in eodē loco quo ad talez
virtutē naturalē. tm nō ē repugnātia quo ad vtutē que
pōt facere cām sine suo effectu naturali. ⁊ ecōuerſo effe-
ctū sine sua cā naturali. Ad ar^m ḡ dicendū q dimē
sio bene ē rō repugnādi duo corpora esse simul virtute
naturali que nō pōt facere cām sine suo effectu naturali
nō diuine que h pōt. necē h repugnātia formal. talis.
n. est inter ꝓria. Ille aūt dimensiones nō sunt ꝓrie nec ēt
in eodē formalr. ⁊ iō nō segt q addit ibi in cōfirmatio
ne q: sint ꝓria nō pñt simul eē in eodē ſbo q ēt nō pñt eē
corpora duo in eodē loco. Ad aliō dico q ve est q nō
inueniſ aliud qō sit cā illius repugnātie nisi dimensio q̄
lis aūt sit ista repugnātia dictuz est nūc supra. Ad aliō
q si duo pūcta manen⁹ duo nō pñt eē simil nisi fiāt vnū
ergo ⁊ diuisibilia. ſ. corpa. Dicendū q ꝓtia nō valet
q: indiuisibilia nullaz hnt magnitudinē: ⁊ iō fiunt vnū
simul posita: diuisibile aūt hz sit cū alio diuisibili ma-
net tanē magnū: ⁊ iō nō valet si indiuisibilia nō pñt eē
sic nisi faciant vnuz ergo diuisibilia. Alij dicūt aliē
q: possum⁹ log de q̄to mathematico vel nāli. Si lo
quamur de mathematico dicūt q nec q̄tas tal nec
termin⁹ ei⁹ pñt eē disiūcta ab alio q̄to mathematico ⁊
ēmio ei⁹ nisi situ. ⁊ iō si nō distiguūt situ nō distiguūt
⁊ p ꝓns efficiūt vna q̄tas. Si logmur de q̄to nāli
B nō oz. q: hz tales q̄tates sint i eod loco nec distiguū
tur situ distiguūt tm ſbo q sūt distincta q̄litatib⁹ nālibus
Hāc solutionē nō itelligo. arguo sic linea mathemati
ca nō ē aliō realr a linea naturali licet mathematicus
nō tradat stiaz de linea vt bi⁹ exītis sz de linea ſm se.
Sic ēt naturalis non tradit sciam de hac rosa exīte. sed
de rosa ſm se. nec ēt est necessarium ad ꝓsiderationez
mathematici q linea sit in materia. sed solū facit q sit ō
consideratione eius q possibilis sit in nā esse. ꝓout tñ
exīstit realiter non est realr nisi illa que ꝓcit rem natu
ralē. sic. n. vere sunt i naturalibus. ⁊ ꝓ tāto dicit phs
q abstrahentium non est mēdatium. non dicit diuidēti
um. Considerat. n. mathematicus qō est in substantia
non ꝓsiderandū ſbm. Sequit ḡ si linea naturalis pōt di
stingui a naturali sine distincto situ. q silr linea mathe
matica a mathematica alia cū sint realiter idē. Per
hoc ad argumēta dico q sicut sunt due linee naturales
sic similiter sunt due mathematice quo ad rem non tñ
quo ad considerationē mathematicā. mathematic⁹ aūt
considerat oēs lineas questi. vt sunt partes alicuius fi^e
oēs āt linee simul exīstes sunt partes vnius fi^e vt pura
bas vnius trianguli vel tale quid. ⁊ sic est istud verbū
ꝓmētatoris in 4.° phi. glosandū. q quecūq i mathema
ticis sunt simul sunt vnū. qō est verū quo ad ꝓstitutio
nem alicuius figure. tñ in re sunt vnū. non tñ ꝓstituunt
maius aliquid due linee simul q̄ vna. iō non accipit
nisi vt vna constituendo figurā eodem mō dō est de pū
cto qui est cum alio puncto q non sunt duo puncta pro
tanto q: non ꝓstituunt aliquid maius. indiuisibile. n. ad
ditum indiuisibili non facit maius. non tñ sequitur q
fiant vnum. ⁊ hoc sufficit phō quo ad intentionem suā
in. 6. tm. n. vult ibi probare q non sit exeis continuū
⁊ hoc est verū. Similiter in proposito dico de istis du
obus corporibus q non faciunt maius vt sunt in loco
vno. non tñ sequitur q sunt vnum. Ex hoc pz ad aliō
de lineis tractis inter duo puncta ꝛc: q: ille rōnes nō
concludunt vt videtur. Et q: ſm theologiam oz pone
re duo corpora posse esse simul iō dicunt aliqui q sic. sed
quidam dicūt hoc modo q corpus subtile glorioſuz vir
tute forme alicuius. ſ. subtilitatis pōt eē cuz alio corpo
re non glorioſo vel non subtili. hoc probatur cuiuscum
q̄ dotis corporis glorioſi est aliquis effectus proprius
sed dotis subtiliatis non videtur esse alius effectus ni
si penetrare aliud corpus ⁊ facere se simul cum eo. ſz hec
est forma creata ⁊ datur corporibus glorioſis. ergo p̄t
se facere cū alio corpore non subtili penetrando ipsum.
Preterea. q possit esse per virtutē creatam probat.
Christus inquātū deus posset facere q corpus glorio-
sum posset esse cū glorioſo. nec tñ ꝓcedit q corp⁹ glo
riosum posset se facere cū glorioſo. sed bene concedit q
posset se facere cum non glorioſo. ergo non est tñ per po
tentiam diuinā sed per aliquid qō est in eo. hoc non vi
detur esse nisi dos subtilitatis. ḡ ꝛc. Preterea si sub
tilitas non esset rō corporis essendi cuz alio corpore. tūc
corpus post resurrectionem esset in onus alie. alia quan
tum est ex se pōt esse cum quocunq corpore. ⁊ si corpus
non posset esse similiter iā esset sibi in onus. q: non pos
set cum ipso qō posset sine ipso. qō est contra aug. xxi.
de ci. dei. Preterea sicut deus pōt facere illud corpus
pro tunc cū alio corpore. ita pōt ipsū cōseruare per aliqō
tēpus ⁊ perpetuo. ergo a simili poterit sibi dare aliquaz
formā per quam fit cum illo alio corpore ⁊ per quā per
petuo conueniat sibi esse cum alio pro libito voluntatis
sue. Preterea magis videtur de corporibus glorioſis
q per subtilitatem suā posset se facere cū alio corpore
q̄ de aliis non glorioſis. sed aliqua corpora inueniunt
que possunt se facere cū alio corpore vt ignis cū ferro. ⁊
vinum similiter cū pane. Ignis. n. in ferro oz q vere
sit. q: ferrū ignitū hz propriam actionem ignis ⁊ ferri
vnde si est actuz cōburit ⁊ scindit. Nec pōt dici q sit
ibi aliena materia. q: due forme substantiales specifice
non possunt simul perficere materiam eandem. Qō ēr
vinum sit vere cum pane pz q: vera est humiditas i
pane. sed humiditas non pōt separari a proprio subie
cto. vt patet per philosophum. ii. de anima De humi
do aque ⁊ aeris. licet minus sit sensibile in aere. vnde

semper qñ comp̃imuntur digiti in aere vel in aqua ꝓm eum intercipitur aqua vel aer inter digitos. quod patet. quia manet humidas que non separatur ab eis. ergo multo magis hoc possunt corpora gloriosa. ¶ Modus ponendi est iste. subtile est aptum natum ad penetrare. vnde in degeneratione dicitur q̃ subtile est qđ est repletiuum partium: aliquid enim potest dici penetratiuum tripliciter. vel quia habet figuram acutam aptam ad penetrandũ. alio modo propter materie paruitatem vt sunt corpora rara. Tertio modo per virtutem propriam actiuam aliquam in eis. ⁊ illo tertio modo est subtilitas in proposito in corporibus gloriosis.

D. Pe de taran tasio in hac dis. pble. 4. q. 3.

Alii dicunt q̃ repugnantia quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est propter grossitatez quam habent corpora non gloriosa. ⁊ ideo illis corporibus cum datur qualitas oppositã scilicet dos subtilitatis tunc tollitur illa grossities. Cõtra. Glorioſuz corpus est sensibile corpus. sed fatuum est dicere q̃ locus in quo est corpus sensibile sit vacuus. Vacuum enim vt patet. iiii. phisy. est locus ꝓrinatus corpore. ergo vbi est corpus glorioſum est corpus sensibile. ⁊ per consequens est locus plenus. nec hoc tollit ab eo gloriam nec gloria tollit ab eo quin repleat locũ. sed corpus replẽs locum expellit aliud corpus naturaliter. ergo gloria nõ tollit quin expellat aliud corpus. ergo ⁊c. Preterea si dimensiones essẽt separate a corporibus non essent simul cum alio corpore. vt probat philosophus. iiii. phisyco. sed ille dimensiones non essẽt sensibiles. ⁊ tamen expellerent aliud corpus. ergo multo magis facit corpus sensibile hoc. ⁊ hoc est contra modum secundũ quia quantuncunq̃ tollatur grauitas nihilominus remanet corpus naturale sensibile. vt patet de celo quod est graue nec leue vel etiam stella. Preterea ad diffinitionem quantitatis pertinet situs. qz quantitas permanens per hoc distinguitur a successiua qz habet partes in toto ad vnum terminum communem copulatas sed diffinitio non potest separari a diffinito. ergo per dotem non potest separari situs a quantitate: ergo ⁊c. Preterea ad hoc est auctoritas. Boetii allegata. Preterea linea addita lineę ꝓm q̃ nata est facere extensiõez facit maius. ergo corpus additum corpori ꝓm omnem extensionem facit maius. sed hoc non videtur per dotem tolli. dotem dico subtilitatis. ergo ⁊c. Preterea. nihil impedit vnitatem situs nisi qđ est ratio distincti situs. sed nihil potest esse ratio distincti situs nisi quantitas distincta. sed hoc non tollitur per dotem. ergo ⁊c.

Dicunt ergo isti q̃ ad hoc q̃ duo corpora sint simul requiritur necessario q̃ habeant distinctum esse. ⁊ q̃ illud esse distinctum seruetur vel conseruetur eis quando sunt in eodem loco. esse autem illud dependet ex causis suis ⁊ ꝓncipalib⁹ ab essentialibus causis ⁊ proximis. sed a deo dependent omnia sicut a causa prima. ita q̃ a cã secunda est distinctio situs quã requirit diuersitas materie que ẽ ꝓncipiũ indiuiduationis: ⁊ qz deus põt cõseruare rẽ in esse cessantib⁹ causis secũdis: vt pz per primã ꝓpositionẽ de causis: iõ deus ⁊ tñ solus deus põt facere q̃ esse corpis maneat distinctũ ab esse alterius corpis quãuis eius mã non sit distincta in situ a mã alterius corpis. ⁊ ponũt exẽplũ de sacramẽto altaris. vbi deus sepat accidẽs a subiecto. Contra. hec opinio ꝓma facie nõ ẽ ꝓbabilis quo ad hoc qđ dicit q̃ solus deus põt facere duo corpa esse simul. qz vel manẽt principia essentialia illoz corporũ vt sunt in vno loco distincta: vel non si sic. ergo solus deus nõ ꝓseruat. qz sũ causis secũdis manẽtibus ⁊ ocurrentibus ꝓseruat cuius ꝓriũ dr in positione si non sequitur q̃ deus ꝓseruat ⁊ non ꝓseruat. ꝓseruat ꝓm te illud esse distinctũ in eis nõ conseruat: qz nõ ꝓseruat nisi qđ est. sz mã illi⁹ ẽ isti⁹ pz te ⁊ forma illius ẽ forma istius. g̃ nõ sũt distincta g̃ nec ꝓseruat vt distincta ⁊ sic põis ꝺictozia. Et si dicas q̃ deꝰ põt cõseruare corpa illa distincta sine distinctiõe ꝓncipioz intrinsecoz illoz. Hoc non valet qz deus nunq̃ conseruat nec põt ꝓseruare rẽ sine suis principiis eẽntialib⁹ vt boiem sine aia ⁊ corpore hũano. ergo nec distinctas res põt ꝓseruare sine distinctis ꝓncipiis eẽntialibus. talia aũt sunt mã forma. ergo ⁊c. Preterea aut situs ẽ formale ⁊ essentiale distinctũ quantitatis vel accidentale si formale ⁊ essentiale. ergo deus de potentia absoluta nõ põt ꝓseruare q̃titatez distinctã ab alia sine situ alio. deus. n. nunq̃ põt effectum cause formalis facere sine ipsa. vt hominez, sine aia humana, albũ sine albedine: qz est ꝺictio. si est accidentalis vel causalis ratio distinctionis quantitatis ipse situs. ergo ante illud habuit cãm essentialem formalẽ ꝓpriã distinctionis. ⁊ tunc deꝰ conseruat illa distincta ꝑm causas suas ꝓximes sine illo quod est accidentalis ratio. vel si est causalis. tunc conseruat causam sine effectu: ⁊ hoc est bene possibile. Preterea in causis eiusdem ordinis non est circulus. sed distincta quãtitas est causa effectiua distinctiõis situs vt ipse accipit in vna rõe ꝺ aliã opinionẽ. ergo econuerso situs nõ põt esse cã effectiua distinctiõis q̃titatis

Henri. qli. 9. q. vlti. sol. p̃m argu.

Aliius est intellectus quod in ordinatis secundum prius ⁊ posterius deus potest conseruare prius sine posteriori vt subiectum sine accẽte. natura tamẽ non potest hoc semper licet posset aliquando: vt quãdo accidẽtia sunt necessaria respectu talis sbi: vt superficiẽ nõ põt nã ꝓseruare sine aliquo colore. deus tñ põt sine oi colore: qz totũ genus colorũ superficiei inest ꝓtingẽter sicut quodlibz idiuidnũ. vñ sicut põt ab vno indiuiduo separi: sic a toto genere colorꝺis sic ẽ in ꝓposito. quãtitas est rõ situs ⁊ distincta distincti situs. sz g̃ rota natura nõ posset separare a distincta q̃titate distinctũ situ tñ deꝰ põt ⁊ tũc hoc mõ debẽt ꝓcedere: q̃ sz distinctio distincti situs sit accis ꝓis necessario distictã q̃titatem tñ deus põt vnũ separe ab alio ⁊ ꝓseruare ꝑius sine posteriori q̃titatẽ. s. distinctã sine distincto situ natura tñ hoc nõ posset. Et tũc respõdendũ est ad rationes ꝓme opiniõis: qñ dr q̃ quelibet dos bz actũ aliquẽ effectũ Dico q̃ nõ ẽ verũ. imo impassibilitas ẽ dos ⁊ nõ bz aliquẽ actũ: qz nõ posse pati nõ ẽ nisi negatio ipsius posse pati. Et si dicas q̃ ipassibilitas ꝓhibet ne agẽs ꝓriaz possit cãre actionẽ. dico q̃ si hoc ẽ vez tñ h non ẽ aliq̃ actio sz sola resistẽtia. sicut nec celũ ꝓhibendo elemẽta agere in se ẽ per aliq̃ actionẽ elicitã a celo sic in proposito ipassibilitas nõ dicit aliq̃ actionẽ seu actũ ꝛm.

Ad scõm dico q̃ deus de potẽtia absoluta possit facere corpꝰ glorioſũ cũ glorioso nõ tñ disposuit ⁊ ꝓ tãto dr q̃ põt facere glorioſũ cũ nõ glorioso. nõ aũt cũ glorioso. Ad tertiũ dicẽdũ q̃ ꝓpter hoc corpꝰ nõ ẽ in omni qz nõ bz hoc ꝓpter qualitatẽ aliq̃ in ipo per quã possz se virtute ꝓpria facere cũ alio corpore: qz ita cito virtute diuina põt facere se cũ alio corpore sicut si eẽt sine cõpore: posset eẽ cũ alio corpore virtute sua. Ad aliud qñ dr q̃ deus põt facere corpꝰ cũ alio corpore ⁊ ꝓseruare ꝑm per aliq̃ tempus cũ eo ⁊ ꝓpetuo. ꝺce daf. ⁊ qñ dicis vltra: si potest ipsum perpetuo conseruare: potest sibi dare formam per quam sit cum alio corpore. Respondeo: si intelligas per illam formam respectuz quendam extrinsecum ad aliud corpus qui respectus est simultas: concedo. si autem intelligas quod det sibi formam priorem que sit causa simultatis nego.

Ad aliud de igne ⁊ ferro dico q̃ ferrum est corpus alterabile ab igne. non tamen ferrum ignitum est ignis. tum quia corpus durum ⁊ difficulter recipiẽs ex quo recipit fortiter alteratur in illis qualitatibus. ⁊ per consequens secundum eas fortiter agit nõ tamen ipsum est ignis sed qualitas ignis: nisi forte in poris ferri vbi est ignis. quia corpus subtile ⁊ penetratiuum est Ex hoc enim aliquid dicit penetratiuũ: nõ q̃ penetret solida: sz ptes minimas vbi nõ ẽ solidꝰtas. ꝑm q̃

spiritus animales dicuntur subtiles. quia diffundunt se per totum corpus per poros illos vbi non est caro solida: non q̄ simul sint cum carne solida. Ad prō bationem cum dicis habet virtutem alterandi: dico q̄ verum est non tamen vt in materia ppa. Ad aliud de pane ⁊ vino. dicendum q̄ si totus panis esset pori, nihil esset ibi de pane. oportet ergo aliquam partem esse porosam ⁊ aliquam solidam ⁊ illis poris recipitur vinum vere: in aliis vero partibus non est vinum: sed humiditas quedam extra circunstans. non tamen in pane sed in vino. vt patet in exemplo philosophi de digito ⁊ aqua. quia humiditas circunstans digito non est tantum humiditas sed est de aqua cum humiditate que non est in digito sicut in subiecto. sed in aqua a aqua non separatur. nec tantum est ibi illa humiditas que ab aqua separari non potest que tantum est contigua digito. sed aliqua humiditas quam potest digitus recipere que subiective est in digito, sic aliqua qualitas causatur a vino que est subiective in pane. ⁊ sic patet quod argumentum non concludit per illud simile. Alii dicunt quod corpus glorioſum est cum non glorioso: ⁊ potest esse per miraculum modus enim quantitatiuus est ratio quare aliquid est localiter in loco. sed hic modus quantitatiuus potest tolli a corpore: ⁊ sic non erit localiter in loco. esse autem cum alio corpore non tamen localiter nō est inconueniens. Cōtra hoc non valet. quia quod est in loco sibi equali est localiter in loco. sed tale. corpus q̄ est cum alio corpore est in loco sibi equali: nec hoc vnquam tollitur ab eo q̄ sit in loco sibi equali. ergo nec modus quantitatiuus licet bene concedam q̄ deus bene pōt hoc facere: non tamen facit illud.

Respondeo ergo ad que

stionem. vbi primo ostendo quod possibile est duo corpora esse simul: secundo quod hec possibilitas dabitur corpori vt informatur ab hac anima. tertio vtrum sit qualitas absoluta illa possibilitas. Ad primum dico quod in corpore glorioso est possibilitas essendi cum alio corpore probo: ad simpliciter impossibile non est aliquid in potentia actiua sed ad hoc est potentia actiua vt fide tenemus de corpore christi in natiuitate ⁊ in aliis exemplis scilicet resurrectione de tumulo clauso est ingressus ad discipulos ianuis clausis post resurrectionem. ergo ⁊ cetera. Sed quomodo ita est. dico q̄ iter ẽtitatẽ ⁊ quātitatẽ nō est repugnātia formalis. nec iter situm ⁊ situm. nec inter vbi ⁊ vbi: probatio quecunq; forme quātūcunq; sint ẽrie si sunt in diuersis sibi non repugnāt. sed illa duo vbi sunt in diuersis. ergo nō repugnāt. vñ dato q̄ in hoc corpe sit hoc vbi ⁊ in alio aliud vbi. ista duo non repugnāt formaliter. q̄ eiusdez spēi sunt. nec repugnāt respectu corpis. ſ. subiecti: q̄ vbi est in vno corpe. aliud in alio. si ergo est ipossibilitas q̄ illa duo vbi sunt in diuersis hoc non est pp repugnātiā quā bnt inter se absolute. nec ēt vt cōparata ad subiecta. ergo oz q̄ sit pp cōparationē eoz ad cūdē terminū respectu cuius accipiūtur. sed nec sic est ipossibilitas: q̄ duos respectus extrinsecos esse in diuersis non ad diuersos terminos non est ipossibile. q̄ nec est ipossibile de respectibus intrinsecis aduenientibus. vt duos respectus similitudinis ī diuersis ad vnū simile. Preterea hoc pz q̄ mod⁹ sit possibilis. ex hoc q̄ ipossibilitas quāti ad quantū existēdi in eodē loco non est nisi sicut ipossibilitas cause essendi sine suo effectu nāli, sed cum cā prior sit suo effectu ⁊ oē ꝓus nāliter deus posset ꝓseruare sine posteriori non ē ipossibile quātū ee cū quāto ⁊ quātū sine effectu suo q̄ est expellere aliud ẽtū: ⁊ q̄ ñs pōt eē quāntitas siue dimensio distincta sine distincto situ. ſz erunt due respectu eiusdez situs: ⁊ per consequens duo corpora simul possunt esse. de secundo dico quod nec possibilitas essendi duo corpora simul erit per dotem subtilitatis que erit in corporibus beatis sicut de imq̄ possibilitate dictum est. dos enim non est aliud quam perfectio debita vel debitus ordo huic corpori inquantum animatum est hac anima: ergo hoc est verum dos subtilitatis data corpori glorioso vt pro libito anime sit possibilitas corpori ad existendum cum alio corpore vl̄ aliter potest dici quod possibilitas essendi cum alio corpore conuenit huic corpori ⁊ debetur vt ab ha anima informatur. ⁊ hec possibilitas est dos subtilitatis. vnde sicut perfectio huius aie est debitus ordo ad gloriā sic est ꝓfectio corporis q̄ sit cū alio corpore ꝓ libito volūtatis aie beate ad coexistēdū illi alteri. Sz ō tertio ꝑncipali quid est ista possibilitas ē ne qualitas absoluta dico q̄ non q̄: hec possibilitas non est aliud q̄ in hoc corpore nisi vt repugnet ad coexistēdū alteri corpori talis. n. non repugnātia non est qualitas absoluta. ergo ⁊c. Preterea non vī q̄ aliqua qualitas creature habeat respectu vbi maiorē ẽtē angelus: sed angel⁹ non pōt causare duo vbi respectu eiusdem termini. ergo nec illa qualitas. si ergo ponatur erit frustra. Preterea si erit qualitas aliq̄ absoluta. vel erit qualitas actiua vel passiua. non passiua. q̄: tunc per illam corpus glorioſum fieret passibile. nec actiua q̄: nec simultas corpozū eēt actio eius nec terminus. non actio q̄: suum oppositum magis ꝓportat actionē que est expellere. nec terminus actionis eius. q̄: simultas aliquorum non ē eorum non mutua expulsio. vnde dicit carentiaz actionis ergo propter illam non oportet ponere qualitatem actiuam. si ergo inesset qualitas talis non ageret. immo magis impediret. q̄: si haberet aliquem actum ille esset expellere aliud corpus. q̄ añt sit aliqua qualitas ⁊ non habeat aliquam actionem inconueniens est. Dico ergo q̄ subtilitas vel illa possibilitas non habet susceptiuz intrinsecum in corpore glorioso. sed habet causam intrinsecam voluntatem suam ⁊ extrinsecam voluntatem ⁊ potentiam diuinam. ⁊ sic ille ordo intrinsece est in illo corpore ⁊ debetur sibi quasi de iure. vt dictuz ē de dote impassibilitatis. ⁊ ꝑm hoc dicitur dos.

Ad argumenta ad primum

Ricar. di. p̄. q. ꝑncipali. q. 5. sol. 6. argumen.

dico q̄ non erit corpus glorioſum subtile per carentiam alicuius partis materie. seboc per possibilitatem existendi cum alio corpore secundum libitum voluntatis anime sue. non tamen ex se effectiue sed per aliam causam scilicet per voluntatem diuinam. Ad secundum dicitur communiter quod non est simile. maior enim virtus requiritur ad hoc quod vnum corpus sit in duobus locis quam quod duo in vno loco. ⁊ ideo consequentia non valet. Ista solutio non valet: vtrunq; enim non est nisi potentie increate. ergo equalis virtutis. neutrum enim est possibile potentie create. sicut ergo vnum posset esse per dotem. ita ⁊ reliquz. Sed posset dici quod natura *non* potest dare nec causare mutationem positiuam sine mutatione priuatiua in quib⁹ nata sunt concurrere. vnde non potest dare albedinem nisi priuet subiectum nigredne. in quibus tamen non sunt nata concurrere in illis potest. vt in illuminatione. ibi enim est mutatio positiua sine priuatiua. Ad propositum. omnis motus ad diuersa vbi est talis: q̄ ad contraria. ⁊ ita absolute loquendo natura non potest facere quod corpus aliquod accipiat vnum vbi ⁊ nō priuetur alio vbi: quia nate sunt concurrere mutatio-

nes positiue cum priuatiuis in talibus sed sic non est quando facit duo corpora simul: quia priuat corp⁹ vno situ ⁊ ponit ipsum in alio situ: non tamen facit illam mutationem priuatiuam circa aliud corpus sed in se.

Preterea si faceret vnum corpus in duobus locis faceret mutationem que nata est terminare motum sine motu. quod patet: quia si manet in illo loco ⁊ est in alio non mouet ad illū: q; iam dimitteret primum. quia motus ad illud vbi est recessus ab alio vbi. sed impossibile est naturam facere mutationem sine motu. quia mutatio nata est terminare motum localem. vt patet ergo ꝛc. hoc autem non sequitur si ponantur duo corpora in vno loco. Potest etiam dici quod adhoc quod vnuz corpus sit in diuersis locis requiritur aliqua actō positiua. ⁊ sic aliqua virtus actiua: non autem ad hoc quod duo in vno sint. ⁊ ideo non est simile. Ad tertium dicendum quod procedit ex falsa imaginatione: quia dimensiones illas esse eaſdem dimēſionibus loci potest itelligi positiue vl negatiue. si positiue falsū est: quia nō sunt eedem alicui dimensioni loci quia locus non habet dimēſiones: vt patet. 4. phiſyco. preter dimēſiōes locati. Si aūt itelligat negatiue. i. nō alie verū ē tē glosandū est dimensiones illius corpis ⁊ alterius corporis que sunt in eodem loco sunt idem dimensionibus loci id est non alie quia non sunt dimensiones loci alie a dimensionibus locati vel contenti in loco. sed propter hoc dimēſiones corporis illius nōoz q; sint idez dimēſionib⁹ alterius: q; nō sunt alicui alteri idē ⁊ tamē manēt distincte dimensiones. Ad vltimū dico q; nō est data ptās corpi glorioso coexistendi corpori alteri glorioso: ꝛ sibi possit dari: q; dos subtilitatis est quod ad imperiū voluntatis sue sit cum alio propter perfectionem aliquā q; autē sit cuz glorioso hoc non requiritur motus subtilitatis nec perfectio aliqua. Ad illud qō dicis q; magis conuenit glorioſuz cum glorioso q̄ cū non glorioso. dico q; verū est. ⁊ cum dicis ergo deberēt esse magis simul. dico q; non oportet: niſi essent cetera paria. non enim omnis similitudo est ratio simultatis. si enim ratio valeret concluderet q; cum due dimēſiones plus conueniant inter se q̄ quantitas cum qualitate. ergo magis possent esse simul qō falsum est. Potest etiam ibi dici q; non propter imperium volūtatis alterius beati non enim habet anima iperiuz super corpus glorioſuz: sicut sup non glorioſum.

Ista ē distinctio quadragesimanona. huius quarti libri.

In qua magiſter post q̄ ostensum est de pertinentibus ad iudicium generale. Hic autem consequenter agit de finali remuneratione bonorum. Et circa hoc tria facit. Primo enim distinguit remunerandorum. scilicet bonorum ⁊ malorum meritum. Secundo quidem subdit quomodo omnibus inest beatitudinis desiderium. Tertio etiam consequenter annectit non omnes equaliter habere beatitudinis premium. Primum vsq; ibi. Solet etiam queri. Secundum vsq; ibi Sed si par erit cunctorum Tertium vsq; ad finem distinctionis. In speciali sententia magiſtri stat in tribus propositionibus quarum prima est hec. Ut ciuitas bonorum post iudicium consumanda est in gloria ita malorum in miseria. Hanc magiſter insinuans dicit post iudiciuz ciuitatē bonorum consumandā esse in gratia. ciuitatē malorum pēa. Que tū pena ⁊ gla diuersimōe a diuersis ptcipabūt Secūda propositio est hec. Constat omnē hominez naturalem petere beatitudinem. Hanc magiſter ponens querit. Quomodo sit intelligenduz q; omnes appetunt beatitudinem cum non omnes cognoscunt beatitudinem mirum est quomodo eam appetunt. Et videtur respondere magiſter q; omnes sciunt que sit beatitudinis ratio. nesciunt tamen vbi talis ratio inueniat Subdit q; nō sit vera beatitudinis ratio habere quod delectat. sed habere quod homo vult ⁊ nihil mali velle qō auctoritatibus probat. Querit postea. Utrum inter bonos vnus alio in deo plura recognoscat. ⁊ respondet q; non saltem de pertinentibus ad beatitudinem. sed in modo cognoscendi est differentia. Tertia propositio est hec. In regno celorum non est omnino equalis beatitudo electorum. Hanc magiſter ponens querit. Utruz differenter deum videntium equale sit gaudium. Et respondet ꝑm quosdam q; sic non tamen erit beatitudo equalis non solum in gaudio sed etiam in cognitione consistit ꝑm alios verum equale est gaudiuz quo ad omnia de quibus gaudendum est. non tamen quo ad modum gaudendi. nec quoad intentionem affectionū gaudentium. Postea dicit q; sine dubio beatitudo sanctorum post iudicium maior erit q̄ ante. quia maius est gaudium. ⁊ perfectior erit cognitio. Et tantum in speciali ꝛc.

Si mali in inferno peccabunt.

Dic oritur questio Di. 50:
b er premissis ducens originez. Supra enim Augustinus loquens de malis in inferno dānatis. ⁊ bonis in celo glorificatis. dixit quod nec bonis voluntas. nec malis facultas esse peccandi poterit. Et de bonis quidem constat. sed de malis a quibus voluntatem mala non remouēt queritur. quomodo sit verum eos non posse peccare. immo quomodo verum sit eos non peccare cum malam habeant voluntatem. Quidam autumant illam voluntatem. non eē peccatū. sed supplicium tantum. Alii vero peccatum esse fatentur sed per illud eos non mereri aliquam penam quia non est ibi locus merēdi. Illud ergo peccatum dicunt non esse meritum supplicii sed supplicium mali meriti quod in hac vita precessit. De hoc autez Augustinus ita dicit Tempus acquirendi vitam eternam in hac tantuz vita deus hominibus dedit. vbi voluit etiaz penitentiam esse fructuosam: ideo hic penitētia fructuosa est. quia potest hic homo deposita nequitia bene viuere. ⁊ mutata voluntate. merita simul operaq; mutare ⁊ ea gerere que deo placeant. Quod qui in hac vita non fecerit habebit quidem penitentiam in futuro seculo de malis suis sed indulgentiam in cōspectu domini nō iuueniet. quia ⁊ si erit stimul⁹ penitudinis. tamen nulla erit ibi correctio voluntatis. A talibus enim ita culpabitur iniquitas sua. vt nullatenꝰ ab eis posſit vel diligi vel desiderari iustitia. Voluntas. n. corū talis erit vt hēat sp in se malignitatis sue supplicium nunquā tū recipere possit bonitas affectuz.

Soluit ꝙz diuersos.

Aug. in li. ō fide ad petrū

Aug. su per psal. vi.

Qz sicut illi qui cū christo regnabunt nullas in se male voluntatis reliquias habebunt. ita illi qui erunt in supplicio eterni ignis cum diabolo ⁊ angelis eius deputati. sicut nullaz habebunt vlterius requiem. sic bonaz nullatenꝰ poterunt habere voluntatem. Et sicut cohere dibus christi dabitur perfectio gratie ad eternam gloriam: ita consortibus diaboli cumulabit ipsa malignitas penam. qñ exterioribus deputati tenebris. nullo illustrabūtur interioꝛ lumine veritatis. Ex his apparet reprobos in inferno penitentiam sic gesturos. vt per eaz prauam voluntatem non deserant. ⁊ illa maligna voluntas erit eis ad cumulum pene. per quam tamen nō merebuntur qz nullus meretur nisi in hac vita.

Quare dicuntur tenebre exteriores.

Hic queri potest quare ille tenebre quibus inuoluentur mali in gehenna dicuntur tenebre exteriores. Quia tunc mali penitus extra lucem corporalem ⁊ spiritualez i. domum erunt. Nunc.n. ⁊ si patiantur tenebras in cecitate mentis. non tamen penitus extra lucem dei sunt nec corporali luce priuantur De hoc Aug sic ait. Ira dei ⁊ in iudicio erit. ⁊ hic est in cecitate mentis dum dantur mali i reprobum sensū. Ibi exteriores tenebre erunt qz tunc peccatores penitus erunt extra deum Quid est enim penitus esse in summa cecitate Siquidem habitat deus lucem inaccessibilez He aūt tenebre hic iam incipiunt in peccāte cum ab interiori dei luce secluditur. sed nō penitus dum in hac vita est. Ecce quare ibi peccatoꝛ dicitur pati exteriores tenebras ⁊ nō hic qz secludetur penitus a luce dei. quod non hic Sed quomodo intelligēda ē illa seclusio. An qz non videbunt deum per speciem. Sed nec aliquis videt hic deum per speciem. An per dissimilitudinem quam facit peccatum inter deū ⁊ hominem. Sed ⁊ hic multi per grauia peccata elongātur a deo. An qz deū odiūt ita vt velint eum non esse. Sed ⁊ hic multi deuz oderūt. de quibus scriptū est. Superbia eorū qui te oderūt ascēdit semper. Que est ergo illa elōgatio. Sane exteriores tenebre intelligi possunt quedā malignitas odii ⁊ voluntatis que tunc excrescet in mentibus reprobozuz. ⁊ quedam obliuio dei. qz tormentorū ⁊ exteriozum doloribus adeo afficientur ⁊ turbabuntur. vt ab illis ad cogitādū aliquid de deo vix vel raro vel nūquā mēte reuocēt. Et qui nimio premuntur pondere adeo stupescunt ⁊ turbantur vt interim in alia cogitationem non extendāt sed illuc tendit impetus cogitationis vbi sentitur vis doloris. Sed in hac vita nullus adeo malus est vt penitus secludatur a cogitatione dei. qui nō perdit appetitum beatitudinis et quedam boni amorem quē naturaliter hz rationis creatura. Illas aūt exteriores ⁊ profundissimas tenebras reprobos ppessuros post iudicium dicit aug. opponens de illo diuite q in inferno positus eleuans oculos vidit abraā ⁊ in sinu eius lazarum. cuius comparatiōe coactus est confiteri mala sua vsq; adeo vt ⁊ fratres roget ab his premoueri. Quod ante iudicium factum legitur. sed post iudicium in profundioribus tenebris erunt impii. vt nullā dei lucem videbunt cui confiteantur.

De animabus damnatozum. si quam hñt noticiam eozum que hic fiunt.

Preterea queri solet si re/ proborū anime que nunc in inferno cruciantur noticiam habent eorum que circa suos in hac vita geruntur et si aliquo modo doleant super infortuniis suozuz charozuz. Hanc questionem aug. cōmemorat ex parte eam amplians. ex parte vō insolutam relinquēs. Ait.n. Queret aliquis an vllus dolor tangat mortuos de his que in suis post mortem contingūt vel quomodo ea que circa nos aguntur noueriūt spūs defunctorū. Cui respondeo magnā esse questionem nec in pūti. differendam. Ce rūtamē breuiter dici pōt q est cura mortuis ō suis charis. vt de diuite legitur qui dū tormēta apud inferos pateretur. leuauit oculos ad abraaz ⁊ inter alia dixit. Habeo eniz. v. fratres mitte aliquem ex mortuis vt restetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentozum. Habent enim mortui curam de viuis quos sciunt viuere. qz nec in locis penarum videt eos. vbi diues sine fratrib⁹ erat. nec in requie beatozum vbi lazarum et abraam quanuis lōge agnoscebat. Non tū iō consequens est eos scire que circa charos suos agūtur hic vel leta vel tristia.

Quomodo accipienda sunt que de lazaro et diuite leguntur.

Si quis aūt querat quomō intelligatur quod de lazaro ⁊ diuite legitur. Audiat augustini responsum dicentis. Si quis putat animas corpore exutas locis corporalibus contineri cum sint sine corpore. nō deerunt qui faueant ⁊ diuitem sitientem in loco corporali fuisse contendant. ipsamq; animam corpoream preparasse linguam. ⁊ stillā de lazari digito cupisse. Sed melius est dubitare de occultis quā litigare de incertis. diuitem in supplicio. pauperem in refrigerio esse non dubito. Sed quomodo intelligatur diuitis lingua. digitus lazari. flāmam inferni. sinus abrae. ⁊ hmōi. vix a mansuetis. a contentiouis nunquam inuenitur.

Si se vident boni ⁊ mali.

Aug. super psal. cviii.

Aug. super psal. vi.

Queri etiam solet vtrum vicissim se videant illi qui sunt in inferno ⁊ illi qui sunt in gloria. Sicut sancti tradunt ⁊ boni malos. ⁊ mali bonos vident vsque ad iudicium. Post iudicium vero boni videbũt malos. Unde gregorius In fideles in imo positi ante diem iudicii fideles super se in requie attendunt. quorum gaudia post contemplari non possunt.

Greg. sup lucã

De chaos inter bonos ⁊ malos.

Sed cum sancti malos in tormentis videant. nonne aliqua compassiõe erga eos mouentur. Nonne eos de tormentis liberari cupiunt Recolle illud euangelicum quod abraam diuiti respondit. Inter nos ⁊ vos chaos magnũ firmatũ est vt hi qui volunt hinc transire ad vos nõ possũt neq; inde huc transmeare. Quid est illud chaos inter bonos et malos. nisi hinc iusticia. inde iniquitas que nullatenus sociari valent. Adeo. n. sancti dei iusticie addicti sunt vt nulla cõpassiõe ad reprobos transire valeant. nulla pro eis inter sanctos fiat intercessio. quõ ergo inde volũt aliqui trãsire ad illos ꝙ nõ pñt qr si dei iusticia admitteret. non fieret eis molesta liberatio eor. Uel ita dicũtur velle et non posse. non qr velint et possint sed qr et si vellent non possent eos iuuare. De hoc ita Gre. ait. Sicut reprobi a pẽa ad gloriã sanctorũ trãsire volunt et non possunt. ita et iusti per misericordiã mẽte ire volũt ad positos in tormentis vt eos liberent sed non possunt. qr iustorũ anime et si in nature sue bonitate misericordiã habẽt tam tũc auctoris sui iusticie quinecte tanta rectitudine constringuntur. vt nulla ad reprobos compassione moueantur.

Brego. sup lucã

Nõ visa impiorum pena non minuit beatorum gloriam.

Postremo queritur an pena reproborum visa decoloret gloriam beatorum. an eor beatitudini proficiat. De hoc ita Greg. ait. Apud animũ iustorum non obfuscat beatitudinẽ aspecta pena reproborũ. quia iam vbi ꝓpassio miserie non erit. minuere beator leticiam nõ valebit. Et licet iustis sua gaudia sufficiãt. ad maiorẽ tamẽ gloriã vident penas malorum quas per gratiam euaserunt. qr qui dei claritatem vidẽt. nil in creatura agitur quod nõ possit. Non ẽ aũt mirandũ si sancti iaz i mmortales reprobos videant mentis intelligentia. cũ ꝓphete mortales adhuc videre hec omnia meruerũt. Egrediẽtur ergo electi non loco sed intelligentia vel visione manifesta ad videndum impiorum cruciatus quos videntes non dolore afficientur. sed leticia satiabuntur agentes gratias de sua liberatione visa ipiorum ineffabili calamitate. Unde Esaias impiorũ tormẽta describẽs ⁊ ex eorũ visione leticiã bonorũ exprimẽs ait. Egredientur electi. s. ⁊ videbũt cadauera virorũ qui ꝓuaricati sũt in me. vermis eorũ nõ morietˉ. ⁊ ignis nõ extinguetˉ. ⁊ erũt vsq; ad societatez visiõis omni carni. i. electis. letabitˉ. n. iustus cũ viderit vindictã.

Hiero. sup ysaia

Hec de pedibus sedentis super soliuz excelsũ quos seraphin duabus alis velabant scriptori ⁊ si non auditori commemorasse sufficiat. quia facie exorsus sedẽtis. per media ad pedes vsq; via duce peruenit.

Arg. di. 50. ꝑ° queritˉ vtr dãnati vel alius aliqs ꝑm rectã rõz ad fugiendũ miseriã possit appetere non esse. vi q sic. p illõ. Mat. 26. de iuda ⁊c. Meli⁹ fuisset ⁊c. g boc ẽ min⁹ malũ. ergo magis appetẽdũ. Preterea phs. i. rbeto. c. io. Carentia mali ẽ desiderabilis. ꝙ delectabile ẽ desiderabile g carẽtia mali ẽ desiderabil. ꝙ nõ ee nõ ꝛcludit aliqõ malũ. ergo ẽ delectabile. ⁊ p ꝓns desiderabile. Preterea Anb. Cur de⁹ bõ li. i. c. xxj. fateri me necesse ẽ qr p tota creatura nihil deberet facere ꝫ volũtatẽ dei ꝙ ãnihilare eligẽdũ eẽt. Cõtra aug. 3. de li. ar. dicit aũt mediũ vl circa ꝓbat oppm er itẽtiõe p tres rõnes ⁊ ꝓma rõ sua Nõ ee nõ ẽ recte eligibile: qr nihil ẽ: qõ aũt nihil ẽ nullus appetere vel eligere ꝑt Preterea: i q⁹ nulla ẽ rõ boni i ipo nõ ẽ rõ melioris ꝙ in nõ ee nõ ẽ rõ boni ig⁹ nec melioritas Preterea rõ aug. ibidẽ. Qui recte elegit nec esse ẽ vt cũ ꝓuenerit ad illõ q elegit melior fit ꝙ null⁹ fit melior p nõ eẽ. ergo ⁊c. ⁊ has rõnes ponit aug. ex intentiõe i libro predicto.

Arta boc ꝗrit. vtr dãnati appetãt nõ eẽ ꝓp fugiẽdã miseriam. vi q nõ obm volũtatẽ ẽ bonũ: vel verũ vel apparẽs: nulla aũt põ potest ferri nisi in suũ obm ergo nihil ẽ appetibile a volũtate nisi aliqõ illoz. ꝙ i nõ ente nullũ illoz ẽ ergo ⁊c. Preterea. q vult eẽ ẽgete vult eẽ. nõ. n. põt velle eẽ in quiete nisi velit seipm: ergo q vult nõ eẽ vult nõ eẽ in quiete ꝙ dãnati nõ pñt velle nõ eẽ ẽgete ẽ: qr ñ pñt nõ appetere vtitudinẽ ergo nõ pñt velle nõ eẽ. Cõtra apoc. 9. Desiderabũt mortẽ ⁊c.

Ricẽ di sti. pñti q. ꝓncipali. q scda.

Respondeo ad ꝓmã. q. qd põt duplicit itelligi ꝑm q ẽ dupler miseria. s. pene ⁊ culpe. Si ꝗrat qõ vtr possit qs ꝙ rectã rõnez ad fugiendũ miseriã pene appetere nõ eẽ. Dicũt qdã q nõ rõ ẽ ad hoc malũ iõ ẽ malũ qr adimit aliqõ bonũ ꝙ nõ eẽ adimit totũ bonũ. qr totã nãz. ergo maius malũ ẽ nõ eẽ ꝙ miseria pene ꝙ ꝑm rectã rõnem maius malũ nũq; dz appeti pp fugã minoris mali. ergo nũq; nõ eẽ est appeteniũ ꝙ rectã rõz pp fugã pene Preterea: fuga maioris pfectõis nõ ẽ appetẽda pp adeptionẽ minoris pfectionis ig⁹ nec oppositũ maioris pfectionis pp fugã oppositi minoris. ꝙ eẽ est maioz pfectio q; gaudiũ. qr ẽm Dyoni. de di. no. c. 5. Inter oẽs diuinas ptipationes eẽ est nobilioz ergo oppoſi

tū ipius nō pōt appeti pp fugā oppositi qō ē pena. Si autem queratur de malo culpe. dicunt quidam q̄ non sicut ꝛ prius dictū est in vniuersali. ꝛ ad hoc concludūt due predicte rōnes. Prima ē vlis quia culpa non admittit totum bonum quia relinquit naturam sed non esse nihil relinquit. sed actiam quia esse cū culpa est nobilior participatio diuina quam esse sine culpa vel participatio iustitie oppositie culpe. Ad hoc ēt assignant alie rōnes. p̄ma ē talis. Si ppter fugā miserie culpe esset appetēdū nō eē ꝛ ñ ppter pene fugā. hoc ēt propē aliquā rōnē mali reptā i culpa q̄ nō repitur in pena. triplex aūt malū inuenit in culpa qō nō in pena. vnū qa culpa infligit pena. secūdū qz deus pōt penā infligere nō culpā. tertiū qz culpa facit hītē formaliter malum Propter p̄mū nō pōt appeti nō esse: qz nihil ē appetendū qō ē maius malū ppter fugā minoris mali. sed appetendo nō eē ppter fugā culpe rōne mali pene infligē de pena non vtaē maius malū q̄z sit malū pene que infligit pro illo. Preterea pene infligētia nunq̄z pōt eē uta mala sicut nō esse. ergo nō est appetēdū nō eē ppē fugā pene infligēde p culpa. Preterea nec ppter secūdū malū repertū in culpa: quale ē q̄ deus non pōt facere culpā. qz sicut nō pōt facere culpā: sic ēt nō potest facere nō esse. neutrius enim ē cā positiua vt pz p Augu. 83. q. q. xi. vbi dicit q̄ deus nō ē cā alicui creature tēdi in nō eē. ꝛ tñ ē cā nō eē nō ꝓseruādo esse. sic ē etiā cā peti non infundēdo gr̄am per quā tollit peccatum.

Nec ppter tertiū pbatio: qz ppter culpā nō deordinat tota nā nec efficitur mala nisi volūtas. q̄ ppter illā malicia ēt nō ē appetēdū nō eē. Alii dicūt oppo m̄ s. q̄ ppter culpā fugiendā ē appetēdū nō eē ꝑm rectam rōnē. qō p̄mo pbaē sic: glibet tenet magis fugere illud qō ē ptra deū q̄z illud qō est ptra seipsum. sed culpa est ptra deū: non eē vo ꝫ seipsum. ergo ꝛc. Et cōfirmat qz homo plus tenet diligere deū q̄z se. Preterea maius malū ē magis fugiēdū. tale est malū culpe respectu nō esse. ergo ꝛc. mino pbatur. carētia boni debiti est maius malū: qz formaliter malicia ē q̄z carētia bōi indebiti. sed peccatū vel culpa est carētia boni debiti nō esse aūt nō est carentia boni debiti: alās añ creationē mūdi fuisset boni debiti carentia: ꝛ sic malū. peius q̄ est petiū q̄z sit nō esse. Preterea qō est malū simpliciter magis est vitādū: q̄z qō est tñ malū huic. ppter quod ēt concedit q̄ deus pōt eē causa pene ꝫ nō culpe: qa culpa est simplr malū non pena: sed solū huic. ꝛ q̄ culpa sit malū simplr pbatio: qz opponit bono simplicit tollit enim deo honorē debituz: sicut pz per Anſ. de li. ar. c. 15. petōr. n. q̄tū in se est deū ihonorat: qz q̄ petiū ē ꝫ deum ꝛ cōtra ordinē vniuersi est malum simpliciter: nō eē aūt non est malū simplr: sed huic tātuz. ergo.

Contra p̄mā opinionē que dicit q̄ malū pene est magis eligendū. videt q̄ ille rōnes sint cōtra eos. qz ita concludūt de malo culpe sicut de malo pene. ꝛ tñ nō dicunt ipsi vniformiter de vtroq̄ malo. nec est etiā ista ppositio vera q̄ illud qō admit maius bonū vl plus de bono sit magis malū. Preterea ille rōnes ō malo culpe bnt instantiā. qz qñ dicit in p̄ma rōne: q̄ quilibet tenet magis fugere qō est cōtra deum q̄z cōtra seipz dicendū q̄ verū est ñ eodē modo est cōtra deum ꝛ contra seipsum: aliter non opz. pz in aliis. plus ego diligo pedē meū q̄z aliquē alium bolem. tñ magis volo aliquā lesionē pedis mei q̄z mortē alicui⁹ alterius. sic pl⁹ diligo deū: tñ potius volo sibi aliquā offensā q̄z me nō esse. sed qui peccat nō ita facit ptra deū q̄ velit deū nō eē: sed tñ facit ꝫ preceptū dei. ꝛ sic nō fac cōtra eē dei. Dico ergo q̄ nō eodē mō est contra deū culpa nra quo ꝫ modo nō est cōtra bolem ꝛ vitā eius: qz per culpā non destruit deus: nec detrimētū aliqō fit eius sicut nō esse est detrimētū meum ꝛ cōtra me. sed iō dr culpa contra deum qz culpa sit cōtra p̄ceptū diuinū nec pp culpā deus vult te non eē simplr nec peccator appetit nō esse. ꝓpter culpā nec esse est cōtra p̄ceptū. Ad secūdā rōnez etiam potest dici q̄ maior est vera ceteris paribꝫ. s. q̄ magis malū est magis fugiendū. ergo ceteris paribus: q̄ carentia boni debiti est maius malū q̄z indebiti. si aūt bonū debitū supponit bonū indebituz nec sine ipso pōt haberi: tūc carentia boni indebiti est maius malū: qz sic est carentia boni indebiti cā est vel occasio carētie boni debiti sic est in ppposito. bonū enim ꝑm q̄ est bonum debitū nō pōt haberi sine bono indebito qō est p̄mus ꝛ sic maior in ppposito est falsa qz cetera non sunt paria. vnde qñ dicit in minori q̄ malū culpe est maius malum: dico q̄ est petitio p̄ncipii. Ad tertiū eodez mō dicendū sicut ad p̄m. si. n. deo vel vniuerso posset esse prius in se verū esset. sed turbatio vniuersi non ē in toto vniuerso: sed tñ in hac parte. sicut damnatio non ē nisi in hac parte. si ergo intelligis per malū simpliciter est verū. si aūt intelligis q̄ est simplr malū ꝛ huic falsum est: qz sic nō esse est simplr malū non culpa: qz nō esse tollit totale eē eius. ꝛ sic ē sibi totale malū. non aūt sic culpa qz non tollit totā nām. Cum dicis q̄ peccator inbonorat deū ꝛ ideo est malū simplr. dico q̄ si peccatū tolleret aliqd de bis que sunt in deo a deo: tūc verum eēt: sed qz non tollit aliqd bonoris nisi qō dz eē in bonorāte ideo non valet. Preterea ꝑm hoc deus maxime dz nolle peccatō: qz est cōtra ipsum. ꝛ ꝑm hoc potius deberet annihilare peccatū q̄z velle non esse petiū. Vel dicas si ar̄m̄ ꝓcludit q̄ culpa cōtra deū ē tūc ēt magis nolēda ab illo cōtra quē ē q̄z nō esse illius qui culpā cōmisit cōtra eum: ꝛ sic deus magis vellet distinctionē culpe q̄z permittere aliud. s. nō eē ꝛ magis deberet nolle petiū q̄z nō esse istius: sicut si frigꝰ eēt malū rose plus q̄z aliqd aliud: tūc calor seruans rosā destruit frigus. sicut maius malum. Preterea quodcūq̄z peccatum mortale cuilibet persone equale existens eque inbonorat deum. ꝛ tunc ꝑm hoc quilibet potius tenetur velle non esse: q̄z in quemcūq̄z mortaliter peccare: qō non credo tamen.

Respondeo ergo ad q.

q̄ propter fugam mali pene nullus ꝑm rectam rationem potest vel debet appetere non esse. probo. nullus recta ratione potest appetere non esse ad fugiendum iustum ꝛ bonum. sed malum pene est iustum ꝛ bonum. ergo propter fugam ipsius nullus debet appetere non esse. maior patet: quia nihil potest appeti simpliciter nisi sub ratione iustum autem ꝛ bonum magis habet rationez esse q̄z non esse. quia non esse opponitur ipsi esse. minorem probo: quia pena est quid iustum ꝛ bonum. quia positiuum ꝛ punitiuum peccatiꝝ culpe. Preterea nullus ꝑm rectam rationem potest aliquid appetere contra inclinationem naturalem quando illa consonat voluntati diuine. sed ad esse est appetitus naturalis. vt patet secūdo de generatione. ꝛ. ꝛ. de anima. ꝛ est voluntati diuine consonus. quod patet ex hoc q̄ ipsuz causat immediate in creatura rationali ꝛ in perpetuum cōseruat. pena autem non est dissona voluntati diuine. quia infligit eam. ergo propter ipsam non esse appetendum non esse. Vtor autem in istis rationibus bonitate ꝛ iustitia pena ꝛ voluntate diuina que est regula recta appetitus humani ꝛ inclinatione naturali adesse quia voluntas diuina sit ad penam ꝛ puniendum: non tamen voluntas naturalis que rationes non concludūt de malo culpe. non vtor autem istis sicut alie predicte rationes dicebant. q̄ malum adiuuit bonum et maius malum maius bonum. De secundo articulo. an scilicet sit appetendum non est ppter malum culpevi-

tandū:tūc qō pōt intelligi multiplr.possumus enim cō parare ad nō eē vniformiter vel nō vniformiter cōpa rando aūt voluntatē ad nō eē vt volūtas sit cā ipsius culpe boc mō qō nulla ē:qz nullo mō pōt esse cā ipsius non eē.si aūt intellr q voluntas sit cā annihilationis quātū in se est boc est vellet nō esse si posset se annibila re. Adbuc qō nulla est:qz tūc tale velle sibi nō esse esset pctīn mortale ⁊ grauissimū pctīn post pm peccatū q est deum odire. vnde post odiū dei qō est pmū ⁊ maximum peccatū velle se nō eē est secūdū pctīn.⁊ iō qō pm istū in tellectū est nulla. Dz ergo intelligi appetere nō esse eo mō quo appetere nō est peccatum. non aūt dz intelligi cōparatio volūtatis ad nō esse vt ad culpā niſi differmi ter.nec cōparat ad nō eē nō vt cā simplr nec vt cā ap parēs.sed iō dicit q volūtas appetit qz sustinet boc et pmittit.i.nō nollēs nec fugiēs nec repugnās.ē.n.mi nus fugiēs illud qō est minus malū est.⁊ isto mō dicitur aliqd magis appeti q minus odit ⁊ tūc tertio velle ē nō nolle:qz qñ sunt duo mala in eligēdo minus malū est fu gere minus malū qz ibi vnū bz rōnē boni respectu alte rius.vt pz.5.Et bi.c.5.sic g intelligēdo qōnē:dico q voluntas creata tenet nō vitare nō eē a deo annibilā ⁊ te:aliter enim mortaliter peccaret. Rō ad hoc:qz q libet pm rectā rōnē tenet seruare pceptū diuinum in se dz diu non est renocatū.⁊ per ꝑns nō facere peccatuz in quocūqz casu qōcūqz pctīn est pctīn.qz est cōtra pcepte ptū diuinū.ergo in quocūqz pctō qs trāsgredit pceptū diuinū.sed nō nolēdo se a deo annibilari nō trāsgredit qs preceptū diuinū:sed inclinationē nālē vitare antē pctīn icludit pceptū qō nō est renocatū. g tenet ad istō vt fugiat ⁊ vitet illud. Preterea qñ aliq duo ꝑcur runt pm diuersas regulas:semp illud qō est pm regulā supioz ē eligēdū ⁊ faciēdū:sic est in ꝓposito:qz pcepte ptū diuinū est pm regulā supiorē:qz pm volūtatē diui nam qō est de nō cōmittēdo culpā.sed nolle nō eē ē pm inclinationē nālē que ē inferior.ergo potius dz ñ nolle se annibilari a deo dz culpā suā vel pctīn esse. Et di co niſi renoceē pceptū. Hoc aūt pōt sic declarari:qa non dicit q circa creaturā sit aliqd peccatū ex gne mor tale. Habere enim nō suā nō est pctīn niſi ex circunstā tia.cognoscere enim nō suā nō est act⁹ simplr malus sed circūstationat⁹.nō aūt ex genere act⁹.vñ si deus facerz illā suā eē nullū.cēt peccatū silr occidere boiem nō ē pec catū ex genere act⁹:qz licite pōt fieri a iusto iudice. er h⁹i.peccatū aūt dū stat pctīn tenet glibet vitare:⁊ pceptum dū stat pceptū tenet glibet seruare.ergo duz stat pceptū tenet nolle oē illud qō est ꝫ pceptū.⁊ boc ē culpa mortalis.⁊ isto mō tenet potius sustinere non esse a deo annibilāte dz peccare. vñ ex vna pte trāsgredien do pceptū est cā pctī ex alia cā nō est cā pcti:sed sustinet ñ esse ꝓpter deū.⁊ ideo boc est potius ⁊ citius eligendum Dz ergo intelligi q nō dz aliqs facere ꝫ pceptū manēs pceptū:sed si renoceē tūc licite pōt eligere illud sine pec cato:⁊ deus pōt facere de nō licito licitū ⁊ de pcepto ñ pceptū. Preterea velle illo mō nō eē ne.s.peccet gs mortaliter est velle nō eē ne inbonoret deū.sed boc pcedit ex maxima charitate ⁊ dilectione dei:qz in tātum vult suare pceptū dei q poti⁹ vult nō esse dz transgredi sed actus precedēs ex maxima dilectione dei est act⁹ cō sonus rōni recte.ergo ↄē. Preterea pm pbm.ix.etb. ꝓpter bonū actū virtutis dz se virtuosus exponē mor ti nō q occidat seipm:sed q se offerat alteri vt occidat pulsz cōmittat aliqd turpe.g magis q segtur legē dinaz dz se exponere morti:cēt ipsi nō eē anteꝫ faciat cōtra le gem diuinā. Et si dicas q pbs nō diceret q dz se ex ponere morti si sciuisset q bret vitā imortalē:qz vita i mortalis ꝓpōderat illi actui virtuꝫ ꝓpter quē mortu⁹ē sz qz non diu durasset vita illi pm eū:iō ꝓpōderauit il le act⁹ virtutis oib⁹ alijs quos postea hūisset.⁊ si tūc pm re ctā rōnē nō fuisset eligēdū apud Aris.nō eē poti⁹ dz cō mitteret turpe.g nō nūc. Rndeo si hō pm rectā rō nē dz se cōiungere fini quo ꝓiūgit illi fini:sic si tenet ad finē moralē pm rectā rōnē.tūc qcqd ꝓcomitat illū actū nihilomin⁹ bz eq necessariū ordinē ad illū finē.siue er go cōcomitet imortalitas siue nō ꝓ illo nūc ne gdat finē moralē pm rectā rōnē tenet ad illū actū virtutis per quē sibi cōiungit. Et tūc si arguat in oi natura ita ē q melior est sba dz opatio vel btitudo ei⁹:qz beatitudo eius est accidens.nullum autē accidēs perfectius ē sub stantia.ergo nunqz btitudo est finis:qz finis nobilior ē eo qō est ad finē. Rndeo ꝓ tanto operatio vel beati tudo nō dicit bonū:niſi qz cōiungit fini qō est simplici ter bonū:⁊ qz in mediū ei sic intelligit Aris.q quecunqz operatio se habet ad finē bumanū illa est simplr eligen da:qz pm banc substātia gficit ⁊ ꝓseruat.⁊ sic aliud nō ē accipiendum qō auertit.

Ad argumenta ad primum

dicendū q potest cōcedi q ꝓus debuisset eligere se non fuisse creatum a deo dz q fecisset illud malum.si autem intelligat q melius fuisset ibi nō fuisse natum dz bēre penam illam:tunc exponit de natiuitate extra vterum q melius sibi fuisset q fuisset mortuus in vtero. Ad secūdum dicendum q carētia mali supposito aliquo bo no est delectabilis.sed nullo bono supposito nō est de lectabilis:qz nibil est. Si aūt arguas de malo culpe tē argumentum est ꝓ me. Ad aliud dicendū q argu it de miseria culpe. Et boc cōcedo:pōt etiā concedi q est verbum discipuli.tū Anselmus approbauit.cō firmat.n.q discipulus recte rūdit ille.n.lib est dialog⁹

Ad illa in oppo⁹ dicendū q absolute loquēdo nō de bet appetere non esse:ita q voluntas sit causa ipsius non esse quātum est in se.pōt tū appetere.s. permittue s.q si iligeret sibi voluntarie acceptaret.⁊ pm hoc pce dunt rationes Angu.

Ad secundaz qōnez iā patet quid sit dicendum quia licet debent magis velle non esse dz in pctō permanere.credo tū q appetunt nō eē nō pp culpā fugiendā:sunt.n.obstinati sed ꝓpter penā quā susti nent.rō est ad boc nō eē ñ est maximū malū nec p se odi bile sed miseria est p se malū ⁊ per se odibile.ergo quili bet ipsam naturaliē refugit.nec ab bac fuga retrahit tale aūt nō est nō eē prima pz qz sicut nō eē ab eterno ñ fuit malū sic nec post ē malū nec aliqs vnqz cōtendit cū do q re nō fuit natus añ qz fuit nat⁹ sz pena ⁊ mi seria est simpliciter malū ⁊ iō ē simpliciter nolendum qz ē ꝫ appetitionē nālem nec eē est p se obm comodi vñ si daret mibi optio ego eligerē potius nō eē simplicit dz in tanta ⁊ tali miseria eē.ergo ↄē. Contra eē est maxi me diligibile affectiōe cōmodi.pbo. Dis appetit⁹ af fectiōe ꝓmodi ē ꝓcupiscēs.ꝓcupiscēs alicui ꝓcupiscit ⁊ bz bz p fine. Sz dis appetit⁹ affectiōe ꝓmodi sibi ꝓcupi scit ergo maxie cōcupiscit sibi suū esse. Preterea aug. xii. de ci. dei. dicit q amor sui vsqz ad cōtemptū dei fa cit ciuitatez diaboli .boc maxime viget in damnatis sicut ex opposito maxime amor dei i beatis. Preterea affectio cōmodi sequit appetitū nālē. sz natura maxie appetit eē.ergo ⁊ affectio cōmodi maxie ē ad eē tūc. sic cuius oppositū qs maxie odit ipm affectione cōmodi maxie diligit. Sz oppositū ipsi⁹ eē maxie qs odit affec tiōe ꝓmodi.g eē maxie diligit. Rū de minori posset eē dubiū pp btitudinē q magis vi diligi affectiōe ꝓmo di:qz opponit ipi miserie.sz tū certū ē q sz ꝓpia quo ad ꝓcupitū sit magis ad btitudinē nō tū ꝓcupita ē be atitudo niſi pp me sic pp finē.ꝓcedo g maiorē. sz ad maio rē dico q ē falsa niſi sit i eod genere oppositiōis tē ad minorē dico q nō eē ē oppositū eē ꝺdictorie. Sz misē ria ⁊ beatitudo ꝓrie.ꝓtrariū.n.ē maiozis odii qz ꝺdicto riū. pbo:ex affectiōe btidinis ē odibilitas nō.n.appeto nō eē niſi qz vellē beat⁹ eē. sz huic oppōit mi⁹ ia.g ↄē.

Preterea illud ē malū formalit: sed nō eē nō est malū formaliter. ⁊ sic pz q illa ppō est falsa q̄ dicit: qđ opponit magis bono ē magis fugiēdū nisi opponant ꝫrie. credo tñ q pp fugā pene vellēt ñ eē: qz dicūt scriptura ꝫ illōrum apec. Desiderabūt homines mōi ⁊ fugient mortem ab eis

Ad argumenta. Ad pmum cum dicis nō eē non est bonum: verum non est bonum apparens pcedo: tñ dico q ibi sunt duo nolle ⁊ vnū fortius alio. ⁊ iō cedit vni ⁊ vult aliud. qz illud. s. miseria pene hz rōnē magis nobilis ꝫ sint duo nolita ⁊ duo velle. vnū ꝫrie ⁊ aliud negatiue. ⁊ iō vnū magis nolleñ. q̄ alterū

Ad 2m dicēdū q pñtia bona est de volitione efficaci: nō tñ de cōditionata vel simplici volitione. ⁊ iō arguis ex oppositō consequentis ad oppositum añtus non destruendo totum cōsequēs.

Trum beati videant penas dānatorū. vī q non. qz si viderēt aligd eēt eis rō vidēdi. ꝫ nihil pōt eē rō vidēdi eas. qz nō ēntia diuina: qz ipsa non repūtat oia vt distincta: qz ipsa ē indeterminata ad oēs creaturas. nec pprietas psonalis: qz illa nō est cōis trib⁹. nec alius respectus ad extra: qz ille nō pōt esse cognit⁹ nisi pus sint cognita extrema. q̄ cū nihil aliud sit in diuinis nisi aliqđ illorū ⁊ per illa nō cognoscūt. ergo nō pñt cognosce re. Preterea nihil cognoscit a creatura nisi qđ habz ideā in deo. pena aūt est qđā malū. ergo nō hz i deo ideam. q̄ rē. Preterea si vidēt penas dānatorū vl volūt eas vel nolūt. si volūt ergo vident crudeles si nolunt ⁊ nō pñt tollere. ergo cadit in eis tristitia qđ ē inconueniēs: ergo rē. Contra Gre. in dyalogo. ⁊ ponit magr in lra. sic sci tradūt ⁊ boni malos ⁊ mali bonos vident vsq; in iudiciū. post iudiciū vo boni videbunt malos sed nō mali bonos.

Respondeo Dic pmo est vidēdū vtrū videāt vel cognoscāt illas penas in genere pprio. 2o vtrū in verbo. Pz q nō videant visione sensibili: qz nō est distātia debita. si regrat distātia debita inter intellectū ⁊ obm ēt nō cognoscunt qz nō est distātia pportionata inter pōm exītē in celo empireo ⁊ obm in inferno. Sic ergo pz q nō in genere pprio. Remanet ergo qō si in vbo cognoscant eas. vbi pma difficultas est qd est rō cognoscēdi eis illas penas in deo. Et dico q ēntia diuina nō respectus nec psonale aliqđ. pbō: qñ cā ē illimitata ad plures effect⁹ ex pfectione ex se est determinatissima determinatione excludēte ꝺdictionē vel indīam ad ꝺdictoria ad qōcūq; illorū pluriū. pbo: qz si eēt tñ vni⁹ eēt determinata ad illud. sed q ertēdit se ēt ad aliud cāndū nihil diminuit de virtute sua respectu illi⁹. nec ipedit determinationē sui respectu illi⁹. tūc arguit. Si aliq ēntia eēt ꝺterminata ad repūtādū tñ hāc ēntiā illa eēt determinata duplici determinatiōe ad ꝺdictoria ⁊ determinatiōe ad a⁹ Sz ēntia diuina ē illimitata ad oia entia. sic q ad qōlz illorū determinata determinatione excludēte indīa ad ꝺdictoria vt onēs ū ē in. i. li. ergo q hēt ertēdit se ⁊ ē illimitata ad pla nihil tollit sibi de pfectione respectu illius: vel cumlibz illorū i se. ⁊ iō sine oi determinatiōe ⁊ oi determinate re vel rōe cognoscibile ē ex se ⁊ rō cognoscēdi oius ad q̄ ē. 2o ē vidēdū an pēa hēat ī ꝺo ideā. ⁊ dico ꝫ argu. 9. ꝺ tri. c. io. q aliqd ē cognoscibile ꝫ spēz. ⁊ aliqd ꝫ puationē. cognitio ꝫ spēz ē ei⁹ rei q̄ cognoscit i se. sm puationē cognoscit qđ cognoscit p aliđ. ⁊ idē dic pbs. 4. 7. ⁊. ix. meta. q puatio cognoscit p hitū. Tūc dicad ppo. q pena dānatorū ē multiplex. q̄dā pena dāni carentia. s. visiōis dine. Alia ē tristitia de ipsa pena. 3a tristi⁹ de culpa ñ vt ē oīsiua dei. ꝫ vt ē cā pene. 4a ē tristi⁹ de igne ꝛtin⁹te ppetuo. 5a de igne imutāte ⁊ retinēte itē dānatorū i ppetua ꝛsideratiōe sua. 3a tristitia. s. de clpa inēntū cā pene ē ymis ꝛsciē. Si q̄ ē qō de pena dāni q̄ ē carētia visiōis dine siue de culpa q̄ ē cā pene. sic dico q ñ vidēt ista in ēntia dīna: nec hūt ideā i deo: nec imitant ideā qz in se nō sūt nāe i aliquo gradu ens sunt nec p ꝛsimilitant illā i aliquo gradu. ⁊ ita ñ ē rō cognoscēdi ēntia dīna ꝫ spēz qz ñ hūt ppriā ideā i deo. ꝫ ꝫ similitudinē p aliud. Si aūt ē qō de tristitiis aliis. tūc dico q ille cognoscunt ꝫm spēm: qz sūt ve entia positiua que hūt vere ppriā ideā in deo. Sed qd facit idea si ponat ad cognitionē ⁊ visionē illā. dico q si idea ponit respectus ēntie diuine ad extra cognitio illoz ad q̄ ē respect⁹ ille nescio pīsupponit. ēntia. n. nunq̄ ē cōparata nisi pus itelligat illō ad qō fit cōparatio. nō enī fit cōparatio ad ignotū. Per qd q̄ cognoscunt illa ad q̄ cōparat. nō p cognitionē illi⁹ respect⁹: oz q̄ q p illā ēntiaz q̄ pfectissime oia repūtat: q̄ vt sic repūtans illa vt oba cognita hz rōnē idee. Et si arguat q hoc nō pōt esse qz illud qō sic se hz in rōne cogniti ē deductū vel abstractū ab alio. q̄ hz nescio exēplar a quo vel vñ. pductū ē ꝺ rōne ppria ⁊ determinata. ⁊ ꝺ hz rōnez idee. Dico q falsū. ē: imo ipsa ēntia ē exēplar illimitatū. ⁊ ista ē pma rō in eē cognito nō alia rō q̄ pus dat eē cognituz: vt dictū ē in pmo li. ⁊ ꝺ magis determinate repūtat q̄ aliquid limitatū nōdū extra exīs. imo q̄ aligd ītra. Illo⁹ loq̄bat Aug. qz ipse loq̄bat de ideis sic plato. plato aūt ponebat eas i mēte dīna sic q̄ se entia. Sz quō se hz volūtas ꝺtōz ad ipsas penas dānatorū. ñ credo q ꝛsolent absolute de penis eoz: qz nec de⁹ q̄ ē iudex iferens penā ꝛsolat absolute: vt pz p Esaiā. j. Deus me ꝛsolabor sup inimicos meos. Obz. n. circa qō ordiat ē nā nuda. ⁊ illā ñ ordiat ad penā nisi pp rōez mali. non ergo gaudēt de eis nisi propter iustitiam iudicis. immo quia est nolita abeis. aliud autem vt culpa est nolitum ab eis.

Alit tñ ē ī eis velle q̄ in deo: qz deus ē iudex volūtarie inferēs. sed i eis nō est nisi velle ꝛplz cētie inēntuz ē determinatū a iusticia volūtate diuina. ⁊ si placeret deo: velēt liberationē eorū vel saltē nō displicerent eis si placeret deo. ⁊ sic pz q nō acceptāt penā vt pmuz obiectū. ꝫ vt ē a iusticia diuina inflicta eis. Sz erit ne tristicia in eis pp illud nolle. Dico q nō: volūt. n. vnū obm volēs ⁊ intelligēs qđ est deus ⁊ qz videt deū hoc velle. volūt ⁊ ipi hoc tñ si placeret deo absolute nolent nec tñ pp hoc est tristicia in eis. qz volūtas eoz nōē capax tristicie pp delectationē pfectā q̄ ipedit oēm tristiciā nō solū oppositā: ꝫ quācunq; ptingentē. nec ē ēt ista nolitio nisi ꝛditiōalis. s. si de⁹ vellet. ⁊ iō nō segt tristiciā: qz talis nolitio nō ē sufficiēs cā tristicie.

Ad argumēta ad pmū. Ego maiorē: q dicis q ēntia nō pōt eē rō cognoscēdi. Ad ꝓbationē q̄ dicis q ē indeterminata. dico q vuz ē nō tñ ideterminatiōe que ē cū potētialitate quadā ad ꝺdictoria que ē ipfectiōis. ⁊ isto mō mā ē ideterminata ad fōmas ⁊ gen⁹ ad spēs ⁊ pō aie ad suos act⁹ ⁊ de ista vex ē q nō sufficit ad determinatā cognitionē. Sz ē ideterminata pp illimitationē sue pfectiōis. illō aūt ideterminatuz qō pp suā illimitationē ē pfecti⁹ q̄ ꝺterminatū determinatiōe opposita bene pōt eē rō determiate cognitionis: sic eēt vni⁹ tñ. sic aūt ēntia diuina sic se hz ad oia cognoscibilia. Ad aliō dico q nō hz ideā. cognoscit tñ p hituz sicut puatio hz cognosci. Ad 3m dico q volunt eas. ꝫ ñ p⁹: qz volūt qcqd de⁹ vult ⁊ si ēt illas pēas volūt: ñ tñ pp hoc sūt crudēles. qz nolūt p⁹ nolitiōe. s. absolute simp⁹ nec tñ pp hoc tristāt qz appetit⁹ eoz ñ ē capax tristitie vt dcm ē q: vultu diuino satiant.

Ltimo q⁹ ad totū q̄rtū istū querit vtrū pēa oiz dānatorū sit eqlis vī q sic. Pēa ēntialis dānatorū ē pēa damni que cōsistit in carentia diuine visionis carentia vero ē pmatio. ꝫ puatio

non recipit magis ⁊ minus. g̃ ⁊c. Itē ignis q facit penā sensus oium erit idē. Sed agēs nāle agit ꝑm vltimū potētie sue in oē in qō agit. g̃ equalr patient. qz in omnibus actio equalis erit ⁊c. Itē si pena vni⁹ eēt minor q̃ pena alteri⁹: tūc pena pcioris eēt maior q̃ minus mali: sed hoc est falsum. g̃ ⁊c. ꝓtia pz: falsitas ꝓtis apparet: pbaf qz maior pena est maius bonū: qz pena est aliqō positiuū: ⁊ per ꝓns bonū qz a deo, ⁊ sic si daref pena maior pciori plus daref sibi de bono. Preterea si illa pena eēt sic diuersa in diuersis ꝑm magis ⁊ minus tūc dz plus attēdi maioritas vel minoritas ꝑm extēsionē q̃ ꝑm intēsionē, pbo. ex hoc dz attēdi grauitas pene ex quo grauitas culpe, grauitas autē culpe attendit penes infinitatē, ergo ⁊ pene, sed hoc nō potest eē ꝑm intensionē, ergo quo ad extēsionē. ergo in penis nō est diuersitas inequalitatis: qz quelibet infinita, ⁊ per ꝓns oiuz hoium erit equalis. Contra apoc. 13. dicit. Quātum glificauit se ⁊ in delitiis ⁊c, ⁊ in psal. 61. dicit. Reddet vnicuiq; ꝑm opera sua.

Arta hoc queri / tur vtrū beatitudo oium btōrum sit equalis. vī q sic. qz dicit in Matt. Singuli recepunt singulos denarios. equale enim donū erit in ecclesia militāte quantū ad numerū. g̃ nō pōt intelligi ꝑm extēsionē. g̃ ꝑm intēsionē. Preterea fruitio segtur visionē. sed nō videt deū inequaliter. g̃ nec fruunt eo inequaliter. q nō videāt deū inequaliē pz per Aug. 83. q. q. 32 vbi dicit q vnus nō intelligit meli⁹ rem q̃ alius: qz q aliter intelligit rē q̃ est fallitur. g̃ ꝑm eū idē intelligāt deū et videant sicut est vnus nō videāt eū clarius alio g̃ nec ōlectabili⁹ nec clari⁹ perfruetur. Preterea Augu. sup Jo. ome. 66. dicit. Oium erit par gaudiū. ergo par beatitudo. gaudiū enim vel est idez qō opatio: vel ꝓsegtur opationē. Contra Jo. 9. dicit Saluato⁹. In domo patris mei mānsiones multe sūt. ⁊ logtur de beatis ꝑm Augu. Preterea apls ad Cor. 15. Sicut stella a stella in claritate ⁊c.

Arta hoc queri / tur: vtrū beatitudo corpor erit equalis vī q sic. ꝓmo de impassibilitate. impassibilitas est ꝑfectio: sed ꝑfectio nō recipit magis ⁊ min⁹. g̃ nec impassibilitas. Preterea q nō subtilitate: qz subtilitas ē possibilitas coexistēdi vnū corp⁹ cū alio ꝓ libito aīe informātis ipm. Sed equalr oē corp⁹ btūm bz possibilitatem talē. g̃ ⁊c. Contra ꝓma cor. 15. Stella differt a stella sic erit resurrectio mortuoz.

Respondeo Et ꝓmo ad sc̄dam questiōez circa quā sex sunt videnda. Primo quō pōt stare ineqlitas cū btitudine in eadem spe. Secūdo vñ est ista ineqlitas. Tertio q nō pōt absolute eē ex parte potētie passiue. Quarto q est ex actio ⁊ qualr. Quinto vtrū ex nā volūtatis vel habit⁹. Sexto ex bis q ineqliter fruunt deo. De ꝓmo vtrū ineqlitas possit eē in eadē specie in btitudine. vī eē. ꝓdictio qz btitudo includit getationē appetit⁹ nālis in quolibz btō. Sed appetit⁹ nālis in quolibet individuo est ad ꝑfectionē summā possibilē in illa specie. g̃ si appetit⁹ talis getaf nō nisi per sūmū possibile in spē. ergo bo erit eqle in oib⁹: qz appetit⁹ nālis est eqlis in oibus. ergo ⁊c.

Preterea appetit⁹ liber cōson⁹ appetitui nāli rect⁹ ē pbo. Cōsonās ꝓmo recto rectū est, appetit⁹ nālis ē rectus: qz de⁹ est cā illi⁹ in nā g nō pōt eē cā nisi recta ⁊ recti, sed appetit⁹ nālis est ad summā ꝑfectionē possibilē in specie. g̃ ⁊ volūtas liba si ē recta erit ad sūmā ꝑfectionē i spē. sz nullus ē btūs nisi q bz gegd vult recte. ergo nullus erit btūs nisi bēat sūmā ꝑfectionē q̃ ē possibilis i spē. Ito q ineqlitas pōt stare cū btitudine i eadē spe. pbo. Nō opz q appetit⁹ nālis bēat oēz ꝑfectionē cui⁹ ē sume capar. pz de graui q ē capar eē sume deoz sum f. in cētro. nō tn oē graue pōt eē in cētro. ⁊ si tolleref im pedimētū eēt sume deoz sū: ⁊ tn nō pōt eē sz facit se deoz sūz quātū pōt ⁊ ibi gescit. ⁊ iō sufficit q graue getef eo mō quo grauitas ē ꝓncipiū intrisecū ad getationē. ē autē sic ꝑm⁹ q stāte eadē ꝑfectiōe nāe ad quā ē maior intēsio nāe maiorē bz ꝑfectionē. ⁊ bz sive sit ab intrīseco ꝑfectiuo coz: sive ab extrinseco qō ē nā vlis. hoc aūt ē vt illa q̃ sūt magis grauia getenf magis deorsū. vñ sufficit min⁹ grauī q getef in supficie terre. Sic ē eēt in ꝓposito: q bz appetit⁹ nālis nāliter inclinet ad sūmā ꝑfectionē bz iustitia tn̄ distributiua in deo q̃ ordinat oia ꝓpter se pāz ordinat sic hoīes ad btitudinē vt hec ꝑfectio def ꝓpter meritū nō ꝓpter appetitū nālē. ⁊ qz ineqlia pōt eē merita in eadē spe hoium. ꝓ ꝓns ⁊ ꝑfectio pōt eē ineqlis.

Ad ꝑm arg⁹m in o⁹, dico q totalis appetit⁹ getaf vt ē ꝓson⁹ volūtati sive regule superiorī. nō q tātū accipiat q̃ tn̄ cape posset. nihilom in⁹ tn̄ getaf qz attingit quātum nat ē attingere ꝓ disponē illā mediā sine q̃ nō erit ꝓiūctio ad illā cām. bui⁹ aūt dispō ē ꝓ merita. Ad 2m⁹ dicto q appetit⁹ liber tūc ē rect⁹ qñ ē ꝓson⁹ regule divine ⁊ huic appetitui nāli b⁹ suppositi. mō ita ē q qñ aliq dēt duas regulas sī vt cōparaf ad supiorē regulā est cōformei tūc simplr ē rectū. si vt cōparaf ad iferiorē ē ei cōformē: ē ꝑm qd rectū. sz btūs nō vult bīe maiorē btitudinē q̃ de⁹ vult eū bēre. ⁊ hoc dico actu elicito. g̃ tūc simplicit appetit⁹ ē rect⁹. nō aūt quātū inclinat nālis appetitus. ⁊ si cōformareť sibi in hoc nō diuine regule tā eēt simplr malus. i. ꝑm qd rectus. Et qō dicis q tunc appetitus nālis eēt malus, dico q ñ appetitus. n. nālis ē ad bm ad qō datus ē. nec ꝓp bm malus ē. appetitus. n nālis tactiuus nō ē ꝓp hoc malus q nō pōt nō ōlectari in tāgibili ꝓueniēti: qz bm nō ē in ptāte sua. sz bm in appetitu libo eēt malū: qz ē in ptāte sua nō delectari. ⁊ iō appetitus nālis i bm nō ē rectus. qz appetit illud qō deus vult ipm appetere. nō enim pōt absolute appetere qō ōnis vult sicut liber. nec tn̄ appetit cōtra deū: qz deus ordinat eū sic appetere. Sc̄dō videdū vñ sit illa ineqlitas: opz. n. q sit vel a potētia passiua vel actiua. vl ab obo btitudinis si pō sit neutra. sz nō pōt eē ab obo, pbō obm btitudinis nō pōt eē obm bti nisi vt infinitū in ꝑfectione. Infinitū ⁊ infinitū in ꝑfectione nō pōt eē ineqle. g̃ er ꝓte obi nō p pōt eē iequalitas. maior, pbata ē in ꝓmo libro. ⁊ mō ēt, pbaf. Impossibile ē pōm getari ꝑfecte nisi in optimo in quo saluaf rō obi sui. sz totū ens ē obm volūtatis sub rōne boni. ⁊ intē⁹ sub rōne veri. ergo intellectus ⁊ volūtas nō getanf nisi vbiē obm suū in sūma sua ꝑfectione. sz in nullo finito pōt eē in sūma sua ꝑfectione. ergo nō nisi in infinito. minor pbaf: enti vt ens nō repugnat eē infinitū vt pbatū ē li. j. ergo ⁊c. pz g̃ q ex ꝓte obi nō pōt eē ista iequalitas: qz ꝑm totū bz rē ⁊ rōnē obiicit obz. 3⁹ dclō ē q nō pōt eē ista iequalitas ex ꝓte pōe passiue absolute. cuius rō ē q̃cūq pō passiua in spē ē ad ꝑfectionē totā eādē in spē absolute in quocū q̄ individuo ꝓpter dispōnē: tn̄ vtputa pp merita vt disposita sic pōt eē ineqlis respectu ꝑfectiōis in diuersis in diuiduis in eadē spe. sz ista nō sufficit: qz nō manet cuz effū. s. btitudie. nec ē cā ꝓncipal. sz ē tn̄ ꝓuiū ad effm nō aūt manet qñ iest. 4⁹ dclō q ē ex ꝓte actiui. actiuū aūt pōt poni vel intrisecū vel extrim⁹. si ponaf extrim⁹ impossibile ē q ponaf ineqle i se. sz qz tn̄ ineqle agit. nō aūt pōt ineqle agē vel saltē ñ agit ineqle nisi qz dispō ꝓuia ē iequalr: nisi forte diceres q agit iequalr sine dispōe: qz agit sic vult ⁊ nō sz iustitia distributiua. tūc. n. ñ ē cā q̄re vn⁹ min⁹ vel plus bēat q̃ alt⁹ nisi qz vult vni daf plus q̃ alti. ⁊ si eēt agēs neciū vt pōeret pbs q agēt nec tale nāe segref q cāret i quolz q̃ m posz nā illa. Si āt pōat ꝑm⁹ actiuū intrisecū aliqle vī pbabile q sit ꝓportionalis, ñ

eni vī poni ꝓpter aliud nisi ꝓpter p̄ncipiū actiuū. nō enim videt facere ad passionē nec frustra ponit. ergo hz rōnē p̄ncipij actiui. sed nō pōt bēre rōnē p̄ncipii actiui nisi potentia sit actiua quā habilitat ad agendum que potētia est volūtas. si sic: tūc facile est videre quōd est inequalitas: nō solū in actione: sed ēt in ipso p̄ncipio actiuo est inequalitas vt pz. volūtas enim ⁊ charitas in diuersis ꝑfectionē pōt cē inequales. 5ª ꝓclō videtur ex illa quarta: qz si volūtas est cā inequalitatis: qz ē p̄ncipiū actiuū inequle: tūc inequalitas in btitudine erit ex inequalitate in nālib⁹. si aūt inequalitas sit per habitū charitatis. tūc vī q⁹ nobilior volūtas si nō hz equalem habitū charitat⁹ nō pōt equalr agere sicut ignobilior qđ vī incōueniēs. ℟ndeo ad hoc q⁹ siue sit volūtas eqlis charitas vo inequalis: siue charitas equalis ⁊ voluntas inequalis: pōt tn inequalē actū. ꝓbo. In effectu pōt cē ꝑfectio aliqua nō solū a ꝑma cā sed ēt a secunda.

Sed dicis si sit equalis charitas: ita q⁹ hns volūtatē ignobiliorē hz tātam quātitatē quātā hns nobiliorez voluntatē ⁊ hns nobiliorē hz simplicē charitatē: ⁊ ē cā equalis actus: tūc quātū est ex parte act⁹ charitatis. tn quantū est ex parte act⁹ volūtatis q hz nobiliorē hz ꝑfectiorē actū. ⁊ tūc cum charitas sit rō merēdi: segtur q⁹ equalr meriti erūt equalr btī. ℟ndeo ⁊ dico q⁹ ē equalitas quātitatis illis in spē act⁹: tn est inequalitas ꝓportiōis inferior. n. volūtas agit ꝑm totū suum conatū: sed volūtas nobilior nō. ⁊ sic ꝑm hoc nō habitur tāta charitas vni sicut alteri ꝓportionaliter. Sed argues. Ille q hz nobiliorē volūtatē ⁊ minorē charitatē non hz equalem btitudinē equali actu. Dico q⁹ ꝑmo sunt equales in merēdo equalitatē quātitatis: nō equalitatē ꝓportionis que attēdit ꝑm maiorē conatū vel minorē. iō charitas iequalit inequalitate ꝓportionis tribuit eis. beatitudo tn equalr equalitate quātitatis. Exbot pz. 6. q. f. inequalr fruunt deo. Sed qd: volūt ne equalit bonū suū ⁊ alteri bono bonū suū mai⁹ vel iequaliter. vī q⁹ nō. qz maius bonū est magis diligēdū. Sed bonum btissime virginis est magis q⁹ bonū Lini. q⁹ btūs Lin⁹ magis diligit bonū btē virginis q⁹ suum sibi. ⁊ si sic tū dilectionē sequat gaudiū tūc tn gaudebit. imo plus ō bono alterius q hz maius gaudiū q⁹ de bono suo qđ est min⁹. ℟ndeo vnusq⁹q⁹ citra deū plus diligit se q⁹ aliū ⁊ ad hoc tenent: qz post deū min⁹ tenent odire se q⁹ aliquē aliū: ⁊ magis diligere se q⁹ aliquē aliū: qz si nō tūc nō teneret magis vitare ꝓtn in se q⁹ in quacūq⁹ creatura. qđ est falsum. In nullo eni tn hz fugere ꝓtn sic in se. ⁊ ꝓtēto magis tenet sibi diligere deū amore commodi q⁹ btē virgini. Ad rōnē q⁹ dī maius bonū cē. dico q⁹ verū ē ceteris paribꝰ. h aūt nō sunt cetera paria excluso igit simplr optimo falsuz ē q⁹ oē melius sit magis diligendū nisi sit equalis vnitas vtriusq⁹ boni ad diligētē: qz dilectio fundat in vnitate. Aliter pōt dici q⁹ verū est extēsiue non intēsiue. vult. n. btē virgini bonū qđ est maius ⁊ sibi suū. tn vult bonū suū intēsiori actu q⁹ btē virgini suū bonū hz plura bona velit beate virgini. Hz qd erit ne adhuc ꝓpter hoc equale gaudiū: qz vult illi bonū suū qđ est maius ⁊ sibiipsi bonuz suum qđ est min⁹. vī q⁹ sic: qz vult illi mai⁹ bonū q⁹ sibi qđ bonū ēt euenit sibi. sed de hoc generat gaudiū. g hēbit gaudiū tn vel plus de bono alterius: sicut de suo.

℟ndeo gaudiū magis nō semp ꝓuenit ex volito magis bono: sed ex intēsiori actu volēdi bonū volitū: hz bonum suum est magis volitū intēse q⁹ alterius. ergo ex hoc magis gaudiū est.

Ad argumenta illius qōnis

Ad ꝑmū q⁹ singuli recipiūt singulos denarios rē. dicitur q⁹ verū ē: ⁊ exponit de vita eterna quā glibet accipit. Alr expono q⁹ ille denarius est ēntia diuina q⁹ ē idē oībꝰ ꝓium btōz ⁊ dat oīb⁹ sub equali rōne qz infinita ex pte obi. Ad 2ᵐ dico q⁹ oēs ille ꝓpōnes sūt trū cate. aduerbiū enim misi bēat ꝓticipiū vel verbū semp est trūcata locutio siue incōgrua sic est. ꝓpō hec in. ꝓposito: q⁹ intelligit rē aliter q⁹ est fallit. hec enim alienitas pōt poni circa actū intelligēdi. ⁊ sic est. ꝓpō falsa: qz oīs intellect⁹ creat⁹ intelligit rem aliter q⁹ est: qz intellectō est accūs. inte^m aūt pōt cē aliqua sba. ⁊ sic nen est. ꝓpō Aug. alia ab illa phī ab eo q⁹ res est vel nō est. ozo dz vera vel falsa. pōt ēt poni circa rē que intelligit. ⁊ sic intellectus si rē aliter intelligit q⁹ sit falsū intelligit. ⁊ ꝑm hz illud aliter dicit modū circa obm. ⁊ sic qui intelligit rem alr q⁹ est fallit qz nō intelligit eā. nihilomin⁹ tn vn⁹ pōt bēre clariorē modū intelligēdi alio. Ad aliud dico q⁹ nō est par fruitio: nec par gaudiū: nec par amor cōcupiscentie. nec ēt par delectatio sequēs. hz. n. sit de paribꝰ nō tn pari affectu. Intelligit ergo Aug. extēsiue nō intē siue qz glibet gaudebit de quolibet ⁊ de oībus de gbus alius gaudebit.

ad tertiam questionem di

cendū q⁹ si ille btitudines corporis ponunt quattuor q̄litates absolute positiue tūc erūt inequales: qz siue ꝑficiant corp⁹ suū ex redūdātia aie ad corp⁹. siue a deo immediate differūt: tn ꝑm merita: qz merita sunt inequalia: ēt cū btitudo aiarū sit inequalis ille qualitates erunt inequales. Si aūt impassibilitas est solū possibilitas nō patiēdi corp⁹ passione abiciēte a sba deo ꝑseruāte vtri sum est ꝑus. ⁊ si subtilitas ē possibilitas cēndi corp⁹ tuz alio corpore ꝓo libito volūtatis aie sue. tunc videt ō his q⁹ nō recipiūt inequalitatē: qz oia corpa equaliter ꝑseruant a passione: ⁊ equalr pōt esse cū alio corpore agilitas vo si est in corpib⁹ qualitas ꝓportionis posset esse equalis. si vo est ꝑm q⁹ ꝓportionant virtuti anie ⁊ illa pōt cē inequalis sic ⁊ agilitas. de claritate si est tn ꝑfectus color in gradu perfecto nō est dubiū qn sit iequalis

Ad argumēta duo ꝑma. ꝓcedūt de ipassibilitate ⁊ subtilitate. pz in corpore cōnis qđ sit dicēdū. Ad illud in oppositū de claritate. ꝓcedo.

ad primam questionem cō

cedo q⁹ dānati erūt miseri miseria. s. aie ⁊ corpis. ⁊ ita ē duplex miſia sicut ⁊ bti sūt ⁊ bti in aia ⁊ corpe. miſia aūt aie est in duplici pena. s. dāni ⁊ vermis. de pena dāni dico q⁹ nō est solū carētia: qz sic nō eēt pena sed carētia ē boni apti nati inesse ⁊ ꝓueniētis qđ dz inesse non boni remoti sed ꝓpinq. nec cū h toto eēt illa carētia pena nisi eēt nolita. ⁊ iō opz q⁹ sit carentia inuolūtaria. sic autez pō. dupliciter intelligi inequalis. ꝑmo qz eēt carētia inequalis: qz inequalr ordinati ad btitudinē: qz ad alios ⁊ alios gradus btitudinis. similit pōt cē inequalitas ī volūtaria: qz magis vellet min⁹ bonū suum q⁹ alterius.

Sed qualiter erit illa inequalitas in illis. Dico q⁹ erit ꝑm inequalitatē culpe: qz q hz grauiorē hēbit carentiā maioris boni ad qđ fuit ordinat⁹. ꝓbo. Quanto accūs elicit cū maiori conatu tāto dz bēre maiorē rectitudinē. ⁊ p ꝓns tāto magis dz ordinare ad maius ꝑmium: q⁹ g grauius peccat ꝓuat se maiori bono. ⁊ sic pz hz ꝑmū modū quō pōt pena dāni cē inequalis. Ex alia parte. Quanto aliqs grauius peccat tāto magis dimittit affectioni cōmodi ⁊ ꝓuatur affectione iustitie. ⁊ pcō sequens erit magis nolēs peccatū suum inquātū est causa pene. ergo magis habebit de nolitione q⁹ alius. quāto magis habet de affectione cōmodi. Contra si ille qui fuit maior peccator magis diligit se. ⁊ sic magis tristatur de damno suo. tn quantū diligit se magis ōlectabit. ꝓbo si talis magis diligit se ⁊ voluntarie operat circa se vt obiectum dilectionis sue: vtputa circa obm beatissimum. ⁊ sic tūc aliqua delectatio erit in eis: quod ē icōueniēs. ℟n⁹ si glibet dānat⁹ ꝑcise demōest posset stare i geta cognitōe sua ⁊ dilcōne sua ꝓpria ⁊ nō

determinarent ab hoc vel ab alio reputarẽt se btõs beatitudine nãli. ⁊ iõ in cognitione sua maxime gesterent. ⁊ credo: q; ab hoc impediũtur q; est eis maxima pẽa

Et tũc ad rõnẽ dicẽdũ q; nullus põt stare absolute in cognitione ⁊ ꝓsideratione sua: sed tñ vt ẽ termin⁹ cuiusdã alterius. ſ. inferni vel carẽtie vel ꝓuationis tãti bõi cõmodi: sicut infirm⁹ ꝓsiderat se: nõ tñ delectat: q; non ꝓsiderat se nisi vt ẽ termin⁹ cõcupite sanitatis q̃ caret quã si obtinere nõ põt amplꝰ tristat ⁊ punit. ⁊ tũc dico q; diligẽs se ad hñdũ aliqd qõ nunq; poterit habere illa dilectio est causa meroris ⁊ tristitie. De pena vermis dico sicut de ꝑma. Illa. n. pena vꝰmis erit quedaꝫ tristitia ⁊ cõtinuus remorsus ꝓscie. ⁊ ista pena erit eis inequalis sicut tristitia qua nollẽt isti mala pati est eis inequalis vt dictũ est supra inquãtũ tollit ab eis bonum cõmodi. sic enim hẽbũt remorsũ maiorẽ vel minorẽ ſm ꝓportionẽ culpe. sicut de pctõ grauiori infligit eis grauior pena. Si q̃ras vel dicas q; isti sunt eq̃les in nãlib⁹: ineq̃les tñ in conatu volũtatis ad peccandũ. q̃ dõ bẽt eis pena eq̃lis ꝓpter equalitatẽ in nãlibus. vel inequalis ꝓpter maiorẽ vel minorẽ conatũ. ſ. Ndeo sicut supra de btitudine. nõ enim est eq̃lis btitudo ꝓpter eq̃litatẽ in nãlib⁹. nec ꝓpter eq̃litatẽ boni actus eliciti. ſz ſm q; ẽ maior conat⁹ in h q̃z in illo. ſm h̃ est mai⁹ meritũ ⁊ maius ꝑmiũ sic in ꝓposito lz volũtates peccãtiũ ⁊ act⁹ fuerũt equales. nõ tñ eque fuit in eis culpa: q; nõ fuit in quolibet equalis conat⁹ in pctõ: quare nec eq̃lis pena in puniendo. De pena ignis: dico q; ignis imutat sensum. ⁊ mediãte sensu imutat appetitũ sensitiuũ. ⁊ mediante illo volũtatẽ ⁊ inequaliter obiectũ põt esse. Sed erit ne ista inequalis imutatio. vl q; ignis in se est inequalis vel q; corpora ineq̃liter imutãt ab eis

Dico q; si illa corpora dãnata erũt sine motu locali: ita q; non mouebunt de loco ad locũ: tũc afflictiua erũt ineq̃lia: ⁊ hoc est rationabilius q̃z sint inequalia: quia sic sunt pauciora miracula in damnatione eor. ſi. n. ẽ afflictiuum equale. ⁊ tamẽ vnus minus. ⁊ ali⁹ magis punit: erit ibi perpetuũ miraculũ. si aũt sunt mobiles: ⁊ transferãtur de loco ad locũ: tũc põt transferri de vno afflictiuo in vno gradu ad aliud afflictiuũ in alio gradu ſm illud Job. Transibunt ab aquis niuium ad calores nimium. Vel si erit equale potest dici q; est eis intrĩ secum afflictiuũ eor vel perpetuo contiguatiuũ sicut cõcederet mõ de demonib⁹. ⁊ ad hoc videt ẽ augu. xi. de ci. dei. c. 16. in quadã auctoritate que sic incipit. Non est negandum.

Ad argumẽtũ ꝑmũ dico q; rõe hit⁹ quẽ negat ꝓuatio nõ ẽ maior vna q̃z alia. lz rõe malicie ⁊ maioris boni q̃ ꝓinat põt ẽ maior. q; ꝓuatio maioris boni. Vel põt dici q; est ineq̃lis in q̃ztũ ꝫ volũtaria Ad scõz pz rñsio. Ad tertiũ dico q; ſm iusticiã distributiuã non põt dari peiori plus de bono si est simpliciter magis bonũ ⁊ huic. si vero nõ est bonũ huic est tñ bonũ simpliciter mai⁹ bene põt dari: ⁊ ñc ẽ de pena in ꝓposito. Ad vltimũ nego q; excessus in pena debeat attẽdi ꝑ q̃z titatẽ extẽsiõis q; ꝓ se culpe corrñdet pẽa ſm intensionẽ ſm iusticiã distributiuã. vñ sicut dixi supra õus posset infligere penã aliquã que si tñ per momentũ duraret sufficienter: tamen puniret peccatũ. nec fortẽ duratio pene cadit sub demerito sicut nec duratio beatitudinis sub merito sed ratione liberalitatis. Et quãdo dicis q; gaudium accipit extensionem in peccato q; ſm infinitatem: ⁊ ſm hoc correspondet pena. Dico q; peccatum non dicitur infinitũ nisi quia separat ab infinito: non q; formaliter malicia sit infinita quia talis ⁊ tanta est quanta est bonitas que nata fuisſz ẽsse illi actui si ſm debitas circunstantias fuisset elicitus. lz h̃ non fuisset infinita nec possibile fuisset esse infinitam nisi ꝓ tanto quia coniungit infinito. hoc patet de fide ad petrum circa medium: ⁊ ideo pena durat: quia peccatum in eis durat. vnde dicit. Permanente in eis iniuste affectionis malo permanet in eis iuste retributionis damnatio. Al qua nos custodire dignetur qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Ista est distictio quinquagesima ⁊ vltima huius q̃rti libri. In qua magr̃ posteq̃z determinauit de gl'ia beator. Nic ꝓiter declarat de pena malor. Et circa hoc in hac vltima distinctia facit. Primo enizingrit an dãnati bẽant facultatẽ peccãdi. Secũdo an sciãt ea que aguntur in hoc mũdo. Tertio an sancti in celo videant dãnator penã in inferno. Primus facit a ꝓncipio di. vsq; ibi. Preterea queri solet. Dicũdũ ab inde vsq; ibi. Postremo queritur. Tertiũ vsq; ad finẽ distinctionis. Et tñ in generali. In spãli istia magri stat in trib⁹ ꝓpositionib⁹ quarũ ꝑma est hec. Mala volũtas dãnator ꝓut exist extra merendi statũ est pena ⁊ nõ culpa nec pctũ. Hanc magr̃ istinuãs querit ꝑmo vtrũ verũ sit q̃ dicit Augu. q; in malis ⁊ dãnatis nõ est facultas peccãdi cũ tñ cõtinue bẽant malã volũtatẽ. Et rñdet ſm quosdã q; illa mala voluntas nõ est peccatũ sed pena. ſm alios vo est culpa: sed per eam nihil dimerent: q; nõ sunt in statu demerẽdi. Magr̃ aũt primam opinionẽ approbat. ſ. q; talis voluntas sit pena. quia sicut cedit bonis ad gl'iam q̃ nõ põt habere malã volũtatẽ: ita malis in penã q̃ nõ põt hẽre bonã volũtatem. Postea querit cur mali dicunt ẽ in tenebris exterioribus. Et rñdet q; hoc iõ dicit: q; penit⁹ erunt a visione exclusi. tum ꝓpter malicia voluntatis. tũ ꝓpter oblinionem quã in eis cãbit gratuitas tormẽtor. Añ iudicium tñ nõ tã ꝓfundas penas patient sicut post iudiciũ Secũda ꝓpo est hec. Dãnati qui in inferno tormenta patiunt nõ recognoscũt ea que in mũdo agunt. Hanc magr̃ ponẽs querit. Utrũ dãnati cognoscũt ea q̃ in mũdo agunt. Et rñdet q; nõ: hñt tñ curã aliquã de suis notis qñ non videt eos secũ in tormẽtis nec in gl'ia cũ beatis. Ubi ẽt subdit q; alia corporib⁹ separate in locis a corporalib⁹ põt detineri ad penã. ⁊ ponit exẽplũ de diuite dãnato. Qualiter aũt sunt intelligẽda de diuite ⁊ lazaro dicit ẽ dubiũ ⁊ incertũ. Tertia ꝓpo ẽ hec. Añ extremũ iudicitũ bti in celo sine cõpassione videt dãnatos ⁊ eor tormẽta in inferno. Hanc magister instinuãs q̃rit An illi qui sunt in inferno ⁊ q; sunt in gl'ia se vicissim et mutuo videãt. Et rñdet q; ante iudiciũ boni malos et mali bonos videt. post iudiciũ vo tñ boni malos videbunt ⁊ nõ eos. Postea q̃rit quõ põt videre dãnatos absq; cõpassione. Et rñdet q; hoc iõ est: q; volũtas eor perfecta est ⁊ conformis diuine volũtati ⁊ iustitie. Postea q̃rit vtrũ ex hoc q; sci videt penas dãnator eorũ gloria minuat vel gaudiũ augeat. Et rñdet q; ex hoc eorũ gl'ia ⁊ gaudiũ augebit. qõ plurib⁹ auctib⁹ ꝓbat. Ultio magr̃ epilogat finẽ opi imponẽs ⁊ tangit Esaie visionẽ. 6. c. q; dicit. Vidi dñm sedentẽ sup soliũ excelsum ⁊ elevatũ ⁊ plena erat ois terra. i. dom⁹ a maiestate eius ⁊ ea que sub ipso erãt replebãt templũ. seraphin stabãt super illud. ser ale vni ⁊ ser ale alteri. duabus velabãt facie eius ⁊ duabus velabãt pedes eius. ⁊ duab⁹ volabãt ⁊ clamabant alter ad alterũ ⁊ dicebant. Scũs scũs sanctus dñs deus exercituũ: plena est ois terra gloria eius. Que gdẽ visio a dyonisio sic exponit. per sedẽtẽ in solio dicit õsignari ipm deũ. ꝓ soliũ excelsũ ipsam eminentiam divine nãe. per domũ supiorẽ significant excelsiores nãe do magis ꝓpinq̃ que eius maiestatẽ plenit⁹ rep sentãt. ꝓ templũ vo inferiores creature. i. corporales que inferiori mõ diuinã participãt bonitatẽ. Huius aũt sedentis sup thronũ facies ipam diuinã eẽntiã significat. et ea que in eius eternitate fuerũt añ cõstitutionem mũdi. Per pedes vo significãt ea q̃ post finẽ mũdi erũt i gl'ia btõr ⁊ in penis dãnator. ꝓ media vo ea q̃ cursu medii

tpis agunt. Seraphi aūt faciē sedētis supra thronū. ⁊ pedes eius velare dicunt: qꝛ mysteriū eterne diuinitatis ⁊ future btitudinis ⁊ miserie ad plenū nō reuelant. sed duab⁹ alis velabāt: qꝛ de his q̄ medio tpe agunt: nos q̄tū opus est misterio angeloꝝ instruimur. inter quos seraphin p̄matā tenēt. Eorūq̄ volat⁹ ꝑ ꝓcessū reuelationis eorū in nos demōstrāt. Sic igit magr breuiter et subtiliter epilogat spāliter quātū ad vltimā partē hui⁹ q̄rti libri dicēs sibi sufficere cōmemorasse p̄dicta d̄ pedib⁹ sedētis manētis in maiestate tri. sup soliū excelsuz i. de his q̄ fiunt in tpe iudicii quos pedes seraphin duabus alis velabāt ⁊ eoꝝ ministerio nō sunt ad plenum reuelata. Secūdo epilogat gnāliter quātū ad totius libri ꝓcessum dicēs qꝛ ipse exorsus ē incipiēs a facie sedētis sup soliū excelsū. i. ab ipsa deitate eternitatis de q̄ in p̄mo li. egit ꝓcedit per media que de duratione mundi agunt que sunt creature ⁊ pctā de qb⁹ egit in secundo. Reparatio ⁊ virtutes de qb⁹ egit in tertio li. Et ecclesiastica sacr̄a de qb⁹ egit in p̄ma parte huius quarti li. duce xp̄o qui ē via ꝑueniēdi vsq̄ ad pedes. i. vsq̄ ad ea que in fine mūdi ⁊ ēt que post mūdū agunt. sicut resurrectio corpoꝝ: punitio dānatoꝝ ⁊ glia honorū que in delectatione ⁊ cognitione dei ꝯsistit. vt sic a deo incipiens ei⁹ doctrina terminet in deo q̄ ē cā a qua oīa ⁊ finis ad quē oīa ordinant. Cui honor ⁊ gloria decus ⁊ imperium in secula seculoruz. Amen.

Registrum

AA
Prima alba
Incipit liber
ctionibus eēnti
nens agenti
BB
que est in
ratio receptiui.
Item qualēcūq̄
signuz obediētie
CC
quasi eandem
ter diuersa
historiarum
lex est alterius.
DD
magis exau
tum baptismi
da ab istis
tia magistri
EE
quia ipse non
ponatur relatio
ctus ⁊ quidem
fundari in
FF
pitur secundo
breui tempore
quia. s. tunc
Sermo igitur
GG
ceditur et
sentie nec
primo de
a D p̄muz
HH
et ad hoc
vel cum acciden
netur genus
vt sunt in se
II
cum agnoscerēt.
substātia diffinit
videtur esse
secūdum accñti

KK
priam speciem
si ibi esset
sicut enim
stare species
LL
ista ergo causali
p̄cise videre dei
cendo ⁊ conse
dolet cōmisisse:
MM
ad singulas par
cōfessio ⁊ penitē
eorum. Sed ne
rc. Itē apoc. 18.
NN
Moyse statuta:
ledit resp. si di
do augmentum
nam extrinsecaz
OO
Ergo ex ista col
qd̄ videt irrōna
saltē soli sacerdo
Secundum hūt
PP
cator vita viuet
s Ciendum ē
De peccatis q̄
ter ordinatur
QQ
uitates spāles
grām. qꝛ ad hoc
medio seniorum
te tēpore ecclie
RR
potest dici aliq̄
nam teneat figu
cramentum esse
Sunt ergo nu
SS
cut alia intendit
ē hec. Et si inter
non reprehēdit
tas a dño supio

TT
legē. alie sub lege
impedimentuz
pz. extra qui du
c Irca istā di.
UU
nem dimittere:
tates probant.
et rō non est nisi
nō ꝯtrahit mr̄i
XX
respondendo ad
opinionē ph̄oꝝ
nisi qd̄ inferius
re modum habi
YY
ad illud. vñ ista
one nihil intest q̄
Intercedūt ergo
tiā a sb̄iis supio
ZZ
s Equit h̄ de
deus nō est ꝑm
ꝯfes. c. 12. Jussisti
ctoritates. ⁊ pro
ꝛꝛ
ꝓpter ꝑfectionē
speciē cognoscēt
ip̄m eēntie diui
set vera. maior ē
ꝯꝯ
uetur ꝙ nō pos
ctionis vltra illa
iz. ⁊ apoc. 22. Ui
q̄ in particula
ꝝꝝ
quiesceret nālit
ex se posset eē si
spiritus aniales
Quia sicut illi

Laus Deo.

¶ Quartus liber sententiarum Joannis Scoti ordinis minorum sacre theologie doctoris excellentissimi a Reuerendo sacre theologie professore magistro Gratiano Brixiano eiusdem ordinis in vniuersitate Paduana publice theologiam legente diligenti cura ac sollicitudine emēdatus feliciter terminatur. Ac Expensa ⁊ idustria solertis Bernardini de Nouaria Impressus Venetiis anno domini. 1490. die 3° mensis Nouēbris ad honorē dei ⁊ glio se intemerate virginis Marie

Hain x 6419.
(non vidit IV. partem!)
GW 9076